

155  
COMMENTARIO.  
RVM IVRIS CIVILIS

IN HISPANIÆ REGIAS  
Constitutiones, Quartum librum nouæ  
Recopilationis complectens.

TOMVS SECVNDVS.

AVTHORE DOCTORE ALPHONSO  
de Arguedo, in eia Cinitatis Placentie ciue & incolæ,  
in Hispaniarum Regni.

Accedunt huic vltimæ impressioni copiosissima pro singulis legibus summaria ab  
eodem authore recognita, & expurgatio multorum mendorum.

AD D. IOANNEM AB ACVNÂ REGVM  
Senatorem in consilio supremo Hispaniarum.



CVM PRIVILEGIO.

Madritij, Ex officina Petri Madrigal.

Anno M. D. XCV.

Acosta de la binda de Blas de Robles, y Francisco de Robles su hijo » librero del Rey nuestro Señor.

155





OR Quanto por parte de vos, el Doctor Alonso de Arceudo vezino de la Ciudad de Placencia, nos fue hecha relacion diziendo, que con licencia nuestra suades impreso una cedula sobre el libro quarto de la Recopilacion, el qual estava corregido, y talsado e impresas las eretas, como cõstara de los recaudos de que hazia presentacion, suplicandonos os mandamos dar privilegio por tiempo de veynte años, o como la nuestra merced fuesse, lo qual visto por los del nuestro Consejo, por quanto en el dicho libro se hizo la diligencia que la prematia, por nos fecho ello fecha dispone fue acordado que deuides mandar dar esta nuestra cedula, en la dicha raga y nos tubimoslo por bien. Por la qualvos damos licencia, y facultad para que por tiempo y espacio de diez años cumplidos primeros siguientes que corren, y se quantan desde el dia de la data desta nuestra cedula, en adelante vos, o la persona que para ello vïo poder ouiere, y no otra persona podays imprimir y bender el dicho libro que de sulo se haze mencion, y mandamos que durante el dicho tiempo persona alguna, sin vna licencia nolo pueda imprimir ni vdes, fopena que el que lo imprimiere y vendiere aya perdido y pierda qualquier libros impresos, y aparejos que del tubiere, y mas incurra en pena de cinquenta real maravedis por cada vez que lo contrario hiziere, la qual dicha pena sea la tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para nuestra camara, y la otra tercia parte para el que lo denunciare, y mandamos a los del nuestro Consejo, Presidente e Oydores, de las nuestras audiencias, Alcaldes, Alguaciles, de la nuestra casa, y Corte y Chancillerias, y a todos los Corregidores, Asistentes, Governadores, Alcaldes mayores, y Ordinarios, y otros juezes e justicias qualquier de todas las ciudades, villas, y lugares de los nuestros reynos, y señorios, cada vno dellos en su jurisdiccion, anfi a los que agora son como a los que seran de aqui adelante, que vos guarden, y cumplan esta nuestra cedula y merced que anfi vos hazemos, y contra ella no os vayan ni pasen, ni consientan yr ni pasar en manera alguna fopena de la nuestra merced, y de diez mil maravedis para la nuestra camara, fecha en San Lorenzo a postrero dia del mes de Octubre de mil y quinientos y ochenta y siete años.

TO EL REY.

YO Pedro Capata del Marmol escriuano de Camara de su Magestad, doy fe que los señores del Consejo de pedimento, y suplicacion de Francisco de Robles librero, como cessionario del Doctor Alonso de Arceudo tasaron ya libro hecho por el dicho Doctor intitulado sobre el quarto libro de la Recopilacion, que con licencia y privilegio de su Magestad se imprimio a tres maravedis el pliego en papel, y el dicho precio no mas mandaron que se venda, y que anfi que se venda ningun libro se imprima esta tasaja en la primera hoja de cada volumen, y para que dello conste de pedimento del dicho Francisco de Robles, y mandamiento de los dichos señores del Consejo de la presente, en Madrid a treze dias del mes de Octubre de mil y quinientos y noventa y cinco años.

Pedro Capata  
del Marmol.155  
1219.



# AD LECTOREM ORATIO, ET AVTORIS EXCVSATIO.



**Q**VIDEM, & si nonquam ita me ipsum amari, ut mihi vel ingenij laudem aliquam, vel doctrinæ alicuius præstantiam assumerem, id tamen ingenio adolefcentis & in præclara studia incumbendis officium esse dixi, mediocribus rebus minime contentum, altissima, atque vehementer ardua consecrari. Nam nec ille fumus locus est omnino desperandus, & in medio non licebit insistere, nisi illi tantummodo, qui ad summum maximum animo contenderit: bene enim veteri proverbio admonemur, ut ad rerum fastigia nitamur, si media tenere cupimus. Quod si nihili animo, atque studio completi fas hominibus fuisset, nisi quod primum virtutum suarum imbecillitati conveniri putaret, neminem exultino unquam, ad ad villam artium, non dicam perfectionem, sed ne mediocritatem quidem fuisset percuraturum. Nec enim Platonem ipsum opinor, cum primum sese ad scribendum studium applicuit, tantum de se sperasse quantum postea periclitando, & audendo consecutus est, necque Demosthenem ingenio suo tantum initio tribuisse, ut se fore aliquando Pericle superiorem in animum inducereturque: Ciceronem suspicatum fuisse, cum primum ad dicendi studium excitatus esset, si tibi diuine cuiusdam & incredibilis eloquentiæ palmam reservari. Sed cum vis cuiusdam præstantiæ naturæ illos admoneret, ut ad multo maiora conareretur, quam quæ essent eo tempore viribus suis accommodata, summum illum eruditionis & doctrinæ gradum consecuti sunt. Quid autem de ijs dicam, qui mediocri doctrinæ cultu, & eruditi fuerunt? Potuissent ne illum ipsam locum obtinere, nisi supra vires suas audent, se ipsos ad maximum hominum imitationem ardentem studio contulissent? Næquam enim tibi bene cum rebus nostris agitur, ut eo quo cursum habemus omnino fœliciter appellere valeamus. Quo circa omnibus, qui alicuius artis præclaræ laudem ad mirari fuerint, summa contentione emendandi est, ut non ad ea tantum ad quæ pervenire cupiunt, sed ad altiora etiam contendant, quo tandem eo, quo cursum instituerant, facilius provehantur. Cui fit igitur exploratio, neminem in aliquo munere esse posse, nisi summum, ludiosissime sequatur, non ij sunt in crimine audaciæ vocandi, qui conati adhibere ad maximas res suscipiendas, imo potius iudicandi, qui id non tentant, ignavia, atque desidia est fumopere reprehendenda. Nec me illorum oratio à scribendo deterret, qui genus aliud dicendi verberis & ornatus quæ id, quod proximum nostris imbecillitate possumus in hac disputatione sequi, fortasse requirunt. Nô ita tantum, quæ à nobis auferi literis & illustrari queat, tractare concessum fuisset, nemo unquam scribere aggressus esset, ea, quæ nô dico verbis exprimi, sed nec omnino concipiente, atque cogitatione possunt, quæ quidem omnia cum primis mihi in mentem venissent, non solum non vereri ea cepi, sed & animi excitatur, ut opus hoc penè meis viribus impossibile aggrederer, ut alijs saltem effe incentive maiora dicenda, & mihi animi magni & magnis exponendis rebus, præberet. Audaces enim (ut fertur) fortuna iuvat, timidiores repellit. Quare si quid boni (doctissime lector) dictum, factum, aut excogitatum reperies, Deo optimo maximo gratias referes, qui periculosè carevelans, sapientibus abscondere vult. Vale.

# TABVLA TITVLORVM in volumine hoc declarandorum.

- T**IT. 1. de la jurisdicción real y conser-  
nacion y guarda della. fol. 3. v. a  
Tit. 2. de las demás que se pone en juy-  
zio assi en las audiencias por casos de  
corte como fuera della. fol. 6. a. b  
Tit. 3. de los emplazamientos. fol. 8. a. b  
Tit. 4. de la fegida supplicación con la pe-  
na y fegida de la ley de Segovia. fol. 6. v. b  
Tit. 5. de las excepciones dilatorias y pe-  
tempatorias y reconuenciones que pone  
los reos a las demandas. fol. 16. a  
Tit. 6. de los testigos y de las pruevas y  
terminos dellas y conclusión de los pley-  
tos. fol. 19. b  
Tit. 7. del juramento de calumnia y posi-  
ciones. fol. 21. o. a  
Tit. 8. de las tachas de los testigos y resti-  
tucion que se pide para probar en pri-  
mera instancia. fol. 23. b  
Tit. 9. de la orden q se ha de tener en sub-  
stanciar los procesos en segunda o ter-  
cera instancia en grado de appellación  
o supplicación. fol. 30. b  
Tit. 10. como se ha de proceder por los jue-  
zes ordinarios en las causas crimina-  
les contra los ausentes y rebeldes. fol. 39. b  
Tit. 11. de los asentamientos que se hacen  
por acción real o personal en los bienes  
de los rebeldes en las causas crimina-  
les. fol. 39. a  
Tit. 12. de los secuestros y embargos. fol. 37. a. b  
Tit. 13. de la restitucion de los despojos,  
fol. 38. b  
Tit. 14. de las provisiones y cédulas que se  
dan contra derecho y en perjuicio de  
partes. fol. 44. o. a  
Tit. 15. de las prescripciones. fol. 46. b  
Tit. 16. de las recusaciones, de los jue-  
ces ordinarios y delegados. fol. 52. o. a  
Tit. 17. de las sentencias y nullidades q  
contra ellas fallan. fol. 53. a  
Tit. 18. de las appellaciones. fol. 58. a  
Tit. 19. de las supplicaciones. fol. 66. a  
Tit. 20. de la fegida supplicación con la pe-  
na y fegida de la ley de Segovia. fol. 67. b  
Tit. 21. de las entregas y execuciones de  
contratos y sentencias y confesiones y  
encomendamientos y de los executores de  
ellas. fol. 68. o. b  
Tit. 22. de las costas y tasación dellas. fo-  
81. o. b  
Tit. 23. De los alguaciles de Corte y chan-  
cellerías y del Reyno. fol. 81. a  
Tit. 24. de las carceles de Corte y chan-  
cellerías y de las otras justicias y de los  
pobres en ellas presos. fol. 83. a  
Tit. 25. de los escribanos de concejo y pu-  
blicos y del numero y notarios ecclesia-  
sticos. fol. 83. o. a  
Tit. 26. del arancel de los derechos de es-  
cribanos de concejo. fol. 88. o  
Tit. 27. del arancel de los escribanos pu-  
blicos y del numero y otros juzgados  
ordinarios, de los derechos q ha de lle-  
uar por las escrituras y por los autos  
de los procesos civil y crim. folio. 88. v  
Tit. 28. de los derechos que ha de llevar.  
los carceleros de los presos en las car-  
celes de Corte y chancillerías y justicias  
ordinarias. fol. 88. 2  
Tit. 29. del arancel de los derechos q han  
de llevar los alguaciles de los corregi-  
dores y justicias ordinarias del Reyno  
fol. 83. 3



# SEQVITVR NVNC

declarandus liber quartus Regiæ  
huius Recopilationis, habens quo-  
tidianas materias, & quotidie in iudiciorû strepitu  
versandas, & itidem in Scholis non negligendas, &  
ideo nullum titulum relinquemus (Deo  
annuente) in commentarium.



**H** Quamvis de libro ad librum non sit ita necessaria cõtinuatio,  
ut inquit glos. singulari in rubr. ff. de cond. furti. cui est similis  
in rubric. de leg. 3. Sicut de titulo ad titulum, ut tamen inceptum  
institutum prosequamur omnia continuandi, continuari potest  
liber iste ad precedentem, hoc videlicet modo: quod cum su-  
periori libro de iudicibus, & varijs eorum Speciebus dictum  
sit, qui causas & lites decidere secundum ius tenentur, & quo-  
niam, scire faciant, ut scire autem, quo ordine faciant, nõ  
esset perfecta cognitionis, ut inquit Bald. in proamio. ff. in  
princip. quem & aliorum reser. Sylva Nuptialis, in vers. non est nubendum. num. 12. fol. 6.  
in parva, ideo post librum precedentem, subsequitur noster hic quartus liber ordinem  
& modum in iudicijs observandum tam per indices ipsos, quam per colligentes, iustitias  
etq; ministros, ponens & determinans. Quæ continuatione prehabita venio ad titulum.

Titulo primero. De la jurisdiccion Real, y conserua-  
cion, y guarda della.

## LEX PRIMA.

### SVMMARIVM LEGIS.

Nullus audeat dominorum etiam in terris suis supremã iurisdictionem soli Regi pertinentẽ  
impedire, vel ei obviare, sed potius Regis mandata & literas eius citatorias obediat.

In legem primam, tit. 1.

1. **I**urisdiccion quid sit, & quo iure inuenta, &  
etplex. num. 1.

2. **I**urisdiccion alia simpliciter, & alia plena qua  
maiora appellatur & in solo principe re-  
sidet, & ab eo avocari non potest qua-  
cumq;



1. *caus. confessionem. num. 1. cum. 1. segg.*
2. *Iurisdictionis appellacione. an meri & mixtum imperium comprehendatur. num. 6.*
3. *Merum & mixtum imperium. an in solo minores casus possit exerceri. & hoc itidem in principibus. num. 7.*
4. *Diffusio inter territoria. & Regnum inter merum & mixtum imperium. an in solo principe iurisdictionis. num. 8. & in numer. 9. diffinitur.*
5. *Iurisdictionis in solo Principe concessio. & ab eo in alio derivatur. num. 10.*
6. *Iurisdictionis simpliciter concessio. nū in fundo. an censatur concessio in perpetuum vel ad vitam. num. 11. & quid si concesserit talem iurisdictionem cum deliberatione fuisse concessam. vide ibidem.*
7. *Nota interdictum ad cap. de probationibus. num. 12.*
8. *In dubio an dicatur concessa iurisdictionis persona vel territorio. num. 13.*
9. *Concessio tunc dicitur per privilegium fieri. cum est contra. iur. num. 14.*
10. *Quae sint regalia. iur. num. 15.*
11. *Regium iussum. diffinitio in suo regno & dominio fundatam de iure la comit. iurisdictione assigna habere sua intentionem. sicut imperator in imperio. pater. num. 16. & ibi alia multa.*
12. *Regis maius Dominium habet in regno suo quā imperator in imperio. num. 17.*
13. *Populi iurisdictione carentes nullo modo. si autem possint absq. superioris auctoritate. num. 18.*
14. *Regium & imperatoriam potestatem non hominum esse inuentam. sed del. iurisdictionem ordinem. num. 19.*
15. *An fiat Rex. & Imperator fundatum habent suam intentionem circa iurisdictionem. habebant etiam & circa bona subditorum & proprietatem eorum. num. 20. & an hoc procedat tam in viceralli. quam in particulari. ibid. num. 21.*
16. *Rex vel Imperator melius dominus respectu iurisdictionis. & protectionis non vero de dominio verum particulariter dicitur. num. 22.*
17. *Rex ob causam privatā non possit quinque dominio rei suae. neq. in foro conficiat neque contentio. cum causa tamen publicae possit. num. 23.*
18. *Principi non potest tolerare qua sunt de iure naturalis vel gentium instituta. num. 24.*
19. *Quādo princeps vult plenam iurisdictionem in causa iustitiae rationabiliter non dicitur nisi plenam potestatem sed temporariam. num. 25.*
20. *Rex accipiens aliquid a privato ex causa publica debet addicere ei bonum omnium ob illam rem. si privato cui fuit ablata. num. 26. et idem est in beneficiis. ibid. num. 27. ubi etiam nota an cessante dilla causa publica teneatur regi illi cui fuit ablata restituere tam in iustitia quam in coestitia.*
21. *An dilla supra in num. 26. & 27. procedat quando in locū illius rei ablata fuit bonū eandem per regem adhibitum. num. 28. & an in iurisdictionis casibus praesumatur ista causa in Reg. ibid. num. 29.*
22. *Populus Romanus qui supra dillam potestatem transiit in Imperatorem an possit hodie tunc revocare. num. 30. & ibi alia nota. scilicet an iustitia in quo licet principi rem subditi capere requiratur citatio domini rei illius.*
23. *An iurandi si de principibus referantur. num. 31.*
24. *Rex potest mittere iudices in totis iurisdictionem pro ministrando iustitia etiam in casibus & delictis privati. num. 32.*
25. *Condemnationis facta per iudicē a Rege missos in totis iurisdictionem dominorum eorū negligentiam camera regis & non ipsorum minorum applicanda sunt poenae. Domini ipsi ob negligentiam in totum priuati iurisdictionis. ibid.*
26. *Rex cognoscit in terris dominorum in casibus curiae. extra illas vero non nisi data negligentia ipsorum dominorum vel iudicis iurisdictionem. num. 34. & qualiter negligentia probetur. ibidem. & tunc iussu iudicis vel delegati in hisse casibus in terris dominorum tacite iudicet in ipsum regem iussu tamen aduocatum. & sic dominus vel eius iudex. & locum teneat non possit. & i. criz. sese in illatam inuoluit. num. 35. in d. & cum sit informatio si fassidetur iurisdictioni iudicis negligentia. ibid.*
27. *Domini proculdubio a iustitia suis ne addicent regem per quoslibet delictorum crimina lesa maiestati committerent. num. 36. quod limitat. & intelligit. in num. 37.*
28. *Regulariter non dicit. Regem se in prima instantia in totum dominum in dillatū. se in p. iurisdictionem. num. 38.*
29. *Parti potest a sententia dominorum imperatorum vel suorum iudicum ad Regem in p. vel ius thence. ibid. neq. potest hoc per ipsos dominos vetari. num. 39.*
30. *Domini inferioribus vel eorum iudicibus omnino ad Regem appellando. neq. vel ab eis prescriptio in contrariū. num. 40. & quo modo sit intelligenda. l. de Guadaluja. q. 4.*

41. *Qua circa hoc loquitur tit. 4. de. 41.*
42. *Nota casum. ubi littere misit ab illis persona. rex impudenter deferre per casum. curia. num. 42.*
43. *Impediri potest per dominum. & eorum iudices. ne vassalli eorum. etiam privilegii causa addiderit in prima instantia in casibus iudicis. decemille marinarum. vel minoris estimantur. num. 43.*
44. *Pauperis procurator ad effectum. de quo in present. ill. vult. num. 44.*
45. *Domini & prelati reuocant litteras Regum obediunt. num. 45. & ibi segg. & ibi. an eo nec debet iuri proprio. iurisdictionis sua persona. num. 46. & 47. & 48.*
46. *Iurisdictionis. Quid sit iurisdictionis. & tractat Speculator. in tit. de iurisdictione. omnium & Doct. in loci ordinariis. & extraordinariis. relatis per Glossat. Salicet. in. hic. sub. l. i. tit. 1. lib. 3. ordinum. num. 754. vult. iurisdictionem. cum reuoluit pro horum declaratione iustitiae ne aliorum scripta transferamus. qui & in colum. 755. in fin. dicitur quod modis capiat iurisdictionis. & in colum. 754. quod. 3. quo iure sit inuenta. & ibi in. 7. quod. declarat quomodo sit iurisdictionis. & dicit etiam in ordinariis & delegatam. de quibus plura diximus in Rubric. titulo. 9. lib. 3. supra in nostram tamen propositum proprius est id. quod inquit Speculator ubi supra. num. 1. quod alia est plena. & alia reo semiplena: plena in loco principis consistit. ut instituta de iure naturali. 4. sed quod principis. & extra. de via palii. capite. nulli. & alia quae Speculator allegat. & de hac plena iurisdictione. & lib. 4. de iustitia & suprema iurisdictione. & ibi 4. de iustitia quidem G. Regi pertinet. & eius omnia ad iurisdictionem. & alia vocatur. eo quod pertinet ad supremam principatus recognitionem. & nullo. alio quā ab ipso Rege exerceri possit. & secundum Martia Afflicti. in prelati ad constitutiones Sicilie. quae tit. 1. de. 4. ubi numero 3. inquit. ius diu nam Regibus supremam hanc potestatem. & iurisdictionem concessisse. & idem tumus Rex ipse iurisdictionem alicuius loci concessit alicui. etiam cum territorio. non censetur suprema hanc iurisdictionem concessisse. neque tam a se habuisse. prout ex tenore nostro probatur. & tradit doctissimus Covarruvias in practica. quæstionibus. cap. 4. in principio.*

& iterum in repetitione capite. quoniam patet secundum part. 3. tit. 4. de patris. in. 6. quod quodque est. quod ipse Rex etiam si vellet. non possit illam a se abdicare. secundum Thom. Guama. conf. 28. & Auenda. cap. quinto Prator. num. 1. dicit. & nouissime Aluar. Velas in tract. de iure emphyteotico. quæstione. 8. num. 31. non enim potest hanc supremam iurisdictionem magis a Rege separari. quam radiis solis. ab ipso sole. & probatur ex optima 19. titulu. 1. part. 3. secunda ad hoc allegata per Gladiatorem Gregorium in l. 1. in. verbo. O le embarpaz. titulu. 1. part. 3. & impossibile esse abdicari a Rege. inquit D. Covarruvias. vbi supra. num. 1. & tradit Baldus relatus per Afflicti. ubi supra lib. primo. Rubric. 47. numer. 9. folio. 188. neque per conclusionem. secundum Ales. cap. primo Prator. folio. primo. numero 3. Neque per alienationem. secundum Gregorium in l. 8. verbo. A quoniam. titulu. 1. part. 4. ad hoc allegat optimum Consilium Pauli Castreia. & idem Gregorium in l. fin. eodem titulu. & paritica. & Rolandus. Valle consilio primo. numero. 14. cum de iurisdictione pluribus. volumus. 1. Ex quibus superius iudicati possunt verba concessionum alicuius villarum. & populorum alicui de natorum. quibus verbis. suprema hanc iurisdictionis reuocatur. non enim erat necesse declarari. inquit text. ind. & diffinit. quito. part. 4. & tradit Auenda. in cap. 3. Prator. num. 1. lib. 1. & Gregor. in ead. g. verbo. Disselle. de claratur tamen aliquando gratia clauoris intelligitur. & vbi illius aliquid esse concessum occulto abdicandi non prebatur. quibus de causis neque prebuit poterit maiora hanc. prout tradit Velasius ubi supra. num. 29. & (Deo volente) dicemus in l. 1. titulu. 45. infra isto libro. nam si de bonis & iuribus regni alie nationem facere Rex non potest. si credi mus. Abb. in cap. intellectu. numero primo de iurisdictione folio. 164. non enim potest de rebus Regni disponere absque consensu maioris partis principum & maiorum Regni. vt per Innocent. in capite. quanto. de iurisdictione. & probatur ex l. titulu. 1. lib. quarto Recipitationis. notat Loazes in allegatione per Marchio ne de his Velaz. in 7. fundam. pro oppi de Mala. l. part. 1. numero. 3. qui in Ref. pensio. ad illud. 7. fundam. numero. 7.

& 8. pagin. 193. communem refert, cum Regni procuratio, non autem concessio id est, concedendi alteri potestas Regi data sit. secundum Roland. Valle, alia dicitur in cons. n. 98. complur. sequimur. veluti. iuratus neque de hac maiesta & suprema iurisdictione dispenso. Rex potest neque dispoñisse censendum est, per paucosque verba generalia, vel generalissima quibus mediantibus iurisdic. aliqua concedatur secundum Afflic. decisio. 115. & Roland. Valle, consil. 4. numero. 4. cum sequent. aliquibus, volum. 3. Ex quibus & alia anotanda Dominus Covar. vbi supra, inferit, per ipsum videntia, & an appellatione iurisdictionis merum t. & mixtum imperium comprehendatur tradit res misisse Afflic. in preliis dictarum consiliorum. Sicilicet quaestione 6. numero. 4. vbi resolutio tractat, non, concessa iurisdictione alicuius loci, simpliciter iurisdic. concessa sit, an & mixtum imperium. & quid si concedatur plena iurisdic. populi alicuius, an merum imperium concessum sit, tradit idem Afflic. d. lib. 2. rubr. 47. numero. 1. & Didac. Perez Salmantinus glossator vbi supra, folio. 756. columna. 4. & quid si in vna terra non habet Rex nisi iura regalia, an vendita terra illa censetur vendita iurisdic. tradit Afflic. d. Rub. 47. num. 10.

Ibi, civil. 3. Criminali, & gladij potestatem, 7 nam hoc t. & ciuile, & criminales causas comprehendit, & in principis hac itidem resident, in eum enim vna & mixtum imperium Reipublice potestas & iurisdic. trāfusa sunt, & penes ipsum adstant, vt per Dominum Covar. in practice. capit. primo, & Orsolum in d. l. numero. 8. & sequenti. ff. de constitutionib. princip. & Maran. in Speculo aduocatorum in proemio, tertia parte, numero. 35. & probatur iure nostro Regio ex. l. i. titulo. 1. partit. tertia, adeo vt & olim cum Henrici Germanorum Rex Bononijs venisset aliquando, florentesque ibi iure eximii duo iudices, iuris ciuilis interpretes, Lectarius, scilicet, & Azo, discreparent, que t. inter se in alijs multis, fed in eo velina ximē, quod merum imperium apud solum principem esse Lectarius affirmabat, Azo etiam ceteris magistratibus proprium esse preferebat, fama est, depositum ex ipso, apud sequentem quoque

Regem eos adisse, qui pro Lectario proptinax, nec mirum id, in causa enim proprias dicit. Ceterum Azonis opinio non omnino Doctores sequitur, quam ipsi verba solummodo citant in l. i. est praetor. ff. de offic. eius qui mand. est iur. i. de Oroscio l. i. columna. 503. numero secundum, & tertio, qui & Aciatum refert, asserentem nonnullis, meti imperij iurisdictionem soli principi competere, eius exercitium ceteris etiam iudicibus ordinarij communicari credit. Ipse tamen Oroscio, opinatur & bene, originem t. penes principem esse velut magistratum omnium fontem, lege enim Regia in eum translata est, communicari tamen ipsi, quibus principis concessit, habere que eos tunc non exercitum tantum, fed merum ipsum imperium, que sententia teste Oroscio, vbi supra iure nostro approbata est, ex. l. i. tit. 4. part. 3. nam licet quædam si b. principes tederunt, secundum Baldum in d. l. 2. de iure auar. cap. 3. quæ in iura regalia quædam Pontifices, secundum glossam & Decimum in cap. quod trallatio nem, de officio delegati, cetera tamen commiserunt magistratibus hoc ipso, quod eos creant, maioribus maiora, qualia merum & mixtum imperium sunt, minoribus iurisdictionem, simplicem, prout & tenet Matthæus Afflic. in constitutione Sicilie. lib. 1. Rubrica. 47. numero. 1. fol. 187. omnes enim iurisdictiones in ipso principis tanquam a fonte t. procedunt & fluunt, & refluunt, adeo vt ne minima qui dem iurisdic. alicui conferri possit, nisi auctoritate principis mediata secundum Baldum in capite primo. 5. iudices vero de pace iuramentum, & alios relictos per glossatorem Salmantinum hic, sub. l. p. i. ma, titulo primo, libro tertio ordinamenti, columna. 755. versiculo secundo quæmo, & Afflic. d. Rubrica. 47. numero. 6, folio. 188. prout, & in Summo Pontifice optime dicitur, Franciscus Vargas in tractatu de iurisdictione Episcoporum & Pontific. Maxim. auctoritate axiomate. 2. cum tribus sequentibus. & in alijs pluribus locis iustitiam, & in Episcopo, vt neque & possit adicare tacite vel expresse iurisdictionem, correctionem, procuratorem, & cathedra, quæ cum omnia cōueniunt iur. Episcopali imperio mero, vt l. legatus. ff. de iur. praed. tenet Hoffen-relatus per Altamiranium, in tract. de

vifita-

vifitatione in capite. tertio. sessione. 2. a. folio. 2. v. numero. 46. & c. Hoffen in minima titulo de officio orator. 5. quod pertinet. Supremam tamen hac potestatem libi ipsis principes reuertuntur, nullique eam communicauerunt, neque communicare, vel concedere possunt, vt glossa proxima precedente dictum est. Sed an concessa iurisdictione t. simpliciter non in feudum, censetur concessa fuisse in perpetuum, vel ad vitam, & in hoc Boniticius in sua peregrina leg. paritiam, verbo iurisdictione, quaestione prima, versiculo Imperator fol. 47. directæ opinionis Bartoli. in l. 1. de iur. ff. de iur. iur. leg. distinguo quod ad est simplex commissio, & est per sonalis, de offic. delegat. capit. ex delegatorum, & est concessio, & tunc ante facta dignitas, & est perpetua, & idem in territorio de institut. capit. veniens, aut est facta persone, & tunc est personalis, vt in l. pectoris. ff. de sententijs nulli. præd. aut dubitatur, & tunc videtur potius commissio, quam concessio, qualia talia non consequenter concedi, nisi cum maxima deliberatione l. huiusmanum. C. de legibus. l. i. titulo. libro quinto infra. Sed si tunc conlatum cum deliberatione concessum esse talem iurisdictionem, tunc erit concessio, & non commissio, per text. in dicto capit. cum venisset de institut. & alia que Bartoli allegat in dicta. l. parer numero. 3. & c. in tellegit, text. in capite primo de probatio.

probatem conclusionem principis t. esse perpetuam, scilicet, vt procedat h. deliberate fiat, secus alias, & tradit Amearan. in cap. olim, columna penultima infra de verbo. significatio, de quo & tradit idem Bartoli, consilio. 189. & Boerius decisio. 127. numero. 17. vbi tractant an in dubio persone t. vel territorio dicatur concessa iurisdictione, si autem non est mera concessio, sed cessio, vt per tractatum fuit, tunc realis est, & sic perpetua, vt in d. l. pæctum. C. de probatio, tradit opor. l. assen in l. i. ff. de iur. iur. numero. 14. folio. 185. ff. de verbo. obligation. & de ijs tradit etiam per Bald. in l. liberti, columna nona. C. de op. lib. & videndi sunt Doctores in hac materia elati per Additionem Bartoli, in dicta. l. parer, numero tertio, licet a. ff. eiusdem Bartoli, in nostra nostra texor. ma-

teriam totiusque procedatur, & supradicta infra, & possunt, vt procedant, quoniam per privilegium concessio hac fit, que tunc fieri per privilegium dicitur, cum est contra ius, t. quia hoc est esse privilegium, secundum Doctores, maxime Orsolum in l. beneficium in principio ff. de constitutionibus princip. quia si esset concessio facta per principis beneficium, id est, per beneuolam actionem gaudeum, tribus accipitur perpetuum est, secundum Doctores, & Orsolum numero quarto, in dicta. l. beneficium & in regale decet de regali iure in 6.

Ibi, [Præterea] Regalia enim vt ex iam dictis patet, supremum ius Principi reuerentia, & alij abata, vt & inquit l. 2. in respons. 186. numero tertio, folio. 134. & que sint t. regalia ultra Doctores in dicto capit. primo, quæ sint regalia in vobis feudum, præsertim per Afflic. ibid. 12. 6. casu deficiente, videndus est Calaneus in cathalog. gloriæ mundi part. quinta, consideratio. 12. & Carolus de Grassalis, libro primo regalijs Franchie, in per totum, & nonnullis per Baldum in l. i. in practica criminali, titulo de regalibus per totum, & cum quatuor titulis sequentibus, & de iure nostro habemus text. in l. 1. titulus. partia secunda, iuncta l. 8. ibidem & optimam. l. 5. columna penultima, titulo. 13. part. tertia, & l. 2. titulo. 13. part. 1. tradit Valscus in tract. de iure emphite. quaestione. 8. numero. 32.

Ibi, [fundada per derecho.] Ex ijs verbis notanda est conclusio, scilicet, Regis nostri Hispanie in suo Regno, & dominio fundam de iure in omni iurisdictione actua habere tuam intentionem, sicut Imperator in Imperio, notissimum est enim iure communi Romanorum ad Principem pertinere creandorum magistratuum potestatem, vt in Authentico de defenso. ciuit. 5. non igitur collatione, & in alijs, vnde iudices iure quoque suffragio videlicet collatione secunda, & iure nostro regio decium habemus in l. 1. titulo. 9. libro. 1. supra, & diximus in l. i. titulo. titulo quoque eod. libro tertio supra, in Regemque, prout in hac l. dicitur est. postulat omnem iurisdictionem iurisdictionem, & in Principem postellare ipse flos principis per text. quod poterat Reipublicam nam cum aliquo est sublatum & reipublica

A j vident

videtur quoque sublati, quæ in confessionem veniant secundum Baldum in l. transigere, columna quarta. C. de transigendo, ex textu l. eo qui. C. de viurcuius verba sunt: Principi enim aditione non subditente, satis superque cum illa, per fructibus & viuris, adhuc iudic cognoſcere, iurisdictiones tamen, penes reipublicam aderam, igitur & penes eum in quem translati sunt potestates omnes reipublicæ. Item Rex Castellæ Hispaniæ; noltra, non subest Imperatori, neque recognoscit superiori temporalem, secundum glossam, apud. Adrianum, §. distincti, in iure dici potest, vt inquit, Natusus in capit. nouit. tertio nota. numero. 116. & latius numero 167. Corollario. 6. Hispaniam totam nunquam iure subiectam fuisse Romanis, neque Romanonimperio, & sic flex tot (quod alibi) delictet in Hispania Regem regere, possent Regnicola eligere Regem de iure gentium, secundum Minchacum contrailulib. libro secundo, capit. 21. numero secundo, & Regna Castellæ Rex possidet, tanquam rei captas in bello, secundum Felium in capit. cum non liceat de prescriptionibus, mirabiliter per Belagum in speculo Principi rubrica decima quarta; & tradit glossa Gregorii in l. prima, titulo decimo octauo, partita secunda, quidquid velle Baldus in l. ex executione, numero. trigesimo primo. C. de executione re iudic. & Rex Castellæ appellatur dominus ipsius terræ l. prima, titulo decimo, partita secunda, notat Auendani, cap. quarto, Præto, numero primo, libro primo, & ideo Rex Castellæ appellatur Rex sui iuris, secundum Cardinalem, Clementinam fin. de censibus, quæstione septima, & caput Regni appellatur, secundum textum l. tertia, titulo decimo nono, partita tertia, & l. 26. titulo 13. partita secunda. l. septima, titulo primo, partita secunda. Regimen, quæ reipublicæ manet vt in fonte in Principe luxta capit. in apibus, septima quæstione prima, consilij dignitatum & iurisdictionum, vocatur à Bald in capit. primo, quis dicatur Dux, aut Marchio. Thom. Gram. de iudice 46. numero primo, & à principe tanquam ex fonte manat, & derivantur alios, secundum Alexandrum, l. prima numero, y. Bald. l. more, ff. de iurisdictione, omni iudic. Thom. Gram. Voto. 18. & in hac l. dictum remanet, mirum

non est, quod in hac Hispaniæ Regno, vbi Rex noster non subest alicui temporali domino, neque Imperatori. & vbi capit. ell. & sunt iurisdictionum, quod subditi, & sic membra eas ab eo iurisdictiones recipiunt, & in toto Regno fundatam habeat iurisdictionem omnem actiuam, & sic poterit iure optimo dominos terrarum, & castro rum iurisdictiones exerceat cum pelle, vt ostendit suas donationes regales fin. titulos eandem iurisdictionem, neque debet adduci aduersus contrarium alexand. secundum Boerium de iudice cetera. & Auendani. plura ex his inferentem & fundans in capit. primo Prætor. numero. septimo, libro primo, & à num. 1. cum sequentibus incipit, & post cum latissime Alarui Velaſquis, de iure emphyteotico, quæst. 3. num. 21. cum pluribus sequentibus, & gloss. Gregorii in l. 1. titulo 1. part. 2. & Villalobos in antinomia iuris, cap. primo, & ideo iure optimo, Bald. in l. exemplo, columna fin. C. de probato, & Decius in rubrica de iura prima, numero. tertio extra de constitutione. Regem in suo Regno Imperatorem vocant, in d. & maius dominum; habet Rex in suo Regno, quam Imperator in imperio, vt probat optima lex 8. titulo primo, partita secunda. Notat Carolus à Grassalis, libro primo Reg. Franc. iure. n. & Matthæ. Afflictus in præiudici ad consiliu, Siciliæ, quæstione 19. per totam. Boerius de iudice, 178. numero nono, & Burgos de Paz in prece mio legum, Tauri numero. 143. cum sequenti, & ideo inquit ibidem Boerius, numero primo, Christum Regem non vero Imperatorem fuisse appellatum, Regem, quæ prius fuerunt quam Imperatores, secundum textum in l. septima, titulo primo, partita secunda, vbi glossa inquit, Reges, esse de iure gentium, & sic inquit adductor. Decius in dicto numero, tertio, littera b. antiquiorum pleniorum, & digniorum, esse auctoritatem nomen & Regis potestatem, quam Imperatoris, Reges enim fuerunt antequam tempore etiam ante Christum Imperatores vocarentur, secundum Afflictus, quæstione prima, numero fin. & Marantam in iura practica, in prece mio, quæstione tertia, numero 15. & 6. & Afflictum in practica in principio, capit. secundo, de inhabitantibus, numero tertio, & septimo, & hac de causa, inquit Afflictus dicto

dicto numero final. Virginem Mariam dici Reginam & matrem misericorditer & non imperatricem misericorditer, quia hoc nomen Imperator, est magis rigoris, & terroris: Regina autem, est magis nomen prouidentie & aequitatis, & sic inquit legisse in quibusdam scriptis fatis Dionysij, & ideo Rex amplius habet potestatem, omnem enim suam iurisdictionem (quæ amplius & magis ex in legibus expandit & ab omnibus secundum Orosium l. prima, nam, titulo. 266. ff. de constituta. princip. populi in Regem transferuntur, ita quod nihil penitus remansit, secundum Orosium, ibidem, num. 8. cum pluribus, & Coar. in pract. cap. 1. per totum, & Aulic. cap. 1. Prætor. glossa, quicquid vellet Orosius, vbi supra, num. 18. dubitare, & ex hoc inferant aliqui, quod est statueri iurisdictionis fin. ex textu Luff. de iurisdictione, omnium iudic. quod populi iurisdictiones carentes, nullo modo statueri possunt, ab iure superioris l. auctoritas, & prout tenet Barto. & alij relati per Orosium in l. omnes populi, numero. 24. colum. 54. ff. de iurisdictione & iure, licet frequentiores contra teneant, & secundum eam, ibi, imo quod statueri sit magis permissionis quam iurisdictionis, & ideo populos iurisdictione carentes statueri possunt, quam magis communem statueri glossa prima, in principio in l. duodecima, titulo 1. part. 1. & sic populi Castellæ, secundum Auendani, cap. 29. Prætor. num. 5. & titulo apud nos tamen, libro primo, actum si iurisdictionem non habeant statuta rationabilia possunt condere, prout & in l. 14. titulo sexto, libro tertio, supra diximus.

Regiamque & imperatoris potestatem non hominum esse inuentum, sed Dei sanctissimam ordinationem, restat Soto lib. 4. de iurisdictione & iure, quæstione 4. articulo 1. columna antepenultima, pagin. 78. ob idque l. 1. in l. titulo 1. partita secunda, & l. 1. §. eod. titulo. & partita. Reges vicarij Dei in terris circa non posita dicuntur, & in i. Dei locum habent in terris, & ideo possunt male dicere rebelles, & contra dictos, & secundum textum in l. 1. columna tertia, titulo 18. part. 1. Sed an sicut Rex & Imperator i fundamta habent suam intentionem circa iurisdictionem, habebunt & circa bona subditi, & proprietatem eorum, & videtur, quod sic, nam mundi se dominum ap-

pellat imperator, in l. de precepto. ff. ad leg. Rod. de iact. vult quia omnia in d. bene à Zenone. C. de quad. part. tangit lat. in vibus Feudorum, numero. 23. fol. 197. de quo late videbis per Minchac. controuersi illul. libro secundo, capit. 20. per totum, & in tract. controuersi iura vbi frequentibus plurius, vbi capit. secundo, tractat, quid in Papa circa beneficiaria, Pinet. in rubrica, capit. de rescind. vend. 1. parte per totam. Nihilominus tamen, quoad hoc na contrarium est asserendum, eo quod nomen dominus Imperator, neque Rex appellari potest, quantumvis mundi se dominum apellet, hoc enim est verum in vniuersali, non vero in particulari, secundu Bartol. in l. 1. §. fin. numero. 4. ff. de re vend. & Bald. in l. 1. abducta numero. quarto in fin. C. de furt. & Alexander, consilio. 76. numero sexto, voluimus fecundum, & Curtius Iunior. in l. prima, numero. 108. ff. de iurisdictione omni. iudic. & secundum hanc declarationem, magistratus domini territorij dicuntur, secundum Fab. in §. prazidiales, numero. 28. institutio de actione, quem refert & sequitur glossa, Gregorii in l. 8. titulo 9. part. 1. & in l. 1. titulo 8. part. 2. & sic inquit Orosius in l. quod princip. num. 17. colum. 306. ff. de cons. princip. in Regem, & Imperatorem dominum orbi esse datum, & translatum, vt in dicta l. de precepto, non vero dominum regem, & ideo sine causa, secundum eum, ibi, & in hac glossa dicimus, aliqui auctori non potest rerum suarum dominum per Regem vel Imperatorem; mater nosse intelligitur (vt proprium vocabitur nosse legi declaramus) Rex, vel imperator mundi dominus, respectu iurisdictionis & protectionis, non vero vt dominus rerum particularium dicatur, secundum glo. omnia in d. bene à Zenone, qui ibi omnes sequitur & communem cum ea testatur Angli. lib. 1. & Fab. num. 5. & Curtius Iunior. vbi supra, numero. 118. & Cardin. in Clement. 1. in princip. numero. 4. Cude sum. Trin. & fid. Cathol. vbi declarat, quid in Papa de quo per Minchac. vbi supra, capit. 21. & 22. & Abb. numero. 11. Felinus. 26. & 3. in capit. quæ in ecclesiis, de constitutione, & Rebuff. in tractatu. de congrua portione, numero. 115. cum pluribus sequentibus, & in repetitione l. vbi c. C. de sententia



1. quibus, pro quo quod/in, pref. praetati-  
 one, numero, 30. vide ad. 47. Tiracque-  
 in, l. vivumque, verbo, de notione et largiti-  
 2. numero, 40. Cde recond. don. & Ma-  
 thiaz. Afficit in praesidiis condit. Sicil-  
 3. quibus, 17. per totam, & Maranta in di-  
 putatione, 83. numero, 37. ubi alio de-  
 claratur & illudist Don Anton. Mene-  
 4. in s. l. alius, numero, 5. Cde feruitur. &  
 aqua, & doliissimus Soto libro, 4. de ci-  
 5. vide iure, quæstione, s. articul. s. & po-  
 6. hæc iure per Anton. Gabriel in consil. 1.  
 7. nullum in suarum, titulo de acquirend. re-  
 8. rum domin. consilio, 3. & Coarr. in ca-  
 9. pit. peccatum s. part. 5. numero, 288.  
 10. in fine, in fine, in fine, in fine, in fine,  
 11. part. s. & ibi quæ. & opima, s. numero, 3.  
 12. part. s. & in l. 4. titulo, 5. part. s. Ex quæ-  
 13. quidem l. s. & ex dictis iure, Regem ab-  
 14. que causa l. publica non poffe quæ pri-  
 15. vatum dominio rei hæc, neque in fine con-  
 16. fcientiæ, neque contentio, & cum cau-  
 17. tamen publica poffe, ut plene nostrar l.  
 18. quorund. Cde prelio, in prin. cff. & in  
 19. l. C. contra ius, vel iuri, publici volu-  
 20. titi, l. Barbaris, verbo, multo magis, &  
 21. in fine, off. præ. ubi l. alare contra ius, &  
 22. quæ tunc; in eam rem adducit, idque tene-  
 23. quam plures referat per Tiracque, de re-  
 24. pand. pen. in prælatione, numero, 1.  
 25. in fine, in fine, in fine, in fine, in fine, in fine,  
 26. Gabriel, in suis communibus, non habet  
 27. de iure quæto non tollend. consilio, 1.  
 28. i. s. 1. & quæ tolli hæc vidi & per Ro-  
 29. land. consil. 1. num. 29. cum frequenbus  
 30. l. 3. & etiam Billa de præscript. l. part.  
 31. 4. part. prin. consil. 1. & commune non  
 32. testatur Felino, di. numero, 3. oportet  
 33. quæ, quod causa illa respiciat publicam vi-  
 34. litatem, & hoc vocari eam causam publi-  
 35. cam, & debet principaliter eam respicere  
 36. secundum Paulum, Felinum, Decium, &  
 37. alios relatos per Aymonem Cræta, con-  
 38. silio, numero, 4. & consilio, 264. nume-  
 39. ro 10. & nouissime per dominum Molli-  
 40. nam in tract. de perimogen. Hispania, lib.  
 41. 3. cap. 1. numero, 3. ubi Felin. ubi supra  
 42. alios, & Felin. in fine, in fine, in fine, in fine,  
 43. quæ expellat ad alios, & Felin. in fine,  
 44. capi facit, & ut optime inquit Coarr. in  
 45. lib. 1. variatum, cap. 6. num. & Felin. in fine,  
 46. inquit non fero in singulariter, hæc potest  
 47. absolute vni nequaquam concurre  
 48. 3. quæ iure naturalibus vel gentium finem  
 49. infinitum, quæ precludit principis, tollit

ne non pecti, neque ordinaria, neque absoluta potestate, iura liquidum naturam immutabilia sunt, & ideo nemine vinqquam dicitur his principum pecti derogare, etiam absoluta potestate, cum hæc potestas non efflet, sed tyrannus, quæ luge abesse debet, à principibus, & ab his, qui de eorum imperio expellatur tractare contra imperium etenim naturale dicitur quælibet propriè rei dominium habere, possesse libere & a se disponere, nisi ea dispotio ex causa Reipubl. vel propter publicam utilitatem ei interdicta sit, quod si principibus abque publicæ utilitatis causa dominium ab aliquo auferatur, eiue interdicti rei propriæ liberam dispositionem, non minus vniuersum vbi quælibet potestatem leges & iura præferunt in bene fœderatissimâ iuris æt. perferunt in bene constituta Republica, hæc sunt verba aurea domini Constantinii vbi, supra, reprobando iure optimo Pauli Caf. trefens sententiam, dissinguitur circa hæc, potestatem ordinariam ab absoluta. Distinctio enim hæc in humanis principibus & præsertim Chriilianis vocatur falsissima per dominum Constantinum dicit. numero 8. & bene, & in hoc principis potestas non minuitur, sed augetur, cû id principem Chriilianum non debeat, vti in principio inquit Molina vbi supra, lib. vi. cap. 1. numero 3. i. ino quod princeps vbi rei plebem regit, non habet potestatem causæ rationabilis, cû non dicitur plebem de potestatis, sed templatis, fecandum Scito. confil. 120. numero 14. lib. 3. & alios relatos per Molin. vbi supra, lib. 3. cap. 7. num. 3. vbi inquit in Hispaniarum Regnū nunquam factum fuisse, neque Regem accepisse aliquod ab hac causa publica, imò & tunc debet adhiberi, bonum & cambiū ex parte Regis, propter publicam causam & utilitatem, cū potius aliusquis auferens sit, prout probat expresse text. singularis in dict. 1. & ibi glof. Vnde cambio, titul. 1. part. 3. & Suarez allegatione. 10. post principem communis secundum Anton. Go mezin. l. Tauri. com. perul. in principio, & Aymon Cræta confil. 97. num. 7. & latissime & optime fundat Roland. de quibus lib. 3. in primis pluribus locis, titul. 1. vbi num. 1. ubi in eorum vocat diabolum potestatem, & Plessen de maiorat. 4. part. 1. in p. inc. nu. 16. cû sequen. allega. & nouissime posthæc de iure Molin. vbi supra, lib. 3. cap. 7. num. 3.

[illegible]

viñitur. *¶* Quod Reges qui ad insulcem  
 quibz. lib. 1. quæbant non possunt remitte  
 re dantur subditi aliis, & eorum iura, &  
 quæ pro Jacin. Gallus. & quid sit tantu  
 num. 80. & sic. lib. 1. & post. nisi secu  
 rum eum ibi caute pacis faciat, & rumu  
 los sedati. Sed an populus Romanus, qui  
 dictam potestatem transiit in Imperato  
 rem, & post hodie eam reuocare, & tan  
 gi. lib. 1. Otterclaus. in dist. 1. tit. 1. & 2.  
 & vñ cuncta parent, reperies, quod Lan  
 cinctus à Victoria, relatus per Grego. Lep  
 idum. in glof. mag. col. 7. in princ. tit. 13.  
 part. 1. inquit, neque de iure naturali, ne  
 diuino, neq. humani posse Imperatorem  
 pretendere dominium totius orbis, & an  
 in casu in quo licet vñ dici, rem subditi  
 capere, requiritur citatio nominis rei illius  
 vide opin. d. Bar. Consi. conf. 1. 166. no. 45.  
 cum c. sequent. vol. 3.

[illegible]



Præ. num. 2. lib. 1. Possuntque dominij  
si ob negligentiam in totum privati iurisdictione, secundum eund. Aud. cap. 5.  
Præ. num. 4. in princip. & num. 1. verlic.  
& eodem lib. 1. ubi inquit, quod solum in  
calibus curie, de quibus & text. noster lo-  
quitur, in verlic. Nisean ofados, Rex sibi  
legem hanc imposuit, vt in illis cognosce-  
ret + in teris dominorum particularium  
Regni, extra illos vero non vult cognosce-  
re in prima instantia, nisi data negligetia  
ipsorum dominorum, vel forum iudi-  
cium, vt & item aliter idem Aud. dic-  
to num. 1. verlic. Dixi autem, & in cap. 1.  
præ. num. 1. verlic. nam licet Rex lib. 1.  
& Paris. de Pateo, in tract. syndic. cap. 6.  
de excelsibus, Baronum, num. 55. fol. 119.  
in parais, ubi & declarant ipsi quod ne-  
gligentia hæc fit conuincenda, & tunc  
nillo iudice in hisce calibus in teris do-  
minorum, + tacite videtur in ipsum Regiū  
iudicem causam aduocatum esse, ita quod  
dominus, vel eius iudex & locum tenens  
non possunt viterius sefe in illa causa in-  
tromittere, secundum DD. in cap. ceterū.  
per text. lib. de reſcrip. & Aud. c. 19.  
præ. num. 1. verlic. ex quo inferitur, lib. 1. in  
dum informatio fit, suspenditur iurisdic-  
tio negligentis iudicis ex d. 1. tit. 1. infra  
lib. 8. Notandum etiam est, quod si domini  
prohibent + vassallis suis ne adirent Re-  
gem pro querelis delictorum, crimen lese  
magistratus committerent, secundum Lau-  
cam de Pena, relatum per Paris. de Pur.  
vbi supra in cap. 1. num. 1. fol. 119. in parais  
& Aud. cap. 6. præ. num. 4. verlic. & c.  
domini lib. 1. & Rebuff. 1. com. confil. Frā-  
cie, tit. de euocatione in prefatione. queſt.  
17. numer. 61. & Aulies in cap. 1. Præ. glo.  
numer. 3. nisi domini ipsi, secundum Pa-  
ris. in diſp. cap. 1. num. 1. merito & mix-  
tum in apud & primam causam + con-  
uincitionem habent, quoniam tunc poſſent  
prohiberi vassallis ne in preiudicium sue  
iurisdictionis in prima instantia curiam  
adirent, prout & tradit Capituli decia-  
Neapol. 130. num. 10. & diximus in l. 10. tit.  
1. 9. num. 1. & c. lib. 3. supra nisi in casu  
bus vbi aliud expresse per leges permis-  
sit, secundum peritorem, non enim regulatur +  
debet Regem, lein prima instantia in lo-  
cis dominorum iurisdictione fit intrinſecus  
reſ. secundum gloſſ. Para. in l. 1. tit. 1. 3.  
39. part. 7. Secundum vero principii + refera-  
torum est appellacionis cognitio + senten-

tis dominorum, vel forum iudicium per  
partes grauat interpositæ ad Regem ip-  
sum, vel & chancieriam eius, vetari enim hoc  
per dominos ipsos non potest, prout ex text.  
nostro probatur ibi: 7. oro si que non ſunt  
ſicut, que calis curie, ibi, Niseia ofados,  
alias punientur grauissimè, vt dictum remane-  
re.

1. Ibi, Para. antea, Similis text. videtur  
in l. 1. tit. 1. 8. infra lib. 4. Cognitio enim  
appellacionis in concessione meriti & mix-  
ti imperij & omnimode iurisdictionis  
non comprehenditur, vt per Richard. Val.  
confil. 4. num. 41. volum. 3. imò & quod  
plus est l. 1. col. penult. in medio tit. 1. 9.  
part. 1. attenta à dominis inferioribus, vel  
eius iudicibus omnino + ad Regem  
appellandum erat, neque valebat præſcri-  
ptio in contrarium, secundum Aud. c. 5.  
Præ. num. 1. lib. 1. & melius in cap. 6.  
num. 1. in princip. cod. lib. 1. de quo & agitur  
per Putem. in tract. syndic. dict. tit. de  
excelsibus Baro. num. 5. an Baro, & Benedic-  
tus in Repetico. c. Raynuntius verbo, &  
vxoem, el. 1. num. 4. de testament. & ita  
hodie vtendum idem est, neque ex lege  
quadam + de Guadalaria, videtur permi-  
ssum in teris dominorum posse appel-  
lari à sententis laicis, in prima etiam instan-  
tia ab ipsis dominorum iudicibus, vulgò  
vocatis, A laides mayores, o Guernadores,  
o Corregidores, ad ipsosmet dominos  
eos eligentes, fed tantum à lais à iudici-  
bus ordinarij per populos electis, etiam  
si à dominis ipsis, vel eorū locum tenenti-  
bus confirmetur iudices tales ordinarij,  
secundum illustrissimū Dominū Couar. in  
præ. quaſt. 4. num. 7. & gloſ. Para. in l. 1.  
18. tit. 1. par. 1. & Aulies. c. 18. præ. gloſ. An-  
te nos fol. 134. vbi eius littera reſert, quam  
& retulit Prædictus Mesterolo, in præti-  
ca sua cum criminalibus tract. fol. 16.  
89. & Aud. c. 1. præ. p. in medio, & c.  
per totū lib. 1. me inuitissimè legis Gua-  
dalaria, est tamē verū, quod si aliter fe  
coſuetudo habet in appellacionibus inter  
ponē diu teris dominorū, coſuetudo illa  
legittima per scripta seruanda foret, ex text.  
in l. 4. tit. 1. 8. infra hoc lib. 4. Sublata ta-  
mē coſuetudo lex lib. 1. de Guadalaria  
seruanda est, que clare loquitur in dicto ca-  
ſu, neq. ad aliū causam extendenda est, imò  
in casu illo intelligendū est cumulari, ne  
per legē illi dominis coſſam iurisdictione  
noſt. itaq. si partes velint, poſſunt directè  
omif-

omifſo medio ad Regē appellare à senten-  
tijs laicis per ipsos iudices ordinarios ſuorū  
populorū, secundū gloſſ. mag. in d. l. 1. tit.  
1. par. 3. v. 6. & in d. l. 1. tit. 1. de iur. deo-  
lente, fortissimè attentari poſſent, & quidem  
vere ſcilicet, quod cū dominis in teris suis  
fundis iurisdictionē suam in cognitiue  
appellacionum ex vi & permiſſione, d. de  
Guadalaria, quod dicta iurisdictione  
hodierno tempore vt non potest, cū di-  
ctales de Guadalaria non ſit inserta in  
nostro Recopilacione Regie volumine, &  
omnes leges in ea non inferre, & per ip-  
ſam non approbare, in deſuetudine abie-  
tæ, neq. seruandæ poſſent, prout ex prae-  
ſentibus Recopilacionibus patet: etiamſi  
Aulies vbi ſupra, quam, 3. le non determina  
uerit in 3. Notandumque eſt, quod idem  
quod de quorūſteporaliſ diſci. eſt, idē  
de prælatiſ & eccleſiaſtiſ perſoniſ eſt  
aſſerendū in locis & dominis, vbi tēpora-  
lem exerceat iurisdictionē, secundū text.  
vbi diximus in l. 8. tit. 1. lib. 1. ſupra.

1. Ibi, De impedire nitorum los pleyas de  
las boudas, alias enim grauissimè puniretur  
impedientes, vt ex dictis per Aud. cap. 6.  
Præ. num. 4. ver. & cū domini lib. 1. patet  
& ex dictis in hac l. in gloſ. In deſecto,  
& hoc niſi in caſu l. 1. 9. tit. 1. lib. 1. ſupra.  
Vbi etiam littere huiusmodi miserabiliter per-  
tinent in 3. Impedirent deſerui per cau-  
ſam curie, & hoc nulla alia ratione, niſi  
quia ibidē de cauſis mercatorū tractatur  
in quibus ſumplectit & de plano ſola ſa-  
cti veritate inſpecta proceditur, & cū hoc  
modo procedatur eſſet potius in ordi. ipſa  
rū miserabiliſ perſonarū ſi cuiſq. accedere  
poſſent, vbi lites longiores eſſent, & ideo in  
ſauatē ipſarū, & curie etiam Mercatorū  
in d. cauſis, tamq. quod in negotijs & cauſis  
Mercatorū cancellariā alii non poſſit in  
prima inſtantiā per miserabiles hæc perſo-  
nas, l. 8. & ſecundo impediendi poſſet per do-  
minos & iudices eorū in teris ſuis ne val-  
43. ſali eorū etiam priuilegijs + curiam ad-  
rent in prima inſtantiā cauſis valdeor-  
dē mille marapetionum, vel minoris ſti-  
mationis, nam in iſis curia ad ius potest,  
etiam per miserā & priuilegiatā perſo-  
nam in prima inſtantiā, secundū text. in l. 1.  
tit. 1. infra cod. lib. 4. vbi & diximus, & tra-  
dit dominus Couar. in præ. quaſt. c. 7.  
num. 3. verlic. hoc tamen, & numer. 3. po-  
nit alias ſallentias.

1. Ibi, Subre, nisi paupertas eſſet ad hunc

efficiam procurator, nam tunc nihil proſiti-  
44. ceret, ſecundum Mediam, in prag. pan-  
conſilioſ gloſſ. l. 1. numero 10. folio 13. &  
ante eund. quod paupertas aſſectia non ac-  
tentatur tenet Couar. lib. 1. variat. cap. 16.  
num. 9. Remedia enim procurator nocent  
potius quam proſint, vt & Deo volente di-  
cimus in l. 1. tit. 1. 3. infra hoc lib. & ſic  
debet temperari quod inquit ipſemet Co-  
uar. in præ. quaſt. cap. 6. num. 1. verlic. ſed  
fi quis, capituloque paupertas nihil prode-  
ſt, vt remiſſioque per Bazeam de debitore  
in op. c. 8. num. 19.

1. Ibi, Que obedez a guardar: Nam &  
45. domini + & idem prælati Regni tenen-  
tur licenti & mādatis Regis obedire ſcrip-  
tum eſt enim 1. Petri 1. Iuliani eltoe om-  
ni creaturæ preter Deum, ſed Regi tan-  
quam præſentis, ſed Ducibus tanquam  
ab eo mādatis vindictam malorum, laudē  
vero honorū, & tranſmipit habetur  
in capitulo & in cap. omnes de maioris,  
& obed. & habemus idem text. ſingulari-  
ter in c. ſi Episcop. 18. diſt. 1. in c. 1. par. 1.  
de appellatio. & text. in l. 1. tit. 1. 4. lib.  
1. ſupra. & opimum text. in l. 1. tit. 1. 4. lib.  
1. gloſ. A ſa Corte, referens pomas inobe-  
dientium, tit. 1. par. 1. tradit optimē Ar-  
chiepiſcopus Florentinus, in quarta par-  
te ſue ſumma Theologiæ, tit. 5. capit. 1.  
in principio, & Sanctus Thomas 1. 2. qua-  
ſtione 104. artic. 1. 2. 6. tenenturque om-  
nes ad citationes Regias venire, alias pu-  
nientur, secundum text. in l. 1. tit. 1. inſo-  
libro vbi vide declarationem, imò &  
plus inquit gloſſ. in d. l. 6. tit. 1. par. 2. quod  
quantiſ Rex mandet alicui illud quod ſi  
46. non potest, tamenque periculum ſue perſo-  
næ, dum tamē concernat honorem Re-  
gū & patrie, tenentur illud adimplere, neq.  
secundum eand. gloſſ. lib. verbo, In mādā-  
do excuſationes, quantum diſci. ar. quod  
alij fundamētis, imò & non implenda  
mandata Regi in cauſis grauiſſimorū  
47. te + puniunt, secundum Aud. cap. 3.  
præ. num. 14. ad fin. verlic. hic adde, lib. 1.  
mādatus Regi per capiendū aliquibus  
perſoniſ tenentur domini & eius iudices  
exequi ſtatim, vt per eund. Aud. c. d. n. præ.  
num. 7. 41. v. & quod ſocius eſt, quod Re-  
48. gia rogibus ſubtemperandum eſt, vpo-  
te quod per mādatis habentur, & qui eis  
non obediret, eſſet puniendus tanquam  
inobediens, Voluit enim ſuperioris, ſed  
du Florent. vbi ſup. eſt quoddam præceptū  
eius, & in hoc op. eſt taciū

tatum, & preces eorum ut madata sunt  
seruanda, ut per Tiraquell. de minorand.  
penn. ca. 15. et ex in. c. cum inter Ro-  
dericum Seniore, ibi ad componendum  
coegit inuitum, de electio. inuitum, id est in-  
stantia precum debitum, quasi Papa non  
tam illum iussu coegerit, quam precibus,  
& text. in. c. nullus. 16. q. 2. & in cap. Beatus.  
7. quæst. 1. & in cap. Rogo. u. quæstio.

## LEX SECUNDA.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Dominus videntes iurisdictione in terris, & dominio Regis, tenentur ostendere titulum aut pri-  
vilegium, quo mediante iurisdictione tali utuntur.*

In legem. 2. tit. 1. fol. 6. lib. 4.

1. **A**n quis possit compelli ostendere titulum  
sue possessionis. num. 1.
2. **Q**uoties contra possumptum adest iuris præ-  
sumptio, tenetur ostendere titulum sue pos-  
sessionis. num. 2.
3. **R**egalia abique expresso titulo, & concessione  
possideri non possunt, neque possessio rega-  
lium probari potest, nisi per concessionem,  
titulum, & privilegium Regum. num. 4.
4. **R**ex est iudex competens contra clericum episcopum,  
vel ecclesiam regalia possidentem.  
num. 4.
5. **A**n in beneficiis tenetur quis titulum sue  
possessionis ostendere, sicut dicitur est in re-  
gulis. num. 5.
6. **A**n ad exhibitionem supra dicti tituli, exerce-  
tur beneficium, qui per decem annos bene-  
ficium possidet. num. 6.
7. **S**upra dicta possessio, vel triennalis de qua in  
prædictis §. 8. non sit sufficientis, non solum  
quia de possessione veram quoad proprietatem  
tenet. num. 7.
8. **T**itulus concessus regali debet esse spe-  
cialis. num. 8.

† **P**rima de sua intentione. Ut supra lege  
proxima probatur, & ibi dicitur in gl.  
Fundata per derocho.  
¶ **T**ibi, ad te ostendit. Sed nonne titulum  
sue possessionis qui compelli non potest  
ostendere? & latendum quidem est ex  
text. & eius materia in Lege. C. de peti-  
tione. de qua regula tractat Palacius Ru-  
brius in repetitione capit. per vestras, folio

1. iuncta expositione glossæ, & Archidia-  
coni libidem, & alia quam plura quæ ibidem  
allegat ipse Tiraquell. ubi inquit, sic esse  
verum cristianissimum incertamen autho-  
ritatis. Et rogare ducem, species violenta iu-  
bendi, quoniam si iniustum esset manda-  
tum superfluum in executione potest &  
expectari secunda iussio, secundum glossam.  
Anon. com. in d. 16. & late diximus in l. 1.  
tit. 3. lib. 1. supra.

8. numero. 43. cum sequentibus ubi alios  
allegat, & Sacinus regula. 430. & Mat-  
theum Afflicti libro. 1. consiliatum. Frä-  
cie. rubrica. 97. numero. 3. ubi ponit tres  
limitationes, & idem Matthæus Afflicti.  
in cap. 1. de controuers. inuest. ubi ponit  
viginti limitationes, & una earum  
& principalior de iuribus ex nostro text.  
& l. supra proxima, scilicet, quod cum  
Rex in terris & dominijs Regni ducem  
tam habeat circa iurisdictionem intentionem  
suam ut in ea lege supra proxima  
dicimus, & sic adest præsumptio iuris  
contra videntes iurisdictione in regno,  
merito quod teneatur titulum, vel  
privilegium ostendere si petatur, nam  
quotiescumque contra possumptum  
adest iuris præsumptio, tenetur ostendere  
titulum sue possessionis, secundum  
Abbatem in capit. constitutis. numero. 1.  
de electione. & in capit. in litteris. num-  
ero. 18. de restitutione spoliatorum. ead-  
dem Abbatis in capit. 3. numero. 9. de pro-  
curator. Palacius Rubius ibi supra, nume-  
ro. 45. & 47. per textum in capit. ordi-  
narij. in principio. de officio ordinarij.  
in. 6. & probatur etiam ex text. in l. 9.  
in d. 16. infra libro. 5. & ex text. in  
capit. ad decimas. de restitutione spolia-  
torum, tradit vltra dictos Cardin. in Cle-  
mentina. 1. oppositio. 9. de causis. post  
& proprietatis, & Aulius cap. 1. pro-  
curator. glossa. 1. numero. 17. folio. 21. & Don  
Anton. Menes. in latius. numer. 6. & 7.  
C. de feruit. & aqu. & Alvarus Velschius in  
tract. de iure emphiteutic. 8. n. 23. & 26.

& communis testatur Curt. Iun. cons. 90. n.  
2. relatus per Mantica. in tract. de coe-  
tibus. in final. voluntatis. lib. 1. c. fin. n. 41.  
& sic videmus tam in regno nostro domi-  
nos aliquos temporales condemnatos, ne  
iurisdictione, vel redditionem perceptione  
venerint, & eo quod titulum sufficientem  
non ostenderunt, & ad illum ostendendum  
qui habebant, compelli facere, regulam  
enim abique expresso titulo, & concessione  
non possideri non possunt, neque possessio  
regalium probari potest nisi per con-  
cessionem, titulum, & privilegium regium,  
secundum Tho. Grandicione Neapoli.  
59. num. 150. m. 805. in magis, & ideo  
comprati alique ecclesiastici aliunde  
temporalis iurisdictionem habere non possunt  
nisi ex regia & concessione, quia titulo, &  
causa, secundum Com. in pact. c. 1. n. 2.  
in princ. si habuerint temporalis hanc iurisdictionem  
in aliquo loco regis, tenebunt  
titulum ostendere si petatur, & in propositum  
nostrum ex sex in l. 1. in latius infra illo  
lib. 4. hoc idem aliter ipsemet. Cona. in  
præc. c. 1. n. 9. in princ. in d. & tunc fecit  
de Pala. Rub. ubi supra, text. ex latius c. 4.  
petens & etiam si Prælatum vel alia ecclesiastica  
persona, vel etiam ipsi ecclesie regalia  
possideat, prout ex l. sequent. probatur,  
& ibidem in gl. hiter ut repetimus. Sed  
an & id est ex officio ecclesiasticus, ut  
titulum suæ possessionis ostendat, tenetur  
& demonstrat tradit D. de in. c. licet  
Heli. de synonima, & Selma. de beneficiis.  
3. par. quæst. 1. & D. Couan. c. possessor.  
3. par. 9. ro. n. 9. fol. 7. late Tiraquell. in  
tractata de præscript. col. 8. illatio. 6. ubi  
plures pro utraque parte tenentur allegat,  
& Loazes in allega. de Mala, debeat. n. 3.  
cum 2. sequen. pag. 608. cum sequentibus.  
in par. in quo articulo vera & communis  
est resolutio. quod ad petitionem partis peti-  
tur titulus exhibito ad possessionem beneficii  
per titulum spiritum nullo modo talis possi-  
dendi tenetur titulum suæ possessionis ostendere,  
neque exhibere, quia sola possessio  
triennalis sufficit, secundum Gomezium  
in regula cancellaria de triennali possessione  
question. 43. præsertim si Episcopus  
fuerit semel visitatus per Episcopum,  
vel officiales suos, quoniam cum adit  
præsumptio quod ipsi titulum viderint,  
res est clarior, ut titulus per possessionem  
triennalem ostendens non sit beneficii,  
secundum D. D. c. licet Heli. vel inde

si constaret de apprehensione possessionis  
beneficii illius, quia cum ea apprehendi  
non potest, & in titulo ostendit, non tenetur  
titulum alium ostendere quoniam possessio  
possessionis ingressum, inique adeo versus  
quod etiam si ille talis beneficii possessor  
fuerit actor, petendo fructus sui benefi-  
cii, & allegaret contra eum quod visum  
non habebat, adhuc tunc non tenetur  
titulum ostendere ad fructus recipi-  
randos, sed sufficit probare adiuturam &  
longam possessionem, & communem res-  
putationem quod per tali possessore pos-  
sessor semper fuit, & est habens, & quod  
cuius publicæ & palam fuit adeptus & in-  
gressus possessionem talis beneficii secum  
com. docet decisio. 32. numero. 4. & vo-  
lunt. Giga de peshon. in l. 1. 47. num.  
4. folio. 189. in par. 1. & factum dicta per  
Cardin. in Clementina. 1. oppositio. 9. de  
causis. post. & prop. & per eundem. Cardin.  
c. ex parte. col. fin. de off. sp. 1. Si tamē  
in d. ex ecclesiasticis ex officio, & non ad par-  
tis petitionem procederet contra possessionem  
beneficii, ut titulum suæ possessionis ostendere  
debet, tenetur tunc ostendere & exhibere,  
hanc communem opinionem asserentem  
fieri in tunc cū ex officio quo procedit præ-  
latus, & sufficeret possessio per decem  
annos beneficium pacifice, ut dicitur de  
beneficiis ad exhibitionem tituli, & do-  
minus Couar. ubi supra, inquit, quod si  
prælati teneant, vel expectent possessionem  
approbavit, etiam solum triennium  
sufficeret, prout si prælati ipsi pos-  
sessorum illum ad titulum sui beneficii  
dinauit, vel ab eo eadem fuerit tradita  
possessione, nam cum unus non sit censum  
abique titulo ordines fuisse collatas,  
vel possessionem traditam, nimirum  
si & in hoc casu possessor triennalis titulum  
ostendit non tenetur prælati ex  
officium suum petenti, & super hoc ultimo  
de quo tempore cogitatis, nam &  
dominus Couar. ubi supra aliter iudicat  
insequendum asserit, non longum tempus  
tamen erit decennium, vel triennium. Est  
tamen notandum quod in casu in quo pos-  
sessor hanc triennalem sufficeret, non solum  
quoad possessionem, & retentionem quoad  
proprietas? erit sufficiens secundum  
D. Couar. ubi supra, c. de u. & Rubi.  
de præscript. in princ. n. 25. & ex notitia  
de qua quotidiana & singularia sunt ex-  
qui-

quibus vt ad nostrum text. recedamus, dicendum est, idem titulum ostendamus haberi per legem nostrā, quia pro Rege prae sumptio adest circa iurisdictionem et iura regalia, & in eis habet fundatam intentionem suā, sicut & tenetur possidere terras aliquas in districtu alicuius ciuitatis, titulum suae iurisdictionis ostendere, quandoquidem de iure, ciuitas in territorio suo fundatam habet suam intentionem, secundum Auerd. c. 1. p. 1. n. lib. 1. i. territorium limitatum habet, ita quod intra limites sui territorij fundatam habet intentionem, vt opinetur conclusiones proficquitur Aluatus Veladus. quod. 3. n. 1. 8. cum sequentibus aliquibus, in quibus supra dictum est ex Thom. Grammatici, hanc concessionem debet esse specialis, si neque sufficeret titulus, vel concessio Castri, Ducatus, aut Comitatus cum omni imperio, & iurisdictione, vt regalia concessa diceretur, secundum quod in l. supra proxima dictū remanet, cuius duplicē rationem assignat Dida. Perez in l. 1. i. i. v. 1. Alos q. apelar. col. 76. & 76. lib. 3. ordi. vltima quem adest & tertia ratio, scilicet,

quod duplex ius habet Rex in ciuitate, seu Castro concessio, vni tanquam Domini specialis & vilius ipsius Castri, vltima concessio per eam, & illud consistit transferre aliud tanquam Rex, quia habet dominium directū & regij ius vniuersaliter in toto regno, & de illo nihil transfertur, secundum Alber. relatum per Dida. Perez vbi supra, & est Alber. in l. 1. i. i. f. f. de officio eius iud. id est iurisd. & ideo vt transferatur debet esse specialis concessio, neque sufficeret Castellum aut Ducatum cū imperio & iurisdictione concessa. Sed ab hoc non possessorum ab ipsi dominis Ducibus & Marchionibus, & Comitibus in terris suis, tenebantur ipsi domini tituli ostendere ad Regis iussum, vide Don Anton. Menes. vbi supra.

lib. 1. o. privileg. i. suppl. vel prescriptio ne immemorialis probata, secundum quod, dicemus De volente, in l. 1. in glo. balle. tit. 1. infra titulum lib. 4. interim tamen, quod aliquid horum non ostenditur, Rex vtique iure suo, secundum Pal. Rub. in Repetitorio. c. per vestras. 3. sed est pulchra dubitatio, nu. 43. fol. 8. in magnis.

## LEX TERTIA.

### SVMMARIVM LEGIS.

Indices ecclesiastici impedire non audeant Regem iurisdictionem aliquo modo impedimentique talis, aut turbationis Regi copetere cognitio, si seque potest praelatos cogere, vt exhibeant titulos iurisdictionis temporales, si quos habent super iurisdictione in Regno Regi competente.

In legem tertiam, tit. 1. fol. 7. lib. 4.

1. Iurisdictiones distictas sunt, temporales scilicet & ecclesiasticae. nu. 1.
2. Iurisdicō temporales, etiam si in habita per nos Papam, non tamen potest inferiores suos priuare iurisdictione sua sine causa. nu. 2.
3. Clerici impediunt iurisdictionem secularem, an possint per ipsum secularem puniri, tam in bonis quam in persona. nu. 3.
4. Appellatio in causa iurisdictionis Regie ad ipsum Regem est interuentio. numero. 4.

¶ De impedire, iurisdicō enim temporalis ipsi ecclesiasticis iudiciis non

conuenit, neque in ea se intrinsecare debent distincte enim sunt iurisdictiones, temporalis scilicet & ecclesiastica, vt in Authen. quomodo oportet. Episcopi, in principio, collatio. 1. & de consecratione. d. 4. celebratam. in fin. ordi. Hostiens. in fundamentis. qui hinc legi. & qualiter, in principio, de iudic. & quod sunt quae Castri Castri, vt de clericis. coniug. ex parte. ad finem. neque debet ecclesiasticis cui se in temporaliter intrinsecare iurisdictionem, prout inquit & probat text. in c. noui, in principio, de iudic. ibi. non pater aliqui, quod iurisdictionem illorum Regis Fracoru perturbare, aut minuire intēdamus, cui ipse neque iurisdictionem nostrā

neque

## De la iuridicion Real. l. 4.

15

neque vellit, neque debet impedire, & probat idem text. in l. 3. tit. 1. lib. 1. supra non debet impedire ecclesiasticam per secularem, & facit etiam in simili text. in l. 1. infra istum titulum & libro & text. in c. lator extra qui hinc legi. ibi ex tunc seculari domino, lub cuius iudicio de hereditatis causa veniunt intermeos, & in c. de prim leg. vbi inquit. gl. quod ecclesia non vult huius aliter huius arrogare, nam licet iurisdicō etiam temporalis sit per se, vbi in c. de provisione concessa per gl. 1. p. 2. 276. col. ad fin. c. 1. & per gl. 1. & D. in d. c. noui, & Greg. in l. vbi, in l. 1. p. 1. & alibi diximus in primo tomo, non tamen potest inferiores suos priuare sua iurisdictione sine causa, quia ex iure iurisdictionis huius est prout sibi interdictum, secundum Alber. relatum & textum per Aulos c. 1. p. 1. verbo, vbi supra, nu. 4. fol. 109. ex quo ipse ibidem, num. 9. inquit, quod si clericus impedit iurisdictionem secularem potest si ipse ut clericus puniri per iudicium ipsum seculare in bonis tantum, non vero in persona, & tenet gl. 1. in l. 1. 17. titulum 6. p. 1. quod & adhuc in bonis duri in bonis iudicet, ideo ad ecclesiasticum non recurrem iudicet, vt clericum talem puniret, vel Regē de iis ceteris facerem, & num. 1. plures casus pro se

quirit ipse Aules vbi ecclesiasticus circa temporalem iurisdictionem se intrinsecare, de quibus & remissus in l. sequenti dice mus, ex iis etiam iussibus in l. 1. p. 1. tit. 1. infra istum titulum, quod nullo modo totius ecclesiae potest se intrinsecare circa causas & negotia temporalia, neque iurisdictionis temporalis ordinaria debet impediri per occupationem aliorum secundum Ioan. Mon. in c. cum episcopus de officio. ad huc, de pace iura. firm. ex quibus alia in proposito adduci Dida. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 1. ord. col. 774. cum sequ. aliquibus, & vide legem sequentem imponentem per latius notam.

Ibi, perque la apelacion, appellatio enim in causa iurisdictionis Regie ad Regem ipsi interponenda, vt licet videre ex glossa Salmantino, in presenti, sub l. 1. tit. 1. libro 1. ord. col. 778. ad fin. vbi cum sequentibus aliter inferit.

Ibi, & ita quod parde conuer fin. nos, id est, ex eo procedit, quia in Regno Rex habet fundatam suam iurisdictionem temporalem, ideo nimirum si coram eo cū de iurisdictione sua tractetur agendum sit, prout colligitur ex Oldrado conf. 8. & Palae. Rub. in repet. c. per vestras, fol. 8. col. 1. n. 49. allegatis per Dida. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 1. ord. col. 775. ad finem.

## LEX QVARTA.

### SVMMARIVM LEGIS.

Praelati & indices Ecclesiastici Regem iurisdictionem occupantes in casibus eis non permittis, penis nostris text. puniuntur.

In legem. 4. tit. 1.

1. Index ecclesiasticus an possit se intrinsecare in negotiis secularem, & temporalem iurisdictionem tangere. nu. 1.
2. Index ecclesiasticus, in crimine, iudicari potest contra laicos cognoscere, quod intelligit, vt in presenti. num. 2.
3. An ecclesiasticus iudex poterit per seipsum iudicare seculari, vt libet, casus quo iudicet habet inuenerat. nu. 3.
4. Index ecclesiasticus per seipsum iudicare contra laicos conuentionem, & in hoc eo loci praei non latet ipsam, & secularem. nu. 4.

§ Index ecclesiasticus cognoscat contra laicos coram eo in rebus productis falsum deponentem. nu. 5.

6. Solus ecclesiasticus, cognoscit de crimine adulteri inter laicos quoad vni separationem. nu. 6.

7. Plures casus sunt etiam vbi laici iudex contra clericos procedere potest. nu. 7.

8. Acta de bonis capitulae cognoscat ecclesiasticus contra laicum. nu. 8. & ibi nota duas regulas.

9. Per in casibus, qui ita per secularem possunt fieri per ecclesiasticum inuicem determi-

nar.



nari, possit ecclesiasticus a seculari quomodo de tali causa cognoscit impediri, num. 9.

10 Si de eadem causa possint duo iudices cognoscere, si ambo procedant, & non opponatur a parte valet processus, & quid si vni praeuenit & pars dicat, & opponat contra illum vide, num. 10.

11 Si controueritur inter partes super iurisdictione alicuius iudicis, an ipsemet iudex cognoscatur & pronunciet super hoc articulo num. 11.

12 Clerici Regi rebelles vel qui mollant desistere violentia quia informant Regis vassallo possunt a regno iure originis expelli, & priuari, num. 12.

**I**bi, de prelatoris, contra contenta etiam in l. supra proxima, & quae ibide diximus & in l. 16. tit. 6. lib. 3. supra.

Ibi, in talis casus quales non sunt permittit per decreto, sed nisi, & aliqui casus sunt ubi ecclesiastici possunt se, intrinsece in negotiis secularium & temporalem iurisdictionem tangentibus, & respondendum est affirmatiue quod sic, & quos refert Stephanus Auerdus, in tractatu de potestate ecclesiae, super laici, sub Clementina de officio ordinis, & Benedictus in c. Raimundus, verbo, & vixorem el. 1. n. 240. & l. n. 13. de testam. & Rebus. in tractatu de exceptione num. 6. & Maranta, in Pract. 4. par. 1. d. de iudicio seculari & ecclesiastico cap. 1. num. 1. cum sequenti bus quorum casuum vni refert, Aud. c. 9. d. Pract. n. 1. lib. 3. scilicet in crimine laici ubi ecclesiasticus secundum eum ibi contra laicos ludentes procedere potest, quod tamen non dum videtur obseruatum, fortassis quod non obseruaretur in facti contingencia, nisi forte ecclesiasticus procederet contra ludentes in ecclesia, vel extra, dum diuina officia in die festo celebrantur, tunc enim ratione mali exipelli posset procedere ecclesiasticus iudex contra laicos ludentes familiaribus diebus & horis festis, his tamen qui laicis ademptis nunquam vidi ecclesiasticos iudices processisse contra laicos ludentes.

3 Sed an poterit ecclesiasticus precipere iudici seculari vt liberet captos quos iniuste habet in carceratu, & Aud. c. 19. Pract. num. 8. in f. lib. 1. inquit, quod quia secundum eum ibi difficulter obseruaretur in practica, idque fortassis veri esset, quia

ecclesiasticus circa hanc negligenter se vbiq; nunc habuerunt, vel quia & ipsi & iniuncte & contra iuris ordinem & formam multitudines clericos in carceratu & laicos etiam pro leuibus culpis, & ne eis possit obijci diuersa haec negligens laicos per secula iniuncte in carceratu petere, & praeremere, vt a carceribus abstrahantur, vel tertia, quia tanta est iam multitudo in carceratu iniuncte, quod necesse fuisset circa hanc per magnam temporis spatium fuisse ecclesiasticos occupare & negotia ecclesiastica omittere. Poterit tamen, & iudex ecclesiasticus contra laicum concubinatum & procedere castigare eum, & deic in hoc casu inter ipsum & secularium iudicem locus praerentionis, secundum Auerd. cap. 16. Pract. num. 2. lib. 3. Sicut & praerentionis locus est inter eos super iniuria cognitione per laicum clericum illatam, secundum Guidonem, Dec. Delphinat. 365. de quo & in alio loco primi tomi latine remanet dictum, eodem etiam modo ecclesiasticus contra laicum procedit falsum de ponentem dum in tellem contra ipso ecclesiastico laicus ipse adduceretur, secundum Cou. in pract. c. 18. col. pen. & si, quantum si clericus coram seculari falsum de posuerit, non poterit per clericum puniri, secundum Iulium Clar. in pract. c. 1. f. lib. 3. c. 44. ver. sed hic quoque, & si in crimine adulterij inter alios separationem & ecclesiasticus inter laicos cognoscit, secundum Cou. in l. 1. c. 1. p. 7. n. 8. fol. 105. & in alijs casibus per D. D. supra dictos relatus, & per f. 8. tit. 6. p. 1. & glo. in l. licet de for. com. p. 1. hanc

7 & e contrario si plures casus sunt ubi laicus contra clericos procedere potest, ut supra dictos D. D. praesertim per Auerdum vbi supra relatus, & Carol. a Grassi contra Regnum Francie loquens lib. 2. Regal. Francie iure, 178. per. l. 9. tit. 6. par. 2. & in aliquibus eorum est locus praerentionis, de quibus vnum vide per Boerdecionem, 69. n. 36. & sequentes, & Rip. in c. Decembris num. 8. c. u. sequentibus de iud. & Bertachini in tit. de epil. lib. 4. f. p. q. 4. ind. n. 79. & Casan. in consuet. Burg. Rub. 1. f. 1. p. 47. per prima regula. fol. 49. col. 1. quos refert Dida. Perez lib. 1. ord. colum. 288. Etan de bonis capellanis & cognoscit ecclesiasticus contra laicum in l. Maranta vbi sup. d. n. 7. de decerp. ex Auerd. cap. 14. Pract. num. 3. lib. 1. & ex ijs quae diximus

diximus in l. 1. numero. 5. & 7. tit. 4. lib. 3. supra, ex quibus duarum regularum constitui possunt. Prima est, quod iudex ecclesiasticus non potest contra iudicem aliquem cognoscere, & procedere, nisi in casibus a iure expressis. Secunda regula est, quod iudex secularis non potest contra personam aliquam ecclesiasticam procedere, neque cognoscere, nisi in casibus a iure expressis, & licet vna regula est vera, ita & alia, & prout vna ex text. nostro probatur, ita & alia delimitur, ex f. 6. quibus, titulo tercio, libro primo, supra, & has regulas addere poteris alijs iuris, & has regulas appropinquas sub tit. lib. 2. supra in quibus non est locus, nisi in casibus a iure expressis.

Est tamen in proposito dubium optimam quod mouet Dida. Perez in dicto. colum. 188. in fin. utrum in casibus qui inter seculares iudicem, sicut per ecclesiasticum iudicem, determinari possint ecclesiasticus iudex a seculari quominus de tali casu cognoscit impediri, & inquit, ibi ipse Dida. Perez, quod non per notata per l. in l. vbi pactum, numero 3. C. de translatio. & Bald. in l. cum proponas, numero 4. verficul. sed quare iur. eod. tit. & facit l. ius inueni in cap. cum. M. num. 6. & ibi Felinus, & cum omnes facit assensum, de consil. quod si de ead. causa possint duo iudices & cognoscere si ambo procedant, & non opponatur a parte, valet processus, sed si vnus praeuenit, & pars dicat, & opponat contra alium iudicem de praerentione, & quod remittatur ad eum si non fiat, appellari potest ad superiorem, ergo superior, & non praerentionis cognoscit, quid debeat esse iudex in causa illa, non cum inter bonos iudices deest aequalitas, par in parum iurisdictione habere non potest, idque superius est adnotandum, neq. obstat contra hoc l. 1. f. si quis ius dicent non obtem. & text. in cap. super iuribus, & ibi Abb. & Berro. in repetitione, num. 18. de electio. probabis, quod si controueritur & inter partes super iurisdictione alicuius iudicis, ipsemet iudex cognoscit, & pronunciat super hoc articulo, quia communis est opinio, secundum Deci. in cap. ad audientiam, num. 4. contra glo. ibi de appellatio, tradit Berroli in ea. conuenienter, num. 15. de res. fol. quonia hoc est verum, & procedit, cum inter partes cont. dicitur, an sit iudex ille vel no, qui

de causa cognoscit, secus vero si inter aliquos iudices, super hoc controueritur, quia tunc potest iudex adit debeat, vt ipse decidat, & deter miner super talis iurisdictionis competentia, & tunc si inter ecclesiasticum & secularem controueritur hinc inde adit, superior erit ecclesiasticus, secundum Card. in cap. super quibusdum, f. si vero duo, ver. 4. oppon. de off. deleg. & fuluitur ex commun. relata per Dida. Perez in Rub. tit. 1. lib. 3. tercio, Ordine, colum. 746. in medio, & tradit Maranta in pract. dist. n. numero. 30. pag. 18. in par. 1.

Ibi, *Regis prebidi*, Pollant enim clerici Regi rebelles, vel qui nolant desistere violentias, quas inferunt Regis vassallo, & Regno iure originis & expelli & priuari, secundum text. in l. 1. quicunque. C. de episc. & clerici. quod adhuc allegat Ponca de Leon in l. 1. Regia de Toledo in 1. fundamento. 2. part. numero. 47. in fin. & hoc nimirum, nam cum bona eorum sint sub Regis territorio, secundum Regis ipsius constitutionem iudicatur, secundum Bald. in cap. cum venissent, col. 3. de eo qui mitt. in posse. causa rei seruand. Barb. in Rub. de reb. ecclesiae non alien. n. 12. & alios relatos per Mediam in prag. 1. de panis conclusionis. 5. numero. 17. & ratione domicilij subditi Regis dicuntur, vt in l. 1. verbo, *regis*, tit. 3. infra hoc rub. dicemus, & in gloss. *Quae prebidi* iterum citan do, Auerd. & respicitur temporalium subiectos esse principi seculari inquit, Olausianus de off. Pedem. 30. numero. 5. hanc tamen periculosa esse, inquit gloss. in fin. l. 1. 7. tit. 6. partita. ideo caute agenda esse dicit, & remittendos esse clericos hos iudici suo, & tandem remanet cum relatione. l. 59. & 60. eiusd. tit. 6. partita. sed vique contra Grassalis, lib. 2. Regal. Franc. iure. 16. quoniam persone ecclesiasticae non assentiri puniende, aut cecidenda per Principes seculares iurisdictione contentiosa, quantumcumque gratissimum crimen l. 1. de maiest. comiterent, & oratione tamen politia & economica similitudinis possent, contentiosa vero solum per ecclesiasticum iudicem, idque probat, quoniam supposita ecclesiastica in foro contentioso non subditi disijci Regum vel Principum, sed locus ecclesie capit. a de foro compet. l. statutus de epil.



episcopis & clericis in foro autem sue  
ditione economica, vel politica, vnum  
quodque subest capiti etiam seculari,  
nam licet Pater familias habet potesta-  
tem economicam, etiam in clericum de  
sua familia, per quam potest illum  
coercere ab offensis multipliciter, & in-  
ter cetera, quia potest illum à sua familia  
& corpore economico prout pellere, &  
membrum dissolutum & inobediens, &  
reprobum sic quicunque Rex potest cleri-  
cum, & quicumque personam ecclesiasti-  
cam propter lesam maiestatem depellere,  
tanquam membrum putidum in corpore  
Regni, cuius idem Rex caput est miscui-  
t, & idem clericus membrum putidum, iux-  
ta id quod dicit Beatus Hieronymus: cum Re-  
bus sunt carnes putidæ, & cum scabie  
sa ab alijs repellenda nec tora domus, ma-  
litas, & corpora ardeat, corrumpantur,  
intercant, vt habetur 14. quæst. 1. cap. re-  
cise & cap. Ecce, adhuc enim & alias cor-  
ruptiones domesticas & politicas, non est  
dubium ditionem capitibus politicis com-  
petere, non tamen cum contentiosa potes-  
tate, iuxta l. 1. C. de emend. propinq. pro-  
quibus faciūt. l. ex facto. ff. de hered. inst.

& l. quicumque de episcopo & cler. in ratio-  
ne sua, & 7. quæst. 1. licet in text. & in glo.  
quæ in effectu prædicta probant, vt notat,  
l. 1. C. de priuilegiis. Cum ibi dicitur,  
quod quilibet potest habere carcerem & eco-  
nomicam per punitionem familiæ, sed non  
publicum carcerem, (scilicet, fori contentio-  
sum, nihilominus concludit Carolus Gra-  
ssal. vii. supra, ecclesiastica persona punita  
sub ditione politica, venit in foro conten-  
tioso puniendi per diuisionem aut alium  
ecclesiasticum iudicem competentem, quia  
punctio ditionis politicæ non sufficit in  
crimine tanto, & eandem nostri text. po-  
nunt in Fracia reperies esse impeditis am-  
issionis bonorum temporalium per curiam  
& superius tenenti prelati usurpantibus,  
vel impeditibus iurisdictionem regiam  
secundum Carol. Grassal. d. lib. 1. reg. l. fr. iur.  
17. vel. iterius casus criminis. In his  
pania autem cautè hæc agenda erunt, & est  
tamen notandum, quod quantum text. hic  
per verbum executionum late sententia  
loquatur, adhuc tamen requiritur declara-  
tio pœne incurse vt dicemus in, l. 1. verbi  
pro conspectu. titulus de las constellaciones, in-  
fra cod. ibi.

## LEX QVINTA.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Ecclesiasticus index. citare non potest laicos ad caput Episcopatus  
si indices inferiores in locis & populis citandorum ad sunt, coram  
quibus conueniri possunt, nisi in casibus hic expressis.*

1 Index ecclesiasticus non potest laicos citare  
ad caput episcopatus, si indices inferiores  
ad sunt in locis & populis citandorum  
coram quibus possunt conueniri, nisi in ca-  
sibus de quibus hic nunt.

Ibi, per farisq. quod maxime vitan-  
dum est, & tublandi sunt potius quæ  
1 molestias laici q. ex ratione text. in ca-  
pit. finem litibus de dolo & contu. iure  
partes ultra modum grauentur laboribus,

& expensis, cap. vt debitis honor. de ap-  
pel. cap. vt litigantes de offic. ordin. in  
6. l. quarta, q. hoc autem iudicium, & ibi  
Bartol. ff. de damn. infect. l. ad perem-  
ptorium. ff. de iudic. & sic ex dict. cap. vt  
litigantes, non potest Metropolitani  
causas quæ per appellationem, vel alias ius  
re Metropolitane deferunt ad ipsum, ali-  
bi quæ in iura propria ciuitate, vel Metro-  
poli audire. coram etenim est summo Pon-  
tifici lites minuere, & à laboribus & expen-  
sis

lis subiectis releuare vt inae. cordi. de ap-  
pel. sicque legatus etiam Papæ ad plures  
provincias non potest releuare à sua provin-  
cia existere, secundum Abb. in c. non in-  
uena de off. leg. & eund. Abb. in cap. non  
nulli in princip. & ibi Felin. numero 16.  
de rescip. & eund. Felin. in cap. fin. p. 1.  
a. de iud. per text. in c. nemine. 4. quæst. 1.  
tenetur enim legatus de lateri sui com-  
mune seruare, secundum glo. fin. in. c. si de  
hære. in 6. obligaturque legatus de Lateri,

vt clericus non molestetur, secundum Spec.  
in titul. de legato. 3. superest. num. 22. ex qui-  
bus habetur opinio Vinctij & aliorum  
eumque quoniam in dict. cap. non nulli, di-  
cuntur text. in c. cap. nonnulli, & in  
cap. statutum de rescip. in 6. procedere  
etiam in iudiciis ordinarijs, vt non possit  
seorsum trahere ad se vitra sua dictas.

Ibi, Excepto. Nam hæc coram episco-  
po tractanda sunt, vt in cap. 10. tit. 4. c. 1.  
Concilio Trident. de reformatione.

## LEX SEXTA.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Monasteria, clerici, capellani, aut ecclesia, redditus aut census annuos, elemosinas, alia ve in  
ra regia possidentes, tenentur laicos coram seculari iudice super redditibus, vel elemo-  
sinis illis conueniri, alias punientur nostri text. pena.*

1 Monasteria, clerici, capellani, aut ecclesia  
redditis aut census annuos, elemosinas  
aut alia reuerentia possidentes, tenentur  
laicos coram seculari iudice super redditibus,  
vel elemosinis illis conueniri, alias  
nostri text. pena punientur, num. 1.

Ibi, etiam monachos quæstiones similes est  
text. in l. 1. tit. 17. lib. 9. infra. & tradit  
Maran. in pract. 4. par. 1. dict. nu. 49. pa-  
gina. 21. in parvis & facit etiam text. in ca-  
pit. exco. extra de iud. & alia adducta  
per Dicit. Per. hic lib. 18. tit. 1. lib. 9. ordi-  
col. 799. in primæ & probat idem text. lib. 1.  
tit. 6. par. 1. & 2. lib. 9. infra. & alius in  
cap. cum non ab homine. num. 4. de iud.  
vbi num. 1. ex hoc vnum infert, & hoc se-  
cundum eos, & Guidonem Papæ consil. 6.  
numero. 30. quia ratione temporalium  
clericis Regibus suis subiectis, & de feudo  
ecclesiæ coram iudice feudi agitur, vt in  
cap. ceterum de iud. iam allegato, & idem  
in regno Franciæ secundum Carolum à  
Grassal. lib. 1. Regal. Franc. iure. 11. prelati,  
& episcopi tenentur homagium & fidei-

tatis iuramentum Regi præstare, ratione  
feudorum, & temporalium, quæ tenent  
ad eos, & possident ex text. & ibi D. in  
cap. nihil. de iur. iur. & sic secundum eund.  
Carol. Grassal. eo lib. 1. iure 15. prelati Reg-  
ni feuda illius à Rege tenentes, & tenentur  
in guerris & belli opem & auxilium præ-  
stare secundum feudorum conditionem,  
& in iure. 16. in gloss. posse Regem Fran-  
ciæ prelatum clericum vt, vt vassalum tan-  
tione feodalitatis contra ipsum committit  
feudo priuare, & ita inquit in Francia de  
consuetudine seruari.

Ibi, etiam fructus, qui si non fecerint, pos-  
telt aditi concilium ciuitatis aut faciat ius-  
titiæ implementum, secundum Aueriam  
cap. 1. pag. 11. num. 3. verfic. sextus lib. 1.  
& ponuntur ibi per eum casus, ubi conciliū  
ciuitatis aditi potest pro iustitia conse-  
quenda, & vnus eorum in text. nostro po-  
nitur, per text. quem ipse Auer. voluit  
allegare in l. 1. tit. 17. libro. 5. infra vbi  
& ponitur modus, & forma recuperan-  
di redditus hos Regio per priuilegium  
concesso.

## LEX OCTAVA.

### SVMMARIVM LEGIS.

*In senectute, & debili carere iussuque Regis nullus hominum audeat vi-*

1 Priuilegium illigula, & signa priuilegii alter

portare non potest, numero primo.

- 2 Non licet mercatori alterius mercatoris significari vii. numero 2.  
 3 Index ex suo officio, potest prohibere habere supra num. 2. ut patet lib. num. 3.  
 4 Altera in cuius fine est positum nomen digni totis concedant; si autem non faciant in 4.

Ibi, *no traya ni pda traxer*, infamia enim Regia alium quam ipsummet Regem portare, eiusque vii, neque licet, neque decens est, ut probat text. in l. Sacri affatus C. de diuersi. rescript. vbi nouissim DD. Anton. Menes. ita notat & text. nostrum adhuc allegat, cui est similis text. in l. 5. titulo 1. part. 2. & fundatur etiam, nam si priuatorum infamia, & signa priuatorum ter portare non potest, ut per Callianum in catalogo glorie mundi.

- Neque mercatori licet alterius mercatoris signis & viui ibi per eum, & per Beneuenut. in tractatu de mercatura, part. 1. num. 92. cum pluribus sequentibus pagin. 90. in parisi. & probatur ex text. in l. 49. tit. 13. lib. 7. infra. Publico enim consensu, & quodam veluti iure gentium introductum videtur, ut homines sibi assumere possint nomina & signa, quibus ipsi suaque ad se separantur, & dignoscantur, ut in l. ad recognoscendos C. de ingen. & manum. & ibi notat B. Salicet & alij. Vnde alteri non licebit nomina alia saltem gentilia & infamia gentium, vel artificij, & similia sibi assumere, prout videtur probare text. expressus, & notandus in cap. dilectus de excel. prael. vbi Abb. n. 3. & 4. id egregie tractant, & demum concludit non licere

artifici alius artificis insignij vii, quod ibi alij communiter sequuntur, notat And. in cap. nostrum circa hanc, de appell. & additio Abb. vii supra plura allega, aliquo maxima consilio in republica, & turbatio induceretur, secundum Abb. vbi supra. Vnde etiam necessario colligitur, iudice ex suo & ipsius officio id posse prohibere, secum dum Bart. in tract. de insignij & armis. n. 6. 7. & 8. & ferè per totum, quoniam ex hoc (inquit) populus laederetur, & tradit Aue. in c. 19. prae. nu. 2. lib. 1. & facit text. in l. 1. C. de ijs qui pot. nom. vbi notant DD. communiter & in auct. de iudicatis princip. 3. penul. cū alijs, quae quidem omnia cū circa infamia priuatorum relesio sic habeat, nimirum in cū maioris ratione in Regij insignij idem, & forius dicendum sit, ut priuatus (quilibet scilicet) vii non possit, & plura, ut per infamia cognosci & dinumerari possant, tradit Aue. c. 1. prae. n. 1. & sequit lib. 2. Sed an Regij vii insignij, & vestibus regalibus poterit dicendum est quod sic iuxta illud psalm. 44. A. Hic Regia & dextris tuis in vestitu deaurato. notat Carol. Graf. lib. 1. reg. Fran. iure. 18 pagin. 4. in parui vbi plura similia adducit in propositum.

Ibi, *De sua dignitate*, hoc enim soli Regie dignitati permissum est, adeo quod si Imperator, vel Romanus Pontifex, cū aliis quid scribant, non permittunt nomina suarum dignitatum in litteris, & tales litterae fidem non facient, & secundum Alber. & Cagnol. per Anto. Menes. in d. l. sacri affatus relos & securos.

## LEX NONA

### SVMMARIVM LEGIS.

Prohibetur laicis super rebus ecclesiasticis iurisdictionem non tangentes, in instrumenta conficere coram iuratis, & notariis ecclesiasticis, sub nostri text. parva.

- 1 Prohibetur laicis super rebus ecclesiasticis iurisdictionem non tangentes, in instrumenta conficere coram iuratis ecclesiasticis sub nostri text. parva, neque ipsi notarij ad hoc se introumittere possunt num. 1.

Ibi, *no sean usados*. Similis est text. alias & grauiore poenas imponen in l.

decima nona, hic corrupte super margine per compilatorem allegata, titulo vigesimo quinto, infra isto libro fundaturque optima ratione, & necesse, quod cum notarij creati sint quoad negotia tantum, ecclesiasticam iurisdictionem tangentes, non modo circa extranea, & quae tempore tangunt iurisdictionem se introumittere

mittere debet, alias esset in messum alienum manum imponere, & eandemque in dum num publicatorem Regiumque tabellionum, & quia extra iurisdictionem, & territorium eius, qui notarius creatus, & non potest notarius ipse se introumittere, secundum Bartolom. relatum, & secum per Palac. Rub. in repet. rub. in 3. euiden

tial incipienti, idem videtur, fol. 2. nu. 21. probat text. in l. 2. & 3. tit. 35. infra. hoc lib. 4. notarij, tamē ecclesiasticus ab episcopo reatur, ergo extra iurisdictionem illius introumittere se non potest, & ergo non potest, neque ipse laici coram eis poterunt instrumenta publica conficere laici nostri text. poenis & iurium similia.

## LEX DECIMA.

### SVMMARIVM LEGIS.

Laici citare laicum coram iudice ecclesiastico non possunt in negotijs profanis, neque in eis sese iurisdictioni ecclesiasticae submittere sub poena nostri textus.

In legem 10. eod. tit. 1. fol. 10. lib. 4.

1 Quis iudex dicitur, & an in dubio quis laici per sumatur, num. 1.

2 Conuenientiam facit is iudex, qui relicto co- rradit ad alterum, num. 2.

3 An per solam citationem poena nostri text. incuratur, vel litis contestatio requiratur, num. 3. contra contraria parte, vid. in n. 7.

4 Interim quod lris contestata non est, solum dicitur, citantem egere velle, non tamen exisse, num. 4.

5 In parisi legalibus lictis est de fessere, & sive ad fontem, num. 5.

6 Si quis habens ius beneficij, ante lris contestationem suum dimittit, non incurrit poenam, cap. de multa, num. 6.

7 Citatio dicitur fundamentum ordinis iudicij, numero septimo, quod not. ad lita, supra num. 3.

8 Promittens alicui non vacatur cum in iudicium, per solam citationem incurrit in poenam, num. 8.

9 Auctoritas opinio, an ad incurram dam poenam nostri text. lris contestatio desideratur, num. 9.

10 Dela libelli obligatio non constituit quem iura, neque vim citationis habet, numero 10.

11 De iurata alicui petitione, lris contestatio deservit, transierit, num. 11.

12 Per triennalem penitentiam censetur animi vitium purgatum, num. 12.

13 Purgatio mora admittitur si in aliorum non est fallum detorui, num. 13.

14 In iudicio propositi & veri, incipit a litis contestatione, num. 14.

15 Per solam citationem non censetur suscipi cognitio causa, nisi per lris contestationem num. 15.

16 Pbi poena imponitur ipso iure, non licet punire, numero decimo sexto, quod intellige re ibi.

17 Submittens se aliena iurisdictioni, etiam per passum, punire potest ante lris contestationem, num. 17.

18 Num scilicet, si quis citetur contra legis nostra dispositionem, & non excusetur tantum citatio in termino, quam ob rem terminus remanet circumdatus, num per totum citationem incurrit poena nostra l. num. 18.

19 Citatio facta, nemine in termino comparente, nulla est, num. 19.

20 Litis pendencia non inducitur, ex citatione circumdacta, num. 20.

21 Si quis non citetur, sed sponte comparere coram iudice ecclesiastico, & aliter incurrit poena nostra l. num. 21.

22 Cum parte amicaliter comparere coram iudice, dicuntur sine citatione comparere, numero 22.

23 Laici an poterit laicum coram ecclesiastico conuenire, qui simul erat obligatus cum clerico in publico instrumento, & hoc facient an incurrit poena. l. panem, numero 23.

24 Contententia causa non dissoluitur, quando alior & veri sunt diuersi fusi, numero vige simo quarto.

25 Patres habentes paritatem indissolubilem non gaudent privilegio fratris clerici, ibi d. par tem habentis, num. 25. vbi alias quaestiones in propositum nota.

- 16 In consuetudine, in quibus maior pars est laicorum, conveniendi sunt consuetas super re profana coram seculari iudice, num. 26. scilicet vero si materia esset spiritualis, vel ei annexa, ibi. ibid.
- 17 Quarta debetur Episcopo ex legato suo loco, auctoritate Episcopi consuetudo, num. 27.
- 18 Contra loca pia auctoritate Episcopi confirmata eadem requiritur, quia contra Ecclesiam num. 28.
- 19 Collegium leproforum, ad quod religio sum dicitur, ad hoc, quod ibidem contenti sint conveniendi coram ecclesiastico iudice, numero. 29. ubi alia nota, & an possit Episcopus visitare has confraternitates, & hospitale etiam laicorum, ibi. 4.
- 30 In regno Francia collegia super negligibilibus, & penitentibus, & confratribus suorum, conveniuntur coram seculari iudice, numero. 30. & in hoc casu dicitur posse procedere opinio Bart.
- 31 Procurator habens a me mandatum generale cum sit laicus ad totas causas, & mandata, vel speciale ad causas alienas contra alium laicum, qui conveniat laicum illum delictorem meum per re profana, coram ecclesiastico iudice, an ex hoc ego dominus incurream poenam nostri text. numero. 31. & 35.
- 32 Alio ex delicto procuratoris, non datur adversus dominum, nisi specialiter mandaverit vel ratum libere, num. 32.
- 33 Ad appellandum in causa executiva, non sufficit mandatum ad lites & causas, etiam si dicat, quod possit appellare a qualibet sententia, sed requiritur specificum, & individuum ad appellandum ab executione, numero. 33.
- 34 Promittens solvere aliquid in quolibet loco, ubi petiti fuerint intelligitur delicti idoneo, num. 34.
- 35 Insuper in casu quo Dominus non tenetur, an teneatur procurator nostri text. poena num. 35.
- 36 Si tutor vel curator committit delictorem laicum minori sui, quis incurret nostri text. poenam, an minor vel tutor, aut curator, num. 36.
- 37 An fallat delicti tutoris altera condempnatio, quia in idem casu quod in procuratore sit commissa, papillo notat, vide in. 37.
- 38 An in criminalibus procedat reus infra, & eius poena, num. 38.
- 39 Condemnatione expensarum falla in lite

agitata inter laicos coram ecclesiastico, an tales expensae possint coram eodem ecclesiastico peti, sine po. na nostra. 1. numero. 39. & quid si procurator petierit salarium nulla sit ad hoc condemnatio, & per telem iudicem ecclesiasticum ibid. Et quid si esset coactio de hoc petendi salarium coram ecclesiastico, num. 40.

41 Ad incurrendam nostri text. poenam, requiritur simul citatio, & petiti, neque sufficit unum sine alio, num. 41.

42 Quo casu requiritur utrumque copari, nu. 42.

43 spiritualis, vel ei annexa nullo modo licet in testibus sit principaliter, sine accidenter trahatur coram seculari iudice, sed coram ecclesiastico sunt tractanda, numero. 43. ubi not. quia dicatur spiritualis, & quia presens, & ibi alia nota.

44 Num iudex ecclesiasticus sit competens in de in casu de dicto, num. 44.

45 Casus datus in alimentum, potest incidere, trahitur coram ecclesiastico sine poena nostri text. num. 45.

46 Dos non potest negari, quia sit, quid spiritualis & profanum, nisi descriptus sit alienus ecclesiae, vel hospitalis pp. auctoritate Episcopi confirmati, vel confirmati, numero 46.

47 Insuper talis fuit & oppressus, nempe per vim, vel alio modo re propria spoliat, ita re possit agere interdicto recuperanda poenae hoc coram ecclesiastico iudice agere & proponere etiam adversus laicum alium titulum nulla data negligentia iudici seculari, numero quod quodvis. Item not. 47. hoc non solum non est receptum, sed dispensationem praeiorum, verum & quid sit eius delictum, necesse non habet data in iudice seculari negligentia poenae nostri text. numero. 48. ubi repraesentatur causa, qui contra iuramentum, ut supra in. d. num. 47.

49 Legatum per laicum fallum alio laico pauperi, coram quo iudice sit petendum, & an possit coram ecclesiastico peti sine nostra 1. poena, numero. 49. ubi late de hoc.

50 Legatum fallum pro dicendis missis, vel pro calicibus erant reparandis, vel amensario dicendo, an possit coram ecclesiastico peti, si ne poena nostri text. num. 50.

51 Si clericus vel laicus sit executor alicuius testamenti, an Episcopus sit competens iudex coram, & quomodo hoc intelligatur numero. 51. ubi poena nostri text. excusetur, ibi dicit not. q. Episcopus est iudex & peti ad comp.

- compellendum laicos testamentarios vel testamentaria adimplere.
- 52 Signis rem meam retinere cum peccato, ad quam recuperandum nullum habeo remedium, nisi per denuntiationem Evangelicam, an possim rem illam coram Ecclesiastico petere, numero. 52. & quomodo sit intentandum.
- 53 Ibidem, de quo no. exemplum in numero. 53. & etiam de intendendo hoc remedium, voluntatem in in num. 54.
- 54 Conceditur Regi littera a. super eo, quod in Regno Portugallie, in iudicio seculari de delicto denuntiatione Evangelica cognoscant, quocumque datus in littera dispensa contra intentantes coram Ecclesiastico, procedere poena nostra. 1. numero. 55. sed late haec in nostro Regno non concedatur, & sit contra supra dictum non procedat poena huius. 1. ibid.
- 56 Nunc poenitentes ab Ecclesiastico condemnati ob delictum, poterunt aliorum laicorum coram Ecclesiastico convenire.
- 57 Remissio, numero. 56. ubi, numero 57. an ipsi poenitentes poterunt coram Ecclesiastico conveniri.
- 58 Nunquid laici ob delictum solvantur poenae constitutae ad petitionem clericis, coram Ecclesiastico, num. 58.
- 59 Nunc conditoris fructuum aliorum beneficiorum, vel mandatarum, laicorum delictorum ipsorum fructuum possit coram Ecclesiastico convenire, num. 59.
- 60 Poena est afflictum emittere, numero. 60. & in hoc declaratio poena inclusa a iudice facta est, num. 60.
- 61 Et an hoc declaratio possit fieri per iudicem Ecclesiasticum, ibi. num. 61.
- 62 Index promittens se in causa pro non iudice, an possit reasumere iurisdictionem, anone vel seagimo quarto, & in numero seagimo quinto, ubi modum & formam praestandi legem nostram in casibus de quibus ibi, ubi multum not. Abb.
- 66 In Regio cancellarij poena hae privationis aliorum emittitur, & non imponitur, & numero seagimo sexto, ubi no. rationem.
- 67 Nota ubi alia, & de regula, quae dicit, quod qui non habet in bonis, & c. & tunc limitationem, ubi glo. numero seagimo septimo, & de alia.
- 68 Limitatio glo. in num. 68.
- 69 Poena extra legis an possit ex causa minui, numero. 69.
- 70 Poena legit potius parti applicari in parit praedictum non est remittenda, etiam

ex causa, numero seagimo octavo.

71 Poena quando debet pauperem licet commutari, sed sit in causa laeta, num. 71. ubi hoc intelligitur, et ibi nota.

72 Accusator, vel parti contra poena nostra. 1. ubi applicanda, si velit expellere singulorum fortissimam solvantem tunc condemnati, ut neque ius commutatio velit fieri, et assensu datus est, num. 72.

Ibi, [Ego], Quia laicus dicitur, & tradetur in familiam Ricardi Rebus in tomo. 3. contra Franc. citat. ubi laici non conveniuntur, glo. 1. numero. 1. & DD. relat. per Scham. in tractatu de benefic. 2. & quod. 19. num. 7. legibus tamen. 1. & 9. titul. 4. lib. 1. supra attentis, laicus quoad legem nostram propositum vocabatur ille, qui fuit privilegium vel non potest esse quod in sacris non est ordinibus constitutus, vel beneficium non obtinet ecclesiasticum in actu, & in dubio qui laici praefumatur dicendum est quod sic, cum quidam clericatus non possit a natura, secundum Card. relatum & secutum per Dec. in consilij. num. 6.

Ibi, [De citat.], Contumeliam enim in facit iudici, qui resistit & eo vadit alterum v. ff. de arbit. litigatores, & glo. in cap. placuit. a. verbo. neque. 1. neque qui trahendus est ad forum veritatem, sed in proprio loco conveniendus, secundum laici ordinem. C. de iurisd. omni. iud. dicit. capit. cum sit generale de foro comp. la. titul. 4. part. 3. Socin. regula. 1. ad id tamen optimum & singulare dubium non incuratur i poena nostri text. ita quod si citatio tantum facta, vel alior citari faciens, penitente, & penitente, tunc hit poenam hanc, & sic quod requiratur ad eius incurram liti confessionem & videtur dicendum, quod vi poena nostri text. incuratur liti confessio requiritur, ita quod si ante eam alior citari faciens citationis penitente, nostri textus poenam irritabit, eo quod interim quod sit confessio non est, solum si dicitur citantem vivere, non tamen exire, secundum glo. in. l. si postea. cum. de peculio & notat Alexand. in. l. intra dies, numero quarto, & si de reud. nam principium iudicii & eius fundamentum est liti confessio, ex text. iuncta glos. in cap. super qua. f. non d. de off. deleg. & cap. ex parte. de







atur fundamentum iudicii, quoniam licet id verum esset, non tamen ex hoc negatur poenitentiam, vique ad litem contestationem admitti. Præsertim, cum vix ex dictis & dicendis in glossa sequenti apparebit, amplius quam citationem. I. nostra requirit, vt eius pena incurratur, & proinde vixque iudicium incipiat a litem contestatione. Prout de iure verum & receptius esse testatur Aciatus in rubric. C. de in ius voc. & lib. 4. disp. cap. 34. licet largè & a citatione incipiat, etiam dicatur, secundum Angelum relatum per Oroscio in l. 1. in princip. ff. de in ius voc. & l. 1. nostra in propio & vtro significatio est intellegendi, & sic in litem contestatione, nam & per citationem solam non censetur suscepta & cognitio causæ, sed per litem contestationem, prout communem testatur Oroscio in l. 1. cum quidam. numero. 14. columna. 398. ff. de iudic. omn. iudic. Neque obstat si quis subleuit dixerit, quod vbi pena in iudicio ipso iure, vt hic non licet poenitere, & vt inquit Roma, consilio. 43. 7. numero. 4. nam videri esse quoties delictum est perfectum & factum, non vero si initium tantum, vt probat text. in cap. perpetuo, & ibi Dominicus de electione, in 6. & Roman. vbi supra, & Auend. cap. 17. prat. num. 1. libro. 3. in præsentem tamen, non est delictum consummatum nisi adueniente litem contestatione, ergo licet poenitere ante & ita mihi videatur, tenendum esse primam opinionem, scilicet, quod vique ad litem contestationem poenitentia sit locus vt pena nostri text. euitetur, quam opinionem in simili casu & disputatione communem cum glossa & alijs numero. 6. supra hæc glossa relatis meo videri testatur vtriusque Additionator Bald. in l. 1. in criminali. numero. 3. littera. F. C. de iur. omnium iudicum, prout in præsentem pluraque debeatur, licitam esse poenitentiam vique ad litem contestationem ad eandem penam, testatur communem Abbas in cap. 1. numero. 6. extra de plus pletio si quæ tamen expresse propter hoc per partem aduersam essent factæ, deberent et satisfieri, secundum Abbas ibidem numero. 6. & 7. licet tunc qui dicant in propositione dictæ. In criminali, quod vique ad sententiam liceret poenitere ad eundem illius. l. penam, quia in penis legalibus vix est poenitentia vique ad sententiam etiam contra propria significata verborum

vt. l. qui cum maior. 9. accusasse, & l. in faruitem. 9. per iussu. ff. de bon. libe. & notat Bart. per Abb. relatus & secutus in consilio. 17. questione Otonelli. num. 1. libro. 2. Communis tamen est, fecundum Additionem Bald. ibidem numero. 4. littera. b. quod post litem contestationem non licet poenitere, cum canonibus, imo, & submissisense alieni iurisdictioni, & etiam per partem, poenitere potest, secundum glossam per textum ibi in l. 1. conuenire. ff. de iur. omni. iudic. quam DD. sequuntur secundum glossam Papæ de consilio Delphi. 77. num. 1. nisi illius. l. 1. conuenire beneficio esse renuntiatum, prout quotidie in instrumentis per tabelliones in practica habetur, renuntiant, & hæc per huius questionis dispositionem sufficienti, qui maius ocium habuerit, magis explorabit, tam à dictis per Doctores in dict. l. in criminali, quam in dict. l. quoniam. ff. de in ius vocan. & in cap. si diligenti, in summe per Marian. Soci. de foro comper. & in alijs pluribus locis. Ex quibus quoad nostram legis causam superflua redditur examinatio questionis illius, nisi scilicet si quis citetur contra legis nostre dispositionem, & non accusetur cõtuma 18 citat citationis termino, quam ob rem terminus remanet circumductus, nam per talem citationem incurratur nostra legis pena, & si teneamus quod litem contestatio requiritur ad incursum penam nostre legis, nulla dubitationis alia relinquatur, sed si citationem sufficere aliquis preterea, & scapthio afferat, dubitare poterit, tamen quia citatio hæc circumducta fuit, eo quod in termino non fuit accusata contumacia, & per consequens nulla indicatur, idem dicendum erit, scilicet quod pena non incurratur, citatio enim facta penam in termino competente & nulla est secundum textum. l. 1. quoniam. ff. de in ius vocid. & text. in cap. 1. de dol. & contum. Bald. in authent. habita. num. 46. C. ne si ius pro parte, & l. 1. in d. l. quoniam. in numero. 6. vbi expresse ita tenet, nam quoties visio causam est, pronon causo est habendum, vt l. quoties si qui fac. de rog. notat Rebuff. i. tomo, consil. Franc. tit. de citatione in præfatio. num. 10. quod ius secundum eum libid. num. 10. ius tunc vni interpellationis extrajudiciali habere possit, cum eo nulla sit talis citatio, neque per consequens effectus producat, quod tunc cumque teneat sola citatio incurrere nostri

nostri textus poena non incurratur in hoc casu quo citatio & terminus eius remanet sit, unductus ex dictis iuribus & probari videtur ex textu. l. 1. titul. 7. part. 3. & quia litem pendens non inducit ex citatione circumducta, secundum Afilis, de iussu. 366. num. 14. Sed an si quis non citetur, sed sponte compareat coram iudice ecclesiastico, an incurrat etiam, nam & nostre legis & videtur dicendum, quod hic cum in effectu iam sit tractatus coram ecclesiastico: ergo penam Cõtuma, & si saltem non est commissa quod amittendam actionem & ius eius proper solutionem voluntatem rel. ecclesiastici commissa quoad penam de cõtuma nullam marapetitionem, per textum nostrum impolitum, & hanc opinionem videtur tenere Didacum Perez in l. 7. titulo. 1. lib. 1. ordin. columna. 799. in fin. & clarus in d. l. gloss. l. 1. cola. 7. in fin. cum sequenti gloss. titul. & lib. 2. tamen salus eius pace, contrarium tenet, imo quod nulla nostri text. poena in hoc casu committatur, nam potuit reus prorogare iurisdictionem non iudicis, secundum gloss. in cap. cum Abbas verba potius de offic. deleg. communiter approbata in l. 1. numero. 2. de iur. omni. iudic. & Curi. ius in l. 1. numero. 37. ff. de iud. blon. titulo. 2. partita 3. & tenent plures alij allegati per Didacum Perez vbi supra dict. cola. 798. in principio. Id. quia cum partes amicitiam inter se comparent coram iudice, dicuntur comparere sine citatione, secundum Hippolyt. in l. 1. de inuocatione numero. 44. in fin. si de re iudicat. & sic de iud. l. 1. mens & intentum & per consequens eius dispositio, & hanc opinionem videtur tenere gloss. in dicta subent. habita. C. ne filius pro parte, sentit Bartol. & l. 1. in fin. in fin. in dicta. Quoniam per textum in fin. in ius voc. & facit text. in d. l. 1. titul. 7. part. 3. quam sic tenent, intelligitur etiam verbis, sponte, non ita large, licet Bart. & l. 1. vbi supra intelligitur, & per dicta iura in eorum terminis intelligitur, sed quoties prout quotidie fit actor et reus amicitiam inter se comparent coram iudice ecclesiastico, & si lipse dicunt, quod debeat ibi quod à me petis, libenter dabo, fin minus non hoc enim meo, neque quoad amissionem actionis, neque quoad penam pecuniarum actori cõtummari poterit, si tamen præcelsi cia-

tho, quoniam reus sponte compareat, & non reclusus, neque opponat contrarium, dicem, neque contra actorem de remedio nostri textus, tunc quoniam quoad amissionem actionis non puniatur propter rei contentum, quoad penam tamen de cõtuma nullam marapetitionem ad denotationem officialis puniri potest, neque prohibitionis legis specialis prohibitionis laicum esse submittere iurisdictioni ecclesiasticæ habet oblatum ipsius ecclesiasticæ iurisdictioni, vt in eodem lege (Deo volente) dicemus. Sed nunquid fit in iurisdictione publico licet obligari clericus & laicus alteri laico pro debiti solutio solutionem, poterit laicus in final conuenire clericus pro creditore hunc laicum coram ecclesiastico iudice abque nostri textus poena, & videtur dicendum, quod poterit, obligatio enim individui est, ac per consequens non privilegium debet habere privilegio forti coram iudice, ne contentio causa diuidatur, argum. n. 1. 2. 3. ex ijs ff. de verb. obligat. & l. nulli. C. de iud. & magis dignum trahit ad se minus dignum, secundum Bartolam in l. 1. præcipuum. 1. eodem obediendum, numero. 2. C. de appellat. vbi in specie nostra iura tenet & vbi refert Stapilium in tract. de heret. gratia & iustitia, titulo commisso, & litem iustitia. 1. dicendum est modo numero. 2. cum tribus sequentibus l. 1. nulli. 1. 7. & dicit esse veram opinionem Socin. Junior, consilio. 7. numero. 3. & 4. volumine. 1. & communiter approbatur, vt in hæc glossa infra dicemus, & tenet velimus in cap. primo, columna. 4. de præf. iurisdictionis, iudice qui clericum & laicum simul obligatos alteri laico pro certâ quantitate, laicus ipse creditur conuenire pro debiti solutio solutionem coram ecclesiastico iudice non incurrat nostri text. poenam prout ad nostram l. 1. afferit & tenet Didac. Perez hic sub l. 1. titulo. 1. lib. 3. ordinam. columna. 788. & voluit Rebuff. in l. 1. tom. consil. Fran. in precommissio, numero. 117. nulli tamen contra opinionem in terminis nostri magis facis facit regulariter, imo quod poena legis nostre puniatur laicus, et profana coram ecclesiastico iudice, fin laicus ius coram iudice sit in final obligatus pro re illa & quantitate clericus & eadem scriptura & in iurisdictione, tunc quia per legem infra proximum nullus

nullus laicus potest se famittere iurisdictioni ecclesiasticae super re profana regulare, neque tabellio aliqui si iussit scripturam conferre potest, si ergo laicus ille non est familliaris iurisdictioni ecclesiasticae, quomodo poterit coram ecclesiastico conveniri situm sine poena, statim. l. non frax dispositione, cum etiam, quia de iure iudex laicus, competens est ad cognoscendum contra laicum fideiorem clericum, prout verius esse allert Ripa in cap. n. numero 4. extra de iudice, & vbi quod; laicus iudex cognoscere potest, ipse est addendum ex l. nostra inter laicos super materia profana, neque obstat quod obligatio est indistincta, hoc enim nego, nam obligatio qualitatis, diuidua potius quam individua est, praeteritum quod ad huc effectum conveniendi vnamqueque obligatum in suo foro, ut enim ipsi obligati sunt pro partibus aequalibus, vel inaequalibus, & clarum est vnamqueque, tunc conveniendum coram suo iudice; aut vnaquisque in solidum est obligatus, & tunc videm potius quilibet in foro suo conveniri pro solido, cum protectione ex parte creditoris facta, quod vnicuique solutione si quolibet eorum facta, totius de.

14 bisi contentus esse neque contenta causa tunc dividitur, quando actor & reus (prout hic) sunt duo si fori, secundum Boerium de iure. 69. numero 25. & Capit. de iure Neapolit. 13. 3. numero 5. quae quidem decisio est optima in propositum nostrae quaestioni, vbi numero 2. ipse Capiras inquit, quod licet qui sit privilegiatus non possit conveniri nisi coram suo iudice, per hoc non censetur ex parte ad alios iudicibus ratione delicti, vel contractus, hic tamen laicus creditor respectu debitoris clerici diversus fore est, neque privilegium clerici gaudet quin coram suo iudice laico conveniri possit, ergo contententia causa non dividitur quantumcumque laicus debitor conveniatur coram seculari, & clericus coram ecclesiastico, & sic cessat communis prima Bar. cum & communem allert Aufredus in saltem. 15. numero 15. regulae secundae, Clementinae prima de officio ordin. fol. Clementine de potestate secul. super ecclesiastic. perso. qu. m. refert Didacus Perez in dicta columna. 747. in principio non enim negat communis illa laicum posse conveniri coram seculari, & per consequens nostrae

huc secundae opinioni non contrariatur, & ita hanc secundam videmus tenere opinionem Bald. p. l. Dinam in l. i. iuris perito. 3. ff. de excusat. tut. & Francisc. Martens. de iure. 1072. numero 7. quos sequitur notissimus Melia, in pragmat. talis panis conclusionis. 5. numero 76. pro quo & iuxta plurimum communis praet. & sententia assensum in criminalibus laico & clerico in final delinquentibus, vnumqueque esse conveniendum coram suo iudice, ut apparet ex relatis per D. Couar. in praet. ca. 34. numero cum sequentibus, & per D. Padilla in l. 1. numero 6. C. de iure. rescript. & D. Perez in rubric. tit. 1. lib. 3. ordin. colum. 747. verbi, sed ipsi non obstantibus, & notissimus per Meliam vbi supra, dicta conclusionis. 5. numero 74. & 78. fol. 84. & Anto. Gom. tom. 1. cap. 10. numero 6. & Iulian. Clarum in praet. crimin. 3. l. in. quilibet. 36. numero 46. neque aliud in civilibus dicendum est, sed idem potius esse, prout inquit idem Melia ibidem numero 76. & idem secundum eum ibi numero 77. fratres habites primum in iudicium non gaudent privilegio fratris clerici ibidem parte habentis, vbi opinio Specu. in titulo de clericis conia. verbi quod si clericus, sequitur Decius in authent. causa. colum. 5. C. de sacrosanctis eccles. & sic in per consilio, quod in terminis laicus quilibet clericus in suo ecclesiastico foro, & laicus in seculari conveniatur, & sic vidi in facti contingere, pluries praet. & factum, & communis Bar. opinio per prima opinione allegata, vbi quod non negat, ut diximus, potest laicum cum clerico obligatum, coram seculari conveniri, non loquitur communis illa in terminis legis, tollit legi similis, possit tamen Bartol. communis doctrina procedere, quod laicus & clericus in simul se obligant, pro rei alius in iudicio de implemento, parat si ad servitium alius cuius constructio non clericus & laicus, in simul in iudicio aliquo se obligaverint, cum servitium individuum res sit, secundum Couar. in praet. ca. 34. numero 2. vbi quod coram ecclesiastico conveniri poterunt, vbi si clericus & laicus in simul emerint ad aliquam individuum, & alius venditoris conflagunt, vellet rem illam tetrahere, nam tunc quoniam obligatio rem tradi in iudicio est, coram ecclesiastico tanquam dignior conveniunt emptores ij per conflagnum tractatus iure vtiem

etiam

etiam si maior pars emptorum esset laico secundum Soci. iuniorum ita loquens tem in consilio. 1. numero 1. cum 6. sequentibus voluit, & voluit Maran in praet. tit. de iud. secul. & ecclesiastic. num. 24. pagin. 219. in parais & faciendi de la. & l. 1. relat. per Mol. in tract. de primogen. Hisp. lib. 1. c. 9. numero 21. dicentes in individuis dignis trahere ad se minus digni, & tenet Deci in cap. ex literis numero 4. de constit. id intelligens quod vbi singuli, & propter se aliqui considerantur, vt in quaestione proposita, secus si vt collegium, vt in sequenti membro, licet & in hys etiam casibus non desit scrupulus, poterat enim laicus conveniri coram seculari petendo clericum socium emptoris citari, vt si sua paverit in se esse comparat ad allegandum coram seculari iura terminam, nam dicta modo fortassis coparebit clericus allegando de iud. in sua coram seculari & praeiudicabit sibi ex dictis per Matt. Afflict. de iur. 14. numero 7. & 8. nam si sic compararet filij praedictaret, si tamen nollet comparere vel si compararet & declinaret nullo modo posset contra eum etiam in consequentiam sententiarum, neque hii praedictaret sententia, sicut neque praedictaret citatio illa, vt inquit glo. in l. 1. o. tit. 2. part. 3. & sic laicus conflagmatus potens vbi de iudicio remedio vt nollet tex. poenam evitaret, sic facere teneretur: sed quia conveniens remedium non est hoc, tenerem in dicto casu ratione individuitatis & praeminetiae ecclesiastici iudicis coram ecclesiastico posse conveniri alioque nollet tex. poena: vel secundum & forsan melius posset procedere illa communis Bar. doctrina quod si quaeque vt collegium non fuerit vt singuli aliqui laici super re profana per laicum alium conveniuntur, tunc enim hic maior collegiarum pars fit clericorum coram ecclesiastico collegium tale abijce, me tapenere poterant conveniri, nam forum ecclesiasticum tunc est proprium ipsorum forum, secundum Marant. vbi supra numero 25. & Aufredi vbi supra, tit. de potestate, eccles. super laicis causa. 15. 16. & hanc communem testatur dominus Couar. in praet. cap. 34. col. 1. in medio, quod si personae collegij sunt aequales, tunc enim tantum clerici quod laici conveniuntur coram dignior, & sic coram ecclesiastico, secundum Couar. vbi supra ex Bar. in l. fin. num. 15. ff. de colleg. illicit. & Abb. in cap. ex literis numero 4. 19. contra Innocent. et laicum & secutum per

decost. si vero maior pars collegiarum sit laicorum, coram seculari tunc collegium tale conveniatur, etiam si super re individua eo conveniantur, secundum supra dictos maxime Bar. facitque dictum Bald. relatu per glo. pen. in fin. l. 17. tit. 4. part. 1. & per Couar. in l. fin. ff. de quibus rebus ad eund. iud. eatur, quod enim dicto modo posset intelligi alius edictum si sic intelligatur contra illud tenent Soci. & alij relati per Marant. d. pag. 219. in prin. num. 21. & hoc secundum Bar. dict. l. h. C. de colleg. illicit. Si materia laica quod conveniatur collegium esse profana, nam de hac loquimur in praetentiarum, prout in consubus maior pars ad ipsam in iudicio, in quibus contra frates i super re profana coram seculari iudice & in confraternitate dilecti plianorum, ita tenet alios allegando Menochius in tract. de recup. pol. remedio. 15. num. 30. & 31. & numero 2. 4. inceptit, & numero 34. distinctionis nodum dissolvit, & bene: secus vero si materia esse spiritualis, vel etiamne, vel quatenus tangeret diuinum obsequium, vt inquit Alex. relatus & secutus per Rebuffum in tract. in quibus casibus iudic. secul. cognoscitur per ecel. 2. & vbi se remittit ad Barbat. consil. 1. volu. 4. nam tunc etiam si comes collegij personae elicit laici (casu quod ita esse posset) conveniendi forent coram ecclesiastico, prout & conveniuntur si ita le collegium esset ipsum, & religiosum, & ad pia constructum, & nulla esset profanitas ibidem milita, praeteritum si episcopi essent constructi, vel confirmata auctoritate, quibus collegij, quia pia sunt, quarta debetur exceptio, ex eo quod legatus eius est per aliquem, prout communem testatur Barbat. relatus per D. Couar. in consilio. officij numero 1. de testam. & ideo contra alia pia a auctoritate & episcopi constructa, eadem requiritur praescriptio, quae contra ecclesiam, secundum Padillam in l. si aqua numero. 49. & 50. C. de servitu. & aqu. alius enim si pia ibidem in constructa auctoritate te episcopi, non exercetur, & maior pars sit laicorum, secularia dicitur collegia, secundum Auend. cap. 44. praet. numero 3. in princip. lib. 2. & Rebuffi qui ita debet intellegi incompetit aliter eorum ecclesiarum numero. 16. Si ius de causis collegium leprosum, quoniam religiosum non dicitur, leg. illicit. & Abb. in cap. ex literis numero 4. 19. contra Innocent. et laicum & secutum per

Freedet

Frederici de Senis. confilio. trii. numero. 4. quem communiter reprobari auctor Domini. con fili. 5. si laicorum maior pars sit, coram seculari conuenietur, si non est episcopi constructum auctoritate, & sic possunt declarari dicta per Cons. in pract. 36. num. 8. & Paul. in l. i. senatus. ff. de reb. dub. & Rocum cum sequentem de iure patron. verbo ius num. 17. & Aules capit. 4. pract. verbo *in confederatione*, numero. 10. fol. 70. & per Parisiū optime citato, hanc cofratrias & collegia loquentem in conf. 34. volum. 4. & per Lambert. de iure patron. 10. art. 4. quælit. prin. 1. part. lib. 1. numero. 6. fol. 8. in nouis, & Gabriele lib. 6. cōm. opin. tit. de causa pia conclusione. 1. per totā Potest. tamē episcopos visitare hospitalia hæc, & confraternitates, etiam laicorum, & quære rationem bonorum fuorum, nisi aliud statutum sit & dispositum in collegio & confratru, ex text. in cap. 8. & 9. session. 22. de reu. in Concilio Trident. de quo per Frederic. de Sen. relatum per Menoch. & Parisiū supra, & per Altamirano id examiniem faciente in rat. dñat. de visitatione in Concilio Tridentini decreto, in verbis etiam relementorum, num. 18. cum sequen. aliquibus foliis, 171. & per quæ signa cognoscatur collegium vide Roma. confil. 436. numero. 5. cum sequentibus aliquibus vbi, & quæ requirunt, in Regio Fracie, vbi super vestigaliibus, & penitentialibus, & censibus eorum summarum, conueniuntur collegia coram seculari secundum Tiraq. de retrad. l. inagiar. 4. numero. 80. cum sequentibus, 3. gloss. vnica. imo & in reali actione ibide clerici etiam coram seculari iudice cōueniunt neque episcopi cognoscere de reali possunt, secundum Boerium decilio. 69. numero. 7. & in l. 11. infra eod. latius dicemus. Sed vā Regno illi, & simili, vbi clerici reati secularibus indicantur potestatiibus, contra text. in cap. cum laicis rebus ecclesiæ non alien. extra. nam perditio, & de delatio eius propē est, prout in Francia, Flandria, & Alemania, alijs temporibus conscriptum habemus, & ideo cauendum ab ijs iudicis secularibus, prout cauendum admonet gloss. quæ sita ibi. in l. 17. tit. 1. part. 1. quæ omnia notanda sunt in reo rica, quim in practica, singulari enim & noua ad nostram legem iudicio esse & per

alium non sic cōcessa & declarata. Vltimus pro noua legis excoinatione quærendum est, quid licet procurator habere a maiore generali iudicatum ad causas motas, & motas, vbi speciale ad causam aliquam contra alium laicum, conueniat laicum illum debitorum meum super re profana coram ecclesiastico iudice, an ex hoc ego domini inuēat penam? nōlri textus in qua quidem quæstione dictum est, quod nullo modo ex facto procuratoris generalis, vel specialis ad aliquam causam incurrit pena nōlri text. nisi habuerit procurator ipse speciale mandatū ad petitionem hanc super profanis contra laicum alium coram ecclesiastico intentandū, vel dominus ipse ratam habuerit, prout conueniat in talibus iudiciis, & hoc ex text. in l. 3. si procurator ff. si quod quisque iur. vbi Bart. & communiter DD. tenent ex facto, & delicto procuratoris dominū non teneri ad penam, sicut neque actio ex delicto? procuratoris datur aduersus dominum, nisi specialiter mandauerit, in ratam habuerit, neque ex facto, quod delictum non esse certum sit, panibile tamen, tenebitur dominus, secundum Bartol. & omnes maxime Oroscium col. 7. in fin. cum sequent. si si procurator, ff. si quis iudicio non obt. qua de causis vbi posuit quæ appellare? nomine alterius in causa executiua non sufficit mandatum ad litem, & causas, etia si dicit quod possit appellare? a qualibet sententia, sed requiritur specificū, & individuū ad appellandū ab executione quæ appellans, & facit ibi in causa appellatio ab executione incurre penam quinquaginta librarum argenti, ex l. ab executione, C. de appe. recip. vbi Angeli, itatenet diuersi, notabile in practica, & in facto obtinuit, & sequuntur plures relationes per Rolandum Valle. confil. 43. numero. 11. vol. 1. & Resutina. tom. 43. Franc. tit. de fide. execut. art. 7. glo. 13. numero. si apud nos tamen nunquam de hac pena videtur condemnationem, neque iudiciū sufficere tamen esse forte fundamentum pro nōlri opinione, quod dominus ex facto procuratoris ad penam non teneatur, ideo quædā veram est, quod neque mandatum cum libera sufficeret ad incursum penæ huius, secundum Bart. & omnes testes Horacio, ibi in d. 13. si procurator col. 60. ff. quod quisque iur. Nec cessant verba illa quæ in mandatis procura-

toris

toris solent communiter apponi, scilicet, (que os vobis potest para que en razón de lo dicho podays parecer, y porveyr, ante todos, y qualquier justicia, &c.) quia illa verba generalia (y qualquier) de idoneis intelligenda sunt, & de habitate restringenda prout est naturale verborum generalium vt de habitate restringantur secundum text. in l. vt gradatim. ff. de munusibus, & honor. ex quo siquis promittit solvere in quolibet loco & vbi petatur fuerit, debet intelligi de loco idoneo, secundum gloss. in fin. l. si de eo quod cert. loco, c. 1. n. C. de facto fact. Eccl. & in l. C. de fide instr. et in l. procurator in l. per quosque. posse, & in l. qui aut in fin. de consil. pecu. & in l. C. vbi conuenit, qui certo loco dare prom. quæ communiter approbatur, secundum gloss. et per, in l. i. titulo n. partita. 5. & gloss. per te. vbi in l. j. eodem titulo. 1. part. 5. & faciant dicta per DD. in l. cum huius famulias. §. 1. ff. de verborum oblig. & tradit Suarez in l. post rem, versu circa iudicem num. 13. & 18. ff. de re iudica. vbi ponit fallentias aliquas ad glossas, & cōmune cum illis glo. dicit etiam Paul. c. 1. in d. 1. n. 4. & C. vbi con. qui cert. loco dare promi. & Fel. in c. postula. l. 1. de foro compe. & magis cōmune vocat lasso. in §. plus, numero. 18. in l. i. de actio. quauis Barto. in l. 1. §. nuntiatio n. 31. ff. de noui oper. nuntiatione. in transitu velut gloss. illam esse veram, communiter tamen approbatur vt vides, quoniam de habitate verba restringenda, & de idoneo iudice intelligenda, sunt & interpretatio in loco congruo facienda est secundum Bernar. Diaz in regula. 15. 6. possent tamen opinio Barto. contra gloss. si asserta procedere, quoties fori priuilegiū, & legi si conuenit. ff. de iur. omn. iud. et si renuntiat, & promissum quod vbi libet repetus qui fuerit positus conueniri, ex gloss. celebratissimo. l. 1. ff. si quis in d. con. non ob. de qua traditur doctre per Couar. in pract. cap. 10. numero. 5. & sequent. circa cum gloss. propositum, & materiam habemus iam singulariter pragmaticam sanctionem in synodus per Catholice Philippum nostrum fecit per Catholice anno. 177. a. d. Didaco Cotarro. existit preiudice Rezijs supremique Senatus, ad diuinas opinionem DD. super submissionibus & fori priuilegio dist. 1. tribus, & vocatur Pragmatica, sobre la

execucion de las obligaciones, y contratos que tienen iussumpcion las justicias, & contra lo que en propositum iussumpcion quoniam dominus in procuratorio instrumento dicat, qualquier justicia, & de idoneis debet intelligi, & sic non ceteri dominum mandatū procuratoris dedisse, vel laicum super re profana coram ecclesiastico conueniat, neque solent apponi in procuratoris renuntiatione legal, conuenit & sic domino non pre iudicari ex dicto generali mandato, si procurator aliud fecerit, conueniendū laicu super re profana coram ecclesiastico, nisi (vt dicitur) ipse speciale mandatū ad hoc procurator a domino habuerit fac faciendū & conueniendū, vel ratum habuerit dominus factum procuratoris iuxta generale mandatū habentis, & ita loquitur Bart. in dicto. §. si procurator numero. 3. & vt dicemus in gloss. 1. 1. infra eodem negotio tenebitur procurator, cum dominus mandone id fecerit, quoniam hoc facere non est de genere prohibitum, vt inquit Paulus in dicto. §. si procurator. l. si quis inquam. ff. quod quisque iur. & ibi alij, præsertim lat. numero. 6. & 7. vbi numero 10. optime inquit non sufficere tunc generale mandatū cum libera, vt dominus teneatur, quoniam regula quod mandatū cum libera, idem importat quod speciale, vera est & procedit, quod contrarium, & administrandum, fecit quod ea quæ sunt extra administrationem, prout & tradit idem lasso. in l. procurator. numero. 4. ff. de conditione indici. Vbi ipse las. cum ampliationibus, & limitationibus optime prosequitur, quid factū procuratori domino preiudicat. Sed nunquid in casu quod dominus non teneatur, tenebitur procurator nōlri text. ponatur videtur quod si factum glossa & ibi Bart. n. 4. in d. Aliquis inquit §. si procurator ff. quod quisque iur. impuet enim si procurator, qui vltra in mandato contenta, & contra fecit, neque tunc recuperabit a domino procurator ipse, id quod hac de causa soluit, nam ipse, & non dominus desiquit, & quantumuis nullū sit quod vltra mandatū procurator facit vt in l. diligenter cum materia ff. mandat. & l. 19. titulo 1. part. 1. verum est ne domino preiudicetur, non tamē vti ipse procurator excecutor ff. delicti, minuetur tñ ei pena, si iussu habuerit credidit causam, possit virtute illius mda tē corā ecclesiastico, quæ est dñi precepto cōueniunt,



uenire quia sic aduocatus aliquis afferat,  
argumento eorum que dicitur Deo an-  
nuente. in. l. glo. 1. Achap. pro principi-  
tial. 8. infra. eo. lib. in quo tamē de puni-  
do procuratore post hec repertū dum co-  
munes opiniones contrarias relatas per  
Miacha. de controuer. vii. sequens. ca. 18.  
na. 2. ubi per totam illam caput alter dicit.  
Sed num. si tutor, aut curator: minoris fili  
debeturum laicum super re profana cōtra  
la. nostrā tenorem coram ecclesiastico cō-  
ueniat, tenebitur minor ipse, an vero tu-  
tor, vel curator et videtur dicitur dum pro-  
modo procurator teneat, et cum de iur.  
30 lo modo procurator validum fit argumē-  
tum, ut per Euerardum in sua centuria lo-  
corum loco de tutor ad procura. & de cō-  
tra. & probat tex. in. l. neque & ibi Bar. ad  
fi. ff. de procurat. & sicut dominus ex factō  
procuratoris (ut supra proxime con-  
clusimus) non teneatur, licet neque pupillus  
facto tutoris, vel curatoris, & quia tu-  
35 tor inuito datur, procuratore ex domi-  
ni voluntate, vel ratihabitatione agit, tutor  
vero citra minorum suorum voluntatem  
& maior ijs tutoribus, & curatoribus po-  
testas est, unde & domini appellantur. in  
terdum. 5. qui in tutela ff. de furtis, tradit  
Orosian. in. d. l. l. qui. l. i. quibus. 5. ff. pro cu-  
rato. columna. 4. d. d. in. 5. ff. quod quis  
iur. ergo pupillus teneatur non debet. in  
37 hoc tamen articulo an facta, vel delicta  
tutoris iura contumacia, quia in ea idē  
est, quod in procuratoris contumacia, de  
qua suo loco dicemus, pupillo nec oportet  
dicendum est, quod si tutor extra negotia pu-  
puli delinquit, non nocet, ut. l. neq. inter  
dicto. ff. de regulis iur. ff. in negotijs pupilli  
collatio facta sine dubio non nocet,  
ut. l. mementi. C. unde vi, ff. de neque  
bona hie quod pertinet ad tractatum, unde  
vi. quod est Accursius ad huc Bar. recep-  
tor opinio, secundum Orosianum infra al-  
legandum, quod si pœna in tutorem non  
cadat pupillo nocet tutoris factum, ut. l.  
Polla. C. de his quibus, vi. in d. ff. in vtrū  
que cadere possit, pupillus teneatur, ff.  
de celsis actionibus aduersus iurē tutorem libera-  
bitur. l. si. ff. de adminis. tuto. omnibus etiam  
consequens est secundum quosdam, quod si  
hic calumnia facta tutoris, & de iur.  
mine ipse condemnari possit in expensis,  
et etiam pupillus, ita tamē vi pupillus et  
sus actionibus liberatur, quia facta diffini-  
tio est, & approbata in hac materia, secū-

dum Oros. in. l. si procurator tutoris nume-  
r. cum aliquibus sequentibus colum. 1. 6. s.  
cum princeps sequentis. ff. si quis ius tradit. nō  
ob. l. i. & in nostrum propositū cum po-  
na nostrā legis in pupillum, & tutore ca-  
dere possit, licet pupillus teneatur ex facto  
tutoris, celsis tamen actionibus contra tu-  
torem liberabitur, & tunc quousque quod  
tutorem non possit habere locum actionis  
amissionis, eo quod pupillus & non tutor  
competat, teneatur videtur tutor ad  
interesse ipsius actionis volens, vel iam  
quod interesse locum non haberet contra  
tutorem, neque amissionis actionis, difficul-  
ter enim practicitur quoad hanc amissionem  
nostrā textus pena, tenebitur tutor  
pena decem mille marapediorū, & quod  
ad amissionem actionis iam quod petere-  
tur, concederetur minori restitutio in in-  
tegrum aduersus ius tutoris factum ne minor  
ex eo danificatus remaneat. Sed in in crimi-  
nalibus procedat lex nostra, & eius  
pena et videtur mihi dictū quod sic,  
si crimen illud non erat mixti fori, nam  
tunc eadem ratio datur licet in civilibus,  
lexque nostra cum fauorabili videatur,  
pro iurisdictionis regie cōsuetudine qua-  
tumvis pœnalis sit, amplianda est exiden-  
tiatione rationis secundum Euerardum & ra-  
tione legis largi, & ampla, & glossa malig-  
nantium in. cupientes, de electione in. 6  
idēque præsertim verum intelligerem, si  
crimen illa causa in cuiuslem pœnam est  
redigendum, & sic condemnatio debet esse  
pœnaria, sed pœnam causam aliquam  
coram ecclesiastico iudice videtur, qui qui  
dem iudex vnam ex paribus litiganti-  
bus in expensis condemnabit, an ille in cu-  
ius fauore facta est condemnatio litis poterit  
coram ecclesiastico iudice expensas illas  
petere ab eo, qui pœnam & teneo in-  
debitur quod oportet sine pena, ex qua  
in consequenti vnde expensarum harum  
petitio principalis causę ventilat eam  
ecclesiastico, & ex officio iudicis debent  
ur, & penatur ex dictis in. l. quies. C.  
de iudicij, & iudex causę principalis est  
etiam accessoria, & quemadmodum elec-  
tionis propter incidentiam potest cōpelli  
per secularem reddere depositum in eo  
ex mandato iudicis secularis factum, secū-  
dum Baldum. l. acceptum. C. de viuis, &  
Abissus decisionis Neapolitana. 1. 4. m. 2.  
et Affili. i. rom. con. ff. de test. delictis. l. iij.  
art. 5. gloss. 9. num. 3. sic & expensas co-  
pelli

petitum laicos solvere per ecclesiasticum  
condemnant in eorum solutione prout  
in expensis & salarij tradit Franc. Mar-  
cus de decis. 206. & sicut in illa per  
Suares in tit. De ijs implacit. 5. 5. 1.  
incipit in. l. sed pœna quæ illam non ex-  
quidquid velit Rebuff. in. tracta. in. qui-  
bus casibus iudic. secular. pœ. cog. num. 1.  
ad idem citra notarium sua expensas  
petentem sed si nulla per ecclesiasticum  
condemnatione expensarum, neque sa-  
larij facta, vel procurator petere ius pa-  
te salarium, consulere quod petet et  
coram seculari, ut malignantium iudicet  
et eorum officialium calumnia auditur, eo  
quod salarium hoc non videtur venire in  
consequentiā, nisi de consuetudine sic  
esset consuetum per coram ecclesiastico  
40 nam tunc alibi dubio 7 excusaretur  
de foro. cap. in ca. Reman. 5. neq. dicit  
de foro. cap. in 6. facit tracta. Per. Con-  
in practica. cap. 12. num. 2. vbi de  
consuetudine, & per Rechem episcopi in  
cap. 1. de consuetudine sectione. 1. nume-  
ra. 8. & 35. & per nos. l. 14. gloss. magna, li-  
mitatione. infra dicenda, non conuenerit  
etiam non legitime præscripta quo ad po-  
nam excusat secundum Cepolam con-  
traria. in. etiam si esset irrationabilis,  
propterea famulos aduocatos in terminis  
nostris legi allegatum videtur, & hac pœ-  
na legi excoactione notatur in iur. an  
enim sit teporaria declarata in eius pro-  
positum, neque lex nostra censeri debet  
canonibus inimica, cum & ipse summus  
Pontifex regiam iurisdictionē seruauit, sue  
esse intentionis manifeste ex regula quod  
actor forum rei sequatur ca. si clericus lai-  
cum de foro. cōp. ca. cum sit generale, con-  
dem. tit. aliqui iurisdictionis turbentur  
dum nuntio iurare iuricē debent,  
ut cap. nouit de iud. ca. dilecto defen-  
ticia excommunicat in. 6.

Ibi implacit, ex his verbis aperte colligitur  
nō iudicium citationem, sed & petitio-  
nem requiri coram ecclesiastico, ut pœna  
nostrā tex. locum habet, neque vtrum  
ab eo alio sufficere ut patet ex verbis nostri  
tex. ibi de demandat, citat, ni implacit, in  
dicto illa, ut, quæ latine idem est quod  
nec, vel neque, et pulsus negatua est, se-  
quendum tex. gl. ff. Bar. & DD. in. l. qui-  
dam testamentum. ff. de vulgari, & tex. glo.  
& conuict in. l. si quis ius stipulatus fuerit

decem aurcos. ff. de verborum obligat. &  
tex. in. l. si quis, & cetera, item in patet. ff. de  
rebus dubijs, quod hoc allegat Alex. cō-  
silio. 2. in. l. i. glo. 1. & tenet Baldus con-  
silio. 8. de iur. tali est, dominus Papa lib-  
pungitiam quæ dicitur in alij vocant,  
secundum Ruinam & alios relatos per  
Mepetham tracta. de recuperanda posse,  
remedio. 9. nume. 7. cum ergo cepulatio  
sit, & implicatio, de cuius natura est cepu-  
lare diuersa, secundum gloss. in rubr. C. de  
iur. & facti.igno. & notatur in ca. querela  
de summa, merito ut pœna nostra legi  
locum habeat vtrunque requisitum, &  
45 si citationem & petitionem requiri, ne  
que citationem solam sufficere, vel petitio-  
nem solum, neque vtrum sine alio, ut  
inquit Bar. in. l. quidam testamentum, &  
ideo ibi illa nemina, demandat, citat, ni  
implacit, substantia dicit, quo casu copu-  
la latet & proprie, & requiritur vtrunque  
caput, secundum Bartol. in. l. in. in prin-  
cip. num. 1. ff. de iustitia & iure, & iterum  
in. l. i. nume. 8. ff. de his qui norantur in  
ca. ff. de iur. iur. 100. 5. cum ita, ff. de rebus  
dub. l. 1. in. l. i. num. 1. ff. de iustitia &  
iure Abb. in cap. ex parte. ff. de iur. 7.  
de respic. latissime Felinus in cap. 3. verifico  
copula cum sequenti, vbi ad verificatū  
leges de scriptis, vbi dicitur verba hanc  
excoactionem esse, cum in iudicio repositū  
certū quid est, & si illud, ad quod sit  
iudicium, idem dicendum est, quod copula  
re proprie secundum supra. d. DD. eo quod  
quando plures rei enumerantur respectu  
ad vnam effectum, prout hic, tunc copu-  
la latet proprie, & requiritur copula  
verificari secundum Bartol. in locis supra  
dictis, & lat. in. l. si quis ius stipulatus nu. 4.  
ff. de verborum oblig. & Felin. in cap. 2.  
num. 22. de respic. & Angelin. 9. penul-  
tima de hæreditibus instill. ergo copu-  
latio hic latet proprie, & secundum naturā  
suum merito supra dictū est in glossis præ-  
cedentibus & hic, quod citatio sine peti-  
tione non sufficit, neque petitio absque  
citatione, & sic cum petitio requiritur, litis  
constitutio adesse debere, ut legis no-  
stra pœna incurrat, prout in hoc supra  
proxima dictum est, nam secundum Bald.  
in aut hent. habita nu. 46. C. de filiis pro-  
patri, vbi lex agit de agere, vel accusante,  
litis contestatio requiritur.

Ibi, si se iomet, si mitti ius. in. l. infra  
proxima, vbi et alia (Deo volente) dicim.

**ibi. profana.** que quidem profana à laicis possidentur, & ab ipsi per laicos possidentur, in causis enim eorum super profanum inceptis & constitutis iudex laicus est iudex competens, non aut iudex ecclesiasticus, ut capex infepio, & cap. ex tenore de foro comp. quia ecclesiasticus non habet gladiū sanguinis. c. clericis & cap. sententiam, ne clericis vel monach. & c. ex literis de exco. latione prel. nota. Fecimus cau. 30. aliud tamen erit in spiritualibus, nā si spiritualia, vel spiritualitatis in causa essent, nullo licet modo, etiam inter laicos si siue principaliter iudice, fed eorum tractari coram seculari iudice, fed eorum ecclesiastico tractari sententia fundit per D. Co. in. in. 2. tot. cor. 8. §. i. numerus, & Rebuff. in. 2. tot. cor. Franc. tit. 1. Rebuff. non conueni. coram ecclesiastico, glossa unica n. 17. & 16. ponit que sint hæc spiritualia, & nu. 17. que profana, ubi inquit temporalia, & sic profana esse, diuitias, bona corporalia, fundi, domus, & alia res que à Deo dantur hominibus ad tempus, hoc est quando in hoc seculo funt, cum agitur el. 1. 47. d. spiritualia vero, sunt capituli de electione, c. Massana, & c. Sacrosancti de alectione, de decimis, cap. de decimis, de vltis, vel iure patro, glossa in summa, inquit. i. glo. & DD. in cap. literas de iuramento calum. & idem Rebuff. in tracta. in quibus causis iud. seculari cogit. in spi. num. 77. vique ad. vii. & sic, puta cognoscere de aliquate an sit peccator & gratia ecclesiis impeditur, quia hoc spiritualia est, & ad nullam potestatem secularem pertinere, secundum omnes, resse Numa. in cap. nouit. 6. notabili numero. 10. de iud. & spiritualia iura corporalis non possunt consistant, sup. supra obiecit. i. quæst. 3. notat Rebuff. vbi dicitur quod secundum eū ibi. num. 20. valet consuetudo, vel laici habere iurisdictionem in clericis, vel in spiritualibus, negat laici in infregis probati non facta per testes, habet locū in spiritualibus & sic neque in relictis ad pia causa, quia relictā ad pia causa respiciunt spiritualia, secundum Alex. consil. 107. vilo & diligenter considerato. num. 9. & 10. vol. 4. & sic per legatis ipsi possunt laici hæredes coram ecclesiastico cōueniri, secundum Couar. cap. relatum. 10. nu. fin. de testa. vbi in hoc, vt in claris inquit non esse immorandum, non enim laici circa hæc se intromittere possunt, prout scrip-

tū reliquias Basilii imperatorem in fin. conueni. octauis, epistola sua refert Ioan. 1. lachrym. i. glo. in chrisiandione, titul. de consilij ad si. & Ideo non fuit causa test. non aliter de profanis tantum locutus est, hoc ex primando, & de consilij ad si. ex quibus infero quod licet inter DD. esset diffusio. num. 1. iudex in ecclesiasticis esset cōpetens in causa dotis, vt tradunt & quatuor relati per Silaum nupiale in verbo nō est mal. lachrym. num. 48. folio 16. in parvis & per plures in eam item sit sententiam, vt scilicet coram ecclesiastico fore, & esse locum praesentationi, ita quod laicus per dote poterat laicis cum coram ecclesiastico conueniri, vt si coram eodem Silaum, vbi supra, & Ant. Gomez. mecio. 150. Tauri. num. 57. & Dida. Perez. in d. tit. 1. 150. ordin. col. 775. in medio ubi hic alferbat communem opinionem, & prout alferbat Stephanus Aufred. de potestate ecclesie super laicis, causa. 27. hodie tamen, nostra athena, quantumvis iudex ecclesiasticus vellet competens per hanc laicis caute cognitione, nullo modo poterat laicis a iurisdictione coram ecclesiastico per dote principaliter conueniri, cum sit res mere profana, & temporalis sub nostris tax. nec sit dotalis pauperi promissa, nec sit, & miserabili personæ, vt lra dist. agitur per Ancha. consil. 1. colum. penult. & h. & n. iustis. Molli. de princip. lib. 3. cap. 15. nu. 77. & 76. vbi idem in aliis dicitur, nisi ipsa dote, vel alio coram causa si incidenter veniat, puta si coram ecclesiastico iudice agitur super patrimonio, & in consequentia veniat agendum super dote, vt cum de stupro agitur, virtute cuius petitur coram ecclesiastico, & super eorum compelli iurisdictioni coram superat, vt l. 1. ad eū cum ea ponatur, & doret superat, tunc enim etiam inter laicos, poterit de his tractari coram ecclesiastico, & ita posset & hodie procedere dicta communis opinio, non vero si principaliter agendum esset de dote prout voluit declarare Anton. Gomez. vbi supra, & hæc ibi alferbat communem, nostra nostra. l. facta mentione, & ita tenet iura pœna nostri tex. nō posse peti dorem, vel alimentam, coram ecclesiastico per laicum cōtra alium laicum principaliter per dote agendo. Nam dos ipsa negari non potest quin sit quid temporale, & profanum nisi dos ipsa esset alius ecclesie vel hospitalis pji, autoritate Episcopi con-

construisti, vel confirmasti, quoniam tunc coram ecclesiastico peti posset abique ne tunc per nos laici tex. & hoc non excludit text. aliter neque lex sequens, sed potius confirmat, quod ecclesia & pio loco, & autoritate episcopi constructo & confirmato debetur.

Ex quibus & secundo infero quod licet canonitatem esset communis opinio vt antea alferbat Abb. & DD. in c. significandibus de offi. delegati relati per Morat. in practi. dist. in. no. 9. pag. 4. & in parvis quod vbi quis esse iudicabitur simili, & cop. pressis, neque per vim, vel alio modo.

¶ Et propria ipsorum, ita vt posset agere in terditio recuperanda, & poterat hoc coram ecclesiastico iudice agere, & propense etiam ad eum laici laici cum aliis, & ita nulla data negligencia iudici seculari, & hic alferbat. tunc tamen dominus Cona. in practica. 6. num. 6. i. verissimo, & in hoc, quoniam tamen ipse ibidem alferit apud supremam Hispaniarum, & Galicie prætoriam illius quidem fore, neq. in practica viam. Hodie tamen non solum non erit in vna dicta communis recepta apud nulla Hispaniarum prætoriam ius suprema ius inferiorum, verum & laici laici eius remedio vteretur nulla data in iudice laico negligencia contra alium laicum, puta nulli in tex. punierit, & minor quod dom. Couar. vbi supra ad. l. nostram hæc non considerauerit, neque alio dixerit legem nostram ad probati. nem suam & veritatem opinionis. prout & voluit ad dictio Abb. in cap. ex parte num. 1. l. ita B. de foro comp. ex quibus & sup. infero q. si alius laici pauperi sit laici per alium laicum in te

temporalis legati aliquid rei profanæ, nulla data negligencia iudici seculari, nō poterit abique nostris tex. pena pro legatulo consequendo se nuerie hereditatem laicum, vel testamentarium laicum, & ita posset & hodie procedere dicta communis opinio, non vero si principaliter agendum esset de dote prout voluit declarare Anton. Gomez. vbi supra, & hæc ibi alferbat communem, nostra nostra. l. facta mentione, & ita tenet iura pœna nostri tex. nō posse peti dorem, vel alimentam, coram ecclesiastico per laicum cōtra alium laicum principaliter per dote agendo. Nam dos ipsa negari non potest quin sit quid temporale, & profanum nisi dos ipsa esset alius ecclesie vel hospitalis pji, autoritate Episcopi con-

1. num. 1. de testam. & Tiraquel de priuilegiis cap. 1. p. 1. glo. 149. & facti. d. 7. vbi l. 3. p. 1. glo. 149. in vero non negatur, posse tamen laicum laicum legatulum, hæc tamen laicum, vel testamentarium laicum pro iure legati cōsequendo, conuenire coram ecclesiastico abique nobis tex. parva, hoc in dubio videtur nam illa. 7. tantum procedit & loquatur data negligencia testam. tati, & c. episcopus ex officio pro ead. nos vero, loquimur cum ad petitionem partis, & nulla negligencia data, eo q. conuenus nondum fuit testamentarius coram laico iudice, tunc enim nostra procedit opinio, quam certe polle hæc. respel tenere domini capella Tolofana, de test. 114. & de test. vbi ibi Ant. in aduocatio considerat, & Rebuff. in tractatu quibus causis iudices seculi possunt cog. de pet. hoc. ecclesiasticum num. 5. nisi in casu quo de consuetudine esset obtinuit laicos legatarios conueniri per laicos legatarios coram ecclesiastico pro adimplendo legati & testamenti, vel nisi in casu in quo legatum esset pium, & sic haberet aliquid spiritualitatis annexi, vt supra. n. 43. dixi, vel heret alius pio loco, vel ecclesie, capelle, vel hospitali pji autoritate episcopi constructo, & econtra, vel eius fundus coram ecclesiastico, tunc enim posset fidei penam coram ecclesiastico hæc potest, non vero si alia pura si pro missis dicens aliquid relinqueret, & pro calice, vel cruci, & parandis, vel annuatibus dendum, secundum Guidon. Pope de test. d. l. p. 1. glo. 176. num. 2. & sic posset hodie procedere opinio illa D. Couar. & sequamur, & in hoc vltimo non dubio licet si clericus vel hospitalis pji executor esset alius, & testamenti episcopus esset eorum iudex secundum legem, in cap. cum ex officio num. 4. de practi. quod tamen verum credo, in hoc alio, & vt eius pena extiterit, quoties clericus & laicus iudex aliteris clericis testam. tati vel si laici nō sunt relati in iudicio testam. tati posset vero si vniuersi, per laicum de iure laici relicta esset in iudicio potestas, nā tunc iudex secularis erit iudex laici, testam. tati & coram conueniendus esset, scilicet, vt euitur, molestia iudicem laicum laicum solita adhiberi, vt pœna nostri tex. beneficij, vel erit episcopus iudex tati laici & testamentarij, vel compellatur cum imple re testamentum, vt reddere rationem, & reliqua, secundum Rebuff. in tractatu in quibus

bus casibus iud. fecul. cog. pol. numer. 86. Quid tamen erit dicendum, si meam profanam laicam alius detinet cum peccato, & nullum habeo remedium pro reilbus recuperationem coram iudice seculari intentanda, & petenda, sed tantum denuntiationis euangelice forma, restat mihi procuranda, & coram iudice ecclesiastico (qui de illa cognoscit) proponenda. Num absque & nostri textus potero illam coram ecclesiastico intentare, vel in hoc casu intrepide tenendum est, quod si nullum aliud remedium habebat, restat res profanam recuperanda, nisi denuntiationis euangelice coram ecclesiastico intentanda, eo quod delictus sum coram ecclesiastico conueni, vel secularis ipse non vult, vel negligit iustitiam facere, tunc non potui fu per tali re ius reddere, tunc enim quoniam in ciuilibus etiam profanis locis est denuntiationi ius euangelice secutum. Valacium in quest. 7. de iure epistol. num. 24. verbi. ceterum ex Hostien. & Ioan. And. in cap. nouit de iudic. vbi Abb. Card. Imol. in §. extenditur enim potestas ecclesiastica per viam euangelice denuntiationis ad cognoscendum de omni peccato mortali cuiuslibet etiam laici, vt à peccato discedat, vt in dict. cap. nouit vbi Nauar. notat. 6. ex principio vique ad. n. 4. id quidem decem argumentis probat, & Almain. de potestate ecclesie. cap. 19. potero optime absque nostri textu denuntiationem coram ecclesiastico ecclesiastico intentare rem meam petendo, hoc, scilicet modo, directe & principaliter intentando coram eo denuntiatione hanc euangelicam, quam nullo alio existente remedio coram ecclesiastico intentatur, dicendo quod aduersarius meus talis detinet rem meam cum peccato, in quo per tot tempus existero,ideo peto quod à peccato exire compellatur, & in consequentiam, & incidenter peto, quod condemnetur vt mihi rem mea restituat, hoc enim modo intentari potest denuntiationis hanc coram ecclesiastico, absque metu penae nostri text. & ex exemplis, si dum venditus es tibi equus vel seruus appareret maculam aliquam habere, neque redibitoria egisset intra iuris terminum, quo tu amplius agere in iustitia non potes secundum text. in. l. 84. & 85. rit. c. petetur tamē venditor in conscientia restitue dare damnum secundum Coar. in cap. restitutoria. part. 3. n. 11. num. 5. poteris tunc vi

dicto remedio denuntiationis euangelice coram ecclesiastico, vt optime tenet Maranta in practica distinctione. in. num. 2. pag. 215. in fin. lapsum, tunc enim eo quod nullum remedium remanet ad petendum damni relationem coram seculari iudice, potest optime peti coram ecclesiastico per denuntiationem euangelicam, absque nostro textus poena, & idem erit si quis decipiat in quantitate intra dimidium illi pretij, quo caluini seculari foro conueniri non potest ex textu & materia vbi Doctores in l. secunda. G. de re iud. venditione. poterit tamen conueniri in ecclesia foro per denuntiationem hanc, quia cum peccato detinet, tenetur enim in conscientia reficere damnum, & rationem, secundum Menesium in dict. l. 1. n. numero 77. & Nauar. in cap. nouit. 6. notab. numero. 47. cum sequentibus, vbi hanc recte potius appellat, & ita in nostro prop. titulo tenet Nauar. vbi supra. nu. 79. cum sequentibus, quem multo post hanc viciore latum & secutum per Didac. Perez. l. titulo. 7. libro 5. ordinament. pag. 180. tom. 1. vel iudicium li heres conueniatur denuntiatione hac ex delicto defuncti, quatenus ad eum pertinet, pro quo cum sit poena, quauis de iure ciuili & regio heres conueniri non potest, nisi illi esse cum defuncto contestata, ex l. 1. tertia titulo quinto partia septima ex equitate tamen canonicis conueniri potest, quatenus patitur vires hereditatis remedio huius denuntiationis euangelice, quantumvis heres hic laicus sit, & teris imperij subditus pro exoneranda defuncti conscientia, secundum Antonium Gomez tom. tertio, cap. primo, numero. 85. & voluit Octavianus in decisione Pedemontana 151. numero septimo, & glossa, Que vino d. vigesima quinta, titulo primo partia septima, & facient dicta per Duenas, in regula duodecima, actio ex delicto, l. iuratio, duodecima, nisi dicamus cum Doctore relato per Coar. in libro. titulo. tertio. Variar. cap. iure. numero septimo, quod de iure ciuili potest heres conueniri vique ad vires hereditatis etiam si nihil probetur ex damno ad defunctum peruenisse, & seruandum sit ius canonicum in seculari foro, secundum Suarez in allegation 26. dub. secundo, versiculo, cum igitur, & sic coram ecclesiastico, tunc contra heredem

agi non

agi non poterit, cum coram seculari agi possit, & idem in alijs similibus casibus propositi per Alciatum in cap. nouit numero 19. cum sequentibus aliquibus extra de iure eademque denuntiatione agere potest mater exposita filij heredes & per excessum populum, si tenemus Archidiaconum epistolam, quod non possit, de qua per Coar. in l. i. de testamentis, & per Antonium a Gomez rem. primo cap. 4. numero. 8. ad fin. & Aced. in cap. i. pater a parte verbiro superbitate mater, numero. 8. & 9. de testamentis, & nouissime Ioan. Garc. tractatu de expensis, & meli. cap. 4. numero fin. vbi id de denuntiatione euangelice dicit, sed si tenemus contra Archi. p. tot omnes dicentem, & re cepit, non dicunt, cessat hoc remedium, potest tamen procedere si mater ita ellet pariter, quod non haberet vnde alimentari, tunc enim locum habet denuntiatione hac ex dictis per Ioannem Garc. dict. numero fin. in principio. Ex quibus videtur optime in propostum inferri posse, quod si quilibet res suas sacras excommunicationem aliquam, prout quotidie fit, publice legisset in ecclesia, & tamen excommunicationis lapsus, vel in eorum termino appareret testis dicens tenere illam sitam penes Titium extate, qui quidem testis nunquam id iurasset, poterit coram ecclesiastico agere, etiam si excommunicationis peccator laicus sit, & denuntiator vel illius iudex agi vel ille compelli

44 igitur exire ab excommunicatione, & in consequentiam rem ablitam restituere, cum tunc principaliter propriam peccatum, & excommunicationem incurram, agatur, videturque excommunicatione ipsa ab ipso processu in ecclesiastico iudice, neque tunc poena nostri text. locum habere, cum ecclesiasticus ipse, & non alius ad hoc competens iudex sit, vt detentor ab excommunicatione exeat & restituat, & per consequentiam rem restituat, secundum Silium Nuphalem in verbis monitionum, nu. 18. & 19. ubi in 60. viginti hoc hinc videri non potest, quatenus in prius coram seculari iudice super re illa pendebat, tunc enim ad ipsum laicum cognoscit remittenda est, & sic coram eo peti debet, & dicta restitutio excommunicationis in vigore pro

declaranda, veritate, extrahenda sunt si coram ecclesiastico declaretur, & presentanda coram iudice illo seculari, & cum parvis citatione ratificanda: hanc tamen limitatio difficultat, hodie procedere possit, cum habemus ex decreto Sacri Concilij Tridentini, sessione vigesima quinta, de excommunicatione, capitulo tertio, quod nullus mitoria prestatetur per ecclesiasticum super re pro qua lis in iudicium deducta erat. Si tamen principaliter tantum pro re restitutione ageretur, & non in consequentiam, coram seculari iudice agi se agendum consulo, vt nostri textus poenam extiter. Debet tamen restitui illi qui vertit monitionalem depositum recepti in forma iudicii, secundum Menochium de arbitrar. iudicij libro secundo, Celsitudo secunda, casu. 109. numero primo, folio. 2. 4. 7. Est tamen notandum singulare verbum in propostum, scilicet, quod si in similibus casibus solene littere per Regem, vel supremum eius consilium concedi, vt in d. sec. secularis per viam denuntiationis huius euangelice cognoscit contra laicum detentorem rei alienae, prout in regno Portugaliæ concessit Alfonsus in dicta questione septima, de iure emphyteotico numero viginti octo, in fine, tunc nullo modo potest absque nostri textus poena agi coram ecclesiastico, etiam per dictum iudicem similibus hanc nostre ita offerit Velasco ibidem, quod quidem litterarum cum in nostro regno concedi non soleant, nostri textus poena non incurritur in similibus casu, quoties per viam denuntiationis euangelice agitur, qui iam nullam aliud agendi adest remedium, imò & hereticum videretur, secundum Nauarrum optime in dicto capitulo notat, notab. sexto, numero trigelimo quarto, corollario secundo per totum, afferre postellam ecclesiasticam non posse se cognoscere de quocunque peccato laicali sitale, vel non, & nisi perueniat in erro, vel non ad istum renouat peccatorem à vicio ad virtutem, & ab errore ad veritatem, saltem per viam denuntiationis euangelice, & non posse petere debitum coram ecclesiastico in defectum, vel negligentiam

C. i. tiam





portat late sententia canonem secundum  
Tiraquellum ubi supra, numero. 63. & 75.  
cum sequentibus, est tamen verum quod  
licet ipso facto priuatio hanc inducat,  
petitio requiritur, vt per Tiraquellum,  
ubi supra numero. 11. & sequentibus.  
62. dicitur poena incurritur: prout dicitur Deo  
volente in l. prima, titulo. 14. De constituc-  
tione, infra iusto libro, declaratio tamen  
hanc fieri poterit per iudicem ipsam eccle-  
63. siasticum + secundum quod dicit glossa  
in dict. l. in criminali, & ibi Bald. num.  
septimo, etiam si pars non petat, quoad  
amissionem tantum actionum, non vero  
quoad aliam poenam pecuniariam, cum  
quoad hoc officium iuxta loco accusatio-  
nis interpositum competens esset, & suffi-  
ciens, cum actor ipse actione priuatus ip-  
sam elegerit, vt inquit Baldus ubi supra  
numero septimo, & sic poterit iudex se  
pro non iudice pronuntiare, & in penam  
priuationis actorem condemnare, sed ad  
hanc tunc ex dictis per Tiraquellum ubi  
supra, numero. 11. petitionem rei requi-  
rere, neque iudex parti non petente hanc  
facere deberet, cum esset ad priuatum vb  
litate officium impari, de his tamen  
nihil est curandum, nullam enim iudicem  
maxime ecclesiasticum reperiemus, qui  
etiam petitis, velit & de iurisdictionem ab-  
dicare, nolant enim esse ecclesiastici iudices  
incidere in questionem illam, Num scilicet  
iudex pronuntians se pro non iudice  
in causa possit reassumere iurisdictionem,  
64. de qua questione traditur in cap. signifi-  
cantibus, de offic. de legat. & in cap. alii  
litteris. eod. tituli. & per Oresium in l. 2. co-  
lum. 642. versiculo. 30. ff. si quis iudice  
non obtemp. Alexand. l. quod iussit. nume-  
ro. 17. ff. de iudic. fed volent potius se  
iudices declarare, & non remedium esse ap-  
pellare, secundum glossam in dict. arch.  
habita. C. ne filius pro patre, & modum  
65. + formam practictam in his casibus qua  
si nostram legem videret pontifex Abb. in. c.  
si diligenti. numero. 20. folio. 74. de foro  
competenti, & ibi eius additio: crediderim  
tamen, quod cum hodie ex bono, & equo  
procedatur, praestetur in suprenis tribu-  
nallibus & regio chancellariis, & nihil  
quod adfectat gehennam permittat  
peti, neque concedi solent, poena hanc  
66. priuationis a gloriosis omittitur, non im-  
ponitur, tum nequis cum iustitia aliena

locupletetur, tum quia in similibus casibus  
& legibus similem poenam imponen-  
tibus licet rigorem hunc ab aula detulisse  
reperimus, prout in l. 1. & 2. titulo. De las  
restitutiones de despoñados, infra iusto lib.  
4. dicitur, tum etiam quoniam quantum  
cuique poena priuationis imponatur, tenetur  
debitor in foro conscientia ad debiti sa-  
tisfactionem, & denuntiatione euangelica  
conueniri potest, prout in terminis  
iusti textus tenet Angelus ex Mo. in l. ex-  
tat. ff. de quod metus causa, secundum Alciat.  
in cap. notum, numero. 93. extra de iudic.  
in cap. nouis, numero. 93. extra de iudic.  
& glossam in l. 10. titulo. 10. partita septima.  
& cum in conscientia tenetur nullum  
modo poenam hanc priuationis imponere, ne  
debet materia peccandi.

ubi, *finda el offiio*, ipso scilicet iure cum  
verbum, *Pierda*, sit praesentis temporis, &  
executio, secundum quod in glossa  
praecedenti diximus verbum praesentis  
temporis hoc inducere, & communem tes-  
tatur Abb. in cap. 2. numero final. de foro  
competenti, & Dominus Mens. in l. 1.  
numero. 17. pagina. 9. C. de iuris, & fac.  
ignorant. & hunc, & alios casus ubi priua-  
tione locus est, posui in l. 2. titulo. 15. infra  
iusto libro. 4. qui videndi sunt, nam vt a-  
lio in loco diximus remanet poena priua-  
tionis non est locus, nisi in casibus iure  
expressis.

ubi, *No pada a otro*, sed cum officium  
tunc non habeat, de quo intelligendum  
est inhabile esse officium, & dicendum  
est de simili officio illi, quo priuatus esset,  
cum distiñilla, Oro, fit repetiticia. Simi-  
lum, secundum Bald. in l. consuetudinem.  
C. de episcopis & clericis.

ubi, *Episc. nil maraudis*, si tamen sit co-  
ductor reddituum & regionum, punietur pe-  
na l. 2. titulo. 8. libro. 1. supra, quid tamen  
si non habeat unde soluat, licet non in cor-  
pus, an vero restit teneat si nullum in in to-  
tum, vel in parte diminueatur, & Didac-  
tus Perez, ibi in columna. 786. versiculo. prae-  
terea est dubium, vult quod non licet in  
corpus, quod inquit remittitur, vel  
diminuitur pro parte propter pauper-  
tatem, & tunc debet propter alias causas, propter  
quas poena de iure diminuit, vel remitti lo-  
retur, de quibus per Tiraquellum in tractatu de  
poenitentia, & Auendano capite. 16.  
Prætorum. libro. 2. & cap. 7. numero. 7. ver-  
siculo. quod limita. libro. 1. hoc de pauper-  
tate asserit, vt propter eam poena pauperia

ria

ria remitti etiam in totum potest, prout  
probat ex l. 8. titulo. 1. partita septima,  
quam ad hoc allegauit Didacus Perez ubi  
supra, & est melior. quarta, titulo. 21. par-  
tis 3. quam adhuc notauit Oro. in l. 1. ff.  
si quis ius dicent. non obtem. columna. 6.  
60. in fin. & sic videtur quod non solum,  
vt dicit Didacus Perez ubi supra, potest  
poena hanc propter iustam causam dimi-  
nui, verum & in totum remitti, argumen-  
to dictarum legum, nam cum ex hac pe-  
cuniaria poena nihil sisco ad quod tor, ne-  
que applicetur, & sic iudicium criminale  
licet non possit, ex glossa & communi  
iuris. ff. de seipso vult. quidquid aliud,  
& male voluerit Auendano capite. 4.  
prætorum, numero. 29. in fin. cum sequen-  
tibus, libro. 2. & per consequens non ha-  
67. beat locum commutatio eius + in corpo-  
ralem, secundum Boerium, decisio. 349.  
numero. 4. ubi, sic limitando regulam il-  
lam, qui non habet in bonis licet in corpo-  
re, vt in l. final. in fin. ff. in ius vocando  
de qua tradit nouissime Baq. de debito-  
re inope. capite. 15. numero. 1. 2. 3. & 10.  
ubi etiam cum limitat, vt procedat in  
68. persona vili + non vero in diuite, &  
honnella, prout & tenet Dominus Covarru-  
nias, libro secundo Variarum, capite. 9.  
numero quarto in fin. & tractant de hac  
regula DD. in l. quicunque. C. de seruici  
fugiti. & DD. maxime Oresius in l. illucit.  
1. fin. ff. de officio praefidis. columna.  
461. merito dicendum est propter pauper-  
tatem in lege nostra poenam hanc dimi-  
nuendam parti, vel in totum remittendam,  
secundum quod dicit Didacus Perez ubi  
supra, & faciunt dicta per Couar. dict. ca-  
pit. 9. num. 8. ubi inquit, communem esse  
69. opinionem ex causa posse minui + poenam  
certam legis, & hanc opinio in nostri text.  
materia aequa & iusta est, quantumvis de  
iuris rigore alud teneret potest, scilicet, vt  
nostri text. & penam non valens solvere co-  
pellendus esset propter persona seruicie  
illi cui applicata est, per text. non solum,  
per totum tempus, quo pro eius satisfactione fu-  
siceret, & esset necessarium, nam quoties  
pena legis parti applicatur, in partem pra-  
xius iudicium non est + remittenda, ex causa  
causa, secundum Auend. cap. 7. præ. nu-  
70. 7. versiculo. quod limita. libro. 1. & 16. nu-  
3. versiculo. & præ maxime. libro. 2. De quo vide  
optime Menoch. de arbit. iudicent. q. 5.  
in 4. 47. Neque obstant dict. il. paritari

in contrarium allegata, procedunt enim  
non cum pena ordinaria per legem impo-  
sitam, vt imponendis, & imponitur, prout  
71. per l. nostram, tunc enim non licet + eam  
commutare propter pauperiam, neque  
aliam causam, sed licet in corpus fed tunc  
denum poena imponitur extraordinaria,  
nam tunc inuenitur, & in totum tollitur,  
& remittitur propter pauperiam, & sic  
etiam debet intelligi, quod inquit, Paris  
de Pur. de syndi. verbo paena, capite. 7. nu-  
mero. 7. fol. mibi. 365. dicens in panis in-  
falsibus iudicem habere mirabilem potestatem,  
quia poterit causa cognita transgre-  
di, & commutare penas, quia illud in ex-  
traordinarij preface fed sisco applicatur  
per iudicem, & sic dicta partitum legem  
intellectu Auend. ubi supra, nam in ordi-  
nariis, si iudicium criminale fit, qui non  
habet in bonis in corpus licet, sed in crimi-  
nale non fit, cedet bonis, & sic seruiet vi-  
que ad satisfactionem panis, ex dictis per  
Baquem, de debitor inope. capite. 11. nume-  
ro quarto, cum tribus sequentibus, & funda-  
ri potest ex quadam pragmatica anni. 1559.  
inertia pro l. 1. titulo. 16. lib. 5. infra pre-  
sente in furis pro interesse partis cle-  
fessionem bonorum addimittendam esse,  
de qua meminit Couar. libro. 1. Variarum, cap.  
1. numero. 8. & Didac. Perez ibi columna.  
786. in fin. cum sequenti & gl. ff. l. 1. 4. ti-  
tulo. 15. partit. 2. & nouissime potest hanc  
ex allegans concilium meo Doctor Gu-  
tierrez, nunc doctoralis canonie ciuitatis  
mercatoris canonice & praximacia  
amicitia mihi coniunctus in suo perutili  
tractatu de iuramento consil. in part. ca-  
pit. 17. numero. 28. & sequenti & sic quan-  
tumvis in populum nostri text. decre-  
torum hoc decem illius martirios non in  
partis interesse, fed in meram commutari  
penam, compellendus esset pauper illam  
incurrere, solvere propter labore, ne pars  
cui applicatur illa remaneret, & contra  
faciens nostræ legi insultat, & non displicet  
mihi hanc sententia, & seruanda esset,  
ne reus in corpus luere teneretur, prout  
de iniurijs poenit. fecit, quod dicit de  
iuris in dict. l. 1. titulo. 6. infra libro. 5. Pri-  
ma tamen quod propter pauperiam pena  
hanc remittitur equior videtur, & for-  
tassis seruanda propter communem illi. 3. Va-  
riarum, cap. 8. num. 8. cogitabitur votum  
causis

caus occurrerit, nolle enim esse novarum opinionum inuentor, et tamen bene verum sententiam Couar. in eod. n. 3. quod si ipse accusator, & pars, cui legis nostre pena veni applicanda velit expectare, tunc pinguem fortunam condemnat ad eius solutio nem ne cōmutatio eius fieret alieniudicij, et esset, cum quod differtur non auferatur, neque inultus remaneat reus, quantumvis tardius iudicetur, & hoc quoties ipse accusator applicat penam, ut hic fecit vero si fisco, nam tunc etiam accusare volente non expectabitur pinguis fortuna, sed lueri in corpus, ut per Couar. ubi supra, & hec pro declaratione huius legis sufficit, ut ad commentationem aliarum deueniamus, sic ad l. 1. vno folio modo in transitu notato, scilicet, quod quantumvis olim manus, & sollicitudo vendendi merces, & res viciu necessarias peregrinis, & hospiti bus eodem pretio, quo publice incolis

veni decet, & cura sic faciendi episcopis & iudicibus ecclesiasticis conuenient, ex text. in cap. 1. de empt. & vendit. ubi Car dina. & in l. 1. C. de episcop. audi. hodie tamen ex l. nostra, & iure nostro regio, & ex experientia, quae est rerum magnitudo, minimi seculares iudices consentiunt, id fieri iudicibus ecclesiasticis secundum Couar. lib. 3. Vari. resolut. cap. 14. num. 1. ubi illius numeri, sic etiam cum hodie ex pacto nudo ago possit, ex l. 1. tit. 16 lib. 3. infra ubi deo volente dicemus, praeter tem cum secundum l. 7. tit. 17 lib. 4. infra, secundum veritatem iudicandum sit, & clau. veritate inspecta operatur, ut agenti ex pacto nudo non possit opponi exceptio de deficienti actione, nullomodo coram ecclesiastico iudice poterit laicus, alio lai cum conuenire super re profana ex pacto nudo debet, secundum Octa. vtriusq. dicentem decia. 1. pedem. nu. 1. cum tribus seq.

## LEX. XI.

## SVMMARIVM LEGIS.

Nullus laicus submittere potest iurisdictioni ecclesiasticae, neque super rebus profanis, vel ecclesijs non pertinentibus, aut ecclesiasticis personis si scriptura publica cum iura mento obligare, alias enim talia scripturae & obligationes inuolunt, nulliusque momen ti erunt, tabellionesque coram quibus similes scripturae iuramentis confectae, pacis nostrae text. puniuntur de ijsse certiorandis sunt per literas tabellionatus expeditentes, nisi fe cundum legem sequentem talia contractus ad sui validitatem iuramentum requirant, vel nisi super rebus ecclesiasticis secundum l. nostram fiant.

In legem. v. eod. tit. l. fol. 30. lib. 4.

- 1 Dispositio nostra. l. an sit iusta, & an prin cipis in eius dispositione sit potuit interponi tere disputatio, num. 1. & num. 2. resolutur disputatio.
- 2 Ob iuramentum acquiritur iudici ecclesiasti co, ius iudicandi super re qua interponitur, num. 2.
- 3 Quoties ad relaxationem iuramenti est obso latio necessaria, nullas alias potest post illam contendere, nisi ecclesiasticus iudex, neq. illud iuramentum remittere, legem 3.
- 4 In iudicium vltimum, dicitur legem 3. ubi habetur vlt. apostolicum, quod remittitur de iuramento, num. 4. ubi alia nota.
- 5 Iuramenta praestari per iudicium, & etari

- potest, ita ut nihil valeat si interponatur, num. 5.
- 6 Verba narrante factum, vel allegationem, potest allegari ad desinendum causarum, num. 6.
- 7 Proximam legem, vel constitutionem inducit causam finalem, num. 7.
- 8 Ex verbis legis narratione positis, lex ip sa restringitur & declarat, num. 8.
- 9 In omni negotiorum tractatu attendenda, num. 9. & ibi ad quid leges fuerint factae.
- 10 Index si perturbatur potest iurisdictionem ar mit, legibus, & processibus defendere, & numero 10.
- 11 Index alioquin perturbans iurisdictionem suam potest coerceri, & ius malare, neq. ob hanc excommunicatione ligabitur, nu. 11. iurisdictioni.

- 12 Iurisdicción ecclesiastica rursi debet, ob Dei reuerentiam, scilicet, iuste, non vero iniuste, nu. 12. meo. 12.
- 13 Clerici in Francia in rebus, coram seculari conueniuntur, num. 13. & quid in Hispania nota ibidem.
- 14 Multa apponitur clerici iurisdictionem perturbantibus in coram secularibus perueniunt, & non receptis per eos, an sit iustitia & possit fieri per seculares, num. 14. ubi de hoc late vide.
- 15 Clericus nullo consensu accedente, neq. cum iuramento, potest se submittere, seculari iurisdictioni, num. 15.
- 16 Laicus non potest iurisdictioni ecclesiasticae se submittere, ex l. 1. ubi transd. nunc poterit in iudicio rari, vel expresse consentire, ita quod valeat contra eum eo in iudicio ecclesiastico nominari.
- 17 Pena potest, & procedit quod iuramentum ponitur in alio, alias sine eo validum, siue sit effectum in iudicio, & ad eius validitatem omnino iuramentum deservit, num. 17.
- 18 Contractus in quo facti apponitur iuramentum, ad cuius validitatem non requiratur, quia ipse sine eo erat validus, an detur aliquis modus, vel remedium, quo mediante obligatio, & contractus possit excutari, & validari, ita ut adimpleretur in eo promissa, num. 18.
- 19 Iuramentum, dato quod potest apponi ad validitatem contractus, quare nunc & potest apponi ad illum perpetuandum, vel effectum reddendum, num. 19.
- 20 Iuramentum si apponatur in testamento per testatorem, nunc incurritur pena iuramenti, num. 20.
- 21 Hodie legatum factum in testamento iurato, propter iuramentum transit in donationem inter vivos, & effectus irrevocabilis, num. 21.
- 22 Communis est opinio, quod primum testamen tum quantumvis iuratum potest revocari, num. 22.
- 23 Quia tamen si adit clausula, quod si contingere contingere, & si res ipsam illud, quod tunc dicitur donationem inter vivos, & quod ita impleri, num. 23.
- 24 Iuramentum quod sit scriptum apponitur super materia reuocabili, prout est testamento, quoad vltimum, quod vide spiritum reuocari potest, num. 24.
- 25 Hec virtute iuramenti in instrumento apponiti, non potest vltimum testatorem volente illud reuocare, coram ecclesiastico conuenire

numero tertio quinto.  
Iuramentum an liceat apponi in contradi ctibus inuicem alij quod nostri text. pna, num. 26.  
Ad si pars in cuius fauorem scriptura iura ta conficitur, vel auerit iuramentum parti iurati, tam constabit iuramentum pna, p. 27.  
Ad commodum subleuatum potest se im pedire obligationem quarendam homini, num. 28.  
Damatur communis error quorundam volentium penam nostrae text. subterfugere, dum scriptura publica principali confecta, coram publico tabellione posita, coram notario quo piam iuramentum interponitur pro scriptura tam facta corroboratore, num. 29.  
Nota quod per statum potest remitti iuramentum quoad effectus iuris communis ciuili, num. 30.

PRO cuius legis introductione, in dubio verumten, prout iuxta verum est, num eius dispositio procedere possit, & iuste ac bene constituta fuerit, & videtur dicendum eius dispositionem nullo modo procedere posse, nam cum iuramenti religio ad reuerentiam & fidem Dni per se fundata pertinet, & nullo modo potest princeps secularis, vel rex se circa illud intrinseci ere, neque eius declaratio, vel interpretatio alij quam iudici ecclesiastico competet, ex text. in cap. venerabilem, de electione in cap. nouit, de iudi. cap. cum contingat, de iure iurand. item, quia cum propter iuramentum acquiritur iudici ecclesiastico iurisdiccióni super re, super qua interponitur, ut in cap. cum Caelestinus laicus de foro comp. in 6. adeo ut haec illius, qui iurauit, possit compelli per ecclesiasticum ad implere iuramentum, secundum Abb. in cap. in num. 4. de sepulch. ut ibi per eum, & per A. uesudum in tract. de potestate le culari super ecclesiasticas personas, regula 4. fallen. 4. fol. mihi. 1. in principio quod ponit in relectione Clem. 1. de offi. ordin. contra libertatem ecclesiasticam censetur reducere prohibitio hanc appositionis iuramenti, & per consequens nullus mome ti ex illis, ex text. & ibi traditi in cap. quod in ecclesiasticum de coñst. & in authentica causa & scripta C. de sacrosanct. tit. 3. lib. 1. cum quatuor sequentibus, tit. 3. lib. 1. supra, quae quidem dubium videtur red dere nostri text. dispositionem. His tamē non obstantibus tenendum est legem nos tram iuridicam, & validam esse, neque liberat



libertati ecclesiasticæ adferat, prout ex  
dicendis apparet, & ex pñs dictis per  
Seguram in l. 1. §. di. viæ xcori, num. 18. cū  
sequentibus. ff. de acq. pol. & Didacum  
Perez, in præfenti dub. 6. titulu. lib. 3. Or-  
din. colum. 795. verfic. dubitatur, & Cou-  
in capit. quæ nulli pactum. 1. part. §. num.  
8. de pñt. in 6. & Ant. Gome. tomo. capit.  
14. num. 22. & Suarez in l. post. tem. in 10.  
limit. l. regie. pag. 30. in fin. cum seq. &  
Pala. Rub. in rub. §. 47. num. 4. & A. uend.  
cap. 17. præ. num. 4. verfic. de quibus cū  
seq. lib. 3. & nouissimè concilium neus Do-  
ctor Guterius, in authentica sacramenta  
puer. num. 251. cum pluribus sequentibus,  
C. si ad faciem vend. vbi num. 15. & Auen-  
dano rationem iustificatam, & decidit  
ad legem nostram annexæ. Ego tamen  
vt scripta mea proferam, contrarijs supra-  
dictis satisfaciendo, iustam esse decisionē  
nostræ text. & iuri canonico consona, ne-  
que libertati ecclesiasticæ contrariam iuri  
dico, nam primum (iustificando eam) ar-  
gumentum contra legem nostram desu-  
per propositum, tunc demum procedere  
posset, quod sequens iuramentum iam  
est præstitum, tunc enim si ad eam relaxa-  
tionem et effectus absolutio nec esset, nulla  
alium quæ ecclesiasticis potest illam con-  
cedere, neque remittere iuramentum il-  
lud, secundum Couar. vbi supra, num. 8.  
verfic. 2. quod in hac questione, vbi num-  
er. 7. incipit, si tamen iuramentum non  
esset præstitum, sed præstandum, tunc per  
legem & principem secularē impediri pos-  
set, ne præstetur ex aliqua iuxta causā, se-  
cundum text. eleganter in l. quæ lub cōdi-  
tione §. si quis ff. de condit. iustit. quē-  
ad hoc sic declarat allegat dominus Cou-  
uar. vbi supra, num. 7. verfic. primum pos-  
set, & Pala. Rub. dict. §. 47. num. 10. nam si  
cilius quod impeditur faciendum, quam  
factū tollitur. 1. parte suo. §. de ij qui  
sunt sui, vel alij, rub. cap. quæ admodum,  
de iure iurand. tradit & Domin. in dict.  
cap. quæ nulli pactum, de pact. in 6. & Imo.  
in l. si quis inquilinos. §. si, de legat. 1. Ex  
quibus declarari potest optimè glōz. &  
D. d. eam sequentes citati per Couar. vbi  
supra dict. num. 7. in principio, & per Gu-  
terium vbi supra, num. 45. glōz. scilicet in  
la. digere. §. fin. ff. de iure patro. dicens legem  
cuiuslibet habere vim ipsi iuramentis  
quod remittenda iuramentum, nam penitus  
intelligi, vltra intellectum & declarationē

nam præstitam per Salicet, & Bald. in d.  
nec patronum. C. de oter. libet. relatis per  
Autred. vbi supra dicto fol. 34. col. 1. & cū  
quod scilicet, lex cilius vim. ap. Illicum  
habet quod remittenda iuramentā, præsti-  
tenda scilicet, non tamen præstata, & ad  
quorum remissionem esset absolutio ne-  
cessaria, nam quod hæc vltima, lex nulla  
haberet potestatem, si hæc potestatem  
deberet de iure per Boetium, decisio. 47.  
num. 8. dicentem principes secularēs, non  
posse tollere iuramenta, vt de præstatis iu-  
ramentis intelligatur, non verò de præsti-  
tendis, & sic etiam intelligendum est, id  
quod inquit Guido Papa, decisio. 194.  
relatus per Carolum a Grassiā, lib. 1.  
Regulam Franc. iure. 2. pag. penult. Re-  
gentiam facit super iuramento dispensare,  
de præstando intellige, non verò de iam  
proposito, cumque lex nostra (vt ad eius  
propositum redeamus) non præstata, sed  
præstanda iuramenta prohibeat, iuste de  
iure iudici conditi potuit, neque contra li-  
bertatem ecclesiasticam esse, erit assen-  
dum, eo quod lex canonica & ecclesiasti-  
ca iurisdictionem secularium non vult per-  
turbat, secundum text. in cap. inu. de  
iudi. cap. licet, & cap. ex tenore, de foro  
compet. per turbaretur tamen, si similia  
iuramenta apponerentur in contradi-  
ctus de sine iuramento validi, de quibus tan-  
tum lex nostra loquitur, ergo patet cōtra-  
dictum legem hanc non esse contra liberta-  
tem ecclesiasticam, præsertim existente  
præsumptione, prout exiit, fraudat  
secularem iurisdictionem, si in contradi-  
ctus validis, & ad quorum validitatem iu-  
ramenta inter laicos non requiruntur ap-  
ponerentur, ad quid enim de iure iuramen-  
torum contraria validitas, v. reg. 1. & secū  
alia contra laicos, contrahentes iurisdic-  
tione fraudari possent, pñtute iuramenti  
ecclesiasticam adimendo, quam quidem ipsi  
canonici non sustinent, neque fieri vult  
dict. lex nostra nullam repugnantiam con-  
tinet iuri canonico, vel libertati ecclesia-  
sticæ contrariā, & hñce de causis lex se-  
quentis, & eius conditor alierit, nunquam  
fuisse suæ voluntatis libertatem ecclesiasti-  
cam violare, neque legem nostram in  
alij conuincere contradi-ctus, quam in va-  
lidis, absque iuramento, vt perituri occa-  
sio tolleretur, & nullus locus fraudand. iu-  
secularem iurisdictionem laicis contrahen-  
tibus relinqueretur, ratione enim fraudis

præ-

præsumpta, præstari iuramenta per indi-  
rectum vetari potest, ita vt nihil valeant  
si interponantur, prout alierit Abb. in ca-  
pit. cum contingat, num. 4. de iur. iurand.  
Ripa in d. l. cum bonis, numer. 39. & 60. ff.  
de verbo oblig. & incipit communis &  
vera, & hanc communem tellatur opinio-  
nem, Villalobos in quo arario noster opinio-  
nem in litera 1. num. 338. & hæc ratio ratio-  
ne nostræ text. & eius iustificatione suffi-  
ciat, de quibus vltra super dictis agit D.  
Padilla, in repetitione. 2. num. 35. C. de  
relin. vend. & ex lege sequenti nostræ de-  
claratoria colligitur hæc plures ratio-  
nes, quibus lex nostra iustificatur.

ibi, *Porgetur lex nostra informata*, 1. potest  
ex his verbis notari verba narrantis facti  
6 vt allegari non possit allegari ad decisio-  
nes causas, de quo traditur per Felis.  
in cap. d. inter 8. de conñ. & notandum  
7 etiam quod prædictum i. legis vel constitu-  
tionis induci causam finalem, & ibi Barro-  
num. 3. & ceteri Doct. nam licet prædictum  
in lege vel ordinatione de necessitate non  
sit apponendum, tamen non solet descri-  
bi, nisi cum mysterio cap. 2. requirit de ap-  
pellatio quem ad hoc alia in premissis  
allegando, decet hñcis in. 1. num. const.  
Francis de sent. proci. artic. 1. glōz. 1. pa-  
gin. 247. & ideo non fuit in iherio in 1.  
1. prædicti præstato hæc informationis conditio-  
nis huius legis apponitur ad demonstnan-  
dam quare legislator ipse animum intendit  
de iure legis huius promulgationem, nam  
8 & quandoque ex ipso iherio vt ibis in iura  
tione legis i. positus, lex telligitur ipsa  
& declarat secundum Bart. & omnes in  
l. cum ij. eam. nu. 4. ff. de transactio. per  
text. in d. l. vi. & l. nulli numer. 1. & alij  
hæc aliquibus modis limitari & declarari,  
& tradit Casanovi in consuet. Burgund.  
fol. 1. numer. 1. & Fran. in additio. ad Mo-  
nach. in rub. de regul. iur. in 6. in 6.  
quod plus est, quod prædictum generale  
legis, vel canonis etiam i. postea sequantur  
verba specialia, facit vt dispositio fit  
generalis in l. regula 1. & licet. ff. de iur.  
& fact. iij. communis secundum Couar. In-  
uorem, consi. 178. numer. 1. & 2. & tradit  
Rebus vbi supra.

Ibi, *Gravitas pñturi*, hæc fuit princi-  
palis huius i. ratio, propter quod si iam ius-  
tificaripotest hæc lex, & si alia non adde-

bit, iusta est enim lex, quæ futuris damnis  
providendo, honesta iubet, & prohibet co-  
traria, quæ non solum corporibus, sed &  
animabus perniciosissima fore possent;  
nam enim in omni negotio i. sunt attentione  
da quid licet secundum æquitate, quid  
decat secundum honestatem, quid expe-  
diat secundum utilitatem, cap. magna. de  
iur. iur. quæ omnia lex nostra prædicta, & qui-  
tatem enim præferit, iniquum enim elicit  
regem sua fraudari iuramentum, an electi  
iur. honestatem, in honestum nanque foret,  
& indecens passim, & in quolibet co-  
tractu apponi iuramentum, & vbi non ef-  
fectus necesse, prout non est in contradi-  
ctus de se validis promittit utilitatem, nā maxi-  
ma utilitas sequitur occasione, & materiam  
perituri aptam, & faciliem amputan-  
do, & de medio tollendo nam contra fac-  
tores pñtendo, si quisque contractus inua-  
lidus, sed etiam contra leges, vt ex cum  
meta humana correatur audacia, iniqui  
fit inter improbos innocentia, & in ipsa  
improbitate formidat supplicio resistere  
audacia, & nocendi facultas, malis enim  
& subditorum præiudicijs, & damnis vti-  
dum alit, secundum text. in d. l. cel. 1. titulu.  
10. part. 2. secundum quam quilibet rex  
hæc providere debet, & maiest. hominū  
mediante lege ebuare, secundum text. in  
l. 1. titulu. 6. lib. 1. fortissime ebulandum  
alit in quantum possimus. 2. d. in nemine  
domini, l. si quis domum. ff. de cap. de  
securi non ordinand. & exempla præstata  
non causare præmonent a futuris, id  
est plurimos in fin. extraxerunt Ican,  
2. quia nunquam, & melius est obviare,  
quam post causam vulnere, remedium  
querere. l. si quis in cau. in integ. non est  
necel. & ideo regulariter, & si aliud non  
expiratur, semper, lex prævidet futura  
non præterita negotia, vt text. & mate-  
ria in cap. cognoscere de constitutione.

Ibi, *La nostra iustitiam*, quæ quidem  
mirum non debet, neque perturbari, imo  
debet confirmari, & totis viribus defen-  
di, & si perturbaretur, iudex cō pñt ar-  
di, vt legitur in processibus defendere, vt  
est text. in l. si si quis ius direct. non ob-  
temp. & in ea descendenda habet locum  
regula alia, vim vi repellere licet, secundū  
Aquila alia plura similia adducendum in  
cap. 3. prouturum verb. iurisdiction fol. 93.  
imo & secundum cum ibi etiam clericis  
perturbantes eam, potest cō cedere, ob  
idque

idque eos mulcare, neque propter hoc excommunicationem ligatur, neque contra ecclesiasticam libertatem agere dici poterit, quæ quidem licet sit tunc et amplius, non tamen ita quod ea, alijs suam auferat, augmento, capere tenore, de for. comp. non debet apponi laqueus favore ecclesiarum, vt in cap. mulieres de iur. iurando. & iurisdicción ecclesiæ tueri debet. De iur. iurantiæ, l. i. c. licet iuste, f. debet nullatenus in iuste, & sic contra tales clericos procedi potest, secundum Ber. Lauren. relatum per. Aulæ, vbi supra num. 2, vbi dicit quod tunc multa hæc non debet excipi contra personam clericis, fed contra eius bona, modo non sint ecclesiasticæ, sed in fructibus temporalibus, vel in rebus immobilibus, cum talia bona temporalia subijciuntur iurisdiccióni regum, & aliorum dominorum temporalium, vt d. dist. c. que sit re. & l. i. capitulum. f. expulsi. ff. de capitulis. & postlimin. reuert. Oldrad. consil. 7. & 19. & ita inquit ille Ber. per. Aulæ, vbi supra relatus, quod seruatur, & licet in Francia, vbi ipse Bernart, vicinus & origina- rius fortassis erat, ibi enim clerici in rebus bonis eorum seculari conueniuntur, secundum 7. boni & Rebuff. in tractatu exceptionum. num. 7. Boer. decisio. 69. num. 11. & 22. & alibi dicimus, scilicet l. 6. in fin. tit. l. i. lib. i. supra in multa vero Hispania, (vbi Dei misericordia, sacerdotes & res eorum amplius quæ in Francia tuentur, & venerant, & per leges nostras regias tueri, & venerari iubentur, prout fieri debet, cum ipse Dominus eos Christus suos appeller, & per d. fin. tit. l. 6. par. 1. iubentur honorari, & eij vocantur, vt probatur ex cap. in iuncto de hæret. & in dignitate consulti dicuntur, secundum gloss. in cap. denique, 4. dist. 1. & optime Rebuff. supra bona referens. 1. part. concordatæ gloss. 1. pagin. 274. cum sequenti) nunquam vbi hæc fieri, fed in foro ecclesiastico etiam in rebus eo veniuntur, & hæc est de iure communis opinio & ei adhæret istius curie Romanæ secundum quem in iudex secularis condemnaret clericum in causa relictæ, darctur literæ per chancellarium super nullitate sententie, vt hæc referens aliter Aufredius in Clem. de offic. ordin. in rub. de potestate seculari. Regula. fallen. a. fol. 4. & sic in Hispania seruari afferit Cœsar in pract. cap. j. num. 5. verificæ. ex præmis-

sis, ad finem, minor tamen, quod ipse Coar. ibidem inquit, quod non auidet forefens illum Gallorum sum & proximum, vt quæ damnare, cum & eo cauendum allerat Gregorius in l. 57. tit. 6. part. 1. verbo, *gefele dicit in fine*, nulloque inquam tempore subiecti fuerit clericis iurisdiccióni seculari, vt diximus in l. 5. tit. l. i. lib. i. supra in spiritualibus enim & spiritualitati annexæ re potestatem non habet, secundum Lucam de Penna in l. i. in princip. C. de Fabriciis, lib. 10. & alibi dicimus, postea tamen in nostra Hispania, secundum aliquos procedere, id quod inquit ille Bernartus relatus per Aulæ, vbi supra, quæ tunc quæ multa hæc imponitur in fructibus pendentiis, & in nondum receptis redditibus per clericos & ipsos iurisdicciónem ipsam turbantes, cum in eis executio fieri possit, secundum Rebuff. vbi supra in dict. titulo de exceptione. num. 5. ad finem, & in 1. tom. consilii. Franciscus de liser. obligat. artic. 106. num. 14. quali eum tunc ad iurisdicciónem clericorum ipsorum fructus nondum tantum, neque existant, temporalia tantum tangi videantur, non vero spiritualia, quod quidem quia in nostra Hispania talis iudex procedere crederem non aliter quam ipse in compositione huius multa contra clericos hæc perturbationes iurisdiccióni regie imponendæ, iudex eorum ecclesiasticus requisitus iure iuri coram contradictione ipsorum clericorum nolentium assensit executioni huius in fructibus pendentiis, per multa solutione facta, eis tamen non dissensibus, dum mittitur per secularem per multa illa, vel tributo recuperando, sed potius illud soluendo, & penitus eandem pro solutione, cap. fructus pendentes, neque possit per seculares rebus, & eorum familiam, secundum quod optime Bald. & Innoc. re- latus & secuti per gloss. *per se*, ad finem in l. 1. tit. l. 6. par. 1. tamen clerici distem- rent nullo modo, id fieri possit etiam in fructibus pendentiis, nisi requisitus ecclesiasticus noller, vel neglexit iurisdicciónem ministrare, vel esset periculum in mora precipui. l. i. tit. l. i. supra in aliis propositis dicimus, caute enim extra hæc ob metum excommunicationis agendum est, & quod certius est tenere debemus præsertim in nostra Hispania, ne paulatim personæ clericorum, & eorum priuilegia iusta & sancta contaminantur, nam licet

licet secularis iurisdiccióni viuis & posse defendenda sit, iurisdicciónem tamen, & recte, non esset enim credendum aliud legislatores nostros (Christianissimi enim fuerit) velle nequiuille pluribus enim iurisdicciónem defendendi potest, regia hæc iurisdiccióni licita & honesta, & pro ea defendenda iudex ipse aduocare & patrocinari potest, licet alias interdicat ei in iurisdiccióne sua patrociniū, vt præstat in l. 3. tit. l. 6. lib. i. supra, vbi diximus, statutaque est potestas contra prælatos & ceteros ecclesiasticos regiam iurisdicciónem occupantes in l. 4. supra eo, & de pro ea defendenda cautum est per l. 32. tit. l. 7. lib. i. supra, informationes huius de damnis resultantibus, eo quod regis vallati & iurisdiccióni regis subiecti ad loca & domitia particulium dominorum trahebantur, vt de remedio competente provideatur, & per l. 10. tit. l. 9. lib. i. supra, pro- uidentur, quod in præiudicium regie, ordinatæ quæ iurisdicciónis iudices particu- lares, nisi ex magna causa non mutantur, & ideo nimirum, si lex ipsa iubet regiam iurisdicciónem omnibus modo defendendam punireturque in syndicato iudex, tam non defendens, vt patet ex text. in l. 16. tit. 6. lib. i. supra, ex alijis iuribus regis.

Ibi, *in que se fomes, sed nonne foro suo*, & fauori pro se introducto quilibet renu- tiare potest, & farendum quidem est ex l. i. sequi in conferendo. C. de episc. & clericis, quia tamen in præiudicium regie iurisdiccióni, ad redimendum, qui quidem patris priuatorum præiudicari non potest, consensus sui, & renuntiatione contrahe- tum nihil hoc in casu operatur, secundum DD. maxime Bal. optime distingu- tem, in d. l. i. sequi in conferendo cuius dicta refert, & sequitur Bonifacius in sua peregrina legum præiudicium, verbo foros gloss. 1. de quo & in l. 1. gloss. penult. infra eo, dicemus, & infra hæc. In gloss. non va- la. & ideo pro sua iurisdicciónem defendenda, ex ipse laici submitti iurisdicciónem ecclesiasticam prohibuit, obuium est enim hominum maliciæ, & fraudibus, vt ei mediantibus non possint regiam fraudare iurisdicciónem, prout facere possent, si ne- talegis prohibitio non esset constituta, & in publicam promulgata, & sic sunt cle- ricus nullo proprii, f. consensu eius iuramento accedente, potest se submittere

iurisdiccióni seculari, ex text. in cap. si illi genti, de foro eo, in primo neque alia eccle- siastica iurisdiccióni sine consensu, vel re- quibusque & negligentia fieri prælati, ex text. in cap. 1. & in ca. significasti, de foro comp. & ex decreto. 10. Concilii Tridentini, session. 24. de reformatione, notant gloss. & omnes in d. cap. significasti, & Paul. Cast. in l. i. sequi in conferendo, numero primo. C. de episc. & cler. & in l. i. prima, numero nono. ff. si quis in ius voc. non ierit, & optime Rolandus Valer. con- sil. quibus, vel i. sic & laici (similitudina- riæ non vero comparati) iudice non pos- set, ex text. nostro, de iurisdicciónem eccle- siasticæ in aliqua obligatione, vel contra- ctu super re profana, & ad ecclesiam non spectare, vel ad ecclesiasticas personas, se submittere, saltem ibi, nostri text. parua. Sed est optima quæstio, num quod in ob- ligatione & contracta laicus non potest iurisdiccióni ecclesiasticæ se submittere, 6. ex lege nostra potest ne in iudicio i. tacite vel expresse contenti, si quod valeat acta gesta cum eo in iudicio ecclesiastico & videbatur dicendum quod nō, quia lex nostra in principio, dicit, *non fiant con- tractus*, & in iudicijs quæ contrahitur, vt pro- batur. l. i. ff. de iud. ergo ideo est dicen- dum, nihilominus contrahendum puto falso alterius saniori consilio, tum quia in d. ecclesiasticis competens est ad cog- noscendum inter laicos, nam vbi alio in loco, scilicet, in l. 5. num. 6. tit. l. i. lib. i. supra diximus, antea in primitiua ecclesia iudice ecclesiæ antea inter laicos cognosce- bant, & quoniam in actu inter laicos iur- tunc re profana iurisdicciónem non exer- ceant, in habitu tamen se perentia tenan- tis iurisdicciónem defendendi est, ergo si laici ipsi velint quod ecclesiasticis inter- eos cognoscant, poterit quidem, & vale- bunt acta, neque vale argumentum de cō- tractibus, ad quasi contractus in præiudicium tertij, lexque 9. & 10. sup. solatis cō- tentantur pœnis ad eis statuti contra lai- cos aduersus eorum prohibitiones ageres, & contra eos, sed alios usurpatos regiam iurisdicciónem. l. 4. supra eo, potest ibidē apponere contentatur, igitur licet ipse præ- latus illi legem incurant, nō ex hoc irri- ta censetur acta per tales laicos, tacite, vel expresse se iurisdiccióni ecclesiasticæ in iudicialibus submittentes, & quia cum acta





25 miento appofiti & potest hares ibidem nominatus vium testamentum voluntem illud reuocare coram ecclesiastico iudice conuenire, vt compellat eum iuramentum obferuare, secundum Couar. vbi inr. nu. 17. in fi. cum seq. v. ergo hoc ite habent nimirum fi, & neque in testamentis appo- ni possit iuramentum, contra Agend. vbi supra; & ita videbatur tenendum, nisi dice- remus legem nostram loqui in contracti- bus vltro citroque obligatorij, prout ex- ce clarissime patet, & in testamento non damus hanc obligationem, & sic in eo po- tell apponi iuramentum, praeferim ex- citent opinio domini Couar. in dict. aum. 17. & 18. afferenti coram ecclesiasti- co non posse contenti tebtorem ad implemētum testamenti iurari, si ergo non potest, cessat principalis ratio nostri textus, scilicet, ne fraudetur iuridictio regia, & per consequens eius pena nā ha- bebūt locum in testamento iurata, verū- tamen potest hares iuramentū in testamento appofiti coram ecclesiastico iudice secu- dum A. bb. in cap. fin. num. 4. de sepulch. & sic fraudatur regia iuridictio, daretur- que materia periculis, dubia admodum red- ditur hoc quæstio, & ideo in dubijs ante factum consuleretur tabellionibus, ne fini- lia iuramenta in testamentis appofiti, pro- ferant si intendit testator in testamento contrahere, & sic q. testamētū translat in contractū in totum vel in partē, & cōtra- ctus ipse irrevocabilis sit, etā si iuramē- ti appofitione, tunc enim nullo modo ef- ferretur iuramentū interponere, prout esset, si vt irrevocabilis esset talia contra- ctus in testamēto factus, requireretur iura- men tum. Sed an in contractibus in nomi- natis licebit iuramentū interponere, abique nostro text. pœna. & vi lebarur die- dum quod sic, vt potest, quia iuramentum efficit, ne poenitentia in eis locum habeat etiam vt in ergo, & sic hoc irrevocabiles contractus reddat, cum alias per poeniten- tiam remota iuramento irrevocabiles fin- dit, secundum Illustri. Menendum, in l. natura- lis. 8. & siquidem, num. 20. de pœcipiis. verbis, & concitium meum Garcezium, in tract. de iuramento confirmatorio. cap. 4. num. 1. part. 2. hæc iure antiquo attentio- nera sunt: verumtamen cum iure nostro regio considerato, irrevocabiles sine contra- ctibus, etiam in nominatis, neque per

poenitentis re quantumcūq; integra re- uocari possunt, prout Deo vultis dicemus in l. 1. titulus. infra. d. lib. 4. & in l. 2. tit. 16. lib. 3. infra, nullo modo abique nostro text. pœna. ficebit iurare eos. Sed an si pœ- tes renuntiauerit huius scriptura iurata, contra nostro text. dispositionem, vel pœas in cuius fauorem scriptura conficietur rela- xauerit iuramentum parti iurati eam, cui tabitur nostro text. pœna. f. scilicet quod sic, nam partii remissio relaxationem iura- menti operatur, secundum Couar. in ca- pit. quantum pactum, part. 1. 3. num. 1. ex cap. 1. & ibi DD. de iur. iur. si ergo hoc operatur, igitur & legis nostre pœna cessa- bi, prout in presentem tenet Didac. Perez, c. 7. 96. Dubia tamen nisi videtur hæc opinio, nam cum ipsius iure nostri text. pœ- na incurramur, non est ex postfacto in pu- testate partium eam remittere. Item sic potest quis iuri suo renuntiare quoties non est in presentem tertij, vel publi- ci fauoris, puta quod delicta puniantur, tunc enim renuntiare non potest, vt per Felin. in cap. si diligenti, num. 1. cum pluri- bus sequentibus, & ibi eius additio. sub nu- m. 1. l. 1. 2. A. de foro comp. in nostra tamen materia veratur præiudicij tertij scilicet iurisdictionis regio, etiam & publice vtili- tati, ne delicta impunita remaneant, ergo partium remissio nihil operabitur, co- git quia nullo latronumque occasio- nem præbere partem vexandi.

28 Ibi, *ni el atreder logo la reina*, potest enim lex & ad commodum subiectorum impedire obligationem quædam homini- ni. cū lex. fi. de fideiuli. notat A. bb. in cap. cum contingat, num. 3. de iure iur. & ideo & ipse creditor si acceptat puniri possit penitus nostri text. in eo iudicio, prae- ferat attentis verbis sequentibus, & quod vno prohibito vendere, alias prohibetur emere taceat propter naturam correlatiu- um, quod cum non potest esse sine reli- quo, vt l. 1. de de Cupre. lib. 1. 1. notat A. bb. vbi supra. num. 9. & per l. in l. fin. C. de in- di. vbi notat.

Ibi, *vi appertadement*, ex his verbis dam- natur error communis quorundam voctium subterfugere pœnam nostro text. d. scrip- tura publica principalis cōfecta coram pu- blico tabellione & pœna coram notario quæpiam iuramentum interponitur pro- feratur publice corroboracione, ex his enim nostri text. pœna non euitabitur, tū quia

quia sic lege nostra disponitur, tum etiam quia in fraudem legis nostre hæc sunt, & fraud, & dolus nemini debet patrocinari, de iureque nihil esset an in contractū vel post iuramentum interponatur, secundum l. in arch. sacramento pœbent, nume- ro 26. C. si aduersus vend. & glo. iur. fi. 6. titulus. 19. part. 6. & notarius hæc facient puniri possent pœna. l. 19. titulus 3. infra. l. 1. 1. 1. & ab ijs tabellionem consul- ta cautelis.

Ibi, *no vala ni hoga fit*. Sed quod reme- dium præstabitur tunc creditori volenti debitum petere tunc vix in iuramentum in fine, supra illa lege dimissio, remissio par- ti nihil operatur ad euasione pœne nostri text. ideo remedium optimū, & singula- re erit, petere quod pars debitoris agnoscat, vera ne finit contenti in instrumento iuramentum non interueniat, & videtur consensu vallare, vel quod testibus in- strumentalibus præbentur, eosin testes præstentando, si aduersarius negauerit, & petendo virtute illorum testium condemnari ad solutionem contentorum ibidem, nā quantumuis lex nostra annullat scriptura- ram hanc, non tamen annullat contractū, & obligationē ex contractu orta, prout ex verbis nostri text. patet, ibi, *no vala la obligacion, ni hoga fit ni pœna*. Quid est ergo illud, quod non facit inder, nisi ipsa scrip- tura obligacionis ergo illa, & non obliga- tio naturalis ex contractu orta in præsen- tia annullatur, & sic alias probationibus cō- tracta probado, optimè peti possunt ibidem contenta, & condemnatio oroni fieri, prout & dicemus Deo volente, in l. 1. 1. in fine tit. 3. infra. l. 1. 1. 4.

Ibi, *7 que no leuexaron*, habere ortum potuit à singulari dicto Bal. relati per Sua rez. l. post rem. in l. 1. reg. 3. pagin. 15. si de re iud. decimis, quod per statutu & potest remitti iuramentum quoad effec- tus iuris ciuili, vt quoad actiones que sunt de iure ciuili, vnde tale statum im- pedire esset, dari robor actui ad agendū in foro ciuili, neque talis contractus (inert ibi) habebit priuilegium ex forma l. iurati, neque executionem paratā, prout lex nostra disponit.

Ibi, *in fine*, verbis ijs non excluditur, quin si scriptura in qua iuramentum in- terponitur, contra legis nostre disposi- tionem, non sit confecta coram tabellio-

ne, & excludatur partes pœna, non enim excluduntur, tum quia possim lex nostra partibus prohibuit, talem obliga- tionem facere, & cum annullatur, & in exequibilem reddit, tabellionibus signa- verit pœnam innoxij, igitur quantum- cuique non figment, nulla erit talis scrip- tura, & in exequibilem, tum etiam quia 14 in priuata scriptura procedunt, & habent locum rationes nostri text. si iuramentum interponi in eis afferretur permissu, igitur eadem debet esse dispositio, cogitet ta- men vniuersique.

Ibi, *Desde en adelante* *In scriptura no hoga fit*, sed an de scriptura illa in qua contra nostrum text. interponitur iuramentū verba hæc tantum intelligenda sunt, an vero, & de omnia per tabellionem hunc facienda super quacunque alia re etiam si iuramentum non interueniat, & videtur quod indistincte & generaliter verba hæc intelligenda sunt, tum ne verba hæc super sua esse dicamus cum supra le x nostra obligationem illam in qua interpositum fuit iuramentum annullauit, tum etiam quia cum illam facta sit & constructa, verbaque hæc futura respiciant, ibi, *Desde en adelante*, in deinde per talem tabellionem confectis scripturis alij, intelligenda sunt, tum etiam quia in tabello priuatis fit officio propter contrauentionem nostre legis ipso iure, minimum si ne- que alias scripturas conficere possit, cred- niderem tamen quod interrim, quod de- claratur priuatis officio fi instrumenta- tio alia confecerit, secundum legis nostre dispositionem, & secundum ius valebunt, ex ijs que Deo volente dicemus in l. 1. 1. titulus 3. infra. hoc libro.

Ibi, *Entregalo logo*, quæ secus si inter- laicum & clericum, vel religiosum, vel su- per re in fine nostre legis, & in lege se- quenti declarata.

Ibi, *pena permitida*, non enim vult lex nostra neque legislator iurisdictionē ecclesiasticam perturbari, vel præiudica- ri, prout ex lege sequenti patet, & ex l. 1. titulus 1. lib. 1. supra, & sic poterunt licet conductores rerum ecclesiasticarum iura- re obligationes super eis confectis, & iurisdic- tionē ecclesiasticā se submittere abiq; pœna, & conueniri coram ecclesiastico, prout in l. supra proxima, verbo profanas, dixi.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Lex precedens qualiter, & in quibus casibus veniat intelligenda, & declaranda demonstrat hac nostra.*

2. Promissio arrharum ultra decimam partem neque iuramento validatur, num. 1.

*Ibi, de dicta ley es justa, prout in eius principio declaravimus.*

*Ibi, vestra voluntas non fuit, si enim alia fuisset voluntas, esset contra libertatem ecclesiasticam, & per consequens, lex precedens nihil valeret, secundum Seguram in l. 1. §. si viri. ff. de acqui. poss. & Didacum Perez hic colum. 793. versic. Sed ne sit, & ex dictis in l. precedenti apparet.*

*Ibi, Qui para la validation, & etiam DD. legem precedentem intelligebant, prout ibidem diximus. Sed dubitando opponi potest, nam nonne in lege precedenti iuramenta interponi, inter laicos super profanis prohibetur, ne forte ipsi laici iurantem trahant coram iudice ecclesiastico, & cum negari non possit, fatendum videtur idem esse dicendum in contractibus qui ad sui validitatem iuramenta non requirunt, sicut in requiruntibus prout advenit Segura vbi supra, num. 146. Item si ve euiusque peturia in lege supra proxima prohibetur iuramentum idem debet evenire prohibiti in invalidis iuramentis in validis contractibus absque iuramento, cum in vtriusque eadem materia petiuri datur, ergo per legem precedentem non videbatur distinguenda iudus contractus ab invalidis, lexque nostra superius & male constructa fuit, & est hanc subtilis difficultas, & videtur quasi insolubilis, nisi dicamus quod in calu in quo ad validitatem contractum iuramento non requiritur, si apponi possent & apponerentur, nullus alia iudus, neque mens alia dari possit nisi defraudatio iurisdictionis, & ania, & occasio peturi, idco dum legislator in lege pcedenti, idco dum legislator in lege pcedenti, in contractibus apponi iura-*

menta tantum habuit animum hanc prohibendi in talibus contractibus sine iuramento, in eis enim proprie defraudatur iurisdictioni, & petiuri occasio datur, in illis in quibus iuramentum ad validitatem eorum requiritur deficit animus hic tam in partibus contrahentibus, quia in legislato, idco non censetur perhibitu per legem precedentem, quia tunc principalissimum & causa iurandi est validitas contractuum, & idco id tantum considerandum est tunc, non vero accessorium illud, quod defraudari posset iurisdictioni, vel dam petiuri occasio, immo tunc cessant hae rationes, & per consequens dicendum est legislatori animum semper fuisse legem precedentem in contractibus invalidis, & legem nostram eptime & iudice processisse.

*Ibi, Arras. Sed nonne arrharum contra iuramentum nostro regio validus, & permissus est, ex l. a. tit. 1. de iur. i. §. si ergo validus, cur in eo appositio iuramenti permittitur, & si invalidus erat, superius lex nostra cum declaravit, cum generaliter disposuerit in invalidis contractibus iuramentum apponi posse, propter quod difficultate quibusdam visum est, idco in presenti per nullum in promissione arrharum iuramentum apponi posse, v. sic ex commedie ultra decimam partem hoc tunc, pro arrhis promittere, renuntianda dicitur l. secunda, prout aliqui ex nostris voluerunt sententia, ista hanc tamen intelligentia nullo modo satisfaciunt, tunc quia legem nostram in casu permissio promissionis arrharum esse dicitur, tunc etiam quia neque iuramento validatur promissio arrharum ultra decimam honorum partem, v. licet videre ex hac parte pro concilio meum Doctorem Gutierrez, in repet. authent. sacramenta puerum, n. 44. C. si aduersus, neque credendum est legem nostram aliud velle, sed idco permittere in arrharum promissione iuramenti appositionem, quia alio modo perpetuus ex bonis hic promissio fit & interire.*

interuenit, quo casu lex nostra permittit promissionem & obligationem iurari, & post hoc vidi hic consideratum per concilium meum Gutierrez, in tractu de iura-

mento confirmatorio, part. 1. cap. 14. num. 3. vel melius dicem, hic placuisse legislatori declarare, ut omnis dubitationis servitus vitaretur.

## LEX XIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Laicos malitiose declinans forum seculare, patitur nostri texti penas.*

1. Lex nostra tunc loquitur quoties malitiose forum seculare declinatur, num. 1.
2. In minore 25. annorum dolus de iure non praesumitur, numero secundo.
3. Ansi procurator propofuerit declinatoriam nomine domini, contra nostram l. dispositionem punietur dominus, num. 3.
4. Statutum vel lex loquens in personam an comprehendat mandamentum, numero 4.
5. Si adest statutum: puta qui personaliter, vel suis manibus, id fecerit puniatur, tunc enim tantum tenetur qui facit, non vero qui mandat, num. 5.
6. Declinans iniuste forum iudicis facit ei iniuriam, num. 6.

minorem excusatio penis nostri textus eo quod in minore viginti quatuor annorum 25. dolus de iure non praesumitur, secundum glo. vbi omnes in l. vi exigitur, ff. de edend.

*Ibi, fuisse, sed an si procurator nomine domini opposuerit declinatoriam contra nostri text. dispositionem punietur do minus? & videbatur dicendum quod sic, ex notabili doctrina Bart. in l. siquis iniquum. §. si procurator. ff. quod quilibet iuris, assentient, quod si statutum puniat caponem ex exceptiones & non probante, vel declinante iurisdictionem iudicis, puniat pena illius statuti siue per se iure per procuratorem id fecerit, & hanc doctrinam communiter approbat DD. ubi testis Socino, num. 6. & Claud. colum. 2. & tradit lafin repet. l. si qui pro emptore num. 35. cum pluribus sequentibus, & de viliacupio, ergo, & idem in prepositum videtur asserendum, quod quidem verum credo quoties ad id procurator habere speciale mandatum, vel si generale dominus ipse ratificasset, & consensisset, prout Bart. Jouituri vbi supra, & seipsum in numero 1. declarat, de quo latius diximus in l. 10. glo. 4. ad finem supra isto tit. & lib. obstat tamen huic doctrina, alia eiusdem Bart. doctrina communiter etiam approbata in l. siquis idque, ff. de iur. crim. iud. teste Oresb. ibi colum. 577. num. 45. & laf. vbi sup. num. 361. scilicet, quod si statutum aut lex 4. loquitur in personam, prout hic, non comprehendit mandata, & licet specialiter dederit mandatum dominus non teneatur, ergo destruitur prima communis, id tamen vt euitet, declarabis secundum hanc Bartoli doctrinam, scilicet, quod tunc mandata non teneatur, si verba lex aut statutum in personam dirigat, quoties lex aut statutum vicem imponit personalem: puta qui personaliter vel suis manibus id fecerit, D. i. punitur.*

*Ibi, Malitiosamente, puta quia nulla causa motus est ad declinandum, nisi tantum, vt dilatetur iudicium, & pars contraria vexetur & molesteur, secus vero si ex aliqua causa iustae appareat moueri, puta quia se clericus aliquid primae consue-tudine non tamen potest omnes qualitates requiritas probare vt fori privilegium gaudeat quia tunc non punietur nostri text. poen. sed. l. i. tit. 4. lib. 1. sup. quilibet enim causa etiam bestialis excusat a dolo & malitia, lexque nostra tunc loquitur quoties malitiose it declinatoria fori seculare, prout in eius propofitum post hoc considerat concilium meum Gutierrez in dict. tracta. de iuram. confir. i. part. 4. c. num. 27. vbi num. 28. alia ad eam considerat, ex quibus infero*





safticus in nostra Hispania capere & incarcerare prout quotidie fieri videmus, alij autem clerici minorum ordinum, quod secundum concilium quoad prius privilegium vel laicos reputamus, non possent capere per ecclesiasticos, sicut nec meri laici super profanis, secundum consuetudinem communem supra relatum, cuius conclusio prima ratio esse poterit, velquia episcopus non habet territorium per secundum Ordinalium, consilium 17. maxime in Francia, vbi extra suas ecclesias & illarum septa territorium non habent, & sic non possunt exequi sententias suas in temporalibus, neque facere in iurisdictione bonorum temporalium laicorum, nec capere clericos etiam non coniugatos, secundum Cassan. in consuetudi. Burg. rub. 1. de iusticiis. gloss. m. s. 1. §. 6. numer. 90. fol. 68. versu. adducte etiam, & Carolus de Gras. dist. iure. 10. eolum, penultima, & ex eadem causa episcopus non habens iurisdictionem temporalem non potest habere officiales armatos, secundum Abb. in c. significasti. de off. deleg. man. Dec. in lib. 1. Barba de praestitia Cardinalium. par. 1. par. 1. num. 18. contra tenent, & ibi Barba. de iusticiis. ubi sicutus vius armorum, i. ergo territorium iudex non habet. nimirum quod laici, qui in territorio Regis existunt, capi & incarcerari per episcopum, & eius vicarium non possunt, neque in bonis laicorum exequi etiam in delictis vbi de iure cognoscere possunt, nisi per brachij secularis inuocationem cum extra territorium suum nullo iudex audiri debeat, argum. cap. 6. de cons. 6. & in l. 1. §. 1. de iur. ord. & tex. cap. 6. de consuetudi. quod ob res neque iudici regio licet seculari, licet iudici propria autoritate executionem in bonis alieno territorij sitis facere, nisi cum literis requisitorij, & eis mediatis, secundum textum. l. 1. Diuo Pio. §. sententiam. ff. de iud. quod ad hoc allegat Suarez in l. post. re. 8. c. cir. ca iudicem. pag. 150. num. 1. de re iud. & Orosc. in d. l. 1. §. ff. de iurisd. com. iud. col. 156. neque in personam alieno in territorio existentem licet abique literis iurij requisitorij debita forma nisi manu mitti re, vt diximus in l. 1. tit. 1. lib. 1. supra, cum quod ex hac causa, & ratione capto secularium, vel excocto in bonis eorum per episcopum, vel eius vicarium fieri non possit, per iudicem seculari fieri debet, vt inquit text. in aucten. clericus. C. de episcopo &

clor. text. in c. licet ex suscepio, ibi precipue quae foris seculari contingunt, de iur. 66. §. & alia iura allegata per Boer. d. de off. 69. nu. 7. in fin. quod licet ita sint, suos tamen clericos potest episcopus & eius vicarius capere, & in carcerem mittere etiam absque inuocatione brachij secularis, secundum Co. in d. c. 10. nu. 1. versu. 4. non est communem asserendum, ex tex. in c. cum episcopus de off. ord. in 6. & refer. Clar. vbi supra, & probatur ex fess. 35. Concil. Trid. de re form. ca. 1. pag. m. h. 178. in par. 1. & hanc etiam prima ratio nostre conclusionis, & alij positionis nostre leges, vel secunda ratio esse poterit, scilicet, quia sunt distinctae iurisdictiones i. secularis & ecclesiasticae, secundum Boer. vbi supra, nu. 1. secularis ad coercendos laicos, ecclesiastica vero ecclesiasticos, adeo vna in aliam non debet mittere nullo, vel quia & tertio secundum Co. in d. c. 10. nu. 1. in prin. in iure fessissimè sit exprellum, quod quories ecclesiasticus iudex de crimine aduersus aliquem laicum cognoscit, vbi de iure e. licet post decreta canonica censuras ipsique minime sufficientibus ad coercionem, tunc auxilium a iudice seculari implorandum est, quia iudex ille sit actus laicos iudici permissa coercendi potestas, quam quae censuras consistit, ea vero non sufficiente, ministerio iudicis secularis esse peragenda, sicut ex capitulo de officio ord. & ex alij ibi allegatis debet asseri. Couarruias, arma enim ecclesiarum censuræ sunt, hac tamen eadem cum distavetur, ideo ad applicandum potius prior ratio, ex quibus manet nostra conclusio roborata, & Placencia nostra excoctoria in contradiditio iudicio obtinuit ecclesiasticum iudicem non posse laicos incarcerare, nisi in tribus tantum casibus, videlicet, heresibus, facinorosis, & superbi prout & infra dicemus, quicquid vbique aliud seruari assentat Rojas in singularibus fidel singulari. 10. in fine.

Quae quidem conclusio, si declarata limitatur primo ex supradictorum doctorum asseritionibus, vt non procedat, praeterquam quod consuetudine legitime praestituta obtinuit esset, quod iudex ecclesiasticus habens aliquam causam cognitionem aduersus laicos posset eosdem capere ac carceri tradere, vbi enim hic erit omnino seruandum, secundum Couarruiam dicto capite. 10. numero. 2. versu.

versiculo primum lib. 1. & Auenda. cap. 1. prator. numero. 1. lib. 1. consuetudinem enim ius hoc acquiri potest, secundum Palacium Robus in repetitione capit. per vestras. §. fed & pulchra dubitatio, numero. 17. cum duobus sequentibus fol. 82. & Clar. vbi supra dist. quation. 17. numero. 8. vbi hancellatur ab vniuersis partibus furoribus receptam sententiam, si iure inquit ipsorum Coar. vbi supra Carolum quintum Romanorum Imperatorem Hispaniae nostrae Regem, licet prius ab eo petere, & nunquam tamen voluisse hanc improbare consuetudinem. Erat tamen dubium circa huius consuetudinis introductionem, & nam ad eam introduendam & acquiescendam regia scientia & paciencia requiritur, cum per. 1. & quam vbi supra Auenda. allegat, quae iam est l. 1. titulo. 1. infra illo lib. iurisdictionis possit per conscriptionem acquiri, etiam non existens principis scientia, secundum quod neq. in inducenda hac consuetudine scientiam hanc requiri asserendum videtur, ipse tamen Auenda. vbi supra relatus et secutus per Villalob. in arario mille com. op. littera. P. numero. 159. in nostro causa contra tenet, imo quod scientia principis in hac acquiescenda & introducenda consuetudine requiritur, tunc quia hoc in casu iurisdictionis acquiratur prius ac per ecclesiasticos ad regiam iurisdictionem, idque cum sit maximum praedictum, nimirum si scientia illius, cuius iurisdictioni praescribitur, requiritur, prout & tenuit Palacius Robus vbi supra, numero. 5. cum plurius sequentibus folio. 82. in mag. vbi ampliat, tunc etiam, quia ex quodam capitulo curiarum De Toledo, anni. 1541. posito pro lege immediate sequenti, scientia principis in tali casu regia videtur, ibi, *in nostra scientia & paciencia*, & sic tenendum videtur, ego tamen si licet in iis meam proferre sententiam teneo, non solum in introducenda & acquiescenda hac per ecclesiasticos consuetudine scientiam & pacientiam regis contra quae acquiri praedictum, requiri, verum & data scientia tali & pacientia non valere praeterquam consuetudinem & praescriptionem, ante legis sequenti promulgationem, inducunt, et acquiescunt, nam licet noster doctissimus Couarr. vbi supra reseruat ad iudicium nostrum Carolo quinto nunquam concessam fuisse im-

probationem huius consuetudinis, quod valde miror ipsum asseruisse, tamen per dictum capitulum. fin. Curiarum De Toledo anno. 1541. quod ponitur in lege immediata sequenti, reprobat expresse similia consuetudo, si quae aderat ante illius capituli promulgationem, tanquam abique scientia & pacientia regis inducitur, si tamen deinceps aliquam probatur cum eius scientia & pacientia introductam esse consuetudinem, valida erit talis consuetudo, & de hac post illius capituli promulgationem introducta consuetudine credo abique duobus Couarruiam intellexisse, dum per legem aliquam assignauit non esse damnam similibus consuetudinibus introductionem, neq. voluisse Carolum Quintum eam improbare, non vero de praeterita ante illius legis diuulgationem, nam hac ibidem datur tanquam finem regis scientia & pacientia introducta, & sic teno hodie per similem consuetudinem per iudices ecclesiasticos post illius capituli promulgationem introductam, velimprobam inducendam, cum scientia & pacientia regis acquiri ipsi ecclesiasticis iudicibus laicos incarcerandi & exequendi coram bonis, si idque ex dicto capitulo & sic est. l. sequenti probatur cum per argumentum a contrario si nullo, quam per argumentum a cessatione rationis, quorum quodlibet validum esse in iure reperimus, item & quia consuetudine acquiri potest, cuius iurisdictioni etiam per ecclesiasticos, probatur in l. 1. titulo. 3. lib. primo supra, vbi diximus, & sic prima hac limitatio nostra vera est, & tenenda, scilicet, quod si consuetudine legitime praescripta & introducta ad iurisdictionem acquiescendam cum scientia & pacientia principis sit ius acquiescendum per ecclesiasticos iudices capiendi & incarcerandi laicos contra quae procedunt, & exequendi eorum bona, seruanda est talis consuetudo, cum nulla lege improbat reperitur, sed potius permissa, vt videt data scientia & pacientia regis contra quae praescribitur, vt dictum est, ea enim deficient non solum praeterea consuetudo post illius capituli promulgationem introducta reprobat eo modum censetur, verum & futura, sed scientia & pacientia adhuc ita probatur praesentis ante capitulum illud reprobatur, non vero futura, vt dictum est. Est tamen verum quod sufficit si in loco vbi

similis confuetudo venit inducere regias  
induce confuetudinis illius præfati in  
introductionem per ecclesiasticos & patiar  
& non contradicat, prout cõmuni tella  
tur Domin. Auton. Menel. in l. si quas  
actiones, num. 56. C. de feruitur & aqua &  
Burg. de Paz. in l. i. Taur. nu. 23. & Balbus  
de præfatione. p. 5. par. principalis quæ  
4. nu. 4. fol. 115. in par. quibus Palacios  
Rubios in repetitione ca. per vellos ver  
fedit pulchra dubitatione. nu. 39. fol. 83. in  
magis, contradicat, & sic facietur pro  
inruptione huius confuetudinis, contradi  
ctio cuiuslibet fubditi regimine, prout  
Deo volente dicemus in l. 1. in glo. 1. o  
mor. titulo. 15. infra ifto libro. vbi & in  
glo. Balte. differemus cum regi scientia &  
patientia requiritur in iurisdictionis præ  
fcriptione à laicis inducenda, & hæc no  
tanda, quia singularis in theoria & præ  
ctica. Vt etiam de fecundo legis noftre co  
clufio limitatur vt non procedat, quotie  
cumque iudex ecclesiasticus legitime ad  
uerfus laicum aliquem criminali iurisdictione  
vel fententiam tulerit, vel cognitionem, 13  
& examen culpe ad punitionem infirmit  
rit, tunc enim iure poterit ipfum laicum  
capere & in carcerem mittere, prout probat  
ur ex text. in capitulo. attendendum. 17.  
quæftione. 4. vbi expresse probatur, quod  
fi carcer in pecnam delicti datur, tunc ius  
receptoris potest laicum incarcerationi per ec  
clesiasticum iudicem cum condemnati  
onem in pecnam carceris temporalis aut per  
petuam, quod probatur ex text. ibi. Diu potest  
dicit text. ubi. & carceri traditur, inquit  
& prosequatur loquendo diuifione, aut  
exilio perpetue diuifionis feruatur: exi  
lium autem hanc non in pecnam imponitur  
ergo & carcer in text. ille in pecnam  
imponitur, similis est text. idem probans in  
capit. contra a dolorem. 26. quæst. 1. ibi. si  
vero liberi inclusione digni, diffinitione  
fant in pecna ditigendi, quem ad hoc alle  
gavit Ioan. Orof. doctissimus præceptor  
meus in Imperium rom. 5. 4. in prin  
cipio licet. 1. de iurisdictione. omni iudice  
cum enim contra fortilegios & diuinato  
res iudex ecclesiasticus procedere possit  
fecundum text. illum in dict. capitulo  
teste Abb. in cap. cum fit numero. 25. de  
f. ad alia iudicem Abb. in cap. numero  
finde apollatis, iurisque canonici text. ille  
fit, intelligendum est loqui quod si rum 15

& iudicem ecclesiasticum, & cum sic lo  
quatur est text. ubi expresse habetur probans  
limitationem, quæ tendit ad hanc Ro  
ma. & Sapia. per Ouyfium ubi supra, ad  
legati, velint, quæritur cum tenet, & im  
pleat, & fecundum hanc limitationem ve  
lobet intelligi, quorundam epistol. vnde  
tenet contra possit, text. in eodem  
conclusionem iustitiam auctoritate di  
stinctionum iurum canonice nu. 2. in hac  
secunda limitatione per nos allegaturum,  
imo quod ecclesiasticus poterat laicos in  
carcerare, quoniam opinio debet intelligi  
quoti ex carcerem in pecnam delicti per fen  
tiam imponitur, cum iura quæ pro do  
ctores iura tenentes allegant, quæ quidem  
sunt in hac secunda limitatione allegata  
ita loquuntur, vt videmus, & fecundum  
quas quas allegant intelligi debent, vt ve  
rum dicant, aliter enim falsum assererent,  
& hanc fecundam videtur tenere limita  
tionem 13. C. de iur. in dict. capitulo. in  
meto. 1. quæst. 1. quæst. 1. Vt etiam de  
tertio limitatur nostra communis conclusio,  
non procedat, quotiunque t. agitur  
de crimine hæretici, vel similique enim  
liciti est iudex ecclesiasticus capere laicos  
delinquentes in eo, & in carcerem mittere  
ex text. in capitulo. attendendum. 2. ad  
fin. de hæret. capiti. vt commisit, eod. titulo  
in. 6. Clementia. 1. 3. Iann. 3. porro de  
hæret. quod ad hoc allegat Palac. Rubios  
in dicta repetitione capiti. per vellos. 47.  
est pulchra dubitatio numero. 23. cum fe  
quentibus folio. 83. & ita videtur & præ  
dicatur cuius quidem limitationis occasio  
iudice, ecclesiasticis aliam accipiunt, vt &  
in alijs delictis hæretici sapientibus laicos  
in carcerem & carceri, prout est in incellu  
quod hæretici sapere probat text. in l. 7.  
titulo. 1. lib. 8. infra co. 4. quipere annum  
excommunicatus pelli, licet quidem ius  
suspectus de hæret. fit reputatur, secundum Pa  
laciū Rubium etiam & sequuntur per  
Coarum in cap. magna mater. 1. par. 6. 7. nu  
meto. 1. & Simanc. de inflit. Cathol. tit.  
2. 2. numero. 4. vbi inquit, id est capiti,  
infine felicitas. 25. de reformatione in  
Concilio Tridentino probat, licet secun  
dum eod. tunc vt non hæreticus puniatur  
sed cum folam causam, sed ad purgatio  
nem indicandam condemnatur, nisi occa  
sus ab iniquitatis præceptis hæretici huius  
suspicionem comparere nalcatur, cui de  
que t. excommunicatus fit, nam tunc p

per annum persistit in excommunicatione,  
vt verus hæreticus puniatur, vel quido  
purgationem indicam velari imponens  
& pertinax fubire noluert, fed adhuc in  
excommunicatione permaneret, secundum  
Coar. & Simanc. vbi supra, & tunc etiā  
in confiscatione bonorum condemnandus  
est secundum Ioh. And. in capiti. de  
homicid. in. 6. & decisio. Capelle. Tolof.  
365. & additio. Marginal. decisio. 1. ciuit.  
Capelle. Sic & eodem modo blasphemum  
solum iudices ecclesiastici incarcere, ve  
pote, quia blasphemia hæretici facit, secun  
dum Boerium de iurisdictione. 1. 2. nu. 3. quod  
namque fit, stridit, nescit, in dict. capiti. 3.  
Præ. numer. 1. & in lib. 3. & obis gran  
tatem blasphemia crimine contra naturā  
reputatur, secundum text. in l. 1. tit. 4. par.  
1. ex quibus capiti. regula, scilicet quod  
iudex ecclesiasticus laicum contra quem

iuridice procedit, incarceratione non potest,  
nisi in casibus ubi expresse, quia addet  
ad plures regulas quas posuit in l. 1. tit. 1.  
lib. 3. supra de quibus in hac Placencia ciui  
tate, regia executoria in cotradictorio iudi  
cio ciuitas obtinuit iudicem ecclesiasti  
cum laicos incarceratione non posse nisi tan  
tum in tribus casibus, scilicet pro hæresi,  
sacerdotio & stupro, eo quod in stupro ad  
matrimonium concluditur, in ciuibus tam  
enim executionem pro condemnatione ci  
uili in bonis laicorum iudices ecclesiastici  
nullo in casu facere possunt nisi ad requi  
sitionem per auxilium iudicis laici, capi  
dum Coar. de iur. n. 1. verbi, 3. illud erit,  
nisi & in 1. 1. consuecudine legitime præ  
scripta aliud obtemperatum sit, prout in prima  
diximus limitatione.

Ibi, præstare siglar, de quo in l. sequenti  
plura dicemus annuete Deo in. 2. l. 1. pida.

## L E X X V.

## SVMMARIVM LEGIS.

Ecclesiastici fideles & aliqui laici capere, aut in eis vel eorum bonis executionem facere non  
possunt, nisi per auxilium brachii secularis & ipsius imploratione sub nostri textus pama.

1. Iudex secularis tenetur brachium suum im  
petri iudici ecclesiastico, si iuste & iuri  
dice petatur. nu. 1.
2. Brachium seculari & auxilium tunc est ab ec  
clesiastico implorandum, & a seculari im  
petritum quod iuste necesse est, eo quod iuris  
ad eius implorandum est feruatur, ac etiam  
remedia ecclesiastica deficiunt. nu. 2.
3. Iudex delegatus non possit brachium seculari  
implorare. nu. 3.
4. Nam iudex secularis requisitus per ordina  
rium vel delegatum ecclesiasticum, possit  
petere se informari, vel ea alia causa ec  
clesiasticum impetritum facit, non nisi &  
velle propterea fuerit, aut vera statim tenetur  
impetri brachium suum. nu. 4.
5. Et non, optime declinatur & nu. 6.
6. Iudex secularis non tenetur brachium suum im  
petri, si videtur esse appellatus & non ei  
cristat appella, fructu est, vel si iuste ad  
esse de nullitate, & ex processu facit. nu. 6.
7. In crimine hæretici tenetur communi seculari re  
quisitus brachium suum impetri, etiam si

- propterea non est idatur, vel iuste, vel iniuste,  
procedat. n. 7.
- Nota hanc regulam, quod iudex secularis tenetur  
obsequi, aliqua cognitione impetriti officii  
suum requisitus, in omni casu de quo  
non potest cognoscere, quia more ecclesiasti  
cus casus est. nu. 8. & limitatur.
- Alia regulæ, scilicet, quod in casibus mixtis sine  
criminalibus fide ciuibus, potest secularis  
requisitus non impetriti officium suum ec  
clesiastico requisitus, nisi prius appareat  
omnis iure & iuste illa fuisse, nec, aliud  
remedium ecclesiasticum impetritum habere, n. 9.
- Secularis iudex non potest committere ecclesiasti  
ci vel auxilium impetritum, sed superior illi  
ecclesiastici aduocatus est, nec eo potest, nu. 10.
- Si iudex laicus in prelatu de iurisdictione excedat,  
ad latum superiorem reuocandus est. nu. 11.
- Nota in casu quo secularis iudex potest de  
negare auxilium suum ecclesiastico, & ni  
hilominus ab eo per consensum & excommuni  
cationis corrector, quia debet facere iudex  
secularis. nu. 12.

Ibi, præstare pender si prenda, vt l. supra  
proxima late dictum remanet.

Ibi, præstare pender si prenda, vt l. supra  
proxima late dictum remanet.

nes ad legem precedentem similem nolite per nos appositus tunc eadem lege per nos proxima, & videbatur quod lex, nam lex nostra non distinguit, & ideo neque nos distinguere debemus, ex. l. non distinguimus. ff. de arbitris, & qui totum dictum nihil excludit, cap. si Romanorum. 19. distincti. nihilominus tamen contrarium est tenendum, tunc quia lex nostra generaliter loquitur debet in dictis casibus in l. supra proxima descriptis limitari, & declarari, cum generaliter per specialitatem & declaratur, & derogatur aliquando in cap. generali, & regulis iuris. l. 6. & quia lex generalis non quam censetur calis specialiter approbata ex glossa, celebri & communiter approbata in l. 1. C. de fidei iuribus. l. 1. p. etiam cum limitationes illas iuris canonici dispositionibus comprobauerimus, & ideo per legem nostram corrigi, vel alterari non est dicendum, esset enim alias contra libertatem ecclesiasticam, quod modo disponere, & generaliter leges de habitate sit intelligere ut in l. v. gradatim. ff. de mun. & honorib.

lib. 7. p. idem & demandat auxilium del bravo Real a las dichas nostras justicias seglares, qui quidem illud impetiri tentent si iuste & iudicialiter petatur, prout & probatur ex text. in l. 39. in fin. tit. 6. par. 2. & ex glossa & D. D. de eisdem articulo, in capite, periculum super glossa, publicum, extra de officio, & ex late dictis per Calancum consil. 118. & Matth. Altilis, in proemio consil. Sicil. in principio ipsius proemii rubricarum, num. 28. & latius numero. 42. in fin. cum sequentibus, & ibi eius additio alios plures & plura allegat, et probatur hoc assumptum ex capit. cum ad vinum. 96. dist. ca. quoniam de officio ordinarii. principes feculi. 3. quenz. 5. tradit Alexander. consil. 130. in causa Stradolio. consil. 1. volumi. 4. tuncque implorandum est auxilium hoc brachii secularis, per impetrandum in imploratur, quousque necesse est, & ordo iuris ad eius implorationem est servatus, ac etiam remedia ecclesiastica de sinuat, ut probatur ex capit. & cum quoniam de officio ordinarii. & capit. cum non ab homine de iudic. capit. 1. de stat. mona. in 6. cap. inquisitionis de heret. cap. a verbo & si necesse fuerit, de maledictis, quia iura ad hoc allegat Mantuanus in observantibus legalibus lib. 10. capit. 92. de brachio seculari, & communem testatur Afiliis ubi supra numero. 44. & Rolandus

Valle consilio. 37. numero. 5. volumine. 1. & probatur etiam ex text. nostro, ibi, *Los quales se impartan quanto con derecho de nra.*, & text. in dicta. l. 59. in fin. titulo 6. par. 1. & ibi glossa. Gregoriana iura canonica ad hoc allegat, & ex text. in l. 6. tit. 4. libro 1. supra, & fuit opinio Oldrad. c. 69. in cap. episcoporum, relati per Affili. dict. numero. 44. & per Maranta in dispositione. numero. 26. & Rebuff. in 3. tomo. consil. Fran. tit. de contravenia et de festo articulo. 19. glossa. vna. numero. 40. & melius per Palac. Rub. in dict. repetitione capit. per vellas. 9. sed est pulcra. numero. 17. & Villadiego de heretici. prout. quenz. 119. numero. 9. & per Aulles capit. 20. Prator. verbo. V. Varpan. numero. 16. ubi ponitur quod sint hec quae procedere debent brachii secularis implorationem, de quibus et per Rolandum Valle ubi supra, & Afiliis ubi supra num. 4. & hae in ordinario procedunt iudice, in delegato vero dubii est an possit brachium locale implorari, & sine speciali mandato, non enim possit in dict. capit. inquisitionis, notat Archid. & alij allegati per Mantua. ubi supra ubi allegat Ioan. And. in capit. v. officium in l. de heret. in 6. & sententiam in curiam servare. Rebuff. tamen ubi supra num. 39. cum id delegatus permittit aliter quoniam in literis delegatoris non exprimitur, quod tamen fortassis fundari posset, eo quod solet in literis de consuequenda apponi facultas hec implorandi dictum brachium locale per delegatos, si opus fuerit, & sic ea quae sunt consuequenda apponi possunt censetur, quoniam non exprimitur & secundum hoc est communis opinio secundum Covar. in pract. cap. 10. nu. 1. in principio, quod circa hec id sit in delegato quod est in ordinario, prout communem testatur etiam Noy. in repetit. ca. contingit. in 16. causa. tem. 4. de respect. ubi idem dictum in executorio, & eo relatio hoc hec novum in Menoch. in tract. de retinenda possessione. 3. remedio. 139. & 2. sequentibus, ubi & ponit aduertenda per se contra ea quae imploratur auxilium, & recepitore testatur Roland. consil. 37. numero. 1. volumi. 1. & an per talem delegatum debeat prius implorari auxilium ordinarii ecclesiastici, an vero possit directe seculari requirere, vide per Menoch. ubi supra numero. 360. & per Rolandum Valle consil. 37. numero. 6. lib. 1. ubi per totum illud consilium

silium optime tradat de hac imploratione huius auxilij, et de potestate secularis iurisdictionis auxiliij perbre ecclesiasticis, imploratis, vide Menoch. de arbit. iudic. causa. 432. Sed est quæstio, num. secularis hic index requiritur per ordinarium, vel ecclesiasticum delegatum possit petere hec implorari mari velie ex acta, & coram ecclesiastico requiritur factis, num. rite & recte processum fuerit, an vero statim teneatur impetiri brachium suum & primo videtur in dict. capit. iudic. cum seculari petere pro curia ecclesiastica requiritur, & interim denegare auxilium non si praepositis non esset auxilium hoc impetrandum nisi omnibus rite & recte per ecclesiasticum servatis, & deficientibus remediis canonici, ergo ad hac inspicenda demonstrandos & exhibendos est processus, & sic cum tot iudices facere saepe per aliquos consilium videmus, & hanc tenebatur opinionem legistae omnes, & ex his val. in l. in tit. in 1. num. 4. C. de iurisd. omni. iud. relati per Dida. Perez hic col. 790. in principio. Contrarium tamen teneant omnes Canonici in dict. capit. permittit ubi Alciat. numero. 20. & vtraque opinio examinata de Maranta, in 4. de dispensatione. 1. & communem testatur Villalobos in l. litera. 1. num. 139. & Nauar. ubi supra, & tamen Canonistae opinio quondam legatur in practica, nisi crime sit mistum, ita quod non sit mere ecclesiasticum, quia tunc debet fieri copia processus, secundum Alciat. ubi supra numero. 19. vel appareat evidenter, & in principio de iniuria petendi brachium locale implorari, secundum Roland. consil. 37. nam penult. & fin. & consilio. 39. numero. 1. eodem volumi. & sic si secularis videt vel scit esse appellatum, & non teneatur exequi interim quod non esset simul esse appellatum, vel si scit actum esse de nullitate, ex processu constare, secundum Nauar. ubi supra, & Roland. dict. consilio 37. num. 11. cum sequentibus. Sed si crimen non esset mixtum, sed mere ecclesiasticum, quod secularis de eo cognoscere non posset, tunc nullo modo posset secularis secundum dicta Doctores petere copiam processus, neque differe executionem brachij petiti, & idem credendum in casibus mere ecclesiasticis, & sic in crimine i. heretici teneatur omnino secularis requiritur brachij impetiri

etiam si processus non ostendatur vel appellatum, & cum dictatum appellatum, vel iussu vel iussu procedatur, ex text. for. in l. inquis. inquis. 1. prohibetur, de heret. in 6. ubi dicitur, quod crimen hec res ex quo est mere ecclesiasticum, iudex secularis nec directe nec indirecte potest se intromittere, sed nuda & pura excoecutio spectat ad iudicem secularium requiritur per iudicem ecclesiasticum, & hoc expressit firmant Abb. Sicut, & Anchar. & Invol. in cap. de officio. ord. & idem Abb. in cap. de statu regule, & plures alij relati, & qui per Afiliis in dicto proamio consil. Sicilicet in principio. num. 46. contra Bar. ubi dicitur, & pro hac opinione, aliter ibidem esse quendam extraneum. Federici Imperatoris, quam habent inquisitores sub bulla papali, & pro hac opinione est text. iure nostro regio hec probans in la. titulo. 26. parit. 7. dum per verbum debet, ibi, *T ellos denotas dar pena*, quod verbum necessitatem importat, loquitur lex illa, quia tumus Villalobos ubi supra in omnibus alij quibuscumque criminibus cum intel ligat, sed saltem, specialis enim calis est in crimine heretici videtur, & hoc quia mere ecclesiasticum crime est, vt diximus, ex probat. text. & ibi glossa in l. 1. tit. 36. parit. 7. & sic consilium regulatum in iurisdictionem in casibus mixtis, quoniam alia inter non mixta crimina plures specialitates constituantur in heretici crimine, vt pote, quia in non mixtis alijs quam heretici criminibus, si de iniustitia collet, vel appellatur est vt diximus, possit secularis petere videat processum, in heretici vero nullo modo, vt diximus, & tenent D. D. supra relati, & vlt. tit. 36. de iudic. legal. numero. 4. cum sequentibus, & Asfeld. in Clementi. de officio. tit. de pot. secul. super ex lib. perlon. regula. 4. fallen. 27. d. 36. & Castañes in i. noster. Burgund. rubrica. 1. §. 8. numero. 24. folio. 86. & hae frequentius tenent alij Doctores in l. magnitudo titulus cola. una. §. ff. de iurisd. con. iudic. & tenet Rebuff. in 2. tomo. consil. tit. de literis iudicem in princ. num. 20. ubi & tunc inquit, iudicem negligentem impetiri officium dicti inquisitionis hereticum priuandum iurisdictione sua, cum parum ab heretico differat, inquit, quae post haec regulam consistendum, scilicet, quod iudex & secularis teneatur, absque aliqua exceptione impetiri



imperiis officium suum requisitū in omni  
 cala de quo non potest cognoscere, qua  
 mere ecclesiasticus casus est, que singula  
 circa hæresim, limitari potest ex supra di-  
 ctis, primo si euidenter appareat de inio-  
 stitia, vel nullitate processuum ecclesiasticis  
 requiritis, vel appellatum sit & delatum,  
 vel nō denegatio appellatiōis, vel, si extra  
 iudicialiter quid præcipere, secundum  
 Natur. vbi supra. nō consistat de iustitia  
 requiritis. Ex quibus & alia delatū  
 potest regula 7. scilicet, quod in calibus  
 mixtis siue criminalibus siue ciuilibus, po-  
 test secularis requisitus non imperit, nisi  
 cū fuit ecclesiastico requisitus nisi prius  
 appareat omnia rite & recte acta fuisse,  
 neq. aliud remediū ecclesiasticū requiri  
 tem habere, & sic potest intelligi opinio  
 legittimū & iura dicens nō indistincte  
 sed iuris ordine seruato esse imperitū  
 brachiū hoc, nisi timeretur de potentia,  
 vel fuga laici capiendi ex dictis per Abb.  
 in c. quoniam in fi. verbis de off. ordi. &  
 hanc secundam regulam tenent recti per  
 Allichi, vbi supra n. 47. vbi a. n. 45. cum  
 sequentibus per conclusiones supradictas  
 profequitur, & omnia eius dicta & aliorū  
 doctorum reducunt ad dictas duas regu-  
 las, & limitationes supra relatās, & hæc de  
 iudicē ecclesiastico requirente, seculari  
 vero iudex 7. ecclesiasticum compelle-  
 re nō potest, vt ex auxilium imperitū, ut  
 fed superior ipsius ecclesiasticū aduen-  
 tus est, vt cum compositum, secundum Vi-  
 talobos in dicto arario litera. I. verbo Vir-  
 tute. n. 1. & Aule, capit. 20. præ. verbo Vir-  
 tute. n. 1. & communis secundum Co-  
 zar. in præ. cap. 10. n. 1. verbi. de re-  
 ratione, vbi corrupte allegat Allichi. &  
 enim eum allegare in numero. 13. & tunc  
 secularis ipse debet offendere processum  
 bene formatum, secundum Allichi vbi su-  
 pra n. penul. & sic. Est etiam notandum  
 quod si iudex laicus in præstando 7. dicto  
 auxilio excedit ad superiore laicum re-  
 currendum est, & idem præ. lat. requisitus  
 auxilii iuris, si vero præ. lat. auxilium fa-  
 cit, vel iudex requisitus respondit grauat  
 partem, appellatio est propōnda ad supe-  
 riorem iudicē requiritis auxilium, vt  
 per Bart. in l. a. duo Pio. 7. sententiam ad  
 de reind. de quo meminit Aures in ad-  
 ditione capellæ Tolofane decisionis. 4. n.  
 qui videndus est, & Rebuffi. in tom. confit.

Francis. de senten. execut. arti. 7. gloss. 13.  
 nume. 4. 5. & 6. vbi exemplificat. Finaliter  
 notandum est quod in cala in quo secula-  
 ris potest denegare auxilium suum imple-  
 ratum per ecclesiasticum iudicem vsque  
 dum videatur an iuste sit petitū, si nihilominus  
 coarceat per ecclesiasticum per  
 censurā & excommunicationes debet co-  
 parari 7. coram eo & petere, quod reuo-  
 cat mandatum suum & censuras & absolu-  
 tat eum quod non tenetur de iure im-  
 peritū brachium suum petitum vsquequo  
 videat iuste petitū fuisse, alia vero si aliud  
 fiat appellabile secularis hic conueniens  
 fed ceteris ad papā & per proponit appella-  
 tionem in forma de latente nullitate  
 & auxilium regum De la fuya, & per  
 modum defensionis Regis iurisdictionis  
 faciet hæc secularis iudex requisitus, & ex  
 cancellaria regia illius districti asseret  
 regiam prouisionem ordinariam in grada  
 De fiera solam concedi directam iudici  
 illi ecclesiastico vt absolut eum & appella-  
 tionem concedat, alias quod absolut  
 per. 60. dies & remittat processum originali  
 cancellariæ ipsi, vbi determinabit  
 tur an vim fecerit, & hæc diligentes iu-  
 dices in dictis casibus tenentur facere, nā  
 & sic regia iurisdictioni defenditur, nullum  
 tamen iudicem vsque nunc vilius hæc faci-  
 unt, fed indistincte cōtra laicos imperitū  
 tur brachiū secularis ecclesiasticū illud im-  
 plorant etiā in illis casibus, & multoties  
 iniuste, e. quod seculari horū iudicum  
 res agitur propter particularia eorū com-  
 moda & iura a laicis illis & capitis percipiē-  
 da ipsi tunc iudicē debetū brachiū iecu-  
 laris imploratione vltra supra dictos DD.  
 tractat Belluga, in Speculo principū rub.  
 11. q. 1. tractatus & Anchad. repeti. c. 2. q. 2.  
 11. q. in princ. de regul. iurid. 6. & alii plu-  
 res relati per Paris. de partem. in tract. syn-  
 dicat. verbo brachiū, & quater nuntiat  
 secularis noluit imperitū brachiū illi petiū  
 per ecclesiā, vide Menoch. de arbitrat.  
 iudicium lib. 1. centuria. 1. cala. 43.

Ibi, perque appella. data ergo scientia &  
 patientia principis, & præterita & futura  
 consuetudo legitimum præscripta tempore  
 valebit, neque hoc negat lex nostra, imo  
 permittit prout in glo. 1. item. 1. legis su-  
 pra proxime diximus, & limit. in l. i. et  
 bo. Balte. ritualis. infra illo lib. 4. alia Deo  
 volente dicemus, & hæc pro toto hoc tit.  
 sufficiunt, vt ad alia deueniamus.

Sequitur

Sequitur Titulus. 11.

De las demandas que se ponen en juyzio, assi en las  
 audiencias por calo de corte, como fuera dellas.

Et cum in hoc libro. 4. de iudicio & eorū processibus, & actis tractandum sit, ideo post titulu  
 precedentē vbi coram quibus iudicibus lites proponi de sunt in officio declaratur, sequitur  
 iste de petitionibus & libellis propōditis, quorū virtute iudici incipitur, et in esse proponitur.

1. Libellus quid sit. n. 1.
2. Libellus duplex est, accusatorius videlicet & ciuilis. n. 2.
3. Libellus ac petitiō in nihilo differant. n. 3.
4. Libell. sine petitiō, quing. debet continere. n. 4.
5. Libellum generalē potest iudex ex officio, etiam parte non petente repellere. n. 5.
6. Actio vbi mediū quo aliquid petitur nō est necessē etiam in libello exprimi. n. 6.
7. Libellus debet inscribi per partem præsentari. n. 7. & quid hodie in hoc de iure. 20.
8. Regio disponatur. n. 8.
9. In causis 400. maraypetitorū qualis qualis petitio desideratur. n. 9.
10. Iudiciū etiā in causis 400. nō est incipit. 21.
11. In causis 400. nō est incipit. 21.
12. In causis 400. nō est incipit. 21.
13. In causis 400. nō est incipit. 21.
14. In causis 400. nō est incipit. 21.
15. In causis 400. nō est incipit. 21.
16. In causis 400. nō est incipit. 21.
17. In causis 400. nō est incipit. 21.
18. In causis 400. nō est incipit. 21.
19. In causis 400. nō est incipit. 21.
20. In causis 400. nō est incipit. 21.
21. In causis 400. nō est incipit. 21.
22. In causis 400. nō est incipit. 21.
23. In causis 400. nō est incipit. 21.
24. In causis 400. nō est incipit. 21.
25. In causis 400. nō est incipit. 21.
26. In causis 400. nō est incipit. 21.
27. In causis 400. nō est incipit. 21.
28. In causis 400. nō est incipit. 21.
29. In causis 400. nō est incipit. 21.
30. In causis 400. nō est incipit. 21.
31. In causis 400. nō est incipit. 21.
32. In causis 400. nō est incipit. 21.
33. In causis 400. nō est incipit. 21.
34. In causis 400. nō est incipit. 21.
35. In causis 400. nō est incipit. 21.
36. In causis 400. nō est incipit. 21.
37. In causis 400. nō est incipit. 21.
38. In causis 400. nō est incipit. 21.
39. In causis 400. nō est incipit. 21.
40. In causis 400. nō est incipit. 21.
41. In causis 400. nō est incipit. 21.
42. In causis 400. nō est incipit. 21.
43. In causis 400. nō est incipit. 21.
44. In causis 400. nō est incipit. 21.
45. In causis 400. nō est incipit. 21.
46. In causis 400. nō est incipit. 21.
47. In causis 400. nō est incipit. 21.
48. In causis 400. nō est incipit. 21.
49. In causis 400. nō est incipit. 21.
50. In causis 400. nō est incipit. 21.
51. In causis 400. nō est incipit. 21.
52. In causis 400. nō est incipit. 21.
53. In causis 400. nō est incipit. 21.
54. In causis 400. nō est incipit. 21.
55. In causis 400. nō est incipit. 21.
56. In causis 400. nō est incipit. 21.
57. In causis 400. nō est incipit. 21.
58. In causis 400. nō est incipit. 21.
59. In causis 400. nō est incipit. 21.
60. In causis 400. nō est incipit. 21.
61. In causis 400. nō est incipit. 21.
62. In causis 400. nō est incipit. 21.
63. In causis 400. nō est incipit. 21.
64. In causis 400. nō est incipit. 21.
65. In causis 400. nō est incipit. 21.
66. In causis 400. nō est incipit. 21.
67. In causis 400. nō est incipit. 21.
68. In causis 400. nō est incipit. 21.
69. In causis 400. nō est incipit. 21.
70. In causis 400. nō est incipit. 21.
71. In causis 400. nō est incipit. 21.
72. In causis 400. nō est incipit. 21.
73. In causis 400. nō est incipit. 21.
74. In causis 400. nō est incipit. 21.
75. In causis 400. nō est incipit. 21.
76. In causis 400. nō est incipit. 21.
77. In causis 400. nō est incipit. 21.
78. In causis 400. nō est incipit. 21.
79. In causis 400. nō est incipit. 21.
80. In causis 400. nō est incipit. 21.
81. In causis 400. nō est incipit. 21.
82. In causis 400. nō est incipit. 21.
83. In causis 400. nō est incipit. 21.
84. In causis 400. nō est incipit. 21.
85. In causis 400. nō est incipit. 21.
86. In causis 400. nō est incipit. 21.
87. In causis 400. nō est incipit. 21.
88. In causis 400. nō est incipit. 21.
89. In causis 400. nō est incipit. 21.
90. In causis 400. nō est incipit. 21.
91. In causis 400. nō est incipit. 21.
92. In causis 400. nō est incipit. 21.
93. In causis 400. nō est incipit. 21.
94. In causis 400. nō est incipit. 21.
95. In causis 400. nō est incipit. 21.
96. In causis 400. nō est incipit. 21.
97. In causis 400. nō est incipit. 21.
98. In causis 400. nō est incipit. 21.
99. In causis 400. nō est incipit. 21.
100. In causis 400. nō est incipit. 21.

si nym narretur in libello, & aliud in  
 cōclufione petatur, cū nam sit attenden-  
 dum, an conclusioni vel cōsi. nationi.  
 Nota quod si actor petat partem aduersa-  
 riā cōpellendā esse vt soluat quid ei pe-  
 titur, & nō petat quod ad hoc condemn-  
 tur, talis libellus non procedit. n. 17. vbi  
 etiam vide de quinta clausula.  
 Officium iudicis triplex est, quod nota ad  
 declarationē. 6. clausula. n. 19.  
 An possit a iudice appellari in petente  
 suum officium non petitum. n. 20.  
 Officium iudicis & actio, in quibus conue-  
 niant, & differant. n. 21.  
 Declaratur septima clausula super quibus  
 omnibus petitis, & iustitiam multi mis-  
 trari meliori modo quo possunt, nu-  
 mero. 22. & nota: quod mediāre dicta  
 clausula, videtur intentatum remediū  
 possessorum & petitorum, etiam si tan-  
 tum de possessione concludatur, dum ta-  
 men narratio facta utriusque compen-  
 dat, & comprehendere possit & respo-  
 dere. n. 23. & de supra. 4. clausula.  
 Nota alium effectum in n. 24. clausula  
 non applaudit vbi alia nota.  
 Index non tenetur partem condemnare in  
 expensis non petitis, quod nota declara-  
 tionē clausula octuæ, scilicet, 1. las cos-  
 tas pido 7. prorelo, & n. 25.  
 Non potest appellari a iudice non condem-  
 nante in expensis non petitis, nume. 26.  
 quod intelligi vbi.  
 Monachus nō cōdēntur in expensis, quia  
 presumunt iustam causam litigandi ha-  
 buisse. n. 27. sed non est verum vbi.  
 28. Qui

28 Qui nullas fecit expensis, scilicet, quia habuit advocatum gratis, vel ipse erat advocatus non potest alium in expensis condemnare, nu. 28.

29 Qui habuit iustam causam litigandi, nullo modo est in expensis condemnandus, nu. 29.

30 Qui non est iudex cause principalis, potest esse iudex ad condemnationem in expensis, nu. 30.

31 Iudex potest cognoscere an ius sit iurisdictionis, nisi commodum sportularum, ad ipsum iudicem respiciat, nu. 31.

32 Per iuramentum illius clausule, iuro a Dios, &c. excluditur presumpcio calumnia, licet in petitis succumbat, n. 32.

33 Licet supra dictam iuramentum non apponatur in fine libelli, non videtur libellus, nu. 33, nisi per iudicem iubeatur hoc iuramentum per libellum apponi, ibid.

34 Quero, num per iuramentum iuramentum pari excusetur a condemnatione expensarum, si succubatur causa, n. 34.

35 Modus et forma faciendi libellum, n. 35.

36 Clausula extraordinaria, que solent apponi per authorem in fine libelli in causis grauibus, ut esset dispositio, de tit. 17. infra. Ibi scilicet, quod attenta facti veritate procedatur, &c. n. 36.

ET per huius tituli introductionem alii ius breuiter annotanda duxerunt: prima annotatio scilicet, scire quid sit libellus qui demandat Hispano nuncupatur, & respondeo, quod libellus est scriptura brevis petitionem actoris continens contra aduersarium necessario inferens & cõcludens. L. amplior, d. 1. C. de appellat. a thei. de exhib. rei. §. fancimus collatione, §. iuncta gl. libellum, que est magistra & de iure regio d. 1. §. i. tit. 9. part. 4. & l. 4. tit. 2. part. 1, qui quidem de libelli duplex est, accusatorius videlicet & civilis: accusatorius, est de scriptio nuncupat. legum. 2. quest. 1. de quo ipse sententi non est agendum, cõsuetudinali vero seu populari iudicio, & sic civilis est, in causis civilibus porrigitur, secundum tex. in

c. §. si. & ibi gloss. de libelli oblatione, authentic. de litigiosis. §. si vero Authentica de exhibend. rei. §. illud quoq. fancimus & ibi talis quandoq. dicitur petitio, ut in c. 1. ut lic. non cont. d. dud. 2. §. licet, de electio. & sermone Hispano Demanda, ut in l. 1. tit. 20. part. 1. §. i. & petitio nuncupatur, & quoniam de iure civilis libellus & petitio differant, secundum Putem in tractu sydicarum verbo libellus n. 15. fol. 321. & Ferrar. in practi. informa libelli in actuali gl. qualis, tñ per legem nostram regiã 10. tit. 17. lib. 1. infra in nihilò differunt & libellus & petitio cum secundum legem illam 10. in ipso libello petitio adfit, & in effectu idem libellus præstatur, quia in eo aliquid petitur, ex hoc enim libellus dicitur quia petitum continet, & sic communiter & vulgari sermone libellus ipse petitio vocatur, & neque aliqua differentia bona potest hodie considerari inter libellum, & petitionem, sed promiscue vtrumque vocabulo, nisi volueris dicere libellum vocari narrationem casus & clausulas cõmuniter apponi solitas, petitionem autem id, quod in effectu in eo petitur, quæ tamen petitio sub ipso libello petitur, ideo & merito libellus totus petitio vocatur, imò & proprius petitio quam libellus, cum principaliter libellus presentatur ad aliquid petendum, narratio autem casus & clausulæ quasi quædã accessoria, & præambula ad petitionem iudicandam tantum denominantur sicut idem grammaticus collinquenda. Secunda vero est annotatio quinquæ, quod libellus hic l. 1. petitio quicquid debet continere, quicquid, quod, coram quo iudicet, & quo iure, ut patet ex dictis legibus pariterum, & ex gloss. libellum in d. cap. de libelli oblatione. Qui videlicet, nomen actoris petentis. In tribus §. de iud. l. 1. procuratorem eodem tit. rex. notari ibi, ante que est auctor, & ibi, que de auctoritate presentatur, & hoc clare res est. Quid scilicet, res que petitur, que quidem exprimens est in libello & petitione capitulo, 1. de libelli oblatione. l. si rem §. de rei vend. l. 4. infra tituli infra. tex. in d. l. 1. tit. 10. infra. l. 1. tit. 1. ibi. contra iudice tollatur la demanda la cosa que el demandador pretende demandar, & sic libellum generale posse iudex ex officio & etiam parte non petere repellere, secundum Auenda. d. resp. 1. numero 10. & probari videtur in l. 4. infra l. 10.

illo titu. nisi in casibus ibidem exceptis. A quo, scilicet, nomen rei quo petitur, §. si. C. de edict. d. l. in tribus d. l. 1. tit. 17. infra eodem. Coram quo, id est quæ iudicet, d. l. 4. tit. 20. part. 3. licet in hominibus iudicis in libello specificari non apponatur neque exprimat, sed tantum est iur. coram vobis comparato, §. si tamen nobis causas causari in actis ipis & prescriptis. Obne petitionis nomen iudicis vel solus officij apponatur, & exprimit, §. si §. de die & anno coram illis d. 1. in cor. & cor. & vel eius locum tenente comparat Petrus & præsentat libellum, l. 1. tenet, & petitione, & c. Quo, scilicet, quo iure causa vel actio, quia c. 1. quæ inferenda est in libello, est iuramentum illius cap. si de libelli oblatione. C. de educatione. vobis §. causa, de verb. sig. & quoniam causa inferenda tractat, & c. & res d. 1. tit. 1. tit. 1. non est necesse tam exprimi, extent. l. cap. de die §. si §. de iud. d. ibi omnes, & §. de libelli in d. §. fancimus, tenet ibi. in d. in princ. n. 18. ibi de eodem, & ibi Joan. Oroscio. col. 720. vers. 40. dicitur consuetudine seruati, & communem testatur Isac in esd. edita. n. 11. quam & tenet idem Abbis cap. tua nobis. n. 10. de decimis contra Fabia. & Alexand. in d. l. edita contrarij tenet & male, nam vltra quod est contra communem, ex l. 1. tit. 17. infra ed. vanc. iam subtiliter & iuris ferulapi & appendices excludunt, non enim sicut ante cedit a causa qui audia §. syllaba, sed secundum veritatem, & ex attenda proceditur, licet libellus pectet in forma eius substantiali, ex quibus cum hæc quinq; debeat libellus continere & facti veritatis & narratione, petitionis, & hominum memoria labilis §. l. peregre. §. de acq. pos. ceterio loco. d. probatio & sententia secundum petitio proferenda, clarissime inferitur, debere libellum in scriptis per partem præsentari secundum gl. in c. 1. de libelli oblatione, n. si mutaretur in aliquo citius facillique apparebit per scripturam eius quod si scriptum non esset, secundum gl. in cap. quo iure. 3. dist. 1. & dist. 1. & præbent partium in principio huius rubricæ allegata maxime. l. 4. vers. cetero §. tit. 16. part. 3. & dicitur in scriptis proferri quod non in actis per nos. non inferitur, sed in forma & cum clausulis suis per partem præsentatur, sicut præstat libellus dicitur in scriptis

proferri, quod non in actis per notarium scribitur, idem cum per appellat. & per §. de in forma proponitur, secundum Mar. in l. 1. practi. tit. de appellat. nu. 17. part. 3. §. 1. in par. & Ables. c. 7. Prædicta in acta hæc tamen licet antea procederent, hodie vero §. ex l. 6. tit. 17. infra l. 1. tit. 4. siue in scriptis præsentetur libellus, siue in actis proponatur per notarium, & d. de iud. talis die, mense, & anno committitur coram domino iudice Petrus, & part. 3. summe ceterum rem suam, vel quid illud, & petiti loquens ab ipso iudice restitutionem condemnari, & c. sufficit & procedit talis libellus nisi per partem ad notarium petatur, quod libellus in scriptis in forma & de per se præstat, & iudex ipsa se iudex facit, tunc enim debet in scriptis presentari, secundum dictam l. 1. in non in iudice disponit & probantem, & est arbitrio iudicis pendente, non vero illud præstat libellus neque vno negat alio modo præstat, & non hic causa est maioris summe quam 400. marapetitionum siue in scriptis, tunc in actis debet libellus & petitio proponi, ex d. l. 6. & exten. in l. 19. tit. 8. lib. 3. supra in causis 400. marapetitionum, & minoris summe iussu libellum requirunt, quasi in maioris summe negotij requiratur, ut diximus, & probatur ex c. 1. per totum de libelli oblatione Socin in reg. 33. libellus, prout ex Authentica respons. n. 1. §. colligitur, & ex d. l. 6. Patez. l. 1. tit. 11. tit. 1. col. 805. lib. 3. Ordinet arbitrii vel supra nu. 4. & Menoch. de arbitris iudic. lib. 1. questio. 18. num. 5. in actis in causis 400. marapetitionum quod in actis libellus petitio requiritur, cõmunis testatur Villabos in suo Acario mille communi opinio. litera. L. no. 355. et 165. et ibi Olan. in cõcordia Antinomiarum dict. litera. L. nu. 33. fed ex illa l. 19. nullus requiritur, ut ibi dixi in causis summe 400. marapetitionum et minoris valoris, fed ut maioris et in maioris summe causis arbitrarj est iudici an in scriptis vel in forma proferatur, non probat, & nulli ius proferatur, hoc enim non dicitur d. 1. tit. 17. infra hoc libelli iudicet et male velit dicere Olan. vbi §. in eplogo legi partitara. cõcordari in d. circa leges 3. part. nu. 4. ex quo inferri ipse Auend. vbi §. supra, n. 17. quod cum in causis maioris valoris 400. marapetitionum qualis qualis petitio requiritur, est figura iudicij actus

procedendum sit, non esse procedendum  
ad articulos et positiones, & sic in  
liges illud, quod inquit Marant in practi-  
ca de libelli obligatione. l. 17. pag. 358. in  
paris, quod ante datam citationem ad rem  
debet libellus proponi, & iudex ad rem  
reverti debet, nam id verum erit, cum in figura  
iudicii procedatur, & sic tunc neq; artibus  
& iuramento rei incipiendi est, si tamen  
absq; figura iudicii eorum procedendum,  
vt in causis 400. marapetionum & minoris  
summarv nulli petitioni requiritur in cri-  
ptis, neq; in actis, tunc ab articulis incipi  
posset, vel si causa esset summaria & prepa-  
ratoria, vt quoties petenda est executio  
aliqua contra heredem & iterum, potest per  
tunc iuret an sit heres, & alia procedunt  
quae dicebat Maranta vbi supra. num. 18.  
pag. 19. diffinit. 9. & Aulic. & Prato-  
gloss. summarias, num. 4. & secunda dis-  
tinctio. Aulic. contra re vbi supra, num. 16.  
conclusiones, cum non sit contrarius si sic  
eum intelligas & concordas, quia & con-  
cordiam reperi post haec sensisse dominos de  
Rota, in nois. 1. de rescipis, & Oldra.  
conf. 243. in causa tamen, heresi indif-  
finitae in scriptis & est libellus proponen-  
das, secundum Simacas, de instit. Catho-  
tic. 4. de accusatio. nu. fin. & an libellus  
appellatorius sit sententia interlocutoria,  
vel diffinitiva proponendus hodie fit  
in scriptis in dicto. l. glof. tit. 17. infra  
eodem Deo dante dicemus.

Tertia vero in propositione huius rubri-  
cae est adnotatio, scilicet, quod libelli di-  
versimode T. & secundum varietatem re-  
gionum & stylum & consuetudinem patri-  
e cuiuslibet, vel potius adnotorum, for-  
mantur & ordinantur, nam in regno  
Aragonis, Cataloniae, Valentiae vbi sunt  
diuersae consuetudines, & est diuersa iura  
seruantur, diuersi modo petitur, in nostra  
vero Hispania aliter, in qua cum regum  
nostrum sit seruandum, & non ciuile,  
et contrarium in multis, eadem forma li-  
bellandi seruatur, ideo mutatis mutandis  
secundum consuetudinem regionum fa-  
ciliter in nostris & in alijs partibus libelli  
formari poterunt in finibus ibidem circa  
hanc versata, vt inquit Rebuff. sic. 3. to-  
mo. conf. Franc. tit. vt cont. & c. de. 3. to-  
mo. conf. Franc. tit. glof. 4. num. 7. & ad-  
uertit Did. Per. in l. tit. 4. lib. 3. ordina-  
col. 89. in fine cum principio sequentis,

& cum sequentibus aliquibus plures ad-  
uertimus circa haec adnotati conueni-  
t, quia, quae per ipsum videri possunt,  
cum praesentibus habebatur.

Quarta ergo erit annotatio, scilicet, quod  
in libellorum compositione pauca & non  
superflua T. verba exponenda sunt, & in-  
terduca, nam plerumque in multi loquo er-  
ror contingit, cap. fit rector. 45. diffinit. quia  
melius est pauca non inutiliter extendere,  
quam in multiloquio aures hominum praer-  
guare. l. in tantum. 9. contrarium. C. de  
vet. iur. enucleand. ideo glossa in dict. au-  
thent. de exhibend. rebus verbo fancimus,  
format petitionem hoc modo. Peto codi-  
cem quia emi, per actionem exempto, et  
postea dicir, quod omnia alia quae in li-  
bellis ponitur superflua sunt, nisi sint ad  
specificationem rei petite. l. tamen. 40. tit.  
3. par. 3. ponit aliam formam libellandi et  
breuiorem etiam, quia moderni breuitate qua-  
dant, tamen adhibet, vt in tit. 6. de  
his abrogat. l. vbi. 2. supra dicimus, non  
sit ita nimis brevis, quod iustitiam partis  
suae allegare omittas, dum tamen, ne fu-  
perflua alleges, fed illa tantum quae pro con-  
sequenda iustitia necessaria sunt, et eorum  
nihil in allegatu relinquis, sed si viginti  
diuersa iura et rationes habueris pro par-  
te tua fundanda, vel defendenda dum ne  
eadem vel contraria sint, omnia haec inter-  
talis enim pars tua vni actione vel defen-  
sionem tantum probabit, et alia non, et  
vna ratio non dicit vnum iudicem, quae  
rei facilius et infuso videbimus, vt inquit  
Abb. nu. 6. et Anto. de prob. inc. per  
tas qui fil. fit legit et ideo non sine mysterio  
regulam iuris habemus, pluribus defen-  
sionibus qualeslibet vt permittent, vt in c.  
nempe. de regul. iur. 6. ex quibus inquit  
Capelo. cap. 1. 47. quod aduocatus inquit  
non sitit abesse, quod parte diffinit prout  
ex breuitate facilius qui ex superfluitate  
dammificari potest, in clausularum tamen  
appositione substantialium nulla super-  
fluitas dari potest, idcirco eas apponere  
in libello non omittas, et licet non vitia-  
retur libellus si non apponeretur, nun-  
quam tamen obliuiscere debet, quae clau-  
sula vel per se omnia habes, cum de li-  
belli titulus nos trahit, haec sunt.

Est igitur prima libellorum clausula  
salutifera, quae in eorum primis vericulis  
apponi solet dicendo, *saluam cum me per ha-*  
lugar

15 *lugar de derecho T. pario ante v. m.* ista  
enim clausula utilis & necessaria est ad  
bellum sustinendum & interpretandum  
eo modo quod de iure melius valere potest  
secundum intentionem actoris, de qua  
clausula late tractatur per las. in §. omni  
num. 151. in lit. de actio. & Alex. conf. 7.  
nu. 4. vol. 3. & Fel. in cap. cum super Abba-  
tia. nu. 12. cum tribus sequentibus de  
offi. deleg. & faciente per Marant in pra-  
cti. tit. de libel. obligatio. nu. 10. pag. 356.  
in par. & est tante efficaciae haec clausu-  
la quod licet probetur, non petatur ex  
alia causa debet, quia ex ea quae in libel-  
lo deducta fuit, adhuc quicquid apparet  
bit debet, si condemnatio operatur, vt  
si libelli procedat non possit vt offer-  
tor, procedat vt melius procedere poterit,  
ex mente Aulic. l. ceri. conditio. 6. si  
numm. 11. & cert. per. & l. vbi supra nu-  
m. 15. & Fel. vbi supra & hoc maxime  
attenta. l. 10. tit. 17. lib. 4. isto vbi de  
iustitiam Deo volente dicemus, & si no  
pro contra aliqua ex dictis tenuis Aulic.  
Pin. l. 10. 2. C. de rescind. vend. 3. par. c.  
nu. 29. fol. 145.

Secunda igitur libellorum erit clau-  
sula, quae apponitur post aurationem eius  
fusa, ista scilicet, *porque T. pido v. m. per*  
16 *auda mi relacon por vendara en la parte*  
*que haeste para el vencimiento de esta causa,*  
vel sicut mei moris breuius dicere soleo,  
*porque pido a v. m. finem obligar a puenia*  
*ratio, niam de la necesidad,* de qua  
quidem clausula late tractatur per Ma-  
rant in d. pag. 356. nu. 10. operatur quod  
habet is, qui delictum adit apponere, &  
appositus multa in libello omnia in eo de-  
duca tenentur probare, ex tex. in lactor. C.  
de probatio. & in gloss. fe ad illigunt in c.  
licet causam extra de probatio. late Felin.  
in cap. 2. num. 17. cum sequentibus plu-  
ribus de rescip. & hoc fit omnia in libello  
apposita necessaria fundat intentionem  
fundandam, secus alias si ad vnum tantum  
effectum omnia tendunt, quia tunc suffi-  
cit vnum eorum probari, & verificari, for-  
secundum Capit. decisio. Neapol. 149. nu-  
mer. 2. causae enim plures possunt hoc mo-  
di in libello cum alari & vnam probam  
sufficere, secundum Bart. in l. 1. C. de fid.  
in lit. lib. 1. si tamen clausula haec oppo-  
nitur quibuslibet finem in causa, in quo ad om-  
nia in libello de ducta probanda quae ad-  
stringeretur, mediante hac clausula suffi-

ciet vnum probare ad victorias sufficiens,  
neq; succumbit proponens si omnia non  
probauerit, & sic ex huius clausulae virtute  
inquit Aulic. Gom. tom. 3. cap. 11. nume.  
6. ueritudo, secundo etiam limit. quod li-  
cet alias in libello hora & dies committi  
crimini per partem libellum proponente  
inletatur, quae si non procuratur, & cadet  
proponens a causam tamen clausula haec  
sit apposta, quatenus non procurat dies ne-  
que hora, non cadet, prout & tenet Felin.  
d. c. 2. nu. 33. de rescip. vbi dicit quod per  
dictam clausulam non obligatur ea propo-  
nens ad necessearia, prout & non nisi  
inquit Padillan. l. cum virum num.  
45. 46. & 47. C. de fideicom. & num. 43.  
quae de declaratione amittit, & de hac  
clausula de traditione etiam per las. in d. §.  
omni num. 16. in lit. de actio. & Maran-  
ta vbi sup. & inquit Pinel in d. l. 1. C.  
de rescind. vend. 3. par. c. 2. 159. fol. 188.  
quod per ea licet petatur ex vna causa,  
& probetur ex alia, fiet condemnatio ex pro-  
ba, ita tamen contrarium tenet, & in d.  
l. 10. tit. 17. infra eod. libellatus Deo volente  
dicemus.

Quarta vero clausula libelli est, *condem-*  
17 *no al dicho fulano a que me de v. pague T. lo*  
*que quis me done.* & c. & haec est conclusio  
ipsius libelli & petitionis, et in qua con-  
sistit visus et modus agendi, secundum  
gloss. & Innoc. in cap. super literis  
de rescip. & voluit Abb. in c. ex parte  
num. 6. de comp. & Bald. in l. edita.  
num. 55. & 56. C. de eden. in o. l. Corneli-  
an. §. Stichum. ff. de lib. legat. & con-  
stantis hae de necessitate requiritur, secun-  
di communiore opinionis teste las. in  
dict. §. omni num. 151. & 137. in lit. de  
act. quod in tantum verum est, & proce-  
dit, quod si narratur in libello, & aliud  
appomatur, & petatur in conclusione eius,  
potius debet attendi conclusio huius  
casus narratio, vt per Innoc. in c. super  
literis, & per las. d. §. omni num. 150.  
fed in ista conclusione aliter petatur  
aduersam cogi & compelli illud petitum  
soluere, & non petat T. quod ad hoc  
18 condemnatur, libellus talis non procedet, secun-  
dum Bart. in l. 1. §. cum nulla. ff. de re. in-  
plures tantum & melius contra cum tenet,  
secundum Marant. diff. 9. num. 16. pag. 491.  
& per las. vbi supra. num. 139. vbi contra  
Bar. dicit esse commune et veriorum  
opinionem, quae quidem per dispositio-  
nem k 2 text.





8 fecit expensas, veluti quia gratis habuit ad uocatum, vel ipsemet erat aduocatus, tunc nulla sunt ei solvenda expensae, secundum glo. notab. in l. fi. C. de fruct. & lit. exp. singul. secundum la. in dict. §. fin. autem alterutra num. 14. & glo. Gregorij in l. 21. tit. 2. part. 3. & Didac. Perez lib. 3. or. di. colum. 191. in princip. & est communis opinio, secundum Boer. decisio. 210.

9 num. 3. & idem est si habuit iustam litigationis causam, quia neque tunc debet in expensis condemnari, vel si qui solidum, & etia de leg. 3. in auth. de iud. §. oportet collat. 6. & glo. in dict. cap. finem litibus, verbo expensas, de dol. & cont. & in c. sacro, verbo, probables ad fi. de sententia excom. & noui conclusionem ad cognoscendum iustam causam litigandi ponit la. in dict. §. fin. autem alterutra num. 8. & Lan francus vbi supra & nouissime Menoch. lib. 2. quæst. arbitra. centuria. 1. causa. 775. quibus omnibus addendum, quod etiam

10 si, qui non est iudex causæ principalis poterit esse iudex ad cõdemnandum in expensis, secundum gl. communiter receptam in dict. cap. fi. de rescip. verbo in expensis, pro qua est tex. notabilis in Clement. 1. de rescip. singulariter secundum Abb. in cap. num. 16. de dol. & cont. & in c. cum dilectus in 3. num. 1. de præb. & in c. fin. num. 14. de rescip. imo & si commo- dum sportularum iudicem respiciat, poterit ipsemet cognoscere an sua sit iurisdic- tio, secundum Bar. & plures alios relatores per Orof. in l. ex quacunque, ff. de in ius voc. colum. 642. & ita repetit cõsuetudo, secundum Pet. Costalium in l. fi. si iudex iurisd. omiud. contra glo. provincie in l. de iure. ff. ad municipa. nisi falues eam ex dictis per Abb. in cap. ad audientiam. 1. num. 10. de appellat. & per Auend. in c. 18. præx. n. 2. verū. nec videtur lib. 1.

11 Non & ultima clausula solet in libellis apponi dicendo, 3. iura a dñis 3. a dñis 3. que no in pda de malicia, in prima tamen libelli & petitionibus apponitur tam in ciuilibus quā in criminalibus causis & præsertim in criminalibus, nam cū in eis, eo ipso, quod quis facumbat presumatur calumniari, vt in d. C. de aduoc. quæst. iud. & in cap. qui non probat. 4. dist. 1. per quæ sita tenet glossa magistra in dictis libellis, verbo expensas, de dol. & cõ- tum. per iuramentum supradictum excluditur præsumptio 7. hæc calumnie, licet

facumbat, vt per tot. C. de iur. iur. proper calum. dan. & in cap. & ca. ceterum de iuramcalum. & in l. 2. tit. 11. part. 3. Est tamen verū quod licet iuramentum hoc in libello 7. non apponatur non vitia- tur libellus, neque exomissione eius debet pars condemnari, nisi per iudicem ius habeat iuramentū simile proponi in libello, nā tunc iurare tenetur, vel a parte contraria petat secundum tex. in dict. l. 2. tit. 1. part. 3. potestque iudex ex officio partem compellere ad præstandū, secundum Ripam in l. 4. §. hoc autem ex no. fi. de dam. infest. vel nisi tractetur de causa hæretici, nam tunc tenetur pars accusans tale iuramentum facere, secundum Simancas de inflit. cathol. titulo quarto de accusatio. numer. fin. vel in libello oppositionis, contra executionem, secundum text. in l. 2. tit. 21. infra iusto libro quarto, vel cum petitur executio, vt per text. in l. 9. titulo 21. infra eo vel in causa 31. titulo primo, libro 9. infra, vel in accusatioe ex l. 14. tit. primo, partita peti- tima, & praxi receptam affirmant relati per Olanum, in concordia antinomiarum litera l. numero 81. Est tamen quæstio- nis num iuramentum hoc excuset partem iurantem a condemnatione 7. expensarum 7. dicendum est quod non, secundum Bartolum in dict. leum quem tem- pte. ff. de iudic. & Socin. in regula 181. & 183. communis secundum Lanfrancū, in dicto. capit. quoniam contra, verbo expensarum, numero. 8. de probatio & Didac. Perez libro 3. ordin. columna. 1370. in medio reprobata glossa cõtrarium tenente in capit. in primis verbo expendit. 2. quæstiones & glossa in dicta authent. de iudicibus §. oportet, colum. 6. & glossa in dicto capitulo finem litibus verbo expensas, quatum glo. finem opinio contra commu- nem videtur approbata per tex. in l. 8. titulo 22. part. 3. & cum ad hoc notat gloss. Greg. ibi in verbo, la. iura, & Villalobos in l. vi. iurino. iuris ciuili & regij litera T. numer. 26. nisi legem illam partem in- telligit vt illi communi opinioni non ob- stet, vt procedat nisi ex processu constare- ret temeritate litigantis iuramentum si- mile facientis, nam tunc nihil iuramentum excusaret, cum illa hæc non excludat, sed tantum a presumpta calumnia ex- cludet iuramentum affimet, prout ibi de- clarat glossa iura, & Villalobos vbi supra & Olanus

& Olanus vbi supra numero. 82. & 83. qui tandem inquirat arbitrio iudicis re- linquendum, prout communi praxi His- panie receptum esset, & illi legi abroga- tum testatur ex Contrariis in cap. 17. pract. quæstionibus 1. & idem aliter ipsemet Olanus in Epilogo legum particu- larum correclatum num. 17. ex quibus hæc clausula saluiferis & confectis in li- bellis apponi, quibus quidem proposita si- citatio natiue facilius poterit quælibet libellum formare, & pro syngrapha in hæc modum formare.

12 Petrus vicinidistis locum mihi meliori modo quo possim, coram vobis, domine iudex compareo, & dico Ioannem mihi esse obligatum in decem duratis ratione cuiusdam equi quē ipse vendidit terti non iam habeo pro eo ipso solutis, quæ quidem quæ sitis ab eo pluries peti, forsente- ram veluti ego; peto a vobis quod res- piciat hæc clausula pro vera in eo quod ad victoriam causæ sufficit, (vel ego soleo dicere, non me adhibendo probationi superflua) & condemnem me vobis in decem illa soluat, compellendo eum ad hoc omni remedio & iuris rigore, ad quod & ad necessarium, officium vestrum implo- ro, & super præmissis & eorū annexis in eidentibus, dependentibus, & emergenti- bus, petomihi ius & iustitiā ministrari om-

ni meliori modo quo possim, & expensas peto & procebo, & iuro peti sine malitia, & hæc est brevis & saluiferis illa clausula for- ma, tam in ciuili quā in criminali. Solent tamen aliqui addere clausula illam folio- bus addendi & dimittendi, quæ quidem clausula nihil operatur, & ideo neque vin- citur neque præiudicat, secundū Abb. in ci- uiter directos numero. 10. folio 2. de fid. in- strum.

13 Ego tamen in causis grauius: soleo attē- tu non ad dispositione. l. 10. tit. 17. infra iusto libro 4. apponere in fine libelli, 7. ite peto vt supra prædicta causæ, ferat ut omnes ter- mini iuri, partes & causam ad probandū recipiendo cum termino competente, & suo tempore causæ illius publicatione fac- tiendo cum dilatione iuris, & equi p- cessus & probationum dando, & quod ad sententia probationis citatio & causæ cõ- clusio præcedat, & omnia illa ferat ut libellam illam de iure quæ syllō & consue- tudine & statuti requirit libellum protestatio ne nullitatis si aliter fiat, nā si hæc specifi- ce non petatur, lego illa, & attenta, quan- tumvis non feruentur, nulla aderit iuris- dictio, ideo attendendum, quod est præsertim in causis grauius, & hæc non rubrica sufficit, ita, extra eius quod possum tibi vi- detur, concernit enim materiam & sa- luiferam sunt aliquando

## LEX. I.

## SVMMARIVM LEGIS.

Qualiter actor curiam adiens aliquid petiturus, per caso de Cõrge, se debet habere, declarat. l. nostra ex qua de sumitur practica quæ hanc proponendi libellum & petitionem per casum curie.

1. Cognoscere posse per casum curie est de Regalibus. vn. 1.
2. Index qui limitatem habet iurisdictio- nis non cognoscit nisi consilio p- m- sal- tis per summariam informationem, casum illum comprehendit huius illius in dictis potestate. vn. 2.
3. Cum alicui pars plenum, & irreparabi- le inferius, requiritur probatio plena quantuvis causa, vel informatio sum- maria sit. vn. 3.
4. In summaria informatione que in casu nostra, requiritur, non requiritur per citatio. vn. 4.
5. In instantia in quolibet instantia, ad- mittuntur 7. que ad conclusionem, imo & post conclusionem 7. que ad senten- tiam si alia non superest in instantia. nu- mer. 5.
6. In casu nostra, l. & ad interponendum eius iuramentum non sufficit generale mandatum, sed speciale requiritur. nu- mer. 6.

6. & etiam mandatum generale non sufficit ad iurandum de calumnia, ibid.
7. Citatio generalis an sufficiat ad totam causam nu. 7. Et in nu. 8. vide, quid si ista citatio fiat cum comminatione, quia ibi.
9. Citatus si sua putauerit interesse an teneatur comparere, & si non compareat, an contumax reputabitur, nu. 9. & ibi vide an citatus, ad vnum actum, & contumax existens censetur contumax in alijs.

**I**bi, de casu de Corte, & qui privilegio hoc vii possunt, refert text. vii Deo vbi dicitur in l. 9. infra titulo proximo, cognoscere que possit per casum curie & est de regalibus, vt inquit text. in l. prima tituli supra proximi, neque alius quæ rex habet hanc cognoscendi formam, neque alio modo potest quæ extra forum suum in curia conveniri in prima instantia, nisi aliud expresse permittit reperiatur.

Ibi, con la information, hoc est enim regulare, quod vbi limitata est iurisdicção siue ex parte iudicis, siue quia partes non possunt ad talem iudicem recurrere nisi in tali, vel tali causa & negotio, nunquam cognoscitur, nisi prius cõdito factum per summariam informationem casum illum comprehendendi sub iudicis illius potestate & commissione, alius nihil valet quod agitur secundum Cur. Junior. conf. 124. numero. 6. communem hanc afferentem opinionem, quem ad hoc refert Villalobos in suo arario mille communium opin. litera. l. numero. 269. sic ad legem nontram applicans, & ante eum Aules capit. 13. refert syndicationis in glo. condemnari. numero. 3. fol. 189. & facit iunctum simili tractatu per Reb. in tertio tome consil. Franc. titulo de contumacia artic. 9. gloss. vnicia, numero. 7. cum sequenti pag. 121. in magnis, & est notandum, quod ex hac practica informatione debet penes consilia re casum intentatum esse de casibus curie, nam licet text. noster, informationis verbo utatur, non est hoc intelligendum semperlanam sufficere informationem, sed plenam adesse debere, cum ex ea patet contrarie plenum, & irreparabile præ-

iudicium inforatur, quo casu plena requiritur probatio quantumvis causa, vel informatio summaria sit, ex Bar. doctrina ita tenente, in l. 1. §. i. col. 1. ff. de prelatu. Ripul. quem sequuntur plures relati per Marant. in practica. 4. p. de ord. iud. 9. dist. de iudi. ord. & summario. n. 46. pag. 198. in parulis, & Lanfranc. in c. quoniam contra laliam, titulu de causa delegata & summaria. nu. uol. 15. in parulis, & dice missum iterum fauente Deo, in l. 3. titu. 13. gloss. penult. inf. isto lib. 4. neque verba se quentia notant text. ibi, *hæc iuramento que eret, etiamde que tunc intelligi*, & c. quæ quæ ijs obstant, nam hæc verba non ad informationem casus curie præstandam referre da sunt, sed ad petita in libello & petito ne, vt ex ijs clare patet, & notandum quod ideo hic dicitur informationem summariam præstari, quoniam ordinarie dilatores iudicij omittuntur, item & partes contrarie citatio, non requiritur partem adversa potest probare contrarium, & petere pronuntiar, casum propositum non esse de corte secundum Melisiam in pragmatica dispen. conclusionem. l. gloss. numero. 44. fol. 18.

Ibi, *iurare que nuncamente*, idem in simili disponitur in l. 1. ad fi. ti. §. infra l. si l. idemque in secunda instantia statuitur in l. 3. tit. 9. inf. eo lib. tradit: Coua in practi. cap. 20. nu. 8. vbi & cõdicio quod vique ad conclusionem in casu ad instantiam & iuramentum in quatuor instantiis, imo & post conclusionem vsque ad sententiam, si alia non superet instantia, vt ibi per eum, vbi & inquit quod ad interponendum iuramentum in iuri text. ipe dicitur requiritur mandatum, & neque iuramentum datum ad iurandum de calumnia.

Ibi, *et cite per todos los autos*, practica hac processit a dicto Bal. relato per las in l. qui ante A kalendas, n. ff. de verb. obli. incipit, qui lōge abest an possit ad omnes ad ius citari, & A lex. in l. lib. 4. in §. 1. fol. 77. ff. de verb. obli. & facit dicta per Capitulu, decis. Neapoli. 159. Et an citatio generalis ad totam causam fieri possit & valeat, vt comparat singulis diebus & horis vique ad sententiam inclusivè, tradit & optime Maranta in practica titulo de citatione num. 118. pag. 372. in parulis, & Rebuff.

Rebuff. 3. tom. consil. Fran. tit. de domicilij electio. art. vni. glo. vni. nu. 46. vbi per totum illum titulum de domicilij electio, de materia hac quæ plurima tradit, & quo si vellem, plurima furaripossem & trācri bere, me tamen institui, vt in progressu operis videbis, non est, placet enim aia v lumina implerem si id facerem & de illa nostri text. citationis forma agit etiā §. calculat. 3. patte titu. de citatione. §. vltio, numero. 5. & Montaluis in l. 1. glossa. titu. 3. lib. 4. Fori, & hæc est communis conclusio, & practica quocumque aliqui absens, & in loco iudicij non exister, vel ab eo recedens citandus est, secundum Marantam dicto num. 118. Est tamen verum quod si citatio hæc fieret ad omnes actus & etiam ad diffinitum cum comminatione sufficiens fuisset, etiā si citatus nō

esset de lōgimij partibus, prout communem testatur Alred. Balbus decisio. 42. relatus per Villalobos, in suo arario mille communium opin. litera. C. numero. 78. vbi id intelligit verā, data contumacia partis & comminata sententia, & hoc est quod principaliter noster text. in ijs verbis, *Cite para todos los autos*, & c. disponit. Et an citatus si sua putauerit interesse teneatur & comparere, & si non compareat, reputabitur contumax, dic quod non, secundum Franciscum Marcum, de cõdicio. Delphina. 497. & in l. 4. verbo, *En todas*, infra titu. proximo, iterum Deo volente dicemus, & alios allegabimus. Et an citatus ad vnum actum & contumax existens censetur in alijs contumax, vide Rebuff. in 3. tom. consil. Fran. tit. de cõtuma. artic. 8. glo. 3. per totam.

## LEX. II.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Si quis per casum curie per procuratorem suum ad hoc missum curiam adit, quam nam formam servabit, & quid sit reo notificandum in curia conueni, & quid ipse reus tunc servare teneatur, declaratur, in presenti.*

1. Nullus admittitur in iudicio ad agendum pro sua causa nisi per suam propriam personam, vel aliquos procuratores, qui habet hoc officium, neque sufficit ipe per familiam suam, vel aliam personam comparcat. nu. 1.

2. Ibi, *de xar procurador*, quemadmodum & in actore supra l. proxima dictum fuit per legislatorem, sic & inquit text. noster ietandum cum reo conueni, ex quo patet fortassis procedere regia provisio cõcessa procuratoribus tribunali regi, civitatibus & Villarum, quæ officia hæc emere ab inuicissimio nostro rege, quatenus nullus per personam aliam quæ loam propriam, vel alieius ipsorum procuratorum possit in iudicio comparere per actibus causæ faciendis, & ordinandis, & sic per familiam suam, neque aliam personam nullus & admittitur pro causa sua agēda, sed teneatur omnino vnum ex procuratoribus ijs nominare, qui quidem ita paupe

res & diuites excoiari, vt plerumque & quæsi semper annatum litium & earum interesse capiant, & vbi mercedis quam aduocati accipiunt, quod esset mendendi, vel tassando eorum pro labore salarii, vel stricte precipiendo pro hac confismerentur, prout petitione quarta curia de Madrid. anni. 1573. permittit fuit ciuitatibus fieri, nullum in posterum horū, neque alterius officij publici vendendo, nam quantumvis vendere de iure licitū esset, non tamen expedit, neque decet, prout experientia compertum habet: quis enim emitit officia hæc nisi ab eis & viles, & qui pro vno nummo quadrupli facerent lucrari, & rectorum officia quis, nisi qui mercantias negotiationum causa habet, puta arbes, boues, armenta & alia id genus, quibus cum deasant montes publicos & defensas populorum, & nullus, qui contradicere auderet, reperitur, ideo iure optimo rege nosser inuicissimū ijs officiorum publicorum emptiōibus portas clausit, quis namquam imponeret



steram pro bene gubernata republica, et machina regni aperiri expedire, neque decet, neque convenit.

Ibi, *ubi introitus et informatio*. Aliis enim non dicitur mādum sufficiens habere,

ex text. & ibi notatis in cap. 1. de appell. in 6. Bald. in l. illud. §. fin. de minorib. & Rebuff. in concord. rego. Erba. 1. part. tit. de electio. de reg. in rubrica glos. & sufficiens, pag. 73. in mediocri impressione

## L E X. III.

## SVMMARIVM LEGIS.

*Qualiter & per quos procuratorum mandata declaranda sunt sufficientia, ne iudicia illusoria & nullare idantur, declarari iustitias, & quid tabelliones in processibus exempla mandatorum inferant, apud se eorum originale retinendo.*

1. Rens ubi venit imponenda pena corporali, vel infamatoria, non potest defensionibus renuacare. num. 1.
2. Si maritus, tanquam procurator uxoris, compareat in iudicio, an sustinebitur processus ex capite quia maritus, in casu quo sine mādato uxoris non poterat in iudicio comparere. nu. 2.
3. Procurator actoris, siue rei, tenetur procuratorum summi exhibere, vel eius exemplum. num. 3.
4. Procuratorium debet esse redactum in publica forma. num. 4.
5. Legitimatio persone competentis requiritur in quacunque causa quantuncunque iudiciali. num. 5.
6. Index potest compellere procuratorem ostendere mandata, vel de eo fidem facere, vel causare de rato. num. 6.
7. Si iudicium prosequatur vsq. ad finem, & non opponatur a parte de defectu mandati, acta in eo iudicialia valent. num. 7.
8. Faciens actum contrariam protestationi, videtur statim a protestatione recessisse. num. 8.
9. Contra presumptiones iuris, & de iure, non admittitur probatio in contrarium. num. 9. ubi limitatur.
10. In casibus in quibus sententia non potest exequi contra procuratorem,

- quoniam a parte non opponatur de defectu mandati, non valent acta per talem procuratorem mandatum non habentem, imo & index ex officio potest eum repellere. num. 10.
11. Quando vnum statuti loquitur distincte, aliud vero indistincte, secundum indistincte loquens non tollit distinctionem proximi. num. 11.
12. Oppositione facta de defectu mandati, quoniam acta postea per dominum ratificentur, non ostendendo mandatum, actibus ipsius processu, vel operatur nullitas ratificationis. num. 12.
13. Intellectus non eo minus, C. de procuratore. num. 13.
14. Gestis cum minore, valida sunt, si ab ipso minore approbentur. num. 14.
15. An possit quis constituere plures procuratores. num. 15.
16. Si dominus sciat Titium suo nomine causam in iudicio tractare, & non contradixerit, videtur illi mādatum dedisse, & ratificare gesta ab eo eius nomine. num. 16.
17. Per causam, Petrus, & iustitia, &c. censetur imploratum officium iudicis, ita quod etiam si non opponatur, poterit index ex officio procuratorem repellere non ostendentem mandatum. num. 17.

## De las demandas. 13.

18 Indices non repellentes procuratores mandatum non habentes, ex officio, non tenentur, secus vero advocati. num. 18.

¶ Bi, *que se haze process baldas*, quod maxime vitandum est, interest enim reipublice ne fiant iudicia illusoria, & frustratoria, & ne partes expensis & laboribus vaneant, secundum textum in cap. causamque. de iudic. & l. 1. Rator. ff. de iudic. & ideo licet in criminalibus, ubi pena corporalis, vel infamatoria venit imponenda, veli tunc defensionibus renuacare, & non debet index pati, num si fieret, lata sententia, posset reus omnia annulari petere, & sic esset pronuntiandum, exg. l. 1. ubi pactum inter heredes. ff. de pact. tradit Anto. Gom. tom. 3. c. 1. num. 33. ad fin. & Hipp. in pract. §. examinanda. nu. 33. ideo ad hoc debent indices advertere, vt sic processus subsistant, quatenus ne de nullitate argui possint. Sed an si maritus, tanquam procurator uxoris, adesset in iudicio, nullo ab uxore habito mandato, & an sustinebitur processus ex capite quia maritus in casu, in quo sine uxoris mandato comparet non poterit in iudicio dicendum est, quod non, et Romano, consil. 146. que refert additio. Bart. in l. 1. §. fed si ff. de verbor. oblig.

¶ Ibi, *dicendo que son bastantes*, similis text. in l. 24. tit. 16. lib. 2. sup. & inde tenetur procurator a se actoris sue rei procuratorium suum exhibere, & tradere illius exemplum. l. licet. C. de procurat. alioquin non recipitur agere, vel defendere volens. cap. 2. de procurator. sed dominus tanquam contumax condemnatur, telle Bart. in l. 1. in fine. ff. de cuiusq. vultuer. non. refert alia dictio singulari Rebuff. in 3. tom. confil. Fran. tit. de litor. & lator. art. 1. glos. vnc. num. 7. cum sequentibus aliquibus, ubi num. 8. an testibus probari possit, & plura singularia circa hoc tractat Otav. Veltus, & eius additiones in pract. Romanz curie. lib. 4. c. 1. ubi curiosus loquitur, & idem Rebuff. in 3. tom. tit. de contum. & defectu art. 3. glos. 1. num. 2. cum sequent. aliquibus, & debet esse procuratorium, & in publicam formam redactum, secundum Alex. ad Bar. l. si qui inficiatus. ff. de positi. notat Rebuff. in 4. tom. tit. de contract. testam. art. 3. glos. 5.

& text. noster hic ita probat, sufficere tam in iudicialibus quodcumque, de eo doceri, secundum Ripam. in cap. cū. M. n. 117. de confil. & Vantius de nullitatis processibus. num. 155. cum sequenti, & quoniam antea index ipse tenebatur pronuntiare procuratorium legitimum, bonum, vel inualidum, secundum Rebuff. in d. tit. de contum. & defectu art. 3. nu. 1. ex l. 1. tamen nostra non ita id generaliter procedit, sed tum demum cum advocatus dissentientibus, id in dubium vertitur, hanc omnia in ipso processu ingressa litiganda & determinanda sunt, prius enim debet legitimari persona petentis, & eius contra quem petitur, secundum Ias. in rubr. C. qui admittit. & Rebuff. in 1. tom. confil. Fran. in proemio glos. 1. nu. 149. In quacunque enim causa quantuncunque summa, & requiritur legitimatio persone competentis, secundum Maran. in pract. 4. par. dil. 9. num. 8. pag. 196. & Hippol. hoc ampliant in l. 1. si quis nec quilibet. num. 7. fol. 92. in parais. ff. de quib. & de nostris Aulian. c. 16. pract. verbo fumarias. num. 8. fol. 228. Rebuff. in d. 1. tom. tit. de sentent. execut. art. 9. glos. a. num. 32. & Ias. in d. nu. 2. & Lancello. in tract. de attentatis. p. 2. c. 28. num. 36. pag. 462. ius actione enim non experitur. text. l. pupilli. ff. de iudic. ff. de neg. gest. in aliis, & partem non feci monstrari, sine actione experitur, ergo expelli debet etiam ex officio parte non petente, secundum Ripam. in d. 4. §. hoc autem. nu. 1. ff. de d. in infest. & optime per D. Anto. Menel. in vbi pactum. num. 10. & 13. C. de transact. pag. 173. ubi hanc communem testatur. Potestque index cogere procuratorem ostendere mandata, & vel facere fidem de eo, vel causare de rato, secundum Ripam in dicto. §. hoc autem. num. 49. pro quo text. nostrum considerare poteris, & post hanc examinat Mithacha, controuers. illustrat. v. 1. frequentum. lib. 1. cap. 16. num. 1. & sequenti. actus qui non habent mādum facta nulla sunt, & hanc nullitatem non censetur sublatam per dispositionem text. in l. totius. infra lib. 1. ubi ibidem dicimus, Deo volente. Est tamen aduertendum, quod ex dispositione l. 20. ritual. 1. part. 1. etiam si procurator non habeat mandatum, si tamen per partem aduersam non opponatur, & causa & iudicium prosequatur vsq. ad finem, valent acta, neque annul-

annulari hac de causa poterunt, quoniam  
cententur approbata per partem non op-  
ponentem defecta mandati, vt tenet Bo-  
crimus de cessione. l. 1. n. 19. & 20. mo &  
quod plus est, quod si primo protellatus  
suum non cōsentire in personam & aduer-  
sarij procuratoris, neq. illam improbare,  
si tamen posset sponte eū eo litigare, im-  
videtur personam suam approbare, nisi  
in quolibet actū proteller, quod non ap-  
probo, secundum Bartol. in l. licet. n. 1.  
C. de procura. & in l. inter quos. §. alieno-  
fi. de dam. infect. facit. l. si proponas. §.  
hereditatem. ff. de inoffic. testam. Bald.  
confil. 498. circa primum. col. 1. volum. 2.  
refert & sequitur Rebus. in s. con. confil.  
Franc. tit. de liter. dilator. art. 3. glof. vlti-  
mum. 10. plurima enim operatur tactur-  
nitas, quoniam quantumvis eūtra pre-  
sumptionem f. iuris & de iure nō admit-  
tatur probatio in contrarium, parte non  
opponente, & tacente, opponitur, & ad-  
mittitur, secundum Ripam. l. naturaliter.  
§. nihil. nu. 7. ff. de acquir. pos. & facit  
dicta per Hipp. in pract. §. sequitur. nu. 14.  
& Felin. in cap. fraternitatis. numer. 6. de  
testib. licet & licet octo sententiam iure  
iudicatum lapsum non admittatur proba-  
tio in contrarium, nisi per partis confes-  
sionem, secundum Alciat. de praesumptio-  
in argumentis. 2. part. num. 1. & sequenti.  
pag. 14. in parvis. si tamen pars tacuerit,  
admittitur talis probatio contra senten-  
tiam, secundum Alciat. vbi supra. num. 9.  
quemadmodum si petita executione ali-  
cuius sententiae & facti, opponatur de eius  
iniustitia, & probetur, super iniustitia  
10 pronuntiandum, si per partem non op-  
ponatur, cum de facto probatio super ini-  
ustitia admilla fuit, secundum Innoc. rela-  
tum per glo. in l. 13. tit. 13. part. 3. in glo. 1.  
& alibi latius dicemus infra hoc lib. de  
& solennitate extrinsecam praesumitur  
invenisse si per partem aduersam non  
opponatur, secundum Anton. Gom. tota.  
cap. 11. nu. 17. ad fin. & Alexan. autem  
in l. sciendum. nu. 8. ff. de verb. oblig.  
Item testes non rite examinati probant, si  
non opponatur, vt per Bern. Diaz in re-  
gul. 7. §. 3. sic & appellatio officio medio  
admittitur, etiam in casibus vbi alias non  
admitteretur si per partē non opponatur,  
secundum Conar. in pract. c. 4. num. 9. &  
faciūt dicta per Felin. in cap. 1. par. 2. por-  
to. nu. 13. de officio del. & fidelit. potest si

non opponatur ante principalem conue-  
niri, secundum glof. *primeramente*. in l. 9.  
tit. 12. par. 5. aliaq. quamp plurima, quae ta-  
citas omittit operatur, refert Guido Papaz.  
decil. 21. quoniam refert Boer. de cessione. §. 4.  
decil. 1. & tradit Hippol. in d. §. sequitur.  
nu. 8. cum pluribus sequentibus, sic & ex-  
dict. l. 10. tit. 17. infra isto lib. quantumvis  
substantialia iudicis omittantur, nō red-  
ditur iudicium nullū, si expresse per  
aduersam partem non petatur ferasi, ergo  
nimium iudicem in nullo caso dicendum  
fieri, vt valet iudicium actum cum procura-  
tore non habente mandatum, si per par-  
tem aduersam non opponatur de defectu  
mandati, neque posset tunc iudex talem  
procuratorem ex officio repellere, & hanc  
communem testatur Iam. in cap. cum in  
iure peritus. num. 14. de officio del. rela-  
tus per dominum Anton. Menef. vbi sup.  
num. 12. Innot. tamen ibi non dicit com-  
munem, fed Felin. in cap. causam. col. 2.  
ante fin. de iud. num. 1. & ibi in tribus ca-  
sibus soluit glof. & communem contrariū  
tenentē, hanc tamen quod iudicis valet pla-  
cet, quam & omnes voluisse tenere asse-  
rit Boer. decil. 77. num. 51. imo ibidem de  
iure hanc testatur communior opinio-  
nem, etiam vbi de clericali probado agi-  
tur, quāvis in Francia contrarium asserat  
practicari, & tunc sententia lata contra  
ipsummet procuratorem sine mandato  
agere exequitur, secundum D. Anton. Menef.  
vbi supra. n. vbi per hoc text. vbi Alexan.  
nu. 1. & 2. in l. si licet nō obstat. ff. de iud.  
nu. 1. in casibus in quibus f. sententia non  
potest exequi contra procuratorem, nam in  
illis, quāvis non opponatur de defectu  
mandati non valet actus per procuratorem  
carentē mandato, & potest iudex ex offi-  
cio repellere procuratorem illum, secundum  
D. Anton. de cessione. nu. 12. vbi inquit ca-  
sus de de scribi per Bart. & DD. in l. li-  
cet. C. de procurat. & tunc non obstat  
dict. l. 10. paritatis, quoniam si bene in-  
spiciatur, tunc inquit valere acta per pro-  
curatorem sine mandato agente, quoties  
ante quam per partem aduersam de hoc  
procuratorem, domin' ipse ratificat acta per  
procuratorem illum non ipse ipius domi-  
ni in iudicio, in alijs vero casib' vbi sen-  
tentia contra talem procuratorem exequi  
potest, valet tunc illa parte contraria  
nō opponente de defectu mandati, ex dicta  
communis,

communi, & quia acta illa non sunt nulla  
ipso iure, sed annullata veniunt, vt patet  
ex d. nollra, & ideo tactum tas partis non  
opponentis nocet ibi, quae tamē taciturni-  
tas non noceret, si acta illa ipso iure  
nulla essent, secundum Felianum in dict.  
cap. fraternitatis. nu. 6. de testib. Neq.  
obstat. nollra, proāms pro nullo iudi-  
candum id, quod sine mandato actū fue-  
rit, quia intelligitur, si per partem con-  
trariam opponatur, & sic ex dicta, par-  
tituram, & communī supra dicta. Tex-  
nollra declaratur, non est casus sciendum  
per generalitatem nollri text. specialē  
dispositionem illius legis paritaturam, &  
communis dicitur opinio vbi & corrigi,  
fed potius contrarium, est asserendum ex  
glof. communiter approbata in l. 1. C. de  
iurisdiction. lib. 10. & quia quādo vnum  
statutum loquitur distincte, f. aliud vnde  
indistincte, secundū indistincte loquens,  
nō tollit distinctionem primi, secundum  
Bibb. relatum, & secutum per Rebus, in  
tota. confil. Franc. tit. de confil. in pro-  
mo. glof. 1. nu. 119. opposita tamen ex-  
ceptione defectus mandati, si non demus-  
tretur mandatū ante praesentium, nulla  
erant acta, quod adeo verum est, & pro-  
cedit, quāvis oppositio hanc facit, ratifican-  
tur per dominū & omnia acta facta abiq.  
mandato, nihil operatur ratificatio ta-  
lis, ex text. in l. licet. C. de procurat. quem  
ad hoc allegauit glof. in dict. l. 10. & ex  
text. ibi a contrario sensu, si bene inspi-  
ciatur, probatur, & quia ratificatio in pre-  
iudicium iuris iam acquisitū nihil operatur,  
& sic venit declaranda, nō eo mi-  
nus f. C. de procuratoris & eius regula,  
fiscit, quod sententia lata per procura-  
torem minores, nō legitime constituto, va-  
let & tenetiam illud verum est & pro-  
cedit, nisi per partem aduersam oppositum  
fuerit de illegitimitate procuratoris, &  
minoris, & defectus mandati, nam tunc  
nihil valet sententia illa etiam in fauorem  
minoris lata, secundum Iam. ead. l.  
non eo minus. num. 1. & glof. in l. 3. tit. 3.  
part. 3. sic intelligendo text. ibi concordan-  
tem cum dict. l. non eo minus. neq. ob-  
stant tradita per DD. in l. cum i. §. cam  
transactionem. ff. de transact. & per glof.  
libi, fiscit, quod gesta inuititer in fauorem  
minoris valida sunt, si ipse minor ve-  
lit ea approbare, quia intelligi possunt  
14 dāmodo f. ipse minor approbet ea ante-

quam per partem aduersam de nullitate  
eorum actum sit, secus vero si postquam  
de nullitate actū est, quoniam tunc neq.  
in fauorem minoris valet, & sic nouis-  
simē iuxta text. illum, & ibidem eius ar-  
gumentum tradita per glof. & DD. quem  
certe possit sic reperi intellectu per Arium  
Pinel. in l. 3. part. 3. numerus C. de boni-  
mater. & sic venit intelligenda glossa in  
dicto. §. cam transactionem. quam licet in  
sua doctrina communiter approbatū dixerit  
Iam. lib. 2. c. 2. et plures eam sequen-  
tes referunt. C. Conar. in pract. cap. 8.  
num. 10. vbi quod si rerum, simpliciter  
tamen intellectu, & communi, et contra  
eius est communior opinio, secundum  
Orosio. in eodem. §. cam transactionem.  
nu. 4. nam nisi min. approbet sententiam  
illam in suum fauorem talem nulliter, et  
vellet supplere solennitates omittas, appro-  
batio; licet et suppletio fiat antequā per  
aduersam partem de nullitate opponatur,  
nihil proderit minori sententia illa nulla,  
neq. validari poterit, vt ex supradictis  
patet, infanabilem; vocat nullitatem hanc  
defectus mandati, additio Octavian. in  
pract. Chancel. 2. p. lib. 5. c. 1. nu. 14.  
Et an possit quis constituere plures pro-  
curatores, vide per Alciat. in l. 4. §. Cato.  
num. 177. ff. de verb. oblig. Est tamen  
num. 1. quod si dominus sciat Titium in  
iudicio eius nomine causam trahere & tunc  
non contradicere, videtur illi mandatum  
desisse et ratificare gesta eo eo nomine  
fuo, secundum Innoc. in cap. ex parte de-  
cani de rescript. relatum per Suarez in tit.  
de las cosas que se. i. in fin. de cuius d. i.  
veritate videndus est omnino Alexan. d. in  
l. spe. nu. 87. et 88. ff. de re iud. vbi more  
suo veritatem exequitur. Quod iudicium tamē  
est. nā si in libello addit clausula illa, pro  
mibi ius, et iustitiam vult fieri super pre-  
missis, omni meliori modo et forma, &  
de qua in rubrica huius etiam dicitur,  
censetur impletoria officium iudicis  
vbi quāvis aliud non petatur, iudex te-  
neatur f. illud imperiti, et sic repellere  
procuratorem agentem in me mandato, ac  
si per partem de defectu mandati op-  
poneretur, et dicendum est: quod non erit  
nullus processus, eo quod dicta l. paritaturam.  
20. tit. 1. part. 3. exprimat opposi-  
tionem defectus mandati requirit ad nul-  
litatem processus intentandam, ex dictis  
in rubricis.

in rubr. in propositū dicitur clausula, item quia cum nō opponitur, censetur partem approbare personā agentem, & acta procellus, & sic nō est censenda virtute illius clausulæ ab hac recessisse approbationem, cum præsumptio approbationis nobilior sit & efficator, ne iudicia illiusfora reddantur, & quia ex l. 7. tit. 17. infra hoc lib. 4. omittis substantialia illa feruari. Que tamen debeat continere mandatum, ut sufficienti sit, declarat Christophorus Bracterus, de substantialibus procuratorij per totum, & per nostros Hispanos Valdepeñas, Diego de Ribera, & Monterroso, in suis notulis scripturarum publicarum libi, eos repel. 3 a los tales procuradores,

verba hæc advocatis ipsi habentibus, & debentibus mandata partium examinare referenda sunt, nō vero iudicibus applicanda, prout ex præcedentibus & subsequendis verbis clare colligitur, ut sciunt iustices, quod quantumvis ex officio possint agentem sine mādato repellere, ut dictum est: non tamen tenentur, nisi per adversarium non opponatur defectum mādati, aliis enim iudex non tenetur, & si non repellat agentē sine mādato, tenebitur tamen advocatus, ut lex nostra novissime disponit, & bene, ne advocatus occasio præbeatur subterfugendi iudicij, & lites prodiales exanimandi, scilicet mandati, qui quidem alijs iustitiæ ministerijs sunt intenti.

## L E X. IIII.

## SVMMARIVM LEGIS.

*Libelli & petitiones in iudicio proponendæ, claræ & distincte proponendæ sunt, secundum quod in l. nostra disponitur & declaratur.*

- 1 Libellus debet esse clarus & concludens petitionem agentis, per quam demonstratur species future litis, sine aliqua incertitudine, alias non valeret. num. 1.
- 2 Si sententia feratur super libello generali, & incerto porrecto, & pars nō opposuerit de ineptitudine libelli illius, potest sententia sustineri. num. 2.
- 3 Licet in causis summarijs libellus generalis admittatur, tamen hoc est verum si a parte contraria non opponatur, secus alius. num. 3.
- 4 Libellus licet generalis & ineptus esset, dum tamen ex eo colligeretur intentio actoris petentis, ita quod super eo certa sententia posset ferri, tunc enim licet a parte opponeretur de tali generalitate, & ineptitudine libelli, adhuc libellus ille procederet. num. 4.
- 5 Interdicto restitutorio, etiam civiliter intentato, mens, & annus stilij esse appendendus. num. 5.
- 6 In criminalibus debet fieri expressio temporis & loci delicti. num. 6.
- 7 Quædamvis de loco delicti non constet, vel probetur de alio loco, quæ in libello expressa, nihil obesse in practica quæ condensatione fiat. num. 7. attenta l. 10. tit. 17. lib. 4. infra. vbi sola veritate in petita proceditur.
- 8 Attenta de l. 10. non requiritur quod constet de tempore commissi criminis, sicut necq; de loco, in heresi tamen causa nulla loci, vel temporis declaratio efficienda. num. 8.
- 9 Ad impugnandum testamentum jurari, in se sit necesse locum, & tempus extorsionis jurarum apponere. num. 9.
- 10 Ad petitionem rei, dies commissi delicti est declarandus, ut possit allegare pro

- pro defensione suæ personæ, negatiuā coarctatam loco & tempore probandum. num. 10.
- 11 Saluator opinio Anton. Gom. num. 11.
  - 12 Omittantur multe filatris, & verborum sitates, quæ per advocatos solebant apponi in libellis. num. 12. de quibus vide ibi.
  - 13 In casu quo solemnitates de quibus in num. precedenti, de consuetudine requirantur, sufficiunt earum apponere cum dictione illa, &c. nam sub ea omittit quæ de consuetudine solebant apponi, comprehenduntur. num. 13.
  - 14 Nota quod illud quod in causis criminalibus, vbi pena corporalis denebatur imponenda, requirebatur apponi de iure civili, idē in actione famosa erat exprimendum, licet civiliter intentaretur. num. 14.
  - 15 Index ex officio etiā parte non petente, potest repellere libellum generalem & incertum. num. 15.
  - 16 Libellus erit nullus, si ex generali, vel incerta ipsius narratione, non potest colligi quæ sit quantitas petita. num. 16.
  - 17 Libellus incertus, & alternatiuus, iure civilis attento, erat rei sciendum quæ sit declaratio incertitudinis, vel alternativæ erat in potestate creditoris tantum. num. 17.
  - 18 Libellus generalis, & incertus in petitione hereditatis procedit. num. 18.
  - 19 Si arca, vel fardellus, vel simile deponatur penes aliquem clasus, & signatus, post verum cum restituitur, tradatur apertus, tunc iuramento ipsius deponentis probatur rei, quæ ibidem clausula tradite fuerant. num. 19.
  - 20 Probato furto, vel facinoroso, iuramento partis statim super scripturis amissis, & earum tenore. num. 20.
  - 21 Et iuramentum hoc per deponentem erit præstandum de veritate rei valoris, non de affectione eius. num. 21.
  - 22 Quid autem si depositarius in amissione rerum illarum nullam habuit culpam? quia forte cista, vel fardellus erat signatus signo leni, vide num. 22.
  - 23 Superius dicta de fardello procedunt, quoties signatus & clasus traditur in custodiam; secus vero si talis fardellus, aut cista deponeretur in domo meâ, me sciente & patiente, quia nō est depositum, & sic si fuerit, quia domum apertam relinquit, non tenetur, nisi aliquid contra me probetur, vel ex officio teneatur ad custodiam, quia campo eram. num. 23.
  - 24 Si ponantur rei in hospitio, & hosti datur camera clasus, si fuerint res ibidem incluse, an tenebitur hospitator. num. 24.
  - 25 Super ignorantia nominis, vel rei petita, statim iuramento libellantis. num. 25.
- I**bi, tran citatus. Debet enim libellus esse clarus, certus, & concludens petitionem agentis, per quam demonstratur species future litis sine aliqua incertitudine, alias non valeret. l. 1. ff. de edend. cap. fin. vbi Ancharran. 4. notab. num. 3. de libe. oblat. l. 25. tit. 3. part. 1. text. h. c. quem ad hoc alia iura allegando, & ex alia inferendo, refert & allegat Dida. de Perez. l. 1. tit. 4. lib. 3. ordin. glossa, postea, verific. secunda regula. colum. 897. in fin. cum sequenti & Rebuff. in 3. tom. confil. Franc. tit. de dilato. art. 1. glof. 2. num. 1. & sequentibus. probatur etiam ex text. in l. 10. tit. 17. infra illo lib. 4. ubi, contentiōse todavia en la demanda la cosa que el demandador estando demandado, clare enim in libello de intentione actoris cum proponenti constare debet, prout communem testatur Cyprianus Luminor, in cōl. 149. numer. 6. quod nulla alia melliori ratione fundari potest, nisi ut reus possit discernere an expedit cit litigare, vel non, & quo remedio se possit iussu defendere, sententia; certa, prout fieri debet, pronuntietur de perpetuis, prout in d. l. 10. probatur. Ibi, sobre que se pedia dar cierta sentencia, ex quibus verbis inferitur, etiam hodie sententiam debere esse cōformem libello,







tantū immittitur in hospitio, vel nauitice  
enim secundum illam legem. 26. scientia  
nautæ vel caponis negotiorum ibi  
contentarum, vt teneatur pro furti-  
carum ab alijs facto, non vero inquiri-  
tur quoties ipsi nautæ vel caponi traditur  
ballista clauia & reddita aperta, tunc  
enim teneatur quantum rerum ibidem con-  
tentarum notitiam non habuerit, de se  
enim conuictor, qui noliuit scire & in-  
quirere res, quæ ibi essent, ex doctri. Abb.  
c. innotuit. num. 9. de elect. & la. l. si res

obligat. num. 40. delegat. 1. quid tamen si  
ponitur rei in hospitio & datur clauis ca-  
meræ hospitalis, si teneatur res ibidem tū  
clausa an teneatur hospitarius, vide Auz.  
de vbi supra & glof. fin. in. d. l. 26.

lbi, iuror, si milis est text. l. 1. §. si quis  
argentum. ff. de posit. & text. in dict. l.  
15. in fin. tit. 2. part. 3. de per dictum. 5.  
si quis argentū, inquit lozan. And. relatus  
per Abb. in c. a. num. 7. de lib. obligat. quod  
fuit ignorantia nominis, vel rei petitz  
standum est iuramento libellantis.

## Sequitur Titulus Tertius, De los

emplazamientos.

**E**t cum superiori titulo de libelli oblatione dictum sit, qui quid em libellus porre-  
tus debet parti contra quam porrigitur notificari & citari ad satisfaci-  
endum libello illi, ideo immediate post titulum præcedentem sequitur vobis titulus  
de citationibus, & quauis soleant pluries citare partes, & citatione facta libel-  
lam & petitionem proponi, per licet videre ex Rebus in 3. tom. constitutio. Fran.  
titul. de publicatione citationis, num. 13. & 14. id tamen in casibus leuibus fieri  
solet, non vero in grauibz, & ita inquit ipse Rebus ibidem in tit. de citationibus  
in art. 3. glo. v. n. 1. & sequet. vtilius esse quod in citatione libellus inseratur,  
prout et in l. 1. huius tituli dicemus De volente, et in dicto tit. de publicatione at-  
testati. ponit ipse Rebus succinctè modum et ordinem procedendi in indicio.

1. Citatio quid sit. num. 1.
2. Citatio quoties fit. num. 2.
3. Citatio verbalis fit vno ex sex modis  
& formulis de quibus in. num. 3.
4. Postrema citationis forma, scilicet per  
capam, raro fit ad citandum aliquem. 5.
5. Citatio verbalis aliquando hominis  
mandato, aliquando vero in iussu legis fit. 6.
6. Citatio quo iure fit inuenta. num. 6.
7. Citatio neq. a Principe tolli potest, sed  
potius vbi quis ex aliquo actu est  
preiudicandus omnino est ad illum  
citandus. num. 7.
8. Citatio est omnino necessaria ad prom-  
tationem sententie interlocutorie  
preiudicialis. num. 8.
9. Non valet actus si alia hora, quæ in ci-  
tatione præfixa sit. num. 9.
10. Citatio in re iudicata non requiritur.

11. In summarijs etiam non potest pro-  
cedere nisi partibus citatis. num. 11.
12. Citatio non requiritur ad pronuntiati-  
onem sententie, ubi partes, vel eorum  
procuratores sunt presentes. num. 12.
13. Citatio partium non requiritur ad relaxa-  
tionem iuramenti. num. 13.
14. Citatio partis solet appellari fundamen-  
tal. in iudicij, tam in dispositione, quam  
in interlocutoria sententie. num. 14.
15. Citatio non de processu dicitur. num. 15.
16. Iudicium conceptum an dicatur per solā  
libelli oblationem. num. 16.
17. Citationem an præsumendum erit interue-  
nissæ ad productionem sententie, quæ in  
sententia non produciuntur. num. 17.
18. Citatio noua, an requiritur si pro præ-  
decessore facta sit.

29 Cita-

39 Citatio non requiritur in pluribus ca-  
sibus de quibus hic num. 19. citari  
in quibus casibus quis non potest.  
num. 20.

**Q**ua sic continuatione præmissa ante-  
quam textualia aggrediamur pro-  
huius rubricæ expositione præter prius  
præmittenda esse dixi. Primo quod citatio  
fit & in hoc vt breuiter consulas  
Didac. Perez hic colum. 31. refert duas  
citationis diffinitiones, quæ per ipsum  
vixiter possunt, & autem cum per Rebus  
in 3. tom. const. Fran. titul. de citationi-  
bus in questionibus. ff. de citat. vbi num. 11.  
cum sequitur pluribus tradit quæ iure  
fit inuenta citatio, & exinde placet in  
per ipsum viderenda ne alienis transcrip-  
tionibus laboret, quæ utpote quæ sit citatio  
tradit Didac. Perez vbi supra colum. 316.  
quæ in 4. vbi in duplicem conuenit,  
realem, scilicet, & personalem, realis est,  
quæ alio nomine personalis vocatur, eo  
quod persona capitur: verbalis vero quæ  
solo verbis fit, & hæc est propria citatio-  
nis distinctio, Matheus tamen in præf.  
verbo citatio. num. 50. pag. 363. inquit sex  
esse species citationis, scilicet, reales, ver-  
bales, & quæ fit per literas, & quæ per  
editū, & alia per proclama, & alia per  
clapam, seu taban, quæ tamen meo iudi-  
cio rectius dicendum est, quæ cum prior  
distinctione, scilicet, citationis distinc-  
tionem inter realem & veralem, fit dictam  
est, & realis fit per apprehensionem per-  
sonæ, verbalis vero fit & vno ex sex mo-  
dis & formulis, aliquando enim fit solo  
verbo, & hæc communis habetur in  
præf. aliquando vero per literas, & hæc  
solet etiam quoties fieri in negotijs pen-  
dendis in aliqua ex cancellarijs & locis  
eis distantibus a populo, vbi citandi  
viunt, aliquando & tertio fit per pro-  
clama, vel per editum, vel per tramque  
simul, vt quando absentes delinquentes  
vocantur: aliquando vero citatio fit per  
pullationem campanæ, vel tubæ alicuius  
& certe, postquam hæc considerauimus,  
& scripsi vbi Rebus fit considerandum in  
dicto titulo de citatione in præfatione,  
num. 41. cum pluribus sequentibus,  
& Menoch. de arbit. iudic. c. 1. c. 4. c. 44.  
& de recuper. poss. remed. 8. num. 10. 1.  
vno tamē fuit alio nomine nuncupatur

nilil interit ad citationis vim, sed mos  
regium in forma citationis seruandus est.  
Per hanc tamē citationis forma, scilicet,  
per campanam, vel tubam raro fit ad  
citandum aliquem, nisi quado concitium  
citatis, vel aliqua multitudo, concitium  
est congregata, vt inquit Rebus, vbi su-  
pra. num. 10. 6. & 10. 7. citatio, hæc verbalis  
t aliquando hominis mandato, aliquando  
vero iussu legis fit, vt licet videtur ex Did.  
Perez hic colum. 215. in fin. cum seq. vbi  
inter has duas citationis formas distinquen-  
das ponit, quas desumptis credo a Rebus  
vbi supra num. 47. cum sequentibus  
aliquibus. Quo autem iure sit inuenta  
citatio, vbi Didac. Perez vbi supra, &  
Rebus, vbi supra videri potest per Ma-  
rantiam in præf. 4. p. diff. 9. n. 9. pag. 188.  
& item in titulo de citatione, num. 10.  
pag. 351. in par. & Affili. diff. 144. num. 3.  
vbi dicunt de iure diuino esse inuentam  
citationem, ex authoritate illa Genes.  
quod Deus ipse Adamum trāsgressorem  
precepti diuini iam factum nuntiavit  
denotare, nisi eo vocato & audito, ex quo  
per supra dictos inferunt citationem à  
principe tolli non posse, & sed potius in  
vnoquoque actu ex quo præiudicium ali-  
cui inferri potest, præiudicandum esse  
omnino citandi prius, ex l. de vnoquoque  
vbi docto. ff. de re iudic. vbi plura traduntur,  
& præsertim, quod ad sententiam etiam  
interlocutoriam (preiudicialis tamē) pro-  
nuntiatio citationis esse & necessariā,  
vt & per Orfili. in l. nec quicquam. §. vbi  
decertum. numer. 18. col. 40. ff. de offic.  
proconul. vbi ex hoc infer plura: imo  
quod, valet actus si alia hora, quæ hanc  
citationis præfixa sit, secundum Hippol.  
in d. l. de vnoquoque. num. 41. nec attenda  
dispositione l. de iur. i. infra hoc libro. 4.  
dispositionis forma & obligatio censetur su-  
blata, neq. etiam attenda propter potest  
contra non citatum, neq. inauditu, se-  
cundum Auen. resp. 1. num. 10. vbi ipse  
inquit, quod neq. consuetudine tolli po-  
test citatio, quantumvis in regio consue-  
tudo storio dicat ipse sine citatione & procedi  
ad sententiam diffinitiuam prolationem, eo  
quod hanc senatum tanquā Deum cog-  
noscere astat, propter quod secundum  
consuetudinem intentionem potest, secundum  
Rebus in consoc. Regni Franc. In  
proemio in c. 6. fin. pag. 3. ver. de-  
cimoquinto, & in l. si. ff. infra eo. l. i. et  
la.





praet titule citatione. num. 63. pag. 67.  
contra ius vbi affert, quia opinione  
communi. n. 147. l. in. l. verbo homo. f.  
i. num. fin. fol. 1. d. l. lib. obli. qui  
conatur inter has opiniones vnam appo-  
nere concordiam, quam & refert Didac.  
Perez hic col. 314. n. 1. & glossator Gre-  
gor. in. l. i. tit. 7. p. 3. in glo. i. que cum  
deficiere, in vtroque enim membro in-  
pius concordia, doctores assignantes &  
tenentes secundum opinionem, afferunt,  
valere citationem aq. termino, & quod  
tenetur si citatus comparere quam pri-  
mus potest, quam & communem etiam  
pittellat Matton Afflit. in. l. i. Sic  
lib. 1. rub. 9. num. 6. & in. l. i. Sic  
lib. 1. rub. 9. num. 6. & in. l. i. Sic  
num. parati. num. 8. & 19. de appellatione  
supra dictamque lafonis concordiam te-  
statur concordiam Lanfranc. in cap. quon-  
iam contra fallam. tit. de citatio. no. 19.  
fol. 13 in parisi. de probation. ex generali  
tamen consuetudine videmus iam in  
nisi citatione termini apponi, & de stylo  
omnium curiarum si approbatum habeu-  
imus, neque iudex, vel parlamentum &  
secundum Rebuffum vbi supra. in. j. to.  
constit. Fran. tit. de contumacia. art. 2.  
glof. vna. num. 10. debent continere con-  
tumaciam, vel defectum, nisi contra illi  
designata, & ita ex textu. l. 1. & ex l. 7.  
tit. 7. part. 3. ubi dicitur habere appo-  
nendam citationibus curiarum si etiam  
apponi terminum videmus, & maxima  
ratione fundatur, nam quomodo con-  
tumacia accusari potest, nisi terminus as-  
signetur in citatione, imo & terminus de-  
bet esse competens ad & comprehendam  
alias non arbitrat citatio etiam ad com-  
prehendam pol. terminum, secundum Bart.  
per text. ibi. d. Laut. qui affert. q. 11. q.  
vbi aut clam. & Abb. in cap. dilecti.  
colam. penultimate dol. & contumac. quem  
& alios refert Rolandus codic. 39. num.  
17. lib. 1. horum tamen apponere neces-  
se non est & fed hora solita causatur  
comprehendam, secundum Marant. vbi  
supra. l. 1. & Præpositum vbi supra.  
num. 14. de quibus locis cit. in. l. 1.  
tit. 1. de exceptione, remane. q. 1. in. l. 4.  
titul. 9. lib. 1. supra in gloss. 7. in lazar, &  
in d. si lib. termini cadit & in d. semel  
valeat citatio, vel talem in d. semel  
tenetur, tradit Marant. vbi supra. num. 10.

[illegible][illegible][illegible]





per Abb. in d. e. consulti. nat. d. offi-  
 di. & Hippo. in d. e. vnoquique. n. 128.  
 cum 3. seq. n. d. de iud. tam vnicā tantū  
 citatio peremptoria sufficit, & vnicā tan-  
 tum accusari contumacia sit, prout in  
 pena & ad eius incuriam allegat Greg.  
 Lop. l. 17. tit. 1. p. 7. verb. *plez*, relatus per  
 Villalobos in suo arario mille com. opi-  
 litera. C. n. 84. quicquid ipse Villalob.  
 velit contrarium tenere, & in primo iud.  
 & secundo decreto vnicā tantum per-  
 emptoriam citationem sufficere, & vnicam  
 eius contumaciam accusari, assensit Didac.  
 Per. vbi sup. colatur. quod non solum in  
 iudiciis superioribus, verū & in inferiori-  
 bus verum credo lege nostra atten-  
 ta, nam si in maioribus hoc statuta repe-  
 rimus, inferiores, qui practica & stylum  
 eorū insequi debet, superiorumq; actio  
 inferiori debet esse instructio, cur & id  
 feruare non tenebuntur, certe non video  
 contra inter hos iudices differentie rati-  
 onem, quidquid Did. Per. ibid. velit  
 inter eos distinguere, preteritum com. tex.  
 noster, & l. i. tit. d. *in iis assistantibus*, in-  
 fra hoc lib. indistincte cum omnibus lo-  
 quantur iudiciis, generaliterque iuxta eā  
 dispositiones, & quāvis lex nostra in dis-  
 cto cō superioribus iudiciis loqui vi-  
 deatur, eius ratio generalior esse dicitur  
 & oēs comprehendere, & ideo dictū &  
 dispositio extendi debet ad dicto-  
 rationis est, & sub rationis generalitate cō-  
 prehenditur, cum ratio ipsa sit, & fac. ign.  
 & ex dictis per Euseb. in cetera locum  
 loco ratione legis largi & ampla,  
 in princip. maxime cā fauorabilis sit, pu-  
 blicę interit lites abbreviare, & quā  
 nūq; legem nostra in omnibus iudiciis  
 loqui intelligeremus de superfluitate le-  
 gatorum argui posset, cā in superioribus  
 tribunalibus & iudicijs vnicā tantū fa-  
 scicare cōtumacia accusari dispositio re-  
 ferriamur, ex l. 1. tit. 4. lib. 4. supra, & ita  
 neq; ipsi attēti vnicā citatione perempto-  
 riā & vnicā peremptoriū terminū & vnicam  
 contumaciā accusari sufficere, nisi in ca-  
 sibus vbi aliud expresse per leges nostras  
 dispositio reperiamur, vt in l. 2. tit. 12. in  
 fra eo. & similibus, i quos fit aliz, neq;  
 obliuiscit supradictis siquis dicitur, citatio-  
 nē esse de iure diuino introductā & in-  
 uētā, & de iure naturali quod defensionē  
 aē, & sic per principē tolli non posse, nā

id quidē fatendū est si in totum tollatur,  
 sed vt abbrevietur & limitetur termi-  
 ni & forma citationis, quaquāvis iure ci-  
 uili 7 totius introducta sit, secundū  
 Alber. & Relatos per Rebut. in 3. tom. cō-  
 sili. 8. tit. 3. de citationibus, in præfatio-  
 ne, vt ibi per eund. Rebut. nu. 36.  
 ex quibus, & ex l. nostra quoad iudicia  
 secularia cessat illa doctrina gio. in Clem.  
 1. ver. 3. de vita & hon. cler. afferētis vni-  
 cam nō sufficere monitionē dictā in tria  
 dieū intervalla, quoties a iure trina  
 monitio requiritur, quod glof. sequitur  
 plures relati per Couar. in c. alma mater.  
 1. p. 8. n. 5. cessat enim hæc doctrina  
 quoad iudicia secularia, in quibus vnicā  
 citatione totā peremptoriū terminū cōpre-  
 hēdi, & oēs tres citationes requisitas dis-  
 tinctim fieri, resoluti & resoluti in vni-  
 cā peremptoria dicta, ita in practica obli-  
 uiscit videbim. Et tū optima, noua & singula  
 res quæstio hæc mea opinione attēta, nū-  
 quid requiratur 7 vt peremptoris citatio-  
 nis terminus dicitur, q. expresse in cita-  
 tione terminus assignetur pro perempto-  
 rio, vel apponatur aliud verbum quod mediū  
 te terminus citationis peremptoris cēsa-  
 tur, & videtur p. 209. quia alia deper-  
 fluitate posset nosse text. argut. nō de iu-  
 re cōmuni & ciuile, etiā vbi pena venie-  
 bat imposita in qua citationes & termi-  
 ni requirēbatur, vt incurreretur, vt dictū  
 est, adhuc vnicā tantū citatio perempto-  
 riā sufficerebat, prout magis cōmune  
 opinione testatur Mart. Aff. decis. Nea-  
 poli. 289. n. 6. & 7. & tradit Hipp. in d.  
 l. de vnoquique. n. 127. ff. de iur. i. itē ita  
 quia in summarijs & nō in apponatur  
 verū peremptorie adhuc censetur citatio  
 peremptoria, secundū Marant. in practica,  
 tit. de citatione. n. 75. pag. 370. in par-  
 tis. omniū vero causa attentā l. 10. tit. 17.  
 infra ius lib. 4. ex qua sola fortisitate  
 inspecta procedendum est, censetur sum-  
 maria, ex dictis per eundē Marant. in l.  
 1. post. nu. 196. n. 845. ff. de acq. hæ-  
 redit. ergo nō superflua nosse lex reddi-  
 tur, fatendū est, quod & si in citatione  
 non apponatur verbum peremptoriū, vel  
 aliud verbum peremptorium terminū red-  
 dens, terminus citationis peremptoris nō  
 censetur firi. Ego tamen cōtrarium teneo,  
 imō quod etiam hodie vt terminus per-  
 emptoris sit, & pro tali reputetur debet  
 in cita-

in citatione apponi verbum peremptoriū,  
 vel aliud vim peremptoriū significans, nam  
 text. noster sola venit ad disponendū, vt li-  
 cer ante tres citationes requireretur, suffi-  
 ciat tamen hodie vnicā tantū citatio de  
 vniuers terminus, quod hodie cōmuni  
 terminus peremptoris censetur, in alijs  
 & terminus peremptoris iudiciorum, quales  
 qui alias non requirēbatur, quod perem-  
 ptorius esset & pro tali reputetur, & sic  
 iam nihil de peremptoria illa tractandum,  
 quod dicenda nō obstat quia lex nostra  
 loquitur per terminū peremptorium, ce-  
 go requiritur apponi, vt eius dispositio  
 procedat, sicut antea requirēbatur quod  
 apponeretur pro peremptorio, vt talis re-  
 putaretur, secundū Marant. d. num. 72. &  
 notat Bar. & D. D. in l. finitima. 3. Iulian.  
 quoad 4. ff. de dam. infest. & Grego. Lup.  
 in l. 17. tit. 1. part. 7. verb. *plez*, lex decla-  
 rando text. ibi vt cōmunes Doctores opi-  
 nione non corrigat, & nec declanda est  
 d. l. infra lib. 4. supra. Nec obstat quod  
 hanc tenendū opinionem posset text. noster  
 argui de superfluitate quia satis est,  
 vt superfluitas euitetur, quod lex nostra  
 disponat vniuers terminum sufficere vbi  
 alias de iure differētia erat inter D. D.  
 an sufficeret, vt in causa proposito per Affli.  
 vbi sup. & in primo, c. 1. decreto & simili-  
 bus, non obstat etiā illud, quod in causis  
 summarijs nō est necesse apponi termi-  
 num peremptorium mediante verbo illū  
 denotantis, nam illud potius procedere cō-  
 tra causā verē summariam est, vel non omnes  
 causæ summariæ sunt, nā ex l. 10. tit. 17.  
 infra eodē non censetur dispositio sum-  
 maria omnes hodie causas esse, & etiam  
 attento, etiā hoc sicut antea termini ius  
 seruauerunt, & partes audiunt, nec lex  
 illa causas summarias reddit, fed tantā ea  
 que sunt de iuris appibus resecat, ita q.  
 non perdat item qui cadit à syllaba, neq;  
 vana scrupulositates attendatur, & sic  
 per eōsequens cessat hoc fundamentum  
 primę opinionis, alias enim si de illius le-  
 gis. 10. intētiōne esset causa omnes sum-  
 maria reddere, verbum de plano, & sine  
 strepsu & figura iudicij audiret, per  
 que verba omnes solemnitates sublate ce-  
 derentur, & secundum locum merum ius  
 gentium esset procedendum, secundum  
 Marit. in pract. 4. part. dilt. 9. nu. 8. pag.  
 174. in peruis. quā quicquid elatūla cū

locilla non adiciat, fed tantum veritate  
 in sententijs attendendi esse disponat  
 directorum & rursū seruata, nihil huius  
 de 6. mex. opinioni fundamentū dicit  
 legis. 10. oblatū. Nā & quoties procedi-  
 tur simpliciter 7 nō censetur perempto-  
 rium fulcitur, secundum Felin. in c. cō-  
 siliū. nu. 3. de offi. dec. & sic nō est di-  
 cendum lege nostrā velle non esse necesse  
 in vnicā citatione iam adhibenda vt ver-  
 bum peremptoriū, vel simili, fed potius  
 tam contrarium est afferendum, & ita vt  
 deus vti & prædicati quoties. Ex quibus  
 & ex lege nostra cessat iam dictū glo.  
 quoad tribunalia saltem secularia, in Cle-  
 ment. 1. ver. 3. de vita & honore clerici,  
 afferētis, vnicam non sufficere monitionē  
 nem in tria distincta dierum intervalla,  
 quoties a iure trina monitio requiritur,  
 quā glof. sequuntur plures relati per  
 Couar. in c. alma mater. 1. p. 8. n. 5.  
 cessabit etenim hæc doctrina gloriose  
 quoad iudicia secularia & sufficit vnicā  
 citatione monitio in tria dierum  
 intervalla distincta prout hodie fit.  
 Insuper, & sic contumacia 7 in-  
 casso requiritur vt citatus cont. max. dica-  
 tur, alias non dicitur talis, & si non com-  
 parat, vt dicemus De volētē. in glo.  
 quæ sit, tit. 4. infra proximo, imō & in tē-  
 pore, & sic de & hora constituit & con-  
 sultus debet accusari contumacia, vt reus  
 citatus contumax dicatur, secundū ara-  
 rium mille communi opinione, litera. C.  
 n. 86. hanc communem afferēdo opinio-  
 nem, nam si tunc non acculetur remanet  
 edictum incriditū, vt in l. 1. infra eodē.  
 & ex eo quod dixi horam intelligi hos  
 tam in citationibus secularibus constitui,  
 fed intelligi hora iustit. quorundem, vt  
 alio loco diximus, consilium censetur  
 in citatione, & si non exprimitur.  
 Ibi, mas de al fin del termino, ex his  
 verbis probantibus vnicam tantum in  
 termini sufficere accusationem continua-  
 cia, patet non esse iam in iudicijs neces-  
 sariam dispositionem quæstionis illius  
 per Bar. 7 num. 3. Iass. c. 8. 6. &  
 modernis alio ind. qui ante Kalendas  
 ff. de verbo obligat. quærentes si in vno  
 termino tres assignatur & continuatur  
 termini puta lex dicit, duo pro primo,  
 duo pro secundo, & duo pro tertio, & to-  
 to peremptorio termino 7 reus compar-  
 et in primo & secundo termino, actor  
 tamen

tamen nō, in tertio vero compareat actor & non reus, an reus contumax dicatur, in quo differit erat inter D.D. Iacob Aret. & Specul. & aliquibus alijs asserentibus reum esse contumacem, Bart. vero contrarium asserentē, scilicet non reū, sed actorem contumacem fuisse, idē secundum lat. vbiup. nu. 4. tenet omnes ad Bald. refertur in ipso verbo lat. ibidem ex Bald. textum noster habet opinionē concordantem tunc noster ad adoptabilem scilicet quod aut tres denuntiationes facit (unt) & tunc sit vera opinio Iacob. de Aret. & Specula. scilicet, qd si reus intra terminum cōpareat & non in fine, quando actor comparuit, reus ipse contumax dicatur, quia licet reus citatus possit intra terminum cōparere, tamen tamen alter tunc citare, alias autē actor contumax non dicitur si in fine termini cōpareat, secundum Paul. in l. i. qui ante num. 4. & ex text. nostro probatur clarissime, dum vnu tantum terminū peremptorium assignandum continuatū proponit, & quod in fine eius cōtumacia accusetur, quasi si secus fiat nihil agatur, ergo tunc reus debet comparere, non vero ante, alias actor citante comparet, reus contumax iudicabitur, licet sub vno termino, vbi in casu pro questione proposita, & tūc vera sit & tertius terminus datus, censetur, si in primo, vel in secundo reus non comparuerit, si tamen in primo, vel in secundo reus compareat, actor vero non, licet in tertio reus non cōpareat, fed actor, non reus fed actor contumax iudicabitur, cumq. secundum legem nostrā & practicā communi vnius terminus assignetur, & sic oēs lex dicit, vel nouē continuatū pro vno termino, in fine eius debet reus comparere, v. contumax non dicatur, nō vero in principio, vel in medio, alias contumax reputaretur actor in fine termini contumacia reū incusante sed an si dies finali? terminus sit feriatū transibit in sequentem feriatū citatio, & terminus eius dicendum est quod sic, secundum Marant. in pract. pag. 179. nu. 110. & 123. & tractat. D. d. c. Perez hic col. 810. quz. 8. & Rogerius decisio 235. num. 3. dicendo tūc de consue tudine & stylo Curie Romane vitarī & itidem in omnibus Regni Curijs, & Chā

cellarijs, & iudicijs, vti credo communiter, & ideo si citatus compareret coram iudice in ipsemet die feriatū non expectādo ad non feriatū, debet iudicare vti in sequenti nō citatus compareat, quod si ad hoc non aduersus, debet iudicare in sequenti non feriatū contumaciā accusare, non debet reus contumax reputari, sed debet in lite procedi, qd si tunc & reus ipse cōparuerit, procederet. Habes tamen notat, quod in negotijs ex contractu & criminalibus, si dies feriatū, est feriatū in hoc more hominum, quod tunc debet comparere, nam termini horum negotiorum procedunt continuatū, & dies feriatū in honorem hominum expeditionem negotiorum non impediunt, quod notabis cu fueris citatus parate, vel in absentia proper ecimen vocaris.

ibi, qd si ayan de attende, prout iure partiumur ex l. 10. ibi 7. part. 3. attendebatur quod per l. i. notum secundum gloriā del. p. leg. ibidem, sublatum vides, & ideo optimo ne partes dilacionibus molestantur, & lites protrahantur, prout & tenet Didacus Perez hic col. 820. quae sione 8.

Ibi plecto criminales, nam & in criminalibus, possunt citationis modi abbreviari, & dimodo non auferatur flusantialia defensionis, secundum Rebuffum. 3. tomo constituto. Franc. titulo de citatione in praefatione nu. 36. quod non auferuntur, et vbi de iure civili tres requirebantur citationes, vna tantum peremptoria interueniat, vti probat text. hic, in criminalibus enim etiam vna citatio peremptoria pro omnibus sufficit, secundum Bald. communiter approbatum contra Cyn. & alios reos per Felin. in cap. confluit. num. 5. de off. deleg. de quo nouissime tractatum poss. hac mea scripta vidi, per Clarum, libro 5. de legatum sententiam, quz. 103. vers. sed hic. quod in l. i. ff. in hoc tamen verum intelligi, contra delinquentem praesentem, secus si verus erit, si contra delinquentem absentem procedatur, contra eum enim vnu tantum terminus peremptorius non sufficeret, fed tres termini & vna proclamata, & edita requiruntur, secundum l. quarta, titulo decimo, infra illo lib. quod nouum formam & dispositionem in hoc ponit, quz quidem ad vnguem, vti ibidem Deo volente dicemus, seruanda est, & quod

quod in easdem tres denuntiationes, & citationes requiritur, tenet Antonianus Responso. 11. numero. 3. & antianmia iuris. litera A. correptione tertia, prout ibi latius in gloss. Per tres, dicimus.

& hoc submitta in iudicibus ordinarijs in hoc, & in superioribus enim vel in delegatis, sufficit in fine ultimi termini accusari contumaciā, vti in d. 3. verbo, rebeldia, dico.

## L. X. III.

## SUMMARIVM LEGIS.

Per quem, qualiter, & quando citatio fieri debeat, siue intra, siue extra ciuitatem faciendam sit, & quid debet continere citatio in praesenti lege declaratur, & pena si aliter fiat.

- Citatio fieri non potest nisi ad personam partis. num. 1.
- Namque diuersis nominibus nuncupatur. num. 2.
- Officium publicum per seruum expectari non potest. num. 3.
- Namque ibi riget consuetudo per consistorium eliguntur. num. 4.
- Citatio committi non debet, neque iubere quod citetur, nisi officiali publico & solito citare. num. 5.
- Citatio potest parti committi, vti aduersarium citet. num. 6. vbi alia.
- Iudex non potest committere nuntio alterius iudicis, vti aliqui dicunt. n. 7.
- Delegatus principis non tenetur citare per nuntios, sed potest committere cui voluerit citationem. num. 8.
- Citatio potest optime per tabellionem causae notificari. num. 9.
- Nuntio citato aliquem, an credendum sit. nu. 10. & an credetur ei de aliquo, & ceteris in citatione, scilicet quo loco, citatio facta sit, & an in persona vel domo. num. 11.
- Nuntio reputatur miles. nu. 12.
- Nuntius qui facit relationem quando inscriptis, postmodum attestatur quod illum falso fecit, an sit postmodum illi standum, quod sit falsa. nu. 13.
- Nuntio, an sit credendum referenti parte citata, disijse si velle verum. nu. 14.

- Relatio de qua in nu. precedenti in fine non potest fieri die feriatum. nu. 15.
- Iudex si pronuntiauit primo contra contumacem & postea recepit nuntio relationem, sententia & processus sunt nulla. nu. 16.
- Relatio nuntii de qua supra, si scriberetur in processu & fuit perditus, potest optime per testes probari. n. 17.
- Nuntio dicti se deestituisse inuitat, vel verberatū non creditur. nu. 18.
- Nuntio postea ad denuntiandū maleficia in delictis non leuibus non creditur. nu. 19.
- Saluare offerenti de damno dato in vineis, frumentis, & silicijs, an sit credendum. nu. 20.
- Nuntius si est impeditus an possit sua commissionem alij committere. nu. 21.
- Contra assendentem nuntio iudicis vel eius literas lacerantes, vide in nu. 2.
- Citare nemo potest realiter neque verbaliter, nisi ad hoc habeat expressum iudicis mandatum. nu. 22.
- Citatio generalis non sufficit ad citandum. num. 23.
- Commissio specialis non solum ad reale citationem requiritur, verum & ad verbalem. nu. 24.
- Nuntio scribenti examinationem resissimam vel aliam causae articulum, & cetera si fuisse commissum de consuetudine creditur. nu. 26. vbi alia.

27 Defectus commissionis non vitiat processum quatenus summarie proceditur vt in executiis. nu. 47.

28 Commissio citandi vel in possessionem mittendi nuntio facta non sperat morte iudicis eam concedenti. nu. 48.

29 Delegare & exulare ultra territorium suum ob defectum index non potest. nu. 49.

30 Index an possit citare verbaliter subduntum suum extra territorium eius existentem. nu. 30.

31 Si tractetur de facienda executione in rei alieno territorio existente executioni illa an debeat fieri per nuntium illius territorij vbi res sita est ex dato iudici ipsius territorij. nu. 31.

32 Index cognoscit contra subduntum suum existentem in alieno territorio non potest illum capere nisi cum literis requisitorijs. nu. 32.

33 De obsequio patris num. poterit quis in dicare in alieno territorio. nu. 33.

34 Nota intellectum ad l. 7. tit. 4. p. 1. nu. 34.

35 Citationem fieri in scriptis vel non per de ar. vbi iudicis. num. 35.

36 Citatio si est facienda extra ciuitatem vel locum in scriptis debet fieri. nu. 36.

37 Citatio quibus in scriptis est facienda ultra iudicis commissionem, causam etiam citandi continet citatio ipsa. nu. 37.

38 Si pars vult quod ibi ostendatur commissio originaliter, etiam ostendenda, vel sufficiens tenorem eius ostendere, & in citatorio inferri. nu. 38.

39 Citatio erronea in nominibus citandorum nihil valet. nu. 39.

40 Citatio specialis debet esse specialiter talis vt tales declarandi, non vero generalis vt omnes. nu. 40.

41 Citatio si extra ciuitatem fiat in ea causa est inferenda, imo & in ea causa iurisdictioem iudicis citantis concludens inferenda est, alias non tenetur citatus comparere. nu. 41.

42 Citatio facta preter styli & moras solutum nullum est. num. 42.

43 Per solo el pedimento de las partes, vno enim potest aliter fieri citatio, nisi pariter petitio audiri, secundum Matth. Afflicti in confutatio. lib. rubric. nu. 1. & Hippol. in l. de vnoquoque. nu. 3. ff. de re iud. & altera facta citatio nihil valet, secundum eundem, & probat ex lege, ad peremptorios de iudic. & ex c. 1. extra de iudic. sup. in d. c. de iudicij. nu. 4. vbi limitat aliquibus modis, vt promittit, tam ad partis petitionem citationem factam, eo ipso quod in processu appareat citatis esse paratem secundum Casian. in confutatio. Burgund. tit. de iustis. c. 6. fol. 62. num. 67. & ibi ponit tres casus vbi valet citatio facta per non petentem.

44 Ibi, portero, progero, ni te placido. Ecce quomodo diuersi non plures nuntius hic petit nuncupatur, & in id officium reputatur, idemque iure ciuili reperimus dictum aliquando nuntius hic vocatur executor, vt in l. final. C. de iudicij. & l. final. C. de sportul. & aliqui apertur vt in c. tuade homicid. C. de apparitoribus. lib. 1. & aliqui officialis, vt in authenticis de defensoribus ciuitatum. & ex officio. & in text. hic, ibi, ni orro officiali, aliqui nuntius cap. prudentia de officio deleg. aliquo Celarini, & Catholici. l. penultima, & fin. C. de bonis propositis, aliquo de ministris, cap. si homicidij, & cap. ministri trigemini in materia, questione, culpa, ali quilibet. & l. 3. ff. de quodam tradit Casianus in confutatio. Burgund. tit. de iustis. rubric. c. 6. numer. 1. text. hic ibi, portero, Speculator in a. partit. de citatio. & sequitur, c. sermo ne vero nostro Hispano vocatur, andador, empador, executor, homine de iustitia, curfor in las cancellerias, portero en las Audiencias Ecclesiasticas, nuncio, hosque apparitores proprios debet habere Curia & debent esse iurati in principio officij, & quod realiter facient officium citationis, & relationis, secundum Matth. Afflicti in confutatio. Burgund. lib. rubric. nu. 4. ff. de iustis, siue vno, siue alio nomine nuncupatur, debent esse liberi non ferui, qui officium eorum publicum est, vt patet ex text. nostro, quod quidem officium publicum & per forum expediri

men

non potest. l. in his officiis. ff. de regulis iuris, ex quo inferatur citatio iudicis mittentes feruos suos ad citandum aliquem, quod non valet talis citatio, nec exinde potest ad capturam procedi, necque ad executionem condemnationis, & si per eum hunc citatus citationi non comparuit, Officialique i. ibi vbi viget consuetudo, prout hic Placentia per consiliorum ciuitatis eliguntur, vel per aliquem ex ipsius consiliorum rectorum, cum electio hanc committitur, & cellane hac consuetudine per curiam, aut per iudicem ordinarij eliguntur, secundum Joannem Anton. de Sando. Georgij. in ap. cum parati, 6. numer. 3. cum duobus sequentibus de appellatio. vbi numerus inquit, quod nisi eligatur, sicut consuevit et eligi, non possunt citare neque ad citandum, si licet commissio etiam per iudicem data, idemque officialis talis executor vocatur, quia est persona publica citans, & officialis, per quem licet executio, & ipsius cause preparatio iubente iudice expediri. l. ex quid iuncta glossa. C. de ac. catio. cap. cum parati de appellatio. exequitur enim lites, & causas preparat, & facit partes in iudicio comparere, & telleg. cogit vt ad iurandum & declarandum compareat, & reliqua facit, quod causam expediri proficuit & necessaria sunt vique ad eum iudicem, ante penult. & l. fin. C. de iudicij. l. 1. C. de sportul. athen. de iudicij. l. 3. qui, & inde virgam deferre possunt & solent in loco vbi praesent, non vero extra, secundum Rebuffum in dicto. nostro consilio, Fran. tit. de citation. artic. 1. glossa prima numero fina. & per citationem eorum interruptum preceptum, licet hoc simplex libelli oblatio non faciat, vt per Dom. Antonium Menesium late in h. aquam, numero. 7. cum pluribus sequentibus. C. de apparitoribus & equi, & exequatur cum de feruoribus vbi antiquus est, vt patet ex Rebuff. consilio. Fran. tit. de citatione in interpretatione. num. 84.

45 Ibi, quicquid ergo de emper, alij ergo, quam officiali publico & libero citari committi non debet & neque iuberi quod citetur, vt videtur text. item probant. l. 1. tit. 7. part. 1. ibi, per omnes conuictos, & ibi glossa vult. & tradit Bart. relatus per Casianum, vbi supra, numero. 5. & ibi, numero. 2. quare quicquid eret hunc nuncios & numer. 3. qui possint ad hoc eligi? Ne-

moque alique apparere & legitimum modo citandi est, secundum Rebuffum. 1. 10. de citatione de citatione in praefatione numero 3. alias secundum eundem ibi. nu. 66. iuste appellandi causa nuncios & vtriusque ibi probetur, neque valet citatio, & hanc est communis obseruancia regulariter, & per nuncios solitos, & iuratos & feruientes curiarum citationes hanc fiant, secundum Mart. in tract. de citatione. num. 42. & 43. pag. 161. in paruis, licet secundum eundem ibi. 44. possint iudex veli alium quem velit ad hoc eligere, & committere citationem, quomodo quod plus est asserit, scilicet, quod ipsi parati & potest iudex committere vt aduerarius ciet, sicut & potest publicum capiendi possessionem per bere propria auctoritate, illum executionem in sua causa constitutum, quod & videtur tenere glossa. miles. 3. qui iudicari debet miles ff. de iudicatu. iuncto text. ibi, de vultu Bart. in l. fina. 3. Iulianus numer. 2. ff. de damno infecto, & Salicet. in l. 1. ff. de propositis numero. 3. C. quomodo & quando index. latini. l. ult. polid. numero. 14. ff. de acquirend. possessione. vbi numero. 19. in omnes tenore inquit, & in 3. quadrag. numero. 3. instituta de actionibus, & Socinus relatus per Hippolytum in l. de vnoquoque numero. 38. ff. de iudi. & fac commensum tellatur epimone & in l. non est singulari. 6. ff. de reg. iur. relatus per Clarum, in lib. 5. selectarum sent. 5. in qua 38. verbi. pen. quod potest capere persone committi parati, obsequio, demum non requiritur causa cognita, & lat fine ar. & relatiua, ipse tamen Clarus consili iudicibus, vt ab his commisionibus abstinere, ne scan dala succedat, ergo hic in cum inbus, vt offendens capitur hic in cum inbus, in quo, in ciuilibus fortiori ratione creditur committi potest citatio, id tamen creditur ille factus nuncios probet, & ostendat commissionem citationis per scriptura, secundum Angel. in l. vt periculum. num. 41. C. de anna exequi. in l. vt periculum. num. 1. ff. de rebus fugit. tenet etiam Franc. Cur. in l. iuberi cauere nu. 11. ff. de iur. om. iur. non neque nuncio publico alique literis creditur, vt in glossa, sequente dicemus, & ideo parati citanti sine literis non est creditum, secundum Drappo. in c. cum parati. nu. 29. extra de appella. Reperio tamen quod Specul. in tit. de citatione. 3. sequitur. n. 2.



8. tenet contrarium & verius esse dicit, imo quod parti committi citatio non possit, cum forte non citatus aduersarius, & dicitur et citasse, vel passus ad eum non crederet, vel quoniam & ex inter eos occallo praeberetur, & hanc Spec. opinio per textum nostrum videri approbata, cum per aliam quam per publicum nuncium fieri citatio non permittit, aliter enim non valent tanquam fidei contra legis formam & ordinem & morem solutum, quo casu non valent neq. citatus non comparere potest dici contumax, secundum Bo. dec. 137. in fi. & Dida. Per. hic. col. 81. q. 1. & probatur etiam hanc Spec. opinio. ex tex. in l. 1. tit. 7. p. 3. lib. 1. *o por sus omes conocidos q son fidalamente pñitos para esto*, quod adeo ibi glo. noua verbo. *O por*, verū dicit quod neq. vnus iudex posset & committere nuncio aliterius iudicis quod aliquem citaret, cum ipse illum ad citandum deputari non habeat, sed iudex ille alius, & voluit Rebuff. vbi sup. in art. 1. glo. m. 4. & laff. in d. 9. quadrupli. num. 11. in d. de acti. & hoc vii video & practici, nisi in casu in quo par citanda est persona, quae solet esse in capto & cremo, & casus est par valoris, & petens papper, tunc enim ipse met. parti solet committi citatio cum literis citatoris in scriptis latas, & coram testibus debetue earum notificatio fieri per parrem ipsi literis demonstratis & lectis: & tres calas vbi parti potest preberi commissio citandi ponit Rebuff. in d. 3. tom. consil. Fran. tit. de citat. in praefatione, n. 77. cum 3. sequē. aliter enim parti non est credendum nisi literas ostendat, vt per Rebuff. ibi. nu. 86. cum. seq. Delegatus tamen principis, non tenetur citare per nuncios, sed potest cum mittere: cui voluerit citationem, secundum tex. in c. pallorali. §. item cum totum, vbi Abb. n. 3. de offi. del. non tamen potest per vocem praecis de legatus citare secundum Rebuff. vbi inu. nu. 75. quod tamen nunciam vidi, sed potius contrariū, ad vocem enim praecis citantur delinquentes absentes, & praesentes etiam debitores ciuiles alij, & in delegato principis hoc esse, secus tamen esset si ab inferiore, secundum communes doctrinas relatas per Oros. in l. n. 3. cum seq. col. 35. ff. de iur. om. iud. Est tamen notandum quod per tabellionem causae potest optime notificari citatio, quia & ipse officialis publicus censetur ad citationum harum notificationes facien-

das prout tenet Specul. relatus per Praepo. dist. capitulo cum parati numero. 27. extra de appell. & Rebuff. vbi supra dict. 31. mo. titulo. de citatione, in praefatione numero. 70. vbi a numero. 3. vbi ad. 80. inclusive de iust. clat. & ideo & tex. nos. iter. cum de nuncijs loquitur & de tabellione etiam mentionem facit, ibi, *nuncio eficiamus ut portor*: Solet tamen in propositione dubitari, num tali nuncio & apparitori citanti aliquem credendum sit: & in hoc diffinitione proceditur, scilicet, quod aut agitur, an tali nuncio & apparitori citandi debeat par citata credere & dicendum est quod si est publicus & talis per quem citationes possunt & solent fieri, soli eius verbo credendum est, etiam abque literis iudicis, secundum glo. per textum in capitulo. prudentiam de offi. del. quae & alias similes ad hoc allegat. Maran. in practica vbi supra numero. 45. & hoc in loco & iustificatio vbi apparitor perit officium, non vero extra secundum Rebuff. vbi supra articulo primo glo. secunda numero. 3. & sic de consuetudine creditur nuncio publico, etiam de commissione quā ad citandum habet, secundum Rolandum consilio. 94. numero. 14. vol. 2. imo & tunc & circa alia creditur tali nuncio, puta quia die parsem citandi & in quo loco, vt in sequenti membro patebit, & de ijs debet ipse nuncio referre, vt sciatur an in loco ordinis citationem fecerit secundum Bald. relatu. & secutum per Praeposit. in c. cum parati numero. 1. de appell. quod tamen de loco verum intelligitur si de hoc interogatur nuncios, non alia, quia tunc sufficit dicere, quod citatus fuit in quo regitur quod in loco, tenetur id declarare & si credendum est, & praefertim creditur si talis nuncius portat publicae signa, quae tales nuncios & apparitores debere & portare solent, puta vnum aliquem grossum cum sigillo in fine eius appposito, prout hic Placentie portat, & in alijs partibus, secundum Maran. vbi supra numero. 43. & Rebuff. dist. de citatione articulo. 1. glo. 1. numero. 5. & debere portare insignia aliqua vt cognoscatur afferit Bart. in l. prohibi. num. C. de iure fisci. lib. 10. relatus per laff. in §. quadrupli. numer. ac. in d. de action. & Affiliis in consilio. Sicil. lib. 1. rubri. 56. numero. 6. in princ. rubr. videtur enim aliter priuatus quidam sine signo, & ideo ei resisti posset, secundum laffon. vbi supra. & Pu-

& Poterunt infra allegandum, & per sigilla hanc & similis cognoscitur, vt eundem Poterunt de iudicati verbo nuncijs. cas. m. fol. 8. in parati: & hoc est primum diffinitionis membrum, quod sex modis firmat Praeposit. in c. cum parati. nu. 18. cum 3. sequenti libris de appella. Aut vero & secundo agitur numquid facta citatio credendum sit nuncijs relatione de iur. in partem citasse, & in hoc de iudicati, est iure communis, quod credendum esse ci quatenus tangit eius officium, non autem credetur si iudex commissionem habere nisi eam ostendat, prout communem testatur Alciatus, de praesumptio. regu. 3. prae. sumpt. 14. num. 9. quem refert Villalobos in exarumille op. cum lib. 2. N. numero. 65. & communem testatur Niconicus relatus per Didacum Perez. hic. colu. 817. in princ. & hoc verius & receptius est, secundum Orosium super ff. de reg. iur. 4. numero. 51. & iterum in d. 3. cura carnis. num. 6. col. 374. in princ. ff. de offic. priet. vbi. de quo late agit Trinquellus de viroque retractu titulo. 1. §. 8. in glo. 9. per totam, & Menoch. de arbitra. iudi. lib. 2. centuria. 2. casu. 112. numero. 1. cum sequenti: & tunc etiam vt superiori membro dixi, quod huius adaptari debet, creditur etiam de alijs citationem concernentibus, scilicet, quia dicit & quo loco citatio facta sit, & an in persona, vel domo, imo & secundum Deci. in cap. cum parati numero. 1. de appellatione, creditur nuncio dicenti quicquid misit in possessionem, prout est in commissione fuerat mandat, vt mitteretur creditur itidem nuncio hanc afferenti bona, quorum praestitit possessionem esse illius, cuius esse ipse in relatione afferit, quod dictum laudat, & extollit Alex. relatus per Decium vbi supra, vbi & ipse inquit quamlibet negatum probari posset per discussionem & relationem nuncio, puta si refert bonum non adesse nobilia, vel non inuenisse citatum in domo, neque in populo, de quibus & per Alciat. in tra. de praesumpt. reg. 3. prae. sumpt. 14. numero. 4. & 5. & qualiter nuncius tenetur facere mentionem, & relationem citationis, vide per Rebuff. vbi supra art. 1. glo. 5. & relatio ipsa est de substantia iudicii, secundum Praeposit. in cap. cum parati. numero. 3. extra de appell. vbi cum. 4. numeri sequenti. Limitat hoc quatuor modis, quae tamen temperanda sunt vt procedunt quotiescunque par-

ipia citata non negaret citationem, scilicet vero si negaret, & diceret non fuisse citationem, nam tunc licet Dec. et Alciat. relati per Oros. in l. solent. 3. vbi dicuntur, m. 1. rubri. 5. colu. 416. in fin. ff. de offic. pro. conf. & per Villalobos, in d. litera. N. nu. 64. dicant communem esse opinionem, quod tunc nuncio ipse resistat et de citasse, & non parti citanti credendum sit, nisi nuncio vilissimus esse, prout esse potest vilissimus, quique, secundum Bar. in extra. ad. de reprimen. verbo iuriam, cum dimo & pñt nuncijs viles reputantur, secundum Bar. vbi supra numero. 43. pagina. 365. in parati. & Rebuff. vbi supra articulo 1. glo. 1. numero. 1. & citatus esse persona honorata, tunc citato credetur, alij vero non communem testatur secundum Orosium dist. numero. 33. colu. 426. in fine, quod plures. arbitrio iudicis relinquit, cui credetur: iure tamen nostro regio nodus hic solutus est, ex l. 1. rubri. 7. part. 3. scilicet, quod si pars neget citationem, non creditur nuncio dicenti et citasse, nisi duobus testibus: probet citationem esse factam & hoc si talis nuncius sit tribunal inferiorum, nam parte negante debet fieri probatio, quod legitimas citationes praestulerunt, secundum Frederic. de Senis, consil. ho. 165. secundum per Abba. consil. 44. numero. 2. volum. 3. idemque in fine regno vbi alterit Matrh. Alfiat. in consil. Sicil. lib. 1. rubri. 95. numero. 5. quantumquid Dico Pap. & decr. 557. aliter aliat, vt in curia delphinali propter iuramentum a nuncio praestitum si vero sit nuncius curiae, huius de offi. abs. quo teste creditur, secundum Orosium vbi supra, num. 3. colu. 430. & Didac. Perez. hic colu. 237. verum etiam hoc iudicet, quia debet intelligi, scilicet, cum negatur citatio, aliter enim male loqueretur, si de eodem modo intelligi. I. hyl. illi allegantur per Orosium dist. colu. 50. numero. 1. litera. I. probantem soli nuncio regi credi, nam debet intelligi, & adhiberi tamen, nam teste citationis deponente si per citatum negetur citatio, & si illa lex declaranda est ex d. 1. paritatem, cum in d. hyl. si non disponatur quomodo negatur citatio, debet generaliter disponitur nuncio credit, ideo per lepes speciales debet declarari, & tunc probata citatione pars eam negas ponenda est pena. I. 8. titulo. 7. part. 3. & nuncius itidem si fallum dixit punietur, secundum quod inquit Rebuff. vbi supra articulo.

articul. §. glo. 1. n. 5. & 6. & Cassianus in consuetud. Burgund. tit. de iudiciis. §. 6. fol. 7. n. 6. Et testis non debent esse alij apparitores, quia unus pro altero falsum deponere possit, nam vt adagio dicitur Multi in iurto se scabant, secundum Rebuffi in dict. tit. de citatio. artic. 1. glo. numero. 3. debent esse testes idonei. Et quid si nūc  
 13 cius fecit relationem quādam in scriptis et postmodum vero attestatur, quod illam falso fecit an sit postmodum illi iudicium, quod sit falsa tradit opinio Cassianus vbi supra in d. §. 1. in verbo de Leurs aperte. fol. 77. Et an credendum sit nuncio referenti partem et citatam dixisse nolle venire de per dictos DD. maxime per Præpositi in dict. cap. cum parati. num. 4. cum sequi. extra de appellat. & Caballion in tract. de euiditionibus. §. 3. numero. 101. Est etiam aduertendum, quod debet nuncius referre se citasse specialiter, declarando modum ab eo seruatum in citatione, videlicet ad quid citatur pars, & an in persona, vel in domo, & qua die, secundum DD. allegatos per Didacum Puteum, hic cola. 82. quæst. 24. debetque de eius relatione & commissione apparere in actis, quia est de processu  
 15 & ideo in die festo si non potest fieri relatio hæc, secundum Marant. in practico de citatione. num. 14. & 16. pag. 364. adeo vt secundum eum ibi si non reperitur relatio hæc scripta in processu non valet citatio, neque sententia, neque continuatio citatio reputatur, & propterea iple ipse ibidem num. 55 quod si index primo  
 16 pronuntiat contra et contumacem, & postea recepit nuncij relationem, sententia & processus sunt a nulla, poterit tamen secundum eum ibi. numero. 57. relatio hæc fieri soli notario, actorum abique iudicis presentia: verum tamen est, quod relatio  
 17 hæc si scriberetur in processu, esset verò deperdita, & rebus probaretur hoc, sufficeret, & sic cum commissio perditā esset, sufficeret enim rebus probare. secundum Puteum de syndicato, verbo nuncius cap. 1. num. 1. in medio, & Præpositi in dict. cap. cum parati. num. 28. de appella. vbi & qualiter enim relatio per nuncium facienda sit ne acta corruat. probat & tradit late a numero. 11. cum 4. sequen. licet hæc hodie non fore iudices inquirere, (prout & nos videmus non inquiri) allerit Rebuffi dict. tit. de citatione artic. 1. glo. numero. 25. & de ijs late tractat. Hippol. Pater. n. 46.

vique ad 61. fide quæstio. Nuncio tamen dictis & citato iniuratum vel verbatum  
 18 non est credendum, vt inquit Afflic. lib. 1. consil. Sicilicet. §. 6. num. 2. in fine & Menoch. de arbit. iudicium. lib. 1. centur. 2. cap. 12. numero. 15. cum sequen. & hanc veriorē relationem opinionem Alciat. de præsumptio regul. 3. præsumptio. 4. num. 6. nisi secundum eum ibi consergent aliquæ bonæ coniecturæ pro dicto nuncio, quæ vel possit iudex illi vitam suam addicere, quod sufficeret ad torturam, aliter enim soli nuncio in hoc non credetur, quia est extra omnes officij sui, & inimicus citati propter iniuriam, & est causa sua propria, ideo per testes alios probandum est, secundum Præpositum in dict. cap. cum parati, nem. 43. de appella. in eo & in delictis non leuibis non creditur et nuncio posito ad denunciam malicia affertenti le aliquos vidisse ritate & delinquere nisi probe; sed si delicta hæc leuia essent, puta fividi ludetis, si arma portantes denuntiat, tunc et credendum est, secundum Puteum, de syndicato, verbo nuncius. cap. 3. numero. 3. folio 341. & Orosium in dict. 3. vbi decretum, col. 14. in principio, vbi dicit tunc probationem in contrarium admittit. Ex quo ipse Orosius infert dispositum esse in nostro regio factu alij allectioni credendum et de damnationi in veniet, frumetis & sylvis, licet contrarium tunc probari possit per denuntiantem, secundum eum ibi. hanc communem asserentem opinionem: verum tamen credendum quod si propter ludum, vel de latrocinio armorum grauis esset denunciatio, non impoñenda, tunc non credetur, etiam de ijs ibi nuncio, vel etiam si leuis esset prima poena, que ad futura poenam augetur, præsertim si pars poenæ et applicanda fuerit, prout considerat Puteus, vbi supra. d. verbo nuncius cap. 1. num. 1. folio 339. fide si leuis esset poena, neque talis, quæ futura respiceret, tunc credetur ei, secundum Puteum ibi cap. 1. num. 1. in principio. folio 38. secundum quæ debet intelligi, quæ ipse nuncio dixit. cap. 1. vbi nuncius, & quid si plures nuncij sint dicentes etiam taliter, tradit Alciat. vbi supra. numero. 7. & Paris. d. cap. 1. num. 1. & de ijs vide late Casan. vbi supra. n. 1. & de iudiciis. 4. 7. lamede. numero. 5. cum sequen. pluribus fol. 76. cum sequen. in antiquis & an nuncio si impediens esset possit suam commissionem alij committere, tradit Præpositi in d.

in d. cap. cum parati, numero 3. vbi inquit quod sic, dum tamen alij nuncio publico committatur, de quo pro nunc dubio nisi id fiat de licentia iudicis, & vide Balceprimi in cap. cum dilecti, de dolo & cont. Et contra offendentem nuncij nuncio et vel eius literas lucrantem, vide Bal. in cap. ex literis in fine, de offi. dele. quem et refert gloss. fin. in l. si fiscal. 1. part. 2. vbi & quid de offendente vicem regem vel vicarium episcopi. Post hæc autem scripta notoria ita tempore vidi Mincha. Contrauersarium vbi frequen. lib. 3. c. 24. de ijs differentem.  
 19 *ibi. fin. que primeramente se fize expressamente mandado, citare enim quis non potest realiter et neque verbaliter nisi ad hoc habeat expressum mandatum iudicis & superioris, ex tex. in l. neminem. C. de exhib. rel. in authen. de quælibet. §. si vero aliqui, quæ iura ad hoc allegat Puteus, de syndicato, verbo nuncius cap. 1. in princ. fol. 38. & Rolan. Valle. consil. 44. num. 9. vol. 3. tex. est etiam expressus pro hoc, & ibi gloss. Mandata dicta iura allegat. in l. 7. tit. 9. part. 1. §. quarto, & plures relati per Duacius, in regul. 97. & per Marant. in practico de citatione numero. 51. pag. 369. & iterum pag. 369. numero. 62. de citatione reali tractat. & num. 6. reddit ad verba leum, de quibus per supra dictos DD. & per Lass. optimè. in §. 4. quadiupli numero. 1. in l. de actio. vbi num. 34. tradit qualiter puniatur nuncius citans verbaliter & realiter abique iudicis commissione, & num. 15. & 16. alia de ijs prosequitur, neque sufficit vna generalis commissio et citandum, sed oportet habere per consilios & singulis, quibus exequere per consilios res commissiones, secundum Bart. & alios relatos per Casan. in consuet. Burgund. tit. de iudiciis. §. 6. fol. 66. num. 1. vbi per totum illius. §. plura de citationibus, & de nuncijs annexis, & ibid. in eodem num. 61. & 64. inquit in ciuibus præsumi commissionem & mandatum eo ipso, quod nuncius publicus est licet rarius dicat esse de commissione constare, nam & non præsumi inquit Præpositi in d. cap. cum parati num. 13. de appellat. de quo per Roman. consil. 497. & communem testatur Aretin. consil. 13. & Felin. c. 4. quoniam. col. 5. de probati. & additio Oétavian. Vtrijq. in practi. Chancel. Apostoli. lib. 4. c. 2. n. 13. quod communem ampliat & limitat. Ripa. in c.*

1. col. 4. extra de iudic. Et adeo vera hæc sunt, quod quæ alter alio saltem in criminalibus, nullius est momenti, prout & communem testatur Villalobos in eo rationem cum op. l. iura. C. numero. 81. & pro magis in l. 7. titulo 23. infra iusto libris. & specialis debet esse hæc commissio, neque generalis, vt dixi sufficere secundum Didacum Perez vbi supra, de quibus, & per Ripam vbi supra. num. 85. cum 4. sequen. & Matth. Afflic. lib. 1. consil. Sicilicet. 96. num. 49. neque nuncio sine citari citari credendum est, secundum tex. in l. prohibuit. C. de iure sibi. lib. 10. text. in l. 1. C. de mandat. princ. quibus add. Platā in l. probatorias numero. 4. C. de iur. offi. lib. 12. & Felin. in cap. cuni in iure numero. 6. de offi. delega. & intelligit non solum ad realem citationem specialem sed etiam ad realem citationem requirit, fere & ad verba leum, tantum, prout communem testatur Ripa, vbi supra. n. 86. & satis ex text. nostro probatur, licet nuncius aliquotum opinione, vt iam diximus, de consuetudine sufficere generalis commissio, ita quod eo ipso quod quis electus esset in nuncium publicum, cen. ratur edita & concessa licentia citandi saltem verbaliter cum opus fuerit, & ideo secundum Marantam vbi supra, pag. 464. numero. 3. & lat. in §. quadiupli, num. 44. in l. de actio. in ciuibus nuncijs & cureses in ad preuentionem tantum partis citare possunt, abique iudicis speciali commissione, & licet videmus quod distinetur in ciuibus, vt inquit Rebuffi, distinetur de citatione artic. 2. glo. 4. numero. 9. & Ripa dicto num. 86. & Clarus lib. 7. l. ceterum §. fin. quæst. 11. num. 4. & consuetudine obtinente inquit Rolan. consil. 1. verbo. 20. & 21. lib. 4. dum tamen ad talem verba leum citationem in ciuibus faciendam, parua aut nulla causæ cognitio requiratur, vt inquit Roland. vbi supra, et Præpositi in dict. cap. cum parati. num. 75. & melius omnium per conclusiones declarat Aretinus in dict. cap. 1. de iudicijs fin. notab. & hoc verum est, si citationes hæc faciendæ sunt intra ciuitatem & locum iudicij, non vero si extra illam, quoniam tunc quantumvis, quæ citandi essent de iurisdictione loci illius, non possent nuncius abique speciali commissione iudicis exire ad citandum & citare, secundum Rebuffum vbi supra, distinetur de citatione, in praefatione. num. 67. & in artic. 1. glo. 4. num. fin. & glo. 2. numero. 1. debet

debeque, cum commissio requiritur, de tali commissione in actis apparere & in processu constare, neque credendum est nuncio dicenti se eam habere, quoniam secundum Marantam, ubi supra, pagina. 364. numero. 52. de consuetudine toleretur in quampluribus locis, vt quando sunt nuncij publici & generales credatur eorum relationibus; quod citauerunt de commissione iudicis licet ex actis hoc non appareat, et hæc consuetudo sufficit, secundum Præpositum in d. e. cum parati. numero. 23. Præsertim si partes non contradicunt, neque negant fecitatis, quia tunc cum veritas sit attendenda iudicis apibus iuris ex l. 9. tit. 17. infra eo. credetur nuncij iuris, & talis consuetudo est obseruanda, quemadmodum de consuetudine creditur iudicis scribentis examinatione testium, vel alii causæ articulum, & dicenti sibi fuisse commissum, secundum Rebuff. in dict. tit. de citatione art. 4. gloss. 1. n. 4. pag. 82. licet secundum eum ibi communis sit in contrarium, & contra hæc consuetudinem plurimum obstat lex nostra, quæ specialiter requirit iudicis commissionem, & contra quam nulla consuetudo valere deberet, vt diximus in l. 1. tit. 1. lib. 2. supra, & quia citare iurisdictionis est: ex text. in Clem. pastoralis, de re iud. & cap. Romana, secus trahentes, de foro compet. in l. 1. & per alium, quam per iudicem eum, quæ iurisdictionis sunt, exerceri non possunt, ita quod quando ante in ciuibilibus dubium esset, nuncij specialis commissio ad citandum requireretur, sicut in criminalibus, vt apparet ex dictis per Clarum in dict. §. si quisq. 1. versicul. vnum autem, ex lege vepo non ulla nullus locus dubitandi relinquatur, sed potius clarum est iam in ciuibilibus, sicut in criminalibus requiri specialem commissionem ad citandum reiecta distinctione illa causa cognitionis, prout tenebat Roman. consil. 497. n. 8. & aliter citatio facta nulla sit, neque citatus comparere teneatur ex l. fin. C. de exhib. reis, & in hac glo. d. eum remanet, & tenet Hippo. in l. de vno quoque numero. 115. ff. de iudi. & sic vnum de principalibus requisitis citationis ex text. nostro est, quod de special. commissione iudicis fiat, neque consuetudo, vlla aliquid operetur contra legem nostram dispositionem quod est optimū & singulare vt scias hoc tempore allegare, quicquid verum nihil profuturum in locis vbi dicitur consuetudines

seruatur, iudices enim ius consuetudinibus inherere, sicutque commissum asserunt eo ipso quod in publicis nunciis sunt electi, sic declarandum legem nostram asserunt, vt ius consuetudinibus consulant et prouident, imo potius voluntatis, in casu tamen in quo dicitur consuetudines seruatur, tunc essent seruandæ quotiescumque, vt diximus supra hac glossa, ad citationem illam veralem faciendum nulla causæ cognitio requireretur, quia tunc cum sit simpliciter citatio, puta ad eum parandum, nulla, est necessaria specialis commissio iudicis, sed generalis illa citandi nuncio publico data sufficeret, vt fieri posset tunc citatio illa, vt inquit Hippo. in dict. l. de vno quoque numero. 115. ff. de re iud. et Bonifacius, in sua peregrina. legum paritatem vbi citatio, quæ illa. gloss. 1. incipiente, vnu tamen, et quam plures ad hoc refert Duennas dicta reg. 97. l. im. a. et tradit Ias. in §. quadrupli numero. 4. et. 15. in fit. de actione, & additio Alciati in d. Reg. 3. præsumpti. 14. numero. 8. pag. 269. in paruis. ex Bal. in l. si quando. quærit. in C. de testibus sic concilians opinioniones, & sic etiam posset limitari lex nostra saltem vt dicta consuetudo saluetur, secundum quam conciliationis vice videatur & præstetur in hac Placeant citari, intra ciuitatem ipsam non vero extra illius modis limitare poteris prædicta ex dictis per Duennas et Ripa, vbi supra. Ex quo inquit Innocens. in cap. quoniam contra, versu. citatur, ex de probato. quod si de relatione nuncij publici appareat, sufficit, licet de commissione non cõstet, quem refert additio. Bart. in l. catheter. §. 1. in additione final. l. Cornel. de falsis vbi inquit qualiter puniatur nuncius curie aliqui citans sine mandato. Et ad ad commissionem hanc concedendam in casu vbi requiritur debeat iudex cum concedens per tri bunali tunc sedere, vide per Præpositum in d. cap. cum parati numero. 27. de appellatione. Sed an fin actus appareat de citatione & relatione nuncij asserenti se citasse præsumitur quod præcessit commissio iudicis citandi, tradit Hippo. vbi supra n. 118. ob id dictis patet q. non, cum etiam in actis debeat de commissione constare, neque nuncio ipsi asserenti eam habuisse credendum fit, prout ante dictum remanet, vbi ex Alciato & alijs hanc diximus communem opinionem; procederet tamē in casu in quo per partem aduerfam de defectu

defectu commissionis opponeretur, secus, vero si de tali defectu non opponatur, quia tunc iudicet h. de relatione nuncij in processu constaret, vt inquit Innocens. vbi supra qui sic est intelligendum, ne dicte cõmunio opinionis contrarietur item nota quod vbi iurimariæ est et procedendum, prout in executis proceditur, tunc defectus commissionis non vitiat processum secundum Roman. consil. 498. lectum per Deci. consil. 449. numero. 3. & cum per l. h. tit. 17. infra eo. licet secundum veritatem, & sic summarie lit. procedendum, etiam si hodie commissio citandi in processu dehectet nihil obstat, & sic multo citius de commissione non citatur, quod est nouum ad dictam. l. fin. Vltimum nota quod commissio citandi vel mittendi in possessionem nuncio facta, non spirat morte iudicis, eam concedenti, secundum Oroscio. l. per. ff. ver. col. 166. n. 5. communis secundum Couar. in practis quæst. cap. 11. n. 2.

Ibi, fuera del lugar, intra territorium tamen iudicis iubetur citare intelligi verba hæc, extra territorium enire non potest qui aliam citari facere, ex text. & eius materia, in l. h. ff. de iur. om. iud. & ex l. 7. tit. 4. par. 3. & l. 9. tit. 9. par. 1. vbi & probatur quod subditus extra territorium episcopi excommunicatus existens non potest excommunicari per episcopum intra territorium suum existentem, quod adeo videri dicit Abba. relatum per Marcum Antonium, in suis institutionibus cap. nonicis, tit. de off. leg. col. pen. in medio quod neque ab excommunicatione illata legatus absolueret poterit, etiam de ipsos ubi iudicis vbi ille excommunicatus absolueretur viuit, neque inde potest quæri eius subditi delinquentem, & propter delictum relegandum ultra territorium si suum exulare & relegare, secundum Bal. in l. excommunicatum numero. 126. C. de executione iudi. Barto. in l. relegatori & ibi Bal. sive inter. & releg. & facit optima l. 5. & pen. tit. par. 7. vbi probatur alii quæ regem a toto regno relegare non posse, & ibi glossa. 1. inferit quod neque iudicis curie poterant iungi in casibus a iure permisis. Nunquid tamen licet verum est iudicem extra territorium suum exercere iurisdictionem non posse, etiam iudex, vt neque quæ verbaliter & aliquem gratiam subditi suum extra territorium existentem citari,

iubere possit, quæ quidem quæ sit ita diffinitio redditur, quod omnes asserunt, noua decisione Imperatoris egeret, & committeretur in ea res casus distinguantur vt procedamus resoluatur, prout alii & non illis processerunt, scilicet, quod aut iudex de causa cognoscens requirit iudicem territorij qui citandus habiat, vt eum citari faciat & ceter per nuncios & cursores suos, vel tabelliones territorij iudicis requisiti, & hoc optime fieri potest ex l. 1. §. 1. ff. de requir. reis, & ita Mediolani fieri aliter Clarus lib. 5. selectarum sent. 4. fin. quæst. 31. numero. 19. quemadmodum de re in alieno existente territorio tractetur, executione in re licet facienda, debet fieri per nuncium illius territorij vbi res sita est & hoc mandato iudicis ipsius territorij, cum literis requisitorij iudicis de causa re illius cognoscens, ex text. in l. 4. Duo P. 3. sententiam Romæ ff. de re iud. tradit Couar. in pract. cap. 10. n. 2. cum sequen. & Anton. Gom. cap. 3. cap. 9. n. 4. & Suarez l. post rem. 8. quæst. incipit. circa iudicem pag. 350. n. 1. & Oroscius in l. cum quæzda puella, col. 195. ff. de iur. om. iud. & hæc est cõcoris & vera opinio, secundum eum, Oroscio. in l. fin. col. 598. n. 9. ff. de iur. qual. & tenet Rebuff. 1. tom. consil. final. de literis obli. artic. 3. glo. 3. numero. 8. & de hoc primo membro nuncij dubium. Aut vero in iure de causa cognoscens capere vult subditi suum extra territorium nuncij existentem, & hoc neque si licet & si non cum literis requisitorij, ex text. in l. quis sit fugitiuus, §. de Cellis. verbo adduci. ff. de iud. edicto. & si de defectu capiatu ar. te omnia relaxandos et locū in capto su. et in pristinum statum, quia spoliatus naturali libertate, secundum Anto. Gom. d. cit. cap. 9. n. 4. tom. 3. variazum, in eo neque tunc duci potest ligatus ad locū vbi captus fuit, sed liber, ita quod possit fugere si velit & se defendere, debet relinquere, secundum Hippo. in pract. §. aggredior num. 3. & §. attingam. num. 15. & diximus in l. 1. titulo. 2. lib. 1. supra. & qualiter puniatur iudex in alieno iudicans territorio vide per Aulicæ cap. 1. practicum glo. 1. numero. 6. fol. 10. & l. 7. tit. 4. par. 3. & in hoc nihil est dubitandum. Aut vero & tertio iudex vult subditi suum in alieno territorio existentem verbo tantum citare, mittendo ad hoc apparitorum, & cursores suum vt eum citet & in hoc an fieri possit pedit difficultates,



[illegible]

vinumque incipit & domini, si iurisdictionem territoriorum diuisa est & determinata per fe, videmus enim, vbi in pro-  
fumo inquit Kelus, in a. i. m. conf. i. t. de  
hæresis requiritur, in principio, iurisdic-  
tiones cuiuslibet magistratus in sua provin-  
cia assignatas, & non dicitur iam vna  
provincia, quantum vnus habeat domi-  
nium, distincte enim sunt provincie per prelia-  
tus, secundum Alfiaticum in consil. Sicili-  
l. rub. v. n. m. c. & 7. ita quod ut inquit  
Vergilius, diuisum imperium cum Ioue  
Cæsar habet, cumque iurisdictiones & ter-  
ritoria distincta sunt, distincta debet  
esse actio, quo iurisdictionis per patet  
ex clem. pallio, l. 1. c. 1. & c. 1. de con-  
tra. l. 1. c. 1. de iur. comp. l. 1. c. 1. de  
iur. iurisdictionis, territoria vt iurisdictiones  
sunt generalia, sicut enim domini regum  
de iure gentium l. 1. diff. c. 1. diff. ca-  
p. 1. vbi gentiū lex hoc iure si de iur.  
& iure ita & iurisdictiones per regna prin-  
cipatus & provincias sunt distinctæ, iurisdic-  
tione regibus, ducibus, vbi magistratibus fu-  
erit in ministeria illius deputate per quos  
iura reguntur vt. si de origi. iur. l. 1. secunda  
§ post originem, cum sequent illius re-  
gibus, ducibus, & magistratibus specialiter  
prohibetur, iuri naturali iure velante, ne  
alterius iurisdictionem viriscent, vel vi-  
lent, se suis iurisdictionibus, l. 1. c. 1. de  
iur. iurisdictionis, c. seq. & c. 8. De iur.  
non affluens & transferes terminos pro-  
mi tui quos poluerunt patres, & Procu-  
l. 1. c. 1. de iur. per principatus & regna iurisdic-  
tiones hæc ratione diuiserunt, vt pub-  
licum hominum promoueretur, nec im-  
perium alteri perennis conseruatio alio-  
rerit statum subsistere, nisi iurisdic-  
tione magnus eam differentie ordo seruaret, vt  
inquit textus in ca. ad hoc, diff. magnæ  
reulatur confusio, cum multis tunc scan-  
dalis & dissensionibus consumeret tertia  
quo si vna provincia, & ea vnaqueque  
cum sequent, & iurisdictione, i. peruenit,  
quæbetur, & iurisdictione Regum na-  
tionalium debeat esse suam iurisdictionem  
qua tenentur fe communitates hominum  
in suo fei formali politico, & iurisdictione  
suum & proprium desiderat territorium  
suum seruatum secundum Bal. in l. 1.  
si de off. Præf. ex. l. fin. c. vbi apud  
quod terminatur namque iurisdic-  
tione vt limitibus ciuitatis, provincie, vel regi-  
ni vt in l. fin. de iur. cum iud. ergo ex

territorium illud iudex nihil exercere po-  
teſt. ubi d. h. fi. & cap. de confi. in 6. Item  
hac me opinio probatur ex text. in l. 7.  
tit. 4. part. 3. quæ quidem lex prima facie  
in citatione reali loquitur videatur, quæ fit  
per capturam perſonæ, vel rei apprehen-  
ſionem, tametiam in verbalibus (ſi bene  
inſpiciaſ) loquitur, prout ex ea patet ibi:  
*Etiam deinde mucho guardar que no ſeque-  
ren en terra ſtrita, que no ſea de la juſticia*  
*pendan ni aprenen como ninguno, pendera*  
*de dictionem illam, no ſe quez en terra ſtri-  
ta, iudicatur enim etiam quomodo ſubſit*  
*citationem fieri in alieno territorio, ergo*  
*verba hæc de citatione verum intelliguntur*  
*in corpore, non in ſignificatione illud dicitur*  
*verbum ſubſtantia, Ni penden, ni aprenen,*  
*ſuperflua forent, cum iam de eis per illa*  
*verba, juſticia, dictum eſſet, hic hæc verba,*  
*juſticia, de reali tantum intelligenter citatio-*  
*ne, quæ quæ dictio illa ſequens, Ni la*  
*ſit en, nec copulativa negativa eſt, vi dixi*  
*nihil, ut ſit, ſupra illa lib. copule autem*  
*ea eſt natura, vi diſſeſa copule, ſecundum*  
*quod & Bar. in rubrica de iur. & fac. cum*  
*quæ ibidem, Ni penden, de reali loquitur*  
*citatione in precedentibus, Ni juſticia*  
*verba loquitur iuriſſictionis, & cum*  
*ibidem lex generaliter loquitur, generali*  
*ter eſt eſſentiaſcopi, ſub dictione ſit, in*  
*ſubſtanciaſcopi, ſub dictione ſit, in*  
*ſubſtanciaſcopi, maxime cum ex eo ex*  
*ſilant patituram lege patet, in novo co-*  
*dicamento de reg. ecc. ego, quomodo in*  
*eodem reg. ego loquitur, & nihilominus*  
*lex illa prohibet in alieno iudicari terri-*  
*torio, ſive verbaliter, ſive realiſter terri-*  
*torio, igitur eſt ibi, expreſſus ſupradic-*  
*tum modum penderat. probans meam cū*  
*canoniſſis opinionem reſecta illa diſtinc-*  
*tione & concordia de ſtorum ſupra ſaſa-*  
*nata, ita quod iam nullo liceat modo rea-*  
*liter, neque verbaliter citare ſubdium in*  
*alieno territorio exiſtente, niliſi iſtud ſit*  
*in requiſitoribus, & ſic lex nollit deſer-*  
*uere fieri & ſic de ſex nollit declarare*  
*omnes, & ſic per Senatum ſubeſſe iudici-*  
*ariorum Rebuffi, glof. confi. Frant. tit. de*  
*officio, articuli, glof. i. num. 5. & Maran,*  
*vbi ſuprad. dict. num. 40. & Clar. vbi ſupr.*  
*num. 5. & teuer aſſiſt. in cit. ſiti lib.*  
*1. rub. 6. num. 3. & ſo. reſecta illa finali*  
*parte diſtinctionis Bar. & communis*

tinent facere, unde, principe territoria nec  
 ne, & non est ubi hac praestitit recedendi,  
 secundum Clarum, d. qu. fr. in. numer. 29.  
 vbi, per hoc forte, & Ioan. Grassi in. re-  
 gulis iur. §. fallen. reg. 491. in. partibus  
 vbi aliud per contributionem aliquam  
 permittit expresse habebatur, propter  
 haec Neapoli, licet Mathiae Afflicti in  
 conflictu ibi Sicilia, lib. rub. 50. ob. 1.  
 2. neque hinc opinio aliqui alibi obstat.  
 reg. 7. infra ibi licet potius arguatur  
 legem, quod in Sicilia, ubi hoc non  
 habet, non est sententia facere, nam ibi  
 permittit citari posse subditum in alio  
 territorio existentem, cum iuris citatio  
 iudicialis iudici citantis, & cum eius ap-  
 paritoris & nuncio, quoniam citandi esse  
 malitiose non citaretur, neque & iurisperi-  
 tus in territorio suo, in alieni & transiit  
 territorium, ideo nimirum si ibidem mi-  
 sit posuit ut citetur per apparitorem vel iu-  
 diciali, quo exigitur, nec coam eo coerceri-  
 tur, atque verbi illius reg. 7. patet, ibi.  
*Per folio 29. §. per non impliri*, ponderat  
 de copulatione illam, y. quia, mediante  
 malitia iudicis non consideratur, unde  
 nunc iudex, & non iudicium, quod subter-  
 fugi, quod quibus malitia & voluntate  
 obsequiosae considerate poterit tibi. pro-  
 hac mea intelligentia & opinione, ut scilicet,  
 non possit citatio iuris verbalis fieri  
 in alieno territorio ludo citantis, nisi  
 mediante iuris requisitoris, cum opio-  
 ne Canonis iurum, quam repetitio  
 tenuisse Rebuffi, vbi supra, in prin. num. 1.  
 & sequent. & iterum gl. §. num. 1. dicit  
 tituli, de litem oblig. co. conf. Fran. vbi  
 cum numeris, sequitur, limitat canonis  
 iurum, cum iuribus, & non opinione,  
 & secundum istam Canonis, opinione  
 sequentem, quod illa reg. 7. partem  
 non loquitur in verbalis citatione,  
 sed tantum in realitudo verbum, *in*  
*juzura*, intelligitur, quod ius ex per-  
 sonaliter in alieno territorio iudicare vel  
 fecus vero, si per ius appropinquat suum  
 in aliena ex ius citationis citari faciat, nam tunc  
 cum in suo territorio iudicat, neque per  
 citationem veralem territorium alium  
 turbetur, optime poterit citari hoc fieri  
 nam excoctio iuris non non est actus  
 iudicialis, secundum Abb. hinc opinio  
 dicentem in cap. fin. num. 41. & 42. de  
 comp. vbi & inquit committitur, in  
 fin.

sententiam quod subditus alibi existens extra territorium an excommunicari possit per iudicem domicilij, & probat hoc dicta l. 9. titul. 9. part. 1. & secundum hoc lex illa 7. illius nostri tituli generaliter fit intelligenda, & indistincte, ut apparet communem opinionem legistarum, & Baroli concordiam & casum magis dubium decidat, & non expliciter responsio hæc, & legistarum opinio, nisi supra proximam canonistarum opinionem, ubique audire & videre praticari in hoc Regno. excepto Regno Neapolitano, ubi per statutum aliud, ut diximus, statutum reperimus, tunc afflicti in dict. rubr. 90. num. 7. lib. 1. constituitur & fit consuetudo similis adesse, & hæc servaretur, nam & consuetudine induci potest ut extra territorium iudicetur, secundum text. in l. 3. §. fin. ff. de testibus, & hoc notatur per Orosium, in dicta columna 398. in princ. & hæc in inferioribus iudicibus procedunt, respectu quorum diuisa sunt domilia, & territoria, etiam sub vno principe existantia, respectu vero superius iudicij, qui sub regis nomine in toto regno ciunt cum curiosibus & apparitoribus algeant libique suis, vel ciuitatium & locorum tabeliis aliud est: Rex enim omnium prouinciarum sui regni, & domini domini, & ordinarius est, & hæc esset verior concordia inter dictas canoniarum & legistarum opiniones. Et etiam alia, & non minus singularia poterit quisque de partium consensu & consensu illius dicere, & iudicare in alieno territorio. & iurisdic-tio ne & in hoc alii quannis differentie sunt, frequentius omnes cum Barolo tenent quod optime poterit, dum tamen ordinarius iudex loci non diffinit, teste Orosio in l. 1. Preses prouincie, col. 4. 45. num. 1. de offi. praedicti. & tenet Petrus. Gossali in Lomnes. ff. de offi. procon. & leg. ex-tractum quendam l. 7. titul. 4. part. 1. quæ solum consensum partium & non vero iudicis loci requirit, nec obstat si dixisset legem hanc loqui, non cum ut iudex hic extraneus ordinarius in alieno iudicat territorio, sed cum tanquam arbitrer, vel arbitror, tunc enim de partium consensu potest, etiam nullo iudicis ordinarij loci illius tacto vel expresse consensu requiritur, nam secundum gloss. in ea. l. 7. verbo, *Sicut*, arbitrer capere personam, vel executionem esse sententia facere non potest,

ergo de ordinario iudice lex illa 7. intelligenda est, nisi dicamus per legem illam hodie probari, iudicem compendiosius posse capere & incarceratione prout eam ad hoc allegant Auerdan, cap. 1. pratorum num. 29. verbi, & quod iure regni, lib. 1. & tunc solum partium litigantium consensus sufficit, ut in alieno territorio inter eos iudex hic compendiosius iudicare possit, quasi secus hic, si ut ordinarius iudex procedat, quia tunc ultra partium consensum, consensum etiam saltem tacitum iudicis illius territorij requiritur, afferendum videtur, ut inquit Orosius, in l. final. colu. 398. ff. de iurisdic. ad Maranta, in practica, tit. de citatione pag. 361. nu. 41. & fuit Pauli Castrensis, in l. de iud. §. ff. de conditione causa data, quibus Auerdan, cap. 1. pratorum, num. 4. verbi, quinimo, lib. 1. ex dicta l. pariter videtur, quod etiam de partium consensu iudicis illius territorij, & tatio id fieri non possit, vel dici potest, l. illam pariter solum consensum partium exprimentem fore prout per contrarium illam, ut & consensu etiam tacitus iudicis territorij requiritur, ut in eo loco arbitretur iudex vel arbitror iudicare possint, hæc tamen suppletio nihil non applaudit, tunc quia lex illa non distinguit, tunc etiam, quia lex illa id voluisset, non fecisset differentiam, an quis in alieno territorio ut ordinarius iudex iudicaret, vel tanquam arbitrer vel arbitror, ut priori casu non solum partium consensus, sed & iudicis illius loci saltem tacitus requiritur, in secundo vero casu solum partium consensus sufficit, & sic vera videatur conclusio illa de Auerdan, quod quidem sicut illa lege attenditur applaudit, ita & displicet ipsa Auerdan opinio, cum arbitrer vel arbitror sententiam suam non excogetur, neque personam capiat aliter, sed solum ad petitionem & requisitionem eius, vel partium iudex loci, ubi capiens vel excogetur, de iure viuit & moratur, capitur, vel excogetur, & tunc satis dicitur ipsum arbitrum capere, vel excogetur, cum ad requisitionem eius hæc fiat, & excogetur, & nisi legem illa fit intelligenda dicere poteris istud, de incarceratione personam, vel excoquendo arbitrum, vel arbitror sententiam suam nunquam admissam fuisse, neque admitti, sed per medium iudicis ordinarij loci personam sententia arbitri, vel arbitratoris excogetur, vel persona capitur & incarceration,

tur, & sic quo ad hoc tantum illa doctrina Auerdanii, procedat in dicta, vel quoniam, non vero quo ad hoc ut iudicet inter partes super re aliqua, hoc enim de partium consensu iudex alterius territorij facere poterit procedendo tanquam arbitrer, vel arbitror, secus vero si tanquam iudex ordinarius vellet iudicare, tunc enim non solum partium litigantium consensus requireretur, verum & iudicis illius territorij, ubi iudicat saltem tacitus, quæ omnia vix noua & lingularia notanda sunt, & maiori deliberatione digna.

Ita, & de *porfessio*. Hic habemus text. optimum probantem, quod quauis non requiratur, ut citatio fiat in scriptis, imo ex iudicis arbitrio hoc pendet, & debet tamen in actis scribi, ut de ea appareat & constet, ut est text. in cap. cum dilectis, in verbi, si specialibus, & in verbi, vix voce, de dolo & contumacia tradit Marant, cui suis limitationibus in practica dict. tit. de citatione, numer. 74. pag. 37. in paruis, & quod cum plene credo Ducas, regula. 99. de quo & plura tradit Speculator in titul. de citatione. §. iam de citatione in princ. quauis de consuetudine habemus iam non requiritur in actis de commissione appareat, si per nuncium publicum sit facta citatio, secundum additorem. Octauo. Vbi in practica cancellarie Apostolicæ, lib. 4. cap. 4. num. 23. & hoc cum intra ciuitatem facienda est citatio, si vero extra ciuitatem, vel locum tunc in scriptis faciendam, sicut ante requirebatur hic cum extra prouinciam fiebat, & tunc nomina ciuitatum inferis tractibus ipsi ubi nuncius ex textu nostro. Est tamen notandum quod tunc, quando citatio in scriptis fieri debet, ultra iudicis commissionem, causam etiam citandi continet & citatio ipsa, ut probat text. hicubi, *Declare la causa*, & nomina citandorum, ut diximus, & alia etiam ponit Speculator, ubi supra, num. 73. & Maranta, ubi supra, num. 73. & Deda. Perez hic col. 82. quæst. 15. quæ obseruanda sunt in citatione, & tres partes debet continere citatio, commissionem iudicis, executionem, & relationem nuncij, secundum Decium, cap. quoniam contra num. 25. de proba. & Rolan. consil. 47. num. 65. vol. 1. Insuper quæ si talis citatio fiat de mandato iudicis delegati, tot & tenor commissionis eius & ore scripti est inferendus in citatorio, secundum Spec. & Marant. ubi supra, pag. 37. &

Ducas ubi supra limitat. 1. & Oros. in l. excoquendo, num. 4. & col. 6. a. ff. si quis in his, vix, non tenet. Sed an si pars vel qui libi esset tenderat commissio & originaliter, erit et ostendenda, vel sufficiens tenor esse ostendere, & in citatorio inferi, tradit Speculator ubi supra, num. 17. & La stus Abb. Panor. cap. praterea, de dilationibus, Felinus in ea, quod super his, extra de fide instrum. Sed an in ipsa citatione siue per ordinarij tunc per delegati iudicis lata, inferendus erit tenor libelli & petitionis partis præstitit tradit optime Cynus in aut. effluat. C. de liti. cõtestatione, & gl. in c. praterea, extra de dilationibus, & gl. *Faz*, in l. 1. tit. 7. p. 3. & Ange. in §. ampl. verbi, quoniam, cum vna, cum citatorio inferitur, de actionibus, & l. l. Clar. lib. 3. selecta r. l. 4. fin. q. 1. verbi, non quid in citatione, & in hoc nihil dicendum videtur, quod fit intra ciuitatem & locum citatio facienda est, non est necesse tenorem libelli in ea apponere nec interesse, sed sufficit partem per curatorem citari, vel copiare talis die ad petitionem talis, vel prefatio ipsa & libellus ei notificetur, & prout per iudicem ad libelli illius præsentationem, si vero extra ciuitatem & locum citatio facienda est, si per ipsum nuncium publicum loci illius citatio fit, sufficit tali nuncio præberi mandatum, in quo continetur non intra citandorum, & causa citationis, & ita procedat text. lib. 1. *De den porfessio* ubi hæc habetur *et consensu forma do del nombre del escripto, por el qual se declare la causa, por la qual se manda emplazar*. Si tamen citatio committatur tabelioni, vel iudici loci ubi citandus degit. Subiecto tamen iudici citanti, & intra eius territorij, vel ubi extra cum suis literis requiritur, tunc in citatione totus libellus inferitur tenor, secundum gloss. in dict. l. 1. titul. 7. part. 3. cum aliquando tot rationes & iura in libello allegantur, quæ per relationem in citatione comprehendi non possunt, tunc etiam ut citatus videat, an expediat sibi credere, vel contedere, & defensionibus suis vel possit si quas habet, mandatum quæ huc & literæ citatoris tam ipsius tabelionis subscriptione signatur, quam ipsius iudicis expedientis, prout considerat, & bene Deda Perez hic col. 82. in princ. & ita videntur & sic text. noster copulatus non vero disunctus prout loquitur, loqui debebat, & sic credo disunctus hic quoad hoc

hoc copulari non ponit, ibi: *Firmado de su nombre, de su escritura*, nam pro copula dicitio nem illam, & ponendam iudico, prout iuxta pmissum in iure apponi solet.

Ibi, *ut qui hanc de templat, & sic no mina citandorum exprimenda sunt in citatione*, & notandum, quod si in nominibus coram erraretur, nihil valeret citatio secundum Hippol. in l. de vnoquoque. n. 194. ff. de re iud. quod vide. ponit eum in proprio causam quandam, & notandum etiam est quod citatio specialis debet esse specialiter talis, vt tales 1. de clarandis non vero generalis vt omnes, secundum Rebus. optimo in 2. tom. conf. Fran. tit. de restitutio. art. 1. glo. 1. n. 1. & 3. cum seq. & in gl. vlt. n. 3. cum seq. alia persequitur, vbi specifice mentio, & monito requiritur.

Ibi, *declara la causa*, Causa enim in citatione inscripta lata inferenda est, prout probant plura iura, l. 3. legatis. ff. de iud. l. 1. si quis in ius vocat? no ierit gl. c. epif. copus. 3. qua. l. 2. & in c. cum conuentione de haret. in 6. Rebus. in concordata Reg. Fran. rub. de constituto. verbo causas pag. mih. 51. & idem in regno suo aliter statu tum Marant. in pract. tit. de citatio. n. 37, pag. 170. & tenet Specula dicit. de citatione. §. cum de citatione. 2. 1. & voluit Auend. vbi tex. nostrum ad hoc considerat in tract. de primo & secundo decreto. n. 4. fol. 19. col. 4. in fi. & tenet alij per re relati in 3. gl. in la qual. tit. 10. infra hoc lib. & probat tex. & ibi gl. 1. tit. 7. par. 3. & hanc esse communis conclusio, emm in re antiquo attento, secundum Inn. relatu & secutu per Claru. lib. 5. recep. sentent. §. 1. q. 31. verlic. quero nunc, reiecta dilinitione, Abb. per cum relati, an ad partes remotas necne fieret citatio, vt primo causa infereretur, secundo non, quod diffinitio per tex. nostru dicitur, nihil circa hoc dissinguentem, sed quod tantum si extra ciuitatem fiat inferenda causa est, imo & tunc & causa 1. iurisdictionis indicis citati concludens inferenda est, alias non tenetur citatus comparere, secundum Felin. in capi. cum in iure. n. 4. de offic. deleg. de quib. & per Hipp. in l. de vnoquoque. n. 144. ff. de re iud. & est vlt. causam inferere in citatione secundum Rebus. 1. tom. conf. Fran. tit. de literarum obli. art. 6. gl. 4. num. 1. & 2. vbi num. 3. inquit, hodie in practica citationes non esse ipso iure nullas, & si causam eis non inferatur, possent

tamen ad partis citationem annullari, & annullabuntur, maxime ex text. nostro. qui & eas nullas esse vult si bene inspicatur, si tamen citatio intra ciuitatem, & hoc iudici facienda sit, cum tunc non requiratur de necessitate inferendi loca, posset & abique causa instaurari, & dicit secundum Marant. vbi sup. n. 69. pag. 369. & ita procedit quod inquit Math. Afflicti. in decis. 9. q. 2. dicens veriorum esse opinionem, nullam causam in citationibus requirere dinariorem requiri, quod intelligi potest cum intra locum iudicii citatio facienda est, secus si extra & si gl. c. *si facer de rebo. in l. 1. tit. 7. part. 3.* vel etiam intra locum iudicii inferendam causam in citatione per text. ibi qui mihi nihil probat, & ideo in citationibus faciendis intra locum iudicii nulla selet inferi causa, secus si extra, quia tunc inferenda est, licet si non infereretur crederem, & adhuc tunc citatum arctari, saltem ad conparandum & al legandum non teneri comparere, nisi causa in citatione inferatur, & ad allegandum de eius nullitate ob hanc causam, non vero in negotijs principalibus tenebunt allegare, neq. respondere, si causa citationis non inferatur, nam & ad allegandum priuilegium clericatus ad declinandu forum feculare debet clericus citatus comparere, vt per Bart. & DD. in l. 1. quatuor, ff. qui in ius vocatus no ierit, vbi Oros. num. 9. col. 64. in princ. inquit quod in dubio citatus venire debet, & tunc de ijs allegare poterit, & ita faciendum iudico. In hactenus tamen causa citatio verbalis, siue intra locum siue extra fiat, causam con tinere non debet, secundum Simancas de inst. Carol. tit. 4. n. 11.

Ibi, *sea en ninguno*, etiam si non appo natur, cum ipso iure ex his verbis annullatio fiat, & hoc nimis est, quia cum citatio perierit, sty lum, & vixit solutum sit, nullu est secundum Bon. decis. 3. in fin. & De Per. hic col. 5. 1. q. 11. & Rebus. 2. tom. tit. de contumacia. art. 7. gl. vlt. n. 4. & tunc omnia post facta nulla sunt quando quidem citatio illegitime facta fuit secundum Hippol. in l. de vnoquoque num. 37. cum pluribus seq. ff. de re iud. licet tamen nulla sit ipso iure, requiritur & adhuc tunc declaratio nullitatis, vt in alio loco dicemus, & ideo citatus debet ad hoc petendum comparere ex dictis in gl. supra proxima, & quia si quis illegitime

citur,

citur, si citatio ad eius notitiam peruenit ita cum arctat, sicut si legitime citatur, secundum Roland. Valle. conf. 7. n. 2. 1. volum. 2. vbi num. 36. hoc intelligi si potuit venire postquam sciuit, neque fuit in

peditus, imo & teneo, quod si citatur quis ad vnam horam, vel locu, & ibidem, vel tunc non fiat actus ille ad quem citatus est, actus ipse est nullus, secundum Roland. Valle. conf. 37. n. 9. vol. 1.

## LEX III.

## SUMMARIVM LEGIS.

Citatus alium in curia, vel chancellaria, si casum curie non probauerit, punitur pena sexmille marapedunorum, cum duplicatis expensis.

1. Citatio debet fieri ad instantiam, & petitionem partis, num. 1.
2. Citatio non facta ad petitionem partis nulla est, num. 2.
3. Citatio semper presumitur facta ad partis instantiam & petitionem, si de ea constet in processu, num. 3.

Ibi, *Que si alguno*, hic considero text. clare probantem, citationem debere fieri ad partis instantiam, & petitionem, vt & probat tex. in l. ad peremptorio. ff. de iud. & tex. in c. propo. in illi. de for. comp. & plura alia ad hoc allegat Hippoly. in l. 1. de vnoquoque, num. 13. ff. de re iud. & alij quos citat Didac. Per. hic col. 1. num. 81. q. 14. & Auend. de primo & secundo decreto. n. 2. post principiu, vbi tex. in l. 1. supra proxima pro hac allegat, ibi: *Declara la causa*, dum ibi verbum illud declarat ad partem petentem referre vult, pro quo est melior text. in l. 1. tit. 7. part. 3. tradit alia allegando Lanfrancum, in cap. quoniam contra num. 11. fol. 1. in par. de probatio. vbi inquit nullam 1. esse citationem huius partis petitionem non fiat, prout & tradit Didac. Perez vbi supra & Ma-

rant. in pract. tit. de citatione. num. 19. c. sequenti, pag. 178. & Duenas reg. 96. vbi allegat Rip. in cap. 1. de iud. vlt. n. 10. cum quinq. modis huiusmodi, est tam eandem quod si de citatione in processu appareat, semper presumitur 1. facta ad partis instantiam & petitionem, secundum Capri. decis. 1. Neapol. num. 19. & Eli. & eius additio in capite. 1. numero primo, de iud.

Ibi, *7 fare della*, quasi secus si ea non vteretur, quia tunc non incurretur pena nostrae legis, & sic in hoc casu poenitentia locus erit, vt ex his verbis patet, & credere admittitur ad litis contestationem, imo & vbi quod declaratur an sit bene de claratum esse causam curiae, necne, & super incursu huius poenae sententia proferatur, effectus loci poenitentiae ex his quae diximus in l. 1. de cit. 1. supra, ibi notandum, quod si dubium extiterit an ille facti casus curiae excusabitur quis ab incurtu, huius poenae nostrae legis, cu lex nostra multum & do lum partis citationem tale nascens co sideret, non vero si malitia cessante causam curiae quod proferetur de iure dubium, an sit talis necne.

## LEX V.

## SUMMARIVM LEGIS.

Qualiter citatus faciens alium, & non comparens in termino citationis debet, in expensis condemnari, & tassatio habetur expensis in quomodo tunc erit facienda, in presentiarum declaratur & hoc pro sumario sufficit.

1. Contumax quis dicitur, num. 1. &

numero secundo, quae ad hoc requi-





illam non vero alias, de quibus & Hippel. in dict. l. de vnoquoque. nu. 197. cum seq. ff. de iud. vbi & inquit, cum Bald. in cap. confultat. i. quod eo ipso quod iudex non pronuntiavit, sed dissidit, censetur perorasse. Est tamen notandum quod si edictum, & sic citatio remanet circumdata per actoris absentiam, & contumaciam ex integro agendum erit, & de nouo reus citatus conueniendus, secundum Rebuff. vbi sup. in praefatione, num. 1.

Ibi, *in todas las cosas*, contumaciam enim licet causam non amittat regulariter propter contumaciam, condemnatur tamen in expensis ex text. in l. propterandum. §. fin autem. C. de iud. quem ad hoc limitandum regulam hae allegauit Ducañ in reg. 391. verbo, contumax, quod addit verum est quod antea quoniam expensis hae t. rebus exauiuit non debet non solum in illa causa, verum neque in alia ex text. in cap. actor. de d. & contru. lib. 6. de quo per Marant. in dict. praef. & Speculo adnotatorum, dict. tit. de contumacia, num. 47. in l. pena contumaciae, pag. 190. in paruis, & melius quam per ipsum per Hippo. in dict. l. de vnoquoque, num. 197. cū seq. ff. de iud. vbi, num. 199. hoc ampliat etiam ad minorem contumaciam, & numer. 200. idem in reo quod in actore afferendum dict. cit. pro quo est text. hic, & text. in l. 8. titu. 7. part. 1. in fin. verbis, & ibidem idem in criminalibus esse asserit ipse Hippo. vbi sup. & latius de iud. i. Rebuff. in §. 1. tom. confil. Fran. tit. de expensis, num. 17. cū seq. ff. de iud. vbi, num. 197. cum seq. quod addit verum est, quod condemnatio & cassatio harum expensarum potest fieri abque partis & citatione secundum Bald. relatu per Marant. vbi sup. titu. de citatione, num. 14. pag. 360. in paruis, & glof. *rodar*, in l. 8. titu. 7. part. 1. licet ab hac expensarum condemnatione pars condemnata appellare poterit secundum eund. Marant. in dict. praef. & Spec. aduocati. de appell. num. 80. pag. 62. in paruis, si tamen ultra hanc expensarum condemnationem pars contumax deberet aliqua multa puniri citandus t. omnino est, neque abque citatione multari posset, secundum Hippo. in l. de vnoquoque, num. 191. & glof. *ira* in l. 8. titu. 7. part. 1. Dum tamen non sit notorius & manifestus contumax, nam talis etiam multari poterit abque citatione, secundum communem assertum

per Villalobos, in suo oratio mil. com. episcop. l. 1. c. num. 27. de quo & Deo volente dicimus in l. 4. glof. 2. infra isto titu. & lib. Est tamen bene verum quod si iusta causa t. allegaretur per contumaciam propter quem comparere non potuit in termino citationis, non poterit condemnari, ne que in expensis, quia licet iusta causa litigandi non excludat contumaciam ab harum expensarum condemnatione secundum Courrau. nunc episcopus Segobienensis mensis iunij & iupremie curie praetorio praefect. & Hispanie iansen in praef. cap. 27. numer. 7. verum, & Rebuff. in rom. confil. Fran. titu. de expensa. damni, & inter art. 7. glof. vbi, num. 1. iusta tamen causa non comparandi bene excludit, secū dum eundem D. Courau. ibidem, & Rebuff. vbi supra, & art. 7. glof. vbi, num. 26. & a num. 58. causa alique per eum ibi proponitur, quod conclusio, & probatur ex l. 2. infra isto titu. & lib. de quibus causis, & traditur per Hippo. in dict. l. de vnoquoque, num. 191. & 192. & vna ex iis causis ponitur per Marant. vbi sup. tit. de contumacia, num. 1. ad fin. pag. 386. in paruis, scilicet, quando in termino citationis curia non regetur propter iudicis absentiam, licet tunc secundum eum, ibi tenebitur citatus comparere die sequenti, abque alia noua citatione, hac tamen intelligi procedere, quousque quis specialiter ad aliquid dandum, vel sciendum citaretur, secū dum si generaliter citetur si sua praesentia interire, nam tunc cum citatio hae sit voluntaria, & si non comparuerit non puniuntur peris t. contumacia, secundum Marant. dict. tit. de contum. num. 16. pag. 394. ex Bald. in c. 1. c. 1. de iud. vbi, qui cont. est, & ex dec. 22. Neapol. & Franc. Mar. in dec. Delfina. 499. Dubitari tamen potest num. expensarum nostris tunc condemnationem debet pars, cuius interest, petere, vel an iudex parte non petente, poterit condemnationem hanc facere ex officio suo, & resolutio de eundem est, quod pos. iudex ex officio etiam parte non petente t. condemnationem, nam harum expensarum facere, cum regu. l. 1. hae fac. vbi iudex facere posuit, vt patet ex dictis per Rip. late in l. 4. §. hoc autem num. 8. cum quatuor sequentibus, ff. de d. m. i. p. e. & facit text. in l. 1. tit. 1. lib. 3. for. ibi, *de iud. de la parte*, in quantum verba hae iudici designant nulla facis partis

partis petitione, & ita tenet Rebuff. vbi sup. nu. 46. neque obstat, quod secundum legem nostram pars debet expensas litae, vbi id efficit potest iure praescripti fieri, etiam nulla partis petitione pro expensarum condemnatione procedat, licet tamen hac ex officio iudex implere possit, non tamen teneatur facere t. si non vult, nisi pars petat vt faciat, secundum Barr. in l. 2. §. hoc autem, n. 9. ff. de dam. inf. & Bald. in d. l. propterandum §. siue autem alterutra C. de iudi. Sic intelligendo glof. in l. C. quod de prouocac. non est necesse volente iudice teneri hoc facere, nam proce. sic a parte petatur, securus alius, de quo late tradit Rip. vbi sup. & Abb. in cap. siem litibus, numer. 4. de doli. & contru. Vltimus notandum est, quod solum in expensis, & condemnatione hac expensarum propter contumaciam facta, quauis post sententia in illa pro contumacia hoc condemnatio feratur, non poterit condemnari t. talis expensis hae repetere, quia propter contumaciam soluit, secundum Bald. in l. nō lo. norat col. 1. C. de fruct. & lit. exp. & Rebuff. in §. tom. confil. Fran. titu. de expens. art. 7. glof. vbi, num. 17. item, & quod pos. est, pena pecuniaria soluta t. pro contumacia commissa in vna causa criminali non compenlabitur in pena ipsius criminis, ferendam Praep. in cap. reprehensibilis, num. 4. de appeli. quod optimū est ad l. 3. titu. 1. infra lib. quid tamen siquis citatus trina citatione sub vna tant, assignat do et in ea duos dies pro primo, & duos pro secundo, & duos pro tertio termino, comparui in tertio termino, non vero in primo, neque secundo, an condemnari debeat in expensis primi & secundi termini, in quibus non comparuit, & in hoc communem opinionem restat Alex. in l. 2. contumacia, nu. 18. fol. 188. ff. de re iud. quod sic, quae quidem communis, attendita. La. sup. tit. & lib. in fine termini accusandum esse contumaciam iubente, tunc damum potest, non cū sub vna & eadem citatione tres termini continentur, secundum dictum questionis exempli, sed tunc demū quod vnaqueque citatio de per se fit, puta si quis citetur, vt compareat intra tres dies, & eo non comparente assignetur ei alii dies, in quibus si contumacia accusata, prout in primis tribus, non compareat alii tres vltimi signantur, tunc enim si ad tertium illam terminum citatus hae compareat,

recondemnandus est in expensis primae & secundae citationis, secundum communem opinionem, quia sic intelligitur de contumacia per text. in l. 1. tit. 1. infra lib. alius vbi sic intelligitur dicta & omnis opinio, debet per text. in d. l. sup. isto tit. & lib. nam vt ibi maximū contumax non dicitur, non comparere in primo & secundo terminis vbi vna citatio citatione inclusit, si tertio termino ibidem inclusio, in qua tamen illam secundum accusata est contumacia, comparuerit. Est tamen, & alia questio in nostri text. propositum, an siue expensae debentur propter contumaciam non comprehensam, debeantur, & damna ex hoc incutuntur t. & reitancia, & dicendum videtur quod non, eo quod lex nostra solum expensas solvendas iubet & appellatione expensarum non veniunt damna, secundum text. in cap. in nostra de iniur. notabilem secundum Menz. singul. 342. & Beer. de sig. n. 3. & 5. fol. 169. n. 1. neque appellatione damnum veniunt expensae, secundum glof. Pragmatica Sanctio. a. tom. tit. de fruct. & lit. exp. quodque glof. dam. notum fol. 49. in partu. in 1. tom. & Rebuff. in praef. l. vnic. C. de sen. q. pro eo quod interdict. in §. vbi & an idem sit in materia fauorabilis declarant, & cū numeris seq. an appellatione pretii, vel interesse expensae veniat, dictum etiam cap. in nostra, ad praescriptam conclusionem, ultra praescriptis singulare reddit l. 1. in l. 1. §. hoc autem iudicium, nu. 17. ff. si quis ius dicent non obtem. De quo etiam vlt. supra citatus tractat notissime Burgos de Parais in precepto legum Tauri, nu. 147. & sic addit. & si voluit tenere glorioza in l. 8. glof. 1. tit. 1. p. 3. nam si secundum gloriā mouens iure in iniuriam non condemnatur in damnis victori obuenientibus, & si damna hae citati obueniant, vt etiam illius officium suum non exerceat, & eodem modo minus soluitur, t. quae in rebus illius quod contumacia accit. facta sunt damna, secundum glof. mirabile, & ibi Barto. in l. 1. ff. de alien. iud. mut. caus. sciet quam ad hoc mirabile reddit glof. d. l. 8. hae enim non sunt damna intrinseca l. 1. tis, fed extrinseca, quod quide hoc casu non veniunt, prout tenet Bonif. in §. vna Peregr. in legi part. verbo expensae n. q. 4. in glof. expensae ad h. q. 7. vbi inquit quod si causa t. l. 1. abfuit a demo, & interim fures de robauerunt domum non tamen videtur ad

danni illius ratiorem, sic & testi abdu-  
cto ad obliuiscendum non ratiorem, da-  
na est ratiorem, ex incuria latronum, re-  
condit Bal. in c. extra de testi. & glo. prag-  
matica functionis vbi sup. nihilominus  
tamen contrarium tenendum in hoc casu, et  
do, imo & quod etiam debeatur damna  
propter contumaciam obuenientia, in hoc  
enim differunt expensae debita: propter  
contumaciam, ab expensis debitis propter  
victoriam in debitis enim propter contumaciam  
veniunt, & soluenda damna propter  
ipsam contumaciam obuenientia, quod  
non est in expensis debitis ratione victo-  
riae, prout crebriore opinione testatur  
Ias. num. 4. & Soc. in d. l. 1. §. hoc iudi-  
cium, adnotante ibi, Ioan. Orof. num. 5.  
& 6. colum. 619. vbi ad num. 3. ponit alios dif-  
ferentias inter expensas debitas ratione co-  
tumaciae vel victoriae, & glo. pragmatica  
functionis vbi supra, neque huic opinioni  
obstat text. noster, loquens in expensis ra-  
tione contumaciae debitis & damna ex co-  
tumacia obuenientia iubens solui neque  
taxas, nisi vel sit, id quod dana nisi pro-  
bentur taxari non possunt, vel quia non est  
confendum, id quod est de iure solvendum  
prohibuisse folui liquidatione damnoru  
facta, vel pro dānis ius centum morapen-  
nos solui lex nostra iussit, sic in effectu  
damna solvuntur, & per consequens text.  
noster pro hac nostra opinione facit, & si  
Burgos de Paz vbi supra, nu. 114. huic no-  
tra legi non satisfaciat, & idem quod dam-  
na debeantur tenet Rebus. in d. cit. de ex-  
pens. damn. & in art. 5. nu. 55. & idem in  
expensis retardati processu iniqui glo-  
fator ille pragmaticae functionis, vbi supra,  
qui optime loquitur in proposito, & in ex-  
pensis factis ante diffinitam in causa ap-  
pellationis, idem esse asserit, vt & damna  
tunc deleantur, & ibi additio ponit quali-  
ter probentur damna, & expensae, & nota  
9. in causa in qua appellatio expensarū  
venient damna, venient etiam expensae  
13. §. patrimonium diminutiones, ex l. quod di-  
citur, si de impen. in re dot. fact. quam ad  
hoc allegat Melsia in prag. talis pan. cō-  
celsio. a. num. 88. Sed an vltra expensarū  
condemnationem, & circumductionem  
editi contra actorem citantem non com-  
parent citationi imponenda punietur  
actor ipse contumax alia pena & videtur  
dicendum, quod non quia actor ipse non  
eiturat, sed alii citari facit, ergo non tene-

tur alijs poenis, quam in lege cum eloquen-  
te cōtētiū, vbi supra, infra eod. que ad reū  
citatum non vero quod ad actorem citan-  
tem loquitur, vt ex verbis eius manifestissimè  
patet, & nihilominus tamen teneo quod  
actor ipse citans, & contumax vltra no-  
stra text. poenam puniri poterit, non po-  
na d. l. infra eod. fed. pona. l. 8. tit. 7. par.  
3. que vt ex ea patet, tam in actore, quam  
in reo loquitur, & ita contumax reputatur  
actor, non veniens, scilicet & reus, & sic po-  
na illius legis paritatem puniri poterit  
actor contumax vltra nostri text. condēna-  
tionem, licet alijs poenis, quas reus citans  
contumax puniretur, non punietur actor  
ipse contumax & non contipares, secundu-  
m Marant. in prag. tit. de contum. num.  
35. pag. 319. par. neque poena dicitur. l.  
paritatem censetur per nostram correctā  
cum lex nostra limitatū non loqua-  
tur, neque exclusiue, legist. illius, 8. dif-  
positio specialis fit, quae per alienam ge-  
neralē non est censendum corrigi, cuius ve-  
ritas dependet ab illa que fuit, quā exa-  
minauimus in l. 1. tit. 1. glo. supra lib. a.  
an censetur poena legis nouioris correctiue,  
vel cumulatue apponi ad poenam legis  
antiquioris.

Ibi, *in denida*, pro declaratione horum  
verborum, vide Octauianum decisio. Pe-  
dem. 46. num. 9.

Ibi, *Taxatio prima*, expensas enim in  
quibus contumax, vel victus victori co-  
ndemnatur, taxandas esse iure competentem  
est, vt tandem t. praemissa taxatione victo-  
rator iuramentum praestet, se vere impendisse  
quantum in illam, quae per iudicem fue-  
rit definita, secundum glossam in finem li-  
brus, de dol. & contum. quam & alias fi-  
miles ad hoc allegat, Cusar. in prag. cap. 7.  
num. 1. idem quoque quod per contumacia-  
m condemnationem expensarum fit, tenen-  
dam esse in taxatione talium expensarū  
per legem nostram statuitur, prout proba-  
tur ex text. ibi adnotante gloss. *Demande*  
in l. 1. tit. 14. lib. 3. fori, licet male hae de-  
feruerunt, non solum pars praebet memo-  
riale expensarum, & in fin. eius iurat, quod  
expensae ibidem declaratae verae sunt & ei  
debeantur, & tunc iudex videt memoriale  
illud, & copiam eius dari parat aduersae  
providet, & cum eius responsio iussit, tunc  
iubet solui, si minus din inuit eas & con-  
demnat in solutione earum expensarum,  
quae sibi iussit visae sunt, neq. ad plures pars  
iurat,

iurat, quae quidem practica fortassis habuit  
originem a dicta. l. for. & d. l. 3. titu. 2. inf.  
illo lib. prius iumentibus parte declarare  
quas expensas fecerit, quae declaratione fa-  
cta, videt memoriale & declarationem  
expensarum partis, & si iussit visae sunt ius  
dex iubet partem illam iurare, quod verae  
sunt & ei debeantur, fin. minus moderator  
est, & pars iurat expensas illas, secundum mo-  
derationem illam sibi deberi, & ei solui  
tatur, & hac est melior practica, quam illa,  
quae quotidie in moderandis ijs & taxandis  
expensis habetur, antequam iudex memo-  
riale expensarū taliter & videat, pars iur  
tatur vera esse ibidem contenta, nam secundu-  
m hanc practica, peritissima maxima in fa-  
uorē & occultio datur, & ideo taxatio expen-  
sarum a iudice facienda, secundum, l. nostrae  
dispositionem, iuramentū partis praecedere  
re deberet, prout probatur ex text. noster, ibi,  
*Taxatio prima* & ex dict. l. for. &  
supradictis, & ad hac maxime iudices  
advertere deberent, vt sic fieret, non vero  
prout fit & male prius iuramentum partem  
tort expensas fecisse, & post iudicem moder-  
atorem eas, & hoc modo partes plerumque  
etiam subiuramentum illo asserunt se ex-  
pendisse pluraquam vere & realiter expe-  
derint, & idem in Francia feruari asserit  
Rebus. dict. tit. de expensar. §. num. 10.  
& ideo confuso formali. nostrae & simi-  
lium seruandam commino, Alia de expen-  
sis ratione contumaciae tradit Rebus. in  
dict. 3. tom. consil. Franc. tit. de expen-  
sariis. §. glof. vna. numer. 14. cum sequenti-  
bus, & in art. 8. glof. 1. num. 23. & 30. Ponit  
duas differentias inter expensas debitas  
ratione contumaciae, vel ratione victoriae,  
de quibus supra diximus in hac lege.

Ibi, *por los daños*, vide Octavianum in dict.  
decis. Pedem. 46. num. 9. & sequentibus.

Ibi, *segun el estado del emplazado*, expen-  
sa enim secundum qualitatem litigantiū

1. §. soluenda sunt, & taxandae, vt probat  
text. hic clare, & asserit vidisse dubitari  
Petrus Collasius, in l. quozro fide iur.  
in l. scilicet enim non sic, sicut nobili solue-  
re sunt, quia rusticus non debet venire  
equestris, neque vt equestris, soluenda ei  
sunt, secundum gloss. cum oportere, in l.  
idemque. §. labeo ait. f. mandati, quam ad  
hoc allegat Didac. Per. lib. 3. ordi. col. 753.  
in fin. cum principio sequentis, & iterum  
in col. 765. in medio, & Pala. Rubin rub.  
§. 1. numer. 9. de inter. & Rebus. in 3.  
tom. Consil. Franc. tit. de expensar. §. glof.  
vna. num. 8. tradit & Feli. in cap. com-  
munes, num. 6. de consil. Rustici enim non  
sunt equestris, fed pedestres venire, &  
confuetudo eorum attendenda est secundu-  
m illam gloss. sic et eorum non sunt  
cibi delicati, neque eis vniuntur, fed caseo  
cepi & fabis, secundum gloss. in l. ceteris vi-  
banis. in princip. verbo cibarii, de leg. 3.  
sermo enim relatus ad personam debet in  
telligi, secundum conditionem personae  
ad quam refertur, secundum text. in l. ple-  
num. §. equestris. ff. de viis & habitatione, la-  
te Hippoly. in rub. de probatio. fol. 9. in  
paris, etiam l. cum pluribus sequetur. ver.  
pro quibus etiam. l. 1. c. quibus sequitur  
Rustici enim in tellem adductus non de-  
bet equestris venire, neque vt talis, ex di-  
ctis expensae sunt taxandae. Pro quo consi-  
dero text. in l. quoniam liberi. C. de testi.  
in fi. sibi sumptus competentes, & sic citra  
tus est rusticus, & expensae propter con-  
tumaciam citantis taxandae sunt vt rustico  
& sicut pedestri, si vero nobilis fit vt  
equestris, secundum dispositionem nostri  
text. ibi. (Con tanto que no sea mas de el em-  
plazado con otro compañero de mula) quae ver-  
ba de nobili, & sic equestris solito venire,  
secundum status conditionem intelligen-  
da sunt, nisi qualitas personae in hoc atten-  
denda est, secundum Feli. vbi supra, & Re-  
ueren. Cosar. in prag. cap. 7. num. fin.

## LEX VI.

## SYMMARIUM LEGIS.

Pona aliquem malitiose citari facientis in praesenti lege statuitur, & quomodo  
contumax non dicitur comparens antequam iudex recedat ab audientia, vel  
si compareat in vltima diei audientia, si illa in eadem die fuit.

1. Dolus & malitia sua, nemini parvo-

nari debet imo ei obest. numer. 1.

H 3 Malitia



161

## Lib.4. Titul.3.

- 2 Malicia non debet impunita remanere, num. 2.
- 3 Comparere tunc sufficit antequam iudex recedat, num. 3.
- 4 De dictione vsque quam plura in iure scripta reperies, num. 4.
- 5 Licentia recedendi a iudicio non est necesse, ut expectetur audientia finis, num. 5.

**I**bi, maliciose, nemini enim dolus est, et malitia sua patrocinari debet, imo ei obesse, ex text. in l. verum, §. hoc quoque, ff. pro socio, glof. in l. Titio in principi. ff. ad municip. Bald. in l. si in fraudem. C. delegat. Speculat. de arbit. §. et verum, qui ergo si lo. num. 15. et decisio. §. 6. v. et sic, ex p. m. l. i. et malitiam ipsam obuiandum est, neque eis esse via aperienda, secundum text. in c. sedes de rescript. l. i. fund. ff. de rei vend. text. in l. 1. tit. 7. part. 3. Speculat. dict. tit. de arbit. num. 55. maxime si malitiae hae litigantium sint, quas litigantium malitias omnino cōpescendans esse ius asserit, vt est text. in Cle. 1. & ibi Card. de sequest. pos. & fruct. malignantes enim exterminandi sunt, et ad obuiandum malitiam ipsi nullum melius remedium quam poena, mali enim formidinem eius odierunt peccare, iuxta illud, Ode tunc peccare boni virtutis amore, mali vero formidine poenae, secundum textum glof. & DD. in l. 1. ff. de iud. & iur. 1. 2. tit. 1. part. 3. Propter quod lex nostra iustitiam malitiosis poenam imponit, malitia enim impunita remanere non debet. l. 1. longius, §. filius, & ibi. Barroff. de iud. & qualiter malignitas alicuius probetur tradit Ang. in auth. de monach. §. 1. & 8. cogitandum collat.

**I**bi, faste, que et alacris se leuare de audientia, similis est text. in l. diuis. ff. de inint. rest. quem ad hoc iure conclusioni ampliationes & limitationes ponēdo allegat Rebus. 3. tom. const. Franc. cit. de contumacia, & defe. art. 5. glof. vna. numer. 4. cum aliquibus sequentibus, vtque in fine, & non habemus etiam similem text. in l. 4. in medio tit. 3. part. 3. que quidem fimitur optima limitatio iure postea, scilicet, quod tunc deum sufficit comparere ante quam iudex recedat, cum ipse citatus debens comparere tempore cita-

tionis ei faste dixit se venturum, vel nihil dixit, sed tacuit. Secus vero si dixit se non venire, quia tunc, & si veniat iudice sedente per tribunal nihil agit, sed contumax reputatur, & ideo si tunc cum veniat condemnatus erat, habet necesse appellare a condemnatione, quod non est in illo, qui tacuit, vt dixit se venturum, quia veniendo iudice sedente per tribunal, licet iam cum venit condemnatus esset, debet reuocari condemnatio, quod nulla alia ratione nisi quia ille, qui dixit se non venire reputatur ex tunc verus contumax, neque audiri debet si veniat post condemnationem factam, cum non esset credendum quod venisset ille, qui similia verba protulit, & est notandum quod hae dictiones non text. faste, quia latine, pro vsq. inquit, in presenti ponitur in clausula, nam alias mens legis nostrae esset, itaque index debet iam recedere ab audientia cum citatus comparat, vt contumax reputetur, quoniam licet iam negotia finirentur, iusticiam tamen cōparere. De qua dictione vsque & quam plura in iure scripta reperies, per DD. relos per summarios Berthachi. in suo copioso reperiitorio verbo, vsque & ad ea loca tractat Barto. in l. memini illi, numer. 6. ff. de offi. pro cons. & in l. pronus, §. de leg. 3. Bald. in auth. hoc amplius, colum. pen. & ff. C. de fidei commiss. DD. in l. 1. a calligato. C. de sup. & per fidei eius materiam declarat Bart. in dict. l. finis, §. 1. secundum auditio. Abb. num. 4. in cap. cum dilecti de dolo & contum. Cui tamen aliquam rem addenda est Bald. in auth. hoc amplius, secundum Ioann. Orosio. in l. remanet, §. 1. colum. 435. numer. 1. ff. de offi. pro cons. & quam plures de hac dictione, & vsque tractantes an excludat, vel in clausula sit, refert Tiraquel. de reus. c. 2. inag. §. 2. & iour. glof. vnde iura, numer. 66. pag. 216.

Item ex verbis nostris text. in quantum ex eis probatur, quod si antequam iudex recedat, non appareat citatus dicitur contumax, colligo vnum notabile, scilicet quod licet citans, & cōparens illicentiam recedat, et quo nihil egisse videtur, tamen si supra proxima remanet audientia, tamen si expectetur vsque ad finem audientiae, & sufficit, neque est tunc necesse per se licentiam recedendi, quia facta data ceteris si iudex recedit, secundum quod dicitur Deo volente, in l. 1. tit. 7. glof. m. 2. in

in requisito. 4. infra isto lib. & ideo soler, & ita praestitatur accusari contumacia in fin. audientiae, cum iudex vult recedere, & allargere a tribunal, quo facto & recedat iudice sufficit, vt incurrat citans contumaciam, licet tunc citans non patet iudice recedendi, quod secus esset, si in principio, vel in medio audientiae contumacia

accusaretur, & statim illicentiarum eam accutiam recedat, quia tunc non incurrat contumacia per citatum non comparentem, vt in dicta glof. magna dicemus, & in alia l. huius nostri lib. remanet dictum, & tradit la. fin. 1. ante Calend. numer. 5. ff. de verb. obi. vbi hoc notabiliter limitat.

## LEX VII.

## SVMMARIVM LEGIS.

Index vnius loci potest citare in loco extraneo iurisdictionis reum maliciose, sed ad illum locum extraneum transferentem.

- 1 Citatio in alieno territorio facienda, prius debet constare per informationem reum maliciose fuisse in alieno territorio, alias enim extra suam iurisdictionem, index hic citare non possit, num. 1. vbi alia multa vide.
- 2 Citatus coram iudice domiciij non cōparens, sed inde descendens transferendo domicilium alio in loco extraneo iurisdictionis, & ibi conuentus est, excipit, quod de hoc fuit alibi conuentus, & quod ibi finitur causa, nūquid audietur in locum. 2.

**I**bi, per non compliri, de quo tamen debet per informationem constare prius, & nequam citatio hae dicitur contra subditum in alieno territorio existentem, alias enim extra suam iurisdictionem citare iudex hic non possit, vt in l. 1. glof. Forra, supra isto tit. dictum remanet, & ad ibi dicta me requiritur, & sic de malitia huius transferentis si in alienam iurisdictionem debet constare, scilicet, quod ab seipsum & fugam in alienum territorium fecerit ob eundem citationem, & ne conueniri possit in loco vbi debeat, & conueniri poterat, nā cum circa hunc causum iudex hic limitatam iurisdictionem habeat ex text. nostro conueniendi, & citandi subditum fugientem in alienum territorium in fin. i. neque conueniri possit merito, si prius de qualitate hac iuxta huiusmodi citationem iurisdictionem citandi a tributo, constare debeat per informationem, vel

alio modo secundum quod diximus in l. 1. verbi. Con la informacion, tit. 1. supra isto lib. & cum ante corpium iudicium fugit citandus, secus vero si conceptum iudicio fugerit, nam tunc satis constat de malitia hac, & sic tunc informatio hae non requireretur, prout voluit glof. in l. 4. tit. 3. lib. 2. for. verbo Regan. col. 4. in principi. & ultra hoc intelligitur in fraudem de quem absente, si tamen fuit citatus personaliter, vel si de absentibus post promissionem iudicio fuit, vel si teneatur in eodem loco facere residendum, vt m. varius c. vxore, cler. cas. in ecclesia, secantum Bal. & Angel. in l. 1. num. 3. C. de anna. excep.

**I**bi, per se certa, sed nam verba hae de literis requisitorij intelliguntur, an vero quod abque literis requisitorij iudex hic in causu nostro text. cum sola commissione, & literis eius possit iubere citari reum talem fugientem maliciose in alienam iurisdictionem, & citatio talis directrix (vt ita loquar) fieri possit per currens, vel nuntium suum, & videtur quod litera requisitorij requirantur, & hic indirectrix citatio hae hae mōdo iudici loci, vbi citandus fugit, nam extra territorium suum qui citatur, non potest subditum suum nisi cum literis requisitorij, vt in l. 3. huius tit. verbi. Reia de lugar, dictum remanet, & ita legem hanc voluit declarare Ioannes Graecian. in suis regul. & fallentis regula. 491. in contrarium tamen videtur, iure quod in hoc casu per nuntium iudicis, iubeant citare, fieri possit citatio hae directrix cum literis solummodo ipsius iudicis citantis, pro quo facit nam alias, nisi ita iudicis iurisdictionem

elle, de nibilo deferuere tex. noſter. Cum idem per plura alia iura diſpoſitum habe remus, neque malitioſus litigans eſſet pereris conditionis, quam non dolotoſus, & maligmus, item & quia hæc opinio probatur clare ex text. noſtro, ibi: *Nique eſſen in iugur de otra juſſiſſion*, & hoc in odium illius malicioſæ inaium locum ſe tranſferentis ne conueniri, vel citari poſſet, vt dixit text. in princip. ibi, *7 per no cam plir deroſo*.

Ibi, *De otra juſſiſſion*, intelligi poteſt, ſue iuriſdictio illa extraneas ſit ſub eodẽ Principe, ſue ſub iudice Principe & Rege, cum vtroque in cauſa aliena iuriſdictio dicatur, iuriſdictio iudicis citantis, & noſter text. indiſtincte & generaliter loquatur, imo & proprius de aliena iuriſdictio ſub iudicio & alieno Principe exiſtente intelligendus videtur noſter text. cum ea proprius aliena dicatur iuriſdictio, quam ea ſub eodem Principe, & Rege ad eſt ſub diuerſis tamen territoriis, vt in l. 3. verſic. *Fuer*, ſupra eodem diximus. Vt ſic notandum eſt legis noſtræ diſpoſitionem ita locum habere, ſue citandus ſe tranſferat in alienam iuriſdictioem poſſit ſitem contra eam motam, ſue ante quam moueatur, mouere tamen eam actor volebat. & tamen ad hoc ſe prepa- raret conueniendus & citandus auſugit in alienam iuriſdictioem, vt conuentionem, & citationem ſubſtiterget, imo in hoc ſecundo caſu legem noſtram intelligend. prout & intelligi debet, non poteſt argui de ſuperfluitate, ſicut poſſet ſi in primo tamen cauſa, ſcilicet, capite iam mota, intelligetur, cum in hoc ex. l. ſi poſtea

quam ſiſſe iud. & ex. l. 11. tit. 7. par. 3. idem prout eſt ante, ſicut & in præſen- ti prouideret, ſcilicet, vt in aliena iuriſdictioe vbiſt malicioſe tranſiit, vt iudici- cium iam inchoatum, vel inchoandum ſubſtiterget, citari poſſet per iudicem, & de eius mandato, qui de cauſa illa cognoſcit, vel cognoscere habebat, ſicut & videamus, quid ſi quis poſt maleficium & miſſum eſſet iudici clericus ne a iudice lai- co, & ſeculari puniri poſſet, nihil ſibi hoc prodeſſet quia ab ipſo iudice ſeculari puni- ri, & coram eo conueniri poſſet, vt late tradi- tur per reuerend. Couar. in præſen. cauſa. 30. n. 4. & Anto. Gomez. de delict. cap. 10. num. 4. & Auend. cap. 2. præſen. numer. 12. lib. 1. & Dida. Perez. lib. 3. ordi. col. 7. 4. 4. in fin. cum ſequenti, ad quos de veritate huius puniendi ſe remitto, maxime per do- minum Couar. optime de his diſſentit, & an ſeculiores teneantur cum tunc co- ram ſeculari iudice præſentare, vide Cardin. Clemena. in princip. quaſt. 9. de cenſibus, & ſic declarabis text. in l. i. iuris ordinem in fin. C. de iuriſd. omn. iudi. qui contrariis noſtro text. & ſupra dictis vi- deatur, vt non procedat quoties mali- tioſus, & cauſa ſubſtiterget iudicium, quis in alienam ſe tranſfert iuriſdictioem, quid tamen ſi citatus coram iudice domi- cilio, non comparuit, ſed iude diſceſcit tranſferendo domicilium alio loco ex- tranee iuriſdictiois, & dom ibi conueni- tur intercept. quod de hoc ſuit alibi comen- tus, quod ibi ſinitur cauſa, nunquid ita dicatur in hoc & communem dicit. Audie- ditur, in addit. ad dec. 377. Capite Tale ſane, quod non audietur & bene.

## LEX VIII. & IX.

### SVMMARIV LEGIS.

Unusquisque regulariter in ſuo foro conueniendus eſt, neque trahendus ad cau- ſam niſi in caſibus, & a perſonis in iure, & ſi legibus expreſſis.

- 1 Actor regulariter debet ſequi forũ rei, num. 1.
- 2 Oppreſſus quãdo quis dicitur ad hoc Rex ei ſubueniat, num. 2.
- 3 Caſus curiæ dicitur, quando data eſt vaſallis ſalua guardia, & ita dominus

no offendatur, ſi de facto eos offen- dant, num. 3.  
Accuſatus de multis criminibus inter quos eſt vnus, ab quod poteſt in cau- ſam vocari, poteſt de omnibus in curia accuſari, num. 4.

Mifera-

- 5 Miferabilis perſona, que primo mo- ta poteſt cauſam ſuã ad curiã defer- rre, ſi illa proponat corã ordinario, an poſſit poſtea puniri, num. 5.
- 6 Miferabilis perſona per aliquem con- uentum coram ſuo iudice domicilii, an poterit forũ illud declinare, & pete- re cauſam ad curiam remitti, num. 6.
- 7 Vidua minor, aut pupillus, & alia mi- ſerabilis perſona, an poterit ſibi priuilegium auocandi cauſam ad curiã con- tra alia miferabilem perſonã ſimi- le priuilegium habentem, num. 7.
- 8 Eccleſiaſtica perſona an habeat priuilegium pro bonis eccleſie eligendi forum, & ita curiæ, num. 8.
- 9 Priuilegium vocandi per cauſam curiæ competens viduis, forſanis, & ſimili- bus perſonis miferabilibus, an eis cõ- petat, ſi ſint diuerſi, num. 9.
- 10 Vidua habens maritũ, ſed in viſite, puta quia captus eſt ab hoſtibus, & ex- cluſus, & ſi in trimeris demortuus, an gaudebit priuilegio vocandi aliam per cauſam curiæ, num. 10.
- 11 Vidua que maritũ occidit, & ſi in honeſ- tã viſa agat, an gaudebit dicto priuilegio, num. 11. & in n. 11. Vide de alijs vi- duis, que dicto priuilegio nõ gaudent.
- 12 Priuilegium vocandi per cauſam curiã nõ habet locũ, niſi in caſu valoris plu- ſus decem mille morapenitentiũ, n. 12.
- 14 Priuilegium hoc an poſſit renuntiare per perſonas, quibus competit, n. 14. vbi alia vide.
- 15 Pauperas procurata ad effectũ gau- dendũ dicto priuilegio, nõ valet, n. 15.

Ibi, *Ante los alcaldes de ſu foro*, actor enim regulariter forum rei ſequi de- bet, ex text. in c. cum ſit generale de foro comp. & cap. 1. c. cum ſit generale de foro comp. & cap. 1. c. clericus laicum eod. titu. cum ſi plures concordantias allegat, & eſt text. in l. iuris ordinem. C. de iur. om- n. iud. text. etiam in cap. Romana. c. contra- hentes, & §. 1. lib. coram fe. de foro comp. in. 6. & hanc regulam limitat. in modis, text. in l. 3. tit. 1. par. 3. & ibi glo. Gre-

goriana, & Socin. in reg. 10. actor regula- riter, & quinquaginta litem ponit Spe- culator titulus de comp. lib. 3. generaliter, num. 1. & quædam alia, quorum aliquam adduxit Alex. Coſorus, in dict. l. iuris ordi- nem, quos poſt repeti relatos per Duen- ſay, in reg. 2. & alii caſus fallentes po- nuntur in l. noſtra ſupradictæ Regule, & vide l. 4. tit. 3. par. 1. alios caſus ponent, præſertim illud de repeti in curia regis, de quo tractat Suarez. l. poſt. reg. q. 8. in- cipienti curia iudicium, numero. 19. & ſequenti pagina. 454. & Couar. in præſen. cap. 5. per totum.

Ibi, *Que ſon eſtos*, Quos reſert text. in l. 5. tit. 3. par. 3. & text. in l. 3. tit. 9. par. 2. & optime Couar. in præſen. cap. 6. & 7. & Dida. Perez. hic in libr. 3. ordina. col. 764. in medio, & Guido Papæ, dec. 566. num. 1. fol. 164. in parulis, & eius ad- ditio, & Monteroſio in præſen. crim. & ciuili tractatu. 5. *Deſus caſos de corte*, fol. 75. cum ſequenti, & Matth. Aſili. dec. 10. 14. cum pluribus ſequentiis, vbi & quæ rit, quid in eccleſiis, & quid in cauſa cri- minali, & quid ſi iure ceſſo agat, & alia plu- ra bona dicit & tractat in propoſiti, alia cauſam ponit Abb. in cap. Nicolau. col. 2. de appell. relatos per Anton in cap. veni- ens de renuntiatione, & Auend. cap. 1. præſen. in l. 3. cauſa lib. 1. & in dictionario, verbo, *Corte*, ſcilicet, quando pars 7 iurat non poſſe conſequi iuſtitiam in partibus, quos cauſam quodam modo iſte oppreſ- ſus videtur, ei reſubuenire vult, vt probat in l. 1. C. quãdo imp. imp. put. & vid. in hoc tamen caſu credere & iuramentum hoc partibus debere iuſticiari, ſunt aliqua inſormatione, prout inquit Aud. in dict. 10. cauſa, Alium & cauſam curiæ reſert text. in l. 5. tit. 3. infra hoc lib. in fine illius legis. Alius itidem erit cauſus, qui & ſub verbis noſtri text. comprehendì po- teſt, ibi, *Tregua quibantada*, ſcilicet, in ſal- uaguardia d. data per Regẽ vaſallis, vt nõ offendantur a dominis, nam ſi dominus de facto eos offendat eſt cauſus curiæ quiaſi videatur tregua illam non ferre, ſecundum Auend. cap. 1. præſen. numer. 4. lib. 2. alium cauſum colliges ex text. in l. 1. in. infra iſto tit. & lib. & alium in l. 3. tit. 1. libr. 3. infra. Eſt tamen notandum in pro- poſitum noſtri text. quod ſiquis de mul- tis 7 criminibus accuſatur, inter quos eſt

vnus de his casibus, potest de omnibus in curia accusari, secundum e. ararium, quille communis op. litera l. num. 269, quod tamen verum intelligere fit vnus delictum ab alio annexum, vel dependens esse, secus alias, nam tunc pro delicto in curia proprio non ibidem conuenitur, pro alijs vero in suo foro, cum tunc continentiam causae diuidi, dici non possit. Est tamen opinio dubium, num si aliqua ex miserabilibus personis, quae possunt primo motu (vt ita loquar) causam suam ad curiam de ferre, tamen causam suam† inceptit coram iudice ordinario loci, qui de illa cognoscere poterat, ponere poterit & p. 6. et causam ipsam in curia tractari, & videbat tractandum, quod non, quia vbi semel coepit illi iudicio libi debet finire, fecidit text. in l. vbi coepum. ff. de iud. quom ad hoc alia iura inferendo allegat Didacus per. 3. in l. tit. 1. glof. rub. colum. 7. ad fin. cum. 3. sequentibus, lib. 3. ordi. & quia licet coepa videtur ius iudici de ea cognoscere acquiri, & ei quoddam quasi iniuria fieri, auocando causam ab eo, cum auocatione cautum in iure maxime odibilis reputetur ex dictis per dominum Couarr. in practi. capit. 9. & hanc voluit tenere opinionem gloss. in l. 1. verb. excedere. C. quando nup. int. pap. & vid. & Couarr. in practi. capit. 7. numer. 5. per vlt. ceteris vbi casus & latius in verbi percul. etiam cap. nihilominus tamen contrarium tenet in hac quæst. Math. Afflict. in consilii. Sicil. rub. 37. numer. 36. quem sequitur, & refert Sylva nuptialis in verb. diu b. quomodo iudicandum, lib. 6. numer. 8. fol. 45. in par. 6. eo quod per consensum hunc miserabilis hac persona renuntiare non potuit priuilegio suo, vt in si de cam, & ibi id limitat ipse Sylua, nisi cū miserabilis hac persona esset adiecta alia non miserabilis, nam tunc fecus iudicandum dicit, de quo & per alios traditur, & hanc tenendo opinio, nō obstat regu. dictæ l. vbi coepum, quia non procedit quociens potest per priuilegium declinari forum, secundum Feli. in cap. ex renore numer. 28. fol. 6. de script. vbi ad numer. 15. cum pluribus sequentibus plures fallentes ponit illi legi vbi coepum, neque iniuria alia quia fit iudici coram quo inceptum negotium fuit, cum id hoc permittente dato, & nemini facit iniuriam qui vititur iure suo, & quantum aliquando hac mihi pla-

uerit opinio, in practica tamen non admittitur, & sic videt iam regim priuilegionem in chancellaria Pinciana concessam cuidam mulieri viduæ, vt lites suas ad chancellariam deferre possit, & ibidem ipsa conuenitur, & nō alibi, dum tamen honesta esset, neque aliquis ex casibus infra gloss. proxima relatijs, vbi dicto priuilegio non gaudet occurrere, & praeteritum quod his illa super qua dicto priuilegio gaudere vidua illa volebat, non esset coepa & ibi contestata super ea coram inferiori iudicio. Sed an si miserabilis persona conuenitur per aliquem coram suo iudice domicili, & ita ipsa miserabilis persona conuenita, poterit forum illud declinare, & petere causam ad curiam remitti, tradit expresse Dominus Couarr. in practi. cap. 7. numer. 7. Sed nam vidua, minor aut pupillus, vel alia miserabilis persona poterit, vt priuilegio? hoc auocandi causam ad curiam contra aliam miserabilem personam, simile priuilegium habentem, & in hoc dominus Couarr. dict. cap. 7. nome. 3. late loquitur, & concludit pro parte negativa quod nō poterit, quia habet istæ hæ personæ priuilegium, ne extra forum suum trahantur, quoad primam causam cognitionem, secundum text. in l. vii. C. quando nup. int. pap. & vid. annotante ex text. illo Matthæ Afflict. in d. consilii. Sicil. lib. 1. rub. 37. nu. 14. vbi cum pluribus sequentibus plures quæstiones annectit in hac materia, & ibi opinionem hanc tenet, & cum referendo sequitur Math. in d. de Toledo in d. fundamento, 2. part. numer. 11. & Couarr. in dict. cap. 7. num. 1. ad fin. & in minore & in alia miserabilis persona quod extra proprium forum, quoad primam causam cognitionem, neque in curia conueniri possit probat optima l. 41. tituli 18. par. 3. & ideo remanet hæ quæstio clara. Sed an persona ecclesiastica habeat hoc priuilegium pro bonis ecclesiæ eligendi forum magnæ curiæ, vide Math. Afflict. decisi. 157. num. 1. & Couarr. vbi sup. d. cap. 7. num. 4. ponit tem prædicam & sylum.

13. In d. 1. hæ personæ etiam si tales duntaxat secundum dominum Couarr. in practi. cap. 6. numero 3. & gloss. l. 1. 41. tituli 18. par. 3. & Dida. Perez hic sub lib. 3. ordi. colum. 768. in fin. cum sequenti, licet in quantum ipse ibidem generaliter dicit idem intelligendum esse in alijs personis

personis miserabilibus, secundum rectam sermonis rationem, declarabis verum esse, dum tamen talis miserabilis non detur propter pauperatatem, quia cum paupertas reddat eam miserabilem, si diuitias præsupponere nus habere, cessare paupertas & per consequens priuilegium hoc propter paupertatē cōcellum, quia cessante causa priuilegij cessat priuilegium, ex suggestu de decimis, & ex dictis per Tiliæ de cessante causa l. part. nu. 23. in alijs vero miserabilibus personis, quæ etiam in paupere, & si diuites sint, procedit nostrum text. priuilegium. Sed an vidua† maritum habens, led interitum sua, quia caput est ab hostibus, vel exalatur, aut in irremediabilem, gaudebit hoc priuilegio dict. quod sic cum Feli. & alij relati ad dominum Couarr. in d. c. 7. col. 4. & Mesa vbi supra num. 1.

Est tamen notandum, quod vidua quæ maritum occidit, non gaudet hoc priuilegio, secundum Couarr. dict. capit. 6. practi. quæst. num. 1. in fin. neque ea, quæ in honestam vitam agit, secundum eundem Couarr. ibidem cap. 7. num. 1. neque illa illa quæ cum collegi Mercatorum Burgensium & similium ex legibus regijs† consules & iudices consularis habentis esset, super rebus mercatorum tangentibus causam agit, vel super eis conuenitur, nam neque hæc priuilegium in his habet, ex text. nostro ei concessum, secundum text. in l. 3. fin. tit. 11. supra lib. 3. neque idem personæ istæ priuilegium habebunt similiter nisi causa quæ† agitando est, vel agitur fit valoris plusquam decem mille marapatinorum, secundum text. in l. 1. in fin. titulo & lib. & tradit Dominus Couarr. dict. cap. 7. nome. 3. verfic. hoc tamen, item & in l. 1. infra i. i. tit. & lib. reperies alij causam vbi cessat nostrum text. priuilegium. Item & in l. 1. tituli 14. lib. 3. infra ei alius casus vbi cessat nostrum text. dispositio. Est etiam notandum quod vt locum habet casus curiæ debet tamen de eo per informationem constare, secundum quod in d. 1. verbo per la informacion, titulo 1. supra lib. lib. dictum remanet, & præstat. Et an hæc priuilegium possint personæ† hæ renuntiare, tradit Villalobos in suo arario mil. com. opin. litera l. nome. 359. & videtur quod sic, quia sanctorum quæ renuntiare potest, cuius tamen contrarium de forte verius iplum tenet cum Bak. & Gregor.

13.

14.

Lup. ab eoratis in suo dicto arario, d. litera l. dict. numer. 269. & tenet Rebuff. in primo com. consil. Fran. titulo de sen. pro uiso. artic. 3. glof. fin. num. 38. vbi per totam illa glof. tractat quæ sint personæ istæ miserabiles, & quibus gaudeant priuilegijs, & alios modos quibus curia regia cognoscit in prima instantia, tradit & ponit ipse Rebuff. in secundo como. tit. 1. art. 7. glo. 1. verbi. nonnullis miserabiles, & quæ sint istæ vtriusque Afflict. dict. consilii. Sicil. lib. 1. rubri. 37. & Rebuff. dict. articulo 34. glof. fin. tractat Dominus Couarr. practi. quæstio. capit. 6. & 7. & idem Math. Afflict. decisio. 157. & hoc alios allegat nouissime Antoni. Grauatius in addition. ad Octau. Vestrum in practi. Chancellar. lib. 3. cap. 9. in 1. additio. & Sylva Nuptialis d. lib. 6. titulo. quomodo indubio iudicandum pro communi opinione. num. 17. cum pluribus sequentibus, & inter hæc personas pauperes enumerat, & quis talis dicatur, declarat Couarr. dict. cap. 6. num. 3. & Dida. Perez lib. 3. ordi. colum. 764. cum 2. sequentibus, & est optima l. in proposito in d. 10. titulo 34. & ibi glof. inquit tamen Couarr. vbi supra verfic. pauper nunc dicitur, iuxta communem huius regni vsum pauperem vocari, qui non habet in bonis tria millia quadrantum seu marapatinorum, quod & vitur & secundum hoc pauper qui iudicatur quod ad hoc, & idem quod exculandum cum ab expensarum solutione tanquam pauperem, & secundum hoc vera erit illa opinio in hoc casu, quæ habet quod omnis officialis, qui suo officio victum & laborem querit, si nulla bona habeat, saltem, quia valoris sine pluris quam illorum trium mille marapatinorum, pauper dicitur, secum domo Iusto. in l. 1. constante numer. 147. ff. de i. i. mar. & Baldi. in l. 1. quid ad declinandum. C. de episcop. & cler. Pro quo contra Cutillo l. 6. Taur. verbo. In totod. fol. 27. pagin. 2. pondero respectum in l. 1. tit. 17. par. 6. sol. in fi. ibi. Orroli & quæ ex pressa videtur pro hoc, & quia decisio quæ illa l. bonorum dicti valoris, & sic niseri aduocari, quam tamen, in quam pluribus locis videtur & vestium, & latius per simonem si iuste officium gerunt, habent, & si aliunde bona neque redditis habent, attentes expensis magnis, quas facere pro statum sustentatione tenet, pauperem iurari

vociari



vocari iure primo poterunt, ipsi attentius vocati attendenda sunt, & consequenter tanquam pauperes hoc privilegium vti possent, sicut & in alijs personis, eorum statu attento, asserit Didac. Perez. di. c. colum. 765. in medio, & sic etiam in hoc casu iudicis arbitrium versari posset, & attendi, prout de iure attendendum erat communiori opinio, teste Didaco Perez vbi supra. nisi in casu quo facultates lassae sunt, secundum gl. di. l. 10. titulos. 3. parti. 3. prout ex communi stylo & practica quoad notarium materiam tassatum in valore bonorum trium mille marapetinarum asserit Couar. vbi supra, licet & attendi deberet & tunc status personarum, nam non cogendi sunt & ponendi in statu, quo mendiare officium necellum fuit, nam tunc pauperimus iudicari debet, secundum Doctores in capitulo. Odoardus de solutio. & de text. in l. 5. titulo. 8. partita. 1. licet & ali-

quando illi officium mendicantes ditiores sint alijs, qui diuites repantur: cum neque honorem, neque statum cogantur sustentare, & obliuim quotidie mendicando fardellos & burfas adimplent, in tellige etiam pauperem hoc privilegium habere, nisi pauperem ad hunc effectum procuratur, namque tunc nihil proceditur, secundum Melsia in prag. pan. conclusio. 1. numero. 9. 10. & 11. & voluit Couarr. di. c. capit. 6. numero. 3. versiculo sed siquis dum ius remittit ad ca. 16. nu. 9. lib. 5. var.

1. b. i. *solus hunc in qui penda sit conuenio*, & quia casus fit iure super. l. 3. gl. de quod exeat. tit. 7. lib. 3. sup. dictum reperies in l. 9. ibi, 7. nosus leges tenentes, cam in hoc allegat Aenda. c. 3. prator. num. 5. versu. limita. lib. 1. vbi ponit plures personas, quae licet per se possint officia exercere, non tamen per substitutos.

## LEX X.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Regia alicuius Chancellariae indices & auditores, causas suas, vxore vel filiorum quoad primam causam cognitionem sine agant, sine se & suos defendant & teneant, non possunt deferre ad regiam Chancellariam vbi praesunt.*

1. Intellectus nostri rex. n. 1. attentatur.
2. A lex nostra de filijs emancipatis si aut de constitutis in patria potestate intelligatur, nu. 1.

Ibi, *ordinamus*, eam in sua conclusione consideramus & allegat Didac. Perez in l. 1. titulo. 1. lib. 3. ord. colum. 832. ad fin. vbi eam intelligit, vno modo, scilicet, quod procedat eo casu quod privilegium non posset competere auditori ratione aliqua, quia appareret de fraude & causa fatigandi seu molestandi, alias si esset res pertinetis vxori, vel filijs constitutis sub potestate patris auditoris, quod casus eorum haberent privilegium mariti vel patris ex l. 1. sciendum. 9. legati. ff. de leg. 2. cuius quidem intelligentiam & si inuixi & attente intelligere procurari, nunquam tamen eius intellectum necesse intentionem percipi, aut si percipere fassem eam reputo, nam aut praesupponit auctor, auditori nullum privilegium com-

petere, sed nihil eius causam curiae procurare, & tunc nihil est cui intelligantur hanc praemittere, cum nihil dubitationis haberet, & ex l. 4. supra illo tit. remanet impolita pena multo procurantibus causam curiae intetare, aut praesupponit filijs ipsi & non patri copetere, & tunc neq. possunt causam filiorum tractare in curia propter prohibitionem nostri rex. & ideo ego aut non percipio eius mentis, aut falsam, falsa eius pace, & capitis inuentione reputo, & sic vti noster text. aliquid operetur intelligi eius dispositionem procedere etiam in casu, quo alias si ille auditor, non esset talis, competere ei privilegium vbi candida curiam, tunc enim propter impedimentum iudicaturae & audientiae & officij eius, nullo poterit modo suae suam, vel filiorum, huc vxoris causam, quibus & privilegium huc alias competebat, ad curiam, vel Chancellariam ipsam vbi residet, auocare, & ratio prohibitionis manifeste patet, quia ipsi quasi iudices in causa propria viderentur, & nisi sic tex. nostrum intelligas,

intelligas, de nihilo de seruire dubio, & patet clare ex summario nostri rex. vbi asseritur in hoc legem nostram praecedentem corrigere, vbi eis permittebatur causas in prima etiam instantia ad Chancellarias auocare. Neque obstat si dixeris illud dictum meo intellectui multum obitare, hoc scilicet modo, quoniam si lex nostra praesens ad correctionem legis praecedentis, & in praecedenti permittebatur ipsi auditoribus eo quod auditores essent, causam auocare ad Chancellarias, illud solum vnde tunc correctum, & sic si ex alijs causis, quam ex ea quod auditor quis fit, competat privilegium hoc ipsi auditori auocandi causam ad curiam, non censetur correctum, imo & tunc posset, & sic posset intelligi, quod Didac. Perez vbi sup. dixit, quia haec obiectio ex toto asiditur, ex verbis sequenti nostri rex. etiam causas filiorum, vel vxoris ipsius auditoris prohibentis ad curiam deferri quoad primam instantiam, sed de filijs vel vxore lex praecedens nihil dixit, ergo intelligenda est lex nostra, etiam si aliunde, quam ex eo quod pater, vel maritus esset auditor, competere privilegium hoc, & adhuc tunc non copetatur ex eo quod auditor sit Chancellarius ipsius vbi alias causa illa deferenda foret, si tale officium ibidem non haberet, nisi dicamus satis censeri causam filiorum, vel vxoris, ipsius patris vel mariti ceteri in l. proxima comprehendit, cum eximialiter filij & patris dicitur

& vxoris mariti, sed adhuc non satisfaciunt, ideo apponit mihi in ultimum meum intellectus ad istum textum.

Ibi, *et huius*, sed num de constitutis sub patria potestate intelligenda sunt haec verba, an vero & de emancipatis & meo videri, de constitutis tantum sub patria potestate intelligenda sunt, nam hi ipsi auditores inquit text. hic, ibi, Ni traxim, non posse trahere causas has ad curiam vbi praesunt & residunt, pro quibus filijs potest pater in iudicio adesse nisi pro constitutis vbi est potestas, pro quo emancipatis non possunt in iudicio adesse, sed ipsi de per se poterunt, quod non possunt constitutis sub patria potestate, latum in causis civilibus, prout alio in loco laius remanet dictum, & ideo credes in quod emancipatus audiret alicuius Chancellariae cum alias competet privilegium auocandi curiam posse licet ius proprium in curia & Chancellaria, vbi pater tuus est auditor & residet quo ad primam etiam causam cognitionem auocare, & hoc mihi videtur legem nostram prohibere, de quo tu satis cogitabis, nam licet contra hoc sit causa filiorum, non ita facile procedit ratio prohibitionis quoad filium emancipatum, sicut quoad filium sub patris potestate constitutum, cum emancipatus ipse per se licet persequatur, pro hio vero familias & sub potestate patris constituto, pater ipse.

## LEX XI.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Pro quantitate decem mille marapetinarum & abinde inferius non potest quis citari ad curiam vel Chancellariam quoad primam causarum cognitionem.*

3. Citari quis non potest per causam curiae etiam per miserabilem personam in causis, quantitas decem mille marapetinarum, nu. 1.

Ibi, *De diez mil marapetinas*, etiam si persona volentes petere curiam finem de miserabilibus, secundum Domi. Couarr. in cap. 7. numero. 3. versu. hoc tenent, quod statuendi, ultra rationes in nostro

text. expressas, forsitan ansam praebuit l. 7. titulo 18. infra illo lib. tribuimus iustidictionem rectoribus ciuitatum in causis civilibus in instantia appellationis valet decem mille marapetinarum & minus existentiis, ne iurisdictioni horum rectorum praediceretur, quod & potest, cum tempore, quo iurisdictione hanc rectorum ciuitatis per leges antiquiores extendebatur solum ad summam sex mille marapetinarum, idem quoad summam illam statuatur, quod

quod nunc quoad summam decem mille per text. non solum tunc statuitur, & secundum, non solum limitabis text. in l. 1. sup. isto

lib. titulo. 1. ut ibidem in glossa. De impediri, diximus, & in l. 8. & 9. in glossa. Bindas iterum regulamus in isto tit. 3.

## LEX XII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Tabelliones populorum ad petitionem hic nominatorum non possunt citari per casum curia, neque per literas regis ut ostendant protocola sua, sed per iudices ipsorum populorum ad hoc compellendi sunt, nisi iudices ipsi circa hoc negligentes fuerint.*

*Rex potest committere alteri causam in terris dominorum in eorum negligentiam, num. 1. ubi & qualiter hoc negligentia probatur.*

*Ibi, Otras personas que de nos tienen cargo, non ergo excludit text. hic miserabiles personas, & quae iuxta aduendi curiam habent, si interesse demonstrandi eis protocola per tabelliones excederet valorem decem mille marapacinarum, nam tunc recte coram curia & literis regis ad hoc citari possunt per tales miserabiles personas.*

*Ibi, Que entonces puedan ser emplazados, & hoc nimirum nam si ob negligentiam iudicis secularis, potest pro impimento iussisse ecclesiasticum adiri, secundum text. tum & eius materiam in capitulo. licet, de foro compet. quanta cum maiori ratione potest ob talem negligentiam adiri superior ipsius iudicis secularis negligentis, ob negligentiam enim talem acquiritur iurisdicção ei, qui alias iudex non esset secundum Auendam, capitulo. 1. prout. numero 3. in versiculo. decima causa attribuitur lib. 1. ubi & ipse inquit quod propter dominum negligentiam, potest rex committere alteri causam vertentem in territorio & dominio talium dominorum, vel*

ipse cognoscere si vellet, imo & propter hanc negligentiam potest ipse rex dominos ipsi iurisdicção sua privare & ad regem conuerti, secundum glossa. per. in l. 1. titulo. 1. part. 2. & secundum eundem Auendam, capitulo. 5. prout. numero. 4. in principio lib. 1. ubi numero. 2. in versiculo. & eodem, inquit quod ex hoc pollet dominus rex cognoscere & supplere in prima instantia, extra casus curiae in terris dominorum inferiorum, & probare videtur in l. 1. titulo. 1. supra illo lib. quarto hanc tamen negligentiam talium dominorum probatur & percipitur, secundum eundem Auendam, num. 12. versio negligentia autem, & in dicto numero. 13. in monitiis iudicium inferioris per literas iunctias, quae difficultate concipi debent, secundum text. in l. 3. titulo. 4. supra lib. secundo iustitiam trinitate negligenter, quia fine monitione negligentia non incurrit, secundum eundem Auendam, cap. 1. numero. 11. in fine lib. 1. & circa nostrum text. negligentem, iudicem dicere embe cumbis & ter requiritur per partem, non vult tabelliones intercedere neque penitus compellere ad demonstrandum protocola, & multa mala quae negligentia adfert, & commoda diligentia refert Gomci. in regul. Chancellarie, de trinitate. poss. post. questionem. 18. in epilogo causum negligentem.

## LEX XIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Qua pena puniantur persona ecclesiastica nolentes venire ad vocatum, & rogatum regis.*

1. C.

1 Citatio vnica etiam extra iudicialis an sufficiat ad conuincendum parem vel inferiorem, fol. 57.

2 Ecclesiasticae persone in suprema dignitate constitutae dicuntur, & maiores rege appellari possunt, secundum DD. maxime Deci. in capitulo cum parati de appeli. cum Christus vocet sacerdotes Chrilios suos, imo & diu vocatur aliquando, vltimo in loco dictum remanet, merito si ter vocari debere iubet noster text. nam cum superior citatur, vel vocatur, non vnica tantum sufficit citatio, vel vocatio, sed trina requiritur, secundum glossa. in dict. Clementina. & Felin. in dict. capitu. ex rebus numero. 8. & per text. in capitu. de libellens. negligenti. praelat. in nouellis per quem idem tenet Bald. in capitulo. 1. si de inuest. feud. in d. dom. & val. in vlt. feud. communis. secundum Marcum Antonium Baberium, in repet. l. si ex legat. causa. 1. part. numero quarto. si. de verbo obligat. ideo noster text. trinam vocationem requirit.

3 Citatio vnica non sufficit advocandum superiorem, sed trina requiritur, numero. 3.

4 Clerici an subijciantur regi ab eo tem poralia habentes, num. 4.

5 Clerici tenentur ad vocationem regis comparere, num. 5.

6 Regi libet per omnes esse obediendum in iis, scilicet, quae ad Regium & Imperatorum munus spectant, num. 6.

7 Episcopus vocatus per regem, & eius Archiepiscopus, ad cuius vocationem tenetur comparere, num. 7.

8 Pape vocationi potius est obediendum quam regis, tam ratione honoris quam iurisdictionis, num. 8.

9 Intellectus glossa. cap. tributum. 23. quest. 8. num. 9.

10 Clerici rebelles suo regi & qui nolunt a violentis desistere, quae inferunt ipsius regis valet, possunt ab eo a regno expelli, num. 10.

ii De fidelitate Regis & Principis obseruanda & depunendi personis Ecclesiasticis, quae contra eos aliquando maculantur, vid. num. 11.

*Ibi, Tercero llamamienno, sed nonne vnica sufficit citatio & vocationis ad conuincendum parem vel inferiorem? vnica sufficit etiam extra iudicialis citatio, secundum glossa. in capitulo. si episcopus. 18. dist. quam approbat Abbas in capitu. cum causam. & ibi Felin. ad fin. de offi. del. ubi Deci. num. 5. dicit enim in capitu. ubi probatur, de qua latius quam alibi tradit quum. 4. num. idem Felin. in cap. ex literis, colum. 4. num. 7. de consuet. & habemus finem glo. ver. requirunt in Clementi. 1. de heret. l. ad Hippoly. singul. 11. & Bald. l. 6. num. 4. com. igitur numero. 13. C. de iur. de lib. Abb. in*

cap. ego enim nunc. 4. de iur. iur. & fatendum quidem, hoc etiam tamen respectu sacerdotum, quod praelati & ecclesiasticae personae habent, in suprema dignitate constituti dicuntur, & maiores rege appellari possunt, secundum DD. maxime Deci. in capitulo cum parati de appeli. cum Christus vocet sacerdotes Chrilios suos, imo & diu vocatur aliquando, vltimo in loco dictum remanet, merito si ter vocari debere iubet noster text. nam cum superior citatur, vel vocatur, non vnica tantum sufficit citatio, vel vocatio, sed trina requiritur, secundum glossa. in dict. Clementina. & Felin. in dict. capitu. ex rebus numero. 8. & per text. in capitu. de libellens. negligenti. praelat. in nouellis per quem idem tenet Bald. in capitulo. 1. si de inuest. feud. in d. dom. & val. in vlt. feud. communis. secundum Marcum Antonium Baberium, in repet. l. si ex legat. causa. 1. part. numero quarto. si. de verbo obligat. ideo noster text. trinam vocationem requirit.

*Ibi, Segun que son obligados a venir, licet enim clerici non subijciantur regi etiam si temporalia & habeant ab eo, secundum Innocentius & Abbas. in capitulo solite de maior. & obed. id verum est quantum ad iudicandum eos & sic quoad iurisdictionem, quantum vero ad vocandum eos pro re & negotio Regi, vel regno pertinentem, potest rex eos vocare & tenentur obedire, & venire ad regis vocationem, quoniam regibus parendum est, & honor eis per omnes adhibendus, vt. 1. Petri. 2. c. 1. titulo. 13. part. 2. & capitula. 69. titulo. 5. part. 1. & si ratione domicili dicuntur subditi regis, secundum Gregor. Lupum in l. 4. titulo. 15. part. 4. in glossa. mag. ad fin. & quod ad regis vocationem tenentur venire probat etiam l. 2. & 8. titulo. 7. part. 3. Rex enim honorari debet, & obediendum est ei, prout aduertit optime Reginaldus Polus, in suo libro contra Henricum Octauum Britannie Regem, pro Ecclesiasticae virginitatis defensione, lib. primo folio. 91. in principio. in iis, quae ad regis officium pertinent, ex quodam figura filiorum Israel hoc deducens, cui quidem capiti sub rege Babylonico vicebant, quibus non hoc solum adeo preceptum fuit, vt regi obediunt, sed vt libi Hieremias ostendunt, etiam graue populi iuramentum, eo quod Regi Nabuchodonosor*

chodonofor parere recufant, i obedi-  
bant enim regi externo in ijs quæ ad re-  
gis officium pertinebāt, fed cum ille idem  
rex infullet eos flatuam Auream adora-  
re, quod præceptum fines excedebat re-  
gis potestatis, tunc potius habuerunt qui  
optimi erant, inter filios Ifrael, informa-  
tem ardentem conijci, quam ei præcepto  
regis obedire: quorum voluntatem sic  
Deus approbavit vt illos ab igne con-  
feruaret, vt habetur Daniel. 3. sic & regi  
per omnes obediendum est libenter, in ijs  
fcilicet, quæ ad Regium & Imperatorium  
munus spectant, vt optime inquit Deci-  
confilio, 71. numero, 3. in fina. & 4. Prin-  
ceps enim in eo tantum recte imperat,  
quos commodè potest administrare, vt in-  
quit Soto lib. quarto de iust. & iur. quest. 9.  
4. ar. 1. a. colum. 2. in fin. cum fequenti.  
6. ar. 1. a. colum. 2. in fin. 1. 2. quest.  
96. artic. 4. relatus & fecutus per Suarez  
in l. quoniam limi. 2. legis regie. numero  
29. ad h. pag. 144. quod obediendum est  
regi, in ijs fcilicet, quæ ad potestatis ordi-  
nem pertinent, & notat Naua. in Man. c.  
25. numero. 9. prout credendum est reges  
Chriftianos iubere quæ sua funt & eis per-  
tinent, non vero in alijs se introrromittere, &  
in ijs, quæ eis pertinent rubet text. nollet  
obediendum regi, & ad eius vocatiōem per  
fonas ecclesiasticas teneri venire, & obedi-  
entiam præstare, imo & inquit optime  
Innocentius in cap. cum parati de appellat.  
& Alexand. consili. 14. vol. 1. quod si Ar-  
chiepiscopus vocet aliquem i. episcopus 10  
vel alium prælatum ad consilio, vel ad  
causam, & rex sine ante vocatiōem Ar-  
chiepiscopi, siue potius eundem episcopus  
vocari fecerit ad se, licet potest episcopus  
ad regem venire & mandatum Archiepiscopi  
quo internittere, pro quo est optimus  
text. in cap. Episcopus. 18. dist. cum text.  
ad hoc allegauit Carol. Grassal. lib. 1. Re-  
gal. Fran. iur. 3. per totum, est enim vt ibi  
ipse inquit generale pactū societatis hu-  
manæ principibus obedire. cap. quæ contra  
8. d. vbi scripturam & dicta sanctoem  
ad hoc allegat.

Nam regi honor deferendus est, & hoc  
verum est & procedit nisi Archiepiscopus  
ipse Episcopo illi mandaret vt non ob-  
stante Regis vocatiōe ad eum veniret,  
quia tunc licet esset. Pape & tamen vocati-  
ōnem scilicet obediendum dicit Innocen-  
tius ibidem non obstante vocatiōe regis, tam i

ratione honoris quam iurisdiccionis. 11.  
quest. 1. qui resiliit, & vide DD. in capitu-  
lum parati supradicti. maxime Præpositi,  
ibi n. 15. 6. & 17. de isto d. Innocentius, dif-  
fult. 1. & Damasus in Brochadicis  
sue regulis canonicis, regula. 70. & Guido  
Pape decisio. 443. inquit, in curia Gratio  
napolitani. Sic cum dicto Innocentius deci-  
sum fuisset, & iterum in decisio. 176. & cū  
hæc ita le habeant nimirum si regis vocati-  
ōnem teneantur obedire personæ ecclesiasti-  
cæ & eius prouisionibus & mandatis,  
prout iubetur in l. 19. titulu. 4. lib. 1. supra,  
& probat text. in d. c. si episcopus, & in d.  
cum parati de appellat. & alia iura adducta  
per Didac. Perez lib. col. 817. & notandum  
est, quod fecundum supradicta intelligitur  
glof. 1. in c. tributum. 28. quest. 8. dictum  
Episcopos subditos esse Regi, non quod  
iudicium, sed quod obediendam & voca-  
tionem ab eo eis factam, & tunc in ijs  
quæ ad regem ipsorum spectarent & perti-  
nerent, prout Chriftiani reges attendere  
debent, vt in alijs se se non introrromittant,  
neque ad alia Episcopos ipsos & ecclesiasti-  
cas personas vocent, neque vocari faciant,  
vt diximus l. 1. infra. titulu primo supra  
hoc lib.

Ibi, *Que pierdan las temporalidades*, nam  
cum in ipsius regis territorio, & ab ipso  
rege temporalia hæc possideant, vt & dixi-  
mus l. 1. titulu. 1. supra eod. lib. nimirum  
lib. 1. si priuari per regem ipsum possint,  
imo & Clerici rebelles suo Regi & qui  
nolunt a violentia desistere, quam in se  
regis iurisdictionis vasillis possunt a Regno  
expelli, sicandum Autem cap. 6. præ. nu-  
m. 1. lib. 2. & diximus supra in l. 4. in. glof. 1.  
in titulu. 1. supra hoc lib. vbi vide dicta, &  
pena hæc solet communiter apponi in re-  
gis prouisionibus personis ijs ecclesiasti-  
cis militis, neque nec videri censetur per  
eam derogatum penæ alteræ in simili ca-  
su impositæ per 18. titulu. 7. parti. 3. cum  
derogatiue text. nollet non procedat, sed  
potius est censendum augeri per nostram  
legem, penam illius. l. 8. quod dependet a  
quæ illa quam in titulu. 1. lib. 1. super. l.  
3. in glof. 7. per las quales, examinauimus,  
quando per plures leges diuersa pena im-  
ponitur in eodem negotio, an censetur  
apponi correctiue, vel cumulatiue, & hæc  
lex quodam clerico loquuntur, sequens vero  
quodam laico, & de fidelitate regibus, &  
princi-

principibus obseruanda et depuniendi ijs per-  
sonis ecclesiasticis quæ contra eorum aliquid machi-

natur, optime tract. Guilli. Durand. de mo-  
do concilii Generali celebrandi. rubric. 71.

## LEX XIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

Non comparens citationi dritate regiarum literarum sacre incurrit penas in  
ipsismet literis contentas, nisi causam aliquam ex declaratis in presenti  
probauerit ad fuisse.

1. Citato incumbit onus probandi, quod  
in termino citationis comparuerit,  
num. 1.
2. Citatio partis condemnandæ requiritur,  
ad condemnationem puni faci-  
endam, nu. 2.
3. Citatio non requiritur in notorio, vel  
manifesto contumace, etiam ad in-  
currendam penam, nu. 3.
4. Consensus iudicis an sufficiat ad re-  
pellendum impedimentum. nume-  
ro. 4.
5. Moræ committitur re ipsa in pena quæ  
venit applicanda sicut ab eo qui non  
impleuit factum intra tempus, in quo  
commodè potuit impleri, nu. 5.
6. Consensus aliquorum quotiens quandoque re-  
quiritur intra certum tempus, suffi-  
ciet ratificatio si intra illud tempus  
interponatur, nu. 6.
7. Citatus non valens comparere ob im-  
pedimentum excusatur, nu. 7.
8. Impedimentum quod sit sufficiens ad  
excusandum citatum, nu. 8.
9. Citatus a diuersis iudicibus dignioribus,  
& maioribus in iurisdictione, & de  
maiori causa cognoscitur tenetur obe-  
dire, nu. 9.
10. Citatio est ipso iure nulla si manifeste  
locus citationis securus non est, nu-  
mero, 10.
11. Impedimentum procuratum ad effe-  
ctum subterfugiendi citationem non

sufficit neque, excusatur, nu. 11.

12. Impedimentum proueniens culpa im-  
peditur, non excusat citatum, nume-  
ro. 12.
13. Excusatus sua culpa loco ubi debet  
residere, id est in beneficio adhuc  
capit fructus eius, & distributiones  
admodum ad istud non sciuntur,  
num. 13.
14. Potens intra terminum comparere, &  
non comparens si termino elapso suc-  
cessit impedimentum an excusetur,  
num. 14.
15. Excusationes quæ metum inducunt,  
& si non talem qui cadere possit in-  
consentient virum, sed inleuorem  
iuste dicuntur, nu. 15.
16. Obiitio an excuset citatum, nu. 16.
17. Diligentia non est probanda, quæ  
si facta fuisset nihil prodesset, nume-  
ro. 17.
18. Citatus ad hoc quod excusetur an ha-  
beat necessitatem probare impedimentum,  
nu. 18.
19. Et ibi qualiter probetur, & nume-  
ro. 19. in postea probari per iuramentum  
ipsius impeditur.
20. Impedimentum notorium sufficit alle-  
gari, neque requiritur probatio noto-  
rietatis, nu. 20.
21. Impedimentum iniuriæ, & non tunc  
accessus, vel aliud quod simile non  
excusat si citatus per aliam viam, o-  
mnit iure securus, nu. 21.



- 22 Impeditus non dicitur qui facile impedimentum potest removere. n. 2. 1.
- 23 Probatio impedimenti casu quo per iuramentum sufficit, admittitur probatio in contrarium. nu. 2. 3.
- 24 Impedimentum ad sufficit probari vel iudic. cui debet probari adhiberi fuisse diligenter in causa. n. 1. 4.
- 25 Impeditus an teneatur mittere excusatorem, & comparere ad effectum proponendi, excusationem loci non tuiti. nu. 2. 5.
- 26 Procuratoris qui mitti non tenetur in casu quo non teneatur excusator mittere. nu. 2. 6.
- 27 Impedimentum citati indubio perpetuum reputatur. nu. 2. 7.
- 28 Substitutus debet mitti ad impedimentum perpetuum, etiam in casu quo alias non esset mittendus. n. 2. 4.
- 29 Procurator ubi non est admittendus, an possit mitti excusator. nu. 2. 9.
- 30 Excusatorem in casu quo quis non tenetur mittere, neq. procurator tenebitur, neq. proteritis de impedimento illo in loco, ubi ad effectum citatur. nu. 2. 10.
- 31 Protestatio non comparentis ob impedimentum an debeat fieri seculi vel bis. nu. 3. 1.
- 32 Impedimentum quando probandum est, que sunt articulationes. nu. 3. 2.
- 33 Citatus, an cessante impedimento sine alia citatione teneatur comparere, & del. erit de nouo citandus.
- 34 Restitutio pro impedimento, an restituatur pro rata temporis impedimenti, an ad totum tempus, numero 3. 4.
- 35 Remediatio procuratorum ad non comparendum citationi, non sufficit sed nocet potius. nu. 3. 5.

Ibi, No nulli teneantur de citando publico, & sic citatio incumbit eo probandi, quod comparuerit in termino ci-

tationis, secundum textum nostrum, sed an sufficit hoc tellibus probare, & videatur quod licet, quia parē vim habent testes & instrumenta, vti. in. excedendi. C. de iudic. in. cōrariū videtur tex. hic tellimonium publicum tabellionis requiritur pro probatione hanc, et cum hoc requiritur ad testes non debet sufficere, ex glossa in cap. 1. de testib. in. 6. nihilominus tamen primam, credo veriorē, quod & per telles probari possit, cum pro faciliorem hanc telliam, legem nostram excludit non sit censendum, maxime si citatus esset mulier, mulier, vel persona rustica, qui a communiter accidentibus ad hanc tellimoniam capiendi non aduertant, debent tamen citati iure certiorare causā tabellionem, qualiter comparent citationi, & si cum opus fuerit hanc ex comparatione facere, tabellio ille qui tellimonium dare debet mortuus fuerit, testibus probati poterit comparatio hanc ad terminum citationis facta, nam si tabellio ille viuit, quandoque opus fuerit poterit tellimonium tale præbere, & sic testis probatio ad hoc necessaria nō erit, & secundum hanc crede primam opinionem veram.

Ibi, Incurre in las penas ad quasum poenarum impositionem & cōdenationem faciendam i citatio pro condemnanda requiritur, secundū glo. in. l. 8. tit. 7. par. 3. quia docere potest ex impedimento & tunc excusatur secundum glossa. ibi, & text. hic, si tamen esset notitium, & vel manifestum nullam excusationem habere, vel esset notorius, vel manifestus contumax, tunc nulla citatio requiritur etiam ad hanc poenam imponendam, secundum communem assertam per Villalobos in suo 2. a. r. io mill. com. opin. altera. C. numero 27. ex Aretin. in cap. 1. numero 62. extra de iud. cumque poena in l. i. d. i. l. i. Regis expressa imponenda sunt, nullam requiritur earum tallatio, inquit glossa. d. i. l. 8. quod cum antea poenæ hanc iudici citati applicaretur, & per textum nostrum applicatio hanc fit abota iudicibus & cameris regis facta, quodam annua pressa iudicibus iudicibus assignata est in penam fiscalibus. Para 27. de costa, & eo relator tenet hoc nouissime Clarus, in Antinomiarum concordia in Epilog. secundum paritatem correctarū. num. 14. Sed num ultra poenas in ipsis prouisionibus, & literis

& literis regis inferis non comparenti, imponitur & poena per. l. 8. tit. 7. par. 3. imposita etiam ipsi personis, & veritate huius questionis decepes ex questione illa de qua in. l. supra proxima in glossa. remittit mentionem fecimus.

Ibi, se fue citado al emplazamiento por el que se go, si verba hæc, por el que se go, ad iudicem referas, habes tex. quod solus consensus iudicis citantis sufficit, licet & partis etiam requiritur consensus. l. 7. tit. 8. par. 2. tertia, si vero verba hæc ad partem citationem petentem & citari facientem referas, quod verius credo, non requiritur iudicis citare mandantis consensus, & si per legem illam. 7. etiam ipsius iudicis consensus requiratur, & sic utroque modo. l. 1. illa. 7. per legem nostram corrigatur, nisi velis nostram esse illa supplere, siue vno, siue alio modo verba hæc referas, nam ut quis in quibus casu in integrum non est nec adhuc allegari per Ant. Gom. de delict. cap. 9. numer. nono, in medio-cumque poena ipsa l. 7. termino citationis incuratur, etiam ipso iure, ponderando verba nostrae tex. ibi, incurra, quae quidem ultra quod executio sunt, presentis temporis iudicantur, merito fit consensus partis citationem auferentis, lapsus eius termino, quoad poenas illas siue non praeiudicet tunc, item & quia quotiescunque consensus alius requiritur i intra certum tempus, sufficit ratiobus si intra illud tempus interponatur, secundum text. in. l. bonorum. ff. rem rat. hab. quam commendat ultra alios complures Anton. Gom. tomo primo, cap. primo, numero secundo, & tomo secundo, cap. vnde cum numero 30. ad fin. ubi plura ex hoc inferre, quod est optimum ad leges retrahatur, scilicet, quod si quis non nomine retrahat rem aliquam, sufficit ratiobus retrahat illam meo nomine factum, dum tamen ratificem intra nouem dies per leges retrahit assignatas, & intra illos diligenter necessarias fecerim.

Ibi, si fuero embargo, hoc enim iuri & equitati conforme est ut citatio non valeat comparere propter impedimentum excusatur, secundum text. in. l. 2. & 1. titulo septimo, & ibi glossa. l. 1. tit. 23. p. 3. & faciunt dicta per Tiracquel. de retractu l. i. agier. §. 2. gl. 4. numero quinto

relatorum per glossa. in consuetudine, in dict. l. 7. tit. 7. par. 3. ubi glossa verior opinionem illam esse adhibet, & male. & per legem nostram iam vides Speculatoris approbata opinione, illam Bald. reprobari & maxima ratione, quia cum lapsus termino citationis nihil est quod auferatur pro penigis illis in citatorio impositis per non comparitionem citati in termino, ius ipso acquiescit sit, merito fit non sit in partis voluntate consensus suo paratis illas scito tollere, licet citationem possit, quia ius alteri quassum abique facto eius ab eo auferri non potest, ut reg. l. i. d. iud. nostrum, de regul. i. & l. si de pactis, & pluri iuri simili l. iudic. & quia in poena qua venit applicanda siue eius fauore fit committitur morare ipsa, ab eo qui non impleuit factum in tra termino, in quo commodum potuit implere, argum. tex. in. l. in minoribus. C. in quibus casu in integrum non est nec adhuc allegari per Ant. Gom. de delict. cap. 9. numer. nono, in medio-cumque poena ipsa l. 7. termino citationis incuratur, etiam ipso iure, ponderando verba nostrae tex. ibi, incurra, quae quidem ultra quod executio sunt, presentis temporis iudicantur, merito fit consensus partis citationem auferentis, lapsus eius termino, quoad poenas illas siue non praeiudicet tunc, item & quia quotiescunque consensus alius requiritur i intra certum tempus, sufficit ratiobus si intra illud tempus interponatur, secundum text. in. l. bonorum. ff. rem rat. hab. quam commendat ultra alios complures Anton. Gom. tomo primo, cap. primo, numero secundo, & tomo secundo, cap. vnde cum numero 30. ad fin. ubi plura ex hoc inferre, quod est optimum ad leges retrahatur, scilicet, quod si quis non nomine retrahat rem aliquam, sufficit ratiobus retrahat illam meo nomine factum, dum tamen ratificem intra nouem dies per leges retrahit assignatas, & intra illos diligenter necessarias fecerim.

Ibi, si fuero embargo, hoc enim iuri & equitati conforme est ut citatio non valeat comparere propter impedimentum excusatur, secundum text. in. l. 2. & 1. titulo septimo, & ibi glossa. l. 1. tit. 23. p. 3. & faciunt dicta per Tiracquel. de retractu l. i. agier. §. 2. gl. 4. numero quinto



cundum glof. dicta. l. 11. & Paulus. Ca-  
frenan. l. veluti. ver. hanc vox. fi. de  
eodem. & in l. fin. fi. de ferijs. Est tamen  
verum, quod fi impedimentum efficit no-  
torium, & vt quia non totum effe acceffo-  
rio allegatio, neque alia requiritur pro-  
batio, fecundum Ripam, vbi fupra. num.  
18. licet impedimentum iuricet, & no  
tari accelfus, val aliud quodlibet, non  
excufat, fi per aliam viam potuit ire fe-  
cundum, & sic vitare impedimentum, &  
non iuit, neque euitauit, fecundum  
Barro. in d. imperator, de appellacionibus,  
vt ibi, & in authentico, de his que in-  
gredi, ad appella. probatur, nam fi vitari  
potest impedimentum aliquo pacto pro-  
fcedet, minime fi non vitetur, fecundum  
Bald. in l. fed et si per Praetorem. §. ad  
qui. cau. mil. que & alios alleg. Meffia  
in l. de Toledo. 14. fundamento. 3. part.  
num. 19. non enim dicitur impeditus  
quod facile impedimentum & remouere  
potest. l. qui potest facere. ff. de regul.  
iur. l. quibus diebus. ff. de conditio. & de-  
monftratio. notat Molina de primogeni.  
Hispania, lib. 4. cap. 10. nu. 8. part. 2. fol.  
190. verum tamen effe quod in casu & quo  
iuramenti probatio fufficit, admittitur  
probatio in contrarium ex late dictis per  
Tiraquel. de retractat. l. inq. 6. 4. glof.  
1. num. 1. cum fequentibus, vbi num. 7. id  
in impedimenti materia affert, & Cafan.  
dict. fol. 189. vbi col. 4. & fequenti iust de  
iuramenti probatione limitat fec modis.  
Sed an fufficit probare impedimentum,  
vel iudem etiam probare debeat adhibi-  
tum, vel diligenter inueniendo, & fi  
vt & sic vt cessant impedimentum, & no  
potuiffe veniit & communiter DD. cum  
Bart. in dict. 6. quod diximus, & testantur,  
omnia hanc debere probare, prout ibi testa-  
tur Orofcus, colum. 692. nu. 2. & Boe-  
rius decifio. 40. num. 5. testatur hanc  
effe tam legitimum quam canoniffarum  
communem opinionem, & tenet Matth.  
Afflicti. decif. 19. & Specul. de actio. & pe-  
tit. §. 4. ver. fed Epifcopus, & Bote. in d.  
tract. de fynod. dict. num. 65. vbi hoc duo  
bus modis limitat, alias enim affectum  
& crassum poffet dici impedimentum,  
quod vt diximus, non excufaret, imo &  
probari etiam debet impedimentum fuffice  
causam immediatam quare venire no po-  
tuit, fecundum quod in hac glof. dictum

remanet, & tradit Menochi. vbi fupra,  
num. 6. & 7. sed an vltra quod adhibi-  
tum fuffice diligenter vt impedimentum  
cessare, debeat & probari nullum fuisse  
excufatorem, & pedit determinatio huius  
difficilis & decifioe alterius, num. fcilicet  
impeditus teneatur mitti excufatorem  
17. & comparare ad effectum proponendi  
exceptionem loci non tuit, nam fi teneatur,  
tunc probare miffio, fi vero non  
teneatur mitti, neque probare nullum  
fuisse teneatur, in hoc Ripa in tractatu  
de pelle. dict. 3. part. 2. num. 18.  
vbiq. ad 33. exclusiue. fol. 100. conftituit  
tres casus in citato ad locum non tutum,  
quod vt breuitat confulamus, per ipsum  
videri poffunt. quorum cum glof. de uel-  
lo, in dict. l. 1. tit. 7. part. 3. per testi-  
bi dicendum credo, quod in omnibus  
pedimentis non teneatur quis mitti ex-  
cufatorem, nisi tantum in casu, in quo lo-  
cus non effe tutus, eo quod inimici citati  
ibi dem audent, citatumque ipsum re-  
putatum habent, tunc enim fecundum il-  
lam. in fin. tenetur impeditus ex hac  
causa excufatorem mitti, ex quodam  
legis de iur. mitti, vt neque in casu in  
quo non teneatur quis mitti excufato-  
rem, neque iudem teneatur mitti pro-  
curatorem, & fi citatus fuffice impedi-  
tus, vt comparat per se, vel per procura-  
torem fuum, fecundum glof. per 6. ibi-  
dem, nisi tantum, in quo citatus effe im-  
peditus ex grau infirmitate, & duritia,  
nam tunc teneatur mitti procuratorem,  
in quo in dubio vt inquit glof. dict. l. 11.  
preffumitur infirmitas illi duritiam,  
& ideo in tali dubietate, & per mitti pro-  
curatorem, nam impedimentum citati  
17. in dubio debet quari perpetuum, fecun-  
dum Imol. in l. inquit. ff. de iur. di. &  
Alexand. in d. 2. §. 2. quod cautio, & ideo  
cautius fecerit, si procuratorem miferis,  
& excufatorem: nam vltra quod impedi-  
mentum censeatur duritiam, l. illa. 11.  
non ita iuristice loquitur, quin in alijs  
casibus, quam ibi exprefsis eius dispo-  
sitione non procedat, imo & inquit Villal-  
bos in f. 2. arario littera C. num. 88. &  
C. num. 87. quod ex lege quadam forti,  
ibi per eum allegata teneatur impeditus  
mittere excufatorem, & quantum poffet  
dicti legem illam feruandam, vbi vbi rata  
fuerit eius difpofitio, tamen de iure habe-  
mus fupradicta, fcilicet, quod impedi-  
mento

18. mento perpetuo debet mitti fuffitus,  
etiam in casu quo alias no effe mitti  
debetur, prout & tradit Rebut. in concor.  
reg. Franc. titulo de collatio. §. 1. glof. im-  
pedimento, pag. 32. col. 2. in medio ceteri  
imprefione disputaturque late per Doct. o-  
res in cap. de procurator. an procurator  
fit mittendus in hoc casu, vt per Bald. in  
cap. 4. quo temp. mil. in lib. feud. & Bart.  
in l. 3. qui reus. ff. de pub. iudi. & Abba.  
in cap. cum dilecti. num. 19. de dol. &  
contum. late & Alexand. in d. 4. §. 2. quod  
in iudicio. ff. si quis cautio. & in l. 1. si quis  
institutus. §. fin. post glof. ff. de hered. in  
fin. inquit, procuratorem effe mitten-  
dum per impeditum, quod & in procurato-  
ribus de Cortes procedere inquit Orofcus.  
in d. 4. §. si quis in iudicio. colum. 690. vbi  
optimè & p. c. in d. hanc declarat tam in  
actione quam in re, & communem tra-  
diturque, & idem etiam effe in cau-  
sa electionis, tradunt Innocent. & Holli-  
us. in cap. cum inter. de electione, & Bald. in  
Margarita in vers. impeditus. glof. in c.  
capientes. §. quod si per viginti. de elec-  
tione. in 6. & Alexand. in dict. 4. §. si quis,  
& ideo inquit glof. in dict. cap. cum fuper.  
de testib. cogend. quod si quis ad depone-  
dam citetur per ecclesiasticum p. pena  
excommunicationis, & citatus ipse pro-  
pter impedimentum non comparerit,  
neque miferit excufatorem, quod licet  
quoad Deum non fit excommunicatus,  
quoad ecclesiam tamen fit, & si conftitit  
de legitimo impedimento debet absolui  
de facili, fecundum Barro. l. 1. in fin. &  
crimen. lib. 5. §. fin. quod glof. illa testatur,  
& ibi hanc canonem cum glof. illa testatur,  
& Bote. de fynodo Epifc. cap. num. 73.  
cum fequentibus quas ob res ne fit in cō-  
fifta opinio, & diffcultatur, femper  
in casibus & vbi procurator non effe ad  
mittendus, mitte excufatorem, in alijs ve-  
ro non excufatum reddat iudex, faltem  
tanquam procurator excufator ille com-  
pareat, prout & hac etiam refert Henricus  
de Bote. in dict. tract. de fynodo Epifc.  
cap. dict. 2. part. num. 68. cum. 4. fequen-  
tibus, & Rebut. in d. tit. de excusa-  
tione. num. 68. cum. 10. fequentibus, vbi  
in d. 1. vbi ad 30. plures de excufatori-  
bus quzftiones antecedit, & ibi optimè  
diferit an excufator teneatur afferre pro-  
curatorem, vel credetur & nu. 98. &

feqq. alia ponit, quare debet excufator ad  
altera, etiam tamen verum quod fi impedi-  
mentum effe notorium nullo in calu te-  
neatur impeditus mitti excufatorem,  
prout communem testatur Barro. decifio.  
40. num. 7. & cum ad hoc allegat Villal-  
bos in d. arario littera C. num. 88. Sed effe  
aliud & non minus fingulare dubium, an  
in casibus in quibus quis no teneatur mit-  
tere excufatorem, neque procuratorem  
teneatur ne proteftari & de impedimen-  
to ibi, in loco vbi adest cum citatur, & ibi  
impedimentum fuperuenit, & in hoc Ripa  
vbi fupra ponit opiniones in nu. 21. cum  
4. fequentibus. Boeri. tamen dicta decifio.  
40. nu. 6. inquit quod Bart. in d. 4. quod  
predicimus quem affert Alexan. & Laf.  
& modernos, ibidem fequit, tenet quod  
nifi conftuctio fit in contrarium, vel li-  
queretur, vel impeditus vult adu. face  
re coram illis, quibus teneatur, vt inquit  
Rebut. vbi fup. num. 17. non effe necesse de  
impedimento proteftari, pro quo faciunt  
dicenda in l. 11. glof. 3. titu. 18. infra. ito  
lib. 7. & hanc communem testatur. Cagno-  
lus in l. in omnibus. numer. 35. ff. de reg.  
iur. & Villalbos in arario commun. opi-  
nio. littera A. num. 214. applicans ad dictā  
legem. 11. tit. 18. infra. eodem, & hanc te-  
net Aymon Crauet. conf. 233. num. 4. ni-  
fi fecundum cum ibi, ageretur de probati-  
one de impedimento per folam proteftationem,  
licet si per alium modum effe probandum,  
nam tunc non effe necesse proteftari,  
& fi Ripa vbi fupra, vbi in loco  
dubio diffinitione vti, quam & fequi vi-  
detur Matth. Afflicti. decifio. 10. nu. 4.  
& de quo & tradit Rebut. titu. de excusa-  
tione. num. 13. cum. 10. fequentibus, & Ma-  
rant in Practitu. de appellatio. nu. 219.  
pag. 602. Bote. dict. 2. part. num. 66. & Ca-  
fflane in confuet. Burgund. rubric. 4. §. 10.  
glof. en que le. num. 1. & fol. 189. vbi &  
aliqui ex his tenent effe necesse proteftari,  
& ideo ad euitandas opiniones certius  
facies fi proteftes de impedimento corā  
honestis viris, & coram iudice loci, fi co-  
pia eius adest, fecundum quod confultit  
Boeri. vbi fupra. nu. 8. et Marant. et Ioan.  
Boeri. vbi fupra. num. 66. et 67. et Tira-  
quel. de retractat. l. inq. 6. §. 1. num.  
19. et Rebut. dict. titu. de excusa. num.  
59. proteftando quod nifi locus effe in-  
fectus, vel aliud tale impedimentum ad-  
effe compareret ad citationem, & quod



*ira prolesteris, & petis tibi non de hoc iudice hic adeli, & si non corā te habebis, & si non tibi ardeat, qui quidē omnes hic deficient, in animo tuo protestationem tuam facies, ut si forte post iuramentum impeditū sit probanda iura positis qualiter propter hominis defectum in animo tuo protestatione hanc fecisti, ut nec et si non protestaris, tam diutius de impedimento nihil oblatet, quia veri nō attendit, nisi operatur, nec est necessē ei facere, vt per Rip. vii. post. n. 26. & Gomez. in reg. de triennali suffrag. q. 75. & idē in Francia praxi obtinuit; q. nō ē necesse protestari, secundū Rebut. in d. tit. de excusat. n. 54. abbas tñ cautela nō nocet, idē protestatio facies si poteris, imō & longe tutius agēs si propterea daret, flantibus huiusmodi impedimentis, alias ex hoc ab huiusmodi vitio si processu, & tacita transmissio relictione appellas, prout in quadā causa fiscalī consului, & consului Meia in d. de Toledo. 4. fundamento, secunda parti. nu. 17. Sed an sufficiat femel protestari, vel debeant femel & bis protestari, sic hec fides, pra. Marant. vii. sup. tradit. Tiney. in pra. nu. 23. & idē Triap. l. bones. nu. 3. & 4. si de vobis fig. & si vultes prolixitate bis & plura fig. & additis, & plura de impedimento in antea cit. addition. repetitor. & illi in v. veripeditus, per oēs veros sicut illi in verbis, & nota q. cum impediuntur probare volentes semper articulos bis ultra artius necessestios, q. impediant consequenti esse homo veridicit, & fidelis, & diligens reputatur, secundū Alex. conf. 13. vol. 2. nūmij. te non additions, nec argēs ad cōpendiū citatiōnis in fine termini, nam hi nūmij te ardeat, & cum notiffes in principio termini cōpen-*

ere nouum nisi ex parte daretur interuallum ut  
 in fine citationis cōpāretur, et tunc non  
 potuiffi, non excusabatur, ex textu: et  
 glof. et DD. in c. cum in vetri, in fine de  
 electione, et Alex. in l. a. §. ff. qui caus  
 tuos et deici. capitol. Tolofane. 302. et  
 additio. et glof. Ouol. 11. 717. p. 3. et  
 tunc illa le arctat, qui cōdidit le poffe et  
 excedere metatēris limitatū, nō fi adhuc  
 superat fibi uia diera cūm superuicnt  
 fuis impediens, fecundū Ange. et Alex. in  
 d. 342. per glof. in c. pientes. 3. ceterum  
 uel octo diera, de electione, in 6. et Ioan.  
 And. in. reg. imputari in mercurialibus,  
 quē uide. et Bal. in l. 1. de dilatio. no. 3. li  
 tem nō fi superuicnt caus mortis. fecun  
 dum glof. in auth. de trient. et fin. §. il  
 lud glof. Alex. ubi pof. et Din. c. 1.  
 ex tñafina de pñfcriptio. Sed pro cōple  
 mento quārendū ē, an impedimētū  
 tale cēfate tēbatur citatio cōpāre abiq  
 uia citatio, an uerō fit de nouo citatio  
 in quo inter DD. magis largi  
 fenfo, et de hoc uide glof. uel adufo. 37.  
 tit. 11. p. 3. Et an qui reftituitur pro im  
 pedimētū, reftituitur pro rata temporis  
 impedimētū, an ad totum tēpus. uide Ti  
 raquid. l. fi uoquam. uel reueratur. nu.  
 451. C. de reb. adu. et dam. et an pof  
 fici curat. rebus. et fin. pñfcripti iudec  
 fatione. uide optime Octauianum de  
 off. Pedemon. 13. per totam.

Ibi, *Legitimo impedimentum*, quod dicitur  
 legitimū impedimētum tñat licet in  
 aliud propofitū, Refut. in concord. regi.  
 Francit. de collat. §. 1. glof. impedimē  
 tum. col. 3. et hax pro lege hax fuffi  
 cipio et uide l. 11. tit. 2. part. 3. et in pñ  
 cipio huius legē diximus, et nota quod  
 non fufficeret remediū procuratū, fed  
 necerēt potius, ut per Roland. cond. 47.  
 num. 16. cum fequentibus aliquibus, lib.  
 2. ubi id declarat.

## LEX. XV

SVMMARIVM LEGIS.

Nullus teneatur ad citationē personaliter comparere, sed sufficit per procuratōrē  
litteras, citatoris iubentes personaliter comparere sunt nullae, & subreptitiæ,  
neq. adimplende sunt nisi ubi Regi conceniret aliter fieri, & per Regium  
consilium visum approbatum, fuerit, quod intelligendū est concenire quoties  
tales littere subscriptæ fuerint saltem a tribus ex regio consilio.

- 1 In causis pecuniarijs & civilibus, nullus est compellendus, vt personaliter compareat. num. 1.
- 2 Quod limitat, vt in num. 2.
- 3 Cedens actiones a iudici, an ad petitionem re teneatur in iudicio comparere. num. 3.
- 4 Citatio nulla non reus quem contumacem in num. 4. vide.
- 5 Citatio facta contra Styler, & consuetudinem Curie, non constituit in contumacia. num. 5.
- 6 Styler caritur facit ius. num. 6. Vbi plura de stylo vide.
- 7 Clausula de consuetudine apponi solita, an censetur apposta. num. 7. Vbi num. 8. res. soly. tur.

[illegible]

domum suam vt ipsum in ea citare possit, quod patet cū ipsamet lex Partitāriā, domum tutissimam refugium vocet, & sic correctionem inducere nolit, sed intelligendum est aditum præstitum nūtio per citatum, quem quidem si non præstitisset ipse citatus, non poterat nuntius ingredi domum, sed ad ipsam domum partem citari, quali persona non reperiatur, & sic cessat dicta correctio illius. l. partitarum ad l. plerique, & similes.

11. *Salvo si intenditur, quod comple a  
nubrio feruio, vel nisi ipsemet citatus  
f. sciet miles veritatem, quam procura-  
tor suus ex d. i. tit. v. part. 3. & ex l.  
fin. & ibi glofa & Doctores. C. de procur-  
ator. vel li. Dominus est legalior, quam  
procurator est rixofus, vel rabula, vt inquit  
Maranta in d. li. actor. num. 62. ff. de pro-  
curator. & iterum num. 63. ff. de iur. iur.  
1. de iur. iur. f. lib. 2. Ordin. col. 33.  
& Ferrar. vbi supra, vbi hoc intelligit ip-  
se Diac. Perez, nisi si procurator habere  
mandatum speciale adit, & adit respon-  
deandam, quia tunc est Dominus lega-  
lior efficit & procurator rixofus, vel raba-  
la, non teneretur perfonaliter comparere,  
& hoc nisi natura caufe domini praefer-  
tum requireret, ex d. l. fin. C. de procura-  
tor. & in cap. li. clericos. de sent. excommu-  
nic. 6. & infra. l. i. tit. 7. gloss. infirmito-  
rum. lib. 2. Deo volente dicemus quid tam-  
en erit in perfonis, si in d. li. actor. num.  
quia tunc quod cogens actiones ad per-  
fonaliter comparendum, si per debitorum  
2. t. p. etat vt comparat perfonaliter, in  
aliquo ex dictis casibus li. cedens reputat-  
ur legalior cedensioris iue rixofus, &  
non verax reputatur: & in hoc, inquit  
Bald. in l. fin. C. de procurator. quod aut  
procurator in rem suam ex parte alterius,  
tunc dominus non est interrogandus  
de eo, quod fit decisum quæstionis, quia  
sicut non potest pasci, si neque confiteri,  
aut el perprolet in rem suam ex  
partem, & tunc, si in d. li. actor. num.  
non tenetur in personam adit, potest  
interrogari in personam principalis, & sic  
et in dictis casibus, & facit prauidi-  
tio res ipsi procuratori in rem suam, secundum  
Bald. vbi supra, & in d. gloss. infirmito-  
rum iterum repetemus.*

4 Ibi, *No incurran*, quia citatio nulla  
non reddit quem contumacem, secundū  
Matthæ. Afflict. decisioe. 182 num. 4.  
I. 4. & decisio.

deciso. 3. 66. num. 16. & Auendan. de primo & secundo decreto. part. 1. numer. 10. in principio. Imo, & citatio facit contra styllum & consuetudinem Curie, non constituit in contumacia, dicendum Boeri. deciso. 231. in fin. & Decand. Perez lib. 3. tom. tit. de contuma. arti. 7. glof. vna. num. 4. nam stylus Curie & Chancelarie ius facit, & ideo stylo Curie pratermissio nihil valere debet citatio, & quod ius faciat similis Curie stylus & plura de stylo dicendum asserit Burg. de Paz in Proemio legat. Tauri. num. 227. vlt. ad. 234. & sic cum nulla reputetur talis citatio, neque citatum contumacem reddat, etiam si ipse citatus ad talem citationem compareat personaliter nihil operatur citatio, neque reualidatur per comparitionem, ex pensatque tamen citatus ipse ab ipso iudice cum citante personaliter in causa civilis contra nossem text. de dispositionem recuperare potest, si voluerit eas petere, prout asserit quidam Diego de Ribera in suis notulis tabellionem ordine iudiciali ibidem inserta. fol. 94. versicul. non se pvide per quamdam. l. 30. ityli, qui tamen vbi eius viis seruatur practici debet, imò non vteretur, sic esset practicum, cum de iure iudex inique & contrarius aliquid faciens teneatur, non solum ad expensas, sed & ad damnum restitutionem abinde prouenientium, vt per totum. C. de poen. iud. qui mal. iud. & in titu. de oblig. quæquid. delict. naf. institui. & in alijs iuribus. Sed difficulter declarabitur tunc nulla citatio, quia per comparitionem habebitur pro valida. In casu dubitationis quid si forte quis in causa civilis inbeatur personaliter comparere per se, nec ad iudicem, vel per procuratorem suum, prout mo-

ris est ponere, an talis citatio erit nulla, vel saltem citatus ardebit, vt per procura torem compareat, quasi illa oratio, vel per procuratorem, cum de consuetudine loquitur apponi in similibus citationibus causarum civilium, apposta tunc censetur, & probari videtur ex text. in d. 3. tit. 7. p. 3. & certe si lex nostra ita expresse non prouideret, prout prouidit annullatio citationis contra eius dispositionem factam, tentari posset citationem illam valere, intelligi posset clausulam soliti poni, vel per procuratorem tuum, quia clausula contestata apponi apposta censetur, & si non declaratur ex text. in l. fin. C. de iur. emphit. tradit Felin. in cap. cū. M. nu. 6. de const. & per alios DD. relatos per Didac. Per. lib. 3. ord. col. 1070. in princ. tamen quia lex nostra reddit suspectam talem citationem, prohibetque aliter quam est in ea declaratum non esse facientem, alias annul lat. c. 3. & in hoc casu nullius reddatur, neque suppletio consuetudinis apponendi clausulam illam aliquid in hoc casu operatur, alias l. nostra, & eius dispositio, frustratoria redderetur, & nullius effectus, & quia si contra consuetum modum clausula ponatur, redduntur suspecte, se cundā Suarez allegatio. 27. fol. 193. par. 2. vers. ex alio probatur. Ibi, salvo fiat. Ad hanc limitationem aduertere debet, ne forte constitutis in contumacia per sonaliter tunc non comparueris.

De l. 6. fin. nestri tit. tit. Didac. Per. iura per quam parum immutat in col. 816. & nos quoque parū & nihil immutabimus, fol. 249. allegatio. 1.9. tit. 7. p. 3. & l. 118. in quaterno gbellarum quæ ponitur pro lege. tit. lib. 4. in f. possunt iura penas gbellarij plus debito exigentis, & hæc pro toto hoc titulo sufficient.

### Sequitur Titulus. IIII.

## De la contestacion de las demandas.

- 1 Contestatio litis est principalis necessarii apud competentem iudicem facta narratio, & ad eam secuta responsio. numer. 1.

ET quia post libelli productionem & notificationem eius & citationem in factam vt ei respondeatur, & satis fiat per partem contra quem proponitur, necessarium debet requirere pensio rei. Cumque de his

## De la contestacion de las demandas. l. i. 137

de his superioribus duobus proximis titulis actum sit, merito annexabitur & sequitur noster titulus & rubrica de litis contestatione, quæ quidem litis contestatio est principalis negotij apud competentem iudicem facta narratio, & ad eam secuta responsio, prout colligitur ex c. 1. de lit. cont. & c. dudum. el. 2. de electione. prout de dol. & cōtum. c. cū causa. de iuram. calu. l. 19. tit. 4. l. 2. & 3. tit. 10. p. 3. l. 1. ityli. quæ iura ad hoc allegat Didac. Per. hic col. 661. in princ. & probatur ex l. 1. nostri tit. dū ibide statuitur a die potest et libelli in no-

uem dies debere reum respondere, & liti contestari, ex quo sequitur quod cum libellus coram iudice prius presentetur iura per negotio de quo agitur, iubendo lex nostra ei respondere debere reum, manifeste colligitur nostre dispositionis approbatio etiam in lege nostra, qualiter autem, & per quæ verba fiat litis contestatio & qui sint iudices, & quæ ei impediant, ex prosecutione nostri tituli appa-rebunt, & de effectu litis contestationis fecit vnum tractatum Rebus. de effectu litis contem.

### LEX PRIM A.

### SVMMARIVM LEGIS.

Qualiter & quando sit contestatio litis faciendæ & sub qua pena, si præsentem lege declaratur & statuitur.

- 1 Lites vt cito expediatur vtile est reipublice. num. 1.
- 2 Index an possit in causa statuere terminum ad opponendum, articulum, & probandum, & probatum habendam & similia ex causa tantum quod liti abbrevietur. num. 2.
- 3 Litis generaliter in omni causa debet contestari, nisi vbi specialiter contrarium fuerit dispositum. num. 3. & in num. 4. limitatur.
- 4 Contestatio litis in instantia appellatim adhuc requirit si vtrique pars sit præsentem, secus si vna est absens. numer. 5.
- 5 Lite non contestata ad sententiam diffinitivam procedi non potest. num. 6.
- 6 Litis contestatio non requiritur ad decretum interponendum. num. 7.
- 7 Litis contestatio non requiritur ad interponendam sententiam interlocutoriam. num. 8.
- 8 Litis contestatio in tantum requiritur, quod etiam in causa principaliter nullatis debet adhiberi. num. 9.
- 9 Vbi agitur de solvere matrimonij, nec testes recipi, nec sententia serenda est absque contestatione, cum ambæ partes sunt præsentem. num. 10. vbi diffinitur.
- 10 Litis contestatio necessaria est etiam altero litiganti contumace quoties agitur ad lori separationem. nu. 11.
- 11 Litis contestatio in causis in quibus non est necessaria, adhuc censetur facta contestatio per interpositionem primi actus qui solent sequi liti contestationem, vbi dicit etiam quod sententia ferri potest lite non contestata, si per actorem non petitur, vt cōtestetur, secus vero si peteretur. nu. 12.
- 12 Aequalitas in iudicio seruanda est, nu. 13. & in quibus casibus ob omissionem contestationis cessat pena confessi.
- 13 Litis contestatio per procuratorem, tutorem, vel administratorem fieri potest. num. 14.
- 14 Lite contestata per procuratorem, an sufficiat in prosecutione causa dominum citare ad testes producos, nu. 15.

ut ad alios actus in iudicio faciendos, ut debet in idem procurator citari. num. 15.

16 Procurator, an compelli potest litem suscipere & dominum defendere. num. 16.

17 Ex.l. nostra iam hodie cessat difficultas, nū quis teneretur præfisse litem contestare. num. 17.

18 Litis habetur pro contestata quādo reus per calumniam desistit hoc facere etiam ad effectū perpetuandi actionem. num. 18.

19 Si pars vellent quod reus omnino litem contestetur an compellatur ipse reus. num. 19. ubi late.

20 Litis contestatione omīssa, acta etiam de iure civili nulla erant. nu. 20.

21 Litis contestatio in causa heresi non requiritur. num. 21.

22 Litis contestatio de iure civili multis modis fiebat. num. 22.

23 Litis contestatio hodie de iure regni solum fit per verba negativā parā (nego) vel per affirmatiuā (confiteor) num. 23.

24 Postulatio nec libelli editio contestationem faciunt, sed vera & simplex narratio contententiā contradicentis. num. 24.

25 Exceptionē opponens, an videatur litem contestari. num. 25.

26 Exceptiones liti ingressum impediētes, quæ sunt. num. 26.

27 Lex nostra in contestanda lite formā substantialem indicat. num. 27.

28 Hodie ex.l. nostra liti contestatio nō præsumit, nisi expresse demonstretur per verba hæc (nego) vel (confiteor) num. 28.

29 Ad inducendam liti contestationem debet factum negari, vel sufficere ius negari. num. 29.

30 Contumacia in criminalibus non habetur pro confesso. nu. 30. ubi habetur,

etiam quod per exceptionem declinatoriam non contestatur lis.

31 Aliter si non opponat & inconstitutus non contestatum fuisse litem in tria terminis nostri tex. & secundum formam eius, nec habebit locum parā confissi, nec ex hoc iudicium nullum reddet. num. 31.

32 De iure civili solet allegari dandum esse ad hanc contestationem faciendā terminum. 20. dierum. num. 32. ubi vide quid hodie ex. nostra. in hoc disponatur.

33 Novus dies datus ex nostra. l. ad contestandum litem computatur in terminis. num. 33.

34 Dierum termini, an computatur in terminis. num. 34.

35 Novem dies nostra. l. dati ad litem contestandā numerantur ab ipso die notificationis libelli, & ex scititia eius licet & tunc negandum non credo terminum hanc de momento ad momentum currere. num. 35.

36 Ratione vnius horæ vñ instrumentū dicitur prius altero. num. 36.

37 Res adiecta conditioni negative ascendit executionem vsq; ad ultimum momentum temporis. num. 37.

38 Opus quando fieri debet lapsus totius temporis requiritur. num. 38.

39 Litis contestatio etiam necesse fieri potest. num. 39.

40 Terminus hic nouem diem, an possit abbreviari. num. 40.

41 Terminus hic nouem dierum, an contra minorem curat. 41.

42 Continui dies dicuntur qui postquam notificatio petitiuū fieri co, vel eius procuratori, & ad notitiā corā peruenit currunt feriat sue nō feriāt & in absentia, vel presentia rei. nu. 42.

43 Tempus 20. dierū blasphematis in iure nostro regio constituta debet esse etiam non interpellatum. nu. 43.

44 Tempus a iure præfixum continuum reputatur, nisi expresse reperitur dispositum quod sit utile. num. 44.

45 Reus siue non respondeat, siue cabilationibus se fuerit fugatus, ut liceat contestari pro confesso habetur. num. 45.

46 Confessio ut quis dicatur o. litem non contestata petito seu actio debet proponi coram iudice competentī, alias non dicitur confessio. num. 46.

47 Libellus si sit in præiudicio ita quod ex eo non potest colligi quid petatur quāvis reus contra quē proponitur Jasper eo contestationem non faciat, non habebitur pro confesso, sed referatur ad definitiuum, & tunc si appareat ex probatione quid petatur, & debeatur pronuntiar pro confesso & sit condemnatio. num. 47.

48 Rigor hic nostri tex. & parā confessio apud suprema tribunalia non seruatur, sed pro eius exitu expolius. numer. 48.

49 Iudices inferiores, iurisdictionem nostrā l. seruare tenentur. num. 49.

50 Confessio ficta de qua in nostra. l. ob non contestatam litem non transit contra heredes. num. 50.

51 Confessio ficta, an possit post sententiam reuocari. num. 51.

52 Inculpatio partis, an requiratur, ut in parā. confessio reus non respondens, nec litem contestans infra terminum nostra. l. inciderat. numer. 52.

53 Statutum vel consuetudo etiam si dicet, quod non competentes in termino essent contumaces, adhuc contumacia debet accusari. numer. 53.

54 Quod remedium dabitur reo intra terminum nostri text. litem non contestanti, & ex hoc in eius prænam cōcurrenti. num. 54.

55 Confessio resultans ex instrumento publico, & quarentigio prætextu erroris reuocari potest. num. 55.

56 In causa appellationis adhuc potest de errore doceri. num. 56.

57 Si a condemnatione & declaratione confessionis ficta & condemnatio impetitur virtute dictæ fictæ confessionis facta non appelletur, sed transeat in rem iudicatam condemnatio hæc erit dare aliquod remedium rei huic condemnatio. nu. 57.

58 Pena hæc confessio, ut locum habeat vere contumacia citari debet, non ficti. num. 58.

59 In causa nostra. l. reuocatur parā cōfessio siue dominii, siue procurator de ber respondere. num. 59.

60 Confessione facta per reum non requiritur tela iudicij. nu. 60.

61 Dicta in numero præcedenti non procedunt in confessione ficta, sed tantum in vera & expressa. num. 61.

62 Pena quāvis ipsa iure imponatur prout in nostra. l. adhuc tamē requiritur de claratio incursum parā. num. 62.

63 Ad faciendam supra dictam declarationem secundam opinionem auctoris partis citatio non requiritur. nu. 63.

64 Facta supra dicta celebratione parti contra quem fit debet notificari, ut ab ea possit appellare si voluerit. numer. 64.

65 A supra dicta declaratione potest per gratiam appellare. num. 65.

66 Pars non contestans intra nouem dies antiquam declaratur pro confesso moram parando litem contestatur, evitabit declarationem hanc & sic confitetur parā. num. 66.

67 Non declarans positionibus, vñ debito modo declarans, si antiquam declarari, pro confesso declaratur, non



- non habebitur pro confesso. *ns. 7.*  
 68 Mora in casu nostra. l. potest purgari  
 contestando litem ante sententiam  
 69 declaratoriam. *num. 68. & in. nm.*  
*69. vide rationem.*  
 70 Pœna nostra. l. & hac fista confessio  
 non transit ad heredes si reus ipse  
 non contestans litem intra dictos no-  
 nem dies moratur. *num. 70.*  
 71 Pœna nostra. l. ante declarationem in-  
 casus eius, nullo modo ad heredes  
 potest transire. *neque passim.*  
*num. 71.*  
 72 Iudex non poterit ex officio suo proce-  
 dere contra delinquentis heredes ad  
 pœnam nostram. *num. 72.*  
 73 Pœnatio moram non admittit in con-  
 fessione fista nostra. l. contra rem  
 iam confesum declaratum. *nume-  
 ro. 73.*  
 74 Declaratio confessa facta in casu nostra  
 l. nunquam transit in rem indica-  
 tam. *num. 74.*  
 75 Iudex appellacionis ad quem actor à  
 principali sententia contra rem la-  
 ta tantum appellatus declarari pro  
 confesso reum propter non contesta-  
 tam litem in prima instantia non de-  
 claratum non potest. *num. 75.*  
 76 Confessio fista nostra. l. ob non contesta-  
 tam litem & pro fista declarata,  
 an durabitur secunda instantia. *nu-  
 mer. 76.*  
 77 Confessio fista in una causa non fa-  
 cit fidem in alia. *num. 77.*  
 78 Confessio in una causa fista quan-  
 do praesumit in alia. *num. 78.*  
 79 Contumacia procuratoris non contesta-  
 tis litem in termino, nocet domino  
 etiam litem cum eo contestatam. *nu-  
 mer. 79.*  
 80 Minor mulier aut rusticus non excu-  
 santur à pœna nostra. l. ob non co-  
 testatam litem. *num. 80.*

**I**bi, abbreuiat *los pleytos*, propterandum  
 est enim ne lites sunt immortales ex  
 l. propterandum in principio. C. de iudic.  
 & tex in cap. finem libris de dolo, & cō-  
 tum. & de terminato. C. de fruct. & lit. exp.  
 & l. non distinguemus. §. qualium. ff. de  
 arbit. & si vult esse Reipublice ¶ ite  
 cito expeditur: notū & manifestum  
 & ad oculum quotidie videmus, patrimo-  
 nia enim ex hauriant vitam & hono-  
 rem consumunt, & quod magis dolen-  
 dum est, animas & adeo apud bonos odio  
 lites habentur, quod hominem litigio-  
 sum contemendum & prauæ fidei & opi-  
 nioni esse afferunt, & ab eo tanquam à  
 peste fugiendum. imò & quod pius est  
 quod ab ipsemet rebellibus, & procu-  
 ratoribus, quod mirandum est, uolofus  
 reputatur & falsidicus & importunus,  
 cumque Reip. excutitur diuites ciues ha-  
 bere quietos & pacificos, nimirum si à  
 re lites exerceant, & eis finem imponen-  
 dum afferat, quo inquit Bald. in ead.  
 l. propterandum in princip. *num. 4.* partes  
 in contrarium pacifici non posse, prout  
 ex eadem lege propterandum in princip.  
 probatur iuncta l. 2. sed quia veremur,  
 de iuramentoolum. cum ea, quæ iuri  
 publico intersunt, pacis priuatorum re-  
 nuntiant non possunt, secundum text. in  
 l. ius publicum. ff. de pact. ex hacque  
 enim causa inquit Bald. in ead. l.  
 propterandum. *num. 1.* in princip. posse  
 iudicem in causa statueri terminū ad op-  
 ponendum, & articulum, & proban-  
 dum, & probatum habendum, & instru-  
 mentū producendum, & al. exhibendum  
 & replicandū, & similia, quod tamen ego  
 non facerem ex sola causa lites abbreui-  
 di, nisi & alia causa concurreret, puta  
 lenitas litigantis aliter, solum dilatio-  
 nem procurant, prout pluries videmus,  
 vel paritas cause lites dilationem non pa-  
 teretur, vel ex alia probabilis causa, quam  
 discretus iudex considerabit, alias enim  
 nisi causa existente, terminos iuris non di-  
 mitteret, licet non augerem, iudex enim  
 minister, non vero dispensator vel melius  
 legum dissipator & distructor debet esse, non  
 licet alii iudices, quos ineptos reputo,  
 faciant, quietiam in causis criminalibus  
 alia breuiter terminum assignant, quod par-  
 tes ipse etiam a doctores, & accusatores non  
 possunt intra illam terminum lationes  
 suat

suas probare, nulla alia causa ad abbreuiū  
 dum legis terminum se fundantes, quam  
 exolutioe sua, & re inimici litū, & reo  
 tum accusatorum videantur, cum eis fa-  
 cere deberent, & terminum. de defenden-  
 di solum cum tribus diebus assignant, &  
 eis omissis ex tunc habent causam pro co-  
 clusa, & ad sententia pronuntiationem  
 citant, & aliquando innocentes condemn-  
 unt, quod fugiendum iudice, medium  
 enim tenere debemus, nec lites permitti  
 in longum protrahi, neque ut iustitia par-  
 tium indefinita remaneat, nec dum breuis  
 esse laboras obsecrans nos, secundum Re-  
 bus. in. l. vni. C. de sente. que pro eo quod  
 inter. prof. not. 2. per. rot. pag. 36. cum  
 causa tamen ut abei, vel quia ius iudici-  
 tis & committis finis terminus iudici finit  
 tur, licet, & lites abbreuiari & terminū  
 vnum statum pro probatione faciendi,  
 & pro probato habendo & instrumēto  
 producendo & pro conclusione assignari  
 ut dicebat Bald. vii sup. relatus per Aui-  
 les. in. c. iud. synd. glo. i. no. 34. fol. 263.  
 Ibi, *en los pleytos*, notanda & ponderan-  
 da sunt verba hæc generalia, vt cum tex  
 in ijs verbis. generaliter loquatur, intel-  
 ligas id omni lite & causa legem no-  
 stram intelligendam nisi vbi specialiter  
 contrarium dispositum reperimus, ge-  
 neraliter enim in omni causa lites debet  
 cessare, siue sit de pecunia, siue de iure  
 statu, siue de iure ciuitatum, siue de iure pri-  
 uati, siue sit causa petitoria, siue posses-  
 soria, vel hypothecaria, vel confessoria, vel  
 negatoria agatur, imò & plus est si agatur  
 ijs etiam filialibus publicum sanctio-  
 nem odis indicariis esse seruandam, prout  
 omnia hæc asserit Bald. per. text. ibi. in. d.  
 l. propterandum in principio. *num. 2. & 6.*  
 not. b. C. de iud. in omnibus enim iudi-  
 cijs etiam possessorijs, lites contestatio re-  
 quiritur, prout communem testatur Ias.  
 in. l. naturaliter. §. nihil commune. *num.*  
*165.* ff. de acqui. poss. & Alexan. consi. 66.  
 num. 10. volum. 4. & contrarij, qui adde-  
 re poterunt, respondent ipsi maxime Ri-  
 pe in eod. §. nihil. num. 185. & Fran. Re-  
 bus. consi. 109. & Specul. tit. de offic. om-  
 iud. §. fin. num. 15. & Bereng. Fer. in. d. d.  
 §. nihil. quest. 3. princ. & Bart. in extra. gen.  
 quom. in crim. l. ex. m. siue. proced.  
 verb. summariæ, quos allargat Didac. Per-  
 hic col. 86. & zari. mil. commune opin.  
 Baptiste de Villalobos, l. r. nu. 185.

nisi in possessio & editi Carbonianis, prout  
 communem testatur Corrali. in dicto. §.  
 nihil. vericuli ex pradictis. *num. 37.*  
 vel nisi sit periculum in mora, secundum  
 eund. Corrali. ibidem. *num. 172.* hæc etiā  
 & communem assenserunt etiam iura  
 limitationes ponentes circa hæc posses-  
 soria iudicia, circa quæ tradit etiam Ripa  
 vii supra. *num. 181.* & Alexan. *num. 95.*  
 cum duobus sequētib. in dict. §. nihil.  
 & Ias. in. l. si in qui temporali. *num. 8.*  
 de iur. iuran. & Alexan. consi. 7. no. 10.  
 lib. 3. imò & quod plus est in ipsamet  
 iustitia appellacionis requiritur contesta-  
 tio litis, vt itaque pars sit præsens, secus  
 si vna est absens, nam tunc non require-  
 tur ex text. l. fin. §. illud. & ibi Ange. &  
 de tempore app. tradit Deci. & alij relati per  
 Didac. Perez hic col. 86. quælibet. & Soc-  
 cin. regul. 246. lite non contestata in cau-  
 sa appellacionis, & sic potest declarari. l. 1.  
 tit. 26. par. 3. imò et quod est fortius quod  
 nec ad sententiam diffinitiuam procedi  
 potest lite non contestata ex text. in. d. l.  
 fin. §. illud. C. de tempo. appel. et per totū  
 extratit. non cont. nisi in casibus pos-  
 sitis per Socin. regul. 249. lite non contesta-  
 taet Maria. in. c. quoniam frequenter vt  
 litan. con. licet ad decretum interpo-  
 nendum lites contestatio non requiritur,  
 secundum glo. in l. Sancimus. §. cum au-  
 tem. C. ad Trebellia. quam ad hoc allegat  
 Orosc. super. fil. veteri. col. 4. 59. *num. 46.*  
 tunc enim et si eligatur via probationis  
 parte citata non coparente, nulla requiritur  
 lites contestatio, vel itidem si eligatur  
 via decreti interponendi, secundum text.  
 in. l. 1. tit. de ijs assignationes, infra iusto  
 lib. quæ ita debet in decreto tunc intel  
 ligit, non vero generaliter, prout et intel-  
 ligebat Villalobos in via Antoniana iuris  
 ciuili et regij. in l. iura. T. no. 15. sic neq.  
 ad interlocutoria & lites contestatio re-  
 quiritur, secundum Bald. in auth. si emer-  
 nit. §. C. si mi. ab hæc. tunc debet illa inter-  
 locutoria appelleretur in casu vbi liceret  
 appellari tunc in illa instantia appellacionis,  
 bene requiritur lites contestatio, aliter si quis  
 sit cōsumus, secundum Firmi. Bertachi in  
 suo copioso repertorio, verb. lites contesta-  
 tio in quibus vers. 14. bene tamen verum  
 crederet. in. l. fin. tit. 17. infra eo. art. 6.  
 si per partem non peteretur quod absque  
 lites contestatione non procederet ad  
 sententiam diffinitiuam, quod et si abq.  
 ea sen-

ea lententia diffinitiva profectetur vali-  
da foret, eo quod secundum legem illam  
substantia & i committatur, aliqua par-  
tium non petente vt feruatur, nihilominus  
valida est sententia, & iudicialis legis  
argumento est intelligenda glo.in l. fin.  
tit. 26. part. 3. & dicta per Auzenda. respo-  
n. 4. vicinus & in tantum litis con-  
tellationi requiritur, quod etiam in causa  
nullitatis principaliter intentata debet ad  
hiberi litis contestatio, secundum Specu-  
lum & alios relatos per Didac. Per. hic. d.  
colum. 861. verbi. an in causa nullitatis,  
idemque neque testes recipiendi sunt li-  
te non contestata, vt in cap. quoniam fir-  
queret, & ibi DD. vt lite non cõstet, &c.  
veritatis de dol. & cont. l. titu. 16. part.  
3. quod tamen fallit in multis casibus po-  
litis per Socin. regul. 242. & in d. l. titu.  
cum. 5. sequentibus, titu. 6. part. 3. & in  
remedio legis diffamari. C. de ingen. &  
man. si actor diffamare, secundum An-  
ton. Gomez, tom. 5. capit. 1. numero. 19.  
& 21. lex eadem radice procedit quod  
& ibi agitur de fõrdere matrimonij vt ne  
que testes recipi, neque sententia feren-  
da est absque contestatione, cum ambe  
partes sunt presentes, secundum Conae-  
rum in d. cap. 8. l. 12. nu. 6. part. 2. vbi hanc  
ex Decio communem testatur opinio-  
nem ipsemet Gouarru. contrariam teneat,  
& communem eam asserat contra Deci-  
um exten. in Clementina dispensatione de iu-  
die. & Clementina. f. de verbor. signifi-  
c. vbi non requiritur illarum contestatio in  
correctionem. cap. accedens. in. 2. vt lit.  
non cont. & cap. quoniam. 8. porro. eodẽ  
tit. & idem secundum eund. Couar. vbi su-  
pra. si agatur quoad thori separationem  
necessaria ex litis contestatio item altero-  
rum litigantium contumace exten. in cap.  
vt lit. non cont. quoniam. i. communiter  
DD. intelligere asserit ipse dominus Cou-  
arru. vbi supra, & plures amplexiones  
& limitationes ad prædicta regulam de-  
cerpes ex Doctoribus supra relatis, & ex  
relatis per Bertachin. d. repertorio verbo  
litis contestatio, in quibus causis fiat. Est  
tamen notandum qd in causis, in quibus  
litem contestare non est necesse censetur  
facta contestatio p̄ interpositionem pri-  
mi actus, qui solet sequi litis contestationem,  
secundum Didac. Perez hic colum.  
861. quæst. 1. hodie tamen vt diximus in  
hac glo. ex l. fin. titu. 17. infra. eod. testes

examinari & sententia ferri potest lite  
non contestata, si per actorem non peti-  
tur vt contestetur, prout ex ead. fin. cla-  
rissime patet, secus vero si peteretur.

Ibi que la demanda facer passila, intelli-  
gitur parte contraria, vel eius procuratore  
tunc presente, vt p̄ pena confessi locum  
habeat, alias enim nisi pars contra quam  
proponitur, vel eius procurator fuerit præ-  
sens tempore propositionis libelli, nõ ha-  
bebit locum p̄na confessi ob defectum  
litis contestationis intra terminum nostre  
legis factæ, secundum Villalobos in suo  
xerario mille communium opinio. litera  
A. num. 3. verbi. & nota circa legem. 1. in  
princip. & licet ex lege nostra, id requiri  
videatur in quantum in ea nõ reperitur  
verbum aliquod notificationem petiti-  
onis requirens, led tantum quod a die pro-  
positæ petitionis currunt nouem dies li-  
tis contestationis, quali tunc presump-  
tione debet esse presentes, id est mē  
in practica requiri non videmus, sed po-  
tius quoddies iij. id est notificationis cur-  
runt, ita quod iij. partes tempore propo-  
sitæ petitionis presentes non sunt, iubetur  
petitionem notificari reo, quia notificatio  
ne facta ab inde currunt nouem dies, vt  
intra eos teneatur litem contestare, alias  
declaturur pro confesso & pro tali habetur  
etiam si tempore petitionis propo-  
sitæ presens ipse reus vel eius procurator  
non extiterit, & cum in vtroque casu ead.  
dem ratio detur non est constituta diffe-  
rentia ad penam confessi propter con-  
tellationem omisam incurrandam, fuerit  
reus presens nec ne tempore propo-  
sitæ petitionis, nec ex verbis nostri text.  
contrarium assumendum est, maxime dicta  
practica communis huc declarante, & præ-  
sens attent. sic quærit, probante non  
requiri presentiam actoris ad contesta-  
tionem faciendam, & ergo neque rei tem-  
pore presentationis libelli, nã aequalitas  
in iudicio esse seruanda, verum tamen est  
quod si libellus esset ineptus talineptus  
talius, intelligo quod ex eo intentio ali-  
qua fundari nõ possit, nec verificari que-  
retur, vel continetur notorium iniu-  
sticiam, vel esset presentatus a procura-  
tore non offendente mandatum, & illud  
non acceptante si ostenderet, non incur-  
retur in aliquo horum casuum p̄na  
confessi ob omisam contestationem, se-  
cundum Montal. in suo repertorio, verbo  
contes-

contestati. glo. a die propo-  
sitæ vbi & al. j. modis hec declarat,  
ibi p̄nador, & sic & litis contestatio  
per procuratorem fieri potest prout de iure  
ciuili erat dispositum, quod per procura-  
torem, & tutorem, vel administratorem  
poterat fieri, secundum Speculum. part.  
tit. de lit. contes. 8. sequitur videre. fol.  
84. Sed an lite contestata per procuratorem  
sufficeret in prosecutione causæ dominum  
citare & ad testes producentes, vel ad alios  
acti in iudicio faciendos, vel debet  
procurator citari, tradit Boer. decisi. 286.  
per totam & Maranta. in li. actor. nu. 4.  
& 7. ff. de procuratori. ad fin. suæ practi-  
cæ & Ripa in l. i. i. i. actor. nu. 9. & 10. ff.  
de re iudi. Sed an procurator compelli po-  
telt litem suscipere & dominum detende-  
re vide text. & ibi DD. in l. non con-  
dum. ff. de procur. & glo. cojan. in l. filius  
familias. j. fin. eod. tit. & l. i. actor. 5. part.  
3. & ibi glo. de fidei. & Bertachin. in re-  
pertorio in verbo procurator agit, verbi. 3.  
& 4. & hoc quando est ante litem conte-  
stata, nam lite i5. contestata per procura-  
torem omnino cogi potest, ad prosecu-  
tionem & defendendum, secundum Barto-  
lum in l. mutari in principio. ff. de procura-  
tore. per text. ibi.

Ibi sea tenido, ex his verbis clarè proba-  
tur, omnino reum teneri litem con-  
testari, verbum enim hoc vñado, à verbo  
tenor teneris derivatur, quod necessita-  
tem importat, & obligationē, & sic quod  
quidam juris necessitate qui obligatur,  
& tenetur litem contestari actore peten-  
te, & per consequens, ex text. nostro cen-  
satur iam, asserendum videretur, si difficultates  
& doctorum discussionē, nun quod tunc  
reus præstare libet contestari, & tunc enim  
ciuili aderat autoritas glori. verbo. locum,  
in auct. qui semel. C. quomodo. & quan-  
do, iud. quam sequebatur Bart. in l. i. fin. i.  
item Julianum. nu. 16. ff. de damni. in-  
sect. dicens eam mirabilem pro opinione  
quod quis præstare non tenebatur litem  
contestari, nec adhuc cogi poterat, quam  
gloss. etiam sequebatur, Bald. consilio  
391. lib. 4. & tunc erit remedium, secun-  
dum gloss. illam contra nolentem con-  
testari vt procedatur ad primum decretum,  
secundum Bart. vbi supra. & in l. i. nu. 19.  
de lit. contesta. & in l. non videtur. ff. de  
re iudi. & in l. quoties. 8. quod si reus. ff.  
de noxalib. actio. glo. & Bart. idem in l. i.

scire. f. sepe. nu. 11. ff. de excusatio. tutor.  
vbi Nro. de Neap. dicit quod iudex de-  
bet præcipere reo, quod contestetur litem  
alias quod procedatur cõtra eum, tanquã  
contra contumacem, prout & tradit Abbe.  
in cap. 8. ff. si nu. 8. & 9. vt lit. nõ contes-  
& in cap. penult. num. 28. de iuram. cal.  
& Felin. in cap. cum olim. nu. 1. de testib.  
& tunc sentit Specul. in tir. de lit. contesta.  
8. 2. verbi quid si peti. nu. 40. & ibi Ioann.  
Andr. in additio. ad eum, quod tunc cum  
sic reo præcipitur, lis non habetur pro cõ-  
testata, bald. tamen relatus per Alexand. in  
l. i. cum. 8. qui iniuriar. ff. si quis cautio.  
contra tenet, imò quod tunc pro contesta-  
ta habeatur, ex longa mora rei nõ cõstela-  
tis, & sentit. glo. in l. constitutionib. ff. de  
actio. & oblig. & inquit Paul. relatus ab  
Alex. vbi supra. f. additio. Bald. in voce,  
quod ipse Bald. addiuit à Bart. in d. 8. qui  
iniuriarum probari, quod ibi habetur pro  
contestata quando etiam p̄ per calumniam  
desistit hoc facere, etiam ad effectum per  
petuand. actionem, quod Paulus ibi dicit  
non esse verum & male, secundum Alexan-  
d. vbi supra. & Bald. in l. more. C. de reuen-  
dic. & Cyn. in l. i. scit. C. de præf. 30. ann.  
& hæc est cõmunis, scilicet quod si cau-  
lationibus rei, lis non contestetur habebit  
pro contestata, & censetur producti  
omnes effectus quoad transmissiõnem, &  
perpetuationē actionis, secundum Inf. in l. i.  
cum. 8. nu. 9. ff. si quis cautio. Sed an  
si pars velit quod reus omnino litem cõ-  
testetur, & compelleretur ipse reus, iam ex  
dict. glo. in dict. anthen. qui semel relata  
est, vna opinio, quod non compelleretur,  
quia procedi possit ad primum decretum,  
vel itidem ad viam probationis, secundum  
text. in l. i. titulo de los asentamientos, in-  
fra i. i. lib. vel quod ibi habetur pro cõ-  
testata, vt dictum est, & pro hac opinione  
videtur facere nostrum text. in quantum  
imponit contestari penam cõtra reum in-  
tra nouem dies non contestantem litem,  
quam lex hæc p̄na hæc contentetur,  
neque amplius contestationem requiratur,  
& sic ad eam faciendam non esse reum cõ-  
pellendum si nolit contestari, & hæc te-  
statur est communem Ludouicus Bolog.  
in d. 8. Julianum. num. 78. relatus per Di-  
dac. Per. hic col. 861. quæst. 4. præsertim  
si absque contestatione postea affici parti  
bene consulunt, vt tenet Felin. vbi sup.  
contrariam tamen opinionem, imò quod  
quis

quis compelli possit litem contestari prae  
cise auctore hoc petente, tenet Bal. Cum-  
& Paul. in dicta. l. inter filipulantes. §.  
1. ff. de verb. obligat. & Alexand. in  
dicta. l. §. finit. §. Iulianus. numer. 30.  
ff. de dam. infect. & Paul. Calisen. conf.  
2. §. inquit le mirari de Bartul. quod le-  
quitur glori. dicti. auct. qui femel, cum sit  
contra casum. l. §. qui ergo. ff. de vent.  
infr. & contra text. in l. quoties in prin-  
cip. ff. de nexal. actio. & quia iudicium  
reditur in inuitum ex text. in dicta. l. inter  
filipulantes, ubi Alexand. numer. 5. inquit  
in tantum teneri reum litem contestari,  
quod & si abique contestatione esset con-  
sultum auctori per missionem in possessione  
non, adhuc lis contestata esset auctore pe-  
tente, & hoc esse verum testatur, quod &  
Bal. in l. 1. C. de lit. contest. §. inquit. &  
in dicta. l. quoties & in dict. aucto. qui femel,  
num. 14. & 15. & Imol. in cap. 1. de  
lit. cont. licet Ang. & Butt. in d. §. §. Si-  
vichum dict. l. inter filipulantes, & Fel. ubi  
supr. velint quod super missionem in pos-  
sessionem sit conclusa auctori, nō est qui  
compellendus contestari litem, volendo  
has opiniones contrarias se concordare,  
id tamen non est verum, quia imo & tunc  
debet lis contestari auctore petente, & quia  
iudicium redditur in inuitum, & sic hanc  
secundam opinionem, quod auctore petente  
omnino reus teneatur litem contestari  
testatur communem Maranta, in practi-  
ca, titulo de lit. cont. numer. 8. dicens  
tunc capta persona & pignoris reum  
compellendum litem contestari, & com-  
munem dicit Bolog. ubi supra & hac opi-  
nionem approbavit ex texin. l. 10. ti-  
tulo 3. par. 3. ubi glori. Gregoriana, & ita  
tenet, & idem Gregorius Lupus in l. 3.  
verbo, d. non, eo. titulo 10. parti. 3. & hanc  
videtur nosse tex. in ljs verbis, quae  
commentum, probare, dum per verum ne-  
cessitatum locum, necesse oblati rō-  
nandū supra de lege nostra per contraria  
opinionē facta, scilicet, quod lex hanc pe-  
ni per contesti contentatur, quia illud verū  
si per partem id solum petatur, nā absq;  
eius petitione, imo & accusatione contum-  
aciae in non contestand. intra terminū  
nostrae legis iudex non declarabit pro con-  
fesso, quam quidem petitionē si actor pro-  
ferant non vult, sed quod omnino reus  
compellatur litem contestari, omnino co-  
pellendus hoc facere, neque favor pec-

ne confessi auctori competens in eius dam-  
num debet redundare vt omnino hoc non  
vero litem contestationem petere debeat,  
contra l. quod iudex. C. de legibus, imo  
& fauor iudici potest actor remittere &  
petere litem contestationem, & quia cum  
in odium rei hac pecunia confisi intro-  
ducta sit, possit fortasse ex contumacia &  
dolo suo fructum contineat, quod permit-  
tendum non est, ponamus enim prout  
iam in factis vidi, quod Petrus emit a Ioā-  
ne bona quaedam vinculata, Ioanne vero  
mortuo successores illorum bonorum vin-  
culatur & maioratus, succedere habēs  
secundum maioratus & vinculi constitu-  
tionem & ordinationem, petit bona illa  
vinculata a Petro emptore, quia de causa  
heredes Ioannis venditoris pro impleto  
20 & satisfactio illorum bonorum maior-  
atus deinde alia bona sua illi successores,  
& sic in contractu permutationis iustissimi-  
lis modum celebrat, vt ex illis bonis  
per heredes ipsius Ioannis venditoris suc-  
cessor maioratus petens bonaeius vendi-  
tore Ioanem satisfactus esset, Petrus  
vero emptor non est contentus cum hoc  
eo quod forte successore hoc maioratus  
mortuo, eius successores in eodem maio-  
ratu nolent hunc concordare & pacto sta-  
re, imo eo non obstante petent bona vin-  
culata, quae ab eius predecessore ipse Pe-  
trus emit, qui quidem successores glori-  
tore bona illa ad eos pertinere ex vi maio-  
ratus, & quia ex hac causa alienari nō po-  
tuerunt, quare Petrus ipse emptor ho-  
rum bonorum petit quod ipse peten-  
dentes le successores illorum bonorum  
intra breue tempus ex remedio legis petant  
quod voluerit, & data petitione & eis  
notificata, propter illam alterum contrā-  
ctum per herede illam venditoris cui suc-  
cessore maioratus petiit, in vin bonorum  
vinculaturum hunc Petro venditorum alia  
equivalentia & fortassis meliora bona co-  
cedentes & assignantes, noluit in iudicio  
contendere, neq; aliquid petere, neq; litem  
contestari, sed postulat. Petrus vero em-  
ptor quia fortassis successores alij illorum  
bonorum vinculatorum ei venditorum  
nolent stare concordare illi per heredes  
Ioannis cum successore maioratus sadq;  
petit quod omnino iudicium illud susci-  
piatur, & litē contestentur & prosequantur,  
non compelluntur ad hoc & tenebuntur  
facere, & certe credemus, quod sic ex  
dictis,

dictis, quia litem contestare quis com-  
pellendus est; & quia aliter ex contumacia  
commodum reportaret, & damnum ob-  
veniret auctori, quod non est ferendum,  
ideo illi assilire debet, & protegi, vel  
auctori hunc consilium sit, scilicet, hanc  
secundam opinionem quidem tenendam  
credo, vti quidem neque titulum oblati  
dicta. l. vitalis. De ljs assignatis. §. ubi  
istū infra, tum quia inter eos Senecam  
quindecim differentias conspiciunt. Auct.  
in tractatu de primo & secundo decreto,  
numero. 4. §. 5. & 6. tum etiam, quia illud  
procedit quoties actor eius remedio vi  
vellet; sed si non vult, sed contestationem  
omnino fieri eundem reus compellen-  
dus est per personam & pignorum captio-  
nem ad litem contestandam; & quia cum  
ex l. finalit. 17. infra litem, ubi substā-  
tialia iudicij, prout est litem contestatio, si  
petantur, servari, omnino seruanda sunt  
sub nullis pecunia, ne omnino reddatur  
iudicium illud, auctore petente litem con-  
testationem, compellendus est reus illam  
facere, alias essent acta in contrarium fa-  
cta nulla, secundum dictum. l. fin. prout &  
22 & de iure ciuili nulla erant, litem con-  
testatione omitta, secundum communem  
asserunt per Andream. respons. 1. numero  
21. adeo vt neque per partium consensum  
remitte possit, secundum communem as-  
serunt per Didac. Perez hic column. 865.  
quaestione. 3. & tradit Matth. Affilius,  
decis. 28. numero. 3. & 4. litem enim con-  
testatione incipit iudicium, secundum O-  
rosio. super. ff. veteri column. 611. numero  
39. ex quo dubitatur quotidie nam per litem  
contestationem definit res esse iudicij,  
vel per citationem, de qua per Orosio.  
ubi supra columna. 561. numero. 25. &  
sic sicut antea erat necessaria litem con-  
testatio, sic & hodie omnino fit per par-  
tem petat ut fieri ex dicta. l. finalit. 17.  
infra litem lib. quidquid in contrarium  
fit Auctore responsio primo numero. 1.  
qui intelligi potest, si per partem non pe-  
tatur litem contestari, nam tunc non erit  
necessaria & valebit iudicium per partis  
taciturnitatem, vt valere nunc voluit Gra-  
cianus, in regula. 165. numero. 20. &  
24. columna. 666. in fine, qui ita debet declarari  
alter enim ex dictis contra cum esse te-  
nendum parte vero eam petente neces-  
saria & omni modo facienda est per reum,  
nam id quod auctor petit seruandum est,

secundum text. in l. h. titulo. 16. part. 3. ubi  
glor. quae ita debet declarari, maxime si  
petatur fieri litem contestationem, secun-  
dum text. ubi, & secundum supra dicta si  
per auctorem petatur vt dixi, prout & vo-  
lunt Auct. ubi supra nu. 4. & ideo  
si recusatus non compareat, & pars ci-  
tans accusata contumacia vult eligere  
viam probationis, neque petat litem om-  
nino contestari, valet equidem sententia  
lata licet non contestata ex l. 1. titulo de  
loasententia infra illi libro, ita na-  
mantem Villalobos, in antinomia iuris ci-  
uili & regij litera. L. numero. 17. parte ve-  
ro petente omnino litem contestari, con-  
testanda est, ex dicta secunda comuni  
opinionem, quam iure Regio attendit dicta  
l. 10. titulo. 3. partit. 3. tenet in nostrum  
propositum antinomia iuris ciuili & Reg-  
ij, dicta litera. L. numero. 18. in qua ta-  
men & heresis nulla, & quare requiritur  
contestatio, vide per Simanc. in tract. de  
inst. cathol. titulo. 64. nu. 10.

Ibi, *Considendo & negando*, hic habes  
textum optimum & nouum probantem,  
quod licet antea a pluribus modo fiebat  
litem contestatio, puta si dicebatur, nego-  
narrare prout nascitur, & petita, prout  
petantur, secundum Bart. in l. si dubitat  
creditor, §. ita demum. ff. de fideiuss. & ibi  
Imol. & Alexand. in d. eadem. §. si. solut.  
mat. & Didac. Perez hic alios allegando  
in columna. 865. in fine. quaestione. 2.  
& text. in l. titulo. 10. partit. 3. & alijs plu-  
ribus modis, de quibus per Specul. in tit.  
de lit. cont. & per Berachini in suo reperi-  
torio verbo, litem contestatio qualiter fiat  
per totum; hodie tamen ex l. nostra in  
nostro Regno; & solum fit litem contesta-  
tio, per verba negotij, puta nego, vel pec-  
niam affirmata contineat, prout tenet ex  
verbis Grego. Lup. & latius in dicta. §. verbo  
O, non, quamvis in glossa, Non fons,  
aliud vel, contra quem cum referendo  
tenet Didac. Perez dict. quaestione. 3.  
& Villalobos in sua antinomia iuris ci-  
uili & Regij litera. L. num. 17. & probat. l.  
10. titulo. 3. l. 1. titulo. 10. partit. 4. & l. 1.  
titulo. 6. lib. 1. & sic neque postulatione,  
neque libelli editio & contestationem faci-  
unt, sed vera & simplex narratio cōten-  
dentes contradicentes, secundum text. in  
l. res in iudicium. C. de lit. cont. Sed an illi  
qui opponit exceptionem videatur litem  
contestari, & de iure tradunt DD. relati



per Didac. Per hic colum. 368. verbo Conociendo, & tradit Hostien. in cap. prudentiam distin. 5. de offic. deleg. per eund. in cap. per tuas, de appell. quod refert Bonif. in sua peregrina legum parti. verbo liti contestatio in gloss. non debet gloss. 289. colum. 2. in fin. ubi distinguitur, quod aut opponitur liti exceptio ad impediendum liti contestationem, & tunc excipiens non videtur litem contestari, & ideo ille, qui opponit exceptionem declinatoriam ratione iudicii, vel personarum, vel inopiniatissimi libelli, (ubi admittitur secundum ius nostrum) non dicitur litem contestari, quod & probat, ex l. 1. infra titulo proximo, dum ibi inquit text. quod proposita declinatoria debet etiam in simul liti contestari, ergo per declinatoriam contestata non censetur, qui est optimus text. ad hoc per neminem viro adhuc consideratas, idemque dicendum credo & si opponatur iuris iuri iudicare, transactionis, vel iuris iurandi ad impediendum processum, vel liti ingressum, vel alie similes exceptiones liti ingressum impediunt, quia enumerat. 2. Bartol. in l. 1. sepulchri. ff. de sepul. viol. & in l. cum querebatur, numero 4. ff. iud. fol. & Mirania in practica tit. de exceptio per tot. & Felin. in cap. l. exceptione de exception. columa. 9. versic. circa peremptoria & pluribus sequentibus, numero. 34. & sequentibus, text. & ibi DD. in cap. 1. de lit. cont. & text. in l. nam postea in principio. ff. de iure iurando, & in l. elegerat. §. siquis post. ff. de cond. indeb. & Bonifac. ubi supra in dict. gloss. non debere, versic. item quod sunt. & per Marc. Ant. Blan. in tract. de comprom. sub titulo de except. impediunt liti. in gress. sub. 4. questio. volumine. 3. tractatum duosmorum Doctorum. & addit Capelle. Tolosan. 29. & Mart. de Fan. in tract. de exceptio. in p. lic. & Bart. Socin. consil. 8. volumine 1. parti exceptio de no agendo ante diem, secundum Ias. in l. cum qui. 4. quinta. et l. 1. num. 15. post medium fol. 87. ff. de verbo. oblig. adhuc enim isthac exceptiones non impediunt liti contestationem, quod an iure nostro procedat dicemus Deo volente in l. 1. infra titulo proximo in gloss. 7. *in esse misso*, aut vero opponit exceptio ad impediendum condemnationem, & tunc secundum gloss. in d. l. res in iudicio. C. de lit. cont. inducit liti con-

testatio per oppositionem talis exceptionis, cum per narrationem actoris & exceptionem hanc rei, inducit liti contestationem, quod tamen legem nostra attente neque procedat, sed, imo indistincte tenendum iudicio, nisi verba ista test. apponantur in oppositione cuiuscunque exceptionis, sicut negare vel contestari petitionem actoris, non induci liti contestationem per appositionem cuiuscunque exceptionis etiam peremptoria, prout in perscriptura tenet Bart. Cor. & alij relati per Maranta in practica titulo de lit. contell. numero. 7. cum intra novem dies lex nostra iubet litem per dicta verba nego vel contestor contestandam, & intra alios. 20. secundum l. 1. infra tit. proximo, exceptiones peremptorias opponendas, ergo sequitur manifeste quod nisi antea contestatio facta fuerit, per appositionem huius peremptoria exceptionum non induci, nisi in ipsarum exceptionum propositione petiti actoris negetur, vel contestetur, prout quodvis fieri videmus, & tunc sufficit, si liti contestatio facta cessat, alias enim non censetur facta, nam lex nostra requirit expressionem verborum nego vel contestor, & nisi hae apponatur non censetur facta liti contestatio per quamcunque oppositionem exceptionis post libellum petitionem propositam, neque aequi pollens tunc cesset impleri, quandoquidem lex nostra per forma substantiali, hanc requirit, cum disponat & modum indicat litem contestandi, aliter quam per ius commune erat dispositum, quod causa formam 7. substantialem inducit, secundum Rebuffum, in concordantijs egea. Franc. rubr. de forma man. apol. in principi. pagin. 373. & Dec. consilio. 622. numero. 1. quem refert Illust. in l. 3. Faur. part. nume. 16. & Auerd. respon. 14. in fin. & tunc per equipollentiam impleri non potest, secundum Rebuff. ubi supra & Dec. de liti. c. 2. num. 44. & Segura in l. 1. vnum ex familia. §. sed si fundum. nume. 14. de leg. 1. & Auerd. ubi supra. & si non potest, licet proponatur quodlibet exceptio peremptoria, vel talis, per quam antea liti contestatio indicabatur, non inducitur hodie nisi aliquod ex dictis verbis, nego vel contestor, petitionem actoris ante, vel sub ipsa propositione exceptionis apponatur, & sic ex eo dem fonte infertur, quod licet de iure animus liti contestationis presumatur, tam in reo,

in reo, quam in actore, secundum text. in cap. 1. de lit. cont. hodie tamen lege nostra attenta, non presumitur nisi 7. expresse demonstretur per verba hac nego, vel contestor, per quod contestationem faciendam lex nostra iubet, expresse illamque non dicitur quod colligitur ex coniecturis, vel presumptionibus, secundum Auerd. in tit. De las exceptiones, num. 40. fol. 155. & in num. 41. versic. neque obstat, & ponit de iudicio contrario, quod formati poterat, & sic de consuetudine & practica communi videmus liti contestationem fieri, quia quidem consuetudine existit, ut non debet presumi animus litem contestandi nisi expresse de eo constet, secundum Soci. in reg. 24. l. limitat. 1. ubi si limita. dict. cap. 1. de lit. cont. extra. Sed cum ad inducendam liti contestationem debet negari factum, vel sufficere liti negare, & in hoc in noten. in dicto cap. 1. de lit. cont. & Speculator. dict. titulo. de lit. cont. §. 1. vers. sed nunquid per responsum numero. 18. dicunt quod siue quis neget factum prout contrafactum, siue ius & sic obligationem, quia dicit se non teneri iudicium liti contestatio, nisi in criminalibus, ubi respondendum est super facto, non super iure, unde debet dicere accusatus de homicidio, non occidi, non autem debet admitti responso, si non sum culpabilis, quia respicit ius, secundum Barr. in l. 1. §. accusationem. ff. ad turpil. in hoc tamen reiecto casu criminali in quo non datur hae facta confessio & si liti non contestetur, neque respondeatur, quia in criminalibus contumax non habetur pro confesso, secundum Bald. in l. 1. C. quomodo. & quando iudex, nume. 10. in primo casu, scilicet in causa civilis, siue negetur ius vel factum, tamen directe respondeatur petitioni actoris, & per verba nego, vel contestor, debet inducitur liti contestatio, quia si libellus fundatur in iure licitum est contestari licet ius negado, si vero in facto principaliter se fundat, factum est negandum, prout contractum, & sic respondendo directe per text. hic ibi, Derechamente, contestatio fiet. Est tamen notandum quod non semper per confessionem fit contestatio, nam si confessio fit causa declinatoria iudicium, & ideo reus non nobiscum debet litem contestari non fit liti contestatio, ut ff. de neg. gest. l. ar qui natura. 3. cum me absente, ubi est gloss. ordinaria. aut dubita

tur, & tunc recurritur ad distinctionem gloss. in dicta. l. res in iudicio. C. de lit. cont. quod aut liti in figura iudicii, scilicet oblatio libello & fit liti contestatio, aut non in figura iudicii & non fit, secundum Bal. in ead. l. res in iudicio, quae est prima illius tituli. C. de lit. cont. etiam per Bonifac. vbi supra fol. 150. columa. 2. in principio, quod non preet nam ut in principio huius glossa dictum remanet per exceptionem declinatoriam non contestatur liti. Item est notandum, quod si ipse actor non opponat, & inculcet reum, non contestatur liti litem iura rem, non nostrum text. & secundum formam neque habebit locum confessioni, neque ex hoc iudicium nullum reddetur, tum quia vt alio loco diximus, inculcatio contumacia, requiritur ad penam aliquam incurrendam, maxime confessi, vt alio loco infra dicemus, tum etiam, quia & si substantialia liti omittatur prout est liti contestatio nisi per partem peritetur quod obsequitur, & hinc citi non procedatur, non redditur iudicium nullum, secundum textum in l. finali, titulo 17. infra liti libro. eo, quod parte non petente contestari videtur, ex late dictis per Ias. in adm. notendi. ff. de iure iurando, numero. 1. cum quatuor sequentibus, & alio in loco laius diximus, tum etiam quia iudex non tenetur regulariter impartiri officium suum non petitem, vt per DD. in l. 1. §. hoc aut. ff. de in re infecto.

Ibi, *istap hunc dicit*, iure civilis foret allegari, dandum esse ad hanc contestationem faciendam terminum viginti dierum, secundum textum in tamen. offeratur. C. de liti contell. quod tamen per textum nostrum correctum alioqui assensum, prout assensit Villalobos in sua antinomia liti civilis & regij, littera. L. numero. 14. Videtur tamen ex authentica non prouideri terminum ad contestandam, fed tantum ad deliberandum prout assensit Barr. in l. die in principio, nume. 2. in fin. §. qui sit. dar. cog. Cui deliberationi terminus non assignabatur, per l. 4. titulo. secundo par. 3. & sic ille terminus viginti dierum potius conuenit termino. 10. dierum per l. 1. primam infra titulo proximo dato ad exceptiones peremptorias proponendas, quam ad liti contestationem faciendam, qui nisi dicamus quod cum illa authentica, offeratur, ponatur



elle continuam non interpellatum, secundum Auen. cap. 5. per totum. num. 2. in prin. lib. 4. ubi plures alios allegat de hoc tractantes, & Anton. Gom. d. 2. romo. 3. cap. 1. num. 3. & in dubio quilibet actus dispositus in iure, debet esse continuus, secundum gl. in rub. ff. de iuris et temporal. præscriptio. ex. in l. cum heres. §. Stichus. el. 2. ff. de statu. liber. ex. in l. fin. §. signat. ff. de publican. & wedigalibus, tantis notatis per Dominum. n. 6. & ibi omnes in d. c. de vita & honest. clericorum in 6. & per Bernard. Diaz in præc. crim. canonica. c. 26. & per Ant. Gom. ubi supra 46  
si ergo quodlibet tempus iuris in dubio continuu esse intelligitur, superflua sunt verba nostri ex. declarantis dies hos noue continuos esse, quod tamen dici non est, quoniam plura alia noua fluuntur in tex. nostro, per quæ omnis superfluitas euatur, & ne de iur. causa dubitandi, an dies illi deberent esse continuus, quæ quid de causa dari facilius posset, si inspicere mus dictam Bal. in l. 1. ff. de diuersis præscriptiombus, & Ant. Gom. ubi sup. Et v. omnis dubitationis occasio tollatur, verba hæc, continuos, appositæ & expressæ fuerunt ad differentiam temporis visibilis iure dati, quod quidem tempus non currit in diebus feriatis, prout patet ex gl. continuus & ibi DD. in Clem. 1. de integrum restitutione & ex DD. supra relatis, & sic ex supradictis maxime ex Alexand. in d. rubi. ff. de diuersis & temporalibus præscriptio. potest constitui regula, scilicet, ut omne tempus sit iure prælixum cōtinuum reputatur, nisi expresse reperiatur dispositum quod fit vitæ, & sic est alia regula, ubi non est nec datur locus nisi in casibus ad iure expressis.

44  
45  
46  
47  
48  
49  
50  
51  
52  
53  
54  
55  
56  
57  
58  
59  
60  
61  
62  
63  
64  
65  
66  
67  
68  
69  
70  
71  
72  
73  
74  
75  
76  
77  
78  
79  
80  
81  
82  
83  
84  
85  
86  
87  
88  
89  
90  
91  
92  
93  
94  
95  
96  
97  
98  
99  
100  
101  
102  
103  
104  
105  
106  
107  
108  
109  
110  
111  
112  
113  
114  
115  
116  
117  
118  
119  
120  
121  
122  
123  
124  
125  
126  
127  
128  
129  
130  
131  
132  
133  
134  
135  
136  
137  
138  
139  
140  
141  
142  
143  
144  
145  
146  
147  
148  
149  
150  
151  
152  
153  
154  
155  
156  
157  
158  
159  
160  
161  
162  
163  
164  
165  
166  
167  
168  
169  
170  
171  
172  
173  
174  
175  
176  
177  
178  
179  
180  
181  
182  
183  
184  
185  
186  
187  
188  
189  
190  
191  
192  
193  
194  
195  
196  
197  
198  
199  
200  
201  
202  
203  
204  
205  
206  
207  
208  
209  
210  
211  
212  
213  
214  
215  
216  
217  
218  
219  
220  
221  
222  
223  
224  
225  
226  
227  
228  
229  
230  
231  
232  
233  
234  
235  
236  
237  
238  
239  
240  
241  
242  
243  
244  
245  
246  
247  
248  
249  
250  
251  
252  
253  
254  
255  
256  
257  
258  
259  
260  
261  
262  
263  
264  
265  
266  
267  
268  
269  
270  
271  
272  
273  
274  
275  
276  
277  
278  
279  
280  
281  
282  
283  
284  
285  
286  
287  
288  
289  
290  
291  
292  
293  
294  
295  
296  
297  
298  
299  
300  
301  
302  
303  
304  
305  
306  
307  
308  
309  
310  
311  
312  
313  
314  
315  
316  
317  
318  
319  
320  
321  
322  
323  
324  
325  
326  
327  
328  
329  
330  
331  
332  
333  
334  
335  
336  
337  
338  
339  
340  
341  
342  
343  
344  
345  
346  
347  
348  
349  
350  
351  
352  
353  
354  
355  
356  
357  
358  
359  
360  
361  
362  
363  
364  
365  
366  
367  
368  
369  
370  
371  
372  
373  
374  
375  
376  
377  
378  
379  
380  
381  
382  
383  
384  
385  
386  
387  
388  
389  
390  
391  
392  
393  
394  
395  
396  
397  
398  
399  
400  
401  
402  
403  
404  
405  
406  
407  
408  
409  
410  
411  
412  
413  
414  
415  
416  
417  
418  
419  
420  
421  
422  
423  
424  
425  
426  
427  
428  
429  
430  
431  
432  
433  
434  
435  
436  
437  
438  
439  
440  
441  
442  
443  
444  
445  
446  
447  
448  
449  
450  
451  
452  
453  
454  
455  
456  
457  
458  
459  
460  
461  
462  
463  
464  
465  
466  
467  
468  
469  
470  
471  
472  
473  
474  
475  
476  
477  
478  
479  
480  
481  
482  
483  
484  
485  
486  
487  
488  
489  
490  
491  
492  
493  
494  
495  
496  
497  
498  
499  
500  
501  
502  
503  
504  
505  
506  
507  
508  
509  
510  
511  
512  
513  
514  
515  
516  
517  
518  
519  
520  
521  
522  
523  
524  
525  
526  
527  
528  
529  
530  
531  
532  
533  
534  
535  
536  
537  
538  
539  
540  
541  
542  
543  
544  
545  
546  
547  
548  
549  
550  
551  
552  
553  
554  
555  
556  
557  
558  
559  
560  
561  
562  
563  
564  
565  
566  
567  
568  
569  
570  
571  
572  
573  
574  
575  
576  
577  
578  
579  
580  
581  
582  
583  
584  
585  
586  
587  
588  
589  
590  
591  
592  
593  
594  
595  
596  
597  
598  
599  
600  
601  
602  
603  
604  
605  
606  
607  
608  
609  
610  
611  
612  
613  
614  
615  
616  
617  
618  
619  
620  
621  
622  
623  
624  
625  
626  
627  
628  
629  
630  
631  
632  
633  
634  
635  
636  
637  
638  
639  
640  
641  
642  
643  
644  
645  
646  
647  
648  
649  
650  
651  
652  
653  
654  
655  
656  
657  
658  
659  
660  
661  
662  
663  
664  
665  
666  
667  
668  
669  
670  
671  
672  
673  
674  
675  
676  
677  
678  
679  
680  
681  
682  
683  
684  
685  
686  
687  
688  
689  
690  
691  
692  
693  
694  
695  
696  
697  
698  
699  
700  
701  
702  
703  
704  
705  
706  
707  
708  
709  
710  
711  
712  
713  
714  
715  
716  
717  
718  
719  
720  
721  
722  
723  
724  
725  
726  
727  
728  
729  
730  
731  
732  
733  
734  
735  
736  
737  
738  
739  
740  
741  
742  
743  
744  
745  
746  
747  
748  
749  
750  
751  
752  
753  
754  
755  
756  
757  
758  
759  
760  
761  
762  
763  
764  
765  
766  
767  
768  
769  
770  
771  
772  
773  
774  
775  
776  
777  
778  
779  
780  
781  
782  
783  
784  
785  
786  
787  
788  
789  
790  
791  
792  
793  
794  
795  
796  
797  
798  
799  
800  
801  
802  
803  
804  
805  
806  
807  
808  
809  
810  
811  
812  
813  
814  
815  
816  
817  
818  
819  
820  
821  
822  
823  
824  
825  
826  
827  
828  
829  
830  
831  
832  
833  
834  
835  
836  
837  
838  
839  
840  
841  
842  
843  
844  
845  
846  
847  
848  
849  
850  
851  
852  
853  
854  
855  
856  
857  
858  
859  
860  
861  
862  
863  
864  
865  
866  
867  
868  
869  
870  
871  
872  
873  
874  
875  
876  
877  
878  
879  
880  
881  
882  
883  
884  
885  
886  
887  
888  
889  
890  
891  
892  
893  
894  
895  
896  
897  
898  
899  
900  
901  
902  
903  
904  
905  
906  
907  
908  
909  
910  
911  
912  
913  
914  
915  
916  
917  
918  
919  
920  
921  
922  
923  
924  
925  
926  
927  
928  
929  
930  
931  
932  
933  
934  
935  
936  
937  
938  
939  
940  
941  
942  
943  
944  
945  
946  
947  
948  
949  
950  
951  
952  
953  
954  
955  
956  
957  
958  
959  
960  
961  
962  
963  
964  
965  
966  
967  
968  
969  
970  
971  
972  
973  
974  
975  
976  
977  
978  
979  
980  
981  
982  
983  
984  
985  
986  
987  
988  
989  
990  
991  
992  
993  
994  
995  
996  
997  
998  
999  
1000

sed quo pellebatur ad litem contestationem, facta de per se, vel pignori capione, & multa in dicta, quod quidem fortassis hodie procederet si actor nollet reum pro consensu declarari, vel vellet omnino litem contestari, nam tunc supradictio modo copellat ad hoc potest, secundum quod in d. glo. Sea tenido, dictu remanet, alias vero directe respondendi est sine plica, secundum Bar. in l. 1. §. qui simpliciter. ff. de verb. obligati & in l. 1. ff. de vulgari, sub pona confesi, vt ibi hæc: requiritur tamen, quod petito, seu actio, nec non & litem contestatio fit coram competente iudice, cuius habebitur pro non facta, secundum glossam & Fab. in l. 1. pater. C. ne de statu delinctoru DD. in l. 1. pupilli ff. de verborum obligationibus, & idem fit tempore oblationis libelli non erat iudex, post vero hic, vel e contra, vt in cap. de debitorum honor. in principio de appellationibus, notat Montan. in reperiitorio suo legum Regni parte contestatio verbo dicitur.

Ibi, *Quæ sua audio per consensu*, pondera dictionem iudicis, Sea, quæ executionem denotat, & sic confessionem hanc dictam inducit, vt patet ex dictis per Tiraque. in repetitione legis in vniuersum verbo reuertitur, num. 216. cum aliquibus sequentibus. C. de reuocandis donationibus, & ex his notare poteris vnum effectum huius fidei confessionis, quem & alios effectus eius refert Didacus Perez in præsentis tituli columna 865. cum sequentibus & Maxima in practica tituli, de liti contestatione, num. 9. Est tamen verum quod si libellus est ineptus, & ita quod ex eo non potest colligi quid petatur, quantumvis contra quem proponitur super eo contestationem non faciat non habebitur pro confesso, sed reuertatur ad diffinitum, & tunc si appareat ex probatione quid petatur, & debeat, pronuntietur pro confesso, & sic condemnatio, quod deducitur ex dictis ad Bar. in l. 1. debitoru. ff. de iudicijs & Motat in l. 1. titulo. De respuellus, lib. 4. fori, licet & tunc pro confesso non declaratur, si forte in culpa non fuit in non comparendo, vt potest, quia ex libello proposito non periperitur quid petebatur. Est etiam notandum, quod rigor huius nostri textus & pona confesi apud supremam iudicialia non feruatur, sed potius explosio est tunc de. Cuar. relato per Auen. respont.

respont. l. 1. num. 21. & per Didac. Perez hic column. 877. in §. 6. & per practica Monter. in sua practica civilis & criminali. §. tracta. ru. fol. 83. cap. De la practica mon. non de la jura dan por consensu, & Matien. capitulo. 30. in dialogo reatorum. §. 1. part. cap. 4. 4. infine, licet secundum Rigord. Perez, ubi supra inferiores fit iudices rigorem hunc obseruare tenentur, quia inferiores leges obseruare debent, secundum cum ibi & Aules. cap. 1. per totam glo. De etiam, num. 18. folio. 38. etiam in instantia appellationis, secundum Auen. resp. 2. num. 6. conclusionem. n. & iteo hæc fidei confessio in instantia appellationis coram inferioribus iudicibus appellationum tractanda dorabit: licet fit instantia appellationis coram supremis iudicibus verte. retur, non duraret ex dictis & sic posset intelli si dictum Paul. Castrensis de quo in hac l. dicemus, & in l. 1. citu. 7. infra eodem assertum in consilio. 140. quod hæc fidei confessio non durat in appellationis instantia, nam id verum esset si a principio ad supremos, non si ad inferiores iudices interp. natar appellatio, licet & ego & si iudex inferior appellatum esset & si simile negotium apud me tractaretur, saltem in causa quo nulla alia existeretur in instantia ex solo hac fidei confessione condemnationem factam non auderem confirmare, sed potius absoluerem reum ab instantia dicti reuocandis sententiam illam maxime si ex parte ipsius rei aliqua iustificatio pro sua intentione apparet, neq. ali id pro actore esset quod hæc fidei confessio ex qua condemnatio facta fuit, ne fortassis inchoandem ex rigore hoc conueniatur, sed liberu in partibus remaneret litem inchoandam, nam cum nulla alia remanet sententia professu nulla fieri licet, quæ facere alias non liceret, cum tamen cum similia casus occurreret latius cogitandis tamen plenè reus probauit ex quo confiter confessionem hæc fidei fallam esse sine dubio reu absoluerem, quia vt in hac gl. dicemus licitè est contra eum probare, item nota quod hæc fidei confessio non transit contra heredes secundum Montan. in tit. 6. lib. 3. fori. & relato per Rojas in specialibus fidel. singulari. 69. n. morte solatur fidei confessio, sed idem And. in additioni ad Spec. tit. de accus. §. 1. quod & plures alios allegat Sebastian. de Medina in tra. de morumia foliis. 1. p. con.

clusio. 55. ubi n. 7. limitat, nisi ipso iure imponatur, licet hoc possit habere & prætextu etiam de iure, vt per cu ibi. n. 73. Sed an hæc confessio promittit sententia regu. carit. possit, tractat Ant. de Burr. in. c. de confesio. quod & alios ad hoc refert. Af. lites in consilijs. Sicilia. 2. p. rubr. n. 10. 9. Est tamen quæsit. optima an inculatio pat. tis requiratur vt in pona consensu reus non respondens neque litem contestans infra terminum nostræ legis incedat, & sine dubio tenet, quod hic requiritur, quia cum propter contumaciam in non respondendo & contestando intra nouem dies incitat reus non contestans tunc hanc pona. prout ex text. nostro probatur ibi, *Sea audio per consensu pro su rebeldia*, non potest dici contumacia adelle, nisi inculatio partis adde. ex text. in l. 1. propterandum. §. 1. C. de iudicijs ubi Alexand. & Bal. numero quarto notat, idem Alexand. & doctores in l. contumacia. ff. de re iudi. & l. 1. in l. qui ante. Kalendarum numero. 6. ff. de verborum obligation. & Octuau. in decibus, pedemont. 3. numero. 8. & 4. ubi ita tenet, & ex dictis per glossam & Bartol. numero. 9. in l. 1. si finita. §. Julianus, maxime Alexand. num. 24. ff. de damno infecto, & idem dixit Angelus in l. idem. iuris. column. penult. & 4. appellatur. column. 2. in l. iustitias de excep. tionibus, & Cepola caustela. 166. relati per Rebuffum in §. 1. tomo consuetudinum Francie titulo de contumacia & defect. articulo. 7. gloss. 1. numero. 3. procuratores & aduocatos debere esse cautos vt in termino accitent contumaciam, & procurrent vt iudex pronuntiet oblationem contumacem, dicitur, secundum eodem Rebuffum ubi articulo. 3. glo. vna numero. 2. iustitiae de contumacia constare prout quod pronuntiat partem esse contumacem, alias nihil fiet, & faciunt pro hac opinione late adducta per eundem Rebuffum in dicto titu. de contumacia articulo. 3. per totum ubi numero. 1. id verum esse dicit quod contumacia debet accusari, etiam si statutum vt vel consuetudo diceret quod non comparentes in termino essent contumaces, & in terminis d. statuti, ita consulae Ancharra. consilio. 97. & Alexand. consiliu. 91. n. 1. vol. allegat per additionem Alexand. in l. 1. si finita. §. Julianus num. 24. littera. F. ff. de damno infecto, iure & debet tunc contumacia accusata, licet.



licentiarum eam accusans recedere secundum Bartolam in dict. 9. Iulianus ibi. numero. n. cum quo secundum Bolognium ibi. columna. 16. in fine communiter DD. transeunt, & late tradit ibi Alexander in dict. 9. Iulianus numero. 15. & 16. & in titulo. De los emplantamientos, supra illo libro factis per nos remanet dictum, sed de consuetudine Pedemontana, hoc non requiritur secundum Octavian. decisio. 3. Pedemonta. numero. 2. Neque iudicium in nostra Hispania vidi servari, vt licentiarum recedat, & quod sic appareat in actis sicut & sufficit auctorem non comparere, quia reus illicitantem recedat, vt terminis remanent circumductus, de quibus & per Hippolytum in d. de vnoquoque no inueni. 23. ff. de re iudicata, faciente text. in l. 1. Accusatur tituli. infra illo libro, & text. in l. 1. titulo. infra illo libro. 4. vbi. & in glossa. Rebeldias iterum dicemus, & in termino & sic in die finali novem diebus debet accusari contumacia hanc, ex his, quae diximus in l. 5. glossa. i. tituli. 3. supra illo libro: statuta enim & leges imponentes necessitant iudicibus aliquid faciendi, intelliguntur parte petente & accusante, secundum Iasson. in lectura legis admonendi numero. 16. & 18. cum sequentibus. ff. de iur. iurand. & Didacum Perez lib. 4. ordinamenti colum. 1174. & ita in proposito nostro quod accusatio contumacia requiritur tenet Didacum Perez dicens ita praestita receptem & bene, in praesenti col. 87. vbi etiam tamenum dubium, cum sequenti, de quo & in l. 1. glossa. Si el juez in 4. requiritur tit. 7. infra hoc lib. dicemus latius. Neque obstat quod vbi poena ipso iure incurritur non est opus hominis ministerio, secundum Rojas de haer. 2. parte. numer. 18. quia hic poena confessi tunc demum incurritur cum accusata est contumacia & non ante, vel responde melius vt per Petrum de Ancharran. consilio. 97. latiusque partem hanc fundantem, quod vellet Hippolytum in dicta. l. de vnoquoque numero. 126. & Rolandum Valle. consilio. 90. per totum volumine. 3. velut dicemus in dicto. 4. requisito. respondere poteris. Quarendum etiam est, quod remedium dabitur reo huius in re terminum 2. nostri text. licet non contentanti, & ex hoc in eius poenam incurritur & dicendum est, quod aut quare de remedio aut quare

pro tali confesso rursus ipse declaratur: nam vt in hac dicemus Deo volente declaratio requiritur, & tunc remedium adhiberi potest, scilicet, quod antequam declaratur reus ipse pro confesso comparat cor iam iudice, & verbis quibus contestatio fit eam contestetur, & in simul exceptiones alleget, quas habet pro se, & in suam defensionem allegare potest & ad illarum probationem petat. se admittere & purgare innoxiam, vt in glo. *Antequam se infra* eodem dicemus, & tunc lo probauerit intentionem suam tali probatione, quam mediate patet iussus fovere, tunc el nihil obstat ut acquirat ex probatione causam suam in termino faciendam. Si vero quare de remedio postquam pro confesso quis el declarat & virtute confessionis illius hunc condemnatum in peritis, tunc remedium erit appellare a condemnatione & declaratione facta confessionis: cum huius contumacia admittatur appellari, vt per Didacum Perez, hic columna. 871. & 873. versiculo. dubitatur insuper, & in instantia appellationis assumere potes onus probandi aduersus confessionem illam factam, & allegandi contra, si vire & recte declaratio facta non fuerit, & tunc constando de tua intentione plene, parte contraria nihil contra te probante) reuocanda erit condemnatio contra te facta, & pro libero iudicandus eris, & ad causam reuocabis confessionem illam factam tanquam erroneam, & probata donec te facta error constabit, prout per quatuor titulos tradit Hippolytus. in l. 1. 3. sequi vbi numero. 90. folio 51. in paruis, ff. de questionibus, nam hic propria & vera confessio reuocari potest praetextu erroris, secundum DD. in l. error. C. de iuris & facti ignorantia, imo & confessio reuocatur ex instrumenti publico & quatenus prout ex textu erroris reuocari potest, secundum illustrem admodum Dominum Anton. de Padilla in dict. error. numer. 23. C. de iuris & facti ignor. dum ibi allegat Anton. de Butr. declarantem id quod ipse ibi dicit & tenet Suarez in l. post rem. notabili 3. ius. 23. in princip. ff. de re iudicata, & Vitalis de Cambanis in tractatu clausularum clausula non errore datus. numero. 39. col. 126. in paruis vbi a n. 38. ponit quae requiruntur vt confessio reuocari possit, de quo & per Lucam de Pena in l. erroris de Causis Peculii lib. 13. colum. 4. in fin. vbi ponit

ponit qualiter probabitur error contra confessionem, & fortiori & poterit reuocari confessio facta praetextu erroris, prout tenet Dom. Anto. de Menel. vbi supra in dicta l. error. numero. 8. & Vitalis de Cambanis vbi supra, numero. 43. & 44. vbi optime loquitur, & tunc reuocari potest hoc remedium vt poteris, scilicet, appellando a condemnatione, & in ipsa appellationis instantia, & libello grauaminum reuocando confessionem illam factam, & omne quod ex illius confessionis hactenus vixit el confiteri, & petendo admitti ad erroris probationem & restitutionem ex clausula generalis si qui mihi, & ex causa hoc petendo, nam & in causa appellationis potest doceri de errore, secundum glossa. *Arado* in l. 1. 11. par. 3. & glo. 1. titulo. 3. nam licet data sententia non reuocatur confessio erronea, si tamen appellatione sententia talis suspensa sit, licebit cum reuocare secundum dominum Antonium de Padilla. Meneses in dict. l. error. n. 38. & 39. & 41. & Gregor. Lopez vbi supra, & sic assumendo hoc modo in re onus probandi intentionem tuam optime audiri poteris & audiendus es, aduersus confessionem illam virtute confessionis hactenus contra te factam, prout expresse, licet non ita, tenet Didac. Perez hic col. 875. veris. inquirendum est & iterum. 871. in fine, & 877. in medio & Villalpando in l. 1. titulo. 3. par. 3. conclusionis. 4. numero. 7. & 8. vbi numero. 7. in fine inquit, quod non se habet communis Canonistarum & Legistarum opinio & est in fol. 18. & tenet Auzaniam in tract. de l. 1. & 2. de creto in princip. numero. 5. folio. 320. late. Menchaca duas cum nunes contrarias ponens tomo. 1. de confessionum creatione. 6. 11. numero. 5. vbi concordiam inter eas ponit placet tamen supra dictum remedium & iuridicum credo, vel item in appellationis gradu poteris docere non recte esse processum ad declarationem te pro confesso, puta quia defectus accusatio est tunc vel quid simile, ideo poteris reuocari declaratio confessi. vel per viam nullitatis intra 60. dies, idem poteris petere coram iudice ipso, pro confesso temetipsum declarare. Sed an si ab condemnatione & declaratione confessionis hactenus, & condemnatione in peritis virtute dictae hactenus confessionis factae non appelletur, sed transeat in rem iudicatam condemnatio hactenus, erit data aliquod remedium reo huius condemnatio, & credendum quod hoc remedium adhiberi possunt, primum ergo, scilicet, quod cum sententia & condemnatione facta virtute huius confessionis hactenus facta ex praesumptione ex facta illa confessione resiliante, & per consequens non transeat in rem iudicatam, vt in glossa sequenti dicemus Deo volente, poteris optime condemnatum hic comparando coram iudice & relationem illius condemnationis faciendae, reuocandoque confessionem illam vt erroneam, & assumendo in re onus probandi errorem sufficienter contra eam, & qualiter petita per auctorem vera relatio carebat, & carere, (& petendo ad hoc restitutionem ex clausula generali si qui mihi, & ad maiorem causam per te, se habilla & a petitis liberum pronuntiaris, confessionem illam, & condemnationem virtute eius factam nullam pronuntiando, & reuocando eam, prout expresse in sententia talis ex probationibus privilegia tradit domin. Anto. de Padilla in l. error. numero. 44. C. de iuris & facti ignor. & in simili statuto ita asserit Cepola. consil. criminali. 39. nu. 2. 4. quem refert & sequitur Melia. in l. de Toledo in responso ad secundum fundamentum primae partis numero. 44. ad hanc nostram applicans, vel per viam nullitatis intra 60. dies, agere poteris contra condemnationem virtute illius factae confessionis factam, tam ex non seruato debito modo procedendi quam ex in iustitia in condemnatione illa contenta, te innocentem condemnatum, prout probare intendis, & placet mihi hoc remedium. Vel aliud erit remedium in hoc casu, scilicet, quod reus condemnatus, adeat iudicem ecclesiasticum per viam denuntiationis evangelice asserendo qualiter talis virtute condemnationis iniuste contra te facta propter factam quamdam confessionem retinet rem tuam quod peccatum iniuste, vt compellatur a peccato exire & in consequentia rem illam tuam iniuste, & cum peccato de tenam tibi restitui, tunc enim audiri debes ratione peccati, ne aduersarius tuus in peccato talis exilis, & animam perdat, & cum aliena complectetur iactura, & veritas per fictionem confundatur, secundum Bald. in l. si quis inquit. ff. quod quisque iuris, & tenet Moral. in suo repertorio in verb. praescribitur actio personalis, colum. 2. asserens quod contrarias statuti

54 dabitur reo huius in re terminum 2. nostri text. licet non contentanti, & ex hoc in eius poenam incurritur & dicendum est, quod aut quare de remedio aut quare

statum non potest enervare naturalem rationem, abolere veritatem, neque iustitiam. per. l. i. ff. de usufructu. & l. eas. ff. de capitis diminutione. vbi & insuper dicit, quod statum per quæcunque verba loquatur, siue disponendo, siue fingendo, non potest ipsam iustitiam abolere in ratione tunc datur denuntiatio evangelica ratione peccati, secundum Innocentium. in capit. qui in ecclesiis de consuetudine. & Bartolus in extraneis aut in reprimendum verbo denuntiationem. Bald. in l. non dubium. C. de legibus. & idem in proposito nostræ legis asserit Montalb. in suo repertorio in parte contestationis, col. 1. & sic per denuntiationem evangelicam audientem hunc ex dicta tantum fide confessione condemnatus propterea expresse tenere videat Alciatus in tract. de presumptionibus in argumentis secundæ partis. cap. 1. numero. 8. pagin. 18. in parvis, vbi & inquit quod tunc & per examinationem testium audientur pars, etiam contra propriam confessionem, & erat hoc optimum remedium, et tamen inter laicos videndum non iudicium propter dispositionem. l. 10. titulus. supra isto libro. Cum habeamus remedium supra proximum, omni tamen alio remedio deficiente, hoc denuntiationis evangelicæ uti posset, cum lex illa. lo. loquatur & procedat in casu quo remedium contra seculari iudice inter laicos existentium remanet, non vero nullum essentiam remedium petendi eorum seculari iudici, nam remedium deficiente, dicta denuntiationis evangelicæ absque metu pœne vi posse credendum, alio tamen existente remedio propter iudicium & laicorum tantum causillationem iudicem ecclesiasticum non adirem.

88 *Ibi, Por furestis, quæ vere, non fide contrahi debet ut pœna hinc confecti* t. lo. cum habeat secundum Baldum in l. si fide non obtrahit. §. condemnatum. ff. de re fidecata. & Iasonem, numer. 3. i. ibi. & Auend. in tractatu primi & secundi decreti, numer. 5. in fin. fol. 110. & Alexandrum in l. eum qui numer. 9. C. de procuratoribus & plures contumaciae pœnas prosequitur Rebuff. in 3. tom. consil. 6. Fran. tit. de contumacia & de defectu art. 13. gloss. unica, numer. 4. cum seq.

*Ibi, 7. si non respondere, siue dominum, siue procurator cum de ambobus dicitur, & sic eodem modo secundum legem non*

59 *tram tenetur procurator respondere & si cum dominus tenetur, & si aliter dilingue ret. text. in l. i. titulo. 1. part. 3. nam & cum procuratori notificatur libellus rigor nostræ legis procedit, secundum Auend. dicto tractatu de primo & secundo decreto, numer. 6. distill. 6. qui tamen in chancella rursus regalibus id non vti asserit, nisi ipsi parti notificatio fiat, & an in minore procedat ibidem in 3. differentia, numero. 5. & declarat, de quo nos plura Deo volente dicemus in l. 1. gloss. 1. art. tit. 7. infra eod. lib.*

*Ibi, Anque non fide data la sententia contra de fide lib. confectio enim facta per reum, non requiritur tela iudicij, ut probat. l. 1. & 2. ff. de consensibus que aptiudo processus. vbi in cap. 1. & 2. de aculationibus in 6. & etiam data ipsius processus nulli aut ex defectu extrinseci, ut per Felinum cap. qualiter & quando, el. 3. licet de aculationibus in 6. in cap. Pisanus de restitutione ipsolatorum vbi per Abb. optime, numer. 9. & Hippolytum singulari. 20. incipit in consensibus, & Felin. vbi sup. ponit regulas & fallacias, idem Felin. in cap. si clerici colum. 1. de iudiciis, sed idem Felin. in dict. cap. qualiter. §. licet in limitatione. in 6. & in dict. cap. si clerici in principio numer. 1. in confessione ficta hæc non procedere t. aliter, sed tantum in vera & expressa, prociat declarat Socinus Junior, consil. 11. numer. 4. volumine 4. nam licet confessio hæc fide iudicij & solemniter, secundum Aretin. & Baldum relatam per Ioannem Baptistam de Villano, in par. 1. littera A. numer. 3. columna antepositi in fine, tamen admittitur, vt in hac l. remaneat dictum reus ad probandum contrarium & ad manifestandum innocentiam suam si id petat, & ideo tela in die expresse testium fidei hanc confessionem, nam non habetur fictus hic confessus, si vere in iudicio & expresse costringitur, secundum Baldum & alios relatores per Hippolytum practica. §. postquam numero. 36. qui & in numer. 35. alios contrarium tenentes aliter test tamen veris, quod licet sententiam non requiratur ad in cursum pœne huius confecti, requiritur tamen declaratio per quam declaratur reus confessionem esse in petitis, licet aliquando declaratio hæc ad sententiam diffinitivam reformatur, secundum Hippolytum in practica. §. postquam, numero. 37. & 38. cum aliquibus*

aliquibus sequentibus & in rubrica, numer. 16. cum alijante, & post. ff. ad l. Corneliam de falsis, & quod in sententia diffinitiva possit verumque fieri, tenet Alexan. in l. manifeste. numer. 4. fol. 171. ff. de iure iurando, & post hæc videt si tenuisse, & vt notabile commendatæ Rolandum a Valle consil. 9. numer. 18. volum. 1. nam nunquam dicitur quis talis, nisi pronuntietur pro tali, secundum Socinum relatum per Hippolytum vbi supra, pœna enim quævis t. ipso iure imponatur, prout hic adhuc tamen requiritur declaratio incursum pœne ex cap. cum secundum leges, de hereticis in 6. quæ text. ad hoc allegat Didacus verus in libro. 3. ordinamenti columna. 92. & veris, dubitatur præterea, & tenet Abb. in cap. penultimo, numer. 16. de iuramento calumniam, & Barto. in l. 1. §. si actor numero fin. de iurando, propter calum. dando & addido. Bartoli in l. penultima, numer. 11. de dignitatibus. lib. 10. & Abb. addito. in cap. si diligenti. nu. 9. littera. F. de foro competentis Bald. in auth. qui semel. C. quo modo & quid iudex, & Antonius Gomez tomo. 3. cap. si. numer. 3. & Hippolyt. late in practi. §. aggredior, numero. 105. cum pluribus sequentibus, idem Hippolytus, consil. 51. numero. 10. & 21. littera. i. & Lanfrancus in cap. quoniam contraria de responsio. numero. 14. verbe limitatibus istud dictum folio. 47. columnam in parvis, & hæc est magis communis opinio, secundum Tiraquelum in repetit. l. in quod verbo reuertatur, numero. 420. C. de revocando. donatio. licet contrarium, vt patet ex Tiraquel ibidem, numer. 98. non desinit qui dicant communem, & tenet Rolandum. Valle. consil. 40. numero. 20. lib. 1. prima tamen quod declaratio requiritur, & si pœna incursum ipso iure fiat el. magis communis & ideo tenenda, quam & tenet sic omnia iura in iudicio ipso iure pœnam imponenda declaranda asserens Thomas Grammaticus, decisio. 1. numer. 8. cu aliquibus sequentibus pro qui text. expellus meo videntur in l. 10. titulus. 9. infra libro. 5. vt ibi cum ponderabo, & text. in l. titulus. 11. eodem libro. & vt ibi dicemus in l. 1. titulus. 11. eodem libro. Et tamen verum meo iudicio quod ad hanc declarationem t. faciem dam partis citatio non requiritur secundum Hippolytum in l. de in quoque numero. 89. ff. de re iudicata, & habes additionem & decisionem. 400. Capellæ Tolo-

sanæ, & ibi sui additionator, & Tiraquel lum vbi supra, numero. 404. alios allegantem, maxime Felinum limitantem hoc vno modo quævis glossa in Pragmatica sanctione. 1. tom. tit. de pacificis possessoribus. §. quod si talem in versiculo declarat, & Grammaticus vbi supra, numero. 11. & 12. & ex dictis per Gigantem de pensionibus, quæstione. 78. numer. 5. teneant ad hanc declarationem faciendam citationem partem requiri, sed ibi vt patet loquatur in declarationis facti, non vero iuris, & ideo contrarium non tenere dicit Iurell. Et tamen necesse declarationem t. hanc faciam non sufficit parti contra quam declaratio fit, vt ab appellatione possit si voluerit, nam secundum glossam dictæ Pragmaticæ sanctionis, vbi supra ad declarationem t. appellari potest prout tenet addito dictæ decisionis. 440. Tolefæ & ibi addido allegat Felinum in cap. Rodolphus de scriptis latissimè hæc profequentem, quidvis Montalb. in repertorio, versiculo contestatio in fine velit aliud & male dicere, & quod appellari possit, tenet Ripa in l. hæredes in princip. numero. 28. ff. de vulgari, nam causa allegari potest quare non debeat pro tali declarari, vt ibi per Ripam, potest tamen concordari ex dictis per eos maxime per additionem dictæ decisionis. 400. & tunc non liceat appellare, quæres notorium & evidens el. penam confessi incurrit, & sic nullam defensionem committere, ferus vero alius. Ex dictisque inferri potest opinio, quod cum declaratio hæc incursum pœne confessi fit facienda, quod si pars non confessam intra novem dies antequam declaratur pro cõfesso non nam purgando, t. item contestatur, evitabit declarationem hanc, & si confessi penam cum vique tunc executionem faciam legi dicere non possit, ideo mora per gari potest, prout tenet Cyn. in l. 2. §. quod si actor. C. de iure iurando preter calum. nam dando & Abb. in cap. si numero. 9. de iuramento calumniam & Baldus in cap. 2. de iurati valla, qui contr. est in vltus feudorum. & Curtius in tractatu de pœnis breui. loco. 6. quos post hæc scripsit repeti relatores, & sequos per Ripam in l. si infamum. nu. 29. ff. de verborum obligatio. & Lanfrancum in cap. quoniam eod. titulus. de responsionibus, numero. 14. folio. 47. in parvis, quædam modum & non declarans pœnitionem, vel non debito

modo declarans, si antequam declararetur pro confesso declararet, si non habebitur pro confesso, secundum Francum in cap. fin. de confessionis in si lib.6. vbi idem dicit, & si declaratur, appellatur. tamen est à tali declaratione, & suam contumaciam excusset, imò & in hoc casu teneretur executionem poenae confessi à lege factam esse ante dictam declarationem cum text. noster sententiam non requirit ad incursum poenae, sed ipso iure incurritur, adhuc tunc vique ad sententiam declaratoriam possit mori purgare, contestando litem ante declarationem, cum ex hoc ius actoris deterius non redderetur, quandoquidem nondum est poenae confessi declaratio facta, quo casu, vt in hac glossa dicitur mora purgari potest, etiam vbi executio à lege facta est, item quia nullum est translatum dominium in adversarij rei petite & ex incursum huius poenae, quo casu mora purgari potest, secundum Iasonem in l. si in litem, numero. 10. ff. de verborum obligationibus, ex quo & si ante declarationem in hanc factam reus ipse non contestans litem infra nouē dies moriatur, & facta haec confessio, & poenae eius non transit in haereditis ipsius rei non contestantis dum viueret infra nostrae legis terminum secundum Hippolytum in dicto. §. postquam numero. 46. & Didacum Perez hic eolum. 869. nisi in tribus casibus, de quibus ibi per eum, & ita tenet Alexander in manifeste, numero. 73. & 10. folio 171. ff. de iureiurando & Lantfrancum in cap. quoniam contra. tit. de res pōnibus, num. 15. folio. 47. in parisi de probationibus, & additionarij Bartoli in l. transigere numero. 19. littera. B. C. de transacionibus, & Socinus confilio. 11. numero. 2. & 11. volumine. 2. ex eo quod ibi inquit, quod facta declaratione transit ad haereditas declarator: quasi seus ante, & idem voluit Marium nulle communium opinionum littera. A. numero. column. penultima in principio, allegando Alexandrum in dicta additione ad Bartolum in dict. l. transigere qui Alexand. & hanc ratione hanc fundantur, scilicet, quod cum contumacia delictum sit secundum Hippolytum vbi supra, nume. §. incursum huius confessionis facta propter contumaciam in non contestandū litem poena est ipsius delicti contumacia, vt ex text. nostro patet, & cum poena sit, ante declarationem

71 in incursum eius nullo modo ad haereditas transire potest actiue neque passiuē, ex text. in l. 3. tituli. part. 7. & l. 1. tituli. 13. par. 7. si lis non est contestata cum defuncto, secundum iura illa, ita arguit etiam Abb. in d. capit. penult. num. 26. extra de iuramento column. & secundum gloss. ad §. fin. in ea. l. 3. facta confessio non habet vim litem contestationis, sicut habet vera, ideo ad haereditas poenae transire non potest propter non contestatam litem infra terminum nostrae legis, cum poena vt dixi in haereditas non transit, neque iudex ex officio suo potest contra delinquentis hanc reus ad poenam illam procedere, quia cum officium iudicis loco partis succedat si pars non potest, neque ei competit ad hoc actio contra haereditas delinquentis mortuam ante litem contestationem, neque iudex poterit, imo neque pro publico commodo vt delictum puniat, ut poterit, quia vbi non nascitur actio ciuili pars, neque ei competit ex competit actio vel inquisitio criminalis secundum Hippolytum, confilio. 53. numero. 1. volumine. 1. & tradit Antonius Gomez, tomo. 3. cap. 1. num. 34. cum pluribus sequentibus, & vide. l. 3. tituli. 15. part. 7. de iure tamen canonico secundum Antonium Gomez vbi supra, num. 85. teneatur haereditas quatenus ei eos peruenit, & conueniri possent coram iudice ecclesiastico per denuntiationem euangelicam etiam si sint laici, & in terris Imperij, facta tamen dicta declaratione & contra reum eum confessionem declarando propter omnia litem terminum nostrae legis litem contestationem, tunc non admittitur purgatio, quia cum tunc cessaret facta executio à lege, non admittitur nec purgatio secundum Bartolum in l. si in litem, numero. 19. ff. de verborum obligationibus communiter approbatum secundum Elandum eolum. 9. Iasonem numero. 1. Alexand. 3. & Crotum, & Ripam. 81. ibidem, & Franciscum de Aretio confilio. 94. Decium, confilio. 19. Petrum Paulum Parisium, confilio. 19. numero. 222. volumine. 2. pro quo est glossa ipso facto in clementina. 1. §. quia vt de statu monachorum, glossa priuatus in cap. licet canon. & cap. commissa de electione in 6. quia cum tunc facta haec declaratio, si admitteretur purgatio meretur actoris ex ea quod iam irreuocabiliter fieri deterius, non est admittenda more purgatio, quia illa Bartoli doctrina in dicto

num. 19.

nume. 19. tunc demum locum habet si per purgationem morae ius actoris deterius fieret, secus alias, quia tunc etiam executione facta à lege admittitur morae purgatio secundum Alexandrum dicto numero. 3. limitatione. 1. & Curtium Iunior in d. l. 3. §. si actor eum, penultima. C. de iure iurando propter calumiam dundo, per l. mancipiorum post medium si de optione legata, vnicam ad hoc secundum Alexandrum & Curtium, vbi supra & per gloss. non obstat in clementina (ape de verborum significacione, & hoc est, quod dicit Hippolytum in practica. §. aggredior numero. 108. & in confilio. 53. numero. 2. quod reus ante declarationem pro confesso, est confessus reuocabiliter, eo quod purgare potest moram, post declarationem vero irreuocabiliter, quia 78 est purgare non potest. Vltcrius notare debes quod haec declaratio confessi & contra reum facta nunquam transit in re iudicatam, cum sit lata ex probatione praesumpta & priuilegiata, secundum Hippolytum in practica. §. opportune, numero. 24. & 25. late Iasonem in repetitione legis admonendi, numero. 38. 43. 44. & 30. 4. ff. de iure iurando. vbi & limitationes ponit. Item & pro complemento huius glossae notandum est ex singulari dicto Cepole cautela. 189. scilicet, quod si actor non appellauit eo quod reus non fuit declaratus pro confesso, non possunt 75 iudices appellacionis, ad quos actor ipse & principali sententia contra eum lata appellauit, declarare pro confesso reum propter non contestatam litem in prima instantia non declaratum, nam cum ob hanc causam non reperiatur interpolatio appellacionem nimirum si super hoc iudices appellacionis, maxime si inferiores sint (vt iudices de regimine in causis decem mille morae per annum, & minoris valoris) interuenire de non possunt. Sed nam facta haec confessio propter non contestatam litem & pro tali declarata, dubitabit in secunda instantia, & videtur quod 76 nam omnia acta in prima instantia durant in causa appellacionis, inter eadem partes, ergo & confessio haec durare debet, item quia parui momenti esset in i. instantia reum ex hac causa pro confesso declarari, nisi in secundam instantiam esset confessio haec duratura in contrarium tamen imo quod haec facta confessio ex 79

lite non contestata inducitur non daret in secunda instantia, tenet Paulus Castrensis, confilio. 141. vbi quidam inquisitione colunt. fol. 67. pro quo facit nam cum text. da instantia sit alia quam prima, & sic non dicitur causa appellacionis, eadem est prima, secundum Rotam antiquam. 43. numero. 1. de procuratoribus, & decisio. 4. antiqua. num. 2. de causis proprietatis & possessionis, nimirum si facta haec confessio non daret in causa appellacionis, eo quod facta confessio & in vna causa non facit fidem in alia, secundum Cornetum confilio. 111. littera. G. parte. 3. & notat addicionem Bertachini, in repertorio suo verbo procuratoris confessio, & Abbas additio in cap. per inquisitionem, littera. H. numero. 10. & 12. de electione & confessioque in vna causa facta, & tunc prauidetur in alia cum est clara, non vero si tacita, aut implicita, secundum Capit. decemione. 71. numero. 5. & quia vt & alio in loco diximus in hac l. in l. titu. 7. infra illo libro decimus, (Deo volente) in glossa. 219. ear confessio, & tenet Cuiuslibet. libro. 2. rum capit. 1. numero. 8. in fine, de omni superioris, quid de gradu appellacionis cogit, de hac facta confessione non curant, licet et ibi dicemus contra text. ibidem hoc videatur, & licet apud superiores & supremos iudices de appellacionis causa cognoscens dictum hoc Pauli procedere posset, apud inferiores vero, & si capud iudices de regimento, & si milites in appellacionis instantia cognoscens, dubito an dictum Pauli seruaretur, sed potius lex noluit, pro ut iam seruari vidi, & seruare tamen iudices inferiores re ad vnguem, vt in hac l. dictum remanet, & aliquando vidi etiam in contrarij sententiarum non curando de hac facta confessione in secunda instantia propter litem non contestatam in prima inducitur, de qua quidem tunc non curarem quoties vltra eam ex parte actoris contra reum confessionem nihil aliud probaretur, ex quo eius intentio iustificari posset, & colorata videretur, maxime si ex parte rei aliqua adisset probatio pro re, tunc enim ab probatione iudicii eo aboleretur, salvo ambobus iure iure, pro petenda, & prosequenda, (si voluerit de nouo) iustitia.

Ibi, non respondetur ad dicto play: Ex hoc videtur text. clarus, quod contumacia procuratoris & non contestantis litē

in



in termino nocet domino etiam ante litem contestatam cum eo, cuius tamen contrarium videbatur dicendum, cum antequam procurator litem contestetur, per quam contestationem dominus liti efficiatur, & una persona cum domino, secundum text. in l. procuratoribus & in l. nihil cum glof. C. de procuratoribus & in l. i. procurator l. a. in glof. penultima, & in l. fin. ff. de doli exceptione, non poterat domino per indicare, sicut & non habetur dominus pro confesso si procurator eius noluit respondere positionibus domino iurante, si lis non erat contestata fecit li. si. et contestata, secundum Felin. in capit. 1. numero 17. v. litem non contestata, & dicemus Deo volente, in l. 1. tit. 7. glof. *Episcopus dor.* infra isto libro. 4. his tamen non obstantibus contrarium in l. i. iudici dispositum est, & reperiunt quoad penam confessi incurramdam per dominum, propter litem in termino non contestatam per procuratorem eius, & in materia est ratio, scilicet, quia cum in eius legis nolite procurator hic censetur constitutus ad litem contestandam, si per contumaciam eius non contestantis in termino litem, domino non possit iudicari, ante litem contestationem de nihilo videbatur deferre procuratori constitutio item necessario dicendum esset, reum personaliter in causa civilis teneri comparere, saltem v. que ad litem contestationem factam per eum, & esset contra text. in l. i. sup. iudici, proximo, in causis civilibus reum comparere per procuratorem posse permittere, hanc tamen intelligerem in causa quo procurator ipse mandat acceptatum habere, tunc enim si non contestetur litem intra nolite legis terminum incurrere dominus penam confessorii, alias enim si non acceptasset mandat ex aliqua iusta causa, tunc eius contumacia non praeiudicaret domino, cum procuratorem non habere, licet contumacia in non mittendo procuratorem in tempore citationis ei noceret, quasi non comparuisset, & in

expensis condemnari posset tanquam non comparens citationem, & ad item contestatam deberet de nouo citari, si actor contestationem fieri peteret intra terminum nolite legis, & sub eius pena, secus vero si aliam vi, vt probationes, vel primi & c. iudici decreti eligeret, quia tunc in ea proce-deretur acti reus in termino citationis non comparuisset, & quando contumacia procuratoris domino nocet, ultra dicta per nos in l. 10. tituli supra isto libro, videnda sunt que dicemus De volente in l. 1. tit. 7. infra isto libro.

Ibi, *ita restitudo*, sive sit minor, & mulier, aut rusticus item intra terminum nolite legis non contestantes, cum in hiis quod ad rigorem iuris conferendum statuta sunt, minor, mulier, aut rusticus non excusantur, vt latius dicemus annuente Deo in l. a. v. b. *finar.* confesso, tituli 7. infra isto libro. Iuuantur tamen hac persequi sicut & alie maiores remedii de quibus in glof. *ita audito per confesso*, in l. i. hac per nos actum est.

Ibi, *statur que diga que el procurador no tiene de que pagar*, iure communi ex text. in l. pro inde, si sed procurator f. ad l. Aquilam, & ex alijs iuribus hic per Didacum Perez col. 8. p. in principio allegatis, contrarium statuebatur, imo quod tunc dominus admittatur procurator non existente soluendo etiam ad appellandum, in vi dicti l. tituli 7. infra isto libro latius dicemus Deo volente in glof. *sa proinde dor.*, & sic nostra lex in hoc correctior est iuris civilis, & tanquam talia ultra easum in quo loquitur non extendenda, neque amplianda est, & sic est hic casus specialis in quo procuratoris contumacia in non contestando, ita nocet domino quod est procurator non sit soluendo domino interesse, dominus ipse non audiat, neque restituitur propter hoc, & qualiter hanc lex differat a legi. tituli. De los assentes, moftr, infra isto libro tradit Auend. in tra. de l. i. & decreto. n. 45. & 46. vbi, & alia bona in nostris l. i. propositio adducit.

## LEX II.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Qualiter, quo loco die, & coram quo tabellione, & an in absentia actoris possit fieri liti contestatio, in presenti lege statuitur.*

Confessio

## De las contestaciones de las demandas. l. 2. 159

1. Confessio partis etiam in die feriato recipi potest in iudicio. num. 1.
2. Contestatio liti que in die feriato potest fieri, non intelligitur de die feriato in honorem dei, vel in honorem hominum. num. 2.
3. Porrectio libelli potest fieri in die feriato in honorem hominum. num. 3.
4. Pronuntiatio, & alia acta possunt fieri in die feriato in honorem Dei si in ea finiatur iurisdictio. num. 4.
5. Litis contestatio nota fieri potest. num. 5.
6. Contestatio liti an possit fieri absente actore. num. 6.
7. Contestatio facienda est coram iudice & tabellione, si iudex haberi potest, num. 7. Ibi vide, quid si non numeratus.
8. Contestatio facienda est secundum morem nostrae. aliter esse nulla, num. 8.
9. Contestatio num sit in scriptis facienda, vel sufficiat si verbo tantum fiat, num. 9.

Ibi, *en cada uno de los dichos nueve dias*, ita quod non est necesse finem termini expectari, sed in quolibet de nouem diebus potest liti contestari, quod nimirum est, cum & absente ipso actore liti contestatio fieri possit & actoris praesentia adhuc non requiritur, licet totus praesentis nouem dierum debeat lapi, vt pena contestationis locum habeat, vt supra lege proxima dictum est.

Ibi, *Quier sea feriado o no*, cuius quidem ratio esse potest, quia confessio partis recipi potest & in iudicio etiam in die feriato, secundum Bal. & alios relatos per Didac. Per. hic in col. 87. in fi. in glof. huius legis, vbi allegat Marant. & Felin. ponentes glos. vbi allegat de feriato proce. de potest, si ergo confessio sit die feriato, nimirum ergo si & liti contestatio eodem die fieri possit, cum assimilatur confessioni affirmatiue, vel negatiue, quae per litem contestationem, secundum legem supra proxima fit negando, aut confitendo, sed non iam quod die feriato fieri possit liti contestatio, intelligendum erit de die feriato in honorem hominum tantum, an de feriato in honorem Dei. Et respondendum tantum in prima hominum de loqui legem nostram, non vero in secunda die in honorem Dei introducta, in qua quidem liti contestatio fieri non poterit, ad quod probandum do instantiam, scilicet, quia ille bellipotest fieri potest die feriato in honorem hominum ex lege miles. l. sexaginta. ff. de adulterij, in die tamen feriato in honorem Dei non, secundum Fel. in capitulo. n. de iud. quom magis communiter telatur opinionem Marant. in pract. tit. de li. belli oblatione. n. 43. pag. 97. in parisiis, ergo producti non potest libellus in die feriato in honorem Dei, quod libelli potest fieri & porrectio non est de processu iudicio, & porrectio non est supra n. 4. quominus fieri potest liti contestatio, quae non solum de processu, sed de substantiabilibus iudicij, videtur, vt supra lege nostram dictum remanet, item & ex alio hanc confirmatur opinio, scilicet, quia in l. 15. tituli 2. part. 2. vbi ponuntur actus qui possunt fieri die feriato in honorem Dei, non ponitur iste liti contestationis, ergo, & hac opinionem in liti contestatione, quod in die feriato in honorem Dei fieri non possit, tenere videtur magna in l. 1. C. de liti contestatione, & vera mihi videtur & tenenda bene tamen credendum quod si terminus nouem dierum finitur in die feriato in honorem Dei, tunc ea potest fieri liti contestatio, arguuntur text. in c. 6. de li. iud. probat. iudicij in iurisdictione finitur in die feriato in honorem Dei, & tunc ea potest fieri pronuntiatio, & alia acta, quam legitur Abb. ibi & Specul. ultimus & secutus per Marant. in pract. 8. partatu de actoris editione. num. 17. pag. 48. in parisiis de quatuor. 1. tom. harum consilio. n. iuratus memini, vel saltem, vbi in diem sequentem transibit tempus, sed quia continui sunt hi nouem dies, vt in l. supra proxima diximus, melius feceris si in die illo feriato contestatus fueris, & in sequente non feriato, praedictum in feriato contestationem faciam ratificaueris, sic & notu potest sententia pronuntiare, secundum Hipp. in pract. 4. n. 10, propter periculum in mora, & ideo nimirum iudici de regimine in in causis de mille morae periculum in die feriato etiam in honorem Dei, & ne dicti pronuntiant, imo & examinantur tales per

per partes, et terminis labitur, & de iis contestatio non fieri potest secundum gloss. notat ibi Innoc. in cap. consilium de offi. deleg.

Ibi, *et demandatus proferat, quo hic* approbat opinio dominorum de Rota, & ab eo aliorum relatorum per gloss. in l. 3. tit. 10. par. 3. idemque potest contestatio nem fieri ab actuore, licet contrariam opinionem antea tenuerit Bar. & Spec. relati per gloss. ibi, & nec cum Bar. dixerit communem Imola per gloss. ibi relatu, & per Villaro. in sua anonomia iuris civilis & regii, litera. L. num. 6. per notram tamen legem contrarium dominorum de Rota vides approbatum, & ita tenet gloss. illa & Villaro. ubi sup. debet tamen, tunc secundum legem nostram per eum contestantem, primo die sequente actori notificari qualiter contestatio facta est, & coram iudice presentari, aliter enim si super contestationem litigium fuerit soluetur expensis hanc non adimplens, non tamen declarabitur per compellens.

Ibi, *et audiatur, nota* text. singulari contra pract. hic Placentia & fortassis alibi servatum, & male per ligantes, & tabelliones, scilicet, quod quoties partes litigantes coram ipsis tabellionibus non inquit iudice (cum copia eius facilius haberi poterit) licet contestantur, cum deberet contestari ex his verbis coram ipso iudice & tabellione, si iudex haberi potest, quod si non potest, tunc coram tabellione solum sufficeret contestationem facere, & coram domo, vel palatio ipsius iudicis, prout & de iure communis dictum est secundum Spec. in tit. de iis contestationibus, v. runc tangamur fol. 84. par. 3. & text. nostro approbatum vides, quem quidem notabit, ut etiam licet contestare, & partem tuam consilare pro contestatione faciendi, & scilicet obliere contra contestationem aliter factam, & petere pro consensu partem declarari, si secundum tenorem nostre legis non contestetur, cum pars sit non contestare, vel inuicem, & nulliter, & idem est iudicium rei, & actus inutilis, sicut nulli, ut in cap. nihil, & inuile de reg. iur. in 6. ad quod non videtur communiter per partes, nec tabelliones aduerti, nullaque est enim contestatio si aliter facta, secundum Spec. ubi supra, ex text. in cap. arsi in princip. de iudicijs, & de consuetudine, ad postum, &

C. si non competentem iudice. l. 6. & quod si in de iur. iur. etiam verum quod lege nostra attentum si bene inspicitur tunc iudicij sufficere si in absentia iudicis sit facta contestatio & in absentia partis, si post die sequente coram iudice demonstratur, secundum quod in gloss. supra proxima dictum est.

Ibi, *Ante et scriptum que inuenerit la* demanda scripta, Ex his etiam verbis confunditur quidam partium, & procuratorum abusu licet coram aliquo, quam tabellione causa, contestationem, etiam si ab ipso causa tabellione peritio actoris scripta sit, quod casu debet contestari coram eo, & non coram alio quod quam male fiat, lippi & ronsoribus patet, (ut verus est proeuibit) ergo ad illam dispositionem attendendum putandum, nam hic de nouo introducat omnia in ea contenta de forma substantia hic intellectus, secundum Auerd. resp. fol. 14. in ff. de excep. reatum & sequitur per Telleum in par. 1. l. 1. num. 46. & quia quiescit lex rationis dispositionem facienda aliter quam de iure communis erat expressum, omne in illa dispositione ceniatur per forma, secundum Rebut. in concordata regni Francie in rub. forma mandati apostolicum in princip. pag. 133. que quidem forma ad vnguem seruati debet secundum Boer. decisi. 1. num. 40. ubi numerus 4. inquit, quod nec tunc per equi potens sufficit valem formam seruati, secundum Rebut. ubi supra & facit illud Segura in l. vnum ex familia. 3. sed si tamen, num. 14. deleg. 1. & acta in contrarium nulli sunt secundum Bar. Soc. consil. 3. num. 6. voluimus est in minimo de iure forma illius actus vitarietur, secundum addit. Se gura ibi, num. 3. ideo ad hanc aduertendum iudice per partes, & procuratores, & per coram aduocato.

Ibi, *De actibus donec morat el iure*, Intellege si ipsius iudicis, copia haberi non potest illa actus iudicis, & tempus contestandi la bereur, & spiritetur, alias enim si copia in diebus haberi potest, coram eo debet contestatio fieri: supra gloss. per audio diximus, aliter enim nulli hic intelligas, & declarare legem nostram, sibi ipsi contraria videtur potest, ideo per frequentia, praevidentia verba intelligenda sunt, sed oblitus sum, quare, non inscripsi debet fieri contestatio, vel sufficeret si verbo tantum fiat, & in hoc Abbis capite, numerus de iis contest.

contest. dicebat fieri debere inscripsi, tamen per l. 3. tit. 11. par. 3. sufficit solo verbo fieri, & ita ex lilla colligitur, dum libellum inscripsi proponi, probat non esse necesse, sed sufficeret verbo proponi, & in actis per tabellionem scribi, ergo idem in contestatione dicendum est, cum aequalitas in iudicijs seruanda sit, & vide tut id ex nostro text. colligi posse, cum non requiratur inscripsi fieri iis contestationem, quasi velit verba tantum, fieri posse, dum tamen per ipsum tabellionem in processu infatur, & ponatur qualiter tali die coram eo & domino iudice, vel in tribunali (si haberi non potest iudex) coram talibus scribitur, talis reus licet, talem contestatus est, negando vel consensu de petitione actoris, & ex l. fin.

tit. 17. infra hoc lib. idem probari potest.

Ibi, *Ordo al demandado el primer dia*, quod iure optimo diffusum est, ut scias ipse actor contestationem iam factam esse, possit petere iustitiam implementi, ut breuiter exceptiones per eum proponatur, ne lis in longum protrahatur, sicut & appellatio debet intimari, appellacionem factam fuisse, & interpositam, ut appellatus sciatur quo tempore tempus appellacionis contrahat, & iustitiam suam petat, & prosecute, secundum text. in Cl. de appell. quemadmodum & citatur, vel obligari solvere aliquid certo die, si illo die non potest solvere, vel comparere citationi, teneatur die sequenti id facere, vel quatuor prius petere, secundum text. in cap. cum dilectis de dol. & contra.

## SE QVITVR TITVL. V.

De las excepciones dilatorias, y peremptorias, y reconuenciones, que ponen los reos a las demandas.

1. Excepciones suapte propria natura procedunt ex agnitione, numero primo.
2. Exceptio dilatoria illa dicitur, que differt causam, non tamen perimit negotium principale. num. 1.
3. Exceptio excommunicationis est illa species de pers. que anomala dicitur. num. 1.
4. Exceptio dilatoria illa dicitur, que non perpetua sed ad tempus impeditur. num. 4.
5. Exceptionum peremptoriarum triplex reperitur species. numero quinto.
6. Exceptio perimens processum, & reddens illum retro nullum, an sit peremptoria, ita quod post litem contestatam possit opponi. numero sexto.
7. Exceptionis appellacione, proprie peremptoria continentur. numero septimo.
8. Iudicium reconuentionale illud est,

in quo deducitur secunda conuentio, que fit ex aduerso per reum contra actorem. num. 8.

Et qui post litem contestationem de qua supra titulus proximo dictum, vel idem finalis cum ipsa contestatione solent partes exceptiones dilatorias vel peremptorias opponere, & plerumque in ipsarum exceptionum peremptoriarum propositione reconuentiones perimere, ideo post titulum supra proximum sequitur, titulus noster ubi de his omnibus tractatur, qui quidem tit. praefatus exceptiones in dilatorias, & peremptorias diuit, quae differant inter se, cum primis solum iuste differant, non tamen perimentalitem, & petitionem secunda vice perimant. Et videtur quae sint vna, & quae sint aliae, scilicet dum est primo quid sit exceptio, de cuius verbi diffinitione videndum est Rebut. in tra. de exceptionum, qui non possit sub arbo re exceptionum in prim. dist. 1. & l. id. hic colum. 392. in fin. cum re, & habes nota procedere ex antiquis secundum Maffias in pragma. talia capite, conclus. nu. 96. ex l. qui exquire, & ibi glo. ff. de deff. exceptioni.

excepción, & sic inquit intelligendum est  
se tex. in l. penult. ff. de const. p. c. q. & l.  
i. si quis cum alteri filio verb. oblige & q. d.  
scribit Bart. in l. i. ff. de vac. mun. & Alberic.  
in l. plane. ff. de pet. h. eret. & Sig.  
norol. conf. 139. dicentes equitatem esse  
matrem exceptionis. Et quæ exceptio  
vna species dilatoria inter dilatorias, & perem-  
ptoria exceptiones, de quibus in nostro  
titulo tractatur secundum modo, ideo de eis  
sanctum tractandum iudico, quia de aliis  
exceptionibus tractat Rebus. vbi sup. &  
Lanfr. in cap. quoniam contra titulum  
de excep. extra de proba. Et vbi dilatorias in  
cipiamus, de quibus præmittit nosse tri-  
bunalia exceptio est i. quæ differe causam  
non tamen perimit negotium principale,  
ut probat text. in l. 9. tituli. p. p. h. ar-  
ramque dilatoriarum exceptionum tri-  
plex confiditatur species per Maran. in  
pract. 6. p. p. membro. 1. p. num. pag. 414.  
in parvis tit. de excep. in quarum num. ibi  
ponit exceptionem excommunicationis,  
& non recte, quia est alia species i. de per  
se ut ipse ibidem dicit: quæ anomala voca-  
tur, quæ nec dilatoria, neq. peremptoria,  
dilatoria non, quia potest opponi in quacumque  
parte iudicii, vt est text. in cap. 3. de  
excep. lib. 8. quod ubi est in dilatoria, quæ  
quidem ante litem contestatam debet oppo-  
ni, vt. exceptionem. C. de probat. cap.  
pastoralis de excep. l. i. si quis tit. nostri.  
peremptoria etiam dici non potest, quia  
non perimit negotium principale, cuius præ-  
prioris natura sit illud perimere, vt in l. 3.  
ff. de excep. & inf. dicitur, ergo iure opti-  
mo excommunicationis exceptio anomala  
constituit, secundum Maran. vbi sup. &  
Rebus. vbi sup. num. 8. Est tamen notandum  
quod omnis exceptio quæ non perperuo  
sed ad tempus i. impedit est dilatoria secun-  
dum Bart. in l. 3. ff. de excep. allegatum ad  
hoc per Rebus. vbi sup. num. 9. in vbi  
cum pluribus numeris sequitur dilato-  
rijs: annectit exceptionibus, & an excep-  
tio ipsius sit dilatoria, vide Villalob. in  
arario milit. to. p. in l. i. tit. 1. num. 158.  
& harum dilatoriarum exceptionum late  
agit Marth. Assl. in consuetudinibus Sic.  
l. lib. 3. ar. 18. de excep. dilatorijs vbi  
plures in propofitionibus earum annexit que-  
stiones: & hæc quod ad notandum præsen-  
tare rubricæ: & quid sit peremptoria in  
sequente prosecutione.

lib. 1. peremptoria, quæ dicitur docetur  
quis perimitur de qua quælibet, vt in  
imperat. l. in. 9. vbi præmittit infirmo  
excep. 1. & l. in de c. 1. r. 13. p. argu. col-  
legumque fecundum Rebus. vbi sup.  
num. 13. dicitur illam dilatoria, sectione vbi  
ibi per eam allegatum, quæ tamen ipse Re-  
bus opinio ibidem reprehendit, quia pro  
prima peremptoria vocantur ad impera-  
tores, & l. 2. de i. i. p. in p. p. d. inquit  
excepcionem i. quia triplex species reie-  
ritur persona, obligationis, iustitij, po-  
tæ, & ceteris, quæ species prohi-  
bitur Rebus. ibidem a num. 25. & l. 1. ff. de  
ad. 3. in clausula, vbi & ipse, in a. 1. p. p.  
notat illam esse quæ peremptoria, quæ  
contra testes proponitur, de qua per text.  
in l. i. tituli. p. p. & quæ non directæ,  
sed per obliquum testes reprobandos, &  
probationem acti, perimit negotium,  
ideo quæ peremptoria vocatur, quæ  
& vique ad conclusionem in causa, si que  
peremptoria opponi potest iure ciuili,  
licet iure regio ex titulo. 8. infra eodem  
tempus magna limitatum ad hoc assigne-  
tur, cum contra testes & actoris proba-  
tionem opponitur, quæ peremptoria hæc  
excepio, sicut & in nostro text. ad per-  
sonas ipsas opponendas terminus restrin-  
gitur, de qua exceptione contra testes op-  
ponenda ubi est peremptoria tractatur,  
Lapallegatione. 6. num. 10. Et an  
excepio peremptoria processum & reddenda  
illum, retro i. nullum, sit peremptoria,  
ita quod post litem contestatam et post  
posita, tradit Barro. in l. i. quæ iura in di-  
bit final colu. C. de adulter. & quæ in  
dicitur inueniri exceptiones tradit D. d. d.  
De rez. lib. colum. 10. quæ l. 6. appella-  
tionem exceptionis notat debet, pro-  
prie peremptoria i. exceptionem conti-  
neri, secundum illam etiam D. Ant. de p. d.  
d. illam. l. i. num. 6. Vide iuris & facti in.

lib. 7. reconuenciones, quæ quidem spe-  
cies exceptionum sunt, secundum text.  
in l. 1. p. p. in l. 1. ff. de minorib. p.  
Bald. in l. in constante. col. v. l. item. a.  
l. 6. C. de compensat. Et quæ iudicium i.  
reconuencionale in quo deducitur a condenda  
conuentione, quæ sit ex aduerso per reu. col-  
la. a.orem, de qua loquitur d. d. l. p. p.  
p. l. i. num. 8. a. u. l. 1. de conuentione. C. de sen-  
tentia & inter l. col. ad. & totus tit. ex-  
tra de mutui peticio. tradit Maran. in p. r.  
et l. 8. d. d. in p. p. in p. p. d. d. de  
iudicio

iudicio conuentionali & reconuencio. pag.  
138. in parvis cum pluribus sequitur, vbi  
num. 1. dicto modo diffinitum iudicio hoc

reconuencionale, quod quidem quando  
proponi debeat in l. i. huius tituli dicitur,  
hæc pro rubricæ declaratione sufficiant.

## L E E. I.

## SVMMARIVM LEGIS.

Exceptiones declinatorias, & peremptorias, quando proponende, probande, & sisti,  
& scripturæ ad earum presentandam probationem in presenti declarantur.

1. Litis pendencia dicitur exceptio decli-  
natoria. num. 1.
2. Exceptio litis pendencie tantum ob-  
stat, & operatur quo ad impediendū  
processum, quantum exceptio rei iu-  
dicatæ. num. 1.
3. Continentia causæ quot modis dicitur  
diuidi. num. 3.
4. Litem quando dicitur captam esse  
cum primo iudice. numero quarto.
5. Surreptio an detur in rescripto, si in  
eo litis pendencie mentio non fiat.  
num. 5.
6. Iudex incompetens ex pluribus causis  
dicitur. num. 6.
6. Exceptio declinatoria, ante litem con-  
testatam est proponenda. numero  
sexto.
7. Iudex incompetens respectu causæ  
principalis, non est incompetens  
respectu accessorij, & incidentis.  
num. 7.
8. Susceptus de sua, captus per iudicem  
incompetentem, non est relaxan-  
dus, etiam si petat quod relaxetur,  
tamen a non suo iudice cap-  
tus. num. 8.
9. Declaratoria an possit allegari, quan-  
do quis in instrumento dixerit,  
quod ubique locorum possit conueniri.  
num. 9.
10. Exceptio declinatoria competens prin-  
cipali non competit eius subsidio.

11. Iudex incompetens omnino alterius  
causæ, quam illius de qua cognoscit,  
tunc si in alterius causâ, conuentionem  
se intrinmittere, posset excep-  
tio incompetentiæ quandoque al-  
legari. num. 11.
12. Sententiâ nulla, an possit per partes in  
vini pacti validari. num. 12.
13. Iudici persona, ante omnia est legiti-  
manda. num. 13.
14. Exceptio declinatoria si in prima in-  
stantia non opponatur ante litem  
contestatam in secunda instantia,  
non potest opponi. num. 14.
15. Advocatus non opponens dilatoriam  
exceptionem ante litem contestatâ,  
si post velit eam opponere puni-  
tur in una libra auri. num. 15.
16. Minor, viduus, & rusticus declina-  
toriam in terminum non allegan-  
tes, an resistantur ad eius opposito-  
nem, & allegationem labij terminum  
num. 16.
17. Exceptio aliqua, & si dilatoria esset, si  
prius quam declinatoria opponeretur,  
illa alia prius proposita excluderet,  
utique remedium allegandi declina-  
toriam, nec posset vterius decli-  
nari. num. 17.
18. Personæ iudicis potest tacite multis modis  
approbari. num. 18.
19. Declinatoria prius proposita, & ni-  
hilominus iudex in causâ processisset,  
si



si non appelletur censetur in iudicem consensum esse. & a declinatoria proposita recusat esse, numero. 19.

10 Iurisdictio iudicis per quenchumque actum ante litem contestatam factum ad petitionem actoris recusat, citate, vel expresse propositum, & prorogatur, num. 20.

11 Exceptio declinatoria si reddat retro iudicium nullum, hunc non censetur in iudicem paritem eam non opponere & actus facientem eam non opponi posset, num. 21.

12 Indices multoties in ipsa termino probatorio causas principales referunt probandum declinatoriam, & super eam in fine causas pronuntiandum, num. 22. Vbi ad beneficiant exceptio loci non tuti que dilatoria, an possit post litem contestatam opponi, num. 23.

13 Per fidei iuramentum de iudicio sisti, vel indicato silendo, nec per satisfactionem praestitam non videtur quis in iudicem consensisse, numero vigesimo quarto.

14 Index non dicitur aditus per supra dictam fidei iuramentum, sed per litis contestationem, num. 25.

15 Declinatoria non censetur renuntiata per constitutionem procuratoris ad respondendum coram iudice, vel ad disputandum super exceptionibus, vel per petitionem copiam libelli ad adversario producti, numero vigesimo sexto.

16 Declinatoria in criminalibus post litis contestationem potest opponi, numero 27.

17 Declinatoria an possit opponi purgata contumacia, numero vigesimo octavo.

18 Exceptio declinatoria, an debeat opponi in principio libelli cum protestatione quae solet fieri, quod ante omne declaratur super declinatoria, adhuc ut allegatio deinde dilatoriarum ei non obstat, an vero sufficit & si in fine libelli allegatur cum dicta protestatione, numero. 29.

30 Iuramentum quod de nouo ad notitia peruenit, non excludit presumptionem iuris, num. 30.

31 Appellari potest a sententia quam quis pronuntiat se iudicem esse, vel non esse, num. 31.

32 Exceptio exclusionis an sit dilatoria, ut peremptoria, numero trigesimo secundo.

33 Processus ex text. nostro non impedit quin debeat ulterius & super principali instimul cum declinatoria, & sic cum exceptione impediens litis ingressum procedit, numero. 33.

34 Afferitur in regis consuetudibus valuisse Aylum, ut apposita exceptioe dilatoria fiat promissio, ut eam proponens sit contestetur, & ad diffinitum reservatur pronuntiatur super exceptione illa cum principali negotio, numero trigesimo quarto.

35 Exceptio contra testem aliquem opposita non impedit litis ingressum, & processum super negotio principali, num. 35.

36 Exceptio declinatoria proposita si negatur petitur, lege nostra stante censetur litem contestari, licet antea se cuserat, num. 36.

37 Continuat perdit privilegium allegandi declinatoriam, & dilatoriam peremptoriam exceptiones dum tamen super his exceptionibus pronuntietur, numero vigesimo septimo.

Lis

38 Lis non contestatur per solam exceptionem declinatoriam, numero. 38.

39 Notoria licet non indigent probatione, indigent tamen allegatione, numero. 39.

40 Exceptio notoria quantum probatione non indiget, indiget tamen propositione, num. 40.

41 Iure civili tempus proponendi exceptiones arbitrium erat, numero. 41.

42 Terminis istis, 20. dierum proponendi exceptiones peremptorias, an possit perinde prorogari, vel abbreviari, num. 42.

43 In causa quo supra dictus terminus, 20. dierum possit ex causa abbreviari, abbreviatio haec non excludit paritem, quin terminis huius abbreviationis elapso non possit, his exceptiones proponere, num. 43.

44 Exceptio impediens litis ingressum, si ante litem contestatam non opponatur, potest post opponi in modum exceptionis peremptoriae, numero. 44.

45 Exceptiones praedictas quae dicantur, num. 45.

46 Exceptiones praedictas, non impediunt litis ingressum, sed opponenda erunt in vim exceptionum peremptoriarum, nisi in promptu de eis constaret, numero quadragesimo sexto.

47 Lapsus terminus a iudice assignato ad oppositionem, & propositionem peremptoriarum exceptionum, ulterius proponi non possunt, numero. 47.

48 Exceptiones & defensiones an in criminalibus sint proponenda intra terminum nostrae, l. numero. 48.

49 Exceptio Mecedoniensis potest opponi post terminum nostrae, l. imo in ipsa exceptione oblationis, numero. 49.

50 Noster text. & eius conclusio non procedit in exceptione quae de sua natura inest ipsi actioni, numero. 50.

51 In executiis si ex instrumentorum lectione constet de exceptione executati, licet non allegaretur per eum, non est facienda executio si exceptio illa est sufficiens ad impediendam executionem, numero. 51.

52 Lapsus termini, 20. dierum nostrae, l. nihil impedit inspecta teretibus, non possit opponere exceptionem quam habet, num. 52.

53 Minor, 25. annorum an admittatur lapsus terminus nostrae, l. ad exceptiones proponendas, num. 53.

54 Licet quis non admittatur lapsus terminus nostrae, l. ad proponendas exceptiones, admittitur tamen per implorationem officii iudicis, petendo, ut iudex se informet de tali exceptione, num. 54.

55 Lapsus supra, 20. diebus, an attentus, l. 9. tit. 17. infra isto libro, admittitur indistincte quilibet res ad opponendas peremptorias exceptiones, quantum ad executionem negligentem nullam causam alleget, numero. 55.

56 Index potest rejicere exceptiones, quas manifeste propositas esse appareat, vel presumi, numero quinquagesimo sexto.

57 In expensis & damnatione retardandi processum, potest quis condemnari, num. 57.

58 Qui differt producere instrumentum solutionis, vel alterius instrumenti, relevans eum a petitis non

L. 3 non

*non debet audiri, illud post produ-  
cendo, nisi refe&ctis expensis, quibus  
sua tarditate vexabit adversarium,  
num. 58.*

59 Clericus qui distulit allegare clerica-  
tum, dum coram seculari conveni-  
retur, an tunc coram ecclesiastico  
iudice, expensæ retardati processus  
peti poterunt, num. 59.

60 Reconuentio an hodie possit opponi  
post litis contestationem, numero.  
60.

61 Superreconuentione in simul cum ip-  
sa conuentione procedendum est, ca-  
demque sententia amba terminabū-  
tur, licet prius in ipsa sententia de  
conuentione est facienda mentio.  
num. 61.

62 Reconuentio si non sit praiudicialis  
conuentioni, an unusmet processus  
super eis debeat fieri. num. 62.

63 Reconuentio eorum quocunque indice  
opponi potest qui prohibitus expres-  
se non reperiatur. num. 62.

64 *Reconuenitio an possit opponi coram  
delegato, sicut coram ordinario. nu-  
mero 64.*

65 Delegatus an possit cognoscere de consensu ambarum partium de alia causa quam ei delegata num. 65.

66 Reconuentio an habeat locum coram  
iudice provocato, vel appellationis,  
vel ad unum tantum speciem causa-  
rum constituto num. 66.

67 Reconventio num in criminibus ha-  
beat locum num. 67. ubi et  
68 Exceptio reconventionis num. habeat

locum in via executiva, numero.  
68.

impugnandam conventionem tunc  
in vim exceptionis admittitur, &  
super utraque pronuntiari debet.  
num. 69.

70 Exceptio dominij an opponi possit per  
depositarium ad impediendum de-  
positi restitutionem. numero.  
70.

71 Exceptiones in continenti probari,  
neque altiore requiri indaginem  
quoties intra terminum a iure assign-  
atum instantie, & processui proba-  
tur. num. 71. C. A. 1000. 2000

72 Reconuentio si difficulter tractari po-  
rest cum ipsa conuentione in vi  
executiva facta, tunc licet subtili-  
tate iuris attenta amba vna forent  
determinando sententia, a quior  
opinio est, quod tunc vnaqueque de  
perse terminetur, nam 72.

73 Ignorantia, vel scientia iuramento  
cam allegantis probatur. numero.

74. *Cassus* in quibus statur iuramento, ali-

75 Speciale mandatum est procuratori  
mittendum adiurandum super ig-  
norantia alicuius exceptionis pe-  
remptorie que de nouo peruenit in  
notitiam eius. num. 75.

76 Paria sunt quid nouiter originari, &  
originatum antiquitas esse nouiter  
tantum ad notitiam demeruisse, nu-  
mero 76.

77 Exceptiones peremptoriae de novo ad  
notitiam pervenientes, si post con-  
clusum in causa oriantur, vel in no-  
titiam pervenerint, non auditur, al-  
levans eas. num. 77.

78 Exceptionem allegans, quæ de nomen  
in eius notitiam pervenit non audi-  
tur, nisi ipse fecerit diligentiam, &  
indagationem sufficientem numero.

79 Si iuravit quis non scivisse prius de  
exceptione quam opponit, & appa-  
reat post quod scivit, quid fiet. nu-  
mero. 79.

## De las excepciones y reconuenciones. l. i. 167

1. *Bi. allum de penitentia, qui habes textum.*  
*clarum probatum, quod litis pendentiā,*  
*dicitur exceptio tñ declinatoria, quoniam*  
*comtext. in verbis sequent. infra loquar*  
*per dictionem, et contra declinatoria, quod*  
*dictio, o contra, est respectiva familiā, se-*  
*cum Bald. in l. conuentualium. C. de*  
*episcop. & cler. loquendo post declinatio-*  
*ne, intelligendum est necessario, praece-*  
*tem exceptionem litis pendentiā de decli-*  
*toriam itidem esse, nimirumque hoc est,*  
*quia opposita litis pendentiā coram iudice,*  
*ex quo coram alio lis pendet, non*  
*potest iudicari corā quo opponitur, pro*  
*cedere viceris, ne cognoscatur causā dial-*  
*toriam, quod est contra iudicium, non*  
*nam primo vix opor. quod iudicium fieri*  
*re debet, ex l. vix opor. §. de iudiciis, in*  
*deq. i. seculari non debet procedere quā*  
*do scit quod ex quo vtrius coram iudice*  
*elefata hoc, et opor. habetur in cap. tñ*  
*de ordine cogniti. etiam in cap. elefata*  
*de iudic. contra dicitur de abolitione iura-*  
*mento, secundum Matth. de Affili. de*  
*decif. Neapoly. §. per totum, vbi hoc dela-*  
*ta, quous habet litis pendentiā est pra-*  
*iudicialis causae principali, non alias, vt*  
*l. i. petita abolitione iuramento inter-*  
*posito in quodam inframento publico*  
*executio ipsius inframenti coram fecu-*  
*laribus iudicibus, non potest fieri, nisi*  
*inframentum exequi possit absq. iura-*  
*mento illo, non obstat tñ illa litis pen-*  
*dentiā, quia litis principali transcendit nō*  
*iudicatur, sicut obstat l. ei praedicialis*  
*esse, vt per Affili. ibid. tñ iudicium non*  
*oblat & operator quo ad impediendum*  
*tñ procellum exceptio litis pendenti-*  
*um coram exceptio rei iudic. v. l. fundi,*  
*l. fundam §. de excepti. rei iudic. continen-*  
*tia enim causā diiudicanda non est, secun-*  
*dum Affili. de decif. §. 4. & ibi optime, nu-*  
*mer. 5. & num. 13. consequitur quod tñ*  
*modis dicitur causā procellum diiudi-*  
*cari, & arguitur de iudiciis, vbi dicitur,*  
*ad arguendū est declinatoriam exceptio-*  
*nem impedit, secundum iudicem de lite*  
*corā alio prius: cepta cognoscere. Et*  
*quoniam dicitur coram quo est li-*  
*rum com. tñ Affili. de decif. §. 20. nu-*  
*mer. 13. & 14. in quo communis resolu-*  
*to est quod adhuc vt iudicium coram dicitur,*  
*& li-*  
*rum pendens, vt attentata reuocatur,*  
*sufficit citari, vt probari videtur in*  
*Clementia. v. lite pendente, notat*

Anior in iur. §. volui. num. 8. quo ad hoc  
 vero, vlti mora dicitur, liis cōtraliū  
 requiritur, secundum Villano. in quo a  
 quio nulli con. ep. lita. L. n. 89. et q̄  
 moti dicit optem pendere, vltia Afflicti  
 vii. sup. tradit optem Ferrar. in sua praef.  
 in forma responsi rei conuen. q̄d. excep-  
 tionē fol. 37. quem refer. Rebutin traēta,  
 de exceptio. n. q̄. habesq; notare quod  
 licet ante iure ciuili exceptio habet liis  
 pēdētiē, nec contentia causa diuidet  
 iur. post litem etiam contestatam propo-  
 nitur, secundum Matth. Afflicti. dicit.  
 decisi. 34. num. 8. et 9. noltra vero lege  
 attenta, non poterit, fed ante litem con-  
 testatam et iam propōnda, et intra noltra  
 legis terminū, nisi alia quocūq; decli-  
 natione, et tempore, et si fuerit ius  
 reuerſum in reſcripto, et si pendenti  
 et mentio non fiat, traēta Afflicti dicit  
 dicit. 34. num. 1. et an exceptio liti pendenti  
 pendenti postea reddat acta nulla, vide Af-  
 flicti. dicit. dicit. 34. num. c. cum con. seq.

libi, *o declinatoria*, puta ex defectu iuditionis, quia iudex causalis illic incompetens est huius ratione rei, fere perone, vel quantitati, vel ex alia quacunque causa defectus huius procedat, ex pluribus enim causis iudex incompetens dicitur de quibus per Cardinalem in Clemen-  
ti. q. vi. litte pende, & Ferra, in forma declinatorie glo. neq. iust. col. 2. ubi col. 4. ponit et tractat materiam declinatorie causa iudicem delegatum. Declinatoria tamen ante litem contestatam est proponenda tex. in ca. inter notarios extra de re. iud. in li. f. C. de exceptio. & in exception. C. de probatio. notat Abb. & Dec. num. 11. & DD. in c. pastoralis. de excep. & Lanfranc. declarando in c. quoniam contra in verific. reculationes in princ. & Maranta in pract. dicit de appellat. num. 25. & 74. nisi locutum eos ibidem de nouo effert ora, vel ad notitiam parisi nondum veniret, dum tamen postquam orta esset vel ad notitiam parisi peruenit, non fit actus alius, secus si fuerit, quoniam idem esset actus ante litem contestatam esset orta, & habita esset notitia de ea, secundum Dec. in cod. cap. pastoralis, num. 17. de except. & hoc verum credere, nisi in casibus alijs possit per Hippo. in l. siquis ne quibus lib. 2. & 34. ff. de qu. vel. vi. in fine huius gl. dicimus, non esse propterea huius iurisdictionis iudicis. Est tamen non

dum, quod licet iudex sit incompetens refpectu caufae principalis, tamen non eft refpectu accellorij & incidentis, & ideo condemnari poterit in expenfis, & intereffe, unde fequitur, quod fi quis imperator aliquem delegatum per falum refcriptum, licet ille fit iudex incompetentis, quia refcriptum falum eft, nec potuit fibi dare in rñfñdñone, tamen potuit illum impetrare in expenfis condemnare, & etiam ipfum incarceratione, & idem in eo qui temere adit iudicem incompetentem, fecundum Felin. & alios relatus per Mar. in praef. 4. p. 8. diff. de iudicio competente & incomp. pet. num. 2. & 3. pag. 181. in par. nifi ille talis condemnandus in expenfis effe clericus, & iudex incompetens effe, quia fecularis iudex erat, tunc enim etiam quod expellat tenetur remittere iudici ecclefiaftico competenti ex dictis per Iuliu. Clarum, libr. 5. practica criminalis. f. i. q. 36. verifficet autem, ubi optime tradit an clericus citatus per fecularem tenetur cum potere, falum ad allegandum privilegium, nota tamen quod fufpectus & de fup. fi capiat per iudicem incompetentem, non eft relaxandus etiam fi peccat vt relaxetur tanquam a non fuo iudice capto, fecundum Xuaraz optime, in titulo de los emplazamientos, fub. 9. fed attendit quod numero. 47. pag. 468. quod eft optumum & fingulare. Et an fiquis in inftrumeto dixerit quod ubique locorum poffe feconueniri, p. poterit declinatoriam allegare, vide Ferrarum in dicta practica in forma declinatoria, dicta gloffa nec fuiffet in principio, folio. 26. & de hoc adde hodie pragmatica noua Madridi facta per Philippum fecundum Regem noffrum, anni. 1773. quae dicitur pragmatica, & relatus f. 1. Novandus etiam eft, quod exceptio declinatoria competens p. principalis, non competit eius hidaeuiffor, fed declinatorio, ex l. fed fi reftitutor, f. i. ff. de iudicijs, quod alibi non effe, affert Roman. fingulari verbo, hidaeuiffor, relatus per Matro. Afflicti. decif. 206. fed fi iudex omnino effe incompetens caufae alterius, quam illius de qua cognofcit, & tunc fi in alterius caufe cognitione fe intrumitteret, poffet exceptio incompetentis quodocumq. allegari, fecundum Baldan. l. exceptione. nu. 5. & ibi addi. C. de proba. notat Lanfran. in c. quonia contra verborum rñfñationes. n. 5. in addi. incipit. Tu die, ubi

pro cautela hanc ponit, vt taceatur vifque ad tententia, in foro tamen conftituti effe hanc caufam dicit ibi abluendi, & in intelligi hoc de incompetetia Abb. in c. pafforalis, num. 16. & ibi addi. de except. & in gloffa in fequenti, iteū dico, vbi alie Gloffae alia tenent, & tradit per Gloffas Decano. c. pafforalis, nu. 15. & in gloffa alia de declinatoria dicemus, & ibi allego Couard. Hipp. & Did. Per idem tenentes & declarantes, & fic inquit Dec. ibi quod fi iuridictio non effe prorogabilis, puta quia effe iudex ex comiffione linia tracta procedens, non vero effe iudex ordinarius loci, tunc enim quodocumq. epifcopi poffet, quia comiffionem feruare iudex illi tenetur, & quidquid contra, vel prater facit, nullum effe, vt per Meliam in l. de Toledo, l. i. fundamento. 2. partis, num. 1. cum feq. & iterum in. 15. fundamento. 2. partis, num. 1. & feq. & nota quod licet fententia nulla poffit per partes in vim pacti validari, vt per Meliam in l. de Toledo. 6. fundamento. 1. partis, num. 6. tamen fecundum Abb. confil. 61. numer. 6. volumi. 1. poffum effe lata per partes ex certa fcientia approbatur, tamen fi effe nulla ex defectu incompetentis iurisdictionis nec in vim pacti approbari poterit, fecundum Aret. in cap. at fi clerici in principio. col. 5. de iudicijs.

Ibi, *nonne dicit*, vt enim iudicium fubftantialiter procedat, & ne actus aliquis inutiliter fiat, prius de declinatoria agendum effe, & proponenda venit, & fic legitima persona iudicis, cum fruftra partium perfone legitimarentur, fi iudex effe incompetens, vel inhabilis, vel aliquo medio eius iuridictio elidi poffet, & ideo ante omnia & de eius perfona legitimandam effe, fecundum Baldan. in l. 6. C. de iudicijs, ubi in propofito motum inter alia dicit, quod licet fit de neceffitate, quod ante omnia in litis persequutione, legitimarentur tres perfone, fcilicet iudex, actor, & rei, vel eorum procuratorum, qui in illis confilij figura iudicij, vt in l. quidam referunt, fi de iure confiliorum. l. non ignorat. C. qui acculare non poffunt, cap. forus de verborum figm. tamen iftorum trium prius debet tueri legitimatio perfonarum iudicis, & ideo dicto quod rectus ordo iudicij effe, prius opponere contra iudicem quam contra litigantes, prout & tradit Hippolytus

in

in l. fiquis neque quaftio, numer. 16. 18. & 19. ff. de quaftionibus, folio. 97. in parais, & Felin. in cap. Inter monasterium, nu. 4. de re iudicata, folio. 131. & Couard. in practica capitulo. 2. & Rebuff. in dict. tractatu de exceptionibus, numero. 11. & quia prius debet legitimari perfona iudicis, ideo debet prius allegari per partem eius declinatoria & iurisdictionis defectus, intra nonem dies lege nofta attendita, licet iure ciuili etiam ultra nonem dies & plures licebat declinatoriam allegare, dum tamen ante litis conftellationem allegaretur, debebatq. ante litis conftellationem, ideo proponi declinatoria hanc, ne reus in iudicem confentire videretur non fuum, fecundum textum in l. prefcriptionis fori. C. de exceptionibus cap. cum inter monasterium de re iudicata, quae & alia ad hoc allegat Didacus Perez hae columna. 9. 81. in principio, quemadmodum, & quae libet alia exceptio dilatoria ante litis conftellationem opponi de iure debet, fecundum textum in cap. pafforalis de exceptio glo. in c. quonia contra in verbo excepciones de probat. text. in l. Pomponius. f. rari de procurator. quem ad hoc allegat Maranta in practica pagina. 476. in parais, fexta parte membro. 9. de exceptione, numero. 7. vbi numero 8. & 9. hoc duobus limitat modis, & reperiatur Felini in verbo exceptio dilatoria regulariter non effe proponenda, & fic reuoluto iudici in foro canonico, opponenda effe ante litis conftellationem, nifi de nouo poffea caufa talis fuperuenerit, fecundum Bartolam & Alexand. & Ioan. de Imol. in Liquidam confulebant. ff. de re iudica. notat Maranta in practica. 2. diff. in dñe, n. 6. & in titulo de appella. n. 27. pag. 158. & nume. 74. pag. 159. in parais, quod adeo verum effe, quod i exceptio p. declinatoria non opponatur in prima inflantia ante litis conftellationem, neque in fecunda opponi poffet, prout communem teftatur Iafon relatus per Villalobos in dicto fuo erario mille communium opinionum littera. E. numer. 149. vbi vifq. ad numerum 154. in clufiue limitat eam, fed nonne in appellationis inflantia non deducta deducam, & non probata probabo, & fatendum quidem effe, fed id procedit in termino ad homine flatuto, fecus in termino flatuto a iure, vt hie, quia tunc fi intra litem terminum non opponatur, non poffet op-

poni etiam in fecunda inflantia, fecundum Rebuff. in l. terminis noftis afferent in n. 2. motu confultationis Francie titulo de refcriptis articulis, gloffa. 4. numero. 17. ideoque nec in fecunda inflantia licet dilatoria in prima omiffam opponere: imo quod plus effe quod panitetur aduocatus ftrali quid foret, nam aduocatus non opponens dilatoriam exceptionem ante conftellationem & fi poffet velle cum opponere panitur in vna libra auri, vt probat text. in l. penultima. C. de exceptionibus, Maranta dicta pag. 476. numero. 10. & fic intra noftre leges terminum nonem dierum dilatoria hanc non opponatur, cum vique ad illos nonem dies, fecundum l. i. titulo fupra proximi, lis fit coteflanda, nullo modo poffit opponi poterit, & hanc effe vera confulio & tenenda ex text. notando, quoniam aliquibus limitat Villa lobos dicta littera. E. numero. 149. vique ad 154. & 155. modis limitat eam Felin. in cap. excepciones, numero. 11. cum pluribus feq. de exceptio, & remiffiue Socinus in reg. 16. exceptio declinatoria, & Bart. in l. quidam confulebant. ff. de re iud. & Durandus regul. 265. & Padilla l. i. numero penultimo. C. de iuris & facti ignor. in m. l. iure inquit fi fultentate contra regulas communes poffet licem conftellatam admitti exceptionem dilatoriam, tum communem regulam fequere, & an fi per errorem non opponatur in termino, p. poffe admittetur quis ad hanc declinatoriam & dilatoriam exceptionem opponendam, in hac glo. dicemus: Et an minor, & p. videra, & nullius, declinatoriam in termino non allegante, reftituantur ad eius exceptionem & allegationem hanc termino, tradit Natus Afflicti in confultationibus Sicilie libr. 1. rubr. 17. num. 24. & in dilatoria modici praedicti f. in termino non opponatur, quod non reftituitur minor, neque Ecclefia ad eam opponendam, notat Decius alios allegando in cap. pafforalis, nu. 38. de exceptionibus, & fic idem erit in declinatoria, prout poffet hanc reperi difceptatam per Molin. de primogenijs Hispaniz libr. 3. cap. i. numero. 60. & 61. folio. 102. parte. 2. & tradit Orlaeus in l. i. de die. f. i. feruus, numero. 4. cum fequentibus col. 66. in l. cum feq. ff. qui fatisfacere cogantur, & fic declarabis l. i. penult. infra ifto iure, concedentem reftituentem infra notat ad opponendas excepciones p. terminum,



minum, & cum (vt ad institutum redeamus) dilatoria omnium principior sit declinatoria iudicis, & quæ primo debet proponi. ex. l. fi. C. de exceptioe di prius de ea noster (x. (quam de illa) verba sua profert, nam si illa priusquam declinatoria + opponeretur, & post declinatoria esset, illa illa prius proposita excluderet visq. remedium allegandi declinatoriam, neq. posset vltima declinari, secundum Bart. & DD. in. l. quidam consulant. ff. de re iud. allegat per Marat. vbi sup. d. pag. 41. a. tit. de excep. n. 5. c. u. per oppositionem alterius cuiuslibet est dilatoria, ex. 21. ceptionis quæ declinatoria iudicis personæ, ea proponens, improbabile videat cum ta cite posuit multis modis + approbari perio na iudicis, secundum Hipp. in d. l. i. quibus neq. quæstio. nume. 23. folio. 59. in parisi. ff. de quæstio. imo + quod plus est iuris si declinatoria prius opponeretur, & nihilominus iudex in causa processit in non appellatur + censetur in iudicem consensum esse + a declinatoria proposita recellum esse, secundum Ferrar. in pract. in forma declinatoria, glossa. neque columna. 2. ex traditis in. c. i. i. iudice, de appellationibus. 3. in. 6. & in cap. ex parte extra eodem titulo, & per Bald. in. l. i. C. de ordine iudiciorum, nam per quemcumq. actum + ante litem contestatam factum ad petitionem actoris verè tacite vel expresse propositum, iurisdicção iudicis prorogatur, secundum Villalobos in dict. arario. l. i. l. i. numero. 273. communem ex Arcino cap. 1. de iudiciis, numer. 71. asserendo, + hoc nisi declinatoria illas reddat reor, iudicium, quia tunc + non censetur, in iudice partem eam non opponemem + actus facientem consensum. imo + post sententiam tunc opponi posset, secundum Covarr. in pract. cap. 33. numero. 2. verbi. secundo illud, & Abb. in cap. pastoralis. n. 16. de exceptionibus, & in glo. supra proxima dixi, puti in clerico, qui etiam cum iuramento non potest consentire in non suum iudicem, nec renuntiare foro, v. in cap. si diligenti de foro competiti, tradit Dominus Covarr. vbi supra. & in cap. quædam pactum in initio. 33. partis, numero. 9. quia adest omnino defectus iurisdicção nis, ideo in quacunque parte iudicium ponit potest, secundum Bartoli addit. in. l. si expressum ff. de appellatione. nu. 1. l. i. l. i. G. tradit Didacus Perez hic columna. 58.

in fine, vel si causa agitur in instantia, apud iudices limitatis iurisdicçãoe habentes, nam si causa est maioris summa, & si non declinet eorum tribunal, non censetur, prorogatum iurisdicçãoem, vt (Deo volente) dicemus in. l. 2. titulo. 17. infra titulo. ideo, & tunc de sententia hoc & in ipsa executione sententia talium iudicum opponi poterit, aliis autem nisi prius opponatur declinatoria intra nostri text. terminum, & intra illum probetur, veram esse eius oppositionem, post opponi non poterit + tamen verum quod multoties iudices + in ipso termino probatorio causæ principalis referant eam probandam declinatoriam, & super eam in fine causæ pronuntiandum, quod licet male fiat, tamen quia partes tacent, & consensunt, & non appellant, fieri per iudices sic potest, & reservationes hæc valide sunt, secundum Rebuffum in tractatu de exceptionibus, numero. 12. & repertori Felini in verbo exceptio folio. 47. columna. 4. versiculo finali, vbi optime loquitur, & in simili de in Regio prætorio fieri, testatur Molina libro. 1. primogenij Hispaniæ capitulo. 41. num. 40. & 41. & an exceptio loci + non tui, quæ dilatoria est, possit post litem contestatam opponi, vide repertorium illud Felini verbo exceptio loci non tui, folio 47. colum. 4. ad finem: habes tamen notare quod per iudicium + de iudicio sibi, vel iudicatu soluendo, neque per satisfactionem præstalam non videtur qui in iudicem consentire, secundum Bartolum in. l. si conuenit. ff. de iurisdicçãoe omnium iudicum referam, & sequuntur per Hipp. in dict. l. i. quibus nec quæstio, numero. 18. fol. 59. in parisi. ff. de quæstionibus, nam opinio in re peremptoria tenere, testatur Oroscius in. l. si conuenit. ff. de iudic. l. 19. in princip. ff. de iurisdicçãoe omnium iudicum, quia iudex non potest fidei iudicem hanc, sed per fidei iurisdictionem aditus dicitur, secundum eundem Oroscio. ibi, & hoc nisi sponte qui fidei iurisdictionem præstaret, cum tunc esset declinatorie renuntiare, secundum Hippolyt. in dict. l. i. quibus nec quæstio, numero. 27. folio. 54. ff. de quæstionibus, dum tamen sciens se non teneret ad ipsam præstationem, præstet eam, tunc enim sponte eam offerens videtur in iudicem consentire, secus vero si ignoranter, nam tunc secus dicerem, vt ibi per eundem Hippolyt. de Mariliis, & sic intelligi con-

cordantiam Alex. in. l. quidam consulant nu. 24. ff. de re iud. prout ipse ibi intelligit, & declarat, aliter enim iuridicum non crederem, vt pote, quia destrueret dictam communem, & in dubio crederem scienter præstari, & tamen in iure hoc constat, nisi fit minor, vel nullius, miles, aut famulus secundum Alexan. vbi supra vel ibi, nu. 23. satisfactorem coram iudice, & tunc tenetur, quam qui detinet coram, de creto, nam per satisfactionem censetur in iudicem consentire, ac proinde declinatoria allegare non poterit, inquit, supra Hippolyt. nu. 33. & 35. & Oroscio vbi supra quod per constitutionem + procuratoris ad respondendum coram iudice, vel ad disputandum super exceptionibus, vel per petitionem copiar libelli ad aduersarij producti, non censetur quem declinatoria renuntiare, vbi & numero. 34. ponit alium casum vbi post licet contestatam opponi potest declinatoria + DD. alios numero 35. maxime Felinum in cap. cum inter de re iudicata, & Lanfrancum. §. de his tradentes allegat. Item nota quod in criminalibus etiam post litem contestatam potest declinatoria opponi, secundum repertorium Felini in verbo exceptionem dilatoria proponens folio. 48. colum. 1. vbi huc & alia proponit optima in proprio, & an per purgationem cõsumam, si ea purgata + velis pars declinatoriam opponere, poterit, tradit Math. A. sibi in constitutionibus Sicilie lib. 1. rubr. 97. §. 1. numero. 11. sed nam in princip. libelli debet opponi exceptio hac incompententia + protestatione quæ solet fieri quod ante omnia + declaratur per incompetentia + ad hoc vt allegato deinde dilatoria cum non obstat, auerius fuit & si in finem libelli allegetur cum protestatione dicta, & in hoc Didacus Perez hic colum. 58. versiculi. 4. substat, cum tribus sequentibus ponit distinctionem distinguendo duas causas, scilicet quod aut nulla competat iurisdicçãoe iudici tali, & tunc & si in principio non opponatur, poterit quandoque opponi, prout & tenet Hippolytus in. d. l. i. quibus nec quæstio numero. 34. ff. de quæstionibus, & in hac glossa iterum dixi, aut vero competat iurisdicçãoe, & tunc aut habens proponere declinatoriam, eam omisit scienter + tunc lite contestata vel lapsu nouem die-

bus nostre legis opponi non potest, secus vero si ignoraret, & per errorem, quia tunc, & post opponi poterit, in cubie tamen frangeret omisit credendum est, si in iure, vel in facto proprio, vel quod quis indagare teneatur accidat, & intelligitur, secundum Felin. in cap. inter monasterium nu. 9. extra de re iudicata, tradit Alexander in. d. l. i. per errorem. 7. ff. de iurisdicçãoe omnium iudic. l. 10. in. l. 1. ff. de iur. partium ad speculatorem re res iudic. nisi ex per ad quoniam qualitate aliud iudicis posuit, inquit Felin. vbi supra & Alexand. in. l. quidam consulant numero. 1. 4. ff. de re iudicata, puta in rustico ignorante, qui quid per errorem censendum est omisit nisi probaretur esse ita agere quod hoc intelligebat, & sciebat, h. cut & in rustico facere contractum illicitum faciente præsumitur scienter fecisse illum, secundum Thom. Ferrar. cautela. 7. & cum sciter omisit esse præsumitur, non sufficit + solum iuramentum, quod de nouo ad notitiam peruenit, ex dictis in cap. nullus de electione in. 6. tradit Abb. in cap. pastoralis extra numero. 8. de exceptionibus, id tamen lege nostra atenta verum crederem, quoniam verisimilitudo de illa scientia vel ipsius, super tali exceptione, puta quia publicum error, & tunc alia quia tunc iuramentum sufficit ad probandum de nouo ad notitiam peruenisse, nisi expresse præberetur contrarium, vt per Abb. vbi supra licet si in iure constat error, non debet qui teneat errorem rusticum + nullum tunc non exculam, cum iura scire teneatur, vt inquit Decius in dict. cap. pastoralis nu. 19. de exceptionibus, & hoc procedere intelligendum est quod ad hoc, an ante litem contestatam opponi hac exceptio possit, si tamen & in ipso libello contestationis opponatur exceptio hæc declinatoria, quantumcumque in fine libelli opponatur, cum protestatione tamen, quod non incidit in illum consensum nisi in quantum de iure locus est & potest, & quod ante omnia habet preponit declinatoria, & petet super ea pronuntiare, quantumcumque, in eodem libello nisi contestata prius proposita fuerit hoc scienter, hoc ignoranter, optime proposita censetur, & quia proposita protestatione illa, quod prius super ipsa declinatoria censetur cognosci, & cognoscatur, & pronuntietur, optime propositum esse, & iuridicum censendum esse, ex dictis

per Baldum & alios relatos per Hippolytum, in d. l. huius nec quaterio numero 24. ff. questionibus & Felin. in capit. cum M. nume. 66. cum quatuor sequentibus de constitutionibus & Decium in capitulo ralis numero. 1. verbi gratia tamen extra de exceptionibus & hoc d. modo dicta pro tellatio super dicto modo facta sit, alias nihil ages, secundum Hippolytum. 17. ibidem, & iterum in l. de vnoquoque numero. 146. ff. de re iudicata, & Præpositum in capit. sollicitudinem, numero. 71. & 72. de appellationibus & Ruben in repetitione legis non solum. ff. mortem. nume. 174. de noui. ope. nuntiatione, relatos per Didacum hic columna. 98. in fin. & Rebuffum in 3. tomo de constitutionibus Francie titulo de contumacia artic. 2. glossa v. n. numero. 21. & 22. vbi ponunt formam opponendi declinatoriam, quæ notabilis, vt scias eam proponere, & contra eam opponere, vt perperam proposita fuerit, maxime quoties hodie secundum textum notatum, exceptiones alias dilatorias & liti in ingressum impediens proponende sunt in superque in fine propositionis declinatorie addit, quod per actum illum vel per quemcumque infra litem illa durante faciendum non intendis in iudicem consentire, neque ab illa declinatoria recedere, sed quod in vnoquoque actu in super pro tellariis declinatoriam proposita est, & si non exprimitur, ac si de verbo ad verbum exprimeretur, alias enim illa vt protellatis, licet quæ post aliquem actum ab ipso protellatione, quod a declinatoria illa non intendis recedere, videris ab ea recedere, secundum Felinum in dist. capitulo cum M. numero. 68. & 69. & nota quod a sententia qua quis pronuntiat se iudicem esse, vel nō esse appellari potest, secundum d. in l. 3. titulo. 18. infra isto lib. 1. vt & ibi Deo volente dicemus, & si non appellati, actus post gressus iudicis illos pro tali pronuntiant in verbo foris verum, 10. per totum vult lare loquitur, & an exceptio excusio nō sit dilatoria vel peremptoria, dic quod est dilatoria, & ideo intra nouē dies debet allegari, non vero post secundum consuequē Gutierrez in tra. de iuramento confirmatori. 1. parte capitulo. 51. numero 14. & 15.

Ibi, T que en este mismo termino, hic

habes text. expressum disponentem quod licet apponatur per reuocatum commentum, ali qua ex exceptionibus in pedientibus liti in ingressum, quæ l. supra titulo precedentis in glossa Conociendo, per oppositionem quatuor exceptionibus, & cuiuslibet earum iure ciuili quoniam non tenebatur respondere petitioni actoris, quia liti in ingressum impediendo, secundum textum in d. aperitissime. C. de iudiciis, & text. in cap. suspensio nis de officio delegati, & contellationem liti facere non erat necesse, secundum Hostiensem in capi. veniens de re iudicatione & additionem Capella Tolosano. 29. quæ & infra tra. ad hoc allegat & Max. 29. quæ & infra tra. de distinctione. 2. de iudiciis pradi. 2. & non pradi. iudiciis, numer. 17. pag. 160. in parati, licetque contellatio impediatur, secundum Bartolum in l. cum quærebatur numero. 1. iudicatum solui, hodie tamen per textum nostrum non impeditur processum debeat videri, & super principali in simul cum declinatoria, & sic cum exceptione impediens liti in ingressum, procedi, imo & procedendum esse prout ex text. nostro verbi gratia si probatur, ne sit talis si aliud iter sit litis differendi, fuit actum quoniam si declinatoria vel exceptio alia liti in ingressum alia impediens, non probatur, neque locum haberet, esset necesse de nouo super principali agendum esse, quod non est, cum ex text. nostro in simul cum ea de negotio principali agendum esse, & ita per text. nostrum aliter glossa magna in tra. de legis. 1. titulo. 10. part. 1. & glossa in l. 5. infra eodem titulo. 10. part. 1. per text. etiam expressum in l. 10. titulo. 1. parati. & ibi glossa per quem, & ita tenet Villalobos in sua antinomia liti ciuili & regis liti. B. n. 10. & ita videmus fit & debet dici, & quia hoc modo, & ab ipsa declinatoria denegata, & a principali negotio, si in eo & parti praua sit in simul appella re potest, quia si ipsemet Gregorius Lupinus in l. 1. titulo. 4. part. 1. aliud velit, dum specialiter in hac exceptione in cōpetentia iurisdictionis inducere vult, quia aliud esset in alia exceptione impediens liti in ingressum, sed fallitur, nam in quacumque lex nostra loquitur, & procedi indistincte, licet si ipse iudex voluerit super declinatoria pronuntiare, confando de ea intra nouē dies nostri text. poterit si certum

certum est eam competere, puta quia in promptu est eius probatio prout, & iure ciuili dispositum erat, vt patet ex Bartolo relato per Repertorium Felini in verbo, Exceptiones declinatorie, fo. 48. col. 1. in principio, & hoc ne partes inanebus existerent inolefcerent, pro quo tacitum Didaci Peretij libro. 1. ordinamenti. col. 879. in fine cum sequentibus, col. 879. in principio, & sic procedit illud Gregorius Lupinus dicta. l. 1. & tenet expressè glossa in d. l. 10. titulo. 1. part. 1. fecus vero aliorum indaginem requireret talis exceptio liti in ingressum impediens, nam tunc ad diffinitiuum referatur, secundum Felini reposito. vbi supra & Bartol. in d. cum quærebatur. ff. iudicatum solui, & sic Molina, referens quæ sunt quæ requirant altiore indaginem, in loco infra allegando contrariæ leges Pasquarum, que contrariæ erant, ex quo per eundem Molinam in eodem loco scribit, in tra. de primogeniis Hispanie lib. 4. cap. 9. n. 41. & 42. aliter in Regis & consentibus inualuile stylum vt apposta simili exceptione, fiat prouisiu, vt eam proponens litem cōtellerit, & ad diffinitiuum referatur pronuntiatione super exceptione illa, cum principali negotio, prout in declinatoria supra dictum fuit in hac l. in gloss. super. proximo, & idē in oppositione contra telles & instrumēta proposita, inquit glossa dicta. l. in Bene tamen credendum polle intelligi, id quod dixit Gregorius Lupinus in d. l. 1. Alio etiam modo, scilicet, quoties opponeretur exceptio liti pendente, vel alia declinatoria, quæ taliter impediret processu, q. si super ea nō pronuntiare nō possit, negotia principale expediri. Tunc enim prius super ea esset pronuntiandum quam prius principali procederet, & hoc est quod inquit Bart. Socin. consil. 18. num. 7. volum. 2. quod quando sit negotiorum experientia aliquando docebit, & ita tenet glossa in l. 1. titulo. 1. part. 1. Sic etiam exceptio contra tellem aliquem opposita, si nō impedit liti in ingressum & processum super negotio principali, secundum glossa in d. l. 1. titulo. 10. part. 1. quoniam per text. ibi aliud ante nostram legem feruatur. Sic & leges nostra iam attente censetur litem cōtelleri si proposita declinatoria & negotio pertinet. Ict ante fecus esset, vt patet ex dictis per Didacum Perez hic col. 866. quæ l. 14. & tenebat Abbat in cap. 1. de

eius in fine de foro competenti. relatos per glossa ad inem. in l. 3. titulo. decimo. parati. nam cum ex l. 1. nostra & l. 1. supra titulo. proximo, per verbum negotio, sit contellatio facienda, eo ipso quod negatur petitum censetur contellatum, etiam si deducatur iurisdictionis, præsertim cum ex text. nostro debeat fieri liti contestatio, etiam opposita declinatoria vt vides, & sic quod ad forum seculari hoc sine dubio est, licet quod ecclesiasticum foret, & dicta per Abb. & Didacum Perez, vbi supra cōtellerunt & obseruabuntur, vbi aliud de stylo & consuequē non esset introductum, habes tamen notare quod propter contumaciam perdit quod prouilegium aliorum declinatoriam & dilatoriam peremptoriales exceptiones, dum tamen super his exceptionibus pronuntietur secundum Decium consilio. 107. col. 1. & quomodo tunc declinatoria, declarat Rebuffus in tomo. 1. consil. 1. item tit. de contumacia. artic. 8. per totum, de his agit, & num. 10. sic declarat, & cum alij limitat, licet in iudiciis in quibus apitur de veritate inspicienda, nota sit tritice hie cber abantur, neque obseruanda forent, sed alia po. na esset consumax comparans post contumaciam puniendus. Ex quibus itidem notabilis quod per litem declinatoriam & exceptionem non contellatur liti, vt diximus in l. 1. titulo. precedentis, in glossa. Conociendo, & hac ratione lex nostra habet in simul cum declinatoria propositione litem cōtellandam.

Ibi, *Kata allegato*, hic habes text. probantem quod notoria licet non indigent probatione t indigent tantum allegatione, vt inquit glossa in Clemens appellanti, de appellationibus. Doct. in cap. 1. vt litem non contra glossa, ibi. Cardin. in Clemens. 1. quæ l. 2. de foro competenti. Bartol. in l. 1. ff. de exceptio. nisi quando notorium esset locum non esse tutum quoniam tunc neque allegari necesse esset, secundum Innocentium in cap. præterea de dilato. & ibi Doctor, quod pro nunc non affirmo. Item habes hic text. in l. 1. verbi gratia pronuntio opinio nem Bald. in l. 1. C. quom. & quando iudex. & in l. non dabitur. C. de legib. & Ang. & Alexander. in l. 1. ff. de exceptio. & Arctini in l. nec cessariis. col. 3. ff. de acqui. heredit. dicentium quod exceptio notoria & quoniam probatione non indiget, indiget tamē propositione, ita tenet Bertrachi in







lex cum Papinianis, & aut. & conseq. ter. C. de sententijs, & totus titulus extra de mut. petis. illudque melius remedium iudicatur ad effundendum ius, & petitionem adorti, quam compensationem intentare, cum compensatio ita demum locum habeat si ex utraque parte debitum sit liquidum, vel cum non compensatur quantitas ad speciem, vel e contra, secundum Marant. in pract. quarta parte sexta diss. de iudi. com. & reconven. numero sexagesimo pagin. 139. ideoque in text. nullo remedium hoc reconventionis datur, si plenus reus ad defensionem suam consulatur. Remediumq. hoc reconventionis licet iure antiquo in principio liti, ante litem contestationem cause conveniens debeat proponi, quia tunc vera dicebatur reconventio, & pari passu procedebat cum ipsa conventionem, secundum glof. & exordio, in Clement. cap. 5. verum de verb. signifi. & communem hanc restat opinionem Maranta vbi supra, numero quinto, & Lanfranc. in capitulo, quoniam contra titulum De causa del. & sum numero quadragesimo primo, folio. 164. in parvis, de probatio. tamen per legem nostram post litem contestationem proponi potest, dum tamen fiat propositio hanc intra sex dies, ad opponendas exceptiones assignatas, & non postea, propositio aque iuxta nolras leges terminum reconventionem in simul cum ipsa conventionem super reconventionem procedit, ut, ead. q. sententia ambe terminabatur, licet prius in ipsa sententia de conventionem mentis facienda sit, & sic possunt intelligi doctrina Bartoli, dicentis, prius pronuntiandum super conventionem, nempe in a. i. h. n. & conseq. ter. columna secund. versiculo item dicte causae. C. de sent. & sic intellexit Bar. Maranta vbi supra numero 3. pag. 140. probaturq. in ca. i. de mut. petis. vbi probatur sententia de conventionem & reconventionem esse terminandas, & ita vitium casidie in practica, & vinumet processum super eis sit, cum tamen reconventio non sit preiudicialis ad conventionem, quia si esset, super ipsa reconventionem prius esset pronuntiandum, parā si in casu preposito per Bartholomaeum Socin. consilio. 32. numero septimo volumi primo, sic ut pronuntietur contra a. i. h. n. petere, non posse, quia servus est, tunc prius de hac exceptionem esset tractandum quam super con-

ventionem procederet, secundum tex. in l. quarta titulo decimo part. tertia. quodam lege nolras ita procedat super ea dictum videbis. Est tamen advertendum quod secundum Marant. vbi supra numero 9. pag. 141. tunc demum tenetur iudex super utraque, conventionem, scilicet, & reconventionem, pronuntiare, quoties de utraque, patet liquet, licet vero alias, quoniam tunc super liquida pronuntiare ut non vero super illiquida, si vbi ambigunt, aliter vero appellari potest, secundum Marant. vbi supra numero decimo, habebit in hac materia notare regulam generalem, scilicet, quod reconventio i coram quoque exceptione opponi potest, qui prohibuit expressis non repetitur, per regulam text. in capitulo, cum in agendo. tertia questione octava. & cum Papinianus in l. i. h. n. C. de sentent. annotante Marant. vbi supra numero. vndecimo, & etiam hanc alia regula, vbi non datur locus nisi in casibus a iure expressis, quam addeat alijs pluribus per se positus in l. i. secunda titulo primo lib. secundo insinua. Sed an & coram de iure reconventio i coram ordinario petitis reconventio i coram, & in hoc, Marant. vbi supra numero vndecimo. 10. & 51. pag. 141. inquit quod sic, cum tamen delegatus ille ad instantiam vtrius partis sit impetratus, nam tunc ille, qui cum impetravit non debet deest, quia contra eundem iudicem habere, sed si de consensu ambarum partium impetratur delegatus ille, tunc non habebit locum coram eo reconventio, prout communem testatur distinctio in Glo. meo. in capitulo de iudicio. numero. 35. de respic. in sexto, quod ad hoc allegat Villalobos, in sua Archien. l. i. h. n. C. i. & Regi. littera. C. numero secundo, & in eum in arario communis opinio. eadem littera. R. numero duodecimo contrarium iniquum videtur determinatum in hoc secundo crit. per. l. 1. titulo quarto part. tertia. nisi enim intelligamus secundum dictam distinctionem, potest intelligi debet, & ex finalibus verbis ipsiusmet legis id clare colligitur, & notat Villalobos, in dicto numero duodecimo, & debet de consensu tamen ambarum partium potest delegatus ille i, secundum illam. I. 1. cognoscere de causa alia, quum delegatus, in hoc casu non habebit locum coram illi illa relata per Marant. vbi supra numero duodecimo

duodecimo pag. 141. qui habet quod coram arbitrio non habet locum reconventio, quia non procedit si aliud ex consensu partium fiat, & disponatur, sicut & delegatus, si per ambas partes esset impetratus ad causas inuicem moras inter se possit & de eis cognoscere, vel si adnotandas impetratus esset, cum declaratione ne quod ius conueniendo ius reconueniendo cognoscere. Et an coram iudice protergo, i. vel appellacione, vel ad vnam tantum spectem causarum constituto habeat locum reconventio, tradit Marant. vbi supra numero decimo quarto, cum decem sequen. vbi & numero 7. cum pluribus seq. prosequitur in quibus possit causis opponi reconventio, & a numero 4. 7. prosequitur quæstionem illam num in criminalibus habeat locum reconventio, & quæ maxime concludit ad declarationem. l. quarta titulo decimo part. tertia & l. quarta titulo primo part. septi. Adest tamen in proposito examinanda optima & singularis quæstio, num liceat in via executiua habeat locum exceptio reconventionis, si sic reconventio i ipsa, in quo Maranta, vbi supra, numero. 30. pag. 139. inquit quod non, duobus tantum fundamentis, primo quia in consensum nulla sunt partes iudicis nisi in condemnando, prout hoc fundamentum hanc etiam tenet opin. Bartholomaei Socin. consilio quadragesimo primo numero. sexto vel. i. vbi n. 9. ex hoc inquit in reognitione prius scripta interdu quod tractatur an recognoscendo sit, & locum reconventionis, recognitione tamen facta de virtute eius potest executio, non, quia tunc idem est quod in instrumentum guerrigio executio, ibi reconventioni non est locus, quasi executurus confessus sit, & in eum nulla sint partes iudicis nisi in condemnando. Secundo monet Marant. in 30. alio fundamento, scilicet, quia quando agitur ex deposito non habet locum reconventio, quasi depositum habeat executioem paratam, ergo nec quando agitur ex instrumentum executio, hanc sunt Marantæ fundamenta ad hanc tenendam opinionem, nisi etiam fundamentum tenent etiam Avenadam. capitulo trigésimo primo numero sexto libro secundo, & iterum in titulo De las excepciones, n. 11. in prin. & sua fundamenta sunt hæc, pri-

mo quia in causa summaria non datur reconventio, secundo quia cum agitur officio iudicis non habet locum reconventio, & sic ijs quatuor fundamentis d. d. Debet tamen hanc opinionem, quod in executiua non habet locum reconventio: contrarium tamen opinionem, imo quod habeat locum si intra decem dies oppositum assignatorum per. l. i. tit. i. infra i. lib. i. quidatur reconventio, fundari potest videatur ex sequ. Primo quia omnis exceptio legitima, quæ intra illos decem dies ab illa l. i. assignator probari potest & liquidari admittenda est, prout ex eadem iure. l. i. probatur, vbi ibi & in l. i. illa sententia tituli i. i. i. dicemus, sed si reconventio, quæ de iure civilis, canonico, & Regio nostro, & de iure iuris, legitima exceptio est, liquidari potest intra illos decem dies, quare non admittitur, sicut alie legitimæ exceptiones essent admittenda. Secundo, quia de iure habemus, quod quotiescunque reconventio tendit ad impugnandum conventionem, tunc in via exceptionis admittitur, & super utraque pronuntiari debet, secundum Barro. Alexand. & Bald. in l. viro numero quodam, si. foliar. mat. neque huc opinioni obstat primum Marantæ fundamentum, scilicet, quod in consensum nulla sunt partes iudicis nisi in condemnando, quoniam illud verum quod exequendum, si tamen post executionem remanet tempus detestatum a iure allegandi exceptionem aliquam, & corpore non potest, cum in executiua possint plura & diversa remedia simul & semel intentari, secundum Barro. etiam per Baldum Perzin. l. quarta tit. 8. libro tertio ord. columna. 108. in prin. & sic non obstat primum fundamentum Marantæ, cui fundamentum si standum esset, neque alie legitimæ exceptiones essent admittenda, quod tamen est falsum. Igitur neq. idem secundum Marantæ fundamentum, de deposito obstat, quia nimirum est si in eo aliquid speciale constituitur, cum depositum statim manu armata restituiendum sit, adeo ut neque exceptio dimissis opponi possit, per depositarium i ad impediendum depositi restitutionem, secundo Bar. & Bald. in l. si quis. C. de positi per textum & probat. tex. in l. quinta tituli i. part. 2. & Bar. in l. commodatarius, vel commod. l. i. & furi de pignori, vel com-

modati reficendum qd secundum Bar-  
luc. in dict. l. i. qui, & facit lex nam eis  
fur in prin. ff. de commod. alia est cer-  
peta, neque iidem compensari per de-  
positarium opponi potest, secundum tex.  
in l. i. C. de compens. & Bart. & Bal. in  
l. i. quib. Abb. in cap. 2. de deposito per  
tex. ibi, etiam si depositum sit tantum co-  
fessum, & sic vera non factio est con-  
fessum per de Souza, & Paul. Gall. in doli.  
in cap. v. pundo supra scripto, & sic ni-  
mirum si neq. reconuentio contra depo-  
situm opponi potest, huius de causa, non  
vero ex eo quod executionem parata ha-  
beat, nam hoc non sufficeret, & especia-  
libus non est arguendum ad generalia, nō  
etiam obliante fundamentum primum  
Arend. quod in summariis non habet lo-  
cum reconuentio, nam hoc generaliter in-  
tellectum non est verum, sed tunc demū  
procedit, cum reconuentio ipsa summa-  
rii expediti non potest, licet conuentio, sed si  
ambae conuentio & reconuentio summa-  
rii expediti possunt, tunc etiam in summa-  
rii locus est reconuentio, secundum  
Abb. nu. 17. & 18. & in num. 1. in. ca. de  
nuis. petito. tradit Marant. vbi supra,  
nu. 1. reconuentio tamen est talis, quae  
possit in via executionis liquidari, & alia  
non admittitur, quae amodo quod ex  
exceptione admittatur & liquidetur in  
termino decem dierum, certe nulla po-  
test dari congrua differentia ratio, & sic  
idem ius statuendum est in reconuentio-  
ne, quod in alijs exceptionibus legitima  
flacitur, praeteritum quia quatuor causa  
est summaria quod dilatorias breuior-  
es & iudicii ordinantia, vbi in executio-  
ne, tunc reconuentio ad con-  
uentionem sumit privilegium, secundum  
Abb. in dict. num. 8. vt in introitu summa-  
rii procedatur, non obliante etiam se-  
cundum Arend. fundamentum, scilicet,  
quod vbi iudicii officium imploratur non  
habet locum reconuentio, quoniam vltra  
quod contrarium est tenendum, secundū  
Marant. vbi supra. pag. 150. numero. 17. &  
la. in l. 1. nu. 8. ff. de iuram. iud. & com-  
manem tellatur Oroscius in l. si iudex cum  
eodem. nu. 2. col. 8. ff. de iud. c. in via exe-  
cutionis non ex solofiducio officio proce-  
ditur, sed ex actione viae executionis pro-  
petensis, igitur cessant omnia subda mē-  
prima opinionis, & hanc faciendam tē-

dasse videtur, cum Didaco Perez in d.  
l. adiu. 3. filio. i. col. 1. in princ. al.  
legante Doct. & alios, neq. mihi displicet,  
sed, apparet potius, ipsam tamen  
viam fundamentum videtur vigere pro  
prima opinione, scilicet, quod actor, qui  
reconuenit per exceptionis viam non  
habet tempus nulli text. ad exceptiones  
proponendas aduersus reconuentio-  
nem ipsam, & sic hoc modo tempus  
constituitur per legem sequentem abig-  
endi diem ad opponendas exceptiones  
peremptorias reslingenda, & tunc citare  
reconuentio, & de causa ordinata, & tunc  
reconuenit, fieret, iuramentum & executio  
sed huius fundamentum respondere potest  
faciliter, cum quia vt dictum est recon-  
uentio assumit privilegium ad couen-  
tionem, cui adiungitur, cum etiam quia  
in manu actoris reconuenit est prorogare  
terminum executionis, vt possit prope-  
nere exceptiones contra reconuentio-  
nem, & probare eas, vt inquit Alexan-  
drellus, & secus per Suarez l. post rema-  
verit. quarto limita. numero. 8. p. 1. na.  
30. ff. de re iud. p. 1. & fess. alioq. vt  
practici praet. Montorio in sua pra-  
ct. tit. De la via executionis. fol. 8. p. 2. in  
med. Si ergo actor exequens potest pe-  
tere pro reconuentio hanc, de se queratur  
si cum possit hoc remedium vti, noluit, pra-  
teritum quia si curipset, seu executio  
intra decem dies reconuentioem, solum  
probat, quod & non probauit etiam alio  
exceptiones fieri contra reconuentioem  
circumque litium vitandi sunt, & cum  
constat agendum est, ex iuris brocardi-  
co, hodie constat hodie agatur, non verū  
est permissum, quod ipse agatur, & post  
recuper perit in via executionis, & post  
reus executio reconuenit via ordinata  
reus prosequatur, petatur reconuentio,  
iuxta illud quod de iudice dicitur, solum  
mihi quod debet nunc, & si tibi aliquid  
debet, pete, & ideo hoc reconuentio  
mihi plus placet, & sustentabilior est, &  
verior, licet iudicibus difficultis, nec po-  
test dici reconuentioem exceptionem,  
altorem requirere indaginem, si qui-  
dem reus ipsa eam opponens intro-  
tenuit executionis vult eam probare,  
& tenetur, dicunturque tunc & excep-  
tiones incontinenti probari, neque aliter  
requirere

requirere indaginem, quoniam intra termi-  
num a iure assignatum instantis & pro-  
cessus probatur, secundum tex. in d. l. i. si  
a quo, vbi Doct. ff. de vin. post leg. non. Bart.  
& alij relati per Molin. de primog. filio. p.  
lib. 3. cap. 1. num. 16. bene tamen verum  
crederem quod si reconuentio causa diffi-  
cilius tractari posset, tunc ipsa conuen-  
tione in via executionis facta, tunc licet ab-  
sint iuris actus, ambae viae forent de-  
terminatae sententia, quoniam (in opinio-  
ne est, quod tunc vnaqueque de se per se  
determinetur, secundum la. And. ad  
Specialit. de reconuentio, & videntur  
in additio. incip. non a quo, & sic si ex-  
ceptio reconuentioem difficius posset  
expediti cum in executione, tunc illa acqui-  
tate attenda referretur reconuentio in  
alium iudicium, & executio procederet in  
via esse, puta si actor pro probanda in-  
tentione sua contra reconuentioem habet  
testes extra Regnum vel ultra mare, neq.  
aliter posset se exonerare & de hoc iudici  
confiteri, & secus vero si probationes in  
promptu & facilius posset habere, tunc  
etiam in via executionis reconuentio-  
nem admittitur, nam & in extraordina-  
rijs causis habet locum reconuentio, si po-  
test ferari forma paritari in processu, vt  
optime inquit Bald. in cap. cum venisset  
num. 21. de iudic. & secundum hac po-  
sent dictae opiniones concordari notissi-  
me vltra omnes, quoniam iam singularia  
& non hic per aliquem, quem viderim, di-  
gesta, licet iudicibus difficilima intel-  
lectui & opinionibus eorum.

Ibi, *Ad las presentar*, & quod modo pre-  
sentandam illud dicemus in glo. 1. l. seq.  
Ibi, *et deinde in iuramento*, & sic iuramen-  
tum solum sufficit, nam ignorantia vel  
scientia iuramento eam allegans pro-  
batur, cum in animo consistat, & incon-  
sistentibus in animo iuramento, & con-  
sistentibus iuramentum, l. i. ff. de iur. test. p. 1.  
& gloss. in l. si de ista quid. Inst. de testio.  
quoniam omnes sequuntur maxime la.  
num. 28. cum pluribus seq. & Gomezius  
num. 41. col. fin. & glo. 1. C. de feruit. &  
aqua, & in d. arqui natura. f. cum ab-  
sente fidei neg. post gloss. in cap. v. p. 1. glo.  
nificat hanc de homie & ibi F. l. an auer-  
sit per eum, ponit tres limitationes huius  
glo. & Soci in res. 99. incip. conscientia,  
tradit Hippol. in Rub. nu. 12. C. de pro-  
balio, & latissime Curtius in repet. l. ad-

monendi. nu. 25. ff. de iure iuran. & Anto.  
Gomez. p. 1. q. 1. Allegando, de elictis. ca.  
3. num. 26. & 27. Et alius in quibus statum  
iuramento alius refer. Callanus in  
consuet. Burg. fol. 60. vers. 16. num. 176.  
& Alciatus de praesumptio. p. 1. prae-  
sumpt. 16. & ibi Adnotatio allegat. & no-  
tate autem, vel sic in animo consistit,  
ergo minimus si iuramentum probatur, no-  
noster text. allerat, de nouo ad notitiam  
vel praesentiam exceptionem peremptoria  
vel repertoria, in verb. exceptio perempto-  
ria in sit admittenda, fol. 46. aliud ve-  
litter dicere in hoc casu, de quo & tradit  
per Abb. in cap. pastoralis. num. 6. & se-  
quentibus, de exceptio. nisi secundum omni-  
bus verisimilitudine aliqua licentia ellet in  
contrarium, vel negligentia aliqua dari  
posset, quare non sicut, vt ibi per Abba-  
num, 2. & melius Decium numero. 7. vel  
probatur contrarium, vt inquit la. in  
dict. sed ita numero. 9. & 94. Ell ta-  
men notandum quod si per procuratorem  
iuramentum hoc praesumendum est & spe-  
ciale mandatum debet ad hoc procuratorem  
ipsum mitti, argumento dictorum per Co-  
warra in Practici. quod cap. 20. n. 8. vers.  
ell tamen.

Ibi, *que non amittit la. 2. no*, hic videtur  
tex. probans, quod quantum test. pasto-  
ralis, de excep. ibi annotat Dec. num. 5.  
probari videtur, non sufficere iuramen-  
tum ad probandum exceptionem noniter  
ortam, hic tamen videtur tex. probans ad  
hoc iuramentum sufficere, nihil enim aliud  
videtur hac, Nueamque hic quo, impor-  
tare videtur quod ortum nonum exceptionis.

Ibi, *Ad las presentar*, & sic iuramen-  
tum solum sufficit, nam ignorantia vel  
scientia iuramento eam allegans pro-  
batur, cum in animo consistat, & incon-  
sistentibus in animo iuramento, & con-  
sistentibus iuramentum, l. i. ff. de iur. test. p. 1.  
& gloss. in l. si de ista quid. Inst. de testio.  
quoniam omnes sequuntur maxime la.  
num. 28. cum pluribus seq. & Gomezius  
num. 41. col. fin. & glo. 1. C. de feruit. &  
aqua, & in d. arqui natura. f. cum ab-  
sente fidei neg. post gloss. in cap. v. p. 1. glo.  
nificat hanc de homie & ibi F. l. an auer-  
sit per eum, ponit tres limitationes huius  
glo. & Soci in res. 99. incip. conscientia,  
tradit Hippol. in Rub. nu. 12. C. de pro-  
balio, & latissime Curtius in repet. l. ad-



tunc non admittentur, prout communem testatur Couarr. in pract. cap. 26. num. 2. & Villalobos in xario suo litera E. nu. 151. cum duabus seq. & secundum hanc communem declarabis nolum text. aliter enim in plurimum oblat communi haic, & hanc declaratio ad legem nostram ex dicta communi omnino facienda est, quoniam ex l. pen. huius noli tit. & libr. approbati videtur, dum ibi probatur, minores etiam tunc demum ad proponendam exceptionem restituendum, si ante conclusionem in causa id petant, nō vero si possit.

Ibi, *et si laudo ante & ibi, que hinc laudo diligenter*, volens enim vbi exceptione post terminū a lege statutum, dicens eam noviter ad notitiam eius peruenisse, non

est audientia, nisi ipse fecerit diligentem & imaginatione luculentem iuxta notata per Aut. & Abb. pol. glo. in c. p. foralis de except. & tradunt moderni in l. de die 3. si feruus ff. qui latid. cog. & So. c. Junior, consil. 13. num. 5. vol. 1. probabitur tamen ex text. nullo per iuramentum partis se fecisse diligentem hanc & iniquitatem, & non potuisset scire exceptionem vbi nunc, nam si aliqua negligentia imputari posset, non proficeret, secundum Couarr. d. c. 26. nu. 2. hic intelligenda contraria tenentur. Et quid si iuravit prius non fecisse de exceptione illa, et apparet post quod scivit, quid tunc, vide per gl. ff. No deue. l. 9. titulo 3. part. 3. de quo dixi supra in glo. Titulo vbi quid de dubietate esset diximus.

## LEX II.

## SVMMARIVM LEGIS.

*Lapsis viginti diebus per legem precedentem assignatis ad proponendas exceptiones peremptorias & praediciales, actor & reus habent terminum a lege nostra statutum ad replicandum, & presentandum instrumenta, respondendum reconventioni per reum opposita.*

1. Instrumenta vsq. ad quod tempus ante, & nunc hodie etiam iure regio attento sunt presentanda, nu. 1.
2. Index an possit preceptum facere ad petitionem vnius ex partibus, quod intra certum tempus instrumentum de quo facta est mentio altera pars producat, alias quod quamvis post presentet tale instrumentum nullū effectum producat, nu. 2.
3. Instrumenta an sufficiat coram tabellione presentari, vel omnino sint presentanda coram iudice, numero 3.
4. Instrumenta presentata ante litem contestatam an debeant, & presentantur in termino probationis, nu. 4.

5. Instrumenta vsq. ad sententiam diffinitivam produci possunt, quod in tantum est verum, si iudex in ea potest legere sententiam, sed non dum dixerat, absque vel eodem ad huc possunt presentari, nu. 4.
6. Instrumenta producere maliciose differens vsque ad finem litis non audit nisi reiectis expensis, numero 5.
7. Instrumenta si non productum inventiuntur, an possit secundum illud iudicari, nu. 6.
8. Actor si reconventionem non respondet, non audit super conventionem per eum propositam, nu. 7.
9. Sententia lata ex iuramento decisiva retractari potest virtute scripturarum

varum de nouo repertarum, & idem si allegatur quod non habuit facultatem causandarum instrumentorum, nam tunc per se integram restitutionem ex clausula generali, habita facultate producendi admitteretur ea producens nu. 8.

9. Sententia lata ob iuramentum necessarium, id est cum defertur in iudicio a iudice parti, superueniente probatione debet retractari, nu. 9.
10. Conclusio in causa per partes fieri, necessarium non esse nec de substantia iudiciorum, sed de ordine, num. 10.

Ibi, *Pote presentari las escrituras que a tercia della ratiare*, quo tempore & vsq. ad quod tempus ante & nunc hodie etiam iure Regio attento instrumenta sunt presentanda, vide per Couarr. in practi. cap. 20. num. 8. & Didacus Perez in l. 6. titulo 1. lib. 3. ordi. col. 1185. vbi limitationes ponit, & Rebuff. in 1. tomo consil. Franc. tit. de partium productio. artic. 3. Et an possit per iudicem fieri preceptum & ad petitiōnem vnius ex partibus, quod intra certum tempus instrumentum de quo facta est mentio, altera pars producat, alias quod quamvis post presentet tale instrumentum, nullū effectum producat, dicendum est quod sic ex Bar. in l. 1. c. de d. ff. de edendo. & in l. 1. appellatorem, C. de appell. & Affili. in consil. Sicil. lib. 2. Rub. 48. numero. 19. in fin. & Didac. Perez vbi supra Fallen. 4. & Burgo de Paz Junior, in questio. suis, quallio. numero. 21. & 22. potest enim coram instrumenta presentare si ea habet, & probationes facere si timetur de calumnia, secundum Parid. de synodi. verb. Concordia. numero. 1. fol. 112. Et an sufficiat instrumenta coram tabellione presentari, id quod non, sed coram iudice presentanda sunt, secundum Domin. Couarr. d. capit. 20. numero. 6. in fine. Sed quid si instrumenta presentantur ante litem contestatam, debeantne tunc perhibere presentantur in termino probationis? & Federic. de Senis, consilio. 10. quem & aliorum referre Hippolyt. sing. 170. inquit, quod sic lege tamen precedente auctor contractum

est tenendum. Sed si in principio causa praesentata non sunt, possunt & vsq. ad sententiam produci, secundum Bal. et alium, & secus per Ias. in Ledita. si. C. de ed. vbi hoc dicitur esse verum etiam si index incompellet, leges & sententiam, sed nō dum dixerat abolitū, vel condemnū. Inquit tñ singulariter index Bald. in c. a. exceptione de exceptio. quod differens malitiose producere instrumenta vsq. ad finem litis non audit nisi reiectis expensis, & hanc dicitur retardari processum, vbi videtur inquit ipsemet Bal. & probatur ex lege precedente. Et quid si in iudicio sit instrumentum non productum? an possit secundum illud iudicari? & de quo non, secundum Ias. in l. 4. editiones. col. 51. ff. de edendo. tit. per Rebuff. in 1. tomo consil. Franc. tit. de partium productione. artic. 1. nu. 3.

Ibi, *De nouo dias*, sicut enim per precedentem titulum, in l. 1. status fuit terminus nouem dierum, vt reus ipse licet cōfiteretur super conventionē cōtra eum propositā, sic & actor ipsi terminus alius nouem dierum per legem nostram statuitur, vt super reconuentione licet contestare possit, argum. dictum per Bar. in l. Papinianus. 3. ff. si filius ff. de inoff. testat. & quia iudicia debent esse paribus aequalia. Et si actor reconuenit iuxta non respondet, nō audit super conventionem per eum propositā, vt per Matan. in practi. tit. de indi. conuen. & reconuen. nu. 7. pag. 140. Imo & iudex legibus attentis, ita potest actor non contestans reconuentionem inter hos nouem dies pro confesso declarari, sicut & ipse reus possit, si conuentionem in termino non contestauerit, in reconuentione enim reus ipse actor iudicatur, vt. ff. de exceptio. l. 1. & de probatio. l. 1. exceptionibus. in princ. ergo idem quod in conuentione dicendum est, non enim debet licere actori, quod reo licitum non existeret, ex regula non licet. de regul. iur. in 6.

Ibi, *Con iuramento que nunciatum*, si milite statuitur in l. precedente. & tradit Afinitus in practi. 3. 21. diu. 3. & sic presentantur horū instrumentorum de nouo repertis, retractantur, & eliditur intentio passivorum cum producantur, & fortassis non elidantur, si non producantur, & si sententia lata ex iuramento decisio retractari potest virtute scripturarum de nouo repertarum, sicut dicitur in tex.

*Instrumentorum per partes productorum quilibet parti copia danda est absq. die & consule, sed quando de falso redarguuntur, originaliter sunt tradenda.*

1. Copia regulariter de omnibus in causa productis parti petenti contra quem producuntur reddenda est. numero. 1.
2. Copia regulariter danda est, non solum instrumentum, sed etiam allegationum & consiliorum in iure, si hoc apud acta producuntur. numero. 2.
3. Copia an danda sit totius instrumenti, vel eius tantum particule que presentatur per producentem ad eius utilitatem, & damnum adversarij. numero. 3. Quod limita, ut in numero. 4.
5. Producent instrumentum in iudicio, existimans sibi prodesse, & animadversum nihil sibi profuturum, & petat instrumentum hoc illi a processu, & sibi restitui & traditum sit audiendus. numero. 5.
6. Instrumentum edicto in iudicio productum absq. die & consule faciendum est. numero. 6.
7. Nomina testium instrumenti in iudicio presentati, an sint edenda. numero. 7.
8. Instrumenta si de falso sunt redarguenda interpretantur edenda, & cum die & consule. numero. 8.
9. Instrumenta reddenda sunt cum die & consule quoties aliter deliberari non possit per partes contra quem producitur, an debeat cedere, vel contendere. numero. 9.
10. Actor & reus hodie indistincte compelluntur edere instrumenta. numero. 10. 1.
11. Instrumentum procuratorum interitum, & cum die & consule edi debet. numero. 11.
12. Copia instrumentorum hodie tam semper traditur cum die & consule, & nominibus testium & relationis indistincte. numero. 11.
13. Adversarius meus an vi. posterius instrumenta me producat. numero. 12.
14. Instrumentum edens videtur probare ea pro se. & contra se. numero. 14.
15. Instrumenta producentis videtur omnia in eis contenta sateri esse vera. numero. 15.
16. Instrumentum edens protestans se eam tenens edere quatenus pro se facit, & non vltra, an videatur sateri esse vera omnia ibidem contenta. numero. 16.
17. Instrumentum in iudicio productum, an dicatur esse de actis. numero. 17.
18. Instrumentum productum cum protestatione, quod eatenus editur quatenus pro se fecit, & non vltra, si factam inter easdem personas, & partes, cum etiam si a parte contraria non acceptetur, an tamen non reprobatur facit fidem contra producentem. numero. 18.
19. Instrumentum deductum de falso, an possit illud producentis dicere se nullo eorum. numero. 19.
20. Instrumentum falsum dicens, an eo vi non possit. numero. vigesimo.
21. Edito actuum cuius expensis sit faciendum, numero. vigesimo primo.

& materiam in l. admonet diff. de iur. iur. & ex in l. 1. post med. & l. 3. tit. 1. part. 8. & idem si allegaretur quod non habuit facultatem producendum, & instrumentorum, nam tunc per integram restitutionem ex causa generalis habita facultas produci admitteret ea producentis, secundum Bar. in l. 1. no. 4. C. de sententia in l. 1. res. lib. 1. & ibi Additio, ubi & ponitur practica hoc petendi, & licet, per dictam restitutionem ex causa generali, si que mihi, & c. secundum Bar. ubi supra & comune in ead. l. admonendi. ut testatur ibi Pet. Costalius & l. ad in lect. num. 6. & melius per eundem lasin repe. eisdem. l. admonendi nu. 49. quod tamen in iuramento & necessario intelligendi est, cum defertur in iudicio a iudice parti, tunc enim superueniente probatione debet retractari sententia in virtute illius iuramenti necessarii lata, quia reprobatur lex per probationem non integram absq. facto partis, & ita potest intelligi opinio dictum, quod ubi defertur iuramentum actori potest probari contrarium, prout tenuerunt Innoc. in c. fin. extra quod metus causa, & probat glo. in l. 1. ff. de in lit. iur. & Rom. in d. l. admonendi & Ang. in l. qui vas. in princ. ff. de fut. & Domin. in c. 1. de temp. ordin. 6. & allegat eum lasin. de repe. l. admonendi nu. 106. & hanc cessatur communem Calisallag in ead. l. admonendi, & Curius in l. 1. & probatur ex textu in h. tit. l. 1. part. 2. qui loquitur in iuramento hoc necessario a iudice parti dedit, & text. in d. 1. v. eodem titulo & partitio. versu. Otrou. et in hoc eodem iuramento debet intelligi, secundum quod ibi intelligit glo. Fallada & quod ita loquatur patet, cum in principio constituitur calum quod a parte parti defertur iuramentum, & solum constituitur dispositio quedam in modum fallentie, & versiculus ille, Otrou. et si simpliciter loquens, non est fallentia precedentium, sed dispositio de per se, que debet intelligi secundum firmitatem iudice parti & secundum quod loquitur d. l. 1. v. in eo etiam sententia lata in virtute talis iuramenti ad iuramentum probatio in contrarium ad eius retractionem per instrumenta, vel itidem per testes de nouo repta, ut inquit glo. in d. 1. v. et ibi. Por cartas, cum timor iuramentum tunc cessasset si iuramentum defertur a parte

parti, tunc sententia lata in virtute illius iuramenti nullo modo retractatur per instrumentum de nouo repta, cum ex vi integre probationis lata sit, & deus procedit ad opinio communis, dicens simpliciter, sententiam ex vi iuramentum parte delati prolatam retractari non posse in virtute novorum probationum prout tenebat glossa ex magna in l. 1. v. item. j. iur. ff. de in lit. iur. quam sequatur Bar. in l. 1. admonendi & ibi lat. num. 3. & communem tenentibus, & tenet Ant. de But. in c. fin. quod metus causa, nā hac vera est opinio, cui ut dicit, a parte parti iuramentum defert, & ita dicit Ad. in c. qui propter 3. illud num. 3. de elect. & reprobatur opinio hanc distinctio per text. in d. 1. v. & ubi legem hanc habemus contra declarantem, certe lex illa i. nimis generaliter loquebatur, & videbatur in distinctio approbare primam opinionem non communem, sed quia d. l. 1. ff. si dist. inquit, l. ex l. 1. & d. l. 1. ff. de communi. nes obliques, & secundum distinctionem illa sunt declaranda & concordanda, quae libuit in praesenti scribere, quia fortassis alibi non dabitur locus, & non sunt extra materiam nostrae glossae, cum sicut prima comunitas attenta per instrumentum de nouo repta elidit actio sententia lata in virtute iuramenti necessarii a iudice parti delati, sic & quia lege elidit intentio actoris vel rei per instrumenta de nouo repta.

Ibi, ita otrou. de conclusio. hic habes text. clarum probantem, conclusionem in causa per partes & fieri non esse necessarium, neque de substantia iudiciorum, sed de ordine, prout tenet Marota relatus per Avend. Reip. i. num. 9. cuius tamen contrarium tenebat Didac. Perez in l. fin. tit. 4. lib. 1. ordin. col. 950 ad fine, ubi leges ordinandi ad hoc allegabat, & clarius idē Didac. Perez in l. 1. lib. 1. tit. 1. col. 1067 in medio, quia non leges in nostra Accipit, nequam reperi translatas, eius tamen opinio probari potest per text. in rubric. infra proximi, sed prima opinio magis placet, & secundum eam, clausus terminis iuris h. per consilia habetur, secundum text. in l. fin. infra tit. proximo, & sic quāvis omitteretur cōsilio per partes, non redderetur iudicium nulli, nam ab ipsa lege per consilia habetur, ex dicta l. fin. de quo & laus dicemus in l. 1. o. tit. 17. verbo, V. conclusio infra ead. lib.





Inducitur tacita confessio, & sic in enumerationibus non faciet fidem contra producentem, vt tenet Felin. in c. si cautio, num. 14. de fide inst. & alios sequentes Felin. refert la. in l. i. c. i. §. 1. nu. 16. de leg. i. vbi allegat Abb. contra Felin. tenentem, eo quod producentis instrumentum videtur fateri omnia ibidem contenta esse vera, ita vt nihil opponi possit, secundum gloss. in l. 1. §. editiones. ff. de edendo, notat Rolandus consil. num. 116. volum. 1. de quo tamen videndi sunt Doct. per la. vbi supra, & eius additionem re allegat, & videbimus iterum in l. i. verb. *Et dicitur*, tit. 8. infra cod. Quid tamen si edens instrumentum protestetur se earens edere quatenus pro se facit & non vltra, & licet variatum in hoc sit, secundum la. in d. §. editiones. col. si receptor opinio videtur secundum Zasib. col. pen. eiusdem de protestatione aduersarius non onerari, posseque adhuc instrumentum illo vti contra edentem, hocque iudex non supplebit, nisi a parte illa aduersa petatur, & pro se illud instrumentum acceptetur, eritque in hoc casu protestatio hanc non inuoluens, quod nota Zasib. declaratio est, re. editio. numero 8. col. 7. 4. fundat. quod potest esse materia. l. 4. §. hoc aut iudicium. ff. de dam. infect. & idem par illa contra quam instrumentum tale produci debet esse causa, vt protestetur se vel vti eodem instrumentum in illis partibus quo faciente contra producentem, & poterit hoc protestari, & proderit, quoniam effectum est commune, ita Rebuff. in d. §. 1. tomo consil. Franc. tit. de partitione productione art. 3. num. 2. §. 7. & Dec. optime in cap. cum venerabilis. nu. 22. de excep. vbi optime declarat, quando producentis instrumentum, vel libellum videatur fateri ibidem contenta, & quid si enuntiatia verba in illo inseruntur, et an instrumentum in iudicio producta dicantur esse de actis, vide Mar. in practica 6. par. 10. de distinctione, siue actus de actorum editione, numero. 1. cum a. sequentibus, pag. 477. & an eo, contra quem instrumentum pars produciur petente, vti totum libi edatur, sit ei hoc denegandum, crebrius esse allerit Orosc. in d. d. §. 1. de numero. 4. volum. 75. integram tunc edendum esse libi tamē circa d. ad aduertendum, quod si instrumentum productū

cum dicta protestatione sit factum inter eadem personas & partes, tunc etiam si a parte contraria non acceptetur, dum tamen non reprobatur, facit fidem contra producentem, secundum Oroscium de cit. Pedemont. i. num. 16.

Ibi, *redarguit de falso*, & in hoc casu si originale tamen instrumentum pre sentatum in processu, fuerit ad petitionem contra illud protestans ab illarum & recuperatum, remanens eius transumptum in processu citi citatione partis aduerse, (prout fieri debet cum petitur, secundum Couar suam in practica, cap. 1. nu. 6.) nullam fidem facit copia in ipso processu remanens, sed omnino originale edendum est, secundum Baldum in l. final. versicul. venio ad notabilia, numero. 1. C. de hie instr. & ibi per Bart. in a. not. dicentem quod tunc ad penam rationis debet se obligare, quod tamen de ratione non videtur, vt in hac lege dictum est. Et ex ip. verbi nostri textu poterit notare, quod non est necesse dicere, quod redarguit in illud instrumentum de falso in tali parte, sed generaliter ipsum de falso redarguere latius est, vt diximus iam. Sed an cum instrumentum redarguitur de falso, possit illud producentis dicere, fenelle eo vti, tradit Abb. & eius additio in cap. presentium, numero. 10. extra de testibus, folio. 65. & ibi gloss. & illi, & Capiti. decil. 67. numer. 6. & 7. & 8. & Anton. Gomez. l. 8. §. Tauri, numer. 6. in fine. Sed an et contra dicens, quod si non potest, secundum Bartol. in l. 1. post legatum, numero. 6. ff. de i. q. vti videtur, poterit potest dicere illud esse verum, & eo vti velle, tradit Bartol. vbi supra, numero. 9. vbi ponit cautelam ad hoc, & refert la. in l. naturaliter. §. nihil, num. 76. ff. de acqui. poi.

Ibi, *originalis*, Quod tamen originalia sint hae, quae tunc (cum de falso instrum. ta redarguitur) edi debent, dubitari poterat, scilicet an esse deberent originalia ipsa, quae in protocollo tabellionis remanerent, an verò transumptum originale in processu semel praesentatum & recuperatum dimissis eius copia, & in hoc faciente dico, quod si copia instrumenti praesentati in processu dimissa redarguitur de falso, tunc sufficit transumptum per partem recuperatum edi: nam & illud originale dicitur, secundum gloss. in fin. in l. 4.

11. 4. tit. 18. partic. 3. & Moran. in practica, tit. de actorum editione, num. 3. Sed si originale hoc ponens partem exilientis, & in processu praesentatum redarguitur de falso, tunc originale in protocollo notarij remanens edendum est, & sic de vtro.

que originali supra dicto modo verba hae noltri text. antequam possint. Et eius expensis editio factum sit facienda, tradit Miranda vbi supra, numero. 34. & 55. pagina. 485. & Doct. decisione. 30. numero. 7. & 8.

## LEX IIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*A sententia, in qua domini de consilio, vel Chancellaria super declinatoria coram eis allegata, vel quolibet eorum se esse, vel non esse iudices pronuntiat, nulla supplicatio, nullitas, remedium delrecursus aliquis locum habet, neque admittitur.*

1. Sententia lata super esse vel non esse iudices quonvis sit interlocutoria tamen ab ea potest appellari. numero primo.

Ibi, *En los del nuestro Consejo*, quod quidem introductum ex eo propter auctoritatem magnam consilii regii vel chancellarie, & integritatem eorum in iudicando, & nulla alia congruenter ratio excogitari poterit, secundum Auenda, in tractatu de secunda suppli. cum M. D. duobus, num. 1. cum sequentibus, & idem in eis hoc speciale statuitur, nam in inferioribus iudicibus alius est, vt videre licet in l. 1. tit. 8. infra isto lib. qui in inferioribus intelligitur, in quibus non tanta integritas praestari poterit & quonvis sententia lata super non esse vel esse iudicem sit interlocutoria, appellari tamen ab ea apud

inferiores potest, secundum illam. l. 1. quoniam maximi praedicti est & grauissimi irreparabilis, secundum Auend. vbi supra num. 1. & ratio rationis est eo quod inferiores maxime audiunt iurisdictionem, & propter cupiditatem hac facilius se iudices esse pronuntiant, quidem ab eis tunc appellare licet, quod iudex cupiditas iurisdictionem apud superiores dari non potest, & idem ab eis ex lege nostra non facillime, & hanc vltima eum poterit esse alia ratio ad legem nostram quam si iudex cum prima ratione, supradicta, optimam constituit ad textum nostrum rationem esse. Ibi, *nullitas*, etiam notoria vel incompetente, quandoquidem supplicationis remedium per legem nostram tollitur, quo casu & supradicta nullitas censetur sublatz, ex l. 1. tit. 17. infra isto libro, vbi dicemus in glossa prima, Deo volente.

## LEX V. &amp; VI.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Ante conclusionem in causa per viam restitutionis minor, vniuersitas, vel alia persona, cui de iure conceditur restitutio in integrum, ad opponendas exceptiones nonnas admittitur, dum tamen semel tantum concedatur restitutio hae, & eam denegatione alterius restitutionis obligeturque se talis persona ad penam si exceptionem illam non probauerit. Alia vero persona ad similia non admittitur, nisi tantum per partis confessionem probare velit.*

Restitutio

1. *Restitutio in una causa concessa tumdemum non potest in eadem iterato peti quoties circa eandem rem petitur. num. 1.*
2. *Probatio ex partis confessione regulariter, nunquam exclusa censetur. numer. 1.*
3. *Confessio propria probatio non dicitur. num. 3.*
4. *Executatio post 10. dies et assignatio ad se opponendum, potest ipse petere ut executionem petens declaret sub iuramento oppositis ab ipso reo. numer. 4.*
5. *Privilegiatus opponens executionem, per viam restitutionis, et eam non probans, si penituerit propositionis ipsius, cessat condemnatio poenae nostrae. num. 5.*

**I**bi, *nonnulli*, non intelligas de illis, quae nouiter emergunt (quoniam has quicunque etiam non privilegiatus proponere poterit quolibet tempore, vt de l. 1. supra eo. probatur, & diximus) sed de illis verba haec intelligenda sunt, quae ortae erant ante confessionem in causa & parti constant, nondum tamen erant propositae, & sic non tamen proponi intenditur, has enim (solum persona privilegiata per viam restitutionis in integrum proponere poterit, non vero alia, vt probatur in l. 5. tituli. infra eo. vbi nouae exceptio neri vocantur, quae in secunda praesentantur in instantia, quae tamen in prima non fuerunt praesentatae, neque oppositae, & sic ibidem solummodo consideratur noua exceptio non opposita, non vero quod nouiter ortae sint, & ex consequenti facit lex illa pro dicta nostra declaratione sed & in alio potest, nam nouae maiori etiam conceditur, vt potest facta etiam publicatio nouam opponere exceptionem, solum inueniuntur opponere, non censetur legem suam notitiam, vt probat dict. l. 5. si ergo ita est, prout est, quare hic in minore speciale quid statuitur, & dicendum est quod idem hic speciale hoc in minore statuitur, quia specialitas non consistit in eo, quod de nouo ad suam peruenerit notitiam, sed in eo tantum quod quantis antea minor

hic & privilegiata alia persona sciret exceptioem illam sibi competere, & ita probaretur, & nihilominus eam in tempore non opposuit, posuit nunc per dictam viam restitutionis admitti ad opponendam exceptioem hanc lapsio etiam tempore opposendi illam, prout in l. 1. glof. No fea, supra eo, diximus, quod locus erit in non privilegiata persona, quae quidem, si probetur quod habuit notitiam exceptionis & non opposuit eam in termino, lapsio eo non admittitur ad iurandum non sciuisse, & quantum iure non auditur, cum contrarium probatum est, & sic nouitas hanc nostri text. solummodo quoad propositionem, non considerat post lapsum terminum, non vero quoad ortum, vel ignorantiam eius, aliter enim nihil specialitatis esset in nostro text. constituendum in minore, & simili persona privilegiata, prout ex dict. l. 1. & ibi dictis colligitur. Est tamen notandum, quod si ille super re modica & modici praedicti non concederet dicta restitutio, vt dict. in l. 1. verbo nueue, supra eo. (si bene memini) mulieri tamen eo quod mulier sit, minor fuerit non conceditur restitutio nostri text. ex dicendis per nos Deo volente, in h. verbo, Que tenga, tit. 8. infra eod. libro.

**I**bi, *non vixit solummodo*, simile probat text. vbi diximus in verbo, *se de denique*, in l. 1. tit. 8. infra eod. lib. & ex iis verbis & praecedentibus limitari potest text. in l. supra eod. post viginti dies praedictae exceptiones peremptoriae & praedictae proponi, nam non procedit quoad personam minoris & simili privilegiatae personae, nam quoad has personae dispensum est per legem nostram pro se potest exceptiones has etiam illis viginti diebus lapsis proponi, & tunc vt aliquid pluiquam in maioribus statuitur, (nam maiores id etiam possunt, secundum quod diximus in l. 1. supra eo.) poterit id minoris & similes facere, etiam si illarum exceptionum antea notitiam habuissent, nulla retardat processus relictis expensis, nam cum lex illa generaliter loquatur, non censetur legem nostram specialem disponentem corrigere, articulo doctrinae communis glof. 1. C. de silentiis, lib. 10. & glof. fin. in l. postquam. C. de pactis, quas sequitur alius allegando Orto. l. 1. c. 15. 7. numer. 15. & 14. ff. de

ff. de constit. princip. & in l. sed & postea, column. 161. verba. ff. de legibus, glof. meos. l. 5. tit. 5. part. 5. Melius in l. de Toledo. 6. fundamento. 3. part. num. 17. cum sequentibus, & in nostro propositum, ita tenendo allegat illas glof. Dicaeus Perez, hic column. 1009. verba, quare vtrum, licet textum nostrum, pro hoc non consideret, de quo minor, & quod diximus in l. 1. sup. eod. maiorem, etiam admitti ad exceptiones has proponendas lapsis illis 10. diebus, & ex text. nostro in hac. l. 5. si bene inspicitur, probatur, adhuc tamen tunc speciale quid datur in minore & simili privilegiato, scilicet, vt iuxta facta publicatione testium admittatur per in integrum restitutionem ad allegandum & probandum eas, maiores tamen non admittentur facta publicatione ad allegandum & probandum tales peremptoriae & praedictae exceptiones, & hoc est aliud speciale talium personarum privilegiatarum.

**I**bi, *orta restitutio*, intellige similem ad opponendam exceptionem post terminum lapsum. Secus vero si ad alium actum vel punctum restitutio haec peteretur in eadem etiam causa, nam tunc bene conceditur talis restitutio, si probetur lapsio & minor aetas, nam verbum, ortae, est repetituum similem, secundum Bald. in l. conuenticula. C. de episc. & clerici. ergo de simili restitutione, non vero de differentiis verba haec intelligenda sunt, & ita etiam loquitur totum titulus. C. si sapienti in int. vel. poll. & probat optima lex. 6. in medio, circo. 15. part. 6. nam restitutio in una causa si concessa tunc demum non potest in eadem iterato peti, quoties circa eandem rem petitur, prout communiter testatur Mauritius reclus per Villalobos in xerario mil. com. opus. littera. R. nu. 78. siq. intelliges. l. 1. tit. 8. l. 1. in 9. infra eod. lib. lib. denegantes bis restitutionem concedi in causa aliqua, nam debent legi super eodem articulo, sed super de similibus articulis bis, & plus potest peti & concedi minori & simili personae privilegiatae sed ad procedendum haec iuxta restitutionis sit denegata, quia non probat dicta legesione, vel de aetate, rangitur in dict. l. 6. in glossa.

**I**bi, *non se restituit a poenae*, ergo si non est necessaria probatio ad manifestandam exceptionem illam per quicunque

proponi poterit etiam lapsis illis viginti diebus, in supra eod. quia cellatio causa propter quae propositio exceptionis post lapsum terminum denegatur, scilicet, alioquin illis ex probatione causanda, debet cessare leges dispositio ex text. & materia. c. cum cessante, de appel. & sic considerari potest, hic esse text. numerum, quod exceptio, quae inest ipsi actioni, vel quae ex alibus processibus apparere & consistere potest, ad causam manifestandam non probatio requiritur, etiam lapsio termino lega li proponi poterit, prout in l. 1. sup. eo. diximus, verbo, *non se oys*.

**I**bi, *non confisio de la parte*, haec enim probationis forma nunquam regulariter exclusa censetur, neque ex ea liti prolongatur amplius quam parti consisteri debens voluerit confessionem suam prolongare, de se pars ipsa conuincatur, quae tantum dilatata cum quantum confessionis declaratione non deinet, ideoque mirum non est si per confessionem partis tunc admittatur probatio, nam licet contra praesumptionem iuris & iura nulla admittatur probatio in contrarium, vt licet late videre ex Alciato, in tract. praesumptionis, in argumentis. 3. part. incipi. nunc videndum est de praesumptione iuris & de iure, nu. 1. c. 5. seq. pag. 14. in paruis, & per Hippol. alios plures allegantem in rub. no. 71. de probat. nam pro prietate confisio probatio non dicitur, vt per eundem Hippol. ibi. l. 1. nume. 67. vique ad 77. sic & post decem dies parti exceptio assignatur ad opponendam & executandam per l. 1. tit. 4. in int. eod. post si iuxta executatus petere ut executionem petens declaret sub iuramento, oppositis ab ipso reo, secundum Suarez in l. post re. verba sed, vel sacrum dubio, de quo in ea l. 1. latius dicemus, & tradit Marian. in pract. de c. 10. l. 2. pag. 447. in paruis, in no. & plus videtur ex lege nostra probari, scilicet, quod & hoc procedat etiam ad partem petitionem, videlicet vt & ad parui petitione compellatur aduersus partem iurare & declarare petitis, quantum aliud diceret Paul. reclus per Marian. vbi sup. contra quem est text. hic deum ad partem verbo disigit. In h. c. lib. *Confisio pna*, & quod minor, vel persona illa privilegiata in quaerit ex exceptioem per viam restitutionis proponitam non probatur, nisi penituerit propositionis ipsius talis privilegiatus, quia tunc cessabit poenae & restitutio, vt probatur

tur in l. fin. titul. sequentis. & an in casu  
in quo debeat norma debetur si parti,

cui applicanda esset, nihil interesset, dice  
m<sup>o</sup> in. l. 3. ti. 8. infra co. li. ver. *se le denigne.*

SEQVITVR TITVL. VI.

De los testigos, y de las pruevas, y terminos dellas,  
y conclusion de los pleytos.

- 1 Verbum, testis, quid significat. nu. 1.
- 2 Probatio quid sit, & quot, secundum  
probationum genera. num. 2.
- 3 Dilatio quid sit. num. 3.
- 4 Datio termini est actus iudiciarius.  
numer. 4.
- 5 Conclusio reuocata videtur, si post con-  
clusionem in causa articuli per iudi-  
cem admittantur. num. 5.

**E**T quoniam post citationem litisque  
contestationem & propositionem excep-  
tionum, replicationumque partiu, de  
quibus in titulis precedentibus, partes  
probationem allegatorum facere debent,  
ad fundandas suas intentiones, idque per  
testes, & aliud quodlibet probationum  
genus faciant, termino eis ad huc con-  
cesso, quibus factis lis concluditur, ideo post  
prædictes titulos, sequitur noster, de his  
omnibus tractas, vt ex eius apparet rubr.

In rub. lib. *testigos*, in plurali ponitur quia in ore duorum vel trium stat omne verbum, & quia regulariter duo testes ad minus requiruntur ad plenam probationem nisi in casib\* in iure expressis. Et quid significet verbum *testis*, tradit Didac. Per. in rub. tit. n. lib. 3. ord. verbo, *testigos*, col. 113. cum 2. sequent. ubi aliqua de testibus prosequitur in declarationem definitionis verbi testis, quæ per ipsum, & per DD. omnes allegat videbuntur.

Ibi, *Prænotat*, quid sit probatio, † & quod sint probationum genera, tradit gl. in rubr. C. de probatio. & Hostien. in sum-

matritul. de probatio. §. 1. & Azo, in sum-  
ma, quos & alios refert Didac. Perez, vbi  
supra, verbo, *fructus*, colum. 1148. cum 4.  
seq. & Hippoly. in rub. de probat. & in ti-  
tulis ordinarijs.

ibi, *terminus*, id est dilataciónis, & quid  
fit dilatio, tradit, atque in propofitum de-  
clarans, Bald. in capit. quoniam contra, ma-  
uer. 45. ubi Lantini tit. de dilatio. e-  
rit de probatio. & alij relati per Dal. Per.  
lib. 3. ordina. col. 976. cum. 3. fed. quod  
faciile credo à Rebut. 3. nota confluit.  
Fran. de dilatio. in princ. & nota. quod  
dario terminet actus & iudicij, fecit  
dum Specul. de dilatio. §. nunc videamus,  
ver. (f. pone, relati per Maran. in præf.  
6. part. act. §. nam 55. pagin. 461. potest  
quod dilatio. fit à iudice defer. reuocari, an-  
nullari, vel abbreviari antequam pars ex  
incipiat vi non alia, fecundum Villabob.  
in xzario mille com. opul. littera. D. no. 84.  
communem hanc afferentem, ex Balbo.  
decif. 133. inquit notandum ad l. i.

lib. *Conclusio* de los pleytos, ex his verbis  
titulo precedente. l. a. glo. ff. finium arg.  
argumentum ad probandum conclusionem  
in libris non esse necessariam de quo ibi  
diximus. Notandum est quod in pelli-  
cem ad conclusionem et factam articuli per  
admittantur videtur reuocata con-  
clusio, nisi abique per iudicio conclusio-  
nis iudex declarat articulos admittere, ve-  
nuerunt Hippoly. in pract. s. sequens, nu-  
mer. 52. et melius per Aret. in dict. capit.  
quoniam contra. col. v. et Paris. con-  
107. n. 10. vol. vi. lib. videretur contra tenere.

de los testi. y prueb. y term. y con. &amp;c. l. i. 193

- 1 Iurare de calumnia post primam con-  
clusionem tam actor quam reus tenetur, num. 1.
- 2 Iuramentum calumnie adeo est sub-  
stantiale in iudicio, quod expresse per  
partes remitti non potest. numero  
secundo.
- 3 Iuramentum calumnie an possit per-  
te prestatum post terminum, nostre  
lidesi, post primam conclusionem in 3.
- 4 Poena perjurantis e, in prestando iura-  
mento calumnie, num. 4.
- 5 Dilaciones de iure civilis, quot dentur  
ad probandum, num. 5.
- 6 Tempus probationis non currit inter-  
vum, quod iudex dubitat, an sint ad-  
mittenda capitula, num. 6.
- 7 Terminus ad probandum in iure dupli-  
citer potest assignari, num. 7.
- 8 Casus in quibus etiam si testis non iur-  
asset in terminum admitteretur post  
terminum, num. 8.
- 9 Terminus quoties assignatur ad proba-  
dum, & probatum habendum, nisi  
intra illam terminum testes presen-  
tentur, & examinentur, lapsa illo  
termino, amplius examinari non pos-  
sunt quantumvis ius auctoris in ter-  
mino, num. 9.
- 10 Inferitur ad l. 7. tit. 8. infra, num. 10.
- 11 Terminus datus ad probandum & pro-  
batum habendum, si brevis esset, testis  
in termino illo iurati possunt exa-  
minari eo lapsa, ne ob defectum ter-  
mini in iuria pereat, num. 11.
- 12 Testium appellatione in instrumenta con-  
tinentur, num. 12.
- 13 Causa potest commissa ad probationem  
faciendam, accipi tam etiam per in-  
strumenta accipere, num. 13.
- 14 Terminus probationis nostre l. an pos-  
sit prorogari si necesse fuerit, nume-  
ro 14.
- 15 Dilatio e, & prorogatio tione termini  
nostre l. concessa non precedenda

causae cognitione, an sit ipso iure nul-  
la vel requiratur appellatio. nu. 15.

- 16 Dilaciones termini hodie sunt arbitria. num. 16.
- 17 Probationes factæ etiam nulla data dilacione valide sunt. num. 37.
- 18 Factum de quo tractatur sylvæ maris, vel regnum contingit, tunc non petitur hic terminus ultra terminus sex mensium, sed terminus ordinarius vnius vel duorum annorum, si opus est. num. 18.
- 19 Petens dilaciones sex mensium ad testes producendos, debet compelli deponere pecuniam pro expensis ipsorum testium faciendis, pro cundo, & recundo, si calumnie apparet. petitijs. num. 19.
- 20 Terminus ultra marinus, vel extra regni, non modo & quando si petendus num. 20. Vbi de hoc nulla cõclusio est.
- 21 Remedium speciale refutationis non censetur excludi, pro generali exclusionem remedium. num. 21.
- 22 Terminus hic ultramarinus optime conceditur, si immediate termini ordinarii ante publicationem concessi, sive iugata persona probationem suam facere non potest. num. 22.
- 23 Pecunia sylvæ, nunquam imponitur fiscalis regis, neque pauperi litiganti. num. 23.

¶ *Ibi, confitio el plecto*, de prima intelligi-  
tione. *conclusionē*, que p[re]sentatur dubiis  
libellis per quos libet p[ro]bitum, sit ad p[ro]ba-  
bandum, & si tunc partes ip[s]e non con-  
cludant, habetur p[ro] concluda causa, & in  
dix rectit p[ar]tes ad p[ro]bandum, secundum  
tunc, in l. infra edo, fed si hac con-  
clusionē facit, ex allegatis per p[ar]tes illi  
diffinit p[ro]bitum, vt p[ar]te qua confitit in  
iure, & non in facto, h[ab]et talis confitio fi-  
nalis concludi, & diffinitive debet causa  
determinari. fed si cōf[ite]rit in facto, ad quod  
factum manifestandum p[ro]batu[m] requiritur,  
tunc confitetur conclusionem factam  
ad p[ro]bandum, & h[ec] vocatur prima  
conclusio.

L E X I.  
S V M M A R I V M L E G I S.

*Lite conclusa, iubendum est partibus, ut iurent de calumnia, eisq; assignandus est terminus ad probandum secundum tenore nostrae legis, & si terminus debeat esse Ultramarinus, de hoc peti cum ordinario & alia observari in lege nostra & sequent. tunc requisita.*



conclusio, respectu alterius facienda publicatione facta, de qua ultimo & finali conclusionis tracta. Didac. Perez. l. 6. tit. 6. lib. 3. ord. colum. 1166. verbo. Pleyto.

**libi.** Que las partes juren de calumnia, hic est text. probans, quod tam etiam quia reus facta huius contestatione fuit iure ciuili, & iure regio post conclusionem primam debent iurare de calumnia, ex text. etiam in cap. cuo causam in fine, de iura. calum. cap. dudum. 2. de electi. notat Marant. in pract. 6. part. acta. de iuramento. pagin. 433. num. 1. ubi inquit, quod adeo est iuramentum tantale iudici iuramentum fuit calumnie, quod non potest per partes expresse remitti, ex l. 2. §. 4. sed quia verumur. C. de iuram. calum. & ideo si bis per partem aliquam petatur, bis fieri simile iuramentum, & non fiat, redditur processus nullus, secundum text. in l. 9. tit. 17. infra tit. libi. tradit Didac. Perez. lib. 3. ord. colum. 908. in fine, cum principio sequentis, tacite nam secundum eundem ibidem & Marant. ubi supra, num. 2. & Menoch. de arbit. iudic. lib. 1. quest. 10. per totam, remitti potest, ex text. in. ca. de iur. calum. in. 6. & ideo quia non petitur sicut omitti plerumque in iudiciis, & quia & communiter acciden- tibus ad hunc ipso in libello & petitione pri- ma iurat ex malicia non potest, licet ab ipso & si non petitur, non fit, & vocatur hoc iuramentum calumnie, secundum textum in l. 13. tit. 17. part. 3. de la man. quadra, quinquies debet continere per il- lam. l. relata. & per Marant. ubi supra, nu- 30. quod quidem iuramentum, si prout decet, necit cum tremore & timore domi- ni, maxime licet, dilatione, ac calumnia euitarentur, sed quia iam temerarie & in- considerate fit, praeterim fit non peti- res, melius est iuramentum hic non peti, ut fuit Deus ostendit partium perituri; & hoc de causa inquit Didac. Perez. ubi supra, col. 910. vers. illud autem, quod iuramentum hoc iam de consuetudine no- feruatur in curiis secularibus regni, fortal- sisque, hoc erit non tam ex dicta consue- tudine, quam ex omissione partium in no- petendo, crederem enim quod si petere- tur, consuetudo nihil proderet, cuo aduer- sus legem nostram, & alias nostri regni no- voleat consuetudo; & sic iam in iudiciis vidi petum & iussum effectum fuisse. Ex parte rei quomodo & quando fit iurandi- de calumnia & in qua parte iudiciis dispo-

nit did. l. 33. Et an post terminum nostrae legis possit peti vt praeteritur, tradit Ma- rant. ubi supra, & Didac. Perez. ubi supra, col. 904. cum. 2. sequentibus, & resolutio- nem edend. est, quod in quocunque par- te iudicii peti potest praeterit ex la. dictis in hac lege, & alibi. Et qualiter punitur reus, vel actor iuramentum hoc non tenens, ferit, tradit Marant. ubi supra, num. 6. pag. 433. & de penam in eo de perituran- tis, vide Auen. cap. 37. prae. totum, nume- 16. vers. 3. conclusio, cum sequentibus, libe- 2. & vide. l. 1. in. fin. infra tit. proximo. Et an iuramentum calumnie excuset ab expensis, alibi videbimus. Et verba hanc nostri text. non solum de dicto iuramen- to calumnie intelligenda sunt, verum etiam de illo, quod praeterit petatur ad declara- tionem articulum per partes propo- litum.

**libi.** El siguiente, iure tamen tituli quot dilationes dentur ad probandum, tradit Lanfrancus, plura alia dicens, in cap. quo- niam contra tit. de dilatio, extra de proba- tionum. 7. cum sequentibus pluribus, ubi numer. 5. & 6. ponit & enumerat dilatio- nem species, inquitque dilationem ad probandum assignatam peremptoria est, sed, prout frequentiores tenere alicui Oros- cius in l. fin. ff. de feriis, nume. 3. col. 755. ubi al. nume. 6. cum pluribus sequentibus, limitat, de quo & tradit Marant. ubi supra, num. 3. & 4. pag. 433. & Duesen reg. 101. fenelque datur, secundum Marant. ubi supra, ex text. in. l. 1. C. de dilatio. & Duesen, reg. 200. limitantes eam allegatio- nis, & ibidem Marant. pag. 4. 2. cum pluribus sequentibus alia plura in praefata dilatio- da fit, & Rebuff. in. pro. consil. Franc. tit. de dilatio. art. 101. §. 12. Et tamen notandum, quod dilatio probatoria semper est communis, utriusque partis, ex l. petendo. C. de temp. in int. res. per. & est continua, & non vtilis, nisi quando ferit absorbere totam, vel maiorem partem dilatiois ipsius secundum Marant. ubi supra, numero. 18. pag. 435. in tantumque dilatio est communis, vt procedat etiam per viam restitutionis concedatur, segun- dum text. ubi dicemus Deo fauente in. l. 3. tit. 1. §. fin. eo. lib. 3. **Remissio de adherens dies,** termi- nus hic intra portus octoginta dierum, & ultra portus centum & viginti solum in

in curia suprema & chancelleria feruatur, & assignatur, & vniquique per text. nostrum glo. l. 1. tit. 16. parit. sed illud for- talis ante nostrae regie recipiacionis per- mulgationem procedebat, hodie tamen vbi quicquid seruandum est; praeterim in- curiis ecclesiasticis, in quibus si non con- ceditur terminus nostri text. appellatur, & protellatur auxilium regale de la fuer- ga, & nullo processu, in hoc gradu ad cha- cellariam declinatur, in huius finis terminus non concedatur, & cum non sit gene- ralis siue quibuscumque, sed solum in vno- cuiusque tribunali diuersi styli circa hoc reperiantur, & nota quod interim, quod dubitat iudex an sint admittenda capitu- la non curit tempus probationis, secundum Baldum & alios relatores per Afinsu- in pract. 2. cap. 1. nume. 10. & n. & ibi alia similia adducit, & numero. 13. idem esse aliter si per aduersarij impediatur, impedimentum illud alioquo modo non possit vt per eum ibi, num. 14.

**libi.** En pregonar y aver prouado, hic ha- bet text. expressum ad hoc quod potest assignari terminus ad probandum, presen- tandam testes, & probatum habendum, prout & antea notabat Bald. in l. prope- ram in princip. num. 2. C. de iudic. cum causa tamen secundum eum ibi, pura si terminus iurisdictionis brevis sit, vel finis- tur, vel ut liti finis imponatur, vel si in iure- ra expressis permittitur sit fieri, prout in nostro text. permittitur, & iubetur, vt sit litum finis. Secundum notandum est in iure dupliciter terminum ad probandum assignari posse, aliquid enim datur, & aliquid assignatur simpliciter ad probandum, aliquid vero ad probandum, & probatum habendum, vt hic, & inter hos terminos maxima constituitur differentia, quonia in priori termino simpliciter ad proban- dum constituto, sufficit testes iurare intra terminum hunc, vt possint eo elapso examini, & vt censentur in termino depoi- sisse, quia depositio & dictum talis testis retrotrahitur ad tempus iuramenti, secun- dum Roma. & alios relatores per Marant. in pract. 6. part. tit. de dilatio. l. 1. 19. pag. 436. & ita quotidie in practica feruari al- serit, & verum dicit, & tenent alij relati- per Didac. Perez. l. fin. tit. 8. lib. 3. ordin. col. 100. vers. sed tamen in contrarium, imo & adfunt casus in quibus etiam si tes- tis in termino non iurasset, admitteretur

post terminum, quos refert Bald. & rela- ti per Additio. Bart. in l. mancipium. ff. de op. legat. 2. in si parte per gente vel ci- tata, iudex probationes post terminum admittit, valide sunt, & probant, secundum Additio. Bart. ibidem, solet tamen secun- dum Marant. ubi supra numero. 20. assignari & dari terminum ad examinandum testes iuratos in termino iam lapsio, & hoc finis termino habente, amplius no exami- nabuntur, est & bona practica: In secundo vero casu, quando terminus ad probandum & probandum habendum assignatur, nisi intra illam terminum testes praesententur, surerent, & examinentur, lapsio il- lo termino amplius examinari non pos- sunt, quantumvis in termino illo iura- rent, hoc enim importat hae forma assignationis termini huius, ita afferuerunt pie- ne Abb. & alij relati per Marant. in dict. num. 19. & Alexand. in iuben. iudicibus, num. fin. C. de iudi. & Ferrar. in practica, in forma opponendi contra testes, glo. fin. quae, quae l. antepen. fol. 59. col. fin. & Paul. Galfrin. l. 1. nume. 9. & 10. ff. de testijs, & Marten. in dialogo relatorijs 3. part. capit. 45. nume. 3. & notissime de his terminis tradit etiam Nicolaus Ant. in addition. ad practiam chancella. ap. Ostaiani Versilij. lib. 6. copit. 1. num. 59. cum seq. ubi limitat & declarat, & termi- nus hic habet vim conclusionis quoad proba- tiones facti, non vero quoad allegatio- nis iuris, secundum Alexand. consil. 10. r. num. 4. lib. 2. Ex quo inferitur ad l. 7. titu. 8. infra lib. lib. quod cum terminus istius assignatus sit ad probandum & probatum habendum, si intra dies viginti libere concessos, testes non sint praesentati, iura- ti & examinati, nullo modo lapsio illius, quod diebus examinari poterunt parte contradicente, quauis intra terminum illum iurauerint, sic & idem est in decet diebus vie exacerit concessus ad se opponendum executioni, secundum Didacum Perez. dicta columna. 110. & Auen. cap. 16. Praetorum. nume. 1. & l. 1. lib. 1. ubi nume. 2. inquit, probationem alter factam esse nulli momenti, quod optimum ad l. 2. §. & fin. tit. 1. infra. deo. quauis tunc per partem confessionem non possit peti, fieri pro- bationem hanc, & compellitur pars iura- to & declarare, vt in glo. pen. l. 1. infra. de- pra proximi diximus, & tenet Marant. in practica, tit. de confessione, nume. 39.

196

Libro. 4. Titul. 6. y. i. l. r. 201 ob

pag. 447. fed an fi pars allegat de effeio  
pudendo detenti, vt probare non po-  
let in termino iusto dato ad probandum &  
probatum habendam excluditur, & tra-  
dit lucanct Pauli in dict. numer. 9. & lo-  
rum Ferraria in dict. coll. xvi. & alia  
anueit quæstione, num filicet, & res  
fi examinati in iura dictum terminu ad pro-  
bandum & probatum habendum, no fue-  
runt in termino iusto publicati, tenebit eor-  
um publicatio lapso termino facta, & an  
tenebitur index ipso publicare, & respon-  
dit quod tenebitur publicare, non tam de-  
runt in termino iusto, sed eo impleto publi-  
gatio enim testium probatorio  
durante non est faciendum, sed eo elapso, le-  
cundum l. 10. infra illa inquit tamen  
Matienzo, vbi supra. & non dupliciter eius  
dictum, quod si terminus hic datus ad pro-  
bandum & probatum habendum breuius  
est, testes in termino iusto periret  
examinari eo elapso, ne propter termini  
defectum iustitia periret.

Ibi. 7 para presentat, ex stylo tamen  
admittitur la presentetur etiam con-  
clusiones facta, secundum Prædictum Mo-  
terolo, in s. tractado, cap. 3. de la contes-  
tacion in fine.

Ibi. 7 ad aduerat, hic est text. pro-  
bans ex causa abbreviati vt prolongari  
posse terminum legale, vel alibi dictum  
& que in causa sufficiens arbitrio iudicis  
committitur, & causas aliquas refert Abb.  
in cap. 1. unum. 7. de dilato. extra.

Ibi. 7. l. r. Sed an idem fit ad in-  
strumenta tractandum extra regnum exis-  
tentia, vel ultra mare petitur terminus, vt  
cum termino probatorio petitus conceda-  
tur, vel an cum eo fit petendus vt con-  
cedi possit, & dicendum est id idem esse,  
quia testium appellacione instrumentum co-  
tinentur. l. 1. ff. de iud. infra l. 1. notum  
est. 3. instrumentorum ff. de verbo. signi. ubi  
Bart. & Alciat. dicunt, hoc esse propriè &  
non improprie de quo & per Tiraq. rela-  
tum per Menoch. de arbitra. iudicio. lib.  
1. centuria. 1. ca. 6. & hoc præsertim  
verum est verbis nostri text. attenditis & le-  
gis sequentis, ibi. Para prout, & ibi. Para  
propterea, ex quibus clarus est verbi  
probatorem instrumentorum contineri, nã  
fi cui committitur causa ad probationem  
faciendam, potest esse etiam per instru-  
menta recipere, vt tenet relati per Affl.  
et in consili. Sicil. rub. 48. num. 1. lib.

2. & pro hac opinione repetit text. expre-  
sum in cap. iudicium. 3. ipacium. 4. q. 1.  
quod distinetur iudicium, quod in Rota ali-  
securi appareat ex dict. nota Rote, de de-  
turbacione ordin. 17.

Ibi. De fexm et orum habuit lex hęc  
2. l. 1. in fin. C. de dilato. & a. l. 1. in  
fin. tit. 6. part. 2. de iure canonico ha-  
bentur text. in dict. cap. iudicium. 3. ipacium.  
4. q. 1. quem allegat Abb. in cap. 1. a. ma-  
7. de dilato. fed an terminus ille poterit  
prolongari si necesse fuerit, & videbatur  
dicendum quod non, tum quia lex nostra  
nullatenus tenet audiendum esse per tem-  
pus termini lex mentum petentem, tum  
etiam quia terminus hic prædictus, no vt  
non possit abbreviari, quia potest, vt in a.  
sequente patet, & not. Prædictum Montez-  
in s. tractado de chancellariis. cap. 1. in prin-  
cipio, sed vt prolongari non possit, ex dict. l. se-  
quente, quali per expressiorem abbrevia-  
tionis causa prolongationis excludat, &  
ut & excludere videbatur text. in l. 1.  
de dilato. teste Abb. in cap. penult. nota.  
& 4. de testibus, & sic quous ex quadã  
lege actum in hoc casu datur expressè  
iudici arbitrium etiam prolongandi ter-  
minum iuxta & illa lege actum, & q. 1.  
coloma. 4. in fin. & illa tamen iam  
non hic reperitur transcripta in lege leges  
que eadem erat, sed potius omnia &  
ex ista videatur potestas prolongationis  
per potestatem concessam abbreviandi,  
& sic hac opinio quod prolongari non pos-  
set tenenda videtur, nihilominus tamen  
contrarij asserendum est, quod, si quo  
fuerit abbreviatus & prolongatus poterit  
terminus hic, cum distinetur tamen, scilicet  
quod ad abbreviationem seu arbitrio  
iudicis fuerit, secundum legem sequen-  
tem, ad prolongationem vero non suffi-  
ciat eius arbitrium, sed potius maxima cau-  
sa substantie debet fieri prolongatio, hoc  
causæ huius cognitione præcedente, &  
ideo non sine iure leges de prolonga-  
tione nihil dixit, sed tantum de abbre-  
viatione, non extendens tamen per  
hoc ius antiquum, quod ex causa prolon-  
gari possit terminus hic, sed potius ille  
tunc illud relinquo, prout præsentem  
posse in terminis dictæ. l. 1. C. de dilato.  
humilis nobis, asserat Abb. vbi supra &  
in dict. l. 1. in fin. C. de dilato. per text. ex-  
pressum in l. oratione. ff. de feriis, quod ter-

non obstat alius text. contrarius in l. si. ff.  
de feriis, nam lex hæc finit. de feriis, scilicet  
dum gl. ibi communiter approbatur, tes-  
te Cotalio, ibi dem non excludat, quin  
si iusta interuenisset causa de qua consti-  
tur per causæ cognitionem, non ampliari  
tur terminus & daretur secunda dilatio,  
licet vnica tantum dari per text. ibi illa-  
tueretur, nam equid dari poterat & pro-  
longari, iuste causæ præhabita causæ cog-  
nitione, secundum supradicta, & probat  
optimam l. 3. tit. 1. r. part. 3. vbi gl. 3. que-  
rit, si dilato & prolongatio hæc daretur &  
non præcedente causæ cognitione esset  
ne ipso iure nulla, an vero effe necesse ap-  
pellare, & dic. esse nullam ipso iure pro-  
pter verbum, non potest, necessitatis indu-  
cium, secundum gl. in c. 1. de reg. iur. in  
6. in l. Gallus in princ. ff. de lib. & pos-  
s. l. 1. in fin. ff. cum seq. ff. de feriis, in  
hac; causæ cognitione huius secunde di-  
lationis, & tractabitur, an se in pri-  
ma dilacione impedit ostendat per pro-  
longationem, vt in d. l. oratione probatur,  
dabitur; tunc tunc in quo impeditur fuit,  
vnde si vnum testem non potuit produ-  
cere vni producente dilato conceditur,  
secundum l. admonendi. ff. de iur. iur. text.  
etiam in l. 1. & ideo hæc statuitur. De verbor.  
obli. vbi Paul. na. quæ legi lib. 1. si si-  
pularis esset, illius tituli & si duobus tes-  
tibus impeditus fuit, illam tantum produc-  
tis restitueret. Idem ff. de in iur. restitut.  
l. interdu. ff. de minoribus, idq. ibi  
iure, æquitate tamen, vt Bart. notat in d.  
l. si. ff. de feriis, dilaciones non adeo co-  
ardantur, utique etiam iusta causa prolon-  
gandi terminum huius, si ius actoris dete-  
ritur non sit, secundum gl. & Bald. in l. 1. ea  
in l. C. qui accusare non poss. & Rotam no-  
tiss. alia iusta causa adesse, in practica no  
sufficere credere, prout asserit gl. 1. in  
2. in l. 1. 34. tit. 16. part. 3. nam licet tunc  
cum prolongatio petitur termini iulius,  
iust actoris non sit factum detestari, pote-  
rit tamen in posterum fieri si prolongatio  
concedatur, & satis deterioratur iudicio  
iulius & prolongationibus, & in summa  
secundum l. 1. & si post tres ff. si quis cau-  
tio. & in l. mancipiorum, ff. de optione le-  
gata causæ cognitio ex variis causis mag-  
na ex parte in facto consistit, ex quo ius  
dum dilacionem restat, & ita ab  
dubio teneo, iusta existente causa, de

qua constat per causæ cognitionem, pro-  
longationem termini horum lex mensum  
fieri posse, neq. id ex verbis nostri text. ex  
cludit, sed potius includi & ex dictis de-  
clari, vt substantie iusta causa, id fieri pos-  
sit nã & ea, quæ ab apostolis statuta sunt,  
& causa mutata fuerit, cor. episcopio 70.  
distict. Scibi Archidia. cap. non debet, de  
confan. & affinis, quæ iura ad hoc allegat,  
& considerat Rebus in tract. de nomina-  
tione, quæ ff. 5. numer. 43. secundum notam  
impressionem, & ita in effectu probare vi-  
detur lex nostra in presenti in finalibus  
verbis, quam id permittere ex magna cau-  
sa intelligendum est, sic declarando legē  
frequentem, ne finit inuenit contrarij,  
prout declarauimus l. oratione, & l. 1. si. ff.  
de feriis, & ideo inquit Abb. vbi supra,  
de dilaciones hæc communiter & elle ar-  
bitrarias, in lege sequente de abbrevia-  
tione tantum fit mentio, & arbitrio iudi-  
cis relinquitur, vt sciunt iudices, circa li-  
miti abbreviationis intentus esse debe-  
re, & dilaciones leges non procurare, sed  
petitis eas velles manus iudicium res-  
tringere, vt tantum quæ iusta causa exis-  
tens requiret, de qua per causæ cogniti-  
onem debet constare, præsertim in tam  
longo fex mensium termino, non tamen  
vult lex ex toto iudici potestatem auferre,  
sed dicto modo limitare, nam ex  
breui dilacione, sicut ex longa possunt  
pauca diffamari, & ideo in vtrique  
sapienter & cautè iudici debent prouide-  
re, in vtraque enim latet Anguis in her-  
ba id peccatum, secundum Nannarum  
in manuali. cap. 15. numer. 10. & quan-  
do dari possit secunda dilatio tradunt l. 1.  
& Doctores in l. 1. ff. de iudi. & notan-  
dum quod probationes factæ etiam nota-  
la data dilacione valide sunt & iuridice,  
ex l. cum a nobis, & l. 1. quando. C. de di-  
latione communis secundum l. 1. in fin.  
numero. 33. ff. de feriis. Aduertendum  
est terminum fex mensium nostri text.  
dari, quod factum de quo tractatur in  
illis regnis continent, ferens vero vt ultra-  
mare; vel extra regnum contingeret, nã  
tunc non petitur terminus hic vltimam  
iuris fex mensium, sed terminus ordinatio-  
nis & doctores an inueniunt, quod est, se-  
cundum Prædictum Montezolo, in practi-  
ca, civil. tractatu. fol. 1. in princ. &  
ex lege seq. & ex nostra probari potest.

[illegible]

tere deberent, nè dilationes ultra iuris terminos & metas incaute in partium dñum & periculum suarum animarum concedant.

[illegible]

**præiudicium:** hæc perſona probationem non interea non poſſet, quia congruus terminus eſt ad hoc conſequendus, ſecundum dictæ per Affili, vii ſup. & tunc eſt necelle etiam quod perſona hæc præiudicium præreſtitutionem aliam, eo quod terminum hunc vltimarum non petijſſet in ſumum cum termino probatorio ordinario, præter hæc, infra eo, requiritur, non illi & quod perſonæ reſtitutionem non ageretur perſona hæc præiudicium terminum vltimarum poſt publicationem intra 15 dies publicationis petijſſet, ita tamen duas reſtitutionibus petijſſet, videtur vitioſiſſimus ante vltimarum terminus erat ei conceſſus, & conceditur nunc ei, dumtamen & alias poſſit tunc diligenter minor hæc & præiudicium perſona faciat.

de quibus in glo. sup. proxima, quæ omnia  
ut noua ita & singularia & nota, u. digna,  
& ueris iudicio. Solent tamen aliquando,  
secundum Præcticum Monterotolo, ubi su-  
pra, fol. 21. in fin. cum princ. seq. iudices in-  
bere, ut testes in termino prælatos du-  
rante publicatione examinentur.

Ibi, *De altende el mar, vel extra regnum*  
etiam si non sit ultra mare, cum sit eadē  
ratio & ex lege sequente probatur.

libi, *Le punga pena*, de quo & in hac lege etiam est dictum in glof. depositando quicquid in pona quatenus debeat, in l. i. tituli. 8. infra eo in glof. Se le punga, dicemus: & notandum, quod pona hanc non quam imponitur hic a iure regis, neque pauperi litiganti, sed undam Monteroto, ubi supra fol. 12. in princ.

LEX. II.

SVMMARIVM LEGIS.

*Quæ per iudicem & partem aduertenda etiam sunt, cum concedendus est, & petitur quod concedatur terminus vltamarinus, vel extra regnum, declarat lex nostra, & hoc pro sumuario sufficiat.*

¶ Cum lex duo equiparatur, requisitum  
in uno requiritur in alio, num. i.

**I**Bi, o fuera del Reyno, ampliat legem  
præcedentem ultra mare tantum termi-  
num sex mensium assignantem, vt idem  
sit si extra regnum petatur concedi, vt in  
lupra proxima diximus. & cum lex nos-

tra hæc duo æquiparet, omne id quod statutum est, cum petitur terminus ultra marinus, censetur statutum si petitur extra regnum, & sic eadem requisita in quolibet eorum requiruntur.

Ibi, *mas breue*, sed an longior dari po-  
test in, l. *supr.* proxima diximus in *glos.*  
*Seys mefes.*

LEX. III

SUMMARIVM LEGIS.

*Terminus Ultramarinus petendus est in simul cum termino ordinario, alias nihil agitur, & est declaratoria legum precedentium.*

**I** *Terminus Miramarinus simul cum ordinario, etiam in secunda instantia peti potest. num. 1.*

**I**bi, *Ser concedido*, etiam si ius aduersarii non sit factum deterius, secundum glo. Los plazos. in. l. 34. titula 6. partit. 3. & ex

text. nostro, probatur, excludente parte  
aliter facientem, & hoc nisi per viam re-  
stitutionis à minore, vel alla privilegiata  
persona petit: aduersus non petimus re-  
tineum vltimarum, vel extra reg-  
num in simul cum termino ordinario,  
prout in l. prima, verbo, *si de restitutione*,  
diximus, dabitur enim tunc, vt ibi signifi-



caimus, eo quod per legem nostram non excluditur restitutio: remedium: in idem & in gradu appellacionis vel supplicacionis: terminus hic conceditur probandum non probata in prima instantia, tunc enim si petatur in idem cum termino ordinario in instantia illa secunda concessio, concedetur & hic ultra mai-

nus vel extra regnum terminus, secundum Montetorreo in practica, tractata. Iulian. in papii. vltimus notandum quod ex hac nostra lege cessat qua fuit in hoc preposita per Abbis cap. vltima tertiam. non. 7. extra de testi. & cautela quam ibi preponit Abbas vt quastioni illi inno. & eius ecclesiasticus locus non ellet.

## LEX. IIII.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Nullas adprobandum admittendas est illas, quo probato, intentionis sue nullum prestat administriculum.*

- 1 Instrumentum productum, quod nihil releuat, non est producendum. numer. 1.

**I**bi, *Recite la tal promessa*, non est enim illius expectandus euentus, cuius nullus sequitur effectus, ex iuris regula, frustra spectatur, de regul. iur. in. 6. quoniam nostrum text. probat & habes similem text. in l. ad probationem. C. de probation. & ibi gl. & DD. in cap. cum contingat, de offi. deleg. ad finem, & DD. & gl. in

cap. dilecti de exception. quare & alia allegat Didac. Perez, hic colum. 1168. in finem sequenti & Montala. in. l. 1. tit. 16. lib. 2. fori & Romanus consil. 6. num. 4. & Abbas. c. fraternitatis, num. 9. de testi. Inno. & instrumentum productum, quod nihil releuat, non est producendum. l. 1. ff. de assessor. neque iudex hoc pati debet l. si duobus. idem Iulianus. ff. de iure iur. rand. & ibi plenè DD. & in cap. in presentia de probat. notat Rebus. in. 3. tom. confil. Fran. tit. de partium productione. artic. 1. num. 3.

## LEX. V.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Publicas attestacionibus nullo modo parces admittende sunt in prima instantia, ad probandum, nisi per diam reuocacionis secundum quod in. l. 3. titul. 3. infra ead. lib. l. i. p. s. f. m. est.*

- 1 Regula nostri text. in omnibus causis procedi regulariter, num. 1. & in 2. ampliat.
- 2 Publicatio nimis celeriter facta non impedit nouum testium receptionem. num. 3.
- 4 Pars si statim quod testis declarauit peruersum fuit, & sicuit ab eo quid dixerat, an possit in posterum alios testes examinare. num. 4. & vide solentis am. in num. 3.
- 6 Regula nostri text. non procedit, quoad hoc quod testis reddat rationem dicti sui i. publican. si necesse fuerit eam reddere. num. 6. Et id est si primo testes nullo dixerit, quia possunt iterato produci, vt ratificari. num. 7.
- 8 Per aliam causam illam peto mihi ius, iustitiam, &c. An publicatis testimoniis, poterunt alij testes de nouo produci. num. 8.

- 9 Lex nostra in causa heresi, non procedit, num. 9. Neg. procedit etiam quoad terminos litigantes. num. 10. Itē non procedit, si per facti euidentiam sit probandum. num. 11. Neg. etiam procedit, si per alia parē non contradicatur. num. 12.
- 13 Dilatatione vna mandata ad testes producendos, vel facta vna testium probatione & examine liceat, & ante eorum publicationem alios testes super eisdem articulis producere. num. 13.
- 14 Cautela, vt post publicationem testes examinentur. num. 14.
- 15 Facta publicatione an pars poterit compelli de calumpniarum. num. 15.
- 16 Testis iterum productus, an possit petere, vt sibi legatur primum dicti. num. 16.

**I**bi, *Despues de publicados*, idem esse in causa nobilitatis faciendum, probat. l. 17. tit. 11. lib. 2. supra, regula enim in nostri text. in omnibus causis procedit regulariter, cui est similis text. in authen. in qui semel. C. de probatio. & in. l. 1. titulo. 16. part. 6. vbi gl. alia iura allegat & ampliat regulam hanc ita esse veram, quod quāvis dicta testium publicata, non dum per partes didicita fuerint, amplius testes alij non admittuntur, per text. ibi, dū lex illa partium, non dum facta sit publicationibus, concedit alios testes produci si pars iurauerit non didicisse testificata, ergo si sunt iam publicatae attestaciones, quāvis partem non didicisse, non admittuntur ad aliorum testium productionem, prout tenebat glossa cor. Didac. hic sub. l. 6. titulo. 11. lib. 2. ordin. glo. 1. col. 1164. quam communiter testatur opinionem Ruini, consil. 64. volu. 4. relatus per Matienço, in dialogo relocatoris. p. c. 46. n. 1. de quo & traditur per Lanfrancum, in cap. quoniam. sup. tit. de test. deposit. num. 4. & per Felin. in cap. fraternitatis, & ibi addit, numero. u. de testib. & addit. repetitoti Felin. verbo publicatio l. 1. quāvis contrarium teneat gl. in c. consiliarius. & c. fin. de testibus, imo quod tota non dum erant per partes visa, quāvis & sequuntur aliqui relictos per Lanfrancum, vbi supra, & probati potest ex text. nostro ex defectu ra-

tionis eius, nam si testes produci post facta publicatio, non prohibet lex nostra, ne materia & octano detur testes subornati, quare quidem occulto & timor subornationis, cellat, si partes testificata etiam publicata ignorat, ergo cellat prohibitio testes presentandi, etiam publicatione eorum facta, & sic presentari poterunt publicatis attestacionibus, non dum tamen didicisse, inter has tamen opiniones Lanfrancus vbi supra interponit concordia quādam, quam tenendam assitit, & sequitur Matienço, vbi supra num. 4. & ante eum Bonifacius, in sua peregrina legum partiarum, verbo testis quā. 2. gloss. didicisse, fecit, quod aut pars volens testes producere erat abest tempore publicationis testium, ita quod scire non poterat testificata, & tunc admitti posset ad testificandum in iterum quod non didicisse ea, ut vero erat praxim & non contradixit, & tunc locus, quasi timor subornationis tunc non deficiat, publicationeque acquiescere videatur, ita quod si potest primum partem noticiam testificatori habuisse, vel potuisse habere non admittatur ad testes producidos publicatione facta secus vero alia, & hoc dum tamen, secundum Matienço, vbi supra, numero. 4. lapsus fit terminus probatorius, eo enim non dum lapsus pars non didicisse testificata potest testes examinare ex l. 2. titulo. 15. part. 3. & ex l. 10. in fine, infra iura titulo & lib. publicatio enim nimis celeriter facta, non impedit nouam testium receptionem, secundum Speculatorem, & alios relatus per Matienço, de l. 10. numero. 4. si tamen electionis in dubio an pars volens testes producere publicatione facta, deficiat testificata nec ne, & tunc vtrique excluderem eam si lapsus erat terminus probatorius, ne malitis partium occasione preberem, & viam subornationibus aperirem cuius quidem subornationis timore, neque in gradu appellacionis licet testes recipere super articulis in prima instantia produci, secundum textum in. l. 4. titulo. 9. infra iura libro ad eundem finem, licet ad diuersum finem, secundum Bartolem in. l. 1. Iulianus verum debitorum, num. secundo & 3. ff. de cond. ind. & in. l. 1. numero. 2. C. cent. ref. non pos. & in authen. de testib. 6. quoniam verum, num. 2. vbi optimas quæstiones in nostro legis propositi annexit, & tenet idem Bar. in. d. auth. qui, in cel,

semel, nu. 3. sic intelligendo. l. exceptione 8  
C. de probat. & an i. testificata nondum  
tunc didicisti, super qualitate possint tes-  
tes produci & an poterunt produci super  
praesumptione accidentis, tradit Bonifa-  
cius in d. gloss. didicisti, vbi & in gloss.  
publicatio. d. quaestiones a. declarat ipse  
Bonifacius, coram qui fit publicatio atte-  
stacionum, & quis fit effectus eius, & qua-  
liter fiat, & quid si pars statim quod tes-  
4 titi declarat, perquisit & & licet ab  
eo quicquid dixerat, non possit in poster 9  
alios testes examinare. Aretin. in. c. licet  
ex quadam in. 5. notab. de testib. inquit  
non poterit alios examinare, quia iam di-  
didicit testificari, sed si hoc esset verum &  
practicetur, quod probulenter testes  
producere? certe multi, ideo neq. vidi  
dictum hoc allegari, neq. praticari, neque  
ver credo in practica obtineretur cum eo.  
Quibus sic habitis conclusionem non sicut  
limitare poteris pluribus modis, vt per  
Socin. reg. 40. testes publicari, & Hipp.  
in l. 1. §. fin. num. 6. cum sequen. ibi d. de  
11 quæst. & Augusti. Berol. quæst. 17. fami-  
liar. & Cur. admonendi. num. 40. ff. de  
iur. iur. & Fel. in c. fraternitatis, de testi-  
12 & ibi Abb. Isr. & eius additio. nu. 4. &  
idem Fel. ex per. uas, eo tit. & Additio. Ca-  
pellæ Tolosana. 177. & Villalobos in suo  
exario litera. T. nu. 184. cum seq. pluribus  
& Afflic. & eius additio. in d. 116. Ant.  
Gabriel lib. 1. c. omniun. conclusio. titu-  
13 de testib. conclusio. 11. per totam & illa  
fallentia principalior esset in causa matri-  
moniali 7. vt communem testatur Vil-  
14 lalob. vbi supra nu. 184. non tantum si pro  
impediendo matrimonio agatur, verum  
& si pro eo contrahendo, ex dicto per  
Fel. in d. c. fraternitatis, nu. 5. & Bald. in  
audi. nunc si hæres col. 1. C. de litigiosis  
per agentem pro matrimonio testes tales  
producantur, vt communem testatur Vil-  
15 lalob. vbi supra nu. 187. Item non procedit  
regula nostri tex. quod hoc vt testis red-  
dat rationem dicti sui iam publicati & si  
6 necesse fuerit cum reddere, secundum Ant.  
Gomez to. 1. c. 12. nu. 10. neq. idem pro-  
cedet, si primo testis nulliter dixerit, vt  
7 possint enim lerato produci, vt ratificat  
secundum Afflic. de dec. 11. nu. 4. &  
ibi Addition. non ita men vt aliquis addat  
de nouo. Item inquit Ripa. in l. 1. §. apud  
quem nu. 3. C. de edendo, quod sirture H.  
Ius elatualis peto mihi ius & iustitiam

ministrari 3. poterit publicatis testimo-  
nijs alii testes de nouo produci, quod el-  
set verum perquam maxime limitaret re-  
gula nostri tex. verumtamen fallum. esse  
reputo, neq. in practica tenendum, aliter  
enim dispositio nostri tex. illiusmodi re-  
demerit, & facilliter falsacionis locus es-  
set, cum quotidie dicta clausula in libellis  
apparetur, tex. 3. in c. intimauit. de tes-  
tibus, quem pro sua opinione Ripa, alle-  
guat, nihil probat meo videri, vtiens lex  
nostra non procedit in causa 7 hæresis,  
secundum Simancas, de instit. cathol. tit.  
64. de testi. nu. 50. siue contra rem siue  
contra actorem producantur, secundum  
eum ibi neque procedit etiam quod ad 7  
tercios alios, quam ipso ligatibus, quia ter-  
tius alius comparis pro suo interelle be-  
ne admittit ad probandum publicatis at-  
testacionibus, ex tex. in cap. coalluitur, de  
testibus qui quotidie praticantur, in  
16 fine. Itaq. 294. Item id procedit si per cui-  
demian facti probandum sit, secundum  
Tiraq. retract. inq. 167. §. 4. gl. 1. n. 6. §.  
cum seq. pluribus, item id procedit si per  
aliam 7 partem non contradicatur, secundum  
17 lasin per. ad modum d. n. 12. ff. de iur. iur.  
quia partes possunt huic remedio renun-  
tiare, sec. h. not. Bart. in l. fin. nu. 3. C. de testi-  
fic. nec hæz reperi Menoch. aliquas hæ-  
ræ & alias limitaciones ponit, in tract. de  
arbitrarijs iud. lib. 1. c. 34. sed nota vna  
7 dilatio ad testes producentes vel tes-  
tes auct. & ante eorum publicacionem alios  
testes super eisdem articulis producere, tra-  
dit Ferr. in practica in forma eppo, contra  
test. post pub. gl.ant. quæ. fol. 30. col. 3. in  
fine. & ibi declarat quomodo dicitur vna  
dilatio vel productio, & inquit quoties da-  
tur vna dilatio decem dieru in quos testes  
examinantur, deinde datur alia dilatio, num  
& in illa examinabuntur alii testes super  
eisdem articulis, & intrepide dicendum est  
quod sic, secundum Ferr. ibi. & probatur ex  
d. l. 1. tit. 16. p. 3. & an publicatio testum  
fit de substantia iudiciorum, dicitur Menoch.  
volens in l. i. inf. co. in gl. 5. p. d. iudicare,  
& in test. in quibus faciant idem, vide  
Berr. Diaz. reg. 758. testes non publicari.  
Cautelam 7 tamen vt post publicacionem  
testes examinentur, penit Bald. in l. fina.  
nu. 5. C. de appel. quam defendit Alex. in  
18 l. 4. §. hoc autem. ff. de inf. vbi Ripa.  
nunc.

nu. 74. es declarat, & alio modo declarari  
potest, ex dictis per Ber. Diaz in pract. ca.  
no. 1. 147. & cautela Bal. posuit etiam Corp-  
19 lo, cautela 166. regulari per. Sed an la-  
ta publicatione poterit pars 7 cogi iura-  
re de calumnia, vide optimè per Ostania.  
in dec. 10. pedem.

Ibi, in prima instancia, dicit neq. idem

in secunda super eisdem articulis primæ  
instanciæ, vel super dicto contrarijs, se-  
cundum regum in l. 4. tit. 1. infra eod. con-  
tra. libro. Et an si testis iterum producat pos-  
sit petere vt ibi legatur 7 primus dictus,  
vide per glossam. Oria. l. 38. tit. 16. part. 3.  
Menoch. de arbit. iud. lib. 1. cent. 2. cautela  
109. nu. 1. vbi illud.

## LEX. VI. SVMMARIVM LEGIS.

Testes compelli possunt dicere testimonium.

- 1 Testes compelli possunt dicere testimo-  
nium nu. 1.
- 2 Testis se absccondens, vt non testificetur,  
teneatur in conscientia nu. 1.
- 3 Iurans senu deponere pro aliquo, poterit  
non obstante iuramento, inuadit cogi  
testimonium dicere nu. 3.
- 4 Personæ aliquæ sunt quæ testimonium  
dicere compelli non possunt nu. 4.
- 5 Filius contra patrem, neq. vxor contra mari-  
tū, neq. sponsa contra sponsum nu. 4.
- 6 Copelli testimonium dicere, nu. 1. Et adeo  
hoc est verū, quod etiā si veritas alterius  
7 sciri non possit, d. personæ, ad testifica-  
dū nō copelluntur. n. 6. et. n. 7. declaratur.
- 8 Testes inhabiles in defectum aliorum  
quando admittantur nu. 8.
- 9 Personæ cōtine ind. 1. tit. 16. par. 3. licet  
non compellantur sponte tamen, & va-  
lentes hene ferre possunt testimonium nu. 9.
- 10 Concordia. d. l. 1. tit. 16. par. 3. & l. 14.  
ibidem nu. 10.

in. c. peruenit de testi. cog. & Did. Per.  
in l. 1. tit. 1. lib. 1. ord. col. 103. in medio, & si  
testis, vt nō testificet, se abscōdit 7 in con-  
scientia teneatur, secundu Nauar. in manuali  
c. 15. n. 4. 1. 4. & 47. tenetur q. ad inter-  
esse libi subrahentes se a testimonio, ex la-  
p. g. tarius, §. si. ff. de testio. not. gl. in d. §. si  
imo etiā si quis iurasset nō deponere pro  
aliquo, 7 poterit inuadit cogi nō obstante  
iuramento, quod et cōtra bonos mores, ex  
l. 1. §. si quis iudicio. ff. si quis. causio. Fel. in  
c. super. col. 11. de rescip. Rebutin. 3. tit. 6.  
ff. sit. frat. de testi. gl. 1. n. 1. non tñi  
quæ 7 personæ, quæ testimonium si dicere & cō-  
pelli nō possunt, inter quas est mulier pre-  
gras. hæc enim scit torquei, ita neq. dice-  
re testimonium copellitur, secundum repet.  
tū inquisitor verborum natura, verū  
auter pregras. & Adit. Abb. in c. contra  
B. de testib. quod tñ intelligit Additione.  
c. 1. Capell. Tolosin. add. in c. p. tūc em  
vxor, quod ad hoc vt in iudicio p. tūc em  
pregras teneatur comparere ad iurandū,  
& declarandū, sed vt mittatur ad domū eius  
& ibi iuret & de claret articuli poterit, id  
tñ non viquequaq. placet, nisi ipsa iuret,  
iurate, nā & in muliere nō pregnantē ad  
faciendū erat, ex c. mulieres, de iud. in. 6.  
ideo teneo quod neq. in domo pollet cō-  
pelli mulier pregras iurare, p. g. tūm si  
mulier testatur et si iuret & scido nō cōpel-  
letur ferre testimonium, filius contra patrem  
& neq. vxor cōtra maritū, vel ipsa cōtra  
sponsum, vt inquit Addit. Capel. Tolos.  
de cisa. neq. descendentes contra ascen-  
dentes, secundū d. in. 1. tit. 16. p. 3. optime  
Nauar. in manuali. 37. nu. 4. 8. vbi cum p.  
seq. prosequitur personam, quæ ad testifi-  
candū compelli non possunt, quod nō so-  
lum in criminalibus, verū & in ciuilibus.

Nauar.

Naaur.ubi sup. hoc intelligi idq. probat ex d. l. i. ubi indistincte et in ciuili loquitur iuncta l. i. tit. 30. p. 7. quia in criminalibus loquitur non enim est confensio, quod lex illa l. i. corrigat. d. l. i. sed potius sit eius amplio, quoad criminalia, & adeo hæc vera sunt. q. quando veritas alteri sciri non possit, non t. copelluntur supra dictæ per 6. testimonio dicere contra maritū vel ascendentes, secundū Greg. in d. l. i. arg. d. l. i. tit. 30. p. 7. prout et tenet & sequitur Villal. in sua antinomiam iur. ciu. & Regij litera. T. n. 17. & iterū in arario litera. T. n. 60. quod tñ nō viqueat; applaudet, nam licet priuilegiatus non cogatur testificari in criminalibus nisi iure canonico, ex tex. glof. & DD. in d. c. de testib. de testi. 7. cogit. in quibus aliter t. veritas sciri non potest, cogitur, secundū Soci. in reg. 417. testificari in criminalibus, & ita deciditur in nostris terminis. d. decij. f. Capel. T. Tolof. & etiā Naaur. ubi sup. d. i. 50. & Duēnas reg. 38. limi. 1. & in trāferribus ita cōmuniter tenere DD. asserit Villalob. in d. n. 17. & Naaur. ubi sup. n. 48. qui & in nu. si hoc intelligit quouies neq. actū, neque habuit testes alij in actu testificando haberi poterant, ex cōmuni illa DD. declaratione, scilicet, q. tunc testes inhabiles t. in defectu aliorum admittuntur, quouies neq. habuit neq. actualij haberi poterunt, puto quia actus successit in campo eremo & inhabitato, secundū Ber. Diaz in reg. 719. & Ant. Gabr. in suis cōmun. conclul. titulo de testib. in cl. 7. numer. 5. & 6. & additio magna, decisio 4. Capel. Tolof. & hæc poterit esse vna de causis quare confanguine in causa hæretici admittuntur contra cōfanguineos, vt licet videre ex Symanicas, de iudicatio. cathol. tit. 64. de testibus nu. 46. cum quatuor sequentibus, vel quia est fauor fidei, & hæc melior & concludentior ratio, vt licet & secundū personæ contentæ in d. l. i. tit. 16. parti. 3. non ferit testimonium contra personas ibidem contentas, scilicet, inuitæ & cōtra suā voluntate, sponte t. volentes t. bene

ferre possunt testimonium, prout colligitur ex finalib. verbis d. l. i. illicet, casu debet scribi in actis quatuor volentes testificant, secundū gl. in ea. l. i. sed obliare videtur, secundū l. i. 4. ciuile tit. 16. & parti. 3. ubi probatur descendentes nō posse testificari pro ascendentibus, neq. e cōtra, & est forte contrarium nisi dicamus t. q. hæc l. i. 4. in quantum dicit quod pro ascenditis non possunt descendentes testificari indistincte procedat, vt neq. inuit neq. volentes id possunt, in quantum vero illa l. i. 4. loquitur t. neq. contra eos declaratur per d. l. i. t. scilicet, inuit, volentes t. bene possint contra eos deponere, & non est mala responsio, vt cōtrario euitetur, neq. est nouā leges postiores per priores intelligi & e cōtra, vel dicamus quod sit speciale in descendentes aduersus parentes, vt neque volentes contra eos testificantur, sed contra text. in l. i. contra parentes. C. de testib. notat Abb. in l. i. tit. 8. de præs. p. sicut & neq. vix cōtra maritū etiam volens nō testificatur regulariter, secundū Naaur. in d. c. 35. n. 49. qui quidē sententia specialiter iure ciuili dispositū, & non fuit censendi correcti esse iustitiam, quia iure debet intelligi, nisi sit de exceptis à iure ciuili, vt correctioe euitem, quam iura partitum maximè abhorrent, & ius cōmune sequuntur, & ita tenet, licet gl. d. l. i. non bene dissoluerit hæc contrarietatem, imo valdē correctionem inducere.

Ibi, o criminali, quod aures remissius dicitur parat Hippin. in præf. 5. diligenter. nume. 10. 18.

Ibi, cōsi per los bñeres como por los enepros, corpi enim possunt pignoris captis, & multa indicta, & si hæc nō sufficerent, per incertatione personarum, secundū glo. Prender. in l. i. tit. 16. p. i. in d. i. in exteriori foro tenentur testes se subtrahere, secundū gl. Prender. aliis in verbo Fazer. in d. l. i. sicut & in foro animæ, secundū Naaur. d. c. 35. nu. 41.

## LEX VII.

## SUMMARIVM LEGIS.

Numerus testium per quolibet ex partibus presentandus, super duobusque articulo satisfat per legem nostram.

Iudex

## De los testi. prue. term. y conclul. l. 8.

175

1. Index cognoscens producentis intentionem fundatam esse ex paucioribus, tunc ad hoc eundem numerum debet referre. n. 1.
2. Testes qualiter solui possunt ex veritate negotij. n. 2.
3. Pars inuita testes presentatur, quod habet maiorem casum. C. de p. quodammodo probacione contrarij. glo. 1.
4. Testes non iurati non probant. n. 4.

Ibi, Trepana testigos, in finem enim virāda est secundū tex. ubi dicitur & DD. Maximè Rebuffi. 1. notat in l. i. unica. C. de sent. q. 3. p. 10. in d. i. in Fracia statuta est de cetero tantum testes examinari, vt licet videre ex Rebuff. in d. i. tit. 1. Frac. tit. de testib. & quod super vno facio examini debet per totū iurē, q. p. i. ante iure ciuili & canonico iudici arbitrio relinquatur, quousque ipse referent & tamen testes testium, dū tamen numerus cognoscitur, nō excedatur, vt traditur in d. i. index cognoscit esse producentis intentionem fundatā ex paucioribus, tunc adhuc eundem numerum debet referre, secundū tex. in d. l. i. in fin. de testi. & C. de testi. c. significauerunt, extra de testi. & de testi. de c. cum re. de quo per Spec. in d. de testi. 4. testat videre de numero testium, & per Imol. in c. causam, gl. de testi. Paul. Cast. in au. h. ac. qui seuel. n. 4. C. de probat. & nouissime Mench. de ar-

bit. iud. lib. 3. c. 24. n. 1. 49. idq. lege nostra nō negatur, sed potius conceditur, nam licet l. i. nostra numeri testium in quolibet art. presentandorum taxet, & moderetur non tñ ex hoc intelligendū est, q. illi numerus nō possit iudex abbreviare, nam equid potest, si ita viderit expedire, idq. tantū disponit nosse t. scilicet, q. in casu in quo necesse fuerit, plures testes partes presentare, nō possit excedi numerum testium test. ita quod permittit plures testes examinari non possit iudex iudicis esse officio, secundū Rebuff. ubi sup. gl. 37. nu. 1. ubi cum q. declarat qualiter partes possunt testes in litore v. i. iare negotij, & in glo. 8. & 9. inquit ipsemet Rebuff. quod testis ultra numerum examinatus non facit fidem neque legendū est, etiam si de nouo iuret pax ad notitiam suam peruenisse, & etiam in iur. sacro id est, puniuntur debet recipi eum, vt ibi per eum in dictis glossis, quod tamen nihil t. testis praximatur, parū habet utilit. probatam, & cam perdet, quousque subit probatam, secundum secundum Rebuff. in d. tit. de testib. gl. d. h. num. 1. Et de hæc est etiam a testium multitudine tractata illi Roman. in l. i. vero q. de viro. col. 41. Fulent. 45. ff. de iur. iur.

Ibi, taramen, testis enim non iuratus & non probat. l. iur. iur. can. C. de testi. Menoch. de arbit. libro 4. q. 26. C. iur. in pract. can. 3. post l. 6. p. pen. nu. 6. & 7.

## LEX VIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

Receptoria partibus concessa ad examinandos testes in locis foras & loco litis (licet sint eiusdem territorij) parti dūse & sunt notificanda, si haberi potest, alias enim ante domū eius notificari sufficit, testis, producti interrogandi sunt, eundem tenorem nostræ legis, & per partes ipsas informari possunt de veritate.

1. Pars debet citari, cum alioque pars habet receptoriam, ad examinandos testes in locis extra iurā a iur. d. l. i. in l. i. n. 1.
2. Receptorie & requisitorie, an in omni causa debeat citari ad examinandos testes in loco foras & loco iudicij parti cum presenti. num. 2.
3. Per requisitoria aut receptoria missa iudici, nō dicitur officio committi sed exigi. n. 1.
4. Periculum quouies reuocatur in offensionem iurisdictionis de qua quoniam, & ad aliam iudicem

debet mittere vni iudicem qui videat illū qui expi. si iur. iur. parti mittatur in d. 4. Corruptus testes & corrupti incident in crimen falsi. num. 5.
- 6. Corruptus an possit testificari contra corruptum, & faciat fidem. an. 6.
- 7. Pars potest allegari testes producentes in iur. & alioque d. i. iur. iur. parti mittatur in d. 4. Corruptus testes & corrupti incident in crimen falsi. num. 5.
- 8. Testes non iurati non probant, & non possunt accipere. an. 8.

Ibi,



**I**bi, *Notificatio*, idq. defuncti videtur, ex re. in l. iudices. C. de fide instrumentum. vbi Paul. Call. melius quam alius hoc asserit in nu. fin. scilicet, quod debet citari pars et cum altera pars procedit receptoria vel requisitoria ad examinandos testes in partibus et extraneis a loco iudicii, vel cu ipsa pars citanda absens est a loco iudicii, neq. ibidem habet procuratorem, quia citari possit idq. iure optimo ex Regula. l. de vnoquoq. fide re iudi. Sed est questio, num receptoria hac & requisitoria debet concedi in omnibus causis ad examinandos testes in loco; forasne a loco iudicii parti cum petenti, etiam si causa sit criminalis, vel civilis grauis, & in hoc fecit, & in multis alijs magna est inter DD. contentio, quibusdam eorum asserentibus posse dari similis receptorias et requisitorias etiam in causis sit criminalis, idque per text. notrum indistincte loquentem fundari potest, & tenent quia plures Doct. relati per Auile. suu. ca. 7. Pratoriu glor. Por. fi. nu. 7. folio 311. Alij vero dissentientibus, pro quibus Auiles ibi allegat quandam. l. Particium, practicum in prima opinio prout in l. 1. 8. nu. j. & 4. tit. 6. lib. j. supra diximus ad ibi dicta me remitte, idq. etiam asserit Paul. Call. in l. si quando num. 3. C. de testib. & Felin. c. cum causam. nu. 2. eod. tit. & Soc. Reg. 410. & communem testatur Dec. in c. quoniam. nu. 4. extra de testibus. idq. nimium, ne facilius probandi restringatur, expensaq. partibus minuantur, neq. tunc per requisitoria, aut receptoriam quibus iudici vbi testes habitant, dicitur officio committi, sed exigi, est que tunc pro hoc in in l. iudices. C. de fide instr. cuius argum. inquit Bartol. in l. Prator ait. §. fina. ff. de edendo, quod si sit periculum in offerendo librum ratione de vna provincia ad aliam iudex debet mittere viros idoneos, qui videant illu, cumq. ad hoc viros tales mittuntur, expensis vtriusq. partis mittendi iurati, cu ab vtriusq. parte id petitur fieri, si vero ab vna tantum petatur, illa eas soluet, secundum Oroscium in d. §. fin. col. 719. in

prin. & cum hac ita fieri possunt, nimiru si & in testium examinatione, dicta prima opinio praedicatur & vera sit, de qua cum alibi dixerimus hac nunc sufficiat, & vno vel alio modo partes citandae sunt, vt tunc noster probat, & disponit clare, qui in hoc singularis est.

**I**bi, *Pudere fieri audio*, quod quando dicitur, videbimus in l. fin. glori. Si pudere, tit. 3. infra isto lib. 4.

**I**bi, *NI. los corru p. aliter enim & corru p. et* & corrupti incident in crimine falsi, secundum tex. in l. 1. tit. 7. par. 7. & ibi glori. & tex. in l. 1. in prin. vbi glori. C. de haer. & sculpa. de maleh. notat Rebus. in j. to mo c. 151. Fran. tit. de testib. gl. 7. nu. fi. ino si ipsi testes nunc receperint etiam pro dicenda veritate, peccant, cum e bigatione testium nimos illos, secundum Nauarr. in manuali. c. 35. nu. 45. vbi declarat hoc, alia dicit in proposito, & an corruptus possit testificari contra corruptum et fidem faciat, vidi text. vbi Doct. in c. iudic. nobis de testib. & Roland. consil. 16. volu. 1. Beroum quist. 4. 8. familiari.

**I**bi, *Pudet habere a los diuor respiger*, singularis est in hoc l. nostra, & per eam approbatur doctrina Bal. in l. fin. nu. 7. C. si ex fals. inst. ag. & in l. data opera. C. qui accus. non pro. dicentis, posse parte alloqui testes produco et vt facti recordetur iur per quo praesentati sunt, & veritate declarant, & dictum suum proferant cogitatione, vt concludat, non tamen vi instruantur ad deponendum mutata sententia veritatis, secundum Bal. vbi supra & alios relatores per Syluam vult in verb. molestorie. n. 61. & Bal. etiam testat & sequitur Nellus in tract. de testib. nu. 100. & Francus ibi nu. 31. vbi glori. testium Doctoru, & melius vult Rebus. vbi sup. tit. de testib. & quic super vno. art. vico. gl. 7. per totum, & Felin. in c. praeterea. num. 15. de testib. cog. & an liceat pecunia pro vero testimonio ferendo accipere in l. secunda 8. verbo falsu, in principio. infra eod. dicemus Deo volente.

## LEX IX.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Quibus libellis a quolibet parte presentatis in lite, causa habetur pro conclusa, quousque per partes non concludatur, vt recipiatur ad probandum, vel causa diffinitiu determinetur.*

Ibi,

**I**bi, *Aunque las partes no concluyan*, vt in la glo. supra eod. diximus.

**I**bi, *o por diffinitiva*, sed quomodo si prius partes recipiendae sunt ad probandum, debet diffinitiu pronuntiaridic quod vel quia in lite non est necessaria probatio, quia ex inspectione instrumentorum productoru causa determinari potest, vel

in iuris tantum articulo tota lis consistit vel quia id partes allegant ad cuius probationem perit ut admitti, quo probato, nihil eis relictum neque coas iuraret, nec non datur terminus ad probandum, sed potius diffinitiu determinat causa prout text. noster disponit cuius desino singularis est.

## LEX X.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Qualiter sunt concludende lites, & pro conclusis habende, postquam partes admisse fuerint ad probandum, & ex quibus modis, & quod durante termino probatorio non est facienda publicatio processus, disponit lex nostra.*

1. *Para renunciar a termino, an et possit postea penitere.* nu. 1.

2. *Publicatio est de substantialibus processus* num. 2.

3. *Dilla testium in prima instanza non publicatio, possunt in secunda instanza reprobari.* nu. 3.

4. *In criminalibus causis in quibus ad torturam potest devenire, non est deueniendum nisi publicatio fiat, ex qua inditoria copia reo datur, id facienda est.* numero. 4.

5. *Publicationis omisso apud Dominos de Rota, secundum Martin. vult & annuat processus.* num. 5.

6. *Dilatatio alius loquens in ea pendente conuictis officium iudicis donec petita temporis deflexione curricula.* numero. 6.

7. *Iudicium factu dilatione pendente est ipso iure nullum.* nu. 7.

8. *Index an possit pendente dilatione reuocari, & ad alia procedere.* num. 8.

**I**bi, *no dicendo nada*, puta quia pars altera non cotendit publicacione peti & per altera parte, vel si e cotradicte, cotradicte sit rimola & inutilis, na per effer, nihil enim & inutile acquiparitur in iure, sed si cotradicte peria publicacio ex iusta causa, puta quia in vicia dilatio ad probandum data fuit, & alia nunc iustepetur, tunc impeditur publicatio petita, secundu quod in l. 1. sup. eod. gl. 1. & 2. m. 1.

dictum fuit, secus vero alias, quia tunc si non cotradicatur publicacio, & ex tunc tunc fieri penatur per vnam ex partibus, si probatio aliqua facta est, si minus lis habebatur pro conclusa, data copia huius petitionis parti aduerfa, & aculando cotumaciam altera die sequente in audientia, si pars aduerfa nihil responderit neq. cotradixerit, declaranda est lis pro conclusa, & est singularis desino ad lites abbreviandas, & hic est primus punctus nostre legis.

**I**bi, *quando se recibe*, hic est secundus punctus nostre legis, scilicet, quod si partes decidit fuerint ad probandum cum certo termino, & ad probationem faciendam receptoria, vel requisitoria danda est, eod. quod extra locum iudicij probatio facienda est, si per partem aduerfam petatur, quod assignetur parti alteri certis terminis, intra quos desinat receptoria, vel requisitoria & ea tatur, alias quod remaneat causa conclusa, & terminus iudicij probationis remaneat denegatus, & ita proceditur per iudicem, prout debet procedi, & in termino illo pars alia non extrahatur receptoria vel requisitoria, eius continuata per aduerfam accusata, lis remanet ex tunc conclusa, quousque terminus assignatus ad probandum cum receptoria illa vel requisitoria, tunc lapsus non sit, vt litibus finis imponatur, & calumniis pars non molestetur.

**I**bi, *que el termino dado acaba de correr de termino*



pendentē dilationē ⁊ reuocare, & ad alia procedere, vide gloss. in c. praxiderat, de poenitent. dist. 1. & quid si pars, cui datur dilatio ad aliquid faciendum, dicat se nihil facturū, an debeat expectari lapsus dilationis, vide per glo. fin. l. 1. tit. 16. par. 3. Et quid si ex dilatione remanet tantum temporis, quod intra illud fieri non potest promissum, an possit agi tunc contra promittentem, vel quia non possit intra tantum remanentem aliquid probatio fieri, an possit tunc probatio fieri, vel conclusio in causa si nihil est probatum, deprimi,

vide glo. in d. c. praxiderat, de secido vero vide nostrum text. hic protulit durante termino probatorio non esse publicandum faciendum, neque concludendum in causa, etiam si in restante termino nulla possit fieri probatio. Quid tamen si pars dicat & petat, qd non publicetur testes, quia alios habet examinare & milionem publicatio fiat, quid erit, vide glo. l. 24. tit. 16. par. 3. solent tñ, vt diximus in l. 1. fin. gl'ante p. in fi. testes praxiderat & ibi in termino in publicatio testis examinari, & ipsi totus ille tit. remanet explicitus.

## SEQUITUR

## TITVL. VII.

## Del juramento de calumnia y poficiones:

*Positiones inueniuntur sunt ad hoc vt ponens eas per responfionem aduersarij ad eas factam ab onere probandi releuetur.* num. 1.

**E**T cum post termini assignationem ad probandum partes positiones proponant inuicem sibi, vt ad eas iurent & declarent de calumnia, ideo post preecedentem titulum, sequitur noster de positionibus & iuramento calumnie tractatus.

In Rubrica, ibi, *Iuramento de calumnia*, istud iuramentum non est idem cum eo, de quo Rubrica supra proxima, sub. l. 1. in gloss. 1. dixi remissio legem quandam Partitumari allegando, & vocauit illud, De la manquera, fit que modis de quibus in lege Partitumari ibidem allegata continetur, nostrum vero iuramentum calumnie, de quo in nostro titulo fit metio, est iuramentum de veritate dicenda, iuraturque & declarat positionibus per partes inuicem propositis, vel per vnam earum contra alteram, siue actoris contra reum, siue reus contra actorem, veritasque declarata est simpliciter & sine phisā pena confessi, & sic licet hæc iuramenta diuerso nomine nuncupentur, diuerſi tamen sunt eorum effectus, diuersi quoque modi iurandi, & super diuersis iuratur, & differentias inter vnum & aliud iuramen-

tum reperies per Abb. in c. pen. nu. 10. de iuram. colum. & iuramentum hoc calumnie de quo in nostro text. esse de iure diuino probat Menochius de arbitrarj in dictum, lib. 1. quæst. 10. per totam, vbi & declarat an remitti per partes possit, de quo diximus in l. 1. gloss. 2. tituli supra proximi.

Ibi, *Positiones*, quid sit positio, & alias tredecim quæstiones in materia positionum examinat Cyn. in l. 2. §. quod obseruari. col. 1. nu. 12. vique ad. 26. Cade in ferri. cor. calum. dan. quem & alios de positionibus tractantes referi Didacus Perez, hic col. 919. in verbo, positiones. Inueniuntque positiones ad hoc vt ponens eas per responfionem aduersarij ad eas factam ab onere probandi releuetur, vti licet videre per Bonifacium, in vbi peregrina legum Partitumari, in verbo, positiones, gloss. positiones. folio. 366. per totam illam glossam, vbi quampiura in huius propositum annexit. Inueniuntque sunt positiones ad faciliorem litium expeditiōem, vti quæ longæius in causis admissæ sunt, secundum text. in Clem. 8. ep. 6. & quia positiones de verb. signif. tradit glo. pro intellectu. in cap. 1. de confes. in. 6. de quibus omnibus, vide etiam Specul. tit. de defumperat. per totum. & quia omnes defumperat. per totum. & an possit pars cori diuidere positionem si flet multiplex, & implicita, vide Ripam in l. hære dei. nu. 46. ff. de vulgar. 1. fol. 172.

L E X. I.

## Del juram. de calum. y poficiones. l. x.

211

## L E X. I.

## SVMMARIVM LEGIS.

*Qualiter sit positionibus respondendum, & si pars respondere debens sit contumax, quid agendum, si presentē declaratur.*

- 1 Respondere quis non tenetur calumniosæ positioni, vel extra repositio n. 1.
- 2 Positionibus non perscrutari sed verbo respondendum est. n. 2.
- 3 Respondens positionibus per verbum, credo, per inde habetur ac si vere esse cōfessus positionem, num. 3. & quomodo hoc intelligatur, num. 4.
- 4 Si quis non potest applicare animum suū ad credendum, vel non non credendum, an possit cogi praxisse respondere. num. 5.
- 5 Negatio prius posita, & post, quid significet. num. 6.
- 6 Positionibus non respondendi vel non debito modo, an habeatur pro confesso. mero. 7.
- 7 Index in Francia interrogat & examinatur partem positionibus respondendum. num. 8.
- 8 Positiones & articuli quibus aduersarius respondere tenetur, vt habeatur pro confesso, sunt proponendi in modo positionum, alter enim pena hæc confessi cessatur, num. 9.
- 9 Differentia maxima est an per interrogationem quid proponatur, vel positione etiā quod ad ipsammet partem proponenti. n. 10.
- 10 Positiones ponentes, existitur illud quod ponit. n. 11.
- 11 Publicatis attestacionibus, an peti possit vt positionibus his respondeatur. n. 12.
- 12 Confessio resultans ex positionibus, an prætextu erroris possit reuocari, num. mero. 13.
- 13 Pena confessi nostri text. vt locum habeat, est quod vna, bina, trina vicibus iubeatur per inde partem iurare de calumnia. n. 14.
- 14 Declaratum pro confesso, amplius non admitti ad probandum contrarium, non deficiunt qui dicunt communiter esse opinionem. n. 15.
- 15 Vnus preceptorius iussus pro emittendis vel cum comminatione an sufficiat vt pena confessi nostri text. locum habeat. n. 16.
- 16 Index comminando potest penam imponere alteri parti applicandā, si iussu pars comminata non impleuerit. n. 17.
- 17 Ad pronuntiandum aliquem in lite pro nullo parte, vnicus tantum preceptorius vel comminatorius iussus sufficit. n. 18. & 19.
- 18 Pena confessi nostri text. vt locum habeat requiritur puer in quolibet termino illarum trium citationum, vel in termino preceptorij vel comminatorij sine contumacia partis non iurantis, nec declarantis, vel non debito modo accusatur.
- 19 In termino legis, vel statuti, an sit necesse contumaciam accusare. nu. 21.
- 20 Dies in quo contumacia erat accusanda, si sit feriatas, an transibit insequentem diem non feriatum. nu. 22.
- 21 Contumaciam accusans, non desunt qui dicunt, quod non debet illicentius, sed cum licentia iudicis recedere, & quod alias nihil agit. nu. 23.
- 22 Pena confessi nostri text. vt locum habeat, necesse est, quod iussus per iudicē faciendus super hoc fiat parte illa qua debet iurare presente. nu. 24.

O. Absena



- 25 Absens non potest pro confesso declarari. num. 25.
- 26 Pena confisii nostri text. vt locum habeat requiritur quod iudicium vbi si milis iuris interponitur, sit validum num. 26.
- 27 Actus nullus penam meretur. num. 27.
- 28 Confessio vera facta in processu nullo & inuadit iuramentum in alio iudicio valido. num. 28.
- 29 Contractus licet sit inutilis & inuadit, si tamen in eo adsit aliqua confessio. probat. num. 29.
- 30 Confessio facta coram incompetente inducit an duret & probet coram competente. num. 30.
- 31 Confessio facta coram indice incompetente, an in criminalibus faciat iudicium ad tertium. numero 31.
- 32 Aliud est quod lex in vno casu declarat de sue dispositione procedat, aliud vero quod in casu taceat & nihil dicat. n. 32.
- 33 Statutu loquens in casu vero an habeat locum in casu ficto subrogato tamē in locum casu veri. n. 33.
- 34 Priuilegium vere dotis non ex tenditur ad putatum. num. 34.
- 35 Libelus quando est ineptus propter quod possit nullitas in processu causari & dari nulla exceptio est penalis num. 35.
- 36 condemnatio an possit sequi ex inordinato processu contra vere consentientem. num. 36.
- 37 Excepta confessione ex inordinato processu resultante, non potest sequi condemnatio pena confisii nostri text. sed potius admittit ad probandum contrarium. n. 37.
- 38 Pena confisii nostri text. vt locum habeat, requiritur quod pari absque rationabili causa recuset respondere positionibus secus vero. num. 38.
- 39 Dominus si causam habere excusandi, si excusetur se ipsum & procuratorem etiam a vera contumacia. numero. 39.
- 40 Interrogatoria & positiones quare hodie admittuntur cum clausula falso iure in peritentiū, &c. numero 40.
- 41 Probationes facta super articulis impertinentibus nullam pariunt preiudicium. n. 41.
- 42 Causa tunc demum excusabit, quoties allegatur & probatur. n. 42.
- 43 Pena nostri text. vt locum habeat, ne cesso est quod positiones ipse legantur, & dentur intelligi parti ipsi, quia habet iurare & ad eas declarare. num. 43.
- 44 Pena nostri text. vt locum habeat, non nec requisita ponit Rebusus. num. 44.
- 45 Positionibus tam actor quā reus tenetur iurare & declarare, & actor prius quam reus. 45.
- 46 Tacenti pro nollente respondere habetur. num. 46.
- 47 Tacenti & obscure respondenti, an pro confesso habeatur. n. 47.
- 48 Regula, qui tacent non fatentur, ex se de reg. iur. procedit extraiudicialiter non vero iudicialiter. num. 48.
- 49 Tacenti secus pro negante habetur in eo in quo est damno negatio, ita & pro confesso, cum confesso est pro iudicat. num. 49.
- 50 Qui vocatur ad assentiendum vel contradicendum, si tacet consentit videtur. num. 50.
- 51 Contumacia non minor est eius qui vult iurare, neque respondere, quā eius qui post iuramentum non respondit. num. 51.
- 52 Terminis probatorius non currit actori interim quod reus non declarat positionibus et per actorem propositis. n. 52.

- 53 Nihil interest an quis negat, taceat, vel obscure respondeat. num. 53.
- 54 Positionibus respondenti, sic respondere debet, vt liberet aduersarium ab onere probandi, si non negat simpliciter positiones. num. 54.
- 55 Interrogari an possit quis pluries super eadem positione. num. 55.
- 56 Citatio trina vbi requiritur, ibi vnicatantum sufficit, si ea facta statim citatus auferit & se absentat. n. 56.
- 57 Sipari aliquibus ex positionibus si propositis respondeat, iudex quare imbec ne recedat antequam omnibus respondeat positionibus, ille autem expresso mandato recedat, num per confesso habebitur. numero. 57.
- 58 Confessio facta includit factum cum qualitate intentatum. n. 58.
- 59 Si quis petat absoluti a duobus excommunicationibus, & Papa dicat fiat, vt petatur, ab illis duobus excommunicationibus cesset absolutus. n. 59.

Ibi, respondera a las posiciones, intellige iuridice & abiq. plica, & calumnia propositis, nam calumnia est positioni, vel extra tem proposita non tenetur quis respondere, secundum glo. in cap. 1. de confel. in. 6. & resolutiue quando positioni criminali respondenda nec ne. Aufredius in addit. de confessione. 69. Capelle Tolos. neq. idem tenetur quis respondere positioni in iurapudine continenti. l. qui iurasset. §. si pater. ff. de iureiur. Bart. in l. 1. Marcellus. §. 1. ff. rerum. motu. Au. §. fredi. in addit ad decis. 371. Capelle Tolosa. & tunc quandovis dictis positionibus non respondeatur pena confisii in confel. in l. 1. & idem si impertinentis positio sit, secundum Francum in cap. 2. de confesii. in. 6. col. 4. incerta, vel contrarietatem continens, vel sit positio iuris, vel facti alieni, vel superflua, vel capitiola, vt la traditur per Lanfrancum in cap. quoniam contra titul. de responso. nu. 4. cum sequ. pluribus. extra de probationibus. & melius per Bald. in l. 1. §. quod obferuati. nu. 13. cum sequent. C. de iure iur. propter calumdan, & succindit tradit Maranta in

practit. titul. de interrogatio. num. 7. pagin. 40. & Rebus. in 3. tomo coll. Francie, titul. de responso per credit vel non credit. art. 6. glo. vnicat. nu. 3. cum sequent. aliquibus, vbi numer. 6. inquit, responso non tenetur per parte facias ad positiones propositas, non facere ius, nisi inter petentem responderi, de quibus omnibus & melius omnium traditur per specul. in dicta tit. de depositioni. §. septimo. per totum. & per Lanfrancum vbi supra. num. primo. cum sequentibus pluribus.

Ibi, per palabra, quasi per scripturam non liceat, sed tantum verbo respondeant sit, maiori enim cum licentia scriptis quam verbo declaramus a liquid, non enim eo. flola, vel scriptura erubescit, & ideo satis, vt verbo potius quā in scriptura positioni respondeatur, & sic non abiq. mysterio locuta est lex nostra per verbum, per palabra, quasi per scripturam non sufficit, & per partes & non per aduocatos, vel procuratores calumnia plenos responso fiat in scriptis.

Ibi, Denego o confesso, Responso enim debet esse clara, & ideo tantum verbo, nego, vel confiteor, respondendum est, vt inquit. 3. in princip. titul. n. par. 3. alias enim in clare non respondeatur, non est responso, vt la gaizate. §. quod autē vbi dicitur. de inter. actio. Bald. in. c. 1. num. 3. de iura trinit. & fide cath. Alciaus expressius in l. 1. §. 1. qui simpliciter. num. 1. cum sequi. aliquibus. de verborbor. ibi. in quod simpliciter, & singuli ca respondeatur, vt in l. 1. sequente. vbi & alia dicemus volente Deo.

Ibi, o la vero, o no la creo, similis est text. in l. 1. tit. 11. par. 3. Respondens enim secundum. l. illam. 1. per verbum, credo, T. habetur perinde ac si verbum esset in positionem, secundum glo. fin. gal. verbo, vctulata in cap. exlitoris. de iure iuran. notat Afflicti in confel. Sicil. lib. 2. Rubri. 24. num. 9. in fine & Decius confel. 441. num. 18. & Rebus. in dict. 3. tomo titul. de responso per credit. artic. 2. glo. vnicat. nu. 2. & Francum in cap. statum nu. 9. de confel. in. 6. & Maran. in practit. titul. de positione num. 14. pag. 440. & ita prauidet, sicut si de veritate confiteatur, secundum eo. & Corneum confel. 186. col. 1. libro 3. quod maxime procedit in ijs, quae sunt iuris, in eis enim respondens per verbum, credo, affirmasse vide-



luerit in l. de etate. §. qui tacuit. ff. de in  
ter. action. maxima est enim differentia, an  
10 per interrogationem quid proponatur, vel  
propositionem quid quoad ipsammet par-  
tem ponentem quidam interrogans nihil po-  
11 nit in eis. positiones tamen autem faciens  
fit iudex illud, quod ponit, text. ad litteram  
in cap. si de iure iuran. in. 6. quod ad hoc  
allegat Additio. repertory Felini in ver-  
bo positiones, & Lanfrancus in dict. cap.  
quoniam supra tit. de responsio num. 3.  
& Ant. Gom. to. 3. cap. 1. num. 4. & Mar-  
tini supra d. num. 4. & iterum in tit. de pos-  
12 sitione num. 6. & pag. 439. vbi & num. 3.  
hoc limitat, nisi postea fiat precedente  
negotio, nam tunc non confetur po-  
nens cum confiteri, potius si pono quod ca-  
sa negato quod debet, solum, prout &  
tenet Ferraria, in practica in forma respō-  
rei conuen. in gloss. falsus. colum. 3. tercia.  
in fine. & Angelus in. §. feruus. verbi quod  
autem. In l. de capi. dim. si re remittit  
ad ea, quae dixit in Rubrica. In l. de  
exceptionibus. Et idem posuit vt poena  
confessi locum habeat debet poni affirma-  
tue, vt pono quod Ioannes est affir-  
13 mator, interrogato vero non sic ponitur,  
fed tantum, interrogo si Ioannes est ha-  
res, vt per Quesadam in libro questionu-  
um suarum capit. 30. numer. secundum  
et de secundum Baldum relatum & fe-  
cutum per March. Affili. in lib. secundum  
constituit. Sicil. Rubrica. 15. numer. tercio.  
Iuramento affirmandum est proponen-  
tem veras esse positiones, sic & ad posi-  
tiones affirmatiue proponendas, affirma-  
tue, vel negatiue sine plura & cautela re-  
pondendum est, vt in hac diximus lege-  
14 re in sequente probatur. Et an publicis  
attestationibus vt possit, vt positioni-  
bus, tunc propositis respondetur, &  
ascendunt est quod sic, & quae ad conclu-  
sionem in causa, secundum Rebus. in d. p. tit.  
de responsio. per credit. vel non credit.  
art. 2. glo. vna numero. 5. & relatus per  
Lanfranc. vbi supra & Dida. Perez. l. 1.  
titul. 4. lib. 3. ordi. col. 906. per totam cum  
seq. & committit testatur Additio. Bald.  
in l. 1. §. q. obferuari. C. de iure iur. ppter  
calum. dam. nu. 19. littera. K. & nouissime  
trahit Oquinianus in decilio. 2. Pedemo-  
tana, & probatur in l. astutulo. in. 1. part. 2.  
& quoniam Doct. 1. & d. d. l. 1. ad d. d. d.  
percedere, quos ex officio iudicis fieret, se-  
cus si ad partis petitionem, nam tunc non lice-

retur petere publicatis attestationibus, se-  
cundum Lanfranc. vbi supra, & Marti-  
in d. pag. 440. num. 10. in practica tamen re-  
ceptum videtur id, quod utique peti posse  
per partes ante sententiam non iustitia pe-  
reat, & vt veritas elucideretur, vt per Dida-  
cum Perez, vbi supra. Et an coisoles refu-  
15 tes ex tali positione reuocari possint, pte  
textu expresso, tradit glo. prout. in l. 1. tit.  
15. par. 5. & in lege sequente, verbo, o. ne-  
gando, latius videmus. Sed quid si pars  
legitime probauerit, an ad eius petitionem  
potest, aduersarius eius compelli iurare  
& declarare de calumnia vide latere per Di-  
d. cum Perez, vbi supra, col. 907.  
16 Tertium idem requiritur, vt poena  
confessi nostri text. locum habeat, est, q. vna  
bina trina vicibus iubeatur per iudicē ppter  
tam iurare de calumnia quam vnicius tan-  
tum iussus non sufficiat ad constituendum  
aliquem pro confesso, & id quidem fundari  
potest, ex eo q. ad contumaciam consti-  
tuendam trina requiritur citatio, secundum  
text. vbi notat Alex. nua. in l. cōtumacia.  
ff. de re iudi. vbi n. 15. ipse Alex. hoc nu-  
ximē procedere asserit, quoniam quid de-  
bet haberi pro confesso, cum sit maxi-  
mi praedicti, prout & tenet Hippoly. in  
practica. §. post quod, nu. 66. fol. 23. in paruis.  
& Bal. in l. recepticia. C. de constit. peca.  
ex l. Senatus. §. q. tribus. ff. de iure fisci.  
Sic & ad ferendam sententiam, vel mittē  
dam aliquem in possessionem ex primo  
vel secundo decreto pluries debet citari  
qui praedictum ex eis est, & sic fer  
vel saltem lenel peremptorie tamē, secundum  
Alex. in l. de vnoquoque. §. 1. nu. 1. de re  
iudi. fol. 18. & hoc ex eo procedit, quia  
maximū praedictum ex se pars, cui tan-  
gi generatur, id est, text. Quod est: fed  
quod res est maioris praedicti, quam de  
clarare aliquem pro confesso cum sint, qui  
dicant, communē esse opinionem, & declaratū  
pro confesso amplius non admitti ad  
17 confut. contrarij, secundum Minchac.  
de succ. creatio. §. 1. nu. 15. vbi examinatur,  
vel iam q. admittatur probatio in contrarium,  
secundum aliam communem veram  
& tenendam opinionem, relatum per ip-  
sum Mincha. vbi supra & per Dida. Pe-  
rez in l. 1. tit. 1. lib. 3. ordi. col. 872. in fin.  
& 365. & iterum in l. 1. tit. 4. col. 900. lib. 3.  
col. 907. verbi quod pro confesso, in ipsum ha-  
bitum pro confesso, transferatur omnis pro-  
bandi contrarium, secundum Dida. Perez.  
in d.

in d. l. tit. 4. col. 918. verbi quod sed est dubium,  
quidem probare non teneretur, nisi co-  
fessio facta haec adisset, quia auctore non  
probatum reus, & si nulli praesentiret absol-  
uendus est, vt in l. qui ca. ca. de. C. de ede  
do. igitur, nihilominus est, maximum  
praedictum generari ex dicta facta con-  
fessione, & idem praedictum ad ea sine  
fit reus sine auctore (quoniam respectu aucto-  
18 ris, etiam nollet text. procedit, cum & ipse  
actor respectu exceptionum & positionu-  
rum per reū oppositorum reus fit, secundum  
Rebus. l. 1. tenentem in d. tit. de respō-  
si. per credit. art. 2. glo. vna nu. 4. citan-  
do est text. vel lenel. peremptorie tamen,  
praesertim cum contumacia haec propter  
quid quā habenda est pro confesso obia  
la idem fit, iure quoniam digestorum in so-  
gnia, vt patet ex dictis per addit. Sp. ual.  
tit. depositi §. 1. licet iure Codicis ex l. 2.  
§. q. si iudex. C. de iure iur. propter cal. di-  
nam contra fit, sed adhuc text. odiosa &  
in terti praedictum, idemque restringenda,  
& nō ampliada, vt sicut in alijs rebus  
magis praedicti trina requiritur citatio,  
sic & in hac facta ex text. nollet requirit,  
neque alio modo poena haec confessi lo-  
cum habeat, cum foramen noniam & sic  
substantia nollet text. in d. quae si quae  
diximus in l. 1. glan. per. tit. 4. supra lib.  
lib. & hanc esse communē obseruantiam in  
suo regno testatur Maran. in pract. 4. par-  
dit. §. nu. 18. par. 391. tit. de contumacia,  
& in nostro regno idē obseruanda credem  
ex lege nostra, neq. infirmiter q. in eadem  
audientia iubeatur bis & ter q. pars iura-  
ret de calumnia, sed requiritur citatio tribus  
in beatu audientis, plurimum tria circa haec  
efficeret stylus tribunalis. Quae tamen  
19 est nulli sufficere vni peremptorio, iussus  
pro omnibus, & vel cum comminatione, an  
trinus supradictus requiritur & dicendum  
est sufficere vnicum peremptorio iussum,  
nam & peremptoria citatio, quoniam vni-  
ca sit pro tribus contumaciam constituit  
non comparatur, vel non obediunt, vt  
probat in l. cōtumacia & ibi Alex. ff.  
de re iudi. idem Alex. in l. d. vna quod.  
§. 1. ff. de re iudi. nam & ad sententiam vel  
missionem ex primo Decreto, vel idem  
ex secundo, quod cum graui praedicti  
fuit, vt per Bar. & Doct. in l. 1. §. si p-  
curator. ff. si quis iud. d. in non obedi. vni-  
cū tantum citatio peremptoria sufficit pro  
omnibus tribus, ex l. 1. consentaneum. C.

quomodo quando iudex ad hoc allegata  
per Alex. in d. l. de iure iur. quocunque. §. 1.  
in princ. fol. 18. ergo & iurist. iur. in nostro  
casu vnici peremptorio iussus, dum ta-  
men vltimo eius de contumacia accusa-  
tur, vel cum comminatione iussus iussus  
fuit, ex eo quod comminando potest iudex  
penam imponere t alteri parti apponenda,  
si iussus pars comminata non impleuit,  
secundum Alex. in d. §. si procurator.  
cap. nu. 16. fol. 60. nam si pars a commina-  
tione illa non appellat, videtur in eam  
consentire. Item & ad pronuntiandum ali-  
quem t pro non parte in lite vnicius tantum  
peremptorio vel comminatorius iussus  
sufficit, quousque haec sit graui praedicti  
cui, secundum Ant. Gomez de delictis.  
cap. nu. 25. & in practica, requirunt di-  
cti Couarrubias lib. 1. Variarum. c. 2. nu.  
2. & quia secundum Dominicum in c. 1.  
de confesio. 6. allegantem Alex. confilio  
187. volum. 2. fit mittitur ad domum ali-  
cuius vt respondeat positionibus sub po-  
na confessi, si non respondet, habetur pro  
confesso, & sic in nostris iussus quod  
vnicius peremptorius iussus sufficit, &  
tenet Dida. Perez in l. 1. tit. 4. lib. 3. ordi.  
col. 913. ad finem, quoniam Alex. & Hip-  
poly. vbi supra contrarium velint, imo  
& quod plus est, quod ex lege sequente  
probari videtur in hoc causa vnicius tan-  
tum iussum sufficere, quoniam nam sit pe-  
remptorius vel comminatorius, & q. in  
hoc lex & supradicta corrigantur, secun-  
dum Dida. Perez, vbi supra, col. 192. in fin. &  
sequen. & vult glo. pen. in l. 3. tit. 13.  
par. 1. m. h. tamē e. ad opinionem in hoc non  
placet, fed tenet vnicum monitionem &  
vni iussum sufficere, dum tria perempto-  
ria, vel comminatoria sunt, & sic de declare  
lex sequens, vel notra in inferioribus  
intelligitur, illa vero in superioribus, apud  
in alio proposito dixit Abba. in c. 1. nu. 2.  
de iudi. & in lege sequente dicimus, vt  
bo, quae est iussus, vel loquatur lex sequens  
eius iussus persona iubeat parti praesentem  
vt iuret & declarat positionem suam,  
& pars non vult declarare, tunc enim ius-  
sus hic qualis non fit peremptorius, nec  
comminatorius sufficit, vt pro confesso  
declararetur, lex vero notra ca. parti absenti  
iubeatur, & per manifestum vel rebellionem  
iustificatur, nam maior est contumacia ei  
illius, qui iussus per iudicē nō vult respō-  
dere, quod illius, qui per notum vel litteras



[illegible]

Quartum vero requiritur et v  
pna ne confessi noluerit ext. incurra  
tur, scilicet, quod in quolibet termino iu  
silarum trium citationum, vel in termini  
peremptorijs, vel comminatorijs, sine, con  
tuita partis non iurantis, neque decla  
rantis, vel non debito modo, accusetur,  
ex eo quod contumax, & non alius pro  
cessu loci habebat & declaratur, continua  
cia tamen non datur nisi accusetur, ex li  
eum quod temere ff. de i. libi. Doct.  
& ex Doct. maxime Alex. in l. propter di  
di. §. i. de iud. & ex dictis per nos in li.  
i. §. i. q. de fa. sado, ubi l. supra ius lib. era  
go accusanda est, quoad verum est,  
quod & in termino accusanda est contum  
acia in termino iuste assignatus ext.  
conductus accusatus est, iterum de nouo  
est assignandus, fecerunt dicit. rex. l. i.  
& post editum. ff. de i. iud. q. i. in pro  
posito allegat. Maranta in practica. c. i.  
distin. §. num. i. r. de contumacia. pag.  
385. & probatur in li. 8. colum. fin. iuris  
part. 3. ibi, *et aliter*, & in terminis, quod  
contumacia fit accusanda, dicitur in praxi  
receptum, Didacus Perez in l. i. tituli 3.  
lib. 3. ordin. colum. 78. et ita proregra con  
stitutum habemus, vj patet ex dictis per  
Duenas in Regula 13. limit. quod contum  
tacia fit accusanda in termino, & com  
munem testatur Villalobos in xario fusi  
mille com. opina. litora. C. colum. 86. &  
iterum in littera. A. num. 3. numer. penult.

[illegible]

communis, quod omnes et omnia accu-  
sant in fine audientis, & est iudex  
ex audientia dicere, & sic non auidet  
ut ad hoc, recedat nisi licitatus accusans  
contumacia habet ne, neque tam de hoc  
ut aut peritum cum partis id ius non  
allegat, neque eorum aduocat, & a pra-  
ticia validum est argumentum, vt per Ma-  
tuanum, de obseruationibus legalibus, li-  
b. 2. c. 19. de locis Topiciis, locos 65. ex quibus  
quarta requiritur emi si iudex in  
tempore accusetur contumacia non re-  
spondens praeiudicibus in termino  
per iudicem assignato, ad responden-  
dum.

24. Qui namque igitur eam requisitū et vt  
in confessi nollit text. locum habeat licet  
et, quod nollit per iā, em facientes  
super ne fiat parte iā, qui habet iuram,  
p. rēfente feneum dū Bern. Dia. in iure,  
567 per glo. i. c. de confes. i. 6. ita te-  
25. nest. v. de carar. secundum illi relatum per  
Ale. in l. 1. §. i. procurator nollit. 10. ff.  
qui ius d. non ob. 39. §. n. Maranta vi-  
supra n. 18. p. 327. §. videt. a text. pro  
hoc in p. rēfente, ubi, §. feneat. et text.  
in l. sequens: mihi tamē non appa-  
det optio, neque requiritur hoc credo  
ta et ponderata hoc licet modo, quia  
secundum literam eius antiquam, aderat  
verbum denotans et requiritur parte p. rē-  
fentiam dū dicebatur, §. si parte p. rē-  
fenda per iur. alioquin p. rēfente la verbo  
dado, c. q. quid videri p. rēfente, p. rē-  
fente nollet per iur. p. rēfente sunt in hac co-  
pilatione translati, et iure optio, et ex-  
propositio, et c. feneo factum, ne daretur oc-  
casio dubitandi, si parte p. rēfente requi-  
ritur, dū iudex iubet partem ipsā p. rē-  
fentibus declarare, et cum text. nollet  
verba ista inferna non habet, fufficit, vt  
p. rēfente confessi locum habeat, iudicem  
partē iubere, vt respondet et declarat  
p. rēfentibus intra talem terminum lu-  
p. rēfente confessi, etiam si pars huc tunc  
temporis absens fit a p. rēfente iudicis,  
et ita retuli Auendum, et alios supra  
in fine primi requisiti ista volentes, neq.  
huius opinionis obstant illa verba nollet  
legis.

Ibi, *et se ausenta*, tum quia ita possunt referri ad iudicem iubentem, sicut ad tabellionem notificantem, ita quod pars,

[illegible]

36 Sextum requiritur si vel ut melius di-  
cat, quantum (s. quod) quantum requi-  
situm tunc excludat, ut supra proxime di-  
ximus) celt ut poena confessi nolui tæxlo  
com habeat, quod iudicii vbi similis ius-  
tus interpositus sit validum, aliis enim in-  
iustitiamd eilect, et nullum, non reputare  
posset, et de decanis pofitionibus vel  
pofitionibus modo declarans, prout ex-  
pressè tenet feni in cap. ex tenore verfic-  
de recripto num. 1. fol. 303. de recript-  
& Bald. in l. 2. §. quod si actor num. 4. &  
ibi Additio. C. de iur. iuran. propter cal-  
i. & Rolandus l. vnde, conf. si. nume-  
14. cum. 3. sequen. lib. 1. & Duënas in re-  
gula. 15. §. iun. 4. & Lanf. in cap. quoniã  
contra fallat. tit. de poficio. nu. 36. extra  
de probationibus iur. hoc l. in. nisi inflati-  
tia, in qua res poenam confessi incurrit  
pereat, nam tunc in illa inflatiã pofiti-  
onibus quod res inflatiã confesso declara-  
tore, quod tantum aff obligatus confidetur  
ex lege, q. 142 dicit triginta annis  
hæc tamen limitatio non placet, nam si  
perijt inflatiã, pereunt & omnia, quæ in  
illa propofita fuerit & ex illa fequuntur,  
corruente enim in principali corruunt,  
& omnia ei accefforia, ut probatur in l. f. fi  
bide confitit. pecun. neque oblati quod  
37 actus nullus pecuniam T meretur, ex Ripa  
in l. prima. numero. 24. ff. de vulgari qua

pena hæc; quod habeatur pro confefio, non imponitur propter actus nullitatem, & fic cellat illa doctrina Ripæ, neque habet locum in noſtro caſu, ſecundum Marantam ibidem. neque obſtat etiam quod confefio vera facta in proceſſu nullo & inuálido, durat in alio iudicio valido, ex textu in l. ii. ff. de culod. reorum. quem ad hoc ita communiter Doct. tenere aſſerendo allegat Anto. Gomo. t. mo. j. cap. primo. num. 69. in fine. & ſicde licet con tractus ſit inuálidus, & inuálidus, ita tamen in eo aditacionalis confefio probat, ſecundum Bart. in l. i. tit. l. i. ff. de verb. oblig. & Chyffo. num. 3. fol. 76. ff. de verb. oblig. & cum den. in l. certi conditio. ff. de iur. certum pecu. vbi laſ. nu. 4. j. 35. & 36. Aſſerit cum Bart. eſſe communem opinionem Docto rum à qua in iudicando & conſulendo non recedendum aſſerit, licet plura contra Bart. obſtent, quæ ipſe laſ. ibi allegat & de illa Bartoli doctrina tractat etiam Suarez in l. poſt rem. 6. limitatio. num. 4. cum ſequit. pag. 305. & item in quaſ. l. num. 2. pag. 32. ff. de re iud. & Doctores maxime Decius, hæc limitat, & declarat ſuo more in c. cum venerabilis de exceptio. nu. 23. cum 4. ſeq. & tenet inquit Paul. in eo. j. Chyffogonus. numero. 10. quod non debeo agere ex illa confefione, ſed actione pro re illa competente, & in probationem eius adducere confefione illam, licet ſi confefio hæc fieret coram incompetente iudice non duraret coram competente, neque probaret ſecundum Barto. & Doct. in l. Margaritha. nu. ff. de iurisd. dom. iudic. vbi Oſiſcius nu. 9. colum. 38. 4. cum Bart. teſtatur eſſe communem opinionem, & tradit Hippolyt. in practica. f. poſtquam nu. 12. cum ſeq. neque excuſationem meretur talis confefio coram incompetente iudice facta, ſecundum Suarez vbi ſupra. 3. notab. nu. 10. licet in criminalibus iudiciis facta recet ad torturam, prout communem teſtatur Minchaca de ſuſceſſio. f. 3. num. 32. Si ergo confefio vera (vt ad incepta redeamus) in iudicio nullo & inuálido coram competente iudice facta probet in iudicio valido, ergo & hæc ficta confefio probat, quæuis iudicium ex quo reſultat ſit nullum, & ſic contra noſtrum requiſitum, non inquam obſtat hoc argumentum noſtro requiſito, quoniam dicitur l. Diuus. & omnia dicta per eam, lo-

quantur & procedit in confefione ore proprio facta, quæ quidem mirum non eſt ſi in iudicio valido doret, nos autem loquimur in confefione ficta ex continua cia non reſpondentis poſitionibus reſultante, quæ multum diſtrecta vera, & quia in vera ſic reperimus ſcriptam & diſpoſitam, in ficta vero non, & ideo de ficta non eſt intelligendū id quod de vera, quia eſſet proceſſus de minori ad maius, & aliud eſt quidem reperiri ex reſtito in iure, vel reperi, vt licet videre ex Mantano in obſeruatione, legibus in euntum modis fol. uendi Argumeta, loco 76. in 34. in par uis, cum i. duobus locis ſequenti. & aliud eſt quod lex in vno caſu. I. declaratio, inue diſponendo procedat, alio vero in caſu taceat & nihil dicat, ſecundum Bart. in l. Titia. f. Imperator. in fine. delegatis ſecundo ita reſpondendo ad textum in d. ſeminæ. C. de ſecundis nuptijs, & item in l. omnes populi colum. 15. ff. de iuſtitia & iure dum reſpondet pariter ad legem penul. ff. primo. ff. de ritu nuptiar. & hinc eſt quod ſtanta non extenditur ad caſum fictum ſecundum iuris fictionem, vt puta ſtatutum loquens de ingenuo ad ingenuum fictum non extenditur, de quo in l. ſecunda. C. de iur. aure. annuo. & in terminis noſtra fictæ confefſionis aſſerit Solus lun. conſil. 11. numero. ſeptimo. & in volum. ſecundo. niſi vt dixi ex vterius procedat declarando & diſponendo, vt in l. cum ex oratione. in principio. ff. de excoſutione. tuto. quem ſic intelligit Bartol. in dicta l. omnes populi. 33. l. item. 19. licet ſtatutum loquens in caſu vero, habeat locum in caſu ficto, ſub rogato tamen in locum caſus veri, ſecundum Bartolum in l. poſtquam ſuper textum ibi. ad Trebellianum & tradit Abbas in c. ſi col. 1. de arbitrio extra & laſ. in l. ſi qui pro emptor. num. 593. ff. de vſucapio. in noſtro, tamen caſu deſicte ſubrogatio, imo & extrema habilitas deſiciunt, ergo diſpoſitum in vera confefſione vt daret in iudicio valido, quod in inuálido facta ſit non eſt extendendum ad confefſionem fictam in iudicio inuálido cauſam, vt valeat & probet in iudicio valido, cum ad ſuſſe validitatem iudicij requiritur vt in noſtro ſexto requiſito requiramus, nam & ſic videmus, quod ad iudicemus eſſe in d. dote vera, quoniam putatiua, quia priuilegium vergetur, non

exten-

extenditur ad putatiua, ne ſcilicet, obijciatur compenſatio, vt in l. vi. f. tacuit. C. de rei vxo. acti. deſect Alexand. in l. diuortio. f. finali in fine. ff. ſoluto matrimo nio. Item & quia quando libellus eſt inceptus, & propter quod poſſet nullitas in proceſſu cauſari & dari, nulla exceptio eſt pecnalis, & ſine reus tunc neſciatur, vel aliter calumniet, non poſſit, ſecundum Baldum in repetitio. Pagana. l. caſſa. C. de ede nō. colum. penultima. numero. 1. ff. de actionibus, & Gomezius in l. ex maleficijs numero. 19. Inſtit. con dem titulo, & Caſſianum conſilio. 38. numero. 16. Item & quia quantumvis ex inordinato proceſſu poſſet legi condem natio contra vere conſentientem, ſecundum Bartol. in l. ſi confefſus. ff. de culod. & exhibitio. reorum. & ante eum Immo centium ab omnibus ſecundum deſect Hippolyt. in practica. f. poſtquam numero. 12. Tamen ex ficta confefſione ex inordinato proceſſu reſultante non poterit eſſe qui condemnatio hæc, ſed poſſius admittere ad probandum contrarium, ſecundum Bartol. in l. error. num. 4. in fin. C. de iur. & facti. gen. & hoc eſt quod voluit Bartol. idem in l. abſentem. ff. de penis. quem allegat Bald. in d. nu. 14. ſicque confefſio, ſecundum Hippolyt. in d. f. poſtquam nu. 36. & 38. non validat proceſſum, ſicut vera validat, & ſic verum eſt noſtrum ſextum requiſitum, neque ei ob ſtante ſuperaddita.

Septimum in ordine à licet in ſubſtituta ſextum, requiſitum eſt, vt pena con ſeſi noſtri text. locum habeat, ſcilicet, quod pars abſque rationalibz cauſa reſet reſpondere poſitionibus, ſecus vero ſi inſtans habuerit cauſam non reſpondendi, ſecundum Bern. Diaz. reg. 56. ff. in prin cip. & ſuit Bald. in l. ſi ſilius. ff. de inter actio. vbi quatuor requiſita in hoc ponit, quem ſequitur Math. Afflic. in conſil. 10. Sicil. lib. 2. Rubr. 25. num. 3. & pro hoc requiſito, eſt text. in c. 2. de confeſ. in 6. vbi, inſuſſeque à iudice reſpondere abſque rationabilibz cauſa reſcet, & probat text. noſter in præſenti, nam & procura tor ſi cauſam habet per excuſandi ſe ip ſum & dominum, etiam à vera contumacia procuratoris dominus excuſatur, ſecundum Bald. in l. cum ſilius fa mil. ff. in hac nu. fin. ff. de verb. oblig. tra

dij Maranta, in præſenti, de contumacia. nu. 1. & cum alacibus ſeq. pag. 386. & Ottauianus deſcit. Pedemon. 9. per totū. Mō & lapſo termino poſſet mora purgari virtute alacibus iuſſe cauſari per Did. Perez in l. i. tit. 4. lib. 3. ordi. col. 934. in prin. & Maran. vbi ſupra ponentem cau ſas excuſantes à vera contumacia, & a for tiori à ficta, & ſic à pena confefſi, & noſiſſime poſt hæc ita vbi aſſerunt & rela tum per Don. Oſeſada, in quaſtione vbi eſt impedimentum valetudinis, vel cau ſa ſpecifica, vel ex alia arbitrio iudicis re ſulta, ſecundum Alexand. d. Julianus. vbi quia poſitiones ſunt captoſæ, cauilloſæ, vel obſcuræ, vel dubitatioz, quia eis non tenetur reſpondere, vt in glo. 1. huius l. dicimus, & tradit Ferraz in pract. in for ſum excipien. contra poſito & idem ſi re ſponſum eſt poſitionibus ex errore, quia reſpondens inductus fuit aſſertione qua uerſarij dantis cauſam errori, quoniam tunc reuocari poſſunt, reſponſiones, ſecundum Baldum in l. Cellus. verſi. nunc venio ad Barto. nu. 36. ff. de vſucapio. vbi hæc communem teſtatur. Ideoq. in practica admittere ſi interrogatoria & po ſitiones cum clauſula, ſiluo iure imperi mentium & non admitterentur, prout faciunt boni aſſerunt, ſecundum Ang. in l. ſiquis liberat. ff. de peti. hare. & in l. in ſpeciali. ff. de rei vendi. Bald. in l. momentanez. C. de ijs qui non habent legi. perſonam ſtan. iud. & in l. ſi fine. in prin. ff. de interog. actio. quos reſert Curtius in tract. de poſitione. nu. 28. qui & aſſerunt, probationes factas ſuper articulis impertinentibus nullum parere præ ſent iudicium, prout communiter teneſt aſſerit Maranta in pract. tit. de poſitione. nu. 23. pag. 441. Aduertendum tamen eſt, quod tunc demum cauſa excuſabit quæ alia ge neret, & probatur, imo ſi cauſa allegata eſt, propter aduerſam valetudine, vel non tutum acceſſum, debet etiam probari, alium loco ſe excuſantis ſubſtitui non poſſiſſe, ſecus vero ſi poſuit, & non fecit, quod non excuſabitur ſecundum Bart. & Doct. maxime Alexan. in l. quaſtium. ff. de re iud. & eand. Alexan. in l. 4. ff. ſiquis eant. & Fellic. c. 1. vlt. in non conte. verbo, excuſabitur dominus nu. 4. vbi plura circa hoc dicit, & nos dicimus in l. 4. & circa ſupra ſito libro, & hoc pro 7. requiſito.

Ottauian

Oñtium in ordine, & in substantia se  
pimum requiritum, vt poena confesio  
noñt text. l. cum habeat, et, quod positi-  
ones ipse legatur & dentur intelligi ¶ par-  
ti ipso, quod habet iurare & ad ea declara-  
re, secundum Bald. in d. l. si filius, vide in  
ter. act. & Altitia in d. l. lib. a. conf. Sic.  
Rubi. r. num. 3. & Bern. Diaz. d. ref. 164.  
in prin. & hoc requiritum clarum est, &  
probatione non indiget, habet tamen lo-  
cum hoc requiritum quoties pars vult iu-  
rare & declarare, tunc enim, vt pro con-  
fessio habeatur, si debito modo non decla-  
rauerit, legendæ ei sunt positiones, secus  
vero si declarare nō vult, quoniam tunc  
credendum requiritum hoc non esse necesse-  
faria ex parte habes requisita neces-  
saria ex parte proponitis positionibus, vt  
noleus eis declarare aduersarius, vel non  
debito modo declarans, declaratur pro  
confesso, quæ non fit reperiens congel-  
la, neque digesta, & sunt maxime aduer-  
da per aduocatos & iudices, nec inconfi-  
date petant & iudicent quæ declarari pro  
cōfessio, quia est res maximi præiudicij.

Alia vero nonnisi requisita & ex parte  
iurare & declarare debentis positioni-  
bus, refert Rebuff. in d. 3. to. como confit.  
Franc. titul. de responsi. per credit. ar-  
ticul. num. 5. cum sequent. quæ quidem  
licet probet ex ordinatione, & quæ ibidem  
commentatur, clarissime tamen hæc text.  
nostro probari possunt, & ideo & ad ea  
aduertere debent omnes, & per ipsum vi-  
deri possunt, cum præ manibus eius ope-  
ra habeantur, ne aliorum dicta transcri-  
bas contra nostrum institutum, & tñ  
actor quæ reus tenetur iurare & declara-  
re ¶ positionibus, & actor prius quam  
reus secundum Quædam d. q. 30. nu. 6.  
& quid si quis declaratur iniussu pro con-  
fesso, & non appellat, quod remedium  
habeat, ex dictis in principio huius legis  
deserpet.

Ibi, *per responde*, pondera ditionem  
hanc, nam ea attempta non est necesse  
disputare dubium illud Bald. in l. 1. s. r.  
quod si actor. numer. 3. C. de iure iu-  
rand. propter calum. dand. scilicet, si  
non iuravit non incurritur poena cōfessi-  
onis, quæ multis positionibus non respondetur,  
nam lege nostra attempta, cō ipso quod est  
insum positionibus respondere, incur-  
ritur poena si non fiat, nō text. noster de  
iuramento nō meminit, sed de responsione.

Ibi, *per, dos, y tres veces*, quod an per  
legem sequentem correctum sit, in quo  
precedente in. 3. requisito dictum rema-  
net, & in lege sequente iterum refere-  
retur. Est tamen notandum quod quantum  
tres hæc iusiones requirerentur, si statim  
quod parti iuratur vt respondere ascendit  
equum, & se abstant, vnus hic iussus  
sufficeret, vt in g. de audentia, nostre legis  
dicimus.

Ibi, *et non vltima*, de qua diximus in  
7. requisito, nostre legis.

Ibi, *non quare responder*, idem probat  
text. in l. 1. titul. 13. part. 3. & dicitur no-  
le respondere ¶ non solum si expresse  
id allerat, verum & si taceat, & tacendo  
non respondet, tacens enim pro negan-  
te, & nolente respondere habetur ex text.  
in l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de inter-  
dicto. Ideo quæ secundum text. ibidem con-  
summas reputatur, quem ad hoc allegat  
Altitia lib. 2. confit. Sicil. rub. 25. num.  
5. imò si procurator, vel hares non respō-  
deat, vel taceat pro confesso habetur, ex  
text. in l. non solum in prin. ff. de procura-  
tor. notat Innocent. in c. de postul. præi-  
udicio attentis probatur. in text. nostro  
opinio Azonius, dicentes tacentem ¶ &  
obscure respondentem haberi pro con-  
fesso, vt ex ijs verbis iunctis illis, Non cla-  
ramine, probatur, & Azon. refert & sequi-  
tur Specul. in tit. de positiō. §. nono. nu. 2.  
& 3. licet Tancred. secundum cum ibi con-  
trarium asseruerit, contra quæ cum Azon.  
tente Specul. ubi supra, vt iur. & præti-  
catur, & probatur etiam ex dicta c. 2. de  
confes. in l. 6. & extra in l. 3. & ibi gloss.  
de penult. tri. part. 3. neque dilatat text. in l.  
qui tacet. ff. de reg. iur. ubi qui tacet, non  
vnique fatetur, sed tacens verum est cum  
non negare, nam secundum Specul. ubi  
supra non nullus procedit ¶ extra iudiciū,  
non vero in iudicio, prout non loquimur,  
nam tacens in iudicio interrogatus reputa-  
tur contumax, vnde penam contumacia  
sentire debet, tamen enim in iudicio  
pro negante vel scientie habetur in  
quo quod magis illi præiudicium fit, cum  
dam. dam. optime in l. quæ dotis. nu. 11.  
ff. sol. matr. ubi Alex. late, & idem Alex.  
in l. expe. num. 2. in medio. ff. de re iud.  
& in addit ad Bar. in l. 1. C. de filiis fami-  
liar. & quædam part. lib. 10. quia licet tacet  
¶ pro negante habetur in eo in quo ei est  
dñosa negatio, ita & pro scientie, cum  
confes-

46

47

48

49

confessio ei præiudicat, secundum Specu-  
titul. de positiō. nu. 4. & si habetur pro  
scientie, vel negante in eo in quo vali-  
lius est eius aduersario secundum dñal. in  
d. l. non solum. relatum & secutum per  
Marantam in l. 1. actor. nu. 69. ff. de pro-  
curator. licet & si obscure respondet & est  
interpretatio contra eum facienda, secundum  
text. in l. 1. tit. 13. part. 3. & text. in l. 1.  
titul. 13. part. 7. & fit inquit alia in l. huc  
positiō. §. nono. in l. 1. C. de proba. quod si  
quis arguitur de pluribus, & in dilucida-  
tione criminis aliqua præmittit quæ quid  
tacuerit videtur confiteri, & tunc iudicet, dicē  
da super glo. Entodas, infra hæc leges, dicē  
quæ quæ las. in repet. l. addonem, num.  
2. ff. de iure iuran. quod si iudex facit ali-  
quem actum præiudiciale alicui præsen-  
ti, si illertais non contradicit, & tacet con-  
traditionem, scribi in actis, sibi præiudici-  
cat, & sic ille, qui vocatur ad audiendū,  
vel contradicendum ¶ si tacet scientie  
videtur, secundum Auzend. c. 50. prat.  
num. 4. lib. 2. eodem igitur modo ille, cui  
habetur, vt respondet positionibus, cum  
in iudicijs id tractetur, si non respondet,  
& sic tacet, pro negante aut scientie  
habetur in eo, in quo utilis est aduer-  
sario, quod adeo verum est, quod quantum  
iuret, si declarare non vult, habebitur pro  
confesso, quia non minor est contuma-  
cia & eius, qui non vult iurare, neque res-  
pondere, quam eius qui post iuramentum  
non respondit, secundum Bald. in auth.  
principales. C. de iure iur. propter cal. dan-  
dedam si postquam est citatus non veniat  
responsurus erit contumax, vide in capit.  
2. de confes. in l. 6. & ibi glo. & Ioan. And.  
& Cya. in d. l. authen. principales, & ex  
dictis patet quod sic, & ex l. 1. infra eo, &  
ex ijs quæ diximus sup. in 3. & 5. requisi-  
tis, & nota quod interim quod reus nō  
declarat ¶ positionibus ei per actorem  
positus non currit actoris terminus pro-  
positus, secundum Alsinium in practi. l. 1.  
cap. 1. nu. 10. & 11.

50

51

52

53

54

55

nonenses & tu respondens, quod debes alii  
quos, et sic in l. 1. actor. nu. 69. ff. de pro-  
curator. vel negante in eo in quo vali-  
lius est eius aduersario secundum dñal. in  
d. l. non solum. relatum & secutum per  
Marantam in l. 1. actor. nu. 69. ff. de pro-  
curator. licet & si obscure respondet & est  
interpretatio contra eum facienda, secundum  
text. in l. 1. tit. 13. part. 3. & text. in l. 1.  
titul. 13. part. 7. & fit inquit alia in l. huc  
positiō. §. nono. in l. 1. C. de proba. quod si  
quis arguitur de pluribus, & in dilucida-  
tione criminis aliqua præmittit quæ quid  
tacuerit videtur confiteri, & tunc iudicet, dicē  
da super glo. Entodas, infra hæc leges, dicē  
quæ quæ las. in repet. l. addonem, num.  
2. ff. de iure iuran. quod si iudex facit ali-  
quem actum præiudiciale alicui præsen-  
ti, si illertais non contradicit, & tacet con-  
traditionem, scribi in actis, sibi præiudici-  
cat, & sic ille, qui vocatur ad audiendū,  
vel contradicendum ¶ si tacet scientie  
videtur, secundum Auzend. c. 50. prat.  
num. 4. lib. 2. eodem igitur modo ille, cui  
habetur, vt respondet positionibus, cum  
in iudicijs id tractetur, si non respondet,  
& sic tacet, pro negante aut scientie  
habetur in eo, in quo utilis est aduer-  
sario, quod adeo verum est, quod quantum  
iuret, si declarare non vult, habebitur pro  
confesso, quia non minor est contuma-  
cia & eius, qui non vult iurare, neque res-  
pondere, quam eius qui post iuramentum  
non respondit, secundum Bald. in auth.  
principales. C. de iure iur. propter cal. dan-  
dedam si postquam est citatus non veniat  
responsurus erit contumax, vide in capit.  
2. de confes. in l. 6. & ibi glo. & Ioan. And.  
& Cya. in d. l. authen. principales, & ex  
dictis patet quod sic, & ex l. 1. infra eo, &  
ex ijs quæ diximus sup. in 3. & 5. requisi-  
tis, & nota quod interim quod reus nō  
declarat ¶ positionibus ei per actorem  
positus non currit actoris terminus pro-  
positus, secundum Alsinium in practi. l. 1.  
cap. 1. nu. 10. & 11.

56

57

58

59

Ibi, *per contumacia se ausente*, similis  
text. in cap. 2. de confes. in l. 6. ubi actor  
contumaciter se abstant, & tunc vnus tantum  
sufficit iussus iurandi & declarandi posi-  
tionibus, quantum non fit peremptorius,  
vel comminatorius, nam verius hic,  
¶ Por contumacia se ausente, diuersus est ab  
illo, ubi per text. nostrum trinus iussus re-  
quirebatur, & sic remanet hoc in dispo-  
sitione iuris ciuili, quo modeste habemus  
quod etiam ubi trinus iussus requiritur citatio,  
vnica tantum sufficit, si ea facta statim ci-  
tatus aufugit, & se abstant, secundum Ale-  
xand. in l. contumacia, numer. 3. ff. de re-  
iud. fol. 186. neque tunc vlla alia vltior  
requiritur citatio, secundum Tiraq. in tra-  
ctatus interuallos acta, limi. 10. & Mar-  
in practi. titul. de citatione, numer. 10. pag.  
327. nu. 4. sententiam, secundum Hippo-  
lyrum in l. 1. de vnoquoque, numer. 36. ff. de re  
iud. secundum quod intelligi potest. l. 1.  
titul. 11. infra ibi lib. quæ nullam aliam vi-  
detur requirere citationem, si etiam non pos-  
set limitari opinio Baldi relati per Alex.  
in l. 1. ff. hoc iudicium, numer. 10. fol. 99. ff.  
& qui

60



sequi in die non obtineat. & aliorum dictum attentio iure canonico, & sic dicto capitulo. 2. de confessione. in 6. absentem non posse declarari pro confesso, vel non procedat, quando per contumaciam quis se absenteat, postquam iussus respondendi positionibus ei fuit notificatus, nā maior est contumacia nisi non comprehendit, quam in non parendo, secundum Cōuarrualiam in cap. aliam. l. par. 3. §. 9. nūm. 3. ergo nimirum si contumacter se absentes declaratur pro confesso, & pōderanda sunt illa verba, pro contumacia, quasi non fuisset, pro iussu notificationis se absenteat, sed & quod absentia ex contumacia fiat, & sic ut non respondeat positionibus, quod ex verbis absentis de cetero potest, vel ex facto puta si statim iussus notificatus ascendit eum & fugit, & sic est necesse de contumacia cessare, vel de presumptione legitima eius, quia bene potuit pro expediendis rebus suis abesse, & non debet tunc reputari contumax, ad quod advenit, ut si eas defendere partē suā. Quid tamen erit si pars aliquis pro fidelius f. expostulatus respondit, indeque subacta ne recedat ante quam omnibus responderet positionibus, ille autē spreto mandato recedit ad patriam suam, non habebitur pro confesso, quam questionem mouet Specul. in dict. titulo de positio. §. 8. nūm. 4. ibique ad dicta in §. 10. numero. 3. se remittit, qui in dict. §. 10. non ponit eandem, sed differentem questionem eius, quam proposuit in dict. §. 8. nūm. 4. prout in dict. nūm. 3. aduertit Ad dicto. eluidem Specul. in dicto. titu. §. 8. nūm. 4. proponit scriptam dictam questionem, & nihil decidit ibi neque in dict. §. 10. & ideo ego ad dictam questionem nec proponit respondeo. quod debet haberi pro confesso, tum, quia non satisfecit iudici precepto de respondendo positionibus, cum qui partē adimplet nihil adimplevit se videtur, ut in alio loco primi tōmi diximus, tum etiam, quia neque secundo precepto de satisfaciendo alijs omnispositio nibus satisfecit, sed potius se absenteat, quo casu intrat nostri textus dispositio, q. si per contumaciam absentiam fecit, habetur pro confesso, & sic pro tali declarandus est, tamen in dict. §. 10. nūm. 3. ipse Specul. differentem huic questionem assignat, scilicet, quid si positiones datę sint iussu etque iudex, ne pars recedat viciuā

positionibus satisfaciatur, pars autem positionibus respondit & satisfecit, se absenteat & recedat, si alie positiones post datę sint de nouo, declarari poterit pro confesso in illis nouitis datis, & videbatur quod sic, quasi iussus ille de respondendo positionibus tam de datis quam de dandis vnde intelligitur, nisi omnibus tamen ipse Specul. in dict. §. 10. nūm. 3. iure optimo contrarium determinat, quia iussus ille se solum ad datę, non vero quo ad dandas est intelligendus, & quia quo ad dandas non censetur se contumaciter absenteat, quoniam datis satisfecit, & iussus ille pro primative intelligitur, quia adimpleta si alie postmodum de nouo presentata fuerint positiones, nouiter iubendum est responderi eis, aliter enim in eis nō declarabitur pro confesso, nisi facta notificatio ne huius iussus noluerit respondere, & si de hac secunda questione loquitur Specul. in dict. §. 8. nūm. 4. prout censendum est loqui, quia ad §. 10. nūm. 3. se remittit & sic declaratur in utroque loco loquitur bene finitius, male loquitur in dict. §. 8. nūm. 4. ut ex dictis vides, & in dict. §. 10. nūm. 3. bene & optimē, & ideo aduertendum est ad hanc ne equiuoceris in iijce questione.

Ibi, *que in todas aquellas cosas*, & sic in qualitate etiam ceterarum confessionum, in qualitate intentatum, secundum Bald. in l. 3. §. quod si actor. C. de iurici. promter. cal. & Franc. in cap. fin. colum. penult. in principio de oñi. lu. 6. & intellige quod omnibus articulis & positionibus tenetur respondere, ne in omnibus confessus declareris, esse verum, nisi secundus & sequentes articuli depeñat a primo, nam tunc sufficit primo respondere, puta ponit tibi quod respondes, si est verū, quod appellauit, secundo, quod appellauit in scriptis, tertio, quod infra quinque dies, si neges primo articulum, scilicet mo appellauit, non est necesse alijs respondere, ita optime Francus in dict. cap. h. colum. autem de confessione. 6. aliter enim in omnibus videris confessus: sed an & quoad contenta in positionibus, quibus pars satisfecit, habebitur pro confesso, licet in illis, quibus non satisfecit habidus est, & dicendum est q. non, sed quod tantum habebitur confessus in illis, quibus non respondit, vel non debito modo, si non fuerit depeñat.

dependentes a responsis, vt dixi, & hoc probatur ex tex. nostro.

Ibi, *subre que no respondio*, & ita respondit glo. per text. ibi in c. 2. de confel. in 6. probaturque etiam ex lege respōdit, ibi, *Que por qualquier parte q. no respondiere*, por la manera que dicha es sea auido por confesso, en la parte de la dicha posicion a que no respondiere, & vbi & fortiori termino loquitur, scilicet in vñca iuratum positiones plures particulatim habente, nam cuiuslibet particulę significat respondendum esse ceteris aperte, & secundum nostri text. dispositionem, & sic & fortiori idem erit in pluribus positionibus, ex quo si pono tibi quod dehes digestum, & codicem, tu vero dicis de digesto, in codice censeri confellum si digestum negasti, si cut, & si positio de pluribus fiat quorum aliqua sint principalia & dispositiua, aliqua incidentia, seu demonstratiua respondendo simpliciter omnia videtur contiteri, nam secundum interrogata intelligitur responsio. I. si defensor §. qui interrogatus ff. de inter. acti. quam allegat Resul. in praxi benef. pag. 187. in Regis. nūm. 14. ex quo ibi nūm. 6. inferit, quod si quis petat absoluti a duabus f. excommu-

nicationibus, & Papa dicat, fiat, vt petatur ab illis duabus excommunicationibus cesset absolutus, si respondens multiplicitati positioni simpliciter, ad totum videtur respondisse, & totum videtur negare, vel confiteri, secundum Bald. in l. non alienum ff. de inter. acti. relatum per Francū, in d. c. fi. colum. 5. verū aduertendum, de cōf. in 6. quauis ipse ibidem relinquit cogitandum, immo quantitas principalia respondens, quo ad alia incidentia, & demonstratiua, iure civili non censetur confessus, secundum Curtium, in tractat. de positio. nūm. 11. & 13. tamen secundum Alex. nostrum & Supradicta, cum cui libet & articulo & parti eius sit respondendum, in incidentibus illis, & demonstratiuis, quibus non est responsum, remanent cōfessus, nisi incidentia illa & demonstratiua per articulis responsis comprehendantur.

Ibi, *sea auido por confesso*, ipso iure videtur intelligendum, cum per verbum executum loquitur, prout in l. 1. titu. quarto, verbo, *Sea auido supra isto lib. diximus*, & in l. e. quere, verbo, *De quader*, vbi & asseremus adhuc tunc declarationem requiri incurse poenę.

## LEX. II.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Qualiter iurandum est de calumnia & respondendum positionibus, declaratur lex nostra, & hoc pro summario sufficit vt breuitat consulamur.*

1. *Iurare de calumnia, & respondere positionibus, etiam in criminalibus tenetur reus. nu. 1.*
2. *In criminalibus non habet locum poena confessi nostri text. sicut in civilibus nu. 1.*
3. *In beneficiis & spiritualibus causis, quauis positionibus non respondeatur, vel si respondeatur non debito modo, non habet loci poena confessi. nu. 1.*
4. *Terminus nullus ex l. nostra dandus est reo, ad iurandum de calumnia, neque est danda copia positionum. nu. 1.*

5. *Ignorantia non potest allegari etiam facti alieni quod quis indagare tenetur. nu. 5.*
6. *Ignorantia non potest allegari, illius ex quo commodum reus alter potest quauis illud scire presumitur. numero. 6.*
7. *Iudex an possit concedere terminum ad deliberandum super responsione positionum, si equitas suadeat, & potatur a parte. nu. 7.*
8. *Antiquum factum quod dicitur, numer. 8.*

- 9 Ruslico, & homini fragili an sit concedendus ei terminus ad deliberandum, vel quod eius advocati sit praesens. numer. 9. & intellectum ad nostram legem, & precedentem ibidem.
- 10 Absens potest respondere positionibus mittendo responsionem per procuratorem super qualibet positione. nu. 10.
- 11 Procurator si mentitur in confessione, an dominus tanquam erroneam poterit eam rescire. nu. 11.
- 12 Procuratoris confessio in una causa facta, non praesumat domino in alia. nu. 12.
- 13 Procurator non tenetur respondere positionibus, super quibus probabiliter non potest domino imputari culpa quia procuratorem non instruxit. nu. 13.
- 14 Procurator consenti volentarie, non vero per modum contentiosae iurisdictionis, & si non compulsus a iudice, non praesumat domino si absens erat. nu. 14.
- 15 Procurator si sit contumax in non respondendo positionibus, an possit pro confesso declarari, & eius confesso praesudicabit domino. numero. 15.
- 16 Mulieri ut quis possit ex inobedientia & contumacia, vera requiritur contumacia, neque sufficit facta. nu. 16.
- 17 Contumacia domini, & contumacia procuratoris, quando dicitur. numero. 17.
- 18 Intellectus ad. l. i. in §. si procurator ff. si quis ius di. non obt. nume. 18.
- 19 & ibi alius intellectus ad cap. si de conf. lib. 6. nu. 19.
- 20 Procurator civitatis, potest absque speciali mandato iurare de calumnia. nu. 20.

- 21 Instruatus, quis dicitur. numero. 21.
- 22 Dominus tenetur ad panam per factum procuratoris, si ad illud habeat mandatum speciale. nu. 22.
- 23 Contumacia procuratoris, quando confititur in sciendo, an domino praesudicatur ex ca. nu. 23.
- 24 Dominus non tenetur ob delictum procuratoris item calumniosam constitutus, nisi dominus ipse fecerit. nu. 24.
- 25 Procurator si per symoniam impetret sacerdotium, non potest a domino repetere expensas. nu. 25.
- 26 Procurator regius, non potest aliqui modo regum patrimonium ledere. numer. 26.
- 27 Contumacia vera procuratoris in non appellando a sententia contra eum lata, an ipsi domino nocere, ita quod non audiat appellari. numero. 27.
- 28 Procurator per contumacia veram non appellans, nullo modo domino praesudicatur. nu. 28.
- 29 Contumacia facta secundum ius bene appellat. nu. 29.
- 30 Mandatum speciale ad appellandum in iudicia requiritur, vel sufficit generale ad lites motas, & movendas, tam in prima, quam in secunda instantia. nu. 30.
- 31 Contumacia vera, in casu quo alieni praesudicatur, ut non possit appellare, debet intelligi de vera contumacia in deservendo causam, secus de alio, puta in non iurando de calumnia, vel in non concludendo, vel non respondendo positionibus, quia tunc bene admittitur appellatio & si verus esset contumax. nu. 31.
- 32 Appellans auditur in Romana curia non obstante vera contumacia. numero. 32.

Dies

- 33 Dies appellationis an currant a die prolationis sententiae vel a die scientiae, in casu quo propter negligentiam vel contumaciam procuratoris in non appellando domino non praesudicatur quin appellari possit. nu. 33.
- 34 Non dicitur quis fore actum, nisi sciat eius tenorem, & per eum se curari. nu. 34.
- 35 Factum quoties per certificationem requiritur, non sufficit scire, sed & notificatio requiritur. nu. 35.
- 36 Dominus in casu quo admittitur ad appellandum, vel prosequendum appellationem propter procuratoris contumaciam, tenetur restitui expensas, si quae interim per partem adversam facta sint. nu. 36.
- 37 Contumax non auditur nisi refectione expensarum. nu. 37.
- 38 Procurator quando dicitur esse solvendo, vel non esse. nu. 38.
- 39 Tutor, curator, syndicus, vel praetor, si nollunt iurare de calumnia in praesidentibus domino, vel ecclesiae. numero. 39.
- 40 Syndicus generalis datus ad omnes causas, & quilibet alius habens legitimam administrationem, sicut tutor, & curatores, & pater in rebus ad mentis filiorum, & rectores hospitium, an iurent de calumnia. numero. 40.
- 41 Cedens actionem an possit absolvere positiones contra cessionarium. numero. 41.
- 42 Casus aliqui in quibus iuramentum speciale requiritur, refert Rebuff. nu. 42.
- 43 Procurator siue actoris siue rei, non debet admitti ad respondendum positionibus nisi sit bene instruatus. nume. 43.
- 44 Instruatus quis dicitur. numero. 44.

- 45 Positiones ponens, si magis vult quod dominus eis respondeat quam procurator eius etiam bene instruatus an audiat. nu. 45.
- 46 Dominus casu quo ipse positionibus de clarare debet, & est absens a loco iudicii mittitur commissio, vel requisitoria cum positionibus ipsis, quibus declarandum est. nu. 46. & ibi eius expensis.
- 47 Principalis persona in iudicio quis dicitur, ut sciatur quis sit ille qui iurare debet & declarare positionibus. nu. 47.
- 48 Testi non creditur nisi iurato. numero. 48.
- 49 Testibus mille non creditur nisi iuratis. nu. 49.
- 50 Dicitur (anque) latine ad verbum esse nu. 50.
- 51 Pars positionem negans numc possit se iurare ex hoc adversus eam ponentem. nu. 51.
- 52 Ad probare quis non potest quod semel reprobat. nume. 52.
- 53 Reprobans testem, non potest postea se illo iurare, etiam quod substantiationem in eo contentam. numero. 53.
- 54 Non debet quis commadum reportare ex mendatio suo. nu. 54.
- 55 Negans in iudicio illud quod est causa suae intentionis beneficii, vel principalis legi perdat illud. nu. 55.
- 56 Prior creditor si possidet & sit contra hypothecariam posteriorem creditore etiam iniuste agente, negotique permittimus illum rem suam iussu debitoris probatorem a posteriori creditore, puniatur prior creditor in translatione possessionis in secundum illi creditore, in eoque absque alia sententia tenentilla transferre. nu. 56.
- 57 Statuto licet caueatur quod mitti agatur cum confessio quam cum

- cannitio, si prius quis negat, postea ne gationem vero confiteatur non gaudet privilegio ipsius statuti. nu. 57.
- 58 Socius negans se non socium amittere privilegium non conveniatur ultra quam facere potest. nu. 58.
- 59 Ex contractu siquis convenitur, & neget contractum esse celebratum, si postea convincatur de veritate contractus in odium negantis, presumitur solemnitas extrinseca. n. 19.
- Et ibidem, quod mendacium est si species furti. nu. 59.
- 60 Exceptio nulla est penalis siue reus mentitur, vel aliter calumniatur, si libellus sit ineptus, nu. 60.
- 61 Index ex officio si vult potest se iurare positione illa negata, & reprobatam per partem adversam etiam in favore reprobandi, nu. 61. & nu. 62. Vide remedium ad hoc.
- 62 Si positioni pro te facta personarum tuis adversus respondat iuramento, resistit adversus confessionem mihi non negabitur. nu. 63.
- 64 Ex positione negata licet iurare se negans non possit, tamen exprobatio- nem quidem positio illa negata est comprobata poterit se optime negas illam iurare. nu. 64.
- 65 Iuramentum de calumnia qualiter debet prelati. nu. 65.
- 66 Iuramentum de calumnia non debet sub conditione quod tacite inesset de clavi. nu. 66.
- 67 Confessio an possit hodie per parte acceptari & per parte repudiari licet vno contextu facta sit. nu. 67.
- 68 Confessus ut veritatem manifestet, an possit in criminalibus torqueri. nu. 68.
- 69 Confessio facta in iudicio peccati sed ad mea defensionem an valeat. nu. 69.
- 70 Poena ordinaria ex dubia probatione non debet quis puniri. nu. 70. Verum neg. extrinsecus non negans. nu. 71.

- 72 Mutuans mihi Petrus centum in secreto, & ego ei solui in secreto, postea ille petit a me ut iurem an mihi mutuassem, qualiter mihi ad resistendum consulatur. nu. 72.
- 73 Confessio calificata potest admitti causa calumnie. nu. 73.
- 74 Dicens mutasse genti alicui, tenetur adicere ipsum in quomutuasit aliud non tenetur respondere. nu. 74.
- 75 Confessus pro in tali instrumento continetur, per hoc verba censetur quis confiteri positionem nisi quantum in instrumento illi continetur. nu. 75.
- 76 Indices superiores de confessionibus factis iustis non curant. nu. 76.
- 77 Indici secundum instantiam de confessione facta nolunt ad in secunda instantia non curant nec considerant si facta confessionem hanc in prima instantia causatam. nu. 77.
- 78 In his que ad rigorem iuris conservandum introducta sunt, an iubetur mulieri iurare, vel minor. nu. 78. & quia dicatur inducta ad rigorem iuris conservandum. numer. 79. & numer. 80.
- 81 Mulier rusticus, vel minor, si potuit consilium petitoris, non excusatur a contrarietate testimoniorum cum iuramento in iudicio dictorum. nu. 81.
- 82 Peritum copia presumitur in loco insigni. nu. 82.
- 83 Locis insignis quis dicatur. nu. 83.
- 84 Minor an resistatur adversus confessionem propriam & veram probatam de novo & minori etate. nu. 84.
- 85 Minor dicitur ex sua confessione damnificatus ad se restituendum, ita quod nulla probatio non requiratur ad dominum, si fuit confessus delictum de quo aliter non constabat. nu. 85. Vide de casum in quo minor ad resistendum adversus suam confessionem.

- 86 Contumacia in non respondendo positionibus an debeat ad alia alia indicij citari. nu. 86.
- 87 Confessio facta de qua in nostra. l. an trahatur in heredem. nu. 87.
- 88 Probatio non solum per veram confessionem partis facta admittitur contra presumptionem iuris & de iure verum & per facta confessionem. n. 88.
- 89 Actor & reus uterque tenetur iurare positionibus alterius. nu. 89.
- 90 Positionibus quis prius tenetur resistere de reus, aut actor. nu. 90.
- 91 Positioni concepti partim veram, & partim falsam, qualiter sit et responsum. nu. 91.
- 92 Reus a quo plus debito petitur si totam petitionem simpliciter neget, & si debitor non offerat se parte debiti fore contentum, an reus debeat in expensis condemnari. nu. 92.
- 93 Intellectus ad l. qui solidam. ff. deleg. 2. nu. 93.
- 94 Cautela, ubi petens executionem est datus de quantitate, non conditur in decima illius quod plus debetur petebat. nu. 94.
- 95 Intellectus l. 43. tit. 2. p. 3. nu. 95.
- 96 Petens damnum, & centum pro eo salua iudiciali taxatione iudicis, petens, neget simpliciter petita, si probetur damnum, licet non tantum quantum petitur, an veniat condemnandus reus. nu. 96.
- 97 Verba generalia non tollunt specialia remedia, maxime in rebus, nisi sint geminata. nu. 97.
- 98 Minor quando non iudatur remedio minoris etatis negi. l. 2. C. de resc. vid. nu. 98.
- 99 Poena ob peritum hodie iuste ponenda est reo, & actori, licet de iure civilis solum Deum in iuramento calumnie se per iurantes habent vito-

rem. numer. 99.

100 Peritum abique dolo non punitur, qui dolo ex parte peritantis adesse presumatur. nu. 100.

101 Pronuntiatio iudicis requiritur ad incursum panam, nostre. l. an. 101. & ibid. an de his panis in supremis tribunalibus curetur.

102 Index potest declarandi certam poenam imponere, ut verum dicit, quod si non fecerit iurite precepto, poterit illum puniri si falsum dixerit numero. 102.

103 Intellectus communis l. 2. C. de iure in vend. ampliatur, & limitatur. numer. 103.

104 Peritum in casu. l. 2. C. de iure iur. siue cleo clare constat se non fore confidentem, iste talis non excusatur a damno, & iniuria ex hijs proximo illi illatis. nu. 104.

**I**bi, de causa, siue civilis, siue criminalis sit, quia etiam in criminali tenetur reus iurare de calumnia, & positionibus respondere, ut probat text. in l. 23. tit. 1. part. 3. quem ad hoc allegat Anto. Gom. tom. 3. cap. 1. num. 5. & Auend. cap. 27. proutur. num. 47. verum quia dicta sunt lib. 4. & Did. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 10. sord. columna. 90. verum quia dicta sunt, atque verus ista tamen in fine, & ante eos tenent Abb. in cap. 1. num. 12. de iuram. calumnie, cum differentia tamen quia in criminalibus non sicut civilibus habet locum poena hanc confessi, nam quamvis in criminalibus non respondeatur, licet eundem nostre legis tenorem, non habet locum poena coelesi, quemadmodum la civilibus habere. & ideo in criminalibus non solum poena coelesi, sed per capturam personam, & mulctam in distinctionem compellendus est qui de calumnia & iurare de calumnia, secundum Auendum. ubi supra & ante cum ita inquit singulariter Bal. in l. 1. num. 3. C. quomodo & quando iud. & in l. 1. C. de poena iudicis qui male iud. & Paul. Cast. l. 2. §. quod si actor. C. de iurciurand. propter caldando, & optimè







intellectus mihi non satisfaciunt, ideò non  
ultimò dicendum est. cum communem illam legittimarum opinionem effe-  
rentur per doctrinam ubi supra, tunc demum  
procedere, cum procurator ille generalis  
est, tunc enim quantum positionibus non  
respondet, domino praeiudicare non de-  
bet, quia iustam habet causam non decla-  
rans, ut pote, quia dicitur mandatum ad  
hoc, secus tamen si specialis procurator est  
& instructus, habetque speciale mandatum  
ad respondendum positionibus, tunc enim  
non respondet nisi dominus praeiudica-  
re, & ita procedat & loquatur ¶ text. in  
dicta cap. fin. de confes. in 6. nam licet per  
textum, ubi notat Dominus, possit procu-  
rator positionibus respondere, illud tamen  
verum est, si ipse procurator habeat a do-  
mino mandatum speciale ad hoc & ad  
respondendum, secundum glossam & DD.  
in cap. fin. de iur. iuram. Bartol. in l. non  
loquitur. & proxime, numero 5. & crimen  
fidei publici, quem & Maria Socin re-  
fert & sequitur Rebus in concordata regni  
Franc. rubr. de electio. derog. glo. specia-  
lis, ff. de iur. p. 77. ita in mediocri impressio-  
ne, & Marth. Afflicti optime in c. 68. Sici-  
liae lib. 2. rub. 25. nu. 4. pro quo considero  
text. in l. 2. §. fin. autem 1. C. de iur. iuram.  
propter cal. ubi de calumnia non potest pro-  
curator iurare, nisi ad hoc instructus sit, &  
nondatum speciale habuit, prout & pro-  
bat textus in cap. fin. de iuram. calum. in 6.  
dum dicit causam non allegat causas in plu-  
rali, quem ad hoc allegat Meneses, illi  
præter, num. 4. C. de transac. ubi in procu-  
ratore citatur, inquit alius esse, scilicet,  
quod ille poterit habere speciale manda-  
tum iurare de calumnia, alius vero non  
potest iurare de calumnia, ubi debet in alijs  
quam citatis procuratoris fieri species  
his mentio causæ superius quæ iurandum est,  
secundum Cournat. lib. 2. Var. cap. 6.  
num. 2. ad finem, & ex textu nostro id etiam  
probat. & traditur plene per Bartol. &  
Alexand. in l. qui viam §. si alieno, ff. de  
dam. in fact. instructus ¶ autem secundum  
glossam, si sufficienter in cap. fin. extra de dol. &  
contum. si dicitur, qui ad agendum defen-  
dendum respondendum constitutus est  
legitime, quia alius est, qui nisi instructus  
est non dicitur sufficienter, secundum Re-  
bus. in consensu de electione §. glo. &  
sufficiens, pagin. 74. quoniam tamen pro-  
curator

curator quo ad hoc iurare non potest, ne-  
que procurator dicitur, nisi qui ad hoc ipse  
mandatum habuit, neque alius potest  
respondere positionibus, ergo sequitur  
manifestissime text. illum in dicta cap. fi-  
de confes. in 6. in procuratore speciali lo-  
qui habente speciale mandatum ad hoc, &  
ad sic respondendum, qui quidem positio-  
nibus declarare potest, ut possit hac multa  
vidi per Menoch. de arbitrad. lib. 2. c.  
centur. 3. ca. 264. fol. 427. sed si ita spe-  
ciale mandatum non haberet, fed ad iura  
dam tantum si verum dicit domino prae-  
iudicare, fin minus probato errore teneat  
si poterit per dominum eius confesio, &  
si de tali procuratore specialissimo ad sic  
respondendum. text. ille intelligendus est,  
prout debet, neque est contrarius dictæ  
communis opinioni, qui in generali pro-  
curatore intelligenda est, ut dicta, neque  
sufficit generale mandatum in hoc casu,  
vel speciale ad iurandum tantum, sed spe-  
ciale requiritur in quibus ad hoc & ad re-  
pondendum positionibus, quia tunc do-  
minus ipse censetur esse contrarius, cum  
per procuratorem hanc sic speciale lo-  
quatur, & operetur, quasi per organum, ut  
est & videmus, quod licet quis non teneat  
ad penam ex facto procuratoris, ta-  
men si habet procuratorem speciale man-  
datum ¶ incidit in penam per factum  
procuratoris, secundum Oros. dict. col. 6.  
in fine & facit dicta per lasin. si  
procurator. ff. de cond. ind. confesio, quæ  
procurator habens speciale mandatum  
ad constituendum dominum praeiudicat, ut  
ff. de iur. Actio. qui foris, & si prout  
de ff. ad l. Aquilia, & ibi glossa, & in d. si  
procurator. ff. de confes. in 6. & specia-  
li enim commotione dominus procurator  
data, ex vi specialis mandati, censetur  
ad constituendum procuratoris, domi-  
nium vel, ubi praeiudicare posse, quia  
doque in d. ipsa reali confesio noce-  
ret, quæ modo domini & confesio pro-  
curatoris constituit ad respondendum iuratum  
in instructum tantum facit domino ipsi  
praeiudicare, & ad constituendum se fecerit  
ipsum habuit speciale mandatum, ut con-  
tra Bartol. num. 7. l. 2. §. si fieri per te  
agent omnia ibi secundum lasin. lib. 2. num.  
ro. 23. & alios relator per contrarium no-  
strum Doctorum Gutierrez in allegatio-  
ne numero 23. & 30. fed in procuratore  
generali non datur consensum domini  
ut possit

ut possit iurare & declarare de calumnia,  
& consequens eius contumacia non no-  
cet domino, & ideò de tali procuratore  
generali text. in dicto cap. fi. de confes.  
in 6. non est intelligendus, fed de speciali  
dicto instructo & informato ad respon-  
dendum positionibus, cuius contumacia  
domino praeiudicat propter consensum  
domini ad hoc adhibendum, ex constituto  
ne dicti specialis mandati, & sic text. in  
lo. cap. fin. non contrarius dictæ com-  
munis opinioni legittimam, fed potius est  
ipsius communis opinionis declaratoria  
& limitativa: & hinc credo huius text.  
verum & literalem intellectum, & sic  
meo videri text. illum voluit intelligere  
Abb. Panormita cap. 1. numero 10. extra  
ut lite non contestata, dum ibi dicit, & iux-  
ta mandatum suum, ergo de speciali in-  
telligitur, & expresse illi declarat ut Ioan.  
Monino. cap. fin. dicens hanc esse ve-  
ritatem de rigore iuris, fed ex communis  
observantia procurator etiam generalis  
tunc mandato iurandi de calumnia, iurat  
& declarat, secundum Decret. Capel. Tol.  
235. & ibi additio, fed non praeiudicat  
domino si mentitur, ut in hac l. diximus,  
& sic communem observantiam, si quæ  
adept, vel potius communem errorem de  
clarabis, nam declaratio hanc tenenda est,  
neque videt talem observantiam sic etiam  
intelligitur. l. 13. in fin. it. part. 1. cente  
procuratorem non posse iurare de calum-  
nia, prout ibi vulgi si per personeros, &  
sic remanet dicta communis optime declara-  
ta, & examinatus est primus casus, cui  
contumacia procuratoris consistit in non facio  
do, quantum & in casu in quo procurato-  
ris contumacia dico noceret, sed audiret  
etiam non refectis expensis, data iusta causa  
in procuratore in non respondendo, secundum  
d. Octau. dec. 9. Pede. Secundo vero ca-  
sus cu contumacia ¶ procuratoris consistit  
in faciendo, an dñs praeiudicaretur ea, ex  
omnibus DD. ubi per. & Abb. d. c. n. 27.  
ut lite non cont. & Did. Per. l. 1. tit. 4. lib. 3.  
ord. col. 876. ver. & circa hoc, colligo di-  
stinctiones. L. quæ deliquit ante susceptum  
mandat, vel post. ita ante susceptum vel etiam  
si post susceptum delinquit procurator in  
alijs qui in ijs, quæ mandata sunt, vel elici-  
teatur, nullo modo nocet dñs ex text. in  
l. si procurator. l. 2. §. de dol. exceptio. sine  
quod actione, siue quoad exceptionem, di-  
n statim quod si citat, reuocat & cotradi

cat gesta per procuratorem illi, ex text. in c.  
quod. vide off. iud. qui text. ita loquuntur  
quod in suscepto iam nãdato delinquit,  
etiam circa ea, quæ madati funt, inter actio-  
nem exceptionemque multum interel, procura-  
tor enim ad iudicia ante lite contestata  
domino non nocet, post litem vero conte-  
statam nocebit. l. neq. tutores. C. de pro-  
curato. l. post lit. si. co. tit. ut exceptione  
repelli dñs possit. si tamen est procura-  
tor ad negotia sine distinctione de dolo  
eius excipi possit, si in eodẽ deliquit ne-  
gatio, text. apud Celsum. §. quæziti 2. si.  
de dol. excepti. post lit. ita contestata in  
iudicijs tunc demum nocebit confesio, vel  
delicta procuratoris, si speciale mandatu,  
ad hoc habuerit. ex l. qui seruum. ff. de in-  
terrogatorijs actionibus & l. pro inde. ff.  
ad legem Aquilam. & ibi glo. & l. si pro-  
curator. ff. de cond. indebit. vel quæ  
iuxta generale mandata habet, dñs tamen fa-  
cti procuratoris non habuerit, ut si de-  
fensor. §. 1. ff. de interrogatorijs actionibus,  
nã tunc quantum procurator constituitur  
mandatu dñs, ratu eius mediòram confes-  
sionem habenti, praeiudicabit, secus vero  
alias ut supra in hac glo. remanet dictum,  
si tamẽ procurator mandatum generale ta-  
men habuerit, neque domini rati habito,  
addit, imò dominus reuocat & contradi-  
ctio factu vel confesio procuratoris non  
lomoedo ille nocebit factum illud, neq. con-  
tumacia procuratoris in delinquendo vel  
faciendo adhibita, cum hoc procurator  
ipse mandatum non habet, neque hoc ei  
dominum mandatis censetur, & sic pro  
pter delictum ¶ procuratoris litem calu-  
mnia constitutis ipse magis sit in expen-  
sis & demandandis, non dñs nisi dijs ip-  
se fecerit, neq. enim calumnia madati dñs  
l. si procurator. ff. de cond. indebit. neq. dii  
colore quæzito ex l. non est ignoti. C. de  
administ. tutoris, exerceri debet, atque ita  
Clement. summum Pontif. determinat  
fe ferunt, etque communis opinio, secundum  
dam lasin. 16. d. si procurator. l. 1. d. si  
quis ius dicent non obtemperat. Neq. il-  
lus nisi quis dicent non obtemperat ¶ symoniam  
facientium impetret, non posse ei a do-  
mino repetere expensas, ex gl. in quæ vril-  
liter, in princip. ff. de neg. gest. qui ad hoc  
allegat Oros. in dict. §. si procurator. col.  
68. nu. 8. & lasin. d. n. 16. ex quibus quidem  
remanet facta expedita prædicta quæzito  
de procuratore contumacia, tam in non fa-  
ciendo,



faciendo, quam in faciendo, vel confitendo, an domino praeiudicet eius contumacia in ijs, secundum quod intelligit & declarabit addita per v. et. Rebuff. in. 3. to. c. 10. ff. Fran. tit. de contum. in prefat. n. 20. cum sequent. Regius tamen procurator non potest p. patrimonio regis aliquomodo laedere, secundum Rebuff. ibidem. n. 12. Ex qua quidem resolutione infero pro determinatione alterius questionis, num scilicet vera contumacia procuratoris in non appellando p. sententia contra domini lazi domino iuri nocet, ita quod dominus non audiat appellat, sicut non audietur, si iure non audiat verus contumax, qui de iure non audiat appellans ut infra dicemus, in quo est suspensio est vera, & communis resolutione & distinctio, scilicet, quod aut loquimur in negligentia procuratoris in non appellando adhibit, aut in contumacia vera ipsius procuratoris in non appellando commissa, priori casu propter negligentiam procuratoris in non appellando non potest dominus appellare, quia cum ad hoc, q. appellatio non sit locus, sufficit domini facta contumacia finiendo labi terminis appellationis interponere praefatum, & per lapsum ipsius confertur appellationi reuocantur, ut q. amplius non audiat appellans, merito dicendum est procuratoris negligentiam cum vti praedictum est, vti contumacia facta domini sufficit procuratoris contumacia domino nocere, & pro hac itide opinione doctrina facit tx. in. l. i. ff. si. quado appellat. sit, que ad hoc allegat i. la. in. d. si procurator. n. 12. cum aliquibus seq. fol. 93. & Matt. Afflict. decil. 344. vbi hoc limitat tribus modis, communem; hanc testatur opinionem Orosc. in. d. si procurator. col. 6. in. ff. si. qui hoc casu per negligentiam non audietur, delictum non est, & ideo negligentia huius procuratoris ex praedictis in hac gl. domino praeiudicat, adeo vt etiam tunc procurator esset solus dominus, non audietur dicit appellando, secundum Matt. Afflict. in consil. Sicil. lib. 1. tit. de restit. mul. n. 20. nisi dies minor, vel ecclesia, quia tunc secundum ea posset agere contra illud, ad quem peruenit interesse ex procuratoris negligentia, imo & tunc ex vi minoris etatis restitui posset appellandum, inquit i. Abb. in. c. 1. n. 25. vt

lite non confert, quod si dominus etiam maior viginti annis; annos hoc casu probasset quod iniquit procuratorem communi opinione diligenter reputatum admittere ad appellandum, quod refert, & sequi videtur C. epola. d. cautel. 57. ad finem, quia tamen Abb. & C. epola. doctrina in praefat. non recipitur, secundum Fel. in. d. ca. 1. n. 7. vt lit. non confert. & contra eam facit tx. in. l. 2. tit. 18. infra i. lib. libi. *ni tene de que p. agat et probo del. p. i. vti* etiam pauperis procuratoris non excusat quia appellatio delicta remanet propter commissum in tempore processus praefationem in gradu appellationis, ergo multo minus excusabit aduersus omittent appellationem negligentia procuratoris, etiam reputati diligentes, nec itidem eius paupertas. Credere tamen, quod si tunc procurator probasset quod non esset solvendo litis interesse, admitteretur dominus ad appellandum a die, quo scilicet sententiam in decem dies iure canonico, & iure iurisdictionis in quinquaginta, secundum text. & ibi gl. in. l. 2. tit. 21. p. 3. qui text. expressus est pro hoc, & cum hac modificatione procedere posset doctrina Abb. et i. in. l. i. ff. de i. d. decil. vbi supra, inquit i. vbi determinatum in consilio & votum, & in practica opin. Afflict. feruabit in parte regna, & in notro ex. d. l. 2. tit. 21. p. 3. & additio Afflict. vbi supra ita dicit obtinuit, quod dominus vti absens, siue procurator sit solvendo, siue non, imo & inquit Paul. in. l. 1. ff. si. n. ff. quando ap. pel. sit q. si procurator non esset in culpa in non appellando, ita quod certum non habeo regressum, potero appellare a dicto die sententiae, quisvis procurator sit solvendo, ne alius iocuperetur in mea laetitia, quod si, & in d. i. p. pauper sit, ita q. non habeat vti soluit condemnationem, tunc sine ulla dubio admittetur ad appellandum dicit, sicut admitteretur ad se praefatam in gradu appellationis, & hoc ex. in. d. l. 1. ad finem. ff. tit. 18. infra i. lib. 6. de quod diximus i. in. gl. Haba. tit. 18. infra i. lib. in. gl. illas gl. Secundo vero casu cu procurator p. per contumacia vera non potest nullum modo dicit praeiudicare, vt appellat quia contumacia delictum est, & sic dicit ex ea non praeiudicare, prout communis testatur Orosc. in. d. si procurator. col. 6. in. in. princ. & Curtius i. lib. n. 11. & additionator repertori Fel. in. v. procurator

curator si esset verus fol. 10. 4. & Matt. Afflict. vbi supra in dicta decil. hoc intelligit vt ius curat terminus ad appellandum constitutus ipsi dieo a die sententiae, non vero a die positae, quoniam factis diebus appellare possit, etiam si procurator sit verus contumax, vti si procurator sit solvendo, quod tenet Angel. consil. 272. nu. 4. & Fel. in. c. 1. vt lit. non confert. n. 7. & fuit Specimen & aliorum testatur p. i. in. d. si procurator. n. 14. Sed si procurator non esset solvendo, j. decem dies excurrunt ad se posita notitia dicit secundum Matt. Afflict. decil. & Fel. vbi supra quodammodo, & cum procurator sit negligens diximus supra, sed si procurator esset solvendo, curant illi decem dies a die sententiae & ab illo die dominus appellare potest, & sic intelliges Cap. decil. 339. in. ff. vti siue nulli gl. repleto, n. 2. vera procuratoris contumacia non excusabit, quin appellare possit nulla dies cunctis, & negligentia ex in parte data purgandi contumacia, & hoc non tam ex eo, q. contumacia peccatoris sonat in delictum, n. hoc non ita q. si iura de iure habemus in omni contumacia, tamen enim testatur A. de re. p. 10. n. 25. solam contumacia, de simpliciter non vera intelligi esse delictum, quia ex eo q. vera procuratoris contumacia in dicto factu dicitur, secundum Afflict. in praefatam, si in ante, el. t. in. ff. de iud. & la. in. l. i. si procurator. n. 2. fol. 93. & secundum l. i. d. i. vti si procurator vti appellat vt per Socin. reg. 74. licet verus contumax non audiat appellando, vt per eundem Socin. reg. 73. & Boerius decil. 94. numero. 9. & quis dicitur verus contumax dicit Marant. in praef. 6. part. de appell. numero. 274. pagina. 620. ubi parit, ergo & dominus si ius contumacia appellare poterit, neque procuratoris vera contumacia, vt pote, quia vera, & sic in delictum sonant, domino habet praeiudicare. Et an speciale mandatum ad appellandum requiratur in Francia, vel iusticiis gl. generale ad lites motas, & movendas tam in prima, quam in secunda instantia tradit Rebuff. in. com. consil. Fran. cit. ad ap. pel. art. gl. i. pagin. 486. Et tamē etiam in statu notandum, quod in causa, in qua vera contumacia alicui praeiudicat, vt appellare non possit, debet intelligi T. de vera contumacia in de iud. de causam, si ius de alijs p. i. n. i. iurando de calum

nia, vel in non conciliando, vel non respondendo positionibus, quia tunc bene admittitur appellatio, & si verus esset contumax secundum gl. fuere. l. 9. tit. 3. par. 3. per ex. ibi, quid hoc. nihil respicit videtur. Item est notandum, quod in Romania curia non senatur hoc de vero contumace, quod non appellat, quia in appellans aut dicitur si non obstat vera contumacia secundum Fel. in. c. 1. nu. 7. vti non collat esset gl. faciem. in. l. 9. tit. 3. par. 3. & Ant. Nicell. in c. ordi. gl. c. ordi. dicit. 7. & i. 18. lib. 2. vbi l. trace. dicit quod hoc praeis Romae contrariatur d. 8. si in iudicio appellat, vt adducit Afflict. in l. i. de la. consil. vbi supra. Sed et eo, vnde dicitur si ius non veritatem, ex iura praedicta in dicitur, illa non inuincit quod sit, sed sit, num in causa, in qua propter negligentiam vel contumaciam procuratoris in non appellando dominus non praeiudicatur, quin appellare possit, currentibus T. d. ad appellandum a die probationis sententiae, vel a die sententiae, in qua quidem questione vera conclusio est, quod si procurator non esset solvendo, currunt dies appellationis a die sententiae, alio vero a die pronuntiationis sententiae, prout tenet Angel. relatus, & sequatur per Matha. Afflict. in. d. ca. pol. 144. dicens sic decim fuisse in senatu Neapol. & decil. Capel. Tolos. 101. pro quo esset optumum & expressus in d. la. c. ordi. 21. vbi in causa negligentiae procurator non esset solvendo, ita dicitur, vt si ergo ius causa negligentiae hoc ibidem dispositum reperitur, vbi negligentia procuratoris domino nocet, fortiori & idem dicendum est, ex text. ibi, vbi per vera contumacia, quod domino non praeiudicat, procurator non appellat, vt terminus appellatibus a die curat sententiae ipsius domini, non vero pronuntiationis sententiae vti supra gl. 1. remanet dictu, quod adeo verum esset praedicta gl. fuere. d. 3. tit. 3. par. 3. & vti Marant. praef. tunc ad appell. n. 20. quod neque tunc opus sit reiteratione, & dicta in appellatione est conponenda, sunt iudice decenda in termino ad prosequenda appellationem de iure dato, secundum la. in d. i. d. si. si procurator, num. n. ff. si ius dicent non obtemp. de quo vltimo videnda el. l. i. citu. l. 8. infra i. lib. 6. & sic concordari & distinguere pos sunt opiniones contra sententiam, scilicet, q. imo a die probationis sententiae hifce casus









paniendus, igitur magistra communis opinio Abbatis, quod extraordinarie puniatur, falsa est. & hodie non procedit, vti quid in hoc casu ex. nostra non iudicatur, quod tamen afferendum non iudico, sed & lege etiam nostra attendit Abbatis doctrinam in hoc casu remanet veram & magis communem asserimus indubitanter, tum quia ex lege nostra, quae in civilibus loquitur, & in responsione ad questionem in civili causa facta, non est in dubio correctio ad causas criminales. & ubi poena confessi locum non habet, tum etiam quia difficultas, quae aderat circa confessionem hanc, etiam ad incam defensionem, solum erat, num diuidi posset talis confessio, & sic pro parte acceptari, & pro parte repudiari, etiam diuidi non poterat nulla poena venisset panisendus confitens similibus, quasi defensionis qualitas poenam omnem excluderet eum, qui defendendo se vel bona occidit aliam nulla poena puniatur, ut per text. gloss. & Doctores in l. i. ut vim esse de iust. & iure. & in l. i. titulo 16. par. 2. & ibi gloss. O defendendo optime ampliat, & tradit Ant. Gom. in l. i. cap. 1. numer. 20. cum pluribus sequentibus. Si tamen confessio diuidi posset, puniatur, & tunc licet per text. nostrum videtur approbata opinio Iulii Bart. scilicet quod talis confessio (occidit ad meam defensionem) diuidi posset, & sic pro parte acceptari, & pro parte repudiari, tamen negari non potest, quin qualificata sit confessio hanc, & sic dubia incerta, & presumppta, & sit illius poena ordinata locus non est, sed tamen extraordinarie, nam ex dubia probatione non debet, nisi poena ordinaria puniri, ut per Thauquel. ubi fit pro prout in proposito licet non ibi clare videtur obiectio hanc declarare Ant. Gom. in l. i. cap. 1. numer. 36. item & quia lex nostra non ita approbat clare opinionem illam Bartol. eam lex nostra quod ad poenam confessi imponendam, si clare positionibus non respondeat, disponat, quae quidem poena, prout in alio loco diximus, in criminalibus locum non habet, & sic opinionis illa in eo robore remanet, neque aliquid ex lege nostra contra dicit, maxime opinionis illi, quod talis confitens extraordinarie puniatur, non vero ordinaria poena, item & dato aliquo versu prauidio, quod & in criminalibus locum haberet haec poena confessi, contra

non clare & sine culpa respondentem, legem esset concessio pro sumptua, & ex probationibus, praesumptum non solum non est poena poena ordinaria, verum neque extraordinaria, & grauis ex dicto Innocentio, communiter approbato in capitulo versum simile, de praesumpt. satis vbi que laudat, quod cum communiter testatur Auct. cap. 17. praeatorum numero. 4. in prin. libro 2. in cap. 6. in eod. libro, optima lex. 10. tit. 1. par. 7. ubi & plus probat, ut debet per libro penultimam ille, contra quem praesumptiones adfert, & Angel. de maleficiis in parte, & fama publica numero. 19. & numero. 2. & ibi additio, ubi iurata dictum hoc Innocentio, & Bosius in sua pract. crim. tit. de conuictis, numero. 38. cum aliquibus, ex causa que, prout est euitare, mouent, licet debet esse medicane confessionem secundum Didacum Perez ubi supra col. 95. dum tamen modificatio vera sit, non mendax, & fallax, & haec potanda quia singularia. Ex dictis etiam infertur ad declarationem alterius & non minus difficultas alteraque quae illorum, de qua late traditur per dominum Gom. lib. 3. Variar. cap. 1. numero. 4. & 4. per Didacum Perez in l. i. a. tomo. 4. lib. 1. ordin. col. 91. cum 5. sequentibus & nouissime per don Ant. de Quesada in questionibus suis, quae 10. num. 7. versum, quorum tamen obiter, cum sequentibus, ubi intricat & oblique loquitur, & indecise refert illud per Syluum nuptiale libro 3. versum innotitio num. 14. fol. 104. in par. vii, scilicet, si Petrus mutauit & mihi in camera sua, & in secreto neque praesentem certum, quae quidem, etiam si nunc praesentem, & cessat, & haec de causa Petrus ille pro illis certum, iam solutus conuenit me coram iudice, & peti, ut iurem, an verum sit, quod ipse mihi centum nauauerit, qualiter mihi consuleretur in responsione ad positionem illam praepositam, ut euerit poenam ceteris nostris text. vel an potius calicare, vel conditionare responsum meum, dicendo si mouerit illi solui, & sic licet, vel simili modo respondendum, poterit confessio hanc in parte acceptari, & in parte repudiari, vel admittere alia responsio, puta nihil mihi nauauerit, ad quod tenet, vel potero negare narrata prout narratur, & per Doctores supra dictos, & per alios per ipsos relatos in hac re, varia sentiantur, ex. l. tamen nostra

omnes

omnes haec responsiones refutari facillime possunt, cum impliciter absque cautela, & plica respondendum sit tantum per verbum (coniteor vel nego) & sic conditionari non potest, vel qualificari responsio hanc non poterit, imo etiam conditionetur, interim quod conditio non probatur per confidentem, intentio auctoris confessata remanet, & conditio refutatur ex text. nostro, & sic fit poena quod debet condicione, in respondens, quod debet sub conditione, glossa communiter dicant, testa Ferrara in pract. in forma respondendi, ubi consent. glo. saluati. col. 4. quod fuit iuramentum auctoris interim, quod conditio non probatur, etiam si ponatur ante negatio, cum ex text. nostro positionibus impliciter negando, vel confitendo respondendum sit, tunc enim negationis propositio releuaret, cum non positioni, fed libello aduerse partis esset respondendum, & ita proceder, quod Ferrara vbi supra dixit, vel quod ipse ponens propositum in positione negando, quia tunc non censetur fateri in positione contenta, secundum Maran. in pract. verbo, positio. numero. 9. pag. 440. in par. vii. Secus tamen quando responderetur positioni per illum, qui praeparatur, nam tunc cum respondere impliciter teneatur, nego, vel confiteor, & negatione non praeparatur, nihil coadiuuari, quae poenam nostram text. incurrit, & ita in nostro proposito & questione non licebat conditionari responsem dictam prout videtur ex communibus illis, & ex text. nostro prout & tenere videtur Boeris in decisi. 4. a. nam, 12. quia simpliciter intelligitur, secundum eum ibi. par. 6. sine dupliciter, & ibi hanc testatur communem, & in terminis nostris iterum ipse Boeris hanc ibi Bart. communem testatur decisi. 339. numero. 4. & sic quod tamen secundum eum ibi respondens hanc modo, habebitur poena confessionis cum limitationibus tamen de quibus ibi per eum, quas & testatur ipsi Alciat. in l. i. si quis in iudicio non 79. cum sequentibus aliquibus. Et de verbo obligat. etiam de iudicio Boeris in l. i. haec decisi. numero. 32. & 35. fol. 17. ibi de vulgar. id est in simili modo anxietate caligant reus in maxime causa, nam si neget receptum nulla illa certum, mendax est, si confiteatur, se ipsum condemnat, quod ergo consilium taliterio & a Doctoribus varia consilia constituantur, placet tamen nulli admo-

dum consilium Alciat. ubi supra, quem refert Didacum Perez ubi supra. columna 95. scilicet, quod reus ipse inquit, ne iudex admittat positionem generalem, scilicet poenam, quod mirum tibi censum, fed quod compellat ponentem ipsam, quod si qualiter eam ad euitandam calum. niam ipsius ponentis positionem, hoc videlicet modo, pono, quod iures, si receptum sit me mutuo centum, quorum mihi adhuc fit debitor, tunc enim modo praemissa positione proposita poterit reus respondere, quod non, & quod negat positionem, neque mutauit sibi aliquid, ad quod illi teneatur, iudexque si eum, ita ponentem compelleret positionem proponere in simili calum. vel calumnia ponentis euitare, poterit reus ipse cogere auctorem declarare, an ponat, permittit possit, vel sub conditione, secundum Ioannem Andream relatum, & sequatur per Franc. in dicto cap. primo, col. lamen penult. in princip. de confess. in l. i. text. cum quidem calumnia vitandae causa & ita eodem taliter admihi potest, ex l. i. iurandum & ad pecunias. non semper, & ibi Bald. & Iaf. ff. de iure iurando, potestque confessio hanc conditionari ex natura rei vel alia, secundum Hippolytum in Rubrica, fol. quincio in par. vii. etiam facit. C. de probationibus, & Didacum Perez ubi supra col. 96. Iam ibi potest refutari, & repelli positioni capitis, dubia, vel incerta, prout haec. l. dictum remanet, quare & non potest admitti confessio qualificata, & responsio qualificata, positioni qualificatae propositae, iudexque teneatur facere, ut omni dubio & cautela cesset, neque parti ponentis in iudicio, licet haec fieri solentur per iudicem, & per eum petantur, ut fiant, nam actor debet ponere certum, sicut reus respondere, & confiteri, ut si de confess. certum in prin. & C. de transact. l. ver possumus, & ex dictis per lazar. de Arc. in tract. de positio. na. s. vol. 4. tract. diuersi. doct. & quia si ponis mihi, quoniam nulli mihi centum, teneris adiecte tempus, in quo mutasti, alias non teneor respondere secundum Bald. in l. i. in fine. Si plures vna sententia fuerint quod alibi non legitur, inquit Currione in tract. positio. numero. 32. compelli poterit, ut ponat positionem dicto modo qualificatam, ut reasus,

Q. cui





Authen. Sacramenta puerum numer. 6. & ideo tunc non exculbantur, si tamen, ut ad propositum reuertamur, minor mulier, vel rusticus idiota, nam de hoc loquimur, consilare petitores potuerunt, tunc non restituerunt aduersus incursam fictam huius confessionis, & ita procedit fectida Pauli opinio, prout in proposito videtur confiderare relati per Tiraquel, vbi supra numero. 18. & Rip. in d. tract. de Peste. 3. par. numero. 47. alios allegando, & Octauian. in dedit. Pedemont. 37. num. octauiano nono, & fundatur ex eorum iura opinione asserta per D. A. vbi supra numero. 31. & ex dictis per glo. Piederum in l. 1. tit. 1. de iur. iudic. part. 6. ex eodem themate declarabit. l. 1. titulo. 1. 4. part. 5. mulieris, & rusticus ignorantia iuris iuratur, & prodeffo, probantem, nam procedit, cum consilare petitores, non potuerunt, secus alius, & praesumitur copia peritorum, si locus sit insignis secundum Vial. de Camb. in tract. clausul. clausula, non ductus errore, in princ. numero. 30. pag. 38. in par. vbi inquit, quod petiti intelliguntur, qui sciant dubium tale dirimere, qui si adiunt Canonizet, & non faciant, deficit copia peritorum, loquuntur enim Canonizet insensiti, alij enim scientifici aliquid melius quam legistae diffoluant questiones, & ideo, si quis dicatur locus, & insignis tradit Ceopolin. 5. si mancipium, l. si fugitum n. 6. folio. 17. in par. vbi de additio edicti, & Lapis optime in allegatio. 11. Si tamen locus non sit insignis, illi incumbit probatio, qui dicit petitoribus putabile consili, secundum Tiraquel vbi supra n. 30. Contra hanc tamen concordiam facit dicta nulla modorum numer. 8. C. qui admittit asserentem, tunc deinde potest excludi confessionem illam, potuit n. rusticus, aut mulier consilare petitores vel non, quoties non pro forma actus vel ad rigorem, iuris conservandū aliquid requiritur, secus tunc si pro forma actus, vel ad rigor iuris conservandum aliquid requiritur, nam tunc indistincte siue rusticus, aut mulier potuerunt consilare petitores vel non, nec eis iuris error, vel ignorantia, & ita alios Doct. tenere asserit ibidem las. & tener Tiraquel d. nu. 18. Hic tamen videtur ob rigorem iuris conservandum poenam confessionis, ergo nullo modo dicta concordia inter dictas opiniones stare potest,

33. pro edere, & ideo videtur, de etina iura Bart. contra Paul. Castren. indistincte tenendum, scilicet nullo modo minorum, rusticum, vel mulierem restitui, ut ad istam confessionem, cum de iis, utrum ad rigorem iuris conservandum iudicia iura, videtur, cogitabis latius fuerit, cum casu occurreret, nam hanc opinio & doctrina las. multum virget contra dictam concordiam pro illa Bart. opinione contra Paul. licet in minore Bart. opinionem non sine scrupulo procedere, redigam si minor etiam aduersus veram confessionem restituitur probatum damno, & minori etate, & si auctoritate eorum talis confessio facta sit, non est abique curatos confitendo fieri, non ellet opus restitutione, sed nulla est, prout vtrunque probat text. in l. 1. titulo. 1. par. 3. in l. finalitudo. 15. part. 3. adeo ut & si talis confessio per minorem curatos auctoritate facta iurata sit, contra eam minor restituitur, secundum Agenda. Relpont. 4. numero. 6. & 7. et contraarium voluerit Dominus don Ant. in l. error. numero. 30. C. de iuris & facti. ignoran. Nec obstat l. 4. titulo. 19. part. 6. quia contraria videbatur dictis legibus Paritarum, nam et respo. Ant. Gomez tom. 2. ca. num. 46. & Greg. Lupus in d. tit. 19. par. 6. predicta, scilicet, vel quod illa lex loquatur quando minor perleuerat in confessione illa, vel speciale fit in adultio, prout illa lex loquitur, secundum don Ant. vbi supra vel melius prout ipse considero, scilicet, quod illa. 4. neque in confessione excludat restitutionem, etiam si super adulterio facta sit confessio illa per minorem, nam licet probet, confessionem talem super adulterio minori viginti quibus annorum factam ipsi auctores potest, non est ex hoc obiectum restitutionis aduersus damnam ex confessione illa restitui minoris denegandum esse, sed potius concedendum, imo ex quo, quod nec talis confessio, restitui concedenda est, ut tantum adferat restitutionem, quantum absulit las. vbi in simili dicti glo. in Auth. de hered. & fidei. 5. pupillis inquam enim restitui minori censetur adempta, nisi expresse per legem adimitur, secundum Boetium de offi. 140. numero. 3. & Guido Papae de decilio. 37. numero. secundo, & hoc expresse probatur ex eadem l. 4. dum in secundo casu quando confessio facta est a tali minore

minore abique curatoris auctoritate, inquit text. ibi, nullam esse talem confessionem, neque opas esse restitutione, ergo in primo casu quando curatoris auctoritate facta fuit, fieri videtur legislator, necessarium esse restitutionem, ergo non excludit eam text. illi, & hic est verus eius intel lectus, modo videri, & sic non obstat supra dictis legibus probantibus minorem viginti quinque annorum restitui aduersus confessionem per eum cum curatoris auctoritate factam, & sic Grego. Lopan ca. dem. l. 4. voluit eam intelligi, & antequam ipsum videtur, sic intellexi, eodem modo latissime potest. l. 1. ff. de confess. vel intelligas eam ex dictis per Ant. Gomez tom. 3. caput. 1. numero. 33. in fine, & sic teneo proba minoris etate, & dam no ex confessione illa restitui tantum ipsi confitenti cum auctoritate curatoris restitutionem concedendam aduersus confessionem illam etiam iuratum, sed si de defectu solum per confessionem minoris constaret, nulla alia probatione existentem non est necesse damnum probare, & quia satis constat, se confessione sua damnificasse, cum nulla alia adit probatio secundum Angel. relatum & exaltatum in hoc per Alexan. in loco relato per Grego. Lopez in dict. l. 4. titulo. 19. part. 6. & las. in l. nam posset. 4. si minor. numero. 7. ff. de iur. iuran. & Ant. Gomez tom. 3. caput. 1. num. 36. post princip. & plures idem sequentes referunt illud admodum don Ant. Menes, vbi supra numero. 39. & jo. ita quod secundum eum ibi, non est illi illud non sequatur, secundum quem non semel obstat in practica, & liberari minorem per delicto graui accusatum, quidquid Ant. Gomez vbi supra vellet, male sustinere curamus, & quidquid Hippolyt. confil. 3. numero. 8. vellet dicere, in atrocioribus minorem non restitui aduersus confessionem, nam equidem minor talis, si reus est, restituitur contra confessionem suam, ex qua damnificatus est, probato damno & minori etate, ut dictum est, licet si ipse minor accusaret, & aliquid in fauorem rei accusati constiteret cum auctoritate curatoris non restitueretur, vti optime inquit glo. in d. l. 4. titulo. 19. part. 6. & Felin. in c. fraternitatis. num. 6. in fine. verbi. fallit. 3. de testib. si vero minor hinc, vel ibi, aduersus propriam restituitur confessionem, cur & non aduersus fictam restituitur &

certe est maxima difficultas hanc, nisi dicamus, ideo aduersus fictam non restitui, tum quia per text. hic, & per text. in l. acti tui. 4. supra illa lib. c. sicur excludit, & agam. & ita, & ita ad rigorem iuris conservandum inducitur, tum quia quia licet minor hinc non restituitur aduersus fictam confessionem, remanent ei alia remedia, quibus vbi posset aduersus illam, ut in hoc titulo diximus, & cum alia remedia ordinaria habeat, nimirum si cesset extraordinaria remedia restitutionis hinc loca, aduersus tam propriam & veram confessionem non videtur dari aliud remedium, si ideo nimirum si tunc restituitur locum habeat, & illi ita respondeamus maxime dicta de vera confessione obflant doctine Bart. restitutionem minori negatur aduersus fictam confessionem. Et an continuam in non respondendo petitioni sua debeat quoad alia & iudici dicit, die quod sic, ut late tradit locum. And. in cap. 5. de confess. in 6. in glo. hinc. & an hanc confessionem transeat heredes & vltra alibi dicta vide per Quemada in quaestio. nimirum si fiscalibus coram iud. sancti inquit. veritibus que. 8. vbi inquit, quod non, neque contra tertium. Vterius notandum est secundum Axiat. in tract. Presumpt. in argumentis. 4. part. & est in capita. nu. 51. ag. in par. quod fecit contra prius suspensionem iuris & de iure & admittit probatio per veram confessionem parit, ita & per fictam, quia notanda sunt, quia singularia.

38 Ibi, delator, o del reo, Vterque enim & tam actor positionibus rei, quam reus positionibus actoris, iurare, & declarare tenetur, vt inquit text. in l. 1. in princ. C. de iuratore. preter valum dam. & text. in l. 19. in fin. titulo. 11. parit. 3. nam & part. procedunt, vt in canon licet. de regul. iur. in l. 6. ideoque etiam in vno quod in alio dictum possum esse censetur. Ex quo amplius dispositio text. in cap. fin. de confess. in 6. tantum de reo mentionem facientis, secum dum glo. verbi. res. ibidem, probaturque ex text. in cap. dudum. et secundo in medio de electione. & cap. de his confess. Quid tamen si actor & reus faciant positiones, quibus prius & debeat respondere, tradit optime Domin. in d. cap. fin. nu. 18. de testib. in cap. 6. & Jacob. de Ars. in tract. de iur. doctorem, 7. vel in l. 4. tract. de iur. doctorem.

1. Ibi, *7. solas literas penas* vltra penam enim comitatus, propter iudicis contemptum potest nolens respondere positionibus, vel respondens, sed non prout debet, qui, paria hactenus, condēdū in aliam dēta, prout in his terminis inquit Zasius in l. 1. §. 1. videretur. num. 9. si §. si quis dicit, non obtemperat, & Alex. ibi. num. 1. notat in simili Gallan. in consuetud. Burgund. rubrica. l. 6. §. 7. num. 11. qui est omnino videntur, secundum Didacum Perez, eos allegantem & sequentem in l. prima, titulo quarto libro tertio ordinem. colum. 93. in princip.

2. Ibi, *7. que non potest responderi, neque la commo in ella se contiene*. Ex his verbis habemus iam determinatam questionem illam, de qua late per Doct. in l. 1. §. si stipulantur. de verber. obligat. & approbatam opinionem Bartol. ibidem. num. 2. afferentis, quod licet positio contrahat p. partem quandam falsam, aliam vero partem veram, quod tenetur ille, cui ponitur respondere ad partem veram confitendo eam, & ad partem falsam negando, neque potest dicere nego eam in totum, prout narratur, cuius opinionem asserunt magis communem Alex. l. 1. Vincent. & omnes alii in d. §. si stipulantur, & asserit etiam communem Dominus Covar. lib. 1. Variar. cap. 2. num. 5. & magis communem inquit etiam Alciat. in d. §. si stipulantur. num. 37. veris, subsequenter, quem refert Didac. Perez in l. 1. titulo 4. lib. 3. ordin. colum. 916. in medio, licet contrarium tenuerit glossin. c. de confess. in 6. & in c. presentium §. præterea. verb. sigillatim. de testib. in 6. & licet eas sequantur plures late respicit Alex. & l. 1. vbi supra, & licet cum eis vtiore dicat Alciat. num. 48. vbi supra, de quo & per Felin. c. nam concupiscentiam. col. in de collat. & in praxi servati aliter Abb. in c. 1. de plus petit, secundum Covar. vbi supra, opinio tamen Bartol. tenenda est, quæ quidem per text. nostrum expressè approbatur, v. vide scilicet, quod positio partem veram & partem falsam, non potest in totum negari, debet ergo narrata, prout narratur, sed debet in parte vera confiteri, & in parte falsa negari, & in praxi servari cōtra Abb. late Rebuffin. in tom. constitutio. Franc. in l. 1. procm. gloss. in l. 1. num. 19. Ex quibus deducitur lingualiter, quod si reus, à quo petitur plus debito, totam petitio-

nem simpliciter negat, & si actor non offerat plus debito fore contentum, debet in expensis reus condemnari, potest quia debuit partem veram debita confiteri, & quia non obtulit, in illa constituitur in mora per actoris petitionem, licet plus debito petentem, ideòque condemnatur in expensis, quod tenet Bartol. in d. l. 1. qui cum totum, sic de exceptio. rei iud. item Bart. in d. §. si stipulantur. num. 1. cuius doctrinam ibi l. 1. non. n. v. de notabile reddit, & pro ea in argumentum facit, notat, & sequitur etiam Barro. Rebuffin. tom. constitutio. Franc. in l. 1. procm. gloss. 1. num. 3. Contrarium tamen in hoc casu videtur tenere Bartol. qui solus per l. 1. §. si de lege. 1. in quod non condemnatur reus tunc in expensis si actor plus debito ab eo petit, & non offerat de debita parte contentum, & idem Doctores supra dicti in d. §. si stipulantur. maxime Alexan. num. 8. l. 1. num. 1. Alciat. §. 8. & Abb. c. p. 1. num. 4. de plus petit. habet concordant Bartol. in l. 1. hoc filicet modo, quod prima opinio preceat, cum actor plus debito petenti protestatur in petitione ipsa se debita parte contentum, reusque non offerat se parvo esse partem debitam soluturum, imo significat petitionem actoris negat, tunc enim debet reus in expensis condemnari, secus vero procedat cum actor nihil dicit, neque protestatur, & reus offert partem debitam, & iste est communis intellectus. d. l. qui solvitur, vbi se loquitur Bartol. quem intellegendum communem esse actoris reus per Dominum Covar. vbi supra. in m. 1. quim. 10. & sic de iud. l. 1. Bartol. in dict. l. qui solvitur. Potius est declaratio alterius doctrinæ eiusdem Bartol. in dict. §. si stipulantur. qui contrahit, licet aliqui contrarium sentiant, & mai. & sic concluditur ex reus doctrinæ singularibus, & approbat quod si actor petens plus debito, non offerat se contentum parte veram debita, nullo modo debet reus in expensis condemnari, si tamen ipse actor offerat se debita parte contentum, reus vero petitionem simpliciter negat, debet reus in expensis condemnari, sed si actor petens plus debito offerat se parte debita contentum, & reus ipse etiam videretur se velle solvere partem veram debitam, tunc reus expensis non alius reus penfabuntur, & reus solvet, quas fecit, & actor,

& actor suas, & hic tertius casus non constituitur à Bartol. verum tamen est iudicio, & rationi confectum, & cum voluit assignare gloss. Gregor. in l. 1. quadragesima tercia. titulo secundo parti. tercia. Dnm ibi nulla mentio de oblatione fit, quandoquidem neq. ex parte actoris, neque rei culpa dari possit, ex quibus inquit Didac. Perez in l. 1. titulo 1. lib. 2. ord. colum. 688. quod si petis executionem cōtra aliquem pro aliqua summa, & quæsitur, sique dubius quora pars eum tibi debeatur, petas executionem cum protestatione, ne quod si apparuerit aliquid tibi illius summi tibi solutum, quod paratus es in pagina modo recipere, tunc enim non condemnaberis in decima illius, quod plus petisti, quam deberetur, sicque venit declaranda & intelligenda, l. ex l. 1. §. 4. tit. 2. par. 3. probant, quod si actor plus debito petit, in liquido tantum, quod probat debet condemnari reus, & si propterea quod plus actor petit, reus ipse fecit aliquas expensas debet actor in illis condemnari, legem hanc intelligenter procedere, ne corrigat communem illam Bartol. opinionem, quod tamen cum ipse actor peti plus debito, neque offert se contentum parte veram debitam, tunc enim mirum non est, si actor ipse condemnatur in expensis illis, & tunc secundum quod inquit super illa. l. 1. §. 3. gloss. fina. ex doctrina Ant. de Butt. expensis ille rei compensabitur cum expensis ab actoris factis, quasi verique sit in culpa, & actor in non protestando, se debita parte contentum, & reus non offerendo partem veram debitam, prout supra in tertio casu diximus. Si tamen actor pereret plus debito absque protestatione illa, reus vero responderet, offerendo partem veram debitam, actor tamen illud non acceptet, sed prosequatur, totum petendo, tunc licet actor probet aliquid ex petitis debitorum, condemnabitur in expensis, quas reus propter plus petitum fecit, neque admittetur tunc dicta compensatio, cum actor sit in culpa, plus petendo, quam deberetur, neque se parte debita contentando, reusque ipse expensas illas non fecisset, si actor parte debita contentaretur, & ex eptaret pro parte sua oblationem 3 reo factam non petisset veritate, & sic illa lex partem declaranda est, & intelligenda vltra on. ne, ne corrigat communem illam opinionem, est Dominus Covar. vbi supra. aliud ve-

lit. Ex quibus infero, quod si peto damnationem ab aliquo iudice, & pro eo peto, tunc in iudicio exactione iudicis, reus neque simpliciter petita, si probetur damnus, licet non probetur esse tantum, quantum petitus fuit, debet reus in expensis condemnari, quia fuit in culpa, quandoquidem simpliciter totum negavit, neque cbulit ex parte suad, quod pro damno verè deberetur, quod est optimum in practica: fateor tamen quod si scierit actor plus debito petisse, & hoc constaret ex procello, quoniam reus non obtulit partem veram debitam, condemnare actorem in expensis, quas propter hanc causam appareret, reus fecisse, neque dicam compensationem admittentem argumentum eius, quod tradit Corral. relatus per Didacum Perez in dict. colum. 916. quia ex malitia actoris non debet reus melleari, à quo quidem si pars verè debita petetur, fortassis absque fide eam solvisset, neque expensis fecisset in liquidando totum esse debita, quot petatur. Et pro complemento huius locutionis, idè practica in princip. Iulius gloss. cum de omni loco habere, quoties positio contrahit aliquid falsum in quantitate summe vel parte rei petitæ, quia si in qualitate, totum petisset negari, secundum Bartolum in dict. §. si stipulantur in fin. vbi eius iudicio, licet cōtra communem dicti, & Galib. lib. 1. colum. fin. & tradit Felin. in dict. cap. nam concupiscentiam in finalibus verbis, de constituto. Possent tamen ex text. nostro attentari contra prædicta, scilicet, quod cum ex text. nostro non liceat positio nem negare, prout in ea continetur, led omnino debet, quod verum est ex positione, fieri, & falsum negari, quoniam actor non diceret se debita parte contentum, et si plus debito peteret, reus si partem veram debitam non offerat, in expensis condemnatur, prout in terminis, vult Rebuffus dict. primo tom. constitutio. Franc. in l. 1. procm. gloss. quinta numero 5. & Covarruias vbi supra, & versalis ad textum, Sic dicitur apud Galib. servari, licet hoc non videturque pro vero affirmo, cum non sit condemnandum legem nostram corrigere dictum Bartol. d. §. si stipulantur, & in dict. l. si quis emptor, cum circa illud text. non tenet non loquatur, neque ab eo est sumendum argum-

tum ad correctionem inducendum.

Ibi, *Per qualem*, faciunt verba hanc pro ijs, quæ diximus supra eodem in gloss. *Tales appellati*. in l. prima. iij. tituli. & probat idem gloss. in capit. primo. de confessi. item quæ in Francia statutum videmus vi patet ex Rebuff. in j. tom. consuet. Franc. tit. de responsio. per credit. vel non credit. articulo primo. num. i. nihil enim actum esse credimus, quando aliquid superest agendum. l. penult. C. de ijs, quibus vi indign.

Ibi, *7. no aya appellation*, idem in patria sua asserit statutum per ritum curiæ Marant. in l. i. actor ff. de procuratoribus. numer. 69. pagin. 90. ad finem fide prædictæ, & Rebuffus in primo tom. consuet. Franciæ, tit. de sententijs. procul. in præfatione. num. 119.

Ibi, *7. no otro remedio, ni recurso alguno*, Per geminationem, & generalitatem horum verborum deduci potest, quod licet per verba generalia specialia remedia & maxime relictionis non censetur subtrahi ex communi doctrina gloss. in l. prima. C. de Silentia. lib. 10. & ex dictis per Boetium decisio. 140. numero tertio. Ibi. *7. no* tam verbis attentis in casu nostri text. omne remedium etiam relictionis exclusionem horum verborum. (*7. no otro remedio, ni recurso alguno*), tum quia verba hæc apposta sunt post exclusionem appellationis, & supplicationem, & sunt prægnantia verba hæc, sicut est minor iuris tractatum, & iuramento expresse prohibere, se non acturum contra contractum, nec ratione minoris ætatis, neque alia quacunque causa, & tunc neque ratione minoris ætatis, neque ex remedio. l. secundæ. C. de rescind. vend. poterit vi. secundum glossam dictam l. secundæ. C. de rescind. vendit. & notat Dominus Covarr. in capit. quoniam pactum. j. parte. j. quarto. numero sexto. fol. 125. & gloss. fecha. in l. 16. tituli. venditio. partit. tertia, & Anton. Gomez tom. secundo. cap. secundum. numero 35. & Pinel. in dicta. l. secundæ. C. de rescind. vend. j. parte. folio 177. numero nono. & optimè Tellus Fernand. in l. 7. Taur. numero. 109. cum sequentibus, licet si tantum iuraret non venire contra contractum ratione minoris ætatis, posset ex remedio. l. 1. C. de rescind. vendit. agere secundum supradictos, & gloss. La

mayor in l. 56. tituli. 5. partit. 5. ergo si eodem modo si tantum expelleretur omne remedium, non censetur exclusio relictionis, tamen si non solum excluditur appellatio, & supplicatio, sed & omne aliud remedium, & recursus, prægnantia hæc exclusio remedium etiam relictionis videtur tunc excludere, effectus hæc maxime limitatio ad gloss. in l. postquam liti. C. de pacti si vera esset, & quoad propositum nostri text. verum esse credo ex ijs, quæ diximus in gloss. fin. car. consilio. supra liti. & ex hac consideratione, quæ plurimum congruat ibidem dicta.

Ibi, *7. no otre remedio, ni recurso alguno*, Propter peritium enim iuramentum est actori, & reo pariter, licet lex civilis satis contenta erat, quod Deum vitorem habuisset reus, vel actor in iuramento calumnie se periuurantes, vi patet ex l. secundæ. C. de iurand. & in l. 136. Syll. i. tradit Marant. in præf. tit. de position. numero 17. pagin. 41. in parisijs, quasi tunc peritium non fit secundum eundem in ead. præf. tit. de interrogat. numer. 9. pag. 405. & tradit Suarez in tit. de las juras. numero 17. capit. milii. 41. quem allegavit Auend. capit. 17. præf. numero. 172. versic. quæ dicta lib. secundo. qui licet in criminalibus id vellet interpretari, lex liti. 2. & Doctores supradicti in civilibus etiam loquuntur, vt ex eisdem patet, & licet lex illa. (*In iuramento calumnie loquentur secundum quod inquit Dominus Covarr. in capit. quoniam pactum. prima parte. j. septimo. numero. septimo. fol. 125.*) contenta sit sola Dei vitione, tamen si peritium iuramento calumnie procedens per ipsius iurantis confessionem, sicut per eundem probationem constaret, iuramentum ipsum se peritiat, & calumnia visum fuisse, certe alibi in hoc textu vltra Dei vitionem puniatur poena nostri text. in foro seculari, & in foro canonico poena text. in capit. fin. de iurand. in 6. prout optimè asserit Dominus Covarr. vbi supra & eo relate Burgos de Paz. consil. 6. primo. numero. 18. lib. primo. Quasi tunc dolus ex parte iurantis esse videtur, quod dolus mediante peritium puniatur, quod absq. dolo & non puniretur, prout communem testatur Iason. in l. videamus. in principio numero. 71. fol. 157. ff. de iure iurando. & Syluester in summa. verb. peritium. & cum per confessionem iurantis, vel

vel per eundem probationem constet de peritio, hoc, pua i. in facto proprio, & recenti, notorioque iuravit falsum, dolum ibidem desine non videtur, qui quidem dolus & per coniecturæ probatur, vt in l. dolum. C. de dolo. vbi Bartol. & Doct. & Bartol. in l. quod Nihil ff. de positi. Ideo huiusmodi falsi peritij reus incurrat non solum Dei vitionem, verum etiam poenam nostræ text. in foro seculari patet, vt in ecclesiastico poena dict. capit. fin. de iurand. in 6. Si tamen de peritio non sit patenter constaret, tunc facti esse Dei vitionem, quasi tunc dolus deficiat, qui alterius poenis imponendis locum aperit, prout loquitur, dicta l. secundæ. C. de iurand. quæ sic voluit intelligere Dominus Covarrus. vbi supra, & simpliciter tradit Auend. capit. vigesimo septimo. Præter. numero decimo sexto, & decimo septimo. libro secundo. probaturque intellectus hic ex text. nostro, vbi Communio clare dicit de peritio per hoc iuramentum, *7. no otre remedio, ni recurso alguno*, & hoc licet se periuuraret, tunc Dei vitione lex contentat, si ex processu, quod si peritio clare non constiterit, quod si consisterit, vltra Dei vitionem poenis, de quibus in præfationibus, puniatur, licet nunquam vnde prædictis, fortassis quia partes, quibus incurrat hoc petere, non perant, iudexque nolit imperitij de faciem suam non petum ad priuatum vitiatum, cum ad id de iure non teneatur

per præf. pronuntiatioque iudici tunc ad incurrum poenam nostræ text. requiritur, secundum Didacum Perez in l. prima. titulo quarto. libro tertio. ordinum. colum. 914. versic. dubitatur præterea, ex Bartol. in l. eius, qui delatore. numero secundo. ff. de iure iurati. & Hippolit. consil. 51. numero vigesimo, & vigesimo primo. de l. franco. in capit. quoniam contra. ritu de responsio. numero quarto. de probation. quod si petitum esset, omnino deberet inperitij, & dispositio nostræ text. secundum quod supradictum est feruari, est non innotem Martiço. in dialogo relat. assensu se, apud supremam tribunal poenam non feruari, licet neque poenam confessi, prout ibi

dem allegat ipse Martiço in dialogo dicto. j. parte. capit. quadragesimo quarto, in fine inquit tam in Marant. dict. tit. de positi. p. b. numero decimo octauo. pag. 441. quod potest tunc iudex facere præceptum i. principali volenti se examinare vt verum dicat sub certa poena, quo calum. aut. irritare præcepto potest illum punire, si falsam dixisset feruendum Bartolum in l. ius alingatum. ff. vbi Pupillus educari debeat. Ex quibus licet communis in relectat & fidei. Fernand. C. de iurand. in l. quod, quod ideò ibi sola Dei vitione lex contentat pro parte peritio in iuramento calumnia subhibito, quia peritium illud non redundat in iniuriam, & damnum proximi, prout ibi inquit gloss. & scribentes, & consilium intellectionem testatur Didacum Perez in l. prima tituli. quatuor. libro tertio. ordinum. colum. 914. numero vigesimo octauo, & in iuramentum proximo postea. vbi dicitur & hanc Dei vitionem ad id idem poenis nostræ text. in seculari foro, vbi de testamento. Fernand. dicto. capit. fin. de iurand. in 6. & hoc dominus dicitur etiam per hoc capitulum confessionem de peritio, vt supra dictum est & lex contentat, si ex processu, quod si peritio clare non constiterit, quod si consisterit, vltra Dei vitionem poenis, de quibus in præfationibus, puniatur, licet nunquam vnde prædictis, fortassis quia partes, quibus incurrat hoc petere, non perant, iudexque nolit imperitij de faciem suam non petum ad priuatum vitiatum, cum ad id de iure non teneatur

per præf. pronuntiatioque iudici tunc ad incurrum poenam nostræ text. requiritur, secundum Didacum Perez in l. prima. titulo quarto. libro tertio. ordinum. colum. 914. versic. dubitatur præterea, ex Bartol. in l. eius, qui delatore. numero secundo. ff. de iure iurati. & Hippolit. consil. 51. numero vigesimo, & vigesimo primo. de l. franco. in capit. quoniam contra. ritu de responsio. numero quarto. de probation. quod si petitum esset, omnino deberet inperitij, & dispositio nostræ text. secundum quod supradictum est feruari, est non innotem Martiço. in dialogo relat. assensu se, apud supremam tribunal poenam non feruari, licet neque poenam confessi, prout ibi



## SVMMARIVM LEGIS.

*Autori, vel reo petenti provisionem, ut qui absens eorum fuerit, iuret, & declaret positionibus, concedenda est talis commissio, & receptoria cum termino competentis, & cum comminatione poenarum legis praecedentis, sed si potius probationes partes facere voluerint, danda est illis receptoria ad hoc.*

¶ *Absens pars debet respondere positionibus, sub poena confessi si per iudicem causae ei inbeatur, ut respondeat, numer. 1.*

¶ *Ibi, Danda la parte essunere assente: Hic habes tex. expressum probantem, quod pars absens debet respondere positionibus sub poena confessi, si per iudicem causae ei inbeatur, ut respondeat, ex quo videtur fundari dictum Domin. & Alex. in l. i. huius tituli in glo. si el juez. in s. requi sito, relatum, dicentium, quod si mittitur ad domum alicuius, ut respondeat positionibus sub poena confessi, si non respondet habetur pro tali, quod fundatur, & amplius ex text. nostro, et si domus illius debentis iurare, non existat in loco iudicii, sed extra, confunduntur ex his opinio. glof. iustit. In capitulo de confess. in 6. alferentis absentem nullo modo pos*

*se pro confesso declarari, fundando se ex text. ibidem qui text. est de praesenti loquatur, in absente etiam intelligi potest secundum text. nostrum in praesentiarum, cum non debeat esse melioris conditionis absens quam praesens, et si absens ille non per contumaciam se absenteret a loco iudicii, cum mittere tenetur procuratorem instructum, & informatum secundum l. praecedentem. & text. in capitulo de confess. in 6. & ita tenuit in dicto supra requisito.*

¶ *Ibi, Pero si quisieren mas, Non aduertatur vericulum hic praecedentibus, qui si pars aliqua voluerit, & petierit insinui si bi providam de provisione, ut pars absens iuret, & declarat positionibus, & de receptoria ad probationes facienda, non potest utranque petere, nam poterit quidem, sed loquatur text. noster, ut si pars tantum vi voluerit receptoria ad probationes faciendae, eam solum petere poterit.*

## SVMMARIVM LEGIS.

*Responsiones per partes factae positionibus, eis oppositis ad iudicium, & eorum indice afferantur, & unicuique parti detur eorum copia, et si non petatur, ut & per partes, et eorum advocatos super confectis positionibus interrogatoria, neque articuli fiant sub poena trium mille quadrantium stratis consilij, aut eorum cellariae applicandorum.*

¶ *Index tenetur impartiri officium suum ad priuatam utilitatem, in casu de quo hic, licet ab eo non petatur, numero. 1.*

¶ *Index tenetur impartiri officium suum, ubi vertitur publica utilitas, licet ab eo non petatur, numero secundo.*

Ibi,

¶ *Ibi, sin que aya necesidad de pedida, licet eius casus, ubi index tenetur impartiri officium suum, et etiam non petatur ad utilitatem priuatam, licet regulariter non tenetur nisi petatur, ut per Doctorem, maxime per Ripam in l. 4. hoc autem iudicium ff. damn. infect. & in l. 1. C. de quibusdam advocat. plurimumque est hoc in casu nostri text. cum ex eius dispositione licet breviores redderetur, publicaeque interesset, licet abbe-*

*monij et per abbeff. in l. unica. de sent. quae pro eo quod interesset, notabili, numero. 1. & sequentibus. & cum publice interesset, ubi vertitur publica utilitas, index tenetur impartiri officium suum etiam non petatur, secundum Ripam ubi supra, & sic in nostro text. abique petitione eius dispositionem tenetur index servare, & adimplere.*

## SVMMARIVM LEGIS.

*Non sunt faciendae iuramenta in locis in nostra declaratis, & prohibitis fieri sub eius poena.*

1. *Iuramentum de iure civili praestandum erat modo & forma consuetis, numer. 1.*

2. *Quilibet de populo potest per iuramentum accusare, numer. 2.*

3. *Facta unus familiae quoties de publica utilitate tractatur, ut plura reputantur, ideoque quilibet ex factis suis tenetur, numer. 3.*

4. *Delinquentes plures quoties non sunt officiales publici, si omnes aequaliter delinquant omnes & aequaliter puniuntur, numer. 4.*

5. *Copulativa, & si ponatur inter personas de eius natura est, quod dimidie effectum dispositionis inter eas aqua liter, numer. 5.*

6. *Copulativa, & inter plures posita facit teneri pro virilibus, numerus sextus.*

7. *Consilium plurimum circa idem, numerus censetur consilium 7. numero septimo.*

8. *Delictum unum, vel plura, quando dicatur, numer. 8.*

9. *Copula quando ponitur inter orationes, aliquid certum respicientes, ut in quo copulati requirunt concurrere, numer. 9.*

¶ *Ibi, No se haga. Licet enim de iure civili iuramentum praestandum erat modo & forma & consuetis ut per totum titulum ff. & C. de iurand. ex partiumque consensu & voluntate iurati poterat in qualibet ecclesia pio loco, vel oratorio ex l. generaliter, §. fin. C. de reb. cred. & l. 19. in l. 1. tituli 1. part. 3. imo ex text. ibi secundum glof. ibidem, ita notantem in glof. tactis manibus iurandum erat, hodie tamen ex iure canonico neque iurare necesse est tactis manibus prout asserit glof. in dicto l. 19. neque ex text. nostro declaratis quod ex locis in text. nostro declaratis, quasi quodammodo tenentur Deum partes videantur, si iuramentum facilius contra legem nostram dispositum nem, si iuramento adhibito iraculum non fiat, purgate se a petiti & impositis puniendo, & contra vero si fieret miraculum, reos se esse iudicando, sicut neque sicut purgatione vulgaris vii. quae candenti ferro fiebat, de qua per Dominum Covarr. libro quarto Vairar. capit. 35. traditque ad text. nostrum rationem hanc Anton Gom. in praesenti optimae ratione considerans, qui etiam asserit ad nostrum text. quolibet de populo accusare de his posse, & quasi hac cum offensa Dei esset, publicum iudicium dicendum sit, & forte eum testis etiam Cifuent. hic, & quia culpa poena fisico applicanda veniat ex text. nostro publicum delictum iudicari, si contra eius fiat dispositionem secundum Bart. in rubrica de populo & ff. & l. in fine principij,*

ejus. ff. de iure fisci. quidquid dicat Bald. in rubric. C. qui accit. non poss. Imo & quod plus est, impletur iudex ex officio possit procedere ad poenae huius executionem contra illos, qui dispositioni nostrae text. contraveniunt, & omnes enim illud, quod continet in se malum, & iniquam exemplum in Republica potest, & debet per iudicem puniri secundum Anton. Gom. tom. 3. capite tertio, numero 33. in fine.

*Iti, Al. que jurare, y al jurar, qe manda re, y al que lo pidere, y demandaren* In proposito horum verborum & nostri text. dubitatur, quisque ultra omnes, num. quilibet horum solvatur tota illa decem mille, an vna tantum dividenda ea inter eos per tertias partes, ita quod unus iuratur, & iudex iubens iurare, & actor petens quod iuret, omnes illi tres per tertias partes solvantur hac decem mille nostrae text. an quilibet eorum debet solvere integra decem mille, & prima facie videtur dicendum, quod quilibet eorum teneatur integra decem mille solvere, eo quod quoties de publica vindicta tractatur, facta vnius familiaris vel plura si repugnant, ideoque quilibet tenetur ex facto suo, text. est vbi Bar. & omnes notant in l. si familia ff. de iurisdic. omnium iudic. hic tamen vt dixi supra proxima glossa, de publico, tractatur vindicta, ergo quilibet ex facto suo iure tenebitur, & consequenter integra decem solvet pro parte sua, lexque nostra cum Dei essentiam evitet, favorabilis & non odiosa iudicanda est, nam & ex ea publica resultat villitas, ideo favorabilis iudicatur, secundum Hippolyt. in pract. §. aggregitur. numer. 65. & ideo amplianda, & non restringenda est, etsi poenalis est, vt per eundem Hippolyt. ibidem, numer. 64. Item quia delictum hoc contra legem nostrae dispositionem perpetratum est innominatum, quia nomen specificum non habet, ergo placet delicta esse, censendum est, & sic plures poenae ex dictis per Ias. in d. l. si familia, numer. 2. & 3. Item & quia diuersimode personis delinquunt, iudex scilicet iubendo, actor petendo, & regis iurando, ergo vniuersis, iure interuenit poenam pari debet, vt inquit Paul. in d. l. si familia. Item & quia quoties plures delinquentes & non sunt officiales publici, si omnes aequaliter delinquant, omnes aequaliter puniuntur, ex l. ita vulnera-

tas. ff. ad legem Aquilianam, & ex alii pluribus iuris allegatis per Hippolytum in l. si in fixum numer. §. ff. ad legem Cornel. de Siciarijs. Ibi tamen omnes non sunt officiales publici, sed tantum iudex, & etiam qui aequaliter delinquant, ergo aequaliter debent puniri, & sic vniuersis teneatur ad integra decem. Hanc tamen licet ita le habere, contrarium creditur tenendum, in eo quod si tegra haec decem mille non soluat vniuersis horum trium, sed inter eos aliter per tertias partes diuidentur ex sequentibus. Primo, quia cum text. hic loquatur per copulatiuam, & de cuius natura est, quod si ponatur & inter personas, diuidit effectum dispositionis inter eas aequaliter, text. est in d. l. reos §. cum in tabulis ff. de duobus reis. text. in l. si mihi, & Titul. ff. de verborum obligationibus, & alia plura iura, quae allegat Anton. Gomez. tom. primo. cap. 10. numer. 25. & 26. nec esset ratio per tertias partes haec decem mille diuidenda sunt inter iuratum, & petentem, & iubentem iurare, nam copula, & inter plures si posita, facit teneri pro virilibus secundum Bal. in Authen. si quando. l. notat. C. de constitut. pecuni. Neque his obstat dictum illud Bart. in l. vt vin. num. 3. ff. de iustitia & iur. dicen. text. in dispositionibus legalibus copula non habet vim suam, sed est panctus orationis separata, nam hoc est contra dicta iura, & hic contra Barol. testet Ias. in l. in princ. num. 5. in fin. ff. de iustitia, & iure. Item & secundo, quia licet tot sint leges, quae sunt corpora in dispositione relictis vt in l. si ff. de legat. & argument. l. sciendum ff. de verborum obligatio. & sic in praesentibus tot sint delicta, quot sunt personae delinquentes, & sic totius personae, haec tamen vera sunt, quoties tenentur ad diuersos effectus, & cessat ad vnum tantum effectum tendat, vt hic, quia tunc non plura legata dicuntur, sed vni tantum, neque plures delinquentes, prout est text. in l. si heredi plures ff. de condit. institut. notat Bar. in l. in fine. ff. de ijs, qui notant infam. Angelus, Banezius, & Ias. in additio. Porcium in §. perul. la sit. de haered. institut. Sicque consilio plurimum circa idem & vnum censetur censum ex text. & ibi Bart. in d. l. si familia, ff. de iurisdic. omni iudi. & mandantis & facientis vnum delictum est, & factum, text. in l. i. nihil, §. si fin. ff. de adulter. tenet

Barolus

Barolus in l. hos accusare, §. secundo. numer. 3. ff. de accusat. vbi & nunc. secundo, plus inquit, scilicet, quod si plures percussissent vnum diuersis percussionebus & armis, vnum delictum est, ergo vna tantum poena, & non plures, & sic cum vnum delictum sit licet publica ad id vindicta, vna poena est imponente, non plures secundum Ias. in dict. l. si familia. numer. quinto. limit. 6. & sic cessat primum argumentum primae opinionis. Neque secundum ex Hippolyt. item obstat, quia satis aequaliter puniuntur actor, reus, & iudex hic, quandoquidem pro virilibus & hic per tertias partes debent haec decem mille solvere, & hanc partem tantum miserem, & vniuersi teneant, si casus occurrisset, pro quo & faciunt dicta per Hippolyt. in d. l. in fixum. num. 1. & 2. ff. de Siciarijs, & per Math. Afflict. in consil. Sic hic lib. 1. rubric. 1. num. 13. cum duobus sequent. & quando dicatur vni delictum, vel plura, tradit optimè Bald. in d. l. si familia lectura, & ibi Paulus in fin. & glossa, & Barto. in l. vulgaris in princip. ff. de furt. & in l. indicando. §. infans, eodem titulo, & Barto. in l. nunquam plura ff. de prius. delictis, cum tamen quicquam habuerit, latius cogitabis, cum casus occurreret. Vnum tamen notandum est pro complemento huius, & totius tituli, scilicet, quod vt poena huius, l. locum habeat, non solum requiritur, quod actor petat iuramentum a reo fieri contra nostrae text. dispositionem, & quod iudex iubeat,

sed & requiritur, quod reus cum effectu iuret, & sic concursus horum trium personarum, nam cum text. hic copulatiue loquendo procedat, concusis copulaturum requiritur etiam in materia poenali secundum Ias. in l. in princ. num. 3. ff. de iustitia & iure. Et quia quando copula & puniatur inter orationes aliquid certum recipientes, vniuersae copulae requiritur concursus secundum Ias. vbi supra num. 2. verterit limitat. & Felin. in c. ex parte. num. 22. de re scriptis, & quae diximus in l. 10. gl. Em. placet. vbi supra titulo lib. & quia delicta confirmationem, & perfectionem requirunt, etiam si ipso iure poena imponatur secundum Didac. Perez in l. 17. titulo 3. lib. 1. ordin. colum. 145. cum sequent. in gl. Per quae si resumeret, quod & probatur ex ordine litterarum nostrae text. dum prius posuit iuramentum rei, & hic perfectionem eius denotauit, vt neque petitis actiois, neque iudicii sufficerent, vt poena nostrae text. incurreretur, nisi cum effectu reus ipse contra eius dispositionem iuraret. Et in hoc casu, cum omnes ibi tres, actor, iudex, & reus vna tantum poena decem mille marapertinorum inter eos diuidendum per tertias partes teneantur, si integra decem per vnum eorum soluantur alij remaneant liberati, vide dicta per Angel. de maleficijs in parte, & And. Mar. num. 1. cum pluribus sequentibus, pagin. 181. in parvis, & cum his totus est titulus satis declaratus remanet ad Dei gloriam, & laudem.

## SE QUITVR TITVLVS. VIII.

### De las tachas de los testigos, y restitution que se pide para prouar en primera instancia.

ET quia postquam actum est de lris de contestatione, & sic illi contestata, exceptioneque per reum propositae sunt, & terminus ad probandum assignatus, & de calumnia per partes iuratum positionibus declarato, de publicatione per cessus, & de dictis & personis testium agendum est, ideo post titulos praecedentes de

ijs tractantes subsequitur nostris titulus, de testium subprobatione tractans, & de restitutione petenda per personam priuilegiatam intra quindecim dies publicationis ad probationem faciendam si necesse fuerit.

LEX. I.  
SVMMARIVM LEGIS.

Quo tempore, & quando partes debent allegare, & fundare suam intentionem ex prore suo probatam, constare, & deservire intentionem aduer/ariorum, & testes repellere, & intra quem terminum contra eos, & eorum dicta obijci, in presenti declaratur.

- 1 Correclio. l. fin. tit. 3. part. 1. numer. 1.
- 2 Accusans testes de falso & aduocare, quia illos produxit in causa civilis, nihilominus proceditur per terminos suos in causa illa civilis, licet super ea sententia ferri non possit, usque dum iudicium criminale finitur, & super eo pronuntietur, num. 2. ubi limitatur.
- 3 Testibus licet tempore productionis, & presentationis nihil obijciatur contra eorum personas, facta tamen publicatione ex l. ista obijci poterit, n. 3.
- 4 Obiectio opposita contra testem tempore presentationis, non liquidabitur, sed reservabitur ad tempus publicationis num. 4.
- 5 Obiectiones, an possint, in secunda instantia opponi contra testes productos in prima instantia et obiectio, nu. 5. & num. 8. limitatur.
- 6 Obijciens vitium falsitatis contra testes productos in prima instantia, auferitur etiam in secunda instantia, numero 6. Vel si obiectio sit talis quae ipso iure testem repellat, vel ex defectu naturalis procedens, ut quia falsus vel minor, vel ex defectu civilis, ut quia hereticus, numero septimo. Vel quia obiectiones in prima instantia sunt productae, & super eis non sunt testes examinati tunc enim in secunda poterunt testes examinari, n. 8.
- 9 Obijciens in libello etiam in prima instantia contra testes in prima instantia productos, an admittatur, n. 9. Et quid si in prima instan-
- 10 tia non fuit facta publicatio, n. 10. Et quid si pars contra eius testes obijciatur in secunda instantia non opponatur deinceps, quod in prima instantia fuit contra eis oppositum & ad id testes productos, n. 11. Et quid si defectus testis, ex ipso iure dicto in ipso processu appareat, num. 12.
- 13 Index ex officio suo potest testes obiectum defectus ex ipso iure dicto in ipso processu pronuntiare, tanquam repositos habere, & eis fidem non adhibere, n. 13. & 14. declaratur.
- 14 Regula quod notorium non induit probationem ad allegationem, limitatur quod ex actis processus notorium illud constaret, quia tunc neque allegatio induit, num. 14.
- 15 Index tenetur impartiri officium suum ad priuata utilitate, quo ius actor cuius et alia aliena locupletatur, n. 15.
- 16 Doctores de obiectionibus testium loquentes referuntur, n. 16. & n. 17. aliqui defectus enumerantur.
- 18 Pater spiritualis an possit esse testis, num. 18.
- 19 Testis deponens contra illum cum quo ius fuit, an sit omni exceptione maior, num. 19.
- 20 Creditor an possit esse testis in causa sui debitoris, num. 20.
- 21 Melius quod dicitur dicere assuetus, licet: nam alii ledat non tamen admittitur in testem, vel si tamen ex modica fides adhibetur, num. 21.
- 22 Concubina an possit contra aduersarium testificare, num. 22.
- 23 Appellations adhaerentes an possint esse

- esse testes pro appellante, numer. 23.
- 24 Aduocatus, vel procurator, an possint esse testes pro parte sua, num. 24. & an habens similem causam ei super qua deponit an sit repellendus, ibidem.
- 25 Correns an possit esse testis pro alio correo, ubi agitur de ea re cuius occasione sunt illi in solidum amoniti, numer. 25. & ibidem de domesticis, & famulo.
- 26 Procurator non potest obijcere contra testes, nisi adhuc habeat mandatum specialem, num. 26.
- 27 Protestatio, ut testes non possint agere contra obijciens eius crimina, licet non probent illa, num. 27.
- 28 Proponens libellum contra aliquem, qui contineat delictum, est infamare illum contra quem proponitur, numero 28.
- 29 Obiectiones posite licet plene non probentur, praemissa protestatione de qua supra in numer. 27. dam tamen de eis appareant aliquae praesumptiones, & indicia quibus obijciens animum suum mouere potuit ad opponendum contra testes illos excessiuit, num. 29.
- 30 Dolus in teste mentiente, habente tamen unum testem pro suo dicto, vel aliud quid dicit simile non praesumitur, num. 30.
- 31 Obiectiones propositae cum supra dicta protestatione, ut liberent producentem eas, debent tales esse, quod si probentur, testem illum a testimonio repellant, vel saltem eius fidem diminuant alias protestationes dicta tanquam factae contrariae nihil velint, num. 31.
- 32 Obijciens repositus contra testes, dato quod cum dicta protestatione ad iniuriam liberebatur, quia semiplene probatur, an sit in expensis condemp-
- 33 nandus factis ab aduersa parte in defendendo testes ab obiectionibus, num. 32.
- 34 Obijciens contra testem, motus a falso rumore, vel deceptus a testibus, quibus cum illas obiectiones probare procurauit, probata tamen hac deceptione, vel rumore, an excusabitur, num. 33.
- 34 Inimicitia ob repulsum, admittitur etiam in crimine lese maiestatis huiusmodi, & diuine, num. 34.
- 35 Inimicus repellatur etiam in casu ubi aliter veritas sciri non potest, numero 35.
- 36 In crimine iuramentum nullus repellatur testis, nisi inimicus, numer. 36. ubi declaratur.
- 37 Socius iuramentum non est legitimus testis circa iniuriam factam socio in itinere, quia & ei ridetur facta iniuria, num. 37.
- 38 Testes inhabiles, in casu quo non sunt admittendi, ob defectum aliquem admittuntur, num. 38. & limitatur supra dictum, n. 31. & n. 39. Hec intellige quatenus neque habuit neque actu alii testes haberi possunt, ut quia denotet effectus facti delictum, vel in loco infamato, & exempto.
- 40 Testis inhabilis in casu quo plena fides sit adhibenda, debet articulus & probari, quod alii testes in loco, vel illo tempore haberi non poterant, num. 40.
- 41 Testis repudiatorius repudiatorium, an admittitur, num. 41.
- 42 Testis in alibitis consideratur tempore productionis, & etiam de positionis, num. 42.
- 43 Testium repudiatio an admittitur in sum moris, n. 43. ubi declaratur.
- 44 Si post dicta testificatio appareat omnes testes propter obiectiones repellendos, poterit pars in integrum restitu-







neq. iudex poret suppler e officio ipsius partis petitione omittam, & hanc concordia repertio poret inter has possit copiones Artet. in dict. 9. tertio dubitationis. colum. 3. in fine, & Aufred. in tracta. de testium reprobat. l. i. vers. iudex ex officio, & Anton. Gom. in. tom. num. 22. cap. 12. & Decius in cap. ex infamatu. num. 8. de appellat. & Rebuff. in tract. de reprob. & falsat. testi. num. 1. licet non ex toto satisfaciatur, ex quo Dodoret primæ opinionis loquantur in secundum membro huius concordie, cum testes sunt amici, vel consanguinei, & nihilominus fatentur iudicem ex officio ius tales testes repellere posse, & sic concordia nō videtur congrua inter has opiniones, & sic eam dubiam reddidit Artet. ubi supra, & in Francia inquit Rebuff. in dict. num. 13. nullo testis repelli, nisi inter pars vel regius fiscalis siue causa fit civilis siue criminalis, quod quilibet, qui iudex fuerit circa hæc aequatur, cum ipsi ex l. 3. ff. de test. arbitrium relinquunt inspectis, quia tamen possit per Paul. in dict. 9. pactus num. 11. teneatur iudex supplere. Si tamen xv. ad nossem reuertatur materis, & limitationem, pars repossit. testes defectus suos fatentes, & si in secundum tantia defectus illos obiecerint, qui ex pro testis ipso constant, videtur mihi admittere eos esse, cum nulla probatio requiratur ad elacionem horum defectu, quandoquidem ex ipsorum dictis constat, & sic timor subornationis, & calumnie cesset, circa quæ tamen latius hoc tempore cogitabit, nollem enim nequam opinio nom innotent iudicari, & de supradictis tractatur etiam per Bosium in pract. titul. de opposit. contra test. num. 67. & in titul. de publicat. procel. & testium. numero. 2. in Francia tamen secundum Rebuff. 3. tom. constit. titul. de reprob. testium art. 3. num. 7. si probationes fuerint in prima instantia, possunt in secunda probari, quod contra ius est, secundum eum ibi.

Ibi, *ratio*, de reprobationibus, & obiectionibus, quæ possunt contra testes sufficere, possit hic fieri integer tractatus, sufficere tamen remissio ad alia, dicitur, & Doctores de his tractantur allegare, quos vt brevius procedamus relatu, videre & poteris per Didac. Perez. in l. 3. tit. 4. lib.

5. ordin. colum. 9. 6. & ultra ibidem allegat. de iis videndū est etiam Anton. Gomez. tom. 3. cap. 1. cum pluribus sequentibus & Ioan. Baptist. de Villasebo in suo zarario melle communium opinio num. litera. T. num. 97. cum pluribus sequentibus, & text. in l. 8. cum pluribus sequentibus. 16. part. 3. & per Bonifacium in peregrina. legum part. verb. testes qualesq. 7. & per eundem Didac. Perez. in rubr. titul. 11. lib. 4. ordin. colum. 1156. & per Ferrar. in pract. in forma opponendi cōtra test. post publicat. & in forma iuramentū testium in gloss. protestante & Syll. in l. una verba testes num. 1. ubi ponit vericulos, & ubi cognoscit testes repellendos, & citatur per doctissim. Syman. de institutio. cathol. titul. 64. de testib. num. 3. cum. 4. sequentibus, & melius, num. 35. cum pluribus sequentibus, & per Matth. Afflic. in constitut. Siciliæ in constitutione Merces dissolutæ per totam, lib. 3. Rubr. 3. & per additio. Capel. Tolos. de testib. & 4. & per DD. præfatem Deciam in cap. insinuat. 6. in ordine de testib. ubi quid in prælo tate pro ecclesia, & ius pro ciuitate, emptore pro venditore, sollicitatore pro curatore, vel aduocato pro parte, & de pluribus alijs dicit, & loquitur optime more suo: & de parte spirituali tamen ad posuit esse testis vide latè Tiraq. de minor. p. cm. cap. 21. numero. 667. & de sollicitatione itidē tradit per Præposit. in cap. postremo, num. 11. de appellat. & de teste inimico tradit latè ad in dictionario. verbo *enemigo*, & An. sollicitator causæ posuit esse testis tract. Th. Gram. de civil. Neopol. 3. nro. testib. de pentiones contra eum, & cum quo alias l. fuit, non est non est exceptione maior. secūdo dum Ripam respōd. 135. numero. 2. & 7. ubi in fine secundum meam impressionem. Et an credat possit esse testis in causa falsi debitoris, tradit Gigas in tract. de falsis. libro. 1. num. 11. & nota, quod ille quæst. solius dicitur quod dicit, & nō dicit, licet nullum hæret, non tamen admittitur in testem, vel saltem & modica pars adhibetur, secundum Abb. in cap. test. timonum, num. 3. in fin. de testib. & an concubina & possit contra Amasium testificari vide additioem Abb. in cap. in l. i. num. 7. de testib. & an venditor in causa emptionis, & donator in causa donatarij cedens pro cessionario, socius cum nium bonorum pro socio, sollicitator,

procurator,

procurator, & proxeneta, legatarius, fidei commissarius, homicidæ, vel executor testamenti sunt legitimi testes, vide oes. 34. Capel. Tolos. & ibi eius additio, & de locis bonorum vel criminis, vide Menoch. de arbitrat. iudic. cont. c. 6. c. 7. & temisus de aliquibus eorum tradit Th. in præfatio. de viroq. retractat. num. 15. & Rebuff. 3. tom. titul. de reprob. testib. ubi art. numero. 15. & sequentibus ponit ex quibus recepti. testium impugnatur, & an adherentes & appellantes possint esse testes pro appellante vide decil. Rot. in nouis de appellat. fuit dubitatum. 24. an aduocatus, & procurator & pro parte sua tradit Rip. in cap. 1. numero. 11. de iudi. & Bonif. in tract. malef. rub. de testib. & qui repel. numero. 15. ubi in. 16. inquit habentem similem causam ei, super qua deponit, esse repellendum, quod & tenuit Rip. poly. in consilio. 29. numero. 27. ex text. in cap. per iuras de testib. & in alijs locis alia de his repetes, latissima enim est hæc testium materia, & an vnus ex excor testis debent possit ferre testimonium pro alio correo, ubi agitur de ea re, cuius occasione sunt illi in iudicio conexi, latè traditur per Ioan. Roncappellum in tract. de duobus testib. l. i. in princip. num. 105. & 11. pag. 713. in parum cum sequentibus, ubi & quid de fidei iuribus, & de proce. neta, vide optime & resolutio Sen. l. i. in. 3. numero. 18. & 19. eodem volum. & de iudic. & famulo vide latè Rebuff. in tract. de reprob. & falsat. testib. num. 184. vers. que ad. 198. & numero. 215. Et tamen notandum, quod procurator & alique specialis mandato non potest obijcere crimina contra testes, neque eos repellere, secundum text. in Clement. de proce. cum ad hoc allegat Didac. Perez. in dist. 1. i. quæst. 4. lib. 4. ordin. colum. 917. vers. illi tamen alijbim & Rebuff. in concord. reg. in. titul. de elect. de reg. spec. l. i. in. 40. special. pag. 75. in m. c. c. in presilio nro. ubi ponit causas, ubi speciale requirit mandatum, de quibus & per D. de res. relatos per Didac. Perez. ubi supra. colum. 918. in princip. Vltimū notandum, & aduertendum est, per obijctionem crimina contra testes quod semper & potest fieri, pro obijctiones illas non intendit paradiquare, neq. iniuriare testes ipsos, contra quos illas obijcit, & sic iuramento sibi

mer. vt si forte post non probauerit obiectiones illas, testes illi non erunt contra eum de iniuria, prout agere possent, si pro testibus hæc obijctiones fieri per respectum eorum, prout aliter Didac. Perez. ubi supra. colum. 918. vers. obijctari solet, cum. colum. sequenti, & Rebuff. opim. in. 1. tem. titul. de test. reprob. art. 5. per totum, & Iulius Clar. p. m. in pract. criminali lib. 3. f. 4. in fin. 3. vers. cauent tamen Nam propterea si iudex contra aliquem, qui continet deictum, est ipsum infamare, secundum David. in cap. infra allegando num. 14. hæc tamen protestatione reprobata, licet plenè de eis obiectiones non probentur, dum tamen de eis apparent aliqua presumptiones, & in iudicio quibus obijctiones animam suam & mebre preit ad efficiendum contra testes illos, excusabunt, secundum Socin. relatum per Mariam. in pract. de testium reprob. numero. 15. pag. 494. & Finnam in reprobato. ius. verb. iniuria, vers. 63. & David. de syndicat. verb. iniuria fiscalis cap. 1. an sit contra fidelem, num. 63. fol. in. 74. & Felin. in cap. 1. num. 11. si ubi eius additio de excep. & Auerd. in titul. De las in iuras numero. 5. & in finem & opim. & Rebuff. ubi supra. num. 6. & facit citat per l. in l. in. p. c. ad. 1. si autem, num. 8. in fin. Cæcū idem non tunc animus iniuriandi non praesumitur, neque dolus, fieri neque praesumitur, dolus in testem, mentio & habente tamen in testem pro suo dicto, vel aliud quod verisimile secundum Paric. de syndicat. verb. tortura, cap. 5. numero. 4. fol. 441. colum. 1. Quod tamen interitus, quæties obiectiones contra talem testem expressa, & probata esse sufficiens & ad testem illum repellendum, & cum eliminandum de eius fide, alias enim nihil releuaret protestatio, tamen contra iura facta, argumento eius quod inquit Covar. l. i. Var. cap. 21. num. 6. in princip. & Paric. de iur. ubi supra. in p. 1. & 2. addit. Præter istas presumptiones, animam iniuriandi & dolus probatos acclarat, scilicet, nō esse obiectiones probatas, & quod est probatur, sufficiens est etiam ad testes repellendos. Foror tam, quod est obiectione sufficiens est, licet non plenè probetur, animus tamen nō iniuriandi patenter poterit, quia factum semper est obiectiones illæ probatur per obijctionem eas, propte-



protestatione illa cum iuramento premissa  
ab iniuriis querela obiciens exsoluatur,  
si iuratio protestatio hæc non fuerit, & ob  
iectio opposita sufficiens esset, non tamen  
probaretur, animus iniuriandi testes de  
prehendit, & puniretur obiciens & nõ  
probandi, neq. protestans, secundum Aug.  
de malef. in parte verba iniuriæ, nu. 16.  
& prius num. 12. & nu. 1. & ibi August. in  
adic. ad eum. & Anebar. consilio. 12. super  
primo dubio, cum sequenti. & Socin. in  
hoc quæsto per Marant. vbi supra. vbi opti  
me loquitur, & tradit aliquod glossæ. l. 1.  
§. 4. tit. 4. par. 5. & Auen. diuin. 5. vers. 1.  
& quarto infero. Sed an in causa, in quo  
obieciones hæc contra testes proponens  
non teneatur de iniuria, quia protestatione  
dictam cum iuramento fecit, & semperne  
saltem probauit, licet nõ plene teneatur, 36  
ne in expensis in probatione illa factis  
per partem aduersam in defendendo ab  
obiectis testes ipsos reprobato, decies  
ex dictis per Abb. ad cap. presentium. nu.  
fin. de testib. Est tamen bene verum, quod  
si obiciens crimina fuerit deceptus a testi  
bus, & quibus cum illa probare perorauit,  
vel a falso rumore perlatum, et si non probet  
obiecitas, potest tamen deceptionem  
hanc, vel rumorem tale in excusabitur, se  
cundum Ioan. And. in additio. Speculatio.  
de accusat. §. 1. vers. sed pone, relat. & se  
quentium per Paridem de Puteo. d. 62. nu.  
3. fol. 27. 4. & Felin. c. 1. num. penul. de excep  
tione & Rebus dictis, tom. 1. de probat.  
testium artic. glo. vna. nu. 6. fol. 407.  
de consuetudine tamen etiam si non probentur  
chictus, non tamen iuriandi ob  
iectis aliter Rebus. in declarati. excep  
tionum, nu. 4. allegando Boerium in consil.  
1. postico post confut. Bit. incipit. si quis  
animus iniuriandi, & idem aliter ipsemet  
Rebus in tract. de reprobati. testi. nu. 3.  
vbi hoc intelligit dummodo protestatio  
fuerit quod non animus iniuriandi, & testi  
fieri reprobatus non sit bonæ conditionis  
& opinionis, secus si esset, quoniam tunc  
si non probatur chictus, tenebitur obicien  
ter. Vltcrius notandum est, quod in cri  
mine læte malef. iniuriæ, secundum  
non admittitur testimonium repulsi, vbi  
Marant. vbi supra num. 17. & 28. ex l. 1.  
testi. & l. in quæstionibus. ff. de i. i. l. 1. na  
mo. & l. in iniuriis & contra reprobata  
num. hæc etiam in iur. admittitur cri  
minibus, secundum Anton. Gom. dictis

cap. 1. num. 14. & sic & in delicto blas  
phemia, vbi in habilis etiam admittitur,  
iniuriis testis non admittitur, secundum  
Auen. cap. 5. par. 1. num. 5. in fin. lib. 2.  
est hoc Mediolani non secum in delicto  
blasphemie aliter Iulius Clarus in pra  
ctic. crimin. lib. 5. verb. blasphemia, & est  
mala & pessima confutatio. Nam etiam  
vbi aliter veritas sciri non potest, repe  
litur inimicus, secundum Auet. in tra  
ctat. de reprob. testi. vers. inimicus, &  
Menoch. de arbitrio. lib. 1. quæst. 18.  
in nostro tamen regno in hoc delicto blas  
phemie inimicus tantum repellitur, licet  
& possit aliquando repelli illi, quos esse  
tunc infensos, & ebrios probatur, maxi  
me si probetur accusatum de blasphemia  
esse bonæ opinionis & famæ, sic & in cri  
mine viarum, & nullus repellitur testi  
s nisi ob iniuriam tantum, quoties per  
testes obiectis sursu probatur, nam si per  
singulos, quilibet obiectio contra eos  
admittere, secundum Auen. cap. 29.  
prætorum num. 3. in princip. lib. 1. & quæ  
iniuriæ debet esse hæc, tradit Antoni  
Gom. vbi supra dicto numero. 14. & per  
Abb. in cap. repellatur, num. 4. de accus.  
& optimam l. 1. tit. 16. par. 3. vbi ponit  
causam, quando hæc iniuriæ dicitur suffi  
cient, ad testem repellendum, & text. ibi  
dicit, tunc iure alia esse sufficientem, quo  
ties testis contra illum, contra quem de  
posuit, proposuit accusationem in casu  
ardua, ex qua probaretur, peccata cor  
poralis veniret imponenda, & idem dicti  
lat. in l. 1. tit. in princip. nu. 1. fol. 187.  
de verb. obligat. si super re, & causa mag  
na quæ iuris fuisset proposita petitio per  
testem repellitur contra eum, qui ex hac  
causa cum repulsi, nam hæc sufficiens  
est iniuriæ ad eum repellendum, &  
quæ iniuriæ dicitur capitalis, tradit  
optimam l. 6. tit. 3. par. 7. & de testib. ini  
uriis repellendo, vide etiam & optimè per  
Roland. Valle consilio. 24. numero. 27.  
cum pluribus sequentibus, velum i. vbi  
quid in reconciliato. Notandum est etiã  
quod quando in itinere, & via tunc alii  
facta iniuria, alter socius tunc ambulans  
cum iniuriato non erit legitimus testis, vt  
potè, quia & ei iniuriam esse factam vide  
tur secundum glossam in litem apud La  
beon. §. tenetur. ff. de iniuriis & ibi Ale  
xand. ad Bar. declarando eam, & idem ille  
socius credi non debet de iniuria illa ei soci

focio

focio iuriter, & via facta, secundum Ti  
raquel. de poen. & temp. caus. 51. num. 70.  
& secundum Cæpol. consilio crimin. 31.  
num. 7. & Grammat. de iur. Neapolit. 55.  
num. 2. & Hippolyt. consilio. 68. num. 1.  
Boerium de iur. 39. num. 1. & 2. & testi  
fium Menoch. de arbitrio iudic. lib. 1. ca.  
cent. 3. ca. 156. vbi vno modo in numero  
4. declarat, & alio modo declarat Bald. in  
1. quoniam num. 2. C. de testib. Et fridem  
notandum, quod in omnibus talibus, vbi  
diximus testes inhabiles non esse admitt  
endos, admittendi erunt ob defectum al  
terius probationis, secundum Bernardum  
Diaz reg. 759. testes, qui alias, & Hip  
polyt. consilio. 68. num. 10. cum sequentibus  
& num. 10. & 11. item, vbi ponit exem  
pla, & tradit Auen. cap. 1. præ. num. 16.  
lib. 1. & idem Hippolyt. in præ. §. diligen  
ter numer. 80. cum pluribus sequentibus, &  
consilio 117. num. 7. cum quatuor sequen  
tibus, quod quidem communiter intelli  
gitur, secundum eos, præsertim Bernard.  
Diaz, quoties neque habita, neque acta &  
alii testes haberi possent, vbi de nocte  
esset factum delictum, vel in loco insoli  
to, & eremo, & prout & tradit post hoc no  
uissime concilio, & contra oraculum meum,  
qui modo canonici est doctoralis Ciuita  
tensis, & Doctor Gutierrez in allegat.  
11. num. 1. & optime Roland. Valle vbi  
supra, numero. 67. cum. 2. sequentibus, vbi  
id duobus modis declarat. Imò & tunc in  
subditum quælibet informatio pro plena  
habetur probatione, secundum Barto. in  
1. in illa stipulatione. ff. de verb. oblig. imò  
& quod fortius est, tunc partis iuramen  
tum pro probatione sufficeret, vt testatur  
Hippolyt. dict. consilio. 5. num. 21. quod  
verum non credo, nam per iuris maxima  
via aperiretur, Crimenos puniretur: de  
bet tamen tunc articulari, & probari, quod  
alii testes in loco illo, & vlt illo tempore  
haberi non poterant, secundum Hippolyt.  
consilio. 86. num. 16. Nam in casualiter etia  
alii testes in loco delicti haberi poterant,  
non admittuntur tunc inhabiles, quoniam  
iam per alios sciri veritas poterat, que pu  
tencia est res ampl. prout intelligit Dec.  
consilio. 11. numero. 6. Iulius tamen Clarus,  
in præ. crimin. lib. 3. fin. quæst. 24. vers.  
sciendum, et tamen, aliter se vidisse plu  
res contrarium feruari, ex eo quod ratio,  
propter quam dicti Doctores mouentur,  
que est difficilis probatio, illa militat

quando alios non adfuisse certis est, prout  
quod ad hoc de non potuerant, & ideo in  
quo ipse Clarus, tenetur in vtroque casu  
testes inhabiles, si dem præbere, idè,  
si iudex qualitate delicti, & loci, & tem  
poris attenta melius inuestigare poteris.  
Et an testes reprobatori & reprobatori  
non admittatur, vide L. sanctum in c.  
quoniam contra falsam, titulo de testium  
deposit. num. 54. fol. 77. in parisi de proba  
tion. & nota quod testium inhabiles  
non solum consideratur & tempore pro  
ductionis ipsorum testium, verum etiam  
tempore depositionis secundum Iaf. in l. 1.  
testes num. 7. C. de testib. hab. commu  
nem dicentem. Et an in summariis & tes  
timium reprobato admittatur, inquit Ma  
rant. in præ. tit. de repulsi. testimonium  
fin. quod non, quod tamen intellige, nisi  
damnum sit irreparabile, secundum Auen.  
dand. cap. 4. prætorum num. 16. in princ.  
lib. 1. & Couar. in præ. cap. 17. numero  
4. vers. 7. & Rebuff. in §. 1. tom. contri.  
Franc. tit. de reprobato. testimonium artic.  
numero. 14. vbi in articulo, in fin. inquit,  
quod si post dedicta testificata appareat,  
omnes testes propter obiectos repellendos  
poterit pati in integrum & restitui, vt  
per testes alios probet, si appellati non  
est locus & sententia tunc rellata, quod  
dubio an in practica apud inferiores re  
peretur, & an testes obiecti puniri & pos  
sit de obiectibus probatis vide per Re  
buffum in §. 1. tom. consilio. Franc. tit. de  
testium reprobato. artic. 8. & Felin. in  
capit. de exceptio. Et an si opponatur  
exceptio contra testes, & tempore, quod  
producantur, debebat admitti, & iudex  
nolit, quod fieri, vide Abb. & Felin. latè in  
cap. ex parte de testib.

lib. 1. in dictis & in sequentibus. Nota disti  
ctum illam. O quasi differentiam consi  
derat Inter dicta testium, & personas  
illorum, licet enim qui aliquem in testem  
presenterit, cuius quidem presentatio  
nis virtute censetur presentatus, & perso  
nam cuius approbare, vt inquit Marant. in  
præ. tit. de testimonio repulsi. num. 10. pa  
gin. 499. in parisi per gloss. celebèr in  
ficer vulgarem in autem, de test. §. & licet,  
verb. sufficiunt, verbo. 6. quoniam ad hoc alie  
quod concilio meum Gutierrez in repet. l.  
nem potest, nu. 127. ff. deleg. 1. & Bosius  
in præ. crimin. tit. de publicis process.  
num. 16. adeo vt si in aliqua causa pro me

produci

productum aliquid in testimonio, si in alia causa  
iuramentum contra me prodatur, non possum  
eum reprobaré, secundum Lantancium.  
in dict. cap. quoniam contra titulo de testi-  
monio politico. num. 51. fol. 76. in parisiis, &  
Marant. vbi supra, & Bosius vbi supra  
num. 14. & Boerius decii. 245. numero 3.  
& Abb. in cap. presentium, num. 6. de testi-  
bus. & ibi eius additio. vbi numero. 7. hic  
ampliat, & limitat optime duobus modis, 59  
& additio illa plura similia allegat, & Fel-  
lin ibi num. 7. vbi num. 8. cum duobus le-  
quentibus limitat tribus modis etiam si  
dicta talis testis vltus non fuerim, neque  
eum iurare fecerim, sed tantum praesentia-  
uerim in testimonio, secundum Thom. Gram-  
mat. decii. Neapolit. 14. num. vnde inquit, 51  
numera. o. licet etiam testimonium reprobari  
non possit, postea eo vi pro me, si in iuri-  
scritum loquatur, secundum Bosium in  
pract. crim. tit. dicto supra. processu. num. 52  
13. hanc tamen licet ita se habeant quoad  
testis dicta, bene possam eum reprobare,  
quoniam etiam per productionem videar eius  
personam approbasse, non tamen eius 53  
dicta, secundum Lantancium & Marant. vbi  
supra num. 11. & Grammat. vbi supra, num. 1.  
versic. item illud, & inquit Lantancium  
vbi supra, ita tenere DD. in d. cap. presentium,  
vbi tenet id gl. 1. & Capit. decii. Neap.  
63. num. 6. & Guter. vbi supra, num. 13. &  
Rebus in tract. de reproba. test. art. 1. de re-  
prob. in tract. de reproba. test. num. 1. & idem Re-  
bus in tract. de reproba. test. art. 1. de re-  
prob. optima 137. titulo. 16. part. 3. quod ex-  
presse approbat opinionem Alciati. relati  
per Couar. vbi supra, scilicet, quod admittit  
probatio contra dictum testem ad con-  
uincendum eum de mendacio, ita Grego-  
r. in d. d. l. 17. in gl. Mentira. in his ve-  
lit, stringere legem illam, faceret tamen  
Marant. vbi supra, quod si facta publicatio  
non prodatur, ceteretur approbatio. Ex 55  
quibus nota, quod in casibus in quibus vi-  
sumus in hac lege licere in secundam instan-  
tia reprobare personam testimonium in prima 56  
stant a productum, & licet & dicta tes-  
timonia reprobare, cum ita dicta, licet per-  
sona reprobari possint, secundum tex. nos

strum. Hanc tamen licet ita in appellatione  
habeant, in reprobatione iam in se-  
cus est, nam reprobat personam testis, &  
eius dictum, & censetur reprobatum ex  
text. in cap. si testis, in dict. cap. presentium,  
num. 8. & 9. quare autem idem in produ-  
centis instrumenta, vtrum possit nec ne  
contra instrumentum venire & allegare pro  
productionem, & inquit, quod non, &  
decii. Pedemontan. infra alleganda. 39. n.  
40. & bene nam nihil potest opponi tunc  
contra instrumentum, secundum Rolan-  
dum. conf. 1. num. 16. volum. 1. & Burg. de Paz  
conf. 1. 59. vel. 1. nam per productionem  
non censetur non solum instrumentum  
approbasse, verum & tabellionem & in-  
strumentum conficiem, ut reprobare  
eum non possit, secundum additionem Fel-  
lin in cap. venerabilis. num. 12. de excep.  
& Roland. conf. 1. num. 16. vel. 1. licet produ-  
centis instrumentum, seu scripturam non  
videatur facta illam veram, & sic solemniter  
facta nisi quatenus scriptura illa 1. pro-  
bet de perse, secundum Alciat. & ibi eius  
additio. decii. Neapolit. 13. licet producentis in-  
strumentum videatur factum illud esse verum,  
procedit secundo in veris eius dispositio-  
nis, sicut in narrativis, secundum Fel. si  
cautio. num. 14. de fide instrum. & vtrun-  
que dictum ponit decii. Pedemont. 19. num. 9.  
& 10. & dicit supra in 1. verbo, Traditio-  
nem, hoc lib. 1. num. 26. & 19. vno modo  
declarat, ut dixi in d. verbo, Traditio-  
nem, ad finem. Est tamen verum, quod in instru-  
mento continetur diversa capitula, &  
non sequitur, approbatio num. capitulum,  
ergo ex tali approbatione videatur appro-  
batio omnia contenta in eo, ut probat tex.  
cum gl. in d. publici. si fin. ff. de p. Bart.  
in l. Aurelius. idem quod si de libera.  
legat. & verum & communem conclusio-  
nem tenent Curtius Iunior. consilii. 146.  
numero. 1. part. 2. Quod verum intelli-  
gerem, si in illo tantum capitulo presen-  
tatur, sicut si generaliter, vel nisi acceptum  
per aduer. causam in alijs capitulis. Et  
autem quidvis hoc, si appareat per in-  
strumentum esse nullum, vide tenuis-  
sime latini. l. ex testamento. C. de fidei-  
com. & quid si appareat esse falsum, non du-  
bit confessorio hanc ex productione re-  
sultis, vide Suarez in 1. poli. re iudicata. 1.  
legis, regie incipit. Sed pro euidentia. n. 21  
pag. 320. & eundem ibidem in 6. limitat.  
num. 4.

numero. 4. pag. 105. vbi ponit resolutionem, 16  
& veritatem in hoc, & decii. Pedemont.  
39. num. 40. Sic etiam neque creditur tes-  
timonijs in fauorem illius, qui tempore pre-  
sentationis, & productionis eorum protes-  
tatur, & est ille velle opponere in personam  
illorum, secundum Felinum limitantem in d.  
cap. presentium. n. 14. c. seq. fol. 125. & Ma-  
rant. vbi supra. n. 4. pag. 431. in parisiis, ita  
dicitur, ut inquit Rebus. vbi supra. art. 1. gl.  
vna n. 3. quod protestatur, quod si ibi licet  
obijcere contra testes, si bonum est videar-  
e, & infra gl. postea iterum dico, &  
duas differentias inter reprobationem per-  
sonarum testimonium productorum, vel dicto-  
rum per eos, vide per Abb. in l. series. num.  
7. de testibus, & aduerte, quod licet testi-  
bus aut iuramentis per me probatis non  
possim me basare, iudex potest, prout  
Arred. Parisiensis decium. testatur Re-  
bus in tract. de repro. & sal. test. num. 21.  
Ibi, *Deus de se desit*, licet enim ob-  
jectiones contra testes ex dispositione Ro-  
mani Pontificis & deberent proponi ante  
publicationem, non vero post, ut in dict.  
cap. presentium vbi gl. 1. & DD. de testi-  
bus & Montal. in 17. titulo. 16. part. 3.  
vel saltem producentis debebat protestari  
in productione testimonium de iure civili, ve  
in auctori quod testibus. C. de testibus. &  
ibi Doctores. Hodie tamen per textum no-  
strum post publicationem in foro seculari  
videtur, quod proponitur, & proponi  
possunt, licet ante publicationem propo-  
sitione non fuisset, neque fuisset protesta-  
tio, prout in preloputum notat Couar. in  
pract. cap. 18. num. 5. in princip. & Auen-  
dum. Responsa. num. 7. in princip. & Auen-  
dum. finis. & tradit Martene in dialo-  
go rectoris. p. 4. c. 4. n. 7. & in glo. huius  
Literis dico, & sic cellam id contrarietates  
per Auen. vbi supra, considerate, est, quod  
vilius quid publicationem includit testes  
non reprobare, neque protestari contra eos,  
ut si forte pro te facerent, & dicere, eorum  
dictis vi posses, quod quid non poteris,  
si semel reprobati, vel contra eorum perso-  
nas, & dicta protestatus es, ut supra gl.  
proxima diximus, nisi protestaris tantum  
opponere contra eos, quod ibi damno fu-  
erint, secundum Abb. in d. cap. presentium,  
& Rebus in tract. de repro. & sal. test. de re-  
prob. test. art. 1. n. 6. 7. & 8. Habet in  
notare, quod intra hos sex dies nostri tex.

tes non reprobantur, non retestitur, & si  
minor sit ad opponendum contra eos, secun-  
dum gl. in Clem. 1. de procur. quam in hoc  
allegat Rebus in tract. de repro. & sal. test. n. 20. c. 1. Franc. in tract.  
de reproba. & sal. test. in tract. de reproba.  
& ibi, *quod se de restitutione*, ut dicemus.  
Ex quibus notandum est, & premiximus ex  
eo quod cap. 8. pragmaticis antiquae ordi-  
nis iudiciali de Alcalá, ubi in ordine hac  
nova recopilacione legum regum infortuna-  
tione videamus, requiritur tempore presenta-  
tionis testimonium obiectum, contra testes pre-  
sentem, nisi esset corruptio obiectio,  
legem nostram indistincte reperitur ut  
loquenter, notandum testem, & dicen-  
dum est, quambobus obiectum legitimi-  
tatem, & concludendum opponi posse  
contra testes intra nostri text. terminum  
sue pars praeparata fuerit productione tes-  
timonijs, licet absens, & lege nostra aucta,  
& dictis aduertentis consideratis, ita te-  
nendum est, & si ante regis nostrae reco-  
pilacionis promulgationem illo cap. 8. at-  
tento distinguendum erat, esset praesens  
pars productionis testimonium nec ne, vi primo  
casu non posset pars praesens testes illos  
post reprobare, secundum quod loqueba-  
tur illud cap. 8. secundum vero casu cum  
absens esset, posset, & sic lex nostra loque-  
batur, quod iudex iura in contra nostra loque-  
batur, vbi supra, tamen cum capitulo illud,  
8. dicitur pragmaticis de Alcalá de qua fit  
mentio in d. tit. 6. supra ista lib non te-  
reperiamus inferum in nostra recopilacione.  
conclusio illa indistincte intelligenda  
est, & sic iam exceptio contra aliquem tes-  
tem proficit non impedit illius ingres-  
sum, nec progressum, ut dixi l. 1. & y que  
en este tit. 5. sup. eod. & no. quod quoniam  
de iure canonico ante conclusionem in causa  
repulsa erant proponenda contra testes  
ex c. 1. de exceptio, non tamen limitatur  
tempus in quo, & cum per legem nostram  
adignetur tempus etiam in foro ecclesiasti-  
co seruanda ex lex nostra, prout hic Pla-  
centis seruatur.  
Ibi, *7. heba publicatio*, Qualiter autem  
fit publicatio tradit Ferrar. in pract.  
in forma publicationis testimonium, vbi inquit  
non esse necessarium, quod vtriusque par-  
teat, sed vni illius perire officio, de quo  
tunc pars citari fit publicatio ad iudicium  
alterius

alterius partis fiat, effectusque huius publicationis ex lapradictis patibit, & ex dictis per Ferrar. ubi supra in forma opponendi contra testes post publicationem in gl. sunt qui in princ. & quia testis non publicat qui nunc facit, vt per Bernard. Diaz in reg. test. non publicat, & hoc si per partes, vel alteram eam contradicatur, secundum Innocent. in c. cum clamor de testib. tunc enim ex publicatione attestacionibus non potest fieri lententia, & ideo prodest & ad hoc plurimū publicatio. Et an sit de substantiis iudicii testium publicatio, alio loco remanet dictum. Et an si peratur, & nō fiat, possit appellari, vide Rip. in respon. 1. articulus decidendus breuissimus est. n. 3. & teneo quod sic absque dubio, prout tenet relati per mesimam in l. de Toledo, 4. fundamento primæ partis, nume. 12. inō & quod fortius est, si teneo opinionem, vt publicatio testium non est de substantiis iudiciorum, si petatur, publicatio nō fieri, & non fiat, si ab hoc non appellaturis grammine, nō est nulla sententia lata ex his probationibus non publicatis. Et an testes publicati in prima instantia faciant fidem in alia, vide Ferrar. in dicta gl. sunt quæ nume. 7. verificul. proinde querit solet.

Ibi 7. notanda, Ad publicationem enim faciendam debet iudex facere, & partes certo die, vel in contumaciam vnius partis, vt in cap. 1. de re iud. Montal. in d. l. 37. verbo, Deue illam, tit. 16. p. 3.

Ibi 7. no deinde in adde, repulla namque testium odiosa est, & ideo restringenda, & dilationeque ad repullandum testes assignatur cum magna cautæ cognitione conceduntur, & ideo nimirum si lapso termino per legem ad hoc assignato, non audiat vt volens reprobare testes, secundum Abb. in cap. dilectus in fine de testificatiōe per testimonium secundum text. nostrum & in gl. fin. eius dicemus, vel melior erit ratio, siue, quod cum publicatio sit conclusio & fidei renouatio productionis testium vt attestaciones publicæ, & earum decur copia partibus, vt per gl. conclusuerunt, verbo, concludente iuridico, in athen de testib. §. quia vero, quæ singulariter Roman. in l. col. 3. ff. de arbitris finitis in eam cum diuina ubi Abb. de fide instrument. Bald. col. fin. in l. accusatoribus ff. de accus. Bart. in l. i. iusto-

diam ff. de publicis iud. probat text. in cap. pastoralis de causa polle. & propriet. & l. 37. tit. 16. par. 3. si partes huius termino publicationis tacite vel expresse renunciet, amplius ad reprobandos testes ipsos non sunt admittendæ, & ideo testes reproborij debent citari, & examinari infra terminum assignatum ad repullam probandum, alius eo elapso examinari non poterant, prout in curia feruari allerit Maran. in d. cit. de reposit. testium, n. 6. & 7. pag. 499. in parus. Quod tamen intelligitur nisi causa iudicii, vel partis aduerse ellet pars impedita ultra terminum illum examinare testes suos reproborios, quoniam tunc etiam lapso termino, poterit eos examinare secundum additionem Abb. in d. c. presentium, num. 2. de testib. fol. 6. dum tamen fecerit diligenter, vt in impedimentum cessaret, neque aliquid petat. Sed an de corruptela testis lapso termino opponi poterit, ex text. nullo non posse, inquit Auzend. in respon. 2. n. 5. ubi nu. 6. limitationem ad text. nostrum assignat. Et an si pars iuret, de nouo ad notitia suam vt reproborios causam deuenisse, admittatur etiam lapso termino ad reprobandum testes assignati, vide Rebuff. §. tom. cit. de reprobat. test. nu. 2. & 3. artic. 3. & limitat alios modis, & eund. Rebuff. in tractat. de reprobat. & falsi test. nume. 20. vbi tenet quod sic, ex text. in cap. pastoralis in fine de exceptio.

Ibi 7. que no de restitutione, idem iure communij tenebat gloss. in Clemen. 2. de procuratoribus, allegata per Rebuffum in de nouo constitutionum franciz titulo de restitutione articuli. gloss. 2. numero. 16. & decil. Capell. Tolos. 53. & Palacios Rubios in repet. capit. per vestras. §. 26. numero. 11. folio. 71. in magnis, & Boerium decil. 245. numero. 7. & Dominus Couar. in pract. cap. 26. num. 4. verificul. 3. eadem ex cuius dictis plura similia colligi possunt quous & text. nostrum allegat Didacum Perez in l. primo titul. quarto libro tercio ordinamenti columna. 397. in principio. Sed an iam quod per viam restitutionis lapso termino si nostri textus non admittetur quis ad reprobandos testes, admittetur per iudicis informationem, scilicet, vt ipse iudex ex officio fide vt informet de obiectionibus illis extra testes, & videtur quod sic, quoniam licet quid per viam exceptionis opponi non possit, per

per officij tamen iudicis improprietatem ponit, ex dictis per Hippolytum in pract. §. opportune, num. 6. & eund. in sequenti, & Didacum Perez in l. 8. titul. 4. colum. 317. verificul. faadetur cum sequenti libro. 2. ordinam. & additio Abb. hoc pro catholis athen in cap. fraternitatis, num. 4. littera. C. de testib. fol. 11. allegat ad hoc Bald. qui tamen Bald. nō loquitur, si bene inspicitur, cum tamen iudicis restitutionis in tali caso excluditur, nam si hoc remedium restitutionis excluditur, prout in presentiarum excluditur, neque per

viam informationis officij lapso termino hoc etiam posset, vt testes reprobarentur. Nam restituitur ex officio iudicis improprietatem conceditur, ergo & improprietate sola officij iudicis reijcienda est, & ideo Roman. relatus per additionem illam Abb. in d. cap. fraternitatis, littera. C. reprobat Bald. causalem hanc poterit, & optime, non enim eam veram esse credo. Sed an si appareat omnes testes propter obiectus repellendos an poterit restitui pars, vt alios de nouo examinet, vide Rebuff. §. tom. cit. de reprobat. test. art. 3. nu. finia.

## LEX. II.

## SVMMARIVM LEGIS.

Obiectiones contra testes opponenda non generales, sed specificæ debent esse, alia non sunt admittendæ.

1. Obiectiones testium debent esse specificæ & concludentes, nume. 1.
2. Excommunicatus non potest esse testis nu. 2. quod intelligit vt in n. 3. infra.
3. Excommunicatus si dicat excommunicationem nullam vel ab eis sit absoluitus, an possit esse testis, nume. 3.
4. Hæreticus contra Catholicum non potest esse testis, nu. 4.
5. Testis an esse possit excommunicatus in peccato mortali, nume. 5.
6. Excommunicatus principaliter in iudicio agendo, non potest esse neq; arbit. nu. 6.
7. Excommunicatio in foro seculari ad excipiendum contra testem in Fratria non admittitur, num. 8.
8. Excommunicatus non potest esse testis, dum in maiori excommunicatione existat, seu si in minori, numero. 9.
9. Excommunicatus non potest esse testis, dum in maiori excommunicatione existat, seu si in minori, numero. 9.
10. Excommunicatus non potest esse testis, dum in maiori excommunicatione existat, seu si in minori, numero. 9.
11. Suspendus an poterit esse testis, nu. 11.

12. Index delegatus non potest ad causalem testem absolueri, nisi testimonij fuerit nu. 12.
13. Testis an teneatur declarare se esse excommunicatum, periculum, vel criminiosum, vel quem alium defectum periret, nu. 14.
14. Testis non potest puniri, etsi in declaratione testimonij, crimen suum deprecatur, nu. 14.
15. Testes reproborati an puniantur ex delicto in reproboatione illa, patet sol. & probatur, nu. 16.
16. Plebeius patens se eligi ad officia solis nobilibus concessa, pena extraordinaria puniatur nu. 17.
17. Plebeius si compellatur acceptare officium nobilem, non potest se excusare preterea inhabilitatis, n. 20.
18. Distinctio ad decisionem questionis, an testis teneatur declarare suum defectum, nu. 1.
19. Index vel assessor non potest esse interrogatus



- gare specialiter, an sit infamis. n. 2.
- 32 Testi respondenti se esse criminiosum an eis credetur. nu. 2.
- 34 Infamis an possit esse testis. nu. 24.
- 35 Falsus dicitur testis, qui veritatem excusat, & tacet. nu. 25.
- 36 Testis si verum dicat, & pro dicenda veritate pecuniam acceperit, falsi reus est. nu. 26 & nu. 27. declaratur, & quid in conscientia teneatur facere.
- 38 Testis non solum a testificando repellitur, quia dixit suum dictum, & testimonium falsum, verum etiam etsi circa alia quis falsum comitet, puta circa falsam mentem, vel sigillum regis. nu. 38.
- 39 Testis falsitatem committit qui ob nō dicendum testimonium pecuniam recipit. nu. 29. & nu. 30. Quid si nō recipit pretium, sed non vult testificari, an incidat in crimen falsi subtrahens se, ut non dicat testimonium, an in conscientia teneatur. nu. 31.
- 32 Credens dicere verum, & si suam deponit puniatur de falso. n. 3. & 38. infra.
- 33 Deponens verum extra iudicium absque iuramento, & aliud in iudicio cum iuramento nō puniatur de falso. n. 33.
- 34 Dicens falsum in iudicio capit se per iurans, an dictū eius vinciat in totum. n. 34. & quid in instrumento pro parte falsi, cuius falsitas a notario processit. n. 35.
- 36 Confessio ex instrumento falso, resulante falsitate ex parte notarii vitatur. n. 36. & nu. 37. declaratur.
- 38 Testis credens dicere veritatem, super aliqua re esse iurā esse, non est per iurans, neque falsarius licet veritas sit contrarium. nu. 38. & nu. 39. dū communes contrarie referuntur.
- 40 Testis deponens non esse concingentem, cum sit vel non esse amicum, cum sit an puniatur de falso. nu. 40.

- 41 Testi dicti in articulo mortis se falsum dixisse, an eis credatur. nu. 41.
- 42 Confessio morientis nō potest alij tertio prouocare. n. 42. & n. 43. limitatur quousque, & eius heredes.
- 44 Testi dicenti se a parte corruptum ob dicendum testimonium, an eis contra, corruptum in credatur. nu. 44.
- 45 Testi dicenti se non dixisse quod Notarius scripsit, non creditur ei neque Notario, quia nescitur quis eorum dicat verum. nu. 45.
- 46 Testi dicenti, quod cum ipse tale quid vidisset, audiuit Petrus erat presens, & Petrus ipse hoc neget, nullus eorum puniatur, quia nescitur quis eorum mentiarur, imo & potius illi testis primo est credendum. nu. 46.
- 47 Testis varians puniatur de falso, nu. 47. ad hoc nota cautela.
- 48 Testes quando dicantur vacillantes in substantia, & quando vari. n. 48.
- 49 Testis dicens se nescire vel recordari, an sit varius et vacillans si post iterato deponat super eodem negotio. n. 49.
- 50 Testis primo deponens de negotio, & postea dicens de eodem negotio interrogatus se nescire, an puniatur de falso. nu. 50.
- 51 Periti deponentes de tangentibus ad officium, non puniuntur de falso. n. 51.
- 52 Testis deponens de maleficio commissio de nocte, debet deponere, quod illa non est lucem erat vel luna. nu. 52.
- 53 Inimicus reus conciliatus an possit esse testis, vel patitur obiectum si deponat contra inimicum antiquum. n. 53.
- 54 Inimicus non admittitur in teste, etiā in casu quo veritas sit sciri nō potest. nu. 54.
- 55 Lascior an repellatur a testimonio. n. 55.
- 56 Socius itineris cuius socio ipse itineris facta esse iniuria, non potest esse testis, quia ipse videtur etiam iniuria facta. nu. 56.

- 57 Testis tanquam falsarius, vel per iurans, de ex alio crimine, ut repellatur a testificando, an requiratur quod sit de illo crimine condemnatus, an vero, & si condemnatus nō sit, repellatur, & si tantum per testes delictum illud probetur. n. 57. cum sequentibus.
- 60 Condemnatus in prima instantia ex delicto quod irrogat infamiam, durante tempore appellationis non potest in testem produci. numero. 60.
- 61 Testes si falsum dixisse prætendatur possunt personaliter citari sub pena confisii, vel consilii, vel poenae condemnari pars ad cuius veritatem deposuerunt ad eos presentiam dum intra certum tempus, alias quod eorum depositionibus nulla fidei adhibeatur. nu. 61.
- 62 Testis instructus a parte ut verum dicat, non dicitur subornatus. numero. 62.
- 63 Per iurans etiam post per actam puniuntur a testimonio repellitur. numero. 63.
- 64 Testis qui in causa heresis falsum dixit testimonium, veniam petens antequam curia seculari tradatur, non est admittendus. num. 64. vbi etiam dicitur, quod testis per iurans non creditur in tormentis, neque testis per iurans in iura articulo creditur in alio, ibid.
- 65 Per iurans licet repellatur a ferendo testimonio non tamen a iudicio repellitur. nu. 65.
- 66 Deponens ac si vidisset factum & dicens veritatem, si non vidit an puniatur, ut per iurans. nu. 66.
- 67 Obiectus horum testium, vel alius latentes tamen in teste an liceat lingantur contra testes proponere in conscientia. nu. 67.

Ibi, singulariter, facta enim sigillatim specificatio criminis, & aliorum obiectorum testes probandos esse, probat etiam text. in capite. praelentium. 9. testes de testib. in 6. vbi glossa specificatione similis text. in cap. vi. circa electione. eod. lib. allegat, debent enim esse concludentes, & idonei obiectus testimonii, sicut probatio, ut in l. neque naturales. & l. ad probationem. C. de probatio. capit. in praelentia alio titulo extra corroborant; hanc Bart. Cyn. & alij plures relati per D. Iaculum Perez in l. i. tit. 4. lib. 3. ordin. column. 992. Verific. excipientem autem cum verific. sequenti, & Lanfranc. in cap. quoniam contra cap. 8. num. 48. & Bonifacius in peregrina fide legum par. in verb. testis, quaestio. i. glo. obiectis fol. 499. & Roman. consil. 190. numer. 2. & 3. & Rebus in tract. de reprobati. & salvatio. tit. num. 4. tradit. Aug. in c. 2. prator. num. 21. verific. probatio autem per totum lib. i. vbi & ponit alios casus. vbi specifica requiritur probatio, quae quidem iudex considerabit, cum testes per partes probantur, & alia consideranda in hoc casu ponit Rebuffus in 3. tom. com. tit. Franc. tit. de reprob. test. art. 4. per totum, quae si iudices considerassent, prout considerate tenentur, ut conscientie, & partibus confiterentur, fortassis non admittent, prout admittunt quoscunque obiectus etiam non necessarios contra testes oppositos, ex quibus vidi iam maximam dissensionem, & lites ortus fuisse, & requisito testimonio quoniam sit admittendus, vel non, tradit optimē, & nouissime Menochi. de arbitrijs iudice libro primo, quaestio. 32.

Ibi, Descomulgado, is enim non potest esse Testis, prout probat etiam text. & ibi omnes in c. veniet. el. 2. de testi. vbi vbi de Felin. aliquibus modis amplemient, & melius in c. intellexim. de iud. & regulā cum ampliationibus & limitationibus vi de per Gabrielem in communibus suis opi. nion. tit. de testi. cōclusionē. 19. per totam & Rojas in specia. fidei singulari. 8. & op. timē & fucina tē vide dicit per Pat. deci. 3. & 4. lib. i. & Fel. ad hoc plures allegat doctores ultra DD. ibi Lanfranc. & eius Adde in d. c. quoniam contra fallam, tit. 8. de testi. deposit. nu. 76. vbi & optimē differit, an si excommunicatus dicat excommunicationem nullam, vel potest quam



causam, & fundatur, quia iudex, aut asse-  
 25 tor non possunt interrogare testem, jñ  
 sit infamis, proinde verus, receptusque te-  
 stis infamis Orsini. l. 3. num. 2. col. 509.  
 ff. de offi. assessor. & iniquum. Censuram  
 talem interrogacionem vocat in propo-  
 situm D. Covar. in pract. cap. 18. numer. 7.  
 ubi tigit illam questionem, & indeci-  
 sam reliquit, volumus modo dicendo resolu-  
 tionem huius questionis pendere ab ea  
 conclusionem theologorum & canonista-  
 rum assensum, teneri quem iure di-  
 30 no, & humano etiā de proprio crimine re-  
 spondere, quoties iure fuerit interroga-  
 tus, alioqui non posse subire responsio-  
 nem, sed in proposito tollitur quando  
 dicatur testis hunc iure interrogatum, nō  
 declarat, & sic quasi indefinitam reliquit  
 questionem, & in decisione huius quæ-  
 35 stionis sex opiniones ponit Abb. in d. c. cau-  
 sam, nu. 1. & sine determinatione re-  
 liquit, Fel. tamen in eodem c. cum cau-  
 sam, nu. 6. & Ausied. relatus per villaro.  
 in suo arario mill. com. op. litera T. num.  
 160. assertit in hac questione testem illam  
 opinionem per Abb. in d. c. cau. 14. propositam communem esse, quod te-  
 40 stis non tenetur respondere aliquid, per  
 quod sua turpitudine detegatur, vt est cri-  
 men, infamia, & similia licet si detegerit  
 tur, dicta suam destruerent, quantum ex  
 45 q. publica essent, alios vero obiectus tur-  
 pitudinem non continentes, vt amicicia,  
 contumacia, & similia, de quibus per  
 Bald. in authen. si testis productus, num.  
 3. C. de testibus, detegere tenetur. Ecce  
 ergo communem indecisionem huius que-  
 50 stionis distinguimus, quam tanquam tale  
 tenendam iudico, quam & in effectu vo-  
 luit tenere Dominus Covar. in pract. de  
 55 18. nu. 7. in princip. ubi inquit hac DD.  
 frequentissimo sequi consensu, & Rebut.  
 in tractatu de reprobatione, & falsitate. r.  
 13. nu. 13. in fine. Notanda tamen est, quod  
 si testis interrogatus an sit criminatus, re-  
 spondeat, quod sic credetur sibi & secun-  
 60 da Felin. ubi supra, & Bartol. in l. si du-  
 xerim falsum, num. 6. ff. de iur. i. & iure  
 & sic repellatur a testimonio secundum Co-  
 var. ubi supra, & succedat hoc vt possit re-  
 moueri a promotione, secundum Afflic-  
 65 tacionem. 373. numero. 5. & 6. Bart.  
 infamis possit esse testis, vide Orsini.  
 super. fiver. columna. 43. numero. quin-  
 to. in l. Causus. ff. de senatori. & talis

in quibus infamis potest esse testis, vide  
 per Mattheum Afflicti in lib. 1. consilia.  
 Sicilia rubrica. 2. num. 45. cum sequentibus.  
 alibi.  
 Ibi, falso presumitur, quod est quan-  
 do veritas immutatur, hoc est enim falsum,  
 scilicet immutatio veritatis, vt. l. quid vel  
 falsum. ff. de falsi. & test. in authen. de  
 10 infirm. post principium. l. 1. tit. 7. par-  
 te. 4. & in proposito etiam falsus dicitur  
 testis, qui veritatem occultat, & tacet  
 eam, vt quæ enim reus est, & qui veritas  
 esse prodest, non vult, & iste nocere de-  
 siderat, vt inquit text. in capit. 1. de crim.  
 15 falsi, & text. in cap. quisquis. 11. quæ-  
 stion. 1. & probat text. l. 1. tit. 7. parit. 7.  
 Ibi, ouergit veritatem, quam ad hoc  
 notat. Auend. capit. 17. parit. 1. num. 1. lib.  
 2. & communem per eos testatur Villaro-  
 20 bos, in suo arario mille communium opo-  
 nium. litera T. num. 144. & Tirac. pla-  
 res allegans. de pen. temp. causa. 44. nu-  
 mero. 15. & 16. ubi hoc intelligit verum  
 & procedere in teste productum, & iurato  
 non vero in continuare, qui iurare non  
 vult, & si in eo qui cum effectu declar-  
 25 at occultat veritatem, in eo de falso ponit  
 tur, sicut & qui falsum dixit, & in totum  
 vera hæc sunt, quod & si testis verum di-  
 xit & iusta sit causa super qua deponit, pe-  
 cuniam tamen, per dicendo testimonio  
 testis tali recipiat, falsi reus est, ex glo-  
 30 sia ad allegationem, in l. si Bartol. ff. de  
 ad leg. Cornel. de falsis, & l. si in d. l. Diu.  
 numero. 27. ff. de re iud. & iterum in l. 1.  
 in principio, numero. 5. & 6. ff. de condi-  
 35 tion. turp. caus. in l. in cap. 1. de testib. in  
 principio, & in dicta. l. Diu. in princip.  
 & Felin. in cod. cap. 1. de testib. in prin-  
 cipio, numero. 1. & Angel. de malef. in par-  
 te. l. 1. tit. 7. parit. 7. etiam si pars pson-  
 40 ne ostendat pecuniam illam, secundum Ja-  
 cobum de Villafra. in authentica, vt iudices  
 sine quo, iure, ff. 1. quæ ad hoc aliter  
 queritur. Felin. verborum testis corrupte. fo-  
 45 lio. 131. & videt Orsini. l. 1. in 1. gentiū.  
 ff. si ob malef. num. 7. columna. 299.  
 ff. de pact. reprob. debet falsus testis, se-  
 cundum textum in l. 1. tit. 16. parit. 7.  
 tertia, & peccat mortaliter, pecuniam que  
 50 receptam restituere debet tamen, secundum  
 Dominum Anar. ubi supra, numero. 43. l. 1.  
 ceteri prodicendo falsum pecuniam recipi-  
 plat testis, non tenetur, secundum eundem  
 Anar.

Anar. ibi, ad restitutionem illius pecu-  
 55 nia, nisi de consilio pauperis, inquit ta-  
 men Bald. in cap. fin. numer. 11. extra de  
 app. quod verum est tellem falsum &  
 autem, & sic non credendum si pecu-  
 niam recipiat a parte proferendo testimo-  
 nio vero, vt id quidam procedat. Et se-  
 60 recipiat pecuniam, secus si p. publicæ  
 parte eam, et ostente, quoniam tunc va-  
 let testimonium talis testis, & probat, cu-  
 ius doctrinam dicunt eam legibus in cog-  
 65 niti, sequitur Augustinus addit. ad Ag-  
 gel. de malef. dicto vt falsario, num. 10.  
 & dicit esse verissimam conclusionem, &  
 sequitur Bosius in pract. crimin. tit. de  
 falsi. numero. 108. & iterum in iudicio opo-  
 70 niti. contra test. numero. 151. ubi & num.  
 146. inceptit, & notandum quidem est,  
 nam aliquando dabit hominem iudici ta-  
 men pro ferenda sententia iusta, neque  
 publica, neque lecrete ex legibus nostris re-  
 75 gis licet aliquid ultra taceat recipere etiā  
 ab sponte dante, id aduertit quod Bald.  
 ibi loquitur quoties testis aliter nolebat  
 verum testimonium dicere nisi recepta  
 pecunia, & tunc ob timorem hunc parit  
 80 li pecuniam dedit, tunc nimirum si ei non  
 debeat esse damna dato pecunie in pu-  
 blico facta, neperiet eius iustitia, aliter  
 re remoto timore hoc non videtur testi  
 85 li credendum, neque eum excusare a falso,  
 imo & in supradicto casu timor psoni  
 eum, neq. ex toto credendum esse di-  
 90 cto, nisi ex dictis aliorum, vel ex alijs pro-  
 bationibus verificaret verum esse di-  
 ctum, & hæc non intelligas circa pe-  
 cuniam testi dandam ob laborem itineris,  
 nam hæc in nihilo corruptit eius testimo-  
 95 nium, cum de iure debeat ei. Et notan-  
 dum etiam est, quod non solum repellitur,  
 vt neque testis esse possit, si falsum  
 dixit circa dictum & testimonium falsum,  
 verum etiā et si circa alia qui falsum cō-  
 100 mittat, puta, circa falsum innotat, & epi-  
 scopus vel sigillum regis, non potest esse  
 testis, secundum textum in dicta. l. 3. ti-  
 105 tulo. 16. parit. 4. Insuperque falsitatem  
 testis committit, & qui pecuniam recipit  
 ob non dicendum testimonium, secun-  
 dum text. in d. l. 1. alii. tit. 7. parit. 7. & tradit  
 110 Felin. in ca. ultim. de testib. cogens. col. 1.  
 par. 4. Et quid si non recipit pecuniam, sed  
 non vult testificari, an incidit in crimine  
 115 falsi, vide Gregor. Lup. in l. 35. tit. 16.  
 par. 1. & Specul. de instr. editione. f. in

strumentum in princip. & Felin. in d. c. penul-  
 120 mo. 4. & Flor. in pacte. suæ summe Theo-  
 log. titulo 9. cap. 1. ff. in princip. & in  
 quibus, quod non puniunt vt talis sed vt  
 dolosi, & sic crimine feloniam puniri  
 potest, & au in conscientia teneatur sub-  
 125 stans, vt, vt non dicit testimonium in  
 aliqua causa, tradit Anar. ubi supra. n.  
 41. & 44. tit. 7. quod plus est si quis cre-  
 130 dit dicere verum, & deponat tamen falsum  
 puniunt per Villabos, in suo arario mille  
 commun. op. litera T. numero. 145.  
 hæc communem dicendo, & infra hæc  
 135 gloss. dicemus, & nota quod nō pu-  
 nitur de falso, & qui extra iudicium vnum  
 dicit ab hoc iuramento, & in iudicio con-  
 140 trarium docit cum iuramento, secundum  
 Dominum Covar. lib. 2. Variarum cap. 1.  
 145 numero. 7. & communem testatur  
 Angel. de malef. in verbo. falsario, num.  
 23. & ibi eius additio, quod tamen si in vno  
 150 capitulo & quis dixit falsum, vel se perit  
 ruit, an in totum vitietur dictum eius, &  
 dicendum est quod sic, vt notatur per gl.  
 in d. l. 2. cap. 1. ubi extra iudicium vnum  
 155 ibi per Archidia. & tangitur in cap. in no-  
 stras presentia de testibus, ex regula iuris,  
 scilicet, de se de peccator qui offendit  
 in vno, factus est omnium reus, vt in  
 160 cap. delectat extra de reg. iuris, quem tex-  
 tures ita notantes allegando, ad hoc alie-  
 gate & considerat Hippoly. consil. 31. nu-  
 mero. 51. & consil. 79. numero. 8. & hinc  
 communem testatur opinionem Alciat.  
 165 in l. 1. sed si mihi numero. 43. ff. de verb.  
 oblig. cum, & alios refert etiam Villaro-  
 bos in suo arario mille commun. opinio-  
 170 litera T. numero. 143. & reperitur  
 Felin. in verbo testis qui dixit falsum in  
 vno capitulo, columna. 4. folio. 121. ubi  
 eius additio limitat aliquibus modis, &  
 175 vide Socin. Junior. consil. 40. numero. 4.  
 & 15. & consil. 41. numero. 2. & 12. vo-  
 lunt. 2. dicendum dicendum est in instru-  
 180 mento, pro parte falso, & quando falsitas  
 a notario processit, quia in totum vitietur,  
 vt plene notatur per Cini. in l. si ex falsis  
 C. de transactio. vt optine per Dominum  
 185 Padilla, numero. 14. cum frequentibus, ubi  
 vique ad numerum. 18. Includit hoc li-  
 mitat. 4. modis, & confessio ex instru-  
 mento falso & resulante falsitate ex parte  
 notarii vitietur, secundum Abb. & alios  
 190 relatus per Dec. in cap. venerabilis, in  
 3. num.



nam. 13. de exceptio. & Suarez. l. post re  
6. litem. l. regiz. numer. 4. pag. 305.  
& iterum ibi in questione. numero. 21.  
pag. 320. it. de re iudic. inquit tamen Gr  
matius decisio. 43. num. 6. quod in modo  
37. et si sit substantiale, non vitatur di  
tulis, & sic neque toram instrumentum  
& in telle ibidem ipse Dominus Padilla  
in nam fin. referendo Alciat. & alios id  
teneat & ampliat siue articuli, super quos  
testis ille declarat, licet separati, siue coha  
rentes, cum dictum testis vnicum sit, super  
vnicum iuramento fundatus & siue falsum  
precedat siue sequatur, quoniam in telle  
nihil fit prius neque posterius, & non to  
lum in eadem causa testis falsus repe  
letur, verum etiam in alia diuersa, hæc ta  
men vera esse præstat dicti docto  
res, quæ testis ille sciens fecit, & vel  
circa substantia negotii, secus si igno  
rasset secundum Socin. in iunior consilio  
17. numero. 17. volumine. 3. & Iulium  
Claram in practica criminali, lib. 5. fin.  
questione. 33. veric de quæstio, id eo  
38. quia credens dicere veritatem T super al  
qua re, & iurans sic esse, non est peri  
urus neque falsarius, licet in cõtrarium sit  
veritas, secundum Hippolytum consilio  
115. numero. 15. & melius idem Hip  
polytus, in rubrica. si alij leg. Cor. de fal.  
numero. 2. & 3. vbi in telle verum esse  
dicit, idem Hippolytus consilio. 77. nu  
mero decimo textu. cum quatuor sequen  
tibus, vbi numero. 19. & 20. inquit quod  
tunc iuramentum probatur, si credidisse  
fecit dicti, socium tamen Senior. l. fin. 6.  
obseruare numero. tertio. C. de iure iu  
ran. in telle T communem dicit, & a ra  
mum ver. testis numero. 145. communem  
etiam testatur, scilicet, quod periurus esse  
dicens falsum, etsi credat dicere verum,  
Hippolytus. tamen intelligere verum di  
cit de attentata qualitate personæ iurantis,  
prout in facto habui in homine bonæ fa  
mæ & sic obtinui, vel si ad illam iusta  
credulitas, quæ mediante potuit se moue  
re ad sic iurandum, puta si vidit hominem  
de longe, & iurauit esse Petrum, cum non  
esset, sed alius similis Petro, tunc enim ex  
cularetur a falso, prout cum Hippolyti di  
xit hostis in suo tracta. criminali, cit.  
de fals. numero. 117. aut in accidentibus ne  
gotiis deponat, quia tunc falsus non erit,  
vt si dicat se non esse conflagrarium, ad  
40. finem, vel amicum, T cum sit, nam non

punitur de falso neq; falsus testis iudica  
tur, quia incidentia non considerantur, sed  
ea tantum, quæ principaliter aguntur, vt  
in proposito, vltra dictos doct. inquit Ti  
raquel. in tractatus pluribus, verifico. de  
hæc cum sequenti, & Thom. Grammat.  
decisione Neapolit. 43. nuy. & 4. & ite  
rum decisione. 60. num. 16. & Euerardus  
in loco à contrario sensu, pag. 61. in me  
dio. & Auendan. capi. 17. prætor. nu. 19.  
lib. 2. & Soci. l. an alios allegando in con  
silij. n. numero. 128. volumine. 2. & ibi inquit  
Auendan. quod tunc extraordinarie pun  
nietur, idemque esse asserit Grammati  
cus decisione Neapolit. 27. num. 3. si fal  
sum quis deponat vltra contenta in arti  
culis, quia licet dictum non valeat, in vir  
tra depositus, non tamen punitur testis hic  
de falso, licet tunc idem non faciet, testis  
dum Crauet. consil. 6. nam. 19. præsertim  
si alios obiectus patitur, nam tunc etiam  
in circumstantiis contrarietur, non est  
eis credendum, secundum Alexan. cons.  
90. volu. 4. relatum & secutum per Gr  
matius. conf. crim. 26. num. 16.  
Sed an si testis in articulo mortis T dixit  
se falsum d. xisse testatum in tali cau  
sa, credet eum ad Almarant in practica  
tit. de confessione. numer. 11. pag. 4. 45. in  
parali ubi inquit, quod non, fed flabitur  
non obstante hac confessione dicto in iu  
dicio per eum cum iuramento prolati  
prout & tenet Hippolytus in pract. 7. ad  
digerit numero. 117. & in 4. refat. nam. 17.  
& 3. Vbi id in notario & iudice esse di  
cit & quod inferendum ex hoc præiud  
icium tertio ex dicto illo in iudicio pro  
lato commodum resultant, nil noceret,  
prout communiter flatur Dominus Co  
uar. quondam Episcopus Segouien. Regij  
que tenet Hispaniarum præses meri  
tissimus in lib. 4. Variar. cap. 10. numero. 7.  
in fine. & Alciat. de præsumptio. regul.  
præsumptione. 4. nu. 8. Confessio enim  
41. T mortis alij tertio præiudicare non  
potest, vt per eos ibi, & Anto. Gom. 10.  
3. cap. 13. numero. 6. vbi & hanc comu  
nem testatur, & Iulius Clarus in lib.  
5. præc. crim. 5. fin. quest. 33. veric. se  
cundus causus, non enim omnis mortis  
præsumitur Ioannes Euangelista, licet in  
tali casu multum detraheretur eius fidei,  
maximè si secundum dictum in mortis ar  
ticulo declaratum contrarium in iudi  
cio

cio cum iuramento prolatum fuerit, di  
ctum publica iudis auctoritate interuen  
iente & iuramento præstito, secundum  
Dominum Coar. vbi supra numero. 8. In  
princip. prout & in facti contingente me  
affessor quorundam iudicum de regi  
mentis ex vi recusatiosis iudicij ordi  
narij, in quadam causa criminali, confite  
fieri feci, vbi testes productos & præna  
ximè vnum falsos & periuros, ex eorum  
diuisione iudicij, & iudex ipse si animi pas  
sione exiter non precebat, videret, &  
ex hac causa mulierem ex ore graui cau  
sa accusatam, & ex bona eius probata fa  
sa absolui ab iustitia iudicij, & nõdum  
erant quindecim dies lapsi cum ille testis  
qui clarius pericuras apparebat, in articulo  
mortis constitutus, protulit coram certis  
personis quod falsum dixerat contra mu  
lierculam in illa causa, cumque ad me,  
fama hæc perferretur iussu fieri petiti  
onem ex parte mulieris & parti citari &  
coram algaello ciuitatis & tabellione  
causæ illius, ille testis hæc proferret, & sic  
fuit factum & affirmatum in le fecido di  
ctum, & quod in primo falso protulerat  
testimonium, & mulier libera remansit,  
43. et tamen verum contra ipsum T hæc  
profertem, confessio talis probat, & con  
tra eius heredes, & ad interesse. condem  
nari possit, propter illud falsum testimo  
nium per eum prolatum, secundum Boe  
rium de confessione. 25. in fin. quem allegan  
do sequitur Auendan. capi. 17. prætor. nu.  
19. lib. 2. & an idem sit in causa heretis,  
tradit optime Simancas Episcopus olim  
Pacis meritis in de in 1. Catoli.  
titul. 64. de testib. nu. 66. cum sequentib.  
44. Sed num testis dicenti T se corruptum  
a parte vt testimonium falsum diceret, sit  
credendum contra corruptum, tradit  
Hippolytus, consil. 61. numero. 33. volu  
mine. Vbi inquit quod sic & Felin. in cap.  
licet causam. colum. 5. de probatib. cum  
idem Hippolytus. singular. 111. & in l. 1. f.  
sed si quis. cola. penul. 6. de fals. Decius  
cap. 1. colum. 2. de testib. Roman. singular.  
330. Ancharr. in cap. 1. colum. 3. de crim.  
falso. quod tamen intelligi ferendum Auen  
dan. cap. 17. prætor. numero. 10. super quo depo  
situm nullam fidem facit, prout supra hæc  
legge dictum remanet, tamen vt corrup  
tum eum puniatur non faceret plenam  
probationem, sed indicium ad torturam

ex dictis per Bal. & eius additio. l. ita. D.  
in l. 1. h. testis productus. C. de testib. &  
Boer. de cõfessione. 119. numero. 5. infra alle  
gandum, & ita possit procedere quod in  
quit idem Hippolytus. consil. 110. num. 40.  
& consilio. numero. 8. volumine. 4. dicens  
non probare contra corruptum, nam id  
veram quantum ad plenam probatio  
nem, fed ad inquirendum & torquendum  
fufficeret, quam opinionem testatur ser  
uari in practica Iul. Clarus lib. 5. Selecta  
rum sententiarum. 5. falsum. num. 3. verbi  
foras: notat, tamen secundum eum ibi alia  
admiracula concurrant, licet & tunc  
secundum eundem Iulium ibi, dictum  
tali testis deberet confirmari tortura,  
& deinde cõtra nominatos per eum  
procedi, de quibus & tradit Bald. capit. 1.  
de testib. & ibi Felin. colum. 1. in fin. &  
Grammaticus. voto. 11. numero. 10. & con  
sil. ciuili. 72. & Raynus consil. 15. col. in  
volum. 5. & Berol. in quaest. 58. fami  
liarium questionum & Roland. Valle con  
sil. 16. numero. 7. & consil. 27. num. 1. cum  
sequenti. volum. 1. vbi communem  
ponit, & quid si tant duo testes isti qui di  
cunt a parte corruptos esse, vide Boer.  
decisione. 99. numero. 5. part. 1. folio. 134.  
Quid tamen, si testis dixit, se non dixisse  
illud quod notarius scripsit, an credetur  
ei vel notario, & quis punitur, & dicitur  
non est, quod neque ipsi testis, neq; no  
tario erederetur, neq; vllus eorum punie  
tur, quia nec iur qui periurus delinquit  
ve sit, secundum Alexand. consil. 65. in  
cipienti, vbi processibus. num. 1. volu  
mine. 1. & Clar. in pract. crim. 5. falsum. nu  
mer. 10. & Aymon Crauet. consil. 13. nu  
mer. 5. volum. 1. etiam si de directo testis  
talis instrumentarius contradic con  
tenti in testamento, secundum Grammati  
voto. 26. numero. penult. & fin. sicut & si  
quod testis dixerit quod cõ. ipse tale quid  
vidi, vel audiui, & Petrus erat, præsen  
s, & Petrus ipse hoc neget, nullus eorum  
punitur, quia nec iur qui coram men  
tiatur, imo & prius illo testis primo  
credendum est quam Petro dicenti se non  
fuisse præsentem, secundum Bal. per Ale  
xan. ibidem allegatum in le testium. num.  
9. C. de testib. & tradit Bertsch. in suo re  
pertorio. ver. testium. penultim. veric. 21.  
nam & potuit esse præsen. Petrus & nõ  
intelligere secundum eundem Bertsch.  
ver. testis deponat. verific. 56. & 107.

& sic dicere non fuisse presentem, & per consequens non euerit probationem alterius & Lanfrancus in cap. quantum coram, de test. deponit. num. 27. & Hippolyt. sing. 408. & 488. & Henricus in cap. de test. con. fi. 71. num. 9. quod tamen Paul. in l. heredes palam in princ. neque 7. de testam. sic & in nostro causa, neque testis dicens, non dissile quod notarius scripsit, piciendus est, neque notarius scribenti credendum, quod & ultra Alexan. vbi su pra. tractat & Dominus Cour. lib. 2. v. riarum cap. 13. num. 14. & Grammaticus de decisione 60. numer. 18. & Capituli me lius de decisione 61. num. 5. hoc tamen in telligit ipse Couar. in criminalibus non in ciuilibus, in quibus notario creditur non testi illi, prout & tenet Socin. regul. 421. testis si dicat, & traditur per Abb. in cap. cum causam de testib. in fin. vbi Felin. in versu c. deinde autem testis. num. 33. fol. 13. multa ponit in proposito & per Angel. & Salicet. in l. i. quis. C. de filiis per Innocent. & Imol. in cap. loannes de sed. inst. test. vera in hac questione he, & contra conclusio hanc, scilicet, qd si agitur, vt testis hie dices se aliter dixisse quam test. scriptum per notarium puniatur de falso, testis potius quam notario credatur, & idem c. contra si agitur vt notarius puniatur de falso, ipsi tamen non testi credatur, secundum Aymon Crauet. consil. 13. nu. 1. nisi secundum eum ibi consil. 74. num. 1. plures testes addit contra notarium, & Roland. Valle consil. 38. num. 17. volum. 1. Si vero agitur quantum ad hoc, cot coram credatur, in ciuilibus notario credendum, nisi omnes testes dicant aliter dixisse quam test. scriptum, vel testis illi hoc dicens solum, fit notabilis persona, secundum Capi. vbi supra, in criminalibus vero testi creditur potius quam notario, secundum supradictos Doctores, & hoc nisi testis ipse dicat illud suo proprio glo. & firma subscriptione signauerit, vel coram alijs testibus, vel 13. die declarauerit, qui testes vel aliter afferant testimonium illud dixisse sicut scriptum est, tunc enim neque in criminalibus ei credetur fed notario, prout inquit Boeri. de decisione, 1. num. 51. & 33. & Aymon Crauet. 1. d. consil. 11. numer. 3. quod & tradit Dominus Couar. d. cap. 13. num. 10. Affertur ob id iure statutum esse vt in criminalibus non committant iudices examinationes te-

stia tabellionibus, sed ipsi eos examinent & presentes sint declarationi eorum & suo signo figment eam in simul cum tabellione, imo & tunc inquit Iul. Clar. lib. 3. praed. crimin. 5. fin. quod 33. verbe, quantum casus est quod tunc si contrarium deponat poss. potest de falso puniri, & non tamen in peregrinis legem Partitard. verisus, quod 2. in gl. testificanti in fin. quia coniunctur contrarietas per signum ipsius testis vel iudicis presentia, & post hac multum videt Menochius de arbit. iudi lib. 2. centur. 2. causa 109. per totum multa differenter, & an variis testib. puniatur de falso, vide Bertachi. in repertorio suo veratellium puncto. verbe, 58. & 59. & Simanc. de inst. Cathol. cap. 64. nu. 34. videtur quod sic, nisi dicat talis testis quod hoc dictum & primum fit verum, secundum Felin. in cap. cum in rus. de testib. nu. 1. & ibi, Abb. & eius additio opt. me, & Boeri. in decisione. 108. nu. 9. fol. 10. 7. partis prime, & quidam testes dicantur vacillantes in substantia 7. & quidam varij addit. Bart. in l. eos. in 4. l. itera d. de falsi duo consilia habet. allegat & an testis famul. productus dicens se nescire 7. post recitatio, fit varius & vacillans si post recitatio deponat super eodem negotio, vide Bernard. Diaz in regula 714. vbi inquit quod non, quoniam qui non remanet notarius, potest remanere coram, secundum Bald. reatum & secutum per addit. Bart. in l. eos. nu. 1. si ad leg. Cornel. de falsi. & idem si testis primo deponit per verbum credo, postea per verbum asserui veritatis statim per verbum dicto, quoniam hoc possum credere vnum, & cas aliter, secundum Iulium. Claurem in pra. crimi. 5. fin. quod 33. verbi. vnum etiam, qui in versu de quid fit testis, inquit quod munem esse testem primo dicentem se nihil scire, si post de negotio deponat. non probare, & hanc vera lunt vt non puniatur testis, si agitur cum parte post primum dictum hoc tamen fieri, de quo & traditur per Hippolyt. in l. penult. nu. 9. si ad leg. Cornel. de falsi. fol. 95. in parisi, & optime habet. consil. 19. illud aliter. col. 13. lib. 1. & Felin. in cap. praeterea. nu. 1. de testib. cogend. & idem efficit si tantum tempus transisset, quod verisimile esset cum partibus locutum esse testem secundum gl. penult. in l. 30. titul. 16. part. 5. & an contra testis primo deponens de negotio, de quo

quo postea 7. de eodem interrogatus dixit se nescire puniatur. vide Iul. Iust. praetor. 5. iurati num. 80. ff. de iure iurand. & Hippolyt. vbi supra, & an si quis vna die dicat vnum, alia die aliud, excusetur tradit Paris. de syndicato. ver. tortura cap. 5. nu. 6. fol. 441. in parisi. & nota quod petiti deponentes de tangentibus officij non puniuntur de falso, secundum glo. Ponaprendel. 8. titul. 7. part. 7. quia de redutitate deponunt, secundum Felin. in cap. significatib. 3. num. 7. de homi. Item tamen quod si testis deponat de maleficio commisso de nocte debet deponere, quod illa nocte 7. lumen vel luna aderat mediante qua potuit videre, & cognoscere delinquentem alias nisi dictum fuit vnum valebit, imo potius falsum praesumetur, secundum Cepolam, cautel. 231. si aliquis fuit acutus, & Anto. Goni. tom. 3. cap. 13. num. 10. & ab hac conclusione nullus Doctorem differat, & communiter secundum Iulium. Claurem in praed. crim. lib. 4. fin. quod 2. verbe, sed quid fit testis, de quo optime per Anto. Gabrielem in suis communibus conclusionibus it. de testibus ver. testis deponens de nocte, vbi limitat & declarat optime pag. 372. Et an inimicus reconstitutus 7. possit esse testis vel patiatur obiecta si deponat contra inimicum antiquum, vide Tiraque. cap. cum cessante limitatione. 16. num. 7. & 8. & de inimico, qualiter non admittitur etiam in casu quo aliter 7. veritas sciri non potest, vide Menoch. de arbit. iudi. quod 37. & an lulor 7. repellatur a testimonio, vide Roland. consil. 63. nu. 8. cum sequentibus aliquibus lib. 3. Item focius iuenerit, cuius focius inimicus facit est iniuria non potest esse testis, quia ipse videtur etiam iniuria facta, secundum gl. eorum. l. item apud Laborem. 6. si quis. ff. de iniur. & Grammat. de decisione. 25. num. 1. Cepola consil. criminali. 33. nu. 7. optime quia iniuria facta vni ex confortis vbi omnibus videtur facta, secundum Hippolyt. consil. 31. num. 16. & testis vni de casta omnibus fit, & ideo testis non esse non possunt contra iniuriantem, secundum Tiraque. de temp. pen. causa. 11. numer. 68. cum sequent. & Menoch. de arbit. lib. 2. causa. 163. & Caslane. in consuetud. Burgund. rubri. 1. septimo. num. 42. & Hippolyt. vbi supra. & iterum & consil. 61. numero. 3. & 4. & consil. 124.

qui alio allegant & Boer. de decisione. 119. num. 1. & 2. qui allegat Cepolam vbi supra, & intellige quod focius non iuriter iniuriam fecit, sicut ad animam, quod ex verbo 16. non apparet, secundum Iulium. Claurem lib. 3. nu. 4. C. de testibus. & Alexan. ad Bart. item apud 5. fin. fit iniuriar. & Menochius de arbit. iudi. lib. 3. centuria. 3. cap. 162. supra alleg. 2. Vnum pro completo huius glossae querendum est, num scilicet, vt testis tan qua falsarius, vel perarius vel ex alio crimine repellatur a testimonio, requiritur quod fit de iure condemnatus, an vero si condemnatus non sit 7. repellatur & si tantum per testes delictum illud probetur, propter quod a testimonio repellatur, & si deus excusetur, & in hoc iure canonico non requirebatur condemnatio secundum text. vbi glo. & Doct. in c. testimonium, & cap. super exco. extra de testibus. Iure tamen iurisi condemnatio requirebatur vt repelli posset, & ideo iuxta monicum in hoc exco. falsario, & ciuile in seculari veniebat obsequendum, secundum Thom. Grammat. de decisione. 2. cap. 34. num. 29. & Rebuff. in tract. de reprob. & falsi testis. num. 175. Iure tamen Regio ex l. 1. titul. 16. part. 3. ius canonici videtur approbatum, secundum glo. ibidem ver. carta & sic, & in foro seculari hoc obferuabatur, & condemnationem probare non requirebatur, sed satis fuit probare per iurium, vel falsum vel fidei simile propter quod repellendus venit testis hie, prout in peritorio tenet Auen. cap. 5. praetor. num. 5. in medio lib. 3. & Villabos in sua Antinomia iuris ciuili. & Reg. ver. testis. num. 8. contra quod tamen videtur facere quia committens delictum 7. aliquid publicum infamiae est infamiae facta, secundum glo. De falsed. in l. 1. tit. 6. part. 7. & ex toto non repellitur in causa ciuili infamiae infamia facta, licet non fit integra eius fides, secundum Ioan. Oroscia in l. Casius. Legimus. ff. de fenato. col. 343. num. 5. & Villabos in suo 232. opimo. com. ver. testis. num. 110. fol. sententia tamen ex toto repellitur, quia est infamia iuris, secundum glo. sententia. 4. titul. 6. part. 7. ergo condemnationem requiritur, ante sententiam enim non efficitur infamia saltem iuris infamia, cui vbi, tunc pro tali non habetur, secundum Hippolyt. consil. 35. num. 17. cum pluribus sequen-

sequentibus. volum. 1. & melius nu. 10. cum duobus sequentibus; & quia secundum illum. l. 5. vt in infamia curatur sententia requiritur. ergo contra dicta hanc esse patet, nisi dicamus quod iam intentum. d. l. 8. tit. 6. part. 3. infamia ipso facto contra hitur ex eo qd falsitas vel periurium committitur, vel quid similibus, & ideo cu ipso facto contrahatur non requiritur codé natio ad hunc effectum repellendi talem delinquentem per teste, & ideo de his latius videnda, sunt, quia alio loco in primo tom. sibi bene memini, dictum remanet, vbi satis explicuimus hunc articulum & questionem, ad ibi dicta te remitto, sed quia illud non reperies, ideo credo tenendum non esse necesse sententiam móstrare si delictum quodammodo testis repellit infamem, sed sufficit obiectum probare ex tex. in d. l. 8. qui cum iure iurandi concordat, & ita videtur, velé Auedan. cap. 5. prator. num. 5. in medio lib. 2. & Villalobos in Antonomia. ver. testis nu. 8. & ita teno. Est tamen verum, quod si quis sit condemnatus, ex eo delicto quod in 60 rogat infamiam durante tempore t appellationis potest in teste produci, prout communem testatur Couar. relatus per Villalobos in xuo xzario malle comp. verb. testis. nu. 138. notandum est etiam quod si prætendatur testes falsum dixisse 61 possunt citari personaliter t sub pœna confessi vel conuicti, vel potest condemnari pars ad cuius vitilatem depofuerunt ad eos præsentandum intra certum tempus, aliis quod eorum depofitionibus nul la fides habeatur secundum Rebuff. 3. tom. constit. Francie, tit. de repro. test. artic. fin. nm. 5. Et an falsum testimonium sit semper peccatum mortale, tradit Soto de iustitia & iure lib. 5. quest. 7. artic. 4. pag. michi. 435. & not. mirabile d. itum Sancti Augustini in 9. tom. oper. suo rum in cap. de conuentia decem præceptorum & decem plagarum & Egypti col. 4. inquit enim octauum præceptum est, falsum testimonium non dices, octaua plaga locusta, animal dente noxiu, quid autem vult falsus testis nisi nocere mordendo, & confumere mentiendo? & ideo nos admonet Apostolus, ne nos falsi crimini bus appetamus a Galat. 5. c. 9. sic inquit, mordetis & comeditis iniuicem videte, ne ab iniuicem consumamini: nota-nda sunt hæc verba per iterum iſſe tem

poribus, vbi abundat locusta & si falsita-tem in testibus abundare credi potest, & vt repellatur grauitur esset falsus testis ip- niendus, & nulli testi falso esset indulgen- tia concedenda, aut minuenda pœna, sed pro dolor, cum & ij, qui punire eos de- bebant gaudent fallorum testimonio dictis, & fortassis ea dicta procurant, ad vendi- candum illos, vel vt timeantur, vel vt com- placeant illis, quibus in hoc complacere non debeant. Nota etiam, quod si instru- ctus fuit testis à parte vt verû dicat, non dicitur fabulatorum secundum Bald. secun- tum per Felin in cap. præterea. nu. 12. de testib. cog. & probat. xvi. d. cimus in l. 8. in fin. tit. 6. supra hoc lib.

Ibi, Periporo, Similis text. l. 8. tit. 16. part. 3. & l. 9. tit. 8. lib. 2. for. qui enim periurus est à testimonio repellitur, quia præsumitur adhuc facilliter deiciare, vt in cap. testimonium. extra de heret. l. 8. & in c. accusatus. s. licet de heret. in. 6. & not. in l. Lucius s. si de his qui nota. infam. vbi & glo. quærit an periurus sit infamis de qua per Lanfranc. in cap. quoniam contra. c. 8. de testium depofitione. nu. 77. & ibi eius additio, & per Ferrarum in prædict. de op- por. contra test. post publicatio. glo. & per iur. fol. 46. & committitur non solum ex presie peiuriando, sed etiam tacendo veritatem, vt in cap. i. de crim. falsi. c. quæquiss. 11. quæst. 3. & supra proxima glo. dixi, huic etiam falsum committe- re, sicut ille qui expresse falsum dixit (q. mittit, & i. Dominus Couar. lib. 1. Vari. cap. 2. num. 5. ad fin. velit inter facientem veritatem & expresse peiurantem dil- criminem quoad peritium, constituit, & videtur contra dicta, adeoque periurus à testimonio repellitur, vt etiam post præ- dictam t. peritiam repellatur, prout asserit qd. periurus in eo. c. testimonium. de test. & glo. in cap. per tuas. de symoni- quam dixit communem Roland. Valle consil. 27. num. 9. & 10. volum. 1. cui consequens illud est, quod tradit Simaui- cas de Instit. Cathol. cap. 6. de testib. nu. 98. scilicet, quod testis qui in causa her- sis falsum t. dixit testimonium, veniani petens antequam curia seculari tradatur non est admittendus, sicut hereticus cõ- uersus admitteretur, quia penitentia ni- hil huic testi periuro profit, & iure opti- mo statutum est ne via & iterperiuri: tes- tibus aperiat, imo neque testi periuro cre-

creditor in tormentis secundum Crauet. consil. 6. num. 28. & testis in vno articulo periuro in nullo credendum, secundum Crauet. vbi supra nu. 59. communis scõ- dum Alciat. in l. 1. s. fed & similib. nu. 43. si de verb. obli. siue capitula sint separata fiant non, secundum Socin. l. un. con. 405. nu. 16. & consil. 43. volum. 2. & Padila in l. si ex falsis. nu. 5. C. de translat. & in hac lege remanet dictum: nota tamen, quod licet periurus à testimonio fere do repellatur, non tamen repellitur à iudicio, secundum Doct. teste Felin. in cap. in telleximus. num. 8. de iud. & alias plures obiectioes que contra testes oportui pos- sunt, videre poteris per Menoch. de arbi- traria. ind. lib. 1. quæst. 24. cum sequent. plu- ribus & Anto. Gabriel. in suis cõm. ver. testis. Etan punitur testis periurus, ille q. qui non vidit factum & deponit ar- bitridiffer. dicit tamen veritatem, vide

Ancharan. consil. 24. versic. ideo discuti- endum, & Felin. c. fraternitatis in fin. de iur. iur.

Ibi, *Homicida*, Similis text. in l. 8. tit. 16. part. 3. hoc iuramentu. nisi occiderit aliquem propter defensionem suam, & an obiectus hoc nostris rex. vel alios, laten- tes tamen in teste licet litiganti cõtra te- stes proponere t. in consensu tradit optimè Soto de iustitia & iure lib. 5. que stio 7. artic. 3. in medio pag. 434.

Ibi, *las no se perfedadas*. Ut debet videre an sint necessarii ad partis cas pro ponentis iustitiam, & ad hoc videre po- tessimus & quamplura alia debet aduerte- antequam admittat obiectus, de quibus docte traditur per Rebuff. in. 4. tom. con- stituit. Francie, titulo de repro. test. articulo quinto. gloss. vltima. quod etiam male iudices faciant aliam huius d. cium.

## LEX. III.

## SUMMARIVM LEGIS.

Qualiter & quo tempore quis factis publicationibus audiat per diam restitution- nis, vt possit probare suam inuentionem in prima citatur instantia, traditur in præsentarium, & quæst. sue dum labitur tempus per diam huius restitutionis assignatum ad probandum, non est assignandus terminus ad obijciendum contra testes, & est notabilis lex & praticatur quotidie.

1. Restitutionis beneficium in instantia liquidationis non excluditur, si in principali causa non fuerit concessum nu. 1.
2. Restitutionis beneficium de quo in no- stra. Las locum habebit in terminis l. de Toledo, sequentis de occupatione terminum ciuitatem per aliquam personam nu. 2. vbi alia de minoribus, & alijs personis priuilegiatis.
3. Restitutione petita & concessa, vt mi- nor possit contra altorem agere in terminis nostris. an terminus in ea concessus possit alteri ita quod in eo possit pigius diuine suo pro- bare nu. 3.

4. Remedium restitutionis de quo in no- stra. l. ad hoc vt concedatur priuile- bet constare de minori etate, vel de alio priuilegio concessio ad petendâ hanc restitutionem, & de dâno eco- to nu. 4. licet de hoc dâno non sine ne- cesse quod per probationem constet, quia satis videtur constare ex omni- sa probatione. nu. 5.
6. Remedium nostræ. an habebit locum in remedio. 45. Tau. nu. 6.
7. Restitutionis beneficium competit Castrijs, & Villis, nu. 7. & quid mu- lieri, vel rustico maioribus. 25. an nu. 28.
9. Mulier & rusticus excusantur aduer- sus



1. sus delumprafumptum, & cōtra illū  
restituatur si necesse est. nu. 9. &  
nu. 10. quando aduersus doim de  
futuro prafumptum restituatur.
11. Mulieri & rustico non succedatur ni-  
si in casibus a iure expressis. nu. 11.
12. Restitutio nōst. de iure ciuili nō erat  
cognita. nu. 12.
13. Ignorantia iuris non prodest rustico, nec  
mulieri etiam ad damnum vitandū  
num. 13. Vbi de hoc vi de opinionēs,  
& concordiam.
14. Mulieri, sicut & rustico non concedi-  
tur id quod minori, nisi in casibus a  
iure expressis. nu. 14.
15. Minor si sit coheres, cum alijs maiori-  
bus an si gaudebit nostra. l. benefi-  
cio concessio huic minori. nu. 15.
16. Beneficium restitutionis de quo in no-  
stra. l. an concedatur defensori boho-  
rum alicuius absentis, vel exiitū  
pro suo interesse ad defendendum lo-  
na per alium petita. nu. 16.
17. In ijs que cum prædecessore maiore  
27. annis facta sunt, competit eius  
successori, licet alias sit privilegiatus,  
beneficium nostrae. nu. 17. & nu. 18.
18. quod ex causa probabili admi-  
tetur defensor ad restitutionem vir-  
tute eiusula generalis si qua mihi,  
&c. & nu. 19. idem si defensor com-  
peteret principaliter defensori, & in  
nu. 20. quid si est defensor bonorum  
litae.
19. Dominus litis an possit petere resti-  
tutionem nostrae. l. intra terminū eius.  
nu. 21.
20. Defensor eo iure quo defensus vi de-  
bet. nu. 22.
21. Defensor sine mandato non petit in  
integrum restitutionem. nu. 23.
22. Defensor constitutus pro absente an  
habeat dilationem, & cum petere  
poterit ad dominum consulendum.  
nu. 24.
23. Minor, 25. annis si dum lis agitur  
ante factam publicationē, vel efa-  
ctante remedium nostri text. in-  
tentatum, si maior factus est, an po-  
terit petere restitutionem hanc intra  
quindecim dies publicationis.  
nu. 25.
24. Fideiussori minoris ab eodē reitu-  
dum nostri text. nu. 26.
25. Remedium nostri text. an habeat lo-  
cum in iudicio summario possessorio  
nu. 27.
26. Remedium nostri text. an procedat quo-  
ties agitur de reuocanda posses-  
sione adepta propria auctoritate in-  
spolium alterius nu. 28. & num.  
29. an habeat locū in terminis. l. de  
Toledo terminorum publicorum oc-  
cupatorum.
27. Minori ad accusandum non concedi-  
tur. nostra. l. beneficium. num. 30.  
& ibidem quod quilibet maior vs-  
que ad conclusionem in causa pro  
inocentia sua probanda sine illa re-  
stitutione admittitur.
28. Remedium nostri text. conceditur mi-  
nori accusato, non vero minori accu-  
santi. nu. 31.
29. Neque etiam conceditur aduersus o-  
missas probationes obiectum con-  
tra testes, vel aduersus ipsas obie-  
ctiones omissas. nu. 32.
30. Minor non restituitur aduersus non  
acceptatam transactionem per eum  
accusatum ei oblatam, quantumvis  
minoris estimationis condemnatio  
facta in sententia quam in transa-  
ctione. nu. 33.
31. Minor etiam accusans in causa cri-  
minali restituitur aduersus lapsum  
termini constituti ad recusandū  
regium audicorem. nu. 34.
32. Remedium nostri text. an habeat locū  
in via executiva. nu. 35.
33. Minor, vel alia persona privilegiata,  
an

an poterit restituere aduersus lapsum  
termini huius. 35. derum, si sic re-  
stituitur concedatur ei terminus no-  
stri text. ad probandum id quod  
probat omiserat. nu. 36.

37. Index delegatus Papa tenetur omnino  
ius canonicum seruare. nume-  
ro. 37.

38. Omne tempus & omnis dilatio regula-  
riter continua est. nu. 38.

39. Terminis concessis ad probandum per  
viam restitutionis de quo in nostra  
l. an possit prolongari si in Indis &  
locis remotis sit facienda probatio.  
nu. 39.

40. Medietas termini nostri text. an inte-  
lligatur de termino concessio ad pro-  
bandum per l. dispositionem an vero  
de toto termino elapso. nu. 40.

41. Remedium nostri text. an habeat locū  
in instantia liquidationis. nu. 41.

42. Iudices inferiores esset nimis vtile,  
si seruauerent nostri text. panam  
contra non probantes in termino re-  
stitutionis. num. 42. & numer. 43.

43. quod pena hanc eatenus deberetur  
quatenus interesset parti aduersae & co-  
cessum fuisse restitutionem hanc  
& dilationem ad probandum da-  
tam.

44. Pena nostra. l. etiam apud papam tri-  
bunali non imponitur siccō re-  
gii, nec pauperi persona. nume-  
ro. 44.

45. Omnis dilatio est communis vtriq; par-  
ti. nu. 45.

46. In correlatiuis, privilegium vni motu  
proprio concessum, alteri correlatiuo  
prodest. nu. 46.

47. Diligentia appellantis, prodest appellanti  
num. 47.

48. Concessio termino ad liquidandū parti  
petenti executionem, eodem termi-  
nū ad probandū contra liquidationem  
an

illam. nume. 48.

49. Si in sententia fiat condemnatio sub  
condicione, si ille pro quo est lata  
probauerit intra talem terminum,  
beneficium hoc probandi ad partem  
etiam aduersam concessum censetur  
nu. 49.

50. Dilationi vni parti concessam per spe-  
cialem provisionem ex vi restitutionis  
vtriq; parti communis effici-  
tur. num. 50.

51. Restitutio nem petens quantumvis diderit  
testificata, adhuc illa dilatio  
gaudebit altera parti, que etiam de-  
dicat attestaciones, & probationes  
illas processu. nu. 51.

52. Dilatione concessa, non potest pars ad  
cuius petitionē conceditur illa remi-  
diare in preiudiciū alterius partis cui  
communicatur. nu. 52.

53. Appellanti non licet in preiudiciū  
appellati, appellaciones renuntiare  
ve non existente integra. nume-  
ro. 53.

54. Sententia si contineat plura diversa  
capitula, & vna pars appellet ab  
aliquibus capitulis, & in alijs con-  
sentiat, num tamen si altera parti,  
ab illis capitulis consensu appella-  
tione, etiam de iure appellacione ad-  
uersarij vi non potest ea capitula  
consensu. nu. 54.

55. Appellanti an possit in preiudiciū ap-  
pellati renuntiare. nu. 55.

56. Dilationi renuntiare potest in preiudi-  
cium alterius partis quoties de iure  
speciali conceditur, secus si de iure  
communis. nu. 56. & num. 57. de cla-  
ratur. & nu. 58. cōtraria opinio Bar-  
offertur vbi laticat.

59. Pars renuntians non potest punire in  
preiudiciū alterius partis. nu. 59.  
& num. 60. declarationem auctoris  
& intellectum ad iudiciā etiam opo-  
nere contrarias. Appellatio

61. Appellatio, vel interruptio iure specialiter interposita & concessa solum prodest interuenti & appellanti, & non alteri etiam habenti causam conexam. nu. 61.

62. Dilatio minori, vel alia privilegiate persona concessa ex remedio nostri textus communis & appellanti. nu. 62.

63. & nu. 63. & nu. 63. limitatur.

64. & nu. 64.

65. Per enumerationem omnium probationum ex censetur enumeratum probationis quoad noua capitula. numero. 65.

66. Dilatio concessa in parte ad probandum in specie, non censetur concessa alteri parti ad idem. nu. 66.

67. Conditio appellationis & per hoc facit, nunquam dicitur lex non censetur continere. nu. 67.

**I**tem, an la prima instancia, vel tridentem in secunda, vt in l. infra. titu. proximo probatur. & ibi alia de ijs. Deo volente dicimus, in q. quod plus est in infra. titu. quidationis non excluditur beneficium faceretur in principio, causa non fuerit concessa in secundum Matth. Aff. ff. de decisione. 114. nu. 1. nam si est concessa beneficium hoc restitutionis in principali causa non conceditur in causa liquidationis, quae tamen est eadem cum principali, nam amplius quam semel super ea de re concedi non debet secundum text. hic & secundum, hoc intelligitur, quod loquitur Matth. Aff. ff. de i. 3. nu. 3. Sed an in terminis legis de Toledo terminorum occupatorum a ciuitate per personam aliquam habebit locum beneficium & remedium nostri text. vt scilicet, lapsa illis quod diebus per legem illam & eius formam procedendi adhibetur a lege. 3. & 4. titu. septimo. lib. septimo. infra ad publicationem testium examinatum faciendum admittitur minori, vel persona alia privilegiata, contra quem ex illius legis proclum est, vt admittatur ad probandum id quod in illis diebus per legem illas assignatis, tenebatur probare, & est quæstio noua quam hucusque per neini

nem tamen vidi, & credendum saluo meliori iudicio tamen privilegium per personam aditendum esse ad probandum per viam restitutionis, citatis illis quod diebus, nam cum per legem illam non excludatur restitutionis remedium per generale exclusionem remedium non, non excluditur beneficium restitutionis, sed expresse excludendum est secundum Boerium decisione. 140. numero tertio, & Guido Pap. decisione. 157. nu. 2. & ita autem viderem Auenda. in cap. 4. prae. nu. 14. lib. 1. dixi, licet non careat scrupulo vt & in illa gl. huius legis dicimus, & lex illa in ciuilibus non vero in criminalibus procedit secundum Specul. Ioh. Andr. & alios relatos per addit. Bart. l. 1. §. nuntiatio. num. 33. litera D. ff. de noui oper. nuntia. & secundum Anto. Gom. l. m. cap. 1. numero. 7. quod intelligit ibi ex parte accusatoris, seu ex parte accusa ti, nam ex parte accusati vique ad sententiam pro defensione possunt testes produci secundum eund. Gom. l. ibi. num. 68. & facit dicta per glo. De ead. 4. titu. 19. parti. 6. & glo. 1. c. 1. titu. 7. parti. 7. & Couar. in pract. cap. 16. nu. 4. in princ. & Felin. in cap. fratemitatis nu. 6. in fine de testib. & addit. Bart. vbi proxime dicta litera D. praefertur si testes fuerint impediti vt per Innocentium in cap. vlt. tertium de testib. de quo vide Iul. Clar. l. 1. §. select. tenet. §. fin. quæst. 61. nu. 1.

**I**tem, an la prima instancia, & sic restitutio hæc minori & simili personæ privilegiata conceditur, vt in causa principali possit probationem facere, non solum ad excludendam actionem & intentionem a fori, verum etiam ad fundandam suam actionem, si ipse minor seu privilegiata persona fuerit actor, prout ex text. nostro colligitur clare, & quotidie sic in ciuilibus causis, prout loquitur, nam in criminalibus ad accusandum clarum est minorem non restitui ad probationem hanc lapsu termino probatorio, prout & infra dicemus Deo volente, & supra hæc lege distinximus, sed in quod si quis & minor in ciuilibus ijs seculatur ad probandum contra actoris actionem & intentionem, & conceditur ei terminus ad hoc si intra nostras leges terminum restitutionem petat, & censetur etiam concessum ipsi actori, vt posita hoc termino etiam pinguis & las probatur, & non ad elidendam solum intentionem

rem, rei ad quam probandam restitutus fingens ipse, & dicendum est quod sic, prout expresse tenet Matth. Aff. in c. 1. de iur. Sicil. lib. 3. rub. de rest. multierum. nu. 15. & Anto. Gom. l. 1. cap. 14. num. 5. & inuoluitur & prædicatur quod si, ex quo cessant dicta per Bart. in d. l. 1. §. nuntiatio. n. 10. fin. de n. u. oper. nunt. & per Bartholom. Socin. cum declaratur in consilio lib. 1. §. bene memini, & facit quia hic non dari videtur nouam dilationem, sed est acti essum in prima dilatione ante publicationem, secundum quod inquit Felin. in cap. fratemitatis. num. 6. de test. & facit text. hic, ibi, Como lo pue de hazer, & quia ad hoc ex text. nostro gaudet ipsa dilatio minoris huius & alia privilegiata personæ concessa, vt & intentionem suam & actionem condouare possit quolibet modo, etiam pinguis probando circa eam.

**I**bi, per hoc exco. que aya loget. De quo per causæ cognitionem constare debet, prout videtur ex lege nostra prædicta in ijs verbis, Por fec en caso q aya iugri, hoc tamen constare non potest nisi constet de minori ætate & privilegio personæ illius, & de damno ex omissione probationis resultante, ergo causæ cognitione procedere debet ad restitutionem hanc concedendam, vt enim competat restitutio restitutionis constare prius debet de minori ætate, vel alio privilegio ad restitutionem hanc petendam contextu, & de damno secuto, secundum text. in l. 2. titu. 19. parti. 6. & text. in l. 1. verum. §. sciendum & l. parti. ff. de minor. 10. ann. & tenere videtur in propositionem nostram. Bar. in §. si minor. l. ait prætor. num. 7. ff. de iure iuran. Communiter approbatur secundum las. lib. 10. titu. 9. Cumque causæ cognitio hæc precedere debeat, si non præcedat ipso iure iuramentum in contrarium vitari, arguunt communis Barthol. doctrinae relata per las. in l. i. vniuersi. C. de precib. imp. off. & sic videtur perperâ facere iudices, qui perita hæc restitutio per minorem intra terminum nostri text. solum confando quod talis minor est, cum concedunt, nulla præbuit informatione damni, ex omnia probatione resultantis, nihilominus, licet hæc vera sint, quoad casum nostri text. si satis videtur esse de minori ætate constare & de privilegio personæ ad petendam resti-

tutionem, & si de damno ex omnia probatione per informationem non constet, quia de damno satis videtur constare ex omnia probatione, & opinio opinionem in puncto iuris contra Bartol. & legittas inquit sibi placere las. in d. n. 19. per text. Inc. auditis de integ. rest. & inc. iudiciata. cod. tit. & secundum eam inquit constare saluati Franc. de A. & hanc in propositionem nostri text. quæsi cum videretur, tenent Matth. Aff. l. c. decisio. Neapol. 390. nu. 1. addens ita curiam seruare, & Capituli decisio. Neapol. 109. nu. 7. & Rebuff. in 2. to. consil. Franc. tit. de restit. arti. 1. glo. 3. num. 18. vbi constituit in materia hæc regulam, & fallentias, incipiendo a nu. 16. cum pluribus sequentibus in quibus sufficit solumzationem allegare, & si non probatur, & inter fallentias illas. in d. nu. 18. ponit hic proferam ex omnia probatione, & ita vitatur & prædicatur quod die, tam in superioribus quam in inferioribus tribunalibus, vt & inquit Minchaca controuert. vbi frequen. cap. 31. num. 11. & 12. in camera. Imperiali sic decisum fuisse inquit Minling. relatus per cancelloriam, in tracta. de attentat. 2. par. c. 14. num. 8. fol. 101. in princip. & sequitur Maranta in pract. 6. parti. titu. de appellanti. nu. 83. pag. 564. in parat. & videtur expresse probari in l. 1. infra titu. proximo, dum ad hanc restitutionem concedendam solum videtur requirere quod iure, quod de malitia non petatur, neque villam aliam in formationem, neque causæ cognitionem ad eam petendam requirit, consilite pro privilegio personæ eam petentis, vt petere eam possit, & quia satis lex nostra & illa, contentum cum appositione penæ, fit probatum non fuerit in gradu illo restitutionis (licet coram inferioribus in locis vbi videtur prædicta ratio sine penæ hæc apponatur in restitutionis illius premissis & concessione) neque petatur, si non probetur, & male, quia debet lex nostra ad vnguem seruari, ne calumnias alia & occasio dilationis m. daretur, & an la remedio. l. 4. §. Tauri, quæ est illa. 8. 9. & 10. titu. 7. lib. 1. infra, locum remedium & nostri text. habebit, tradit nouissime Doctor Molina in tract. de primogen. Hispan. lib. 3. cap. 13. num. 63. cum sequentibus aliis quibus.

**I**bi, Que exco. privilegio, vt minor viginti quinque annorum, vniuersitas ecclesia,

eclesia, & ciuitas, quibus de iure restituta  
 in omnibus, quibus laetantur copert  
 secundum tex. in l. h. tit. 19. par. 6. vbi  
 7 et probatur quod caltris & villis compe  
 tit hoc restitutio beneficium, prout te  
 negat Bal. in l. respública. C. ex quib. cau.  
 maio. contra gl. ibi & optime glo. con  
 cejos. in d. l. fin. imo & Regibus secundum  
 legem illam si. competit, quod nimirum  
 est secundum glo. Reyes ibidem, quia res  
 pub. Romanorum penes Reges existit.  
 8 Sed nūquid mulieri & rusticis maioribus  
 tamen viginti quinque annorum t com  
 perit remedium hoc restitutio, vt & fi  
 ca publicatione admittitur ad testes pro  
 ducendos & probandum intentionem  
 suam, & videtur dicendum quod sic, nam  
 mulier & minor plebeus equiparatur,  
 ex tex. l. 4. ff. de edend. & in l. 3. ff.  
 de iur. fisci, quae iura ad hoc allegat Do  
 minus An. Menes. in l. quib. maior. nu.  
 8. in fi. C. de trans. & ideo inquit Or  
 9 scius, in l. vbi exigitur ff. de edend. colu.  
 77. in princ. quod mulier & minor post  
 didicita testificata testes producant, & ibi  
 hanc communem testatur opinionem &  
 inquit Matth. Afflicti. desc. Neapol. 216.  
 nu. 2. quod semper ista tutela practici  
 licet, quod minor, ecclesia, & mulier, per  
 viam restitutionis in integ. possant puer  
 re idem, & contraria articulis alterar  
 partis, nam secundum glo. Bart. & commu  
 9 nem in d. l. vbi exigitur, mulier & rusticus  
 excusantur aduersus doli t praesump  
 ptam, & restituantur contra illum si ne  
 cessesse est, prout ibi communem testatur  
 Oroscius. col. 77. & si ita est, & aduersus  
 dolum praesumptum nostri text. (scilicet  
 subornandi testes) restituitur & excusa  
 buntur, & si excusatur cessat ratio no  
 strae legis non cederens restitutionem  
 post publicationem, sed subornandi testes  
 occaso datur, & si restat per consequens  
 cessabit eius dispositio quod rusticum &  
 mulierem & sic admittentur post didici  
 ta restituta ad probationem faciendam  
 per viam hanc restitutionis, neque obla  
 bit quod hic est dolus de futuro contra  
 quem neque minor neque alius restitui  
 tur, quia hoc verum nisi damnum de pre  
 senti patiantur, quia tunc etiam aduersus  
 10 dolum & de futuro praesumptum resti  
 tuuntur. secundum Bart. in d. l. 4. nuntia  
 tio nu. 4. ff. de noui oper. nunt. & Oro  
 scium vbi supra & sic hanc opinionem q

mulier admittetur ad petendam nostri  
 text. restitutionem tenebant Guillelmus  
 de Cug. & Reyerius in d. l. vbi exigitur  
 prout eos ad hoc refert nouissimè Min  
 chada, controuerfiam vlti frequentius,  
 et in manu 4. quem multo post hic vidi,  
 ad manus meae peruenit hunc hic, contra  
 riam tamen opinionem imo q neque mu  
 lieri nec rustico nisi iuribus viginti quin  
 que annorum. & petat restitutio nostri text.  
 11 quatione. & petat restitutio nostri text.  
 quatione. & petat restitutio nostri text.  
 non succurrit nisi in casibus t iure ex  
 pressis, vt diximus in l. 1. tit. 1. supra.  
 & casum hunc non reperimus per eius  
 nostrum Regium concessum iure enim  
 ciuili nostri text. restituito + non erat co  
 gitatio, secundum Matth. Afflicti. in consi.  
 Sicil. lib. 4. rubr. de restit. mulie. nu. 1. ergo  
 neque nos concedere debemus, vt iure  
 & quia neque rusticis, neque mulieribus  
 t prodest iuris ignorantia etiam ad dam  
 num vitandum, secundum Bart. in l. 1. n.  
 nuntiatio nu. 35. ff. de dam. infecto. Vbi  
 expressè hanc opinionem tener, & tenet  
 ibi Roma. nu. 2. 4. & continuum hanc te  
 statur regulam Alex. ibi col. 9. versu. tan  
 git etiam Bart. vbi tam en habemus fi  
 ca publicatione nullum admittendi ad  
 probandum in prima instantia, ex iuribus  
 vulgaribus, & text. nostro, ergo si mu  
 lier non probatur in termino, publicatio  
 ne facta non admittitur ad probandum,  
 & quia rusticus, cui in casu iuris magis fa  
 uetur, secundum Menesim in l. si emanci  
 12 pata. nu. 28. C. de iur. & fact. igni. nihil  
 prodest iuris ignorantia si consuleri po  
 tuerit peritiores, prout alio in loco dixi  
 mus, ergo neque mulieri, cum iniquo ma  
 gis priuilegiat debet concedi, per argu  
 mentum a maiori ad minus negatiue cō  
 ceptum, quod validissimè est in iure, vt  
 per Euerardū, id loco a maiori, & sic hanc  
 secundum opinionem q mulier & rusticus  
 non admittantur ad petendam nostri  
 text. restitutionem ex clausula generali,  
 vt testes post didicita testificata pre  
 sentent, tenet Bart. d. nuntiatio nu. 35. et  
 ibi Alex. col. 4. & communè testatur Min  
 chadavbi supra. d. 4. & y. Posset tamen  
 inter has opiniones assignari optima &  
 singulariter concordia, scilicet q prima opi  
 nio rustico & mulieri maioribus remedi  
 q nostri text. concedens ad petendi restitu  
 tionem

tionem ex clausula generali, si qua mihi  
 &c. procedat quoties consuleri peritio  
 res non poterunt. Vbi de eorum consi  
 lio necessitatem habebat, tunc enim be  
 ne eis conceditur iuris ignorantia, si co  
 salere peritiores non poterunt, secundum  
 Alex. vbi supra. & Menod. nu. 28. scun  
 da vero opilio procedat cum consuleri  
 peritiores poterunt, & non fecerunt,  
 14 nam mulier, sicut & rusticus, non conce  
 ditur, id quod minori t in ius casibus a  
 iure expressis, prout communem testatur  
 Menes in d. l. maior. nu. 2. & de  
 translatio calus autem cum consule  
 re non poterunt peritiores reperitur ex  
 pressus, quia in eorum ignorantia eis pro  
 delt, secundum Menesim in d. l. emaci  
 15 pata. nu. 18. & 18. vbi hanc, licet in aliud  
 propolium communem vocat con  
 siderationem & opinionem & Tiraque. de vtro  
 que testat. in l. 2. §. 4. glof. 7. nu. 18. ergo  
 & in nostro casu tunc procedet prima  
 opinio quoties de casu peritiorū, aditus  
 secunda vero alias, & ita hanc concordia  
 inter has opiniones videtur assignasse Pe  
 lius in dict. cap. fraternitatis. nu. 6. in fi  
 ne de testibus, & Alexand. in d. 4. nuntia  
 tio. col. fin. vbi inquit q in casu in quo  
 admittuntur mulier & rusticus maio  
 res, per restitutionis implorationem ad  
 mittentur, ex clausula generali, si qua  
 mihi iusta causa videbitur, tamen in  
 tra terminum nostri text. minoribus con  
 cessum mulier & rusticus maioribus res  
 titutionem hanc petant, non vero post  
 terminum, & hanc etiam concordia  
 respectu rustici assignat Minchada vbi  
 supra, numero sexto & Alexand. vbi su  
 pra. & Barto. Salic. & Franc. de Ramo  
 16 in l. prima. C. de iuris & facti ignoran  
 tia. Sed an si agatur ad actione hypotheca  
 ria contra haeredes debitoris, & qui diue  
 rane t inter se bona hereditaria obligata,  
 quorum vnus est minor an propter eum  
 gaubebunt alij coheredes remediū huius  
 legis, tradit optimè Matth. Afflicti  
 17 in d. lib. consilii. Sic rubr. de restitu. mu  
 lier. nu. 181. & iterum in decisione. 213.  
 Sed an defensori bonorum t aliuscu  
 18 aliis concedatur remedium nostri text.  
 vel si quis exeat pro suo interesse ad de  
 fendendum bona per alium petita, & in  
 hoc distinguendum esse credo hoc scilicet  
 modo, q aut defensor ipse opponit le  
 git & causae, eo q ipse intet illa bona illa

per Petrum contra Ioannem petita non  
 auctori a Ioanne, & tunc vera conclusio  
 est, q debet aliamere licet in eo statu in  
 quo ipsam inueniret, cum se opponit, fe  
 cundum tex. in c. fina. vt ipse pendens.  
 quem ad hoc alleg. Couar. in practice. 13.  
 nu. 1. versu. propter verò, & iterum in c. 14.  
 nu. 3. in medio & sic si publicatio testis  
 in casu illa facta iam sit tempore quo de  
 fensor ipse se opponit, non potest re  
 sisti productus de nouo, si ipse prius ip  
 sius in casu defensionem affliti non pos  
 set, prout optime lequitur ipse Couar. c. 13.  
 23. nu. 2. per totum etiam si hic talis defen  
 sor comparet post publicationem esset  
 minor. 25. annorum, vel persona, cui alia  
 de iure restitutio competeat, ex tex. no  
 stro, & quandoquidem cum defensor hoc  
 vique tunc nihil adum est, in iisque, quae  
 cum predecedit t maiore. 25. annorum  
 17 cum priuilegiato actum sunt, non com  
 petit restitutionis beneficium eius suc  
 cessori & defensori liti comparenti & af  
 flicti, quamvis commodum, vel damnum  
 ex eadem actis ipse defensori obuenire  
 posset, arguimus communem glof. & Doctō  
 rem doct. in l. 1. cum filius filii, §. in  
 hoc vbi Iaf. n. 4. cum seq. communè testatur  
 18 t hoc de verborum oblig. fil. 1. & Matth.  
 Afflicti. in decisione Neapol. 112. quos  
 refert & sequitur Rolandus Valle, consi.  
 99. nu. 45. & 44. volumi. 1. & ideo nimirum  
 si & huius talis defensori remediū no  
 stri text. denegatur, & ita ipsi fundamen  
 ti alteri auctorem viderem sic afferent  
 Matth. Afflicti. in d. lib. 4. consilii. Si  
 cil. rubr. de in integ. restit. mulie. nu. 12.  
 quousque in hoc voluerit casu Dominus  
 Couar. in d. c. 14. quousque nu. 3. in princ.  
 per defensionem quandam ipsi ulmet Mat  
 thae Afflicti, ibi per eum allegatum, §. 1.  
 in ordine, est enim contra dictam commu  
 nem opinionem: posset tamen tunc de  
 fensor hic admitti tunc causa probabilis &  
 vera virtute clausula generalis si qua mi  
 hi iusta causa videbitur, ad probandum  
 tempore in quo comparuit publicatioe fa  
 cta, prout communem testatur Iaf. vbi su  
 pra. nu. 6. afferens esse in singulare dictum  
 nienti tenendum, & aureis literis scriben  
 dum, non tamen differtor, quia si ad huc  
 defensionem, minorem tamen, vel priuile  
 giatum ad restitutionis illius remediū  
 implorandum, bonorum illorum princi  
 19 paliter defensionē competet t ita quod  
 T posset



posset si vellet defensor hic reum principalem conueniunt excludere a totali defensione illius liti actaque cum ipso reo principali ipsi defensori praedicerent, tamen quod sententia in causa illa esset lata ante compositionem ipsius defensoris ipsi defensori praedicerent, & in eum exequi posset, tunc defensor hic privilegiatus, si intra quindécim dies publicationis a nostro text. assignatus compareret, posset per restitutionem viam petere sub assignari terminis probatorijs medietatem assignari ad probandum, ac si a principio ipsi cum eo esset agitata & incerta, cessaret enim hoc casu dicta in precedente mēbro, ex dictis per Coar. d. c. 13. num. 2. & ita posset procedere dicta per eundem Coar. in dict. c. 14. num. 1. vel quod et illa communis Bar. & Iafoni loquatur, gellum esset aliquid cum minore ante publicationem; quoniam hic defensor non carceret, quod quod ipsi defensori saluum manet ius appellandi ad proprium ius defensionem, admittendaque sit appellatio sua, licet tertius alter sit condemnatus, ex iuribus allegatis per ipsam Coar. practi. cap. 1. c. 14. num. 3. post medietatem, & cap. 15. num. 8. a. dicta tamen mihi placeant. Aut vero & secundo defensor hic opposit vel liti pro defendendis rebus alienis alicuius tertij absq. quod ipsi defensori interesse aliquid sequatur, neq. si interit, vel sunt defensores 7. qui quotidie in iudicijs absentes, vel mortui, & tunc si ille, pro quo & bonorum suorum defensione, defensor hic creatur, minor est viginti quinque annorum, competit ei remedium nostri text. sicut absenti ipsi vel defuncto competet si praesent liti assisteret, quemadmodum, & successori minoris huius, quia non probauit, si intra quindécim publicationis dies minor hic moriatur, competit remedium nostri text. intra illas quindécim dies intentatum, secundum Matth. Afflicti. in constit. Sicil. l. 1. rubric. de in integr. restituc. mul. n. 16. & Castellum in d. c. Tauri. col. pen. in princ. versib. sed quid si minor, nam tunc in materia nostri text. non tam persona ipsa, quam lesio ex omnia probatione procedens confideratur, nimirum fuit successore illius privilegiate persone transire quindécim nostri text. hic intra quindécim illor dies moriatur

riatur privilegiatus hic, & intra eos successores ipse petat restitutionem hanc aduersus omnia probationem, prout & affertur ipsemet Matth. Afflicti. decisio. 21. vbi inquit in dictum ego in nostro Regno leges nostre attenta, quae rationis persone privilegium hoc concedit posita quatuordecim lationis, quod quod si lesio confideretur etiam maioribus esset concedendum, non ita indistincte verum credendum, tunc demum procedere posset, quoties defensor ipsius minoris mortui, vel procurator alterius persone privilegiate, cui competeat remedium nostri text. tanquam dicta dominus liti illius vel prolequi licet illam, non vero nomine mortui & 5. annorum successores privilegiate alicuius persone, ex doctrina Bar. in l. interduum. ff. de minor. relati & secuti per Capivum, decisio. Neapol. 290. num. huius. vbi in facili contingit ita dicit fuisse disceptatum, sed non votum super eo, quoniam aliud votum fuit in decisione liti de qua mēbro, in d. decisio. 21. Matth. Afflicti. & hoc mihi malitia & dolo aduersarii huius praeiudicat, & hac de causa per minorem vel aliam privilegiatem personam non esset ante mortem petita haec restitutio aduersus eumdem probationem, tunc enim quantum per heredem maiorem viginti quinque annorum succederem dicta persone privilegiate preterea dicta restitutio intra nostra legis terminum, esset concedenda, ne ex dolo & malitia sua aduersarius commodum reportet, prout in dict. decisio. 2. 10. ipsi Matth. Afflicti. assenti votum in simili casu. Ex quo huiusmodi, quod si maior aliquis viginti quinque annorum litigans litem durante moriatur ante lapsum nostri text. terminum quindécim dierum publicationis relicto haec de minore viginti quinque annorum, si minor addit, & licet in prosequente tanquam hares & dominus liti posset optine 7. petere restitutionem nostri text. intra terminum eius, quod quod in hereditate, & sic ius illius illius, effectum est ius proprium patrimonium, & per consequens potest vii iure sua intra nostra legis terminum, si praedecessor eius mortuus fuit ante publicationem, vel in ipsa publicationis termino, quicquid vellet distinguere Afflicti.

his, decisio. 2. 12. secus vero si moreretur lapsa iam termino publicationis quindécim dierum nostri text. tunc enim cum minor hic hares eius, teneatur assumere litem in eo statu in quo remanet mortis tempore, non poterit peti restitutionem nostri text. per heredem huius, & sic intelligitur loqui Afflicti. in decisione Neapol. 2. 12. secutum per Rolandum Valle, consilio. 99. numero. 43. volumine primo, fed si maior hic viginti quinque annorum successore minori viginti quinque annorum, tunc posset vii remedio nostri text. minori liti concedendo si viveret, ex text. & ibi Bartol. secundum vnam lecturam in l. Stichum. §. quod vulgari. ff. de solutio. notant Doctores in l. de iur. Co. de patris. test. Duenas, in regula. 310. limitatione quinta, quod tamen intelligitur si hares hic adiuu cum beneficio inuentarii, nam tunc esset idem ac si nondum adisset, secundum Rolandum Valle, consilio. 99. numero tertio. volumine primo, & ideo nimirum si vitatur remedio minoris, cogitur in hoc vitio, quoniam restitutio nostri text. potius ratione persone datur, & ideo heredes eius maior non deberet competere, quoniam Afflicti in dicto libro secundum, constituto. Sicil. titulo. de in integrum restitutio. mulierum. numer. 6. aliud vult. Si vero, ut decepta deueniamus, absens ille, pro cuius bonis defensione creatus est defensor hic, esset maior. 25. annorum & sic non esset privilegiata persona, tunc quales defensor ipse, esset minor. 25. annorum non posset petere beneficium nostro text. quandoquidem non ex persona sua, sed nomine absentis maioris. 25. annorum id petit, qui quidem absens non est de privilegiatis personis ad id petendum, & quia praeter censuram sunt dicendum reus ipse principalis, & defensor eius, & bonorum suorum, vt in simili inquit Coar. ind. c. 14. nu. 3. defensor enim eo iure, quo defensus vii debet, secundum Bald. in l. 1. c. de fructu. & liti expens. & facit optimus lex. 15. tit. 1. l. 1. supra & per consequens si minor absens defensor constituitur iure privilegii minoris, quod tamen esse verum tentari posset, quoties defensor hic pro minore absente constitutus a iudice, vel ab ipso minore, secus tamen si sua autoritate cū

cautione de rato quis pro aliquo absente minore compareret, suscipiendo in leuissimum litem, nam tunc cum acta periculum non possint praedicare, neque prauidetur ipsi minori non potest talis defensor minor & fatidus vti privilegio minoris absentis pro quo satisdedit, nam defensor si non mandato t non petit in integrum restitutionem, secundum text. qui ita venit intelligendus in eum qui si de minori quem ad hoc allegat glo. pen. in fine. l. 16. tit. 3. part. 3. vbi plura dicit de defensione notanda: sed ad defensor hic constitutus pro absente habebit dilationem & cum petere 7. poterit ad dominum consulendum, & ex dictis per Speculat. in tit. de d. latio 3. videndum. nu. 17. videndum est, quod si dominus antequam fe absentaret filium defensorem ad bona sua posita esse, quoniam quantum dominus ipse se occupauit, scilicet tamen defensoris creationem, non debet defensori concedi tempus dominum consulendi nisi verum sit absens antequam defensor crearetur, & propter eius absentiam defensor creatur, si dominus praesent defensori concedi terminus dominum consulendi, imo & absque domini citatione non posset litem pro defensore agitari, nisi dominus per contumaciam fe absentaret, secundum Bald. nu. 3. in rubric. C. de successore. edit. quod si Dominus longē abest, quāvis per contumaciam non abuit, non est dandus defensori huius terminus dampnum consulendi, secundum Spec. vbi supra, tamen dicit ad defensorem huius optine & vere quantum possint, prout applicata sunt, quantum in procuratore aliter distinguat Rota antequam. 1. de dilatio. quā reperi allegatam, licet ipse tamen in meo volumine nondā reperi, de quo & per Abb. in c. expostio. n. 7. extra de dilatio. Quid tamen erit si dum liti agitur ante factam publicationem, vel ea facta ante remedium nostri text. intentantur ipsi litigantes maior facius esse poterit petere 7. restitutionem hanc intra quindécim publicationis dies, & hic quæstio est testig Afflicti, dicta decisio. 2. 10. & in ijs terminis nihil determinat. Ego tamen in hoc credendum ex Bar. in l. 1. §. 1. nu. 1. si de minoris. dici posse, q. si maior axtas aduenit nondum publicatione facta publicationis

ipia post ritē & solemniter facta fuit, tunc non conceditur relitio nostri text. ter-  
minio publicationis post aduentum, quod  
doquē aduersus terminū lapsum & ob  
non petitam restitutionē restitui minor  
non possit, cum iam tunc maior exatis sit,  
sed lo aduenit exatis implendū tem  
por publicationis dicitur, & scilicet intra  
decim dies publicationis, quē optime pos-  
set intra terminū illū tū restitui aduer-  
sus omnia fuit probationē, & aduersus non  
petitū restitui non intra tempus 3. anno-  
rū quādo cum illis diebus publicationis an-  
ticipatus, & placet mihi hęc concordia &  
dilatatio, licet quia beneficii huius peti-  
tio habet cōsequentiā ad principū, & sic  
ad dñi eueniētiā ex omnia in termino pro-  
batione, minor hic impeditur fuit tēpo-  
re probatorio currēte ne possit petere res-  
titutionē hęc, poterit utroq; calu, fuit  
reatus 3. annorū obeniāt ante publicationē  
nostrā, siue intra quindēcim publicationis  
dies, tam petere, & prefertim intentare ad  
clausula generali, si qua mihi, & c. ut ei  
non obstat aduentus maior reus in tem-  
porē, quo diuina iam excitorat, neq; peti-  
tione restitutionis nondum erat locus ob-  
stantiā factū publicationem, de quo  
tamen cogitamus relinquo, nam & Af-  
filiis vbi supra indicimus hūc casum re-  
sistit, vbi supra illum determinat quōties ex  
multitudine aduersariorū protracta litē, ut nū  
nor & efficeret maior reus publicationē,  
66 Sed an si dñi minoris 7 conceditur  
remediu nostri text. vide Math. Affiliū  
in consil. Sicil. lib. 3. rubr. 40. n. 19. & vi-  
de remediu vt eo vtiat. per Paul. Cast.  
in l. Marcellus. n. 8. ff. de fideiul. & Fab.  
in 9. quodāq; ergo. Inst. de iure nat. gen.  
& ciuili. & per text. vbi Oroscopio in l. 1.  
& haredi. 9. in his. col. 846. ff. de pad. &  
conciū nostrā Gutierrez tract. de ius  
ram. consil. 2. par. c. 15. n. 14. & 15.

71 Ibi, se le conceda 3. obarg. Prout ex  
iure canonico in c. audit. de in integr.  
rest. ext. concessū, & ex iure ciuili. in l.  
pen. C. de temp. in iure, res. pen. & An-  
ton. Gom. tom. 1. in c. 14. n. 1. & reuēti-  
lari per Rebuff. in tom. consil. Fran. tit.  
de publicatione afectionum art. 1. c. 1. n. 1.  
1. quāvis Affiliū in d. lib. 4. consil. in rubi-  
di in integr. rest. mulie. n. 3. asserit iure  
communī esse in cognita restitutionem  
nostri text. nūc cum intelligas loqui de iure

re comuni digressorum. Et sic iam hōis  
cessat circa hac lare dicta per Bart. in l. 1.  
6. nautario. n. 31. ff. de noui oper. man.  
& planam ex textu nostro reddidit restitu-  
tionem aduersus omnia publicationem  
iam minoris 3. annorū, & simili alia pri-  
uilegia persone effecondendū si pe-  
tatur intra quindēcim dies post factū pro-  
bationem, secundum quod in lege ob-  
clusio in causa non vult, quā in minor pos-  
sit hanc petere restitutionem, & simili  
privilegia persone iuris nostri text. ter-  
minum, secundum Affiliū. decil. 114. &  
tunc etiā aduersus probationem, & con-  
clusionē factam talis minor & privilegia  
da persona restitutionis petet, si facta fuit  
restitutionis termini publicationis, & con-  
clusio in causa. Et tunc remediu nostri  
72 text. locum 7 habet in iudicio famulario  
possessorio legi quā interitur vocatur. Co-  
ruat. in pract. 17. n. 3. verū. text. ad hac  
inquit q. non q. referendo post hanc no  
aliquē sequitur Molina de primogen.  
Hisp. lib. 3. c. 13. n. 6. cū loq. licet in iudi-  
cio possessorio, quod principaliter tracta-  
tur, secundum consil. vbi supra bene da-  
tur restitui dñi. Item & secundum  
non procedit text. poster quōties agitur de  
reuocanda 7 possessione adepta propria  
auctoritate in ipsius alterius contra for-  
mam. l. 1. & totum tit. 13. infra lib. 4. hūc  
secundum legē illam 4. & 3. infra text. 4.  
sed sit facienda restitutio, & c. hanc morā  
& noua consideratio. Et tunc remedio  
legis de Toledo terminum publicationis  
caput 1. & dñi terminum 3. annorū, &  
caput 1. & dñi terminum 3. annorū, &  
marcurius confidens q. 10. cō q. est iudiciū  
summarium, & terminus specialis adest  
illud assignatus per legē illā de Toledo  
non effe hūc vbi credo, & ideo latē cō-  
gruunt. Vt videri & non habet locum  
remediu nostri text. in causis criminali-  
bus 7 ex parte accusatoris, qm si minor  
aualia privilegia persona accusat, nulla  
est compet relitio aduersus omnia  
publicationem, eo quod esset in effectu  
ad accusandum eum restituere, contra  
l. auxilium. ff. de minorib. tenetque in  
expressis terminis addito 2. Bartol. in  
d. 6. nautario. n. 31. 3. litera. D.  
in lib. 1. n. 10. verū. secundum, & Alex.  
ibi, n. 34. licet ex parte minoris accusa-  
tū bene daretur & concederetur resti-  
tutio

Disparum tractatum per Paul. in  
vbi 7. n. 1. inquit. Vnde dñm cap.  
1. n. 1. & 2.

## De las tachas delos testig. y rest. &amp;c. l. 3. 293

tuto nostri text. intra terminum eius peti-  
ta. Imo & quilibet etia maior vbi ad co-  
clusionē in causa pro innocentia sua pro-  
bauda abique via restitutionis petitione  
admittit, ext. in l. 1. vult. 6. cogni-  
tum. ff. de quest. vbi Bartol. & Doct. &  
melius omnium Iulius Clar. lib. 1. scilicet  
quest. 1. fin. quest. 6. verū. sed quod  
non quādo & pro hac limitatione facit  
tradita per glo. de edict. in l. 4. tit. 19. par.  
6. scilicet, q. illud dicitur etiam incrimi-  
nabilibus minorum restituendum contra  
processum, sententiam vel confessionem  
ext. l. 1. tit. 12. & ext. l. 1. tit. 25. par. 3. &  
ext. in consil. asserta per Diaz. Perez. in l. 9.  
tit. 4. lib. 3. ordi. col. 1169. in fine cum  
leg. verum hoc est. si restituit hac peti-  
tio 7 ex parte minoris accusat, secus ve-  
ro si ex parte accusantis qm tūc non con-  
ceditur ei restitutio, vt & per Felin. in  
fraternitatis. 6. in fine. falsē de testi-  
g. & alios refert postea concius non  
inter Doctor Gutierrez, in repetit. Authē-  
t. sacramenta puberum. n. 138. C. si aduer-  
sus ven. & Matth. Affiliū in consil. muli-  
er. lib. 3. tit. 12. vbi in n. 7. inquit q.  
si agitur ad vindictam & in consequentiā  
ad causam restitutionem adhuc tunc non  
concedatur restitutio hac, neque aduer-  
sus omnia probationes 7 obsecutionem,  
contra testes, vel aduersus ipsas obsecu-  
tiones omittas, vt per Affiliū in dict. n. 10.  
9. & Rebuff. in tom. consil. France.  
vbi de restitutio. art. 1. glossa. n. 6. &  
affiliū discimus, & repetit ibi Affiliū in  
d. lib. 3. rubr. de restit. minorum. n. 7.  
Imo si minor accusans aduersum transa-  
ctionem per accusatum oblatam, & per  
eum non acceptatā, restituit eo q. p. sit  
in sententia in minus condemnatus, quā  
in transacione offerrebat, vt per Bart.  
& alios relatos per Corpomali, cautela. 6.  
& Castellum lib. 4. Tauri. verb. De ad hoc  
legitima. verū. nota vnum. adhuc tunc  
non restituit minor accusans aduersus  
non acceptatam 7 transacionem per reū  
accusatam q. oblatam, quantumuis mino-  
ris acclamationis sit, condemnatio facta in  
sententia, quā in transacione oblatam  
offerrebat, cum neque aduersus inclēti-  
as & emergentia minor accusans restituē-  
das sit, prout supra ex Affiliū decripi-  
tur, etiam si ipse Affiliū in dicto lib. 3.  
cundo, in rubr. de restit. minorum. nu-

mer. non aliquid designat & velit. Est tam-  
men verum quod aduersus lapsum terminū  
non constituit ad reculandum. Argum. au-  
34 tem in causa criminali 7 bene restitu-  
torem minor etiam accusans, secundum  
Orosium in l. de die 3. ff. feru. si qui la-  
tid. cogit. colum. 664. in princip. & Co-  
uar. in pract. cap. 26. n. 10. quarto. quod  
corrigi videtur ex text. in l. 10. tit. 10.  
lib. 3. secundo, supra vbi dñm. Sed an in  
lib. executio minor habet legē restitue-  
re iudicium 7, quod executum quan-  
vis minor sit nullo modo locum habebit,  
quod executum vero non est opus,  
nam ipse potest petere terminum decem  
dierum prolongari, vt in tit. de las en-  
terias, nra eodem. Deo vult decem-  
num, quod tertius vero oppositor pro  
suo interesse executio vel opponentes,  
cum quibus via est ordinaria proceden-  
dum, locum erit nō restitutio.

73 Ibi, se le conceda 3. obarg. Prout ex  
iure canonico in c. audit. de in integr.  
rest. ext. concessū, & ex iure ciuili. in l.  
pen. C. de temp. in iure, res. pen. & An-  
ton. Gom. tom. 1. in c. 14. n. 1. & reuēti-  
lari per Rebuff. in tom. consil. Fran. tit.  
de publicatione afectionum art. 1. c. 1. n. 1.  
1. quāvis Affiliū in d. lib. 4. consil. in rubi-  
di in integr. rest. mulie. n. 3. asserit iure  
communī esse in cognita restitutionem  
nostri text. nūc cum intelligas loqui de iure

Ibi, Dñro de quēst. dñe. Ex l. 1. de  
ca restitutionem hanc petendū in per-  
norem. vbi in omni privilegia personarū  
beneficiorū restitutio quatuor annorū  
prioris 15. concessū 4. de l. 1. n. 1. n. 1.  
num. 4. ad petendum restitutionem  
in integrum aduersus legem illam, quod  
tempus quādēnni assignator per text.  
in l. 1. tit. 19. par. 6. tit. 1. in l. 1. c. 1. con-  
sistit in minori termino & lapsu qua-  
tuor annorū, vt dñm. Dño volente  
in l. prima. citul. 8. verbo. hāc infra l. 1.  
lib. 4. quarto. & text. nostrum ad hoc con-  
siderat glo. 4. in d. lib. 1. n. 1. Sed cum  
persona hāc privilegia poterit aduersus  
74 lapsum terminū huius quindēcim dierū  
7 restitui, vt ei restitutio concedatur ei  
terminus nostri text. ad probandum id  
quod probare omiserat, & licet Math.  
Affiliū in dicto lib. secundo. Math.  
Siciliā, tit. 12. de in integrum restitutione  
T 3 mulierum

mulierum. numer. 13. velit quod si, le-  
ge tamen nostra attenta contrarium vi-  
detur tenendum, eo quod si hac Affli-  
ctis opinio vera esset, nostri tex. disposi-  
tio illudiora redderetur, & quia cum limi-  
tata loquatur & restitutionem hanc  
cōcedat nisi intra terminum nostri text.  
petatur, non concedatur. Item & quia  
cum terminus hic nostri text. succedit in  
locum quadriennij ante minoribus &  
similibus privilegiatis personis solum  
concedi, quadriennique hoc elapso  
non concedatur restitutio aduersus  
lapsum quadriennium, ne in infinitum  
procederetur, secundum gloss. quatro.  
in d. l. 10. idem est dicendum de termi-  
no nostre legis subrogato in locum qua-  
diennij, quod de ipso quadriennio iudica-  
retur, & placet mihi hæc opinio quauis  
latus de ea cogitandum iudico, in tribu-  
nalibus tamen Ecclesiasticis ubi lex no-  
stra nõ effectum habet, opinio Matthæi Af-  
flicti feruere potest, prout aliquando in tri-  
bunalis Ecclesiasticæ huius nostre Placen-  
tine ciuitatis feruari vidi si bene memini,  
præsertim si est iudex delegatus Papæ,  
qui quidem tenetur per omnia huius cano-  
nicum feruere, secundum glo. in cap. con-  
suetudo. 1. dist. 11. optime Augusti. Be-  
no in quaest. familiari. 33. num. 3. & no-  
tandum est quod dies qui quidem conti-  
nui sunt, & sic in eis dies feriati numera-  
buntur, omne enim tempus & omnis di-  
latio regulariter continua est, secundum  
gl. in rubr. & in l. 1. ff. de die. & tēp. præf.  
Bal. in l. 1. C. de feriis. ex l. siue pars. in fi.  
C. de dilat. notat Maran. in præf. tit. de di-  
lat. no. 18. vbi id intelligi verbi ferie  
absorbent totam dilationē, vel maiorē  
partem, quia tunc ferie non computan-  
tur in dilatione, unde in l. in fabbatu Palma-  
rum feriet testium publico, quia abin-  
de de quindecim diebus currunt, & ferie du-  
rant per quindecim dies, talis terminus  
horum quindecim dierum intelligi curre-  
re post octauam Pasche, secundum Ma-  
rianum ubi supra. Et quid si dum publica  
tio facta est, lit. protrahatur in longum  
tempus, & tunc temporis eratinorū, libe-  
re tamē tempore quindecim dierum fa-  
ctus est maior, an concedatur remedium  
nostri text. supra hac l. in verbo, Quo ten-  
ga, diximus.

Ibi, De la mitad del termino. Quid ta-  
men si persona hæc privilegiata petens

restitutionem hanc necesse habeat inten-  
tionem suam probare in Iudicij & locis  
remotis, vbi si tantum daretur mediata  
termini probatori acti concessio pro  
bandum, non esset sufficiens terminus ad  
examinandos testes in locis remotis exis-  
sentes, nunquid tunc cum tenetur maiori  
terminus, & sic ultra marinus, de quo in  
l. 2. & tit. 6. supra eodem lib. & vide-  
batur dicendum quod non ex tex. nostro  
in quo probatur amplius quā mediata  
termini probatori acti concessio pos-  
se esse dandam, ergo neque huius concedere  
negi dabitur, imputet enim sibi, quia  
in concessione primi termini probatori  
non petijt terminum ultra marini concedi,  
terminusque legalis prolongari non  
potest, prout alio in loco diximus, nihilom-  
inus tamen in hac questione totum cō-  
trarium asserendum & tenendum credo  
tam in iudicando, quā in consulendo,  
cum Matthæi Afflicti decisio. Neapol. 124.  
ita expresse tenente & asserente lex decisi-  
um fuisse in Senatu Neapolitano & ergo  
optimo, quoniam licet terminus legalis  
prolongari non possit, id tamen verum  
est iussu non exsistente causa, ea tamē exis-  
tente optime prolongari poterit, & a  
fortiori abbreviari, & hæc est magis com-  
munis opinio & sententia causa tamen in  
huius capite patenter constat ex eo quod lex  
nostra terminum hunc concedere intelligenda  
est, si commodè intra terminum  
illum res expediendi potest, & sic probatio-  
nem fieri, secundum abbas in nostra  
terminis ita asserentem in cap. venerabilis  
num. 10. de iudic. & melius & clarius  
Casiodorus in decisio. 9. de appellationibus  
num. 5. & tit. 6. & faciunt dicenda,  
Deo volente in l. septima. tit. 18. infra  
lib. quarto. super verbo, Dentro de  
treynia dias, ergo si probatio hæc fieri nõ  
potest tunc mediate termini acti dari,  
terminus vltimarius concedendum est,  
lex enim non debet esse ludibrio, neque  
feruire debet, vt aiunt, de nihil, tamen  
Mahoch casus nosstra feruere debet terminus  
hic vltimarius non concederetur, quin-  
tumque excedat medietatem primi  
termini probatori, ergo habemus inten-  
tum, & sic tenet quod terminus hic vl-  
timarius concedatur, præsertim si iura  
tu de nouo ad notitiam peruenisse fe-  
tes illos in Iudicij habere, debet tamen  
tunc eadem informatio adhiberi, quæ  
adhi-

adhibenda est, ex dictis legibus. 2. & 3. cir-  
ca, supra eod. quoties terminus hic vl-  
timarius petatur cum termino primo  
probatorio, insuperque necessarium est  
ex parte huius privilegiatæ persone, be-  
neficium nostri text. petentem, aliam etiā  
infimam restitutionem petere, scilicet, quod  
quod non petijt terminum huius vltima-  
riū infimam cum termino ordinario  
ad probationem faciendam assignato,  
prout petendum erat, ex dispositione di-  
ctæ. l. 3. petijt restitutionem quā aduersus  
omissionem illam, & quod eo si restituta  
concedatur & restitutio nostri text. &  
consequenter assignetur terminus ultra  
marinus ad probationem, quia scilicet ultra  
mare & in partibus longinquis extra Re-  
gnum habet, & testes illi ferunt verita-  
tem, de quo offert informationem & me-  
diatæ termini probatori illi assignati nõ  
sufficebat ad probationem faciendam, tunc  
enim tenet non esse denegandum termi-  
num hunc, neque restitutionem etiam pe-  
titam esse denegandam aduersus petiti-  
onem omniām termini ultra marini in fi-  
nim cum ordinario, nam lex illa. 3. tit. 6.  
supra eod. lib. non excludit restitutionis  
beneficium, & idem excludit non cen-  
tetur, prout ibi dicit in gloss. 1. quod est opti-  
mum & singulare in præf. & in propo-  
situm nostri text. non reperies per aliquē  
e nostris tractatus, & facit etiam ad text.  
17. titu 18. infra libo lib. propt. ibidem  
Deo volente dicimus, & considerabimus.  
Est tamen verum quod si in termino pro-  
batorio petitus fuit terminus hic vltima-  
rius, vel extra Regnum, non poterit iter  
sum peti in termino hoc restitutionis, vt  
dixi licet legem nostram limitando in d. l. 1.  
in gl. in restitutione. titu. 6. supra eod-  
dem libro. Est etiam aliud dubium an  
mediatæ & hæc termini intelligatur de  
termino concessio ad probandum per leg-  
gis dispositionem, & sic per l. 1. titu. 6. su-  
pra eod. lib. an verò de toto termino elap-  
so, putā quia currens natus repus post  
quam causa fuit ad probandum recepta,  
& in hoc breuiter dico quod debet conside-  
rari tempus a lege concessum & con-  
cedendum, non vero tempus a iudice cō-  
cessum, vellapsum ex styli vel consuetu-  
dinis vigore, contra, præter, vel aduersus  
dict. l. 1. dispositionem, vel ex partium  
negligentia, quoniam id quod fieri debet  
est attendendum, & lex tempore respicit

dispositione legum aliarum, nõ verò iudi-  
cium dispositionis & terminos longio-  
res, quā a lege sunt assignati, & sic vidi  
semel me partem in facili contingen-  
tia declaratum.

Ibi, Despus de la publication. Et sic  
lapso toto publicationis tempore quinde-  
cim nostri tex. dies currēt, secundū alio-  
rum opinionem, licet secundū aliorum  
& melius intelligitur, Despus de la publi-  
cation, scilicet facta, & sic quod facta pu-  
blicatione statim quindecim j dies curre-  
re incipiat, & in virtute & practica quod  
tūdie, & per consequens sex dies publica-  
tionis assignati numerantur in jhis quinde-  
cim diebus.

Ibi, se le denique. Similis est text. in  
l. 3. infra prosequente titulo, regula-  
reque hoc est, quod restitutio in vni-  
causa concessa circa eandem rem vel con-  
dem articulum non potest iterari, conde-  
di, vt per totum titulum. C. si fixius in in  
tegram rest. post. & l. 6. in medio titu. 19.  
part. 6. & l. 4. titu. 9. supra libo lib. & hæc  
de iure testatur communem opinionem  
Mauricius relatus & secutus per Villalobos,  
in suo arario m. com. opin. littera:  
B. num. 78. ubi applicat ad legem nostrā,  
& teneri in eius terminis Matthæi Afflicti  
in d. l. consilij. Franc. rubi. de integ-  
rest. mulierum num. 32. licet ad dictorios  
effectus ibi & plures probent in eadem in-  
stantia restitutio postulari per privilegia-  
tum personam, quod tamen si quis conde-  
natus in certa numerorum quitate post  
sententia notificationem liquidanda, an  
in instantia liquidationis habeat locū  
remedium nostri tex. vide Matthæi Afflicti  
decis. Neapol. 35. dicentem quod non,  
quia est eadem causa liquidati.

Ibi, se le ponga pena. Simile disponit  
text. in l. 3. infra titu. proximo, quod licet  
apud supremos iudices obleretur,  
apud inferiores tamē rarissime pena hæc  
opponitur, sed conceditur potius hæc no-  
stri text. restitutio absque huius penæ cō-  
minatione & esset tamen vtile & conue-  
nienti nimirum, vt & inferiores & in hoc etiā  
nostri text. dispositionem feruere, pro-  
talis enim quamplures experia & dilato-  
riones cūtarentur. Aduertendum tamen  
esset, quod in casu in quo pena nostri tex. ap-  
poneretur, partique aduersæ esset applica-  
ta si restitutio non probaret, quod eade-  
mus pena hæc deberetur, quatenus inter-



43. effecti pari aduersus concessum iudice re-  
stitutionem hanc & dilationem datam ad  
probandum secundum quod inquit Matt.  
Attilius. de ci. l. napol. 135. num. 4. prout  
& sic aliud propositum dicens 12 eo vo  
lente in. l. 3. tit. 18. mira illi l. 3. fed & qua  
uis Attilius. ubi supra videatur loqui in pre  
na conuentionali, idem tamen in pena le  
gali considero athermalis Attilius ibi. cu  
loquatur etiam in pena pro contumacia  
imposita & debita. & estimabitur tunc  
non interesse principalis litis, sed illud,  
quod interesse poterit, propter litis dilatio  
nem, ex l. inc. in cap. per tuas de arbi  
tra. relato per glo. l. eo l. 1. in. l. 1. tit. 1.  
4 part. 3. notandumque fidem esse quod  
44. hinc regis, & pauperis, persone non im  
ponitur pena hae etiam apud superius  
tribunal in secundum Practicum Montera  
resol. in pra. di. lib. tracta. folio. pag. 1.  
in fine cum sequent.
45. Inbi, *corde la ostra parti*, omnis enim  
dilatio vni parti concessa, alteri parti de  
bet esse communis, & ea vi potest pars  
aduersa, ex tex. in l. petende. C. de temp.  
in integ. ref. per quem adhuc allegat Spe  
culator, in titu. de dilatio. §. videntur ver.  
in summa, & Maranta in titu. de dilatio.  
practice suae num. 18. pag. 415. in paruis,  
& Boerius de ci. §. 13. nume. 3. & Anton.  
Gomez tom. 4. cap. 14. num. 5. & Lanfranc.  
in cap. quoniam contra titu. de consti  
tutione. num. 1. & Attilius. in d. lib. 2. consue  
Franc. titu. de integ. res. lib. 1. nume.  
46. is. in correlatiis enim priuilegium vni  
motu proprio concessum, alteri correla  
tionem, secundum Felin. in cap. pruden  
tiam, in fine de iura. peti. sequere di.  
47. sentia appellati & prodest appellanti, se  
cundum Gomez. in regu. cancellariae de  
annali post glo. 63. pagina. 2. folio. 37. in  
paruis virtutibus, huius communicationis &  
communicationis, si ad instrumentum execu  
tionem faciendam liquidationem pre  
cedere, necessarium est, deturq. terminus  
ad liquidandum parti petenti, terminus  
ad termino gaudebit pars exequenda  
48. t, ad probandum contra liquidationem  
illam, secundum Hippoly. alios allegan  
tem & dictum hoc foliolemizantem in co  
silio. 17. num. 14. & 15. ex eodem etiam  
deducitur fonte, quod si in sententia  
condemnatio sub conditione, si ille pro  
quo est lata, probauerit intra talem termi  
49. num, beneficium hoc probandi ad par

tem etiam aduersum concessum censetur  
etiam iudicem in rep. (admonendum, nu  
mer. 70. ff. de iureiur. & Mensium, in l. 1.  
num. 3. & 4. C. de iur. & fac. ignor. l. 1.  
adeo verum est, quod etiam si dilatio vni  
parti concessa per specialium promissionem  
& viam concedatur & sic retributionis, vi  
t adhuc vtrique parti communis efficitur,  
secundum glo. fin. in cap. extenore  
de testibus, quoad hoc allegat Iaf. in dicta  
repetitione num. 1. & Specu. ubi supra, quod  
nume. 2. & ibi Bald. in additio. nume. ar  
bitra. C. verbi dictum communis est, pro  
quo vtra nostram text. confidit, ex  
pressum, & ibi glo. l. 1. in l. 1. tit. 1.  
25. part. 3. & plus probat noster text. ibi  
licet, quod quibus pars restitutionem hae  
petens dicitur testificata t adhuc ista di  
latione gaudebit altera pars quae etiam di  
cit attestaciones & probationes. pro  
cessus illius, nam text. hic praesupponit fa  
ctam esse publicationem ergo lateandum  
est partes didicisse testificata, vel potest  
dicere, ante enim priuilegiata hae perso  
na nescit an deesset aliquid probandum  
prout & voluit Bald. in d. titu. l. petende in  
fine, & ibi Ies. Paul. & alij, licet id Bald.  
in dicto additio. Specul. contrarium & ma  
le dixerit, nam flos publicatio non impe  
ditat testes produci, sed partes testifica  
ta didicisse, secundum Felin. in cap. fratre  
patis num. 11. de testibus, & ibi etiam ad  
ditio in verbo publicatio, et 1. si ergo la  
publicatio non impeditat, nec cessat  
est fatendum, vi textus noster de aliquo  
de feruati, & in casu magis dubij ibi pro  
uideat, restitutionem hanc concedi etiam  
si priuilegiata hae persona testificata di  
dicerit, & ita in practica quotidie vti vbi  
que videmus, & sic text. noster per hae  
opinionem clarus est, vltimus dicta regula  
quod dilatio vni parti concessa est alteri  
parti contrae communis, quod etiam in  
preiudicium alterius partis, cui communi  
catur, non potest pars ad eius petitio  
concessa fuit, illi renuntiare, t secundum  
Lanfrancum, & Specul. ubi supra & hac  
testatur communem opinionem Iaf. in l.  
fin. nu. 8. de testibus, idem Iaf. in l. i. ar  
bitrat. num. 4. & 15. ff. de exceptio. & An  
ton. Gomez. l. 22. Tauri num. 24. sicque in  
quit Lanfrancus ubi supra, quod cauti ad  
uocati nunquam debent renuntiare dilatio  
ni, nisi & altera pars renuntiare etiam  
velit, nam cum alteri illi parti ex concessa  
dila

dilatione sit iam ius quaesitum, nullo mo  
do potest per aliam partem iuri illi praei  
dicari, dilationi concessa renuntiando, ar  
gum. l. si ff. de pact. & regul. id quod no  
strum ff. de reg. iur. Ex quo nunquam in  
dicto appellanti in praeiudicium appellati ap  
pellati non renuntiare nec ex tunc inte  
gra, nam cum appellatio vtrique parti t  
sit communis, vix ex text. & ibi D. in l. 1.  
ampli. re. C. de appellatio. idcirco quia  
appellatus non appellat, potest amen in  
genda appellations vltimae reformari in  
sui fauore (sententiam vltimae qua appella  
tor, secundum Abb. in l. conuen. nu. 17.  
de fide instrum. & ibi Deci. & Felin. &  
eandem Abb. in consil. 1. num. 1. vol. 1. &  
Rotam nouam 23. de re iudic. & Felin.  
optime in cap. insignificauerat de excep  
tione. Deci. in cap. duobus. num. 18. &  
19. de appellatio. quoniam in Francia, se  
cundum Rebuff. in 4. tom. consil. Franc. titu.  
de appellatio. in praefatione. nume. 25. &  
Boerius. deci. 71. nume. 7. & 8. & additio  
Alex. consil. 18. nu. 4. vol. 6. est necesse  
quod vtrique pars appellet alterum ap  
pellatus appellatio vni nec potest, & in  
cancellarij nostris fide idem audio vti  
et stylo, de iure vtriusque optime ap  
pellatus appellatio aduersarij, vti dictu est,  
nisi secundum Abb. in dict. nu. 17. & An  
ton. Gomez tom. 2. cap. 11. num. 16. in 3.  
effectu. & Praxip. in cap. duobus, &  
in cap. interposita, l. illi denique, in fine.  
extra de appel. sententia continet plura  
diuersa capitula, & vna pars t appellet ab  
aliquibus capitulis, & in alijs continet,  
nam tunc nisi altera pars ab illis capitulis  
consensus appellauerit, etiam de appel  
latione aduersarij vti nec potest citari ca  
pitula consensu, & tunc si gloss. in l. 1. in  
3. part. 1. & Cour. in pra. cap. 27. nu. 6.  
verbo. sed si quis. & Felin. ubi supra. nu.  
1. & Rebuff. in dict. 4. tomo. consil. Franc.  
titu. de rescriptis. artic. 3. gloss. 4. num. 5.  
& decilio Pruden. in l. 14. nume. 47.  
& modernus Gomezius Leon. in cen  
sur. informationum iuris loco. 22. num. 2.  
Quod secus esset si capitula non essent  
diuersa, sed connexa, nam tunc reputa  
tur vnum capitulum, & per consequens  
quantumcumque appelleret quis in ijs, quae  
sunt contra se, & in alijs consensit ad  
huc tunc potest appellatus de iure se illa  
inuare appellatione, quoniam appellatio  
illa deuolueret tunc totum negotium ad

superiorem, secundum dict. D. D. maxime  
Francum in dict. cap. si duobus, & Boer.  
de ci. 73. num. 6. ubi declarat, quando dis  
cedit capitula conueni. & Deci. & eius ad  
ditio. in dict. cap. si duobus. num. 18. de  
appella. & Minochium de arbitray. iura  
dum. lib. 1. centuria. l. calu. 9. num. 14.  
16. 18. 19. & 20. idemque non gaudeat ap  
pellatione appellatus, quoties illam in  
pugnat, secundum Praxip. in d. d. §. ille  
denique. ijs tamen deficientibus gaudeat de  
iure appellatus appellatione sui aduersarij.  
Adde vti in eius praedictum par ap  
pellatus illi renuntiare t non potest secundum  
Marantam folio Penult. referent, in  
practica titu. de appellat. num. 331. pag.  
63. in paruis. & Anto. Gomez. in d. nu.  
16. communemque testatur esse opinionem  
Gom. in reg. cancellariae de triennali pos  
sessor. quaestio. 54. pag. 437. in paruis  
verfic. hinc quem corrupte allegauit  
Vilalobos in iura xerario mille com. opin.  
litera. A. no. 201. imo licet appellatus non  
prosequatur appellationem infra men  
sem, posset nihilominus appellatus ea pro  
sequi, secundum Marant. ubi supra. nu.  
211. pag. 60. in paruis. & Rot. antiquam  
33. de appellat. & nouam. ex. tit. 6. num. 1.  
& decisi. nouam 7. in princip. eiusdem  
tituli, quae tam licet vae sintrupt sunt,  
intelligenda tamen veniunt, secundum  
Bartola. in l. 1. post mortu. §. fin. ff. de bo.  
pos. contra tab. cuius opinionem vtiorum  
dicti Mincha. de successio. creat. §. 25.  
num. 6. quotiescumque dilatio conceditur  
vni parti a iure communi, secus si a iure  
speciali, t quia tunc etiam in praeiudicium  
alterius partis potest dilatio non renunti  
ari per partem, cui concessa fuit, & eam  
speciali iure petij, per text. quem ad hoc  
expressum dicit in l. 1. index circunuen  
to minore ff. de minoribus vbi minor re  
stituitur ex lesione venditionis fundi per  
eum venditi, potest penitire, & illi sen  
tentia, & restitutioni eius virtute coel  
sele renuntiare etiam altera parte iuxta, & q  
fauore ipsius minoris fuit ipji minori co  
cella restitutio illius danti, ergo in odium  
eius retorqueri non debet, ex. tit. quod fau  
ore C. de legibus vbi Bald. num. 2. hoc  
etiam tangit, quem text. ita etiam asserit  
ad hoc allegat Ioan. Andr. in additio ad  
Spec. titu. de appel. §. 1. in fin. hancq. Bart.  
opinionem idem sequitur idem Bald. in  
l. postquam litu. num. 13. C. de pactis. &

Tiracq. de vtroque retractat. tit. l. in fine. num. 27. & 28 allegando Alex. consil. 96. viso themate. colum. fin. volum. 4. idem tenentem, quem & aliud allegat etiam ad hoc Didacus Perez, in rubr. tit. l. 3. lib. 1. ordinam. colum. 97. in fin. & voluit Felin. in c. prudetiam. in fine extra de mat. pet. & hanc, vt diximus, dicti veriorum opinionem Minchaca, vbi supra quoniam ipse cogitandum reliquit, licq. eodem modo inquit Bald. in p. hanc in fine. C. de tempor. appell. per text. in dict. l. i. iudex. quod licet in praeiudicio appellati non possit renuntiare appellationi per appellatam, illud tamen verum est, cum appellans vñs fuit iure cõmuni, secus si appellat specialiter, vt puta si lapsio termino ad appellandam concessio minori, vel alia privilegiata perfonæ condemnata, restituta ad appellandam, & appellat, tunc enim bene poterit appellatio renuntiare inuito appellato, & baldi in hoc sequitur Felin. in c. fraternitatis. no. 6. de testib. & additio. Bart. in l. i. si quis libellos in. i. additione. in medio. C. de appellatio. ergo sic dicendum in nostro casu, quod cum per speciale beneficium renuntiationis minor & privilegiata persona admittatur ad probandum publicatione testium facta, idque iure speciali restitutionis, poterit privilegiata hæc perfonæ dilationi et concessio esse remediõ nolri text. etiam inuita parte cõtaria, & in eius praeiudicium renuntiare, quæ est maxima declaratio ad tuncum nostrum, & ad supradicta. Contra-

17  
38  
39  
40  
41  
42  
43  
44  
45  
46  
47  
48  
49  
50  
51  
52  
53  
54  
55  
56  
57  
58  
59  
60  
61  
62  
63  
64  
65  
66  
67  
68  
69  
70  
71  
72  
73  
74  
75  
76  
77  
78  
79  
80  
81  
82  
83  
84  
85  
86  
87  
88  
89  
90  
91  
92  
93  
94  
95  
96  
97  
98  
99  
100  
101  
102  
103  
104  
105  
106  
107  
108  
109  
110  
111  
112  
113  
114  
115  
116  
117  
118  
119  
120  
121  
122  
123  
124  
125  
126  
127  
128  
129  
130  
131  
132  
133  
134  
135  
136  
137  
138  
139  
140  
141  
142  
143  
144  
145  
146  
147  
148  
149  
150  
151  
152  
153  
154  
155  
156  
157  
158  
159  
160  
161  
162  
163  
164  
165  
166  
167  
168  
169  
170  
171  
172  
173  
174  
175  
176  
177  
178  
179  
180  
181  
182  
183  
184  
185  
186  
187  
188  
189  
190  
191  
192  
193  
194  
195  
196  
197  
198  
199  
200  
201  
202  
203  
204  
205  
206  
207  
208  
209  
210  
211  
212  
213  
214  
215  
216  
217  
218  
219  
220  
221  
222  
223  
224  
225  
226  
227  
228  
229  
230  
231  
232  
233  
234  
235  
236  
237  
238  
239  
240  
241  
242  
243  
244  
245  
246  
247  
248  
249  
250  
251  
252  
253  
254  
255  
256  
257  
258  
259  
260  
261  
262  
263  
264  
265  
266  
267  
268  
269  
270  
271  
272  
273  
274  
275  
276  
277  
278  
279  
280  
281  
282  
283  
284  
285  
286  
287  
288  
289  
290  
291  
292  
293  
294  
295  
296  
297  
298  
299  
300  
301  
302  
303  
304  
305  
306  
307  
308  
309  
310  
311  
312  
313  
314  
315  
316  
317  
318  
319  
320  
321  
322  
323  
324  
325  
326  
327  
328  
329  
330  
331  
332  
333  
334  
335  
336  
337  
338  
339  
340  
341  
342  
343  
344  
345  
346  
347  
348  
349  
350  
351  
352  
353  
354  
355  
356  
357  
358  
359  
360  
361  
362  
363  
364  
365  
366  
367  
368  
369  
370  
371  
372  
373  
374  
375  
376  
377  
378  
379  
380  
381  
382  
383  
384  
385  
386  
387  
388  
389  
390  
391  
392  
393  
394  
395  
396  
397  
398  
399  
400  
401  
402  
403  
404  
405  
406  
407  
408  
409  
410  
411  
412  
413  
414  
415  
416  
417  
418  
419  
420  
421  
422  
423  
424  
425  
426  
427  
428  
429  
430  
431  
432  
433  
434  
435  
436  
437  
438  
439  
440  
441  
442  
443  
444  
445  
446  
447  
448  
449  
450  
451  
452  
453  
454  
455  
456  
457  
458  
459  
460  
461  
462  
463  
464  
465  
466  
467  
468  
469  
470  
471  
472  
473  
474  
475  
476  
477  
478  
479  
480  
481  
482  
483  
484  
485  
486  
487  
488  
489  
490  
491  
492  
493  
494  
495  
496  
497  
498  
499  
500  
501  
502  
503  
504  
505  
506  
507  
508  
509  
510  
511  
512  
513  
514  
515  
516  
517  
518  
519  
520  
521  
522  
523  
524  
525  
526  
527  
528  
529  
530  
531  
532  
533  
534  
535  
536  
537  
538  
539  
540  
541  
542  
543  
544  
545  
546  
547  
548  
549  
550  
551  
552  
553  
554  
555  
556  
557  
558  
559  
560  
561  
562  
563  
564  
565  
566  
567  
568  
569  
570  
571  
572  
573  
574  
575  
576  
577  
578  
579  
580  
581  
582  
583  
584  
585  
586  
587  
588  
589  
590  
591  
592  
593  
594  
595  
596  
597  
598  
599  
600  
601  
602  
603  
604  
605  
606  
607  
608  
609  
610  
611  
612  
613  
614  
615  
616  
617  
618  
619  
620  
621  
622  
623  
624  
625  
626  
627  
628  
629  
630  
631  
632  
633  
634  
635  
636  
637  
638  
639  
640  
641  
642  
643  
644  
645  
646  
647  
648  
649  
650  
651  
652  
653  
654  
655  
656  
657  
658  
659  
660  
661  
662  
663  
664  
665  
666  
667  
668  
669  
670  
671  
672  
673  
674  
675  
676  
677  
678  
679  
680  
681  
682  
683  
684  
685  
686  
687  
688  
689  
690  
691  
692  
693  
694  
695  
696  
697  
698  
699  
700  
701  
702  
703  
704  
705  
706  
707  
708  
709  
710  
711  
712  
713  
714  
715  
716  
717  
718  
719  
720  
721  
722  
723  
724  
725  
726  
727  
728  
729  
730  
731  
732  
733  
734  
735  
736  
737  
738  
739  
740  
741  
742  
743  
744  
745  
746  
747  
748  
749  
750  
751  
752  
753  
754  
755  
756  
757  
758  
759  
760  
761  
762  
763  
764  
765  
766  
767  
768  
769  
770  
771  
772  
773  
774  
775  
776  
777  
778  
779  
780  
781  
782  
783  
784  
785  
786  
787  
788  
789  
790  
791  
792  
793  
794  
795  
796  
797  
798  
799  
800  
801  
802  
803  
804  
805  
806  
807  
808  
809  
810  
811  
812  
813  
814  
815  
816  
817  
818  
819  
820  
821  
822  
823  
824  
825  
826  
827  
828  
829  
830  
831  
832  
833  
834  
835  
836  
837  
838  
839  
840  
841  
842  
843  
844  
845  
846  
847  
848  
849  
850  
851  
852  
853  
854  
855  
856  
857  
858  
859  
860  
861  
862  
863  
864  
865  
866  
867  
868  
869  
870  
871  
872  
873  
874  
875  
876  
877  
878  
879  
880  
881  
882  
883  
884  
885  
886  
887  
888  
889  
890  
891  
892  
893  
894  
895  
896  
897  
898  
899  
900  
901  
902  
903  
904  
905  
906  
907  
908  
909  
910  
911  
912  
913  
914  
915  
916  
917  
918  
919  
920  
921  
922  
923  
924  
925  
926  
927  
928  
929  
930  
931  
932  
933  
934  
935  
936  
937  
938  
939  
940  
941  
942  
943  
944  
945  
946  
947  
948  
949  
950  
951  
952  
953  
954  
955  
956  
957  
958  
959  
960  
961  
962  
963  
964  
965  
966  
967  
968  
969  
970  
971  
972  
973  
974  
975  
976  
977  
978  
979  
980  
981  
982  
983  
984  
985  
986  
987  
988  
989  
990  
991  
992  
993  
994  
995  
996  
997  
998  
999  
1000

text. in l. interdicti. ff. de conditio. & de monstru. vbi videtur quod in iis, quæ conceditur iure speciali, inspicitur id, quod evenire potest, & hæc etiam opinio, contrarietates hæc simpliciter referendo, tenet Matth. Afflict. in consil. Sicil. lib. 2. tit. de in integr. restit. multi. num. 14. vbi respondet ad d. l. i. iudex circumvenuto, quod ibi iure speciali minori conceditur dilatio: in nostra verò materia iure iam cõmuni ex dispositione nostri text. cõceditur dilatio, & licet minor & privilegiata persona in praeiudicio aduersarij dilationi concessa restitui non poterit, quæ de causa ipemet Bart. in d. l. petende. quæ ibi refert Bald. num. 6. voluit ponere vñam sententiam in huius contrarietatis concordiam, scilicet, quod si res est dilata, possit pars illa, cui iure speciali fuit concessa dilatio et renuntiare: secus verò si non est integra, puta quia pars articulos presentavit, & inceptit alio quouis modo vñ dilatione et concessa, quemadmodum & appellationi rei integra renuntiari potest, secus verò alias, secundò Rotam nouam, de re iudic. 22. in ordine, & Præpositi. in cap. de populo. §. ille. no. 2. cum sequentibus. de appellatio. & Duënas in regul. 49. hæc tamen concordia reprobat quod nostrum propositum, optimè ex Bald. dictis in d. l. petende. nam aut concessa dilatio statueretur rem esse integram, quod fecerunt non iudice, & nihil specialitatis potest consistere, iure iure speciali, si iure communi concedatur dilatio, aut statueretur rem non esse integram, & tunc etiam neque quid speciale constitui potest, cum statim fit questum si alteri parti dilatione concessa, secundum Bald. in d. l. petende. & iterum in d. l. i. arrogator. & facillimè quod tradit Capituli decisio. N. cap. 133. num. 4. scilicet, quod si vna pars illi renuntiat, statim quod pars altera scilicet renuntiatione, est illi ius questum, neque potest res renuntians in praeiudicium alterius partis potest, ergo & sic in nostro casu dilatione concessa, statim alteri parti ius questum est, & in eius praeiudicium renuntiare ei non potest iure communi, si iure speciali cõcedatur, & sic adhuc remanet in consilio dictæ opinionis & dicta l. i. iudex. pro prima opinione allegata, quapropter ipemet Bartol. in d. l. i. post mortem. §. fin. posuit aliam distinctionem, quæ

## De las tachas de los testig. y rest. &amp;c. l. 3. 299

quæ quia non sapit, secundum Ias. in d. l. i. arrogator. numer. 55. omitto cum, plus resque opiniones circa hæc posuit Balci. in d. l. petende. reddens punctum hunc difficillem. Ego tamen infici & indignum inter tot tantoque viros verba proferre, eorum & aliorum præmissa correctione, & credo vtriusq. scilicet opinionem t. esse veram, dicendo, scilicet, quod prima Bartol. opinio in d. l. i. post mortem. §. fin. loquitur & procedit quælibetunque privilegiis hoc speciale ipsi soli minori & privilegiati aliis perfonæ conceditur, ita q. alteri parti contra iure prodesse non possit, & datò quod p. s. s. est in consequentiam non verò pariter, vt inquit Tiracq. in dict. num. 27. tunc enim si pars conceditur, vel illi privilegio renuntiare, poterit etiam altera parte inuita, & ita loquitur text. in d. l. i. iudex circumvenuto minore, p. prima allegata opinio, ibidem ipsi soli minori conceditur restitutio, ita quod solum prodes, vt posuit venire contra lesionem ipsi minori ex venditione fundi venditi restituerent, idem nimirum si cum ei soli prodesse possit restitutio illa, eius fauore renuntiare possit etiam inuita altera parte: tamen tunc minor renuntiare non possit, si propter imbecillitatem suam cõcederetur ex forma vel solennitatis defectu, prout ex edemmet. l. i. iudex probatur, annotatè Abb. in c. diligenti. & ibi Doct. num. 17. in fine de foro compet. probaturq. ex lege illa, quæ p. vñicuique licet contemere hæc, quia pro se introducta fuit: ecce ergo quomodo tantum pro minore inductum fuit remedium illud ibidem. & illi soli proderat, ergo ei, etiam in partis cõtrarie dissentium, renuntiare potuit. l. i. si quis in consensu. C. de consensu & cler. quum gloss. in ead. l. i. iudex. quasi sententiæ hanc intellectum allegat, hanc etiam intellectum ad dict. l. i. iudex. voluit expressè Felin. in cap. prudetiam. in fin. extra de mat. pet. dum ibi soli minori cõcedi aliter remedium illius text. ita quod ex eo pars aduersa iurare se non poterat. Mat. thæ. Afflict. in Consil. Sicil. lib. 2. rubr. 40. num. 14. voluitque Gm. Andre. pro secunda opinione allegatus. dum ait, quia non in fauorem aduersarij fuit concessa, sed contra illum, idem nimirum si aduersario inuito poterit illi minor ille renuntiare, cum ex renuntiatione eius nihil ius

is diminuat aduersario, cum nullum habet, & ita loquatur prima opinio. Secunda verò opinio prædat cum ex beneficio illi & remedio minori, vel alteri privilegiata perfonæ cõcesso pars altera vitetur, vel commodum reportat, tunc enim quamvis iure speciali concedatur, prout in nostro casu, semel quocumque iure per cõcessionem remedi, & beneficii illius, non potest ei renuntiare in praeiudicium iuris aduersario questus, fed dilatio nra acquiritur prodest aduersario, licet minori cui conceditur, igitur habemus intentionem, & hoc est quod in effectu voluit Iacob. de Arco. relictus per Bald. in dict. l. petende. num. 6. scilicet, q. si quis habet privilegium à me possum eo inuito illi privilegio renuntiare, secus si illud habeo à iure, & ex facto iudicis, vt in nostro casu, eo enim f. mel concessio inuito aduersario renuntiare non possum, vt ibidem inquit optimè Baldus, & hanc credo veram concordiam inter hæc opiniones, cuius quidè primam membrum declaro vno modo, vt nō procedat, nisi & ille, cui soli cõceditur privilegium illud litigat cū alia parte simile privilegium habente, & cui si illud peteret, concederetur, tunc enim nullo modo etiam in dicto casu non potest, cui concessum fuit, in praeiudicium & dissensum eius aduersarij pariter privilegium, quod probat argumento singulari doctrinæ: scimus enim quod interruptio t. vel appellationis iure speciali interposita, & concessa solum prodest interruptenti & appellanti, & non alteri etiam habenti causam connexam, quamvis essentis in causa in quo alius de iure prodesse possit, vt est Bart. doctrina in l. i. si quis expressim. col. 3. ff. de appellat. quam sequitur alius plures allegant Gomez. in dict. reg. c. nolla. de trans. l. post. quest. 23. verific. 2. quia. fol. 381. in parisi. hoc tamen licet sit verum, si ille, contra quem interruptio hæc, vel appellatio est interposita, iure etiam speciali eidem appellatio, vel interruptione iuvari se potest, iuauabit p. interruptionem, vel appellationem alterius partis, prout communem testatur Gomez. vbi supra. ergo & eodè modo si pars illa, contra quam cõceditur beneficium aliquod patris aduersæ iure iure speciali, illo eodem beneficio & iure speciali possit vii, & ei concederetur, si peteret illud semel

## L.b.4.Titul.8.

eo beneficio alteri parti concessi, non potest ei renuntiari in praedictum partis aduersae: Ex qua concordia ad has opinionis, vnde nostrum tex. de annuam, inferunt dum est, quod ad dilatio co. cella minoris, & privilegia personae ad probandum ex vi restrictionis per tex. nostrum redemptum per tex. & co. celli, alteri parti prodest, quārum iure specialiter concedatur & petatur, & sic propter minoris aetatem & laetionem, semel hac dilatio co. cella non potest per partē, cui conceditur ei renuntiari indifferens, & praedictum partis aduersae, maxime cū potius ius cōmune ex tex. nostro, quā speciale ex vi minoris aetatis constituitur, prout voluit bald. in d. l. petend. col. fi. & ideo non sine mysterio tex. nostro fuerunt appollita verba haec, goze la otra parte, vt nihil dubij immineret, et ca hoc, posset renuntiari necne tui dilatio nī. Appellatione tamen interposita ex vi iuris specialiter necne legem adde proban tem, vt ca possit bal. in d. l. petend., q. si appellatio ex iure speciali interpretatur pos sit ei renuntiari appellatio inuito, quod ta men nunc pro in dubitatio non affitmo quā iis auctoritas baldi magna sit in iudicijs & in scholis. Ex quibus colligitur singularis conclusio, scilicet quod dilatio

62 + minori & privilegia alteri personae concessa ex remedio nostri text. est cōmū nis vtrique parti, & ea semel privilegia personae concessa, in diffensum partis aduersae tali dilatio renuntiari non potest: nisi ante concessione pars petens ca

65 66

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

clusio limitatur, vt non procedat, quoties cūq; illi, qui vult vti hac dilatio ex re medio nostri tex. co. cella privilegia personae, prius & antea renuntiasset quā p bationibus & allegacionibus, quia cum propter hanc renuntiationem dilatio non itea concessa vti non possit, secundū Felis. na. & ibi. Abb. & alios in d. de testibus, extra de testibus, & la fin dicti. si arge tor, in fin. n. 35. ff. de adoptio. & Paul. in dict. l. petend. n. 9. C. de temp. in int. ref. pet. Alex. & DD. in aul. iubeamus. C. de iud. Gomin. d. reg. cancell. de trē. p. q. 32. pag. pen. in princ. fol. 38. in parvis, & Lanfranc. in d. c. quoniam contra. tit. de dilatio nī. ut extra de probat. sicut & appellatio renuntians non potest vti appella tione per aduersarium interposita, in eo quod ad uersarius sententiam approbavit, vt supra dictum est, ex Prepositio, in c. interposita. si ille in fin. & in c. si duobus, n. 10. ff. de appellat. & Ant. Gomin. tom. 1. c. 11. n. 16 in 3. ultimo, per consequens pote rit iure optimo privilegia haec persona, cui ex remedio nostri text. est co. cella modo dictus meus intellectus ad dict. l. si iudex, & dicta concordia verificari possunt: & an limitatio haec textu procedat si vna capitula privilegia haec persona veli probare in termino restrictionis huius, non examinandum, pendet enim a quibuslibet illius d. c. cōtine, num per renuntiationem huius omnium proba tionum censetur renuntiatum t proba tionum quo ad nācia capitula, de quo per gl. & Imol. in cap. quā tam; extra de testibus, & in alijs pluribus locis, quarto & si nālia huius dicta nostra conclusio, vt tunc deum dilatio nostri tex. privile giat co. cella pro se tui aduersario, quo ties probatio in genere facienda est, secus vero si in specie, t nī si dilatio vni parti ad probandum concedatur per iuramentum, non censetur data & concessa alteri parti ad probandum per iuramentum, prout aduertit la fin. lectura si, admonendi n. 66. ff. de iure iurand. qui est optima limi tatio & declaratio, secundum Additionem Bartol. in d. l. petend. numer. 4. litem. B. C. de temp. in int. ref. pet. quia omnia notanda sunt tanquam singularia & sub tilia & nāqum huius congesta & discussa, Et an i minor petat restitutionem ad pro

## De la orden de sustanciar los proces. &amp;c. l. r. 391

bandum super rito articulo, admittitur aduersa pars ad probandum super duobus articulis, vide optime per Bart. Socin. consil. 110. lib. 4.

Ibi, n. 4. an effuso, & ratio esse pote rit, quoniam cum dispositio nostri tex. & restitutio eius, virtute petita & dilatio per et privilegia tui personae co. cella limitative concedatur, scilicet cum per renuntiationem non probatur, pars ca petens, & facto ipius potest deponi, tōli ridum est, quod actus & hic probatio in contrarium facta nulla sit, tanquam facta contra legem non obstatem & solen nitatem, arguendo a dicto per la fin. In leyniura, n. 10. rito. & C. de preti. Imp. offit. & quia limitata causa limitatū pro facit effectum, si in ar. ff. de acq. r. rē d. omni. l. age cum Geminiano. C. de traslatio, & quia quoties auge lex aliqui in trahit de nouo cum certis modificatio nibus, omne in lege illa excessum cense rit de forma substantiali, extruendum Deum relatum & secundum per Telium, in l. p. 13. Taur. n. 16. & Auerd. Respon. 14. in fine, & quia conditio t appollita a lege vel statuto nunquam dicitur leuem

solemnitatem continere, secundum flo rium, in quest. familiari. 14. n. 1. tex. ta men nosse per gerandum in do, loquitur quod conditionem importat, vt alibi diximus, nimirum quod si solennitas nostri tex. non fuerit, quod hoc nostrum nullitatem a dictorum indicat, quod tamē intelligi quoad nostrum text. quod ius iur sum est pernam solai si restrictionem pe tens non probauerit, tunc enim si pena hac non depositatur, omnia in contraria co. cella nulla erunt, sed si n. n. est illam per nam solai si in termino concessio probat ionem non fiat, tunc quatenus depositum non fiat, non annullatur in contraria co. cella, quandoquidem nulla fuit appollita pena, quam de postulare necesse fuerit, & text. nosse tunc annullatio nem actuum induit, quod per pena im pōlita est, non tamen depositata, prout ca verbulco finali nostri text. patet, & sic ex culantur iudices inferiores, qui de hac nullitate non curant, sed quod ipi non solent in co. cella iuris dilationis ap pūtere penam si probatum non fue rit, & hanc pro lege hac & voto titulo suf ficiant.

## SEQUITUR TITVLVS. IX.

### De la orden que se ha de tener en substāciar los pro cessos en segunda o tercera instancia en grado de appellacion o supplicacion.

Vsq̃ue nunc tractatum est, qualiter processus in prima instancia debeant substantiari, hunc autem

in hoc titulo tractatur, qualiter in alijs instantijs substantiari & ordinari debeant.

## L E X. I.

### S V M M A R I V M L E G I S.

Qualiter & quando in grati supplicationis, & sententia auditorum chancella rii solam rē vel unum cum presidente eius lata, interposita debent ins trumentari presentari in simul cum libello grauaminis, & qua solemnitate in pra semis lege declaratur & ordinatur.

Verbum statim vel confestim, inconti nenti vel illius arbitrio boni viri intel ligitur. n. 1.

Elas fa termino probatorio amplius non admittitur ad probandum. numer. 2.

num. 3. limitatur, & num. 4. si limita tio extenditur.

Ibi, tunc quo in tal supplicatione, verba haec, con la tal supplicatione, restringunt verbum illud, luego, in fine statim, vel con festim, ita quod licet verbum statim vel



confestim, incontinenti, & vel illico, arbitrio boni viri intelligitur, secundum dicitur in l. si ita quis. §. si actum. ff. de verb. obli. & Abb. in cap. positus de locat. & per Me noc. de arbit. lib. 1. c. 2. centuria. l. casu. 9. cum quique seq. tamen cum additur verbo alicui tempus determinatum denotat debet intelligi secundum tempus verbi, ex regula quod qualitas adiuncta verbo secundum tempus verbi est intelligenda, & sic in proposito nostri text. intelligitur illud aduerbium, luego, scilicet, cum libellus supplicationis, & ex gressu in supplicationis gradu, exprellorum, presentatur, prout in prima instantia c. prius libellus, & sic, la demanda apponitur in iudicio, probatur in l. 1. in fin. tit. 5. sup. i. lib. 1. & in l. 1. & 3. tit. 1. sup. eo. que in fine nostre legis hic allegatur.

Ibi, *desuper no. legis reabil.* nam ubi designatus est terminus ad probandum, vel quid simile faciendum, eo transcurso non est amplius aliquis admittendus ex text. in calicet causam, de probatio. quem ad hoc alia allegans notat Glossator Salmantinus, in l. 1. tit. 4. lib. 3. ord. col. 9. 41.

in fi. cum seq. verbi dubitatur quis allegat uithode tam per publica communibus habet tam coram iudicibus inferioribus, quam coram superioribus, admitti instrumenta quantum cum primo non presentetur libellus, imo & vique ad conclusionem in causa ex exclusioe admittitur partes ad illa presentanda, quibus nullum adhibeatur iuramentum, nequalia fit diligentia, quæ per l. 3. infra i. tit. i. iubeatur, vt fieret, apud optimè aduertit Couar. in pract. c. 20. n. 8. prout antè ex l. 34. tit. 16. par. 3. disponebatur, vt ibi Greg. Lop. in glo. fi. aduertit veritas, in iudiciis inquirèda est, nõ vero apices iuris, ne vnus cum damno aliter ob leuis sollemnitate amissionè locupletetur, imò post conclusionè & in causa, secundum Couar. vbi sup. admittitur tunc plerumque instrumenta hæc, maxime si nulla alla post illam ferenda sententia remaneat, nisi cum timor subornationis tunc cessat nimirum si post conclusionem in causa admittitur ex productis secundum Mat. thæ. Afflic. in consil. Sicil. lib. a. rub. 48. n. 10. & sic rigor nostri text. apud iudices veritatis & iustitiæ amatores explosus est.

## L E X. II.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Replicans in supplicationis gradu libello grauaminum per supplicentem presentato tenetur in simul cum illo replicato presentare instrumenta si qua habet, quibus intentio nem suam fundat, cum sollemnitate requisita cum opponitur exceptiones & defensiones per reum in prima instantia, aliter enim deinceps nulla adhibetur instrumenta nisi seruata primæ instantiæ sollemnitate, de qua in l. 1. titulo 5. supra i. lib. 1.*

Ibi, *Presente autem mso.* ea in hoc allegat D. Couar. in pract. c. 20. n. 8. vbi inquit quod iam etiã lapsu nostri text. termino admittitur presentis instrumenta vique ad conclusionem in causa, & aliquando post, vt & in l. supra proxima dicimus.

Ibi, *ordenado & el abieido.* scilicet, per l. 1. prima in fin. tit. 1. sup. hoc lib. & in l. 1. in fine, iuncta l. 1. col. 2. in principio. 2. supra eo. lib. vbi dicimus.

Ibi, *Disrimo quino.* supple hoc libro quarto.

## L E X. III.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Qualiter in secunda instantia instrumenta per alterũ nouiter reperia, sunt presentanda & qua forma, sollemnitate & iuramento ab õbitaculo supplicationis per partem contrariam super hoc interposita declarat lex nostra.*

## De las tachas de los testig. y rest. &c. l. 3. & 4. 303

*Pars presentandi instrumenta post terminum nostri text. & nõ iurans de nouis eius notitia peruenisse, est condempnanda in pænis retardati processus num. 1.*

Ibi, *En el titulo quinto.* scilicet, in l. 1. & 2. sup. hoc lib. & est similis text. in l. 1. tit. 3. supra i. lib. 1. eodem lib.

Ibi, *iurando qui nunciatum.* instrumenta enim de nouo reperia etiã post conclusum in causa cõ iuramento hæc admittenda sunt, etiã iure canonico attento, secundum quod ius canonici vique ad conclusionem tantã producenda erant in iudiciis, secundum Glossatorem Salmantinus in l. 6. tit. 11. gl. 1. lib. 3. ord. col. 116. 5. ita declaratur & imitantur text. in c. cõ dilectus, de fide inst. vbi & alia, & d. q. limitationes apponit, & qualis vt diximus in legibus supra proxima admittitur ista instrumenta vique ad conclusionem in causa etiam nulla dhi bito iuramento, & etiã si talium instrum.

torum fides esset testibus coadiuvanda, cum ibide nullas adit vnus subornatio nisi, secundum Afflic. in cõst. Sicil. lib. 2. rub. 4. & nouo tamen h. constaret partẽ producẽtẽ instrumenta post terminum nostre legis notitiã eorum antea habuisse & vt partẽ contrariã molestarẽ, nullus ea ante presentare in termino nostri text. in pænis retardati processus debet cõdenari, fortassis enim h. pars aduersa vidisset instrumenta illa à lite delititit, neque expensas ulterius fecisset, prout fecit propter ignota quoad hæc instrumenta illa, & ideo in ijs expensis aduersari debet cõdenari. Est tamen notandum quod si iuramento hoc nostri text. est interponendum per partis procuratorem, requiritur quod habeat ad hoc speciale mandatum, neque sufficit generale ad iurandum, etiam cum libere, secundum Couar. in l. 1. in practico. capit. 20. num. 9. verif. est tamen hac in re.

## L E X. IIII.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Qualiter in appellationis instantia est proferenda in re locutus in sententia qua quidem partes ad probandum admittuntur, & quomodo super eis dem articulis, vel directis contrarij non sunt admittendi nec presentandi alij testes tam super principali negotio quam super obiectionibus testium, & de punitiõne ad vocatorem aliter facientium, declarat lex nostra.*

1. Subornatio presumitur in productione testium super eis dẽ articulis vel directis contrarij post testium publicationem. n. 1.

2. In causa appellationis non possunt testes produci super eis dẽ articulis vel directis contrarij eis qui in prima instantia producti sunt. n. 1. & n. 3. limitatur nisi testes in eis dẽ articulis reperiuntur de nouo.

3. Minor etiã in secunda instantia nõ potest testes producere super eis dẽ articulis, vel directis contrarij in prima productione. n. 1. & n. 3. limitatur.

4. Ad testificatiõem in prima instantia faciunt fidem in gradu appellationis. n. 3.

6. Testes examinari possunt super capitalis nouis dependentibus & retributis facientibus ad remediã initiata in causis appellationis non obstante quod in prima instantia sit publicatio facta, & data copia attestatiõis. n. 6.

7. In causa appellationis nõ al' egeat positiõ allegari & non probata probari. n. 7. adeo, vt & in causa recursum ad superiorem idem fieri testetur. n. 8.

8. Vnus remediũ ex d. d. vt cesset nostri text. rec. n. 9.

9. Regula nostri text. an habeat locum in causa mobilis. n. 10.

11. Ternus copiens publicatiõem attestatiõis.

## 304 Libro. 4. Titulo. 9.

inibus vel in secunda instantia ad pro-  
fic facere eisdem articulis vel direc-  
tō cōtrarios & superius testes pro-  
ducere. nu. 11.

12 Testes in prima instantia nulliter produ-  
cti & examinati an in secunda  
repeti liceant. nu. 12.

13 Probatio per confessionem partis non  
efficitur exclusiua licet per testes proba-  
tio excludatur. nu. 13.

14 In causa appellationis si de malitia cō-  
staret nō probanti in prima, puta  
quid causa dilatari hoc fecisse cōsti-  
tuerit an talis deberet cōdāri in ex-  
cessu ob processum retardatū & nō  
audiri vsque dum eas reficiat. nu. 14.

15 Testes possunt in secunda instantia exa-  
minari super eisdem articulis prima  
instantia, in qua fuerunt producti  
licet non examinati vel si fuerunt  
examinati non tamen eorum dicta  
fuerunt presentata. nu. 15.

16 Testes in prima instantia producti dice-  
tes se nihil scire an tunc liceat alios  
in secunda super eisdem articulis pro-  
ducere, saltem quando pars non puta-  
rit antea eos presentare. nu. 16.

17 crimina contra testes opponi nō possunt  
in secunda instantia, de quibus  
in prima non fuit cogitatum neque  
eis obiectum. nu. 17. vbi limitatur.

18 Los sobornan y corrompen prelamina-  
torem subornatio in productione tes-  
tium super eisdem articulis vel directō  
contrarijs post testium publicationem, re-  
cundam Abb. in c. prelatum. n. 2. extra  
de testibus, & late per ipsum & alios in c.  
fraternitatis, eod. tit. neque ad tollendam  
hanc subornationis presumptionem suffi-  
ciet iuramentum partis, secundum eū-  
dem Abb. in 70.

19 Los sobre los mismos artículos o de-  
claraciones contrarios, hic colligitur prima  
regula, scilicet, quod in causa appella-  
tionis non possunt produci testes super eisdem  
articulis, vel directō contrarijs eis, qui in  
prima producti sunt. Instantia, vbi probat  
eandem Clem. fin. de testibus cum conuen-

que iure communi testabatur opinione  
Curtius relatus per Villalobos, in suaz  
rio iure. cōm. opin. litera. T. n. 18. &  
de iure ciuili hac erat magis cōmū-  
nis opinio & in practica vltima, secundū  
Roldā Valle, in conf. 45. n. 4. 8. 11. 14. &  
10. lib. 3. cōfirmaturque in presenti lege  
opinio glot. & canoniarum in cap. frater-  
nitatis, de testibus, sic afferendum, vbi  
Socin. septem opiniones circa hoc referre  
bat, & late traditur per Couarruias, in c.  
18. practi. c. 6. q. 2. & alios de ijs tra-  
ctantes allegat Glossator Salmantinus in  
l. 4. tit. 1. lib. 3. ordin. col. 126. cum seq. &  
vltre per eum relatos, traditur etiam per  
Matth. Afflict. in confutis. Sicilie lib. 4.  
rubric. 48. de probationi. in appell. prod.  
n. 1. cum seq. pluribus, vbi annētit huic  
reg. limitationes, quarum aliquas etiā  
pouidit Afflict. in deci. Neapolit. 6.  
& Socin. in regul. 405. & Ferrar. in practi-  
ca in forma appellationis. contra testes, post  
pub. in gl. sunt que col. 2. ubi seq. & Gui-  
do Pap. dec. 1. 14. & nouissime Mencha-  
coutrouert. vltus sequen. c. 31. & dialog. re-  
lat. 3. part. c. 46. Porcius lib. 4. regulari sua  
rum cum conf. 39. Roldā Valle. col. 44. nu-  
7. cum seq. vlt. Intelligitur hoc vltre  
dictos vaomodo, Roderic. Suar. in alleg.  
3. pag. 1. in princ. nisi testes de nouo t  
reperiantur, quia tunc admittitur super eis  
dicti articuli in prima instantia producti  
& in secunda reproducti, idē expresse  
probat text. in l. 39. tit. 10. part. 3. & vbi  
gl. glossator. qui in l. 34. tit. 6. par. 3.  
id. verā eff. voluit in re nō vero in acto  
re, imputet enim gl. ad hoc, qui insequi  
litum moueret non preuidit probationem,  
credere tamen quod actor iuraret se  
ignorasse testē illū, & aliquā probatione  
ignorantiā suam coloraret, ita quod an-  
nus iudicis traheret ad credendum verā  
dicere adhuc, tunc et sic et reū pūmte-  
re, ex generalitate text. in d. l. 39. & quo-  
niam in eo tunc militat eadē ratio, que in  
re, quia non potuit preuidere quod igno-  
raret militabit. Et ratio postest huius  
cōclusionis eff. ad euadendū testium subor-  
nationes, adeo vt nec minore potest in  
secunda instantia producere testes extra  
in prima productos, ex text. nostro, quē ad  
hoc allegat Orosius in l. vbi exigitur,  
col. 7. in princ. ff. de edendo, nisi in libel-  
lo ipso grauamini minor ipse, vel alia  
priuilegiata persona peteret restitutionē  
ad

ad probandū per articulos primæ instantiæ,  
vel per contrarios, nam tunc potest, prout  
quotidie videmus, peti & concedi in Chā-  
cellarijs Regijs, & asserit consens. Practi-  
cæ Monterolo, in tit. de las appellationes  
practice las 3. n. vlt. & la otra expresse,  
fol. 81. de quo per Octavianū dec. Pedem-  
ontana. 87. nu. 3. iulla enim causa restitu-  
endi tollit timor laborationis, vbi nota-  
tur in l. 1. §. iudicio. ff. de noui. op. nun.  
& not. in ijs terminis, Keland. Valle dicti  
conf. 45. n. 8. volens alios allegari & alij  
conf. & sic limitatur nollet text. in limi-  
tatis personis que pollant in integrum res-  
titui, aliz vero nullo modo hoc possunt,  
sed tantum super nouis deductis in in-  
stantia appellationis non contrarijs primo  
dictis audientur, & que dicuntur noua ca-  
pitula tradunt DD. maxime Ferrar. &  
Suar. vbi sup. & Afflic. vbi sup. n. 17. & ibi  
et addit. relati per Fel. in d. c. fraternitatis  
n. 1. de testib. vbi post omnia doctri. &  
Rebuffi in c. 10. confutur. Franc. tit. de  
resep. art. 3. glo. 4. & ex dict. conclu-  
sione inferitur primo, quod adā facta in  
prima instantia tunc faciant fidem in  
appellationis, vt. l. 1. isapud quem. C. de  
edendo, & in l. 1. de proconfutib. C. de ap-  
pellatione, secundo inferitur, quod super  
capitalis nouis dependentibus a veteribus  
facientibus ad remedia intentata & alle-  
gata in causa appellationis possunt exa-  
minari testes non obstante primo  
instantia sit publicatio facta, & de copia  
attestationum, secundum Suarez & Re-  
buffi vbi supra, & Afflic. vbi supra name  
30. qui & a ijs inferit. Inferitur & tertio  
nouissime, optima declaratio ad regulam. l.  
per hanc. C. de appell. cum qua cōcordat  
l. 27. in princ. vericulo. Et si pro ventura,  
titulo. 3. part. 1. quod in causa appella-  
tionis non allegata allegari possunt &  
non probata probari, adeo vt & in causa  
recursus ad superiorem. Idem fieri pos-  
sit, secundum Hippolytum in practi. 4. op-  
porum. n. 5. eo quod secundum  
cum ibidem numero. 6. talis recursus ad  
superiorem regulatur, secundum termi-  
nos appellationis, de qua regula tractat  
anclius quam alius quem viderem Rebuffi  
in 2. tomo confut. Franc. tit. de resp. art.  
1. glo. 1. 4. numero. 2. cum sequen-  
tibus regula enim dicit. l. per hanc, locum  
habet, vt non deducta deducti, & non  
prebata probari possunt, tamen non

sunt contraria deductis in prima instan-  
tia, neque testes producantur super eis-  
dem articulis in prima instantia produ-  
ctis, nō licet ex regula nulli testis  
taxa vnum tamen remedium + vt cesset  
nollet text. regula ponti Bald. in l. 1. am-  
phitrem. C. de appellatione, quod mira-  
bile dicit Romanus consilio. 479. nume-  
ri. Et an in causa nobilitatis & regula no-  
llet text. locum habet Couarruias vbi supra,  
numero. 6. concludit. In Gratian. et pre-  
torio regulis nollet text. non admitti in  
causa nobilitatis, idemque frequenter in  
in Chancellarijs Pinciana testatur. Ora-  
tore, de nobilitate capit. tertio numero  
secundo in medio, licet secundum eos ibi  
tunc testibus ijs in secunda instantia super  
eisdem articulis, vel directō contrarijs in  
causis nobilitatis examinati, non tanta  
fides adhibetur, sicut alij adhiberetur, si  
non super edictis, vel contrarijs articulis  
examinarentur. Et an tertius compars  
publicatis attestationibus, vel in secunda  
instantia possit facere eisdem articulis,  
vel directō contrarios & super eis testes  
producere, tradit Mathæus Afflict. in  
confutis. Sicil. libro. tertio notabili. limita-  
tione vndeclm, quem refert Casseus in  
confutis. Burpan. rubr. 5. Descentes. §.  
tertio, numero vndeclm fol. 310. sed an  
repetere testes in prima instantia, nulli-  
ter productos & examinatos licebit in se-  
cunda ex causa Clemencia. 2. de testibus,  
a contrario sensu probatur, quod sic  
examinationem, secundum Suarez & Re-  
buffi quicquid plebitem dubiet, & sic de-  
clarabit nollet text. regulam, cum & alij  
modi limito in gloss. penult. huius nollet  
legit.

Ibi, saluo pro scripturas, nam cum  
tunc cesset timor laborationis, & sic  
nollet legis ratio, cessabit & eius dispo-  
sitio, vt instrumenta admittantur super  
eisdem vel contrarijs articulis, prout in  
proposito inquir Afflict. in dict. lib. se-  
cundo confutis. Sicil. rubrica. 4. §. numero  
30. nam ex text. in c. cum dilectus de fide  
instramē. potest produm pōt aperturam  
testium, atque fieri cōstitutum in causa,  
vel renuntiationem vt & not. glossa secunda  
in capit. series, de testibus.

Ibi, Por consilios de la parte, hic est  
text. clar. probans, quod si super nego-  
tialio aliquo non sit admittenda probatio per  
testes, tamen per confessionem partis  
V. aduile

admittitur, f. quia ibi nulla prefumitur subornatio, & sic quantis cōtra praesumptionē iuris & de iure non admittitur probatio in contrarium, admittitur tamē per partis confessionem, vt per gloss. in cap. is qui fidem, desponsali. tradit Hippolytus in rubric. C. de probatio. communis secundum Alexand. in l. 1. ad Dio. P. 3. §. pignora. numer. 3. cum sequent. de re iudicatē & licet lapsio probationis termino non admittitur quis ad probandum per testes, admittitur tamen per confessionem partis, secundum Suarez l. post rem. ff. de re iud. l. 3. quesi. pag. 30. & sic conuulsa y. nostri text. lbi, 7. per confessions de la parte, pro disunctiua ponitur, propter plerumque fir. vt patet ex dictis per l. in l. 1. ff. de iuritia & iure. numero. 1. limitatione octaua.

lbi, Con los articulos breues en las dichas instantias passadas, quod tamen si nulli facti sunt articuli, admittuntur ne tunc partes in secunda instantia ad presentandum articulos super deductis in prima & ad probandum super eis, tradit Matth. Afflictus in constit. Sicil. lib. 3. rub. 48. numero. 4. vbi inquit quod sic, & probatur ex text. nostro solum super articulis in prima instantia factis disponente, ne testes in secunda instantia admittantur, vel si per articulos cōtrarij presentatis in prima, & sic limitata causa limitatum producit effectum & firmat regulam in contrarium, bene tamen verum credere ex dictis per Matth. Afflictus vbi supra, quod si in secunda instantia cōsisteret de malitia 7. non probatis in prima, quia quia causa dilandi hoc fecisse constituit, debet talis in expensis condemnari propter retardatū processum, & non audiri vique dum eas reficeret, quod & seruari asserit Rebuffus in 3. tomo constit. Fran. tit. 1. artic. 3. glo. 4. numer. 9. & insit quidem vt dilationum finis detur, prout & tradit Octavianus in decis. Pedemont. 1. 4. nume. fin. quauis fecundum ibi dicta nume. 9. possit in totum expelli à probando ille, qui scienter omisit probare in prima instantia, sed ne eius iustitia percat & aduersarij causa aliena complectatur in iura, admittitur ad probandum in secunda instantia is, qui non probauit in prima, reuocatus tamen expensis ex malitia sua pari aduersae obuenientibus, vt dictum est. Ex quibus & allendendum videtur, quod si super articulis in prima

instantia productis nulli sunt testes examinati, vel si examinati fuerint, & ibi dicta non fuerint presentata in prima instantia, poterunt in secunda presentari dicta haec, & testes super articulis in prima instantia productis, super quibus nulli fuerunt examinati, examinari & presentari, vt tenet Menoc. de arbit. iud. lib. 1. quesi. 34. num. 1. & Octavianus, in dist. decil. 14. num. 1. & 4. cum sequentibus, & probatur ex text. nostro.

lbi, si hallaren, vique ibi, que no se redaban por ellos, vique ibi, & hoc veritatem credo, & quauis de iure communis effect opinio in contrarium tamen secundum hanc decisum fuisse attestat Octavianus, in dist. decil. 14. per totam & sic quod admittitur in secunda instantia, & votum iuris tenetur per text. nostrum, vt dixi approbatur, ibi, fueron traydos recebidos, & quidam, quali lex nostra non contemprante presentacione articulorum & testium super eis, sed & quod recepti & examinati sunt testes illi super illis articulis, & idem tenet Commar. in pract. capit. 18. num. 6. & Bertachinus allegans Alex. in repertorio suo, verborum fides post publicatum verum. Ex quibus idem videtur dicendum si testes in prima instantia producti dixerunt se nihil scire, 7. nam tunc bene licet alios super eisdem articulis producere, aliam quado pars non potuit ante illos presentare, secundum Baldum in capit. 1. §. fin. quod sit inuestiti. in visib. feud. sequitur Aretinus, nu. 11. Felinus 7. in cap. fraternitatis de testibus, de quibus Mariengo, in dialogo relatoris, 3. parte cap. 47. nume. 5. Alias limitatio nega non super textum de cerpes, ex Matthaeo Afflictus vbi supra, & Socin. regul. 4. §. testes publicatis.

lbi, Como en tacher, hic colligitur alia regula & conclusio, scilicet, quod partes in secunda instantia 7. non admittuntur ad opponenda crimina contra testes in prima instantia productos, contra quos partes ipse nullas in prima instantia obiectiones proposuerunt, quasi videantur eis approbasse, nullo defectus contra eos opponendo in prima instantia, & vniuersi ceteri timor sui orationis, secundum Commar. in pract. cap. 18. numero 5. & Auen. resp. nu. 1. 2. & iterum in cap. 5. pract. num. 20. lib. 2. & diximus in l. 1. gloss. secunda supra: in proximo, vbi aliquas

aliquas limitationes huic regulae conuenientes propolimus, & ex dictis per Commar. & Auen. vbi supra limitabis cum &

quauis text. ad hanc regulam selet allegari non tamen ex toto eam probat, vera tamen regula est in se.

## LEX V.

## SVMMARIVM LEGIS.

Qualiter probande sunt nouae exceptiones & super eis concedenda est restitutio personae privilegiate in secunda instantia: exceptioque noua quoad admittenda est publicatis attestatoribus, & super eis recipienda probatio lex nostra declarat.

- 1 Exceptio noua peremptoria si in causa appellationis, vel supplicationis producat, & super ea fiat nouus articulus, ad probandum eam testes sunt admittendi, non obstantes quod in prima instantia sit facta publicatio. nu. 1.
- 2 Defectus iuramenti in causa nostra. l. Vini acta. nu. 1.
- 3 Restitutio nostri text. non dabitur in secunda supplicatione, mille & quincentarum duplarum cum eis esse actibus sit sententia adu. nu. 3.
- 4 Lex nostra in locum habet, quauis in prima instantia concessa fuerit restitutio hanc personae privilegiate. nu. 4.
- 5 Ignorantia vel scientia, cum sint de dependentibus ab animo iuramentum probatur. nu. 1.

Ibi, Nouae exceptiones, in instantia enim appellationis non allegata allegari & non probata probari possunt. vt. l. per hanc. C. de appell. de qua in l. 4. supra co. dixi. notandumque etiam est ex ipso verbi, quod si in causa appellationis vel supplicationis noua exceptio personarum 7. producat, & fiat nouus articulus super ea, ad probandum eam testes admittendi sunt non obstantes quod in prima instantia testium publicatio facta sit, quod confirmatur ex text. & ibi traditur per Felin. in cap. fraternitatis, de testibus, tradit Bart. in l. officium

ff. de reuendi. quem & alia in propositum allegat Matthaeus Afflictus, in constit. Sicil. lib. secundo rubr. 48. num. 3. fol. 10. vbi idem dicit quasi text. nostrum videret, quotiescunque exceptio hanc in prima instantia fiat allegata, sed repulsa per iudicem, tunc enim bene poterit in causa appellationis allegari, quod probatur ex text. nostro ibi, oppositis fueron repulsis, patet enim est eas opposere & repelli, vel non opponi, nullo enim horum casuum aliquis producat effectus, allegat, ibi Matthaeus Afflictus, text. in cap. fin. de appell. in. 6. exprellum ad hoc & tradit Bart. in l. 1. per totoria. C. sent. non post. & Auen. resp. 21. nu. 7.

lbi, O no hiziere, vel fecerint non tamen sufficientem, quod quod diximus in l. 1. in gloss. supra oia facto, supra titulo proximo, scilicet, quod admittitur ad pinguis probandum.

Ibi, O de las personas, vide quae in propositu diximus in l. 1. supra eo verbo, Tengan privilegio.

Ibi, te se conceda, sententia in d. cap. 3. vbi in gloss. se se conceda & otorgue, diximus.

Ibi, Iuramento que no lo pide por malicia, habes hic iam text. expressum probantem quod ad concedendum & restitutionem non sit text. & l. 1. supra co. non est iam necesse lesionem probare, sed sufficit iuramentum quod de malitia non petitur, quia satis dicitur leges qui non probauit, prout in d. l. 1. verbo Por se en cap. diximus. Est tamen notandum quod cum hoc iuramentum debeat interponi in inicio actus & sic tempore petit restitutions, non debet

V. concedi



- concedi, si omittatur iuramentum, tunc in petitione tali, & si de facto tunc concedatur, nulla erant acta, quasi omnia iuramenta solemnitate, argumento doctrinæ Bar. & communis re late per lallon. l. i. vniuersa nu. 8. C. de precii officio. & facit pro hac dicta. l. i. in fine, supra eodem & ibi dicta, & quia cum hoc, hic loquatur per Gerundium, in text. & ablati casus conditionem importat, & formam ponit, ut alibi diximus, si forma non obseruetur, nulla erunt in contrarium acta, de quo tamen fortassis iudicari non quæritur, & ideo notanda ut sciat allegare. Viterius notandum hic esse text. probantem quod in secunda instantia datur & conceditur hæc restitutio sicut in prima ad probandum ea, quæ in prima non probata fuerunt instantia, dum tamen restitutio petatur intra quindecim publicationis dies, ab illa. l. i. supra eodem assignatis, & per text. hic, & sic quantum ante. l. 1. c. titu. 4. libro 3. ordinamenti veteris, non concederetur restitutio hæc in secunda instantia, teste Oroscio in l. vbi exigitur, columna. 753. ff. de edendo, lege tamen nostra auctore contrarium teneamus, id est firmis, & sic legem illam. a. ob vfu recessisse, & ut talem non esse in lege nostra inferam, mirorque de Oroscio, qui legem nostram videre poterit ad eam, vt nouiorem non aduerterit, in secunda tamen suppletionem mille & quingentarum duplamur, cum ibidem ex eadem acta sit sententiam non dabatur hæc restitutio, vt patet ex l. actio. 20. infra lib. lib. Edictum quaestiois, nam lex nostra loc habet quantum in prima instantia concessa sit restitutio, & per hæc non esse privilegiata, & videbatur dicendum quod non, quoniam per. l. i. supra eodem restitutio hæc concedenda est huic minori & privilegiata personæ, cum denegatio alterius similis restitutionis, igitur in secunda instantia non est iterum concedenda, prout probatur ex Rubro & Negro. C. nisi sapius, interum rest. post. item & ex dictis per Afflictum in decisione. 114. ita vide tur tenendum, vbi ipse hanc opinionem tenere videtur & sic veniebat lex nostra declaranda, vt scilicet non procederet, quousque restitutio hæc fuit in prima instantia petita & concessa, nihilominus tamen totum contrarium esse asserendum, imo quod quantum in prima re-

stitutio hæc virtute dicitur. l. i. supra eodem fuerit concessa, concedatur & in secunda instantia per text. nostrum si per minorem, vel similem privilegiatam personam fuerit petita intra quindecim publicationis dies, dum tamen petatur ad super nouis articulis, probandum, vel si super deductis in prima instantia in sibello grauaminum in secunda instantia post restitutio petatur ad probandum super eisdem articulis, vel super contrariis deductis in prima instantia, nam & tunc in secunda instantia conceditur huic privilegiata personæ remedium nostræ textus petitum intra quindecim publicationis dies, prout ex l. nostra probatur dum de dicta. l. i. supra eodem mentionem facit, & præmaxime ibi. *7. como essa ordena do en la primera instantia*, & ita absque dubio tenendum est, neque contendam legem illam. 3. titulu supra proximi aliam restitutionem denegandam esse iubentem voluisse providere vt & in secunda denegaretur instantia, sed tantum in prima, & sic intelligitur etiam. l. 6. in medio, titulu. 19. partita. 6. & dicta per gloss. ibi, verbo, *Razones, dice tem*, quod non sufficeret tunc alias nouas rationes adesse, nisi & essent diuersæ a primis, nam debet intelligi nisi & ad articulum & probandum super deductis in prima instantia esset etiam petita restitutio, neq. adducta per Afflict. d. decisione. 114. fuit contraria, fed confirmatoria potius & secundum supradicta sit intelligenda.

Ibi. *Como la pax vt & in l. i. supra proximo titulo diximus*, vbi quod apud inferiores non feruatur dictum est.

Ibi. *Que te designa*, vt & in l. i. supra tit. proximo diximus.

Ibi. *Aunque sea hecha, hic videtur text.*, pro opinione illa, quam posui in l. 1. gl. No sea, tit. 9. De las excepciones, supra. eo lib. scilicet, quod etiam lapsis illis viginti diebus per legem illam datur ad proponendas exceptiones, admittendas esse partes ad earum proposuiones, pro quo videtur text. hic, nisi dicamus text. nostrum legem in secunda instantia & vbi nulla alia expectatur sententia, ne forte instantia periret, nihilominus tamen idem in prima instantia, quod in secunda ibidem diximus esse, nã et post secundam instantiam primam sententiam alia reuocandi expectatur, & nihilominus in eis lex nostra loquitur, ergo tenendum, prout in d. l. verbo. *No sea oydo* tenuimus per text.

## Como se ha de proced. contra ausent. &c. l. r. 309

tex. nostrum etiam lapsis illis. 10. diebus posse proponi peremptorias exceptiones.

Ibi. *Inter que nouamque*, aliter enim quam per iuramentum regulariter probari hoc non potest secundum gl. didicere vbi notat Abb. alios allegans nu. 5. in cap. præsentium, de testibus, quia ignorantia, vel scientia, tunc sunt de dependentibus ab animo, iuramentum probatur regulariter, secundum Abb. ibi. nu. 3. & ibi etiam additio.

### SEQUITUR TITVLVS. X.

Como se ha de proceder por los juezes ordinarios en las causas criminales, contra los ausentes y rebeldes, declarandae leges sequentes in forensi iudicio quotidie versandae, & in scholis non contemnendae.

ET quoniam superioribus titulis tractatum est qualiter sit in ciuilibus, & ibidem in criminalibus contra præsentem procedendum, eodem enim modo proceditur in vtriusque partem præsentia, nunc & consequenter rebus videtur qualiter per ordinarios iudices procedatur contra delinquentes absentes, & contumaces, quæ est optimae continuationis.

Edictum est in rub. *Por los juezes ordinarios*, quoniam delegati aliter in simulibus absentes & contumacis delictis, procedunt, solum in terminorum assignatione in perconijis & bannis faciendæ, vt illi

1. & 2. supra allegatis, & Fel. in c. cognoscere, num. 10. & 11. de consuet. & ibi etiam additio, vbi limitat aliquibus modis, & est materia breuicaria, & satis declarata in locis ordinariis, & per gloss. & DD. in l. i. si de tenere actus priu. ibide videtur potest, & an regulariter iuramentum sufficiat, vbi Abb. Dec. & DD. in c. pastoralis, de excep. & ity distilla esse satis remanet expeditus, vt in alia deueniamus.

et videre ex Monter. in præc. sua ciuili & criminali, in tract. 8. *De los rebeldes*, & ibidem dicit rub. *En las causas criminales*, nam in ciuilibus aliter contra absentes proceditur, vt licet videre, ex Montero, vbi supra in tractatu. 2. *del processu civil no asistido*, folio. 14. cum quatuor sequentibus.

Dictum etiam fuit copulatiue, in rub. *Ausentes y rebeldes*, quoniam vt titulus noster procedat non solum requiritur quod delinquent sit absens, sed & debet esse contumax, neque sufficit esse contumacem nisi & sit etiam absens, & hæc pro rub.

### LEX. I.

### SVMMARIVM LEGIS.

Describemus si legem nostram formam bannendi aliquem, apponere dicamus.

1. Banniti improbi, hostes patrie, & inimici iudicantur nu. 1.
2. Transfusa quia sit, nu. 2. & 3. & ibidem dicitur in bannito.
3. Bannitorum vii. iur. consuetis suis incommoda nu. 1.
4. Bannitus perdit ciuitatem & de finit

5. Bannitus an perdat tutelam vel arbitramentum nu. 5.
6. Bannito si obnoxat hereditas patriæ vel alterius, an in ea succedat filius vel veniens ab intestato, numero. 6.

Lib. 4. Titul. 10. l. r.

- 7 Bannitum quãvis est. Infortia per inimicum occidi permittitur, de iure civili non permittitur, nu. 7.
- 8 Bannito exsistenti in carcere & fortia iudicis, nullo modo potest occidi, n. 8.
- 9 Bannitum occidere volens, si occidat Sempronium mediator, et punitur pena mortis, nu. 9.
- 10 Delinquens ultra propofitum, non punitur pena ordinaria, fed extra ordinaria, nu. 10.
- 11 Mulier prægnans si effer bannita, domino est prægnans non debet occidi.
- 12 nu. 11. & n. 12. idem in muliere latitante puerum si alia nutrit reperi non poffit.
- 13 Mulier prægnans etiam in caufis criminalibus, ætiam, non potest torqueri donec est prægnans, nu. 13.
- 14 Bannitus exsistens in carcere, & infortia iudicis occidi non potest, n. 14.
- 15 Delictum & negotium super quo bannum contra delinquentem abfente, & contumacem interponitur debet effer tale, pro quo deure delinquens ille de iure pena ordinaria mortis, puniri poterat & punitendus veniebat, nu. 15.
- 16 Abfens non debet condemnari in maiori pena, quã pro illo delicto condemnaretur si præfens effer, n. 16. & n. 17. ad bannum.
- 17 Legem noftram non poffe dici infortia, negi, tollere naturalẽ confenfionem ex eo quod poffit tres menses à die condemnationis, non permittit bannitu de innocentia sua poffe allegari, n. 18.
- 18 Clericus fecundum Hippol. licet occideret bannitum, aliquem non effer punitendus aliqua pena temporalis, nu. 19. ubi quid quod irregularitatem, & nu. 20. ampliat.
- 19 Laici fiquidem bannitum occidat non punitur, fic neque mortaliter peccaret, fecundum aliquos si bona

relo infortia, & pro bono reipub. faceret, num. 21.

12 Index negi, per viam inquisitionis potest procedere contra occidentes bannitum, nu. 22.

13 Executio non debet fieri, licet poffit cõfessio de innocentia appareat, quod nota ad bannitos declaratos, quia nõ abfente tali declaratione poffunt de innocentia docere, nu. 23.

14 Inimicus si potest capere bannitum inimicum fuum, & ad carcerem illũ docere, an poffit hoc non obfiftere, enim occidere, nu. 24.

Ibi, forensmigo, banniti em improbi hostes patrie, & inimici iudicis, & in x. in l. 3. & in l. 3. ad l. 1. & de f. ca. per quod comant tellatur Cornutus, conf. 104. col. 1. verbi hæc. l. r. & ideo inquit Bal. in l. 1. n. 1. C. de heredi. & Aff. in. p. conf. Sicil. rub. 1. n. 21. q. ficet ex cõmunicatio debet hominem ab omni cõmunione Ecclefie, ita bannito deicit bannitu ab omnino publico interum dum durat. Et quãvis f. transfugas, allegauerimus in hac bannitorũ materia, non debet intelligendi bannitum effe transfugas, fed differre, quoniam transfuga est qui nullo confilio & pceditionis animo patriam relinquens ad inimicos transfugit, & ob periculum, quod ex revelatione fecretorum imminet, iure a quo liber occidi potest, lex poffimilium, & a qua fide de captivis, fed quia conuenient in hoc, q. ex generali cõfuetudine locorum, quod bannitorũ vium introducti effer poffit, & de inimicus reputatur, ideo in fimili f. transfugas, allegamus bannitorũ tẽm vium iuris cõfiliũ fuit incognitus fecundum Olan. in cõfiliis cõcordia iurum iuris cõfiliũ & Regi. l. r. n. 14. ante tri noftra regia cõfignetur effer, & ex l. noftra videtur, & ex l. 4. ubi falvo f. matore & forensmigo cõcordia, l. 2. lib. 8. infra, quod de tali bannito, in terminis noftri, l. r. intelligenda, prout eam intellexit Olan. ubi fupra n. 17. & bene, itẽ & ex alijs iuribus regij per ipfium ibi allegatis bannitorũ materia approbatur: Imo & poffet fecundum tx. noftrum & dicta iura bannitus occidi pẽt inimicum fuum impune, vt in totũ ab hominum commercio priuetur, vt optime

per Menochium de arbitrarj iudicium lib. 1. quæfito 90. per coram, itatim; quod quis bannitor perdit & euiliatur & delinquit effer ciuis, fecundum Hippol. præct. §. aggreffionem n. 9. & hoc refpectu bannitus legator cõparatur, prout equiparatur diftebat Cur. lan. in l. ex factis ff. ad Trebell. relatus per Villano in l. ex erat. mil. c. 3. p. litera. B. n. n. 10. tã amicitia, quod funt iuris ciuis, fed folũ illius ciuitatis in qua effer bannitus, prout cõmãnt tellatur Cur. lan. conf. 282. n. 4. relatus per Villano, ubi fupra n. 3. intellige tamẽ, fecundum eum ibi n. 4. bannitor iura ciuitatis amittere fi id in fententia expugnatur nõ alias vt probat text. in l. 3. q. de f. tit. 8. p. 4. & quod optime fuit in propofitum, itẽ fed an perdet bannitu, tũ, ubi arbitramur, tradit Hippol. ubi fupra num. 101. & Nellus Lac. in tract. bannitorum, & Aff. flic. in conf. Sicilic l. rub. 1. cum. 4. feq. fed an p. bannito huius patriis, vel alie iuris iudicis obueniat, ficuci ne in ea, vel venientes ab infortio fuccedent, & fi bannito deportatum comparamus, quod aliquando voluit Accurfius, in §. relegati, in ill. quibusmodi, fup. per. fol. & Lac. in p. per velut, §. 13. num. 2. ficuci, ex Accurfius ciuidem fententia in l. C. de har. in l. 1. f. fuccedent, fed receptus effer vt venientes ab infortio fificam excludant, fecundum Orof. in l. si qua pena. fi. de ijs quifunt fui vel alius, col. 164. qui & cõmunitate reprobat aliter opinionem illorum qui bannitum deportato comparant, iure tãmen nofiro, ficilicet l. 4. tit. 18. p. 4. nunc deportatus, nunc relegatus æquiparatur, vt ibi difpofitionem expetio, fed fecundum legi, n. 12. difpofitionem, & d. l. 1. magis relegati bannitum hunc æquiparatur, & fic ficuci non fuccedent, vt dictum effer in tali hereditate ab obueniente pot. banniti, & quibus ex text. nofiro permittitur bannita per inimicum fuum occidi, quantumvis, de iure ciuis l. non permittitur, fecundum d. 4. transfugas, & felle Villano, in dicta Antino iuris ciuis litera. B. n. 6. & eorundem Olan. ubi fupra, & cõmune n. 14. relatus in l. Cur. in lib. 4. de l. ca. n. 1. b. homicidij verbe, plerumq. etiã, inquit tñ valere ftatutum tale legi non fice fimile, in nu. 3. & cõmũd hanc etiam reflatur, & poffe p. æmion per tale ftatutum promitti banniti occidenti, modo ex grati delicto bannitus, vt infra dicemus,

numquam tñ viq. nunc vidi legem noftrã præctatã, fortaliter, quia petuum non effer q. fi petetur, feruanda foret, iulla enia effer, vt in hac lege dicemus, quibusvis Olan. ubi l. p. n. 14. cū feq. in dubio veretur de difpofitione, & quia iure, & ciuis illi ad cõpofitionem & cõcordia in n. 11. ab eo propofuit, vt in fine huius leges recemus: fed fi in carcere & fortia iudicis bannitus exfisteret, nullo modo t. occidi poffet, fecundum Hippol. in l. n. 1. fi de l. ca. n. 1. p. cū feq. aliquibus alias limitationes ponit. Sed fi volēs occidere bannitu huc, occidat? Sæproniũ mediator punitur ne pena mortis, & dicendu effer, q. non quia homicidium abfque dolo & vltra propofita & intentione cõmiffum nõ punitur poena mortis, dolo enim in homicidio requiritur, vt poena homicidij locum habeat, ex text. in l. lege Cornelia ff. ad l. Cornede ficeat, fed refpectu occifi, occifor nullũ dolo habuit, fed potius per errorem occidit credens Sempronium occifum effer bannitu, nihilq. illi repugnat voluntati quod error, ergo vera effer noftra refpõfio & pro ea confideret Orof. in l. 6. tit. 15. p. 7. ubi quantumvis ibidem occifor operãt effer illicite dabo, ita quia vltra propofita delinquit, nõ poena ordinaria t. fed extraordinaria punif, & hanc effer cõmune & veram opinioẽ etiã in cafu in quo quicquid operam rei illicite dabo, Sæproniũ mediatorẽ occidit, tellatur Ioan. Orof. in l. n. 1. col. 164. ff. de legibus, & Rojæ in tract. de hæreticis, l. p. n. 119. cū feq. aliquibus, quicquid velit contra iura dicere Ant. Gomiz. c. 4. nu. 34. & tanquẽ in n. 3. videtur cõcludere, q. ex cõordinis pũtia tunc imo & eo plus effer quod in noftra caufa vult ibi Ant. Gom. q. occifor tali Sæproniũ volũ bannitu inimicu illũ occidere nulla poena punitus effer, & eo quod licite occidit, punit bannitum, & cafa inenitatorẽ occidit, & fic neq. ad dñã tene bannit, fecundum Auen. c. 16. p. n. 103. lib. 2. quod vitiũ non affirmo ita indiffinitẽ p. vero, aliĩ in cafu in quo culpa aliqua imputari non poffet occifori huius, fed fi aliqua imputari poffet in alio imputando effer, debuit etiam cafum prævidere, puniret videret talium extraordinarie poena homicidij culpofi, ex l. titulo 8. p. 7. imposita notandum tãmen effer, quod fi mulier prægnans effer bannita, donec effer prægnans non debet occidi, fecundum

Hippoly. in pract. §. nunc videndum. num. 50. & Nellum in tracta. bannitorum. §. 2. temporis. que lib. 45. imo neque debet interim publicè condemnari neque pro minica & bannita publicari. ne forte præconia & proclamata in notitiam suam debeat illar. & pro timore paritatis. & abominari faciat. argum. text. in l. prægnantis. ff. de penis. cui consonat l. i. tit. 3. part. 4. & l. i. tit. 10. par. 7. etiam si tali prægnans esset ancilla. cum sic eadem ratio periclitanti partus. secundum Bart. l. imperator. la. num. 2. & ibi Orosio. col. 243. verlic. i. ff. de statu hominum. & in verliculis seq. idem esse ait si prægnans de cem dierum. vt & per Hippoly. vbi supra idemq. in muliere lactante pueri si alia t. nutritæ reperiri non possit. asserti Bart. in l. sed & si. l. i. ff. de carbon. editio. & cum si nutritæ reperitur debet partus exstincti nutriti. vt executio iustitiæ fiat in ipsa muliere: quæ quidē non audiret quā tamvis dicat ipsa velle lactare illū. secundum Matth. Affle in consil. Stilb. lib. i. rubr. 23. n. 13. & optimè per Capolā. cautela. 2.

13. nu. 10. imo neq. torqueri t. potest mulier prægnans etiam in criminalibus graubus. vt l. x. de maiestatis diuine. aut humane. secundum Anto. G. m. tom. 3. c. 13. num. 3. de qua lege prægnantis videndum est Capolā. vbi sup. nu. 99. & 10. & Anto. G. m. d. nu. 1. & Larius. 37. & Dec. in l. femine. ff. de reg. iur. Hippoly. in l. editum. nu. 14. ff. de questio. & Orosio. in d. l. imperatoris: est tamen verum quod bannitus q. existens in carcere. & in fortia iudicii occidi non potest. secundum Hippoly. in l. in pite. nu. 5. ff. de licet. vbi nu. 9. cum seq. alijs modis declarat legis noticiam. & idē etiam Affle in consil. S. i. a. rubr. 3. nu. 11. ibi. *si prægnans legittima. & cetera* l. i. tit. 16. par. 2. & l. 1. 7. & alios. & idem pariter allegat ad hoc per Auerd. in dicto. nario suo. verbo. Enemigo in principi. & notandum. quod in hoc casu non solum. vt quis banniti possit requirere legitimam probationem. vt iij. verbis probatur. verum etiam delictum. & negotium super quo bannum contra delinquentem abientem & conuicemque interponitur. debet esse tale pro quo de iure delinquentis ipe pena ordinaria mortis puniri poterat. & puniendus veniebat. secundum glo. ff. in d. l. i. tit. 3. part. 7. & Guido Papae. d. l. i. tit. 4. §. 2. ad finem. & Capolā. relati per Auerd.

vbi supra. & optimè & nouissime post hæc per Menochium. de arbitray totum. lib. 4. quæst. 99. n. 7. cum seq. aliquibus. & per C. lanum. vbi tota littera. B. n. 24. & 15. nam cum bannitus ab inimico suo abique pena occidat possit. nō dicit banniti nil tantum pro delicto penam mortis merente. & propter quod delinquentis ipse. si præsentis eliet. potius mortis condemnandus videretur. & vtra dictius illa esset inter solius Clarus. in pract. c. 13. hōi cidiū. verlic. plerumq. etiam num. 51. & idē inquit ipse ibidem conuenienti opinionem esse non valere statutum quod quis pro debito pecuniario banniti possit & idem tenet i. Afflis. in consil. Sicilie. part. rubr. l. nome. 3. Abientia enim non augeat penam. sicut possit augere probationem. cum eo fugat. probationis in factis. vt in l. i. infra eo. probat. & sic eo quod quis se abientiauit non debet condemnari in maiori penam. quam pro illo delicto condemnaretur si præsentis esset. vt probat expressus text. in l. 1. col. 2. in fin. infra. co. ibi. *Le condemnans la pena que por el metere. & probat optimè Alphons. 4. Cast. lib. primo de potestate legis penalis. c. 6. verlic. cum igitur legislator. cū leg. aliquibus. quāuis ex causa. secundum aui ipse pena augeri. vel minui possit aliqui circumstantia aggra uante interueniente. vbi tamen est secundum cum ibi in verlic. verū hic lectus ad monendum. q. non potest iudex vltra meriti culpæ adeo augere. vt morte. quæ alibi iure non debebatur culpæ. possit quatuor. quæ etiam causa interueniente aliquem iudicē punire. ex quo ipse ibidē inuestit cōtra iudices. quos tyrannice agere inquit. qui cum sceleratum aliquem hominem. aliquis grauis delicti per petratorem capere non possant. ad mortem alius. qui minimi delicto occasione delerunt. mortē. quā non mereretur punire non videntur. vt hoc vide. alijs scribilibus. etiam. vel solam. se. de acquirentes putent. siue & propter solam fugam aliquando fugientes mortē condemnant. qui non deberent minima diminutione condemnari bonum. si præsentis essent. quorum iudicium grauis periclitari credo. & corpora eorum grauius punienda forent vt ipse & alij in posterū exemplo esset. & idē modo bestiam iudicem appellat Specul. relati per Dec. in consilio. 4. §. numero. 9. cum. propter contumaciam aliquem*

aliquem ad mortem condemnat. cum igitur pena a lege imposita augenda non sit propter delinquentem abientiam. merito si quis banniti non debeat pro delicto. pro quo si præsentis esset. morte nō puniretur. sed si penam mortis mereretur puniri possit. dum tamen secundum nostrum text. legitima & vigenet adit contra eum de delicto illo probatio. aliter enim non valeret bannum. secundum Hippoly. in pract. §. postquam. numero 82. & 54. & Clarum lib. 5. Sec. d. cum sentent. §. fin. quæst. 44. verlic. nunc quāuis Guido Papae. ibi per eum. reliquis aliud vult & male. & in hoc differe. lex hæc. §. 1. infra. ex. prout lex. consideratur post hoc scriptum reperi per Anton. Gomez. in l. 76. Tauri. num. 4. in fine. & num. 107. ad medium. & ita potest procedere quod inquit Guido Papae. vbi supra.

18. ibi. *reg. iur. l. i.* In Sicilia duo menses dicitur secundum Afflis. in consilio. Si d. l. part. rubr. 3. in nostra vero Hispania tunc & sic magis modius & iustitiat lex nostra. & eius dispositio. nam cum post bannum latum. detur tempus congruum intra quod si bannitus ipse se præsentaret. posset se defendere & allegare de innocentia sua. non potest dici legem nostram. tollere naturalem defensionem. & in hac esse possumus. iureque optime a Principe fieri possit. prout optimè in finali lege declarat. & tenet Afflis in consilio. Sicilie. lib. i. rubr. 3. numero. 2. de quo & tractat Anton. Gomez. l. 76. Tauri. que est nostra. aliter legem nostram iustam esse. & eo quod non est generice permissiva. neque præceptiva. vt quis possit alium occidere. esset offe nsificatioibus. scilicet. quod delictum sit. & penam mortis merens. legitima causa de delicto illo adhibito probatur. que insuper per accusatorem & pro suo inimico detur & pronuntietur. & quod condemnatione banniti facta habetur tres menses prout nouissime post hæc censur derat etiam Olanus in d. l. conglia Antinomiarum iuris ciuilib. & regij littera B. num. 24. & 15. ex quibus lex restricta iustificatur. neque contraria iuri dictio dici potest. quod iure dictio attento iusta causa & ratione homicidium permittit. ut impuberes animi & hostes ciuim. & patris occidens. non delinquit. sed iux

ta minister. De dicitur. vt inquit text. in cap. quales. c. c. in c. 13. quæst. 3. Sicq. per illud iustit. Moys. 423. primum malignum occidere. vt habeat iur. c. non inferenda. 23. quæst. 3. & ex hoc inquit Beatus Thom. quod occidere peccatorum & sceleratū licet. prout hæc & alia referit Hippoly. consil. n. circa hoc dictum. vbi concludit quod quāuis clericus occideret t. bannitum. aliquem non esset aliqua pena temporalis puniendus. licet quod dicit irregularitatem non licere. cum nullo casu liceat clerico aliquem occidere absque incursu irregularitatis nisi pro necessaria defensione sua. nam si iudex aduocatus. tabellio & minister iustitiæ cooperantes mortem alicuius delinquentis iudicis & iuridici condemnati irregulares sunt. ita quod aliquis dispensationem non habens non possunt. ex text. in cap. vltimo. §. 1. diffinit. vbi glo. & glo. in cap. fieri dignum. §. fin. de homic. & in cap. i. diffin. §. 1. & in cap. tenentium. in anginis ne clericus. in monacho etia in summo Pontifice procedi. qui non licet facere. neque precipere homicidium secundum Bald. in cap. de maso. & c. ubi. & sentit Abb. in d. cap. tenentium. numero. 234. & in cap. ex iherusalem. de exco. lat. aded vt neque in causam inuenire t. legem condempnari. considerando interuenire possint clerici quia tunc irregulares. secundum Bald. vbi supra. & Bene. Diaz in pract. crimi. cap. 16. & Rpa in cap. 2. nu. 45. & sequentibus. extra de iudicijs. & Præpositus in cap. minor. numero tertio. & in cap. clericum. diffinitione §. 5. Albert. Trosius. de vero & perfectio clerici cap. 3. lib. 2. vbi l. capite 30. pilas alia dicit de irregularitate. & idem tenet Nauarro. in manuali. cap. 7. v. 216. & 217. & Syluest. in summa. verb. homicidium. quæst. 13. igitur & irregularis fortiori ratione erit. electus bannitum iudicium. summus occidens licet nulla temporalis pena venire puniendus. sicut neque laicus tali causa puniretur. qui quidē neque mortaliter peccaret secundum aliquos si zelo iustitiæ. & pro bono Reipub. talem bannitum in iurium suum occideret. secus tertiū ff. ex ratiocine. & animaduertendi vindictam illam occideret. quoniam tunc mortaliter peccaret. secundum Antonium Gomez. hic lat. l. 76. Tauri. numero. 13. sic declarando glo. in cap. inter





316 num. 14. & quæst. 58. num. a. & 3. alios allegando. Vltimus notandum est quod sylus & contrarius non valet, secundum Orosio ubi supra, & Didacum Perez in l. 9. tituli. 4. lib. 4. ord. col. 40. 4. in fi. cum sequi & Alex. consil. 16. num. 9. volum. 2. & probum in add. Monachum in Rub. num. 31. de consuet. in 6. per text. in l. formam. Cide offic. præf. vrb. quod tamen ego in-

telligere in syllo introductum ab eo, qui legem condere non potest, fecus alius, quia tunc sylus potentia legem condere lex sit, valet vbi lex nouit, & significanti derogabit. Vbi tamen est quæstio de syllo & Alex. consil. 16. num. 9. volum. 2. & probum in add. Monachum in Rub. num. 31. de consuet. in 6. per text. in l. formam. Cide offic. præf. vrb. quod tamen ego in-

## LEX. III.

## SUMMARIVM LEGIS.

Hæc lex est famosa, vtilis & in scholis & in palatijs, & quotidie practicanus eam & summari non potest, quia nimis longa est, & plures cõtinet decisiones, summari tamen potest hoc modo. Forma procedendi per iudices ordinarios contra delinquentes absentes & contumaces, in presenti declaratur.

1. Absens de iure civili non poterat dñari in criminibus, vbi poena maior relegatione veniebat imponenda, num. 1. & numer. 2. quid de iure regio.  
2. Absens contumax qualiter inquisitibus dñatur, num. 3.  
3. Contra absentem etiam de iure canonico procedatur, num. 4.  
4. In absentia proceditur etiam contra minorem indefensum delinquentem & contumacem, num. 5.  
5. Minores delinquentes, & non se præsentantes in termino nostri texti, restituantur, & audiatur de novo etiam si sic lapsi sint nostri texti, post sententiam prolatam, numero 6.  
6. Citatio in iudicio nullam inducit contumaciam neque hancum, & omnia que inde sciantur, & sententia nulla sunt, num. 7.  
7. Contumacia de iure, num. 8. & ibi contumacia effectus superbi, & ibi iudicio in iudicio.  
8. Minor viciat quilibet anorum, & de contumacia de iure, excusatur, num. 9.

10. Sententia potest ferri contra vnum ex delinquentibus, processu contra alios suspensum, num. 10.  
11. Publicatio honoris extraordinaria quæ dicitur, num. 11. & num. 12. quæ ordinaria.  
12. Sequstram quando locum habet, vel non, num. 13. & 14. referuntur sequstrati modos per Cassene, in quibus sequstram habet locum.  
13. Interdictio bonorum indistincte fit, vbi suspensio adefit, vbi delictum est manifestum, num. 15.  
14. Res sequstrate debent poni per inventarium, in causa quo sequstram locum habet, num. 16.  
15. Res sequstrate potest ex causa alienari, veluti, pro alimentis vicariis, sed fin oblatum, vel pro expensis litis, num. 17. Neque in tali causa admittitur appellatio, num. 18.  
16. Citatio peremptoria non sufficit contra absentes de quibus in lege nostra, sed tres citationes distinctim requiruntur, num. 19.  
17. Citationes ubi requiruntur per præconium fieri in locis publicis, & poni per edicta, non sufficit vna pro con-

nibus etiam peremptoria, num. 20.  
18. Citatio unica peremptoria an sufficit, vbi poena ratione contumaciae venit incurrenda, numero vigesimo primo.  
19. Fugiens a carcere cum conspiratione claso ostio, non est amplius citandus ad sententiam, neque præconizandus & vocandus per edicta, num. 22.  
20. Index in casu nostre, lænetur ad infra & expensas, si in prosecutione causæ contra absentem sufficit vnum, ex requisitis a lege nostra, num. 23.  
21. Libellus vel inquisitio peccans in modo, vel forma nihil valet, neque contumax reputatur vterque, contra quem formatur, neque pro confesso habetur, num. 24.  
22. Citatio facta extra solitam morem, & sylus est nulla, neque reddit citatum contumacem, num. 25.  
23. Pendente causa nullitatis hanc, an bannum ipsum erit suspensum, num. 26.  
24. Termini qui assignantur in cancellarijs, & per iudices de Curie, & per quosque, ad procedendum contra delinquentes absentes, numero vige simo septimo.  
25. Absentes per præconia & edicta sunt vocandi, neque sufficit vnum sine alio, num. 28.  
26. Citatus & vocatus, si cum ille intelligitur qui deliquit, licet in eodẽ loco sint plures eiusdem nominis, num. 29.  
27. Præconium alta & intelligibile voce debet proferri, num. 30.  
28. Citatio debet esse certa, cum personam citandam certam esse scimus, nu. 31.  
29. Citatio debet fieri ad domum & habitationem contumacem, neque sufficit ad apothecam notificatio fieri, num. 32. & nu. 33. an ad domum inquisiti, vel ad domum conductam, vel præca-

riam, & an ad domum sacerdotis.  
30. Citatio in criminalibus, an ad domum possit fieri, num. 34.  
31. Quilibet scire præsumitur, id quod ad eius domum quam inhabitat, est denuntiatum, num. 35.  
32. Citatio per edictum, vel proclama sufficit fieri in loco publico, vbi delictum fuit commissum, quando talis delinques est bagabundus, vel extraneus ab illo loco, num. 36.  
33. Edicta nostra, l. debent continere delictum, & causam quare vocatur, & tempus intra quod debet comparere, & executionem, si non comparuerit in termino illo fixandaque sunt edicta hæc in loco publico & consuetio, non vero in angulo & angustia, num. 37.  
34. Edicta de quibus in nostra, l. non debent statim euelli, sed fixa ibidem per aliquot tempus debent remanere, num. 38.  
35. Edictum de quo in presenti debet scribi in lingua communiter vsitata in loco illo, 39. & n. 4. quod citatio per edictum nunquam fit, nisi in casu necessitatis.  
36. Citeri qui possit & quando, & qualiter per edictum, num. 41.  
37. Schemata ad citandum non in angulo, neque sub sigillo, sed in loco publico, & consuetio fixanda est, id enim quod publice ferretur, & affixitur citatus in notitiam auctoritatis decernit, & sic eius ignorantiam allegare non esset licitum, numero. 42. & 43.  
38. Citatio etiam in criminalibus debet causam continere, alias enim indifferens, & inualida dicitur, numero. 44.  
39. Omnis dilatio & denuntiatio hancum de fore iud. cat. n. m. facienda per inuitiarios, debet esse certa

- ita quod contineat nomen & cognomen banniti, causaque quare fuit facta citatio, num. 45.
- 46 Citatio de qua in nostra l. an debeat continere annotationem bonorum in casu quo fit, num. 46.
- 47 Contumacia inculatio requiritur, cum ob contumaciam in penam confessi inciditur, num. 47.
- 48 Gerendum in do, conditionem importat, num. 48.
- 49 Citatus ut compareat in tali hora, & in tali loco, & extra illam horam & locum accusatur contumacia, redditur actus nullus & citatio, num. 49.
- 50 Procurator excusator, vel defensor an admittatur ad allegandum, pro innocentia absentis, & quid quoad allegandas causas absentie, num. 50. & 51.
- 51 Si per statutum caueatur, ut non admittatur defensor ad allegandum absentia causas, vel innocentie admittatur tamen si inquisitio est inualida aliquo respectu, num. 52.
- 52 Terminus peritus ad certiorandum absentem, an fit concedendus, num. 53.
- 54 Excusator absentis qualis esse debeat, & quid sit, & quid sit eius officium, & an satisfacere teneatur, num. 54. Vbi alia ad istos excusatores.
- 55 Annotatio bonorum secundum ius civile erat punitiva contumacie, num. 55.
- 56 Et quid hodie de iure regio, num. 56.
- 57 Absens se presentans solum teneretur solvere expensas, que ob eius contumaciam & absentiam facte & causae sunt, non vero alias expensas quas octus omnino facere tenebatur si reus non fuisset absens, num. 57.
- 58 Casus aliquos, ubi quis pena mortis puniatur, numer. 58. Et in ijs & similibus habet locum pena homicidij Hispanae, del. amicillo, numero. 59.

- 60 Pena hoc homicidij debetur quantum quis de morte alterius non accesserit dum accesserit de delicto penam mortis merente, num. 60. & ibidem ista pena de morte animalis intelligatur.
- 61 Domini in terris suis an habeant ius percipiendi iura hac, num. 61. & 62. quod calaminia hoc prius sunt solvenda si seo quam parti.
- 63 Citatus in prima & secunda differentibus citationibus, si in neutra earum comparuerit citatione, puniatur in expensis prime & secunde citationis, num. 63.
- 64 Expense ob contumaciam solute non debent reddi licet absens se presentans absolatur in sententia disjunctiva, & actor in alij expensis processus condemnatur, num. 64. & 65. ad propositum refertur dictum Bart.
- 65 Expense ob contumaciam solute non compensantur in penam ipsius criminis, num. 65.
- 66 Citatio partis non requiritur in faciem da condonationem expensarum ob contumaciam, num. 67.
- 67 Index ex officio tenetur se informare de innocentia, vel culpa absentis de linguis, num. 68. & n. 69. Quod si non fecit, ut potuit puniatur in syndacatu.
- 70 Index ex officio ubi publica utilitas veritatem tenetur impartiri officium suum, num. 70. & num. 71. refertur Hippolyti, qui plura tradit de innocentia accusati.
- 71 Index absentem contumacem debet absolvi, si inculpatus appareat, licet ex forma statuti talis contumacia habeatur pro confesso, num. 72.
- 72 Lex vel statutum excludens omnes exceptiones non videtur excludere exceptionem innocentie, num. 73.
- 74 Publica utilitas ita veritur in absolvendo absentem innocentem sicut

- sicut in condemnando cum nocentem, num. 74.
- 75 Executio sententiae differtur, donec princeps consilatus si post latam sententiam appareat de innocentia condemnati, num. 75. & num. 76.
- 76 Quid hodie de iure regio procedat, & an in tali casu nocens apparens erit morte reus, siquidem innocent fuit iam puniatur, num. 77.
- 78 Publicatio facta an in causa criminali obliabit, num. 78.
- 79 Publicatio processus an differtur, si ex delinquentibus aliqui sit absens, num. 79.
- 80 Fuga sola ante contumacia l. nostra attendita non sufficit ad condemnandum aliquem ad mortem imo exigitur plena probatio, vel saltem semiplena, quae ad torturam sufficiat, num. 80.
- 81 Ex contumacia non debet quis condemnari in amissione causae, neque ei de negari in perpetuum audientia, quibus posset quis ex l. l. contumacia non audiri donec rescribat expensas, num. 81.
- 82 Fuga siue fiat post delictum & ante accusationem, siue post l. nostra attendita non sufficit ad torturam, num. 82. Et hac non stri text. consideratio comprobatur de iure communi, num. 83.
- 83 Testis unus in criminalibus non facit indicium ad torturam, nisi cum eo alia adminicula concurrant, num. 84. Vbi limitatur.
- 85 Fama sola regis auctor non sufficit ad torturam, num. 85.
- 86 Testis unus de iussu, vel fama sola non solum sufficit ad torturam in ijs quae de nocte sunt, vel in remota verum ad condemnationem, num. 86.
- 87 Fuga sola quando sufficit non solum ad capturam, verum ad condemnationem, num. 87. & 88. limitatur.
- 88 Carcerem frangere dicitur ille qui detentus in camera, vel palatio priuato inde fugiat, num. 89.
- 89 Fugiens a carcere, si statim capitur, & ad eam reuertitur etiam inuitus, non habetur pro confesso, num. 90. & ibidem quid si sponte redit.
- 91 Fugiens a carcere non puniatur, ex delicto si innocentiam suam probauerit, num. 91. Et ibi vera conclusio de ducitur, an iure nostro regio a tanto fuga sola sufficiat, ad torturam, dum non a carcere fiat.
- 92 Fuga ante incarcerationem facta purgat torturam facilius, si fugiens se praesentet, vel inret quod aufugeret ob suspicionem accusationis contra eum proponenda, num. 92.
- 93 Fuga solummodo nocet fugienti, non vero eius sociis, num. 93.
- 94 Fuga delinquentis, neque contra praesentantes auxilium sufficit, ut auxilium probetur, neque ei nocet, numero. 94.
- 95 Sententia ob contumaciam lata, non nocet alijs qui ex forma statuti debent condemnationem soluere, num. 95.
- 96 Probatio facta & confessio solum nocet facto confesso, & non alijs, num. 96.
- 97 Fuga in quibus casibus facit plenam probationem, num. 97.
- 98 Statutus non valet, quod quis ex sola contumacia ad mortem condemnaretur, num. 98.
- 99 Sententia lata in praesentia partis ex falsis probationibus retractari potest, etiam postquam lapsa sit in rem iudicatam, num. 99.
- 100 Quae indicia sunt sufficientia ad torturam, relinquitur iudici arbitrio, quod arbitrium est regulandum, siquidem ius, num. 100. & 101. quid si index causa conclusa non reperiat sufficientem probationem, neque indicia sufficientia ad torturam.
- 102 Testis unus cum alijs adminiculis, quando



- quando faciat indicium ad torturam. num. 102. & num. 103. quod tunc debeat esse omni exceptione maior.
- 104 Testes recepti in sumario sunt ratificandi in plenario reo citato. numero. 104.
- 105 Testis examinatus non citata parte, non probat. num. 105.
- 106 Indicia non sunt ea que capta sunt ex processu informativo, nisi fuerint repetita citata parte. num. 106.
- 107 Indiciorem reo est danda copia. 107.
- 108 Tortus iuris ordine pretermisso, estis miles in tortura fateri delictum, & postea sine tortura se ratificet non potest ex tali confessione condemnari, neque puniri pena ordinaria. num. 108.
- 109 Torqueri non potest ille contra quem fit processum ordine pretermisso, licet post nona indicia supereminant. num. 109 & num. 110. Quid si de hoc non opponatur.
- 110 Indiciorem copia est danda reo licet index ex officio procedat inquirendum. num. 110.
- 111 Citatio noua an erit necessaria postquam index testes reo confroatur, & ibidem in suis delictis se ratificauerunt. num. 111.
- 112 Copia indiciorum antequam reus subiciatur tortura danda est reo si ab ipso petatur, secus alias. num. 112.
- 113 Testis unicus cum alijs administris, tunc sufficit ad torturam eum reddi rationem delicti sui, licet non interrogetur. num. 114.
- 115 Index debet secundum ius regulare arbitrium ei committi, sed regulandum que indicia & probationes sufficiant ad torturam. num. 115.
- 116 Duo copulatiue requiruntur in casu nostro. l. ad condemnandum absentem, & factorem delicti. num. 116. & sequenti.
- 118 Absens refusans liber ex processu, non est declaratus pro confesso, imo pro libero est pronuntiandus. numero. 118.
- 119 Habitus pro confesso licet de iure civilis videtur fateri delictum, non tamen habetur pro confesso in qualitate delicti. num. 119.
- 120 Absens an prius debeat declarari pro factore & perpetratore delicti, antequam diffinitio condemnatur pro delicto. num. 120.
- 121 Ex sententia lata, contra absentem viri sententia confessionis nostre. l. ex fugis resulantibus, & ex alijs indicijs non efficitur condemnatus in famis. num. 121.
- 122 Index ex causa potest referre condemnatum bonam famam. num. 122.
- 123 Index a possit condemnare absentem ultra penam corporalem in satisfactionem damnum accusantis. numero. 123.
- 124 Contumax quoties ex statuto pro confesso habetur, sententia talis fidei confessionis est excoquenda, neque exaudiri probare valens innoceat suam. num. 124. Vbi quid hodie nos trad. attente.
- 125 Presentatur vel capto reo probationes in eius absentia facta valide remanent, ac si ipso reo presente, & citato facta fuissent, neque sit opus ipso reo testium ratificatione. numero. 125.
- 126 Roga in tortura paratur per presentationem spontaneam rei. num. 126. Sententia contra reum in absentia lata infirma remanet per presentationem eius. num. 127.
- 127 Actor ex textu nostro tenetur probare plene intentionem suam ad condemnandum faciendam, & semipleue ad torturam imponendam. num. 128.

Testes

- 129 Testes examinati in instantia cum reo presente facta, & per transiptionem scripta, an fidei faciant cum fiscali moniter creato. num. 129.
- 130 Reus si post diffinitivam sententiam in qua pro confesso habetur veniat, & se presentet, vel inuitus intra annum trahatur ad carcerem purgatur contumacia, & mora, & auditur de nouo quod omnes penas resectis expensis. num. 130.
- 131 Reus presentatus in casu nostro. An recuperabit bona deposita praestita satisfactione de praestito inter. num. 131.
- 132 Sententia in casu nostro. l. post annum statim excutitur, quod penas pecuniarias, & bonorum condemnationem neque amplius super illis condemnatur audietur. num. 132. & limita ex num. 132. & num. 133. declaratur, & num. 134. & 135. & 136. quid quod bona audientia, & peculium castrense.
- 137 Pater licet non teneatur de peculio, propter filij delictum, neque contra tenebitur tamen quatenus propter delictum cuiuslibet factus est locupletior. num. 137.
- 138 Pater si committit delictum aliquod ex quo eius bona veniant confiscanda, eius confisabitur usufructus bonorum aduentitiorum filij, in quo pater habet usufructum, quam quod proprietatem non confisquetur. numero. 138.
- 139 Optima cautela ad euadendam confiscationem bonorum absentis in casu nostro. l. num. 139.
- 140 Cautela alia ad euadendam confiscationem illius hereditatis, que prouenit pendente condemnatione. num. 140. Et ibi quod nulla frans dari potest in eo qui nulli iuri questio renuntiauit.
- 141 Condemnatio & confiscatio bonorum, non extenditur ad bona sub conditione debita. num. 141. Estimatio bonorum. num. 141. & 143. sublimitatur.
- 142 Conditio de praeterito, & de presenti, non potest dici conditio. num. 142.
- 143 Condemnatio facta de bonis intelligitur de presentibus non vero de suis rebus. num. 143.
- 144 Limitatur a nostro textu conclusio, scilicet, quod post annum non audietur absens se presentem quod penas pecuniarias. num. 144. & num. 147. limitatur.
- 145 Condemnatio moriente intra annum non perditur eius bona. num. 145.
- 146 Absens contumax factus etiam appellando, quod penas civiles lapsus anno condemnationis facta, ex l. nostra non audietur, nisi infirmitate, vel alio legitimo impedimento se impositum fuisse probet, nam hoc probato audietur per restitutionem. num. 146.
- 147 Nemo potest suis defensionibus renuntiare, ibi venit imponentia pena corporalis, vel infamatoria. numero. 147.
- 148 Quoties lex disponit, potest quis non solum tacite verum expresse renuntiare defensioni. num. 148.
- 149 In casu l. supra eodem si de innocencia banniti appareat audiendus est. num. 149.
- 150 Lapsus anno post sententiam condemnationis, non audietur amplius condemnatus quantum ad pecuniarias civilesque bonorum condemnationem. num. 150.
- 151 Limitatur conclusio nostri textus quod post annum non audietur quis quod penas pecuniarias. num. 151. & 155. declaratur.
- 152 Sententia lata ex falsis probationibus, etiam lapsus anno audietur. condemnatus.

X

nata

- 157 *Limitatur 3. supradicta conclusio nostri text. num. 157.*
- 158 *Sententia evidenter iniqua & iniusta, nunquam transit in rem iudicatam. num. 158.*
- 159 *Limitatur 5. nostri text. conclusio, ut non procedat quoties est impossibilis maior pena quam imposita esset, si reus fuisset presens. numero. 159.*
- 160 *Limitatur 6. nostri text. conclusio, quoties de iusto impedimento constat, nam tunc etiam post annum auditur, quoad penas pecuniarias. nu. 160. & n. 161. Limitatur 7. & fin.*
- 162 *Delinquens etiam post mortem puniatur in causa heredis, vel traditionis regia. num. 162. Et in num. 163. Remissive alios casus in quibus crimina morte non extinguuntur.*
- 164 *Delictum per mortem delinquentis regulariter extinguitur. nu. 164.*
- 165 *Ad eo quod heredes succedunt ad patrem, si hic cum defuncto non fuit contestata, vel non fuit in iudicio confessus. num. 165. Et quid de iure canonico. num. 166. & num. 167.*
- 168 *Qui si non fecit inventarium, & num. sequent. quid in hoc quoad ius civile, & ibidem an cadauera defuncti insepulta debeant remanere.*
- 169 *Intra quinquaginta post mortem defuncti, potest procedi contra heredes, quoties delictum non extinguitur morte ad penam & confiscationem bonorum pro delicto commissam. 169.*
- 170 *In delictis in quibus morte delinquentis delicta ipsa extinguuntur heredes defuncti absentes condemnati, an intra annum morientis a de condemnatione audiatur. num. 170.*
- 171 *Sententia in causa nostro foris debet esse quamvis contestata. 171.*

- 172 *Heredes defuncti audientur quoad penas corporales cadaueri mortuo inferendas, vel infamatorias, puta quia statuta est condemnanda. num. 172.*
- 173 *Imo quilibet de populo potest memoriam defuncti defendere, si post mortem contra eum procedatur ad executionem penarum corporalium, vel infamatoriarum. num. 173.*
- 174 *Absens, qui moritur ante latam sententiam contra eum, lapsus tamen iam preconiis & edictis, si potestas servatur sententia condemnatoria bonorum & pecuniarum, an exequitur contra heredes defuncti, ipsi non vocatis, neque auditis. num. 174.*
- 175 *Princeps in conscientia non potest bono accusati retinere, si de innocentia appareat. num. 175. & num. 176. Quoties bona debent sequestrari, & vendi.*

PRO cuius legis introductione sciendum est, quod de iure civili absens non potest damnari in criminibus vi pena maior relaxatione veniente imponenda, secus de iure in lege de requir. rei, & in l. absentem. ff. de penalis. l. 7. & l. 8. tit. 8. p. 1. nisi in tribus casibus, scilicet in faciente aliquo spoliem, secundum in reperto in venali peridia apparitionum, tertio in crimine latere maiestatis, prout hac refert, & tenet Auerd. respons. i. num. 4. & Villalobos, in antinomiarum iuris civilis & Regij. littera A. num. 1. & in arario mil. com. pl. littera A. num. 3. & Ant. Gomez. l. 76. Tauri. num. 1. com. 8. sequent. & Lullus Clarus in practica. crimin. lib. 5. c. 6. quod 4. in prin. & Simanca. de iustitia. c. 1. c. 2. de ablen. n. 1. & 3. ubi tamen ipse n. 4. plura exempla adducit, ubi etiam antiquitatem adhibuit absentes criminaliter iure tamen nostro reus p. secundum coide ex text. nostro, in quo etiam quod absens daturus fuit fugie & latere, deest denuntiationis vel edictis obtemperat, efficit enim tunc contumacia, ut absens propriam sententiam habeatur, crimina vero obiecta fateri videtur, qui sepe monitus purgandi occasione non vitatur. l. absenteu.

absentem. ff. de penis, & alia, que allegat Simanca. d. num. 1. idem, que in Flavia vii alient Boerius. decif. 69. num. 17. & 6. Neapolit. patet ex decisione. 149. Capich & Matth. Afflic. in consil. Scilicet lib. 2. Rub. 1. & 8. & in consilio Dalphinat. vt. 2. Rub. 1. & 8. Gaidone Papa. decif. 439. fol. 100. in parisiis, & in Italia & Mediolan. secundum Julium Clarum lib. 1. selectarum sententiarum §. 1. quæst. 44. in prin. & nu. 4. non enim debent esse meliores conditionis absentes contumaces, qui deliquit, quam præsentis, quælibet autem in spiritualibus absentes & contumaces damnantur, tradit Guido Papa. ubi supra. num. 1. & de iure canonico quælibet contra absentes procedatur, vide A. 15. in cap. veltatis, num. 21. de do. & c. Et de nostra legis materia, tradunt relati per Villalobos, ubi supra. nu. 1. 4. in fine, & in eius prosecutione latius aliquantulum procedimus, quia quotidiana lex est, & habet longam materiam, non tamen textualia egrediemur, vel tolli moris est.

1. *Ibi, si persona, quælibet illa sit, sine masculis, siue femina, iusticiis civitanis, maior, aut minor 15. annorum, contra quemlibet enim indilincte ex lege noticiatur, etiam in absentia proceditur, secundum Boer. decif. 69. num. 30. & in Ant. Gom. l. 76. Tauri. nu. 8. & Greg. Lopez. in l. 7. tit. 8. part. 1. in glo. 1. dicitur tamen sit etatis legitimæ, ad delictum committendum, quæ quidem ætas in masculis est decem annorum & dimidii, & in feminis novem & dimidii regulariter, secundum l. 3. tit. 1. par. 7. l. 6. §. 1. sp. 1. clare Ant. Gom. l. 3. cap. 1. nu. 37. & 38. ubi declarat, quod sequuntur aliquibus, & nonissem probatur ex P. argumetis de los Maribos de Granada, quos inferimus supra lib. 1. §. 1. tit. 3. nu. 9. Sed an restituerent tales minores non se præsentantes in terminis, ut audiantur de novo etiam si sit lapsus annus nostri text. post sententiam prolatam, & in hoc Auerd. Respons. num. 5. correctione. 7. quem sequitur Villalobos, in Antinomiarum iuris civilis & Regij. littera A. nu. 7. iniquant quod non restitueretur aduersus dolam præsumptam, & aduersus tale delictum in faciendo commissum non restitueretur minor, ut per Anto Gomez. d. nu. 58. in fine, cum sequenti. Quo tamen saluta eorum pace citatarius teneo, & sic secundum in prædicta obtinui ante sententiam prolationem favore cuiusdam minoris reus, & contumaci, & allegavi non esse contumacem, & petii restitutionem aduersus dolam præsumptam & culpam in non se præsentando, & quod audiretur abique ulla expensarum solatione, & ita fuit iussum, & fundasi ex sequen. Primo quia oppolita exceptione minoris ætatis, constat omnia antea acta nulla esse, propter citationis defectum, minor enim cõparere & vocari in iudicium non potuit, secundum Speculatur. tit. de citatione. §. 1. numer. 28. & Rolandum alios allegantes in consil. 9. num. 16. lib. 1. proinde enim prius debuit de curatore, excludamur. C. de auctor. præf. & c. 1. ubi aduersus rem iudicatam Speculatur in tit. de reo. num. 17. citatio autem inuaila fuit, nullam indilinctam contumaciam, neque bannum & omnia, que inde sequuntur & sententia nulla fuit, secundum Rolandum, ibidem numer. 9. cum pluribus sequen. ubi dicitur, non inquit, quod ubi idest vitium in citatione non quum tenet processum in præiudicium absents, hic autem minor non fuit vocatus & cum curatore citatus, & sic inuaila fuit citatio & bannum hoc, & per consequens minor talis quandoque comparet petendo, omnia nulla declarari & restituendo de contra ea, & contra quamlibet culpam vel dolam præsumptam audiendus de novo est, neque ulla adeo per eandem sine expense, non obstat quod potuit procedi contra eum in defectum, & valida fuit acta in eius absentia, quoniam id verum est interius, quod non comparat ad allegandum de privilegio suo, teneat enim quilibet privilegium citatus comparat ad allegandum privilegium suum, secundum text. & ibi omnes in l. 1. §. 1. quis in ius vocat. non ierit, eo tamen polle comparente & de privilegio allegante, non est ei negandum, ut privilegium suo, imò potius concedendum. Secundo quia contumacia incurritur propter inobedientiam in non comparendo, dicitur enim contumacia, & con. & tunc etiam quia inllatur & superius fit efficitur contumacia & iniuriolus iudici, secundum Cardin. in Clemen. 1. col. 8. de do. & contum. & eo relatio Mariana non refertur in faciendo commissum non restitueretur.*

1. *Ibi, si persona, quælibet illa sit, sine masculis, siue femina, iusticiis civitanis, maior, aut minor 15. annorum, contra quemlibet enim indilincte ex lege noticiatur, etiam in absentia proceditur, secundum Boer. decif. 69. num. 30. & in Ant. Gom. l. 76. Tauri. nu. 8. & Greg. Lopez. in l. 7. tit. 8. part. 1. in glo. 1. dicitur tamen sit etatis legitimæ, ad delictum committendum, quæ quidem ætas in masculis est decem annorum & dimidii, & in feminis novem & dimidii regulariter, secundum l. 3. tit. 1. par. 7. l. 6. §. 1. sp. 1. clare Ant. Gom. l. 3. cap. 1. nu. 37. & 38. ubi declarat, quod sequuntur aliquibus, & nonissem probatur ex P. argumetis de los Maribos de Granada, quos inferimus supra lib. 1. §. 1. tit. 3. nu. 9. Sed an restituerent tales minores non se præsentantes in terminis, ut audiantur de novo etiam si sit lapsus annus nostri text. post sententiam prolatam, & in hoc Auerd. Respons. num. 5. correctione. 7. quem sequitur Villalobos, in Antinomiarum iuris civilis & Regij. littera A. nu. 7. iniquant quod non restitueretur aduersus dolam præsumptam, & aduersus tale delictum in faciendo commissum non restitueretur minor, ut per Anto Gomez. d. nu. 58. in fine, cum sequenti. Quo tamen saluta eorum pace citatarius teneo, & sic secundum in prædicta obtinui ante sententiam prolationem favore cuiusdam minoris reus, & contumaci, & allegavi non esse contumacem, & petii restitutionem aduersus dolam præsumptam & culpam in non se præsentando, & quod audiretur abique ulla expensarum solatione, & ita fuit iussum, & fundasi ex sequen. Primo quia oppolita exceptione minoris ætatis, constat omnia antea acta nulla esse, propter citationis defectum, minor enim cõparere & vocari in iudicium non potuit, secundum Speculatur. tit. de citatione. §. 1. numer. 28. & Rolandum alios allegantes in consil. 9. num. 16. lib. 1. proinde enim prius debuit de curatore, excludamur. C. de auctor. præf. & c. 1. ubi aduersus rem iudicatam Speculatur in tit. de reo. num. 17. citatio autem inuaila fuit, nullam indilinctam contumaciam, neque bannum & omnia, que inde sequuntur & sententia nulla fuit, secundum Rolandum, ibidem numer. 9. cum pluribus sequen. ubi dicitur, non inquit, quod ubi idest vitium in citatione non quum tenet processum in præiudicium absents, hic autem minor non fuit vocatus & cum curatore citatus, & sic inuaila fuit citatio & bannum hoc, & per consequens minor talis quandoque comparet petendo, omnia nulla declarari & restituendo de contra ea, & contra quamlibet culpam vel dolam præsumptam audiendus de novo est, neque ulla adeo per eandem sine expense, non obstat quod potuit procedi contra eum in defectum, & valida fuit acta in eius absentia, quoniam id verum est interius, quod non comparat ad allegandum de privilegio suo, teneat enim quilibet privilegium citatus comparat ad allegandum privilegium suum, secundum text. & ibi omnes in l. 1. §. 1. quis in ius vocat. non ierit, eo tamen polle comparente & de privilegio allegante, non est ei negandum, ut privilegium suo, imò potius concedendum. Secundo quia contumacia incurritur propter inobedientiam in non comparendo, dicitur enim contumacia, & con. & tunc etiam quia inllatur & superius fit efficitur contumacia & iniuriolus iudici, secundum Cardin. in Clemen. 1. col. 8. de do. & contum. & eo relatio Mariana non refertur in faciendo commissum non restitueretur.*

practi. tit. de contumacia. num. 7. pag. 387. in parum incedenda vero licet dicitur in doli inquit. ex. l. 1. §. 1. C. ad l. Cornel. de Sicar. & ob id contumacia doli primum dicitur secundum Bart. l. minor. l. 1. §. si de m. & Hippolyt. in practi. §. postquam. nu. 64. primumque contumacia dicitur si domi sit citatio. secundum Tiraquel. de retract. l. inag. §. 9. glo. 1. num. 42. Doli autem in minore non presumitur. secundum glo. & Doct. communiter in l. vbi exigitur. ff. de edendo. & dato. quod presumitur cum sit de praeiudicio relictur aduersus tunc. secundum glo. illam & Doct. ibi illustr. tunc Orosio. igitur subdolo dolo de medio nulla potest dari contumacia. & per consequens omnia acta nulla sunt. neq. vlt. debetur expensar. maxime cum minor viginti quinque annorum à vera contumacia excusatur de iure secundum Ang. in l. fin. de edendo. & Alexand. l. 1. col. 3. ff. si quis ius die. non obtemp. & Roland. consil. 47. num. 31. volu. 1. non enim minor potest consilii vera contumacia. secundum Roman. consil. no. 10. q. 4. & si vera contumacia excusatur fortius & à facta. quae per edicta & proclama. contrahitur. & per citationem domi factam. tertio quoniam contumacia quantumcumque sit delictum. est in omittendo. contra. tum. scilicet. quia non comparat. aduersus tamen tale delictum in omittendo relictur minor. secundum text. in l. 1. C. si aduersus delictum. & Anto. Gomez. vbi supra. nu. 59. diciturque etià contra veram contumaciam relictur. secundum text. vbi glo. Bart. & omnes in d. l. minor infra ff. de minor. l. in qua tamen culpa minori potest imponi contra talem culpam in totum relictur. secundum Clarum in practi. criminal. §. fin. 10. quæst. 60. numero. 1. & 4. igitur & aduersus processum in absentia contra actum relictur. ut virtute contumaciae inculat. condemnari non possit & si con denatio facta est pro nulla declaratur. & iidem omnia in contrarium acta nulla sunt. & audiri debet de novo minor hic. & nulla ex processu in absentia facta debentur contumaciae expensae. neque de sprete. neque homizilio. ique non negat lex nostra. quia quidem remedia relictionis non tollit. & hæc nisi expresse lex dicat non censetur exclusi. ut Deo

volente dicemus in l. 4. verbo. O de que notoria dicitur. in l. 7. lib. 1. §. 4. recep. inf. & sic hanc meam secundum contra Auerda & Villalobos vbi supra propositum voluit tenere Olauson in concordia Antinomum in l. 1. A. num. 1. quem gausius vult videre. nam quoniam actus hic ego asserbam non inuenimus in meo opinione Authorem. & Villalobos & Auerda. vbi supra ad tenendum suam opinionem falsum confitebantur fundamentum. scilicet hoc esse delictum in faciendo. aduersus quem minor non relictur. nisi quatenus nunciatus antea patitur. secundum Anton. Gomez. vbi supra. num. 58. in fine nu. 60. non enim ellis faciendo. sed in omittendo. quia hic non relictus cum contra delictum per minorem commisit. & de quo accutur & accusandus est. sed relictus cum contra processum in absentia factum & in contumacia. à qua minor excusatur ut diximus. & sic veraciter notoria causa opinio. neque est inducenda de legum correctio. prout Auerda & Villalobos inducunt. nisi per legem declaratur. vel ex ea colligitur. & sic in terminis huius l. & in terminis de 10. de absentiamis infra hoc libro. excusatur quidem minores ab expensis & processu contra eos in absentia factis. & hæc nota singularia & notanda sunt. Neg. obstat Bart. doctrina in l. fin. §. si forte. ff. de dam. infestata per Menochium de arbitra. lib. 1. qua. 110. §. 6. numer. vbi minor contumax non relictis expensis repletur iudicio. quia id verum. nisi prædicta petat restitutionem. Sed quid si iust plures delinquentes. & vnus est prædictus absque absentes. dic quod contra præsentem procedetur & condemnabitur in presentia. & contra absentes in absentia. imo & potest fieri sententia contra vnum ex delinquentibus. processu contra alios suspensum. secundum text. in l. non idcirco. & ibi Angel. ff. de iud. & notat Boer. decil. 30. in fine.

Ibi. *non potest fieri audio.* putà quia per quilibet in domo & habitazione tuncque iure non potuit. neque haberi eius copia in populo illo vbi habitabat. vel erat residuus in ecclesia. aliis enim vix perquiratur contumax non dicitur. & contra talem delinquentem procedi potest virtute nostre legis contumacia debet precedere. ut in rubrica huius tituli diximus. & de

& de tali contumacia debet censitari secundum glo. l. in. l. 7. tit. & part. 1. & ideo in his casibus Almagual. qui perquisit delinquentem illum dat hñem & in processu apponitur qualiter illum in domo sua & ciuitate perquisit. reperiitque eum non potuit. vel si reperit erat fugitiuus & in ecclesia. & quantumvis de iure etiam in ciuitate in terminis nostri legis perquirendus erat. prout & in executio. alius hñe dicemus Deo volente. in. c. in glo. Audire fieri audio. §. 1. De la entragas. & excedens. infra hoc libro. tamen de consuetudine. secundum lulum Clarum. in præd. crim. §. 1. quæst. 1. nu. 17. nunciatus directo vadit ad domum citati. & si ibidem non reperitur. vocatur per praconia & edicta secundum nostri legis dispositionem. & ita & non vitium. insuper quod dat hñem cullos carceris post primū præconium & edictum qualiter in carcere non dñm se presentat. ut.

Ibi. *en que se denan fiescar.* vt quia propter delictum illud delinquentis in amissio bonorum. vel partis eorum non veniebat condemnandus. secundum text. in l. 7. tit. 23. infra hoc libro. habemus enim quantum publicationem extraordinariam. & quæ in casu nō expresse in iure. sed ex iudiciali potestate imponitur. & illa conceditur illustribus in summa potestate politis. & de hæc loquitur. l. 1. C. de fine imp. prince. consil. aliam vero habemus ordinariam. id est in cala à lege permittit. vbi ex regni consuetudine generali. & illa fit non quatenus iudicem habentem meum imperium ratione teneat. & non per alium. & de hæc loquitur noster text. imprensi. ita distincte vñ publicationem ab alia. Oldrad. consil. 17. de fore comp. relatus & securus per Bernard Diaz in practi. c. 1. canonica. c. 24. de honorum publicatione nu. 1. & ideo non indistincte debet honorum publicatio & questoria fieri in terminis nostri text. fed in cala permittit. prout & de consuetudine in Ducata Mediolani format. testatur Clarus lib. 1. de lectum sententiarum. §. fin. quæst. 110. §. 4. num. 3. ex quibus confunditur ab usas iudicium ignoratum contra delinquentes ex legis nostre forma præcedentem in distincte questoria bono delinquentis pro quolibet eius minimo delicto & in cala non permittit non perscipiendo verba & mentem legis antiquæ. quæ

& si non erat. & sic noster text. debet censitari. tamen scilicet ad ius. q. attento veniebat declaranda. solummodo quo questoria erat faciendum. quousiende iure contestatio bonorum. vel partis faciendi. prout & declarabat glo. Gregorij in l. 7. tit. 8. part. 1. verbo si bienes. & post hæc vñ ad maderium per Pinellum l. 1. 2. part. C. de bonis mater. numero. 4. 2. 3. 6. & cum non debet fieri secretatio & publicatio bonorum. eius preparatoria. quæ est desiderata pro conquirendis eisdem. secundum Bonae de hereticis. 1. part. allocutio. 1. nu. 16. & ne iudices ignari sint ante. ita & tunc procedent in similibus causis circa questura hæc. iustis & maxima cum causa lex nostra clarioribus verbis processit disponendo. vt tunc questurum hoc esset faciendum. quoties delictum tale. quod questurum locum in eo haberet. quod quando sit declarat optime dicitur. 7. & Anton. Gomez tom. 1. cap. 14. num. 4. in fine. & in eodem cap. 9. num. 3. vbi. doctores de ipi tradit. allegat. præbens in hoc doctrinam. scilicet. quod in casu in quibus bona ipso iure non confiscantur. & neque possit & impedire eorum administrationem non haber locum questurum. secus vero si ipso iure. vel si non ipso iure. constituto tamen debet. & bonorum administrandorum interdictio. & secundum Simancas. de iustit. cap. titulo. 4. numero. 7. & tradit referendo Anton. Gomez Clarus præd. crim. libro. 1. §. fin. quæstio. 4. 2. numero. 8. & sepraginta modos quibus bona aliena confiscantur ponit Caillaneus. in consil. Burgund. 1. part. rubric. 1. de confiscatione. §. 1. tit. 20. vique ad. 7. & Franciscus Lucanus. in tract. de fisco & eius privilegiis in 1. parte prime. & ideo imprensi materia non hñe questurum nisi vbi delictum requirit. & sic propter delictum regulariter non fiet questurum. vbi de iure pro delicto locum habebat. nam differunt questurum bonorum propter delictum. & questurum propter delictum. vixit ex illiusmodi. l. 1. tit. 1. infra ed. interdictio tamen bonorum in distinctio fuit. vbi suspensio debet. vt in ea. 1. dicemus annuente Deo. vel vbi delictum est manifestum. vt inquit glo. eferunt in l. 7. tit. 8. part. 1. & plura alia confirmationes hñerunt tradit Clarus in dicit. lib. 3. quæst. 78. & 79. Admendum est ita quod in casu in quo questurum habet.



habet, debent poni res sequestratae in inventario et ut non perdantur, vel substituantur, ut communem testatur Villalobos in suo xario mille com. in litera. s. num. 86. item notandum est, quod adhuc tunc cum sequestratur bona delinquentis contumaciae et absentes, potest ex causa res aliqua ex sequestratis alienari, et ut alimentis xoris et filiorum, et pro expensis litis, ex tex. in l. f. de ordi. cogni. ad hoc allegat Anton. Gom. tom. 3. cap. fin. folio 66. col. 1. in prin. et Guido Pap. de offi. 81. in fine, et Bart. in tract. alimentorum, num. 44. et Com. in cap. part. cap. 6. §. 8. s. num. 9. fol. 77. March. Afflicti. de offi. 151. et 152. neque in tali causa admittitur appellatio, et secundum Afflicti. de offi. 151. n. 3. neque testium reprobatum secundum Couar. in pract. c. 17. num. 4. verfic. 7.

Lib. *per res plegi*, in criminalibus enim plures requiruntur citationes, ex tex. in l. ab sentem, ibi sapient. moniti. f. de poenis, et in nostro regno ita feruntur, quod quid voluerit Citari in d. lib. 5. pract. c. 1. in l. 6. quall. 31. num. 22. et sic contra absentes et de quibus lex nostra loquitur non sufficit peremptoria citatio, sed omnes tres citationes sunt faciendae, et distinctae, non sic quando proceditur contra praesentem, cum eis enim vicia sufficit citatio, quod in ciuilibus, ex tex. in l. 1. in fine. §. 3. supra hoc libro. Et verbi gratia, in iusticiis citat, inducit secundum correctionem Auent. de resp. 151. n. 1. et Villalobos in dict. Anti. nomia iuris ciuili. et regl. litera. A. num. 2. scilicet, quod quando de iure ciuili in causa est, in quibus contra aliquem procedi poterat, sufficeret citationem fieri legitime per nuncium suae per literas, hodie legem nostra attenta non sufficit citatio per nuncium, sed per edita facienda edita, quae quidem tunc fieri debet quoties per relationem nunci. constat, quod res contra quem fit processus, sui personaliter perquisitis, et non reperiatis, cui credendum est nuncio, secundum Auentum, ubi supra num. 1. et creditur quotidie vocari et citari absentes delinquentes per via praconia et edita et ad id quod non sufficeret vnum peremptorium per omnes, secundum Auentum, ubi supra num. 1. et Villalobos ubi supra num. 3. quantumvis ex iure ciuili vna citatio per editum sufficeret, et tamen per editum erat arbitrarium, ex glossa in extra uag. quomodo in crimin. l. 2. et m. 1. et proce.

verbo per edita, legimus necesse fuisse in hoc per functioni potest etiam de iure ciuili, nam licet ubi citatio citina requiritur, sufficit vna peremptoria, ut in l. cuncta c. 1. ff. de re iud. et ex traditis per Afflicti. de offi. Neap. 189. num. 6. tamen ubi citatio necesse habet requiritur, per praconem fieri in locis publicis et poni per editum non sufficit vna per omnes etiam peremptoria, sed omnes tres citationes distinctae debent fieri, secundum Alexi. conuincendum, n. 1. fol. 185. ff. de iude. et sic possit limitari glossa per editum dicti, extrinsecum, quoniam criminali iure non, secundum quod non inducit ex lege nostra correctio ad iura ciuile, sed potius fortissimum, et approbatum, quantum supradicti Hospitani, doctores circa hoc correctionem ex tex. nostro in circue velint, omiserunt veritas declarationem ex verbis in iusticiis textus cuiusdam communis opinionis asserere per Mart. Afflicti. in decisione 89. relatu per Iulium Clauent, in practico. crim. libro. 5. fententiarum, §. fin. quation. 31. verfic. quomodo, num. 12. afferentes communem esse opinionem, quod etiam ubi poena ratioe contumaciae et venit incurrenda sufficit vna peremptoria citatio, nam communis haec asserere per hos doctores non procedit, quod ad terminos nostrae legis, ut vides, sed omnes tres citationes, de quibus hic, inperendunt sunt, neque vna peremptoria per omnes sufficit, et ita praestatur. Est tamen verum quod si delinquentis captus et in carcerem decertatus, non potest debet criminaliter tractari eum, nisi perita carere obsequio, hoc perit clauso et cum conspiratione, quo casu facit per confesso et convicto, secundum textum in l. prima, titul. fin. lib. 8. in fra. et l. 1. titul. 29. part. 2. non est autem talis res citandus, et sententiam et neque praconizandus, et vocandus per edita et praconia nostrae tituli, secundum Boerium, de offi. 151. num. 22. et Auentum rub. nu. 15. in fine et Alexi. capitulo. 18. praetorum verfic. carcel. num. 1. fol. 160. quoniam in Francia, ut Boerius ibi, etiam tunc ut percomizator, et iudices etiam aliqui nunci regni edem quod in Francia obferunt, et fortassis propter capiendos penas deli de prece, et alias nostrae tituli, declaratis facit alias non factum, quod tamen tunc demum ego obferunt quoties ex tali fuga non est

est habendus fugiens hic a carcere pro co victo et coſello, para quia fugit a carcere aperto, vel sine conspiratione, quo casu pro confello non habetur, secundum Hippoly. in pract. §. 1. de iust. num. 46. et iterum in §. 1. art. 1. num. 45. et probat. text. in l. 1. titul. 29. part. 2. diu ibi licet tantum pro confello declaratur, qui carcerem edicti soluit et disruptum cum, quasi secus si facilius apertis fugiat, et differentia rationis elata, quoniam ille qui non est comitatus neque confellus conuincendum est, et sic procedendum contra eum, contra conuictum tamen et confellum, prout est disrupto carceris cum conspiratione, ut requirit glossa in l. 1. §. 3. et alia, Olanus in concordia antinomiarum iuris ciuili et regl. litera. F. num. 136. cum pluribus sequentibus, nulla sunt praesentia iudici, nisi in condemnando, ex l. 1. C. de confello, merito quod contra eum nihil amplius innotatur, nisi quod condemnatus et poena delicti meritis, quantum tunc condemnatione poenae facta, idem de ea iudicandum est, sicut iudicatur de impolita contra absentem a principio causae inceptae secundum terminos nostrae legis. Vbi res notandum est, quod in tantum in terminis nostrae legis praconia et edita haec, omniaque ibi lege nostra continetur innotantur, et ab vnguem obseruanda sunt, quod si aliqui eorum etiam minimi deliceret, vel si iudice incoepente poena faceretur, nulla tamen debentur expensae velia ratione, et sic conuenit in totum processu, et in iusticia et conscientia tenebuntur iudex, ex tali processu lura et expensae percipiunt, secundum Auent. c. 18. praetorum num. 7. in lib. 1. et melius in tract. primi et secundae decreti, n. 1. per totum, et Hippoly. in pract. §. 1. vbi in quod. num. 7. et Afflicti in consil. Siciliae, part. rubr. 1. num. 2. et Olanus in concordia Antinomiarum litera. A. num. 7. nam si libellus vel inquisitio peccat in modo, vel forma nihil valet, neque contumacia reputatur res contra quae formatur, neque pro confello habetur, secundum eundem Hippoly. in pract. §. 1. pollicum numero 46. et 57. et §. 1. quoniam numero 41. et Boeri, de offi. 151. num. 28. et Auent. resp. num. 6. verfic. ex quo, et Villalobos in d. Antionia litera. A. numero 3. verfic. item nota, et Anton. Gom. in l. 76. Tauri. ne. nam et citatio extra

ſolium morem, et ſylam facta nulla eſt, neque redit, et citatio contumaciae, secundum res latus per Didac. Perez in l. 1. p. 1. ma, titules. libro tertio ordin. column. 331. quod. 1. et Oroscium in l. 1. de quibus, num. 37. et §. 18. ff. de legibus, column. 178. et traſſeſſime Hippoly. in l. 1. de vnoquoque, num. 16. cum leg. ff. de re iud. vbi numero 43. limitat, et dicitur etiam in l. 1. §. glossa. Y proindeque, titul. 1. supra hoc libro, lege tamen in nostra contenta omnia, pro forma ſubſtantiali collecta sunt, nam quoniam lex aliquando introducta de nouo cum quibus inſtitutionibus omne ex preſſum in ea, conſeſſe eſſe de forma, ſecundum Decretum latum et ſecutum per Tellum, in 1. part. 1. 1. tauri. num. 16. in fine de forma ſubſtantiali, ſecundum Auent. reſpon. 14. in fine igitur omnibus ad vnguem non ſeruat deſect ſubſtantialis forma de perſonam nulla finit omnia, et nulla debetur iura, et ideo ſolent eſſe de iudicibus, qui non ſolum non ſeruant noſtra legis formam, verum etiam ea non ſeruat, quantumvis iudices non fuerint, omnia iura et expensae percipiunt, ac ſed ad vnguem omnia ſeruat ſeruat forent, et in perpetuum reſtitutionem obſeruauerunt. Sed an pendet cauſa nullitatis bannum, bannum ipſum et eſt ſuſpenſum, et de eſſentia eſt quae perſ. si tunc nulla ſit de re iud. et per glossa in cap. palatrali de re iudic. et hanc tenet Alber. ad vtrunque arguens partem in par. 4. ſla tenor quaeſt. 1. et Alex. in l. 3. §. 1. ſeruat tenor §. 1. de ſeq. poſ. et hanc teſtatur communem Afflicti. in d. pracon. conſil. Siciliae, rub. 1. num. 15. vbi non adſcribit quod deſect capitales bannum pro contumacia cauſae conſilii proſili, primo enim debet eſſe certum, quia debet obſeruari per ſolam iudicialitatem iudicis, item cauſam pro qua ſuit bannitus, vel nemine et cognome bannitus, item annu et menſem et diu banni et ponatur, id est reg. ſeruat in actis Curiae, et omnia haec ex text. nostro probatur, et ad eſſe debent edicto et praconia delinquentis abſentis, et alia etſi, ſcilicet, diſtinctio pro quo vocatur, et quod in quolibet termino accuſetur contumacia, quantum non interponitur ſignificatio, quod ſi non venit in reſpon. contra eum, ad iuſtitiam de re iud. et bonorum capiente, veniens ſignificatio bonorum non requiritur de neceſſitate apponi in edictis et praconibus ſecundum glossa non videntur, in l. 7. §. 1. 8.

part. 3. & nouitatem Olan. in concordia Anginomialum in tract. legum partium cor-  
resoluitur. n. 3. qui & in Antinomiarum cõ-  
cordia litera. A. n. d. tractat. an annotatio  
hæc bonorum hodie seruetur & claudat  
in. n. 4. quod non & Clar. lib. 5. c. 1. n. 5.  
fi. quæst. 4. n. 3. sed quod index condan-  
us in penitus confutis. pro delicto il-  
lo probato, & ideo nõ apponitur dicta bo-  
noru cõminatio, sed tantum quod si non  
cõparuerit in termino procedet. cõtra ip-  
sum citatum secundum quod de iure & in  
iustitia decernit respectu in causa pro-  
gredi, & sic in innocens superior abso-  
luendus est. vt in hac lege super verbo. In  
nocentia del. tal. dicemus Deo volente.

17 *Ibi, sin haze differentia, per hæc verba  
tollicitur, quod antea ex verbis legis an-  
tiquæ requirebatur, scilicet, quod si esset  
delinquens abiens extra provinciam, vel  
regnum vocabatur cum maiori termino,  
vt videre licet ex Villalobos in d. Antino-  
mia iuris ciuilibis & regii litera. A. n. 3. ex  
postea enim lege nulla iam circa hæc dif-  
ferentia constituta est siue intra regnũ  
vel provinciam existeret, siue non vtrũque  
enim casibus, idem terminus assignatur,  
prout post hæc videt consideratur per Olan-  
num in d. concordia Anginomialum litera.  
A. num. 3. & alias enim maxima dila-  
torie confusio & causa eludendi legis nos-  
træ dispositionem, tum in inquirendo an  
delinquens esset in provincia vel regno,  
item quia in provincia ab eodem poterat, &  
procedi ac si esset extra provinciam & sic  
processus redderetur nullus. Qui tamen  
terminus probatur & assignat in Chancel-  
larijs & per iudices de corte, vel per quicũ  
doret, declarat Olan. in dicto. n. 4.*

*Ibi, per conuentione, y. huiusmodi fixa,  
nota comprehendunt, y. quasi non sufficiat  
edicta affigi, nisi & præconia dentur, quoni-  
am virtutem efficiendum est, alio nuf-  
la erant in contrarium acta, conuenit enim  
copula vtrumque copulari. Et de his  
duabus citationibus, scilicet, per præ-  
conia, & per edictorum affisionem & tra-  
ditæ optimè Rebuff. in concordia regi-  
Franc. rub. de constit. verbo edictum pag-  
so in medicis in prefatione, & Maranta,  
in præf. verbo citatio, & Bertachinus, in  
reperitorio suo, in verbo citatio per procla-  
ma. & per edictum, & idem Rebuff. in.*

tomo constit. Franc. in d. citation. in præ-  
fatione. num. 39. cum sequent. aliquibus &  
Specul. in. par. cit. de citatio. 3. legiuitur,  
fol. 10. vbi & ipsi plura de his duabus citat-  
ionibus dicunt, per quos videre sufficere  
solum enim vnum notandum est, scilicet,  
quod si sunt plures homines in loco  
illo delinquentes, eodem nomine & cog-  
nomine se nunciantes, illi tantum, qui  
delinquit, vocatus & citatus & videtur,  
& c. et tantum intelligere debet præconia-  
rium, & c. inueniunt sigat crimine illi intel-  
ligitur post in banno, qui meruit banniri,  
secundum gloss. primam in. l. 3. tituli, parti-  
ti. 5. de betque præconium al. 3. & intel-  
ligibili voce prefferri, secundum Tiraquel.  
de vtroque retrahit. titulum primo. 3. 9. gloss.  
secunda. numero 31. pagin. 36. vbi & nu-  
mer. 16. & 17. quærit, an si citatio non legiti-  
me facta notandum citari perentit illi  
citatio, & Roland. Valle. conf. 47. nume-  
ro secundo & 26. vol. 4. & optimè Van-  
tius de nullitate process. 7. quib. modis sen-  
tentiæ rep. numero. 23. & 23. & idem  
notandum est, quod quamvis cum perio-  
na & citandum certam esse scimus de-  
beat citatio esse certa, neque sufficeret  
per edictum vel proclama. vt probatur ex  
Lprima. 3. penult. de vent. in. l. 3. & c. 4.  
fin. de elect. vtrum plures relati per Me-  
nochium in tract. de recuper. poss. reme-  
dio. 8. num. 102. vbi testatur hæc esse com-  
munem omnium sententiam, tamen quia  
hæc communis non habet forum quærit  
ciudadis fugit, & se abscondit nõ capitur,  
aut citetur, secundum Bar. in extra. sup.  
ad repimẽdum verbo per edictum, & Me-  
noch. in. supra numero. 115. vbi numero  
102. plures ampliationes & limitationes  
adducit, idem per tex. nostrum permissit  
contra abolentem fugitum, procedit  
per præconia, & per edicta.

*Ibi, En Tiraquel, quando funt verba hæc,  
vt solentur citari cum omittatur  
prout pluries committitur, & intellige,  
en fa casa, scilicet, vbi morari & habitare  
cõtinuo solebat, nisi si quis haberet domũ  
& habitacionis cõtinuam, & in super Apothe-  
ca posuisset extra domũ, non suffi-  
et in Apothece notifiare, secundu Aude, in pro-  
positu nostru, tex. affertur in tract. 1.  
& 2. decreti, num. 14. vers. illi sed verũ  
folio. & Tiraq. in dicta. de retrah. 3. 9. gl. 2.  
n. 23. cum seq. per tex. in. l. 1. §. 1. ff. de  
liber. agnosce. Sed an ad domum hospitij, vel*

vel ad domum cõductam vel precaria de-  
bet recurrere? & an ad domum sacerdotis,  
respondeat poteris ex dictis per Tira-  
qui supra supra. n. 31. 32. & 36. pag. 168.  
& 169. & numero 36. cum seq. tractat  
quod erit vbi quis habet plura domicilia.  
Et in citatio maxime illa, quæ per edi-  
ctum fit, debet presumere in notitiam  
citati, tradit Tiraquel. vbi supra nume-  
ro 39. & num. 2. examinatur an in criminalibus  
citatio fit ad domum fieri possit, de qua &  
per Clarum in præf. crim. 3. fin. angustio-  
na. 3. vers. dictum est de forma, vbi cum-  
munem testatur quod lex, contra Maran-  
tam communem in banno contrariam,  
asserentem, sed p̃ma communis, contra  
Marantam, secundum relatos, per Clarum  
ibi, de consequendi feruatur, & pro ea  
non test. facta ad domum delinquentis  
circumueniendi faciendum probans, &  
ratio, quare per tex. nostrum requiritur  
citatio fieri in domo abientis delinquentis  
faciendam esse, quia quilibet scire pre-  
sumitur id quod ad eius domum & quæ  
in habitat, id denuntiatur, secundum gloss.  
et extendit in l. tutor, & ibi Bar. & Bal.  
Gode. periculo tutorum quam & alios cum  
sequentes allegat Tiraquel. vbi supra nu-  
40. Sed an requiratur quod prius reus per  
quæritur per quantitatem, supra in gloss. non  
dicitur in audio, dixit.

*Ibi, si alia lauerit, quasi si domum nõ  
habuerit, vt quia vagabundus est, vel ex-  
transiit loco illo, falo proclamatio & per  
edicta in loco ubi delinquit publico tamen  
& consuetudo sufficit, cum ex tunc alio aliud  
non requiritur, sed tantum citatio erit ad  
domum faciendam, cum citandus ibide  
domum habet, si erga non habet nulla erit  
ad domum necellaria citatio, & ita de con-  
suetudine feruatur asserit Clarus, vbi supra  
versus quo, sed quod si reus num. 21. & patet  
ex allegatis per Tiraquel. in dicto. 3. 9. glo.  
secunda. n. 34. pag. 169. & probatur  
ex optima. 1. 7. tituli. 3. part. 3. nisi dicamus  
quod hic casus, quoties delinquens habita-  
tionem non habet in loco illo vbi citatus  
est, remaneat in dispositione iuris ciuilibis,  
scilicet, quod tunc in loco in quo frequen-  
tius conseruatur, conseruatur facta citatio si  
tamen recenter locum illum vbi definit  
intrare, tunc, sufficit in loco publico  
fieri citationem per præconium, & edicta,  
prout nostra lex probare videtur, sed sty-  
li & consuetudo feruenda sunt.*

*Ibi, et sic debet fieri, quæ quidẽ edicta,  
prout in lege nostra disponit debent co-  
tinere, & delictum & causam quæ voca-  
tur, & tempus intra quod debet compa-  
reri, & comminationem si non compa-  
ruerit in termino illo, fixandam; funt edic-  
ta hæc in loco publico patente & con-  
fucto, non vero in angulo & abscondito,  
secundum Tiraquel. in dicto. 3. nono glo.  
2. n. 9. neque faciam euellenda sunt, sed  
per aliquod tempus debent ibidem rema-  
nere, secundum Hippoliti. in. d. vnoquoque  
nu. 45. ff. de rei act. & Tiraquel. vbi supra  
nu. 10. quibus secundum cum ibi nu. 11.  
& Rebuff. in tertio tomo confit. Francit.  
de cita. in præf. nu. 102. & Matth. Affili.  
in confit. Sic illi. rub. 96. 4. num. 10.  
sub constitutione edictorum, non est nec-  
esse quod nuntius referat quantum tem-  
pus ibidem affixa edicta existerent pre-  
liminiter enim, quod tanto tempore edicta  
existerant, quod ad notitiam citati perue-  
nerant, & sic si euellens edicta statim  
quod affixa sunt, ita quod in notitiam ci-  
tati peruenire non possent, & hoc per ci-  
tatum probatur, nihil citatio valeret,  
secundum Rebuff. vbi supra nu. 104. pec-  
cator vtriusque, tunc, secundum cum ibi hoc  
facientes, & teneretur ad expensas, &  
ideo non solum euellenda sunt edicta hæc,  
sed debent affixa remanere per tempus  
aliquod, & tempore congruo lapso per ta-  
bellionẽ causa euellitur, & in processu  
ponuntur fide apposta de affisione eor-  
um, & si tempore quo tabellio ipse acce-  
dit per euellendo edicta illo, edictum ip-  
sum est cancellatum, vel per alium euus-  
fum & non apparet apponit hoc per fide  
testimonio tabellio ipse, sufficit enim si  
in actis esset, quales edicta illud fuit  
affixum in loco confucto & solito. Est ta-  
men notandum quod scribendum est edi-  
ctum hoc & in lingua communiter vñtata  
in loco illo secundum Am. Gomez tomo.  
2. cap. 9. num. 4. in fine, vbi & de citatione  
hoc per edicta tractat, de qua & per Ma-  
rantam in præf. citra. de citatione num. 82.  
pag. 172. in parvis vbi inquit quod nun-  
quam fit citatio hæc per edictum nisi in  
rara & necessitate & tradunt Rebuff. &  
alii per me supra relati in gloss. Prepon-  
dole.*

*Ibi, P̃na citati de implacamento, quæ qui-  
dem schedula vocatur latine edictum de  
quo quis possit citari & quidõ & qualiter  
tradit*

41 tradit Rebuff. in d. titu. de citatio. num. 53. cum. 8. sequent. & Maranta. d. cit. de citatione. nu. 82. & Doctores in capitulo primo de electione. 6. & idem Rebuff. in concordia Regi. Fran. titulo de confilio. glo. 4. Gallico. cum. 4. sequent. pag. 4. in mediocri impressione, & iterum supra eadem lege diximus.

Ibi, *in luge publicis*, huiusmodi etiam schedula. prout dictum est, non in angulo neque sub offitio, sed in loco publico & confecto fixanda est. ut in notitiam citati pervenire possit, secundum Tiraq. vi. supra numero. 10. ex hoc enim in notitiam citati pervenisse censetur si in loco apponatur publico, secundum Rebuff. in d. titu. de confilio. num. 101. quasi id quod publice lectur & assignatur in notitiam tabentis drueniet & sic eius ignorantia allegare non est licitum, secundum gloss. in d. li. tutor. C. de petico. tuto. & glo. in capitulo. 1. de postul. pral. quas allegat Soci. in regul. 176. fallit. & Felin. in capitulo cognofcentes numero. 17. de consil. & eas communiter approbatas testatur Iulius Meneses in l. eorum numero penult. C. de iur. & fac. 48. Item fixanda est scheda huc & citatio charta non in valda alio, neque in infimo loco, sed in medio, secundum Auto. Gomez. d. capitulo. 9. nu. 4. ad fin.

Ibi, *An la qual se entrega el tal edicto*, Idem probat. 17. ut. s. par. 3. omnis enim citatio etiam in criminalibus debet cau- 47 diam continere & alias enim indifferet, & inualida dicitur, secundum Marth. Affili. in consil. Sicil. lib. 1. rub. 59. num. 7. & randoque optime Rebuff. in concordia Franc. rub. de collatio. glo. 4. causa p. 1. primae partis, & Mar. in pact. d. de decia. nu. 63. quam refert & sequitur Diaz. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 1. ord. col. 327. quod 10. 53. facitque tex. & quae ibi diximus, in d. tit. De los emplezamientos in glo. *declarar la causa*, supra hoc lib. quam ad hoc allegat Avena. in d. tract. de primo & secundo decreto. nu. 4. fol. 19. col. 4. in fine, quod maxime lege notaria attendit in criminalibus causis contra absentes ventiliandis & denunciandis est, omnia enim dilatio & denotatio 45 tio Banuonum & vel fore iudicatorum & agenda per iudiciarios debet esse certa, ita quod continet nomen & cognomen Banuon, causamque quate fuit facta citatio.

cio, prout inquit idem Marth. Affili. ubi supra lib. 1. rub. 1. ma. & iterum eod. lib. 1. rub. 5. nu. 1. & ita vult & praticatur, & est communis opinio, secundum Clarum lib. 5. selectarum sententiarum. 3. fin. quod lib. 1. nu. 5. & idem etiam in praeconijs ipsis, quibus per nuncium vocatur absens, debet causa quare vocatur declarari, alias nulla est citatio & nulla debentur expense prout in prosecutione huius. Idem dicitur Deo volente. Sed an & annotatio non bonum est in causa, quod debet contineri, & gloss. in d. titu. de iur. 17. et. 8. part. 1. inquit quod hoc, erga tamen non videtur praticari, quia lex nostra non requirit, licet neque requiritur specificatio loci & temporis delicti commisi, quia lex nostra non requirit, secundum glo. illam. d. 17. neque itidem praticatur quod totus tenor libelli huc inquisitionis manifestetur in preconijs, neque in edicto, quicquid dixerit Clarus in d. lib. 5. in d. quod lib. 31. nu. 7. Sed tamen apponitur nomen & cognomen citati, & causa quare vocatur, & nomen iudicis vocatur, & terminus intra quem comparere iubetur, alias quod procederet contra eum secundum ius, & cum ijs & alijs confectis praeconijs & edicta dantur & proponuntur.

Ibi, *Rebeldias que a la fagon le fueren acusadas*, non enim potest dici contumaciam addesse nisi per actum insequer, quia cum propter contumaciam in pena confecti incedendum est, in casibus contumaciae requiritur, prout supra hoc lib. in l. 1. verbo *que sea culpa*, tit. *de las cosas accu- 47 sadas*, dictum est, traditque vltra idem rector Alex. in l. fin. 3. Iulian. nu. pu. 2. cum sequent. ff. de dom. iur. & Bonifacius in interpretina sua legum paritarum verbo citatio. dicit. & verbi gratia fol. 32. & Mar. in pract. de contumacia. n. 5. pag. 88. imparijs, & Rebuff. 3. tome consil. Franc. titulo de contumacia. articulo. 1. gl. vltima numero. Item pluribus sequitur ubi ponit ampliationes & limitationes, & tex. act. rescripti Avena. in d. resp. 15. cor. reg. nu. 4. & Villalobos in arario nulla de iur. in l. 1. articulo. 4. & Mar. in l. 1. nu. 1. & in nostrum propitium tradit etiam Clarus lib. 5. selectarum sententiarum. 3. fin. quod lib. 4. 4. numero. 7. dictum est, ubi inquit ita de generali consuetudine ferari, prout & asserit hanc esse praticam tantum in civilibus in criminalibus. Affili. in consil. Sicil. lib. 1. rub. 1. nu. 1.

num. 8. habemusque, tex. expressum in presenti pro hac practica & doctrina, in ijs verbis quae commentantur, & iterum ibi, *siendole acusado la rebeldia*, videtur 49 Gerundium illud ablatum in d. fiendo, quod quidem cum tempus futurum respiciat, non solum importat & inducit foremam & modum, ut inquit Corneus, consil. 103. vltis. volumin. 3. d. conf. 47. 4. confiderata. volum. 4. verum & conditionem & secundum eund. Corneus. consil. 90. in causa, & consil. 14. aliter vol. 2. relatum per Barachium in repertorio iur. verbo Gerundij & Rebuff. in primo tom. consil. Fran. tit. de sentent. prouisijs. articulo. 1. glo. 6. & iterum in eod. tome. titulo de sentent. executor. articulo. 1. glo. 15. numero. & sic omnino ut forma, modus & conditio notrix text. feruentur debet accusari contumacia in eo & non sufficit eum accusare, sed quod in tempore congruo, & limitato 50 accusetur, quia alias remanebit circumstantia, ut si post edictum. ff. de iudi. & probat ex tex. nostro. In quolibet termino contumaciam accusari iubenti. Intelligenda est tamen textus nostro, secundum Aor. Gom. tom. 3. cap. 1. numero. 72. in princip. & in fine, in vero contumacia, non vero infesto, prout est satis, qui absens dicitur, prout ibi ipse declarat. Ex quibus inducitur ex tex. nostro conclusio alia ad ius civile, scilicet, quod quovis iure civili quando rem contumaciae citatio non compareret in termino, non contumacia deberet tunc accusari, distinctio procederet, ut quod procederet prout per inquisitionem officio iudicis, aut ad partis petitionem, ut videre licet ex Bart. in d. linter. ff. de publi. iudi. extext. tamen nostro nulla facta distinctio, in quolibet processu criminali si reus citatus non comparat in termino debet contumacia accusari, secundum Avena. ita notantem in responsio. 15. numero. tertio correct. 4. & Villalobos in d. tit. Antinomia iuris civilis & regij litera. A. nu. 4. & Olanus in concordia Antoniomam. litera. A. numero. 5. ubi tamen inquit Barolam ubi supra eius distinctio non esse de iure, sed tantum de consuetudine esse Italicae, affirmare, & sic non esse contrarium nostrae legi in hoc, & optime dicit, vltius in tantum requiritur accusatio contumaciae, quod accusatus eam non debet illicitarius recedere prout alio loco huiusmodi dictum remanet, imo & quod

plus est quod d. dicitur quae ut comparatur in tali hora, & in tali loco, & extra horam illam, solum accusetur contumacia, redditur actus nullus & citatio & secundum Bald. in cap. cum in colium. 4. de consil. & Roland. Valle. consil. 37. num. 9. lib. 1. in iudicibus tantum Curiae Regiae ex Chancellicis, & in iudicibus Peliquidiores, secundum Olan. in d. numero. 8. sufficit in vltimo termino accusari contumaciam neque requiritur, quod in quolibet termino accusetur contumacia, & fundari potest ex tex. in l. 1. tit. supra hoc lib. & in causa De la hermandad ex l. 7. titulo. 1. lib. 3. infra nulla requiritur accusatio contumaciae.

Ibi, *Para que se venga a salvar*, sed nisi & personaliter teneat copiare ad allegandum innocentiae causas, an & admittitur ut executor & defensor aliqui pro ea appareat & dicendum est ex text. nostro non sufficere alium pro eo comparere sed ipsummet vocatum teneri comparere & personaliter pro allegandis & probandis defensionibus & causis innocentiae si quid quantumvis de iure cuius admittendus erat procurator & defensor pro absente capitaliter accusato, ut late per Cerep. consil. c. 49. cum. 5. sequent. consilij maxime consil. 5. 4. 8. Capituli. d. c. 1. Neap. 143. nu. 6. & 7. & Villalo. in arario in l. 1. numero. 1. opin. litera. A. numero. 5. verbi nota quod absens, non solum pro allegandis absente causis, ut voluit declarare Iul. Clarus in l. 1. selectarum fin. 5. fin. quod lib. 5. numero. 12. cum. 4. sequent. verum & ad allegandum innocentiam instructor admittetur, secundum Hippolyt. consil. 88. nu. 37. & 38. ubi idem in procuratore admittendo dicit, etiam si statum diceret quod reus deberet fore in carceribus presentari itidemque de iure cuius communior erat opinio, secundum Aret. consil. 127. relatum per eund. Hippolyt. ubi supra & iterum in consil. 7. nu. 16. & 19. quod ubi contra absentem fieri poterat tentamina super crimine, admittitur executor pro eo ad allegandum causas absentiae, & probatur ex lex optima. l. 2. tit. 5. part. 1. Omnia tamen haec ex lege nostram in defensionibus abierunt, non enim vultus pro absente admittitur defensor, non procurator, neque executor ad allegandum de innocentia absentis etiam capitaliter actus, nisi iudex ex officio iur. prout potest & teneat, & in forma de innocentia eius, & ita communiter



ter in Cuzis obsecrari quodque, videmus  
& asserit iulius Clarus dicit, quod illi tri-  
gima secunda, verbi, haec autem conclusio,  
vbi de procuratore loquitur non admit-  
tendo & de exculatore, ibidem in quili-  
35 bus, verbi quod plus est, vbi inquit quod  
ita est hoc receptum, quod si aliquis advo-  
catus in contrarium insisteret, proculdu-  
bio non nisi iura exploderetur & quod nisi  
fieri siceret, plura delicta remaneret in-  
punita & ideo neq. pater admittit pro illo  
neq. dominus pro seuto, neq. Abbas  
pro Monacho, nisi pro particulari patris,  
domini, aut Abbatis intercessit, secundum  
eund. Clarum in d. c. q. 3. verbi, fina-  
& idem in exculatore tenet & affirmat  
Auerd. in responsio. 15. nu. 6. correctio. 10.  
relatus per Villalobos in d. Antinomiam  
litera. A. nu. 10. ad eo vt neq. ad allegan-  
dia causas absentie admittatur ante pra-  
ctica completa, eis tamen completis dum  
ad annotationem bonorum proceditur,  
admittere, secundum Auerd. ibidem, sic  
distinguentem, quem nonnulli post hac  
vidi fecerunt per Olannum in iura con-  
cordia Antinomiam litera. A. nu. 16. & 17. di-  
centem distinctionem Auerd. & vlti-  
mae practica receptam esse. Ego tamen nun-  
quam vidi admittam neq. peti vt admit-  
teretur & ideo insinillie iura praecognis  
completi siue non, exculatore hunc ad-  
mittere ad allegandum tantum causas  
absentiae, non vero iure negotio principi-  
ali, prout de iure super illud iudicium erat,  
& per bar. Marchum & illius in consilii.  
Sicil. libro primo. Rubr. 96. verbo editio-  
num numer. 31. cum 3. sequit. ut fol. 184. &  
iterum in libro secundo rubr. decima. nu. 52.  
mero. 46. & rubr. 96. numero. 34. & 35. vbi  
ponit absentiae causas, & optime lll. Clar.  
vbi supra. quae. 34. & iure nostro regiohe  
est approbata opinio ex l. 7. tit. 18. partic.  
& l. 1. titus. par. expressis ad hoc, neq.  
per legem nostram censendum est hoc, neq.  
correctis, prout optime tenet & conside-  
rat Villalobos, vbi supra in Antinomiam li-  
tera. A. numero decimo & in serario. editio-  
num. A. numero tertio, verba nota quod  
absens columna. a. in fine, sic intelligendo  
text. in lege seruum quousq. p. publice. C.  
de procurator. probantem quod quilibet  
non tanquam procurator, sed tanquam  
vni de populo poterat interdicere ad  
defendum absentem & ad eius inno-  
centiam allegandum, intelligitur tamen

non si alleget causas innocentiae quod  
causam principalem tanquam procura-  
tor, sed tamen defensor vel exculatore  
causas absentiae allegant ad contumaciam  
& fugam exculandam, & vt non proceda-  
tur contra absentem, & ita hos defenso-  
rem, vel exculatorem admittendos in pra-  
ctica receptum dicit iulius in dicta. Quo-  
decima titulo quinto parit. tertia & ne-  
nullius post illa mea scripta tenet Iouan.  
Vasiz. Pasadorius in suo libro tertio quo-  
tidianorum capitulo. 10. & probat per ar-  
gumentum ad specialem esse. nena tituli. 1.  
libro 4. in fine, haec tamen si iudicibus  
aliquibus praetium delegatis, vel deli-  
rare te dicent, vel quod leges illae paritatem  
non sunt in vi, vel quod proprius  
eorum est, asserent lege leges vinas esse,  
& quod ipsi alii vniuerse legibus pro iustitia  
exequutione, ita enim tantum ignari, vbi  
& illis responsionibus, insensu & in iuris  
viciantur, per sua iura infatigabilem, vt  
appareant hominibus idem terribiles &  
iustitia crudelis exequutores, cum sine in-  
finitis peruersores, haec facientes, & hu-  
mani languinis inimici, dicant tamen  
quicquid velint, tu tamen aduocate hac  
non delicias allegare cum casus occurrerit.  
Est tamen verum, quod si absentia causa  
esset procurata nihil proficeret, sed obse-  
ret potius, vt diximus, l. 14. titulo tertio  
supra hoc libro remedia procurata. Noces-  
sit quibus verum esse credo Hippolyt.  
dicit in consilio. 31. numero. 59. allegan-  
tis, quod quando per statum non sit ad-  
mittendus procurator ad allegandum ab-  
sentiae causas & innocentiam admittitur  
tamen & si inquisitio est inualida aliquo  
respectu, nam si quando inquisitio est va-  
lida admittitur hoc de delictis vel excul-  
tore ad iure eius, & iure nostro, ad al-  
legandum tamen causas absentiae, & fortiori  
admittere iure inquisitio est inualida. Et an  
si alleget quem esse absentem & termi-  
nos perator ad ipsum certiorandum & co-  
cedis sic iure terminis tradit lll. Clar.  
vbi supra. quae. 34. verbulum sed pone-  
re vbi inquit quod sic, si de fraude non ap-  
paret, sufficeret tunc iuramentum ipsius  
exculatoris pro probatione absentiae,  
vt absens reuocaretur. Et qualis debeat  
esse exculator & quid sit, & quod  
sit eius officium, & an teneatur satisfacere  
alia plura in proposito videre poteris per  
Rebuffi in tertio tome consilii Francituli  
de

de exculatio numero quinto cum plu-  
ribus sequentibus. Et ideo dum abfens fuerit  
contra te pro delicto aliquo inuito pro-  
cedi sciens, semper exculatore hunc  
mitte ad allegandum absentiae causas, &  
eas legitime & iustas habueris, nam si  
miseris talem exculatorem & iudex eum  
non admiserit, nulla erunt omnia in con-  
trarium acta, neque tibi nocuent, sed si  
non miseris nocuent quidem & a iudice  
eum prout optime aduertit Laphrancis  
in capitulo. quoniam contra falsum tituli  
de citatione. numero. 10. folios. incipit extra de  
probatione & Paradorius vbi supra. habes  
tamen notare, quod in causa haec reis  
admittitur quilibet exculator, secundum  
Simoes, de instrita. Catholico titulo de  
procuratori. nu. 4. Vltimis notandum est  
ex his verbis nostri text. scilicet, quod contra  
confessionem factam inducantur ex fuga  
& ex alij in lege nostra delictis admittitur  
post probatio innocentiae, de quo & alia  
dubitabam Iulius Clarus, vbi supra libro. 3.  
tituli. 4. quae. 44. Verbi quod nunc an co-  
trariam ex lege nostra admittitur abfens  
condemnatu intra annum ad probandum  
innocentiam sui tamen quod aliquid  
quo ad criminales penas, & quo ad cri-  
minales etiam lapsum annu, & post haec  
scripta vidi. cap. 7. controuers. vlt. frequen-  
tium Minchae haec tractantem.

Ibi, siendole aucta de l. delicta de quo  
diximus in gloss. Siendo illius legis.  
Ibi, si non inuenerit, quae quidem con-  
dennatio delicti, pro de latione contumacia  
incurrit, & sic nulla alia requiritur de  
claratio, ex lege nostra quicquid alius de  
iure ciuili dixerit Clarus in d. f. fin. quae.  
44. nu. 8. per totum.

Ibi, Del deprez, ex his verbis inducit  
alia iuris ciuili correctio, nam secun-  
dum ius ciuile annotati & bonorum  
erat punita contumacia, & in l. 7. tit. 18. partic.  
3. in tantum quod facta annotatione non  
dabatur restitutio in integrum absenti, se-  
cundum Fabrum in lege quicunque. C.  
de requir. reis, ex lege tamen nostra in his  
verbis iam hodie non punitur contumacia cri-  
minosa absenti in bonorum annotatione,  
sed tantum in sexaprima maraspetini,  
& sed poena lex nostra, Del deprez, appel-  
lat, secundum Auerd. dicit Ru. 15. nu. 6.  
correctioe vnde cum, & Villalobos in dicta  
Antinomiam litera. A. nu. vnde cum & sic

perperam faciunt indices insinillie in  
quolibet crimine, illam, quod qui se ab-  
sentat, iubentes sequebuntur bonorum heri  
praetium fil. vlt. po. nam Del deprez,  
est etiam apponenda poena homicidij, &  
sic Del omezillo, quae loco publicationis  
bonorum iam imposita est, vt in hac lege.  
Deo volente dicimus, quae propter ad hec  
adiungere debent iudices quod pro anno-  
tatione bonorum iam poena. Del deprez  
faciunt, vt in secunda excentur, nisi vbi  
de iure permittit reperitur heri, quicquid  
velit notissimam contrariu, de hac anno-  
tatione tenere Olannum, in concordia An-  
tinomiam litera. A. numero. 19. cum  
3. sequentibus.

Ibi, 7. las, intellige de illis expen-  
sis, quae in capiendo & persequendo de-  
linquentem & propius eius absentem et co-  
tumaciam facit tantum, & sic non ex expen-  
sis delictorum, vt de iure praetium fil.  
facienda erant, vt quae da in eis in iudici-  
a diffinita in eis praesentia lata con-  
demnatu exculatus his, in intra annum  
se praesentaret, nam lapsum annu, omnes  
expensas in quibus sen contra in absentia  
lata condemnatus est, solvere teneatur, co-  
quod ad penas ciuiles non addit, absens  
condemnatus lapsum annu de praesentans, &  
a fortiori, neque in expensis condemnatus,  
quae propter vnum quodque tale & illud  
negligit, & probatur clarissime ex textu no-  
stro libere consideretur, textus quoque infero,  
quae expensas factae & in informatione sum-  
maria facienda & in proponenda accula-  
tionis & interrogacionibus & similibus,  
quae si delinquentis accusatus praesens esset,  
per accusatorem omnino faciendae erant  
non tenebatur reus se praesentans intra  
annum solvere, & viquidem per sententiam  
diffinitiuam aliquid declaratum fuisse, sed tan-  
tum illas tenebatur ac casus hie praesentans  
intra annum solvere, quae propter  
eius contumaciam & absentiam facienda  
& causae tantum, quae quid si praesens esset,  
non fierent, & ita non semel respondit, &  
in eff. cum non dum delicta lata sententia  
voluit Auerd. cap. 10. praetio. numero. 14.  
lib. 3. & Iacob. de Arenis in tracta de  
expensis column. in parvis verfic, sed potest  
dic. & voluit gloss. cap. inprimis. 4. quae.  
1. & in fama. 4. q. 3. & in l. famem. C.  
de iudi. vbi Af. & Bal. & Albius in pra-  
ctica. 31. capiti. ampliat. 66. nu. 2. in fine  
& melius ibidem in, 62. amplia principi,  
ampliat,







[illegible][illegible]

Como se ha de proceder en lo criminal. l. 3. 239

numero et in palatio, quod etiam detentus in  
camera, velin palatio priuato si abinde  
fugiat, dicitur carcerem frangere, & habet  
per conuictio & confello, & sic inquit  
Brunus in dict. xlii. 3. prima parisi non  
mero. 10. quod illud quod dicitur, quod  
fugiens a carcere oilto aperto exillente  
non habetur per cofello, & vel erum, de  
publico fugiat carere, fecus vero si de  
palatio, & caris, & de caris, & de  
dicta cippis, verum tamen eil, quod in  
repet. l. ad monendi, num. 17. 4. ff. de iure  
iuran. contrarium tenur, dicitur 19. eile  
ide si de palatio fugiat, & quod alibi latius  
dicitur. Iterum & fecundo non habetur  
per confellu fugiens a carcere, si ita  
tim quod fugit, capitur, & ad eam redit  
90 in dict. arari iussu, con. pilitera A. nu.  
3. col. 1. 4. in l. 1. ff. de iure iuran. &  
fori iur. alijs oio modis linantem, &  
a fori iur. p. r. de iur. & fugit animo  
rediens non erit confellus, neque con-  
quictus, secundum Boer. vii. supra, num. 8.  
& Ripa in l. ad monendi, per Clarum, ff.  
de iure iuran. de quibus & numer. 169. in  
dict. lib. 3. ff. fin. quib. si. verfic. tertio au-  
tem modox quibus inquit Bald. l. num.  
15. C. de feris, fugit. quem & alios refe-  
rent sequitur A. nu. 199. ff. de iure iuran.  
15. C. de feris, num. 199. ff. de iure iuran.  
in si in carcerē index hominē derulerit & di-  
91 cta poena si a carceribus eruperit, breuij  
in carcerem redeat non committitur poe-  
na, cum eo animo eruperit, vt reuerteret,  
quod est optimum ad dict. l. 6. titulo 26.  
lib. 8. infra: Item neque punietur ex deli-  
cto fugiens hic a carcere, si innocentem  
i suam probauerit, am. 17. Ex quibus hanc ve-  
ram conclusionem eliceo & affirmo, scilicet,  
quod hodie iure nostro regio attento  
fuga sola non a carcere facta non sufficit  
ad torturę condemnationem, siue fugiat  
quis ante accusationem propositam, siue  
post, cum Simancas vii supra, ex text. no-  
stro & ex dictis, quidquid in contrarium,  
& male voluerit Anton Gomiz in dict. 76.  
Tauri, num. 1. & 2. ff. de iure iuran. &  
Simancas, nullam tamen con-  
clusionem allegando tenet Auyed. cap. 17.  
procurator, num. 15, in princip. lib. 1. prout  
& ante eos contra Barro. tenebat Guido de  
Sueza, relatas per Angel. de malefic. addi-  
tionem inter in dict. p. iama publica praece-

dente, num. 86, & facit lectura. Dicitur  
 num. 88, & facit iuratur. Dicitur  
 & alij recte per Boer. ubi supra, num. 89, in fine.  
 Et tamen potandum fugam delinquentis  
 ante incarcerationem committi facili-  
 ter pungi, si fugiens ipse per praeterit, vel  
 si pollicetur captus est iureiur., quod propter  
 suspitionem accusationis contra eum  
 proponenda fuerat, secundum Ripam  
 in dict. l. admonendi, num. 168, & 169.  
 Item, num. 84, & Hippoly. in pract. f. delin-  
 quenti, num. 4.  
 Item, num. 85, ubi dicitur, quod si quis  
 prius ad 174. placeat de fuga dicti, dixi-  
 mus illud, quod fuga? solummodo fugienti-  
 bus nocet, non vero socijs suis, qui hinc in  
 delicto illius, prout et tenet Boer. dictio,  
 25. sume 25, & facit lectura, dict. l.  
 admonendi num. 89, & facit neque cõtra praer-  
 tantes auxilium tunc? & delinquentis suffi-  
 cienti auxilium probetur, neque eis no-  
 cet, si non iuraverint, quod non iuraverint,  
 quaream, sibi verbo, quod prius, de fucti-  
 & committere ita tenetur, & sequatur  
 plures, secundum Adam. cap. 22. prout  
 num. 7. lib. 1. & cap. 7. num. 4. lib. 2.  
 Et bet enim, ubi quod de auxilio puniatur, primo  
 in processu apparere principalem ac-  
 culatum delictum commissi, prout et  
 tenet DD. communiter testatur. Glan.  
 & Raz. in quæst. 36. num. 6. etiam & fententia  
 propter de homicidio, ubi dicitur, quod  
 alij, & qui ex forma statuti debent cõ-  
 demnationem solvere, secundum Bartol.  
 Paul. & facit, ubi cum filius fam. num. 8.  
 Item verbi obli. ubi facit l. DD. commu-  
 niter tenere asserit, nisi & ad fententiam  
 illius ipsi citati sint, nam tunc eis no-  
 cet, secundum Paulum nu. fin. & Bar-  
 tolo. in l. de iur. fam. quod Paul. ibi  
 notandum dicit, & facit lectura, ubi  
 semel quendam magnum advocatum, dum  
 enim procederet contra abstemem de-  
 linquentem, fecit citare tertium posses-  
 sorem bonorum illius, & fententia illi in  
 contra abstemem, exequi cõtra illum po-  
 tessorem, reterque & sequitur dicti hoc  
 glo. in l. i. no. titulo 2. part. 2. per hoc vno  
 modo declarat, & facit dicti per Covar.  
 In pract. ubi verbi facit quod omnia facio,  
 & contra materem, & contra filium, ubi  
 sufficit enim quod nonnullum precipuum  
 facit nullummodo fugam delinquentis no-  
 cere socijs, neque accusatis de auxilio. nã  
 dicta probatio & confessio solum sibi  
 confesso nocet, & non alij. Et casus ubi

97 fuga t plenam probationem facit ponit Hippol. in pract. diligenter nam. 4. cum pluribus sequent. 1. Ducas in regula fugae de quo & nouissime plura tractat Iulius Clar. in pract. crim. dicto. 3. ino. quæst. 1. i. verit. fuga delinquentis, cum seq. vel melius ex text. nostro in ijs verbis corrigat ius ciuile requirit plenas probationes, vt abiens damnetur, secundum Clarum dicto. 3. fin. quæst. 4. nam. 10.

Ibi, *que balte para tormento*, & si fela continuacia & fuga non fuissent, nisi & alia inhumil concurrant, vt supra gloss. 98 proxima diximus, neque valet statutum quod ex sola continuacia quis posset ad mortem condemnari, fecundum Hippoly. in l. de vnoquoque nam. 10. l. de re iud. & in l. de minore, in princip. num. 6. ff. de quæst. dum ibi allegat Augull. in additio. ad Ang. de malefic. l. ite. P. fama publica nume. 48 ita tenentem, si scilicet non valeat tale statutum, eo quod esset contra ius diuini in ore duorum vel trium disponens esse omne verbum, quicquid in contrarium voluerit. Bald. per nos allegatus in princip. gloss. supra proximo iud. si cum fuga adissent alie præsumptiones falsæ, tamen non poterat absens condemnari ad mortem, & si condemnatur, poterit etiam anno elapso se præsentare, & audietur non solum quoad penas criminales, verum & quoad ciuiles & pecuniarias petendo restitutionem ex clausula generali, secundum Boer. dec. 6. numer.

99 nam & l. tentoria lata t in practica parit ex falsis probationibus retractari posset etiā postquam lapsa esset in rem iudicatam, ex text. in l. 1. & per totum titulo. 16. part. 3. tract. Boer. dec. 107. numero. 3. & de quæ indicia sufficiat ad torturam, tradunt DD. in tractatibus in locis ordinariis, & Ang. de malefic. l. ite. P. fama publica, & Anton. Gom. tomo. 3. capit. 1. & Auend. in dictionario, verbo Tortura, & Clarus in dicto. 3. in practice criminalis, in pluribus alijs quætionibus, & regula communis

100 est quod quæ indicia sint sufficientia t ad torturam relinquatur in arbitrio iudicis, quod quidem arbitrium tenetur iudex regulariter secundum ius vt per Auend. vbi supra, & nouissime & optime per Menochium, de arbitrariis iudiciis, lib. 6. centuria. 3. casu 270. cum tribus sequentibus. Quid tamen si causa conclusa iudex non reperiat

licetum probatum, neque indicia sufficientia ad torturam, quid faciet tunc iudex? ipse & optime per Anton. Gomez. dicto. 7. 7. Tauri, dum ita. verit. postremo tamē qui tandem tenet, quod res iudicialis relinquatur, ex eo tamen occidit, hoc nullo quod si causa esset grauis, abiotetur ab abrenuntiatione accusati ab oblatione iudicis, sed si causa non esset ita grauis, diffinitur abiotetur & accusatorum in vtroque casu in expensis condemnatur si causa iusta non adellet abientem in expensis defendendi, & tenet Hippolyt. & Cæpola infra hæc. l. in glo. En que se pronuntiat in fine allegandi, hoc est enim quæst. noster dispone, dum iudicem iubei se informare debere de innocentia rei, ad quæ enim nisi vt abiotetur aliquæ ex dictis modis & cur causa iudicialis esset relinquenda quando quidem collat de meritis eius, non enim propter abientem falsæ est quæ condemnatur aliter quam condemnatur si presens esset, prout infra hac lege dicemus annuente Deo. Est etiam notanda alia regula non minus singularis & ad quæ nullum debent iudices aduertere, scilicet quod tunc debent cum alijs adminiculis testis iudicium faciat torturam, vt dicta remaneat in hac l. quod testis ille est vitiosus & de actu ipsi maleficio propinquo, secus vero si de actu remoto, nam tunc testis unus nihil præsumptionis, vel probationis inducit, nisi duo confites ad huiusmodi actum remota maleficio, secundum gloss. in l. fin. C. de hær. heret. verbo vel iudicij, quomodo sequitur plures cum sequentes allegando, Anton. Gomez. tomo. 3. capit. 1. numer. 18. & gloss. Oleyen, dote in l. titulo. 10. part. 3. & Hippoly. consil. 1. numer. 10. & melius in consil. 8. numero. 8. in fin. cum seq. in pract. diligenter, cap. 1. numer. 7. & debet testis ille de vita esse omni exceptione maior, secundum Anton. Gom. dicto. 3. capit. 1. numer. 7. & gloss. illam dict. l. & Abb. in cap. 1. numer. 1. de confes. & Auend. in dictione, verbo Tormento conclusionem. 9. adeo vt minimus defectus in tali teste sufficit, secundum Hippolytum in dicto. 3. diligenter numero. 7. & ita articulanda esset bona iuris testis fama, & integritas, secundum Auend. dicto. conclusionem. 7. nisi cum teste illo alia deficiente indicia, nam tunc non necesse pro bare testis maiorum & integritatem si nihil suspitionis contra eum allegatur, secundum

secundum Roma. Alexand. & alios relatores per additio. Angel. de malefic. l. P. fama publica, num. 12. in additio. adde quod huiusmodi, itidemque siue contra abientem agatur, siue contra præsentem testis ille & omnes alij in informatione summa ria examinati in plenaria ratificandi tunc 104 t pro dicto si præsens est, nam abiens per edita & præsentia ad totum causam citatur, & in literis notificatur citatio, aliter enim nullam fidem facerent, nam testis 105 examinatus non citata parit, t non probat secundum Anton. Gomez. tomo. 3. capit. 1. numer. 18. in fin. & Hippolyt. consil. 8. numer. 2. & Iulium Clarum, in pract. crim. libro 3. §. fin. quæst. 1. verum tamen quæro, & quæst. 10. verit. item quia, & remissus, ibidem in quæst. 1. numero. 11. vbi inquit quod hæc repetitio testium debet fieri cum omnibus illegalitatibus, quæ requiruntur vbi illi testis repetendi nunquam fuisset examinari, & ideo debent de nouo iurare, aliter nullam fidem facerent, nam iudicia non sunt ea quæ capta sunt ex 106 processu informatorio, t nisi fuerint repetita citata parit, secundum Maerantia, in pract. verbo, inquisitio. 1. 8. in fine, ad torturam enim processus ordinarius faciens est, neque ex sumaria informatione imponi potest, nisi ab illis dominis maioribus de Curia cum aplice contra infignes in maleficiores, secundum Aenda. cap. 16. præter. num. 9. in fine, lib. 1. qui ab beneficiant, aliorum fit iudicium, ipse enim nullam torquem nisi iuris ordine seruato, 107 iudiciorum enim danda est reo copia, vt per Iulium Clarum, in dicto. 3. fin. quæst. 49. in princip. & quæstio. 15. num. decimo & in quæstio. 8. & 9. alia prosequitur in propositionem, & in hæretis etiam crimine tractat Simancas, de inflit. Catholici. 61. numero. 8. & 17. alia enim iudices animas suas condemnant, audientes est enim ius & etiam dicit, siue t minoribus, siue maioribus iudicibus, nisi Deus ipse noluit Adamm, neque Cain inauditos condemnare, quod si Deus sic fecit, hominulus, cuius sapientia coram Deo est stulticia, cor aliud facere debet, præsertim cum tortus iuris ordine t prætermisso, & in illis in tortura faceret prætermisso, & iterum post tenebra ferat, non potest ex tali confessione condemnari, neque puri parit in ordinario, prout optime inquit Hippolytus in pract. 3. secunda, per totum, & Ang.

de malefic. & eius additio, in l. ite. P. fama publica, num. 9. in fin. & Anton. Gom. tomo. 3. capite tortura. numer. 17. vbi hæc communem dicit opinionem & veram & tenendam in iudicando & consulendo, & secundum eam iam lem in facti contingentia pronuntiat & iudicat, & hæc l. respectu omnium & Theologorum receptam sententiam testium Simancas, in dicto. 3. 61. numero. 6. in o. & quod plus est quod etiam si post superueniant noua 108 indicia t torqueri non potest ille contra quæ iuris ordine prætermisso processum est, secundum Hippolytum in pract. 3. diligenter, num. 11. etiam si ad torturam minus tantum reus fuisset, secundum eundem, in l. expedita. num. 16. & ideo non est quis torquendus, nisi legitimis præcedentibus indicij, & eorundem copia, etiam si apud maiora tribuata sit agendum, Est tamen verum quod Ripa in respons. 40. in cap. in causa Olineri. na. 6. fol. milii. 147. inquit communem esse opinionem, quod si postquam hoc est factum, nihil per reum totum 109 t opponatur, condemnari poterit reus hic ex tali confessione, virtute tormæ torturæ & iuris ordine prætermisso, facta & extorta, quam quidem Ripa doctrinam intelligere eo quod ipsi reo copia processus & confessionis ipsius esset data, in quod poterit contra iudicem processum allegare, secus vero alius, quoniam tunc taciturnitas nihil obstat, siue & ne quælibet, si aduocati copia defuisset, quocum posset reus ipse confessionem capere, & pro eo allegare, t tamen cum iudex fuerit iuris ordinem non prætermittat, ear enim iudex debet esse rigorosus, lege, & ad quid iudex fama sunt introducit, nisi vt iudex tenetur legis, & media feruet, nunquid iudicem debens supra lege disponere potest nequaquam, & forte causa ordinis prætermisso in hoc t condemnari, nonne propter in iustitia iudex talis animæ ius præuaricat, ideo necesse est vitare feruor, & fin ius, & iustitiam procedat, vt consilium Simancas vbi supra. n. 13. & 15. vbi cum pluribus sequentibus plura ponit requisita necessaria, vbi ad torturam impetitione denegatur, & Anton. Gom. vbi supra, & Hippol. consil. 8. num. 2. & Cæpola. consil. 6. num. fin. parit hæc verissima 110 etia. est iudex ex officio t procedat in querendo, adduc enim tunc reo præsent iudiciorum copia danda est, alius torqueri

reus non potest, vt omnes tenere aliter  
 Clarus, vbi supra dict. §. 5. quest. 49. num.  
 8. quoniam vellet Paris de Pace in tracta.  
 §. iudicatus, verbo tortus, cap. i. numero  
 24. in medio. Quid tamen ibi dicitur repe-  
 rat testes confrontando eos cum reo, qui  
 quidem testes se ratificat ibidem in dictis  
 iuris, an erit necessaria alia citatio, §. di-  
 cendum est: quod non, vt per Clarum in  
 dict. §. fin. questio. 45. numero. 14. aduer-  
 tendum tamen est per aduocatos, quod  
 tunc demum copia indiciorum antequam  
 reus subiciatur torture danda est reo, si  
 113 ab ipso petatur, fecit alias, §. secundum  
 eund. Clarum in dict. §. fin. in dict. §. glo-  
 ssio. 49. num. 4. ad conuentionem in ve-  
 lo faciendum omnino danda est, secundum  
 eum ibi, etiam si nō petatur, & hec quoad  
 reum petentem aduertenda sunt, quod  
 abfentem vero in iurati notificatio fit, &  
 nullus pro eo admittitur, vbi dictum rema-  
 net in hac lege. Vltimus & intelligendus  
 est tunc demum testem vnum de visu cū  
 alio admittit ad testificandum, quod  
 144 tunc testis ille redditur rationem dicti iur.  
 quoniam de ea non interrogat, secundum  
 Hippolyt. in dict. §. diligenter et numero. 3.  
 nam in criminalibus tenetur testes etiam  
 non interrogati reddere rationem dicti  
 iur., secundum gloss. per text. ibi in l. 16. ad  
 fin. titulo. 16. part. 2. & per consequens  
 ad faciendum indicium ad torturam, quod  
 est diligenter notandum, secundum Hip-  
 polytum dicto numero. 1. & 2. vbi  
 alijs fundat rationibus, & nota quod quā-  
 vis ex arbitrio iudicis pendat probatio-  
 nes, & indicia an sint sufficientia arbitrii  
 115 tamen hoc debet secundum ius regula-  
 re, & causam exprimere, ne in syndicata  
 teneatur, secundum Bartol. l. Lucius in fi-  
 ff. de ijs qui not. infam. relatus per Rebut.  
 in tract. de reprobation. testium, numero  
 vnde cimo.

Ibi, *En que le pronuncie*, hic & alia indu-  
 citur iuris ciuiliis cetero, non licet iure  
 ciuili, vt in banno quod describeretur non  
 requireretur, quod iudex abfentem de-  
 linquentem pro contumace & confesso  
 pronuntiat, secundum Baldum numero  
 quoniam post gloss. vnicam ibi in l. i. f. in  
 num. 6. ad Trebel. ex nostra tamen lege  
 requiritur dux copulatiue, scilicet, quod  
 116 confitetur in processu, qualiter reus fuit  
 perquisitus vt caperetur, neque capui  
 tuiti, alteram vero, quod antequam con-

denari fiat, pronuntiat pro contumace  
 & confesso, & citiōis de quo accu-  
 sator perperatore, secundum Auend. an-  
 dict. resp. §. i. correctio. §. Villal. in  
 antinomia iuris ciuiliis & regii dicta litera  
 A. num. 5. & Olanus in concord. a. antinomi-  
 am, litera A. num. 7. vbi inquit hanc  
 omnia esse seruanda pro forma, & con-  
 tueret processum, qui quidem in num. 8.  
 inquit cauendum esse ne decipiant, vbi ip-  
 si decipiunt, quia neque gloss. neque Bal-  
 illud dicunt, ego tamen dico ab eo pe-  
 tius cauendum, nam gloss. & Bald. nulla  
 pronuntiationem iudicis requirunt, sed  
 solum accusationem contumaciam, & hoc  
 ex adis id seruanda, licet iudex non inter-  
 rogetur, licet tamen nostra nō solum non  
 117 contentatur accusatione contumaciae, &  
 quod de contumacia in adis appareat, vbi  
 numerat requirit pronuntiationem i-  
 udi- iudicis super hoc, & hic Auend. & Villa-  
 lobos, optime allegant Bald. & gloss. in eo  
 tamen quod inquit est correctio nem  
 decipiuntur, quia lex nostra non corrigi  
 illud, scilicet de accusatione contumaciae  
 de appaerentia eius in adis, sed potius id  
 est confirmat & iubet, addit tamen iuri ciuili  
 fit, scilicet pronuntiatione iudicis in super  
 addit reum abfentem pro confesso con-  
 tumaciae & perperatore delicti declar-  
 atis, & hanc non est correctio, sed potius ad-  
 dictio fit bene ad agendum, quod & inforti-  
 tatione requirit declarationem contumaciae  
 pro confesso, asserit Mathaeus Afflicti.  
 in consil. Siciliæ, rubricæ, numero. 69. in  
 Franciam tamen alia declaranda sunt in  
 sententia, quæ refert Boer. decisio. 6.  
 nu. 15. & 16. intellige tamen tunc declar-  
 andum reum pro confesso, quosque con-  
 tumacibus ex processu reperiunt, secus verò  
 si innocens reperiatur, nam tunc non so-  
 118 lum non erit declarandus tunc pro confes-  
 so, vt etiam pro libero pronuntian-  
 dum, secundum Hippolyt. in pract. §. vltima  
 questio. num. 3. & in §. aggredior num.  
 fin. & in §. oportune num. 8. & in §. se-  
 quitur num. 45. & Cepoll. in cautela. 251.  
 & Anto. Gom. l. 76. Tauri. num. 14. secun-  
 dum nam spinonem, prout & supra hæc  
 lege diximus, verbo, *Y que baste*, & pla-  
 cidem tenentes allegat Hippolyt. vbi su-  
 pra maxime in dict. §. 8.

Ibi, *En por hechor del delicto de que es  
 acusado*, hic inducitur alia iuris ciuiliis  
 correctio, scilicet, quod quannu iure ciuili  
 habitus

habitus pro confesso, videtur fateri delictum  
 non habetur tamen pro confesso  
 119 t in qualitatibus delicti, vt etiam compendit  
 Doctorem opinio in l. ii. c. i. de iur. iur.  
 hodie vero ex lege nostra in omnibus pla-  
 lisibus delicti, licet ipso delicto habe-  
 re pro confesso, secundum Auend. dicto  
 responso. 17. numero quinto & sexto  
 correctio. §. Villalobos in dicta antinomi-  
 a iuris ciuiliis & regii, litera A. numero  
 nonno, quidquid dixerit Olanus, in con-  
 cord. a. antinomia iuris ciuiliis. A. num. 14. &  
 15. cuius dicta tanquam rudis & incipiens  
 non percipio quid ibi vult in illo numero.  
 15. non quid prius pro fectore & perpe-  
 ratore delicti debet reus hic abfentem  
 120 clari, quam diffinitur §. condemnatur  
 pro delicto vel in eodem contextu senten-  
 tiæ diffinitur, vbi quique fieri potest, &  
 in hoc quoniam de iur. confectio, &  
 & glo. c. de Boerio, dict. decisio. 6. in  
 fine, prius debet declarari pro perpe-  
 ratore delicti, & post diffinitur conde-  
 nari, in Italia tamen, & itidem in nostro  
 regno in quam pluribus eius paribus vno  
 & eodem contextu declaratur pro perpe-  
 ratore & condemnatur diffinitio, prout  
 in Italia asserit Mathaeus Afflicti, relat-  
 us per Clarum, in practica criminali. §. 121  
 fin. questio. quoad agens quarta versic.  
 sed nunquid, & probatur ex lege nostra  
 copulatiue & vno contextu ratione lo-  
 quente, ibi, *En por hechor del delicto, de que  
 es acusado y lo confesado*, & ita vitur  
 & practiceatur, quoniam si asserit fieret non  
 viciaretur processus propter tam modicæ  
 solemnitates confitionem.

Ibi, *En donde se la pena*, ex ijs verbis  
 habes notare, nullam aliam requiri cita-  
 tionem, quam eam, quæ ex præconio, &  
 bannis facta fuit, neque requiritur lapsus  
 alterius termini quam hic designat pu-  
 blicatione facta, quicquid substatuerit Cla-  
 122 rus in dict. §. fin. questio. 4. numero  
 14. & numero 15. ponit formam sententiæ  
 contra abfentem proferendam. Sed quare  
 debet in pena ordinari condemnari,  
 quandoquidem text. noster præsupponit  
 plenam probationem non adesse, sed  
 tantum semiplenam, & talem, quæ ad tur-  
 tationem imponitur sufficere solum modo,  
 non vero ad totius pene condemnationem  
 non vero ad totius pene condemnationem  
 non vero ad totius pene condemnationem  
 non vero ad totius pene condemnationem

rantur, adeo vt neque in eis iungantur  
 imperitæ probationes, secundum An-  
 tonium Gomez. tom. 2. cap. 11. numero  
 2. & numer. 2. 6. & cogitabam h. p. l. et  
 hodie difficultati responderi, si licet hoc  
 modo, quod quia apparente sufficiente  
 probatione ad torturam reus, quoniam  
 abfentem est, torqueri non potest, cum so-  
 lummodo in presentem tortura adhibea-  
 tur, secundum Caputium, de iur. Neapo.  
 123 44. numero fin. adeo iubetur in text. no-  
 stro veram & ordinariam pœnam im-  
 ponendam esse pro delicto & talem, qualis  
 imponderetur si plenè probaretur, quali  
 abfentis ipsius reus & eius fuga & aliarum  
 solemnium obseruatio lege nostra de-  
 scriptam supplet defectum plenæ proba-  
 tionis, & vt tradit affectibus delin-  
 quentes se presentem, & quia intra annū  
 se presentem quoad carnes pœna audiri-  
 poli annum vero quoad corporales,  
 debent tamen iudices hac de causa in qua-  
 rum possunt moderatas pœnas ciuiles &  
 pecuniarias imponere, quoniam elapso  
 anno non audiet super eis vnum vero no-  
 tandum est & aduertendum, quod senten-  
 tia lata contra abfentem virtute huius fi-  
 dæ confessionis ex faga resultans, & ex  
 alijs indicijs, non efficitur t condemnatio  
 infamæ, secundum Hippolyt. in pract. §. 124  
 6. postquam. nu. 67. vbi allegat quoddam  
 consilium Alexand. 114. volum. 1. de quo  
 & tractat idem Alexander in p. p. no. 64.  
 ff. de re iud. inquit quod quod bene  
 niti illi ponantur extra ordinem infame-  
 nem non modo prout & inquit gloss. in l. 1.  
 C. de modo multæ & tenet expressè Bart.  
 in l. i. d. i. f. in l. 1. nu. 8. ff. de ijs qui not.  
 inf. & gloss. En iurjo in l. 1. tit. 6. part.  
 7. sic declarando text. ibi debet, & tenet Boer.  
 125 decis. 64. numer. 9. vbi numer. 10. inquit,  
 quod potest iudex ex causa reuocare con-  
 demnationem bonam famam, & ex quo si alia  
 quæ vias tractatus esset in abfentia con-  
 demnatus pro delicto non efficitur ier-  
 nus pene, secundum Antonium Gome-  
 z. tom. 2. secundum cap. 11. numero. 18. in  
 fine. Est tamen questio, non vtro a  
 condemnatione pœnam corporalem contra  
 abfentem imponatur, potius vt  
 126 deus condemnare, etiam in satisfactio-  
 nem damnatum, & dicendum quod rursus  
 damna petant per actorem in iudice  
 ter, quod non se videtur Castillo in l. 8.  
 Tauri, verbo A. reuocatur, numer. 17. nam  
 quoniam











bonum adhiberet cambium, ex dictis  
per nos in l.a. titulo. a. supra hoc libro. Si  
cundo vero limitatur nostra conclusio, ni  
si sententia illa sit lata ex falsis probationibus,  
¶ nam tunc etiam lapsus anno audiatur  
condemnatus super penis civilibus, si  
cur super criminalibus, ex dictis per nos  
in gloss. que habet super eod. & quia hoc  
est communis conclusio teste Bar. Soci-  
no consil. 8. numero. 17. lib. 1. quod sen-  
tentia lata contra maiorem abentem &  
contumacem delo per falsas probatio-  
nes partis presentis, nulla est ipso iure, per  
text. in l. i. prator. 9. Marcellus ff. de iud.  
& facit text. in l. a. & sequent. tit. 16. par-  
3. vltimus & tercio limitatur nostra con-  
clusio principalis, vt procedat quoties iurē  
recte & processum est ad condemnationem  
talem faciendam, seruando legis normam  
formam, scilicet verbo aliam, nam tunc, cum  
nullus sit qui quid in contrarium factū  
fuerit, nihil nocet condemnatio facta ex  
vitio & nullo fundamento ex dictis per  
nos supra hac lege, quod forma eius est ad  
vague in seruanda, aliā nulla est proces-  
sus, & quia sententia non meretur  
executionem l. 4. §. condemnatum, &  
ibidoctores. ff. de re iudic. sententiaque  
evidenter iniqua & iniusta namquam  
transit in rem iudicatam vt per Hippo-  
cristum. numer. 24. & annulla o fundamen-  
to annullatur omnia inde secuta, vlt. ff.  
de constit. pecu. & citatione existentē  
inuoluta, omnia que sequitur inde non  
vt per Roland. contr. 9. num. 11. & 14. lib.  
1. & ideo partibus & advocatis earum con-  
sulo, vt ad hac aduertant, nam iudices  
maximē nouelli quāsi nouam legis nor-  
mam, & ordinem seruant. Quāto  
hinc nostra conclusio, vt non procedat  
quoties condemnatus moritur intra  
annum, secundum Thom. Gram. decisio.  
4. num. fi. de quo infra in glo. Sean dyodes,  
dicimus. Quāto limitatur, vt non procedat  
nostra conclusio, quoties est impolita  
in maior pena, & quam impenosa esset,  
si reas præsens existeret, prout in gloss. En  
las penas, in fine remanet dictū in hac le-  
ge. Item & sexto limitari poterit nostra con-  
clusio quoties conlatur de iussu imperato-  
ris, & mento tunc nam tunc etiam lapsus audiatur  
super civilibus super criminalibus  
penis, vt diximus in gloss. Aunq. sea fe  
fada, supra hac lege. In finaliter nostra con-  
clusio, vt non procedat quoties condem-

natus est minor & nam tunc per restitu-  
tionem iugo & per nullitatis interpositio  
nem audiatur lapsus anno, vt ex dictis per  
nos in prin. duobus legis clare constabit, &  
hac sunt limitationes, quod ad hanc nos-  
tra legis conclusionem quoque nunc repe-  
ri potest.  
1. Ibi, en los casos que el delito no se ex-  
tingue por la muerte, concordat cum. l. ex  
iniciuorum. ff. de accusato. & exemplifi-  
cari possunt legis nostra verba in causa  
hæretici, vel traditionis regie & quibus  
calibus etiam post mortem delinquentis  
lis condemnatur, vt patet ex dictis per Si-  
manca, de insitit. catholi. tit. 8. de de-  
functis, & Anton. Gomez. tomo. 3. cap. 1.  
num. 11. & qui sint alij casus vbi morte  
crimine non extinguntur, vident pos-  
sunt per Ant. Gom. tom. 3. cap. 1. num.  
79. & 80. per totum, & per Iulium Cla-  
rum, in lib. quinto seculorum sententia-  
rum §. fin. quæstio. 3. vlticulus, quarto  
nunc, & sequens, & per. l. 7. & 8. tit. 1.  
partis septima. Notandum est regulam  
eius generalem, per mortem delinquentis  
delictum tunc & extinguitur ex text. in l. de  
defuncto. §. de publi. iudi. & ex text. in l. a.  
cum sequent. C. si reus, vel accusat. mori  
fuer. & quæ regula quamplura dicta nouit  
sime post hæc Sebastianus Medicus, in  
tract. mors omnia soluit. 3. parte conclusio.  
3. & conclus. 17. & latius, conclus. 31.  
Adco vt hæres quod penam nullo mo-  
do teneatur t si sit cum defuncto non  
fuit constellata, vel non fuit in iudicio co-  
fessus, vt dicebat Ant. Gomez. tom. 3. cap.  
1. num. 81. de quo per gloss. Verbo ad. in l.  
35. tit. 1. part. 7. & Suarez in l. post rem. 3.  
notabili. num. 9. pag. 254. vel nisi quate-  
nus ex delicto ad hæres ipsius peruenit,  
ex text. in l. iniuriarum. in prin. ff. de iniur.  
& text. in dist. 145. & ibi gloss. demanda.  
& l. a. tit. 1. part. 7. & l. 1. tit. 1. cap. 2. par.  
7. & hoc iure civilis & regio sine dubio est,  
iure vero canonico t indistincte ex de-  
licto defuncti teneatur hæres eius quā  
tenuit ad eos nihil ex delicto peruenit,  
siue lis fuerit constellata siue non, vt ani-  
ma defuncti liberetur cap. in literis. de rap-  
tor. cap. 24. quæ sitio. a. cap. episcopis. 1.  
quæ sitio. 1. & quamplura alia iura allegata  
per Sebastianus Medicus dist. conclus. 31. in  
fine & communem referunt Couarr. lib.  
3. vari. c. 1. nu. 7. & tenet gloss. ad. in d. 15.  
Anton. Gomez. d. cap. 1. num. 84. in fine,  
teneatur

teneatur tamen tunc hæres iuxta vires  
167 hereditarias, iure confectur t iumentar-  
ium siue non, secundum Bal. in l. furti. C.  
de furt. & Seabell. Medicus vbi supra. d. n.  
fin. iure vero civilis teneatur vitra vires si  
iumentarium non confectur, in casibus in  
quibus post mortem defuncti procedi pos-  
168 selli cadaveris tamen t defuncti insepulta  
remanere non debent, secundum Si-  
manca. vbi supra. col. 2. hæc tamen regula  
fallit in quampluribus casibus in quibus  
delicta morte non extinguntur de quibus  
per supra dictos D. D. & in quibus pro-  
bat noliter text. hæretici talis delinquentis  
in absentia condemnatur & mortui in-  
tra annum condemnationis audiendus esse,  
filiolus, & alios eisdem descendentes, &  
succellos vocandos tunc esse, vt optimē  
traditur per Siमान. vbi supra. num. 35. &  
qualiter tunc procedi possit contra mortuū  
illum si ante nō erat processum declarari  
ibi ipse Siमान. maxime. in q. 3. & Ant. Gom-  
ez. de anat. & varia. Est tamen notū  
quod secundum eundem Ant. Gom. ibid. c.  
81. quod tunc procedi potest contra defū-  
ctum in ijs casibus vbi crimina morte non  
extinguntur ad penam & confiscationē  
bonorū pro delicto illi imponentis, quo-  
169 ties intra quinquēntia post defunctū mor-  
tem agitur, scilicet si alius, ab hac tamen opi-  
nionē propter text. in cap. fin. de præscrip-  
tione. 6. dilecti ibidem ipse Ant. Gomez. in-  
quiens ex text. illo etiā lapsus illo quinquē-  
nio vñ ad quadraginta annos aji posset,  
cum in crimine hæretici ius canonicum  
fieri seruandum. Si manca tamen vbi supra  
numero decimo quarto, tenet hæreticum  
defunctum post illos quadraginta annos  
damnari posse, & ea tamen bona confis-  
ficari, quæ spatio illo quadraginta an-  
norum fuerint bona iude in prima instructione  
possessā, quod in prima instructione  
Hispāniis aliter esse decium, & hanc  
ipse ibidem pluribus relatis testatur ve-  
riorem opinionem, & ideo secundum  
cum ibi numero decimo octauo, successores  
talis hæretici non teneatur restituere  
fructus percipitos bona fide illo medio  
tempore, de quo tamen late & bene pla-  
rat id Quenada in questionibus fical-  
libus coram inquisitoribus cōtingentibus  
quæ sit. 16.

Ibi, sean oydo los herederos del au-  
fado sobre las dichas penas de diuersos o bi-  
enes. Sed an & idem erit circa alia deli-

cta quam ea, propter mortem delinquentis  
non extinguntur, ita quod sicut in ijs  
auditor hæres defuncti abentem condem-  
nari intra annum morientis & de conde-  
nationis muerandū, sic & in illis delictis  
170 ipsis extinguntur, & videtur dicendū  
idem debere, eo quod in alijs delictis,  
quoniam illis, que per mortem defuncti nō  
extinguntur, hæres nullo modo teneatur  
ad penam, neque ad bonorum  
confiscationem, nisi sit cum defuncto  
constellata, secundum quod supra proxi-  
ma glossa distum est, & tradit Anton.  
Secundum dicto. 3. cap. 1. numer. 78. in  
secundum cum ibi numero. 81. quāuis lis  
fit constellata, si tamen sententia nondū  
erat lata cum delinquentis mortuus fuit,  
vel si lata erat nondum transierat in rem  
iudicatam, putā annus non erat lapsus, vel  
ab appellatū extabat dum in præsen-  
tia accusati lata fuit, non transit tunc  
contra hæres penas delicti, neq. confiscatio  
bonorum licet in hoc de appellatione co-  
trariū videatur approbatur per. l. 18. tit.  
3. part. 3. & ibi gloss. vñ contra, optime lo-  
quitur, & l. 1. tit. 1. part. 7. & ibi gloss. Se-  
abell. & videnda est etiam l. i. titulo. 15.  
part. 7. & Clarus in tit. 1. crim. quæ sit.  
94. in q. 1. ergo non transit contra hæres  
in ijs casibus, quantumvis in nostra mate-  
ria transit, vbi non reperimus item esse  
constellatam cum defuncto, neque adesse  
multoties plenam probationem, neque  
veram defuncti confessionem, quorum  
quodlibet requiritur, vt contra defunctū  
hæres tunc erat pena confiscationis, se-  
cundum Anton. Gom. d. num. 8. & Se-  
abell. post rem. notab. 3. num. 9. & 9. pag.  
257. ff. de re iudic. vbi ipse inquit quod po-  
terunt hæres tunc tunc care, confesio-  
nem defuncti probando errorem, & inno-  
centiam suam, prout & tenent relati per  
gloss. ad. in d. 15. tit. 1. part. 7. & per con-  
sequens dicendum est, non transire contra  
hæres defuncti penam aliam etiam  
confiscationis bonorum mortuo ipso  
delinquenti intra annum a lege nostra de-  
claratum post latam condemnationem  
sententiam ommandam, sed & tunc hæ-  
res defuncti audiendus esse, quemad-  
modum & audiret defunctus ipse si vi-  
ueret, & ita optinio in notulum propositā  
hæres opinionem tenere Albrecht. Bald. &  
alios plures relatos per Boet. decisio. 64.  
num.

num. 1. & per gloss. an. ad finem in dist. 1. 25. tit. 1. par. 7. & sequitur Thom. Grati. dec. 4. n. 1. per tex. in l. 1. §. si. ff. de requir. reis contrarium tamen sententiam in quo in alijs delictis quam in illis in quibus crimina morte non extinguuntur, pœna confiscationis & condemnationis bonorum aut partis eorum transeat contra hæredes delicti intra annū morientis, & si quod non audiat hæredes ij super talibus pœnis tenent Bar. & Ang. relati, & secuti per gloss. An. in l. 1. §. Boer. d. dec. 6. n. 1. si aliter fuisse determinatum per plures aereiles ex text. expresse in l. 1. ex iudicio rum ff. de accusationi. iussit enim latam esse sententiam contra defunctum, per quem quali contrahitur, vt in l. 1. §. idem scribit. ff. de peculo, imo fortior debet esse sententia, quam litis contestatio, secū dum Bal. in l. data opera col. 15. in p. ne. C. qui accus non pot. allegando ad hoc tex. in l. 1. §. de dolo, & quia cum mora & contumacia promouetur ex parte absentis cōdemnatio nolit in se termino edictorum & præconiorum se presentare, nec cursa debet esse ei, & hæredibus eius, & liti pro contestata haberi, & contestatione interuenisse videtur, quandoquidem in statis tribunalū accusatio fore intima, & omnia alia acta vique ad sententiam, vt inquit Boer. d. dec. 6. n. 3. neque debet esse melioris conditionis contumax absens quam reus præsens, fed peioris potius, & pro hac secunda opinione videtur esse text. nostrum in præsent. dum limitatione & exceptiue loquitur, quæ quidem exceptio firmat regulam in contrarium in casibus non exceptis, imo & ampliat regulam in casibus, ubi si non ampliet exceptio redderet inutili, vt per Euer. rari. in contiguo, loco ab exceptiōe ad regulam, & ita videtur secundum hanc Bart. opinionem tenendum, idemque affert dicendum gloss. An. in. d. l. 1. tit. 7. par. 7. quoties pœna ipse iure impenditur, ita tamen opinione concordat ipse consilium, scilicet, quod opinio opinio Alberici, & sequacium procedat quoties hæredes defuncti intra annum morientis à die late sententiæ numerandum intra ipsū annum defendunt bona & allegant contra sententiam nam tunc in quemadmodum defunctus audiretur, si videtur, ita & eius hæredes audiendi sunt, secunda vero opinio quoties lapsio illo an-

no vellet hæredes allegare de iure defuncti, & aqua concordia videtur, licet ad id diaspotionibus non videtur tendens, & quia videtur contra text. nostrum tantum cum ipsum iubentem admitti, & nō alijs casibus in quibus crimina morte extinguuntur. Et ideo iure concordia cogitabis, ex quibus remanet conclusio, scilicet, quod tantum in delictis, qua morte non extinguuntur, si delinques absens moriatur intra annum à die condemnationis numerandi, hæredes eius audiendi sunt quoad pœnas pecuniarias, & si quis & quoad infamatorias non vero in alijs delictis, quæ morte extinguuntur, & si declarabis quantum limitationem in gloss. 1. no sobre, supra hac lege posuisti. Item notandum est quod pœna semper corporalis cadatur mortui interfecus, vel infamatoria puta quia statuta est contra homicidam, hæredes defuncti i audiretur ex text. in l. 7. in dist. 8. par. 3. quimmo & quilibet de populo potest in memoriam defuncti defendere, l. 1. per mortem contra eum procedatur ad executionem pœnarum corporaliū, vel infamatoriū, secundum Simancas de inflit. cathol. tit. 18. de defunctis, numero. 15. credem tamen, quod si hæredes illius delinquentis absentes prebarent de aliquo impedimento, audiretur etiam quoad pœnas pecuniarias, & bonorum confiscationem quam tuncque lapsus esset annus, quemadmodum & defunctus audiretur, prout & in hæresis crimine asserit. Simancas vbiq. per, titulo secundum de absentibus, numero fin. & supra hac lege dictum est. Et in casu in quo pœna pecuniaria tenet contra hæredes, tenentur hæredes ultra vires hereditarias, tradit Celsus libro tertio variarum, capitulo. 6. num. 8. & supra diximus. Sed num si absens mortuus ante late sententiam contra eum lapsus tamen sit præconio, & edictis, si postea fecerit dicendum gloss. An. in. d. l. 1. tit. 7. par. 7. sententia condemnatoria bonorum & pecuniarum, an exequatur contra hæredes defuncti ipsi non vocatis neque additis, quia delictis, quæ morte extinguuntur, quilibet dubium est nullam esse sententiam latam non vocatis & auditis hæredibus defuncti absentes condemnati, secundum Anton. Gomez, tomo tertio, cap. 2. numero. 3. & Simancas de inflit. cathol. titulo de defunctis, numero. 15. & 3. sed in delictis quæ morte non extinguuntur quantumvis aliquod dubij existeret, idem

## De los assentamientos. que se hazē por act. &c. 353

idem tamē esse credendū, eo quod lex nostra tantum loquitur & prout in casu, in quo abscitū condemnatus moritur iam lata sententia intra annū pronuntiationis ipsius sententiæ, & quia habemus. 7. tit. 3. par. 3. deicidat tunc bona defuncti antequam sententiam decedentis hæredibus extendenda, quoniam morte delictum fuit extinctum, & si inquit Marti. Afflicti in constit. Sicil. lib. 1. rub. 3. n. 14. iudicē antequam sententiam contra delinquentem absente ferat, debere se informare an absens ipse sententiam viuat necne: & quia si de innocentia reiparet, non potest Princeps in conscientia bona retinere, vt exultum Clarus lib. 5. sententiarum, q. 4. n. 5.

Ibi, 7. hecho el sesento de los bienes, intellige casu in quo loci habet secundum quod principio huius legis diximus.

Ibi, per no se padea enjerar su ser de.

terlorado, approbat lex nostra in ijs verbis dicta per Bart. in d. interesse, num. 3. ff. de acquir. pol. & facit textus in l. fin. tit. 8. par. 3. & ita de iure ciuili taliter communem esse opinionem Curti. in tract. de sequestris, q. 3. secutus per Villalobos in suo arario mille com. opin. lib. 5. num. 87. & ibi de confuetudine seruati testatur Clarus lib. 5. sequestrum fœderum, in pract. crimin. §. fin. quæst. 44. numero. 3. Qualiter bona sequestranda debent adhibito inuentario sequestrari, & depositari, & vendi bona tempore peritura, ante Clarum ubi supra declarat optime Simancas de inflit. Cathol. tit. 43. de officio Receptoris, num. 5. cum pluribus sequentibus quod rescire sufficit.

Ibi, per otras leyes, quod l. 7. tit. 1. lib. 2. supra. Et ijs tota lex remanet absoluta ad laudem Dei, & eius beatissimi matris, cum hoc tit. 10.

## SEQUI TUR TITVL. XI.

### De los assentamientos que se hazen por accion

#### Real, o personal en los bienes de los rebeldes en

#### las causas ciuiles.

ET quia supra titulo proximo dictum est, qualiter procedatur contra absentes cōdemnantes in casu criminali, culpato, idē & subsequenter sequitur nostrum titulum, prouident contra doctores ciuiles absentes contumaciter, quoniam modo procedatur.

Ibi, de los assentamientos, quod nomen Latine, & secundum ius ciuile decretum appellatur, vt in hac. l. & in l. tit. 8. §. 3. & l. 2. tit. 4. lib. 4. fori Itali tenent Gallii recedentiam nominant, secundum Io. Ignem in authen. ex causa col. 35. C. de lib. prate. & hanc recedentiam Imbertus vocat possessionem fiduciariam, quam quis sub manu Regia tenet, quasi fide data acceptam, à fiducia dictam, secundum

Budæū in l. 2. verbo vindictas, ff. de orig. in anno. pandectarum, & Rebut. in consil. Franc. tit. de sentent. exco. tutori. artic. gloss. 4. tom. 1. num. 1. Ibi quod nomen decreti pluribus modis sumitur in iure, de quibus vt aliena relinquamus traditur per Glossatorem Salmantinum, hic col. 1. cum seq. Sed iudicis de mittendo aliquid in possessionē bonorum alius, & est duplex: primum scilicet & secundum, vt declarat per dictum Glossatorem column. 116. in fine, cum sequenti, de quibus per vnum ego tractatum habebam, quem quia vidisset imitatus est ipse Glossator Salmantinus, & hæc pro rubrica.

## L E X. I.

### SVMMARIVM LEGIS.

Qualiter & quomodo decretum est interponendum contra contumacem citationi non comparentem, declarat lex nostra.

- 1. Contumax verus quis dicatur, in. 1.
- 2. Citatus à iure, non verò ab homine,

dicatur fictus contumax, num. 2.  
 3. Ibi quod verus contumax non  
 4. audiret

- auditor appellans.
- 3 Malitia in contumace presumitur donec veniat, num. 3.
- 4 Lex vnum disponit, & alterum præsupponit, ut habeat locum dispositum, debet præsuppositum verificari, num. 4.
- 5 Clausula precedens ad declarationem sequentium maioris efficacie est, quam sequens precedentium, numero. 5. & 6.
- 7 Citatio in casu nostræ, siue agatur per viam probationis, siue per electionem primi & secundi decreti, in personam debet fieri, num. 7. & num. 8. limitatur si ipse reus latet malitiose, quia tunc sufficit ad domum fieri.
- 9 Ad interponendum decreti, vel agendum per viam probationis, an trina citatio requiratur, vel sufficiet vnicæ peremptoria pro tribus, vel vnicæ tam non peremptoria, num. 9.
- 10 Citationem personaliter factam, si citatus non veniat, pro peremptoria haberi, & eam sufficere, num. 10.
- 11 Par est non venire, & venire sine iudicis tamē licentia recedere, num. 11.
- 12 Contumacia debet in termino accusari, alius terminus remanebit circumdatus, num. 11.
- 13 Ante litem contestationem non potest procedi ad testium receptionem, neq; minus ad sententia diffinitivam pronuntiationem, num. 13.
- 14 In modo procedendi contra contumacem semper est accipiendum, quod durius est contumaci, num. 14.
- 15 Si contra contumacem electa est via probationis, & fuit lata sententia, si per probationem factas conlitterit de iustitia actoris, reus contumax condemnatus potest agere de emptione contra illum, qui rem illam vendiderat, num. 15. ubi de-
- claratur, & in num. 16.
- 17 Citatus si non venit, non est amplius citandus ad alios actus citationem requirentes, num. 17. & num. 18. limitatur.
- 19 Sicut de iure cōmuni poterat procedi ad amissionem ex primo decreto ante vel post verē litem contestatam, ita & eodem modo quando fultē habetur pro contestata, potest ad dictam missionem procedi ex nouā & singulari decisione nostris text. num. 19.
- 20 Allegatio vñ ex remedijs nostris text. vel per viam probationis non tamen prohibetur potest eligere viā missionis, & contra, num. 20.
- 21 Ad faciendam hanc missionem ex primo decreto, licet de iure cōmuni summaria informatio de debito requiratur hodie, nostra attentā non requiritur, num. 21.
- 22 Libellus requiritur ad primam hanc ex primo decreto missionem faciendam, antequā a reus citetur, num. 22.
- 23 Missio habet ex primo & secundo decreto habet locū in omnibus fere causis, ex quibus agere possumus, num. 23.
- 24 Non potest hanc missionem ex primo & secundo decreto alius iudex facere, nisi mixtam vel mixtum imperium habeat, quod limita ex causa damni insecti, num. 24.
- 25 Missio in possessionem ex primo decreto ex quacūq; causa fiat mixti imperij est, & mandari regulariter non potest, sicut neque huius missus revocatio, num. 25.
- 26 Ad decreti interpositionem, per viā de assentamento, nō requiritur aliqua potestas, num. 26.
- 27 Si agitur hypothecaria potest fieri, & fit missio in omnibus bonis, & etiam

- etiam in nominibus debitorum, num. 27. & ibi ante quā in realibus, & personalibus.
- 28 Citatio an requiratur ad interpositionem decreti, num. 28.
- 29 Data licentia capiendi rem propria auctoritate, nullā citatio est necessaria, num. 29.
- 30 Possessionem non habet qui tenentiam habet, num. 30.
- 31 Actor missus ex primo decreto, an lucretur fructus interim perceptos, num. 31. & num. 32. comprobatur opinio Canonistarum circa hoc.
- 32 Missus ex primo decreto, an teneatur non tantum fructus perceptos sed & percipiendos in sortem computare, num. 33.
- 33 Actor quod primum decretum mittitur in tenentiam habet, siue reus possideat rem iure dominij, siue alio modo, & quid quoad secundum, num. 34.
- 35 Reus impediens interpositionem decreti, alij etiam pœnis potest affici quam in lege nostra contentis, num. 35.
- 36 Actor non mittitur in tenentiam rei, quando est suspecta persona, vel rei est immobilis, quia tunc in sequestrationem mittitur, num. 36.
- 37 Res in qua fit missio, si non potest servari, quid fiet, num. 37.
- 38 Primum decretum datur contra minores, & ecclesiasticos, sicut contra maiores, num. 38.
- 39 Minor citatur ad causam absque tutoris vel curatoris auctoritate, nullam incurret contumaciam, etiam si citationi nō compareat, num. 39.
- 40 Interposito primo decreto, si reus probaverit iustam absentia causam, restituitur, num. 40.
- 41 Tenuta in bonis concedi potest pro expensis factis & faciendis, num. 41.
- 42 Missio hec si amplius quā pro debito & expensis fuit, saltem quoad excessum nulla est, num. 42.
- 43 Appellatione mobilium, an veniant etiam actiones, num. 43.
- 44 Appellatione mobilium, an veniant pecunia, aurum, argentum, pecude, & libri, num. 44.
- 45 Decreti interpositio, an erit valida si nō servaretur ordo hec, quod prius dentur mobilia, vel sequeantur, quā immobilia, num. 45.
- 46 Lex quotiescūq; aliquid de nouo disponit cum certis modificationibus, omnia in ea contenta censentur esse de forma, num. 46.
- 47 Clausula annullatiua declarat omnia requisita in lege esse de forma, numero. 47.
- 48 Interpositio decreti, quid si non rite fiat, ut quia sine citatione recte hic facta sit, id est, pro vero debito, de quo constat, an debet revocari talis decreti interpositio, ex qua esse iterum danda de nouo, num. 48.
- 49 Nullitas alleganda, an debet allegari intra 60. dies, de quibus in l. 2. tit. 17. infra iñ libro 4. num. 49.
- 50 Appellatione sententiæ venit talis sententia, quæ dicit habet diffinitivam, num. 50.
- 51 Continuat ad hoc ut audiator prius teneatur contumaciam purgare, num. 51.
- 52 Continuat regulariter non auditur, nisi resectis expensis, num. 52. & in num. seq. casus ubi nulla sunt referenda expensa.
- 53 Actor qui rem detinet quoad revocationem tenet, cum reus comparet ad purgandam contumaciam debet citari, num. 54.
- 55 Missio in possessionem ex secundo decreto, hanc ex l. nostra habet locū in reali, num. 55.





latitet, ¶ nam tunc ad domū posset etiam hodie citari, secundū gloss. l. c. causamque de dolo & contumacia, & Innocen. in d. c. fin. & dicimus in l. fin. verbo. En in persona citata, infra illo lib. quia lex non facit speciales casus & fallentia non censetur derogare, in quibus alias de iure citatio ad domum sufficit. Est tamen quæstio, num ad interponendum decretum, vel ad persequendam viam probationis citatio trina requiritur ¶ vel vna peremptoria pro tribus, vel an sufficiat vnica etiā non peremptoria citatio, & videtur, q̄ trina requiritur, ex dictis per Didacum Perez hic quæst. 9. per totam. maxime in verific. & secundum supra dicta. col. 1110. prout & tenet gloss. No queriendo, in dict. l. tit. 8. part. 3. corroboratur, ex litera antiqua nostri text. quæ tamen litera cum in lege nostra non inferatur vnicam tantum citationem etiam nō peremptoriam in persona tamen factā sufficere credo ad prosecutionem vnus ex dictis vijs, tum quia text. hic in singulari numero pluries & geminatur loquitur.

Ibi, *per el emplazamiento*, & ibi, *7 no venire al pleyto*, tum etiam quia ex dictis per me in l. 1. gloss. l. tit. 3. supra illo libro vnica tantum sufficit citatio etiam non peremptoria, siquē videtur ex text. notum approbati doctrinam Innocen. in cap. ad petitionem de accusatione. aliter citationem personaliter factam ¶ si citatus non veniat, pro peremptoria haberi, & eam solam sufficere, quous de iure aliud ante per DD. asseratur, teste Didac. Perez hic col. 119. verific. Idem si nihil dicit, & in proposito vnus ex dictis tenet Didac. Perez hic col. 121. in princ. licet ipse poss. & male, intelligendo leges de Madrid, in superioribus tantum loqui velit ad hoc recedere, cum leges illæ de Madrid, vnicam tantum citationē requirerent, vt in d. l. 3. tit. 3. supra eod. lib. dixi in inferioribus etiam loquatur, & procedat, & pro hac etiam opinione videtur text. expressus. l. 3. infra sequenti.

Ibi, *Como si fuera emplazado por tres terminos*, ergo contentatur legislator vnica tantum citatione simpliciter, cum alimset eam trine citationi, & ita tenet, si tamen citatio illa vnica peremptoria fuit, nulli dubium quin sufficiat. ex ijs, quæ diximus in l. 1. gloss. magna 3. requiritur. tit. 7. supra illo lib. 4. quicquid vult Auetadā.

hic in prima part. n. u. i. verific. & ex illa cum loquent possit tamen opinio Auetadā procedere in tribunalibus, bi ex stylo & consuetudine haberet citandi peremptoria vel accusandi tres contumacias, prout in hoc tribunali Placentino, datur enim citatio in forma, & in persona notificatur, quod si reus citatus non comparet in termino, & actor accusat contumaciam, & eligit viam de assentimento, iuram id quod petit, fu petiturum, si reus esset præsens, & iubet iudex in aliam audientiam alteram accusari contumaciam, & in secunda si non cōparet, iubet tertio accusari contumaciam, vt deueniatur ad primi decreti interpositionem cū.

Ibi, *7 no venire al pleyto*, accusata per actorem in termino contumacia, alias enim scire nō posset an venerit, vt in gloss. sequen. dicimus.

Ibi, *en mandado del juzgador*, par est enim non venire, & venire, licet licentia ¶ tamen iudicis recedere, prout tradit Bartol. & Boeri in l. 1. confentaneum C. quomod. & quando iud. & vterq; contumacia dicitur, secundum las ampliantes, & limitant in l. qui ante Kalendas. n. u. s. ff. de verbor. oblig. & Bart. & Alexand. in num. 25. & 26. l. h. finita. §. Iulianus. ff. de damn. inf. & communem dicti Didac. Perez hic col. 113. quæst. 14. parū tamen hodie momenti iudicatur, quod post compositionem ad terminum reus illicitatus recedat, non enim ex hoc contumax habetur, neque licentia petitur, neq; est necesse quod de licetia in actis appareat, & sic de confusione obuiet in patria vna rellatur Oñativia, in decisione Pe demontā, n. 2. vnum tamen si notandum, quod debet termino accusari contumacia, aliq̄ remaneat circūdicta, ex l. 1. & post edictum, ¶ ff. de iudic. notat Oñativia ibi supra num. 4. & Didac. Perez in dict. quæst. 14. & faciunt dicta per nos in l. 1. tit. 4. supra hoc libro, in gloss. Que sea audito.

Ibi, *Vaya por el pleyto adelante a recibir el ius*, & hoc parte spectante fieri, vel falsum non contradicere, neq; vni primū & secundū decreti eligente, tunc enim via ordinaria tenetur iudex procedere, neq; viam aliam eligere potest, nisi parte volente, hoc enim indicat ordo verborum nostri text. & ex verbis eius clarissimè demonstratur, maxime ex verbo hoc,

hoc, *Vaya por el pleyto adelante*, & ex verbi. Pero fi, & ex tota nostri text. contextura, & quia non potest fieri citatio ad primum & secundum decretum, nisi ad §. Iulianus. col. 2. ff. de dam. inf. & debet in actis debet apparere, quod ad instantia partis citantis iudex citationem fieri iussit, alias non valeret, secundum gloss. & communem in l. 1. facinus. verbo contumacia. Cad Trebellia in primum, secundum Bologn. ibi relatum per Didac. Perez hic col. 112. q. 11. & ratio est quoniam ad primum, seu secundum decretum deuenitur per officij iudicis implorationem a parte proximali, non autē iure actionis, prout est sententia Cyni in l. 1. cum proponas. C. de bonis auti. iud. possiden. & Bald. in auth. et qui. n. 12. l. C. cod. tit. & Oroscum in l. i. habere cauerunt. l. 4. col. 433. ff. de iur. iur. iud. & ideo quod nisi pars petat, iudex officium suum nō petrum non impeditur, ex dictis per DD. in l. 1. §. hoc autem. ff. de dam. inf. nisi in casibus ibide per Bart. Alexan. & Ripam, declaratis, & hac de causa iussit noster textus præmissis via ordinaria iudicem esse prolecuturum parte citante aliud nō petente.

Ibi, *Asi como si el pleyto fuesse contestado*, nam licet ad telium receptionem ante litis contestationē procedi non possit, secundum text. in l. 2. tit. 16. part. 3. nisi in casibus positus per text. ibi & tres leges sequentes, neq; iudex minus ad sententiaē diffinitivæ ¶ pronuntiationem, secundum text. in l. responderem. §. in autem reus. C. de iudic. quia deficientē contestationē descriptum & substantiale fundamentum iudicii, secundum gloss. & DD. in cap. in literis. de offi delegat. nisi in casibus positus per Auetadā in presenti. l. p. num. 4. & 3. tamen quia pinguis remediū, quia actori contra reum consulari est, procedere ad sententiam diffinitivam, per quam controversia litispositis cessat, vt l. 1. ff. de regul. & libetatur tale iudiciū pro veritate, l. inueniunt. ff. de statu hom. iniquumq; videbatur, quod reus cōparens in iudicio durius dicto remedio cōcoreretur, procedenda contra eos ad sententiam diffinitivam, quam absentes contumaces, qui quide in hoc essent melioris conditione quam presentes, quod esse non debet, in

modoq; procedendi semper debet accipi, ¶ quod durius est contumaci, & vtilius aduersario, secundum gloss. & Bart. in l. quando fia. de acq. her. ideo per text. notum prolium est remedio non nostro text. vt ac si hic esset cum absente contumace contestata possit procedi contra eum ad telium receptionē, & sententia diffinitivæ pronuntiationem, vel ad missionē in possessionē ex primo & secundo decreto, si actor voluerit, fuitq; vtilis & necessaria hanc dispositio ad correndas absentiones contumaciam, secundum Auetadā. hic d. p. n. u. §. verific. verū quia, cum sequent. vbi inquit ex hac ratione idem statutu esse in Italia, maxime in iustitie Florentina, idq; nimirum nam si per legem statui potest, & statuitur ex l. tit. de las contestaciones, supra hoc libro, vt reus non contestans infra nouem dies litum habeatur per confesso, quato magis statui potest, vt in pro contestata habeatur, prout aduersi Auetadā dicta prima par. num. 1. ad finem. ex hoc inferre rationem fundamentalem dict. l. 1. de las contestaciones, & numer. 4. iniet etiam vñū singulare, scilicet, quod licet regulariter contumax nō agat de euictione, quia sententia lata cōtra eum, præsumitur lata propter contumaciam, & text. in l. 1. & ideo. ff. de euictio. l. 36. tit. 3. par. 3. tamen si contra contumacem ¶ electa est via probationis, & lata est sententia diffinitiva, in per probationem factas consistit de iustitia actoris, reus contumax condemnatus potest de euictione agere, pro quo ipse Auetadā, allegat gloss. & Dec. & considerat dictam l. 36. infra ad hoc, quod tamen si generaliter intelligas, procedere non credo verum, & ideo cum granofa intelligendum est hoc dictum esse verum & procedere, nisi ex aduerso venditor ipse contra quem agitur de euictione, in ipsa euictionis instantia probauerit intentionē cōtrariam, ex qua conslet iniussu latam fuisse sententiam illa, & sic propter contumaciam emptorē agens de euictione fuisse condemnatus, tunc enim nihil releuaret probatio facta per actorem in instantia contra emptorem iussu facta, imputet enim fibi emptor, si venditor in tempore non requisitus, neque voluit comparere ad se defendendum: sed si venditor ipse in euictionis instantia nihil probaret contra

sententiam per emptorem presentata, & probationem super eam facta, tunc utique procederet dictum illud Auendium, quoniam via probationis obferuata, & sententia lata ex vi emptoris ipsam contumaciam excusat, & trasferunt omnes probationes in venditorem conuenienter de citatione ex traditis per gloss. no. l. 3. tit. 4. part. 5. & Alexand. in l. non solum. 5. morte. numer. 46. ff. de noui op. nunt. & Couarrubias lib. 3. var. cap. 17. numer. 64. ad finem. cum sequent. potuit enim emptor agnoscere & bonam fidem, secundum Assisitis decisio. 43. numer. 1. & Couarrubias ubi supra, vltimus ipsemet Auendum dicto num. 4. verific. sed quia dico. assignat plures differentias inter legem nostram, & illam De las contestaciones, & nu. 9. pluries eas concordat, quae cum non sint instituit nos per ipsum videbantur.

Ibi, *in otro emplazamiento*, vbi cunctis enim fuit qui primo citatus, & non venit, non est vltimus citandus & etiam ad actus alios citationum requirentes, secundum Innocentium & alios relatores per Tiraque. in tract. res inter alios ad act. limita. 11. & quoniam secundum Tiraque. ibi contrarium communiter D. D. teneant Innocentius tamen, & sequamur opinio quoad nostram materiam approbata videtur per text. nostrum, qui cum generaliter loquatur, generaliter debet intelligi. Sed an & idem erit quoad alias causas stylo tribunalium reliquo dicendum. Et an si quis citatus dicit se nolle venire fit vltimus citandus, tradit ipsemet Tiraque. ubi supra limit. 9. & 10. & alibi memini dictum, & quid si citatio facta equum ascendit ibidem dixit, & alibi non, est tamen verum quod licet ad alios actus & non effect qui citandus, ad sententiam tamen citari debet, secundum Hippoly. in l. vno quoq. num. 16. ff. de iudi. nisi citaretur, prout quotidie fit in ipsa prima citatione ad omnes actus & sententiam & taxationem expensarum inclusive, nam tunc neque ad sententiam erit citatio necessaria, vt probatur in l. 1. tit. 1. supra eod. libro.

Ibi, *pero si el demandador quisiere*, hic, secundum Auendum in presenti incipit secunda nostri textus pars, in qua secundum eum ponitur noua & singularis decisio, scilicet, quod licet actor possit petere contra reum contumacem, vt ad

sententiam diffinitum procedatur, nihilominus si actus vult non uti hoc remedium, etiam si per se contestata habeatur, potest petere vt mittatur ex primo decreto in bonam possessionem, & melius diceret, in bonum detentionem, vt ex dictis infra gloss. teneat. apparebit, ut hic est quod textus hic in versiculo, Pero si disponit, ex quo, & secundum eundem Auend. reddit noua & singularis decisio nostri text. scilicet, quod sicut de iure communi poterat procedi & ad missionem ex primo decreto ante, vel post vere litem contestatam, secundum gloss. in l. consentaneum C. quomodo, & quando ind. ita & eodem modo quando sicte habetur pro contestata, potest ad dictam missionem procedi, in quo Auendum reddit dispositionem nostri text. nouam & singularem, quoniam meo videri parum dubij, aut nihil effect de casu ficto, nam si in casu in quo vere lis est contestata licebat nunciatum hanc petere & facere, quare & in casu ficto, non licebit, cum fortius esset in nostris terminis id peti, & fieri in casu vero, quam in ficto, & horum rationem assignat ipse Auendum, eo quod qui eligit vnum remedium non prohibetur & aliud eligere ad executionem suae actionis, neque per electionem potest sibi prauidere in secundo, ergo qui tamen quis ad executionem suae actionis eligerit viam probationis, non tamen prohibetur post eligere viam missionis, & e contra, secundum Abb. de Dec. per eum allegatos, quod optimo & singulare est verum tamen quod ad nostri text. materiam referatur posset ex text. in l. fin. infra eodem titulo & libro per argumentum ab specificis, & specialiter diffinitis in vno casu, ibidem ibidem permittitur id fieri propter limitationem minoris conuicti, ergo casus illi de dispositione in contrarium inducit, vt limitatione deficiente, neque contra minorem, neque contra maiorem licet primum remedium intentatum deferere, & aliud eligere, stante tamen limitatione licet, ex dictis. l. finali, quid quodsi licet id in minore. prouidetur, idem prouidetur extendendum est in maiore latitante, nam vbi maior dubium adesse poterat prouidetur illi, & sic in eo quod minus dubium est, vt in maiore latitante, & censetur idem prouidum, praeteritum cum in maiori eadem ratio militet, quae

quae in minore latitante militat. Aliud etiam nouum & singulare notandum est prouisum esse per legem nostram, scilicet quod ad faciendam missionem hanc & ex primo decreto, quoniam ante ex gloss. in l. C. vbi in rem adde. debeat precedere summaria informatio de debito, hodie tamen ex text. nostro non requiritur, nisi si text. hic concedit quod positus actor eligere viam probationis, vel quod possit petere missionem hanc reo citato non comparente, datur manifeste intelligi, nulla esse necessarium debiti informationis praestare, led sufficere totum nam accusari & quod reus citatus non comparat, pro vtriusque Deo volente prouisum in gloss. Quodam infra eod.

Ibi, *2. huius*, ergo libellus & requiritur ad prima hanc ex primo decreto missionem faciendam ante reus citatur, & post requiritur aliterbat datur in dict. l. fin. nu. 6. Lulianus numer. 5. ff. de dam. inf. nam cum text. hic petitionem ab actoris parte requirit, quod est libellus nisi petitio, & quid petitio nisi libellus, ergo ante citationem libellus est proponendus. Imola tamen ratos, & secutus per Didacum Perez in presenti column. 113. quod si nonne. 13. inquit nullam ante citationem requirit libelli propositionem & hanc veritatem & frequentem testatur ipse Didacum Perez libello & ita quotidie practicatur, nam citatio alioquin datur & abequeando cum eo, eius tenore in citatione inserto, & sic in electione actoris est, velut ne proponat libellum, imo & citatione facta ad missionem hanc non solet proponi libellus inscriptis, sed in actis petitio quodammodo inscribitur per tabellionem, nisi qualitas causa aliud requirit, iubeatque iudex proponi petitionem & libellum in forma & inscripsi cum consilio advocati, nam tunc fit effectus faciendum, secundum Didacum hic column. 113. in principio, & iterum in versiculo sequent. incipienti, led an post primum. fundatur ex text. in l. fin. tit. 17 infra hoc libro, dum solum facit veritatem requirit libellum, necque libellum, vel petitionem inscriptis ad faciendam esse disponit, nisi aliud ad petitionem aliter fuit iudex inscribit effectus faciendum, imo neque in petenda possessione ex secundo decreto libella opus est, secundum Oroscium in libere cauere nume-

ro. 15. folio 35. ff. de iuris. om. iud. vbi & inquit optimè ipse Oroscius. nu. 11. cū sequitur, quod tā in omnibus aliis causis, quā in damni infecti iudicio locum habet hanc materia primā & secundi decreti quoniam differentiat aliquae constituit possunt, quā per ipsum libellum referuntur. Et sic notandum pro regula est, quod in omnibus fere causis ex quibus agere possumus libellum locum misio habet ex primo & secundo decreto, secundum Oroscium vbi supra & Didacum Perez, hic column. 113. quæstio 21. vbi cum aliquibus sequent. prosequitur qualiter fiet in feruilibus, & qualiter in beneficiis, & spiritualibus, & criminalibus causis, & in vassallicis, & in iuribus prohibitis alienari in via pociendens, de quo vitio traditur per gloss. in l. Entatis, in l. 2. tit. 8. part. 3. Pro materia tamen nostri declaratione est aduertendum, quod via hanc primā & secundam decreti tunc locum habet, cum causa est maioris valoris sexcentum marapertinorum, non vero si minoris, secundum text. in l. 15. tit. 8. lib. 2. supra & in remissionem ad presentem titulum, nota Copiator nostri recipi.

Ibi, *Que el juzgador farenado*, intellige de iudice multum vel merum Imperium habente, cuius enim non potest missionem hanc, l. primi & secundi decreti facere, nisi in causa damni infecti, quia celebratum d. fiderat, vt in l. quarta, §. promissio, de damno iniuria, & sicut non potest misio hanc nostri tituli fieri nisi ab habente in illum, vel merum imperium, ita neque respiciari, secundum Didacum, hic. col. 111. 7. quæst. 4. nullus enim ex primo decreto ex quacunque causa fiat misio imperi est, & mandari regulariter & nequit, licet neque missionis iuris reuocatio, secundum Oroscium in d. l. inbe-re cauere num. 1. col. 554. ff. de iuris. om. iud. Sed an cognitio, & pronuntiatio demerito mandari poterit, tradit ipse Oroscius lib. 6. cum 1. sequent.

Ibi, *7. el asentamiento que se haze en la materia*, hic ponitur forma & modus faciendi missionem hanc tā ex primo, quā ex secundo decreto, etque hic tertia habet leges pars, secundum Auend. hic in 3. part. fol. 115. Et an si forma hanc & ordo non seruatur corrigit decretum interpositum, dicimus Deo volente, in gloss. Y si bienies, infra hac lego; habetur vnum singulari



fingulare notare, ex his verbis, & ordine,  
 & tortua procedendi, scilicet, quod non  
 requiritur in nostro text. quod ad decre-  
 ti interpositionem aliqua ꝑ præcedat pro-  
 batio, & sic pro omnia habetur, secundum  
 Auerd. d. 3. part. omnia. fol. 18. fed so-  
 lum iuramentum requiritur, & interpon-  
 endum est ab actore asserente sibi em-  
 petitam debitam esse, & quod illam pete-  
 ret si pars præsens fuisset, & hæc est tribu-  
 naliū practica, prout in hac repetemus  
 lere.

87 hypothecaria tunc fiet + missio in omni-  
bus bonis, & etiam in nominibus debito-  
rum secundum Bald. in auth. ei qui iurat.  
C. de bon. aut. iud. possid. & gl. Enlos bie  
nes, in d. l. 1. tit. 8. par. 3. & Auger d. hic in  
3. par. num. 11. in fine fol. 129. Sed an ad

expedietur in diem sequentem & secun-  
da & tertia acculetur contumacia virtu-  
te primæ citationis. Est tamen notan-  
dum quod si data est licentia recipiendi  
rem propria auctoritate nulla citatio est  
necessaria, secundum Mathæ. Afflic-  
t. de ci. 178. num. 6. si reus id negare nō po-  
terat.

libi, *in la tenencia*, idem *ex li* dice-  
ret *tenet*, cum *ex li* idem *quod* decretum,  
secundum *quod* diximus *in rubric*. *hollis*  
*italis*, cumque *tenuta*, *differtur* *ad posses-*  
*sionem*, *ut patet* *ex titio*. *partu*, *tertia* *qua*  
*libi* *virtut* *verborum*, *Possessionem* *tenetur*, *qua*  
*li* *differtur*, *cum* *de natura* *copulativa* *fit*  
*in* *tenetur* *non* *nabet* *possessio*. *item*, *quod* *claris-*  
*simus* *probat* *ex li*. *nona* *titul*. *7*. *infra* *libi*,  
*quinto*, *libi* *sententiam* *pro maioribus* *pos-*  
*sessorum* *latam* *super* *tenetur*, *inquit* *sequen-*  
*dam* *latam* *tenem*. *iure* *agendi* *super* *pos-*  
*sessione* *&* *proprietate*, *&* *probat* *item* *pos-*  
*sessio* *ex li*. *titulo* *de* *decimo* *parita* *septim*  
*allegant* *non* *erat* *possessio*, *ex* *quibus* *non*  
*potest* *tenetur* *tenetur* *tenetur* *tenetur* *tenetur*  
*tenetur*, *secundum* *Antidiano*, *his* *tertia*  
*parte* *numero* *uno*, *versiculo* *uno* *ex* *fra-*  
*fra* *dictis* *an* *recuperet* *reus* *veniens* *inter* *fra-*  
*tempus* *nostrae* *legis* *agendo* *purgando* *con-*  
*tinuam* *confutatus* *possessionem* *rei*, *in*  
*qua* *fuit* *missio* *ex* *primis* *decreto* *facta*  
*iam* *quam* *ad* *aliquid* *nullum* *ex* *pro* *decreto*

acquitur perceptiohem, sed solum requi-  
ritur & sem reuocabilem, non efficitur  
diffinitus an non veniens intra tem-  
pus recuperi perceptiohem, ubi tamen  
amiserit. Eodem etiam modo diffin-  
itionum locus non efficitur, an adus  
missus ex primo decreto lucratur fr-  
uctus interim perceptos, quoniam  
posseffor non sit, sed tantum nudus de-  
tentator fructus non lucratur, & ideo li-  
que interim percepit tenetur reo (intra  
tempus ad purgandum contumaciam  
constitutum) venient fructus reflituere,  
vel in forem principum imputare ex  
text in glof. & ex text in l. 6. tit. 8. par. 3.  
& l. 1. in cod. tit. & par. & tradit Auen. hie  
par. 1. num. 3. & 4. laplo tamen jam de  
re purgandi contumaciam, cum adore-  
fuit, non potest per se transcribere fructus  
fructus, secundum quod Deo. de re de-  
cimus in glof. f. de fa huius legi. 3.  
Quibus approbati videtur opinio &  
3<sup>a</sup> censuratur dicentium missum in reale

[illegible]

Ibi, *Vos noster*, autem in arbitrio iudicis pendebat, & exequitate per annum reat expectabatur, prout cōmūnem tellurū Maranta in practit. de cōtūmā. n. at. pag. 389. in paruis, & Dida Perez hic cit. pag. 116. in fine & ex l. 6. tic. 9. §. 5. annus in reali, & quatuor menses in perlo nelli d. bantur, ex lege vero nostra duo mēses in reali, & vnus in personali assignatur ad purgandam contumaciam, & ad plene temporis satisfactionem, si non aliter placuerit placuit flatatur, tradit Aūd. da hūc. i. v. n. o. v. rēti fidei et nunc dubium fol. 128. neque potest tēpus hoc per iudicē vltio modo abbreviari, neq; pro longari quia tēpus est mere legale, secundum Dida. Per. hic. cit. 117. in princ.

Ibi, *o embargare*, idem enim tunc  
esset ac si decretum esset interpositum, ve  
in cap. contingit, de dolo & contum. & in  
l. 4. tit. 8. part. 3. imo & alijs etiam pec-  
nis potestatiarius decreti interpositio-  
nem ꝛ impediens, de quibus in l. 3. eo. tit.  
& par. & Auen. hic d. 3. part. nu. 7. veri-  
& extendit fol. 127.

1. *In tenencia*, in proposito horum  
verborum aliqua diximus supra in glo-  
tenencia. Aduertendum est, quod in  
quantum in praesenti probatur, actorem  
mittendum esse in tenentum bonorum iux-  
ta menturam debiti decretati, vel rei peti-  
ta, quod hoc intelligendum est et habet  
locum, quousque actor non est persona fa-  
peta, vel res, in qua fit misfio, est immo-  
bilis, alias tenet in quibus mobilis & act. g.  
36 persona suspecta & tunc vtrique debet  
habeat inquesturam, & actor non mittitur in  
rei tenentem, secundum Abb. relatum &  
secutum per Auerd. ibi supra nu. 7. &  
ante cum tenuit quo. Quae demandauit  
1. tit. 8. par. 3. & facit text. in 1. tit. 9. ead.  
par. 3. & cum duobus numeris sequent.  
alias ponit declarationes Auerd. d. nu.  
7. quae per ipsum videri possunt, cum pra-  
maibus habetur. Et quid fies in quam  
fit misfio, non potest ferri aliq. mag-  
no incommodo & vel periculo, dic quo  
poterit flatim vendi, & pretium eius fer-  
uari, secundum glo. Vn a. in 1. d. titul.  
8. par. 3. & facit text. & quae ibi diximus, in  
1. fin. in fine supra titulo proximo. Sed an  
contra minorem procedi poterit ad primi  
decreti interpositionem, & Auerd. hic  
inertia parte num. 8. inquit quod nō,  
quia hoc potest fieri d. officio, inde quod in-  
quit ipse d. flatim habet locum, contra  
secundum decretum, quod quidem d. diffini-  
tū in secundo eius numero falsissimum est  
reputo falsus eius piae, nam si ipe Auerd.  
d. fatetur, primum decretum contra  
minorem non esse interponendum,  
quando quidem tunc d. officio non potest  
minor, & secundum decretum  
interponemus, cum ad secundum per pri-  
mum deuenitur, formae legis nostrae  
omino seruanda sit, et sicque pētoris con-  
ditiōis minor quam maior, inde quod  
tenendum est cum Alex. in d. 4. Italian  
num. 6. cum sequent. quod contra minores  
& Ecclesias datum primum decreta-  
tum fuit, & contra maiores & per illud  
peruenitur ad secundū decretū d. tamen

calis minor latitet, & se abscondat, secundum text. quem pro hoc confideratur Adicus Perez hic col. 112. quæstio. 18. sub l. fin. infra illo titulo, vbi dicitur quod probatur vt dubitationi iam locus non sit, mirorque de Auenadano quod legem illam non conspexerit, notandum tamen est quod si minor hic citaretur ad causam f. absque curatoris vel tutoris autoritate, nullam incurret liti minor contumaciam, etiam si non compareat citationi, & sic nullas tunc ratione contumacie deberet expensas, quantum contumaciam non incurrit, propter quam expensæ debentur secundum Auenad. dict. 3. parte numero. 13. verificulo, item si reus, eò quod citatio fuit nulla quia non habebat legitimam absque curatore personam comparere in iudicio, vt ex toto tit. C. qui legitime. per lo. itant. in iudi. habet. Vltius notandum est quod ad interponendum primum decretum non debet iudex multum festinare, & sic si eo interposito reus probauerit iustitiam absente f. causam, relictur, secundum ad. glo. i. ibi. Alii. num. 6. in cap. contingit de dolo & contumacia, & idem dicendum quantumvis esset secundum decretum interpositum, prout vult glo. dict. cap. contingit, dum de missione in possessionem loquitur, quare per secundum decretum secundum ius Canonicum fiebat, prout remanet dictum sub glo. Te nencia la 1.

49 Ibi, *si in cantidad de la demanda*, similis est text. in l. cum proponas cum authentic. et qui iurat. C. de bon. author. iud. possid. & text. in cap. quoniam s. fin. at. lite non cont. & text. in l. 1. tit. 8. part. tertia, licet antea iure digellorum secundum gl. per test. ibi in l. 1. et ex quibus caus. in p. eatur, in omnibus bonis mobilibus hanc facienda erat, ex lege tamen nullus hodie pro debiti mensura fit, & itidem pro expensis, secundum Auenad. hic in dict. 3. parte numero. 12. in princ. & glo. Et antea in d. l. titulo 8. par. 3. & Abbin. c. fi. s. h. nu. 7. extra, vt lite non contest. ex glo. in d. aut. et qui iurat. et 41 mata t in bonis concedi potest pro expensis factis & faciendis, secundum Bar. in l. i. l. i. l. i. s. f. ex quibus caus. in p. eatur, quod si amplius quam pro debito & expensis fieret missio hanc nulla esset 45 f. saltem quo ad excessum, secundum Ca-

pitium, decisione Neapoli. 41. numero. 9. quauis si tantum in estimatione rei capiendi erraret non esset nulla, secundum Afflicti de off. Neapoli. 178. num. 8. & Pinelium in reposito. l. a. C. de reuoc. in 1. par. cap. 4. numero. 9. non enim est de essentia, quod res inquantum nihil, tantum valeat quantum quantitas que petitur, sed & plus potius debet valere secundum glo. & allegatos per glossatorem Salmantinum hic col. 112. a. in fine, cum sequen. & probatur ex text. nostro ibi, y si malis valere, dum tamen nō sit excessus vias illi debiti mensura maior, & an sit necesse appellare, si missio nō fiat pro mē fura debiti ex glo. sequenti decerpens, alia circa hæc diximus in glo. proxime precedenti.

42 Ibi, *7 si tenes mulierem non se hallares*, adde, vel feminecia, nam mobilium appellatio est feminecia continetur secundum text. in l. momentum. ff. de verbo signi. optima. l. 4. tit. 29. p. 3. & ibi glo. Sed an veniat iura & actiones mobilium appellatio, tradit Speculat. in tit. de rest. spoli. §. 1. & de fructibus & in tereffe. §. 1. verbi c. sed pone præiatis, & sequent. & ibi Ioan. And. & per Bar. in l. potest. ff. de auct. iur. vbi dicitur quod sic saltem quantum esset necesse quod inter mobilia numerarentur, adeo vt nomina debitorum ad penas etiam soluendas veniant, secundum Oldrad. conf. 128. licet non venient redditus & seruicia vel qua si, iura, que immobilibus comparantur secundum Specul. dict. tit. de rest. spoli. §. 1. secundum, verificulo ad huiusmodi numero vnde cum, & in mobilium appellatio ne f. penuria, aurum, argentum, pecudes, libri continetur, tradit Benuentus in tract. de mercator. prima parte numero. 76. cum sequen. aliquibus, & an in cōfictatione bonorum veniant iura & actiones, vide Clarum libro quinto sententiar. §. fi. quæstio 78. numero. nono, & de iis omnibus latissime agit Pinelus in prima parte rubric. C. de bonis mater. numero vige simo quarto cum glo. per pluribus & Acofia in. c. h. parte verbo tuis bonis numero tertia pater. vbi & alia appellatio bonorum proponit, ipsos referre sufficit. In defectum tamen bonorum mobilium (vt ad nostram legem reuertamur) immobilis dari possunt in tenentis iura debiti mensuram. Sed an & ordo fidei prius

43 prius mobilia, vel feminecia quam immobilis, non seruatur, valida erit decreti interpositio & missio 7 in possessionem sua quod expensæ debeantur si infra terminum comparuerit contumax ad purgandam contumaciam, & Auenad. hic in 3. par. num. 11. verifico. & nota inquit quod hic, quauis addit iusta causa appellandi, sed hic non in ordine capiendi bona, sed in quantitate debiti erretur, quia in maiori summa quod deberetur fieret missio, ipso iure esset nullum decretum, in contrarium tamen imo nullum nullum fit decretum & nullæ deberetur expensæ, si dictus prætermittatur ordo, scilicet, quoniam textus huius nouum formam & ordinem introducit procedendi in hac decreti materia, & sic omnia in ea contenta censentur esse de forma substantiali, eò quod quoties lex aliquid introducit de nouo cum certis f. modificationibus, omnia in ea contenta censentur esse de forma, secundum Decium relatu & secutum per Telliū. l. 3. Tauri. 2. part. nu. 16. in princ. imo & de substantialibus censentur, secundum Auenad. respons. 14. in fine vbi inquit, quod tunc neque per æquipollens impleri possent, ergo forma hæc substantialis est, ea non seruata, corruunt in contrariam adu, & allegatis per Auenad. in dict. respons. 14. ad fin. verifico. & quod ista quæritur, & tenet Matth. Afflicti in cōfictatione. Sic illic libro primo rubr. 97. numero. 16. maxime si secunda cum ibi adest causa annullatiua, tradit enim clausula & declarat omnia ibi adiecta esse de forma, secundum Loazes, in al legatione sua de Mula, dubitatione prima septimo fundamento pro Oppido numero secundo pag. 64. in paruis, cumque nulla sunt acta, nullæ eorum debentur expensæ, ex dictis per nos in l. 3. supra titulo proximo in glo. Por tres plazas & tradit hic Auenad. dict. tertia parte numero 13. verificulo, item si reus, & tunc de nullitate agendum est, & hæc sunt quæ pro hac considerari possunt parte nihil minus tamen credendum tenendum quod si reus non appellauerit & postea lauerit nullitatem, eò quod contra dictum ordinem proceditur, non annullabitur in contrarium acta, cum consensu pars videatur non appellanda, secundum quod in terminis l. a. dia. Pio. §. in venditione fidei de re iudi. se habet cōmunis opinio prout

Deo volente dicemus in d. fi. 21. infra illo 48 Ibi, *Quid tamen si non t rite fiat decre ti interpositio, vt quia sine citatione, recte tamen facta sit, id est pro verbo debito de quo constat, an debet reuocari decreti talis interpositio, ex quo esset iterum de nouo danda, tradit melius omnium, quos viderim, Berthachius in reposito ius verbo tenuta fide missio, verificulo decimono vbi tamen concludere videtur, & placet mihi, quod debet reuocari hæc decreti interpositio & denuo reiterari, quæ potest dici de nouo etiam decreta, quia adiuue tunc ad eam causam tendendam non est facta citatio, quæ requiritur fieri vt decedat tempus interponitur, secundum quod in hac diximus lege & ex ea probatur. Sed an nullitas alleganda debebit allegari f. in sexaginta dies de quibus in d. secunda titulo 10. 17. infra eodem libro & in hoc Auenad. in præzenti tercia parte numero. 15. verificulo fide est nunc, concludit quod sic, & quod ijs sexaginta diebus elapsis non audiet amplius pars super nullitate hæc, quod tamen videtur contra text. in ea l. secunda. nam cum illa lex loquatur per verbum tamen, indubio de definitiua debet intelligi, secundum glo. in l. prima §. quod in sententia. ff. quando appell. fit. l. de senten. l. quod iuris. ff. de re iudic. glo. & Alex. in l. 1. in princ. ff. quod quæritur iur. singulariter per Alexan. conf. 104. v. l. 2. tex. c. cum olim, verbo sententiam recepturæ de testibus, notatur cap. super eo. & ibi Philip. de appella. Card. ciem. r. quæstio. quina a 200. 3. de re iud. not. ind. penul. C. quorum appella. non recipi. verba enim in potiori significato capienda sunt, hæc tamen interpositio decreti in interlocutori sententia est, secundum text. & ibi glo. interlocutori. l. 1. tit. 8. part. tertia etiam fide missio ex secundo decreto, ergo non comprehenditur ex diffinitione dict. l. 2. item quia hic oppositi debet nullitas per viam exceptionis & sic perpetuo opponi potest, annullatio enim ad agendum perpetua sunt ad excipiendum, ex vulgari iuris Brocardio, & in ea l. 1. Deo volente dicemus, ergo habemus intentum, nihilominus tamen vera mihi, ijs non obstantibus, videtur dicta Auenad. nō opinio, cui non obstat illud q. diximus de sententia definitiua, quoniam licet interpositio decreti fit interlocutori sententia, habet tamē vim definitiuam, quia post*

nam super decreto alio illa non spectatur, vel potest dici diffinitiva eo quod diffinitivum articulum substantialem causae, vel quia continet aliquid dari vel fieri, & tunc vim diffinitivae habet, secundum Marantam in pract. sub titulo decisoria iudicij. numero. 44. & 45. pagina. 517. in parvis, appellazione vero sententiae venit talis sententia, quae vim diffinitivae habet, secundum Ioan. And. op. Abb. in capit. peruenit, de appellatio. quem & alios allegat Bertachinus in repertorio suo, verbo, sententia. capit. primo versiculo vigesimo secundo, ergo de hac etiam decreti sententia lex illa secunda intelligenda est, neque obstat, quod in praesenti quaestione per viam exceptionis allegatur, & sic in perpetuum potest nullitas hae allegari, quia vltra quod hoc non est in terminis dictae secundae adeo firmum, vt videmus dicimus Deo volente, non in viam exceptionis allegatur in nostro casu & materia nullitas hae, nam cum text. noster misum in possessionem possessorum efficiat lapsus nostri text. terminat, & intra eos de tenore rei in quam missus est, si dominus rei illius compareat possit, vtens iuriste medio pro rei illius recuperatione, partes actoris subsistere dicendum est, & sic nullitatem non in viam exceptionis, sed principalis actionis allegari & intendi assentendum est prout notat Auendañus hic dict. 3. par. num. 17. in princip. ex Bart. in l. de pupillo. f. si. de non op. nunt. & Decio, conf. 41. & idea tenenda erit opinio Auen. vbi supra, scilicet, nullitatem decreti esse allegandam intra sexaginta dies dictae. l. si. nisi sit talis nullitas, quae eis clapsis allegari potest, de qua libid. dicemus. Vtius ex verbis vsj nostri text. itidem notandum est vrgere multum vbi haec contra gl. rerum in auct. de exhib. reit. f. si vero semel, dicendum in hac decreti missione non fieri ordinem l. de duo Plo. f. in venditione. ibi. de re iudi. vt primo capiantur mobilia, & deo, nam ex text. nostro gl. illa reprobat & dinatur, & glo. illam & similes reprobat etiam Abb. in dict. capitulo quoniam. f. in. numero septimo, extra vt lite non contestata.

Ibi, de purga la rehdia. vtenim contumax adiatur contumaciam prius & purgare tenetur, & sic illi quod impensum est in eundo ad iudicium, vt l.

eum quem temere ff. de iudi. l. sexta. titulo. parit. tertia in superque & quod ostendit aduocatis, tabellionibus, & procuratoribus, secundum Auendañum hic dict. 3. parte numero. 33. in principio, praestito iuramento a parte quod haec expendi, subsecutae iudicialitatem, secundum Didacum Perez hic columna 1126. in principia quod decreto interpositi rei reus venerit intra terminum nostri legis, in personali iura mensem in reali in tra duos menses, soluerit expensas vt dictum est, praestititque fideiussorem de stando iuri, etiam si possidet immobilia, nam fideiussor hic praestatur in odium in contumacia praeterea, secundum text. in capitulo pastoralis. in fine, de offi. ordi. l. sexta & septima titulo octauo partitae tertiae, quibus si temel est contumax non est amplius hidendum de eo nisi fideiubeat, tunc enim, vsj factis, reuocatur tenuta, & decreti primi interpositio, auditurque de nouo reus ipse si actor petit, secundum Auendañum hic tertia parte numero 33. in principio, & numero. 7. in princip. & Didacum hic columna. 1126. in fine cum prim. sequen. in tantumque relictum de sui expensa hae, quod re & verbo debent folui, neque depositio pecuniae sufficit, neque audietur reus si dicat, quod procedat in causa, noluit rem recuperare in qua missio facta est vsque dum in causa procedat & decernatur nisi, adhuc enim tunc non est audierit nisi relictis expensis, vt optime in nostra materia inquit Auendañum vbi supra numero. 18. versiculo & nota cum versiculo sequenti, quia regulare est, vt contumax non audiatur & nisi relictis expensis, ex l. facinus, vbi omnes. C. de iudi. vbi l. as ampliat pluribus modis, & notat Menochius, de arbitrij iudi. lib. 4. quest. 36. n. 1. vbi notat 4. rationem annectit, & idem Menochius, ibi lib. 2. centuria. 2. casu. 12. casus tamen tunc sunt in quibus nulla fuit relictis expensa. Primus, si contra abentem ex iniusta causa sit processum vt notat Innoc. in c. si finit de eo qui mitti in pos. Secundo, si allegetur decreti interpositio nem esse nullam & ita appareat, secundum Auendañum dicta tertia parte numero. 13. Tertius, in minore citato & non comparante propter quod decretum interponitur, non enim relictis expensis habet auctoritate tutoris aut curatoris

fuit

subcitatio facta, secundum Auendañum vbi supra numero. 17. versiculo quod supra, nisi minor latitaret, vt in l. si. infra eod. probatur, vel esset rite & recte citatus, nam tunc dicit expensas relictas ante quam adiatur licet maior, secundum Iuar qui ita est intelligendus, in l. si finit. f. a forte. si de damno inf. Marti. in l. de vnoquoque numero. 335. ff. de re iudi. relatos per Menoch. dict. quest. 36. in 1. quantum si dolus hic minor latitans est tunc praesumptus, quia non probatur esse verum de iure, tunc placam & si solutione expensarum non exoneratur si contra dolum ipsam praesumptum peteret restitutionem, vt dictum est supra in l. 3. glo. 1. supra, & pro. proximo. Quartas calus est si alteratur iustum impeditum & probatur, tunc enim & audiri debet nullis relictis expensis, secundum Auendañum hic dict. numero. 33. & faciunt quae diximus in l. fin. supra titulo. proximo, & in alij locis, idemque est si reus ipse vellet dare fideiussorem de stando iuri, allegaueritque non fuisse cotamatem, tunc enim super hoc audiendus est etiam nullis relictis expensis, imo & super tenore reuocatione, & postea desubetur an debeat expensas secundum Auendañum in 3. parte. n. 17. vers. de aduocato, quoniam iusta & rationabilis causa apparet allegare, & iustificare, ex qua constaret, & iudex informare animum suum posset, non esse contumacem, aliter enim posset asserere elidi nostri text. dispositio, nulli faceret fuisse contumacem, & ideo similis allegatio est statim aliqua informatione iustificanda, vt super ca audietur pars nulli relictis expensis. Est tamen notandum quod secundum Auendañum dict. n. 17. vers. tamen vnum nota, quod ad reuocationem tenetur, cum reus comparet ad purgandam contumaciam, debet actor citari qui rem detinet.

Ibi, ita si non met, antea erat arbitrium secundum gl. in l. penult. C. de bon. author. iud. pos. & secundum diuersas opinioniones varium tempus constituebatur, vt licet videre ex Menoch. de arbitrij iudicium lib. 2. centuria. 2. casu. 6. & ex legibus partitum annus erat determinatus, prout supra haec lege in gl. Dos menses, dictum est, ex text. tamen nostro iam habemus terminum assignatum ita vt non sit

iam opinionibus locus, & tempus hoc abbreviatum non potest, secundum Didacum Per. hic in cl. 117. in princip.

Ibi, Alia placet dictor, ex vsj verbis dum in plurali constituntur numero & sic ad personale & reale referuntur missiones, manifeste colligitur, quod hodie leges nostra attendit etiam in reali i habetio cum missio in possessionem ex secundo decreto, quibus glossa in l. si finit. 2. l. iust. n. 115. alii est sub. f. si plur. ff. de da. infra cum, missus est sub. f. si plur. ff. de da. infra, corrupte relata per Didacum Perez hic, column. 1125. quest. 27. dixerit, quod non possit tamen illa glo. saluari hoc, scilicet, quod, cum quo per lapsum menses in personalis, & duorum mensium in reali detentor & missus ex primo decreto in tenetur ipso iure, secundum text. nostrum abique alio iudicis ministerio efficiatur, verus possessor, prout in glo. quae fere veradero, dicemus, poterit dici non fieri missionem ex secundo decreto per iudicem, cum ab ipsa lege facta sit per lapsum dicti temporis, & missus effectus verus possessor, & sic nulla nota requiritur citatio, vt per Auen. hic 3. p. n. 10.

Ibi, Qui deinde in adante, ex vsj vbi videtur approbari opinionem dicentium ad secundum decretum nullummodo requiri plus probationis, quia in primo decreto facta fuerit, nam cum lex nostra dicat quod lapsus vnum mensem in personalis & duobus in reali si detentor verus possessor ab ipso, aliquo alio iudicis ministerio manifeste probatur nullam aliam probationem, quam ad primi decreti interpositionem factam & per legem nostram requisitam, in hac constitutione veri possessoris requiri, prout potest videri cogendum per Auen. hic 3. part. num. 10. in fine, & Didacum Perez hic col. 1126. quest. 10. Sed quae nam probatio sufficit ad primam interpositionem decretum, & & dicenda est, quod quoniam alia causa cognita super petitio requiritur, secundum glo. per text. ibi. 12. C. vbi in rem actio, haec tamen causa cognita hodie sufficit per partem petentis iuramentum, iurando si reus debita esse quantitate illa, & quod si reus citatus praesens efficit illam peteret contra eum, secundum Didacum Perez hic col. 1126. 3. quest. 11. & melius, column. 1124. questio. 17. per text. expressum in l. 2. tit. 8. par. 3. & tenet Auen. hic 3. part. numero. 10. debet tamen iuramentum hoc praestari



prestiti tempore quo missio ex primo de creto interponenda est, & per iudicem ibi beri vt fiat, quantumvis antea fit de calu-  
niis iuratum, quasi hæc de missione hæc vi-  
deatur noua instantia & petitio, & sic no-  
uum requirit iuramentum, prout tenent  
relati per Didacum Perez hic col. 112.4.  
quæstio. 16. & Auendam hic. 3. part. num-  
10. & ita vitur & praticatur quotidie,  
prout & inquit Maranta, in pract. tit. de  
contumacia. num. 12. pag. 389. quicquid  
ibi velle ipse dicere, verã de debito requi-  
rit probationem ad secundum decretum  
interponendum, fallitur tamen, nullam enim  
simpliciter quã in primo requiritur lege  
nota, & in primo iuramentum sufficit,  
vt dictum est, non debet tamen omitti  
58 tñ alias enim esset nullum decretum, se-  
cundum Auendam dict. 3. part. num. 1. in  
quo tamen debet index aduertere, nã ni-  
mis grauet partem, secundum Abb. in ca.  
quoniam. 3. fin. nu. 39. extra vt lite non  
cont. quasi velle dicere, nã quamplura bo-  
na pro paruo debito capiat, est tamen no-  
tandum, quod si lapsus terminis non sit,  
& missio vero possessore effecto peteret  
missus vt super proprietate silentium re-  
quiperet, dici tunc vere debitum pro-  
bari, vt in hac. in glof. Sobre la propie-  
dad, dicemus, & secundum hoc possit pro-  
cedere quod supra dicit Maranta.

Ibi, *Que se vendiere possessor*, intel-  
lige ipso iure tñ & sic per lapsum tem-  
poris executio fit à lege, secundum Auendam  
dicta 3. part. nu. 10. in fin. quicquid dabi-  
tur Diale. Perez hic col. 112.4. versic.  
ex qua lege & hoc tamen in personali, quam  
in reali cum de vtriusque verus possessor  
quatur, dum ad precedentia se refert, quia  
tñ autem in personali aliud efficit, vt ap-  
paret ex glof. in cap. contingit, de dolo  
& contum. & tradit Auendam. hic dict. 3.  
num. 4. versic. sed in quantum fol. 120. in  
reali tamen idem erat, vt lapso termino  
missus, verus possessor efficitur, ex cõ-  
muni Canonistarum & Legistarum sen-  
tentia secundum Abb. in cap. 1. in alijs, nu.  
11. extra vt lite non cont. hodie ta-  
men ex lege nostra idem est quoad hoc  
in personali quod in reali, in quibus  
ipso iure & absque iudicis ministerio per  
lapsum temporis nostri text. prout est in  
dictum efficitur missus verus possessor  
ponderando dñtionem, Deinde ad ade-  
stante, & verbum sea, quod executus sunt

& nullum iudicis ministerium requiritur  
ex quibus Auendam dict. num. 4. & 3. in al-  
ter, & fit vt alibi in loco dñimus appo-  
bitur hic opinio. Canonistarum dicuntur  
missum ex iustis decreto non esse posses-  
sorem, sed nullum detentatorem, & ideo  
interim non lucrari fructus, prout expre-  
sse considerat Auendam dict. num. 2. versic.  
& per illas, vbi cu sequen. numeris alia  
adus citale ex lege nostra correctiones  
inducit, & Dida. Perez hic col. 113. o.  
quæstione. 2. missum tamen ex secun-  
do decreto per lapsum temporis nostri  
text. verum efficit possessorum nulli iam  
debitum ex lege nostra, & sic ab inde fru-  
ctus lucrari, & ille citr vtin fecit de cre-  
to esse ius, ex quo & alius sequitur, scilicet  
quod quauis antea ad secundum decretum  
interponendum latratu requiritur, vt  
apparet ex Glossator. Saluandino hic co-  
lum. 1. 2. 6. quæst. 19. hodie tamen ex text.  
nostro non requiritur latitudo, sed per lap-  
sum temporis nostri text. verus possessor  
absq. aliquo iudicis & partis iussu mini-  
sterio efficitur, vt dictum est, neque citatio  
60 & aliqua iam ad secundum requiritur  
decretum, prout antea requirebatur, se-  
cundum Glossatorem dict. col. 112. 6.  
in princ. & glo. De iust. 6. tit. 3. part. 3.  
per text. ibi, tempus enim interpellat pro-  
prio, & sic nulla alia quam lapsus tẽporis  
nostri text. requiritur citatio, vt dicta est,  
& tenet Auendam dict. 3. part. numero. 10.  
in fin. ad faciendum tamen venditionem  
bonorum capitis lapsum text. ter-  
minis de acquirent inquit ipse. Auendam  
dict. 3. part. num. 19. & 3. & 4. partem istam  
requirunt. Sed ar. hic, verus possessor  
habuit tñ fructus, & dicendum est quod  
61 nam hic est principatior possessionis ef-  
fectus, vt fructus ex re posseta lucratur  
possessor, & ex iure rigore scripto hatẽdum  
dam & fructum idem est, prout tenent glof.  
Bart. & omnes in. l. i. finit. 3. Iulianus.  
dict. 3. part. inf. & probat text. l. 6. tit. 3. par-  
tes. & communẽ testatur Glossator Saluandino  
hic col. 113. c. ad finem, quod  
tamen veram intelligitur concurrentia-  
bus ius de quibus per Siluef. in summa ver-  
bo. Virum. nu. 30. scilicet quod fit verus  
creditor, & iuste fuerit missus non tantũ  
ex ordine, sed & ex causa, & propter inte-  
resse, quod possiet ex pecunia debita senti-  
re, fructus capiet, quia pot. velle debitor,  
quam rem illam, & credere rem lucrari  
posset.

possessorem hunc fructus extenus, quatenus  
cum interelle ex pecunia debita debita  
percipiendi ad rationem quaterdecim  
mille & plus pro millario tractus ipsi cõ-  
currerent, & non amplius, & sic intelligi  
glossam. l. i. tit. 8. part. 3. & ibi allegat,  
& iuridica & rationi hæc consona & con-  
scientie iudicio & vera affirmo, non enim  
pro paruo debito consensendum est fru-  
ctus magnos percipere, & ita recte pos-  
set illas afferunt videri per Menochium de re-  
tentione p. possessione, rem. l. 3. nu. 182.  
& in timibus casibus de vñsum quod  
inducit in regis ecclesiis, de declare quod  
didimus & quod plus alit quod si iudex  
de curi durante termino nostri text. (eo cla-  
pio & missio vero possessor effecto) erit  
ipsum missi in possessionem, secundum  
glin. ca. de sequest. poss. & fruct. sequitur  
glossam in dict. finit. 8. part. 3. & tra-  
dit Auendam dict. 188. quali lapso termi-  
no cum veras possessor missus efficitur  
& sic possessio acquiritur fructus interim  
decurri postquam missus est ex primo  
decreto est pertinentat propter ius superue-  
niens, neque contumaci resistuntur, se-  
cus tamẽ si iudex in termino purgare non  
contumaciatur, sed an possessor ille ex se-  
cundo decreto tñ turbetur in possessione  
poterit vbi teneo diu posidendi, vide  
late Menochium dict. tractat. de retin.  
posse. em. diu. 3. num. 163. cum pluribus  
sequentibus. Ex quibus teneo pro veritate  
quod cum rei illius in quam missio facta  
est lapsus nostri text. terminis missus ipse  
65 verus sit possessor, non censetur in alia  
re possessor, & itaq. missus ex secũdo de-  
creto in interpositione, quandoquid nullum lu-  
dicis ministerium est nec cessarium ad verã  
acquirendam possessionem, & ita teneo  
lege nostra aucta, quicquid voluerit  
tol. in. l. ea unum. l. 3. fin. cum. l. sequenti  
ss. de bon. auth. iud. possid. secutus per Di-  
dacum Perez hic col. 112.7. in princ.  
Idque verum credendum etiam si rei illi mi-  
noris valoris esset, quod debitor, pro quo  
missio facta est in ea, quandoquid in ad  
iudicatione ipsius rei post petenda cum  
actor voluerit, id quod minus resilla valebit,  
supplendum est ex alijs debitoris rebus  
raro tamen questio hæc accidet quoniam  
semper fit missio in plusquam debetur.

Ibi, *No sea trasdo de responder*, si su-  
per possessione, & non super proprietate  
agatur, prout ex ipsi verbis notat Auendam.

hic dict. 3. part. num. 19. & sic est det laran-  
da, & minor illa & verior opinio de iure  
de ciuili asserta per Antonem d. ano in tra-  
ctat. de pignorijs, memor. 3. part. prim.  
num. 8. dum ibi aliter quod debitor facta  
ad iudicatione ex secundo decreto, non au-  
diatur, hoc enim verum erit si super alio  
quam super proprietate vellet audiri, tñ  
enim non posset, quia cõ missus ex secun-  
do decreto fit verus possessor non audie-  
tur super possessione, sed super proprietate  
fit tantum, vt & in glo. sequenti dicemus  
& nisi sic intelligas illam communi, ista  
fit lege nostra autem, prout simili lara-  
to stante affirmat ibidem ipse Canon, num.  
9. vñ in ipso intelligas communi, me  
procedat quoties missus effectus verus  
possessor peti rei missus ad iudicationem  
& facta sit, tane enim neque super proprie-  
tate audietur res, vt in glo. sequenti dicemus,  
vel in iudicatione est facta vigore  
re scripti impetrati à principe, iuxta. l. i. c.  
de iure domi. impe. quia tunc debitor ve-  
niens infra biennium audietur à iudice  
conferre re scripti ut merendum, & offende-  
debitum ipsi creditori reo ueracitudo  
tionem, per text. in dict. l. i. tit. i. in gl.  
ligitur per D. d. ibi & Alexan. in dict. 3. l.  
Iltius, pen. de. v. col. 1. et sic Fano, in dict.  
num. 8. vel nisi sequendum de eorum, vel  
vt melius loquar, primum decretum super  
quo & à quo fundatũ caput, & robur  
secundum decretum, efficit interpositum  
ex falsa causa, quia nullum, est secundum  
Ducañs, regula 18. vbi ampliat & limi-  
tat, vel per liores, vel aliam nullitatem cõ-  
tineret quoniam tñ etiam missio effecto  
vero possessor per secundum decretum,  
audietur debitor super possessione, si de  
super proprietate, ita voluit Capitulus,  
de iur. Neapol. 41. num. 10. aliter enim non  
audietur si super alio, quam super proprie-  
tate vellet audiri, exceptio hæc impedi-  
dit illis ingressum, adeo vt quantenus  
nulli alibi respõdeatur, quam missum ve-  
rum possessorum, quoniam quod non tene-  
tur respondere super alio quam super pro-  
prietate sufficit, impediatur quod extra re-  
sponsione liti ingressum, secundum Au-  
endam dict. 3. part. num. 1. fol. 1. c. col. 4.  
in princ. & operatur hoc quod licet ex  
cundum text. in. l. 1. tit. 3. supra hoc lib.  
me ibidem annotante in gl. y. que ex lib.  
est missio termino, quoties allegatur excep-  
tio impediens liti ingressum, debeat &

tunc lis contestari negando, vel confitendo petitionem aduersarii, in nostro tamē calu nullumodo tenetur ille possessor item contestari, si super alio contra cōpetitio intentetur, quam super proprietate, & excludas reus ipse aliud petens, imo neque per vii appellationis auditur reus talis, secundum Auenand. 3. parte dicto. numero. 10. in fine, nam cum sit verus cōtumas non auditur appellans, ipse tamen auctor, secundum eundem Auenand. ibidem auditur appellando à denegatione missionis ex primo decreto. Notandum etiā est, quod si misio hæc fiat in alia, quā de bitoris re interposita secundo decreto per lapsum temporis nōstri text. non debet res illa summari aufferi appōssore iorio, & domino eius restitui, led ordinario illo, qui auferenda est, ex text. in l. a. Dico Plo 3. si post ad dictum si de re iudicata. Bart. in l. is ad quem, num. 6. l. de re iudic. notat Duacius in regulis suis regul. 18. §. i. mital. 1.

Ibi, *sobre la propiedad*, similis est text. in l. 6. titulo. 8. part. 3. vbi glōf. De mandatis, optime querit ad quod vice tēpus super hac proprietate auditur reus ipse auditur, de quo & per Glossatorem Salmantinum hic columna. 11. §. 10. in fine, cum principio sequent. debet tamen in iudicio hoc proprietatis auctor ipse, & sic possessor citari, cum eius interstis, non reuocari missionem, vt patet ex dictis per Auenand. dict. 3. part. num. 17. in fine, cum sequent. oporiturque secundum eum inter alia hæc creatio. scilicet, quod si missus ostenderit de debito per sententiam, aut publicum instrumentum, vel probationē legitimā, ante debet de debito ei fieri factio, quam reuocatur primum & secundum decretum, imo & in tali causa, secundum eum ibi, primum decretum, quoad hoc habet vim secundi, neque reuocabitur, nisi prius facta dicta satisfactio, & tunc ea facta reuocari poterit, & res restituatur reo super proprietate eius agentis post lapsa tempora nostri text. quibus elapsis super proprietate audiri debet reus ipse, nisi ad instantiā auctoris iudex eum ipsum post lapsos menses nostri text. clauetur, vt agat de proprietate intra certum terminum, & ille citatus nōlauiat, neque exegerit rem intra terminum assignatum, cum ad eam exigendam in persona citatus fuerit, & adhuc terminus ei assignatus,

quoniam tunc poterit iudex ei silentium imponere, neque reus ipse amplius audietur etiam super proprietate rei ipsius, secundum Auenand. hic. 3. parte numero. 19. hanc communem opinionem testantur, quam & tenet Didacus Perez hic columna. 11. §. 9. quafio. 27. & columna. 11. §. 1. in principio, hæc etiam communem testatur sententiam, vera tamen tunc de debito probatio requiritur, vt silentium hoc super proprietate imponatur, secundum glossam, De uelo factor, in l. 6. titulo. 8. part. 3. idque nimirum quoniam neque si tunc in facillitate & potestate viuas actum cum alio celebratum facere validum, vel inualidū, potest tū cō agi, vt approbet, sed probet, vt per Tiraz. de viroq. retractu. tit. 2. in fin. l. 149. & Capicid. Neapoli. tutiusq. aliqua exceptio ne potest probare aucterari in iudicio, secundum Aut. Gom. to. 3. c. 1. n. 20. & Didac. Per. in l. 1. tit. 8. lib. 3. ord. col. 999. in fin. cum. 1. seq. qui aduersarius sic procuratus, si agere intra terminum assignatum nōlauiat, silentium ei imponi potest, quo quidem silentio imposito, non est vltierus audiendus, credet tamen quod quilibet reus ille citatus supradictis comminationibus & diligentis factis non audietur amplius etiam super proprietate audiri tamē debet si remedium. l. 6. de re. vend. intentat. puta si respectu debiti pro quo res illa capta fuit, & valoris ipsius, respectu & adiudicatus latio ultra dimissus, nisi preter contingeret, non remedium dicit. l. 1. habet etiam locum in adiudicatione, & ad ratione in solutum, tū auctoritate iudicis facit, vt per D. Cosar. p. 1. lib. 2. Variarū cap. 11. num. 3. relatum per Didac. Perez, in l. 4. titulo. 8. lib. 3. ordin. colum. 1072. in fine, & per Illustri. Padilla, in ead. 3. C. de re. vend. n. 31. & faciunt dicta per las. in l. p. 1. nouissima. num. 9. C. de patib. ex grata tamē sunt hæc potius quam exigere secundum dictos Doctores fuit tamen quotidie gratia hæc in tribunalibus superioribus veritatem attestantibus & nequis cū aliena locupletetur factura & hæc est non in quaestio ad. d. l. 2. Sed est dubium, quid sit illud, quod tex. noster inquit, super proprietate tantum lapsis mensibus & terminis nostri legis reus audiri, nisi probare rem esse suam non est opus, quoniam vt in facis creditor immisus fuerit ex primo & secundo decreto, probatio ve-

ro delictum illud, pro quo misio illa facta fuit, esse indebiti, vt inquit glōf. & los. And. in additione eius marginali, incipit. quoniam. 3. fin. in glo. fin. extra vt lite non cont. esse inuolandum, & sic de reo factiorem, est rigida opinio, secundum Abb. libi num. 36. idē q. tunc cum optimo amitterem, qui tunc agit quoad adiectum reum intra annum ante secundū decretum interpositum ad effectum ad debet restitui expensis & fructus rei nec ne, prout ibidem loquitur Abb. Sed ad punctum nostrum de quo nunc agimus, scilicet, secundum iam dicto interposito, a quo tempore creditor ipse possessor veras est, & habet quod possessionem intentionem suam fundatam, tunc vtique verus iudicatur debet tantum probatio agere, & vtique intentanda est proprietatis, quemadmodum intentatur in exalia, quam ex nostri text. permittitur, de proprietate agendum esse, vt vtique tantum suam, & ei iure d. nini, vel quasi pertinentem restitatur cum fructibus a tempore istis contestationis restituentibus, obferendo se soluturum id quod realiter a parebit debere reum ipsum de proprietate agentem & tunc creditor ipse tenebitur demonstrare id, quod deberatur aliis utiliter soluendum iudicio, quia reus ipsam negatiuum, si nihil deiecit probare non tenetur, vt pote, quia improbabiliis & quoniam cum de proprietate agit, si probet, ad iudiciā ad illi res, integrē, nulla pecunie quantitate sit ita, si non probet per actorem debet, probata tamen debet per creditorem, & probata proprietate per reum, tunc vtique si nihil aliud habet prius soluto debito, & quod interit percepto ex re ipsa per creditorem post secundum decretum interpositum, tunc vtique ad iudicandos illos fructus credo, quod per rāta debiti habita respectu ad quatuordecim prioribus illis est in tempore illi iurisdictionis, & remanens recipi iudicem restituendo, soluti prius ex eis expensis necessariis & vtilibus, factis pro illius rei reparatione, prout in hac lege remanens est, & hanc credo horum verborum & huius nostræ quæstionis verum sensum & intellectum locum saniori iudicio & consilio.

Ibi, *Quis scietur*, sic intelliges legem similem nostre. 6. titulo. 8. part. 3. quod sit

in voluptate creditoris & sic nisi in possessionem petere, quod vendatur res illa iudicata, vt libi de prelio pro ea reposito de debito latius & de expensis non tamen ad nos compelli potest, secundum glo. Almoidea, in ca. 1. §. sic secundum decretum secundum formam nobis legis interpretant, operator. ex text. nostro, vt non sit locus rati offerendi accepi nolente, propter tradit. Capituli decem. Neapolit. 4. numero. 10. & supra in glo. No. ita tenendo, diximus lucinide, contra quod quoniam ibidem in eo allegati facit optima illa. l. 6. titulo. 8. part. 3. permittens lapsum temporibus ad purgandum cōtumpaciam assignatis, & dum res ad venditionem parata, vt de pretio eius creditoris satisfacti, possit reum solvendo expensas rem suam recuperare, & dando fidelitatem de stando iuri super debito illo, qui quidem text. est ten. h. i. aduersus supradicta, & aduersus text. nostrum permittentem audiri reum lapsi nostri text. nostri, & tunc prius de debito & expensis satisfactis creditori, nisi dicamus, vel quod lex illa. in hoc per text. nostrū correctā remaneat, vel h. i. correxiorem inducere non vis, lex illa. 6. procedat quocumque nulla sufficiens probatio de debito facta per creditorem tempore venditionis rei ipsius, vel adiudicationis eius, tunc ex ipsius iurim, & si adiudicationi sua legat, & ite res ipsa venditionis reus se possessoris soluiat, vt rei restituatur offerendo expensas soluti, & prellando dictum in fidei iudicio, nollet verō ex loquatur quocumque tempore venditionis, vel ad indicationis de debito per probationem legitimā constaret, tū enim mirum non est si reus tempore adiudicationis, vel venditionis rei ipsius facienda non audiat nisi debitum & expensas reuerentia, sed si adiudicatio vel venditio nō sit in heri, non audiat reus nisi si per proprietate, vel melius dicendum videtur legem illam. 6. attendi si equitate canonica, quam mediante purgatio mortis admittitur etiam aliis de iure ciuili non admittitur, puta, quibus exequutio est facta à lege, vel ab homine, secundum Bart. & omnes in l. h. infamam. ff. de verb. oblig. & tamē de equitate canonica admittitur, si aduersarius non est damnatus, ex cap. soam, de penis, & ex pluribus glossis & DD. allegatis per Menfium. in l. i. inquis.

1. siquis maior num. 25. C. de transactio. quod cum illa lex. 6. partitur considerat, aduult reum hunc ad rei petitionem uitentem expensas, & prestando dictam fideiussorem re penes creditorem adhuc exsistente, pro quo intellectus faciunt nota per glot. 2. in finel. 8. tituli. 4. partit. 5. & nisi sic legem illa partitum declarare & nisi sic legem illa partitum declarare & nisi sic legem illa partitum declarare non fit factum detentus adori, merito ex dicta equitate canonica reus admittitur, vt dictu est, de quibus intellectibus illius l. 6. latius aliis cogitabilis.

¶ Quibus sic illantibus limitandus est text. nollet dum probat verum possessorum non teneri respondere nisi in casibus supra positus super gl. 1. No. sed ad si actor occultabit instrumentum quod media reus defendi poterat, puta pactum de non petendo erit nulla aduocatio. ¶ vel venditio, tractat gl. 0. Entegre in dicta. l. 6. tit. 8. part. 3. Notandum item est, quod in quantum vericulus huiusmodi possessoris posse petere tenet, in qua minus est, videri, non excludit quin idem sit in reali, nam & in ea poterit creditore ipse hoc etiam facere, cum eadem milititer possit, & lex nostra prouidit tantum in casu difficultioris, scilicet, de personali actione, non excludendo realem actionem, & sic cum pro reali actione missus factus est in rem petita, nullam enim pro nunc reperio differentiam rationem inter vnā & aliam actionem, in vtraque tamen vt dictum est, vera requiritur probatio vt vendi possit res talis, sed cum quod supra dictum est in hac lege.

¶ Ibi, *Que entones sua venditoris sit iuragard*, qui quid faciat citari re aduersariū in sua persona, vel in domo si persona reperiri non poterit, prout optime in quito text. in l. 6. tit. 8. part. 3. quā ad hoc allegauit Auerd. hic. p. n. 3. vbi inquit de equitate permitti hac notationem, & citationem de re iure qui permittit labi re pū datā ad purgandā cōtumaciā, videtur

habere rem pro de relicto, secundū gl. in l. Prator. & ibi D. d. ff. de cā. inf. & cū per legem illam. 6. aquitatum hanc scriptam viderimus, rigori contrario etiam scripto preteriri dicendum est, & sic citandus est reus ipsum ad vltimam hanc, vt ita dicam, rei subdilationem, quā maxime cum ad signora vendenda, & eorum faciem dam dictam finalem subdilatationem, vulgo temate, dominus citandus est, vt per Iulianum, Mensili, in l. 1. in fin. n. 9. C. de iur. & facig. & citatione hac facta, de intentione actoris consistit plene, vel per vnū teste & iuramento partis suppletorio plene probationis in casibus in quibus locus est delationi talis iuramenti, vt inquit gl. Deuelo, in d. l. 6. & Abb. in c. quoniam. §. fi. num. 39. extra vt lite non cont. fiet ven ditoris illius, actoris misse in rei illius ve ram possessionem petente videri, & hac facta venditione, vel aduocatione amplius reus nō auditur, nisi in casibus supra hac l. in gl. 5. tenendo. Sed num poterit citator ipse missus in possessionem reum compellere reum ad recuperandam possessionem hanc extra hac tempora videtur quod sic, ex dictis per Abb. & eius additio in cap. num. 6. extra de dol. & cont.

¶ Ibi, *7 si mai valere*, idem disponitur in l. 44. tit. 13. par. 3. in simili casu.

¶ Ibi, *7 si maior valere*, hoc idem in d. l. 44. cauetur, & tunc pro residuo possit de quantum decretum in alia re debitoris interponi, vt inquit Didacus Perez hic col. 1. 17. q. 11. quod tamē verum intelligerē factū prius de nouo primo decreto in illa alia re debitoris, secundum tenorē & formam nostrae legis, quod quidem quoniam hodie ratio conuenit, missum faciamus, non enim tam creditores suam rem tantum capitis sed etiam plures hic debito & expē si valentes, & sufficientes, in maximā debitorum omnium & periculum animarum ipsum crediturum, & hac pro huius legi exornatione sufficiant, cetera per D. D. antiquos & nostros videri possunt.

## LEX. II.

### SVMMARIVM LEGIS.

Actor potest sequi viam de assentimento, vel ordinariam viam probationis, qualem ipse maluerit.

Ibi,

Ibi, *Es forger via de assentamiento*, quod si quidem quantum in lege supra proxima statutum fuit, quia tamen non ita care & distincte, sicut hic, id eo lex nostra iterum repetit, dispositionem particularem produens: & an electa vna via possit ad aliam rediri, in gl. Pero si legis supra proximae dictum remanet.

¶ Ibi, *Como se procediera como si fueran emplazados tres vezes*, vericulus iste cum respiciat vtramque viam decreti, scilicet,

vel ordinariam probationis per partem electam, de quibus vtrisque vijs prius prius diximus, & praemittit, est hic etiam notandum, quod noniter per me considerat probans, quod fuit ordinaria via probationis, siue decreti via per actorem eligatur, vniua tantū citatio sufficiat, quāuis preceptoris non sit, & habenda est pro peremptoria, prout supra lege proxima in gl. Emplazado en persona, & in alijs locis per nos latius dictum est.

## LEX. III.

### SVMMARIVM LEGIS.

Minor est abscondente, & latitante, contra quem primo per actorem fuit citatio probationis electa, propter non comparitionem in termino citationis, potest actor ipse redire ad viam primi & secundi decreti, idemque si per administratorem minor ipse abscondatur.

¶ Electi via decreti per actorem contra minorem si durante tempore primi decreti interpositi, minor se abscondit, & latitat quid fiet, nu. 1.

¶ Minor si est citatus ab iuratore, aut tutoris autoritate, citatio nulla esset, & omnia inde secuta neque in contumaciam confituti possent virtute talis citationis, nu. 2.

Ibi, *El menor reo por malicia*, ergo malicia cessante non licebit actori viam probationis electam dimittere, sed de re viam transire, vt in d. l. huius tit. in gl. Pero si, diximus, et tamen considerandum quod aut ego nō percipio legem nostram tētem, quod verius est, aut eius dispositio contrarius est, nam hic inquit lex nostra, quod erat cum minor electa via probationis, & quia minor hic se abscondit dante electio transcundi ad viam decreti, ergo dat text. intelligere, quod minor habilis absque curatore ad iudicium exsistit, aut si curatore habeat, quod eius curatoris praesentia absque minoris praesentia sufficiat, & vtrūque tamen est contrarium. C. & ff. de auctoritate praestanda, contra quos text. non esset processit, & nouiter corrigendo dis-

positum, quod tamen non credo verū: id eo divedum videtur quod lex nostra probat quod quantumvis cum auctoritate tutoris aut curatoris minor citatus sit & ob omissam in termino comparitionem elegit actorem viam probationis, quod si post confiteretur minorem latitare, via decreti per actorem eligi posset, praetupposito tamen, quod reus ipse nō fuit citatus ad totā causā cum assignatione tribunalis, nā si cum ea citatus esset, minor hic & tutor aut curator eius nihil impedirent citatio minoris, quin prosequi posset cura cum via probationis electa absque alia citatione, & cogita meliorem responsonem dicte difficultatis.

¶ Sed adhuc ponamus quaestione, quid si electa est via decreti per actorem contra minorem hunc, & durante tempore primi decreti interpositi minor se abscondit, & latitat, quid fiet, & Panormit. relatus & secutus per Did. Perez hic colum. 12. 6. quæst. 19. inquit, quod prouideatur tunc curator bonorum, vt actor procedat via ordinaria, & hoc bonum erat remedium flante iure antiquo, quo attentio, adsecutum dam decretum erat necessaria citatio in personam vel ad domum, citandus latitans per sed cum hodie per legem. 1. supra esset ibidem diximus absque citatione &

A 3 iudicis



iudicij ministerio per solum lapsum temporis ibidem constituti, secundum decretum per legē interponatur, nullus curat bonorum requiritur, sed lapsio temporis illo minore legitime & iuridice citato eo eoparente in termino, sed per lapsum temporis illius missus efficitur vix posse fore neque; necesse est viam decreti relinquere & transire ad ordinariam actore non lente, sed si minor huius citatus absque auctoritate tutoris aut curatoris. nulla est

fecitatio, & omnia inde secuta, neque in  
continua constitui posset virtute talis  
citationis, secundum tex. in l. 11. tit. 2. par.  
3. & diximus in l. 3. in princip. titu. supra  
proximi.

Ibi, *ordenamos*, pro declaratione horum verborum probantium contra minorem posse primum interponi decretum ultra dicta in glo. supra proxima, vide quæ diximus in l. i. verbo, En tenencia. 2. supra eod.

SEQVITVR TITVL. XII.

## De los secretos y embargos.

- 1 Sequestratio, est rei de qua agitur depo-  
sita. no. 1.
- 2 Persona & non res aliquando seque-  
stratur, num. 1. & nu. 3. aliquando  
res & non persona sequestratur, &  
aliquando res & persona, num. 4.
- 3 num. 1. quod huius ultimi sequestra-  
tionis duodecim sunt species.
- 4 Sequestratio aliud dicitur necessaria  
qua. 6.
- 5 Differentia inter necessariam & volu-  
ntariam sequestrationem, numer. 7.
- 6 & nu. 8. ratio huius differentie po-  
nitur, & in nu. 9.
- 7 In res trahere non alicuiam, quam  
post ob indicis sequestrationem tra-  
dere non potest, non est perivius, nu-  
mer. 10.
- 8 Cautela, ut non tenearis pro re pene-  
re sequestrata, vel deposita, ali tra-  
de extraneo in sua periculis, nu. 11.  
10. l. 1.
- 9 Pars non definit possidere in necessaria  
sequestratione, nu. 12.
- 10 Cursus prescriptionis non interrup-  
tatur per necessariam sequestrationem,  
nec, sed per voluntariam, nume-  
ro 13.
- 11 Dominum & possessorem rei depositatæ

transit in depositarium quoties res  
depositata est de illis quæ ponde-  
re, numero mensura &c consistunt.  
nu. 14.

25. *Fructus rei sequestrate, ex necessaria  
sequestratione non debent restitui  
possessori, sed sunt deponendi. nu-  
mer. 15.*

16 Sequestratio, inhibitiō, & descriptio,  
an sint diuersa, nu. 16.

x7. *Sequestrium, ubi non habet locum, habet  
locum rerum descriptio ad faciliorem  
probationem.*

CVM superioribus titulis dictum & tractatum finis qualiter rei conveniantur, siue in praesentia, siue in absentia, multotiesque contingat, quod postquam actor res conveniunt in iudicio, siue ante siue post praesentationem libelli, ne res petita, vel fructus earum consumantur, vel abscondantur & transportentur, peti solet, ut in sequestro res ipse, vel fructus earum ponantur, ideo post praecedentes titulos, subsequitur hic noster, quomodo nuntiationem collegi ex principio tituli. 93. partit. 1.

¶ Pro cuius rubricæ declaratione, & tituli huius introductione, sciendum est, qd sequestratio<sup>+</sup> est rei de qua agitur depositio. text. in l. licet, in princip. ff. de positi.

adhuc allegatus per Card. in Clement. 1.  
cap. 17. de inq. po. & fruct. & host. in  
summa hinc titulus 1. allegatus per Di-  
d. Perez in sequenti libris nostra tri-  
b. glo. 1. columna 1. & 5. in medio, huius-  
que fequestrationis triplicem exit modus, se-  
cundum Baldum in l. si fideiusor. §. si fi-  
ci, si quis coq. & Curt. & Salic. in l. c. de  
prohib. leq. pecu. relatus per Did. Perez  
hic columna 1. & 6. quatuor 1. Aliquam  
enim persona 1. & non res sequatur, puta,  
nam iudex precipit peribatur ne ad  
locumale accedant causa rixae & scan-  
dali vitandi. vt in l. fin. ff. de offic. pro-  
f. potell. enim iudex hinc de cautela iocet  
condemnare ne ad l. dum, vel locumale  
tex in l. modum, & ve per locumale  
tex in l. modum, & utem, ff. de for. p.  
com. §. si allegato per Anto. Goin. tem-  
p. 1. cap. salum 2. ad finem, & facient nota  
vaget D. d. in l. conquir. ff. de off. p. rati-  
ficatus tex in l. §. viusfructus, §. sed fin  
ter dorus ff. de iur. & quemaq. quis vitatur  
fructus, tradunt D. d. relati per Cozar. in  
fruct. cap. 17. columna 2. ad fin. & per Neu-  
zanis, in l. via fuyalluanti, fo. 2. in p. rati-  
ficatus columna 2. Aliquando verò res 1. & non  
persona sequatur, puta, cum iudex iudex  
cautiones communes deponi, & ius duo-  
bus casibus posesio non perditur, quia  
primo non traditur res, sed locumale  
secundo non traditur persona possidens, &  
origina. & tertia ex hibetur in iudicio vi-  
opus est. Aliquando & tertio fequestrantur  
res & persona, & ita est propria fequestra-  
tio de qua in l. c. de prohib. leq. pecun.  
& in ea an perdatur possessio super textu  
libris dicendis Deo volente: huiusque vi-  
nae fequestrationis duplex est forma, una  
enim est voluntaria 1. quia licet sit ex  
partum conuentione in manu alius  
Probi viri, cuiusque custodia, cuius fidei  
committitur, ut cum rebus suis in  
foram obveniret, & cum fructibus  
daturam fore tradit in l. prima, in prin-  
cipio. & penult. ff. de possi. ex p. rati-  
ficatus per l. licet. ff. de off. titulo. & iter  
sequens per quem deponitur, vocatur fe-  
questra. 2. fequestra. quia vtique con-  
tentum huius fidei ipfius fequitur, ex di-  
ctis iuribus, & ex l. fequestra. ff. de ver-

tor. Objection. tradit Cardine. in dicta  
C. de iur. pign. prima, quæstio decima-  
prima, de sequell. pæll. & fructu. vocat-  
tor hæc sequellatio & diffinitio,  
quod est rei, qui in controuersiam ad-  
ducitur contenta litigantium apud ter-  
tium depositio, secundum Didacum Pe-  
rez hic. columna. 2. & 3. §. glof. 1. in prin-  
cipio, & de hac sequellatione non loqui-  
tur titulus notus. Alia verò est sequellati-  
onis forma, de qua hic, quæ quidem vo-  
catur necessaria, & fitque iudicis autori-  
tate ex aliqua causa in iura permissa, quia  
regulariter fieri non debet, vi in textu  
libus dicemus, & nisi vi de iure pignori  
reperitur, hæc de iure non fit. Quæ  
sequellatio non fit a principio huius  
rubricæ diximus, & dicitur necessaria,  
potius iudex cum esse facienda creuit,  
vel iudicatio regia, & hæc sequellati-  
onis formas optime declarat Domi-  
& bellamera in cap. quaest. 7. & quæstio-  
nem, vi de iur. pign. quibus mo-  
dis & optime per Cardin. in dicta. Cle-  
mentina prima, in principio, quæstione  
2. & ibi eius addit Baldum & Specu-  
larem inter tractantes & nouissime Re-  
bus, interio tunc, confluit. Franc. tunc  
de sequell. & cum confuetudine glo-  
f. 1. in principio, cum confuetudine  
aliquibus. Etque maxima differentia in-  
ter voluntariam & necessariam sequella-  
tionem, quoniam in voluntaria, quæ  
fit exparte contentendentium conuen-  
tione & consensu impeditur & auferunt  
possessio, in necessaria vero non, secun-  
dum Bartol. & DD. in 1. interfre puto.  
ff. de acquir. possell. plene Alexand. confil.  
94. volum. 5. communem testatur Didac-  
us Perez, hic columna. 1124. quæstio.  
16. & Rebus in tract. de pacifi. possellio-  
ri. numer. 86. in antiquis, & in nouis  
num. 101. & Thom. Grammat. decisio-  
ne 50. §. 1. numer. 3. vi ampliat nedum  
in sequell. pætorio de f. & in iudiciali,  
& Ferrar. optim. in f. de iur. pign. con-  
f. 1. glof. 1. & Villabos, in f. de iur. pign.  
§. 1. glof. 1. communium opinio, littera  
5. numer. 88. & probatur, ex 1. 12. tit.  
10. par. 7. notat Rebus in dict. antiqua.  
1. glof. 1. numer. 19. vi inquit ex hoc di-  
cere Bohic in capit. examinatio de iudic.  
A 4

quod manus regis apposita rei contentione non priuat quem sua possessione, hominque differentia ratio t. est, quia in necessaria sequestratione, que fit iudici potestate, nulla datur voluntas partis possidentis a quo res aufertur, vt ponatur in sequestro, ex qua voluntate demonstretur partem velles definire possidere, cū aduersus iudicis iussum pars illa nullā potestate m habeat, imo & ipsa pars vim pati dicitur ex iudicis iussu, t. secundum Auendaño, in dictionario suo, in verbo, fuerça, & ideo non est periculosum t. iurans tradere rem aliquam, quam post propter iudicis sequestrum tradere non potest, secundum Didacum Perez, hic colum. 1143, in fine. cum sequen. t. quare

11. Ratione. 1. vbi & ipse tradit cautelam, t. vt non tenearis pro re penes te sequestrata, vel deposita, alij tradit extraneo iussu per iudicem, si licet, quod creditur rei illius requiras cum iussu illius iudicis, & defendas, ne alias cogaris rem solvere iterum de quo & traditur per glo. 1. 3. tit. 1. par. 3. & glo. magna. in l. 4. tit. 14. p. 5. & Ant. Gom. tom. 2. c. 14. num. 3. ex Paulo in l. 1. c. 6. si aduersus vendi. & est optima decisio. Matth. Affl. 150. n. 21. cum seq. ex quibus vt veritatem habes notabis, qd iussus in dictis iubentis re penes te depositā illi restitui, quā ei cuius erat, statper iudicem de quo præiudicium est iusse & iuridice pro cedere, non teneas facere tot diligencias, quod Dida. Perez, vbi supra, annectit, sed facit dicere, dicit iudex, res hæc, quam a me nunc petis & iudex Petrus non penes te restitui, ad petitionem talis & talis ex iudicis precepto, vel ex officio suo penes me deposita est. & ideo non teneor, vel non debet alij quam ipsi litigantibus restitui, quare peto mandatum contrarium euocari, sin minus ex nunc prout extunc & contra appello, & c. tunc enim si non obstante hac requisitione & appellatione iudex ipse processerit in mandati sui executione, affirmando te in petitis, & in appellatione & absque præiudicio aliorum, restituit illam rem poteris & tradere illis, quibus nunc iubet iudex, quauis non reprobo fed consulo potius, quod antequam restitueris tertiores facias creditores illius de mandato hoc iudicis, alij quam ipsi iubentis rem restitui, præsertim si scias, vel scire debebas, vel honorie constabat

iudicis mandatum esse iniquum, tunc enim tenearis, hæc comula facere, secus vero alij, quoniam tunc etiam si sponte solueres illis, sed, secus, quod ipsum prima, in dicta l. tertia, titulo tertio, partita quinta, sed si à Ribaldo quodam similis iussus fieret teneri requirere & te defendere & protestari & appellare in forma, & patii te intercarerant quam restitui, vt optime per Afflicti, vbi supra, nam cum vt ad illuta redeamus, in necessaria sequestratione pars a qua res aufertur, non de finat possidere propter vim mediante iussu iudicis factam, ipsum possessorem requirit, vt dictum est. In voluntaria vero sequestratione partes ipsæ consensu suo, & coa uentione sequestrant, & deponunt rem, ideo nimirum si possidere definant, quam ut & tunc etiam sint faciende dictæ diligencias, si res illi alij tertio quam partibus iniuste iubetur per iudicem restitui, vel p tyrannū vel secundo dici potest, ideo in necessaria sequestratione t. partem non deinde possidere, quia reatut eius minifler, cuius iussu fit hæc sequestratio iniecta, neque ipius intentionis est possessorem a quo res aufertur spoliare, vti. sequestrat. ff. de verborum significacione. l. licet. ff. de positi. quas allegat ad hoc Dida cum Perez, hic columna. 1140. in fine, quæ sione quarta, & Boerius, decisio. 179. numero primo, & sic secundum eandem Didacum non interomittit cursum t. præscriptionis pro hac necessarium sequestrationem, quod secus in voluntaria, in qua vixidi, partes ipsæ nolunt possidere, & iudex sic intendit facere, & ideo vix contra alium litigantem non possidet, nisi in causa, in qua inter eos adum fit quod sequestrat possidet, quia tunc ne quod alio alij tertio litigantes possiderent, & sic in hoc casu impeditur eius præscriptionis, prout optime considerat Cardin. in Clementi. prima, quæ sione. 18. de sequest. posset. & fruct. & hæc vix quæ quies res non consistit in pondere numero vel mensura, secus vero si consistit & numeratæ tradere, tunc enim dominum & possessione transiit in depositarium, & tenebatur tunc vel similiter tradere, secundum textum in l. 1. in fine, tit. 1. partita quinta. Notandum tam est, quod licet in necessaria sequestratione possessio non aufertur, fructus

15. fructus tamē ipsius rei sequestratæ non debent restitui possessori, sed deponendi sunt, secundum textum no. lru in presenti, qui in hoc notit disp. suis, & sic quoad hoc perditur comula possessionis. Et an sequestratio inhibito, & descriptio t. sunt diuersa, tradit Didacus

Perez hic colum. 1146. q. 11. Et notandum est, quod vbi non habet loci sequestrum, habet locum rem de scriptio t. ad facilitate probationem, secundum glossam in principio. p. 1. & Rebuffum in i. tom. constituto. Franc. it. de sequestratio. seu commisso. art. 1. glo. 3. n. 9. & hæc p. rubrica.

## L E X. I.

## SVMMARIVM LEGIS.

*Durante rei sequestro, fructus rei sequestrata penendi sunt in deposito, & est noua & singularis dispositio.*

1. Sequestratio regulariter prohibita est, nisi in casibus a iure expressis, num. 1. Et ibidem quod bonorum interdictio fieri non potest, nisi vbi suspensio superuenit.

2. Suspectus de dilapidatione quis dicatur, num. 1.

3. Pars sunt dilapidare, vel in propria usus conuertere, num. 1.

4. Remedium ad impediendum sequestrationem, num. 4.

5. Satisfactio, que sequestrum euolat, est de iudicio, & de re non baratila, num. 1.

6. Sequestrum fieri, an quis euolatit docendo incontinenti de iure suo, num. 6.

7. Sequestrum vt habeat locum, que debent precedere, num. 7. Et quod sequestratio inter duas facta, non censetur quoad alios facta.

8. Sequestrum potest fieri in die feriatis, etiam in honorem Dei, si est periculum in mora, & rei sequestrata est mobili, num. 8.

9. Sequestrationis fructus non dabitur locus in causa appellationis, sicut & in prima instantia, num. 3.

10. num. 10. per quem iudicem est faciendum hæc sequestratio, an per iudicem a quo, vel ad quem.

11. Index penedens, an possit sequestrare rem maioris valoris & estimationis, quam super que propter iniurisdictionis suæ limitatā possit, num. 11. & num. 12. declarator.

12. Index qui limitatam habet, in iurisdictionis, non potest committere de perurio commissio in causa coram eo vertente, num. 13.

13. Fructus rei immobilis sequestrata, etiam sive sequestrandi, si ad ista causa suspensio, num. 14.

14. Persona idonea in causa nostre, l. que dicatur, num. 15.

15. Sequestrum acceptat, an quis cogatur, num. 16.

16. Sequestrum in casu quo fieret, an liceat fieri penes duas personas, numero 17.

17. Sequestrum an poteris deponi apud iudicē vel eius officialem, num. 18.

18. Salarium an sit præbendum sequestrum & depositarium, num. 19.

19. Sequestrum an possit deponere sequestrum, num. 20.

20. Depositum si per creditorem est acceptatum, & denuntiatum deponisitoris, alij solus, nullo modo potest sequestrare deponere, & redde sequestrum, & absque iudicis licentia, num. 21.

- 21 Deponeat, si de facto accipiat depositum, sine iure non deposuisse, & censetur depositum renouasse, num. 22.
- 22 Fructus deponeudi si lapsu temporis possunt consumi, & vendi iuris, num. 23.
- 24 Depositum factum ex mandato iudicis secularis apud aliquam personam ecclesiasticam, an talis persona poterit per iudicem secularem compelli, re restituat, num. 24.

**I**bi, de emergentia, sed nomine sequestrationis, omni iure tametsi iudicium Canonico prohibita est, ut per totum titulum. C. de prohi. leg. pec. & extra, ut lite pen. cap. 1. & cap. de leg. pos. & fruct. & alia plura iura allegata per Ferrar. in pract. in forma sequestrationis non prince. & ratiocandum in quidem esse, verumtamen textum nostrum intelligendum esse, ut loquatur, & procedat in casu vbi alius de iure sequestratio permittitur, in ytem in si fiat, circa fructus ipsius rei sequestratæ, ferenda erit nostre textus diffinitio, pro qua declaratione consideranda verba nostra legis, ibi, Macula veritas, ergo d. intelligitur quod non semper facienda est sequestratio, & sic non semper tantum in casibus permissis est omnino intelligenda nostre textus diffinitio, & sic pro regula consilii potest, quod regulariter sequestratio prohibita est, nisi in casibus a iure permixtis, imo nec interdictio bonorum fieri potest, nisi vbi suspitio supereminet, secundum textum, in de pollicitationibus in fin. de pollicitatione, quod ad hoc non facit similitudo diu. le. iura. n. 97. de legat. 1. & Suarez in tit. de iur. emphyteutico, versic. led attende. num. 10. pag. 400. & Anton. Gom. i. mo. 4. Variarum cap. 11. n. 17. & hæc est de pluribus regulis nō est obstat, nisi in casibus a iure expressis probatur, regula hæc ex toto tituli. C. de prohi. leg. pecun. iuncta l. i. tit. 9. part. 3. ponente plur. iustas vbi dicitur regula falsi, quas fallentur & ponit Ferrar. vbi supra, parat si timetur de dilapidatione, & quæ efficiant quem de dilapidatione suspensum, ponit optime Ferrar. vbi supra,

& gloss. & DD. in l. si fidelis. §. si fideiuratum. ff. qui test. cog. & Rebuff. in dict. 3. tom. consilii Franc. tit. de sequestro communitatis. gloss. 2. numer. 3. iura sequentibus. & Quesnada Veltrius in sua pract. Romanæ curiæ, lib. 7. cap. 7. numer. cum sequ. tit. vbi, vbi totum suspitio sequestrandi in cura humana, & illa diffinitio, an excludat, est paria de dilapidatione, vel in propriis & vltis conuersione, prout communem assensum Francisc. Ciceriatur de sequestratione, quall. 11. numer. 9. relatus per Villalobos, in suo tractatu de communione opinio. litera. 8. n. 81. & voluit gloss. de legat. 1. in l. 1. tit. 9. part. 3. quod est optimum d. l. 1. 29. tit. 1. part. 4. sed an dari potest remediū aliquod ad impediendum rei sequestrationem, & dicendum est quod sic, scilicet per idoneam cautionem & iustitiam de rebus fideiurandis, & non fideiurandis, secundum Ferrar. vbi supra, nam per impossibile iustitiam etiam sequestrum factum est, secundum Hippolytum in pract. 4. attamen numer. 58. & Cardina. in Clementina. 1. quall. 23. de leg. pos. & fruct. Bernard. Diaz in regul. 68. §. & Suarez in titulo de iur. emphyteutico, pag. 400. numer. 8. & Didac. Perez hic col. 1143. quall. 14. & testatur communem relat. per Hispanum Villalobos, in dict. iur. xario full. cons. opin. litera. 8. numer. 80. vbi null. 81. inquit communem iudicem esse, q. satisfactio. Tunc sequestrationem erit, est de iudicio nisi, & de re non bazardata, & secundum Oroscin. l. si fidelis. §. satisfactio. col. 60. in princ. addit tertium per reuocatores, scilicet promissio fieri una aliqua p. iussualione vestituandam, & actor in causa vincat. sed an descendit in contentum de iure fideiurandi quæ & impedit sequestrari fieri, tradit Didac. Perez hic col. 1143. quæ 14. inueniens communem esse quod sic. Vltimo est de attendendum, quod vbi sequestrum factum & sequenda requiritur, Primo, quod saltem consilium de iure sequestrationis petentis. Secundo, debet vocari par, quia iura inter. Tertio, q. ex parte vnius suspitio ad sit. Quarto, q. hoc decernatur a iudice, vnde l. quæstratio facta inter duos, non censetur quod alios facta & possit fieri sequestrum in die feriatu & etiam in honore Dei, si periculum est in mora & res sequestranda mobilis est, secundum Rebuff. in 3.

in 3. tom. consil. Franc. tit. de sequest. & commun. l. 1. gloss. 2. numer. 8. & c.

**I**bi, si casus verus, & sic non semper, ut diximus in gloss. prædicta & ideo cautela, quæ mouet iudicem ad sequestrum, debet ipsam sequestrationem præcedere, secundum relatos per Didacum Perez, hic col. 1143. quall. 13. & Ferrar. vbi supra. Sed an in causa appellationis, & sicut in prima instantia debitor locus huiusmodi sequestrationis, & dicendum est quod sic, etiam pendente appellatione sustinetur de dilapidatione, ex c. si nō sit pos. & fructu. l. 1. impet. re. tit. de appellat. ad hoc allegatis per Didacum Perez, hic col. 1143. quall. 10. & latius colum. 11. 9. versic. est alius. & communem testatur Maranta id pract. de appellat. num. 177. pag. 501. in parui, sed per quem iudicem tunc sequestrum an per iudicem a quo, vel ad quem, Didac. Perez hic col. 1143. quall. 14. inquit, quod si petitor sequestrum antequam appellatio fiat superioris presentata, & per eum recepta, debet fieri sequestrum per iudicem a quo sed si post presentatam appellationem fiat per iudicem ad quem, & hanc testatur communem opinio. Maranta in pract. in loco supra citato, & Villalobos in dicto xario mille communium opinio. litera. 8. numer. 85.

**I**bi, per malis factis, quod quando fit, diximus in l. 3. tituli. iusapito lib. verbo, Quæ se deuan fecerunt. & bou. tit. 1.

**I**bi, hoc non mandamus, quod non incurra, & nimirum hoc est, nam in commodum rerum sequestrationum, & meliorationem earum reduntat, & ideo aliquid pena fieri potest, & quia cum ille dominus rerum ipsarum, possessione per sequestrationem habeat necessarium non amittat, neque priuatus sit, ut in rubrica dicimus, mirum non est si aliquis pena administrare possessor hic res sua possit, quoniam fructus earum, intem quod sequestrum durat, capere non possit, ex singulari & noua nollet text. decisione.

**I**bi, Quæ loquuntur de iure, hic habes quia possit sequestrationem facere, scilicet, iudex loci vbi sit agitur & tractatur, & quod de re sequestranda cognoscit, & cognoscere potest, imo & iudex loci illius vbi sit agitur, quous de causa non cognoscat, potest ad partis petitionem sequestrationem facere, si ordinarius loci est,

habeat illius in potestatem & habitu rationem, argumento traditorum per gloss. & Cardin. in Clementina. 1. quall. 13. de leg. pos. & fruct. Sed singulariter dubitatur nam index pedatur possit sequestrationem rem maioris valoris & æstimationis, quam super qua proper iudicium nem tamen limitari potest, puta in iudicibus carabalis, quoniam limitat iurisdictionem in lege ad certum valorem, non possunt rem maioris valoris sequestrare, & videtur dicendum quod sic, sicut & videmus in delegato, qui fecerunt iurisdictionem non fundat ante litis contestationem, ex capit. significante, de appellatione. potest tamen de onere t. & sequestrare, secundum Bartholom. & Paul. per gloss. ibi in l. si reus paratus si de procuratoribus. In contrarium tamen videtur facere, quod licet in delegato ita sit in iudicibus est, quando in potestatem & habuit iurisdictionem super re illa habuit facientem, ad sequestrandum rem illam quantum omni valoris magni & æstimationis sit, in iudice tamen pedetur dicto hoc essent, qui iudex taxam edere non potest & ex c. hanc in hac diffinitio, secundum Guidonem de decisione Delphi. 636. per textum in l. 1. de iudic. & sic sequestrare rem maioris valoris non poterit, nisi ex aliqua iusta causa, puta ob periculum in mora alendum maiorem iudicem, vel quia in consequentiam & incidenter esset faciendum sequestrum, argumento text. & ibi traditorum in l. 1. si iudex. C. de iudic. Item verba alia, quæ adiunguntur & neque remittere possent de iudicem iudice ille qui de delecto illi cognoscere non possit quantumvis sub iurisdictione omnium iur. per totum titulum testatur Iulius Clarus in pract. criminali. 3. quæ 34. versic. led attende si iudex quous ipse ibidem esset (re videtur feruari cōtrarium, quoniam si iudex habet limitatam iurisdictionem non habet locum prorogatio iurisdictionis, secundum Felin. in c. p. & Gnum. 2. de officio delegat. & facit illud Decy in cap. prædict. num. 4. de officio delegat. scilicet, quod si iudex limitatus & habet suam iurisdictionem non potest cognoscere de perisio in causa contra eum corrente commissio.

**I**bi, Porro in faldat, quod fractus enim rei sequestratæ, possessoribus pendente sequestro, non habebitur pro tali possit.



pallit, ne, sed deponitur fructus ipsi, secundum tenorem moliti text. prout in tribus huius tituli diximus, imo & fructus etiam rei immobilis. Tit. secundum text. nostri deponendi etiam sunt, & sequenti, si causa suspitionis addit, secundum gloss. personam, in dict. l. i. titulu. part. 3. debet; persona haec, apud quam fructus deponi debent, esse fidelis, & idonea, hoc enim innuitur verba Fidelity, quod est idem, quod sit sub fide & fidelitate alicuius, in superius idemque facul. tibus, secundum text. in l. i. in fin. tit. 9. part. 3. & quae dicatur persona idonea. Tit. in hoc causa, tradit Cardin. & ibi eius Additio. in dict. Clementina. de seq. pos. & fruct. quæst. 14. Sed an poterit quis cogi acceptare sequentium, Tit. tangit gloss. fin. in ead. l. i. tit. 9. part. 3. quam corrupte allegavit Glossator Salmatius hic col. 1141. quæst. 6. vbi dicit, quod legitima causa subleat cogitur, melius meo iudicio diceret, quod legitima causa non subleat, sed excusandi indubitanter cogere acceptare, prout in effectu voluit illa gloss. fin. dicens, quod iudicis officio compellitur quis acceptare, & per hoc nulli ministerium, non tamen expensis necessarias pro confutatione rei sequestratæ, quas tamen si impedit solvendi ei sunt. Sed an in casibus in quibus licet facere sequestrum, licet fieri penes datus & personam, & Didacus Perez hic quæst. 24. inquit quod non, nisi ex causa rei mortuo primo, vel male gerente officium, sed per. l. i. in fin. tit. 9. part. 3. contrarium probari videtur, dum lex illa in plurali loquitur, & ibi notat gloss. penult. quod tamen intelligerem quoties necesse esset, patet, quia plures rei essent sequestratæ, quæ apud unum tantum commodè sequestrari non possent, alias vero penes unum deponi debent, quod & probari videtur, ex l. i. in fin. tit. 9. supra, adverte in quolibet ciuitate unum depositarium nominandum. Sed an apud iudicem, vel eius officium poterit deponi sequestrum, Tit. & gloss. fin. in dict. l. i. tit. 9. part. 3. inquit quod sic, ex text. & ibi gloss. in l. i. fin. tit. 9. fin. ff. qui satisfecit. & gloss. deponatur in l. i. de notat. consilio. ff. de offic. præsid. tenentis plures relati per Didacum Perez hic col. 1141. quæst. 9. qui tamen tenet nullo modo esse admittendum a iudice ipso, imo ego tenet nullo

lo modo in eum fieri posse, ex text. in dict. l. 1. & quia seipsum quis eligere non potest, quousque electioni de se facit per alios possit, licet votum haberet, consentire, secundum Curiam Pisanam lib. 2. c. 21. Sed an talis sequestrator & depositarius sit aliquod præbendum? Tit. aliarum tangit Didacus Perez hic col. 1141. quæst. 8. & 9. quod remitto me ad ea, quæ diximus in dict. l. 1. tit. 9. lib. 4. supra, vbi diximus, quod sic, prout & tenet Auenarius in cap. 2. prætor. numer. 8. lib. 4. & l. 2. in tractatu de decima tutorum. cap. 2. in 9. cum pluribus sequentibus, & notissimè Ioan. Garcia in tractatu de expensis, & melior cap. 20. num. 4. & optime Tiraque. de retract. conuentio. §. quarto. gloss. 7. num. 6. cum duobus sequentibus, & probari videtur expresse ex text. nostro, dum postquam proposuit fructus colligendos esse deponendos, ponit generalem clausulam, quæ ad omnia præcedentia referri potest, ibi, A costa de los frutos, ergo dat intelligere, quod expensis fructuum rei colligendis traditur, licet ratio iudices ipsi depositarius solum solum habeant, & male, si constet diligenter, circa depositum adhibuisse, & in eo se occupasse, præsertim si talis depositarius in officio suo delictis laboraret. Et an sequestrator possit deponere sequestrum? Tit. Didacus hic col. 1141. quæst. 7. dissertit notandum tamen est, quod si pecunia deponatur penes tertium, propter causam creditoris nolentis rem illam recipere, depositarius ille potest licite reddere nihil deponenti deponit illud re iudice, sed si depositum pro creditorem? Tit. acceptatum, & denuntiatum depositario ne alij soluat, nullo modo potest sequestrator deponere & reddere sequestrum absque iudicis licentia, secundum Bald. in l. acceptat. nu. 7. C. de vi & vi. ubi fuit vnum mirabile, scilicet, quod si de facto deponens? Tit. accipitur depositum, tangitur non deponis, & enotatur deponit non remittat. l. de bitor. de vi & vi. l. i. in fin. & ibi Angel. C. qui pot. in pig. hab. notat in materia retractu. Tiraque. de vtroq. retractu. tit. de linalgier. §. 7. gloss. fin. 4. pag. 16. Notandum etiam est, quod si fructus deponendi etiam temporis consumi possunt vendendi sunt, & pecunia eorum deponenda, secundum quod diximus in l. 1. verbo,

verbo, Pudean, tit. 10. supra eod. aliis si non venderetur, & consumeretur, teneretur depositarius ad eorum estimationem, secundum gloss. fructibus in dict. Clementina. de seq. pos. & fruct. & ibi Cardin. in §. 1. quæst. 2. & an fructus fructus sequestrari possint, vide per Glossatorem Didac. hic col. 1142. quod 3. & quid si penes ecclesiasticum personam fiat depositum ex iudicis consensu, an poterit per secularem iudicem compelli ut restituat, vide Tiraque. tit. de retract. tit. de reconuentione. §. 4. gloss. 7. num. 9. & 10. pag. 718.

Ibi, Caya tu pena de quatro tanto, sed an suo iure priuabitur, vide quod sic, arg. text. in d. Clement. de seq. pos. & fruct. & text. in l. si quis in tantum. C. vnde vi & similibus iurium probantium, ut infra tit. sequenti, quod nullus potest propria

authoritate inuadere rem alienam, aliter enim iure suo priuatur, interim tamen quod res sequestrata est, aliena iudicari potest, quia nescitur cuius erit, ergo & eam inuadens iuri suo priuatur, vltra nostri text. penes, patet tenere voluit Didacus Perez hic col. 113. in fine, cum sequent. 2. ad hoc vel secundum eum. q. 20. non obstante appellatione incidit in has penas, ego tamen teneo contrarium, quia de perendo iure nihil lex nostra disponit, & priuationi non est locus, nisi in casibus a iure expressis, ut alio in loco diximus, tum etiam, quia rigor. d. si quis in tantum, & similibus iuribus. l. 1. tit. 13. & l. 14. tit. 14. p. 5. & l. 14. tit. 10. part. 7. comuni oblerantia Exoplos est, prout in tit. seq. dicimus Deo volente, & hæc per omnia tituli declaratione, videntur sunt cetera per DD. in locis ordinariis, & in tractatibus de sequestris videbantur.

## SEQUITUR TITVL. XIII.

## De la restitucion de los despojados.

ET cum superiori titulo dictum sit, quousque iure per sequestrum iudici iudicio factum auctoritas res de manu alicuius, vel ex partium voluntate, nunc subsequenter

## L E X. I.

## SUMMARIVM LEGIS.

Nullus potest propria autoritate inuadere res ab alio possessas sub nostri text. pena.

- 1 Licentia concessa a iudice occupandi propria autoritate rem, potest res illa capi, nisi resistit inuentur, ibi, num. 1.
- 2 Fama, vel hermafroditus sub verbis nostri text. ibi, Si aliquo, &c. num. 2.
- 3 Genus masculinum an comprehendat femininum, num. 3. & num. 4. limitatur, si aliud reparet menti legislatoris, & num. 5. limitatur. 2.
- 4 Dispositio vestri text. an locum habeat in milite, num. 6. & num. 7. quid in rusticis.
- 5 Rusticus non excusatur in introductione ad rigorem iuris conseruandum, num. 8.
- 6 Ignorantia iuris, mulieris neque rusticus prodest in ius, quæ pro forma actus, vel ad rigorem iuris conseruandum statuitur, num. 9. & num. 10. declarat.
- 7 Dispositio nostra, an locum habeat in minore & pupillo, num. 11.
- 8 Pupillus nunquam venit deceptus, etiam ob delictum homicidii, num. 12.

- 13 Minor, quando dicitur proximus pueritati, num. 1.
- 14 Femina, in casu nostri text. excusabitur per restitutionem, si ex aliqua iusta causa id sibi licere crediderit, num. 14.
- 15 Pupillus in nullo pravi delicto, etiam solomni, potest pena ordinaria puniri, num. 15.
- 16 Pater pro filio, pater pro liberis, & de similibus, an teneantur in casu nostro, l. num. 16.
- 17 Dns ex facto serui, vel pater ex facto filij, an teneantur nostrarum legum, pena, v. 17. & in n. 18, declaratur.
- 18 Seruus accusari non potest, vbi pena pecuniaria venit imposita, n. 19.
- 19 Vbi late declaratur, & in n. 20.
- 20 Dns precise compellitur estimationem damni illati a seruo in re aliqua, si damnum illud fuit illatum domino, & non prohibente, neq. liberabitur tradendo seruum, num. 21.
- 21 Si plures serui delictum committant, an teneatur dominus soluere estimationem, vel omnes pro noxia dare, num. 22.
- 22 Seruus dandus pro noxia, si quaesita pecunia velit soluere ei cui dandus est, & cum pretoris auxilio tripi in libertatem inuito dno, audiendus est, num. 23. & ibide casus refertur, in quibus seruus pro se potest esse in iudicio.
- 24 Pater post condemnationem, & non prius, tenetur de peculo filij pro eo, num. 24. & in n. 25, declaratur.
- 25 Pater in casu nostro, non tenetur pro filio, nisi quatenus ex illo delicto factus est locupletior, num. 26.
- 26 Varius, & mente captus, an pena nostra, l. teneatur, num. 27. & num. 28. Quid sit tempore delicti commissi sit sanas, postea vero furiosus efficiatur.

- 27 Delictum, an presumatur factum tempore sane mentis, vel furoris, num. 29.
- 28 Ad impositam penam pecuniariam furiofo nil obstat furor, secus quando corporalem, num. 30.
- 29 Prodigus delinquens contra nos si text. dispositionem, an excusabitur, n. 31.
- 30 Ebrius in ebrietate delinquens, an puniatur, num. 32.
- 31 Culpa est per ebrietatem delinquere, num. 33.
- 32 Facta occupatione in casu nostri text. si postea occupantem punitur, & rem restituat, an puniatur nostra l. pena, num. 34.
- 33 Constitutio nostra, l. an habeat locum in Abbate, Prelato, Monacho, Rectore civitatis, tutori, & similibus, de ecclesia, vel pupillis, vel ciuitas, aut monasterium, n. 35.
- 34 Ecclesia tunc tenetur de delicto prelati, quatenus communicato consilio prelati deliquit, num. 36. & ibi quod credulus debet esse iustus, & excuset a pena.
- 35 Causa nulla vel iniusta supplicium excludenda, niam fide, num. 37.
- 36 Inuasor in casu nostro, l. vel violenter, si ab alio tercio expellatur, an tercio ille pena nostra, l. incurrit, num. 38.
- 37 Non admittit possidentem, an teneatur nostri text. pena, num. 39. & ibidem, an si quis possessor contra legem nostram, & similes delinquit, punitur, n. 40.
- 38 Mandatum superiorem, an excuset a pena nostra, l. num. 40.
- 39 Item remedium nostri text. an in conscientia sit totum, num. 41. & ibidem, quanto tempore prescribitur remedium nostri text.
- 40 Pena nostri text. incurritur, si quis tantum ingrediatur alicuius rei possessionem, quantum violentia ablata vel expulsiua non adit, num. 42.
- 41 Refertur opinio Dyni dicentis, iniussu possif-

- possiforem beneficii, etiam sine violentia priuari iure suo, si quod in eo habet, num. 43.
- 44 Pater iudicatur qui sui filii sine iudice facit, num. 44. & ibi, quod non licet alicui occupare possessionem rei, etiam in qua titulum habet.
- 45 Hodie ex l. nostra ad incurramus eius penam, an requiratur quod adfuit omnino violentia expulsiua, vel impulsiva, vel sufficit iniussu possessorem rei ingredi, num. 47. & 40. refertur in hoc opinio Authoris, & num. 47, satis declaratur.
- 46 Inuasor vel violator ad hoc quod amittat ius quod habet in re, tunc in profanis, quam in ecclesiasticis violentia copulsiua, vel impulsiva requiritur, num. 48.
- 47 Violentia quadruplex est, n. 48. et n. 49.
- 48 Concordia refertur ad supradictas opinioniones, an ad incurramus nostri text. penam requiratur inuasio sola rei alienae, vel sit necessaria violentia expulsiua, num. 50.
- 49 Legatarius vel dñs occupando rem propriam, illam amittit si sit ab alio occupata, secus si sit vacans, quia tunc non priuatur, sed iudicis arbitrio punitur, num. 51.
- 50 Violentia si non committatur, quamvis ingrediatur possessionem beneficii, non priuatur iure suo, si iustus & legitimus titulus precedat, num. 52. Vbi concordiam not. & in n. 53. vide alia ad questionem hanc: & in n. 54. quid deciderat in Roma, & vera resolutio nostre questionis deducitur.
- 51 Licet etiam quis sua possessione priuetur, competit ei interdictum unde vi, num. 55. & in n. 56. quando dicitur, quid clam possidere.
- 52 Vis compulsiva, vbi solum datur, habet locum remedium restitutionis, sicut quando datur vis expulsiua, num. 57.

- 53 Vis quid sit, & quotuplex, num. 58.
- 54 Interdictum unde vi hodie etiam ex l. nostra prece mobili datur, num. 59.
- 60 Remedium nostri text. an ex eius generalitate habeat locum in iuribus incorporalibus, num. 60.
- 61 Ius & remedium competens contra possidentem iura incorporalia, est vile, num. 61.
- 62 Remedium nostri text. & l. si quis in tantum, non cadit quando ius incorporale est personalissimum, num. 62.
- 63 & num. 63, ratio assignatur.
- 64 Supradictum remedium in prebenda clerici locum habet, num. 64.
- 65 Remedium nostre l. an habeat locum contra capientem equum solinatum in campis existentem, num. 65.
- 66 Remedium nostrum, ubi locum habeat, quo tempore debet esse facta hac occupatio, num. 66.
- 67 Remedium nostrum licet competat heredi spoliati contra spoliatum, non tamen competit contra eius heredem, num. 67.
- 68 Inuasor si restituat re ante lite contestatam, vel ante sententiam, an liberabitur a pena nostri text. n. 68. et n. 69.
- 69 Vbi violentia datur, non requiritur dominij probatio, & quod res sit propria, sed solum eius quietas & pacifica possessio, num. 70.
- 71 Statum loquens contra inuasorem rem alterius, verificatur in possidente tantum, & attento communis vsu loquendi, num. 71.
- 72 Remedium nostra, l. nisi competit commodatario, vel depositario, sed solum actio in factum, num. 72.
- 73 Possessio factum, nostrum tria operatur, num. 73.
- 74 Possessio probatur requiritur tempore solij adfuit, & sic tunc spoliatum possidere, vel sufficit probare paulo ante spoliatum, & inuasionem possessionis, num. 74.

- 75 In remedio possessoris recuperanda probatio possessionis antiquioris sufficit, num. 75.
- 76 Probata possessione antiquiori, non presumitur clandestina, num. 76.
- 77 In alijs autem interditijs possessoris, quam recuperanda possessionis probandum est tempore vis illate possidere inuasa, num. 77.
- 78 In materia nostri text. an doli probatio requiritur, vel lata culpa sufficit, num. 78.
- 79 Refertur communis opinio releta per Alciat. dicens, quod si presumatur possessio adesse tempore possit, ex probatione possessionis paulo ante habita, debet allegari, alias non presumitur, num. 79.
- 80 Vis adeest quous id quod quis debet sibi putat, non per iudicem reposcit, num. 80.
- 81 De amissione iuris, tam agendo, quam excipiendo, potest opponi contra inuadentem, num. 81.
- 82 Profana in interdictis nostri text. a beneficialibus in duobus differunt, num. 82.
- 83 Verbu Piedra, est futuri temporis, de cuius temporis natura est, non ipso iure, sed per sententiam priuationis inducere, num. 83.
- 84 Spoliator si quod ius in re spoliata habebat in beneficialibus, & spiritualibus, non per sententiam, sed ipso iure amittit, num. 84.
- 85 Violentia est odiosior in beneficialibus & spiritualibus quam in temporalibus, num. 75.
- 86 An ille cui applicatur res illa propter amissionem iuris in ea habuit per spoliatorem, in conscientia & foro possit rem illam retinere, num. 86, & 90.
- 87 Lex an poterit aliquem dominio sui rei priuare, num. 87.
- 88 Differentia alia traditur in nostra ma-

- teria inter profana, & spiritualia, vel beneficialia, num. 88, & 89.
- 89 Res per spoliatum alicui adindicata, ex diuini iuris amissa, non potest in foro consentiente retineri, num. 90, & seq.
- 91 Crimen violentia a similitur crimini laeso adaequatur, num. 91.
- 92 An poena nostri text. teneat, si propria auctoritate rem propria ab alio possesum inuadam, vel quia debitum mihi solui non duit, rem debito aequivalentem accepi, num. 92. Vis limitatur, etiam & numer. 93. declaratur quid si copia iudici ibi adsit.
- 94 Quous quis propriam rem sua auctoritate accipiat in casu nostro. l. & dum adsit copia iudici poena nostri text. tenetur, probata tamen bona fama, & probato debito, vel dominio rei, excusabitur a furto, num. 94.
- 95 Condemnatus poena nostra. l. an eris infamis, num. 95.
- 96 Inuolus contra nostra. l. dato casu quod tenebitur poena amissionis iuris, an & fructus perceptos tenebitur etiam restituere, num. 96.
- 97 Inuolus in casu nostro. l. tenetur ad tria, rem restituere, & fructus reddere, & damna, & interesse persolvere, num. 97.
- 98 Inuolus adeo in conscientia tenetur rem inuasa restituere, quod etiam si sit, & cum culpa crederet, modo non fuerit, eodem modo apud diem peritura teneatur, cum restituere, etiam si doli, cum culpa perierit, num. 89.
- 99 Ibi quia a simulatione erit res estimanda, & alia ibi.
- Remedium nostri legis, & similium, perpetuum, non vero annuale, etiam pro damnis & interesse, sicut est interdictum, unde vi, pro damnis & interesse, num. 99.

- 100 Per lapsum 30. annorum, qualibet mala fides quo praesumi poterat excluditur, etiam si petens probet se possessorem antiquiorem, num. 100.
- 101 Ius suum perdit etiam ille qui pendente lite super re aliqua spoliatus aduerfarium rei illa, num. 101.
- 102 Successor maioratus non potest tertium possessorem, & possessore rerum maioratus propria auctoritate expellere, num. 102.
- 103 Dominus potest vestes auferre a famulo cum ab eo recedit, etiam dum auctoritate propria, num. 103. & num. 104.
- 104 Limitatur l. nostra, si pacum fuisse interpositum quod sua propria auctoritate possit possessionem ingredi, vel in alijs casibus in quibus licet inuicemque sibi iudicare, de quibus per Jus. ibid. & numer. 105.
- 105 Limitatur si index concessit licentiam occupandi, rem propria auctoritate, prout potest, quod sublimitatur, in num. 1. & 6. nisi resistente inuenit, quia tunc non licet ingredi, quous index permiserit, vel secundo, num. 107.
- 107 Sublimitatur quoties in inuolus possessionis virtute licentia iudici, ordo iuris seruatur est, non alias, nisi certum, & indubitatum sit nullam defensionem competere, nam tunc nullas iuris ordo, neque citatio requiritur.

ut iam quod non virtutis amore, formidinis saltem pectus, huminum auaricia & avaritia retineant, vel ingloria ratio erit, quous nascitur ex hoc est lingual. si regitur, ne inde maioris tumultus oratio detur, probatur ex text. in cap. nihil de praescript. l. pen. final. l. Corde licet, ubi tumultus in populo vitari debet, ex quo fundatur opinio Bart. opinio, l. iuste possidet, num. 5. de acqu. pol. ubi quando iudex committit licentia occupandi rem propria auctoritate possit in ea capere, secundum quod vulgatum in numeris iuris. G. unde l. intelligi tamen debet, secundum Bart. ubi supra, nisi inuenierit & resistente, & ibi lat. num. 26. & nusi, hanc communem dicit, & ex ratione nostra fundatur, scilicet, ne maioris tumultus oratio detur, & hac pro nobis text. ratione sufficient.

- Ibi, si aliquo, sed an fecmina, vel hec mafrositus comprehenduntur sub iure iuri, & dicendum videtur quod sic prout in simili casu tenet gloss. magna in princip. dict. l. si quis in tam. C. unde vi quom sequitur Bart. ibi numero. 3. Bald. 4. Salic. & Hippolytus. in l. si quis videtur numero. 5. ff. de quallienib. Cur. Sen. consilis 9. num. 14. & cum efficitur DD. secum Decius in l. fecimur, sequenti d. de regit. iur. & Ripa in cap. l. per. numero. 83. cum tribus sequentibus. l. per. & cum etiam approbatam dicit Offic. in l. quertitur, colum. 2. per. verfic. 3. ff. de statu homi. & cum ex de citra hanc communis sententia comprehendatur, non est quod dispattum de heremaphrodito, ver nouissim post hac mea thesauri, inquit doctissimus Menochius in tractatu de recap. pol. rem. 9. nu. 4. cum. 5. seq. ubi rationes ante citat, cuius scripta silentium mihi impositum huc materia, ne prout nec peram procederem. Et an masculinum co preherderet & femininum, dict regulariter quod sic secundum gloss. in c. de noli, verbo vniuictos, de electio in c. & Carol. in l. 1. numero. 4. de verbo signifi. & ibi late per Bartol. & Det. in l. 1. de min. num. 15. de regulis iuri, & lat. in l. si quis, id quod num. 5. ff. de iur. omni. iudi. & Rebut. in dict. l. ff. de verbo signifi. & So. in l. iunior, consilii. numero. 4. & l. 1. bro. 3. ubi idem in statu est assertio, nisi aliud repugnet, prout in l. 1. titul. 1. lib. infra, repugnanti menti legislatoris bene inam & comprehendit, ibi enim probatur, quod iudicet





causam inuasi rem alienam restitui potest & excusabitur, ut etiam Alex. vii supra & gl. Menor de eatorze, in l. 30. tit. 10. p. 7. & l. ij. relati per Menochium, vii supra numero. 44. cum sequentibus, quibus & post hæc scripta reperit traditum per laium Clarum, in pract. crim. §. fio. quæ l. 60. vers. 4. ubi hæc omnia fuscitate refert, & inquit in nullo graui delicto etiā

15. si domini pupillum & sic impuberem puniri poena ordinaria. Sed nequid pater

16. filio, vel patronus liberto & tenebatur nolite legis, & similitum penam, & gl. in ad l. si qui in tantam, in vers. si ergo dicas, inquit quod non tenetur, & probat text. in l. 10. tit. 10. par. 7. & sequitur Bart. in dict. l. si quis nume. 9. Bal. §. ad fi. Salic. in ead. l. si quis in tantam, & Ripa. in cap. sape, numer. 8. de relli. spol. vii communiter testatur, teste Menoch. vii supra numero. 51. cum sequentibus, quibus actio promouens ex d. l. si quis in tantam, & sic ex nolite, secundum Menoch. vii supra numero. 43. infamat, & quæ cessare debet contra patrem & patrōnum, imo & contra omnem alium, qui reuerentia debetur, ut contra patrem spirituales, vasallo aduerbi supra dominum, secundum Menoch. vii supra numero. §. 57. & 58. & 59. secularem tamen et contra, secundum gloss. in d. l. si quis in tantam, ubi quia filius patris, ibi berus patrono tenetur legis nolite, & similiti pœnis, prout communem esse testatur Ripa. in dict. cap. sape nume. 18. & Menoch. dict. 9. rem. num. 61. & 62. ubi hoc intelligit quando filius habet peculium non alias. Sed an dominus ex facto serui, vel pater ex facto filij & tenebatur legem nostram poena, & gl. magna. in dict. l. si quis in tantam, vers. quinto an dominus inquit, quod dominus pro serui facto non aliter tenetur, per iura ibi allegata, & hoc secundum Bart. relatum per Menochium, vii supra cum res ad dominum peruenit, vel si serus peculii habet, na tunc quatenus ad dominum peruenit, tenetur dominus ipse, secundum Menoch. dict. numero. 63. & 64. pro cuius doctrinæ declaratione, sciendum est, quod quando serus commisit aliquod delictum pro quo venit criminaliter puniendus, tunc non autem persona & est accusanda in iudicio, non autem tenetur dominus pro eo respondere, secundum text. & ibi gloss. in l. 3. de accusatio. in l. si criminis. C. ad l. l. de vi

publi & text. in l. 9. tit. 1. par. 3. late Gandinus, de malef. rub. qui possit accusari numero. §. licet dominus possit pro eo respondere pro suo interelle, secundum text. in d. l. 2. & in l. 10. tit. 10. par. 7. imo & procurator dominus tunc respondere poterit, ipse tamen serus, & non dominus etiam dicit, secundum Anton. Gom. tomo. 3. cap. 1. numero. 76. verbi. aduertendum tamen est, 1. & tunc poena pecuniaria ferri imponi non potest text. in l. hoc accusare, §. omnibus ff. de accusatio. Nam ubi pro crimine poena pecuniaria & tunc venit imponenda, serus accusati non potest secundum communem aliter per Orosio. in l. serus, numer. 13. colum. 2. §. ff. de statu homin. Sed in dict. §. omnibus Bart. num. 5. hoc intelligit, quod poena pecuniaria imponitur pro confiscatione bonorum, sed si consistit in genere puta, indecens, aut virgini tunc bene imponitur ferus, & punitur tunc pecuniaria poena, & per consequens accusari etiam tunc poterit, & Bart. hoc sequitur Angel. in §. serus numer. 2. in l. de capit. dim. & Orosius vii supra numero. 4. inquit id probat & contrario sensu ex l. 10. tit. 1. p. 7. ibi, Porque el seruo no ha ninguna cosa de que lo pudiele pechar, ergo a contrario, si conuenientibus domini oculis habet ferus pecuniam vel amicum, qui pro eo vel sequepote, poterit vique ferus talis in pecunia poena condemnari, & ita etiam tenet Imol. in l. i. ferui, num. 1. & ff. de appellatio. & quod possit ferus habere domino consentiente tacite vel expresse pecuniam, probatur ex text. in l. 4. in prin. ff. de manu missio. & Bart. etiam sequitur Socin. in l. familia numero. 6. fide iur. em. iud. tamen contra Bart. tenet Ang. filij contrarius, in dict. §. in omnibus, imo quod indistincte serus poena pecuniaria condemnari non possit, & sequitur Salic. in l. 1. numer. 4. C. de accusat. & item Bart. ibi contrarius in l. i. nu. §. ff. fami. heret. & fundatur per dict. §. in omnibus, & hæc fuit communis opinio vique ad tempora Bart. secundum gloss. De pecho in d. l. 10. & Clarum in l. 3. de legum. ferri, quæ l. 80. numer. §. quæ legem legem simiam, tunc ubi inquit gloss. l. De pecho, obseruanda est in nostro regno. & hæc est magis communem inquit Clarus, vii supra thesauri gloss. illam. d. l. 10. quod tamen gloss. in n. testatur, & ideo miror de Claro, quod ita asseruerit,

& hæc vltimam tenuit etiam Anton. Gom. dict. numer. 76. in prin. verum tamen si opiniones hæc perpendantur non sunt contrarie, fide potius vna per aliam est declaranda hoc videlicet modo, quod hæc secunda Bar. opinio tenenda sit, & se quando in iudicando & consulendo regulariter, limitanda tamen est ut procedat quoties serus conuenientibus oculis domini & sic ex eius consensu tacito, vel expresse bona aliqua habet & possidet, tunc enim quia cessat ratio secundæ communis opinionis, quæ erat, quia serus nihil habebat, neque possidebat poterit optime condemnari poena pecuniaria serus talis, per argumentum a contrario cessante, & a contrario sensu, quia iam possidet bona de domini voluntate, & hæc limitatio non probat, vii dict. l. 10. supra dicto modo ponderata, & prout ponderatur Orosius, vii supra si vero poena pecuniaria est facta in pœna ex iudicio ciuili ferri in tenetur, puta, pro lege qualis, & damno dato, optime ferus imponi possit, nam tunc iudicium dirigitur contra dominum & dominus tenetur solvere aut dare ferus pro noxa, secundum gloss. in dict. l. si quis in tantam, pro quo est text. in prin. & in §. 1. in l. de noxalibus, text. l. 1. ff. eo. & tit. quibus iuribus adde Ripa. in l. miles, & de censu. de re iud. quod tam intelligit quod tunc delictum, & sic violentia, ut ad nostram materiam redeamus, committitur per Seruum domino eius nesciente, vel prohibente, leus vero si euerit nesciente, non prohibente, quia tunc non est in electione domini dare ferum pro noxa, fide præcise debet compelli ad satisfactionem prestare, & text. in l. i. ferus, §. 1. C. de noxali. Deci. in l. nullum numero 45. de reg. iur. Monaldi in l. 5. tit. 1. lib. 4. fori, & tunc dicitur domino scienti ferri, quando potuit prohibere, & non prohibuit, secundum text. in dict. l. in omnibus ff. de noxali, & text. in dict. nullam, & hoc nisi per scripturam dominus pro seruo obligatus sit, vel quilibet alius pro domino si quod ferus nam tunc tenetur etiam pro eis, quos prohibere non potuit, secundum lat. in l. iniuria stipulatione, numero 3. fol. 85. ff. de verbor. obli. Quod tamen si plures ferri de iudicio committantur, in tenetur dominus solvere æliminationem, & vel omnes pro noxa dare, tunc quod est text. noxalibus in l. quod ait. ff. de noxalibus, dicens quod non

tenetur omnes tradere, fide constat, quia ad soluerdam æliminationem pro delicto sunt negligat, & tenet Franciscus Curtius in l. 1. familia numero. 2. ff. de iur. em. iud. contra quod tamen imo quod omnes pro noxa tradere tenentur, vel æliminationem foluerit, videtur text. in l. 1. §. de iust. ff. de vi & vi arm. & in l. huius, in p. 7. circa quod vera conclusio est, quod quod committitur violentia per plures ferus, seruatur dictio dicitur. 1. quod air, per quod declarabitur generaliter dicitur, l. partitum in quantum dicit quod tradat terros, scilicet ad æliminationis solutionem sufficientes non veros totos, vel soluat ælimatio, quia non est in denda correctio, ubi declaratio dicit potest & assignari præsertim ad de leges partitum, quæ semper videtur leui commiure communi conformare, imo & tunc si ferus dandus pro noxa & qualis pecunia vellet solvere ei qui dandus est, & cum prætoris auxilio eripi in liberat in iudicio domini, audientus est, ut probat text. cum gloss. in l. domus in l. de noxa, æt. gloss. de lampart in d. l. fin. tit. 1. par. 7. & casus ubi ferus potest esse in iudicio vel per se, in dict. l. 9. tit. 1. part. Pater vero post condemnationem, & non prius de peculio tenetur pater, per l. 1. & si condemnatus ff. de noxa l. neque oblat. l. 1. C. de bon. prof. nam in intelligenda est vi per Bart. in l. finit. §. ff. de verbor. obligat. numero. 13. ff. de dam. inf. & Salic. l. pen. ff. de noxali, & per vtrūque Imol. in l. 1. §. 49. in. d. §. ff. de verbor. obligat. & Socin. in regula. 358. l. 1. & 1. & in fine huius questionis, iterum dicens, neque tenendum est l. l. l. 1. C. de bonis propter hodie non procedere, prout Angel. in l. i. filius ff. de dam. inf. tenebat, motus ex eo, quod de iure antiquo pater bonum filij castrensium eo capiat, & iterum pecuniam suam propriam, hodie tamen parentem non occupare bona castrensium filij, per cum l. sed tamen cum legitimum hæres, & quod filius fami. potest hodie habere herede dam ab intestato, & ita debita eius solvere tenet, per l. pater qui castrensium, ff. de cast. pecu. & Angel. sequitur Florianus de sancto Petro, in l. alienationes col. 1. ff. fami. heret. magis enim communis opinio & quod illa l. 1. non sit correctio in tantum loquitur de peculio contra Angel & Florian. vii supra, & sic neque iudic. ferus neque antiquus peculium castrensium





eius poena puniri possum, vel quod si vacan-  
tem credidi cum non esset, & in hoc glof.  
d.l. i.quis in tantum, quæ lio. 8. inquit  
quod non teneor, cum neminem sua po-  
fessionis priuare voluerim, vt ff. de fidei-  
iudiciis. l. i. & communiter approbat per  
1 D. in d.l. i.quis in tantum, & sequitur et  
relati per Menochium dict. 9. rem. de re-  
quirit. cap. numer. 10. cum 3. sequent neque  
obstat secundum glof. illam contra hoc  
tex. in §. fed ne dum alius incipit, quia ta-  
men, in §. vi bon. rap. quia aliud est cre-  
dere sibi licere auferre, aliud est se credere  
possidere, in hacque solutione ab omni-  
bus etiam approbat, & pro ratione dif-  
ferentia bonorum terminorum videndus  
est Salicet. in l. i. numer. 4. in fine, C. vnde  
vi nam inest temeritas cum exstima-  
bam rem ab alio possessionem posse me inua-  
dere quia ad me pertinebat, vt in causa no-  
stri text. secundum Ang. in l. i. de plagis.  
numero secundo. ff. ad l. illi, de flag. cū  
tamen credebam me possidere, deficit te-  
meritas, & ideo differt credere posse in-  
uadere, vel credere possidere, vt primum  
non excuset, secundum vero sic, quoties  
iustam habebam credendi causam me pos-  
sidere, vel quia per filium, vel per seruum  
credidi mihi possessionem quietam, vel  
ex iusta causa credo possessionem esse va-  
cantem, secus tamen si iustam causam non  
habebam, tunc enim neque creditus esse  
me possidere excusatur, illa enim  
debet esse creditus ut si poena excu-  
setur, secundum Iulium Clarum, in practica  
crimi. §. si. quæ lio. 6. verlicul, & gene-  
raliter sciat, numero. 22. & in nostris termi-  
nis tenet Menochius vbi supra numero.  
131. neque obstat text. in l. i. figur. ff. de  
lib. causa. vbi ad excludendam malam fidem  
iusta, vel iniusta causa sufficit, notat  
Baldin. in §. fin. C. vbi causæ status, quia  
regula illa non habet locum in nostra ma-  
teria in qua si delinquitur, contra ea, quæ  
sunt iuris naturalis delinquitur, prout est  
proximum non lædere, neque violentiam  
facere, & vt nemo ius priuaret, & ideo  
nisi ius in iusta adesse debeat causa ad cō-  
stituendam bonam fidem, secundum An-  
gel. in l. ex consensu. §. fin. numero. 4. ff.  
de appellat. neque excusatur inuoluntarius  
quāuis credat sibi licere inuadere, secun-  
dum glof. illam, in hoc etiam commu-  
niter approbat. Sed an si iustitiam de violo-  
lator ab alio tertio expellatur, retinens illo-

rum poenam puniri legi incurrit, tradit Fer-  
rar in pract. in libello in causa rei spolia  
de glos. tenta & possidet. Quid tamē si pos-  
sidentem non aduerti, an possidet inquit  
text. poena, & tenei inquit glof. dict. l. i.  
quis in tantum, quæ lio. 10. circa perfo-  
ras, per text. in l. clam. §. fin. ff. de acq. pos-  
s. quam ibi sequitur Bal. numero. 8. & 9. &  
Montaluis in l. 4. titul. 4. libro. 4. fori, &  
plures relati per Menochiū, vbi supra nu-  
mero. 135. cum 3. sequent. Et an magistra-  
tus contra legem nostram, & similes de-  
linquentes teneatur, hanc & plures alias  
quæ liones prosequitur Menochius vbi  
supra a numero. 140. cum pluribus seq-  
uentem antequam viderem examinatus ha-  
bebam, & inde antequam viderem An-  
ton. Gabiell. in suis communibus opinio-  
nibus rita de acq. pos. conclusionē. 1. per  
totam, vbi ampliat & limitat, quibus visa  
allegatione eorum fuit contentus, & quam  
plura dicta omnia sciens, ne aliorum scrip-  
ta transcribere videret. Et an mandatum  
superioris excusetur a poena nostri text.  
vbi supra Menochius vbi supra numero. 210.  
cum seq. aliq. vide Clarum in practica. crimi-  
ni. §. fin. quæ lio. 6. verliculo foler du-  
bitari. Et an in conscientia sit tutus vtens  
remedio nostri text. vide glof. magnam  
in l. 10. tit. par. 7. vbi in fine dicit quon-  
tamen potest præscribere remedium nostro  
text.

l. i. *Entrare o tornare*, ponderanda di-  
ctio illa diffinitio, o, quæ diuinitat  
verbo & sequitur, & sic videtur ita incur-  
dere poenam nostri text. etiam quod iuris  
amissionem siquis tantum ingrediatur  
possessionem, si alius ei sit profane, quā  
vis violentia ablatiua, vel expulsiua non ad-  
dit, sicut si adesset, & secundum hoc quan-  
tum ad profana etiam approbati opinio-  
ne Archidiculi, in cap. eum qui, de preben-  
d. 6. aliterius iustitiam possessionem bene-  
ficii etiam fine violentia priuari iuri suo  
li quod in eo habebat, quæ fuit opinio  
Dynt. in c. primo de regulari. in. 6. & An-  
thar. in cap. possessor. ed. titulo in. 6. &  
glof. in prag. fancl. verbo de pacifi. possid. l.  
§. quod in sag. verbo, violentus, & hanc  
probat Bellamira, consilio. numero. 19. a  
quod desumptum Ripam. in cap. fape. numero.  
69. de restit. spoli. dicens quod Rota noua  
non tueret tales possessiones, nec quibus  
illis effectus possessionis, referat Casado-  
r. de desione. 6. numero. 6. de causa pos. &

propi. & Gomezius in regulis Cancel. re-  
gulæ de annali possessor. quæ lio. 4. &  
in regul. de triennali possessor. quæ lio.  
47. & in regul. de subrog. colligita. quæ lio.  
quarta, & pro hac opinione facit text. in  
dict. cap. eum qui de preben. §. vbi qui  
parantur violentus & iniustus possessor  
facit etiā text. in cap. pastoralis, de prin-  
cip. vbi sine Episcopo non licet monachis  
intrare possessionem Ecclesiæ annexæ in  
proprietas præterea c. l. extat. ff. quæ  
metus causa. Vbi prædicti indicuntur qui  
sibi l. fine iudice facit, quæ l. et ille, neque  
licet occupare possessionem in iura quæ  
habeo titulum, secundum text. in l. i. ex il-  
lustratione. ff. de acq. pos. & in officis  
regis ita hoc probatur, in l. i. fin. C. de  
viti. milit. & Archid. opinio per Rota ap-  
probat, secundum Perus. in dict. cap.  
eum qui, & illustre testatur Couar. lib.  
3. tit. cap. 16. numero. 1. verbi cū quis iuris,  
pro qua & videtur facere nostro text. dum  
distinguit loquitur, & scilicet antea, vt  
violentus possessor caderet à iure suo, re-  
queritur, quod adesset violentia compul-  
siua, vel expulsiua, secundum text. in d. l.  
extat, prout communem testatur opinio-  
nem Ioan. Durand. de act. restit. situ.  
6. cautela. 11. relatus per Villalobos, in  
æratio mille. com. op. litera. V. numero. 60.  
hodie ex text. nostro non requiritur, sed  
sufficiat iniuste possessionem reingredi,  
43 & pro hoc videtur etiam facere text. in l. 11.  
titul. 11. partit. §. & l. 14. tit. 14. partit. 5.  
no violentiam, fed capitacionem considera-  
47 & text. in l. 1. titul. 17. infra lib. §. & sic  
iam vera sit opinio illa Archidiculi quoad  
profana. His tamen non obstantibus con-  
trarium quod text. nostro tenendum  
iudicio, in eo quod vt poena nostri text. lo-  
cum habeat, violentias compulsiuas aut  
expulsiuas requiratur adesse ex parte vio-  
lenti possessoris, ex communi iura per Vi-  
llalobos in dict. no. 60. relata, & ex text.  
in dict. l. extat, & Bart. numero. 1. & Paul. in  
l. i. de eo. §. fin. ff. de acq. pos. & quia con-  
tra Archid. tenet glof. no violenti, in dict. cap.  
eum qui, dicitur, illam in secunda parte  
non habere locum nisi in eo, qui cum vio-  
lencia occupat, & hanc approbat Abb. di-  
cens communem in cap. venisset no.  
15. de celli. spulati. vbi nu. 4. satis facit tex.  
in d. cap. Pastoralis & similibus iuribus in  
contrariū adducis, & probat et glof. in  
Capellæ Tolosa decisio. 44. dicens hoc

communiter teneri; probat & Rebuff. in  
tractu de pacifi. possessor. non. 230. cum se-  
quent. per oblat. l. e. Couar. d. libro 3. tertio  
quæ lio. cap. 16. numero. 7. & 8. & omnes re-  
nunt, quod cum alius et in possessione bene-  
ficii, vel rei Ecclesiæ, vel presens  
non licet propria autoritate ingredi, lab  
poena nostri text. & d. cap. eum qui quan-  
tumque ingrediens legitimam titulum  
habeat, & sic violentia requiritur expul-  
siua, vel compulsiua, si vero nullus alius  
sit in possessione, legitimam titulum ha-  
bens, ingrediendi propria autoritate non  
incurrit dictorum iurium poenam, & sic  
contra Archid. tenet omnes supradicti &  
48 & habet communis opinio, quæ & probatur  
per Abb. in cap. transmissa nu. 1. de  
electi. per text. ibi, & ex text. nostro si  
bene & dicitur, nam illud verbum, Por  
fuerit, ita refertur ad verbum illud Entra-  
re, sicut & ad verbum illud Tornare, cum  
sit appositum vt utraque verba complectitur,  
quod patet, quia immediate verbo illa  
verbum. Entrare & Tornare, sublequentur  
verbum hoc, Por fuerit, & sic ad utraque ver-  
ba refertur, quia verba indistincta respi-  
cients plura determinabilia pariter inter  
ea determinet, ex iuris brocardico, quod  
& clarius patet ex sequent. verbi, l. i. *El  
forzador algun derecho tenia*, Ecce, ergo  
quomodo de violentia quod ad utrumque  
verbum, Entrare, & Tornare, verbum, Por  
fuerit, refertur, & per consequens quod  
Violentia expulsiua vel compulsiua etiam  
hodie & requiratur ad incurrendam po-  
enam amissionis iuris etiā quoad profana,  
dicitur leges partitum per prima opi-  
nionem allegat. si bene inspicitur eodem  
etiam loquimur modo, & sic pro hac secu-  
da opinione facient, & posito quod si non  
prosequerentur, ita tamen debent intel-  
ligi per text. nostrum consequenter; te-  
nenda est hæc secunda opinio, si licet  
48 in dict. in profana, & licet in Ecclesiastica  
violentia compulsiua, vel expulsiua de-  
fesse debeat vt inuoluntarius & violator ius  
quod in rem in a sua habet, amittat, &  
secundum hæc, verbum nostri text. Entra-  
re, refertur Montalio. hic super eo in glof. illa  
intelligitur, per vii expulsiua, expel-  
lendo dominum a re & tunc data inter-  
dictum, unde vi, dicitur, secundum Ma-  
ran. in practi. 7. dicitur indicium no. 3.  
pagi. 171. in parvis, & verbum Tornare in-  
telligatur de vi ablatiua, quæ patet inter-  
dictum

394

## Libro. 4. Titul. 13.

dictum vi bonorum raptorum de qua in dictum titulo. C. & ff. de vi bonorum raptorum, nam quantumvis quis rei scientem non inueniat, inferat tamen vim ream per se. 39. alium possessionem capiendo, incidit in nostri text. penam, sicut in penam alii, si quis tantam incidit ab, nam & tunc etiam dicitur committere vim, ex text. in l. i. cum igitur, verum idem Labeo ff. de vi & ar. ma. & l. vim facit ff. extor. lat. Corneus consil. 207. numer. 18. volumus, facit dict. l. extor. ff. de quo metas causa, de quibus l. extor. ff. Montalibus in hi dict. gloss. 1. refert sed locum ubi de ijs tractatur. Eit enim quadruplex violentia, 1. secundum

propter modum, si qua desideratur in beneficiis, secundum Covarr. vbi sup. & id dici potest, quod si violentia non committatur quantumvis quis ingrediatur possessionem beneficii non priuatur iure suo, si iustus & legitimus titulus preceat secundum Rebuff. in concordat. de pacti. ff. possel. numero. 27. in antiquis & in nouis. 226. cum sequent. pluribus & sic procedat dicta secundum opinio contra Artil. si vero non preceat legitimus titulus, quantumvis violentia non addit, priuatur, & sic loquitur prima Archid. & videtur etiam hac bona concordia inter dictas opinionis, neque obstat quod habens canonici titulum non potest propria auctoritate apprehendere possessionem, vel procedit tunc in calibus posuimus rebus in dict. titulo de pacti. fol. 247. cum sequent. sed vero videtur extra illos calis distingere, vel procedit illis calis habens titulum, canonicum non potest propria auctoritate apprehendere possessionem, vt scilicet, non intelligatur per hoc perdere eius, de quo nunc agitur, sed per aliam causa, & sic inquit Ripa in ca. si p. numero. 69. de rell. spoli. quod quando Rota non teneat hos possel. flores, non tamen priuatur iure suo, si vacans beneficii ingrediatur cum titulo propria auctoritate. Ex quibus remanet vera conclusio, quod si p. bona perditionis iuris, sicut in reingressu habet locum habet, restituitur iure, antea quod addit vim compulsiua vel expulsiua, alias enim aliquid fieri videtur deficiente non priuatur iure suo ingressus, licet puniendus sit arbitrarius, & restituitur rei scienciae illi spoliati statim secundum iura vulgaria, & ex in l. infra sequitur & notum nam quantumvis clam quis p. possessione priuatur interdum vnde vi tunc competit, ex dictis per Anton. Gem. to. 3. de violentia. col. 2. & secundum communem altissimam per Menochium in dict. tract. de recept. p. 1. reme. nu. 18. cum sequent. pluribus & nu. 147. cum sequent. hoc tenet declarare, & quod nullam l. i. si quis in tantum, hoc vltimum dictum declarat vt procedat, quodsi demum possel. non vultem non addit possel. licet clandestinus, nam tunc remedium dicit. si quis in tantum & nolite coepit dominum spoliari vt restitutor in possessionem, secundum eundem. Menochius supra dict. rem. g. 1. nu. 164. & quid dicitur

dicetur quem clam t. possidere vide gl. & alii Alex. nu. 5. & 6. qui ad nudinas. l. clam possidere. ff. de acq. pos. non tamen priuatur iure suo clandestinus licet possel. si dominum postea venientem admittit, licet puniatur arbitrarie propter ingressum propria factum auctoritate vt dictum est: ex quibus & praesertim ex nostro text. habemus conclusionem aliam, scilicet, quod etiam vbi datur solam vi compulsiua habet & locum remedium restitutorum, sicut quando datur vi expulsiua, de quo dubitabat Menoch. in d. rem. nu. 101. cum pluribus sequ. dicti tractatus de recuperanda pos.

38. l. p. furca, quid sit vi & quatuorplex, tradit vltra Ferrar. in loco in gloss. supra proxima allegato, Menoch. in praedictis ad tract. de recu. pos. numero. 37. cum sequent. 6. & Rebuff. in l. 3. cum confil. Fran. tit. de rell. cont. ar. vnico gloss. in l. i. & seq.

39. l. i. signa cosa, nota generalia haec verba nolite legis, nullam tunc exprimit, sed generaliter aliquam rem delignant, quasi rem mobilem, vel immobilem comprehendat, & sic licet antea non daretur interdictione vnde vi pro rebus mobili principaliter ablati, vt in l. i. §. illud vtique, & in §. ff. de vi & vi arm. sed daretur, si re mobili quis priuatur violentia compulsiua, actio quod merus causa, & si violentia erat ablatiua, daretur alia remedia, secundum distinctionem adhibitam per Ferrar. in praeterea, in forma libelli in causa rei spoliatae, in gloss. 1. in princ. non tamen daturur interdicti vnde vi, secundum eum ibi. Hodie tamen lege nostra attenta t. cum generaliter loquitur, sicut & loquitur dicta l. si quis in tantum, pro re mobili datur interdictione vnde vi ex remedio dicta. si quis in tantum, & nostri text. & similium, secundum quod post hac repertum tatum per Menoch. in dict. tract. de recuper. pos. reme. nu. 165. & quod vix ex noller principaliter, & d. l. si quis in tantum prouenerit circa rei mobili vt capti, vt & probatur in §. pen. inlt. de vi bon. rap. idem tamen esse licet res immobiles cum gloss. in l. si quis in tantum in glossa magna secunda parte. vbi de rebus tradit, assertit communis doctorum careuimus, & tenet Ripa in c. xpe numero. 68. de rell. spoli. & probatur etiam in l. i. de titulo. p. 7. & ex generalitate nostri text. probatur

imò, & in iuribus incorporaliibus habebit locum remedium nostri text. t. sicut d. l. si quis in tantum, saltem vtilis actio circa incorporalia competet iura, licet non directi, & communiter hoc cum gloss. in ea l. siquis. apponitur, secundum Ripa in d. c. xpe numero. 68. & Aret. in rub. nu. 7. ff. de acq. pos. & Menoch. in d. 9. rem. nu. 168. cum §. sequent. pro quo et text. in l. 3. vnde vi. ff. de vi & vi arm. & sic ex hac gl. notandum est, quod ius t. & remedium cōpetens contra possidentem iura incorporalia est vltimum, secundum Bart. in d. 3. vnde vi. nu. 3. quem reprobata Azon. sententia sequitur Menoch. vbi supra. nu. 170. & est communis secundum Ripa in cap. cum Ecclesia Satriana in d. de causa pos. & prop. & iterum in d. c. xpe nu. 68. qui videtur esse circa declarationem verborum Bar. in d. l. si quis in tantum. nu. 19. erga hanc iura incorporalia, & de ijs tractat Ar. Gom. in l. 4. §. Tanti. nu. 19. in personis tamen loquitur d. gl. l. si quis in tantum, tunc demum t. datur remedium nostri text. quando ius incorporale non est personalissimum, secus vero si esset personalissimum, quia tunc non datur dictum remedium nostri text. & d. l. si quis in tantum, et similis, quoniam quia possessio quae cadit in iuribus t. personalissimis non est quasi possessio, licet quodam impropietate possessio, secundum Bald. in l. 1. numero. 4. c. de feruit. & aqua, & gloss. illam in hoc sequitur lafin. l. 3. in prin. nu. 18. ff. de acq. pos. pro quo videtur text. in d. cum haredes §. i. ff. de iur. in praebenda tamen clerici t. simile remedium prouideret, ex text. sapē per nos allegato in d. eum qui, de p. ben. ino. prout tradit Menoch. in d. 9. rem. nu. 171. tercio & 4. quaestiones illius glossae circa res de quibus in secunda lila parte agit in d. l. si quis in tantum, cum in prima de p. ben. agitur clare sunt neque declarationem indigent. Et de quaestione illa de capiente t. equum spoliatum in campis existentem, in contra eam computat remedium illius, l. si quis in tantum & nolite, tradit lafin. Menoch. in d. 9. rem. nu. 181. c. si sequent. Ex quo tempore t. debeat esse facta haec occupatio vt constitutionibus sit locus, glo. in d. l. si quis in tantum, concludit quod quocumque tempore ius ante litem contestatum fuit possel. ius ante sententiam fuit possel. nisi possel. licentiam ingrediti fuit & recte datam a magistratu,

am







tex. optimo in l. 10. tit. 10. par. 7. vbi gl. ff. si quis, etiam qui percipi potuerit, acquirit, restituendus, tenetur enim inualor ad tria t. rem restituere, et fructus reddere, & danā & interesse persolvere, vt nota tur. in l. si de possessione. C. vnde vi. & in c. grauis, extra de restit. spol. quae iura ad hoc allegat Ferrara, in practi in forma l. bellerei spolia. gl. ff. ad reintegrandum. vbi & optime declarat quomodo probantur damna hae & interesse, de quo & quoad conscientiae forum tradit illustrissimus Couar. in d. ca. peccatum. 1. parte. §. 6. nu. 4. vbi & num. i. inquit adeo teneri inualorem restituere in conscientia rem inualam, quod tenetur etiam si absque eius culpa & peccatis, modo non foret eodem modo apud dominum peritura, & qua afflictione res illa tunc erit alimida, & an in anime iudicio retinere expensas vel rei, & restorationes dedecere possit talis inualor videtur est D. Couar. vbi sup. n. 2. & 3. Et hoc etiam notandum remedium nostris text. & dict. l. si quis, in tantum, & similium, etiam pro damnis & interesse perpetuum esse non vero annale, sicut est interdictū vnde vi pro damnis ijs in re restit. secundum Ferrar. vbi sup. gl. i. vers. sciendum est ergo, & in c. si est mul. cu omnibus damnis, vbi declarat, quae damna sint illi, quae in restitutorio remedio veniunt, in cōdemnatione, & tenet id quod tenet Ferrara, Ant. Gom. l. 4. Tanti, nu. 187. Et an praesumptio sit contra possidentem rem meam, quam ego probō me ante posse posse, iam alibi tetigimus in illa d. ge. & tractat late Ant. Gom. d. l. 45. Tanti num. 195. per quem videbitur. Per lapsum tamen triginta annorum, quolibet mala sit des, quae praesumi poterat, excluditur etiam si petens probet se possessorē antiquiorem, secundum Couar. in c. possessor. 1. p. §. 8. n. 2. vbi hanc testatur communem opinionem, quamvis ipse inuenerat contra eam, perdit etiam ius suum illi, qui pendente lite fuerit se alius spolia ult. de iur. iur. l. si secundo glo. in cau. non solum de appch. in 6. iur. iur. l. quibus plures relati per la. in l. naturalis §. vbi illi cōmunem. n. 11. ff. de acq. pos. & idem est pendente appellatione relati, testatur M. n. alios refertentes de recip. pos. t. ceteri de r. n. 19. cum sequent.

Ibi, *demendelo*, non enim est licitum alius sua propria autoritate libi ius dē

restituere debet ad hoc iudicem competentē adducere. C. de iudic. l. nullus, & hoc est regulare vt ibi & in l. extra ff. quod metus causa. Sin rub. & in nigro. Consequi in sua causa. l. 11. §. 1. 14. §. 1. 14. p. 7. & alia iura in praesenti allegata per Mont. in gl. de mande glo. i. fco. & successor maioratus non potest tertium possidere t. a possessione rerū maioratus propria auctoritate expellere, secundum Bal. in rub. de causa pos. & prop. Ale. c. 2. nu. 4. §. 1. & alii non vultimē relati per Melch. primoge. Hist. l. 1. c. 2. nu. 11. 10. 85. pa. 2. nō enim licet propria auctoritate occupare rerū, etiam si ad hoc iustus titulus habeatur, vt per regula posit. Bar. Diaz. in regula. 67. nisi in casibus per eum & per Speculat. relatum per Pla. res. in l. de iur. C. de meta. & epedimer. l. 1. §. 1. positus, puta si desit copia iudicis vel in hac dignitas, vel si esset periculum in mora, vel cum famulus feriens, cui dominus vultus dederat, recedit a domino nō potest dominus t. vi vestes auferre, secundum Bar. in penult. §. feruus vocis numero. 4. §. fol. nat. & Putem. de syndicat. verbo salari. nu. 4. 6. nu. 13. & 14. sol. q. in paratis, & Menalau. in praesenti. §. si deus an de glo. vel nisi esset praesentis interpositum quod sua propria auctoritate t. possit possessionem ingredi, secundum tex. in d. l. in tit. 13. par. 5. & latius. 17. libro 3. infra & latius 13. libro 3. infra & ibi gl. ff. 1. eo quod ius ex quo de ex patum conuentione, & ex iudicis permissione acquirantur, secundum Suarez. poss. rem. in l. regia. in prin. cu. rido. n. 3. §. 1. 7. vers. ius. praeterea, vel in alij casibus quibus licet vnicuique si bi ius dicere, de quibus per la. in l. qui iudicatio ff. de iur. om. iud. & per gloss. & DD. in cap. quā venisset, de iudic. & So. in reg. consil. 4. & Dues. vbi supra, vel ai si finem excollet licentiam t. occupari de rem propria auctoritate, prout potest, vt communem testatur Tiraque. de iure constit. pos. parte l. 1. n. 17. num. 14. quem corripit allegatque Villalobos in l. 1. de iure millicero. epin. l. 1. n. 1. p. numero 217. & tradit post hanc Menochius de recip. pos. rem. num. 204. eum. 7. fco. n. 1. tunc enim poterit pass propria auctoritate ingredi possessionem rei, secundum gloss. vbi glo. in l. 1. men. in re. C. vnde vi. ad hoc allegatum per Abb. in c. 1. nu. 4. de causa pos. & prope. & in d. de cetero

cetero num. 1. de re iudi. & Bar. in d. n. 26. C. de pignori quod tamen intelligitur secundum Bar. in l. iust. possidet. ff. de acq. pos. num. 1. nisi inueniret restituere t. 7. quia tunc non licet in gredi quous index per miserie, & cum Bar. testatur communem Abb. in ca. l. iust. n. 39. cum s. sequent. & la. in ca. d. n. 11. declarans, & est ratio ne forte tumultus maioris occasio fiat, ex l. nō est singulis ff. de reg. iur. & ca. nihil de prescripti. & l. pen. ff. ad. Cor. de iur. & vbi multus in populo vitandus est, vel secundum intelligitur, secundum Bar. in d. l. 1. meminerint, & ibi Salic. quous in ingres-

suspossessionis vir tute licentia iudicis ordo iuris seruatus est, non alias, prout probatur in sequente, nisi certum & in dubi tantum nullum t. defensionem competere, nam tunc nullus iuris ordo neque citatio requiritur, secundum Abb. in ca. 1. num. 4. de causa pos. & prop. & la. in l. si quis arbitratur numero 3. fol. 75. ff. de verbo. obli. & iji lex hae remanet expedita, in cuius declarationem, sicut & aliarum nostris titulis quamplura consulo omisi postquam vidi Menochii opera, quae scripta habebam super eis, cum per ipsum videri possint.

## LEX. II.

## SYMMARIVM LEGIS.

Rescriptum Principis, seu sententia iudicis concedens alicui licentia occupandi re ab alio possessam debet intelligi praemis citatione possessoris, aliter enim si citatione praetermissa occupetur restituenda est res spoliata intra tri duu per iudices alios populi qui si negligentes fuerint, concilium civitatis restituet, & est singularis desposio hae nostra legis.

- 1 Quoties quis cum principis vel iudicis auctoritate occupat, vel alienum ius ordine non seruato, licet ad rei restitutionem aq. possit non tamen, ad incursum poene commissionis iuris, num. 1.
- 2 Obediens primo superioris praepcepto, in cuius executione secundum habebat expectare iustitiam, excusatur propter bonam obedientiam, num. 2.
- 3 qui factio & auctoritate iudicis possessione priuatur, vt si in iur. & quomo modo hoc intelligatur, num. 3.
- 4 index nulliter procedes dicitur spoliare, & talis spoliatus illico est restituendus, num. 4.
- 5 quotiescunque celebratur actus in quo alicui paratur prauidium, citandus est ille cui principis iurisdictione vel prauidium parari potest, num. 5.
- 6 Inhibito si per iudicem ecclesiasticum se
- culari fiat ad partis instantia, ad ne requiritur citatio aduersarij alias nihil valet, n. 6.
- 7 Si lis tractatur contra dominū super iurisdictione, debet citari iussu alia, et non prauidium, num. 7.
- 8 Citatio est remedium defensionis a iure naturalis promouens, n. 8.
- 9 Papa vel imperator de potestate ordinaria, vel saltem de honestate, q. est effectus contra omne ius diuinum, naturale, vel positum, non possunt aliquem damnare omnia citatione, nu. 9. imo neque de plenitudine potestatis possunt hoc facere, nu. 10.
- 11 Non est ius inauditis priuandas possessione sua etiam si esset iniustus possessor, num. 11.
- 12 Citatio tantummodo sunt illi, qui in principis negotium tangi non vero illi quibus secundario num. 12.

- 13 Testis periturus in incidentibus & non in negotio principalis non est puniendus de perituro. nu. 13.
- 14 Citandus est ille de cuius formato pro iudicio principaliter agitur, neque de necessitate alias erit citandus sequens in gradu. nu. 14.
- 15 Sententia lata contra possessorem maiorem super maiore vel parte ipsius, successori non citato vel certiora pro preiudicat. nu. 15.
- 16 confusio possessoris in iudicio facta, nocet successoris vocato. nu. 16.
- 17 Sententia lata contra institutum nacti substituto. nu. 17.
- 18 Ea que sunt iuri contraria, nunquam confirmata censentur. nu. 18.
- 19 Possessor violentus quando confirmacionem impetret nihil agit, nisi de violentia mentio fiat. nu. 19. ubi alia quoad beneficia violenter ingressus & motu proprio gratia per Papam confirmata.
- 20 Index de facto potest tollere, ea que de facto fecit, numero. 10. & numero. 11.
- 21 Index par cognoscit de causa, quam par ei preuenit, sed male exercuit spoliando. nu. 21. & hac est vna causa, attribuita iurisdictioni, ibidem.
- 22 Spoliatus etiam absque citatione est restitutus, sicut si a quolibet priuato spoliaretur. nu. 23.
- 24 Spoliatus omnibus bonis, non tenetur creditoribus durante spolio. nu. 24.
- 25 Spoliatus in tantum est restituendus, etiam si statim spoliatus ipse esset restitutus re ipsa spoliatori. nu. 25.
- 26 Spoliatus a iudice, non potest petere, de ante omnia restituatur, cui sit pro iudice presumptio. nu. 26.
- 27 Iudici mand. to damnum dant, vel alteri iniuriunt, non tenentur. nu. 27. & 29. declaratur.
- 28 Index non dicitur spoliare, quoties ordine iuris seruato, & sic citato possidere ab eorum aspectu & alij traditur. nu. 28.
- 29 Iudicis iussus tunc excusat damnandem, quoties iussus ille fuit cum causa cognitione adhibita, non vero alias, & sic intelligitur. l. 5. titulo. 1. §. par. 7. numero. 29. & numero. 30.
- 30 datur idem intellectus ad ts. in. l. qui restituitur. ff. de reuend.
- 31 Index priuatus aliquem contra ius re sue, spoliatus potest recuperare possessionem cum fructibus perceptis. nu. 31. et ibidem quod quando iudex absque causa cognitione procedit reputatur re priuatus, neque ei obediendum est.
- 32 Intellectus ad ts. in. l. 7. tit. 12. lib. 8. recipit. nu. 32.
- 33 Intellectus ad nostram legem, quando index aliquem spoliatur. nu. 33.
- 34 Restitutio nostri textus et loci habeat, in casu quo cõter iudicẽ aliquẽ spoliassẽ debet prius constare de iniusta spoliacione. nu. 34. quia alio pro iudice in dubio presumitur ut in . nu. precedenti.
- 35 Intellectus. fin. in. §. ff. de eo quod met. cau. nu. 35. ubi late, & in. in. seq.
- 36 Intellectus nouior ad dict. l. fin. §. ff. quod met. cau.
- 37 Spoliatus, non obstante domini exceptione, est ante omnia restituendus. nu. 38. & nu. 39. limitatur.
- 38 Exceptio proprietatis non impedit dominum de possessione tractetur, nisi de iure petens proprietatem, possit in continenti probari & constare. nu. 40.
- 39 Quando incõtinẽti in nostro casu dicitur. nu. 41.
- 40 Restitutio impeditur in interdicto recuperandẽ possessionis, quando statim & contra vidum constet de defectu notorio proprietatis spoliati. nu. 43.

43 Clau-

- 43 Clausula veritate inspecta. l. 1. tit. 17. infra. istõ lib. operatur vt obliet agenti possessorio recuperanda, exceptio defectus domini incontinenti probanda. n. 43. & n. 44. declaratur.
- 45 Sententia lata absque cognitione est nulla. nu. 45. & nu. 46. quod hoc adeo intelligitur etiam in facto notorio, ubi non requiritur ordinem iuris seruari, quia citatio, & cognitione, est seruanda, & n. 47. limitatur.
- 46 Citandus non est aliquis ubi defensionem caret. nu. 48.
- 47 attentate non reuocantur quæstiones est certum ad iterario institui non com petere. nu. 49. Et n. 50. quod in isto casu neq. in beneficiis reuocatur, ubi late.
- 48 Intellectus cuiusdam moderni ad l. 17. tit. 2. par. 3. nu. 51. ubi late.
- 49 Regula illa, quod dolo facit qui petit quod statim restituatur, an locum.
- 50 habet, quoties agitur remedio possessorio recuperanda. n. 51. & n. 53. declaratur.
- 51 Exceptio notoria domini, defectus ius proprietatis, nunquam censetur excusa. numero. 54. & 55. extenditur hoc.
- 52 Spoliator de dominio opponens & probans in continenti, licet non debeat iurare suo priuati, tamen ob audaciam adhibendam in spoliando sua auctoritate, absque iudicis mandato & iuris ordine pratermissis aliquid debet pena puniri. nu. 56.
- 53 Notarius defectus proprietatis, appellanti agenti remedio attentatorum, non obstat etiam in causa beneficii. nu. 57.
- 54 Index facilis in spoliando absque citatione, an debeat etiam esse facilis in restituendo absque spoliatori citatione, & tunc defecto re-

stituat, numero. 58. & 59.

60 Causa iuris restituitur, in quo concilium ciuitatis habet iurisdictionem nu. 60.

Similemque dispositionem habemus, in Clemenerint. C. vnde vi. & in. l. praeferenti. c. amtem. C. de ijs qui ad ecclesias confug. Item cap. licet de praebend. in 6. perque iura suppleti possit text. scilicet. vt etiam talis occupator priuatus in re suo, si quod in re illa habet, verum tamen quia textus noster hoc non expresse, & si voluisset expresse, prout in lege supra proxima fecit, non admittit suppletionem hanc, prateritum, quia quæstio cum principis, vel iudicis auctoritate quis occupat, rem alienam iuris ordine non seruato, licet ad restitutionem ei agi possit, ex textu nostro & dictis iuribus, nos tamen ad incursum poenæ & amissionis, secundum Bar. in. l. si finita. §. Iulianus numero. 1. ff. de damno. inf. cum quo reperio relatum Fran. Curti in. l. 4. numero. 16. ff. de iur. om. iudi. cõtinuante dicitur, pro qua tẽm muni allegat textum in cui. §. quæri potest. ff. vtm possit. & quia quantus præcepto hoc principis, vel iudicis cõtra legis dispositionem latum non excuset in totum, neque ei obediendum esset, secundum gl. in. l. non videtur. §. quod iusto ff. de iur. ad declarationem ex illa & reg. in. §. tit. 1. n. 7. & l. 9. c. notitia ff. de qua pet. DD. in. l. vt vim. ff. de iur. & iur. & Socii. reg. 54. aliquantulum tamen exulare, & ideo non inf. cum mysterio lex nostra poenā amissionis iurisdictionis, propter omittendam suæ ex iussu suæ ex iniussu præceptis iudicem possessio ingrediatur, testatur esse commune dictum aduocatorum Castaldorus, in decis. 16. de causa pos. & proprietate. n. 7. nam obediens primo iuperiori præcepto, in cuius executione fecundum habet præstare iurisdictionem, excusat propter bonum & obediens, secundum gl. in. c. ad aures de tem. ordi. c. gl. iniquis in c. 2. quid culpatur. l. i. quest. 1. i. cum commendat Ripa in c. 2. quid ordin. n. 17. de re script. & de materia noxæ legis dom. tam scriptam haberem prodigi in laccm Menochi de recuper. pos. 8. tem. ubi scriptor i. meorum partem referens, & ipsum allegat ubi opus fuerit.

Co 4

lib.



Ibi, *desposse*, spoliaré pro deicere in presenti capimus, itidem requiritur hic violentia expulsiua, vel cõpulsua vt eius rem diu locum habeat, si vero spoliaré pro ingredi, & occupare rem alterius capimus absque personæ possidentis deiectione, est hic text. quod etiam spoliarius absque violentia est statim restituendus, prout supra lege proxima diximus, satis enim dicitur spoliaré & expellere, & uolentiam inferre, qui reuertente domini non admittit, vt supra lege proxima diximus, & sic cū spoliatus dicatur, restituetur eis statim, & qualiter intelligatur, vt qui facto & auctoritate iudicis priuatur post sessionem restituitur, debet optime per Me noch ubi sup. num. 3. pluribus sequent.

Ibi, *sin primeramente ser llamado*, nullam est enim iudicis mandatum fidei scripte fuisse verbosum, quod quis det alteri re, certā nulla præcedente causæ cognitione, in tex. in l. 2. tit. 2. p. 3. & tradit. Fel. in Lob. maritorum. C. ne vxor pro marito, re latui per Paradorium me. re si quocidia narum. i. & probatur ex l. inter locutor. C. ne vxor pro marito, alias est. C. com. & vel epistolæ, & si quis virtute talis mandati nulli quæ vocata non fuit paræ rem illam indicatur, & possideat violentus possessor indicatur, secundū Rolan. Valle. com. 6. n. 4. vol. 4. est enim secundum eum ibi, n. 4. in lata culpa quicquid sententia nulla, & ideo nimis si teneatur de violentia illata. vt. i. in l. de vi bonorū raptorum, pro spoliare dicitur index nullius procedens. 9 & I. & I. per alio illico restituendus est, secū Abb. in c. conquirentes. nu. 8. & ibi Berol. de restit. spoliat. & alios plures relatos per Menochium in d. 8. rem. num. 19. & 20. & ideo absque citatione neque est simile præstandum mandatum neque res alterius ingrediendi, quotiescumque enim celebratur actus in quo alicui paratur præiudicium, citandus est ille, cui principaliter intererit, vel præiudicium parari possit, ex tex. in l. nā ita diuis. ff. de adop. & in l. de vnoquoque, ff. de re iud. ff. per Hippo. & Reub. & Tira. in tract. res inter alios acta, & eund. Hipp. sing. 40. & 75. & Soci. com. 11. n. 3. vol. 4. & in regulis postremis, l. 1. dicitur citatio. & Menochius d. 8. rem. n. 10. cum pluribus sequent. quod adeo verum est, quod si per iudicem ecclesiasticū fiat inhibito iudici seculari ad partem in statum adhuc requiritur citatio aduersa

rius alteri inhibito non valet, secundum l. ac. in l. ad monendi num. 1. ff. de iure iura. & habet communiter restituitur idem l. ac. in l. i. opus n. 6. ff. de noui op. nunti. & verius hoc quæ essent omnes tulle Orosio. in l. ne quiescamus, s. v. decretum num. 59. col. 430. ff. de offi. pro cõsul. licet in praxi male aliquando obseruetur limitat tamē hoc ipse Orosius ibi, nisi res notoria sit, aut inhibito fiat magis ex iudicis officio quam ad parci instantiam, quæ nouissimè post hæc refert fide declaratio concilio n. l. per Doctor ac Canonicos Guianenses Ioannes Gutierrez in tract. de iurament. cõfirm. i. par. ca. 1. num. 3. i. ex quibus filii tractatur contra dominum super iuris dictione debent citari vassalli, alia eis non præiudicatur, sicut & si agatur contra populum super terminis ab eo possessis, quibus coheret iurisdicção terminorum debet dominus citari, aliter enim ei non præiudicatur, prout vtrumque protestatur & declarat Auend. cap. 5. pratorum. num. 9. & 10. lib. 1. non enim aliquid contra inauditam partem debet diffiniri, secundum tex. in cap. cū ecclesia de causa pō. & prop. de defensionibus facultas nemini est deneganda. l. defensionis. C. de iure fil. ei lib. 10. citatio vero remedium præ defensionis est iure naturali prouenire, ex text. in Clem. pastoralis, verbo ceterum de re iudic. late Felin. in cap. dilecti, num. 7. de exceptio. ergo omittenda non est, neque per iudicem deneganda aut negligenda, imò neque Papa, vel Imperator fide potest late ordinari, vel saltem de honestate esset contra omne ius diuinum, naturalem vel positum, possint aliquem dampnare non præmissa citatione, ex text. in cap. 1. de causa possit. & prop. ubi D. Maximus Abb. num. 4. ita notat, & Hippoly. in dict. l. de vnoquoque, num. 8. cum pluribus sequent. ff. de re iudic. & dict. singul. 75. & Berol. & alij relati per Didac. Perez in l. 3. tit. 14. lib. 3. ordin. com. 1157. in fine, imò neque de plenitudine potestatis posset per partem contra causam diffinire, secundum l. ac. in l. Gallus, in princ. nu. 18. fide lib. & posth. nam licet principes aliquos solennitatis prætermittere possint, non tamen quæ iuris naturalis sunt, vt citationem, sic omnes in l. vi. vtm. vbi Clau dius col. 1. ff. de iur. iur. clare Socin. Senen. consil. 166. col. 16. lib. 2. & Decius consil. 498. in fine, & alij plures relati per Meno-

Menochium, in dict. rem. 8. numero. 58. Deus enim ipse, cui nihil absconditum est, neque fuit, neque esse potest, noluit Adam ipsum in audium condemnare propter inobedientiam aduersus ipsius Domini preceptum commissam, quod si per Deum hoc reperimus factum, quid non & per hominem erit faciendum, & ideo non est quis inauditus priusquam possessio ne sua, etiā si esset iniustus possessor, & ex text. & ibi notatis, in c. licet Episcopus, bene. dicit. de præb. in. 6. kl. ff. C. si per vim vel alio modo, Res antiqui. Fel. & alij relati per Didacum Perez in d. 3. tit. 14. lib. 3. ordi. col. 1157. in qua proponitur quæ plura adduci possent, Solam tamē vnam notandum est, scilicet, quod illi tantum citandi sunt, quibus principaliter negotium tangit, non vero illi, quos secundario vt licet videtur huiusmodi ex Tiraquel in tract. res inter alios acta, limo. com. 2. verificat hæc, cum pluribus sequent, nā id quod principaliter agitur vel attendendum, & ideo testis periculus in incidentibus & non in principali negotio non punitur de perurio, secundum Thom. Gram. decis. Neapo. 43. num. 3. & 4. & Euerd. in centuria locorum loco a contrario sentia pag. 85. in medio in par. & Auend. cap. 27. pratorum. num. 19. & 27. libro 2. & sic & in acta successori præiudiciali. ille est citandus de cuius formato præiudicio principaliter agitur, neque de necessitate erit citandus alias sequens in gradu, secundum glossam in l. de vnoquoque, verbo quis causa. ff. de re iudic. & communiter apud prout testat l. in. 1. si quis nec causam volum. 2. ff. si cer. pet. & iterum in l. recipitur. n. 5. ff. de pact. Fel. in c. 6. n. 4. de maio. & obedi. & alios allegat l. 1. dicitur Perez in l. 1. titulo 2. columna. 819. lib. 3. ordi. ex quo ipse ibidem inferit, quod possessor minoratus si agatur contra eum pro parte vel in totum erit citandus, non vero vocatus ad maioratum partem mortem ipsius, & ideo sententia lata contra possessorem maioratum super maioratu vel participis, successori non citato vel certiorato præiudicat, ex text. in l. si quatuor, verificat de nuntiatio, & verificat. denuntiatio, ff. de ven. tre in p. & in l. ex contractu. ff. de re iud. & ex alijs iuribus habet sententiam opinionem tenuit Bar. in l. diu. in diu. num. 1. ff. de aqua. pla. arc. & Angel. Roma. Paul. & alij plures, nouissimè relati per Molinā

de primogen. Hispa. lib. 4. cap. 8. num. 3. ubi allegat habet magis communem opinionem adherentes, quam & frequentiores tenet alij Orosio. in l. 1. in fin. num. 7. tit. 10. in fin. ff. de statu. homin. ubi inquit id procedere etiam si vocati item motam minime facuerint, & ideo illi per litteram est consilium Didac. Perez. in dicitur. tit. 1. lib. 3. ordinam. com. 724. dicens quod citetur successori per generale proclama, nam necesse non est hoc, ideo non expendendum est tempus in proclama. tione, & editis, & omnique circa iudicium illius nocebatur successori vocato, cum nocere solent illi, quibus & sententia nocet, ex text. in cap. inter dilectos, ver. sicul. nec attestariis, de fide insti. & alijs allegatis per Molin. ubi supra. num. 3. & per consequens confessio i. possessoris in iudicio illa facta, nocebit successori vocato, ex dictis per Suarez incol. post rem. 1. in tab. num. 7. pag. 154. & Pinelium in l. 1. 1. part. num. 50. limit. 9. C. de bon. mater. & hoc dummodo à maioratus possessore bonitatis fide confessio fiat, vt fraudis præsumptio abfit, de qua ibi Pinelus fundamentū capit, & facilius auferetur si bonam famā constantis probauerit, & præsumptio nesaliquis extitisse, quibus confessio illa iustificari possit, bonaque hac fide possit per item profectus fuerit, secus vero si fides vel collisio interuenisset, secundū Molinam, ubi supra. num. 7. cum sequent quem refert fatis fit, nam diligenter illi hæc persequitur, fide & sententia lata contra iniustum, & nocet substituto, & ex text. in dict. l. ex contractu. ita tenet l. in le dura. d. 1. ff. de iudi. num. 4. & ibi Ad. tit. Bar. 9. l. ite. A. de leg. 1. dicit. l. ac. in d. cem. num. 8. cum fess. ff. de verbo. oblig. fol. 145. vbi plura adducit in propositum dictæ gloss. in dict. l. de vnoquoque, cumque hæc ita fide habeant, nimirum si text. non sterat dispossuerit, inauditam partem & non citatam non potest priuare sua possessione, neque ad id mandatum, vel licentiam tribuere, neque tale mandatum, vel principaliter scriptum esse obtemperandum, & si aliter fiat intra triiduum est restitutio facienda.

Ibi, *ita obediencia y no cumplida*, ambiguitatem enim præsumitur tale principis scriptum, & iudicis mandatum, & per importunitatem obtemperat, vt probatur in l. 1. C. de petiti. bon. lib. 3. quem text.



contra ius priuavit aliquid re sua, potest spoliatum recuperare possessionem cum fructibus et preceptis, secundum Abb. 63. folio. 41. columna in volum. 2. & Roma consilio. 454. numero. 26. voluit Bartolin. sed si lege. 5. scire, numero. 4. & 5. ff. de petitio. hanc Dec. numero. 4. in dicto capitulo cum causa de officio delegat. C. uatru. lib. 1. varia. capit. numero. 8. quando enim index abique causae cognitione procedit, reputatur vt priuatus, neque ei obediendum est, secundum text. in capit. conuenient. e. de re. lit. spoli. tradunt Cardin. & alij relati per Duenas, regulis suis, regula. 186. in princip. Eodem enim themate retento, declarabis text. in l. 7. tit. 1. lib. 8. infra probant. 7. quod in primis capit. mandato bona alicuius capiantur, non incurrit capiens poenam aliquam, id enim debet intelligi, id mandatum est, sicut in sententia iudicis ibi disponitur, aliter enim esset legi nostre et supradictis lex illa contraria, nisi sic intelligas ea, & ideò optimè gloss. illa declaratur supradicto modo, vt nostre legi non obstat, quare loquitur cum iuris ordine pratermissio principis, vt iudicis autoritate aliquis re sua p. iustur, tunc enim ante omnia restituentur ei illi spoliationes. & hoc fas intelligendum est quod constaret in iustis & ordinem iuris pratermissio esse processum, secus vero ibi dubium est, quoniam tunc text. noster locum non haberet, eo quod indubio pro iudice & eius mandato lenientia praesumendum est, ex text. in l. 1. C. de officio. ciuili. iud. tradit Dynus in dict. cap. quod quis mandato, de regu. iur. in. 6. & Alciat. de praesumptio. regul. tertia, praesumptio. 10. per totam, & ideò recte dicebat Archidia. in capit. quorundam. 7. 4. distinct. relatus per Felin in capit. dictus numero primo, de rescrite. talem spoliatum debere in primis probare & se iuste spoliatum, & sic affirmant Durandus, Decius Raynus & Crauers relati per Menochius, vbi supra, numero. 5. & 6. & sic semper facies apparere processum in quo spoliatum factum fuit, vt apparet de iniuria & ordinis cognationis pratermissione: & sic dicit gloss. text. nostro non obstat nimirum quod obstat huius qui opposuerit de text. in l. fin. §. si, de eo quod met. causa. vbi mandatum iudicis abique citatione fuit datum, & nihilominus non fuit facta restitutio, neque reuocata exactio, quia ratio communior est quare illa exactio per vim facta, non fuit reuocata, est, quoniam ibi vis illata fuit compellens, non vero expulsiua, ita illam. l. intelligunt Imo. & Alexand. numero. 5. in dict. La Dia Pio. §. in vendi. ff. de re iudica & Francis. Curt. in libere cauere, numero. 15. ff. de iur. iud. & Bal. in ca. fin. §. in lectura. 2. ff. quod met. causa, & Ripa. in l. naturaliter. §. nihil commune, num. 7. ff. de acq. pos. & Menochius, de recuper. pos. l. remedio. num. 104. & iterum §. rem. num. 28. quoniam post hac scripta vbi, & si se videtur magis communis intellectus ad illam legem, oratio differentiae & diuersitatis est, nam in vi compulsiua adhibetur quidam consensus, & quædam acta voluntas, quæ licet exacta sit, voluntas tamen est, secundum text. in l. patre cogente. ff. de iur. iudi. Sed in vi expulsiua nihil inest consensus aut voluntas, ideò procedit noster text. & nostra materia, qui quidem intellectus nunquam mihi applausus, tunc quia ibi non agitur ad solutionem pecuniarum, vt inquit Ripa, vbi supra, sed in rebus satisfactioem ex iudicis praepcepto inordinate prolatum, tunc etiam, quia ibi debet restituendum debitorem ex eodem in prima parte inquit text. ille, quemadmodum disponit dicta l. meminit enim, tunc etiam quoniam non deberet fieri similis differentia, praeterquam lege precedente attenta, vbi acquirimus vis vim compulsiua, & expulsiua, indeque in iustis & fine ordine procedens ad spoliationem non differt a priuato, imò & ipse dicitur spoliatum committere, sic priuatus, & potest ibi contradicere illi si habeat litteras Papæ, cui clausula contradicere debet, & secundum Maran tam in disputatione. 1. numero. 4. & ita ante omne restitutur spoliatus iudice iniuste & inordinate, sicut fas priuato spoliarietur secundum Boer. decis. 28. num. 4. & competit tali spoliato interdictum vnde visum, secundum glo. in dict. cap. praesentium. 7. q. 1. & per magis relatos, & per Glossatorem Saluandunum, in l. tit. 14. lib. 1. ord. columnis 52. in medio, & Rip. in l. naturaliter §. nihil, num. 58. ff. de acq. pos. & sic priuato spoliante vis compulsiua sufficit, secundum quod in l. praecedente diximus. vt eius remedium locum habeat, ita debet iudice inordinatum iubente alii re sua priuari, sufficere, & multo fortius quando

quandoquidem iudicium in iustitiam reduci, & iudici, qui sicut priuato restitui non potest, consensum & voluntatem non dicitur, quæ præstare, quia habet parere necesse, & sic dictus intellectus non mihi applaudet, quia de causa alius assignabatur in intellectus ad illa. l. §. si. ff. quod met. causa. §. si licet, quod ideò ibi exactio vis facta non reuocatur, quia ibi cum officiali iudicis, & cum eius apparitore vis exactio facta, non vero autoritate ipsius creditoris prout ex text. ibi & gloss. verbo. si in fine. patre videtur, in nostra vero lege fas iuroritate creditor fecit exactioem non apparitore aut ministro iustitiae intercedente, & ideò reuocatur, quoniam intellectus ad signat Bald. in l. §. si. lectura. 2. qui quidem intellectus, licet neque primus placet, tunc quia bonarum differentia assignari non potest, tunc etiam, & in nostro text. officialis iustitiae milit in possessione, quia virtute receptis principis abque citatione, & nihilominus vim scilicet probat noster text. & eius remedium compellitur nihil veli Bald. in intellectus lege nostra attenta, Ideò noster assigno 7. illi §. in dict. §. fin. ff. quod met. causa, in intellectu verum & literalem, vt supradictum non obstat, neque nostro text. scilicet quod ideò ibi non reuocatur, quod extra ordinem violenter & iniuste per iudicem factum est, quia constitit & notorium fuit datum restitutio reuocatur, & quæritur ablati peteretur per spoliatum vt quantitate illam debere, ideò non fuit reuocatur astrictum & iustum per iudicem inordinatè, & est Deus testis, quod multo antequam viderem dicta & scripta Menochij, sic intellexi text. illum, & gaudius fuit dum eum viderem, in de recuperatione. pos. l. remedio, numero. 104. & 8. remedio. numero. 28. sic intellexim, & licet ipsi non placeat illi intellectus, mihi tamen tanquam veris & literalis applaudet, quia text. ibi bis geminat verbum illud, debitis, & ibi debetur quantitas, quæ geminato arguit deliberatum animum consili restitucionem de negentis processisse, ex eo quod debet efferre illæ quantitates spoliantis, quod falsi essent, nam licet spoliatus non obstat exceptione domini §. si ante omnia restituentur, vt in cap. 1. & in cap. in l. iuris de restit. spol. vel non obstat quæ allegatur spoliatum non habere ius in re, secundum gloss. in dict. cap. in l. iuris, quoniam

spoliator semper delinquit, donec ablatam rem restituat, & ideò nisi purget vitium, & delictum, tunc non debet augeri super proprietate vel alio iure suo, secundum Bald. consil. 84. colum. 1. versio. probo spoliatus, lib. 1. & notatur in cap. frequenter de restit. spol. & in alijs locis relatis per Did. Perez in l. 5. tit. 14. lib. 3. ord. col. 1163. & tenet plures relati per Mexiam in apparatu ad l. de Toledo, in §. fundamta. p. num. 21. & 22. & in interdicto recuperatione hac vocat generale doctrinam & theoricam Ant. Gomez. 145. Tauri, num. 183. & sequitur Matt. Afflicti. in decisio. Neap. 7. & nouissime Olanus in concordia Antonianorum iuris ciuilis & regij, littera. E. num. 17. & 18. & prout optima l. fin. tit. 10. cap. 7. vbi gloss. ampliat etiam si spoliator esset se incontinenter probaturum, imò & probat plus alia lex huius. tit. 10. parit. 7. quod neque alius tertius hanc iudicio spoliatus, se opponens audiret quoniam spoliato restituito ante omnia fiat, ubi iure remanente ipsius textus, & ibi gloss. fin. ita notat, in correctionem communis opinionis de iure ciuili contrarium afferens, vt patet ex Ripa. d. §. nihil commune, numero. 79. & 80. hanc enim quoniam ita se habeant, verumtamen si constitit statim notoriè, & sic per instrumentum publicum, vel per sententiam lapsum in re iudicatam, vel ipsius confessionem, & vel per probationem probatum cum ipso me spoliatus, nullum ius ipsius me spoliatum habere ad rem illam spoliatam, sed ad spoliatorem pertinere, tunc enim etiam in interdicto recuperatione possessionis, vbi alias domini exceptio non impedit restitutionem, admittitur & impedit eam, quemadmodum impedit in alijs interdictis postessorij remedium ipsum possessionum in tentatum, probatio domini incontinenter oblata propterea quod recuperandi in terdictis, afferunt Bar. in l. fin. coloni. num. 2. C. de agricol. & cens. lib. 1. & Boer. decis. 33. num. 5. & Abb. in cap. in l. iuris de restit. spoliat. licet in recuperanda interdicti opinio adesset, de quibus per Boer. 11. vbi supra, & Rip. in dict. §. nihil commune, num. 98. & 99. & ibi Lat. num. 21. cum pluribus sequentibus, praef. in interdicto vi possideatis, vt in l. fin. ff. de eo, & ibi Paul. & D. D. ff. de acq. pos. annotat & asserit Auf. dan. in cap. 4. pratorum, num. 15. in principio lib. 1. ad terminos legis de Toledo, id tamen



tamen dicendum est in interdicto recuperande, constando statim de dominio per aliquem ex dictis probationibus, & sic inquit. l. 27. tit. 1. part. 3. quod exceptio proprietatis non impedit quod minus de possessio tractetur, nisi de iure petenti pro prietatem possit incontinenti probare & constare, notat Aug. in l. 1. C. de edit. D. Adria. Tolon. & probat. l. 1. tit. 14. part. 6. & nouissime Pelaez de maioratibus & meliorat. in. 3. p. 4. 3. num. 14. vbi legem illam. 27. inuocunque, & bene intelligit possessio: ita quod in possessio. v. l. h. C. de edit. Diui Adria. Tollit, obstat exceptio defectus domini si incontinenti probatur, secundum Bal. & alios relatos per Roland. Valle consil. 78. num. 4. vol. 3. & in numero. 37. in hoc casu etiam possessio non requirit, & tradit Menoch. de adpisc. p. remedio. 4. num. 747. cum pluribus sequen. & sic limitabis doctrinam Innocen. in cap. de causa pos. & prop. dicentis, quod in possessio exceptio proprietatis non admittitur, de quo plura per Dec. relatum per Pelaez vbi iura in initio dictae primae partis, numero. 13. & incontinenti 21. dicitur tunc intra triduum, vt ex lege nostra appareat, que iubet intra triduum restitutionem fieri, & sic fit appa ret statim de defectu notorio proprietatis spoliati, & de iure spoliantis, vt inquit Cap. pit. decil. Neap. 69. numero. 39. impeditur restitutio, etiam in interdicto hoc recuperanda & possessionis, prout & in terminis nostris voluit Feli. in cap. c. olim, num. 12. de re iud. & Abb. & DD. in cap. in literis de restit. spo. & Augulini. Bero. in quaestio. 3. familiari, & per alios relatos per Auend. in dict. cap. 4. numero. 1. lib. 1. vbi id intelligitur dummodo ante litem motam sit in esse, & possit constare incontinenti de defectu domini spoliati, & de iure spoliantis, puta si per iuramentum, vel sententiam in rem lapsam iudicari, vel per spoliati confessionem, vel per probationem probatam cum spoliato constare possit, ita quod vt inquit Craueti, singulariter loquens in proposito, in consilio. 219. numero. 8. & consil. 301. numero. 3. lib. 2. relatus & secutus per Menochium de recuper. pos. item. num. 218. & per Auend. vbi supra, dict. num. 11. opponatur exceptio domini & probatur probatione iam probata ante inter, eadem personam, non vero probanda, factique probatio. neces-

saria non fit, vt inquit Ias. in dict. 5. nihil commune nu. 46. & Menochius in quest. Finariensis causa. in. 1. art. discutiend. fol. 215. num. 39. in fin. tractatus de recuper. pos. itaque probatio fit in promptu, vt inquit Afflicti. decil. Neap. 14. numero. 4. & Yfemia, in consil. Regi, verbo violentia, ita eandem tenens opinionem, quam & tenet Lupus, in l. fin. tit. 10. part. 7. legem ipsam sic declarando, & iterum in l. 27. tit. 13. part. 7. & melius in l. 17. tit. 1. part. 3. vbi hanc contra Bart. dubium in hoc testatur communem opinionem, quam & tenet idem Auend. cap. 1. prelo, numero. 4. in fine lib. 1. & Afflicti. decil. 303. numero. 1. & communem testatur Gozzadini consil. 21. numero. 3. & probat eam ex l. 1. 27. tit. 2. part. 3. Pelaez in dict. quest. 14. numero. 3. part. 3. & iterum in ead. 3. part. quest. 15. num. 10. cum sequenti, pluribus, vbi idem in terminis l. 5. Tauri, esse dicti Afflicti, & communem hanc testatur Ripa in l. naturalis. 3. nihil commune, numero. 35. ff. de acq. pos. vbi communis, numero. 35. ff. de acq. pos. obstat spoliato agenti in possessio recuperanda, praeteritum cum secundum l. 1. 10. tit. 17. infra eod. lib. 4. secundum veritatem iudicandum est, quae clausula, veritate inspecta operatur, vt obstat agenti possessio recuperanda exceptio defectus domini incontinenti probanda, secundum Otavianum, in decilio. Pedem. 1. n. 27. neque dicendum est communem hanc non loqui in spolio per violentiam facto, nam Doctores relati per Auend. dict. cap. 4. num. 11. indistincte loquuntur, imo & in spolio per violentiam facti etiam facto, quod talis exceptio domini statim probata ali quo ex dictis modis admittitur, & communem iurum contra Bart. testatur opinio nem, doctorem in cap. numero. 31. de restit. spo. relatus per Menoch. vbi supra. l. remedio. 2. 45. & de recuper. pos. & iterum notat. 2. 45. & communem etiam testatur doctores quidam relatus per Villalobos, in arario opus. com. litera. E. numero. 161. & Conarr. in. 41. par. cap. 7. §. 5. num. 10. & Ias. in dict. 3. nihil commune, numero. 43. cum pluribus sequentibus, & magis communem testatur Ant. Gomez in l. 45. Tauri, num. 38. veris ex quo clare, & idem D. Conarr. in pract. quest. 1. cap. 13. numero. 4. in princip. & tenet & sequitur eam Bero. in qua. 1. 3. familiari. num. 6. & 7. & nouissime post hac Mexia in apparatu ad l. de

Toledo

Toledo. 9. fundamento. 2. partis, numero. 23. & Parladorius in suo libello reru quodidiarum, cap. 10. num. fin. pro quo cum maiori opinione facit, nam licet ignorantia absque causae cognitione lata & sit nulla propter communiorum testatur opinionem Adit. Abb. in lectura cap. ecclesia. Soli. num. 8. litera. B. & in repet. num. 12. extra de consil. adeo vt etiam in facto notorio vbi non requiritur ordinem iuris, scilicet, adhuc citatio, & sic causae cognitio seruanda est, prout communem testatur ipse met. Abb. in dict. num. 6. & Anton. Gom. tom. 3. cap. 1. numero. 43. tamen si certum est nullam & defensionem competere non est nulla talis sententia, vel actus, sed valida, secundum eund. Abb. ibi. communem que testatur opinio Paul. Paris. decil. 1. n. 3. volumus, quem refert Villalobos, in arario, mille com. op. litera. C. num. 73. vbi enim quia caret & defensione non est vtius citandus, secundum Bald. & alios relatos per Thom. Gram. decil. Neap. 36. num. 79. cum aliquibus sequen. & Marana in pract. in de citatione, pag. 360. in par. uis, num. 37. & communem testatur relatus per Clarum selectarum sentent. lib. 3. fin. quest. 9. num. 4. & in terminis nostris tenent Brunus & relati per Menochium in dict. 8. remedio. num. 12. de recuper. pos. & iterum idem Menochius de asipiscen. pos. 4. remedio, num. 450. faciunt quae dicta per Rip. in l. 2. §. voluntatem, num. 20. & 21. ff. de mar. & Hippolyt. in rub. num. 10. cum pluribus sequen. de probation. sic & eodem modo videmus attentata & non reuocari, quoties certum est iustitiam non competere, secundum Afflicti. decil. 98. numer. fin. & Lupum in l. 27. in glossa magna, in fine, tit. 23. part. 3. & Conarr. in pract. in quaestio. cap. 13. numero. 4. Imo neque in beneficiis reuocatur attentata si notoria & colliterit de defectu iuris perentis ea reuocari, secundum Castiadore decil. 9. de restit. spoliati, vbi numero. 3. inquit communem esse, quod notorius defectus iuris obstat in beneficiis, neque restitui in spoliatus beneficio, vel vxore, si notorie constat defensionem carere, secundum textum cap. significasti, de diuorcijs, & glossa. cap. fin. de adulter. regiani. l. 8. tit. 1. part. 4. quae adhuc allegat Conarr. in. 4. par. cap. 7. & §. 1. n. 9. & text. cap. quoniam, & cap. constitutus, de filijs presbyt. allegat ad hanc opinionem eam com-

mune propens Naur. in repet. cap. acceptum confirmam. num. 9. de restit. spo. & Mesech. de recuperand. pos. remed. 17. num. 3. & hac ver. sunt, si adeo iure notoria, quod constaret nullam defensionem competere, secundum Tiraq. in tract. res inter alios acta 2. limit. veluti. postremo hinc est pag. 19. & Ripam in dict. 3. nihil commune, num. 70. & Petrus Bekhus, in cap. beneficium, num. 38. de regul. iur. in 6. & sic dicta l. 27. tit. 2. part. 3. quae ita debet intelligi, inquit, praeuocata, etiam quae inquit Matth. Afflicti. in decil. Neap. 361. num. 11. quod si spoliatio est facta a iudice sine causae cognitione & res spoliata tradita est, cum danda erat & tradenda, non patit interdictum unde vi. si ergo hac ita se habent, prout & infra statim probatur, dicendum est in illa l. fin. §. si. ff. de iure iur. causa, adeo non reuocari violententer per iudicem factum, quia certum erat rem illam, & quantitates ablatam, vere debuisse fuisse, & sic nullam defensionem competere spoliato, ideo nimirum si non reuocatur exactio, quod probatur ex text. ibi, cum de debitis satisfactum ibi dicitur, nam & geminatio illa, de debitis satisfactis, emphiteum continet, & hac ob res credo intellectum hunc verumum esse ad illud, §. si intellectum, a nemine quem videmus sic considerari, in nostra vero lege non apparet ita notorie de defectu domini & proprietatis spoliati & de iure spoliatoris, & ideo nimirum si tunc restitutio faciendam sit spoliato etiam iudicis arbitrio, vt prout dictam. l. meminerit, finitalem notoria declarauit & intellexit Hippol. fing. 195. & Franc. Curt. in l. fin. numero. 63. C. de edito D. Adria. tollen. & voluit Aler. in l. 2. Diuo Pio. fin. renditione, num. 7. ff. de re iud. & expressum est in dict. 3. nihil commune, num. 74. ff. de acq. pos. quod licet hac non ita declarauit ad hoc allegat in concius notoria doctores Guierrez, in tract. de iuram. confirm. part. cap. 19. numero. 7. & 8. pro quo est glossa absentis, in capitula cum olim de sententia & iud. ibi Feli. numero. 1. & fatit textum l. 2. §. si de iuramentis. ff. de admin. rerum ad ciui. per fin. & text. in cap. ad nosram, l. 2. de iuramentis, vbi probatur non esse illam citandam, & certum est non non competere defensionem, cui licet limitatur text. in sen. ex dictis, vt bene procedat quoties de dominio spoliati, & de defectu proprietatis spoliati & constare incontinenti

continenti per instrumenta vel sententiā  
l'aplam in rem iudicatam vel per probatio-  
nem probatam inter eadem personas fac-  
tam & iudicatā, & ut ex dictis patet, h'c  
est cōmunis doctrina & limitatio ad text.  
nostrum, pro qua vltra supra allegata, con-  
sidero tex. meo videri expressum in dict.  
l.17. titul.1. part.3. si eam in interdicto re-  
cuperandā etiam intelligimus, prout vide-  
tur intelligendam, neque obstat intellē-  
tus glossę, enregalle ibidem, volentis eā  
intelligere in interdicto adipiscēde, prout  
& voluit eam intelligere Anton. Gomez.  
l.45. Taur. numer. 18. in fine, quia diuina-  
tionis videtur, & nimium potius restri-  
ctius, ibi enim non de interdicto adipiscē-  
cendā tantum agitur, sed & recuperandē;  
quod patet nam postquā lex illa, in vers.  
Ouro dezimos tractatur, quando agitur  
petitorio & possessorio simul super spolia-  
tione rei violentē occupatā, & immediatē  
illam persequitur materiam, & in versic.  
E si por auentura, cum de possessorio recu-  
perandē lex illa tractat, inquit & probat,  
quod admittitur h'c exceptio domini  
per certas probationes, quae quidem de-  
bent esse tales, vt supradictum est, & sic  
verbum illud, certas, illius, l.17. debet in-  
telligi, & ad proximam versiculum, vbi  
de violentia tractatum est, referendus est  
versiculus ille, E si por auentura, qui est  
quoddā appendix versiculi proximē  
precedētis, cum loquatur de eadē materia, vt  
& per copulationem illam, E, clarius demō-  
stratur, ita quod à versiculo illo. Oro si de  
zimos, de interdicto recuperandē lex illa  
l.27. loquitur, & sic pro nostra opinione  
lex illa est expressa, & post h'c vidi legē  
illam intelligentem loqui t. in omni pos-  
sessorio, modernum Melchiorē Pelaez  
in tractat. de primogen. & melioratio. in  
dict.3. p. q. 15. n. 14. vbi ex dictis fundamen-  
tis hanc partem & examinat & fundat &  
multo post h'c prodijt in Iurem, neque  
obstat intellectus alius Anto. Gomez, vbi  
supra legem illam. 27. intelligentis, quo-  
ties petitorium & possessorium simul in-  
tentatur, quo casu exceptio domini indis-  
tinctē admittitur, secundum commune,  
ibi per eum relatum in j. limitat. quia h'c  
est maxima diuinitio ad versiculum illu.  
E si por auentura, vbi nostra limitatio pro-  
batur, in quantum de possessione agi-  
tur, ponderando verbum illud, tenencia,  
quod idem est quod possessio, vt patet ex

principio illiusmet. l. 17. nam licet versicu-  
lus, E si por auentura, sit appendix versicu-  
li precedentis, Oro si dezimos, vbi de pos-  
sessorio & petitorio agitur, est verum  
quod possessorij materiam & propostū,  
non vero quoad petitorij, de quo ibidem  
non persequitur, qua ratione & conside-  
ratione, ipse Anton. Gomez vbi supra dixit  
legem illam. 27. pro nostra limitatio-  
nem illi text. facientem esse correctam peti-  
torij fin. titulo. 10. part. 7. & l. 1. titu-  
lo. 10. part. 3. probantes statim restituē-  
dam agentem interdicto recuperandē,  
quod dictendum non est, neque inducendū  
ad correctio, vbi euitari potest, prout hic  
facillimē euitatur, si leges illas h. & s. de-  
claraueris per legē illam. 27. & ex supradic-  
tis in hac nostra text. limitatione & decla-  
ratione, si licet, vt non procedant quo-  
ties de dominio & titulo possessoris, & de  
defectu iuris spoliati doceri potest statim  
per instrumentum, prius legem sententiā  
l'aplam in rem iudicatam, vel probationē  
probatam inter eadem partes, vel partē  
spoliatae confessionem, de quibus loquitur  
lex illa. 27. ibi. E que si lo quisire pro  
bar, prout ibi gloss. Que te entregale, de-  
clarat & tenet, & dum lex illa. 27. per  
telles inquit probari posse, intelligitur per  
telles iam tunc, vel ante inter eadem par-  
tes examinatos, super dominio illius rei,  
nam & h'c probatio dicitur probatio pro-  
bata, & admittitur, vt diximus supra, extra  
dum relati per Menochium, in dict. h. re-  
medio recuperat. pos. num. 218. & h'c  
denotat lex illa. 27. dum de praeterito tem-  
pore loquitur, ibi. E tuiesle tus p'ueas  
cietas, & sic considerando, lex illa. 27. ex-  
pressa est pro nostra limitatione & vltimus  
& pro hac limitatione videtur esse text.  
in l. 1. infra ius ius. & ibi. vbi si spoliator  
inter tertij dicit, probauerit, iudicis com-  
petentes in mandatu possessionem illam oc-  
cupasse, inquit text. ibi ad intendendum esse  
spoliatorem ad h'c probationem facien-  
dam & restitutionem denegandam, & si  
h'c probatio admittitur, quare & non ad-  
mittitur in illis defectibus notorij proprietatis  
doli; facere videtur, ex iuris regula, qui  
petit quod statim restituimus est vt cap.  
dolo frist. de reg. iur. in 6. neque obstat si  
quis dixerit regulam hanc t. non habere  
locum quod agitur remedio possessio-  
rio recuperandē secundum gloss. in eod.  
cap. dolo, & gloss. fin. in l. vltica. C. quos  
legat.

legat, & gloss. in cap. in literis, de test. spoli.  
quos sequitur Dec. in l. in condemnatione  
3. fin. ff. de reg. iur. & Afflicti, dict. Neap.  
403. num. 18. & commune testatur Abb.  
in d. c. in literis, nu. 8. & quod quando lex  
statim iubet restitutionem faciendam, nō  
habet locum exceptio domini, neque alia  
secundum Afflicti. ibid. n. 9. quia respon-  
deo h'c esse vera quotiescūq; in promp-  
tu non adesset probatio, neque potest inco-  
tinenti de dominio spoliatoris, & de defe-  
ctu iuris spoliati doceri, secus vero si de iis  
incontinenti doceri potest, nam tunc be-  
ne habet locum regula illa dolo facis, & c.  
& admittitur exceptio domini in promp-  
tu probata, secundum gloss. illa declaran-  
tem, in l. iniurijs, §. cui damus ff. de regul.  
iur. & gloss. in dict. in condemnatione. §.  
dolo. ff. de i. et. tenet Bart. in l. fin. num. 4.  
C. quorum legatorum, & sic est intelligē-  
da gloss. in l. 1. §. causa. ff. de Carboni edici  
probatum quod etiam in possessorio habet  
locum regula illa, dolo facis, & Bologni-  
us in additione marginali ad gloss. resti-  
tuere in l. 1. in princip. ff. quod vi aut a  
c. & facit ad hanc declarationem dictum Ki-  
pā lib. 1. responso. cap. 45. numer. 92.  
fol. 51. & hoc dummodo ei à quo petitur,  
sit restituito faciendā, secus si alij tertio,  
quia tunc t. non habet locum regula illa  
dolo facis, & per consequens cessabit no-  
stra limitatio, secundum Abb. in dict. cap.  
in literis, num. 8. & Bar. in l. si focer. §. Lu-  
cius, num. 3. ff. sol. mat. Vltimus & pro no-  
stra limitatione vltra supradicta facit, quia  
constitit de dominio spoliatoris & de defe-  
ctu iuris spoliati, si restituito esset nihilo-  
minus spoliato faciendā & fieret, spoliatus  
ipse esset in peccato retinendo rem alienā  
vt ergo hoc euitetur, exceptio h'c domini  
admittenda est, secundum Ripam, in l. 1.  
naturaliter, §. nihil commune, nu. 8. & ibi  
omnes ff. de acq. pos. & Lupum in l. 27. ti-  
tul. 2. part. 3. & Abb. in d. c. in literis, nu. 9.  
notoria; h'c exceptio t. domini defectu  
notorie proprietatis nunquā censetur ex-  
clusa, secundum Ripam, ibi, nu. 70. etiam  
in interdicto possessorio recuperandē se-  
cundum eum ibi, sicut dictum est probe-  
tur incontinenti aliquo ex dictis modis  
per nos relatis, quos modos persequitur  
Menoch. de recuper. pos. in d. 1. remedio  
num. 121. vsque ad. 152. vbi in illo num.  
152. cum 7. sequenter, persequitur ex an. in  
d. quando dicitur incontinenti probatio

neon fieri, & de ea constare, & ex l. 3. infra  
eod. & ex nostro text. credem incontinē-  
ti in hoc casu dici, intra tres dies, & ideo  
spoliatus sit semper cautus vt ostendat, vlti-  
tra possessionis probationem tempore spoli-  
ij obtenta, de dominio & iure suo, quod  
habet ad rem illi in cuius restitutionē peti-  
tit, dum tamen petitorius quod non in-  
tendit deducere domini p. obationem &  
sic petitorum, nisi ad confirmationē pos-  
sessorij intentati & ad caduendam pos-  
sessorium ipsum, ius & petas suspendi po-  
titorum, & tantum quā super possessio-  
ne incerto agatur, & quod non admittit  
spoliator ad probandum de proprie-  
tate, & appellet si de proprietate admitta-  
tur libellus spoliatus, aliter enim t. prae-  
dicabit libi spoliatus, secundum Boer.  
de cil. 3. num. 5. versic. & sic videtur cum seq.  
& Rip. in d. §. nihil cōmune, nu. 71. & Co-  
uar. in pract. c. 2. n. 3. in medio, & optimē  
omniū Menoch. in d. 1. remedio, q. 15. per to-  
tam, nu. 161. cum pluribus seq. vbi n. 174  
hoc intelligit nūi veretetur periculū ani-  
marū, quoniam tunc nihil oblatret, quod  
domini exceptione opposita per spoliato-  
rē, non contradiceretur per spoliatū; neq;  
idem obstat cōtra nostram principāle  
limitationem & cōmune nostrū text. si  
quos fortiter oppovertur, quod cum spoli-  
atus violentē perdidit, si quod in rē  
spoliata habebat, vt in l. siquis in tantam  
C. vnde vi, & in l. supra proxima, non est  
admittendus ad domini exceptionem op-  
positam demonstrandam, cum nullum do-  
minium iam habeat, prout in propostum  
contra nostram limitationem tenens, con-  
siderat Bar. in d. l. si de vi relatus per Me-  
noch. vbi supra, num. 241. quoniam res  
pondet potest, quod de hac iuris amissio-  
ne non est curandum, tunc ne cō peccato  
spoliatus rem alienam retineat, tunc etiam  
qui, vt inquit in propostum Alexand. in  
dicto, §. nihil commune, nu. 14. & in l. tu-  
per proxima diximus, nō spoliare, fed pet  
sententiam perdidit dominium, & sic in-  
terim, quod eo spoliator non priuatur resti-  
tut illud, & sic opponere de eo poterit, ut  
& melius, quoniam cum h'c p'ena amissi-  
onis iuris, vt iam dictum est, in hoc titulo  
& iterum repetetur, comuni obseruanti-  
a iudiciorum abolita & abrogata sit, ob-  
iectio h'c cessat, & sic remanet nostra cō-  
munis limitatio & conclusio, cōprimē de-  
fensata, scilicet, quod etiam in possessorio

## SVMMARIVM LEGIS.

Nullus, sub nostri text. pona possessionem bonorum defuncti ingreditur, heredibus iniuris.

recuperandæ oblat spoliato agenti ad restitucionem possessionis, exceptio domini spoliatoris, & defectus notorius proprietatis ipsius spoliati, dum tamen sit in instrumentum vel probatione probat, vel sententia iudicatum, inter eadem personas confecta & pronuntiata, vel per priuilegiū appareat, & id quod maius est in hoc remedio recuperandæ possessionis, est, quod per vnam ex dictis vijs debet statim collari de intentione spoliatoris, & de defectu iuris spoliati, in alijs vero remedijs possessionis, sufficit id probare per testes noviter examinatos intra breuē tamen tempus, & hac limitatione attenta, cessant declarationes positæ per Menochium, ubi supra, numero. 145. cum quatuor sequent., & indubitate redduntur. Alias duas limitationes ad nostrum text., & similes colligas ex Angelo in §. quadrupli, in finit. de actione, & alias vide per Alex. in addit. Bar. in l. gene tali, num. 9. C. de decurio. lib. 10. & Socin. conf. 13. n. 5. vol. 4. & in regula, spoliatus, & per DD. & alios per Boer. decil. 238. n. 3. vñ tamen est notandum, quod quando spoliator de dominio opponens, & probas incontinenti aliquo ex dictis modis non debeat iure suo priuari, tamen propter eandem causam illi adhiberi in spoliato illius auctoritate ab iudice mandato & ordine iuris præsertim illi, aliqua deberet pena poni, si recedunt Gouar. in §. cap. p. ult. §. 4. col. penul. vers. & spoliatus, & facit l. 15. in fine, tit. 10. part. 7. item non cessabit notorius defectus proprietatis apudpellantem agendi remedio attentatorum, etiam in causa beneficiali, prout ex text. in cap. si conlisterit, de accollato, notat Cotonar. in pract. cap. 13. numer. 4. in princ. & ex relato Menochius de recuper. post. 17. remed. numer. 35. alium etiam calum vbi etiam in remedio adscribende non oblat notorius defectus proprietatis ponit Ant. Gomez. l. 45. Tauri num. 129. in fine. Sed num sit iudex fuit facilis in spoliando, absque citatione spoliati facilis & esse debet in restituendo, abique citatione citatione, ut quem de facto spoliati, de facto restituit, & dicendum est quod non, quia non debet fieri restitutio nisi per spontaneam citata, alias spoliatio fiet effectus dum Baltham in l. si deferta. C. si propter publici peni. notat Innoc. in cap. veniens, de fil. presby. & in cap. inter quatuor, de maio. & obed. contra quod tamen facit,

notata per Alex. in l. de vnoquoque, nu. 6. ff. de iudi. scilicet, quod illud quod iuris iudex parte abente & non citata, potest reuocare aduersario non citato, quia sicut de facto processit, ita de facto reuocare debet, ut notat Innoc. in cap. querelam de int. rest. & Bal. in l. si aquam, col. 16. C. de seru. & aqua, & Dec. Gozad. & alij relati per Menoch. de adipisc. post. remed. 6. num. 29. & sic inquit glo. in l. minor. §. 1. ff. de euidi. & in cap. primates, 2. q. 1. & in l. 1. verbo in finit. ubi sit de ferijs, possessionem sine ordine iudicari datum etiam viue citatione reuocatur, ut inquit Innoc. dict. cap. querelam, relatus per Nauar. in repet. cap. acceptam popol. 10. nu. 6. de resit. spolia. & pro hoc videtur text. in l. si in finit. ubi titulo.

Ubi, si in finit. quod tamen cum declaratur per l. 16. in finit. ubi tit. in qua quidem citatio requiritur, tenenda est opinio Bal. prout in ca. 15. verbo, Sin lamar, dicemus Deo volente. Et an in cau. spoliij habeat locum reconuentio, tradit Maranta in practica tit. de conuen. & reconuen. pagin. 151. in parisi. num. 35. cum sequen. aliquibus, & Abb. in cap. si non, §. de ordi. cogn. & vide l. 1. tit. 10. part. 7.

Ubi, si in finit. de conu. hic est vnus casus ubi concilium & ciuitatis habet iurisdictionem, quem & alios referre Auendann. cap. 1. prout. num. 10. can. 9. vers. cit. 1. in finit. lib. 1. & num. 3. vers. quod facit, in finit. ubi tit. de conu. & reconuen. pagin. 151. in parisi. num. 35. cum sequen. aliquibus, & Abb. in cap. si non, §. de ordi. cogn. & vide l. 1. tit. 10. part. 7.

Ubi, si in finit. de conu. hic est vnus casus ubi concilium & ciuitatis habet iurisdictionem, quem & alios referre Auendann. cap. 1. prout. num. 10. can. 9. vers. cit. 1. in finit. lib. 1. & num. 3. vers. quod facit, in finit. ubi tit. de conu. & reconuen. pagin. 151. in parisi. num. 35. cum sequen. aliquibus, & Abb. in cap. si non, §. de ordi. cogn. & vide l. 1. tit. 10. part. 7.

1. Remedium nostre. l. non solum competere filio, verum etiam alij & conu. in quibus transuer. alibus testatoris. n. 1.
2. Heres institutus in quocunque testamento, dum tamen sit scriptus, potest ingredi propria auctoritate possessionem hereditatis. num. 1. Et quid si testamentum sit factum coram testibus tabellione deficiente iud. opt. cautelam. num. 3.
3. Possessio hereditatis, ut peti possit, debet per scripturam constare de voluntate testatoris, & sic tale testamentum debet esse solenne, & legitimum numero testimonium vallatum, non rassum, ystosum, vel cancellatum in parte suspecta. num. 4.
4. Petens possessionem ex remedio. l. fin. C. de edic. D. Adria. toll. & nostr. l. quatuor debet probare. num. 5. 6. 7. & 8. ubi alia.
5. Prefatus testamentum, tanquam heres testatoris, presumitur ab alia probatione esse heredem, ubi contentum. num. 9.
6. Exemplum transumptum manu notarij ex testamento originali, pro originali habetur, & sic sufficit hoc presentari in casu nostre. l. num. 10.
7. Remedium nostre. l. an competat illi qui in codicillis fuit institutus. numer. 11. & 13.
8. Institutio heredis in codicillis data, vel adempta quid operetur. num. 12.
9. Substitutio tacto, per scripto, vel executori testamenti, quia habet distribuere bona inter pauperes, competit re-

- medium d. l. si. & consequenter nostre. l. n. 14. & n. 15. quod substitutio vulgariter, vel compendiose etiam competet, & an meliorato, vel pro parte meliorata. num. 16.
10. Remedium possessorium an competat pro legato. num. 17.
11. Executor pro maritandis puellis in cunctis heredis, an mittatur in possessionem bonorum. num. 18.
12. Vxor pro medietate lucrorum an competit hoc remedium possessorium, vel de manu heredis eam capere debeat. num. 19.
13. Missus in possessionem officio iudicis, ex remedio nostre. l. an sit etiam mittendus in possessionem fructuum post mortem testatoris percceptorum. num. 20.
14. Vno ex heredibus in possessionem immisus, an ceteri immisi videantur. num. 21. & n. 22. quid in creditoribus, in bonis debitoris immisus.
15. Duobus heredibus ex diuersis testamentis institutis, an impediatur missio per vnum ex eis petita. n. 23. & 24.
16. Per num. 25. quod ad hoc tertius iste comparens debet incontinenti de iure suo, & in institutione ei facta per testatorem docere. & num. 26. qui de defectibus proprietatis non impedit dictam missionem, nisi tertius ille statim de iure suo ostendat.
17. Testamentum an in certitudinem, quod eorum prius fuit factum, vitabatur. num. 27.
18. Dos vel altum lata culpa in materia nostre. l. est necessarius. num. 28.

29. Legiti-



- 29 Legimus contraditor, quis dicatur in  
casu. l. nostra. num. 29.
- 30 Hæredi hæres an cõpetat remedium  
nostra. l. num. 30.
- 31 Communis que erat de iure communi,  
quod remedium. l. si. C. de cadu. toll.  
non competet venientibus ab inte-  
stato. corrigitur. l. nostra. num. 31.
- 32 Lex nostra, an habebit locum in reme-  
dio possessorio. l. 45. Taur. ita, ut voca-  
to ad maiorem ex præscriptione im-  
memoriali inducitur, non vero ex  
testamento, vel scriptura constitu-  
ta, competat remedium possessorium  
d. l. 45. Taur. num. 32.
- 33 Possessio vacua que dicatur. num. 33.
- 34 Lex cum quærebatur. C. unde vi, maxi-  
mum nostra. l. fuit fundamentum.  
num. 34.
- 35 Corrigitur ex. l. nostra. doctrina. l. si  
quis in tantum. C. unde vi, dicentis  
in bonis hereditatis iacentis non ha-  
bere locum illa. l. num. 35.
- 36 Legatarius. l. nostra. attenta, propria  
auctoritate hereditate iacente in gre-  
diens possessionem rei legatæ, nõ pri-  
uatur legato. num. 36. & 37. ubi af-  
signatur intellectus. l. 8. tit. de las he-  
rencias. lib. 3. fore.
- 38 Rem alienam inuadere est contra ius  
naturale. num. 38.
- 39 Iudex competens in causa nostra. l. quis  
sit ad tradendam possessionem. nu-  
mer. 39.
- 40 Inuadens alterius rem, auctoritate iudicis  
in competentis incurrit punã.  
num. 40.
- 41 Iudex in competentis licet procedat in-  
ris ordine seruato, nihilominus ipso-  
liare dicitur. num. 41.
- 42 Pena per. l. imposita semper est lesso  
applicanda. num. 42.
- 43 Auctori cauti semper intentant re-  
medium. l. cum quærebatur. C. unde  
vi. & nostra. l. ubi contra occupã

tem rem alienam datur remedium  
possessorium, quã interdictum unde  
vi, quia durum esset hoc interdictum  
unde vi, in practica obtineri. nu. 43.  
& ibi, an in hoc casu obstat exceptio  
tuo dominij.

44 Fructus rei occupatæ, an veniant vesti-  
tuendi in casu nostra. l. num. 44.

45 Verbum restituere, quomodo intelligen-  
tur. num. 45.

46 Fructus bona fide consumpti in casu  
nostra. l. an veniant, restituendi, &  
quid de spensis vitibus, & necessa-  
rijs in re factis. num. 46. & ibidem  
quid spoliator tenetur ad rei spoliatæ  
restitutionem, quauis sit perempta  
& penes spoliatum esset peritura.

47 Occupans rem alienam mala fide per  
crimen, & delictum, an tenetur com-  
mino ad eius rei restitutionem, vel ad  
restitutionem re perempta apud ip-  
sum occupatorem, eodem etiam pe-  
nitur modo, quo apud dominum esse  
peritura. num. 47. Et an super hac  
assimilatione differretur iuramen-  
tum damno possum. num. 48.

48 Fardello dato alicui signato, probato  
furtio ipsius, iuramentum partis statim  
super scripturis amittis, & super  
tenore eorum. num. 49. dam prius  
taxatio iudicis procedat & nu-  
mer. 50. quare taxatio ista pro-  
cedat iuramento, & alia in num. 51.  
ad propositum nota.

52 Inferioribus magistratibus non com-  
petit iudicium possessionem ex bene-  
ficio. d. l. si. C. de edict. diui Adria.  
tolle. num. 52.

53 Iudex competens in dicitur cum de  
actuali possessione tractatur, sub cu-  
ius territorio bona sunt. numer. 53.  
Vbi quid si agitur tantum de pron-  
tuatione immisionis in possessionem,  
& n. ca. quid si mittantur littere ex  
missoria ad apprehendendũ actualiter  
possessionem,

## De la restitucion de los despojados. l. 3. 417

- possessionem, & index illius loci,  
ubi bona sunt sita, sed petantur,  
an index ille sit requirendus, vel  
index ciuitatis illius, cui esset ponde-  
ratur subditus. & num. 55. si in  
duobus territoriis bona sita sunt,  
quis erit forus principalis.
- 56 Verba generalia sunt de habilitate re-  
stringenda. num. 56. ubi etiam da-  
tur intellectus ad certas clausulas,  
de quibus ibi loquens de loco quoli-  
ber, quod sint intelligenda de  
loco idoneo.
- 57 Hæres an possit auctoritate propria,  
vacante hereditate, ingredi, nu-  
mero. 57.
- 58 Misio in possessionem à iudice data,  
debet per scripturam probari, nu-  
mero. 58.
- 59 Confessio partis sufficit in omnibus  
illis casibus, in quibus scriptura  
requiritur, & non adest, nume-  
ro. 59.
- 60 Scriptura perdata, probatur cõtentiũ  
in illa per quing. testis, num. 60.  
& numero. 61. quod ista probatio  
non sufficit ad condemnationem,  
sed ad compellendam aduersariam  
scripturam aliam facere, ex qua  
possit condemnari. & numero. 62.  
quid si in scriptura adfuit iura-  
mentum, & probatur, an probato  
iuramento per testes, reus condem-  
netur ad solvendum.
- 63 Possessio impeditur, si statim possessio-  
nem petens debet eam contraditori  
restituere, nu. 63. & numero. 64.
- 64 Item si hoc de voluntate testatoris  
non constet, & idem si non remaneat  
causa causa proprietatis, pñtã quia  
non posset facilius post conueniri  
possessorialis. num. 65.
- 66 Remedium nostri text. an competat  
hæredi in statuto in mare, que per  
alium est occupata. numer. 66. &  
num. 67. declaratur.
- 68 Remedium nostri text. cõpetit hæredi  
contra hæredes & bonorum pos-  
sessores. num. 68. & num. 69. am-  
pliat.
- 70 Interdictum unde vi, vel cõdictio ex  
cap. reintegranda, competunt etiam  
contra titulo possidentem. nu. 70.
- 71 Verbum hoc, sine figura iudicij tollit  
solemnitatem ordinis iudicarij,  
num. 71. & numero. 72. declar-  
atur, quæ probatio ad hanc resti-  
tutionem sufficit, & num. 73.  
re soluit quod in nostra materia  
testium reprobatio in causis sum-  
marijs non est admitenda, nu-  
mero. 73.
- 75 In interdicto interim appellato, quan-  
vis in eo summarie procedatur,  
plena requiritur probatio, nume-  
ro. 75.
- 76 In interdicto Carboniano, vel ubi non  
insertur alicui plenum præiudi-  
cium, semiplena sufficit probatio  
ad faciendam restitutionem, nu. 76.  
ubi hoc declarat.
- 77 Intellectus ad. l. 5. infra isto titulo,  
num. 77.
- 78 Iudicium possessionum summarium est  
quoad reum, non vero quoad actor-  
em, num. 78.
- 79 Vbi ipso iure propter quid præexistens  
decentur ad certum actum, sem-  
per requiritur sententia declara-  
toria super præexistenti, nume-  
ro. 79.
- 80 Appellatione expensarum non ve-  
niunt damnæ, nec est contra, nu-  
mero. 80.

**E**T de materia huius legis, vltra dicta per scribentes in l. fi. C. de edic. Diui Adria. tollen. post hæc nouissimè vidilite tractatū per Menochium de adipis. pos. remedio. 4. per totum, & Burgos de Paz conf. 39. per totum, lib. 1. & per Rolland. Valle conf. 78. vol. 3. vbi quid sit in fidei- cōmissario declarat, & sic consulto plura tacebimus, & relinquimus intacta, & per eund. Rolland. conf. 1. lib. 1.

libi, *Otus parientet*, ampliatur remedium  
l. fin. C. de edic. Diui Adrian. tollent. &  
l. 2. tit. 14. part. 6. ei similis, vt non solum  
l. 1. prout leges illæ loquuntur, sed etiam  
alijs confanguineis † transfuersalibus te-  
ratoris cōpetat illarū legum remedium,  
& postea iterum secundū glos. 1. in dict.  
l. 2. & notat nouissimē concius noster  
Gutierrez in §. sui, num. 73. inlt. de hæ-  
red. & differ.

fit in libris, pro testamento, fuit testamentum  
fictum scriptis, fuit nuncupatorium, suffi-  
cit enim quodcumque testamentum; dum  
tamen fit scriptum, vt cōcludunt; dicitur  
in dict. l. fin. C. de edic. Diui Adri-  
an. roll. & plures alij. remedia. 4. num. 91. Cum  
diuersis sequantur, & est notiss. tenet Anto.  
Gom. l. 4. §. Tauri. nu. 135. & Greg. Lopez  
in l. 2. tit. 14. part. 2. in glo. 3. in quo no-  
tandum est, quod fit testamentum est in  
scriptis factum, iuxta text. in l. hac con-  
sultissima. C. de testam. ante omnia re-  
quiritur, quod huiusmodi testamentum  
aperiatur per iudicem. l. cum cognitis.  
cum. l. seq. ff. quem. test. app. & l. 1. §. 1.  
art. 8. & per aperturam conficit quod est  
pares nominatus in testamento, vt possit  
petere remedium possessorium dict. l. fin.  
& postea; fit verò est testamētum nuncu-  
patorium coram tabellione & testibus con-  
fectum fuisse, fit vt in cal. fin. probatur  
per DD. ibi, sed fit testamentum est tantum  
coram testibus, absq; tabellione con-  
fectum, vt fieri potest, secundum text. in  
l. hac cōsultissima §. nuncupatorium.  
& l. 1. tit. De los testamentos, infra lib. 3.  
tunc est necesse: Quod testamentum tale fit  
publicatum, & redactum ¶ in publicum  
scripturam per iudicē & tabellionem, vt  
l. publicati. C. de testam. l. 4. tit. 1. part. 6.  
& examinatis testibus presentibus decla-  
rationi voluntatis defuncti fit scriptura,  
secundum eorum depurationē, & testamē-  
tum dicitur, cuius virtute heres p. o-

tell petere possessionē bonorū defuncti,  
 secundum gloss. in d. l. fin. idem dicentem  
 quando testamentum est factum in villa,  
 vel in rure, corā clerico parochiali & te-  
 ribus, nam tūc & publicari debet, secun-  
 dum dictā l. iura, prout dicimus. Deo vo-  
 lente, in d. l. tit. De testamētis, prout  
 & hęc pr. quirit Menoch. in d. l. a.  
 remed. q. 14. i. 5. & 16. & Suarez. l. po-  
 rem. 3. limit. reg. n. 1. in l. fin. pag. 97.  
 De re iud. nam vbi quicq. constituit te-  
 statorē testare, de eius voluntate collate  
 debet per scripturā, vel possessionē heredi-  
 tatis parti possit, testamentū; tale debet  
 esse solenne, & sic legitimo numero tes-  
 tium vallato, nō rāsum, vti gloss. vel ca-  
 cellatum in parte suspensa, secundum tex.  
 in l. fin. C. de edic. D. Adri. & l. 2. tit. 14.  
 p. 6. vbi gloss. Gregoriana bene declarat  
 nam si in parte subtilitā, & suspensa vi-  
 tiosum esset impediretur missio hęc in  
 possessionē, prout cōmune testatur Curt.  
 iun. in ea. l. i. & Ant. Gomi. 45. Tauri,  
 nu. 145. & facit text. in d. l. 2. vbi Gregor.  
 ver. Rayda. bene declarat, & latissime  
 Menoch. vbi sup. n. 698. com. plurib. seq.  
 & sic in effectū debet hares petens pos-  
 sessionem ex remed. illius. l. b. & noluit  
 quatuor 7. probare. Primo, q. testamentū  
 illud, virtute cuius petitur missio, est so-  
 lenne, nō vitiosum rāsum, neq. cancel-  
 larium in parte subtilitā, idq. ex ipso  
 testamento præsentata cōstabit & proba-  
 bitur. vel si ea causa intestatū petatur mis-  
 sio hęc in possessionē ex remedio possi-  
 text. allegari debet, q. mortuus fuit abso-  
 lutē, & de eius l. ius vti & legiti-  
 mum, propinquiōrū herede, vel si sint  
 alij cū eo, se esse vti ex propinquiōribus  
 succedentib. ab intestato. Secūdo, debet  
 hares probare q. res in quā missio peti-  
 tur, fuerit in bonis defuncti tēpore mor-  
 tis eius, si q. practica erit, quod tempore  
 possessionis petite bona singulariter des-  
 cribantur in libello, vel in petitione in-  
 scriptis descripta (nō est enim libellus in-  
 scriptis necessarius, prout commune te-  
 statur Curt. in presenti. nu. 6. relatus per  
 Villalob. in zerario mil. com. op. litera. p.  
 num. 288.) & probetur ea defunctus reli-  
 quis se tempore mortis, & tūc erit differētia  
 inter petitionē hereditatis, & remedium  
 possessionis illius. l. fin. & noluit, scilicet,  
 q. quando petitionē hereditatis nō datur  
 contra titulo possidentē, etiā acquisito

polli mortetellatortis, prout contra Bald. communem tellatur relati per D. Couart. in practice 12. n. 3. remedium tamen hoc possessorium d. l. si et collat: in idem d. batur cetera vitalia possidente habito polli mortis illius de functi, secundum Cuiaribide, prout et tenet et declarat Ferrara in pract. tituli de forma libelli, quo peti. h. ar. ex tellam. glof. postulat Bald. prout et in hac glo. A. lo. Jared. r. dicem. Deo volente, glo. A. lo. Jared. idem Couar. in d. n. 3. ad fin. quod in prohibitione summaria res p. m. et, rem cuius possessio petitur, non tulle in bonis defuncti tenetur, mortis, vel esse in dominio ipsius rei, tunc impediretur possessio, de quo an defectu domini, vel proprietatis impeditur possessio, tradit Menoch. vbi sup. n. 7. et v. glof. ad 7. et Rolan. Valle h. ar. declarat in conf. 78. n. 4. v. 3. et n. 7. et vide optimum l. 2. tit. 14. p. 6. c. 1. et tenet quod sic, in ea contenta probatur, prout et de iure ar. antea dispositum, & ratio, quo requiritur fr. in legittimo contradicere declarat Rolan. Valle conf. 1. i. um. cum r. sequen. v. l. Tertio, proanda est mortis illius defuncti, secundum Cuiaribide vbi sup. & Fulgosi. & Alexandr. in d. n. 3. contrarium tamen tenet Bartol. inquit & ibidem sequitur Sall. Paul. in l. feculom. 3. de ci. & tenet glof. in d. n. 3. l. 14. tit. 14. p. 6. & communis tenetur Cuiar. in d. n. 3. fin. n. 9. relatus per Villalobos in dicto arario mille m. op. i. l. P. n. 14. dicto ex quo habetur productum tellamentum in iudicio praximitur & tellatur esse mortuū, vt in d. n. 3. l. subditur fr. q. mac. de caper. & de Bartol. opinio, inquit l. a. vbi supra, non in praxi feruaretur propter eius auctoritatem, quanuis cōtraria in veriorum erant Cuiar. & Fulgosi. vbi supra, quam tamen Bart. inquit Alexandr. fundari in fratri fundamento: nam ex multis patet, qd per in vita tellatoris habet tellamentū vix potestale, & ista opinio Alexan. in ista obtinetur & seruatur multoties, nisi enim indicio non pollesse praximitur, nisi de morte tellatoris prius cōlet, notoriū fr. est mortuū, & ista semper articulos facio de morte tellatoris. Tertio requiritur, quod index ante omniū, in alius fr. in possessione mortuū illorum nisi est effectus, ab ipso tellatore, vt vel cōtradi. cōtr. legiti-

no et heretradenda filiis possessio, secundum Bart. col. 6. in dict. i. fin. num. 16. et in dict. C. de pignor. & quia pfectior, siue iustus, siue iniustus audiendus est, ut i. membrum C. unde vi. & h. fin. C. si per vim vel alio modo, & text. in i. supra proxima, & h. text. principalia requisita in materia dict. i. fin. C. de edic. Diui Adm. tollent, & nostri text. vi. remedium hoc possessionum concedatur, nam & alia requisita per DD. ibi posita, & per Merinochium dict. 4. remedium. num. 50. ubi ijs comprehenduntur, & aliqua eorum non sunt necessaria, puta illud, quod probet possessionem petens virtute testamenti se esse heredem in eo contentum, maxime si ignotus est: nam in omni causa quantumcumque, summaria legitima est persona, petentis, pro quo diximus loco, & quia quando qualitas est fundamentum alicuius, ante omnia debet illam qualitatem probare. i. ei qui s. de probationib. l. actor. C. eol. in rem. co. titulum. quoniam hoc probare non est necesse, praesumitur enim praesentem testamentum & tanquam heredem testatoris se esse heredem ibidem contentum, absque alia probatione, ex dictis per Pauli in i. Meuia, in princip. num. 3. ff. solut. matr. & Boerdict. i. 54. num. 1. cum duob. sequentibus. Interim quod per aduerfariam hoc non negatur, neq. probatur aliam in illo loco esse eiusdem hominis, ita quod res ex hoc dubia efficiatur, secundum Bartol. in l. i. de ius seruum. s. in item duos, de legat. 2. & in l. i. in rem, l. a. i. & ibi eius ad. ff. de rei vend. & sic sub dictis requisitis omnia alia comprehenduntur requisita per DD. notata. Et notandum, quod si iudex ostendere testamenti exemplum manu notarij & originale scribentis transmissum: nam & hoc per originali habetur, secundum gloss. Cartor, in dict. i. fin. l. 4. ar. 6. & ita vitium quotidie in practica iudicium autem si ille talis petens possessionem virtute dict. i. fin. C. de edic. Diui Adm. tollent, & nostra legem, si iniustus crees in codicillis, an competeret ei remedium horum iurium, & Ferrar. ibi supra, in gloss. non aboliti, fol. 188. inquit ad id non, quia dicitur succedere ab intestato: nam cum hereditas dari, neque iuris possit in codicillis, v. l. hereditas. C. de codicillis, & si datur in eis, vel similiter, nihil valet, neque debetur.

virtute codicillorum, sed operatur vt de-  
beatur iure fideicommissi a venien-  
tibus ab intestato ex remedio text. notabi-  
lis in l. 1. Secundo, si ad Trebel. quam ad  
hoc vltra DD. ibi commendat Suarez in  
l. quoniam in prioribus, limit. pag. 103.  
& l. 116. C. de inoff. test. & Anton. Gomez  
tom. 1. variar. cap. 4. num. 6. in medio, &  
Molinari de primogen. lib. 1. lib. 3. cap. 8.  
num. 39. & Gregorius Lopez verb. De-  
rechamente, in l. 1. tit. 14. c. 2. par. 6. & idem  
Anton. Gomez clarius in c. tom. 3. cap. 5.  
num. 54. nota 3. & sic est declaranda, d. l.  
hereditatem, & leges regie cum excon-  
cordantes, & cum ab intestato capitur  
tunc hereditas, cessat remedium dict. l.  
fin. C. de edic. Diui Adrin. tollen. & tali  
heredi instituto in codicillis non com-  
petet, secundum Ferrarum vbi supra, & l. 1.  
illa fin. attenta vera erat eius opinio, sed  
cum ex nostri textus remedio venientes  
etiam ab intestato admittuntur, poterit talis  
institutus in codicillis, tamquam suc-  
cessor ab intestato, petere possessionem  
bonorum hereditarium, si ei verbo est  
facta restitutio: nam fideicommissarius  
l. fin. remedium, vt communem testatur  
Curtius ibi num. 44. & infra dicam, quod est  
optima consideratio, & noua ad legem  
nostram, de qua questione optime age-  
batur per Boer. dec. 156. num. 10. cum  
duob. sequent. & sic fideicommissarius,  
cui restitutio verbalis est facta, competit  
remedium nostri text. in casu supradicto  
& simili, sicut & cõpetit remedium dict.  
l. fin. prout ibi Curt. communem testatur  
in dict. arario m. glo. com. opin. l. iura. P.  
num. 222. & gloss. l. in dict. l. 2. tit. 14.  
part. 6. & Anton. Gom. dict. cap. 5. num. 39.  
& Guido Papae dec. 131. in fine, & c. 219.  
& Boer. dec. 156. per totam, & Meno-  
dict. num. 181. cum sequent. aliquibus,  
vbi & ipsi dicunt maxime Curt. num. 50.  
& c. 7. communem esse quod & tacito  
substituto, & Episcopo, vel executori  
testamentum, qui habet distribuere bona  
inter pauperes illius. l. fin. remedium,  
& consequenter nostri text. competere,  
prout & tenet Suarez in pol. rem. 4.  
amplia. pag. 281. num. 6. de hoc tamen  
Episcopo executori test. mentis, vide late  
Meno. in dict. remedio 4. de adpifc.

pos. num. 156. cum sequent. pluribus, &  
l. 15. ubi substituto & vulgariter vel compen-  
diote cõpetet etiam, vt per Bart. consil. 4.  
& in dict. l. fin. num. 10. & Menoch. vbi  
supra, num. 206. cum sequent. pluribus:  
& an meliorato per hereditatem, vel  
pro parte meliorata tradit idem Suarez  
in dict. quoniam: 7. q. 1. regie. pagin. 215.  
num. 19. & ibi Additio. alios DD. allegat  
de materia dict. l. fin. tractantes: & ibi aa.  
per legato per competat remedium suc-  
cessorium, de quo & per Anton. in l. 45.  
Tauri, numer. 17. vbi inquit, quod non  
desertantur competent alie editiones, de  
quibus ibi per eum, & sicutum in tom. 4.  
cap. 12. numer. 7. & Deseñs regul. 15. &  
Conar. in dict. testam. 6. uo. tom. 2. fol. 120.  
& Aulles cap. 10. preter. num. 8. fol. 141. &  
vide textum l. fin. in 9. part. 6. & quid si  
videtur non adeat, vide optime per  
Tellum. 1. part. 1. Tauri, num. 7. & infra  
hac gl. dicemus, in gl. de los: & an  
hæc gl. de maritidis & puellis in con-  
suetudine heredis mittatur in possessionem  
bonorum, vide Bald. in cap. cum ve-  
nissent, num. fin. de eo qui mittitur in pos-  
s. & an vxori pro medietate & lucrorum  
competat hoc remedium possessionis,  
vel de manu heredis cum capere debeat,  
tradit Suarez in tit. De las ganacias, verif.  
queritur vterque, in fine, fol. 21. quod pos-  
seperat legitur & secutus per Tell. in d. l. 1.  
Tauri, num. 15. cum distinctione quadam  
scilicet, quod si emptio & acquiritio bo-  
norum, nomine ipsius mariti & vxoris fa-  
cta est, tunc quia dominium in vxorem  
statim fuit translatus potest optime pos-  
sessorius intetare, secus vero si nomine ma-  
riti tantum, quoniam tunc non transiit  
dominium in vxorem. Attenta verò com-  
munis opinioe DD. nostri regni, assensum  
indistincte transferri dominium bonorum  
lucratorum in vxorem, siue nomine mariti  
& vxoris, siue mariti tantum emptio, &  
acquiritio fiat, credendum in vtroque casu  
possessionis intentari posse per vxorem  
pro medietate fua lucratori, etiam nulla  
ex parte mariti in vxorem facta cessione:  
nam si domina est, nulla est cefario neces-  
saria, quicquid voluerit Auen. respon. 20.  
nisi circa iura incorporalia consistat mul-  
tiplicatio lucratorum, vt circa nomina de-  
bitorum. namque tunc quia traditio non fit  
sine cessione l. 1. & 2. ff. pro socio, cefario  
erit necessaria, secundum Molinam de primogen.

primogen. Hispan. lib. 4. cap. 2. num. 33. &  
per consequens, neq. in eis sine cessione  
poterit vxor petere possessionem hoc pro-  
medietate iurum incorporalium multiplica-  
torum durate matrimonio, sed pro me-  
diatate aliorum bonorum optime poterit  
sine cessione, secudum cum ibi, siue em-  
pta, vel adquisita sint nomine vxoris &  
mariti, siue mariti tantum: & an nullus in  
possessione officio indies remedio. d. l.  
fin. & vbi sit mittendus in possessione  
fructuum: & etiam post mortem testatari-  
is perceptori, tradit Boer. in singul. in-  
cip. iudices offit. inter singul. iura Do-  
ctorum, & an vxor ex hereditibus inmisso  
in possessione teneat. T. in fin. si videtur,  
tradit Suarez in tit. De las heredas, verif.  
vnum tanq. num. 1. pag. 446. & in credi-  
toribus vno & inmisso in possessione  
hæreditis debitoris, teneat inmisso videtur  
dilecti Fanus in c. 1. de pignori 3. par.  
membr. num. 10. & in 4. par. 2. memb.  
num. 6. & gloss. 9. tit. 15. part. 6. & quid  
si sint duo hæredes ex diuersis testamētis  
an impediatur misio per vnum ex eis  
petita, vide Ferrar. in practica vbi supra,  
in gl. in alite occupat, fol. 118. & late  
Menoch. vbi supra, num. 781. quæstio-  
ni per totam, & notandum est vtra Fer-  
rara vbi supra, quod impeditur misio  
huc inpossessionem per tertium compa-  
rentem & ostendendum, si simile testa-  
mentum, & cognitio sit ordinaria & non  
summaria, prout communem testatur Go-  
zadinus consil. 150. numer. 26. prout cum  
refert Villalobos in dict. arario mille, li-  
tera. P. numer. 220. qui remittit se gl. 1.  
hoc ad 2. quæ dicit in eodem arario, li-  
tera. T. num. 69. cum tribus sequent. Hæc  
tamen procedunt quæstiones hõdum aliqui  
in possessionem missus est, Ferrara verò  
loquitur quæstiones aliquo inmisso in pos-  
sessione, illic cõpetit prætorius esse hæredi  
ex alio testamento, tunc enim  
distinctione procedendum est, prout Fer-  
rara ibidem procedit & notandum quod  
in casu in quo missione petita tertius  
cõpare, ad impediendum cum, debet tertius  
si sit vxor, impediat de iure suo in cõ-  
tentione ostendere per testamentum & in-  
stitutionem de eo factam, vel per probatio-  
nem, nam neq. defectus proprietatis im-  
pediet missionem hæredi de iure suo  
tenetur hic statim ostendat, prout in pro-  
positum asserit gloss. Otro, per text. ibi in

dict. l. 1. tit. 14. part. 6. & text. in l. 3. eod.  
tit. & ea. par. sed in continenti ostendit-  
ur de testamento, tunc qui potiora iura  
habuerit, obtinebit, & in possessionem  
mittetur, ex doctrina singulari Archidia-  
coni, relati per gloss. primam, in fine, in c. 2.  
l. secunda, quod probari videtur ex text.  
in dict. l. fin. fin autem, ibi & ei posses-  
sio acquiratur, qui potiora iura ex legiti-  
mis modis ostenderit, quod si testamēti  
inuenire se impedit, quia nescitur, quod  
coram prius fuerit factum neutrum eor-  
um valebit propter incertitudinem, se-  
cundum communem Doctorem doctrina  
nam per Villalobos vbi supra, in dicta li-  
tera. T. numer. 69. relatum, & per Anto-  
Gomez l. 45. Tauri, numer. 147. & 148.  
& Menochium dict. num. 781. in hac ta-  
men dubitate vno eorum in possessione  
existerent, secudum eum, tanquam pro possessore  
iudicabitur, secudum eum. Villal. vbi su-  
per, num. 7. neq. ei subijci poterit, quod per-  
didit, nisi quod habeat, quia possessionem  
nem est inquis. Et ad hoc dicitur existerent,  
quoniam domus possessionis ingressus fuit,  
bona vacabat, & in isto tempore eorū pos-  
sessionem fuit aggressus, quo casu non per-  
didit nisi, secudum quod gloss. infra hac lege  
in gl. Pierdan, dicemus Deo valente,  
& quia statim ostendit de iure suo, quod  
casu possessionis sit vacare ingressus non  
priuatur iure, secundum communem as-  
sertum per Gomez lib. 3. variar. c. 1. c. 1. num. 7.  
sicq. iustam ingrediendi causam habuit,  
quod quædã exculat a dolo, qui quid dolo  
habet, vel scilicet lata culpa per in materia  
nostri text. requiritur, & est necessarius  
vt pena eius loci habeat, ex Bart. in l. 1.  
non autem, col. fin. si qui testamētum  
habeat, in l. 1. de iur. iur. & c. de Episcopis,  
col. 1. in l. 1. de B. in auth. licentia,  
lib. 2. num. 3. ad fin. C. de Episcopis,  
& cleric. annotante Glossatore Salmauino,  
hic sub l. 1. tit. 14. lib. 3. ordin. col. 15. (s)  
sicut & in terminis l. cum quærebatur,  
C. vnde vi, a qua lex nostra maximum  
fundamentum habuit, vt infra dicetur, non  
verò si per errorem, aut per iudicis causam  
motus qui ingreditur possessionem ho-  
norum bonorum, vel locorum, inuasor. & con-  
deu, vbi Bart. ita notat, & quod ita lo-  
quatur lex loci, quod notat, & ex eo quod  
ingressus possessionem bonorum hereditatis  
aliquis, tantum fundum suum intentionem  
volebat, ex eo quod possessio eorū va-  
cans erat, non verò ex aliqua iusta causa, &



fic dolus, vel falsum lata culpa in talibus adhibetur, cum rem aliena scienter ingreditur, hoc quoque colore, quod vacans sit, ideoque & merito poenis nostri text. tenetur; ut quis legitimus & contradictor dicatur vtrius DD. in d. l. fin. C. de edic. Diui Adri. tollen. & Menochium late ibidem super. 4. remedio, de adipisc. poss. num. 154. cum pluribus sequentibus. tradit gloss. per text. ibi in l. 3. tit. 14. par. 6. & Ripa in responso final. incip. praeiudici discutatur, & Rolandum Valle consil. 1. nume. 71. volum. 1. Sed an heredi & haereditas competet remedium d. l. fi. receptissimam dicit sententiam quod sic, Menochius in dict. remed. 4. num. 136. cum sequentibus, vique ad num. 249. vbi & querit an cessionario haereditas scripti competet.

Ibi, ob interfectum, hic habes text. expressum pro opinione Baldi relata per Suarez in l. post rem. 3. limitatione, volum. 2. in medio, pag. 197. ff. de re iudic. dictis, quod etiam ab intestato habet locum remedium illius l. fi. C. de edic. D. Adri. tollen. & sic quod licet inter iudici communis esset opinio illam l. final. non habere locum ab intestato, prout communem testatur Curdus ibi nume. 86. ex Alexand. & Deci ibi, & gloss. prima in dict. l. 2. tit. 14. par. 6. & Ferrara in praet. in forma libelli, quo peti. haereditis testamentum in gloss. in omnibus, fol. 186. & ex relatu per Molinam de primogen. Hesp. lib. 3. cap. 13. numer. 50. Hodie tamen lege nostra attenta corrigitur & haec communis opinio, & approbatur per textum nostrum opinio illa Baldi, secundum glossam illam a. dict. 12. & Villalobos in errorum mille communis opinion. litera. P. numero. 2. & nouissime per concium monacho Doctorem Gutierrez in repet. 6. sui. in ff. de haeredit. qual. & dif. nume. 74. ex lege nostra ampliando legem illam fin. que ex testamento tantum loquitur, ut & ab intestato procedat, cum lex nostra est similis videatur: nam licet lex nostra loquatur, quoties aliquis est ingressus possessionem bonorum haereditariorum propria auctoritate, idem tamen & a fortiori dicendum est, si nullus alienus sit in possessione bonorum, dum haeres possessionem eorum petit, & sic secundum Molinam vbi supra nume. 50. & 51. etiam in remedio post mortem. l. 45. Tauri, habebit

locum lex nostra, ut vocato ad maioriam ex praerogative & immemorialis indultam, non verò ex testamento vel scriptura constitutum competat remedium possessionis dict. l. 45. Tauri.

Ibi, per de quibus habita vasa la possessionem, & sic solum hac occasione ingressi sunt possessionem horum bonorum, non verò ex eo quod legitimus, vel falsum coloratum titulum habent, vel putaret se habere, tunc enim fure, si quod tales ingredientes habuerint, priuati sunt, possessionem tallum bonorum haereditatis legitimum & institutum, vel ab intestato succedenti restitutum, secundum quod in gloss. Por testamentum, in fine, in hac lege dictum remanet, & in l. a. gloss. magna, supra illomet titulo & libro: & de remedio. l. cum quarebatur. C. unde vi, a qua maximum fundamentum habuit lex nostra, secundum Suarez in tit. De las hereditas. num. vtrius DD. in d. l. cum quarebatur, tradit Anton. Gomez. l. 45. Tauri, numer. 188. cum pluribus sequentibus: cuius dicta & nostra legi adaptari possunt, per eum tamen videbuntur. Et quia dicitur possessio &

qua vacua tractant gloss. in vacua, in l. cum res. C. de probatio. & gloss. vacua, & ibi DD. in d. l. cum quarebatur, quas gloss. omnes secuntur secundum Menochium, in tract. de recuper. post. remed. 13. num. 4. vbi & per totum illud remedium de materia. d. l. cum quarebatur. differit. Quia quidem lex, cum quarebatur, cum in possessione rei haereditaria occupata locum non haberet, secundum gloss. ibi communiter tamen per DD. reprobatam teste Menochio, vbi supra, nume. 47. cum sequentibus, ibidem text. noster promissit de simili remedio in hoc casu, & sic lex illa fuit maxima nostre legis fundamentum, ne haereditas delictum remedio post mortem in hoc casu remaneret, & voluntates defunctorum libus super proprietate bonorum dedecens in longum protraheretur, & approbata vbi opinio communis gloss. verbo longa, in 4. quod autem, in ff. de vacacion. dicentis, legem illam, cum quarebatur, in hoc etiam casu, cum vacua haereditas occupat locum habere, siue haereditas adit, siue neque haereditas adita est, neque adprehensa possessio, quantum in ijs casibus distinctum procedi per aliquos DD. asserit Menoch. vbi supra, num. 38.

num. 38. vique ad 56. quod est contra legem nostram indilincte loquentem, siue haereditas adita sit iure non & ita tenendum iudico, pro ut & tenere voluit Couarrub. 3. var. cap. 16. num. 7. verbi, hic praeterea suffragatur, relatu per Menochium vbi supra, num. 43. in no. Sicque ex l. nostra videtur correcte doctum gloss. permittit in cap. fin. de succed. ab intestato, inquit, in quibus haereditatis iacentis non habetur & locum. l. fi. quis in tantum. C. unde vi. & consuectio d. l. & fillem, supra hoc titulu. & haec de causis & legibus propria auctoritate iacentis haereditate ingreditur possessionem & legatarius non priuari legito, ex text. nostro, contra glossam illam priuari probantem, quam ibi gloss. DD. sequi asserbat Rebus. in tract. de pacific. pos. num. 248. in antiqua impressione, & in noua num. 259. & Suarez Iguoniam in prioribus in quest. 7. legis regim, num. 9. pag. 221. & pag. 214. num. 13. cum sequentibus. & l. ad fin. de acq. pos. tione, num. 6. & in l. fin. ff. de acq. pos. & Anton. Gomez. tom. 1. cap. 13. num. 10. & in l. 45. Tauri. num. 12. & gloss. l. de re. tit. 10. art. 7. & Montaluos in l. 8. tit. 6. lib. 3. fori, & Ripa & Couar. relati per Didac. Perez in l. 1. tit. 14. lib. 3. ordin. col. 1254. in fin. sic limitando Rebus. vbi supra, non dubium. C. de legib. & sic corrigi per text. nostrum gloss. illius communis opinionem tenuit Didac. Per. vbi supra, & Villalob. in suo azerio mil. com. vbi supra, P. num. 239. & iterum in Antoniano iuris ciuili, & regii, litera. L. num. 3. & nouissime Olan. in concordia Antoniano iuris, litera. L. num. 3. Ego tamen salus coram, absque dubio teneo gloss. illam opinionem non corrigi per text. nostrum, sed potius ingreditur possessionem vacantem non priuari legato, quia modum neque haeres priuari haereditate, cuius possessionem vacuam intravit, prout ipsemet Didac. Per. in d. col. 1254. verb. Porcel mismo, in principio tenet, & optime conciliat nosse Ioan. Gutierrez in repet. d. l. sui. num. 76. in ff. de haeredit. qual. & dif. & Roland. Valle consil. 77. num. 8. vol. 1. vbi id de fideicommissario asserit, & ibi id legatarius possessionem vacua haereditatis exilente rem legatam intrauit & occupauit, non priuari legato, sed teneat restituere eius possessionem haereditas iam petenti ad de-

trahendum falsidiam, si detrahenda erat, qua detracta residua restituerat legatarius, vel totum, si falsidiam non detraherat, prout in expresso tenet Anto. Gom. l. 45. Tauri. num. 13. cum sequentibus & plus tenuit, scilicet, qd si post aditam haereditatem ingreditur rei possessionem, & legatarius possessionem haereditatis exilente vacua, adhuc tunc non perdet legatum, & ibi respondet dict. l. non dubium, nam cum tunc in vtroque casu legatarius ex titulo legitimo legati ingreditur vacuam possessionem, nulla lata culpa ne quis dolus dici potest, eo quod ex titulo a defuncto dubia ingreditur, neque obstat dict. l. non dubia, quia loquitur quoties possessione vacua non exilente, possessionem rei legatarius ingreditur legatarius, prout inquit Gloss. Bart. & ceteri in l. ex utroq. quod met. caus. teste Menochio in dict. tract. de recuper. pos. rem. 5. num. 20. cum sequentibus, aliquibus tamen ante aditam possessionem haereditatis legatarius, non tam confidens in vacua possessione, quam in eo, quod titulum habebat ex vi legati, possessionem legati ingreditur, non priuari iure suo, quoniam iusta causa mortis dolum committit, & latam culpam excludente ingressus fuit vacuam illam possessionem, & sic nimirum qd non priuatur iure suo, prout non priuari communem testatur Couar. lib. 3. var. cap. 13. num. 7. neque obstant verba nostri text. tum quia (ut dictum est) intelligi possunt, quoties ingrediens vacuam possessionem illa ratione & titulo ingreditur, quia quod cum vacuam reperit, etiam quia licet haeres vel legatarius dicant possessionem rei haereditariae esse vacuam, non ita erat, & ideo nimirum qd in quolibet horum casuum iure suo talis ingressor priuatur, & attentis ijs instantibus nonnullis text. non obstat communis illi opinioni gloss. verbo de succed. ab int. & sic legatarius non priuatur legatum, si possessionem eius ingreditur exilente vacua haereditatis possessione, etiam si per haereditatem adita, secundum quod dixit Anton. Gom. vbi supra, & ita tenendum est, maxime si teneamus opinionem, de qua in l. 1. supra eod. scilicet regere nosse legis, & similitudinem amissionis iuris loquentis, consuetudine bonorum esse, vel teneamus opinionem asserentium, antea. l. 1. tit. De los testamentos, libro 3. infra licet & legatario propria

authoritate capere legatum, de qua per Menes. in l. eam quam. nu. 15. c. de fideicom. praeteritum si haeres adire differt, vel repudiatur, secundum Telliū in l. 3. Tauri, nu. 6. 3. part. quem si ita intelligas locuti esse bene, si minus male diceret. Et secundum supra dicta intelligis. l. 8. titul. De las herencias, lib. 3. fori, probantem legitimum heredem posse ingredi propria authoritate possessionem rerum hereditariam: nam id verū si alius non exsistat in eorum possessione, de quo et per Menochium in dict. tract. de recuper. poss. remedio. 9. num. 115. cum sequen. & nouissimē per Doctorem nostrum Gutierrez in dict. repet. 4. l. i. quæ l. 4. per totam, in l. de hered. qua. & dif. de quibz & traditur per Suarez in l. quoniam. 7. q. l. leg. l. num. 13. cum sequen. par. 214. C. de inoffic. test. & Bern. Diaz regul. 157. & Anton. Gomez tom. 1. cap. 15. nu. 592. & Couar. vbi sup.

lbi, *sin litenda* & *autoridad de juez*, non enim licet alicui fidei authoritate possessionem ingredi rei alienæ, vt l. 1. sup. eod. dictum est: etiam contra ius naturale rem inuadere alienam, secundum Matth. Afflicti. d. c. 47. num. 12. nisi fiat in recuperatione possessionis antiquæ in continenti, vel ex intervallo, si copia iudicis defuit, secundum eund. Afflicti. lbi. num. 7. & in d. l. 1. supra eis. alia diximus.

lbi, *compente*, & quis lit talis t. vltra DD. in d. l. 1. fia. tradit optimē Menoch. tract. de adisp. pos. remed. 4. quæst. 52. & in quæst. 53. & in glo. Las iusticias, infra eo. repetemus: competens enim debet esse iudex possessionē præbens, incompentem etiam si esset, non exculpatur immittis, imputē enim non paratur mandato iudicis incompetētis, secundum glof. in c. veniens. verbo. propter. extra de accusat. & neminem adiuuile dicitur, qui incompentem iudicē adiuit, arg. l. quoties. ff. qui fac. cog. & ideo inuadens alterius t. rem authoritate iudicis incompetētis incurrit poenam. l. extat. ff. quod metus causa, secundum Guil. Cugno. & Alberi. ibidem, quod ad hoc plura alia inferendo allegat Menoch. de recuper. poss. 8. remed. num. 8. cum sequen. aliquibus, & ideo secundum eum ibi in 8. remed. nu. 15. cum sequen. incompetens iudex, licet procedat iuris ordine seruato t. 1, nihilominus spoliatē dicitur, iudexq. incompetēs procedendo

semper videtur grauare partem: nam vbi est incompetens iudex, ibi deficit iudice, secundum Bald. in l. Clarum. C. de author. pract. de quo & in gloss. Que las nuestas justicias, in hac l. infra dicemus alia, & ideo lex nostra non sine mysterio de iudice competente locuta est.

lbi, *Por el mismo hecho*, & sic ipso facto, verba enim hac hoc important, vt & alio in loco docuimus, nihilominus tamen sententia declaratoria requiritur, vt in l. 4. De las correcciones, supra eod. dictū est.

lbi, *Pierdan*, similis text. in l. 1. sup. eod. vbi & alias aduoximus concordantia: & an rigor hic feruetur, ibidem, & in hac dictū remanet. Sed an & vltra iuris amissionē tenebatur occupator boni illa ablata & iniusta restituere, & dicendum est q. sic frustra enim iuris amissio induceretur nisi & aduersario spoliatō bona illa restituenda forent, grauiusq. plus spoliatu ipse, vt ita loquar, bona illa non essent restituenda, quam spoliator & inuador in amissione iuris, si quod in rebus illis habebat, & quia quoties quis leditur propter factum alterius, poena per legem t. imposita leso illi applicanda est, secundum Auend. c. 2. prætatum, nu. 13. lib. 2. & ita probat text. noster in sequen. verbis.

lbi, *Tornen y restituayan*, similis. l. 1. supra eod. est ijsque verbis notat optimē Suarez in titulo. De las herencias, num. 2. quod competit huic heredi remedium possessionum ante possessionem apprehensam ab eo, tanquam si spoliatus fuisset, quod est singulare, & requirit nouissimē conclusi noster Doct. Gutierrez in repet. 3. l. i. num. 7. l. i. l. de hered. quali. & dif. f. qui inquit ibidem ipse Suarez, multoties intentante in practica ex ratione huius l. & probatur ex verbis nostri text. p. Por deir que hallan vaca la posesion, iuncto intellectu per nos in hac ad verba hac assignato, & ibi, Y que los herederos no lo han tomado, itaque lex nostra de Soria, facit filium possessorem ante apprehensam possessionem, saltem vt remedium spoliorum illi competat, valeat, similis lex & dispositio, secundum eundem Suarez ibidem, prout & Deo vult dicemus in l. 45. Tauri, quæ est. 8. titul. 7. libro 3. infra, habuitque lex nostra, vt iam dictum est, secundum

secundū Suarez, vbi supra maximū fudamentum a. l. cum querebatur. C. vnde vi, vbi couar. occupantem rem vacantem alienam adit remedium spoliorum, &

43 h. de caus. q. vt inquit Suarez, vbi supra numer. 14. quod aduocat. 7. semper intentant remedium dictū. l. cum querebatur, & noltra legis, potius quam intellectū vnde vi, quia in interdico hoc vnde vi, durum esset obtinere ante apprehensam possessionem. Sed an & siue causa oblati exceptio dominiq. iniquitas est, quod sic secundū quod in l. 4. sup. eo. in glossa latissime dicunt et tunc in promissum Anton. Gomez. in l. 45. Tauri numero 189. & in hac lege remissio diximus.

lbi, *Los bienes*, Sed num & fructus eorum restituendi sunt, & dicendum est quod sic, quia nullus lucratur fructus præter ciuilem possidem, & nullus possidet ciuilem nisi ei respondeat dominium, vel quasi, vel res a nullo possidetur secundum Matt. Afflicti. decisio. 463. numero 22. hic tamen datur spoliati esse possessorem, ergo spoliator tenetur fructus restituere, quia neque dominium habet, neque ciuilem possidet, item qui vbi cumq. apponitur verbum, restitues fructus, etiam

45 t. intelligitur restituendos esse, quoniam verbum restituere intelligi debet integraliter t. de re, quam de fructibus rei, & expressis omnibus accessoriis venientibus, ex text. in l. qui restituere. ff. de rei vend. quod ad hoc allegat Boerl. decisio. 51. numero 1. vbi ampliat etiam expensis suis licet t. exceptis vno numo, & plene aliquid non restituatur, nisi & expensis restituatur, & fructus. vbi probatur ex text. in c. c. 6. quæst. de rest. spol. & ex late dictis per l. inique lib. 4. vbi quomodo reuertatur multo c. 277. folio. 109. C. de reuoc. dona. & probat videtur ex finalibus verbis nostri text. clarissime omnia dāna, & interfectas expensas rest. non inueniunt, id tamen vt restituat fructus restituendos, sic licet, ex re medio petitionis hereditatis, quod intenta t. non vero ex remedio nostri text. quo qui dem agitur ad bona existentia tempore mortis t. statuti, ita declarat Menoch. de adisp. pos. remed. 4. num. 800. & 801. & text. noster de damnis & expensis loco 49

46 p. restituendi t. etiam cum ad eos restitu-

tuendos remedio competente, agitur & dicendum est quod sic, cum Suarez. in d. titul. De las herencias, numer. 3. cum 3. sequen. licet si quas expensas vitales & necessarias in re fecerit, iste tales cum illis compensantibus cum tantum teneatur & spoliatus hic ad fructus, quoniam ratione factus est locupletior, secundum Suarez. ibidem, & Couar. in c. petatur. nu. 2. p. 6. numero 3. sic eodem modo tenebatur spoliator t. si ad rei spoliatæ restitutionem quantum preteritiam fit & penes spoliatum esset peritura, ex dictis per Couar. d. c. 8. numero 1. cum sequen.

lbi, *la estimacion dellos*, in forenū exteriori receptum est si quæquid tantum consensu, occupantem rem alienam mala fide per crimen & delictum teneri vel ad estimationem preteritam apud ipsum occupatorem, eodem enim penitus modo, quo apud dominum esset peritura, secundum glof. Bart. & communem. in l. quod tibi mihi numero decimo. ff. si fidei. per. glof. in l. item si verberatum. ff. si fidei. & de vend. gl. in l. nemo. ff. de verbo loquuti. ff. de verborum oblig. communis secundum Alex. in c. cap. recit. 3. p. 1. deleg. 1. per Couar. in d. cap. recitatus. 2. part. 6. numero. in medio. quantum non sine scrupulo, secundum cum ibi, communis autem procedat, quoties apud dominum esset eodem modo peritura. Sed an

48 fuerit estimationem t. hac defertur iura mentem in d. num. passo, & videtur quod sic, ex text. in l. si quando. C. vnde vi, qui consonat. l. 9. titulo. 10. par. 7. l. 5. tituli. 8. par. 3. & l. 2. verbi causa. l. si talis iuramento, colum. 2. tituli. 1. par. 2. & l. 1. tituli. 3. libro 4. fori. & ibi glof. nam & si ratione, & occasione violentie commissæ amittit quis aliqua bona, potest estimationem ab inuolatore consequi, super quo statuta iura mentem eius, secundū dicta iura, maximē dict. l. si quando, & text. in capitulo. ff. extra quod metus causa, & ibi communiter DD. secundum Anton. Gomez. tomo. 3. capitulo. 4. in fine, & faciunt per eundem tradita, tomo. 3. capitulo. 7. numero. 1. in medio de fardelle figuram, ff. & probato furto t. iuramento patris statuta super scripturis amittis & super tenore actum, secundum Alex. Afflicti. decisio. 23. numero. 1. habetque necesse iudex condonare in alii-





in ead. fi. dicunt quod verior illud legis intellectus in illis verbis est, quod missio in possessionem debet fieri per publicas personas, & hoc voluit gloss. ibi verbo, publicarum, dum exponit executoris & tabellionis, sed licet iste sit verior intellectus, requiritur tamen verum officium cum licentia & preceptum huiusmodi demittendo in possessionem debeant apud acta provideri, de actis debet constare per scripturam, vt in cap. quoniam de probatio, & sic licentiam hanc inscripsi danda esse dici poterit, requiritur vnus casus hic in quo scriptura requiritur ad alios plures re-  
 65 latus per gloss. in capitulo primo decensibus in 6. in omnibus tamē illis casibus & in alijs, similibus vbi scriptura requiritur  
 66 sufficit ad probationem partis confessio ex text. in l. fi. de fideicom. & l. iij. titu. 18. p. 3. quam ad hoc corripit allegat Augenda capit. 1. pratorum numero. 27. versu quod limitare libi. vbi numero. 10. ponit alium casum vbi requiritur scriptura, imo si scriptura perita est, probari  
 67 potest factum in illa contentu per quosque testes, secundum omnes in capitulo 1. de fen. ex com. in 6. per text. in l. testium, vbi DD. C. de test. tenet. Ias. in l. cum pro-  
 68 pona la. 1. numero. 8. C. de pactis, vbi & alios annexit casus, & alium casum vbi debis per Bart. in l. 1. numero. 7. C. de apo-  
 69 chis publici. libro decimo. alium tamen in l. 18. titu. 18. part. 3. in omnibus tamen iis casibus in quibus scriptura requiritur, ita quod per testes probari non potest, pote-  
 70 rit probari, non ad hoc vt ex probatione reus condemnatur, sed ad hoc vt compellatur & scripturam facere, & quia posita condemnare, quod est optimum Argeli-  
 71 dium relatum per Ias. in l. certi conditio-  
 72 tion. 5. quoniam numero. 93. ff. si cer-  
 73 pet. vbi tamen ipse Ias. contra tenet. Et an si in scriptura aderat iuramentum pro-  
 74 bato per testes iuramento eodem iuramē-  
 75 tur & reus ad solvendum tradit Hippol. in practice. f. secunda. numero. 6. nota. tamen quod impeditur possessio, si sta-  
 76 tim possessionem petens & debet eam contraditori restituere, vt super glossa Sin licetia, dicit me hic dictum, impedi-  
 77 tur inquam si possessionem petens debet restituere illas contraditori ipsi, vel  
 78 nisi aliud constet ex mente testatoris, sic-  
 79 cundum Burgos de Paz consilij. numero. 4. & in libro primo, vel si non remaneat

tura causa proprietatis, puta quia non  
 80 possit faciliter & post conueniri posses-  
 81 sor talis, vt inquit optime Koladus Valle-  
 82 in consilij. numero. 33. libro primo, vbi  
 83 numero. 77. & 79. limitat duobus modis  
 84 primo nisi talis petens sit licet & contra-  
 85 dictor essent sub eodem principio vel si  
 86 non, nisi offerretur per petentem restitu-  
 87 tionis idonea causa de restituendis bonis  
 88 casu, quod in petitorio eodem iuramentum, tunc  
 89 enim non impeditur dicta missio in pos-  
 90 sessionem.

Ibi, De dictis heredes, sed nunc idem  
 91 erit si in via re specialis sit quis heres  
 92 litatus, quia tamen per alium occupata  
 93 est, vt possit agi rem. vel ibi text. ad in-  
 94 gredendum eius possessionem, & in hoc fer-  
 95 rara, in practi. in libello, quo peti. har. ex  
 96 tel. gloss. in omnibus fol. 126. distinguit,  
 97 quod aut ille infestus in re certa & speci-  
 98 aliter alium cohæredem non habet, vel si ha-  
 99 beret prodiuit, & tunc agere potest reme-  
 100 dio dicta. l. fin. & per consequens nostram,  
 101 prout & dixit glossa. l. titu. 14. particu-  
 102 larem. Anton. Gomez tomus. 1. capitulo. 10. num-  
 103 15. sed si alium habet cohæredem accep-  
 104 tantem hereditatem, quoniam tunc heres  
 105 hic particularis & pro legatione reputatur,  
 106 ex text. in l. quoties. C. de hereditatib. quem  
 107 ad hoc allegat consilijs noster Doctor  
 108 Gutierrez in repet. in omni potest. questio-  
 109 4. Bartol. numero. 336. deleg. 1. non com-  
 110 petet ei beneficium dicti. l. fi. C. de edic. di-  
 111 citi Adriaque nostram, quia heredes non  
 112 vero legatarij competit, secundum Ias. &  
 113 de nota. 6. in d. l. Suarez. l. quoniam  
 114 questio. 7. l. regis numero. 19. pagina.  
 115 215. & Anton. Gomez. & alios per me re-  
 116 latus supra in gloss. Per testamentum, &  
 117 ideoque huius institutio in re certa dato  
 118 alio cohæredem contrahit, secundum Ferrar-  
 119 ram & Anton. Gomez. vbi supra optime  
 120 declarat, & nouissime post hac Memo-  
 121 nochijs, de adipiscen. pot. remedio. 4.  
 122 numero. 132. questione. 1. per totam,  
 123 & sic intelliges loqui postum Gutierrez  
 124 in dict. num. 336. prout loquuntur Cortez,  
 125 quas allegat, alijs generaliter intellectus  
 126 malodictor.

Ibi, & si dictos filios heredes, heredi-  
 127 tem etiam contra heredes & bonorum  
 128 possessoribus & competit remedium pos-  
 129 sessorij, secundum text. in l. prima in l. re-  
 130 me. ff. de vi & vi arma. quem ad hoc allegat  
 131 Matth.

Matth. Afflict. decisio. Neapol. 18. nu-  
 132 mero. 2. & Anton. Gomez. l. 4. Tauri nu-  
 133 mero. 185. & secundum Afflict. vbi sup.  
 134 interdicta hæc adipiscende & retinende  
 135 possessionis in iudicio interari possunt  
 136 hoc in casu, cum nulladetur contrarietas,  
 137 interdictum quoque adipiscende naturam la-  
 138 pit interdicti recuperande, secundum  
 139 eundem Afflict. decis. 199. numero. 20.  
 140 imo & contra possessionem singularem in  
 141 quem spoliatus alienauit rem inuasiuam,  
 142 & spoliatus & vi, clam, aut precario potest  
 143 spoliatus aut heres eius agere, sicut Cito  
 144 auctorem suum, vt per Capicum decisio-  
 145 ne. in num. 4. & 5. interdictum enim vnde  
 146 vi, vel conditio ex cap. reintegranda fol.  
 147 70. peti etiam & contra titulo possidentem,  
 148 prout communem testatur Ripa, relatus  
 149 per Villalobos in exarum me le. cons. opi-  
 150 lita. in numero. 434. & Idem Ripa. in cap.  
 151 ipe numero. 28. de res. spoli. quod in in-  
 152 tellig fecundum Bart. in l. eum a te. ff. de  
 153 vi & vi arma. si principalis non sit. se-  
 154 cundo prout & tradit Anton. Gomez. dict. nu-  
 155 mero. 186. & communem testatur Corra-  
 156 tin. in l. naturaliter. §. nihil. numero. 45. ff. de  
 157 acq. pos. relatus per Villalobos, vbi supra  
 158 numero. 125. vbi numero. 12. a. 6. alio modo  
 159 hoc declarat, scilicet, si non est bonæ fidei  
 160 possessor ipse, & ille etiam a quo causam  
 161 habuit, & sic declaranda sunt tradita per  
 162 Couarta. in practi. capitulo. 12. numero. 3.  
 163 & Anton. Gomez. vbi supra dict. nume-  
 164 ro. 128. 6. vbi optime loquitur, & per Ripa.  
 165 in dict. capitulo. ipe numero. 2. de res. spol.

Ibi, procedendo in todo breue & sume-  
 166 riamente sin figura de poyzo, & sic omnia  
 167 iuris solennitate, nō verū sine figura iudi-  
 168 cij, tollit sollemnitate ordinis iudici-  
 169 rij, secundum gloss. in clementina, ipe,  
 170 verbo & figura, de verbo. fig. quam com-  
 171 munitur approbatam dicit Didacus Perez  
 172 hic sub l. i. titu. 14. lib. 3. ord. col. 1255.  
 173 Sed an tam quod summariè procedendum  
 174 summariè hæc causæ cognitio est: tam  
 175 quoad ordinem iudicialij prosecutionem  
 176 quam quoad probationem, ita quod semper  
 177 plena probatio sufficiat, & videtur quod  
 178 sic, quoniam cum contra spoliatum agi-  
 179 tur remedio possessionis interdicti vnde  
 180 de recuperande possessionis per l. mo-  
 181 mentaneæ. C. vnde vi, & per text. hic, in re-  
 182 medijs possessionis debet summariè proce-  
 183 dere secundum text. in l. 3. §. sciendum. ff.

ad exhiben. & ibi latē gloss. text. & glo-  
 184 mos. in d. l. momentaneæ, & in l. 1. C. quo-  
 185 rum boni. Bart. in extra. ad repimendum,  
 186 verbo summariè, probationes etiam in ijs  
 187 remedijs summariè debent esse, & sic te-  
 188 mplaenque sufficiunt in tali iudicio summa-  
 189 rio, secundum gloss. in l. 2. C. de carboni-  
 190 edicto, cum qua consilij. titu. 22. p. 3. & l. 1.  
 191 titu. 14. par. 6. ex quo Martichia. notab. 3. te-  
 192 latus per Dec. in consilij. 52. num. 4. inquit  
 193 quod sufficit probatio per famam, vel per  
 194 vnam testem, & sic sufficit in nostra ma-  
 195 teria, cum text. ab ijs ordine iudicio in ha-  
 196 berat in præfati procedi, prout videbatur  
 197 tenere Bart. in l. 1. C. quorum boni. num.  
 198 4. & 5. 10. & ibi additio. litera. D. ita no-  
 199 dat, & idem Bart. in l. 2. §. final. C. vbi ia  
 200 rem actio, & in l. 1. §. fin. in princip. ff. de  
 201 prator. lib. p. & probari potest ex dict. glo.  
 202 d. 2. C. de carb. edic. & ex dictis partita-  
 203 rum legibus, quoad ad verum videtur qd  
 204 neque reprobatu est horum testium ad-  
 205 mittenda ut, secundum Roman. singul.  
 206 383. communis secundum Curti. Ium. in  
 207 l. ad monend. col. 19. ff. de iurei. & Curt.  
 208 Seniore ibidem, & Cagnolum, in l. 1.  
 209 impar. ff. de reg. iur. & Marantem in pra-  
 210 titulo de testi. reproba. in fine, & late Me-  
 211 noch. de arbitrarij iudicium lib. 1. qua-  
 212 sition. 3. c. eodem modo non in hac causa no-  
 213 illa requiritur litis contestatio, prout tenet  
 214 Bart. & Bald. reprob. per Ias. in l. 1. naturaliter.  
 215 §. nihil. commune. numero. 16. 8. ff. de  
 216 acq. pos. nihilominus tamen contrarium  
 217 tenendum, imo quod in iudicijs pos-  
 218 sessorijs & sic in nostra materia, plena & nō  
 219 simplena & probatio sufficiat & requira-  
 220 tur, quoniam huius iudicia summariè, prout  
 221 tenet glossa per text. ibi expressum in l. 1. §. fin.  
 222 quando. C. vnde vi & gloss. in l. 1. §. fin. C.  
 223 quorum bonor. & gloss. in cap. final. extra de ijs que vi in re causa sūt, & te-  
 224 net Bart. in extra. ad repimendum, verbo summariè, & in l. 1. d. iio. p. 5. f. su-  
 225 per rebus. ff. de re iudi. testatur quoque  
 226 communem Alexand. consilij. 139. num. 14. & ibi  
 227 additiones. vbi numero. 3. hanc magis  
 228 communem testatur opinionem & com-  
 229 munem etiam testatur Manoch. dict. 4. re-  
 230 medio, de adipiscen. pot. remedio. 678. pro  
 231 quo est etiam glossa. l. fin. C. fami. heretice  
 232 que continetur approbatu secundum  
 233 Socinum consilij. 64. numero. 2. volum. 3.  
 234 & Salic. in l. 1. momentaneæ. colum. 2. C.  
 235 vnde



tra vſucapientem, vel præſcribentem præſentem partem, vt in d. §. rurlus, vel contra quemque ſuccellorem, vt in . l. in cauſis d. §. interduum ſi. de minoribus. Sexto requiritur, quod remedium reſcuſſorium præponatur in euentum vſucapitionis, vel præſcriptionis præſentis, & ſic in euentum quod obſtaculum ſit ſublatum, vel probatur in §. rurlus, & in l. in honorariis, verſicul. ſed cum reſcuſſa. ſi. de act. & obſeculo. ſeptimo requiritur, quod remedium reſcuſſorium ſit eſſe reale concludat declaratiõem domini, petendo quod declaratur dominus rei petiti, ſi vero eſt perſonale, concludat debitorem eſſe obligatum ſecundum lat. in. d. §. rurlus column. fin. numero. 84. & ibi cum numero. 84. ponit formam libelli in reſcindente & reſciſſorio, ſicque ſi obijciatur de præſcriptione poteſt contra hanc præſcriptionem objectionem per maiorem viginquaginta annorum peti reſtitutio hæc ex clauſula generali, ſi quis mihi, & propter abſentiam ſiſtorexti, vel aliam prohibibilem, vel ſi quis voluerit petere ſi in ipſo principa li libello in quo remedium noſtri text. inſertatur petere, quod ſi neceſſaria eſt reſtitutio ad remedi propoſiti actionem non eſſendam aduerſus concedi poterit propter abſentiam neceſſariam in ſeruitio & miniſterio regis cauſatum, vel ob aliam prohibibilem cauſam, ex vi dictæ clauſule generalis, ſi quis mihi, & tollendo de medio quem libet temporis tranſcurſum, & hoc ſublatum declarato domini rei petite ad ſiſtorem pertinere aſtorem, & per conſequens rem illam ſibi reſtitui petendo cum fructibus, vel æſtimatione eius de bonis ſpoliantis ſecundum noſtri text. te-

norem: & abſens iſte ſi eſſet minor. 25. annorum ſi neceſſe eſſet, ex clauſula, etiam minoris ætatis, poſſet petere reſtitutionem hanc inſimul cum reſtitutione ex dicta clauſula generali competente, quæ quidem reſtitutio ex vi dictæ clauſule generalis fauorabilior eſt, quæ reſtitutio quoque eſt conceditur ex clauſula minoris ætatis, ſecundum gloſſa liberat. in l. cum quidam in principi. ſi de acquir. iter. quam ibi omnes commendant, maxime Ang. & Alex. n. 1. idẽ Alex. cum filius ſum. 1. in hac. n. finali. ſi. de verbo. obli. Gome. numero primo, in dicto §. rurlus, communis, ſecundum lat. in. cum quidam. §. in hac numero. 9. in fine, tametſi contrarium opinionem teneat gloſſa prohibeat. in d. nec non ſi. qui. ex cau. maior. quam ſequitur Socinus cõſilio primo numero. 79. volu. 2. & voluit Alexand. in d. ſi finita. §. Iulianus numero. 32. & 33. de damno ſi. & Gomez. vbi ſupra & quantus em dicitur communem Franciſci Curtius conſil. 158. column. 3. prima tamen communioneſt, ex qua inſertur quod lex diſpoſitio, vel ſtatutum excludunt mino rem a reſtitutione contra alium actum, vel contractum, non cenſetur excludere maiore virtute clauſula generalis ſi quis mihi, & ſecundum Salic. in l. n. n. C. de reſtit. mihi. lat. in dicta l. cum quidam numero ſeptimo, & voluit gloſſa dicta. l. nec non, poſſunt tamen dictæ opinionones communes ad concordiam reduci, hoc ſci licet commune, quod ſecundum diſcretionem cauſam vna reſtitutio reputatur alia fauorabilior, & hæc pro hac lege ſufficit, alia videri poterunt per DD. in d. §. rurlus, & in toto titulo. ſi. ex quibus cauſis maiores.

## LEX. V.

## SUMMARIVM LEGIS.

Forma procedendi contra capientes bona aliena, vel debitores ſuos, vel bona debitorum violentè ingredientiſ pro debitis ſuis conſequendis, in præſenti lege ponitur, & declaratur, & conſirmatur in lege ſequenti.

## De la reſtitucion de los deſpojados. l. 5. 433

- 1 Non licet alicui aliquid in ſua domo vel alibi priuato in loco captum tenere. nu. 1.
- 2 Contra carcerem priuatum exercentes, iudices fraternitatis poſſunt procedere. numero. 2. & numero. 3. limitatur.
- 3 In caſibus in quibus alicui de iure licet alium propria authoritate capere, debeat eum coram iudice præſentare in tra. 2. 4. horas carceris priuati comittitur nu. 4.
- 5 Capere delinquentem licet vnicuique dum eſt intra 2. 4. horas coram iudice præſentetur. n. 5.
- 6 Reperitur in domo aliqua de nocte abſconditus, in actus ſuriſ dicitur adeſſe, & quantum nihil adſortetur ſurti tenetur, & venit puniendus pena corporali arbitraria. n. 6.
- 7 Frangens oſium clauſum, etiam pro primo furto punitur pena mortis. n. 7. vbi limitatur iuxta ſurtum late paruum eſſet.
- 8 Clauſe enumerantur in quibus poteſt quis propria authoritate delinquentem capere. n. 8.
- 9 Delinquens inſurgens crimine, poteſt per quemcumque capi & iudici præſentari, ſive ſit publicum delictum ſue priuatum, cum interſit Reipub. crimina puniri publicis; in hoc ver tatur ſauor. n. 9.
- 10 Deſiciente iudice qui capiat delinquentem quilibet cum poteſt capere. n. 10.
- 11 Clericus delinquens, deſiciente eccleſiaſtico iudice, poteſt a quocumque capi, dum tamẽ intra 24. horas ſuo iudici præſentetur. n. 11.
- 12 Expendens aliquid ob capiendum male factorem, quem curia iradi dicit licet ad hoc iudicem mandatum non habuerit adhuc ad officiũ vel fiſco illud recuperat. n. 12.
- 13 Creditor habens poteſtatem ingrediendi

- di propria authoritate bona ſui debitoris, ſi vadat ad iudicem, cenſetur ſibi præiudiciſſe, & amplius non pote rit propria authoritate vi. n. 13.
- 14 Libellus contra ſpoliantem qualiter formetur. nu. 14.
- 15 Citatio partis ſpoliantis non requiritur in factis ſpolij reſtitutione. n. 15.
- 16 Citatio partis non ſolum requiritur, ut non dicatur de facto proceſſum, verum requiritur quod pars audiat. num. 16.
- 17 Sententia inter locutoria quoad iudicẽ non tranſit in rem iudicatam. n. 17.
- 18 Actum ſine citatione partis, an poſſit abſq. aduerſarij citatione reuocari. n. 18.
- 19 In Facto notorio vbi ordo iuris non requiritur, quantum ſufficiat, adhuc tamen tunc citatio debet intervenire nu. 19.
- 20 Princeps ſententias quæ tantis deplimentum procedat, debet citare. n. 20.
- 21 Probata antiqua poſſeſſione, poſſeſſio minor ſpoliatoris eſſortitur, clauſteſtina & vitiſſa preſſumitur. n. 21.
- 22 & n. 22. quando dicitur recens, & quando antiqua poſſeſſio.
- 23 Pena priuati carceris an imponatur etiam creditori detinenti debitorem ſuũ, quonia nō cauſam acquirẽt in reſuſtationem hoc faciat. n. 23.
- 24 Quoties ille qui relationẽ facit, poteſt principaliter & deperſe relata diſponere, non eſt neceſſe de relato appaere nu. 24.
- 25 Pena priuati carceris in practica, non eſt mortis, ſed minor. n. 25.
- 26 Quis dicatur carcerem penatum habere. n. 26.
- 27 Pater an committat crimen priuati carceris, detinendo filiũ, vel Diſſeruiũ vel famuliũ abſconditiũ in camera, ob delictũ contra ipſum patrem, vel do minum commiſſum. nu. 27.





16 factio processum, sed & audienda est pars, & idem videtur tenere Alexia. Afflicti, ti per Additio. dicti dec. 361. Afflicti, in vi. verbis, & idem Socius relatus & secutus per Menochium de arbitrio. 20 cum libro primo questione decimaseptima, numero decimo. approbatusque videtur hac opinio per text. in lege sequente, quæ nollæ declaratoria est, in quantum ibidem iubetur spoliatum intra tertium diem debere probare de iure iudicandū quod ibidem disponitur. ergo audiendus est spoliatus, itē quia restitutio de spolio fiat, debet consistere de spolio per probationem sed probatio nihil valet nisi adversaria interminis vidi ita tenentē Pelaez, de primo genij. 1. p. 1. quæ. 1. n. 8. neq. obstat illud dictū Ale. in d. l. de vnoquoque n. 6. quia possit procedere quousque iudex interloquendo aliquid absque partis citatione iubet, resque integra existeret, tunc enim nimirū illi absque citatione, iua descripte reuocare illud posset, prout inquit hic concordando has opiniones addit. Matth. Affli. in d. dec. 361. verbo in causa cognitione, quoniam interlocuto rita quoad iudicem nō transit in rem iudicatā cōmuni, vt per Villaro. in xerario libro. S. n. 27. vel secundo dici potest, idem esse quoties parti illi ex reuocatione præiudiciā nō inferuntur ex reuocatione maxmū præiudiciū, tūc enim citatio citationē tō reuocari posset, sicut aduersus citationē nō citato actum fuit, prout magis cōmunē testatur Petrus Rauenna, in Alpha berto, verbo iudex. relatus per Villaro. in xerario optin. com. verbo sententiā. n. 33. fere verō si magnū inferretur præiudiciū, prout est auctore possessionē possessoris etiam iniusto, tunc enim citandus esset, etiam si propria auctoritate, vel iudicis auctoritate inordinate procedentis accepit & intrauerit possessionem, vel possant & tertio opinionem hac concordari, scilicet quod si fuit notorium nullam de sessionem spoliati cōpetere posse, nulla enim in restitutā de possessione citatio requiritur. fere vero alias, ita colligitur ex dictis per Hippol. in dict. l. de vnoquoque numero. 27. & ex l. 7. infra eod. quæ tamē concordant nō satisfaciunt, nam quāvis in facto notorio, vbi ordo iudis nō requiritur succinctē procedatur, adhuc tamen

communem testatur Abb. in repet. cap. ecclesia sanctæ Marie. numer. 12. de constituto. adeo vt & principes sententias citare debet quantumvis de plenitudine procedat, & secundum Capit. dec. 69. numero. 35. & 36. & idem tutius est, secundum hio. 361. veritatem causæ cognitione, semper citationem adhibere, præsertim si spoliator habeat de iure fundatum suam intentionē, tunc enim nō debet facto re. spoliari secundū Mincha. in dict. n. 13. in fine. Ex quo inquit Aueda. cap. 4. pratorum numero. 47. in fine, cum primū cit. sequen. l. 1. quod cum ad causæ cognitionē debeat citari persona illa, quæ limitat amouit, vel terminat, aut rem alienam occupauit, ex quo si inducitur, & prota hitor re lituato, quod tutor catpactica, quod idem conciliat, vel persona, cuius terminus occupat absque auctoritate iudiciali & sine causæ cognitione reponat in locum suum terminos amissos, & amoue furtuos & male positos, quod tamē verum intelligendum si incontinenti & subito repellendum fuerit, non vero si ex interuallo, tunc enim non conferetur sic fieri ob euitandas plures rixas, quæstiones, & scandala, & lites.

17 *Ibi, summaria informatio*, quæ quidem informatio nō sicut quoad ordinem, sic & quoad probationem sufficit quod sit summaria & sic qualis qualis, vide quæ diximus in d. 3. sup. eo. in gl. informatos.

18 *Ibi, fin mandatio de iure legitimo*, vel ex consensu & licentia patris inter essentis, vt in l. n. titulo. 13. p. 1. & in l. 1. titulo. 13. libro. 8. infra probatur, par est enim in hoc casu consuetudo patrum & iudicis mandatum, secundum Suarez. in l. post rem pagina. 275. numero. 12. & 13. & alibi diximus. Est tamen aduertendum quod sufficit quod spoliatus alleget se spoliatum, probaueritque spoliationē, ne quæ est necesse, quod probet sine licentia & mandato patris, vel iudicis competentis id factū esse, id enim probare tenetur spoliator vt defendere se possit ab impetitione spoliæ, aliter enim præsumitur cian destine & contritus factum esse, proba tamen per spoliati possessione antiqua rei illius tēpore spoliæ allegari, vel paulo ante, prout in hoc titulo d. citā remanet. Nouior illa possessio spoliatori asseri tūc declinat & vitiofa præsumitur, secundū

Matth.

Matth. Afflicti. decisi. 324. numero. 8 & quando dicitur 7. recens & quando antiquo possessor tradit Capitulis decisi. 6. n. 20. l. ergo ciand. l. 1. p. 1. sumitur, & vitiola, ille, qui habet præsumptionem iuris contra se tenetur probare auctoritate iudicis competens possessionem habuisse & occupasse, & idem iure optimo lex 6. proxime sequens, quæ nollæ legi declaratoria est, prouitit, vt spoliatori incumbere probatio hæc, quod auctoritate iudicis competens natus fuit possessionem rei, & id intra tres dies secundum legem illam probandum est.

19 *Ibi, per leges de nostris regibus*, quæ est. 15. & 16. titulo decimo partita septima, & in l. 1. decima, titulo. 17. infra libro. 4. vbi dicemus Deo volente super gl. p. 1. p. 1.

20 *Ibi, de carcel priuata*, & quæ pena fit hæc, disponitur in l. vnica. C. de priuata car. & in l. 15. titulo. 29. partita septima, tradit glossator Salmantinus sub l. 1. quarta, titulo. 14. libro tertio ordina. columna. 226. vbi annectit quæstionem per ipsam videndam, & ex sequentibus de idem d. & hæc priuati carceribus de idem d. tradit glossator 7. detinenti debitorum per debito, quoniam non causa iurisdictionem acquirendi id fiat, nam lex nostra in 1. verbis decisi. nō iudicio pro credit, licet gloss. in d. l. 1. titulo. 19. partita. 7. afferat, quod cum illa lex referatur ad alias regias, si illæ leges non referantur, non imponitur hoc casu pœna hæc priuati carceris, maxime cum secundum l. 1. tit. 10. part. 7. creditor capiens debitorem pro debito, aliud tantumdem soluere debet debitori insuperque arbitrio iudicis puniendus est corporaliter, licet non pœna priuati carceris, & sic cū in hoc casu non reperiatur lex pœnam priuati carceris imponens, non imponitur creditoribus huic debitorem pro debito capienti, sed illa tantum, quæ de iure reperi scripta: hæc tamen consideratio lege nostra attenta nullo modo satisfaciunt, & idem ex lege nostra teneo, quod talis creditor debitorum pro debito detentus ultra 24. horas pœnam priuati carceris incurrit

nam postquam lex nostra tali creditori vel tui debitorum detinere, dum pœnam ei pro tui detentione imponit, inquit, & pœnam priuati carceris incurrit per leges regias imposuit carcerem priuatum exercebunt, & sic dispositionem, non verò relationem tantum legem nostram inducisse, quasi lex nostra nō tū se referat ad leges alias regias, quæ dispositiue procedendo iubeat talem creditorem puniri d. pœna priuati carceris per leges regias imposita carcerem priuatum exercebunt, & idem quoniam non reperiatur lex regia pœnam priuati carceris creditori debitorum pro debito capienti imponens, imponitur tamen hæc pœna priuati carceris contra exercentem causam dispositiua, quia lex nostra dispositiua, & quia quousque ille, qui relationem facit, potest principaliter & de per se relata disponere t. nō est necesse de relata apparere, secundum l. 1. in aut. si quis in aliquo documento, numero. 8. C. de edendo, & ita tenendum credo, scilicet, creditorem capientem debitorem propria auctoritate & eum detinentem priuati carceris pœnam incurrit, nisi in casibus vbi id licet. Notādū tamē est quod fecundum Clarū in pra. crim. §. si. quæst. 68. vers. priuatum carcerem, quod in prædicta pœna priuati carceris nō est mortis, sed minor, & sic pecuniariam imposuit fuisse domino famulū diu in priuato carcere detinenti. Et quæ dicatur. priuatum carcerem habere, decet ex l. 1. vni. C. de priuati carcer. & ex l. 1. tit. 29. par. 7. & ex l. 1. tit. 4. & l. 1. tit. 1. lib. 4. for. & ex l. 1. tit. 3. lib. 8. infra & an patet committat carcerem priuatum detinendo filium, vel dominum feruere, vel famulum t. absconditum in camera propter delictum cōtra patrem ipsum, vel dominum commissum, tradit Boer. decisi. 375. & glo. f. d. c. quemadmodum, extra de iureiur. l. 4. c. 1. Debit. in c. cum contingat, extra de foro com. & Montal. in l. 4. tit. 1. lib. 4. fo. ri. & Boer. vbi sup. refert alias personas ius capienti habentes.

18 *Ibi, de rato de corte*, qui quidem referuntur l. 8. titulo. 3. supra isto libro vbi diximus.

## LEX. VI.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Lex hac, 6. cōfirmatoria & declaratoria est legis præcedentis, & sic sufficient ibidem dicta.*

1. Index tunc aliquem spoliare dicitur, cū in spoliatioe iuris ordine prætermisso procedit. *nu. 1.*

Ibi, *hæc a tertio die*, hic videtur approbari opinio dicentium incontinenti, constare de dominio, fit intra tertium diem de eo doceatur, vt traditur per relatos per Menochium in tracta. recuperanda possessionis, remedio. *num. 253. vbi*

*n. 253. opiniones refert circa hoc incipit.*

Ibi, *per mandatum*, intelligi iuris ordine servato, alias si iudex ordine ꝑ omisso mādatum tale præstaret, nihil adiuuaret, vt potē quia & tunc spoliare dicitur iudex talis, secundum *tex. in l. 2. supra isto titulo*. vbi diximus, & ideo verba hæc de mandato iuridico præstito intelligenda sunt, alias essent contrariæ & contra. *l. 2. supra eod. & ibidem dicta.*

## LEX. VII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Regia litera & provisiones continentes vt quis a possessione bonorum priuatur, licet obediri, non tamen exequi debent, nisi delictum esset notorium, & de eo esset Rex certificatus.*

1. Admonet indices Mat. Afflicti. in cōstit. Sicilie, quod quando recipiunt literas regias sigillatas ad restituendum alteri possessionem suam, qua quidem assertum esse spoliatum, quod citent prius partem, inserto tenore literarum, & iubeant quod restituatur cum clausula iustificativa, ordinariē procedendo, quanuis commissio non sit cognitio, nam commissio intelligitur, licet non dicatur. *nu. 1.*

2. Limitatio ad *tex. in l. 1. titul. 26 lib. 8. infra. nu. 2.*

3. Notorium plenam probationem inducit, *num. 3.*

4. Delictum notorium quod dicatur. *nu. 4.*

Ibi, *sean obedere, & non complere*, idem disponitur in *l. 1. supra eod. vbi diximus in gloss. sea obedere*, & in *l. 1. & in sequente*. infra titulo proximo, hæc enim literæ ob importunitatem potius quam ex principis concessitis voluntate, censuræ sunt, & ideo obediri non vero adimpleri debet, & allegat in hoc legē nostram Celsus con. 19. *n. 2. ex quo* inquit Afflicti in constituto. Sicilie lib. 1. rub. 24. *nu. 6.* quod admonet iudices, vt quando recipiunt literas regias sigillatas ad restituendum alteri possessionem suam, quæ quidem assertum esse spoliatam, citent prius partem inserto tenore literarum & iubeant quod restituatur clausula iustificativa, & sic compareat, & dicatur, quod non spoliatur, tūc debet iudex ordinariē procedere, quanuis commissio non

fit cognitio, nam intelligitur commissio etiam si non dicatur, iuxta *tex. in l. 1. & si non cognitio* & ibi Paul. C. si contra ius vel tit. pub. & ibi alios allegat Afflicti. & allegat quibus dictum hoc fundatur. *Ibi, No entendidos* hæc interpretet, nihil est *tex. in l. 1. titulo 26 lib. 8. supra octavo infra nisi secundum quod dicitur in finali versiculo nostri text. delictum sit notorium.*

Ibi, *de bene nō offendi*, similis videtur *tex. in l. 1. titulo 17 libro 8. infra.*

Ibi, *per quod si delictum quæ aliquo ex parte esse notoria*, hic ponitur limitatio verborum præcedentium, scilicet regie quod tunc præiudicet, alteri tertio applicandis, exequenda non sunt, quoties delictum propter quod bonis illa veniunt, auctori dā non erat notorium, & veris verò alias, & constaret regem literas concedentem esse de delicto illo certitum: aliter enim non posset Rex in ista mediantē partem inaudita priuare bonis suis, imo neque de plenitudine potestatis nisi adhibito bono cambio, vt dicit *l. 3. titul. 10. parti. 3.* & alibi diximus in hoc *noto*, si ergo hæc procedunt & vera sunt, prout negati, vera esse, non potest, necessario verba præcedentia nostri text. intelligenda sunt, quoties bona illa regi pertinere poterant propter delictum alicuius tertij ea possidentis, tunc enim vique dum tertius hic bonorum possessor deliquisset, audiat, literæ illæ iubentes bona ab eo auferri exequenda non sunt, ad quam limitationem processit noster text. in hoc versiculo finali, vt hoc non procedat si delictum propter quod bona illa regi pertinere poterant, fit notorium, sique Rex literas concedens de eo certificatus, & sic de notorietate delicti tunc enim literæ, quibus mediāntibus illud concedē & beneficiū de bonis illis, regi ipse propter delictum illud notorium applicandis faceret, debent exequi nullam expectata secunda iudicatio, cum enim delictū sit notorium, certum est bona illa regi cōpetere, & de certa scititia ipsius regis hæc assertum constare, ergo de ipse potest Rex ipse disponere etiam parte quæ citata, nam licet in notorijs communem strepitum citationem requirit, tamen si certum est nullam defensionem competere nullam requiritur citatio, secundum quod diximus, in

leg. gloss. Restitui, in medio supra isto titulo, & lib. & hoc videtur text. nostrum velle, dum in principio dixit, partes citandas, in hoc vero versiculo nihil de citatio ne dicit, neque cū requirit quoad eius propositum, quicquid velit Didac. & Perez, sic sub *l. 7. titulo 14 lib. 8. ordin. col. 1268.* citationem in hoc casu & male requirit, aliter enim nihil versiculo iste differret a primis verbis nostri text. neque posset dici esse exceptionem de regula, ex quibus nouissime infero limitationem singularem ad *l. 1. titulo 26 lib. 8. infra* fit dispositum, tunc enim non posse facere mercedem de pecuniæ camere applicandis, videntur quædam super eis sententia promulgare, & in rem iudicatam lapsa fit, nam illud verum est nisi delictū illud propter quod potest illæ camere regie applicatur sit notorium, & de hoc recipie fuerit certificatus, nam tunc poterit de bonis illis mercedem facere statim non expectata sententia, & nisi sic legem illam illegitimas & declares, esset admodum contraria nostræ legi, fundanturque etiam supra dicta, cō quod notorium plenam probationem inducit, secundum Hippol. in præf. *l. secunda, num. 44.* cum sequentibus aliquibus, & quod dicatur notorium delictum tradit Ant. Gomez. to. 3. c. 1. numero. 42. & numero. 44. declarat, qualiter fiet probatio & liquidatio delicti notorii, & quod dicatur merè notorium, ibidem numero. 46. differit, & quo & per Amodeum de syndicato, versum. etiam per modum notorij, numero. 61. folio. 11. in parulis. Est tamen totandum, quod ad hoc luso casu rex de notorietate certificatus est, prout noster text. inquit, in si quisque debet esse casus & delictum, propter quod dāmissio bonorum vel partium eorum de iure inducitur, & regique veniant applicanda ex iuris dispositione, aliter enim si alicui tertio applicata essent de iure bona illa, nihil de eis rex posset disponere, nisi adhibito bono cambio, & ex causa publica, & non esset tunc exequenda iussio, sed secūda esset expectanda, vt alibi diximus & sic declarabis dicta per Didac. Perez sic sub *l. 7. titulo 14 lib. 8. ordin. col. 1267.* ad finem, & ipsi titulus iste satis remanet declaratus.



## SEQUITUR TITVL. XIII.

## De las prouisiones y cedulas que se da cōtra derecho y en perjuizio de partes.

ET cum superiori titulo dictū sit qua liter per priuatum quibus bonis suis spoliatus restitutus sit, & spoliator castigatus, nūc autē immediate sequitur titulus

noſter, tractans qualiter literę cōtra ius elicite, & in tertiū alicuius preiudiciū cōſeſſe exequendę nō sunt, ne tertiū ille inauditus bonis suis priuetur & spoliatur.

## LEX. I.

## SUMMARIVM LEGIS.

Lite, & prouisione que regia, cōtra ius, legem, vel forum vſitatum conceſſa, nullo modo sunt exequendę, quanuis sint data cum clausula, non obstante quacūque lege in contrarium faciente.

- 1 Rescriptum impetratum contra ius censetur obtentū per importunitatē numero. 1.
- 2 Conceſſa per importunitatē inuito dante conceſſa videntur. n. 2.
- 3 Obſentia per importunitatē equiparatur obtentis per metum. n. 3.
- 4 Cauſa non preſumitur in conceſſione facta ad inſtanciam partis, imo abſq; cauſa facta cōſectur quāuis alia in principe inſta cā preſumatur. n. 4.
- 5 Patricij quā de cā iurant, quod non appareant partibus aſſeſſorem. n. 5.
- 6 Licentia a marito per importunitatem uxori conceſſam ad contrahendum, non inducit mariti conſenſum. numero. 6.
- 7 Reſcriptū cōtra ius elicitiū nullū eſt. n. 7.
- 8 Reſcriptum contrę ius municipale vel conſuetudinariū, nō facta illius expreſſa mentione nihil valet. n. 8.
- 9 Reſcripta contra iura regia quāuis ex ſecunda inſiſione ſint exequenda, debent tamen exequi & intelligi vt

- minus ledant neque plene debet interpretari. n. 9. & n. 10. limitatur.
- 11 Reſcriptum quando dicitur eſſe contra ius numero. 11.
- 12 Reſcriptum continens mendacium non eſt exequendum, imo & mendacis precator debet puniri. numero. 12.
- 13 Dicta de in validatione reſcriptorum contra ius, nūc procedunt ex deſectū potēſtatis principis ſimile reſcriptum concedentis, an ex deſectū voluntatis numero. 13.
- 14 dictum quod Princeps nunquam cenſetur quod alicui vult preiudicare, an habeat locum ſi adſit clauſula, ex quo motu proprio emanauit. numero. 14.
- 15 Quāuis impetrans ſecundum be-neficiū teneatur facere mentionem de primo, hoc procedit niſi gratia ſit facta ex motu proprio, numero. 15. & numero. 16. ratio ponitur.

17 Gratie

## De las reſtituciones y cedulas cōtra, &amp;c l. r. 441

- 17 Gratie ad beneficia ſunt ambicioſe, & ideo reſtringendę, num. 17.
- 18 Beneficia eccleſiaſtica poſſunt honeſte concedi, non vērū honeſte peti, num. 18.
- 19 Expreſſa dicta clauſula motus proprii in gratia, non admittitur probatio in contrarium, quia includit neceſſitatem. num. 19.
- 20 In literis eſt exprimenda clauſula motus proprii, num. 20.
- 21 Clauſula hęc debet de clauſulis priorum literarum, num. 21.
- 22 Teſtamentum factum eſſe legitime, poteſt per duos teſtes probari, numero. 22.
- 23 Reſcriptum contrę ius elicitiū, ſecundum ius Canonicum nihil valet, quod ſeſſus eſt ſi ſolum prohiberet talia reſcripta contra ius impetrari, quia ſi tunc cum clauſula motus proprii, impetraretur, valeret, num. 23.
- 24 Per clauſulam, ex certa ſcientia, poſſunt tolli ea que iuris ciuilibus ſunt, ſi in damnum alicuius terti non redundent. num. 24. & quid erit in clauſula, de plenitudine poteſtatis, dic quod idem, num. 25. dum tamen de ſcientia Principis appareat, num. 26.
- 27 Principes & Regis reſcriptis obuiare, eſt in ſtar ſacrilegium, num. 27.
- 28 Non obediens literas regias contra ius elicitas, nō dicitur ſacrilegus, neq; punietur, num. 28. & n. 29.
- 29 qualiter tunc debet index Principi reſcribere.
- 30 Si ſpecialiter in aliquo reſcripto diceretur, quo non obſtante talis lege aliquid fieret, quod aliis erat cōtra ius, tale reſcriptum valebit, & exequetur, num. 30.
- 31 Conſtitutio contra conſtitutionem

- habet clauſulam derogatoriā, valet & tenet, ſi de prima conſtitutione talem continēt clauſulam, ſpecialis in ſecunda conſtitutione contraria renouatio fiat, num. 31.
- 32 & num. 32. idem ſi diceretur non obſtantibus quibuscūq; legibus in contrarium facientibus, & numero. 33. & quid in priuilegijs ſimilibus.
- 34 Iudici arbitrio relinquitur, qualis mentio fieri debeat de clauſulis priorum literarum, num. 34.
- 35 Priuilegium ſpeciale, vel aliud reſcriptum cōtra ius elicitiū in preiudiciū terti, licet quaſcūque clauſulas generales haberent, nihil valeret neq; eſſent adimplenda in terti preiudiciū, num. 35.
- 36 Clauſula ex certa ſcientia tunc operatur, quoties ius terti nō ladiatur, num. 36.
- 37 Lex quoties requirit de ea ſpeciali clauſulam derogatoriā per clauſulam generalisſimā, non obſtantibus, non derogatur, num. 37.
- 38 Vbi plura ſunt obſtantia, nihil prodeſt clauſula, nō obſtantibus, n. 38.
- 39 & in num. 39. plura dicuntur de hac clauſula per Felin. & alios in locis, de quibus ibi.
- 40 Clauſula, non obſtantibus, plus operatur quā clauſula ex certa ſcientia, & num. 40. & in n. 41. alia.
- 41

IBI, per importunitatē, omne enim reſcriptum impetratū contra ius cenſetur per importunitatem obtentum, ideoq; ab eo ſupplacari debet, expectanda eſt ſecunda iuſſio, ſecundum text. in l. i. c. de petitiō bonorum, ſub lib. 10. qu. 10. text. Inuere undam petitionem hanc vocat, optimus text. in cap. cum in ſuauitate, ibi cōſpūi fuimus nō iuris neceſſitate, ſed importunitate petitiōis, de purgatione canonata Roman. conſil. 416. quod indultum Petri derogans, colum. 4. verſic. quarta princi-

principalis ratio, Cēpola caut. 36. & 56. Hippol. & alij relati per Didacum sub. l. 1. tit. 12. lib. 3. ordin. col. 1175. & ideo fecundum eam ibi, col. 1176. quōdāte suppletur a similibus regij pēnā, omnibus per partes, quibus tangunt, & quāru praeiudicium concernant, quia subestitit consensit & contra concedens voluntatem concessit; nam quae per importunitatem conceduntur, indito & dante videtur concedi, fecundū glo. fin. in 172. tit. 18. part. 3. & quae late diximus in d. 4. tit. 3. lib. 4. sup. & sic inquit Boer. dec. 101. num. 10. quod obtenta per importunitatem aequiparantur obtētis per metum, & & Vitalis de Cambanis in tractatu clausularum, tit. de metu tyranni, pagin. 450. in paru. perentium enim importunitas sepe facit ut Princeps non concedenda, concedat, ut notatur in cap. fi. & ibi glo. de scriptis. in 6. & ideo in concessione ad instantiam partis facta non praesumitur causa f. imo potius absoj causa facta esse praesumitur, quis alius in Principe causa iusta praesumitur, secundū glo. ex aliqua, in d. delegati. ff. de pen. Felis in cap. quae in ecclesiarij, nu. 60. de consilij. Hippol. sub glo. 6. vnde idēto, teneri praesumitur iustitiam, quod nō aperit parib. & efflorem, & f. ne importunitatibus deiciat amissa infultum quid faciet in causa commissā, quod est optimū ad. in tit. De las apellaciones, infra ibi lib. proit hae & alia infert Didac. Perez in l. 4. tit. 3. lib. 4. ordin. col. 365. cum sequent. ubi in fin. infert ad legem 55. Tanti, quod licentia a marito uxori per importunitatem t ad contra dum concessa, non inducit mariti consensum, & quāsiura alia de importunitate tradit Rebut. in concordat. regul. Francis in modis nūdati Apostolici in glo. motu proprio, in effectu. 17. cap. 184. in mediocti impressione, & idem Rebut. in 2. tomo consilij. Ferras. tit. de rescriptis. 2. glo. 3. per totam, & iterum in eod. tomo, tit. v. beneficii ante vacationem atq. 3. glo. 1. per totam, & in eod. tit. de rescript. pagin. 15. num. 71. inquit, quādo per importunitatem rescriptum concessit, & Sylva Nuptial. lib. 6. tit. in dubio quomodo iudicandum, num. 53. cum pluribus seq.

Ibi, Notanda, regula eam hae verissima est rescriptum contra ius elicitū nullum esse, & prout probatur in rescripta,

C. de precibus imp. off. et. l. nec dam. nō 12. & l. quōties, eod. tit. & l. in C. si contra ius, vel xxi. cap. rescripta. 15. q. 1. glo. in solutur, in cap. 2. de consilij. in 6. text. in athen. de mandatis Principum, & deinde competens, text. in 179. cum tribus seq. & aut. ad fin. tit. 14. part. 3. neg. iudices debent alio obtemperare, si sit contra ius diuinum, quia inferior legem superioris non tollit. Clem. in Roman. de electione, cap. fin. inferior, de maior. & obedi. nō 3. iustitiosones siue contra ius naturae, quod immutabile est. f. sed naturalis, in lit. de iury natural. c. fi. 9. dist. idem fi. est. & cōtra consilia generalia, cap. ex parte, de capel. monachorum: nam licet similit. Eupheli, quatuor libros, f. sancta Concilia facit capere, & venosior optine. sicut & per totum, dicitur. 15. siue sit contra ius gentium, vtpote si rescriptum dominum rei meae auletat, non valere propt. glo. in l. 1. quōties. C. de precibus imp. off. Anton. de Butrio rubric. empt. & venditio. colum. penul. & laf. in l. fin. C. si contra ius vel. Abb. & Scalij in cap. que in ecclesiarij, de consilij. ubi sit contra ius ciuilem imperij constitutionē, & sanctionē constitutionis, & f. ea quae contraria sunt, non solum iniusta, fed etiam pro infecta habenda sint. c. imperiali. 35. quā. 2. l. non dabim. C. de l. Ferraria in pract. in foro, oppo. contra in tram. glo. contra ius, ubi sic ait, Deus noster quāta sit in principū moderniorū curijsa dominatio de talibus rescriptis & priuilegijs contra ius elicitū, & impetrat, quod tamen Des gaita in nostra Historia Ferraria ipse, i. vidisset, non dissiliet, imo neque valeret rescriptum cōtra ius, & municipale, & consuetudinarium non facta illius expressa mentione, secundum Bald. nu. 5. in d. d. C. si contra ius, & Marti. Añit. in consilij. Sicilia. lib. 3. rub. v. banno licet intra duos mēses redire. i. notat nu. 7. Et horū ratio est, quia talia rescripta cōsentit cōcella prout Principis cōcedentis intentionem, tunc iuris non recordati, cap. caeteram, de rescript. in integra, cap. ex parte 1. de off. deleg. Non enim caeterum iura totū vigilij excogitata subuenerit velle vno rescripto. In quoniam C. de monific. testant & probatur in lequen. prout hae omnia aliter opinie Rebut. in 2. tom. consilij. Franc. tit. de rescriptis, in pra-

praefationibus, nu. 70. & 71. q. 10. eo tancito, credo de iur. p. lib. 1. Didacum Perez, sub. l. 6. tit. 12. lib. 3. ordin. colum. 1211. cum sequen. & ultra praedicta iura confirmatione hanc nostri text. & supradictum probat optima. 129. cum tribus sequen. tit. 18. part. 3. optime distingunt in i. 1. cūcti, quod si rescripta sint contra ius, nullo modo valent, neque recipi debent & si sunt contra iura regia non debent aliter exequi, sed debet expectari secūda ius f. si, quando sunt contra ius publicū, secundum text. in l. 30. eo. tit. 18. part. 3. & tunc si secūda ius eo amauerit quā ius tunc exequenda sunt, secundum text. in d. l. 29. quā ad hoc allegat ita notā 14. didacum Perez. l. 3. tit. 12. lib. 3. ordin. colum. 180. allegando ad idem Abb. & alios: debent tamē exequi & intelligi, ut prius ledant 7. neque plene debet interpretari, secundum Ioan. Orosc. in l. bene hūm. num. 7. & 8. colum. 211. ff. de consilij. princip. si vero sint talia rescripta cōtra ius naturale, nihil valent, neque exequenda, quāntalque clausulas derogatoria habeant, sique limitatur cap. 1. de correptores pro. l. 1. tit. 6. lib. 3. supra positum iubens regis mandata obedenda & sequenda, nam non procedit si contra ius sint, nam tunc non debet exequi, imo & exequendo illa peccaret, & in foro conscientiae exequens teneretur, & fecundum Innocēt. in cap. inquisitioni. de sentent. excomm. & secundum allegatos per Aulies, cap. 1. prae. glo. mandamen. num. 17. fol. 47. & Nauar. in Manua. cap. 35. num. 9. De quo & agitur per Rebut. ubi supra, ubi a num. 7. cum pluribus sequen. pluribus limitationes ad hae regulam nostri text. annēdit. Et quando dicitur rescriptum esse contra ius, & traditur per DD. in l. 1. neque dānoia, C. de precibus imp. off. & l. 1. quōties eod. tit. & per Didac. Perez in l. 2. tit. 12. lib. 3. ordin. colum. 1178. in fin. cum princip. loquēti, ubi inquit cum Bald. in d. l. 1. nec dānoia, numer. 2. rescriptum contra ius illud esse, in quo nulla ratio reperitur, nec finalis neque impulsiva ad concedendū, iniolex est in contrarium, & ibi cum pluribus columinis sequen. ubi Didac. Perez plura de rescriptis annēdit, de quibus per Rebut. dist. tom. 2. tit. de rescript. & notandum quod rescriptum etiam me-

dium, & imo & mendax precatōr puni debet, reperiatur improbitas & dous, se cēdum text. ubi DD. in l. 1. & l. legibus. C. si contra ius, de quo vide Abb. cūper inter. 2. 3. & 4. columinis. de rescript. sed cum hac de rescriptorum contra ius inuoludatione, & procedunt ex defectu potestatis principis, simile rescriptū cōcedētis an ex defectu voluntatis, & dicendum est cum laf. in rescripta, in printi. C. de precibus imp. off. quod ex defectu voluntatis uti prout & in l. sequen. probatur, nunquam enim principis alium velle praeiudicare cēsetur, secundum d. d. l. 1. sequen. tem infra ubi dicemus Deo volente. Sed nunquid idem erit si principis rescriptū cōtra ius elicitū ex motu eius proprio emanauerit, & non ad postulationem alterius & videtur quod non sit idem nam clausula motus proprii, clausula ex certa scientia aequiparatur, prout per DD. in cap. ad hoc de rescript. & laf. in d. l. 1. nec dānoia, nu. 9. C. de precibus imp. off. sed in clausula ex certa scientia rescripta cum ea cōcella valent & si iuri praeiudicet, vel publicē utilitati, ergo & idem erit quōties cōtra clausula motus proprii rescripta contra ius conceduntur, ut a similitudinem sit eadem ratio & idem ius & ideo rescriptum tale cōtra ius motu proprio concessum, validum esse asserit Ioan. And. in cap. 1. 3. colum. de excessib. praelati. 6. quā allegat Eubuf. in d. d. con. Regn. Franc. in forma mandati apostolici glo. motu. 16. effectu. 1. cap. 184. in mediocti impressione, & Abb. in cap. 2. n. 16. de immunit. eccl. & Ioan. Ferrar. in pract. in foro opposit. cōtra infirmitatem verb. contra ius, foli. 69. eo quod tunc importunitas non praesumitur, prout praesumitur si ad partis supplicationem, secundum glo. glossam notatur, in cap. 1. de consilij. in 6. & Rebut. ubi supra in effectu. 17. id enim operatur motus proprius, sic & videmus quod licet impetrans secundum beneficium teneatur facere mentionem de primo, id tamen non procedit si gratia sit facta motu proprio secundum text. in cap. si motu proprio de prob. in 6. tum modo clausula hae in gratia exprimitur. c. postulat. & cap. proponente de rescript. c. cum teneatur, de prae. & l. ratio, quia clausula motus proprii tollit omnem subreptum & ut in Clemē. si Romanus Pontifex, & ibi glo. de prob. & ibi appellatur saluifera & salu-





preſis habemus, ſecundū Bald. & alios reſoluto per D. Coar. in 2. part. rubricæ de teſtam. nu. 10. concl. 4. illatione. 2. verfic. rufus erūt, fol. 13. & 1a verſ. primū equidem hæc frequentior teſtatur opinio, & praxi receptam dicit, & ſecundum eam vti in Curia aſſent. prout & aſſent. Ioan. Andr. relatus per Rip. optimè in cap. de reſcript. nu. 57. vbi cū ſequentiſ. aliquibus nidiſur cōcordiā inter Doctores aſſignatū nōdū ſecundū eundē & Rebut. in re. aſſenſum. ſecundū eundē & Rebut. in re. concordat. Regni Franc. in rubr. forma mandati ap. ſolici. in glo. pro expreſſis, colum. 2. eſſet extendere in infinitum, ſi de omnibus privilegijs eſſet in ſecundo privilegio mentio faciendā, quam & teneant plures relati per Hippolytū in pract. 4. quæſitor. num. 16. à num. 10. plura pro corroboratioe huius opiniois adducit, & ſarmento libro. 3. ſelectarum cap. 14. num. 6. & ſi Grammaticus deciſi. Neapol. 20. in fine, contrariam etiam dixerit magis communem, quam & teneatur ſupra relati per Domin. Coar. vbi ſupra, verſic. ſecundo inferitur, in fine, quæ victimæ magis communis forſalis legē noſtra attenta procedere poſſet inreſcripto, non in privilegio, prout loquitur, cō quod nō in privilegio eſt, prouidere & privilegiare cōtra ius, ſecus eſſet in reſcripto, quod ſecundum legē noſtram, & ſi clauſula non obſtante, continet, nihil vaſulam, non obſtante, non affirmo, ſi generaliffimam illam clauſulam contineret, non obſtantibus quibuſcunq; iuribus in contrarium faciētib; quorum tenores, &c. neq; in ijs poſſet dari certa doctrina, quæ ſibi mentio fieri debeat de clauſula priorum litterarum, led arbitrio iudicis relinquatur, qui ſi debet concedere, an ſi expreſſio facta fuiſſet, literas obtinuiſſet, vel ſaltem non ita facile, vt inquit Rebut. in 2. tom. conſil. 6. Eſt tamen verum, quod ſi ex tali reſcripto contra ius elicitio tertius aliquis præiudicaretur, tunc & ſi quaſcunq; clauſula haberet generales, ſue generaliffimas, cum quibuſcunq; derogatorijs, & derogatorijs derogatorijs, nihil valeret, & neq; eſſet adimplendum in tertij illius præiudicium ſpeciale aliquod reſcriptū, vel privilegium habentiſ, ſecundum text. in l. 1. & 1. infra iſto titulo, expreſſo ad hoc, & text. in c. cum ordinem, extra de reſcript. quem ad

hoc cum alijs allegat Bald. in l. fin. in fin. C. ſi contra ius, vel vti. publi. ann. & ſecundum Bald. in aut. hoc inter liberos 1. col. ad fin. verſic. de clauſula autē. C. de teſtam. clauſula; nō obſtantibus, ſufficit in reſcripto Principi, qui nō tenetur ſcilicet ſingulares conſtitutiones, ſecundum Bald. in l. nauig. C. de furt. & Paul. in l. humanum. 1. notab. C. de teſtib. & in l. fin. C. ſi contra ius vel vti. Et Ioan. Neuiſianſ inter cōſilia Bruui, cōd. 12. col. 20. quoties tale reſcriptum ius Principi reſpicit, led ſi ius tertij læderet, non ſufficit generalis illa clauſula, ſed ſpecialis requiritur, clauſula; ex certa ſcientia, tūc operatur quoties ius tertij non læditur, ſecundum Molinam in de primag. Hiſp. lib. 2. cap. 7. nu. 13. idemq; diceret quoſq; lex ſpecialis & indiuidua derogationē de ea requiritur, nam tunc non cenſetur ſubſata ꝑ per clauſulam illam generaliffimam, non obſtantibus, &c. & ſi addideretur clauſula illa, quōd tenores, &c. niſi de illa lege ſpeciali fieret mēſio, & derogatio, ſecundum Gomez. in regulis cancellariæ, in proemio eorum quaſi. 6. in fin. verbiſ; nam vbi plura ſunt obſtantia, nihil prodeſt ꝑ clauſula, nō obſtantibus, ſecundum Iaſ. conſ. 233. col. 7. vol. 2. quē & alios refert Rebut. 2. tom. conſil. Fran. tit. de reſcript. in preſatione, num. 79. & de hac clauſula, non obſtante ꝑ plura cum pluriſ; ſequentiſ; extra de reſcript. & in cap. cauſam quæ, extra cod. tit. & Iaſ. in l. fin. C. ſi contra ius, Alexand. in d. ex facto. ff. de vulg. Baptiſt. de ſanto Seneuino in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. Viſit. de Camb. in tract. clauſularum, tit. de clauſula, non obſtantibus.

Et notandum, quod inquit Bald. relatus per Thom. Gram. deciſi. Neapol. 66. num. 39. quod clauſula, non obſtantibus, plus ꝑ operatur quā clauſula, ex certa ſcientia, & idem Rip. in d. l. nemo poſſet, numer. 14. inquit, quod clauſula, ex certa ſcientia, habet vim clauſula, non obſtantibus, & ſic pro validiori videtur ponere clauſulam, non obſtante, de quo & per Felinum in cap. nonnulli, de reſcript. num. 13. fall. 4. & Roland. Vall. conſil. 1. numer. 20. lib. 1. vbi numer. 19. inquit, clauſulam, non obſtante, in approbatione vel confirmatione ap. poſſitum ad ducere ꝑ novam conſeſſionem, & nu. 35. poſſit

poſſit ipſe Thom. Gram. quid importet clauſula illa, quorum tenores, &c.

Et ſic teneo, quod reſcriptū cōtra ius elicitū continet clauſulam derogatorijs ſpeciale illius iuris in contrariū faciētiſ, vel clauſulam illam generaliffimam, non obſtantibus quibuſcunq; &c. quōd tenores, &c. valet tale reſcriptū & exequendum foret, ſi ex eo tertius aliquis

non læderetur, nam ſi vltra hoc, quod eſſet cōtra ius tertij aliqui ex eo læderetur, tunc quantuſcunq; clauſulaſ derogatorijs generales, generaliffimas, vel ſpeciales, non eſt ſtatim exequendum, ſed debet expectari ſecunda iuſſio, ex doctrina illa Bald. in d. l. aut. hoc inter liberos, & ex l. 2. & 3. infra ſequentiſ. & notanda ſunt hæc, quia ſingularia.

## LEX. II.

## SVMMARIVM LEGIS.

Litteræ regie, quibus aliqui in damnum tertij, contra ius & legem, vel forum ꝑ ſtatum inbentur, ſicut ſibi obediendi, non tamen exequendā, quantuſcunq; clauſulaſ derogatorijs, vel abrogatorijs generales, vel ſpeciales quibuſcunq; vinculis roboratas, continent etiam ſi motu proprio, ex certa ſcientia, vel de plenitudine poteſtatiſ concedantur, vel habeant quaſcunq; alias firmatiſ domini, de conſilio ſupremo, vel alij auditores, vel officiales regij etiam non poſſunt, neq; debent expedire litteras cum clauſula, non obſtantibus.

1 Ratio decidendi noſtri text. num. 1.

2 Reſcriptū quid ſit, & quatuſplex, & alia in materia reſcriptorij. n. 2.

3 Privilegia non ſunt concedenda in partium, & tertij præiudicium. n. 3.

4 Si filius naturalis ante vel poſt donationem tuam, legimetur per Principem, nō ex reuocatur donatio, ante legitimatiſ facta. n. 4.

5 Si vno Doctore priuato à collegio ob culpam, aliqui ſuccedat in eius locum, ſi ex diſpenſatione priuatus reuertatur in ſuam priſtinam dignitatem ad collegium, nō præiudicant tertio illi in eius locum ſuccedenti, ſed obtinebit nouiſſimum locum, num. 5.

6 Minor reſtitutus ad beneficium renuntiatum, non cenſetur reſtitutus cū illud ſuit alteri collatū. n. 6.

7 Quod dominum rerum Principis, etiam Imperator non dicitur ſanctatus in ſuo imperio, num. 7.

8 Princeps abſq; cauſa nō poſteſt alicui præiudicare, num. 8.

9 Res in præiudicium tertij alicuius petendæ, nō alterquā in Regio con-

ſilio, & non per viam Camera ſunt expediendæ, num. 9.

10 De ſuperiori ordinata poteſtate poteſt Papa vni ſine cauſa auferre beneficium, & alteri dare, num. 10.

11 Simas Pontifex in dubio non intendit tollere ius quaſiſ tertio. n. 11.

12 Si Papa cōtuleret beneficium duobus, & poſtea declararet quod intendit, & intendebat, tunc ſecundo conferre, & non primo, ea declaratione non obſtante, declarabitur pro primo, num. 12.

13 Declaratio facta à ſummo Pontifice, circa id quod non erat dubiū de iure, non tollit ius quaſiſ tertio, num. 13.

14 Indultū conſeſſum Archiepiſcopo Toletano, de cōſeſſendis beneficijs, non derogat menſibus octo regule Clementiſ Papæ eorum reſeruationis, num. 14. vbi ex hoc a ſi inferuntur.

15 Privilegium à Rege alicui conſeſſum de non ſolacijs portagij, intelligitur illud excommiſſi in loci ſibi ſubſtituto, non vero in loci dominorum, num. 15.

16 Damatio facta à Principe, intelligitur ſine præiudicio tertij, num. 16.











aliorum filiorum quam primogeniti necesse fari, secundum statum qualitate ad alime-  
ta, et alia plura, quod quam iustissime fiat  
nemo est qui ignoret, et sic semper reges  
facere debuerunt in familiaribus licentis con-  
cedendis de hac pro glossa. (suscipit)

*ibi. Qui contra legem, nota orationem*  
hanc vno contextu positam, En perjury-  
de partes que ita contra legem, et nota  
etiam collectionem illam, que, quod col-  
legit præcedit, et omnia caret et re-  
ferre videtur, secundum quod in illa supra  
proxima in glossa dictum est, nam ipsi co-  
sideratis reperies, quod vel dispositio non  
fuit legis et legatus eius declarator pro  
prior, non solum requiritur ut litteræ istæ  
non valeant, quamvis cūq; clausula et fir-  
mitates habeant, quod ex illis terminis legi-  
tur. Sed etiam requiritur, quod nisi cōtra  
ius, licet vero si tantum essent contra ius,  
non tunc iuraretur illo iure expresse, vel  
tacite per clausulam illam generalissimā  
non obstantibus, &c. quod tenores, &c.  
vel per aliquē expugnatum, in. supra pro-  
xima, valeret talē rescriptum et esset ex-  
equendum, et ita loquitur d. l. supra proxima  
vbi dixi, scilicet, cum littera tantum fuit  
contra ius, ita quod ex eis terminis non legi-  
tur, fecit vero si ultra hoc quod essent cō-  
tra ius, terminis aliqui lederetur, nam tunc  
si quisque fortissimam clausulam habe-  
ret talē rescriptum, non esset exequendum,  
sed debere secunda iussio expectari, prout  
nihil ex loquitur, ut ex dictis. Verbi pa-  
ter clausula dicta ponderatione facta, ita  
ex contextu rationis, quam ex relativo

illo, quæ, de cuius natura est repetere  
præcedentia cū omnibus qualitatibus  
secundum Bart. l. si quis iuris fide legat.  
in. l. si filii fam. iur. feci. d. l. si filii, q.  
reitor. ff. de alim. et cib. leg. Are. in. l. etia  
4. col. post mediū. ff. de vulg. et quia de ita  
re illi si rescriptum tantumodo erat con-  
tra ius ex eo tantum alia pars non de-  
batur bene valebat secundū legem per textū  
in. l. rescripta. mo. C. de precib. imp. off. et  
ea que per sancti iuris civilis principes de-  
fata tollit, secundū Bal. relatum per Matt.  
A. l. l. c. decisio. 128. numer. 11. vbi et plu-  
dixit, scilicet, quod etiam ius quæsitū  
quod iure civilis princeps tollit, quod tamē  
communiter intelligitur, secundum  
Orosium. l. 3. §. si is pro quo. vbi notat  
Alexand. numero septimo. ff. quod quis-  
que iur. quotiescumque graue damnum

ex hoc termino non resuletur, et insuper  
clausula ex certa scientia ad esset, alius si  
grauis esset damnum, cum clausula illa ex  
certa scientia infirmum requireretur et clau-  
sula specialis non obstante, ex. l. tan. c. in  
pro. proxima §. iam cessant hæc, nam etia  
si rescriptum sit tantum contra ius nihil  
vult quantumvis ex eo nemo ledatur, quan-  
doquidem lex illa illud reprobatur, secun-  
dum lationem vbi supra, nisi adit clau-  
sula specialis non obstante tali lege in  
contrarium faciente, ut ibidem dixi, si tamē  
esset contra ius et insuper terminus ex tali  
rescripto laederetur ex lege nostra et le-  
quentiam reperimus dispositio nihil va-  
lere, et si clausula non obstante specialis,  
vel per eam illud, et ille est verus harum  
legum intellectus, prout ex eis clarissimè  
probatur. Neque obstante alio verbo nostra  
text. ibi. O especiale de la ley, fero, o de  
nuestro contra quien se federe, nam verba  
hæc procedunt fide præsupposito illi,  
quod terminus etiam ex tali rescripto et li-  
teris cōtra legem dixeretur, vel ordinem  
mentis editis et concessis laudatur, de quo  
ante lex nostra præmitatur, nam quando  
lex vnum disponit, et alterum præsuppo-  
nit, vbi habet locum dispositum, debet  
iudicari præsuppositum, secundum glo-  
sam in. l. mancipia. C. de seru. iug. verba  
que sequuntur nostri text. ampliatum sunt  
verborum præcedentium, et dispositionis  
primæ in principio legis nostre insertæ,  
non vero alterant præcedentia, et quia si  
aliud dixeremus, lex nostra parum aut ni-  
hil differret a lege præcedente, et sic duo  
illa videretur quod sit rescriptum contra  
et termino præiudicet, fortiori sunt quam  
solum vnum illud cum esset contra ius  
tantum ex eo tamen terminus non laederetur,  
ut prius cōtra secundum l. nostram et  
sequenter nulla clausula firmitatem tali  
rescripto tribuit in secundo vero posuit  
tribuere specialis clausula non obstante  
tali lege in contrarium faciente, cum de  
iure habuerimus quod duo vincula vno for-  
tiora debent esse. Et an possit princeps re-  
ferre illi positionem, et aliquam ex qua  
quod de iudicio terminus ius quæsitum est, tradit  
D. Couruualis, lib. 2. Variatum. capit. 6.  
numero. 9. versiculo. 5. cum sequen-  
tibus.

*ibi. obediendi vno complicita.* Nota,  
contra miseros Prælatos, et Rectores  
qui non audent supplicare a iheris Papæ,  
vel

vel principis contra ius efficacis, et ex quo  
bus terminis ledi potest contra quos, et in-  
uehitur glossa et ibi l. si numero. in. l. rescrip-  
ta. C. de precib. imp. offer. cum debent  
interfedere in executione mandati ali-  
cuius in illis secundum Felsum in capitulo  
siquando de rescrip. et ibi Baldus allegat  
ita notanda Aulius cap. 1. prator. d. l. 1.  
Mandamus, numero. 20. fol. 48. nam de ius  
re nō tenetur talis iudex illud implere ex  
dictis per Bald. consil. 159. columna fina.  
volumus, quem refert et sequitur Grego-  
rius l. super in. l. iustitia. §. paritica. et tradit  
A. vnde cap. 1. prator. §. in. l. 1. non  
enim est pro principe præsumendum si ad  
allicuius applicationem scribitur, fed tunc  
cum legem condir, secundum Rebuffum  
in tractatu de nominatū questione. in. nume-  
ro. 66. ino. et v. tam dictum est, et in. 4.  
infra dicitur peccat concedere iniuri-  
um et illud exequuntur.

*ibi. Specialis, caute adiecta sunt verba*  
hæc, nam alia si specialis foret mentio  
de lege contra alia habita, valeret equidem  
contra ius elicitur promissio, cum clausula il-  
la non obstante talē legem contrarium fa-  
ciente, ut. 4. supra dicta, in glossa. fin. di-  
ctum est. Sed an si clausula ex certa sci-  
entia apponatur cum clausula non obstan-  
te tali lege in contrarium faciente valebit  
rescriptum contra ius, et in partibus  
præiudicant et de iure civilis communis  
erat opinio, secundum Orosium, in. l. 3.  
§. si is pro quo. eolum. 666. versic. 40. ff.  
quod iudice iur. cum Alexand. ibi num.  
7. quod si resulat talis iudex aliquid graue  
damnum non valebat, fecit si parum  
prout et patet ex dictis nouissime per  
Molinam in primogen. Hispania, lib. 2.  
capit. septimo, numero. 16. et 24. et 24.  
lege tamen nostra attenta, qualescumque  
damnum resulet talis iudex, et qual-  
cumque clausulas habet, iustitiam siue  
separatim, nullæ sunt teles litteræ, neq;  
exequende sunt, vique, dum secunda  
iussio expectetur et mittatur, quoniam  
non est intelligendum voluisse tertio præ-  
iudicare, secundum dicta, et Decempe in  
consil. 542. in. 54. et seq.

*ibi. la iussio voluntas est.* Ecce etia  
go quomodo ex defectu voluntatis prin-  
cipis similes litteræ conceduntur. nō ex de-  
fectu potestatis, an nollantur et nō exequi  
iuberit, per legem nostram et sequentem  
prout in simili inquit in. l. rescripta. in

principis. C. de precib. imp. off. nō est enim  
voluntatis principis tertio præiudicare, sed  
tunc quo textum. l. nec dubio, vbi gl. et ibi  
C. de mactip. iuber. quem refert et alibi alie  
quod adhuc illud quæsitum est, C. de pie-  
tib. imp. off. in. l. 1. in. l. 1. in. l. 1.

*ibi. Que non libere firmes.* non enim  
possunt inferiores à Papa, vel Imperatore  
vbi clausula, vel non obstante, et ex hoc  
sit iusticia, vel de non obstante, possit ali-  
cundum Ripam in. l. nemo potest, in. l. 1. in. l. 1.  
volumus, sequens deleg. vbi inquisimus con-  
ciliat mose Doct. Gutierrez, num. 157. cū  
sequen. alios allegat, et notat Gregor. l. vbi  
bezin. l. 4. tit. 1. part. 9. in. glossa. mag. in  
pro. et Augusti. Bero in. glossa. familia  
ri. 60. num. 7. vbi num. 8. inquit quod prin-  
cipe non potest in illis plenitudinem po-  
testatis transire, qui est de reatu in  
iustitiam superius potestatis, et ideo alius  
quis princeps non potest hæc clausula vbi  
ve et per Additio. Octauia. Velluri in. gra-  
ti cancella apostol. lib. 2. c. 1. additio. 3. in  
seriori non potest legi superioris deoge-  
re text. in Clem. de Romanis de electione,  
imo neque contra supra §. potest vbi clau-  
sulis. l. 1. secundum text. nostrum, etiam si  
diceret pro hac vice, tantum, secundum Bal-  
bum in praxi beneficiorum, in. l. requiritur  
in litteris collectionum. num. 36. cum duo-  
bus sequentibus, pag. 46. in mag. tenet  
Iacini. l. rescripta. n. 3. et 4. C. de precib.  
imp. offer. et hæc nisi habuerit iussu cō-  
tra, secundum Ripam vbi supra, vel nisi in  
personis laicis, ut in Ducibus et Marchio-  
bus, quin in teris suis, si perperuā v. Pro-  
fecto dicunt iurisdictionem habent v. de  
fide et eorū descendentiis ab iure proprio,  
poterunt dictis clausulis vbi, et clausula  
etiam simpliciter et de plano, sine qua  
iudicij, possuntque in teris suis concedere  
leges iuri communis contrarias, secundum  
Ripam vbi supra, et idem quod Ripa asse-  
re alexand. consilio. 4. columna 9. volumus  
5. quem refert et sequitur Cassius in. con-  
fuet. Burg. in consilio. 8. et per Bal. con-  
fuet. Burg. verbo, auctor rescripti, num-  
mer. 3. folio. 8. vbi quæritur Ripam. meo. 12.  
deri in. l. 1. in. l. 1. in. l. 1. in. l. 1. in. l. 1.  
erratum, non enim potest dominij iurisdictionem  
super regiam disponere, fed in teris suis  
illud oblatere tenentur, secundum text.  
in. l. 1. tit. 1. lib. 2. supra per quem ita no-  
tet Alexand. cap. 5. prator. num. 6. in. l. 1. in. l. 1.  
cōdere legem nulli alij, quam principi co-  
petit,



petit, de supremo enim imperio hoc est, vt  
imperiale. C. de legib. autem qui cō  
dere potest. potest. et c. derogare & non  
alius, ergo illi domini legi regis derogare  
non poterant, neque cōtra eam statuerē  
quāvis enim domini illi in terribus  
vicaribus & vicariis regis dicant regem  
tamen vt dominum & eius leges recog  
noscere, etque fidem & homagium prae  
stare tenebant, secundum text. in l. titu  
to. ff. partit. 2. & ideo neque contra eius  
leges disponere possunt, secundum Auen  
dan. vbi supra numero. 6. & la. in dicta l.  
re scripta, numero. 3. & ideo etiam in casu  
bus vbi rex potest. de iure aliam prae  
dictio disponere, non possunt illi domini,  
§ 8. 2. secundum la. in l. fin. num. 3. C. fi. con  
tra ius, in dicta l. re scripta, numero. 3. & fa  
cit asserta opinio cōmunis per Duenas,  
reg. 28. limit. 5. hacque de causa non pos  
sunt vti clausula simpliciter & de plano li  
ne figura iudicii, secundum gloss. figura,  
in cap. fin. de hereticis. in 6. & Abb. in cap.  
2. num. 1. de re scriptis. & in conf. 6. num. 5. lib.  
mo. 4. 7. & Hippolyt. in practica 4. secunda, nu.  
mo. 4. 7. & alii relati. per Didac. Perez, in  
rub. titu. 1. lib. 5. ordinam. columna. 759.

& iterum in l. prima eiusd. tituli & libri  
columna. 80. & c. hac est receptor senten  
tia secundum Orsolum in l. de plano. fi.  
de offic. proconsul. columna. 431. in prin  
cipio quodvis Auentan. infra allegandus  
aliud & male velit, nisi iusta causa adit ne  
cessaria & euidens, quia tunc non procedit  
doctrina illius glossae dictae. cap. 11. secū  
dum Tiraq. de temp. pen. in prat. num.  
38. & sic neque possunt dicere, si facias, vel  
si iudices, secundum Auen. d. c. 5. prat. n.  
7. lib. 1. c. quod & dixim. in l. titu. 2. li.  
2. supra in gloss. li. credem tamen quod  
si superiores tales domini perpetui non  
recognoscant, possent in dominiis 7. suis  
dicta clausula vti ex dictis per nos in rub.  
titulo. 1. libro 2. supra circa tales dominos.  
& an si superius Papae vt cōmissionē  
cum clausula summarij simpliciter & de  
plano, & dicat audiat 7. vt petatur, censu  
tur concessum quā dicta clausula, vide addi  
tio. Octa. Vestrj vbi sup. additione tertia.

Ibi, 2. a. et asseruano, idem in simili  
disponit in l. infra proxima, ubi prouisione  
cōtra plures solum tabellarij expeditis,  
alios plures casus vbi iudicio perdit  
fiscum eferemus Deo volente in l. 13. tit.  
25. infra illo lib.

## L E X. III.

## S V M M A R I V M L E G I S.

Summa. l. 3. huius in l. 5. proxima, cuius hac declaratoria est insertam reperies  
ideo hic non est alid pro summano dicendum.

1. Referuntur plures effectus clausulae, mo  
tus proprii, num. 1.
2. Clausula, motus proprii, non operatur  
nisi in casibus a iure expressi nu  
mero. 2.
3. Nuncquam censetur quid motu proprio  
concessum, sed potius ad postulatio  
nem, nisi exprimitur, num. 3.
4. Ex precedentibus praesumitur motu pro  
prio aliquid concessum, nume  
ro. 4.
5. Motus proprius operatur quod aduocatio

- causae ab inferiore per superiorem  
facta, habet clausula annullatum  
factum in contrarium perinde  
tamquam ignoranter, num. 5.
6. De hac clausula ex certa scientia plu  
ra referuntur, num. 6.
7. Princeps praesumitur habere certam sci  
entiam in his quae in iure consistunt, se  
cutur in his quae consistunt in facto, num. 7.
8. Supradictae clausulae nihil operantur  
si absque causa cognitionem appo  
nantur, num. 8.

Princi-

9. Principem quando praesumatur scien  
ter concedere, num. 9.
10. Causa in principe non praesumitur  
quando vis terij leditur, numer. 10.
11. Et ibidem in re scriptum emanans  
ex certa scientia, id est operatur quod  
clausula non obstantibus.
12. Clausula de plenitudine habet effectū  
clausula derogatorie, & omnem le  
gem contrariam etiam habentem clau  
sula derogatorem derogat, num. 11.
13. Princeps namque alius debet  
cauere vti dicta clausula, nisi causa  
cognita, alia nihil operatur, num. 12.
14. Cum causa cognitionis requiratur in ap  
pōnendis dictis clausulis, citandi  
sunt si quorum inter se, num. 13.
15. Subreptionem vti articulo non dicitur  
titula separata, & diuisa, numer.  
14. & 15. alia.

Ibi, 5. enperio de quauis de ellas,  
non enim impartio praeiudicium fini  
les literae expediendi tunc, prout supra.  
Proxima dictum remanet, nisi secundū  
modum consuetum concedatur, puta ad  
bibita causae cognitione & clausulae cor  
tis inferitis & in figura iudicii praefati  
tis quia tunc cum princeps potest fieri  
in modum iudicij & tanquam iudex, pro eo  
praesumendum est quod iuste procedat,  
& ideo adimplendum non sunt literae eius  
habita in eis iniectione de causae cogniti  
one & iudicij ventilatione nisi manifeste  
constaret iniquitas esse, quia tunc poterūt  
iudices quibus disinguntur tales literae  
perferre in eam executione, & principi  
de eam iniuncta corrorare, & praeter  
secundam iustionem, sed quia iudicium  
hac faciet, & laudabimus eum.

Ibi, 6. specialiter, vide quae supra diximus  
in l. praecedenti in gloss. Especial.  
Ibi, 7. Anque si aigen proceder de nō  
pro proprio motu, per hanc clausulam, &  
si motu proprio concedatur literae contra  
legis praecedentis tenorem, non sunt ex  
quenda vt ibidem dixi, & inquit Rebut.  
in concordia. regn. Franc. in rubrica for  
mal mandat. apost. gloss. mota versio, pe  
nult pagin. 188. in mediocri inspectione

& de hac clausula motus proprii ibidem  
Rebut. plures annexi 7. effectus, & sua  
res allegatio. 12. fons. veri. negi. obliat.  
cum. in sequent. & DD. in. c. de motu pro  
prio de prat. in 6. & bertachi in speculo  
rio suo litera. Cui clausula. re scriptum,  
verbo motu proprio, & Staphile. late de li  
teris gratia & iustitia, unde vi & effectū  
clausuram in. 1. clausula motus proprii  
incipit, sublegetur, statim numerat.  
& sequent. & notandum quod clausula  
motus proprii, non operatur nisi in casu  
bus a iure expressis, secundum gloss. ab  
Cardota notat in clem. 1. Romanus de  
prat. & glentia in re script. cancela. ap.  
ost. in re script. in prin. nam quoniam scilicet  
tur quod motu proprio 7. concessum, sed  
potius ad postulatio nem, nisi exprimitur,  
secundum Suarez, vbi supra, & Orsolum  
li. beneficium col. 1. m. numero. 9. fi. de  
const. princ. vbi dicitur quibus modis limitat  
praeiudicium, & vltra non hoc limitari nisi  
praecedat iustitia illius cui re scriptum co  
ceditur, nam ex praecedentibus praesumi  
tur motu proprio concessum, 7. secundum  
4. Tiraquel in l. 1. hanc, verbo donatio  
ne largitus numero. 5. pagina. 102. C. de  
reue. donatio. Et nota vnum quod opera  
tur motus proprius, scilicet, quod opera  
tur quod auctore causae ab inferiore per  
superiorem facta habet clausulam annul  
latum factorū in contrarium per iudi  
cē etiam ignorantem, secundum Couar. in  
prat. c. 5. nume. 7. volum. 2. & differens  
tias inter hanc clausulam motus proprii,  
& clausula ex certa scientia de qua in gl.  
sequen. per Staphile. vbi sup.

Ibi, 8. Certe scientia, causae dictum,  
nam si non diceretur, n. ex certa scientia,  
vel ex plenitudine potestatis princeps  
aliquid concederet, tū contra ius & ter  
tij praedictum, patrum, tam valeret co  
cessio vti in l. praecedenti dixi, & tenet Gi  
gas de pensio. quæstio. 10. numero. 11. &  
12. sed ex legis nostri dispositione quam  
vis modicē tenet praesumitur, non vale  
bit talis concessio & cum clausula hac  
ex certa scientia vt ibidem dictum rema  
net, & tenent plures DD. relati per Ro  
land. conf. 9. numero. 4. cum sequenti,  
vbi a numero 100. plura de his clausulis ex  
certa scientia & plenitudine potestatis ad  
ducit singularia, & de hac clausula ex cer  
ta scientia, vide late per DD. relatos in l. 1.  
§. si si pro quo numero 9. si quod quique  
iure,

[illegible]

Ibi, *Poderio real absoluto*, clausula  
hæc habet effectum clausulæ derogatoriæ

tamen legem contrariam etiam, habet  
 tunc clausulam derogatiam derogat, se-  
 cundum Felitatem nonnulli numero  
 8. de respic. & ibi addito idem in clausu-  
 la ex certa causa dicitur & de hac clausula  
 tradit etiam Berta in his dicto repertorio  
 litera. C. in clausula retractoris clausula  
 de plenitudine potestatis, & Hippolitus  
 in p. 1. §. sequitur. numerumque pluri-  
 bus sequent. de Menoch de recup. pof. 3.  
 responsio. ca. fe. Fioranti. quidem. 144.  
 cum. 4. sequentibus quæ quidem omnes  
 clausula motus, scilicet propriæ, ex certa  
 scientia, & de plenitudine potestatis, vel  
 non obstat, simul tamen vel de per se in  
 hil operantur in respectu appolæ cõtra  
 legem digestorum vel ordinamentum vitæ  
 & in textu infimal prædicium, prout  
 operantur si solum esset tale respectu  
 contra ius, & non in damno textu, prout  
 in l. proxima dicitur, & probat clarissime  
 ex fine legis nostræ, iubens retractorum  
 contra ius & in textu prædicto, ubi dicitur  
 clausula habet nonnulli esse & vitari in  
 eo tantum in quo ius lesit, & vitari  
 in alio & si contra ius sit, valeat aliqua  
 etiam clausula dicitur, & est iura  
 nota & si quis ponderat, tam a partiu  
 non minus, quam ab exceptione ad regula-  
 ram, arguente, esset tamen notandum  
 quod illa clausula, vel aliqua eorum prius  
 contra ius non dicitur, eas apponere in  
 literis suis, nisi causa cognita, & vitatum  
 & tradit Deci, consil. 4. 10. n. 21. & Alex.  
 consil. 4. numero 6. lib. 1. ubi inquit quod  
 princeps magis quam alius debet cauere  
 ubi ubi hac clausula non cognita alias  
 nihil operatur, secundum Deci. ubi vi  
 pra & alias relatus nonnulli per Molin.  
 in deprimem. Hispan. lib. 3. cap. 8. n. 1.  
 21. & lib. 2. cap. 7. numer. 16. & iterum  
 bro. cap. 1. numer. 11. & 12. & ibi  
 inquit cum Aretino, quod cum causæ  
 cognita requiratur, & citatur, si quon-  
 tum interit, nam quod non potest princeps  
 aliquid in iure quod non citata prout cum  
 præcedere prædicta in ius gratia melle  
 tella dicitur Villalobos in tra. gratia melle  
 consil. 1. p. 2. p. numero. 376. & n. 1.  
 14. & 15. Molina alia in prepositum addu-  
 cit de illis clausulis videre poterit per  
 Vitale de Cambani in tra. clausularum,  
 nonne debet princeps ubi plenitudine po-

Moli. d. capitulo. 7. numer. 31. alias potius  
dissipatio quam dispensatio erit secundū  
eum ibi num. 31.

libi, del *epitlo* *acosumbrado*, alias enim  
si ultra solitū *stylū* literarū ordinatæ sunt,  
præsumuntur de falso suspensæ, vt dixi in  
l. 2. gloss. tit. 10. suprà isto libro. vbi alia  
de *stylō* diximus & tradit Suarez allega-  
tione. 7. folio. 193. & Didacus Perez. l. 28.  
tit. 4. lib. 2. iord. col. 421.

Ibi, *Que pierda el oficio, prout & supra*  
l. proxima dictum est.

ibi, *quando a la tal existētia*, fub-  
ceptio enim in vno articulo non viciat  
capitula separata et diuisa ut ex text in  
ca. si eo tempore de referri in.6. quā regu-  
la cum limitatio ponit f. c. in. c. fides de  
referri et Rinnal. et laf. in. l. si ex fides C.  
de trāfatio. Rinnal. cont. 70. n. 8. et. n. 11.  
f. vi dixit maxime procedere quando  
vnu ca. gratie tendit ad commodū vnius  
et aliud ad vtilitē alterius, nam vnius  
factum alteri nocere non debet. l. si vnus  
gante vnus. ff. de pact. et vide Bernar.  
Diaz. ref. 348. in frumenta falsitatis quos  
referit Diaz. Per. in. l. 6. tit. 1. lib. 1. ord.  
tolum. 195. cum sequent. fides cum sit con-

edulas cōtra, &c. l. 4. 461

Ibi, *Donde le quite*, ergo in omni alio in quo pars non ladeatur, licet sit contrarius, si aliqua clausulae nostrae legis in rescripto adesse, valeret tale rescriptum, puer ex text. nostro. clare denotatur & deducitur, & sic potest ponderari in gloss. poderio, istius legis est text. hic pro intellectu ibidem assignato, & in l. sup. proxima inter nostras. l. 2. & 4. & l. 1. sup. ultimo tituli.

L E X. 1141.

SUMMARIVM LEGIS.

Litteræ à qualibet ex regibus, chancellerie emanante, vel alio quolibet indice, continentes de quibus occiditur, vel punitur cor populari, caput perfonæ, vel bonum eius, exculetur, vel excludatur, vel aliud quid iniungitur & iniquum fiat, quæ litteræ à caris deſoradas vocantur, nullo modo ſunt exequende ſed ſecunduſi inſiſio expectanda eſt & alia cõſidera in lege noſtra circa illiſc tẽporis ſervanda ſunt, & facienda ſecundum quod in ea continetur.

- |   |   |   |   |
|---|---|---|---|
| 1 | Principi sine causa, non potest alicui auferre dominium rei sue, num. 1.                                | 6 | Principi non potest facere vt in perpetuum debitum non petatur, numer. 6.   |
| 2 | Princeps non potest sine causa alicui auferre ius in spe ex testamentis, vel cō tractu dependente n. 2. | 7 | Debitū est petendū actione mediata, sine stricta reali sine personalium, n. 7.  |
| 3 | Dominium rerum est de iure gentium, licet modis ciuilibus acquirantur, numer. 3.                        | 8 | Principi non potest alicui iurisdictio propriam auferre, numer. 8. & n. 9.  |
| 4 | Principi naturalis absque causa non potest tollere, numer. 4. & num. 5. quod neque auferatur.           | 9 | quod neque auferatur seu Oppidum constitutum sub alia ciuitate, & n. 1. quod tunc ciues illius oppidi possunt, pro tanto se redimere. n. 9. |

1. *Princeps aliquem domino priuare absque causa, & non adhibito bono cadio non potest, num. 1. ubi idem in Papa in beneficiabus.*
2. *Papa sicut in beneficiabus habet plenissimam quoad collationem ita quoad priuationem etiam sine causa numer. 12.*
3. *Princeps neque interitus partis absque causa potest remittere, num. 13.*
4. *Rex condendo legem generalem potest utique tertio alicui praedicare, num. 14. & num. 15. quod si hoc faceret sine causa, de plenitudine potestatis, peccaret mortaliter, & num. 16. idem de exequite.*
7. *Princeps cum vult absque causa alicui praedicare de plenitudine debet id exprimere, alias non censetur velle praedicare, num. 17.*
8. *Princeps cum prauidicium infert alicui semper in eo causa praesentium numero. 18. quod intelligit condendo legem generalem, non vero quando scribit ad alicuius supplicationem.*
9. *Damnatum distinctio potestatis ordinaria, & absolute in humanis principibus, num. 19.*
10. *Princeps neque ex absoluta potestate, sicut neque ordinaria potest auferri alicui dominium rei suae, num. 20.*
11. *Princeps an possit tollere ius non radiatum, neque questum, sed querendum, num. 21.*
12. *Princeps non potest testamentis priuatum derogare, num. 22.*
13. *Officialis an possit sine peccato exequi sententiam Principis, absque potestate mandantis, ut aliquis iurca suspendatur, numero. 23. & numero. 24. an peccet similia mandata exequentes.*

Ibi, de foro, similis est text. in l. 5. in ff. tit. 17. infra libro, sequenti.

Ibi, o testator faciemus, similis est text. in l. 10. tit. 8. par. 3. ubi glossa iura allegat, non enim potest princeps sine causa alicui auferre dominium rei suae, pro ut est glossa notab. & singul. in l. 5. C. de traus vel iur. pub. & l. 1. tit. 10. par. 1. & text. l. 2. tit. 1. par. 2. l. 1. tit. 17. par. 3. & alibi diximus, quod nedum in dominio directo, sed etiam in dominio villi procedit, secundum Bar. in l. quicunque. C. de fidei. par. 1. lib. 1. imo & ius in spe exte stamento, vel cōtra actum dependente non potest princeps auferre, sine causa, secundum Molin. de primogen. lib. 3. numero. 14. cum 4. sequen. nam cum rerum dominium sit de iure gentium, & licet modis ciuilibus acquiratur, secundum illam gloss. & communē testatur ex Fel. & Deci. in c. quae in ecclesiis, de constit. prin. conf. 1. numero. 108. volum. 1. relatus per Villabos in vto arario mil. com. op. litera. D. numero. 13. & quae iure gentium sunt, immutabilia exsistunt, vt in 3. penul. in l. de iur. nat. in iur. si princeps tollere non potest, nam & naturalia absque causa tollere non potest, prout communem testatur Villabos. ubi supra litera. P. numero. 372. cum pluribus sequat. & ideo neque dominium absque causa publica per principē auferri potest & bono cadio non adhibito secundu Bald. in l. 2. C. de iur. & fact. igno. que & alios allegat Molin. in de priuog. Hispan. l. 1. cap. 7. num. 28. & 29. & 30. Papa beneficiis alicui auferre, affirmat Rebus. in praxi beneficii. de non tollendo, ius quæsit. gloss. in l. 6. num. 6. & Geme. in reg. cancel. de iure quæsit. non tollendo, quæ. 1. f. 3. in princ. in par. & diximus. l. 1. tit. 1. supra hoc lib. imo & quod plus est neque actiones absque causa princeps tollere potest, quæ licet origine de iure ciuili esse dicantur, secundum gloss. obligationes in. l. ex hoc iure. ff. de iur. & iur. cum qua est communis, secundum Paul. numero. 32. l. 4. 8. ibidem & eund. Ias. num. 9. Geme. 3. in princ. in l. de actio. & Abb. n. 13. & Fe lix. in c. quæ in ecclesiis, de cōst. & Ale. l. 1. §. sub laro. n. 1. ff. ad Treb. adhuc tñ princeps illas actiones tollere sine causa non potest, sicut gloss. in d. l. C. si cōtra ius, nā debitu ipsius iuris naturalis est, pro quo est text. in l. 1. tit. 18. par. 3. probana non posse principem facere vt in perpetuum non peratur & ibi gloss. ita tenet & declarat, ergo si hoc non potest neque tollere

7. *tollere ad iudicem, nam ea mediant debitu petendum est & hoc iure actio illa personalis siue realis sit, nā in personali non tollit, put. d. l. part. pbari videtur multo min⁹ in reali, quicquid Ale. in rub. n. 16. ff. ceter. per. & Gom. in 9. omniū. n. 16. in l. de actio. velut distinguere inter personas, & reales actiones, d. quo vide Felin. & qui in ecclesiis. col. 2. & seq. cō. 4. de cō. l. nā licet princeps sit sup. ius illud verū vt possit cōtra illud displicere non tamen in tertij prejudiciū actionē esse iure quæsitā tollere absque causa publica & non adhibito bono cadio, vt patet ex dictis d. C. Coua. l. 3. var. c. 6. n. 9. cō seq. fic neq. iurisdic. 13. nē propriā auferret potest. sicut suar. allegat. & ideo Castil. seu oppidū cōstitutum sub aliqua ciuitate non pot. princeps tollere sicut Loazes in alleg. de Mula dubita. 4. fundamēto pro oppido in fin. si ne cessitate vt per Coua. inq. inquis. partū ap. n. 4. & tñe ciues illius oppidi possent pro tato se liberare maxime cum & dominia rerū hominib⁹ ex iure diuino cōcella esse videatur, ex autoritate Illa Gene. l. & Deuterion. 17. & Iose. 1. & 14. de qua & supra isto dicit, q. 1. & traditur per Rebus. in tract. de cōgrua portione. num. 125. cō. omniū. & seq. ubi respondit optime cōtra istos, & ideo princeps dñi priuare alicui absque causa & non adhibito bono cadio tollere illud non pot. & in Papatez in beneficiis lib⁹ in quib. plenissimū habet potestatem, sicut in c. in c. de prob. in 6. pro cedere ait gloss. c. 1. dist. 10. quā sequitur Card. con. 142. & Abb. in c. h. n. o. cum seq. de cō. vtilitate Go. in reg. de iur. quæ sit. nō toll. quæ. latissimē Bar. de praes. l. 1. Card. quæ. 4. l. 1. & Reb. in tract. nomin. q. 2. num. 6. licet quoad hoc contra tria teneat gloss. in c. per princip. 9. q. 3. & tñ Dominic. in c. si gratiose de rescip. in 6. quā sequitur Immol. in clem. 1. §. si iur. licet pendet. idē Imol. in c. quæ in ecclesiis, de cōst. & Abb. Anton. de But. in cap. constitutus, de religio. dom. cō. l. c. quid sicut Papa in beneficiis habet plenissimam potestatem quoad collationē, ita quoad priuationē etiam sine causa, & tenet Hippolytus in l. 1. §. de benefici. vacan. in cur. 3. l. eolum. 4. Papa enim nemo dicere potest curia facit, secundum gloss. in qua. quoniam de pœci. d. 3. de cuius tamen veritate tradit laf. in l. Barbarius nu.*

15. 42. & 43. vide, offic. praf. & consilio. 145. volum. 1. Soci. consil. 136. volum. 2. Abb. & Imol. in cap. translatio. de consilio. A. y. mon. & ceter. de antiqui tempo. fol. 12. nu. 30. sine causa tamen non debet Papa hanc facere, vt inquit gloss. in c. 122. dist. 10. tamen negat quoniam possit, prout cum ponderat Abb. in d. c. consilium numero 12. possit tamen sed sine peccato, vt infra hoc lib. dicemus, si ergo in Papa sit ea hanc datur in DD. & Glossatoris diuersarum opinionū aliter, cur & non in principe dicendum est, non posse auferre ius alteri quæsitum, & dominium rei suae absque causa publica & non adhibito bono cambio, imo & neq. interesse & partis remittere absque causa poterit ex text. c. gloss. legem. in fine. C. de in ius vocatum ad hoc aliquibus modis limitando allegat Rebus. in l. vnā in princ. 1. nume. 30. vique ad 47. C. de sent. quæ pro eo quod interest, prout cum vt diximus iure etiam diuino prohibuit scitis aliter tollere, & tradit idē Rebus. in prax. beneficia. in tit. de non tollendo ius quæsit. gloss. pag. 360. Imo & quod plus est quod neq. legē, ex qua iam tertio alicui ius quæsitū est, in eius prejudiciū tollere poterit, secundum Couar. lib. 1. varia. capit. 6. nu. 9. ubi a. nu. 6. incepte. legem tamen condēdo generalem & possit vtiq. tertio alicui praedicare, secundum laf. d. 1. Barba rius nu. 4. 4. neque tunc teneretur secundum cum ibi, bonum cambium adhibere, imo & si princeps absque causa hanc faceret de plenitudine potestatis, peccaret mortaliter, secundum Rebus. in princ. dist. l. vnice. numero. 3. 4. & diceretur hoc fecere de potestate absoluta, sic sicut Capit. cō. 116. num. 14. & non diceretur de plenitudine potestatis sed tēplaris hanc facere, secundum Soci. & alios res lator per Molin. de primogen. Hispan. l. 2. cap. 7. num. 38. & per Loazes in allegatio. de Mula dubita. 4. fundamēto 5. in fine. pro oppido & potestatem hanc diabolicā vocat & consilientes principibus hanc in infernū deiiciendos inquit idē Rebus. in dict. praxi beneficii. dist. tit. de non tollendo, ius quæsit. gloss. 6. num. 35. & non solum ipse concedit, sed & exequens etiā, concedens mandato peccaret, & secundum Nauarum in manuali. c. 15. num. 9. & cum id princeps vellet de plenitudine potestatis hanc quid absque causa cum peccato



17 cato facere, debet exprimere clausulam  
 et illam aliam non censetur ea vi vel lege, se-  
 cundum Thom. Gram. decisi. 65. num. 80. &  
 quantumcumque clausula illa apponatur  
 per principem vel praesentium illud ig-  
 norare, quod concedit in tertio praeiudi-  
 cium, nihil operatur, secundum Mene-  
 sium. l. vulturi num. 3. pp. 95. C. de iur.  
 iur. recip. cum causa iura publica pos-  
 set hac princeps facere adhibita tamen  
 bene cauib. Et si dicta clausula non vi-  
 retur vi prelati text. in l. h. et l. 8. part. 1.  
 et ibi gloss. Et id verum est, secundum alios  
 post gloss. ibi in l. h. C. contra ius, vel  
 vi pub. & Result. in dict. principio. d. l.  
 vulturi. C. de iur. iuris quae pro eo quod,  
 et num. 3. siue ad. 7. et in praes. benefi-  
 cii gloss. a. num. 11. ex quorum dictis  
 plures limitationes colligi possunt regulè  
 inue. quod princeps sine causa non me-  
 a me auferre non potest cum regula &  
 aliam limitationem colliges ex Thom.  
 Gram. in decisi. N. ap. 66. num. 3. & latiss.  
 siue post hac vidi per Anton. Gabr. libro  
 com. ep. tit. de iur. qual. non tol. Et ta-  
 men notandum quod non semper prae-  
 sumitur causa in tali concessione principis,  
 sed cum ex tali concessione apparet, nam  
 licet in principe causa praefatur, secun-  
 dum gloss. in l. rege. ff. de pen. id tamè  
 verum est & debet intelligi condendo  
 legem generalem, non vero quando scri-  
 bitur ad aliquam speciem legem secundum  
 Rebuffian. in tractatu nominationum  
 quæst. 2. num. 66. & Carol. de Gra. lib.  
 3. regal. Fran. prius in fin. cum sequent.  
 in parui. vel quoties disponit contra ea  
 quæ sunt de iure gentium, prout et res  
 dominium imo & iure diuino, vt diximus  
 vel quando veritas iuris contra coniectura  
 non potest in his enim casibus nulla  
 praesumitur in principe causa, secundum  
 Soci. Junierum consilio, 65. numero. 4. 7. &  
 8. volum. 2. & ideo ad hæc principes ad  
 vertere debent, non enim eis licet etiam  
 de absoluta potestate, secundum aliquos,  
 & verius, rem suam abique causa le-  
 gitima & non adhibito bono cambio au-  
 ferre, cum contra iura naturalia dispo-  
 nere non possint, nam hæc potestatis vi ne  
 quaquam conuenit his, quæ iure natu-  
 ra, vel gentium sunt instituta, tunc siqui-  
 dem naturalia immutabilia sunt, & ideo  
 nemo vnumquam dicit his principem posse

derogare etiã absoluta potestate, cū hæc  
 potestas non esset, sed tyrannus, quæ lon-  
 ge abesse debet à principibus & ab his  
 qui de eorum imperio & potestate tra-  
 ctant, conatur, ius etenim naturale dicitur,  
 quælibet propria rei dominium habe-  
 re, postque libere de ea disponere, nisi  
 ea dispositio ex causa rei publicæ, vel pro  
 pter publicam utilitatem, interdicta sit,  
 quod si princeps alique publicæ utilitatis  
 causa dominium ex aliquo auferat, ei vè  
 interdicitur rei propriæ liberam dispositio-  
 nem, nonne tyrannidem, verius quæ prin-  
 cipis leges & iura exercet, hoc protectio  
 appetitum iuris est neque admittenda est  
 in bene constituta republica plene pote-  
 statis mortis, prout l. ac. de testime. prout  
 sui mortis est, inquit D. Couarr. lib. 3. varia.  
 cap. 6. num. 8. vbi inquit distinctione hic  
 et potestatis ordinariæ & absolutæ in vi  
 manibus principibus falsissimè esse, ita vt nire  
 tur, & merito viros vtriusque iuris perit  
 simos ea vfos fuisse, cum potius diabolici  
 inuentione, & potestatem ea vocet Re-  
 buffian. supra allegatus, neque ex abso-  
 lute potestate siue neque ex ordinaria po-  
 testate princeps auferre alicui dominium rei  
 suæ prout magis ex communem testatur  
 Felin. & relati. per Molin. dict. libro  
 tertio cap. 1. num. 10. & ideo in Hispania  
 nostra vbi principes & reges non tyranni  
 sed de christianissime virtutis id reguntur,  
 neque factum fuisse tyrannidem reperi-  
 tur, secundum Molin. vbi supra dicto capitu-  
 lo, septimo num. 3. sed potius ipse principis  
 subditi subueniunt, & subuenire debent,  
 non vero res subditorum abique causa di-  
 recte, vel indirecte auferre, nam causa  
 existente, vt maxima regis necessitate, &  
 regni oppressione & commodo & pu-  
 blicæ utilitate, postea ex bonis regni  
 vti, vt ex l. de qua. titulo primo, partita  
 secundum adprobatur, & ibi gloss. id tamè ma-  
 gna cum deliberatione fieri debet circa  
 quæ & alia diximus in l. septima glossa fe-  
 cunda titulo i. supra hoc libro, & iterum  
 in titulo primo hoc lib. 4. & intellige  
 legem nostram ne sit cõtraria ijs, quæ dixi-  
 mus in l. secunda glossa in per iur. ius  
 supra ius tit. vbi diximus principem pos-  
 se concedere literas in damnum tertij, si  
 hoc exprimitur se vellet, vel de voluntate  
 ius alio modo conflet, nam id verum est  
 iusta existentis causæ, vel si dammum est  
 paruum, si scilicet si magnum, quia tunc  
 & si

& si exprimit non debet exequi, sed de-  
 bet secunda iussio expectari secundum  
 text. nostrum, in praesenti qui ita debet in-  
 telligi & limitari.

11 Tit. o. *Achardus*, sed non ne ius  
 non radicum neque quicquam, sed quæ  
 rendum princeps tollere potest, & facien-  
 dum est quidem posse, & cum glossa in  
 l. prima. §. si quis propter verbum per iur.  
 gram. ff. de in. act. p. 1. gloss. leg. pri-  
 ma. §. primo ff. nequid in loco publico,  
 communemque testatur opinionem Couar.  
 ruias, libro tertio variu. num. 1. capitulo  
 sexto numero nono, vt sic vel nec prin-  
 cipali, sed ex hereditate hæc non est ante  
 ius quæritum, & radicum, sive ergo  
 nosset text. inbet, principis reservatum  
 vbi mandatur quæ ex hereditate, obedi-  
 dum non est, ideo dicitur esse, quod  
 textus nosset loquitur, vel cum princeps  
 ageret per alium aliquem hæredem facere,  
 & potest per literas suas vt ex hereditate  
 eundem, cum libera debeat esse facultas testandi  
 sique libertas iure gentium & naturali  
 procedat, secundum Couarr. vbi sup. nu-  
 7. non est exequendum tale mandatum,  
 vt pote quia quæ de iure gentium aut na-  
 turali sunt, sunt immutabilia, secundum  
 text. in §. pen. illi. de iur. natural. vel  
 postquam quæ illi hæres in testamento  
 quo instituitur, ita quod si habet ius quæ-  
 situm instituitur, quæ merito testatoris,  
 non iubet per eam quæ merito testatoris,  
 sed testamentum illud implere, & ab eo insti-  
 tutus ab hereditate illa alienus redditur,  
 tunc enim talis midato obediendum non est,  
 tanquam in illis, vt pote princeps non  
 possit testamentum priuatorum vt dero-  
 gat secundum Couarr. vbi supra num. 3.  
 & ijs duobus modis potest nollet text. in ijs  
 verbis intelligi, & declarari.

12 Quod, non sicut complari, destruit &  
 corrigit opinionem communem assertam  
 per Cognoli in l. velle. ff. de reg. iur. rela-  
 tum per Aulies in cap. præt. in gloss. ma-  
 damientos num. 30. fol. 47. aliter senten-  
 tiam posse sine peccato exequi vt sen-  
 tentiam principis abique proce. falsi mandati  
 vt aliquis furca suspendatur, hoc enim  
 per text. hic corripitur & per text. simile  
 in l. i. tit. 18. p. 1. iano quod cum text. no-  
 ster prohibeat fines literas exequi quæ  
 quidem lex illissima est & omni iuri cõ-  
 formis & sic obligat in conscientia, non ex-  
 erit immunis à peccato iudex, qui ea ex-  
 equeretur, quando quidem iniuste viden-

tur, cum abique processu & contra inau-  
 diam patrem concedatur, imo & simi-  
 let literas concedentes, vt scilicet et, qui in  
 auditis occiderent statim homicidij iudici-  
 tium, secundum Nauam in manuali confes-  
 sion. p. 25. num. 9. & ibi exequentes eis, secun-  
 dum enim ibidem peccant, non enim tenen-  
 tur implere vt similia mandata, secundum  
 gloss. in l. 16. tit. 1. p. 2. plura allegant  
 et. & Aund. cap. 3. præt. fol. 29. lib. 2.  
 maxime si ex concedentis iracundia præ-  
 sumitur processus, & ex vbius eius las  
 uitat vt in l. i. vindicari. C. de pen. quæ  
 legat Aulies, vbi supra num. 19. & Antoa.  
 Gout. 3. tom. cap. 3. num. fin. & Capola  
 Gout. 12. num. 5. in ipsius contra misero-  
 sos prelatos, & licet Alex. in l. debitor  
 bus. n. 15. ff. de reud. hoc intelligat esse spe-  
 ciale cum princeps ex iracundia proferat  
 sententiam personalem contra aliquem, seu  
 alias, idem tamen dictum est ex res-  
 & ex supra dictis, & si non conflet quod  
 ex iracundia hoc fecerit & iussit, adhuc  
 enim tunc similes literas exequenda non  
 sunt abique processu, & forma iudicii em-  
 nate, & post hæc certè si reperi commu-  
 niter teneri assensu prædicti Carceris  
 relatum per Iulium Clar. in præf. crimin.  
 §. si. quæst. 60. num. 16. & ibi inquit hæc  
 videri magis communem & quamvis ipse  
 ibidem asserat se non consilium amico dis-  
 ferre executionem talem ne ei cõtingeret  
 id quod ibi referret pretere Varili, qui  
 suspensus fuit: eo quod non intel fecit, quod  
 dam statim quod capitaneus iussit, ergo ta-  
 men neque consulerem amicum neque ipso  
 facerem simile exequutioni nisi rescrip-  
 to prius principi & monito de iniustitia,  
 potius est enim omnia mala pati quæ pe-  
 cati & iniustitie consentire, & sic consue-  
 lo fieri, faciat princeps quicquid voluerit  
 si ego iustitiam facio, nihil ad me & quod  
 ipse princeps per leges suas fieri iubet  
 si disponit iuste & iulle, quia si in forma ius-  
 titiæ & per iudicia dicta litera proceden-  
 dent quæ dubitaret de eius executione nõ  
 si de manifestis & notoria iniustitia cõsta-  
 ret, & sic ibi vidi quendam ciuitatis Lingre-  
 glium audire in Indiarum regnis ad  
 mortem condemnatum propter exequum  
 quoddam mandatum Vicegeris in  
 quo ei mandabatur, vt Capitaneum quen-  
 dam visis illis literis interficeret, quod ipse  
 auditor fecit & in prima sententia fuit ad  
 mortem condemnatus, & in gradu aplie

lationis coram inuicissimum Rege nostro, & eius consilio indiarum in Hispania se praesentavit, & in mille aureorum summa applicata haereditibus ipsius Capitanei, in quo officij suspensione condonatus fuit, propter e repentinam illius mandati executionem, & iare optimo.

Ibi, *seuamus*, & sic non sufficeret iam

principem literas has concedentem cōsulare & expectare eius responsum per triginta dies ut dicebat dicta. si videlicet. & de pæn. sed & debet haberi & expectari omnino responso ipsius principis, & secunda iusio, & sic consultatio & eius responso desideratur iam, ex. l. nostra & interin superferendum est in executione.

## LEX. V.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Vna prouisio contra aliam concedenda non est, nisi prima prouisio in secunda inferatur, & in super causa, quare secunda datur, & si per indices curia, vel per aliquem eorum detur prima prouisio per ipsum & non per alium se concedenda est, si iuratus in secunda supra dictis additamentis.*

- 1 Rescriptum secundum primo contrariū debet expressam facere mentionem de primo ad hoc, ut primum per secundum declaratur, numer. 1. & nume. 2. limitatur.
- 2 In secunda gratia à Principe facta de homicidio perpetrato ab impetrante debet fieri mentio specialis de prima gratia super eodem homicidio vel de dicto concessa, n. 3.
- 3 Fur debet torqueri, ut indicet res exportatas, non obstante indulgentia ei concessa, n. 4.
- 4 Remissio condemnationis, ut valeat debet exprimi causa, & qualiter facti, qualitas, n. 5.

Ibi, *Mandamus que en la dicha segunda carta*, hic probatur rescriptum, secundum primum contrarium debere expressam facere mentionem de primo, ad hoc ut primum per secundum tollatur, n. 2. de dol. & contuma. notabilis ad hoc secundum Barbatia, in rub. extra de rescript. fol. 29. colum. a. versiculo qui sit autē, in primo, & hoc late traditur per Rebuff. in a. tom. consil. Fran. tit. a. de rescript. in praefatione à numer. 37. vsque ad 101. alias si mentio de primo & eius clausula in secundo non habet, & prima clausula debet clausula decreti irritati, secundum

nihil valet, & ipso iure nullus esset secundum Barba. vbi sup. & Panormi. & de ci. in cap. ceterum col. 3. numero. 6. de rescript. si tamen non continet relationem predictam non valet, eo quod tantum exceptio nis, debet per primum ante oppositionem valebunt, secundum Deci. vbi supra numer. 8. & Barbatia. vbi supra & in hoc casu intelligitur ea. ceterum & ea. ex parte de rescript. secundum Gofred. relatum per Dida. Per. in l. 1. tit. 12. libro. 3. colum. 1. & 2. quel. 37. vbi ita refert & sic veniat declaranda lex nostra, cum in ea nullum verbum annullati perierimus, nisi dicamus quod eo quod prohibita est, clausulam derogatorem habet in contrarium, quicquid secundum rescriptum forma hac praetermissa contra primum rescriptum datum nullum sit, etiam si non opponatur, idemque dicendum super vno delicto, vel homicidio, nam debet in ea fieri mentio de alia gratia si concessa fuit eidem, & secundum hanc gratia impetranti de alio homicidio, vel delicto, neque sufficeret, si in secunda fieret mentio delicti tantum consiliorum per impetrantem ipsam nisi, & de prima gratia fiat mentio secundum text. in l. 1. tit. 13. lib. 8. infra, teuet las. in l. nec damno. C. de precib. imp. off. n. 4. vbi inquit dicere Andre. Sicul. per hoc dictum fuisse vnum Boronice de capitatum, qui impetravit gratiam remissionis secundum homicidium non facta merito de

ne de primo homicidio, & ei gratia, quod & tradit Paul. in l. 1. C. de episcop. aud quo refert Sylua nuptialis l. 1. vbi. non est nubendum, numero. 14. fol. 11. in par. n. 1. ubi reprobat Barbat. requirit etiam vtriusque gratia super remissione delicti concessa valeat, quod ultra quod mentio ne faciat de primo delicto, & gratia eius requiritur etiam quod super primo delicto fuerit condemnatus impetrator eam, sed est contra text. in d. 1. tit. 13. infra lib. 8.

Ibi, *propter quod nota la tal excoisio*, id est quod dicti D. D. tenent Aliaius in ea. cum non ab homine numero. 34. de iudi. vbi dicit perat, si primum delictum est idem quod secundum, secus si melius, & facti preb. dict. l. 2. cum loquitur per dictione, etro, quia est repetitum illud, sed nihil minus, tunc idem esse dicitur si aliud, quia fecerit maleficium committat, tunc quia dicitur secundum communem intellectum text. in d. capit. cum ab homine secundum Alia. vbi supra tunc etiam quia militat eadem ratio text. dict. l. 1. refrenante maleficia voluit, cum etiam quia diffi-

cilias concedit princeps remissionem fecundis delicti, & ita tenet nouissime Auedan. in tit. de in iur. n. 1. & id verum credo, & tenendum fore, tamen secundum Alia. vbi sup. consilium princeps, ante quantententia exequetur contra gratiam secundam impetrantem non facta mentione prima gratia, inquit, tamen ipse Sylua. vbi supra sub dubitatione tamē quod non obstante indulgentia poterit torqueri fur, ut indicet res operatas. Si ergo in gratia hac procedant quanto magis procedent in rescripto secundum contrarium ut non valeat nisi de primo & eius clausulis mentio in secundo fiat, secundum text. nostri dispositione, maxime si secundum non concedatur per primum concedentem, sed per alium.

Ibi, *propter quod nota la tal excoisio*, idem in remissione condemnationis ut non valeat, nisi causa, & qualiter facti qualitas exprimitur, inquit las. in d. 1. nec damno, secundum C. de precib. imp. off. per. text. n. 4. ca. super eo de cohab. cler. & n. 1. vbi probatur literas facti scilicet non continere nihil valere.

## LEX. VI.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Cedula & prouisiones regias, litium & negotiorum penditū suspensionis, vel annulationis, hic obediuntur non exequentur, quibuscumque clausulis derogatis in eis contentis non obstantibus.*

- 1 Rescriptū in quo fit mentio de vero statu causae, & pēdētia valet de iure canonico n. 1. seu de iure regio, n. 2.
- 2 Rescripta concedenda per principem solent aliquando concedi propter multas & varias occupationes quibuslibet monis causam solent inducere, n. 3.

Ibi, *propter quod nota la tal excoisio*, vide quod dixi in p. p. h. v. b. d. l. 1. r. g. l. 1. p. e. d. l. 1. ubi, *non emargante qualiter palabra*, & sic licet in etiam mentio de vero statu causae, & de processu pēdētia, ad hoc non valebunt, ex text. hic ex quo deducitur quod quauis ex. c. inter monasterium & Panormi. ibi. a. n. 2. de re iud. si de vero statu causae & pēdētia mentio fieret in rescripto, valebat tale rescriptum

lib. vi. ex text. notat Dida. Per. in l. 1. tit. 1. lib. 1. ord. colum. 1. vers. quid autem erit ex text. tamen nostro quod ad forum secularē nihil valeat, & si de vero iure statu causae in rescripto mentio fiat, quod ex text. nostro probatur, tunc quia praefatam pēdētia, non tamen mentionem in literis illis delicti bus & earum pēdētia fieri, tū etiam, quia limitatio loquitur, scilicet, ut non aliter detur tale rescriptum neque pactū valeat contra non sit ex dispositio, nisi prius fuerit visum in regio impetore, consilio, & consulti limitatio, & post deinde & concedatur, ergo limitatio hac constituit regulam in cōtrariū, ut si aliter detur, qualescumque clausulae habeat, nihil operetur, ut valeat, & si de vero iure statu sit mentio pro quo & facit lex sequens haec, n. 1. & similis, quae & suspēdunt cōtētiōem autē eius pro mulgatione & cessas reuocatur & annullatur, & ratio horū est quia ta-

lia rescripta prater principis intentionem essentia concessa, propter multas & varias occupationes, quae obliuioni causantur, solent in ducere, & ceterum de rescriptis, ex par. 1. de offic. deleg. non enim praeruntur velle iura tot vigilijs excogitata libere reuocari rescriptis, si quando, G. de inoff. testat. v. quia praeruntur impetrata per importunitatem, quae alias non concederentur, l. 1. C. de per. bon. lib. n. & c. melior ratio quia ex l. inoff. intelligitur.

Ibi, per importunitatem, quas rationes as-

signauit in nostrum propositum Didac. Peiez vbi sup. verlic. ratio autem, cum sequent, & de his literis quae status vocantur, quasi statum causae suspendant, plura annexit Rebus in a. tomo constit. Fran. tit. de lite. dilato. anna. artic. 1. glo. cum omnibus sequent. Poterunt tamen concedi per principem reuocando legem non sitam in eis, nisi non potest esse princeps, qui ex causa legis suis derogare non possit, secundum Rebus d. a. tom. tit. de restitutio. in praefatione. nu. 6.

## L E X . V I I .

### S V M M A R I V M L E G I S .

De materia huius legis, vide quae diximus in l. 2. supra isto tit. quia eadem est, & quae diximus in l. 13. tit. 7. sup. eod. ibi.

Ibi, Concordia conueniens de parte, & insuper quod tales litterae in supremo regis consilii expeditur, ut inquit & de-

clarat. l. v. decima titulo. 4. libro secundum supra, & hac pro hoc titulo sufficiat.

## S E Q V I T V R T I T V L V S X V .

### De las prescripciones.

E T cum superiori tit. dictum sit, quibus modis res aiorum ex principis permissione iusta de causa obtineri & nasci-

ei possunt, nunc vero sequitur quibus modis ex legis praescriptione acquirantur praescriptio, & hac pro hoc titulo sufficiat.

## L E X . I .

### S V M M A R I V M L E G I S .

Qualiter iurisdictio, merum & mixtum imperium, & per quod tempus, villa & ciuitates praescribi possint, in praesenti lege declaratur quodque suprema iurisdictio, ius quae imponendi exigendae, tributa nullo tempore praescribantur, neque praescribi possint.

1. Tam tam particulares quam domini temporales possunt praescriptione immemoriali praescribere iurisditionem merum & mixtum imperium, numero. 1.
2. Iurisdictio abique titulo praescriptione tantum immemoriali acquiratur, quae praebet titulum. 1.
3. Praescriptio. 40. annorum cum titulo sufficit ad acquirendam iurisditionem numero. 3.
4. Praescriptio ordinaria decem annorum, inter praesentes, & 20. inter absentes sufficit contra inferiorem regem. n. 4.
5. Praescriptio immemorialis quomodo pro-

probetur extra casum nostrae. l. & in. casu eius. n. 5.

6. Directum dominium probatur probata immemoriali possessione. n. 6.

7. Possessor probata immemoriali possessione, probat se verum dominum esse & possessorem n. 7.

8. Indices ecclesiastici praescriptione immemoriali non acquiritur iurisdictio nem laicos incarcerationandi. n. 8.

9. Praescriptio iurisditionis habet casum continuam. n. 9.

10. Quae praescriptio in iurisditionibus qualiter acquiratur, & de effectibus eorum in iniuriis personarum, & officiorum, quae obligatio continetur. n. 10.

11. Minor praescriptio quam immemorialis in materia nostra. l. non sufficeret contra regem sine titulo etiam eius scientia & patencia probata. n. 11.

12. Si aduersus probationem huius immemorialis praescriptionis, probatur certum quasprescriptionis initium, & de iurisdictionem, etiam ultra centum annos a die mota litis exclusiua erit praescriptio immemorialis probatio, & vis. n. 12.

13. Approbatur ex l. nostra illa opinio de iure ciuili, quae dicebat, mixtum imperium, iurisditionem criminalem & ciuilem praescriptione acquiri posse numero. 13.

14. Intellectus. l. 6. tit. 19. par. 1. & l. 18. tit. 1. par. 1. n. 14.

15. In praescriptione immemoriali an requiratur scientia & patencia illius regis contra quem praescribitur, numero. 15.

16. Ex l. 1. s. titulo. 1. supra. isto libro an videatur reprobatia praeterea consuetudo incarcerationandi laicos per ecclesiasticos indices, & de quae erat sine scientia & patencia regis

numero. 16. & ibi quid defutura cōspectu de.

17. Praescriptio iudicum ecclesiasticorum laicos incarcerationandi multum prauidet regi, quia tunc non praescribitur accumulative, sed priuative numero. 17. & in numero. 18. quod secus est quando per seculares praescribitur, quia tunc accumulative praescribitur.

18. Si per ecclesiasticos quoad episcopum acquiratur iurisdictio per praescriptionem, haec accumulatur acquiratur, numero. 19. quod intelligitur in numero. 20.

19. Merum imperium non praescribitur, nisi qui habet territorium, numero. 21. ibi late.

20. Immemorialis consuetudo an possit tantum quantum imperator cum causa numero. 22.

21. Elicitur conclusio ad supra dicta numero. 23.

22. Bona fides an erit probanda in praescriptione immemoriali huius iurisditionis. n. 24. & 25.

23. Quoties cum titulo possidetur sufficit allegari bonae fidei, neque probatio eius requiritur. n. 26.

24. Bona fides praesumitur in praescriptio numero. 27. & sic sufficit eius allegatio. n. 27. & n. 28.

25. Quod & tunc sufficit bona fidei allegare in informatione iuris, & tempore disputationis. n. 29.

26. Praescriptio immemorialis, probata mala fide, nihil operatur, numero. 30.

27. Eadem praescriptio immemorialis requiritur ad iurisditionem praescribendam in ciuili sala vel criminali, si solus in ambobus simul inuenitur, numero. 30.

28. Iurisdictio si fuerit, simpliciter praescripta, in aliquibus actibus intelligitur praescripta in omnibus, & 3

30. Iurisdictio si fuerit, simpliciter praescripta, in aliquibus actibus intelligitur praescripta in omnibus, & 3

31. Iurisdictio si fuerit, simpliciter praescripta, in aliquibus actibus intelligitur praescripta in omnibus, & 3

32. Iurisdictio si fuerit, simpliciter praescripta, in aliquibus actibus intelligitur praescripta in omnibus, & 3



- in separabilibus a principali. numero. 32. quod intellige de ibi.
- 33 Prescriptio quibus modis interrumpatur. n. 33.
- 34 Prescriptio an interrumpitur si quis de expellatur a possessione, & eam incontinenti reciperet. n. 34.
- 35 Interrumptio duplex. n. 35.
- 36 Suprema potestas nulloquinque tempore potest prescribi. n. 6. vbi late.
- 37 Suprema Regis iurisdictio, in donatione iurisdictiois alicui facta, non censetur concessa. numero. 37. & numero. 38. destruitur contra hoc communis, ac magis communis opinio.
- 39 Suprema Papa potestas an possit prescribi, ylo tempore. n. 59.
- 40 Subditus alicuius Principis secularis an exemptionem possit prescribere eo quidem sensu, ut nemini subiectus sit, neque reconsecrat aliquem in dominum. n. 40.
- 41 Tributa & pedagia regi debita in signum vniuersalis domini, nullo tempore prescribi possunt. numero. 41. & numero. 42. quod vbi la consuetudo potest.
- 43 Intellectus ad l. omnes. C. de prescriptione. 30. vel. 40. anno. numero. 43.
- 44 Imperium semper superflus est, etsi prescribi posset, esset contra vniuersalem dominum. numero. 44. & numero. 45. quod idem effectus impertinentibus ad Papam respectu vniuersalis domini, & supremam potestatis.
- 46 Vassallus excluditur a iurisdictioe suprema, nisi circa hoc ostendat titulum sue possessionis. numero. 46.
- 47 Regalia quæ regi competunt in suprema potestatis signum, & recogni-

- tionem subiectionis alienari non possunt. numero. 47. & numero. 48. limitatur nisi hoc parum regnum ledatur.
- 49 Quæ inalienabilia sunt in prescriptibilia. n. 49.
- 50 Regalia cōpetentia Regi vsupremo, quæ dicantur, & quæ Papa. n. 50.
- 51 Subditi alicuius Principis an possint prescribere libertati & immunitati a solandis in iudiciis, & super iudiciis, quæ non soluitur in recognitione suprema potestatis, sed pro expensis belli imminutis, aut pro alijs ipsius Principis subuandis necessitatibus. n. 51.
- 52 Institutio tabellionum, & regalis in iudicio, illegitimorum legitimatio, & horum similia, quorum fit mentio in capitulo super quibusdam, de verbo significatione hæc pertinet p. numero. 52. & numero. 53. an in illis prescribendis scientia & potestas regis contra quem prescribitur requiratur, & numero. 54. quod si hæc princeps concessit alicui, vel donauit, tempore communi contra hanc donatariam prescribitur.
- 55 Bona quæ sisco principis delata sunt, quo tempore prescribantur. n. 55.
- 56 Bona quæ regi a corona tantum competunt, quo tempore prescribantur. numero. 56.
- 57 Princeps de iure habet fundatam suam intentionem circa terminos sue iurisdictiois intra regnum sitos. numero. 57. & numero. 58. idem in villis, vel ciuitatibus, interminis illis a rege concessis.
- 59 Ciuitas aut villa in territorio suo, nō solum quod domini verū, & quod possessione fundatā habet, nā intentionem. n. 59.

Rex

- 60 Rex non potest alienare villas ciuitates & castra regi, sine consensu omnium principum & populorum regni. n. 60.
- 61 Ad obtinendas res ciuitatis titulus seu immemorialis prescriptio requiritur. n. 61.
- 62 Si post datam a consistorio cōcessam transierit tempus, ac annorum, valde erit licentia ad illam obtinendam, si tertia illa cultuantur & seminantur tritico vel simili semine. numero. 62. & numero. 63. quid si tales terra arboribus aliquibus vineis vel oliuæ plantata sint.
- 64 Necesse temporis carus sufficit ad prescribendum, contra cuius tēxi, n. 64. & n. 65. & n. 66. & n. 67. & n. 68. & n. 69. & n. 70. & n. 71. & n. 72. & n. 73. & n. 74. & n. 75. & n. 76. & n. 77. & n. 78. & n. 79. & n. 80. & n. 81. & n. 82. & n. 83. & n. 84. & n. 85. & n. 86. & n. 87. & n. 88. & n. 89. & n. 90. & n. 91. & n. 92. & n. 93. & n. 94. & n. 95. & n. 96. & n. 97. & n. 98. & n. 99. & n. 100. & n. 101. & n. 102. & n. 103. & n. 104. & n. 105. & n. 106. & n. 107. & n. 108. & n. 109. & n. 110. & n. 111. & n. 112. & n. 113. & n. 114. & n. 115. & n. 116. & n. 117. & n. 118. & n. 119. & n. 120. & n. 121. & n. 122. & n. 123. & n. 124. & n. 125. & n. 126. & n. 127. & n. 128. & n. 129. & n. 130. & n. 131. & n. 132. & n. 133. & n. 134. & n. 135. & n. 136. & n. 137. & n. 138. & n. 139. & n. 140. & n. 141. & n. 142. & n. 143. & n. 144. & n. 145. & n. 146. & n. 147. & n. 148. & n. 149. & n. 150. & n. 151. & n. 152. & n. 153. & n. 154. & n. 155. & n. 156. & n. 157. & n. 158. & n. 159. & n. 160. & n. 161. & n. 162. & n. 163. & n. 164. & n. 165. & n. 166. & n. 167. & n. 168. & n. 169. & n. 170. & n. 171. & n. 172. & n. 173. & n. 174. & n. 175. & n. 176. & n. 177. & n. 178. & n. 179. & n. 180. & n. 181. & n. 182. & n. 183. & n. 184. & n. 185. & n. 186. & n. 187. & n. 188. & n. 189. & n. 190. & n. 191. & n. 192. & n. 193. & n. 194. & n. 195. & n. 196. & n. 197. & n. 198. & n. 199. & n. 200. & n. 201. & n. 202. & n. 203. & n. 204. & n. 205. & n. 206. & n. 207. & n. 208. & n. 209. & n. 210. & n. 211. & n. 212. & n. 213. & n. 214. & n. 215. & n. 216. & n. 217. & n. 218. & n. 219. & n. 220. & n. 221. & n. 222. & n. 223. & n. 224. & n. 225. & n. 226. & n. 227. & n. 228. & n. 229. & n. 230. & n. 231. & n. 232. & n. 233. & n. 234. & n. 235. & n. 236. & n. 237. & n. 238. & n. 239. & n. 240. & n. 241. & n. 242. & n. 243. & n. 244. & n. 245. & n. 246. & n. 247. & n. 248. & n. 249. & n. 250. & n. 251. & n. 252. & n. 253. & n. 254. & n. 255. & n. 256. & n. 257. & n. 258. & n. 259. & n. 260. & n. 261. & n. 262. & n. 263. & n. 264. & n. 265. & n. 266. & n. 267. & n. 268. & n. 269. & n. 270. & n. 271. & n. 272. & n. 273. & n. 274. & n. 275. & n. 276. & n. 277. & n. 278. & n. 279. & n. 280. & n. 281. & n. 282. & n. 283. & n. 284. & n. 285. & n. 286. & n. 287. & n. 288. & n. 289. & n. 290. & n. 291. & n. 292. & n. 293. & n. 294. & n. 295. & n. 296. & n. 297. & n. 298. & n. 299. & n. 300. & n. 301. & n. 302. & n. 303. & n. 304. & n. 305. & n. 306. & n. 307. & n. 308. & n. 309. & n. 310. & n. 311. & n. 312. & n. 313. & n. 314. & n. 315. & n. 316. & n. 317. & n. 318. & n. 319. & n. 320. & n. 321. & n. 322. & n. 323. & n. 324. & n. 325. & n. 326. & n. 327. & n. 328. & n. 329. & n. 330. & n. 331. & n. 332. & n. 333. & n. 334. & n. 335. & n. 336. & n. 337. & n. 338. & n. 339. & n. 340. & n. 341. & n. 342. & n. 343. & n. 344. & n. 345. & n. 346. & n. 347. & n. 348. & n. 349. & n. 350. & n. 351. & n. 352. & n. 353. & n. 354. & n. 355. & n. 356. & n. 357. & n. 358. & n. 359. & n. 360. & n. 361. & n. 362. & n. 363. & n. 364. & n. 365. & n. 366. & n. 367. & n. 368. & n. 369. & n. 370. & n. 371. & n. 372. & n. 373. & n. 374. & n. 375. & n. 376. & n. 377. & n. 378. & n. 379. & n. 380. & n. 381. & n. 382. & n. 383. & n. 384. & n. 385. & n. 386. & n. 387. & n. 388. & n. 389. & n. 390. & n. 391. & n. 392. & n. 393. & n. 394. & n. 395. & n. 396. & n. 397. & n. 398. & n. 399. & n. 400. & n. 401. & n. 402. & n. 403. & n. 404. & n. 405. & n. 406. & n. 407. & n. 408. & n. 409. & n. 410. & n. 411. & n. 412. & n. 413. & n. 414. & n. 415. & n. 416. & n. 417. & n. 418. & n. 419. & n. 420. & n. 421. & n. 422. & n. 423. & n. 424. & n. 425. & n. 426. & n. 427. & n. 428. & n. 429. & n. 430. & n. 431. & n. 432. & n. 433. & n. 434. & n. 435. & n. 436. & n. 437. & n. 438. & n. 439. & n. 440. & n. 441. & n. 442. & n. 443. & n. 444. & n. 445. & n. 446. & n. 447. & n. 448. & n. 449. & n. 450. & n. 451. & n. 452. & n. 453. & n. 454. & n. 455. & n. 456. & n. 457. & n. 458. & n. 459. & n. 460. & n. 461. & n. 462. & n. 463. & n. 464. & n. 465. & n. 466. & n. 467. & n. 468. & n. 469. & n. 470. & n. 471. & n. 472. & n. 473. & n. 474. & n. 475. & n. 476. & n. 477. & n. 478. & n. 479. & n. 480. & n. 481. & n. 482. & n. 483. & n. 484. & n. 485. & n. 486. & n. 487. & n. 488. & n. 489. & n. 490. & n. 491. & n. 492. & n. 493. & n. 494. & n. 495. & n. 496. & n. 497. & n. 498. & n. 499. & n. 500. & n. 501. & n. 502. & n. 503. & n. 504. & n. 505. & n. 506. & n. 507. & n. 508. & n. 509. & n. 510. & n. 511. & n. 512. & n. 513. & n. 514. & n. 515. & n. 516. & n. 517. & n. 518. & n. 519. & n. 520. & n. 521. & n. 522. & n. 523. & n. 524. & n. 525. & n. 526. & n. 527. & n. 528. & n. 529. & n. 530. & n. 531. & n. 532. & n. 533. & n. 534. & n. 535. & n. 536. & n. 537. & n. 538. & n. 539. & n. 540. & n. 541. & n. 542. & n. 543. & n. 544. & n. 545. & n. 546. & n. 547. & n. 548. & n. 549. & n. 550. & n. 551. & n. 552. & n. 553. & n. 554. & n. 555. & n. 556. & n. 557. & n. 558. & n. 559. & n. 560. & n. 561. & n. 562. & n. 563. & n. 564. & n. 565. & n. 566. & n. 567. & n. 568. & n. 569. & n. 570. & n. 571. & n. 572. & n. 573. & n. 574. & n. 575. & n. 576. & n. 577. & n. 578. & n. 579. & n. 580. & n. 581. & n. 582. & n. 583. & n. 584. & n. 585. & n. 586. & n. 587. & n. 588. & n. 589. & n. 590. & n. 591. & n. 592. & n. 593. & n. 594. & n. 595. & n. 596. & n. 597. & n. 598. & n. 599. & n. 600. & n. 601. & n. 602. & n. 603. & n. 604. & n. 605. & n. 606. & n. 607. & n. 608. & n. 609. & n. 610. & n. 611. & n. 612. & n. 613. & n. 614. & n. 615. & n. 616. & n. 617. & n. 618. & n. 619. & n. 620. & n. 621. & n. 622. & n. 623. & n. 624. & n. 625. & n. 626. & n. 627. & n. 628. & n. 629. & n. 630. & n. 631. & n. 632. & n. 633. & n. 634. & n. 635. & n. 636. & n. 637. & n. 638. & n. 639. & n. 640. & n. 641. & n. 642. & n. 643. & n. 644. & n. 645. & n. 646. & n. 647. & n. 648. & n. 649. & n. 650. & n. 651. & n. 652. & n. 653. & n. 654. & n. 655. & n. 656. & n. 657. & n. 658. & n. 659. & n. 660. & n. 661. & n. 662. & n. 663. & n. 664. & n. 665. & n. 666. & n. 667. & n. 668. & n. 669. & n. 670. & n. 671. & n. 672. & n. 673. & n. 674. & n. 675. & n. 676. & n. 677. & n. 678. & n. 679. & n. 680. & n. 681. & n. 682. & n. 683. & n. 684. & n. 685. & n. 686. & n. 687. & n. 688. & n. 689. & n. 690. & n. 691. & n. 692. & n. 693. & n. 694. & n. 695. & n. 696. & n. 697. & n. 698. & n. 699. & n. 700. & n. 701. & n. 702. & n. 703. & n. 704. & n. 705. & n. 706. & n. 707. & n. 708. & n. 709. & n. 710. & n. 711. & n. 712. & n. 713. & n. 714. & n. 715. & n. 716. & n. 717. & n. 718. & n. 719. & n. 720. & n. 721. & n. 722. & n. 723. & n. 724. & n. 725. & n. 726. & n. 727. & n. 728. & n. 729. & n. 730. & n. 731. & n. 732. & n. 733. & n. 734. & n. 735. & n. 736. & n. 737. & n. 738. & n. 739. & n. 740. & n. 741. & n. 742. & n. 743. & n. 744. & n. 745. & n. 746. & n. 747. & n. 748. & n. 749. & n. 750. & n. 751. & n. 752. & n. 753. & n. 754. & n. 755. & n. 756. & n. 757. & n. 758. & n. 759. & n. 760. & n. 761. & n. 762. & n. 763. & n. 764. & n. 765. & n. 766. & n. 767. & n. 768. & n. 769. & n. 770. & n. 771. & n. 772. & n. 773. & n. 774. & n. 775. & n. 776. & n. 777. & n. 778. & n. 779. & n. 780. & n. 781. & n. 782. & n. 783. & n. 784. & n. 785. & n. 786. & n. 787. & n. 788. & n. 789. & n. 790. & n. 791. & n. 792. & n. 793. & n. 794. & n. 795. & n. 796. & n. 797. & n. 798. & n. 799. & n. 800. & n. 801. & n. 802. & n. 803. & n. 804. & n. 805. & n. 806. & n. 807. & n. 808. & n. 809. & n. 810. & n. 811. & n. 812. & n. 813. & n. 814. & n. 815. & n. 816. & n. 817. & n. 818. & n. 819. & n. 820. & n. 821. & n. 822. & n. 823. & n. 824. & n. 825. & n. 826. & n. 827. & n. 828. & n. 829. & n. 830. & n. 831. & n. 832. & n. 833. & n. 834. & n. 835. & n. 836. & n. 837. & n. 838. & n. 839. & n. 840. & n. 841. & n. 842. & n. 843. & n. 844. & n. 845. & n. 846. & n. 847. & n. 848. & n. 849. & n. 850. & n. 851. & n. 852. & n. 853. & n. 854. & n. 855. & n. 856. & n. 857. & n. 858. & n. 859. & n. 860. & n. 861. & n. 862. & n. 863. & n. 864. & n. 865. & n. 866. & n. 867. & n. 868. & n. 869. & n. 870. & n. 871. & n. 872. & n. 873. & n. 874. & n. 875. & n. 876. & n. 877. & n. 878. & n. 879. & n. 880. & n. 881. & n. 882. & n. 883. & n. 884. & n. 885. & n. 886. & n. 887. & n. 888. & n. 889. & n. 890. & n. 891. & n. 892. & n. 893. & n. 894. & n. 895. & n. 896. & n. 897. & n. 898. & n. 899. & n. 900. & n. 901. & n. 902. & n. 903. & n. 904. & n. 905. & n. 906. & n. 907. & n. 908. & n. 909. & n. 910. & n. 911. & n. 912. & n. 913. & n. 914. & n. 915. & n. 916. & n. 917. & n. 918. & n. 919. & n. 920. & n. 921. & n. 922. & n. 923. & n. 924. & n. 925. & n. 926. & n. 927. & n. 928. & n. 929. & n. 930. & n. 931. & n. 932. & n. 933. & n. 934. & n. 935. & n. 936. & n. 937. & n. 938. & n. 939. & n. 940. & n. 941. & n. 942. & n. 943. & n. 944. & n. 945. & n. 946. & n. 947. & n. 948. & n. 949. & n. 950. & n. 951. & n. 952. & n. 953. & n. 954. & n. 955. & n. 956. & n. 957. & n. 958. & n. 959. & n. 960. & n. 961. & n. 962. & n. 963. & n. 964. & n. 965. & n. 966. & n. 967. & n. 968. & n. 969. & n. 970. & n. 971. & n. 972. & n. 973. & n. 974. & n. 975. & n. 976. & n. 977. & n. 978. & n. 979. & n. 980. & n. 981. & n. 982. & n. 983. & n. 984. & n. 985. & n. 986. & n. 987. & n. 988. & n. 989. & n. 990. & n. 991. & n. 992. & n. 993. & n. 994. & n. 995. & n. 996. & n. 997. & n. 998. & n. 999. & n. 1000. & n. 1001. & n. 1002. & n. 1003. & n. 1004. & n. 1005. & n. 1006. & n. 1007. & n. 1008. & n. 1009. & n. 1010. & n. 1011. & n. 1012. & n. 1013. & n. 1014. & n. 1015. & n. 1016. & n. 1017. & n. 1018. & n. 1019. & n. 1020. & n. 1021. & n. 1022. & n. 1023. & n. 1024. & n. 1025. & n. 1026. & n. 1027. & n. 1028. & n. 1029. & n. 1030. & n. 1031. & n. 1032. & n. 1033. & n. 1034. & n. 1035. & n. 1036. & n. 1037. & n. 1038. & n. 1039. & n. 1040. & n. 1041. & n. 1042. & n. 1043. & n. 1044. & n. 1045. & n. 1046. & n. 1047. & n. 1048. & n. 1049. & n. 1050. & n. 1051. & n. 1052. & n. 1053. & n. 1054. & n. 1055. & n. 1056. & n. 1057. & n. 1058. & n. 1059. & n. 1060. & n. 1061. & n. 1062. & n. 1063. & n. 1064. & n. 1065. & n. 1066. & n. 1067. & n. 1068. & n. 1069. & n. 1070. & n. 1071. & n. 1072. & n. 1073. & n. 1074. & n. 1075. & n. 1076. & n. 1077. & n. 1078. & n. 1079. & n. 1080. & n. 1081. & n. 1082. & n. 1083. & n. 1084. & n. 1085. & n. 1086. & n. 1087. & n. 1088. & n. 1089. & n. 1090. & n. 1091. & n. 1092. & n. 1093. & n. 1094. & n. 1095. & n. 1096. & n. 1097. & n. 1098. & n. 1099. & n. 1100. & n. 1101. & n. 1102. & n. 1103. & n. 1104. & n. 1105. & n. 1106. & n. 1107. & n. 1108. & n. 1109. & n. 1110. & n. 1111. & n. 1112. & n. 1113. & n. 1114. & n. 1115. & n. 1116. & n. 1117. & n. 1118. & n. 1119. & n. 1120. & n. 1121. & n. 1122. & n. 1123. & n. 1124. & n. 1125. & n. 1126. & n. 1127. & n. 1128. & n. 1129. & n. 1130. & n. 1131. & n. 1132. & n. 1133. & n. 1134. & n. 1135. & n. 1136. & n. 1137. &



[illegible]

quoniam fide immemorialis confuetudo et  
relatus et dictio per Aymonem de anti-  
quod temp. 4. p. no. 34. imo et quod pos-  
sit et quod contrari possit, etiam data scientia  
& patientia regis per nullum tempus sine  
iudicatione prelati posse per eccle-  
siasticos iudices, inquam cum incipere,  
vi potest quia p. 2. et anterior non habet  
bonum, & idcirco p. 2. et anterior non possunt  
poterit ducit vi illorum, inquam nullum  
com. op. in d. 299. ad h. nam etrum  
perit non p. 2. et p. 2. n. 1. qui terriori  
habet, secundum Orosio d. imperio in  
quod oblatet tunc d. 1. 15. quia ex illa  
et illamundum argumentum a contrario  
in praesidium inquam regis iurisdictione  
non preueniens est quod ecclesiasticis  
iurisdictione hanc accipere, prout fu-  
meretur si dicemus legem illam aduer-  
sus hanc doctrinam facit, falsum quod  
confuetudinem praesentem ante illius l.  
14. 15. supra libro lib. et. vi. in illa l. 14. di-  
ximus, sed quod requiritur in praesentis,  
et peronem ecclesiasticis demonstratio  
d. illi illis iudiciis, prout voluit Pala.  
Rub. in reprobatione. c. 1. sed et pulchra  
dubitatione. 4. fol. 8. id quod ponit ex  
textu in d. 4. tituli lib. et. quia contra p. 2.  
et. 1. supra libro lib. licet, quia confuetudo  
& praescriptio aliquantulum differunt,  
ut poterit videri ex Eubandis tract. de  
confuet. quod l. 3. no. 45. & melius dicitur in  
tom. consil. Franc. regis de confuet. vi. & l. 10.  
in praesentia. n. 14. cum illis sequent.  
& latius ex Orosio. in d. 1. de quibus. ff. de  
leg. colum. 178. numero. 4. & Gonzar.  
in capitulo postquam l. 2. par. 6. 1. numero  
primo in fin. cum sequent & confuetudo  
consensum exigit, praescriptio vero ad  
fide inuitos dat, secundum Orosio. vi. d. 1.  
pra. l. 14. 25. quia in consuetudine loquitur,  
& supra. p. 2. videntur extendenda ad  
praesentem, & sic quando per eos  
confuetudinem immemorialem etiam data scientia  
& patientia regis ecclesiasticis iudices  
non possunt regiam iurisdictionem ante  
illam legem acquirere. p. 2. tenentur in per  
viam. Praescriptions immemorialis data  
scientia & patientia regis siue eius  
officialium in locis ubi praescriptio induit  
tunc, ex capulo primo de praescriptio. in  
lexico. & quia de iure habemus praesatos  
praescripti non acquirere posse iurisdictione  
nostram, secundum Achenod. cap. 1. num.  
24. lib. 1. per text. in l. 1. tit. 1. supra libro lib.

De las prescripciones. l. r.

quæ dicit titulo & privilegio loquatur, idem licetundem videtur de præscriptione immemoriali, cum vim privilegii & tituli habeat, secundum Auen. ibid. n. 25. verbi tertio deducitur & Bur. de Paz in proemio legum Taur. n. 42. ubi inquit immemorialem consuetudinem & tantum posse scire imperator cum causa, licet secundum eund. Auen. ibi, num. 55. multum differat ex privilegio, an vel præscriptione, inter imperium acquiratur, & habeatur, & ideo secundum eund. Auen. ibidem, num. 24. & circa prælatos & ecclesiasticas personas, l. nostra locum habet, prout & in d. l. 4. tit. 1. supra hoc lib. dictum remanet, & sic declaratur etiam l. 3. tit. 1. sup. illo lib. quæ de contraria ipsi videtur, & fundatur ex dictis per Cou. d. 3. p. num. 1. in fin. differentiam constitutivam inter consuetudinem & præscriptionem, circa quos tamen prælatos & ecclesiasticas personas potius illius, l. 15. pro mutationem hoc plus specialitatis ex d. l. 15. inducitur videtur, siue quoad consuetudinem probationem, siue præscriptionis vel dicta scientia & patientia regis contra quem præscribitur requiratur, vel suorum officialium in locis ibi consuetudo allegatur, quæ quidem patientia in laicis non requiritur, neq. eff. necessaria ex tex. nostro siue in præscriptione immemoriali, siue in immemoriali consuetudine se fundent, quando non careat scrupulo apud alios licet non apud m. hæc præscriptio inducit licet contra consuetudinem in immemoriali allegationem, per ecclesiasticos, sed illa l. 15. multum urget, ut obicit ecclesiasticis quoad consuetudinem, sicut & quoad præscriptionem, ut dixi & ibidem in illa, l. 15. verbum, columbre, pro præscriptione sumitur, credo, saltem ut sicut ex illa lege non infundatur immemoriali acquiri potest iurisdictione per ecclesiasticos data regi, vel suorum scientia & patientia, & sic nonnullæ leges præscriptione immemoriali cum dicta scientia & patientia ecclesiastica acquirere poterunt, prout in iure pluries sumitur, & alia de d. l. 15. dixi in l. 14. glossa magna prima limitatione titulo primo supra illo lib. ex quibus conclusio elicitur & scilicet, quod si allegatur præscriptio immemorialis & probetur circa iurisdictionem merum & mixtum imperium, & licet & ciuitates sit per ecclesiasticos cum scientia & patientia regis aut officialium suorum, si vero per seculares ab

ad fecit et scientia preter scientia regis  
quod fecit et periculum super scientia regis  
neque fuorum officialium, linculne fac-  
tione et aliter Burg. de Paz et in iheris,  
et ceterum negotij latis verus in i. p. ma-  
Taur. numero. 3. valida et iura  
immemoriali probando, cum requiritur  
notrix tunc, neque et necellaria probatio,  
neque eius allegatio, secundum Auen-  
dam. vbi supra numero. 22. communis, i.  
ad fin. C. Coarra. dicit. §. 3. numero. 74.  
ad fin. et Callane, in confuet. Burg. rubr.  
de iudicibus. §. quod glof. Le feigneur,  
verficulo, et ea prene. numero. 7. fol. 26.  
nisi addit in contrarium, prout in ca. 1.  
7. tit. 19. part. 3. vbi notat glof. in li-  
tatione. i. et Auen. cap. i. prator.  
numero. 8. libro primo, quoniam tunc vi-  
tra prefcriptionem hac requiritur faltem  
allegatio tituli, vel probatio scientie et pa-  
tientie illius contra quem prefcribitur, vi-  
necellaria illius dictum est iam, fed vbi ius  
permitteret vbi in laicis, folia immemor-  
ialis finetuli allegatione fufficit, quia  
scientie et patientie prefcriptio requiritur,  
quod non continetur vnde inducendum,  
quia extra immemoriali in ecclefia illius  
iudicibus, scientie huius et patientie  
regis, vel fuorum officialium requiritur  
probatio ex illa. l. 14. quod laicos vnde  
confutetur super prefcriptione immemor-  
ialis regis neque fuorum officialium requiri-  
tur, et fic per. l. illam. l. 5. lex nostra de-  
claratur. Neque contra primam huius no-  
ftra conclusionis partem obftat, fiquis  
dixerit ex lege nostra, lectudum hoc duo  
fpecialia circa idem concurrere, contra  
gulum iuris in l. fin. C. de dot. promif. pri-  
mo, quod poffeffio immemorialis fufficit,  
fecundo, quod fufficit fcie scientia, et  
patientia, quia hec non poffunt dici fpe-  
cialia, vt quia primum, quod fpe-  
cialia Villalobos vbi fua vocat, non  
eft, cum id de iure difpofitum reperia-  
mus, prout ex dictis apertum, fecundum  
vnde videm cum in immemorialis pre-  
fcriptione vtridam qd, scientia et pa-  
tientia regis contra quem prefcribitur  
praeftantur, neque ex tanti temporis tranfu-  
fu, per eius diffinitionem prefcriptionis  
hauc voluerim fuam accomodari nulli  
quod scientia et patientia probationem re-  
quirit, ficut neq. de iure civilis per comu-



- neum illam in princ. huius glo. assertam re  
quirebatur in prescriptione hac. Sed an &  
bona fides probanda erit in iurisdictionis  
huius prescriptione immemoriali, & di-  
cendum est quod non, quia in dubio præ-  
sumitur bona fides, prout in terminis no-  
stris inquit Auen. cap. 3. per totum. lib. 1.  
& in d. c. lib. 1. num. 1. verbi boie vero, de-  
bet tamen allegari, secundum Copoli. de  
fer. vbi. c. 2. num. 2. & 3. et d. Auen. cap.  
3. per totum. lib. 1. vbi plus  
dicit quod in immemoriali, & non allegat  
præsumitur, tamen seipsum cum alle-  
gari, quia in iuribus incorporatis, con-  
munior & verior est opinio, quod requiritur  
probatio bonæ fidei, licet non desint  
qui contrarium communem dicant, secū-  
dum D. Ant. Menel. dict. lib. 3. qu. 16.  
Cote. ler. & aq. eo tamē quod immemoria-  
li probata, titulus datur & præsumitur,  
sufficiat & in incorporatis bonæ fidei  
allegatio, licet non probetur si mala fides  
non probetur in contrarium, nam si cum  
talo possidet iurisdictione bonæ fidei allegat  
talo, & neque probatio eius requiritur, secū-  
dum Copoli. de fer. vbi. cap. 2. num. 2. ergo  
& in immemoriali prescriptione probata, 30  
ex qua titulus datur, sufficit allegatio  
bonæ fidei, neque probatio eius requiritur,  
prout inno. & in prescriptione. 30 vel 40 an-  
norum eius allegatio sufficit, nam ibi-  
dem bona fides præsumitur, secundum  
Afflict. de iur. 40. n. 2. etiam si a principio  
res vacua apprehendatur, prout commu-  
ne dicit Bart. testatur relati, per D. Cou. d.  
cap. possessor. a. p. 3. 3. nam 3. verbi illud ta-  
men cum teq. & Villaro. in d. de iur. l. iura  
p. 1. num. 34. & Menoch. in d. de recup. pos.  
p. 1. num. 78. vbi cum 2. seq. alia de iis di-  
citur, imo & tunc sufficit bonam fidem al-  
legari, imo & in iurisdictione & tempore  
disputationis, secundum Afflict. dict. 178.  
n. 1. ideo vt omnia inconuenientia euites,  
semper allegabis bonam fidem, imo & si  
potueris eam probare proba, ne forte ma-  
la fides probetur in contrarium contra te  
& vicinarius nam immemorialis prescriptio  
35 & nihil operatur, probata mala fide contra  
prescribentem, secundum D. Cou. d. 3.  
num. 4. per totum & Menoc. vbi sup. i. re.  
num. 47. & tradit Tiraq. in tract. de prescrip-  
tione 3. glo. 1. a per totum. vbi late de bona fi-  
de agit & Cassa. in consue. Burgar. 1. Des  
iustices. num. 7. fol. 26. aliud & male est  
dicens bonam fidem non requiri in immemo-

riali, nisi eo intelligas quod probatio ne  
que allegatione eius requiritur tamē vt pre-  
scriptio etiam immemorialis procedat & ef-  
ficacit, aliis data mala fide nihil prohibet.  
Ibi, *Philas 7 Cindades*. Sed nonne per. 1.  
3. tit. 10. infra lib. 5. hæc imscriptibilita  
tate sunt, quæ ibidem in dict. 1. glo. dicit  
potest adeo per eorum intelligentia vide-  
ta sunt, quod ibidem in dict. 1. glo. dicit  
de su naturalitate, Deo volente dicimus: est  
enim maxima contrarietas inter hæc leges  
maxime attēd. 1. prima dict. tit. 10. lib. 5.  
vbi ibidem videbitis, Deo annuente.

Ibi, *7 parte dello*, ex iis verbis nota-  
ndum est, quod licet litera & cōtextura no-  
stræ legis antiqua attenta, in prescriptione  
ne ciuili iurisdictionis quadraginta anni  
sufficiebant, prout ex ea notabat Auen.  
dict. cap. 1. num. 1. in princ. lib. 1. & D. Co  
uac. in dict. a. p. dicit regulæ, possessor. 1.  
3. num. 4. verulic. tertia huius & Didac.  
Perez hie lib. 1. 6. tit. 13. lib. 1. ord. column.  
124. 8. in fin. nunciat ijs verbis nostra le-  
gis attentis, etiam in ciuili iura, vel crimina  
li, ergo licet in ambabus simul iudicis, ca-  
de prescriptione immemorialis requiratur  
quod est mea & noua consideratio & vo-  
ta meo iudicio.

Ibi, *Ametas 7 pertenses*, sed nōne  
prescripta re principali, accessoria eius cō-  
setur prescripta vt. 1. eos. C. de viur. quam  
in hoc commentum Ant. Gom. tam. a. cap.  
1. 1. 4. cum principale est imscriptibi-  
le accessorium 7 iisdem est vt. 1. ex text.  
& Ibi Abb. n. 6. in c. ex officio, de pre-  
scriptio notat. Pels. de maioribus 4. p.  
quell. 1. n. 36. in l. fol. 406. & quæ uerba hæc  
superflua censenda sunt, quæ tamen obis-  
tione facilliter cessat, si dicamus prout di-  
cendum est vt eam cūctis, quod cum præ-  
scriptio sit illius, & tantum prescriptum,  
quantum possit illud, regula iuris sit, ne in  
dubio reuocatur posset an annexo præseri-  
pta esse, nec uerba hæc posita fuere,  
vt omnis dubitationis occasio tolleretur,  
nam si iurisdictione fuerit simpliciter pre-  
scripta in aliquibus actibus intelligit præ-  
scripta in connexis 7 inseparabilibus a  
principali, & hoc quando principale non  
potest stare sine connexis, secundum Bal.  
1. eos. C. de viur. bonus text. l. si in aliena. 3. 1.  
ff. de vius. que ad hoc allegat Cassa. in cō-  
u. Burg. tit. Des iustices. rub. 1. in princ. n.  
96. fol. 30. & sic in connexis inseparabilibus  
a principali legem nostram intelligit.

Ibi,

- Ibi, *Interumpio*, quibus modis inter-  
rumpatur prescriptio 7 tradunt DD. no-  
stri in l. 16. Tau. vbi Deo volente aliquid  
dicimus, quæ elz. 7. huius tit. & tradit Bal.  
in trac. præscr. 3. p. 1. parti principali per  
totam & don Ant. Menel. in l. i. aquam. n.  
6. 3. cu. pluribus sequent. C. de iur. &  
aqua. & D. Cou. in d. poss. fol. 3. 1. p. 1.  
per totum & per D. D. in locis alijs ordinarijs  
late de ijs agit. Sed an finem illi expellat  
tur, incontinenti tamen eruperet, possēt  
fieri, interrumperetur præscriptio, 7 tra-  
dunt glof. & D. D. in l. finis ad se fundū.  
C. ad l. lul. de vi pub.
- Ibi, *7 otros en nuestra nombre*, p. 1. ubi  
vassalli, & vicini ciuitatis, vel loci illius  
vbi prescriptio incipit, vel 3. cōtra. est  
non dū tamen in pleta, cōtradictant, nolint  
que consentire in iurisdictione præscribere  
& fieri, argenti in hac possessione, vel  
quod iurisdictionis acquirere, patientia  
vassallorum loci vbi præscribitur requiritur  
prout requiri alerebat Innocent. relati-  
30 & secutus per Mathe. Afflict. decisio.  
301. num. 1. ita quod neque per regem aut  
eius vassallos contradicere sit.

Ibi, *Natural o ciuilement*, duplex est  
35 enim interruptio 7 naturalis, scilicet & ciuili,  
de quibus & eorum exemplis, tra-  
dit vltra allegatos in glof. interrumptidos,  
supra hac l. D. Anto. Menel. l. i. aqua. n.  
num. 99. cum pluribus locis. C. de feruit. &  
aqui. & per D. Cou. ante cum in d. 4. p. 1.  
fol. 3. 1. p. 1. per totum.

Ibi, *per la iurisdiccion*, hic censitur  
secundum nostrum text. partem, in qua de  
supremo iurisdictione regi competente in  
signum vniuersalis domini, & de portan-  
tis, & tribus in recognitione tanti do-  
mini ei debitis & solendis agitur & tra-  
ditur, & in ea circa p. iorum huius secun-  
da partis partem constituitur conclusio  
singularis, scilicet, quod nullum vnum re  
36 p. 1. præscribi potest 7 supra eam hæc po-  
testas, quæ in eo versatur, scilicet quod  
ab omnibus inferioribus ad principem ap-  
pellatur, ipseque princeps in dictum do-  
minum inferiorum & eorum regendi-  
tatem cognoscat in tertio eorum de qua est  
tradit in l. i. infra illo lib. hæc enim  
suprema potestas interruptum nulli  
p. 1. præscribi potest, cum annuus nec  
immemoriali subdit re illi prout extor-  
nollet probat vt quæ de immemoriali  
prescriptione in hac parte præmissis eaq;

concessit, quantum ad iurisdictionem fin  
p. 1. metum, & mixtum imperium quic  
quid, populos, & villas, vel quodlibet eorū,  
negando post in hac. 1. parte, prout negat,  
quantum ad hanc supremam potestatem  
prescriptionem aliquam non sufficere, in  
telligendum est non solum centenarium,  
que minor & minus priuilegijs est quam  
immemorialis scilicet, D. Cou. d. 3. p. 1.  
lesor. a. p. 3. 1. n. 6. fed & ipsam immemo-  
rialium exclusiue, alias non esset nostra 2.  
pars exceptio. 1. partis, & quia cum præ-  
scriptio in hac. 1. parte, quo ad contenta in  
ea reprobatur, non solum ordinaria, fed &  
immemorialis reprobata censetur, argu-  
mento glof. quæ de cōsuetudine loqui-  
tur in c. 1. statu de electione, de qua la-  
te diximus in l. 1. tit. 1. sup. lib. 1. & notat  
Rip. in l. quominus. n. ff. de sum. vbi in  
quit ita D. D. tenere in c. 1. ex p. 1. de præ-  
scriptio. cū cōsuetudini vt plurimum alius  
iuri prescriptio, & si immemorialis que  
priuilegiatur est & validior quam cen-  
tenaria, excluditur a fortiori centenaria ip-  
sa censetur exclusiua, prout argumentū a minori  
negariue concepiunt, quod validissimum  
est in iure, vt per Euer. in centuria loco  
rū in loco 3. minor, neq. obstat si dicatur  
quod lex nostra in l. 1. p. 1. de immemoriali co-  
suetudine & prescriptione non esset intel-  
ligenda, quia in centenaria verificari potest,  
& inquadragenaia cū ritu, ex text. nostro  
quæ & quod simpliciter procedit iurisdictionem  
acquirendum, & cum in alia quæ  
immemoriali, possit verificari secunda no-  
stra legis pars, non est in immemoriali in  
telligenda, ex dictis per Auen. respon.  
16. numero. 1. & 2. quia licet hoc verum  
esset, non tamen procedet quociens ex dis-  
positione cōtente legis patet quod im-  
memorialis prescriptionem tollere voluerit,  
quia tunc & si incētenaria verificari posset  
& immemorialis suffulisse censendum  
est ex l. tamē nostra hoc clarissime patet  
legislator voluisse & non alud, cū de ea  
in prima præmissis parte, & hæc secūda  
pars est exceptio & limitatio primæ, ergo  
exceptio debet esse de regula, & sic de  
prima præmissis intelligi debet pars de qua  
in prima præmissis locuta est, quod  
& clarissime probatur ex verbis illis, secū-  
da partis ibi, per el diche tempo, n. per  
otto alquos, & scienendum est nullam  
quoad secundam nostræ legis partem suf-  
ficere temporis prescriptionem, & neque  
la p. 1. sum,

lupum prout in expreso tenuit. Coar. d. cap. possessor. 2. part. 3. a. num. 4. ver. sic. ex his vero, & Villal. in antinomia iuris civil. & g. j. l. itera. P. num. 27. & Auen. d. cap. 5. part. num. 1. lib. 1. & idem D. Coar. in pract. cap. 1. num. 9. ver. sed non. & in cap. 4. num. 1. eo quod neq. vi illi ipse dicit alienari potest, neque a se illa lupum alienari principis tollere excoere, vel repellere, prout & tenet Auzes. cap. 1. part. 1. num. 1. & Dida. Fecit. in l. 5. titul. 4. lib. 1. ordin. col. 186. & dixerunt in l. 1. titul. supra illo lib. 1. & sic licet in donatione iurisdictionis per regem aliqui facta non reuocetur, & supra hac regis iurisdictione, non censetur concessa, secundum text. in l. 1. colum. penult. titul. 1. part. 2. & l. 1. titul. 10. infra lib. 1. 9. quantumvis latissimis verbis donatio concipitur, secundum Auen. dict. cap. 5. part. num. 1. in princip. lib. 1. & hoc est, quod voluit Callan. in consuetud. Burg. rub. 1. de iustit. in princip. num. 107. fol. 1. & firma, scilicet, quod nullo inquam tempore hec suprema iurisdictione regis preteribi potest, ex text. notis & dictis Iurisconsultis, & Greg. Cap. in l. 1. titul. 29. part. 1. in glo. tribus, & Dida. Perez, hic ubi. l. 6. titul. 13. lib. 1. ordin. col. 144. ver. sic. ex tercia parte, & Balb. letitiam per Villalobos in dict. arario. lib. 1. P. num. 29. vbi dicitur centenarium sufficere, & ex contextura antiqua notis leges, ita colligebatur, prout & colligebat Coar. dict. cap. possessor. 2. part. 3. num. 4. ver. siculo, tercia legis regis pars, quia tamen communes opiniones per text. nostrum remanent correcte, secundum Villalob. dict. num. 27. ita considerantur & bene, & sic quod nullo tempore preteribi potest hac regis suprema potestas, prout in 39. Papae suprema potestate. asserit Innoc. in cap. bonae. el. 1. de postul. praelat. communiter approbatur secundum Fern. Varg. in tract. de iurisdictione Episc. & Pant. Max. auctoritate axiomate. 1. pagina. in par. 1. in preface. Vencid. facia, & latius in confirmatione. 6. cum aliquibus legentibus, confirmatio illi de preiudicis, & tenet, & multa de hac suprema Papae potestate, per tractat curiosa & singularia, inquit,

tamen D. Coar. in dict. cap. possessor. 2. part. 3. num. 8. dict. ver. ex his vero frequenter per D. D. probati pelle subdum aliquos principis secularis, & exemptione preteribit, eo quidem sensu ut nemini subiectus sit, neque recognoscatur aliquem in domum.

Idem. *Asi missio*, hic consilio secundae partis nostri text. finalem particulam, in qua eodem modo nullo tempore ex dictis in glo. supra proxima, & ex l. 6. titul. 29. part. 1. paritatem iura hac rebus sacris possunt preteribi tributa hac & pedagoga debita infirmum vniuersalis domus, pro quo est similis text. idem disponens, & quo lex notis mentionem facere videtur, & ibi notat glo. Tributos. in illa. l. 6. vbi glo. illa inquit, nulla consuetudine, neque preteribit, & in contrarium prodele posse, respondet, optime legi notis. C. de 1. preteribit, 9. anno. probanti, excluda preteribit, non censetur excludi san illam, quia sit 30. vel 40. annorum, id enim non potest de dicto quous per legem aliter est preterit, prout in praesentem prodele, & excludit omnis preterit pto. siue centenaria, siue immensurabilis, prout in glo. supra proxima dictum remanet, nam & in morte & in vita hec tributa regno annexa sunt, imperium enim semper per superles est, & si preteribi posset est iurisdictionem regni, & contra vniuersale dominium, secundum Dida. Per. hic sub l. 6. titul. 13. lib. 1. ordin. col. 147. in fin. & idem quod censet & tributa hec insignum vniuersalis domini, & suprema potestas & subiectionis regis, debita nati preteribit locum habet, de quibus tribus hic nostra intelligenda est, secundum D. Coar. in dict. cap. possessor. 2. part. 3. num. 8. ver. sic, secunda rerum species, vbi melius quam omnes alij, quos videtur bona regis distinxit, & preteribit enim, & idem etiam tenet Auen. d. cap. 4. part. num. 30. & 29. lib. 1. tenet, & latius Imperium, num. 30. de idem in dict. cum iudic. & Villalob. in arario melius commun opin. lib. 1. P. num. 29. vbi hanc communem rellator opinionem ex Villalob. in consuetud. Auzes. de preteribit, cap. 4. & Auzes in c. p. 1. part. glo. num. 3. vbi idem dicit in penultimam de Papae in signum suprema iurisdictionis, ex Innocent. in cap. p. bonae. el. 1. de postul. praelat. communiter approbato per plures relatos per Francil.

Francil. de Vargas in tract. de iurisdictione. episcop. & Pontif. Max. auctoritate axiomate. 1. pagina. 2. in parua impressione, & iterum in confirmatione. 8. vbi multa de hac suprema Papae potestate dixit, & idem nisi vasallus ostendat circa hac titulu & suae possessionis excludi potest secundum relatos per Aluarum Velaz. quae. 8. de iur. emphiteo. num. 3. vique ad 17. regalia enim hac quae regi competunt in suprema potestas & signum & recognitionem subiectionis alienari non possunt, ex cap. intellecto de iure iuran. quem text. ad hoc plura allegando allegat Menchaca. de success. c. 2. 2. 26. num. 9. & melius num. 82. nisi vti ipse ibidem dicit, num. 83. regnum parum ex hoc laderetur quia bene liceret aliam non alias, prout aliter communem dicens D. Coar. cap. quoniam pactum. 3. part. 2. num. 4. vbi allegat Math. Affilic. hac optime tractant, jmo & si ex aliquo aliquid de suis, semper regalia hac censetur excepta neq. veniant in alienationem, secundum D. Coar. vbi supra alio modo hac ampliant in dict. num. 4. & supra diximus in hac lege, & Pelaez de maioribus. 4. par. quae. 1. num. 50. cum sequentibus aliquibus fol. 40. 6. & iterum ibi in. 3. & 6. limit. cum ergo alienari non possunt, neque preteribi potest, quia quae in alienabilia sunt, itidem sunt in preteribit, secundum text. in l. 1. fundum ff. de fund. dotal. tradit Bal. Noue. in nostris terminis de priuil. dicit. 6. aut. 7. par. priuilegio. 8. limitatione. 1. Quia autem regalia dicantur regi, vt supremo competantia, & quae Papae tradit & Bal. relatos per las. in l. rellat. P. de precib. im. offer. cum las. in dict. 1. imperium, num. 30. & Anto. Grom. optime in l. 40. Tauri, numer. 10. & Montal. in l. 5. titul. 1. lib. 1. fori, melius omnium Cassane in catalogo gloria mundi. 5. part. 4. considerat optima. l. 5. titul. 15. part. 3. lib. 1. quae sit in minuz sit de regalibus, sed vt infra dicam nos de his regibus in preteribitibus, quia tempore immemoriali acquirunt, hic fallax & terria, quae licet de regalibus sint, sunt tamen de patrimonio regio, ideo preteribi possunt, vt infra dicetur in tercia & quinta bonorum rerum specie, & an subditi aliquis principis possint preteribere libertatem & immunitatem & soluendi non quidem tributis & censibus dictis, quia ab his non possunt hac immu-

nitate preteribere, secundum glo. in l. 6. titul. 15. part. 3. lib. 1. de ab indictionibus, & superinductionibus, quae non solum in recognitionem supremae potestatis, sed pro expensis belli imminet, aut pro alijs ipsius principis subleuandis necessitatibus tradit D. Coar. dict. cap. possessor. 2. part. 3. num. 8. ver. sic, secunda species & de ijs iuribus regalibus loquitur prout etiam allegat Olanus in concordata litera. P. num. 49. li verbo bona hec sint de ijs regalibus, quae principia ratione dignitatis praesentatur, & competit, ita vt nullo prater principem ea expedire possit, vt tabellionum institutio, vestigalium inductio, illegitimorum legitimatio & horu similia, quorum hic. mentio in ea, super quibuldam de verb. significat. hac per tempus inmemoriale praesentatur, prout communem testatur D. Coar. dict. 3. 3. par. cap. possessor. 2. part. 7. ver. sic, tercia species, & de ijs bonis loquitur Orocin. de quibus, columna. 180. num. 54. cum duobus sequentibus de verb. significat. in l. 5. tit. 1. part. 1. & Villalob. in arario melius commun. dicit. P. num. 29. & Montal. in l. 5. titul. 1. colum. 2. lib. 1. bono. for. & Auen. cap. 6. part. num. 7. in conclus. 1. lib. 1. & Alexand. consil. 6. num. 3. cum sequentibus, lib. 1. & in ijs de bent intelligit, quia ipse Villalobus ibidem dicit, num. 29. & 29. alias malediceret, & de ijs loquitur omnes D. D. allegantes dictum text. in dict. cap. super quibuldam, & an in illis preteribendis scientia & patet 1. principis contra quem preteribitur requiritur, tradit D. Coar. vbi supra in dicto verbulum tercia species, vbi tenet quod si tenes opinionem, quia in hac lege. nu. 35. tenet tanquam veriorum, & communiorum quod non requiritur in immemoriali preteribitione scientia & patetia principis, neq. in hoc casu requiritur, & in hoc casu hanc esse veriorum & communem testatur Alexand. dict. consil. 6. num. 4. & est notandum, quod si hac principis concessit alijs, vt donauerit tempore communi contra hunc, & donatarius preteribitur, quia persona mutatur, & sic priuilegium, secundum Suarez in q. maioratus, num. 34. pag. 417.

Alia vero & tercia sunt bona, quae sicut principia delata sunt, & hac etiam preteribuntur tempore & de quo per D. Coar. dict. cap. possessor. 2. part. 3. num. 7. ver. sic, quidem per quem de ijs viceri potest,





huc et illa bona dicti patrimonij regij, et etiam immemoriali tempore praestituerunt cum et alienari possint, ut optime tradit Minch. de succ. creatio. §. 26. nu. 84. eo quod secundum eum libi rex habet vicem ducum et personarum, vna mortalis, et vera cum ius respectu quasi privata persona intelligitur, altera vero immortalis et perpetua non vere, sed enigmatica, et repletiva, quae durat quoad ipsa regalis dignitas du rat, et superflua est, secundum Bald. conf. 119. nu. 5. lib. 3. Tiraq. de primogen. quæst. 3. nu. 22. unde quod ad regem tanquam priuatum non tanquam in publici dignitate constitutum pertinet, id liberè, et ab ipsa villa causa, vel necessitate, alienare potest etiam abutendo. l. fed. et si lege. §. consuevit. ff. de petiti. hered. allegata per Minch. ibidem: cum ergo alienari possint, et etiam praestitui ideoque supra dicta prescriptibilia sunt, tempore tamen immemoriali, ut praedicta leges probant, maxime d. l. 1. tit. 41. lib. 9. infra, et sub his potest comprehendere sub speciebus bonorum sui proprios in quibus immemorialis proce dit prescriptio, nam text. ille in dict. cap. super quibusdam de verb. signific. de falsis loquitur, et de tertijs. d. l. 1. tit. 21. lib. 9. infra, et tamen immemoriali tempore concedatur praestitui, et in falsis ita tenet gloss. O rētas, in d. 6. tit. 23. part. 1. per text. l. 8. tit. 1. lib. 6. Ordin. cap. c. 1. tit. 2. tit. 13. infra lib. 6. huius Recop. et sic Aue dan. dict. cap. 4. num. 21. lib. 2. aliud et male vellet, dicens, tertias imperprescriptibiles esse, fallit tamen quia de patrimonio regis sunt, et sic alienabilia et per consequens praestitibilia, prout ex illa. l. 1. probatur dum diffundit loquitur, et licet diceretur quod illa. l. 1. tit. 21. loqueretur quoties quis velit praestitui immunitatem à solutione tertiarum, non vero in ius percipiendi, idem tamen dicendum est in vno casu, quod in alio, et in hoc loquitur dict. l. 1. dum dicit, *totamque occupat*, neque ius primum excutiant, sed à solutione tertiarum considerari possit, et ex decimis solutis ex accensio illarum iustitiam distributio inter Episcopum clericos et regem, ex accensio libi tertias regii competentes assignandi, et sic necessa-

riol. illas. intelligenda est de iure percipiendi decimas has, quod quidem et dicto tempore immemoriali praestitui poterit, data tamè capacitate in praestitibiles, alias enim si incapax quis esset eas percipiendi nullo tempore eas praestitueret, nam secundum aliorum opinionem laici ex regis concessionis incapaces sunt percipiendi tertias has ipsi regii privilegio Apolito concessas, prout tenet Montaluis in re pectorio legum in parte decima, fed secundum Palat. Rub. in rub. de don. inter. §. 37. num. 13. et gloss. nos loq. in d. 1. tit. 21. num. 1. contrarium vti videmus, et ideo per laicum praestitui dicto tempore possent, quibus de causis gloss. Gregoriana quae semper in lecturis meis pro gloss. tantum allego de ea intelligendo, in l. 6. vbi *o rētas*, tit. 23. part. 3. inquit redditus salinae immemoriali prescriptioe acquiri per quandam legē Ordina mentis, quae ibi allegat, quae nunc ponitur pro l. 4. tit. 11. lib. 6. infra, quae licet alterata videatur per l. 1. tit. 8. lib. 9. infra, ut super eius margine per compilatores harum legum dicitur, non tamen alterata est in totum, neque in eo quod facit ad propositū et materiam nostrā, sed tam quod limites et prohibitiones in salinis positos, vel nullus intra eos exitus foras exiret ad falem emendū, hoc enim per d. 1. 1. alterata et corrigitur, non vero alteratur facultas praestitendi tempore immemoriali in salinarum, per illam. l. 2. dicti tit. c. c. 1. et hoc vult dicere verbum, *alterata*, in margine illius. l. 1. positum, quasi in parte tantum, non vero in totum, nam si in totum diceretur, *corrigenda et renouanda*, neque obest, quod dicitur in d. 1. 19. in fine, quod non possint ibi fieri salinae, neque laborari, ex hoc enim non prohibetur prescriptio in regibus salinis vbi datus est ordo laborandi, fed tamen habetur salinae non fieri per aliquem nisi regis praedicti licentia et facultate, neque etiam dict. l. 1. quoad alias mineras argenti et auri aliteratur, illae enim, dicti salinae regie tempore immemoriali praestituerunt, quia de regis patrimonio, ut dictum est, sunt.

Alia vero lex et finaliter sunt bona quae Principis propria sunt, non tamè ea principes habere inter Principia, sed vt priuatus, quippe qui ea habuerit priuatum principis efficit, vel ea iure priuato acq ficit, et tunc aduersus principem in eis, licet contra

contra priuatum admittitur praescriptio, et secundum Couar. in cap. possessor. 2. part. 2. num. fin. verbi. vltima species, et haec etiam bona de patrimonio regis dicuntur, dupliciter enim regis patrimonio consideratur, secundum D. Ant. Menel. in l. Praes. C. de transact. et tripliciter, secundum gloss. Reyes. l. fin. tit. fin. part. 6. et de quolibet modo dictū est bene inspicitur in praecedentibus, ideo repetere quae ab his Doctoribus dicta sunt, necessarium non iudico, fed tantum superfluum et licet in ius meū cōmētiari his notari ab aliquo possem, quod DD. antiquas praescriptum non allego, malo videri hoc, si tale dici

potest notari, quā relatione doctorum ab alijs conglomerari et allegari, aures legentium praegrari, prout aliquos video facere, et quod peius est, tacere eos à quibus desumuntur aliorum labores, honore sibi capere cupiendo, cum apud doctos et graues amittunt, quoniam opus enim fuerit, non solum DD. fed et leges et glossas, et sciens allegare et pōdere, et in his operibus breuitati, et non vanis, et amplius et tumidis linguarum verbis, ne dicam fortis, attendendum est, et an in quolibet horum patrimoniorum regi competat restitutio si laedatur tradit glossa illa d. l. final. titulo final. part. 6.

## L E X I I.

## S V M M A R I V M L E G I S.

*In exigendi et percipiendi gabellas nullo modo potest alij quā regi competere etiam ex prescriptioe immemoriali, et vel quacunque alia, etsi tolerantia principis regisq. ad sit, si titulus legitimus non demonstretur, omnisq. prescriptio etiam immemorialis ante hanc legem inchoata et perfecta interruptitur per legem hanc et annullatur et quaecunque in posterum pratendi poterit.*

1. Domini vasallorum huius regni tam diu habebunt quamdiu Rex Castellae voluerit tolerare, nisi titulum ostendant legitimum, num. 1.
2. In percipiendi gabellas nullum sum, nulla consuetudo nullaq. prescriptio etiam immemorialis potest tribuere, num. 2.
3. In percipiendi gabellas quare non potest contra Regem praestitui, num. 3.

Ibi, *si aliqua tolerantia nostra*, propter quā multi ex dijs huius regni gabellas in ius percipiendi Comitibus, et minoribus, vti d. rex inuicissimus noster Philippus secundus tolerantia hanc interrupit, voluitq. amplius quod dijs illi gabellas has perciperent, fed ei liberè remaneant, et quod tolerantia vix, tunc fecerat prout multa facere solet, vt ex Aued. c. 1. part. nu. 19. in fi. in lib. 1. videre licet, ea in interrupta deinceps non efficeret, neque dijs ipsi possent in terris suis gabellas has per

cipere cum regis essent, et vt melius id fieri posset, coadi ius domini ostendere titulum, si quem habebant percipiendi gabellas has, et quid non ostenderent, vel si ostenderent, et satisficiens non erat, cum demum fuere vt eas dimitteret, vel emere rent si vellent iusto pretio pro eis dare, prout aliqui domini tunc fecerunt, vt in l. 2. tit. 1. supra isto lib. l. tit. 1. dictum remanet, et sic secundum Aued. ubi supra num. 30. in principi. vix quod facit tandem diuisa vasallorum huius regni habebunt gabellas, quamdiu Rex Castellae voluerit tolerare, nisi titulum ostendat legitimum.

Ibi, *si per aliam legem*, Probat clarissime ex verbis istis nullum vsum, nullum vbi consuetudinem, vel prescriptioem etiam immemorialem tribuere ius gabellas has percipiendi, prout ea non allegata tenet Auedan. cap. 4. part. num. 10. et 27. lib. 2. ubi adhuc considerat alia iura rege, et Olanus text. nostrum allegans in concord. antinom. littera P. nu. 49. nisi regio priuilegio illustra de causa concessum

fit ius eas percipiendi dato in forma requi-  
rita, secundum quod inquit Auend. in-  
sta. 27. & tex. in. l. 1. tit. 18. lib. 9. inf. ita  
quod absque titulo & regia concessione  
percipi per alium quam per regē nō pos-  
sunt, imo secundū. l. 15. tit. 8. li. 9. infra  
domini tēporales regni iurant quod non  
cōscentent v'surpari ab aliquo regios red-  
ditus, & gabellas, quod & in. l. 22. eiusdē

titu, & in. l. 12. clarius disponitur, & quod  
 cõilia ciuitatũ permittentia bona hæc  
 per aliquos vsurpari pœnis de quibus ibi  
 puniẽtur, & quare ius pericipiẽ gal ellas  
 nõ potest preberici ⁊ cõtra regẽ, tradit Bel  
 lug. in speculo princ. c. 14. §. 1. in fine, rela  
 tus per Auen. c. 1. prator. n. 30. vers. quod  
 facit, li. 1. & in dict. c. 4. in §. lib. 2. ⁊ præt.  
 & ex. l. nostra aliqua colligi possunt.

LEX. III.

SUMMARIVM LEGIS.

*Possidens rem aliquam per annum & diem titulo & bona fide non tenetur super eius possessione respondere ulterius in locis ubi similis foris habetur, alias si titulum & bonam fidem non habeat, non excusabitur quin etiam super possessione respondere non tenetur.*

- 1 *Forum ex duobus conficitur, scilicet*  
et *conferuntur*. n. 1.
- 2 *Commoda possessionis*. n. 2.
- 3 *Detentatio quid sit*. n. 3.
- 4 *Pacientia et tolerantia pro consensu*  
habetur. n. 4.
- 5 *Pacientia et tolerantia operantur mul-*  
ta. n. 5.
- 6 *Utra titulum et bonam fidem in casu*  
*l. nostra*, scientia illius contraque  
prescribitur esse necessaria. n. 6.
- 7 *Tempus iuris intelligitur esse continuu*.  
n. 7.
- 8 *Continuatio qualiter probetur*. n. 8.  
et n. 9. *limitatur in censu solu-*  
*tionem*.
- 9 *Prescriptiones alia minus anni tamen*  
referuntur. n. 10.
- 11 *Insuperstitius minus dat customa pre-*  
*scribendi*. n. 11.
- 12 *Bona fidei sumentur qualibet et*  
*solum excludit*. n. 12. et n. 13. *pos-*  
*sessio bona fidei anni sit*. n. 14.

**I**bi, *Eneros de algunas ciudades*, Ex his  
verbis notandum est legem hanc & eius  
materiam tunc observandam esse, quo-  
ties usus eius probatus fuerit & sic in lo-

cis vbi fit iudicatur fieri tantum, et non ge-  
 neraliter in omnibus, & idem dicendum  
 est legem hanc noliſſe inducere, fed nauſe  
 diſpoſitionem neque legem, fed tantum le-  
 gis ſpeciem, de qua hic fit mentio, que eſt l.  
 i. tit. 1. lib. 2. for. declarare, hoc ſcilicet  
 modo quod in lociſſi illiusſi vbi habita-  
 tus, & vbi obſervatur diſpoſitio indi-  
 cante exiſſite, vel non titulo & bona ſi-  
 de, procedat deinceps eius vſus dato titu-  
 lo & bona ſide, & non aliaſi, in propoſi-  
 ti noſtra ſubſiſtiſt, & optime conſiderat  
 & declarat doſſiſſimam Couar. in cap. ſol-  
 ſellor. 2. part. 1. lib. 1. num. 7. quem reſert  
 ſequitur Dede. Perez hic lib. 1. tit. 13.  
 lib. 4. ordin. in cap. 1. col. 120. in fin. &  
 probatur etiam ex verbis noſtri text. ibi  
 & fuerit, foras enim ex duobus conſiſtit  
 vſus ſcilicet & coterminare, vt per Oro-  
 ſi. de quibus, colam. 178. num. 43. ff. de  
 leg. cap. 1. noſtra de foro loquatur, qui  
 forus conſiderandum & vſum requirit,  
 tunc intelligendum text. noſtrum proce-  
 dere, cum vſus eius probatus fuerit in ci-  
 uitate illi, vbi deſicio eius in coterminat  
 & item veritatem, & non in alio loco vbi  
 non veritatur forus hic item & probatur  
 ex verbis noſtri text. ibi De algunas ciu-  
 dades, ergo non in omnibus diſponit indiſti-  
 nctiſſe ciuitatibus, fed in illis ibi text. fori  
 tatur, vterius etiam in probatur, & cum  
 lex noſtra illius legis fori declaratoria fit

non debet esse plus vius in lege declarate  
quā in declarata, leges vero fori vsum re-  
quirunt ad eā validitatem, secundum  
textum in l. p. t. lib. 2. supra, et in l. es-  
et, vt aliquā eā declarate intelligit  
est, vt tunc dēmi eius declaratio procedat  
quoties illius leges vs probaretur & illas  
alias, licet & intelligas illi quā legum  
fori declaratoriam, requiritur, prout in  
l. 3. tit. lib. 2. supradictū remanet, nec  
obstat supradictū id quod in l. 3. in glo.  
fori, tit. lib. 2. supra diximus, quod  
licet lex fori reposita in hoc volumi-  
ne non sit necesse, eius vsum probare, quā  
hic non inferitur lex fori fideius declaratio  
ponitur & sic non censetur confirmata,  
ita quod eius vsum non sit necesse pro-  
bare, tunc per intentionē legis fori in  
nolla recipiōne censetur confirmata  
tali vi fori in ea inserta, vt eius vsum  
non sit necesse probare, quā eius vsum  
non colligitur, & vsum eius non dē-  
clat, sed eius colligitur, prout hic, nā  
tunc omnia debet eius vsum probari, sicut  
in l. 3. tit. lib. 2. supra, quandoque nihil legis fori  
intentionē hāc plus roboris tali legi fori  
præbere, quam antea habebat, & sic remanet  
satis tunc intellectus D. Cour. &  
verissimū iudico, & tenendum in iudicio  
& consulendo, quicquid voluerit sentire  
Didac. Perez, hic. c. 12. 2. 4.

bi. *Potere*, nā fine possessione  
prescription non procedit. i. fine possessione,  
fide v. *cupio*. i. naturaliter. &. Ibi q. quid  
per emptorē. fi. co. tit. i. 3. *Labeo* fi. q.  
acq. posses. fanctorū & cillud. de pre-  
scrip. iur. fine possessione. de reg. iur. in  
6. & quomox ipse possessor tractat iur.  
Did. p. glo. 3. col. 122. vbi & quid fit  
possessione. de quo per DD. in *laudi*. iur.  
narij. & per Anto. Gom. l. 4. *Tauri*. iur.  
17. c. iiii. pluribus faciens. vbi nō. 20. tra-  
ctat. in acq. posses. cau. vi. titulus  
requiritur. & plura alia de possessione in-  
dic. de quo & per Conar. d. c. posses. in  
iudic. 2. part. vbi nō. 7. inquit. in posses-  
sionis iustitia sufficiat ad prescriptionē vel  
co. 122. vers. fide inquirēdū. per quos vi-  
deri potuit hanc. nō est enim nosra ma-  
teri 2. & fide extext. nostro vno cōmō-  
dationis desensens. cūius plur. & cō-  
mōdatione realit. Castillo in l. 17. *Taur*. & cō-  
mōdatione maxime Ripa in c. sepe. de reslit.  
spol. solū vbi habes notae ad poposum

et declaratione et non tri. fecit, quod  
verba non tri. distinctio potius ibi, *in-  
iure*, et *potius*, id est significare debet in-  
telligere, quia sola detentatio non sufficit  
eo quod ex hoc illa non ad præscriptio-  
nem in ea sit possessio requiritur, et ex  
ea pater, detentatio sola non sufficit, quia  
detentatio nihil aliud est quam sola non  
et implex rei infidelitas, que in facto con-  
sistit, ex quo nec dominus, nec possessio  
aliqua resultat, propter qualitatē perfo-  
nem, vel rei, vel ex ipsa natura actus, secū-  
dū Anto. Gom. in d. 45. *Taur.* na. 6. cuius  
detentatio hoc significat, in præsentie  
possessio requiritur verbū, *tenere*, idem  
quod *possidere* significat, in text. non tri.  
non fuit hic pro sola detentatione, sed  
possessione, et sic dictio, latine, vel, pro  
id est, ponitur, non & si sit eius propriū,  
vel inter duos idem significat ponitur, le-  
cundum Cam. ubi supra, non. 8. ver-  
go vero, idem tamē & si inter familiā  
et detinere pro possidere multoties ponitur  
in iure, & Hispanice loquendo inter vul-  
gares detentor possessor vocatur, id est,  
distinctio illa, et si id est ponit, vel pro  
conūctiva, prout aliquando fieri solet,  
et in l. i. *de pign. et hypothe.* significat probatur  
ibī, *Ca. pign.* et ibi, *Ca. pign.* et ibi, *Ca. pign.*  
et ibi, *Ca. pign.* loquitur text. hic non vero  
in mobilibus, ut patet ex l. i. *et al.* *et al.*  
lib. 2. et, et tradit D. Coar. d. c. pofsef-  
sor. p. 4. n. 7. d. de immob. loquitur.  
Non obstant verba illius legis for-  
bis, *et al.* *et al.* quælibet, quia de simili in-  
telligitur, quælibet, otra, latine alia, sit si  
millia repetiticia, secundū Bald. et DD. in  
l. conūctiva. C. de epif. et cler. ded. nifi  
Jomin' si. non tri. & illa for. et. n. 1.  
et. for. incipit, in mobili etiam locū ha-  
bēt, ut sentit Co. vbi d. per verba, et  
et, loquitur per consilium mobiles res

4. *Ibi, en paz, paciencia enim? & tolerantia*  
*præcōfēntia habetur, fecūdū Mōtal.in.d.*  
*1.1.1.1.1. lib.3. for. gl. en paz, quiverba hec*  
*ibide cōmentat & glossis adornat. & inte*  
*lige, en paz, fecūdū 1.42. (Nyl, illi? ), for*  
*declaratoriā, ita quod durāte illo anno &*  
*die per dominū illi? nō fit interrupti*  
*o pofseffio, nō pofsidens in ea alteratus &*  
*turbatus, & multa, quæ patientia & tol*  
*erantiā t operatur, vide per Aucenda*  
*cap. 1. præ. nu. 29. 7. caufa. lib. 1.*

4 *Ibi, en paz,* patientia enim t̃ & tolerantia  
pro cōfētia habetur, secūdu Mōtal. in. d.  
l. 1. t. 1. lib. 3. ar. gl. *en paz,* quiverba hec  
ibide cōmentat & glossis adornat. & inte  
lige, *en paz,* secūdu l. 1. 42. styli. illi l. 1.  
pro declaratoria, ita quod durāte illo anno &  
die pro dominū rei illi nō sit interruptio  
possessionis, nec possidens in ea alteratus &  
turbatus, nec multa, quæ patientia & tole  
rantia t̃ operatur, vide per Aucundā  
cap. 1. pra. nu. 29. 7. causa. lib. 1.

Ibi, *En faz*, sciētia enim domini ipsius

rei in tantum tēporis p̄scriptiōne necessāria est. & text. hic. ne domini immutatur suis rebus defraudantur, quod esse non debet, vt in l. i. de vi. p̄. s. i. quia hoc iura nōlūt, vt ibi notat gl. & C. de usufruct. corruptionem, & cum omnes p̄scriptiōnes sint odiosae, vt C. de annal. exceptio. l. i. maxime si immatura dominia tollantur, vt hic, sunt per consequens restringende, vt. od. c. de reg. iur. in. 6. p̄scriptum cum p̄scriptio tam modici temporis nō possit causari sine iniqua intentione p̄scriptibentis, rem alienam vsu pare volentis, neq; induci debet ad duplicem finem, imo debet induci vt cōcordet, & non discordet naturali zquisitū, vt negligentes puniantur, & his libis impo-  
natur, in primis inquit Montal. vbi sup. gl. i. in prin. ideq; in p̄scriptiōne necessāria, ultra titulum, & bonā fidem sciētia illius cōtra quem p̄scribitur requiritur, quod p̄sens & scdens consentire videatur, qui consentit iura sua perdit, vt inquit Montal. vbi sup. in glo. En. f. a. z.

Ibi, *entrando y saliendo*, & sic exigunt, quod illi cōtra quem p̄scribitur in eodem oppido, vbi res est, habitacionem habeat, vel a sūduū commercium, ex l. 2. & 2. styli, quā sic verba nostrae tit. declarat, ex ea annotante D. Coar. in d. c. p̄fessor. 2. p. part. 6. §. 1. num. 7.

Ibi, *responder per ella*, etiam in proprietate sit titulum & bonam fidem habere, sed si non habet titulum, sed bonam fidem, non tenetur r. spōdere, quoad possessionem, sed solum quoad proprietatem, secundam illam l. 2. & 2. styli, quā tamen per. l. nostram corrigitur, imo quod sit titulum & bonā fidē habeat p̄fessor ille anni & diei cum scētia & patētia illius, contra quem p̄scribitur solum quoad possessionē, non verō quoad proprietatem p̄scribitur, quā de proprietate r. spōdere tenetur, secundum Coar. vbi supra, & Montal. vbi sup. quos ad hoc citat Villalobos in sua Antinomiam iuris civilis, & regii, litera. P. num. 32. quicquid voluerit dicere & male Didac. Perez in p̄scriptis, qui per Villalob. vbi sup. Salas f. clarior patebit, & verum in glo. Salas f. clarior in huius text. clarissime probatur, & quāvis Villalobos vbi sup. citat ad hoc dominū Coar. ipse hoc nō dicit, sed transit cum disputatione l. 2. & 2. styli, sed forte tunc

nondum viderat legis nostrae dispositionem, quae postea promulgata fuit.

Ibi, *anno 3 dia*, intellige continuo, non interpositum, put optime inquit Mont. interpretati super his verbis, quod videbis, ne eius dicta transcribamus, & facit quia tempus iuris intelligitur t. esse continuū, 23. d. p̄resb. vt. verific. triennium. c. 1. & ibi Ioan. And. de vit. & hon. cler. in. 6. t. laudabile, cum glo. de frig. & malef. Alex. in rubr. ff. de diuers. & temp. p̄scr. Anton. Gom. de delict. c. 1. nu. 3. maxime quod agitur de odio finiendo, secundum Bald. in l. genere. ff. de si fam. & Alex. ad rubr. ff. de c. amittitur, & qualiter probetur cōtinuatio. T. dicit quod probatis principio & fine: nō eis probatis p̄sumitur mediū, secundū Lanfr. in. c. quonia, contra tit. de test. deposit. nu. 24. hūc dicentē cōmū nō opinūne, & ibi additis specibus allegat, & Tiraq. in tract. de p̄script. p. 1. glo. 5. pag. 83. in prin. in magnis, & pag. 88. vers. illud aut, hoc intelligit in ea possessione tantū, quod solius p̄scribētis factū, aut animi desiderat, alterius autē nihil p̄ter patientiā, nō etiā cūm debet interuenire factum alterius, vt in solutione censu, t. tunc enim nō satis est probare initium & finem, vt continuatio probetur, sed necesse est, vt probetur, solutionem esse factā quolibet anno, vel saltem triam p̄fessorum annorum, alias anni t. tantum p̄scriptiōnes referri, D. Mac. Perez hic glo. c. 1. nu. 119. per com. videri poterant & nouissime per Quetadā in questionibus suis. q. 17.

Ibi, *saluo*. Hic ponitur & incipit conclusio, & declaratio nostrae legis ad legem illam. l. i. tit. 2. ff. de leg. sec. licet, quod lex illa in illis locis, vbi videretur, habeat locū & procedat ad ea parte p̄scribētis titulum & bonā fidē, ultra scētiā & patētiā illius contra quā p̄scribitur, & §. 1. c. de p̄scriptis p̄roderit statim hoc p̄scriptio anni & diei, vt p̄scribens & ea p̄scriptiōne allegans nō tenetur respondere super possessione illius rei possessae per dictum spatium p̄scripti p̄scriptae, sed super proprietate tenetur, & quoad proprietatem & possessionē, & qualibet eorum tenetur respondere aliquo ex dictis rebus, si deficiente ad p̄scriptionem hanc inducendam & inquirendam, vt supra hac l. dictum remanet.

Ibi,

Ibi, *construio*. Non intelligas titulum legitimum putā ad non ipsius rei habitū, & procedente, quia si de hoc intelligeres, non esset necesse legis nostrae p̄scriptiōne allegarenam si titulum legitimum habes a vero dño, neque ipse te potest molestare cum de euidētiōne tenetur, neq; necesse habes p̄scriptiōne habere, vt si, sed intellige legem nostrā loqui de titulo nō legitimo, & sic putatio, ex causa tamen vera, putā quia rem illam emisti a p̄no dño, credens eum dñm, vel ille qui p̄no dñm reputabat, & nauat eum tibi hoc enim casu si sciente & patiente dñm cum titulo hoc & bona fide per diem & annū rem illā p̄foderis, non teneberis vero illius rei dño r. spōdere super possessione illius rei, sed tantū super proprietate, vt in terminis nō stris inquit Montal. in l. 1. glo. in princ. tit. 2. lib. 2. for. Min. enim illius titulus causam p̄scribēdi dat, t. vt in. c. si diligenti, & ibi glo. extra de p̄script. probat text. & ibi Glossator in l. 4. & l. 18. tit. 2. p. 3. sed nōne patientia & tolerantia tribuit titulū, vt licet videre ex dictis per Mont. hic in glo. En. paz, & per Auend. c. 1. p̄tor. nu. 30. lib. 1. & statendum videtur, tamen illud procedere possit in longi temporis spatio, nō verō in tam modici tēpo-

ris, prout est anni & diei transcurra, & ideo titulus requiritur, cum & in p̄scriptiōne triennali requiritur, vt ibi videtur ex D. Coar. in d. c. p̄fessor. l. 2. p. 3. nu. 3. vbi per cōsūlōnes hoc excludit, & tunc titulus p̄sumitur ex tolerantia & patientia annorum ad minus, secundum D. Anton. in l. i. si aequum, num. 33. cum trib. seq. C. de ferat. & aqua.

Ibi, *bona fide*, bona enim fides T. significat quodlibet, & dñm excludit, itq; bona fide dicitur possidere, qui credit t. id iuste facere, & vt dicitur illi significatum, neq; dñm in corde habēs, is verō qui aliter credit, quā quod dicitur mala fide possidere, in D. Coar. in d. c. p̄fessor. l. 2. p. 6. nu. 2. per totum, cum seq. & an bona fides p̄sumatur, supra hoc titulo dictū est. Et num dubitans bonā fidem habeat, tradit ipsemet Coar. vbi sup. 7. p. nu. 2. vbi nu. 5. & glo. declarat quā sit bone fidei possessor, & in. 6. nu. 2. declarat quā tēpore sit necessaria bona fides, & an error iuris p̄scriptiōne impediatur, nulla enim p̄scriptiō abiq; bona fide p̄cedit, ex text. in. c. fin. de p̄scriptis, quia omne quod non est ex fide, per eā est, prout & in hoc titulo latius Deo volente dicemus.

## LEX. III. SVMMARIVM LEGIS.

*P̄scriptiōnis remedio nullas diti potest in aliquo ex casib; in l. nostra cōtēntis.*

1. *Ius commune semper interpretatur, vt sexus masculinus committat fœmininum, num. 1.*
2. *Res pignori accepta vsu non capitur, num. 2. & num. 3. assignatur ratio.*
3. *Et in num. 4. disputatur.*
4. *Iuri offerendi, tam ex parte creditoris cōtra debitorē, quā ex parte primi creditoris contra secundū creditorē p̄scribi non potest, num. 5.*
5. *P̄scriptiō introducta, est ad extinguendum aliquod ius formale, nu. 6.*
6. *Non solum rei pignori p̄scribi non potest, sed neq; ipsi iuri offerendi, & si pignus creditoris tradidit sit, nu. 7.*

7. *Contra creditorem pignus possidentem de iure canonico non currit p̄scriptiō, quin debitum non possit p̄terire, num. 8.*
8. *Pignori an p̄scribat per tertium possessorem bonam fidem habentem per. 1. c. 2. & 2. annos, nu. 9. vbi & quid sit finalis, & quid hodie de iure canonico.*
9. *Et ex eius, qui rem in pignus habet, vel p̄reario possidebat, vel ex locato, an p̄scribat rem illam, num. 10.*
10. *Si rei pignori obligatur per tanto p̄scriptiō, versimile sit qd, qui pignori*



rem illam dedit, nunquā eam iururum, transferat dominium pro hoc, cum potioris, & id genus homini pigriori res datur, quo facile non potest recuperari, num. 11.

12 Depositaris non possidet nec ciuiliiter nec naturaliter, imo potius per eum possidemus, num. 12.

13 Rem precario tenens, non dicitur possidere, num. 13. & num. 14. idem in inquilino, vel commodatario.

14 Sententia, an possit fundari super iure de futuro, num. 15.

15 Alimenta possunt peti rām praterita, quam futura, num. 16.

16 Si rem hoc pacto tibi uideriderim, ne de manu tua excipis, potioris eam locare & pigriori tradere, num. 17.

18 Colonus vel conductor, & commodatarius, si alij locet, vel commodet, adhuc dominus possidet, num. 18. & num. 19. limitatur.

19 Si colonus vel commodatarius dominum uenientem non admittit, vel expulset eum, amittit possessionem censetur, num. 20.

20 Si domino nungitur domum a latronibus occupatam, & per timore dominus non accedat, an perdat possessionem, num. 20.

21 Actionem ex locato, vel conducto promuentem, bene potest colonus prescribere spatio, 30. annorum, num. 21. quod intelligitur in num. 22.

22 Locatio si facta est ad longum tempus vel si ad modicum cum pacto de renouando, ut de biennio in biennium utile remedium tranfit in conductorem, num. 22.

23 Colonus si animo deserat possessionem, exiit de fundo, an dominus eam amittit, num. 24.

24 Corripitur l. 1. tit. 29. part. 3. permittens rem per vim ablatam per 30. annos prescribi, num. 25.

1 Bi, si aliquo, hæc est pars l. 1. tit. 1. lib. 1. for. & quia pars hæc illius l. for. ponitur, & inseritur in l. nostra, quasi lex noua, non uero legum fori declaratoria, neq; fori, aut uis faciens mentionem, & sententia lex nostræ Recopilationis, & ideo neque eius uim probare necesse erit, ex dictis in glossa supra proxima, & in l. 3. gloss. Se uiron, tit. 1. lib. 2. supra, & gloss. hæc dispositio iuri ciuili consentanea, vt ex infra dicendis apparet, & scilicet, sicut & masculinum comprehendit, vt in l. 1. gloss. tit. 3. supra eo dictum est in causa iuris legitimi, & quia semper ius commune interpretatur, ut sexus masculinus comprehendat femininum, secundum Marian. Socin. l. un. conf. l. 1. num. 4. & 5. vol. 2.

2 Ibi, *empio*. Pigriori enim rem accipiam tibi uis non capimus, quia pro alieno possidemus, inquit text. in l. pigriori, si de usufructu, & l. non solum, si qui fidei, cod. tituli. l. nec creditores. C. de pignorat. actio. vide gloss. & Cyn. in l. cum nouissim. C. de pignorat. 30. vel 40. annorum, & concordat l. 27. tit. 29. part. 3. & l. 22. cod. tit. & part. nam quauis creditor pignus habens uere illud possidet ciuiliiter & naturaliter, ex communis opinione Bartol. l. si de eo. in princip. si de acquir. posses. non tamen perdit debitor dominium pignoris, secundum text. ubi notat gloss. in l. 15. tit. 1. part. 7. de nonne hypothecar. actioni, imo & rei, quantumcumque hypothecata sit, præscribit triginta annorum spatio, ut l. licet. C. de pignorat. 30. annor. l. 21. tit. 29. part. 3. l. 6. infra illo tit. & lib. & fatendum quidem est, dicendum tamen & difficultati hæc respondendum, legem sequentem, ut ibi dicam, cum bona fides datur procedere, legē uero nostram cum mala, quia quidem mala fides adest in creditore rem in pignus habente, ideo nullo modo præscribitur cum mala fide, secundum gloss. alieno, in dict. l. licet. Salicet in gloss. possidemus, in dict. l. licet. Salicet in l. qui balneum, §. si qui pot. imp. hab. sed adhuc eo obstat, nam hypotheca non habet etiam cum mala fide præscribitur, vt nec uidere ex dictis per Anto. de Fan. in tradit. pig. memb. 6. p. princ. num. 2. fol. 134. in paru. & Couar. in lib. 1. Variar. c. 9. num. 5. in super, pignoratitæ actioni per creditorem pignus possidentem præscribitur contra debitorem quantum ad ius

ius offerendi ipsi debitori competet intra triginta annos, secundum Fan. ubi supra, memb. 3. part. n. 3. & iterum in l. 6. p. 2. memb. nu. 19. adeo ut hæc procedat iure canonico stante, secundum eund. Fan. d. 2. memb. 6. p. nu. 21. & 22. imo & scripte debitor præscribit contra creditorem in petendi pignus ipsi creditori obligatum per debitorem, ut probat text. in l. 3. tit. 1. p. 3. & fatenda sunt hæc, igitur supra dicta non procedit, & vt procedere possint dicendum est, quod ideo præscriptio supra dictis procedit, quia acceptando & offerendo debitum competit debitori huic pignoratitia actio ad ius illud offerendi, interim tamē quod non acceptat offerendum, bonā fidem creditor habet, & sic præscribit, secundum Fan. ubi sup. & Couar. d. n. 5. & quia saluum remanet ius ipsi debitori rei dominij rei illius petendi, etiam præscriptio iuri huic ex pignoratitia offerendi, secundum Fan. d. 2. memb. 6. p. n. 24. ubi allegat Angel. ponentē qualiter intertabitur remediū, & actio, & sic quate nus est respectu illius iuris offerendi, quod constituit in facultate & uoluntate debitoris, an scilicet uelit offerere debitum creditori, nimirum est, quod dicta præscriptio procedat, quia creditor possidet pignus spatio 30. annorum excludit debitorem ab offerendo, & per consequens ab ipsa actione pignoratitia, quæ oritur mediantibus obligatione non obstante quod creditor sciat dictum ius competere eius debitori si uelit ipsum acceptare, quia requiritur, quod debitor dictum ius acceptet, & offerat ad hoc ut ipsi oriatur pignoratitia, sed quatenus est respectu pignora ritæ iam oræ, vel per obligationem, vel solutionem factam creditor, vel eius hæres scientes actionem prædictam iam competere debitori, non possunt eam præscribere, obstante illa mala fide, secundum Fan. d. n. 24. aduersus tamen hæc doctrinam Anto. de Fan. & Couar. ubi supra fortiter uiget, quod iuri offerendi tam ex parte creditoris contra debitorem, quam ex parte primi creditoris contra secundum debitorem præscribi non potest, prout tenet plures relati per Anto. de Fan. ubi sup. memb. 5. p. princip. n. 53. & per Did. Per. in presenti sub l. 1. tit. 13. lib. 4. ord. c. 128. uerbi contrariam sententiam, & licet aliqui per eos relati contrariam teneant, communis autem testando, imo & magis commu-

nem uideat, testatam a domino Covar. ubi sup. n. 6. in princ. hæc tamen quod non præscribit iuri huic, testatur acquiritur & in practica tenenda est Ale. in rub. de præscriptio. n. 65. uer. ex ijs inferatur ad quætionem, & in l. petis. gl. 1. adff. C. de pact. tamquam æquiorer & cōscientia apriorē afferit se referre sequi, prout sequitur Did. Perez ubi supra, ita asserendo & hæc magis communem testatur Anto. Gome. totum. i. Variar. cap. 9. nu. 27. in princip. uideaturque approbati per l. 45. titu. 13. p. 1. ibi. Quæ quando quieret leñor, & per text. Nostrum in presenti, dum præscriptionem omnem tollit & pignus recuperandum disponit, sed pignus recuperari non potest nisi debitum offeratur, item quia quando ius offerendi est sequela actionis competitur, vt in causa proposito, quia pignoratitia non competit nisi solum, quomodo potest præscribi tali iuri, cum non dum formatum sit, præscriptioq; introducta est ad extingui dum aliquid ius formatum, t secundum Bart. si considerantem in dict. l. pigriori in princip. ff. de usufructu, & vbi cum debitor in cuius uoluntate consistit offerat, & declarat uelle offerre nullum ius formatum est, cui præscribi possit, ideo præscriptioni locus non est, quia de causa doctrina illa Anto. & Fano relata per Dom. Covar. ubi sup. dict. num. 5. nullo modo uideret procedere posse, & sic tenendum quod non solum rei pignoratitæ præscribi non possit, sed neque ipsi iuri offerendi, & si pignus creditor traditum sit, prout Fano Dicit. memb. 2. p. nu. 19. alterbat & loquebatur, & sic cessant omnia contraria aduerium nostrum textum in hac gloss. opposita, & quia si contra creditorem pignus possidentem non curit præscriptio iure canonico attempto, quin debitor petere non possit, ut inquit Fan. dict. 6. p. 2. memb. nu. 2. uerbi. secundum declarata, quare & contra debitor debet procedere præscriptio, ut offerre non possit, certe nulla ratio differet neq; prerogative in uero, quam in alio dari potest, & quia si ipse Fano ibidem, num. 1. seruauit ius canonici malum fidem excludens, afferit circa creditoris respectu debitoris, & eius hæredum præscribere uolentium ius petendi debitum, cur & non idem ius seruabitur circa debitorem respectu creditoris & eius hæredum

dum uolentum præferbere ius offerendi debitori cōpetens, cū equalitas inter contrahentes omino seruanda sit, & si ipsius debitoris uolūtati cū facultati, dicatur ius offerendi inesse, ideoq; vsq; dum debitor petat, creditorem in bona fide esse, asserat & sic præscribat, quare & non idem in debitore respectu creditoris dicendum erit, cum in uoluntate etiam ipsius creditoris sit pignus posidentis, pignus offerre & petere debitorum & dicere quod præscripto iure hoc offerendi saluum remanet ius debitori rem ipsam petendi, & si præscriptio iuris illius cum mala fide pro creditur, non applaudit, quoniam quid est hoc quod præscribitur, & si nihil importat de bitori, ad quid prodest præscriptio, item quomodo potest offerri debitorum nisi res pignoriata petatur, & ad quid offeratur nisi in rem recuperandam ergo de nihilo hæc seruatur quas non habet materiam, & ita credo de nihilo hæc seruatur, nisi in eam quæ per pactum rem uendita ius uendi tori remanet offerendi debitorum ad rem ipsam recuperandam, tunc enim de ijs disceptari potest quia si præscribitur iuri illi per tempus aliquid remanet res ipsa pene emptorem, & si scilicet ius offerendi per pactum competens, nihil contra uoluntatem exiure competens oblat videtur, de quo loquitur C. in princ. d. e. g. & Rebus. in l. vni. in notab. l. n. s. cū seq. C. de sen. quæ pro eo quod. sed in materia nostra pignoris, locus est, ideo differētia illa & intellectus quod præscriptio iure offerendi remanet ius debitori ad pignus recuperandam, de nihilo seruatur, & sic cōtraria in principio nostre glossæ contra que nosam opposita nihil obstat. Et tamen verum, quod quas illas opinionēs contrarias per dictos DD. relatas, maxime per Did. Pe. hic dict. col. 128. an iuri offerendi præscribi possit, assignatur concordia per Bar. in d. l. pignori. ff. de vscap. quam refert Fan. in d. l. pign. s. p. n. 72. & sequitur Dec. in d. l. pign. s. p. n. 72. d. pacti. & in conf. 164. n. 4. vol. i. videtur eam communem legere, & sic ex dictis poterit ampliare legem, ut scilicet loquentem ex parte creditoris, ut scilicet ex parte eius pignus ab eo possumum præscribi non possit, ut idem dicamus exparte debitoris, vel eius hæredis, vel etiam al tertius tertii posidentis, tunc rem pignori & hypothecæ obligatam, vt & ipsi

nullo tempore præferant, quin debitor & eius hæres teneatur debitum soluere oblato ei & restituto pignore pro debito illo creditori per debitorem tradito, quod ex nostri tex. generalitate, & eius ratione, scilicet, quod propter malam fidem suam dari facilius possit, & quia licet per l. 7. tit. 29. part. 3. & l. 39. tit. 13. part. 3. pignori præscribat per tertium p. possessor rem bonam fidem habentem per decem vel viginti annos, & si malam habeat per triginta & per ipsum debitorem & eius hæredem malam fidem habentes per quadraginta. hodie tamen iure canonico attentio, quod etiam in personalibus præscriptionibus seruandum est tam in foro canonico quam ciuili, secundum Couar. ca. pos. sessor. 2. part. 3. §. 11. num. 1. & Villalobos, hanc communem tenendam opinionē in foro arario mille. como. pin. l. itera. P. numero. 276. & Didac. ff. de mala fide colu. 129. in princip. si hæc mala fides datur tam in hærede debitoris, quia in debitorum ipso nulla bona fides dari potest, quam in tertio aliquo possessore particulari nullo modo præscriptio hæc procedit & si immemoralis esset, secundum D. Couar. in eo. capit. posessor. a. part. 3. §. 8. num. 4. & Villalobos vbi supra d. d. l. itera. P. n. 277. Hoc si de eo cōtēta in d. l. lōgi tēporis fparato bona presumetur, vt per D. Couar. in eo. §. 8. num. 3. sed an hæres eius qui rem in pignus habebat, vel precario possidebat, vel ex locato, præscribat T. dicendum videtur, quod hæc data in eo bona fide & præscriptio a se, non vobis 3. præcedere tempus non inchoando, ex qua quidem tempore legitimum, cūcurrit ad præscriptionem illam sufficiens, prout deceptus est d. d. Couar. d. d. capit. posessor. l. p. n. 99. per totum, & per Villalobos in d. l. arario l. itera. P. n. 280. cum sequē. & hoc dummodo solatio allegetur, pro tunc illa res, si uero non esse pignoris, sed emptorem & pro probatione solationis, allegetur temporis illius cursus probaturque per testes venditionis iure illam rem habere, ita vt excludatur probatio contraria quod esset pignus, nam si hoc non allegaretur, & probaretur, si pignori, vel precario, vel locato loco rem illam probaretur, traditam prædecessori iuri hæredis, neque quoad hæredem præscriptio illa aliquid prodesset hoc probato, bene tamen verum est

est, quod si res pignori obligatur pro tanto pretio vt uelut illi sit cum qui pignorem illam dedit nunquam cum locatorem, transfatur dominium per hoc ut potentiore & id genus homini pignori res datur, à quo facile non potest recuperare, secundum illud de frequentiore tēte Oroscin. l. manumissiones. nu. 17. col. 26. ff. de iust. & iur. non tamen in conscientia tutum hunc potentiorē redderem, quia debitor ei soluto non teneatur pignus reddere debitori, nam equidē tenebatur in conscientia, sicut & teneatur quilibet hæres nullam fidem habens à prædecessore suo præscriptionē inchoando, vel ita se ipso mala fides ei superueniente ante impletam præscriptionem.

Ibi, *encomenda*, cuius ratio est, quia de positarius non possidet ciuilitate neque naturaliter, t. imo potius per ei possidet minus, vt. q. vi. ueritas. §. possidemus. ff. de acq. poss. & non cum possidet depositarius nimirum si præscribere non possit quia sine possessione præscriptio non procedit, eademque ratione idem dicendum in precario, secundum tam in cap. cum persone de preb. in l. hæc. ff. de cap. olim. 1. de restit. spol. licet enim hæc sit iusta possidendi causa, & non tamen præstat titulum præferendi nec ille, qui precario concessit, ex liberalitate sua damnum consequi uideatur contra naturam contractus. causa. de precario, vbi precarium tantū datur quam patitur, qui concessit, remittit precario tenens t. non dicitur possidere, sed concedens. l. certe. §. si ita rogauit. ff. de prec. & quia cum tenens precario habeat scientiam rei alienæ, & hæc malam fidem nullo tempore præscribere potest, prout hæc alia. notat in propostu Didac. Perez hic sub l. 1. tit. 13. lib. 3. ord. col. 226. vbi idem in iniquo &

commodatario t. vlt. prout ex. l. nostra probatur, quia rem locatam non suo nomine, sed locantis, & ad eius commodum possidet tex. in l. id quod. §. & quod per colonos. ff. de acq. poss. l. 2. tit. 1. §. 1. titu. 3. part. 3. l. 1. C. de iur. comm. d. de vscap. tradit Pau. conf. 16. per tot. vol. 2. optima. male agitur C. de præscriptio. §. vel. 40. ann. l. i. nemo igitur qui ad possessionem conductor accedit, diu alienas res tenendo, sui fidei proprietatis visurper, nec cogatur dominus aut amittere quæ locauerunt, aut conductores vi

les sibi foris excludere, aut antea omnibus iuris dominio publice protuli, quæ optima sunt & singularia verba, ex verbis cuius legis sumit gl. in d. l. 1. C. de sen. quæ sine cert. quant. optimisationem, vt super iure de futuro t. posit sententiarum, puta pro anno debito soluendo quolibet anno, quod ipse de presenti debetur, non scilicet cogatur creditor omni mēse repetere, vel super iure pro potestari, cui est similis gl. in l. non quemadmodum. ff. de iudic. el. etiam hæc optimatio, quod in d. l. C. de fideicommissi alimenta possunt t. tam præterita, quam futura, nec cogatur alimentandus omnimēse repetere alimēta in iudicio, & in t. tam per colonū & commodatario possidemus, quod si rē hoc pacto tibi vendiderim, nec de manu tua exeat, poteris eam locare t. pignori tradere, neq; enim locato aut pignoris opposito dominium nascitur. non solet. ff. de locati. & hæc cōmunis testatur Oroscin. l. 1. manumissionis. n. 7. & 8. col. 26. ff. de iust. & iur. ampliatur & secundo quod & sipe locatui vel conductor & commodatarius aliquid, vel commodat ad hæc dominus possidet, T. secundum tex. in dicto. §. si ego, & tunc secundo gloss. ibi, cuius possidet per dominū, naturalis veroper aliam, neque obstat. l. non solum. §. qui pignori. ff. de vscap. vbi dominus de iure suæ superate, & si possidere, si colonus, vel depositarius renali tradat, quia ibi traditio facta fuit per modo alienationis, quæ casus dominus ipse debet possidere, secundum glo. in eod. §. si ego, quā ibi sequitur Bar. & Paul. & verū dicit, & id tēte glo. in eo. §. qui pignori & glo. super in d. l. male agitur, & ibi Salicetus, num. ff. & Roman. in dict. l. qui vniuersas. ff. si ego tibi. ff. de acq. poss. quod addeverū est quod idem etiam est de iure nouo, per text. in l. fin. C. de acq. poss. & ibi gloss. teneatur iudicium loquitur similis gl. magis in fine. l. 1. C. de communia de vscap. magis communis secundum Alexand. in l. per ger. §. quibus. n. 2. & 4. ff. de acq. poss. & Abb. in cap. olim. n. 11. de test. spol. pro qua est text. in l. 13. titu. 3. part. 3. licet contrarium teneatur, imo quod per traditionem & alienationē cōfoni dominus non amittat possessionem teneatur Cynus in d. l. ff. per text. ibi & licet cum C. no dicat communē Bal. consil.

consil.39. num.7. volum.1. quæ quidem Cynopio, & prima fit teneat in iudicando & consulendo, in puncto iuris vera videtur, imo quod dicitur. fin. autem per traditionem coloni domini non amittit possessionem, quod probatur per rationem dicti. l. fin. quæ ratio est in lege scripta, & sequendo ratio in lege scripta est generalis, licet ius sit correctio semper extenditur ad casum eandem rationem habentem secundum glo. eligatur, in Clemen. 12. de electione. Est tamen verum quod licet ita sit, poterit tamen dominus ex capite ius norantæ restituere, si ignoravit traditionem coloni per tempus illud solutis domino pensionem, secundum Spec. in tit. de præscriptio. §. 1. numer. 14. Alexand. consil. 3. num. 5. per. l. i. verificatio ff. ex quib. caus. maior. per glossam illam in l. i. ff. de præscriptio. 30. anno. & glo. l. i. partem. §. i. ff. de quæmadmod. seru. am. gloss. l. i. in l. 1. de patris potest. communiter approbata, secundum fecundum Felin. in cap. vigilanti. nu. 1. & 2. de præscriptio. idemque dicendum est si colonus vel commodatarius dominum venientem non admittit, vel expulit eum, nam amissa possessione censetur, & secundum glo. vsurpet. in dict. l. male agitur quam ibi sequitur Salicet. num. 61. & Roma. vbi supra, facit text. in l. 3. §. si quis nuntiet ff. de acq. pos. & text. in l. 17. titu. 30. partit. 3. & ibi gloss. porque, vbi fit dominum nuptietur domum à latronibus occupatam & præ timore dominus non accedat perdit possessionem, & quod tamen intelligo quando fit animo obediendi, secus si deliberat, quod dicit magis expedit secundum gloss. in dict. l. 17. & Abb. in cap. olim. l. 2. num. 7. in ff. de re. iust. poli. vbi num. 13. alio etiam modo hoc declarat, & recuperabit, secundum gloss. in dict. l. 1. C. de communia de vsu capio. & pro exemplo intelligere debet superaddita scilicet colonum vel depositarium vel commodatarium rem depositam locatam, vel con-

modatam non præscribere, scilicet quantum ad præscribendam actionem ex locato, vel conducto provenientem bene potest colonus præscribere & scito. 30. annorum, secundum gloss. in dict. l. male agitur, ver. & possidentibus. communiter approbata, secundum Salicet. ibi nu. 3. quod & sequitur la. in l. 1. num. 17. C. de ius. empti. quod tamen intellige quod præscribit spatio 30. annorum respectu scilicet pensiois præterite & non tam respectu futuræ, secundum Ang. in l. 2. num. 5. C. de præscriptio. 30. annor. & Balbum de præscriptio. 4. partit. 4. par. principalis, per thione. 11. & voluit dict. gloss. possidentibus: notandum tamen est, quod si locatio est facta ad longum tempus, vel si ad modicum pacto de renouatio, vt de biennio in biennium vel dominium transit in conductorem, fit secundum Orosc. in dict. l. in missionibus. num. 9. & 10. & col. 26. ff. de iust. & ius. & quid si colonus animo descendendi possessionem exijt defuncto, an dominus eam amittat, fit tangit gloss. in dict. l. 1. C. de communia de vsu capio. de quo vide omnino. Abb. in cap. olim. l. 1. num. 9. de re. iust. & Paul. in l. 1. colonus. ff. de acq. pos.

Ibi, *Arrendade*, vides quæ dixi in gloss. supra proxima, & plures questiones in specie ponit Balbus relatus per gloss. fin. l. 1. tit. 29. partit. 3.

Ibi, *Forçada*, vt insinuat, de vsu capio §. furtive. l. 1. titulo. 11. libro. 3. for. l. 4. & §. titulo. 30. partit. 3. faciunt. l. 1. & sequen. titulo. 15. supra isto libro. omnes enim persone in lege nostra declarate non possident, sed possident illi, quorum res hæ sunt, vt in progressu huius legis dictum remanet, & corrigitur. l. 1. titulo. 29. partit. 3. per 30. annos permittentem præscribere rem per vim ablatam præscribit iure canonico attentio, vt notat gloss. in l. 1. tit. 15. titu. 29. partit. 3. & Didac. Perez. l. 5. titulo. 3. lib. 3. ordinam. colu. 1340.

## LEXV.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Vnus cohæres, vel socius, contra alium cohærem, vel socium, non possunt præscribere rem pro indiviso habentes, neque iur. vel rem absconditam habens tempore aliquo suam facere possunt.*

Ibi,

1 *Divisio bonorum facta præsumitur apud hæredes ex distincta possessione numer. 1.*

2 *Gloss. l. si singulor. C. omnia divi an corrigatur per text. nostrum. nu. 1.*

3 *Divisionem non fuisse factam inter hæredes quando probatur. nu. 1.*

4 *Ex æquali possessione tollitur presumptio divisionis. nu. 1.*

5 *Per lasum. 30. annor. male fides excluditur, quæ non apparet de mala, sed indubio res existit, secus si appareat. nu. 1.*

6 *Prescriptio in casibus quibus adiuvatur quando fit alleganda. nu. 6.*

7 *Si testator decedat relictis tribus vel quatuor hæredibus, quorum m. alter absens erat, & inter presentes fuit facta divisio hereditatis, si absens reddeat & v. us ex hæredibus cumsumserit partem hereditatis, quo iure & quomodo recuperabit suam partem hæreditatis contra alios cohæredes. nu. 7. & 8.*

8 *7. & 8.*

9 *Promissor inferendo obligationi personam vniuersi hæredis futuri, non obligatur vniuersum solum tantum nominatum, sed talis obligatio possumus transire ad quemlibet hæredum pro hæreditatis portionibus. nu. 9.*

10 *Obligatio possumus transire in omnes hæres promissoris, tanquam representantes per sonam defuncti pro hæreditatis portionibus. nu. 10.*

11 *In pluribus capitibus rem alienam vniuersi quique eorum pro totius rei restitutione potest conveniri, tam in foro fori quam in foro poli. nu. 11.*

12 *Quando procedat titulus, C. de heredit. actio. nu. 1.*

13 *Ratione incerte partis non dicitur actio pro hereditaria portione. nu. 13.*

14 *Intellectus. l. 1. tit. 12. part. 5. nu. 14.*

15 *Pro exoneranda conscientia defuncti vniuersi quique heredum tenentur pro*

*alio, qui non est soluendo numer. 1.*

16 *Corrigitur per l. nostram. l. 21. tit. 29. part. 3. quæ disponit per 30. annos res furatas præscribi. nu. 16.*

17 *Vsus fructus rei furatæ non solum non potest præscribi per ipsum furantem, neque per eius successorem, ad cuius manus peruenit res illa furata cuncto illo. nu. 17.*

18 *Furti & violentiæ sunt vitia realia, quæ rem ipsam efficiunt & eam fecuntur. nu. 18.*

19 *Fur non potest petere expensas factas in resurata, neque eius successore cum vito in re illa succedens, nu. 19. vbi & an teneatur re perempta penes eum. nu. 19.*

Ibi, *Que non sea partida entre ellos*, notanda sunt & multum ponderanda verba hæc, ex eis enim clarissime colligitur glossa prima in l. 1. maior. C. commun. diuidend. probantem ex distincta possessione bonorum apud hæredes præsumi diuisionem t. esse factam, quam gloss. communiter approbatum tollitur Boer. de actione. §. 8. & Didac. Perez alios allegans in præfati. lib. 1. §. titulo. 11. libro. 3. ordinamenti, columna. 1129. & plures relati per Domin. Antoni. Mene. in l. 1. si agam numero. 14. C. de reuit. & aqua & vniuersim per conchum intimum Doctorem Gutierrez literis moribusque optime præditum in repetitio. v. legis. nemo potest. numero. 20. de leg. 1. vbi à numero. 209. de illa glossa incipit tractare & dicit dominos posthæc mea scripta videri & habui colligitur inquam ex ijs nostris text. verbis glossam illam non esse per text. nostrum cor. rectam, & sed & adhuc hodie procedit reex textu nostro, prout supra dixi domini Mene. & Gutierrez considerant, nam cum text. hic præsupponat hereditatem, remque illam in communem existentem nondum diuisam fuisse inter socios, & cohæredes illos, clare colligitur quod



quod si de hoc non constet per lapsum illius temporis, & sic ex diutina possessione cetera diuitem, si possessor illi alleget & incorroborationem suae intentionis lapsum temporis opponat, & sic glossam ad huc in suo esse robore, i. ex aduersum non probetur, nunquam fuisse factam diuisionem bonorum illorum ad coherede, vel cō socio petitor, quod facilius probari potest, si probetur alios fratres & coheredes, i. & consocios ex bonis illius defuncti, cuius hereditatem petunt, nihil vnquam percipisse, & si coheredes & cō socii ad eā existerint, vel si probetur, propositā bona illa hereditaria, vel societatis plura bona habere, quā ille, qui petit diuisionem bonorum illorum, & partem ex eis ei pro uenientem sibi assignari, nō ex eis in aequali possessione tollitur praesumptio diuisionis, prout testatur Balbus de praescriptio. 2. part. 2. princip. quāto. ubi. num. 45. vel si probetur testator illi, cuius bona & hereditas & diuisio eorum petitur non reliquisse alia bona, quam illa, quae possidet nunc ille alius coheres contra quem diuisorium iudicium intentatur, si tamen haec probari non possent, vel aliquod corā quo probato constet diuisionem non esse factā, sed res in dubio remaneat sit facta, vel non, tunc optime procedit illa glossa, vt ex diutina illa possessione praesumatur diuisionem esse factam si in possidēs alleget & in corroboracionem lapsum tempus proponat, prout optime aduertunt D. Anton. Menes. & D. Gutierrez ubi supra, quo antequam viderem sic scriptum habebam, & ita tenendum iudico quicquid Didac. Perez. hic sub l. 5. glo. 1. tit. 1. lib. 3. ord. voluerit inducere correctionem illius glossae, & eius communis doctrinae ex verbis nostris text. cum correctionem vides non inducant ad illius glossae doctrinam, sed potius declarationem, prout ex dictis per D. Doct. Gutierrez in dict. 1. nemo potest, num. 212. & 213. clarius & instantius patet, ex quo ipse & bene inferuntur micro. 215. quod & si aliquarum rerum sit facta diuision, illarum tamen quarum facta non est, & probatur faciendā erit, & secū dum hac declaranda erit communis opinio relata per Balb. de praescriptio. 4. part. 4. partis princip. quāto. ubi. afferentem praescriptionem non cadere inter socios etiā per longissimum tempus, qui teneantur diuidere, nam id verum dictum est, nisi

allegetur diuisio, & ad probandum eam diutina possessio allegetur, nam tunc nisi probetur nunquam diuisionem fuisse factam, vt quia bona illa & non aliam societatem adducta sunt, praesumetur ex diutina illa possessione diuisionem factam esse, & sic male dicit glin. 6. 1. inst. de perp. & temp. act. quā ad hoc allegauit Villano bos in suo ardo litera. D. n. 99. quā cum huiusmodi nonnumquam inueni, dices, quod si per triginta annos frater vel socius possideret, & si constaret diuisionem non esse factā, non teneri possidentē diuidere quia si praescriptio huius triginta annorum etiā non habet praesens adiutor, secundū leges ciuiles & regias, scilicet l. 29. & 27. ti. 2. p. 3. nam data hac mala fide non procedit illae leges, vt ibi in gl. mala, d. 27. notatur, & per cōsequens neq. illa gl. in mala hac fide probetur probandum diuisionem inter socios non esse factā, alias si nō probaretur, cūper tempus illud 30. ann. praescriptio male huius excludatur, secundū quod iā in hoc titulo & alibi dictū est, si allegetur diuisionē fuisse factā societatis, & ad probandum allegetur praescriptio illa absolutū erit reus, nā tūc per lapsum 30. annorum mala fide excluditur quoties non appareat de mala, sed in dubio res existit, i. fecus si appareat, nam tunc iure canonico attēto, quod in forecram fecula si tenentur d. c. nihil operatur lapsum illius temporis, & per consequens diuisio petita erit faciendā, licet ipse facio, & coheredi contra quos intentatur iudicium hoc diuisorium per consocium, vel coheredem sane reputo consocium dicit D. Gutierrez vbi supra, numero 28. si de fide dubij existerent, vt se componerent cum consocio & coherede ad diuisionem eorum prouocant, habes tamen notare q. in omnibus casibus in quibus adiunget praescriptio non debet allegari, quod parti petenti non est ius, quia praescriptio sed est alleganda diuisio, & ad probationem diuisionis praescriptio, & diutina illa possessio, alias nihil proderit, prout declarat Gutierrez vbi supra, num. 212., quod seruatur ad totam praescriptionem materiam & vbi dicunt de ea esse allegandum, ijs tamen, ad male non variis data mala fide ex parte tua, quia animam omnibus rebus pretiosiorum damnis. Notandum est etiam, quod inquit Math. Afflicti. decis. 6. n. 2. & 13. quod si foror permittit hereditatem

paternā diu. possideri per fratres, & cū ego bat aliquo, petebat ab eis, vt a fratribus suis exclusā, videretur renitisse potius succedēdi, quod pro nūc nō examino, nēdiutius immoremur. Dubiū tamen optimū 10 & noui adē in nostrae legis propositū, de quo iā semel in facti cōgētia dicebat tū vidi, res tū cōpositione partū decisa fuit, scilicet, ponamus enim q. cum venit alius heres absens aliqui ex heredibus qui totā hereditatem inter se diuiserunt, abique eo q. illi absenti coheredi partē suā eis dederint, oēs partes cōsumptas habet, quae eis ex dicta hereditate assignata fuerūt, alij vero suus hōmō partes cōsum plerumq. sed potius integras eas habent, coheres vero absens nūc veniens, & rediens in partem, iam illis coheredibus, qui partes eius ex hereditate illa adiunctas integras & nondū cōsumptas habent, petit totā integrā partē suā ex hereditate illa obuenientem & adiudicandam si praesens tempore diuisionis extitisset: replicant verō coheredes conuēti quod ipsi non tenentur insolidum pro parte illa, sed tantum pro rata debent conueniri habito respectu ad numerum coheredum & quod partē eis adiudicatā ex parte huius coheredi petenti pertinet ei restitueri volunt, & quod residuum petat ab alijs coheredibus, quare nūc quid iuris, & pro parte quod illi coheredes conueniunt tenentur integram partem suam coheredi petenti pertinentem hanc hereditate illa restituerē, sed satis faciunt restitūdo prouidit tūq. duo ex quinque heredes suos, fundari potest, primo per totum tit. C. de hereditaria actio. & per diquid notat. Paul. Castr. in l. vnica. 8. sed vt mani festetur. nu. si. C. de caduc. toll. dicentis quod si testator grauet vnū ex heredibus restituere talem fundum hereditatis Titio, quod nō tenetur ille talis heres nisi pro parte sua tantū, & licet ipse solus sit grauatū illum restituere fundum, itē & pro hac parte secundo facit text. in l. eum qui ita. 8. te & Trium. & quae ibi notat l. 1. notat. fol. 8. ff. de verb. obli. ubi probatur quod promissor inferendo obligationi personam vnus heredes futuri non obligat vnū solum tantum nomina tum, sed talis obligatio pāgūe transit ad quemlibet 7 herediū probatarij portionibus, & hoc nō fiat praedictum coheredibus, qui ex dispositione legis habet om

nes promissoris heredes obligatos, & sic contrahit, & non possunt inmutare naturā obligationis a lege attributae, & ratio rationis est, quia obligatio pāgūe restitit in omnes heredes promissoris, tanquam repraesentantes personam defuncti pro hereditarijs portionibus in. l. 1. C. si cert. pet. l. pro hereditarijs. C. pro heredi tar. act. & cum vnus heredum non repraesentat personā defuncti nisi pro ea parte pro qua est heres, ideo obligatio non potest descendere in vnū pro toto, & in omnes pro parte, prout haec & alia in simili adducit lat. vbi sup. & Anton. Gom. to mo. 2. capitulo. num. 4. & num. 6. verificitem etiam opinio, nihilominus tamen pro contraria opinione iudico quod illi coheredes conueniunt integram partem suam teneantur coheredi restituere, non obstantē quod alij coheredes, qui erant etiam conueniendi partes suas cōsumptas habent, facit quia heredes ij, eō quod heredi absenti partem suam integram in eis absenti non constituerunt, sed potius inter se eam diuiserunt, perperam & male egerunt, conscientiam rei alienae habent, diuidēs bona aliena inter se itaq. sua propria, & sic in solidum vnusquisque tenetur & conueniri potest sicut in pluribus capitibus nō alienam, nam vnusquisque eorum pro totius restitutione conueniendi potest tam in foro fori quā in foro poli, secundum D. Couarr. ubi peccatum. 3. par. 8. 2. num. 3. & 4. imo vt ibi ipse dicit, nū. 3. verificitem, secundo constat, & versiculo sequenti quotiescunque plures dāt causā acceptioni iniquae, aut damno, quia simul concurrunt, tenentur in solidum etiam si vno eorum deficiēt nihilominus dampnum datum fuisset, hic tamē quis dubitat, nisi quod omnes ij coheredes diuidentes inter se totā illā hereditatē nullā dimissa parte coheredi absenti quicquid acceptioni operam dederē eorum in solidū tenentur & conueniri possunt item etiam quia cum alij solus nō sint satisfaciē debent, neque habet tūc locus istae ille. C. de heredi actio. 1. secundum Anto. Gom. vbi supra citat, quia titulus ille respectu creditorum extraneorum, & pro debitis talibus creditoribus debitis ad defuncto loquitur, non vero respectu heredum ipsorum quorum partes ex hereditate eis obuenientes ipsi absentes, alij praesentes coheredes sibi diuiserunt, &

*Qualiter, & quo tempore ius exequendi actioque personalis & executoria super illa data, vel ubi ad est hypoteca, vel actio est mixta, præscribuntur, in præsentis lege disponitur & declaratur.*

& iusserunt, & per consequens ipsi ex hoc tenentur, & sic ex iure facto non vero ex facto defuncti, & sic ratione contraria pro prima opinione adducta, & quia ratione incertæ partis non diuiditur actio 13 pro hereditaria portione, secundum Bal. in l.2. numero. 6. Cde hered. actio. hæc tamen pars heredis abentis incerta est, quia portio hereditaria, secundum Bal. ibi est inpendenti, ergo cessat dicta diuisio portionis hereditariæ inter omnes cohæredes, & tenebuntur qui nunc soluendo sunt cum cohæres abens venit quod & optimo simili probatur, fideiussores enim plures si pro aliquo intercedant, si aliud non dicatur, vniuersique tenetur & potest conueniri pro sua parte, imo & computatur in eo, quod antea debitor soluebat, secundum text. in l. inter eos. §. ff. de fideiuss. & tamen si aliqui eorum non sunt soluendo, qui sunt soluendo pro illis tenentur, secundum text. in l.1. tit. l.2. pa. §. 4. l.9. eod. titulo. & p. ergo & eodem modo in nostro casu, neque obstat. l.1. colum.2. in princi. eod. tit. l.2. par. 2. 19 quæ contraria illis legibus eiusdem tituli 14 li videbatur, quia illa. l. n. quantum t ad ipsos fideiussores soluentes loquitur, vbi si vnus ex fideiussoribus ipsis totum soluit debitum ab alijs pro virili solutum recuperabit, neque pro illo qui non est soluens ille qui est, tunc tenebitur, cum omnes certent de damno vitando, fed dicit. l. 8. & non, non loquitur in hoc casu, sed in primo, & sic non sunt contrariæ, item & quia si pro exoneranda conscientia de fundi vniuersique t heredum tenetur pro alio, qui non est soluendo, prout cum munem testatur Villalobos, in suo xarrio mill. com. opin. litera H. numero. 4. quan to magis tenebuntur cohæredes ijs pro exoneranda conscientia sua, & ne cohæres abens nunc veniens ex parte sua defraudatus remaneat, ob ipsorum factum, & diuisionem, hæc sunt, quæ propterea parte excogitata, lectori diuisionem relinquo, & præsupposita scientia ipsorum heredum scientium te habere alium cohæredem abentem, & non uilue illi partem in diuisione hereditatis

facere, sed partem suam inter se diuidere potius voluerunt, tanquam si nihil abentis pertineret ex hereditate, pro nunc hæc secunda plus placet opinio, cogitate vos.

Ibi, *aliqua cosa hurtada*, ex quo corrigitur. l. 1. titulo. 19. par. 2. tit. 3. quæ per annos. 30. permittebatur furtas præscribi, & sic ext. nostro nullum temporis lapsum fuerat pro re furata, ius aliquod tribuere, prout & probat text. in §. furtiue inlitu. de vscapio. & text. in l. quarta & quinta, titulo. 19. par. 2. §. 1. & l. 2. titulo. 1. lib. 3. for. imo & plus probant illæ leges, quod neque vltus fructus rei furatæ præscribi poterit, non solum pro ipsam luantem, neque per eius successorem ad cuius manus peruenit res illa furata cum vitio illo, furta enim & violentia & vitia realia sunt, quæ rem ipsam afficiant & cum sequuntur, secundum gloss. furtada in d. l. 4. ideo ad quemcunque possessorum cum eodem vitio transeunt, idem probat text. in eadem. l. 9. tit. 19. par. 3. vbi idem quod noster text. probat, imo neque expensas in re furata factas petere potest fur, neque successorem eius cum vitio in re illa succedens, secundum D. Coua. in cap. peccatum. 2. p. §. 6. per totum vbi & an teneatur re perempta penes eum.

Ibi, *o alguno tuuere escondida*, nota diffinitionem illam, o, quasi vnum tantum sufficit, vel furtum habere, vel ab aliquo tantum licet litera. L. for. in d. n. lib. 2. for. 2. tenebat ibi Montan in gloss. furtiue requiri, scilicet, quod furtum illud & insuper ab aliquo, eo quod text. ibi loquebatur copulatiue, fed cum text. noster diffinitio loquatur, vniuersum sufficit nam & abscondens rem & non manifestans furti tenetur, imo & si rem reposita quis intra tres dies non manifestauerit pro furto conueniri potest, secundum text. in l. falsas. §. qui alienum. ff. de fur. allegatus ad hoc per Anto. Go. to. j. c. n. a. ex quo inoleuit practica, quod re aliqua depedita præconizatur vt habens eam intra tres dies manifestet, alias qd furti tenebitur: si ergo absconferi furti tenetur, ergo idem de eo erit quoad nostri text. materiam, quod est de furante.

1 Ius executionum decem annis præscribitur. num. 1.

2 Clausula generalis in principio posita ad omnia sequentia refertur. num. 2.

3 Clausula præcedens facilius determinat sequentia, quam sequens præcedentia. num. 3. & ibi, quadruplex virtus precedentium ad sequentia ponitur. num. 1.

4 Quilibet instrumentum continens hypothecam, vel in eo ad sit obligatio, realis & personalis actio executoria, ex eo decennio præscribitur. 1.

5 Confessio facta in iudicio habet paratam executionem. num. 1.

6 Ius executionum resultant ex scriptura privata in iudicio recogniti decennio præscribitur. num. 6.

7 In priuatis scripturis a quo tempore currat decennium ad præscribendum ius executionum ex eis descendit. n. 7.

8 Prescriptio introducta est ad præscribendum ius aliquod formatum. 8.

9 Schedula inducit hypothecam a die quo facta est. num. 3.

10 Recognitio statim quod est facta trahi retro ad tempus celebrati contractus. num. 10.

11 Instrumentum publicum curam tabellione confectum priuato præferitur. num. 11.

12 Recognitio facta retrotrahitur ad tempus & sic celebrati contractus. n. 12.

13 Quoties est in fiscalitate creditoris con-

ditionem contractus adimplere, tunc non trahitur retro contractus conditione impleta. num. 11.

14 In iure executione resultant ex confessione in iudicio facta, idem possidet, quod dicimus in resultant ex priuata scriptura. num. 14.

15 Ius executionum per lapsum decennij præscribitur a die solutionis facienda numerandum, etsi ad sit mala fides. num. 15.

16 Prescriptio actionis personalis redbibitur, etiam cum mala fide procedit, licet in conscientia præscribens ad damni restitutionem tenetur. n. 16.

17 Pæna etiam cum mala fide præscribi potest, quia in conscientia pæna ante condemnationem non debetur. num. 17.

18 Concessio nostri text. quod ius executionum per decennium præscribitur, non procedit etiam contra ecclesiam, vel minorem cum inpetenda restitutione acquiescentur. num. 18.

19 Per ius executionum facilius debetur absenti. num. 19.

20 Absenti ex iussu & probabilis causa, ex remota clausula generalis competit restitutio. num. 20.

21 Restitutio potest quæ contra prescriptionem ex capite in illa ignorantia. num. 21.

22 Famulus absenti, & forensis restituitur aduersus lapsum temporis, potest restitui. 11

- trienij non petiti salarij. num. 32.
- 32 Quod si in iure competens ecclesia, vel minor post. 25. annos ad petendam restitutionem contra prescriptionem, an ignoranti curret. num. 33.
- 34 Hæreditas iacentes, an curret dicta prescriptio iuris executivi, vel alius, num. 34.
- 35 Limitatur supradicta conclusio quod ius executivum per decennium prescribitur, quotiescunque obligatio est contracta, ut post decem annos debitor in ea contenti solvatur. num. 25.
- 36 Fideiussor tunc potest avere, ut liberetur ab obligatione fideiussionis, cum iam incipit tendi fideiussione illa non ante. num. 36.
- 37 Remedium executionum ultra decem annos extenditur cum adfuit iuramentum in contractu. num. 37.
- 38 Iuramentum perpetuat obligationem, usque ad 40. annos. num. 38.
- 39 Quando in obligatione exprimeretur, quod finito vivo decennio ad prescribendum ius executivum, alias incipiat currere, tunc primo finito non finietur ius executivum. num. 39.
- 40 Conclusio nostra non procedit et si veniat situm instrumentum, hinc prescriptio iuris executivi. num. 30.
- 41 Limitatur nostra conclusio, ut non procedat, quoties in instrumento apponeretur aliqua ex dictionibus perperitatem denotantibus, puta semper, quotiescunque petitum fuerit & similibus. num. 31.
- 42 Dictiones semper, quotiescunque, & similes secundum aliquos actionem perpetuant, & prescriptionem excludunt. num. 32.
- 43 Cum in pacto retrovendi non apponitur tempus intra quod res retrahatur, led dicatur, quod quidocumque venditor voluerit offerre debitor recipere venditam, in perpetuum & semper

- offerre poterit & rem habere. n. 33.
- 34 Contra cum cui nonnulla actio competens et potest competere procedit prescriptio, etiam si mala fide. num. 34.
- 35 Dictiones supradicta, maxime si a lege profertur de habilitate regimenda sunt. num. 35.
- 36 Pactum excludens omnem prescriptionem valet, nisi ei expresse renuntiatur. n. 36.
- 37 Ius executivum competens alicui virtute dictarum dictionum perpetuitatem denotantium durabit, usque ad illud tempus, quo actio principalis durabit. num. 37. quod intelligi debet.
- 38 Quoties tempus solutionis non est prescriptum in instrumento, tunc enim post interpellationem factam desolando modico tempore expectatio potest excipi. num. 38.
- 39 Prescriptio iuris executivi per sola petitione executionis interruptitur. n. 39.
- 40 Prescriptio iuris executivi, an per interpellationem extrajudicalem interruptatur. num. 40.
- 41 Prescriptio iuris executivi descendente ex publico instrumento garantentis, an post lapsum decennij possit peti, ut recognoscatur instrumentum illud publicum, quo recognito, an virtute talis recognitionis possit executionem peti. num. 41 & 42. quod qui non potest conveniri non præiudicat sibi recognoscendo.
- 42 Actio personalis, et tunc ea & executoria superius per personalem actionem concessa, quo tempore prescribitur. num. 42. ubi et quo tempore si in obligatione personalem ad sit hypotheca, vel obligatio sit mixta. & n. 43. quod in hoc cessat id quod per duas disputabatur. & num. 44. declarantur supra dicta cum distinctione.
- 45 Textus superius loquens de prescriptione actionum, non procedit in actionibus in rem scriptis. num. 45.

- 46 Enumerantur plures actiones in rem scripte. num. 46.
- 47 Refertur dictum Ant. Goni. quod ex illa nostra cessat. num. 47.
- 48 Actio que competit alicui ad petendum supplementum legitimæ, siue petatur petitio hæreditatis, non prescribitur minori tempore. 30. annorum. num. 48. quod nota per limitationem conclusionis nostræ. l. in 2. part.
- 49 Actio ad petendum hæreditatem. 30. annis durat. num. 49.
- 50 Limitatur. 2. supra dicta conclusio quotiescunque dispositionis nostræ. l. & remedium renuntiaretur expresse, vel etiam tacite adhibito partium iuramento, quia tunc prescriptio 30. annorum. v. g. ad 30. & extenditur, ut trigesima, usque ad 40. annos. numer. 50.
- 51 Parte debiti soluta, an in parte debiti non soluti procedat prescriptio. numer. 51.
- 52 Prescriptioni, an possit per pactum renuntiari. num. 52. & ibid. quod in hac materia prescriptio in iudicio fore est servandam ius canonicum.
- 53 Bona fides requiritur in prescribendis personalibus actibus. num. 53.
- 54 Ius canonicum in foro civili servatur, ubi datur materia peccati. numero. 53.
- 55 Famulus post triennium, licet non admittitur ad probandum non fuisse ei servitium solutum, quia in contrarium est presumptio iuris, & de iure tamen per pariter confessionem admittitur. num. 54. & ibid. an in hoc casu possit iudex famulo succurrere, quando clave constat non fuisse ei debitum solutum.
- 56 Rex & domini habentes ius immemorabile percipiendi molercia, licet faciant diligentias de quibus in l. 7.

- titul. 13. lib. 6. infra, & transcat tempus de quo ibi, si post dominas per perditæ appareat, an possint se retinere tam in foro iudiciali, quam consuetudinis. num. 55. & num. 56. in hoc declaratur d. l. 7.
- 57 Argumentum a contrario servum non habet locum, quotiescunque si tale servum erit argumentum, eadem ratio militaret que a principio, eo non sum promissabat. num. 57.
- 58 Perceptor bonorum moltercorum non tenetur de furto, licet ea coram iudice non præsentetur. num. 58.
- 59 In bonis moltercorum non habet locum titulus pro derelicto. num. 59.
- 60 Habita pro derelicto differant ab his que vulgo moltercora dicuntur. num. 60.
- 61 Lex que diceret, quod perditæ in mari, sint Joannis, esset iniusta. numero. 61.
- 62 Princeps potest habere quod res perditæ que alias erat pauperibus vestitæ, sit illius qui habet ius percipiendi moltercora. num. 62.
- 63 Consuetudo iniqua, neque quod pœne executionem aliquid operatur. num. 63.
- 64 Mala consuetudo in conscientia nunquam excusat. num. 63.
- 64 Capere aliena cum sit contra iustitiam, sic & exerceere. num. 64.
- 65 Prescriptio quomodo sit alienanda. numero. 65.
- 66 Hypotheca est actio realis, & fundo hypothecatum sequitur illi quem cum pæ vadat. num. 66.
- 67 Sublata actione hypothecaria, an sit sublata actio personalis. numero. 67.
- 68 Actio hypothecaria, quoad tertium, quo tempore prescribitur. numero. 68.
- 69 Prescriptio hypothecæ, tunc incipit currere,



*caveret, quoties actio ex ipsa hypotheca descendens competere incipit, & non ante, num. 69.*

*70 Tempus non est modus tollende, & deducende obligationis, num. 70.*

**I**bi, *se prescribit per dies, annos*, hic ponitur prima nostri text. conclusio, quæ vim melius examinemus per conclus. examinabo, & declarabo, quarum conclusionum prima ex verbis hinc colligitur, scilicet, quod ius executionum decem annis præscribitur ex text. nostro in correctioe iuris civilis quod mediante triginta durabat annis, quantum per officium iudicis habet quod officium isto spatio 30. annorum durabat, secundum gl. c. text. in. l. sicut in rem. C. de prescriptio. 30. ann. & Anton. Gom. hic, & nouissime Olanus in concordia antinomiarum, ver. ius executionum, nu. 37. vbi. 38. In quod idem cauere quod hic ad regno Nauarre. E. habes notare, quod ista conclusio respicit omnia verba sequentia non sibi text. & ponitur quasi quædam maxima ad sequentia, cum clausula generalis in principio posita ad omnia sequentia referatur, vt per DD. in d. l. c. de lib. pte. & per Bar. in l. l. i. stipulatus. 3. Grifonius num. 4. ff. de verb. obli. & per glossat. l. 9. tit. 6. par. 7. & Abb. additio in cap. lausam quæ, de re script. num. 5. Rebuff. in l. inuicia super glo. ver. & non ex quibusdam, pag. 45. in magnis, vbi inquit ipse Rebuff. non fin. quod facilius præcedens clausula determinat sequentia, quam sequens præcedentia, & quadrupli in virtute præcedentium ad sequentia ponit id Rebuff. tract. nominatio. quæst. 3. num. 21.

**E**t sic ampliatur primo hæc conclusio, vt procedat non solum si adit personalis obligatio per debitum, sed etiam adit executoria super illa obligatione vel hypotheca, vel etiam si actio ad debitum & eius obligatio sit mixta, realis, & personalis, & hoc enim tunc in iis casibus, & quolibet eorum ius exequendi præ virtute instrumenti hæc continens, vel aliquid eorum decennio præscribitur, quod fundatur ex eo quod diximus clausulam præcedentem sequentia respicere, ite ex eo quod conclusio hæc ius respicit instrumentum, virtute cuius debet peti executio, neque consideratur adit in eo obligatio personalis, realis, vel mixta, & ideo quæcunque horum,

vel iidem omnia hæc continet tale instrumentum, præscriptio iuris executiui locum habebit per decennium quicquid nouissime alius velit loan. Yañez in libro v. erum quorundam, cap. i. §. 1. nu. 45. quem post hæc in lucem auctor ipse produxit.

**E**t item & secundo ampliatur hæc conclusio vt procedat, quod non solum ius exequendi ex instrumentum publico resalutans præscribitur decennio, verum & si ex confessione clara in iudicio facta, resalutaret, nam cum talis confessio habeat executionem præparatam, secundum text. in. l. 5. tit. i. infra illo lib. merito quod iuri huic exequendi ex tali confessione resalutans per decennium præscribitur, cum ius istud ex confessione resalutans, & illud quod ex instrumentum publico resalutans per text. in. l. i. iuncta illa. l. 5. tit. i. De las entregas, infra illo lib. parificetur & lex nostra indistincte loquatur.

**V**terius, & tertio hæc conclusio ampliatur, vt & etiam instrumentum priuatum, & si priuata scriptura ius executionum decennio præscribitur, nam cum ex d. l. 5. tit. i. infra illo libro priuata scriptura executionum, ius profert postquam recognita est nimis si ius eius executionum dicto decennio præscribitur ex text. nostro generaliter ponente conclusionem, scilicet, quod ius executionum per decennium præscribitur. Est tamen optimum & singulare dubium, in priuatis si scripturis à quo tempore currit præscriptio ista lapsus est, nam ante per, in iis, neque in publicis non incipit currere præscriptio hæc prout inquit nequissime in proposito nostre legis Gomezius Leo in tentoria informationum juris capital. 88. ex Castillo in l. 6. par. 1. in glo. 2. & renet Perladio in d. 3. §. 1. num. 43. num. scilicet, tunc procedit præscriptio iuris talis executiui à die solutionis, vel à die recognitionis priuata huius scriptura, & vide tract. de iud. quod à die recognitionis facit incipit currere istud decennium, eo quod ius illud exequendi virtute huius priuata scriptura non datur neque competit, nisi postquam scriptura illa recognita est secundum text. in. l. 5. tit. i. infra illo libro & virtus eius à die recognitionis procedit, neque retrorahenda est, secundum Angel. in l. 1. §. fideiulorum, in versum textu. ibi, præsentibus

præsentibus C. de fideiulorum, & Hipp. in gloss. 15. & 48. quos refert Did. Perez in l. 4. tit. 8. lib. 1. ord. colum. 1090. si ergo ex die recognitionis cõpetit ius executionum, visque tunc non potest procedere præscriptio hæc quia nihil est quod præscribat eo quod præscriptio intraducta est ad præscribendum ius aliquod formatum, & secundum Bar. in l. pignori ff. de vinctio. neque datur præscriptio, si non datur actio, vel si actio præscriptio, 30. ann. & quia licet hæc quia hypothecam indicat a iure, & quo facta est, vt l. scriptura. C. qui per in pign. hab. 3. tamen verum est quando est recognita secundum Kebab. in l. i. tom. tit. de scriptura, & sched. recog. act. i. num. 41. & artic. 1. num. 3. ius videtur in nostro proposito tenere, neque obstat si dicatur quod licet hæc ius sine tamen statim quod facta est recognitio, & trahitur retro ad tempus celebrati contractus, ex text. bene notando in l. potest. qui potest in pig. hab. quem adhuc allegat Anton. Gomez. tom. 1. cap. 1. num. 30. quod id verum est, nisi in facultate creditoris esset, illud implere facere, secundum Anton. Gomez. ibidem limit. hæc tamen in potestate creditoris est, verum cognoscitur, & schedula hæc, ergo retrorahit, non debet ex dicta doctrina, & si non retrorahitur à die recognitionis, competit hoc ius executionum, & sic ex tunc currit decennium hoc, pro contraria vero parte jmo quod à die celebrati contractus & solutionis faciendo incipit currere decennium hoc, facit, quia non est dicendum schedulam priuatam esse melioris conditionis, quam instrumentum publicum garantiegum coram tabellione publico confectum, sed instrumentum garantiegum publici ius executionum à die solutionis decennio præscribitur, ergo & ius executionum ex priuata scriptura resalutans eodem tempore, & ab eodem die præscribitur, & si post malum eius recognitio fiat, maioris enim effectus est instrumentum publicum coram tabellione confectum, vt potest ex instrumento priuato præferret secundum text. in. l. i. tit. 1. par. 5. & si instrumentum illud publicum sit posterius, priuato præferret secundum text. in. l. i. par. 5. nisi priuatum ipsum instrumentum contineat signa de quibus in illa lege. 13. traditur, si ergo hæc ius in instrumentum publico se habet, à maioriore rationis pro cedent in priuato instrumentum, item, &

quia si teneremus primam opinionem sequeretur maximum absurdum, scilicet, quod si in viginti annis elapsi post diem solutionis, priuatum instrumentum non recognoscatur, & postea recognitio adit abinde currit decem hi anni, & sic personalis abinde incipet currere, quod est ab initio præscripta à diuione principali ius executionum nasci, ite quia attento ordine literæ nostri text. quod argumentum ad ordinem litterarum optime procedit, prius præscriptur ius executionum quam actio personalis, sed si primam teneremus opinionem, nunquam actio personalis etiam per mille annos præscriberetur, si ius executionum non nasceretur nisi à die recognitionis priuata scriptura, quod ellet contra nostrum text. actionem personalem viginti annis præscribi probat, ergo item quia scriptura priuata lex confectio redacta in publicam formam, vim executionum habet, tanquam si à principio fuisset in publicam formam posita, secundum gloss. de potestibus in l. 1. in. C. de edic. Diu. Adit. totumque in hac specie instrumentum garantiegum consuntit approbatum fateretur Alexander. consil. 93. col. 1. lib. 8. & Hippolytus in d. 48. §. 1. vera loqui facit, quos refert Did. Perez in d. l. 4. lib. 1. ord. 1. & colum. 1090. sed instrumentum priuatum recognitum coram iudice, vel confectio coram eo facta clare in publicam formam redigamur, quia coram tabellione & iudice, & sic executionum viâ continet, ergo habenda est ratio vice executionis tanquam si à principio & sic à die solutionis executionum vim haberent, & per consequens abinde currere decennium hoc, & est istud forte fundamentum pro hac opinione. Quam tenendo non obstat pro prima opinione adducta, nã licet ius executionum priuata scriptura cõpetat à die recognitionis facit, ita tamen recognitio facta retrotrahatur ad tempus & diem celebrati contractus, secundum quod ex gloss. illa. l. i. stipularet, & ex dictis per Anton. Gomez. vbi sup. & hæc retrotractio ad diem celebrati contractus & ius priuatum illud sit in prindium ipsius creditoris negligentis petere debitum, licet non in præjudicium aliorum & creditorum secundum Anton. Gomez. supra, & Did. Perez. d. col. 1090. & in hac quæstione ratione, & in hac quæstione, retroractio ita tenet relati per Thras. el. in de retr. d. l. 1. §. i. in ag. i.

linagier §. 1. glof. 10. numer. 69. cum duobus fequent. & cum ad tempus alio retrohatur ab inde numerandum est decennium. & licet a die quo potuit creditor instrumento illo vi. & non a die recognitionis, imputet enim sibi creditor, qui negligens fuit in petendo, neque hanc responsionem oblatit si quis dixerit quod quoties est in facultate creditoris conditionem contractus adimplere tunc non trahitur retro contractus & conditione impleta, secundum text. in l. potior. ff. qui potio. in pig. ha. ad hoc allegatum per Anto. Gom. dict. tom. 1. cap. 11. numer. 30. limite 1. & sic quandoquidem est in potestate, & facultate creditoris facere priuatam recognitionem per debitorem scripturam, recognitione facta non retrotrahatur contractus ad diem celebrati contractus & solutionis faciende, quia resp. ex vi rationis huius doctrina, ideo enim dicta retrotractio locum non habet quoties in facultate creditoris est purificari contractum, in odium scilicet ipsius creditoris nolentis, cum post se contractum impleri & purificari, & cum in odium eius sit, itidem & in nostro casu in odium eius esse debet, nolle petere & compellere debitorem recognoscere priuatam scripturam in tempore, quo a die solutionis non essent elapsi decem anni, quod si non fecit, & ab illo die decem anni elapsi sunt, imputet sibi si post recognitionem factam lapsus decem illis annis a die solutionis faciende careat iure executionis, cum a die solutionis illius decennii lapsum sit, & si casus executionis praescriptum ex odio enim contra ipsum creditorem introduco non debet ipse creditor commodum reportare in debitoris damnum, neque itidem obstat quod ubi non datur actio non datur praescriptio, quia hoc in nostro casu non procedit, cum praesupponamus diem solutionis affixum in priuata illa scriptura lapsus esse, & si lapsus est ab illo tempore actio & si petendi priuatum instrumentum retro recognoscit, & sic cessat contrarium hoc, sicut & omnia alia per prima aduersa opinione, & hanc secundam per nunc amplexor, licet non ignore la runculatorum decimas ex executionibus instrumentum capientes, hanc non, sed primam amplexor esse, capiunt tamen ipsi, quia velint, hac enim secunda non mihi plus satisfacta, idque posse dici in iure executionis resultant ex colesione in iudicio fa-

cta, & quod dicimus in resultant ex priuata scriptura, eundem videtur, & eandem de iure retrotractionis, confessionis facta, sicut recognitionis facta, vt diximus de quatuor tamen casus occurrerit latius cogita.

¶ Vltimus, & quarto ampliatur nostra conclusio quod per decennii lapsum a die solutionis faciende numerandum ius executionis praescribitur, quod & hoc procedit etiam si adit mala fides, nam cum remaneat creditoris ius saltem ad petendum debitum via ordinaria mediante instrumentum illo publico, vel priuato recognoscito vel confessione facta in iudicio, mirum non est si cum mala fide etiam iure canonico attentio ius executionum praescribitur, prout in expresse tenet Anton. Gom. in l. 67. Tauri, & ibi Cifuentes, & Did. Per. hic sub l. 3. tit. 13. lib. 3. ordin. colum. 123. in fi. & glo. in l. 23. tit. 29. part. 1. & concius meus Doctor Guierrez in d. repet. 1. nemo potest, numer. 205. deleg. 1. & post hanc tenet Ioann. Yañez in libro rerum quotidianarum cap. 1. §. 12. numer. 41. vbi & alio modo ampliat, & ante eos D. Couar. in cap. possessor 2. part. §. 11. nu. 4. in fi. de reg. iur. in 6. & nouissime Ponceda de Leon Mexla in pragmatica tassae panis concil. 1. nu. 130. vbi num. 151. ampliat vt & praescriptio aditionis personalis reddi bitoria cum mala fide procedat, licet in conscientia praescribens ad damni refarcio non teneatur, qui desumpsit ad Couar. in dict. cap. possessor 2. part. §. 11. num. 5. & poena etiam cum mala fide t per scribi potest, quia in conscientia non debet poena ante condemnationem, prout expresse tenet Illustri D. Couar. 4. parte cap. 6. §. 8. num. 16. fol. 74.

¶ Item & quinto amplia, vt procedat nostra conclusio praescriptionis iuris executionis etiam contra ecclesiam, & contra minorem, cum equiparentur in restitutione petenda ex l. in titulo fin. part. 6. prout in ecclesia tenet gloss. in dict. l. 1. tit. 19. par. 3. & Paradorius Yañez in d. §. 1. Est tamen vere verum, & ita iudicemus si casus occurrerit, quod intra quadriennium a die lapsi temporis horum decem annorum numerandum restituitur ecclesia aduersus huius decennii lapsum ex text. in clem. 1. de in integ. restit. non vero si contra praedecessorem suum incipit praescriptio, vsque ad impleto viginti-

viginti quinque atatis vna annos restituitur, sed si contra praedecessorem non incipit per viginti quinque atatis annos nulla currit praescriptio, secundum text. in l. 9. tit. 19. par. 6. & tradit licet in aliud propositum Auto. Gom. tom. 2. cap. 14. numero 3. secundum quod intelligitur, l. fin. tit. 14. par. 6. in fi. & in expresse tenet Cifuentes in praenotariarum, & Aules capit. 10. prator. glof. 1. numer. 69. fol. 147. colum. 1. & sic intelligitur dicta per Ioannem Yañez in suo libro rerum quotidianarum d. cap. 1. §. 11. numer. 46. argumento doctrinae Bai. in l. 1. etiam in fi. de mino. Et quia in omni actu & negotio cuiuscumque qualitatis & naturae in quo minor leditur, restitui potest secundum Anton. Gom. vbi iura iura & illatione, n. sed in non petita est cessione iura decennium quia dubitat, nisi quod minor & ecclesia laetatur, rem

¶ Quia per viam executionum facilius debetum consequi possunt etiam quia minores expensas facient, ergo minime restituenti in hoc casu fides, & cum reimpulserit ne lites immortales fiant, prout quotidie per viam ordinariam intentantur, idemque dicendum videtur in absente ex iusta & probabili causa, t cui ex remedio generalis clausula competit, & expectare potest restituitio, hic enim & aduersus huius decennii lapsum restituitur nam & si secundum Paul. consil. 197. incipit, vbi & ponderatis, currit praescriptio contra hos absentes impeditos, & ignorare restitui tamen possunt, & restituenti sunt virtute dictae clausulae, n. & ex capite iustae ignorantiae restitui quis potest l. 1. tra praescriptionem, & secundum Boer. de iur. 19. & Couar. in cap. possessor. l. 3. §. 3. per totum, quem admodum & famulus absens & forensis restituitur, aduersus lapsum temporis, l. puta triennii, n. petiti salarij, secundum Imolam in rub. extra de consue. & ibi Joann. & Fab. in breuuario. L. cum hos populos C. de sum. trin. vbi Ioann. 66. cum allegat, & Alexan. consil. 177. vbi in l. 2. & Hippoliti l. fin. numer. 29. ff. de iur. iur. cum iud. & an quadriennium dictum tenerant cum reget & tradit Boer. de iur. de iur. 19. & Couar. in cap. possessor. l. 3. §. 3.

¶ Et in praesentate huiusmodi curritur haec praescriptio, vel alia, tradit additio per Bal. in rub. C. de iur. iur. de iur. & tradit melius Barbus relatus per Villalob. in

suo capitulo mil. com. epin. litera. P. numer. 106. vbi inquit communem esse, quod non currit.

¶ Quia conclusio sic ampliata, primo limitanda, vt non procedat quotiescunque obligatio est contracta, vt post decem annos debium in eam contentum solatur, tunc enim etiam si illi decem anni finit elapsi non habet locum haec praescriptio, sed ab illis primis decem annis decurrit, & completis in alios decem annos sequentes currit praescriptio huius iuris executio, nam non valens agere non currit praescriptio, prout in terminis videtur tenere Paul. Cast. & Iaf. in l. ceteris in prin. fi. de verb. obl. & tenet expresse in nostris terminis, Cifuentes. l. 63. Taur. limitatione. l. 1. Did. Per. in l. 3. tit. 11. colum. 137. vbi intelligitur lib. 3. ord. & Bal. relatus, & secutus per Villalob. vbi supra litera. E. num. 101. & addition. sequar. l. 1. coheredi. §. si filius num. 89. de vrb. & hoc argumento huius, scilicet, de iura, quod tunc denum fideiussor potest agere, vbi liberetur ab obligacione fideiussoris quo iam incipit teneri fideiussione illa non ante, vt per Anton. Gom. vbi supra tom. 3. cap. 11. nu. 30.

¶ Secundum limitatur in persona minoris contra quem non currit haec praescriptio, neque alia habet ab eis persona incipere debet, sed si persona vbi praedecessoris maioris currit, & contra minorem, haec restituitur secundum Cifuentes, hic quod restituitur, & ad l. infra cod. optimus est, de quo & in quinta ampliatione supra diximus.

¶ Tertio limitatur nostra conclusio, vt non procedat quotiescunque in contractu & instrumentum illo adesse iuramentum, nam hoc casu etiam ultra decem annos extenditur remedium hoc executionis, iuramentum enim perpetuat obligationem vsque ad quadraginta annos. l. 1. eam postea §. si inquit fi. de iur. iur. morat. Bal. & ibi Angel. Roma. & communiter moderni. l. naturaliter, fi. de viciis quibus & alios citat. Did. Per. in d. l. tit. 13. libro 3. ord. colum. 1236. & Boer. de iur. de iur. 18. num. fi. & Aules cod. 10. prator. glof. 1. numer. 69. fol. 147. & Cifuentes. l. 63. Taur. quia, vbi id in expressis terminis ex executionis notat, & Cap. caur. 20. vbi inquit quod virtute talis iuramenti potest peti executio, ergo eius virtute potest, ergo & vsque ad quadraginta durabit

annos, quod tamen intelligerem secundū  
felli. in rub. extra de prescriptio. num. 17.  
fallit. 4. relatum per Dñd. Per. d. colu. 216.  
quoniam iuramentum tale tenet et circa  
restitutionem prescriptiois futurę nō  
aliās nō debet regulari iuxta naturam cōtra-  
dictus super quo interponitur neque ad  
incogitata debet extendi de qua tamen do-  
ctrina, & de quo iuramento intelligitur  
tradit conciliū meū Gutierrez in tract.  
de iuran. conf. i. par. cap. i. num. 5. cum se-  
quent. pluribus vbi numer. 15. & 19. ad no-  
stram legem applicat & allegat Dñd. Per.  
vbi supra cum declarando de quo iuramen-  
to intelligi debeat hęc opinio, hęc tamē  
iure nostro regio attento de nihilo seruū  
cum in obligationum instrumentis validis  
abique eo iuramēta iam ab vñ rescribitur  
neque apponi possint, vt in Francia inquit  
Rebuff. infra proxime allegandus num. 9.  
vbi tenet contra istam limitationem, & be-  
nē, nisi limitationem intelligas, vt confide-  
rat Gutierrez vbi supra numer. 18. quod  
super ijs amplius non est insistendum, de  
cuius iuramenti effectu, & intellectu tra-  
ditur per additio. capellæ Tolosanę. 220.  
ex quo decrepi potest & alia limitatio, si  
licet, quando in obligatione exprimeretur  
quod finito vno decennio ad prescribendum  
iux executionem aliud incipit curre-  
re, tñ tunc primo finito non finitur  
iux hoc executum, & non est mala limi-  
tatio & doctrina, & faciunt dicta per Re-  
buff. not. conf. Fran. tit. de mercat. min.  
ven. art. i. gloss. fi. numer. 6. fol. 3. quem  
post hęc reperi in hoc secutum per Gu-  
tierrez in suo tract. de iuramento confir-  
mato. parit. 3. cap. i. numer. 4. & Parlado  
rius in dict. 3. 11. nu. 44. & Boer. decisio.  
328. num. 5. nam si renuntiatum fit in in-  
strumento huius prescriptiois iux ex-  
ecutionem Dñd. Ioan. Yañez in lib. rerum quo-  
tidianarum cap. 1. 5. 11. numer. 42. vbi  
& nota. 4. aliam doctrinam additio. capellæ  
Tolosanę tenere videtur. Pect enim non  
allegat & ibi limitat, vt non procedat in  
calibus, de quibus supra diximus, poterat  
& alio modo limitari talia conclusio, vt  
non procederet quotiescunque in instru-  
mento apponeretur aliqua ex dictio-  
nibus perpetuam denotantibus, tñ puta tem-  
per & quotiescunque petiti fuerit, & simi-  
libus, tunc enim actio post decemum 4

in propositum nostrum tenuit Bal. Quod  
fi notat. 3. si quid tit. ff. de edil. ed. & ibi  
Capella numer. 3. & 4. ita propositum  
nostrum tenet etiam tenuit in prescriptioe  
qui renuntiat prescriptio. sic intelligens proce-  
dere, & hoc ex opinione illorum tenen-  
tium ditiones has perpetuare actionem  
& excludere tñ prescriptioem secundum  
Bal. & Aulies vbi supra, & conciliū  
meū Gutierrez in rep. l. nemo potest de  
leg. i. num. 175. & notissime Ioann. Ya-  
ñez in libro rerum quotidianarum cap.  
1. 5. 11. numer. 44. Couar. & Gregor. Lop. ad  
hoc allegant, & Augus. Berol. in quæst.  
5. familiarium num. fi. vbi alios allegat, &  
veterior hanc testatur Alcia in rub. extra  
de prescript. p. 67. & 68. & Rebuff. 2. tom.  
conf. Fran. tit. de mercat. minut. vend. gl.  
fin. nu. 6. & Berach. plures allegando in re-  
patorio quo verb. prescriptio cōtra quos  
verficulo. 35. & plura tradit idem Rebuff.  
in l. vni. c. de sent. quæ pro eo quod int.  
prof. notab. i. num. 45. vbi cum omnibus  
numeris sequē. plura inferit in propositum  
maximè illud, scilicet, quod si in pacto  
de retrodendo non apponitur tempus in  
tra quod res redimi debeat, sed quādo-  
cunque venditor vultuerit offerre debitum  
& solvere recuperet rem venditam in per-  
petuum, & tēper offerre poterit & rem  
habere, secundum Ant. Gom. tom. 2. cap.  
2. num. 28. ad fi. & Couar. lib. 1. var. cap.  
9. num. 4. vers. 3. communi, & sic fuisse  
sententiam in Parlamento Burdegali. as-  
serit Rebuff. in d. l. vi. notab. i. numer. 3.  
licet & secundum eum ibi in Parlamento  
Parisi. contrarium fuerit iudicatum, imo &  
in Burdegali. scilicet, quod in hoc pacto  
sic interpositio triginta annis prescribi pos-  
sit perique Rebuff. ibidem numer. 54. hęc  
verior & communior testatur opinio  
& sic declarabit, opinionem relatorum  
per Ioan. Yañez vbi supra, numer. 49.  
dicens petiti. nostram pactum de retrode-  
ndo in quo non ad hunc pactum tolli. 30.  
anno nūquā verum quotic, aliquis dicta-  
rum ditionum apponitur non fuerit in con-  
secu. alia quia tunc durabit per 30. annos  
etiam si hypotheca nō adsit secundū hęc  
communiorē & veriorē opinionem, ne-  
que durabit in perpetuum a dño ex eo, sed  
siliis 30. annis tunc prescribetur etiam, vñ  
nā aliud, eo quod, contra eum, cui non  
dum actio tñ competit, fed post competi-  
tas prescriptio cum mala fide progredit, vt  
diximus

diximus in l. 4. gl. i. in fin. sup. hoc tit. &  
quia licet prescriptio auferatur, non tamē  
aufertur ea quæ 30. annorū fit & sic  
licet aliqua dictarum ditionum apponita  
fuerit non excluditur prescriptio in totū,  
sed tantum perpetuatur actio & iux  
viq̃ue ad triginta annos, argumēto dicto  
sum per Villalobos in dict. ar. 10. mil.  
cum opinio. litera. P. nu. 248. & Barlat.  
conf. 5. col. 10. ver. ex illis videtur lib. 1.  
& ita expressè in propositum dictarū di-  
ctionum, tenent relati per Hagemon  
Celsum consilio. 61. numer. 5. in fine, &  
per Tiraz late de vtroque tractat. titulo.  
1. 1. gloss. 10. número. 14. & iterum in ti-  
tulo. 2. 2. gloss. 1. número. 6. cum plu-  
ribus sequē. & per Couar. vbi supra, nam  
& hęc ditiones maxime si à lege profer-  
tur de habilitate tñ ressingendo licet, se-  
cundum eund. Tiraz. dict. trib. titulo. 1.  
1. gloss. 7. número. 29. cum tribus sequē.  
vbi, neque secundum cum ibi dict. titu.  
2. 1. gloss. 1. número. 11. valet pactum  
omnem tñ excludat prescriptioem, nisi  
expressè ei renuntietur, vt per eund. Ti-  
raz. dict. gloss. 1. número. 14. & cum per  
verba hęc non expressè renuntietur pre-  
scriptioi, consequens, quod intelligenda  
sunt secundum ius commune, & sic quod  
non ex toto prescriptioem excludant  
sed perpetuum eam viq̃ue ad. 30. annos,  
imò lege nostra attentā viq̃ue ad. 20. tantū  
annos, secundum gloss. i. in l. 4. titulo.  
5. par. 5. etigit Ant. Gom. dict. numero. 28.  
qui tamen contra tenet, & ego tamen  
neque quod existente aliqua ex dictio-  
nibus perpetuitatem denotantibus dura-  
bit quæ ad triginta annos, quoniam  
nō loquitur in casu in quo aliqua dictarū  
ditionū adesset, nisi ipsi dicti denotat  
intelligas vbi non adesset dictio denotans  
perpetuitatem, fed tantū pactum redimē  
di. vt intelligi potest Grego. Lop. quod  
ad ius principalis debiti per 30. annos  
prescribitur, tunc etenim si iux execu-  
tionem prescribetur 20. annis quāuis alia  
quæ dictarum ditionum non apponatur,  
& sic viq̃ue ad eos triginta annos, vel tē-  
pus, quo durabit actio principalis, perpe-  
tuabitur iux executionem virtute alius  
dictarum ditionum, & similit. perpetui-  
tatem denotantium, quod tamē intelligi  
rem, & verum crediderim si in ipsam clau-  
sula executioni vbi datur iudicibus pote-  
tas exequendi instrumentum illud tñ ali-

qua dictarum ditionum apponeretur, puta  
si diceretur, *Dei potestas totius quales-  
que iurces, iusticias, deus Regum, & scho-  
las de sagittis, & de totis qualesque par-  
tes fuera de el para agora y en todo tempo y  
para siempre jamas, o cada y quando, que ante  
ellos pedido sea, ante por todo rigor y remedio  
de derecho y iura mas exequenda mas hono-  
res, cumplir y guardar y mantener con la fe de  
dicho como si lo pido, en iusto, sententia  
dispositiva, &c.* tunc enim quia intelligit  
tur verba illa apponitur circa restitutionem  
per prescripta futura circa restitutionem  
iux actionis auctoritatis iuris executi, in  
perpetuum & sic viq̃ue ad tēpus principa-  
lis actionis durabit iux exequendum, & sic  
ad tēpus ad quod obligatio ipsa ex instru-  
mento procedens duratura erat, quæ est  
optima & noua mea in propositum con-  
sideratio, quod & post hęc scripta pñcia  
tam vidi per conciliū meū Doctores  
Gutierrez in rep. l. nemo potest, numero.  
475. deleg. 1. & Ioan. Yañez vbi sup. d.  
numero. 44. licet ipsi nō adducunt, vbi  
& in quo scriptura loco apponenda esset  
dictio aliqua ex dictis, vbi iux execu-  
tioni effectū operaretur, nā si ad iuris exe-  
cutionem propositum & intentum non appo-  
neretur aliqua ex dictis ditionibus nihil  
quoad illud operaretur, & in alio instru-  
menti loco apponeretur, fed operatur  
tunc tantum, quod perpetuatur actio  
nis, non vero executionis, & hū ipse inter  
sententias Gutierrez (nunc vero Doctores  
meritisimam cum quo eodem die & ego  
gradum doctoratus assumpsi) notissime  
in suo tractatu de iuramentis confirmato  
rima. part. cap. i. numer. 9. & 10. aliud ve-  
lit, & non duplicet ex toto hęc nouior  
eius opinio quod alias prescriptioem  
quā iuris executi, & ibi num. 13. finitque  
alio modo, vt prescriptio hęc in eo pre-  
terit, scilicet, quod ei renuntietur, & tenet  
Ioan. Parladorus, in dict. 3. 11. numero. 41.  
item & non procedit text. noster quoniam  
tempus solutionis non est praxium in in-  
strumento, tunc enim post interpellationem  
factam tñ desolando modico tem-  
poris expectatio poterit exequi secundum  
Bal. cap. quoad consultationem numer.  
24. de re iud. & Aulies dict. cap. 10. gloss. 1.  
ad fin. vbi & limitationes annexit de qui-  
bus supra, & per Parladorus dict. 3. 11. hęc  
& alia ponuntur, quas ego primo posui  
ante ipsius impressionem.

Vltimus notandum est, quod per Ioan.





teritius possessor rem hypothecata ab al  
 tero habere, tunc decem annis inter pra  
 fentes, & viginti inter abentes praescri  
 bet, vt per Negulant. de pignor. 6. part.  
 mem. 3. nu. 1. & per Baldum praescripti.  
 4. part. par. 4. princip. quæst. 1. principalis  
 num. 9. & melius per Mench. controuers.  
 illud. 4. §. 60. nam. 4. cum pluribus sequen  
 tibus declarant quanto tempore praescribitur  
 hypothecaria ad affectationem pro  
 polita, hinc neque actionibus in rem scri  
 ptis. 7. part. procedet text. nos. sed vt ante pra  
 scribentur viginti annis ex l. 3. §. 5. quod  
 meus causa. vt tradit Parlat. vbi supra. ca  
 pitul. 1. §. 1. numero. 17. sic & nunc quon  
 iam realibus assimilatur, & fere aliam na  
 turam sortitur, secundum Bald. de pre  
 scriptis. 4. part. 3. part. princip. quæst. 1. nu  
 mer. 3. §. 1. in par. & plures actiones  
 46 in rem scriptas enumerat per glo. in l. 1. §. 6.  
 est autem personalis. ff. ad exhib. notant  
 DD. in rub. si cui petat. cessant quæ ita  
 dem dicta per Anto. Gom. in praesentia  
 rum in colum. fin. & iterum in tom. 2. va  
 riarum cap. 3. num. 28. ad finem, vbi asser  
 rebat, quod si debitor debebatur vni in  
 strumento privati, vbi tamen aderat actio  
 personalis, vel executoria etiam super per  
 sonali ipsa actione existeret, decem annis  
 praescriberetur, si vero per instrumentum  
 publicum delibitum erat, viginti eligeat an  
 ni necessarij, prout & dicebat Dica. per. 52  
 vbi supra colu. 139. in princip. lege enim  
 nostra attenta, vbi debitum continetur  
 in instrumento priuato, siue in publico, vi  
 ginti anni sunt necessarij ad praescribendam  
 actionem personalem, & executoriam  
 super eam latam ex debito illo resultantem,  
 prout ex l. nostra glosis verbis appa  
 ret, praesertim in quantum derogat. l. illa  
 3. tit. 13. lib. 1. ord. in personalibus decem  
 annos tantum requirerem. Quæ quidē  
 nostri text. conclusio non prodequitur  
 48 petendum supplementum legitime siue  
 petatur petitione hereditaria, ubi praescri  
 betur minori tempore triginta annorum, le  
 gundū gl. penul. in l. 7. tit. 8. p. 6. siue ecclē  
 siastica ex lege, & tempus idem erit necesse  
 riu dicatur, & si peteretur per petitionem herē  
 ditariam triginta annis duraret, vt comune  
 inquit Suarez in l. quoniam in prioribus.  
 49 in ampliat. num. 7. c. de in officio. 2. &  
 gloss. cinco. in l. 4. tit. 8. part. 6. & per  
 titutionem hereditariam triginta annorum du  
 ra, tenet Couar. in præc. capit. 1. numero.

2. ad finem, & nouissima tenuit post hanc  
 Parlatior. vbi supra, numero. 3. §. 1. vbi  
 alias limitationes ad nostram legem an  
 ne, & per consequens legitimæ totius, li  
 cunque negotij, in minori tempore tri  
 ginta annorum praescribitur, prout in pro  
 positum statuti simili legi nostræ tenet  
 Balbin. in tract. p. x. c. 4. par. 4. par. prin.  
 quæst. 2. in hinc fol. 8. in par. & vbi de  
 validitate talis statuti tractat. Secundo no  
 stri text. dispositio non procedit, quoniam  
 conueniens dispositio, & remedio re  
 mittitur, ut expresse, vel etiam tacite  
 iuramento partium adhibito, & interuen  
 iente in contraria, vel scriptura, quoniam  
 tunc, vt in hac remanet dictum, viginti  
 annorum praescriptio vique ad triginta ex  
 tenditur, & triginta annorum praescrip  
 tio vique ad quadraginta annos, vt aliter  
 operetur natura iuramenti, vel & requisi  
 tio tractat, vel expresse praescriptionis,  
 prout in prima nostri text. conclusionem re  
 manet dictum, vbi adducta de iuramento,  
 & de quo iuramento investigatur, nec re  
 mittit, alius plures fallentia ad legem no  
 stram remissus ponit Dueñas, reg. 6. &  
 Auend. capitul. 30. prætor. numero. 12.  
 verificata aduerte, cum sequentibus, lib. 2.  
 & ante partem debiti soluta, in parte no so  
 luta procedat praescriptio, & dependet  
 quæstio à nobis tacta in l. 7. in fin. infra  
 colu. 1. & in præscriptiō per pactum & re  
 nuntiationem per tractat Doctores maxi  
 me Ripa numero. 102. & concius meus  
 Gutierrez in dicta l. nemo potest. nume  
 ro. 407. cum sequentibus aliquibus, si de  
 leg. 1. vbi & ad statutu fieri potest, vt præ  
 scriptio decem annorum, solum habeat  
 de quo & per Dueñas vbi supra, & Dida.  
 Perez in dicta l. 1. colum. 131. cum sequen  
 tibus, & Auend. cap. 10. præc. lib. 2. ex qui  
 bus omnibus cum videret & verè colligi  
 tur, quod valet tale statutu, dummodo  
 addit bona fides, nam ex deficiente, neque  
 per mille annos praescriberetur iure canonico  
 quanto, quod in hac materia in vtro  
 que fore seruandum est, ex cap. fin. extra  
 de praescript. Quod etiam quoad actiones  
 personales tenendum est, in quibus præ  
 scribendis & bona fides requiritur, secundum  
 Couar. late in reg. possessor. 2. part.  
 §. 1. num. 3. per totum, & hanc dicte ma  
 gis communem loan. Bapt. in l. in suo exa  
 mino null. commun. opin. verbo praescriptio,  
 num. 176. & tradit Dida. Perez dict. l. 3.  
 colum.

colum. 132. & iterum lib. 1. ordina. col.  
 61. cum sequentibus. Neque lex in cotra  
 rium valeret, secundum Couar. vbi supra,  
 num. 3. & 4. & hæc est verissima conclusio  
 & in vtroque foro tenenda, nam vbi  
 datur materia peccati iure canonico in  
 51 fore ciuili seruatur, & prout & nouissime  
 tenet, & examinat concius meus Gutierrez  
 in dicta l. nemo potest. num. 476. cum  
 sequentibus, vbi ipse & supra dicti doctores  
 inferunt plura in propositum ad leges  
 sequentes scriptis famulorum, & pharma  
 copolarum, & similia praescriptiones per  
 mittunt, vt tantum procedant bona fi  
 de in praescribente adhibita, & sic licet fa  
 mulus non admittatur lapso triennio ad  
 probandum seruicium non esse solutum,  
 45 quia est praesumptio iuris & de iure, & per  
 lapsum triennij solum fit, secundum  
 Mench. de succel. creat. §. 10. numero. 31.  
 admittitur tamen per partis confessionem,  
 secundum eum ibi, & communem gloss.  
 & doctorem in capis, qui solum de pen  
 sal. & Aleat. de praesumptione in argum  
 tis. 2. par. 1. mo. & quod plus est, quod si ve  
 re, & realiter probaretur non solutu, pos  
 set iudex tali manifeste iniquitati sua den  
 te exquire etiam si sit praescripta via suc  
 currere, & facere, vt soluitur l. arum fa  
 mulu, secundum Hippolyt. in præc. §. 1. se  
 quens, num. 3. vbi & num. 4. plura limi  
 na adducit, & hoc nequis cum peccato la  
 culpetur ex iactura aliena. Ex quibus  
 nouissime vtra dictos Doctores infero  
 vnum singulare in practica, scilicet, res  
 regem, & dominos habentes ius immemo  
 riale percipiunt molestia, & res per  
 ditas, & si fecerim omnes diligencias ad  
 55 7. titulo. 13. libro. sexto. infra requisita,  
 lapsaque sunt post tempora legis il  
 lius, teneri tam in foro iudiciali, quam  
 conscientiarum restituere bona illa molestia  
 ca veris dominis ex petentibus, & offe  
 rentibus expensas, si quæ cum illis factæ  
 sunt, neque possunt se dominis illis excusa  
 re per lapsum illius temporis ab illa lege  
 praescripti, & assignati, vt domini compe  
 zeant, neque praetextu diligenciarum se  
 cundum tenorem illius legis factarum, &  
 hoc ex dictis & ex sequentibus sanamē  
 tis clarissime patet. Primo & principaliter,  
 quia nulla lex (meo quidem iudicio)  
 dari potest probans, quod bona molestia  
 (vita loquar) elapso termino anni seduo  
 rum mensium, factique & impletis dili

gentibus, & requisitis, sint illius, qui solet la  
 bia bona percipere, nam licet dicta l. 7. ti  
 tul. 13. libro sexto infra, & dicat, quod dili  
 gentia habent descripta fiant per illum,  
 qui illi habet percipienti bona hæc, non  
 tamen dispensat, quod ei factis si dominus  
 illorum bonorum intra tempus ibidem  
 constitutum non venerit remaneant recep  
 tores illius, & sic molestia iuris ita  
 quod dominus post veniens non audiat  
 neque vllum verbum est ibidem hoc  
 denotans, neque per argumentum a con  
 trario sensu est dicendum, legem illam  
 hoc voluisse, neque disposuisse, vt ipse  
 resisteret absurdo, & peccatum, scilicet,  
 quod quis cum aliena iactura locu  
 pleteretur in tertij prauidicium, vt per  
 Bueat. optimè in l. in centuria locorum,  
 in loco a contrario sensu, & quia argumē  
 tum hoc a contrario sensu non habet ite  
 dem locum, quocienscumque tale sume  
 retur argumentum, eadem ratio milita  
 ret, quæ a principio eo non in pro, mi  
 litabat licet eodem Suarez allegato 14. ver  
 ficulo, unde dico. Hinc tenet siue fiat  
 idem argumentum a contrario, siue non,  
 eadem ratio peccati, & locupletationis  
 cum iactura aliena militat, ergo lumen  
 dum non est, & sic non speries legem,  
 quæ permittit molestia fieri illius, qui  
 ius ea recipiendi habet, quatenus quæ  
 diligencia fiant, & tempus anni, & duo  
 rum mensium labatur, imo potius si be  
 ne consideretur, lumen permittit lex illa  
 septima, ius hoc recipiendi bona hæc illi,  
 quod de consuetudine huiusmodi res  
 repetas in custodia habeant, vt cum do  
 minus earum venerit, ei res illarum sa  
 lutis expensis, si quæ cum illis & ab illis re  
 bus factæ sunt, non verò, ut ea percipere  
 lucrificat, & tunc consuetudo hæc res  
 habet praescripti, hoc scilicet, operatur,  
 quod quoniam alius, quam molestia col  
 lector bona hæc retinere, & iudici loci  
 non manifestaret, & preponari faceret,  
 de furto teneretur, prout patet ex l. 9. &  
 10. titulo. 10. libro. septimo infra, & in l.  
 falsus, §. qui alienum. si de furto, tradit An  
 tonius Gomez tomo. tertio variè capite  
 quinto, numero secundo, ille tamen  
 preceptor bonorum molestiarum mul  
 tomodo de furto teneretur, & sed ea retine  
 re possit, & interim quod illorum domi  
 nus non veniat ex iure opinio retineat, &  
 sic lex illa. 7. non probat, quod bona hæc  
 sint

fine illius, qui de consuetudine innumera-  
bilibus habet ius ac retinet, quamuis  
illius, diligenter facit, & tunc pas-  
sim designatur lapsum sit licet & se-  
cundo hoc aliam primum manifeste probatur,  
& colligitur, nam si per leges illas, &  
constituto decimo, libro septimo, infra dis-  
ponitur, quod inuentor tenet in mari  
per navigantem proiecitur causa tenet  
etatis vitandae, vel ex alia causa, ubi  
quod damno in dominis illarum datur in-  
terior fides ac recuperandi, non lucratur in  
litis, imo tenetur in custodia eas habere,  
& inuentum illarum conficere coram iudice  
bonis fidei haberi possit, & si non cor-  
ram honeste persequi, quanto magis  
nostro causa tenebitur hac facere percep-  
torum horum bonorum molientorum qui  
bus quidem de causis in hac nostra, & no-  
stra expiatione in posterum obseruan-  
do, non est inferta lex quodam, 7. titulo  
fin. libro octavo ordinis iuris, reg. qui  
molientia hec Camera regis applicari  
bebat, quam hucusque legem in nostra  
receptione nonnam reperire, nec  
credidit infertam fuisse, imo & si inferta re-  
peritur, nihil nobis intentioni, & concu-  
sioni obstat habet, eo quod lex illa loqui  
videbatur in re molientia pro delicto  
habita.

Ibi *motrore de fampreda*, in qua quidem nimirum si nollit affumpsum non procedere, nam in ea dominum voluntas datur eam habentis pro derelicto, & ideo cuiuslibet capientis eam effici poterit, & cum posset Cameræ regie applicari lex illa iussit, ne dominia rerum et fieri in incerto, non vero loquimur in re solum motrore, quia deperditur, non quia pro derelicto habita, & in ea optime pro derelicto illatio, & cōclusio, ut per ceptoris de consuetudine ius percipiendi habentis non fiat, cum ibidem non demus dominum voluntate eum non recuperatū, sed potius si dominus fuerit, & adesse possit, & ideo in iis locis ubi non habet locum talis voluntas, pro derelicto secundū Cōtinuū, in regum, petcarum, par. 8. l. numer. 5. & Hieron. Paul. in præf. cancelli, apoll. in declarationi super prop. nente, seu volente in gredi, vers. multa de bonis vacantibus, cap. 109. in parvis, nam nemo praesumitur velie iactare suum ius si dominus sciret, ubi bona sua & existere, pro eis recipere veniret, & sic lex illa

per, quanta in mollia receptatione effert  
inferta, nihil colligit in terra: cunctumque,  
et illationi, etiam in motu non lo-  
quatur, in quibus simili confectione ha-  
bendi ea pro diletto capere non potest, et  
si nulla lucipio, nec praeparatio pro  
delectu titulo pro diletto, secundum  
tex. in li. i. quae merces, fit pro diletto te-  
ne expresse Sylae, in lumina verbo, in-  
ueniuntur numero, 7. differunt enim ha-  
bita pro diletto ab ijs, quae vulgo mollire  
ca, † a Gallia albana dicitur, siquidem  
pro diletto habita d. m. p. voluntate va-  
cant, ac, vel ea occupant cedant, hanc  
vero nequaquam, secundum Crafium,  
in li. i. verbo, in nullius, columna. 36. ff.  
de rerum diuisib. ff. inquit, quod ideo le-  
ge regia contra modum in occupandi mo-  
torensi praeparatio est, quoniam quis non  
obseruat, furit tenebitur, et si crement  
non esse legem tollit conclusioni, et il-  
lationi contrarium. Item et tertio probat  
nostram assumptionem, eo quod et sic  
H. 7. ff. (suo. li. lib. 6. ff. de sumi po-  
test, alioque vtrius tam praedictio, quod fa-  
ceret in augmentum, vtrius illa mollire  
est, diligenter ab illa lege constituto, fa-  
ctis, et tempore ab ea praefinito claudio ip-  
sus perceptoris, et ius huius mollire ha-  
bentis percipere, essentur, adhuc in iu-  
sticia, et praemissis in conscientia qua  
de cunctis dominus vtrius illarum copar-  
eret eas petendo, et expensis cum eis fa-  
ctis offerendo, et alia, quae offerri debent  
ad audiendum esset, quod restituenda forent  
iuno et quod fortius esset illa, percipere  
ita modo, quam apud deum illius esse pe-  
nitentia, tenebitur perceptor illius in tere-  
re vtrius dominum, si ab ipsa re perceptor hic  
commodum aliquod percipere, et sic sol-  
vit illud, in quo factus est locupletior ex  
sequeuti iustis, videlicet, quod quoniam ad-  
modum illa, quae diceret, quod perdita in ma-  
ris infans Ioan. esset, et iniuncta secundum  
Noem in manu cap. 27. num. 17. sic  
et eadem modo esset in iustitia, quae iube-  
ret, quod perdita in terra, et sic mollire  
infans talis, prout in qua iustia lex est con-  
tra ius naturale meum, et tuum introdu-  
cens, et contra ius canonicum, et per paulo  
propter patebit, et insuper contra ius diuini  
ordinis debet esse, et ad semper aliena re-  
stitutioni obligans, omne enim, quod inueni-  
tur, non est reddidit, praeparati, inquit. Diuus

Agg-

angelus cum talis lex sit in illa, non est feruenda, nec vocanda, quando quidem dicitur: in ea regulis, text. in cap. etiam lex. d. 1. de hincione, non procedit lex cū mala fide permittit, alia retineri vult et alia videre per Dom. Conarratu. in regul. poffessor. p. parte. 3. i. numero. 3. vericulo. v. verum aliter iuxta in fine, & sic aut dicendum est, quod ille lam. 7. dicto titulo. in libro. 6. infra non permittit, v. supradictum fuit, retentum nem rei molientia ad agentem vero domino, vel si hoc permittit, i dicitur in illam esse feruendam, vt potest contrapredicte iura & quia alias permittit, ut cū mala fide alia retineri, & si feruenda non efficit, vt patet ex dictis per Dominum Conarratu. vbi supra, sed tunc ius canonium efficit omnino feruendam, secundum eum ibi, tam in foro seculari, quā in ecclesiastico, vel nulla perit principio cum mala fide permittat, v. etiam communis omnium, & indubitate opinio, quod quod recipiens, & capiens molientia malam fidem habet, etiam si alia efficit, nam idem molientia dicuntur, quia aliena fuit, & perditur, & gonullo tūc præstiterit & potest talis molientia recipere quolibet quod diligetis fidei, & quod ceptum est, tunc potius & in iustitia & in conscientia quod cedunt, verus cū dominus apparuerit & peccando, & expensat foluere volūdo, relictū est i sunt, & si consumpta sint eo modo, quod apud dominū non consumuerit, estimatio, & valor eius relictū est dī domino dēptis expensis herbis, & cultu dī, qui facit expellit illis commode, si quod dicitur, si percipit illi, neque alio modo, i. l. item 7. centum den. est, & si talis nihil percipiat, vt vides, quia in canonium, v. per dūm, & lex talis, intelligi, v. procedat interim, quod versus dominū, non venit pro re relictū, sed dī interim in receptorum peritiorum & tenent, vt dicitur, si tamen pariter sit relictū domino, si tamen potest enim secundum Conarratu. in regul. poffessor. p. parte. 3. i. numero. 1. per principium fuit, & ibi, quod per perditā pauperibus & alias relictū dī filius, qui illa habet percipit non in ecclesiastico tunc non ius facit dēptis, affirmit, sed dato, quod ita esset, non tamē aliter domino venienti potest & consequi

[illegible]



lappo termino per sententia iudicis effectus illa adiudicata collectoris mollescentiam adhuc domino post venientem effectus situta, & allegat Gasian de iniuriis earum legum habitantem.

¶ Vltimus quoque, an lex nostra procedat necne, quoties in obligatione ad situm ramentum, & Ioan. Yañez Parlad. in dict. lib. rerum quotidianarum, cap. 1. num. 50. inquit tunc legem nostram locum non habere, de quo late egisse conuenit. Doctor Gutierrez in tract. de iurum. confis. p. 1. cap. 1. totum, & in hac diximus legem.

¶ Et pro complemento huius glo. an notandum est, illam esse, quod ubi praecriptio locum habet, & alleganda est nunquam enim alleges contra aduersarium tuum lim pliciter, sed cū grano salis, scilicet, quod aduersarius tuus ius non habet, quia quod petit, si solutum est, & sic praeclauditur per lapsum tui temporis, quod ad praecludendum illi ius sufficit, aliis si diceris, quod praecriptio est ius, nihil ageres, prout in proposito optime aduertit cōticius meus Gutierrez in rep. i. nemo potest. num. 200. cum sequent. deleg. 1. ubi admonet debitores, ne cum mala fide praecriptionibus ipse teneantur, & idem numero. 484. cum sequentibus.

¶ Ibi, *Quid ex hypotheca, quae quid est actio realis, & fundum sequitur hypotheca* unum ad quemcunque vadit de quo late vlti doctores in locis ordinatis videri possunt per Ant. Negulanz. in tract. de pignori & hypoth. & de qua hypotheca transiit lequatur, dixi sup. in hac. Lin glo. magna & princip. & an sub lata actione hypothecaria sit etiam sub lata actio pentionalis,

tradit ibidem ipse Negulanz. & p. n. emb. 1. numer. 5. ubi & tradit, quanto tempore praescribitur hypotheca, quam creditor habet in bonis & rebus, & ibidem a. e. u. 1. cum sequentibus plures qualificationes in nostris text. materia annexi per ipsum videri degi. Et ex lege nostra habemus, respectu creditoris contra debitorem, & eius bona & debitoris contra creditorem, non vero contra quemlibet alium tertium, triginta annis praescribitur hypothecam, de quo per Negulanz. d. n. 1. & nouissime quo ad tertium tradit (et nullum in allegatione relinquam) Gomezus Leon in iura centuria infortationum iuris loco. 50. & supra hac l. diximus, & tunc denum praescriptio hypothecae cūctis, quoties actio ex ipsa hypotheca de iudicio competere incipit & ante, vt de cepit ex l. licet. C. de praescrip. 10. anno, & nouissime post hanc tradit damnum in selectis suis capit. & Parlad. ubi supra cap. 1. 4. 16. in fine. Obiectioni tamen, quae contra omnia supra dicta obijci potest, scilicet, quod tempus non est tollendum, neque inducendum obligationis per modum ex l. obligationum fere. §. placet, & l. in omnibus. ff. de Actio. oblig. & l. creditor. C. de usur. & l. si certis. C. de pact. facilliter respondere poteris ne materia nostrae legis, & praescriptionis obijci, ex dictis per Montaluum in l. cit. 1. 1. lib. 4. for. glo. 1. inf. & per conciliem meum Gutierrez in rep. i. nemo potest. num. 198. & 199. & 200. ubi deleg. 1. eorum dicta transcribamus, & legem nostram gloriari materia quam de cet. conuenimus ipsos videre sufficit, vt ad alia transueamus.

## L E X. VII.

Quae erat. 65. Taur in ordine.

## SVMMARIVM LEGIS.

Interruptio possessionis operatur circa proprietatem, & e contra.

1 Interruptio quid sit. num. 1.

2 Interruption duplex est species, numero. 1.

3 Dominium praescriptione acquiritur, numero. 3.

4 Interruption praescriptionis in vno articulo, non prodest in alijs. n. 4.

5 Interruption possessionis, & proprietatis interruptitur, & e contra numero. 5.

## De las prescripciones. l. 7.

6 Iura quae habent, quod in praescriptione requiruntur possessione, debent necessario intelligi de ciuili. num. 6.

7 Interruption facta ab vno ex corruis, prodest alij corruis, & e contra, numero. 7.

8 Interruption praescriptione contra eum principalem, non constituit interruptio contra fideiussorem suum ignorassem & non citatum. num. 8.

9 Praescriptio debitoris non prodest fideiussori. num. 9. quod intelligi, vt in num. 10.

10 Interruption praescriptionis facta vigore iuris communis prodest corruis, secus si est facta virtute privilegij, & sic iuris specialis, quia tunc solū prodest interruptum, & non alteri etiam conuexo. num. 11.

11 Interruption praescriptionis inducitur per litis contestationem, perpetuat actionem vsque ad. 40. annos. num. 12.

12 Praescriptio semel interrupta, an possit iterum cessante interruptione procedere, siue sit interruptio naturalis, siue ciuili. num. 13.

13 Litis contestatio, ad hoc vt praescriptio nem interruptat, an requiratur quod fiat animo proseguendi litem. numero. 14.

14 Interruption praescriptionis quomodo probetur. num. 15.

15 Iuramentum idem operatur, quod litis contestatio, quia perpetuat actionem vsque ad. 40. annos. num. 16.

16 Praescriptio quibus alijs modis interruptitur. num. 17.

17 Praescriptio an interruptatur per parit debiti solutionem. num. 18.

praescriptio, quid interruptio, & perpetuatio, & tamen licet, praemittit, quod interruptio secundum quod, est annullatio, & reuocatio vtiupionis capta per praescriptionem vt quod sit, quando possessor conuenitur durante illo tempore in praesentia, & his cōtestatur, vel in absentia, & alij calibus specialibus per solam citationem, vel libelli oblationem, quia tunc interruptur vtiupio, & praescriptio, vt non necat domino petitori, ac si nunquam praescriberet, vt probat text. in l. penul. & fin. C. de Annal. except. & tradit Anto. Gomez in praesent. tit. item & praemittit, quod interruptio duplex est species, naturalis, & ciuili. naturalis est, cum deficit aliquid ex illis, quae necessariae ad praescriptionem requiruntur, nempe vel bona fides, vel titulus. Ciuili vero interruptio est, quando actus aliquis acciderit, qui ex lege ciuili in interruptionem inducit, prout hae assente Couar. in d. reg. possessor. l. p. 1. col. 2. ver. interruptio, & Gomez in regula C. de reg. praescriptio trienniali possessor. quae l. 12. Item praemittit, dominium praescriptione per adquiret, vt in d. licet ex dictis per Couar. ubi supra. p. part. in princip. nu. 1. & 2. His sic praescriptio posita per legis nostrae intellectum, assigno ad ea rationem du bitandi, & sic contra nostrum text. oppo- num. nam cum possessio nihil habeat comu- nem cum proprietate, vt in l. naturalis. §. nihil commune ff. de acquir. vel. pol. l. 27. in princip. tit. 1. par. 3. Item interruptio praescriptionis in iure articulo non prodest in alijs per excep. audit. de praescript. in fi. ex quo plura inferit Castil. in praesent. tit. 1. col. 1. & 2. videretur dicendum, quod licet interrupta sit possessio, non censetur interrupta proprietate, & e contra, & sic text. nostrum procedere non possit. Pro ratione tamen decidendi, vt oppositio cesset, dici possit, quod eo quod possessio & proprietate conuexae sunt, & line possessione proprietate non datur, & line proprietate possessione necesse est, vt possessione denuda, deo pos- sessio interrupta, & proprietate interrupti- tur, & e contra, non sunt quidem, qui tantū vocant possessionem ad proprietatem respiciendo, & secundum Bartolum in l. cum antiquitas. C. de usufruct. & in l. interdu- ff. de verb. sign. possessione secundum communem viam loquendi proprietate el- citur, & proprietate possessio, secundum Castilium lib. col. 1. & huc de causa cum ad



non essent tui in conscientia, neque in iustitia n. 7. & n. 8. quod raro circa hoc nostra. l. d. ipso iure servata est.

9 Contra aliquem an possit prescribi tanquam contra emptiorem, vel colonum. num. 9.

IN cuius, l. declarati. ne notandum est, duas continere partes. in prima enim tractatur viginti. In quanto de prescrip-tione harum impositiōum quantum ad possessionem, & alterit per quadraginta annos acquiri quali possessionem. hoc iure percipiendum. & facti. text. in l. i. tituli. i. part. in secunda vero parte, quod incipit ab illo vers. Y en quāto al derecho, tractatur de prescrip-tione, horum iurium quantum ad proprietatem, & ait probat immemorialprescrip-tione cum qualitatibus, & requisitis a iure civili, & regio nostra, positi. prescribi etiam in proprietate ut percipiendi has impositions, & si ante per duos inos a vasallis suis, quali prescrip-tio talis titulum tribuit, potest ex hac bassimū optimum exenpiū ad distictio-nē. l. supra proxime, scilicet, si prescriptio qual. possessionis horum iurium interdu-patur, interpretatur etiam quoad proprietatem, & contra, ita quod neq. in vna. reg. in alia prescriptio procedat. Et per huius. l. exortatione remissioe procedemus solum notando, quod de iure civilis dominus non poterat ex parte subditos suos venire ad iuramentum, vel molestiam suā, neque hoc induci poterat aliquo flauto, quia hac impositio, & si a erant, quod dominus in istis subditis acquisivisse censetur, & per extorcionē inducitur, nisi velitis vasallorū probaretur, ut licet vide per Tira-q. de prime. q. 69. & communem testatur D. Coar. in reg. possessor. a. part. 5. a. numer. i. cum sequentibus, quia tamen per lapsum quadraginta annorū in possessionem, & in proprietatem per lapsum temporis immemorialis voluntas quædam in vasallis ipsius præsumebatur, & possessio, & titulus acquirebatur, ideo disposuit noster rex tus possessionem acquiri, & titulum per præsationem temporis a lege nostra præficti, cuius quidem hac fortassis ratio decidendi. De qua materia impositiōum dominorum in vasallos, vltra plures allegatos per ipsum Coar. ibide. & per D. Ant. de Mene. in dict. l. si aquam. nu. 37.

cum quinque sequentibus. C. de servit. & aqua. & Suarez allegat. 34. vers. adde Bal. fol. 106. fol. 111. tradit opinio Guido Pap. consil. 1. 2. & 4. & Boerius decis. 55. num. 1. & 4. & decisio. 11. num. 1. 12. & 1. & melius decis. 15. & 16. & Avend. 6. p. 120. tu. 4. vers. & cum domini. lib. 1. & vide consil. Burgos de Paz in. i. vo-lum. & iterum in consil. 16. & in consil. 3. num. 25. cum seq. eod. volum. habemus quoque. l. 1. titulus. lib. 6. infra, has impositiōnes, & si ante reprobantem: quia tamē ex lapso quadraginta annorū quoad quali possessionem harum impositiōum, & immemorial quoad proprietatem illarū, & consensu, & patientia vasallorum tacitissima inducuntur, titulusque ex illis immemorial possessione acquiritur, & tenetur, & ideo lex similem prescrip-tione, & quali possessione induxit, & per illam ad limitationem supradictorum, & dict. l. 1. a. quæ per notam debet intelligi, & limitari, quia lex nostra novior est, neq. vna per alia venit corrigenda, sed potius deinde rāda, & limitanda, ideo lex nostra quoad utrumq. promittit. Et quibus testibus debet hæc quali possessio, & prescriptio probari, & an causa exigatur, vel error, vel alia legitima excusatio, & ita admittere, tradit optimè in proposito nostra. l. loquendo Greg. Lep. in d. tit. 15. p. 4. glof. deinde, & Avend. 6. p. 120. n. 7. lib. 1. & tres casus, vbi ante de minimis has poterant collectas imponere. ponit Boerius decis. 156. num. 1. & 4. & Guid. Pap. decis. 57. num. 1. fol. 17. Et an dominus possit subditos flagellare, & tradit idem Boer. decis. 55. numer. 2. & optimè Thom. Gram. dict. Neap. 104. vbi & tractat. an si male de minimis eoi tractaverit possit eorū jurisdictione privari, & contra de minimis male vasallos tractantes inue-nit in l. 1. tit. 1. p. 2. & an monitio tunc requiratur, pro & contra examinat Gram. vbi supra num. 8. & secundum eum ibi. nu. 11. dominum semper totum hominibus suis in seipsum, & plenam auctoritatem quæ de die cogitare, & de nocte somnari, prout & refer. Ro-lundus Valle consil. 18. nu. 25. cum seq. vol. 3. vbi nu. 29. inquit quod ut dominus, propter hoc prius iurisdictione est prius monendus, & vide etiam Capitulum, decis. 69. num. 28. & vasalli in iurisdictionem non possunt per dominum alienari secundum glof. in l. in iurisdictione, ff. de fide. lib. 1. tit. 1. si non fortem. §. libertus. num. 16. ff. de cōd. ind.

ind. & Loazes in allegatione de Mala, nisi ad sit necessitas, secundum Alex. & alios relatos per Rol. Val. consil. 80. nu. 3. vol. 3. vbi plura propter necessitatem permittit refert habet; notare quod, si daretur mala fides ex parte dominorum in prescrip-tione his impositiōibus, non essent tui in iustitia, neq. in conscientia, quia data mala fide servandum est ius canonicū, prout in hoc tituli dictum remanet, secundum quod ius canonicum cum mala fide nullo tempore prescribitur, secundum Coar. in reg. possessor. a. part. 5. p. 8. per totū maxi-me num. 8. vbi dicitur quod tunc neque immemorial prescriptio iuvatur, & contra dominos semper mala fide circa hæc præsumere, cum in eis circa subditos quædam excoisio, & violentia deat, prout in materia n. 18. l. 1. aduerti Greg. l. 3. p. in dict. l. titulus. 15. part. 4. & ideo inquit D. Ant. Meneses, vbi supra quod raro circa hæc legis nostre dispositio servata fuit,

& iure quidem optimè. Et de his dominis quo ad forum conscientiarum plura cumulat, Nauar. in Man. c. 25. num. 5. & 6. & Parif. de Synd. tit. de excelsibus Baronum, & plura de his annectit Caffa in consuetud. Burg. Rubrica. De iusticiis. §. 4. num. 1. cum pluribus sequentibus. fol. 8. col. 3. & sequentibus, vbi & declarat ad quid tenentur domini vasallorū, & an possit prescribi contra aliquem, tanquā contra emphyteotam, & vel colonum vide l. 1. in l. 1. numer. 18. C. de iure emphyt. & Balb. in tract. præscript. 4. part. quartæ part. princip. quæst. 11.

Ibi, Pro derecho 3. leyes de los c. 12. no. quæ est l. 1. tituli 7. lib. 5. infra, de quo & tradit dominus Coar. dict. reg. possessor. 2. part. 5. a. num. 7. & Avend. 6. p. 120. n. 11. in medio lib. 1.

Ibi, De iure in parte, immemorialis enim, vt in l. 1. ius civilis dictū est, tribuit titulum, neq. tituli allegatio requiritur.

## LEX. IX.

## SUMMARIVM LEGIS.

Famulorum salaria pro seruitio petenda, debitaq. pharmacopolarū, & nunguendo, aliorumq. officialium mercimoniam publica, & comestibilia habentium per triennium prescribuntur, a recessu dominorum computandum nisi famuli ipsi, vel aliqua dictarum, per onarum demonstraverint in illis tribus annis petisse a dominis salaria, & dominus noluisse solvere.

- 1 Legis natura est futura respicere non vero preterita, num. 1.
- 2 Prescriptio vna, an sufficit in casu nostra. l. pro omnib. rebus & annis nu. 1. & nu. 3. quid in legatis annis.
- 3 Famulo an debeat salarium pro tempore quod servit, si repere ingressus servitii nulli fuit taxatum salarium, neque conventum, num. 4.
- 4 Salarium famulo debetur tacite, vel expresse non est per dominum restituendum, num. 5.
- 5 Famulo qua etate debeat salarium, num. 6.
- 6 Papilio tutori servienti, an & quando debeat salarium, num. 7.

- 8 Salarium quando sit solvendum, numero 8.
- 9 Salarium medicis debetur quando infirmi sani sunt, num. 9.
- 10 Salarium promissio que ratione producat actionem, num. 10. & ibi an debetur ex causa servitii sit filio in legitimum impetandum, & an filius ratione administrationis rerum patrum possit aliquid petere.
- 11 Dispositio nostri rex. & resus eius, an sufficiat, vt decima tutori non debeat, vt finita tutela tam intra triennium non petetur, num. 11.
- 12 Dominus qui expellat famulum ante tempus ad servendum conventum



impleretur, an famulus poterit petere totum salarium interitum pro toto tempore convento ad servitium.

num. 12.

13. Mortuo domino in cuius servitium quis existit, an debeturi tali servitio totum salarium, & quando. num. 13.

14. Famulus si dominum deserat absque culpa eius ante completum tempus, an ei debeturi salarii pro tempore praeterito, vel futuro quo servitium dominum num. 14. & 15.

16. Famulo infirmo, an debeturi salarii pro tempore infirmitatis. numero, 16. & 17.

18. Famulus si ablata infirmitate velit servare tempus illud, quo exstitit infirmus, an sit admittendus. numero. 18.

19. Dominus an possit repetere expensas quas cum famulo infirmo fecit. numero. 19.

20. Famulus si pro tempore infirmitatis decesserit, an famulus aequo idoneum qui serviret pro tempore quo ille erat infirmus, an ipsi famulo infirmo pro toto tempore erit solvendum salarii. num. 20.

21. Famulus infirmus, an reiecti a infirmitate & in sanitate existens possit servare, & adimplere tempus quod in servitio defuit, vulgo, Las fallas. num. 21.

22. Domini an possint sine poena famulus ante servitium impleretur, recedentibus eis vestes tollere & auferre. numero. 22.

23. Famulus conveniens pluribus scholaribus servare pro certo pretio in mensibus unus ex eis moritur, vel recedit, an debeat salarii diminui, vel augeri si alius superveniat. num. 23.

24. Dominus an possit famulum facere, & alij serviat, & sibi percipere interitum mercedem famulo per alium

dominum, cui dominus habet de servitio. num. 24. & ibidem an famulus teneatur domino servare dies festis.

25. Dominus si inanis expellat famulum, qui debebat servare per annum, an intelligatur famulus liberatus. num. 25. & num. 26. ponit intellectum ad h. 8. tit. 1. lib. 4. f. 1. & num. 27. sequitur, famulus receptus de alio quod officium edificavit intra certum tempus, an possit occupari per magistrum in alijs officijs. num. 28.

29. Dominus servitium famuli amittit, si eius servitio abutatur. num. 29.

30. Famulus potest petere restitutionem contra contractum cum domino super servitio factum, ob domini sententiam, vel malis morez. num. 30.

31. Filio familias absque patris consensu, an liceat cum sartore pacisci. numero. 31.

32. Locare imperpetuum, an quis possit suas operas. num. 32.

33. Legatum aliqui veluti sub modo vel conditione habitandi in aliquo loco, an valebit. num. 33.

34. Pactum appositum tempore contractus matrimonij, quod maritus teneatur perpetuo cum uxore habitare in certo loco an valeat. num. 34.

35. Regulariter non potest quis operas suas locare, praesertim in casu quo interesse estimabile dari non potest. num. 35. & num. 36. quod neque per substitutum servare esse tamen premij.

36. Favour causa pie bene potest quis sibi contingere onus perpetuum. numero. 37.

38. Sententia salarii non obstante appellatione pro tribus annisdam summam potest exequi, ultra vero non. num. 38.

39. Tempore quo famulus recipitur si apponatur pactum ex quo dominus obligatur salarii solvere ad omnem

omnem voluntatem petitionis & requisitionem famuli, an post tres annos poterit etiam hoc salarii peti. 39.

40. Praescriptio quae ex l. nostra aritur rito procedit, dum tamen ex parte domini non, vel iurum heredum ad sit bona fides in praescriptione triennali. nu. 40.

41. Dominus per famularum interpellationem praesumitur in mala fide constitutus, quo probato omnino est solvendum salarii, etiam lapsu termini nostrae. l. si dominus f. soluisse probaverit. num. 41. & numer. 42.

42. Quod in hoc sufficit interpellatio et extradicialis, & num. 43. quod sufficeret etiam petitio coram in competentem iudice facta.

43. Praescriptio interruptum agnitione debiti. num. 44. & numer. 45. quod idem erit si triennio durante, vel ita dem eo lapsu debitor faceret schedulam debiti.

44. Dispositio nostra, l. an locum habebit, quando quis aliqui servitium non vult, sed vult amicum, vel propinquum negotia, aliqua absque constitutione famularum expedierit in commodum ipsius amici, vel propinqui, vel alterius cuiuslibet extranei. num. 46. & ibi dem, quod hoc procederet quoties animo repetendi id fieret, secus si ex gratia, qui quidem animus ex factis, & qualitatibus personarum apprehenditur.

45. Praescriptio nostri textus, interruptum si triennio durante, petendum sit salarii a famulo. num. 47.

46. Testator si iubeat in testamento solvere debita sua, an tunc etiam lapsu his tribus annis poterit salarii non soluta a famulo peti. num. 48.

47. Officiales mechanici qui sunt n. 49.

48. Lex nostra an procedat cum minore. 25. annis. num. 50.

Ibi, quatenus huius. Nota haec verba, nam cum generalia sint, habent locum in

omnibus quomodocunque serviant, & in quacunque officio, nam infinita aquae pollet universali, intelligit de iure servitibus, nisi de lenonis officio quis servaret, non meretur salarii, fed suspensum, secundum Rubium in simili ordinatione ita aliterent. i. t. c. constituit. Frane. tude. sent. professional. art. 1. glo. 1. item et in glo. 7. ibi num. 2. videtur quod cum hac verba praeterea sint reposita ad salarii famulorum ante legem hanc debita eius dispositio extendatur, cuius tamen contrarium respondendum esse credo nam de legis natura illi futura, non vero praeterea respiceret, neque haec verba praeterea temporis sunt, fed tubius dicit, in quo praeterea in propositionibus non comprehenduntur secundum Felin. in cap. 1. num. 3. de consil. bene tamen verum credendum, scilicet, quod si post legis huius promulgationem, & constitutionem inciperet, & hincur triennio hoc sufficeret, ut famulus excluderetur a servitio ante legis huius promulgationem factum, secundum Oroscium in l. omnes. num. 148. col. 70. et sequentibus. ff. de iust. & iur. et quod post legis huius promulgationem ex non petito non servitij pro triennio lapsum nascitur ius, ac exceptio domini famuli, & licet ista quoad nostram legem hac deferret non possent, quoad similes tamen dispositiones futuras prodesse, prout ad pragmaticam De las dotes, quae est in lex 3. tit. 2. De las dotes. in f. 15. applicat. ibi sup. Orosc. & De voto dicitur in eadem. l. 1.

Ibi, se les que dote desiendo, sed quid sit totum salarii, & non pars debeatur, an sit idem, & dicendum est, quod sic, nam text. noster non excludit casum, cum totum salarii servitij debetur, & non pars eius, fed pro illis in casu magis dubitali, scilicet, cum non totum, sed pars aliqua salarii debebatur, tunc enim in casu magis dubitari poterat, an pro parte debita procederet praescriptio, provisorie, ut et tunc triennio lapsu pars illa praescriberetur, & cum in casu magis dubitali, praescribitur lex nostra, id est in minus dubitali praesensile consensum est, & sic cum totum integrum salarii petiatur per famulum post lapsum triennij, non tamen domini dispositione nostri textus, servitij petetur. Sed an sufficit una praescriptio pro omnibus rebus, & annis, dicitur in c. 2. tit. 1. de famul. salar. gloss. 11. dicit. 2. tot. tit. de famul. salar. gloss. 11.

nom. fin. fecus in legatis annuis, i. vt per loan. Sánchez Parlat. in suo lib. rerum quo tid. c. 1. §. 1. in fine, & §. 1. num. 4. & quali ter tunc incipit, & currit prescriptio cō tra plurima seculia plurima annuū con sequentiū labentium, vide Rebus. ubi sup. titul. de merc. minut. v. n. gloss. ab.

lib. del. salarium, sed an si famulus nullū collituerit salarium cum domino, tempore quo intrat eius seruiciū, procedit p̄t̄e scriptio hęc, & hęc questio terminari fa cillime potest, si dicamus prius ques tionem illam scilicet, cum debeat ur sa larium, famulo pro tempore, quo seruit ut si tempore ingressus seruiciū nullum sit taxatum salarium, i. neque conuentum, &

videbatur dicendum quod non, prout ex Alex. conf. 109. col. 2. libr. 6. voluit tenere Dida. Perez in l. 1. titul. 1. gloss. v. sic est tamen dubium, col. 6. lib. 1. ord. eorum tamen eius pace temper tenui, & tenet con trarium scilicet, quod debetur famulo tali salarium pro tempore seruicij, & sic tem pore ingressus eius nullum fuerit, & conuen tum salarium, ex eo quod dignus est merceda rius merc. de sua, & de consuetudine simi lia salaria taxata sunt, & constituta, prout solent alijs similibus famulis per dominos suos solui pro seruicij illis, neque ex hoc, quod tempore ingressus seruicij nullum sit constitutum salarium, debet eius seruiciū vtens n̄ credere debitum, secundum con suetudinem, vel meritum seruicij facti re tinere inuito famulo contra. c. 10. l. euit. in quibus, non morabitur opus mercedatij apud te vique mane, & salarium famuli ta cite, vel expresse debitum non est per do minum i. eius retinendum, secundum Tho. 2. q. 16. §. 6. art. fin. probat text. in l. fin. C. de statui & imag. ibi. Et virtutum p̄t̄e mium tribui merentibus conuenit, & ita voluit Rebus. in 2. o. confit. Franc. titul. de famul. salar. gloss. 3. ubi inquit sic hos tide de bono & aequo seruari, quem post reperi relatum pro conuenit iussu Gutierrez de iuram. confit. 1. part. c. 64. num. 3. & sequens, & ibi alijs medijs hoc fundat, & tutatur, & sic practici iure, neq. obstat, quod salarium est in verum, nam negari hoc possit, eo quod ratio certum effici pos set per probationes faciendas de seruicio illo, & merita, & debita mercede pro illo impendenda p̄t̄eritiam autem consuetudi ne, secundum quam similia salaria arbitrio boni viri regulantur ex notat. per Paul.

in l. si mercus, num. 3. ff. locat. & in l. 1. ff. deleg. 2. & in l. in venditis. C. de contrah. empt. 2. & ipse videt, qui bonus vir nū cupatur, auctore potest, non enim locupletat dicit, dominus laboribus aliorum propter n̄ conuenientiam salarium, neque ta xatum tempore ingressus ad seruendum, cum per bonum virum taxari possit iuris quod litare, & seruicij attente, & atten te eo, quod conuenit esse in similibus ca sibus pro seruicio dati secundum quod in quirit addit Bar. in l. 1. penul. num. 2. C. de iur. fil. lib. 10. & ideo non probata contra ria consuetudine non solandi salarium pro tempore consueto iuberem solui, se cundum quod consuetum est solui simili bus famulis, etiam si per famulos consueto de illud soluendi non probaretur, quan vis & tandem ipse Dida. Perez ubi supra, col. 6. in fine consuetudinem soluendi sa larium attendendam dicat ex quibus cum salariarum tali famulo debeat, moderan dum tamen & taxandum, secundum quod consuetum est solui si milibus famulis, i. si per vicium famulus ille illud non petierit locus euit, & tunc dispositio non sit text.

nam paria sunt, aliquid esse certum de per se, vel per relationem ad aliud, & ideo par debeat esse dispositio, cum vtroque casu militet eadem ratio nostri text. scilicet, ne bis à dominis, vel iis hereditibus salarium petatur, & pro hac opinione videtur face re verba nostri text. ibi. O. otro qualique ser uicio que les ayan hecho, dum in quolibet seruicio text. non loquitur, neque sa larium assignationem requirit, & hęc mihi vera videntur. Et tenenda, dum tamen taxā quā famulus domino seruierit, fecus vero si negotia aliqua tanquam amicus, vel ne gotiorum gestor gessit in vim amicitie, vel alio respectu, vt infra hac lege in gloss. Desuper, dicemus Deo vult. Et quia eti a de famulo debeat salarium, i. tradit Dida. Perez. ubi supra col. 6. cum seq. ubi & ipse infert contra tutorem, qui pupillo suo suo seruicio habet, vidumque, & vetustum eius computat, quod hoc facere, non possunt, nam si seruierunt vlti de bē & vetustum etiam certum quid aliud de bēt eis persolui attenta ætate, & qualitate populi. Et qualiter sint i. soluenda sa larja, tradit Bar. in l. 1. §. diuis. ff. de variis, & extracord. c. 4. & quando sit salarium lo vendum, dicendum est, quod si aliud pactū vel consuetudine statum non repe

riatur,

riatur in fine et poris debet & solui, secundum Dida. Perez ubi supra col. 6. tradit que in pensione datus. Ant. Gom. tom. 2. cap. 3. num. 13. & Duce in regul. §. sic & medicis debetur salarium, pollicum infir mitati facti & fami, secundum text. in l. Ar chiatr. C. de professor. & med. lib. 1. c. 2. & ibi Bar. & refert Duce, ubi supra & fac. in l. diem functio num. 12. de off. & assell. & in §. fin minus, num. 6. de offic. & action. quos sequitur & refert Oroscium in finis p̄t̄e p̄t̄eceptis meum in l. 3. titul. 3. §. si quis me dicus num. 8. col. 4. §. si de officio p̄t̄e p̄t̄e ubi num. 9. quod tamen conit de medico promittente podagrum curare pro annuo ei soluendo, si se uel curauerit, teneatur eam curare. Et salarii promissio quo ratio

ne & actionis producat, tradit idē Orosc. in l. i. iuris goniū §. quimmo num. 60. & 61. ff. de pact. col. 810. & an debitum ex causa seruicij sit filio in legitis imputan dum, & an filius ratione administrationis rerum paternarū possit aliquid petere, di cemus (Dea vult) in l. 3. titul. 8. lib. 5. in fra, & an dispositio nostri text. & tēpus, eius sufficiat, vt decima tutori non debeat, si finita turela intra trīennium eam non

petierit, i. tradit Baeca de decima tutor. c. 30. num. 19. & 20. Sed an si dominus ex parte tali famulo ante tempus conuentum im pletum, famulus propter petere totū sala rium i. integrum pro toto tempore con uento ad seruendum, & dicendum est quod sic, dummodo alij domino post ex pulsionem non seruatur, secundum Dida. Perez ubi supra col. 6. in princip. nam si alij seruierit, pro illo tempore inquit alteri seruierit, nihil à priori domino precipi, i. si secundo domino mercedem recepit, vt probatur ex l. sed ades. §. si ff. locat. sicut & si mortuo domino in cuius seruicio quis exiit, debetur tali seruienti & totum sala rium, si operas suas alteri non locet, secu dū Calsiador. decis. 1. de locat. & cōducto & Decium in l. diem functio. nu. 13. ff. de officio assell. & ibi Oroscium num. 13. col. 514. in fine ubi inquit ipse quod faciet pro animæ suæ bono testator, si sub eā cō ditione integrum anni iulius salarium cui que relinquat, eodem etiam tamenate re tento & conuerso si famulus ipse domi no

num dederat abique domini culpa i. ante completum seruiciū, nullū famulo etiā pro tēpore quo seruierit, debetur salariū, neque pro tempore fususo pro vtroutē,

& æquorem lequege fore approbatam opinione testatur Orosc. ubi supra col. 5. sequitur Dida. Perez dict. col. 6. in princip. maxime attenta, l. 1. tit. 10. lib. 6. in fra ipsos famulos à dominis abique eorum licentia recedentes p̄t̄e, de quibus ibidē puniri videtur, sed data domini culpa, putā quia dominus ipse est contra operariū, vel si alimenta non ministrat, vel p̄t̄e dionis fidem non seruatur, quantum vel p̄t̄e dionis recedat à domino autem implectum tēpus non perdet operariū salarium, vt inquit Mongal in dict. l. 8. titul. 4. lib. 4. ob vberis, Sin fa culpa. Quid tamen famulus infirmus existerit an pro tempore intimi tati debeat ut salariū, i. pro parte af firmata, quod debeat, Did Perez ubi supra col. 6. cum seq. ubi hanc tenet opi nionem, & considerat regulam illā, quod per me non fiat, non est mihi imputandū & iusta causa infirmitatis a pacto conuen to liberat, casusque fictus tantū oportet in casu sicto, quantum verus in casu vero, sed lex famulum infirmum durante infir mitate finxit, & si non sit, in nostro esse seruicio, seruienti ægroti, quos curamus, &

pro nobis seruire intelliguntur secundum gloss. l. de arboribus. §. de illo verbo argo tante fide vsu fruct. & gloss. & Abb. in c. 3. de clerici. agrot. si ergo nobis seruierit, salariū ei debetur, & commune hanc affirmat Imolens. propter seruiliatem num. 11. de locat. reatus per Ioan. Oroscium in diem fun ctio num. 16. & 17. col. 515. ff. de officio assell. quam ipse ibidē approbat, & sequi tur, contrarium vero opinionem tenent Roldard. Bar. Alberi. & alij antiqui in l. 1. vna. §. itē cum quidam ff. locati quos sequitur Ant. Gom. tom. 2. c. 1. num. 3. & hanc cōmunem testatur opinione Abb. in c. 1. num. 9. de clerici. agrot. & pro hac secunda opinione confido textum in l. 9. tit. 8. par. 5. in fine dum ibi inquit tantū pro tempore, quo famulus seruierit, debetur salarium officialibus, & operarijs, & pro hac etiam secunda opinione, quam vlti Abb. ubi supra, communem testatur Syluest. in summa, verbo. familie. n. 9. allega text. in l. 7. titul. 2. part. 2. ubi gloss. pro Greg. huiusmodi considerat text. illum pro hac secunda opinione, quam adeo veram dixit Bar. reatus, & sequitur per lasin l. 1. diem functio num. penul. quod si tem pus illud, quo famulus infirmus flectit, ve lit ablata infirmitate seruire famulus ipse,

non

non admittitur ad hoc nequillius temporis  
salarium habebit, expellatque pro famulo  
infirmitas facit debitor domum eas facit  
& expendendi de suo, & potest dominum  
ipse eas repetere argumento tradito  
per Alex. in l. i. quibus n. 13. ff. solut.  
matrim. & per Bart. in l. i. cum detem. 9.  
autem ff. solut. matrim. & in l. diuocet  
9. impendia ff. eod. tit. vbi dicitur te  
ner, quod si expensis hæcium magne repe  
ti possunt, si vero parue non possunt repe  
ti, procat & tenet Syllvest. vbi supra. n. 2.  
& Alex. in dict. 5. in auct. & in dict. 5. im  
pendia & glo. in l. 7. tit. 1. part. 5. ponde  
ratio tex. illum pro hac distinctione expen  
sarum, & hanc etiam secundam opinionem  
e non nisi tenet domus Coua. lib. 3. varia  
rum. c. 13. num. 8. in principio legem re  
glam pro ea allegando, & hac tenendam  
credo ut verior, & in practica recepta.  
Nam si dominus pro seruicio faciendo fa  
mulum hunc condaxit, quod est domino  
impulsum, si famulus propter infirmi  
tatem non seruauit, est tamen verum quod  
si famulus ipse infirmus ex illius alium de  
disset famulum a quo idoneum, qui pro tẽ  
pore infirmitatis domino ipsi seruierit, si  
aut ipse seruare debebat, esset famulus ipsi  
infirmitas etiam pro tempore t infirmitas  
soluendum salarium, pro ut colligitur  
ex tex. in dict. 1.9. in fin. nisi licitum est  
pate pro substitutum æque idoneum seruare tẽ  
pore ipsi secundum Orosium, vbi supra  
dict. n. 17. Vel secundo hac fecunda  
eius opinio non procedit, quod si fa  
mulus ipse reiecta infirmitate, & in sani  
tate exillens vellet adimplere seruicium  
domino pro tempore illo infirmitatis, t  
quod quid vulgo dicitur, Pagar las fallas  
nisi tunc posset hoc facere, & esset ei pro  
illo etiam tempore soluendum salarium,  
pro ut expresse tenuit Rebuff. in con  
cord. Reg. Franc. 2. p. tit. de collatio. 9. i.  
ver. impediment cessante versiculo, quæ  
non durante impedimento, fol. 31. in me  
diocri impressione, & Montal. in l. 8. tit.  
4. lib. 4. for. in glo. fin. & decisio Capel  
la Tolos. 359. quidquid & male contrari  
um voluerit Bart. elatus in l. i. in dict. 1.  
diem functio non penul. & ibi Iaf. tenet cõ  
tra Bart. & sic cõtra Bart. video quoddam  
præiudicium & hoc verum intelligere, quæ  
tamen idem seruicium faciendum est per fa  
mulum infirmitate sublata, quod si idem  
erat tempore infirmitatis, vel aliud acqui

pollens, ita quod damnum domino nõ re  
dundet, sed vero si tempore infirmitatis  
erat seruicium in aliquo officio, ea tamẽ  
cessante non habet dominus recessu fa  
mulum illum, quia ad impletu est illud,  
ad quod famulum receperat, quoniam tunc  
non compellitur dominus per famulum ad  
seruicium: tempus illud, cessat enim iã  
causa, præter quam, & ad quam famulu  
ipsum recepit dominus ipse, & ita in esse  
tuo loquitur Bart. pro contraria opinione  
per Iaf. d. diem functio non pen. allegatus,  
& sic dicitur potest dici opinionem  
ex quibus si famulus ipse petierit iã de  
recessu numerandum non petierit salariu  
pro tempore, quo seruauit debitum, an  
plus illud in poluerit petere nõ poterit.  
Et an ipsi recedunt a dominis ante  
seruicium completum, poterunt domini  
abique pecunia eis auferre, & tollere velles,  
quas eis dederunt, tradit Bart. in l. i. pen.  
9. seruus vxoris num. 4. ff. solut. matrim.  
& Paris. de Put. in tract. synd. verb. sala  
rii. c. 6. n. 13. & 14. fol. 401. & Petrus Co  
stall. in l. id vestimentu. ff. de pecul. vbi in  
quit, quod sic, dum tamẽ id iudicis autori  
tate faciat nisi fuge suspitio inquit, quia tunc  
abique iudicis autoritate poterit, secundum  
eundem Costallu ibidem, ex Alex. in dict.  
1. penul. ff. solut. matrim. & ex tex. in l. aie  
pate. ff. de debitor. ff. de ijs quæ in fraud.  
cedit. & tradit Montal. in l. 4. tit. 4. lib.  
4. for. & vide Bart. dissingentem in l. i. in  
his. 9. seruus. nu. 4. fol. 14. ff. solut. matrim.  
Et an si famulus cõuenit stare cum tribus  
scholaribus pro certo pretio in mense, &  
vnius scholaris moritur, vel recedit, an de  
beat dimitti famulum, & vel augeri si alius  
scholaris superueniat, vide Cypol. de ser  
uitut. vbi an. c. 30. de iur. nu. 12. pag.  
155. in paruis & an dominus possit famulu  
facere, vbi alij seruiat, & sibi percipere  
interdum t mercedem famulo dandam  
per aliu, nõ dominus iubet, vbi seruati, tra  
dit glo. & Bart. & Iaf. nu. 17. & 18. & 25.  
& 26. in l. i. nõ forem. 3. libertus. ff. de cõ  
d. ind. c. 6. & Bald. in l. i. liberti, liberte que  
C. de operis liber. & in l. i. nu. fin. C. eod.  
tit. & vide Alex. in l. 1. in principio. ff. sol.  
ut. matrim. & ibi Paul. & Ioan. Imol. &  
Lucas de Pena id declarantes in l. 1. C. de  
agricol. & cens. lib. 1. col. 1. vbi & quæ  
tione an Scilicet seruus teneatur famulu do  
mino seruare, & melius Berach. in reper  
to. luo verbo, conductor vers. 30. & notan  
dum

dum est, quod si dominus iactus expellat  
famulum, qui debet seruare per annum,  
non intelligitur t famulus liberatus, secun  
dum Syluam Novadum, lib. 6. num. 40. 33  
ad finem quod est notandum ad legem se  
cundam titulu. lib. 6. infra nam per rui  
peres aliud intelligitur, & sic. 8. tit. 4.  
lib. 4. for. t deelarabit, per quã aliud esse  
statutum, videbatur, cuius leg. dispositio  
secunda esse in locis, vbi videtur cum sit 34  
lex fori, & tunc seruatur quæ quies domi  
nus non trahit famulum expulsi, quasi li  
bratus expellat de loco, animus in domi  
no eum expellendi non famulu redeun  
tẽ dominus ipse post expulsionẽ t quon  
cumque modo factam recipere noluerit,  
tettum est solut. salarium, quia per merce  
narium & sic famulum non dicit, vbi pro  
bat tex. in l. i. qui operas ff. locati & in l. i.  
sed de 9. ff. eod. tit. vbi dicitur notandum est,  
quod si cõduxit famulum, vti adducit ar  
bitrium totum, & pramissum illam intra cer  
tum tẽpus doctum in eo efficere, non de  
bet illi in alio officio exercere, sed in illo  
tantum, ad quod cum recepit si seruire de  
bet & vel saltem non debet, cum habere  
vbi in officijs vilibus, & mulieribus  
tẽtibz tibi seruauit, probat tex. in l. i. eius  
artificij, cum seq. & in l. i. ha oper. & in l. i.  
interdũ. ff. de oper. liber. & facit id quod  
in muliere dixit Suarez in l. 9. tit. 9. lib.  
1. for. 9. vltimus ad fi. fol. 75. amittitque  
dominus seruicium famuli, si seruicium  
abaturat, t secundum Baeca. de debitor.  
inop. c. 15. num. 3. cum præced. ante po  
testate famulus petere restitutionem cõ  
tra contractum cum domino super serui  
tio facti ob domini t seruicium, vel malos  
motus, secundum eundem Baec. ibidem. 37  
c. 1. num. 2. vbi & tractat, an liceat illi  
familias abique patris consensu t pacifi  
cum factore. Et an possit quis in perpetuũ  
locare operas suas flos. reuer. c. 1. ff. de  
usufruct. tenet quod sic t & glo. nunquã  
in l. i. antiquitas. C. de usufruct. & habet  
gl. & ibi Angel. cõmunem dicit in l. 1. in 38  
in tract. de iur. cõfirm. part. cap. 36.  
nu. 39. contrariũ tamẽ in sui principio vo  
luit, gl. in d. l. antiquitas, & gl. in l. post  
certi, & ibi Bald. de liberal. caus. & tenet  
alij relati per Gatier. vbi supra. nu. 75.  
& hanc cessatur communem Boer. in tract.  
de aucto. mag. consil. num. 34. relatus per

Baeca in dict. cap. 1. nu. 16. & 17. & sic  
non valebit legatum reliquum sub modo  
vel conditione de morando, vel habi  
tando perpetuo in aliquo loco ex l. 1. Titio. 8.  
Titio in 2. ff. de condit. & demonst. & ibi  
communiter DD. teste Ant. Gom. tom. 1. ca  
pit. 1. nu. 79. & sic non valet pactum ap  
positum tempore contracti matrimonij,  
quod maritus teneatur perpetuo habitare  
t cum vxore in certo loco, secundum au  
tem Anton. Gom. tom. 4. cap. 10. numer.  
24. & hoc procedit, quoniam nihil interet  
si alij vivere, vel non in tali loco, secus  
tamẽ si potest interesse, & in fauorem al  
tius apponatur tale gravamen, quia tunc  
valet optime tempore contracti matrimo  
nij appositum, secundum eundẽ An  
ton. Gom. dict. num. 24. & glo. porque in  
l. i. tit. 1. part. 4. ff. intelligit Hen  
lium, & communem assertum per Abb. in  
cap. l. qui in actu. ac. post. dicitur va  
lere pactum patrum, in iur. faceret tamẽ  
maritus, si pactum nolisset seruare, si sol  
uerit inter eos, non tamen vt præcise te  
neatur adimplere pactum, secundum Gre  
gor. Lopez, vbi supra, & Ant. Gom. dict.  
num. 24. & Coust. in 2. part. cap. 7. in  
princip. num. 5. & saliqua superuenient  
causa, ex qua maritus non potuisset ibi ha  
bitare, tunc secundum eodẽm ad nihil  
teneretur, & sic tenendum est, regulari  
ter non posse quem locare operas suas, t  
præstare in casu, in quo interesse est  
inhabile dari nõ potest, nem, per substitui  
tẽ seruiri, per d. i. præm. t secundum Go  
me. dict. nu. 4. potest quis adhuc inuiri  
ti, ita tamen vt perdat præmium, si absq;  
iusta causa nõ adimpluerit, fauore autẽ  
ipse causa bene t potest quis sibi ininge  
re onus perpetuum, vt patet ex Innoc. in  
cap. inter dictos, num. 1. ibi, toto tempore  
vitz suæ libi de seruicij, extra de dona.  
ibi, De iure de tres años & sic pro tri  
bus annis ad summum debet salarii sentẽ  
tia exequi non obstante appellatione, vlt  
ra vero tres annos non, quia non præfu  
mitur quod tandũ distulerit petere, fecit  
dom. Rebuff. in l. i. tom. consil. franc. titulu.  
de legentis profolio. art. 3. glo. 8. qui li  
ceat loquatur, secundum ordinationes suas  
eadẽ tamẽ ratio militat in nostro regno,  
ex quo salarium statim est solendum, se  
cundum Rebuff. libi glo. 7. ex. c. 1. Leuit. c.  
19. & quia salarium pro alimentis præsta  
tur, & sic exequi debet vique ad tempus,  
in quo



in quo solutio non praesumitur, & tunc fecundum Rebuff. ibi glo. 10. iudex iubeat, ut exequiper modum provisionis non obstante appellatione, & oppositione praestita cautione per familiam, si sententia fuerit reuocata, & tunc sufficiat iuratoria cautio, secundum eundem ibi glo. 11. & in glo. 7. id de executione dicta repetitur ipse Rebuff. quod tamen cum difficultate si via ordinaria praedicta salaria percurrat, obtinebitur in nullo regno appellatione interposita. Quid tamen erit, si stat patet tempore, quo famulus recipitur, in quo dicta obligatio solvere salaria ad omne voluntate petitione & requisitionem famuli an post tres annos poterit petere vide Tiraque de retract. l. iij. §. 1. glo. 10. nu. 33. dicentem quod non. Item per cap. 82. curiam de Madrid annorum 1379. & 1382. nouissime disponitur ut aduocatum, procuratorem, & sollicitatorem salaria peti non possint, elapsis tribus annis postquam debita sunt, nisi super eis sit contestata fuerit, & quod iure legi tenentarii non possit, & quantum remanuerit dicta seruetur.

Ibi, 7. que passidus famulus. Nam cum salaria seruitorum famuli minorata soluuntur, & durante tempore seruicii illa recuperant praesumitur quod soluta eis fuerint, sique impudent, si illa non petierint, & recuperauerint inter terminos viginti annis enim, & non dormientibus iura subueniant alias in facillime domini, & eius heredes seu solutum salarium cogere, nam iterum salarium, quod tamen intelligendum est, dum tamen ex parte dominorum, vel suorum habendum fuit ad illa bona fides, ut supra in l. 6. illius tituli in gloss. fin. remanet dictum, & vltra D.D. ibidem allegatos tenet Menel. nisi si quantione, nu. 44. & 44. C. de iur. iur. & aqua, ubi & inquit, quod etiam in personalibus actionibus bona fides requiritur, debet tamen praescriptio hanc, ut ibidem dixi allegari, scilicet, quod salarium solutum est, & quod sic praesumitur per lapsum triennii.

Ibi, exceptio si monstrare. Quasi tunc per famulorum interpellationem non censetur dimitti in mala fide conditoris, quod posito omnino esse solutum, salarium per triennium lapsum nostri textus nisi dominus probauerit se soluisse propterea, nostro colligitur, & ex text. singulari in

matris in l. 19. tituli 39. part. 3. sufficit etiam interpellatio, & petitio extra iudicialia, ut in nostro proposito inquit Rebuff. in dicta, tom. ut de famul. lat. §. 15. & iterum in eodem tom. tit. de iur. & iur. annu. etiam petitio & coram incompetenti iudice facta, ex quibus, & ex verbis nostri text. colligitur, quod licet famulus directio non admittat ad probandum salarium non esse solutum lapso triennio nisi per dominum confessionem, quia peruenit lapsum praesumitur esse iuris, & de iure, quod solutum sit, secundum Menoc. de succet. creat. §. 10. num. 33. per totum, tamen si famulus ipse velit probare, quod durante triennio nullo text. dominum interpellauit, ut sibi solueret salarium, nolle se quod dominum sibi illud solueret, admittentem esse famulum ad hoc probandum, quo probato compellitur dominus ei solvere salarium, quasi tunc videatur dominus fateri debuit, quando quidem illud non negauit debuit eodem, & sic interpellatio constituit eum in mala fide, & interruptitur praescriptio triennii nostri text. nam agnitione debiti praescriptio interruptitur, secundum Boer. de iur. §. 33. num. 6. & probat dict. l. 19. in fine, quae & plus probat, scilicet, quod erit idem, si triennio durante, vel interdem eo lapso debitor faceret, & schedulam debiti per schedula ipsam suam uari vel aliena non legiti, si tamen nec sit subscriptum debitor recognoscendum nam tunc lapsum triennii huiusmodi habet, quia famulus petere potest salarium firmum, & ab inde non praescribitur minori tempore, quia necesse esset ad illius schedulae praescriptionem, nam per hoc censetur renouatum debitorum, secundum tex. in d. l. 19. & tenet Rebuff. 2. to. com. Franc. tit. de famul. lat. gloss. 1. & iterum in glo. 15. nam 4. & idem in tit. de mercat. minuit. vend. glo. 20. num. 6. & 7. qui & in tit. de famul. lat. glo. 15. dict. num. 4. inquit, quod per praesentationem iudicialis interruptitur praescriptio hanc, quod in l. 19. l. 1. tituli qui si ibi item num. 3. ad fin. de vend. obligat. quod si renouatum fuerit, secus vero si simpliciter, & videnda est l. 1. l. 19. quod alios modos renouandi debitorum annedit ad nostri text. limitationem, & alias limitationes penitit etiam Duenas, in reg. 306. suarum regal. quod si summi

à Reb.

1. Rebuff. in 2. tom. cōstit. Franc. titulo, de famul. lat. gloss. 1. & iterum in tit. de mercator. minut. vendent. art. 1. gloss. 10. & finali. Caudum tamen est illa limitatione. ibidem per Duenas posita quoniam quotas, quas pro eius probatione allegat, reperies non prouare intentum, prout optime & nouissime aduertit concilius meus Gutierrez in dict. suo tract. de iur. cōstit. §. part. cap. 1. num. 30. Notandum quod idem est interpellatione extra iudiciali interruptere hanc praescriptionem, secundum text. hic, notatque Gutierrez ubi supra, numero. 14. cum pluribus sequentibus.

Ibi, Despuer que fueren despididos. ponenda sunt verba haec, Obiit biniudo, quasi fecerit, si quis non ut famulus, neque in uisum hereditatis salaria lucratur, sed ut amicus, vel propinquus negotia salaria absque constitutione salarii exprecit in commodum ipsius amici, vel propinqui, vel alterius cuiuslibet extranei, tunc enim non erit locus & nostri text. decisionis quod interuentum horum verborum de deficiet, & itidem eius ratio, scilicet, quod solent domini minutatim famulis salarium solvere, quod in nostrae praescriptionis casu cessat, & idem legis nostrae dispositio cessare debet. Id tamen verum intelligere, quod animo rependi id fieret, lectus vero si ex gratia, quod enim amicus ex factis, & ex qualitatibus negotiorum apprehenditur, & tunc in casu, quod debetur debetur id, quod in illa regione con factum esset solui similibus administraturibus, & negotiatoribus.

Ibi, Peditio, siue in iudicio, siue extra, hoc enim verbum illud denotat, ut si triennium durante petitum salarium sit à famulo, interruptitur praescriptio nostri textus, ut ex dicta l. 29. in fine, probatur titulo 39. partita tertia, & tenet Rebuffus, in l. 19. terminis in secundo tomo, titulo de mercatoribus minutatim vendentibus gloss. 10. §. 2. & finali, & iterum in eod. tom. titulo de famul. lat. gloss. 15. ubi per titulos suos plura in l. 19. propositum annedit, & tenet Gutierrez ubi supra, numero. 4. ubi numero. 1. pro hoc legem nostram cōsiderat. Quid tamen si in testamento testator iubet sui debita solvere, an tunc etiam lapsis his tribus annis poterant salaria non soluta à famulis peti, & credere, quod si praescriptio te-

stator bona fide, peti non poterit, fecus vero si mala, & ex adductu per Balb. in tractat. praescript. part. princip. quod si non viginti numero. 14. & 15. de quo vide Auenda. in cap. 30. prator. numero. 12. Verificulo item dicta lex 3. non habet libere fundo, & Tellus Fernandez, in l. 1. p. 1. numero. 5. & an possit quis in perpetuum operari suos locare, vide Baerem de inope. debet. cap. 1. numero 8. cum pluribus sequentibus, & supra haec lege diximus.

Ibi, 7. que estio mismo mandamos, iussu est eius dispositio propter euandam peccata, quae possent oriri inter istos pharma copolas, & officiales in ista lege designatos, nam cum medicis praestita, minus solui solet per ea, & pro factis ab alijs officialibus, & post lapsum mentis, vel alio respectu, scilicet, ut locupletiores fiant iterum possent conuenire petere, adeo & in eis idem, quod in famulorum salariis legem nostram disposuit, & per consequens eum in utroque casu miliet eadem ratio, & eadem dispositio, limitationes praescriptioe cū famulorum salariis, & cetera officiales in verificulo isto contentos locum habebit, & ideo in his, sicut in famulorum salariis praescribendis bona fides requiritur, ut nouissime per Gutierrez incl. nemo potest, nu. 30. l. de leg. 1. §. licet, & bene.

Ibi, officiales manent, qui sunt tales & tradit Rebuff. in dicta, tom. de iur. & magis cal. minuit. vend. per totum, & si praescriptio incepta ibidem regulari nostri text. prosequi, & limitare, & ab eo detinere. Dugastin dict. regul. 30. per quos uideri haec poterunt, ne aliorum dicta transcribamus. Pro complemento tamen nostri l. 1. & totius tituli. videbis cōciliis meum Gutierrez in quo penultimam tractatum de iuramento confirmat. part. 1. num. 31. cum sequentibus aliquibus determinatum questionem, an si famulus, cui obijciatur, illi haec praescriptio, relineat rem domini per se, quod dominus ipse rem lapsum petat, an poterit obijcere compensationem ex debito salario, vide cum, & an lex nostra cum nullo non viginti quinquaginta annis procedat, ut supra eod. in l. 6. limitatione, & si prosumit esse per cap. 82. curiam de Madrid anno 11. 1779. & 1780. in salariis aduocatorum procuratorum & sollicitatorum, & quod per partem illa lex remanet non potest, ut & supra diximus.

## De las recusaciones de los jueces ordinarios y delegados.

1 Nuntius publicus potest recusari, num. 1.

2 L. 1. tit. 4. part. 2. qua in recusatione iudiciorum ordinariarum & delegatarum discrimin constituebatur, corrigitur per istam Rubricam & l. 1. eius. num. 2.

3 Et quoniam in iudicijs, ubi præscriptio ius allegatur iudices, qui iudicare debent, quodque & pluries recusanter, ideo & de recusationibus iudicum ordinariarum, & delegatorum subsequitur hollertius.

4 In rubrica, ibi, Delegator, ex his verbis patet legē primā nostrī tituli in delegatis loqui, licet in ordinarijs, prout aduertit Did. Pinez in præfenti, col. 960.

## L E X. I.

## SVMMARIVM LEGIS.

Qualiter index ordinarius, vel delegatus recusandi sunt, & qua forma, & modo ad associandum præsentem declaratur, & quotidie premissibus habetur apud tribunalia inferiorum, de quibus loquitur.

1 Recusatio quid sit & quo iure inueniatur, num. 1.

2 Princeps an possit causam committere recusatione remota, num. 2.

3 Recusationes an sint proponende in Verbo vel in scriptis, num. 3.

4 Recusatio debet apponi per procuratorem ad hoc speciale mandatum habentem, num. 4.

5 Procuratori petenti terminum ad approbandam per dominum a sententia recusationis, & eoproposita quia ad ea in terponit, si non habebat mandatum speciale, an ad hoc ei sit terminus concedendus, num. 5.

6 Calumniam est duplex, entens, & praesumpta, num. 6. ubi aliqua inferuntur ex hoc recusati iudices superiores maliciose, & absque causa, quia per na puniatur, num. 7.

7 Recusatione proposita non potest index recusatus ad reuocandam procedere, num. 8.

8 Recusatione proposita acta facta per iudicem recusatum sine adiuncto etiam de iure civili sunt nulla, num. 9.

9 Recusatio non limitatur quando in iudice recusatum consensum est, expressse vel tacite, & num. 10. limitatur, si iuramentum habetur pro causa sufficiens

ti ad recusandum tam indices ordinarios quā delegatos inferiores, & hoc iure nostro regio, sicut civili sufficiebat, & si causa non exprimeretur, num. 12.

13 In recusatione an debeat peti quod iuratur, vel etiam si non petatur iurandum, num. 13.

14 Recusatus in qualibet parte iudicij, etia causa recusationis non sit nuntius orta, opponi poterit, num. 14.

15 In recusatione de iure canonico causa est exprimentenda, alleganda, & probanda coram iudicibus a partibus electis, num. 15.

16 In recusando aliquid ex iudicijs superioribus, ius nostrum regum cum iure canonico concordat, num. 16.

17 Recusari an possint omnes de consilio regio, eo quod præf. est suspensus, num. 17.

18 Minor del ecclesiam, non obijciens recusationem intra terminum a iure concessum, eo lapsio per viam restitutionis an admittatur, quā cum proponendum, num. 18.

19 Recusatio an valeat si per se non iuratur, num. 19.

20 In recusatione tabellionis vel notarii an sufficit iuramentum pro causa, sicut in recusatione iudicis inferioris, num. 20.

21 Episcopus loci iam non est necesse quod sit adiunctus iudici recusati, num. 21.

22 Index ordinarius loci recusatus an tenetur, & quomodo consilium adiuncti, num. 22.

23 Recusatio an admittitur postquam index ordinarius sententiam subscripserit ad eam pronuntiandam tradidit tabellioni, num. 23. ubi alia, & quomodo & quibus precedentibus index adiunctus sit est abiens a iudice ordinario debeat suam sententiam proferre, & num. 24. an possit iurari quod per se pronuntiatur, & ibid. quid in dubijs iudicibus de legatis qui in solidum iurisdictionem non habent an possit alter sine altero sententiam proferre.

24 Index ordinarius & adiuncti si discordent inter se sententia quid faciant, num. 25. & num. 26. quid in criminalibus.

25 In criminalibus causis si indices del regimine in socios nominati protulerint sententiam dixerint ab illa quam protulit index ordinarius, quā

ti ad recusandum tam indices ordinarios quā delegatos inferiores, & hoc iure nostro regio, sicut civili sufficiebat, & si causa non exprimeretur, num. 12.

13 In recusatione an debeat peti quod iuratur, vel etiam si non petatur iurandum, num. 13.

14 Recusatus in qualibet parte iudicij, etia causa recusationis non sit nuntius orta, opponi poterit, num. 14.

15 In recusatione de iure canonico causa est exprimentenda, alleganda, & probanda coram iudicibus a partibus electis, num. 15.

16 In recusando aliquid ex iudicijs superioribus, ius nostrum regum cum iure canonico concordat, num. 16.

17 Recusari an possint omnes de consilio regio, eo quod præf. est suspensus, num. 17.

18 Minor del ecclesiam, non obijciens recusationem intra terminum a iure concessum, eo lapsio per viam restitutionis an admittatur, quā cum proponendum, num. 18.

19 Recusatio an valeat si per se non iuratur, num. 19.

20 In recusatione tabellionis vel notarii an sufficit iuramentum pro causa, sicut in recusatione iudicis inferioris, num. 20.

21 Episcopus loci iam non est necesse quod sit adiunctus iudici recusati, num. 21.

22 Index ordinarius loci recusatus an tenetur, & quomodo consilium adiuncti, num. 22.

23 Recusatio an admittitur postquam index ordinarius sententiam subscripserit ad eam pronuntiandam tradidit tabellioni, num. 23. ubi alia, & quomodo & quibus precedentibus index adiunctus sit est abiens a iudice ordinario debeat suam sententiam proferre, & num. 24. an possit iurari quod per se pronuntiatur, & ibid. quid in dubijs iudicibus de legatis qui in solidum iurisdictionem non habent an possit alter sine altero sententiam proferre.

24 Index ordinarius & adiuncti si discordent inter se sententia quid faciant, num. 25. & num. 26. quid in criminalibus.

25 In criminalibus causis si indices del regimine in socios nominati protulerint sententiam dixerint ab illa quam protulit index ordinarius, quā

non ad assessoria & expensa inueniuntur, num. 3.

24 Recusatio an admittatur post conclusam non in causa, num. 24.

25 Recusatio generalis advocatorum in eum, populi an admittatur, num. 25.

26 Suspecto iudicio an possit episcopus recusari, & quid canonico, num. 6.

27 Index ordinarius recusatus etiam de iure civili, adiunctus quidem prebetur, num. 27. & num. 28. quid de iure canonico, & num. 29. quid si iussu recusatus iure canonico loquenda sit index delegatus.

28 Adiunctus index recusatus an iure civili & nostro re. 10. etiam index ordinarius, num. 20. & num. 31. quid sit faciens, si iste adiunctus postquam index ordinarius recusatus fuit & secum ea essentiam recusatur etiam.

29 Index ordinarius loci recusatus an tenetur, & quomodo consilium adiuncti, num. 22.

30 Recusatio an admittitur postquam index ordinarius sententiam subscripserit ad eam pronuntiandam tradidit tabellioni, num. 23. ubi alia, & quomodo & quibus precedentibus index adiunctus sit est abiens a iudice ordinario debeat suam sententiam proferre, & num. 24. an possit iurari quod per se pronuntiatur, & ibid. quid in dubijs iudicibus de legatis qui in solidum iurisdictionem non habent an possit alter sine altero sententiam proferre.

31 Index ordinarius & adiuncti si discordent inter se sententia quid faciant, num. 25. & num. 26. quid in criminalibus.

32 In criminalibus causis si indices del regimine in socios nominati protulerint sententiam dixerint ab illa quam protulit index ordinarius, quā

non ad assessoria & expensa inueniuntur, num. 3.

24 Recusatio an admittatur post conclusam non in causa, num. 24.

25 Recusatio generalis advocatorum in eum, populi an admittatur, num. 25.

26 Suspecto iudicio an possit episcopus recusari, & quid canonico, num. 6.

27 Index ordinarius recusatus etiam de iure civili, adiunctus quidem prebetur, num. 27. & num. 28. quid de iure canonico, & num. 29. quid si iussu recusatus iure canonico loquenda sit index delegatus.

28 Adiunctus index recusatus an iure civili & nostro re. 10. etiam index ordinarius, num. 20. & num. 31. quid sit faciens, si iste adiunctus postquam index ordinarius recusatus fuit & secum ea essentiam recusatur etiam.

29 Index ordinarius loci recusatus an tenetur, & quomodo consilium adiuncti, num. 22.

30 Recusatio an admittitur postquam index ordinarius sententiam subscripserit ad eam pronuntiandam tradidit tabellioni, num. 23. ubi alia, & quomodo & quibus precedentibus index adiunctus sit est abiens a iudice ordinario debeat suam sententiam proferre, & num. 24. an possit iurari quod per se pronuntiatur, & ibid. quid in dubijs iudicibus de legatis qui in solidum iurisdictionem non habent an possit alter sine altero sententiam proferre.

31 Index ordinarius & adiuncti si discordent inter se sententia quid faciant, num. 25. & num. 26. quid in criminalibus.

32 In criminalibus causis si indices del regimine in socios nominati protulerint sententiam dixerint ab illa quam protulit index ordinarius, quā

- que istarum sit exsequenda, num. 37.
- 38 Officium mercenarium deferunt actioni, sicut sit eximium, num. 39.
- 39 Iudices supradicti an in criminalibus recusati sint iudices ordinarii n. 39.
- 40 Vnum notabile in hac reculationis materia, vide videris reculationis venustas, num. 40.
- 41 Recusatio an in notorio crimine admittatur, num. 42.
- 42 Appellationi venustas, et tunc videris, quoniam facta appellatione et proposita ab aliqua sententia contra prolatam absque sententia aliqua iudicem scientiam super causa illa recusaveris, num. 42.
- 43 Inquisitor hereticæ primitiis an recusetur, num. 43.

**I**bi, recusaciones, Quid sit recusatio, & quo iure inuenta, et alia quamplura in materia reculationis declaratur. Rebus in tertio tomo constitit. Franc. titulo de reculatione, à quo desumpsi, credo Didac. Perez super illo titulo, column. 973. quælibet prima, & sequenti. Et an eo casu culpæ per principem comiti et cū clausula, recula hinc notata, vide Lance forum de attentis in præfatione, num. 66. & 67.

**I**bi, Ponit los demandados, sed an in voce, vel in scriptis proponatur reculationes, et respondendum est, quod in scriptis, nam hi iure civili et canonico, ita antea receptum erat, ut scilicet in scriptis recusatio proponeretur, secundum glossam in capit. quoniam contra. in verbo reculationes de probat. et in capit. secundum requisitis primo de appellationibus, notat Specular. in titulo de exceptio. §. visio. versiculo, sed iniquitatem et Panor. in tit. in capit. mandatum. §. sexta de officio delegati, et Propositi in capit. cum sit speciale, et merito decimo octavo de appellatione, quos refert Didacus Perez, hic columna. 959. in 4. dubio, et latius, columna. 960. quælibet. 24. vbi et Rebus hanc consuevit testatur, cum non et idem iure nostro regio consensum esse requisitum contrarium non reperimus.

dispositum, & sic remanere debemus in dispositione iuris communis requisitis in scriptis reculationem proponendam, prout hic considerandus tenet expressè Didacus Perez, in dicta questione decima quarta, et Auerdusio in capit. vigesimo tertio prætorum, numer. duodecimo, versiculo, primum est libello secundo, et ideo iudices ordinarii nolunt reculationem sui ipsius admittere, nisi in scriptis proponatur, et ideo aliqui eorum aliquando, nisi de manu advocati sit subscripta recusatio, nolunt eam admittere, et male, nam de iure advocati subscriptionem requiri in simili causa non reperimus. Vbi in dispositione, solum tenet tamen iudices hac cautela, et fraudem, doloque vti, ut interim quod aduocatus reculationem subscribit, ipsi sententiam proferant, præsertim si ipsius iudicis res, et interesse ageatur, quod si ita est perperam faciunt, et possent de iustitia denegata in residentia iudicestates consensui, ideo sufficere aliter, quod in scriptis recusatio hæc proponatur, et si manu advocati subscripta non sit, dū tamen à parte reculatio proponatur, vel à procuratore, et eius ad id habente speciale mandatum, secundum text. in l. non solum. §. fin. ff. de procurat. notat Barr. l. si procurator ff. de iudic. indeb. Rebus in tit. 3. tom. consil. Franc. tit. de recusat. artic. 2. §. glo. 1. pag. 150. in magnis, quoniam facit causa est, et iudicet ex reculatione in iura irrogatur, et versus eo, quod vix text. nostro patet, recusatio iuranda est, et suspensio iudicis in animo patet consistit, et ideo vel ab ipsa parte, vel ab eius procuratore, ad id tamen speciale mandatum habere proponenda est, non tamen nego quin si, secundum Rebus, vbi supra, procurator recusans ab aliquo speciali mandato pariter alleget dominum, et esse absentem, peratque per ipsum ad approbendam reculationem domino, concedendum erit, et terminis, §. quod est singulare, et notandum in præfata.

**I**bi, Maliciose, Notate verba hæc, videtur enim ex eis legem nostram permittit, ut etiam cum malicia reculationes proponantur, nam cum lex nostra sub hoc præsupposito reculationis iudicem formam præbeat, et assignet, reculationi maliciose etiam aperire videtur, & si peccare permittit, et partes mentiri docet, econ-

contra notata in princip. in lit. de actioni pro executione huius obiectionis dixeris contrariæ esse afferendam, scilicet, quod lex nostra malitiam, & medijs ius locum tribuere non vult, imò potius eis obviare, hoc scilicet modo, quod ante maliciose causa protrahendum iuribus partes recubabant iudices, vel libellis et petitionibus contra partes ipsas per aduerfarij propositis non responderent, neque prouiderent causasque reculationis non assignabatur, nisi neque iuramento intergentem reculationem proponeretur, ut hoc in convenientia cessaret, textus noster propositus, partem reculationem iurare debere, vel in malitiose reculationem proponere, sed eo quod iudicem reculatorem suspensum habet, reculatorem cum, quod iuramentum illud malitiose presumptum, et contra, præsumendum non sit, Christianum hominem iuramentum malitiose interponere, sed potius malitiam propter iuramentum cessare, quandoquidem Deum in testis iuramentum adducit, et tali testis interuenit de veritate iurare partem recusantem, credendum est, et non vti malitiam. Et nota quod habemus calumniam evidentem, et calumniam presumptam, ut licet videre ex Rebus in 1. tom. consil. Franc. tit. de lit. oblig. artic. 10. glo. 1. per totum, et si forte de calumniam evidenti collaret, nullo modo potest ad reculationem admittantur, sed potius repellantur, puta si non expressim aliqui reculatione, sed omnes populi aduocati reculationem generaliter infra, hac. in glo. 2. Deo volente dicimus, et si aliquem de superioribus iudicibus malitiose, et absque causa recusauerit partes aliquam penam de quibus in titulo. 10. supra lib. 2. prout in Francis fieri, 10. num. 3. Notandum vltius est, quod reculatione proposita neque ad recedendum potest iudex reculatorem procedere, secundum Rebus in 1. tom. consil. Franc. tit. de sentent. executor. artic. 3. glo. 3. num. 1. fo. 343. in magnis, & hoc fecit eundem Rebus. Ibi deinde si partes recusans appellauerit à cognitione, & prosecutione processus perinde facta non casu, sed quod si de quod non recusat, quod erit nulla in contrarium acta, et si non appellauerit à iudice procedente post reculationem propositam cum Bart. tenet Marant. in præf. tit. de appell. num. 44. & glo. 11

magis in medio, in l. 22. tit. 4. part. 2. et idem Marant. in præf. 4. p. dist. 16. nu. 4. pag. 139. in partibus, & optime agitur, de his per Respond. rub. extra de appella. et ibi additio 10. prima apostilla, vbi et iniqui, quod appellatio, relatio, & reculatio ad paria procedit, & cū ad paria procedit, omnia in contrariis acta nulla esse, tenendum est de iure nostro regio contraria, quoniam non appellatur ab actis in contrariis contra dictam reculationem, nā et iure civili acta (reculatio proposita) facta per iudicem reculationem abiguntur ipso iure nulla sunt, secundum ipso in e. quod suspensio §. quælibet. §. quælibet sequitur Bart. cum veriorum dicens in consil. 10. §. in l. qui potestas, ff. ad Trebel. & Alexand. Hostien. Panor. Lapsus, & alij relati per Did. Per. impræsentiarum, c. 95. in fin. cum leg. & consuevit ipse Didac. Per. testatur, & ante cum consuevit testatur esse Marant. vbi supra, tit. de appell. artic. 4. pag. 558. in partibus, & Auerd. 23. præf. 14. lib. 2. vbi de iure canonico, secundum dictos Didac. præfatum Didac. Per. vbi supra, non sit nulla acta facta reculatione proposita ab aliquo adducto ante arbitror electionem, sed an nullata veniant, primū in opinionem est Bart. tene in foro seculari, cū ibi dicitur esse expressio contra inferioribus iudicibus & electio arbitrorum non requiritur reculationemque appellationis, & relationi æquari parare afferit Didac. etiam canonico, & sic cessat Gordia Bald. in l. 2. num. 2. C. figura præd. potest. Et tenendum limitabit, ut non procedat, quoties reculatione proposita in iudicem reculationem consensum esse expressit vel tacite, præsentando contra eo petitionem T. aliquam ab ipso, quod reculatione, quod per eam non præstat per recedere à dicta reculatione, secundum Marant. d. tit. de appell. nu. 75. pag. 165. imo & tunc boni esse protellari, quod non intendit nulli, & quatenus de iure potest ex dictis per las. in l. nō solum §. mortem. 46. ff. de noui oper. nuntiat. vel quia iudex ipse pronuntiauit, quod recusans depositaret pro ineffloria tot nimos intra tale terminum, alios quod nō habebat se pro recusat, sed quod si de quod non recusat, quod erit in causa, partemque notitiam fieri, neque appellat ab hac declaratione, neque penam alleget, tunc enim valebunt in contrariis acta illo termino elapso, ab ipso eo, q.



pari non reclamasset, neque appellasset ab actu illo ex dictis per Alexand. in l. quia poterat. num. 6. ff. ad Trebel. & in l. curius faciet iudex talis, si tale quid non promittatur, sed pro allectoria iudicis ad iuncti. pignora caperet vt cõsiliat. Aude. cap. 23. præ. num. 13. lib. 2.

Ibi, *si iurare*, Ponderanda est copula illi. Y, quia iurare non sufficit, quod iudex suspensus habetur, nisi & recusetur, neque recusat sufficit, nisi & iuramentum nostri text. inter. onatur, copula enim cõcursum vtriusq; copula requirit, & sic quod recusetur iudex vt suspensus, & q. iuratur recusat, iuramentum enim hoc habetur pro causa sufficienti ad recusandum tam iudices ordinarios, quam delegatos inferiores, & hoc iure nostro regio, si cit civil sufficiebat, & si causa non exprimeretur, secundum gloss. in l. quia poterat. ff. ad Trebel. notatur in l. apertissimi. G. de iud. & text. in l. 22. tit. 4. part. 3. & Rebus in d. 3. tom. confil. Franc. tit. de recusat. art. 9. gloss. vnica. col. 1. sed an debeat peti, quod iuratur, vel etiam si non petatur, iurandum erit, & exiure iudici quauis non petetur, T. erat iurandum, sed ex l. 22. tit. 4. part. 3. petito requirebatur, ex lege tamen nolui cõmuni vbi, & practica sic declarata iurandi omnino est abique, q. petatur secundum q. *fi de mō daret*, in ead. l. 22. & infra hac glo. iterū repeto, & an sit nulla aliter facta recusat & quare iuramentū pro causa sufficit, est eo procedit, q. nulla præiudici generatur, vt in propoli inquit Tiraq. in tracta. de reb. ex. in prin. vers. q. 1. & hinc, & extra. Thefaurus, ff. ad exhibe. & in c. lites extra. de l. inter. rell. & in c. notitia quod causa sine nostro regio in recusat inferiori non requiritur, quod ex primatur in quilibet parte iudicii etiā si causa recusatōis non sit nouiter T. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

ubi supra. nu. 4. cum sequentib. in recusando in aliquibus ex iudicibus superioribus notatur regium cum iure canonico concordat, & scilicet, quod causa allegatio, & probatio requiritur, secundum text. in l. 2. 3. 4. & 5. tit. 10. lib. 2. supra excluditurq; auditor, & iudex superior recusat, interim quod causa recusatōis per collegas, & coadiutores pro iusta, aut iniusta declaratur super cognitione ipsius, & negotij principalis, si aliquid in eo interrim agatur, quod dilatio non patitur, secundum Cardin. in d. c. 2. c. 3. de appellatione. & Capir. decisio. 13. nu. 5. & Rebus. allegatos per Didac. Per. hic dict. lib. 3. ordin. col. 976. in fin. quidem Rebus. in d. tit. de recusat. art. 9. nu. 8. cum seqq. & Marat. in dict. præ. 4. part. dist. 5. nu. 40. tradit causas legitimas recusationis, & in l. 6. illius tit. 10. assignatur terminus dandus in causa recusationis regij auditoris, & in l. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

cõtra practica, & stylum commune, & contra nostri text. formam, forsan pro nulla reputaretur similis recusat. Sed an in recusatōe tabellionis, vel notarij sufficiat iuramentum pro causa, sicut in recusatōe iudicis inferioris, & dicendum est, q. sic, secundum Alex. & alios relatos per Aue. d. c. 23. nu. 13. lib. 2. & glossa gna. in d. 1. 2. tit. 4. part. 3. & tunc de consuetudine, secundum glo. illa dicit talis notario recusat. addit. f. se. f. o. i. hoc si res non erat integra, vt ipse, quia nota res incepta dicit iam causam agitare, sed vero si res erat integra, quia notarius in causa illa non dicitur se agitare, sicut in tota illa causa notarius ille re pellitur, vt in d. c. 23. cum adiuncto se in tota re non possit, secundum eandem glo. in d. l. 1. tit. 7. p. 3. & sic declaranda sunt, quæ ipsemet Glorator dixit in l. 2. dist. 4. part. 3. in glo. magn. ad finem.

19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

partē illam expensarum obligatus est solvere, pro ut Placitū circa has expensas iterū vid. & audiui praticari, ubi tam aliunde consuetudine fieret, id est recusandum. Sed an post conclusiōem in causa admittitur recusatō talis ex causa tunc nouiter orta, & dicendum est, quod cum exte. noluit causæ expressio non requiritur & sic neq; ius probatio quoad iudices inferiores, de quibus in nostro tit. itatum agimus, sed iuramentum sufficit pro causæ expressio

24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

& tunc secundum text. ibi est in optione ipsius ordinarii reculari remittere et ad superiorem vel eam committere alicui per sona vtriusque parti non suspecta, & hanc communem illius text. intellexit declarat Abb. in c. si quis contra in lectura, & in repet. nu. 13. & 14. de foro compe. licet secundum eum ibi partium consensus requiratur in commissione fiendi, non vero, ut communis dicti, requiratur partium consensus in persona cui commissio debet fieri, quod si recusatus hic iure canonico loquendo sit delegatus, probata causa reclusionis, & pro tali habita, & declarata, si a sede Apostolica est delegatus, remittit causam ad superiorem, ex text. in d. de off. deleg. in. 6. & in recusatone huius preiudicat & habet locum text. in c. si contra vnum de off. deleg. in. 6. si vero ab inferiori est delegatus, tunc qualiter, & quis de causa recusatone cognoscit, tradit, & probat text. in d. c. si contra. fin. quod ad hoc allegat Didac. Per. d. lib. 3. ordin. tit. 5. l. 1. col. 960. quod l. 1. vbi & col. 962. versu. quid facere declarat, quod habet facere iudex delegatus propolita contra eam recusatone, de quo & per Marant. in pract. 4. part. dist. 1. c. nu. 40. & 41. vbi & an remouetur in totum, sed an hic iure ciuili, in nostro iure iudici ordinario adiunctus erit etiam ordinarius necne? & dicendum est, quod ordinarius erit talis adiunctus, vtpote datus a lege & legi ministerio nominat? & creatus, & ex dictis a Paul. de Cast. in auth. nisi vero contingerit. C. de iud. & Auend. c. 23. pract. nu. 14. versu. vel aliter lib. 2. ideoque si adiunctus hic, postquam iudex ordinarius recusatus fuit eum eo allocutur, recusetur, adhuc iudex remanet in ciuilibus, prout nos loquimur, & tunc iudex ipse ordinarius, & hic eius adiunctus tertium alium nominabit, qui cum eis causam determinet, prout quodlibet fieri videmus & in practica contingit, ideo probatione, neq. alia elucidatione in huius opus non est, & in gloss. sequenti, allego Bart. & Curia Pisanica tenentes. Est tamen notandum, quod adiunctus hic, quandoquidem iudex & ordinarius est in causa illa, debet assistere audientis omnibus super & in illa lite faciendis in simul, cui ordinario iure recusato, secundum d. in. infra sequenti, quod in intelligere quoties ad totam causam iudex ordinarius loci recusat, se-

cus si ad sententiam diffinitiuam tantum recusetur, nam tunc non est necesse, ut alijs causis actis adiunctus assistat. Notandum: vltimus est, scilicet, quod tenetur iudex hic ordinarius loci recusatus sequi consilium adiuncti adiuncti, & cum quo se allocutur, ex dictis per Siman. de instit. cathol. tit. 4. nu. 14. quod verum intelligi gerem cum eodem ibi, quod iuri contentantem foret tale consilium, alias enim si iudex esset, illud non sequeretur, sed meum proferrem, & tunc in discordia loquendo loquendo nominare cum ipso iudice ordinario, quoniam idem tertius cum aliquo ex dictis consilijs se conformaret, & sententiam duorum tunc tenendam iudicarem, & sic vitium in similibus in hac nostra Placentina ciuitate, & pluries practi cari feci, & in gloss. sequenti dicemus, & dicimus aliquid de ijs in l. 7. tit. 18. nu. 108. c. sequentibus aliquibus, infra ista libro. Quid tamen si iudex loci ordinarius subscripta iam sententia per eum, tra dit, & tabellioni vbi pronuncietur, dum est inibi pronuntiatus recusetur, an admittitur tunc recusatio hactenus dicendum est, quod non? cum Couar. in pract. d. c. 26. nu. 9. ad fin. quem sequitur Auend. d. c. 23. pract. nu. 12. lib. 2. per quorum opinionem facit text. in l. 1. tit. 14. lib. 2. supra, dum ibidem post. 10. dies tantum postquam per iudices incipit videri processum, permittitur recusatio, non vero post, & facit etiam text. in l. 1. illius tituli. tit. 10. & lib. 2. supra, nisi verus adhuc allegat Couar. vbi supra in effectu, & sic secundum hoc vidi iam fieri, & consilium faciendum, cum tunc recusatio maliciose eo euitandum condemnationem potius, quam ob causam suspitionis proponatur, & ideo nullius non est indulgendum, sed obstandum, & idem tenet Rebus. in d. 3. tom. 2. c. de recusat. art. fin. pagin. 167. vbi p. 68. inquit, & idem esset, si dum iudex in itinere esset recusetur ex regia Francie ordinatione. Aduertit in oper. iudex hic adiunctus ordinario reculat in causa ciuili, quod si abest a loco iudicij, tunc debet coram aliquo tabellione publico loco, vbi ipse adiunctus ele git? vniat, acceptare iurisdictionem, & iura mentu prestare, quod in causa illa iustitia facere curauit, & faciet omni odio, amore & timore postpositis, & coram eodem tabellione, & tabellis pronuntiare debet sententiam

sententia & iudicium suum, & omnia hanc acta originaliter mittere tenetur iudici ordinario loci signata, & subscripta sua manu, & tabellionis illius die & anno, & testibus, & iuxta ordinarios pronuntiet ea, alias nisi sic adiunctus fecerit, & obserauerit, nihil faciet, & nulla erit, quae in contrariis huius omnia pronuntiauerit, & sententia erit, non cum ordinarius iudex ipse, omnia tenetur fecisse, quae ordinarius iudex loci obseruet in quibuslibet, vbi probat text. nosse, neq. est necesse, quod ambo ordinarius recusat, & hic adiunctus infirmum pronuntia, & abentes sunt, sed sufficit vnu uterque de per se pronuntiare, cuiuslibet iurisdictionem in causa illa insolida habet, quod fecit? est in duo bus delegatis, qui insolida iurisdictionem non habent, & qui quidem vnus sine altero pronuntiare non possunt, vbi probatur in l. 1. de ex tribus l. 1. de re iud. optima lex. 7. versu. habet toto, tit. 21. part. 3. notat Ant. Com. in l. 38. Taur. nu. 2. & 3.

Ibi, Ambo a dos de consensu, hoc fit de ordinariis loci, & adiunctis ipse praesentem in loco iudicij extiterint, & de concordauerint tenore sententiae, loca vero si adiunctus sit abest, ad tunc in suo loco pronuntiare, neq. tenetur venire ad locum iudicij, vbi p. 60. supra proxima dixim? Quid tamen erit si ordinarius ipse, & adiunctus discordis intore sententiae, & dicendum est, quod tunc in ciuilibus debet aliter, & nominare tertium, secundum Bart. in off. de iud. nu. 3. C. de appellat. per text. ibi, si est ante prolatione sententiae, secundum eum ibi, & secundum Curia Pisanica lib. 2. c. 18. in fin. & quod maior pars illorum trium pronuntiauerit obseruanda est, & exequenda illi appellationi locus non fuerit, secundum text. in l. 1. inter pares. fin. de re iud. & in l. 17. tit. 22. part. 3. & hoc quia ordinarius iudex fuit. In criminalibus vero ordinarius pronuntiat quilibet eorum lib. 1. c. 1. tenorem pronuntiat quilibet eorum lib. 1. c. 1. & si different inter se, tunc benignior sententia exequenda est, vel quae pro libertate, vel alia fauorabili causa pronuntiat, secundum dicta iura, quidquid in contrarium velit Auend. cap. 23. pract. nu. 14. lib. 2. scilicet, quod tunc nulla sententia valeret, sed ad superiorem eundem erat per. d. 1. duo ex tribus, quae lex in delegatis, non in ordinariis loquitur, & ideo male loquitur Auend. nisi eum intelliga-

mus loqui quod executione alicuius dictum sententiarum, vbi scilicet, quoad ea superior de iud. sit, ut declarat, quod illarum in exequenda sententia, vbi paulo post uicimus, si tamen omnes iudices in commendando cōcorder intore, aliqui tam eorum in minori summa cōcedant, vel propria causa, illius sententia erit exequenda, secundum predicta iura ex text. in l. 18. tit. 22. part. 3. si tamen non esset maior pars ex vno, quam ex alia parte, in delegatis nulla sententia debet executioni mandari, sed ad eundem ad superiorem, secundum text. in d. l. 17. & in d. 1. duo ex tribus in ordinariis vero nulla requiritur superioris confirmatio, secundum text. & ibi Bart. in inter pares. si de re iud. & ibi Bart. non rationes, scilicet, quia ordinarij habent iurisdictionem iure suo proprio, delegati vero ab alio. Ex quibus intore, quod in causis criminalibus si iudices ibi, del. regim. tit. 1. nominati in socios iudicis ordinarij recusat, proferant diuersam sententiam a sententia iudicis reculat, sententia ipsorum iudicum, derogant, exequenda est tanquam a maiori parte prolata, cum duo iudices sint, & quilibet eorum insolida iurisdictionem habet, nam ordinarij sunt, in infra dicitur, & alio in loco latius dicimus, & tenet Curia Pisanica, vbi supra, maxime si benigniorem sententiam, quae iudex ordinarius recusatus proferat, prout a communiter accedentibus proferat locum, neque tunc est necesse occurrere ad superiorem pro declarando, quae harum sententiarum exequenda foret, imo iudices ipsi, derogant, si auerent postea exequenda sententiam suam, si pars contra quam profertur, ab ea non appellaret, prout iam audiui in hac Placentina ciuitate semel factu, qui tamen hoc non aude facere, & sapienter fortassis causa tantum casu de iud. sentatur quod inquit Didac. Per. hic colum. 961. & Auend. dist. cap. 3. num. 14. lib. 2. Pract. scilicet, quod vnaquaeque pars, quae aggrauatur ab aliqua dicta sententiarum, appellat ab ea, & superiores declinat, quae illarum seruanda, & secundum his benigniorem tutantur, & iubent exequi, quoniam de iure haec facere, non esset necesse quandoquidem illi de regim. ordinarij ordinarij iure iureque suo iurisdictionem habent, secundum text. in l. 1. more. fin. de iurisd. omni iudic. tenet Bart. in inter

parēs-ſi de re iudic. poſſentq; exequi ſen-  
tentiam ſuam, ſi nō eſſet appellatum per  
reum vel ſi appellatum non haberet locū  
appellatōis, ſecundum Bart. Alex. & om-  
nes in. la. ſi de iuriſdict. omn. iud. tex. &  
ibi omnes in. l. fin. C. de iud. & licet offi-  
cium mercenariarum ſervicium actiōis ex  
tinctum ſit per ſententiam, vt in. l. iudex  
poſteaquam de re iudic. nō tamē nobile  
¶ ſecundum Bart. in. l. i. iudex. & ſic ſecun-  
dum Alexand. ibi. num. 5. quod  
exequendum non finitur, & hoc abſque  
dubio procederet, quoties ſententia hæc  
de regimēto, eſſet benignior ex dictis in-  
ribus, & ex dict. l. 18. tit. 12. part. 3. tamen  
quia vt dixi, ſcandala oriri poſſent inter  
iudices ipſos, nunquam meo tempore vi-  
di auſos eſſe iudices de regimēto, hæc fa-  
cere, ſed per appellatōnem cauſa ad ſu-  
periores deuoluebatur, qui declarabant,  
quæ eſſet illarum ſententiarum exsequen-  
da, & ita conſulo fieri, nē ſcandala orian-  
tur, maxime ſi periculū in mora nō ſui-  
ſet addeſſi ſuperiores, & nota quod pars  
recuſans iudicem ſoluit aſſeſſorū. Quid  
tamē erit ſi iudex inuita parte aſſumpſit  
conſultorē vide Caſſa. in cōſult. Burgi.  
rubi. 4. §. 7. in text. ſi aut eſt dū conſentē  
nu. 16. & nu. 38. quid in delegato. fo. 162.  
& ibi inquit, quod poteſt iudex compel-  
lere aduocatos ad conſulendum mediate  
medice.

Ibi, en los pleytos criminales, ſic incipit  
ſecunda noſtra. l. pars ponens formam  
procedēdi, quoties in cauſis criminalibus  
iudex ordinarij loci recuſatur, quæquid  
emendat quotidie in iudicijs practicatorum,  
eā quæ vbiſlibet vitur, & nulla eget decla-  
ratione, & an iudices hi recuſati in crimi-  
nalibus ſint ordinarij, ¶ in hac. l. reman-  
ent dictum, & latius diximus in. l. 1. tit.  
9. ſupra lib. 3. Vnumq; notandum in hac  
iudicem recuſationis materia, ſcilicet,  
quod cum coram iudice recuſato acta cō-

ſiciis, & iſtem proſequeris, ſemper pro-  
teſteris, quod non intendis te a iudi-  
catione abſtinerere, neque in eum iudi-  
cationem conſentire, niſi & quatenus de iure  
arctaueris, ſecundum laſ. in. l. non ſolum  
§. morte. numer. 46. de noui. oper. nunt.  
nam ſi aliter feceris, acta coram iudice  
recuſato abſque hac proteſtatione præ-  
dicto modo propoſita, videberis renun-  
tiare recuſationi, ſecundum Marantem.  
in pract. tit. de appellat. numer. 75. pa-  
gin. 363. in parui, & an in notorio crimi-  
ne admittatur recuſatio, vt breui-  
tat conſulamus, tradunt relati per Anto-  
Gom. tom. 3. cap. 1. nu. 46. & per Did.  
Per. hic col. 970. In impreſſione prima,  
quod in hac opere ſemper allegamus, &  
nota, qd ſi facta appellatio & propoſita  
ab aliqua ſententia cōtra te prolata abſq;  
proteſtatione aliqua iudicē ſententiātē  
ſuper cauſa illa recuſaueris, videris ap-  
pellationi renuntiaſſe ſecundum addi-  
tionem Bart. in. l. ſi quis libellos. in. 1.  
addit. in fin. C. de appellat. alia in mate-  
ria recuſationis videre poteris, vltra Do-  
ctores antiquos in locis ordinarijs per  
Covar. in dict. c. 16. Pract. & per Auend.  
d. c. 23. lib. 2. pract. & Rebuff. d. 3. tom. con-  
ſultit. Fran. tit. de recuſ. & an inquisitor  
hæretice prauitatis recuſatur, ¶ tradit Si-  
man. de inſtit. cath. tit. 17. nu. 51. & 52.  
& Rojas in ſingularibus fidei, ſing. 106.  
& quæ dicatur in propoſitione cauſa tri-  
minalis, videbimus Deo volente, in. l. 8.  
tit. de apellatione, infra iſto lib. & ad-  
uerte ad finem noſtra. l. nam formam no-  
uam ponit, quæ antea altera poſita erat,  
quæ forma an ciuilibus ſeruabitur, ſi to-  
tum concilium recuſatur, dicemus in. l. 7.  
verbo, ad bonam, infra tit. proximo. & an  
iudex ratiois alciuius artis vel profeſſio-  
nis, an negotiationis recuſari poſſit, vide  
Petrum Peſcium in cap. generali. nu.  
3. de regul. iur. in. 6.

## LEX. II.

SPM. Index adiunctus iudici ordinario loci recuſato tenetur aſſiſtere  
audientis omnibus faciendis ſuper lice illa, ſuper qua aſſociatus eſt &  
adiunctus.

Ibi,

Ibi, vaya a las audientias, intellige, quo-  
dies ad totam cauſam iudex ordinarij  
loci recuſatur, ſociusque aſſumitur pro  
pter recuſationem, ſecus vero ſi pars etiā  
in liſis principio iudicē recuſaret ad ſen-  
tentia diffinitiuā prolationem, tūc enim  
ſocius adiunctus non tenetur ad acta in-  
termiſta aſſiſtere, cum ad illa iudex lo-  
ci recuſatus non ſi, vel ſecundo non tene-  
tur ad actus aſſiſtere, audientis illius, &  
ſi ad totam cauſam iudex recuſaretur, quo-  
ties adiunctus ipſe abſentia a loco illo ex-  
iſteret, in qua ſortitū in expenſis præbē  
diſſipij adiuncto plus expēderetur, quam  
eſſet negotiū principale, tūc enim viq;

ad ſententiam excluſiue iudex loci ordi-  
narij acta non præiudicialia facere poſ-  
ſet, quāuis adiunctus non aſſiſteret, inō  
& itidem credere, & ſi negotium eſſet  
arduum, cum tunc propter abſentiam ad-  
iunctus ipſe legitimū impedimentum  
habet non intereſſendi negotij illius au-  
dientis, prout ex verbis noſtri text. col-  
ligitur, ibi, no auiedo legitimo impedimē-  
to, & ideō malē, & perperam ſaciunt in-  
dices ordinarij recuſati, qui plerumq; ob  
fatigandum partem recuſantem maioribus  
expenſis cum ſortacis ſe aſſociant, &  
exteros in adiunctos capiunt, & grauitur  
credo eos peccare, ſi abſque cauſa id ſa-  
cerent, & legitima.

## SEQUITVR TITVLVS XVII.

De las ſentencias y nulidades que contra  
ellas ſe alegan.

Et quia recuſationes a partibus pro-  
ponuntur autē ſententias & ad earū

prolationem, ideō poſt titulum præce-  
dentem ſubſequitur noſter titulus.

LEX. I.  
SVMMARIVM LEGIS.

Intraquem terminum iudices teneantur proferre ſententias interlocutorias vel  
diffinitiuas, in præſenti lege declaratur.

1. Referantur plures differentias inter  
ſententiam interlocutoria & dif-  
ſinitiuam num. 1.
2. Pœna noſtri text. tūc incurrit,  
cum per partem petimus, & requi-  
ſitum eſt ab eo, vt etiam determi-  
net & ſententia definiat non vero  
alias num. 2.
3. Quoties per ſtatutum puniatur poteſtas  
non inquirens de delicto, tunc locū

- habet cum ei fuerit denuntiata:  
delictum ſeu maleſcium, quod no-  
torium non erat, ſecus ſi ei non de-  
nuntietur num. 3.
4. Sententia qua ad reſqueſitionē partiſſa-  
ta nō eſt, nō valebit niſi iurſcriptio  
eſſet tempore peritura num. 4.
5. In caſu noſtra. l. ad incurrendam eius  
pœnam an debeat iudex ter interpel-  
lari, vel ſemel ſufficiat num. 5.

1. Interlocutoria, o diffinitiva, pondera-  
da eſt dictio illa alternatiua, O, quæſi  
differentiam ponē inter interlocutoria,  
& diffinitiuā ſententias, quarum quidem  
plures propoſuit & differentias Rebuff.  
& alij relati per Didac. Per. impreſſent. col.  
n. 74. in fine, in glos. 2. ſecundum primam  
operis editionem, & vltra quos ibi conge-

rit, vidēdus eſt Hieronymus Paul. optimē lo-  
quens in materia in ſua practica. Cancell.  
apoſtol. in tit. ſi non obſtante lapſu tem-  
poris committatur iudicibus, pagin. 12. in  
parui, vbi optimē loquitur in materia ha-  
cui ſententiarum.

Ibi, incurrit, quoniam tamen pœnam iudex  
talis tunc demum incurrit, cum  
per partem



per partem petitum, & requisitum est si iudice ipso, vt causam determinet, & sententia d. finiat non vero alias, & ex textu singulari. in. l. 1. §. magistratibus ff. de magist. conveniend. ibi si monuit, vel requisiti non de lerint, ex quo text. notat ibi Bald. quod si per statutum punitor potestas non inquirens de delicto, quod excusatur, si nemo denuntiauerit delictum  
3 seu maleficium quod notorium non erat, quem text. meliorem de iure dicit esse Bald. ibi ad excusationem officiosam, in cuius propositum plura, ita tenendore fert Hippolyt. in pract. §. nunc videmus. num. 4. cum aliquibus sequent. & Alex. in l. propterandum in princip. num. 8. C. de iud. & l. fin. l. vniuersa. C. de precib. imper. off. & in lect. l. admonit. no. 15. cum sex sequent. ff. de iure iur. & Felin. in cap. fin. autem. de re. scrip. C. copol. cau. tit. 236. & c. nostris Anton. Gom. tom. 3. cap. 9. num. 9. & Didac. Perez in praesent. sub glos. l. 1. tit. 15. de las sentencias. lib. 3. Ordina. col. 127. & latius in l. fin. tit. 23. lib. eodem. & plura. tradit Ripa. in l. 4. §. hoc autem. num. 2. cum pluribus sequent. de damni. infect. imo & plus afferebat Bart. relatus per Hippolyt. in pract. §. 1. num. 7. scilicet, quod non valebat sententia, quae ad requisitionem part. lata non

esset, nisi iurisdicatio esset tempore peritura secundum Hippolyt. ibi, ex quibus infero ad l. 7. infra tit. proximo istius nostri lib. scilicet, vt antiani illi poenam decem mille marapetionum per text. ibi eis imposuit si causam intra decem dies non determinauerit, tandemque incurrant, si monuit, & requisiti per partem fuerint, vt causam determinet, & Auend. c. 6. praet. 3. ver. & causa quolibet alius & male in propositum. d. l. 7. velite, nisi est intelligitur loqui, quando inter se partibus sollicita, quod non determinata causam intra illos decem dies, nisi illud tenetur soluere, quous non requiritur vt sententiam, nisi & si poena sit respectu ipsorum antianorum, vel respectu tamen partis est interesse, & non poena, ideo illud tenetur soluere parti, & si ab ea requisiti non fuissent, vt sententia diffinierit causam intra terminum illa, alias perperat & contra omnia supradicta Auend. ibidem loqueretur. Ex his etiam, inferri potest ad l. 10. tit. 7. lib. 3. supra vt ibi diximus, & ad quamplures alias leges supradictas enim regula generaliter loquendo, vera est & communis, & approbata. Et an debeant tunc tunc, §. iudex interpellari, vel sufficiat fecit, tradit ultra dictos Paris. de Pot. in tract. synd. verbo. in l. iustitia, cap. 3. num. 3. fol. 167. in parui.

## LEX II. SVMMARIVM LEGIS.

SV M. Intra quod tempus agendum est de nullitate sententiae, & qualiter ad sententiam super nullitate alterius sententiae lata supplicari, vel appellari potest, licet non de nullitate agi, lex nostra singulari iure declarat.

- 1 Nullitas coram quo iudice debet intentari, num. 1. & num. 2. & num. 3. supradicta imitantur.
- 4 A sententia iudicum del regimientis, lata in gradu appellationis, vel reformationis quoties nullitas intentatur, coram quibus iudicibus sit agendum de nullitate, an vero coram ordinario loci, vel in infimul cum ipsis reformationibus etiam. num. 4.
- 5 De nullitate sententiae non est agendum coram aequali iudice, sed coram eo qui

- sententiam protulit. num. 5.
- 6 Iudex delegatus an poterit cognoscere de nullitate sententiae suae. num. 6.
- 7 Delegatus inutiliter iudicans, an possit iterum iudicare. num. 7.
- 8 Iudex causae nullitatis, an poterit & de causae principalis in iustitia cognoscere, & super ea pronuntiare infimul cum nullitate intentata. num. 8.
- 9 Iudex superior potest sententiam nullam infirmare, & ex nova itidem causa reformare. num. 9. vbi & quid si a parte

si a parte non petatur.

- 10 Quoties de nullitate sententiae agitur ob ineptitudinem libelli, vel ineptum modum agendi, cessat sententiae veniat pro nulla pronuntianda, an tunc poterit etiam iudex ipse super meritis causae pronuntiare. num. 10. & num. 11. an tunc cum eisdem actibus pronuntietur super causa principalis, vel repetendas est novus processus super eis.
- 11 Sententia ex quibus causis possit dici nulla. num. 12. & ibid. in quibus casibus sententia dicitur nullam ipsi iure.
- 13 Sententia an sit nulla si dum centum essent petita iniquiquingenta fiat condemnatio, de aliquo vero quinquaginta nihil sit dictum. num. 13.
- 14 Sententia, an sit nulla si ex eisdem actibus de eius iniquitate appareat. num. 14.
- 15 Iudex ferens sententiam nullam an tenetur. num. 15.
- 16 Iudex male iudicans si soluat interesse parti contra quam male iudicavit an possit illud repetere a parte pro qua iudicavit. num. 16.
- 17 Ordinaris iudex antequam de imperitia delegati, & Episcopus de imperitia vicarii. num. 17.
- 18 Causa nullitatis durante an currant dies interponendo appellationis a iure assignati, & c. contra. num. 18.
- 19 Remedium nullitatis & appellationis potest simul intentari, dicendo sententiam nullam & si que esset appello. num. 19.
- 20 Instantia nullitatis currit simul cum instantia appellationis & perit cum ea. num. 20. vbi hoc declarat, & ponitur optima cautela ut omnis esset scrupulus.
- 21 Appellatio de sententia, vel in causa appellationis dicto appellante, num. possit nullitatis causa proponi a prima sententia, a qua extiterat appellatum. num. 21.

- 22 Exceptio nullitatis an impediatur executionem. num. 22.
- 23 Sententia nulla nunquam transit in rem iudicatam, imo semper potest retractari. numero. 23.
- 24 Nullitas potest per partem renunciari. num. 24.
- 25 Actus vbiunque cessat nullus ex defectu solemnitatis, cuius suppletio non dependet a potestate mea, actus nullus etiam per meam approbationem non valet, nec non potest, pro ut possit si a mea penderet potestate, illam actum supplere. num. 25. & ibid. quod priuatum consensum non tribuit iurisdictionem.
- 26 Nullitas proveniens ex defectu iurisdictionis potest allegari etiam post terminationem nostram. l. n. 26. & num. 27.
- 27 quod pot. opponi etiam contra tres sententias.
- 28 Nullitas proveniens ex defectu iurisdictionis, potest allegari post terminationem. l. nostra quannvis partes invenerint non agere de hac nullitate. num. 27.
- 29 Nullitas proveniens ex inhabilitate comparcentium vel contrahentium non censetur exclusio per l. nostram. 29.
- 30 Nullitas quae evidenter apparet, non censetur exclusio per l. nostram & similes excludunt nullitatem. num. 30.
- 31 Nullitas notoria quae sit, & quando dicitur de ea apparere. num. 31. & 32. & 33. & num. 34. assignatur in hoc vera & communis resolutio.
- 32 Mera executio quando de evidenti nullitate apparet non tenetur sententiam exequi, sed superiori rescribere remittenti executionem. num. 32.
- 33 Nullitas per statum exclusio, censetur etiam exclusio quae notoria esset. num. 33.
- 34 Nullitas proveniens ex defectu citationis non censetur exclusio per l. nostram. num. 37.

- 38 Defensio non potest tolli neq; renuntiari. r. n. 10. & 19. quod tacite potest renuntiari sinenda labi terminum.
- 40 Nullitas promissionis eo quod iudex pronuntians sententiam erat tunc excomunicatus; neq; expressit neq; tacite remitti potest. nu. 40.
- 41 Nullitas quoties proponitur per viam exceptionis an videtur etiam ex l. nostra exclusa. numero. 41. & 42.
- 43 Decisio. l. nostra. an procedat in successibus sicut in principali. numero. 43.
- 44 Tertius agens de nullitate an admittatur etia contra tres sententias contrarium. nu. 44.
- 45 Sententia lata contra possessorem rei possessionis subiecta. & nocet eius successoribus. nu. 45.
- 46 Nullitas non censetur exclusa per l. nostram quoties post eius terminum in tentatur. & pari adversa tacet & non contradicit. num. 46.
- 47 Nullitas non censetur exclusa per l. nostram quoties allegatur virtute contractus & arbitrarii nullitatis tunc talis nullitas intra 30. annos allegari potest. focus vero si non ex hoc allegaretur nullitas arbitrarii validi. sed ex alijs causis. numero. 47.
- 48 Terminus. 60. dierum. l. nostra. non potest prorogari expresso partium consensu etiam iurato. nu. 48.
- 49 Minor per viam restitutionis an admittatur ad allegandam nullitatem post terminum. l. nostra. nu. 49. & 50.
- 50 Terminus. 60. dierum. l. nostra. an ignoranti curat. nu. 51. & 52. resoluatur.
- 51 Tempus appellandi est utile. licet post continuam officiat. nu. 51.
- 52 Tempus statutum ad aliquod faciendum an curat ignoranti. numero. 52.
- 54 Lex quoties dicit aliquod faciendum

- a tali tempore. abinde debet fieri neq; si supplicandum a de notis cum si voluisset. l. expressisset. nu. 54.
- 55 Post terminum. l. nostra. non audiat nullitatem allegans etiam extracto partium consensu quantumvis iuramento valato. nu. 55. & ibid. quod tunc neq; incidit in gradu appellationis potest intentari.
- 56 Sublato remedio nullitatis an cessatur sublatus iudicis officium imploratum ex iusta & probabili ignorantia adpetendam restitutionem. n. 56.
- 57 Appellari potest a sententia in qua declaratur adesse vel non adesse nullitatem. nu. 57.
- 58 Appellatio interposita a sententia super nullitate lata quem effectum habeat. nu. 58.
- 59 Iudex qui tulit sententiam etiam nullam in Francia non potest tam reus care se superior esse adducens. nu. 59.

**I**bi. Allegare. sed coram iudice. an vero coram superiori. & respondendum est. quod si tantum de nullitate agitur. coram iudice ordinario. qui tulit sententiam. & agi potest de nullitate. prout probatur ex l. fin. C. de sententijs. quae sine cert. quant. profer. de cuius intellectu videndus est Ripa. in ru. si solut. mat. nu. 48. vbi postulat. nulli pliciter illam declarat. ad id est text. in l. C. de sententijs. & inter hoc omni iudicium licet & Paulus. fin. sim. esse dicunt quam licet. & ibi glo. ver. unde in l. si pre. lunt. C. quomodo. & quando. ind. l. si fra. in ca. quomodo contra ver. interlocutorie nu. 54. de prob. l. 2. tit. 26. parti. 3. quae iura sic in via esse asserit allegat ad hoc Didac. Perez in pres. sub. l. 2. tit. 11. lib. 1. ord. col. 1276. vel melius in hoc. & rectius meo iudicio responderi potest. cum Ferrar. in pra. in forma appell. a diffinitio in glo. fuisse & esse nullam. ver. de inde quæritur. videlicet quod aut queritur de nullitate incidenter. & tunc coram illo iudice ventilabitur. coram quo causa pendet. siue fit principalis. siue appellatio nis. siue executionis. & in causa appellatio nis dicitur incidere tractari. quoties. im pliciter appellatum est. & in alia instantia cum

- cum dicitur sententia. vel actus nullus. eius quod relictio petatur per appellationem. prout patet ex dictis per Coutar. in practica. 2. 4. num. 76. vbi vero de nullitate l. sententia principaliter agendum. vel quare prædicta est. tunc erit electio ipsius agens. vel causam nullitatis proponere coram iudice appellationis. & sic superioris. & hoc dum modo superior ipse. & iudex appellationis possit adiri per viam quærelæ. focus vero si non possit. nisi tantum per viam appellationis. prout sunt iudices Cancellerij. tunc enim non possent nullitas proponi principia liter T. coram eis. prout in propitium hic declarando tenet Ripa. in l. quod iussit. nu. 69. ff. de re. l. item & secundo vtraque intelligitur modo per appellationem. 5
- 3 non saltem in libello appellationis & remedium nullitatis. nā si saluaretur. prout pluries videmus per procuratores saluati. nullo modo posset superior. & sic iudex appellationis quantumcumque per viam quærelæ adiri. neque cognoscere etiam incidere de remedio nullitatis propitio prout in expresso tenet Decius in cap. dicto filio. G. de appell. ad hoc allegans optimum consilium Alex. 45. n. 8. & 9. vol. 4. quia talis appellatio est condicionalis. & qualificata. & sic cum qualitate illa. & reservatione intelligenda est ex dictis per l. cum de nullitat. pro. ff. de i. de null. sententia. quod & tenet modernus. nu. 10. post & in practica tam quoad nullitatem. pro. vbi. & secundum hæc determinat. & ideo ego nūquam propono libellos appellationum (saluando ius nullitatis. sed potius dicendo. No haziendo alguno lo que en si nequeano appello. & vel. (si ad instantum rogatus) coram illo iudice. qui sententia protulit. nullitas hæc principaliter intentari poterit. si ordinarius iudex est. ex text. in l. 4. C. de accusat. & ex allegatis per Ferrar. vbi supra. & in principio huius notis glo. ex quo ultimo huius distinctionis meo infero nouissime. quod si a sententia iudicis de regimine in instantia appellatio nis. vel reuocationis in causa criminali. de nullitate a sedam fit. cum ipsi rectores in dictis causis ordinarij iudices iudicatur. vti in l. supra tit. proxi. diximus. coram ipsis infimal. & coram ordinario loco agere debet de nullitate & sententia ab eis prolatæ. non vero coram ordinario loco tantum alias nihil fieri credo. nisi ipse rectores ex quatione talis sententia ipsi loci ordinario

cum eis diuincto remiserint. nam cum ipse iudices consistorij infimali adiecti ordini loci. & cum eo sententiam pro tulerint. & in causa illa ordinariam. quædamque & loci ordinarij ipsi loci iudicantur. sententia eis ipsi loci iudicantur. in tantum coram ordinario ipso loco. in tantum de illa. verum & coram rectoribus ipsi ad actis ordinario. quomodo enim ordinarij loci possent cognoscere de nullitate sententia. nisi infimali curæ rectoribus illam eo pronuntiantibus. cum quodammodo cognoscere super causa. & si non a maioribus. saltem a paribus in cognitione eius decisa. de nullitateque sententia eis illi agendum coram aequali iudice. fed coram eo. & qui sententiam protulit. secundum Auger. in tract. de supplicat. M. D. duplici. & ita tenet. & et ipse Auger. respondit. 26. nu. 9. velis de fingere. an agatur de nullitate sententia iudicem. de regimine. intra illos decem dies. quos ipsi rectores habent ad pronuntiandum in gradu appellationis per l. 7. tit. de las appellat. infra isto li. vti tunc coram ipsis rectoribus agendum fit infimali coram ordinario. quasi & tunc dicitur iurisdicção rectorum. an vero illis de cem diebus elapsis. & tunc coram ordinario loco summum nullitas sententia ipsi forum rectorum intentanda fit. verbalis enim distinctio videtur. cum de iurisdicção ad exequendum ducit etiam diebus illis. non decem elapsis. si iudici ordinario loci non fit remissa. vbi diximus in l. supra tit. proximo. & præbat in dict. 7. in fine. prout ibi ponderabimus Deo volente. & si durat de nullitate habent cognoscere. & ex hoc pendat. an fit sententia exequenda. nec ne. neq; obliabit id. quod dixit ipse Ferrar. in cap. 6. præ. numero. 2. & 3. lib. 1. quoniam ibi de privilegio tractat. non vero loquimur iure communi attento. necne in idem obliabit. si qui subalter dixerit oportet de de l. nostra permittente a sententia. in qua declaratur. adesse. vel non adesse nullitatem. appellari posse. & si potest. quo nā modo rectoribus potuerit cognoscere de nullitate sententia a rectoribus prolatæ quoniam respondendo. id procedere. & quod lex nostra sic permittit fieri. quem admodum & permittit dict. l. 7. appellari a sententia iudicis ordinarij ad consistorium populi. & sic videtur tenendum. rectoris ipsi infimali cum iudice ordinario loco cognoscere debere de nullitate sententia

natione partis debiti, nam aequitas natura  
lis est, vt si pro parte iudicet bati plenas  
probatones, in eo tantū ferat condemna-  
tionem & notandum est quod & si nulli-  
tatis allegatio in plurimū videatur subla-  
ta per text. in l. fin. infra isto titulo. quon-  
iam plures tamen ex dictis nullitatibus per di-  
ctos doctores relatis, & hodie etiam. illa  
attenta preualent, & de eis in litiis pro  
pectu nihil protestatum fuerit, nihilque  
petitum, vt feruerunt, prout lex illa re-  
quirere videbatur. nam lex illa loquitur,  
& procedit, cū nullitas sententie videret  
annullari propter non seruatum ordinem  
substantialē, tunc enim iudicis talis omis-  
sionis annullare sententia non est preter-  
missio, necesse erat in litiis progressu peti,  
vt actus ille seruaretur, & fieret, led ex  
alia causa, quam ordinis nullitas in senten-  
tia prouenerit, puta, ex defectu citatio-  
nis, incompetentiā, tam quantitatis, quā  
qualitatis, vel iurisdictionis, vel quia con-  
tra minorem ab aliq. auctoritate curatores lata  
vel extra territorij, vel de iuriato in ho-  
norem Dei, cū terminis remaneret, vel ex  
tra terminum ad sententiam assignatū  
vel in sententia expressis error iuris co-  
tingeret, vel si, vnde esset, vel ex alia fi-  
nili causa lata, tunc & si nihil de his in li-  
tis progressu esset protestatū, nihilominus  
sententia talis aliquid horum videtur, vel  
similium continens nulla esset, & pro tali  
veniret declaranda: sed an sententia sit nul-  
la, si ex eis dē actis de eis iniquitate ap-  
pareat, tradit Marth. Afflic. decil. Neap.  
28. num. 7. & 8. vbi inquit magis commu-  
ne est, quod non sit ex hoc nulla, de quo  
& tradit Coua. in pract. cap. 25. num. 2.  
& alibi si bene memini latius infra dicit,  
& an iudex ferens sententiam nullam teneat  
tur? tradit Paris. de Part. de syndicat. ver-  
sententia cap. i. num. 4. & cap. 2. num. 4.  
& cap. 9. pone quod iudex num. 2. & cap.  
10. an si sententia per text. sed. mil. 424.  
num. 4. & Bal. de syndicat. num. 12. & Ca-  
taldi eodem tract. num. 117. & Amodeus  
eod. tract. num. 140. & an iudex male iudi-  
casset, si soluit interesse parti, contra quam  
male iudicauit, possit illud repetere? Et  
a parte, pro qua iudicauit, tradit Amodeus  
de syndicat. num. 16. & num. 203. & 204.  
& Paris. de syndicat. verb. liti. sus. co. de fo. 19.  
314. & nouissime Burg. de Paz. in pro-  
mo legum tuari num. 212. & Cataldi  
de syndicat. numero. 29. Et an ordinarius te-

neatur de imperitia delegati, & episcopus  
de imperitia vicarij, tradit cū alijs que-  
stionibus Bonifacii in peregrina. legū par-  
ver. sententia. q. 9. in g. iudicanti. Sed est  
optima & singularis questio in proposito  
num scilicet causa nullitatis durante cur-  
rant dies appellationis interponende a iure  
assignati, & contra, & ita quod si pronū-  
tietur, nullitatem non adesse, ex tunc in-  
terponi quinq. dies iure ciuili, & decē iure cano-  
nico possit appellari a sententia illa, super  
cuius nullitate agebatur, & in hoc Bald.  
in l. cōtra maiores. C. de inoff. testam.  
quod refert, & sequitur Dida. Perez. in pre-  
sentiarum, col. 172. vers. sciendū, & Hip-  
pol. fing. 153. inquit, quod si nullitas inten-  
tatur principaliter, ita quod nullitas corā  
vno iudice tractatur, puta, coram illo, qui  
tulit sententiam a principio, vel corā alio  
& si corā superiore tractanda esset adfectū  
iusta causa agendi de nullitate, tū pendē-  
te iudicio nullitatis, non currit terminus  
tus ad appellandū de iure, imo in hoc ca-  
su & si proferatur sententia, qua mediāte  
delectaretur, non adesse nullitatem, potest  
ab illius in quinq. dies ad appellandū iure ci-  
uili, & regio nostra cōstituta, & decē iure  
canonico, appellari ab illa prima senten-  
tia a qua ad iudicē de nullitate, effertur hanc  
optima cautela protrahendi litē, secundū  
Bald. ibi, quod sequuntur Ang. lus, & alij  
relati per Prepos. in d. dilecto. n. 22. &  
n. 69. & communem testatur Cuna. in li-  
ti. expressim. n. 36. ff. de appell. & iterum  
in cōf. 36. quod tamen ego intelligere non  
procedere, quoniam nullitas ipsa intentata  
fuit bona fide, & ex iusta causa, non vero  
temerarie, & tridem iura quique, vel  
decem dies ad appellandū de iure con-  
stitutos, secus vero si elapsi, vel si in-  
tra eos, temerarie tamen, nam tunc & si  
post nullitatem impetratur, nō credendum  
illā remanere, dicit Bal. do. d. rōne, & opinio  
nī, si curat quod procedat, si causa nullita-  
tis esset admixta causā appellationis, se-  
cundū Felin. in fin. autē q. tēporalia, col.  
2. in fine. refert. vel si ad agendū de nulli-  
tate iusta causa credidit sententia esse nul-  
lam, nō precederet, secundū supradictos:  
neq. obstat quod appellāti poterit cum  
late remediū rui, dicitē, dico senten-  
tia nullā, & si quā ex appello, & iuxta re-  
solationē gl. in l. C. quādo pronō nō est  
nec. Bar. & omnes in l. si expressim. n. 4.  
ff. de appell. Dec. & omnes in c. dilecto, ex

tra eo. tit. quoniam respōdeo, quod licet co-  
rā iudice ad quē potuerit vtrūque reme-  
diū accumulari, tū corā iudice a quo solū  
potuit intentare nullitatem, & sic eam corā  
iudice a quo intendando non currit tempus  
appellationis, quoniam non debet fibi au-  
ferri facultas eligendi iudicē, argumētū. I.  
non vtrūq. si de eo quod cer. l. eo, ita Cu-  
man. vbi sup. vel variis die quod hoc nō  
est contrarium supradictis, sed potius verū  
supradicta declarat contrariū hoc, scilicet  
cert. quod si agitur coram iudice a quo de  
nullitate, & si sententia esset iusta, & nul-  
tas deficit ex nunc prout ex tunc & econ-  
tra appellatur, prout possit fieri coram iudice  
a quo, vt dixi, tunc si nullitatem inten-  
tāde adest iusta causa, non currit tempus  
ad presentandū in appellatione illa intra  
quinq. dies interposita ad appellandū co-  
stitutos, secus vero si temerarie & iniuste  
fuit nullitas intentata, vt supra. & alij in  
quit Tirac. de retract. in agier. §. 1. glo. 10.  
n. 42. pag. 183. sic declarando decem enim  
Guid. Papae indillicite loquēti, & sic nō  
hū cōtrarietas dictum argumentū, non  
est necesse. in l. 4. tit. 26. part. 3. & Prepos.  
in d. dilecto. num. 21. de appella. saltem  
vixisset periculum animę, aliter enim  
vixit ad 10. annos, secundum Mexiam,  
in apparatu ad l. de Toledo in respon. ad  
2. fundam. 1. part. nu. 30. & hoc in re pro-  
cedebat, in actore vero durabat vsque ad  
tēpōs actionis, vt per l. 2. in l. data opera.  
si. de iud. i. f. Ant. de Tremolis relatos  
& secutos per Villao. in vxo arario com-  
opi. l. itera. num. 99. hodie tamen ex lege  
nostra videt terminum nullitatis propo-  
nende assignatum obseruandum tamen pro  
actore, quā per reā, sed opponitur con-  
tradicta & nō est res de cōfessionem, quomo-  
do enim quod nullum est potest esse cōfessi  
fortiori, ex nihilo enim nihil gigni potest,  
neque fundamentum capī, sententiaque  
nulla unquam transit in rem iudicatam,  
imo semper i potest retractari. l. si. expres-  
sim. & ibi glo. & Bart. de appell. Maran-  
ta in pract. 6. part. pag. 137. num. 14. cum  
sequent. & sententia nulla cōfirmari, seu  
reformari non potest. cap. cum dilecti, &  
ibi omnes de emp. & vendi. allegati per  
Mexiam, vbi supra. in responsio. ad 4. fun-  
dam. 1. part. num. 2. cum sequentibus vbi  
alia similia adducit, quod declara ex di-  
ctis in gl. i. supra. hac lege, ergo quidē  
que etiam ijs diebus elapsi in oppositi cōtra  
sententiam de nullitate poterit, neque ef-  
fectus



fectus ex ea producat, & sic text. noster  
procedere non potest, cui tamen obiectio  
nō facili ter respondēbitur si sciamus, quod  
14 nullitati renuntiat per potest per partem,  
secundum Vātin tractat. de nullitatibus  
procel. tit. qualiter & qui. molest. nulla  
repar. p. n. 19. renuntiat autem hanc  
ita tacite sicut expresse. sicut potest, taciti  
enim & expresse idem est iudi. iuxta ex  
vulgaribus iuribus, ergo faciendo tali termi  
nationem nostre text. ad proponendam nullita  
tem assignatum, tacite renuntiat per par  
tem videtur iuri nullitatis, & sic mirum  
non est, quod iud. quod alias nulla erat tunc  
effectum producat, pro quo facit doctri  
na notabilis Innocent. reposit. per Abb. in  
cap. prudentiam, num. 19. de offic. deleg.  
dicentis quod ubique actus est nullus  
25 dependet a potestate, cuius lapsus  
etiam per meam approbationem conse  
quere non potest, prout possit si a mea pē  
deret potestate illi actui supplere, prout te  
net Fel. in c. ex parte decan. n. 25. de re  
script. cōsentit in sententia nulla ex mea  
dependet potestate, cū possumus intra termi  
nū nostri text. eius nullitatem allegare, & nō  
allego, ergo nimirum si post termino hoc  
elapso, audiendus non sum vltimus super  
nullitate, & sententia maneat firma & vali  
da. Ex quo in materia nostra inferitur vā  
& singularis limitatio ad nostrū ius. scilicet  
vt text. noster nō procedat, quod tunc  
nullitas pronuntietur ex defectu iurisdic  
tionis iudicis, nā cū cōsentis priu  
torū iurisdictionē tribuere nō possit, vt  
1. priuator. C. de iur. com. iud. c. i. ex  
pre. vt ibi, multum nō tacite, & c. per la  
sum terminū nostri nō cōsentit cōsen  
sum in sententia nulla ex defectu iurisdic  
tionis, imo etiā termino elapso poterit  
16 allegari talis nullitas & proponi, sicut in  
Cic. de seq. pof. & fruct. quam cōmū  
nem testatur opinio Vant. vbi sup. iur.  
quis possit dicere denullū. n. 17. quē refert  
Villalob. in iur. guar. com. op. littera. n. 6.  
& tenet Ferrar. in pract. in forma exco  
cution. sent. glo. 1. verū, sed pone cum seq.  
& Dec. conf. n. 7. plures allegans, &  
Bart. Soc. conf. 83. n. 26. & jo. libro. 4. &  
iterū conf. 31. n. 13. lib. 3. & e. nollis Auen.  
de primo & secundo decret. n. 16. ad fi.  
fol. 13. & Did. Per. hic col. 176. verū cū  
limitatur secundo, & Menet. in l. n. 31.  
pag. 10. C. de iur. & facig. vbi. & sipli no

tant quod contra tres sententias potest, &  
opponi nullitas hac ex defectu iurisdic  
tionis, sicut in d. Clement. 4. de seq. pof. &  
notat Orsini. in l. 1. f. l. col. 602. ver. 30.  
si quodqueque iur. & cōmūnem vltimū  
1. Menet. vbi sup. & Anto. Goni. to. 3. n. 10.  
& ante. & ante. & ante. & ante. & ante. & ante.  
rem. p. 134. n. 31. & Auen. in tit. de  
exceptiones, in fine, iud. in evidente & no  
toria nullitate dicit, vt in sequente limita  
tione dicemus, & ita tenendum circa nul  
litate incompetetia iurisdictionis, quic  
quid in contrarium tenere videretur. In  
Clem. 1. de iud. quā & aliqui fecerūt ve  
re relati per Couar. in pract. c. 15. num. 4.  
vbi nititur proponere concordiam inter  
harum iurisdictionū dissensionem, imo quāvis  
pariter iussit nō agere de nullitate sen  
tentie, possent nihilominus nullitate hāc  
28 defectus iurisdictionis allegare, secūdu  
Ber. Diaz reg. 351. vbi tam limitat, quā  
quam enim nullitas hac ex defectu iurisdic  
tionis procedens censetur exclusā per  
legē nullitatis explodit, secundum  
supradictos DD. quos posthēc nouissimē  
reperi teulid. Mexiam in apparatu ad  
1. de Toledo, in respon. ad. 2. fund. 1. p. n. 1.  
cū. 8. l. q. vbi & n. 19. cū. 2. seq. i. quic  
quid. & nullitas pronuntietur ex inhabilitate  
cōparentium, vel contrahentū, nō etiā  
censetur exclusā per text. nostrū, imo eius  
termino elapso opponi poterit & int. p. 1.  
prout & tenet Carolus a Grassallis, lib. 1.  
regali. Fran. iur. verū. item facit, pag.  
194. in parisi. imo & secundum eū. Me  
xiā vbi sup. n. 37. & idem effectus est ex  
ineptitudine libelli proventient nullitas,  
de quo vltimo videb. nū. deo vō. ete, in  
l. si verbo, aliqua de vof. inf. i. f. 10.  
& lib. 8. Secūdo & principaliter nō cē  
setur per legem nostram & similes nullitas  
telle excludenda, excludit illam, quē i  
denter appetit, hanc enim tali nullitate  
non poterit exequi sententia nulla, potest  
quē talis nullitas allegari etiam lapsō ter  
minō nostre legis, secūdu Bar. Paul. Jaf.  
& alios relatos per Auen. respo. 26. n. 8.  
& per eundem, in de supplicatōe nullis  
& quingent. dūp. n. 4. & 5. & Di. Per. hic  
col. 1276. & Gomezū Leon. in sua cen  
suria innotationis iur. c. 6. n. 2. & Bar.  
conf. 18. vol. 1. & Dec. vbi sup. n. 7. &  
eund. Auen. de primo & secundo decre.  
n. 16. ad fin. fol. 13. vbi ipse dat intelli  
gere, notariā nullitatem esse, si de iur.

Rita

stis notoria apparet, & quod tunc dicitur  
de innullitate notoria apparet, quoties  
31 ex tenore i ipsius sententia id apparet, vt  
quia in ea iuris error est expresse, &  
probat in l. 1. & 4. tit. 26. p. 3. vel quia  
ex actis apparet, ita quod probatio ad cam  
32 manifestandā nō requiritur, secundum  
Couar. vbi sup. n. 3. dum tamen sen  
tentiā ad acta processū referat, vt infra  
dico, vel idem videretur esse, si per publi  
cū instrumentum de tali nullitate appa  
reret, quoniam & hac notoria iudicatur,  
secundum Mex. vbi sup. n. 36. vbi n. 14.  
hanc denotaria nullitate processus est li  
mitationem, secus vero si probatio aliqua  
per text. n. 1. referret, nam hac notoria  
dici non possit, de quo & tractat per  
Vant. in d. tract. de null. process. tit. 2.  
ram quā pol. & deb. null. in fin. n. 1. &  
iterū in tit. qui possit dicere de nullitate  
n. 31. 38. & 39. & melius per Preposi.  
in c. dilectio filio. n. 88. fol. 100. de appeli.  
33 vbi tamen & communis reholatio est, &  
quod si nullitas apparet ex actis ita quod  
nulla requiritur probatio ad ipsam nullita  
tem manifestandā, sententia tunc ad acta  
causae se referat, de quibus actis apparet  
in processu quoniam hoc casu sententia est  
nulla ipse iure, prout com. testatur Af  
flic. decil. 47. n. 1. & decil. 10. n. 78.  
& 8. & tradit Mex. vbi sup. n. 10. fund. 2.  
p. n. 14. cum seq. credere etiam lapsō termi  
nō nostri text. posse opponi de tali nullita  
te quasi tūc in sententia ipse expressio er  
36 rorem dicamus ad esse eo qd ad acta causae  
se referat sententia, per quā cōstat esse in  
flam & nō secundū ad acta prolata & sic rē  
evidens apparet iniquitas, secundū Afflic.  
decil. 9. n. 6. & per consequens tanquā no  
toria opponi posse nullitatem, sicut Mex. vbi  
supra in respon. ad. 2. fundam. 1. p. n. 14.  
cum, 7. sequen. vbi a numero. 1. hic incipit  
37 secus vero si ad acta causae sententia se  
referret, & probatione effect nullitas ma  
nifestanda, quoniam tunc secus esset, & p  
contra in l. iuris iuris esse lra, & nō ip  
so iure esset nulla, sed veniet approbata  
& pars contradiceret, tunc enim lapsō ter  
minō nostri text. non posset allegari, secūdu  
Mexiam in d. l. de Toledo, d. 2. fundam.  
p. n. 14. & 23. & distinguat etiam op  
ime per Preposi. in d. dilectio filio. n. 88. de  
appella. secūdu quod intelligit pōtē dē  
communis asserta per Orsini. in l. ius p  
p. n. 11. & n. 1. col. 8. de iur. & iur.

iterū in l. si testis, col. 71. ff. de feriis, cū  
licet, & sententia quae continet manentē  
iniquitatem ex acta apparet est ipso iure  
nulla, quoniam cōtra ius irritatorum data sit  
& per cōsequens post nollū ex terminum  
opponi poterit, nā iud. verū, si sententia ip  
se ad acta causae se referat, quibus actis im  
petis cōstat de notoria nullitate, secus ve  
ro alias, nisi dū alia quilibet nullitas al  
legatur post terminū nollū tx. pars taceat,  
& admittatur probationes super ea parti  
bus nō cōtradictis, nam tunc cognoscit  
poterit de ea, ex decimis in l. 4. glo. i.  
impedit, inf. col. et lib. Ex quibus inferat  
per in casu in quo notoria nullitas pronun  
ret primo modo, scilicet, quia error iuris  
expresse efficit in sententia, vel secūdo mo  
do, quia sententia ad acta processū se referat  
ex quibus actis cōstat notoria innullitate,  
possit in vnoquoque horū casu nullitas al  
legari etiā cōtra tres sententias cōformes,  
sicut Fel. in c. de cetero. n. 4. de iud.  
communis sicut Couar. in pract. c. 15. n. 1.  
& Mex. vbi sup. dicto respon. ad. 2. fund. 1.  
p. n. 16. 27. 31. & 34. imo & tunc etiā prius  
executor nō teneatur exequi vel scribi  
38 rebus superiori executionē remittenti,  
secundū Imo. Clem. col. 2. de re iud. &  
Roma. consil. 11. attentis ijs, & iterū, col.  
4. & Hippol. in pract. 4. l. sequens. n. 36. cū  
pluribus ante & post, & in ead. p. 3. op  
portune n. 9. 8. 11. & alibi distans latius  
notanda sūt est, p. 1. per statum excludit  
nullitas, censetur etiam exclusā & quē no  
toria esset, vt aliquid addatur iuri cōmū  
ni Barbat. conf. 18. col. penult. lib. 1. &  
sic potest intelligi opinio Alex. in cōf. 105.  
n. 4. & 3. vol. 3. quoniam refert Villalob. in  
ratio op. cō. littera. N. n. 19. Vltimus & ter  
tius, nostra limitatur vt nō procedat, quo  
tius nullitas pronuntietur ex defectu citato  
n. 17. nā hac etiam non censetur remota  
per nostra legē, ex quo est iuris naturalis  
exceptio & defensio secundū Vant. in d.  
tit. quis possit dicere de nullitate n. 49. p.  
66. vbi plures allegat id tenentes, & tenet  
etiā in principis sententia Fel. in c. quali  
ter el. 2. sicut nū. n. 1. de acurario, &  
Rolan. Vall. conf. 29. n. 9. lib. 1. & Bart.  
Ful. in l. iuris, c. de res. mil. & nō nostre  
legis propositū tenet Aūd. de primo &  
secundo decreto n. 16. in fine fol. 13. & i  
reū in secūda supplicatio n. 4. & 5. & Di  
d. Per. in l. iuris, lib. 1. col. 18. in 4. p  
din & Mex. in d. l. de Toledo, in respo.

M m a. fund.

1. fund. i. part. n. 3. neq; obstat doctina singularis Bald. in c. personar. extra de appella. & Præposit. ibide. n. 3. dictū quod licet defensio, quæ iuris naturalis est, tolli non possit t neque remanet expresse. in glo. vulgarē, & communē in tale patet fide patris, etiam per principē, in Mex. ubi supra tacite remanet t poterit, in seculo labi terminat ad defensionē cōfessum, quoniam hæc doctrina præsupponit partē citatā & auditam, non vero loquimur, cū deest citatio & sic nō est contraria dictis in hac limitatione. Duas t. vñ nihil omittimus intelligit, vñ nō procedat, neq; opponi possint nullitates incōpetit vel nō tūq; in iurisdictione, in casu. l. 4. in filio. tit. & lib. quæ quidē lex. 4. ad procedat in nullitate ex defectu citationis proventientē in l. 1. gl. i. inf. eo. dictum. Alio ex quo modo poterit limitare nōstrā legem in præsentē ex dicendis per nos in l. sequente, in gl. 4. Quinto modo limitari noster text. vt non procedat in nullitate proventientē eō quod iudex pronuntiavit sententiam

40 erat tūc excommunicatus, hæc enim nullitas neque expresse neque tacite remitti potest secundū Auen. in dictionario, verbo Nullitas, vbi idem inquit quæ agitur de periculo animæ.

¶ Sexto limitatur lex noster vt non procedat, quoties nullitas pronouitur per viam exceptionis, t quia annalis ad agendum causas sunt ad excipiendum, ex illa regula. prout tenet Præposit. in capitulo dicto, numero. 31. 9. 9. 1. de appellatio. & Dec. consil. 7. nu. 6. & 7. & voluit Auen. respon. 34. numero. 10. in fine, in quantum inquit quod incidenter in perpetuum opponi potest, & tenet Mexia in dict. resp. fo. ad. 3. fundam. 1. part. numero. 31. 33. & 34. contrarium tamen & melius meo videri in propolitis tenuit Cova. in præc. c. 35. nu. 4. & Ferrariz præc. in forma excec. cū sen. dist. gl. i. verlic. quod f. statuto, & Auen. libi cōtrarius de primo & secundo decreti. part. numer. 16. fol. 90. ex hoc dicemus quod in materia primi & secundi de creti nullitas est alleganda intra. 90. dies noster legis t etiam i per exceptionem proponatur. vñ quos confidit quod t. noster loquitur generaliter. & per verbum, allegare, & sic generaliter est intelligendus, & verbum illud allegare, tam ad exceptionem, quam ad actionem cōmō-

dandum, nam & excipiens allegat, sicut & agens, item & ex alij noster text. verbi libet. nō pōda fere pūta exceptio de nulli-  
dad. id clare probatur, item quia per viam actionis competit iuris nullitatis inuenta tio, eo quod per nicipales intra. 60. dies in tentari potest, ergo per exceptionem non potest opponi, nam legis t tenere inquit Henricus in cap. super eo. de in int. relli. quod quoties per viam actionis potest ali- quid intentari, per tempus quo mediante præscriptur iuri agendi, præscriptur iuri excipiendi, sed si ius actionis non competat, vt in pacto de non petendo, in perpetuū opponi potest, quia non fuit in potestate partis ante eam opponendi & ita di- stinguat licet in alio propolitus Auen. Gomo. t. c. 1. nu. 20. & iterum, tomo. 2. c. 6. nu. 1. limi. i. hic tamen principaliter per viam actionis potest intentari pul-  
satis intra. 60. dies, si ergo non intentatur, neq; per viam exceptionis, impicit enim libi pars, qui eā non intenuit cū possit.

¶ Septimo limitatur noster lex per Did. Per. hic col. 17. 6. in fin. si licet, quod pro-  
cedat in principali condēnato per senten-  
tiam, sed in successores possit eā non pro-  
cedat, qui quidem poterant t agere de  
nullitate quoniam lapsis sexaginta diebus  
noster text. f. cadunt in iure cōdemnati,  
pro qua limitatione faciunt dicta per Vā-  
tiū. in d. iust. quoslibet dicere de nullit. n.  
38. cum seq. pluribus, & per eundem Did.  
Per. in l. 1. i. tit. al. lib. 3. ord. col. 807. in me-  
dio, scilicet, quod nullitas potest per tūc  
allegari, ex dec. 107. num. 3. Math. A. fi-  
sist. de quod & per Conar. in præc. 15. n.  
9. vbi examinat an & contra tēditates  
conformes admittatur tertia t agens de  
nullitate, & per Ferr. in pñ. in forma exce-  
pi cū sen. dist. gl. 1. 7. l. 3. tamen limitat  
Did. Per. pro nunc non facit, nam si  
habemus q. sententia lata contra possessio-  
nem rei restitutioni subiecta t necet eius suc-  
cessori (in Suarez allega. 27. folio. 194. &  
Moj. lat. de primogen. Hipp. lib. 4. c. 8. ergo  
& lapsus tēporis, cū cōmunia sint, vt in l.  
7. tit. i. pñ. proximi diximus, id idē cen-  
de re quod tertium alium, cui nocet senten-  
tia inter alios lata, de quibus tarius cum  
casus occurrat allegabis & considerabis.

Octauo limitari potest noster lex vt  
non procedat, quoties proposita nullitate  
post sexaginta dies pars aduersa taceret  
& nō cōtradict, nam tunc pronuntiatur iuper  
tali

46 tali nullitate t poterit, vt in hac lege dixi-  
mus, & tenet la. in l. parte furioso, num.  
36. si de iij. qui sunt iuri vel alien. iur.

¶ Nono & vltimo limitatur noster lex,  
vt nō procedat, quoties nullitas allegatur  
virtute contractus, & arbitramenti nulli-  
tate enim intra triginta annos t allegari  
potest nullitas sententiarum virtute illius  
contractus vel arbitramenti nulli lata, vel cō-  
tra executionem ex vi eorum factam, se-  
cundum Auen. in d. i. tit. de excep-  
tione, nu. 38. tunc veroli nō ex hoc allega-  
retur nullitas arbitramenti, vel contractus,  
a iij. causis, nō tunc fecundū cum libi intra  
terminum noster text. est alleganda, nisi  
fit ex defectu iurisdictionis, vt patet quia  
vbra & extra cōpromissa est sententiata,  
quia tunc t. noster nō habet locū, secū-  
dum Mexiam in d. respō. ad. 2. fund.  
1. part. nu. 13.

¶ Ex quibus deducitur prima ampliatio  
ad noster text. vt procedat in sententiā ar-  
bitraria, cuius nullitas nō allegatur ex de-  
fectu iurisdictionis, neq; ex nullitate con-  
promissis, sed ex alia causa. Secundo am-  
pliat, dispositio noster text. vt procedat  
etiā in sententiā primi & secundi decreti,  
prom. in d. limitatione remanet dictum.

¶ Tertio ampliat noster text. quod  
expt. eīssu partium consensu etiam iurato  
prioritari nō potest terminus f. 60. die-  
rum noster text. secundum Mincham,  
de luccesio, creat. f. 7. num. 40. verlicum,  
vide f. iustit. & in 3. numer. 4. verlic.  
de hinc etiam, alia dixit in noster text. pro-  
positum.

¶ Tertio ampliat, quod neque per viā  
restitutionis audietur minor vel similis  
privilegiata persona ad allegandā t nulli-  
tate sententiæ lapso termino noster text.  
prout voluit Cova. in præc. cap. 25. num.  
4. verlicum, vnde minor, ex la. & alij per  
eū relatis, & facit cōmunis doctrina asser-  
ta per Soci. Iun. consil. 1. nu. 1. volu. a-  
sferent, quod in generali dispositione cō-  
prehenditur etiam causa fide persona pri-  
uilegiata, nisi specialiter aliud dispona-  
tur, neque obstat quod aduersus lapsum  
tēporis appellandi vel prosequendi appella-  
tionem restituitur minor & similis, vt  
probat in l. 1. & 2. ibi gl. in mayoral,  
tit. 25. part. 3. nam id verū, quia licet re-  
stus dispositum, secus in nostro casu, &  
hic tamen in nostra materia teneo igsti-  
tutionem concedendam aduersus decur-

50 sos t 60. dies vt nullitas proponatur, ex  
dictis in l. verbo, nō iustification, titulo  
49. infra ius lib. & in l. i. verbo, eius dicit  
infra ius sequente, nisi cōsensu in aliquo  
ex casibus pos. in i. 1. infra ius ius. tit. &  
lib. quoniam tunc restituitur etiam illi  
garetur, vt ibidem videmus Deo vo-  
lente.

¶ Ibi, *Desde el día*, sed an dies illi compu-  
tabitur in terminis horum. 60. dierum de-  
cerpes ex dictis in l. i. verbo, *Hasta*, tit. l.  
De las contestaciones. supra ius lib.

¶ Ibi, *Dada la sentencia*, sed an de definiti-  
ua tūm intelligimus, & videtur, quod sic,  
nam verba in posteriori significatio capie-  
de iudicet, & quia interlocutoria quando cō-  
que potest per iudicem renouari, vt in l.  
quod iustit. de re iud. & in l. 1. infra ius. p.  
3. & ibi glo. Lo pōda, & verbum sententi-  
a, de definitiua intelligitur, secundum  
Felin. in rub. num. 7. & 8. extra de re iud.  
sed et terminus hic 60. dierum ignoratur  
t currit, & dicendum videtur quod non,  
nam & in appellatione licet videmus quod  
ignoratur non currit terminus appellandi,  
secundū text. cum glo. in auth. hodie. C.  
de app. cum & aias glo. allegat Ber-  
chin in repertorio ius. verbo terminus  
ad appellandum, in primo, probat text. &  
ibi glo. Saber, in l. 1. infra ius. p. 3. & text.  
in l. 1. infra ius. sequente, & text. l. 1. de  
temp. app. text. in cap. concertatione, de  
appel. in 6. l. in fine. in quo appell. l. c.  
tradit Marañon in præc. tit. de appel. nu-  
mero 30. 4. & Didac. Perez in l. 1. titu. se-  
quentis, column. 128. in fine, nam secundum  
eos tempus appellandi est vtile, t licet  
post concinuum honorificet, & sic in etiā  
dies feriat in beneficium Dei computan-  
tur, secundum text. in l. 14. titulo. 3. pa-  
trita. 3. & cum vtile sit, non currit igno-  
rant, secundum Bercha. vbi supra, verbo  
terminus currit, & quia regulariter ter-  
minus ignoratur non currit, secundū Bal.  
Alex. & Salic. in l. 1. quam dicit, C. qui ad-  
mitt. eund. Bal. in l. 1. teoric. & in cap. si  
nota. de prob. ali. pro Lohar. & DD.  
in rubric. extra de sup. neg. prel. & in cap.  
pastoralis, de except. & in l. licet. C. de  
re deli. & Addict. Bart. in l. 1. nu. 2. C. de  
strator. lib. in tempusque flarum ad ali-  
quid faciendum non currit t ignoratur  
eundem communem relata per Villabos  
in arario, relata. T. nome. 8. in contra-  
rium tamen facit quoniam terminus hic  
60. die.

60. dierum, successe in locum termini  
60. annorum iure civili constitutorum ad  
agendum de nullitate, ergo idem de illo,  
quod de hoc dicendum est, de iure vero  
civili etiam ignorantis curabitur illi. 30. an  
hoc, secundum glo. in l. licet. C. de iure de  
lib. & bertachin. plurale allegantem in re-  
patorio, verbo præscriptio contra quos,  
verfic. l. 16. 17. & 18. & Boer. late in de  
cif. 39. & Fel. & DD. in c. vigilanti de pre-  
scrip. & Balb. de præf. 4. p. 4. p. prin. 28.  
ergo idem in nostro casu, nam dispositio  
per legem antiquā in aliquo casu, censetur  
54 per legem novā terminā antiquæ coartatē  
dispositi. & quia quoniam lex dicit aliquid  
faciendum a tali tempore, ab indej debet  
fieri, neque est supradictum de die notitie,  
cum si voluisset lex expressisse, secundū  
Rebus in concordantia part. a. titu. de regia  
ad præf. non fecit. §. 1. glo. 1. de pagina.  
99. ubi & inquit quod quando lex expri-  
mitur tempus cōputetur a die vocacionis  
tūc illi statim etia exira notiam, lex vero  
nostra expressit a die lata sententia. 60.  
dies. curget, ergo abinde etiā nulla data  
notitia current, neque obstat illud de ap-  
pellatione, quoniam ibi aliud dispositum  
reperiunt, item & diversa sunt remedia  
appellationis & nullitatis, secundum Van-  
tium de nullita. proel. citu. qui posuit Van-  
tium de nullita. numer. 39. ergo ex dīver-  
sa non debet illatio fieri, & ita cum hac se-  
cunda opinione teneo pro nunc, sicut &  
teneo, quod tunc daretur restitutio ex ca-  
pitæ minoris ætatis, vel ex capite iustitæ &  
probabilis ignorantie virtute clausula ge-  
neralis si qua mili, &c. sicut & antea con-  
cedebatur aduersus præscriptionē & lap-  
sum triginta annorum, secundum com-  
munem relatum per Couar. in cap. posset  
for. 3. p. 3. num. 3. cum sequentibus, &  
dabitur intra quadriennium numerandū  
de lesionis prout solet dari & concedi,  
secundum Boerium d. cit. decisio. 10.  
Vallabos. in suo arario mili. commun-  
nem opinionum, litera. R. numer. 61.  
& 62.

Ibi. *Non feci. qd. de pact.* etiam ex ta-  
cto partium consensu quantumvis iu-  
ramento vallato, & secusum Mench. de  
fucel. creat. 7. p. numero. 40. verfic. ubi  
55 unde homines imo & quod plus videtur,  
scilicet, quod lapsis illis 60. diebus neque  
incidente in causa appellationis poterit  
nullitas intentari, si in appellatione non

fuit comprehensa, secundum Præpositū  
in cap. ad illud, non tamen de appella-  
tione quod & verificari potest in intrallos 60.  
dies non fuit parit notitia theoretica, sed  
ex elapsi & tunc appellavit, quoniam in  
hoc casu neque incidenter in appellatione  
notitia de nullitate cognoscitur quantum  
vis sub appellatione comprehenderetur  
nullitas, quia est mea & nova considera-  
tio, nisi restitutor adhuc ex iusta & pro-  
babili ignorantia iudicis officio imploraret,  
quod quidem & an sublatum cessaret  
ubi blato remedio nullitatis, tradit Ferrar.  
in præfatione fori exceptio. sentent. disti-  
nit. glo. prima verficulo, sed postea quod  
& cum valeret statum excludens nullita-  
tem, vide Præpositū in dict. cap. dilecto  
num. 87. cum aliquibus sequent. fol. 100.  
de appella. 1.

Ibi. *Max. parda apelar.* a sententia enim  
in qua declaratur adesse, vel non adesse  
nullitatem appellari potest, secundum  
text. nostrum & quamplura alia iura alle-  
gata per Vantium de nullitate sentent. quod  
& qui. mo. propon. possumus. 117. pagini  
110. in parvis, licet de nullitate 2. 1. non  
possit, vt & text. notiter probat.

Ibi. *No parda deq. aliqua de las par-  
tes que se allegan.* itno quoniam hæc sen-  
tentia in qua declaratur adesse vel non  
adesse nullitatem in prima sententia con-  
firmetur in superioribus tribunalibus in gra-  
du de visita, poterit ab hac confirmatoria  
vel reuocatoria, si talis esset, suppleari,  
cū tertio promoveatur, secundum Cou-  
uarruium in præf. cap. 2. §. numero. 5.  
verficulo nono, per totum, & hoc est,  
quod Cereola, cautela. 85. notum, secun-  
dum Vier. numero. 3. &c. docet plures  
appellationes interponere, quod intelli-  
gerem, prout dictum est, quoniam hæc in  
superioribus tribunalibus tractanda forent,  
quia valor & quantum casus esset maior  
dece. sille morapetitionum, & senten-  
tia super nullitate prola a esse per iudicem  
inferiorem, tunc enim dictis loco, ef-  
ficeretur, & si causa valor non excede-  
ret decem mille morapetitionum, quia tunc  
non effectiores appellationis a sententia su-  
per nullitate lata per iudicem consiliorum  
confirmantes, vel reuocantes sententiam  
super nullitate illa latam per ordinariū  
loci illius, a qua ad ipsum consiliorum  
erat appellatum. Et quem effectum ha-  
beat appellatio interposita a sententia in

per

per nullitate lata, vide Præpositū in cap. di-  
lecto, nu. 19. & 20. de appella. ubi & tractat  
quomodo appellari possit a sententia lata  
super nullitate, de quo & per DD. in l. si  
expresim. ff. de appella. & Lisan. in  
cap. quoniam contra, titulu. de interloco,  
& appella. nu. 33. in fine.

Ibi. *de que no parda apelar la parte pri-  
ta,* si necessaria est supplicatio, a qua ap-  
pella. vt a principis sententia a qua supplica-  
tur non vero appellatur, vt in auct. que  
supplicatio. C. de prelium. offer.

Ibi. *Exceptio de nullidad,* nisi sit ex  
defectu iurisdictionis, hæc enim si ante  
opposita non esset, posset, & adhuc tunc  
opponi, cum vt supradictum sit nullita-

tem hanc etiam contra tres sententias  
conformes opponi posse, & idem in illa,  
quæ ex defectu citacionis procederet di-  
cretum, si namquam allegata neque propo-  
sita fuit, nisi in casu. 1. 1. infr. eo. ubi neq;  
hæc nullitates locum habent. Notandum  
tamen est, quod in Fracta iudex ille, qui  
tulit sententiam etiam nullam, nō potest  
eam reuocare, sed superior ad eandem  
est, secundum Rebusum in tercio tomo,  
conclum. Fractu. citulo de sententis, ar-  
ticulo. 3. glo. vnic. numero decimo sex-  
to, cetera de nullitatis materia videri po-  
terit per DD. in d. cap. dilecto, & per  
Vant. in d. tractatu. de nullitatibus pro-  
cessus.

## LEX. III. SUMMARIVM LEGIS.

*Sententia in gradu reuisionis in aliqua ex regis cancellariis lata, omnino exequenda est, non obstat qualibet exceptio, salvo remanente iure parti executæ allegandi de iure suo supplicandi secundū dispositionem legis per Segonia.*

1. Dictio, qualquer, est generalissima, numer. 1.
2. Tertia sententia primis conformis est exequenda non obstante nullitatis exceptione, numer. 2.
3. Sententia arbitratia licet exequenda sit, & electa nullitatis exceptionem vel qualibet alia, saluū tamen remanet ius condemnatum, 71. posuit opinionem contra talem sententia de nullitate vel alia qualibet exceptione, nu. 3.
4. Impedito agere & a iure præscripto non currit tempus, nu. 4.
5. Sublato remedio appellationis non censetur sublata remediū supplicationis, numer. 5.

Ibi. *Exceptio de qualque parte que sea,* & ideo neque exceptio nullitatis etiam inceptentis iurisdictionis, vel noticiæ iurisdictionis admittitur contra lata sententia in gradu reuisionis lata, nam dictio hæc, de qualquier. T. est generalissima, omnia & quæcunque comprehendens, secundū Itaq. de retract. l. in g. 1. §. 1. glo. 7. nu. 2. u. sequen. aliquibus, & Mexia in præf. panis, super textualibus, verbo, qualquier,

fol. 13. & quia de iure etia in criminalibus causis & quælibet iuris, in quibus potest impolice postmodū reuocari posunt, reuocata sententia primis conformis t exequenda est, nō obstat nullitatis exceptio secundū glo. 1. in Clementia prima, de re iudicat. per tex. Ibi, qui adhuc legem tract. confidendo alio. & Couar. in præf. cap. 30. num. 1. verficul. hanc vero cōclusioni, & iterum in numero tercio, præsertim cū executione facta, saluū fecimū dū textum nostrum remaneat ius cōdemnatum allegandi de iure suo contra sententia illam, quod si non remaneret, posset & tunc agi de nullitate etia ad executum impediti, secundum eundem Couar. vbi supra numero. 1. in fine, & idem in nostro text. Ius saluū requiritur parti, imo & plus dispositum videtur in nostro text. scilicet, quod quantis sententia in gradu reuisionis lata, non sit conformis præcedentibus, exequenda sit nō obstante qua libet exceptio contra eam opposita, etiam si talis exceptio effert opposita per modum exceptionis moderantis, adhuc tunc non admittitur per executorem de putatum ad exequendum sententiam illam reuisionis, secundum Auendannum, in tractatu de secunda supplicatione, numero octauo, vbi tex. nostrum allegat, dū

M m j 10



legema.8.tit.4. lib.3. ordin. allegat. que nostra lex est.

Ibi, 7. *fecit la alia extraxit quedi a salu*, ex his verbis infert optime Crol. in d. arbitrio, colum. 658, numero. 11, & in l. qui fat. cog. quod licet per l. 4. tit. 21. infra illo lib. sententia arbitaria exequenda sint reiecta nullitatis exceptione, vel qualibet alia, saluum tamen remaneat ius condemnatio vt possit opponere ius tra talem sententiam de nullitate, vel alia qualibet exceptione, & ex illam. L. clar. ead colligitur etiā si legem nostrā nō habuerimus, & tunc cum ex legisbus illius saluum remaneat parti condemnatio: & executatio: ius opponendi contra sententias de nullitate, & sic contra sententiam reuisionis de qua hic, credentemque quāvis interim pendente termino & tempore executionis lapsi sint. 6. dicit legis per eadem adhuc tunc executione facta, & conclusa allegari possit nullitas talis, nā cum ex textu nostro ius illatum & integrum reueretur parti, & interim, quod executio non fit cum effectu, nulla exceptio cuiuslibet naturae contra sententiam illam admittenda sit, merito it tempus illud. 60. dierum nō currat, nam impedito agere & à iure præseruato non currit tempus, sicut & in terminis dict. L. tit. 4. inf. eo. lib. idem censendum est agi posse, vt ibidem Deo volente repetemus, quia qui de leges ille videlicet & nostra erūt dum optima limitatio ad id præcedentem, oppono tamen contra nostrum text. nā hoc facta executione reuerantem parti executio ex text. singulari in l. sequente in. 2. resp. vbi probatur quod etiam facta executione non est admittenda contra sententiam exequendam aliqua exceptio, etiam nullitatis notorie, vel incompetencie iurisdictionis, ibi, Nī por impeditur la executione de factis sententiis, nī para que despuet de executas se pue dan tornar al pleyto, & certe cuiuslibet intenti leges has maxime contrarias in hoc reperiet, sed facilius responderi potest, si verba legis sequenti, & nostra considerantur: nam in nostra loquitur in casu in quo gradus supplicationis locum habet, tunc enim quāvis sententia la sit exequenda saluum tamen remanet ius

executio ad opponendas contra eam de nullitate executione facta, lex vero se quens loquitur quoties gradus supplicationis locum non est, tunc enim neque ante executionem neque ea facta allegari potest nullitas aliqua etiam incompetencie iurisdictionis, vel notorie in illius, quā cum tunc lex vt ædum supplicationis excludat, iudem & aliam quālibet exceptionem ante & post sententiam executionem excludere censetur vt fit litum legis, prout in eadem lege sequente dicitur salus, & hunc esse verum & literalum legum intellectum ex earum verbis quilibet concipiet.

Ibi, *perio por esso*, hic habet text. nouissime pro me, considero tamen adhuc scilicet quod quāvis remedium appellatio nī sit lubatum, non tamen censetur ita lubatum remedium supplicationis quod probatur ex text. nostro in quo lubatum est remedium appellandi, quia laa est vltima reuisionis sententia, & nihilominus supplicatio non censetur subulata, sed potius promissa: ergo probat text. noster supradictam conclusionem, quam tenuit gloss. supplicat in cap. ex literis, de in. inter. rell. sequitur, eam Bald. in l. 6. §. fin. C. de temp. appell. & la in auct. que supradictum num. 6. C. de prec. imp. off. Curia iunior in l. Imperio. ff. de iur. om. iud. 3. & alios allegat adhuc Didac. per rez. 8. tit. 4. §. 1. in princ. lib. 4. ord. col. 3. vbi in col. 39. in princ. hoc intelligit, quoties facta sententia nō potest interponi appellatio prepter dignitatem & excellentiam personarum sententiam pronuntiat, tunc enim potest ab ea supplicari ex dictis, sed quando de iure communi non potest appellari neque etiā supplicari potest ad superiorem, nisi beneficio gratias, vel matrimonii favore, secundum Innoc. in dict. cap. ex literis, la. vbi supra. Hippoly. sing. 647. & in pract. 5. opportune, num. 67. act. §. 1. in fin. in l. qui licetiam. C. vt litende. vel nisi in casu promissio ad regem supplicari quāvis appellari nō si certat, prout est in casu legis de Segouia, de qua in hoc versiculo legis nostri fit mentione, & sic non ex toto dicitur esse subulatum ex veris, hoc, facit tam argumentū, & regula supradicta vera est de iure.

LEX

## S V M M A R I V M L E G I S.

In casibus in quibus per leges regias, non licet supplicare a sententia dominorum, de consilio del cancellaria, neque licet de nullitate etiam incompetente vel notoria nullitatis allegare, neque ad impediendum talis sententia executione, neque eius executione facta liceat, neque possit contra sententiam illam de pecto allegari, & in casibus in quibus supplicatio emota debet excepti sententia dictorum dominorum, secundum leges regias, non impeditur eius executio etiam ex opposicione alicuius declarationis nullitatum. In superius in negotiis in supplicatione prima, vel secunda secundum tenorem legis de Segouia pendentes nullitatis allegatae determinatio reueratur, vt fiat insumul cum uotio principali, quod in omnibus negotiis etiam determinatis pendens tamen del qua in posterum pendens, seruandum, lex nostra ita iubet.

1. Limitatur duobus modis communis opinio doctorum, quod notoria nullitas admittitur etiam contra tres sententias conformes si ex actibus processus de nullitate appareat, num. 1. & 2. dicitur limitaciones subulatas tantum remedium restrictionis admittitur in casu nostri text. num. 3. 2. Executio spectatur vtriusque sententia, & rem indicatum transactis, & opponatur de eius in nullitate, & super ea admittitur de factis probationibus, quibus insumul esse sententia constet, an tunc sententia illa poterit reuocari, num. 4. 3. Restitutio in integrum petita an in nostra Imperialis executionem declarationis sententiarum nam. 5.

6. Dictio, quicquid heres, improprium etiam heredes comprehendit, num. 6. & ibidem quod coheredes casus in propriis, præsertim si dictio, Oira, præcedat, quia tunc comprehenduntur quæcunque etiam dissimiles quæsitantes. n. 7. 7. Verba generalia vbi possunt aliquid operari, vbi quomodo operatur habilitas, in habilitum, num. 8. 9. Verba generalia ratione publica restitutio

tion non sunt de habilitate reuocanda, num. 9. 10. Executio sententia principis an impeditur per restitutionem in integrum, num. 10. 11. Generalis dispositio etiam personarum privilegiatarum comprehendit, num. 11. 12. Remedium restitutionis censetur subulatum quoties, & tollit defensionem, num. 12. ET hoc est quod in effectu conuenit totum, & in contextura, neque breuius sumari potest, & est singularis & vicia dispositio, & loquitur vt vides circa supremam regni tribunalis, & idem in Francia esse statutum apparet ex dictis per Rebus in. 1. tom. consil. Franc. tit. de sup. senetio, propostum, §. 1. §. 2. & 3. & habes similem textum in l. infra tit. lib. 1. vbi limitat nisi habeat locum secunda supplicatio, nam tunc non procedit text. nollet.

Ibi, *consilio delas leyes*, putā in casu 5. & 9. infra tit. tit. & l. 1. tit. 19. infra, hoc lib. & l. 1. tit. 20. ex lib. 1. tit. 1. infra, ex lib. infra & l. 1. tit. 4. lib. supra & l. 1. tit. 1. supra hoc lib. & l. 1. tit. 1. lib. 8. infra, in quibuslibet arbitratibus supplicatio a sententia dominorum de consilio vel cancellaria & in ijs casibus cui supplicari per dictas leges nō liceat, nullo modo admittitur pars, etiam per viā nullitatis notorie, vel incompetencie iudicis iudicatis & sententis proferentis, neque alio remedio, secundum quod in sumario notā









tur, retinet causam principale, secundū Guidonem Papæ, decis. 419. num. 19. & Carol. de Guallo. lib. 1. regulis Franc. l. i. c. 1. pag. 17. in parvis, sed si non confirmetur sententia iudicis à quo per iudicem ad quē, sed reuocatur potius, tunc ex. l. illa. 27. re tinet iudex ad quem executionem eius, prout & in interlocutoria reuocatione probat tex. in. l. 7. infra istu titu. & lib. 1. sent tamen iudices semper executionem iudici à quo remittere, prout inquit Rebus. vbi supra num. 6. quandoque vero sententia non confirmatur per sententiam de temporis lapsu, cō quo defera remanet appellatio, & tunc l. D. dicitur, secundum Bald. vbi supra quod primus iudex exequatur sententiam, vti auct. de appeli. & contra quæ temp. 4. l. quia lapsu temporis reincident iurisdicō in primū iudicē ipso iure, id est antequam pronuntiaret appellacionem defers, sed si pronuntiat defera appellatio per iudicē ad quē, qui preest de hoc pronuntiare, si nunquam fuit aditus iudex ad quem, vt per Marant. in pract. titu. de appella. num. 189. pag. 59. in parvis, vel etiam si pronuntiat appellatio delecta per iudicē ad quē, quia iam aditus erat, in vtroque casu exequatur sententiam suam iudex à quo, secundum Bald. vbi supra & DD. in l. i. contra. C. de appellatō. tunc de edem Marā. ubi titu. de executio. sen. num. 7. pag. 69. vbi numer. 3. ponit regulam & fallentias licet multum luccine, conclusitque iudicē primū exequi debere, ex dictis & ex alijs rationibus per Bald. vbi supra adductis: neque oblat tex. in dict. tale pactū. 4. qui prouocauit. fide pactis. 4. vbi propter deflectionem appellacionis iudex ad quem exequitur, vel quia ille tex. intel ligitur secundum commune intellectū haberi vsq; ad tēpora Bart. scilicet, quod in iudice delegato loquatur, à quo ad delegatē appellandū est, & tunc si appellatio eliciat defer, iudex delegatus exequatur & sic iudex ad quem appellandū erat, nos vero loquimur in iudice ordinario post temp. Bart. diuinctus in intellectu illi est reputatus ad illum tex. tunc Orol. ibi dem col. 303. n. m. 8. & 9. & idē datur alius & singularis intellectus, scilicet, quod tex. ille loquitur, cum appellatio est, si iur. defera propter renouacionē, vel pactum partium, quia tunc iudex ad quē exequatur, nos vero loquimur quod per lapsum temporis delectio causa-

tur, rationēq; differentie assignat Orol. vbi supra videlicet, quod vbi per lapsum temporis efficitur appellatio defera nihil cōtra iudicē appellacionis actum est, ideo nimirū si iudex à quo exequatur, sed quod pactō & translatōe delectur appellatio, conuentiones corā iudice gestas ius hoc illi tribuere videtur possunt, vt ipse exequatur, tuncq; secundum eund. Orol. vbi supra, num. 16. col. 95. in principio hoc idē est, quia iudex appellacionis conuentionem tantum exequitur, qui tamen sententiam in priori infantia lapsum minime exequatur, & hūc poli Bart. tempora restat, magis commune intellectū Alex. in dict. l. 4. Dico Bui. in principio num. 43. fide de iudi. & quantū secundum Orol. vbi supra col. 90. 4. in principio ille etiam intellectus ad illū. 4. qui prouocatur, ciuiliu nati, ubi tamen non displicet, & tenendus est, quia & magis communis vocat. Vnum tamen notandum est quod vbi practica circa iudicē inferiores potest iudicē superiores enim nunquam exequatur, ne que remittit, sed iubet iudicibus inferioribus, vt exequantur, vel suam sententiam confirmant per eos, vel reuocatoriā ab eis prolata, & ita practica iur. moride, & sic quod ad ea vbi est necesse hęc dispensare, quod ad inferiores vero sic, ex quibus de capis clariū, quod illi ille iudex, de quo in nos tunc, versiculo nunc de clariū & in dubio propostum quod iudex effertur eius notandum est, quod ex lege sentit, ibi, Vt embe ambat las partes al scale, quod emmo iudex, ad quē de inferioribus loquitur, tunc per executionem sententia confirmatoria remittit iudicē à quo, imo & reuocatoriā sentē etiam executionem quotidie remittit, & ex dicta l. 137. titu. 3. part. 1. si fieri di possum videret, & ex tex. in cap. cum in Ecclēsia & infra videbitur, & ibi Abb. extra de appella. tunc dicimus hanc iura in sententia interlocutoria loqui, nos vero in diffinita, vt dicimus in glo. l. legis sequentiū de generalitat. dict. l. 17. non patitur hanc differentiam, ideo practica senta.

Ibi, itaque reuertitur, sed cum iudex confirmans debeat exequi sententiam suam, & sic eius monatio iudex à quo eam exequatur, prout in iudicibus superioribus, & firmabilibus exemplificari potest iudex à quo iudex executor depectur, & vt

talis

talis procedat, si coram eo compareat tertius aliquis pro interesse suo, opponens le executioni illi, tenebitur ne aliter tertius coram iudice requirente compareat vt audiatur, an vero poterit coram requisito, & sic mero exequutore comparere, & illum addere debet merus hic executor, an vero remittere superiori illi, & in hoc de iure communis est opinio, quod coram meo 7 executor non sunt proponende exceptiones, quæ impediunt executionem, sed coram iudice requirente, & sic qui de causa cognouit, & per consequens non est audiendus tertius hic à mero exequutore, sed remittendus ad requirentem, & multoties vidi in practica, & meri exequutores sic obseruantes, cum tamen iudici iare optimo testatur Couar. in pract. cap. 16. numer. 4. in. versiculo illud tamen, & talem eam reputo, tanquam dantem causam litibus, & vt in nouis iuriā interrogatur, & vt qui cum aliena locupletetur iactura, ponamus enim tertium hunc esse pauperem, vel interesse illi parui mōne ita quod si coram requirente iudice prosequatur plus expendere, propter quod tertius omittit illud prosequi, non ne aduersarius locupletetur, cum iactura huius tertii, quod quidem bonæ indolis, & christianitati repugnat, & ideo si iudex effert tertium audire hunc, præsertim si constituit sententiam exequendam nullam esse, tunc enim non solum tertium hunc audire, vtrem etiam non exequatur eam, sed iudici requirenti remittere exequendam, 4. secundum glo. Abb. & DD. in cap. de extero, de re iudic. imo si nullitas esset notoria super ea pronuntiaret, secundum Rom. optimē in cons. 5. imo & mero executor debet audire de notoria nullitate, secundum Fel. in cap. pastoralis. 4. quia vero, de offic. deleg. de quibus per Menoch. de arbit. iudic. cum lib. 1. quæst. 38. per totam, & hac tamen si iudicibus inferioribus allegauerit, somnariare dicent, ita enim sunt executionum amicis, & aliqui iurum ignari, & timidi in non exequendis mandatis, vel literis requisitorijs, de quo & per Vant. de nullitat. proc. titu. coram quo nulli. pro. pol. numer. 22. & hac prax maximē obseruarem, si tertius hic se opponens huic executioni esset in possessione rei exequendæ, tunc enim consilio summariē de hac possessione impeditur ex-

cutio, secundum Couar. in pract. cap. 16. numer. 4. in fin. neque iniuria fiet parti contrarie si huius oppositōis & contradictionis copia datur, & cetera ad summam illam informariem secundum eundem Couarrui. in eo. cap. 16. numer. fin. versiculo illud est pollemo, & sic potest de clariū id, quod ipsemet Couar. ibi in cap. 4. numero. 4. & iterum in eo. cap. 16. numer. 1. & 3. idicet quod tertio comparente pro interesse suo ad impediendam executionem, non debet differri executio sententiæ lapsæ in rem iudicatam, sed debet fieri prestita cautione de reddendo rem, si tertius hic viceit, nam illud verum nisi tertius hic alleget le pollemonem & summariē probet, propterea tunc Couar. in dict. cap. 16. numero. 3. verificat. tertia loletio, id est, contra tres sententias conformes auditur tertius de nullitate agens, & impedit executionem eorum, vt per Couarrui. vbi supra, cap. 15. numer. 3. illud tamen quod supradiximus exequutore merum pelle le intronire, si de nullitate notoria sententiæ constaret, non procedit in terminis legis. 4. illius nullitas tituli.

Ibi, dicitur, Montaluis late super ijs verbis, verū hoc. Dicitur, late intelligitur, vt etiam ea que ponderare, numero, vel mēfura consistunt conprehendat, & meo videri fallitur, nam tritum de ambobus illis & de mensura, & mobilia intra triduum sunt referenda ex textu nostro, ergo est contra textum nostrum hac declaratio, & sic non tenenda & per consequens verbum, Dicitur, tantū pro pecunia accipitur, alias autē fuit in potēre, fuit in numero consistant: aut in mensura non comprehenditur in præteriti sub verbo, Dicitur, sed sub verbo, Omne, & ratio quare in nostro textu, sit differentia in ter solutionem pecunie, & solutione bonorum mobiliū vel immobiliū, quoad temporis solutionem, & signatur per Montal. ibidem, scilicet, quia species stat ad manus, fed quantitas pecunie non ita. Sed an per pecunia fit deputata ad emptiōnem prædiorum, & super ea sitilis, computabitur, ne inter mobilia, vt sic intra tri dū restitatur, vel inter pecunias, vt sic decem dies solutioni constituitur, & quod ad nostrum tex. (quantū alias disputabitis) sit questio an talis pecunia inter mobilia computetur, vt licet videri ex Boer. decis.





iuber iudici ad quē vt confirmet vel moderetur sententia interlocutoria, de cuius iustitia, vel iniustitia cor ipso tractatur, & sic nō ex nouis causis, sed ex veterib⁹

7 ex processu resultantibus. Appellatio vero a diffinitiuis causis etia causis & titulis & probationibus iustificari potest, secundū Marant.ubi sup. q. i. num. 147. vbiq. ad 160. ponit etia huius doctrine limitationes, de quibus & per Ducas in regul. 4.8. & idē nō sine myserio, dū in text. nostro mentio fit de diffinitiuā sententiā in finalibus eius verbis nulla sit metio causarum sententię propter quā fuit motus iudex & quo, ad sententiā illā proficendam, alias differentias inter has sententias vide per Marant. ubi sup. & l. 1. ius Rebut. in repetit. l. quod iustis. ff. de iud. Sed nonne iure ciuili appellatio ab interlocutoria sententiā prohibetur, ex l. ante sententiā. C. quorum appell. nō recipi. & itidem ex l. 3. tit. 18. infra tit. lib. & sic si appellatur nō ligetur manus iudicis, neq. suspenditur executio ipsius sententię, vt per Marant. in d. tit. de sententiā, nn. 6. pag. 107. & melius in tit. de appellat. num. 150. cum tribus seq. pag. 187. in presenti in tractat. de sententiā interlocutoria, ergo permissa videtur eius appellatio, cui quide obiectiōni facillime respōdebat, q. negamus text. nostrū permittere appellatiōem ab interlocutoria sententiā in alijs casibus quā a lege & iure permissis & expressis appellari ab ea, de quibus in d. l. j. & per Ducas in regul. 1. v. vel in alijs a iure permissis, prout est quando causa appellandi ab interlocutoria exprimitur in libello appellatiōis, vt supra d. cum est, & sic cessat optime dicta obiectiō, legem enim nostrā de habitate intelligendū esse tenendum est firmiter.

10  
11  
12  
13  
14  
15  
16  
17  
18  
19  
20  
21  
22  
23  
24  
25  
26  
27  
28  
29  
30  
31  
32  
33  
34  
35  
36  
37  
38  
39  
40  
41  
42  
43  
44  
45  
46  
47  
48  
49  
50  
51  
52  
53  
54  
55  
56  
57  
58  
59  
60  
61  
62  
63  
64  
65  
66  
67  
68  
69  
70  
71  
72  
73  
74  
75  
76  
77  
78  
79  
80  
81  
82  
83  
84  
85  
86  
87  
88  
89  
90  
91  
92  
93  
94  
95  
96  
97  
98  
99  
100  
101  
102  
103  
104  
105  
106  
107  
108  
109  
110  
111  
112  
113  
114  
115  
116  
117  
118  
119  
120  
121  
122  
123  
124  
125  
126  
127  
128  
129  
130  
131  
132  
133  
134  
135  
136  
137  
138  
139  
140  
141  
142  
143  
144  
145  
146  
147  
148  
149  
150  
151  
152  
153  
154  
155  
156  
157  
158  
159  
160  
161  
162  
163  
164  
165  
166  
167  
168  
169  
170  
171  
172  
173  
174  
175  
176  
177  
178  
179  
180  
181  
182  
183  
184  
185  
186  
187  
188  
189  
190  
191  
192  
193  
194  
195  
196  
197  
198  
199  
200  
201  
202  
203  
204  
205  
206  
207  
208  
209  
210  
211  
212  
213  
214  
215  
216  
217  
218  
219  
220  
221  
222  
223  
224  
225  
226  
227  
228  
229  
230  
231  
232  
233  
234  
235  
236  
237  
238  
239  
240  
241  
242  
243  
244  
245  
246  
247  
248  
249  
250  
251  
252  
253  
254  
255  
256  
257  
258  
259  
260  
261  
262  
263  
264  
265  
266  
267  
268  
269  
270  
271  
272  
273  
274  
275  
276  
277  
278  
279  
280  
281  
282  
283  
284  
285  
286  
287  
288  
289  
290  
291  
292  
293  
294  
295  
296  
297  
298  
299  
300  
301  
302  
303  
304  
305  
306  
307  
308  
309  
310  
311  
312  
313  
314  
315  
316  
317  
318  
319  
320  
321  
322  
323  
324  
325  
326  
327  
328  
329  
330  
331  
332  
333  
334  
335  
336  
337  
338  
339  
340  
341  
342  
343  
344  
345  
346  
347  
348  
349  
350  
351  
352  
353  
354  
355  
356  
357  
358  
359  
360  
361  
362  
363  
364  
365  
366  
367  
368  
369  
370  
371  
372  
373  
374  
375  
376  
377  
378  
379  
380  
381  
382  
383  
384  
385  
386  
387  
388  
389  
390  
391  
392  
393  
394  
395  
396  
397  
398  
399  
400  
401  
402  
403  
404  
405  
406  
407  
408  
409  
410  
411  
412  
413  
414  
415  
416  
417  
418  
419  
420  
421  
422  
423  
424  
425  
426  
427  
428  
429  
430  
431  
432  
433  
434  
435  
436  
437  
438  
439  
440  
441  
442  
443  
444  
445  
446  
447  
448  
449  
450  
451  
452  
453  
454  
455  
456  
457  
458  
459  
460  
461  
462  
463  
464  
465  
466  
467  
468  
469  
470  
471  
472  
473  
474  
475  
476  
477  
478  
479  
480  
481  
482  
483  
484  
485  
486  
487  
488  
489  
490  
491  
492  
493  
494  
495  
496  
497  
498  
499  
500  
501  
502  
503  
504  
505  
506  
507  
508  
509  
510  
511  
512  
513  
514  
515  
516  
517  
518  
519  
520  
521  
522  
523  
524  
525  
526  
527  
528  
529  
530  
531  
532  
533  
534  
535  
536  
537  
538  
539  
540  
541  
542  
543  
544  
545  
546  
547  
548  
549  
550  
551  
552  
553  
554  
555  
556  
557  
558  
559  
560  
561  
562  
563  
564  
565  
566  
567  
568  
569  
570  
571  
572  
573  
574  
575  
576  
577  
578  
579  
580  
581  
582  
583  
584  
585  
586  
587  
588  
589  
590  
591  
592  
593  
594  
595  
596  
597  
598  
599  
600  
601  
602  
603  
604  
605  
606  
607  
608  
609  
610  
611  
612  
613  
614  
615  
616  
617  
618  
619  
620  
621  
622  
623  
624  
625  
626  
627  
628  
629  
630  
631  
632  
633  
634  
635  
636  
637  
638  
639  
640  
641  
642  
643  
644  
645  
646  
647  
648  
649  
650  
651  
652  
653  
654  
655  
656  
657  
658  
659  
660  
661  
662  
663  
664  
665  
666  
667  
668  
669  
670  
671  
672  
673  
674  
675  
676  
677  
678  
679  
680  
681  
682  
683  
684  
685  
686  
687  
688  
689  
690  
691  
692  
693  
694  
695  
696  
697  
698  
699  
700  
701  
702  
703  
704  
705  
706  
707  
708  
709  
710  
711  
712  
713  
714  
715  
716  
717  
718  
719  
720  
721  
722  
723  
724  
725  
726  
727  
728  
729  
730  
731  
732  
733  
734  
735  
736  
737  
738  
739  
740  
741  
742  
743  
744  
745  
746  
747  
748  
749  
750  
751  
752  
753  
754  
755  
756  
757  
758  
759  
760  
761  
762  
763  
764  
765  
766  
767  
768  
769  
770  
771  
772  
773  
774  
775  
776  
777  
778  
779  
780  
781  
782  
783  
784  
785  
786  
787  
788  
789  
790  
791  
792  
793  
794  
795  
796  
797  
798  
799  
800  
801  
802  
803  
804  
805  
806  
807  
808  
809  
810  
811  
812  
813  
814  
815  
816  
817  
818  
819  
820  
821  
822  
823  
824  
825  
826  
827  
828  
829  
830  
831  
832  
833  
834  
835  
836  
837  
838  
839  
840  
841  
842  
843  
844  
845  
846  
847  
848  
849  
850  
851  
852  
853  
854  
855  
856  
857  
858  
859  
860  
861  
862  
863  
864  
865  
866  
867  
868  
869  
870  
871  
872  
873  
874  
875  
876  
877  
878  
879  
880  
881  
882  
883  
884  
885  
886  
887  
888  
889  
890  
891  
892  
893  
894  
895  
896  
897  
898  
899  
900  
901  
902  
903  
904  
905  
906  
907  
908  
909  
910  
911  
912  
913  
914  
915  
916  
917  
918  
919  
920  
921  
922  
923  
924  
925  
926  
927  
928  
929  
930  
931  
932  
933  
934  
935  
936  
937  
938  
939  
940  
941  
942  
943  
944  
945  
946  
947  
948  
949  
950  
951  
952  
953  
954  
955  
956  
957  
958  
959  
960  
961  
962  
963  
964  
965  
966  
967  
968  
969  
970  
971  
972  
973  
974  
975  
976  
977  
978  
979  
980  
981  
982  
983  
984  
985  
986  
987  
988  
989  
990  
991  
992  
993  
994  
995  
996  
997  
998  
999  
1000

101  
102  
103  
104  
105  
106  
107  
108  
109  
110  
111  
112  
113  
114  
115  
116  
117  
118  
119  
120  
121  
122  
123  
124  
125  
126  
127  
128  
129  
130  
131  
132  
133  
134  
135  
136  
137  
138  
139  
140  
141  
142  
143  
144  
145  
146  
147  
148  
149  
150  
151  
152  
153  
154  
155  
156  
157  
158  
159  
160  
161  
162  
163  
164  
165  
166  
167  
168  
169  
170  
171  
172  
173  
174  
175  
176  
177  
178  
179  
180  
181  
182  
183  
184  
185  
186  
187  
188  
189  
190  
191  
192  
193  
194  
195  
196  
197  
198  
199  
200  
201  
202  
203  
204  
205  
206  
207  
208  
209  
210  
211  
212  
213  
214  
215  
216  
217  
218  
219  
220  
221  
222  
223  
224  
225  
226  
227  
228  
229  
230  
231  
232  
233  
234  
235  
236  
237  
238  
239  
240  
241  
242  
243  
244  
245  
246  
247  
248  
249  
250  
251  
252  
253  
254  
255  
256  
257  
258  
259  
260  
261  
262  
263  
264  
265  
266  
267  
268  
269  
270  
271  
272  
273  
274  
275  
276  
277  
278  
279  
280  
281  
282  
283  
284  
285  
286  
287  
288  
289  
290  
291  
292  
293  
294  
295  
296  
297  
298  
299  
300  
301  
302  
303  
304  
305  
306  
307  
308  
309  
310  
311  
312  
313  
314  
315  
316  
317  
318  
319  
320  
321  
322  
323  
324  
325  
326  
327  
328  
329  
330  
331  
332  
333  
334  
335  
336  
337  
338  
339  
340  
341  
342  
343  
344  
345  
346  
347  
348  
349  
350  
351  
352  
353  
354  
355  
356  
357  
358  
359  
360  
361  
362  
363  
364  
365  
366  
367  
368  
369  
370  
371  
372  
373  
374  
375  
376  
377  
378  
379  
380  
381  
382  
383  
384  
385  
386  
387  
388  
389  
390  
391  
392  
393  
394  
395  
396  
397  
398  
399  
400  
401  
402  
403  
404  
405  
406  
407  
408  
409  
410  
411  
412  
413  
414  
415  
416  
417  
418  
419  
420  
421  
422  
423  
424  
425  
426  
427  
428  
429  
430  
431  
432  
433  
434  
435  
436  
437  
438  
439  
440  
441  
442  
443  
444  
445  
446  
447  
448  
449  
450  
451  
452  
453  
454  
455  
456  
457  
458  
459  
460  
461  
462  
463  
464  
465  
466  
467  
468  
469  
470  
471  
472  
473  
474  
475  
476  
477  
478  
479  
480  
481  
482  
483  
484  
485  
486  
487  
488  
489  
490  
491  
492  
493  
494  
495  
496  
497  
498  
499  
500  
501  
502  
503  
504  
505  
506  
507  
508  
509  
510  
511  
512  
513  
514  
515  
516  
517  
518  
519  
520  
521  
522  
523  
524  
525  
526  
527  
528  
529  
530  
531  
532  
533  
534  
535  
536  
537  
538  
539  
540  
541  
542  
543  
544  
545  
546  
547  
548  
549  
550  
551  
552  
553  
554  
555  
556  
557  
558  
559  
560  
561  
562  
563  
564  
565  
566  
567  
568  
569  
570  
571  
572  
573  
574  
575  
576  
577  
578  
579  
580  
581  
582  
583  
584  
585  
586  
587  
588  
589  
590  
591  
592  
593  
594  
595  
596  
597  
598  
599  
600  
601  
602  
603  
604  
605  
606  
607  
608  
609  
610  
611  
612  
613  
614  
615  
616  
617  
618  
619  
620  
621  
622  
623  
624  
625  
626  
627  
628  
629  
630  
631  
632  
633  
634  
635  
636  
637  
638  
639  
640  
641  
642  
643  
644  
645  
646  
647  
648  
649  
650  
651  
652  
653  
654  
655  
656  
657  
658  
659  
660  
661  
662  
663  
664  
665  
666  
667  
668  
669  
670  
671  
672  
673  
674  
675  
676  
677  
678  
679  
680  
681  
682  
683  
684  
685  
686  
687  
688  
689  
690  
691  
692  
693  
694  
695  
696  
697  
698  
699  
700  
701  
702  
703  
704  
705  
706  
707  
708  
709  
710  
711  
712  
713  
714  
715  
716  
717  
718  
719  
720  
721  
722  
723  
724  
725  
726  
727  
728  
729  
730  
731  
732  
733  
734  
735  
736  
737  
738  
739  
740  
741  
742  
743  
744  
745  
746  
747  
748  
749  
750  
751  
752  
753  
754  
755  
756  
757  
758  
759  
760  
761  
762  
763  
764  
765  
766  
767  
768  
769  
770  
771  
772  
773  
774  
775  
776  
777  
778  
779  
780  
781  
782  
783  
784  
785  
786  
787  
788  
789  
790  
791  
792  
793  
794  
795  
796  
797  
798  
799  
800  
801  
802  
803  
804  
805  
806  
807  
808  
809  
810  
811  
812  
813  
814  
815  
816  
817  
818  
819  
820  
821  
822  
823  
824  
825  
826  
827  
828  
829  
830  
831  
832  
833  
834  
835  
836  
837  
838  
839  
840  
841  
842  
843  
844  
845  
846  
847  
848  
849  
850  
851  
852  
853  
854  
855  
856  
857  
858  
859  
860  
861  
862  
863  
864  
865  
866  
867  
868  
869  
870  
871  
872  
873  
874  
875  
876  
877  
878  
879  
880  
881  
882  
883  
884  
885  
886  
887  
888  
889  
890  
891  
892  
893  
894  
895  
896  
897  
898  
899  
900  
901  
902  
903  
904  
905  
906  
907  
908  
909  
910  
911  
912  
913  
914  
915  
916  
917  
918  
919  
920  
921  
922  
923  
924  
925  
926  
927  
928  
929  
930  
931  
932  
933  
934  
935  
936  
937  
938  
939  
940  
941  
942  
943  
944  
945  
946  
947  
948  
949  
950  
951  
952  
953  
954  
955  
956  
957  
958  
959  
960  
961  
962  
963  
964  
965  
966  
967  
968  
969  
970  
971  
972  
973  
974  
975  
976  
977  
978  
979  
980  
981  
982  
983  
984  
985  
986  
987  
988  
989  
990  
991  
992  
993  
994  
995  
996  
997  
998  
999  
1000

vero quod in expensis non sunt condemnandi, licet iniustissimas plerumq. pade quantur. Vnum tamen est notandum quod singulare reputo, scilicet quod si per iudicem locutoriam sententiam condemnatio expensarum referatur ad diffinitiuā, si non appellatur ab interlocutoria illa, post a diffinitiuā in expensis illis condemnatur, quoad expensarum condemnationem in interlocutoria ad diffinitiuam referatā, appellare non potest condemnatus in eis, secundum D. Couart. in pract. cap. 27. num. 2. ad fin.

101  
102  
103  
104  
105  
106  
107  
108  
109  
110  
111  
112  
113  
114  
115  
116  
117  
118  
119  
120  
121  
122  
123  
124  
125  
126  
127  
128  
129  
130  
131  
132  
133  
134  
135  
136  
137  
138  
139  
140  
141  
142  
143  
144  
145  
146  
147  
148  
149  
150  
151  
152  
153  
154  
155  
156  
157  
158  
159  
160  
161  
162  
163  
164  
165  
166  
167  
168  
169  
170  
171  
172  
173  
174  
175  
176  
177  
178  
179  
180  
181  
182  
183  
184  
185  
186  
187  
188  
189  
190  
191  
192  
193  
194  
195  
196  
197  
198  
199  
200  
201  
202  
203  
204  
205  
206  
207  
208  
209  
210  
211  
212  
213  
214  
215  
216  
217  
218  
219  
220  
221  
222  
223  
224  
225  
226  
227  
228  
229  
230  
231  
232  
233  
234  
235  
236  
237  
238  
239  
240  
241  
242  
243  
244  
245  
246  
247  
248  
249  
250  
251  
252  
253  
254  
255  
256  
257  
258  
259  
260  
261  
262  
263  
264  
265  
266  
267  
268  
269  
270  
271  
272  
273  
274  
275  
276  
277  
278  
279  
280  
281  
282  
283  
284  
285  
286  
287  
288  
289  
290  
291  
292  
293  
294  
295  
296  
297  
298  
299  
300  
301  
302  
303  
304  
305  
306  
307  
308  
309  
310  
311  
312  
313  
314  
315  
316  
317  
318  
319  
320  
321  
322  
323  
324  
325  
326  
327  
328  
329  
330  
331  
332  
333  
334  
335  
336  
337  
338  
339  
340  
341  
342  
343  
344  
345  
346  
347  
348  
349  
350  
351  
352  
353  
354  
355  
356  
357  
358  
359  
360  
361  
362  
363  
364  
365  
366  
367  
368  
369  
370  
371  
372  
373  
374  
375  
376  
377  
378  
379  
380  
381  
382  
383  
384  
385  
386  
387  
388  
389  
390  
391  
392  
393  
394  
395  
396  
397  
398  
399  
400  
401  
402  
403  
404  
405  
406  
407  
408  
409  
410  
411  
412  
413  
414  
415  
416  
417  
418  
419  
420  
421  
422  
423  
424  
425  
426  
427  
428  
429  
430  
431  
432  
433  
434  
435  
436  
437  
438  
439  
440  
441  
442  
443  
444  
445  
446  
447  
448  
449  
450  
451  
452  
453  
454  
455  
456  
457  
458  
459  
460  
461  
462  
463  
464  
465  
466  
467  
468  
469  
470  
471  
472  
473  
474  
475  
476  
477  
478  
479  
480  
481  
482  
483  
484  
485  
486  
487  
488  
489  
490  
491  
492  
493  
494  
495  
496  
4

lapis crimine læse maiestatis puniri potest, si incarcerationem condemnatum pro crimine quis violenter & cum armis de carcere eximat, vel de manibus familie cum ad supplicium deducitur, secundum text. in l. 4. vers. ult. qui confessum. ff. ad l. Iul. Maie. tradit Anto. Gom. tom. 3. c. 3. num. 7. & hoc si talis delictus erat capitis per iudices religio & super crimine læse maiestatis, alter enim si quod puniretur ob violentiam, non tamen puniretur crimine læse maiestatis, \* secundum Ant. Go. vbi sup. & glo. in l. 4. tit. 19. p. 7. si enim condemnatus non esset incarcerationis pro crimine læse maiestatis, tunc eundem cum a carcere, vel a manibus familie cum ad sup-

plicium ducitur, puniretur poena. d. l. 14. siue cum armis, siue absque eis liberetur, de quo & traditur per A. de malef. in par. te fama publica. nu. 15. & ibi eius additio & Aulies. cap. 3. Prætor. verbo, *parifiditio*. num. 8. & c. 9. & Didac. Per. in l. 11. tit. 4. lib. 2. Ordin. col. 557. & in ciuilibus tradunt DD. per text. ibi in l. 1. dictas. C. de exac. & tribut. lib. 10. & ultra dictas poenas puniretur & poena nostri text. talis impediens vi & armis executio non sententia in rem iudicata lapis, siue in ciuilibus siue in criminalibus us, quodquidem indistincte loquitur text. noster & indistincte debet intelligi, & in vtriusque \* procedit lex nostra, & intelligenda est.

## LEX. IX. SUMMARIVM LEGIS.

*Sententia dominorum de Cancellaria confirmatoria, vel reuocatoria sententiarum per inferiores lata intra octo leucas in summa sex mille morapetini oris, & minoris valoris exequenda est omni remedio supplicationis sublato.*

- 1 Intellectus assignatur ad nostram. n. 1.
- 2 Casus mixtus ratione publicæ utilitatis sub simplicibus continetur. nu. 2.

*Idi, que estiuenter dentro, nota requisitū, vti in similibus causis valoris tantū sex mille morapetini appellari possit ad Cancellariā, scilicet quod locus, ubi talis sententia super si simili negotio lata est, sit in tra octo leucas à Cancellaria ipsa, aliter enim ad cōfessorū ciuitatis effectū appellandum, secundū text. in l. 7. infra tit. sequēte, quod per nos limitatur dicto modo. Ibi, *confirmando, & reuocando*, & sic quod vel in totum confirmetur, vel in parte reuocetur. Sed an erit idem si in parte tantum confirmatur, & in parte reuocatur, & videtur quod sic, quia iam habet effectū sententia, & nulla amplius expectatur, & quia sic videmus in sententiis iudicum de regimine, in causis minoris summe decem mille morapetinum cognoscitur.*

## LEX. X. SUMMARIVM LEGIS.

*Veritas in processu attendenda est, licet substantialis processus deficiant, neque propter eorum omissionem processus expressi petatur vel seruentur substantialia hæc, & hoc in effectū continet tota hæc lex.*

Lex

- 1 Lex nostra secundum aliquos potius litium seminaria, quā abbreviatoria. num. 1.
- 2 Alter si valuerit de his contestetur, omnino est contestanda, alias reddatur processus nullus. num. 1.
- 3 Contestatio an requiratur pro substantia processus. num. 3.
- 4 Partes lege nostra stante prius sunt legitimande, quam processus sententia terminetur. num. 4.
- 5 Filius familias ad litem persequendam debet habere consensum patris eius in potestate habentis. num. 1. & num. 6. quid si iste filius sit minus viginti annorum, an curator ad litem erit assignandus, vel sufficit patris autoritas cum habentis in potestate de quo latissime disputatur, & que ad numeram 9.
- 6 Filius familias sine patris consensu, ne que publicam accusationem poterit presentare in iudicio. num. 10.
- 7 Pater in criminalibus potest declarari curator si iudicem litem. num. 11.
- 8 De iniuria facta filio quomodo sit intentandum. num. 12.
- 9 Filius familias quotiescunque conuenitur super re ex qua patris aliquid acquiritur vel diminuitur patris autoritas sufficit. numer. 13. & num. 14. declaratur.
- 10 Patris consensus an requiratur in his in quibus patris iusfructus non acquiritur, & ei non preiudicatur. numero. 15.
- 11 Filius familias regulariter dum est in potestate patris, neque conueniendo neque excipiendo sine consensu patris non potest esse in iudicio. num. 16.
- 12 In quibus ultra scientiā factam requiritur, non sufficit ut quis sciat nisi certioretur numer. 17. & numero. 18. & sequentibus ubi declaratur.

- 13 ratur, & limitatur.
- 14 Filius & impares super re ad patrem concernente, prestat cautione patrem ratum habiturum gestum per eum vel eius procuratorem sufficit. numer. 19.
- 15 Si filius conueniatur, sufficit patre interpellare, & tunc si consensit filium existere in iudicio, obligatur pater & contra eum potest excipi numero. 20. & numero. 21. quod tunc patris autoritas requiritur, vel saltem eius consensus si pater in loco illo presens est, & ibidem, quod de iure Canonico quoad spiritualia non curator de patria potestate, & an filius sine consensu patris possit intertate iudicium possessorium, & spoliis, & numero. 22. quid in filio clerico.
- 23 Pater si nolit consensum prestare, ut filius sit in iudicio quid sit agendum. num. 23. & num. 24. contra nolentes reuocatur officium aliquid ad quod tenebuntur.
- 25 Prescriptio an curat contra filium militis in rebus, in quibus pater non habet iusfructum. num. 25.
- 26 Consensus patris an requiratur hodie in casibus in quibus antea de iure digestorum filius familias poterat conueniri sine patris consensu. numer. 26. & numero. 27. an per nuntium, vel epistolā poterit pater huic consensum prestare.
- 28 Filius familias implorando officium in iudicio, an possit esse in iudicio. num. 28. & ibidem, quod per legem nostram personarum legitimatio non censetur sublata.
- 29 Legitimatio partium in iudicio quantumcumque summaria debet precedere. num. 29.
- 30 Suprema Curia non curat de patria potestate, nu. 30. & ibidem, quod hoc

die in nostra Hispania, tam in crimi-  
nalis, quam in civilibus sequeatur.  
31. Pater an possit ratificare iudiciū cū si-  
ne acta sine consensu eius. num. 31.  
32. Conclusio est de substantia iudiciorū  
saltem iure nostro regio attendit. n. 2.  
33. Index ex officio potest causam conclu-  
dere, & eam pro conclusa habere.  
num. 33.  
34. Conclusum in causa quando dicitur.  
num. 34. & ibidem, an possit index  
conclusionē revocare. & n. 35. quod  
si index post conclusionem in causa  
admittit articulus, videtur conclusio-  
nem revocasse, quod intellige iuxta.  
36. Cautela ad annullandum processum re-  
missive. num. 36. ubi alia.  
37. Causa tūc dicitur instructa cū iudici-  
bus de ea liquet. n. 37. & ibid. quādo in-  
dex possit causam determinare nū-  
la conclusionē per partes facta.  
38. Conclusio in casu quo esset de substā-  
tia sufficit quod tacite partes conclu-  
dunt. num. 38.  
39. Citatio ad sententiam non debet omitti  
in casu quo conclusio non esset de  
substantia. num. 39.  
40. Clausula sola veritate inspecta, & si-  
miles, non tollunt ea que sunt iuris  
naturalis. num. 40.  
41. Contumax in toto processu adhuc debet  
ad sententiam citari. num. 41. & n.  
42. quod etiā si in respondendo po-  
sitionibus quis sit contumax debet  
ad sententiam citari.  
43. Procurator si esset presens ad sententiā  
non vitaretur quāvis citatio ad  
eam audiendam omittatur. num. 43.  
44. & n. 44. quid si incipit lectio  
sententiæ a procuratore esset presens, et  
antequam lectura periretetur se ab-  
sentia, an erit sufficiens initium  
presentiæ, & ibidem quod citatio ad  
sententiam est necessaria, etiam si  
simpliciter de plano, & sola sa-

cto veniat inspecta procedatur.  
45. Citatio ad sententiam interlocutoriam  
proferendam non requiritur. num.  
45. quod intellige cum moderamine  
de quo ibi.  
46. Omnis sententia saltem illa, que preiū-  
diciū non parum esset allatura  
proferentibus partibus, vel legitime ci-  
tatis esset ferenda. num. 46.  
47. Litigens citandus est faciendam publi-  
cationem. num. 47.  
48. Partes sunt citanda ad videndam iura  
re testes. num. 48.  
49. Princeps non potest iudicare absque ci-  
tatione. num. 49.  
50. Sonatus absque citatione secundum  
Averdam, proferi sententiam. num.  
50. & n. 51. quod cognoscant &  
ibidem, quod sufficientes dilationes  
ad probandū sunt partibus conceden-  
de, de preposteratio non censetur indu-  
ctā. nostra attentā. num. 51.  
52. Attentis etiam verbis antiqua contex-  
tura. nostra procedebat in crimina-  
libus, quidquid aliud voluerit Greg.  
Lop. num. 53.  
54. Solemnitas requisita ex l. libellorum,  
de accusatio. licet hodie amittatur,  
non vitabitur ex hoc processus. no-  
stra attentā. num. 54.  
55. Damnum quāvis non petatur inciden-  
ter ex officio, sed simpliciter in ac-  
tione fuit intentata de legi. & qui  
solus & similibus, non ex hoc vitabitur  
processus, sed simul cum pena  
impositione condemnabitur reus in  
damni restitutionem in casibus, in  
quibus incidenter damnum peti po-  
terat. num. 55.  
56. Cessatiam ex l. nostra doctrina Bart.  
asserentis, quod in petita de re alig-  
quo forata necessario dñs tenebi-  
tur dicere rem illam foratam et peri-  
nere iure domini, vel quasi. n. 56.

57. Lex

57. Lex nostra tam procedit in prima, &  
secunda instantia, quam in tertia,  
num. 57. & ibidem quod licet in  
libello gravamini aliqua inferenda,  
attentis iuris scrupulosis, si  
deficerent, non ex hoc vitaretur pro-  
cessus neque libellus. num. 57.  
58. A sententia diffinitiva, si ex intervallo  
intelligi vel ab interlocutoria, quod-  
cūq; tempore in voce appelletur, &  
nō in scriptis, an vitabitur propter  
hoc appellatio, & remaneat deserta,  
& sententia in rem indicatam  
lapsa. n. 58.  
59. Index inferior tenetur ius ad inguen  
servare. num. 59. & ibidem, quod l.  
generaliter providens non est cen-  
sendum leges particulares, & viles,  
& specia. et tollere voluisse, & n.  
60. an in causis brevioribus cō-  
stando de iusticia, condemnari li-  
citur sit etiam ex intervallo appel-  
lare iura voce.  
61. Lex nostra an suppleat lapsum instan-  
tia. num. 61.  
62. Instantia. l. infra tituli sequentis,  
nec ex tacito, nec ex expreso con-  
sensu partium potest prorogari,  
num. 62. & n. 63. quod  
neque instantia. l. proferendam.  
64. ff. de iudic. & n. 64. quid  
si instrumentum interveniat, & an  
possit instantia suspendi.  
65. Sententia lata in consistorio Principi-  
perempta instantia, est nulla  
num. 65. & n. 66. quod in  
consistorio Principi raro aut  
nunquam de instantia. l. l. prope-  
randum curatur.  
67. Indices superiores de fatalibus ap-  
pellationum non curant, quon-  
tius constat de iusticia appellan-  
tis. num. 67.  
68. Appellatorum petitio in foro seculari  
necessit abussu. num. 68.

69. Libellus vel petitio vulgo, demanda,  
sufficit quod in actis proponatur,  
nec de necessitate est in scriptis  
presentari. num. 69.  
70. Conclusio in libello, in civilibus, ne-  
que in criminalibus requiritur,  
num. 70.  
71. Sententia lata super inepto libello ex  
l. nostra valet. num. 71. ubi declaratur.  
72. Libellus licet contestatus an poterit addi  
vel minui. num. 72. & n. 73. an  
hodie l. nostra, attentā procedat li-  
bellus alternativus.  
74. Sententiam legi per indicem cum pro-  
nuntiantem, hodie non est necesse,  
num. 74. & n. 75. quod ne-  
que item est necessarium quod  
pronuntietur tribunali seden-  
do, ubi alia.  
76. Sententia non potest pronuntiarī, abs-  
que scriptura in actis, vel in scrip-  
tis facta. numero. 76. & n. 77.  
77. quod si sententia de nocte feratur  
non est necesse, quod adfuit  
duo ardentes candelæ. & n. 78.  
78. quod neque item requiritur iam  
sententia in foro seculari legi per  
indicem eam pronuntiantem.  
79. In libello interditi recuperanda pos-  
sionibus quāvis de iure civili tem-  
pus spoli esset declarandum, tamen  
l. nostra attentā non est ne-  
cessarium dum tamen id probetur  
& ex processu constet. num. 79.  
80. Exceptiones perceptoris licet infra 20.  
dies non probentur poterit ijs die-  
bus elapsi in termino probationis  
allegari & proponi. num. 80.  
81. Testes possunt reprobari ante publica-  
tionem, in termino probationis pra-  
fixo. num. 81.  
82. Verus contumax an audiat appellans.  
83. n. 83. & n. 83. quid in Rota.  
84. Sententia de nocte lata hodie valet. num.

No 4 84 &amp;



84. & nu. 85. quod appellatio etiam de nocte poterit interponi, proferitur si labitur terminus.
- 89 Forma text. in l. 17. tit. 11. infra si non feruatur in traditione mandati executori, vel forma text. in caput. 32. Curiam de Madrid anni. 1573. iubentis apponi hora in ingressu executionis an annullabitur executio facta si ex processu constituit quantitatem petitam deberi, & instrumentum paratum habere executionem. num. 86.
- 87 Beneficio ordinis quoties allegatur ad dilalandum, ex l. nostra, non est hoc attendendum cum veritate inspecta procedat. num. 87.
- 88 Testes post conclusionem in causa an hodie recipi poterunt. num. 88.
- 89 In statuto nostrae l. simili in faciendis probationibus ordo iuris requiritur licet in alijs actibus non requiratur. num. 89.
- 90 Clausula haec (veritate inspecta) debet intelligi de veritate cuius patrocinator, non vero de alia. num. 90.
- 91 Testes possunt examinari post conclusionem in causa, in casibus summarijs. num. 91. & nu. 92. ad signatur ratio.
- 93 Causae ex l. nostra non sunt summariae, imo competentes dilaciones sunt concedenda. num. 93.
- 94 Taciturnitas in iudicialibus pro consensu habetur. num. 94.
- 95 Nullitas processus quoties dependet a partis voluntate, si pars non opponat non debet pro nullo iudicari. nu. 95.
- 96 Causam an licebit determinare nullis a partibus datis probationibus. nu. 96.
- 97 Exceptiones rei iudicate an per l. nostram censentur repulsae. nu. 97. & ibidem, & in nu. 98. an ex l. nostra hodie sufficiat minores probationes.
- 99 Princeps non potest aliquem condemnare ad debitum quod non est probatum. nu. 99.

- 100 Paria sunt non probare vel minus legitime probare. num. 100.
- 101 Causa quatuorvis sit summaria, si ex capitis plenum paratur praesidium, plena requiritur probatio. nu. 101.
- 102 Plene & legitime probationes requiruntur in causa doti quamvis sit summaria. nu. 102. & nu. 103. quod idem requiritur, quod testes sint habiles fidei digni & maiores exceptione.
- 104 Testis unus in causa parvi valoris plene probat. num. 104. & nu. 105. alios casus remissio, & ibidem, datur alia opinio dicentium quod ibi procedit veritate inspecta, quod si inde credere gestis, extra acta processum.
- 106 Iudicium l. nostra attendit an possit ab articulis & positionibus incipi ante petitionis propositionem, & praerogationem super principali causa factam. nu. 106.
- 107 Substantialia iudiciorum quae sint. nu. 107. & nu. 108. an pacto partium tolli possint. & nu. 109.
- 110 Substantia iudiciorum quae sunt de iure civilis possunt tolli per legem, non vero quae sunt de iure naturali. nu. 110.
- 111 Testibus non iuratis non creditur etiam si cardinales essent. nu. 111.
- 112 Iuramentum calumniae an sit de substantialibus. nu. 112.
- 113 Libellus etiam hodie debet esse clarus, non incertus & obfuscus. nu. 113.
- 114 Libelli incertitudo si ex actis artiscetur per l. nostrae est admittendus neque vitabitur processus. nu. 114.
- 115 Sententia etiam hodie debet esse conformis iudicium. nu. 115. & nu. 117. an ex hoc sit nulla, & nu. 118. limitatur in processu tria debent esse conformia. nu. 116.
- 119 De substantialia iudiciorum non est prius de possessorio, quam de petitorio pronuntiari. nu. 119.
- 120 Libellus datus in prima instantia non potest

- potest in secunda emendari. nu. 120.
- 121 Super probata causa & non petita an liceat pronuntiare. nu. 121. & nu. 122. an idem sit in causis criminali.
- 123 Si quis accusatur de stupro & refuta ret adulterium, an sit pronuntiandum super adulterio. nu. 123.
- 124 Si agatur de rei vindicatione & in processu consistit de publiciana, an in publiciana debeat fieri condemnatio. nu. 124.
- 125 Index inpronuntiandum semper veritati ac pariter equitati debet adherere. nu. 125.
- 126 Subtilitates & apices iuris, licet in allegando sint tolerande, in iudicando tam sunt respiciende. nu. 126.
- 126 Clausula (veritate inspecta) ex sacris processum. nu. 126.
- 127 Resferuntur quindecim effectus quos operatur illa clausula, in se veritatem. nu. 127.
- 128 Remedium spolijs & remedium attentatorum an respectu dictae clausulae censentur sublata. nu. 128.
- 129 Index tenetur sententiae secundum allegata & probata & non secundum consensum suum. nu. 129.
- 130 Senatus cognoscit tanquam Deus. nu. 130. & nu. 131. & nu. 132. declaratur.
- 131 Mentio ubi requiritur expressa non sufficit verba vniuersalia. numero. 131.
- 132 Quod naturale est licet per partes non petatur est seruandum. nu. 132.
- 133 Citationes partium ad videndum iurare testes, ut opponi contra eos possit debent precedere testimonium iuramentum. nu. 133. & nu. 136. limitatur hoc. & nu. 137. limitatur.
- 138 Iuramentum calumniae de iure diuino introductum est. nu. 138. & ibidem, quoties sit petendum. nu. 139. an sufficiat bis peti & ubi si iussus sit bis non sint partem notificati.

Et est singularis lex & quotidie veratur in palatij & tribunalibus, licet in eis plerumque veritas deficiat, & ex dictis per nos super contextura eius patebit intellexit ad ea, lexq. ista secundum Minchae & Orosc. super ea per me allegatos, & secundum praefatos aliquos potius fuit iuramentum, T quam abbruiatris, fortassis, propter eam iudicibus alia tributa est, vt ultra metam iuris & intentionem nostrae legis arbitria laa & voluntates extendant libere, cum lex nostra non ita generaliter intelligendo sit, prout eius verba videntur in cortice demonstrare, vt in progressu declarationis eius apparebit, & similem ordinationem Franciae & Alijs locis adeo refert Carol. de Graf. lib. 1. re. ga. Fran. iure. 7. vera. & ibi. quod licet curia Franciae non curat litis contestationem, neq. publicationem, vel libelli inopititudinem, de quibus in commutatione eius dicemus.

Ibi, non considerados, hic manifeste colligitur iunctivis verbis finalibus, ibi & la parte podiere declarationis, hic esse text. pro opinione illa, quam tenui supra in l. i. verbo, laa tenudo, titulo de las contestationes supra hoc libro, quod si pars adixit voluerit omnino reos item contestetur, contestanda est omnino, alias processus nullus reddetur, si tamen noluerit quod contestetur, sed contentus sit eligere vias probationis, vel primi & secundi decreti, non vitabitur processus, quousq. tunc omittatur litis contestatio, & ista est verissima & singularis conclusio ex nostro text. probata in dictis verbis, de qua & diximus laa rui in d. l. verbo, laa tenudo, item & ex ijs verbis videtur contestationem requiritur T pro substantia processus, secundum l. 26. p. 3. videtur contrarium teneat. led concordandi sunt ex dictis, & ex relatis ita per nos, in d. l. glo. 2. titul. 4. supra ista lib. & vide etiam l. 15. tit. 2. p. 3. contestationem requirentem.

Ibi, quae partes, hic colligitur alia & singularis conclusio, scilicet, quod etiam lege nostra stante prius T partes legitimae de sunt, quam processus sententia determetur, & si partibus non legitimata sententia proferatur nulla erit, vt diximus in l. 1. tit. 4. supra hoc lib. super verbo, q. non balantes & Ex quo inquit in simili statuto Paris de Puteo in tract. synd. cauter

bo sententia. c. 2. vtrū index. nu. 11. & Res-  
bur. fin. 1. totum. conf. Fran. tit. de sen. ex-  
ec. ar. glo. 2. num. 31. & 32. & Oclauian.  
in de sil. Pedemontana. nu. 35. quod. le-  
gitimatio personarum omnino requiritur  
& Alex. conf. 59. col. 1. vol. 2. & Reglida.  
Valle conf. 46. na. & a. vol. 2. & predica.  
exceptio etiam contra tres sententias opo-  
nenti potest, secundū Oclauian. ubi supra,  
n. 36. & sic inquit Paris de Patrib. supra,  
& Rolan. Val. d. cōf. 46. n. 3. quod filius  
fam. ad litē prosequenda d. b. habere co-  
sentiam & patri. eam in potestate habetis  
quicquid velit contrariū dicere Rebus in  
d. n. 32. neque obstat gl. in l. 1. C. qui a dmit-  
tit. qui Rebus pro se allegat, qui procedit  
quod imploranda officium iudicis, illud  
enim potest filius sine patris cōsensu  
implorare, & hoc damno secundū Addi.  
Marginalē illius glof. fecit alias. Quid tamē  
in figuram iudic. lib. 2. annorū an cu-  
rator ad litē et assignandus erit, vel suffi-  
ciat pater & auctoritas co habētis in potes-  
tate. & in hoc Bar. in l. 6. p. pupillus. ff. de  
ver. obli. relatus & secutus per Dis. per in  
l. 1. ff. 4. l. 3. ord. col. 89. in medio, inquit  
q. si lisset super re. ex qua pot. aliqui pa-  
tri adquire vel habere vlam fructū sufficit  
pater aut. citas, sed si ex illa, super qua  
li veritatis, pater nihil habere pot. vt in  
obligatione publicae actioni aut criminali  
tunc non sufficeret patris auctoritas, fed dabitur  
curator huic filio minoris, qui quidē autē  
qualis quia singularis est & in practica co-  
tingibilis per duas cōclusiones est. dicitur  
dicasquā prima est. quod quodcūq. filius  
huc minor. 25. annorū exisset in pa-  
tris potestate co aenitur actione perso-  
nae aut criminali, tunc non sufficit patris au-  
toritas etia si eius administrator sit, sed cura-  
tor & talī minoris filiofam. dicitur est, qui  
cōclu. vltra Bart. & Vidde. Anto. Gom-  
mont. p. c. 1. n. 64. eo quod secundū ibi  
licet pater per legem disposicionem, debet  
tamē hoc quoad bona adiacentia. intelligi  
in quibus pater habet vlam fructū, & in li-  
tibus talia & honoris eius sufficit auctori-  
tas vtrū l. 1. c. materia. C. de bon. m. 32. l.  
cas vero in libris & causis criminalibus,  
quia in eis dadas est curator minoris huius,  
neq. auctoritas patris sufficit, quāntum  
eumq. eū sub patria potestate. habet, vt

in l. 1. & per totū ff. de auto. pra. si alias  
iudiciū alter factū erit nullū, secundum  
Spec. in tit. de adore. §. in. 16. per tex. in  
laquoy. & ibi Bart. ff. de noxalibus, nam  
licet in criminalibus adit patris consen-  
sus, si non adit curator in eis pro maiore  
accusante, vel accusato, nullū erit iudi-  
ciū, secundū Marā in pra. tit. de iudi-  
cio valido & inuolūdo n. 55. pa. 250. & Mo-  
tal. in l. 2. tit. 2. libro. 4. fori, ver. fin. et ad  
quod ibi optime intelligit, nisi ex forma  
statuti excurio condemnationis crimina-  
lis deberet in patri patri, nā tūc dāma pa-  
ter sentire debeat, citatus est, & iudicio de-  
bet pater esse praesens, neq. sufficeret cura-  
toris auctoritas; similesq. statuti, valet le-  
cundū Coua. l. 2. Var. c. 8. n. 7. deficiēte  
tamē talī statuto non sufficeret patris auto-  
ritas intelligi criminali per filium minore  
vel cōtra eū intentato, nisi & curator dare-  
tur, vt dictum est, & tenet Soc. regul. i.  
fall. l. 1. ff. de Ang. de malef. in verbo ad quere-  
la. n. 8. vbi Hiero. in add. ad ipsum, nanc  
cōmūem testatur opinionē quā & tenet  
gl. menor. l. 2. tit. 1. p. 7. & Hippol. in pra.  
§. expedita. n. 8. in fin. & gl. maior in l. 7.  
tit. 2. p. 3. quae contrariū videbatur tenere  
intelligēda est in ciuilibus, in quibus pa-  
tri prejudiciū generabatur, vt in sequēte  
cōclusionē dicemus, aliā male illa glof. neq.  
loqueretur, nisi & quod plus illa glof. neq.  
publicae actionis sine patris cōsensu  
potest filius familias (de quo loquimur)  
praesentē in iudicio, secundum glof. in  
magnum, in princip. in l. cum non solum  
C. de bon. quolib. contrā quam tamen est  
communior & verior opinio (secundum  
Orosio. filius fam. ff. de ijs qui sunt filii.  
col. 1. 68. in princip. & Dida. Pere. d. col.  
80. ad fin. & Gandius de malef. tit. de  
filio fam. no. 1. pag. 60. & iterū, pag. 258.  
num. 12. & 13. in par. dū tamen tunc  
filius hic fit maior. 25. annorū, nam mi-  
nor non potest, secundum glof. menor in  
dict. l. 1. tit. 1. p. 7. & faciant dicta per  
Suares in ijs. de las dēdas, quall. 2. quae  
rigit vltimus, verū & ex pra. dicta solutio  
neque tamen verum est, quod in criminali-  
bus potest pater de clari curator & filij  
ad litē, secundū Anto. Gom. vbi supra,  
de iniuria tamen facta filio licet non mine  
filij sit iudiciū intentandum, necessarius  
est patris consensus, & exercitiū actio-  
nis & ipsi patri competit, secundum Spec  
vbi supra, nu. 21. & ibi Bal. in addi. in cip.  
adde

adde quod Bal. pater tamē in omni casu  
a patre & filio consilii filii, Villalpado  
in l. partitum §. capio secundum partem  
sol. 60. §. 1. per totum. Secunda vero cō-  
clusio est, quod quodcūq. filius tamen  
in patris potestate & curā exisset, cōuen-  
tur inperre ex qua potest patri aliqui ac-  
ci. i. i. veldominici. patris auctoritas sufficit,  
7 secundum Bar. in d. §. pupillus, & Dida.  
Perez & dicitur DD. & est communis &  
vera cōclusio, telle Soc. conf. 34. n. 1. p. 1.  
1. quam approbat text. in l. 7. ut. p. 7. &  
ibi glof. si quam cōclusionē intellige quod  
tunc pater est praesens in iudicio, vel popu-  
la vbi sit tractatur, licet si esset absens,  
14 quia tunc curator dandus est & talī mi-  
nor, nisi pater haberi potest omnino eius  
cōsentus requiritur, filius enim in iudi-  
cio, secundum text. in l. cum non solum  
cessitate. C. de bon. quolib. in verbo est  
non potest abique patris consensu, secun-  
dū Spec. tit. de adore. §. 1. n. 2. vbi pla-  
ries limitat, & Marā in pra. in d. 46.  
n. 18. pag. 242. inquit, quod alter erit  
iudiciū nullū nisi patris auctoritas inter-  
ueniat in re patri cōcente, sufficitq.  
tunc eius auctoritas, neque curator requiri-  
tur, secundū gl. h. in d. 7. tit. 1. p. 3. tenet  
Bar. & DD. in d. §. pupillus. ff. de ver.  
obli. tibus tamen esset tunc pater  
in curatore liti liti nominari. Dubiū tamē  
maximū esset, num in l. 15. in quibus patri  
vltus fractus non adquiretur, & sic vbi  
15 prejudiciatur non adquiretur, & sic vbi  
lenius, & in hoc per superaddita videbatur  
dicendum quod non, quandoquidem nul-  
lū patri paratur prejudiciū, nihilominus  
tamen contrariū videtur dicendum, imo q.  
etiam tunc patris auctoritas requiritur, pa-  
ter citandus sit, alias iudiciū erit nullū,  
prout videtur probari ex l. cum non solum  
n. necessitate. C. de bon. quolib. h. d. probat  
quod regulariter in iudicio neque conue-  
nienter neque excipiendo. t. sine patris cō-  
sensu filius fam. adde non potest dū in  
patris exsistit potestate propter partem in  
l. iam potestatem, quam pater in filium de iure  
habet, & propter reuerentiam ipsi debi-  
tā, & cōcor. l. pen. tit. 17. p. 4. & tenui. Spec.  
vbi sup. & l. in auth. quod locū. n. 9. C.  
de collatio. vbi hoc multis limit. modis,  
& Soc. reg. 1. allegans opinio Bald. con-  
silium & Lantfranc. in c. quoniam contra-  
dictio. conf. num. 47. per totū, & ten. in l. 2.  
tit. 5. p. 3. aliquas hanc limitationē propo-

nit, & pro hac parte gl. in d. 7. tit. 2. p.  
3. optime con. quod exiit ibi, & tenet Ma-  
ran. vbi supra, quod exiit ibi. Menend. infra  
tris. n. 12. & de translatio quod adde ve-  
rum cōtra quod si pater praesens videretur  
in iudicio & confessione filii tamen ex  
prelo non citetur ad iudicium cōfentire  
non dicitur, quia in ijs quibus vltra scēti-  
tiam factam requiritur, non sufficit, quod  
quis sciat q. nisi cōfiteatur, vt est cōmū-  
nis telle Abb. inc. ecclesia vestra. nu. 9.  
de electi. sol. 81. & ibi vltima. litera. C. y.  
& Coua. lib. 3. Varior. cap. 17. num. 3. sic  
declarando & limitando regulam, cum q.  
de regul. in 6. tit. quia speciale est in mu-  
nere, & onere publico huius in iudicio, in  
quo si pater esset in iudicio non & non co-  
tradictio, cōfentire videtur, q. secus in alio  
munere vel onere privato, & secundū Bar.  
in l. 1. n. 4. C. de curio. lib. 1. tit. ipse ibi  
n. 5. dicit q. filio agere in iudicio, si pater  
& filius consensit, cōfentire videtur, nisi dicam-  
us loqui quoslibet & ex proposito  
dū agitur causa filij pater est pater, qui  
non est, dū agitur super alijs causis supra-  
dictis eū. Speculatoris sententiam tenet  
Bal. telans per Tell. in l. 2. tit. 2. n. 8. in  
princip. & Suares, in tit. de las dēdas,  
quest. 1. ad fi. fo. 55. in prin. in antiquis, &  
quia secundum eum ibi fol. 55. in prin. c.  
expressis cōsentibus patris requiritur si filius  
agit super re ad patrem cōcente, et  
19 in quo tamen sufficit filium cōmpere t.  
praestita cautione patrem rati habitum  
gestum per filium, vel procuratorem suū,  
vt probat text. l. Pomponius. §. in. & ibi  
glof. ff. de procura. & l. a. tit. 1. §. partita-  
de quo distinguit Paulin. l. li. longius. §.  
1. ff. de iud. debet tamen cautio hae pra-  
stari fidei iussoribus interuenientibus, vt  
probat. l. 10. tit. 1. p. 3. quae allegat glof.  
dēne, in d. l. 2. ad hoc, fed si filius cō-  
sente, non sufficit patrem interpellare l. 1. & tūc  
si consensit filius exsistere in iudicio obli-  
gatur pater, & contra eum exequi potest,  
secundum eund. Suares. t. post rem vbi  
p. potest etiam addi, pag. 264. l. in q. adco  
vera sunt quod etia si talis filius fam. sit  
minor. 25. annorū, & exasperatione enim  
filius si non est emancipatus in patris pote-  
state exsistit, secundum glof. in l. 1. §. si pu-  
pilus. ff. de verbo. obliga. 1. ad iudic. tamen  
etia auctoritas patris requiritur, vel saltem  
eius consensus & filius pater in loco libi  
21 pateris est, per dictam l. 7. tit. 2. p. 3. ibi  
cali

cafi auel, per argumentum à contrario & ab fpeciali, quia fi folū in cauā in qua pater eſt abſens ille text. filio cōcedit, licet tamen ſtādū in iudicio abſque eius cōſenſu ergo fi præſens eſt patris cōſenſus requiritur iure conueniat, iure conueniat in iudicio etiam in re ad patrē eius nō pertinēte, nam fi pertineret expreſſa citatio patris requiritur: hæc tamē in curia ſuprema Fræcie nullo in cauā ſeruatur, quia ibi nō attenditur patris poteſtatem, ſecundum Rebuff. in proemio primi tomi, conſilio. Fran. glo. l. 3. num. 72. fic & de 1912 canonico quod ſpiritualia nō curatur patris poteſtatem in iudicijs, ex text. in ca. ſi amō, de iudi. in l. 6. & an executio nō poſſit hic filius fami. petere vide per Suarez in di. l. poſſit rē, in queſt. 9. uero an filius pag. 348 & an intente iudicium poſſit iure & ſpōſi ſine patris cōſenſu, vide Meno. de recuper. poſſ. rem. 1. num. 247. cum 26 ſeq. & latius rem. 17. queſt. 24. & quid in filio clerico? vide Didac. Perez. in l. 1. tit. 1. libro. 1. ordinam. in col. 112. in principio. & vide optimam. l. 1. tit. 2. part. 3. ex quibus colliges veritatē quaſtionis propoſite per glo. fin. in di. l. 7. tit. 2. part. 3. & iterum in glo. 1. ibidē. Sed quid. 26  
 26  
 27  
 28  
 29  
 30  
 31  
 32  
 33  
 34  
 35  
 36  
 37  
 38  
 39  
 40  
 41  
 42  
 43  
 44  
 45  
 46  
 47  
 48  
 49  
 50  
 51  
 52  
 53  
 54  
 55  
 56  
 57  
 58  
 59  
 60  
 61  
 62  
 63  
 64  
 65  
 66  
 67  
 68  
 69  
 70  
 71  
 72  
 73  
 74  
 75  
 76  
 77  
 78  
 79  
 80  
 81  
 82  
 83  
 84  
 85  
 86  
 87  
 88  
 89  
 90  
 91  
 92  
 93  
 94  
 95  
 96  
 97  
 98  
 99  
 100  
 101  
 102  
 103  
 104  
 105  
 106  
 107  
 108  
 109  
 110  
 111  
 112  
 113  
 114  
 115  
 116  
 117  
 118  
 119  
 120  
 121  
 122  
 123  
 124  
 125  
 126  
 127  
 128  
 129  
 130  
 131  
 132  
 133  
 134  
 135  
 136  
 137  
 138  
 139  
 140  
 141  
 142  
 143  
 144  
 145  
 146  
 147  
 148  
 149  
 150  
 151  
 152  
 153  
 154  
 155  
 156  
 157  
 158  
 159  
 160  
 161  
 162  
 163  
 164  
 165  
 166  
 167  
 168  
 169  
 170  
 171  
 172  
 173  
 174  
 175  
 176  
 177  
 178  
 179  
 180  
 181  
 182  
 183  
 184  
 185  
 186  
 187  
 188  
 189  
 190  
 191  
 192  
 193  
 194  
 195  
 196  
 197  
 198  
 199  
 200  
 201  
 202  
 203  
 204  
 205  
 206  
 207  
 208  
 209  
 210  
 211  
 212  
 213  
 214  
 215  
 216  
 217  
 218  
 219  
 220  
 221  
 222  
 223  
 224  
 225  
 226  
 227  
 228  
 229  
 230  
 231  
 232  
 233  
 234  
 235  
 236  
 237  
 238  
 239  
 240  
 241  
 242  
 243  
 244  
 245  
 246  
 247  
 248  
 249  
 250  
 251  
 252  
 253  
 254  
 255  
 256  
 257  
 258  
 259  
 260  
 261  
 262  
 263  
 264  
 265  
 266  
 267  
 268  
 269  
 270  
 271  
 272  
 273  
 274  
 275  
 276  
 277  
 278  
 279  
 280  
 281  
 282  
 283  
 284  
 285  
 286  
 287  
 288  
 289  
 290  
 291  
 292  
 293  
 294  
 295  
 296  
 297  
 298  
 299  
 300  
 301  
 302  
 303  
 304  
 305  
 306  
 307  
 308  
 309  
 310  
 311  
 312  
 313  
 314  
 315  
 316  
 317  
 318  
 319  
 320  
 321  
 322  
 323  
 324  
 325  
 326  
 327  
 328  
 329  
 330  
 331  
 332  
 333  
 334  
 335  
 336  
 337  
 338  
 339  
 340  
 341  
 342  
 343  
 344  
 345  
 346  
 347  
 348  
 349  
 350  
 351  
 352  
 353  
 354  
 355  
 356  
 357  
 358  
 359  
 360  
 361  
 362  
 363  
 364  
 365  
 366  
 367  
 368  
 369  
 370  
 371  
 372  
 373  
 374  
 375  
 376  
 377  
 378  
 379  
 380  
 381  
 382  
 383  
 384  
 385  
 386  
 387  
 388  
 389  
 390  
 391  
 392  
 393  
 394  
 395  
 396  
 397  
 398  
 399  
 400  
 401  
 402  
 403  
 404  
 405  
 406  
 407  
 408  
 409  
 410  
 411  
 412  
 413  
 414  
 415  
 416  
 417  
 418  
 419  
 420  
 421  
 422  
 423  
 424  
 425  
 426  
 427  
 428  
 429  
 430  
 431  
 432  
 433  
 434  
 435  
 436  
 437  
 438  
 439  
 440  
 441  
 442  
 443  
 444  
 445  
 446  
 447  
 448  
 449  
 450  
 451  
 452  
 453  
 454  
 455  
 456  
 457  
 458  
 459  
 460  
 461  
 462  
 463  
 464  
 465  
 466  
 467  
 468  
 469  
 470  
 471  
 472  
 473  
 474  
 475  
 476  
 477  
 478  
 479  
 480  
 481  
 482  
 483  
 484  
 485  
 486  
 487  
 488  
 489  
 490  
 491  
 492  
 493  
 494  
 495  
 496  
 497  
 498  
 499  
 500  
 501  
 502  
 503  
 504  
 505  
 506  
 507  
 508  
 509  
 510  
 511  
 512  
 513  
 514  
 515  
 516  
 517  
 518  
 519  
 520  
 521  
 522  
 523  
 524  
 525  
 526  
 527  
 528  
 529  
 530  
 531  
 532  
 533  
 534  
 535  
 536  
 537  
 538  
 539  
 540  
 541  
 542  
 543  
 544  
 545  
 546  
 547  
 548  
 549  
 550  
 551  
 552  
 553  
 554  
 555  
 556  
 557  
 558  
 559  
 560  
 561  
 562  
 563  
 564  
 565  
 566  
 567  
 568  
 569  
 570  
 571  
 572  
 573  
 574  
 575  
 576  
 577  
 578  
 579  
 580  
 581  
 582  
 583  
 584  
 585  
 586  
 587  
 588  
 589  
 590  
 591  
 592  
 593  
 594  
 595  
 596  
 597  
 598  
 599  
 600  
 601  
 602  
 603  
 604  
 605  
 606  
 607  
 608  
 609  
 610  
 611  
 612  
 613  
 614  
 615  
 616  
 617  
 618  
 619  
 620  
 621  
 622  
 623  
 624  
 625  
 626  
 627  
 628  
 629  
 630  
 631  
 632  
 633  
 634  
 635  
 636  
 637  
 638  
 639  
 640  
 641  
 642  
 643  
 644  
 645  
 646  
 647  
 648  
 649  
 650  
 651  
 652  
 653  
 654  
 655  
 656  
 657  
 658  
 659  
 660  
 661  
 662  
 663  
 664  
 665  
 666  
 667  
 668  
 669  
 670  
 671  
 672  
 673  
 674  
 675  
 676  
 677  
 678  
 679  
 680  
 681  
 682  
 683  
 684  
 685  
 686  
 687  
 688  
 689  
 690  
 691  
 692  
 693  
 694  
 695  
 696  
 697  
 698  
 699  
 700  
 701  
 702  
 703  
 704  
 705  
 706  
 707  
 708  
 709  
 710  
 711  
 712  
 713  
 714  
 715  
 716  
 717  
 718  
 719  
 720  
 721  
 722  
 723  
 724  
 725  
 726  
 727  
 728  
 729  
 730  
 731  
 732  
 733  
 734  
 735  
 736  
 737  
 738  
 739  
 740  
 741  
 742  
 743  
 744  
 745  
 746  
 747  
 748  
 749  
 750  
 751  
 752  
 753  
 754  
 755  
 756  
 757  
 758  
 759  
 760  
 761  
 762  
 763  
 764  
 765  
 766  
 767  
 768  
 769  
 770  
 771  
 772  
 773  
 774  
 775  
 776  
 777  
 778  
 779  
 780  
 781  
 782  
 783  
 784  
 785  
 786  
 787  
 788  
 789  
 790  
 791  
 792  
 793  
 794  
 795  
 796  
 797  
 798  
 799  
 800  
 801  
 802  
 803  
 804  
 805  
 806  
 807  
 808  
 809  
 810  
 811  
 812  
 813  
 814  
 815  
 816  
 817  
 818  
 819  
 820  
 821  
 822  
 823  
 824  
 825  
 826  
 827  
 828  
 829  
 830  
 831  
 832  
 833  
 834  
 835  
 836  
 837  
 838  
 839  
 840  
 841  
 842  
 843  
 844  
 845  
 846  
 847  
 848  
 849  
 850  
 851  
 852  
 853  
 854  
 855  
 856  
 857  
 858  
 859  
 860  
 861  
 862  
 863  
 864  
 865  
 866  
 867  
 868  
 869  
 870  
 871  
 872  
 873  
 874  
 875  
 876  
 877  
 878  
 879  
 880  
 881  
 882  
 883  
 884  
 885  
 886  
 887  
 888  
 889  
 890  
 891  
 892  
 893  
 894  
 895  
 896  
 897  
 898  
 899  
 900  
 901  
 902  
 903  
 904  
 905  
 906  
 907  
 908  
 909  
 910  
 911  
 912  
 913  
 914  
 915  
 916  
 917  
 918  
 919  
 920  
 921  
 922  
 923  
 924  
 925  
 926  
 927  
 928  
 929  
 930  
 931  
 932  
 933  
 934  
 935  
 936  
 937  
 938  
 939  
 940  
 941  
 942  
 943  
 944  
 945  
 946  
 947  
 948  
 949  
 950  
 951  
 952  
 953  
 954  
 955  
 956  
 957  
 958  
 959  
 960  
 961  
 962  
 963  
 964  
 965  
 966  
 967  
 968  
 969  
 970  
 971  
 972  
 973  
 974  
 975  
 976  
 977  
 978  
 979  
 980  
 981  
 982  
 983  
 984  
 985  
 986  
 987  
 988  
 989  
 990  
 991  
 992  
 993  
 994  
 995  
 996  
 997  
 998  
 999  
 1000

batur, declaratur enim quod habetur pro  
 intenduntibus? ac si verē reſiſſent, et  
 idem inquit Suarez in di. l. deſ. deu  
 das. quæſt. incip. quarto vltimus, fo. 58.  
 pag. 1. in medio quod filio familiaris  
 præſcripto \* in rebus in quibus patris  
 vltiſſimus nō cōpetit, eō quod potuit  
 tū filius agere, & noluit, cū poſſet alioq.  
 patris conſenſu tunc agere ex indiſſiſſe  
 tia, ſi pater noliſſet iudicare noluit conſen  
 ſu probare, prout tunc tenet glo. l. 1. in di.  
 8. tit. 2. part. 3. & idem eſt, in alijs ca  
 ſibus vbi filius ſine cōſenſu patris poteſt  
 in iudicio procuratorem conſtituere, de  
 quibus per text. in di. 2. tit. 5. part. 3. Et  
 aliud in propoſitu dubium & nō eſt ſim  
 ſingulare ſcilicet, an in caſibus in quibus  
 filius fami. iure digeſſorum poterat cō  
 ueniri ſine patris conſenſu, ex text. in di.  
 l. 7. tit. 2. part. 3. requiritur etiam in illis  
 hodie \* conſenſus patris, & videbatur  
 ſecundū gloſſam ibidem dicendum quod  
 non, quia in illis caſibus poterat ſi ius  
 fami. obligari, conueniri, & condem  
 nari ex omni cauſa, vt. l. 1. filius fami  
 ſi. de verborum oblig. nihilominus ta  
 men ſecundū gloſſam illam per text. in  
 l. 7. etiam in eis requiritur hodie di  
 ſtus patris conſenſus vt filius cōueni  
 niri, & conuenire aliquem poſſit in iu  
 dicio, cum indiſſiſſe di. l. 7. loquitur,  
 licet non careat ſerupulo hæc opinio,  
 quandoquidem non eſſet conſenſum  
 leges partium ius ciuile corrigere, cum  
 in priuatum cum eo concordet & vni  
 uſius per aliud declaratur & intelligitur,  
 ſecundū gloſſam Non quierit, in l. 1. fo. ti  
 tulo. 5. partita. 6. & Suarez in l. 1. quo  
 niam. ampli. 2. C. de in ſol. Sed an  
 per nuntium, vel epiſtola poterit pra  
 tere hunc conſenſum præſtare, ſi tradit  
 Suarez in dicto titulo. de laſ. deudas.  
 27  
 28  
 29  
 30  
 31  
 32  
 33  
 34  
 35  
 36  
 37  
 38  
 39  
 40  
 41  
 42  
 43  
 44  
 45  
 46  
 47  
 48  
 49  
 50  
 51  
 52  
 53  
 54  
 55  
 56  
 57  
 58  
 59  
 60  
 61  
 62  
 63  
 64  
 65  
 66  
 67  
 68  
 69  
 70  
 71  
 72  
 73  
 74  
 75  
 76  
 77  
 78  
 79  
 80  
 81  
 82  
 83  
 84  
 85  
 86  
 87  
 88  
 89  
 90  
 91  
 92  
 93  
 94  
 95  
 96  
 97  
 98  
 99  
 100

ex text. nostro probatur, ibi, las par  
 tes. Sed quis potest esse talis, nisi talis  
 doceatur & in iudicio quantumcum  
 que summario partium legitimatio præ  
 cedere debet, vt late diximus in l. 1.  
 29  
 30  
 31  
 32  
 33  
 34  
 35  
 36  
 37  
 38  
 39  
 40  
 41  
 42  
 43  
 44  
 45  
 46  
 47  
 48  
 49  
 50  
 51  
 52  
 53  
 54  
 55  
 56  
 57  
 58  
 59  
 60  
 61  
 62  
 63  
 64  
 65  
 66  
 67  
 68  
 69  
 70  
 71  
 72  
 73  
 74  
 75  
 76  
 77  
 78  
 79  
 80  
 81  
 82  
 83  
 84  
 85  
 86  
 87  
 88  
 89  
 90  
 91  
 92  
 93  
 94  
 95  
 96  
 97  
 98  
 99  
 100

ex text. nostro probatur, ibi, las par  
 tes. Sed quis potest esse talis, nisi talis  
 doceatur & in iudicio quantumcum  
 que summario partium legitimatio præ  
 cedere debet, vt late diximus in l. 1.  
 29  
 30  
 31  
 32  
 33  
 34  
 35  
 36  
 37  
 38  
 39  
 40  
 41  
 42  
 43  
 44  
 45  
 46  
 47  
 48  
 49  
 50  
 51  
 52  
 53  
 54  
 55  
 56  
 57  
 58  
 59  
 60  
 61  
 62  
 63  
 64  
 65  
 66  
 67  
 68  
 69  
 70  
 71  
 72  
 73  
 74  
 75  
 76  
 77  
 78  
 79  
 80  
 81  
 82  
 83  
 84  
 85  
 86  
 87  
 88  
 89  
 90  
 91  
 92  
 93  
 94  
 95  
 96  
 97  
 98  
 99  
 100

hoc allegat, & alius idem Dida. Per in  
 l. 6. titulo. 11. co. l. 3. col. 1167. in fine, &  
 hanc vt vult ipse nostro attento do tamē  
 per partem petitor hanc conclusionē ſci  
 ri tenet Villalobos, in ſua antinomia iur  
 is ciuili & regii licita. C. n. 4. & Matie  
 60. in dialogo reſolutoris. 3. par. cap. 52. qua  
 quidem cōſolūe facta nulla admittitur  
 amplius oppoſito, aut exceptio probatio  
 non requiritur ſecundū Conar. in practi  
 cap. 26. num. 5. in fine. Potteſque index ex  
 officio? concludere in cauſa, & habere  
 cautam pro concluſa, ſecundū laſ. in re  
 pet. l. admonendi. num. 52. & in lect. c. nu  
 ti. de iure iur. vbi & dicit quod dicitur t  
 in cauſa conſuſum, tunc tamen index po  
 teſt praeſtare alia luitis ex officio in cau  
 ſa concludere, quoties datur ſufficiens  
 dilatio, & non alius, & an poſſit in cau  
 ſa cōſolūe reuocare, tradit Hippolyt.  
 in practi. 6. ſequens num. 12. & 17. vbi  
 num. 52. inquit optime ipſe Hippolytus,  
 quod ſi poſſit concludere tū in cauſa iu  
 dex admittit articulos, videtur concluſio  
 nem reuocare, quod ego intelligo ex de  
 citione Rotæ nouæ, & de teſtibus & ex eo  
 dem Hippoly. vbi ſupra num. 52. quoties  
 index ſciit eſſe conſuſum in cauſa, ſecus  
 ſi ignorat, quia eſſe ſuccellor in officio, vel  
 concluſio eſt multum antiqua, tunc enim  
 non videtur reuocare quantumcumque  
 articulos admittat, & idē ſemper vt hæc  
 euitem & non videret reuocare concluſio  
 nem proſidebam quod admittentur  
 petita abſque praeiudicio actum & con  
 cluſionis in cauſa: & cautam ad annu  
 landum vel reuocandum proceſſum t po  
 nit Hippol. dicta. n. 52. & 53. quaquid  
 dem cautela tu ad malum non variis, ne  
 que contra veritatem, neque hæc opio  
 nioni ſcilicet quod concluſio fit de ſub  
 ſtantialibus obſtat tamen, in l. 2. in ſi  
 ne, tit. 4. ſupra ibo libro. vbi abſque  
 aliquo actu concluſionis inquit text. ibi  
 dem litem conſeri concluſam præſentatis  
 ſcripturis prout reconuentione, quia  
 licet illa loquitur quod ad concluſionem fa  
 ciendam quantum ad ſententiam inter  
 locutoriam probationis, & ſic ad recipi  
 dum partes ad probandum, hæc enim con  
 cluſio cum non videatur eſſe ita maximi  
 praeiudicialis, ſicut finalis ad ſententia diſſi  
 niuam, nō requiritur per partes ſcripi, ſed





canonibus non legi tenentur. Alex. cons. 6  
citat proculum. vol. 3. & Anton. Gomez.  
in tom. 1. cap. 1. in nota ad fi. & in interpre-  
tandum est lege nostra attenda quis  
quid voluerit contrarium iurare glo-  
magna. dict. l. 1. & Minchaca. de iurisci-  
cra. l. 2. n. 4. verum nec ad res pertinet. tom.  
1. & Puteus. dict. verbo sententia ca. 1. n.  
1. cum sequens. qui in effectu si beneficii  
clamor non fuit contrarij. quia ipsi tantu  
loquuntur. in casu in quo lex nostra in cau-  
sas tantu loqueretur. sed ea in criminali-  
bus etiam loquatur. nihil contrarium ad  
ferunt. sed potius idem. & sic in praticare  
ceptum est. licet in grauisimis criminibus  
ad cautelam in libellis accusatoris so-  
lemnitatis illa proponatur vel saltem alia  
que earum. cum promissione omnium alia-  
rum. prout consilium gl. et fecha. in l. 2. ti. 9  
part. 1. sed & adhuc in ijs delictis grauisi-  
mis non vitaretur libellus si non appare-  
ret. neque obstat quod lex. tit. l. 1. su-  
pra. ca. ponit formam in criminalibus. quod  
omnino seruanda est. alias corruit proce-  
ssus quonia ibide disponitur forma proce-  
dendi contra delinquentes absentes. non vero  
loquimur & lex nostra quoties contra pre-  
sentes proceditur. & ratio differentia ma-  
nifesta est. nam contra absentes pro quibus  
non est qui respondet causa omnino infici-  
ficanda est secundum terminum & formam  
d. l. 1. supra presentes vero. quicquidem re-  
pondent pro se ipsis sola veritate proce-  
ditur. & lex nostra causa specialia tollere  
non censetur quorum casuum aliquos po-  
nit Minchaca dict. num. 4. eodem etiam  
themate retento assero quod in libello ac-  
cusatorio in causis criminalibus vbi agi-  
tur ad poenam incurse impositione propter  
delictum commissum. & damni restitu-  
tionem vt in actione furti & legis aquilae  
& similium. quantum dampnum non peti-  
tur incidenter ex officio. sed simpliciter.  
non ex hoc vitabitur libellus. sed simul  
cum poena impositione condemnabitur  
reus in damni restitutione in casibus in qui-  
bus incidit dampnus peti poterat. quia  
veritas attendenda est. non vero scrupulo-  
sus modus exigendi dampnum incidenter  
ex officio. & quia quoties simpliciter peti-  
tur censetur peti modo & forma. quia  
de iure locus est. praeteritum si aut  
clausula illa salutifera. peto mihi ius & ius-  
ticiam ministrari. de qua alio in loco plu-  
ra diximus. item & cessabit nunc doctrina

Barrosi. l. 14. videtur dicendum. quoniam  
Alex. refertur sequitur Hippoly. cons. 1.  
num. 12. dicentis. quod videretur  
quasi iudicium vel inquisitio super furto in ip-  
so libello accusationis. vel inquisitorius  
necesse erat apponere quod res furata proce-  
deret domino iure domini. vel quod ali.  
neque sufficeret dicere simpliciter. quod ipse  
tenebat. cessabit enim iam & hanc solemni-  
tatem. tam apparet in processu. rem esse  
illius. cuius aliter. licet non dicitur. ve-  
perit iure domini vel qua. & sic vidi  
iam allegatum & factum.

ibi. cum insequendo a tertio. place-  
etiam verba noniter in lege nostra in-  
ferta. quae in exemplari antiquo non aderat.  
prout videtur lex. tit. 1. lib. 3. ordi-  
que est lex nostra. quae tamen in lege no-  
stra adduntur nouissime. vt dubitationis  
bus finis imponatur. & tam in secundo. vel  
tertia. quam in prima instantia apices iuris  
non attenduntur. sed soli facti verities ex  
processu resultant. ex quo licet in libello  
graminatus. vulgo Elcrito de agrariis.  
aliqua deficiant. quae inierenda attentis  
iuris scrupulosis forent. non ex hoc  
vitetur libellus ipse. neque processus. qui  
nis in eo non inferuntur. Extat tamen cir-  
ca hoc optimum & singulare dubium. vbi  
si diffinitio. ex interuallo intellige. vel  
ab interuoluto quocunque tempore  
T. appelleretur inuoc. deo in scriptis vitabi-  
tur ne propter hoc appellatio. & remane-  
bit delicta & sententia in rem. iudicat. ut  
l. 1. supra. contra emittatum iure canonico ad  
teto & in contrarium nihil quod p. hatur  
per ius Gole. nisi in inter. alia. ca. l. 1. in  
tra dicta potius. & non in inter. l. 1. in  
tota quocunque tempore. vbi a diffinitio  
ex interuallo inferuntur. appellatum est.  
alia sententia in rem. iudicat. tra. qua  
uis de iure canonico. & inter quod inter-  
locutorio. si autem ab ea appellatur  
quia tunc iudicatur. sed si diffinitio vi-  
na voce inferuntur. inter appellatum. secun-  
dum Ferrari in praet. in forma libelli ap-  
pellationis. l. 1. causis iure vero canonico  
alio est dispositum. prout optime. & obide  
tra Marita in praet. in re appellatio.  
n. 14. cum & sequenti. pag. 176. in parvis  
vbi num. 127. inquit. & sequitur. quando  
dicitur in scriptis appellatio. & non in me-  
pote. hae vidi vnam decilio. Pedemont.  
Octauia. l. 6. in ordine quibus sic sitibus  
intra nunc dubium. scilicet puni iureno

tra

tra attenda hae etiam obseruari require-  
tur. an vero per legem nostram abrogata  
sint. & sic quod lex appellatur. ad diffini-  
tione ex interuallo vel incontinenti. vel ab  
interlocutoria quocunque tempore. suffi-  
cient appellatioem in actis inferri. quoniam  
inscriptis non interponatur. & sic in libello  
formato. & est mea & nouissima questio.  
qua haec. ab aliquo noniam viciam vidi.  
gauderem. doceri potius quam docere.  
nam si secundum legem meam. facti  
veritas attendenda est. quod est hoc quod  
appellatur inscriptis. deo a diffinitio  
ex interuallo. & ab interlocutoria quocunque  
tempore. certe nihil. praeteritum si de ius-  
ticia appellatur. & in illius appellatio  
fuerit. & certe nihil haberetur text. in l. 1.  
tit. 3. part. 1. expresse iubentem. quod  
si appellatur ex interuallo a diffinitio. &  
iuris iudicem iudicet ab interlocutoria. &  
iuris canonico insistent quod inter-  
locutoria disponit quocunque tempore.  
esse inscriptis appellandum. teneamus ef-  
fet per legem nostram hos celestis iuris apices.  
sed ne indicatur tot iurum correctio  
si iudicem. in seculari foro dictam legem  
partitaram & ius civile seruare & in foro  
ecclesiastico ius canonico praeteritum si iudicem  
ex inferior. qui renetur ius ad vnam  
guem seruare. secundum Auent. resp. n. 6.  
& conclusionem. 11. & Auiel. cap. 1. prae-  
torum. num. 18. fol. 8. & optime Sotum de  
iur. & iure quest. 4. art. 4. cap. 409. & post  
haec vidi in simili statuto & ordinatione  
tenere Octavianum. decisio. Pedemont.  
num. 32. & clarius & melius id Octavianus  
in decis. 6. per totam. vbi inquit ita  
in senatu fuisse decum. scilicet. ex hoc ap-  
pellatione esse desertam. & gausius f. 6.  
tenatur Pedemontanum sic censuisset.  
neque obstat lex nostra. tum quantum  
providet circa libellum gramini. non vero  
circa appellations formam. & modum.  
tum etiam quia lex nostra generaliter pro-  
uidet non est censendum legem partem  
res & viles. & speciales tollere voluisse.  
ex doctrina gl. celebris & communiter ab  
omnibus approbate in l. 1. c. de silenti-  
lib. 3. quoniam si nulla alia sententia ferenda  
in causa remaneret. & de insulsa appella-  
tis colaret. rigorosum esset propter huius  
solemnitatis omissionem pronuntiare ap-  
pellationem esse desertam. & insulsa sen-  
tentiam lapsam in rem iudicatum & sic

victoriam ex ea obtinentem locupletari  
quod iactura aliena. praeteritum si causa. & sic  
de iudicibus in quibus si licet est appellatio  
hac etiam ex interuallo vna voce. secundum  
Marita in praet. in re. de appella. r. u.  
134. pag. 379. in parvis. tu tamen latius hae  
cogitatur. vltimus est et alius dubium videli-  
cit. num lex nostra supplet lapsum in-  
stantiae. & ita quod iudex pronuntiet sententiam  
tempore instantiae lapsa. valeat sententia  
illa. & iudex ipse possit cum pronuntiare.  
re. & potest pro exemplum in calu. l. 7.  
infra. tit. 1. proximo. de instantia in gradu  
appellationis iudicibus de regimine co-  
cella per legem istam. in causis de ca. ille  
morapetina. & in minoris valoris. vel ca.  
l. 1. infra. tit. 1. proximo. de quo in simili la-  
tuo dubitatur. Puteus de syndicato. verbo  
sentent. cap. 6. numer. 1. vbi hoc examinat.  
quo tamen tempore teneo quod circa inferio-  
res iudices. qui secundum quod in hac di-  
ximus glossa teneatur ad vnguem ius ser-  
uare. & quibus data est & signata instantia  
ad iudicandum. & ea elapsa cella limitata  
iurisdictione si post lapsum talis instantia  
dicarent. sententia esset nulla. & prima  
in prima instantia lata remaneret lapsa in  
re iudicata. prout in terminis dicit. l. 7.  
tit. 1. infra. proximi manifestissime verifica-  
tur. & verior appellatio opinio. Paul. in  
l. preparandum. nu. 9. c. de iudi. & com-  
muniter tenetur Abb. in cap. 1. venerabili-  
lis. num. 17. de iudi. & tenet Alex. in for-  
ma feret iudicacionis. c. 49. verbo. C. 6.  
denar. num. 5. fol. 129. quem refert & se-  
quitur Didac. Perez. in l. 6. tit. 1. lib. 3.  
ord. c. 16. nam neque ex tacito. neque  
ex expresse consensu partium instantia  
illus. l. 7. prorogari potest. secundum Di-  
dac. Perez. vbi supra quam communiter re-  
stat Alex. in l. preparandum. num. 10.  
c. de iudi. & communiter tenetur  
Curt. Junior in l. 3. si iudex ff. de iudi.  
quoties refert Did. Perez. in l. 1. tit. 1. lib. 3.  
de iudi. c. 18. in fine. itidem que in-  
stantia dicit. l. 1. preparandum. tit. 1. proro-  
gari potest. vt communiter tenetur l. 1. in l. 1.  
pen. num. 7. de iudi. & Didac. Perez. in l. 1.  
tit. 1. lib. 3. ord. column. 736. in fine. & re-  
rum ibidem in column. 744. verificatissimi  
potest. vbi & quare. quod si iuramentum  
interueniat suspensum tale potest & ap-  
pellationis instantia. licet non prorogari. vt  
per eundem Perez vbi supra. column. 737.

Go

Lm9

Ino & quod plus est, vt ad propostum reueratur, quod sententia eum in consilio  
rio Principis lata per epia iustitiam nulla  
est secunquam glo in anten. vt ipsa nulli  
larg. 4. hoc quoque verbo, praedictum glo  
lac. 9. & Afflicti. dec. 18. num. 4. & Grati  
mati. voto. 31. numero. 18. & tenet etiam  
gloss. nullam. in auth. si appellatio. C.  
de appell. quousin consisterio Principis  
raro aut nunquam de instantia dicti. l. pro  
perandū curatur f. secundum Bal. in consi  
l. 17. colum. fin. lib. 3. & Marā. in practi  
s. part. numer. 15. & Didacum Perez. hac  
referentem in Rubr. titul. 13. ord. col.  
7. 5. versu. amplia etiam, superioremque non  
iudices defalaribus appellationum f. non  
raro quoties de iustitia appellantis collat  
secundum Auen. resp. 3. n. 6. & Afflicti. de  
cis. 79. n. cum aliena iactura virtute sen  
tentie iniuste appellatus locupletetur, sed  
quoad iudices inferiores, secundum eum  
ibi, aliud est seruandum, vt per Aul. cap.  
1. praxorum, num. 8. fol. 38. vltimus & pos  
set attendari, quod licet verus contumax  
nō audiatur appellans, si tamē appellauit  
& processum fuit in causa, & de ius iustiti  
a, & de iniquitate prima sententia con  
flaret, vique audiendus esset, vt infra di  
cimus in glo. Donde falleretur, & pe  
titioni apoftholorum in foro seculari refo  
lit ab vti, ex tex. nostro, & ex practica cō  
muni, quantumuis per l. 12. in princip. tit.  
31. part. 3. vbi nota Gregorius requiri pe  
titionem eorum videretur, non tamen iā  
in foro seculari requiritur petitio eorum,  
prout in foro ecclesiastico requiritur, in  
quo nunquam deficiat ab vti, & idem in  
Francia vti, scilicet, quod non petuntur  
apoftholi in libello appellantis appareat  
ex Rebus in tom. 3. consil. Franc. titul. de  
apel. art. 10. num. 1.

Ibi, *assensu da vel processu*, ex iis versu  
habetur, sufficere libellum & petitionē  
vulgo demandā in scriptis praesentari,  
prout ex eisdem versu notabat glossator  
Salamatinus. hic col. 805. & 897. lib. 3. ord.  
& tenet Rebus in 1. nemo consil. Franc.  
titul. de sent. execut. art. 9. glo. 1. n. 3. &  
34. & diximus latē in rubric. titul. supra  
hoc lib. in versu. inferius etiam, & hoc nisi  
reus peccat & iudex iubet, vt in scriptis  
deur, nam tunc in scriptis praesentandus  
est secundum tex. hic in finalibus verbis.

Ibi, *Postea in la demanda si pedimēto*

10. ex iis verbis colligitur manifestē con  
clusionem in libello v. in civilibus, neque  
in criminalibus requiri, prout asserit in  
propostum legis nostrae. Ant. Gomez to  
mo. 3. cap. 1. num. 3. & Auen. resp. 1.  
n. 18. & in simili iura inquit Pute. de  
syndicato, verbo, Sententia, cap. 1. n. 12.  
& Rebus. in dicto, de sent. execut. art. 9.  
glo. 1. num. 4. & Villalobos in arario li  
tera. L. num. 16. 1.

Ibi, *Aligna de las cosas*, ex iis verbis ius  
tis praecedentibus, l. 10. Q.ue non esta bi  
fermada, colligo, quod lege nostrae atten  
ta non procedit hodie opinio gl. 5. in prin  
cip. l. 1. de obli. l. 1. de iudicis, quod sentē  
tia lata super inepto libello est nulla ipso  
iure, nulliusque ex tali libello inepto resolu  
tam quoad quocūq; opponi potest cap. cū  
dilecti, de emp. & vend. notat Alex. cōf.  
189. numero. 3. lib. 6. & Perez. hic glo.  
Q.ue non esta, col. 806. lib. 6. ordin. & plures  
referens Mexia in l. de Toledo in respō.  
ad 4. fundam. partis num. 37. & 38. hac  
enim ex. h. nostra f. super inepto libello la  
ta, prout in expreso notat P. rez Padilla  
in l. 1. n. 3. C. de iur. & facie, & ante eum  
Ant. Gom. tom. 3. cap. 1. num. 1. ad h. &  
Puteus de syndicato, verbo, Sententia, c.  
4. num. 1. qui quid vellet contrarium dice  
re Mexia vbi supra, num. 38. qui quidem  
procedere potest, sicut & procedit Olan  
in concordia antinomiarum litera. L. nu.  
3. quousinque ex tali inepto libello sen  
tentia certa ferri nō potest, quia ex eo  
intento petentis non colligitur, neque  
reus defendere potest, secus vero aliat,  
prout in l. 1. De iudic. dicitur, supra isto lib.  
latius diximus, & voluit Padilla, vbi supra  
& Puteus in d. cit. cap. 4. & iterum in cap.  
2. eiusdem verbi ferrentia num. 11. & l. 1.  
in l. vltimum num. 5. scilicet, per vbi num. 3.  
& 14. idem dicit pars non opponeret de  
ineptitudinis, hic declarando in effectu  
de doctrina per eum relata, & in effectu  
sic voluit Mexia, vbi supra num. 38. in fine  
ibi bene insinuat, & in simili ita intel  
lit Carolus de Grassalis lib. 1. Regulum  
Fran. iure. 1. vers. 1. etiam dicit, vbi in  
quit quod non attenditur libelli ineptitu  
do si probationes sunt clare, & voluit Ma  
ranta in pr. c. 4. par. dist. 9. n. 14. sed  
an lege nostra attendit lae confutata pore  
rie f. addi vel minui libellas, & in hoc Pi  
nellus in 3. par. l. 1. cap. 3. num. 26. & 27. fol.

147. C. de re iudic. & Anton. Gom. tom. 3.  
variarum, cap. 1. num. 11. in princip. vide  
tur dicere quod sic, quod tamē vtrū crede  
re si pars contraria nō contradicat parte  
vtriusque ad contradicendum nullo modo li  
ceret, vt potest quia iam erat parti contraria  
ius quā situm, & ei praedictum non pote  
rat, neque nostra circa hoc non disposit,  
neque ius alicui quousin tollere vult, si  
li id quod additur esse dependens, & an  
nexum deductis in ipso libello, puta, quā  
do additur aliqua qualitas aggregans deli  
ctū ipsam, hāc enim qualitas si licet op  
tine addere, quia nihil non additur extra  
volum, sed tamē de iure in libello signi  
ficatum aggregatur, re delicta & qualita  
tes eorum impunitae remaneant, prout re  
manet & si licet inter actus omnibus de  
licti qualitates non puniuntur, & hoc est  
quod voluit in effectu Anton. Gomez  
vbi supra, licet tamen pars non contradicat ad  
di. & minui potest libellum, quia consensit  
videtur & iuri suo renuntiat, & multa par  
te nō opponente admittitur, quia li cō  
tradiceret, non admittitur: eodē itē  
thematē retento lege nostra attenda  
procedit hodie libellis alternatiis secundū  
Villalobos in sua antinomiarum libri civilis,  
& regii. litera. L. num. 1. & ibi Olanus nu.  
3. licet antea regulariter non admitteretur  
prout, secundū gl. 1. in §. sed ille, in fin. de actio  
notat Padilla in l. cum proponas n. 10.  
pag. 96. C. de transactio. ex text. in cap. si  
de re iudic. 6. ad hoc allegato per Bern.  
Diaz regula. 671. fol. 1.

Ibi, *Q.ue la sententia en fue licta*, notan  
dum est ex iis verbis quod hodie non est  
necesse sententiam legi per iudicem eā  
pronuntiantem, prout ante requirebatur  
ex text. in dict. c. si e. re iud. in 6. ad hoc  
allegato per Bern. Diaz in regula dict. 679.  
neque iudem necessarium est quod pro  
nuntietur sedendo f. pro tribunali, prout  
in simili statuto inquit Parade Par. in dict.  
tract. syndicatorum, verbo, Sententia, cap. 2.  
numero. 1. ad finem. ius & secundum  
ibi non requiritur quod incipit ferat  
& pronuntietur, sed sufficit in actū  
proponi, & quod ibide scripta appareat,  
& pronuntia, vt in ea videntur manife  
sta sint, & probari possint, & alia plura  
sic & praedicatur, & voluit Rebus in l. 1.  
consil. Franc. titu. de sent. execut. art.  
9. glo. 1. num. 39. & numero. 40. tenet  
idem quod non requiritur proferri pro

tribunali sedendo, nam lex nostra, quan  
vis sententiam inspicere nō videatur in ip  
sis tamen vtriusque, quousin veritas  
cum inspicitur, nō curat an inscriptis,  
vel in actis sententia pronuntietur, neq;  
contrario facto annullabitur, quousin ve  
lit Maranta in practi. De sententia, na  
mero. 16. pag. 110. in parisi, & Auen  
da, responsa. 1. numero. 3. & 4. & Didac. Perez  
hic lib. 3. ord. col. 950. ad fin. & gl. fin. in l.  
4. tit. 3. lib. 3. glo. 1. n. 1. & 2. n. 1. & 2. n. 1.  
ibi allegant non probant eorum intentum,  
Imol. l. 3. titu. 2. part. 3. per ipsum. Auen  
da, allegata solam facti veritatem atten  
dendam iubet, & sic non erit nulla sen  
tentia eo quod in actis & non in scriptis  
pronuntietur, & l. 4. titu. 16. part. 3. iudem  
non est contraria huic opinioni, sed pro  
potius facit li bene insinuat, & sic qua  
ntum sententia nō sit scripta iudice la  
manu, sed aliena, & subscripta tamen ab eo  
sua firma propria sufficit, cum & colla. cō  
tra lal. per eum allegatū, in l. 1. ex cautio  
ne, verbo tunc, numero. 4. & pag. 441. cum  
sequen. C. de hie iustitiam, vbi dicit ita ef  
fectū demerere omnium, & in vltū quousin  
in voce tamen abq; scriptura in actis, vel  
in scriptis facto pronuntiat sententia nō  
potest, & hoc est quod voluerunt Auen  
da, & Marā, vbi supra, licet bene insin  
uat, & sic meae non contrariatur opinio  
n. & in hoc bene dicunt, nam li in causis  
summaris, 400. morpetur nonum vbi libel  
lus in actis etiam non inscribitur, requirit  
tur quod condemnatur, vel abvbiatio in  
actis latetur in propostum, secundum text.  
in l. 1. titu. 3. lib. 3. supra quae non  
in maiori la vnde eius proponente erit  
sententia & inscribitur in actis, non vbi  
in voce tantum proferenda. Eodemque  
etiam, retento tenente credetem nullum  
etiam incontinentes neque necessarium,  
quod si iudex de nocte proferat senten  
tiam, sint duae ardentes candela f. praesent  
ter, prout in gloss. sequenti dico, & quod  
proferri possit sententia ambulando, stan  
do, vel in eo, vel pedestrim, & credetem  
quod li sententia iniusta appareret, re  
formaretur & quod iustum esset pronun  
tiaret iudices saltem superiores ad has  
aduerterent nullitatem, vt eam colore  
suo quod suum est vntique tribuerent,  
neque itidem requiritur iam sententia in  
foro seculari legi per iudicem f. ex pronū  
tiantem, sed sufficit per tabellionem legi,  
secundum





91 examinari i etiam post concludum in cau  
sa,secundum Hein.in cap. cum dilectus  
liuit.7.de iude iudic. relatum per Beron.  
in quest.37.familiari,num.3. quoniam illud  
verum in familiaris ratione parit valio  
si et illuminationis causa, i secus vero in  
alijis, & item ex l. nostra causae non sunt  
familiaria, cōpetentes enim dilationes  
93 danda sunt de iudic. Relut.in. 1.tom.  
confl. Fran.titul.de sent.execut. titul.de  
nullit. senten.art.9.glos.2.num.36. & Pu  
teum,ubi iupr. dict. num.12. & inf. eadem  
lege repetimus, & eodem tenore verum  
esse quod si pars aduersa sciret testes post  
publicationem, & conclusionem in cau  
sa examinari, & tacere vique valeret  
eorum dicta, tum quia hoc, quod post pu  
blicationem testes non examinentur in  
favorem partis introductum est, secundū  
Bar. n. in auth. qui femel. C. de probigi  
tur favori suo renuntiare potuit. l. si quis  
in confiteribdo. C. de episc. & cler. it. in  
iudicialibus i taciturnitas pro consensu  
habetur. l. cū ostēdimus. §. si. ff. de fidei iur.  
tur. & ita tenet expresse Abb. in c. cū  
tingat col.5. de offi. del. Diaz reg. 29. fac  
tū quia quae dicta per hypotēsin pract. §. i.  
in argumentis. 2. part. presump. numer.9.  
94 & 10. pagin. 19. in parvis, & quia quos  
nullitas processū dependat a partis volū  
tate, si pars non opponat i non debet pro  
nullo iudicari, secundum Alciat. dict. nu.  
10. & sic cessant dicta per Felin. cap. fia  
ternitatis, num.6. & 7. de testibus. Sed an  
licebit causam determinare nullis a parti  
bus datis probationibus, & dicendum est  
96 quod non, t. eo quod tunc de veritate co  
stare non potest, & sic sententia tunc lata  
erit ipso iure nulla, secundum gl. per tex.  
ibi in l. 15. titul. 12. part. 3. verbo, Ordena  
damente, per quam. l. 3. corrūpit magis  
opinio communis de iure civili assensens  
in tali casu non esse sententiam nullam ip  
so iure, sed esse necesse appellare a iustitia  
97 si iure in rem iudicatum, prore de iure civili  
comuniorem asserit Bar. Vantius de nul  
litate processū, tit. de nullitate senten  
tiae, num. 37. & sic per illam. l. 13. corrigi  
t. hōe comoulerem opinionem eundem  
libra. P. num. 94. neque per legem no  
stram censendum dētam. l. partium est  
de delegat. am. sed in suo esse mōse. Sed  
an exceptiones rei iudicatae i per legem

nostram censentur repulsae, & dicendū  
est quod non, cum Ferraria in pract. in cau  
sa libelli in d. i. res. de decl. gl. l. i. in ma  
ria, verū sed an ad impediendum. vbi in li  
mili statuto ita firmat, & plures quā flos  
nes & doctrinas annexit, quae legi nō re  
maximē conveniunt. Preterea & ex lege  
nostra voluit aliam novitatem inducere  
Acendum. respon. l. 1. num. 30. non dignā  
ingenij sui, scilicet, quod lege nostra ante  
la teiores iussit hodie probationes, quod  
quod & ante cum assensit Crauet. con. l. 7.  
73. numer. 23. & eo relate Menochius de  
arbitrar. iud. lib. 1. quest. 124. numer. 4. &  
Octavianus decisio. l. Pedemont. numer.  
30. & Rolandus, con. l. 7. num. 36. volu. 3.  
hoc enim legi nostrae nullo modo consue  
nere potest, sed per se potius reprehen  
ditur, ibi Hallada y proinde, quod nō sufficiat  
veritatem reperiri & colligi ex processu,  
sed quod & probata sit, sed leiores pro  
bationes quoniam a iure requisitae sunt non  
probant, quoniam in ore duorum vel triū  
stat omne verbum, ergo nova hoc docē  
tū ad legem nostram, non est vera i neq;  
tenda, neque potest supremis princeps  
temporalis, & qui habet plenitudinem po  
testatis, aliquem edētinare ad debitum  
quod non est probatum, i secundū Ale  
xand. con. l. 1. column. 1. vol. 2. paria, sunt  
aliquid allegare, & non probare, vel nihil  
allegare, secundum eundem Alex. con. l. 72.  
column. 3. volum. 3. refert Roland. l. 1.  
73. numer. 9. & 10. vol. 2. itē  
demque paria sunt nō probare, vel minus  
i legitime probare, secundum eundem  
Roland. vbi supra, numero 20. item quia  
secundum Bar. relatum & secutum per  
Maranta, in pract. titul. de iudic. ordin. &  
summario. numer. 46. pag. 198. in parvis,  
quantumvis causa sit summaria, l. ex ea  
per plenum paratur praedictum iudicium  
plenè requiritur i probationes, prout co  
munē testatur Scassia. Vantius de nul  
litate processū, tit. de nullitate senten  
tiae, numero 37. relatum per Villalobos in 2. a  
100 rto mille columnis Villalobos, libra. P.  
num. 357. & ita in proposito finit  
i. la statū tenet libellus in. l. 1. tomo  
confl. Fran. titulo de sentent. execut.  
articulo. 9. glos. 1. numero 44. & Mailen  
in dialogo relatoris. l. part. cap. 42. nu  
mer. 5. & larius dicitur in. l. 1. verbo, Pro  
cedendo. titul. 13. supra isto lib. & sic cau  
sa dicit licet sit summaria, tamē adhuc in

102 ea i requiruntur plena & legitima pro  
bationes, secundum Bald. No vel. de dote  
part. 9. priuilegio. 1. folio. 48. in margini,  
vbi gl. Bart. & DD. tenent in. l. 1. si soli  
mar. quod de pleno agitur praia iudicio,  
i deo ipsemet Auendum dicto numero  
25. inquit, quod probata debet esse causa,  
prout & clarius tenet in proposito Pu  
teus in dicto tractatu syndictis, dicto ver  
bo, Sententia, cap. 2. numero. 11. & vbi  
per Auend. inquit quod item requiritur,  
quod testes i sint habiles fidei digni, &  
103 maiores exceptione, quia infantes & cri  
minosi repellentur, nō debent reddere  
malam rationem, quoniam non creditur  
eis, secundum Menoch. in lib. 1. de arbit.  
quest. 25. num. 2. & 3. Eadem est iura, ut  
per cum ibi, 25. & sic secundum Pu  
teum. num. 1. debeat necesse concludere  
requequid velut Bald. relatur per Meno  
chium dicto, quest. 15. num. 1. in lib. 1. de  
testib. & loqui circa relicta in libro arbit.  
104 tū. Et sic dicere quod leiores per arbit  
rios sufficit legem nostra attenta iustitia  
iudicio, & praestita communi expulsiō, nō  
si causa esset laus & summaria quia parū  
valoris & estimationis, y sunt causae  
400. moripertinorū de quibus in. f. 10. tit.  
9. sup. lib. 3. tunc enī in quod probatio  
nem est sumaria, secundum quod inquit  
Maranta vbi sup. & tunc vbi supra i ple  
nam probationem faceret, secundum Bar.  
in. l. 1. si in verapost. num. 4. C. vbi in re  
actio, quem & alios adhuc allegat Dica  
Perez in rub. tit. lib. 3. ordi. column. 72.  
vbi Speculat. allegat hūc & alios causas po  
nenti in vbi vaus testis plenā inducit pro  
bationem, item & falsam reputo i ex tex.  
105 nostro aliam doctrinam eiusdem Crauet.  
con. l. 198. in fine & Decij con. l. 34. nu.  
2. & Roland. con. l. 70. num. 16. lib. 1. re  
latum & secutum per Menoch. vbi sup.  
quod l. 14. num. 6. dicentū, quod vbi pro  
ceditur veritate inspecta, potest iudex de  
dere gestis extra acta processū, nam si lex  
nostra veritatem probatam in iudicio re  
quirat, ut certa possit fieri sententia, & se  
cūdam allegata, & probata tenetur iudicare,  
quomodo gestis extraiudiciali fidem da  
bit, & quomodo secundum veritatem re  
sultantem ex processu & quam lex nostra  
requirit iudicabit, certe nullo modo, &  
sic doctrinam hanc etiam explodendam  
indico, sed an dispositione nostrae rex attē  
ta potest lib. ab articulis & positionibus

incipere ante petitionis propositionem, &  
praeiudicium super principali causa, ne  
106 gōto faciam T. & Maranta in pract. 4. p.  
di. 3. quod. 19. & in ea pract. tit. de app.  
num. 2. in propositionem nostram inquit, quod  
hic quod articuli illi loco petitionis habet  
resecum cum lib. & vbi nō sic te  
net Aule. in cap. 36. pratorum gl. 1. sum  
maris, num. 4. fol. 257. contraria tamen  
Auendum. resp. l. 1. num. 17. eo quod cum ex  
petitione articuli illi debet, prius pe  
titiō quam articuli Producenda & praei  
tenda est item, & ex ordine titulum, non  
nostra recipiendū hoc patet cum prius  
apponatur titulus. De his denotatis, & post  
eum & alios distul. 7. Delajarmento de  
calumnias y positiones inerat, vabique  
argumentū ab ordine, ut per Everardū  
in centum modis agri. loco ab ordine, &  
hac opinio meo videri tenenda est, nisi in  
cale in quo nulla petitiō requiritur prop  
ositionis, prout in causis breuib. 400. mo  
raperitiorum ex dict. 19. tit. 9. lib. 3. sup.  
in quibus ab articulis incipi potest, prout  
est doctrina singulari Ordal. con. l. 143.  
107 & Rotē noua. 2. de re scriptis, ubi  
hac substantia iudicari, tractat Puteus  
in tract. y iudicatur, verbo, Sententia, cap.  
2. num. 1. & larius Dica. Perez in. l. 1. in  
fin. tit. 4. lib. 3. ordi. gl. 1. La ciden sub  
stantial. col. 942. cum 2. sequent. & Holl.  
relatur per Addition. Bar. in. l. 1. in finali  
Additio. C. de sent. & int. eni. iud. ubi  
per totam illam. l. cum Bar. Additio. notat  
multa prosequitur, & dicens in prosecu  
tione huius legis. Sed nonne substantia  
pacto i partium totum non possunt, i probat  
text. in. l. probatam. C. de sent. & int.  
omni. iud. & sitendum quidem est, verum  
tamen quia in praesenti non pactum  
pactum, sed lex ipse partibus non preteritis  
ub substantia iuratur in iudicio tollit  
ea iudice optimo cū emissa, si partes  
non petant feruari in iudicio i procedunt,  
109 nam si pacto partium i tolli non pos  
sunt legis tamen infra optine, secundum  
Orosim. l. omnes populi, nu. 9. col. 6. gl.  
de iust. & iure ex text. in. l. 1. probatam.  
& ex text. in extrag. ad i. priuilegiū, ubi  
ex Clemen. 8. de verbo. h. p. ex quo ibi  
dem ipse Orosim. aliquid inferri. Intelligē  
tamen, quod tunc substantia per legem  
tollit possunt, videlicet ea, quae de iure ciuili  
introducuntur sunt, non vero ea, quae sunt

functuris naturalis, vt est citatio & defen-  
sio ita super facto processui, quam cōtra  
telles, secundū Bar. in l. filius nam. 4. ff. de  
donatio. & Abb. in cap. 1. no. 4. de cau-  
sa pol. & propr. & in c. dilecti filii. n. 6. de iu-  
di. Carol. de Gra. lib. 1. reguli franc. iure.  
p. pag. 101. in paruis, vbi in pagin. 105. in-  
quit, quod sine præcipatione procedēdū  
est, nec sit alter ius alterius auferre, & pla-  
ra alia dicit in propolito, & sic fecundū  
dam Bar. vbi supra. & Orlanum in de  
cifo. Pedemont. 79. numer. 18. cum seq. &  
Rebus. in tract. de reprobat. & falsat.  
telium, nu. 75. etiam attendit, si noltra non  
possunt telles recipi parte nō citata, quia  
iuris naturalis est citatio, possit tamen effi-  
ciper legē, quod telli nō iurato credatur  
quia de iure ciuili inueniuntur requiritur  
& quod examinetur telles debitis testibz,  
vt per Bar. vbi supra, quod quidem quia de  
iure non reperiuntur alterata, non credi-  
tur telli, si nō iuratis, etiam si cardinales  
111 et essent, secundum glof. in cap. cum olim  
essent verba fratru, de priuileg. de quo  
latē per D. Couar. lib. 4. var. cap. 15. num. 2.  
& nouissime per concium nostrum Do-  
ctore Gutierrez in repet. l. nemo potest, num.  
118. cum pluribus sequent. delegat.

112 Et an in iuramentum calumnie fit de  
substantialibus, examinat Dida. Perez lib.  
3. ordin. col. 608. in fin. & ex text. nostro  
decisum est, iam tunc esse de substantiali-  
bus, & eius omissionē vitare processum,  
quoties his petitiū est.

113 Ibi, *contendit de iudicia in de manda-  
da*, Ex his verbis habes notare, quod etiam  
hodie libellus debet esse clarus & non in-  
certus & obscurus, vt ex eo colligitur  
quod actor petat, & sic reus se defendere  
possit, & certa super eo ferri sententia  
inquit text. in l. 4. tituli 1. supra isto lib. alii  
ter enim nulla erit sententia lata super li-  
bello incerto & obscuro, quod modum  
antea erat de iure dispositum, ex text. in l.  
1. ff. de edendo, cap. fin. vbi Anchar. num.  
3. de libelli obla. text. in l. ne causas, ibi,  
quoniam verendū est, ne lis incognita ne-  
scito dicatur, adempta copia conque-  
rent. C. de appel. quae iura & alia & D.D.  
in propolito allegat Dida. Perez in l. 1.  
tituli 4. lib. 3. ordin. column. 897. in fin. cum  
sequent. teneri tamen possent cum Villal-  
bos in opinione iuris ciuili & Regillio  
23. l. numero 10. & Orlano in concert. anti-  
nom. litera. L. num. 10. quod si in certum

114 de libelli certitudine ex adis & per no-  
stram legem admittendus est, neque vitia  
tunc processui, quod tamen ego intellige-  
rem, dum tamen reus poterit se defendere  
post certificationis & certitudinis tem-  
pus, secus vero aliter.

Ibi, *ad illa & prouide*, Hic est text. con-  
tra Auend. respon. 3. num. 20. proinde dixi-  
mus in glo. quod de falsitate ad finem, ius  
pra ha lege, quod etiam hodie plenē pro-  
bationes requiritur, itē quod ex actibus  
cessus indicandum est, ponderando copu-  
lationem illi, V, quae haec verba & sensum  
eorum coniungit, ita quod non sufficiat  
veritatem in processu reperi, nisi & pro-  
batam inueniamus, neque sufficiat proba-  
tam inueniri, nisi fit in processu, & non  
ex petitis extra acta processus.

Ibi, *subre quae pōda dar certa senten-  
cia*, Hic est text. clarissimus, & expressissi-  
mus meo iudicio, quod etiam hodie sen-  
tentia debet esse conformis & libello, sal-  
tem, vt non condēntur iudex in alia re  
in petita, si tunc ante de iudicat, ex l. vt  
fundus. ff. communi diu. & text. in l. cum  
quidam. C. de fideicom. & ex l. 16. tituli 3.  
part. 3. quem nouissime hic tenendo alle-  
gat Burgos de Paz consil. 4. num. 5. vol. 1.  
satis est enim iudex, qui ultra petita pro-  
nuntiat, vt per D.D. in dictis iuribus, & in  
capit. licet Heli de simon. Ex quo inquit  
optime Addito. Abb. in capit. cum in iur.  
additione magna, de consuetud. quod tria  
debent esse conformia & in processu, pe-  
titiū, probatiū, & sententia, prout, & tra-  
dit glof. magna in d. l. 16. tit. 3. part. 3. im-  
dē nulla sententia ipso iure, quae libello  
conformis non sit, & secundū gl. in d. l. 16.  
& Sebati. Bant. de nullitatibus processus,  
vt de nullitate ex defectu processus, nu.  
97. licet in pluribus hoc limitetur casibus,  
de quibus per Socin. reg. 37. & Fel. in c.  
inter dilectos, num. 5. ad fin. de fide inste-  
& eius Addito. in repet. verbo sententia  
debet esse, & per Apollillam Abb. in  
d. c. cum inter, de consuetud. quorum  
casuum vult esse singularis, scilicet, quoties in  
118 acquiescenti, & aequivalente re & eius,  
quod petitur fit condemnatio, puta si petat  
reus, qui tempore sententiae mortuus  
est, fiat tunc condemnatio in æstimatione  
re, secundum glof. d. l. 16. & Thom. Gram-  
decil. 19. num. 7. & 11. & sic nimirum est  
fit in lege vinum. ff. de i. c. pet. petito vino  
fiat condemnatio in æstimatione quia non

super

super alio, quam super petito, & conexo  
ei fit condemnatio, vel quia secundum cō-  
mune intellectum de quo ibi per la. in.  
15. ideo fit condemnatio in interese, quia  
venit ab soluendo propter moram &  
de necessitate fit eius condemnatio, extra  
tamen casus exceptuatos semper sententia  
debet esse cōformis libello, saltem vt dixi,  
vt ultra petita non condemnatur: pars alia,  
quia, quod expressim ex text. nostro pro-  
batur, postquam enim lex nostra iussit de  
bre libellum continere rem, quae petitur  
clare & expresse, ita quod de intentione  
partis colligitur, subre, legulator hoc ideo  
voluit, vt super eo quod petitur est, possit  
ferri certa sententia, ecce ergo quomodo  
super petitis pronuntiantur alii, quod &  
fundatur, nam nullus natus est condem-  
nandus ex cap. cum Ecclesia futrina, de  
causa. pot. & prop. defensione quo de iure,  
120 nequeque defensio est auferenda. L. defen-  
sioque faculas. C. de fide instrum. & iur.  
bal. ff. lib. 10. sed si vna res petitur, & su-  
per alia quam petita sit condemnatio, ma-  
nifeste patet reum inadiudicatum condemna-  
ri, quia super illa alia re quā petita nihil  
allegauit, neque pōce esse alia allegare, quan-  
do quidem illa non, sed alia petebatur, et  
per super petitis pronuntiandum est, &  
per consequens sententia debet esse cō-  
formis libello, & non difformis, prout &  
tenet Auendano in dict. respon. 1. nume.  
23. conclusionē, 12. neque Maranta ibi  
per eum allegatus, in 4. parte, dicit in dila-  
tione non numero 31. quem corrupte alle-  
gauit Auendano, nam debuit cum allegare  
in sexta parte, actum 1. numero 63. pagina.  
522. contrarium non dicit, quod petiti senten-  
tiam super non petitis, sed tantum dicit,  
quod fit res aliqua ex vna causa debeat,  
& ex alia petatur, licet ex alia probetur  
debet, quam petatur, non tamen ex hoc  
debet fieri condemnatio in alio, quam in  
petito, & clarius patet sic loqui Marant.  
ex dictis per eum ibidem, numero 64. &  
iterum in 4. parte, dicit in dila. 9. numero  
127. & sic potius pro nobis facit, quam con-  
tra nos, quia non fit condemnatio extra  
rem petitam, sed extra modum petitiū  
& intentatum, & sic etiam loquitur Me-  
noch. lib. 4. de arbit. iudic. quæstion. 17.  
& relati ab eo, & eodem modo procedit id  
quod inquit Thom. Gramat. decil. N. poli.  
15. num. 3. & 4. & decil. 19. num. 7. ibidem

enim fit bene consideratur, non fit condē-  
natio extra rem petitam, sed quod ex vna  
causa petatur, & probatur ex alia debet  
in solutione eius condemnari potest, nam  
cum in dicta decilio 9. de petitorio age-  
retur super petitorio & fuit pronuntiatum  
eo quod de possessore nō constitit, de pe-  
torio prius de possessore, quam de peti-  
torio pronuntiare, secundum Auend. res-  
pon. 1. numer. 8. itaque, non pronuntiat  
ultra petita, secundum suprascriptos, & Au-  
end. dicit. respon. 1. num. 3. in fin. & An-  
thon. Gom. tom. 3. cap. 1. nu. fin. & Marth. Af-  
flic. decil. 19. in fin. & Boer. decil. 19. nu-  
mero 1. cum pluribus seq. ubi quirit an  
petatur in prima instantia ex rei cūden-  
tatione possit in secunda actione alia peti,  
& inquit la. in d. edita, nu. 27. in addi. C. de  
extendo, quod libellus datur & in prima  
instantia non potest in secunda emendari,  
& idem quod suprascripti D.D. tenet etiam la. in  
l. lita stipulatus §. Chryfogonus, nu. 31.  
folio 174. ff. de verbo oblig. qui omnes li-  
cet videantur tenere, quod si petitur ex  
vna causa probetur deberi ex alia, fiet cō-  
demnatio, non tamē asserunt quod super  
alio quam super petito pronuntietur, nam  
super eo pronuntiat quoniam alio iure, quam  
proposito in petitione probetur de-  
bent, & hoc non est cōtrarium nostrae opi-  
nioni & conclusioni, in eo, & adhuc tunc  
tengo patet vero quod nisi illa alia causa  
probatā & non intentata virtualiter & ac-  
cessorij sub intentata causa continetur,  
nullo modo liceret & super probata causa  
& non petita & pronuntiare, secundum Orla-  
nūm, decil. 19. Pedemont. nu. 21. & 24.  
quia neque reus super illa causa probata &  
non deducta se informare potuit, & sic  
neque se defendit super ea, quas ob res causē  
super his agendū est, & de hac regula quod  
sententia debet esse conformis libello, vi-  
de limitationes, ultra Socin. regul. 37. per  
la. in l. vinum, numero 1. cum seq. ali-  
quibus. ff. de i. c. pet. Et an idem fit in accu-  
satione criminali, vt siquis accusatur &  
de percussione cum sanguine, & probetur  
fit sanguine vel quod deliquit cum armis  
& probetur sine armis posset ferri sen-  
tentia secundum quod probatum est, &  
Bald. in l. si superior, columna. fina. C.  
de his qui not. infra inquit quod sic, &  
hanc communem asserendo sequitur cum  
Anton. Gomez. dicta. numero. fin. & voluit  
la. in fin.



lat. in dict. l. vi. vtm. n. 4. in fin. licet Bal. vbi supra, dicat hoc verum esse si per inquisitionem proceditur, non si per accusationem, per legem tamen nulla in hoc casu est iactanda distinctio, quandoquidem in criminalibus sicut in civilibus loquimur, vt tunc non pronuntiatur super alio quam super petitis, & de iure citari hoc late examinat Hippolyt. in pract. lib. 4. quoniam, num. 55. cum pluribus sequentibus, in 6. & plus asserit Antoni. Gomez vbi supra, quod licet quasdam iniquas delicti non reperitur allegata nec cumulat accusatio ante vel post intro contestationem, (prout folle annullari asserit ibidem p. 1. Anto. Gom. num. fin. in princip. & iterum eodem rom. 4. cap. 4. num. 17. post mediu.) adhuc tunc si ex processu de qualitate illa constat, potest determinari & condari delinquens qualitate illa aggravante actura, quia in effectu non pronuntiatur iniquum non petitis, sed in petitis licet propter qualitatem aggravante condemnatione formalis fiat maior. Sed siquis accusatur de

213 Dupro 4. & resulsatur adulterium, nullo modo super adulterio pronuntiare, sed ius super illo parti illatum remanere, quia aliter esset super non petitis pronuntiare, prout voluit Angel. de maleficiis, in par. 1. de ay. adulterio, num. 59. pag. 59. in par. 1. & tradit glo. magni. in l. 1. de i. r. 22. par. 1. & sic ex dictis de quo sententia debet esse conformis libello, factum vbi supra petita non pronuntiat, ita quod si via petatur species, & aliam debet probetur non sit condemnatio in probata & non petita, sed si petatur deberi rem aliquam sine causa & probetur ex alia tunc condemnatio facienda est, quia in petitis fit, quoniam & tunc si iudex eorum & viderem eorum non habuisse notitiam cause probate & non deducta in responsione in quo potuit se ab ea defendere, tunc viam a causa petitis cum distinctio abolverem, & circa probatam ius suum illatum relinquere & saltem, vt super cum falsitatem suam preter, quando, quomodo, & vbi locus esset de iure. secutus consilium Bald. relati per glossam dictam l. 16. quia si reus ille audierit super illa causa probata & non deducta, formalis probaret defensionem talium, qua mediante & ab illa causa esset absoluendus, & sic inquit Puteus de syndicato, verbo sententia, cap. 1. numero. 7. quod si reuendicatione agatur,

& consistat de publiciana in processu non vero de reuendicatione, neque in publiciana debet si iudex condemnatio, quia for casus si reus super publiciana conueniens esset, sed defendere & probaret ita vbi alio tendus esset, & pro illa mea opinione est expressa l. 35. titulo. 3. partita tertia, probans quod petiti via actione antequam super illa pronuntiaret non potest aliam intendere ad eandem rem petendam, sed easulam ius remanere ad propendendam illam aliam actionem causa super prima petita finita, & loquimur illa tunc non possit aliam proponere ad actionem, postquam per probationem censetur primam actionem intentatam non probatam esse, & sic post hoc contestatam, ante enim liceat vtique aliam proponere, & emendare, addere vel mutare libellum, secundum textum & ibi gloss. & Doctores maxime l. 4. numero. 1. & 2. l. 1. edita. C. de edendo, & per correctionem libelli, vt ibi per eum numero. 7. non hit libi contestatio, quod & probatur in l. 1. titulo. 4. supra isto libello, ergo est ex. expressus in illa. l. 25. pro hac nostra opinione: sed si res que petitur mortua est, perditur, vel consumitur tunc optime in extinctione eius sit condemnatio, quoniam affirmatio non esset petita quia virtualiter continetur, & non est super non petitis pronuntiare, secundum Grammaticum de iudicio. 19. numero septimo, & gloss. dicta. l. 16. titulo 22. partita tertia, & in principio huius glo. diximus, Sed quid si maritus & vxor sint obligati instrumentum quarentie ad certam summam & insoluitum cum reuentionibus & clausulis necessariis, & eis mortuis filij eorum adeant hereditatem, & petatur executio contra eos tanquam contra heredes patris, & ipsi dicant nullam esse executionem, quia non sunt heredes patris, sed tantum matris, an nihilominus poterit pronuntiare contra eos virtute illius confessionis, tanquam contra heredes matris, quoniam contra eos vt maritus heredes non esset petita executio vide Matheum Afflicti. decii. 172. numero. 6. & 7. & 8.

215 Ibi ergo la verda, quilibet enim iudex in pronuntiando semper veritate ad herere debet, ac pariter aquirat, licet quod si Ephesi. Hic eo quod cer. loco. 1. placuit. C. de iudic. l. 1. cum ibi morari. C. de legibus, circumscriptis apicibus & fori

liatibus,

165 Reatibus iuris, quia licet in allegando sine toleranda in indicando tamen sunt reiicienda. vt inquit legislator & gloss. in l. hi dissoluit. 4. quardam l. mand. & l. si cuti. 5. si debitoris. siqui. quod. pig. foliatur, notat Berrara licet referens, in practica titulo de forma sentent. diffini. glo. 1. in 216 princip. & clausulam hanc sola facti veritate inspecta ex facili proferri solent, vel delictet ex cap. Deuteronomio ibi queret, & ex cap. 7. refert Octavianum decii. 1. Pedemont. num. 10. vbi inquit plus operari quam clausulam simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicii, & ibi plura sine figura, eademque clausula ita peritiam processu, vt patet in l. 1. titulo. 3. & veritate omnino attendenda est, vt per plura asserit Hippolyt. in pract. 4. sequenda. num. 18. cum sequentibus, dum tamen veritas hanc sit talis, cuius in praefocinatur vt in hac diximus legi ex Maran. in pract. titulo. de iud. ordin. & summam, num. 39. pag. 196. & Octavianus, dict. decii. l. numero. 1. 4. & cum clausula hanc play operetur quia simpliciter & de plano, & vt diximus ex Octaviano dict. n. 40. & ex Maranta, vbi supra. num. 35. & gloss. in l. 1. titulo. 16. part. 3. & Rebus. in l. 1. tomo. consil. Franc. tit. de sentent. executi. art. 9. gloss. 1. n. 4. & 15. idem omnes effectus, quos ibidem ipse Rebus. num. 3. cum sequenti, adaptatur ad clausulam simpliciter & de plano & sine figura iudicii adaptatur etiam clausulam, & sic vbi in ista lege ipsum Rebus. allego quoad non ista clausula propositum, quoniam ipse prima facie loquitur quoad aliam clausulam quoad hanc etiam nostram loqui censetur, vt patet ex dictis per eundem. Rebus. d. n. 4. & n. 15. quidem effectus

217 quod operatur clausula hanc sola veritate inspecta vide per Maratam, in pract. 4. par. diffini. 9. num. 3. cum sequ. & Carol. Grassali. lib. 1. Regali. Franc. iure. 1. verterio etiam notandum, & Didac. Perez lib. 2. ord. l. 10. titulo. 4. col. 409. in fine cum seq. & viginti ponit Rebus. vbi supra. num. 31. cum sequent. & de iis clausulis tractat etiam Beatus Antonius in j. p. 6. summe theol. tit. 3. cap. 15. per totum, & Rolan. Valle conf. 7. num. 30. cum sequenti aliquibus vol. & nouissime post hanc Menoc. de Arbitrariis iudi. lib. 1. quesi. 9. num. 1. qui effectus, secundum quod in hac lege dicti remanent sunt obseruandi & an vir-

tute huius clausula censetur sublatum remedium Hippolyt. 4. & remediis attentatum, vide modernum Lancelmum de attentatis, in praefatione num. 4. 4. cum pluribus sequenti.

Ibi, Italia reprobata, hic est text. probans quod iudex tenetur indicare, secundum allegata & probata, & non secundum conscientiam suam vt probatur ex 12. & ibi DD. in l. illicitis. 5. veritas. de offi. p. 1. maxime per Orosio. lib. 1. & Courau. lib. 1. var. cap. 1. quod in inferioribus verum dicit Guid. Papae decii. 19. non vero in dominis de parlamento & regio consilij, quia iudex secundum conscientiam iudicare possunt, vt per R. ebus in proemio concordat. verbo summas pag. 8. ver. 5. & Auend. resp. 1. num. 2. & Gram. decii. Neapol. 19. numer. 13. nam secundum eundem Auend. ibidem tenetur cognoscere tanquam Deus, & burg. de Paz in Proemio legum Tauri. num. 6. ad finem, & Aymonem consil. 198. num. 7. & late Fel. in cap. pastoralis. de offi. del. & Carol. Grassali lib. 1. Regal. Franc. iure. 1. p. 177. in par. 1. vbi in pag. 177. inquit, quod Princeps facit vt Deus, & in consilium illi asserit etiam Iulius Clarus in lib. 5. selectarum. 5. si quesi. 63. num. 9. in inferioribus tamen aliter est, quicquid contrarium voluerit aliquid relati per Octavianum ind. num. 20. ego tamen tam in superioribus, quam in inferioribus textum cum domino Courau. lib. 1. var. cap. 1. n. 7. verterio tamen non possunt vt supra probata iudicare, & prout & tenet Maien. in dialogo reulatoris. 1. par. ca. 42. num. 1. & 3. vbi & in Principe idem vult, nisi effectus dictum atrox cum domino Courau. vbi supra, nam tunc in principe secus esse dixit, & ita dixi iterum in rubric. tit. 3. supra lib. 1. & facit tradita per Rebus. in j. 4. to. consil. Franc. in praefati. de citatione. num. 28. & aliquibus sequenti. maxime num. 8. & ita late descendunt Bellonus. Cons. Gram. & alij relati per Menochium de arbitrar. iudic. lib. 1. q. 8. n. 1. & 22. & voluit in effectum Octavia. vbi supra. num. 39. & 40. vbi aduertit omnino esse iuxta aeta iudicandum, & non ex extrinsecis, & reprobant Guidonem vbi supra & n. 45. post limitatas dictam regulam, quod fecerit allegata & probata iudicandum sit. et. n. 46. inquit indicet vocari posse ex confessione facta vixi moue licet non scripta, tunc

tutis tamē inquit esse omnia in actis scribi & iussu nec horre in iudicatu condemnari.

Ibi, *oro si demandado*, verculus iste est limitatus verculus, *Atque no sea dada p la parte en escrito*, ubi probatur qd esse nec esse libello in scriptis proponi, sed sufficere quod in actis proponeretur, quod tamen verculus hic limitat, nisi pars contraria aliud petat, iudexque hic fieri iuberet, nam tunc omnino esset in scriptis proponendus.

Ibi *aludicio del juez*, antea vero de iure partium arbitrio relinquabatur vel ent nec ne quod libellus omittitur, secundum Matth. Afflicti. decel. 191. nu. 7. & plures casus arbitrio iudicis selectos referi. Tiraquel. ubi inquam, verbo omnia vel maiorem partem noxo, cum sequenti. C. de reudou. & Cusan. in cons. Burg. rubi. 1. 55. verbo proar. la primera for. & Gallia. in tract. de calibus qui arbit. iudicet. & Menochius de arbitrariorum late & docte persequitur eos & oblationi libelli remanenti posset, examinaret. Viti ibi tractatu clausul. in cap. an solemnitate iuris possit renuntiari.

Ibi, *de la suspensa del jorjo*, vide quod pro declaratione horum verborum diximus in la. glosa. supra isto titul. & lib. & ex ijs verbis iunctis sequenti. collige regulam. scilicet, quod tunc demum omnino substantialium viriat processum & sententiam quoties expresse petitum fuit qd servaretur secus si id non petatur, nam tunc ex tali omissione minime vitaretur processus neque sententia, neque sufficeret clausula, peto mihi ius & iustitiam ministrari, contra Diac. Perez hic verbo, *que en la demanda col. 808*. in fine. & iterum in col. 972. in medio, nam ex textu notum expresse requiritur partis petitio ibi. De clarandolas ergo tacita non sufficit, nam ubi expresse requiritur mentio t. neque verba universalia sufficere, secundum tex. in cap. de pegen. in. 6. notat Firmarius, in repositorio suo, verbo expromissu, vers. 1. neque sufficit hanc tamen regulam limitabis vno modo, scilicet, ut procedat quoties substantiale illud inducitur est a iure civili, secus vero si a iure naturali, vel citatio, tunc enim quavis per partem non petatur naturale illud servari, quando est, aliter vitabitur processus, nulla enim

lex tollens solemnitates substantiales iudiciorum, censetur tollere eas, quod iuris naturalis fuit, vbi hac lege dictum est, & probatur ex 3. naturalia, inlt. de iure nat. gen. & civili, & tenet Reluf in dictom. l. con. flet. franc. titul. de senten. execut. art. 9. glos. 3. num. 31. & in la. 2. glos. fessenta supra eo. titulo & lib. diximus, & sic citationes partium ad videndum iurare testis, ut opponi contra eos posuit, debet precedere testium iuramenta, ex text. in cap. in nomine Domini, de testibus. vbi DD. & Afflicti, decel. 28. & 39. & probatio aliter facta nulla est, secundum textum & DD. ibidem, & tradit Reluf. ibi supra num. 18. & hoc nisi dato termino ad probandum testes vltima die termini iurarent t. & declararet no citata parte, quia tunc valeret eorum dicta, citatione nu. 18. Margant. in pra. di. titu. de citacione nu. 136. pag. 157. ex Bald. & alijs ibidem per eum allegatis, quod tamen ego verum intellego nisi culpa parti expectati ad ius neui termini imputari possit, nam tunc non crederem veram hanc Bald. & Margant. doctrinam. item & secundo non procedit hoc quoties notorium est parti libelli defensionem competere aduersus t. testem examinatum, nam tunc nulla est necessaria partis citatio, secundum Hippo. in rubric. num. 220. C. de probatio. & alijs ibi diximus.

Ibi, *en no jurar de calumnia fendeole pcedido*, quod iudicium iuramentum calumnie de iure diuino t. esse introductionem testat. ex Menochius de arbit. iud. lib. 1. quelt. 20. & sic per iudicem remitti non potest si peratur, aliter eius omisso vitiat, ex text. in cap. fin. de iuram. cal. in. 6. & notat Marthei. notab. 65. nota quod statum & Guido Paez consil. 1. num. 1. & in col. 8. num. 1. Menochi. vbi supra nu. 5. debet tamen secundum text. notum bis peti, & bis iuberi, vt eius omisso vitiet, vt in glos. sequente videbis.

Ibi, *si demandado de rege*, ex ijs verbis cessantia dispositio propoita per Modestum Meximian. in l. de Toledo, a fundam. partis, num. 9. an bis vel semel iuramentum hoc petendum, vt vitietur processum eius omisso, per text. enim nostrum influm est quod bis petatur pcedendo, est dictio illa. Y. que copulationem concutim requirit, ita quod non sufficiat bis petitum esse, verum & quod

bis per iudicem influm fit vt praestetur, vt eius omisso vitiet sententia, prout ante de iure esse allebat ex latoni dictis in lius iurandum & ad pecunias. 3. num. 3. folia. ff. de iure iur. & Rip. in l. ad moned. n. 3. ff. eo. ti. Sed non sufficiat l. i. petiti & influm, si influs iij bini non t. sint parti notificati, & videtur notificationem non requiri quia tunc non solum petitio influm bina requirit, ergo nulla amplius requirentia est, & quia in a dictum querebus ex officio potest iudex aliquid facere non requirit partis citatio, secundum Hippo. in l. de vnoquoque. nu. 65. ff. de re iudi. & vbi secundum eundem nu. 75. non requiritur causae cognitio, neque idem citatio partis ad iudicem, tamen iuramentum praestari hoc non requiritur causae cognitio, ergo hanc tamen non obstantibus contrarium est tenendum imo quod iudex iij parti iurare debet notificandi fuit, aliter enim non annullabitur sententia lata ex iuramenti ius omissionis, quia vbi nulla culpa nulla, contumacia, & contra, imputari tamen non potest parti quod non praestiterit iuramentum de calumnia, & quod ei notificati non est quod iuret & quod iuret, igitur vera est haec opinio, & quia aliter esset in potestate partis influs illorū penitus reddere sententiam influs illorū instando, quod aliter parti notificaretur quod iuraret & declararet de calumnia, item & haec ex textu notum probatur opinio, & haec la otra parte las guardas, vbi

no quisere ley dolo mandado, sed qui ignorat dici non potest, quod ex sua parte non vult adimplere, ergo omisso huius substantialia petiti & non notificati, non vitabitur sententiam; neque obstat illud Hippo. quoniam in iuramentum huius praestatione causae cognitio requiritur, potest enim altera pars contradicere dicto solo quod iurare non teneatur, quoniam positiones sunt imperitientes, causae vero vel in iudicio, & sic in hac causa cognitio requiritur & per consequens illud Hippo. fundamentum de causae cognitione, cessat sicut & illud aliud de citatione, quia hic non de eadem, sed de notificatione facienda vt iuret, & declarat de calumnia, & per consequens tenendum est pro regula, quod iuramentum de calumnia, vt eius omisso vitiet sententiam, bis debet peti per partem, & per iudicem iuberi vt iat, & bini hic iussus parti iurare habenti notificanda est; vterius pro complemento legis nostrae notandum est, quod quantumvis secundum legem nostram inspecta veritate, & simpliciter & de plano procedendum sit non tamen poterit domini temporales recog noscentes superiorem in commissiōibus vti, secundum communem per nos reflatam in la. glos. pen. titulu. 4. supra lib. 1. lib. contra Avenandum contrarium tenent in cap. 1. priorum numer. 7. lib. 1. & ijs tota hac lex & totus titulus remanent expedita, alia per DD. sup. ta relatu videri possunt.

## SEQUITUR TITUL. XVIII.

## De las appellaciones.

1 Appellatio est iuris diuini num. 1. & num. 2. quid sit appellare, & num. 3. quis possit appellare, & num. 4. a quibus iudicibus & a quibus actibus appellatur.

VI titulus ad precedentem continetur, quoniam pterius iudices in sententijs, partes ambas, vel vnam earum grauant, remediūque praetorū iudicibus inferioribus est ad superiores & grauiori

bus appellare, idest post praecedentem subi sequitur hic nosser, nam vt inquit text. in rubric. titulu. 31. parti. 3. sic gaudent partem viam aliquo recursum habere, & quia meditate possint aliter sententia, quae praevenerit, appellare, sicut qui periclitantur in mari, portu secuti reperire, maxime consolantur, vel qui vincti ad iniunctis locum aliquem defensionis inueniunt, at enim Beatus Bernardus in lib. de consolatioe ad Eugenum. fiteor, grande, & generale mundo bonū esse appellaciones, idque tam necessarium,

farium, quam solum ipsum mortalibus, re-  
vera quidem sol intelligit, idemque secun-  
dum quod opera tentantur, prodeat secun-  
dum Putcum de syndacatu, verbo appella-  
tionis. cap. 4. n. 1. in fine appellatio iuris  
dicitur, et per consequens per Principem  
posse non potest, de quo per Felinum in rubr.  
extra de appella. co. 3. et in capitulo de re-  
scriptis. Et in quantum est defensor, est iudex  
iuris naturalis, secundum Proxipolam ex  
rub. num. 68. et ibi eius additio asserit iure  
distingui esse inuentam. Et quid sit appella-  
tio, vltra DD. in dict. rubr. de appella-  
tione Maranta in pract. tit. de appellatione  
& probat optimè l. 1. titulus 3. pag. 3. et ibi

## LEX. I.

## SUMMARIVM LEGIS.

1. Appellari potest a sententia ad quintum quoque diem a die prolata sententia & notitia eius numerandum: die quoque pronuntiatis sententia in ipsis quinque diebus computatur, & tam in omnibus causis quam circa omnes iudices hoc regulare est.
2. Appellatio appellatur thernica contra venenum iudicum, num. 1.
3. In appellationis instantia non allegata allegantur, & non probata probantur, num. 1.
4. Appellatus si non appellaverit neque appellationi adversarij accesserit, an poterit instare vi sententia in sui fa-  
vorem reformetur propter adversarij appellationem, num. 3. & n. 4. quid in Fracia, siq. non.
5. Procurator vacuati potest appellare & teneri ad id, numero quinto, imo, & quilibet solus, cuius interest sententiam non esse solutam, n. 6.
6. Forma appellandi qua sit, quando, ter-  
tia persona pro suo interesse appellat, num. 6.
7. Appellatio coram quo iudice sit interponenda, num. 7. & 8. & num. 9. quid

l. 1. & quis possit appellare & in l. 1. et in-  
dicibus tit. 23. & part. 3. declaratur & a quibus  
iudicibus tit. appellatur & a quibus auctori-  
tate Maranta vbi supra num. 35. cum pluri-  
bus sequentibus part. 60. in parulis, & effe-  
ctus appellationis delictis. Proxipol. vbi  
sup. num. 69. cum sequen. & Relutius in  
tom. tit. de appella. art. fin. gloss. vna nu.  
37. cum sequen. & vide de celi. 436. Guidon.  
plura de appell. dicte & Relut. in 2. to-  
mo. consil. Franc. tit. de appellatio. vbi in  
præfatione 3. num. 53. cum sequen. pluribus  
inquit duplicem esse appellationem iudi-  
ciale & extra iudiciale, & eas profes-  
quitur declarando. *Id est, in 1. de iudi-  
cibus, & in 1. de appellatio.*

8. si index coram quo est appellandum haberi non potest, & num. 10. quid in revocatione proponenda.
9. Appellatio ad quem iudicem est interponenda, num. 11.
10. Consequendo, ut ad minorem iudicem vel equelem appellatur, non valet, num. 15. & num. 13. circa hæc reprobat gloss. pag. 1. & verbo minorem l. 3. §. quod. ff. de appellatio, & num. 14. declaratur.
11. Appellatio maioris summa contenta in l. 7. infra isto titulo, si interposita sit ad iudicem Del Regimineti, quid debeat facere, numero. 15. & num. 16. quid si ad minorem iudicem appellatio interponatur, & num. 17. circa hæc consilium assignatur.
12. Nominatio iudicis ad quem appellatur non est necesse, quod in libello appellatio

13. appellatio declaratur, num. 18.
14. Appellatio alternativa an sufficiat, num. 19.
15. Appellatio non licet omisso medio etiam ad Imperatorem, num. 20. & n. 21. quid de iure Regio, & Canonico, & num. 22. limitatur.
16. Superior index & maior, quis dicatur in materia appellationis, num. 23.
17. Si duo indices de causa consisteret sint diversi fori, puta si per partes in clericum, & laicum sit compromissum, ad quem ab eorum sententia appellabitur, num. 24.
18. Reductio ad arbitrium boni viri coram quo iudice sit petenda, num. 25.
19. Appellare an liceat a sententia iudicis recursum, num. 26.
20. Delegato an appellabitur ad delegantem, num. 27.
21. Appellatio quid debeat continere, numero. 28.
22. Ab executore ad quem appellabitur, num. 29.
23. Verbum, hasta, latine, usque, in presenti inclusivè ponitur, num. 30.
24. Minor vel eius curator non appellans intra hos quinque dies an restituatur ad appellandum, num. 31.
25. Procurator non tenetur appellare nisi constet de iniustitia cause & sententia, num. 32. & idem in emptore vici, num. 33.
26. Remedium extraordinarium quoties est inquisitum, & plenius remedio ordinario, non censetur cessare extraordinarium per ordinarium, num. 34.
27. Minor quantuncumque, desinat compa-  
tere in iudicio, subvenitur ei benefi-  
cio restitutionis ad appellandum, nu-  
mero. 35. & num. 36. quod per lapsum  
temporis ad appellandum concessi eo  
ipso sine alia probatione cesset la-  
sus & est restituendus, & num. 37.
28. Minor restituatur si in termino ad se

29. presentandum in gradu appellationis constituto non se presentavit, num. 38. & coram quo iudice petatur tunc in integrum restitutio, num. 39.
30. Minori ad petendum in integrum restitu-  
tionem, contra lapsum termini  
ad appellandum concessi, an ei con-  
cedatur quadriennum, vel alij tantum  
quinque dies intra quos debebat ap-  
pellare, num. 40. & 41.
31. Index non possit prorogare, vel mi-  
nuere ad immutare dictum quadrien-  
nium, num. 42.
32. Dilatio a lege concessa neque proro-  
gari, neque coartari potest, nume-  
ro. 43.
33. Dictum quadriennum a quo tempore  
minor competat, num. 44.
34. Maior, 55. annorum an admittatur ad  
appellandum lapsis ijs quinque die-  
bus, l. nostra, eo quod intra eos pro-  
curator suus non appellavit, & ab eo  
non potest consensu interesse quonia-  
m non est solvendum, num. 45.
35. Dolus vel fraus procuratoris non ap-  
pellantis quomodo, probetur, nume-  
ro. 46.
36. Que tempora de iure civili, fori, & parti-  
tari, & de iure canonico ad appella-  
dam debentur, num. 47.
37. Appellationis tempus licet a principi sit  
utile, postquam tamen capis currere  
efficitur continuum, num. 48. & num.  
49. quod de momento ad momentum  
currit, & num. 50. quod si ultimo die  
appellatur, debet in appellatione in-  
ferri hora in qua appellatur, & inde  
procurare, ut hora notificationis in-  
scribatur viceat, an sit in tem-  
pore appellationis interposita.
38. Appellatio interposita post ultimum  
diem de concessi partium, nihil va-  
let, num. 51. & num. 52. quod cursus  
eius ex partem consensu potest sus-  
pendi, & ibid. an presentatio appella-  
tionis



- lationis possit prorogari vel suffragi.
- 53 Dies intelligitur integer. 24. horarū m. 53. licet apponatur propositio ex die vel intra diem, quia tunc currit tempus naturaliter, & de momento ad momentum, nu. 54.
- 55 Appellatio si interponatur post hos quinque dies & feratur sententia, nulla erit, & si pars de hoc non opposuerit, quia prima sententia remō sit translata in rem iudicatā, nu. 55.
- 56 Grauiamen si est successuum, ut quia quis incarcere detinetur, an possit appellare transactis ijs quinq; diebus, nu. 56.
- 57 Dies feriato in honorem Dei, an possit appellari, nu. 57.
- 58 Appellatio si pro absente interponatur & sine eius mādato, debet intra hos quinq; dies ratificari, nu. 58.
- 59 Consensus aliquis quoties intracertū tempus requiritur, tunc ratio habito sequens iussit, dūtamē intra illud tempus adueniat, nu. 59.
- 60 Tex. nos. nō procedit quoties sumus in aliquo ex casibus, in quibus sententia non transit in rem iudicatam, nu. 60. ubi remissus referatur.
- 61 Si opponatur quod non est in termino appellatū, quis debet probare an negam, vel asserens contrarium, nu. 61.
- 62 Adherens appellationsi aduersarij debet intra hos quinque dies adherere, nu. 62.
- 63 Ignoranti non currit terminus ap-  
64 pellationis, nu. 63. et nu. 64. quod dilatio absenti concessa, non currit nisi ei sit notificata.
- 65 Terminus ad inuentarium conficiendū a iure datus nō ignoranti sed scienti currit, nu. 65. idemq; nec tempus petendi apostolos currit ignoranti, nō  
67 Tempus statutum ad aliquā faciendū regulariter non currit ignoranti, nu.  
68 67. & nu. 68. referuntur aliqui ca-

sus in quibus ignorantia, vel impeditio non currit tempus, & ibidem sententia presumatur, & quia scientia debet esse hęc.

- 69 In Franchia debet appellari antequā iudex decidat, alias censetur concessisse, nu. 69.
- 70 Per petitionem ad soluendum factā, censetur quis appellationsē etiam interponendā, renuntiare, nu. 70.
- 71 Appellatio regulariter in omnibus causis licita est, nu. 71.
- 72 Ab executore an appellatur, nu. 72. & n. 73. quid si executor nō habeat iurisdictionē, an ab eo liceat appellare.

**I**bi, *Agrarianas partes*, ob hanc enim causam remedium appellationsis est introductum, & contra iudicium venenum theriacā appellatio appellatur, prout & fuentē Deo dicemus in l. 7. in glo. Se sunt tunc infra eo, & sic cōmunitur dicitur in appellationsi instantia nō allegata allegabo, & nō tō probata probabo, ut probatur ex l. per hanc. C. de appellatio. de qua regula optime tradit Rebus. in a. to. confite. Franc. ut de. de scriptis nu. a. art. g. gloss. 4. cum alijs pluribus numeris sequenti. & principaliter ibi Rebus. num. 4. intelligit hanc regulam, quoties illud quod in instantia allegatur nō est novū, vel omnino diuersum, sed est depēdens ab allegatis in prima instantia, & hęc fuit decisio Rotæ Bilgereti in antiquiorib; 40. de. de scriptis numero. j. fol. mlii. 85. item in quantum sibi ipse Rebus. n. 5. inquit, quod appellatio etiam in non appellauerit neq; appellationsi aduersarij accesserit, potest instillare, vel sententia in ius fauorem & reformator propter aduersarij appellatiōē, prout propter l. amplior. C. de app. & tenuit Abb. cap. cum Ioannes nu. 17. de fide inst. hoc intelligendū est verū esse, quoties sententia illa continet vnum capitulū, vel plura conexa, sed si plura capitula diuersa cōtineat, quia tūc li vna pars appellat de certis capitulis, & ab alijs non appellat sed cōsentit sententiā, tunc appella uō appellans, vel nō accedēs aduersarij appellatiōi, nō poterit petere reformari sententiā illā in ius fauorem, sū Abb. vii. sup. & Prepositi. in c. interposita. §. ille deniq; nu. si. & in

in cap. si duo bini. in extra de appellatio. & Rebus. vii. sup. a. nu. 5. & Anr. Gomez. tom. 4. c. 1. in l. 16. vel. tertiū effectus est, el. 6. 1. & idē. Prapoli. in dict. nu. fin. præstat cautelam, vel appellatiō sententia in pūctis contra te facientibus, & in alijs censentiat, & ex parte rei dē obferatur, aliter enim non poterit se iudare contraria appellatiōe, in Franchia tamen secundū Rebus. d. n. 5. & iterū in l. 10. de. de appellatio. n. 26. appellatus & nullo in casu vitur appellatiōe aduersarij sufficit vel cū d. cautela interposita, ex quibus cum ad emendandā sententiā appellatus si iudex omisit facere cōstitutio nem expensarū possit egi ab hoc appellare & petere reformationē & suspensionē. l. propter d. si fin. autē alterutra & l. fauimus. C. de iudic. in c. de. de resp. Corfer. sing. incipit de x. in. ut debuit, in fine, de appellatio.

**I**bi, *ut l. ius fages* que dicit, quæ quidem iudicia ratiō ita consummata & perfecta sunt, quin appellatiōem non fit locus, casus enim fortuitus inter aliquos reputatur, bonum & perfectū excusatur, quod si ita esset, multū excusaretur, ex quo casus fortuitus excusatur, verum tamen quia casus hic culpa præcedit, & ab eo ordinem ordinatur nō excusatur, præferunt si esset malitia, incerta & negligentia iudicia procedat, vel ex rancore & odio, auaritia partialitate, amore, vel confanguinitate, vel ex mōrum datione & exceptione, iuxta iudicium vendendo, non puras, ut iniqui, inuentē & manus habendum, prout potest hanc vbi optime considerandum prout Bargas, in procepio legat. Tauri nu. 271. cum pluribus sequent. aliter enim, si iudices hęc non euitauerint, animas perdent, & in syndaciu conueniri poterunt.

**I**bi, *si quis oro*, puta de sententia interlocutoria, que est illa, que non diffinit principaliter, gressu à quo & intra hos quin que die appellandū est, in casibus in quibus ab ea licet appellari, de quibus in l. 7. infra eo. in quibus verba hęc generalia possit text. intelligēda sunt, & de habilitate restringenda.

**I**bi, *quod qui se tenent pro agrariis*, & dicitur l. a. & l. in maioribus, & l. eo. C. de appell. lmo & procurator talis grauat appellare poterit, & teneatur tū facere, secundum text. & omnes l. inuitus. C. de procurat. est hęc communis non solum de iure ciuili, sed & de iure canonico

secundum Minchacum, controuersiarum vii. sequitur cap. 19. nu. 10. in eo & quilibet illius, cuius i. intelligit, sententiam non esse ite latam, appellare ab ea poterit, vel i. sententiam, & J. ab executione, §. alio. ff. de appella. cap. cum super. d. de iudi. l. 1. & 4. titulo 23. part. 3. & quæ ite forma appellandi, quādo tertia & persona appellat pro suo interesse, tradit Innocent. in dict. cap. cum super. Sed quis condemnatus absque grauiamen reperiatur, & qui sententiam contra te latam iustam & equam confitebitur, & censentur, ergo omnis condemnatus etiam iuste appellare poterit, & sic conuictus & confessus, & per conuictus nostra lex mutatus est, peccat nō est feruanda, qui inuallē appellat, igitur nō est feruanda, si i. naturaliter quidem consideramus, prout considerare ius, honores, bonum & pacem, secundum hominum appetitum sententiā, omnes appellare valent & sententia condemnatoria, sed si ciuili & rationi consentanea pētemus, & regulata ratione recte seruamus, prout legem nostram regulatē censendum est, tantum verba hęc intelligenda sunt in illo, qui iniuste grauat, & non de alio, nam verba generalia de habilitate sunt restringēda, secundum text. in l. vi. gradatim. ff. de mun. & hono. neque grauari dici potest, qui iniuste cōdemnatur, & sine grauiamine appellat nō licet capere ex parte de app. h. de. cul. de app. §. in quibus num. 26. & sic in intelligi. l. 1. & in maioribus. C. de app. relat. per Ostrā. an ad. de. c. p. de. non. nu. 4. 6. de iudi. 6. & sic legem iniustitiam est & sanctissima & seruanda in dicto sententiā quo loquitur & procedit.

**I**bi, *si penda appella*, debet coram quo die coram illo, qui tulit sententiam & grauat, non instat, vel successoris tuo in officio illo, qui vocatur iudex à quo, secundum text. in d. l. ff. qui & a quo appellatur, & l. 2. tit. 11. part. 3. & si plures promouantur, totā linguis cōmunitur iunctum, vel separatem appellandū est, secundum text. in Clem. 1. de appellat. & coram ipsius iudice, si haberi i potest est appellandū, non verō in eius absentia, quoniam, erit nulla appellatio secundum Theor. Gram. de iudi. Neapol. 16. num. 78. & 77. de iudi. illi haberi non potest, coram ordinariis appellari sententia notitatur & coram honestis viris i appellabur, nedum iudex à quo inquitur trasit terminus appellandi



ordinarium compromitti potest itaque in arbitratore, licet non tanquam in arbitro v. tenui in l. 9. titulo. 6. lib. 1. supra in gl. compromissos, nu. 3. & 4. & sic potest intelligi gl. illa. l. 1. verbo. De aqnel. lagar, vt non sit contraria dictæ communi opinioni, vel dici potest hodie ex. d. l. 4. tit. 21. infra illo lib. reductione esse petendam ꝑ coram iudice loci vbi arbitramur latu est, prout tenet glo. De aqel. in d. l. 21. & Aued. c. 1. prout. n. 27. lib. 1. dicens cessare iā dicta per Bart. Abb. & Couar. vbi supra & hoc esse seruandum, & tunc si cōpromittentes iudici laici, quauis arbitratior sit clericus, ad iudicem secularē illiꝝ loci debet per reductione recurrī, & nō ad ecclesiasticū, & sic non est necessariū illud, quod Couar. dicebat notandum, scilicet quod si superior huius arbitri, vel arbitratioris, ad quem recurrendum erat, est iudex ecclesiasticus, nē vel reductionis vel appellations occasione compromittentes ipsi, si laici sunt, trahantur coram ecclesiastico iudice, permittendum non est, præsentia sapientis regulum tribunali iudicibus, vt ad ecclesiasticum illam causā illa deuoluatur, & inquit iudex ipse Couarr. dict. cap. 13. column. 4. quod tutius est iure appellations iā sententia arbitri proposita, causam deferri ad iudicem illius aduersus quem retractatio postulat, sicut in reductione arbitratioris defendam esse diximus reductionis causam & an iā sententia iudicis recurri liceat appellare, ꝑ dicemus in l. 4. titulo. 21. infra eo. lib. & tradit Doer. decis. 184. nume. 16. & 17. Sed an a delegato appellabitur ad delegatū, tradit Moran. in d. d. de appell. nu. 359. & Ferrar. in practica forma libelli app. tenet. diffini. glo. l. col. penul. & ibi tractat an appellatio extinguit pronuntiationem, & Marant. vbi supra & optime Ripa in l. 1. col. 2. & 3. ff. de re iudi. & Duēnas reg. 42. & Padilla in l. 1. causa. nu. 1. C. de transactio. & quid debet continere appellatio, ꝑ vltra Moran. vbi supra nu. 174. cum a. seq. pag. 374. vide per Rebus. in 3. v. consil. Franc. tit. de appellatio. in præfatione nu. 19. & 30. ad quem appellabitur ꝑ ab excoꝛatore, vide Bart. in l. 1. d. duo. P. 34. in fine, & ibi DD. ff. de re iudi. C. Abb. & DD. in cap. qto ad consultationem de re iudi. & Rebus. in 1. tom. consil. Franc. tit. de sent. executori. art. 7. glo. 1. n. 1. ibi, haſta, verbum istud, latine vique in

presenti ꝑ inclusiue ponitur, vt patet ex fine nostre legis, dum diem sententia númerat inquit in ijs quibus diebus ad appellandum assignatur per legem nostram, & dies postremus horum quinq. istud númeratur & includitur in eis, de qua quocumque dictione diximus in l. 2. verbo, Haſta, titu. De las conſtataciones supra eo. lib. lap. vbi vero ijs quibus diebus non audiretur grauatus appellado, sed firma remanebit sententia, secundum tex. in l. 1. ab eo. C. quomodo iud. l. 1. eos. 3. t. l. 3. biduum. ff. quando appellat. in auth. hodie. C. de appellat. l. 19. col. 1. in fine tit. 22. part. 3. & l. 1. in fine titu. 23. ea. part. 3. Sed an si minor vel curator eius non appellauerint intra hos quinq. dies, restituetur minor & cura pro eo ꝑ ad appellandum, & videtur quod non, si curator eius liti assensu soluendo fit, nam cum remedium habeat petendi contra curatorem existit remedium ordinario cellas extraordinarium restituitio nis, per iura vulgaria, & sic restitui nō potest aduersus omniſam appellacionem semet & pro hac parte tenet tex. in l. 3. fina. ff. quando appellat. per quem hanc opinionem tenet videtur Hosti. in summa tit. de restituitio. in integrum. §. in quibus, in medio, & glo. audiri in l. cum mandatum de minoribus, & Eneradus in centuria locorum, loco. 9. & De ſe guardador. in l. 1. titu. 19. glo. 6. quasi curator hic ad litem datus voluntarius non vero necessarius administrator appellat, ideo contra eum prius agendum, quasi secus fit in administratoro necessario, vbi in tutore, tunc enim tutore nō appellante iā sententia lata contra minorem suum potest minor restitui aduersus omniſam appellacionem etiā si tutor soluendo fit secundū supradictos DD. & Abb. in cap. nu. 19. extra de in int. restit. & Alex. relatum per Berthacium, in repertorio suo, verbo restituitio quibus detur, versio. 1. & Prapoli. in cap. ex ratione, nume. 19. de appellatio. & sic veniebant declarande leges regie minoribus, 35. annorum restitutionem concedentes aduersus omniſam appellacionem, scilicet quocumque leg. negligentia curatoris voluntarius non existens soluendo nō est appellatus, alter enim si soluendo esset, prius contra eum esset agendum, prout volebat Casaliadorus decis. 5. de appellation. nihilominus tamen semper tenet contrarium, scilicet iure nostro regio attento, & sic

sic quod indistincte minor. 25. annorum aduersus omniſam appellacionem restituitur siue curator suus sit necessarius, siue 36 voluntarius soluendo vel nō, eo quod habebatur leges expresse hanc concedentes restitutionem, scilicet l. 1. titulo. 23. part. 3. & l. 1. col. cum. ha. ad finem, iuncta glo. illa, appellat. titu. 19. part. 6. & quoniam aliā daretur inconueniens, scilicet quod causa pro sententia sit praeludendum, procurator quo appellare nō tentatur, nō tollit de iustitia ꝑ causā & sententia, secundum glo. magnam in medio. illa. titu. 23. part. 3. licet & in hæred. de iustitia mortē eius vindicantē dicitur quod si hæres ipse condemnatur, nō tenetur appellare, secundum rex. in l. 1. propter veniens quæstio. n. 3. ff. ad senatus. Con. Syllani. adhuc allegatum per Anto. Gom. tomo. 1. var. cap. 1. nume. 35. in fin. idemque in empro victo ꝑ qui appellare non tenetur nisi confiter de iustitia sententia, secundum eundem Anto. Gom. tomo. cap. 1. numero. 35. ad finem. folio. 10. cum appellare curatorem vel procurator non tenetur in dicto casu, minor contra eum agere non potest quamvis soluendo licet, neque tamen posset appellare, quia soluendo minor remaneret, & per consequens in danno minor remaneret, ꝑ mittendum non est, eo quod cessante remedio, ordinario non esset extraordinarium, igitur afferendum est, minor indistincte appellare posse, vt cesset hoc inconueniens, & quia quociens remediū extraordinariū est pinguis & plenius reſtatur gl. illa. d. l. 1. Ego tamen nō video congruam rationem differentie, quoniam ita laudat minor actor ex sententia rei absolutoria, sicut & minor reus ex condemnatoria, & ita ex absolutoria condemnatur minor actor, scilicet minor reus ex condemnatoria, & sic verba hanc reputo concordiam, & per consequens tam in minore auctore, quam in minore reo primam teneo opinionem, quam vbiq. in practica admisso credo regulare enim est (vt inquit Rebus. in 1. tom. consil. Franc. titu. de restituitio. art. 1. glo. 1. nume. 16.) quod minor dicens se legem propter temporis lapsum sufficit probare de lapsu temporis, & de minori ætate, & sic primam opinionem videtur tenere ipse Rebus. ibidem in dict. artic. 1. glo. 1. numero. 23. 34. & 34. & Rapha. in lib. minor. in l. C. si aduersus rem iud. sic etiam & restituitur mi-

pus concessum ad appellandum, minor las censetur, & restitui potest, nulla alia ꝑ probatione de læsione facta, secundum textu. in l. 1. C. si sapius in int. rest. post quem adhuc allegat Anton. Gomez. tomo. 2. capitulo. 14. numero. 5. versu. vltimo inferitur, ita communiter DD. tenent afferens, quam & tenet Bartol. in l. fin. Cui quibus causis in int. rest. non est necesse quicquid idem Bartol. in l. ait. prætor. 3. h. minor. ff. de iure iur. contrarium voluerit, in eo quod probari debeat tunc læsio, & cum Bartol. ita Doctores tenent inquit Ial. in eo. 3. ff. minor. numero. 17. & Additionator Bart. ibidem, numero. 6. litera A. & veriorum & receptiorum tenet Ostauianus in decisione. Demona. 158. quia Vileclitatio conceditur debet probari læsio. l. vltim. §. sciendum. ff. de minor. l. secunda, titu. decimonono. partia. sexta, & in l. fina. titu. 25. partia. tertia. Alexander tamen relat. & secutus per glo. in l. vltimo. Alçada. titulo. 15. part. 3. assignat vnā concordiam inter hæc opinionēs, scilicet, quod prima opinio procedat, quociens reus minor condemnatur, tunc enim cum extensione ledatur, quia condemnatio pro læsione reputatur non est necesse aliam læsionem probare: si vero contra eum actor esset condemnatur, reo contra quem agebat, per sententiam absolute, tunc vt huic actori minori contra sententiam restituitio cōcedatur ad appellandum debet probari læsio, & hanc æquā concordiam testatur gl. illa. d. l. 1. Ego tamen nō video congruam rationem differentie, quoniam ita laudat minor actor ex sententia rei absolutoria, sicut & minor reus ex condemnatoria, & ita ex absolutoria condemnatur minor actor, scilicet minor reus ex condemnatoria, & sic verba hanc reputo concordiam, & per consequens tam in minore auctore, quam in minore reo primam teneo opinionem, quam vbiq. in practica admisso credo regulare enim est (vt inquit Rebus. in 1. tom. consil. Franc. titu. de restituitio. art. 1. glo. 1. nume. 16.) quod minor dicens se legem propter temporis lapsum sufficit probare de lapsu temporis, & de minori ætate, & sic primam opinionem videtur tenere ipse Rebus. ibidem in dict. artic. 1. glo. 1. numero. 23. 34. & 34. & Rapha. in lib. minor. in l. C. si aduersus rem iud. sic etiam & restituitur mi-



not. si in termino ad se presentandum in gradu appellacionis constituto, + non se presentavit, secundum Afflic. decil. 175. & Maranta in pract. titu. de appella. n. 401. par. 645. & Boer. decil. 63. num. 4. & Dec. 47. num. 16. ex text. in Clemente. 4. de ressi in integ. & coram quo adiecit petar tunc in integ. + restituit ad appellandum, declarat Rebuff. vii supra, in praefatione illius titu. de restituitio. n. 17. Est tamen in proposito optimum dubium, num scilicet tunc ad petendum hac restituitioem conceditur quadriennium, vel alij tantum quique dies lapsi intra + quo appellandum erat, & videtur, quod non datur quadriennium, quia quoviscunque temporis latens est minus quadriennium non conceditur quadriennium, sed tot tempus quot erat tempus latens, secundum gloss. in l. fin. C. de temp. in int. res. per. & glo. vii. in l. de & per praetor. n. 7. quovisc. ff. ex quibus causis maio. & gloss. in l. interdum ff. de minori Barr. in d. l. fin. & iterum in l. ab hostibus. 3. qd. quod simpliciter, colum. 3. versio, unde ad tertium ff. ex quibus causis maio. tradit Sal. in dicta l. fin. num. 6. & las. in l. i. rursus, n. mero 67. in fine, cum sequen. i. de actio, fundatur per text. in l. i. rursus, ff. de conditionalis. ff. quae in fraud. cred. contraria tamen sententiam, imo quod etiam in ijs casibus & lazionibus minoris repositis quod quadriennium, datur totum + quadriennium tenendum iudico, cum glo. si minus in Clemente. 4. de integ. ressi. quia vltra Cardin. n. 9. & Imol. 12. ibidem notatur declarans communem testat Albericus. in d. l. fin. n. 6. C. de temp. in int. per. & pro ea est text. in ea. Clemente. 4. & ex in iura generalitate, in l. x. de iur. par. 6. & hanc etiam dicti communem Afflic. decil. 175. num. 3. & 6. vbi notat ita per omnes de consilio deservit fuisse. & l. i. per praetor. ff. de conditionalis, per prima opinione adducta respondet Albericus. in d. 6. & vide las. in d. 3. rursus, n. 67. cum seq. aliquibus optime loquentem. Et huc adeo vltra hanc secunda communis opinio quod neq. iudex possit per rogando vel minuendo imminuere + quadriennium istud, quandoquidem per leg. abq. ministerio iudicis conceditur, secundum glo. ressi. in ea. cum fit Romana, de appellatio. & gloss. in cap. indultum, de reg. iur. & gloss. viginti. in d. i. etiam, ratur. C. de lit. cont. Cardin. in d. Clemente.

n. 27. quae las. cum minor, secundum Capman. in l. 11. de re iudi. & ibi las. n. 22. & Ripa. l. 4. & Imol. in dict. cap. cum fit Romana, colum. 3. & Prapostolus. n. 10. & Erasp. decimo, de appe. extra. dilatio enim a lege concessa neq. coartatur neque prorogari + potest, secundum glo. octio. in c. pia. de excep. tit. in c. communem & veniorum testatur Didacus Perez in l. i. tit. i. pub. 3. ordin. col. 869. & iterum col. 902. & an cum causa abbreviari vel prorogari possit terminus ex dictis DD. colligit per textum ex Alex. d. l. 1. ff. de re iud. numer. 5. cum seq. aliquibus, & competet quadriennium hoc lapso + vigesimo quinto anno vlt. ad. 29. licet in Francia vbi ad. 35. duret annum, secundum Rebuff. in praefatione ad dictum titu. de restituitio. num. 25. & 26. vbi in art. 2. glo. num. 2. cum seq. declarat, an quadriennium hoc erit vtile, vel continuum. Sed an idem erit in quocunque maiore, 25. annorum + vbi admittitur ad appellandum lapsi ijs quovisc. diebus nosstra legis, eo ipso intra eos procurator suus non appellavit, & ab eo non potest consequi interesse, quoniam non est soluendo, & videtur quod sic, ex glo. fin. in l. 1. ff. quando appell. fit, & ex l. i. in fine, tit. 3. part. 1. & ibi glo. & Coplea, cautela 37. num. 5. & Didac. Perez in l. i. titulo. 4. lib. 3. ord. col. 894. in princip. & Prepo. in cap. ex ratione, num. 18. de appel. neque per legem frequentiora id correcte videtur, quoniam & lex sequens non loquitur in hoc casu sed tantum in prosecutione appellacionis interpositae, & de diversis non fit illatio, praeteritum ad in ducendum correctionem iurium, de quo & diximus in l. verbo, Procurator, titu. 7. supra lib. vii. & declaravimus quando tunc dominus generatur appellare: imo & quando procurator esse soluendo, & quando procurator non habet recursum contra eum, quia non constat de iniustitia sententiae, & et impeditur procurator, adhuc tamen dominus appellare poterit intra quovisc. dies a die notitiae numerandos, ex quo tunc est eadem ratio sicut quando procurator non est soluendo, secundum procurator in d. l. i. titu. 3. part. 2. sed si procurator non esset impeditus hac tamen de causa non appellavit, quia credidit sententiam iustam esse, neq. notorie aliud apparebat, tunc neque dominus appellare poterit, neque contra procuratorem agere, quoniam soluendo fit, secundum glo. illam & Rebuff.

& Rebuff. in l. 1. no. c. 11. Fran. tit. de appell. art. 1. glo. 2. n. 4. & n. 10. 11. & 13. & n. 14. deat quomodo + probatur dolus vel fraudis procuratoris non appellantis, quae quidem vel singularia sunt, ita difficilia in practica, vt sevari eis faciat per iudices.

libi, cuncto hanc, quae tempora de iure civilis fori. partiturum, & de iure canonico ad appellandum + dabatur, vide per Didac. Perez. in praefati vbi his verbis, col. 1280. in fine, cum sequen. & Rebuff. d. 3. tom. tit. de appell. art. & Villalob. in sua antinom. iuris civilis & regi. l. i. A. n. 58. & habet text. in Clem. appellacionem, de appellat. vbi per canonum decem dies constituit ad appellandum in tribus nalius Ecclesiasticis l. i. ratur & hodie, in foratamen Cesar. n. 1. al. i. servatur, praeterquam in casibus vbi aliud de iure nostro regio constituta videmus, vt in l. i. tit. 19. infra hoc lib. & in l. 1. tit. 13. lib. 3. tit. 19. infra hoc lib. hoc appellacioni constituitur a principio fit vtile, postquam tamen incipit currere, continuu + efficitur, secundum 3. finem, in cap. concertatione, de praet. hic voluit ad fin. & Marita in practica n. de appe. n. 304. cum sequenti, pag. 397. Ex quo aliter sententia est tempus hoc appellandi currere de momento ad + momentum, cum lib. 1. tit. 3. part. 1. & Prapostolus, in ca. ex ratione, n. 6. de appellat. quomodo brevis in ipse lib. d. de tunc in hoc casu finem termino computari prout ex fine notitiae ex colligitur, & ideo fecimus eundem Prapostolus ibidem, & iterum in c. personas, n. 2. ibi tit. appellans, si vltimo die appellat debet in appellacione interposita in hoc casu appellat, & ideo procurator + vt hora notitiae sententiae incipit & incipit in re pote appellatio interposita fit, n. etia de consensu partium n. 1. vlt. vltimum die appellacionis interposita n. 1. vlt. secundum gloss. in Clem. appellacionem, de appellat. quam & alia aliter Prapostolus. n. 1. in fin. & glo. d. 1. etiam si partium consensu iuramento valetur, secundum Mich. de success. res. tom. 1. l. 7. n. 40. versio, vnde in terminis suspensi tamen corus + i. ex partium consensu bene possit, secundum Didac. Perez. l. i. ord. 1290. in fin. & iterum c. 1. n. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100. & 101. & 102. & 103. & 104. & 105. & 106. & 107. & 108. & 109. & 110. & 111. & 112. & 113. & 114. & 115. & 116. & 117. & 118. & 119. & 120. & 121. & 122. & 123. & 124. & 125. & 126. & 127. & 128. & 129. & 130. & 131. & 132. & 133. & 134. & 135. & 136. & 137. & 138. & 139. & 140. & 141. & 142. & 143. & 144. & 145. & 146. & 147. & 148. & 149. & 150. & 151. & 152. & 153. & 154. & 155. & 156. & 157. & 158. & 159. & 160. & 161. & 162. & 163. & 164. & 165. & 166. & 167. & 168. & 169. & 170. & 171. & 172. & 173. & 174. & 175. & 176. & 177. & 178. & 179. & 180. & 181. & 182. & 183. & 184. & 185. & 186. & 187. & 188. & 189. & 190. & 191. & 192. & 193. & 194. & 195. & 196. & 197. & 198. & 199. & 200. & 201. & 202. & 203. & 204. & 205. & 206. & 207. & 208. & 209. & 210. & 211. & 212. & 213. & 214. & 215. & 216. & 217. & 218. & 219. & 220. & 221. & 222. & 223. & 224. & 225. & 226. & 227. & 228. & 229. & 230. & 231. & 232. & 233. & 234. & 235. & 236. & 237. & 238. & 239. & 240. & 241. & 242. & 243. & 244. & 245. & 246. & 247. & 248. & 249. & 250. & 251. & 252. & 253. & 254. & 255. & 256. & 257. & 258. & 259. & 260. & 261. & 262. & 263. & 264. & 265. & 266. & 267. & 268. & 269. & 270. & 271. & 272. & 273. & 274. & 275. & 276. & 277. & 278. & 279. & 280. & 281. & 282. & 283. & 284. & 285. & 286. & 287. & 288. & 289. & 290. & 291. & 292. & 293. & 294. & 295. & 296. & 297. & 298. & 299. & 300. & 301. & 302. & 303. & 304. & 305. & 306. & 307. & 308. & 309. & 310. & 311. & 312. & 313. & 314. & 315. & 316. & 317. & 318. & 319. & 320. & 321. & 322. & 323. & 324. & 325. & 326. & 327. & 328. & 329. & 330. & 331. & 332. & 333. & 334. & 335. & 336. & 337. & 338. & 339. & 340. & 341. & 342. & 343. & 344. & 345. & 346. & 347. & 348. & 349. & 350. & 351. & 352. & 353. & 354. & 355. & 356. & 357. & 358. & 359. & 360. & 361. & 362. & 363. & 364. & 365. & 366. & 367. & 368. & 369. & 370. & 371. & 372. & 373. & 374. & 375. & 376. & 377. & 378. & 379. & 380. & 381. & 382. & 383. & 384. & 385. & 386. & 387. & 388. & 389. & 390. & 391. & 392. & 393. & 394. & 395. & 396. & 397. & 398. & 399. & 400. & 401. & 402. & 403. & 404. & 405. & 406. & 407. & 408. & 409. & 410. & 411. & 412. & 413. & 414. & 415. & 416. & 417. & 418. & 419. & 420. & 421. & 422. & 423. & 424. & 425. & 426. & 427. & 428. & 429. & 430. & 431. & 432. & 433. & 434. & 435. & 436. & 437. & 438. & 439. & 440. & 441. & 442. & 443. & 444. & 445. & 446. & 447. & 448. & 449. & 450. & 451. & 452. & 453. & 454. & 455. & 456. & 457. & 458. & 459. & 460. & 461. & 462. & 463. & 464. & 465. & 466. & 467. & 468. & 469. & 470. & 471. & 472. & 473. & 474. & 475. & 476. & 477. & 478. & 479. & 480. & 481. & 482. & 483. & 484. & 485. & 486. & 487. & 488. & 489. & 490. & 491. & 492. & 493. & 494. & 495. & 496. & 497. & 498. & 499. & 500. & 501. & 502. & 503. & 504. & 505. & 506. & 507. & 508. & 509. & 510. & 511. & 512. & 513. & 514. & 515. & 516. & 517. & 518. & 519. & 520. & 521. & 522. & 523. & 524. & 525. & 526. & 527. & 528. & 529. & 530. & 531. & 532. & 533. & 534. & 535. & 536. & 537. & 538. & 539. & 540. & 541. & 542. & 543. & 544. & 545. & 546. & 547. & 548. & 549. & 550. & 551. & 552. & 553. & 554. & 555. & 556. & 557. & 558. & 559. & 560. & 561. & 562. & 563. & 564. & 565. & 566. & 567. & 568. & 569. & 570. & 571. & 572. & 573. & 574. & 575. & 576. & 577. & 578. & 579. & 580. & 581. & 582. & 583. & 584. & 585. & 586. & 587. & 588. & 589. & 590. & 591. & 592. & 593. & 594. & 595. & 596. & 597. & 598. & 599. & 600. & 601. & 602. & 603. & 604. & 605. & 606. & 607. & 608. & 609. & 610. & 611. & 612. & 613. & 614. & 615. & 616. & 617. & 618. & 619. & 620. & 621. & 622. & 623. & 624. & 625. & 626. & 627. & 628. & 629. & 630. & 631. & 632. & 633. & 634. & 635. & 636. & 637. & 638. & 639. & 640. & 641. & 642. & 643. & 644. & 645. & 646. & 647. & 648. & 649. & 650. & 651. & 652. & 653. & 654. & 655. & 656. & 657. & 658. & 659. & 660. & 661. & 662. & 663. & 664. & 665. & 666. & 667. & 668. & 669. & 670. & 671. & 672. & 673. & 674. & 675. & 676. & 677. & 678. & 679. & 680. & 681. & 682. & 683. & 684. & 685. & 686. & 687. & 688. & 689. & 690. & 691. & 692. & 693. & 694. & 695. & 696. & 697. & 698. & 699. & 700. & 701. & 702. & 703. & 704. & 705. & 706. & 707. & 708. & 709. & 710. & 711. & 712. & 713. & 714. & 715. & 716. & 717. & 718. & 719. & 720. & 721. & 722. & 723. & 724. & 725. & 726. & 727. & 728. & 729. & 730. & 731. & 732. & 733. & 734. & 735. & 736. & 737. & 738. & 739. & 740. & 741. & 742. & 743. & 744. & 745. & 746. & 747. & 748. & 749. & 750. & 751. & 752. & 753. & 754. & 755. & 756. & 757. & 758. & 759. & 760. & 761. & 762. & 763. & 764. & 765. & 766. & 767. & 768. & 769. & 770. & 771. & 772. & 773. & 774. & 775. & 776. & 777. & 778. & 779. & 780. & 781. & 782. & 783. & 784. & 785. & 786. & 787. & 788. & 789. & 790. & 791. & 792. & 793. & 794. & 795. & 796. & 797. & 798. & 799. & 800. & 801. & 802. & 803. & 804. & 805. & 806. & 807. & 808. & 809. & 810. & 811. & 812. & 813. & 814. & 815. & 816. & 817. & 818. & 819. & 820. & 821. & 822. & 823. & 824. & 825. & 826. & 827. & 828. & 829. & 830. & 831. & 832. & 833. & 834. & 835. & 836. & 837. & 838. & 839. & 840. & 841. & 842. & 843. & 844. & 845. & 846. & 847. & 848. & 849. & 850. & 851. & 852. & 853. & 854. & 855. & 856. & 857. & 858. & 859. & 860. & 861. & 862. & 863. & 864. & 865. & 866. & 867. & 868. & 869. & 870. & 871. & 872. & 873. & 874. & 875. & 876. & 877. & 878. & 879. & 880. & 881. & 882. & 883. & 884. & 885. & 886. & 887. & 888. & 889. & 890. & 891. & 892. & 893. & 894. & 895. & 896. & 897. & 898. & 899. & 900. & 901. & 902. & 903. & 904. & 905. & 906. & 907. & 908. & 909. & 910. & 911. & 912. & 913. & 914. & 915. & 916. & 917. & 918. & 919. & 920. & 921. & 922. & 923. & 924. & 925. & 926. & 927. & 928. & 929. & 930. & 931. & 932. & 933. & 934. & 935. & 936. & 937. & 938. & 939. & 940. & 941. & 942. & 943. & 944. & 945. & 946. & 947. & 948. & 949. & 950. & 951. & 952. & 953. & 954. & 955. & 956. & 957. & 958. & 959. & 960. & 961. & 962. & 963. & 964. & 965. & 966. & 967. & 968. & 969. & 970. & 971. & 972. & 973. & 974. & 975. & 976. & 977. & 978. & 979. & 980. & 981. & 982. & 983. & 984. & 985. & 986. & 987. & 988. & 989. & 990. & 991. & 992. & 993. & 994. & 995. & 996. & 997. & 998. & 999. & 1000. & 1001. & 1002. & 1003. & 1004. & 1005. & 1006. & 1007. & 1008. & 1009. & 1010. & 1011. & 1012. & 1013. & 1014. & 1015. & 1016. & 1017. & 1018. & 1019. & 1020. & 1021. & 1022. & 1023. & 1024. & 1025. & 1026. & 1027. & 1028. & 1029. & 1030. & 1031. & 1032. & 1033. & 1034. & 1035. & 1036. & 1037. & 1038. & 1039. & 1040. & 1041. & 1042. & 1043. & 1044. & 1045. & 1046. & 1047. & 1048. & 1049. & 1050. & 1051. & 1052. & 1053. & 1054. & 1055. & 1056. & 1057. & 1058. & 1059. & 1060. & 1061. & 1062. & 1063. & 1064. & 1065. & 1066. & 1067. & 1068. & 1069. & 1070. & 1071. & 1072. & 1073. & 1074. & 1075. & 1076. & 1077. & 1078. & 1079. & 1080. & 1081. & 1082. & 1083. & 1084. & 1085. & 1086. & 1087. & 1088. & 1089. & 1090. & 1091. & 1092. & 1093. & 1094. & 1095. & 1096. & 1097. & 1098. & 1099. & 1100. & 1101. & 1102. & 1103. & 1104. & 1105. & 1106. & 1107. & 1108. & 1109. & 1110. & 1111. & 1112. & 1113. & 1114. & 1115. & 1116. & 1117. & 1118. & 1119. & 1120. & 1121. & 1122. & 1123. & 1124. & 1125. & 1126. & 1127. & 1128. & 1129. & 1130. & 1131. & 1132. & 1133. & 1134. & 1135. & 1136. & 1137. & 1138. & 1139. & 1140. & 1141. & 1142. & 1143. & 1144. & 1145. & 1146. & 1147. & 1148. & 1149. & 1150. & 1151. & 1152. & 1153. & 1154. & 1155. & 1156. & 1157. & 1158. & 1159. & 1160. & 1161. & 1162. & 1163. & 1164. & 1165. & 1166. & 1167. & 1168. & 1169. & 1170. & 1171. & 1172. & 1173. & 1174. & 1175. & 1176. & 1177. & 1178. & 1179. & 1180. & 1181. & 1182. & 1183. &

et si appellatio nomine alieno, absque mandato in interponatur, debet illa appellatio ratificari intra hos quinque dies, aliter enim remanet sententia firma, excepto tunc si singulari, in penultima, habet ex quo notatur quod quando consensus requiritur certus intra certos tempus, tunc rati habitio sequens sufficit, cum tamen illud tempus adueniat, i. quem tunc ad hoc allegat Bart. in l. fin. p. c. de Macedonia, & Ant. Gomez to. 1. c. 1. m. 1. & tomo. 2. c. 1. n. 10. ad finem, verbi ex quibus, ubi plura inferunt, & Guido Papae, de decis. 1. & Marant. ubi supra, num. 107. pag. 598. & Bartol. Socin. consil. 45. nu. 10. vel. 1. Est tamen aduertendum quod tunc non procedit, quoties superius in aliquo ex casibus in quibus sententia non transit in rem iudicatam, quos casus annumerat Ias. in repet. Ladmonendi, nu. 41. cum. 4. sequitur. ff. de iure iuran. ubi nu. 48. ponit regulam generale, quando in rem iudicatam non transit sententia & num. 43. & 44. eam limitat, in ijs enim casibus quibus talis quinque dies transeat, appellari potest in tali sententia, quae in rem iudicatam non transit, secundum Ias. ubi supra num. 9. & 45. aliam limitationem ad regulam nostri text. assignare poteris, ut dicitur per Cypollam, cautela. 17. §. pater infirmit, num. 4. pag. 819. in parisi. Et si opponatur quod in termino non est appellatum, quod debet probare, an negari, in l. 1. tit. 1. part. 1. Adhuc tradit glo. in d. l. 1. tit. 1. part. 1. Adhuc rensequit appellatio ad factum debet intra hos quinque dies adiacere, secundum Socinum Seniores in consil. 45. nu. 10. vol. 1. & Rebus in j. tomo. tit. de appel. art. n. glo. 1. nu. fin.

Ibi. *Proinde a se notitia*, ante enim non currit & tempus appellandi, prout diximus in l. 1. glo. Dada la sententia, supra tit. o proximo, & sic non sufficit fuisse prolatam sententiam nisi ad notitiam condemnati perueniat, ex text. in l. 1. §. fin. ff. de appellat. nu. 104. pag. 197. in parisi. de qua regula videndus est Socin. regula 197. hocque regulare est, nam dilatio sententi concessa non currit nisi si notificata sit, prout ex Bartoli doctrina in l. ab eo per text. ibi. ff. de iure codicil. quem & alios referendo nouissime sequitur cõmuni meos doctor Guterius in allegacione. j. nu. 9. sic & terminus ad inuentum consensu

dum a iure datus non ignoranti, sed scitanti, secundum Bai. l. cimus. §. 1. C. de iure delib. de quo per Guido Papae, de decis. 571. & viach. 1. & ibi glo. tit. 6. p. 1. de iudic. & tempus petendi apolloles non currit i ignorantem, secundum Marant. ubi supra, nu. 209. pag. 199. tempus, statutum ad aliquid faciendum regulariter ignoranti & non currit, prout communiter testatur Curtius Senior consil. 8. nu. 1. relatus per Villaro, duobus modis limitantem, in arario compositi, verbo tempus, nu. 8. §. 1. certioratur, si ad factum tenetur certioratus est, secundum glo. & D. D. c. cum qui de reg. iur. in 6. plures alios casus ubi ignoranti vel impedito non currit tempus, vide per Barba. consil. 8. col. 1. vol. 1. & in scientia praesumatur, & quod scientia debet esse haec, diximus in l. 1. verb. Su procurator, in fin. tit. 7. supra eo. lib. in Francia tamē, secundum Rebus. in d. j. tom. tit. de appellat. art. 1. glo. 1. nu. 4. & 5. statim prolatam sententia & antequam iudex discedat appellandi est, alias censetur consensisse.

Ibi. *Quod si firmi*, nam ex quo appellatum non fuit inducta est exceptio litis finitae cap. 1. de lit. & cont. in 6. & amplius audiendus non est l. fin. C. sent. res. non poss. & alia plura allegata per Mexia. in l. de Toledo in 1. fund. part. 1. nu. 1. cum seq. & titidem in 6. fund. eiusdem part. 1. numero. 1. & seq. ubi, numero 3. & seq. declarant an per petitionem ad soluendum declaratum censetur quod & appellatio est interponenda renuntiare, lapsusque temporis appellacionis praescribit, censetur condemnatum sententia condemnatorie consensisse, si intra terminum non appellatur, ex text. in l. ad solutionem, cum ibi notatis, C. de iudi. Bart. & Doctores in l. si quis separatum in fine, ff. de appellat. & probatur etiam ex text. in c. quod consulationem, de re iud. §. 1. ab eo. C. quom. & quando iud. quae iura ad hoc allegat Gramma, de decis. 14. numero. 10. & ille est unus modus confirmandi sententiam quem & alios refert Ferraria, in praet. in l. firma appell. sent. dist. glo. 1. in prin. & Rebus in d. j. tomo. tit. de appel. art. 1. per totū, sic & per lapsum decem dierum sententia arbitri vel arbitratoris remanet emolagata & approbata, secundum text. in l. 3. tit. 4. part. 3. Et an si procurator non appellat domino pro iudicabit, in hac lege & sequere reperies, & alibi latius in hoc libro, & vide Beroldi, quazil.

quazil. 33. per totam, per dictam tamen circumstantiam non censetur qui renuntiauit se alij remedio, quam appellacionem, secundum Mexia ubi supra in respon. ad. 7. fundam. 1. part. num. 8. & 9.

Ibi. *En today qualquier causa*, hic habet regulam generale, scilicet, quod in omnibus causis si fuerit est appellatio, de ciuilibus est text. in l. 1. & in l. maioribus, quasi per totum. C. de appellacione, & in ff. & in decretalibus, & l. 1. tit. 1. part. 1. fallit tamen haec regula, in casibus politis per text. in l. 6. infra eo. & per Ferrariam dist. glo. 1. verbi, quae iur. vira, & Marant. in dist. tit. de appellat. num. 167. cum seq. pluribus, & Auend. c. 6. prat. n. 4. lib. 1. & in criminalibus plures casus referuntur per text. in l. 16. tit. 1. p. 3. & Rebus. in d. tit. de appellat. 7. per totum, & per Ios. Garciam in regulis iur. reg. 33. & an pro nuntiat de exequendo, vide Ber. Diaz reg.

41. & Guido Papae de decis. 11. & Marant. ubi supra, num. 149. & in l. 1. infra eo. i. rem remittitur repetere, ut alios allegando. Ibi. *De qualquier jurar*, concol. 117. tit. 2. §. 1. tradit iuram. in d. tit. de appellat. num. 33. cum seq. pluribus, pag. 60. in pat. nu. ubi plures hoc limitat. Et an ab executores appellare, vide per Didacū Perez hic colum. 1280. & ad quem tunc appellabitur, dixi in hac lege in glo. Pineda in fine. Et an ab arbitro vide l. 4. tit. 1. infra eo. ubi videmus, & quid si executor non habet iurisdictionem & an liceat appellare ab eo, vide consueum meum Doctorem Guterreus in l. nemo potest, numer. 446. cum c. sequen. de testat.

Ibi. *Ex qualquier colombre*, & sic non solum futura, sed & praeterita, videmus in l. 1. tit. 1. lib. 1. supra.

Ibi. *En el dicho caso*, circa haec vide quae diximus in gl. Cinco dias, huius. l.

## LEX II.

## SUMMARIUM LEGIS.

Qualiter & quomodo appellari teneatur prosequi appellacionem, & eam superiorem cum processu praesentare, declarat lex nostra.

1 Index a quo praefixi terminum appellandi ad se praesentandum coram iudice ad quem, & prosequendum appellacionem, n. 1. & n. 2. quod per lapsum huius termini per iudicem assignati, ita appellatio desinitur, sicut per lapsum termini iuris.

3 In criminalibus non curatur de deservitione causata ex lapsa terminorum nostri text. num. 3.

4 Fatalia ex partium consensu poterunt prorogari, num. 4.

5 Index ubi posuit terminum hunc appellatio praescribit, non requiritur quod appellacioni deferat, num. 5. & num. 6. an cum deservit appellacionem, posuit ex termino terminus hic praefixi, & n. 7.

6 Praefixio ad finem dam appellacionem, non potest per iudicem a quo imponi, num. 8. & nu. 9. quod ista praefixio operabitur quoad prosecutionem appellacionis, & nu. 10. quod si termino praefixo durante succedat impedimentum tempore datur duplicatum ad instar temporis data a iudice, & nu. 11. quod si quis misit procuratorem ad prosequendum appellacionem quousque coparuit non fecit fide de mandato an sufficit.

12 Reversatur quatuor tempora concessa in appellacionis articulo, num. 12.

13 Index ad quem solet aliquando parti appellanti mandare, ut intra certum tempus coram eo trahat processum, & tunc si intra illud tempus paritella non reportet processum appellacionis remanet deservit, num. 13.

14 Notarius vel tabellio, si noluerit contineri parti appellanti trajectum pro processu tradere quod faciendum, n. 14.

15 Praesentatio in causa appellacionis debet esse per iudicem, & expressa causa si quis contra quousque causa tractatur, n. 15.

16 Praesentatio facta contra ynam non prodest quoad alium, num. 16. licet praesentatio

fisco durante succedat impedimentum tempore datur duplicatum ad instar temporis data a iudice, & nu. 11. quod si quis misit procuratorem ad prosequendum appellacionem quousque coparuit non fecit fide de mandato an sufficit.

12 Reversatur quatuor tempora concessa in appellacionis articulo, num. 12.

13 Index ad quem solet aliquando parti appellanti mandare, ut intra certum tempus coram eo trahat processum, & tunc si intra illud tempus paritella non reportet processum appellacionis remanet deservit, num. 13.

14 Notarius vel tabellio, si noluerit contineri parti appellanti trajectum pro processu tradere quod faciendum, n. 14.

15 Praesentatio in causa appellacionis debet esse per iudicem, & expressa causa si quis contra quousque causa tractatur, n. 15.

16 Praesentatio facta contra ynam non prodest quoad alium, num. 16. licet praesentatio

- sentatio per eum ex consortibus litis facta, si in solidum condemnati sint alijs consortibus in lite illa prodest, quod secus si unusquisque pro parte condemnaretur. n. 17.
- 18 Quadraginta dies nostri text. successi-  
se videtur in loco. 30. dierum a iure  
constitutorum ad petendum ap-  
pelle. num. 18.
- 19 Appellatio etiam in criminalibus ob no-  
factas in tempore diligenter remanet  
deserta. n. 19. & n. 20. quod supremi  
iudices nō obstante desertione in cau-  
sa criminali cognoscit de iustitia ei.
- 20 Iustitiam denegat qui non loquitur, &  
obmutuit. n. 21. & ibidem a quo tē-  
pore currant. 40. dies. l. nostra. & n.  
22. quid sit intra quinque dies ad ap-  
pellandum concessos, parvis & ter,  
interponat appellacionem a qua illa-  
rum appellacionum incipit cur-  
re de dicta. 4. dies. & ibidem, quia illa-  
rum appellacionum iuridice & vali-  
de fuerit interposita. & num. 23.
- 23 Iudex reuocatur appellacioni deserte  
in casu quo est locus appellacioni. num.  
24. & n. 25. quod peccat iudex  
non deservens appellacioni in casu  
quo deserte tenetur.
- 26 Omisio prosecutionis appellacionis no-  
cet. n. 26. & n. 27. quod iudex a  
quo potest immediate procedere, ab-  
sque eo quod feratur sententia super  
desertione appellacionis, quod adeo  
procedit, etiam si prima sententia sit  
ipso iure nulla & contra ius litiga-  
toris lata quia non est pronuntiandū  
super iustitia cause, sed tantū super  
desertione. num. 28.
- 29 Defectum desertionis nullus alius quā  
Rex potest illum supplere. num. 29.  
& ibid. quod neque ipse partes pos-  
sunt prorogare tempus prosequendi  
appellacionis, licet possit suspēdi, ne  
curreret ex censu in partium. n. 30.
- 31 Ad pronuntiandum appellacionem de-  
sertam ex lapsu termini nostri text.  
debet expectari. quod totus text. minus  
labatur, etiam si sit certum in tempo-  
re remanere, nihil in preteritis. n. 31.
- 32 Procurator appellans, an reneatur ap-  
pellacionem prosequi. num. 32.
- 33 Appellatio manet deserta & sententia  
in rem iudicatam lapsa ob nō presen-  
tatum in tempore processum. n. 33.
- 34 Desertio appellacionis inducit senten-  
tiam confirmatoriam prima senten-  
tiam. n. 34. & n. 35. quod appellatio-  
ne deserta sit executio, ac si nunquā  
fuisse appellacionem.
- 35 Desertio non solum inducitur per lap-  
sum temporis a. i. nostra constitutio,  
verum & per lapsum temporis a iu-  
dice statuti ad ea prosequendū. n. 36.
- 37 Appellans quatuor debet probare. n.  
37. & n. 38. que possint opponi cō-  
tra appellacionem.
- 38 Appellacionem quem prosequi non deci-  
tur, nisi & producat libellus appel-  
latoris, & pars citetur. num. 39. &  
ibidem quod in vicijs Cancellarijs, si  
cum literis testimonialibus se pars  
presenterit sufficit ad evitandum de-  
sertionem quavis in tempore nostri  
text. processu transiit nō presertim.
- 40 Desertio appellacionis coram quo iudi-  
ce sit petenda. num. 40.
- 41 Desertio desertionis, an sit definitiva  
vel interlocutoria. n. 41. & ibid. an  
possit exigi statim, & an super de-  
sertione appellacionis sit pronuntiandū  
cum sit appellaturus in sententia ipso iu-  
re nulla. & n. 42. an possit appella-  
ri a sententia desertionis.
- 42 Appellatio deserta potest a Rege im-  
petrari reparatio eius. num. 43.
- 43 Procurator potest domino fraudicare  
per tacitam desertionem appellatio-  
nis. num. 44.
- 44 Propter pauperitatem excusatur, qui  
non potest appellare. n. 45.

ab appellato. & a prosecutione infir-  
sa appellacionis proposita. num. 45.

46 Pauper an dicat laborare quodlibet pro-  
prijs manibus veliam querere. n. 46.

47 Dominus litis an audiatur ex virestitu-  
tionis, si propter negligentiam pro-  
curatoris qui non est solvens ad ap-  
pellacionem remaneat deserta. num. 47.

48 Num. 48. quid sit per mortem procura-  
toris non sit prosequenda appellatio, an  
audiatur dominus prosequens.

49 Impedimentum excusatur a cursu ter-  
minum. l. nostra. num. 49.

50 Impeditur in casu. l. nostra, quando ter-  
minus lapsus sit, intra quo tempus de-  
bet petere iudicium. num. 50.

51 Impeditur tenetur facere quidquid pro-  
curat, vel cesset impedimentum. n. 51.

52 Lapsus secundum anni fatalis est expecta-  
tus ad excequendam sententiam. n. 52.

1 Bi. Al. plerūque de potestate iurisdictionis, no-  
tandum est ex ipso verbo, quod iudex a  
quo prefixit terminū appellati ad se pre-  
sentandum coram iudice ad ea, & prosequen-  
dum appellacionem, similis est text. in l.  
23. titulo. 21. part. 3. & text. in cap. cordi. de  
appellat. in sexto, & cap. l.ape. extra  
de appellat. tradit Glossator Salernitanus,  
hic lib. 1. tit. 16. lib. 3. ord. in glo. 1. & Ma-  
ranta, in pract. tit. de appellat. num. 40. &  
401. ubi plura in populo referunt, & de-  
clarant hanc modum esse assignandi termi-  
nū in hac materia, & per lapsum iuribus ter-  
mini per iudicem assignati ita deservit  
appellatio, sicut per lapsum termini iuribus,  
secundum Abb. notab. in. & Fel. in princ.  
in cap. Personas. de appellat. & de illa no-  
stra lege tractat Auerd. in respons. 1. num.  
5. ubi inquit lege hanc tam in civilibus, quā  
in criminalibus procedere. vt per gloss. in  
l. 12. tit. 21. par. 3. qui tamen iniquitatem, in cri-  
minalibus in practica & non curari de de-  
sertione causata ex lapsu terminorum nostri  
text. & in gloss. sequere alia dicemus: & sic  
habet hic text. probantem, quod terminus  
prosequendi appellacionem pretergari, &  
minui potest per iudicem a quo, ex dictis  
iuribus, imo & iudicem partium consensu  
prorogari poterat fatalis, prout asser-  
bat Bald. in l. fin. C. de temp. appell. & Ro-

man. in rubr. num. 61. ff. de arbit. & Felin.  
in cap. venerabilis de iudic. Maranta, ubi  
supra num. 335. & 326. & Lant. ubi sup.  
num. 5. de probat. & hanc sententiam  
lati per Dicac. Peran. l. 1. tit. 16. lib. 3. ord.  
col. 130. in fine, cum seq. & placet DD. le-  
gisti, quantum canon ille tenet, quod par-  
tes ipse tamen non possent contra illam  
statuta hanc peragere, proat communem  
falsam Bar. notum. in cap. ex ratione, cum  
42. & 41. de appellat. fed. num. vt iudex  
possit terminum hunc appellanti pretere-  
gere, requiritur quod appellatus deservat,  
autem enim non deservat, & iudex quod  
sit necesse, non tamen licet hoc non tenet  
sed simpliciter & in illis de i. requiritur,  
item dicta. 23. nullitatem requirit, ergo  
nec non requirere debemus, nullitatem  
tamen contemnit est teneamus cum cor-  
muni, allecta per Dec. in cap. cum sit Ro-  
mana. num. 6. de appellacione extra. ex in-  
nocent. in cap. de accusat. idelicet, quod  
requiritur quod deservat appellacioni, vel  
saltem non denegat eam prosequenda pre-  
figendo terminū, & text. in l. 1. tit. 13. & 13c  
etiam ex intervallo postquam delatum est  
appellacioni potest terminum praefigi, &  
ita teneamus quod terminum praefigi,  
in presenti, referendo quodam decisione  
Roiz & ponendo concordiam inter has  
opiniones veli asserere, quod si prius est  
delatum appellacioni non possit postea iudex  
ex intervallo terminum hunc praefi-  
re, quia per delationem illam videtur totum  
negotium iudici ad quem deuolutum,  
fallitur tamen in hoc, nam huc cum deservit  
appellacioni terminus hic praefigatur,  
6. fuit ex intervallo & optime fieri potest,  
proat communem tellatur Decia, in di-  
cto cap. cum sit Romana. num. 6. de ap-  
pellacionibus, nam quod praefigatur terminus  
terminum hunc parti ad prosequendum ap-  
pellacionem nō tenetur ligat manus, &  
7. appellacionem nō tenetur pendente appellatio-  
ne, secundum Marantam in pract. tit. de  
appell. num. 104. pag. 194. in parit. quod  
adeo verum est, quod quisvis iudex a quo  
praefigitur terminum appellanti ad ap-  
pellacionem finitendam, licet prefixio talis  
nō possit, quia ille impune legem  
superiorem, secundum communem asserunt  
per Dec. in cap. Personas. num. 1. de ap-  
pellat. tamen secundum eum ibi, praefixio  
talis



talis termini ad finendam appellationem operatur, quoad processum, quia pars tenetur tunc inflare, vt appellatio est minuentur illud tempus, quam etiam testatur communem ipsemet Decii. ex Innocen. in cap. ex infirmatione, de app. sufficit tamen prelixo termino ad processum appellationem si intra terminum illius pars appellans offerat libellum, vel se presentet coram iudice ad quem, secundum communem assertum per Dec. in dicto cap. Personas, num. 3. ex Imol. & Perusibidem, & in dict. capit. ex infirmatione, & si termino prelixo durante succedat impedimentum, tempus datur duplicatum ad instar temporis dati iudice, secundum Deci, communem hanc etiam asserentem in dict. cap. ex ratione, numer. 13. extra de appella. licet & duplicetur ex lapsu anni fatalis, quia datur biennium, vt dicitur in l. i. infra. eo. & quid liquis mittat procuratorem ad prosequendam appellationem, qui licet comparuit, non fecit fidem de mandato, an sufficit, & glo. in l. 23. titulus pars. 3. Abb. ibidem relato inquit non sufficere, quod verum credendum si in effectu non erat datur mandatum ad prosequendam appellationem, sed fit datum esse, concedendus esse et terminus ad ascendendum illud, ne propter negligentiam in non mittendo tunc mandatum, iustitia appellantis pereat, & hoc si tunc instantia iudici assignata interim non finiretur, nam si dum mandatum trahitur tempus instantie finiretur, non est expectandum quod asseratur, sed debet negotium sententiarum, non est enim expectandum euentus, cuius nullus iam sequeretur effectus: & plura tempora concessa in hoc appellationis articulo enumerat Prapoli. in cap. Personas, num. 4. de app. quorum in proposito nostrum quatuor tantum & continuos, primum tempus ad appellandum assignatum, secundum tempus prelixum testimonium appellationis, tertium tempus presentandi transsumptum processum coram iudice ad quem, quartum tempus suspendendi appellationem intra annum taxatum, qui quidem annus, secundum l. 6. infra. eo. die interpretatur appellationis currit, & currit diebus feriatis, secundum text. in l. 2. infra. eo. parti.

Ibi, *Pareat enim processu*, hic colligitur conclusio, scilicet, quod potest iudex per iudicem a quo vt appellans se cum pro-

cessu presentet intra certum tempus, imo & iudex ad quem & solet parti appellanti presentari, vt intra certum tempus coram eo trahat processum, & tunc si intra illius terminum pars illa non repperit processum appellationis remanet deserta, secundum Aug. rel. 2. num. 4. secundum quem in hoc causa nihil in notatam est iure communis, vel regio, & ipsi etiam coram quibus appellans se presentat, cum literis testimonialibus, prolixo occuparia, quae vocatur, & de diligentiis vt pars appellanti intra certum terminum presentet processum, alias quod eo termino quado deest parti appellatae transsumptum quod per tabellionem causa prima libelli & sententiae, vt super eo, se ratum sententia, & cum hoc volumus, si pars appellans non portat processum, pronuntiat sententia lapsam rem indicatam, & iubetur exequi. Notandumque est quod si notarius causa noluerit proferre transsumptum parti appellanti in consensu tradere, tunc sufficit appellante, & se cum literis testimonialibus in termino presentare, secundum eundem Auerdandum vbi supra, in conclusione. 6. imo si neque notarius literas testimoniales praebere voluerit, sufficit tunc requirere eum cum alio notario vt praeferat eas, cum protestatione, quod non praestiterit, & requisitionem illam portabit pro literis testimonialibus, & praestando se cum hoc requisitione est idem, ac si cum testimonialibus se praesentaret appellanti. Predefinitio tamen in gradu appellationis debet esse specialis & expressa, contra singulos contra quos causa traditur, & cum quibus generaliter illa presentetur, in omnibus causis, non valebit ex l. i. infra. de iure sili. notat Rebuffus in tertio tomo, consil. Franc. tituli de dilatio. artic. 1. gloss. vna, numero. 2. & sic sequendum cum, presentatio facta contra vnum & non prodest quoad alium, licet presentatio per eum ex confessoribus illis facta sit in solidum cum demum sint alii confessoribus in lite illa prodest, quod secus si vnusquisque pro parte copendemerit, secundum text. in l. i. qui separati. ff. de appellatio. notat Rebuffus in dicto. articulo. tituli de appell. artic. 1. num. 33. & 24.

Ibi, *Nulla quarta dies*, in Francia intra tres menses, secundum Rebuffum in dict. 3. tomo. tituli de appell. artic. 4. gloss. 1. & 2. iure

iure partitum aliud etiam tempus assignabatur, secundum text. l. 3. tituli. 3. partit. 3. sed secundum gloss. ibi lex nostra feratur, & sic constituitur differentia in hoc inter ius civile & regium, prout & de iure constitutionum Siciliz aderat, vt licet videre ex Maranta in praet. in tit. de app. numero. 117. pag. 601. illicque. 40. dies videtur luccesille loco triginta dictum, & iure constitutorum ad petendum apostolos, ex l. iudicibus. C. de appellatio. & in capab. eo. tituli. in. 6. vt in simili iudicium Maranta vbi supra, numero. 21. pag. 199. qui quidem apostoli si intra illos triginta dies non petebantur, videbatur appellatio ni renuntiatur, secundum text. in dicto capab. eo. & in Clement. quatuor, de appellatio. tradit Maranta vbi supra, numero. 208. vbi numero. 209. disputat a quo tempore currant illi triginta dies, qui quidem ex lege nostra die de interposita appellatio non currunt, siue concedatur appellatio, siue non, siue neque concedatur, neque denegetur, nam quoniam text. non solum prouidet casum, in quo appellatio conceditur per iudicem, idem tamen est si non concedatur, sed denegetur, & expressé vel tacite, vt in gloss. sequente dicemus. Et notandum quod ista sunt tempora seruatur quoties appellatur ab interlocutoria in calu in quo licet ab ea appellare prout & de iure ante statutum erat, vt patet ex dictis per Maranta vbi supra, numero. 21. pagina. 609. siue causa sit civilis, iure criminalis, nam & in criminalibus propter non factas diligencias in tempore & remanet appellatio defecta, secundum glossum in l. 2. titulo 3. partit. tertia, & Attendamen responso. 2. numero. 3. Supremi tamen iudices non obstant defensione & in causa criminali, & cognoscunt de iustitia eius, secundum Rebuffum in dict. tituli de appellatio. articulo. 1. gloss. numero. 15. questionum. 16. & sic inquit gloss. in dict. l. 1. 3. quod in practica non datur in criminalibus appellatio pro defecta propter non presentatam in tempore processum, neque causam finitam, sed pronuntiat super principalis causae iustitia.

Ibi, *Deside et die quae facit otiosa*, supplere vel denegata, nam text. notat id quod fieri debet respectu, index enim quoties expressé per legem non denegatur appellatio, tenetur ei concedere & annuere, &

si non faciat, non propterea termini iuris delinuntur, current etenim, & sic iudex in vno calu, quod in alio processum reperiunt per text. in capab. eo. in fine, de appellatio. l. 6. imo & si iudex taceat, idem est attendendum, nam qui non loquitur, & obmutescit iustitiam & denegat, secundum Baldum per text. ibi in capab. de mol. vass. qui contr. est in vbi. fendum, quem adhuc expendunt Anan. & alij relati per Burgos de Paz in procmio legum Tauri, num. 289. verbaque haec nostri text. omnes prececedentes respiciunt orationes & capitula, ita quod ius dandi sine quadraginta dies, si iudex quinquidit, aut tres, secundum distinctionem nostram text. quilibet horum terminum curat a die interpositae appellationis concessae, denegatae, aut tacite, prout ex terie nostri textus clarissime patet vnica oratione omnes hos dies comprehendit, & quia si aliud diceremus, ellet terminus hic in suspensio donec expressé concederetur appellatio, quod dicendum non est, aliter enim non eueret terminus dictus a die interpositae appellationis, neque annus fatalis minus, & licet contra legem nostram, & l. 6. infra. eo. & ita expellente videntur domini de Rota in decis. antiqua. 80. nota quod triginta dies, de appellat. quoniam licet corrupti adhuc allegauit Maranta in practica, tituli de appellatio. numero. 109. pagin. 599. in paruis, ex quibus iam hodie apud secularia tribunaia necesse non est apostolos petere cum instantibus, sed sufficit tantummodo appellare ad superiorem, & ad eum ad quem de iure appellandum est, prout & tenet Maranta vbi supra, num. 21. pagina. 606. & alibi diximus. Quid tamen in intra quinque dies per legem supra proximius statutos ad appellandum, pars ibi & ter in terponat appellationem & a qua illarum appellationis incipit currere tempus nostri text. quam questionem mouet Maranta vbi supra, numero. 3. pagin. 579. & determinatio eius dependet a questione illa, scilicet licet, quae illarum appellationum iuridice & valde interposita fuerit, ab illa enim, quae valida etiam incipit currere nostri text. tempus, & hanc questionem prelosum etiam fuit Prapoli in rubric. num. 71. extra de appellatio. & alius Prapoli in regulam & Fallentis, idem Prapoli in cap. i. cum, extra de appellatio. & lae l. 1. infra. eo. procurator. §. si dominus, nonner, p. curd

9. cum. 4. sequent. ff. de notu. op. nunt. ex  
 quibus omnibus vera est hanc & commu-  
 nis conclusio, secundum superaddictos ma-  
 xime laso. num. 10. quod si prima appella-  
 tio fuit simpliciter inreposita, & valida  
 fuit, ab illa incipit dies illi currere, quo-  
 niam illa non fuit valida quia non rite inter  
 posita, puta quia prima appellatio fuit in  
 voce ex intervallo, & non interceptis inter  
 posita, secunda vero fuit in scriptis presen-  
 tia, tunc ab illa secunda appellatio cur-  
 rit terminus nostri text. vi verò, & in hoc  
 est maxima contrarietas; appellatur primo  
 viua voce incontinenti cum protestatione  
 & reservatione appellandi in scriptis,  
 & post appellatur interceptis intra dictos  
 quinqué dies, tunc à quia appellatio  
 currat terminus hic, dubitabile est: ma-  
 gis tamen communis opinio est in hoc ca-  
 su quod currit terminus à prima appella-  
 tione, secundum Marantà vbi supra dict.  
 numer. 12. quia cum prima valida fuerit,  
 quia voce viua appellatum in continenti,  
 secunda frustratoria videtur & protesta-  
 tio illa, quæ nihil potest operari, non inducit  
 effectum aliquem: & hanc vñ communio  
 rem tenet, quicquid voluerit las. vbi supra  
 num. 11. & quod operetur deferre appella-  
 tionem, vide regulam & fallentes per la  
 celotum, in tract. de attentatis. 2. part. cap.  
 13. limit. 1. num. 67. cum exp. pluribus.  
 Ibi 21. no. quæstio coram el. deferat. Tenet  
 enim iudex appellacionem deferre in  
 casu in quo appellatio & locus est ex  
 text. in cap. non solum, de appellati. in 6.  
 alias punitur pœna. l. 13. infra cod. & tunc  
 debet appellans se querere coram pœno-  
 riore, secundum text. nostrum, peccat quæ  
 iudex non deferens appellacionem in casu in  
 quo deferretur, & secundum Nauarr.  
 in manuali capit. 53. numero. 14. id eo iudex  
 ad hæc aduertat præsertim in criminalibus,  
 in quibus carnicies iudices aliquid  
 quando cum miserabilibus personis volent  
 non solum non annuere appellacioni, verum  
 & eam denegare suas multoties iniussu  
 exequentes sententias, quicquid iudices  
 grauissimè puniendi forent, maiori pœna  
 quam illa dicta legis. 13. nam hæc tamen  
 loquitur quoties non deferatur expresse ap-  
 pellationi non tamen pœna sententiæ exe-  
 cuturæ, & sic exequentes grauiori pœna  
 puniendi essent.

Ibi, *Præter firmè*, nocet enim omisio

profectionis appellacionis, secundum  
 text. in l. quoniam nonnulli. C. de iuraci-  
 onibus Minchaca de successio. creatio.  
 §. 2. num. 4. verfic. subinfertur, & Marant.  
 in pract. tit. de appellati. num. 189. cum  
 seq. pagina. 591. & numer. 398. pagina. 644.  
 & Rebus. in 3. tom. conf. franc. tit. de ap-  
 pellatione art. 15. num. 12. nam statim lapso  
 termino est deferat appellatio & iudex à  
 quo potest immediate procedere, absque  
 eo quod feratur sententia super desertio-  
 ne & appellacione, secundum Dec. per tex.  
 ibidem cap. Personar. de appellatio. & Pra-  
 po. ibi. n. 3. ex Bar. in l. si. ff. nil. non appel.  
 & Mar. & Rebus. vbi supra, adeo vt quan-  
 tuncque sententia prima fit ipso iure nul-  
 la & contra ius litigatoris lata non est pro-  
 nuntiandum super iustitia causæ, sed tantum  
 super desertione, & quia ipso iure desertio  
 reuocabit causæ iurisdictionem ad primū  
 iudicem, vt inquit gl. in l. eos. C. de appel-  
 latione quæ sequitur additio. decisi. Rota no-  
 uz de appell. l. 14. decisi. & melius ibidem  
 decisi. 48. inno. tunc audir debet pronun-  
 tiare de non esse iudicem in secundū Rotam  
 antiquam. de appellatio. & id eo nullus  
 alius quam rex potest supplere defectū  
 desertionis, neque ipse partes pellant pro  
 rogare tempus procedendi appellacioni  
 nisi secundum quod alibi diximus, & tenet  
 Emanuel Suarez in suo libro receptum  
 sentent. verbo appellacionis prosequenda.  
 & Franciscus Viuius in suis communibus  
 cap. verbo, appellacionis prosequenda.  
 suspensio tamen potest, nec currit ex par-  
 tium consensu, vt per communem testatur  
 Marcus Anto. de communis. 4. quæ. 6.  
 numeri. 4. relatus per Villalobos in serario  
 mille com. epin. litera. A. num. 217. Est tam-  
 en aduertendum, quod ad pronuntiandum  
 quod appellacionem de certam ex lapsu ter-  
 mini nostri text. quia legalis terminus est,  
 debet expectari & totus terminus labatur,  
 etiam si fit certum in tempore remanet  
 tamen nihil in illis posse, secundum commu-  
 nem. 1. de stipulatis pen. in mihā Proculo,  
 vbi las. in 16. de verbo obli. & Præposit.  
 vbi supra num. 16. & faciunt dicta per Ant.  
 Gém. tom. 2. cap. 11. num. 35. in prime & La-  
 tius in l. 15. Tauri num. pen. & fin. & tenet  
 expresse Rebus. in dict. tit. de appel. art. 15.  
 glo. 1. num. 4. & 15. vbi inquit sic pluries  
 iudicasse senatum, & ibi n. 5. ipse Rebus.  
 tractat quod modis iudicatur desertio, &  
 plura alia dicit.

Ibi,

Ibi, *La parte*, sed an & procurator ap-  
 pellans tenebitur appellacionem prosequi  
 32 dubia pugna est, & tres opiniones re-  
 fert Menchaca controuers. vñ frequen-  
 ter cap. 19. num. 4. & remanet cum com-  
 muni quod teneatur prosequi, & hanc no-  
 vissimè probat ex text. nostro, ibi. Y no se  
 pueda escusar el que se alço, ni suprocuro-  
 dor, por dezir el procurador, que no le  
 dio dineros el señor del pleyto, ni tiene de  
 que pagar el proceso del pleyto, &c. ergo  
 text. clare probantem, quod procura-  
 tor appellans teneatur prosequi, nisi ex  
 non prosecutione eius remanet appellatio  
 33 deserta, & sententia, quia appellatur, est  
 firmis igitur tenetur procurator prosequi  
 neque eum excusari paupertas sua, vel quod  
 dominus non dedit ei numos, aliter enim  
 si prosequi non tenetur non remaneret  
 deserta appellatio, prout nosse text. ibi.  
 deserta non remanere quoties dominus pau-  
 per est, alia etiam in propofitione nostre  
 glossæ in glossa sequente referimus, quæ  
 est idem cum nostra & eiusdem verbuli.  
 Ibi, *si con el proceso del pleyto no se pre-  
 sentare, & sic propter non presentiam in  
 tempore processum appellatio maneat  
 deserta, & sententia in rem iudicatum la-  
 pla, & vt talis iudex pronuntianda est,  
 ex text. nostro, & ex l. 13. tit. 13. partit.  
 33 tradit Affiliis decisione. 79. num. 1. quem  
 corruptè allegauit Marantà in dict. tit. de  
 appellatio. num. 400. & 401. pag. 644. &  
 nu. 194. pag. 194. & Minchaca de successio.  
 creatio. tom. 1. §. 1. num. 4. verfic. subinfertur,  
 & alij plures relati per Dilectum Pe-  
 zez hic sub l. 1. tit. 16. lib. 3. ordin. glossæ  
 34 2. col. 1184. in fine, desertio enim appellacionis  
 inducit sententiam confirmatorem  
 primæ sententiæ, secundum Baldum  
 in auth. item si appellacione appellacione  
 35 de deserta fit ex executio ac si nunquam  
 fuisset appellatum, vt per Marantam vbi  
 supra, num. 183. cum lex pag. 191. & non fo-  
 lum per lapsum temporis à lege nostra con-  
 stituitur, verum & per lapsum temporis à iu-  
 dice statui ad eam prosequendum & in-  
 ducitur ipsa desertio, vt inquit Præposit.  
 36 cap. Personar. num. 9. extra de appellatio.  
 parificatur enim per text. nostrum tamen  
 parificatur hæc, prout & parificari antea afe-  
 rat Præposit. in cap. cum fit Romana, num.  
 22. extra de appellatio. & sic quatuor ap-  
 37 pellant & debet probare: Primo, quod in*

effectu appellatur, voluntas enim ap-  
 pellantis, nisi expresse fuerit, non prodest. l.  
 1. cum lex fit de appellatio. Secundo quod  
 appellatur intra quinqué dies, secundum  
 38 l. 1. art. 1. co. Tercio, quod ex iusta causa ap-  
 peller, & sic à grauiamine, secundu l. 10. And.  
 in c. si Romana. §. si verò, de app. in 6.  
 Perul. in cap. cum appellacionibus eo. tit. in  
 6. extra. in l. si qui. C. eod. ibi iussit te ap-  
 pellantem ulldo. Quarto, quod intra tempo-  
 ra legitima se præsentet, & prosequatur ap-  
 pellationem, secundum text. hic, & capit.  
 cum super, de re iudi. & dict. cap. cum fit  
 Romana, & quo opponi & poluit contra  
 appellacionem vide per Rebus. in 3. tomo  
 39 confli. Frenet. tit. de appellatio. art. fi gl.  
 vna num. 3. cum seq. & notandum est quod  
 non dicitur, quod appellacionem prosequi  
 nisi & producat & libellus appellacionis  
 40 & pars citetur secundum Angel. respo-  
 nsum, & secutum per Auent. dict. respo-  
 2. num. 3. & Marantà in dict. numer. 400.  
 & probatur ex dict. l. 23. in cancellariis ta-  
 men regijs cum literis testimonialibus de  
 parti pte. iurauerit sufficere ad euicundam  
 debetionem, quoniam in tempore nostri  
 text. processum transiuntum non presen-  
 tatur, secundum Auent. respo. 2. numer.  
 6. & Marantà dict. num. 400. & Affiliis,  
 decisi. 79. & hoc ex aequitate, ad quæ equi-  
 tatem euicundam solet appellatus statim  
 quod videt appellacionem esse transiuntum  
 nostri text. computare & petere appellacionem  
 pronuntiandi deserta coram iudice ad quæ  
 coram quo presentatio literarum testimonialium  
 facta fuit, & tunc datur proiudicium. De  
 diligentiis, adhuc quod appellas intra bre-  
 ue tempus reporter transiuntum processum  
 41 aliter enim quod datur libellus & sententia  
 signata parti appellatæ, quæ si ad vi-  
 peritos detulerit lapso termino illi appel-  
 lante non comparente, pronuntiatur ap-  
 pellatione deserta & iubetur exequi senten-  
 tia iudicis à quo, prout & alibi diximus, &  
 experientia docet. Sed coram quo iudice  
 fit petenda deserta appellacionis, & de cla-  
 42 ratopetenda deserta vbi supra nume. 189.  
 pag. 193. si licet, quod fit appellans nondum  
 se coram superiore presentauit, petenda  
 est desertio coram iudice à quo, facta ta-  
 men præsentatione, petetur coram iudice  
 ad quem ex quo infero glossatorem in  
 firmum Salmanianum in present. p. 1. col.  
 187. sub lib. 3. ordinam. dum inquit, iudi-  
 cem à quo aduendum super desertione  
 appella-

appellationis, vt det literas executorias  
 facultatis suae, intelligendum fore, quod  
 non dandum est appellans praesentibus co-  
 ram iudice ad hoc, sed per praesentia  
 sententia facta, nā tunc male loqueretur. Et an  
 sententia deservitionis sit diffinitiva vel inter-  
 locutoria, † et an statim exequi possit, et  
 an super deservitione appellations sit pronū-  
 tiantium, si appellatur a sententia ipsius iure  
 nulla, tradit Didacus Perez hic cap. 1886.  
 & Boetius de iur. 206. num. 11. & 12. & vide  
 optimam. l. 14. tit. 12. part. 3. an a  
 sententia deservitionis † possit appellari vbi  
 de Marantam vbi supra, num. 190. cum 3.  
 seq. pagin. 593. vbi notat cautelam ne de-  
 tur appellations locus de qua alibi diximus  
 & na 397. cum seq. pluribus alia plura de  
 deservitione reuertent in beneficiis habens  
 idem erit, tradit Praepositus in cap. cū sit  
 Romana num. 12. extra eod. & nota quod  
 appellatio deservita, † potest a rege impe-  
 trari reparatio eius, secundum Auen. cap.  
 4. praeorator. verbi. hic in simili nūm. 1.  
 lib. 1. & Rebus. in. 3. omo constituitur, de  
 appellatio art. 6. gl. 1. vna num. 1. & 2. vbi  
 na 3. inquit, quod quandoque ex mera iusti-  
 tia reparatio appellations deservit concedit-  
 ur, vt propter impedimentum, & a nō  
 si impedimenta ponit.

Ibi, *que no se pueda rreparar*, ex ijs & seq.  
 potest colligi conclusio, scilicet, quod per  
 tacitam deservitionem † appellations pos-  
 set procurator domino prauidicare, &  
 hac est iuris regula probata per Calsidoro  
 num. decisi. 5. de appellacion. & Praeposit.  
 in cap. ex ratione, num. 18. de appellat. vbi  
 & querit an idem per expressam. Sed an  
 idem sit quod non appellatū procurator,  
 vt dominus non audiat ad appellandum  
 si procurator non est solvendo, disci  
 in. l. verbo, Hafla sup. eo. vbi & an minor  
 rellatur item habet hic ext. probantem  
 quod procurator teneatur prosequi appella-  
 tionem, vt breuiter diximus in hac lege in  
 sol. la parte.

Ibi, *et nohre*, firma est enim propositio,  
 quod excusatur, quis ab appellando, &  
 a prosecutione omnia appellations propo-  
 sitae propter paupertatem, ff. ex l. si pro-  
 curator. §. si ignorantes ff. mandati. opi-  
 me per Minchacum controuerfiam illu-  
 stratum, cap. 1. num. 1. cum seq. alii quibus  
 & per Calsidoro decisi. 6. de appellat.  
 num. 1. cum seq. & num. 6. declarat quo-  
 modo tunc paupertas hanc consideretur,

& hanc esse communem doctorum de-  
 ctinam in cap. ex ratione, de appella. asse-  
 rit Cigas, de penho. qua. ff. 80. in princ.  
 & num. 5. & Rolan. Valle consil. 87. num.  
 31. vol. 2. & hanc inconcussam conclusio-  
 nem vocat Mauritius in tract. de in int. re-  
 sit. cap. 365. & facit dictum opusculum Guil-  
 liel. de Cagno relatu per Boet. decisi. 47.  
 num. 16. alios casus vbi paupertas profecti  
 reuertit Lucas de Pen & alii scilicet per  
 Rebus. in. 1. to. consil. Franc. de senten. p. 1.  
 art. 13. gl. 1. num. 1. & per Didac. Perez  
 in. l. 1. tit. 1. lib. 3. ord. col. 767. in princ.  
 verbo, Potest appellari vbi ipse in princ. cap.  
 764. decurrit quod pauper dicitur, & quo-  
 modo probatur, vbi & per Conar. lib. 5. var.  
 c. 6. na. 1. & Gigant. vbi supra nūm. 10. &  
 Sebastian. Medicus in tract. mort. omnia lo-  
 lauit. part. numero. 10. sed an labore quo-  
 tidie propriis manibus victum querens  
 pauper dicitur, † & Castiljo in. l. 6. Tauti,  
 verbo, En todos, ff. 131. pagin. 1. in medio  
 vult talem pauperem non dici, ego tamen  
 contrarium teneo vt veritas, sūm la. in. l.  
 si constante num. 147. ff. sol. nat. & G. 2.  
 te. in dict. qua. ff. 80. numero. 9. pro quo  
 considero optimam. l. 1. tit. 17. part. 6.  
 col. 3. in fine, ibi, Otrosi el que, cui quidem  
 pauperi iudex expensas pro prosecutione  
 suae lites expendere debet, secundum Abb.  
 in cap. si qui rellitur, de testibus, per text.  
 in auth. de m. prin. §. si eib collat. §. Sed  
 quid si dominus liti non est pauper, pro-  
 curator tamen eius appellans, & non pro-  
 sequens appellationem, per pier quod efficit  
 iur. deservita, non est solvendo, & auditor  
 quid si dominus liti non est pauper, &  
 dominus tunc ex vi deservitionis, &  
 Car. relatu per Praeposit. in cap. ex ratione  
 na. 17. & 19. extra de appella. inquit quod  
 sic, & facit dicta per Rebus. in. 2. to. con-  
 consil. Franc. tit. de rellitur. art. 1. gl. 1.  
 2. numero. 24. hoc secundum eum in. 1. to.  
 num. tit. de appellat. art. 6. gl. 1. num.  
 8. in Francia, hic neq. in nostra Hispania,  
 propter legem nostram vix in praxi hoc  
 observaretur in maioribus, 15. annis, &  
 quid si per meritum procuratoris non sit  
 prosequa appellatio, an audietur domi-  
 nus per se, quens vide Castiljo in dict.  
 decisi. 6. de appellat.

Ibi, *Otra razon derecha*, puta quia obit  
 procurator, vbi per Calsido. vbi supra, n. 1.  
 vel alibi aduocatus impedimentum, vt  
 per Rebus. in dict. 1. omo tit. de dilatio.  
 art. 1. per totum, & iterum in eo. tunc tunc  
 de

de appell. art. 6. num. 3. vbi num. 5. & seq.  
 declarat impedimenta quae sunt, & Praepo-  
 sit. in dict. cap. ex ratione, num. 7. eod. tit. &  
 diximus in. l. 14. gl. fin. tit. 3. supra eod.  
 lib. & sic a curia anni fatatis exculare  
 impedimentum probat text. in. l. 1. infra  
 eo. & hoc est quod text. noster vocat, *o-  
 tra razon*, & habetur in decisione Capel.  
 Tolos. 310. vbi & plus diffinitur scilicet  
 quod ipso iure impeditur vbi curat, ne-  
 que est necessaria restitutionis postulatō  
 ex cōmuni per nos inferenda in. l. 1. in  
 gl. fin. sed tunc intra quantum tempus pe-  
 tet impeditus hic, † dicendum est quod  
 elapso primo anno fatali, & datur tunc alii  
 annus, & hoc eliquod dicitur & ex causa  
 dari biennium, & si biennium litem ha-  
 batur, ex iusta & necessaria causa per re-  
 stitucionē ex clausula generali si qui mi-  
 si & c. secundum gl. in auth. de qui. C. de  
 temp. appel. quae omnes sequuntur in. 2.  
 ex ratione per ferentem Praeposit. na. 3. ver-  
 ste Felin. in cap. ex parte. 2. num. 7. verbi-  
 fed contra fol. 94. de rellitur. tenetur tunc  
 impeditus facere quicquid poterit vt im-  
 pedimentum † celsit, secundum quod in

impedimento citationis dictum est in. l.  
 14. tit. 3. supra isto lib. verbo, embargo, &  
 tradit Praeposit. vbi sup. num. 17. & 18. ad  
 uertat tamen appellari vt ipso primo an-  
 no protestetur coram iudice ad quem, quod  
 licet lapsus sit prius annus, iusta habuit  
 impedimentum, & sic peti vt ad viterio-  
 ri non procedat in exequendo, & quod im-  
 pedimenti talis esset informatio, &  
 si processerit ad executionē ex nūc prout,  
 ex tunc & econtra appellatū tanquam a iu-  
 tuto grauamini, aliter enim elapso primo  
 anno fortassis iudex ad quem iubet exe-  
 qui sententiam, abique alia citatione,  
 & tenebit executionē, licet postea probato  
 impedimento retractaretur, male tamen  
 faceret iudex quia secundum communē  
 assertum per Didac. Perez hic cap. 128. 9.  
 in fine cum sequent. spectandus est secu-  
 di anni lapsus, † sed iudex iudicis  
 aliquando de facto id facit, iureus cau-  
 lam dictam, quam de sumptis ex Philippo  
 Probo in. l. 1. de ex ratione. nu. 16. post hanc  
 vide consilium. 69. lib. 2. Syluani, plura di-  
 centem pro exoneratione nostrae legis. 2.  
 quae cum ijs finitur.

## LEX. III.

## SUMMARIVM LEGIS.

*A sententia interlocutoria est locus appellationi, nisi in casibus a iure expres-  
 sis, addes eam regulis per nos positus in. l. 2. tit. 1. lib. 2. supra.*

1. Appellari non potest etiā in foro eccle-  
 siastico ex regul. Cancellariae Pij. 5.  
 ab interlocutoria non habet vim dif-  
 finitiva, vel a grauamine non cōcer-  
 nente negotiū principale, num. 1.
2. Appellatio debet ex eisdem adiectis Veri-  
 ficari, in casibus in quibus licet a sen-  
 tentia interlocutoria appellare, nu-  
 mero. 2.
3. Referuntur fallentes vbi licet ab in-  
 terlocutoria appellare, num. 3.
4. Appellamentum propter exceptionem nō  
 admissam non est necesse ad iusti-  
 ficandam appellationem probare ve-  
 ritatem exceptionis sed sufficit pro-

- bare se opposuisse exceptionē & ob-  
 tulisse eam probationem incontinē-  
 ti, num. 4.
5. Appellare licet a sententia interlocu-  
 toria continente damnum quod in dif-  
 finitiva reparari nō potest, nu. 5. &  
 6. quod iudex a sententia torturae licet  
 appellare.
7. Sententia interlocutoria habens vim  
 diffinitivā quae dicitur reuocari, nu-  
 mer. 7.
8. Appellare an liceat a sententia lata ab  
 observatione iudicis, nu. 8. & 9. re-  
 fert plures sententias habentes vim  
 diffinitivā.





requiritur, aliter vero si alio die proferatur sententia licet valeat, non ex hoc excluditur citatus ab appellando, sed admittitur appellans intra quinque dies a die notitiae numeratis. nu. 27. & nu. 28. an rusticus excusabitur ab hac contumacia.

29 *Locus ubi sententia proferenda est an debeat in citatorio exprimi & declarari.* num. 29.

30 *Requisita ut citatus a sententia non audiat appellans si non comparuit.*

31 *num. 30. & num. 31. quid sequitur in Rota.* & num. 31. alia.

1 *Ibi, sententia, sed an diffinitiva tantum, vel etiam de interlocutoria verbi hoc intelligitur, diximus in l. fin. verbo, y concluso. supra tit. proximo, & quod in diffinitiva solummodo procedat, tenuit gloss. fuere. in l. 9. tit. 13. in casu tamen in quo aliquis proterve vellet verba hanc intelligere etiam in interlocutoria, si citatus ad interlocutoriam non comparuit non redditor propter hoc contumax quin appellare non possit a diffinitiva in causa illa lata, si ad eam fuit citatus & comparuit, tunc quia vt dixi in l. fin. glo. y concluso, etiam si quis sit contumax in aliquo actu cause, imo & in tota causa adhuc debet citari ad sententiam diffinitivam, & si citandus est, quid operaretur citatio nisi vt audiendus posset, & appellare si graueretur, tunc etiam quoniam nullus contumax regulariter reputatur, ad causam amittendum sed tantum vt in expensis contumacis, nisi ibi aliquid de iure dispositum reperitur, vt patet ex dictis per Duennas, in regul. 173. hic non est de calibus igitur habetur intentum.*

15 *Ibi, si videtur notificari, hic est text. expressus, quod ad sententiam diffinitivam debet citari citari, neque hoc censetur exclusio per l. fin. supra tit. proximo, proinde ibi dicitur in glo. y concluso, quid tamen si cum iudex vellet proferre sententiam citavit aliquem vt veniat ad audiendum in sententiam curie vel iudicis, an sufficit, t. die quod non cum Marat. in pract. tit. de citatione. num. 70. pag. 369. in parvis, sed expressio ad sententiam citandus est, & probatur ex nostro text. ibi, *et ad sententiam,**

*Ibi, En quanto el juez esfuere, idem probat text. in l. diuini. ff. de int. res. l. probat Socin. in reg. 73. Fal. 2. fin. enim citatus comparere vique dum iudex in tribunal sedet, censetur in termino comparere, cum non namque citationi debet in fine, & dum iudex audientia recedit acculari, vt suo loco dixi obstat, quin si reus anteque in iudex recedat comparere, non satisfiat citationi, satisfiat enim, & facit notat per Bart. in l. fin. cum ipse. nu. 4. ff. de excusatione. & Lanfranc. in c. quoniam contra tit. de citatione. nu. 8. extra de probatio. & sic probatur opinio gloss. in l. fin. id eo, in princ. ff. de eius probantibus, paria esse venire ante sententiam, vel prope sententiam, dum tamen secundum text. nostrum iudex pronuntians sententiam nondum recedat a tribunal, & secundum hanc declarationem illa gloss. vera est, quoniam Fulg. relatus per Alex. in l. sepe. nu. 79. ff. de re iud. dicit quod esset difficile obtinere cum illa glo. quod facile reputo ex text. nostro cum declaratione.*

*Ibi, Que dende en adelante no se pueda alzar, cõcor. l. ex consensu. fin. ff. de appel. & l. 9. tit. 13. part. 3. vbi glo. fuere. ita notat, & ampliat non solum si fuerit citatus in persona, verum etiam si ad domum quia hic fit periculi ad eius notitiam citando, & potuit comparere & non comparuit, est idem ac si in persona citatus, quod probatur ex dictis alibi per nos, et alia, & repetita in l. fin. tit. 13. int. hoc libelli est, quod si citatio non legitime t. facta pervenit ad notitiam citandi, & potuit comparere & non comparuit, est idem ac si legitime citatus, si tamen ad notitiam eius non pervenit in tempore in quo potuerit comparere non excluditur ab appellando quia eius non comparuit, nam citatus ad domum, infra decennium a die notitiae numerandum appellare, qui si citus contumax reputatur, secundum Rotam novam. 2. de del. & contum. & Capitulum ita notant in decisione. 119. ex quibus datur intellectus ad dictam l. ex consensu. ff. fin. 7. per Alex. in l. sepe. nu. 79. ff. de re iudic. dum inquit, contumacem in actu sententiae tamen posse appellare, cuius contrarium voluit ibi Alex. & probatur ex text. nostro, & ex eodem ff. fin. imò quod ad actum sententiae citatus contumax esset, quoniam quod ad alios actus contumax non esset non*

non audiret appellans a sententia illa, prout & tenet Maranta, in pract. tit. de appellatione. num. 27. pag. 369. in parvis nam id verum est si citatus peremptorie est in persona, vel factum ad domum, & notitia citationis ad eum pervenit in tempore, in quo potuit comparere & non comparuit, tunc enim non audiret appellans, secus vero alias, & hoc nulla alia ratione, nisi quod ad sententiam peremptoria requiritur citatio, quae quidem tribus inducitur modis, vel quia peremptorie quis citatur vel, vel via voce iudicis, secundum Capitulum supra, & cum peremptorie citetur si non comparuit, verus contumax efficitur secundum Capitulum ibidem, & idem mirum si non audiat appellans, vt probat text. in d. l. consensu. ff. fin. & text. in l. post edictum, in fin. ff. de iudic. adeo vt neque tunc per viam restitutionis audiat, & secundum Boerium, de off. 10. num. 8. & Marant. vbi supra, neque per viam supplicationis, secundum eundem, & secundum gloss. fuere. in d. l. 9. tit. 13. part. 3. nam eo ipso quod non comparuit, non impeditur vires peremptorii, ideo verus efficitur contumax, prout efficitur ille, ex text. & ex dictis, qui, citatus ad audiendum sententiam, non comparuit secundum Decretum, conf. 14. num. 1. relatum per Duennas, regul. 173. nu. 7. & sic secundo eundem. Duennas, ibi contumax non amittit causam sed in expensis condemnatur, falsum tamen vbi repellitur T. propter contumaciam ab appellando, quoniam tunc causam amittit sic & emptor contumax ad audiendum sententiam repellitur a beneficio iustitiae, secundum text. in l. 16. tit. 5. part. 5. requiritur tamen, secundum Capitulum supra, vt appellatio quis excludatur propter dictam causam, quod adit peremptoria citatio ad sententiam, quia si non adit, nullus esset citatio, & per consequens non excluderetur ab hoc beneficio neque contra hoc obstat text. nostrum dum generaliter loquitur, nam secundum iudicem debet intelligi scilicet cum citatio ad sententiam peremptoria est, nam id reputandum quem contumacem trina requiritur citatio, vel vna peremptoria pro tribus fecit dum Bernard. Diaz regul. 173. ex Alex. in l. contumacia. ff. de re iudic. item & requiritur secundum gloss. fuere. in d. l. 9. tit. 13. part. 3. in tempore in quo comparere potuerit ad sententiam, & quod nulla

legitima causa se excusare potuerit, nam existente causa bene admitteretur ad appellandum, quoniam tunc quoniam dictator verus contumax apparetur, non tamen existeret, ideo admittitur, ad appellandum per iudicem ad eum, non vero per iudicem a quo, prout optime inquit additio. Rota nou. 2. de del. & contum. vbi optime declarat quis sit verus, & quis fictus contumax, & quomodo, & quod impedimentum excuset, probat optima. l. 1. tit. 13. part. 3. item & requiritur quod assignetur dies certus in citazione ad sententiam proferendam, aliter enim quoniam hoc & excusetur ab appellando citatus se admittere, intra quinque dies a die notitiae numerando, appellat, ex text. nostro, ibi, *fuere expressum, & notandum 3. y elado.* & diximus in l. 1. tit. 13. part. 3. quod certus terminus est assignandus in citatorio ex quo iam non videmus hoc terminum excludi ab appellando, quoniam sententiae prolationi non adiuncta non assignatur dies certus, sed quodcumque iudici visum fuerit, & sic si dies statuta sit, vel quodcumque, adeo iudici videbitur, quoniam die illa non pronuntietur valebit sententia, non tamen contumax excluditur ab appellando, vt probatur, in fine nostri text. & tractatur *gl. de die in d. l. 9. tit. 13. part. 3.* sed an rusticus excusabitur ab hac contumacia, gloss. fuere. in ea. l. 9. inquit quod sic, quia in rustico non presumitur contumacia, secundum eam ibi, & lat. in l. 2. num. 15. ff. si quis in ius voc. non erit, & videnda sunt quae diximus circa hoc rusticus ibi, & de iuramento de calumnia supra hoc lib. & an hac iudicet procedant citamus in fin. verbo, *9. de iudic. supra titulo proximo procedat,* supra dicta non solum in citatione in iudicium, verum in citatione legali, secundum Alexand. in d. l. sepe. num. 8. ff. de re iudic. vbi hac communis testatur declarationem. Sed an & locus in quo sententia proferenda est debet in citatorio exprimi & declarari de quod sic, secundum text. in l. si vt prop. 2. c. quomodo, & quando iud. vbi Bald. inquit quod iudex ordinarius, vel Episcopus locum camerat suam, vel alium quolibet locum potest assignare in tali casu, debet tamen tunc eum locum signare & deputare pro sententia ferenda, vel alio adu faciendo, *ex dictis*

Libro.4. Titulo.18.

614

test. in l. 4. titulo 3. supra hoc lib. & Præpositi in capit. cum parati. num. 12. extra de appell. loquæque ille, secundum eum ibi intimandus est parti, nisi iudex talis sit ordinarius habeatque locum pro tribunali deputatum, quoniam tunc ad illū locum videtur citare, nec requiritur eius designatio, secundum Marant. ubi supra, num. 64. pagin. 367. & P. p. tit. d. nu. 12. & sic in secularibus non solet iudex ad hoc assignari quod tribunal cognitum habet ex quibus habes requisita ut citatus fiat ad sententiam non adiutus per citatissimū si non comparat, scilicet, quod citatissimū fiat, & de his expressius per glossatur, & locus, si tribus deprimū index non habeat, & quod iudex nona notificatio fiat, vel in tempore in quo comparat peruenit, & quod citatus aliqua de causa causā f. exculcare non possit: in Rota tamen non leuatur ille rigor, secundum gloss. f. uere, in di. 9. & Felini in capit. 1. numer. 7. extra ut lite non

cont. & declarat optime Nicellus, in concordia glossarum, concordia. 18. fol. 18. volum. a tractatum DD. & alibi diximus & notandum id quod licet per nostrum text. tollatur appellacionis remedium habebit tamen locum, si grauentur fit notorium refulans ex ipsis fuentibus inspectio, nam hoc regulare est vbi quicquid tollitur appellatio, secundum Alexand. consil. 201. vol. & Abb. consil. 4. relatus & secutus per Carol. de Graff. lib. 1. Regalium Franc. iure. 13. verum item facta quod voluit Oldra. pag. 195, in nariis vbi alia familia allegat.

libi, o después del dicho día señalado, quasi tunc circumducatur editum & citatio, ipseque citatus nulla afficiatur contumacia, prout alibi diximus, ideo, que nimirum si audiator appellans intra quinq; dies a die scientie & notitie numerandos, neq; sufficiet scire sententiam esse latam, nili & sciat condemnatus quomodo & ordine sententia lata sit, secundum Capic. decis. 19.

LEX. V.

SUMMARIVM LEGIS.

*Si appellatus citatus non comparet in termino ad proseguendam appellationem interpositā per appellantem, index procedit in causa, si appellatus vero non fuit citatus, citandus erit ut compareat, & si comparet audisur, sin minus eo absente causa determinatur.*

*Absentes etiam in causa appellatio-  
nis citandi sunt. num. i.*

**I**bi, *Mandamos*, cū tota hac lege, concor-  
1. 23. tit. 23. part. 3. & text. in. l. 3. tit. 15.  
lib. 2. ori. quibus in locis pro commenta-  
tione legis nostræ videri possunt glossato-  
res ibidem.

Ibi, Y esto si el apelado fue llamado, ab-

sentēs enim etiā in causa appellationis  
\* citandi sūnt, ex text. nostro, ibi, *scilicet illi  
modo*, & ex dictis per Rotam nouā, de in  
inter. ref. fol. 25. quod non solum in ap-  
pellatione à sententia diffinitiuā locum ha-  
bet, verum & in appellatione ab inter-  
locutoria, secundum Didac. Per. hic col.  
1100. in princip. & sic quotidie videmus  
in practica fieri, & vti.

LEX. VI.

S V M M A R I V M L E G I S.

*Casus in quibus non est locus appellationi declarat lex nostra.*

In omni-

2 In omnibus casibus in quibus appella-  
tio prohibetur, de iure regulare est,  
ut talis appellatio non habeat effe-  
ctum suspensivum, sed tantum de-  
volutivum. numer. 1. & numer. 2.  
referuntur casus in quibus nullo mo-  
do est locus appellationi; neque ad  
effectum suspensivum, neque ad de-  
volutivum.

4 Appellatio an admittatur in notorio crimine. num. 3. & numer. 4. quid si iudex semel admisit appellatorem in causa quo non erat admittenda, an possit admissionem reuocare. & num. 5. an si causa exprimitur in appellatione propter causae expressionem, admittatur appellatio ubi alia non admitteretur.

6 Appellatio an admittetur in momen-  
tanea possessione ad effectum suspen-  
sionum. num. 6.

7 *Casus criminales referuntur ubi per  
appellationem non retardatur exe-  
cutio. num. 7. Et ibidem an sufficiat  
quod delinquens sit cōmīctus vel con-  
fessus, vel requiratur utrumque.*

8 Excommunicatus debet ecclesiastica sepul-  
 9 tura carere. num. 8 & 9. referun-  
 tur personæ quæ non gaudent eccle-  
 siastica sepultura.

10 Corpus debitoris defuncti nō debet pro  
creditore impediri quod non sepellia-  
tur, neque in eo fiet executio, nume-  
ro. 10.

II Nuntiatio novi operis cum sepultura  
aperitur, non potest fieri. nume-  
ro. II.

12. *Corpus delinquentis à furca suspensum in Hispania absque iudicis licentia tolli non potest. numero. 1. 2. Et numero. 1. 1. quod ex causa publi-*

14 *Excommunicatus existens in articulo  
mortis favore animæ absolvitur*

pendente appellatione. n. 14.

15 *appellatio bene admittetur in casu*  
*quores super qua est sententia la-*  
*ta, non periret, sed aliquam non ta-*  
*men magnam pateretur incommo-*  
*ditatem, licet celeriter deberet ex-*  
*pediri. num. 17. & ibidem, quod*  
*si tunc prima sententia fuisset con-*  
*firmata pars appellans tenebatur*  
*ad damnum propter appellatio-*  
*nem in re eueniens, & num. 16.*  
 16 *quod si durante appellatione rui-*  
*domus, tenebatur appellans.*

17 In casibus ubi non admittitur appella-  
tio ad retardandam executionem, ad-  
mittetur si causa in appellatione ex-  
primatur. nam. 17.

18 Appellari potest ab inordinato pro-  
cessu & a sententia nullitatis etiam  
ad effectum suspensivum. nu. 18.

19 *Celeritas propter qua desideretur. nu-*  
 20 *mer. 19 & num. 20. an in causa ali-*  
*mentorum appellare liceat, & ibid-*  
*an si sententia in ijs causis lata appe-*  
*reat iniusta ex processu, exequetur*  
*non obstante appellatione, & nu-*  
*mero. 21. referuntur plura alia qua*  
*propter periculum in mora conce-*  
*dantur.*

**E**T processi lex nostra ad limitationē  
i. supra illi titul. permittens indi-  
stincte appellari, vt limitetur in casibus  
lege nostra declaratis quatenus in eis no  
procedat illa lex. & hoc non ad effectū  
vt in totum tollatur appellatio, fed tantū  
vt non obstante appellatione fiat effectus  
sententię. quia appellatur, ita quod ap-  
pellatio proponenda in aliquo ex casibus  
notatis text. habet solummodo effectum  
dilatatiuū, non vero suspensiuū, &  
hoc regulare est in omnibus casibus in  
quibus appellatio de iure prohibetur. & vt  
no habeat effectum suspensiuū talis ap-  
pellatio, & sic iudex à quo appellatur ab-  
sque meta attentatori potest in causa pro-  
cedere, secundum text. & ibi notant om-  
nes, in cap. non solum. de appella. in. 6.  
Rebus in. j. tom. constit. titul. de appella.  
Q 9 4



articu. 16. glossa. 1. numero. 20. & Lan-  
ceatorum, in tract. de attentatis. 1. parte  
capit. 12. limit. 25. numero. 1. catus re-  
men aliqui sunt dispositi in iure in qui-  
bus nullo modo est locus appellationis  
neque ad effectum suspensum, neque  
denotulionem quos casus referunt  
DD. relati per Couar. in practi. cap.  
23. numero. 4. in fin. & Socin. reg.  
24. & Rebuff. vbi supra articulo. 7. glossa.  
2. per totam. & Marant. in practi. ti-  
tulo de appellatio. numero. 269. pagi-  
na. 619. & Dida. Perez. 1. tit. 1. titu.  
lib. 3. ordinum. columna. 280. in prin-  
cip. & col. 1293. in princip. & 121. ca-  
sus refert Nicellus relatus per eum ibi  
& per Duenas, regul. 4. & Audi. ca-  
pitulo. 6. prator. numero. 4. libro. 1.  
Et an in notorio crimine admittatur ap-  
pellatio. tradit Anto. Gom. tom. 3. cap.  
1. numero. 47. & 48. vbi tractat an vi  
femel iudex admittit appellationem, ubi  
admittenda non erat, possit reuocare ad-  
missionem, & quod & prosecutus fuit  
idem Anto. Gom. eod. tom. 3. cap. 13.  
numero. 32. Et an si causa exprimitur  
in appellatione, propter causam expressio-  
nem admittatur appellatio? vbi alias non  
admitteretur, vide per Couar. vbi supra,  
num. 5. conclusio. 2. Et an in momen-  
tanea possessione admittatur appellatio  
ad effectum suspensum, & vide Ma-  
rant. vbi supra, numero. 294. pagina.  
615. & Couar. vbi supra, numero. 8.  
& Duenas, regul. 44. licet. in decisi. Pede. 36.  
& Octaulan. optimis. in decisi. Pede. 35.  
per totam. & Lancel. vbi supra. n. cum seq.  
vide casus criminales. vbi per appella-  
tionem non retardatur & executio per  
text. in 1. 13. & 16. tit. 2. p. 3. & ap-  
fufficiat quod delinquitur sit conuictus  
vel confessus vel vtrumque requiritur,  
vide per Couar. vbi supra & Marant. vbi  
supra, numero. 281. pagina. 622. & Pre-  
poli. capi. cum speciali. 5. porro num.  
10. cum sequentib. fol. 83. de appella-  
tion. extra.

Ibi, que non era descomulgado, na si ef-  
fet, sepultura ecclesiastica carere deberet,  
prout probat text. in capitulo sicut, de  
hereti. & in Clementina. 1. de sepultu-  
ris & glossa capitulo literas. de res. spo-  
li. optima. l. 8. titulo. 13. partita. quae,  
qualiter hoc procedat, declarat, &  
cum tribus legibus seq. ponitur perso-

nae, que non gaudet ecclesiastica & se-  
pultura, & ponit Syluester in summa,  
verbo sepultura. quast. 7. versi. 7. &  
8. & Maior. in. 4. dist. 45. quastio. 4.  
vbi quam magna pena sit aliquem pri-  
uari sepultura, & colligitur ex proce-  
mio dicti. titu. 13. partita. 1. & vide  
etiam Rosarium Bussi. 2. parte sermo-  
ne. 1. litera. L. cum seq. & Guillel. Ber-  
nar. in tract. de sepult. & exequijs, &  
Dur. in rationali. libro. 1. capitulo. 5. &  
cum excommunicatus sepultura carere  
debeat, noster si possit impediri sepe-  
liri, & ideo noster text. inquit quod non  
erat excommunicatus.

Ibi, que non sea sepelado, non enim ob-  
debitum debet impediri per creditorem  
corpus sui debitoris? sepeliri, neque in  
corpus defuncti executio fieri potest  
etiam si obligatus sit debitor per instru-  
mentum guaranteeum, neque audien-  
das est creditor appellans super hoc, vt  
optimè per Thom. Grammat. decisi. 62.  
numero. 1. cum sequent. & Anton. Gom-  
tom. 2. cap. 11. nu. 56. & Duenas, re-  
gul. 397. versicul. & primo, quia &  
Couar. & alios relatos per Dida. Pe-  
rez hic sub. 1. 11. titu. 16. lib. 3. & in  
1. 4. titu. 1. in princip. & Latius in  
1. 4. titu. 1. 8. eod. libro. col. 1079. versi-  
cul. Et tamen quastio, & post hæc nouis-  
simè per Bacam, de debito. inope. ca-  
pitulo. 2. num. 19. cum. 4. sequenti, vbi  
hanc communione testatur opinionem  
per Sebast. Medi. in tract. mors omnia  
soluit. 2. parte. conclusi. 12. & vide.  
1. fin. tit. 13. partita. 1. & 1. 13. titu.  
part. 3. quae corrupto allegit Villal-  
obos, in antinomia. verbo, sepultura,  
num. 10. & ideo neque nuntiatio noui  
operis cum sepultura peritur & fieri po-  
test, secundum Rip. de peste, titu. de  
remedijs præsertim. contra pestem, n.  
136. cum. 2. sequent. nisi sit corpus de-  
linquentis suspensi propter delictum  
hoc enim absque iudicis licentia & in  
Hispania, & in Francia absque principis  
permisso non potest tolli à furca, neque  
sepeliri, & hoc ratione publicæ vtilita-  
tis, vt alij deterreant eius exemplo à  
delinquendo, secundum Rebuff. in. 1.  
tom. constit. in proemio, titu. 1. glo. 5.  
numero. 54. vbi & n. 55. inquit ex hac causa  
publicæ vtilitatis corpus & mortui tradi  
ad anatomiam.

Ibi, Perez per tempo, prout & probat  
text. in 1. fin. dist. de app. recipi, quod se-  
cundum hæc nostra text. verba declaranda &  
intelligenda sunt, scilicet in rebus, quæ pe-  
riri poterant, si executio propter appella-  
tionem retardanda foret, de quibus vltra  
exempla à nostro text. assignata, quamp-  
ra alia refert Specul. relatus per Ricob. in  
d. tom. tit. de senten. ponit in præfatio.  
nu. 139. & 142. vbi & alia dicit in propo-  
situm, & per Felin. in. c. si de iura. & g.  
& Abb. num. 15. in. c. qui fronte, extra de ap-  
pel. & probatur clarius ex 1. nostra, illa,  
vt las cosas se perderen, quia quidè de illa  
causa excommunicatus ex suis in mortis arti-  
culo fauore animæ absolutur & pendente  
appellatione, secundum text. glo. & om-  
nes maxime Propos. num. 8. in dist. capi-  
tulo. 1. & Rebuff. vbi supra. dist. num.  
142. quod secus esset si res super qua sen-  
tentia lata est non periret, sed aliquam  
tamen magnam, patere in commodita-  
tem, tunc enim bene admitteretur appella-  
tio, licet celeriter debet expediti, secū-  
dum gloss. celeritatem in ca. fin. de elect.  
in. 6. & tunc pars appellans, si prima sen-  
tentia fuisset confirmata, tenebatur damnum  
propter appellationem euenturi in re illa  
soluere, sicut & in damni infecti iudicio,  
in quo admittitur appellatio, prout verò  
restatutur opinionem Alexan. in. 1. nu.  
6. si de damni. infecti. tunc tamen termini  
abbreviandi sunt, secundum Fel. in. ca. de  
re iud. num. 4. & 6. & c. ubi durante ap-  
pellatione ruit domus, tenebatur appella-  
rans secundum eos illud soluere.

Vterius & secundo noster text. & ei si-  
miles non procedunt, quoties iusta aliqua  
causa allegatur in appellatione, quia tunc  
admittitur appellatio ad effectum retardi  
de executionis, hoc enim regulare est in  
casibus vbi non admittitur appellatio ad  
retardandam executionem, vt admittitur  
si causa in appellatione exprimitur, secū-  
dum Marantam, in dist. titu. de appellati-  
onibus. numero. 143. pagina. 185. & numero. 173.  
cum sequent. pag. 190. & Couar. in practi.  
cap. 33. num. 5. versic. secunda conclusio,  
imo vt admittatur appellatio in causis vbi

regulariter prohibetur causa inferenda est  
secundum Liraq. de penis temp. in proe-  
mio, numero. 69. item & tertio notan-  
dum est, quod licet appellatio à sententia  
lata super re, quæ perire, potest, non ha-  
beat effectum suspensum, neque appel-  
lans possit ad retardandam executionem,  
ab in edicta tamen processu & à senten-  
tia nullitatis appellari poterit etiam ad  
dictum effectum, secundum Fel. in. l. in. in. nu-  
mero quinto. C. de secundum hanc. in. l. in. nu-  
mero vbi supra, numero octavo, in fi-  
ne, & superceditur tunc in executio-  
nem, secundum Marantam, vbi supra, nu-  
mero. 174. licet vt dixi tunc breuiores  
termini sunt dandi, & pars appellans  
condemnata damnum reuocaret. Et propter  
quæ celeritatis desideratur tractu glo.  
celeritatem in dicto capitulo fina. de elec-  
tion. in. 6. & Felin. in dist. nu. 5. Et an  
causa alimentorum liceat appellare, &  
vt impediatur executio sententiae, vide per  
Matth. Altit. decisi. Neap. 10. & in. 1.  
152. & Lira. in. l. qui à liberis. si vel pa-  
rem, nu. 26. vbi ad 34. vbi limitat, & Re-  
buff. late in dist. tit. de sent. & prouisi. leg.  
& alia refert, quibus mediatis vt ap-  
pellationem non retardatur executio sen-  
tentie. Et an in causa celeritatem desideran-  
te possit præstari terminus appellati contra  
quem prosecutus suam appellationem co-  
bitabat Alexand. in dist. 1. num. 6. si de  
damni. inf. & in hoc titulo diximus idem  
in omnibus casibus. Et an si sententia in ijs  
causis lata appareat iniusta ex processu,  
exequatur non obstante appellatione,  
disque non, quia non est sententia, \*  
exdictis per Hippoly. consili. 1. numero.  
24. & per Mar. in dispo. n. 14. & 3. &  
hoc si notorie de iniustitia constaret, & plu-  
ra alia, quæ in iure conceduntur propter  
periculum in mora, & refert Hippoly. in  
practi. 1. num. 5. cum 6. sequenti.

Ibi, per permittimus, limitat omnia  
precedentia, vt intelligatur, quod  
appellatio prohibetur vt non retarde-  
tur executio sententiae, non vero vt  
ex toto tollatur appellatio, & hæc pro  
hæc lege.

## Sequitur examinanda practicable.

## LEX. VII.

## SUMMARIVM LEGIS.

De las appellaciones libri huius. 4. Recopil.  
quæ est optima & singularis.

Summarium erit brevissimè desumendum, In causis decem mille morapetino-  
rum appellandum est ad consistorium illius loci ubi sententia pronuntia-  
tur, si sic consuetum est fieri, etiam si in sententia fiat contra condemnati  
expensam condemnatio, & qualiter tunc, & quomodo iudices elegan-  
tur, & electi & partes procedere debeant, & intra quod tempus causa est  
determinanda declarat lex nostra.

- 1 Auditores Regii super minimis non  
sunt impediendi. num. 1.
- 2 Index appellationis debet causam dele-  
gere iudici provincie si causa talis  
mediocri sit, & magna distantia  
regionis num. 1.
- 3 Papa non debet in Curia de causa parva  
cognoscere ad eam per appellati-  
onem devoluta. num. 3.
- 4 Tutor, aut curator non exigens debiti  
pupilli, cuius debiti exactio esset ca-  
rior quâ ipsa fors non tenetur pupil-  
lo solvere. num. 4.
- 5 Quantitas pro specie reddi non debet  
nec potest. num. 5. & num. 7. intelli-  
gitur.
- 6 Appellatio nostri text locum habet à  
sententia condemnatoria alicuius  
speciei non excedentis valorem decem  
mille morapetinorum. num. 8.
- 7 Summa & valor speciei est liquidan-  
dus in secunda instantia in casu no-  
stro. l. si in prima non fuit liquida-  
tus. num. 8.
- 8 Pari potest petere in iure contrario mi-

norem summam, remittendo tam-  
en residuum, non vero suspenden-  
do petitionem eius. num. 5. & ibide,  
an super dicta quantitate, quæ fisco  
applicatur sit locus appellationsi ad  
consistorium.

- 9 Exilium quoties cum quantitate insti-  
tuitur est impossibile vel exilium solū,  
non licebit ad consistorium appella-  
re. num. 10.
- 10 Condemnatio si fiat in quantitate pro  
specie debita & pendita, & postea ap-  
pareat species, an sufficiat eam red-  
dere. num. 11.
- 11 Appellatio in rebus minimis est ad-  
mittenda. num. 12.
- 12 Iudices si si indicaverint in quindecim  
mille morapetinis, an eorum senten-  
tia valebit in decem mille. num. 13. &  
14. & 17. intelligitur.
- 13 Res in solutum data pro maiori quan-  
titate, quam esset debitum, datio in so-  
lutum vitatur in totum. num. 15.
- 14 Decretum iudicis est individuum. num. 16
- 15 Creditor cui ex una obligatione viginti  
mille

mille morapetini debentur, an possit  
hodie petere decem mille ex eis, &  
cras alia decem mille ne possit appe-  
llari ad regiam curiam sed ad consisto-  
rium. num. 18. 19. & 20. & ibidem,  
quid si res super qualis tractatur non  
ascendit valorem decem mille mora-  
petinorum tempore prime senten-  
tie, postea vero in secunda instantia  
valor excessit dictum valorem decem  
mille morapetinum an possint ij  
iudices super tali causa cognoscere,  
& ita deponitur cautela v. l. nostra. l.  
dispositio locum habet etiam super  
maiori summa decem mille morape-  
tinorum. & num. 21.

- 22 Signis quia positionibus non respondit  
vel non clare & sine plica declara-  
vit, habitus est pro confesso in peti-  
tis, & post sententia diffinitiva virtu-  
te illius confessionis facta condemnatus  
est, condemnatio tamen non excedat me-  
tam nostri text. a qua pari condem-  
nata appellatur ad consistorium, po-  
terunt ne iudicij de consistorio cog-  
noscere super declaratione confes-  
sionis, quemadmodum & super senten-  
tia diffinitiva, an vero tantum super  
diffinitiva. num. 22 & 23.
- 23 Pars condemnata in maiori summa de  
cem mille morapetinorum si appe-  
llat ad consistorium parte contraria  
non contradicente sed potius tacite po-  
terant ne ij iudices de causa illa cog-  
noscere. numero. 24.
- 24 Taciturnitas in iure multa operatur &  
in multis pro confesso habetur. num.  
25. ubi alia.
- 25 Prærogatio iurisdictionis in appellatio-  
nem in instantia fieri non potest. num. 26.
- 26 Index competens in dubio presumit-  
ur quando processit contra presen-  
tem. §. 9. ad litis contestationem se-  
cus si contra contumacem. n. 27. &  
num. 28. declaratur.

- 29 A sententia lata super occupatione  
terminorum alicuius populi intra su-  
mam nostram. l. an ab ea sit appellan-  
dum ad consistorium. n. 29. & nu-  
30. quid in causa gabellarum, si mi-  
noris valoris sunt sex mille morapeti-  
norum.
- 31 Appellari an possit ad consistorium in  
causis residentiæ & officialium insti-  
tia. num. 31. ubi ad quem sit appe-  
llandum.
- 32 Sententia si plura capitula continet,  
nullum tamen eorum excedit summā  
nostri text. omnia tamen iuncta ex-  
cedunt ad appellandum ad consisto-  
rium. num. 32. & num. 33. quid si  
sub vno capitulo sententia plures res  
aut summe continentur, & num.  
34. quando dicatur vnum capitulum  
vel diversa.
- 35 Si plures litigaverint in causa quatuor  
decem mille morapetinorum, & si in  
concreto consideremus est maioris  
valoris, si vero respectu sociorum mi-  
noris an ad consistorium poterit appe-  
lari. num. 35.
- 36 Coactatio summam ex diversis actio-  
nibus non est facienda, ad impedi-  
endum in iudicij iurisdictionem. nume-  
ro. 36.
- 37 Signis pro pluribus delictis sit condem-  
natus in centum pro vno in quinquaginta  
& pro alio in alijs quinquaginta  
ita non dicitur condemnatus in cen-  
tum. num. 37.
- 38 Contextaque dicantur. num. 38.
- 39 Ad devolvendam causam appellati-  
onis quantitas causæ non exigitur sed ex  
iure sententia in scienda est. num. 39  
ubi alia.
- 40 Condemnatus intra summam nostram  
per errorem appellaverit ad iudices  
maiores & non ad consistorium ne-  
quid alium quem de iure poterat,  
huc tunc valida erit talis appellatio,  
quæ

- qualicet prosequi non possit coram superioribus, ipsi tamen superiores tenebuntur causam inferioribus remittere. nu. 40.
- 41 Appellatio ad corrigendam sententiam iniquitatem interponitur. nu. 41. & nu. 42. quid contra venenum indicum data est heretica appellatio. nu. 43.
- 43 Causa immediata appellacionis est gratia. nu. 44.
- 44 Appellatio non suffragium sed refugium debet esse. nu. 44.
- 45 Appellare non est peccatum, cum confidentia iuste cause. nu. 45.
- 46 Index quando dicatur aliquem gravare. nu. 46.
- 47 Regulariter recurri non potest ad iudices consistorij per viam querelle neque nullitatis prima pariter sententia. nu. 47.
- 48 Appellatio si interponatur ad indices del regimiento, salvo iure nullitatis tunc enim neque incidenter possent, de tali nullitate cognoscere. numero. 48.
- 49 Nullitas quando dicatur principaliter tractari & quando incidenter. nu. 49.
- 50 Damnatur opinio quorundam advocatorum, dicentium, quod si hodie notificatur sententia lata per iudicem a quo, & cras decuriones civitatis congregantur ad concilium ordinandum quod tenebatur gravatus a sententia illa, illam tunc appellare & se presentare in illo primo consistorio, aliter enim quod appellatio vana nebat deserti. nu. 50.
- 51 Tempus prosequendi appellacionem currit post eius interpositionem, non vero ante. numero. 51.
- 52 Tempus a lege assignatum in dubio debet esse continuum. numero. 52.
- 53 Que tempora iure canonico, civili, & partiarum, dabantur ad appellandum. nu. 53.
- 54 Quinque dies ad appellandum concessi non currunt nisi a tempore notationis. nu. 54.
- 55 Concilium civitatis & rectores eius in quibus casibus habeant iurisdictionem. numero. 55.
- 56 Ex nostra declaratur id quid de iure antiquo statutum erat, quod si in aliqua civitate decret vel index aberat appellacionis, poterat ad decuriones, & ancianos illius civitatis appellari. nu. 56.
- 57 Practica reseritur in instantia appellacionis ad indices consistorij interposita postquam a sententia iudicis a quo fuit appellatum. numero. 57.
- 58 Littere testimoniales appellacionis liceat ad se presentandum coram iudice ad quem debeant peti ad se presentandum in gradu appellacionis coram iudicibus consistorij non sunt necessaria. nu. 58.
- 59 Factum a duobus rectoribus concilii in casu nostre, perinde est ac si a toto concilio fuisset factum, numero. 59.
- 60 Si unus ex decurionibus in indices nominatus, causam nondum finita designat esse decurionem, an possit procedere & prosequi in causa illa. numero. 60.
- 61 In decurionat non datur successio, sed vacat per resignationem & providetur de novo. numero. 61.
- 62 Rectores in casu nostre. l. electi, an post electionem possint per appellacionem recusari. nu. 62.
- 63 Rectores in indices electi si aliter coram absintetur, vel infirmetur, in eius loco alius eligatur an cessante absentia vel infirmitate primus

- primus index reussum iurisdictionem. nu. 63.
- 64 Sitotum consistorium recusatur quid fiet. nu. 64.
- 65 Rectores in indices electi ordinarij indices reputantur. nu. 65.
- 66 Sententia lata ab his iudicibus del regimiento, sine iuramento in hac requisita, an erit nullum. nu. 66.
- 67 Iuramentum predecessoris obligat successorem, cum eadem sit dignitas et idem officium. nu. 67.
- 68 Ordinarius index prosequitur processum, etiam absente aliquo ex iudicibus consistorij, licet ab eis, eis prout tunc non poterit. nu. 68.
- 69 Tempus a lege datum intelligitur peremptorium, & lapsus eius habet vim expresse prohibitionis. nu. 69.
- 70 Testes iurati in casu nostre. l. magna subsistente causa an possit examinari post. 30. dierum instantia appellacionis. nu. 70. & 71. quod per lapsum 30. dierum nostre tex. censetur conclusum in causa.
- 72 Concludere in causa, in causa appellacionis est item contestare. nu. 72.
- 73 Litis contestatio non requiritur quando ambe partes sint presentes in causa hac appellacionis, sed sufficit si bellum gravaminum parti appellata vel eius procuratori notificare. numero. 73.
- 74 Pariter in secunda instantia possunt allegare allegare, & non probato probare, dum tamen talia sint que pendean, ex re, causa, vel actioe in prima instantia deducti. nu. 74.
- 75 Libellus vel actio in prima instantia deductus non preest in secunda mutari. nu. 75. & ibidem quod non licebit super eisdem articulis vel contrariis probationis inducere.
- 76 Appellatus vel appellatus an teneatur in causa appellacionis actio prout in
- siuque exhibere. numer. 76.
- 77 Terminus 30. dierum l. nostre, etiam ex partium consensu non potest prorogari. nu. 77.
- 78 Minor viginti quinq; annorum, an resistitur adversus lapsum. 1. c. dierum nostre tex. nu. 78. & ibid. an iudices post hoc dies possint aliquam ex partibus litigantibus interrogare super aliqua re, articulo vel positione. & in nu. 79.
- 80 Post conclusum in causa ex magna equitate fieri possunt positiones & partes compelli easurari & declarare prout iudici melius fuerit. risum. nu. 80.
- 81 Exceptio nulla etiam peremptoria potest allegari lapsis his. 30. diebus. nu. 81.
- 82 Si factio adversarij quis impediatur ut non possit de instantia sua in causa dicere, & de re, & de die, & de tempore impediatur, & sic tantumdem temporis esset ei concedendum, & in trailud possit pariter impedito facto adversarij allegare, probare, & concludere. nu. 82.
- 83 Conclusio nostre tex. non procedit quotiescunque reles examinandi in hoc, & secunda instantia sunt absentes in partibus remotis, ita quod in terminis horum. 30. dierum examinari non possunt. nu. 83. ubi late, & in nostre sequenti l. ibi doctrina Abb. secuta per Amos disponitur & eo proceditur in terminis nostre. l.
- 84 Appellans teneatur libellum gravaminum in tali die horum. 30. presentare, in quo pars appellata possit respondere, allegare, & probare intentionem suam, si tunc probatio necessaria. nu. 85. & 86.
- 87 Iustitia partis si perierit ob non examinationem testem. post. hor. 30. dies, ante sententiam utique deberet examinari. nu.



- nequis propter temporis momentum perderet irremediabiliter ius suum, nume. 87.
- 87 Triginta dies nostri rex. indifinite currant a die interposita appellatio nis, n. 87. vbi alia.
- 89 Sententia lata post decem dies dato a lege nostra his iudicibus ad sententiandum est nulla, tanquam lata, a non iudice, nume. 89. & nume. 90. quod etiam sententia in consistorio Principis lata post terminum, erit nulla, neque restitutio minoribus conceditur aduersus huius termini lapsum.
- 92 Indices consistorij qui miserunt foras processum ad sententiandum & non veniunt, lubiturque tempus decem dierum, quia cautela iuratur, ut penam. l. nostre tunc tenet. nu. 91.
- 92 Sententia lata pro vti in tali consilio continetur, an valeat. nu. 92.
- 93 Ad evitandam penam, ex negligentia, sufficit actum facere licet de iure non forniatur effectum, nu. 93.
- 94 Indices ordinarij sententiam suam excantur, nu. 94.
- 95 A sententia iudicum consistorij an poterit agi de nullitate, nu. 95.
- 96 Citatio ad audiendum sententiam an requiratur, nu. 96. & nu. 97. quid si tempus instantia sit praefixum.
- 98 Index ad quem potest reformare sententiam iudicis a quo in totum vel in partem, addendo vel diminuendo vel referuando etiam si non petatur, nu. 98. & 99.
- 100 Index non solum sententiam incertam sine quantitate debet declarare, sed etiam reformare & emendare, rati in certa quantitate condemnandos, nu. 100.
- 101 Index si sit appellatio deserta debet ea desertam declarare non autem bene vel male iudicatam, nu. 101.

- 102 Appellatio habet quatuor naturas. v. 102. vbi late.
- 103 Indices consistorij an possint causas determinare absq; iuris periti consilio, numero. 103. & numero. 104. quod licet iuris ignarus possit esse index, tenetur tamen assessoris requirere.
- 105 Indices imperiti in causis dubijs regulariter consilium peritorum tenentur requirere. n. 105. & v. sequenti quod acta & sententia in contrarium lata absq; periti consilio nulla erunt & nu. 106. quod hoc clarius procedit attenta generali consuetudine, ut imperiti pro cause determinatione peritum requirant, & consulant, quae consuetudo facit usum & seruanda est, & nu. 107. quod non solum hoc potest consuetudine induci, verum etiam quod teneantur tale consilium sequi.
- 108 Statutum eo ipso quod committit causam iudicibus imperitis videtur esse intentionis ipsius statuti, quod indices ij teneantur sequi consilium periti, nu. 108.
- 109 Consilium peritorum quoties debetur statui, aut consuetudine erat requirendum tunc erit sequendum. numero. 109.
- 110 Rectores ij an teneantur de malo consilio assessoris periti, nume. 110. & nu. 111. an ipse consulator tenebitur iudici consensienti per partem contra quam consuluit.
- 112 Pena in dubio parti lesse applicata constituitur, nu. 112.
- 113 Ad incurrendam penam impositam, si aliquid factum non fuerit, necesse est quod praecedat monitio & requisitio partis in cuius fauorem imponitur, nu. 113. & 114. an debeat ter interpellatio hoc fieri, vel sufficere solus mel factum, & nu. 115. an & index ipse

ipse ordinarius incurret penam nostram, si monitus non faciat pronuntiare & pronuntiet sententiam intra hos decem dies.

- 116 Indices ij non pronuntiantes intra decem dies an quilibet eorum incurret penam nostram, an vero pro aequalibus partibus inter eos dimidetur, nu. 116.
- 117 Pena duobus infirmis imposita vno soluente alius liberatur, nu. 117. & nu. 118. an totum soluens recuperabit dimidiam partem ab alio.
- 119 Pena eatenus regulariter debetur quatenus cum interese concurrat, nu. 119.
- 120 Pena nostra. l. contra iudices intra decem dies non pronuntiantes debita, si a partibus fuerint requisiti, an debetur si pars appellans veniebat condemnanda ea per in iustitiam petebat, nu. 120.
- 121 Dictio ultra est inclusa, nu. 121. vbi alia.
- 122 Iurare decalammia, an possit vna ex partibus intra hos decem dies. numero. 122.
- 123 Libellus grammis de iure est notifi candus parti, ad id enim nihil fit, nu. 123. & nu. 124. quod omnis intimatio quae obligat ad aliquid praedicandum debet fieri, libellus notificandus emptori pro euictione, si fiat indicis autoritate non requiritur quod sit informis, nu. 125.
- 126 Terminus a lege datus si est lapsus absque eo quod actor probet non absolueretur res diffinitio est tantum ab observatione indicis, nu. 126.
- 127 Sententia lata per rectores consistorij termino decem dierum e a pso nulla erit, nume. 127. Altera dande non sicut vi post defensionem appellantis quis audiatur vel releuetur neque valeat rescriptum sic impetratum, imo

illud impetrans in famis est, nume. 128. & ibidem an nullitas intentionis iudicum consistorij impediat executionem.

Notandumque est eius dispositionem processisse, ne partes pro minoribus rebus, vel paruis quantitatibus expensas magnas faciant, ita quod plus in expensis consumatur, quam sit valor estimationis, causa principalis, vel saltem maior pars estimationis in expensis consumatur & expeditur, itidemque ne regij audientes superminimis fese inuoluit & impedit, ut probat text. in cap. anteriorum. 3. illud. & intra quae tempora 3. illud, quam ratione adiunct test. confidat. Auent. c. 4. prae. nu. 2. versu & ex eadem radice, illa, & sic in d. cum post sententiam. C. de appellat. tuitur, iudicent appellations debere causam delegare praefatis provinciae, si causa talis mediocri sit, & magna distantia t regionis, de qua. l. agit. Feli. in cap. nonnulli colum. 1. & 2. de recrip. & Sapia. in l. imperium, numero. 39. si de iur. omn. iudic. & ex hoc iungit Anchor. expellat. & secutus per Rebuffum in concordata Regni Rebus, titulo de frivolis applicationibus. 3. si quis vero, gloss. l. pagin. 124. in medio circa impressione, quod si causa est parva, non debet de Papa de illa ad eum deculata per appellationem cognoscere, in cursu propter difficultatem finiri, & magnitudinem expendarum, imo fit appellata ad curiam in tali causa, non potest pars iniuncta cogi causam prosequi in curia, sed debet impetrari delegatus in partibus, prout communem testatur Propositus in capite. quae fronte, numero octavo, de appellationibus. & ideo cum nuntiū & Papa legatum in Hispania habemus ad eum appellandum est, & causa per eum committenda in partibus, alias ad senatum appellatur in Francia tanquam ab abutu, secundum Rebuff. vbi supra, & gloss. in pragmat. sancti. tomo. 2. titula. de causis. 3. si vero gloss. committatur, & in Hispania nostra per viam de fuerca, poterit adire regium consilium, ex quibus inoleuit iacos in terris domino vno, quod si appellatur a sententia ordinarij ad dominum ipsum, petatur eadem committi, & committi ut alii cum vino viro peragenda vique ad cognitionem

num in concordia antinomiarum iuris ci-  
uilibis & regii, littera A. num. 132. Quæ-  
stio tamen est in proposito verborum notii tex-  
tū quid si iudices iū iudicauerint super quibz  
decim mille an valebit eorū sententia in ca-  
13 p. de cent. mille, & in hoc Bald. in l. i. C. si ad  
uerius res iudi. relatus & secutus per Lau-  
francum in cap. quoniam contra tit. de in-  
terlocutio. & appellat. nu. 35. ad finem, te-  
net in nullo valere talē sententia, quia aſ-  
14 iudicā ē est indiuiduum. l. in hoc iudici-  
fi. fami. heretic. §. i. quædam mulier, co. ti-  
tu. Anfredus quest. 21. §. in decisionibus  
fuis, & sic res data insoluitum pro maiori  
quantitate, quæ effect debiti, in totū iura-  
15 tione dato insoluitum, ex tex. ibi notante  
Quæto in l. cum amplius, in princip. ff. de  
reg. iur. & l. si nō iorem. §. i. centum. ff.  
de condi. indeb. & sequitur Bart. & Bald.  
relati per Dec. in dicta. l. cum amplius, nu-  
mero. i. vbi inquit hanc cōclusionem bene  
procedere in decreto iudicis, quia indi-  
16 uiduum est, \* prout not. Bald. in certi co-  
dictio. §. quoniam ff. si cer. pet. ex quibus in  
quit Dida. Perez in præsent. lib. 6. tit. 16.  
lib. 3. ord. col. 1297. verbi dubitari præ-  
terea vidi quod si plures litigauerūt corā  
iudice Salsantino in causa valoris qua-  
tuor decē mille morapetinarum, quod si  
ab hac causa ad consiliorum appellatur  
considerādo eam respectu plurium socio-  
rum, non vero in concreto nō valebit sen-  
tentia lata per iudices consiliorū super ta-  
li summa, eo quod talis sententia fuit lata  
sub vno consiliiu verborū & in concre-  
to, & sic separationem per appellationem  
a socijs interpositam non recipit, & sic in  
simili in nostra questione dicendum vide-  
tur cum Bald. in dicta. l. i. contrariam ta-  
men sententiam videtur tenere Specul. in  
reporitorio titu. de senten. §. iusta, nu. 8. &  
ibi Ioan. And. dicens sic determinatur in  
condemnatione quantitas, quia diuina  
est & idē. Lo. And. in regul. ca. quædā  
de regul. iur. in 6. refert Roman. consil.  
66. Viso, & Purpura. in l. si idē. §. fin. ff.  
de iur. om. ind. relati per Rebuffum in  
1. tom. consilii. Franc. titu. de senten. prou-  
isior. art. 2. glof. 4. num. fin. inquit enim  
quod si iudex condemnat ad maiorem su-  
mam quam se extēdat iurisdicctio sua, va-  
lebit sententia vsque ad illā summā vsq;  
ad quam cognoscere poterat, & quia vtile  
per inutile vitari non debet, cap. vtile, de  
regul. iur. in 6. pro quo inquit Rebuff. bi

supra, facere glo. in cap. fin. de peni. & re-  
mit. in 6. vbi valent illi indulgentia, quos  
episcopus dare poterat, si maiores concess-  
erit, & emphyteus concessa vsque ad  
quartā generationē valeat vsque ad tertiā  
Bald. in authent. si quas. C. de sacrofanct.  
ecclesi. quod in tantum verum videtur, q-  
etiam si iudex in sententia dicat, expensis  
de per se summis condēnatione contentis,  
quæ omnes dictæ summe simul iunctæ fa-  
ciant summam centum aureorum, in quā  
reus condemnatur, non dicitur reus con-  
demnatus in eorū, sed in quantitatibus  
specialiter, & diuini expensis, secundū  
Tiraquelū de retractu linagii. §. 23. glof.  
1. num. 23. & sic tali casu ad consiliorum  
appellari poterit, & iudices de regimēto  
noti, super eis cognoscere & censetur iudice  
super summa iurisdicctiois suæ; videtur  
igitur quāta sit inter Doctores dissentio,  
& secundum opinionem Baldi opinionem,  
quā & tenerūt Paul. Ias. & Abbas relati  
per Mexiam in 10. fundamento primæ  
partis, ad l. de Toledo. numero. 43. iudica-  
uit senatus secundū Rebuff. vbi supra, &  
Baldi sententia communis erat, secundū  
glossam demas. l. quarta titu. 16.  
partita tertia, sed vbi aduertit ipse glo-  
lator, secunda opinio Andreæ vbi  
detur approbata per eandem. l. quartam,  
quo tamen vtramq; opinionem in suo ca-  
su veram iudicet, neque contrarij DD.  
credo, fed omnes in idem recedere, Bald.  
enim & primam tenentes opinioem, cum  
quantur quoties sententia condemnato-  
ria non continet nisi vnum tantum capi-  
tulum metū iurisdicctiois excedens, tunc  
enim si ad consiliorum appellatur & iudi-  
ces condemnant in decem mille & sic in  
summa sua iurisdicctiois, cum condem-  
natio prima esset in maiori summa facta,  
in totum erit sententia nulla & sic neque  
in decē mille valēbit, quia indiuiduus est  
actus sententiæ illius & indiuiduus vtile  
per inutile vitatur, & in hoc casu proce-  
dit quæstio propoſita per nos in prima o-  
pinione de pluribus socijs eandē summā  
petentibus, idq; verū est, quod etiam parti-  
bus volentibus illa sententia non esset va-  
lida, eo quod prorogatio iurisdicctiois in  
causa appellatiōis locum non habet, cō-  
sensus enim partium iurisdicctioem con-  
ferre nō potest. l. i. C. de iur. om. iudi. &  
in hac lege contra Auielatus dicemus  
Deo volente, & sic in vim sententiæ nihil  
vale-

valeret, neque partium consensus suffice-  
ret vt tanquam sententia valeret, ex l. i. ex  
presim in principio iuncta glof. ff. de ap-  
pellatione. not. Bart. l. i. C. qui pro iur.  
& Abb. per illū tex. in cap. examinari, de  
confirmit. vel inuit. & alij relati per M. ex  
vbi supra, in responsione ad 7. fundamen-  
tum primæ partis, numero primo, & secūdo,  
& optimè per Anton. Gabrielem, in  
communibus opinionibus suis, titulo de  
sententijs, conclusioe secunda, per totam,  
adeo vt neque tunc in vim pacti va-  
leret sententia illa, secundum Arctium,  
in capit. ut si clerici in principio, colu-  
na 5. verfic. & per hanc rationem extra de iu-  
dicijs Ioan. vero Andreas, & sequaces te-  
nentes secundam opinionem lo. quatuor  
& procedunt quoties sententia lata con-  
trahat diuersa capitula, & nullum capitulum  
decedat totumque in iurisdictione pre-  
ſentiam, puta, quia decem annis petita ex  
vini venditione, ex frumentis totidem,  
10 ex domus locatione idem, tunc enim si  
dictæ condemnent in ijs, secundum quod pe-  
titum fuit, quantum illæ summa simul  
iunctæ excedant metum iurisdictionis, nō  
erit nulla fed valida sententia, quoniam  
tunc non datur actus indiuiduus, fed di-  
uiduus, & in actibus diuiduis vtile per  
inutile nō vitatur, & ita procedit etiam  
ad Tiraquelū Tiraquelū relati in secunda  
opinione, & quia tunc totum condēnatio-  
nes quot sunt summe & capitula, secundū  
Bartolum l. 2. C. de re iudica. ita dis-  
tinguentem, & Rebuff. vbi supra, & Pe-  
tr. Kium, in dicto cap. vtile, num. 2. de  
regul. iuris in sexto & Falsgouij vbi  
in consilio. 109. & ita frequentiores te-  
nent assertor Orofius Hispanus laudan-  
tus in l. fin. numer fin. ff. de iur. om. iudic.  
columna. 98. in fine, cum principio fe-  
quentibus, vbi & inquit optimè valeat sen-  
tentiam si dubium sit, an quantitas intra  
cognitionem iudicantis, similitereque  
si inter litigatores contentum sit expre-  
ſis, per vñ pacti intelligi, vt iudicet, quon-  
iam si fe iudicem competentem prout  
etiam in prima iurisdicctioe, nam in fe  
cunda vt diximus prorogatio non est lo-  
cus, & pars aliqua tunc a pronuntiatione  
illa non appellatur, tunc enim valebit,  
equidem sententia illa in maiori summa  
prolata, quæ singulares limitationes fuit  
11 in fin. §. fin. C. de appellatione. demum Bart.  
ibi & in l. fin. idē cum eodem in principio

li. et ex dicta. l. 4. titulo. 26. partia. j. pri-  
mo habet opinio videtur reprobatā, & ap-  
probata per eam lectuā l. cap. 6. de iur. em  
in eliga. & declares secundo dictam uti-  
lisationem.

Seco an possit creditor si viginti mille  
ex vna obligatione debeatur, iudicē pete-  
re decem mille ex ea, & ita alia decem  
mille nō possit appellari regiū curiam,  
& sed ad consiliorum secundam nostræ  
legis formam, & breuiter dicendum est,  
cum Anton. Gomez tom. 2. variarum,  
cap. 10. numero. 6. in princip. quod non li-  
a debitorē opponatur potest viginti in-  
12 iudicio enim reo. l. separatio debitorū fieri non  
potest, secundū Bald. §. fin. in fin. & Titu. col.  
2. de leg. 1. relatum & secutum per Dida.  
Perez in præsent. in l. 4. col. fin. in fin.  
titu. lib. 3. ord. col. 1297. in medio, imo  
& iudex. ff. de imp. edict. & iudex q-  
omnia iura muli petere, & nō diuisi, i-  
13 vtiliter existeret, prout per se notandum  
fuisse breuibz verbis tellatur Re-  
buff. in d. art. glof. 4. num. fin. in fine, &  
qualiter tunc per partem opponendum  
sit ne videatur consilij debitorū declarat  
Anto. Gomez, vbi supra, hanc tamen  
quæ ad nostram appellatiōis iurisdictionem  
certi possent, si sententia lata super decem  
petitis taceret reus in prima iurisdicctioe, &  
quæ fuisset absolutus actor ab illa sententia  
absoluta ad consiliorum appellatur, tunc  
enim reus ipse poterit declinare iudiciū  
de consilio iurisdictionem, opponēdo  
de separatione illa & sic eludet eorum iu-  
risdictionem, & sententia prima valēbit  
in re iudicata, & erit prore optima cau-  
14 tela vti prima instantia, & si absolutus  
declinet dicto modo iudicem de consilio  
iurisdictionem, & si condemnatur ap-  
pellabit ad consiliorum, & sic expensas  
plures entibz. Nōandum etiam est, &  
singulariter, q- si tempore quo prima sen-  
tentia lata est, res super qua lit. tradatur nō af-  
fenderit valorē hōi decē mille morapeti-  
narij, pendente tū iudicio in causa appellati-  
ōis corā iudicibus & de consilio, ex edict.  
quoniam creuit eius valor, adhuc tunc iudi-  
ces i poterūt super causa tali con-  
15 fecere edictū tempore primæ sententiæ attendēdo est  
ad valorē hōi considerandū, hanc est ad  
Tiraquelū & singulariter, cum ex tex. in  
l. fin. §. fin. C. de appellatione. demum Bart.  
ibi & in l. fin. idē cum eodem in principio

clausione in loco illo in quo causa agita-  
batur, idque ex decisione text. in l. medi-  
tetrane. C. de annoniis. & tribu. libro.  
10. comprobatur, & ex traditis per Do-  
ctores in capi. de appellationibus, extra  
de appellati, & sic inquit Bartol. in ca. l.  
mediterrane. quod tutor, aut curator non  
exigens debitum pupilli cuius debiti cau-  
tio esset caior, quam ipsa fors, non tene-  
tur illud solvere pupillo, & prout & tene-  
tur Baeca, de decima tutorum capitulo.  
2. numero. 111. & lat. in l. pactum  
curatoris, numero tertio. C. de pactis,  
quibus dispositio nostri text. iustissima  
redditur.

Ibi, *de quantitate*, ex his verbis dicen-  
dum videtur, quod tunc demum lex non  
vero si super specie sententia proferatur,  
etiam si species illius valor & estimatio  
fi de mille tantum morapetitorum, na  
text. non de quantitate mentionem facit,  
& quantitas pro specie reddi non de-  
bet, neque potest, secundum Bartol. in l.  
s. s. mutui. ff. si cer. pet. numero. 20. & 21.  
ergo si reddi non potest, differentia est  
specie a quantitate, & de specie ad quan-  
tatem non recte inferatur, argumentum. l.  
si conuenierit. l. 2. & ibi notat Bartol. ff.  
de pignorat. actio. & de specie ad quanti-  
tatem hac de causa non admittitur copen-  
latio partibus iniuris, neque e contra, se-  
cundum text. in l. si conuenierit ut no-  
men ff. de pigno. acti. & text. in l. 1. titulo. 14.  
partis, & ibi glo. fin. limitat, consequens  
est, quod text. non loquens de quantita-  
te non habebit locum in specie dicti valo-  
ris, nihilominus tamen contrarium est ten-  
endum, imo quod appellatio nostri tex.  
locum habeat a sententia condemnatoria  
si alius species non excedens valore  
decem mille morapetitorum, quoniam  
militant eadem ratio, & sic eadem de-  
bet dispositio militare, lexque nostra tan-  
quam expensarum & litis restrictio fa-  
uorabilis est, & ideo amplianda non vo-  
coarctanda, & quia appellatio quantita-  
tis species etiam venit. l. quifquis, delega-  
tis. & ibi Barto. & in l. 1. oppositio. 2.  
C. de actio. & obligat. & in Specul. ritu. de  
fructibus & interestibus. §. 6. vbi, loca aut  
numero. 3. & sic text. noster, de quantita-  
te loquens & in specie similis valoris locum  
habere dicendum est, & ideo in originali,  
a quo lex ista sumpta est, recte Auiles in

forma iudicium syndi. cap. 49. verbo con-  
denar, numero. 3. fol. 289. appositum erat etiam  
verbum estimatio, scilicet, de quantitate  
o estimacion, quod vltimum verbum cum  
superfluum videretur recopilatori, verbum  
enim, quantitas, ad estimacionem speciei  
etiam refertur, merito, quod in contextu  
na nostri text. non apponatur: item quia si  
super specie litigatur, si in eis illius species  
hac ad quantitatem redacta, non est maior  
valoris decem mille morapetitorum,  
nimium si idem in tali specie, quod in  
quantitate dicendum sit, par est enim  
quid esse de per se, vel per relationem ad  
aliud, & sic videmus quotidie praticari,  
nam si super specie litigatur, si species illa  
non excedit summam decem mille mora-  
petitorum & per probationem sic appa-  
ret, appellatur ad consilium secundum  
dispositionem nostri textus, & ideo in  
gradu talis appellacionis semper si super  
specie litigatur est, & super specie iuxta  
condemnationis facta, liquique teneris valo-  
rem speciei intra triginta dies ad proban-  
dum per legem nostram assignatus, vt iudicibus  
ipsum sententiam proferentibus, de iurisdictione  
coheret, aliter enim pronum  
tribuantur non iudices & appellantes in  
expensis condemnantur, quoniam cum  
hac summa sit fundamentum iurisdictionis  
consiliorij, oportet vt de ea consistat,  
iuxta tradita per Alexand. in l. ex quacum  
que, numero decimo sexto. ff. si quis in  
voc. non ierit, & consilio primo, numero  
octauo, volum. quarto, Curtium in iur.  
consilio. 124. numero sexto, & sic liqui-  
dabis summam & valorem speciei in se-  
cunda instantia si forte in prima non est li-  
quidatum, vel pars ipsa petens lese in pri-  
ma instantia contentum non fecerit pro-  
specie illa petita decem mille morapetitis,  
nam tunc hoc sufficeret, potest enim pars  
petere minorem inuito contrario summa-  
mam, remittendo tamen residuum non  
vero suspendendo & petitionem eius, se-  
cundum Bartol. in l. edita, numero sex-  
to, columna tertiam ad fin. C. de edendo,  
etiam & secutum per Didacum Perez,  
in l. sexta, titulo de comofecto, glossa fin.  
in fine, libro octo, ordinamenti, colum-  
na. 198. in fine, idque ex communi ftylo-  
lo & practica aduocatorum, vsque ad sen-  
tentiam in prima instantia ferendam, si-  
ci potest, & protestari, neque huius fecit  
mea opinio obstat doctrina illa Bart.

in

in dicto. s. mutui, quoniam in mutuo spe-  
ciale est vt in eadem specie reddatur, & con-  
non potest species pro quantitate restitui,  
sicut & in compensatione speciale intendi  
est, vt de specie ad quantitatem non fiat,  
& nos in presenti difficultate non trahimus  
de mutuo, neque de compensatione,  
sed de considerando valore rei petiti ad  
iurisdictionis cognitionem, ideo nihil ob-  
stat species an quantitas petatur, & con-  
denatur, quin & si super specie senten-  
tia lata sit, considerari debet species illius  
valor & estimatio, vt appellari possit ad  
ciuitatis vel ville consilium, vt si in l. i.  
finis, & expensarum exactio non fiat in  
ipsa forte principali. Vterius notandum  
est, quod cum text. noster generaliter lo-  
quatur, & de sententia super quantitate  
lata, quod quis quantitas illa si fisco appli-  
cata per legem, vel per sententiam adhuc  
licet appellare ad consilium, si con-  
denatio non excedit metram & summa-  
mam nostri tex. quoniam ciuilibus causa hoc  
est, eo quod pecuniaria tantum poena est  
imposita, & ideo iuxta de criminalibus  
causis cognoscens non cognosceret de ea,  
secundum Rotam antiquiorem. 10. de ap-  
pellatione. relatam & secutam per Meno-  
chium, de arbitriis iudicium, lib. primo,  
quæstione. 85. numero quarto, ex l. quod  
ad statum. ff. de penis, probante folio  
sententiam spectandum est, non vero crimi-  
nalis genus, quemadmodum & lex nostra  
solum condemnationem intendendam  
affirmat non vero petitionem & formam  
eius, & hoc si reus ipse non vero actor ap-  
pelleret quoniam si actor appellaret, eo quod  
tunc non fuit reo imposita poena corporis  
non, non posset reus tunc ad consilium  
appellare, sed si actor consentiat, reus ve-  
ro appellat a condemnatione contra eum  
facta quantumcumque fisco applicatur  
ad consilium appellare poterit si summa  
mam nostri tex. non excedat, ex dictis, &  
ex text. nostra condemnationem tantum  
modo considerandam iubente, & de qua-  
ritate mentionem faciente, & quia illi ho-  
die legibus Paritarum actis causa illa  
criminalis iudicatur in qua poena corporalis  
venit imposita, non vero si pecunia-  
ris etiam fisco applicanda, prout alio in  
loco huius libri dicemus late in l. sequen-  
te, & huc opinio iure nostro attento vera  
est & tenenda in locis vbi stylo & consue-  
tudine sic recepta est, prout in consilio

rio Salmanticensi audiui fuisse & ob-  
tineri consuetudine, in partibus vero  
vbi contrarium est obtentum id seruauit  
erit, eo quod consuetudo legem inducit,  
& lex nostra consuetudinem consi-  
derat circa has appellaciones ad consilio-  
rum interponendas.

Notandum item est, quod cum textus  
noster de quantitate tantum loquatur  
quod excludit sententiam, vbi alia con-  
demnatio quam quantitas vel eius valo-  
ris facta est, & hic quoties exilium cum  
quantitate infimul est impositum, vel ex-  
ilium solum, & non licebit ad consilio-  
rum appellare, quoniam exilium aestimari  
non potest, & ita vt & praticari video,  
quoniam enim exilium non reputatur,  
quid corporale ad relaxandum eum in-  
carceratum in exilio condemnandum  
vbi fideiussoribus, ex text. in l. secunda,  
titulo decimo nono, in libro octauo infra,  
quod terminos tamen nostri textus in  
aestimabile reputatur vt ad consilium  
appellari non possit ab exiliis sententia.

Quid tamen si pro specie debita & per  
dicta in quantitate fiat condemnatio, &  
post appareat species, an sufficit specie  
reddere, vido decisionem Tolof. 406. &  
ibi addito.

Ibi, *de diez mil morandis*, iure anti-  
quo authenticorum vigi. ad decem libras erat  
quantitas hge, vt in authent. de appellatio-  
ne intra quæ tempora. §. illud. & cap. ante-  
riorum. 2. quæstione. 6. & iure antiquo  
nostro vsque ad sex mille morapetinos, vt  
patet ex Glo. flosatore Salmantino, in præ-  
senti, ex quibus & premixine ex text. no-  
stro videtur probari, in rebus minimis ad  
nitendum esse appellationem, & idque  
ex text. in l. nona, titulo. 19. libro tertio,  
supra clarius statutum reperimus, dum  
ibidem a quatuorcentis morapetitorum  
condemnatione appellatio denegatur,  
quasi ab inde infra per mitti videatur per  
text. illum, & ex l. 9. infra ius titolo, & li-  
bro, idem permittimus videmus, & iure ci-  
uili & canonico idem defendebat Dec. in  
cap. de appellationibus, extra de appella-  
tionibus, contra communem ibidem per  
eum assertam, de iure ciuili in minimis  
non appellari, & nisi minima hac dixeris &  
re tuleris ad quatuorcentos morapetinos  
iuxta dict. l. 9. infra. lib. 3. supra, ius ciuile  
in hoc correctum remanet, prout post  
huc nouissime vidi assertum per Olan-  
num,

Rr





iurisdicciónis, quoniam indubio iudices preiudicant sunt ipsi non opponat, & sic semel pro me patrocinante iudicatum vidi & voluit Guterrius vbi supra, no. 10. sic etiā declarabis tex. l. si quis ex alieno, \* ff. de iudi. probantem, quod si dubium sit in qualitas intra iurisdicciónem sit iudicantis, optimè cognoscere posse, etiam si res vera esse causa maioris summa, quā ad hoc allegauit Orosius in l. si. num. 11. ff. de iur. om. iudi. nam id verū est si per porem non opponatur, secus vero si opponatur, nam tunc tenetur aduersarius verificare ante sententiam liquidare, aliter enim non obtinebit, neque iudices pronūtiare poterunt super meritis causæ etiam dicto dubio existeret & an in causa in quo iudices ipsi nō possunt super meritis causæ pronuntiare, sed se non iudices pronūtiatores est certum, tenebuntur causam iudici ei a quo remittere, vel ad superiorem, ad quem pertinebat cognoscere, dicta quod ad superiorem debet remittere. ex l. 18. tit. 1. cap. 3. de quo latius diximus in l. 1. supra isto lib. & tit. si tamen actor in primā instantia ante sententiam fecit contentum reddat cum decem mille morapetinis pro repetita erit locus nostræ legi, secundum Guterrium vbi supra, num. 24. quibus sic cognitis limitat dispositio nostri text. vt non procedat in casu. l. 8. infra isto tit. & lib. quam legem ad hoc voluit allegare Didacus Perez hic loco. 1294. in fine, cū prius sequen. Item & secundo non procedit casu l. 9. supra tit. proximo, neque idem in casu. l. 10. infra isto lib. 2. supra in quibus casibus etiam si summa sit minor decem mille morapetinum nō licet appellare ad consistorium ciuitatis vel villæ, sed appelladū est ad iudices ab illis legi bus designatis. Et notandum est quod ex illa. l. fin. tit. 11. lib. 3. supra determinatur. iam dubium tamen per Didacum del Castillo in l. 49. Tauri nu. 8. verif. fecit iterum quero, num scilicet i sententia la super occupatione terminorum \* populi alicuius, que quidem sententia & cō demnatio in ea contenta non excedebat valorem & summam nostræ text. licet appellare ad consistorium ciuitatis vel villæ illius, & huic dubio respondet Castillo vbi supra, quod cum per l. 3. tit. 7. infra lib. 7. a similibus sententijs terminorum appellandum fit ad regem non licet ad consistorium appellare, quantuncunque

30 cō demnatio sit intra summam nostræ text. quod tamē erit in causis gabellarū aliquā dubitationis maximā fuit, an & in ijs si minoris valoris essent sex mille morapetinum posset appellari ad populi consistorium \* & videbatur dicendum quod sic, nam illa. l. fin. tit. 11. lib. 3. supra solum loquitur in causa maioris summa sex mille morapetinum, ergo in minori feruili ter lex nostra, nihilominus tamen contra rium est dicendum, imo quod in causis gabellarum quantuncunque minimā estimationis finis non poterit appellari ad consistorium ciuitatis vel villæ, sed ad calculatores res curia, quoniam in gabellarum causis ipsi sunt specialiter deputati in appellationis instantia, ideo per generale dispositiōē nostræ text. non censetur iurisdicciónis eorum derogare, & secundum. l. 1. tit. 11. lib. 3. supra innuitur esse in his causis appelladū ad iudices ibidem designatos, & in appellationis materia circa gabellas lex quatenus seruanda est, secundum text. l. 1. tit. 1. cap. 6. lib. 9. infra & ita in nostris terminis tenet Castillo & ibi supra, & in fine dubio ita est, habemus etenim capitulum 19. de los nueuos apuntamientos delas alcualas, disponēs expresse appellandum esse in causis gabellarum etiam minimā estimationis ad curiam, iura et consilio de contaduria mayor, vbi rursus & in causis cōdemnationis iudicum & officialium iurisdicciónis appellandū est ad curiam vel regem ¶ cancellarium secundum causarum fluctuantiam & naturā, nullo vero modo posse appellari ad consistorium secundum text. in l. 17. & 20. tit. 7. lib. 7. infra notat Auiles in cap. 21. Syndicus in glos. se presente, & probatur etiam ex l. 10. tit. 1. & l. 12. tit. 1. lib. 7. supra. Sed an si sententia plura capitula continet, nullum tamen capitulum de per se excedit summā nostræ text. omnia tamen capitula iuncta excedunt appellabitur ad consistorium, \* & supra, num. 17. iam determinabimus quod sit, quoniam tunc sententia, quod capitula ex relatis per Auendia tit. 1. c. 1. de supplica. mille & quingen. duplamur num. 13. verif. sed quotidianum, & tenet expresse in nostris terminis Auto. Co. meo. tom. 2. variam cap. 11. num. 6. post. prin. Sed quid si sub vno capitulo letis plures res aut summe continere iur. & vna quæq. res vel summa in abstracto non excedit metam nostræ text. in concreto

19

33 to vero & simul iuncta excedunt, poterit ne appellari ad consistorium, 7. & dicendum est quod si omnes ille summe aut res prius in sententia specialiter sunt enumeratæ quantuncunque possint reuoluantur in finem in sententia dicendi, que quidem summa & res sunt talis va. oris & estimationis, tunc si vna quæque de per se non excedit nostræ text. metam poterit ad consistorium appellari, quia plura sunt capitula sententia quoniam plures res & summe sunt in ea specialiter numerate licet in vna resoluit, post iura hæc glos. affe rimas tenere Tiracordus vero sententia non continet nisi vnum aliquod capitulum & sic vnicum condempnationem eodem cum textu factum quodcumque sub ea plures summe continantur, si excedit nostræ iurisdicciónem nō poterit appellari ad consistorium, quoniam sententia est actus in se iudicialis, ideo non possit capitulum illud diuidi & super parte eius pronuntiare in consistorio, secundum Rebus. in dicto. no. 3. consil. Fernaz. tit. de senten. proli. art. 2. glos. 4. num. fin. & Vantium de nullitatis processibus, tit. de nullitatis. senten. ex defectu processus, num. 100. & Didacus infra allegandus, & quando dicitur tunc vnum capitulum, vel diuersa vide remissive las. in rep. l. 1. de moned. nu. 30. ff. de iure iur. Ex quo infero ad questionē de qua supra succincte tetigimus, quid si plures litigantes in causa quatuor decem mille morapetinum contra Petrum, & si in concreto cōsideremus illi maioris valoris, si res vesperto plura sociorum minoris, an ad consistorium appellari poterit, & vt supra diximus Didac. Perez, in present. fol. 1297. verif. dubitari præterea vbi inquit ad curiam esse appellandum, id tamen verum esse intelligi quoties cumque hæc quatuordecim millia ex eodem debito descendat, & sic ex vna actione, vt per Capolin consil. ciuili. l. 1. ad hoc relatum per Auto. Alexan. consil. 11. num. 4. littera. C. volu. 4. & Capolin non reperi in ciuilibus consilijs, sed in criminalibus dict. consil. 14. num. 2. & seq. & in simili inquit Auendan in tract. de leunda supplicatione nu. 35. verif. sed quotidianū secus vero si sint plura debita diff. sententium contractuū, tunc cum tot sint condonationes, quot sunt summe in condempnatione contentæ ad consistorium erit appellandum si non vno contractu

verborum condempnatio facta sit in fauorem dictorum sociorum societatem inuicem habentium, ex qua societate debita illa resultatur, nō enim est facienda conuenerio summam 7. ex diuersis actionibus debitarum ad impediendum iudicis iurisdictionem l. si idem cum eod. ff. de iur. om. iudi. vbi Bar. & omnes, vel in odio fis, sed in fauorabilibus tantum licet, prout comūne testatur Ale. in c. 61. n. 3. vol. 5. vbi, nu. 4. & 6. in nostris proposita ita asserit, & ibi Additio. littera. A. alios allegat, & in ijs terminis ita consiluit Fulgos. fol. 109. per tot. maxime in col. 5. & Rebus optime in l. 10. consil. Fris. de senten. execut. art. 13. glos. 1. p. 29. & 299. & Auend. vbi sup. n. 4. verif. ex iurapdictis vnde dixit Aug. in l. Lucius. §. qui habebat. ff. ad Trebelian. post Bar. ibi nu. 4. q. si quis pro pluribus delictis sit cōdemnatus in centum pro vno in quinquaginta & pro alio in alijs quinquaginta non dicitur cōdemnatus \* in centum, & sequitur Alex. consil. 135. num. 2. vol. 4. & idem dicendum est respectu plurium debitorum condempnatorum non in solidum fed simpliciter vt si eorum condempnationes ex diuersis causis descendat, & vnaqueque earū nō excedit summam nostræ text. appelladū erit ad consistorium ciuitatis vel villæ vbi causa agitur, quantuncunque omnes ille summe in vno eodemque libello & in vna & eadem sententia continerentur, secus tamen erit, si ex vna actione & defensione fieret condempnatio contra plures, etiam inuicem portiones, dum tamen vno pro alio sit cōdemnatus solvere, quoniam tunc non erit locus dispositioni nostri text. & ita etiam voluit Auend. vbi supra nu. 14. & idem crederem si condempnationes ille inuicem essent connexæ, & quæ dicitur connexæ tradit Dñex. & eius Additio. in cap. si duobus de app. & melius omnium Menochi de arbitrat. Iudiciali. 2. centuria. 1. casu. 95. eo q. secūdū cum ibi nu. 5. & n. 9. cōtineat indiuidua & inseparabilia sūt & Signotol. de Homod. in consilio postulo post lestrā Cepole, de ferus fustigis.

Ibi, 2a condempnatio debita, nam quod ad deuolendam causam appellationis quantitas causæ non ex libello fed ex ipsa sententia inspicienda est, vt probatur ex nostro & ex l. in offerendis in princip. C. de appellatio. & in propositum nostrum notat Fulgosius dict. consil. 109.

Ibi, *Apellacion para ante nos*, etiam si per eo quod appellans esse miserabilis fieri non vel alia privilegiata, vellet virtute privilegii sui alias concessi ad trahendam causam per casum Curie ad superiores ex via appellationis, non possit virtute talis privilegii causam decem mille marapetorum, vel minoris valoris ad Cancellariam, vel Curiam trahere, sed omnino ad consiliorum debet appellare, nam si quo ad primam etiam instantiam similis causa ad Cancellariam vel Curiam deferri non potest per talem privilegiationem personam ut probatur in l. i. tit. 3. infra ius lib. 4. fortiori neque per viam appellationis quoniam quod una via prohibetur, ad alia ex iuris regula admitti non debet, & quia causa semel cepta coram iudicibus ibidem finire debet, idemque iudicem in locis de seniorio, ubi specialia iudicis ex appellatione deputati sunt per dominos, nam in his locis ad ipsos iudices appellationum erit appellandi in his causis & cum sententia eorum in secunda instantia lata finitur negotium & finalis est & valoris nostri text. neque ad consiliorum talis loci erit appellandum neque praeiudicium iurisdictioni dominorum in terris suis & iudicia eis eisdem nominatorum ad decidendas appellationes instantias, & praesertim procedet in locis ubi domini non habent cognitionem primae instantiae, nisi aliud de consuetudine legi tunc praeripitur habeatur, nam tunc talis consuetudo erit servanda ut in l. i. tit. 5. lib. 4. supra notauimus, & ita quotidie videmus vi & practica in similibus locis de seniorio.

Ibi, *Item tenendo de la orogera nila orogera*, etiam si sit de casibus ubi appellationi omnino deferendum est, adhuc enim tunc si causa sit valoris nostri text. & appellat ad Curiam & non ad populi consiliorum non est descendendum appellationi, neque punietur iudex ei non deferens penes legem. & similia infra ius lib. 4. tit. 3. part. 3. Ex qua & in proposito nostri text. notandum est, quod si pars condemnata intra iurisdictionem a nostro text. de signatam per errorem appellauerit tunc

ad iudices maiores & non ad consiliorum neque ad alium quem de iure poterat, adhuc tunc valida erit talis appellatio, quae licet prosequi non possit coram superioribus, ipsi tamen superiores tenebuntur causam inferioribus remittere, quoniam error ille corrigitur a iure secundum Bartol. per text. ibi in l. 1. §. 1. quis fil. de appell. & probatur ex dicto l. 1. §. 1. & tenet nullissime Gomezius Leon in sua sententia informatum iuris loco, 75. Sic dicens pronuntiatum & cum remitti debeat inferioribus causa hanc tenere potest, quod si pars grauata cum remissione se praesentat in consilio quoque primus potest iudicem nominandi sunt, qui eundem poterunt cognoscere de iustitia causa & ea terminare intra nostri text. terminos, nam si alius esset dicendum ad quid quoque remissio hanc esset faciendam & de iure ita sustentari posset quoniam in practica circa terminos nostri text. difficulter crederem obtineri.

Ibi, *de sententia agnata*, ubi hoc enim appellatur ut grauamen sententiae tollatur nam appellatio ad corrigendum \* iniquitatem sententiae interponitur, ut habetur in l. 1. §. de app. & in l. 1. §. de cond. & deo dicto iuris §. grauaria appella. ca. omnis oppressio. quod 6. ex quo inquit Bartol. & relati per Rebus. in 3. tom. conf. Fractit de appellatione praefatione. num. 76. quod contra veniendum iudicem \* data est theoria appellations, quam quidem appellationem interponendum consilio quoniam grauatur ex sententia, nam appellationis immediata \* causa est grauamen secundum Abb. in c. consulti. in sum. §. & ca. quoque num. 5. & cap. nouit. num. 4. & cap. ex parte. 7. de app. vel per eundem enim re generaliter quis non auditur appellans nisi ordo omittatur secundum in l. 1. tit. 1. prator. §. permittitur. ff. de minor. & Bal. notat in cap. cum dilecto. no. 30. de rescriptis. appellatio enim non suffragium \* sed refugium debet esse, secundum text. in c. 6. appellacionibus de appell. in 6. infundum. ff. de re iudic. & remedium oppressio non vero inueniens iniquitatem, ut probatur text. in cap. ad nostram. & cap. successum. & cap. ut specialis. §. porro. de appell. alias enim iniuria appellans mortaliter peccat & ad restitutionem tenetur damnorum & expensarum, ut ex Them. a. 2. qua. 69. art. 3. probatur & tradit Soto de iustitia, &

Cour. pract. questio. capitulo 44 numero 77.

Ibi, *habita cinco ciudades*, ubi his verbis in his illis praecedentibus, pueri, quod verum, pueri, affirmatiue conceptum non importat necessitatem sed meram voluntatem & potentiam, colligo conclusionem contra errorem quorundam aduocatorum asserentium, quod si hodie notificatur sententia lata per iudicem a quo decras de Curiones & anciani ciuitatis congregatur ad concilium ordinarium, quod tenebatur grauatus ex sententia illa, illam de appellare & se praesentare in ius primo consiliorum aliter enim appellatio remanebat deserta, contra quorum opinionem vides text. nostrum esse expressissimum, nam si parti grauate per sententia iudici a quo quinquies dies concedit ad appellandum ab ipsa sententia, & pars grauata non vult appellare nisi in quinto die, quantuncque interim congregetur concilium, etiam ordinarium, non est ascendendum appellatio nem remanere deferre, quoniam est alia restringere terminum illorum quinq; die rum per legem nostram, & l. 1. supra ius titul appellacionis constitutum, neque ob stat quo lex nostra dicit quod tenetur pars grauata in primo consilio se praesentare, quia illud verum est & procedit postquam pars appellat, idque lex nostram significat, dum prius de appellatione proponenda praesupponit, quasi nondum proposita appellatione non tenebatur pars se praesentare in consilio illo, ut enim dictum possum locum habere debet verificari praesuppositum ex glo. singulari & communiter approbata in l. municipal. C. de seru. fugit. Iste tamen nostra praesuppositum appellacionis interpositionem praecedere & congregationem concilii, & igitur de sententia appellacionis & sit praesuppositum, non est necesse verificari dispositum & si praesentatio nem in consilio illo quis post appellatio nem interposita non vero ante & currit tempus ante prosequendum ut in cap. ex ratione de appell. l. 2. supra ius titul. & lib. neque reperitur autum quod in aliquo loco tenetur pars illam appellare, secundum Casiodorum decisio. 6. de app. num. 1. & sic remanet firma conclusio, contra illos aduocatos quod non tenetur grauatus appellare & se praesentare in primo consilio durante tempore quinquies dierum, appellacioni assignatorum nisi pars ipsa ve

tia & iur. lib. 3. quae lib. 6. art. 3. & N. avar. in man. cap. 23. num. 39. nisi appellans constet in secunda instantia intentionem probare nam cum confidentia iuste caute, non est peccatum appellare, secundum Thomam relatum per Feli. in rub. in c. extra de appenam & appellat a sententia ut probatio omilla in prima instantia possit suppleri & restaurari in secunda, & sic communiter dicitur in appellationis intentionem non allegata allegabo & non probata probabo, ut deducitur ex text. in l. per hanc. C. de appel. quibus regulam optime ampliat & limitat Rebus. in 3. tom. conf. Franc. tit. de rescript. art. 3. glo. 4. num. 2. & sequentibus & quando iudex dicitur grauari vide eundem Rebus. in dict. titul. de appellat. 22. glo. 3. num. 6. cum sequentibus & ideo iuste lex nostram appellationem permittit si pars se grauatum sentierit & ex l. 1. ubi grauatur la partes supra eod. lib. deducitur vi & alia alia videri in proposito.

Ibi, *que pueda apelar*, alique appellatione tamen non poterunt iudices hi de consilio adiri, ut de iustitia cause coram ordinario loci verumtamen cognoscant, etiam per viam nullitatis principaliter intentate quoniam limitata habent iurisdictionem ex eo. nostro per remedium appellationis, & ideo neque per viam grauari neque nullitatis principaliter intentate ad ea regu laeitur \* recurri potest secundum Feli. & Deci in cap. 1. in literis columnis finalibus de off. del. & Francus in c. dilecto num. 76. de appel. & Auerd. cap. 6. pre. num. 3. lib. 1. & hanc communione testatur Feli. in cap. per tus. col. ff. de sent. exco. relatus per Vantium. in tract. de nullit. pro. in titul. coram quo nullit. pro. num. 20. quidquid cessatum sententia Abb. in dict. cap. in literis in fine. & Deci in dict. cap. dilecto col. penult. Inl. denter tamen principaliter interposita appellatione poterunt iudices hi de nullitate etiam cognoscere nisi appellatio interposita sit cum causula salvo iure nullitatis, tunc enim neque ipse iudex i. de restit. nullit. cognoscere iudices i. de regimine, quoniam fauorem nullitatis circa eam censetur coram iurisdictione ligata, secundum Deci. in dict. cap. dilecto no. 5. de quo & alibi satis dicemus, & quando dicatur nullitas in tractari & quantaliter & quando incidenter, & videndus est



634

## Lib.4. Titulo.18.

lit appellare, & appellauerit statim lata sententia, quoniam tunc appellatio proprie tenetur per presentem in primo consistorio, aliter vero remittitur appellatio deferri, & sententia in rem iudicatum lapsa, quemadmodum firma remaneret sententia nisi lapsis his quinque diebus pars grauata non appellaret, secundum text. in l. ab eo. C. quomodo & quando iud. & l. 1. §. h. d. cum. & l. 1. §. ff. quando appell. fit. & in auth. hodie. C. de appel. optimam. l. 19. columna. 2. in fin. tit. 2. & l. 2. in fin. tit. 3. part. 3. & notandum quod distilli quinque debent esse continui, vt colligitur ex text. nostro ibi: *hastula cinco dias del dia que se diere la sententia*, & l. 1. supra cod. & quia in dubio omnes tempus affignatum a lege debet esse continuum. T. secundum gloss. singularem & vnicam in rubric. ff. de iur. & temp. prescript. teste Imol. in Clem. 1. de integ. re. l. 4. colum. 1. et similis in cap. 2. de temporibus ordinatio. lib. 6. & comendat alios allegans, Ant. Gom. tomo. 3. cap. 8. num. 1. imo dies termini computatur in termino, & dictio, *hastula*, latine vsque inclusive ponitur interpretatur, prout posita fuit in l. 1. supra cod. & colligitur ex text. ibidem in finalibus verbis: & ex text. nostro in verbis *hispus pöderatis*, & al. a diximus in propositum in d. l. 1. in ver. *hastula*, & quia tempora iure canonica, ciuili, fori & partium debantur ad appellandum, declarat Didac. Perez lib. 3. ord. fol. 18. in fin. cum seq. & Villalobos in antinomia iuris ciuili & regij. litera. A. num. 58. & ante eos Rebus in. 3. tomo. 68. Franc. tit. de appell. art. 1. & in tribunalius ecclesie l. 1. c. 15. tempus decem dierum adhuc est in viri di obseruati, prout & in sacellaris regis & incuria in gradu supplicationis la sententia diffinitiva ibidem lata seruatur vt patet ex l. 1. infra tit. ul. proximo.

Ibi, *venire a su noticia*, ante enim hi quinque dies appellacioni constituti non currant, & sic non sufficit fuisse prolatam sententiam nisi ad noticiam condemnati perueniat, vt ex text. in l. 1. §. fin. ff. quando appell. fit. de quo diximus in l. 1. in glo. y. venire, supra eo. ubi in progressu illius legis alia diximus quae huic legi adaptari possunt & ne bis idem repetamus ibidem sufficit videre.

Ibi, *Para ante el conejo*, huic & alio casus vbi concilium ciuitatis & eius rectores

res iurisdictionem habet, ponit Aueh. d. capit. 1. Præ. num. 13. l. 1. & Curia Pilsana lib. 2. cap. 8. l. 2. Didac. Perez. lib. 2. c. 10. col. 973. per totum cum seq. ubi & querit an rectores possint delegare de quo diximus in rub. tit. de alcaides ordinarios libro 3. supra.

Ibi, *Arossimbran y*, hic habes text. probantem consuetudine adquisiti positi iurisdictionem & idem probatur ex l. 1. tit. 9. lib. 3. supra & ex l. 1. tit. 15. supra illud lib. 4. vbi late diximus de hac materia, cum tunc verba hæc in lege nostra posita fide reque in locis dominorum particulari, vel regis vbi specialiter sunt deputati iudices appellacioni qui vocatur, alcaides & alcaides, o alcaides de las alcaides, in consuetum est appellari, etiam in causis fuis non nostris text. non excedentibus ad consistorium ciuitatis, vel vbi se ad ipsos met iudices appellatur, quibus non est excedendum, neque eorum iurisdictionem legem nostram velle praerogare, iuxta text. in cap. licet in corrigendis, de off. ord. & in cap. super eo, de of. deleg. facit. l. si quando. C. de inof. testa. c. u. tradit ab Alcaide de pre sumptione. reg. 3. pra sumptione. 11. & ideo late text. nostro inquit, consuetudinem attendendam, quasi dixisset quod ea cessant te appellandum fit et illud, ad quem assa appellatio illa deferri solebat, quem admodum & lex nostra prouidet fieri, in locis distansibus ab aliquâ regia & aliorum de leuitis ex quibus declaratur, quod iure antiquo statutum erat, dicitur, quod si in aliquâ iudicate deceret, vel ab altera iudex appellacionis, poterat appellari ad d. curiones & ancianos ciuitatis illius, secundum Bart. in l. vbi absumit, ff. de iur. & curat. ab his, & relatus per Marañon sequitur de appellacione l. 1. m. 378. cum sequitur id verum hodie est, quoties in tali vitate ita se habet consuetudo, non vero alias, nam de iure consuetudine cessat hodie dictum illud Bart. in Hispania, secundum Auen. cap. 1. præ. num. 3. vers. item ex his lib. 3.

Ibi, *el qual lleu lleugo*, forma hæc relesitab vbi neq. seruatur in practica, per rectores hos consistorii, led tantum interposita appellacione & facta eius presentione t in consistorio, primo immediate sequenti postquam fuit appellatum, proponit pars petitiõem in consistorio, nam de, quod in tali causa, valoris decem milie

le morpetorum fuit condemnatus per iudicem ordinarij ciuitatis, a qua conuentione appellauit ad consistorium, & in hoc gradu se presentat & petit nominari duos ex rectoribus & ancianis, ibidem statibus qui sunt iudices illius cause & in ea iussitiam faciat & administret, adhibito ab eis iuramento, quaquidem petitiõem le etia in consistorio proculdatur de iudicibus & sic prouisi statim iurant de iustitia ministranda, & a tergo ipsius petitionis apponitur nominatio & iuramentum nominatorum & traditur originaliter parti appellanti, vt in processu presentetur & apponatur, & datur processus appellanti vt gramina exprimat & proponat, & capto processu, allegat de arguendis, coram iudice a quo ordinario loci illius, in audientia publica ordinaria, & datur copia par

ti aduerse, cui quidem non tenentur de illi soluta gramina, ne processum remaneat aucta & statim, vel intra triginta dies hinc instituit per text. nostrum assignatos partes presentant intergatoria ad examinandos testes, & adiunguntur in quantum pertinentia, & partes citantur ad examina & iuramenta testium videnda, & lapsis his triginta diebus traditur originaliter processus ipse decurionibus iudicibus, cum allectione competente viui spiritum constant, per determinatione causæ, qui quidem in faciente, recipiunt a iurisperito coram illi iudice, processum & sententiam, & consulto iudice a quo per ipsum iurisperitum, decurionibus ipsi, coram iudice a quo, vel successore eius & tabellione cause, vel alio quodlibet, presentibus duobus testibus ad minus pronuntiat sententiam illam, intra decem dies eis ad sententiam cum consiliis, & cum pronuntiatione solliciti sunt, & si index ordinarius a diuerse sententia illi, subscriptionem suam tunc in ea interpretet, sed si ordinarius recuset illi aduocare decuriones ipsi requirunt eum vt ad iurata sententia suæ, vel saltem exequatur cum prout tenetur exequi, quoniam nisi eis non fe subscribere ut quoniam ipsi rectores & mittunt semper in executione, alias enim possent & ipsi, de executione cognoscere, prout in fine huius legis dicemus, & hæc est practica ordinaria procedendi in gradu appellacionis nostre legis, & consona eius intentioni, & habet notatũ vbi ex his verbis nostri text. quod quoniam de iure appellatio

ne interposita, debet peti per partes littere testimoniales appellacionis, ad fe presentia duntaxat coram iudice ad quem, vt patet ex l. 1. supra illud tit. & l. 1. infra cod. & l. 2. & 6. tit. 2. part. 3. & l. vni. ff. de libel. dimissio. ca. post appellacionem. 1. quest. 6. cap. 1. c. ab eo, de appell. 6. & in Cle. quoniam cod. tit. in appellacione tamen nosse iudice ad consistorium propostia, tales littere testimoniales non sunt necessariae idque licet in alio proposito notauit Specuator in l. 1. de app. §. sequitur. n. 9. in fin.

Ibi, *Quo duas personas*, eiusdem tamen consistorij rectores a quibus quod factum fuerit, periode est ac si a toto consistorio factum T esset. item eorum, si decuriones. ff. quod causa quisque vniuersi. n. 1. Sed an finis ex eis causa nonnisi de iure de iure de iure procederet, & prosequi in cognoscione causa illius, videtur dicendum quod hec ex glo. in cap. statum in princip. in ver. canonici, derogat. in. 6. dicente quod si canonici cui causa committitur per sedem apostolicam post receptionem litterarum definet esse canonici, poterit nihilominus esse index in causa illa, & cum illa gl. transcrit ibi Gómez. num. 215. & alij doctores, & Abb. cons. 9. vol. 2. & Paul. Cast. cons. 287. n. 3. vol. 2. dicitur commanem, Deci. in cap. quoniam Abb. n. 6. de off. dele. Thiraque. cessante causa prima parte, limitatione. 4. numer. 4. nihilominus tamen in propositum nostre legis contrarium est tenendum quoniam, quod deficiat in eo qualitas decurionatus, cuius respectu hæc lex non illa tribuit illi iurisdictionem, deficiente de bet ipsa iurisdic. argumeto. l. si ius fructus. ff. quibus mod. vt. fruct. amitt. & l. iure ius in princip. ff. de capit. dim. & l. pater filiam. 6. Tusculanus dec. 3. notat Aymon Crauetia cons. 305. num. 11. neque obstat illa glo. dicti cap. statum, quoniam resp. ponde quod in ea specie, licet deficiat qualitas canonici, quæ inerat prout non tamē deficiat ratio finalis illius, & statum, nempe, quod qui obtinent dignitates, vel canonicatus in ecclesia cathedrali, praesumunt peritis & honestiores, vt aduertit illa glo. quidem præsum ptio petita tempore durat, & ideo quoniam finiat canonici, durat peritis & sic ratio iurisdictionis cõcessæ & licet gl. alia in ver. communicatur ibidem aliam etiam

etiam rationem assignat illa. tamen est in  
pulsata prima vero finalis vt aduertit. Vt  
quellus ibi, & doctores statim citadi, alias  
enim si ratio finalis deficeret, deficiente  
qualitate deficeret dispositio, ex iuribus  
supra allegatis dicto. c. c. c. cessante de app.  
& ita vult bal. in l. generaliter. C. de epis.  
cop. & cler. in l. in Clem. & si principa-  
lis nu. 14. de rescript. & Dec. in dicto cap.  
quoniam Abbas. n. 6. at vero in proposito  
specie nostri text. solum consideratur tan-  
quam ratio finalis qualitas decurionatus,  
nempe quod fit membrum ipsi us consistorii,  
non vero pericia decurionu, quia co-  
muniter imperitia literarum sunt. & sic de  
ficiente ex qualitate decurionatus delicit  
iurisdicatio, ex quo infero iurisdicatio non  
transire in successorem ipsius decurio-  
natus quoniam in ipso decurionatu non da-  
tur successio. sed vacat per resignationem  
& de nouo promittitur, & non tribuetur  
effectus decurionis iurisdicatio, ita quod ex  
toto abdicentur a consistorio, sed remanet  
penes ipsum consistorium retinens eam  
mediante personis decurionum electo-  
rum in iudice, & sic fit durante illa,  
vnius eorum vel ambobus moreretur, vel re-  
moueretur consistorii ipse vel esset de nouo  
alios in iudice causa illius in locum mor-  
tuo rum & faciunt dicta per Decumorem.  
& Felsum. g. in dicto cap. quoniam Abb.  
sed an hos rectores in iudice electos, por-  
terit per appellantes postea reculare, & re-  
crederem quod nullo modo, si noua causa re-  
culationis non superueniat, non postquam  
ipse eos in iudice petiit, & ibi dati sunt,  
videtur coram persona approbasse, &  
ideo, nimirum si non possit postea eos re-  
culare, quod enim quis semel approbatum  
amplius reculare non potest, ex iuris regu-  
la nisi noua causa reculationis superue-  
niat & ideo per appellantes aduocare, du  
in consistorio se presentat, ag habeat alii  
quos ex rectoribus suspectos, vt tunc tem-  
pore presentationis reculet eos, pars vero  
appellata poterit optime eos reculare,  
quia adiectus reculari potest, & tunc quo-  
nia ipsi rectores ordinarii iudices sunt in  
hac causa vt infra dicemus, in locum illi  
eget vni ex rectoribus alijs, qui infirmum  
cum eis cognoscant in causa, vel veritas to-  
tus ipsum consistorium ad petitionem  
partis appellatae reculantur solum infirmum  
non minibus ex decurionibus alijs non re-  
cusant. Sed si id ex causa infirmitatis

vel ex alia, puta absentia a ciuitate, vnius  
vel ex alia, puta absentia a ciuitate, vnius  
ex his decurionibus in iudice electis iur-  
peditus fit cognoscere in causa illa, pro-  
pter quod eo us loco eligunt alius ex rectori-  
bus an si causa adhuc non finita esset im-  
pedimentum illud, quia rediit absens ille re-  
ctor, reassumeret iurisdiccionem & erit iur-  
dex & sic cessabit substituti iurisdiccionis,  
vnde gloss. in cap. plures de officio de  
legati. in 6. verbo, nequibunt, & in verbo  
recusaret: ex quibus desumitur quod si  
sunt dati cum causa quod, si non omnes  
eandem impedimento reassumeret iurisdic-  
cionem, vel melius, quoniam commissio  
nisi causa cessante cessat commissio, vt  
per Tira. a cessante causa. l. par. num. 48.  
sed commissio substituti concessa est pro-  
pter impedimentum eius in cuius locum  
substituitur, qui reuertente primo iudice  
ex reassumit iurisdiccionem & cessabit  
substitutio secundi, & de iure sic videba-  
tur asserendum, prout in Rota quotidie  
seruatur, secundum Casiadior. decis. 1.  
in fine, de rescriptis practica tamen in ali-  
quibus locis recipit vt quantumcumque  
absens rector sed etiam non finita causa,  
non ipse sed eius loco substitutus fini-  
at eam, & nimirum quoniam vtque  
eorum representant consistorium quod vnum  
est. Et quid si totum consistorium re-  
culatur quod fient vide legem. 16. titulo.  
16. supra ipso libro qui licet loquatur  
in criminalibus, in ciuilibus tamen in  
instantia appellationis idem crederem  
esse faciendum, si totum consistorium  
reculatur, nisi aliud sit consuetudine  
obtentum.

Ibi, *Los quales en vno con el juez que  
dio la sentencia*, ex his verbis manifeste  
colligitur decuriones hos in iudice elec-  
tos ordinario loco a quo appellatum est  
adiunctos esse, & ideo ordinarios iudices  
reputari, vt probauimus in l. i. gloss. 1.  
titulo. 9. libro. 3. supra, & deducit ex l.  
more, cum sequenti, & ibi gloss. ff. de iurisdic-  
tione omni iud. explicante ibi Ioan. Barp.  
numero 8. Rilliet, quod ordinarius iudex  
est qui iurisdiccionem habet a lege vel ap-  
prie tradit Alci. in rubrica nu. 5. de offi-  
cio iudicis, ordinarii iudices sunt, omnes  
tamen iudices debet, vt inquit, innotat, &  
probat ex dictis per Bernardum Diaz in  
re. 380. & ideo iudicem cum ipso iudice a  
quo, vel successore eius & coram eo, senten-  
tiam

nia sua pronuntiat, secundum Anto. Gem.  
in l. 38. Tauri, numero. 2. & 3. ex quo fi-  
de nullitate sententiae ab eis prolata ager-  
tur, rectores ipsi cognoscent etiam de nul-  
litate intentata, prout in l. 2. tit. 17. supra  
hoc. l. in glossa prima dictum remanet.

Ibi, *flagen iuramento*, quod quidem iur-  
amentum de stylo & consuetudine iudi-  
decionis iudices in consistorio nomina-  
ti faciunt, non vero iudex a quo, quan-  
tumcumque lex nostra aliud statuit, quod  
praxis non recipit, sed an iuramento hoc  
non praestito rectores ibi, diffinitu negoti-  
um determinandus erit, sententia ab  
eis lata nulla, & videtur dictentia quod  
ficta, tanquam lata contra formam substa-  
tialem a lege nostra requiritur, quod tunc  
quod enim lex aliquod introducit de nouo,  
cum certis qualitatibus & modificationi-  
bus, omne expressum in tali lege pro for-  
ma reputatur, secundum Decumorem. 612 nu.  
3. quod refert & sequitur Thoma Fernadez  
in. 2. p. 3. Tauri. n. 16. omnisque qualitas a  
lege requisita, censetur pro forma substa-  
tiali, secundum Auen. respons. 4. in fine  
tamen nostra requirit iuramentum pra-  
stari per decuriones nominatos in iudice  
& sic formam substantialem induit quod  
equidem nouitatis introductus est, cum  
modificationibus & qualitatibus ab ea de-  
claratis, ergo coram actus eius forma  
omissa factus, item etiam, quia antequam iur-  
amenti praestiti dici nullam iurisdiccionem ha-  
bere, quatenus modum in iudicibus ordina-  
rijs & popularibus, qui antequam iuramenta  
a lege requisita praestent & faciant, nullam  
eius competere iurisdiccionem, & sic senten-  
tiam ab eis latam esse nullam, asserit Auen.  
c. prae. nu. 1. & alibi. 2. est tamen verum  
quod si decuriones hi iurauerint, & pro-  
pter absentiam vniuseorum, absents loco  
alius decurio subrogetur, quantumcumque  
subrogatus iste non iuret, non erit inali  
deus & scilicet sententia, tamen quia adde-  
ssum qui iurauit, remittit, quia cum sub-  
stitutus fit eius qui iuramentum praestitit  
& factus esset in eius loco & iurisdiccionem  
iuramentum praecessoris sui obligat eum,  
cum eadem fit dignitas & eadem officio,

67 ex l. pro p. onatur ibi, de iud. verbo, non bi-  
ni. p. 2. & ibi Greg. Lop. decis. 1. Affilia.  
& eleganter Cap. decis. 1. Affilia.  
decis. 38. tam etiam, quia si praece-  
ptum videmus, sicut & recipitur est in iu-  
dicibus ordinarijs propter absentiam cor-

rectoris ab eo nominatus, vt officio exerce-  
ret, cum absentia eius durat, hi enim mul-  
ta iuramenta praestant, & sic semel in  
dicto contingit pronuntium.

Ibi, *2. ante illos*, quod vt supra dictum  
remanet practica ordinaria recepit, fuit  
enim omnia acta secundae huius instancie  
coram iudice a quo, vel successore eius, te-  
lestes & instrumenta, coram eo solum mo-  
do presentantur, & ipse prouidet, & iubet  
examinari testes, & omnia alia necessaria  
fieri, vique dum triginta dies nostri tunc  
laeturi, neque aliquod horu fit negari: pre-  
sentatur coram ipso decurionibus, senten-  
tiare tamē ab eis non potest, ordinarios  
enim prosequitur processum etiam absen-  
te aliquo ex adiunctis, licet pronuntiat  
non possit ab eis, secundum qui in cap.  
prudentiali de officio deleg. prout & in glo.  
et qual quia l. d. l. d. iud. remanet.

Ibi, *de non iud. d. plote*, colligitur ex  
his verbis terminum huius triginta dierum,  
per legem nostram concedi ad allegandum  
& probandum & probatum habendum,  
vt notat Aules ibi supra, nu. 3. quodquod  
modo declusio requiritur, ex quo inferunt  
testes etiam iuratos in termino horum tri-  
ginta dierum, diebus his elapsis examina-  
ri non posse, vt paulo post in progressu hu-  
ius legis dicemus, & quia terminus a lege  
datus intelligitur peremptorius & lapsus  
eius habet in expressis prohibitionem,  
secundum Auen. resp. 16. nu. 2. quantum  
magna subeligit requirit, vtque est etiam  
admittendi, talium testium inuicatorum exa-  
minationes lapsis etiam triginta diebus  
postea, si veritas data ex eorum penderet  
tolluntur, & per Alci. Card. in. cad. consil.  
tationem de appell. & de arbit. iudic. &  
sequenti per Menoch. de arbit. iudic. c.  
9. in. 11. ubi plura notanda de consue-  
tione causa reuocandi ibidem, & item in li.  
1. centuria. causa. 31. nu. 23. cum aliquibus  
per Prædictum si taceret per adueria, vt  
inquit in proposito Mex. in prag. panis,  
consil. 6. nu. 72. fol. 109. ex Dec. licet  
causam non videat probat in fi. gl. leg. alia  
circa hoc dicemus. Item notandum est, quod  
licet terminus illi triginta dierum succedet  
per in locum anni fatalis, & ideo constituit  
finitum appellacionem, nihilominus tamen  
verbum esse credo, quod quousque pars appel-  
lata intra hos triginta dies vocaliter non co-  
cluserit in causa, illa non propterea rema-  
nebit appellatio de sorta, dum tamen libellum  
grau-

grauaminis intra eos presentauerit, quia per lapsum horu triginta dieru t cenerit conculum in causa cū dictis & allegatis per partem, secundum Fel. in c. cū dictis. n. 27. & 18. de fid. inst. & voluit Paul. in d. fi. C. qui admitti & quia cōclusio fit in causa legis dispositione, & ius cōmune, vel mun. cipale, certū præstat terminum causæ, secundum Bald. in l. i. accusatoribus in fin. C. de accusatio. quem & Feli. refert & sequitur Menoch. in dist. quæst. 35. num. 6. itemque in causa appellationsis cōcludere in causa est sicut t cōtellare, secundū Soci. in cap. vni. cōfin. delict. cōf. relata & sequuntur per Rebu. in l. 1. tota const. Franc. tit. de sententijs prouisionibus, art. 1. glof. 12. num. 4. & concludere dicitur, cum appellans inquit male iudicatum & bene appellatum, & hoc in Francia secundum eum vitur, & idem in nostra Hispania vtendum est ex dictis, dum tamen intra triginta hos dies, grauaminis libellum pars appellans presentet, alias enim remaneret vtrique sententia firma, siquid non concludit allegatio neque contestatio, neq; inuocet latum concludendo, & ita remanet deserta appellatio, secundū Auen. respon. 16. num. 10. vers. siquidem pars, qui quidem ita intelligendus est. Habes tamen notare quod ex his verbis d. ad appellatorem tantum diriguntur, probatur in causa hæc appellationsis non requiri illi contestationem i quantum multis ambie partes sint presentes, sed sufficere debet illi grauaminum parti appellatæ notificatio vel eius procuratori, quauis pars appellata ei non responderet, neque contestetur litem, & ita etiam probatur ex l. 1. tit. 16. par. 1. quauis de iure essent alia opinionēs, vt licet videre ex Did. Perez. in l. 1. tit. 16. i. ord. col. 865. quæst. 6. & ita vti mutuo quodlibet possunt tamen partes in hac secūda inflantia nō allegata allegare & nō probata probare, dñ tamen talia sint quæ pēdant ex re, causis, vel actione, in prima inflantia deducit, secus si sint ita noua t quod sint penitus ab his diuersa ex l. 1. per hanc. C. de tem. apper. & l. 19. tit. 16. par. 1. tradit optime declarant Rebus in l. 2. tota const. Franc. tit. de rescript. art. 3. glo. 4. num. 13. & 14. & sic non licet mutare libellū, vel actionem in prima inflantia deducit t secundum Roman. consil. 381. neque omittam in prima dilatoria, in secūda proponere inflantia, secundum glof. sic, ad

audientiam. 2. de rescript. & ibi Fel. nu. 43. & Rebus. vbi supra, num. 13. neque licet super eisdem arti. alii vel contrarijs probationes inducere, vt in l. 4. lit. p. ius. cō. dictum est, & an ad ea prioris inflantie reneatur appellat, vel appellatus in causa appellationsis t exhibere, tradit optime. An ton. Gabriel in suis communibus conclusionibus, tit. de appel. conclud. 1.

Ibi, dñstro de triginta dies, qui quidem terminus etiam ex partium expresse consensu t prorogari non potest ex dictis per Auen. respon. 16. num. 5. & 10. & Aulies dist. capitu. 49. secreta synd. vend. condonar. num. 5. ad fin. fol. 289. & tenet plures relati per Afimium, in practi. 5. a. c. 2. num. 3. & iterum ibi in cap. 9. & in cap. 10. an cōcellari possit. & quod prorogari non possit in hoc casu de iure est, nam in causa appellationsis prerogatio iurisdiccionis locum non habet secundum Bald. in l. 1. §. ad hoc vers. c. ferendum meos ciuita tis de pace conuicti, quem & Alios allegat Auen. ibi supra. & prius in capitu. 1. par. 1. n. 2. vers. duodecima causa lib. 1. & iterū in c. 6. n. 1. cō. lib. c. ex quo infero quod neq; super maiori quāitate decē mille morpetiorū est pars appellata tate t cognoscere nō possunt, si certū est maiore esse quantitatē, prout in gl. diez milia raudis, supra dicta remanet in hac lege. quantūvis Aui vbi supra. n. 13. fol. 290. aliud vellet, ex autoritate Salice. & Guido. Papp. qui non in secūda, sed in prima inquit inflantia vbi prerogationis locū datur. Secūdo ampliatur noliti text. cōclusio, vt proceat eam. si talis appellus effect minor viginti quatuor dies, an non t adhuc nō restitueret aduersus lapsum horu triginta dierū, tūc quia nulla de causa minor i beneuit quoniam si iudex t quo eum sua sententia damnificauit, tōra nō dirigere potest ad actiones suas, & itē minori neq; ecclesiæ neque quilibet vniuersitati t et reip. concedit talis restitutio, vt notat Card. in Cle. 1. q. 1. in d. in inter. & Bal. & alij relati & scripti per Auen. d. rescript. 16. n. 4. & Aulies, vbi supra. n. 10. fol. 290. & nouissime post hæc cōfilijs meus D. Gutier. in vno tract. de iura. cōfilijs p. c. 1. n. 17. & 18. Item & tētibz ampliatur fit ex dispositio, vt in diebus triginta elapsis nō possint ipsi iudices aliqui ex partibus litigantibus interrogare super aliquo articulo, vel positioe, nisi effect interrogatio factiāda ad declarationem

acto

actorū dubiorū, vel dilatoriū depositum quod restitui in causa examinatio, secundū magis cōmūne & subfistitiorū opinio nē, allert per Rūin. c. 1. n. 2. extra de iur. quibus in practica prius cōtrarius videtur, siquid faciendo partes iuræ de calumnia t quod ex quo esse iudicio, ad elucidandā veritatē, præsertim cum nulla alia remaneat proferenda sententia, vt in d. p. p. postio simili considerant Cōa. & dñz infra, proximē allegat, & quia ex magna requitate post conculum in causa ipsi possunt possessiones & partes compelli eis iurare & declarare t prout iudex inelius visum fuerit, secundum Angel. in l. sed & illi restitutur. §. 1. de iud. & Menoch. eum & alios referentem de arbitrar. iud. lib. 1. quæstio. 35. num. 1. In istidem & quarto ampliatur, vt scilicet lapsis his triginta diebus nulla exceptio etiam peremptoria allegari possit, t ex cōmuni auctoritate per Cōar. in practi. cap. 26. num. 1. in fin. cum nulla inflantia remaneat, decuriones ipsi nō sunt iudices vt possint terminum instantie prerogare, secundum Cōia. vbi supra. & Sua rez allegat. 5. pag. pen. in fide tantum, vt teneantur infra decē dies sequentes, lapsis triginta causam determinare quod fecus in superioribus iudicijs effect dicendum, qui quidem possunt conclusionem rōcare neque habent terminum ad contestandū statutu & in his loquitur Suarez vbi supra, secus vero in inferioribus prout sunt ipsi iudices de regimine quouid teneantur ad vnguem iura ferare, vt diximus in l. 2. in gl. fin. in prin. tit. supra, fol. 11. & in d. glo. par. 1. teigesimo die nihil am plus possunt ipsi causam determinare in tra alios decē dies a leg. nostra statutus, tentari tamen possunt, quod si facto aduersarij, qui impeditur, vt nō possit de inflantia sua in causa illa ostendere, intra hos triginta dies, tempus impeditum nō cureret, & sic tantumde tēporis effect ei concedendum, t vt intra illud possit per in pedita facto aduersarij allegare, probare, & cōcludere, secundū Cataldi in tract. fin. dist. quæst. 75. n. 44. & 45. fol. 20. in par. 1. & Parid. de Put. in cō. tra. dñ. vers. verific. inflantia synd. c. 4. & Bal. & eius Additio. in auth. clericus. n. 9. C. de episc. & cler. tunc enim non prorogatur inflantia, sed impeditur currere per tempus in peditu nē forte fit in postellate parit impeditmentis & occasionebus procuratis, aduer

sarij illudere, & sic ex malitia sua cōmōdo non reportare, ideo nihilum fit durante impedito non curat terminus horu triginta dierum, prout & inflantia nō currit si telles accuantur de falso, secundum Cataldi. vbi supra. q. 80. & Parid. vbi supra. in l. 1. vbi idem & esse essent si facto iudicis impeditio procedat, quod vitium non affirmo, quoniam pars damnificata poterit damnum & interesse si iudice impeditio petere, prout in simili probatur ex text. in l. 1. infra illo tit. & lib. & ibidem dñ mus Deo volente in glo. fin. & hoc poterit esse prima limitatio ad nō solum text. Secunda vero limitatio erit vt non procedat quotiescunque telles examinandi in hac secūda inflantia sunt abfentes in partibus remanent, & ita quod in termino horum triginta dierum examinari non possint, tunc enim funt assignati termini competentes per eorum examinationē & præsentatione de positioni corū & interim est in peditu terminus triginta dierum & non currit, prout in nostris terminis tenent Bald. Iuon. And. & Cyn. relati & secuti per Aulies in d. c. 49. secreta synd. vend. condonar. n. 6. fol. 289. & Ferrar. in sua pra. in forma productio nis instrum. gl. 1. fol. 60. & Abb. relatus & secutus per Castiador. dist. 9. de appel. num. 9. & Paris de Put. dist. c. 4. num. 3. & in c. 6. n. 1. in medio fol. milii. 271. & Cataldi. vbi supra. q. 78. n. 45. & Amode de synd. n. 75. & loc. de Amicis col. 6. n. 2. relatus & secutus per Afimium in practi. §. 4. c. n. 26. & 27. & faciunt quo diximus, in l. 3. in gl. de la mitad, tit. 8. supra illo li. & quo tradit Suarez alleg. 5. pag. 1. in principio, & nouissime post hæc, refert hæc opinionem, doctor Guterius in in tra tract. de iuram. consil. c. 1. n. 16. & in horum ratio est recipere supradictos, quia terminus debet recipi ei interpretatione a iure, videlicet, si causa illa intra illū terminū expediri potest, quod de cōmōda & possi bili iuxta naturā subiectæ expeditione ei uiliter accipiendum est, data competentē dilone copia & facultas subfuralitarum cōsuetud. & tunc vt inquit Ferrar. a vbi supra debet prius pars petens dilationem hac iurare, quod nō petit ex malitia, imo & ego tunc etiam iurare facerem, si illi ostet, quod de nouo testes illi ad suam notitiam



cliam perueniunt, & vterius iuberi, quod  
prebetur informatio, qui quidem con-  
faret, testes illos illius negotii notitiam  
habuisse & habere potuisse, & penam in  
poterit si non probaretur intentio per  
partem talem terminum petentem, secun-  
dam quod in termino vltra marino dispo-  
situm est per tex. in l. i. tit. 8. sup. hoc l. 4.  
isto, ne partes malitiose lites vellet prolo-  
gare, & quantis quoad nostrum text. propo-  
situm vera hæc esset iudicanda doctrina,  
eò quod dies ij triginta nostrum text. liti &  
non iurisdictioni per text. nostrum videtur  
assignato, quo casu doctrina hæc proce-  
dit, secundum Parid. de Putco, in dicit. c.  
4. nu. 3. secundum quam declarationem  
possit intelligi regula proposita per Rem-  
onfil. 216. num. 2. quæ contraria huic no-  
stra videbatur, vt nostræ doctrinæ nihil ob-  
staret, vel quod Romanis ibi loquitor  
in causis familiaris nõ vero in ordinarijs,  
tamen quia causæ istæ decem mille mora  
petinorum tempus leues, & non graues, lex  
que regi tunc concedi iubet terminum  
vltimarium, vel extra regnum quoties  
causæ graues sunt, doctrina supradicta  
quod ad nostrum text. procedere non po-  
terit, neque in practica obinebitur secu-  
dam eam, prout possibiles nouissime  
consideramus, per concurren. & ad eum  
admodum intinquant fidelem & amicum  
doctorem Gutierrez Cathedralis. Cuius  
tenalis ecclesia canonica doctorem ob-  
tinentem & merito in ius perutili tracta-  
tu, de iurament. confirmat. 3. parte. capitu-  
lum. 16. & sic neque procedet eodem  
modo doctrina Aulies vbi supra, cap. Al. b.  
per eum relato, dicentis, quod si pendente  
quæstione coram laico excipiat, quod  
instrumentum esset vsurarium, vel de de-  
fensio natalium, & sic articulus ille incertum  
remitterit ad ecclesiasticum, per quem sit  
inhibito seculari, vt interim non proce-  
dat in negotio principali, quod de articu-  
lo illo coram ipso ecclesiastico inhihente  
disceptetur, prout notatur in capitulum, de  
ordin. cõg. quod si interim labatur, ter-  
minis instantie nostri text. vel remaneat  
ita modicum tempus intra quod diffiniri  
non possit, quod potest tunc causa post ter-  
minum determinari, prout & tenet Car-  
dinalus. de synd. n. 44. fo. 10. hæc enim do-  
ctrina quantum in se verissima sit, quoad  
nostrum tam ex difficulter practici pos-  
sunt, nõ enim fiet remissio, sed super prin-

cipali sententiabitur ne instantia labatur,  
præstita cautione, & quod si in iudicio ec-  
clesiastico petatur, & declaretur contraria  
vsurarius, vel ad ef. natalium defensio re-  
sistatur quod virtute sententie de regimi-  
natio iubeat soluique notando, quia  
singularia & cum in practica obueniunt  
matuæ cogitando Vterius notandum est  
quod tenetur appellans libellum grauium  
num presentare in tali die, & horum tri-  
gidu dieum, in quo pars appellata possit  
respondere & allegare & probare interio-  
re suo, si necessaria fuerit probatio, alias  
enim si expectaret appellans vtique ad vlti-  
mum triginta dieum, quoniam tunc ma-  
litosè videtur id fecisse, ne pars appellata  
contra ipsam allegare & probare posset,  
ex dictis per glo. o. in l. i. tit. 7. parte. 3.  
parique ipsa appellata allegaret & respon-  
deret de tali fraude & malitia & proferret  
in medium causas tales, ad quarum probatio-  
nem si terminum habuisset ipse appellatus  
excluderet intentionem appellantis, & iu-  
raret in super quod si terminum haberet  
competentem prebaret causas illas, tunc  
vtique absoluerem eum ab obsecutione  
iudicii, si sententia veniebat reuocanda, vt  
partibus sui forum saluum remaneret de-  
nouo prosequendi litum, & allegandi & pro-  
bandi de eorū intentione & iustitia, prout  
in gl. quæ de fine, infra hæc lege iterum &  
latus repetemus, imputet enim sibi appel-  
lans, qui tunc adstringit in termino, vt ad  
veritarium excluderet ab intentionis suæ  
probatione terminum, in quo appellans  
posset præuenire appellatam, in tam par-  
uo temporis spatio, triginta dies dieum  
diffiniri non potest, prout in spatio fatalis  
ante potest appellatam præuenientem hæc  
facere contra appellatam, vt patet ex di-  
ctis per DD. in c. oblat. & in c. perlonas,  
extra de app. l. Dec. nu. fi. cõmunè in  
hoc opinio ante dicitur Lanfr. inc. quo  
niam contra, n. 13. vbi tunc de app. extra de  
probat. & per decis. Capela Tol. 251.  
& ibi eius additio si tamen appellatus nõ  
allegaret causas iuridicas, quibus probatis  
intentio appellantis non excluderetur, ne  
quod dictum iuramentum faceret appella-  
tus, tunc vtique super hiis litia causæ pro-  
nuntiaret, potuit enim appellans terminum  
appellantis huius restringere, secundum  
text. vbi Dec. num. 1. in d. c. res. per  
sonas, & tunc appellatio præiudicabit non  
alleganti causas iuridicas, & tales, quæ si  
probatæ

probatæ fuissent, prout iuramento affir-  
mat se probaturum, si tempus habuisset  
probandi, appellantis intentione excluder-  
ent, qui quidem notanda sunt quoad  
nostræ legis terminos & in contingenti-  
facti latius consideranda inspectis qualita-  
tibus litigantium & meritis processus, &  
causis allegatis, an noue sint, vel iam in pri-  
mi instantia litigata, & non probata, vel  
si præuenire potuit appellatus appellante  
& noluit, imputet enim ibi tempus appella-  
tus, qui cum præuenire posset, noluit, ex  
d. c. in per l. i. in l. i. cum stipulatus sim mihi  
a Proculo, in principio, de verbo oblig. &  
Cardi. in Clem. licet, quæstio. 6. de appella-  
tione, & quod tempus dictum modicum ad  
prosequendam appellationem, vt appella-  
tus possit instare, cau am diffiniri, vide Me-  
nochum de arbitrarijs iudi. centuria. 5. ca-  
sus. 4. 6. Notandum tamen est, quod si ius-  
ticiarius par sit periret eo non examinau te-  
men post hos triginta dies ante sententia  
vbi de debere & amari, i. ne qui propter  
temporis momentum perderet ius sui  
inreudicabit, vt notat in l. i. §. fin. ff.  
si quis ius dicere non obtinuit, & notat Bal-  
in l. ea que, num. 5. C. quoniam, & quando  
iud. & facit dicta per Suarez alle. c. 2. s.  
relatum per Couar. in pract. quæst. caput.  
16. numero. 3. ad finem, quemadmodum  
& post conclusionem in causa admittunt  
in instrumenta, abique reuocantia, vel  
iuramento, quoties tota hiis diffinenda est,  
neque amplius est lo. ut appellati, vel  
supplicationis, vt inquit Couar. vbi sup. c.  
20. col. fin. sic dicens vidisse decusum in c.  
cellaria, & posthæc vbi Affinium in pract.  
§. 3. limitatione prima, num. 3. & sic in  
simili asseret, & nune. 7. ad iudicem ex  
officio facere posse.

Ibi, *Deside id ea que passeret quinto die,*  
Quid tamen si pars ante hunc diem  
appellet, current ne tunc triginta  
dies nostri text. & de appellatione, & in  
hoc per doctores & in l. i. c. quoniam  
in varijs iam est sententia, quoniam tunc  
asserunt lapso quinto die currere quoniam  
quod ante appellatur, alij vero ad die  
appellantis, alij vero cõcordantibus has opi-  
niones hoc videlicet modo, quod si intra  
quinque dies appellat, & non se præuen-  
tibus in cõsistorio, nisi eis elapsis tunc ad  
appellationis currere triginta dies. si ve-  
ro appellat, & in finem appellans præ-  
sentabit intra hos quinque dies appella-  
tio.

ni constituit, currere tunc triginta dies lap-  
so quinto appellationi constituit die appella-  
rent, fundantes se ex verbis nostri text.  
ibi, En que pudo apelar y prelatarse, &  
videbatur non incongrua concordia, mi-  
hi tamen semper placuit opinio secunda  
scilicet, quod in diffinitio current triginta  
dies & de appellationis interposita, nam  
cum i quique in fauorem appellantis sunt  
constituti, potuit opinio dilationi & sic  
saniori voto renuocare, & renuocantia con-  
sensus idem die rite & recte intra hos quin-  
que dies appellat, & per consequens ex  
tunc currere hos triginta dies instantie cõ-  
finitum, quoniam opinio in propositum  
nostrum tenet Paul. Cast. in l. hæres la.  
2. num. 7. ff. de acqu. hæ. & idem Paul. Fel.  
& Bal. relati & secuti per Aulies dicit. cap.  
49. l. cetera synd. glo. Condenser, fol. 130.  
num. 15. & refert Tirac. in de cellante cau-  
sa regula. 1. num. 80. & communem hanc  
testatur Ant. Gómez toma. cap. 11. numer.  
35. in medio, & eam, vt veriorum cau-  
sam contra Alex. & Cor. tenet Peralta  
in l. i. l. i. ubi allegat. 1. Syll. cum 4. col.  
8. fol. 12. delega. 2. & pro hac opinione vlti-  
ma cõsiderare optimam rationem, scilicet,  
quoniam cum terminus iste triginta  
dierum in causis decem mille moræ peti-  
torum succederet loco anni fatalis ante le-  
gem nostram assignati, prout in instantia  
abbreviata regulæ est, secundum Auen-  
respond. num. 6. & in anno fatali habeamus  
quod currit annus ipse & die interposi-  
tæ appellationis, secundum idem in l. 1. r.  
infra isto titulo, & lib. merito idem dicendum  
in nostro casu, cu de lubragante idè quod  
de subrogato dicendum sit, instantia quæ  
appellationis & die interpositæ appellationis  
labitur, ex tex. in Clem. situr. & appella-  
tatio ad hoc per Hippol. relatum per Affini-  
um in pract. 1. cap. 1. n. 6. Neq. huic opi-  
nioni obstant verba hæc nostri text. Deside  
id ea que passeret quinto die, nã si vlti-  
mus processerit dum dicitur, En que se pudo  
apelar y prelatarse, responsum patet, bi,  
pondero vltimum illud, Pudo, quod pos-  
sentiam & voluntatem significat, quasi pars  
potuerit in vltimo momento horum quin-  
que dierum appellare, prout communiter  
fieri solent, idque lex nostra respexit, vt in-  
quit Paul. Cast. in l. fin. C. qui admittit, &  
vbi supra, quoniam ad ea, quæ cõmunitè  
accident iura adaptantur, l. nã ad ea. ff. de  
legibus, sed si pars voluerit ante appellare

posuit, & ex tunc dies triginta currant, quæ admodum in anno fatali dispositum reperimus, & ideo pars appellans ad hæc advertere debet, nec forte tempus laboret, & firma remaneat sententia, prout & nouissimè tenet in ijs terminis Alex. in l.de Toledano. n. fundamento. 1. p. n. u. i. vbi sufragantur opinio Paul. Cast. communem etiam esse attestatur: tæta tamè ipse Mexia ibidem dicere quod si modicum tempus esset lapsum triginta dierum habito respectu ad dictum cursum eorum, quod ne remaneat pars appellans in damno & appellata cum lucro in lapsu modici huius temporis non esset infidelitatem, sed iusticia seruanda, & super meritis causæ pronuntiandum, licet sibi hoc displicere asserat, prout retenta dicta communis opinio, quæ semper seruanda est præsertim per iudices inferiores, etiam mihi displicet hac vltima consideratio.

Ibi, *después dentro de otros diez dias*, intellige immediate sequentes post lapsum triginta dierum nostri text. vt ex eius verbis patet, ibi. *Primeros siguientes*, iunctis verbis, *Otros diez dias*, quod quidem dictio *Otros*, est repetitiua similis, ita quod quædammodò triginta illi dies, dicat lex nostra, vt essent immèdiate sequentes post lapsum quinque dies ad appellandum assignationem, ita & eodem modo decem dies decurribus assignati ad sententiandum, sint immediate sequentes post triginta dierum lapsum, prout præctica communis receptum est, & in proposito consideratur. Auendum. responsio. 26. numer. 3. in principio, vbi cum pluribus sequentibus plurium horum verborum exhortationem declarat, & annexit: Ex quibus ipse ibidem inferit, in versic. & ex dictis verbis, quod tempus horum decem dierum, est tempus datum tam iudicibus, quam iurisdictioni, quibus decem diebus elapsis, hæc de causa, nihil possunt amplius iudicare illi de processu illo cognoscere, neque iudicare, ita quod si post lapsum horum decem dierum sententia negotium illud terminauerint, talis sententia erit nulla tanquam à non iudice lata, & ex hoc facta, quæ iurisdicção per lapsum illorum decem dierum, secundum Abb. & eius Addectionem in cap. de causis, num. 2. de iust. delegat. & hoc est communis, secundum eundem Abb. in cap. venerabilis, numero 26. de iudi. & tenet Pan. Cast. consil. 184.

videtur dicendum, volum. 1. & in præsentia tenet Aulies in dict. cap. 49. lect. 19. in die. verbo, *Condenar*, numero. 5. fol. 129. & Glossator Salmantinus hic col. 1296. in principio. lib. 4. ordin. & ex text. nostro si bene eius verba percontentur, probatur, & clarius ex l. 4. tit. 26. part. 3. adeo vt neque ex partium lapsum ijs decem diebus pronuntiare possint iudices ij saltem vt valeat & effectum sententiæ habere, prout tenet Aulies vbi supra, & Didac. Perez in rubr. tit. 1. lib. 3. ordin. colum. 737. & iterum in dict. col. 296. & Auend. dict. responsio. 26. numer. 10. & alibi diximus latius, & ratio est quoniam tempus ad litem iniiciendam assignatum prorogari non potest etiam ex partium consensu, prout commune testatur idem Didac. Perez in l. 1. tit. 4. lib. 3. ordin. col. 885. in h. qui & in d. rubrica. i. eiusdem libri col. 735. in medio, in vers. amplius etiam inquit, quod etiam sententia in consistorio principis post terminum lata erit nulla neque restitutio à minoribus concedere aduersus huius termini lapsum, prout in hac diximus lege, & tradit Auend. vbi supra. num. 4. & 7. vbi inquit idem etiam partibus nihil opponatur, neq. secundum eum ibi obstat, quod lex nostra non ijs iudicibus imponat non pronuntiantibus in termino horum decem dierum, quasi lex nostra pœna hæc fecerit contentam, valida reddat sententiam post hos dies latam, nam hoc ellet verum & procederet, si essent in dubio tēpus hoc ad finiendam causam esse datum & concessum iusticiariis nec ne, sed quod hoc indubitanter sit, ideo quantum lex nostra pœnam imponat, non ex hoc vult validare sententiam post terminum latam, id quod clarius ex verbis nostri text. colligitur per obliuionem partem damificatam consecuturam interesse ab ipsis decurribus negligentibus in termino pronuntiare, quod ex alia ratione non procedit quam quod sententia talis nulla est, & nullius momenti, quia tamen cautela vti & potuerunt iudices, qui miserunt foras processum & labitur tempus decem dierum, & non mita sententia neque processus, vt pœnam nostri text. euenit, & in hoc facta, inludamoniendi in lectu. nu. 62. de iure iure, & Aulies vbi supra inquit, remedium esse vt condēntur reus si actor probauit intentionem, in minus aboluendum eum, aliam causam assignat Tho. Ferrarius, relatus per Aulies vbi supra, quam & posuit Parli

de Puteo in tract. syndicator, verbo instantia syndicator, cap. 3. num. 5. fol. mibi. 70. & hinc cautelas posuit etiam Cataldinus, in tract. syndicator, questio. 150. numer. 89. fol. 29. alium vero tradunt & alij, scilicet, quod in adiu prouenit, quod ipsi miserunt foras processum ad consoluendum pro sententia talem iurisdictionem, cuius consilium non dūm venit, & quia tempus labitur ad sententiandum assignatum, quod ipse pronuntiant secundum quod in consilio illius iudicis periti fuerit decernendum, quam cautelam refert etiam Aulies vbi supra, numer. 10. & refert hæc cautela Boerius de iurisdictione. §. nu. 19. Et ap. valet sententia lata pronuntia & prout in tali consilio continetur, per regulam & limitationes prosequitur Felinus in cap. cum venerabilis num. 43. cum aliquibus seq. extra de exceptioni, & Alciatus communem refert in l. 1. §. siquis ita num. 14. ff. de verb. oblig. per relatos per Alnium in practica sua. §. 20. cap. 15. meum tamen consilium est, vt decuriones iustitiam partium in cautelis non imponat, sed in tēpore determinent, quod si illi aliud fieri poterit, consulat F. sinum vbi supra, pro validitate vltimæ cautelæ supra citate est tamen notandum, decuriones hoc pœnam nostri text. euenire etiam si lapsus ijs decem diebus causam determinauerint, sufficit enim facere actum ad euindam ex negligentia pœnam, quantumvis de iure actus si ille non sortitur effectum, secundum text. & ibi DD. in cap. si electio, de electio. in. 6. vbi Fracus optime hoc intelligit quod decuriones ij in iudicibus electi, vel assessor eorum, si præsens est in loco iudicii vbi litigatur, tenentur communicare processum & merita eius cu iudice à quo ad scilicet, cum eorum consilio & sententia vel iudex ipse à quo se conformare necesse est, & communicatione hæc facta si omnes in sententia se conformant, pronuntiant etiam, & fabricat firmis suis, si minus iudices ipsi decuriones coram iudice à quo, & tabellione causæ, & tabellibus sententiam suam pronuntiant, & requirunt ipsam iudicem à quo, vt eorum sententiæ sese ad iungat, & fabricat, quod si noluerit eor-

um sententiæ ad hæerere, neque fabricare, sententiam, tenetur tamen eam exequi per decuriones ipsos eiusdem sententiæ executioni remittatur, alias enim, vt in hac lege reperimus, possunt ipsi decuriones ipsius sententiæ executioni assilire in finem cui ipsi iudice à quo prout ex verbis lib. nallibus nostri text. patet.

Ibi, *Mandamos a los dichos jueces, que después de la dicha sententia pronunciada en regimiento, la executen luego*, & faciunt dicta per nos in l. 6. supra tituli promissio: neque obstat, quod iam videtur officium mercenarium extinctum actioni decurionum, etiam iudex postea quam si de re iudi. quia licet sit extinctum, durat tamen officium nobile, secundum Bart. ibi, & quoad executionem sententiæ non procedit illa lex, iudex postea quam, secundum Alex. ibi. n. 5. & hæc de causa in hac regia recopilatione non reperimus inscriptam pragmaticam antiqua, lo. factam in curijs de Valladolid, anno. 1437. iudici à quo imponens onus exequendi sententiam dictorum decurionum, quantumvis ei non adhaerere, quod pragmatica meminit. Aul. vbi supra num. fin. quæ quidem pragmatica cum in lege hæc transcripta non reperitur, legi nosse, secundum Alex. ijs decuriones exequutores etiam fore sententiæ faciendi, qui iudicet & iudices ad hoc mandatum, si in sententia prout quotidie fit, executionem eius iudici à quo non remittitur, & quia cum ordinarij iudices decuriones ipsi sint, prout in hac lege dictum remanet, ordinarij sententiam suam exequuntur, secundum Lantfrancum in cap. quoniam contra tituli, de interuocatio, & appel. num. 36. & sic cessant, ijs attentis, ea que in contrarium addecebat Aulies vbi supra, num. 6. & factum quæ diximus in dict. l. 6. & in l. 1. tit. 36. supra isto eolib. & sic poterunt de nullitate iuxta sententiæ cum ordinario ipso cum quo executio facienda est, si per eos ipsi ordinario non remittatur executio, cognoscere & iudicare, vt diximus in l. 1. §. 1. tituli supra proximi & verumtamen est, vt ad priora redeamus, quod quantumvis decuriones ipsi vel assessor eorum cum iudice à quo merita processum non communicauerint, non erit ex hoc nulla eorum sententia, non enim reperio text. hoc requirere de necessitate, licet tantum quod tenetur insimul pronuntiare cum iudice à quo vel eorum eo, & non vnu abente alio, &







Ibi, *Determinetur la dicha causa*, sed an ad eius determinationem debent consulere peritum aliquem, an vero ipsi rectores poterunt absque iurisperiti consilio i causam determinare, & dicendum est quod si rectores iurisperiti minime sunt, & causa sit intricata & in pucto iuris consistens tenetur omnino afflorem literatum consulere, quod quod iuris ignarus quilibet iudex esse possit, secundum Felin. in cap. fecimus, verbo illiteratus de rescriptis. & la. in l. certi iuris numer. i. c. de iudiciis tenetur tamen afflorem requirere, & secundum Bal. in l. certi iuris. C. de iudiciis relatum & seutum per Cataldum in tract. tyndicatus numer. 157. & secundum Innocent. & alios relatos per Berachinum in repertorio verbo, consilium, verificat & la. in dicto. num. i. iudex enim imperitus peritos consulere debet ad iudicandum, secundum text. in cap. de audientia nostram, de consuetu. & text. in dicto glo. in cap. de quibus uoluit, & in cap. illo. q. d. illius. tra. de specul. in titulo de re iudicata. cap. 4. §. i. in princip. & Alex. in additio. ad l. in. l. si iudex. ff. de ver. & extrat. cogniti. vlt. que iura de iure nostro regio habet text. in. l. 2. & ibi glo. de az. in fine. tit. i. par. 3. & text. & ibi glo. fin. in l. i. tit. appar. §. i. glo. Leer. in l. 18. tit. 9. par. 1. probantes imperitum iudicem teneri per iudicandum afflorem requirere literatum, & idem communiter illum requirunt iudices imperiti, secundum Abb. in cap. i. num. 14. de iudi. preferim si super iuris articulo non certo litigetur, quia tunc absque dubio debet committi consilio sapientis talis articuli distinctio. arg. a contrario sensu in l. diuus fide bonadonna. & tenet Bal. in l. placet. & ibi eius Additio. num. i. C. de sacro. eccles. hoc est enim regulare vt in causis diuini iudicis imperiti peritum i consilium requirant, secundum Angel. in l. diu. bium. C. de repudijs, & Innocent. in cap. si per debilitate in gl. verbo, consulere, de offi. del. & Bal. in cap. iudices, in princip. verbi. sed contra hoc, de par. lura. fir. quod & alios allegat Berach. ubi supra, verba 8. & probat optima lex. tit. l. i. lib. 8. infra & cu in his casibus ad iudices imperiti tenentur, non fecerunt, acta & sententia in contrarium lata absque verbi consilio nulla erunt, & secundum Bal. in cap. i. in fine extra, de re iud. relatum & seutum per Rebut. in l. i. tomo consil. Franc. titu.

de sentent. execut. art. i. glo. 18. numer. 6. & Anodum in tract. syndicatus num. 120. Suarez in titulo. De las dudas. §. in. fol. 8. in antiqua impressione, & Paridem de Patavio tract. syndicatus, verbo consilium cap. 4. numer. 4. fol. 205. in parui; & Barante. in l. i. §. si plures num. i. ff. de execut. act. & Felin. in cap. ex parte. n. cum pluribus seq. de constitutio. quod foris & clausus procedit attenta communi & generali consuetudine, qua habetur, secundum Abb. in cap. i. num. 14. de iudiciis imperiti iudices pro causa determinationis peritum requirant, & consulant, & sicut ius talis consuetudo, & seruanda est, secundum Felin. in dict. cap. fecimus, verbo illiteratus, num. 10. verificat, quando autem, de rescriptis. & Menochius de arbitrijs titulum. lib. i. quæst. 32. numer. 18. in non solum potest hoc consuetudine iudici verum etiam quod tenentur tale consilium sequi, prout communem veritas opinionem. Ad idem. Bart. in dicto. §. si plures num. 1. & idem ubi necesse fuerit agere de nullitate ubi hanc causam alii cuius sententia horum imperitorum iudicum consistuntur articulis & probabiles quibus inquit optime Alex. in l. si conuenit. n. ff. de iudi. quod eo ipso, quod statum committit causam iudicibus imperitis, videtur esse intentionis ipsius statuti, quod iudices si teneantur sequi consilium i periti, & tenet Deci. consil. 7. num. 8. & sic omni lex nostra rectoribus qui & communiter accidentibus imperiti literatum iuris, causas decidendas in appellationis instantia committat, videtur esse fide intentionis, & iubere vt peritorem solum teneantur requirere & illud sequi & ex ipso decedendum est dictu Abb. in c. i. nu. 7. de consing. & alim. dicentis, quod si iudex imperitus sententiam peritum consilio veluti sententia sit peccet, nam illi verum intelligere quod legem, statuto, aut consuetudine non est necesse peritorem consilium requirere, vel quod legem aut statuto, aut consuetudine id non requiratur causa est clara, & in facto & non in iure consistens, & secundum ius de terminata est, tunc enim veluti sententia iura, secundum Parid. Patem in dict. c. 4. n. 4. fol. 205. in parui; & Berach. alios effertentem, dictum consilium, verbi. §. i. idemque si de iure statuto, aut consuetudine consilium peritorum erat requirendum,

nam tunc & sequendum etiam i erit, secundum Felin. in dict. cap. fecimus, & Alex. in dict. l. si conuenit. n. 1. & Afim. in tract. §. 45. cap. 10. limi. §. vbi peritum illud cap. nouissime per eum vidi post hoc tractatum, de quo recursum debet esse ad consilium Cam. vt. l. i. tit. 1. Casu. neos in conf. Burg. rubric. 4. §. 7. Le. Malli. & Lesmesme in text. in art. ubi. confens. num. 30. & num. 31. quando consiliis sunt contrarij quid faciendum, & pauer. 34. an teneatur iudex ex mala consilio sententia, de quo per Deci. consilii non fraudulenti. ff. de regul. iur. & hac de causa inquit fiores heretice prauitatis consilium consilium teneatur sequi, quia de iure illud requirere debent, vt nouissime tradit Rojas in tract. de hereticis. num. 437. cum pluribus seq. vbi numer. 42. 4. inquit quod tenebatur ipsi hareticum inquit fiores i consilium consilium malum fuerit, de quo optime dicitur per Sima. cas. de instit. catholi. cap. 4. numer. 14. vbi, veritatem determinat, & in nostro proposito, an i rectores imperiti teneantur de malo consilio i aliorum periti, vide optime Alex. consil. 19. numer. 4. & §. lib. 7. & Aules cap. i. par. i. verbo, glo. A las partes, num. 2. & 21. & Afim. in dict. practi. §. 3. cap. 2. amplia. 19. numer. 3. cap. 1. seq. fol. 203. & Burgos de Paz in proemio legum Tauri num. 191. cum. 4. seq. vbi numer. 111. 196. & 197. quærit an ipse consiliator teneatur iudici consilium per partem contra quam consilium, & vide Deci. consil. 8. n. 6. & secundum supra dicta declarabis per Cataldum Afferat de syndicat. num. 164. & Amodeum de syndicat. numer. n. 4. & Parid. ubi supra cap. 3. & Bald. de syndicat. quæst. 31. & Alex. & DD. in dict. l. si conuenit, & Abb. in cap. cum in verbi, de electione, num. 15. per totum, & num. 15. ponit quæstionem. Et tamen verum quod si iudices imperiti pronuntiant si quod sit consilio, sententia tamen esset ius periti consilio, sententia tamen esset ius, si & secundum ius, prout auctoritas imperiti determinat, tunc non annullaretur, sed valida declararetur, vel saltem si nullam pronuntiant in eadem sententia idem tubere fieri, vt inquit Pareus ubi supra, dict. cap. 4. num. 4. quæque omnia notanda sunt quia noua & singularia & vide Albert. de Ramponibus in tract. de consiliis habendis per officiales & afflores, c. 2. in ter Bart. tractatus & an ille afflores tene-

batur iurare de faciendi iustitia, vide glo. Vno. o. doc. l. i. tit. i. par. 3.

Ibi, *Para la parte*, videtur verba hæc superflua, nam cum potius quam parti lae esse pena applicanda, quætes enim pars lae iur. pæta imposita ubi hanc causam in dubio parti i lae applicata censetur, secundum quod diximus in l. i. tit. 7. supra hoc glo. ex prof. communi approbat. l. i. par. C. de her. in l. i. teile Barç. de non melior. filius cap. 36. num. 10. superfluitatem tamen euitabis, si iurisc. consilium nostrum ius processisse aliter, vt omnem dubitationem occasionem tolleret eorum quæ in contrarium adduci possent, si sic non declararet.

Ibi, *Que sobre ello requiriere*, regulare enim hoc est, vt ad incurri deinde pecnam, si aliquid factum non fuerit, impositum, necesse sit quod præcedat monitio, & requisitio partis i in cuius imperitum fauorem vt probat text. l. si. C. de iust. iur. certum tempus quo crim. tenet, quem adhuc plures ius tenores allegant, notat Alex. in l. pro perandum in princip. num. 8. C. de iudi. & la. in l. vniuersa. C. de prec. imp. o. Felin. in l. qui autem, de rescript. l. i. in lectura. l. ad monendi, num. 45. cum. 6. sequent. ff. de iure iur. Capola. cautela 316. Anto. Gomez tomo. vlt. iur. cap. 9. numer. 9. la. Hippolyt. in pract. §. nunc videtur num. 4. cum seq. aliquibus, & faciunt dicta per cõcium meum Gutierrez in repet. l. nemo potest, num. 433. cum sequent. delegat. 1. & in nostris legibus propositum, tenet Didacus Perez in present. colum. 1095. & latius in l. i. tituli. l. 3. ordin. col. 1177. cum seq. & iterum in l. i. tit. i. col. 1177. cum seq. Villalobos in arario mille com. l. i. tera A. num. 156. ff. declarando Bal. in l. 1. §. sequent. ff. de max. fecundarij & Rip. l. 4. hoc autem iudicium, num. 6. vbi i. seq. alia inserti ff. de damno in seuto, idemque text. notum probat clarissime, quæque in contrarium voluerit Auendaño, cap. 6. par. 2. num. 1. vers. & casu quo lib. i. Sed an deberet i interpretatio hæc fieri, vel sufficere semel tamen vide Putem de syndicat. verbo instantia, cap. 3. num. 3. fol. 267. quod nostrum tamen profectum, nulla sufficere credo interpretatio nem, vt ex his verbis simpliciter probatis colligitur venit tamen in mentem, dum hæc scriberem, dubium quodam, num scilicet, rectoris i requisiti incurrit solum



declaratur de calumnia, & videtur quod  
 sic, ex dictis per Decium in rubric. num.  
 10. extra de probatib. nris, confesio enim  
 partis etiam post concludum in causa ad-  
 mittitur cap. cum loñnes, de fide inf. no-  
 tat Specul. in tit. de depofit. 3.4. verbi-  
 fed quid fit, & Bald. in authen. qui femel,  
 col. 3. C. quomo. & quando iud. additio.  
 Bart. in l. Publia. §. fin. ff. de fol. Hypo-  
 lyt. in rubric. de probat. num. 73. ino &  
 post sententiam, fecundum Innocen. in  
 cap. quia perique numero. 3. de immuni.  
 ecclesi. & alibi diximus, & facientque,  
 Deo volente, dicemus in l. fin. titulo. De  
 las entegas, infra ifto libr. ubi post de-  
 em dixi admittitur pars ad probandum  
 per confesiohem executant, & nonif-  
 fimè, id tenet Aluarus Velafcus, de iure  
 emphyteotico, quæst. 7. numero 39. infine,  
 ubi num. 30. & 31. in fine.  
 Ratio de claracione deſumpta à Decio  
 fupra. Prima ſcilicet eſt, quod id verū eſt,  
 quoties pars ſolus conſtituit, vel iudex  
 ex officio cogit partem confefſiohem di-  
 cere, ſecus vero ad petitionem partis, quia  
 tunc non cogetur pars dicere & confefio-  
 nis. Secunda declaratio eſt, vt procedant  
 dicta, quoties confefſio habeat in iudicio &  
 in actis deducit, ſecus ſi extra iudicium  
 & placet hae declarationes, licet prima  
 non ex toto ſatiſfaciat, præſertim ubi nulla  
 alia ſperatur ſententia, tunc enim etiam  
 ad petitionem partis eſſet compellendus  
 aduerſarius iurare de calumnia & conſe-  
 quenter reſtorere ſi non eſſet deſectus nullus  
 & tunc etiam veritas deſumpta patet, & ſecundum  
 fupra dicta ſunt intelligenda dicta per  
 Innocen. in cap. vltima tertium, de teſtibus  
 & poſt hæc pauci diſſenſus eſt, vti opti-  
 maſſe diſciſſione Oſtianiſani Pedemontani,  
 in plura in propoſitum dicentem.

Ibi *Quædam firmæ passadæ in cosa iuranda*, & sic tantum deterta appellatione executari poterit sententia. prout dicitur. Auenandus responso. a. nune. f. conclaf. 9. & responf. 16. num. 10. vti fi quidē, quæd tamen intelligerē verum quodam pasci nullam diligentiam fecit in termino illo triginta dierum, vel fi fecit, non tamen eū & recte, puta si libellum grausimurum nō notificauit parti, prout notificandus de iure est, alias enim nihil f. fit, vt probatur ex textu. Clemen. causam de electio. notat Rota noua. a. de appellatione. folio mihl. 6.

& Felip. omnino in cap. cum ceningat, m.  
6. cum seq. aliquibus de scriptis, & incipit  
Felip. in repertorio eius, in verbo, appellas  
an debeat intimare & Couar. lib. 3. var.  
4. cap. 17. nume. 3. omnis enim iudicialiter de  
bet obligat ad aliquid praeiudiciale debet  
hieri dicto nodo, secundum Felip. vbi supra  
& iterum in cap. cum. M. nume. 67. extra  
de constituto, quod dictum ibi est Felip.  
inquit exclamari auctoribus per eum. relatu  
& quod notandum quia communiter iur  
noratur, & idem quod emptor dicit re  
quirentem venditorem de cessione, in  
quit tamē videtur Fel. cum Ange. per  
relato, sufficere venditori citare simpliciter  
facta mentione de motione liti. pro  
de confuetudine feruari inquit glo. nam  
ad medium in l. 3. titulo. 5. part. 5. & tamē  
Anto. Gomez infra proxime allegandus,  
sublata tamen confuetudine facienda est  
intimatio libelli, quātuis appellatus citatus  
contenta in libello grauiumini, & non  
extra parte ipsius appellati. licet requiratur,  
quod casu non inficiat. licet non sufficiat  
Addidit Abb. liber. 4. cap. 1. in cap.  
Ecclesia Sanctae Mariae alia. nu. 4. de elec  
tione, & communem tellatur Anto.  
Gomez tomo. 3. cap. 4. nume. 39. verbatim  
de quod adhuc vt emptor vel litte a quo  
casu tamen quod intimatio hac libelli, vel  
instrumenti fieret iudicis auctoritate, non  
requiritur, & quod fiat in forma, secundum  
Addidit. Alex. in l. 1. in princip. nu. 4. li  
tera. C. ff. de eo. per quem facti. ceteri. & fi  
vidi iam ob non notificatum libellum gra  
uiumini in termino triginta dierum nostri  
textu. appellationem deferat pronuntiat  
sicut & quātuis notificatio facta in tempore  
huius fuerit, non tamen facta in tempore  
congruo, vt appellatus de iura iustitia alle  
garet, & probaret, tunc enim & appellatio  
vt deferret pronuntiar, sicut fit in tempore  
de iustitia appellatus cōstaret, & de bona  
eius fama & confectia, & quod multatio  
non se relaxaret in termino, non vtiq;  
pronuntiar deferat appellationem,  
sed aboluere potius ab instantia & ob  
seruatione iudicii saluum iur. relinquens  
in his ibi iterum dicitur. presens dicitur  
in his ibi iterum dicitur. & facit dicit  
per Bar. in l. admonere. numero 1. ff. de  
iure iur. sūciet, quod si dies datus de  
fuit elapsi absque eo quod actio pro  
ponatur, non absoluetur reus diffinitio led rati  
6 ab obseruatione iudicii, cuius d. citum ap

De las appellaciones. l. 7.

Ann. 17ides in lectura nu. 70., et in repeti-  
tion. nu. 76., communem etiam et in  
princip. dicta per Aulies. vbi supra nu. 6., in  
fian. fol. 19. vbi vbi appellans fecit in  
termino diligenter, quantum nullo proba-  
uerit, pronuntiandum est super iudicia cau-  
se et sic procedendum in prima instantia  
deductis, et sic deducitur et pronuntiandum  
est in ciuilibus contra nuntia, recen-  
tum est rem diffinitur absolute et iure  
si terminum ad probandum non habuerit  
quandoquidem per probationem non obulit  
causam; probatione non facta censetur  
conclusio fuisse expresse fuisse tacite per  
lappum instantie, et dicitur per la fin. in  
repet. nu. 77. et 80., et Coad. ibi, variatur  
caus. numero 8., et ex quibus appellatio  
deserta efficitur, dicit remissum in la. vbi  
vbi. y finque iure, supra illud et ibi vbi  
terminum ad eandem est ex vbi vbi  
rem. quod tenentia lata in prima instantia  
tenet firmo ob negligentiam appellantis  
non facientis diligenter in termino; et  
quod sententia i. la. per rectores hostes  
minore dicitur etiam elapsi nulla erit, vt  
in hac dicit remanet lege, et tenet dicitur  
Perez hic colum. 196. in prin. et  
dicitur cum Aulies dict. cap. 49. licet  
syndi. vbi vbi, Condencar. fol. 289. in prin. et  
p. poll. hac scripta repeti morem  
Mexiam in lege de Toledo in. 10. fundam. 1.  
partis nu. 47. ita tenentia dicitur tenet  
quod sic dicta deserta appellatio non  
tenet iudice si fuerint etiam supra iudicia  
causae, sed super defectum etiam quantum  
tenetur pronuntiare, et sic per legem fecerit  
vbi vbi, et dicitur in verbo. y cum con  
p. seque, et p. appellationis non sunt danda  
licentia, vt quis audiat, vel releuatur, neq.  
valeat rescipere cum impetratur, imo est  
infamia i illud innotans, secundum dicitur  
in. l. si. C. vt sit pend. apud Cypola; cau-  
tela. 220. et Rebus in 3. tom. consil. Fran.  
titul. de appellatio. artic. 14. glof. Vm. nu. 1.  
nisi sententia efficit nulla, vel dicere  
in recepto non obstat tali lege, vel per  
restitutionem, vt ibi per ipsum Rebus. nu. 5.  
cum sequen. vel nisi de defectione non  
sit oppositum, nam tunc super meritis cau-  
se, secundum Maran. in practica de ap-  
pellatione. num. 398. potest index i. vbi co-  
gnoscere, vel super defectione pronuntiare,  
sed si de defectione opponitur, non erit  
potestas iudicis super meritis causae, et

super defectione tenebitur omnino pronuntiare, ex dictis impedimentum tamen legitimum excludat a defectione, vt fupia diximus in l. fecunda in fine, fupra ifto titulo & libr. & tradit Rebuff. in dictititulo de appellat. Vna, numero tertio, & numero quinto, cum, 3. fequen. ponit impedimentum, & numero quarto inquit principē poffe ex mera gratia concedere vt de iuftitia caufa cognofcatur non conflante defectione.

Ibi, pronunciata en regimiento, non seruatur verba hanc in practica, sed potius vbique pronuntiat sententia per rectores, hos in praesentia iudicis à quo, vel eius successoris.

Ibi, *excentro in quo*, hic colligitur clare  
quod quidem verba hanc in plurali nu-  
mero sunt constituta, enim laici senten-  
tiam per rectores hos, iurisdictionem ipsis  
durare pro exequenda laici sententia, si  
in ea executionem iudici quo non re-  
miserint, prout quodvis remittunt, & in  
hac lege in gloss. O los dos sedes, & ali-  
briam diximus latius. De an nullus  
intenta dicitur sententia De reglmen-  
to impedit executionem, vide per De-  
cretos maxime Paul. & Alexand. in l. 4.  
f. condemnatum. ff. de re iudic. & Deci.  
conf. 71.

Ibi, *ſo pena que incurrit*, ita demum ſi reprobis non exequuntur, vt in hac lege diximus, led num in caſu in quo reſtores ipſi executionem ſententie ordinario loci remittunt, tenebuntur hac pena, ſi ordinarius ipſe negligens in executione fuerit & credere quod & ipſi reſtores tenebuntur, ſi requiritur, ut in ſequentibus diſtinguamus, quando ordinario loci ſecutus, voluntaria non vero nec ſtatuſi iur, quam tamen penam ſi ſoluenter, ab ipſo ordinario recipere poterunt, ordinarij tamen locorum ſemper exequuntur, neque admittunt reſtores ad executionem hanc faciendam ſue remiſerint, ſue non executionem ſententie ipſi ordinario, & hic poſſet dici reſtores preſentiam ſue hac executionem ſententie inuolu & negligetiam ſuam miſſe, & per conſequens ab ipſis reſtoribus executionem hanc nulla in caſu poſſe, led ab ipſo ordinario loci negligente in executione talis ſententie, & hæc poſſet huius exhortatione & declaratione ſufficient.





nandus fur, vt colligitur ex l. 9. tit. 1. lib. 8. infra, qui quidem tritimum corpora-  
lissima est. Ex quibus & insurgit alterius  
notabilis quæstionis determinatio, scilicet  
an in casu, in quo poena in sententia con-  
demnatoria pro delicto sisco applicatur,  
ad casu consistorio populi si aliud non  
vritur, non est appellandum, sed ad supe-  
riores cancellariæ iudices, erit ne talis ap-  
pellatio deferenda ad iudices de causis cri-  
minalibus cognoscentes, an vero ad iu-  
dices ciuilibus cognoscentes, & in hac  
quæstione, remota consuetudine, de iure  
nostro regio loquendo, credo veram esse  
Angeli sententiam relata & secutam per  
Capit. decisi. Neapol. 27. numero 9. vi-  
delicet quod si poena sisco in sententia ap-  
plicata propter delictum, vel quasi est poe-  
na ordinaria a lege pro delicto illi imposi-  
ta, in cuius solutionis defectum poena  
corporalis venit imponenda, tunc ad ca-  
riam de causis criminalibus cognoscentem  
deferenda est appellatio, si vero poena sisco  
penaliaria non est ordinaria, ita quod in  
defectum solutionis ipsius non est imposi-  
tenda corporalis, sed potius propter pau-  
peritatem remittenda, secundum text. &  
eius materiam in l. illi iudices. §. Præfati de  
officio, præf. vbi optime Oroscius, tunc ad  
curiam de ciuilibus causis cognoscentem  
et appellatio deferenda, quæ est optima  
decisio, & sic est declaranda decisio Rot.

10. de appellat. relata & secuta per Meno-  
cium de arbitrar. iudi. lib. 3. calu. 265. asse-  
rens quod etiam si sisco poena applicanda  
sit, causa erit ciuilibus, & sic ad iudices ci-  
uiliu eius appellatio deferenda.

Ibi, *Deinde abaxo*, Quid vero si ab inde  
vique ad decem mille iummalibus causæ  
alcederit, vbi ne poterit remedio legis præ-  
cedentes, & dicendum est interpietæ quod  
non, nam si ibi in minori summa decem  
mille morapetinum lex nostra statu-  
it & vetat appellacionem deferri ad consis-  
torium a fortiori & per argumentum de  
maiori ad minus non licebit in maiori  
summa sex mille morapetinum & hoc  
nulli dubium, & lex nostra loquitur secu-  
dum iura antiquiora lege præcedente, se-  
cundum quæ vique ad summam sex mille  
morapetinum licebat ad consistorium  
appellare, sed lex præcedente aucta  
est summam illam vique ad decem mille, &  
sic lex nostra de illis etiam intelligitur,  
cum sit præcedens illi declaratoria.

Ibi, *lo misim mandamus*, ad hoc allegat  
eum Auent. cap. 6. prætor. nu. 4. versiculo  
item in casibus el. 1. lib. 1. vbi & in versico  
item in casibus el. 1. tradit a sententis iudi-  
cium, De la hermandad, ad quem sit ap-  
pellandum de quo habemus tex. l. 49. tit.  
13. lib. 8. infra. & in casibus gabellarum qua-  
liter appelletur, vide l. 4. & 5. tit. 12. lib. 2.  
supra, & in l. præcedente diximus latius.

## LEX. IX.

## SUMMARIVM LEGIS.

A poena mille morapetinum Dardanarij & alijs personis imposita exordi-  
natione statutorum super victualibus & mercimonijs factorum non licet  
appellare ad effectum retardandi executionem, imo non obstante appellacione  
executio continuatur salvo remanente iure profectum appellacionem.

Regiones, scilicet per DD. Dardanarij  
pascunt, & pluribus alijs nominis  
bus, nu. 1.

Dardanarij per statuta prohibentur  
emere ante calum horum, & quod  
intra triduum teneantur dare res em-  
ptas volentibus eas pro tanto, nu. 2.

Dardanarij qui dicuntur, nu. 3.  
Vendens propria fragmenta vel vna nu-  
ditur Dardanarijs, nu. 4.

Ibi, *sobre mercedientes*, secundum hæc  
verba, & alia sequentia, ibi, O personas  
delinquentes in suis tratos, intelligenda  
sunt, videlicet, quod non de quibuslibet  
personis

personis in quibuslibet mercantijs tra-  
ctantibus intelligenda sunt verba hæc, O  
personas delinquentes in suis tratos, sed  
tantum de illi, quorum tractus & mercan-  
tiæ super victualibus & mercimonijs vi-  
ctualium populorum consistunt, non vero de  
alijs mercantijs, quæ prouisiones victua-  
les populorum non respiciunt, prout ex  
verbis his, Mantenimientos, colligitur, &  
clarius ex integra & originali nostri text.  
deceperit, & vult & practica receptum  
video in hac ciuitate Placentiæ hæc enim  
denotant verba hæc, O personas, diffusi-  
tius posita a verbo illi, recitantes, ita  
quod text. noster tantum considerat, quod  
super victualibus populorum personæ li-  
merentur & mercantes exerceat ad pro-  
uisionem populorum, siue dardanarij, siue  
personæ sint, siue non, imo & si recte  
consideres verba supplicationis originalis  
conferatur nostri text. alio etiam modo  
conferatur per viam bonæ gubernationis visitan-  
do victualia hæc populi inde præsentia hanc  
mille morapetinum imponere, secus  
vero si ad demeritum officialis iudex pro-  
cederet, quia tunc dispositio nostri text.  
non procedit, dispositio enim secundum  
terminos supplicationis restringenda, limi-  
tanda, & declaranda est, & cum in sup-  
plicatione verba hæc inserantur, minimum  
fit & in dispositione inserta censentur, cum  
sit communis doctrina a me sæpius repe-  
ta, quod quoties lex vnam disponit &  
alterum præsupponit vt habeat locum di-  
positum, debet verificari præsuppositum  
ex gloss. communiter ab omnibus ap-  
probata in l. si municipia. C. de serijs fugi.  
postponitque secundum supplicationem est  
intelligenda, quod vt clarius percipias &  
verum iudices, verba originalia petitionis  
anni, 1532. en Segovia, petitione. 22.  
& petitione. 30. anni, 1537. de Vallado-  
lid, a quibus lex nostra defumitur, hæc  
sunt.

Item, Porque muchas vezes acaesce que  
los juyzes de las Ciudades y Villas de los  
Reynos, entendiendo en la gouernacion  
de ellas, y visitando las prouisiones y man-  
tenimientos conforme a sus ordenanças,  
hazien algunas condenaciones a regatones,  
y personas otras que delinquen y ha-  
zen exçellos, en sus tratos en cantidad de  
seys mil maravedis y deende abaxo, &c.  
Suplicamos a vuestra Magestad, mande

que en cada la cantidad de los dichos seys  
mil maravedis, se pueda hazer la dicha  
execuçion sin embargo de la apelacion, &c.  
A esto vos responde: en, que auida consi-  
deracion a la buena gouernacion de las  
Ciudades, Villas y Lugares, de los nue-  
stros Reynos: mandamos que cada y qua-  
do que los nuestros Corregidores y iusti-  
cias, por ordenanças de los pueblos conde-  
naren a las personas en vuestro capitulo  
contentadas, halla en cantidad de mil ma-  
rauedis de pena o deende abaxo, que la di-  
cha pena le execute: ecce ergo quomodo  
verba hæc originalia probant nostrum in-  
tentum verissimum & literalem, & secun-  
dum quæ si bene memini vidi præfati in  
hac ciuitate. Notandum, quod in causa  
in quo habet locum executio hæc ap-  
pellatio a condemnatione interposita, licet  
non habeat effectum suspensum habet  
tamen deuolutum, nam sequi potest, vt  
ex text. nostro probatur, quicquidem  
prædicto modo, quod intelligatur circa  
victualia & damni excedit per modum  
visitationis & gubernationis, est de-  
clarandum & intelligendum, quicquid  
generaliter vult illum intelligere nouissimè  
modernus Olanus, in concordia antino-  
miam, litera. A. numer. 135. nisi aliud de  
consuetudine vel stylo habeatur declara-  
tum & obtentum.

Ibi, *Regatones*, qui quidem latine per  
DD. Dardanarij vocantur, & pluribus  
alijs nominibus vt liceat videre ex Auent.  
cap. 9. prætor. nu. 3. & 4. & lib. 1. ubi & in-  
quit quod illi violatores pacis dicuntur,  
& ideo secundum eum per statuta locorū  
prohibentur emere ante talem horam, &  
quod intra triduum teneantur dare res  
emptas volentibus eas, prout hæc Placen-  
tiæ vultur, & Anconæ vni etiam assensit Be-  
uenot. de mercatura, sit. de decoctio, lib. 1.  
numero. 2. pag. 165. in parisijs, & dicuntur  
Dardanarij, secundum eum ibi, num. 22.  
qui omnia præcunt vt carius vendant, &  
dicta quodam Dardano vt scribit Accursi-  
us per eum ibi relata, & sic videtur pro-  
pria frumenta vel vna, non dicitur Dar-  
danarij, secundum Abb. vbi supra, nu.  
24. versic. & ob vbertatem, & quia dicitur  
Dardanarij dicitur etiam Abb. consil. 4.  
col. fin. libro. 1. & latius Deo vult  
dircmus in l. 6. tit. 14. infra lib. 5.

Ibi, *o personas delinquentes*, de intelli-  
ctu horum uerborum in gl. huius. l. dixi.

## SUMMARIVM LEGIS.

Testimonia appellationum quomodo sunt prestanda ut sciatur an causa sit criminalis vel civilis.

1. Presentatio omnis debet esse specialis & expressa, alioquin generalis pareat obsecratur & non valetur, nu. 1.
2. Appositi quavis de iure aperti, & non clausi dandi erant, tamen de iure regio clausi sunt tradendi, nu. 1. & 5.
3. ubi declaratur.

1. Bi. Pagan claros, testimonia enim appellationum debent specificè tradi specificando super quo, & inter quos lis est, nam omnis presentatio debet t esse specialis & expressa, alioquin generalis pareret ob-

secraturatem, & non valetur. Ita fidei. ff. de iure fisci, notat Rebus. in 3. to. confil. Fran. tit. de dilato. artica. in princip. & notandum quod de iure quavis appositi aperti, & non clausi dandi erant, secundum glossam in Clem. 2. de app. & ibi 1 mol. & clausi tamen iure regio t. ex l. 16. tit. 32. p. 2. clausi tradendi sunt, secundum Auend. venem c. 2. nu. 6. conclusio. cuius dictum venem crederem quod appostoli & sic literæ ipse testimonialis inlimul cū actis processibus traderentur parti appellanti, secus vero si sola relatio litis cum sententia tradatur, quo niam tamen aperti traduntur quotidie.

## LEX XI.

## SUMMARIVM LEGIS.

Omnes lites in gradu appellationis intra annū finiendas esse lex nostra disponit.

1. Annus nostri text. à die interpositæ appellationis incipit currere, nume. 1. nisi appelleret à futuro gravamine, quoniam tunc à die illati gravaminis currit, nu. 2.
2. Tempus datum ad presentandam appellationem computatur ex communis doctrina in hoc anno fatalis, nu. 3.
3. Iura quare appellati primū annū primū fatale, et secundū annū secundū fatale, nu. 4.
4. Prorogatio anni fatalis neg; iuramento, ex partium consensu potest prorogari, num. 5. & nu. 6. quod sunt alia causæ ubi minus tēpus datur ad finiendā litē.
5. Sententia aqua est appellari an sit exequenda elapso anno fatali, nu. 7.
6. Annus hic fatalis & ex causa biennii ad proseguendam appellationem, datur etiam ad inchoandū processum & proseguendam appellationem, nu. 8.
7. Minus tempus quā anni, an possit per

- inducem statui ad concludendam appellationem, & eius instantia, nu. 9.
10. Pars tenetur insilare ut appellatio terminetur intra tempus iuris, nu. 10.
11. Curfus fatalium publico favore est introductum, nu. 11.
12. Transactio termino nostri, non est opus, quod super deferriōne feratur declaratoria, quod nu. 12. & nu. 13. quod videtur quod causa vitandi appellationem exequatur sententiam suam sine alia pronuntiatione iudicis ad quem.
13. Quæ differentia sit an per transactionē, vel remissionē, vel per pactū parvi, vel per lapsum fatalium; appellatio deferri remaneat, nu. 14.
14. Executio. proseguendi appellationem triplex est, nu. 15.
15. Consentire videtur qui potest impedimentū removere & non remouet, n. 16.

17. Impedimentū decem generum, 17.
18. Primus annus fatalis an currit durāte compromisso, num. 18.
19. Tempus illud deducendum est de fatalibus, interim quod de attentatis revocandis agitur, num. 19.
20. Annus hic secundus fatalis impedit impedimento facti dandus ipso iure absque restitutionis imploratione conceditur numero 10. & numero 21. quod si impedimentum cessasset in tali parte primi anni in qua potuit appellari ipse prosegui & finire appellationem, & non fecit, non datur secundus annus quod si & in secundo anno, etiam appellatus fuit impediens, solum datur & tertius annus ex foetissima tamen causa, & numero 22. quod hic tertius annus debet peti ut restitutionis, & nu. 23. declaratur.
24. In Curia Romana absque causa datur biennium, num. 24.
25. Fatalis, an data paupertate appellantis current, nu. 25. & num. 26. qualiter paupertas hoc consideratur.
26. Fatalis propter infirmitatem vel mortem procuratoris an currit, nu. 27.
28. minor an restitatur ad cursum de cursa fatalia, num. 28.
29. Iudex si impedimenti causa existens fuit à parte requisitus, ut causam in tra terminū concluderet, & noluit, sententia remanet de ferri, nu. 29.

1. Bi. Alejandro alguno, sed an idem erit quoad appellandum, tradit Felin. in c. ex parte. 5. n. 7. de rescripto. 94. quod sic, videndi tamen sunt DD. maxime Præpositi. in cap. oblate. & in cap. ex ratione. num. 38. & 39. de appellat.

1. Bi. dicitur die 4. de app. hic habes text. expressum probante quod à die t appellationis interpositæ incipit currere annus nostri text. propt. & probatur ex Clemē. sicut de appellationibus, ubi glossa dicit inquit, quod disputant ista quæstionē alias, & reperiebat tres opiniones circa cam, de quo & traditur per Abb. l. notab. & Præ-

posit. nu. 2. in d. cap. ex ratione de appellat. quoniam opinio illa approbata est per text. nostri, & text. in d. Clement. sicut quod à die interpositæ appellationis incipit currere annus. Nisi appelleretur à futuro gravamine, quoniam tunc à die illati gravaminis currit, secundum Præpositi. in d. num. 2. & idē nihil amplius circa huius quæstionis decisionem immorandum est, in annoque hoc fatali ex communis doctrina computatur tempus datum ad presentandam appellationem, quandoquidem à die interpositæ appellationis currit, quicquid in contrarium putaverit Præpositi. in cap. per. num. 40. de appellat.

1. Bi. haita vñ año, & istud de iure appellatur primū fatale, de quo quærent in legibus. Peritiani in vno titulo. 3. p. 1. nō fit mentio, formati tamen debet nostra lex, secundū gloss. fin. in l. 1. tit. 13. p. 1. & quare iura appellent primū anni primū fatale, & secundū annum secundū fatale tradit Marant. in pract. tit. de appellat. nu. 221. pagin. 60. 4. in parais. tēpus hoc primi anni fatalis ad finiendā appellationē assignati. etiā ex partū consensu prorogari non poterit, quāvis iuramento firmare velint partes prorogationē t prout cōmōnem testatur Marc. Anto. in tract. de compromisso. q. 6. & Mincha. tom. 2. de successio. crea § 7. nu. 40. vers. Ratergo, fo. 12. & Dida. Per. in presenti. col. 1309. in fine. cum princip. seq. & Villalobos in suo gratiō mille col. 107. littera A. nu. 37. Per statuti tamen possent tēpus prosequē de appellationis prorogari, ut diximus in glo. c. inco. in l. 1. supra tit. & lib. Sunt tamen alie causæ ubi minus tēpus datur ad finiendū litem, quārit prima ponitur in l. 7. supra ipso tit. Secunda est cum agitur de excutendo aliquem à nominatione alius culus officii, quia in hoc casu solū datur duo menses, ut per Auend. c. 19. pract. nu. 26. ad fin. lib. 2. Tertia est quoniam agitur ad excutionē tutele, ut probatur in l. 5. tit. 17. part. 6. & an elapso hoc anno fatali, et exequenda erit sententia à qua t appellatus est, tradunt relati per Did. Perez hic col. 1289. ad finē lib. 4. ordi. ubi cōmōn refert in hoc resolutionē, ut ipse libet attestatur, & an in illitate libet suppletur per text. in l. 9. tit. proximo, ibidem dicit in gloss. auncque fca in primera, nota nū. & quod annus hic, & ex causa biennii



nū datum ad prosequendam appellacionem, datur etiam ad inchoandum processum & prosequendam \* appellacionem, prout communem testatur Guido Papae consil. 73. in principio, relatus per Villalobos in d. arario, litera A. numero. 150. vbi tex-nostrium pro hac communem considerat, & nos in hacmet lege supra confiderauimus. Sed an minus tempus quam antea possit per iudicem statui ad concludendam \* appellacionem, & instantia eius, & dicendum est quod non, quoniam effectus imponere legem superiori prout ex textu in capex infinuacione, de appellatio. notat Marant. in pract. tit. de appellatio-nu, 194 pagin. 194. in parais, communemq. testatur Decius in cap. personas. num. 31. de appellatio. secundum quem intelligenda est communis hanc, scilicet, quod licet iudex a quo non possit prafigere terminum huic appellanti, tamen si prafigerit, prafigio talis operabitur, quoad prosecutionem, \* quia pars tenetur iustare, vt appellatio terminetur intra tempus iuris, prout & hanc ibidem Decius communem testatur: notandum est etiam, quod fatalium cursus publico fauore introductus \* est, secundum Calsiador. decisio. 9. de appellatio.

Ibi, *inque la sententia*, & cor. tex. in authentica ei qui. & in l. fin. s. illud cepit, de tempor. appellat. ibi fide per eum iterum, quod minus omnia lris certamina impleatur, appellacione defraudari, & sententia contra lata in suo robore durare, & ad effectum perducit, tanquam si ab initio minimè fuerit prouocatum nisi apud euidētissimas probationibus, & c. & probat etiam textus in Clement. ficut de appellat. Nec tunc est quus quod super desertione feratur declaratoria & secundum Angel. relatur & secutum per Decius consil. 456. nu. 1. volum. 3. fide iudex a quo, causa vitandi appellacionem exequatur sententiam suam sine alia pronuntiatione iudicis ad quem, vt declarat plene Philip Franc. in cap. ex-ratione, columna antecedent. in fine cum sequentibus de appellacionibus, & Angel. & Bald. relati per Marantam in practica, titulo de appellacionibus. nu. 190. & hoc pro cautela tradit Capela. cautela. 4.4. & Alexand. & Foli. relati per Rebus in d. como consil. Franc. tit. de sentent. ex-ecuto. articulo. 8. gloss. 22. numer. 16. Vbi declarat an ab hoc pos-

sit appellari, vel seruabitur practica, quā Maranta vbi supra. numer. 191. inquit in suo regno seruari, scilicet, quod si appellatio est deserta pars appellata ad iudicem ad quem & inlect vt rescribit iudici a quo vt exequatur sententia, ex quo appellatio est deserta, qui iudex ad quem reuoluto calendario processum si liquet ipe ex eo quod appellatio est deserta non facit alia pronuntiatione nisi qd rescribit per literas iudicis a quo vt sententiam exequatur, ex quo liquet vbi appellacionem defertam, & sic iudex a quo ad literas iudicis ad quem exequatur sententiam, & placet mihi hac practica etiam quoad nostrum regnum, tunc vt euitetur appellatio, tunc etiam vt euitetur dubitatio, quā nasci poterat an iudex a quo posset procedere ad executionem sententiae facta presentatione appellacionis coram iudice ad quem & quā quā differentia sit, an per transfectionem, vel remissionem, vel per actum partium vel per lapsum fatalium appellatio i deserta remaneat, vide per Orolcium in d. tale placitum. s. qui prouocauit, numero. 9. cum sequentibus aliquibus columna. 3. si de pactis.

Ibi, *saluo si onere embargo*, idem probat textus in dicta Clement. ficut, de appellat. & in authentica ei qui. Cde temp. appella. puta si facto iudicis impediatur, vt probat textus in l. fin. s. illud. C. de temp. appell. & in authentica vt ipsoni, larg. s. hoc quoque. column. 9. vbi gloss. declarat quid si per alium fuerit impeditus & probat textus in l. 24. titulo. 3. partit. 3. vbi gloss. penultim. hanc & alia iura allegat & alia in propositum declarat, per ipsam videnda: tripliciter quae esse executio non testatur \* Bald. in cap. bonae primae ro. colum. fin. nu. 18. extra de electio. vna quae cadit in iuramentum, vt febris substante, de qua iud. quāstium. ff. de re iud. & rem pestas māt. vt. l. Caesar ff. de public. & veti. & praetemp. Regis, vel maioris capit. in parati, de appellat. vel dilatio preueniens, ex quo Rex causam non committit nec etiam in consistorio Principis fatalia non currunt, vique dum Princeps causam committit, secundum textum in authentica, fide & lis. C. de tempor. appellatio. tenetur tamen ipse appellas diligenter facere vt committatur, secundum Thomam Grammaticam. decisio. 13. per totam, nam qui potest remouere impedimentum,

dimentum, & non remouet appellacionem videtur, secundum Baldum per textum ibi in capit. his quibus, numero. 3. & 6. de electio. quae quidem impedimentum, & exaltationem genera & iidem alia prosequitur Rebutus in tertio. como constitutio. Francia, titulo de executio. numero. 19. cum pluribus frequentibus, & decem genera i impedimentorum in propositum melius, omnium prosequitur Propositus in cap. ex ratione numero. 7. cum pluribus frequentibus, de appellatio. & aliqua per Calsiador. decisio. 9. de appellatio. & Additio. Abb. in capit. cum in cunctis. s. cum uoluerit. D. de electio. folio. 126. & andrante com. promisso coram primis annis fatali Calsiador. vbi supra inquit quod non prodece teneantur plures relati per Didacum Perez in praesenti, columna. 190. ad finem, & Auendano. responsio. 1. titulo. numero. fin. & Propositus, vbi supra, numero. decisio. 10. in 3. & nequitur, secundum Didacum Perez vbi supra, annus hic fatalis iterum, quod agitur super attentatis reo candidi, sed potius illud tempus, & iterum tempus ad executio sententias super attentatis latis deducendum est de fatalibus, & vide. l. 12. titulo. 3. partit. 3. ponentem conclusionem quando impedimentum processum facto aduersarij & horum impedimentorum aliquo existente, datur secundum annus fatalis, qui vocatur secundum fatale, vt ex textu in dicta lege final. 3. illud. C. de tempor. appellat. ibi nisi appellator euidentissimas probationibus possit tollere, se quidem summa opinio uoluisse litem exercere per iudicem autem iterum, vel aliam exonerabilem causam subiectam continet quod hoc fecerit minime ualuit, tunc enim aliud ei a male tempus indulgens, quo esset iuste, & lite minime finem accipiente, confereat de appellatorio iudicio disponimus, cum sit aperitissima facultas, & nostra adare materiam & tarditatem iudicis in queream deducere & nostro benefici perpotiri, similis est text. in auth. ei qui. C. de appell. & Clep. ficut, s. tit. & probatur in l. 24. titulo. 3. partit. 1. secundum quae hic annus impedito impedimento facti dandi possit abloq. restitutio in integrum conceditur secundum gloss. in d.

auth. ei qui. C. de temp. appell. quod ad hoc allegat gloss. fin. in d. 124. & hanc. communem testatur. Decius consil. 456. num. 23. vol. 3. & in eod. Dec. in dict. cap. ex ratione. nu. 4. extra de appellat. vbi num. 15. communem etiam idem Decius quod si impedimentum cessauit in tali parte primis annis in qua potuit appellans ipse prosequi, & finire appellacionem & non fecit non datur secundum annus quod si & in secundo anno etiam appellans fuit impeditus solet ei dari & tertius annus, ex iustissima tamen causa, vt probatur in d. cap. ex ratione, & ibi Cardin. notat, & Specul. tit. de appellat. s. nunc breuiter, verbi promissa, & notat gloss. in d. auth. ei qui. & ibi Bart. in 3. & in auth. de ijs qui in gradu ap. pel. nu. 15. & Abb. in eo. cap. ex ratione, & ibi omnes alij illam gloss. sequuntur teste Felin. in c. parte, ei. 5. nu. 7. de rescript. folio. 4. Debet tamen tunc restitutio, si vi peti totius hic annus, secundum gloss. fin. in l. 24. titulo. 3. part. 3. & communem testatur Decius in d. cap. ex ratione. num. 32. tenet Marantam in praesenti, titulo. de appellat. num. 197. & Felin. vbi supra. num. 7. ad finem. Idque verum est, & procedit quod in toto secundo anno fuisset impeditus, aliter enim non restituitur ei totus integer annus, fed tantum tempus i intra quantū durauit impedimentum, secundum Abb. in dict. c. ex ratione. col. 4. vbi Decius in d. hanc communem testatur opinionem, licet dicat ibi placere, quod tamen detur tempus quantum fuerit necessarium ad prosequendam appellacionem, ex gloss. in cap. si electio de electione. in 6. fed communis tenenda est in iudicando & consulendo. Inquit tamen Calsiador. decisio. 6. nu. 8. de appellatio. Quod in causa Roman. abloq. i causa datur biennium, vides tamen quod & triennium, lites enim ibi feruntur per immortales tempus, & hoc tunc ob paupertatem litigantium, tunc citi propter maximam difficultatem habendi audientiam, propter quod multi iura luo coguntur renuntiare, aut pro derelicto illud habere, in quo non consistit iniuria vt inquit gloss. in pragma. sancti tit. 2. titulo. de friuolis ap. die. s. quodque gloss. iniuste in fine, hodie tamē aliter sit quod sic fieri asserbat glossa. Sed an pars appellat tenetur de derelicto protestari, diximus in l. 14. gloss. fin. titulo. 3. supra titulo. lib. & alia materia impedimentorum cō-



tat Abb.in.3.nota. c. fi duobus de appell. & ibi Praposit.num.3. & Lancel. Deci. in tractat.de attentat.2.part.cap.10.num.15. & cap.11.n.21. ampliat.

Ibi, *La nostra iurisdicción*, quam si domi-

niti mactis suis impedirent crimen læsæ maiestatis committerent, secundum Puteum de syndic. tit. de excessib. baronum. cap.3.num.1.fol.111.in parvis, & dixi.in d.l.1.tit.1.supra eo.

## LEX XV.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Tempora intra quæ appellans se cum processu præsentare teneatur, declarat lex nostra. De quo & in l.2. supra eo. diximus & disponitur.*

1. Delatis literis testimonialibus appellationis, vel requisitione tabellionis facta, ut pars tradat transumptum processus ad se præsentandum in gradu appellationis coram iudice ad quem, datur promissio ordinaria ad tradendum processum transumptum, & quod pars appellata citetur cum assignatione statutorum tribunalis. num.2.

2. Procuratore non docente mandatum in gradu appellationis, an per hoc appellatio deserta remaneat. num.4. vbi.

Ibi, *træter los procesos*, intellige verba hæc secundum quod dixi in l.2. supra eo. quoties tabellio ipse penes quem processus extat tradit processum ipsum statim appellatione interposita parti appellanti, tunc enim tenetur pars & processus ipsi exemplum & transumptum ei traditum infirmum cum appellatione præsentare intra nostri text. terminum, sed si exemplum & transumptum ipsius processus parti appellanti non tradatur per tabellionem, sufficit partem appellantis se præsentare intra nostri text. tempora cū libello appellatorio & literis testimonialibus: ex quo inquit Aucend. respons.2. nu.6. cautè fieri si pars appellans interposita appella-

ne requirit causæ tabellionem, ut tradat fibi processum transumptum ad præsentandum se, alias quod protestatur se cum literis testimonialibus præsentare, vel cum protestatione & requisitione hac loco ipsarum literarum, & tunc sufficit literas, vel requisitionem deferre iudici ad quem & ad quem promissio, ordinaria ad tradendum processum transumptum, & quod pars appellata citetur, cum assignatione scripta tribunali, & aduertet tunc pars appellans, quod antequam partem appellatam citet & ei notificare faciat dictam promissio nem, habeat in manibus transumptum processus aliter enim si prius citaret transiret terminus citationis interim, quod tradit transumptum, & citatio remaneret circumducta, & sic esset opus noua citatione & notificatione promissionis.

Ibi, *que sõbre esto no se apena do ofrescer los terminos de diez dias*, & in hoc allegat gl.in.1.23.tit.23. & disponit questio nem de procuratore non docente mandatum in gradu appellationis an per hoc appellatio remaneat deserta & ex ijs verbis, & ex verbo, *remissionem*, in principio huius. l. infero, lex nostra de superfluitate excusatur, de qua attentat. l.2. supra isto titulo, & lib. ei in illi redargui poterat, nisi verba hæc inferrent, sufficit enim vi superfluitas euitare aliquod verbum plus in vna lege quam in alia apponi, alia diximus in d.l.1. supra eo. ibi videri possunt

## LEX XVI.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Carcerat.*

*Carceratus pro debito & causa civilis appellando a sententia condemnatoria sub fideiussoribus relaxandus est a carcere si condonationem deposuerit, vel fideiussiones sufficentes præstiterit, ut possit appellationem persequi.*

3. Cautio iuratoria an sufficiat in casu nostro. l.1. nu.1. & num.2. quod si condemnatus diues esset sufficeret generalis obligatio bonorum, neque fideiussio vel alia cautio requireretur.
3. Difficile est fideiussorem invenire, præsertim in homine seditioso, num.3.
4. Consciens delictum non debet sub fideiussoribus relaxari, num.4.

Ibi, *pro secundo la causa criminal*, & que criminalis sit, dixi in l.8. gl.1. supra hoc titulo. & lib.

Ibi, *si anas habientes*, & sic cautio iuratoria non sufficit, secundum DD. in l.1. si qui fat. cog. creditur tunc si talis condonatus diues esset sufficeret generalis obligatio bonorum, neque fideiussio vel alia cau-

tio requiritur, & secundum tex. vbi. Bar. & eius Additio. in l. quicunque la. 2. c. de fund. patri. lib. ii. difficile enim est, præsertim in homine seditioso, fideiussorem invenire, ut inquit gl. in l.3. q.4. quod, verbo, quibus si plusquam per. l. quam & alias allegat cõcius noster Doctor Gutierrez in repet. l. nemo potest. nu.32. de leg.1.

Ibi, *sea facto*, non delictum fatatur, quia tunc non debet relaxari sub fideiussoribus, secundum tx. in l.6. tit.19. part.7. & tradit Hippol. in pract. 6. examinanda num.18. & in 6. poliqua, nu.37. & in 6. atingis, num.4. in princip. & Suarez de fideiussore in causa criminali 3. post princ. folio 4. colum. 1. in fine, vel nisi dum alias pro delicto illo fuit carceratus aufertur, argumẽto illius. l.6. & tenet Puteus de syndicat. verbo carcer & carceratus, cap.1. nu.2. fol.193. & hæc pro isto titulo.

## SEQUITVR TITVLVS XIX

## De las supplicasiones.

1. Supplicatio quid sit, num.1. & num.2. quætriplex, & nu.3. differentias inter appellationem & supplicationem.
4. Refferantur conveniencies inter appellationem & supplicationem, nu.4. & 5. quod appellatio & supplicatio sunt similes.
6. Appellatione remota an censatur remota supplicatio, num.6.
7. Supplicatio hæc concernit gratiam, & ex mera Principis benignitate conceditur, num.7.
8. Supplicandum est, ad illi, a quibus appellare de iure non est licitum, nu.8.

Et quia quemadmodum per titulum præcedentem remedium partibus adhibetur, ut si sententia est gravis per se

tenitas inferiori iudicium ad superiores appellatur, ita & per nostrum immediatè sequentem medicina præstat partibus sententiis se gravari per superiores vel ab eorum sententijs supplicatur, possunt namque superiores sicut infiores errare, immo: errant saepe, & sapientissimus quisque in iudicio saltem fecisse potest, secundum tex. in c. de constitut. 6. & in l. si pro fuo, & quid sit supplicatio, reiecta distinctione Abb. in cap. ex. iterum. colum. 2. de in interest, de esse quandam impetrationem, seu concessionem a principe laici parte petente, ad errorem facti contra iudicatum proponendam, quod per appellationem vel nullitatem retractari non potest, quam distinctionem optimam & tenendam testatur Didacus Perez in l.15. tit.3. lib.1. ord. vbi & alia dicit, ante eam relata per Rebus in.1. tomo consil. Frac. in præfatione

T 4 ne ad



ne ad titu. de supplicatio. quæst. 2. num. 9. cum seq. aliquibus. vbi à num. 1. declarat quatuorplex est supplicatio, & alia plura, quæ per ipsū videbuntur, quibus si nostri esset instituti satis adornare possemus nostri tituli materiā. & à nu. 84. ponit differeñtias inter appellationem & supplicationem, de quibus & per Marat. in prædicto titu. de appello. num. 15. cum seq. pag. 556. & per Præpos. in capite tenore, num. 73. de appella. & Ferrarum in appellationem & supplicationem referunt Marant. & Rebus. vbi supra, num. 76. cū. seq. illam tamē notabis scilicet quod ficit appellatio. impedit executionem sententiarum, suspendit enim pronuntiatum, vt dixi mas in. l. 1. supra, titu. precedente, sic & supplicatio ex. l. 1. nostri tituli. quā ad hoc allegauit Padilla in. l. 1. causa, nu. 7. pag. 241. C. de transac. suntque similes appellationi & supplicatio secundum Capi. decis. 28. num. 11. vbi & allegat DD. differēntias inter eas ponētes. Et an appellatione remota censetur etiam remota supplicatio tradit Putius de syndacato, verbo appellatio, cap. 2. nu. 6. & Capiti. decis. 144. num. 1. & Alex. conf. 69. lib. 4. & nouissimē Menochius de adipiscēda pot. 4. rem.

num. 89.6. cum pluribus seq. & Didacus Perez optime hoc declarauit in. l. 8. tit. 4. lib. 2. ordi. col. 89. & 251. vbi late de hac materiā supplicationis tractat supplicatio que hæc concernit gratiā, & ex mera pīa caritatis benignitate ꝑ conceditur, secundū Marant vbi supra, nu. 18. in cognitione; huius supplicationis maius imperiū mixtu inter cetera verlatur, quod iux pīncipiū tolli, aut præfecto pītorio in cuius iure sedet pītorio locū succēsserunt domini de consilio & auditores Cancellariæ, secū dum glof. magnam in. l. 4. titu. 2. 4. part. 3. & Audē. in tract. de secūda supplicatio. nu. 1. in medio & Oroscius in rubricā de off. fici. præ. colu. 362. in princip. competit, vt in auth. quæ supplicatio. C. de præci. imp. offer. & in. l. 1. C. de off. præ. pītorio. & idē ab illis, à quibus appellare de iure non est licitum, supplicandum est, vt à Papa à quo non appellatur, cap. cōstet ap. erimundum. 19. quæst. 3. sed ab eo supplicatur ad eundem cap. ex literis, de in iure. ref. & à pīncipe nō recognoscente sapientiorē, vt. l. 1. si à quibus ap. pel. non lice. tradit optima alia dicendo Rebus. vbi supra, num. 27. cum pluribus seq. qui plura pīntroductione huius rubricæ adduci & numer. 35. cum seq. annexit plures casus, vbi supplicatio hæc denegatur.

dum est in scriptis, vt diximus in. l. 1. ficit. 17. supra hoc lib.

Ibi, *Centro del tercero dia*, verba hæc in adibus & sententiis interlocutoriis procedunt, prout ex verbis precedentibus patet, ibi sententias interlocutorias, & otros autos, dictio enim illa, otros, est repetitiva similibus, & ideo de actibus interlocutoriis intelligenda est, quod & colligitur claris ex verbis seq. ibi, & quia pater quæsiere supplicare de sententiā diffinitiuā aya solamētē diez dias, ecce ego quomodo in verbi. isto dentro de tercero dia, de interlocutoriis tractatur, & intelligē de in 3 terlocutoria, quæ licet totū negotium nō diffinit, plennū in suo esse parat præuolū cium, nam si talis non fuisset, nullo modo liceret ab ea supplicare, licet neq. appellaretur, secundū tex. in. l. 3. supra tit. pro d. uia, & quia in omnibus casibus in quibus appellatio est prohibita & supplicatio ꝑ quosque prohibita censetur, secundū glo. in. l. fin. C. vt lit. pēd. Bar. Bal. & DD. in. l. 1. C. ne lice. tertio pro. Bal. in. l. 6. si. in fine. C. de temp. appella. & ante eos Cy nū ibidem in dict. l. fin. capit. vi. l. pēd. imo Anto. & communiter Canon. in cap. ex literis, de in iure. & communē testatur Imol. in. l. ex consensu, §. fin. nu. 40. ff. de appella. tradit l. fin. auth. quæ supplicatio. nu. 6. C. de præci. imp. offer. Paris. de syndica. cap. de off. syndi. in vers. an si statuto, nu. 6. neque obstat illud quod Paul. & Bal. in. l. fin. C. de edic. diu. Adria. tollē. & Roman. in rubric. de arbitris, vers. sciendum tamen, contrarium teneant, scilicet quod remota appellatione non cessat remota supplicatio, prout & tenuit glo. in. l. fin. ff. de off. præ. præ. & glo. f. supplicauit in dict. cap. ex literis, & probatur hæc opinio per iura ciuilia & Regia in rub. huius tituli per nos allegata & per legem infra proximā, probantia quod licet à sententiis dominorum curiæ vel cancellariæ appellari non possit, supplicari tamen potest, nam id verum est & procedit ꝑ quoties à sententiā vel actū nō potest interponi appellatio propter excellentiam & dignitatem personæ sententiam, vel actum proferentis, tunc enim hæc secūda pro. d. opinio, focus vero si de iure propter aliud appellari prohibetur: nam tunc & supplicari prohibuit censetur, secundum primam opinionem communem, nisi bene. nō sitis aut fauore matrimonii, quā

concordiam inter has opiniones ponunt Imol. & alij relati per Lidac. Perez in. l. 8. titu. 1. lib. 2. ordi. col. 391. in princip. & communem testatur Dec. in. l. h. num. 60. C. de edic. diu. Adria. & pro ea videtur tex. in. l. 17. titu. 3. part. 1. vel secundo concordatur hæc opinio, scilicet, quod quando propter culpan veram & pīgram ptam illius contra quem pronuntiatum est prohibetur appellatio, prohibita quoque censetur supplicatio, focus alias, vt colligitur ex glo. in dict. ca. ex literis, & sic fi quis propter cōtūmāciā veram repellitur ab appellando, censetur ꝑ & repulsus à supplicando, quod late examinauit Imol. in. l. ex contentu. §. fi. col. pen. & fi. de appella. vbi inquit longo tempore questionē hæc fuisse agitatam in curia regie Aragonum, & tenet Marita. in præd. titu. de appell. tu. num. 14. aliam & tertiam concordiam possunt Curiosi Iunior. in. l. 3. num. 103. ff. de iur. omni. iudi. pro quā videatur etiam facere dict. l. 4. titu. 4. part. 3. sed prima est communis & verā illam sufficit assequi, & alioz non sunt contenēdæ: ex quo & cōtrario in illis licet casibus supplicare in quibus & appellare ꝑ, secundum Ias. in dict. auth. quæ supplicatio, col. 2. & Maranta vbi supra num. 124.

Ibi, *Diez dias*, similis est text. in. l. 1. in fra sequente, vbi & alia dicemus verbo diez.

Ibi, *ante el escriuano*, & hoc plus in supplicatione, quam in appellatione dispositum reperitur, appellatio enim fieri non potest, neque præsentari coram tabellione, secundum quod diximus in. l. 1. supra titu. proximo, supplicatio vero vt per text. nostrum patet, coram tabellione presentari potest, dum modo eodem die, vel si de nocte fuit presentata die sequēte presentetur coram dominis curiæ, vel cancellariæ, presentē parte ipsa, vel procuratore suo, fed recte inspicitur nulla differentia constitui potest, nam quantumvis in supplicatione hæc procedat, vera sunt & procedunt, dum tamen intra nostri text. tempore omnia hæc fiant, & si sic est idem in appellatione est dicendum, cum ratificatione dicta facta corā iudice in tempore appellationis præstituto de iure, ab inde enim consideratur appellatio, non vero & presentatione appellationis coram tabellione facta.

Ibi, *La ratifica*, sed in ratificatione hæc

## LEX. I.

## SVMMARIVM LEGIS.

Quando & qualiter supplicandum sit ab interlocutoria vel diffinitiva sententiā per dominos de consilio, vel cancellariā prolata declarāt lex nostra.

- 1 In omnibus casibus in quibus appellatio est prohibita. & supplicatio quoque prohibita censetur, num. 1.
- 2 A sententiis dominorum curiæ vel cancellariæ licet nō possit appellari, supplicari tamen potest, numer. 2. vbi declaratur.
- 3 Repulsus ob contumaciā verā ab appellando, censetur & repulsus à supplicando, num. 3.
- 4 In illis licet casibus supplicare in quibus appellare non a. vbi alia.

**I** Bi, se puede suplicar, nam licet à sententiā dominorum curiæ vel cancellariæ appellari non possit, supplicari tamen potest, prout in rubrica huius tituli diximus, & ex. l. 4. & 6. titu. 2. 4. part. 3. patet, & ex optima. l. 17. titu. 3. part. 3. & l. 8. titu. 18. p. 4. & loquendo in consilio notat Maranta in præd. titu. l. 2. & 3. pellat. numer. 240. & late per Rebus. in rubrica nostri tituli per me allegatus, quo de summa plura possent, quæ referi reproposuit Didacus Perez in dict. l. 2. 5. titu. 3. lib. 2. ordi. col. 391. & 251.

Ibi, *por escrito*, regulare enim hoc est quod ab interlocutoria sententiā appe-

fieri potest post tempus supplicationis in  
tempore de consuetudine per legem nostram,  
et videtur quod si, nam id text. nostrum  
velle dici potest, dum permittit quod si  
de tempore coram rebellione interpretat  
supplicatio, possit de sequente ratificari  
cum in illo die iam terminus nostri text.  
possit esse elapsus, cum text. non distin-  
guat, item quia si hoc non diceretur fir-  
matorum videtur in hoc dispositio nostri  
text. et nullius dubij, cum omnis actus nul-  
liter factus possit ratificari in tempore  
constituto validari, nihilominus tamen, si  
aliud destitit & practica communi desit  
ratum non sit, credendum text. nostrum fer-  
endum ius, esse intelligendum scilicet  
quod ratificatio inter termino supplicationis  
constituito facienda est, nam regula iuris  
est, quod vbiunque aliquid debet fieri in  
tra certum tempus, si illud fiat per tertium  
aliam nomine meo, ve valeat tunc infra  
terminum illud, illud ratificare, aliter enim

nihil fit, vt probatur in. l. si. ff. de rat. hab.  
& contraria non obstat, quia in ratifica-  
tione minor diligentia requiritur, quā in  
nova presentatione, ideo nihil frustrato-  
rium, cōfetur legem nostrā disposuisse.

Ibi si pudere seruida, q. quando dicitur posse haberi vel non, dicemus Deo fauente, in. l. fin. tit. 2. i. infra istos lib.

Ibi, *sopena*, versiculus iste respicit versiculum illum, y que el escriuano sea obligado a lo notificar a la parte dẽtro de otro dia, & si sic non fecerit tũc pœna hac puniendus est.

Ibi, *A la parte*, sed cui parti, dic illi, cui  
necessum erat supplicare, & cōtra quam  
sentētia prolata est, & si ambæ partes gra  
uatæ sūt, ambabuserit notificatio faciēda.  
Ibi, *El interes*, sed quid si iustē condemn

natus erat, dic quod nihil soluet, quia nihil interest tunc notificare eam, quando quidem non erat grauatus per sententiam prout alio loco si bene memini diximus.

tur, si una eorum sit alterius reuoca-  
toria, vel si super nullitate vel deser-  
tione alicuius sententia duarum pri-  
marum sit lata tertia sententia nu-  
mero. 6. & numero. 7. nunc si tertia  
sententia pronunciatur cum adita-  
mento aliquo dicentur tres sententia  
conformes.

8 Corrigantur ex.l.nostra, & ex.l. supra  
proxima, aliquę leges de iure ciuili  
& partiarum, numero .8. reſci-  
tarque etiam concordia comuni-  
tradita per Hoſtien. relatum & ſecu-  
tum per Abb. nu. 9.

10 Supplicatio non debet ex.l. nostra viu-  
 voce interponi, sed in scriptis, expri-  
 mendo exaamina. n. 10.

21 In recusatione de iure canonico interponenda, licet causam, cum proponitur recusatio in scriptis, non inseratur, sufficit quod post exprimat, numero. 11.

12 Supplicatio hodie ex. l. nostra cessante  
malitia supplicantis suspendit execu-  
tionem. nu. 12.

in fine verbo, no sea, & probatur ex tex. no-  
stro dicto modo considerato & ex tex. in  
l. 5. §. 2. 3. part. 3. ubi glossator idem tenet,  
pro quo epinione faciūt dicta per Abb.  
in lectura cap. i. quis contra. n. 22. & in re-  
pet. u. 28. de foro. comp. & per eundem &  
gloss. in cap. direct. n. 8. extra de appel. ubi  
et hoc alio modo declarat, & facit tex. in l.  
vnicā. C. ne liceat tertio prouo. & in hoc  
ponit regulam & fallentias Præpof. in di.

**I**bi, de *duo sententiarum*, quasi fecit *quid*, *fi* de  
vna tantum lupulorum, quod si *quidem* li  
cet confirmetur, illa combinatoria potest  
applicari potest per illi, nisi in casu speciali  
tut. 17 lupulorum titulo 17, prout tenet glossa  
lege. 9. 1. 1. titulo 17. 3. par. xvi. et in  
hoc iuris, in 4. titulo 3. par. xvi. et in  
quid hae glossae communem obsecratur  
tenent in cancellariis, quod si non sunt iuris  
sententiae conformes non exequuntur, et  
ideo si sententia, de reuella, in casu speciali  
cancellationis lata non est eorum primis dua  
bus, vel insunt nouum grauium, licet tunc  
latum per primas supplicantes quod noua non  
ab illa de reuella supplicans quod noua non  
grauium, neque exequetur iuris inter  
sententiam de reuella in nouo grauium vel pote  
quid de reuella noua grauium per senten  
tiam de reuella illi noua vna sententia  
dicta potest, neque folet excoctio fieri sen  
tentiarum trium non conformium, id  
dum glossa illam, quid hae allega. 1. 1. 1.  
Perez in 3. titulo 4. libro octavo col. 392.

per, si sic de appel & melius in cap. tua  
n. 7. & 8. eo. tit. & idē tēte Aymon Cra-  
neta. cap. 183. col. 2. quem adhuc refert  
Coular. in practis cap. 5. n. xviii. n. 6. in  
quit quod hēc doctrina, qua fuit Angeli,  
et communis obertanda apud regia tri  
secunda supplicatione, non infine, & Pu-  
ram in dicto 49. libri primi. quod il-  
lud inuidio. puta quia in libello primo fu-  
per quo liti fudata, fuit nihil petiti extitit  
circa cōtēta in nouo illo graminae, se-  
cus alias, quonia non habebit locum, &  
la Angeli doctrina, ita exemplum. &  
Coular. in dict. cap. 5. n. 6. ex quibus & con-  
ferat in dict. cap. 5. n. 6. corrigi dicit per  
glof. in ca. ex litoris, & quod in int. al.  
ferentem, fupplere. fententia pendente non dif-  
ferri executionem fententia dicit cautioe  
per petentem executionem talis fententie  
v. de dāto. in par. la. in auth. que fupplia  
tio per. xi. ubi. l. 4. C. de preci. imp. offer.  
non enim hēc lege nota tātēta proce-  
dētia dicit fecundum quā interpofita fup-  
plicatione in casu in quo de iure interpo-  
nī potest nō debet fieri executio: & q̄  
fuitus eſt, quod in cafibus in quibus locū  
habet fecūda fupplicatio mille & quingē  
tamen dōplum, fecundum difpoſitio-  
nem. l. i. tit. proximi ſequentis, adhuc tē-  
ta dicit fecūda fupplicatione interpofita fu-  
peditur executio fententia: & qua fuppli-  
catom eſt, neque eſt faciēda executio  
interpofita cautioe de in au-  
th. que fupplicatio. C. de preci. imp. of-  
fita diſponit. tex. in l. i. inf. tit. proximo, ubi  
dicemus inter in glof. fin. & in gl. h. no-  
ſtre legis alio DD. ita confiderantes &  
limitantes, & ibi vide dīta. & quoad  
propositum verbum fententias, non tēte  
intelligendum eſt tam de Interlocutoria,  
quam de diffinitiva, ita quod fi dicit inter-  
locutorie conformetur per tertiam non

LEX. II.

S V M M A R I V M L E G I S.

*Quando est locus supplicationi à sententijs dominorum consilij vel cancellarie,  
declarat lex nostra.*

- 1 Si sententia, de re iusta, in gradu supplicacionis lata non est conformis primis duabus vel inferi nona non grauiam non illatum per primas duas sententias, licet tunc ab illa de re iusta supplicare quoad nouam grauiam, neque exequenda sunt interim sententia illa, in noua grauiam, ut pote quia respectu noui grauiamini per sententiam, de re iusta illam, noua & unica sententia dici potest, neque solet executio fieri sententiarum trium non conformium, au. 1.
- 2 Interposita supplicacione in casu in quo de iure potest interponi. l. nisi tractamentum non debet eius executio fieri, nu. 1.
- 3 Interposita secunda supplicacione mille & quingentarum duplarum, in casu quo locum habeat, suspeditur executio sententie a qua supplicatum est, nu. 3.
- 4 Per reuocationem in interuallum parti condempnat competentem, ut quia minor est vel ecclesia, aut rex, vel reipub. a. audietur pars hec, condempnat, ut executio harum trium sententiarum impediatur, & super iustitia cause pronuntietur nomen. 4.
- 5 Generalis remediorum exclusio non censetur excludere ea que de iure specialiter introducta sunt, s.
- 6 Tres sententie conformes non dicuntur

- 3 Interposita secunda supplicatione mille  
 & quingentarum duplarum, in ca-  
 su quo locum habeat, suspēditur ex-  
 cutio sententia à qua supplicatum  
 est, nu. 3.

- 4 Per restitutionem in integram parti con-  
demnata competentem, ut quia mi-  
nor est vel ecclesia, aut rex, ve  
respud. an audietur pars hac con-  
demnata, ut executio harum trium  
sententiarum impediatur, & super  
infinita cause pronuntietur name  
ro. 4.

- 5 Generalis remediorum exclusio non  
censetur excludere ea quæ de iure spe-  
cialiter sunt introducta num. 5.

- 6 Tres sententiæ conformes non dicuntur

est ulterius procedendum, nisi ad dandam  
eorum executoriam, secundum Marant.  
in practital. de appellati. alias, de senten  
tia num. 9. pag. 508. in paruis.

*Abi tunc populatione*, sed an de nullitate *ab* tunc potest, et videtur quod sic, ex hoc in Clem. 1. de re. de. probante quod ubi late sunt sententie conformes, licet non impediatur executio potest tamen de nullitate *ab* et postea audiri, et hoc fundamento tenent *ita* lib. 4. Perez in l. 8. in glo. *no* a. ubi, tit. 4. l. 2. col. 6. in 30. in glo. cum seq. ubi inquit se audire de viro fidelitatem in consilijs et cardinalis regijs practici, miror tamen de ipso et de consiliente, quod hanc affirmatiuam cum legem habeamus expressam in contrarium, probantem quod cum remouetur supplicatio et c. non est et hic, neque nullitas etiam, notoria admittitur, vt probat text. in l. 4. titulo 17. supra illo non solum quoad hoc vt executio non impediatur verum et neque facta executione pars super nullitate audiatur secundum text. ibi, et in hoc lex nostra declarat, l. 3. ubi, tit. 17. supra eo iudicium similis, et dixi in d. l. 4. in glo. et probat expressis, l. infra eo. sed vt didicimus et eius consilutorem faluimus, fortas ipsi ante illius, 4. promulgationem loquebatur, aliter enim foroniderate loquebatur. Sedan per restitutionem in integrum parti condonante competentem, quia minor est, vel Ecclesia, rex, aut res publica, audietur pars hoc condemnata, vt executio hanc et talem sententiarum impediatur, super nullitate causa producitur, et videtur quod non, vt pote quia per text. ibi, et in d. 4. omne iudicium in factum est infirmum, et in illis non est medium et de iore dandum est, cum commune remedium, 3. et nullam dicitur sententiam daret, et sic hanc opinionem tenentur Bal. et Paris. relati in Proo. solum in l. 6. feriatis na. 3. col. 7. in prin. col. ff. de ferijs, et Conar. et alij per con. relati in d. 3. quant. 2. num. 7. et Auen. cap. 10. prezo. n. 8. lib. 2. et ex alij qui in eadem l. 4. contrariam tamen sententiam, imo quod trix i. restitutionis huius executio hanc talem sententiarum con. formis impediatur, tenentur plures etiam per Cou. ubi sup. et Oro. ubi supra et hanc videtur tenere Greg. Lopez in l. 1. vbi de tercia verba, tit. 2. 1. n. 2. cum ibi



gradu de visita, à qua extitit supplicatum ab ea enim siue sit confirmatoria siue reuocatoria non licet supplicare, vt in hac lege diximus.

Ibi, *si el pleyto fuere comença do*, hic incipit alia dispositio à precedente differente, in precedente enim dictum est dela ta sententia per superiores in gradu appellationis interposita à duobus sententis cō formibus ad superiores, & de supplicatio ne à sententia reuocatoria per superiores lata, illarū duarū sententiarū vel vnus ea rum nunc autem noster tex. prosequitur casum, scilicet, cū supplicatur à sententia ipsorummet dominorum de consilio, vel cancellaria in lite nouiter corā eis incōpeta, postea per casum fecit, & tunc disponit verisimilis hic, quod à sententia ipsorummet iudicium superiorum nō liceat appellare propter dignitatem & reuerentiam ipsorum, sed tantum supplicare, prout in rubrica huius tituli diximus, & iterum. in l. i. glo. 1.

Ibi, *porde suplicar*, hic habet text. ex pressum probantem quod prohibitus appellare non censetur prohibitus supplicare, de quo. l. i. supra eo. diximus.

Ibi, *si supplicacion*, nisi sit mille & quingentarum duplarū in casu in quo de iure interponi potest, hæc enim tunc admittetur,

secundum text. in inf. tit. sequē. quæ erat pars huius nostre legis ante recopilationem hanc.

Ibi, *to que no allego*, secus erat de iure cōmuni, ex auth. quæ supplicatio. C. de prec. imp. off. m. in illa auth. intelligas in secunda appellatione mille & quingentarū duplarū, in quo ex citadē actis pronuntiā dū est, secundū text. in l. i. inf. tit. prox.

Ibi, *entre tanto*, hic manifeste probatur quod licet antea supplicatio nō fuisse debeat executionē sententiæ, hodie tamē ex tex. nostro suspendit cessante malitia supplicantis, prout in glo. i. hic diximus, & ita praticari asserit gl. 2. l. 4. ti. 24. p. 3. & Dic. Per. in l. 8. ti. 4. lib. 4. ord. col. 393. gl. non sea, & nontrā legi in hoc considerado, ita tenet Padill. in l. i. causa. n. 7. C. de trā fact. vbi & in secunda supplicatione mille quingentarum duplarū, idē dicit ex tex. in l. i. in inf. tit. proximo, & hoc procedit nisi in casu l. 8. inf. ti. proximo, vbi nō suspenditur executio per supplicationis secū de interpositionem, neq; itidem hodie ex l. i. inf. tit. proximo, per dictam supplicationem suspenditur executio duarū sententiarū cōformis in textu, vel in ea parte in qua cōformes sunt, sed potius executabitur prædictis fideiussionibus, de quibus ibi, vt cō notat hoc Padilla vbi su. n. 8.

### LEX. III.

#### SVMMARIVM LEGIS.

*Lite in gradu supplicationis finita, de cetero pars condemnata audienda non est per supplicationis vel nullitatis interpositionem, nisi in casu in quo locum habeat secunda supplicatio.*

Ibi, *supplicacion*, nisi posterior sententia nouum contineat grauamen secundum quod diximus in l. supra proxima, in verbo, quæ reuocaren.

Ibi, *si allegar contra ella que es ninguna*, sed nōn hoc idem determinatum est per textum in l. 4. titul. 17. supra isto libr. vbi disponitur qvbi nō habet locū supplicatio, neq; itidem nullitas, ergo superflua est nostra lex, à qua quidem superfluitate excluditur si fateamur legē nostram loqui in sententia lata per iudicem speciali legis commissione procedentem, prout eius verbis patet, ibi, el juez que sacre dado

por nos, quā in eo idē sit qv est quoties per iudices curiæ vel cancellariæ causa de terminatur, de quibus tantum loquebatur dict. l. 4. & ad euitandum dubium, an idē esset iur. per specialem legis commissionem vnus iudex procederet lex nostra hoc casu idē esse disposuit, & succellat superfluitas. Sed an nullitas procedens ex notoria iniustitia censetur per legē nostram exclusā, videbatur dicendum quod non, ex dictis per nos in l. i. titul. 17. supra eo. neque obstat illa. l. 4. quoniam ibidem In iudiciis curiæ & cancellariarū procedit, & loquitur, nos in iudice speciali cō-

misionē procedente, sed nihilominus ex dicta. l. 4. contrarium tenere, quoniam ibidem regula generalis ponitur quod vbi non est locus supplicationis non sit locus nullitatis vllæ etiam notorie iniustitiæ & defectus iurisdictionis, hic autem tollitur supplicatio, igitur & in casu nostre legis regula illa generalis procedit, & eodem

modo restituito deneganda videtur, ex dictis per nos in l. supra proxima, nisi nullitas aut restituito per tertium aliquem nō citatum opponatur, nam tunc locum haberet, vt diximus in l. 5. titul. 17. in glo. supra eo. libro.

Ibi, *segunda applicaco*, de qua in titulo sequente tractatur.

### LEX III.

#### SVMMARIVM LEGIS.

*Quando & quo tempore a sententia per notarios lata debet pars granata in consilio se presentare et cum processu declarat lex nostra.*

Ibi, *Con todo el proesso*, intellige si statim supplicatione interposita totius processus exemplum tradatur parti supplicantis, secus vero alias quoniam tunc sufficeret se cum literis testimonialibus præsentare, quemadmodum in appellatione

diximus in l. i. tit. supra proximi, & in l. 13. ciuilem tit. vbi aduertentias posui parti appellanti aut supplicanti necessarias.

Ibi, *auiendo embargo derecho*, nam tunc executabitur, ex dictis per nos in l. i. tituli supra proximi.

### SECVITVR TITVLVS XX

## De la segunda supplicacion con la pena y fiança de la ley de Segouia.

*supplicatio secunda licet concedatur, ex mera gratia & Principis benignitate, hodie tamen conceditur ex iure cōmuni, quod est nostrū ius regiū huius tituli. n. 1.*

ET cum superiori titulo de supplicatione cōmuni generaliter locutus sit legislator concedendo nūc ad particularem supplicationem & specialem in causis alijs quibus apponit nostrum titulum, in quo loquitur de ea quidō quomodo & in qui-

bus causis sit interponenda.

Ad cuius rubricæ exornationem solem habet notare, quod quoniam supplicatio hæc ex mera gratia & principis benignitate concedi solet, secundum Martini in practica titulo de appellatione. n. de cimo octauo, & Assiti, de cessione. 14. n. tertio, & probatur in l. prima, cō sequitibus, tit. 24. partitæ tertie, hodie tamen ex tit. nostro & legibus eius, creditur per ius cōmune, qv est ius nōm regiū, in proposito cōsideranda. Auen. in tracta. de secunda supplicatione, nume. secundo.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Quomodo & qualiter & quando & qua solemnitate possit interponi hæc secunda supplicatio mille & quingentarum duplarum declarat lex nostra.*

1. *Novum non dicitur quod non est idem cum primo statu rei, numero. 1.*

2. *Dictio alius, alia, aliud, licet importet similes causas, tamen si addicitur distinctioni universalis completitur, quascumque, etiam dissimiles, numero. 1.*

3. *Limitatur nostra. l. 1. dispositio, quando cepta est causa illa coram alio iudice quam de consilio vel cancellaria, numero. 3. & numero. 4. circa aliam questionem assignatur intellectus ad. l. 1. nostram, & numero. 5. quod si Rex de venientia te & gratia in gradu secunde supplicationis partes audire vellet, quamvis lis de novo cepta non esset incuria vel cancellaria, posset optime derogando legi nostre, quia rex superius est.*

6. *Hæc secunda supplicatio non erit locus si pro re que non est sufficientis valoris, de quo in hac. l. 1. quandovis liquidatio in executione ipsius sententia facta, puta fructuum, interesse, aut damni, excedat summam in presenti requisita ad interponendam hæc secundam, supplicationem, nu. 6.*

7. *Requisita ut huic secunde supplicationi sit locus, nu. 7.*

8. *Hæc secunda supplicatio non est locus in causis criminalibus in quibus de vita vel fama agitur, vel nobilitate in quibus æstimatio dari*

*non potest, num. 8.*

9. *Principes lapsi yrs. 20. diebus ad interponendam hanc secundam supplicationem, vel non prestitis dictis fideiussoribus, an possit damnum hoc reparare, nu. 9.*

10. *Minor qui non supplicat intradictos. 20. dies, an admittatur per restitutionem ad supplicandum, numero. 10.*

11. *Supplicans sicut pauper & non habet fideiussores de quibus in hac. l. 1. an sufficiat iuratoria cautio. numero. 11.*

12. *Minor si in tempore non prestitit hos fideiussores an restituatur, numero. 12.*

**I**tem, *Comendat notuamente in Lex nostras chancillerias, & sic vtrumque requiritur, scilicet, quod noster lis incepta sit, insuperque principum habuerit in aliqua ex regibus, cancellariis, & vnum ab eis alio non sufficiens, quo si lis coram inferiore iudice incepta fuit, appellatum que est ab aliqua introlocutoria ad cancellariam, ubi causa retineatur vel expartium consensu, vel ex iuris dispositione, non erit locus huic secunde supplicationi, quia ibidem causa noviter incepta quod non fuit, novum enim non dicitur, quod non est idem cum primo statu rei, ut l. 1. in fin. non appere. & lex nostra ad vnguem servanda est secundum Auct. hic nomen. 10. vers. imo cum sit, ubi in medio illius numeri. 10. sic voluit ipse Auct. considerare, licet in numero. 11. vers. c. & mente harum, cum pluribus versiculis, sequen. aliud in hoc casu, & in*

& in similibus fundare vellet, & hæc mea opinio fundari etiam potest ex text. expressis in l. 7. in fin. ubi dicitur. Et si libi, y que sea en los pleytos que le començen en el Consejo y Audiencia por nueva demanda, y no por via de rellacion ni reclamacion ni nullidad, ni en otra manera alguna, ecce ergo text. ubi responditur non potest, præterit tot verba geminata con siderando, & præmaxime verba illa. Ni en otra manera alguna, quæ sunt ita vniuersalia ut quemcumque alium talium esse excludant qui de nouo in consilio vel Cancellaria non fuit inceptus, propter in aliud propositum operari verba illa cessat quod. Pro ration. in l. 6. titulo. 19. part. 6. & glot. fecha. l. 16. titulo. 11. part. 1. & Arius Pinelus in l. 2. C. de res. ven. part. numero. 9. fol. 17. & Tellius l. 7. Tituli numero. 109. cum 3. seq. & nosissime D. Guercius in repet. auct. facta. puberum, numero. 86. & glot. si aduerbium vend. in tract. de iur. confir. l. 1. cap. 16. numero octavo, non sinit dicto alius, alia, aliud, importet similes causas ex des. de res. p. fol. 1. si fugiunt. C. de fideiussor. tamen si addicitur dictioni vniuersali completitur quascumque & etiam distantes, secundum lmo. Abb. & alios selatos per Couarin prætic. 35. nume. 1. in princ. & lasinus quodcumque. nu. 28. ff. de verbo. obl. & in l. 4. §. unum. nu. 1. ff. de noui op. nunt. & Tirac. de retract. lina gies. §. glo. 7. nu. 101. cum seq. pluribus, & communiter tellatur Hippolani. l. vniuersa, cuicunque, numero. 83. fol. 12. fidei. questio. hic tamen & in illa l. 7. addicitur dictioni illi. Ni en otra manera alguna, ergo quomacunque excludit, quod adeo verum est, quod quandovis incepta fuerit coram aliquo iudice regie curie, & ut puit coram Alcaldes de Rastro, vel de Corte a quorundam iudicium, tamen non licet secunde supplicationi ad regium consilium supplicari, ubi profertur secunda sententia de re iudicata, ubi coram alio iudice quo de consilio vel cancellaria non erit locus huic secunde supplicationi, & prout in facto ex prædictis assertit pronuntiatum fuisse Gregorius in l. 4. tit. 24. in glo. magna, part. 1. quem refert & sequitur D. Perez in l. 3. tit. 1. lib. 1. ord. col. 49. in princ. & Auent. hic num. 2. & veridice potest corroborari, & fundamenta Auct. ubi supra fragilia sunt, & sufficit legem in contrarium habere pro satisfactioe eorum, & ita fore me-

liori iudicio teneo. Est tamen questio inueni non sinit, si causa in qua licet ex dictis habeat tortiosum interponere, & in hoc in tortioso titulo loquimur, quæ sit in prima instantia in aliqua ex cancellariis, de qua iudicia non de specialibus commissionibus in prima instantia cognoscit non poterat, quia tamen pars non controuersa ibidem prima & secunda sententia fuit determinata, habebit ne tunc locum? & cum hæc supplicatio, & videtur quod non, quoniam lis nostra videtur intelligenda in causa in quo de iure licet causam & litem in curia vel cancellaria incipere neque quod sit, sed quod fieri debet licet considerat, verbaq; nostræ l. 7. & l. 7. infra eo. etiam modo intelligenda sunt, & sic ubi iudice proceditur & cum in questione proposita in cancellaria non possit illi tractari, licet pars taceatur, non videtur tunc locum nostre supplicationi locum habere, nihilominus contrarium opinionem tenet Auent. in præfend. num. 9. vers. ex hoc inferitur, quod lex nostra & illa. 7. solum considerant, quod lis incipitur non in cancellaria, & in presenti questione incepta fuit & sic legis nostre dispositioni locus est, & videtur aqua opinio, nam quod litem incipiantur in cancellaria in fauore partis petite est, ne extra forum suum conueniantur, huic tamen fauori per taciturnitatem renuntiat, ut perit, tacendo & litem in cancellaria, igitur habes intentum, & sic satis cuiusmodi etiam in hoc casu verba nostre l. 7. intelliguntur, & sic cessat contrarium, licet secundum Auent. ubi supra dubitatione non carere, licet opti mo, ideo maturius consideranda. Est autem verum quod si rex de benignitate & gratia vellet in gradu secunde supplicationis non esset in curia vel cancellaria posset spiritum derogando & legi nostre, quoniam rex superius est prout ex l. 4. tit. 24. p. 3. probat Auent. hic. n. vers. si tamen hoc non obstante, & in hoc casu etiam hodie supplicationi hanc de mera principii prædicta & liberate precessu illi daretur, ex quibus remanet principium legis nostre requisitum ut secundum huic supplicationi locus sit, quod & ita requisita inferemus in gl. a. infra, infra hæc lege. Et ratio quare nostra lex requirit, quod neque sit in eaprim incuria vel cancellaria, ut secunda hæc supplicatio locum habeat, est, quod quod

dum causa in curia vel Cancellaria incipitur de nouo, quibus ibidem prima & secunda determinetur, vel finitur sententia, tuncque secunda huic supplicationi locus datur, non est tertio supplicare, sed secunda tantum vice, & sic non est contra iuris regulam, tertio prouocare, prohibentem, sed potius ei conforme, quia secunda vice tantum supplicatur, sed si in negotio excepto coram ordinario liceret hanc secundam supplicationem interponere, intra tertiam prouocaretur vicem, & adeo hoc prohibet nostra lex, secundum Auenand. ita considerandum in d. nume. 11. verfic. & ex mente.

*Ibi, ley de segonia, quod est. la. tit. supra 7 proximi, vbi diximus.*

*Ibi, si los tales pleyos fueren muy grandes o de cosa ardua, hic ponitur aliud & secundum requisitum, vt locus fit huic secundae regular supplicationis, scilicet quod causa & negotium sit magni valoris, vel rei arduae, prout & disponitur in l. 7. infra isto tit. vbi declaratur, valor & estimatio talis causae, scilicet quod esset valor mille & quingentarum duplarum de caeca, & cu valor reitū post illius l. 7. promulgationem tempore habente fuerit auctus ex l. 9. infra eo. augere & valor causae talis, vt scilicet sit trium mille duplarum de caeca, & vltra sit de proprietate agatur, sed si de possessione sit in proprietate valoris fide mille duplarum de caeca, & inde superat, prout ex dictis legibus patet, & considerat Aue. hic, num. 15. in prin. vbi in ista tractat quod tempus inspicitur ad valorem hunc considerandum, & in nu. 13. verfic. sed quotidianū annexit ipse Auen. dubiū optimū, pro cuius declaratione videnda sunt dicta per nos in l. 7. verb. De diez mil maravedis in fi. supra isto lib. tit. 18. vbi tamen notandum est, scilicet quod in ijs, quae sunt pro executione sententiae latae in gradu de reuista, super re, quae non est valoris sufficientis ad interpositionem supplicationis huius, non erit locus huic secundae supplicationi, & quibus liquidatio in executione illius sententiae facta, puta fructuum interesse, aut damni, excedat valorē requisitū ad huius supplicationis interpositionem, nam si a principali non licebat sententia supplicare, neq. licebat ad appellat. illam, prout concludit Auen. hic nu. 8. verfic. it. est aduertendum, quibus non igno. l. 3. in fi. eo. in plurimū aduersari opinionū huius, nisi dica-*

mus legem illam contrarium assumptū non probare si bene inspicatur, loquitur enim in gradu illo quod cognoscitur in gradu huius secundae supplicationis super principali causa & insuper super fructuum condemnationem, quos non vero loquitur cum Auenand., quoties tantum super fructuum damni aut interesse condemnatione ex proprietate rei cōdēnate in sententia de reuista, is agitatur fuit & super liquidatione pronuntiata sententia vult pars supplicare & sic super accessorio, quod est differē, & sic lex illa nihil opulatur contra opinionē Auen. ego tamen adhuc de ijs dubio & cogitationibus vniuersis. Ex quibus deriuatur requisita & vt secunda huic supplicationi locus sit, primum quod causa nouiter sit coepa in Curia vel Cancellaria, secundum quod sit valoris trium mille duplarum de caeca, si de proprietate agatur, & si de possessione sit in proprietate sex mille duplarum de caeca. Tertium requisitum est, quod causa illa sit estimabilis, prout ex l. 7. infra infra eodem. De tanto valor & estimatione, colligit Auenand. hic numero desimolex in princip. & sic in causis criminalibus in quibus de vita famae agitur, vel nobilitatis, & estimatio in eis dari non potest, non erit locus huic & secundae supplicationi, prout & probatur ex l. 1. vndecima infra eodem, & notat Auenand. d. nume. decimosexto & decimoseptimo, vbi quæstiones alias proponit. Quartum etiam erit requisitum, scilicet quod sint latae duae sententiae distinctae, neq. sufficientes esse interlocutorias quoniam vni habent distinctiue sit totum non absorberent negotiū, vt patet ex l. 1. septima infra eo. ibi, Tan solamēte, alias sententiae quā ibi expressa excludit, secundum Auenand. hic numero. 18. in fine, & probatur clarius ex l. 6. infra isto tit. & lib. Quintum requisitum est, scilicet quod supplicationi hae interponatur intra viginti dies a die notificationis sententiae de reuista numerandos, secundum text. hic, quod an sit intelligendum sine fine restitutionis dicam in hac lege in glof. En veinte dias, in superq. intra illos 10. dies debet pars supplicans se obligare & prestare fideiussorem coram ijs auditoribus curiae vel cancellariis pro mille & quingentis duplis sit sententia de reuista, non fuerit reuocata, prout probatur, in l. 1. & in l. 1. in fin. huius

notri

nostrī tituli. Requiritur etiam & sexto quod talis supplicans coram regia persona in gradu illo secundae supplicationis intra quadraginta dies a die supplicationis numerandos se praesentet, secundum text. in l. 4. infra isto tit.

¶ Aliud vero & septimum requisitum per Auen. hic positum, scilicet, quod cognitio huius causae & supplicationis secundae committenda sit quinq. ex auditoribus regij consilij, non est requisitum vrgens, hoc enim potestatis regis reueretur vt committat huius gradus cognitionem quibus & quilibet vult, patribus, aut pluribus quam quinq. Notandum etiam est poenam mille quingentarum duplarum semper incurrī hic cōmetur sententia de reuista, nisi pars supplicans desistat intra tres mēses postquam supplicauit, secundum text. in l. 4. infra eodem. A sententiaq. in qua non declaratur habere locū supplicare hunc vel non habere, non liceat supplicare secundum text. in l. 5. infra eodem, quibus qualis totum nostrum titulum famamini & declarauimus.

*Ibi, ex vnte dias, vide quod diximus in l. 2. verb. Diez, sup. tit. prox. habetq. notare principem lapsum ijs viginti diebus non interposita hac secunda supplicatione, vel non praestitis dictis fideiussoribus, postea reparaat & damnum hoc, secundum Auenand. hic. nu. 19. asserentē ita de facto fuisse iudicatum in causa D. Diu. Lep. de Mendoza daci del Infanzado, quod intra viginti dies fideiussores hos non praestitit, debet tamen re in ijs eam consideratione magis procedere & supplere defectū. Sed est quaestio optima, quam late examinat Dila. Per. in l. 3. tit. 4. lib. 4. ed. vol. 9. 4. in fin. cum seq. pluribus, minus minor, qui non supplicauit intra viginti dies reuocatur ad supplicandū, & Auen. hic. nu. 19. in prin. per text. in l. 1. & de Madrid, quod est lex sequens, secundum huius nostri tituli, asserit quod non restituebat, contrarium tamen fundabat Dida. Per. vbi supra, satisfaciendo contrariis & obiectiōnibus aduersae partis, & respondē dicit. l. 2. & ipsius opinio iare citat attentō, & ijsdem iare notat regio vera foret, nisi haberetur. l. 4. infra. ed. expressit apertam opinionem Auenand. scilicet quod nullo modo restitui hic concedatur, neque alia ex eo quod solemnitate nostrae legi non est satisfactum, & minor de ijs*

doctoribus, qui cum Hispani fuerint dispositionem d. 4. ignorauerint, cum eorum in tempore fuerit promulgata.

*Ibi, Que se obligar & de padores, sed quid hic pauper est & non respicit eos, sufficit ne iuratoria & cautio, traditur propolium Rebuffin. l. 1. tomo. consilij. Franc. tit. de supplicat. articulo. 6. gl. vnica, verfic. quae pone. Sed an h. minor in tempore non praestitit hos fideiussores & restituitur ad eos praestandos, & Dida. Perez in dicta. l. octaua colum. 4. inq. inquit quod hic, legem tamen. 4. infra eodem diximus in gloss. supra proxima cōtrarium & bene, nam ibidem probatur minorem non esse restituum in fi. termino non supplicatū, neque diligenter fecit, & licet possit dici quod canonica lex loquatur copulatiue, ibi. Non oportet supplicatū & compulso con la ley, quod tunc non restituitur ad praestandos fideiussores, cum neq. eos praestitit, neque supplicauit in termino, sed si supplicauit in termino, verumtamen fideiussores non praestitit, casum hunc lex illa non determinauit, & sic remanente videtur in dispositione iuris cōmuni quod iure attento minor aduersus quālibet lesionem restituitur, ergo & restituetur cum in hoc causa, & non erat prout hic consideratio, verumtamen quia lex illa 4. nimum supplet & restituitur per eam vbi famioz consilij iudicio latius super hoc cogitandum censet, non enim operis prolata & negotium occupat malus differendi tempus praebet.*

*Ibi, De diez mil & quingentas doblas, cum in hoc allegat vnde Rebuffin. in dicta. 1. tom. consilij. Franc. tit. de supplicat. in prelatione quod l. 9. nu. 58.*

*Ibi, 7 que no sea brecha execucion, & sic secunda hic supplicatio, prout & prima ex continuatione sententiae de reuista, luspēdit, in l. 2. tit. supra proximi diximus, nisi in casu quo sententia illa de reuista esset conformis sententiae De vltima in eo, in quo conformis essent, non oblate secunda hac supplicatione exequatur, data prius sufficiente cautione, secundum quod in l. 3. infra isto tituli, disponitur, quā adhuc notauit Padilla in l. i. causa, numer. 8. pagina. 141. C. de transactio, & hoc non solum si sententia illa conformis sit legi super proprietate, verumtamen si tribuit super possessione, secundum text. in l. 8. infra eodem.*



## LEX. II.

## SVMMARIVM LEGIS.

Supplicatio secunda ad regiam personam interponenda est, siue super possessione, siue super proprietate agatur: causaque in gradu secunda huius supplicationis per iudices commissarios determinanda est ex eisdem actis, nullo recepto libello, petitione, allegatione, probatione, del'instrumentorum presentatione, siue per eam restitutionis, vel alterius cuiuscunque modi hoc petatur: determinandaque sunt cause hae atqueum alie quascunque etiam graues determinentur, quodque determinatum fuerit, exequendum est: & quociscunque regio consilio determinatio huius cause committitur, quinque ex auditoribus ipsius consilij possunt eam determinare.

Indices cognoscentes in hoc gradu secundae supplicationis, delegati sunt, & ideo eorum iurisdictionis strictè est interpretanda, nu. 1.

Ibi, De los mismos autos, idem Franciscus statutum asserit Rebus. in. 1. mo. con. 7. tit. Franc. tit. de supplicatio in prat. nu. 80. pag. 118. quem adhuc allegauit Didac. Perez in l. 8. titulo. 4. lib. 2. ordin. col. 192. verbi est tamen dubium.

Ibi, Porra de restitucion, ex ijs verbis non denegatur minori restitucio ad supplicandum si in termino supplicare omisit, prout ex ea denegari asserbat Auend. hic num. 16. hoc enim lex hanc non probat, sed tantum quod incepta hac supplicatio-

ne secunda nullus terminus assignetur ad probandum, vel aliquid aliud faciendum, neque audiatur pars ad hoc etiam per uia restitutionis, opinio tamen Auend. probat l. 4. inf. eo. vt in lege sup. proxima diximus.

Ibi, Pueri comento, ex ijs verbis colligitur quod iudices in gradu hoc secundae supplicationis cognoscentes & delegati sunt, & ideo strictè interpretanda est eorum iurisdictionis, secundum Auend. hic num. 10. in fine, quemadmodum in lite in Romana curia incipiendi, directas; & commissa auditori, vel alij ex Papae mandato, ille cui committitur delegatus dicitur, secundum glossam in Clem. auditor. de rescript. quam ad hoc allegat Staphyleus de hier. gra. & iust. tit. de comisin. liter. iust. in praedulo nu. 5. & 6.

## LEX. III.

## SVMMARIVM LEGIS.

A pena mille & quingentarum auri non potest se supplicans excusare, quauis sententia à qua supplicatum extiterit, in accessorij de super fructibus & expensis modificetur, nisi articulus ille super quo modificatio fit, sit tanti valoris & estimationis, super quo sola posset supplicatio hac interponi.

Ibi, En la dicha ley, quae est. 1. huius tituli & libri.

Ibi, vndiera se suplicado, in propositio-

tum horum verborum, vide quae diximus in lege prima, verbo, Si los tales, supra eodem.

LEX

## LEX. IIII.

## SVMMARIVM LEGIS.

Supplicans cum mille & quingentis duplis potest sine poene incursum intrare tres menses postquam supplicatum discedere, teneturque supplicatione interposita intra 40. dies à die supplicationis numerados coram regia persona se presentare in gradu illo, omni remedio etiam restitutionis excluso, si in tempore non est supplicatum & solemnitatibus à lege requisitis satisfactum, iudiceque talis causa nullomodo omittere debent neque possunt condemnationem harum duplarum facere, si sententia à qua supplicatum fuit, confirmauerint.

Ibi, De la ley que suplican, idem in appellatione statutum est in l. 1. titulo. 18. supra eo. lib.

Ibi, No oatre suplicado, vide quae in propositum diximus in l. 1. verbo, En vein te, cum seq. sup. eod.

## LEX. V.

## SVMMARIVM LEGIS.

A sententia interlocutoria, in qua declaratur esse, vel non esse locum huic secundae supplicationi interpositae, non licet supplicare.

Et legem hanc allegauimus in l. 1. verbo, Si los tales, supra eo. pro tertio requiritur, vt secunda hac supplicatio interponi posset, scilicet, quod ab interlocuto-

ria non potest interponi, quod secus in appellatione, appellatio enim ab interlocutoria vim habente diffinitiuè interponitur, fin quod diximus in l. 3. tit. 18. sup. ito lib.

## LEX. VII. &amp; VIII.

## SVMMARIVM LEGIS.

In quibus libris & causis locum habeat secunda hac supplicatio in praesenti disponitur & declaratur, legemque hanc 7. quoad valorem & estimationem litis augeri parat per l. 9. infra eod. quae nouior est & seruanda quantu ad hoc.

Ibi, siendo tan ardua, vide quae dixi in l. 1. verbo. Siendo, supra eo.

Ibi, Estimacione, ex verbis ijs notat Auend. hic num. 6. quod vt locum habeat secunda hac supplicatio, requiritur, causam super qua est interposita, esse estimabilem, aliter enim locum non habebit supplicatio hae, prout diximus in dict. l. prima supra eodem inquit tamen implemet

Auend. hic numero. 1. posse regem concedere secundam hanc supplicationem interponi super causa, quae fit minoris valoris & estimationis quam à legibus nostris requiritur, asserit tamen nunquam vidisse concessum, alia de materia nostrae legis in dict. l. 1. supra eodem diximus, & quod tenemus ad valorem inspicendum inspiciebatur.

V u 3 LEX

## LEX. IX.

## SUMMARIVM LEGIS.

Si due sententia conformes super possessione proferantur, non est locus huic secundae supplicationi, neque alicui alteri remedio, ut executio ipsarum impediatur, & non obitante hac secunda supplicatione sunt exequenda praestitis fideiussoribus sufficientibus coram iudicibus secundam sententiam proferentibus, ut si pars exequens iuris condemnatur restituat res executatas, cum fructibus, sed si sententia hec non sunt conformes non habet locum hac supplicatio. Et a sententia qua declaratur fideiussiones idoneas esse vel non, non supplicatur.

**I**bi, Mandamos, per eam limitatur text. in l. i. in fine supra isto titulo vt ibi dixi, & hanc. l. in sua cõclusionem allegauit Auedano hic num. 15. verlic quæ supra dicta.

**I**bi, sobre la possesion, idem etiam dicendum si super proprietate, super qua si due conformes sentantur sententia executatur data prius dicta cautione de qua hic, prout disponit text. in l. in. infra isto tit. & libro vbi & plus disponitur scilicet, quod quantum in toto non sint conformes, in eo tamē in quo conformes sunt exequatur praestita dicta cautione, & idem tenari in fiero cõcilio Neapolitano testatur. Mat. Afflic.

decisione. 18. in fine, nisi sint nulla ipso iure tali nullitate, quæ vera sit, & non per comparationem, super possessione tamen praestita bonorum maioratus, secundum legem de Toro non habet locum supplicatio hæc, secundum. l. 14. infra eo.

**I**bi, Ni otro reuero, etiam nullitas no rix in iustitia vel defectus iurisdictionis imò neq. restitutionis, vt diximus in l. 4. tit. 17. & in l. 1. g. 1. tit. 19. supra isto libro.

**I**bi, Dando primamente, desumpta fuerunt verba hæc à text. in aurh. quæ supplicatio. C. de precepti imp. offeren. & l. 6. in titulo 24. par. 3.

## LEX. X.

## SUMMARIVM LEGIS.

Regius etiam fiscalis interponens hanc secundam supplicationem tenetur persolvere fideiussionem hanc mille & quingentarum duplarum, secundum tenorem & formam nostri text.

**I**bi, No se admita, non enim debet esse fideiussor talis melioris conditionis quam priuatus, in iustitiam ministranda non est acceptio personarum habenda, idcirco sua benignitate & clemetia permittit ega licet ipsum & priuatum iudicari & in iustitiam metiri, præsertim vbi tertio præiudi-

cari potest & iustitia eius affert, vt probatur ex l. 1. tit. 1. lib. 2. supra ista enim non in singulis personis, sed generaliter constituitur, & in iura non in singulas. ff. de legibus, & text. in l. 1. ad fin. tit. 1. par. 1. ubi tenet enim ambigua decreta diu pellant, quæ quidem leges abhorrent.

## LEX. XI.

## SUMMARIVM LEGIS.

In causis criminalibus non est locus secundæ supplicationi.

**L**exque hæc nostra rationem habet ex l. 7. supra isto tit. & lib. scilicet quoniam

causæ istæ criminales, quanto magis arduæ sint, non tamen sunt ineliminabiles, ut non dicta

dicta l. 7. requirit esse causas vt secunda hæc supplicatio locum habeat, quam rationem ad istam. l. assignat Aued. hic. nu. 16.

vbi n. 7. questione in proposito anne dicit, & c. leg. an in causis nobilitatum habeat locum hæc supplicatio tractat & declarat.

## LEX. XII.

## SUMMARIVM LEGIS.

Litis & causæ in gradu hoc secundæ supplicationis distat per quinque ex regibus consiliariis, quibus earum cognitio commissæ est, determinari possunt per quatuor eorum, si scilicet mortuus est defensor processu litis & causæ.

**I**n cuius legis declarationem solum habet notare, quod eius dispositio continet quantum specialitatem & prærogatiuam in litibus ipsi in gradu huius secundæ supplicationis exerceat, nam cum iudicij quique, quibus talis litis cognoscenda est, sint delegati, vt in l. 2. huius tituli dictum est, si vnus eorum moreretur, non poterat alij de iure causam illam determinare, secundum text. in cap. vno delegatorum, de offi. deleg. n. cum vnus sine alio procedere non possit, secundum DD. & ibi glol. mortuo vno, vel remoto, alij procedere non possunt, quæ quidem licet in alijs delegatis ita se habeat, nihilominus tamen quoad iudices hos commissarios in secunda hac supplicatione cognoscentes per legem nostram, vt vides diu ponitur contrarium, & est casus specialis in

hoc, idcirco ad alium casum, quam in quo loberis notare, quod eius dispositio continet quantum specialitatem & prærogatiuam in litibus ipsi in gradu huius secundæ supplicationis exerceat, nam cum iudicij quique, quibus talis litis cognoscenda est, sint delegati, vt in l. 2. huius tituli dictum est, si vnus eorum moreretur, non poterat alij de iure causam illam determinare, secundum text. in cap. vno delegatorum, de offi. deleg. n. cum vnus sine alio procedere non possit, secundum DD. & ibi glol. mortuo vno, vel remoto, alij procedere non possunt, quæ quidem licet in alijs delegatis ita se habeat, nihilominus tamen quoad iudices hos commissarios in secunda hac supplicatione cognoscentes per legem nostram, vt vides diu ponitur contrarium, & est casus specialis in

## LEX. XIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

In causis tenetæ & possessionis bonorum maioratus non est locus huic secundæ supplicationi, quauis sententia sint difformes.

**I**bi, No aya ni puda azer lugar, istum casum vbi non est locus huic secundæ supplicationi legem nostram auent. hic nu. 6. vbi non in pract. cap. 3. num. 8. verbi. pari sanè

iure, vbi ponit ratione à ver. tetis conclus. & iste casus est limitatio ac l. 8. supra eod. alius casus refert Aued. hic nu. 6. vbi non est locus huic remedio supplicationis.

## LEX. XV.

## SUMMARIVM LEGIS.

In omnibus causis & litibus vbi est locus secundæ huic supplicationi, si fuerint late due sententia conformes exequenda sunt in eo in quo conformantur data cautione nostri text.

**Q**uam quidem legem in sua dispositio-  
ne non consideravit Padilla in l. li. cau-  
sa numero. 8. C. de transactio. pag. 141. ad  
limitationem. l. primæ supra en proban-  
tem, secundam hanc supplicationem impe-  
dire executionem sententiæ à quâ in-  
terponitur ampliaturque ex. l. nulla. l.  
8. supra eo quæ in possessionis tantum lre  
loquebatur vt id sit & l. super proprie-  
tate agatur, aliter enim lex nostra super-  
flua ellet.

lbi, *et nota conformidad*, quæ sint con-  
formes in. l. 1. supra eodẽm dictum est &

alibi etiam.

Ibi, *sin embargo*, & sic neque nullitas  
etiam notoria, vel incompetentiæ, impe-  
diunt hanc executionem, imò neque resti-  
tutio secundum tex. in l. 4. responsa. tit.  
17. supra eo. vbi dixi, & in l. 2. glosa. titu-  
l. 19. supra eod.

Ibi, *Dando primeramnt*, processerunt  
verba hæc à dispositione text. in authen.  
quæ supplicatio. C. de precibus imper. of-  
fer. & a. l. 6. titulo. 4. par. 3. prout in. l. 8.  
supra eo dixi, & ijs remanet ille titulus ex  
peditus.

## SEQUITUR TITVLVS XXI.

### De las entregas y execuciones de contratos, y sentencias, y confesiones, y conocimientos, y de los executores dellas.

**E**t cum declaraturus simus titulum hunc  
de executionibus, prius est sciendum  
quomodo ad præcedentes titulos conti-  
nuetur, & continuari potest hoc feliciter  
modo, q. cū dictū sit de appellationib<sup>9</sup>, &  
supplicationibus quibus lites finiuntur, &  
determinantur, & nihil esset actū, nisi ex-  
ecutionem demandarent sententiæ in re la-  
pe iudicatam, & quoad consulationem, de  
re iud. glo. in rub. C. de executione rei iud.  
ideò post præcedentes titulos vbi de appel-

lationibus & supplicationibus sententiarū  
tractatum est, subiicitur hic de executioni-  
bus, & nō titulus alius de executionibus  
instrumentorum, schedularū, confessioniūq;  
& arbitramentorum diuersis constitueretur  
Ideo hūc hoc nostro titulo de supradic-  
torum omnium executione accumulatio  
fit, præsertim cum. l. 1. nollri tituli de ijs  
omnibus disserat & disponant, & est ti-  
tulus vtilissimus & quotidie in theori-  
ca, & in practica veritatus.

## LEX. I.

### SVM MARIVM LEGIS.

Contra obligationes, contractus, compromissa, & sententias, & alia quælibet, quæ  
de iure paratam habent executionem, non debet alia quam in lege nostra ex-  
pressa, exceptio admitti, vel quæ legitima non sit, & de iure non admittenda,  
& hoc dicit secundum verum communem & literalem intellectum.

- 1 Instrumenta de iure civili non exeque-  
buntur nisi in certis casibus ante. n. 1.
- 2 Lex hec executionum favorabilis est, &  
continet bonum commune. num. 1.

- 3 Adnotatio propriè nō est contractus, n. 1.
- 4 Verbum obligatio simpliciter prolatum  
de naturali, non vero de civili intelli-  
gitur. n. 3.

Contra-

- 4 Contractus appellacione non compre-  
henditur contractus, vel quasi-con-  
tractus, nisi largissime. num. 4.
- 5 Pœnitentie an sit hodie locus in contra-  
ctibus inominatis, ante implemen-  
tum. num. 1.
- 6 Actio vbi nascitur, & vbi executio  
etiam nascitur, & vbi non nascitur  
cessat. num. 6.
- 7 Contractus inominati iure civili si  
stipulatione vallabatur omnino im-  
plendi erant. num. 7.
- 8 Actori exequenti contractum in nomi-  
natum obstat exceptio, quod non im-  
pleuit illum ex sua parte. num. 8.
- 9 Lex excludens omnes exceptiones non  
censetur excludere illam secutam  
ex non implimento. num. 9.
- 10 Taciti etiam contractus sicut expres-  
si habent executionem paratam. nu-  
mer. 10.
- 11 Stipulatio in instrumento dotis tacite  
subintellecta habet paratam execu-  
tionem. num. 11.
- 12 Instrumentum etiam mandabitur exe-  
cutioni super ijs quæ in directis ex eo  
comprehenduntur. num. 12.
- 13 In instrumento mutui, quantum non obli-  
geris illud reddere, compelli poteris  
ad reddendum secundum quod dicitur  
in num. 3.
- 14 Sententia si in rem iudicatam est lapsa,  
exequi potest non vero aliter. num. 14.
- 15 & num. 15. declaratur vt procedat.
- 16 Executione sententiæ petita, si interim  
allegatur de eius inoffinita, & ad-  
mittuntur probationes, quid fiet. nu-  
mer. 16.
- 17 Exceptiones ante sententiam oppositæ  
in executione talis sententiæ opponi  
non possunt. num. 17.
- 18 Sententiæ executio lapsa in rem iudica-  
tam, ita procedit siue actione infa-  
ctum siue iudicio officio nobilis peti-  
tur. num. 18.

- 19 Executionis an sit locus schedulæ perdi-  
tæ, si eius tenor iis libus probatur. nu-  
mer. 19.
- 20 Legatarius an possit via executiva peti-  
re legatum. num. 20.
- 21 Dotale instrumentum etiam pro dote pu-  
tatur, sicut pro verâ, exequi possunt.  
num. 21.
- 22 Scriptura de finiquito recognoscit, an ex-  
qui possunt. num. 22.
- 23 Confessio apud alia scripta, ne exe-  
quatur. num. 23.
- 24 Fideiussor in alius se obligans pro alio,  
exequi potest. num. 24.
- 25 Contractus vt exequi possit, debet esse  
scriptus. num. 25. & num. 26. quid  
in confessione.
- 27 Publica scriptura, vt exequi possit sine  
alio adminiculo quæ dicatur. nu. 27.
- 28 Instrumenti publicæ appellatione non  
continetur priuata scriptura. nu. 28.
- 29 & num. 29 & 30. quod publica de-  
bet fieri coram publico tabellione,  
& numerario.
- 31 Instrumentum factum coram tabellio-  
ne conciliis, an & quando exequi pos-  
sit. num. 31.
- 32 Contrahentes sunt nominandi in publi-  
co instrumento. num. 32.
- 33 In testamento an requirantur solemnita-  
tes, l. 13. tit. 25. supra eo. nu. 33.
- 34 Certa obligatio quæ dicatur, num. 34.
- 35 & num. 35. quid si illud certum nō  
est liquidum, an & quando exequa-  
tur.
- 36 Instrumentum conditionale ante puri-  
ficationem conditionis exequi non  
potest. num. 36. & numer. 40. am-  
pliator.
- 37 Instrumentum dotale non exequitur,  
nisi matrimonio secuto. num. 37.
- 38 Conditio in contractibus respectu trans-  
missionis nihil operatur. num. 38.
- 39 num. 39. quid si in testamento.
- 41 Interesse pro quo executio fit an suffi-  
ciat



ciat liquidari in termino executionis. num. 41.

41. Actor potest petere terminum probatorium in executione datum prorogari, dum tamen probationes rei non viderit. num. 41. & 42. Vbi quid spectetur claspi decem diebus.

43. Reus executus in appellationis instantia potest petere se admitti ad probationem. num. 43.

44. Instrumentum dotis incerte arbitrio iudicis certificanda exequi potest. num. 44.

45. Instrumentum in quo promissum est solvere quantitatem cum hoc, quod si factio calculo minus reperitur deberi, soluat, exequi potest pro illa expressa quantitate. num. 45.

46. Cautela, qua debet vti reus cum executione pro quantitate liquida & illiquida. num. 46. & num. 47. quid quando quis est condemnatus ad reddendam rationem infra mensem sub pena.

48. Executioni non est locus in obligationibus facti, vbi succedit obligatio ad im-  
tresse. num. 48.

49. Instrumentum in quo confiteor me recepisse a te decem, in quo non me obligor tibi reddere, non habet executionem paratam. num. 49. nisi sit matuum. vbi. & supra. num. 12.

50. Dies solutionis debet esse transactus, vbi executioni locus sit. num. 50.

51. Executio vbi fiat in instrumento, in quo nullus dies appositus est solutioni, debet requiri per creditorem debitor vbi soluat, vel per iudicem intra talem terminum, aliter erit executio nulla. numer. 51.

52. Executioni opponi potest exceptio prescriptionis. num. 52.

53. Instrumentum publicum, vbi exequi potest debet habere clausulam garantitiam. num. 53.

54. Garantitium dicitur a garantire,

garantire vero est firmare. n. 54.

55. Remissioni an sit locus in contractibus. vbi. num. 54. & num. 55. ad declarationem l. 1. aial. 17. lib. 8. infra plura dicuntur cum sequenti. numer.

56. Delinquens per defectum pane se substat. num. 56.

57. Fictio fauore quolibet instrumenti habet executionem paratam. num. 57.

58. Clausula solita apponi per tabelliones in instrumentis censetur apposta, etiam si non apponatur. num. 58.

59. Exceptiones omnes legitime, & quae intra decem dies verificantur, opponi possunt exceptioni. n. 59. 63. & 64.

60. Lex taxatiue loquens non censetur debere similes, & vbi est eadem ratio excludere. num. 60.

61. Lex vel statutum excludens exceptiones, si singulas non vero legitimas excludere censetur. num. 61. & 62.

62. Exceptio promouens ex natura contra etiam opponi potest executioni. n. 65.

66. Ex num. 66. quod exceptio vltra quam facere potest ne conueniatur, opponi poterit.

67. Exceptio, nequis teneatur vltra quam facere potest, an sit periphrastica. n. 67.

68. Exceptio modificalia sementie, quan-  
doque, contra ea opponi potest. n. 68.

69. Exceptio capituli Oligas impedit executionem. num. 69.

70. Exceptio, ne quis conueniatur vltra quam facere potest, contra pauperem opponi non potest. num. 70.

71. Pausa victor in causa non tenetur ad exceptiones factas in re condinata. n. 71.

72. Exceptio, ne quis conueniatur vltra quam facere potest, non competit, qui ob culpam suam ad inopiam peruenit. num. 72. & n. 73. an huius privilegii reuocari possit.

73. Exceptio, ne quis conueniatur vltra quam facere potest, non habet locum in rei vindicatione. num. 74.

74. Exceptio, ne quis conueniatur vltra quam facere potest, non habet locum in rei vindicatione. num. 74.

75. Exceptio dicta, nequis vltra potentiam teneatur qualiter opponenda sit. nu-  
mer. 75. vbi numer. 76. quid inspicitur,  
tunc qualitas personae an opponen-  
tis, an quantitas patrimonij sui.

77. Persona, quibus competit dicta exceptio, possunt ea vti etiam si ex venditione bonorum suorum solvere possunt. num. 77. & num. 78. quod etiam hodie dicta personae videntur dicto privilegio.

79. Sacerdos solus amplas dotes promittenti, an competat dicta exceptio. num. 9.

80. Exceptio Macedoniana vel Velliani an opponi possit contra executionem. num. 80.

81. Exceptio pretij non soluti, an & opponi possit contra executionem. num. 81.

82. Vbi num. 83. an & exceptio non numerate pecunie.

83. Exceptio non numerate pecunie proprie contracta mutui, in alijs exceptionibus rei non tradit. num. 83. & 84.

85. Exceptio non numerate pecunie intra biennium opponi potest, illa vero rei non tradit vel pretij non soluti statim de iuris rigore secus de aequitate. num. 85.

86. Exceptiones non numerate pecunie, rei non tradit vel pretij non soluti, etiam post tempus rei opponi possunt a sumendo in se onus probandi idem si est renuntiatio. num. 86.

87. Vbi num. 87. an valeat talis renuntiatio.

88. Testibus etiam dictae exceptiones probari possunt. num. 8.

89. Creditori an possit opponi postea, quod pecunia non fuit numerata. num. 89.

90. Exceptio non numerate per tertium in perpetuum opponi potest. num. 90.

91. Nullitas procedens ex in instrumento, vel sententia opponi executioni potest. num. 91. vbi quomodo proponatur, &

num. 92. ampliatur etiam si incidit iter propositum. & num. 93. quod si post decem dies.

94. Nullitas notoria etiam contra tres sententias opponi potest. num. 94. & numer. 95. declaratur ex hoc glossa contraria.

96. Nullitas exclusiva non censetur exclusiva illa que est notoria, & constat ex inspectione actorum. num. 96.

97. Nullitas ex defectu iurisdictionis quae docet quae opponi potest. num. 97. vbi supra dicta limitantur & declarantur.

98. Nullitas intra sexaginta dies debet alle-  
gari. num. 98. nisi vbi. & 99.

100. Omnis exceptio nullitatis siue a iure, siue ab statuto opponi potest executioni. num. 100.

101. Exceptio confessiois erratae ex instrumento resultantis opponi potest executioni. num. 101. & numer. 102.

103. & 103. declaratur.

104. Exceptio cedendarum actionum potest opponi executioni per fideiussorem. num. 104. & num. 105. & 106. ampliat, & limitatur.

107. Exceptio inuentarij confecti potest opponi contra executionem. num. 107.

108. Executio an possit peti contra heredes obligatos. num. 108. & cum quatuor sequantur. vbi declaratur. & num. 113.

an contra heredem inuentarium co-  
ficientem.

114. Heredes non conficiens inuentarium capi debet & incarcerationi pro executione debiti desinere. num. 114. vbi fecisse fecerit. vbi quod non tenetur dare fideiussorem De anamento, licet de non transportandi bonis fieri.

115. Heredes si defunctus reliquit alibi commorantem, vel sitantem reliquit bona mobilia, quae vendita sunt per heredem, quid tunc fieri. num. 115.

116. Executio in quem litigantem super heredi-

- hereditate Testi, & cui eorum solue-  
bitur debum hereditarium. nu. 116.  
117 Executio non potest fieri contra here-  
dem intra nouem dies a morte defun-  
cti. num. 117.  
118 Requisita vt contra heredem executio  
locum habeat. num. 118.  
119 Executio an poterit fieri contra here-  
ditatem iacentem. n. 119. cum trilus  
sequunt. & num. 124. practica ponit-  
tur.  
120 Ius aduendi quanto tempore duret. nu-  
mer. 121. vbi nu. 123. an terminus  
ille abbreviari possit.  
124 Contumacia semper interpretatur in  
id. quod deterius est contumaci. nu-  
mer. 124.  
125 Executioni opponi potest de inutili si-  
pulatione. 125.  
126 Executioni opponi potest exceptio re-  
sultans ex inhabilitate contrahen-  
tium. num. 126. & 127.  
128 Executioni opponi potest compensatio  
nis exceptio. num. 128.  
129 Exceptio compensationis non admitti-  
tur. si ad sit iuramentum. num. 129.  
130 Absolutio a iuramento petita, si an  
tequam concedatur venit dies solutio-  
nis. solvendum est sub poena per-  
iurii. num. 130.  
131 Paupertas si ad sit efficit, vt admitta-  
tur compensatio exceptio, etiam  
vbi ad sit iuramentum. num. 131.  
132 Compensatio etiam stante iurame-  
to admittitur, quando fructus compen-  
santur cum sorte. num. 132.  
133 Excommunicatus opponere potest ex-  
ceptionem compensationis intrinse-  
ce. num. 133. puta si fructus compen-  
santur cum sorte, vt ibi.  
134 Compensatio vbi admittenda est in  
executione, debet esse de liquido, vel  
liquidando intra decem dies. nu. 134.  
135 & num. 135. ponitur cautela.  
136 Executioni opponi potest de defectu

- solemnitatis requisita in instrumen-  
to executato. num. 136.  
137 Instrumentum executum si negetur  
esse publicum, vel tabellionem illum  
non esse debet comprobari, vt execu-  
tio procedat. num. 137. nisi vt ibi nu-  
mer. 138. 139. & 140.  
142 Executioni instrumenti opponi potest il-  
lud esse simulatum. num. 142.  
143 Executioni an obstat exceptio litis  
pendentis super eodem debito. num.  
143. sique ad num. 152. inclusive,  
vbi ampliatur & limitatur multis  
modis, & num. 155. an obstat quod  
executio alio in loco est petita.  
156 Executioni an opponi possit nouatio a  
partibus inducitur sententia vel in-  
strumenti executati. num. 156.  
157 Exceptio reconventionis, an habet locum  
cum in via executiva. num. 157.  
158 Exceptio lesionis ultra dimidiam, an  
opponi possit executioni. num. 158.  
159 Exceptionem incontinenti dicitur li-  
quidari posse, quoties intra terminum  
legis liquidari potest. num. 159.  
160 Actor potest terminum probandi in  
executione prolongari petere. num.  
160.  
161 Executatio opponens exceptionem le-  
sionis ultra dimidiam, offerens iustitiam  
quantitatem, non est condemnandus  
in expensis. num. 161.  
162 Executioni opponi potest, quod res ven-  
dita non est tuta, neque secuta. num.  
162.  
163 Euictio imminet in limine contractus  
ante pretium solum. num. 163.  
164 Euictio exceptio non competit ante  
litem motam. numer. 164. nisi vt nu-  
mer. 166.  
165 Executio quod res libera & vacua tra-  
datur opponi potest. num. 165.  
167 Executioni opponi potest exceptio, se  
matrimonium sequatur. num. 167.  
168 Promissio dotis habet in se conditionem, si

- si matrimonium sequatur. nu. 168.  
169 Transigere & compromittere licet,  
super instrumento publico, & exe-  
qui vidi. num. 169.  
170 Instrumento executato, an opponi pos-  
sit defectus casus. num. 170. vbi nu-  
mer. 171. quod conditio habetur pro  
causa & conditione impleta, exequi  
poterit, vbi nu. 171. inferatur ad si-  
mulationem.  
173 Conditionalis est fideiussio, si Titius no-  
soluerit. num. 173. vbi quod purifica-  
ta conditio ne exequi poterit.  
174 Restitutio in integrum, an opponi pos-  
sit contra instrumentum publici execu-  
tionem. num. 174. & 175.  
175 Titulum. num. 174. & 175.  
176 Executioni an opponi possit habere pignus  
a executionem petens. nu. 176.  
177 Executiones plures, qua contra execu-  
tionem opponi possunt remissae. nu-  
mer. 177.  
178 Excelsionis exceptio, an admittitur  
in via executiva. num. 178.  
179 Petras si se obligauit pro leanne, obli-  
gatus le instrumentum publico, leanne-  
nem in letemus seruare, an possit locum  
nisi statim adire. num. 179.  
180 Verbo defensionis, an excludatur offi-  
cium iudicis. num. 180.  
181 Index ex officio supplere debet id, quod  
per partem opponi non potest, quan-  
vis iuridicum non sit per partem calum-  
niose agentem repellendum. num. 181.  
182 Solutionis verbo, omnis modus quo solu-  
tio fit comprehenditur. num. 182.  
vbi quid in cessione.  
183 Instrumentum solutionis siquis pre-  
sentare differat, condicatur in expen-  
sis retardationis. num. 183.  
184 Exceptio promouens ex defectu cau-  
sa efficientis semper allegari potest.  
num. 184.  
185 Vfurarium crimen meretur ecclesiasticum  
186 est. num. 185. nisi vt in numer. 186.  
vbi exceptio vfarum, an impe-

- diatur executio.  
187 Inhiberi an possit secularis index per  
ecclesiasticum super exceptione vfarum  
executioni opposita. nu. 187.  
188 & num. 188 an sit habilis casus, vbi  
remissio ad ecclesiasticum non fiat.  
189 Defensio tuta aduersus vim dari non  
potest. num. 189.  
190 Exceptio depositi potest opponi, tan-  
quam vsu executioni. num. 190. vbi  
num. 191. qualiter debet opponi excep-  
tio vsu vel metus.  
192 Metus reuerentialis circa patrem cum  
enormi lesione sufficit ad rescinden-  
dam contractum, cum eo factum. nu-  
mer. 192.  
193 Metus reuerentialis presumitur inter  
fratrem minorem cum maiori in casu  
in quibus cum patre presumetur.  
num. 193.  
194 Solutio spontanea metum purgat, &  
dolum. num. 194. nisi vt num. 195.  
195 Metus minor sufficit, si a iudice ius-  
situr, quam si a privato. num. 196.  
197 Debitur tenetur resistere sequestro de  
biti, vt liberetur. nu. 197. vbi an cau-  
tione sufficeret, si milia solveretur.  
198 Spoliatus omnibus bonis non tenetur,  
respondere creditoribus suis durante  
spolio. num. 198.  
199 Exceptiones falsitatis, & metus ad-  
mittuntur cum per viam actionis pro-  
ponuntur dantem in fiat intra ius-  
sus tempore, sicut si per viam excep-  
tionis. num. 199.  
200 Executatio salua remanet via ordina-  
ria executione impleta, & solutione  
facta. num. 200.

De his quoque legis materia integer tra-  
ctatus fieri possit, prout aliqui ex do-  
ctoribus scribentibus fecerunt, & enestis  
fuit Suarez & alij per me relati in l. 10. il-  
tul. 6. lib. 1. supra, vbi & alia non continen-  
da diximus, cum tamen mei instituti non  
sint, nisi legum literam explanare & aliquibus

bus villibus & congruentibus glossellulis adornare, breuiter circa hæc procedemus non referendo, quæ ab alijs dicta sunt, nisi aliquid addamus, nec omitendo necessaria; legique huius materiam tractantes reuertit ante Didacum Perez glossator Salmantinus sub. l. 4. titul. 8. lib. 3. ordin. col. 1064. & nouissime suppleendo lecturam Roderici Suarez, prosequitur Auendaño in tractatu suo De las excepciones, post responsa sua posito; resque rationes ad non solum textu proponit Didacum Perez vbi supra, col. 1065. cum 2. sequent. vbi & in col. 1067. item prosequitur, in veri. scien. tamen quæ quidem iure ciuili nullum instrumentum quantumlibet authenticum exequi poterat, nisi in certis casibus propositis & enumeratis per Rebus. in primo tomo consilii. Franc. tit. de literis obligatio riji, art. 6. glof. 3. num. 8. cum pluribus sequent. vbi optimè casus hoc declarat, & in titulo illo, & sequenti, quamplurimam materiam nostræ legis annexit, per scribentes aliquos tacito auctore transcripta sunt loquitur enim ibi Rebus. singulariter, in proposito ipsum referre sufficit, quoniam præ manibus habetur quoties habelig. non tate dispositionem nostræ textu, & sequentis fauorabilem esse, & continere bonum & commune, secundum Auendaño vbi supra num. 7. veri. cuius, & maximam æquitatem continere, ac naturalem rationem à iure diuino deriuatam, respicit Didacum Perez hic col. 1065. in principio.

Ibi, obligationes, y contratos, fed nonne obligatio est contractus, ex l. omnes obligatiōem. ff. de iudi. vbi iur. consulti, omnem obligationem pro contractu habendam exillimant, ergo superflue loquitur lex nostra, dum obligationes, & contractus cumulat, quod maxime ius abhorret, vt patet in procemio. C. §. quibus l. am pliorem. §. in reuolutorij. C. de appellat. & in procemio decretal. §. rex pacificus. Scū glossator Salmantinus in præfati, colu. 1091. cum seq. difficultatem hanc sentiret saluat legislatorum nostrum, vt necessarium fuerit vtique verbum apponere, vt non solum comprehendat obligatio propria, verū omnis illa, quæ possit comprehendere alio quouis modo etiam improprio, ideoque donatio comprehenditur, quæ proprie non est contractus, fed improprie & largo modo, ex text. quem ita asserit intelligendum in l. si donationis, &

ibi Barr. ff. quod metus causa, & in l. iue-nus nulli, circa principium, ibi, siue contra-ctus venditionis seu donationis. C. de refo. ecclesiæ. & ex alijs iuribus per ipsum Didacum allegatis, vel secundum intelligendum est, secundum eum, verbum obligatiōem, vt etiam omnem obligationem, quæ ex consensu alicuius volens, & obligare, in alterius villitatem procedit, comprehendat, & si nudum pactum, & obligatio naturalis inscriptis redacta executionem habeant paratam, quia verbum obligatio simpliciter prolatum de naturali & intelligitur & ciuili obligatione. l. si ius ciuili. §. Clausus. ff. de solutio. præsertim attenta l. 2. tit. 16. infra lib. 5. probante, eunem modum, quo aliquem appareat velle se obligare, validum esse, pactaque etiā nuda seruanda, prout ibidem De anno ueniente, dicemus, & hic supelstatitis ebitioni epinitis satisfit maxime quia abundantia verborum non arguit superfluitatem, sed abundantiam & multitudo dispositionum idem disponendum, & repetendum, vel iura dicta dici possent, verbum hoc obligatiōem, in quacunque contractibus, vel districtibus procedere, & posse verificari, nam cum appellatione contractuum, quasi contractus, & vel districtus non comprehendit nisi si largissime, secundum glof. in cap. fin. & ibi Panor. de foro comp. ideo nimirum si verbum, Obligatiōes, isthæc comprehendens, apponatur in text. nostro non superflue, fed conuenientissime, in quatuor contractibus enim, & districtibus, partes easdem obligantur, & ad ibidem contenta possunt compelli via executionis, secundum quod inquit in præfati Didacum Perez eodem, 1095. veri. quid autem est.

Ibi, Contratos, fed num. nomenati, vel an & innominati comprehenduntur, vt scilicet, & innominati exequi possint, etiā ante implementum, & desitio huius questionis dependet ab alia, num iure nostro regio attento l. 1. titul. 16. lib. 5. infra sit pænitentia locus in contractibus innominatis ante implementum, & iure ciuili clarior est solutio in contractibus innominatis respectu eius quod licet ab resistere à contractibus non implementum, in nō respectu eius vero etiam iure ciuili dubium erat, num liceret, vt patet ex dictis per Orosium in l. si cum fundum num. 10. cum sequent. col. 889 ff. de pactis, & iterum in l. iuris peritium, in princip. num. 16. cum 2. sequent.

co.

eo. tit. col. 785. & per Aluarum Velaum de iure emphiteotico quæst. 6. num. 1. cum 3. seq. præsertim si ex intervallo perficiatur quia tunc intervallo vitatur, secundum communem assertum per Orosium dict. colu. 889. nisi stipulatione essent vallati, quoniam secundum eos tunc non licet ab resistere, iure tamen nostro regio attento anteimplementum in contractibus ijs respectu doctores regnolice sunt in diuersis & contrarijs opinionibus, quidam enim prout fuit Gregorius Lupus in l. 1. titul. 1. part. 5. in glof. 1. verifico quæ tamen lex & Minchaca de successio. crea. lib. 5. §. 1. num. 64. & dominus Don Antonio. Meneses in l. natura. §. 5. & si quidem, nu. 19. 1. part. præscrip. verb. & Villalpado. l. 2. tit. 1. part. septima quæst. octaua numero fina. fol. 182. tenent, & hoc verius testatur vbi supra Villalpado, quod etiam iure nostro regio attento ante implementum in contractibus ijs respectu, tamen nulla oritur efficax actio ad agendum, & per conse-quens penitere licet ante implementum, & hæc de causa non possint ante implem-tum exequi similes contractus, & eo quod vbi non nascitur actio, neque ius executi-um, siue & est iuratio vbi nascitur actio

græ obicitur efficax actio & obligatio, ex text. formalis in l. ex placito. ff. de rerum per mut. & ibi cōmunitur DD. sed ex præ dicta l. regia. 2. titul. 6. lib. 5. infra expresse iam disponitur ex qualibet simplici promissione oriens efficacem actionem & obligatiōem, ac si solemnem interuenisset stipulatio, ergo iam nullas contractus innominatus dari potest, ex quo etiam re integra non oritur actio & obligatio, præsertim cum de consuetudine & notariarum stylo inqubillet instrumentum apponatur per notarios stipulatio hæc, & hanc Ant. Gomez opinionem semper tenit & verio rem & saniorum iudicio regio iure nostro attento, ex quibus cum ex tali contractu innominato etiam respectu oritur iam etiam re integra efficax actio & obligatio, exequi optime poterit talis contractus, & si lex nostra in eo, sicut in contractu nominato locum habebit, bene tamen verū est secundum Ant. Gomez vbi supra, quod actori exequenti y contractum innominatum obstat exceptio, quod ipse actor nō adimplet ex parte sua, & admitti debet talis exceptio, vt interim quod non adimplet exequens ex parte sua, nullo modo contractus ille executionem mereatur, quod in facto (sæpe allegari, inquitque Rolandus Valle cons. 33. n. 13. vol. 1. quod quantus lex excludat omnes exceptiones non tamen excludit y excludere exceptionem hanc, quod exequens non adimplet ex parte sua, & num. 26. & 27. inquit ipse Roland. hoc adeo esse verum, quod quantus in vno cap. defecere, contractusque iuratus sit, adhuc opponi potest exceptio hæc ino, tamen dicere id esse verum, etiam partes non opponente, licet non firmet per de in hoc, polletque ex defectu fidei & causa non seruatur altera partes penitere, si nollet aduerfarius, vel differtet iure causa ex parte sua implere premissa, secundum Gu tierrez dict. cap. 35. num. 1. pro quo, & faciendū tradita per Rebus. in l. 1. tomo consilii. Franc. tit. de literis obligatorijs, art. 1. gl. 9. num. 44. & sic vno modo verbum. Cō tractos, polli tex. amplius ad omnes etiā innominatos siue respectuos, siue non. Scū solum ampliari potest, vt non solum contractus expressi paratam habeant executionem, verum & taciti y adante principali contractus, secundum Bald. in l. 1. de probationem. l. 1. C. de probatio. & in l. fin. C. de sicomis. allegatum & secutum per Auendaño



Auendando cap. 30. prazto. h. 10. lib. 2. & item in tit. De las excepciones. n. 46. & sic tacite sicut expresse obligationis admittitur executioni secundum Suarezio. l. post rem. a. ampl. l. regie num. 2. pag. 283. ex quo stipulatio in instrumento dotis tacie t subintellecta per l. vnicam. C. de re vxo. acti. exequi potest. proat communem testatur opinionem lat. in l. cum filiis fam. num. 10. ff. de verbo. obli. vbi nu. 1. inquit optime quod non solum mandabitur executioni instrumentum in ijs super quibus fuit directe confectum, sed & in ijs, quae indirecte probantur ex eo, proat & notissime tenet Villalobos in arario mille comopi. verbo executio, n. 251. & in verbo virtualiter, vbi hac intelligit & declarat, & ibi ex ijs ad contrarieta testorum per eum ibi adducta defusmit concordiam quandam, de quo & agitur per Rebut. vbi supra, art. 2. glof. i. num. 19. & 21. vbi numer. 24. inquit quod si tibi maneat decem quauis in instrumento mutui t non obligeris illa decem restituere, adhuc exequi poteris si tempore per iudicem assignato ad soluendum mutuum & restituendum non solueris, inquit tamen ibi Rebut. num. 2. tunc tuus esse poteris audire, quia exequi, vide eum ibi. Vltimus notandum est rex. nostrum in ijs verbis, Obligationes, y contratos, intelligendum esse locuti prout in effectu loquimur, & clarus patet ex l. j. infra. eo. in obligatio nibus & contrariis publicis coram tabellone publico in scriptis & in forma publici ca redactis, prout ex verbis ijs, Obligationes y contratos, colligitur, scire verodendum esset si per verbum, literas, lex nostra loqueretur, nam tunc de prius a intel ligeretur scriptura secundum Rebut. in prae fatione ad dictum titulum de literis obligatorijs, num. 3. pag. 55.

Ibi, Compromissus, intelligi potest verbum hoc, vel quod partes compromittentes compelli possint via & remedio executionis ad implementum contentorum in compromisso, vel ut inquit Didacus Perez in presenti cola. 196. in fine, pro sententia arbitri vel arbitratoris cap. verbum hoc compromissus, scilicet, vt & ipsa sententia executionem habeat paratam, ex text. hic, & in l. 4. infra. tit. quae sunt in trasactione concludit, debet tamen sententia ipsa exequi adhibitis diligentijs, de quibus in dict. l. 4. quarum principalior

diligentia est quod ipsum compromissum cum sententia ipsa praesentetur tempore executionis petite, & sic non tam exequenda quam ex compromisso executio sit tunc, quia de causa rex. noster de compromisso mentionem fecit, quauis partibus sententiae consentientibus & approbatis, & consensibus eorum promissum sola sententia sufficere praesentari ad executionem eius faciendam, inquit consensu meus Doctor Gutierrez in sua solennia repet. l. nemo potest, num. 443. deleg. 1.

Ibi, sententia, in rem tamen indicatam translatam, & quae per appellationem, vel restitutionis petitionem suspensa non fuit, vt l. i. C. de execut. rei iud. l. h. ff. de re iud. l. si cui nulla. C. de l. in integ. resti. allegat per Specul. ad iudic. in 2. part. tit. de executione testorum per eum ibi adducta desusmit concordiam quandam, de quo & agitur per Rebut. vbi supra, art. 2. glof. i. num. 19. & 21. vbi numer. 24. inquit quod si tibi maneat decem quauis in instrumento mutui t non obligeris illa decem restituere, adhuc exequi poteris si tempore per iudicem assignato ad soluendum mutuum & restituendum non solueris, inquit tamen ibi Rebut. num. 2. tunc tuus esse poteris audire, quia exequi, vide eum ibi. Vltimus notandum est rex. nostrum in ijs verbis, Obligationes, y contratos, intelligendum esse locuti prout in effectu loquimur, & clarus patet ex l. j. infra. eo. in obligatio nibus & contrariis publicis coram tabellone publico in scriptis & in forma publici ca redactis, prout ex verbis ijs, Obligationes y contratos, colligitur, scire verodendum esset si per verbum, literas, lex nostra loqueretur, nam tunc de prius a intel ligeretur scriptura secundum Rebut. in prae fatione ad dictum titulum de literis obligatorijs, num. 3. pag. 55.

Ibi, Compromissus, intelligi potest verbum hoc, vel quod partes compromittentes compelli possint via & remedio executionis ad implementum contentorum in compromisso, vel ut inquit Didacus Perez in presenti cola. 196. in fine, pro sententia arbitri vel arbitratoris cap. verbum hoc compromissus, scilicet, vt & ipsa sententia executionem habeat paratam, ex text. hic, & in l. 4. infra. tit. quae sunt in trasactione concludit, debet tamen sententia ipsa exequi adhibitis diligentijs, de quibus in dict. l. 4. quarum principalior

tunc opponi possit, vide Guidonem Papae decisi. 50. num. 1. vbi inquit quod sic, id tamen verum intelligitur si intra tempus a l. 2. titulu. 7. supra eo. praescriptum allegetur, nisi esset talis nullitas, quae & post illud tempus opponi potest, vt ibidem dicemus, & infra hac lege dicemus. Et an post rem indicatam in ipsa executione rei iudicari opponi possit exceptio compensationis, vel exceptio limitatoria sententiae illius, vel confecti inuentarij si haeres conueniatur proptor debito, vel exceptio pretij non fuit, vel diuisionis, & similis, tradit noster summi de late dominus Don Anton. Meneses in l. i. n. 30. cum seq. C. de iur. & fac. ijs. Sed iam verbum distinctius nostri textus, vel an & in interuocandis in vnaqueque locum habere si in rem lapsa fue rit, quia cum nulla differentia ratio ab his, est tam potandum quod omnes exceptiones, quae in executione sententiae opponi possint, non est permittendum, & neque licet eas opponere, si ante quam sententia illa ferretur, in progressu litis opposita fuerit, & nihilominus sententia illa lata & pronuntiata fuit, secundum Ausdiano in dict. tit. de las excepciones, num. 49. in princip. neque obliuiscendum est quod lege nostra attenta sine executio sententiae lapsa in rem indicatam petatur officio iudicis nobili, siue actione in factum, semper habet executionem paratam, secundum glof. Del. que l. i. tit. 17. part. 3.

Ibi, Otas qualescunque scripturas, vt puta si scriptura facta manu publici notarij perdit sit, & tenore eius testibus probetur in contradictorio iudicio, tunc enim & executio locum habebit, ex glof. allegata per Suarez in dict. l. post rem. l. i. pag. 297. num. 1. quoniam & alios eam sequentes refert Didacus Salmantinus in presenti, cola. 1099. vbi transit cum hac doctrina, contra eam tamen tenuit Bar. relatus & secutus, per Suarez vbi supra, & per Vangium in dict. tract. de nullitatibus, tit. de nullitate sentent. ex defectu processu. n. 79. & hac veram & tenendam iudico, potest tamen declarari & intelligi opinio prima quoties perditum instrumentum, eius tenore per testes probato denovo aliud fuit confectum instrumentum ex tenore dictorum attestans, tunc enim posset fieri executio, quia instrumentum confectum est, & ita loquitur glof. & Ange. in quorum doctrina fun-

dabatur prima opinio, puta quando testiamentum habet coram testibus, & testes ipsi deponunt de tenore eius, & corum dicta diriguntur in publicam formam, tunc enim vt testamentum nuncupatum dirigatur in publicam formam, si coram notario confectum non fuit, led coram testibus, ita & instrumentum publicum deperditum secus vero si in publicam formam non rediret, ita optime dictas opiniones concordare voluit Suarez vbi supra, num. 4. pag. 299. & Didacus Perez vbi supra, & optimam iudicio eius concordiam & declarationem, secundum quam dictum Angelum, non est contrarium huius secundae opinionis & dicto Bartolice etiam voluit concordare Belloum. consil. 1. numer. 9. quem refert & sequitur Villalobos in dict. arario mille comopi. verbo executio, numer. 246. vel vltimus possunt verba nostri textus. Verificari in testamento, puta si fideicommissarius aliqui, vel legatarius apant contra heredem pro legato in testamento relicto, possunt enim petere testamenti illius executionem, & text. in auth. de har. & sal. 3. illud quoque, quem ad hoc muli commendat lat. in l. i. col. 1. C. de edicto diui Adriat. & ibi relati per Anton. Gomez in l. 45. Tauri, num. 137. & est notissima opinio tenuit Orosius in l. 1. de pactum, q. qui protulit col. 905. in princip. ff. de pact. & Duenas regula. 15. limit. 2. contrarium tamen, imo quod exequi non possit tale testamentum prore legata, tenuit Anto. Gomez in dict. num. 137. & iterum in tomo. cap. 15. num. 7. folio 108. & 2. teos illustrat, couar. in cap. R. synodus f. 10. numero 4. glof. no. de testam. & A. 3. in cap. 10. pratorum fol. 141. nuyes. 6. pro qua opinione videtur esse text. in l. i. titulu. 9. part. 6. in finalibus verbis, dum ibi lex verba adiudicem & non ad patrem dirigat, & hanc opinionem in practica recipimus, ideo ea attenta verba nostri textus in testamento verificari non possunt. Est tamen verum quod si testamentum per heredem non negetur, vel contradicatur sed fateatur potius haeres verum esse, & petatur per partem quod heredi libeat ut adimpleat illud in petitis intra certum tempus, alias quod lapsio tempore exequatur tunc lapsio illo tempore exequi poterit, & sic voluit Didacus Perez in l. 1. titulu. lib. 5. ordi. pag. 91. cola. 1. & a quem post haec vidi, & sic potest dici testamentum exequi, quoniam

quoniam secundum Suarez ibi supra, no-  
tab. in executione est hoc præceptum; &  
in hoc fecit & modo poterit verbum no-  
stri text. in testamento verificari, & an si  
hereditas non est adita possit legatari pe-  
ti, vide Anton. Gomez dict. tom. 2. cap. 1.  
n. 7. & 11. ubi tenet quod sic, & glof.  
la herencia, dict. l. n. 3. part. 6. & opo-  
time Tellium in l. y. Tauri, part. 3. num. 7.  
& 8. vel etiam poterunt verba hæc nostri  
text. verificari quoties instrumenta sunt  
dotalia, quæ non solum pro dote vera  
verum etiam pro putativa exequi possunt,  
secundum Pal. Rubi. in rubrica. 3. 6. num.  
4. vel iidem hæc verba verificari in scrip-  
tura privatis recognitis a parte, secundum  
text. in l. 5. infra eo. vel in scriptura de fini-  
quo ito? recognito, quod quidem exequi  
potest, secundum Boer. dec. 155. per to-  
tum, maxime numer. 16. vel quoties priu-  
ata apud acta scribit confessionem, vel res-  
ponsum suum & subscribit eam, habet  
enim hoc vim publici instrumenti, secun-  
dum Bald. in l. ne in arbitrio. num. 2. C. de  
arbit. & Alvarus Lusitani in tra-  
ct. de iure emphy. quæst. 7. 1. part. nu-  
7. & ideo si censuror in acta se obligans  
pro alio? exequi potest contra eum, secun-  
dum Velausum ibidem? ubi sic inquit in  
magna Curia vidisse iudicari, vel si quis  
conferat coram tabellione debere cen-  
sam Titio, de qua confessione per tabellio-  
nem conficitur publicum instrumentum  
exequi etiam poterit, secundum la. in l. 1.  
super iura, num. 25. ff. de verbo. obli. & in  
præf. tit. 1. etiam si credere alicui Carolus  
ad altissimis lib. 1. Regaliis Francie iur. 13.  
ve. in super, pagin. 199. in fine sequ. cõ-  
tra Angel. l. si fideiussor. C. de fideiuss.  
& Hippoly. fing. 15. aliud volentes.

¶ Est tamen notandum quod scriptura quæ  
absq. recognitione partis exequibilis est,  
vel habeat hæc executionem paratâ plura  
debet continere requisita, & plures qualifi-  
cates, ita ex parte ipsiusmet scripturæ, &  
ita loquar, quæ ex parte eam exequi volen-  
tis, & quæ in gl. hæc de instrum. etis. scri-  
pturis locuti sumus, prius etiam qualitates  
necessarias inferimus, post vero agemus de  
requisitis ex parte executionis petere vo-  
lentis, ut executio locum habeat, & de hoc  
ultimo membro dicemus Deo volente in  
l. fin. in gl. y. al juez le pareciere, infra eo.  
vel legem nostram aliquantulum exerce-  
mus, & venio ad primum membrum.

¶ Est igitur prima qualitas in scriptura  
publica requiritur, ut possit exequi, scilicet,  
quod contractus sit scriptus, & redactus  
in publicam formam, vel ex verbis nostri  
text. patet, & patet clarius ex l. sequenti.

Ibi, *Causa o contractus publicus*, & sic ad  
viam executionis inducendam scriptura  
contractus necessaria est, & erit hic vnus  
causæ eorum in quibus scriptura requiritur  
addendus ad quib. in c. si de censibus. in. 6.  
prout in proposito hic considerando no-  
tat Auzendañ in dict. tit. de exceptione  
num. 20. in princip. nam si in compro-  
misso & sententia arbitraria vbi exequi pos-  
sit scriptura requiritur, secundum text. in l. 4.  
infra eo. ius & confessio? facta in iudi-  
cio, ut exequibilis sit requiritur scriptura  
eius, cur non & idem requirendum in cõ-  
tractibus, & sic de hoc non est dubitandum.

¶ Secunda vero qualitas, quæ in tali scrip-  
tura requiritur est, q. sit publica prout in  
lege, infra proxima præterit, dicitur autē  
publica in hoc casu illa, & cui soli sine alio  
adminiculo de iure, aut de consuetudine  
credi, secundum Auzendañ in dict. tit.  
De las excepciones num. 1. vers. secunda  
qualitas, & prius per Speculatorem in. 2.  
part. tit. de instrumentorum editione. 5.  
num. dicendum est in princip. num. 13. fol.  
116. & Montaluan. l. 8. tit. 9. lib. 2. fori  
& Tellium in l. 2. Tauri. num. 6. vers. qui  
bus tamen, & est communis conclusio se-  
cundum Ioan. Orosium in l. si quis ex ar-  
tarij. §. finitum tabularum numer. 2. & 3.  
col. 7. in princip. si de edendo, & sic in-  
quit Roma. cons. 77. patet, col. quod  
appellatione publici instrumenti? nõ cõ-  
tinetur privata scriptura, prout refert Bur-  
gos de Paz Iunior in suis quæstionibus,  
quæst. 4. num. 10. quæstus Abb. & Dec. in  
rubric. de fidelitatem aliud velint. pos-  
set tamen Abbatis & Decij doctrina pro-  
cedere, quando solum consideratur pro-  
batio, tunc enim & schedula privata testi-  
bus probata idem quod scriptura publica  
operatur, secus vero quoad viam execu-  
tionem, vel quod formam aliam, prout in  
proposito dict. l. 2. Tauri, considera: Tel-  
lium ibi numer. 6. ad finem: vel postquam  
est recognita, tunc enim eundem effectû  
quod publica scriptura operatur, quan-  
tum ad executionem spectat, non conde-  
ritur scripturæ publicæ, & denominatio,  
non vique quæ satisfaciât, nam quantum  
uis libro mercatorum de consuetudine  
est

est introductum ut staretur, vel epistole,  
vel priuata scripturæ testibus comproba-  
te, id tamen quoad probationem profice-  
re nõ tam executioni paratam habebit,  
nisi recognitione per partem prius facta,  
ergo dicta denominatio non viquequæ  
procedit, ideo quoad nostram materiã exe-  
cutionis illam dicemus publicam scripturam  
quod hoc vt absq. alio excecetur admi-  
nistro, secundum Didacum Perez in l. 5.  
gl. 1. tit. 8. lib. 3. ordin. col. 104. in fine  
cum seq. quæ est coacta? manu publici ta-  
bellionis? numerari? chartas vel loci, ubi  
contractus sunt celebrati, omnis enim feri  
contractus dicitur priuatus, & præter notariõ  
scripturam, & actorum iudicialium, secun-  
dum Card. in rap. 2. de fidei instrum. & Re-  
bus rom. 1. constit. Franc. tit. de chiro-  
graphorum & schedularum recogniti. nu-  
2. & eius relatis Burgos de Paz in. 4. quæst.  
4. num. 10. & in quo differat publica ab au-  
thentica scriptura vide Abb. cap. 1. numer.  
2. de fide instr. ex quo inferri potest, scriptum  
factum penes notarium conciliij? & ci-  
uitatis vel populi, ubi contractus fit, publi-  
cum non dici, quantum sigillo ipsius tabellio-  
nis sit sigillatâ, vt eius virtute executio  
ferri possit, exequi enim non poterit, quan-  
tams super rebus conciliij, & ad ciuitatis  
publicam obligationem ad implendam fa-  
cta fuerit, necesse istidem scriptura confecta  
a tabellione regio, vel notario de camera,  
vel foris ecclesiæ altij, secundum Didacum  
Perez l. 2. quæst. 11. colum. 45. in princip.  
lib. 2. in finem tabelliones publici &  
mercatorij non sunt, secundum D. Comar. in  
præf. quæst. 1. cap. 10. fol. 94. colum. 1. vers.  
quæ ratio conclusio? & tradit opem in mate-  
ria executionis. Rebut in dict. 1. tomo. 6.  
lib. 1. Franc. tit. de literis obligatorijs art.  
2. glof. 2. num. 37. ubi cum pluribus sequen-  
tibus in proposito adducit, non tamen  
poteb. nisi tuiusmodi ibidem num. 55. di-  
centis aliud esse in notario creato a rege  
in toto regno, vel in provincia sua, nam eo-  
rum scriptura paratam habebit executionem  
idem quantum in regno suo proce-  
dere possit, in nostro tamen non, in locis  
ubi tabelliones publici numerari? adiunt,  
& hoc ex text. in l. 1. & 2. tit. 2. infra  
isto lib. ubi & dicemus in l. 2. infra eo. lib.  
per in finem tabellionibus de concilio con-  
fite scripturas circa vccatarias & plica-

riatum & similia rerum obligationes,  
nam id vtrum quoad probationem, non  
vero quoad hoc vt ex eorumdem scrip-  
turis executioni possit, nisi aliud de consue-  
tudine habetur, prout in hac ciuitate Pla-  
centia habetur, & probat femel viam me-  
quidem exequi aliter reculante instrumen-  
ta hæc tabellionum de concilio, & ideo fuit  
dicta consuetudo probata, quibus de causis  
si optima esset, preiudic. quæ habere vt ta-  
bellio de concilio, efficeret etiam publicum de  
numero aliter enim vt regulariter tabellio-  
num publicum de numero instrumenta  
excedenda sunt, & non alia, dum tamen  
conueniant in talibus instrumentis re-  
cogniti. l. 13. tit. 5. infra isto lib. scilicet,  
quod primo? nominetur in eis persone  
contrahentes, ibi, Nombando las personas,  
& hæc nominatio clare & aperte, &  
absque ulla consue. esse debet fieri, secun-  
do quod inferatur dies in quo obligatio,  
& instrumentum eius conficitur, ibi, Y el  
dia, qui quidem dies quatuor, in priuatis  
literis de essentia non requiritur, secun-  
dum Bart. in proemio. ff. veteris, in pu-  
blicis tamen requiritur ex lege illa. 13. Tec-  
tore, loci appositio ubi conficitur tale in-  
strumentum, imo & domus vel alius par-  
ticularis locus ubi fit, secundum illam. l.  
2. ibi, El lugar y casa, in casu in quo locus  
ipse non esset cognitus, necque notum ha-  
beretur, tunc enim domus designabitur, &  
sæpe quandoque vtrumque ponit, & in  
plurimum, & communiter accidentibus  
locis populi locus si cognitus esset ponitur  
& inscribitur, non vero domus, quoniam  
domus appositio non requiritur pro for-  
ma in casu in quo populus esset cognitus,  
quicquid voluerit contrarium dicere Auzendañ  
ibi sub dict. tit. de las excepciones  
num. 1. ubi & inquit quod non valeret  
confectum aut summi Possitio, aut Prin-  
cipis dispositio, quod dies, tempus, & locus  
non apponeretur in talibus instrumentis.  
Debet vterius talis scriptura continere id  
quod partes inter se contraxant, & quod  
iniqua scriptura partibus præsentibus co-  
ram testibus legatur, & a paribus subscriba-  
tur, si scribere velit, alias testis vnus pro  
eo qui nescit scribere subscribat nomen suum  
& tabellio ipse ibidem, & sigillum suum ap-  
ponat, alius enim si aliquid horum deficiat  
scriptura talis fidem non faciet, & sic exe-  
cutionem non merebitur, prout omnia  
hæc, dict. l. 13. probantur, & congegit ea

Auend.vbi supra, numer.20. vbi num. 21. inquit in testamentis non requiri illius legis solemnitates, de quibus & tradidit Orosio. in dict. §. si initium tabularum, vbi supra sequent. & Rebus. in. l. tomo. titulu de lites obligato. artic. i. glof. 5. & melius Couarr. in pract. cap. 20. per totum, vltra quas qualitates debet etiam scriptura talis, vt exequi possit, alia continere requisita supra & infra hanc glossa posita.

¶ Titulu igitur in ordine meo requiritur qualitas in publica scriptura vt exequi possit, quod certam quantitatem & certu contractum, & conuentione continet, prout in lege sequenti probatur, ibi, Contra tus ciertos, certa autem ¶ dicitur obligatio, quando in ea certum debitum continetur, quod oculo ac sensu patet, prout asserit hic Auend. d. tit. de exceptiones, nu. 23. vers. i. cum. 1. seq. & Rebus. vbi supra, artic. i. glo. 9. nu. 7. & seq. si tamen certum quid contineret, non tamen illud certu ¶ et liquidu, posset optime pro toto illo certo executio fieri cuius protelatione vero liquidadi illud in termino executionis, prout optime inquit Suarez in. l. post rem limi. 4. ff. de re iud. & Couar. plures allegas in lib. 2. varia. c. n. n. cum seq. vbi hanc co-

munionem testatur, qui quid contrarium voluerint relati per Rebus. in d. art. i. glof. 9. n. 2. & ipse cu eis quod & committer tene re testatur. la. in. l. cert. cond. num. 2. ff. si ce. per. et. ideo dicebat Couar. vbi supra, q. si tunc a precepto illo de exequendo tali instrumento appellari fuerit, reuocandu ¶ et in gradu appellationis tale preceptu, sed si non appellatur ab eo facta liquidatio ne in termino executionis quauis appelle tur a sententia de remate, nō reuocatur preceptum illud, & ideo consulo vt appelles, hic enim executionis exples euitabis. Hæc tamē vera sunt quocies per debetur illud quod in instrumento cōdinetur & in progressu executionis liquidatur, secus vero si conditionaliter & sub cōditione debeatur, quia tunc ante purificatam ¶ cōditionē non est locus executioni, secundū Couar. & Suarez vbi supra, nō vīg. dū verificatur conditio suspensiuū effectū habet instrumentū illud conditionale, expressa enim cōditio impedit natiuitatē actionis & obligatiōis tunc in. l. ex dēre diem. ff. de verb. oblig. quod sic intelligit Octau. de off. Pede. 2. a. nu. 7. & probat glof. cōmmitter appo-

bata. in. l. si quia, verbo, male. ff. de pign. que plus probat, scilicet, q. idem sit in cōditiōe tacite subintellecta, puta illiquidum ne t. non enim ex tali stipulatiōe ne t. agi potest nisi matrimoniu fuerit secutum, vt potest, quia in illa stipulatiōe tacite subintellectur conditio, si matrimoniu sequatur, quod quidē glab. ab aliquibus reputatur singularis, quos refert la. in. l. 2. §. credidi. col. 1. ff. si cer. per. vbi est similia gl. in verbo. post nuptias, & cōmendat eā Gomez. Artic. 15. 7. Tauri. n. 9. & Segura. l. 1. §. i. vir. fol. 18. ff. de acqu. p. & Tiraq. de viroq. re tracta. fol. 115. nu. 45. & Bal. in c. significalli. col. 1. de elect. & Ant. Goto. l. c. n. 2. a. & tom. 2. c. n. 2. vbi cōmmitter approbati testatur, & Dec. cōf. a. n. 4. vol. 1. & Alciat. in dict. l. cedere di. col. fin. reprobatis glof. contrarijs. l. ita deum, verbo. conditiōe. ff. de arbitris, & in. l. arbitrium verbo poteris. C. de arbitris & Rebus. i. tom. conf. Fran. titulu de lites oblig. artic. 1. glo. 2. a. num. 72. concludit tamen communis intelligenda est & vera respectu obligatiōis & actionis, non vero respectu transmissiōis, nam eius t. respectu tacita hæc conditio nihil operatur, non enim impedit eam, vt. l. cum illud. §. si. ff. quando dies lega. cedat, & ibi cōmmitter DD. teste Ant. Gomez. d. n. 4. & tradit Dec. d. conf. 1. nu. 4. quod tamen hæc tacita conditio a natura subintellecta fit, vt probatur in illo. §. si vel a lege, vt. l. 3. de legat. 1. focus vero in conditiōe tacita ¶ testatoris, quoniam hæc transmissiōem etiam impedit, veluti si testator illud quod pure legauit ademit sub conditiōe, nam tunc videtur illam rem sub contraria conditiōe legasse, secundum text. in. l. aliquo do. ff. de condi. & demonst. l. quod pure. ff. quando dies lega. cedat, & ideo tunc si legatarius moriatur ante illius conditiōis implemētum non transmittit legatum illud, secundum text. l. si post mortem. §. 1. de lega. 2. & ff. de adimen. leg. §. si legatum pure, notat glo. in dict. l. quod pure, & hęc quoad transmissiōem, quoad natiuitatem vero actionis & obligatiōis etiam tacita conditiō, vt vides, earum impediunt ea que potest tale conditionale instrumentu, imo & si purificata sit conditio, non poterit exequi instrumentum, donec pars facta iudici notum purificatam esse t. conditiōem, secundum la. in. l. in illa stipulatiōe, num. 10. ff. de verbo, obligat. & Ant.

Gom.

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

Gom. d. cap. 11. num. 30. vbi inquit de iuris rigore & hoc seruandum esse, sed de acquirenti sufficere, quod in processu veritatem purificatio conditionis, inquit tamen Rebus. in. l. tom. conf. Francisc. de lit. obligat. artic. 1. glof. 1. num. 76. quod potest pars petere quod suo periculo exequatur conditionale instrumentum si non probauerit conditionis purificationem in termino executionis. Ex quibus & interelle iustici in termino ¶ executionis liquidari, secundum dictos & Didacum Perez hic columna. 1078. & 1079. vbi columna. 1080. allegat Roderi. Suarez omnia hæc diligenter discutientem, & declarat idem moris suo. Couarr. vbi supra, & Dominus Anton. Menel. in. l. a. num. 47. delegat. 2. & Orosio. in. l. si de edendo, col. 7. 19. in princip. vbi & dicitur quod potest actor si vale petere terminum ad liquidandum interelle ante quam executio fiat & per eū petatur in illoque etiam termino poterit reus suam defensionem in contrarium conditiōem liquidationem probare, secundum Couar. vbi supra, tutius tamen est, quod in ipso termino executionis petat liquidari, ne termini prolongatio fiat, imo & quod plus est, quod si actor in termino executionis facta non poterit interelle & debitu liquidare, poterit interim terminum ipsius executionis, vel post, (ante tamen quam videat probationes rei executati) petere terminum alium, vel datum prorogari, liquidatio fiat, nam cum in fauorē ipsius actoris executantis breuis terminus decem dierum fit assignandus executato pro exceptionis sue probatione, & in odium debitoris vt tadio affecti breuius ac facilius soluant poterit optime ipse actor ¶ fauorabili renuntiare & plus termini petere & illi dandus & concedendus est latior terminus, ne quod in fauorē sui est introductum, in damnum eius retroqueatur, cōtra. l. quod fauore. C. de legibus, & prout in proposito inquit Alexand. in. l. colum. n. 7. & 8. delegat. 2. relatus & secutus per Suarez. l. post rem, limit. 4. num. 7. pag. 303. & practicus Monterroso in titulo De lavis executi, in princip. fol. 17. pag. 12. in medio, vbi inquit id esse verum & procedere, siue petatur maior terminus intra decem dies oppositiōis, vel eis elapsis ante tamen quam feratur sententia, & quantumuis executus cōtradicta est, concedendum, dum tamen probationes

nondum videri sint per actorem, eis et enim visus nullo modo esse concedendus terminus, sicut in hoc actor est privilegiatus & remanens visus potest si voluerit termini actori prorogato vel prolongato & testes eo durante examine, secundum dictos praeteritum Monterroso, vbi supra, idem & c. contrario reus ipse executatus prorogatum habet in instantia appellationis, scilicet, quod potest in gradu appellationis reus ipse executatus appellari a sententia de remate contra quam lata petere se admitti ad probandum etiam refragante aduersario, quod tamen ipse exequens ¶ non poterit petere se admitti ad probandum executato reluctante, secundum Dominum Couarrum, in practice. capite. 23. columna fin. dilacione tamen cōcella excecuto gaudebit exequens, nam omnis dilatio communis est virique parti ¶ vt diximus, quod tamen intelligi quocies sententia de remate, est iam executioni demandata & impletus ius iustus, secus vero alias, quoniam tunc non admittitur reus ad probandum in appellationis instantia, vt ibidem inquit ipse Dominus Couarrum, eodem etiam themate retinendo notandum est, quod pro dote incerta ¶ arbitrio iudicis certificanda, potest exequi instrumentum publicum, secundum Suarez in dict. l. post rem, dict. pag. 12. in medio, & iterum, pagina. 117. numero. 9. sic & promissio licet resoluatur sub conditiōe, vt promittit solvere talem quantitatem cum hoc, quod si falso calculo minus repariatur deberi resoluitur, exequi ¶ poterit instrumentum in quantitate illa certa promissa, secundum glossam in. l. 2. ff. de iem additi Bart. in. l. Iulianus in fine. ff. de cond. ind. quod figuranotandum dicit Rebus. in dict. titulu de lites obligatorijs, artic. 1. glof. 1. numer. 3. inquit tamen ibi hoc raro vidisset curias, & idem tenet & sequitur Hispanus Villalob. in quo arario mille cum op. litera. E. num. 370. notatis tamen vt scias allegare si casus euerit. Aliud etiam, & non minus fingulare notandum est, scilicet, quod si instrumentum contra te productum & per ius exequi continet quantitatem liquidam & illiquidam, & promissum quantitate executio petatur, si vicerit executiōem t. iura eius, efficitur quantitas liquidam, & trade eam vt

Xx

folia





communiter renuntiare erit locus, etiam in contractibus remissioni ad locum contractus, ubi se submisit obligatus, ex glossa & Doctor. in l. i. ff. si quis in ius voc. non 56  
 ier. quoniam ibidem in hoc ipse Auenadus commendat & communiter approbatam testatur Dominus Covarruvias in practica. capitulo decimo, numero quinto, & Oroscio in dicta. l. i. si conuenit, numero septimo, columna. 192. in fine, de quo & tractatur per Suarez in dicta. l. i. post rem quod incipit circa indicem, numero. 18. cum sequente, pagina. 34. & per glossam per textum in l. i. titula. 1. part. 4. & l. 1. §. 1. numero. 16. cum sequente. in fine de actio. & de ijs submissis habemus iam pragmaticam notissimam per Philippum nostrum secundum conditum Madriti, anno. 1574. quae singularis est in hoc plures dirimens controversias, & vocatur pragmatica, Sobre la execucion de las obligaciones, y contratos que tienen submisión a las justicias, in cuius propositionum licet eam non viderit omnia disputatione dicentem opinionum inimicem sese contrariantium, ipse Auenadus ubi supra, inuoluit se super intellectu. l. 1. titula. 17. libro. 8. ordinament. quod est l. 1. titula. 16. libro octauo infra, asserendo illam legis causam multos hodie dubitare, & dubitandum tenere indistincte in contractibus esse locum remissioni ad locum contractus, quemadmodum in delictis ad locum delicti in correctionem iurium ciuiliam alius asserendum & disponendum quia de causa ipse ibidem ad hanc euitandam correctionem concur legem illam aliquibus intellectibus declarare & intelligere, ne iura ciuilia corrigantur in contractibus remissionem denegantia, nisi in casibus iure expressis, cuius intellectibus omisit quoniam fortassis morte praeventus illius declarationem ibidem non declarabo, ut animus legentium quietetur in illius legis intellectu, verissime vltra Auenadam, ut iurium correctio cesset, eam declarabo. ideo ego legem illam primam in intellectu nullomodo velle corrigere ius ciuile in contractibus dictam remissionem regulariter denegans, eo quod lex illa non loquitur in contractibus, sed in delictis, ad quod probandum mouet, nam verbum illud, Deudores illius. l. i. ex quo desumit Auenadus legem illam in contractibus loqui, non est intelligendum de debitoribus ciuilibus & sic ex contractu, sed

potius de debitoribus ex delicto propter quod delictum remissioni ad locum delicti per se licet etiam perpetrationem delinquentis ipse debitor poenae & iudicis de licitum illud de iure impositae & iudicis legis ministro delinquenti ipsi imponenda, nam del in quendo, inquit Imperator in l. Imperator. ff. de iure fisci, tu te ipse possis subdistingui, quem text. adhuc commendat in dicta Auenadi capitulo. 5. pratorum numero. 21. in medio lib. 1. plures adhuc allegans, & idem Auenadus resp. 22. in practica dicit late Mincha. de succell. creat. §. 20. numero. 665. per totum folia 81. & Oroscio in dicta. l. i. ex hoc iure numero. 65. ff. de ius. & iure, & probat optima. l. 15. ad finem titula. 1. part. 4. & ibi gl. El mismo ibi, Ca sin duda el que haze el yerro, el mismo fue mete en seruicio bre de la pena que por el merec auer, & sic inquit Soto lib. 5. de ius. & iure, quod est. 2. art. 3. in fine, pagina. 385. quod per delictum perpetrationem perdit homo ius, quod habet ad membrorum vsum, & licet impropre non vero verum quod delinquendo videatur se ipse poenae subdere secundum Angel. & Paul. in l. 1. si tibi quidam §. decem. ff. de pactis, relator per Mexiam in pragmatica taxae pnae conclus. 6. numero. 67. & consensus iste poenae propter delictum commissum imponenda non verus sed interpretatus fit, secundum Aven in rubric. extra de accusatio. & fectatus, secundum omnino teste Oroscio in l. 1. si tibi decem §. quidam. ff. de pactis numero. 1. column. 582. tamen negari non potest quoniam consensus fit, & ideo ex eo naturalis etiam oritur obligatio, secundum glossam l. 1. §. 1. Belfia, verbo honorarij, quod de postulat & glossa in l. seruis. ff. de ijs qui rotant. Bart. in lex hoc iure numero. 21. & ibi Oroscio numero. 61. cum sequente, communis secundum Fortunium in l. legitima, numero. 14. ff. de pactis, & Gometium in §. omnium numero. 11. ff. de actio. tenet idem Bart. in auct. de non alien. aut permitt. §. quia vero §. conis numero. 1. quoniam contractum voluerit idem Bart. in l. fin. numero. 3. de iur. & Socin. in l. Mazius §. duobus numero. 24. delegat. & Socin. in l. certi conditio, in princip. si fieri pet. nisi in ijs posterioribus locis intelligas Bart. & Socin. loqui verum & proprie loquendo, locus vero largem & improprie, quia tunc procedunt primo dicta quod delinquentem dicitur natura licet obligari, ut dictum est, & dicit ipse met Bart. in dicta. l. 1. ff. de iniur. in mo. quod

quod plus est ex parte ipsiusmet offensis consensus datur, secundum Salic. in l. cum quis columna. 3. C. de iur. & signator. & Oroscio in dicta. l. i. ex hoc iure numero. 66. col. 38. & melius in §. 5. decem, numero §. col. 387. nam licet offensus in hoc non consentiat vt offendatur, consentit tamen vt offensus poena legis puniri debeat, nam & quod naturalis illa aequitate obligentur quae maleficia puniri dicuntur, locatio. §. q. illicite. ff. de pub. & vec. lita valneratus ad l. 1. Aquili. nec dubium est obligari, secundum Oroscio in dicta. numero. 5. ex tex. in l. 1. ad reo. §. illud ff. de iudic. l. 1. in l. 1. in iuriarum, ubi Bart. ff. de iniur. Bal. in auth. ad huc, columna. 4. C. de viur. cum ergo consensus, quilibet is sit, demus in delinquente, & obligationem non locum ciuilem, verum & naturalem pro poena, debitorem quod poenae hoc modo constitutum. text. in l. 1. in l. 1. titula. 17. lib. 8. infra. de debitoribus remittendo, loquens de debitoribus delicto intelligendus est, non vero de debitoribus ex contractu. prout aliqui & male intellegebant, verba enim legis etiam si necessae fuerit, improprie intelligenda sunt, vt euitetur iurium correctio, & quod ita sit patet ex verbis sequentibus illius legis primo ibi. Donde delinquieron, igitur in delicto loquitur, praesertim quia nisi hoc modo lex illa. i. intelligatur, in illo verbo, Deudores, lex a. illiusmet tituli & libri immediate sequens superflua esset, nam cum lex illa 2. loquitur quoties debitores ex contractu cum bonis aufugiunt, secundum Auenadum, ubi supra. d. tit. de las excepciones, n. v. tertio facit, merito dicendum est. l. 1. illam antecedentem, de debitoribus ex delicto non vero ex contractu loqui, alias enim non esset necessaria dispositio dicta. l. 2. de debitoribus fraudulentum cum bonis fugientibus disponens, & hanc credo verissimum illius. l. i. intellectum, vt euitetur iurium correctio, relictis intellectibus D. Auenadi, nimis enim supplet licetam illius. l. primo, & hac de causa mihi persuasum fuisse, in litera illius. l. 1. in hac nostra recopilatione omnia verba contractuum antiquae, ex quibus Auenadus se fundabat, & anxius reddebatur & perplexus, ubi Parra quod dellos se hags iusticia a las ciudades villas y lugares donde delinquieron o ficeron la deuda e contrato, quae quidem verba ex proposito in contextura nostrae recopilationis omittantur, vt cessent per

plexitates & legum contrarietates & correctiones, si in contractibus lex illa. 1. loqueretur, & sic cessat intellectus Auenadi, & sic mens tanquam verisimilis est tenendus, & quoniam Doctor noster Gutierrez in dicta. tractat. de iuram. confirm. par. 3. cap. 16. numero secundo aduerterit verba illa, Oizieron la deuda e contrato, esse in nostra recopilatione omilla, non tamen hunc intellectum ad eam proposuit, sed transiit cum intellectu Montalij, secundum quem datur maximum in conueniens ad l. 1. illiusmet titula. 16. eo. lib. 8. infra scilicet, quod arguit de superfluitate lex illa. 2. vel si legem illam. 1. in debitoribus ex contractu intelligeres, necessario veniebat in telligenda, vt procederet in casibus in quibus de iure praesertim attenda dicta nostra pragmatica de Madrid De las submissiōes a las justicias, etiam locus remissioni ad locum contractus, cum non fit non in leges priores per posteriores, & sic contra intelligi, maxime vt euitetur iurium correctio, ex quibus vt ad institutum deueniamus videri perplexitatem de doctorem, circa qualitatē hanc clausulae generatim in instrumentis exequendis apponendam necne, & quantums prima opinio ipse vtior & in practica receptor, & secunda tamen semper mihi placuit, quam & nouissime posthabeo, quasi non inuicē videremus reperio tenuisse Olanum contra. antin. verbo in instrumentum, numero. 3. v. q. ad 56. stylus namque audientis consulo vt seruatur apud superiores enim, qui de veritate tantum iudicant fortassis secunda praestitabit opinio sine decime executionis condemnatione, quam quidem decimam vt in plurimum superiores procurant partibus excusare. Possent tamen secunda hanc opinio etiam apud inferiores praedicari licet in scrupulo fauore fisci, nam cum eius 57 fauore quodlibet instrumentum habet executionem paratam secundum Suarez. l. post rem notab. 7. ver. Ad las confirm. pag. 256. ff. de re iud. quoniam iura, quae ad legem non mihi satisfaciunt, loquitur enim in debitoribus licet publicis functionē & tributorum obligat, in quibus exigendis de plano & reij. citatione proceditur, compellendo debitores etiam non citatos, secundum Bal. in conf. 4. incip. licet, fol. 3. quem refert & sequitur Maran. in practica. de citatio. n. 6. pag. 135. eo quod debita illa liquida sunt, & negari non possunt, quae

quo causa doctrina illa Suarez procedit fecundum Quemada in questionibus fiscalibus hareticis praenotatis. q.9. & Baeg. de debitor. in op. p. 13. n. 1. & 12. & sic ultra casus in quibus iura illa loquuntur non sunt intelligenda, neq. extendenda, in illis tamen casibus sine scrupulo procedit haec secunda opinio, quod clausula gaurentigia non requiritur: vel secundo possit haec fecunda opinio procedere, si tenemus opinionem quod clausula solita ꝑ apponi per tabelliones in instrumentis, quauis non apponatur censetur apposita, ex textu in l. si. C. de iudiciis. quem in hoc allegat mul. ti relati per Couar. in rubr. de testamentis 2. p. n. 14. communis, secundum Minchacá relatum & secutu per Doctore nostrum Gutierrez Canonici Ciuitatis in repe. auct. sacra. m. p. uerbi. n. 103. C. si aduersus vendi. sed de consuetudine notari hanc clausulam gaurentigiam apponant inferius, ergo quantuvis non apponatur censetur apposita, & per consequens exequi poterit, secundum Gutierrez in d. tract. de iura. conf. i. p. de. no. 6. vbi. & in alio causa declarat secundum hanc opinionem posse procedere, quauis hac de consuetudine declaratio non mihi applaudit, et hec pro qua litibus scripturari publicari exequenda sufficiat: alias vero qualitates ex parte exequitis requisitas, & iidem executati, in l. si. ubi titu. declarabimus Deo volente.

ibi, *Que tenga aparejada execucion*, & que sint hac supra glossa proxima diximus, & ampliationes & limitationes ad hac verba desumere poterit, ex dictis per Rebuff. in dict. i. com. consil. Franc. titu. de literis obligatorijs, artic. 4. gloss. vnic. per totum, & sic prius examianda est per iudicem, vi probatur in l. 1. titu. l. libro. 3. sup. que vbiq. debet feruari, ex dictis per nos in rubr. illius tit. 5.

Ibi, *Que non sea admitida*, ex verbis ijs quauis alia non adesse fundamēta manifeste colligitur, non solum opponi posse executioni instrumentorum exceptiones in lege nostra contentas & declaratas, verum & omnes alias, & iura legitima sunt, & intra decem dies oppositiōis consiliarios probari & liquidari possunt, maxime est enim dissoluta, an lex dicat, nulla alia exceptio possit opponi. vel quod dicat, nulla admittitur, priori enim casu nulla alia opponi potest quam in ipsa lege expressa, secundo vero casu si opponatur

exceptio alia debet admitti quauis non sit de contentis in tali lege, secundum Moslam ita dissiltingentem in l. si. no. colum. 7. vers. septimo limitat. ff. in quibus appellat. li. cuius sententiam ad legem nostram applicamus neq. Oroscius in l. tale pactum in princip. num. 42. & 43. colum. 901. ff. de pactis, & Segura in l. i. ex legati causa, num. 8. ff. de verbo. obli. vbi eius additio alios allegat, quicquid obiter dixerit Rebuff. in i. com. consil. Franc. titu. de lite. obligat. art. 16. gloss. 9. nu. 44. quali per verbum non opponatur, omnes huc legitimae siue non legitimae exceptiones in tali lege non expresse reiectae censentur, per verbum vero, non admittatur, solum frivola & non legitimae reijci videantur, prout non fter text. loquitur & procedit in hoc vltimo causa, quem sic declarat Oroscius, vbi supra, secundum quam declarationem est text. hic expressus contra Pet. de Aue. dan. in cap. 16. prator. num. 4. lib. 1. aliter tamen nullam aliam exceptionem, quam in lege nostra expressam esse attendendam aduersus instrumentorum executionem quod est expresse contra nostrum text. praedictum eius intellectus arte, & quoniam licet lex taxatiue loquatur non censetur causa similis & vbi est eadem ratio ꝑ excludere, ex gl. singulari in c. sciant cuncti, de electione, in d. 6. & Euerardo, in centuria locorum, loco a ratione legis larga, & in loco a natura dicentem taxatiuam, lexq. vel statutum remouens exceptiones frivolas, non vero legitimas reijcere censetur secundum Bar. quondam ad hoc allegatum in l. 1. §. parit. refer. ff. quod vi aut clam, & ibi Addit. & Rebuff. in compen. al. rerum ecclesiast. nu. 46. c. 4. seq. & iteru in d. a. tom. tit. de licet. obli. art. 9. glo. n. 44. & Did. Per. hio in verbo, Ninguna, col. 100. & Suarez dict. l. post. sem. pag. 38. nu. 45. in medio, vbi num. 48. inquit quod omnis exceptio, quae se comparat cum sententia, & venit admoderadam executionem admittere debet in ipsa executionis oppositione, sian enim quicquid inhumane videretur condemnare illum in via executum, qui tanta executionis oppositione venisset absoluitur omnino, propterea q non esset exceptio illa in lege expresse permittit ut opponi posset, si idem verba, iusta & equa opinio & in practica recepta haec est, vbi omnis legitima ꝑ exceptio admittatur neque per legem nostram exclusiua cen-

tur quantuvis in ea expressa non sit, secundum supradictos DD. & Castillo in l. 44. Tauri num. 88. contra Auen. vbi sup. & contra eundem in tit. De las exceptiones nu. 17. vers. & ille Domin. Rodericus, cu pluribus sen. contra quem pro dicta com. ni. & vltima opinione est text. expressus in lege sequenti lib. 1. La tal o legitima exceptio ecce ergo quomodo lege illa attema, quae nostrae declaratoria est legitima quibet exceptio admittitur, & quae alioce indagine non non requirit, sed incontinenti, vt aiunt, probari potest, secundum Abb. in c. suspirata, de in iure. rest. & Pala. Rub. in l. 16. Tauri in fin. & verbum, Paga, nostru text. non solum realem, sed & omnem alium modum etiam fictum, per quem quis a debito liberatur, includit, secundum Aue. dan. num. 19. d. cit. de exceptiones, & simili modo verbum, Pacto de no lo pedit, omne aliud simile pactum & exceptionem, per quae quis a petendo remoueri posset, comprehendit, & sub eo concluditur: quia de causa nihil amplius circa hac dubitandum, & ultra exceptiones a nostro text. expressas, aliis insuper declaramus quotidie in practica versatas in hunc modum.

Primò igitur aduersus executionem petiti, postquā quis est citatus, Para remane secundu quod in l. i. infra ibi tit. dispositio, potest executus opponere exceptionem illam, cuius probatio incontinenti offertur ꝑ secundu Feli. in cap. ex parte el. n. a. nu. 9. de offi. del. vbi nu. 6. plura in propositum persequitur, & quauis de iure in proposito nostro esset in arbitrio iudicis secundu diceretur ꝑ in continend probari, vt apparet ex dictis per Menochiu de arbitrar. iudi. lib. 1. centuria. 1. causa. 9. per ius nostru regium ex l. 1. & l. 6. infra co. decē dies constituti sunt, ex quibus poterit opponi exceptio illa, quae venit ex natura contractus, secundum Suarez in l. post. re. tract. l. pag. 15. numer. 37. cumque ex natura contractus, & secundum eius naturam sit exceptio haec, nequis conueniatur ultra quam facere possit, secundum Aue. dan. in dict. titu. de las exceptiones nu. 18. in medio, iure optimo opponi poterit in executione ꝑ per executum quod non potest conueniri nisi in quantum facere potest, secundum Suarez dict. tract. l. pag. 39. numero. 48. & Boerius declinare. 19. num. 9. & doctorem nostrum Gutierrez,

in dict. tract. de iuramento conf. 3. part. cap. 15. numero. 37. quauis contrarium & male voluerit Aue. dan. in dict. numero. 18. notum solum consideranda vna scilicet, quae legibus nostri regni, omnes peremptoria debent opponi intra viginti dies, si vero intra hunc terminum non opponatur amplius opponi non possent, ex l. 1. titu. de las exceptiones, supra hoc lib. 4. & idē si in tempore illo haec exceptio non opponatur, non poterit opponi in executione sententiae: quod quidem fundamentum nihil opitulatur sententiae & opinioni ipsius Aue. dan. media enim lucerna errauit, neque enim exceptionem hanc, ne quis conueniatur ultra quam facere potest esse peremptoriam ꝑ quandoque poterit ea non finitur ius actoris, neque eius excluditur in perpetuum, sed potius est exceptio moderatoria & dilatoria, moderatur enim petitoris intentio vt non habeat locum nisi in quantum fieri potest, dilaturque solutio eorum, quae pro tunc solui non possunt, in tempus pinguioris fortunae, & sic optimè venit opponenda similis exceptio ex executione facienda, aut facta iam, imò vltima subalternatio, ut poterit & si iam quod sententia. De executione, exceptio enim promouens ad moderandum sententiam quādoque opponi ꝑ potest, vt in l. Nonenius. §. fin. ff. de re. iud. & in l. & ex diuerso. §. fi. & ibi Doctores. ff. solutio. tradunt etiam gloss. & Doctores in l. 1. C. de iur. & fac. ign. & in expresse tenet Suarez dict. pag. 39. num. 48. & Boerius dict. numero. 9. & Additio Capella Tolos. deci. 158. & concius meus Gutierrez in dict. cap. 15. numer. 37. quam obrem interpedi contra Aue. dan. tenendum est, exceptionem hanc nec conueniatur ultra quam facere possit, tam executioni sententiae, quam iussu instrumentorum opponi possit, & tam opponens, si de iure opinionis possit, non tenebitur praestare fideiussorem de saneamento, prout in l. si. infra hoc tit. De vobis dicemus.

Cum & inquit D. Couar. in pra. d. cap. 15. num. 40. quod etiam excurio trum sententiarum consensum ratione solationis expensarum & fraudum hanc condemnatio allegat, & probet. in cap. Odoratus de solutio. impeditur, & quem refert nouissime post haec mea scripta concilio noster Gutierrez in dict. tract. de iuram. confirm.



confirm. i. patr. cap. 18. nu. 3. vbi sequitur  
Quar. contra Gom. Est tamen notandum  
quod hæc exceptio, nequis conueniat  
vltra quam facere possit, non habet locum  
quoties opponitur contra pauperem ꝛ al-  
quem debitorum suum petentem, nam tunc  
opponi contra talem non potest, secundũ  
Paul. Castr. in l. i. si quis ff. de pactis, & ad-  
ditio. gloss. in §. ite si de dote, in §. de ad-  
ditio. Guillem. de Cugno & Albericus in d. l. i.  
si quis, Bald. & Feli. in cap. dilecti filii nu. 5.  
extra de exceptio. Hippoly. singul. 99. &  
Guterius in d. c. 45. num. 4. pro quo facit  
tex. in argumentum in l. 4. si tit. 28. part. 3.  
vbi probatur quod petens rem aliquam a  
bono alicui emprore, teneretur recidere ex-  
pensas factas in re illa, nisi videtur talis &  
petitor sit pauper ꝛ, quia tunc non tene-  
tur expensas illas solvere, quasi pauperes  
ipsa hæc operetur. Secundo non competit  
exceptio hæc ei, qui propter culpam suam  
ad inopiam ꝛ peruenit, secundum Palac-  
Rub. in rep. cap. per vestras. §. 46. n. 7. fol.  
101. Et an huic privilegio ꝛ renouati pri-  
us fit tradit Orolcius in l. i. si quis credit, col.  
926 ff. de pact. & de censi. Capela Tolosa.  
258. vbi additio. alia adducit, quod optima  
sunt a d. l. sunt persone ff. de re iud. & l. i.  
tit. 15. part. 5. ponentes personas, quibus  
privilegiũ huius exceptionis competit, ex  
qua quidem lege. i. notat Baeca de debito-  
re inope, cap. 17. nu. 84. solum dari hoc  
privilegiũ inter ascendentes & descendentes,  
non vero inter collaterales, de quo in-  
fra dicam. Vterius & tertio nõ competit  
privilegiũ & exceptio nequis conueniat  
vltra quam facere possit quoties agi-  
tur reuendicatio, ꝛ secundum Bar. in  
l. i. si constante, nu. 106 ff. sol. mat. neq. co-  
petit secundũ Baeca vbi supra, cap. 8. nu.  
20. quoties adest dolus & alios quam solus  
casus & limitationes vbi non cõpõrit,  
desumes ex Bar. & Alex. in l. maritum, &  
in l. maritus facere ff. sol. mat. Et qualiter  
opponenda sit exceptio hæc & alia bona gi-  
tatur Aditio. d. decisio. Capela Tolo-  
sa. Et quid inspicitur in exigendo vel  
conueniendo aliquem in quantum facere  
potest, an quantitas, vel qualitas patri-  
monij vide rex in l. qui bonis suis de ces-  
sio. Bonerũ C. & Ant. Gom. l. 9. Tauri nu. 40  
quem refert Guterius noster in d. c. 45. nu.  
10. & tradit Boerius de iur. 19. num. 7.  
Notandumque idem esse, quod persone il-  
le enumerat in d. l. sunt qui ff. de re iu-

di. & in l. i. tit. 15. part. 5. & in l. finit. in  
part. 4. & Ant. Gomez tom. 1. c. 15. nu. 51.  
verũ. ite additio. nõ possunt ultra quam  
facere possunt conueniri, possunt vti pri-  
uilegio hoc etiam si ex venditione bono-  
rum solvere possint, secundũ Guteriũ  
d. c. 45. num. 15. & Tellum optimẽ in l. 10.  
Tauri nu. 14. vbi in propositum optimam  
regulam præcipit per ipsum videnda, nõ in  
infinitum procedamus inquit tamen Re-  
busus in l. i. tit. 15. part. 5. Franc. in proemio  
n. 9. quod nõquam videtur aliam personam  
ex numerati in d. l. sunt qui, cum sequen-  
tem partem vti in d. l. sunt qui, sed quod in  
totum exagebatur contra eos, & ad  
uocato ita aliterat Baeca, vbi supra, cap.  
16. num. 15. & Olanus in concordia an-  
tioniarum l. i. c. 4. num. 76. sed falluntur,  
nam in nostro regno, omnes persone  
enumeratæ in d. l. i. titulo. 15. part. 5.  
& in d. l. finit. titulo. 11. part. 4. & in l. 15.  
titulo. 10. part. 5. gaudent dicto privile-  
gio, & sic pluries videtur in foderis prædicatis  
conueniri a generibus suis pro dotibus  
promissis, nisi foderis ipsi sint in dolo, quia  
scientes se pauperes amplas dotes promi-  
serant, ꝛ inquit Aditio Capella Tolo-  
sa. & Pala. Rubius vbi supra, & Baeca  
vbi supra.

¶ Vterius & secundo aduersus executionem  
sententia, instrumenti publici &  
confessionis in iudicio factæ, de quorum  
executione in hac lege agimus opponi po-  
test exceptio Macledonius, vel Vellemus  
ꝛ vel vt dicuntur Duo volentes in l. 1. tit. 3.  
libro. 3. infra exceptio, quod sine licentia  
mariti vocata mulier instrumentum fecit,  
vel confessionem in iudicio dixit, vel sen-  
tentia condemnata fuit, vel ad executionem  
eorum processum fuit, & tunc nihil aliud  
erit necesse probare, nisi quod eposse con-  
tractus erat excoctatus filius famuli, vel  
uxor coniugata.

¶ Tertio, opponi potest exceptio pretij  
ꝛ non soluti, secundum l. si in d. si duo  
troni. §. i. qui iurauerit num. 5. ff. de iure  
iur. vbi inquit quid in pignus poterit tene-  
ri res, vique dum pretium soluatur, & tene-  
re in propositum legis nostræ, cõmunẽ  
allegentes. Gregorius Lopez in l. 1. ver-  
bo. Oro, tit. 11. part. 3. & Illustrius Padilla  
in l. i. non transacionis col. 1. in princip.  
pag. 18. C. de iur. & facign. & iterum in l.  
1. num. 41. eo. tit. & Didacus Perez hic  
column. 168. secundum quem col. 16. §. 4. &  
non

non numeratæ pecuniæ exceptio, opponi  
potest, ꝛ de qua exceptio late tractat  
Rebusus in d. l. i. tit. 10. consilii. Franc. tit.  
de chirographorum & schedularum re-  
cognitione, art. 2. num. 10. cum sequen. &  
vocat. non numeratæ pecuniæ respectu  
ꝛ contractus mutui. vt per Suarez. l. i. post  
rem, quæst. 1. l. i. regis, num. 3. 4. cum. 4. leg.  
respectu vero aliorum contractuum voca-  
tur exceptio & rei non traditæ, vel pretij  
non soluti, illaque non numeratæ pecuniæ  
intra biennium opponi potest, hæc vero rei  
nõ traditæ, vel pretij non soluti, statim de-  
bet opponi ꝛ de iuri rigore, licet de quæsti-  
one & per mille annos, secundum d. Rebus  
in d. l. art. 1. num. 35. 47. & 48. tunc ta-  
men lapsi temporibus ijs, secundum Re-  
bus. ibi tenebatur reus ipse probare & in  
91. ff. de assump. õnus probandi nõ esse nume-  
ratam pecuniam, vel rem nõ traditam, ex  
dictis per Rebus. ibi num. 28. & 30. & etiã  
si renuatiõnes esset. adhuc tamen posset  
reus in se assumendo õnus hoc probandi  
opponere dictas ꝛ exceptiones & audien-  
do i. et, secundum gloss. Por. esta. in l. 1. g.  
titulo. 1. part. 5. & Couar. lib. 4. vari. cap. 4.  
num. 3. & Anto. Gomez tom. 4. cap. 6.  
num. 7. & quauis ipse ibidem alleget in  
contrarium, gloss. Bien alsi, in d. l. 9. ad  
hæc tamen ibi gloss. tenet nostram opinio-  
nem, nam licet ex l. illa. 9. valeat renuatiõ  
exceptio, non numeratæ pecuniæ ꝛ  
etiam in eodem instrumento apponatur  
in correctionem cõmunis opinionis de  
iure citiũ contrarium aliterius, tunc Sua-  
rez dicit. quæst. 4. legis regis num. 16. part.  
31. hæc tamen renuatiõ, operatur, vt  
non teneatur creditor ipse probare nume-  
rationem, reus tamen oneratur, & graua-  
tur onere probandi pecuniam non fuisse  
numeratam tam intra biennium quam lapsi  
solu biennio, nõ cum aliena iactura quis loci  
pleretur, & edificat ad gehennã, & quan-  
vis Rebus. vbi supra dicat, tunc tantum per  
confessionem creditoris hoc esse proban-  
dum, cõmuniter tamen in practica vide  
mus ꝛ etiã seculis id probare possit, qua  
92. si lapsi biennij non in ducat præsumptio  
nem iuri & de iure, contra quã non admit-  
tatur probatio per testes, sed tantum per  
confessionem in partis, sed inducat tantum  
iuris præsumptionem, contra quam &  
testibus probari potest, & optimã prædicã  
agendi rem non esse traditam, vel pecu-  
niam nõ numeratam ponit Rebusus vbi 93

supra num. 30. Et an possit poni credito-  
ri per rem positio, quod pecunia nõ fuit  
numerata & gloss. Bien alsi, in d. l. 1. g.  
tenet quod f. & Suarez in d. l. i. post rem  
quæst. 1. incip. sed pulchrum num. 5. pag. 1.  
31. per tertium tamen non numeratæ pecu-  
niæ exceptio in perpetuum allegari ꝛ  
potest, secundum Anto. Gom. tom. 1. cap. 1.  
11. num. 81. & Auendano cap. 39. prator-  
num num. 1. lib. 3. vbi inquit in tertij præ-  
iudicium confessionem non probare, idem  
Anto. Gomez. l. 5. Tauri num. 11. limita-  
tio. 6. vbi id vno modo intelligit & quod  
exceptio rei nõ traditæ in nostra materia  
admittenda sit, vltra prædictos videbis op-  
time diffcultum per Decium conf. 421. nu.  
1. cum. 1. seq.

¶ Quarto, opponi potest nullitas ꝛ proce-  
dens ex sententia vel instrumento, quoniam  
ex nihilo nihil gigni potest, neque  
effectus executionis producti, & contractui  
principali annullato, & omnia in eo cõten-  
ta annullari necesse est, vt probatur in l. si  
fidei de consilii. pecu. quibus & alijs ita tenet,  
gloss. Fabiana. in l. 3. §. patronum. ff. si quis  
in fraud. pat. & sequitur relati per Dida.  
Perez hic, col. 106. vbi et. exceptio nulli-  
tatis, vbi hæc cõmunem tellatur opinio-  
nem, & Auendano cap. 30. præ. num. 9.  
lib. 2. & ante tenet Hippoly. in pract. ff.  
ultima que ff. num. 7. & Villalobos in suo  
arario mille cum opini. l. itera. E. num. 35.  
cum. 4. sequent. & Mexia in l. de Toledo  
7. fund. 3. part. num. 1. cum seq. aliquibus,  
& Rebus. in l. 1. tit. 10. consilii. Franc. de  
litter. obligat. art. 1. gloss. 3. num. 4. vbi nu.  
5. ponit practiam & modum proponendi  
deceptionem hæc, & in eod. tit. art. 2.  
gloss. 1. num. 3. 4. cum. 1. seq. idem tradit  
& Suarez d. l. i. post rem, quæst. 1. nu. 16.  
cum. 3. seq. pag. 19. & iterum in titulo de  
gubernio §. 3. per totum quæst. 4. par.  
415. & Menesius in l. 1. num. 30. pag. 10.  
C. de iur. & fac. iur. quod adeo verum est  
quod quatuor incidenter exceptio hæc  
nullitatis proponatur adhuc tunc execu-  
tio ꝛ per eam impeditur, prout cõmunem  
tellatur Villalobos vbi supra, imò &  
inquit Auendano in cap. 16. præ. col. fina.  
lib. 3. quod etiam post decem dies exceptio  
nullitatis opposita impedit executionem,  
quod vltimum verum intelligerem  
quod necesse nullitas hæc notoria esset,  
ex inspectione instrumenti, vel processu  
constaret, ꝛ ita quod nulla esset neces-  
saria



tantum pro rata & portione hereditaria,  
 109 ↑ qui a defuncto habuit, ex test. & materia in d. pro hereditatis. C. de here. actio. tradit. Anto. Gomez totto. a. cap. 10. num. 1. cum a. seq. pro parte enim, quam habuit a defuncto non representat, vt per Anto. Gombi. & Ias. per 15. ibi in l. cū qui ita. pte. & Titium. ff. de verb. obli. notab. ff. lio 82. Paul. in l. 4. sed vt manifestetur. C. de cad. tollen. & sic heres vniuersalis, vel plures heredes tantum pro eo. quod habuerit a defuncto exequi possunt, & hoc  
 110 dant tamen. inuentarium conferent, ↑ secundum Suarez. l. quoniam in prioribus amplia. 10. numero. 10. & 16. C. de inoffi. test. & Rebus. vbi supra art. 3. glo. 1. no. 8. Est tamē verū. quod si vov ex hereditibus cōmuniatur hypothecaria vel actione reali ad rem in solidū conueniri potest, ↑ secundum Suarez dict. l. post rem limit. l. legis. regiz. incip. ↑ que las cumplades num. 44. pag. 291. & iterum in dict. l. quoniam in ampl. 7. num. & cap. 19. vbi inquit quod tunc nō potest cōtra te opponi quod ex  
 111 cūctis prius alios tōi credes. hęc quę verā sunt, adeō. quod in executione sententis pōtelli opponi exēpō inuentarij confō  
 112 dū potest rem indicatam. ↑ nam cum non perimas sententiam, sed intra certos limites eam continet, quandoquē etiam potest eam indicatam opponi potest, secundum Bart. in l. cum hēc commissum nu. 1. ff. de confis. & hęc est communis & tenenda, secundum Mendium in l. 1. nu. 40. C. de iur. & fac. igno. quicquid contrarium teneant aliqui & cōmune allentur vt ibi per eū. Sed est quæstio in vt clarius dicta elucidetur, num exēpō in instrumentis fuit contra heredem inuentarium conficientem, ↑ & Bart. in l. cūctis. si in computatione nume. fin. C. de iure delib. dicit quod non, quem refert Auerdañ in presenti sub dict. tit. De las excepciones,  
 113 numer. 15. quod verum intelligo vt exequi illi heres non possit vltra vires hereditariae, secundum text. in d. l. ibi Sal. in. §. si vero, & ipse infine. C. de iure delib. quę sequitur Sōcin. in l. 1. ff. de iur. co. l. 1. ff. qui sac. cog. alias enim si indistincte Bart. vbi supra intelligitur ita q. nec inter vires hereditarias exequi possit heres, verum non diceret, & cōtrarium tenebat Ias. in l. cum filius fami. num. 11. ff. de ver. obli. & Suarez in d. l. quoniam in prioribus ampl. 10. num. 10. & 16. & iterum d. l.

post rem ampl. 1. & Rebus. in dict. art. 8. glo. 1. nume. 8. & Antonius Gomez. l. 64. Lami numero. 5. & Duas regul. 177. in princip. & limi. 7. & Auerdañ vbi supra no. 14. in fine, vbi iniquitas communiter DD. tenere, scilicet, quod exequi possit heres cōficiens inuentarium intra vires tamē hereditarias, & sic vidim. quotidie practitari, sit enim contra heredem exēpō in inuentarium fecerit, siue nō ita quod inuentario facto per eum non exequatur vltra vires & portiones hereditarias, eo tamen non facto insoluidum exēpō fiet, & si bene inspicitur Bart. in dict. §. in cōputatione non tenet contrarium, sed hoc idem potius, nam Bart. ibi non negat quin in hereditariis bonis heres exequi possit, sed tantum quod in suis proprijs bonis heres exēpō locum non habeat, nō indebit heres dānum patiatur, si inuentarium fecit, hoc enim operatur inuentarij beneficiū, & iterum in dict. l. quoniam talis heres inuentarium non conficiens cap. potest  
 114 & incarcerari ↑ executione facta, sed si fecerit inuentarium cap. nō potest, pro ut in l. fin. infra in glo. 1. supra p. hys. sm. Des annote, & in casu in quo heres hic capi non potest, neque incarcerari, per cōsequens non tenebitur heres talis prestare fideiussorem fecuratus, quę vocatur, de fideiussione, tenebitur tamen tunc prestare fideiussorem de non transportandis bonis mobilibus aut se mouentibus in quibus executione facta fuit, alias bona hęc penes tertium deposita sunt, prout in dict. l. fin. in glo. Con fāncas, dicemus, & fundari possunt hęc ex dictis per Rebus. in dict. l. tomo. rōn. ff. Franc. titulo de sent. exēpō art. 1. glo. 1. numero. 38. cum seq. aliquibus. Sed quid si defunctus heredem iustitias alibi cōmota tenet, vel non reliquit nisi bona mobilia, quę per heredem vendita sunt, quid tunc fiet, ↑ tradit optimē idem Rebus. in fo. tomo. 1. titul. de iur. oblig. art. 8. glo. 1. nume. 4. & 5. vbi et seq. glo. 1. nume. 4. cum a. seq. mouet & quæstionem aliam, scilicet, si duo litigant super hereditate Titij, in quem fiet exequutio debium hereditarium. Est tamen non defuncti, quod intra nonem dies a morte defuncti non potest contra heredem fieri exēpō, licet pūctet cogi fatidare si timeretur de fuga, vt ex l. 1. titu. 9. par. 7. notat Baeca de debitorē inope. cap. 1. num.

## De las entregas. l. 1.

707

num. 1. in fine, meliorem tamen legem inuenies in l. final. titu. 13. par. 1. imo & sunt qui dicant quod neq. intra terminum conficiendi inuentarium, de quo in d. fin. infra in glo. 1. supra, laus dice mus, & requiritur ut contra heredem exēpō locum habeat, ↑ pōit Rebus. in dict. tit. de lit. oblig. artic. 8. glo. 1. per totam nos tamen non requiritur tota requista, sed sufficit demonstrari executum esse heredem debitoris obligati in instrumentum quarentiglo. vt inquit optimē Suarez in d. ipso item ampl. ad l. regiam. num. 1. cum sequent. pag. 278. Sed an contra heredem iacentem ↑ poterit petiti exēpō in debito defuncti virtute instrumenti assensu de debito illi a defuncto confecti, vel sententia contra defunctum hęc in rem iudicatam lapsa, & dicendum est quod sic petito prius & prouiso de eaz hereditati illi iacta, & eius bonis secundum tenorem & formam descripta a glo. 1. tenentem in l. 1. in glo. fin. tit. 2. par. 1. quod tamē vt intelligas, ne erres, quoniam Bald. in l. 1. C. cōmuna deleg. nu. fin. & iterum in rubr. C. de success. edict. & ibi eius Additio. nu. 4. littera B. tenent contrarium, imo quod exēpō in bonis vacantibus fieri non possit, aduertere debes, nā enim semel vires de hac dubitari quæstione, & aliquando distincti, qui si institutus ad hereditatem illam erat extraneus, poterat petiti exēpō contra hereditatem iacentē prouiso prius curatore dictū, eo quod tunc hereditas ipsa iacens defuncto presentabat, & in illa herede extraneū nullū sū cōtinuabat, si vero tunc heres institutus ad hereditatem illam per defunctum debitorem esset filius constitutus sub testatoris potestate, & sic fā & necessarius, in quem cōtinuatur dominium defuncti, & omnia iura in eum transseunt per eum possessio, tunc nō potest prouideri de curatore, vt exēpō petatur, & sciet, nisi prius citato herede illi fā & monito an vellet adire, eo q. suuexistente & relicto herede non dicitur contra hereditatem iacentem Bald. & glo. ibi verbo successeritis in d. cū hereditas. C. de positi, & glo. 1. hereditatem, in l. 1. alienum. §. in extraneis. ff. de hered. instit. ibi. quia post mortem statim est hereditas si non adeat, quos & iura ad hoc allegat cōcūm mens Doctōr Gutierrez. p. sui. num. 98. titu. de her. qua. &

diffi. vbi cum pluribus numeris seq. prosequitur quæstionis huius declarata bonē & videbatur hęc probas illi distinctiones & rursus quæ secundum cōmuniorem & veriorē opinionem, secundum Doctōrem Gutierrez vbi supra, num. 109. & Anto. Gomez tomo. 1. cap. 9. num. 17. ius etiam competit beneficiū abfinitati, & ideo in processu non constituit de immittitione, etiā de abfinitatione non apparuit, sius abfinitati a petitis, & per consequens secundum Gutierrez vbi supra, num. 107. optimē potest dari curatore hereditati iacenti, dicendū est per determinationē nolite quæstioni, nullo modo contra hereditatem iacentem habere locum executionem, nisi hereditati ipsi prius de curatore ad item & de defensoribus bonorum prouideatur, tunc pōt locum habere prouisionem hanc dicendum est, quæstionem hanc et sic, sit extraneus filius, prius mortis est per extraneū nullū ex officio, vel ad creditōris petitionem, q. exceptet vel repudiet intra duos aut tres dies, alias quod elapsi ipsi diebus, prouidebitur de curatore & defensoribus hereditatis illius iacentis, cum quo exēpō & ius prosequatur, nam quauis ius ad eundem & immittitur dunt triginta annis, ex glo. per text. ibi l. licet. C. de iure de lib. & ibi DD. communiter te te Gutierrez vbi supra, num. 108. neque secundum eum ibi num. 109. & glo. alomenos. l. 2. tit. 6. par. 6. D. Padilla. l. §. emncipal. nu. 45. C. de iur. & fact. igno. quā nō sunt precipitandi heredes, ex l. 1. §. largius. ff. de success. edict. & terminus ille triginta annorum abbreviari non poterit, tamē ad hunc effectum, vt herede illi nō acceptante, neque repudiate in termino est ad hoc assignato, adire & prouideatur curatore defensoribus hereditatis iacti, qui respōdent omnibus interdictis petitis & de iudiciis hereditatis bona, optimē tenent de illorū 30 annorum abbreviari potest, & quoad hoc habebitur heres ille per acceptante aut repudiante in eo quod sibi deterius fuerit, ↑ secundum Bart. in l. quā dū nu. 1. ff. de acqui. her. quia cōtraria tēper interpretatur in id quod cōmuni est de iuribus \* & aduersario vitiosū, secundum Bart. ibi & Paul. in rubr. ff. de success. edict. & Benedictus in repet. cap. Raynunnus, verbo & vnozore nomine Adelsiam, prelude 4. nu. 34. de testam. quicquid ↑ Iaf.



in dict. rubric. de success. editio. C. aliud vellet, quoad hoc verò vt hæres ille in totū remaneat exclusus à iure adeundi per lap sum illius brevis terminus, nullo modo po test dicta doctrina procedere, neque pos sum illi triginta anni abbreviari, ideò ad uerte vt scias intentare & petere contra hereditatem nondum aditam, quæ iacens dicitur, debes enim petere prius requiri heredem ex testamento aut abintestato existentem an velit adire aut repudiare & terminari adhuc ei assignari, alias eo elapso habebitur pro acceptante aut repudi ante in eo quod sibi dederit & tibi vi lias fuerit, alias eo ponetur defensor, vt in quis Bartol. l. si diu. ff. ex quib. caus. in pos. carat. & Bald. in rubric. C. de editio D. Adr. toll. & ita licet non ita clare tenet gloss. per text. ibi in l. 12. in glo. fin. tit. 2. part. 3. & post hæc mea scripta, vt dixi de clarauit optimè cōiūm meos Gutier. d. 4. fol. 100. v. 2. vbi hæc verissima & communem resolutionem testatur, & nos ambo sic in practica habuimus & allegauimus & obuiuimus, & sic quotidie in practica recipitur.

Octauo & eodem themate retento, op poni contra executionem potest contra cta virtute cuius executio petitur inuol ulem continere stipulationem, & quo casu non meretur executionem, cum lex nos tra non solum parentum clausulam, verum & contractus substantiam con sideret, secundum Suarez. in d. l. post rem, pagin. 317. num. 7. & ideò exceptio, secun dum eum ibi, pag. 319. num. 6. refulsant

116 ex inhabilitate partium executantis aut executati non legitimam perso nam habentium comparandi \* in dictio, puta quiamoribus aut furiosis, pote rit annullari executio, si de curatore ad li tem prouisi non fuerit, vt inquit Felis. in cap. ex parte 2. col. 2. de offic. delegat. quem & alios adhuc refert Carolus à Gra fals. lib. 1. Regalium Erlicæ iure 193. vers. item facit, pagin. 104. in parisi. & idem si mulier coniugata pro debito contracto ante matrimonium eo durate conuenia tur in iudicio, & exequatur sine licentia mariti, vel in iudicio marito sine causa nol se eam præbere.

decem dies oppositionis liquidandæ, nā loco solutionis habetur amplius nō pe tiat rem rat. hab. cum traditis in cap. ad nostram de iure iur. & hanc opinionē tenent Bart. & Bald. Alexand. & alij plures relati per Dilex. Per. hic col. 183. vbi hanc adij dubio tenenda sententiā exi flimant, quam & tenet Auend. in d. tit. de his exceptiones, num. 29. vers. item com pensatio, & Rebut. in dict. tomo. consilij. Franc. de litem obligatorij, art. 6. glo. 9. num. 39. & Gregorius Lopez per text. ibi in l. 10. tit. 14. part. 5. in glo. fin. & Doctores noster Gutierrez in suo peritil tract. de iuramento confirmat. 3. part. cap. 6. num. 4. & Sebast. Medicis in tract. de compen. quest. 25. aut. & qua. l. 1. nu. 9. part. 2. quod in tantum verum dicit Auend. vbi supra ex Matthæ. Afflicti decis. 121. quod quauis iuramentum sit factū de non opponendo, adhuc potest opponi compensationi, nam quæ debent fieri officio iudicis nobili non tenentur exclusi, id tamē dubio carere non censet, nam cū iuramentum hoc posset feruari sine interitu salutis æternæ, abij dubio seruandū est, & quotiescūq; adest iuramentum desoluto non admittitur compensatio si debitor nō est paupertate excusabilis, secundum Matthæ. Afflicti. decis. 103. num. 4. & Couar. in cap. quauis pactum 1. part. 4. num. 9. fol. 33. & hæc est communis & verior opinio & in iudicando & consulendo cum canonistis tenet, secundum Doctorem Gutierrez. in d. cap. 6. num. 3. cum seq. & Medicis vbi supra 1. part. question. 25. vbi numero 21. ponit concordiam, & in sequenti bus numeris, imo quantumvis sit facta petitio abso lutionis illius iuramenti, si antequam cō cedatur venit dies solutiois, & soluendū est sub pena perituri, secundum eundem Afflicti. decis. 10. numero 3. & si hæc verba sunt & tenenda, igitur neq; iudex ex officio quo poterit admittit exceptionē talis quousque adest iuramentum, nam si parti non licet, neq; iudici, officij enim iudicis in locum partis succedit, & ideò doctrina illa Afflicti, scuta per Auend. non est tenenda, sed verior opinio Auend. nonnulli allucinasse in allegatione illius decisionis Matthæ. Afflicti. nam Mathæus ipse in illa decisione, 121. non solum non dicit id ad quod cum allegauit Auend. verum ipsemet Afflicti inquit ibi in nu.

micro. 5.

mero. 5. non interuissit ibidem iuramentum aliquod & sic nil in contrarium di citur communiori opinionis tenet ibidem Afflicti, si bene perpendatur, & hanc cō munem tenendo limitatur primo nisi admittit paupertas, ita enim flante admi ssitor compensatio non obstante iuramen to, secundum Afflicti. dicta decis. 162. & Gutierrez vbi supra numero 162. & Medicis vbi supra, num. 24. secundo ad mittitur compensatio non obstante iuramen to, quoties talis compensatio est intrinseca, vt quando fructus cum forte com pensatur, sicut & videmus, quod quan uis excommunicatus non possit opponere compensationem, secundum tradita in decisione prima Capellæ Tolosanæ, & ibi eius Additio. & hæc est communior secundum Sebastian. Medicis in de compensatione alias est, secundum Tynda ridem, in tract. de compensatione num. 24. ta men si secundum Additionem Margaria nūm illius decisionis. 1. Tolosanæ compen satio est intrinseca, tunc optimè opponi potest per excommunicatum, puta quando compensatur fructus cum forte, ex Bald. in cap. cum inter, num. 5. extra de excep tio. & sic eadem ratione quoties iuramentum adest non opponendo admittit talis compensatio intrinseca. Aliam limitationem desumes ex Capito decis. Neapolit. 167. & aliam ex decisione Pedemontana Octauiani Cacharian. 192. numero 31. & 34. & num. 36. aliam tentauit limitationem. apponere, & per totam illam decisionem latissime examinatis aduersus opinionem contrariam canonistarum & legistarum, in causa tamen quo compen satio fit admittenda, debet esse de liquido, vel liquidando inter decem dies opposi tionis, cum pars finit dies liquida vel bre uis, ut tempore liquidandi adferret. 6. per compensationem, & ibi Bart. ff. de iure fisci, quem refert & sequitur, dicitque cō munitur approbatur Alexand. consil. 95. & duobus sequen. vol. 4. & Octauianus in d. decis. 92. num. 36. castelam tamen vt compensatio de illiquido admittatur, vide per Cæpola cautele. 83.

Decimo itidem opponi potest contra executionem, quod instrumentum illud cuius virtute facta & petita est executio caret solemnitate requisita vt exequi possit, vel vt valeat, secundum Suarez. d. l. post rem, quest. 1. sed pro euidencia au

30. & 31. pagin. 33. ff. de re iudica. & Rebut. in dict. tit. de litem obligat. tit. 6. glo. 1. numero 3. & Caius de Gratialis lib. 1. re gal. francic. iure. 13. pagin. 190. in paruis vbi in pagin. 191. doc. & bene intelligit, quoties tale instrumentum est defectuū circa substantialem, & hac de causa in prin cipio huius legis nō sine mysterio determi namus qualitates requisitas in instrumento publico, imò & quod plus est, quod in quis Suarez vbi supra. numer. 35. quod si negatur instrumentum illud esse publi cum, minime quod factum fuisse a tabello ne publico & numerario, non fiet cæcū titio, vel vt medicus loquar sententia de rena

137 T non probabilius, nisi comprobatur in exitit tale instrumentum esse autem titio & tabellionem illius publicum & numerarium, & quod eius scripturis fides datur, non enim debet esse dubium super instrumentum, pro quo tenet Sua rez in ea. l. post rem, qua. l. 6. quia supra, num. 33. pag. 245. plura similia in corro borationem adducit, & idem quod ipse tenet Auend. in dict. tit. de exceptiones, num. 26. vers. ideòq; illud, & Rebut. vbi supra, art. 1. glo. 8. in fine, & fuit Bart. & aliorum reatorum per Mexiam in l. de Toledo, in responsione ad 3. fundamen tum. 1. part. numero. 25. & nullum allegandum tenet Did. Perez. l. 1. tit. 5. lib. 1. or din. quest. 10. col. 234. & pro hoc est clara l. 1. tit. 18. part. 3. vbi Glossator Gregorius hæc optimè declarat, & intelligit ve locum habet, nisi talis tabello sit notus

138 vel adnot. alij subseriptiones aliorum ta bellionū affirmantium illum coram quo instrumentum illud confectum fuit esse publicum tabellionem, si sigillo aliquo publico fit signatum instrumentum tale, quia tunc nulla est ressum comprobatio necessaria, secundum doctrinam glossæ quotidianæ & communiter approbat in authent. de tabell. l. 6. nos autem, verbo ipsi, collatio. 4. & probat text. in l. 104. tit. 18. part. 3. & optimè doceri decis. 144. num. 4. cum. 2. sequent. vbi allegat opti mum consilij. Pauli Cassi. in materia hac litterarum testimonialium, vel nisi ad peti tionem illius in cuius fauorem instrumē tum illud confectum fuit, iudex locuti clararetur. Illud esse instrumentum au thenticum, quod secundum ibi consuetudi nem factum, quia neque tunc requiritur, alia eius comprobatio, dum tamen de cla

Y y ratio

ratio illa si in fine ipsius instrumenti affixa post signum tabellionis & ad pedem instrumenti, ut a de, quod pro causa tra dit Rebus in d. tit. de liter. oblig. artic. 1. §. 7. num. 8. pagin. 65. vel in tali tale instrumentum esset & multum antiquum, secundum glof. non debe, dict. l. 115. & Anton. Gomez. l. 45. Tauri. num. 87. & Boer. decisio. 36. num. 10. vel nisi esset de longinquo missum, & tractaretur de modo praedictio, secundum glof. proba. do, in ea l. 115. & Boer. dict. decisio. 154. numer. 4. & 1af. in repetit. admonendi. num. 20. ff. de iure iurand. nam in nullo horum casu requiritur comprobatio testium pro instrumento illi etiam si negetur esse authenticum.

142 Viterius & opponi poterit instrumentum tunc illud esse simulatum, nam cum instrumentum tale, instrumentum non sit, secundum Bald. in l. fin. §. in computato re, col. fin. C. de iure de lib. oppo. poterit talis exceptio simulationis, secundum eundem Bald. in l. c. prech. §. 2. ad nostram. C. de probato. & plures relato, per Mexiam ubi supra, num. 1. & 4. ubi ad nostram legem applicat, & Rebus in d. glof. 9. num. 35. & Auendani. in dicto titulo de exceptio. pres. num. 17.

143 Sed an obstat executio & opponi poterit, quod super eodem debito & negotio prius actum est via ordinaria; prout quoties videmus in practica dubitari, & sic quod sit pendet per viam ordinariam prius electam, & praemittitur quod etiam per solam citationem emanat ad instantiam actoris dicitur lites pendere, secundum glof. in cap. vt debitus, de app. notat Afflict. decisio. Neapol. 220. num. 15. quod promissio fore in hac questione ab aliquibus distinctione procedi, scilicet, quod aut via hac ordinaria fuit per reum debitorem intentatum priusquam executio per creditorem peteretur, puta, quia debitor ipse voluit praecedere executionem, petendo contra tale instrumentum, & petere potest, secundum Auendani. in d. tit. de exceptionibus num. 50. in fin. & Anton. Gomez. l. 1. §. 3. ord. col. 97. cum sequentibus. Et tunc non impeditur via executiva, vel si peteret reus per viam ordinariam

144 rescindi contractum hoc enim non obstat si eius executio, h. petatur per creditorem ex quo instrumentum publicum super contractum illo consecutum, secundum Rebus in d. tom. conlultat. Franc. tit. de rescissio. cont. artic. 1. §. 5. num. 7. relatu & secutum per nostrum Doctorem Guarterium in tract. de iuram. confirm. 1. par. cap. 2. num. 29. ubi inquit cum Rebus, quod tunc praestanda esset cautio ab exequirente, si contractus rescissus fuerit, de restituendo accepta, & tenet Afflict. decisio. 150. aut vero per creditorem esset prius ordinaria via intentata quam decernatur ad executionem, & tunc quia ordinaria via petendo se se praedictum in executiva, non poterit postea executum intentare, nisi cum viam ordinariam intentavit pro tellatus esset, quod non intendebat vi executiva praedicta, alias enim si simpliciter peteret via ordinaria censetur via executiva renuntiare, ex glof. in l. proinde. §. notandum, glof. fin. in fin. §. ad l. Aquila, & ex dictis per Rom. cons. 134. quam sic allegando opinionem tenet Maranta in disputatione. 6. nu. 24. & Burgos de Paz cons. 39. num. 24. volum. 1. & nouissime Docteur Molina de primogenijs Hispan. in additionibus ad suum operis positus, in annotatione ad cap. 3. lib. 3. nu. 35. de clarando Innocent. in cap. cum in iure, de offi. delegat. §. l. fin. C. de ordin. cogn. probantem, quod iudicium ordinarium prius intentatum non impeditur quominus executum ordinario pendente intetur possit, ut tenet scribentes. l. 4. §. condonatum. ff. de re iudic. nam id verum intelligit ibi Molin. quoties ordinarium adhibitor intentatum fuit, secus vero si a creditore, nam tunc impeditur, & pro hac opinione allegat dicta per Suarez in dict. l. post rem, in fine repetitio. num. 4. cum sequentibus & factum tradit per Matth. Afflict. decisio. 10. num. 4. hac tamen opinio Marant. & Molin. quamvis tenenda esset in hoc 1. membro. distinctionis, scilicet, si creditore peteret prius ordinaria via, limitatur aliquibus modis. Primo, nisi dicta praestatio facta sit in via ordinaria petitionis, quod per eam non intendit vi executiva renuntiare, ut tenet Alexand. in cons. 250. num. 12. & 13. vol. 4. & ibi Additionatores. Secundo limitatur, nisi illa via ordinaria sit tanquam praesumptio

7 ad

147 ad executivam, puta quoties contra haeredem debitoris esset petenda executio, vel contractus esset conditionalis, petendo liquidari esse heredem, vel impletam conditionem, tunc enim quantum protestatio omnia sit liquidatione facta exequi potest instrumentum, tertio limitatur ubi reus ipse ordinaria via conuenit per creditorem resistere continuatque solutioni, & quia tunc ad executivam redi potest, quantumvis protestatio non fuisset facta, secundum Platem in l. itemo. verbi. tertio col. 10. C. de exort. in l. ubi lib. 10. nam quantumvis interuenit vnum iudicium contra vnum, si hoc est contumax possumus incidere in alio contra eundem, secundum Bart. in l. quauis. numero. 7. & 8. fol. 35. ff. de iurmo infecto. & Alexand. in l. 4. numero. 4. ff. de re iudic. Barto. & Doctores in l. sepulchri. ff. de sepult. violat. & Abb. in cap. dilecti. nu. 10. de foro compet. per Bellin. in cap. ex tenore, nu. 5. de scriptis, ubi idem esse inquit si contumacia ex parte iudicis nolens prouidere proveniret. Quarto limitatur dicta opinio, vt non procedat quoties iudex ipse cōperellet creditore agere via ordinaria, & creditor ipse non consensisset expresse, sed potius sub protestatione contradictio nisi ageret, tunc cum opinio posset postea executivam viam intentare, imo etiam si creditor non contradiceret, non tamen consentiret expresse iudice procedente via ordinaria nomine, ipsius creditoris, ad hoc tunc executivam posset eligere & in ea procedere, secundum glof. in Clementina saepe, verb. partibus, de verbor. signi. quoniam in hoc commendat Paul. Castr. in l. si conueniet. num. 6. ff. de iur. om. iud. Quinto limitatur, vt non procedat dicta opinio quoties agitur hypothecaria contra, tunc enim quantumvis ordinariam viam intentauerit contra personam illam, possum, nihilominus contra personam debitoris agere via executiva & ad eam redire, secundum Bartolum in l. consensit. num. 2. C. de quomo. & quando iud. & aliores aut & secutos per Negulianum in tractat. de pignoribus. 8. parte, membris tertio, numero fin. & sic qui voluerit dictam opinionem tenere sic limitabit eam ijs quinque modis & ne collectis verumtamen reperio quod contrariam opinionem, scilicet quod etiam si per credi-

151 torem intentetur via ordinaria, & non impeditur post intentari per eundem creditorem via executiva, tenet expresse Rebus in dicto titulo de literis obligatorijs, articulo secundo, glof. prima, numero. 21. quali per electionem via ordinariae non censetur renuntiationem executivae, nam quemadmodum suspensio dedit petitori intentatum, & venire ad possessionem liberi alicui ex l. Clementina unica, de causa poff. & proprietatis, ita & in illo causa licebit ad executionem accedere, si cum villorum esset crediderit creditorem, & ibi Rebus allegat Roman. consilio. 133. in praeposito, tenentem hanc opinionem per glof. singularem, verbo partibus, in dict. Clementina. saepe, & hoc verum esse testatur idem Rebus in eodem tit. de liter. oblig. art. 6. glof. num. 7. & 20. quod quilibet potest renuntiare actioni & iuri pro se introducto, l. si quis in conscribendo. C. de Episcopis & clericis idem illi actioni & instantiae motu renuntiauit. C. de patris, nec refragatur. l. quod in heredem. §. eligere. ff. de tributoria, ubi via electa actione ad aliam consolare prohibet ibi Iurecon. sultaeque text. ille loquitur quando duae actiones competunt, nam via electa alteri renuntiat, vt dictum est, & probat Gabriel in communibus opin. tit. de action. conclusa. quod diuersum est, quando via ordinaria & executiva competunt, quia tunc via electa altera non tollitur. l. miles. §. qui iudiciali. 4. §. si ex conuentione. ff. de iudic. & l. si leuitus. ff. de seuit. verb. iudicium, & eodem modo potest responderi ad l. 25. verbis. *si esset sententia*, titulo 2. part. 5. que videbatur etiam facere pro prima opinione Marant. nam ideo ego ago, vt veniam ad executionem, ergo non renuntiat executioni, neque tollitur per actionem, secus si plures competere actiones, ita respondet Rebus in dicto art. 6. glof. num. 7. ubi inquit ad uertenda esse haec, licet quidam non intellegant hanc differentiationem, & pro hac opinione adduci potest doctrina illa Innoc. in cap. cum in iure, de offi. delega. Vbi inquit quod nullas prius in iudicio principaliter proposita per modum actionis, non impedit executionem & sententia postea petita & factam, cuius doctrina sequatur plures relati per concium nostrum

Yy 3

Gutier.

## Lib.4.Titulo.21.

712

Gutierrez vbi supra num. 9. in fine, cum sequen- vbi et allegat dictum Angeli pro hac opinione, et hanc eadem opinionem vbi Robust. & Roman. vbi supra tenuit Bart.in l. contentaneum, num. 17. C. quomodo & quando iudex per text. in l. 1. §. quid ergo si de ventre in l. 1. §. Additio. Bartine cod. num. 17. alio allegat de tem- nentes, & sequitur Abb. in cap. prout, nu- micro. 20. extra de dolo & contu. & laf. in l. 1. in princip. num. 13. si quis ius di. non obtin. vbi in §. 1. notab. 1. cum limi- tat. & idem laf. in l. nulli, nu. 8. C. de iud. imputandum est enim debitori, secundum eum ibi, quare non soluit, & ad hoc vbi quis iure sibi quaesito ei ciatur, debet per debito- rem offerri realis satisfactio, secundum Alexand. in l. si finis. §. Iulianus, numero 76. & 77. ff. de damn. infect. & licet dicat- tur quod Bart. in di. lo. contentaneum, lo- quatur quoties contra contumacem agi- tur, si bene est dictum, generaliter lo- quitur, & Suarez in di. quaff. fin. di. l. post rem, non procedit quoties intentari via ordinaria per creditorem vult credi- tor ad executionem redire, sed loquitur quoties via tantum intentatur, & tunc ad modum concludendi attendendi est, vt sententia feratur, quod est diuersum a no- litra questione. Inter has tamen opiniones 17 optima potest dari, quod debitor ipse prima opinio procedat, quoties debitor ipse in via ordinaria non contradicit credito- ri petenti, sed offert se potius soluere, id quod realiter appareret deberi. Secunda vero opinio loquitur, quoties debitor ipse in proposita via ordinaria contradicit, & petijt à petitis absolui & excludi credito- rem, tunc enim nimirum si opponere nō possit de pendentia viz ordinariē dū ad executiūm creditor redit, ex iuris re- gula, quæ habet quod non debet quæ frus- tratus consequi ex eo quod nixus exitum im- pugnare, prout in terminis tenet Octauus in decisione Pedemon. 14. numero fin. & in 3. limite primæ opinionis diximus, & sic tunc non est necesse desistere ab or- dinaria, & soluere expensas parti contra- rie ibidem factas, quæ si vtraque via in tē- tari potest, & sequi, quæ de re debet par- teque soluere expensas via ordinariē parti executatæ contradicenti soluere in via ordinaria, neque potest quæ opponere de litis pendentia, quoties est causa,

quod si noua moueatur ¶ contra eum, secundum h. laum. in l. prima, numer. 33. C. communia delegat. & ibi Additio. & idem laud. Additio in l. quinta. C. vt in pol. leg. & in l. fin. primo, numero. 24. C. communia delegat. & ex dictis supra in parte limitatione ad primam opinio- nem, & hanc concordiam colligo ex glo- lia partibus in dicta Clementina l. xpe, & ex dictis per Roman. dicto consili. 133. vel concordari & secundo potest, quod prima opinio procedat regulariter, secun- da vero verificetur in limitationibus ad primam supra propositis, mihi tamen si li- cet interponere nouum iudicium, secunda placet opinio præferri attenda lege fin- ctural. 7. supra illo ibi, vbi veritas in iud. cij attendenda est non vana legum ser- pulositas, & antiquorum apices, vbi qui ca- debat à syllaba cadebat à causa, & in ef- fectu simili exilente statuto ita tenerem, & Octauianus Cacherano in di. decisio- ne Pedemontana. 54. tunc tenet electa vna via alteri fuisse renuntiatum, quoties am- bæ viae contrarie erant, secus vero alia, via tamen executiua non est contraria or- dinariæ, sed diuersa ab ordinaria in modo procedendi, igitur per ordinariam non cen- setur executiua renuntiatum, vt probari potest ex text. in l. 7. in princip. t. lo. per- tit. 1. in Romana tamen causa quandoque vna quandoque alia est ferata opinio, se- cundum Lancelotum in tract. de arbitra- ria. part. cap. 4. in fol. mil. part. 3. l. 6. Ex quibus & alia potest determinari quod, nō si licet oblati executioni, quod ex- cutio illa prius alia \* in loco & iudicio pe- tit fuit, & sic quod ibi sit finitæ, ex l. vbi cepit. C. de iud. & quia contentia cau- sa non est diuidenda ex l. nulla. C. de iud. cij, vbi lafon numero octauo, dubitat de hac questione ipse tamen lafon in consil. 92. & 28. volum. 1. inquit quod au- dacter assertit esse veritatē & laum. ellio, in ex. executiua exceptio diuisionis conti- nētia quæ opponi nō possit, & hanc fe- quitur Neuzizans consilio quarto, nu. p. de- cl. mo. secutus per Lancelotum in tra- ctatu de arbitra, secunda parte, capite quæ- to, de attēta lit. pen. limitatione tertia. nu. 76. pag. 118. & ibid. pag. 116. n. 5c. & Ant. on. Nat. in additio ad Alex. con. 130. nu. 15. additio 6. l. 4. ego tamen admittere hic exceptionē nō quæ pluribus iudicijs & locis molesteret & expensis aggrauetur & hoc

& hoc quoties ipsa pars petita, in primo iudicio loco acceptatam iudicium, secus alias ex dictis in precedente questione.

Vtrius & executioni opponi poterit moratio à partibus iudicis instrumenti 155 vel sententiæ exsequenda, ¶ ex text. in l. 1. 2. C. de executioni rei iudicat. & l. 4. §. 1. ex conuentione. ff. de re iudicat. & quæ ad sententiam nota, quod quando excep- tio oritur post rem iudicatam, vel in l. 1. sententia renouatur, tūc potest iudicio di- exceptio, obijci etiam post sententiam, ex text. in di. §. si conuentione, quæ adhuc allegat Menes in l. 1. numer. 45. C. de iur. & fact. iug. & in instrumenti executione probatur ex text. in l. 1. par- ticipante sententia, & instrumenta, & ita in quolibet contenta asserti opponi pos- se non solum executioni, Suarez l. post rem, nota. ff. de re iudicat. cum referet & sequit. Aules in l. 1. cap. pratorum, ver- ba, execution. nu. 140. & Rebus. in di. de literis obligator. art. 1. glo. 9. nu. 16. & 20. & qualiter hodie in nostro reg- no & ex quibus fiat nouatio vltra text. in l. 3. C. de nouatio. & l. 15. tit. 1. part. 5. vbi dicitur poterit per nostrum Gutierrez ind. tract. d. iurament. confirm. part. cap. 63. num. 1. cum sequenti. aliquid.

Sed ad via executiua non habet exceptio reo nouationis, diximus in l. 1. verbis recondemnationis. titulo. 3. supra libro l. 1. Est tamen notandum quod respectu 157 tertij alicuius ¶ pro suo interfecte compen- satione nulle exceptiones censetur exclu- sa, secundum Suarez dict. l. 1. post rem. 8. ampl. ver. 7. quæ laf. complures, num. 3. in fine, pagin. 290. & Auend. cap. 16. prato- rum, num. 6. lib. 1.

Vidi tamen pluries dubitari, num ex- ceptio proueniens ex remedio l. 2. C. de exceptio proueniens ex remedio, \* aduer- sus executionem, & videbatur dicendum quod non, quasi loquar de exceptio & longum examen circa hoc requiratur, cre- ditorque compellendus non sit, in tam 160 paruo temporis cursu via executiua ab- signato intentionem suam circa proba- tionem veri valoris fundare, & quia diffi- culte congruis verbis sententia diffini- tia ordinari posset, & ipi leuius funda- mentis videri iam regulam exceptionem hanc etiam si probatum extiterat rationē vltra diuidiam adiudic. Contrarium ta- men semper tenui & nūc interire teneo.

Imo quod exceptio admittenda omnino fit, cum habeamus ex vera & commu- ni Doctum conclusionem omnes excep- tiones intra terminum decem dierū illi- dables admittendas esse, præferri illas, quæ executionem moderantur, hæc tamē exceptio moderatior executionis est, & intra decē dies liquidari potest, ergo om- nino admittenda, quoniam tunc dicitur exceptionem liquidari incontinenti pos- se, quoties intra terminum 7 assignatum à iure inflant, & processu principali probatio eius fit, & fieri potest, & testatur Bartolum in extraugant. ad scriptum de- num, verbo, summarię, colum. 1. text. in l. 1. si a quo, & ibi Doctores ff. vt in pos. legat. Alexand. consilio 166. num. 6. & 7. libro. 2. et sic communiter observari so- lum esse asserti Molina de probacione. Hispanie libro 3. cap. 13. numero. 16. & quod de facili liquidari potest, dicitur il- liquidum, secundum glofam, luego l. 1. ti- tulo. 14. part. 6. liquidari tamen hæc possunt intra decem dies præstari in vē- ditio in loco iudicii vel prope quidem ce- lebrata fuit, ergo habemus intentum, ne- que oblat quod creditor cōpellitur probare ex parte sua verum rei valorem nō conuincitur in causa, quia nonne idem in alijs exceptionibus est, & nihilominus admittuntur & pronuntiat fuper eius, ergo non est hæc conclusio obiectio, item licet compellitur res intra decem illos dies probare intentionem suam, quod mi- rum si & suam probare actor compella- tur, alias condemnatio contra eum fiat, equalitas enim in iudicijs seruanda est, item quia si creditor videtur terminum de- cem dierum pro fundanda intentione sua esse breuem poterit optime petere pro- longari, in fauorem enim suum est intro- ducere breuis terminus decem dierum, ergo in eius odium non debet retorqueri & fauori suo potest renuntiare longio- rem terminum petendo, vt quædā pe- tetur & conceditur, & asserti concedit de Alexander relatus & secutus per Suarez in di. l. 1. post rem limitatione. 4. legis regni, numero. 8. ad finem, pagin. 303. & nouissime asserti per Oct. Mon- tersolo in sua practica, titulo de via executiua, fol. 88. pagina secunda in me- dio, si ergo non fecit impetus ibi cre- ditor, qui cum posset vbi hoc remedio nolaui. Non obstat alia & subtilior ob- iectio,





aratio mille com. opin. litera. En. num. 278. quanius Auend. cap. 30. præt. num. 7. lib. 2. & iterum in dict. v. de las excepciones. n. 44. & 45. aliud & male voluerit, imo & 77. quod plures est, quod quanius restituitur alio tunc indagare \* requiritur impediret executionem, secundum Alex. num. 146. Ripam. 30. & 31. in 4. 4. f. con. de munitum. ff. de re iudi. & ibi lat. num. 26. & 27. qui hanc communem testatur, & Menchius, l. 1. f. de causa, nu. 5. C. de transito. & hanc magis communem testatur Alexin. vbi supra, & quanius ipse loquitur quod impediam executionem sententiz. 178 prout & optime loquitur Oñianus v. l. ius, in præc. cancellar. apostol. lib. 8. ca. 3. num. 15. cum sequen. aliquibus & latissime per Lancellotum in tract. de attentat. v. part. capit. 18. per totum lib. ritual. de attentatis rest. in int. pen. idem tamen credere quod impediam executionem instrumenti (guarentigij), cum vtracq. executio per text. notum recipiatur, & sic inquit Rebut. in dict. tit. de liter. oblig. artic. 1. glo. 9. num. 41. quod omnes exceptiones, quæ opponuntur post sententiam possunt opponi contra executionem instrumenti guarentigij, quæ circa executionem instrumenti teneo, omnino intra decem dies per legem oppositi collatus verificandum restitutionem talem compete re, non enim restitutio suspendit effectum instrumenti, sicut effectum sententiz, prout post hoc vidi assertum per Lancellotum vbi supra, num. 113. cum seq. imo & contra tres sententias conformes admittitur restitutio in integrum, secundum Oroscium in l. si feriat col. 7. in fine. ff. de feriis, tamen contra Oroscium, vide D. Couar. in præc. cap. 21. num. 7. de quo alibi diximus & Lancellotum, vbi supra, num. 87. cum seq. Sed an opponi poterit executioni, petente executionem ipsam habere pro illa eodè debito pro quo 76 executionem petitur pignora in potestate sua, & sic quod petat pignora vendi ante quam executionem procedat, & credens quod si creditor ipse offerat pignora dicta nullo iam ea retinere, sed eam quæ, optime potest, neque oblatit executioni dicta exceptio, sed si pignora retinere vellet, & etiam prosequi executionem, admittitur tunc dicta exceptio saltem ad effectum, quod si per sententiam fieri iuberetur vltimum subalternationem in ea

dem sententia iuberetur pignora delicti restitui, alias plures exceptiones, quæ contra executionem T. opponi possunt, vide re poteris per glossatorem Salmantinum l. ius, & per Menchium dict. l. 1. C. de iur. fac. 15. & per Rebutium in l. tom. confli. Fran. tit. de liter. oblig. art. 1. glo. 9. per totam & in art. 2. glo. 1. nu. 39. cum pluribus seq. alias delictum poteris exceptio nem & ex Carolo de Graffalis l. i. Rega. Franc. iure. 13. pagin. 190. in parisi. cum sequ. aliquibus, vbi optime in proposito loquitur. Sed an exceptio executionis admittitur, T. & dicendum est quod si executionis adest principaliter cum alijs obligatus & in solidum, vel pro parte, nulla admittitur exceptio, vel per totum lib. ritual. l. magna in l. p. tit. 1. part. 5. & 1. 7. tit. 1. l. 1. part. 3. Duena in reg. 33. l. ius. 18. & 19. Suarez. l. post rem. 1. l. ius. 1. regie num. 14. pag. 539. sed si non est principaliter obligatus, sed tamen fideiussor, diffidulus adest inter D.D. alij enim aliter admittunt tamen exceptionem, alij vero & versus contrarij tenet imo quod non admittitur, quia in via executionis proceditur simpliciter & de plano neque curatur de apicibus iuris, & iam ex l. 10. tit. 17. supra lib. lib. l. 1. facti veritate inspecta proceditur, quo casu exceptio exceptio non obstat, vt per Fran. de pignoriis, 8. part. 1. membrum num. 29. & optime per Oñianum Cacheran, decil. Pedam. 2. num. 5. cum seq. vbi virtute dicti clausula in num. 3. concludit quod fideiussorem non admittit executionis exceptionem, quoad tertio vero possessores hypothecaria conuentus admitti etiam si adit dicta clausula, sola facti veritate inspecta, & tenet Aymon Crauet. conf. 61. num. 1. vbi vbi hanc communem testatur & sequitur Menochius, de m. iud. l. 1. quæ l. ius. 1. num. 5. inquit tamen Oñianus in finalibus verbis, solum per Pedemontanum & indices vltimum appellacionum passim in vtrouque casu solere exceptionem executionis admittitur, si opponatur, & ego eam admittitur si non confiteri maliciose opponit vna tunc executio quod non admittitur tenet Soci. Marianus l. nior inter cõsilia Bartholomæi Socini. l. 1. f. 1. 4. num. fin. lib. 1. & additio. l. 1. in f. item si in fraudem. num. 67. in fine. dicti & Alex. consil. 14. nu. 8. vol. 6. & ibi Marcus Antonius Nata Assensu in additione

## De las Entregas y execuciones l. r.

donec ad consilium illud sub lib. l. ius. 8. alios plures allegat idem tenentes, & vide re tenet Rebutius in dict. tit. de liter. oblig. art. 1. in glo. num. 89. & Ant. Fano vbi supra idem tractatum, num. 3. vbi idem tenet, dum tamen secundum eam interuenit traditio rei hypothecate vera vel ficta, tunc enim nihil obstat executionis exceptio, neque diffidit hæc declaratio. Pro complemento tamen huius gl. remissus restat examinandum, quid quidem habemus publicum instrumentum executioni mandatum propter clausula guarentigiam in eo contentam, num. 1. per istum instrumentum talis est obligatus pro parte & promittit Ioannes Petro indemnitate, nam inquit Petrus solat pro Ioanne, neq. sit molestus, poterit Petrus huius poterit Ioanne conformationem T. idem inquit, & plures relati per glossatorem Salmantinum in præsentis vbi supra. l. 3. lib. 3. ord. col. 102. quos ipse sequitur tenet partem affirmatiuam quod poterit, contra tamen tamen tenuit A. Gom. & tomas. cap. 13. nu. 10. ibi tamen prima applaudit opinio, præsertim si virtute instrumenti illius guarentigij Petrus ipse conuenit & sic incurretur, vt inquit glossa, in l. 1. tit. 1. l. 1. tit. 1. 1. 2. part. 1. quoniam tunc absolute dubio agere posset Petrus contra Ioannem, etiam si expresse locutus de indemnitate non promissit, & pro dicta prima opinione est text. in l. p. C. qui bon. ced. post quas didici à Rodrico Suarez allegatione 4. col. pen. in medio, & allegat eod. ad hoc quod times pro debito alterius grauari, potest iudicis officio implorare vt in iubeat ne id fiat, de quo n. latus cogitabis, audio enim nunc hoc nunc illud consili.

178 Ibi ad quæ intelligitur quæ legitima, non sit, secus si esset nam tunc admittenda est, prout glossa supra proxima dictum est. Ibi, si descriptio, per hæc verba videtur iterum exclusam esse officium iudicis & eius implorationem T. secundum Abb. in cap. ex parte col. 2. nu. 6. de off. del. quod tamen intelligerem quoties talis officij imploratio frivola esset, & de nihilo feruire, vel non posset liquidari petrum virtute talis officij intra decem dies, secus vero si iussu petretur & petiti liquidatio intra terminum illorum decem dierum fieri posset, nam tunc implorari posset tale indicis officium, neque per text. nostrum exclusum censetur, quemadmodum & gloss. sup. pro

Xima dictum est de exceptionibus vt illi casu frivola reiciantur non tamè leg. temp. nam vt in simili statu inquit Carolus de Graffalis lib. 1. Regalium Franc. iure. 13. pagin. 196. cum sequen. in parisi facultas implorandi officium iudicis non censetur prohibita, & ideo secundum eum ibi quando per partem opponi non potest id quod iuridicum est, debet iudici supplere T. ex officio partem calumniose agentem repperitendo.

179 Ibi, talis pæga, hoc verbo, omnes mo dos, quibus solutio debuit fieri, comprehendere videtur Auendano, in dict. tit. de executione num. 23. in fine, cum sequ. præta celsio, quæ vim solutionis habet, T. secundum eum ibi, dum tamen celsiorius ipse celsione libi facta contentus sit & pro libero cedente ipsum reddat, & hæc melius vocatur delegatio quam celsio, in qua delegatio ita concludit Auendano vbi supra, & Rebut. tomo. 1. consil. 1. Fran. tit. de liter. oblig. art. 1. glo. 9. nu. 18. 19. & 20. & nouissime post hæc scripta consilius meus Gutierrez in suo singulari tract. de iuramento consil. 1. part. cap. 53. nu. 4. per text. expressum in l. 15. tit. 14. parti. 1. saltem enim si fieret, posset nihilominus creditor celsiorius debitorum suum cedentem conuenire & tunc celsio vim solutionis non haberet, & hæc proprie delegatio videtur, quanius de iure ciuili aliud efficit, vt patet ex Rebut. vbi supra, num. 21. & Gutierrez dict. num. 4. & alios modos quibus solutio inducitur, videre poteris per Auendano vbi supra, notandum tamè est quod si habens instrumentum solutionis illud præteritare tractatur, condemnandus in expensis rectoris, si ratione recitata procedas, neque alias debet audiri nisi illis resectis, secundum Hippoly. in capit. 5. diligenter num. 203. & Felin. in præc. ad audientiam. n. 14. cum seq. de re script. & facit arg. text. in l. 1. verbi. pero si l. talis. 5. supra lib. l. ius.

180 Ibi, promissio, o pælo de no lo pædis, exceptionem hanc prosequitur in præsentia Auendano, num. 30. verbi. secundum dicta regula, vbi ponit horum verborum exempla, & Rebut. vbi supra, num. 27. & an in pollicitatione idem fit tunc in promissione, tangit D. Odores Perez hic, col. 1. nu. 1. inquit pendens à materia text. in l. 1. tit. 16. lib. 2. infra, vbi Deo volente dicimus, an ex pollicitatione oriatur actio natura-

lis, nam si oīur debitor exceptio, nam  
culdamus actionē, ubi iuris regula damus  
exceptioem.

**lbi, falsitas**, in dict. num. 30. Auenda-  
nā, hic prosequitur, in veri. tercio fallit,  
cum seq. fallentiam hanc, & declarat quid  
fit falsitas, & ante eam tradit Rebut. in  
dict. titul. de liter. obligat. art. i. glof. 9. nu.  
15. cum 2. seq. & nimirum est quod exce-  
ptio falsitatis admittatur, nam cum excep-  
tio proveniens ex defectu causę efficien-  
tis

18 4 tis semper allegari posset, ¶ secundum glo-  
in Clem. de seq. pos. & tract. ordinario  
& approbato ubi in Cunico conf. 83. nu.  
fin. lib. 2. & prius in cons. 31. num. 1. lib. 3.  
falsitas quę indicat nullitatem in causa pri-  
mea & fundamentaliter instrumenti, mīra-  
ndum nō erit si obijci possit falsitatis exce-  
ptio ad impediendā executionē, de quo &  
agitur per las. cons. 8. vol. 1. quod inte-  
ligit secundum Didacum p. 2. eze hic dict.  
col. 101. quando falsitas commissa est cir-  
ca substantia instrumenti, fecus vero si  
circa accessoria, quia tunc nullomodo im-  
pediatur executio, quoniam falsitate in  
accessoriis non vitiat instrumentum, ex  
l. 1. si aperte, & lbi glof. obijciunt, vbi &  
Bald. cap. de falsis, & ex traditis per lason  
in l. 4. §. condemnatum, num. 9. si. dere in  
di. & ex latissimē dictis per Triaculum,  
in tract. inter alios acta, pag. 2. cum plu-  
ribus seq. vbi late tractat quod incidentia  
non impediunt.

**lbi, o exceptio de vira**, sed quomodo  
potest hac in foro seculari opponi, cum  
crimen vfurarium fit mere Ecclesiasticum  
18 7 ¶ & eius inquisitio & punitio ad Episcopum  
spectat, vt per Bart. & DD. in l. 1. quo  
tibi. C. de iud. & in l. 1. tria. ff. sol. mat. Ab.  
in cap. 2. de ord. cor. Corn. cons. 19. tit.  
2. vol. 2. relator per Marantā in practi. tit.  
de inquisitione num. 109. pag. 36. & Lan-  
fran. in Clem. de pendio col. 6. de iudi-  
c. communis secundum Couar. lib. 3. vari.  
cap. 3. in princip. Dicendum tamen est le-  
gem nostram tunc procedere, & sic excep-  
tionem vfurarii in foro seculari admitti  
dam, in ciuilibus inquisibimus, quo  
necesseque agitur tantum de questione  
facti, vt potius clarum est, contractum  
esse vfurarium, indiget tamen facti proba-  
tione, tunc enim & opponi potest execu-  
tionis. \* & impediatur executio proba-  
tione facta secundum Rebut. in dict. 1. to  
motul. de lit. oblig. art. i. glof. 1. num. 22.

si verō questio hęc vfurarium in iure con-  
sistit, puta quia non est certum an contra-  
tus sit vfurarius, fed declaratio indiget  
tunc quia est mere ecclesiasticum, secun-  
dum glof. cap. 1. de offi. ord. & tenent om-  
nes secundum Carol. de Grassilis lib. 1. tra-  
Regal. Franc. iure. 13. veri. hinc est, secun-  
do non impediatur executionem exceptio  
hęc vfurarium coram seculari propo-  
sita, imo potius esse practe executis allegari po-  
terit, non esse attendendam similem exce-  
ptionem, vt potē quia secularis iudex non  
est competens ad cognoscendum super  
questione iuris, an sit lites contractus vfu-  
ri tunc, & quia hoc altior requirit in  
daginem, quemadmodum & in matrimo-  
nio idem esse afferendum & distinguen-  
dum tradit Couar. in 4. part. 2. cap. 8. §. fi.  
num. 3. vbi num. 1. in propositum nostrę  
legis ita declarat, & idem Couar. lib. 2. va-  
leat cap. 3. in princip. & communiter dicit  
Carolus de Grassilis vbi supra & las. in  
1. quodius, num. 6. C. de iudi. quem ad hoc  
allegant glossator Salmatinus hic colu-  
nos & Auendano cap. 29. pratorum  
num. 11. lib. 2. & nouissimē post hac mea  
scripta vbi per cōciū meum Doctorem  
Gutierrez in suo tract. de iure. consit. 12.  
par. cap. 3. num. 30. & 35. & per Clarum  
lib. 3. seclatorem sentent. §. fin. quæst. 37.  
verū quæ igitur & Aufred. in Clem. 1.  
de offi. ord. regul. 4. fallentia sub titu-  
lo. de pot. secular. super eccle. vbi respondet  
cap. post miserabilem, de furis. adeo vt  
que incidenter tunc neque parte excipien-  
te contractum esse vfurarium poterit se-  
cularis iudex cognoscere an sit talis, neque  
statuere terminum intra quem coram Ec-  
clesiastico causa agitur, potest communia  
hac iterum DD. tellatur Clarus vbi sup. &  
idem credo non essetiam opinionem ibi  
dem ex Guidone per Clarū allegato in  
fine illius verficuli quero igitur, relata per  
Clarum & secundum hanc dispositionem  
est declaranda opinio illi Angeli, & relato  
rum per DD. Menesiu in l. quauis, nu. 49  
pag. 12. C. de iure. & sic. ign. afferentium  
executionem instrumenti non impedi-  
tione vfurarii, nō id verū est, si quę  
fio hęc & exceptio vfurare in iure consistit  
nam cū tunc recurrendum sit ad iudicē ec-  
clesiasticū, vt declarat an sit neq. nē ibidē  
vfurat, & ex hoc altior indagatio requi-  
rit nimirum si per talem exceptionem  
vfurat in iure consistit, vt ita loquitur, ex  
cuius

cuius instrumentū nō impediatur, hacque  
de causa afferit Alex. consil. 83. vol. 3. &  
Rebut. vbi supra, art. 3. glof. nume. 2. re-  
lati per Auendano in presenti num. 31. ve-  
rit. quanto fallit in iure, quod contractus  
parit exceptio exequi potest, non obstante  
quod iudex Ecclesiasticus cognoscat an  
contractus ille sit vfurarius, prout &  
tradit Gutierrez vbi supra, num. 30. & plu-  
ra similia nouissimē post hac vbi relata per  
Lancellorum in tract. de attentatis. 1. parte  
cap. 4. num. 13. cum seq. pluribus pagi-  
na. 14. & sic quod tunc in practica videtur  
quod proceditur in executione quantum al-  
legetur vfurat exceptio, si de tali vfurat  
est omnino p. r. Ecclesiasticum cognosce-  
ndum, data cautioe quod restituat execu-  
tionem accepta si per Ecclesiasticum contra-  
tus ille declaratur vfurarius, quos obres  
potes excusatur virtute talis contractus  
vfurari preiūti solent & tradit Ecclesiasti-  
co coram quo de talis vura traditur obiti-  
one inhibitionem contra iudicem secula-  
rem de tali executione cognoscere tem, ve  
vltimus super ea non procedat, vique di-  
terminatur an contractus ille sit vfu-  
rarius, prout afferit Suarez in dict. post rē  
in §. quæst. incipit. iudicem, nu. 15. pag. 35.  
sit. Et an possit fieri per iudicem Ecclesiasti-  
18 7 cum ¶ Talis inhibito, tradit Berolus  
in quest. familiar. 77. per text. & Math.  
Afflicti de 10. alio per Didacum p. 2.  
reze hic col. 105. verū, vfurari, & latius  
per Gutierrez vbi supra, in dict. cap. 2. nu-  
9. cum pluribus seq. vbi nu. 31. querit an  
pars ita citanda excoquens ad concedendū  
mīpē ab Ecclesiastico iudice inhibitionē,  
de quo & optime per Fredericū de Senis,  
conf. 300. quoniam corrupte allegat Abb. in  
cap. 1. num. 10. de iure iur. & Berolius vbi  
supra, num. 4. Et an sit dare aliquid casum  
18 8 quod similitē sit in iudicē Eccle-  
siasticum \* vti possit per secularem iu-  
dicem, tradit Ferrerius, caut. 53. & hęc  
in ciuilibus procedunt, in criminalibus vero  
fit criminaliter contra vfurarium agatur,  
optime secundum Clarum vbi supra, quod  
notat secularis, quod optimum adde las  
vfuas lib. 8. infra, & secundum hac po-  
tius intelligi quod inquit Carolus Grassi-  
lis in dicto lib. 1. Regalium Francie iure. 5.  
ingrētus in Practica seculares iudices de  
vfuris cognoscere, & lbi inuestituta ita de-  
clarat.

**lbi, o temer o fuerat**, aduersus quam nu-

lla tunc defensio competere potest, neque  
18 9 coepit, vt inquit text. in l. 1. et res. si de  
actio. empti, hęcque si debitor meus sit  
coactus per iudicē deponere pecuniā vel  
rem mīni debita pene aliquem vel pene  
per me modum lequestri, si per me credito-  
rem petatur excurio contra de debitorem  
talem, potest debitor ipse opponere de vi-  
llata per iudicem iubentem deponi pecu-  
niam illam vel rem, & lequestrari & impe-  
diatur executio, ¶ secundum Auendano,  
in dictionario vno, verbo fuerza, & in prę-  
senti num. 31. & 2. nu. 9. verū. quinto fa-  
fallit, incipit tractare de hac metus & ex-  
ceptione, & Rebut. dict. tomo 3. titu-  
litis obligatorij, art. i. glof. 9. num. 35. de  
bat tamen secundum Auend. hic nu. 33. ad  
19 19 uertere opponem talem exceptionem ¶ vis  
vel metus, quod petat rescindi contractū  
illum propter metum, vel vim illam, factum  
& consequenter executionem nullam de  
clarari, bonaque executura et dē libera &  
aliquē vili expensis condemnando in eis  
partem adueriam, & idē talis vis vel me-  
tus debet esse sufficiens ad rescindendum  
contractum, prout fonta verba nostri tex-  
lbi, & tal que de derecho fe deua de re-  
cebir, referendo verba hęc ad proximę præ-  
cedentia de metu, vel violentia, secundum  
quod inquit Auendano dict. num. 31. Di-  
catus tamen Salmatinus in presenti, ve  
ba hęc, y tal que de derecho fe deua de re-  
cebir, non ad vim & metum referenda di-  
cit in colu. 112. fed quod referatur ad  
verbum executioem, de quo supra dictū fuit,  
plu tamen placet declaratio Auendani, sic  
licet, vt referatur ad vim, vel metū, & sic  
de illo, qui cadere potest in collantem vi-  
rum, fi a creditore ipso, contra quem op-  
ponitur, & el ab alioquo respectu illatus  
sit vt contractus ille sit resc. condemnata per  
font. vbi vel metum inferentis qualitate,  
nam fi a parte effecti factus metus, reueren-  
19 22 tibus exilente. \* enormi lesione suffice-  
ret, secundum Suarez allegationē 24. &  
metus Menesiu in l. interpositus nu. 55.  
& 26. C. de transactio. & Auendano hic  
num. 31. vbi in vesti. & in illa. exceptione  
inquit verbum vnum, quod dicit memo-  
ria commendandum, sic est, quod in cas-  
ibus in quibus metus reuerentialis præla-  
mitur inter patrem & filium, in eisde præ-  
19 19 sumitur inter fratrem \* minore contra-  
hente cum maiori, & allegat Socin. l. 1.  
notantem, & tenet etiam Capitis, de des-  
19 9 nu.



159. num. 35. iniquis quod inter fratres, sicut inter patrem, & filium ad metus reuerentialis laxatione interveniente attenditur: & per Menesium ubi supra. nu. 11. vbi num. 21. inquit spontaneam solutionem
164. + metum purgare & dolum tamen ut probatur ex l. 3. C. quod metus causa. & l. 49 tituli. 4. part. 5. nisi secundum eundem Menesium ubi supra. num. 25. capitula alia coniectura \*, quam approbandi contrarium, tunc enim solutionem purgat metum neque minor ematatem, prout & tenuit Petrus Costalius. l. 3. §. 1. pagi. 75. ff. de minoribus. §. vero ad iudice metus vel vim inferatur minor + sufficit metus quamvis si priuato, ut pote quia crescit non potest. & mandatum eius vim inferat, nam ut inquit Aymonius Crauetia conf. sufficit quem non esse in sua libertate, ut metum allegari possit, habet enim quis necesse parere iudici Sed non debitor teneatur, + resistere huius lequestro, vide quae diximus in rub. tituli. 12. supra hoc lib. Notandum tamen est quod si per aliquem facta est denotatio debitoris meo nemini solui debitorum, si tali meo debitori offero cautionem compellitur solvere, secundum Additionem Barr. in l. non solum. §. morte. nu. 35. littera. I. ff. de noui op. auat. vltimis notabis quod si quis est
159. spoliatus omnibus bonis non tenetur credituribus suis durante spolio + respondere, ut diximus in l. 1. verbo. restitui. an. tit. 11. supra ex lib. & ideo executioni oppositum hoc poterit per spoliatum, nisi ex verbis scripturae aliud constaret, ut in casu Decij, consil. 7. Aduertit tamen Auendaño hic num. 35. versus item aduertat, quod tunc exceptiones hae saluatis & metus opponi possunt, quoties intra tempora legitima opponuntur non alias, dum tamen per viam actionis opponantur, secus si per modum exceptionis, + quia tunc in perpetuum opponi poterant, annalia enim ad agendum perpetua sunt ad expiendum, de quo tamen dubitat ipse Auendaño. hic numero. 35. veric. item aduertat, & alibi non in simili digressus plura. Pro complemento tamen huius legis vnum restat notandum, scilicet, quod facta realiter executione, & cuncta effecta, falsa remanet executio via + ordinaria, si appareat noluerit ab executione, secundum Suarez. d. l. post rem. §. sed pro eadem, pa. 37. col. 1. in princip. & item in l. in causa iudicem, pag. 64. col. 1. in fine, & Auendaño hic. nu. 49. & hanc pro lege hac sufficiant, cetera per Doctores ordinarios regni videri poterat, non enim omnia possumus referre, neque licet.

## LEX. II.

## SUMMARIVM LEGIS.

Lex nostra est declaratoria legis precedentis, poniturque in hac lege forma & assignatur tempus probandi exceptiones contra instrumentorum executionem opponendas.

- 1 Instrumentum publicum quod sit numero. 1.
- 2 Instrumenti privati etiam tribus testibus subscripti non fiet executio absque recognitione, contra Auendaño. nu. 2. vbi an praefatorum instrumentorum publico posteriori.
- 3 Privata scheda exequi potest cum sola testium in ea descriptorum recognitione quoties in ea ita per partes est scriptum. 3.
- 4 Instrumentis duobus si liquidetur debitum executio fiet. nu. 4.
- 5 Plus peti quam ante diem peti. nu. 5.
- 6 Exceptionem ex eodem instrumento resultantem non est necesse opponere. nu. 6.
- 7 Executio peti non potest non facta certificatione cum pars solvere promissit aliis de pars certiorauerit. nu. 7. & 8. & num. 9. declaratur.
- 8 Tempus liquidandi exceptionem oppositam

tam aduersus executionem arbitrarium erat de iure ciuili. num. 10. vbi quid iure regio.

- 9 Intra decem dies signatus ad liquidationem exceptionis oppositae, non solum debent testes iurare, sed etiam examinari. numero. 11. vbi neque instrumenta praefata sunt nulla.
- 10 Exceptio post decem dies an probari possit per partis confessionem. nu. 12.
- 11 Dies assignati ad probandum exceptionem executionis ad petitionem creditoris non vero debitoris prorogari possunt. nu. 14.
- 12 Aduersus presumptionem resultantem ex instrumentum etiam post decem dies admittitur reus ad probandum. numero. 15.
- 13 Citari debet pars in quoquoque actu alias ei non preiudicat. nu. 16.
- 14 Tertio opponenti se pro suo interesse executioni ordinariam tempus est concedendum. nu. 17.
- 15 Solutio debiti inscriptis contractibus inscriptis est probanda. nu. 18. vbi. nu. 19. quid lege nostra attendit.
- 16 Statuto an fieri possit vel solutio per instrumentum & non per testes probetur. nu. 20.
- 17 Confessio partis probatio est, & eam inducit. nu. 21.
- 18 Quantitas aliqua si probetur per testes & per confessionem an presumatur eadem vel diuersa. nu. 22.
- 19 Inuentum suppletorium non deseruit in via executionis. nu. 23.
- 20 Perinus se in executione male petita puniunt penna excentorum morarum dorum. §. ibi in eodem. nu. 23.
- 21 Cōditio seruanda est ut executio peti possit & fieri. nu. 24.
- 22 Cautione iuratoria an standum sit ubi fidei iussio requiritur. nu. 25. & nu. 26. inferunt ad fidei iussorem dandum

uxori per maritum de ea non offendenda.

- 27 Index an possit esse executor creditoris exequenti. nu. 27.
- 28 Sententia in rem iudicatam transire quando ducitur. nu. 28.

Ibi, Contratos publicos, & qui sint ij, in l. supra proxima dictum remanet, vbi & instrumentum qualitas instrumenti publici super contra etia concedit, ut exequi huius est in propositione huius legis breuiter dici potest, instrumentum publicum esse, \* quod sine adminiulo viuz vocis eius qui scripi, taut testium, fidei facit, secundum text. in archien. de fide inst. §. ad hoc allegatum per Angel in consil. totum. & latius in dicta l. supra proxima diximus. Ex quo male inquit Auendaño in dicta tituli. de las excepciones, num. 23. in fine, scilicet, quod factio instrumenti priuato secundum formam l. scripturas si qui potius in pignore hab. potest talis instrumentum executio peti & fieri, ad male, talia eius pace. \* & cōtra supra dicta loquitur Auendaño, ex dictis per angel. vbi supra, & ex l. infra eo. requiritur partis recognitione & sic ipsemet Auendaño, cap. 1. praxorum. §. lib. 2. tenet contrarium iniquis schedulam priuati testibus tribus subscriptam nullo modo exequi posse quantumvis per testes ipsos recognoscatur, nisi ad sit partis recognitio. etiam si de perdita esset, prout alio in loco diximus, contra Villalobos in suo arario mille cum op. littera. E. nu. 246. conuenit cum deperdita esset, & male afferentis. Sed an talis scriptura priuata duobus testibus subscripta quae hypotheca bonorum praefatur instrumentum publico posteriori in data stante summo quod executione meretur, tradit Petrus de Anchut in quest. suis, quest. 10. lib. 1. vbi inquit quod sic, cum & duobus testibus hypotheca probatur quod tamen durum mihi videtur, propterea scripturas. C. qui potior & quia licet duobus testibus hypotheca probetur non tamen verum videtur quod praefatur instrumentum publico contra turis dispositionem: sed adhuc idem tamen glof. contum. l. 2. tit. 13. part. 5. alibi tamen dicimus resolutio: possit tamē exequi scheda talis priuata sola recognitio

## Lib. 4. Titulo. 21.

722

ne tellia in ea subſcriptorū, quoties in ipſa ſcheda l. x. p. rtiū conuentione eſſet ſcriptum, vt exequi poſſet cum ſola tellia recogitatione tunc enim nulla eſſet nec ſaria partis recognitio, ex diſtis per Boer. di. deſione. 497. no. 18. ſed contrarium tenio in l. 1. in glo. infra co.

lbi. *Recordando* certis, certa enim debent eſſe obligationes & contractus, & certum quid dari, vel fieri continere debet, vt ex catio locum habeat, ſufficiat tamen eſſe certum de per ſe, vel per relationem ad aliud, & ſic ſi ex duobus inſtrumentis clauſum ſiam guaranteeſſum habentibus executio ſiam liquidum ꝑ habebit locum executioni ſicut ſi ex vno tantum, ſecundum Perez. relatum & ſecutum per. Dicum Perez. l. tit. de las entregas, gloſſ. magna quart. ſin. pag. 350. lib. 2. ord. & p. no. conſidero text. noſtra in plurali numero loquē termin. & eodem modo ſi per probationem liqueſcatur debitum contentum in inſtrumento guaranteeſſo ſufficeret & tradit Rebus de lites obligata. 4. gloſ. 9. num. 9. & 10. tom. 1.

lbi. *ſeyendo paſſados los palyes*, alias enim peti non poſſet executio, imo & ante diem petens poenis incurrit, de quibus in toto titulo, de plus petitionibus, in decretalibus & in 5. plus, inſtr. de actio. & in iuribus ſimilibus, plures in petere di. iuris quis ſi ante diem ꝑ peti, & idē iudex ad uertere debet tempore executionis petite an ſint lapſa tēpora ſolutioni ſoluta in inſtrumento illo exequendo, nam ſi lapſa non ſunt, poſſet ex officio, imo & tunc ſecundum verborum horum tenorē, etiā parte aduerſa non preſente repellere executantem hūc antequam labantur ſolutio ſines tempora, nam exceptio, quæ ex eodem inſtrumento reſultat, necelle non eſt opponi, \* prout in ijs terminis tradit Caſadorus, deſione. 10. de reſcript. num. 2. adeo vt ſi addatur ſolum tali die ſi pars certiorauerit vel petierit, die eſt adueniēte, non facta dicta certioratio, peti non poſſet executio, ꝑ ſecundum gloſſ. 1. l. 8. tit. 14. par. 6. & di. ſupra lege proxima, in glo magna in 4. qualitate, nam quoties dies ſolutioni ſimplici ter non eſt appoſita ſed cum certiorationis qualitate, prius quam executio petatur, monitio & petio extra iudicialis requiritur executio lo cum habeat, ſecundum noſtrum Guterzum in di. tract. de iuramento conſu. 1.

part. cap. 56. num. 2. & 10. & ita in contin gentia taſti plures executiones hac de cau ſa irritari fecit: hoc enim dicatur, ſoluetur die tali vel ad inde in antea ꝑ cū creditor voluerit, tūc enim die illa adueniente nul la alia requiritur monitio, ſecundum laſ. in di. ex legati cauſa, num. 12. de verbo oblige.

lbi. *non ſeyendo legitimis*, has enim hæc lex & ſupra proxima repellunt & exclu dunt hoc verbo legitimis, prout ibidem di ximus.

lbi. *salvo si dentro de diez dias*, verba hæc reſtringunt & limitant legem præceden tem hoc videlicet modo, quod tunc legiti me exceptiones admittendæ ſunt contra executionem, vt cum impediunt, quoties liquidum ꝑ probatur intra decem dies de die oppoſitionis numerandos ſecundum in quod in lege infra proxima diſponitur, ter minante exceptiones proponendi contra executionem, trium eſt currentium de die citationis facta, ꝑa remate ſecundum text. in l. 1. inſtr. infra iſto titulo & lib. & l. infra dies tres executat non po teſſet, amplius ſe opponere non po teſt, ſed ſit vna ſubſtantia & ſic utitur, prout ex di. l. 1. p. clary, quæ noſtra ſi hodie formam procedendi in execu tione declarat & apponit, & de iure civili te pus liquidat exceptionem oppoſitam ad verſus executionem inſtrumenti guaranteeſſi, vel privati recogniti, oſſendiſſi, aut ſententiæ, arbitrium erat, ꝑ ſecundum Roma. conſ. 76. col. fin. quæ & alios reſeruit Menochius, de arbitrat. iudi. lib. 4. c. 2. tit. 1. c. 1. rati. 17. hodie tamen ex lege noſtra de die citationis vides ad leg. cōſi tutum vt notat Auendaño hic in mer. 51. verſi. & non conſtat, Et in tantum debet intra decem dies iſlos fieri exceptionis oppoſita probato, quod intra iſlos debet teſtes probatori non ſolum præſentari & iurare, ſed & declarare, aliter enim poſſet eſſe clapoſ nulli modo declarare poſſet quāquamque intra illorū ſpatium iurame nti præſentari, quoniam lapſu horum de cem d. rum inſtituta paribus aſſignata, eſt exſtincta, decemque iſi dies per legem non ſunt aſſignati, non ſolum ad proban dum, ſed & ad probatum habendum, & idē per lapſum eorū non licet amplius teſtes examinare, imo neque inſtrumenta ꝑ re ſentare, ſecundum Didacum Perez hic col. 1109. in fine & Caſtellum in l. 64. tauri, nu. 26.

nu. 16. & Auendaño cap. 16. Prætorum enim l. 1. lib. 1. vbi nume. 1. inquit, probatio nem poſt factam nullius eſſe momenti, 11. ꝑ & de inſtrumentorum præſentatione idem teſtatur Didacus Perez hic co. 110. in fine, & fortificatur ex diſtis per nos in l. 1. totul. 6. verbo, ꝑa probar, ſupra hoc libro. Sedan iam quod poſt decē nos dies neque per teſtes neque per inſtrumenta ꝑ cet probare exceptionem oppoſitam, licet 12. bit per confeſſionem executant, ꝑ ad ꝑ tionem executatū petentis iurges de cau ſa iſta exequentem, & in hoc Auendaño di. cap. 10. num. 1. verſi. & licet cum ſeq. & num. 1. lib. 1. & in præſenti num. 51. verſi. probatio anteſcripta, quod neque per confeſſionem parti probari poterit ex ceptio talis oppoſita, ſi poſt decem diēſu lapſum executatū ꝑ petierit, contrarium tamen tenendum eſt, & ita in præctica cō muniter præſtat & obſervatur, cum Suarez. l. poſtrem, verſi. deſi pulchrum dubium eſt pag. 37. & Domino Couar. in præd. cap. 26. num. 3. & Didaco Perez hic col. 1070. & iterum in col. 1078. per totū ſeq. & hæc opinio approbat per tex. in l. 72. in fine titul. 4. lib. 3. ſupra quæ ſcribit localis vidatur, vbi tamen ſeruā dū eſt, prout in Rubric. illius met. tituli. 4. diſtinus, & hoc ſic ex officio iubet iudex partem iurare de calumnia, ſive ad ꝑ tionem parti, contra Aluarum Velafciū de iure emphyteotico queſtione. 7. num. 36. volentem communem illam Roderici Suarez. procedere quod iuxta ex offi cio partem iubet iurare de calumnia, lap ſi decem diebus, ſecus ſi ad ꝑ tionem partis, indiſtincte enim opinio Suarez, & communis tenenda eſt, quā & ibide ꝑ ſe Velafcius lib. 1. num. 27. veram tenuit. Dieſque iſi decem prorogari non poſſunt da eſt, prout in Rubric. illa di. eſt. 14. \* ad ꝑ tionē debitoris, licet ad credito rem ſic, vt ſup. l. 4. 1. proxima di. eſt. n. & tunc termino. prerogatio ita reus ſic & ad hoc vi poterit, dilatio enim vt parti con ceſſa communis eſt alteri, vt diximus in l. 3. in glo. gozen, titul. 8. ſupra iſto lib. iſt. notandum eſt quod tunc decem iſi dies tātum dantur reo ꝑa probanda exceptione oppoſita, quoties comparat ad impediē dam executionem petitam, licet aduerſus præſumptionē reſultantem ex inſtrumen to, etiam poſt decem admittitur reus hic ad probandum, ꝑ ſecundum Suarez di. 1. poſt rem, amplia. num. 4. pag. 123. ad

uertendum tamen plurimum eſſe cenſea ex parte rei, ſe opponens aduerſus execu tionem ſequitur quod faciat libellum oppo ſitionis notificari creditori exequenti, & citari eum faciat ad videndum iurare teſtes per lapſum reus præſentatos, alias enim ſi non eſſet probatio anteſcripta executanti, ne quæ valida eſſet, & ad ꝑ obſtate procederetur in executione, in vno quoque enim actū debet parti citari, alias ei non præiudicant acta in contrariū, \* ex l. de vno quo que. ſi de rei iudi. & ex text. in c. 1. extra de teſtibus, & lib. quando C. eo. titul. Soc. regul. 40. 6. Felin. in di. 1. cap. 1. col. 2. verſi. modo aduerſi, vbi ponit. 1. 4. limita tiones, & hæc de cauſa vidi iam in præctica non obſtante probatione rei executione fieri, & iudices ad hæc aduertere debent, vt omnia hæc iubeant obſervari & partes citari quantumvis reus non petat, notan dum vltimo eſt, quod decem iſi dies execu tum concedatur, tertio enim ꝑoſi in tereſſe comparanti ordinarius & maior ꝑ terminis concedendus eſt, ſecundum tex. vbi diſtigit in l. 4. 1. titul. 4. lib. 3. ſupra.

lbi. Por otra tal eſcritura, como fue el contrato de deuda o por aluata que haga fe, o por confeſion de la parte, o por teſti gos, omnes hos modos probandi, ꝑ ſequitur & declarat Auendaño in præſenti num. 51. verſi. probatio ante debet fieri, vſque ad 51. & ſic habes hic appellatione inſtrumentorum nō venire teſtes nec ꝑ ſe confeſſionem partis, de quæ per Rebus. 1. notione. 6. inſtrumentorum, per totum ſi. de verbo ſig. Et nota quod idē contra probationem ex inſtrumento reſultantem admittitur probatio per teſtes, quia contra hentes & partes inſtrumenta cōſidera hodie non intendunt inſcriptis contrahere, & ſic nimirum quod per duos tantum teſtes ſolatio debitis inſtrumento illo con trecti probari poſſit, alias enim ſi conſtare partes voluiffet inſcriptis contrahere, debe ret alio ſimili inſtrumento, vel ſaltem quin que teſtibus ſolatio probari, ſecundum gl. 2. in l. 3. titulo. 16. partita. 3. quoniam ſi debitum inſcriptis eſt cōtractum, ſolatio probanda eſt inſcriptis, vel ꝑ ꝑ quinq. teſtes. l. iſteſum. C. de teſti. notand Bal. & relati per Math. aſſiſt. deſi. 10. 1. numer. 25. & hoc iure civili attento verum credem, lege tamen noſtra attenta ꝑ aliud di ſponenti tēari potuiſſet & tenent verū quod ſue partes contrahere intentant inſcrip

ti sine non testibus solutio debiti in tali instrumento contento probari potest, etiā si sint minus quam quinque, lex etiam nostra non sine mysterio habet omnes probandi formas descriptas ut in quocunque casu intelligeretur & procederet, sciebat enim legislator partes inscriptis contrahe- re posse, sciebat etiam dispositionē & mo- dum tunc probandi solutionem de iure ci- vili, & nihilominus in lege nostra dispo- suit testibus probari posse, & sic duorum numero contentatur, quoniam pluralis lo- cutio, ex iuris regula, duorum numero contenta est, igitur voluit etiam in solu- tione probanda, contra instrumentum ins- criptis contrarium tam ex legis dispo- sitione quam ex partium consuetudine pro- videre, ut duo testes sufficerent, item & quia si aliud diceremus de superfluitate argui posset legislator in presenti, nam quid notius quam duobus testibus solu- tionem probari, sed si verba nostra tex- ad solutionem probandam aduersus in- strumentum inscriptis non contrarium vellemus tantum referre, superflua cer- te esset eius dispositio, & ideo & in ca- su difficultatis, in quo lex semper disponere videtur intelligenda est, item & hanc est incontinētibilibus consideratio, scilicet quod lex nostra parificat probationem solutio- nis factę & demonstrare per alia tale in- strumentum, vel per testes, igitur quemadmodum si inscriptis celebrato contra- ctu de iure civili sufficiebat alio tali in- strumento probari solutionem, & nunc ex lege sufficit solutionem testibus proba- re, cum vtramque probationem lex nostra parificet, & ita mihi videtur tenendum, saluo semper alterius meliori & iudicio & censura, & notanda sunt hæc, quia no- ua mea consideratione inducitur quidquid velit delinqueret Aduersario in dicto. ti- tulo de las excepciones numero 32. verifi- cado sed hoc intelligo pro hac mea & te- nera opinione, & in practica quodlibet ser- uata, faciunt dicta per Rebuff. i. l. notio- nem. 99. §. instrumentorum vericulo. 1. cum pluribus seq. pagina. 382. cum seq. ff. de verbo. fig. Et an illarato fieri possit ut solutio debiti probetur per instrumentum, & non per testes, vide per Hippoly. in ru- bric. de probation. fol. 6. in parvis, verifico. modo circa hanc, vbi latissime declarat, & limitat, & nume. 10. ponit cautelam ut tes- ses tunc admitti possent pro solutione pro

banda, & optima in proposito horum verborum declarat. Insuper notabis quod in quantum lex nostra probat, per con- fessionem probari posse solutionem, hic esse text. probantem confessionem partis esse probationem, & cum inducere, prout aduertit hic Aduersario numero. 31. vericul. probatio autem, vbi alios allegat, & Aluarus V. cl. de iure. emphy. q. 7. nume- ro. Et an si per testes probetur quin- quaginta soluta esse, & per confesio- nem partis quinquaginta soluta esse con- stet, presumatur eadem tunc quantitas, pro- sequitur Aduersario dict. numero. 31. alios allegando per quos veritas huius dicti examini potest, ut ad alia transcamus. Ex quibus etiam notandum est, quod in via executiva ubi adest publicum instru- mentum de debito, vel confessione partis si vnus tantū testis adsit de solutione non, & deferat iuramentum fuppletorium, ex dictis per la. in. al. prator. la. i. nu. 20. & in. admodum in lectu. numero. 106. cum seq. ff. de iureiuratio. & quia tex. hic testes requirit in plurali, & sic duos requirit ad minus.

Ibi, *iure que no trae malicia*, & si se per- iurauerit puniri poterit pena sexcentorum morapetionum peritius imponenda, se- cundum Aduersario cap. 27. pratorum. n. 17. ver. item iure, ubi, quod ibi intelligit, verum quos ipsamet pars iuravit, secus si quis procurator, & hanc suam limitationē ego sublimio nisi ipse procurator manda- tum haberet speciale ad iurandum execu- tionē, & quantitate pro qua petitur, debe- ri, nam tunc dominus teneretur, prout alio in loco latius diximus, de procuratore an possit domino praedicare.

Ibi, *si non habeat testes*, ad hæc verba aduertendum est, scilicet enim qui- dam iudex non cessat deperis ex allucinatio- nem iudicis, noloque, admittere oppositio- nem quando legitimum rei executat, est quod in oppositio- ne, vel saltem in interrogatorio non nominat testes, quibus oppositio- nem suam pretendebat probare, & ne tu decipiaris, nota quod tunc tenetur executatus, & sunt verba hæc nostri text. attendenda, quod res ipsa se opponens vult sibi dicere di- cendum maiorem decem diemum ad probandum oppositio- nem suam, tunc enim feruatis. alijs à nostro text. de- scriptis conceditur sibi terminus hic maior habita

habita consideratione loci vbi dicit habere testes, & nominando eos, secus vero si tantum termino decem diemum vbi vult, tunc enim nihil horum necessarium est, prout ex l. fin. inf. eod. formam executio- nis deferentem colligitur, & ex practica totius regni. Considero tamen esse tex. in presenti pro decisione illius conclusionis per nos examinatus in la. titu. 8. sup. al. ibi lib. in glo. l. i. mitad del termino, scilicet, quod si testes examinandi sint extra reg- num debet eis assignari terminus compen- dii pro eorum examinatione, hic terminus per legem assignatus non satisficeret ad eos examinandos.

Ibi, *dando el tal maldad a arredor lugo fassur*, pondera secundum illud, dan- do, quod & ablatiu absolute est, & fini- tur in do, & per consequens conditionem importat, ex text. & ibi DD. in l. ab emptio- ne. de pactis, & alibi diximus, cū quo conditionem importet, non tenebi- tur reus solvere: antequam tunc per cre- ditores fideiusurii de qua in lege nostra di- spointur, nam prius verificanda est conditio, quæ ad solutionem soluendū sub ea decurrit possit, idque verum credemus etiam si pars aduersa id non petierit, præ- fertim cum lex nostra novam formam in- ducat cum suis modificationibus, quo ca- su forma eius substantialis est & omnino 9. adimplenda, ex dictis per Telliū, i. na. par. i. j. tauri. numero. 16. & Otaulianum decisione Piedemontana. 164. numero. 12. & Aduersario responsi. 14. in fine, & sic aliter facta tanquam contra formam sub- stantialem nulla sunt, vt per Otaulianum vbi supra, numero. 19. & vt iudicia non sint illudiosa & partes inanis laboris & expensis non fatigetur iudex ter- minatur impartit officium suum etiam non petitam, secundum Ripam in l. quarta. §. hoc autem iudicium. ff. de dam- no infecto. & faciunt dicta per Aduer- sario primo. pratorum, numero. 19. li- cap. primo, & in presenti, numero. 36. ver. item sequitur, vbi in proposito in fortioribus terminis, ita videtur tenere, & Rebuff. i. tomo, consili. Franc. titulo de sentent. executor. artic. 3. glo. 1. num. 3. cum sequentibus, & refert conciliis nostre Gutierrez in repet. l. nemo potest, a nume- ro. 431. vbi; ad. 439. quicquid vellet in

contrarium dicere idem Aduensario, capi- 16. pratorum, numero. 1. post. princip. lib. 1. & sic quotiens videmus practici quod ius dices in sententijs de renate, & tunc pabte executata non petente iubent praxi illam te solutionem fideiussurii, de la ley de Toledo, quæ hæc est quam nunc commen- tamus. Sed num si ex dictis ipse in p. est meque fideiussurium imperat, stabitur, ita iuratore cautioni, 7. & dicendum est, quod cum pro forma text. hic fideiussu- rum hanc requirit, præsertim si per par- tem petatur praxi illi, nullo modo suffi- ciatur iuratori cautio, quoniam satisfit mē- ti & dispositioni nostre legis nisi realiter & cum effectu præstetur fideiussio hæc, prout in simili inquit Aduensario hic nume- 16. ver. item sequitur quod ille, & Rebuff. i. tomo, consili. Franc. titu- de sentent. executor artic. 1. glo. 1. 16. numero. 12. cum sequen. pluribus, & A- ymon, consilio. 31. numero. 4. nisi ex subie- ceret secundum Aduens. consili. ff. nume. 11. volum. 2. vbi addit alios allegat, & cum tractatur de paruo damno sufficit iuratoria cautio, secundum Romanum consilio. 49. numero. 2. ex quo inferitur ad fideiussurum præstandum per mari- tum de non offendenda uxore, non suffice- re iuratoriam cautionem, Tunc etiam si fidei- iussor non inueniat, prout in continen- tia facti inquit vidisse decisum Gutier- vi supra, numero. 127. prout in eodem negotio de quo ipse ibidem testatur ipse etiam vidi decisum & determinatum, & idem dicendum, quoad terminos. l. 4. in- fra eod. secundum Aduens. dict. nume- ro. 16. Et in iudex poterit esse fideiussor creditoris exequentis, tradit Aniles ca- pit. tertio. syndicatus, numero. 23. folio. 266.

Ibi, *pasado en cosa juzgada*, & tunc dice- tur in rem iudicatam. transire quoties nu- llus locus appellatiōis t remanet, se- cundum Coua. in pract. capit. 15. numer. 1. in princip. & cap. 35. numero secundum, verbi. secundo & illud est, & Casiodoro, deci- sio. 8. de re scriptis. nu. 3.

Ibi, *con el dolo*, vbi quæ nunc nondum vi- di rigorem hunc practici, fortassis, quia casus nondum euenit, prout nunquam vi- di in practica dubitari.



## SUMMARIVM LEGIS.

*A quo tēpore currant decē dies a lege supra proxima assignati ad probandū oppositiōnē, & quid agendū ubi executatus non probaverit, lex nostra declarat.*

- 1 Decem dies oppositiōnis currunt a die in quo pars opponit se in principio.
- 2 Dies oppositiōnis assignati, non currunt in decem diebus ad probandum exceptiōnes propositas assignatis. n. 1.
- 3 De stylo totus dies terminus in dubio computatur in termino. n. 2.
- 4 Statutum & lex, quod non admittatur appellatio, valet, & operatur tunc appellatio tātū effectū de voluntatē. n. 1.
- 5 Appellare an liceat a mandato de executiō. n. 4.
- 6 Mandatum speciale requiritur ut quis possit appellare ab executore. n. 5.
- 7 Appellari an possit ab executore & quo modo. n. 6.
- 8 Nullitates notorie incompetentie per legem nostrā non excluduntur. n. 7.

**I**bi, *Per la ley, Que est supra proxima ubi & in. l. a. supra eod. de materia executiōnis actum est, ideo non est ulterius repetendum.*

Ibi, *toti dictis diebus decem, hanc sententia dispositiōis nostri tex. & declaratiōis legis precedentis intra decem dies prostant exceptionem oppositam probandam, & nota quod decem ij dies assignantur postquam pars executata opponit se executiōni & abinde currunt, & solet pars hac se opponere lapsis præconiorum terminis & citatiōe facta pro remate, secundum quod in. l. ij. infra eod. disponitur, quod si ante pars se opposuerit ante incipit currere terminus horum decem dierum, quia videtur pars se opponendo alij terminis præconiorum & citatiōis pro remate, renouare tanquam in suorem suum introduxit, cui quidē favori in sui præiudicium renouare potest executatus*

*ibi, de se die, Ex ijs verbis collige, prout optime aduertit Castill. in. l. 64. Tau. ri. nu. 8. quod dies oppositiōnis propositi & non computatur in termino illorū decē*

*dierū, vt pote quia ex. noster loquitur di. ctiōne hac, de se, latine a. vel. ab. quæ exclusiua termini est, prout & alio in loco diximus in. l. i. verb. hasta tit. 4. sup. in. l. ibi. & sic dies termini nō computatur in termino, vel quātiūm computatus esset, curret tamē de momēto ad momēto decē ij dies, quoniam hoc regulare est vt tēpus legale de momēto ad momēto currat, & sic velle esset apponere horam in qua decem dies assignantur vt abinde currant, licet de stylo & de ijs non curatur in iudicijs, sed potius dies termini in termino computatur.*

*Ibi, si embargo, alios casus ubi proceditur appellatiōe remota posui remissive in. l. 1. & 6. tit. 16. supra istū lib. & procedit tex. hic quoad ipsum debitorem executatū, secus vero quoad tertium pro suo in teresse comparentem & opponentem se executiōni, nam quoad tertium hunc appellatiōis locus est, & ex tali appellatiōe effectus sententiæ suspenditur secundum Castill. ubi sup. n. 96. & vide dicta per nos in. l. 46. tit. 4. lib. 3. sup. de quo tertio se pone nō late loquitur Covar. in suis pract. quest. Item secundo intellige legē nostrā appellatiōe quoad debitore executatū condemnati remouente, nō ex toto tollere appellatiōis remediū, sed tantū tollere effectū suspēsiui appellatiōis, non tāmē deuolutiui, saluo tripli reo iure, suo prosequendi appellatiōē, similemque ordinariū reperies in regno Franciæ statuta prout licet videre ex Rebuff. in. d. l. 10. con. fti. Franc. tit. de litem. obij. artic. 10. n. 1. ubi & inquit valere statū & legem, q. nō admittit appellatiōē ab instrumēti executiōe & in tali casu operatur appellatio tantum effectū dicti deuolutiui nō vero suspēsiui, prout & optime inquit Cou. in pract. c. 1. n. 9. exēplo. 3. & Rebuff. in. d. l. 10. con. fti. Franc. tit. de sentent. executiōis præfatiōe nu. 34. & in. l. 1. inf. eo. in. d. l. 1. hanc & alia dicitur. Et an in mō d. de executiōe \* licet appellare, v. de gloriatorē Salmantiñi hic, colum. 1. v. v. cul. quero vtrum, & Bern. Diaz regula. 41. & melius per Rebuff. in. dicto primo*

*primo tomo confit. Franc. titulo de sententij executorialibus articulo. 7. glossa 12. numero. 16. & Socin. Iunio. consilio 158. numero. 6. libro. 3. & Menochium optime de arbitrijs iudicij, alias de ad. iudicij de possessione remedio. 4. numero. 32. ubi tradit an habebit talis appellatio effectum suspēsiuum vel deuolutiui iuratum & Marant. in practica titulo de appellatiōe. numero. 106. Et notandum est quod vt possit quis appellare ab executiōe nō nōn alius aliter requiritur speciale & indiuiduum mandatum, & preque sufficit re generale ad litem & causā & ad appellandū a sententiā definita vel interlo. cutoria, secundum Rolandum, consilio 45. numero. 11. volum. 1. primo, & Rebuff. in dicto titulo de sentent. executor. articulo. 7. glossa 13. numero. 11. eod. quod si appellas ab executiōe succumbit in causa condemnatur in. 60. libris argenti, per textum in. l. ab executiōe. C. de appellatiōe recipien. & procurator non potest facere incidere in penam dominum suum, nisi habeat speciale mandatum ad hoc, vt*

*dixi in. l. 10. titulo primo, supra istū libro Et an ab executore appellari possit & quomodo vt vide Rebuff. dict. glossa. 13. & in glossa duodecima, alia de ijs dicit per ipsum videnda, ne aliorum scripta refe ramus.*

*Ibi, De qualique nullitas, vniuersalis hac, qualique, etiam notoria nullitas, & in competentie, vel defectus citatiōis excludere videtur, nam qui totum dicit nihil excludit, vt tamen in contrarium quod diximus in. l. secunda, verbo, sententia, titulo. 10. supra istū libro & in. l. 1. prima glossa, que non sea, supra istū titulo nostro & libro, & sic tenet tales nullitates notorias incompetentie, vel defectus citatiōis non excludi per textum nostrum, & ex dictis per nos in dictis locis, & per Mexiam in. l. de Toledo, in responsione ad secundum fundamentum, prime part. numero. 16. & pro hoc considero. quarta, titulo. 17. supra istū libro dum ibi expresse excluditur hac nullitas, quasi locus ubi non excluditur ex prefe.*

## LEX IIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Sententia arbitraria & transactiōes exequende sunt modo & forma a lege nostra descriptis.*

- 1 Verba generalia de debilitate restringenda sunt. n. 1. ubi numero. 2. inferitur ad sententiam, vt intelligatur de potente illi pronuntiare.
- 2 Promittens solvere in quolibet loco intelligitur de idoneo. n. 3.
- 3 Transactiō non est locus in suscipiende interuēla cura. n. 4.
- 4 Compromissum a quo deriuitur. numero. 5. & 6.
- 5 Arbitramentum habet quandam transactiōis formam. n. 7.
- 6 Transactio enim est genus contractus continens sub se omnem modum per quem aliter recedatur. n. 8.
- 7 Statutum de transactiōe loquens, nō habet locum in arbitramento & compromissum in. 9. nisi vt ibi.

- 8 Compromissum andici poteris quod sit contractus. n. 10.
- 9 Statuto iubente quod de qualibet contrāsa soluantur gubella an soluantur transactiōe. n. 11.
- 10 Compromissum asper vltimā voluntatē fieri potest. n. 12.
- 11 Tertius qualiter assumatur, & quid significet verbum hoc n. 13. & n. 14. quod possint ei eligere.
- 12 Sententiā tertij an standum sit. numero. 15.
- 13 Compromittere an liceat super rebus maioribus. n. 16.
- 14 Compromissarij an possint corij acceptare compromissum. n. 17.
- 15 Compromittere aut transigere an possint quis compelli. n. 18.

- 19 Timor litis idem operatur quod is falsi.  
n. 19.
- 20 Transactio super re iudicata nullus est  
momenti n. 2. n. 2. n. 2. n. 2. n. 2.
- 21 In generali compromisso arbitratoris  
non venit refectio recisorum per  
sententiam lapsam in rem iudicatam  
n. 21.
- 22 Arbitri qui esse possint. n. 24. vbi an  
deportatus del excommunicatus.
- 23 Reconuentio an habeat locum coram ar  
bitris iuris. n. 25.
- 24 Arbitri iuris ex vi compromissi tenen  
tur secundum ius iudicare numero.  
26. & n. 27. an poterit secunda statu  
ta & consuetudines vbi. n. 28. an tene  
buntur tunc potius secundum statuta  
consuetudines quam legem.
- 25 Arbitratores amicitialesque compo  
sitores de facto potius quam de iure li  
tem dirimere possunt. n. 29.
- 26 Differentia inter arbitrum & arbitra  
torem n. 30. & n. 31.
- 27 Mandatum & declaratio arbitratoris  
laudam vocatur, non vero sententia  
n. 32.
- 28 Promittens stare mandato alterius, vide  
tur eam in arbitratorem eligere. nu  
mero. 33.
- 29 Quomodo cognoscatur an quis tamquam  
arbitrator sententiauerit. n. 34. vbi  
n. 35. an electi arbitri via possint ad  
arbitratores redire.
- 30 Arbitrator lato primo laudo an possint ite  
ram arbitrare. n. 36.
- 31 Arbitratore non arbitrate an recur  
ratur ad alium. n. 37.
- 32 Arbitrator vel arbitrator an possint per  
inaccusationem compelli proce  
dere in causa. numero. 38. &  
39.
- 40 Compromitti an possint in iudicem lo  
ci ordinari. n. 40.

- 41 Reclamare proprie ad arbitratoris iudi  
cium refertur, non vero arbitri nu  
mero. 41.
- 42 Appellatio a sententia arbitri ad  
quem est interponenda. numero.  
42. vbi quid quoad reductionem  
arbitratoris, & ibi quid quoad cleri  
cus & laici litigantes volunt pe  
tere reductionem.
- 43 Reductionis ad arbitrium boni viri a  
sententia arbitratoris, & appella  
tioni a sententia arbitri an possint  
renunciari. n. 43.
- 44 Arbitrator si male fecerit facit litem  
suam in utroque foro. n. 44.
- 45 Reductionis petitio non censetur ex  
clusa si pars enormiter ledatur nu  
mero. 45.
- 46 Reductionis vel appellationis remedia  
an prius agendum sit contra arbi  
trum vel arbitratores male pro  
nunciantes, quam agatur dicto re  
medio. n. 46.
- 47 Compromissum valet si una pars pon  
at pecuniam, alius rem aliquam  
numero. 47.
- 48 Ex compromisso potest iam agi ad inte  
resse resiliens ex eo, quod non est pa  
ritum sententia, si pena in compromis  
so non est apposta eo quod iam sit  
pactum non requiritur. n. 48. & n. 57.  
& n. 49. quid si pena est appo  
sita.
- 49 Laudam arbitratoris, vel sententia ar  
bitri, si sunt expresse vel tacite par  
tum consensu emolgorata, possunt  
partes compelli eis stare quantumvis  
pena in compromisso non esset appo  
sita, & hoc iure nostro regio nu  
mero. 50.
- 51 Clausula, rato memento pactis, saluti  
fera est, & operatur de etiam pena  
solata, sit standum laudo vel sen  
tentia. n. 51.

52 Recl-

- 52 Recipiendo quis opus, videtur remi  
sisse penam, nisi ad sit clausula ra  
to manente pacto, numero, quinque  
gesimo secundo.
- 53 Pactum fragenti non prodest clausu  
la rato manente pacto, neque inira  
menti oppositio, numero, quinque  
gesimo tercio.
- 54 Penam solvere an compellatur laud  
o contra veniens, numero, quin  
quagesimo quarto.
- 55 Penam debetur si facto adijciatur nu  
mero, quinquegesimo quinto & n. 56.  
ro quinquegesimo sexto quid si adij  
ciatur dationis quantitas & nu  
mero quinquegesimo octavo, quod  
etiam ille super facto conscientia  
debeat.
- 56 Fideiususio hodi sine stipulatione va  
let numero quinquegesimo sep  
timo.
- 57 Penam in contractu apposta eatenus  
debetur quatenus interese est, n. 57.  
ro quinquegesimo septimo vbi nu  
mero quinquegesimo octavo quod  
tunc estimabitur expensa litis an  
magis vero interese & ibi an idem sit  
in pena super facto, & ibi an idem sit  
tunc, quantum interese.
- 58 Penam petere nisi pro interese inho  
nestum est probis viris, numero,  
h. 58. ro quinquegesimo nono.
- 59 Penam an debeat solvere ille qui in  
stia habuit causam reclamandi vel  
appellandi, licet adhuc sit confir  
matum laudam vel sententia. n. 60.
- 60 Reductioni ad arbitrium boni viri si  
renunciatur, an adhuc possint qui  
e ad vi. n. 61. & n. 62. an relaxa  
re iuramentum sit necesse.
- 61 Laudo confirmato in via reductionis  
per bonum virum iniustissime ta  
men, an pena committatur & quod  
debetur remedium num. 63. cum se  
quentibus.
- 62 Causa non expressa in confirmatione  
laudi opponi potest de eius iniquita  
te in executione, numero. 64. sicut  
si non exprimitur, quia tunc exequi  
potest salvo remanente parti in  
re de proseguendo iniquitatis excep  
tionem. n. 65.
- 63 Penam in compromisso apposta exigi  
non potest interim quod laudam non  
confirmatur, numero. 66. nisi vi nu  
mero. 67.
- 64 Confirmatio laudi vel sententia com  
mittitur penam numero. 68. ad libi  
tis quatuor declarationibus ut ibi  
remisae.
- 65 Declaratio. l. 3. tit. 16. lib. 8. i. infra  
numero. 69.
- 66 Penam an debeat ob reclamationem si  
arbitrium fuit nullum numero. 70.
- 67 Laudo confirmato in parte, an pena in  
totum vel pro parte committatur.  
n. 71. & n. 72.
- 73 Penam non debetur si ex nouis actis  
laudam vel sententia confirmatur.  
numero. 73. & numero. 74. pro  
sequitur.
- 74 Iure civilis quoties in parte soluitur pe  
na in totum committitur, sicut est  
de iure canonico. n. 75. & n. 76.
- 75 Fideiussores vel pignora lata pro  
ut observantia laudi an teneantur  
in casu in quo laudam reducitur  
ad arbitrium boni viri. n. 77.  
n. 78.
- 76 Penam in dubio censetur apposta loco  
interese. n. 78.
- 77 Penam si sisco aut alteri applicetur per  
romenti potest, & in super interese a par  
te. n. 79. & n. 80. declaratur si  
pars alia impleatur ex parte sua.
- 78 Parte utraque reclamante, an ab utra  
que parte pena debebitur si lau  
dam vel sententia confirmatur nu  
mero. 81.
- 79 Penam an ultra quam semel debeat  
Zz 4  
si bis

- si bis contrahatur. nu.82.  
 83 Purgatio more an admittitur. numero. 83. & numero. 84. quid ibi adeat clausula rato manente pacto.  
 85 quibus excusis excusetur quis a Pene incursum. nu.85.  
 86 Puna petitio & instantia reductionis vel appellacionis cessantibus partibus transigentibus. numero. 86.  
 87 In compromissis non est recedendum a personis nominatis quatinus compromissum fiat sub nomine dignitatis. nu.87.  
 88 Compromissus qui coepit iudicare postquam compromissum acceptaverit. nu.88.  
 86 Arbitro in testamento nominato non arbitrate, an recurrit ad aliam potestatem. nu.89.  
 90 Arbitri vel Arbitratores an habeant aliquam iurisdictionem. nu.90.  
 91 Arbitri vel Arbitrator an possint citare num.91. & quomodo ibidem & nu.95.  
 92 Tubere citare iurisdictionis est. numero. 92.  
 93 Arbitratores vel arbitri iurisdictionem non habent. nu.92. & 93. ibi nu.94. quod restituere in integrum non possunt.  
 95 Arbitrorum sententia non infamat. nu.95.  
 96 Citatio an requiratur in laudo ferendo. nu.96.  
 97 Laudum latum sine cause cognitione nullum est. nu.97. ibi limitationes remissive.  
 98 Arbitri vel arbitrator an possint esse testes compromissu. nu.98. ibi an iudex possit testificari in causa in qua habet iudicare.  
 99 Arbitri vel Arbitratores vera tempus

- compromissu cognoscere non possunt nisi prorogatum sit. nu.99. ibi an prorogatio sit paribus notificanda, & quot diebus fieri possit.  
 100 Prorogatio an fieri non potest partibus non consentientibus. nu.100. ibi etiam si in compromisso data sit facultas prorogandi nisi sit nu.102. ibi quid si unus delit alius non, & nu.102. ponitur cautela.  
 103 Prorogatio an censatur facta cum expressis paribus & qualitatibus. numero.103.  
 104 Arbitri & Arbitratoribus quot tempus in dubio censatur datum. nu.104.  
 105 Tempus compromissi non currit ante eorum acceptationem. nu.105. & num.106. quod ex sola presentia compromissi non censetur acceptationem fieri inexpressis protestare sibi coactis.  
 107 Compromissum pluribus modis soluitur. nu.107. remissive.  
 108 Arbitri vel Arbitratores cognoscere non possunt super alijs rebus quam in compromisso deductis. nu.108. si de fratribus rei indicata, & numero.109.  
 110 Laudum latum super aliquo rebus quam in compromisso deductis et ad emolumentum nil valet nisi in vim pacti paribus consentientibus expressum. nu.110.  
 111 Laudum latum ultra fines compromissi nullum est ipso iure. numero.111.  
 112 Non presumitur pro arbitramento ibi reperitur forma compromissi ex causa numero.112.  
 113 Sententia nulla valet, saltem in vim pacti si partes expresse consentiant numero.113. nisi ibi ibi & numero.114.

- 115 Compromissum si fiat de omni eo & toto, quod fuerit laudatum, intelligitur tamen sit simile expressis non alias. nu.115. & num.116 alia similia prosciuntur.  
 117 Arbitri vel arbitratores possunt cognoscere an ius sit iurisdictionis super qualitate rerum expressarum in compromisso. nu.117.  
 118 Arbitri vel arbitratores declarantes paria parti, non valet arbitrium, quia de paribus non est compromissum. nu.118.  
 119 Arbitri vel arbitratores tenentur servare formam, & ordinem compromissi. nu.119.  
 120 Arbitri vel arbitratores tenentur consilium sapientem pro sententia vel laudo, si id in compromisso dictum sit. nu.120.  
 121 Arbitri & arbitratores super quibus rebus non deductis in compromisso cognoscere possunt. nu.121.  
 122 Arbitri super una re assumpti an possint cognoscere de exceptione compensationis. nu.122.  
 123 Arbitri vel arbitratores debent proferre sententiam & laudum partibus citatis & auditis. nu.123.  
 124 Arbitri unus alij arbitris absentibus, an possint proferre sententiam, num.124. ibi num.125. an possint cognoscere sententiam.  
 126 Arbitri amplius non licet lato, primo laudo, nisi data esset ad aliud faciendam potestas. nu.126. nisi ibi, & num.127.  
 128 Tempus quod datur partibus ad implementum sententie si eisdem non declaratur, nu.128.  
 129 Reductio ad arbitrium boni viri, etiam si citi renuntiavit sit habent locum. nu.129. & 130. ibi num.131. quod nihil tunc obstat pene, & instrumentum, nec alia verborum

- cautela, ibi num.132. id intelligitur si lesio sit magna, secus si modica.  
 133 Transactio an rescindi possit si lesio est magna. nu.133.  
 134 Lesio enormissima nunquam censetur exclusa per quantumque remissionem, vel instrumentum. nu.134. & nu.135. ibi quando dicatur enormissima, & num.136. que enormis.  
 135 Clausula si eque arbitrum sit, semper intelligitur. nu.136.  
 137 Reluctatio instrumenti ad effectum agendi, vel excipiendi prius petenda ex authoris consilio. nu.137. & num.138. an citatio partis requiratur ad eam concedendam.  
 139 Excessus arbitratoris intra quam summam debeat esse, & redutio locum habet. nu.139.  
 140 Lesio enormis, quae dicatur remissive, nu.140. & num.141. quae quoque minorem, & ecclesiam.  
 142 Arbitratores tunc possunt ledere in sexta aut minori parte quoties res est dubia, secus alias. numero.142.  
 143 Reductio laudi intra quantum tempus petenda est. nu.143.  
 144 Lex fin. tit.4. part.3. ita loquitur in arbitro, sicut in arbitratore. nu.144.  
 145 Reductio quomodo & qualiter petenda sit. nu.145.  
 146 Reclamationem ac reductionem clausula fieri sufficit, licet arbitratori vel parti non notificetur. nu.146.  
 147 Iudex competens in via reductionis quis erit. nu.147.  
 148 Verba ad. 23. titulo.4. part.1. bonorum requirunt & in consilium potius quam necessitatem inducant. nu.148.  
 149 Arbitri sententia ad quem appellatur. nu.149.



- 150 *¶* Sententia lata in reductionis instantia, an liceat appellare, num. 150.
- 151 *¶* Lis an sit contestanda in reductionis instantia, num. 151.
- 152 *¶* Excommunicatus an possit petere dictam reductionem, num. 152.
- 153 *¶* Contra laudum & arbitramentum non solum per viam reductionis verum & per officium iudicis agi potest, num. 153.
- 154 *¶* Instrumenta de nouo reperta possunt presentari in reductionis instantia etiam ad retractandum compromissum, num. 154.
- 155 *¶* Sententia lata a iudice, qui de bonas viis arbitratu an habeat eandem naturam, quam habet laudum arbitratoris, num. 155.
- 156 *¶* Retractatio laudi lati contra testamentum non visum, nec laudum fieri potest, etiam post factam executionem, in. 156.
- 157 *¶* Transactio non valet super futuris alimentis, num. 157. & nu. 168. an valebit compromissum.
- 159 *¶* Transigere non possunt, qui neque compromittere, & modis in iure requisitis requiruntur in alio, num. 159. & num. 160. aliud simile.
- 161 *¶* Arbitrator si est excommunicatus tempore laudi, & si vna ex partibus contestauerit, laudum est nullum, num. 161. vbi & ex quibus alijs causis laudum sit nullum, & num. 161.
- 163 *¶* Arbitramentum an ex antiquis vel ex nobis probationibus sit detegendum æquum vel iniquum, numero 163.
- 164 *¶* Quid debet index advertere, qui de nullitate laudi cognoscit, num. 164.
- 165 *¶* Nullitas arbitramenti laudi, vel sententia arbitratoris, vel arbitri intra quantum tempus proponenda, num. 165.
- 166 *¶* Presumendum est in dubio pro laudo

- & sententia, numero, 166.
- 167 *¶* Sententia arbitri & laudum arbitratoris paratam habent executionem, num. 167. & sic non habet appellatio, vel reclamatio, nisi tantum effectum suspensivum, num. 168. & 169.
- 170 *¶* Executio compromissi facienda est, quoties est iuratum, & hoc non obstantibus appellationibus, numero 170, vbi declaratur, & 171.
- 172 *¶* Actio iam indistincte ex sententia arbitri oritur, num. 172.
- 173 *¶* Laudum executandum est, non obstante appellatione, saluum tamen remanet appellatio ius sequendi appellationem, num. 173.
- 174 *¶* Iuramentum exceptio an impediatur executionem laudi aut sententia arbitri, vel arbitratoris, num. 174.
- 175 *¶* Executio laudi vel sententia arbitri, vel arbitratoris contra quo indice petenda, num. 175.
- 176 *¶* Compromissum debet realiter presentari, vel executio eius loci habeat, num. 176. vbi quoque neg. sufficit & testibus probari.
- 177 *¶* Compromissum ante testibus prebatur, & quomodo, num. 177. vbi & an ad id valet executio, & nu. 178.
- 179 *¶* Quid si partes illud confecerint.
- 179 *¶* Libellus an sit necessarius in executione compromissi, num. 179.
- 180 *¶* Arbitri vel arbitratores super alijs, quam in compromisso ductis pronuntiare non possunt, numero. 180.
- 181 *¶* & cum sequentibus.
- 187 *¶* Plures sunt qui in arbitres, & arbitratores eligi possunt, num. 187.
- 189 *¶* Executio laudi vel sententia, vel fieri possit, prescindendo sunt fideiussiones etiam si non petantur, numero. 189.
- 189 *¶* Gerendum in dno, conditionem imponit, si se dederit, num. 189.
- 190 *¶* Qualitas alicui actus adiecta debet intel-

- intelligi secundum tempus actus, n. 190.
- 191 *¶* Fideiussio nostri text. tunc prestanda est quoties deductio vel appellatio est interposita, num. 191.
- 192 *¶* Fideiussorem in actis obligari sufficit cum petatur executio, num. 192. neque sufficit cautio iuratoria, vt numer. 193.
- 194 *¶* Fideiussiones si non repetantur exequi, quod remedium habebit, num. 194.
- 195 *¶* Appellare an liceat & sententia de re mate lata in instantia appellationis, vel reductionis, num. 195.
- 196 *¶* Compromissum an possit per minorem, & quomodo, num. 196.
- 197 *¶* Executio non tollit effectum reductionis appellationis, vel nullitatis, numero. 197.
- 198 *¶* Restitutio ex causa minoris ætatis an admittatur contra executionem compromissi, num. 198.
- 199 *¶* Arbitramentum propriè non est transactio, num. 199.
- 200 *¶* Transactio an habeat paratam executionem, de iure cuius contentio erat, num. 200.
- 201 *¶* Scriptura requiritur, in compromisso sicut in alijs plurius, num. 201.

**I**bi, que las Partes, de habilibus & potentibus compromittere intellige, verba enim quantumcumque generalia de habilitate Testis dandi sunt. l. vt gradum. ff. de mun. & hon. tenet in proposito nostro in simili dispositione, Rebus. in tertio tomo, titulo de arbit. glo. i. num. 2. & glo. 2. num. 3. ponit regulam ad cognoscendum, qui possint compromittere, sic & lex loquens de sententia, intelligenda est lata a potente \* illam pronuntiare, secundum Bart. & Bald. in l. 2. §. prator ait. ff. qui latissare cogit. & alios relos per Mexiam in l. de Toledo, in respon. ad. 2. fundament. 1. part. num. 10. sic & promittens soluere in quolibet loco, intelligitur de idoneo \* secundum glo. vltim. l. i. ff. de eo quod certo loco, de quo alibi latius dixi sic recorder.

Ibi, per hien de paz, & concordia, y por tal, tar ptoz, hæc sunt principales causas,

propter quas arbitri, vel arbitratores, ahi tabiles copolitores eliguntur, & nominantur per partes, & cause & lites compromittuntur, scilicet causa pacis & concordia, & vt lites & iurgia vitentur, quorum effectum & alios solent aliquando producere compromissa, prout eos referens inquit Rebus. vbi supra, articulo. 1. gloss. 1. num. 22. cum sequentibus. Notandumque etidem est verba hæc noluisse text. quæ nunc commentatus, potius compromissio, & arbitramentum, quam transactio propriè & specialiter iumptè conuenire, nam compromissum & arbitramentum, quauis nihil tempore confessionis eius, detur hinc inde a partibus, vel promittatur, optime confici potest, transactio verò propriè fieri non potest, nisi hinc inde aliquo dato, retento, vel promissio, alias nihil agitur, neque transactio nisi nomen meretur, secundum textum in transactio. de transactio. vbi melius quam alias illustratissimus Marcellianus & limitat regulam hanc, & idcirco fecundum eum ibi numero. 4. in suscipienda cura \* non est locus transactio, cum in ea nihil dari promittitur possit. in eos. ff. de transactio. transactio etenim est pactio non gratuita super dubia ac lite incerta. l. si. ff. de transactio. quam distinctionem appouit Menenius in rubric. C. de transactio. numero. 16. declaraturque cum optimè Oroscius in l. de his. numero. 13. columna. 968. ff. de transactio. & in rubric. eisdem tituli, numero secundo, columna. 357. & de hæc transactio specialiter & propriè sumpta loquitur noster text. in haalibus verbis, nam cum ex præcedentibus intelligere debeamus textum nostrum in compromissis & arbitramentis loqui \* quæ a transactioe propriè sumpta, vt vides, differunt, idcirco læ nostra in fine specialia verba de transactioe posuit, & expressit, per quam quidem expressionem intelligendum est in præcedentibus verbis, & orationibus, non de transactioe, sed de compromissio & arbitramentis legem nostram loqui, in quo compromissio nihil est necesse a partibus aliquid hinc inde dari, retineri, vel promitti, compromissum enim dicitur \* à præpositione cum verba u. in. o. propter compositionem, vt inquit Præfatus libro. 14. dum loquitur de præpositione, cum, & a verbo pro-

bo. promissum, quasi finit promissum. Anspetrque hac etymologia, omnes in vi cem eodem tempore aliquid promittunt, & compromittentes dici poterunt, licet ueste Ioan. Baptista in tract. de arbitrio libro. 1. cap. 1. iuri. Civilis & Pontifici condiciores, hac strictius accipientes, pro eo tantum, secundum eos. capiendum est, quod inaleum a pluribus promittitur, 7 tribu-  
tibus alteri sine iurisdictione notionem quandam cum iudicandi potestate, vt in l. 1. & 3. & per totum. ff. & C. de arbit. & in decretalibus, & hoc modo in presen-  
ti materia assumendum est nomen hoc compromissum, nam si generaliter accip-  
piendum esset, & deriuandum a preposi-  
tione illa, cum, & simul, quasi finit pro-  
missum, emptio & venditio, & similes co-  
tractus in materia nostra compromissa di-  
centur, & ideo si iudice verbum compro-  
missum, secundum dictam distinctionem,  
assumendum iudicio, vt de compromissi-  
si & arbitratoris personis aliquibus  
per partes attributis super negotio, vel li-  
te aliqua dirimendis, intelligamus legem  
nostram loqui, prout ex magis specialis dis-  
tinctione compromissi infra patebit, &  
ex l. 20. titulo quinto, parita prima,  
qua quidem distinctione atenta compro-  
missum, & arbitramentum virtute iudi-  
catum, transactio quodam impropria di-  
ci potest, habet enim arbitramentum  
quandam speciem transactionis, vt in  
authenticis vt differentes iudices. si  
vera contigerit, quem ad hoc nouissi-  
me allegat Molina de primogenijs His-  
panie libro quarto, cap. nono, numero  
primo, transactio enim est genus contra-  
tus 7 sub se ouem modum per quem  
ad lite receditur continens, vt l. secunda.  
ff. de iure iurando. Sideo arbitramentum  
esse quandam transactionem in genere,  
asserit Bart. in l. societatem. ff. arbitrori,  
numero octauo. ff. pro socio, vbi eius ad-  
ditionatoris plura allegant, & suntur  
trans transactione non proprie, sed improp-  
rie, & si improprie sumpta transactio-  
nem, omne compromissum & arbitramen-  
tum, quo mediante a lite receditur, trans-  
actio dei iure, secundum Menesium in  
l. transactio, numero vndecimo, pa-  
gina. 167. C. de transactio. & Dida-  
cum Perez plura dicentem in. quarta.  
titulo 8. libro tertio ordinament. verbo,  
compromissos, colum. 1099. in fine, cum

sequentibus: ex quo ibide inferunt, quod  
li statum de transactioe loquatur, cum  
stricti li statum interpretandum, non  
habetur locum in arbitramentum, \* & co-  
promissum, secundum add. Bart. in dicto nu-  
mero octauo. & Deci. consi. 60. numero  
tertio, libro primo, & Pasitum consi. 24.  
num. 11. volum. 2. h. tamen late statum  
vel lex in transactioe generali loque-  
tur, tunc & in arbitramentum habere-  
ret, secundum glo. in l. sub pretestu spe-  
ciem, 7 glo. in fine. C. de trans. vbi Me-  
nelius, 7 pag. 114. plures eam comen-  
dantes allegat. Sed an compromissum co-  
tractum esse dici poterit, 7 responden-  
dum esse affirmatiue quod sic, vbi quine  
enim mutuo consensu partes sponte ali-  
cui potestatem tribuunt sine iurisdic-  
tione, discordiam decidendi, hoc casu sine  
in arbitrum fiat, sine in arbitratorem  
compromissum hoc est contractus, vt probat  
ex textu iudicis in l. eodem Guid. deci-  
mus, & Bart. in l. 3. sed si filius ff. de pecu-  
nio, quem textum ad hoc allegat Ioan.  
Baptista in d. tract. de arbit. cap. 8. num.  
1. lib. 1. volum. 3. tractatum diuersorum,  
vbi & queritur an tunc erunt plura compro-  
missa, vel vnum tantum, hocque respectu  
compromissum & transactio contra dicti di-  
cuntur, & sic iubet statum, quod de quo  
libet contractus soluitur gabella, soluitur  
de transactioe, & compromissum, 7 secun-  
dum Menesium in rubric. num. 18. & 19.  
C. de transactio. quod tamen in nostro re-  
gno, secundum eum ibi, locum non habet,  
nam de non de quolibet contractu leges  
gabellarum, solum gabellam inbeant, sed  
de venditione, vel permutatione, & sic de  
transactioe nunquam videmus solum ga-  
bellam, licet hinc inde per transientes  
aliquid recipiat, vel promittatur, dum  
tamen abt tractu cuiusque nature fit co-  
promissum per Ioan. Baptista in dict. cap.  
8. numero. 8. & de transactioe per Me-  
nelium in rubri. dict. numero 21. videri po-  
test. Sed an quemadmodum per contra-  
ctum, ita & per vim voluntatem fieri  
compromissum poterit, vel per vim iudi-  
ciali esset, 7 iudici, tradit optime Ioan.  
Baptista vbi supra cap. 9. & 10. & in cap.  
11. & 12. de viroq. compromissio con-  
ditionali scilicet & testamentario tractat,  
& in eod. lib. 1. cap. 15. & 16. & 18. declarat  
vnde a principio compromissa & arbitra-  
menta originem sumpsissent. Et quoniam  
a conu-

a committer accidentibus compromissa  
hæc in duas aut quatuor, vel sex personas  
fieri solent & sic in numero æquales, non  
vero inæquales, vt in tres, quique, vel septem,  
& aliquando electi inter se differunt,  
& pro sedanda eorum discordia, solent ter  
times nominari, & quid significet, velut  
hoc tertius, & qualiter assumatur, tra-  
ctat dictus Ioan. Baptista, d. lib. 1. cap. 10.  
& cap. 17. ponit speciem distinctionem co-  
promissionis in tertium: elique notat quia  
quod li tertius licet a partibus in compro-  
missum non nominetur, & eligatur, licet ar-  
bitri, vel arbitratores inter se discordantes  
possunt eum eligere, secundum textum  
in l. 26. in fine, tit. 4. part. 3. qui ita potest  
intelligi, secundum glo. ibi. vbi & querit  
an sit arbitratoribus vt ipsi in dicto ca-  
sa possint nominare tertium hunc, & an  
sententia illius, tunc standum sit, 7 glo.  
iur. gen. in cap. 39. examinat, de quibus  
& tractat Villalobos in questio. arario mil-  
le communium opinionum, litera A. nu-  
m. 17. & 18. & qui possint compromittere,  
& super quibus rebus, tractat dictus Ioan.  
Baptista in dicto tract. de arbit. libro se-  
cundo & tertio. Et an super rebus maiora  
bus 7 liceat compromitti, vide per Docto-  
rem nostrum Molinam de primogenijs  
Hispanie libro quarto, cap. nono, per to-  
tum. Et an compromissarii possint coac-  
tari & compromissum, vide textum in  
d. lib. 1. cap. 10. & glo. in l. 1. §. 6. cod. tit. 4.  
& part. 3. Et an possit quis compelli trans-  
igere, vel compromittere, 7 vide per Me-  
nelium, in dicta rubrica, numero quarto,  
vsque ad 16. C. de transactio. & hæc per  
introductione materie huius singularis  
legis sufficient.

Ibi, antes de entrar, ita enim transigitur  
& compromittitur super litibus mouendis,  
sicut & super motis, secundum text. in l. 1.  
& 2. & bi DD. maxime Menesius. C. de trans-  
actio. idemque operatur tumor litis scilicet  
in l. 1. & ipsa lit, secundum Hippolytum plura  
similia adducentem in practi. ff. expedi-  
tam, num. 6. cum pluribus sequent.

Ibi, quando la parte transacta, sed non  
transactio, & per consequens compromis-  
sum, quod transactio alimittitur, in  
perre iudicata facta nullius iuris momen-  
ti, \* ex text. in l. 1. causa cognita. C. de trans-  
actio. & text. in l. post re. i. & 2. ff. de re  
fact. deficit enim tunc substantia trans-  
actionis, hoc est incertitudo, sententia enim

rem liquidam & manifestam facit. l. res  
iudicata. l. de re iud. l. 1. & perconsequens  
super ea transigi, vel compromitti non po-  
terit, ex dictis per DD. maxime Menesium  
in d. lib. 1. causa cognita. nu. 11. & 15. C.  
de re iudicata. id est eadem est, tunc demum  
verba hæc nollit tunc. vt in l. 1. post, quo-  
ties per nos collum, & premium repe-  
rimus transigi potest super sententia, non  
vero alias, vt enim deo de habitare inter  
ligenda & reitrigenda sunt. l. 1. vbi gra-  
dum. si de non. & non putat vel quia par-  
tes compromittunt, vel transientes re-  
stant in ipso compromissum vel transac-  
tione rei iudicatur, & si sententia, quo  
casu ferunt sententia transigi & compomi-  
ti potest, 7 prout communem testatur D.  
Menesius supra, nu. 17. requirit tamen  
secundum eum ibi in eod. num. 17. & 18.  
expressè licet compromissum vel transactio  
tali ipsi sententia reitrigantur, aliter enim  
non censetur eidem reitrigantur, neq. in  
generalis compromissum arbitrariis veni-  
ficatio recisiorum, 7 per sententiam a iu-  
dice prolatam, & in rem iudicatam lap-  
sam, de hoc loquimur, secundum quod in pro-  
posito inquit & tenet Bonifacius, in sua  
peregrina legum Partitura, verbo, senten-  
tia questio. 7. super verbo primam, versu  
quero an in compromissum, vel secundo,  
quoties contra tale sententia & rem iu-  
dicatam admitti potest alia exceptio de  
pluribus qua congerit Menesius in l. 1. C.  
de iur. de arbit. l. 1. non tunc enim quandoqui-  
dem exceptio contra sententiam admitti  
potest, & transigi, compromittique lice-  
bit, \* prout licet inquit Dominus, Menesius  
in d. lib. 1. causa. num. 12. pagina. 14. vel quid  
de secundum eum ibi. num. 31, erat pñ  
ita integrum restitutio contra tale sen-  
tentiam, & rem iudicatam, vel quoties  
dubium est an res sit iudicata vel non, se-  
cundum Paul. in l. post rem. num. 1. & 6.  
ff. de re iudi. & Molin. de primogen. Hisp.  
lib. 4. cap. 6. nu. 6. quibus in casibus & in  
similibus, si qui alij sunt, verba nostre leg-  
is intelligi possunt, nõ vero generaliter  
& indistinctè, & ideo non sine mysterio  
Innotat apparet verbum. Aliqua, veze,  
quasi nõ semper, sed tantu vbi de iure per-  
mittitur, scilicet, primo modo per nos de-  
clarato, quoties partes voluntarie vnde re-  
iudicata compromittunt, vel transigunt,  
& si expresse renuntiant, appendo in  
compromissum, vel transactioe, clausula  
non

non obstante tali sententia ex vi Bern.  
Diaz in regul. 10. vel solum afferendo,  
quod sciunt talem sententiam adesse, &  
nihilominus compromittunt super ea, nã  
& hoc credere iussit, ex textu nostro,  
ibi, sub eodem, quasi tunc tali sententia re-  
nuntiare videtur, quandoquidem scien-  
ter super ea compromittunt, & verbi le-  
gis in libro attentius verum hoc credere  
quoniam nimum ex eis suppleri hinc de-  
dicta & disposita per ius civile in casu  
detrina, sed lex nostra plurimum ei opulata-  
tur, vel itidem in alijs exemplis supra po-  
nitur vbi dicitur licere sapere sententia co-  
promitti & transigi poterant etiam verifi-  
cari verba, aliasque voces, nostre legis.

Ibi, *compromittere*, quid sit compromitte-  
re vitæ per nos dicta in glof. 2. huius le-  
gis vide per Rebut. dict. 3. cum consilium.  
Franc. tit. de arbitris, glof. 2. num. 1.

Ibi, *arbitror iuris*, & qui tales esse pos-  
sunt, vide per Rebut. in dict. tit. de arbitris,  
glof. 4. num. 4. sequens. Et an de porta-  
tus, xel excommunicatus possint esse ta-  
les arbitri iuris, vide Alciac. in lilla verba  
arbitratu. ibi de verb. signifi. D. nobis, quod  
modis fami potest hic verbum hoc arbitros  
iuris, quod vel intelligatur de arbitro iuri-  
is, qui eligatur ex necessitate statuti, vel  
legis, ut quidam index allegatur suspensus  
de iure Canonico, & arbitri eliguntur  
cognoscendam an causa suspensions allega-  
ta sit sufficiens & iuridica, vt per Lan-  
fran. in c. quoniam contra verbo regulatio-  
nes. num. 15. & Marant. in pract. 4. part. di-  
stincta. 14. de iudicio iurisdic. & arbitratu,  
num. 3. & causas regulatiois tractat, vltra  
Lanfran. vbi supra. Marant. in dicta, vltra  
paralys., vel quidam exarctat statutum quod  
causa compromittantur inter confanguine-  
os, arbitri enim tunc electi possent dici,  
& dicantur arbitri iuris, secundum Marant.  
in d. num. 1. de quo statuto latissime tra-  
ctat Mare. Anton. Blancus, in dict. tract.  
de compromissis. Et an coram illis iuri-  
stis iuris habeat locum reconuention, &  
quam iurisdictionem habeant, ordinaria  
scilicet, an delegatam, tractat itidem Mar-  
ant. in dict. dilib. 6. num. 12. & 13. pagi-  
na. 145. in parisi. & opinio Alciac. in rubric.  
extra de offi. ordin. num. 31. cum 4. sequens.  
& de iis verba hæc nostris tex. intelligi po-  
tunt, vel secundo & verius poterit intelli-  
gi de arbitris & paribus electis, qui quide-

arbitri iuris tenentur ex vi compromissu iu-  
dicare, & determinare. secundum ius, & ius  
litum, & nam arbitri, neq. alio modo, qui  
quidam arbitri impliciter vocantur, & sunt  
illi, quod de partiu consensu eliguntur &  
compromittuntur in eas per partes ubi pene  
stipulatione ut lites secundum ius & iusti-  
tiam determinant, & dirimant, secundum  
text. in l. 3. tit. 4. part. 3. & Marant. in d.  
distin. 14. num. 6. pagin. 33. & quia secun-  
da ius determinate tenentur, vocantur etiam  
dicti, noster arbitros iuris, & ex alijs eius  
verbis patet, bispara que determinent *confor-*  
*me a detere*, & de ijs proprie loquitur  
textus noster quandoquidem in foro  
seculari ad causas regulatiois non eligun-  
tur arbitri, necque habemus nos leges  
vel statuta de compromittendis confanguineo-  
rum causis dispensata, & itidem lex nos  
vide per Rebut. dict. 3. cum consilium, ubi  
prosequitur aliud arbitrorum genus,  
scilicet arbitrorum amicitiorum, & compo-  
sitionum, & hos duos arbitrorum modos  
coniunctim reperi Rebut. in d. titulo de  
arbit. glof. 1. num. 1. & 3. & Marant.  
in dict. pagin. 33. num. 2. & Ferraria in  
pract. in formalibus quo agit ad pœ-  
nam ex compromissio, in glof. 1. & loan.  
Baptista in dict. tractat. de arbitris, lib. 1.  
cap. 10. variè enim secundum eum ibi lib.  
1. cap. 1. verbum arbitri sumitur, quoniam  
ex eodem ibi quoad materiam nostram  
strictius accipiendum est, pro eo, scilicet,  
in quem ex partium voluntate factum est  
compromissum, vt probatur. ff. de arbitris,  
3. §. et metui nominis. Et an arbitri i. electi  
per partes, vt secundum ius & iustitiam de-  
terminent, poterunt secundum consuetu  
nem f. & statuta pronuntiare, vide Bern.  
Diaz regul. 10. Et an tunc teneantur po-  
tius secundum consuetudines & statuta, et  
per nos municipales, quam secundum ius cõmu-  
ne. iudicare, tradit late Burgos de Paz  
in l. 1. Tauri. num. 476. cum sequent.

Ibi, *iuramentum arbitrorum, arbitratore*,  
qui quide Latine arbitri arbitratorez ani-  
cablesque compositorz vocantur, qui ha-  
bent dirimere & litem de facto, potius  
quam de iure, et nullo iuris ordine serua-  
to secundum Marant. in dict. pagin. 334.  
in princip. per Io. Baptista. in dict. tractat.  
de arbit. lib. 1. cap. 3. num. 2. de quibus loquitur  
text. in l. 1. tit. 4. part. 3. ibi illa *extra ma-*  
*nera de iurisdic.* de iurisdictione ab arbitrando,  
de iurisdictione, à nomine arbitratu, vs. definie-  
re in or, secundum Priscianum, lib. 4. dum  
loqui-

loquitur de derivatiis in or, & arbitro  
diferunt pluribus modis, de quibus late  
per Ioan. Baptista. vbi supra, lib. 1. per to-  
tam, & Rebut. breuiter in dict. de arbitris,  
glof. 1. num. 3. que quidè ex text. nostro  
cellare videtur saltem quoad propositu  
suis eo contentu, prout & in simili statu  
inquit, ipsemet Rebut. ibidem. num. fin.  
quarum differentiarum pro declaratione  
nostre legis duas aut tres potest. Prima  
est, quia arbitri est super lites, arbitrator  
vero super contracta, & hanc differentia  
Ioan. Baptista. vbi supra, lib. 1. cap. 3. num. 2.  
examinat, milii tamen non placet, & expre-  
ssè desinitur per textum nostrum, prout  
et oblique inductione videri potest. Secunda  
de vero differentia est, quoniam arbitri  
tenentur cognoscere secundum iuris formam,  
ex dictis supra glof. proximam, & l. cum an-  
tea. §. licet. C. de arbit. & ex text. nostro  
hic, arbitrator vero non d. fin. C. de cõtra.  
emp. & l. tit. 4. part. 3. potest enim arbitratu  
secundum phantasia. capitis pronuntiare,  
secundum Rip. resp. 106. num. 6. censeturque  
quasi mediator quidam & proxenetæ se-  
cundum Rip. d. num. 6. & glof. num. 1.  
29. tit. 4. part. 3. & hoc Jarge, & improprie,  
proprie vero proxenetæ dici non potest,  
secundum Baptista. vbi supra. d. lib. 1. c.  
4. ex quo & alia elicitur differentia scilicet,  
quod reductionis verba ad arbitrium  
boni viri non interponitur a sententia ar-  
bitri sed à mandato & iudicio arbitratoris,  
quod quidè mandatu laudat vocatur, non  
vero proprie sententia, prout dicitur illa  
arbitri, secundum Bart. in l. nemo potest,  
num. 13. delegat. 1. vbi concius notat  
Gutierrez num. 426. cum seq. ita notat,  
& Rebut. vbi supra, glof. 9. num. 3. dicens  
se practitari, & Ioan. Baptista dict. lib. 1.  
cap. 7. num. 2. siquid si mandato stare pro  
mifero tuo, vt arbitratoris remitte videor el-  
gere, si vero sententia vt arbitrum, secun-  
dum glof. cum aluediadores. in l. 2. tit.  
4. part. 3. & hoc regulare est. Quia tamen  
si in te vt in arbitrum, & arbitratoris cõ-  
sentiam, quomodo cognoscetur an iudi-  
cetur tanquam arbitri, vel tanquam ar-  
bitrator, & in hoc dicendum quod ex mo-  
do procedendi, secundum Bart. in l. socie-  
tatem. §. arbitrorum, num. 13. ff. pro socio,  
cuius sententia communis est, secundum  
Abbi. in cap. Quintatuallus, num. 4. de iur.  
iurand. Fel. in cap. cum ex officio, nu-  
mero 3. de præscriptio. num. 1. seruato iur-

is ordine, & secundum ius processum  
est, tanquam arbitrum dicitur processu, vt  
vero nulli iuris ordine seruato, & præter  
ius processum, vt arbitratoris, processu  
iudicibus, vt patet ex l. 3. tit. 4. part. 3. ibi  
annotante glof. que los ayan, & ex textu  
nostro, idè clarissime probari potest, quod  
si ex processu colligi non potest iudicamen-  
tis intentio, præsumitur quod processus  
reperit, vt arbitratoris, cum hæc lit mitior  
& æquior interpretatio, eo quod non tollit  
ad arbitrium boni viri reductio, prout  
communen tellatur Fel. in cap. cum ex  
officio, cõ. penult. de præscriptio. reatus  
per Mexiam in l. de Toledo in l. 12. funda-  
mento. §. cum. num. 5. vbi numero 6. ponit  
cautelam circa hoc adhibendam, & in d.  
dicto. num. 5. ipse Mexia habet litteram cor-  
ruptam, nam vbi dicit, vt arbitri, debet di-  
cere, vt arbitratoris. Quid tamen illi sit in  
quod legem vt in arbitrum & arbitratoris con-  
sentis, elegit semel vnam viam, an poterit  
ad aliud redire, & Bart. in dict. §. arbitro-  
rum, num. 14. inquit quod non, cuius opi-  
nionem viorem tellatur Bald. in l. 1. nu-  
mero quinto. C. qui pro sua iuri. de quo  
videndus est omnino Io. Baptista vbi su-  
pra, libro 8. per totum, vbi late & bene  
hoc prosequitur & declarat potestque ta-  
lis in arbitrum & arbitratoris electus, pro  
cedere partium iuris ordine seruato & in  
dict. & partim non seruato vt arbitrator,  
secundum Mexiam vbi supra numero 4.  
Et an arbitrator lato primo laudo possit  
iterum arbitrari, vide Ripam in respon-  
so. 187. per totum, & remissis Itaque,  
lib. 1. boues. hoc sermone, in regul. num.  
108. & 109. ff. de verbo. signific. & de ar-  
bitro perperam arbitrate quod possit  
iterum arbitrari, tradit glof. in l. propo-  
siti. ff. pro socio. & Bart. Bald. Salic. & alij  
relati per Mexiam vbi supra, in vltima  
partis conclusionis numero 8.

Sed arbitrator non arbitrante an re-  
curratur ad alium, tradit D. Padilla in l. 1.  
numero 5. delegat. 1. & licet ibidem lo-  
quatur in arbitrator relicto in vltima vo-  
luntate, idem credendum procedere in electo  
ex partium voluntate, accepto tamen  
compromissio, si arbitrari noluerit arbit-  
rare vel arbitrator, compelli possunt per  
incarcerationem & ad procedendum in  
causa, & pronuntiandum secundum text.  
in l. 19. titulo quarto, partita tertia, vbi  
glof. tenendo, inquit, quod potest esse  
cuius





idem importis, quæ & penam peti & pœ-  
ctū (seruari operari pollet, nam si hæc ad-  
fecti: nullo modo pollet peti pœna ad-  
dictionis quantitatis, & quod pactū idem  
ferretur, secundum Gregorium in dictis  
legibus partiarum, quod est optimū ad-  
com allegas. C. de viur. de qua latè tractat  
Gutierrez in dict. i. part. cap. 6. n. 9. si  
vero pœna nō fuit apposta, interuenit ta-  
men stipulatio, poterit tunc agi ad intere-  
sse, vt in hac lege dictū remanet, in tali ca-  
sū nō reddetur arbitrium nullum vel illu-  
sorum propter defectū appositionis pœ-  
næ, secundum Rebus. in dict. gloss. n. 7.  
& cum iam hodie ex l. a. tit. 16. lib. 1. in  
vili omnibus casibus in quibus de iure ci-  
uili stipulatio requirebatur, nō requiretur  
tenebatur cōtraueniens ad interesse quan-  
uis pœna t non apponatur in compromis-  
so, validumque & efficax est tale cōpromis-  
sum, secundum gloss. illa. Opinio consti-  
derantem in l. 1. i. ad. part. 3. verbo. E. nō  
fera, quem refert & sequitur Gutierrez nō  
fieri ita repet. l. nemo potest. nu. 437. dele-  
ga. 1. & in fideiussione, in qua stipulatio re-  
quiritur, idem tenet Dominus Padilla in  
l. promissis nu. fi. C. de cōtractu, & de le-  
ges partiarum pœnæ appositionē requi-  
rentem in cōpromisso, quas in princip. hu-  
ius glossæ allegauimus, iam hodie nō pro-  
cedent, & tunc secundum gloss. illam, d. l.  
fin. estimabitur res ipsa petita, cum execu-  
tio ex laudo, etiam nōdum emolgo, ex  
lege nōla petatur, proat peti post iura-  
tis nostri text. requiritur, quod est opti-  
mū & singulariter ad id quod inquit Marti.  
Afflict. de off. Neapol. 135. & correlato  
Gutierrez in d. tract. de iuram. confir. part. 1.  
cap. 36. num. 12. dicentes quod pœna in cō-  
tractu apposta eatenus debetur, quatenus  
interest partem non contrauenisse, & tenet  
Roma in rubric. de arbitris, quidquid  
vellet Alex. relatus per Rebus. dict. iud. de  
arbitr. art. 1. in gloss. n. 5. fin. & quidquid  
vellet distinguere Octavianus in de off. Pe-  
dem. 70. num. 12. cum lege qua æquitas  
canonica de qua per Afflict. & Roma. vbi  
supra, attendenda est, & tradit Menoch.  
de arb. iudic. lib. 2. centu. 3. casu. 360. num.  
10. cum seq. & Rebus. i. tomo. consil. Tran-  
situm de sent. execut. art. 1. gloss. 18. num. 5.  
& Socin. opime conf. art. 1. gloss. n. pen. & fin.  
Quid tamē tunc estimabitur interesse rei  
petite, vel expensa f. litis, dubitabile est  
ponamus enim quod tantumdem esset super

hæreditate pro centū, & apposta est pœ-  
na quingentorum li. contraueniatur, vel si  
pœna non est apposta, fuit in stipulatione  
tempora, vel de iure nostro pro interposi-  
ta habetur, vt dictum est, & propter cōtra-  
uentionē partis petatur interesse, vel pœna  
si apposta est, quæ eatenus debetur quan-  
tens interest, quid nō tūc estimabitur, ex  
petita ipsa litis, an vero res petita & super  
qua tractatur & ex dictis dicendū videat  
rem ipsam estimandā. Ego tū meliori sem-  
per folo iudicio distinguendum credere em  
hoc videlicet modo, aut enim res ipsa pro-  
pter quam compromissum vel transactum  
est, remanet penes partem nō contraueni-  
entem compromisso, & tunc expensis litis  
estimabitur, quia nihil aliud interest,  
aut vero res ipsa remanet penes partē cō-  
trauenientē & transactum, vel cōpromisso,  
& tunc debet estimari pro interesse alte-  
rius parti res illa, tantum enim aduersa par-  
ti interesse videbatur & idēo eam pete-  
bit, in tali tamen casu considerandum est  
quod si pœna fuit adiecta aduersus cōtra-  
uenientē eatenus debebitur, quatenus res  
petita & estimari poterat, si maior erat pœ-  
na quam valor rei, fuit res illa de iure de-  
betur parti non contrauenientē siue non  
quasi iam semel fuit apposta pœna, sed si  
non fuit adiecta pœna, quoniam tūc tantū  
interesse agi potest, si in effectu res petita  
nō debetur, neg. perit in hoc de iure par-  
ti non contrauenientē, nullum interesse ei  
soluatur, quia nihil intererat ei cōtraueni-  
entē partē aduersam cōpromisso, vel non &  
sic nihil petere potest, imō & in casu in  
quo pœna apposta f. iter, idem dicendum  
credere in hoc vltimo casu, cum iam dictū  
habeamus pœnā peti tantū posse quatenus  
ei interesse cōcurrat, vt & optime inquit  
& tenet Socin. in dict. consil. 25. num. 12.  
pœnæ actia facta adiecta, in cōscientia salu-  
tari, quod plurimum in iudicijs attendēda est,  
ne quis inobediens cum aliena locupletur li-  
tura, quoties pars h. a. fuit non vero alias  
peti potest, & sic pro parte non soluta, non  
vero pro soluta, ex dictis per DD. maxi-  
mē Menoch. in d. l. 1. quia maior. nu. 26.  
pag. 136. C. de transact. in honestumque  
est vbi probat in illis pœnæ petere, nisi t  
pro interesse, secūdo Nauarro in manuali cap.  
11. nu. 68. & hæc mihi tenenda videntur pro  
cōcordia opinionum relatarum per gloss.  
dict. l. fin. titulo. 4. par. 3. & sic cessabat  
iam dicta per Menochium vbi supra nu.  
23. &

13. & 14. vide tamen vnam limit. per Gu-  
retium, vbi supra, num. 11. vbi pœna peti  
potest etis si non interfit. Sed mihi pars  
iustam habuit reclamandā causam, & peten-  
di redactionem ad arbitrium boni viri, vel  
appellandi a sententia arbitri, & nihiloni-  
us cōfirmatur laudi vel sententia iniste-  
nti tenebatur ad pœnā reclamā vel appella-  
60 lant in compromisso contentam f. contra  
reclamantem, & in hoc Bar. cō. in fine,  
& Paul. & la. nu. 14. fol. 16. in fine. i. Ro-  
mæ. 3. fin. ff. de verborum obligat. p. lura tra-  
ctat circa hæc quæstionē, additque, Bar. ibi  
dem plures DD. de ea tractantes allegat, &  
Vitalis de Gabanis, in tract. clausularum,  
de emolagat. abiter. 3. l. subsecut. et.  
pagin. 70. in parulis, pluresque opinio-  
nes in decisione huius quæstionis referent  
præsertim la. vbi supra, ego autē, annuē-  
61 te Deo, duobus verbis & remissis verita-  
tem per pœnā, pro cuius introductione, ex-  
cludendū iudicio dubium illud, scilicet an  
possit peti reductio t ad arbitrium boni  
viris quæstionē, tali arbitrio & reductioni  
renuntiatio sit, & in hæc quæst. minime du-  
bitandū est peti posse non obstante quali-  
bet renuntiatione, nam quous huius redac-  
tioni renūtiari possit, intelligitur tamen  
renuntiatio si æquē & iulle fuerit arbitra-  
tum, & iudicandū, nē detur arbitris potestas  
delinquendi, prout in vtroque casu tenet gl.  
in. Liquidum cum illis. ff. de verbo. obli. vbi  
la. num. 12. fol. 183. inquit quod ita tenent  
communiter DD. canonici & legiles, &  
quod ita de cōsuetudine seruatur etiam si  
compromissum & renuntiatio hæc iuramē-  
to vallata sint, quous intelligitur si æquē  
arbitratum sit, secundū text. in l. 1. libe-  
tatis iurauerit. ff. de oper. libere. cōmenda-  
tus satis & la. in dict. Liquidum, num. 21.  
& nouissimē à Doctore Gutierrez in suo tra-  
ct. de iuram. confir. i. part. cap. 37. nu. 15.  
cum seq. & fact. text. in d. l. 24. col. pen. in  
medio tit. 4. par. 3. quibus considerando Gra-  
tionopoli iudicatum asserat Guido Papæ,  
reclusus per Rebus. in dict. titulo de arbitris  
art. 1. gloss. 5. num. 12. & numer. 1. Francie  
cōtra Guidonem vltari asserit. v. & Francie  
epimo. imō & p. plus est fuit qui petet,  
tunc abique metu perituri possit reductio-  
62 nem hanc peti nulla relaxatione f. iuramen-  
ti obtenta, esset tū securus prius cum ob-  
tinere, vt consilii Rebus. dict. num. 13. &  
in stat. lege in glo. y. de iur. status de ijs age-  
mus. Excludo etiam ijs attentis aliud me-

brum quoties laudi infirmatur pro bonum  
viri. Quæ securum est, siue quia nul-  
lum fuit laudum, siue quia iniquum, tunc  
enim nulla pœna debetur, secundum dictos  
DD. & Rebus. vbi supra art. 1. gloss. 6. num.  
8. & in hoc nulli dubiū. Quid tamen erit li-  
& laudum confirmatum est per, hunc bonum  
viri inuicissimē, & in hoc art. & mem-  
bro quatuor t. opiniones proponuntur t  
la. in dict. l. qui. Roma. 3. fin. num. 14. cum  
seq. prima, Bart. ibidem nu. 15. fol. 3. qualite-  
rentis, tunc quoties laudum confirmatur  
pœnam committi, quouis cōfirmatio illa  
iniusta fuerit, quoniā per cōfirmationem  
laudum illud iustificatur interim quod de  
contrario non constat, & in dubio pro eo  
presumitur, secundum Rebus. dict. art. 1. gl.  
10. num. 15. & 16. cūli. Bart. opinio  
communis est, secundum Crotum ibidem nu.  
38. & 40. quous ibidem ipse Crotus asse-  
rat in num. 5. quod hæc est quælibet adeo  
dubitabili, vt vix possit declarari, quæ sit  
communis opinio, vt patet ex la. ibi nu. 5.  
& Ripa. 1. propter la. in eo. ff. in iur. incip. duo  
fratres num. 15. & 16. ponit alias opiniones  
quæ potius lant declarationes huius opinio-  
nis Bartoli, quam opiniones de per se, idēo  
retenta pro vera Bartoli opinione & tāmquam  
communī quipam modis declaranda est, se-  
cundum Ripam ibidem nu. 14. per quem  
facti vbi vide. r. declarationes cum per mani-  
bus eius licta habet, & quia ad declara-  
tione per Ripā ibide pœna, fuit secūda opi-  
nio, ex relatis per la. vbi supra, quæ quidē  
quarta declaratio communis est, & per eam  
maximē elucidatur & declaratur commu-  
nis Bar. opinio, & est eius iuris, scilicet, vt  
tunc procedat opinio illa communis Bar.  
quoties in sententia iudex expressit se cō-  
firmare laudum eo q. esset iustus & æquū  
fecit vero si causam hanc non expressisset,  
sed aliam vel nullam, quoniam tunc in exe-  
cutione pœnæ optime posset de iniquitate  
f. laudi, & admittenda est oppositio etiam  
63 si probato ad illi ostendūm q. esset neces-  
saria, sed in isto casu iniqua causa non  
fuit in cōfirmatione laudi expressa t. pri-  
us esset exsecutio pœnæ f. laudum remanente  
iure executio dicti iniulle laudi fuisse  
procuram: est tamen verum, quod si in hoc  
vltimo casu pars, cōtra quam pœna petitur  
fuit admilla ad probationem quod iudicium  
iniquitatis laudi, & aduersa pars taceat f.  
per probationem de tali iniquitate appa-  
reat posset optime pronuntiari nō debere



Poenam neg. solvendi esse, arg. doctrina communis & singularis Innocen. per me relaxat in l.4. tit.17. verbo, Ni para impeditur, supra isto lib. Interim tamen quod confirmat vel non laudum poena in compromisso appposita? exegi non potest, secundum Rebuffi, in dict. titulo de arbit. articulo.1. glof.5. nume. 4. & glo.8. num. 20. & glof.9. na.17. & Boeri. decilio.284. nu. 71  
 66 70. nisi in tribus? calibus per ipsummet Rebuffi in eo. art.1. glo.11. na.78. & 9. propositi, in quibus est pēdente remedio appellatiōis i sententia arbitri, vel reclamatiōe i laudum arbitratoris licet petere poenam in compromisso appositam, & executionem petere poe. Ex quibus habes conclusionem, quod si in compromisso adesse renuntiatio petendi reclamationem vel appellandi sub poena, committitur poena si laudum, vel sententia confirmetur, adhibitis tamen quatuor declarationibus per Ripā, ubi supra, propositis, & nisi iusta causa petendi reductionem & interponendi appellatiōis adesset, ex enim existente cessabit petitiō poene, secundum Boerium ubi supra, nume. 23. & Rebuffi. dict. art.1. glof.11. nume. 8. quos tamen reprobat Ias. in dict. 9. dpo fratres, teste Ripā, ibi num. 14. quoniam tamen non potest, & quia iusta causa potest adesse confirmatione laudi existēte, si tamē pars adversa taceat, & de iusta causa demonstrat, excusabit pars solutionem poenae? & ex ips per contrarium habes aliam conclusionem, scilicet, quod si laudum non confirmetur nulla poena committitur per reclamationem: ex quibus infero ad declarationem. l.3. titulo.26. lib. 2.  
 69 8. infra probantem? poenam in compromisso appositam fisco solvendum per contravenientem iudicatis, id enim tunc procedet quoties aequē & iuste iudicatum, & arbitratum est & laudum confirmatum, secus alias, prout optimē aduertit concilius noster Gutierrez in tract. de iuramentis confir. part. 1. capit. 17. numero. 4. Quid tamen si arbitrium fuit nullum, debet ut ne poena propter reclamationem, tradit Rebuffi, ubi supra, dict. articulo.1. glof.1. nume. 11 ubi inquit quod non, si pro nullo declarat. ideoque secundum eum ibi in reductionis instantia allegabit nullitas arbitrii, & grauenam, prout iam in facto allegauit, & pro nullo fuit pronuntiatum, & per consequens poena appposita in com-

promisso non fuit soluta, prout & in facto consiluit Ripa, alios referēs in respon. 107. videtur quod Pontius, & idem Ripa in l.1. fit ita stipulatus nume. 37. ff. de verbo. obli. fol.283. aliud etiam & non minus singulare dubium addit, quid si per bonū virum ad quem recurritur est, laudum pro parte confirmatur, & pro parte reuocatur, tunc quid poena committitur? in totum, an vero pro parte confirmata, & in hac quaestione loant. Ande in addito ad Specul. titulo de arbitris. 9. sequitur de quibusdam, verific. item quid si compromissum, distinguat, quod aut habuit iudicium casum, & tunc non incidit, aut non habuit, & tunc incidit, ad cuius confirmationem, Bonificius, in peregrina legum paritatum, verbo arbitri, quæst. 1. in glof. bonorum in medio versicul. itemque arbitrat, adducit dicta Bart. in dict. 4. duo fratres, dicentes, quod debet reductionem hanc petens, iā petitionem suam iustificare, quod concludat recte, & si fecus facit, incidit in poenam, tandem ipse Bonificius ibidem refert Bald. in auth. hodie. 3. cautione col. fin. C. de appellatione. dicentem circa hanc quaestionem, quod fuit in expensis non teneretur alteri, ita neque in poena, nam ille, qui petit reductionem non agit pēdente de toto, neque de tanto determinato modo, sed dicitur peti. reduci quatenus bono viro videbitur, quatenus ergo per sententiam declaratur, eatenus petisse videtur, & non plus, cum legitur petitiō iā fuisse iustificata per sententiam iudicis, nullo modo incidit in poenam compromissi dici poterit, & quoniam ubiqueque laudum moderatur, in compromissis poenam non incidit, secundum Mentalium in l.4. titulo 7. lib.1. art.1. glof. magna ad finem, & Rebuffi, in toto. tit. de arbitris. art. 1. glof. 11. nume. 10. ubi & notat. inquit, non debet sententia confirmari, laudi enim aut sententia confirmatur, laudi enim aut sententia iniquitas, saltem vt poena debeat exigi, ex antiquis non vero? ex nouis actis probanda est, secundum Rebuffi. dict. art. 1. glof. 10. numero. 17. & optimē de ips per Aggarrum in practica, in forma libelli quod agitur ad poenam ex compromi. glof. nec deductio, verific. nam autem queritur, & in hac lege iura iterum dicemus, & idē iudex confirmans, si ex nouis actis confirmat, debet declarare quod nouis actis attentis confirmationem facit, vt excludit

condemnatum appellatē, vel reclamātem a poena compromissi, & sic in quaestione themate procedendo nullo modo poterit peti poena quoties laudum, vel sententia in parte reuocatur, & in parte confirmatur, & hanc testatur virorem opinio nem Boerius decilio.284. nume. 12. & causa in quo, absque veritati tamen prius dictio poena incurritur, esset tantum pro parte confirmata, & non in plus, quoniam licet iure ciuili, quā certam quantitatē sub poena ad diem soluiere promittitur, partem soluat, propter partem non solutam in totam poenam incidat. l.5. §. si fortalem §. de verbo. obli. iure tamē? canonico non nisi pro parte non soluta committitur poena, secundum Innoc. na. 1. i. ita disponente in cap. i. cum, de poenis, quod text. ita interpretatur Innoc. loc. And. & communiter canonista, & hunc illius cōmūnem intellectū testatur Aretinus in l.4. 4. §. Ca. 20. col. 9. ff. de verbo. obli. & testatur alij reperi per illustr. Padilla in l. si quis maior n. 26. pag. 87. C. de transactio. Sed an in casu in quo laudum reducitur ad arbitrium boni viri tenebatur fidelissimos, vel pignora data? pro obseruantiā laudi, & Vitalis de Cābanis, ubi supra dict. tit. de emoligatione arti. 3. relata pag. 721. in parois, intelligem tamen tunc in conscientia retineri posse quoties facto adhibetur poena, & cum interesse parties occurrat, & sic non potest quis petere poenam si vltra eam interesse petere potest, prout supra hac lege dictum remanet, & sic inquit glof. 1.34. titulo. 1.1. part. 3. quod in

78 dubio poena censetur? appposita loci interelli, & idē cum parti obediencia applicatur interesse, aut expetenda est, sed si poena tunc applicatur parti obediēti, fed alij alij alteri persone, fieri, vel pro loco, tunc pars obediens potest petere interesse ex contrauentione resulant, & illa altera persona, cui applicata est poena, potest illam petere, prout probatur ex l.1. titulo 26. lib. 8. infra & in hoc casu potest intelligi illud quod inquit Rebut. in dict. glof. 5. num. fin. & intellige tunc partem obediētem posse petere interesse vel poenam et applicatam, quoties obediēti ple ex parte sua implet quod implere tenetur? ex vi compromissi, secundum D. Padillam, dict. l.1. quā maior num. 6. & facient dicta per Anton. Gomez. tom. 1. Var. capit. 8. n. 6. vers. secundo principaliter, quem

refert & sequitur concilius noster Gutierrez in dilectat. de iuram. confir. 1. part. cap. 35. nume. 1. & 3. quod tamen iū vtrique pars reclamant, an si confirmetur laudum, veruque? pars poenam debebit, vide per Rebut. in dict. art. 1. glof. 7. nume. 8. & 9. ubi & ponit, cui tunc poena illa applicabitur, & in glof. 6. nume. fin. querit, num si pars contraueniens semel soluit poenam, si iterum contraueniatur? soluet eam, & quid si tunc addeat clausula lato manente, vide Menesium in l. cum proponas nume. 3. pagin. 94. C. de transactio. Sed an admittatur purgatio morae ex parte non implentis compromissum? infra terminum assignatum, vide text. & ibi glof. 1. titulo 4. part. 3. & optimē per Orlonum in l. qui fidem in glof. cogetur columna 994. ff. de transactio. vbi & in col. 995. in princip. de clausat. an & in casu quo licet mora purgata licebit quousque addeat clausula? lato manente pacto, de quo & per Menesium in dict. l. cum proponas l. 1. nume. 4. pagin. 95. & nouissime per conciliū meum Gutierrez in dict. part. 1. cap. 66. nume. 4. de iuram. confirmat. & causis, quibus quis excusatur a? poena incurrit, vide per text. in dict. l. 1. titulo. 4. part. 3. & notandum quod si pendente reductionis instantia partes transigant, cessabit instantia? & poenae petitiō, quia vltima pacta de rogant prius, secundum Rebut. dict. articulo. 1. glof. 8. num. fin.

79 81. tot iurges arbitros? iurges arbitratores, intelligi, illi scilicet, qui in compromisso nominati sunt & expressi, alij enim non nominati nihil diffinit & iudicare possunt, in compromissis enim i personis nominatis recedendum est, quia quousque compromissum? fiat sub nomine dignitatis, secundum glof. in l. vendentes. C. de contr. emp. vbi ita tenet in libris iuris iudicij, quod arbitro, vel arbitrato non arbitrate nō possit recedi ab eorum personis, & si arbitri vel arbitrat, coguntur per indices ordinarios loci, secundum text. in l. 1. titulo. 4. part. 3. & hoc possumus compromissum acceptauerunt, amē? enim ergo acceptare egi possent, secundum Rebut. in dict. titulo. de arbitris, articulo. 1. glof. 4. nume. 10. si tamen arbitratent, & male tunc per appellationem ad arbitro, vel per reductionem ad arbitrium boni viri recurrit ad eos quos de iure recurrendum est, quousque in compromisso



non sint nominati. Quid tamen si arbitri  
in testamento nominati non arbitrat  
39 an recurrit ad alium poterit vide Barto.  
distinguentem in l.4. de lega. 2. communi-  
ter approbatum teste domini Don An-  
ton. Meneses ibidem nu. 35 pag. 170.

¶ Sed nam iam quod iudices per text.  
nostrum dicuntur arbitri, si vel arbitratio-  
98 res, habebunt ne aliquam iurisdictionem &  
in arbitratoribus planum est nullam ha-  
bere, in arbitris vero dubium est, si pote  
quia arbitria ad instar iudiciorum redacta  
sunt, secundum text. in l. 1. si de iudi. 95  
Ideo tanquam iudices in causa procedunt  
vt probat. l. 1. tit. 4. p. j. partes citando, se-  
cundum glof. Fueslen. in ead. l. 1. 33. p. Probat.  
l. 17. eod. tit. & par & tradit Boerius  
decisio. 48. nume. 39. vbi idem in arbitris.

¶ Tunc dicit, quod possit citare, vel arbitri  
tamen licet non per edita, secundum Boni-  
91 ficiam, in pergrina legem paritatum  
verbo, citatio, quæ sit, in glof. 1. incipien-  
te, citare, nisi aliter se habeat consuetudo,  
vel in compromisso sit dictum, & sic oportet  
97 vt personam citari perquirant, quam  
si non inuenierint ad domum citari debet  
vbi habitationem habet, & si domum non  
habet citandus, neque inuenitur, citari de-  
bet vt potest, alias per ordinarium faciente  
citari, secundum Bonifacium vbi supra, in  
95 bene citare tam iurisdictionis esse vide-  
re, vt ex dictis per DD. maxime Orsici-  
um in l. iud. iurisdictionis, in princip. ff. de  
iur. om. iud. item ad instar iudicis ad reda-  
cta sunt arbitria, ergo arbitri iurisdictionem  
habent, presertim cum ex lege nobis iura-  
eorum sententia executione habent, non  
98 nihilominus tamen contrarium est tenen-  
dum imò quod neq. arbitri iurisdictionem  
habeant, & illi locum modo vbi iurisdictionem  
possunt, & habet eam, quibus  
91 a Principe foro, lege aut consuetudine, data  
est & concessa, secundum text. in l. 1. r.  
riculo. 9. lib. 1. supra & l. titulo. 15. supra  
hoc lib. 4. patetq. priuatorum iurisdictionem  
concedi non potest, secundum text. in l.  
priuatorum. C. de iur. om. iud. ergo, & non  
obstat, q. arbitria redacta sunt ad instar  
iudiciorum, & quod arbitri procedunt quem  
admodum iudices ordinarij procedunt, nam  
hoc tantummodo procedit, vt teneant  
99 ordinem iuris, & iudiciorum feruare, non  
tamen vt ex hoc iurisdictionem ha-  
bere dicamus, non enim habent, & sic re-

stiterunt in integrum non possunt, ne-  
que exequi sententiam ipsam neque alias,  
quæ iurisdictionis sunt exercere, neque  
ex eo quod eorum sententia ex text. no-  
stro exequantur, censetur iurisdictionem  
habere, tum quia quod sententia exequi-  
turi a lege nostra conceditur, tum etiam  
quia non ipsi, sed iudices ordinarij loci hoc  
faciunt virtute compromissi coram tabel-  
lione confecti, prout optime considerat  
Covar. lib. 1. a. varia. cap. 11. nume. 1. vbi  
ipse cum Panor. ex hoc infert, sententiam  
arbitrorum non infamare, & neque itidem  
obstat, quod debent audiri compromitten-  
tes & sic eos citare, quia hoc faciunt per  
medium iudicis ordinarij personam. Et an  
in laudo ferendo partem requiritur cita-  
tio, l. tradit laud. Boerius, decisio. 28. numero  
34. cum seq. pluribus, & probat optime l. 1.  
57. tit. 4. par. in fi. verbo, quod sic, prout  
tenebat Bart. in dict. l. si quid arbitrium nu.  
7. ff. de verbo. obli. imò laudum latum si-  
ne causæ cognitione? nullum est, secun-  
dum Dec. consil. 475. n. 18. nā licet arbitra-  
tori possit procedere vt bonus vir, & est  
verū quod modo, non vero quoad qualita-  
tem, quoad qualitates enim teneat re-  
cedere partem vocari, secundum Bald.  
in l. si quisq. l. j. C. de contra. emp. vbi po-  
tissime loquitur in propriis, & l. 1. in dict.  
l. si quid arbitrium, num. 12. fol. 73. ponit li-  
mitationes, si ego in processu teneat  
arbitrator vocare partes, tenebitur & ad  
audium laudum, vbi partes alias in co-  
promissis declarent se velle, secundum tex.  
in d. l. 1. in fi. Et an arbitri, vel arbitra-  
tori possint esse testes ipsius compromissi,  
¶ vide communem resolutionem per Lan-  
francum in cap. quantum contra nume. 69.  
extra de probat. vbi & quid sit in iudice  
declarat, an possit testificari in causam in  
qua habet & et meretur.

Ibi, dicto del termino qui facit dato,  
ex enim alioque promittente non possunt,  
veroprob. epim. 4. vbi de quo patet  
3. permittunt enim ad tempus censetur  
prohiberi, & ob id, vel arbitratore tam  
diu determinate possunt, quam diu durat  
tempus compromissi, & id eo post tem-  
pus illud cognoscere non possunt, nisi co-  
par. nisi tempus per priuatum sit per  
partes vel data potestas arbitris prorogari  
dict. secundum text. in l. non dissimilem  
4. l. si de arbit. & reser. in dict. l. 17. vbi j.  
Fueslen. ende, in l. si hoc esse verū, dum

tamen prorogatio hæc partibus intinetur,  
& tradit Boerius, decisio. 28. numero. 36. cum  
seq. vbi & cum numero. 19. tradit, quod vi-  
cijs possit hæc prorogatio fieri, si nihil  
posuit in compromisso exprimitur, & no-  
tandum quod ideo dixi prorogationem  
partibus intinamdam, vt cognoscatur an  
velint prorogationi consentire, & necne,  
nam si dissentiant, non possit proroga-  
tio fieri, ¶ etiam si facultas prorogandi in  
compromisso concedatur, & ideo non sine  
causa dixi Greg. Lopez, vbi supra, quod  
partibus intinetur prorogatio per iudice  
facta, nisi expresse dicatur, quod partibus  
101 absentibus & dissentientibus prorogari  
possit, secundum Boerius, decisio. 18. nu. 26.  
& text. in d. l. 17. si tamen vnus ex compro-  
mittentibus vellet consentire prorogatio-  
ni, alius vero non, pars nolens consentire  
incide in penam compromissi & non pos-  
tunt tunc arbitri iudicare, secundum tex.  
in d. l. 17. & Boerius, vbi supra nu. 47. idemque  
est si partibus volentibus prorogationi sta-  
re, arbitri ipsi nolint, tunc enim nihil ope-  
ratur prorogatio, ex dict. l. 17. & ideo vt  
omnia hæc cessent semper in compromis-  
so inferi facies, ¶ quod si terminus ad  
cognoscendum & determinandum assigna-  
tus lapsus sit, possit prorogatio per arbit-  
rios vel arbitratore semel, bis, ter, & plu-  
ries in infinitum prorogari absque, sine  
prescriptione, quantumvis distinetur  
siue prorogatio fiat intra terminum compromissi,  
siue eo elapso, licet & tunc etiam  
prorogatio deberet partibus intinari, se-  
cundum Boerius, vbi supra nume. 32. vt pos-  
sint si velint allegare de iure ius, & de  
eo ostendere & informare. Sed an pro-  
rogatio facta videbitur vbi eisdem penis  
103 quatuoribus, pactis & conditionibus in  
compromisso expressis etiam si nihil di-  
catur, tradit Boerius, decisio. 34. per totam.  
Sed quid si partibus in compromisso ter-  
minis arbitris, vel arbitratorebus non assigna-  
104 metur, quod tempus censetur ¶ assigna-  
tum? & in hoc secundum plures relatus  
per Boerius, decisio. 28. numero. 6. cum  
3. seq. an sitam contestatam, sine locum  
in arbitro siue in arbitratore, nullo  
tempore finitur potestas compromissi,  
sed post litem contestatam in arbitro fini-  
tur triennio, in arbitratore vero in perpetuum  
durat, nisi esset periculum in mora,  
quia tunc inesse videtur arbitratore tan-

tum tempus, quantum bonus vir arbitra-  
tori necessarium, Rebut. tamen in dict.  
tome. consil. Franciscus de arbit. glof. 14.  
nume. 3. cum 1. seq. aliter distinguere vide-  
bitur, sed ex l. 1. 17. titulo. 4. part. 1. tam in  
arbitro quam in arbitratore idem tempus  
trienis statuitur, numerandum ad excep-  
tionis compromissi, prout optime & ibi-  
dem considerat Gregorius Lopez verbo  
Deinde el dia, & lex illa expresse probat  
si bene inspectio eius verba, & legentes  
eam præcedentes a. 1. 1. quæ omnes in ar-  
bitris & arbitratore loquuntur, si ta-  
men arbitri, vel arbitratore non accepta-  
sent compromissum, non currit ¶ tempus  
compromissi a partibus, vel a lege sta-  
tutum ad determinandum super deductis  
in compromisso, imò quantumvis ipsi ar-  
bitri vel arbitratore fuissent presentes  
compromisso, si illud non acceptauerint,  
nullum est tempus currit, secundum Be-  
nissimum vbi supra, glof. 14. numero. 1. nam  
ex sola presentia non censetur ¶ eos com-  
promissum acceptasse, prout communem  
testatur Covar. in cap. pro Ioannes, nume-  
4. de testam. relatu per Villalobos in suo  
arario mille com. opini. litera. A. nu. 257.  
sed si vti potestare & cessare inciperint, ta-  
cie acceptasse præsumitur, & ab eo die  
currit tempus compromissi, taciti enim  
& expressi idem est iudicium, & facta  
est verba animus & voluntas declarantur,  
& placuit modis quibus soluitur  
compromissum, & per hoc, hoc iudicium  
videtur potius per Sebastian. Medicis in tra-  
dere omnia solui. 2. p. consil. 12. nu. 39.  
¶ Ibi, subre. apelles esse, nam supra alij  
rebut, quatinus in compromisso deductis ar-  
bitri, vel arbitratore ¶ cognoscere non  
possunt, secundum text. in d. non distin-  
guemus, & de officio, & l. q. cum dies, 3. p.  
num. ff. de arbitris, l. 1. de certa. C. de te-  
statio. l. 1. com. fina. & l. 26. verbi. Otto.  
fi. & l. 1. titulo. 4. part. 1. secundum quam  
legem, 3. de testatibus vel iudicare ¶ pote-  
runt, prout inquit Rebutius vbi supra,  
glor. 4. numero. 7. & D. Menel. in l. 1. de  
certa. numer. 1. C. de translat. vbi ad  
prius impitidit non extendi, quia con-  
traria prædicta tenere aliud & male volun-  
tar. Specul. relatu per glof. fino, in d. 33.  
quod in transitu verum est, secundum  
eandem glof. latorum ibidem, quod etiam  
si laudum tamen super alijs rebus, quam in  
compromisso deductis, sit emolugatum ad.

110 huc nihil valebit + super illis alijs rebus  
lati, in vim laudi, licet in vim pacti valere  
posset, si partes id expresse vellet, vt proba-  
bitur ex text. in cap. examinata de cōfir-  
mitat. vel inuiti. + facit text. in l.34. in fine,  
titulo. 4. part. 3. notat glo. in l.34. c. cōmū-  
nia vtriusque iud. + Abb. in cōsil.61. in  
controuersia colum. 1. volumi. 2. quem ad  
hoc ita asserendo refert Rebuff. in dict. ti-  
tulo de arbitris, art. 1. glof. 14. num. 6. laud-  
um quoque latum vltra fines cōpromissi nul-  
lum ipso iure + dicitur, secundum Corne-  
lium consilio. 38. incip. libello producto, 115  
volum. 3. relatum + securum per Mexiā  
in l. de Toledo in responsada. pars. 1. fun-  
dam. numer. 12. fol. 36. + idēo pro arbitra-  
mento in quo reperimus formam cōpromis-  
si nulli excellam non praefuitur, + secun-  
dum Rebuff. vbi supra glo. 10. n. 16. vale-  
ret tamen in vim pacti, vt diximus, nam se-  
cundū Mexiā vbi supra, in 6. fund. 1. p. n. 6.  
sententia nulla, + quāuis partium consen-  
su non valeat in vim sententiae, valet tamē  
113 in vim pacti, si expresse per pactum + non  
vero tacite consentiatur, + secundū Galde.  
+ alios relatos per Mex. vbi supra, in res-  
ponso ad. 7. fund. 1. p. n. 5. + Abb. conf.  
61. n. 16. vol. 1. c. hoc verū intelligere, nisi  
arbitri illi pronuntiafent super rebus ius-  
per quibus etiam de consensu partium pro-  
nuntiare non poterant, tunc enim etiam  
in vim pacti non valeret pronuntiafē par-  
tibus quāntumvis consentientibus, quon-  
iam si partes litigant scientes coram in-  
competente iudice, cuius iurisdictionem  
prorogare non possunt, sententia lata de  
114 consensu partium neque in vim pacti +  
valebit, secundum Atezinum in cap. de  
iudi. col. 5. versic. + per hanc, vbi inquit  
iudi DD. tenere in cap. significasti, de foro  
comp. imo + si cōpromittatur in aliquem  
de omni eo + toto, quod laudatum fuerit  
adhuc intelligitur, + dimodo sit tale, quod  
115 amplius sit maius + aliorum deducto-  
rum in cōpromissio, + fuerint pariformi-  
ter deducta, alias enim si fuerint distri-  
cta, milia expreis + deductis in cōpromissio,  
non dicuntur de natura exprellarum, +  
per consequens de eis cognoscere nō pos-  
sent secundū Fel. optime in c. fedi, verbo  
clausula, in prin. col. 4. de fedi. hōr. q. 2.  
et opinio Bart. in l. Aurelio. 6. Caius  
n. 10. ff. de iher. leg. + Illust. Padilla in l. si  
fide certa. n. 1. c. de transact. vbi n. 5. in-  
quit Bart. in d. numero. 10. idem fenitellus,

+ faciunt dicta per Hippolyt. in praef. 5.  
aggreddo numero. 45. + per eund. Bart. +  
Orosium colum. 887. in l. 1. tres fratres. ff.  
de pactis, + probat optimā. 3. titulo. 4.  
part. 1. + sic fide re certa cōpromissum est,  
ad alias res manus porrigere arbitri,  
vel arbitratore non debent etiam si ple-  
num, plenissimum cōpromissum hie-  
ret, ex text. in l. non diligemus. 5. de  
officio, iuncta. l. si cum dies. 3. plenum  
de arbitris, licet rem pro re, + pecuniam  
pro re, possint iurare solui, + dimodo  
116 fiat circa rem + super qua arbitrium funi-  
tur, secundum Orosium in l. cum Aquila-  
niana numero. 6. colum. 966. fide transactio-  
nis. + idēo non possunt arbitri vel arbi-  
tratoris, in quo super vna re cōpromissum  
fuit, disponere quod totum fundus con-  
trafuitur remaneret penes Titium, + ipse  
dei domum vel aliam rem Caio, quia su-  
per domo non fuit cōpromissum, secun-  
dum Bart. in dict. l. cum Aquiliana, quem  
ad alios sequitur Rebuff. vbi supra dict. gl.  
14. numero. 5. + sequitur Abb. in. ca. cum  
dilectus num. 3. extra de arbitris, + in cap.  
1. Quintauallis num. 26. de iure iurand.  
pecuniam tamē pro re, possent optime iu-  
bare, dari, quia omnia pecunia estimatur,  
secundū Bar. vbi supra, cuius dicta in hoc  
advocati aduersus secundū Orosi. vbi su-  
pra, + Rebuff. vbi supra numero. 10. si vero  
circa hoc arbitri vel circa alia excellerint,  
excessus eorum vltra fines mandati facit  
retractare, vt cōmune tenetur Curt.  
lumi. consilio. 79. numero. 1. tesse Villalobos  
in ius xerario mille comm. opin. litera. A.  
num. 259. possunt tamen tales arbitri vel  
arbitratores cognoscere + an sua sit iuri-  
dictio super qualitate rerum exprellarum  
in cōpromissio, secundum Felin. in capitulo  
super literis num. 18. de rescript. Vterius  
117 + secundo ampliatur regula supradicta,  
quod si arbitri tales, vel arbitratores, nam  
de omnibus loquimur, habuerint pecuniam  
peti, nō valebit lata arbitrium, vel laudū,  
+ quoniam nō de pecunia cōpromissio  
est, l. quid tamen in fine ff. de arbitria. An-  
gel. consilio. 104. Rebuff. vbi supra numero.  
4. Tertio ampliatur, quod + tenentur fer-  
uare ordinem cōpromissis, + eius for-  
mam, secundum text. in l. 12. colum. 13. r.  
titulo. 4. part. 1. + text. l. 12. versic. Oro si  
eo ritul. + part. non enim tenet quod fa-  
ctum est contra formam cōpromissis, se-  
cundum text. in capitulo. cum dilecti. de  
electio.

electio, + cap. cum dilectus, de arbi. + fa-  
ciunt notata per Dec. consil. 434. relatu per  
glo. Orogren, in dict. l. 12. + sic fit in com-  
promissio est actum, quod arbitri ferat sen-  
tentiam cum consilio sapientis, tenentur  
118 omnino id facere, + ex text. in dict. l. 12.  
ad finem. Est tamen verum quod si plu-  
res sunt in cōpromissio deducti, ius  
per quibus arbitrandum + determinan-  
dum est, possunt arbitri de vnaque, eorū  
iudicare, nisi aliud caueatur in cōpromis-  
119 so, secundum text. in d. l. 12. titulo. 4. part. 1.  
licet aliud esse de iure ciuili assereret Azo.  
+ alij relati per glof. Quo sober, in ca. 1. p. 2.  
+ per Villalobos in l. ius antoniana iuris ciuili  
5. + regij, litera. A. num. 67. Quia  
regula hic ampliata lex modis + limitari-  
tur. articulo. 1. dicti tituli de arbitrar.  
dict. articulo. 1. dicti tituli de arbitrar.  
sequebatur, quia succedunt respectu li-  
mitationibus, 1. in connexion, + idēo potest  
super fructibus + expensis indicare + da-  
re dilacionem ad soluendum, + idem in  
cōsentientibus. Secundo pro aequalitate rei  
potest cogere vnam partem aliquid dare al-  
teri, vt vna res sit alteri equalis. Tertio po-  
test condemnare vnum ad pecuniam pro  
affirmatione, + alteri e ad iudicium. Quar-  
to si cōpromissum est super vna re, +  
partes litigauerint super alia, super illa po-  
test ab ipse pronuntiare, quia ceteru pro  
rogatum cōpromissum est etiam con-  
sensu. Quinto pro bono pacis. Sexto potest  
arbitrari ea, quae commodē veniunt  
ad cōpromissum + sine quibus non pos-  
set arbitrium explicari, quia ex limitatio-  
ne prosequitur Rebuff. vbi supra, vt per ip-  
sum videri poterunt, posui eas hic succin-  
cte, vt si forte non ita par manibus habea-  
tur Rebuff. sciat saltem lectoris limitatio-  
120 nes dictas. Sed an de exceptione compen-  
sationis poterit arbitri vt supra re as-  
sumptus cognoscere, vide Bald. optime di-  
stinguente in l. ca. circa medium. C. de ar-  
bitris, quem refert + sequitur Bonifacius  
in peregrina legum partituro, verbo arbi-  
trari, quia l. 1. quanta, in glof. contentis, fo-  
lo. 61.  
121 Ibi. Dada sententia, partibus tamen au-  
ditis + citatis, secundum text. in l. 27.  
tit. 4. p. 3. in fi. tradit Ias. l. siquis arbitra-  
tur, num. 21. ff. de verb. oblig. + Boer. dec.  
283. num. 4. cum seq. + in hac lege iuribus  
diximus, limitat tamen hoc vnumodo Ias.  
vbi supra, num. 21. + alio modo Darca. con-

122 fil. 8. colum. 1. in prin. vol. 1. Sed an vnus  
arbitri alij absentibus arbitri pronuntia-  
re + potest sententiam, tradit Hōn. in  
cap. prudentiam, de offi. del. + Rebuff. in  
d. l. 1. titulo. de arbitris. glo. 12. nu. 7. + ha-  
bentus text. in d. l. 32. tit. 4. p. 3. de hoc vbi  
+ idem probatur, quod in die festo non  
debent arbitri pronuntiare sententiam, nisi  
aliud a partibus concederetur. Et an cogi  
possint arbitri vel arbitratores pronun-  
123 tiare + + sententiae, dicendum est quod  
sic, vt probat text. in l. 59. titulo. 4. part. 3.  
incarcerando eos vique dum sententia,  
vel laudo negotium desiniant, + determi-  
nent, vel prafigendo eis terminum  
per ordinariū loci, intra quem habeant  
causam decidere sub comminatione, quod  
post terminum illum causam ad se aduo-  
cabat, + de ea cognosceret, secundum Boer.  
dec. 283. numero. 9. + ita tuerari asserit  
Rebuff. consil. 104. glof. 14. numero. 18. non ta-  
men secundum cum ibi, n. 20. cogi possunt  
adhuc arbitri, vel arbitratores, nisi  
prius cōpromissio per eos acceptato. Et  
quid sit agendum vbi arbitri sunt discor-  
dēs? lex illa. 2. declarat, + in hac lege di-  
ctum remanet. Est tamen verum quod la-  
to primo laudo non licet amplius arbitra-  
124 ri, secundum text. in l. non distinguemus.  
5. in fi. de arbit. nisi dicitur + esset potestas  
pluries arbitrandi, secundum Ripam res-  
ponso. 107. per. l. quid arbitram. ff. de arbitris,  
adeo vt + si inique arbitramur sit, forma  
tamen cōpromissis seruata, adeo tunc  
non licet amplius arbitrarī, secus vero si  
forma cōpromissis seruata non esset, se-  
cundum Rebuff. in d. tit. de arbit. glo. 10.  
num. 10. ipse vero ibidem inquit, se putare  
quod in causa reductionis in index, qui pro  
talis arbitrium, non esse aduendum, + bene  
pro infra hac lege dicemus in questione  
125 126, qui ex reductionis in index + hae  
vera, sed circa negotium ipsum principale,  
fuit circa accetoria, vel fructus bene po-  
test arbitri vel arbitratorum ius arbitrium,  
+ laudum interpretari + supplere, + se-  
cundum Dec. in l. qua si de arbit. comma  
nisi secundum Marcum Ant. relatum per  
Villalobos in suo xerario mille comm. opin.  
127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200  
opinion. litera. A. num. 218. + quod tem-  
pus datur partibus ad implementum sen-  
tentiae, si in sententia non declaratur? vi-  
de per text. in l. 11. tit. 4. part. 3.

Ibi. Fide della reductione a eludido de  
honorarios, led quomodo potest reducionem





capit. quarto, numero quinto, versiculo, tota igitur, ea tamen quantumvis summarie premissa facillime dicta conceditur relaxatio, siue qua iuramento exsistente inter medio, reductio dicta petenda non esset, vt perituri euitetur, & sic inquit Insuper Paulus in dict. practica cancella. apoll. sub dicta rubric. summa doctrinalis, versiculo, etiam si fuerit, pagin. 68. in parui, esse necessarium ad dictam reductionem petendam procedere declarationem iudicis ecclesiastici, declarantis iuramentum non obulare, propter iniquitatem laudis, vel nullitatem eius, non tamen esse necessesse ecclesiasticum super hoc cognoscere, neque posse causam principalem discutere & tractare, vt aduertit Dominus Couar. dict. libr. 1. Variarum capit. 4. numero. 8. Dubium tamen est intra quam summam, vel partem debeat esse excessus arbitratoris, vt dicta reductio parti possit necesse, & enormiter ledere dicatur, non obstantibus renuntiatione, iuramento, pena, vel alio vinculo in compromisso appositis, & in hoc Barro. in dict. 3. arbitratorum numero. 25. excusmat, magnam esse lesionem sextam totius partem excedentem, nec 3. Bartolo dissentit Lanfrancus, & plures alij relati per Menochium de arbitrator. iudic. libr. 2. centuria. 1. casu. 7. & hanc communem traditionem doctrinam Dominus Padilla in dict. 1. delegatis. 1. numero. 41. quomodo refert concisus inquit Doctor Gutierrez in tractat. de iuram. confirmat. 1. part. cap. 37. num. 21. tametsi secundum Menoch. & Padillam vbi arbitrio, veritas alij affirmant iudicis hoc arbitrio relinqui, & vtrique opinionem magis communi tenent Ferrarius capitel. 8. colu. 3. et iste Gutierrez vbi supra, de quo optime per Rebus. vbi supra, gloss. 8. numero. 17. cum sequent. aliquibus, & in materia. 145

145 C. de reuoc. quod dicitur enormis 1. laudis tradit Couar. libr. 4. Variar. capit. 4. numero. 5. & que quoad minorem & ecclesiasticam, per eund. Couar. libr. 1. Variar. capit. 3. num. 10. & 11. & Menoch. vbi supra. capit. 74. & per text. optimum in materia in. fin. tit. fin. part. 6. quoad nostrum tamen arbitratorem propofitum teneo, quod tunc de minimis in sexta vel alia minori parte possunt arbitratores ledere quoties res adeit dumtaxat, nam si clare esset, neq. in vna vincta liceret ledere, quoniam intelligitur concessam quod possit ledere si aequo arbitrio

tur, non vero alius, item bona fides & conscientia non petitur quod de iure vnius tollatur & detur alteri, secundum Copolam. consil. ciuiliu. 4. numero. 4. & tenuit expresse Paul. Castr. singularissime in l. transactio nulla. C. de transactio. vbi in conscientia iniquitatis arbitrio tenet in conscientia collidere, scilicet, quod fides est clara neque in vno numero, licet ei partem ledere, ledit tunc demum cum est dubia, & idcirco re optime in iudicis arbitrio relinquitur, quae tunc dicitur enormis lesio, & in qua parte, & haec est tutior & tenenda opinio, qui quidem index haec considerabit esse partem iuribus. Sed est & alia questio intra quantum tempus haec est petenda reductio, & in hoc Speculator, relatus per Vitalen de Cambanis in tractat. clausula rum. 3. intra quantum tempus petatur reductio, & per Rebuff. in dict. tit. de arbitrator. gloss. 8. numero. 1. cum sequentibus plurius, inquit, quod intra decem dies, Bartolus tamen in dict. 3. arbitratorum, haec Speculatoris opinionem reprobat, & communiter et Speculator tamen reprobat afferbat Alexand. consil. 35. numero. 1. lib. 2. a relatu per Dominum Padillam, vbi supra, vbi ipse inquit cum Barro. quod triginta annis durabit tempus petendi reductio nem hanc, & ibi hanc communem testatur opinionem, quam & tenet Auenda. in dictionario, verbo, Almedriadores, & iterum in titulo, de las excepciones, numero. 17. ad fin. & nollet Doctor Gutierrez in repet. dict. 1. nemo potest, num. 444. in principio delegatis. 1. vbi datur enormis, vel enormissima lesio possit dicta haec opinio Bartoli procedere, argum. 1. fin. tit. fin. part. 6. opinio vero Specul. quousque lesio talis deficiat, & sic concordari possent hae opiniones. Ego tamen in dict. inde Speculatoris opinionem teneo, scilicet, quod intra decem dies a die notificationis laudi nomen reductionem hanc esse petendam, vt pete quia haec opinio iure nostro regio approbata est, per text. in l. 3. finalis in ordine, titulo. 4. part. 3. vbi gloss. fin. ita videtur tenere, & Villalobos in suo exercio nullo commun. opinio. litera. A. numero. 23. neque tenendum est, hanc dispositionem correctam esse per l. 1. titulo. 48. libr. 1. sfo supra, quoniam de appellationis consuetudine, prout correxisse aduertebat Padilla vbi supra, numero. 41. sed potius affertur

asserendum dictam l. 3. approbant Speculatoris opinionem in tuo robore per manere, nam illi. l. 1. non censetur casus speciales & specialiter prout corrigere ex doctrina communi glossa. l. 1. C. de fientiaris, libr. 10. item lex illa. 1. in appellatione a sententia interponenda loquitur, nos vero in reductione petenda ab arbitrio laudo, & in vnoquoque casu speciali tunc prout feruere teneatur, tunc tamen facies, vt opinionibus eius, in intra quod dies interperferat. Et aduertendum est quod illa. fin. tit. 4. part. 1. ita loquitur in arbitris, sicut in arbitratoribus, quandoquidem loquitur per verbum Auendos, quod ad vtramque formam adaptari potest, respicietque lex illa fin. tit. 4. leges precedentes, quod de arbitris & arbitratoribus loquebatur, & sic in vtrique ipsamet loquitur, prout voluit gloss. fin. in ea. fin. si bene incipiat, & tenuit Suarez ibi allegatus, & Villalob. in dicto numero. 23. & verisimile est, & ex text. nostro confirmatur, arbitrorum & arbitratorum sententias aequiparare, quando Auend. vbi supra, velut tantum in arbitro legem illam fin. loqui. Et quomodo & 145 qualiter reductio haec petenda sit, tradit optime Rebuff. in dicto titulo de arbitris, glossa octaua, numero. 15. cum duobus sequentibus, vbi numero vigesimo octauo querit, an sit in hac reductionis instantia contestanda, cui consequens, & illud est, num. scilicet, in casu in quo reclamatio haec admittenda sit, sufficit si clare definit fiat, quandois arbitro, vel parti aduersari non notificetur, & in hac glossa, O si callassen, in dicta. fin. titulo quarto, partita tertia, inquit, quod non sufficere sed est omnino notificanda arbitro, vel aduersario, sufficeret tamen offerri coram iudice, qui de reductione cognoscere debet, & aduersario notificari, prout notificanda est omnino. Sed qui erit iudex competens ad quem in reductionis 147 via recurrendum est, & in hoc vltra Bartol. & Doctores in dict. 4. fociatorem, lib. 1. titulo. 3. de arbitris, & in cap. Quinta nallis de iure iur. & in alijs locis ordinarijs, & vltra Marantam in practica titulo de appellatione, numero. 114. pagin. 571. & Vitalen de Cambanis in tractat. clausula rum, pag. 64. in parui, & Rebuff. in 1. tomo, consil. Franc. tit. de arbitris, gloss. 10. numero. 1. cum sequentibus, tradit mul-

ta D. Couar. libr. 4. Variar. cap. 11. numero. 1. & sequenti, & iterum in libr. 1. Variar. cap. 13. num. 5. & Auend. in titulo de exceptionibus, numero. 37. vbi dicunt communem esse opinionem reductionem hanc petendam esse apud iudicem rei apud quem de causali laudem erat, si compromissum non esset, inquit tamen Auend. vbi supra, iudicem loci vbi laudum est arbitrium esse iudicem competentem iam ex l. 1. titulo. 4. part. 3. ad cognoscendum super reductione hanc, imo & aliud inquit legem illam probare, scilicet, quod non debet iudex talis locum emendare laudem in reductionis instantia, per quod debet eligere bonos viros, per quos dicta sententia reducatur ad equitatem & iustitiam, nam idem ipse facere videtur, quod ipsi faciunt, & hoc probat clare lex illa, quandois vbi aliter gloss. videret Homines buenos, numquam hoc in practica feruere tamen fuit, sed ipse solus iudex cognoscit, & laudum moderatur, nullis bonis adhibitis viros, & sic practica quodvis obtentum videmus, & per 148 consequens verba illius 143. bonos viros requiritur a iudice ordinario prout consilium quam necessitatem inducere, faceret enim consilijs iudex si sapientius vna perquirere, licet non necessitetur ad hoc practica ordinaria attendere, prout tenet gloss. in ex. l. 21. & eo relato nequidem Olanus in concordia antinomiarum, in tractat. legum partium correclorum, numero. 17. in alio tamen quod illa lex probat, quod iudex loci cuius non sit iudex, reit, debet de reductione cognoscere, videri deponeat contra dictam communem opinionem in casu in quo iudex loci non esset iudex rei conuicti & sic illam corrigere, nisi vellemus dicere, quod in hoc lex illa Partitum intellexerit ex communi laici, scilicet, dum tamen iudex illius loci sit reus iudex alias, generaliter tamen loquitur lex illa, ideo generaliter videtur intelligenda, prout quod intelligitur, & tunc ad iudicem arbitratoris recurrendum esset, secundum quod innotuit, & tenet gloss. De aquel, in d. l. 21. & Villolo. in exercio nullo commun. opinio. litera. B. numero. 24. praefertim cum arbitria ex text. nostro mereantur in excusatione quod causa in finiti latuit inquit Marantia in dict. num. 4. & eo relato Auend. cap. 1. prator. numero. 27. lib. 1. ad iudicem arbitratoris recurrere dum pro reductione laudis,

750

## Libro.4.Titul.2r.

fi in loco illo adest competens, sed si non adfuerit, tunc ad iudicem competentem rei conveniri recurretur, secundum communem dictam, & hæc circa reductionis instantiam & petitionem procedunt, ab arbitratore laudo. Sed circa appellationem interponendam a sententia arbitri aliud servatur, debet enim secundum communiter DD. tunc appellari ad superiorem iudicem, 434. f. arbitri & sententiam, secundum Covarr. lib. 3. var. cap. 12. num. 1. in fine, nisi arbitri ille effectus ecclesiasticus aliquis, quoniam tunc tutius esset secundum eundem Covar. ibidem appellare ad iudicem illius, adeoque fuisse retractatio sententie illius petitur, ne possit dicti rei laicum ad iudicem ecclesiasticum super re profana trahi, contra dispositionem textus in l. 10. tit. 1. supra illo iudex, & sic de appellatione cognoscatur, quod si ad superiores iudices cancellariarum tunc appellatur, tunc etiam omisso medio, possit optime fieri, quoniam tunc rex ipse adit, quod potest fieri, ut per text. hic probatur, ibi. *Per re confirmata per Presidentem & oydores, & per l. 18. tit. 1. part. 3. quæ non corrigitur per l. 10. tit. 4. lib. 2. supra quod dicitur Olanus ubi supra, numer. 50. nisi res super qua compromissi sunt, esset casus quod licebat compromitti super ea, esset ecclesiastica, nam tunc de ecclesiasticum esset recurrendum & appellandum, secundum Stephanum Autredm in Clement. 4. de offi. ord. tit. de potestate seculari super ecclesiasticis personis, reg. 3. fallent. 17. ex quibus teneo quod reduci non potest peti coram illis, qui iudicantur sed coram iudice loco, secundum legem illam partitaram. 2. tit. 4. p. 3. proponenda est, prout tenere voluit Rebuff. ubi sup. gl. 10. num. 8. cum sequen. appellatio vero ab arbitri sententia coram superiori illius laici, qui eam protulit, proponenda est. 152. f. est alia quæstio consequens supra proxima, an a sententia lata in reductionis instantia & sic appellare, de qua late agit per Rebuff. ubi supra, gl. 9. numero 4. tam. 6. sequen. & Vitalem de Cambanis in tract. clausuram. 9. postmodum videndum est, per totum pagin. 719. in parulis, & per Covar. lib. 3. var. cap. 12. numero 1. & inquit Ripa in responsor. 106. numero 8. secundum meam impressionem, 153. quod si bene autores nomenclantur, hinc in-*

de, magis communis opinio est, quod non licet appellare, sed quod ipse tenet contra riam opinionem, quam ibidem veriorum, & sequiorum, & a maiori parte scribentium, secundum Alexand. relatum per eum, approbatum tellatur, hancque etiam hæcque tibus omnium consensu obtinent allerit D. Covar. in dict. cap. 12. numero 4. quæ quidem & per text. nostrum approbata videntur, dum inquit, quod si per iudicem inferiore arbitrium & laudum arbitratore, vel sententia arbitri fuerit confirmata, possit ab ea ad superiorem confirmari appellari, ergo habemus hic textum pro dicta opinione, quod in reductionis instantia possit appellari, quem atque viderem Hispanum Villalobos, in suo oratio mille communium opinionum, litera. R. numer. 23. consideravi pro hac opinione, quam tenendo, intelligerem eam, secundum text. nostrum, quod iudex hic cognoscens in reductionis instantia inferior iudex esset, tunc enim ad superiorem eius appellandum est, a sententia ipsius, fuisse confirmatoria, fuisse reuocatoria luerit, sed si in reductionis, vel primæ appellations instantia ad superiores regios iudices itum est, tunc si sententia ipsius sit confirmatoria laudi, vel sententia arbitri, nullomodo licebit supplicare, nec appellare amplius, secundum nostrum, & in hoc causa possit verificari sententia tenentium non licere appellare a sententia iudicis in instantia reductionis. Et in reductionis instantia si lis & contestanda, tradit Rebuffus in dicto titulo de arbitris, glossa octava, numero 28. & 29. ubi & numero 31. declarat, an valeat transactio pendente reductionis instantia facta, & inquit quod sic, & pœt na, quoniam vltima pacta prioribus derogant. Et an excommunicatus possit petere reductionem ab arbitrium boni viri, vide Addition. Capella Tolofana, i. decisione, versum sed in excommunicatus, & opinio Ripam in l. ex facta. 6. fin. quis 109. tit. 2. numero 7. cum duobus sequentibus. Et ad Trebellian. & Aueand. infra allegandum. Vltimus tandem pro complemento huius glossæ, duo dicta, scilicet, quod non solum per viam reductionis licet agere contra laudum, & arbitramentum, verum etiam per officium iudicis, ut ipse videat iniquitatem sententiae late ab arbitri, vel arbitratore,

arbitratibus, & ex suo officio tanquam superior retractet, & medietur, secundum Aueand. in dicto titulo de las exceptiones, numero. 48. versum, & non solum item quod in reductionis instantia possint presentari instrumenta & de novo reperta ad retractandum compromissum, secundum Baldum in l. sub pretexto la. & ibi Padilla numero. 15. C. de transactio. & la. in lectura. l. admonendi, numero. 45. ff. de iure iur. Et an sententia lata a iudice, qui vel bonus vir arbitratore habet & eadem naturam, quæ habet laudum arbitratore, vide ipsi responsor. 106. n. 9. Ibi, o legem contra rila de nullitate, veluti dicendo quod latum est laudum ab arbitratore, vel sententia ab arbitro super re dependente ex testamento, abique eo quod testamentum fuerit visum, & lectum nam tunc iam possit factum executionem potest fieri retractatio in quantum & laudum est contra testamentum, secundum Aueand. in dicto titulo de las exceptiones, numero. 37. in fine, argum. l. de ijs fide. transactio. puta, quia compromissum fuit factum super re in testamento relicta, non viso eo neque lecto per compromittentes, neque cognito de viribus testamenti, tunc enim ex dicta. l. de ijs, & ex dictis in eius proposito vltra Doctores ibi per concium nostrum Doctorem Gutierrez de iuramento confirmatorio. 3. part. capit. tertio, numero 3. & seq. compromissum, vel transactio facta nulla sunt, & per consequens sententia & laudum super tali re per arbitrum, vel arbitratorem lata, eo quod principali fundamento corruente, omnia quæ ex inde sequuntur nulla sunt, ex l. fin. ff. de consuetudine. & ex alibi per nos in proposito huius fin. adducis, vel iudicium si compromissum factum fuit in re prætor super futuris alimentis in testamento relicti, nam sicut transactio in hoc casu non valet, secundum text. in l. de alimentis. C. de transactio, ubi DD. præsertim D. Padilla numero. 46. ubi limitat & verum hoc esse dicit nisi iuramentum intercedat, & hanc quod transactio non valet super futuris alimentis & testatur communem Gigas in tract. de pensionibus, quæ l. 1. fin. numero 3. & iteum in quæ l. 4. in fine, ubi ex hac iniqua causa pensionem pro alimentis constitutam abique superioris autoritate remittit, vel annullari non posse per pensionem,

namque in eodem tractat. ipse Gigas in quæ l. 5. numero 46. dicit aliud in transactione iurata, ut valeat, quia iuramento fortificatur nisi in quibus casibus de quibus per Padillam ubi supra, numero. 6. de quo, epitome tractatur per Doctorem nostrum Guiterium ubi supra, in dict. capit. 3. numero 3. & seq. & cum transactio, secundum dictam communem, simpliciter impolitur super futuris alimentis non valet, neque valet & compromissum, secundum Padillam ubi supra, numero. 5. nam compromittere & transigere regulariter acquiparatur, & qui non possunt transigere, neque compromittere, & modus in quo requiritur requiritur in alio ex dictis per Hosti in summa. tit. de arbitris. ff. de quæ re, & Bar. in l. prætor in fine. ff. de test. & cor. dat. ab his, & per Molinam de primogen. Hispan. lib. 4. cap. 9. numero. 1. & faciunt notata per Innoc. in cap. exposita de arbit. cunctaque compromissum tunc nullum sit, & per consequens omne super eo ad factum, ex dictis, si tamen compromissum tale esset iuratum an valeret, & idem dubitandum esset tunc de eo, quod dubitatur per dictos Doctores super transactio iurata facta super dictis futuris alimentis, an valeat, de quo per supradictos tractatur. Similique modo si compromissum factum esset virtute fassorum instrumentorum, vel latam arbitramentum ratione eorum 160. possit optime rescindi, & quemadmodum, & transactio ex hac de causa rescinditur, secundum text. in l. i. ex factis. C. de transactio. ubi ipse dominus Padilla Menes pagin. 703. cum seq. plura in proposito adducit, aliterque tunc necessarium esse contra ralem transactionem intentare remissionem restitutionis in integrum intra quadriennium, eo quod semper intelligi prætextu iuratur transactio, vel compromissum, veta sint, secundum text. in l. fin. C. de iur. rescip. vel quia arbitrator ipse laudum proferens tempore illo excommunicatus erat, quo casu & si vna ex partibus contraria laudo, laudum esset nullum, secundum Ripam in l. ex factis. 9. siquis rogatus. el. 2. numero 7. 8. & 9. ff. de Trebellian. ubi si compromissum ipsum factum esset, quoniam nec iudicium super eo fuit datum valeret, ex dictis in dict. l. fin. C. de iur. rescip. vel si iudicium & sententia arbitratorum vel arbitratorum esset contra bonos



bonos mores, vel contra leges nostras regias, vel naturales diuinas, vel extra rationem in compromisso permissum, secundum text. in l. 4. tit. 4. part. 1. vel sententiam arbitrorum regulat ex aliqua causa iure permissis, ex l. 3. tit. 4. part. 3. tamen cum a iudice recutato sententia lata sit nulla, erit iidem si arbitris vel arbitratoribus recusatis proferatur, vel iidem & vicinis de nullitate agi poterit si partes ad sententiam vel laudum proferendum citatæ non fuerint, prout citantur laudum secundum text. in l. 1. diem proferre. si quis, ff. de arbit. & text. in l. 2. in fine tit. 4. part. 3. vel si non ab omnibus arbitris vel arbitratoribus proferatur, secundum text. in l. 1. tit. 4. part. 3. vel si per fordes iudicatum est, vel ex alijs causis relatis per Rebuff. in dict. tit. de arbit. gloss. 1. num. 18. cum pluribus seq. vbi plura contra arbitrium opponenda refert, vel eodem themate recentio si compromittatur in alijs ex partibus ex arbitrio interesse prout tendentibus, quoniam neque tunc valebit compromissum secundum text. in l. 1. pen. ff. de arbit. & text. in l. 1. tit. 4. part. 3. quod non solum in arbitro verum in arbitratore procedit, et secundum ea, quæ contentiosam iurisdictionem concernant, procedere debeat, secundum Oroic. in l. qui iurisdictioni num. 14. & 15. column. 579. in princip. ff. de iur. om. iud. & compromisso nullo existente omnia super dicta nulla erunt, quibus non iudicandum de causis & ex alijs si nullus poterit agi de sententia & laudum arbitrorum, vel sententiam arbitrorum. Sed an arbitramentum poterit detegi æquè, vel iniquum ex nominis probationibus, & an vero ex antiquis tantum detegendum hoc erit, & an in casu iussu arbitri, vel arbitrator poterunt esse testes, tradit Vitalis de Cambanis in tract. clausularum, tit. qualiter iudicentur, vel impugnetur arbitramentum per totum pag. 697. in parisijs, & Rebuff. vbi supra, gloss. 10. numer. 17. & Ferraria in præd. in forma libelli quo agitur ex compromisso gloss. nec reductio versio. cum autem exaritur, debet tamen in propositionem nollum iudex, qui de nullitate laudum arbitratoris, vel sententia arbitri cognoscit, et multum ponderare, secundum Auenda. in dict. tit. de exceptionibus, numer. 17. in fin. cum primo seq. fol. 154. quod si qui

dem dicitur quod sententia arbitratoris extra potestatem, vel quod est contra ius naturale, vel diuinum tali casu non agitur neque si per viam reductionis, neque reductio facienda est, sed omnino sententia, vel arbitramentum pronuntiata sunt nulla, vel si nullitas esset in alio, puta, quia in eipartum citatione, vel in loco non idoneo in casibus vbi propter hoc nulla esset sententia, vel arbitramentum, tunc iudex ad ius super reductione poterit etiam iussu per nullitate cognoscere & pronuntiare, & tunc supra cognoscere pronuntiando, id quod de iustitia arbitri vel arbitratoris facere tenebatur, faciet iudex ipse super nullitate aditus pronuntians, secundum Auenda, vbi supra, ex quo elicitur, quod coram illo iudice, qui de reductione cognoscere poterat, vel de appellatione agendum erit & cognoscendum de nullitate sententia vel arbitramentum. Est tamen dubium opinum intra quod, scilicet, tempus nullitatis hæc arbitramenti arbitratoris, vel sententia arbitri proponenda & erit, & dicendum est quod intra sexaginta dies, si cur & si qualiter aliter iudicis sententia debet proponi, ex dispositione text. in l. 2. tit. 17. supra illo lib. nam cum arbitria reducta sint ad iustitiam iudiciorum, & iustitiam finis inuenta sint compromissa, non est maius tempus dandum ad agendum de nullitate ab his arbitratorum, vel arbitratorum iudicis, quam daretur ad nullitatem interrahendum aliarum sententiarum iudicum ordinariarum, quæ est maxima ampliato ad dict. 1. nisi nullitas sit de his de quibus etiam lapsa illis sexaginta diebus ante proponens additur, vt in ex. l. 2. diximus, vel nisi agatur de nullitate, non contra sententiam vel arbitramentum, tunc modico verum & contra compromissum allegando nullum esse, & per consequens omnia super eo facta, quoniam tunc intra triginta annos agi poterit de talis nullitate, secundum Auenda, vbi supra, numer. 11. qui tunc nullus est tunc compromissus de nullitate arbitri vel arbitratoris potestas & sit iurisdictionis ad pronuntiandum super reductis in eo.

**Ibi, sententia arbitraria.** intellige siue interlocutoria, siue diffinitiva sit, secundum Auenda, in dict. tit. de exceptionibus, numer. 34. fol. 152. eius tamen declaratio ad text. in dict. tit. in quantum cum intelligit etiam in interlocutoria sententia, non applau-

applaudet, nisi talis interlocutoria vim diffinitiuam habere, cum quæ verbum sententia in priori significat capiendo est, & sic de diffinitiva sententia tantum intelligendum, item & quia ex verbis nollit text. ita clare colligi videtur, ibi, Promittendo de esset per la sententia que dicit, ibi, Dá sententia, de la qual parece, que la vna de las partes reclama, & ibi, Si la tal sententia fuere reuocada, sed ab interlocutoria non habente vim diffinitiuam iure citius reclamari non potest, eo quod ne que ab ea appellare licet, secundum text. in l. 1. tit. 17. supra illo lib. ergo patet clare legem nostram non habere vim diffinitiuam, habere vim interlocutoria simpliciter, in qua generaliter voluit esse intelligere Auenda, vbi supra.

**Ibi, seque, præsumendum enim est pro laudo & arbitratorum,** vel arbitratorum sententia in dubio, secundum Rebuff. in dict. tit. de arbit. gloss. 10. numer. 35. & seq. & ideo nimirum si exequatur, vt text. noster disponit, & ne lites ex huiusmodi orientur, & licet sit finis, ex quibus manifeste colligitur, iam hodie & sententiam & laudum arbitratorum vel arbitratorum pariam habere executionem, quoniam emolumenta non sunt a partibus expressè, vel tacite, per lapsum decem dierum ad reclamandum assignatorum, prout in simili statuto consulat Barbat. consil. 18. clementissimum, col. 1. volum. 4. relatus per Rebuff. vbi supra, gloss. 9. numer. 7. et ne idem Rebuff. ibidem in gloss. 8. numer. 30. cum a seq. ad ampliationem. 1. fin. tit. 4. part. 3. executari laudum iubentes per partes expressè, vel tacite approbatur, prout tenebant Moder. in dict. iud. ff. de re iud. appellatioque admittatur & ab arbitratorum vel arbitratorum sententia ante emolumentum hanc facta & interposita ad vtique effectum, deusoluitur, scilicet, & suspensus, ex l. cum ante. C. de arbit. & ex dictis per Rebuff. vbi supra, gloss. 10. lege tamen nostra attenta quoniam appellatio interponitur, vel reductio peritur intra illos decem dies, non habet appellatio hæc vel reclamatio effectum suspensiuum, sed tantum denunciatorium, & si laudum arbitratoris vel arbitri sententia exequi poterunt feruatis nolite legis requisitis, prout voluit, quæ legem nostram videret, Rebuff. vbi supra, dicta gloss.

9. num. 9. reiecta distinctione Baldi, in addit. ad Speculum tit. de arbit. col. 7. vt sic, sed an pñtione, quoniam refert Auenda, cap. 10. prædictum, vbi de executione, num. 9. fol. 91. & reiecta etiam distinctione, & concordia Rebuff. numer. 31. dicta gloss. 8. ceterum etiam opinioes circa hoc nonnulli ferre relata per Lancelotum in tract. de attentatis. 2. par. cap. 10. num. 4. cum sequ. pluribus, in nostro enim regno lex, nollita seruanda est, tam circa laudum arbitratorum, quam arbitri sententiam, nam in cunctis loquimur secundum Auenda, relatum & secutum per concium nostrum Guarterium in repet. 1. nemo potest, num. 438. de leg. 1. vbi cum pluribus numeris sequ. cum ampliat modis aliquibus, & iterum nonnulli, in suo tract. de iuramento confirm. 3. par. cap. 4. & Auenda dict. numer. 9. adeo vt & si immodice laudat arbitratorum laudum, vel arbitri sententia adus exequatur, non text. nostro ita expresse probante, nisi effectus nullitas, vel in iustitia, vel adesse deficiens nullitas, vel in iustitia, vel citationis, vel aliud simile, quæ per exclusionem nullitatem excludit non censetur de quibus diximus in dict. 1. tit. 17. supra eo, hæc tamen quod executio facienda sit non obstantibus appellatione, vel reclamacione, intelligere procedere, quoniam compromissum iuratum est, & iuramentum toratur, & prout toratori permissum per l. 1. tit. 1. supra hoc lib. vel quoniam iuratum non sit, adesset tamen in eo clausula ratio, mentis pacto, quoniam cum tunc non possit a compromisso recedi soluta pena vel interesse, vel non solutio, sed ipse executio hæc locum habebit, fed si aliquid horum deesset, tunc vtique cum pena vel interesse solutus pars condemnata controuentus satisfaciatur, non poterit contra eam exequi laudum, vel sententia, fed exequatur tantum compromissum propterea vel interesse promissum in causa controuentus, parte controuentus nolente tunc solvere partem promissam, si compromissum tale clausulam habet quærentiam, prout opinio considerare voluit gloss. Deche in dict. 1. fin. tit. 4. part. 1. idque Legislatorum nostrum voluisse censendum esse, quoniam quidem permittit in dict. 1. tit. 1. supra hoc lib. iuramentum in compromisso poni, & in



presentiū prefuppōis partes compromittentes promissū illud laudo, & sententia, neque aduersus illud reclamari, neque defendendum esse legem nostram vel leges regias partitaram, & sic legem illam finalem, & similes corrigere, sed potius vna lex per aliam declaranda est, vt & voluit gloss. illa peche, dicitur. l. si quæ hoc ampliat vt procedat, etiam si petita executio laudi confirmetur per superiorem sententia, vel laudum, adhuc enim tunc potest satisfieri per condemnationem soluedi poenam promissam, deficiente in compromisso iuramento vel clausula rato nante pacto, vel simili alia eundem effectum producente. Aliud etiam ex text. nostro, non minus singulari colligitur in approbatio, scilicet declaratio, & appellatio assensu, quod non debet suspensio executio laudi per petitionem reductionis ad arbitrium boni viri, cuius doctrinam refert Boer. decisio. 184. num. 34. & tenuit Barbat. consil. 18. col. 1. vol. 4. relatus per Ruben. in dict. tit. de arbit. gloss. g. num. 9. ampliat. q. ex text. nostro doctrina hæc Card. vt idem sit quoad arbitri sententia, quæ neque per appellationem adeo interpositam suspenditur, vt exqui non possit, nisi equidem poterit in omnibus enim, vt dictum est, text. noster loquitur expresse, poterit tamen in executione allegari nullitas, & exceptio alia legitima prout in huius glossæ progreſſu dicemus. Vltimus & ex text. nostro aliquid notandum exitum, videlicet quod cum executio sententia vel laudi arbitri vel arbitratoris fieri possit optimè, iam indistinctè affirmari potest, quod est sententia arbitri actio oritur, & nam ius executionum competere non potest ei, cui non competit actio ad agendum pro re illa, pro qua executio effectus intendenda, & contra ei competit ius executionum cui & actio, secundum Alex. in additio ad Bar. in l. si pro te. C. de dot. promiss. notat Suarez in l. post rem. in 2. limit. legis regie num. 1. & p. 294. ff. de re iudic. ex text. tamen nostro ius executionum competit ex arbitri vel arbitratoris sententia & laudo, iudici & actio eis datur, & nascitur, quantum iure ciuili aliquid effectus. l. i. C. de arbit. & hæc erat communis opinio secundum Minicham, relictum & secutum per concitium nostrum & contemporaneum doctorem Gutierrez in repet. l. nemo potest, num. 417. de legat. 1. vt inquit approbari ex l. 17. tit. 21. part. 1. arbitratoris sententia paratam executionem non habebat secundum Bar. relatum & secutum per Suarez vbi supra, notab. 9. versic. est alius casus, pag. 262. & idem cum iure ciuili actio ex sententia arbitri non oritur, neq. per consequens adeo appellatio potest, nam cum nullum ius pareret effectum, necessarium non erat eam per appellationem retractari, nisi in duobus casibus positis per Gutierrez vbi supra, num. 419. & seq. vbi notat eorum examinationem, hodie tamen cum ex text. nostro debet ius executionum, vt dictum est, & actio oritur, poterit per consequens ad arbitri sententia appellari, prout aduertunt Oroscius, Gregorius, Coaratus, & Aules, relati & secuti per ipsum Gutierrez vbi supra, num. 438. & alia tenendum est indistinctè iure nostro regio attentio. Et idè vt ad propositum nostrum executionis reuertatur, executio laudi, vel sententia arbitratoris, vel arbitri facienda est, seruatis nostris legis requisitis, quibus laudum inmodice, partem laderet, secundum Gutierrez vbi supra, num. 440. non obstanti appellatione, vel reductione, vt nullitate intentata & contra tale laudum arbitratoris, vel arbitri sententiam, saluum tamen remanet executio appellantis ius prosequendi appellationem, & hæc de causa noster text. vbi fideiſiſionis præstandas, de quibus in præſenti. Sed an exceptio vtiarum impedit executionem laudi vel sententia & arbitratoris, vel arbitri, aliqui dixerunt quod non, contrarium tamen est tenendum, imò quod opponi potest & ea probata impedit substitutionem vltimam fieri, secundum Gutierrez vbi supra, num. 441. in d. & tenent omnem exceptionem. Legimus tamen, quæ possent contra executionem instrumenti guaranteeſis allegari, opponi posse aduersus ius executionum laudi vel sententia arbitri tempore constituto ad eam opponendam, quando quidem executio influentis guaranteeſis & compromissi equiparatur per text. in l. supra ibi tit. 1. lib. & idem in vna, quod in alia executione diffinitum esse, defendendum est, nisi talis exceptio sit opposita durante instantia compromissi, & nihilominus non obstante tali exceptione laudum sicut laudum per arbitratorem, vel sententia per arbitrum, tunc enim

enim non esset admittenda in executione laudi, & idem esset si non esset opposita in instantia compromissi per partem scientem sibi competere, secus vero si ignoraret, nam tunc iurando quod de nouo ad suam peruenit notitiam posset eam opponere, argu. l. 1. tit. 5. supra lib. & dictorum per Menelium in l. 1. C. de iur. & fac. ignor. Sed est dubium quis erit index huius executionis, & sic coram quo iudice petatur executio laudi arbitratoris vel sententia arbitri, & dicendum est, quod index ordinarius vbi executandus fuit sumum fortiter, competens erit etiam debitor & requisitione arbitratoris vel arbitratorum, secundum Suarez. l. post rem. veric. circa iudicem num. 10. l. post rem. ff. de re iudic. quod refertur sequitur Gutierrez vbi supra, num. 441. secundum quod dictum amplias, l. 5. tit. 4. part. 1. volentem similem executionem petendum coram iudice loci, vbi laudum, vel sententia lata sunt, vt idem dicendum fit, vt peti possit coram alio quocunque iudice ipsi rei executandi competente tamen puta si reus executandus viat extra locum vbi arbitri iudicauerunt.

Ibi, *Preſentando y presentando el compromiso y sententia final*, hoc est prius requisitum, vt laudum arbitratoris, vel arbitri sententia exequi possint, scilicet, vt compromissum sententia, vel laudum præſententur infimali signata sub signo tabellionis coram qui sit agitata vti, & sic præſentatio hæc debet esse realis, quoniam illud super quo iurisdicito fundatur debet prius & apparere, vt notatur in l. 1. prætor. sine quid in flumi. pub. & faciente vbi illa præſentatio, quæ ablati sunt absoluti, & in d. prolati, & sic conditionem importat, prout in alijs diximus locis, quæ quidem conditio ante executionis petitionem verificanda est, vt executio ipsa fieri possit, & sic compromissum & laudum vel sententiam præſentari signata, quæ si tunc non appareat, potest opponi nullam hæc de causa fuisse executiōnem etiam flante latente, secundum Soc. relatum & secutum per Auen. in dict. tit. de las exceptiones, numer. 15. neque sufficiunt tunc testibus probari, secundum eum ibi, nam licet compromissum iure ciuili non testibus probari possit, secundum Dec. consil. 1. numer. 1. & Menelium in l. cum te, numer. 1. & C. de transaccio. &

Boer. decisio. 183. num. 11. & gloss. Ser feci. in l. 1. tit. 1. part. 3. illud tamen verum est, vt probari possint in compromisso illo contenta, & vti probi ordinaria, quod & an attempto iure nostro regio. l. 13. tit. 4. part. 3. procedat, quod ibidem requiritur etiam quod viam ordinariū intentandi virtute compromissi, & compromissum fieri coram tabellione, non deficit nullum dubitandi, tamen quoad executionem petendam, secundum terminos noster legis, & necessarium est quod inscriptis compromissum præſentetur, neque testibus illud probare sufficiat, secundum Auen. dict. num. 15. & Cullio in l. 17. Tauri, num. 20. vericulus vltimus nota, & Gutierrez in dict. l. nemo potest, num. 443. & Villalobos in arario mille com. opin. litera. C. numer. 179. etiam si de antiquo compromissum tale sit factum. Bene tamen verum credo, quod si partes ipsæ de compromissum, & tenore eius constiterint, sufficiat, & vt executio locum habere, secundum text. in l. cum te & ibi D. Padilla num. 8. cum 3. seq. C. de transaccio. & Auen. cap. 1. prætorium num. 17. ad finem, libr. 1. & in dict. tit. de las exceptiones, numer. 15. & dixi de tenore compromissi partes conſellarias, quia nisi de eo cōstaret, nullomodo executio loci haberet, saltem, si partes vel aliqua earū à laudo vel sententia appellarent, debet enim constare an arbitri, vel arbitratores promissum suum in termino in compromisso deducto, & circa res idem expressa, vt inquit vult text. ibi, & per idem quæ datur dentro del termino del compromiso, y sobre las cosas sobre que fue compuesto, ex quibus verbis liquet, necessarium esse si a laudo vel sententia appellatur, quod de tenore compromissi partes constiterint, alias sola exequi compromissi confesio non sufficeret, & sic dicta doctrina Auen. intelligenda est in nostra materia, & idè maxime dubio de secundum limitatione preposita per Auen. in dict. tit. de exceptiones, numer. 38. versic. quod limita, neque placet mihi nisi aliquæ ex dictis modis eam intelligas, & declares. Credendum etiam verum, & in dubitabile quod si processus & eius actio coram arbitro vel arbitratoris facta præſententur coram iudice infimali cum compromissum, sententia, vel laudum eodem compromissum inferis & inscriptis, sufficiat, vt executio petatur, & fiat virtute illorum

etiam si separatim compromissum, & sententia signata non præsententur prout non (ter text. disponi, nam & dicto modo satisfuit menti & intentioni noltra legis, & eius requisito primo. Sed an in petitione huius executionis eis libellus sit necessarius tradit. Didacus Perez in l.4. titul.8. col. 1098. in princip. lib.3. ordi. ubi inquit quod non, præsertim attenda. l. fin. tit.47. infra eo. l.4. sed sufficit in ista petitio non executionis proponi, & hæc pro primo requisito sufficiunt vt executio laudi, vel sententiz locum habeat.

¶ *¶ De iure del termino*, hoc est aliud, & secundum requisitum vt executio locum habeat, quod quidem ex ipso met compromissum constat, & ex die pronuntiationis laudi vel sententiz, & ideo cum compromissum ipso & laudale sententia præsentibus pronuntiationis diem, vt consilientur terminum pronuntiat, altera enim si lapsus terminus pronuntietur, nulla est sententia, vel laudum secundum text. in l.7. titul.4. part.3. nisi in eadem ibidem proposito.

¶ *¶ De iure quællat et costas*, quod an super illis sit pronuntiatum ex tenore compromissum, & ex laudo vel sententia constabit, & hoc est tertium requisitum, vel laudum arbitroris, vel arbitri sententia exequi possint, & iure optimo, non enim super alijs, quam super ijs in quibus potestas per partes arbitris vel arbitratoribus concessa est, licet eis determinare nonne poterint statum habent, & secundum text. in l.3. de arbitris, §. de officio. ff. de arbit. lib. nisi de quare, & quatenus compromissum est, & text. in capit. cum dilecti & ibi gloss. nisi, de arbit. & in capit. Reynaldus, de testamen. ibi prout ex forma compromissum poterant, adeo vt quatenus compromissum effectum non habeat debet forma fides feruari secundum Bald. in l.1. Padius fides arbit. per Bar. Socin. consilio. num. 1. volum.1. & text. contra formam compromissum nullam est, cap. Pisanus de rebus spol. cap. cum dilecti, de electio. De consil. 4.4. gloss. dict. l.3. verbo. Gelo otorgaren text. expressum in dict. l.36. ver. sic. Oro si de iuribus, etiam si fuerit com.

¶ *¶ De iure iuramentum*, & vt probatur ex textu in l.2. ver. B. si cofa de infortunata, titul.4. part.3. Bald. in consil. 109. volum.1. & melius ceteris Cornueus consil.93. volum.

3. & consil. 168. vol.1. etiam si tale laudum fuerit emolatione confirmatum, ex text. in cap. examinata, de cons. vii. vel inuit. ubi late Dec. num. 1. & gloss. Si no, in dict. l.2. intelligendum tamen est quod non executabitur tunc laudum arbitroris, vel sententia arbitri in eo, quod in compromissum non est deductum, sed in eorum quod est in eo deductum & declaratum, quia vtile per inutile vitium non debet, quoties vnum ab alio separabile est & ita iung legi noltra verba declaranda arbitro enim, vel arbitratori excedentibus finis compromissum, retrahatur executionis tantum, prout communiter testatur Cetero. Iuni. et alius per Villalobos in suo arario mille com. l. l. l. A. numer. 239.

¶ *¶ De iure declaranda dict. l.26. & 27. titul.4. part.3.* probans non valere laudum non providens secundum formam compromissum, nam id verum & intelligendum est, in eo, scilicet, in quo exceditur forma compromissum, fucus vero in alio, si separabilis est excessus illi ab eo quod cognoscibile erat. Sed an pro hoc pacis faciende possit arbitri vel arbitrator apponere materiam circa rem non deductam in compromissum vide per gloss. Sino, in dict. l.3. & per Rebus in l.3. iomo consil. Franc. it. de arbitris, gloss. l.2. num. 13. & Carlet, in singulis arbitris, rebus per Villalobos ubi supra, vt ibi, compromissum, numer. 27. Incipiendo itidem & vltra dicta etiam rebus super quibus compromittitur, potuerint cum compromissum deduci, nam si non poterunt deduci & compromitti, pura quia factum est compromissum super rebus criminalibus, vel super liberalibus, de quibus per text. in dict. l.2. titul.4. part.3. & Auend in dict. titul. de exceptiones, n. 36. ver. item illa lex, & Iom. Baptillam in tract. de arbit. lib. per totum, & Duennas in regula. §.6. l. iunt. 2. cum sequen. nullo modo erit exequendum laudum super re

bus talit. ¶ *¶ De iure laudum super rebus super quibus potestas arbitris vel arbitratoribus concedi non poterat*, hocque noltra de habilitate restringenda est, vt super rebus compromissibilibus intelligatur, secundum Auend. ubi supra, non vero super non compromissibilibus, item & iudex habens exequi laudum vel sententiam arbitrarium, aduertente debet non arbitri ille, vel arbitrator potuerit de iure eligi in talibus partes compromittentes, sunt enim

enim plures, qui in tales & eligi non possunt, de quibus per Iom. Baptillam ubi supra, lib.4. per totum, nam cum in tales eligi non possint, neque valebit actum per eos, secundum Villalobos ubi supra, l. l. l. l. C. num. 17. ita in proposito aliter tenet, & quod ex hoc actum per tales exequi non poterit, & quicquid in contrarium fuerit factum nullum est, quæ parte opponente.

¶ *¶ De iure obligatio, & danda finis illas & abonadas*, ex ijs verbis colligitur aliud requisitum, vt executio laudi, vel arbitrarie sententie peti possit, videlicet quod ipse executionem petens obliget se & præstet fideiussorem hanc coram iudice ipso, coram quo petitur executio, restituit bonis capta cum fructibus & redditibus, si laudum ipsum, vel sententia reuocata fuerit in instanti reductionis, vel appellacionis ab eis interpositarum, quæ quidem fideiussiones quandoquidem in initio executionis faciende præstatae sunt quatenus per executandum non petatur vt præstentur, per exequentem præstare debentur & vt executio fieri possit, tum quia text. noltra vt videbimus, loquitur per gerendum in do, & in ablatiuo absoluto, quod gerendum conditionem importat, & formam inducit substantialem, vt dixi in l.6. titul.9. numer. 16. lib.3. supra, nam secundum Rebus. i. tomo consilium, Franc. titul. de sententia cap. art. 1. §. 1. & 2. per totum, illud. Da. n. d. eodem in num. 4. gerendum si deducit vel præstare, & sic prius debet impleri conditio, quam executio petatur & fiat, vel saltem tempore petitionis ipsius executionis debent offerri fideiussiones hæc, & obligatio ipsius partis, itidemque cum text. noltra non uiam formam & modum inducat, omnia in lege nostra expressa censentur esse de forma substantialis, ex doctrina D. Celsi, rella per Tellum in l.1. Tauria. parte, num. 16. omnique qualitas alie requisita substantialis forme censetur, secundum Augusti respons. 1.2. in fine, quia tempore actui illius adiecta, debet adesse tempore actus, & exercitii ipsius, de ac. & qualis, & Clem. 2. verbo annos, de ac. & qualis, & probatur ex l. executio, art. 1. ff. de exco. & exco. §. 1. in antiquis, & per Paul. Paris. consil. 61. num. 6. vol. 4. & Auend. capit. 1. titul. 4. part. 3. Bald. in consil. 109. volum. 1.

¶ *¶ De iure obligatio, & danda finis illas & abonadas*, ex ijs verbis colligitur aliud requisitum, vt executio laudi, vel arbitrarie sententie peti possit, videlicet quod ipse executionem petens obliget se & præstet fideiussorem hanc coram iudice ipso, coram quo petitur executio, restituit bonis capta cum fructibus & redditibus, si laudum ipsum, vel sententia reuocata fuerit in instanti reductionis, vel appellacionis ab eis interpositarum, quæ quidem fideiussiones quandoquidem in initio executionis faciende præstatae sunt quatenus per executandum non petatur vt præstentur, per exequentem præstare debentur & vt executio fieri possit, tum quia text. noltra vt videbimus, loquitur per gerendum in do, & in ablatiuo absoluto, quod gerendum conditionem importat, & formam inducit substantialem, vt dixi in l.6. titul.9. numer. 16. lib.3. supra, nam secundum Rebus. i. tomo consilium, Franc. titul. de sententia cap. art. 1. §. 1. & 2. per totum, illud. Da. n. d. eodem in num. 4. gerendum si deducit vel præstare, & sic prius debet impleri conditio, quam executio petatur & fiat, vel saltem tempore petitionis ipsius executionis debent offerri fideiussiones hæc, & obligatio ipsius partis, itidemque cum text. noltra non uiam formam & modum inducat, omnia in lege nostra expressa censentur esse de forma substantialis, ex doctrina D. Celsi, rella per Tellum in l.1. Tauria. parte, num. 16. omnique qualitas alie requisita substantialis forme censetur, secundum Augusti respons. 1.2. in fine, quia tempore actui illius adiecta, debet adesse tempore actus, & exercitii ipsius, de ac. & qualis, & Clem. 2. verbo annos, de ac. & qualis, & probatur ex l. executio, art. 1. ff. de exco. & exco. §. 1. in antiquis, & per Paul. Paris. consil. 61. num. 6. vol. 4. & Auend. capit. 1. titul. 4. part. 3. Bald. in consil. 109. volum. 1.

¶ *¶ De iure obligatio, & danda finis illas & abonadas*, ex ijs verbis colligitur aliud requisitum, vt executio laudi, vel arbitrarie sententie peti possit, videlicet quod ipse executionem petens obliget se & præstet fideiussorem hanc coram iudice ipso, coram quo petitur executio, restituit bonis capta cum fructibus & redditibus, si laudum ipsum, vel sententia reuocata fuerit in instanti reductionis, vel appellacionis ab eis interpositarum, quæ quidem fideiussiones quandoquidem in initio executionis faciende præstatae sunt quatenus per executandum non petatur vt præstentur, per exequentem præstare debentur & vt executio fieri possit, tum quia text. noltra vt videbimus, loquitur per gerendum in do, & in ablatiuo absoluto, quod gerendum conditionem importat, & formam inducit substantialem, vt dixi in l.6. titul.9. numer. 16. lib.3. supra, nam secundum Rebus. i. tomo consilium, Franc. titul. de sententia cap. art. 1. §. 1. & 2. per totum, illud. Da. n. d. eodem in num. 4. gerendum si deducit vel præstare, & sic prius debet impleri conditio, quam executio petatur & fiat, vel saltem tempore petitionis ipsius executionis debent offerri fideiussiones hæc, & obligatio ipsius partis, itidemque cum text. noltra non uiam formam & modum inducat, omnia in lege nostra expressa censentur esse de forma substantialis, ex doctrina D. Celsi, rella per Tellum in l.1. Tauria. parte, num. 16. omnique qualitas alie requisita substantialis forme censetur, secundum Augusti respons. 1.2. in fine, quia tempore actui illius adiecta, debet adesse tempore actus, & exercitii ipsius, de ac. & qualis, & Clem. 2. verbo annos, de ac. & qualis, & probatur ex l. executio, art. 1. ff. de exco. & exco. §. 1. in antiquis, & per Paul. Paris. consil. 61. num. 6. vol. 4. & Auend. capit. 1. titul. 4. part. 3. Bald. in consil. 109. volum. 1.

eoram iudice tempore quo petitur executio, etiam si non præsentetur obligatio inscriptis, quoniam iam operatur. vt alibi diximus obligatio in actis, sicut si deperit eorum tabellione extra iudicium inuest. D. h. et tamen fideiussiones nostræ text. esse idoneas, neque sufficere cautio iuratoria, 1. secundum Auenand. in dict. tit. de exceptiones, numer. 36. & Rebus. optimè ubi supra, glof. 16. per totam, maximè numer. n. cum seq. aliquibus, & Aymon Crauetia consil. 1. num. 4. & glof. Tomar, 1. 6. tit. 4. par. 3. quod est optimum ad. 23. tit. 7. lib. 3. supra ubi in glof. legas, remissus dixit, facit etiam dictu Baldi, relati per Molinam de primogenitijs, lib. 1. cap. 16. num. 44. & hæc funt requisita necessaria, vt executio laudi, vel sententiæ arbitrarie peti & fieri possit, quorum aliqua partem exequentem respiciat, illa videlicet, quod signatum præsentet compromissum, & laudam vel sententiæ arbitrarie, & præstat fideiussiones cum obligatione propria ostendendo informationem de idoneitate fideiussorum petendo quod pro idoneis declaratur, alia vero iudicem exequi iubens tenet respiciunt, prout funt, arbitri vel arbitratore in termino compromissi, & super rebus in eo deductis & compromissis indicauerint, & an res in compromisso contentæ compromissibiles fuerint, & arbitri vel arbitratore habiles ad acceptandum compromissum, & partes habiles ad compromittendum, quæ omnia tunc inspicenda vt executionem tenet lib. 1. cap. 1. ad iudicem reddat illud, & partes in iudicem mouentur, & nec arbitratore in iudicem exequantur, partesque itidem & aduocati & consensientes consilere volentes omnia hæc inspicere debent. Sed quid si fideiussores non reperiat volens executionem hæc petere, quod remedium habebit

159 vt executio procedat & fieri possit, & secundum Rebus. in dict. n. tomo, dicto tit. de sentent. execut. art. 1. glof. 15. num. 7. remediū erit, quod petat boni exequendum in sequestro poni. Sed an si facta executione dero fideiussor reuocaretur executio, & credere quod petenda dicta mea opinio, quod non. reſerta vero contra

160 fia. vt in ead. d. l. de attentatis de terra. 1. 2. par. cap. 18. de accensatis pondere. testifici. princip. num. 77. pag. 17. Sed an & sententiæ de remane. lata in iudiciaria

159 executioni licebit & appellare, & iudicem

stintē dicendum est licere, etiam si sententiā arbitrarie vel laudum in gradu appellationis, vel reductionis conuicta sint.

Ibi, ante el. per. a. iure, & qui sunt iudices, qui habent exequi laudum arbitratore, vel arbitri sententiam, in hac lege dictam remanet.

Ibi, Per virtutē de tal. sententiā arbitrarie, intelligitur virtutē cuius sit executio cuique in hoc verbulo bona executata restituitur cum fructibus exequens teneatur, si sententiā hæc arbitrarie, vel laudum reuocata fuerint, merito dicendum est fideiussiones nostræ text. præstandas, quantum per partem executatam non petat vt præstat, maleque & perperam faciet iudex exequens etiam quam fideiussiones nostræ text. præstat, & pars exequens semel ipsam obliget secundum nostræ text. dispositionem & formam, & de hac sententiā loquuntur verba nostræ text. & sequentia, ibi, Y si la tal. sententiā fuisse reuocata.

Ibi, 7. si tal. sententiā, videlicet executatam, vt supra glof. proxima dixi, & ex his verbis, præsertim iunctis verbis seq. notandum est, posse à sententiā lata per iudicem de reductione laudi, vel de appellatione sententiæ arbitrarie cognoscitum appellari, prout supra in glof. y. p. de la, dictum remanet: & cum appellari possit, poterit & per rutorum compromissi super re minoris vt ibi diximus, dum tamen si super re immobilis fuerit cognoscitum, 161 fit compromissum cum iudicis licentia, & præhabita vilitate informatione, secundum quod tradunt De doctores, in 1. per. de. de transact. & Lastrucis de Orzano in tract. de arbit. sectio, tractat. in. 4. iusta pollicem ordinem, volum. 3. tractat. de iurisdictione, de iurisdictione.

Ibi, 7. si tal. parte, hic incipit alia dispositio nostræ text. præcedente diuersa in hac enim tractatur nunc, quid sit agendum si sententiā arbitri vel laudo arbitratore appellatur, vel reductio boni vni petatur, dicta que sententiā, vel laudum confirmetur per iudicem in gradu illo reductionis vel appellationis, & disponit text. nostræ tunc, quod iudex cognoscens in gradibus sit de inferioribus iudicijs, sine confirmat. hoc nunciet sententiam, vel laudum, licetum est appellare ad iudices superiores, sed si iudex hic sit de superioribus, & laudum arbitratore, vel arbitri sententiā

sententiā confirmetur per iudicem hunc ex superioribus, non licebit à tali sententiā confirmatoria supplicare, sed si reuocata sit licebit tunc supplicare ab eo ad ipsammet superiorem eam pronuntiantem, idemque erit si de nullitate sententiæ arbitri, vel laudi arbitratore agatur, & sic est intelligenda & declaranda communis illa opinio, de qua supra hac lege, in glof. y. p. de la, dictum est, videlicet, quod liceat appellare à sententiā iudicis de reductione laudi, sententiæ arbitrarie cognoscitum, est enim hæc communis secundum supradicta declaranda.

Ibi, o. scire de nullitate, licet, laudi arbitratore, vel sententiā arbitri, coram ordinaria loci, coram quo dicitur reductionem interdicendam laudi prolata per arbitratorem, vel appellatorem interponendam à sententiā arbitri, & sic quantumvis laudum vel sententiā arbitrarie sit exequenda, saluum tamen remanet ius partibus agendi de nullitate eius, vel appellandi, aut reductionem ad arbitrium boni viri petendi, prout ex verbis nostræ text. clausimè patet, quandoquidem dispositio prius laudum, vel sententiā arbitrarie exequenda esse post modum agi de nullitate, vel reductionem petere, vel appellare permittit, & sic executio non tollit effectum reductionis appellationis, vel nullitatis, 1. prout expresse asserbat

157 Orosius in l. arbitro numero. 1. & n. columna. 663. ff. qui. art. cog. per text. in l. 3. titulo. 17. supra illo lib. ubi diximus in glof. 2.

Ibi, No. aya. mal. supplicari, n. nullitatis, notio remedii, dura lex est, sed seruanda, secundum Orosium in dicta l. arbitro, numero. 1. columna. 668. ff. qui. art. cog. Sed an admittitur nullitas ex defectu iurisdictionis, vel citationis, & videtur dicendum quod sic, quia hæc nunquam censetur sublati, secundum quod diximus in. 1. in glof. 1. sententia, titulo. 17. supra illo libro, sed in nostra materia contrarium est tenendum, quandoquidem per textum nostrum supplicationis remedium tollitur à sententiā domino reus superiorum, quo etiam neque dicta nullitates locum habent, secundum textum ubi diximus in. 4. titulo. 17. supra eod. libro, & hoc quousque per superiores pronuntiata est sententiā, prout in sententiā, & in dicta. l. 4. disponitur, secus si

per inferiores, nam tunc sicut appellare ad superiores licet, & de de nullitate agere, & hoc statum est. Sed an admittitur reuocatio, & ex causa minoris gratus, vnde de hoc in dicto verbo de arbitrio glof. 1. n. numero 1. in. folio. 1. 17. & dicta per nos in l. 4. titulo. 17. in glof. y. que anti nulli supra eod. lib.

Ibi, Per. per. iur. inferior, tunc enim etiam à tal. confirmatoria sententiā appellatur, secundum textum hic, idemque in Francia vii. patet ex Rebus. in dicto tertio tomo, dicto tit. de arbitratore, laudi, numero. primo, cum sequentibus, licet numerum eum ibi in Francia si confirmatur etiam ab inferiori, quantumvis esset locus appellationis, debet tamen prius solui poena in compromisso approbata à controuersente compromisso, ibi in glof. 1. hoc poleatque ipse Rebus. ibidem, ubi in proposito principum questionibus proponit & prosequitur quæ per ipsum videri possunt, lassatus enim tunc in conuentione huius nolle legi.

Ibi, Et si non mandamus, caute posita faciemus, verba hæc, præcedentia enim in compromisso loquebantur, vni in principio huius legis dixi, & vt ibi declarauit succincte transactio proprie sumptu vocabulo non est compromissum, arbitratumque proprie non est transactio, secundum glossam in cap. si quando, & ibi D. de. numero. 1. Dec. numero. 6, extra de elec. deleg. & la. in l. si quis aliter, numero. 17. supra illo lib. ubi diximus, & ha. debet intelligi glossa in anten. vt differenter, in princip. verbo conueniunt, dicens compromissum esse etiam transactionem, nam id impropiè est non vero proprie potius & tenet idem la. in. 9. omnium, numero. 18. in. l. de actio. Vbi Gomet. numero. 9. ante finem hæc communem dicit, & ne legem nostram in prioribus potiori significatio ante intelligere tantummodo, caute proceat lex nostra providendo, vt quod dictum est in compromisso, di. xur in transactione, & legem nostram ad hoc non nisi Suarez, in l. post rem, pagina. 156. verificatam transactione, & Meneses in l. statim, numero. 8. pagina. 59. C. de transactio, nam vix eo ibidem in numero. 7. constat, de inre iudicij contentio erant, nam transactio à partibus habebat executionem.



Ibi, *Per ante scribanum publicum*, idem esse incompromissum in hac lege dictum remanet, & probat. 1. in fin. tituli. 4. part. 3. & hic est vnus casus vbi scriptura requiritur addendus ad alios plures designa-

tos per gl. cap. 1. de censibus in. 6. & cum ipsi remanet hanc expediri lex hanc ad laudem Dei & famulatus Matris, & apostolorum Simonis & Iudæ quoru vterque eius commendationem finis, anno. 1574.

## LEX. V.

## SVMMARIVM LEGIS.

*Confessiones clare coram iudice competente factæ, schedulæ, priuata per partes recognite executionem paratam habent: & est singularis lex ampliativa legis supra eo & quoties habetur in Palatii tribunalum.*

1. *Schedula priuata, Hispanæ, Conciuentis* vocantur. num. 2.

2. *Scriptura priuata, etiam si partes conueniant, vt pro publica habetur, non habet executionem paratam.* num. 1. nisi

3. *recognita sit a parte, vt. n. 3. & n. 5.*

6. *ampliatur, & nu. 6. vbi cū. n. 7. limitatur, & n. 17. declaratur cū. n. 18.*

4. *Appellari non potest a precepto de recognoscendo.* num. 4.

8. *Testi, vt testis, si subscribitur priuata scriptura, vel parti, tam non legenti, etiā si subscribat non nocet.* num. 8.

9. *Subscribens se schedula vacue non approbat ibidem scripta.* num. 9.

10. *Apocha recognita a minore exequi potest.* num. 10.

11. *Recognoscere dicitur, etiam ille qui tūc dicit sibi videri esse suā subscrip-*

12. *tiōem.* n. 11. & n. 12. ampliatur, & n. 13.

14. *Scriptura priuata habita pro recognita, ob contumaciā partis exequi potest ac si verē recognita esset.* num. 14. etiā

15. *si sit heredi obligati in ea.* num. 15.

16. *Heredi tenetur ad recognoscendum.* num. 16.

19. *Fides priuata scripturæ remissiuæ.* num. 19.

20. *Practica recognitiōnis priuata scripturæ.* num. 20.

21. *Recognitiō partis non prauinciat tertio subscribenti.* num. 21.

22. *Lex, scriptura, C. qui potio, in pig. hab. in omni dispositione, vbi militat eadem ratio, locum habet.* num. 22.

23. *Scriptura priuata tribus testibus subscripta & recognita ab eis, habet vim*

24. *prælationis.* num. 23. nisi sit ibi. n. 14.

25. *Confessio habet executionem paratam, & que sit hac.* num. 25. & 27.

28. *Confessio hac an exequi possit facienda erit in iudicio iudice pro tribunali sedente.* nu. 28. & num. 29. declaratur, & num. 30. & 31.

30. *Differentia inter iudicalem confessionem, & non iudicalem.* num. 30.

31. *Executio non solum fit pro re, sed etiā pro affirmatione & peremptoria.* nu. 31.

Ibi, *tu quomodo inquit, Latine schedula priuata* vocatur, & que sit hanc, & quā probationem faciant, tradit Rebus. com. censit. Francitur. de chirographorū & schedularū recognitiōne in prælatione, num. 1. & gl. ad 42. & per totum illū titulū plura, quæ cum peripsum sunt congesta in his remissionibus contentis ero, pauca in præsentis declarando. Notandum; est quod lex nostra non prouidit, quod exequi possent schedulæ priuatae per partē recognitæ, non exequerentur, quoniam ex l. 1. & 2. supra eo. publicū tantum instrumentū esse quī permiſſebatur, idq. publicum vocabatur, cō quod coram tabellione publico cōsecrū erat quod in priuata scriptura non conueſcebat, & idē dicitur scriptura, quia nō publica, & per consequē exequi non poterat, vt per Cōuarr. Variarum, lib. 2. cap. 14.

capitul. 11. numero quarto, adeo vt quantū partes conueniant, quod priuata scriptura pro publica t habetur, nihil oportetur quoad executionem faciendam, secundum Velasium in questione. 7. de iur. emphyteotico numero. 14. vbi ad nostras leges applicat, & appellatiō instrumenti non venit scriptura priuata, secundum Rebuffum. Innotem. 5. instrumentorum, versiculo tertio not. pag. 584. ff. de verbo. signif. quidquid contrarium voluerit Boer. in l. 1. supra eodem in glo. 1. per me relatus, & idē lex nostra prouidit circa hanc.

Ibi, *recognoscitur*, idem esse statutum Florentie allerebat Paulus in l. Titus, 3. ff. de verbo. obligat. & in Francia Rebuff. vbi supra numero. 4. & 44. cuiusque ratio esse potest, quoniam scriptura priuata recognita a parte eam faciente eandem vim ac potestatem habet, cum negari non possit, sicut instrumentum t publicum, secundum textum. in l. publici. ff. de posui. l. cum de indebito. ff. de probatio. & optimam. l. 119. titulo. 18. partit. 3. ad hoc allegatas per Didacum Perez in l. 4. titulo. 8. lib. 3. ordinum. column. 1089. veris. vtrum autem, vbi text. nostrum ad hoc confiderat & allegat, & ante eum Cōuarr. libro. 2. Variar. cap. 11. numero. 4. & Barcæ de debitore in op. cap. 1. nu. 31. in fine, & Auenda. plura in eius propostum adducens, in cap. 30. prætorum numero. 1. cum sequentibus lib. 2. & ibi inquit a precepto de recognoscendo appellari non posse, t prout & tenuit Maranta in practica pag. 635. numero. 370. ubi titulo de appellatiōne, & Rebuffum vbi supra numero. 80. & qualiter debet fieri recognitiō hanc, tradit Auenda. vbi supra, & Cōuarr. vbi supra, Aliam verō rationē quare priuata scriptura exequatur assignat Rebuff. vbi supra. 46. qui pro ampliatione, & limitatione & exornatione huius legis videndus est per totum illū titulū, & vltra per eundem dicitur amplius nostrum text. quod non sufficiat scriptura priuata recognita per partem manu recognoscentis scripturæ & subscripta, verum etiam si manu alterius eius rogiti, vel mandato fieri scripta, subscriptione tantū partis obligatæ recognoscentis signata, t secundum Villalobos in suo arario mille commu. opinio. litera 9. E. numero. 240. & nelius per Orfolum in l. emptor prædij numero. 11. cum. 3. se-

quent. column. 911. ff. de pactis, vbi vique ad numerum. 20. plura de subscriptione dicit, & in l. 1. ff. de iur. 3. Chrysogonus numero. 2. cum pluribus loquent. folio. 17. ff. de verborum oblig. & Suarez in l. poli rem. simplia. num. 6. pag. 48. in princip. & numero. 7. quærit an subscriptio talis debeat esse specialis, imo & idē esse etiam si statuto simili cautum esset quod se hanc la manu mercatoris scripta executionem haberent, magis communiter Doctores tenere, allerit Accollat. in l. ex cautione, verbo. tuā, numero. 3. pagin. 442. C. de h. de instrum. lmo & quod fortius est, quod & etiam si subscriptio talis scriptura sit facta manu alterius ad rogitiū eam consistentem nescientem scribere, adhuc tunc fit per ipsum obligatum recognoscentis partem habentem executionem, & ita quod die practicitur, & asserunt Cōuarr. in practici cap. 11. numero. 3. & Burgo de Paz iurur in quælionibus suis quæstio. 4. numero. 22. verum tamen est quod si ipse negaret scripturam illam, & quod rogiti suo nō fuit scripta nec subscripta, non sufficeret vt exequi posset, quod subscriptio recognoscentis per tertium illum subscriptentem debitoris rogiti, vel quod per testes t probaretur secundum Hippolytum in rubric. de probatio. columna. 34. in partibus, vbi quærit potest, & in practica. 5. diligenter numero. 39. & Villalobos in suo arario mille commu. opinio. litera. E. numero. 246. vbi initium concordiam ponere non mihi applaudentem, idē eam omitto, & facit pro hoc l. 11. 4. & 119. titulo. 18. partit. 3. quæ post hanc reperit allegatas per Auenda. dicto cap. 30. prætorum numero. quarto requisito. 6. libro. 2. vbi numero. 5. inquit, tunc vt executionis locus sit, non sufficit scripturam illam priuatam testibus comprobari, etiam si secundum formam l. scripturas, factam esse confiterit, vt diximus in l. 2. glossas. supra eodem vbi limitabimus. Notandum ibidem est, quod si subscribens se tanquam testis alius scripserit non nocet ei subscriptio, t neque etiam nocet, si scripturæ, quam quis non legit, neque est lecta est se subscribit, secundum Orfolum in dict. l. emptor prædij columna 911. numero. 8. & 19. & si subscribens se schedulæ vacuæ nō approbat, t quæ ibidem possit inferri, & continetur, secundum Paulum numero. 2. last. folio 173. in

179. in dict. §. Chrylogonus, & Suarez in dicta secunda ampliatione, in fine, & Barbatum in capitulo si quis presbyterorum, colabacunda de rebus ecclesie non aliis, optime per Rebuff. in dicto titulo de chirographis, & schedularum recognitione in praefatione numero. 101. cum duobus sequentibus. Viterius notabis, quod apocha a minore abique tutoris auctoritate recognita mandabitur executioni, contra ipsam minorem, secundum Auendañum in responso. 4. numero septimo, cuius tamen contrarium dixerat ipsemet Auendañum in dicto capitulo trigesimo prout nomen, quinto, requiritur. septimo lib. secundo & verius meo iudicio, praeterim attentis, legibus prima & quarta, titulo decimoteo part. 1. & ex dictis per eundem Auendañum dicto resp. 4. num. 1. In recognitione, per partem facienda sufficit, quod pars ipsa subscribitur, dicat, quod videtur sibi illud esse suum signum, & vt habeatur, nec si expresse eam recognouerit, etiam si non dicat, quod recedit eam esse suam firmam & sigillam, secundum Baldum in l. 1. §. quod obseruari. C. de iure iur. propter causam. dan. & per consequens sufficeret & dicere quod credit eam suam firmam, secundum Deium in consilio. 445. numero decimo. 16. modum & recognitione facta executioni fieri pro effectibus in schedula, etiam si per recognoscendum dicatur non debere contenta, & in apocha illa, neque esse vera, quantum Auendañum dicit, capitulo trigesimo numero tertio, requiritur. 1. aliud vellet, & forte verius, sed practica recepit primum, cui quidem practica non obest illud Socium iunioris in consilio. vnde decimo numero. octauo volu. secundo, vt pote, quia Socin. libi loquitur quocumque virtute confessionis executioni petitor, secus vero si ex priuata scriptura recognita, prout nos loquimur, vel ibidem Socinus loquitur quoad viam ordinariam, non vero quoad executionem, quoad quam nihil amplius quam recognitione apochae illius requiritur. & sic recognitione attenditur, non vero id quod recognoscens dicit negando ibidem contenta esse vera: imò & quod plus est sufficit quod quauis schedula non sit subscripta, sed tantum in ea sit scriptum, ego confiteor receptisse a per partem, vt exequi contra ipsam & recognoscendum possit, secundum Rebuffum in dict. praefatione, si-

tuli, chirograph. & sched. recogni. numero 84. & ex text. probari nostro potest. Sed an si priuata scriptura habeatur pro recognitione ob contumaciam partis nolentis eam recognoscere, habebit locum eius executio, in partem, & ac si recognita verè per partem fuisset, & respondendum est quod licet, prout quotidie practici videntur, & aliter Boerius de offensione. 455. numero lina. & Couarr. relatus & secutus per Didacum Perez in l. quarta columna. 100. v. vericulus quod obsecro, & titulum octauo libro tertio ordinamentis, & Rebuffum vbi supra num. vigesimo sexto. 97. & 98. & Auenda. dicto capitulo trigesimo, numero quarto, lib. secundum prout, non enim debet esse melioris conditionis contumax, quam obediens, neque debet quicquid commodum ex sua contumacia reportare, & sic quocumque practiciatur, & verba nostri text. ibi recordor, de iure supplenda sunt, vel potius talibus propter contumaciam habitis, ex dictis, quod & ampliat Boerius vbi supra, vt & etiam si citatus ad recognoscendum schedulam priuata sit hares obligati in ea, si non comparat ad recognoscendum, habebitur pro recognita & exequatur & consilio quod ille sit hares obligati, nam & ad recognoscendum tenetur & hares obligati, secundum Rebuffum vbi supra articulo primo numero quarto. Quae tamen intelligenda sunt quocumque pars obligata in schedula hac vel eius hares citatus personaliter & in persona ad recognoscendum eam, secus vero alias, secundum Couarruam & Didacum Perez vbi supra, & Rebuffum in dict. articulo primo numero decimono, & Auenda. dict. capitulo trigesimo, num. quarto, imò & expresse pars citanda est ad recognoscendum, & secundum Rebuffum vbi supra, articulo. 1. numero. 2. neque sufficeret si simpliciter cum citatus, secus eum ibidem, & probatur ex text. in l. aut qui aliter, §. quod vlt. ant. clam, ibi annotante & singularizante Bart. de quo late agit per Dec. consilio. 445. numero 1. & sequentibus, vbi num. 8. limitat hanc, nisi pars citata comparere citacioni, quam tunc eius praesentia supplet omnem citacionis defectum, debetque per nuntium citatem fides adhiberi, sufficit quod in persona citati obligatum ad recognoscendum ad petitionem talis, alter enim non potest haberi pro recognita ad dictum effectum, exequendi, nisi rem ipsi

citandus

citandus laicaret, nec citaretur, tunc enim consilio de laicatione hac, poterit pro recognita haberi quauis in persona non fuisset citatus, sed in domo tantum, & exequi poterit, secundum Didacum Perez vbi supra. Alia de executione priuata scripturae per supradictos Doctores videri possunt, ne aliorum transcribam dicta. Et de fide priuatae scripturae vt videndum est Couarr. in pract. capitulo. 22. Sed an si potest talis priuata schedula l. fin. sint decem anni executioni locum habebit, vide quae diximus, in l. 6. titulo. 15. supra isto libro, & practici ad modum nostrae legis decerpere ex Rebuff. vbi supra, in praefatione numero. 75. & melius in dict. articulo. 1. numero. 1. cum sequentibus, quod quidem modo & forma & nos vtimur, citatur enim pars & ad recognoscendum, & si comparat: recognoscit, aut negat, si non comparat: accusatur contumacia in termino, & data fide per nuntium quod citatur illi in persona ad recognoscendum apocham illam ad petitionem Titii habetur pro recognita, & iubetur, vt exequatur, sed si coparet & non recognoscit: testibus & coparatione coprobati poterit, vt per Rebuff. in dict. praefatione, numero. 76. & 77. & delimitur ex text. in l. 10. tit. 8. part. 1. & tunc vt probe non verè ex termino, & tunc vt exprobatur per testes & coparationem. Vltimo id aduertendum, quod recognitione hac partis subscripti tertio & non prauidetur, vt licet videre ex Rebuff. in dict. praefatione, numero. 81. 82. & ex Ripa Baldum referente in l. priuilegia numero vigesimo quarto. ff. de priuileg. cred. & ex glo. in l. trigesima prima titulo decimotercio paritima quinta, & Couarr. in pract. dict. capitulo vigesimo secundo, numero. quinto, versiculo tertio necessarium, & faciunt dicta per Tiraque. de retracta consuetudinali. §. i. glo. septima numero quadragesimo mortuo cum pluribus sequentibus. vbi optime inquit dispositionem l. 1. scripturas. C. qui poti. in pig. hab. t. in omni dispositione vbi militat admodum ratio locum habere, & sic siquis Titius emerit rem aliquam, & ea tradita apparat Seius dicens rem illam vendidisse illi, qui eam Titius vendidit, & hypothecae expressae eam pro solutione pretii conuenit, & hypothecam probare velit aliqua scriptura priuata de priori tempore loquente, & per ipsum venditorem tantum

recognita, non sufficit, vt praefatur emptori, quoniam militat in tali causa admodum ratio suspitionis de prelo, & ante positum est ad fraudandum emptorem publicum instrumentum de venditione habentibus, & hoc nisi illa scriptura sit à tribus testibus subscripta, & recognita & ab eis, vt & inquit Rebuff. vbi supra numero. 8. & Couarr. in dict. versiculo. tertio necessarium, & probatur ex dict. l. trigesima prima tunc enim praefatur, secus vero alias, quia tunc ipsum instrumentum publicum in data posterius praefatur, etiam si procedat, secundum Tiraque. vbi supra numero quadragesimo quarto ex causa mere liberali, schedula verò ex titulo oneroso, sufficit tamen, secundum Couarr. vbi supra, versiculo tertium tamen, quod pars ipsa instrumentum publicum habens faciat veram esse priuatae illam scripturam hypothecae priorem continenter & recognoscatur, vt praefatur eius prior hypotheca quauis illorum trium testium subscriptione non sit subscripta, quae nota data sunt quia singularia. A prima vero limitatione posita per Rebuff. vbi supra numero 82. cauebis, & caute ante leges, & intellige eam secundum iura quae allegat pro eius comprobatione.

Ibi, o las confesiones claras hechas ante juez competente, confesio enim clara & in iudicio facta est tante efficacia, quod vim sententiae & rei iudicatae in ciuibibus habet, adeo quod non spectatur aliud nisi praecipuum de soluendo, vt probatur ex text. in l. vnica. C. de confis. tradit Maranta in practica titulo de confessione, pagina. 446. in paruis num. vigesimo primo cum pluribus sequentibus, vbi optima dicit in proposito, idque adeo verum esse dicit Suarez in l. post rem; notandum enim, octauo pagina. 354. ff. de re iudic. & infra dicam, quod etiam si confesio habet aliquae causa fide exsequenda est: Et quae confesio debet esse hac & ex text. nostro clarissime patet, debet enim esse clara, & coram iudice competente facta, & notandum quod verbum hoc competere, in contraria antiqua non apponabatur, satis tamen appositum intelligebatur quandoque de habitante verba legis sunt intelligenda, prout intelligi auctor ante Aulies capitulo decimo praetorum, name. vigesimo octauo folio. 122. quoniam confesio inualida, vt potè facta in processu inepto & inualido

inualido licet probationem plenam ꝑ faciat,secundum Marantam, vbi supra numero vigesimoquarto pagina. 4.47. in paruis, & Antonius Gomez tomo tertio capitulo duodecimo numero octauo, & Didacum Perez in rubrica titulo primo, libro tertio ordinamenti, columna.73. versicul.contra, non tamen exequi poterit, ꝑ ex dictis per Montaluum in l.prima tituli septimo libro secundo fori in glof. prima & ideo per nostrum text. vt difficultatis, si quæ aderant cellarent additum est non possunt, neque in lege nostra verbum hoc, competentem vel tali, cuius iurisdictione pronogabilis sit, secundum Suarez in dicta l. post rem, tertio notabili, non corrigatur ius ciuile sic disponens quicquid velit. Auscius dicto capitulo.3. requisito pro se allegat Auendam. non probat iuris intentum, loquitur enim in clericis, qui iurisdictionem alterius, quam sui iudicis proterere non possunt, neque in eam consentire. Sed an confessio hæc, vt exequi possit, facienda sit in iudicio iudice competente pro tribunali ꝑ sedente, & in hoc Oroscius in l.tale pactum, in principio columna.901. in principio. ff. de pactis, inquit quod non solum requiritur, quod fiat coram iudice, verum & quod in iudicio facta sit, & tenet Montal. vbi supra, & Suarez in dict. 3. notab. l. post rem numero primo, & sic cum ipse Oroscius in. 5. qui prouocauit dicta. l. tale pactum, numero vigesimoquarto columna.905. dixerit, confessionem iudicalem executionem paratam habere, iudicialique confessio sit illa, quæ in iudicio fit, & coram iudice, vt ibidem in dicta columna.901. ipse Oroscius protestatur, & communem testatur Marantam in practica vbi supra, numero trigesimo pagina. 4.48. in paruis, & Auiles dicto capitulo decimo pratorum numero vigesimo secundo & vigesimo tertio, folio. 142. manifestè vult ipse Oroscius, intelligere, quod vt confessio hæc paratam habeat executionem debet esse facta coram iudice & in iudicio: text. tamen noster non omnia hæc requirit, sed tantum quod coram iudice & competentē clarè facta sit, & ideo quantumuis extra iudicium fiat exequatur, prout quod idē videmus, & asserit in propostum nostrum Villalobos in sup

erario mille communium opinionum, litera. C. numero. 110. tunc tamen cum extra iudicialiter sit debet in ea causa adhiberi, vt exequi possit, secus verò si sine causa ꝑ fiat, quoniam tunc quauis coram iudice clarè fieret, non exequetur, quoniam hæc talis non nocet confesio, secundum Oroscium in dicta columna.901. numero. 33. & Villalobos vbi supra, numero. 401. & hæc erit differentia in hac materia inter confessionem iudicalem, & extraiudicalem, ꝑ iudiciali enim in iudicio coram competente iudice facta, quauis causam non contineat, exequetur, extraiudicialis vero non si causam non continet. Vtiusque est intelligendum, tunc in iudicio iudiciali hanc confessionem etiam sine causa factam exequi posse, quotiescunque facta est ad litis decisionem, secus verò si ad inchoationem eius, vel probationem contra tracta sit, secundum Suarez in dicta l. post rem, notab. secundum numero octauo pagina. 150. ff. de re iudic. item & tunc exequatur, quoties ad partis petitionem confessiones hæc factæ sunt nullo precedente libello, neque litis contestatione, neque ordine processus ante confessionem, secundum Suarez vbi supra dict. notab. secundum, numero secundo, & iterum & melius notab. tertio numero secundo, & Villalobos in dict. erario mille communium opinionum litera. E. numero. 148. & idem in iuramento dixit idem Suarez in dict. notab. secundo numero sexto in principio, & iterum numero decimo, & Auiles dicto capitulo decimo pratorum, numero vigesimo septimo folio. 142. Montal. l. prima titulo septimo libro secundo fori in glof. prima in principio, & notandum quod non solum fiet executio pro 50, quod si quis est confessus debere, vt iuramentum pro estimatione re perempta, ꝑ secundum Suarez dict. notab. 3. numero tertio, & sic ex prædictis habes requisita vt confesio exequi possit, scilicet, quod sit clara, & coram competente iudice facta, & ad partis petitionem nulla precedente libello neque ordine processus, & cum causa sit extraiudicialiter facta sit, & hæc pro hac sufficienter lege.

Ibi, *Conforme la ley de Toledo*, quæ est secunda supra isto titulo & libro.

LEX

## SVMMARIVM LEGIS.

*Lex hæc declaratoria est legis precedentis, quod in quantum ibidem iubetur, priuatas scripturas recognitas exequendas esse, neque disponitur sint nè recognoscenda coram iudice competente, quemadmodum in confessione lex illa disponit, ideo in nostra disponitur lege, quod necesse non est, quod coram iudice recognitus fiat, sed sufficere fieri coram aliqua rellio vel tabellione, cui iudex ipse commisserit, dum tamen non exequatur, ꝑ que dum recognitio facta coram iudice presentetur, & ipse iubeat exequi, & iussione hæc precedente datur mandatum de exequendo, vult, mandamento de executione, quod quidem mandatum parti exequenti tradendum est, & de traditione per tabellionem fides in processu adhibenda, vt & ipsa parti, si velit vt executio fiat, adeam faciendam retradat illud executori, aliter enim nulla erit executio & protali est declaranda, secundum tex. m. l. 17. infra eod. secundum quam sepius vidit nullas pronuntiari executiones contra illius. l. 17. reuocem facias.*

## LEX VII.

## SVMMARIVM LEGIS.

*Iura capienda per executores taxantur in lege hac: qualiterq; in ipsarum executionem progressu executores ipsi se debuit habere, disponitur, vt cessent fraudes: & quod ex vno debito semel tantum iura executionis sunt recipienda.*

1. Creditor dicitur contentus & solutus per acceptionem, nu. 1.
2. Decima executionis non debetur, vbi nulla competit via executiva nu. 2.
3. Mobilium appellatione sumentia, continentur, nisi aliud appareat ex mente loquentis, nu. 3.
4. Depositum per fidei iuramentum præstatio nem cessat, nu. 4.
5. Executor pro sua decima non potest capere bona maioris valoris, & estimationis, quam sit decima, nu. 5.

6. Officiales iura taxata à lege capere non possunt, nisi minima per consuetudinem sint statuta, nu. 6.
7. Iuramenta legem nostram per executores capiendâ, nu. 7.
8. Decima non debetur neq; vlla alia iura, ex executione nulla nisi vt ibi num. 9.
10. Executor an à persona vel ciuitate illa, à qua executiones conduxit, petere decimam possit, numero decimo.



11. *Consuetudo qualibet sufficit vbi de immemoriali non fit mentio, nu. 21.*  
 12. *Ordo iudicii vbi executio fit, significandus est, numero. 22. & numero decimatercio applicatur.*

13. *Locus quicquid in maleficiis puniendis inspicitur, nu. 24.*

14. *Decima an debeat ex executione per fideiussorem petita, contra principalem virtute, alicuius charte de lasto, nu. 25.*

15. *Fideiussor potest executione petere contra debitorem pro eo quod pro eo soluitur, nu. 26.*

16. *Executioni opponi potest exceptio dendarum actionum, numero decimo septimo.*

17. *Renuntians beneficio fideiussorum, non censetur renuntiasse beneficio cedendarum actionum, num. 28.*

18. *Obligatio duplex, an trahatur in fideiussione, nu. 29.*

19. *Cessione abdicatur ius a persona creditoris, & remanet ab eo fideiussor liberatus, nu. 20.*

20. *Debitoris & fideiussoris una est obligatio, declaratur, num. 21.*

21. *Contractus prorogatus respectu tertij, est nouus contractus, nu. 22.*

22. *Cessio emptioni assimilatur, nu. 23.*

23. *Res, saluo fendo, hac exceptio firmat regulam in contrarium, prout de iure est firmare, vt licet videre ex dictis per Biedram in centuria locorum, loco. 3. ab exceptione ad regulam.*

24. *Ibi, Primeramente contento pagado, similis est text. vbi latius diximus in l. decima, titulo sexto libro tertio supra. Est tamen notandum creditoris satis esse contentum & solatum, vt executor iura sua capere possit, etiam si sit facta sit solatio, & creditori, puta per acceptationem vel alium ex modis relatis per Auerdum in propositu nostro in cap. 10. septimo prelatorum, nu. 6. cum duobus sequentibus, lib. 7. & in titulo De las excepciones, nu. 29. idemq. erit si petita executione partes se concordauerint, vt decima statim debeat*

executori, & ei sit soluenda, secundum text. in d. l. 10. ibi, O las partes se concertaren, quod tamen intelligendum est procedere, quoties via executionis competebat contra executum de concordantem, vel soluentem, secus vero si non cõpeteret, tunc enim quantumcumque facta executione partes se concordauerint, vel debitor soluitur petita, nulla debebitur decima executori neque ipse eam capere poterit, Iesenium illa 10. præsupponit, executionis viam cõpeteret, ita quod instrumentum aut confessio, virtute quoru petitur executio, paratam tunc habeant executionem, in causa enim vero, pro pio & iuridico semper disponit lex, & cum sic lex illa 10. loquitur, quantumcumque post dispositionem facta transactione inter partes executor possit capere decimam, est intelligendum dispositio sub præsuppositione illa, quod via executionis cõpeterat, regula est enim clara & de iure certa, quod vt habeat locum dispositio debet verificari præsuppositum, & vbi non habet locum præsuppositum non habet locum dispositio, ex glo. singulari & ab omnibus approbata in l. 1. mancipia. C. de seruis fugit. not. Bartol. l. 2. ff. ad l. 1. l. de vi. priu. & plures allegans tradit Mexia in apparatu ad l. 1. de Toledo, in d. 4. fundamento. 2. partis, nu. 4. cum sequentibus, & alibi diximus, dicta tamen l. 10. præsupponit executionem esse petita, & iustam fieri & facta, & sic iuste & iuridice factam fuisse, igitur quantumvis lex hac postea disponat, quod concordia post inter partes facta debeat decima executori & ei soluari, id intelligendum est si iuste & recte executio facta est, quoties enim quis vult vnum in sua dispositione, censetur velle & omne aliud, sine quo illud vnum verificari non potest, tanquam in necessarium antecedens suæ dispositionis, secundum textum in l. nec in 5. primo, & l. illud ff. de acquir. l. 2. ff. de iur. om. iudic. notat Bocim. Junior cõsilius 8. nu. 6. lib. 2. & sic tenore nullomodo debemus debere inuenire, partes se se concordauerint, nisi executionis via competeret tempore factæ executionis.

25. *De si debeat, & etiam de expensis, secundum text. in l. 8. infra eo.*

26. *Ibi, dices mobilis, vel semouentibus supple, eadem est enim ratio in vtriusq. & adeo idem ius dicendum est, & mobilium appellatione, & se mouentia itidem continentur, nisi aliquid appareat ex mente loquen-*

loquens, secundum text. in l. 1. mouentia ff. de verbo. signi. & probat in propositum nostrum text. in l. 3. ad Plo. §. 1. ff. de re iudi. c. l. 10. verfic. Otro fi dezimos cosa mueble es, tit. 33. part. 7. & text. in l. 1. tit. 27. part. 1. & sic etiam intelligis. l. fin. ibi, En bienes muebles, infra isto lib. & tit. vbi 6 & repetemus.

27. *Ibi, que no dexe los tales bienes en poder del deudor cuyos son, intelligenda sunt hæc verba, quoties debitor executus non præsupponit fideiussorem cuiusdani, vulgo & labor de faneamiento, tunc enim boni mobilia vel semouentia, in quibus executio facta fuit, non sunt penes executoris & relinquenda, prout ex l. fin. infra eo, colligitur, vt 7 ibidem dicemus in triglo. Cum fianças, sufficeret tamē, si fideiussor præstaretur, quod boni mobilia, vel semouentia executata habebuntur de manifesto, neque ab executoris, venduntur, vel alio alienabuntur modo, alia quod fideiussor debitor soluet, vt sic bona illa a debitore non auferantur & deponantur, per fideiussorū enim præstationem de iure habemus depositum cessare, & extra in l. si fideiussor. §. fin. ff. qui fatit. cog. ibi donec satisfactio detur, vel lis finem accipiat, notat Suarez in tit. De los emplazamientos, §. sed atende, nu. 4. & §. pag. 400. & Orcofius in d. §. fina. col. 661. in princip. vbi addit fideiussorū hunc obligandum itidem esse, vltra satisfactionem illam de re non baratando, quod & restituit bona illa abiq. aliqua procallatione ne si actor vicerit, & sic quod sit.*

28. *Ibi, Las prendas que se aceren, petita igitur executione & facta executor eam faciens pro iuribus suis ius acquirere, quandoquidem pro eis pignora capere potest, & sic creditor dicitur respectu debitoris executori, prout late diximus in l. 10. tit. 6. lib. 1. supra non tamen potest pignora maioris valoris & afflictionis capere executor ipse, quam fit valor & afflictio iurium debitoris ex executione illa, alter enim re sitit ei per eum & punietur per iudicem, secundum Plateam in l. cõtra. C. de execut. & exactor. lib. 2. & Guido. Papæ decis. 23. & l. fin. §. quadrupli num. 4. inf. de actio. vbi nu. 7. tractat an nuntius vel officialis possit sibi de suo salario propria autoritate satisfaccere, & pignora pro eo capere, de quibus & per Callan in cõsuet. Burg. rubr. l. de iusticiis. §. 7. Lamende, nu. 4. cum sequen. fol. 78.*

29. *Ibi, cleues et dirigos, intellige in locis vbi confectum est iura hæc executores per ciperi, in locis tamen vbi minor iura soluitur est percipi, illa tantum percipienda & nec tantum, & no maiora, officiales enim capere debent iura per leges statuta, vbi non est consuetudo minora capiendi, & prout probat text. in l. 1. §. fin. titulo 27. in strais lib. 1. qui quidem quantum in tabellionibus loquitur, idem tamen in executori iuribus quoad hoc dicendum credo, & probatur clare ex verbis sequentibus. nostri text. & ita in quam pluribus locis videmus minor iura capere, quam per legem nostram statuta reperimus; & quæ iura antea per executores & capiebantur, tradit Auerd. cap. 17. prætorum num. 2. cum aliquibus sequentibus. l. vbi nu. 6. incipit proponere plura requisiita nec essaria, vt executor ille possit iura hæc percipere licet & iuste, & num. 10. verlicul. quæ dicta sunt, inquit tunc executorum iura capere posse, quoniam executio fortitæ est effectum, vel cum fortiori potest, secus vero si pro nulla de claretur, quoniam tunc nulla & iura debeat, argumento eorum, quæ de gabella dicuntur, per ipsummet Auerd. ibidem & Dida cum Petre in l. 6. titulo 1. libro 3. ordiamentis, col. nu. 774. ad finem, & probatur expressè in l. 17. infra isto titulo & libro, nisi illud hæc proveniret ex iniusta peritione ipsius creditoris, quoniam tunc creditor ipse soluet & decima, & iura executori, secundum eundem Auerd. ibidem dict. num. 10. verli. quando vero, & probatur ex l. 8. infra eo. cum seq. vbi remissius dicemus, quod modis dicitur quoniam iniuste petisse executionem. Est tñ notandum quod in locis in quibus privilegium specialis, prout in nostra Placentia ciuitate, iura executionum pertinent ciuitati, & publicæ vt sua conduci: omni annu pro certa pensionē, si executio aliqua petatur & fiat cõtra ciuitatem ipsam, vel personam simile privilegium habentem, non potest executor horum iurium conductor ab ipsa ciuitate vel persona, à qua conduxit iura hæc petere executionis iura ab illa ciuitate, vel persona privilegium illud habente, quoniam niam non videtur hæc vendere ciuitatem illam vel personam, neque locum immunitatem suam, ff. secundum & filii d. 1. decision. 19. numero 4. & alio vbi idem in gabella dicit. & de gabellariis nouissimè Parladorum, in libro rerū quotidianarum capi.*

capitulo 3. numero vigeſimo pagina. 85.

Ibi, *coſumore*, quauis immemorialis non ſit, quandoquidem lex noſtra ſimpli-  
ter conſuetudinem & non immemoria-  
lem requirit, & ſic quilibet ſufficit con-  
ſuetudo, quicquid voluerit Auendaniis,  
vbi ſupra numero 3. verſus. Audite tamen,  
nam & i. capitulo. pratorum, quod eſt i. 10.  
titulo. 6. libro. 1. ſupra conſuetudinem  
antiquam requirit, non tamen debet eſſe  
immemorialis, nam antiqua dici poterit  
decem, vel viginti annorum: item lexilla  
10. ſecundum noſtram regulam eſt, prout  
ibidem ſignificat vult compilarum dum  
ſuper margine illius legis inquit, videndam  
eſſe legem noſtram, quaſi tenor legis no-  
ſtræ non vero illius. i. decime, ſic confi-  
derandus, prout quotidie conſideratur, & ſic  
quilibet ſufficit conſuetudo, neque im-  
memorialis requiritur in caſa noſtræ text.  
nam niſi de immemoriali conſuetudine  
legitimæ præſcripta ſufficit, ſecundum  
gloſ. in cap. 1. de conſuetud. in. 6. & Bal. in  
cap. cum omnes, de conſtitut. quem ipſe-  
met Auend. in d. nume. 2. verſus. & niſi, ad  
hoc allegat.

Ibi, *en el lugar donde la hiziere*, ſemper  
enim ordo iudicii inſpicendus & atten-  
dus eſt in reſpectibus ordinem & for-  
mam iudiciorum vbi executio fit, vt pre-  
batur ex text. cum gloſ. in. l. cum clericis  
Cide Episcopis & clerici, & in l. prima. C.  
de enactis liber, & in. 4. i. inſt. de ſtitutis,  
& text. in l. 1. titulo. 6. libro. 3. ſupra ibi. Por  
taſia del concejo dōde ſe hiziere la ex-  
ecucion, text. etiam in. l. 1. inſta. eo. & no-  
tat Platea in. l. miſi opinatores nu. 7. C.  
de exactor. trib. libr. 10. & Oroſcius in. l.  
de quibus nume. 1. col. 189. ff. de legibus  
vbi lib. litera N. allegat Maria Socin. hęc  
limitantem, in capitulo quod clericis, ad ſi  
de foro com. & ad leges noſtras notat An-  
toles dict. capitulo. pratorum verbo, La Co-  
ſumore, & iterum in capitulo. 2. verbo,  
Donde ſe hiziere, & cap. 41. & Ant. Go-  
mez. l. 64. Tauri numer. 8. eſt cōmuniſ  
ſententia: quod ad hoc verum eſt, quod quan-  
vis ad literas requiſitorias executio fiat,  
vel ordinariæ proceditur, adhuc tunc lo-  
cus iudicii agitari inſpicendus eſt quod  
ordinem, & ſecundum Suarez in. l. post  
rem. 8. quæſt. incipit. circa iudicem, nume.  
2. pagina. 151. quicquid velit diſtingue  
Aulic. dict. cap. 40. verbo Donde, nume.

quod eſt, tamen contractus & eius deci-  
monem inſpicitur locus in quo celebratus  
eſt, peccat diximus in. l. 1. gloſ. fin. titulo. 6.  
libri. 1. ſupra & tenent ſupra dicti DD. &  
quibus locum maleſit, & puniendos inſpi-  
ciatur vide laſtin leſtura. l. cunctos popu-  
los nu. 30. C. de ſumma Trini.

Ibi, *de las penas*, lex hæc in ijs verbis  
reſte Aulic. dict. capitulo. 10. pratorum verbo  
Derechos, foliis 139. col. 1. in caſu in quo  
tantum loquitur pro eodem, & non in alio,  
& ſic in algalueto Cariz tantum intelli-  
genda eſt, ſecundum eum ibidem, ego &  
in alijs itidem algaluettis intelligere lo-  
qui, cum eadem ratio, & quoniam in  
algaluettis curiz ſic repetimus diſpoſiti,  
cur & non idem in alijs particularium lo-  
corum dicendum erit tunc cum in algaluel-  
lis curiz id gratia frequentioris vius per  
text. noſtrum ſtatim reperimus, idem ta-  
men erit vbi ſimilis caſus occurrerit, ex  
dictis per nos in rubric. tit. 4. libro. 3. ſupra  
cōſuetudo. Cariz attēda eſt ſecundum  
laſt. num. 88. ad ſi. Oroſcius nu. 25. in. l. de  
quibus ſi de legibus.

Ibi, *continuo de la extencion*, ex ijs ver-  
bis inferri poſſet ad deciſionem quaſti-  
onis de quo ſupius in practica dubitatum  
vidi & nunc hoc nunc alio iudicatur. Po-  
namus enim quod Petrus debitor pro  
ſolutione debiti Ioanni creditori ſoluſſe di-  
dit Titium in fideiſſorem, qui quidem  
Titius fideiſſor in ſolidum ſe obligauit  
eum ipſo debitore Petro renuntians bene-  
ficium diſpoſitionis, & excuſationis & cætera,  
ide verò ſolutionis adueniente, Ioannes  
creditor petiit executionem pro debito il-  
lo contra Titium fideiſſorem, qui quidem  
fideiſſor virtute ſententiæ de remate con-  
tra eum prolata pro debito & decima &  
expensis, ſoluſſe creditori debitum & ex-  
pensis, & exequitur decimam ceſſionem  
iurium ab ipſo creditore in fideiſſorē fa-  
cta contra principalem debitorem, quæ  
quidem ceſſio, vocatur Carta de laſto, re-  
bus ſic ſtantibus fideiſſor ipſe petiit exe-  
cutionem contra Petrum debitorem prin-  
cipalem pro omni eo, quod pro eo ſoluſſet,  
dubitatum pluries fuit, num ex iſta ex-  
ecutione debebatur executori & decima, &  
videbatur dicendum non deberi quando  
quidem executione facta contra fideiſſo-  
rem pro eadem ſumma fideiſſor ipſe  
decimam executori ſoluſſet, & pro vno de  
debito duplex decima capiendi non eſt. ſe-  
cundum

cundum text. noſtrum, prout capi vide-  
tur ſi executione, nunc contra debito-  
rem facta ad petitionē fideiſſoris fuiſſet  
ciperet executor decima, debituq; fidei-  
ſſoris & debitoris principalis vnummet  
debitum eſt, vt probat text. in. l. 3. ſi. fin.  
de duobus reis, vnamque debitum dicitur  
licet plures interueniant debitorē, vt  
in dict. ſi. fin. & in. ſi. in ſi. in. l. de duobus  
reis, vnaq; dicitur obligatio, licet ſit  
plures cauſæ debendi, vt l. 1. & an eandem  
ſ. actiones. ff. de exceptioni. l. 1. & ideo lo-  
lutio totius debiti per vnum eū debitori-  
bus facta liberat alios condētores, vel cō  
fideiſſores, ſecundum dicta iura, & l. 1. reo,  
ſi. l. ergo vnummet debitum eſt, vna tan-  
tum & non duplex decima percipienda  
eſt per executorē, ex. l. noſtra, & ex. l. 10.  
titul. 6. libro. 3. ſupra propter, licet quaſti-  
onem noſtram non decidat. Auend. in  
capitulo. 17. pratorum num. 10. verſus. & cum  
decima, libr. 1. & hæc pro hac parte vrgent,  
quæ & ab aliquibus teneri vident & iſi ſun  
darii argumenta. Contrariam tamen opi-  
nionem tenui & nunc teneo in hac que-  
ſtione, imo quod ex executione per fideiſ-  
ſorem contra debitorem petita & facta  
decima debeat, quantumvis per fideiſſo-  
rem ipſam ex executione contra eum  
petita decima ſoluta ſit, quandoquidem  
ex legibus noſtris regis hoc vetari aut  
prohiberi non reperimus, primò quoniā  
præhabita communi doctrina legum &  
doctorū, creditor tenetur regulariter iura  
ſua credere fideiſſori contra debitore  
pro qua fideiſſor ipſi ſoluſſet, imo & ſi nō  
conſiſſet, ius ſuum ſaluum remaneret fidei-  
ſſori ad recuperandum ſolum per eū  
creditori pro debitore principali pro quo  
fideiſſus, vt probant text. in. l. 3. ſi. quid, inſt.  
de fideiſſo. & l. qui fide, & l. ex manda-  
to. ff. mandati. l. ſi. in. l. 1. ff. de fideiſſo. l. 1. aliaſ, deſoluto, & plura alia  
iura relata per gloſ. contra in. l. 1. titul. 11.  
part. 5. poſſetque fideiſſor petere execu-  
tionem contra debitorem eo quod ſol-  
uit pro eo, ſecundum Suarez. l. poſt  
notab. 9. verſus. item eſt alius cauſ. 1. pagina.  
265. ff. de re iudi. & Aulic. cap. 1. pratorum  
nume. 38. fol. 41. & idem in fidei-  
ſſore de iudicato ſolueno pro debito-  
re ſolueno dicit, idem Suarez, in. titul. de  
los emplazamientos, verſus. ſed pone qua-

ſtionem, numero. 32. pagina. 39. per text. ex  
preſſum, in. fin. in fine. C. de vſur. rei iu-  
dici. in l. i. creditor totius iura ſua & ac-  
tiones fideiſſori cedere, non poſſet debi-  
tum recuperare, & executioni opponi po-  
teſt exceptio hæc cedendum & adior-  
num, ſecundum Suarez in dict. l. poſt, re.  
nume. 6. pagina. 33. vbi & inquit quod po-  
teſt fideiſſor petere ſibi exhiberi inſtrum-  
entum debiti principalis, prout & tenent  
gloſ. in dict. l. 1. vbi & inquit quod quan-  
vis renuntiet beneficio fideiſſorum non  
cenſetur beneficii cedendum renun-  
tiantiſſe, etiam ſi inſtrumentum addit, I-  
niſi ſpecialiter huic beneficio cedendum  
ſit remanenti, ſecundum Oroſcium in  
l. niſi hoc actum, l. de paſſis, l. eo. 847. &  
quauis, vt ad quaſtionem decimam,  
creditor ipſe ceſſionem hæc fecerit fidei-  
ſſori contra debitorem, non tamen ex  
hoc inferatur reſpectu debitoris ipſius eſſe  
debitum hoc contractum per ſolutionē eſt  
a fideiſſore creditori factum, idem debitu  
cum eo, quod creditor ipſi debebatur an-  
te fideiſſoris ſolutionem, tum quoniam  
debitum hoc fideiſſorum, reſpectu debi-  
toris, pro quo ſoluſſet, a diuerſo iure pro-  
cedit, & principium habet, quam habere  
debitum creditori ſolum per fideiſſo-  
rem ante ſolutionem ius, tum etiam quia  
inter diuerſas perſonas nunc contractum  
eſt, quam antea contractum eſſet ad princ-  
palē, videmus enim primum debitum con-  
tractum fuiſſe inter creditorem & debito-  
rem & eius fideiſſorem, nunc autem  
inter debitorem & fideiſſorem videmus  
quæ ſidem primum debitum inter credi-  
torem cum debitore & eius fideiſſore  
contractum, fuiſſe contractum ex inſtru-  
mento mediante verborum conceptione  
inter eos confecto. Secundum verò debi-  
tum fideiſſoris contra debitorem con-  
tractum eſt ex alia ſolutionis per fideiſſo-  
rem creditori pro debitore factæ, & ex vi  
conſenſus ex parte debitoris interuenien-  
tis, volentis fideiſſorem pro eo interde-  
dere, ergo diſſert multum debitum inter  
fideiſſorem & debitorem contractum  
ab eo, quod contractum fuerat inter cre-  
ditorem & debitorem fideiſſorē, eius,  
ſi ergo diſſert, & ex diuerſis cauſis pro-  
cedunt & inter diuerſas perſonas con-  
trahuntur, non vnum & idem debitum eſt,  
ſed duo potius debita dici poſſunt, & ideo  
duplex decima capi poſſet per executorē

quibus de causis videmus titulum fidei iuribus, qui quidem est respectu creditoris principalis, differre multum a titulo mandati, qui est respectu fidei iussoris pro debitor soluenti, & ideo sub differentiis rubricis & libris constituantur, quas ob res inquit Bart. singularissime in locis in princip. nunciat. ff. de duobus reis, & communiter approbatus secundum Ioan. de Ronchegalle ibidem num. 15. & 16. quod in fidei iussione duplex est contrahitur obligatio, una respectu creditoris & hanc semper verbis contrahitur, alia vero respectu fidei iussoris pro debitor soluentis, & hanc contrahitur consensu, nam reus videtur mandare fidei iussori quod soluat, vt. in debitum. ff. de conditi. ind. & hac de ultima loquitur titulus mandati, & de prima titulus de fidei iussoribus, & si, vt vides, duplex est fidei iussione contrahitur obligatio. & duplex item debitor debetur, preferentem cum persona, quibus debetur, differentes sint, duplexque obligatio circa vnamque personam concurrere potest, secundum text. in l. generaliter. ff. de iussor. & sic duplicem capiet executor de cima in nostra casus positione, quandoquidem & respectu natiuitatis, & personarum, & modi contrahendi, differentia sint hanc debita: & ijs de causis per solutionem fidei iussore factam creditor, debitor ipse quantum ad creditorem remanet liberatus, quoniam solutione eius quod debetur tollitur omnis obligatio, vt in princip. inst. qui. mod. tolli. obli. & creditor iam contra debitorem actionem non habet, neque ab eo petere debitum solutum per fidei iussorem possit, imo si debitor ipse tunc soluit creditor non remanet liberatus quoad fidei iussorem, quod pro eo iam soluat, quandoquidem creditor ille iam non erat creditor, vt potest quia iam debitorum recuperauerat & extincta sunt iura sua & actiones, & per cessionem ab eo in fidei iussorem factam nullum ius remanet penes creditorem ipsum, ex dictis opinione per Salicet in l. 1. quæst. 1. u. & 12. C. de actio. & obligatio. per cessionem enim abdicatur ius a persona creditoris, & remanet ab eo fidei iussor liberatus, secundum Ioan. de Ronchegalle in l. 1. in princip. nu. 8. ff. de duobus reis, ubi num. 79. opinio loquitur in proposito non nostrum, preferentem cum cessione hanc in fidei iussore ex causa oactio & in gratiam ipsius fidei iussoris

facta sit: & sic cum respectu creditoris ius extinctum sit per solutionem debiti a fidei iussore factam, ius a fidei iussore nunc intentatum nouum est, & ex noua causa creatum & per consequens aliud debetur, aliter enim, si hoc verum non esset, sequeretur, quod si tempore fidei iussoris, debitor ipse de nouum instrumentum & differentes ab instrumentum fidei iussoris facisset ipsi fidei iussori, de seruando cum indemnem a fidei iussore illa, & desoluto ei omne damnum promittens, & omne id, quod pro eo soluisset iuramento solummodo fidei iussoris liquidandum, & quod pro eo exequi posset, & de hoc conficeret instrumentum publicum quarentigium, si fidei iussor hic pro eo soluit creditor executionem petere contra debitorem virtute dicti instrumenti indemnissati, ex hac executione executor decimam capere non posset, quod tamen nemo affirmabit, igitur & in nostri casus & questionis positione, cur non idem dicendum esset, quandoquidem nouum debitor, nouaque causa debendi obtulit solutione a fidei iussore facta debiti illius, & sic noua decima executori debeatur. Secundo, & hanc mea opinio fundatur, quoniam executor pro labore decima soluitur, vt patet ex dictis per Auenda. capit. 17. prout. num. 3. vers. & cum istud, & num. 10. vers. & cum de cima illa, libera. fed eundem laboremque executor subit in executione facta ad petitionem creditoris contra fidei iussorem subit & nunc in executione petita per fidei iussorem contra debitorem, ergo eadem iura integra soluentis sunt vni & in alia executione, dignus est enim mercenarius mercede sua, & qui laborat manduca re debet, & sentiens onus debet & commo dano sentire.

¶ Vltimus & tertius, pro hac mea opinione facit text. clarus meo iudicio in præfati, sub ijs verbis, continuando la executionem, ponderandum est enim verbum illud, continuando, quasi tunc alia non est percipienda decima, quoties prima executio nondum fuit tinita, sed in posterum continuatur, eo quod medio in tempore partium consensu suspensa fuerat, in nostro tamen themate præsuppositum, executionem creditoris cum fidei iussore finitam esse, & nouam in choari fidei iussore petente eam contra debitorem pro quo soluit,

soluit, ergo deficit ratio legis nostræ & si mutiam, & per consequens cessat eius dispositioneque obstat si qui dixerit quod lex nostra exemplum ponens, non censetur coarctare regulam, eo quod exemplum ea non arctat, quia respondens quod verum est hoc, exempla tamen alia præiudicia debent esse similia, & non diuersa ab exemplum per nostram legem posito, exemplum tamen & propositum nostræ questionis dissimilissima sunt ab exemplo nostræ legis vt ex dictis satis apertum est, ergo cessat hanc obiectio & dispositio nostræ text. in questione & facit pro nostra opinione vt diximus.

¶ Et tenendo hanc opinionem non obstat fundamenta in contrarium adducta, scilicet quod fidei iussor & debitor item est debitorum & vna est obligatio, quoniam verum est hoc respectu fidei iussoris, quia contra virumque habet creditor ius pro eodem debito & vno eorum soluentem illud, alter quoad creditorem remanet liberatus, sed respectu alterius tertij & sic fidei iussor pro debitor soluentis, non est enim & idem debitorum, sed diuersum quod hanc fidei iussorem soluentem, quoad ipsam fidei iussorem non remanet debitor liberatus, sed potius ipsi fidei iussori pro soluto aduersus, & ideo inquit Bald. in l. 1. A. Emilius. ff. de minori, qui sequitur. Dicitur etiam per Auend. dist. capit. 17. prout. num. 8. in princip. quod contractus prorogatur respectu tertij nouus contractus est, & interuenitque nouæ personæ non noua inducitur qualitas, & antiqua mutatur personæ adhaerens illi licitatio. ff. si. de publica. & vig. l. Paulus per coratorem. ff. de acq. her. capi. 1. §. fin. ubi gloss. semestris de iure pat. in. 6. & quauis fidei iussor petat executionem contra debitorem virtute cessionis & scripturæ de la sto, petit sibi, non vero vt creditori soluat, & sic nouus contractus est & noua

ortu obligatio inter fidei iussorem & debitorem, & sic cessat contrarium, & quia si aliud diceremus fidei iussor remaneret in da. in. tunc quia debitor ipse exco. tatus nollet statim solvere, eo quod nouum non tenebatur saluare decimam, & sic item protraheret. tam etiam quia executor ipse ex nouo labore nihil habens precipere negligens esset in prosequenda executione & cum fidei iussor in damno esse non debeat merito quod vt hoc puitetur, noua de cima executori debeatur ex executione fidei iussoris contra debitorem petita & facta.

¶ Neque item obstat, si qui dixerit, quod iura debita executoribus pro labore suo funt odiosa, & ideo restringenda, quoniam nego esse odiosam, fed potius favorabilia paribus exequentibus & re publica, ratio enim affecti debitores præ timore decima soluentis facilius debita exsoluant, & lites abbreviantur, quod est reipub. maximi momenti, infinitas enim in iudicio reprobatur, secundum text. in l. vni. C. de sen. & in omni. iudic. & ibi Rebus. notab. 1. num. 3. & 3. capital. si nem litibus, de dolo & contra. & ideo non restringenda sunt iura, neque odiosa iudicanda, quibus mediantibus lites restringuntur & abbreviantur & plerumque in totum evitantur: & sic tenemus opinionem tanquam veram, pro qua & vitra dicta facit, nam celsio emptiois assimilatur, vt secundum Roman. consil. 86. numer. 12. & si emptiois assimilatur nouus contractus est, igitur ex executione per fidei iussorem contra debitorem petitam & factam prætextu cessionis fidei iussori per creditorem factæ, noua decima soluenta est, & ita tenui & teneo pro nunc, qui maius inuoluit habuerit cogitabit cum casus occurrerit, & in facto determinandum quæstionem hanc habuerit, & hanc pro hac lege.

## LEX. VIII.

### SVMMARIVM LEGIS.

Iura debita executoribus factis ob reddens regios recuperandos, & qualiter sunt solvenda, & quomodo si iniuste executio petatur, declarat lex nostra præcedentis declaratoria.



24 *Quot modis dicatur aliquem iniuste executionem petiisse num. 11.*

25 *Protestatio sine requirimento contra debitorem propositum, et ostendat literas solutionis debiti, aut partis eius operator, et decima ex parte soluta non debeatur num. 2.*

*Protestatio facta tempore executionis pro toto debito petita, quod in solutione admittitur, solutum an valeat.*

26 *Idem Decima debetur ab exequente illius summa quam petitor parit quod deberetur num. 3.*

**I**bi, *Quot non llenen mas*, eam ad hoc allegat Auerdand. dict. capitulum 17. propterea numero. 2. verifico. hodie tamen libro. 1. & concordat. 13. titulum. 9. infra.

Ibi, *7. infra*, amplia ex his verbis. 1. 7. supra proximam, in quantum ibidem disponitur, prius soluendum esse debitum parti exequenti, quam executor iura executionis capiat, ut non solum id verum sit, verum & expensae litis in quibus executus fuerit condemnatus, soluenda eidem prius sunt parti exequenti, quam executor iura sua percipiat, de quo alibi si bene memini latius dixi.

24 *Ibi, et quod iniuste*, & quotum dicitur quem iniuste executionem petiisse, vide optime Didacum Perez in lat. glossa. titulum. 4. libro. 2. ordi. colu. 368 & lucinetur per Auerdand. dict. capitulum. 17. preterito numero. 10. verificulo quando vero, libro. 1.

Ibi, *Pague*, intellige verba haec, nisi ipse creditor executionem petens tempore petita executionis protestetur, quod si apparerit aliquid solum ex quantitate petita, est paratus in pagamento recipere tunc enim ex eo quod apparuerit solum nulla decima soluenda est per executum, neque per exequentem, hoc enim operator talis protestatio, & secundum Antogom. relatum & secutum per Didacum 26

Perez, vbi supra, col. 368. in medio, ubi sermone Hispanice tenorem huius protestationis annexit. Insuperque querit, num aduocatus omittens protestationem hanc facere teneatur parti ad interesse. Ego tamen quantumvis aduocatus essem, non

solum omitterem eam facere in casu id quo constaret, vel constare posset de parte soluta, verum & constare ut non fieret, & quod tantum pro parte vere debita executio peteretur & non amplius, tamen executus molestaretur in parte soluta probanda, tunc etiam ne plura bona eius pro executione caperetur quam pro quantitate vere debita capiendi essent, & sic in vno tantum casu protestationem hanc facerem quousque creditor iustam habet causam ignorandi an sit aliquid solum ex debito illius, puta quia habes est, imo & tunc constaret ut requireret debitorem quod si quas schedulas solutionis haberet demonstraret alias quod pro toto debito executio peteret, & expensae hac de causa factae ipsi debitori imputabatur, tunc enim si nihil debitor demonstrasset solum vel malitiose respondisset, peterem utique executionem cum dicta protestatione pro toto debito, & si iudex essem non aliter admitterem executionem cum dicta protestatione nisi de hoc appareret, & sic in hac ciuitate Placentia statuto municipalium cautum est, quod executores nullam faciant executionem, quae cum dicta protestatione petatur, & illius quide prosum est, ut malitios obietur.

Ibi, *De aquo que estana ya pagado*, sed non & duplici eius perfoluit creditorum executionem petens, & vide hanc dicendum quod sic, ex lege proxima. sequente quasi lex illa nostram declarat, & amplecti, contrarium tamen tenendum videro, id quod lex nostra specialiter prouidet in hoc quo ad executionem reddituum Regis, & nihil amplius extendendum est dispoisuit, quam in ea declaratur repetitur, & quemadmodum minuit iura executorum, ita & per eam petendum plus quam debeatur censetur & minuire, ut duplici hoc soluendum non sit, & si lex sequens non censetur circa terminos nostrae legis prouidere. Sed est in propositum optima quae illius, non scilicet, creditor hic petens executionem pro regis redditibus ei debitis debeat condemnari in decima illius plus, quod ultra quam deberetur 7. petitor, habito respectu ad decem per milliarium, vel an habito respectu ad triginta per milliarium, quemadmodum habetur respectu debitoris executati pro regis redditibus ex textu nostro, & credo verisimile dicendum, quod lex nostra in hoc loquens

reipe

respectu debitoris, intelligenda est, ut procedat etiam respectu creditoris redditus regios petentis, ut illius plurius petiti vitra debitum modum & valorem non soluat decimam, nisi secundum & iuxta id, quod debitor ipse soluit tenebatur ex summa vere debita ex legis nostrae tenore & dispositione, eo quod in iudiciis aequalitatem partes seruanda est, pro quo & confidero etiam legem nostram, ibi, & mandamus que los dichos alguaziles no lleuen mas derechos por razon de las exequuciones de lo contenido en estas

nuestras leyes, pondera verba illa, por razon de las exequuciones, que generalmente sunt, & executiones ipsas respiciunt non vero partes, & clarius id in verbis sequentibus demonstratur, ibi, 7. que el que inaspasme pidiere la exequucion por mas de lo que se deia pagar los de rechos al alguazil, de aquello que estana ya pagado, sed iura haec, quae sunt, in prime declaratur lex nostra, & idem de illis verba haec intelligenda sunt & per consequens nostram determinant quae sionem.

## LEX IX.

### SVMMARIVM LEGIS.

**I**ura executionis tantum pro summa vere debita capiendi sunt ab exequutore, & illius plurius petiti per creditorem, quam vere deberetur, creditor ipse in ad duplicata peti solvere debet tempore petenda executionis, ob euitandas fraudes & malitias, creditor anare debet, si vera debita quam titatem petiam.

1. *Reprobatur ex illi nostra opinio dicendum decimam deberi pro tota summa petita numero. 1. ubi an onera exequatur, cum num. 2.*

3. *Duplandum quid sit quoties exequens condemnatur in decima illius quod plus est num. 3.*

4. *Malitios obuiandum est num. 4.*

5. *Inuare debet exequens se malitiose non petere executionem num. 5.*

**I**bi, *De lo que verdaderamente deue*, non enim pro ampliori quantitate censetur petitam esse executionem, quam pro ea, quae vere debetur, nec cum alia iactura creditor locupletetur, vel alius quilibet commodum reportet, in iisque verbis videtur esse hic textus contra Bar. in l. cum quodam. §. quoties ff. de iur. ordi. dicentem ad consequendum decimam & solum inspicit quantitatem, pro quam quae sit executio facta, cuius opinionem rigidissimam testatur Didacus Perez in lat. titulum. 14. libro. ordinis, & tota nostrum lex, & ideo ipse Didacus Perez ibi licet

confuse, vult doctrinam illam Bart. intelligere ut vera sit, & procedat, quantum ad illum, qui debet percipere decimam, pro omni tunc eo, quod petitur, tunc capiet executor decimam, sed quoad illi, a quo capiet eam per eipere debet, distictio facienda est, ex textu nostro & excol. 368. ibi, si licet quid ad debitor & executor capiet executor decimam summa vere debita, illius vere petita summa amplius quod deberetur, capiet executor decimam ad creditore plus petente quam deberetur, & sic saluari potest opinio Bart. ut non sit rigida, neque nostro textu contraria.

¶ Vltimus & nouissimus & vere ponderandum est verbum hoc, veridacem deuenire, nostro textu ad hoc, scilicet, quod si deductis expensis & oneribus aliquibus non debet debitor id totum, quod petitur, de illo tantum, quod remanet deductis expensis & oneribus ijs, capiet decimam executor & non de eo etiam, pro quo expensae & onera illa estimari possent, secundum Mexiam, in programa taxae panis & ceteris Clem. 1. in 94. folio 6.

Ibi, *Pague la decima con el resto*, & eam

Ccc 3 eam

eam in hoc considerat A uiles cap. 10. prae  
torū, verbo, derectus, lo. 135. Est in unum  
quod vidi plures casum hūc & nunquam  
nisi semel tantū vidi creditōre in duplo  
hoc condemnātū, licet deberet fieri ad re  
frenandō abusus creditorum plus debito  
quotidie petentiū. Adest tñ circa hoc du  
bia, quid est hoc q̄ dupladū est, \* num  
id quod plus creditor petit, an verò deci  
ma ex illo pluri per creditore soluenda, &  
est maximi effectus (sic hoc, nam si id  
plus debito petitiā dupladū est parti execu  
tata erat soluenda, h vero decima illius  
pluris, executori dupli hoc est soluendū,  
qui quidem dabo semper mihi visum est  
salutem legibus nostris regijs attentis deci  
mā iura duplicanda esse & per consequē  
executori soluenda, nā cū text. noster dispo  
nat circa iura executori soluēda, & de bi  
tore solū consequendū esse decimā per  
executorem summa tantum verē debet,  
& illius pluri petiti, ex l. precedente &  
est ex nostra, decima soluenda est execu  
tori a creditore iniussit illud petentis, ma  
nifeste patet, duplandum esse id, quod  
pro decima creditor soluere debet iniussit  
petiti, vnaqueque enim lex debet intelli  
gi secundum materiam, de qua memini,  
& super qua disponit, lex tamen nostra  
super iuribus executoris disponit, ergo in  
omni iura dispositione in dubio intelligen  
dum est de iis locutū & non ad alia ex  
tranea digressum fecisse, item in penam  
creditoris plus debito petentis lex nostra  
disponit, nō vero pro interesse debitoris,  
ideo nimirum si debitori nō applicetur,  
& hac de causa credo quod rarissime pœ  
na hac dupli imponitur qua executori  
erat applicanda, & executorum iura con  
stantia potius quam ampliata sunt vnus  
quisque si velit latius hęc considerare po  
terit.

## LEX. XI.

## SUMMARIVM LEGIS.

Iura debita assignellis & executoribus commissarijs & iudicibus ordinarijs spe  
ciali commissione procedentibus, declarat lex nostra.

Ibi

Ibi, malitias, quibus obuiandum esse  
\* probat text. in l. in fundo. ff. de rei ven  
cap. sedes. de re script. l. i. tit. l. i. part. j. & l.  
10. tit. l. j. part. j. probat latē l. al. in l. 4. §.  
condemnatum. num. 9. ff. de re iud. homi  
ni enim ad malitiā dedito facile est quod  
cunque malā adinuenire, vt in authent. vt  
hi qui obligat se prohib. col. 6. & in auth.  
qui. mod. nat. c. ff. legi. in princ. & in pro  
ximo Clementin. in iunctis & agrestis est  
omnis malitiā, vt tradit dñs Ambrosius in  
lib. de Noē c. 24. quam qui de peccatis  
hominum conatur auferre, est ac si quis  
rei subtili haurire cupiat aquam secundā  
vetus proverbiū, & tradit idem Ambro  
sius, eodem lib. cap. 21. & ideo iuste leges  
provident malitijs obuiandum.

Ibi, iuramento quanta quantitas etia que  
verdadeamente se deve, habuerunt verba  
hæc ortum a dicto Baldi relati per Suae  
rez in rep. l. post rem, in finalibus verbis  
illius repetitionis, pag. 364. ff. de re iud. &  
nisi iuramentū hoc fiat tēpore petitiæ exe  
cutionis, nulla exceptio poterit fieri neq;  
mandatum \* executorum decerni, secū  
dum Auend. in tit. de las exceptiones. na  
24. vers. 1. & punietur creditor se peti  
tians ultra nostri text. penam pena pro  
posita per Auend. cap. 17. prae torū, nu. 17.  
vers. item iure, lib. 2. quam tamen incur  
ret periturū penam creditor hinc secundū  
eum lib. i. ipsi iuraverit, nō verò procura  
tor eius, nisi procurator talis mandatū a  
dominio habuerit iurandi tantū debet  
quantitatem, vel iuramentum procurato  
ris ratum habuerit, nunc ipse dominus  
punietur, secundū Taf. in l. si qui  
empitore, m. 3. ff. de v. sup. & late dixi  
mus in l. 2. in glo. per consilio. tit. de las  
contestationes, supra isto libro.

Lex. 10. nostri tituli non eget declara  
tione, ideo ad legem sequentē transco.

Ibi, Demas de su salario, in commissione  
ipia assignato, quod si salarium in  
commissione non assignetur, tunc per  
cipiet talis executor iura executionis soli  
ta de consuetudine solui, vtrumque tamē  
scilicet salarium & executionis iura pro  
executione officialis hic capere non pote  
rit, secundum text. in l. 3. tit. l. 6. libro 3.  
supra similem nostrum, secundum quem  
nostra lex declaranda est & intelligenda,  
quia enim nouior est nostra, & ne corre  
ptionem inducamus vna per aliam decla  
randa est, cum non sit nouior leges prior  
es per posteriores intelligi & contra ve  
terius notandum est quod si iura inue  
niuntur essent maiora debito principali, tunc  
quantumque in commissione dictum  
esset, vt executor nominatus in ea iura iti

neri caperet, non posset, sed tantum tunc  
iura executionis, quae minora essent, tan  
tum caperet, secundum text. in l. 19. tit. l.  
23. infra isto lib. quam ita intelligi locu  
tam fuisse, aliter enim non percipio eius  
intentum.

Ibi, Por la segunda, nō fuit sic prouisum  
per illam. l. 3. tit. l. 6. lib. 3. supra, ideo illa  
per nostram supplenda est.

Ibi, lo perra, alios casus vbi priuatio  
ni locus est Deo uolente videbis in l. 13.  
23. infra eo.

Ibi, sea inhabil, sed nonne eo ipso qd  
priuatus, inhabilis efficitur ad aliud offi  
cium si simili obtineat, prout in dictis. l. 13. ti.  
23. inf. eo. lib. dicimus, & fatēdū quidē, ve  
rū tamē vt omnis dubitatio occasio tolle  
retur, clare per legē nostrā ita disponitur.

## LEX. XII.

## SUMMARIVM LEGIS.

Iura per legem nostram prohibita: executores percipere non possunt sub pena hic  
contenta.

Ibi, Donde fuere fecha, hoc enim regulare  
est, vt ordo iudicij vbi executio fit sit  
inspicienda, vt in l. 7. in glo. en el lugar, su  
pra eo. diximus.

## LEX. XIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

Quibus in casibus executores prouidendi sint in locis vbi index residet ordina  
rius, & quomodo ipsi executores prouisi procedere tenentur, declarat lex nostra.

Conductores gabellaram & reddituum  
regiorum an possint compelli ante  
diem ad solutionem debitorum. nu  
mero. 1.

Ibi, do ay corregidores, non enim vult  
Rex per legem suam, vel executoris  
provisionem, ordinare iudicium iurisdic  
tioni praedicare, neque executores pro  
videre ad loca vbi iudices residēt ordina

rii, nisi in casibus a iure permisis, prout &  
probat text. in l. 1. tit. l. 1. lib. 8. infra & l. 1.  
10. tit. l. 17. lib. 4. infra & l. 1. 15. infra isto  
nostro tit. & lib. & in lege nostra inferi  
tur vnus ex casibus expressis in iure, vbi  
permittitur, vel quoties negligentia ade  
fuit ex parte iudicis ordinarij, prout hō  
memini dixi in l. 1. tit. l. 1. supra isto lib.  
4. & ex text. in dict. l. 15. colligitur.

Ibi, despues de passador, ante enim de  
bita peti non possunt etiā per regem, nisi  
C c c 4  
vrgens

urgens adesset necessitas, ea enim urgen-  
te possent exigi & compelli ad solutionem  
debitorum conductores gabellaram & de  
redditu regiorum ante diem, dum ta-  
men apud eos relinqueretur interursum  
medij temporis, secundum las. in l. in di-  
au. j. & 4. ff. de cond. ind. & Suarez in l.

l. post rem. l. i. 7. nu. 4. cum seq. pag. 309.  
ff. de re iud. vbi nimis vacillat an hec  
necessitas tempore presumatur in fisco, quo-  
nia tempore est in sumptu, an vero sit pro-  
banda, eo qd paupertatem & necessitatem  
allegans probare non tenetur, vt per Co-  
uar. lib. 2. var. c. 6. num. 2. & sequent.

## LEX XIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

Nullus absque iudicis mandato executionem facere potest pro redditibus regis  
nisi iudex ordinarius negligens fuerit.

1. Executio competit ex mandato iudicis  
cuiuslibet officialis pro regis tributis,  
nu. 1. & nu. 2. refertur Suar. nimis  
extensius dicens, quodcumq; instru-  
mentum paratum habere executione  
nem contra fiscales debitores.

Ibi, si mandamento, absque eo enim al-  
guazell, vel officiales alij non possunt  
executiones facere, neque acta iustitiz  
exercere, prout disponit text. in l. 7. titu-  
23. infra eo lib. vbi dicemus sancte Deo,  
imo neque citationem facere vllus potest  
absque iudicis speciali commissione, vt  
dictum est in l. 1. tit. de los emplazamien-  
tos, supra isto lib. adhibito tamen iudicis  
mandato a contrario sensu probat text. hic  
pro tributis regis executionem t. compe-  
tere, prout ex l. i. missi opinatores. C. de ex  
A. t. r. i. b. lib. 10. notat Suarez. l. post rem.  
7. casu, pagin. 261. ff. de re iudic.  
vbi inquit quodcumque instrumentum  
habere paratum executionem contra fis-  
cales debitores: id tamē nimis extensius  
procedit. text. enim in dict. l. i. missi opina-  
tores in publicis exigendis tributis & fun-  
dationibus loquitur, in quibus de plano  
nullo seruat iuris ordine, & sine citatio-  
ne non proceditur, secundum Maranta in pa-  
rtica, titulo de citatione. nu. 6. pagin. 353.  
& sic in tributis vbi nulla negatio solu-

di ea cadere potest, puta, in pectos, exe-  
cutiue proceditur, & quodlibet instru-  
mentum per quod appareat illum esse de  
bitorem, poterit exequi contra eum, prout  
sic declarando Suarez, vbi supra inquit  
Quemadmodum in quæstio. suis fiscalibus, co-  
ram iudice fiscali sancte Inquisitionis,  
quæstio. 9. & Baeca de debitor inope.  
cap. 3. num. 21. & 22. & ita loquitur text.  
nostre, ibi, per qualesq; maraudis de pe-  
chos, rentas, o derechos reales, sed pro alijs  
debitis in fauorem fisci contractis & red-  
ditibus regi debitum non ita ex quolibet  
instrumento executiue proceditur contra  
debitorem, sed ex tali, quod executionem  
mereatur, ne leges extra casus in quibus  
loquuntur extendamus.

Ibi, non quiesce, vel quia dicit nolle ex-  
qui, vel negligens est in exequendo intra  
terminum trium dierum a lege nostra  
constitutorum, eo negligentiam enim  
acquirunt iurisdicção alteri, qui iurisdic-  
tionem hanc non habebat alias, prout  
ex text. nostro patet, & ex dictis per Au-  
d. cap. 1. pratorum, num. 41. verbi. deci-  
cama causa. lib. 1.

Ibi, hasta tercio dia, & ij tres dies,  
currunt a die, quo petum est executione-  
nem fieri, & requiritur vt fiat, ante peti-  
tionem enim & requisitionem nulla in-  
curritur negligentia, prout remissius in  
lege sequente dicitur.

## LEX XV.

## SUMMARIVM LEGIS.

Executionis exercitium non est committendum alicui in locis vbi iudices ad  
sunt ordinarij, nisi ob negligentiam ipsorum ordinariorum, vel ex alia causa:  
& tunc si alguazello commissio dirigatur, si alius non exprimitur in com-  
missione, tunc ex alguazellis Curie commissus censetur nullus: qd executio com-  
mittenda est per iudices Curie, vulgo, Alcaldes de Corte, alij quam alguaz-  
ellis Curie.

1. Invis dictio auferatur dominis tempo-  
ralibus in suis territorijs ob eorum  
negligentiam, num. 1.  
2. Puniri potest qui criminaliter ob ne-  
gligentiam, etiam ad penam corpo-  
ralem, num. 2.

Ibi, talao, similis text. in l. 1. 1. supra isto  
titulo & lib. vbi diximus.  
Ibi, negligenter, vt enim supra lege pre-  
cedente diximus, propter negligentiam  
vnius acquirunt alij iurisdicção, & ideo  
ob negligentiam dominoiurum tempora-  
lium in suis territorijs ab eis auferatur iu-  
risdicção, secundum Auend. c. 1. Pratorum,

num. 1. verbi item ob negligentiam, lib. 1.  
& iterum in cap. 5. nu. 4. in princip. eod.  
lib. vbi nu. 1. verbi. & eodem plura de  
negligentia dicit. & in d. num. 31. declarat  
quado quis dicitur constitutus in negligē-  
tia, de quo & per Auiles. c. 1. pratorum,  
verbo, fici. & nu. 28. vsque in finem, & Pa-  
ris, de syndicata, verbo, negligencia.

Ibi, a sus castas, quod minus non est  
nam & propter negligentiam potest quis  
puniri criminaliter t. etia ad penam corpo-  
ralem, secundum Ad. d. Bart. in l. duos  
na. fin. C. de susceptoribus lib. 10. & Auend.  
dict. cap. 5. pratorum nu. 6. lib. 1. imo &  
remoueri quis potest, secundum Auiles  
vbi supra. num. 41. fol. 32.

## LEX XVI.

## SUMMARIVM LEGIS.

Ob debita populorum in pane depositi executio fieri non potest.

1. Vicinus an possit exequi pro debito per  
villam & ciuitatem suam contra-  
cto, num. 1.  
2. Ciuitates & Ville regni Castella non  
possunt contractum inire, cuius rigo-  
re vicini qui non interueniunt vel eo-  
rum bona sint obligata, nu. 2. & 3.  
quod non valdebit consuetudo quod  
absens in sui preiudicium in contra-  
ctu obligetur, secus vero si preiudi-  
cium non fieret.

4. Executio contra ciuitate qualiter fiat,  
& an si aliqui non sint soluendo ex  
ciuitatis vicinis alij tenebuntur nu.  
4. & 5. quod si singuli vniuersitatis  
ex vi contractus possunt conveniri,  
non tamen quilibet in solidum, tunc  
prius est liquidanda rata per quem  
bet soluenda, alias capi. nō possunt,  
nisi vniuersitas esset in mora.  
6. Abbatissa an capi possit pro debito  
monasterij, num. 6.



**I**bi, *que et al pueblo deviere*, & iuste quidem, nam ad subleuandam pauperum necessitatem hac panis deposita & grana rita constituta sunt, bonaque eorum non sunt propria populorum neque eis similia, & ideo non sunt, ut propria populi regulanda, & perconsequens pro populi & cō illis debitis non est executio facienda in ijs granarijs, & pane in eis recondito, & hac est eius ratio finalis, prout ex integra nostri text. & eius supplicatione apparet. Sed an vicinus poterit exequi pro debito contracto per villam & ciuitatem vbi vi cinus ipse degit & est domiciliarius, & dicendum est, quod si populus ipse & vicini eius, vel procurator syndicus eorum nomine cum sufficiente mandato debitum illud contraxit obligando vicinos ipsos in mandato expressis & eorum bona & singulos eorum pro solutione debiti illius, optimè vicinus quilibet exequi poterit, & capi pro debito illo in loco idoneo, secus vero alijs, nam ciuitates aut villas non habentes potestatem legis condende, quia recognoscunt superiorem, vt sunt populi Castellæ, non possunt contractum inire, cuius vigore vicini, qui non interfuerunt, & vel eorum bona sint obligata, secundum Bartolum in l. 4. §. actor. ff. de re iudi. c. in l. donaciones, numero fin. C. de donatio. inter vir. & vxor. & Additio Abb. in capit. cum omnes, num. 6. de constitutio. & Ripam optimè in l. iis qui bona, num. 6. & 7. ff. de pignori. & Bald. in l. etiam, num. 14. C. de executioni rei iudic. & optimè idem Bald. in conf. 245. ad euidetiam sciē dam est, vol. 1. & Ferrata in pract. in libello actio hypothe. glo. 1. colum. 3. in principio, quem refert & sequitur Las. in l. ciuitas, num. 9. & 10. ff. de cert. pet. & optimis. l. 15. titulo 10. partita 7. & l. 1. §. ti-

tulos. partita tertia, & vide etiam Cerdam de Talada in la visita de carcel. ca. 10. numero 8. & 9. vbi inquit, quod ab vniuersitate recuperabit illud, quod pro ea soluit, & Petrus Pe Kius, in tract. adieure ff. de fidei cap. 4. num. 13. neque valeat consuetudo, quod absens obligetur in sui preiudicium, tunc in contractu, secus vero si preiudicium non fuerit, secundum Rochum in enarratione ad cap. quanto, de consuet. numero 17. fol. 16. in fine, cum sequen. & de ijs tractat etiam Auend. in respon. 34. per totum & Franciscus Marcus optimè, in decis. 805. par. 1. vbi optimè declarat qualiter & qua modo fiet executio cohera ciuitatem, & an si aliqui non sint soluendo ex ciuitatis vicinis, 7 alij tenebuntur, de quo & per glo. in dict. l. 15. & Marth. Affli. d. in lib. 1. confit. Sicil. rubric. 26. numero 33. vbi in damus refertione hoc vltimum examinat, & quid si habet res tratum successum, vltra Las. in l. 1. ciuitas, num. 3. & 4. vide Marth. Affli. d. decis. 376. Et inquit singuliter Bald. in dict. l. etiam, num. 14. quod singuli vniuersitas, nam contractus pos sunt conueniri, non tamen quilibet insolui dum, tunc prius est liquidanda rata per quē libet soluenda, alias capi non potest, nisi esset in mora vniuersitas, nam tunc rector res capi possent, secundum eund. Bald. ibi & glo. ff. in dict. l. 1. inquit tamen Petrus Pe Kius vbi supra. d. nu. 13. quod in solidum essent conueniendi, quia respectu credito ris, ita intelliguntur obligati, sed inter se pro parte tantum, quod tamen non affertur propter dispositionem in l. 1. titu. 16. libro. 5. infra, & an Abbatias capi possint pro debito monasterij, tradit Bald. in dict. l. etiam numero 12. & 13. & hoc sunt optima pro eis qui redditus regio habent, vel super populo, villa, aut ciuitate.

- 1 Quod nullum est per ratificationem non potest validari. nu. 1.
- 2 Executio facta pro vero debito, non reuocatur propter ordinem non seruatum. nu. 1.
- 3 nulla expensa neque gabella debetur ex inualido actu & contractu. numero 3.

**I**bi, *se dē*, huius dispositionis ratio manifeste colligitur ex supplicatione recte porrecta pro huius legis constructione scilicet, quod quoniam multoties creditores petebant executiones contra debitores suos intentione potius terrendi debitores, vt metu executionis petite terribi debiti soluerent, quam quod executio vltius procederet & realiter fieret, executorumque ipsi vt decimam perciperent statim petita executione, eam cum effectu faciebant, ex quo frustrabatur partis executionem petentis intentio, & debitores molestabantur carceratione & expensis, ideo vt cessaret hoc inconueniens iuste prouisit contra legem, vt non aliter fieret executio nisi prius mandatum executionum, vulgo nūdiato de executione, a parti traderetur, vt si ipsa parti vellet executionem fieri, illud executori traderet, debetque in processu constare de hac traditione saltem per tabellionis fidem & testimonium in processu appositum, vel potest esse alia & melior ratio, scilicet, vt pars executionem petens possit aliquid ex eo veluerit mandatum executionum tradere, neque sit in iudicio potestatem aliud facere, prout fieri solebat, ex quo ratione infero, quod si iudex ipse coram quo petitur executio eam faceret, prout in aliquibus locis de seniorio, cōsue tum est fieri, non esset necessaria mandati huius traditio parti faciēda, quandoquidē tunc nullū mandātū executionū expeditur alguazello tradendū, & sic de hęc secūda & vera ratio nostri text. nemo iudicio, & per consequens deficit eius dispositio.

Ibi, *que de otra manera*, sed nunquid si forma legis nostre non fuit seruata, po-

terit executio contra legis nostre modum & formā facta validari per partis exequē tis ratificationem, & dicendum est quod non, nam cum facta executione contra legis nostre formam, ius quoniam sit patri executrix ad declarandū nullū executionē hanc cōtra legis nostre tenorem factā, in preiudiciū huius iuris ratificatio nihil operatur, præsertim quia id quod nullū est per ratificationem validari 7 non potest arg. tex. in l. i. ff. de pactis, & arg. doctrinæ Bart. in l. h. C. ad Macedoni. & ex dictis per DD. maxime Orlos. c. 26. col. 415. in l. obseruare. ff. de offi. pro conf. & lega. & Dec. in l. quod in initio. n. ff. de reg. iu. Sed an dispositio nostri text. procedat stante dispositione l. si. tit. 17. supra istu lib. ibidē in verbo, que desfallazcan, dictū est. Et ex nostro text. videtur quod cessabit, deficit eius forme obseruatione, dispositio te x. in l. i. ff. quod minus causa, probantis executionem factam pro vero debito non reuocatur propter ordinē 7 non seruatum, quia tex. in hoc est valde singularis, secundum Bald. in c. tuar. vt lit. nō cōfess. & alios relatos per Carolū de Grass. lib. 1. regalijs Fran. iur. 12. Versus est quod parlatum est. 1. nam si defuerit nostri text. ordo, & forma, inualidatur in totum executio etiam si verē peti tum debeat.

Ibi, *Ordina alguna*, regulare enim hoc est, vt in inualido actu, & contractu 7 nulla expensa debeat, quemadmodū neque gabella debetur ex contractu nulli, secundum Aue. hęc ad nostrū text. allegantem quia si eū videliet, in c. 17. par. 1. n. 10. vers. quē dicta lib. 1. & de gabella tractat etiam Didac. Per. in l. 6. titu. 13. ord. col. 794. ad finē, quod tamē de gabella intelligere quod ties à principio cōtractus fuit nullus, secus vero si validus fuerit & perfectus, & ex intervallo annulletur, nam tūc gabella non erit deneganda gabellario, prout alio in loco Deo volente dicemus. Item tunc nulla expensa debetur ex executione nulla, quoties est nulla, quia ordo non est seruatus, secus si pro nulla declaratur, quia in iustē petita est, tūc enim iniustus petitor decimam soluet, prout alibi diximus.

## LEX. XVII.

## SUMMARIVM LEGIS.

Cui & quando & qualiter mandatum executionum tradendum est executori, vt executio eius virute facta valida sit, declarat lex nostra.

SUMMARIVM LEGIS.

Nulla solvenda sunt iura, si statim quod executio fit, pars executata debitum solvit,  
nisi tantum iura mandari, vel iuneris si sibi missum esset pro executione sa-  
cienda.

i. Ad evitandam decimam executionem an  
sit necessarium quod realiter debitū  
soluatur intra .24. horas, an vero suf-  
ficient quodlibet contentum creditoris  
numero. 1.

2. Debitum non dicitur solutum per presta-  
tionem pignorum vel fideiussorum  
num. 2.

3 Soluere non dicitur neq; liberari dantē  
pignora vel fideiussores. nu. 3.

4 Gerundium in, do, in ablativo positum &  
verbo futuri temporis adiunctum si-  
gnificat conditionem. n. 4.

8. *ſufficient quid ex aequipollentibus fieri. numero. 5. ubi opima anthoris ponitur circa opiniones, quando dicitur ſatisfactum eſſe creditori exequantur ex cuncto in qua hora facta eſt executio nō eſt appoſita ſed hoc annullatur ſi debitor infra 24. horas nō offerat debitum realiter numero. 5. & 6.*

7 Dies assignatus ad soluendum intra .4.  
horas, currit ab hora factæ executionis  
mi & notitia eius, nu. 7.

**I**bi, Querendo, ante anni iulii, legis pro  
mulgationem asseuerabat Auijes, cap. 10.  
prætor glo. 2. col. 1. in fin. fol. 139. fimi  
que dispositi reperimus in locis de ad  
tantiens per text. in l. 32. titu. 4. lib. 3.  
pra vbi diximus, et ibi intelligi

1bi, *Luego*, in eodem die intelligitur  
Aulles in dict. cap. 10. prator. glo. 2. iud  
ces tamen ad minus tempus restringenda  
& sic dum executio erat in fieri, hodie te  
men ex cap. 32. curiarum de Madrid ann  
1573. quod iam in secunda impressio  
nostræ recopilationis apponitur pro le  
finali huius tituli determinatum ad hab  
mus, vt, scilicet, sufficit foluere infra de  
integrum naturalem numerandum ab h

ra in qua executio & eius intramentum,  
vulgo, entramiento, factum fuit ad ex-  
cutionem decimarum solutionem, & sic per ca-  
pitulum illud iubetur tabellionibus vt ap-  
ponant horam factae executionis sub poe-  
na solvendi partibus damnum, & quod  
executio in se nulla sit.

Ibi, *o mostrando carta de pago de como he  
pagado*, per capitalum vbi dicitur 32. curia-  
rum de Madrid die anni. 1573. citatur,  
que pagando el deudor dentro de vn dia  
natural la deuda porque le ouieren hecha  
exceucion, &c. Quorum verborum occasio  
pluries dubitatum vidi, si est necesse  
quia quodlibet debitor soluat, ita qd  
debitor soluit libenter, an vero sufficiat  
qd debitor libenter contentum creditis, si  
praesens pignora vbi fideiuflorem in  
tra 24. horas, propter quod creditor se  
contentum pro illa executione dicit, & primi-  
facie videtur quod sufficiat quolibet modo  
quo satisfacere, nam solutionis verbo, om-  
nis modus per quem quis liberatur con-  
tinetur, solutionis fidei. lib. 1. & illud  
L. 4. f. soluisse f. de rei. d. lib. 1. & illud  
de verbor. sign. & fecundum Alia. si  
acceptatio sufficiat, & solvere cum pecu-  
nia numerata & quocunque alio modo  
satisfacere paria sunt, secundum Iodocum  
in suo incriptione seu finium litem in  
vbo solvere pecunia, pag. 668. Inter  
omnes opiniones auctorum, & Rolandi  
col. 3. v. num. 4. cum sequen. vol. 1.  
Rebuff. in d. solutionis f. de verbo sign.  
gl. 8. 66. Nisi dicatur vt soluat in pecunia  
numerata, vt dicit tex. in l. 6. tit. 14. l. 1.  
in infolutione redditu regiis, & tenet  
Alia. ibi sup. & Alexan. col. 94. in f. lib.  
1. dicit tamen non dicunt in pecunia num-  
rata, sed tantum pagando o mostrando carta  
nota, igitur quodlibet satisfatio sufficit

Incentrarium verò imò quod realis  
beratio debitoris à debito executato  
quiratur, siue fiat in pecunia siue alio m  
do, non tamen quod sufficiat ficta libe

to, quæ dicitur per pignorum traditionem  
vnde, *adulterum in pignorem propter*  
*solutionis diem eadem causa debendi ma-*  
*nentis* *loiam ad effectum vt de iung. foliis*  
*et caitari possit, facit questio.* Primo,  
quia, *inquit* *li. debitor non remanet a creditore*  
*liberatus, sed eadem causa debet per-*  
*durare, igitur non soluit, quia si foliis li.*  
*beratus remaneret, quoniam solutio eius*  
*quod debetur tollitur omnis obligatio,*  
*periret uis filia.* Secundo, quoniam hæc  
est quædam *vis et castrola solutio,* quæ  
licet quoad eam facientem aliquid operetur,  
non tamen operetur aliquid respectu  
alterius, *secundum al. et Alex. post li.*  
*li. in loci, in pñet li. fol. mat. remedia*  
*quæ procurata non profunt, sed obstant,*  
*potius et alibi diximus.*

Tertio quoniam si alius decemum cor-  
recta remaneret l. i. totis 6. lib. 3. lupra di-  
spomus, quod antequam creditor sit so-  
lutum debitum pro quo executio fuit fa-  
cta, vel creditor & debitor super debeat  
conueniant, executor iura sua non capi-  
at, & contrario conuentione facta, vel  
prelita dilata debitori, vt probatur ex  
h. p. supposito li. & lib. decim capiet exe-  
cutor, si ergo verum est quod quilibet  
satisfactio creditoris prelita, dilata da-  
ta à creditore pro solutione debiti exe-  
cutori, nullam posset executor capere por-  
tionem, igitur patet manifestè, de politione  
dictarum l. i. & s. 17. in supra positis co-  
clusionibus esse verum, quod tamen di-  
stinguendum est, quandoque correctio fit  
petenda, igitur vera erit hæc secunda opi-  
nio, vt scilicet solutio realiter non facta  
ira quo debitor liberatus remaneat, non  
executetur executarius quin soluat decimi  
etiã si eadem affuerit re contumtum, cu-  
in effectu edam causa obligationis rema-  
neat in longiore terminum prorogata  
eius solutione.

Quarto, quoniam per pignorum vel fideiucisionum prestationem non dicitur solui debuit, \* vt in datione fideiucisionum probat text. in l. 4. §. ait prator. ff. de reud. & l. quod si non soluere. ff. de pig. no. acti. & l. item liberator. §. qui paratus. ff. qui mod. pig. vel hyp. fol. ex quo Bart. ubi pulchre dicit condemnatum ad pecuniarium poenam, & si eam intra centum tēpus non soluerit, ad pedis amputationem, non liberari ab hac posteriori poena dando fideiuiiores, † & de dante pignora q

folgere in pignus liberari dici possit, probat text. in *promissum*, §. confutatio, et ibi Bart. de consilicup. et idem Bart. in praeor. la. p. de prator. fil. et in d. l. i. Paul. post princip. i. la. cog. et p. Bart. text. in cap. cum aliquibus, extra de re iudi. ubi condemnatus ad tradendum possessionem alicuius rei non satisfacit damna pignora, ex quo Babi. dicit, condemnatum ad solvendum non intelligi solvere offerendo pignora & fideiussores, utrumque dictum exoritur breviter Tirac. §. glo. 3. tractat. tit. 1. de l. iagier. §. 3. glo. 3. numer. 14. cum seq. nisi alius ex prelle quo sufficit sauidare l. ex dispon. vt. in re scripto. §. plane. ff. de mun. lib. et non tota Bart. d. item in l. 1. §. 1. nu. 5. i. ergo per pignus non fideiussorum prelationem obligatus solvere, non tamen quousq. eo factum per obligatio nem, quousq. ab eo faciam, vel fidem de solvendo d. bitum executum in longiori termino & dilacione prorogato intra 24. horas, ad decem solutionem executam, non debet sufficere.

Q. In quoniam dicitur ap. 3. curia  
ram Mariæ dñi an. 175. loquitur per  
gerandum in do. ibi, pagando, & ibi, mo-  
trando, quod quidem gerendum prae-  
terit in ablative positum, & verbo futuri  
temporis adnotatum significat conditionem  
nem & denotat eam, l. i. f. ut ex parte iuris  
da glo. fi. de acq. her. & ibi Bart. nota. Re-  
bus. art. 2. non conf. Fran. tit. de fenten-  
pro. iur. art. 2. glo. 6. pag. 168. & iterum, in co.  
da. glo. fi. de iur. execut. art. 1. glo. 15. & 2. pag.  
232. & alibi diximus, id tamē quod sub co-  
ditione interstet, in specifica forma seruan-  
dam est. & ad implendum ex. l. qui ha-  
red. si de. & cum de dem. d. glo. 1. q. 1.  
2. q. 4. ad art. fi. quorum legatim. & quo  
tis lexicali quod fuit de nouo ceterum ut  
ne quod faciat, ut de forma substantiali,  
secundum Dec. con. 616. nu. 7. & Rebuff.  
in conc. rubr. forma ap. p. mand. in  
princip. pag. 156. fed forma seruanda est ad  
regu. 4. si uisitator adus, secundum Boer-  
dicke. in am. 40. etiam si in minimo de-  
ficeret, secundum Aditio. Segur. in l. vnū  
ex familia. §. fed si fundum, num. 9. f. de  
leg. 2. neque in hoc casu procedit regula  
iuris, quod sufficit quod ex aquipollenti-  
bus fieri, secundum Seguram indic. 5.  
fed si fundum, num. 14. lex tamen nota  
& illud cap. 3. conditionaliter alioquin loquitur,  
iterum

tem & forma inducunt, quia sunt nouæ dispositionis, & cū modificationibus procedunt & disponunt, igitur ut earum dispositiones procedant omnino solutio faciendæ est, ita ut debitor liberatus à debito illo remaneat, & creditor contentus in tria diem naturalem aliter enim declinet luctio non exculabitur. Ex quibus & ex alijs inter aduocatos controuersia est hæc opinio, ego tamen nollem meum proferre sententiam, nisi sit alia executoribus & iudicibus suam rem agentibus, siue iulle siue iniuste decimas percipere, verum tamen quia scriptoribus incumbit nihil indicium relinquere, maius inter has opiniones est opinio & meo iudicio verissima & hæc concordiam potius quam discordiam inter has opiniones inducit, scilicet quod verum est q. in prima opinioe modo debitum sit solum & satisfactio creditoris, siue solutio in pecunia numerata facta, siue per acceptationem, siue per delegationem nouationem inducunt, vel alium ex modo dictis quibus soluti quid dicitur, de quibus per Auen. in tit. de hæc exceptiones, nu. 26 & 30, dñi modo intra diem naturalem id fiat exculabit tunc executus decimam, si ex hac satisfactio debitor remaneat à debito illo liberatus in totum, sed si nullo ex dictis modis vel simili debitor executus remaneat liberatus à solutione debiti illius sed & nunc etiam est obligatus eadem met obligacione durate, licet in longioris termini non ex voluntate creditoris, tunc quantum cūq. id fiat, intra diem naturalem, siue per pignorum vel fideiussorum præstationem, siue per fortiores formas, non excusantes debitorem huc à solutione decime quoniam id ex proposito & malitia ad defraudandum executorem decima sua sit, & non ob hoc quod debitor solutus in illam, sed neq. debitum solutus in illam, ut in. 2. fundat opinioe, & hæc est meo iudicio quod prouideri voluit legislator in ca. n. curiarum de Madrid anni. 13. 78. dñi bipartitum fuit per procuratores regni, quod capitulum illud dñi anni 1573. declararetur, ut haberet locum, etiam si creditor executans non sit realiter in pecunia numerata satisfactus per debitorem executum, & respondit legislator, quod sic ea hoc satis erit prouidum quod conueniat prouideri, quali respondisset quod quo

modocumque per debitorem esset satisfactum & solum creditoris satisfactio, non tam quod solū sufficeret quodlibet creditoris contentum in præiudicium executoris, nisi esset tale contentum mediate quo liberatus esset debitor à debito illo & a causa illa debendi, si ex enim malitia tollit, non verò vult ex inducere, & ita mihi videtur dicendum, fauere semper saniori consilio, vniuersique suo in tempore causa eueniente latius cogitabit. Bene tamen quod debitor quod quies esset dubium an debitor ex modo satisfaciendi remaneret nec liberatus, semper iudicarem liberatum tunc uteretur solutionem decime executoris, executorum enim manus arcendæ & non ampliandæ sunt. In curijs tamen de Madrid ceptis anni. 1579. & finitis anni. 1782. in cap. 36. nonnullis circa hæc prouidum videmus in hunc modum.

*En el capítulo de las cortes del año de 73. se ordeno y mando, que pagando el deudor la deuda porque le ouieren hecho execucion dentro de veynte y quatro horas no sea obligado a pagar decima por razón de ella, de que se recibio y ha recebido gran beneficio y alivio, y en las cortes que se acaban el año de 78. se pidio y fuplico así mismo que las dichas veynte y quatro horas se alargasen y estendiesen a tres dias, declarando así mismo que se entendiesenauer pagado y ser libre de la decima el que el dicho contenido y satisfaccion a su acreedor, aunque realmente no ouiesse pagado en dineros. Por que aunque ellas se debien entender así, se han seguido y seguido en razon dello muchos pleytos por la codicia de los executores, los quales por sobrar fu decima ante en las cosas muy llanas intentan y mueuen pleytos, y auli preterir quod para librar de della el executado ha de hazer paga real y verdadera y hazen sobre el to grandes molestias y vexaciones mayor mentea la gente pobre, que no saben ni pueden defenderse ni seguir fu justicia, y preterentes no se proueyo ni mando lo susodicho, sino que estaua proueydo lo que parecia conuenir y por fer tan conueniente lo que ella referido tornamos a fuplicar a V.M. sea feruido de mandar q las dichas veynte y quatro horas se alarguen y estendian a tres dias y que si dentro del te termino el executado mostrare contenido de la parte sea libre de la decima, y que todo lo susodicho aya lugar no solo en la de-*

decima sino en qualquier otros derechos de execucion puest a la misma razón en lo vno que en lo otro.

A esto vos respondemos q. en quinto a las 24. horas ella bien proueydo y no conueniente hazer nouedad. Y mandamos q. mostrando el deudor contenido de la parte dentro de las dichas veynte y quatro horas no sea obligado a pagar la decima, y lo que dispusier en las decimas fe entienda de qualquiera otro derecho de execucion. Item ibide fuit supplicatum.

Otro si las justicias de las cabeças del partido embian a executar a los lugares de fu jurisdiccion y los executores fe van y pasan luego adelante, de manera que los executados aunque quieran pagar dentro de las 24. horas y evitar la decima y pleyto no pueden ni tienen quando reciba la dicha paga. Supplicamos a V.M. prouea y mande que en el caso sobredicho los executados satisfagan y cumplan con hazer deposito de lo que deuieren, o dela quantidad por que anfi fueren executados ante vn alcalde ordinario, o ante vn regidor o efcriuano del tal lugar, y en defecto de no hallar las dichas personas ante el cura o derigo q. alli huuiere en presencia de testigos, para que dela dicha quantidad la justicia ordinaria haga al acreedor, con que la parte executada que hizo el tal deposito, a fu costa vna o embie a la cabeza del partido a dar noticia a su acreedor, como tiene de postulado el condicon o obligacion de pagar en algun lugar particular, porque ella fe tiene de guardar y cumplir.

A esto vos respondemos q. nos parece bien lo q. nos fuplicas. Y anfi mandamos q. depositado el deudor dentro de veynte y quatro horas despues q. fe requiriedo la deuda porque es executado en persona legal y abonada ante vn alcalde y en su ausencia ante vn regidor y no ante otra persona q. de libre de pagar decima ni otro derecho de execucion. Cō q. si fu costa dentro de tercero dia despues de hecho el deposito, lo haga saber a la persona a cuyo pedimieto es executado. Lo qual todo fe entienda no auiedo obligacion de hazer la paga en algū lugar particular. En transito tamen notanda est, quod in quantū in dicto cap. 31. curiarū de Madrid anni. 1573. annullatur executio in qua nō esset apposta hora factæ executionis, procedit & loquitur, \*

quoniam debitor executatus obtulit tempore executionis factæ, vel intra diem illum naturalem, post quam facta est in notitiam executati peruenit factum esse, debitum illud, vel depositum illud vel solueretur creditor, tūc enim si hora non esset apposta inuaditatur executio, sed si debitor nunquam obtulit intra illum diem naturalem, sed permisit executionem fieri, neque dixit quod solutio volebat, neque ad hoc obtulit, tunc enim quantumvis hora factæ executionis non esset apposta, non vtiq. annullare executionem, sed validam iudicare, & mouere ad hoc fundandum, quoniam capitulum illud. 32. semper procedit fundando suam dispositionem lra præsuppositi hoc, quod pars executata solueret vult, tam in supposito ne, quam in responsione, prout ex his contextura apparet, & cum per manibus habeatur, non debet necesse literatim referre, sed nos habemus regulam communem: & generalē a me sepius repetitum, scilicet quod quonies lex vnum disponit & aliter præsuppositi vt habeat locum dispositum debet verificari præsuppositum, ex glossa si mancipia. C. de feruis fugiti. Ergo aduertenda nostra verissima est & singularis, & ne tendit absque consideratione iudicia illa foris reddantur quod iura abhorrent, notandum etiam est, idque in practica repositum, quod dies ille naturalis ab illo capitulo. 32. assignatus, currit ab hora factæ executionis & notitia eius ignorant enim non currit, prout regulare est tempus non currere, & hæc sufficiunt vt ad alia deuoniamus.

Ibi, si forte a hazer la execucion fuera del pueblo, ex eis verbis manifeste damnatur quædam & pessima introductio & corruptela, executorum, quam in hanc Placena ciuitate audiui feruari, scilicet, quod si executio extra ciuitatem in territorio eius faciendæ erat, statim quod executor exhibat fluminis pontem per executionem illa faciendæ, deueniatur decimam etiam si executatus tempore factæ executionis solueret, & si soluebat percipiebat integrā decimam executat, quod tam ex lege nostra & ex dicto cap. 32. de Madrid anni. 1573. damnatum est & correctum, & sic iam non vtiq. neque feruatur corruptela, neque est seruanda, quia mala & contra nostras leges, & per consequens inualida, vt diximus. l. a. tit. 1. lib. 4. sup.



Forma in progressu executionum observanda in lege nostra declaratur, quæ nona singularis & iuri consona est.

- 1 Executio in qua. l. nostra forma non servatur est nulla. nu. 1.
- 2 Ordo procedendi datus à Principe substantialis indicator, & ordine illo non servato censetur processus nullus. nu. 2.
- 3 Index quid teneatur considerare ex parte petentis executionem, numero. 3.
- 4 Legitimanda est prius persona petentis executionem, numero. 4. & numero. 5. quod petens executionem nomine prius debet constare de mandato sufficienti, & numero. 6. quid si mandatum fuit datū post petitam executionem vel ante, & numero. 7. quid si opponatur de isto defectu, & postea sit mandatum eum ratificatione actorum factorum.
- 8 Index debet inspicere ad admittendum petitionem executionis, ne executio petatur inepte vel repugnantia deur in petitione, quia tunc non debet iuberi fieri executionem, numero. 8. & numero. 9. quod inspicere index an habeat iurisdictionem in executionem, quia deficiente ea executio erit invalida.
- 10 Index insuper inspiciet an instrumentum virtute cuius petitur executio habeat aliquod vitium patens, numero. 10. & ibid. an signum tabe-

lionis in instrumento exequendo omnino requiratur.

- 11 Executio non est facienda deficiente iuramento, quod quantitas ob quam petitur est sibi debita & non dum soluta. nu. 10.
- 12 Executio non est facienda contra non contentū in scriptura, nisi heres contenti sit. nu. 12.
- 13 Executio non est facienda contra tertium in instrumento non contentum, numero. 13. & numero. 14. limitatur in aliquibus casibus.
- 15 Pater licet teneatur re fideiusor pro filio de eius peculo, non tamen instrumentum filii exequetur contra patrem, ex quo ibidem pater ipse non est nominatus. nu. 15.
- 16 Executio contra patrem fieri potest ex indicio lato contra filium si consentiente patre filius stetit in indicio. nu. 16.
- 17 Siquis stipulatus fuerit aliquid tertio alicui prestandum in instrumento publico & garantigio contentum, an tertius ille nominatus virtute illius instrumenti poterit contra debitorem in eo contentum executionem petere. nu. 17.
- 18 Cui competit actio competit & ius executionum ex actione illa proveniens. nu. 18.

19 Executio

- 19 Executio an fieri possit in bonis dotibus pro debito perceptorum ante matrimonium contractū. numer. 19.
- 20 Executio peti potest contra heredem debitoris vel contra. numero. 20. & numero. 21. assignator cautela ne executio petita contra heredem offiatur, & numero. 22. quando heres petens executionem teneatur probare se heredem esse creditoris, & numero. 23. quid in filio, & numero. 24. quid si filius esset reus executarius.
- 25 Executio non potest fieri contra heredem intra tempus conficiendi instrumentum. nu. 25.
- 26 Cessionarius an possit petere executionem non ostensa cessione, numero. 26.
- 27 Mandatum executionis die Dominice & festivo non debet decerni. numero. 27.
- 28 Executio quoties petitur & sit nulla executata, requiritur citatio, numero. 28.
- 29 Dies solutionis quando non continetur in instrumento, debitor iudicialiter vel extrajudicialiter interpellandus ut solvat intratalem diem, alias quod petitur executio contra eum. numero. 29.
- 30 In executione antequam actus executio fiat debet per iudicem iuberi quod parti notificetur, & quod solvat, alias malam executionem promittitur lenatus. nu. 30.
- 31 Citatio concommuni non requiritur ad executionem sententia, modo in continentem pro solutione condemnatus. nu. 31.
- 32 Libellus non est necessarius in petitione executionis sententia vel cuiuslibet alterius instrumenti executionis. nu. 32.
- 33 Executio presentis personalis non potest fieri absque iudicis mandato in eo & mandatum debet esse in scriptis. nu. 33.
- 34 In executione faciendi prius est recurrendum ad mobilia quem ad in mobilia. numero. 34. & ibidem quod appellatio mobilium continentur etiam semoventia, & numero. 35. quod horum bonorum illa capienda sunt quæ minus noceant.
- 36 Panni & vestes pro executione faciendi a persona honorata non sunt capiendæ etiam si alia bona non adeo sint. nu. 36.
- 37 Bona quoties ab non repositum emptorem adiudicantur creditori, tunc creditor ipse potest eligere meliora. nu. 37.
- 38 Executio an erit nulla ob non servatum ordinem nostri tex. contradicente debitori & petente dissonant. nu. 38.
- 39 Omnis qualitas censetur de forma substantiali & ideo non potest per quosvis adimpleri. numero. 39.
- 40 Executio facta in mobilibus sumentibus etiam mobilibus valet, nisi executatus contradicat & appellet ab ordine pratermissio in executione bonorum, numero. 40. & numero. 41. idem esse quantum bona executione debitorum executionem capiunt, scilicet, non ex hoc executio fit nulla, si sed appellatio eorum fit.
- 41 Arma militibus & scholaribus liberi non sunt pro executione capiendi. numero. 41. & nu. 43. quod idem est in beneficiis clericis. nu. 44. quod potest tamen hos esse retinere libros pro expensis necessariis premissis clarari.
- 42 Mobilibus non possunt capi pro executione arma, neque equi, neque do-

789

## Libro. 4. Titul. 21.

- mus habitacionis, numero. 45.  
 46 Bona laboratorij neque iidem animalia aratoria non possunt a rusticis capi pro faciendi executione, numero. 46. & Supradicta limitantur si nulla alia adessent bona, numero. 47. & numero. 48. in hoc assignatur intellectus ad evitandum correctionem ad l. 3. ut. 23. par. 3. & similes.  
 49 Doctores in actu legenti non capiuntur libri pro executione, numero. 49. & numero. 50. quod neque advocatis dum aduocentur quamvis alia bona non habent, & numero. 51. ponitur authoris opinio, & numero. 52. qui dicantur milites in vestro proposito.  
 54 Praestito fideiussores velso, defanecamento, bona executata omni modo penes executatam relinquuntur, numero. 53. & numero. 54. quod hec fideiussiones praestantur sine executio sit in bonis mobilibus sine immobilibus.  
 55 Res executata deposita penes tertium & perempta cuius periculo perdat, numero. 55.  
 56 Fideiussio defanecamento, a quibus sit praestanda vel non, numero. 56.  
 57 Aduocatus pro debito ciuili non potest incarcerationi, numero. 57. & num. 58 quid si officio aduocationis renuntiet.  
 59 Doctor non potest pro debito incarcerationi, numero. 59. & numero. 60. quid in rebus & filijs eorum, vel licentiam.  
 61 Doctores pro leui delicto non debent incarcerationi, numero. 61. & ibidem quod in dignitate sunt constituti, & numero. 62. quod ideo excusantur a munere recipiendi hospites in domo sua etiam si uel non legant, & numero. 63. an hoc intelligatur

- in doctores doctis, & an idem sit in licentibus, & numero. 64. de nobilitate doctorem remissio.  
 65 Omnes persona quae non tenentur nisi in quantum facere possunt non incarcerationem pro debito ciuili, numero. 65. & ibidem quae sint haec persona.  
 66 Clerici non incarcerationem pro debito ciuili, numero. 66. & numero. 67. an huic beneficio possit sine iuramento renuntiare, & ibidem clericus pro crimine incarcerationem.  
 68 Probatio nobilitatis minor requiritur, nequis pro debito ciuili incarcerationem.  
 69 Nobilitas potest incidenter coram quocunque iudice tractari, numero. 69.  
 70 Nobilitas ascendens bona non gaudet priuilegio nobilitatis, numero. 70. & numero. 71. quod idem est si doctor vel aduocatus legens vel aduocatus ne possent pro debito incarcerationi, & numero. 72. quod dicto priuilegio non gaudet doctor in doctis, vel pro reuocatis gradibus.  
 73 Interim quod disceptatur de nobilitate, vel doctoratus vel clericatus, debent executiones detineri, relaxantur tamen ab eis sub fideiussione, de la hix. nu. 73.  
 74 Referuntur duo casus ubi quis pro debito ciuili non potest capi, nu. 74.  
 75 In causa ciuili nisi in defectum bonorum antea non capietur persona, nu. 75. & nu. 76.  
 76 Quid fecus est de iure vero in causa executaria, quoduis executatus habeat bona sufficientia pro solutione debiti.  
 77 Causa inuentionis an sufficiat pro fideiussione in causa ciuili, numero. 77.

78 Executatus

- 78 Executatus si in instrumentum executionis non habet personam obligatam, in defectum fideiussionis, defanecamento, possit incarcerationi, si bona pro executione sufficientia habeat, num. 78.  
 79 Executatus incarcerationis si non inueniat dicta fideiussione an sufficienter relaxetur si citato creditore offerat testes & deponat bona executata pro executione esse sufficientia, nu. 79.  
 80 Conuentiono obligandi se ad carcerem nihil ualeat, nu. 80.  
 81 Testium affirmatio bona esse debitoris & sufficientia, non sufficiet ut debitor relaxetur a carcere nisi offerat emptorem bonorum ex cuius pecunijs condemnatio soluat, numero. 81.  
 82 Index non potest incarcerationem reuocari nisi post condemnationem, numero. 82.  
 83 Statuto & lege fieri potest ut quis incarcerationem pro debito, numero. 83.  
 84 Praxi & consuetudini capiendi debitorum standum est, numero. 84.  
 85 Captura rei non liberat fideiussorem & contra licet solutio sic, numero. 85.  
 86 Haeres debitoris an capi possit pro debito defuncti, nu. 86.  
 87 heres minor viginti quinque annorum capi non potest pro debito defuncti, nu. 87.  
 88 Haeres etiam maior. 25. annorum si inuentarium iuridicum faciat capi non potest pro debito defuncti, numero. 88. nisi bona occultauerit ut ibi num. 89.  
 89 Exceptio inuentarii confecti opponi potest si in solidum haeres conueniatur, nu. 90.  
 91 Haeres exequi non potest intra tempus conficiendi inuentarium, nu.

- mero. 91. & numero. 92. prosequitur bonum declarationem.  
 92 Haeres an possit conuenire debitorum hereditatis intra nouem dies a morte defuncti, numero. 93. ubi numero. 94. an possit reconueniri.  
 95 Omnis executatus pro debito ciuili potest incarcerationi qui expresse in iure exemptus in contrarium non reperiatur, nu. 95. citandus est debitor antequam bona vendantur, eod. numero. 95.  
 96 Pars executata debet iterum de nouo citari ad ultimam substationem illorum bonorum in quibus nouiter pro residuo debiti fuit executio meliorata, etiam si prima executio fuerit facta, in nombre de todas las bienes, nu. 96.  
 97 Citatio ad ultimam substationem fieri potest in domum debitoris, si reperi in populo, numero. 97. ubi quid tunc debeat rescribere nuntius citans.  
 98 Persona non inuenta ad domum, potest fieri citatio suae in ciuilibus sine incriminalibus, numero. 98. & quod de hoc appareret debet fidei praestare, ibidem.  
 99 Verba, si puidere per auido, conditionem important, de qua prius debet constare, numero. 99. ubi numero. 100. quid debet facere nuntius in perquirendo citandum, et, numero. 101. ubi prosequitur.  
 100 Relationem quam debet facere nuntius si non reperit citatum numero. 101.  
 101 Nuntio dicenti se non reperisse citatum, et ideo ad domum citasse in creditur, 103.  
 104 Citatio inualida per comparisonem citati ualidatur, numero. 10. & ideo si citatio facta ad domum contra dictum ordinem peruenit in notitia

Ddd. tiam





libro. 5. ordinamenti veteris infra propoſita, vt in gloſſa ſequente videbimus daino ſaente auxilio, neque forma. l. 10. titulo. 17. libro. 5. ſequente, circa executionem pro redditibus regij ſaciendam ad petitionem creditorum regij.

Ibi, *Que traben aparejada remicion*, & fic etiam ſeuſente in rem iudicatam lapſe, & priuſate iudicio recognite, & confeſiones clare in ſcriptura facte continentur, omnia enim hæc paratam habent executionem, item & compromiſſum, & tranſactio, prout ex legibus huius tituli patet: proceditque lex noſtra quæſitos contra præſentem debitorem ſi exequuti vel ſi abſentem, non tamen carcatorem fallitum, ſecus vero ſi cõtra mer carcatorem abſentem & fallitum, nam contra eum diſpoſitio dicit. l. finali. titulo. 8. lib. 5. ordin. vet. quæ tranſumptio habetur cum l. a. titu. 19. infra lib. 5. ſerua bitur, quam. l. ad hoc allegat Auend. in titulo. de las excepciones. nume. 53. Sed ſi bonè inſpiciatur lex illa nullam formam ponit circa executionem, & ideo ſeruabi tur natura legis noſtre.

Ibi, *Al por la pœſencia*, ſed quæ ſunt hæc à iudice conſideranda vt executionẽ fieri iubeat, & ſic plurima, quæ ad hunc effectum conſideranda ſunt in inſtrumentis & ſcripturis executionandis, reſtuerimus in l. 1. ſupra ſito titulo & lib. in glo. otros. Alia itidem & nõ minus notata digna cõ ſiderare iudex tenetur, ex parte executionem tẽ petentis, vt executionem petitam fieri iubeat, quæ in præſentiarum declarati bus, ne quid iudicium & imperfectũ relinquantur.

¶ Et in primis debet iudex conſiderare perſonam executionem petentis, num ſci licet legitimam perſonam ſtandi in iudicio habeat, vel ſi minor. 25. annorum, ſer uus, Monach. 25. vel mulier cõiugata, vel excommunicata, vel alia perſona, quæ in iudicio comparare non poteſt, prius eẽ nem perſona neque in noſtrum propoſita aſſent. Auend. in diſt. tit. de las excepciones. nõ. 25. in fine cum ſequenti bus, vel ſi quæ petitor executionem nomine alterius de mandato ſufficiente ad petendum conſtare debet, ſecundum Suarez, relatum & ſecutum per Didacum Perez, in l. 4. titulo. 8. lib. 3. ordinam. columna

1085. in principio, pro quo conſidero cõmunem illam opinionem de qua per Van tium in tract. de nullitat. preceſ. titulo de nullitat. ex deſ. mand. numero. 115. vbi inquit quod antequam cõſſet de mandato nihil in iudicio agi poteſt, ſicet aliter de ſtylo fieri aſſent. Becerius, deſiõ. nõ. 74. in principio quidem ſtylum Vitiũ vbi ſupra, numero. 119. & 120. non mandatum aſſent, quauis de ſedũ non mandatum conſideram non opponitur, inquit tamen ipſe Vantius ibidem, quod ſi procurator admittitur abſque mandato, poſt tamen præſentetur, & aſſentetur mandatum cum ratificatione geſſorum, valebit interim geſta, quauis mandati illius data recentioris temporis ſit, quam illis illius inchoatio, & principium, nam ſi data madata eſt antiquior non vti que requiritur ratificatio geſſorum ante mandati præſentationẽ, & licet Vantius ibidem in via ordinaria loquatur idẽ tamen dicendũ eſt in via executoria, nõ quauis dõ petere executionẽ mandati procuratoris ad petentis nomine alterius non præſentetur, & iudex licet maleſciat, iubeat executionem fieri, & mandatum poſt præſentari, præſentato poſtea mandato antiquioris data, quæ eſt petitiõ executionis, vel ſi eſſet recentioris data, continetur in eo ratificatio geſſorum in executione, valebit equidem executio & acta ſubea contenta, nam in ijs, quæ mandatum ſpeciale exigunt, ratiſhabit locum habet, ſecundum text. in cap. fin. de iur. iur. in 6. hoc tamen vltimum de ratificatione vtrum intelligerem, quod nec mandatum ipſum recentioris data quam executio cum ratificatione geſſorum præſentetur in iudicio, prius ſtante quam executatus allegaret executionem petentem non habuſſe mandatum ad eam potendam, \* vel ad cõparandum in iudicio, tunc enim ratificatio poſt facta nihil operatur in preiudicium iuris reo quæſiti & allegati, ſecundum Bald. in l. 1. in C. ad Macedo. & Decii conſ. 108. & 117. relatum per Rolandum conſ. 1. num. 155. vltima l. quæ tunc et contra non dicitur, eo quod per reum contradiſtum eſt & allegatum de defectu mandati ante quam ratificatio geſſorum fieret, quo caſu ratificatio nihil operatur, vt in l. 17. ſupra eo dixi, & probatur ex text. in l. licet, & ibi gloſ. C. de procurator. & text. in l. 1.

20. titu. 5. part. 3. & alibi dictum eſt.

¶ Item & ſecundo inſpiciat iudex, nõ inepetẽ petatur executio, vel in petitione deſer repugnancia, tunc enim non debet iudere fieri executionem, & ſecundum Auend. in titulo de las excepciones nõ. 25. verſic. Item ſecundum Tertio ſecundum eund. Auend. ibide inſpiciat iudex an habeat iurisdictionem contra reum tẽ executatũ, ea enim deſiciente inualida, & nulla eſt executio.

¶ Quarta ſecundum eund. Auend. vbi ſupra, numero. 24. & Rebuff. l. 1. non conſtit. Francie titulo de lict. obligat. art. 2. gloſ. 1. numero. 58. & inſpiciat iudex an inſtrumentum virtute cuius patitur executio habeat aliquod vitium tẽ petens, parã quod fit cancellatũ, in parte ſubſtantiali intelligi, vel quod ex eo aliqua legitima reſultat exceptio executionis in predictis, tunc enim exequendum non eſt & idẽ ſi careret inſtrumentũ ſigno tabellionis, in Hiſpania enim debet eſſe ſignatum, vt in l. 1. in gloſſa. Quo dicit, titulo. 5. infra eo. lib. dicemus, & tenet Rebuff. in diſt. articulo. gloſſa. numero. 85. cum. 1. ſeq.

¶ Item & quinto inſpiciat iudex an iuratum ſit in petitione executionis quantitate petitam deberi, & ſolutam nõ dum eſſe, nam deſiciente hoc iuramento tẽ non eſt executio facienda, ſecundum eund. Auend. diſt. numero. 24. ex l. nona, illius noſtri tituli, quauis aliud certo modo vel Rebuff. in diſt. articulo de lict. oblig. arg. 2. gloſ. 11.

¶ Sexto & principaliter inſpicere debet iudex, num ſcilicet, executionem petentis, vel lictẽ contra quem petitur, ſint nominati vel contenti in inſtrumento illo, vel ſi hæres ibidem contenti, aliter tẽ non eſt executio facienda, & ſecundum Auend. diſt. numero. 24. in medio, & cum Saluatiñnum in l. 4. titulo. 8. lib. 3. ordin. col. 1085. in medio, & ante eos Suarez in l. poſt rem in 2. limit. 1. re. 32. num. 1. & ſeq. pagin. 294. & Rebuff. in diſt. titulo de lict. oblig. art. 1. gloſ. 6. numero. 3. cum. 6. ſeq. contra tertium enim in inſtrumento non nominatum non eſt facienda executio ſecundum Rebuff. ibidem art. 1. gloſ. 1. ſi numero. 6. & 64. & iterum in eodem articulo. 2. gloſ. 1. numero. 11. cum. 2. ſeq. & Roland. conſ. 10. numero. 15. vltima. niſi in caſibus conſ. 10. numero. 15. vltima. niſi in caſibus

24. tẽ relati per Suarez vbi ſupra, pagin. 289.

verſic. Y que las cumplades, vel vbi debitor conſtitit ſe nomine creditoris poſſiderẽ ſecundum Rebuff. in l. 1. gloſ. ad finem & Trago iure conſtit. poſſ. 1. part. num. 37. & 43. & Boetium diſt. 20. numero. 18. Ex quibus deducitur, quod quauis pater de periculo poſt filio teneatur ſi ſuẽ iuſſor, non tamen exequatur contra eum inſtrumentum filij, tẽ ex quo ibidem patet ipſe non eſt nominatus, ſecundum laſ. in l. cum filius fami. nõ. 9. gloſ. 79. ſic de verbo oblig. iure conſtit. ad iudicio lato contra filium executionẽ contra patrem fieri poſſit, ſi contentente pater filius ſit tẽ in iudicio, ſa cundum Suarez in diſt. 1. poſt 18. 9. vltima eſt ſupra numero. 3. pagin. 335. ſic de re iudic. & iterum ibidem in notab. incip. poteſt etiam num. 1. pagin. 364. verum tamen eſt quod inquit Anton. Gomez toto. 2. acap. 11. num. 18. in fine, quod ad l. 1. titulo. 16. lib. 5. infra illius ſtipulatus fuerit aliquid tertio alicui præſtandum in inſtrumento poſſit & garantiam contentum, quod poteſt ille tertius ibidem nominatus petere tẽ executionem virtute illius inſtrumenti contra debitorem in eo contentum, & hoc nimirum nam ibidem tertius ille nominatus eſt, & tertio ipſi exſtipulatione illa competit actio ex dicta. l. 1. gloſ. 1. preut ea atenta tenet Villalobos in ſua ſententia iuris ciuiliſ & regij, liter. A. numero. 28. & 29. & iterum in arſorio mille com. opin. litera A. numero. 15. & gloſ. l. 2. in 1. part. 5. & Anco. Gom. vbi ſupra, & cui competit actio, competit & ijs executionum tẽ ex actione illa promouentis ſecundum Suarez vbi ſupra, limita. pagin. 294. imo & ex ſola viſi actione competit ius executum, ſecundum Didacum Perez in l. 4. titulo. 8. lib. 3. ordin. col. 1076. in principio & latius dicemus Deo volente in dicta. l. 1. articulo. 16. infra lib. 5. Etan tẽ executio fieri poſſit in bonis dotalibus pro debito per uxorem ante matrimonium contracto, vide per Guidonem Papa deſi. 4. 472. Sed ſi ille, qui petit executionem, vel lictẽ contra quem petitur lictẽ hæredes creditoris, vel debitoris in inſtrumento garantiam nominari, optine poteſt peti talis executio ad perſonam huius hæredis, & executio ad perſonam huius obligati fieri, quauis hæres ipſe in inſtrumento non ſit nominatus, ſecundum laſ. in l. 2. 9. ſina num. 1. in fine. ſi de verborum oblig. & in

li sic stipularis, l. 2. n. 10. c. titul. & Suarez in dict. l. post rem. ampl. i. regie col. i. pagin. 177. & eundem lat. in dict. l. cum filius fam. num. 5. & lat. Rebus. vbi supra, art. 5. glossa. per totam vbi opima dicitur in propositum de hærede, & limitat aliquibus modis, & latius idem Rebus. in eod. titul. de lit. oblig. art. 8. & 9. vbi qualiter contra hæredem debitoris exequi poterit tradit, & quomodo, & qui dicitur hæres, & in quibus contra hæredem exequi poterit instrumentum garentiam, tradit nouissime Baeza de debitoribus inop. cap. 6. num. 3. cum. 4. seq. & num. 17. & quæ cautela 7. seruanda est nē exequio petita contra hæredem differatur, videri poterit per Suarez vbi supra, dict. num. 4. & est notandum quod ex parte hæredis executionem petentis illa cautela necessaria non est, iussit enim si in petitione executionis dicatur, quod petiit, ac tanquam hæres Titij creditoris in instrumento nominati, cuius hereditatem acceptatam habet, & acceptat cum beneficiis inuentarii, quod tamen verum credendum fuisse, nisi pars execututa opposuerit executionem non esse hæredem creditoris nominati in instrumento illo, tunc enim negatione hac posita pre reum executionum, necesse habet probare exequens fuisse condangnetum & hæredem vbi supra, dict. 1. creditoris illius, neque fuisse, secundum quod diximus in l. 1. supra eo, & tenet Auenda. in dict. tit. de liter. obligat. art. 3. glossa. 1. numer. 15. id tamen in filio 7. non procedit, in quo satis fide dicere se esse hæredem & acceptare hæreditatem absque eo, quod testibus probare se esse hæredem patris, nisi ipse reus probaret ipsum filium abstulisse se a filio & condit. patris, secundum Rolandum in res. 10. lib. 1. & Mantican in tractat. de consuet. vlti. vol. lib. 2. titul. 10. numer. 3. reuebitur tamen tunc probare se filium esse, si id negetur per aduersarium, & hoc quando filius hic est pars exsequens, sed si exequi reus executus debet contra eum, non probari esse filium & hæredem 7. debitoris nominati in instrumento illo, secundum Ro. and. ibi declarantem, & melius per Ti. raq. in tra. de le. mort. fa. si l. l. ouit. 7. parte, declaratio n. 1. num. 7. & 8. & a. numer. 1. inceptit, & nouissime hanc opinionem testando communior tenet Pelaez de maioratibus. 4. parte. q. 2. l. 16. num. 4. & 5.

fol. 450. n. 10. c. titul. & Mantica vbi supra, numer. 1. cum sequentibus, & ibi ponit consueturas, ac quibus præsumitur adesse. Vterius notandum est, quod intra tempus conciliandi in uenturarium non potest fieri 7. executio contra hæredem secundum Rebuff. vbi supra, numer. 1. artic. 3. glossa. 1. & Jacqum de debiti. inop. cap. 6. num. 10. & 17. & infra, hac lege super verbo, Sea prelo, latius dicemus, & an celsionario possit petere 7. executionem non ostensa cessione, vide Rebuff. ibidem num. 17. & 18. & Didacum Perez in l. 3. titul. 8. col. 1076. in principio. libr. 3. ordin.

Item & septimo iudex inspicere debet quo tempore petiti executio num die Dominico & festiatur, tunc enim decerni non debet mandatum executionum, 7. secundum Auenda. vbi supra, numer. 3. verum item septimo Octauo est inspicenda data & dies executionis exequendi, ad sciendum an ea & a die solutionis in eo descriptio temp. elapsi decem anni, & an cōtineatur in instrumento certa quantitas soluenta, vel certe res tradenda, & alia considerabitur, quæ in l. 1. glossa. Otraz, supra istum titul. dicta sunt, & per Rebuff. in dict. tit. de liter. obligat. art. 11. num. 4. cum pluribus seq. & tamen iudicibus, quia raro ad hæc aduertunt.

Ibi, *sic citatur a parte*, cum enim executio petiti & fit, nulla executari requiritur citatio, secundum quod diximus in l. 1. supra eo, & tenet Auenda. in dict. tit. de las exceptiones, nu. 16. in fine, & hanc communem practicam affirmat Suarez, & alij relati & secuti per Did. Perin. l. 4. tit. 8. col. 1073. in fine. cum seq. libr. 3. ordin. & facti igni, quicquid dixerit in instrumentis garentij executione Ruynus consil. 15. num. 7. lib. 4. & consil. 37. num. 9. libr. 5. relatu per Menoch. de arbitrat. iudic. libr. 3. q. 2. l. 17. num. 6. nisi secundum Rebuff. in dict. 1. de mo. titul. de lit. obligat. art. 3. glossa. 1. numer. 67. non continetur dies solutionis in instrumento, nam tunc citandus est, vel ut melius loquar interpellandus iudicialiter vel extrajudicialiter, vel solute inter talem diem, alias quod petetur & fiet executio contra eum, hoc enim sufficeret & esset necessarium quando dies solutionis in instrumento non esset appositus, ut optime per consuetum nostrum Doctorum Gutierrez in suo pcutili tractatu, de

de iuramento consil. i. par. cap. 56. numero 1. cum seq. aliquibus, & sic in executoria ante quam eius executio fiat debet per iudicem iuberi quod parti notificetur, & quod soluat 7. alias malam executionem pronuntiabit Senatus, secundum Rebuff. 1. tomo constit. Fran. titul. de sentent. executor. art. 7. glossa. 9. numero. 10. pag. 165. Sed si dies solutionis esset appositus in instrumento nulla pars executandæ citatio requiritur ut executio fiat, & ratio huius communis practicæ est, secundum Auenda. vbi supra quoniam post captionem pignorum, Hispanæ, Después de hecho el entranamiento de bienes, executatus ipse ante quam fiat victima subhastatio venior ipsorum citatur reus ipse ut veniat ad respondendum & allegandum quare non debeat fieri vbi supra subhastatio potest in adjudicatione pignorum testatur Padilla in l. 1. numero. 9. C. de iur. & fac. ipse tamen Rebuff. vbi supra, intelligi nē sit opus eius contra communem practicam, ut intelligamus ipsum Rebuff. loqui, quod debitor ipse tempore captionis pignorum reperitur, tunc enim certioratur de executione petita, & quod pro ea pericienda nominet bona mobilia sufficientia, vel si mobilia non habet nominet immobilia, & præstet fideiussorem, De saneamento, alias incarceratione, tunc enim, faciendum est hoc si debitor ipse tunc temporis reperitur & executio fit in persona eius, si vero non fiat in eius persona, quia non reperitur tunc nulla est necessaria citatio vel citatio temporis executionis faciendæ, sed citatio potest, Para remate, ut dictum est, & sic potest alio modo intelligi Rebuffus, ut non sit contrarius communis practicæ. Quæ quidem communis practica non solum intelligitur ut procedat in executione instrumenti, confessionis, vel priuata scriptoræ recognite diem continentium solutioni signatum, verum & in executione sententiæ 7. diem continentis pro solutione condemnationis, idque lege nostra attenta asserendum videtur, nam cum citationem non esse necessariam pro executione scripturæ garentij, vel alio quolibet instrumento exequibili, vt patet ibi. Quæa elicitur a reuocato porque fe pide deua fer executada, manifeste colligitur etiam in sententiæ executione citationem non requiri, nam verbum illud, O reuocato, in sententiā verificari potest, & in quo

libet alio instrumento exequibili, præsertim cum ex l. 1. ius titul. & lib. ex. executio sententiæ & instrumenti publici expiatur, & eodem contextu dispensatur, exequenda esse instrumenta & sententias, & sic equiparatur eadem debet esse iuris dispositio, & idem ius seruandum est, & ita hoc vltimo fundamento tenet hanc opinionem Duchas in regul. 4. limita. 4. & hanc esse communem opinionem testatur fuit Alex. in l. 1. Dico Pro. 4. in vltimo ne. ff. de re iudic. quem refert & sequitur Gomez in regul. Cancell. apof. de subrog. collig. quæ. 4. in principio, quidquid velit in contrarium dicere Padilla in l. 1. numero. 17. C. de iur. & fac. iud. ibidem distinctione procedit, ut scilicet quod si executio sententiæ faciendæ est in alijs rebus quam in ea contentis tunc requiritur citatio, secus si in re ipsam sententiæ contenta esset executio faciendæ quoniam tunc citatio non requiritur, & hanc ibidem ipse Padilla testatur esse regulam firmissimam & quasi morum quandam athenum & communem ibidem testatur & fateor veram esse, sed quæo quomodo poterit sententiæ exequi in alijs rebus quam in sententiæ contentis, & si ipse Padilla vult intelligere esse alias res quod pro specie quantitas soluenta est assumptione iusta, non nē assumptione specie non extante virtualiter continetur in sententiâ figurat eadem est ratio in hoc caso, sentit si res & species extant, item quia pro liquidanda assumptione species non extantibus non est necessaria citatio tempore executionis faciendæ, quoniam durante executione liquidari potest, imò nulla facta assumptione datur sententia de remate, pro re illa & specie contenta in sententiâ executata, vel pro ipsius speciali assumptione liquidanda intra sex dies, & sic fuit in alia sue in eadem specie extante executio sententiæ fiat, nulla requiritur citatio pro executione sententiæ solutionis die continentis, & ita teneo, & sic video in illis fieri, dum tamen sententiâ illa sit lapsa in rem iudicatam vel habitam pro tali, vt diximus in dict. l. 1. supra eod. Bene tamen verum est quod sententiâ lapsa in rem iudicatam & executoria eius est notificanda condemnatio non in vim citationis ad exequendum eam, sed in vim monitionis vt condemnatus soluat condemnationem intra terminum præscriptum in sententiâ & hoc

& hoc ad effectum scilicet quod si in verum non soluerit executio sententia fiat contra eum, vt inquit Rebuff. de lit. obli. g. articulo. 13. nume. 7. & 8. & a fortiori notificatio hac fiet si terminus in sententia non est assignatus, vt assignetur per iudicem, & hac notificatio inuoluntate sit suae executoria & sententia eius detur super specie autem extante siue non & ita tenendo cessant limitationes plures ex dictis per Menesium Padillam in dicta. l. r. numero. 16. cum sequentibus aliquibus neque  
 32 itidem erit necessaria libellus vt in petitione executionis sententiae, vel cuiuslibet alterius instrumenti exequibilis, prout communem testatur Padilla vbi supra, numero. 21. & Orofini in Libere causis. ff. de iur. iud. numero decemsexto colas. 55. siue petatur talis executio sententiae actione in factum, siue officio iudicis, secundum gloss. fin. l. prima tit. 27. part. 3. per text. in l. prima & secunda, supra titulo & libro, quicquid velis distinguere Bar. relatus per Suarez l. post rem. a. not. numero. 9. in fine, & Padillam in dict. nu. 1. ad finem, quantamvis Bart. distinctio communis videtur ex Padilla ibidem, adhuc opinio dictae gloss. fin. tenenda est, quam & tenuit Suarez vbi supra & indistincte practica libellum non esse necessarium, sed quam libet petitionem in actis sufficere, praesertim attentis l. 10. tit. 17. supra illo libro. 4. receptum est.

Ibi, *stando potest*, ex ipsi verbis colliges quod executio praesertim personalem, non potest fieri absque iudicis mandato, imo & debet esse mandatum t. inscriptis secundum Bal. in cap. cum parati, de appella. & in l. contentat. eum. C. quom. & quando iud. & Barto. in l. Palatinos. C. de loca fund. pat. libro. 1. quos refert Carolus de Grassili libro. 1. Regal. Franc. iure. 8. pagin. 126. in parui, & Baeg. de debitor inope. capitulo. 1. nume. 33. & probatur ex l. 17. supra illo titulo & libro. iubente, mandatum executorium prius patri executi, quam aliquid tradendi, & sic quousque practica, nam absque mandato iudicis in scriptis data nulla fit executio.

Ibi, *in bene mobilis*, idem dicit in femineutibus, ad quae prius quam ad immobilis, & recurrendum enim ad appellationem, & si moerentia quousque continetur, secundum l. 13. in l. mouentium. ff. de verbo. signi. & text.

in l. 10. vers. Otrouo decimos. tit. 33. p. 7. & probatur in terminis, ex in l. 2. ad 2. p. 9. in venditione. ff. de re iud. & in l. 3. tit. 27. p. 1. in eo & hoc bonorum illa capiendae sunt, quae minus noceat, secundum gloss. ampliam. in dict. 9. in venditione, & tradit in alio proposito Barto. in l. 1. libro herede. num. 13. ff. de alimen. & cibari. leg. 2. & communem refertur Mantua in praetico titulo de executione numero. 1. & clausula per Villalob. in suo arario mille com. opultera. E. numero. 2. 4. & idem vestimenta capiendae non sunt nisi homines non adessent panis tamen non sunt capiendi a persona honorata, secundum text. ita probantem in l. 3. titulo. 26. part. 2. fecus si persona honorata non esset, nam tunc secundum illam l. nudari posset, nuncum tamen vbi hoc fieri, neque permittendum est quod fiat, & ita de iure statum erat, prout licet videtur, ex Duensis regula. 27. nu. 1. in Delphinata tamen non seruatur nostrae legis forma in capiendis bonis pro executione, secundum Guidon. Pope de cisi. 28. neque ita in nostro seruabatur regno, quoties ab non reuertum impetretur creditori bona adiudicantur, & tunc enim creditor ipse eligere potest & meliora bona, secundum gloss. in dict. l. 3. titulo. 33. part. 7. aliter enim extra hunc casum in nostro Regno seruanda est dispositio nostrae legis & ordo capiendi prius mobilia, secundum gloss. 3. in ea. 3. Sed an si circa hoc ordo & forma nostrae legis non seruatur text. praetermissio, debitorum contradicere & petente vt seruaret, & videtur quod sic, quoniam text. nonde moam formam ponit, & sic omnia in eo contenta censentur esse de forma substatiali, & doctrina Decii, relata per Velli. in dict. 2. part. 1. Tit. numero. 3. per Octauianum in decess. Pedemonte. 16. 4. nume. 11. & omnis qualitas censetur esse de forma substantiali, secundum Auendaeponi. 14. in fine & nonnullae post huc tradit Molina de primogen. Hisp. lib. 1. cap. 17. nu. 3. fol. 268. & idem non potest per acquiescentem a. adimplere, secundum eund. Molin. in eo libro. cap. 6. nume. 17. fol. 357. & Octauia. vbi supra, nume. 7. & sic actus factus contra talem legis formam nullus est, secundum eund. Molin. dict. cap. 7. nume. 4. & Octauia. vbi supra, nume. 15. etiam si signanter

ranter factus sit, vt per eund. Molin. lib. 1. cap. 9. nume. 17. fol. 66. imo & non solum si contra formam, verum & si praeformam, secundum Deci. in cap. prudentiam. nu. 4. de off. del. & per consequens in nostrum propositum vitabitur executio contra legis nostrae ordinem in immobilibus facta, mobilibus bonis sibi sibi, & sufficere tibus pro solutione debiti, prout in proposito tenuit Auenda, cap. 17. pratorum num. 3. versio. eo vero, lib. 1. Milhi tamen num. 14. in dict. 9. in venditione. num. 19. & hac placebat opinio praesertim lege nostra attenta, tamen eo quod partes executae non appellant a grauamine hoc tenent & hodie cum comuni asserta per l. 1. ibidem, scilicet, quod nisi executus contradicat & appellet ab ordine praetermissio in executione bonorum valida erit executio & facta in immobilibus etiam mobilibus stantibus, quam & magis communem testatur opinio gloss. in dict. l. 3. in gloss. 1. titulo. 27. part. 3. & Villalob. in suo arario, litera. E. nume. 46. sequitur eam, & Rebuff. in dict. titulo. de liter. oblig. art. 1. gloss. 1. nume. 3. cum 3. seq. vbi num. 4. inquit idem esse, quoniam si bona excedit l. 1. debitorum executum t. capiantur, vt scilicet non ex hoc executio sit nulla, sed appellatio opus fit, & ita in Francia vt afferit, & velle, ex quibus prius capere bona extraheret, vt patet ex dictis per Rebuff. lib. 1. in gloss. 4. quia cum ex l. 1. titulo. 17. supra eo. attenta veritate procedendum est, quo causa huc secunda opinio elior est, vt inquit Anton. Grauius in annota. ad practici cancel. apof. Octauian. Veltz lib. 8. cap. fin. nu. 17. Notandum tamen est quod militibus arma & scholarii

40 bus libri non sunt capiendi pro executione, secundum gloss. in l. inpos Proculo. ff. de verbo. sign. quam gloss. commendat Rebuff. in dict. tit. de lit. oblig. art. 2. glo. 1. num. 94. cum pluribus seq. & in art. 6. gloss. 1. nume. 63. & iterum in art. 4. gloss. 1. nume. 16. & 18. idem in breuiario clerici esse dicit, & potest tamen hos, secundum eund. ibi num. 19. retinere libros pro

44 expensis necessariis praestitis scholasticis & in dict. nu. 94. idem esse inquit in bonis tutoris pro pupili debitis, pro quibus tutoris bona capi non possunt, nisi & ipse tutor se suorum nomine obligauerit,

vel nisi iniuste litigauerit, & in expensis pupilli condemnatur, nam pro expensis possit tutor exequi, ex in l. non est ff. de iudi. tutorum notat Duensis, in regula. 27. limi. 8. Itidem quae neque nobilibus arma, neque equi, neque domus habitatio  
 45 nis t. capi possunt pro executione secutione dict. in l. 3. tit. 2. lib. 6. infra, & in l. 9. titulo. 10. lib. 6. & plura infra & DD. de hoc allegat cocius notat doctor Gutierrez in iura tractu de iuram. confirm. a. part. cap. 17. nu. 8. Vbi nu. 9. inquit quod neque in fructibus praebendam clericorum de bet fieri executio statibus alijs bonis, secus alias, vt & per Duensis dict. reg. 275. limi. 8. Neque idem Rustici boues laboratorum possunt capi pro executione, neque

46 animalia t. aratoria, secundum text. l. 3. titulo. 17. part. 3. l. 1. 43. titulo. 4. lib. 3. supra & in l. 4. titulo. 9. par. 5. impositur pena contrarium facientibus, & tractat Rebuff. vbi supra. dict. art. 2. gloss. 1. num. 101. cum 3. seq. imo neque in consentibus laborem Rusticorum potest fieri executio, secundum text. in l. 4. & 6. titulo. 17. lib. 5. infra sub pena ibidem contenta, & probat text. in l. executores & in auth. agriculores. C. quae res pign. oblig. & l. 4. titulo. 19. part. 3. & l. 5. titulo. 19. lib. 3. fori. adhuc allegata per Duensis vbi supra. l. 1. 2. vbi plures alias limitationes prosequitur in proposito, quas referre longum esset. Aliqui tamen limitant praedicta vt procedant existentibus alijs bonis quam armis militum, nobilibus, & libris scholasticis, & bobus & aratorijs rusticorum, & fructibus praebendam clericorum & breuiario eorum, quia tamen si nulla alia adesset bona quae arma, libri, boues, breuiarium & fructus praebendarum tunc enim & in eis posset executio fieri, secundum gloss. in l. executores. C. quae res pign. oblig. ad hoc allegata per Didacum Perez in l. titulo. lib. 4. ordi. col. 16. in princip. & Rebuff. in dict. art. 2. gloss. 1. nume. 101. & Baegam. de debitor inope, cap. 16. nume. 19. cum 4. sequentibus. Aules cap. 1. par. verbo, nil leuatur. n. 10. & seq. & probat optima & singulari, l. 1. tit. 27. part. 3. & dicta. l. 1. titulo. 17. lib. 5. infra, & probatur ex dicta. l. 9. titulo. 10. lib. 6. infra in dicta. l. 4. & 4. & eius confirmatio ibidem posita titulo. 2. lib. 6. infra, vbi inquit text. in dict. l. 9. titulo. 10. lib. 6. infra in dicta. l. 4. & 4. & eius

limitibus arma capiendae non esse, quod supplet











86

glos. nu. 77. Sed an & hares debitoris capi potest pro debito defuncti, quadoquidem in heredē potest fieri executio, quemadmodum in herede potest fieri executio, ut in hoc titulo dictum remanet in l. i. in glo. Que no fex, in d. 6. opposicione supra tit. de libro & latē erat. l. Rebuff. d. titulo de lib. obligat. articulo. 3. glossa. 5. per totam & Baça de debito inope. capit. sexto numer. primo cum seq. vbi numer. 7. in fine id adeo esse verum dicit, quod ex tali executione decima deberetur executori, quemadmodum deberetur si defunctus ipse efflet executus, idq. cum Minchaca, sibi placere dicit ipse Baça, & verum dicit nam quod die hic practicator, & redeundo ad questionē propositam videtur dicendum quod capi possit hares, sicut & defunctus poterat ex dictis per Rebuff. vbi supra articulo 3. glossa. 2. numer. 10. & hæc est magis recepta opinio secundum Cerdam de Tallada in thesauri de carcel, capit. 10. num. 1. id tamen verum est si hares hic non sit minor 25. annorum nam si minor est incarcerationi non poterit, & prout est mirabile dictum Angeli in l. nemo carcerem. C. de exat. tribut. li. 10. & Roma. consilio. 10. relat. ad hoc per Cerdam de Tallada in diversis de carcel, capit. 10. numero. 3. & idem erit in herede maiore. 25. annorum inuentarium conscientie & intra iuris terminum & secundum eos vel populi consuetudinem, eo quia tunc non teneat ultra vires hereditarias, vt inquit Rebuff. in dict. art. 3. glossa. 2. numer. 3. qui sic intelligendus est in eo quod dicitur in num. 13. 25. & 11. & hoc est vnum de beneficiis inuentarii, eo quod tunc separat patrimonium defuncti a patrimonio huius heredis & diuidit actiones, & id eo hares acceptans cum bono inuentarii & illud faciens, secundum terminos iuris vel loci consuetudinem non potest pro debito defuncti capi & incarcerationi, quannisi in bonis defuncti executio fieri possit, secundum Bald. & alios in l. fin. 4. et si prafaram. C. de iure lib. & alios plures relatos per Rebuff. vbi supra & per dictū Cerdam de Tallada, En la visita de carcel, capit. 10. num. 3. & 8. & la çam de debito inope capit. 6. num. 16. ubi numer. 17. inquit quod capus detineri poterit vbi quod dum inuentarium demonstrat, eo tamen demonstrato capi non potest pro debito defuncti, dum tamen bona non occultauerit, & secundum Baçam, ibi num. 18.

& Bart. Socin. in consilio. 120. num. 12. lib. 1. & Beroti. quæst. fami. 57. & tunc inuentario factio in termino executio faciendū est in eo tantum quod hereditat secundum Baçam dict. numero. 17. & probatur ex l. 7. tit. 6. par. 6. & tenet Sebastianus Medii, in tract. mortu. omnia foliis 3. par. num. 12. Ex quibus primo caudē d. i. & Beroti, vbi sup. & Aue. in tit. De las excepciones numero. 25. diuidentibus quod imo tunc in nullo esset faciendū executio cōtra heredē, nam in contrariū est verū ex dictis d. i. & secundo caudē d. i. & Sebastianus Medicus vbi supra in. 2. parte. n. 57. dum dicit quod etiam si hares nō faciat inuentarium non in carceratur, nam male dicit & DD. quos ad hoc allegat hoc nō dicit, sed potius contrariū, & secūdo hæc intelliges dicta per Anton. Gomiz. l. 64. Tauri nu. 5. & secundum hæc exceptio inuentarii confecti, si hares insoluit & conueniat, opponi potest in ipsa executione, cum non perimat sententiam iudicatum, cum non perimat sententiam, prout est intra certos limites contineat, sicut est communis cum Bart. in l. cum hideo cōmissum num. 1. ff. de defel. etiam si Alberi. in l. fin. nu. 18. C. de iure de lib. contrariā communem dicat, scilicet, quod aut sententiam esset proponenda nō verō post, prout refert Padilla in l. i. numer. 4. C. de iur. & facignor. Est tamen verum quod inquit Suarez in l. post rem, ampl. 1. regie col. 4. quod intra tēpus conficiendū inuentarium hares exequi non potest, & quem & alios allegando sequitur Baça in dict. capit. 6. num. 17. ad finem, & Boer. decil. 51. & Rebuff. in dict. titulo de lib. obli. art. 3. glossa. 1. numer. 2. & Anto. Gomez l. 64. Tauri num. 5. & facti ex iusta glo. Mandado in d. 1. titulo. 6. par. 6. & hoc verius esse testatur Meneses in l. 1. eā cum nu. 113. C. de hidoem. & Capella Tolos. 257. nequid. si sit p. 1. & l. 1. tit. 9. par. 7. & disponens hæredem non posse conueniri nisi lapsis nouē diebus à morte defuncti, intelligendum est quod sint contraria dicta l. 7. & supra suppleda vt etiā id sit intra tēpus conficiendū inuentarium, & non est enim modulus in contrariū ab ipse legis vt corrigamus. d. l. 7. sed potius omitti debet dictum argumentum ad euitandum correctionem, nō est enim nouē leges posteriores per priores intelligi & cōtra, nihilominus tamen licet hæc dicit

diei possint dicta tñ. l. si non patitur hanc declarationē, idēo verius credo quod lapsis illis nouē diebus à morte defuncti possit fieri conueniri & exequi per creditores defuncti, prout tenet Did. Perez in l. 4. tit. 8. lib. 3. ord. col. 1077. in fine cu seq. neq. dicta l. 7. est contraria iure doctrinē, eo quod non loquitur respectu creditorū, sed tamen respectu legatariū, qui quidē intra tēpus conficiendū inuentarium nō poterunt conuenire hæredem per legis, ita dictam. l. 7. intellexit Auen. in dict. tit. De las excepciones numer. 25. verū, & in quantum, & est singularis & literalis intellectus ad l. illam, quannisi glo. Mandado, in ea. l. 7. eam etiam in creditoribus loqui allerat, ipse tamen hares alios conuenire poterit etiam intra illos nouē dies, & tunc mortis defuncti secundum Boer. decis. 51. nu. 4. & addit. Suarez in dict. l. am. pli. nu. 5. secundum quem addit. in. 8. talis debitor conuentus ab hærede, poterit heredem ipsam tunc reconuenire intra illos tē nouē dies, aliam quæstionem vide per Afflic. decis. 372. n. 6. cum 2. seq.

l. i. x. siendo tal. & qui sit ille supra in glo. Con fiança, dictum est, & ex his verbis, defuncti potest regula optima scilicet, quod omni ille pro debito ciuili executus potest incarcerationi, qui expresse tñ in iure exceptus non reperitur vt non incarcerationi, quannisi alio de iure ciuili distingueretur vt licet videre per Ferrarum in practica, in forma exceptio. sentent. diffin. glossa. 1. vel pro cuius latiori, qui quidem regula est addenda ad alias plures, quas de scriptis in princip. titulo. 1. lib. 3. supra, vbi non est locus nisi in casibus iure exceptis, & declaratur ista regula ex dictis in duabus glossis supra proximis.

l. i. 7. per eja forma, sed an ista forma hæc non feruatur erit nulla executionis dictis supra in princip. huius l. in glossa. En los bienes, decerpes.

l. i. Dadas los pregones sea citado el demandador para remate, ad hanc enim subhallationem, quæ vocatur El remate (donec enim res subhallata tradatur emptori non dicitur facta eius executio vel entrega) citandus est debitor ante quā bona vendantur, secundum Auen. in dictionario verbo Almoneda, ver. 8. quod requiritur, & in hac iterum diximus leg. si intelligendum dictam Angeli. in l. si sic. 3. deleg. 2. & reprobans ipse Auen. Suarez alter

Angelū ibi intelligentem, & probatur intellectus hic ex tex. nostro, & hic tenet p. stylus est & practica communis citata pro remate, postquam præconia prædicta iurati, & eorum terminus lapsus, nisi in locis De ad adactiamenter, quoniam in eis tēpore quo fit executio citatur executoratus Pro dicho remate, vt disponitur in l. 4. tit. 5. lib. 3. supra quæ quidem lex cum localis ibidem obseruatur, & in alijs locis legis nostre dispositio. Ex quibus infero quod si bonalla in quibus executio fuit facta sufficienter non fuisse pro totius debiti solutione, & hac de causa pro residuo in alijs debitoris bonis de nouo executio facta fieri, debet pars executæ iterū de nouo citari. Pro dicho remate de ajillos bienes, in quibus nouiter pro residuo debiti fuit executio meliorata, & etiam si prima executio fuerit facta En boz y en nōbre de todos los bienes, & ita videtur meo iudicio fuisse Rebuff. in dict. titulo. de lit. obligat. art. 3. glossa. nu. 12. & 3.

l. i. si paderit fr. audio, ex his verbis reicienda videtur quædam pessima & iniusta conclusio, sed potius corruptela citantium & iudicum permittentiū citationem Para remate, heri in domo debitoris quauis debitor sit in populo & citari possit faciliiter in persona, & aniam citari perunt ex lege nostra ad domum citari permittent non attendentes ad verba huius. Si paderit fr. audio, sed ad substantiā horū verborum debet attendere aduertere in re ita graui prauium, in qua citatio faciendā est in persona si haberi potest, si autē haberi non potest, quia debitor perquisito in domo & in populo, non fuit reperitus, tunc ad domum & ex permissione nostre legis poterit fieri & ex iura iidem ciuili dispositione, prout fuit hæc sententia Ricar. Mar. Dyni. Bart. & aliorum in l. 4. 3. prator. ff. de dam. infecto, & aliorum plurium reatorum per Françiscum in capit. quoniam contra, tit. de citationi. numer. 9. de probatio. & tenuit Gregorius dicens ita feruari in l. verbo. Ca elios. tit. 7. p. 3. & hæc est communior secundū Alex. in d. 1. prator & Afflic. in cons. Sicili. l. 1. rub. 96. 3. n. 1. vbi inquit q. debet nōn venire referte, q. in loco nō reperitur, idēo citabit eū in domo & q. emissio huius perquisitionis reddit processum plurimum, persona enim non inuenta, tunc ad domum potest fieri citatio

sue in ciuitibus fuit in criminalibz, prout  
 communem testatur Padilla in l. i. tamen  
 numero. 3. & 4. delega. 2. persona tamen  
 re perit potest nullo modo esse ad domum  
 faciendi citatio quoad bonorum venditionem,  
 secundum Additi. Rotz Nouiz 102  
 1. & 2. de dolo & contu. vbi optime declara-  
 tur quando valeat citatio ad domum &  
 postea hic vidi de iis differentem Alfinum  
 in practica. §. 6. capitul. 1. & 3. neque hoc  
 esse censendum legem nostram corrigere,  
 sed potius velle secundum illud dispone-  
 re, scilicet vt tunc domum citatio Para-  
 remate, in domo executari fieri possit,  
 quoties citatus in domo & in populo per  
 quilibet reperiri non potuit per apparito-  
 rem, & quod apparitor de hoc praeliter  
 fidei in processu, habet enim verba, Si pudie-  
 99 rer alius dolo, conditionem vt important, de  
 qua prius debet constare, secundum Car-  
 di. in Clemen. 1. questio. 3. de offi. del. &  
 Bart. in dict. §. prator. nume. 5. & Abb. in  
 cap. causam, numer. 6. de dolo & cont.  
 dicto in illa i. si, conditionem importat,  
 & ante implementum conditionis non  
 potest deueniri subsidiarius danus citationem,  
 praeliter in re grauis preiudicii  
 prout est hae, ex quo inquit Maranta in  
 practica, ritual. de citatio. nu. 126. pag. 87.  
 quod hec forma citandi ad domum & in  
 populo reperiri non potest, important quod  
 nullus faciat primo, citandum (suum diligenti-  
 100 ter in perquisitio citandi) citatum per ciuitatem  
 vt possit eum citare personaliter, & vltimo  
 in domo quando eum reperire non po-  
 test, tunc citet eum in domo, aliter enim  
 non valeret citatio, quia excedit formam  
 commissionis legis nostrae, eum in domo ci-  
 tare permittens si persona reperiri non  
 potest, & hanc ibidem Maran. cum Alex.,  
 in dict. §. prator. colum. 1. testatur com-  
 munem opinionem, & relatio nuntij vi-  
 bantii, secundum Marantam & Abb. vbi  
 supra, similiter debet esse clara, vt dicat &  
 fidei praeliter quod perquisiuit eum in ci-  
 101 uitate, & in domo vt non inuenit, & ideo  
 in domo citauit, aliter enim relatio nuntij  
 non valeret, secundum Alexand. consil. 2. vol. 3. vbi plus dicit in col. 2. quod  
 debet nuntius addere, qd citauit eum in domo  
 solite habitationis, & tenet Tiraq. de re-  
 tract. tit. 3. §. glo. 2. nu. 5. imo & solet nuntij  
 citare referre, qualiter inuenit ad domum  
 citati, & non inuenierit, debet exor-  
 re famulum, quibus dixit exortum quod cum

is qui uenerunt ubi esset, & dixerunt  
foras, qualiter citabant cum ad hoc ve-  
lud ad petitionem talis, secundum Rebuff.  
in dicto. nomo, tit. de citatio. art. 1. gloff. 1.  
num. 9. & melius in art. 5. gloff. ubi po-  
nit formam relationis, & quomodo debet  
facere nuntius citans, de quibus & traditur  
per Tiraq. in dicto. citatio. §. 8. gloff. 9. num. 2. 4.  
cum §. seq. ubi num. 2. 1. tradit an credatur  
nuntio §. dicenti si non reperire citatum  
ideo ad nuntium citasse, qui in co. titu. 1.  
9. gloff. a. num. 4. & 4. 4. pag. 173. inquit  
receptioem esse opinionem & verisimem  
quod perquirenda est persona citati, ut ad  
modum citatio facta valeat, & ut per Re-  
buff. in dict. glo. 3. num. 1. & seq. ubi in li.  
num. 2. & 3. inquit ubique in Francia, Ita-  
lia, & Hispania citari ferunt, & allegatur  
Montanum in quadam lege feri, & Ro-  
stris traditur hanc esse communem citatio-  
nem Auenti. in titulu. De la exceptione.  
num. 17. & in dictation. verbo, Alio modo  
ad finem, ubi in fine hoc declarat, ubi cita-  
tione facta ad modum non perquisito ci-  
tato, ipse citandus compareat, & allegat  
de iure fusi. nam tunc consultiatur ci-  
tatio, & inuolida citatio per comparatio-  
nem citati validatur, ut inquit Hippin.  
de vnoquoque numero. 4. ff. de re iudi.  
& communem traditur Dalbus reuocatus per  
Villalobos in azario. litera. C. num. 8. 1.  
& idem erit si citatio domi facta contra  
dictum ordinem peruenit in notitiam ci-  
tati tempore, quo potuit comparere & non  
comparuit, quoniam tunc ita praesumitur,  
ac si legitime facta esset, secundum Ro-  
stran. Vnde confilio. 4. 7. numero 2. & 3.  
lib. 1. secundo, & Venti de nullitatibus.  
tuto quibus modis fieri, nulla re. po. fusi.  
612. cum sequent. ubi ponit qualiter pro-  
betur ut ad notitiam peruenisse, & tenet  
decif. 435. numero 1. tenio, & quomodo fer-  
uient citabiles non in ingreditur domum  
citandi, & an possit domum ingredi,  
tradit Rebuff. in dicto. citatio. art. 1. gloff. 1.  
articulo secundo ubi citatio citatio. gloff. 1.  
cum §. seq. Est tamen verum, quod si for-  
titer commisit non citandi, dicitur, quod  
citatur per nuntium si reperiri potest, &  
si non potest reperiri citari in domo, &  
nuntius refert de citasse secundum quod  
in commissione ei preceptum erat, cre-  
dendum est ei, & secundum Marantam in  
dict. numo. 127. & ita in practica feruntur  
quoniam

quantum alij contradicant, secundum Re-  
buffi in dict. tit. de citatio. artic. gloss. j.  
num. 62. & 27. aliter enim si commissio  
citacionis non est facta dicto iudicio  
citacionis nuntio referre te citat. ad domum,  
109 non est intelligendum in subdistinguo  
non reperitur citacio domi eum citasse,  
secundum DD. in capitulo cum parati. n.  
10. extra de appellati. folio. 298. ubi hoc  
singulare esse dicit, imo & quod plus est  
quod si esset notoriu non dimittit  
procuratorem, sed procurator prius citari  
10 quia citatur ad domum & domini,  
secundum Bart. in dict. §. preter numero. 16.  
& Rebuffi in dict. artic. gloss. numero. 4.  
& 5. ubi inquit quod tunc procurator non  
reperit hoc citacio in domicilio procuratoris  
de consuetudine Francie, licet DD.  
dicant in domicilio partis & melius si  
procurator nupquam copariet, alias enim in do-  
11 mo procuratoris semel comparentis fiat,  
sed si procuratorem non dimittit facienda  
est citatio in persona si reperiri potuerit,  
quia est negotium grauis preiudicii, est di-  
ctis per nos in l. i. verbo. En persona titulo  
vndecimo supra folio libr. 4. & hanc de iure  
statuta sunt, prout ex dictis vides, &  
singulaciter ex Speculac. in 1. parte, tit. de  
citacione. §. sequitur. numero. 14. ubi describit  
citacionis ordinem seruandū in persona, &  
111 perquirat & citetur & in persona, & si  
non inueniatur citetur per procurator eius si  
quem dimittit, quia si minus citandus est  
in domo si perquirat persona eius reperi-  
ri non potest, & tunc si famulus vel vxor  
vel vicini certiorati sunt de citacione &  
ad eum cum citatio nuntius, & debet de iis  
omnibus nuntius relationem facere, &  
in domo solite habitacionis citatur, & hac  
omnia seruanda sunt & in processu appa-  
renda, aliter enim citatio ad domum fa-  
cta non valet, quoniam citatio domini facta  
nulla est nisi in casibus iure & expressis,  
112 secundum Abb. caput. fin. numero. fina.  
ex qu. mit. in pof. & ibi eius additio. Qui  
bus non obstat dictum Bald. in l. con-  
tenteum, numero. 38. C. quom. & quando  
ind. & afferentis consuetudine esse obtin-  
113 quod de recto ad domum iur. & in  
domo sit citatio, neque est necesse perso-  
nam requirere, & ita seruari asserbat  
Follerius relatus & secutus per Iulium Cla-  
rum lib. 3. electatum sent. 3. fin. quest. 1.  
vers. fide nunquid, & in toto regno seruari  
asserbat Maratani in pract. dict. tit. de

latione, numero. 16. & 18. in Francia vi  
asserit Tirac. dict. tit. 1. §. 2. glo. a. num. 49.  
nam id iudicium dicitur esse secundum supra  
dicta fuisse potius, aliter enim totum  
contrarium videri Francia, (scilicet quod  
non sufficit dicere citatio in domo alle-  
gis Rebus. vi. supra. art. gl. 1. n. 3.) et  
per tota, vi. supra. inquit q. sufficit in Francia  
perquiri citatum in domo quolquam per-  
sona perquisita esse et non repetita neque  
requiritur, quod in tota ciuitate perquirat-  
ur, sed hoc non est contrarium supra dic-  
tis, & sic secundum hoc debent supra di-  
cti DD. Baldum & seq. intelligi vel dicto  
modo per nos relato, & si bene Baldus in  
spiciatur, ita loquitur & non aliter, vel lo-  
quitur Baldus respectu illatutorum dicen-  
tum citatur in persona vel in domo nam  
4 citatur vnum t. horti fulcietur, secundum  
Rebus. dict. glo. 3. n. 1. & a. §. 3. Ma-  
ranza, vi. supra. n. 16. in illius capit. quon-  
iam cum, tit. de citatio. numero 9. in me-  
dio, & ibi addit. allegat. Mathesim. & tunc  
de iure, fuisse esse quod talis constitutio  
& statuta tale essent intelligenda com-  
muniter ut opinio secundum Tirac. infra  
15 persona citandi t. & est Tirac. in dict. §.  
9. glo. a. n. 4. & n. 50. vel potest & secun-  
do Bald. doctrina procedere, quoties quis  
semelfuit citatus in persona, & comparuit  
in iudicio, & citatur postea in domo, nam  
tunc valida esset hæc citatio, secundum In-  
noc. & Bar. relator per Lanfr. in d. n. 9.  
ad fi. & Tirac. vi. supra. n. 45. c. seq. vel  
Baldus loquitur in criminalibus, in quibus  
cõtra aliquid proceditur, ut patet ex  
eo, & ex dictis per Clarum in d. v. vers. de  
nuncquid, vel in ciuibilibus & præsertim  
in executiis saltem in nostro regno lege no-  
stra atq. re re citandus est, Pars mutata,  
in persona si reperiit potest, & certioranda  
in domo solite habitationis, & certioranda  
est vxor citati vel similes, qui citabatur ad ap-  
pentionem talis, & tale quid, et si secun-  
dam aliquos quosdam citatio domi facienda  
117 est, debet fieri t. in scriptis, secundum Ma-  
ranza. in dict. titulo de citatione, numero  
81. pag. 371. in parvis, & Duensis regula  
1. reg. quinta. & Carol. de Grassilis lib.  
1. reg. Franc. iure. 8. pag. 137. in parvis, &  
Tirac. dict. §. 9. glo. 1. numero. 2. & cum

sequen. pluribus alia requisita ponit, & q  
liter citationis assignatur in officio domus  
citari, vel ibidem dimittantur, secundum  
quod asserbat Bal. in d.l. consentaneum,  
numero. 8. quod tamen vltimum non esse  
necessarium asserit Iulius Clarus, vbi su-  
per. verlic. scias tamen, & in nostra Hispania  
113 nunquam literæ hæ domi citantur, imò  
non citatus habitat in loco vbi illi agita-  
tur non sic citatio inscribitur, foris vero sic.  
Et tamen dubium singulari, quando di-  
citur personam citandi non reperiri, vt  
in domo possit fieri citatio, & Roman. re-  
latus per Additio. Abbas in dict. capitulo  
causam numero. 6. litera. L. de dolo & ciuitate  
dicebat quod non solum in domo, & ciuitate,  
verum & in toto Comitatu perquirendus  
erat citandus, sed ex dictis tenendum  
est fulciere quod citandus perquiratur  
in domo, & si ibidem non reperitur  
habitationem, neque ubi solitum habet  
habitationem, neque ubi necesse in Co-  
mitatu perquiri vel ad domum citari pos-  
sit, & hæc vbi opinio Bart. in dict. §. puz-  
tor, quam in effectum communem testatus  
fuit Maranta in dict. titu. de citatione, nu-  
mero. 116. & Roman. consil. 45. 4. numero. 5.  
& sequitur Lanfrancus vbi supra numero. 9.  
& plures refert Tiraq. dy. citu. 1. §. 9. glof.  
a. n. 49. & hanc amplecti est practica cō-  
munis, imò & practicator, quod si in do-  
mo solita habitationis per vxorem, vel fa-  
mulum citandi asseratur, quod non est in  
domo neque in populo, non est necesse  
tunc eum in populo perquirere, sed domi  
facta citatio sufficit, dum tamē de ipsi re-  
lationem nuntius citans fidem præstet, in  
processu apponatur, prout apponenda est  
eum in populo perquisitus fuit: vt latius  
prædictum remanet. Et ante nuntius possit  
ingredi domum citandi, vide Rebuffi in  
dict. titu. de citatio. art. 1. glof. 3. num. 10. &  
3. sequent. vbi numero. 7. domum habitationis  
dicit perquirendum, & quod si plures do-  
mos habet in domo in qua tunc inhabitat  
citabitur. Et quid si est vagabundus nulli  
que domicilium habet, & nescitur vbi sit,  
110 sicut Bald. in d.l. i. C. de testi. quæstio.  
1. quod debet citari in loco illo in quo  
consuevit solere per publicum, procla-  
ma. vel per edictum, & sequitur Maranta  
vbi supra numero. 10. & Clarus dict. quæstio.  
1. numero. 11. sed tunc data informatio  
de absentia & quod nescitur vbi sit, crea-  
tor defensor pro eo & pro defensione bo-

norū, qui citatur, Para remate, & sic cō-  
agitur, & hæc est melior practica & in no-  
stro regno vitata, sed si reus latitaret vt  
non citaretur, tunc sufficit domi citari si  
eam habet, sin minus creatur dictus de-  
fensor, secundum Tiraq. & omnes supra  
relatos, & quod dicitur latitare, vide  
Afflicti in consilio. Sicil. lib. 1. rubrica. §. 3.  
112 1. numero. 4. Quod quidem citatione Para  
remate legitime facta, secundum quod di-  
ctum est, si citatus intra tres dies non com-  
paret: ad se opponendum, accusata in ter-  
mino conuincta, nihil amplius est expectan-  
dum, sed ferri potest in causa sententia  
secundum quod ex processu apparuerit,  
prædictatur tamen quod si reus apparuit  
atque sequi fecerit, & petat processum  
ad se opponendum audiri & datur ei  
etiam si dicti termini sint elapsi, & hoc vt  
veritas manifestetur, & nemò innocens  
conuenietur.

Ibi, *Dentro de tres dias*, antea de iure ci-  
tandi tempus hoc erat arbitrarium, secun-  
dum Roman. consilio. 76. col. infra. relatum  
per Menoch. de arbit. iudi. lib. 1. centuria.  
1. causa. 17.

Ibi, *De opposere*, quæ quidem oppositio,  
vt ex text. nostro apparet, operatur, vt  
facta suspendatur per tempus decem die-  
rum, honorum executorum venditio,  
112 quæ, & alios huius oppositionis effectus  
refert Rebuffi in 1. tomo. consil. France.  
titu. de senten. prouision. art. 3. glof. 9. per  
totam.

Ibi, *Corran los diez dias*, vide quæ in  
propositum horum verborum dixi, in d.l. 1.  
supra eo, & intellige decem hos dies a die  
reus executio, quæ procedendum est cō-  
tra eum summi. art. 1. sententia tenetur  
instrumenti garentia executio causa  
summaria i. dicitur. 1. a Dño Pro. 4. si so-  
113 per rebus, & ibi DD. ff. de re iudi. refert  
Octavian. 9. Vellus in praxi Romanæ Cu-  
ria lib. 8. cap. 11. numero. 25. in Additio. res-  
pectu tamen executionis dilati potest ad  
petitionem eius terminis horum decem  
dierum, vt dixi in d.l. ibi. Otræ quæque  
verbo, tertio igitur qual. tas. supra eo. item  
114 & respectu tertii aliusque se opponens  
pro 10. interesse non solum decem dies,  
sed & maius tempus ad probandum debet  
assignari, & cum tertio hæc ordinaria via  
est procedendum, & interim super tede-  
tor in executione. vt in propositum inquit  
conciuius noster Gutierrez, in repet. leg.  
c. no.

nemo potest, numer. 391. delegari. & tunc  
secundum eum ibi via executio locum  
habet, non verò respectu tertii huius op-  
ponentis se executioni pro suo interesse,  
& ideo tertio hoc appellante sententia in  
causa illa pronuntiata, suspensum i. ipsius  
114 sententia executio quoad ipsam tertium  
secundum Rebuffi in dict. tomo. 1. titu. de  
lit. obligat. art. 1. glof. 10. numero. 11. &  
Doctore nollum Gutierrez. 1. nemo po-  
telle numero. 390. de leg. 1. cum sequen. &  
per consequens suspensum quoad ipsam  
executionem, quia non executum contra  
eum sententia durante tertii huius ap-  
pellatione nisi consistit de malicia tertium  
hunc se opposuisse, & tunc dabitur identio  
de reddendis bonis, vel a satisfactionem  
eorum si sententia fuerit reuocata.

Ibi, *Dando las fianças*, vide quæ dixi  
in l. 4. sup. eod. in glof. Didac. & nota  
quod non sufficit executione facta, secundum  
Rebuffi in dict. titu. de lit. obligat. art. 1.  
glof. 8. neque sufficit a fortiori iuratoria  
cautio, prout hæc lege diximus.

Ibi, *7 pago*, sed quomodo, de venditis  
bonis executis, de quibus iussum est per  
sententiam fieri Renate & Pago a pa-  
tre, quæ bona solent in ipsorum iudicio pu-  
blice vendi per appositores & nuntios, &  
plures offendi adiudicati, & ex pretio pro  
eis dato soluitur debitum creditoris & cō-  
demnatio sententia: quid tamen si non in-  
uenitur emptor, vel si inuenitur non of-  
ferit pro ijs bonis pretium sufficiens pro  
solutione debiti & expensarum & decimi  
115 executorio soluedi, quæ tunc i. faciet  
pars exequens, die quod apponit licitatore  
quemquid, qui offert pro bonis illis  
debitum & expensas, vulgo, Principalis  
costas, in quem transferatur bona illa in  
creditorē ei adiudicatur, quæ adiudicatio  
necessaria, statim ipse licitator tunc appre-  
hensam possessionem transferat bona illa in  
creditorē ipsam pro debito & expensis &  
eodem pretio, quod ipse emat, ubi, eo q  
obligatus de eundem remanet, & sic  
exequens ibi soluitur de debito, & con-  
silio præbet Didac. Perez in l. 1. tit. 8.  
lib. 3. ord. col. 1077. & ante eum Rebuffum  
in d. titu. de lit. obligat. art. 1. glof.  
vni. numero. 10. & numero. 11. inquit quod  
possunt tunc dari taxa bona creditoris a-  
nnotatum pro pretio per expertos assili-  
mario, de quo tamē infra hæc lege dicemus  
& isto consilio Didac. Perez, quotidie vti

tur executantes in Palacijs, & a communi  
ter accedentibus capite hoc magna de-  
statu patrimonii, propter propositum de-  
bitum bona maximi valoris, & aliquod to-  
tum patrimonium debitoris, ita quod ne-  
que eis remaneant alimenta, & debitores  
ipili poltea ex lege vltra dimittit, & mag-  
na hinc inde litis oriri solent, & essent hæc  
medicina, vt per damna extirparetur, nam  
quantis iudicis per expertos & quatuordecim  
imatores iudicis post quadriennium lapsum de-  
bitores ipsos & audiat ex remedio la si o-  
nitas vltra dimittit, ex quo ex vi minoris  
pretii dati, & licitatoris appoliti per credi-  
torem ad extrahenda bona illa, fraud pra-  
sumitur, nisi licet substantia sit quid trans-  
116 16. excludimus, secundum Auend. cap.  
12. prax. no. 11. lib. 1. & in dictionario, ver-  
bo, Almoneda. in prin. tamen propter mi-  
noris pretii oblationem & emptoris pro-  
positionem tunc praesumitur, & lexio in  
pretio, ideo post quadriennium statim de-  
117 bitores ipili admittuntur agentis & reme-  
dio dicitur. 1. C. de res. vend. vt optime in-  
quit Did. Perez vbi sup. & Padil. in ca. 1. 2.  
na. 3. ex d. duplex ratio. C. 4. fide in fr. &  
iur. hat. tit. lib. 10. & prima. 1. ad in. tit. 5.  
p. 5. & 6. Conar. lib. 1. var. C. 1. n. 1. alius mo-  
do dum prouident circa hæc describit, non est  
tamen adeo hoc ita sufficiens remedium, quod  
debitoribus ipili remaneat in maximo  
damno, & mortificet in libris ijs finien-  
dis patrimonij exhausti, & vitam amittunt,  
bona non habent, nam quantis iudicis ipili  
superiores iubeant fructus bonorum illorum  
per emptorem creditorem soluendos, &  
compensati cum debito, prout compensandus inquit Rebuffi in d.  
art. 12. numero. 31. tamen ex nullo idem  
ipili ipsi creditori debitis & ante omnia  
soluendis iubent & ipsi superiores iubere  
solent censum annuatim solui ad respectu  
quatuordecim pro millario, & compensati  
cum fructibus, & sic aliquando fructus  
non æqualem interesse census huius, &  
remanet inde incommensuratus, scilicet quod  
debitoribus ipili non habent vnde soluant, &  
per consequens in omnem eternum cre-  
ditor ipse remanet cum omnibus bonis,  
& debitoribus in vana laboraturum, & ideo  
lege expressa prohibitionem esset, ne pro  
solutione debiti aliusque exequerentur  
alia plura bona, quam quæ pro solutione





## LEX I.

## SUMMARIVM LEGIS.

In libris quantitatibus quadraginta mille morapetorum, & abinde inferius lata sententia confirmatoria prime sententia iudicum inferiorum, facienda est expensarum condemnatio in sententia confirmante primam, nisi sententia illa confirmatoria proferatur cum aliquo additamento vel moderatione, vel pars condemnata habuerit ante sententiam pro se.

- 1 Victus victori est in expensis condemnandus. num. 11.
- 2 Temere appellans non solum in prima instantia est in expensis condemnandus verum in secunda & tertia. numer. 2.
- 3 Victus etiam si renuntiet liti, adhuc expensas litis debet reciperare. num. 3.
- 4 Pars iniuncta litigans in expensis condemnandus est. num. 4.
- 5 Regula quod victus victori est in expensis condemnandus, non solum pro creditu civilibus, verum etiam in criminalibus. num. 5.
- 6 Fiscus nunquam condemnatur in expensis. num. 6.
- 7 Propter mendacium condemnatur quis in expensis. num. 7.
- 8 Iudex non debet esse elementior lege iuxta condemnationem expensarum. num. 8.
- 9 Procurator si ex eius malitia veniret condemnandus, tunc pro expensis in bonis illius procuratoris fiet executio. num. 9.
- 10 Expense debite ratione victoria petende sunt officio iudicis mercenario. numer. 10.
- 11 Condemnatio expensarum tunc fiet quoties fuit petita, alias victus victori non condemnatur in expensis. nu. 11. ubi declaratur.
- 12 Iudex non poterit condemnationem expensarum omittam facere, etiam si
- 13 pars illi petere. num. 12. & num. 13. quod pro expensis que sunt in iudicio non competis aliqua actio, nisi in deo id pronuntiet in sententia.
- 14 Iudex potest eadem die que lata fuit sententia super expensis omitti declarationem. num. 14. & num. 15. quod si iudex in sententia in expensis condemnauit, potest eadem die condemnationem non deerrare.
- 16 Expense de iure iure actionis, etiam lata sententia peti possunt, quanvis in ea omittatur. num. 16. & numer. 17.
- 17 Quia expense petantur iure actionis, & que officio iudicis.
- 18 Condemnatio expensarum prima instantia, & censetur facta, si in sententia secunda instantia pars victa simpliciter in expensis condemnatur, vel censetur absoluta pars victa ab expensis prima instantia, si in sententia secunda instantia, simpliciter absoluitur ab expensis. numero. 18.
- 19 De expensis & earum condemnatione qui sunt videndi. num. 19.
- 20 Si aduocatus erat pro aliquo patrocinator condemnante a iuramentum in expensis, an debeant ei solui expensas quas fecisset, si eius aduocatus gratis pro eo non patrocinauisset. num. 20. & num. 21. quod si aduocatus patrocinauisset pro se.
- 21 Iudex si neque condemnat, neque absoluit

non intelligas quod omnino hic & ibi indicatur appellatio, sed hoc solum quod non obstante appellatione exequenda est sententia illa de remate contra debitorem 141 latam, saluo remanente iure parti appellanti prosequendi appellationem, & proci in proprium & la omnibus alijs & executio est facienda dixit Menoch. in de adpiscendo. post. l. rem. 4. num. 82. cum sequ. pluribus, & Rebuff. ubi supra alia prosequitur in proprium nostrae legis, que pro ipsum videri poterunt. Notandumque est, quod quemadmodum sententia hanc de remate facit obstatulo appellacionis interpositae per executum est exequenda contra iudicem & bona sua executata, sic & eodem modo 141 est exequenda contra creditorem ipsum condemnatum & in expensis ob male petiti tamen executionem non obstante appellatione per ipsum creditorem interposita a sententia illa, secundum Hippol. sing. 89. in cap. ubi solum natura, & equalitas enim in iudicijs seruanda est, & equalitas partes metiende sunt, & in tali caso compellerem ego debitorem praestare fideiussio-

nem illam legis de Toledo, quam crediderim praestaturum erat si in eius fauorem esset lata sententia & executata, & huiusmodi sententia proferenda in executione & quasi lege & praedictam nostram videlicet ponit optimus Rebuff. ubi supra art. 3. §. 6. & glo. 9. ponit, quando reuocatur in gratia appellacionis sententia de remate, quid fiet, & qualiter fideiussor de reddendo, & sic. secundum legem de Toledo praestaturum tenetur solvere sine nouo processu, & neque citandus & est in prolatione sententiae prolatae contra creditorem pro quo fideiussor suam communem opinionem testatur est. Quare in tit. De los emplazamientos, verificat pone quastionem. n. 5. pag. 189. de qua & traditur per Hippol. in rubr. de fideiussor. num. 148. & laf. in l. sapud num. 25. C. de edendo, & in l. de e. ubi 37. vbi ad 44. h. de verb. obl. & Parisius conf. 104. vol. 3. & notandum est, secundum Rebuff. d. glo. 9. quod talis fideiussor solummodo tenetur ad quantitatem reddendam, non tamen ad reddendos fructus, & haec sufficiant pro declaratione huius finalis, & totius huius tituli, cetera materiam executionum concernentia per DD. in locis ordinarijs videbitur, non enim ea solum prosequimur, quae pro declaratione textuali sunt necessaria. In sciendis tamen executionibus ratione submissis parti submittentibus se qui bulli bet iudicibus habemus formam in pragmatica de Madrid anni. 1573. quod notissime nunc inferitur in hacunda impressione nostrae recopilacionis.

## SEQUITVR TITVLVS. XXII.

## De las costas y tassacion dellas,

ET quoniam in executione sententiae expensae litis, in quibus pars condemnata est, taxandae sunt, ideo post titulum

praecedentem subsequitur noster de taxatione expensarum, & earum condemnacione tractans.

## LEX.

- solvit in expensis petitis, an censetur ab eis reum absoluisse. num. 22.*
- 13 *Appellari an possit ab emissâ condemnatione expensarum. num. 23.*
- 24 *Causa iusta appellandi, excusat a condemnatione expensarum numer. 24.*
- 25 *Et num. 25. quod quæ sit hæc iusta causa arbitrio iudicis relinquatur.*
- 26 *In actore plenior et iustior causa litigandi requiritur quam in reo, quous actor debuit admittere subtilitas num. 26.*
- 27 *Additionem vel moderationem tunc excusat quoties sit in favorem, et commodum appellantis, secus si appellati, nam tunc esset maior causa malitiæ. num. 27.*
- 28 *Si statuto caveretur quod victus condemnatur in expensis est intelligendum, etiam si iusta causa litigandi ad sit, ut aliquid pro tale statum ad datur iuri civili. num. 28.*
- 29 *Expensæ si iure actionis, et sic ex promissione in contractu facta petantur, tunc quantumcumque addefset causa litigandi solvendi sunt. num. 29.*
- 30 *Iudex potest moderare quantitatem expensarum, habito respectu ad personam, cui illa quantitas solvenda erat. num. 30.*
- 31 *Causa iusta litigandi, quandovis excusaret ab expensarum condemnatione non tamen a fructuum restitutione. num. 31.*
- 32 *Expensarum condemnatio contra appellatum locum habet quando ex eisdem actis sententia renovatur. num. 32.*
- 33 *Idem effectus si ex novis actis renovetur prima sententia, si probationes non sint factæ super eis, quæ vere adversario constabant. num. 33.*

**E**t est salubris necessitas et iusta decisio si ad vnguem, prout dicit, extirpare, et quamplurimæ lites extirpare,

quæ proponuntur quotidie, eo quod in tribunaliis, præsertim superioribus quasi nunquam sit condemnatio expensarum etiam si ex eisdem actis sententia prima confirmatur, quod esset menduendum, nam plurimum momenti existeret.

Ibi, cum condemnatione de costas, victus enim victor in expensis condemnandus. 1. est, 2. secundum text. in l. propterandum. §. fin. autem alterutra. C. de iudi. §. 1. & tit. 3. part. 3. Quod non solum in prima instantia est intelligendum verum, & in secunda 3. et tertia 4. tenere appellans in expensis condemnatur, ut probat text. noster, & l. eos. §. cautio, vbi §. al. C. de iudi. tit. 3. et in cap. ex parte. 2. de re script. cap. cminendo. 2. quæst. 6. notat Rebuff. in 3. tom. constit. Franc. tit. de appellat. art. 9. gloss. vna. num. 20. & 21. & cum sequen. plura dicit in propositum. Secundo id verum dicit Bald. in l. postquam lit. §. fin. C. de pact. 2. ut etiam si victus renuntiet liti adhuc ex pensas suas debet reficere, ut et tenuit Rebuff. in dict. artic. 9. gloss. vna. numer. 22. quod tamen Bald. in dict. num. 22. declarat id verum esse, nisi de novo superemiserit iusta causa renuntiandi liti, cum retro habuisset renuntians iustam causam litigandi, nam tunc non tenetur ad expensas viq; tunc factas, & ideo cautela est ut tunc renuntiet, secundum Rebuff. in 2. tom. constit. Franc. tit. de expensis in princip. n. 14. Tertiò dicta regul. nostri text. est in tā tunc vera, quod si vique ad publicationem testium pars petens habuit iustam litigandi causam, vel reus ipse, quomodo obstante litem vique in finem prolecutus est, pars abinde innolet litigans in expensis condemnandus 4. est, secundum Lanfr. cap. quoniam contra tit. de expensis, num. 3. extra de probatio. Quarto dicta regul. non solum procedit in civilibus verum etiam in criminalibus, secundum Bart. in aul. de mandatis p. 1. deinde competens, num. 3. & ibi eius additio. l. lita. C. Felinus allegat idem tenentem, & Hippoly. in l. patre. num. 18. ff. de quartio. Et Bernar. Diaz reg. 2. incip. accusator, vbi & allegat hoc limitantes, quæ tamen in seculo non procedunt, qui quidem nunquam in expensis condemnatur, secundum Boer. decisio. 32. 4. v. 1. neque regius fiscalis, secundum Rebuff. in concordata. tit. de elect. derog. 2. part. gloss. regium aduocatum, pagin. 68. de quo supra in tit. lib. 1. §. 5. dictum est, alij

alij tamen iustam non habentes causam litigandi debentur semper in expensis condemnari, propter mendaciam enim quæ in expensis 1. condemnatur, secundum Afflictiis decisio. 126. in fine, sed innolet litigans necellario mendaciam litigat, ergo debet in expensis condemnari, & sic secundum Lanfranc. vbi supra, num. 4. ex duplici capite victus condemnatur in expensis, priuo ex capite presumptæ calumnie. Secundo ex capite temeritatis, quia venit ad iudiciu, & non fecit omnia, quæ debuit antequam venire, & sic temerarie litigavit, secundum Bart. in dict. l. propterandum. §. fin. autem. C. de iudi. & posthæc dicta regulam quod victus condemnatur in expensis vidi cum ampliationibus & limitibus per Afflicti in practi. §. 32. capit. 1. per totum, & prius per Hippoly. in dict. l. patre, num. 17. cum pluribus sequentibus. de quaestione. Et notandum, quod circa condemnationem expensarum iudex non debet esse licentior leges, secundum text. in aul. de iudi. §. opinionem, quem ad hoc refert Fulgosit in consil. 158. domina Graucellina num. 3. & sententia expensarum veniantium ex qualitate litis debet mandari executioni contra dominum, sed si ex malitia procuratoris, tunc in bonis procuratoris 9. fit executio pro eis, secundum Specul. in tit. de executis. ff. sequitur, num. 7. & ibi Bald. in addit. fin. illius tituli. in vers. sententia expensarum, non enim executio condemnatio in bonis procuratoris, sed domini, si dolus abest procuratoris, secundum text. in l. Plautius, & ibi Bart. & in l. si quis cum procuratorio, ff. de procurat. & optimam. l. fin. tituli. §. part. 3. si se non obtulit in princip. & in §. 1. & 2. ff. de re iudic. & hæc est veritas, secundum Marantam in pract. tituli. de executio. sentent. num. 40. pag. 68. in parisi. Viterius notandum est, quod expensæ debent ratione victorie petende sunt officio 7. iudicis mercenario, secundum text. in dict. §. fin. autem alterutra, quem adhuc allegat Bar. in l. 1. §. fin. num. 2. ff. si quis ius d. n. obt. & ibi Orosc. colom. 619. num. 4. Illæ vero quæ ratione eorum iudicii debentur adduntur in fin. tituli vel officio iudicis peti possunt, secundum glo. in l. leuiter. C. de execut. ut quo differentiam communem testatur Orosc. vbi supra, num. 4. & num. 5. ponit alia differentia Item notandum, quod tunc fit condemnatio expensarum quo-

ties fuerit petita, aliquem victus victori non 1. tenetur, secundum glo. communiter receptam, in cap. si de re script. secundo Couar. in cap. 3. practiarum, num. 5. in princ. nisi secundum eum ibi ex officio iudicis id vellet facere, nam tunc posset, ex gloss. cap. finem litibus de dolo & contumacia tamen sententia in qua omisa est condemnatio expensarum, iudex non poterit condemnationem expensarum omnifacere, etiam si pars id peteret, quia functus est officio suo, & quia pro expensis quæ sunt in iudicio non competit alij, quia actio nisi fit iudex id pronuntiat in sententia, secundum Inno. in cap. sape, num. 7. de appellat. & Abb. in cap. finem litibus, num. 35. de dolo & contum. vbi adhuc allegat. l. terminato. C. de fruct. & litium expensis, posset tamen pars eadem die, quia lata fuit sententia illa petere, ut declaratur super expensis omisis, & tunc posset iudex eadem die id declarare, vel secundum Inno. vbi supra, num. 3. & Abb. vbi supra, & Iasi. in dict. §. fin. autem alterutra, & ratione. l. Paulus in §. ff. de re iudic. & probat id ex pressa. l. tituli. 2. par. 3. & in re de Couar. dict. cap. 37. num. 5. in princ. quod affirmaretur quod id in practica non recipitur, cum habeantur dictam. l. paritæ quæ ipse non allegatur, quia stante lex in practica recipiendum est, & si bene metimini iam semel in practica vidi factum, etiam & probat plus illa lex paritæ, quod etiam si iudex in sententia in expensis condemnauerit potest eadem die moderare condemnationem, secundum quod notat ibi gloss. Mas. inquit tamen Couar. in dict. num. 5. verfic. sed & re vera, quod expensæ debent iure actionis etiam lata sententia peti 1. possunt, quoniam in ea omittantur, & quæ expensæ petantur iure actionis, & quæ officio iudicis, 4. vide per Abb. num. 3. in d. cap. finem litibus. Et an condemnatio expensarum primæ instantiæ censetur facta si in sententia secundæ instantiæ pars victa simpliciter in expensis condemnatur, vel censetur absoluta pars victa ab expensis primæ instantiæ si in sententia secundæ 12. instantiæ simpliciter absolutus ab expensis, vide Dec. in cap. repreh. libilis, num. 6. & 7. de appella. & Hippoly. in l. patre vel marito, num. 7. ff. de quæst. & Felin. op. in fine cap. significat. num. 2. 7. de exceptio. & Rebuff. eos referentem in 3. tomo, consilii. Franc. tituli. de appellat. artic.



art. 9. num. 3. 10. & 31. & de expensis & earum condemnatione videndi sunt Lanfrancus vbi supra, & Conar. in pract. 16 cap. 37. & alij plures relati per Didac. Per. in l. titul. lib. 4. ordina. colum. 131. & gloss. l. 8. titul. 25. part. 3. & in l. 27. titul. 23. part. 3. & Rebuff. in dict. 3. tom. titul. de expensis dam. & int. & an si advocatus gratis patrocinetur pro aliquo condemnante aduerfariam in expensis, debeant ei solui expensis illa quas fecerit, si eius advocatus gratia pro eo non patrocinaretur, vide per Didac. Perez vbi supra, colum. 131. & gloss. l. 1. tit. 2. part. 3. & gloss. in dict. l. 8. vbi gloss. illa tractat an iuramentum calumniæ excludat condemnatione expensarum de quo & per Didac. dict. colum. 132. & Lanfr. vbi supra, & diximus in rub. titulo. 2. supra lib. 4. in 8. & 9. clausulis libelli. Et quid si advocatus patrocinatur pro te, vide Hippolyt. in rubric. numer. 34. de fideiussor. & Menoch. de arbitrar. iud. lib. 2. centuria. 2. ca. 154. numer. 5. & 6. & diximus in l. 21. titul. 16. lib. 2. supra num. 7. Et quid si index neque cõdemnat, neque absolut in expensis petitis an censetur ab eis reum absoluisse, & Afflictiis decisio. 45. in fine, dicebat quod sic, contrarium verò cõmunem testatur Couarr. in pract. cap. 35. num. 6. in medio. Et an appellari possit ab omnia condemnatione expensarum, vide text. & gloss. l. in l. 9. titul. 13. p. 3. & Couar. in pract. c. 27. num. 5. verificat liquis cum seq.

Ibi, *salvo si las sentencias se dieren con aditamento y moderacion*, quasi propter moderationem, vel aditamentum condemnatione primæ iustam causam habuerit appellans prosequendi appellationem, quæ quidem iusta causa à condemnatione excusat & expensarum, prout tradunt Lanfrancus vbi supra, num. 2. l. 1. in dict. 5. fin. aut alterutra, & ante eos Bart. in l. cum quem temere, num. 1. ff. de iudi. & gloss. fin. l. 8. tit. 2. part. 3. & gloss. En las l. 27. titul. 23. part. 3. & Rebuff. in dict. tit. de appellat. art. 9. n. 34. cum seq. & in eo 3. tom. tit. de expensis, in princip. numer. 39. latus prosequitur hoc Rebuff. & n. 6. ponit regulam ampliationes & fallencias, & ibi, num. 30. cum seq. placuit, declarat quando iustam causam dicatur habere, circa quod gloss. in dict. l. 8. dicit arbitrio iudici relinquendum, & quæ sit hæc iusta causa, de quo & per Menoch. de arbitrar. iud. lib. 2. centuria. 2. ca. 176.

vbi plures enumerat causas, debet tamen aduerti, quod in actore requiritur plenior & iustior causa litiganti, quam in reo, quoniam actor debuit aduertere litigantis secundum Bart. in dict. l. cum quem, v. m. 2. intelligendum est tamē tunc additamentum vel moderationem exculare quoties fit in fauorem & commodum appellantis secus si appellati, & nam tunc est maior causa malitiæ, prout patet ex l. 17. titul. 27. supra eo ad quem lex nostra se refert. Viterbiense notandum, quod si litigato careatur quod victus condemnatur in expensis et intelligendum, etiam si iusta litigandi causa adit, & vbi aliquod addatur per tale statum iuri citelli, secundum Hippolyt. in pract. §. oportet, num. 43. & Rebuff. d. 3. tom. titul. de expensis, art. 1. numer. 47. vbi contra tenet. Ex quo dicendum videretur idem respectu legis nostræ, vbi si similiter dicatur idem Hippolyt. in l. 1. patre, num. 4. ff. de quali. vbi & num. 9. plura de expensis dicit, nisi lex nostra vltra procederet de declarando, vbi iusta causa excuset. Et hoc quoties expensæ debentur iudicis officio, sed si iure actionis, & sic ex promissione debeantur, puta cum quis per contractum se obligat soluere expensas iudicis, vel alterius causæ, tunc quantumcumque iusta adesset & causa litigandi soluenda sunt si petatur, secundum l. 1. in l. 1. qui Romæ §. fin. numer. 18. fol. 165. ff. de verb. oblig. & gloss. fin. in dict. l. 8. tit. 2. part. 3. & Rebuff. in dict. tit. de expensis, art. 1. num. 43. vbi cum tribus sequent. declarat hoc. Possent tamen tunc index moderate quantitate illam expensarum & habito respectu ad personam cui illa quantitas soluenda erat, argu. text. in l. si liberus ita iura uerit. ff. de oper. lib. & gloss. fin. in fine, in l. penult. ff. de arbitris, & communis doctrinæ relata per Alen. in l. 1. si superstiti te. C. de doli. vbi inquit personam solum in excessu estimationis, & Afflictiis decisione 31. numero 10. cum sequentibus, & Bart. & DD. in l. fin. ff. de pzo. stipa. Insuperque notandum, quod quando iusta causa litigandi excusatur ab expensarum condemnatione, non tamen à fructuum & restitutione, secundum Rotam nouam, 7. de doli & centum. & Rebuff. d. art. 1. num. 50.

Ibi, *siuere tenido sententia*, hæc fuit opinio Quinril. in titul. de appellat. §. fin. verificat. quid de appellat., & Alexan. conf. 187.

18. in causa, colum. penult. volum. 6. quos refert Rebuff. in 3. tom. consil. Franc. titul. de expensis, art. 1. gloss. vlt. numer. 39. vbi num. 40. inquit hoc in Francia non seruari, in nostra vero Hispania seruatur ad vnguem, & hoc verum nisi sententia illa ex eisdem actis reuocetur, & nam tunc expensarum condemnationem non euitaret pars victa etiam si haberet sententiam pro se, secundum l. 1. in dict. l. 1. propterandum. §. fin. autem alterutra, numer. 12. & Rebuff. in 3. tom. consil. Franc. titul. de appellat. artic. 9. gloss. 1. num. 43. & gloss. En las in dict. l. 27. titul. 23. part. 3. & idem esset & si ex

nouis actis reuocetur prima sententia, si probationes nouæ sint factæ super eis, quæ verè aduerfario & constabant, prout vtrūque testatur Additio. Cappellæ Tolo. 222. quod optimè exemplificat gloss. in prag. sanctio. titul. de friuol. appellatio. §. quodque, verbo expensarum, folio. 48. in par. 2. & in Tolo. l. hoc in Francia non vitur nostra lex in hoc, vbi patet ex illa decisione Tolosana, & ex Rebuff. vbi supra.

Ibi, *ta ley. 7. vbi alia diximus in proposito*, cetera per Rebuff. in dict. tit. de expensis videri possunt.

## LEX III.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Qualiter expensæ sint taxandæ, declarat lex nostra.*

1. Expensæ de iure ciuili qualiter taxantur. num. 1. & num. 2. quibus possit aliquicellos creare.

mo. cum seq. & gloss. in prag. sanct. tom. 1. tit. de friuol. appella. §. quodque, verbo damnorum, fol. 49. in par. 3. & qualiter de iure ciuili taxabantur expensæ, & videntur esse Lanfrancus dict. cap. quoniam contra titulum de expensis, numero. 7. de probatio. vbi & declarat an ad taxationem faciendam debeat parci & citari de quo & per Didac. Perez in l. 1. titul. 8. lib. 3. ordin. col. 159. & ex l. 1. titul. 4. lib. 2. supra, patet citationem requiri.

Ibi, *quæ per tractu sa contendit*, vt est videre in l. quinta. titul. 3. supra lib. 2. vbi aliqui diximus pro taxatione expensarum, & an damno debeantur, vide Rebuff. in dict. 3. tom. consil. titul. de expensis, & damn. in articulo. numero primo.

## SEQUITVR TITVLVS. XXIII.

## De los alguaziles de Cortey chanzillerias, y del Reyno.

Et quoniam frustra esset, acta iudicialia prouideri, & sententias proferri, & expensas taxare, nisi esset, qui exequi hæc posset, vt inquit Arist. in 6. polit. cap. 8. relatus per Quinril. Mandum in praxi

commissionum, forma. 20. commissionis executori super verbo parum & effe sententias ferri, id est sequitur titulos nosse de ministris prouident, qui executores horum sunt.

## SUMMARIVM LEGIS.

In quolibet ex cancellarijs Pincie videlicet, & Granate adesse debet alguacellus unus, qui vocatur maior, & qui ibidem continuo resideat, neque substitutum ponat, nisi forma legis nostra servata.

1. Verbum hoc, Alguacil, quid importat.  
numer. 1. & num. 2. quis possit alguacellos creare.

1. Bi, *En alguacil*, Quid importat verbum hoc? & alguacil, vide text. in l. 1. s. o. tit. 9. part. 2. & alguacellum in curia regis habet magnū honorem licet parvus redditis, secundum text. in l. 8. tit. 4. o. part. 3.

1. Bi, *Y mandamos*, verculus hic est intelligendus, quoties alguacellus maior abest a cancellaria, tunc enim quoniam eo

absente non potest dum abest subliquisse nisi tantum dum præsens est, cancellariæ domini provident substitutos hos; & certiorantur regem de absentia alguacelli maioris, ut ipse provideat de alio, & ita verculus hic est intelligendus, ne præcedentibus contrarius sit, sed nonne per l. 17. infra eo libetur nullum alguacellum posse substituere & dic vt ibi dicemus late Deo.

1. Bi, *Pera que nos proveamos*, quis possit alguacellos creare, & vide Auend. cap. 1. prat. num. 1. lib. 1.

## LEX. II.

## SUMMARIVM LEGIS.

Alguacellus supra proximali lege declaratus, & eius substituti ante quam officium acceptent, & viri in iustitiæ accipiant, tenentur in iuramenta & solemnitates a lege nostra descriptas facere, & adimplere.

1. Qualitas ad officium aliquod, & eius officij exercitium aliquem admittit vel excludens debet adesse a primo acta, neque sufficere si postea adsit.  
num. 1.

1. Bi, *Ante que sean recibidos*, Aliter enim nullum iurisdictionis actum & officium alguacelli concernentis exercere possunt, vt in authentica ius iurandum, quod præstatur ab his, in rubro & in nigro, collat. secunda, not. Angel. in authentica, vt iudices sine quoquo sustia. 3. ius iurandum, collat. secunda, & Paris de syndicato, verbo iustitia, verculus. iuramentum, relati per Auendan. capit. 2. prat. tum, numero primo, libro primo. Quod adeo verum crederem, quod omnia acta, non impleta forma & solennitate a lege nostra

requisita, erunt nulla, tanquam facta a non habente facultatem, neque potestatem ea faciendi, & contra formam & legis mandatum facta adeo vt etiam si postea solennitates istæ adhiberentur, non validerentur antea gesta, quoniam qualitas hæc & forma a nostro text. requisita præcedere debent, qualitas enim aliquem ad officium aliquod & eius officij exercitium admittens, vel excludens debet adesse a principio actus; & neque sufficit si postea adsit, secundum Suarez optimè in allegatione, 12. folio. 147. pagina secunda, in medio, in antiquis, & Paul. Paris. consilio. 6. numero sexto, volum. 4. per text. in capit. 1. eo tempore, de res. in sexto, & per. lex. censualium. ff. de excus. tut. que iura adhuc allegat Auendan. capit. 1. prat. tum, numero 1. verculus. Octauum est, & capit. 13. numero septimo, libr. secundo, & Rochus

Rochus de iure patron. verbo, honorificū, nu. 31. optimè Abb. in cap. cum incunctis. §. inferiora, num. 10. & 11. de electio. probatque text. expressus, secundum communem intellectum in capit. post celsionem, de probatio. teste Decio ibi, numer. 5. notat. 6. & melius numero. 17. & 18. de quibus alias in factio latius allegauimus cum nostro Doctore Gutierro, prout ipse in publicum proferet aliquando, imo & expellere de sunt, qui deficientibus qualitatibus officiij, illud exercere volunt, secundum glossam.

sum penultim. in l. 26. tit. nono, partita secunda.

1. Bi, *iuren in forma*, text. hunc adhuc allegat Auenda. dicto capit. 2. prat. tum, numero 1. libr. 1. dum ibi allegat. l. 3. tit. 14. libro. 2. ordinamenti, quæ est nostra, ibidemque de iuramenti ista tractat ipse Auendan. & Didacus Perez in ead. l. 3. notandum dicere, iuramentum horum officiarum, licet adhiberi soleant, non tamen feruari & male, & deberent propter hoc puniri grauius.

## LEX. III.

## SUMMARIVM LEGIS.

Vigilare & pernoctare alguacelli tenentur, & damnis obuiare, & alia in text. nostro contenta obseruare & prouidere.

1. Alguacellus qui potuit prohibere robaria & non fecit, an teneatur numero 1.

1. Bi, *Guarden que ninguno recina mal*, Qui enim Reip. præstunt, non mediocri diligentia curare debent, vt vigilare per vrbem disponantur, vt ne quid incommodi, de decore vrbis ciues patiantur, pessimaque facinora noctu potiusquam interdum perpetrantur maleque quidem cum ea ciuitate agitur, que satis tuta non est ab adulteris, nocturnique furibus, vt inquit Si. mancas de republica, libr. 2. capit. 21. ad

fin. & ideo officium iustitiæ ad id inuentum esse, nemo est qui ambigat, & vt omnes in quiete & tranquillitate viuant, boni virtutis amore, & mali feruidine perne, illicitæque exactiones, & violentias, venditionesque & cetera meru facit obuiare officiales iustitiæ tenentur, vt. l. illicitas, cum præced. & sequentibus. ff. de offic. præli. & latiore legem ponentem incipientia alguacellis reperies in l. 20. tit. 9. part. 2. vbi glo. Reciban, tractat an alguacellus, qui potuit prohibere robaria & non fecit, teneatur, sed vt hodie videmus fieri, dolendum est.

## LEX. V.

## SUMMARIVM LEGIS.

Alguacelli in incarcerandis delinquentibus diligentes esse debent, & in publicis locis ad hoc deputatis eos committere, nullisq. in domibus suis priuatos carceres habere audeat, neque executores deputentur, nisi quos rex elegerit.

1. Alguacellis incumbit delinquentes in carcerare, capiosq. & incarceratos ante cust. dire. num. 1. & num. 2. quid si ipsemet alguacelles pramonuit ipsum delinquentem, vt fugeret.

3. Alguacellis non potest apud se captos remittere, sed statim debent eos in publicis locis ad hoc deputatis committere, nuntiarque indicibus debent, qualiter istos ceperunt, & incarcerauerunt. numero tercio.

4 & num.4. quis dicitur habere carcerem priuatum, & num.5. quod habentes ius capiendi, & non detinent di non possunt habere carcerem priuatum.

Ibi, En prender. Ipsi enim alguacellis incumbit delinquentes incarceratione, captoque & incarcerationis cautio custodienda, secundum textum in. l.10. titul.9. part.2. vbi glossa. De prender, querit, quid si ipsemet alguacellis praemonuit ipsum delinquentem ut vi fugeret, & remittit de ad. l. in titul.17. part.3.

Ibi, 7 que los lleuen presos, Non enim possunt etiam ipsemet alguacellis apud se retinere captos, sed statim debent eos in publicis locis ad hoc deputatis im-

mittere, nuntiareque iudicibus debent qualiter illos ceperunt, & incarcerationem, secundum Parid. de syndica. verbo, captura cap.8. incip. officiales destinati, fol.192. in paruis, & probatur in. l.7. infra isto titul. & lib.

Ibi, No sean osados de tener carceles en sus casas, & prout & de iure ciuili dispositum & prohibuitur erat. ex toto tit. C. de priu. carceri. & text. in. fin. titu.39. part.7. & glossa. l. i. lib.1. fori. & l.12. tit.4. lib.4. fori. & quis dicitur carcerem habere priuatum, diximus in. l.5. titul.13. supr. isto lib. in gl. De carcel priuada, & latius ibi in gl. i. vbi text. nostrum declarauimus, habentes enim ius capiendi & non detinendi non possunt habere carcerem priuatum, & secundum Bart. l. capite. ff. de adulter. re latum per glossa. in. d. l. h. in.

## LEX. VII.

## SUMMARIVM LEGIS.

Qualiter & quando liceat, & quo iure, & forma precedente alguacello capere delinquentem, & eo capto quid facere teneatur, & quae iura percipere possit alguacellus, & quae bona delinquentis sequestrare, & in inuentario ponere, declarat lex nostra.

1. Alguacello vel nuntio non solum non licet aliquem facto capere, verum neque verbo citare absq. iudicis mandato precedente. num.1. & num.2. quod ad faciendam capturam mandatum debet esse speciale. & num.3. quod in super debet (sive in) scriptis, ne quod sufficere dari vna voce, neque te libus probari poterit.
4. Delinquens ab alguacello non infraganti delicto captus absque mandato iudicis potest impune ipsi alguacello resistere. numero quarto.
5. Resistere iudici quando liceat. numer.5. & ibidem quid in Hispania circa hoc seruetur.
6. Mandatum ad incarcerationem aliquem debet a iudice ordinario ex-

- pediri, & imperium habente, nam alij simplices magistratus non possunt illud concedere. num.6.
7. Verbalis citatio in criminalibus nullius est momenti si absque iudicis mandato, & commissione fiat. numer.7.
8. Captura non possit committi parti offensa. num.8.
9. Casus ubi alguacellus potest absque mandato iudicis delinquentem capere, remittit. numer.9. & numer.10. quod tunc alguacellus teneatur captum coram iudice praesentare intra 24. horas.
11. Alguacellus potest delinquentem capere in fraganti delicto absque iudicis mandato. num.11. & numer.12. quod idem erit si statim delicto facto

- facto delinquens aufugiat, & alguacellus insecutus fuerit eum & ceperit.
13. Captura non potest fieri, vbi executio facienda est iuxta precedente mandatum. num.13.
14. Contra officiales aliquem capiendes sine mandato non infraganti delicto potest de iniuria agi. numero decimo quarto.
15. Captura approbatur per praestationem si de iur. fori. num.15. & num.16. ponitur cautela contra hoc.
17. In iuramentum nulla est confirmatio. numero 17.
18. Expense nulla sunt capiendi ab iniur. & in carcerato. num.18. & num.19. assignatur intellectus ad. l.16. infra isto titul. circa hoc loquentem, & ad. l.3. titul.16. infra lib.8.
20. Custos non potest aliquem recipere de pueris vel pauperibus. num.20.

Ibi, sin mandamiento, nullo enim modo licet alguacello, vel nuntio aliquem non solum facto capere, verum neque verbo citare absque iudicis mandato praecedente, secundum text. vbi diximus in. l.1. titul. De los emplazamientos, supra isto lib. notat Bald. relatus & secutus per Saa rez in titulo. De los emplazamientos. §.1. num.8. pag.367. & probat etiam text. in dict. l.10. titul.9. part.2. & ibi glossa. fin. mandado, alia plura iura allegat, in o & ad faciendam capturam ¶ debet esse mandatum speciale, secundum Bart. confil.39. & Fel. in cap.1. numero.10. de iud. & Alex. confil.135. numer.1. & lib.6. probat. l.1. titul.39. part.7. debetque in super esse in scriptis, ne quod sufficere dari vna voce, neque testibus ¶ probari poterit secundum Didacum Perez in. l.8. titul.14. lib.2. ordinam. col.518. in fine, cum princip. sequent. & Aulies in cap.1. pratorum, glossa.2. num.6. in medio, & Carolum de Grassalis lib.1. reg. Franc. iure.8. pag.116. in paruis, & sic videmus quod ad capiendum & incarcerationem aliquem licentia & mandatum iudicis in scriptis praecedat, & nisi alguacellus demonstret mandatum potest delinquens non infraganti delicto captus resistere im-

4. pueri & ipsi alguacello, secundum Paridem de syndica. verbo praesentia, cap.2. numero.4. & 3. fol.189. pro quo est text. in l. contra. C. de executio. & exact. lib.10. quem adhuc allegauit Paris in dict. numero.3. & Cortel. ling. officialis, el.2. folio.179. & facit hoc prohibuit, & materia eius. C. de iure fisci, lib.30. & quando liceat iudici resistere ¶ declarat Iulius Clarus in pract. crim. §. fin. qu.159. versic.2. & inquit optime Rebuff. lib.1. tom. consil. Franc. titul. de licet obli. artic.1. glo.1.2. quod in Francia puniuntur alguacelles officiali excedit, & in nostra Hispania iidem puniuntur, si copia superioris aedicti coram quo de excessu conuicti possent, licet poena mitti deberet illi contra tales, & in. l.13. infra isto titul. & lib.1. latius dicemus. Ex quibus & iam in facto defendi quod si qui non occurrerunt voci cuiusdam alguacellis clamantis, Aqul del Rey, dum debitorum quandam capere volens, debitor ipse resistebat ei, eo quod mandatum ad ipsum capiendum non demonstrauit, ideo & aduersari iudices, ne alguacellos ad incarcerationem aliquem mittant absque mandato speciali & in scriptis, neque alguacellis absque tali mandato iudicis faciant, mandatumque hoc a iudice ordinario & imperio habente debet expediri, nam alij simplices magistratus non possunt illud concedere, ¶ secundum Didacum Perez hic fol.18. titul.14. lib.2. ordinam. col.511. ad finem, in o & verba hic citatio in criminalibus nullius est momenti si absque iudicis mandato ¶ & commissione fiat, prout communem testatur Villalobos in arario mille commun. opinionum, littera. C. num.81. & de ius iudicis eiusd. est Ripa in cap.1. de iudi. num.35. vbi limitat, & an parti offensa possit committi captura, ¶ ubi diximus, & tradit Clarus in dict. §. fin. qu.15. num.8. & de officialibus clamantibus, Aqul del Rey, in lege sequenti videbimus.
7. meriti si absque iudicis mandato ¶ & commissione fiat, prout communem testatur Villalobos in arario mille commun. opinionum, littera. C. num.81. & de ius iudicis eiusd. est Ripa in cap.1. de iudi. num.35. vbi limitat, & an parti offensa possit committi captura, ¶ ubi diximus, & tradit Clarus in dict. §. fin. qu.15. num.8. & de officialibus clamantibus, Aqul del Rey, in lege sequenti videbimus.
8. meriti si absque iudicis mandato ¶ & commissione fiat, prout communem testatur Villalobos in arario mille commun. opinionum, littera. C. num.81. & de ius iudicis eiusd. est Ripa in cap.1. de iudi. num.35. vbi limitat, & an parti offensa possit committi captura, ¶ ubi diximus, & tradit Clarus in dict. §. fin. qu.15. num.8. & de officialibus clamantibus, Aqul del Rey, in lege sequenti videbimus.

Ibi, salvo al que, hunc & alios casus ubi licet alguacello absque iudicis mandato delinquentem ¶ capere, ponit Ripa in dicto cap.1. de iudi. num.88. & Sebalt. Van. tius de nullitate. procel. pag.259. in paruis, & 34. & vide optima. l.10. tit.9. part.2. & l.1. titul.29. part.7. & Specul. de accus. folio.4.1. & Suarez in titul. De los emplazamientos, num.8. pag.367. & Auend. cap.1. pratorum, num.31. versic.23. causa.



Alguacellí tenentur adimplere iudicum mandata sub nostre legis pœna, & si ad implementum auxilium fuerit necessarium, concilium a quo petítum fuerit tenetur illud prestare.

1. Executor non tenetur exequi sententiã iniustam. num. 1.

2. Officialis qui solus exequi iustitiam nõ potest, poterit auxilium a potentibus

3. inuocare. num. 2. & num. 3. quod requisitus tenetur auxilium prestare aliis pœna arbitraria puniri potest.

4. Vnus index potest implorare auxilium alterius iudicis. num. 4. & ibidem quod premaxime hoc tenetur

5. facere rectores populorum, & numero. 5. quod ideo officiales iustitie cum aliquem volunt capere, &

6. capiendi resistit solent dicere, A qui del Rey, & numer. 6. quod si iudicis, vel alguacello sic clamanti non

7. occurrunt per interfectos & audientes puniri ipsi non accurrentes possunt, quia iudicis mandatum

8. non debet contemni, & numero. 7. Inquit Bal. quod homines de contracto ad istud præceptum, vel literarum iudicis debent capere malefactorem,

9. & adducere ad iudicem, alios puniuntur, & numer. 8. quia pœna puniuntur, non succurrentes iudici vel alguacello.

10. Pœna. l. i. si quis ius ducens, quando habet locum. num. 9.

11. Minor non occurrens iudici clamanti, A qui del Rey, nulla pœna puniri potest, si petat restitutionem adversus culpam vel delictum ex omissione illa resistantis. nn. 10.

12. Alguacello clamanti, A qui del Rey, non tenetur interfectos occurrere, nisi dum capit aliquem infraganti

delicto, vel nisi ostendat illis mandatum ad capiendum, neque est credendum, quantum dicat mandatum habere. num. 11.

13. Percutens alguacellum domum signum iustitie non haberet, non tenetur de resistens, si antea eum non cognoverat. num. 12.

14. Quicumque cepit malefactorem, etiam non habens mandatum a iudice, & curia tradiderit potest petere expensas a fisco quas fecit incapiendo. num. 13.

15. Occurrentes alguacello acclamanti, A qui del Rey, loco familia habentur. num. 14.

16. Resistentem familia potestatis licitum est occidere. num. 15. & num. 16. hoc

17. verum intelligitur quotiescunque familia hac iuste procedit, secus si iniuste. & num. 17. quod officialis non

18. tenetur proficere, an mandatum sit iuste datum necne, sed tantum censuram iudicis, & numer. 18.

19. Admonet Ind. Clarus, ut ab iis officialibus abstant, ne rixæ, & scandala oriantur.

20. Index inhiens alicui exenti de medio, & occidat fugientem, & ipse occidat, tenetur index si minime occidit, & iuris cognitio pretermittitur. sa. num. 19. & num. 20. consultat auctoritati præcepto non parendo, &

21. resistentem aggressori iusto an preceat. num. 21.

22. Index inhiens alicui exenti de medio, & occidat fugientem, & ipse occidat, tenetur index si minime occidit, & iuris cognitio pretermittitur. sa. num. 19. & num. 20. consultat auctoritati præcepto non parendo, &

23. resistentem aggressori iusto an preceat. num. 21.

24. Index inhiens alicui exenti de medio, & occidat fugientem, & ipse occidat, tenetur index si minime occidit, & iuris cognitio pretermittitur. sa. num. 19. & num. 20. consultat auctoritati præcepto non parendo, &

25. resistentem aggressori iusto an preceat. num. 21.

26. Index inhiens alicui exenti de medio, & occidat fugientem, & ipse occidat, tenetur index si minime occidit, & iuris cognitio pretermittitur. sa. num. 19. & num. 20. consultat auctoritati præcepto non parendo, &

27. resistentem aggressori iusto an preceat. num. 21.

lib. 1. & Anton. Gom. tom. 3. cap. 9. numero. 3. & 4. debet tamen tunc in tali causa sic capium intra. 24. horas t. iudici præsentare ex. l. Capit. 5. & ibi Bar. ff. de adulter. ubi gloss. fin. & gloss. l. 1. tit. 7. part. 7. & gloss. dictæ. l. 1. tit. 19. ea part. 7. & Anton. Gom. ubi sup. de die capitur t. 1. si delinquentis statim coram iudice præsentetur, si vero de nocte die crastino, & declaratur quare captus fuit & incarcerationis, prout & probat optima lex. 2. tit. 13. lib. 3. infra.

1. Ibi, *Meriendo delicto*, tunc enim alguacellus potest delinquentem infraganti licito repertus capere absque iudicis mandato, prout & probatur ex text. in l. 1. nemi nem. C. de exhib. reis, adhuc allegatur per Ias. in l. eum proponas, num. 4. C. de pact. quem & Bald. & Suarez adhuc allegat, & sequitur Aulius in dict. cap. 1. præ. gloss. 2. numero. 6. fol. 21. & idem esset si statim delicto facto delinques aufugiat, & alguacellus insecutus fuerit eum, & cepit, tunc enim neque est necessarium mandatum iudicis, secundum Bald. in l. 1. item sustinuit ff. de ijs qui not. inf. & Hippolyt. c. 137. num. 42. quos adhuc refert Aulius ubi supra, & tenet etiam Anto. Gom. dict. tom. 3. cap. 9. num. 3.

2. Ibi, *Non licet derelinqui*, non enim potest fieri captura etiam, ubi executio faciendi est, nisi præcedente t. mandato, secundum Bald. in l. 1. consentaneum, quæst. 3. C. quomo. & quando iud. l. neminem. C. de exhib. reis, notat Ias. & Bald. relati per Baegam de debitor. inope. cap. 1. num. 33. imo & de iurisd. ap. preli contra officia. 19. 14. sine fine mandato t. aliquem capientes non infraganti delicto, ut probatur in l. 9. infra. eo. & tradit Didac. Perez in l. 7. tit. 14. lib. 1. ordi. col. 549. verbo, Deshonra, & ibi tradit qualiter tunc estimabitur iniuria, in quicquid quod ut iudicem de iniuria captura non teneantur, captos tales iniuste sub fine iudicis relaxari faciant, quasi per preliationem fideiussoris t. captura apprehetur, quod & ante eum dixit Amadeus de syndica, num. 38. & Cacialdus de syndica, num. 7. & Ferrarius cautela. 4. & Hippolyt. in præf. 4. quoniam, num. 18. ad evitandam tamen hanc cautela & alia ipse soleo t. vii, scilicet, quod cum ex parte incarcerationis offero fideiussorem hanc,

offeram cum protestatione quod per eam non sit visus incarcerationis approbare iniustam capturam, neque iustificare eam, sed potius pro redimenda vexatione oblat. censetur, & hac cautela cessat, & malitia iudicum voluntium cautelis suis palliare iniustas incarcerationes, & in tantum tenetur iniuste & sine mandato alium incarcerationis, quod per mandatum lequens non iustificabitur talis captura, quia iniuriarum nulla t. est confirmatio. l. si cum nulla. ff. de re iudi. notat Bald. & relati per Baegam de debitor. inope. cap. 1. numero. 30. id est quoad alguacellum sine mandato inque incarcerationem verum iudicem, nam quoad iudicem, eius iniusta captura iustificatur ex sequent. indicij, ut per Baegam, ibi & alibi dictum est.

3. Ibi, *Los trayas*, in casibus enim in quibus licet alguacello aliquem absque mandato incarceratione, debet cum præsentare iudici intra. 24. horas, ut in hac dictum remanet lege.

4. Ibi, *sin dano y sin culpa*, Ab iniusta enim incarceratione nulla sunt capiende t. expensæ, secundum text. similem & expressum in l. 14. in fine, tit. 23. part. 7. ubi & plus probat, scilicet, quod tunc si ad petitionem alicuiusque iniuste capitur, illi tenetur expensas solvere, & sic declarabis. l. 16. infra iud. tit. 1. probantem ab accusatis non vero ab accusatoribus alguacellus capere debere iura, nõ id verum est, si accusati culpam sint, secus alias. Vel melius dic quod illa. l. 16. tantum loquitur circa iura solvenda per delinquentem absentem, tatione contumacia, non vero in alijs nisi in remissione t. delinquentis, ubi idem crederem, scilicet, quod solvat expensas si inculpatus sit, sic declarandi. l. 1. tit. 16. infra octavo infra, quam sic declaravi, & repert. col. 1. Buer. decisio. 303. numero. 5. licet in remissione delinquentis dicentem, & eodem modo declarabis. l. 3. tit. 13. lib. 8. infra item a pueris vel pauperibus non potest custos aliquid recipere, secundum l. 1. 16. infra eod.

5. Ibi, *Porque deua perder*, Non enim aliter fieri debet descriptio bonorum, & sequestrum eorum quam in casibus ubi delinquentis bona, vel pars eorum venit confiscanda, secundum quod diximus in l. 1. in verbo, En que se detuan, tit. 10. supra, hoc lib.

**I**bi, *stand obediens*, tenentur enim obedire mandatis suorum iudicum, & ea exequi, cum tamen mandata hec iusta sint, secus verò si iniusta, ijs enim nemo tenetur obedire, prout ex tex. nostro probat.

Ibi, *7 quætuor in officio de iustitia*, ergo si iustitiam non tangunt, non est obediendum, & sic de iustitia lex nostra loquitur, aliter non diceretur lex, quia iusta & non iniusta debet esse, capite autem lex. 4. distinct. idque & clarius probatur ex l. 7. titul. 4. part. 3. ibi. Et clarius totos ius mandamientos que ellos fizieren derechamente, non enim tenetur executor exequi sententiam iniustam, secundum Baldum in l. addictos, numero. 8. C. de episcop. audi. quem & alios ad legem nostram notando allegat Didacus Perez in l. 1. §. titul. 14. lib. 2. ordinam. columna. 545. cum sequentibus & latius Maranta in disputatione. 1. & alia diximus in l. 14. titul. 1. lib. 1. supra, num. 51.

Ibi, *7 si aynda o fauor*, quæ quidem fauorem, scilicet, & auxilium officialis, qui solus exequi iustitiam non potest, inuocare poterit à potentioribus, secundum Bald. in l. si quis in hoc genus. C. de episcopis & cleri, quem & alios allegat Didacus Perez in l. sub l. titul. 14. lib. 2. ordinam. columna. 551. tenenturque requisiti auxilium prestare, alias puniri potest à pena arbitraria, secundum Rebuff. in 2. tomo, consil. Franc. titul. de liter. requisitor. gloss. 3. numero. 9. vbi & tractat, quando dicitur, Aui del Rey, de quoinfra dicitur in hac gloss. Ex quo inferitur quod unus iudex auxilium alterius iudicis 7 impioare potest, secundum textum vbi dixi in l. 1. tit. 1. supra hoc libro, tenenturque proxime id facere rectores populi, secundum textum in l. 6. titul. 23. libro octauo infra, & ideo officiales iustitie dum aliquem capere volant, & capiendum resistit, solent dicere, accurre ac capiende inuocando nomen Regis dicendo, Aui del Rey, secundum Rebuffum vbi supra, & Didacum Perez vbi supra, columna 551. & Aules cap. 1. præto. gloss. 1. num. 9. fol. 69. & sic inquit Paris de Puteo de syndicato, verbo, resistencia, cap. 1. numer. 1. fol. 87. quod de consuetudine est vt talis, cui inferitur violentia clamet, succurrit succurrit idem Paris in eo tract. v. verbo Brachium cap. 1. fol. 185. imò si iudici & alguacello sic clamanti non ac-

curritur per intereentes & audientes, puniri ipsi non accurrentes possunt, & mandatum enim iudicis contemni non debet vt in cap. 1. de mat. con. int. eccles. & cap. ecclesiar. & cap. sciendum. 8. quæst. 1. l. fin. sine quid in loco pub. alias contemners illi del. puniri potest, vt in l. 1. & per totum, si quis ius dicit, non obtemperat, secundum quod in hac gloss. dicemus, & ideo inquit Bald. in dict. l. si quis in hoc genus in fine, C. de episcop. & cleric. quod homines de contrato ad istud præceptum, vel literas iudicis debent capere & malefactorem & adducere ad iudicem alias puniuntur ex dictis iuribus, & ex gloss. sapius relata per Capit. decil. Neapol. 130. numer. 66. & 69. & melius in decil. 149. vbi optime de ijs loquitur, & per Rebuff. vbi supra, & idem tradit ipse Rebuff. in 1. tom. consil. Franc. titul. delictor. obli. art. 6. gloss. 1. num. 15. cum seq. aliquibus, vbi limitat & declarat hec singulariter, & sic non solum iudices ipsi possunt congregare homines ad executionem faciendam, verum etiam alguacelli, prout ex text. nostro expressè probatur, quicquid quoad executionem vellet distinguere iudicem ab alguacello Auen. c. 17. præ. nu. 7. vers. tertio deducitur, cū seq. lib. 1. Quæ autem pena teneatur non succurrens iudici vel alguacello clamantibus, & Aui del Rey, tradit Capit. de decil. 149. vbi inquit pena arbitraria leui potius quæ graui effugiendi, prout & tenet Rebuff. in d. gl. 3. nu. 9. & iterum in d. art. 6. gla. num. 15. vbi potest quia non accurrentes tantum de negligentia & non de dolo tenentur, secundum Ananiam in cap. sic, l. illi etiam, nu. 5. & 6. de huius quid negligencia quauis puniri possit, & debeat secundum tex. in l. 1. C. de offi. præf. prætor. l. magistratus. ff. de admin. rer. ad ciuit. pert. in Abb. c. 6. lib. 1. Cap. consil. crim. 1. puniendatam esse arbitraria, & in nostro casu leuiter, nam cum in omittendo delinquant non debent omittentes accurrere puniri pena. l. 1. si quis ius dicit, non obtemperat, ius enim pœne tantum committitur quociens contumacia datur, quæ tamē contumacia non incurrit nisi iter citatus & monitus quis sit, vbi dicunt DD. & Alexand. ibi. §. in princip. inquit ita cum moniter intelligi, in nostro tamen casu non datur vera contumacia, quia deservit citatio dicta, igitur non punitur occurrere omittens alguacello clamanti, Aui del Rey, nisi tantum arbitraria & leuiter,

leuiter, vt dictum est. Ex quo inferatur minorem non occurrentem nulla pena puniri posse si restitutionem petat & aduersus culpam vel delictum ex omissione illa resultantia, cum aduersus delictum in omittendo relictus minor lex. 25. annorum, ex text. & ibi Doctores in l. 1. C. si aduersus delicta. Est tamen bene verum quod nullomodo tenentur intereentes occurrere alguacello clamanti, & Aui del Rey, nisi dum capit aliquem in fraganti de lito, vel nisi ostendat illi mandatum ad capiendum, neque ei credendum est quam uis dicat mandatum habere, secundum Parid. de syndicato, verbo resistencia, cap. 1. numero. 3. & 3. pagina. 89. & probatur ex tex. nostro iuncta lege supra proxima, nam cum lex supra proxima mandatum ad capiendum iubet alguacellum habere vt capere possit non infraganti de lito, & aliter capere non potest, lexque nostra capture auxilium præberi iubet, intelligendum est id iubere habito pro vt 17 ro, officiale auxilium id petentem capere possit, id tamen non potest sine mandato, ergo probatur manifestè ostendendum esse mandatum intereentibus, vt auxilium præbeant, & si noluerint puniuntur, neque præsumendum est illud habere, quoniam facti est, & facta non præsumunt nisi probentur, & ideo iudices adhuc aduertere debent, proxime in 19

officiali ille auxilium petens non habet tunc signum iustitie & sic virgam, quoniam tunc nequeum persequi tenetur

7 si antea non cognouerit eum, secundum Parid. de syndicato, verbo familiaris, cap. 1. numero. 3. folio. 249. Inquit tamen, l. ius Clarus in practica criminali. §. fin. questione. 29. numero. 3. quod quicumque etiam non habens mandatum à iudice cepit malefactorem, & curia tradidit, potest petere expensas à fisco, quas fecit in capiendo. Illi verò, quocumque reit voci officialis iustitie acclamantis, Aui del Rey, habentur 7 loco familiaris, secundum Parid. de syndicato, verbo familiaris, cap. 1. numero. 3. & cap. 1. numero. 4. fol. 248. Imò & inquit Bald. rebus per Berthach. in suo repertorio, in verbo, actumario, versicul. 2. quod qui ad vocem & acclamationem alterius dicens, accurre & ostendentem illum occidit non tenetur, nam licitum est resistente familiaris potestatis, & iudicis occidere, secundum

dum Parid. vbi supra, dict. verbo resistencia cap. 1. numero. 8. folio. 88. & numero. 5. melius, & Gallio. 66. Tauri, numero. 1. & Anton. Gomez tomo. 3. cap. 1. numero. 6. & Amadeus de syndicato, num. 100. fol. 72. Thomas Grammatic. decil. 41. Neapolitana, & latius idem Paris vbi supra, verbo familia, cap. 1. num. 1. & Rebuff. 2. tomo consil. Franc. in preminio titul. de liter. requisitor. num. 15. & optime Hippoly. in pract. 3. vltimus, numero. 7. vbi diligenter, numero. 55. hoc intelligi esse verum quoduisque familia hec potestatis iure procedit, secus vero si finit, & prout & declarat Amadeus de syndicato, decil. numer. 100. & cum referendo Julius Clarus, quem post hac vidi, in dict. §. fin. quest. 19. in princip. vbi tamen ipse Julius tenet, quod quantumvis officialis vulnerans resistente iniuste ad captum processerit, & quod iniuste iudex mandet illum capere, excusatur talis officialis, non enim id tenetur & officialis missus prospicere, sed commisionem & mandatum adimplere, admonet tamen ipse Clarus, vt ab officialibus abstineant, & ne tunc & scandala orientur. Est tamen verum, quod si iudex vel eius minister resistunt, vel fugientem iudex alicui de medio exeunt vt occidat, & occiderit, non ipse occidit, sed iudex iubens tenebitur, si iniuste occidit iudex, & iuris cognitione prætermittit, secundum Gallio vbi supra, pro hoc allegantem l. 13. ff. l. 1. & tenet Didacus Perez in l. 1. titul. libro. 2. ordinam. columna. 551. in fine, & Boerius decil. 170. numero. 7. & pro hoc reperio expressè l. 15. titul. 1. part. 3. ibi. Otro si ita probantem, & ita in tellexit etiam Hippoly. in dict. præf. §. num. videntium, numer. 41. & idem esset si talis non constat de euidēte iniquitate mandati, fed apparetur iure processum videretur, quoniam & tunc excusaretur mandato illi obediens, secundum gloss. Pro mandato, in dict. l. 1. titul. 1. part. 3. de qua quidem apparenia non constat in mandato facto alicui de occidendo resistente, vel fugiente à familia, & ideo talis præcepto non consulo parendum, & sic in facto vidi iam quædam puniri, qui ad mandatum iudicis resistente occiderunt, & ipse iudex etiam iustit in carceratus, & nullo se concordant gratiur puniuntur & ideo vnusquisque præuidere quid iubeat,

& faciat. Et an peccet resistens aggressori  
11 + isto, vide Naur. in manuali, cap. 28. in  
additi. ad cap. 13. num. 64. fol. 52.

Ibi, *ita suspendido*, intellige hoc proce-  
dere, quoad alguacellos claustrum, villa-  
rum & populorum particularem, pro ut

ex text. nostro patet, ibi, Y lo mismo ha-  
gan, secus quoad alguacellos curie &  
cancellariorum, quoad eos enim penam  
aliam habemus statutam per l. 1. titulo  
octauo, libro secundo, supra in margine  
nostri text. relata.

## LEX IX.

## SVMMARIVM LEGIS.

Qualiter alguacelli & commentarienses cum in carceratis se debent habere, &  
quomodo ab eis dona recipere non possunt, neque ligamina & vincula eis re-  
laxare sub pena in nostro text. declaratur, & quod pro iniuria captura actio  
ne iniuriarum conueniri possunt.

1 Munera accipere qui non possunt, num.  
1. & ibid. penas statutas contra simi-  
lia munera recipientes.

2 Alguacelli possunt ab alijs quam incar-  
ceratis munera in modica quantitate  
recipere, num. 2.

3 Casus referuntur de iure regio in qui-  
bus ob accepta munera est locus pri-  
uationi officij, num. 3.

4 Depositi ab officio propter suum deli-  
ctum non potest ad illud neque ad  
aliud redire, num. 4.

5 Penam priuationis in dubio censetur per  
penam, num. 5.

6 Priuatus ab officio in syndicato, vel  
dum officium durat, an infamiam in-  
currat, num. 6.

7 Priuatus ab officio in syndicato, vel of-  
ficio durat, non potest ulterius promo-  
ueri non solum ad simile officium ve-  
rum neque ad aliud honoris, vel dig-  
nitatis beneficium, num. 7.

8 Porquerones & gebellines, si absque iu-  
dicis mandato aliquem incarce-  
rauerint, vel ab incarcerationis dona  
repperint puniuntur, numero  
octauo.

9 Commentarienses an possint cap-  
tum pro iniuria suis retinere, nu-  
mero 9.

Ibi, *Ni tomar dones*, idem in custodibus  
carceris disponit text. in l. 5. infra ti-  
tul. proximo, & hos & alios similia mune-  
ra recipere prohibito refert Auerd. ca-  
pit. 2. pratorum, num. 5. lib. 1. vbi num. 6.  
ponit penas statutas contra similia mune-  
ra recipientes, quas per leges regias in suis  
titulis statutas reperies, & pro intellectu  
& declaratione horum verborum viden-  
da sunt, que diximus in l. 1. in glof. saluo,  
infra eo.

Ibi, *De los hombres presos*, quasi de alijs  
posuit munera in modica quantitate re-  
cipere & alguacelli ij. secundum text. in l. 1.  
infra isto tit. & lib. que optima est pro  
declaratione horum verborum.

Ibi, *Ni les den malas prisiones*, similia  
text. in l. 5. infra, tit. sequente, & in l. 1. tit.  
19. part. 7. custodes enim illi non pro  
fatigandis, vel molestandis carceratis, sed  
tantum pro custodiendis ponuntur, & ideo  
molestare carceratos non debent sub no-  
stri text. pena.

Ibi, *Ni los tomen sin mandado*, sicut  
enim capere aliquem alguacelli non pos-  
sunt absque iudicis mandato, ita & neque  
mandato priuati missi possunt carceratos  
ipso relaxare, eadem enim legem seminat,  
que requiritur in aliquo actu perlicito,  
requiritur & in eo dissoluto, & est hac  
maxima harum legum contrarietas, ita  
quod videatur nullam posse dari eorum  
responsionem, sed si bene inspicimus non  
sunt contrarie, nam lex illa, 7. loquitur in  
personis ipsorum alguacellorum, lex vero  
nostra in dupli huius pena, loquitur in  
hominibus ipsorum alguacellorum, qui

Ibi, *Pierda el oficio*, ad suspensionis  
penam tantum pena hac amissionis offi-  
cij restricta est per l. 1. infra isto tit. pro ut  
ibidem

ibidem probatur, tanta tamen posset esse  
dissolutio quod & ad priuationem exten-  
deretur, & plures casus vbi priuationi & lo-  
cus est per leges nostras regias, in l. 1. tit.  
25. infra eo. videbis.

Ibi, *7 no pueda uno otro*, vt in eo punia-  
tur in quo deliquit. ca. an sit, de appella-  
cap. nullus Episcopus, de tempore ord. in  
6. depositus enim ab officio propter suum  
delictum non potest ad illud & neque ad  
aliud redire, secundum glossam in authent.  
de armis, verbo solitudine, colla. 6. & facit  
text. singul. pro hoc in q. i. quicunque. C. de  
diuer. offic. lib. 3. quem adhuc not. Barto-  
lin. l. 1. eiudem tituli & lib. de quo & per  
Parid. de Puteo, de syndicato, verbo remo-  
tus ab officio, & latius in verbo iudices ca-  
pitulo. 8. notat Didacus Perez in l. finali  
titulo. 13. columna. 536. & in l. 7. titulo. 4.  
columna. 548. libro secundo ordinamenti,  
pena enim priuationis in dubio perpetua  
censetur, vt probatur in l. 1. prima. C. de  
postu. Intelligi tamen ad aliud officium re-  
quid non posse, sicut scilicet illi, quo qui-  
dem priuatus est, ponderando dictionem  
illam, otro, nostri text. que quidem dictio  
latine, aliud significat, & dictio alia alla  
aliud est repetitua similia, secundum  
Bald. in l. conuenticulum. C. de Episcopis  
& clerici. credesem tamen quod si propter  
priuationem istam, priuatus ipse infamiam  
incurreret, quam regulariter incurrit pri-  
uatus officio in syndicato, vel dum officium  
durat, & cum publico sit iudicio damnatus,  
secundum text. in l. infamem. ff. de publi-  
iudic. notat glossam in authent. de inst. cau. &  
fide. §. quodsi tabellio, verbo defunctus,  
cola. 6. & Didacus Perez in dict. l. 7. non  
solum ad simile verum neque ad aliud &  
honoris & dignitatis beneficium promo-  
ueri ulterius posset, quibus dissimile esset  
illi officio, quo quidem in syndicato vel  
officio ipso durante priuatus fuit.

Ibi, *que lo tomen doblado*, sed non ne per 7  
l. 7. supra eodem dispositum est cum qua-  
druplo reddi, qua ergo de causa text. no-  
ster duplum reddi disposuit, & est hac  
maxima harum legum contrarietas, ita  
quod videatur nullam posse dari eorum  
responsionem, sed si bene inspicimus non  
sunt contrarie, nam lex illa, 7. loquitur in  
personis ipsorum alguacellorum, lex vero  
nostra in dupli huius pena, loquitur in  
hominibus ipsorum alguacellorum, qui

solent dici Porquerones & Gebellines, qui  
quidem homines nostri text. pena puni-  
untur, & si absque iudicis mandato aliu-  
quem incarcerationis, vel ab incarcerationis  
dona repperint, vel quamlibet aliam rem  
contra ius in prohibitionem. Sed adhuc in  
responsione huius non quiescit animus, nam  
lex nostra iubet alguacellos & custodibus  
carcerum ubi perceptionem extorsionem  
iurium ultra priuationis penam, imponen-  
dam iudicem & penam dupli, per l. quinta  
& sexta infra tit. proximo impolitam,  
igitur manifeste contrariatur, lex nostra  
& illa, ad quas nostra se refert, illa, l. septi-  
ma supra isto titulo quadrupli penam  
imponenti, ideo timore huius oblationis  
& contrarietatis dicendum est, tunc esse  
imponendam penam quadrupli alguacel-  
li, prout dicit l. septima dispenit, quod  
ab iniuste incarcerationis nullo praeiudicio  
iudicis mandato ad incarcerationem algu-  
acellus ipse iura percipit, tunc enim cum  
quadruplo reddi ca. lex vero nostra & illa  
similes loquuntur quod iudice quibus  
captus est, ab eo tamen ultra taxam algu-  
acelli & custodes carcerum iura percipit,  
tunc enim ultra priuationem officij, iura  
illa immoderate cum duplo reddere de-  
bent, & hae est vera harum legum con-  
cordantia, infra eodem penam quadrupli im-  
ponens carcerarijs ultra taxam recipien-  
tibus, iura, nisi dicamus regulariter illud  
esse, leges vero supra dixit ad penam  
imponentes in calibus in quibus loquun-  
tur procedere, & non in alijs, cogita. Et  
est notandum quod lex nostra addit pec-  
nam priuationis officij in calu quo algu-  
acelli & carcerum custodes ultra taxam  
quid recipiant ad extensionem pena du-  
pli per se illas quinta & sexta, infra ti-  
tulo proximo impolitas, prout ex verbo,  
Demas dello nostri text. colligitur, & an  
possint commentarienses capium & pro  
iurijs suis retinere, Guido Papa decis.  
448. inquit quod non, sed contrarium ho-  
die seruari notat Didacus Perez in l. duo-  
decima columna. 558. in princip. tituli. 14.  
lib. 1. ordin.

Ibi, *etienda de la deshonra*, iniuria enim  
fit capto iniuste & incarceratione, quam im-  
ponit hic capus, secundum quod in l. 7.  
supra eo. remissus diximus.



## LEX. X.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Alguacellis & officialis Ecclesiastici non possunt portare virgam institit, nisi tenore & forma legis nostrae servatis sub eius pena.*

**I**bi, De prenderi excecatur, quae quidem eis maxime prohibentur, in l. decima quarta titulo primo, supra isto libro vbi diximus.

Ibi, No puden traer ni traygan vara, nullos enim absque Principis iussu potest virgam iustitiae portare, vt lib. 3. lupta tit. 6. l. 33. diximus.

## LEX. XI.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Custodes carcerum quis ponit & quomodo, & quae eos ponens teneatur seruare & sub qua pena, declarat lex nostra.*

**I**bi, Alguacellis competit ius nominandi, & ponendi carcerum custodes, numero. 1.

**I**bi, Que antes que los ponga, ex ijs nota, quod alguacellis competit ius nominandi & ponendi carcerum custodes, & quem ad hoc not. Auen. cap. 1. pratorum, num. 1. versi. & ex illa l. lib. 1.

## LEX. XII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Hac in lege declaratur custodiam carceris pena propter non custoditos carceratos imponenda, vel quia a custodia eos relaxauerunt.*

1. Eximens captum a carcere, an & quando committat crimen lese Maiestatis, num. 1.
2. Eximens indebitè detentum a manibus familia, non tenetur, num. 2. & 3. & num. 4. quod ideo si processus cum reus, cui fugit a carcere non erat perfectus, debet persequi cum custode, ad sciendam an veniret aufugiens con-

demnandus vel absoluentus.

3. Alguacellus si malefactorem premunivit aufugiat, quomodo punietur, num. 5. & nu. 6. an dabitur aliquis casus in quo carcerarius excusari possit, si a carcere aufugiat malefactor, & num. 7. quod aduersus vim nulla fida custodia dari potest.
4. Carcerarius credens viro nobili si ei laxauit

- laxauit habenas dicenti se non fugitum, & aufugit, an tenetur, num. 8. & nu. 13. limitatur in femina.
9. Nimis credulus non excusatur, num. 9. & nu. 10. limitatur si viro bono creditus.
11. Vehemens credulus, prout est bono viro & nobili credere habetur pro certitudine, num. 11. & 12. quod propter legalitatem & nobilitatem, plura specialia innotata sunt in iure.
14. Nobile fugere casus fortuitus reputatur, & ideo carcerarius excusatur, num. 14.
15. Si famulo tuo qui alias bonus reputabatur dedi rem, vt tibi daret, quam mihi commodaueras & aufugiat, an liberet a commodato, num. 15.
16. Referuntur alij casus vbi excusatur custos carceris, num. 16.
17. Quoties quis ratione officij publici aut privati tenetur ad custodiam alicuius rei, non sufficit i lusi rei intentum, seu fugam probari, nisi etiam probetur non culpa custodis accidisse, num. 17. & num. 18. quod imò in hoc casu culpa si magna est dolo equiparatur.
19. Custodi non videtur remissa custodia carceraria, quoniam index misserit alios custodes pro carcerato illo custodiendo, num. 19.
20. Custodere diligenter dicitur, qui cum ligamine detentant quem habet, num. 20.
21. Quilibet priuatus praebet occasionem ne credatur a debitore suo debitum recuperet, puta certiorando debitorem vt aufugiat, tenetur ad debiti illius solutionem, num. 21. & nu. 22. quod sic consulens debitorem, vt fugiat, tenetur ad debiti solutionem, etiam si post debitor capiat, quoniam hoc in practica non obtinebitur, quia cum ius actoris non est facturus deterius quocunque

- tempore exhibetur carceratus debitor sufficere, & mora purgatur, num. 23.
24. Alguacellus negligens in capiendo debitorem suspectum defugiat, vel non possidentem immobilia tenetur soluere debitum, num. 24. & 25. quod qui impedit ne legatus, vel hereditas alicui relinquatur per testatorem volentem relinquere ad interesse illius legatus, vel hereditatis tenetur.
26. Qui occultauit debitorem postquam iuravit non tenetur creditori debitum soluere, num. 26. & num. 27. quod & hac habens locum in mercatore fugiente, & fracto.
28. Carcerati ob debitum si conspirauerint de rumpendo carcere qualiter puniuntur, num. 28.
29. Pena contra aduocatus vel procuratores qui partes nolentes & litigantes coram alio procuratore vel aduocato, ad se venire faciunt, num. 29.
30. Alguacellus liberatur exhibendo hominem, illi quem pro custodia alicuius carcerati fugienti posuerat cum salario deputato, num. 30.

**I**bi, O no los guardaren como deuen, propter quod carcerati fuerunt a carcere, non enim ob solam malam custodiam deberet puniri custos ipse pena mortis, nisi carceratus ipse ob custodis negligentiam aufugisset a carcere, & sic duos casus ex verbis nostris constituendos esse censio, primus cum ipse carceris custos eximit captes a carcere & eos relaxat, vt fugiant, secidus quoties ob malam & negligentem custodiam aufugiat, in quolibet eorum horum casuum pena mortis esset imponenda si carceratus ipse fugiens occidendus erat propter delictum illud, prout ex verbis nostris text. patet ibi. Si in prelo mercia muerre, colligir, & hos duos casus posuit etiam text. in l. 1. titulo 29. partis septima versis. La primera. Sed si carceratus ipse penam mortis non merebatur sed corporalem mitiore tunc si custos cum eo aufugerit, eandem penam patietur, quam ipse carceratus aufugiens passurus esset, si non



fin. numero. 31. & 53. pagin. 309.

Ibi, esse *an aho*, aliter prouidebatur per. l. i. titulo. 23. part. 7. pena tamen non dicitur legi tanquam nouioris seruanda videtur, quantum secundum glossam. Castigados in ead. si. nūquam nostrae legis pena praticata sit, neque videri praticari, sed arbitrio iudicis punitur talis carceris cultus, & sic praxi receptum vidisse inquit Iulianus, in concordia antinomiarum. littera. F. num. 120.

Ibi, *sea tenudo*, & sic cultus, qui cum carcerato ipso fugit, vel eum scietur a carcere relaxauit, propter quod aufertur carceratus ipse tenetur soluere debitum, & per dimidium anni in carceris existit, sed si ob non adhibitam omnem diligentiam custodiendi, debitor hic carceratus fugerit, huius ipse cultus itidem fugiat, siue non tenebitur ad debiti solutionem, & per tres menses in carcere remanebit, & sic in omnem casum tenetur cultus hic soluere debitum, nisi iusta de causa se excuset ut a fugalia probet & demonstret, pro quibus iustificandis potest allegari illud testatur, quod quilibet priuatus praxibus occultatorem, nec creditor ad debitore suo debitum recuperet, puta certiorandum debitorem vt fugiat, tenetur ad debiti illius solutionem, & ex textu in l. 1. quod C. de exceptis. l. 1. libro. 10. de quo per Gomezium in 6. penales num. 49. & l. 10. 4. inf. de actio. & Hippoly. sing. 117. & Anchard. consilio 341. Hippoly. in rubr. numer. 17. ff. de fidei. l. 1. Boer. de iur. 17. numero. 10. ad fin. Dida. Perez in l. 6. titulo. 11. libri. 1. ordi. col. 308. in princip. & Auen. responsa. per totum & Aulies cap. 4. prae torum. numer. 15. cum 3. seq. folio. 94. & sic consensit debitorem vt fugiat tenetur ad debiti solutionem etiam si post debitor captiatur, secundum Boer. vbi supra, numer. 15. & glossa. pen. in fine, in l. 14. titulo. 23. part. 7. & communem restat Gomezius Leon in tentura inferior. loco. 92. quantum non potuisse in pratica obtinere ibidem dicat, & nimirum, nam si ius actoris non est factum deterius quocumque tempore exhibeat carceratus sufficere & debet, & mora purgatur, secundum Alex. Bart. & DD. in l. 1. inf. l. 1. ff. de verbo. oblig. & per Gutierrez in suo tract. de iuram. contr. 3. part. cap. 17. nec totum, praesertim in nunc. fin. vbi dicit tunc casum in facti contingenti de iuram. in quo ante casus illius determinationem.

nem, prout decisus fuit, ante eorum responsum praxi actoris, igitur tenebitur cultus carcerati debitoris cum a carcere relaxando vel male custodiendo propter quod aufertur, & quod plus est scilicet quod alguacilis negligens in capiendi debitorem suspensus de fuga, vel non possidentem immobilis tenetur soluere debitum, secundum Suarez in titulo De los complazamientos. §. 7. numero. 51. pagina. 409. & qui impeditur ne legatum, vel hereditas alicui relinquatur per testatorem volentem relinquere, ad interesse & illius legatarii, vel hereditarii tenetur, secundum Capol. enclara. §. 6. & facit arg. text. in l. 1. dedi. §. fin. ff. de cond. causa data, & probatur ex l. 27. cum 2. seq. titulo. 1. part. 6. quantum illi, qui occultauit debitorem postquam fugit, non tenetur & creditori debitum soluere, secundum Bald. consilio. 220. columna. 3. fol. 13. & Hippoly. sing. 364. per text. in l. 1. fin. verificatorem. ff. de lib. homi. exhib. quem ad hoc commendat l. 1. in 6. prae. l. 1. num. 49. cum seq. inf. de actio. & ibi Gomez. num. 50. inquit quod & haec habent locum in mercatore & fructu, prout & tenet l. 1. in dict. num. 49. & Hippoly. vbi supra, intelligit tamen supra dicta esse vera dum tamen constet de debito carcerati fugientis, alius enim non tenebitur illi fugere faciens, vel occasione non praebens fugam, prout in glossa. Mura supra hac. l. diximus circa delinquentem fugientem, & qualiter puniatur carcerati ob debitum si conspirauerint de ruper. de carcere, & tradit Olanus in concordia antinomiarum littera. E. num. 11. ex quibus vnum notandum deducitur in pratica, scilicet quod si procurator, vel quilibet alia persona litigantes coram alio procuratore vel aduocato, ad se venire fecerit, dum ad eum patet venire nolebant, punitur & pena. l. 18. titulo. 1. libri. 3. supra, & de ijs ad quos tenebatur de iure ciuili cultus carceris si debitor incarcerationis fugiebat ab ea, vide Petru PeKinum in tract. de iur. i. Rendi. capi. 27. & Menoch. de arbitra. lib. 1. centuria. 4. casu. 120.

Ibi, *si fuerit hombre de Alguazil*, ex his verbis tantum legi. Ibi, *Sea tenudo de lo dar*, notandum est, hic esse ex. expressum prohibentem quod si alguacillis aliquem in custodiam carcerati aliusquis profuerit, salario huius prae positio cultus constituto, cuius quidem hominis culpa carceratus

factus ipse fugiat, liberatur alguacillus exhibendo hominem illum, quem pro custodia & illius carcerati, prae posuerit, & faciunt late dicta per Aulies capi. 4. prae torum glo. Entregar, num. 1. cum seq. fol. 110. quantum faciant in contrarium dicta per Amadeum de syndacatu numero. 77. non tamen idem crederem esse, si ipsemet ho-

mo praepositus pro carcerati custodia alius suo loco prae posuerit, tunc enim si carceratus fugerit, non excusaretur cultus ille per alguacillum positus, exhibendo substitutum suum per eum positum & nominatum recuperaret tamen damna & expensas ad substituto suo ob fugam illius carcerati sibi obuentientia, de quibus suo loco penitabis.

## LEX. XIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Alguacilli recipere non possunt iura a lege nostra prohibita percipi, aliter enim alique eis resisti potest.*

*Iudici iniusta praecipienti & exequuti impune potest resisti, num. 1. & num. 21 declaratur.*

Ibi, *se resista*, iudici enim & iniusta praecipienti & exequenti resisti potest impunē, secundum text. in l. 1. prohibitum & ibi DD. C. de iure sibi libi. 10. & tradunt Abb. in capit. si quando, num. 6. de officii del. tenet glossa in l. non videtur, la. §. qui iussu. fide reg. iur. Bart. & Doctores in l. vt vim. ff. de iur. & iure & Dyn. in capit. quod quis mandato, de regul. iur. in 6. non enim dicitur tunc desistere sed se defendere, secundum Thom. Gram. consil. 51. num. 3. cum sequen. vbi optime locutus quod tamen intelligit quod notoriū erit iudicem vel alguacillum iniuste procedere, prout in nostro casu, secus vero si de hac non constet notorietate, quoniam in dubio credendum est iuris ordine seruato processum fuisse neque debet resisti, sed potius coram superiore petendum

est graamen reparari, secundum glossa. in dict. l. vt vim. si tale graamen reparabile est, secus vero si non esset, quoniam tunc etiam resisti posset, secundum Cyn. in l. 1. capit. unde vi, & ibi Bald. quest. 11. & l. 1. in dict. l. vt vim. colum. 3. & Orsoli. colum. 21. & Didacum Perez. l. 6. titulo. 11. libri. 1. ordin. colum. 308. ad finem, & vide glossa. in cap. ex literis, de offi. del. & Ripam. in l. 1. numero. 14. ff. de questionibus Mental. l. 8. titulo. 4. part. 3. Paul. in l. 1. §. ius gentium numero. 6. ff. de iur. & iure, & post hac scripta reperi distinctum per Clarum in libri. quinto selectarum. §. lina. questio. 29. verbi, sed hic incidenter quero, & supra in l. 7. in glo. 1. alia diximus. Et pro declaratione illius l. prohibentum, videndi sunt Hippoly. in l. 1. numero. 15. cum 4. seq. ff. de quest. & Deci. in cap. si quando na. §. cum seq. extra de iudic. Cassan. in consuet. Burgon. fol. 76. col. 3. numero. 5. & omnia haec profunt ad l. 5. tit. 11. lib. octauo infra & quae diximus in l. 1. tit. 11. libri. 3. supra num. 4. & 5.

## LEX. XIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Alguacilli super septenis nullam concordiam neque pacem facere possunt, neque ante condemnationem, neque post, sub nostris text. p. 100.*



1 *Pena corporalis integra erit imponenda in casu nostro. l. si vnus tantum numerus deficeret, numerus.*

Ibi, *De hec ergo equalis*, eam ad hoc allegat Auen. capit. 16. pro. numerus. 3. verliculo quod fuit lib. 1.

Ibi, *vi desuper*, intellige etiam si tales condemnationes sint lapsæ in rem iudicatam, in casu in quo septenis non solutis pars condemnata esset in corpus castiganda propter non solutas septenas, prout text. noster loquitur, hoc enim in casu, ne delictum impunitum remaneat, etiam condemnatione in rem iudicata lapsa, ex qua condemnatione septenarum pars ali-

qua veniret alguacello applicanda, non licet ei concordare aliquam facere, sed si ob defectum solutionis huiusmodi condemnationis non esset condemnatus in corpore castigandus, posset optimè alguacellus ille pro sua parte se cum condemnato cōcordare dum tamē cōdōnatio in rem transierit iudicatum non vero ante secundum quod in l. 1. tit. 6. lib. 3. supra diximus.

Ibi, *interueniente*, & si vnus tantum numerus deficeret integra pena corporalis esset imponenda, 7 secundum Auen. capi. 8. propter numerum. 4. versi. Et quando cum seq. lib. 3. vbi hoc declarat & intelligit.

Ibi, *Con las setenas*, sed nō nē per. l. 1. tit. 6. lib. 3. supra. quadrupli pena imponebatur dic vt ibi diximus in gl. cō el quatuorcento.

## LEX XVI.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Areis accusatis non vero ab accusatoribus debent alguacelli iura sua percipere, sub nostri text. pena, nullaque homicidij iura percipere possunt pro incartamentis allatis ad curiam pro delinquente aliquo capiendos.*

1 *Assignatur intellectus ad l. 3. titul. 36. infra lib. 3. num. 1.*

Ibi, *De los reos acusados*, intellige culpatis, nam de inculpatis nulla iura alguacelli ij capere possunt, sed ab accusatoribus, qui iniuste reos ipsos capi fecerunt, vt supra. l. 7. glof. Sin daño, diximus per text. ibi qd & ex t. nostro probatur, ibi, cōdemnandos. Si ergo condemnati erant, culpatis sunt, quod & clarius deducitur ex verbis sequentibus ibi. X alquerellante le de el Eseriano su executoria, si ergo executoria datur, reus condemnatus est, focus vero si esset absolutus nam tunc nulla actori necessitas imminerebat extrahendi

executoriam, & per consequens reo existenti absoluto, nulla ab eo iura capiendia sunt, sed ab accusatore reum iniuste faciente capi, & in carcerari, & idem esset si delinquentis esset remittendus de vno loco ad alium, & non esset inculpatus, vel non haberet bona, quoniam vtroque casu crederetur à petere remissionē capienda esse iura, ex l. tertia titulo decimo sexto libro octavo infra, quam sic 7 declarandam censet, vt quod ibidem disponitur, quod ab accusatore perantur expensas remissionis, si delinquentis nō habet bona, idem dicendum si, & si ea habet, inculpatus tamen reus esset, & ideo absolutus absque ulla expensarum condemnatione.

## LEX XVII.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Alguacelli non possunt substitutos ponere, nisi in casibus ubi iudicibus ordinarij licet substituere.*

1. *Alguacelli*

1 *Alguacelli in casibus in quibus iudices ordinarij possunt substituere poterunt, & ipsi puta ob infirmitatem vel absentiam necessariam, num. 1.*

Ibi, *No pueden poner*, contrarium videtur probari in l. 1. supra isto titulo & lib. 3. ideo dicendum est ibidem esse casum specialem & localem vbi licet alguacellis coadiutores ponere qui secum in officio assistant dum tamen ipsi alguacelli presentes etiam addit, & sic non substituantur quandoquidem praesentes sunt, sed coadiutores nominant, & ipsi considerant nihil text. illi generali nostri text. dispositioni obstat.

Ibi, *salvo en los casos*, & sic in casibus vbi iudices ordinarij possunt substituere poterunt & in illis casibus alguacelli, 7 puta propter infirmitatem, vel absentiam necessariam secundum quod in l. 4. titulo 6. lib. 3. supra dispositum est, & ibidem diximus. Sed nonnē per dict. l. 1. supra istotit. & lib. alguacellus prohibetur relinquere substitutos dum absint à curia, vel cā-

cellaria, & satendum quidem est, respondendum tamen, quod quemadmodum lex illa alguacellis cancellarij tribuit priuilegium vt possint dum praesentes in cancellaria existant coadiutores illos ponere, contra id quod in nostro text. in alijs alguacellis prohibetur, ita & voluit alguacellis ipsos cancellarij grauari vt sic absint, non substituentur, vt sicut in vno honoratur in alio oneretur. eo quod respons. hec non caret scrupulo. eo quod priuilegium suum esset eis notitium, & quod in eorum fauorem introductum esset in ordinem eorum retorqueretur, contra. l. quod fauore C. de test. & capit. quod ad gratiam de regul. iur. in. 6. ideo & melius dixit difficultati responderi potest scilicet quod alguacelli cancellarij dum absint non possint substituere, vt id verum sit & procedat nisi in casibus in quibus iudicibus ordinarij licet substitutos relinquere, in illis enim licebit & alguacellis ijs & alijs quorumcumque tribunalium, & hæc est vera responsio & tenenda, & est notabilis declaratio ad legē primam, supra eodem.

## LEX XIX.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Quotiescūque iura itineris sunt maioris estimationis, quam debitum principale, non possunt alguacelli hac iura itineris capere.*

Ibi, *No leuen*, legem hanc intelligi procedere secundum quod ex sumario super ea posito colligitur scilicet vt iura, quæ executionis vocat noster text. ibi, De derechos de execucion, intelligatur de iuribus itineris debitis propter executionē extra locum vbi sententia prolata est, faciendam, purā si sententia petatur, tunc cellaria, & ibidem executio petatur, tunc enim si pro executione faciendā mittatur alguacellus aliquis cum salario taxato pro quolibet die, secundum quod in l. 3. titulo

sexto libro 3. supra disponitur, secundum quam l. 3. est intelligenda. l. 1. tit. 21. eo. libro 3. tunc si salarium illud itineris excedat debitum principale non percipiet alguacellus hic itineris iura sed tantum percipere poterit decimam debiti executionis, nam vtimumque decimam scilicet executionis & iura itineris percipere non poterit, sed vnum vel aliud, quauis itineris iura debitum principale non excederet, vel debito principali equiualeant, & hic vide tur sanus nostri legis intellectus.

## LEX XX.

### SVMMARIVM LEGIS.

*Tenentur alguacelli cancellariorum sub nostri text. pena visitare decarias, seu nocinas & loca publica.*

1. *Alguacelli*

**I**bi, que non lense las perdere, sed non ne per. l. 4. supra isto tit. et lib. alia imponitur poena, ergo hæc nostra. l. 4. quam non uior quantum ad poenam impositionem, illam corrigeret, sed quoniam legum correctionem in quantum mihi possibile est euitandam curo, dicendam mihi videtur legem illam. 4. loqui in alguacellis domus & Curie Regis, nostræ vero in cancellariæ

## LEX. XXI.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Statim quod ad officium recepti sunt tenentur iurare se seruaturos omnia in lege nostracententa.*

**1** Poena quamvis ex iuris dispositione ipsa facta incurratur, in conscientia non debetur nisi petatur, non. 1. nisi lex adderet quod in foro conscientie deberentur tales poenæ, nu. 2. & nu. 3. quod post condemnationem debentur in foro conscientie quamvis non petantur, & nu. 4. declaratur.

**I**bi, salvo casu de comr. & hoc idem in alguacellis permittitur, in iudicibus vero prohibetur per text. in l. 1. verbo. Da diu, titulo. 6. lib. 3. supra, quantum in iudiciis ea munera & poculenta ex eculenta potest sunt eam corrumpere, cum sit precipiens, in alguacello tamen non, qui precepto iudicis obediunt tenetur, tanquam nudus minister, secundum Didacum Perez in l. 4. quoniam glof. ad fin. col. 185. in fine, titulo 14. lib. 3. ordin. & quia fortassis in ijs, quæ alguacellis per iudices suos mandantur, possint ipsi alguacelli corrupti, ideo tantum in lege nostra permittitur quod poculenta & eculenta possint recipere dum tamen sit in modica quantitate, non est enim credendum propter tam modicam quantitatem sese corrupti alguacellos permittitur; hæc tamen, quæ de alguacellis dicta sunt præcedunt regulariter ex excepto casu. l. 9. supra isto tit. & lib. & ratio specialitatis eius manifeste patet, ne scilicet vel laxiores habenas ipsi carcerarii præbeant: vel fortassis strictiores illi, qui minores non præstabit, & ideo in casu

aliquis alguacellis, prout ex verbis amborum legum colligitur, & videtur sanus & literalis intellectus, vel secundum respondeat potest & forte melius, quod poena non sit text. imponatur alguacellis ijs propter non visitata meretricia, vecarias, & loca publica, quantum verò ad alia procedat poena dicta l. 4. cogitaueris quis sit planior intellectus.

dict. l. 9. neque in modica quantitate recipere permittitur à carceratis, & ita teneo neque in hoc casu verum crederem quod vna lex per aliam declaratur.

Ibi, in las quales desda luego les condena mos, an per hæc verba obligentur in conscientia fore alguacelli ijs ad harum poenarum restitutionem dubitabile est, & pro parte negatiua quod non obliget, facit, nam quamvis ipso facto poena ex iuris dispositione incurritur non debetur in conscientia nisi petatur prout veriorum est opinio nem testatur Covar. in. 4. 2. part. c. 6. §. 8. nu. 10. fol. 72. & comunitate vt ibi, & Amio, Gom. to. 3. c. 3. n. 5. ver. contrariam tamē, & Padilla l. si quis maior, numer. 57. c. de transactio. & Nauarrus in manuali, cap. 2. nu. 66. in fine, & Dida. Perez l. 1. tit. 9. lib. 2. ordin. col. 499. nisi lex adderet quod in foro conscientie deberentur tales poenæ, & ideo Covar. vbi supra, & Dida. Perez vbi supra, col. 377. sub l. fin. tit. 3. lib. 2. ordin. & alibi latius dictum memini ad ampliationem gl. in c. frater natus, 12. c. ergo & in nostra lege licet dicendum quod non obliget in conscientia nisi petatur, sed nihilominus quoad nostram legem contrarium est tenendum, in quo ad restitutionem teneantur harum poenarum alguacelli, quandoquidem lex statim quod in eis incidit condemnationem eos quoniam non petantur, & tunc poenæ non debentur in foro conscientie, nisi petantur, quoties carceris nulla est condemnatio facta, sed post condemnationem debentur & equidem in foro conscientie quamvis

quamvis non petantur, prout in declarationem dictæ glof. dict. cap. finalitatis, alibi diximus & frequentius teneri alferit Padilla vbi supra, ergo idem in nostra lege, quæ condemnationem statim facit, & hoc deducitur manifeste ex text. nostro eius littera antiqua attesta, quæ inserta erat sub l. fin. tit. 14. lib. 2. ordin. ibi, Que juren todos de guardar estas dichas ordenanças y de pagar las penas susodichas en las quales desde luego les condenamos, por manera que sean obligados a las pagar in foro conscientie, sin que mas sean condenados en ellas quanto quier que sea oculto, ponderando verba illa per manera, quæ non addunt præcedentibus, sed declarant, ita quod sub verbis præcedentibus hoc de foro conscientie intelligebatur, & comprehendebatur, & vt Clarius pateret addidit lex illa verba declaratoria præcedentium Per manera, &c. quasi sub præcedentibus & sequentia essent comprehensa, verum-

tamen, quia in nostra recopilatione nihil superfluum inferendum erat, misit lex nostra illa verba Per manera, &c. Sed hæc non caret scrupulo, nam & probabilissimam sententiam testatur Padilla, vbi supra numero. 58. in fine, quod neque post condemnationem tenetur quæ poenæ legales soluere, quousque earum executio petita & facta sit, & ideo videtur non sine ministerio legislatorem nostrum omisisse verba illa Per manera, &c. ne ad poenarum harum solutionem obligarentur alguacelli, & esset lex laqueus animarum dum earum saluti providere intendit, nisi in casu in quo executio poenarum fiat, non enim tenetur quis contra se sententiam executioni mandare, nec bona sua sisco offerre, sed tantum sese patientem & moderatum præbere, & pati paratum, vt diximus in rubrica tituli primo, libro secundo, supra, numero. 14. super quo laudis cogita.

## LEX. XXVI.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Ad quod usque tempus locumtenentes meritorum & alguacellis reeligendi non sunt ad officium illud, declaratur lex nostra.*

**I**bi, hasta pasados tres años, ex ijs ampliat quantum ad hos meritorum locumtenentes & alguacellos dispositio text. in l. 1. tit. 3. lib. 3. supra vt quantumvis horum locumtenentium & alguacellorum residentia vili sit & executio ad hoc ad illud met officii reeligendi non possint nisi prius lapso horum trium annorum spatio.

Ibi, Promisores necessarios, quamplures casus, in quibus per leges nostras regias provisiones in regio consilio concedi solent posui in repertorio meo de cortes, quem quidem librum ante huius recopilationis impressionem Regia licentia imprimi feci non sine legentium applausu.

## LEX. XXVII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Inuitus incarcerationis statim relaxandus est à carcere absque damno & expensis aliqua.*

1. Reus quando cumq; ex processu intul-  
patus apparuerit, est relaxandus ad  
carcere, num. 1. & num. 2. quid servetur  
in regno Neapolit. & num. 3. quod  
operabitur hac reatio, quod non po-  
test reus iterum in carcerem conici  
ex ea causa, nisi superuenientibus no-  
uis indicij, & num. 4. refert Clarus  
in omnem casum tempore, quo fit  
relatio diffinitiva causæ in Senatu,  
semper solet reus ad carcerem reuo-  
cari, ne si sequatur condemnatio cor-  
poralis, possit ille fugiendo eludere.  
5. Incarceratus iniuste & relaxatus sub  
iuramento, de reddendo nō teneatur  
reddere, num. 5.

¶ Bi, 7. lodieren por quito, ergo antē vide-  
tur non esse à carceribus relaxandus  
accusatus pro delicto, quandoquidem lex  
nostra sententiam requirit, sed contra est  
asserendum, vbiunque enim pendente  
etiam processu apparuerit reus + non  
esse culpabilem, relaxandus est à carcere  
ex textu. l. 1. C. de exhib. reis. & ita Flo-  
rentie practici asserit Apostilla Bald. in  
l. nullus, numero. 2. C. de exhib. re. quem  
& alios refert Clarus in lib. 5. selectarum  
§. fin. questione. 46. versic. patet etiam,  
vbi inquit quod licet text. in illa. l. 1. fide-  
iussoribus requirere non videatur, practica  
tamen obtentum est fideiussoribus tunc pre-  
standos, adiciens quod Cranes. per eum  
allegatus inquit quod in regno Neapolit.  
hodierna practica communiter & genera-  
liter se habet, quod etiam si facta publi-  
catione processus appareat de innocentia

rei non relaxatur sub fideiussoribus, quod  
ipse Clarus, optimo iure se non laudare +  
allicit, nisi crimen sit valde enorme, vel  
spereit index noua habere indicia additv  
ipsemet Iulius Clarus, relaxationem hanc  
operari + quod non potest reus iterum in  
carcerē conijci ex ea causa, nisi superue-  
nientibus nouis indicij, & ita inquit Bos-  
sium, per eum relatur accellatore, quod  
non ita indistincte obtentum aliter, sed iudi-  
cis arbitrio relinquit, in causis tamen  
leuibus in propositum huius doctrine, vi-  
de. l. decima octaua titulo nono libro ter-  
tio, supra, inquit que præterea Clarus scien-  
dum quod in omnem casum tempore, quo  
fit relatio diffinitiva causæ in Senatu,  
semper solet reus ad carcerem reuocari +  
nisi si sequatur condemnatio corporalis,  
possit illam fugiendo eludere, debet ta-  
men vt ibi per eum, index semper se in  
mitiore partem inclinare, vt scilicet  
reum sub fideiussoribus relaxet, & ibi alia  
optima in propositum circa hæc dicit, ad  
propositum nostru reuertendo, teneo q  
vbiunque apparuerit reus iniuste incar-  
ceratum relaxari debet sub fideiussoribus,  
nisi crimen sit enorme vel noua sperentur  
indicia, neque obstat text. hic, qui videtur  
sententiam requirere aboluoriam, nam  
vel hoc procedit quoad hoc vt reus rela-  
xetur nullis prædictis fideiussoribus, vel  
quoad hoc & proprius ad sciendum an ex-  
pensas vllas carceris soluere teneatur, non  
vero quoad illud an sit relaxandus sub fi-  
deiussoribus quotiescumq; apparuerit car-  
ceratum iniuste. Item iniuste incarceratus  
relaxatus sub iuramento de reddendo +  
non tenetur redire, secundum Afflict. +  
lib. 1. continetur. Siciliz, rubrica. 83. in prin-  
cipio, num. 3.

## LEX. XXVIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

Arma offensiva vel defensiva delinquentis, quibus cum deliquit, & que tempore  
commissi delicti tenebat, & de amissa condemnanda sunt, alguacello vel of-  
ficiali delinquentem capientem applicantur.

1. Arma

1. Arma cum quibus quis occidit animal  
contra iuris prohibitionem, an ve-  
niant replicanda alguacello, qui hinc  
delinquentem cepit et incarceravit,  
numero. 1.  
2. Arma tunc alguacello applicantur  
quoties post delictum, & non infra-  
ganti, delinquentem cepit cum mán-  
dato iudicis & non alias, num. 2.

¶ Bi, Porque deuan ser condenados en ellas,  
pondera verba hæc, nam ex eis consan-  
ditur iudicum opinio existimantiu legem  
hanc expressam esse probantem omnia ar-  
ma quibus cum quis deliquit esse applica-  
da alguacello capientis delinquentem, &  
sic quod siquis occidit animal contra  
iuris dispositionem, puta in occidente Con-  
aceabus, vel cum ballista, & circa enerbo-  
hada contra dispositionem legu regiaru  
iussu instrumentis animalia occidi prohi-  
bentium, amittit arma illa & applicanda  
erunt tali officiali cum capienti, contra  
quos indices est text. expressus hic in ijs  
verbis, Porque deuan fer condenados en  
ellas, de iure tamen si non reperitur ex-  
presse dispositum talia arma + quibus cum

occidit animal esse perditas per textum  
nullum non declaratv amissa fuisse,  
quia tanum in cala permisso ita declaratv  
loquitur, quicquid aliter velint iudices,  
iniqui intelligere, præsertim cum lex no-  
stra non circa occidentes animalia irra-  
tionalia loquatur, sed circa delinquentes  
cum alijs rationabilibus personis, vt ex  
eius contextura patet.

Ibi, Anque la prison no se haga in fra-  
ganti delicto, noua est iithæc dispositio,  
quoniam antea illa arma quibus cum de-  
linquebat officiali delinquentem capienti  
applicabantur, quoties in fraganti delicto  
cum capiebat, & sic cessat in questio illa  
per Doctores agitata, quid si alguacellus  
insequatur delinquentem statim delicto  
commissio, an si cum tempore apprehendebat,  
essent illi arma applicanda, & videbatur  
quod sic ex dictis per Aules. c. prator.  
verbo fere Caritas, num. 6. fol. 21. & Ant. Gom-  
1. 45. Tauri. nu. 48. & lege nostra attenda  
id clarius redditur, item intelligo tunc  
arma esse alguacelli capientis delinquen-  
tem postquam delictum peractum, & non  
eo in fraganti, quoties cum mandato iudi-  
cis cepit, secus si sine + eo, quoniam tunc  
non deueniat arma, & ex text. vbi diximus  
in l. 9. supra isto tit. & lib.

## SEQUITVR TITVLVS. XXIII.

De las carceles de corte y chancillerias y de  
las otras justicias, y de los pobres en ellas presos.

1. Carcer quadruplex est, nu. 1.

Et cum superiori titulo de alguacellis  
& carcerum custodibus dictum sit,  
tunc immediatè subsequitur videre de  
carceribus ipsis vbi carcerati sunt custo-  
diendi per ipsos alguacellos & carcera-  
rios. Et quid sit carcer & quis possit eam

constituere, & quomodo non ad penam  
sed ad custodiam de iure civilis inueniat  
sunt carceres, & cuius expensis constru-  
da, diximus remissimè in. l. 3. §. titul. 9. lib.  
3. supra verbo Carcel, & quadruplicem  
esse carcerem testatur Nicolaus Arelata-  
nus in tract. de hæreticis, questione. 11.  
num. 10.

## LEX. I.

## SUMMARIVM LEGIS.

In carcerib; regiaru audiariu debet adesse locus remot; pro domo custodis de  
putatus, & aliter vbi inqualibet hebdomada fiat audietia et carcerati visitentur.  
Gegg 3 Ibi,



**I**bi, *visita los Alcaldes*, cui quidem visitationi carceratorum qualibet die sabathi cuiuslibet hebdomadae, debet esse praesens vnus ex auditoribus Curie vel cellulariz, prout in l. prima & secunda, titulo. 9. supra libro secundo, dispositum est, quod iustissimum vt causa carceratorum facilius expediantur, & carcerati non in-

lesentur, prout & tradit Didacus Perez in l.6. titulo. 4. lib. 3. ordinam. colum. 385. ad finem, & considerauit Iulius Clarus allegando Auton. Gomez in lib. 5. selectarum sentent. §. fina. questio. 46. vericulo scias etiam, vbi inquit singulo quoque mense teneri carcerarium carceratorum numerum iudici significare.

## LEX. II.

## SUMMARIVM LEGIS.

In carceribus debet adesse locus deputatus pro custodia mulierum remotus à virorū loco, & in mulieribus carcerandis regie seruanda sunt, & in casibus in quibus mulieres sunt carceranda omnis modestia cū eis seruanda est.

1. Mulieres inhonesta possunt incarcerari, etiam si debitum non descendat ex delicto, numero primo. Vbi limitatur in muliere nupta, etiam in honeste viuens, & numer. 2. quod si honesta sit mulier hac nupta, tunc neq; etiā pro nigraui delicto debet incarcerari in publico carcere, sed in loco honesto & decente.

**I**bi, *conuersacion*, De verbali tantum intellige non vero de carnali, de hac enim non loquitur text. noster, vt potē, quia acris puniretur cultus carceris permittens carceratam mulierē à carceratis cognosci carnaliter, vt videt licet ex Boerio decis. 37.

**I**bi, *De priuatione*, Alios casus vbi priuationi locus est iure nostro regio in. 1. vige-simateria, infra titulo proximo inferemus fauente Deo.

**I**bi, *Por las leyes*, scilicet. 8. tit. 3. libro. 5. infra vbi dicemus.

## LEX. III.

## SUMMARIVM LEGIS.

Custodes carcerū tenentur in loco publico tabellam apponere iurium per eos percipiendorū a carceratis, iudicesq; ordinari custodes ipsos ad hoc faciendum compellere debent sub nostri text. pena pauperibus incarceratis applicanda.

Ibi,

**I**bi, *En el orangel*, quod ponitur, infra titulo. 28. vbi & ponitur pena quadrupli contra carcerarios maiora iura quam taxata recipientes, & quae iura a reā percipiebant declarat Matth. Affili. in cons. Sicil. libro. 1. rubric. 88. num. 1. quoad regnum suum.

**I**bi, *La pena de cinco reales*, sed quis patitur hanc penam, carcerarius nō, vel iudex nō compellens carcerarium ipsū tabellam habere in publico, & videtur quod

iudex ipse in hoc negligens soluet hanc penam, eo quod rethculo de iudice loquente pena appositio appropinquatur, & proximiori orationi videtur appolita, sed contra est tenendum, imò quod non iudicem sed carcerarium ipsū pena hae respiciat, prout patet ex verbis illis, Quae no los pueren, sed ponere ad carcerarium pertinet, ergo cum cōprehendit, nō vero iudicē, nā iudex in hoc negligēs pena arbitraria puniendus est ob negligentiam.

## LEX. V.

## SUMMARIVM LEGIS.

Tenentur custodes carceris ab omnibus in lege nostra consentis & declaratis se abstinere sub eius pena.

1. Releuatus sub fideiussores, quantum iterum pro eodem delicto reducat ad carcerem non tenetur noua iura carcerario solvere, nu. 1. & ibidem quod neque ab iniunctis incarceratis sunt iura capienda, & num. 2. quod neque à pueris ob ludos incarceratis.

39. par. 7. vltiusque debet aduertere carcerarius, nē bis pro eodem delicto carcerata compellat soluere iura, itaque si dum esset carceratus & sub fideiussores relaxatus soluit carceratio iura sua, quantum iterum pro eodē delicto reducat ad carcerem, nō teneberis noua iura soluere carcerario, vt probat text. singularis in hoc in. l. 19. tit. 9. lib. 3. supra. Itidem neq; ab iniunctis carceratis sunt iura capienda, secundum text. l. 17. supra tit. proximo. & l. 14. in fine, tit. 29. par. 7. Item neque à pauperibus neq; à pueris propter ludos incarceratis, vt probat. l. 6. infra isto tit. & lib. & vide alia quae diximus in l. 9. in glo. penult. supra isto lib. in tit. 3.

**I**bi, *De las personas que estuuieren presas*, quali de alijs in modica quantitate liceat, secundum text. in l. 9. supra tit. proximo, vbi dixi & declarauit de agnacionis.

**I**bi, *Ni les apremien*, similis est text. in l. 9. supra titulo proximo, & in l. 11. titulo

## SEQVITVR TITVLVS. XXV.

De los esclauanos del concejo y publicos y del numero, y notorios ecclesiasticos.

- 1 Tabellio quid sit, num. 1. & num. 2. ad quem pertinet eius creatio, & num. 3. an eius eligendi publicos officiales possit delegari, & num. quarto, an Domini temporales Duces, scilicet, Comites, & Marchiones, possint in terris suis tabelliones creare, & num. micro quinto quod in terris suis dantur Regis Vicarij, & in eiusdem cum successerint, numero sexto quod imo omnis habens merum & mixtum imperium, & iurisdictionem poterit hos tabelliones creare, & numero 7. quid in Episcopo, & num. 8. quid in capitulo, sede vacante.
- 9 Tabellio creatus a Domino in terris suis, debet esse in consilio Regis examinatus, aliter neque iudicialia, neque extra iudicialia poterit conferre, numero nono & numero decimo, an extra dominorum territoria inter subditos hos possint tabelliones libi scripturas facere.
- 11 Consuetudine potest acquiri ius creare tabelliones, numero 12. & numero 13. quod non possit consuetudo ipsa creare tabelliones generales, qui vocantur Escriuanos reales.
- 13 Consuetudine potest effici quod instrumentum, quod alias non erat authenticum, sit authenticum, & ei plena fides adhibeatur, numero 13. & numero 14. que consuetudo debeat esse hoc an immemorialis, vel quadragenaria.
- 15 Nullas alias quam tabellio potest conferre instrumenta, scriptas, et alias iudicialia, vel extra iudicialia cum nullo alio in hoc plena fides adhibeatur, num. 15.
- 16 Tabellionum differentia triplex est, numero 16. & 17. quod Notarius Ecclesiasticus solum praesumatur negotij spiritualibus, & Ecclesiasticis, & non alij, & numero 18. quod etiam

ad sunt alij notarij, qui tantum praesunt redditibus Regis vel Ecclesiasticis conficiendis, qui vocantur Escriuanos de rentas.

19 Notarius unus non debet se de alterius officio intrinsece nec generetur confusio, num. 19.

20 Index si ex officio informat se de delicto coram duo tabellione, postea vero parti offensa ex illo delicto accusat eorundem alio tabellione, coram quo eorundem fuit processus, num. 20.

21 Tabelliones qui esse possint, num. 21. & 22. & num. 23. an infamis possit esse tabellio, & num. 24. que iurant in ingressu officij, & num. 25. quod tabellio in causa propria non potest pro se conseruare instrumenta.

26 Tabellio an dicatur artifex, numero 26. & 27. quod diversis nominibus nuncupatur, & quomodo hodie in Hispania.

ET quoniam superius iudicialis de cetero nentibus iudicialium actum est, & persona, quae cum auctoritate explicatur & profertur iudicialiter, siue extra iudicialia inter instrumenta, in iudicio praesentata efficiuntur, est tabellio, id est profectus legulator titulu hunc & seq. post omnes huius lib. 4. & praeterit post praecedentes. In cuius tituli declarationem breuiter quaedam sunt notanda in primis quid sit tabellio, & cuius quidem distinctionem & proprias loquendo descriptionem posuit text. in l. 1. titulu. 19. parti. 3. dicens, quod scribam idem significat, quod homo scribere sciens, quae quidem non potest dici distinctio, quoniam si aliter scribere sciens dicitur retat tabellio, & idem ex l. 7. titulu. 9. parti. 2. de iure distinctionem tabellionis, scilicet, quod tabellio, vel notarius est ille, qui auctoritate regis vel illius qui consuetudineus creandi habet creator ad conficienda instrumenta, scripturas, & acta iudicialia & extra iudicialia, ex cuius distinctionis declaratione patebit alia ad rubricae huius declarationis codicibilia. Dixi enim auctoritatem regis in tabelliones creare ad regem pertinet vel imperatorem, vel ead. regem

100

rex vel Imperator auctoritate eos creandi praebuit, secundum text. in l. 3. titulu. 19. parti. 3. quod adhuc allegat Cusar in praef. cap. 19. col. fin. & Auend. lib. 1. prae. cap. 1. numero. 11. & in eod. lib. cap. 10. numero. 1. & seq. ubi num. 3. & 4. notat ex illa. l. ius eligendi publicos officiales & delegari possit, licet de iure communi non possit, secundum eum ibi. Item & ex illa. l. notandum est dominos temporales Duces, scilicet, Comites & Marchiones in terris suis posse tabelliones creare, & tanquam adhuc habentes a Rege potestatem, regis enim vicarij dicuntur, prout de iure afferebat Innocentius in cap. pen. de fide inf. & Bart. in l. Barbarius. ff. de offic. praef. quod adhuc allegat Didacus Perez in l. 1. titulu. 5. lib. 2. ordin. glo. 1. quar. 1. colum. 430. & allegat etiam dictam l. 3. titulu. 19. parti. 3. & melior est l. 3. titulu. 10. parti. 3. allegata per Montalium in l. 1. verbo. l. 1. no. tit. 8. lib. 1. for. quae lex. 3. titulu. 10. mihi nihil probat, neque dicta lex. 3. titulu. 19. bene inprimi ciantur, sed supradicti DD. ita tenent, & quod vicarij regis dicantur, & in terris suis in locis regis successerint, probat text. in l. 1. titulu. 1. parti. 2. quam allegat Auend. cap. 3. num. 5. lib. 1. & cap. 9. num. 1. lib. 1. & cap. 1. num. 2. 4. in princ. eo. lib. 1. & Suarez allegat. 6. pag. pen. in fine, & cum tales sint, nimirum hi in terris suis possint hos creare tabelliones, prout posse tenent Auend. dict. cap. 10. num. 2. lib. 1. & ita seruati dicit Montalius ubi supra & bene, & late tradit Burgos de Paz in l. 1. Tauari, num. 1058. cum pluribus sequat. imo & omnis habens merum & mixtum imperium, & iurisdictionem, eos creare poterit secundum Auend. dict. cap. 10. num. 1. & 2. & probat text. in l. 3. column. 2. titulu. 19. parti. 3. & idem episcopus, & secundum eum ibi & Abb. conf. 104. lib. 2. & Burgos ubi supra, num. 1060. & seq. Sed an capitulum & seducante, dic quod creatio tabellionum iudicialis sit, imminet necessitate & non alias poterit, ex communi asserta per Bote in tract. de synodo episc. 3. p. in princ. num. 134. & hos quoad exercenda iudicialia poterunt domini temporales. In terris suis creare tabelliones prout ex l. 3. titulu. 19. parti. 3. decidit nimis, secundum gloss. ubi potestatem dominorum restringent. Sed hodie tabelliones per dominos hos creati indifferenter in terris suis de consuetudine exerceant iudicialia & extra iudicialia, quae consuetudo sufficit, ut ex infra

dictum apparebit debeat tamen in hoc a iudiciali tabellio esse examinatus postquam a domino in terris suis creatus fuerit in consilio regio, & aliter enim neque iudicialia neque extra iudicialia, libi scripturas conficere poterit, secundum textum in l. 2. illius nostri tituli, quae mediante a contrario sensu deducitur, tabelliones creati a dominis in terris suis posse etiam instrumenta extra iudicialia conferre si examinati sint in regio consilio & approbati, ex quo consuetudo dicta conprobatur, sed an extra dominorum territoria inter subditos hos possint tabelliones ii, vide remissae per Burgos de Paz ubi supra, num. 1061. in fine, ubi numero. 1061. disputat an dicta consuetudo creandi tabelliones debeat esse immemorialis, vel sufficiat. 40. annorum, ut infra proxime dicemus. Diximus in distinctione vel consuetudine, nam & consuetudine acquiri potest ius hoc & creandi tabelliones, secundum glossam, Auend. in dict. l. 3. titulu. 19. parti. 2. & Auend. in dicto cap. 10. numero. 2. 3. & 4. libro. 1. & Burgos de Paz dict. num. 1061. cum sequentibus, quod sunt iura expressa in l. 2. cum tribus sequentibus, titulu. 2. lib. 7. infra non possent tamen consuetudo ipsa creare tabelliones generales, qui vocantur, Escriuanos reales, qui in toto regno videntur hoc officio in rebus permittit, ita voluit Bald. in rubrica, numero. 1. de consuetudine & gloss. fin. dict. l. 3. titulu. 19. parti. 2. & Rebuff. in tertio tomo consilia. Franc. titulu de consuetudine, in praefatione, numero. 77. ubi numero. 76. inquit efficit potest consuetudine instrumentum authenticum id quod alias non esset, & quod priuatae scripturae, creaturae, sed si pars non opponit, etiam si dominus crearet potestatem creandi tabelliones, & eos creauerit, gesta per eos valebunt, secundum Burgos ubi supra, numero. 1068. cum sequenti, quod est optimum ad l. 1. & 2. & 3. & 4. i. i. i. eod. in quo ad eas verum esset, dubito tamen an sit verum quod ad eas. Sed quod consuetudo sit necessaria in hoc casu immemorialis ne, sit an vero quadragesima & Gregorius Lopez in dict. l. 3. titulu. 19. parti. 2. verius putabat ex l. 1. titulu. 1. lib. 7. ordinem, quae est in l. 5. titulu. 2. infra lib. 7. immemorialem requirit in correctionem. l. 10. titulu. 1. lib. 7. ordinam.

ordinam. quæ est. l. 4. tituli. libr. 7. infra, quadragenariam tantum consuetudinem requirentem, neque admittit Gregorius vbi supra, quod dicta. l. 10. quæ est dicta. l. 4. loqueretur quoad possessionem, & dicta. l. 8. quæ est dicta. l. 7. quoad proprietatem Burgos verò de Paz in dicta. l. 3. l. 1. au r. numero. 1063. cum sequent. in viroque reprobat Gregorius, & tenet quod quadragenaria sufficiat etiam quoad proprietatem, & quod si esset immemorialis consuetudo tanto melius, & istam etiam voluit tenere Auendan. dict. cap. 10. num. 3. & 4. lib. 1. Hodie tamen legislator in dicta. l. 5. tituli. libr. 7. infra concordat has leges & contrarietates nouissime, scilicet, quod leges probantes in hoc casu sufficiere quadragenariam consuetudinem procedant quoad possessorium, aliæ vero immemorialem requirere quoad proprietatem, & sic tenendum est iam interpede.

¶ Diximus etiam in diffinitione, ad consuetudinem instrumenti, scripturas, & alia iudicialia & extraiudicialia, quoniam multis aliis quam tabello potest hæc t consuetudinem & scribere fidem eorum dando, prout in. l. 1. nostri tituli probatur, eorum enim scripturæ plena fides in iudiciis, & extra datur, tanquam instrumenta publicæ personæ, & auctoritatem habentes ad ea consensenda. Secundo præsupponendum est horum tabellionum triplicem esse differentiam, quauis ex. l. 1. tituli. 19. part. 7. duplex tantum constituantur species eorum, aliqui enim vocantur tabelliones de concejto, qui rebus & gestis conciliorum cuiusque populi adiunt & præstant, alij vero vocantur tabelliones publici & numerarij, qui regulariter iam in omnibus populis habentur, eorum quibus instrumenta & acta iudicialia, & extraiudicialia conscribuntur, & non coram alijs vt ex. l. prima, nostri tituli part. 7. alij vocantur tabelliones regij, vt patet ex. l. 1. & l. vigesima secunda, nostri tituli, & tabellionum publicorum de quibus in secunda specie diximus aliqui deputati sunt ad scribenda priuilegia, instrumenta atque per quiaque vulgo secretarij regis dicuntur pro secretis eius scribendis, de quibus in. l. 7. tituli. 9. part. 2. & l. dignitates item habent, secundum gloss. 11. in. l. 1. tituli. 19. part. 7. & gloss. in dicta. l. 7. alij qui ver. sunt deputati publici tabelliones & numerarij populorum & cancellarij

de quibus in. l. 1. tituli. 19. part. 7. tractatur, vbi annotant glossatore, & ij non habent dignitatem, vt patet ex Didaco Perez vbi supra, quod dicta. l. 4. & Coar. in pract. cap. 19. vbi inquit honorem habere, vt & inquit Cessan. in catal. gloria mundi. 11. part. 1. considerat. 19. & ij omnes quoad secularia & profana constituti sunt. Alij vero quoad spiritualia, & ecclesiastica negotia constituti sunt, qui vocantur notarij ecclesiastici, & ecclesiasticis negotijs & non alijs præsumunt, de quibus in. l. 10. infra, illorum præsum. redditibus regis vt Ecclesiasticis conficiendis, qui vocantur & Ecclesiasticæ tenent, de quibus in. l. 4. nostri lib. 1. tituli. 1. & omnes ij debent esse leges (cientes officia exerceant), & commoda ex officio prouenientia describere. Text. in. l. 7. tituli. 9. part. 2. & l. 1. cum sequentibus, tituli. 19. part. 7. & alia plurima sunt fines essentiales declarati. l. 1. tituli. 9. part. 2. sed v. temporibus istis vbi non commodis publicis, sed priuatis proprijs inhiant. Notandum etiam est, quod vbi notarius non debet t. de officio alterius intrinsece, nec consilio generetur, prout inordinatus ordo generare solet, vt inquit in proposito, Matth. Afflictis in consil. Sicil. libr. 1. rubric. 28. numero. 1. & Auendan. cap. 15. pratorum numero. 1. ad fin. libr. 4. vbi numero. 6. versic. sed pone, quærit quid si iudex ex officio informat t. de delicto coram vno tabellione, postmodum vero pars ex delicto illo grauata acculat coram alio tabellione, coram quo eorum t. fiet processus, & quod vnus non possit de officio alterius se intrinsece, plura iura allegat Paris de Puteo in tractat. syndicatorum, verbo, officium, cap. 1. in principio, folio. 51. sed qui possint esse tabelliones, declarat text. in. l. 1. tituli. 19. part. 7. & regulariter omnis ille, qui expressè prohibitus t. non reperitur, & prohibitis enumerat lex illa, & infra ibidem nominatos prohibent etiam damna & castigati per inquisitores hereticæ prauitatis, ex text. in. l. 1. tituli. 2. libro octauo, infra. Creantur tamen in tabelliones debent esse de civitate vel populo in quo creantur in tales, secundum textum. l. prima. tituli. tertio & in. l. 15. tituli. secundo, libro septimo, infra, & dicta. l. 19. part. 7. tertia, propterea rationem, scilicet, vt contra hente

cognos

cognoscere possint, in practica tamen non video curari t. de hac qualitate in creatione tabellionum, & nimirum, nam quauis ipsi non cognoscant contrahentes, sufficit quod duo testes de ijs informant, & asserant eos cognoscere, secundum textum, in. l. 14. infra eod. & quia ex l. quinta, supradicta etiam si non sint naturales illius populi sufficit, quod ibi per decennium cohabitauerint, secundum quam l. declarabis. l. prima. tituli. tertio, lib. 1. primo, infra, imò & video eos creati externos & ignotos, neque aliud requiritur domini quam sufficientiam & habilitatem, & ætatem. 25. anorum impletorum, secundum textum in. l. 10. infra isto titulo. Sed an infamis possit esse tabellio t. declarat glossa, De buena, in dicta. l. 1. secunda, tituli. 19. part. 7. & optime Contrarium in practica cap. 19. numero. 5. & quæ iurant tabelliones in ingressu officij declarat t. Montaluis. l. 1. glossa. 1. titulo octauo, libro primo folij, & text. in. l. 4. tituli. 19. part. 7. & quauis in causa propria non possit tabellio per se instrumenta conficere, t. secundum Bartolum in. l. filius. 4. sequens. ff. de falsis, tamen si notarius, qui pro alio conficit instrumentum

tum, illi succedat, potest eo vii. i. coram illo notario succellere instrumentum fuerat confectum ante succellens, secundum Auendan. Abb. in cap. primo, numero quarto, littera. B. extra de iud. instum. Et an tabellio dicatur t. artifex, vide additionem primam Bartol. in. l. 1. legatis, delegatis tertio, folio. 67. Et pro rubrica complementum scire debes, quod diversis nominibus t. nuncupatur, vt licet videre in repertorio inquisitorum verbo, notarius, nam aliquando vocatur ferui publici, quia publice seruunt, vt. l. 1. ff. rem pup. fal. fore, cap. 2. de vsu. in. 6. quandoque vero dicuntur serinarij, vt in cap. ad audientiam de præscriptio. cap. si aduersus, de hæreti. quandoque dicuntur tabelliones, vt cap. penult. de fidei instrum. & notarij, vt cap. de simon. & tabellar. ij. vt. l. hoc consultiissima. 6. siqui. C. qui testis. l. 1. & scribe, & sic vnus & idem diuersa nomina habent Hispano vero sermone deservientes in tribunalius secularibus inferioribus nominantur, Escriptura noster maioribus vero, Secretarios in tribunalius vero ecclesiasticis, vbi que nominantur Notarios, & hæc pro rubrica declaratione.

## LEX. I.

### SVMMARIVM LEGIS.

Titulus tabellionatus cainerarij sine publici nulli dandus, nisi præsentia & præmissa approbatione & examinatione per regium consilium. & in locis vbi adsunt tabelliones publici numerarij, nulli alij officia hæc debent exercere, nisi quantum per legem nostram permixsum reperitur.

- 1 Ex multitudine officiorum multa mala generantur. num. 1.
- 2 Habiles & peritus faciendū est officio publico. num. 2.
- 3 Scientia sufficiens dicitur secundum officij qualitatem. num. 3.
- 4 Tabellio tenebitur de impericia, si ob eam est parti aliquid præiudicium illatum. num. 4. & numer. 5. declaratur.
- 5 Testamentum factum coram alio no-

tario quam publico numerario, in locis vbi adsunt tales notarij, & tabelliones est omnino publicandum, eo quod non publica sed priuata reputatur scriptura. num. 6.

7 Instrumentum factum coram alio tabellione quam publico nō potest executum. num. 7. & num. 8. quid in confecto per notarium ecclesiasticum super re ad ecclesiam pertinente, qua hodie

8 numer. 9. ponitur cautela, qua hodie eccle-



*ecclesiastici iudices salent vii. q. si-  
milis instrumenta facta per dictos  
notarios ecclesiasticos, vel escriua-  
nos de rentis, inter laicos possant  
exequi.*

**I**bi. De los muchos escriuanos, multitudi-  
nem & infinitas vitanda est & coarctan-  
da, vt probat text. in l. 1. vbi plura con-  
gredi Rebuff. in. 1. notab. numero. 1. cum le-  
quentibus. C. de sentent. quæ pro eo quod  
int. profer. ex multitudine enim officio-  
rum ꝓ consulationem causarii, officia vilipen-  
dit, lites excitari & discordias oriri contin-  
git, & ideò per l. 1. tit. 3. lib. 7. infra in-  
betur officia hæc tabellionum & alia vit-  
ta numerum augmentata consumi, & lex  
illa generalis est, & in quolibet loco etiam  
dominorum particularium seruanda est,  
cum eius ratio generalis sit, secundum  
Auend. cap. 10. pratorum, numero 6. lib. 1.  
vbi eam pro legeque declarando. Ex quo  
domini aduertere debent quot mala &  
dama reipublice obuenire possint ex offi-  
ciorum augmentatione, vt omnino mi-  
nuant possiueque augent.

**I**bi. *Nullus enim.* Habiles enim,  
& idoneas ex comparatione ipsorum ta-  
bellionum coram regio senatu appareat, ibi  
enim in tabelliones creandi examinatur,  
& interrogantur, ad sciendum an peritia  
habeant, prout in l. nostra & sequente dis-  
ponitur.

**I**bi. *Precedendo para ello nuestro man-  
dado.* Nullus enim officium tabelliona-  
tus exercere potest, nisi creatus ad hoc au-  
thoritate regia, vel illius, cui rex concessit  
rit, vel consuetudine ius ad hoc adquisierit,  
vt in rubrica huius tituli dictum est.

**I**bi. *Habiles.* Nam officio præsertim pu-  
blico habilis & peritus præciendus est, ꝓ  
vt cap. vt nostrum, vt ecclesia. ben. sine di-  
mi. conf. optima. l. 2. tit. 19. part. 3. alias  
estet resp. (vt experientia docet) nimis no-  
cium, cap. nihil est, de electio. turpeque  
est nobili & patritio viro ius in quo verita-  
tur ignorare. l. 2. 1. Seruius autē Sulpitius  
st. de origine iur. quilibet enim debet ha-  
bere scientiam sufficientem, & dicitur suf-  
ficiens ꝓ secundum qualitatem officij sui,  
secundum Innocen. in cap. cum intem-  
dis, de electio. securum per Abb. in cap. 1.  
numero. fin. de institut. aliis de fidei-  
strument. & ideò ipse ibidem inquit no-

tarium debere scire iura, cum in multis de-  
beat esse cautus, aliter enim puniuntur si fe-  
cerit instrumentum iure reprobatum. l. 1. in  
bemis. C. de sacra. fac. eccles. gloss. l. gene-  
rali. C. de tabular. libro. 10. & hoc verum  
secundum Abb. vbi supra, quod pertinet  
ita ad artem notariatus debet enim scire  
summam & similia alia imperitia sibi im-  
putatur, & de imperitia tenebitur si parti-  
cipet aliquod præiudicium & est illatum, re-  
secundum Abb. ibi putat, quia circa substanti-  
alia errauit, secus vero si in substanti-  
bus non errasset, nec circa ea, quæ ad ex-  
terorem iuris consensu ad introducta sunt  
quoniam cum tunc ꝓ non videretur instrum-  
tum, secundum gloss. in l. ambiguitatem. C. de  
testam. not. Bart. & DD. relati per Co-  
polam in l. item si serui. q. si aduoca. nu.  
41. fol. 124. in par. 5. ff. de adili. edic. non  
tenebitur, prout tenebatur & contrario fi-  
erret in substantiis, vel si introductum  
ad rigorem iuris consensum, vel si do-  
lo aliquod scripsisset, vel desinere scribere,  
prout communia testatur Orosius in l. 1.  
Barbarius columna. 394. ff. de offic. præ-  
tor. licet non teneatur esse doctor, vel aliter  
accurate scire iura, vt inquit Abb. vbi  
supra, quia de causa in aliquibus partibus,  
prout Aragoniz & Valentiz notarij, &  
tabelliones prius sudent latinissime, &  
per tempus aliquod iura audiunt quam ta-  
bellionatus officium exercent.

**I**bi. *Que sean ayudor por falsarios.* Nam  
cum tabelliones dici non possint, nisi prius  
diligentij & requisitis nostri text. imple-  
tis, non debent vti tali officio tabellionum  
& si videntur falsarij sunt, cum gerant offi-  
cium quod non habent, & facit text. in l. 1.  
tit. 7. part. 7. & quæ dicemus in l. 1. seq.  
**I**bi. *Et andamos.* Subetur separari in l. 16.  
tit. 6. lib. 3. supra.

**I**bi. *Que otros falsos.* excludit alios, nam  
limitata causa limitatum producit effectum  
ex iuribus vulgaribus, & legem nostram  
in hoc plura allegando considerat Couar.  
in præf. cap. 19. num. fin. in fine, & tradit  
Sanez in l. post rem. 1. limit. ad legem  
regni, numer. 36. fol. 325. & Didac. Perez  
lib. 3. ordin. col. 1075. in principio, vbi in-  
quit, testamentum factum coram alio no-  
tario, quam publico numerario, in loco  
vbi adiunt tales notarij & tabelliones, ef-  
fectus publicandum, eodum non publica,  
sed priuata reputatur scriptura, & proban-  
dum est tunc ibidem contenta esse vera  
per

per testes in tali testamento descriptos,  
prout in facto quotidie consilium faciunt,  
dicta per Ant. Gom. in l. 3. Tauri nu.  
46. vbi nouissime Burgos de Paz numer.  
1054. dissertit & tractat, & ideò vt alij  
quam tabelliones dominorum non possint  
in eorum dominijs officium tabellionatus  
exercere, consulti Auend. cap. 10. pratorum  
num. 7. verifico, idem, lib. 1. quod do-  
mini ipsi constituent in terris suis & depu-  
tati certum tabellionum numerum, &  
sic alij non poterunt ibidem officij ex-  
ercere, iudicque non poterit instrumentum  
eorum alio tabellione quam publico con-  
fectum exequi, prout in l. 1. tit. 12. su-  
pra eod. dictum est, & probatur ex text.  
nostro. probante scripturas coram alio ta-  
bellione, quam publicis & numerarijs, fa-  
ctas nullam fidem facere, & tradit optime  
Rebuff. in l. 1. tomo confit. Franc. tit. de  
licet oblig. art. 2. gloss. in. 7. relatus per  
Didac. Perez in l. 1. tit. 5. lib. 2. ordi. col.  
435. in princip. vbi ipse Rebuff. hoc am-  
pliat, vt quantum instrumentum sit factum  
per notarium ecclesiasticum super re ad  
Ecclesiam pertinet, profana namque, ad  
8 hunc tunc exequi ꝓ non possit, sed  
optimum & singulare ad locationes ter-  
rum Ecclesiarum & decimarum, nam cū obli-  
gationes super eis fieri soleant coram no-  
tarijs ecclesiasticis, vel de Rtas. & non coram  
publicis & numerarijs tabellionibus, laici-  
que soleant decimas concedere & res ec-  
clesiarum, nullomodo exequi poterunt  
tales scripturæ, quæ de causa solent in  
decimarum locatione & conductione ad  
esse iuxta ecclesiasticum, qui statim quod  
facta est substatio, vulgo, Redeat de al-  
guna dessas rentas o diezmos, conductione

rem ipsum condemnari in solutione pro-  
milla pægunæ ad terminum statutum, &  
determinatum soluendi, & ipse condu-  
ctor contentus, tamen in sententiam dis-  
tinctionem iudicis ꝓ competens in rem iudi-  
cariam lapsum, & vt præceptum quatenus  
inducatur, & hoc modo exequitur instru-  
mentum illud contra conductorem ipsum  
supplet enim ibidem index ipse ecclesiasti-  
cus ad illens substantiam defectum iudi-  
cium & notarium chartulariorum reg-  
norum aliorum apponendum clausulam  
quærentiam & præceptum executum, &  
in nostro regno supplet abientiam ta-  
bellionis publici & numerarij.

**I**bi. *Del numero.* Francie itidem Lydo-  
uicus. 12. disposuit, quod tabellionum cer-  
tus numerus esset, secundum Rebuff. in dict.  
tit. de lib. art. 2. gloss. in. 54. relatus per  
Burg. de Paz in l. 3. Tauri. nu. 1046.

**I**bi. *De priuatione.* hunc & alios casus vbi  
priuationis locus est, in l. 2. infra eo vide.

**I**bi. *En los autos judiciales.* an acta hæc  
iudicialia coram tabellione, De concejio  
fieri possint, tradebat Auendan. cap. 15.  
præto. num. 7. lib. 2. & in cap. 10. numer.  
4. verifico. quibus lib. & vide quæ diximus  
in l. 16. tit. 6. lib. 3. supra & electio netarij  
actorum ad iudicem pertinet, vt diximus  
supra isto lib. in rub. tit. 16.

**I**bi. *Porque.* limitatio est supra dicto-  
rum, scilicet, quod vbi tabelliones publici  
numerarij non reperiuntur coram alijs ta-  
bellionibus possint indistincte confici in-  
strumenta quolibet ꝓ & testamenta &  
acta iudicialia & extraiudicialia, prout  
& asserit platea, per text. ibi in l. 1. C.  
de re mil. lib. 12. relatus per gloss. De con-  
cejo. in l. i. tit. 3. part. 6.

## LEX. II.

## SVMMARIVM LEGIS.

Nullas tabellio potest instrumentum aliquod conficere, neque de eo, vel de testa-  
mento, actu iudiciali, vel extraiudiciali secundum formam legis præcedentis  
testimonium præbere, nisi prius examinatus & approbatus fuerit in regio se-  
natu sub nostri text. pama, idque etiam in terris dominorum inferiorum ser-  
uandum est, non obstante possessione aliqua, vel consuetudine etiam imme-  
moriali in contrarium habita.

1. *Dictio negativa plus negat, quam affirmat, affirmativa, num. 1.*
2. *Testamentorum confectio, quis tabellio debeat adesse, num. 2.*
3. *Tabelliones qualiter, & per quos sint examinandi, num. 3.*
4. *Imperitia notariorum ponit conscientias virorum in magno discrimine, num. 4.*
5. *Præsumptio rapacitatis, voracitatis, & fraudis, est contra notarios maxime huius temporibus, num. 5.*
6. *Tabellio examinatus, & approbatus, an possit ante apprehensam possessionem officium exercere, num. 6.*
7. *Gerens se pro tabellione cum non sit falsum committit, numer. 7. & numer. 8. quæ sit pœna tabellionis falsarii.*
9. *Statutum quoties punit aliquem tanquam falsarium, non debet puniri poena ordinaria falsi, sed extraordinaria, num. 9.*
10. *Reprobata consuetudine non censetur reprobata immemorialis, nisi expresse dicatur, num. 10.*
11. *Index an debeat se intrinittere ad sciendum, an tabellio sit approbatus, & de hoc pars non opponat, numer. 11.*

Ibi, *Ningun escriuano*, & sic nullam excipit, negativa enim oratio semper, & ad seipsum negat, plus enim negat negativus, quam affirmat affirmativa, s. 1. quicquid addit, negat, s. de verbo obligat. l. luminum. 4. in fi. de seruit. verban. tradit. Tiraq. l. boues. 4. hoc sermone, simi. 7. nu. 4. ff. de verbo sig. vbi num. 5. inquit negatiua in diffinitionem acquiri potest, vniuersali ex proprietate sermone, licet alias ex benignitate id sit, non vero ex proprietate, & sic videmus iam post legis huius promulgationem, omnes tabelliones publicos, numerarios, regios, vel de concejo, in omnibus tertis & dominis examinari, & approbari in regio Senatu antequam officium exerceant, & sicut salubris & Christiana dis-

positio hæc nostri text. & similibus in l. 5. in tra. eo.

Ibi, *visitamento*, quis tabellio debeat adesse confectio testimoniorum, & tradit l.ae Burgo de Paz in l. 3. Tauri, nu. 30. 44. cum seq. pluribus vbi plura citat hæc adducit.

Ibi, *o si fuerit examinado y aproado*, processit & ortum habuit a l. 4. in principio, tit. 19. part. 3. iubente tabellione creando prius esse præstandos in supremo regi Senatu, vt ibidem examinarentur, & ita sit, præstant enim ibidem cum informatione facta coram iudice populi illius vbi præficiendi sunt, vbi testes examinatorum super sufficientia, moribus, ætate & genere, secundum quod in lege sequente disponitur, Et qualiter sint examinandi, & per quos disponit optimè text. l. 47. tit. 1. lib. 2. supra non enim debet quis præfici in tabellionem, nisi prævio examine, aliter enim esset contra l. nemini. C. de adu. diu. iud. & contra doctrinam Bart. in l. 1. ff. de var. & extraord. cog. & Abb. in rubr. extra de postul. relatorum per Carol. de Grassia, lib. 1. Regalium Fræcie, iure. 8. in. 1. & 2. paginis in parvis, & debent esse periti, vt in l. præcedente dicimus, alias enim Imperitia notario- rum destrueret mundum prout quotidie destruit, & ponit conscientias viciorum in magno discrimine, & secundum Bald. consil. 103, lib. 3. relatum per Carolum Grassia vbi supra, ideo secundum eum ibi deridet eos Romanus in ling. in lege prima, dum dicit, sunt etenim vt papitius gallus, aut pice in palacijs dominorum loquentes, legentes, & scribentes, & non intelligentes, ideo sunt legibus odiosi, & præsumptio est, secundum eund. Carol. vbi supra, contra notarios, quod habeant propositum rapacitatis, voracitatis, & fraudis, & maxime huius temporibus, quibus tabelliones conducti adsumt, & munus tabellionatus acquirunt, vbi non officio, sed munus deseruiunt, funtque inuidi, ambitiosi, avari & pauperum inimici & patri- moniorum deuoratores insatiabiles, Et an tabellio examinatus & approbatus possit ante apprehensam possessionem exercere officium, vide per Didacum Perez in l. 1. tit. 1. lib. 2. ord. columna. 449. in principio.

Ibi, *so pena de ser adido por falsario*, si- mile disponitur in lege precedente, & tra-

etabat Aules, cap. 1. pratorum num. 22. fol. 21. quod falsum committit gerens se pro tabellione, cum non sit, falsum enim nihil aliud est quam veritatis mutatio, vt liquid sit falsum. ff. ad l. Cor. de ficar. & que sit pœna tabellionis falsarii, vide per text. in l. fin. tit. 19. part. 3. & l. 6. tit. 7. part. 7. & l. 8. tit. 19. part. 2. & Auen. cap. 30. pratorum numer. 1. lib. 2. vbi quid in falsante literas priuatas, vel regias, & tradit gloss. in dict. l. 8. Est tamen notandum, quod verbis nostri text. & legis supra proximæ attetis, quasi præsumptio & improbie loquentium, scilicet, quod habeant pro falsariis, exercentes tabellionatū contra nostri text. & legis præcedentis dispositionem non puniuntur poena ordinaria legis Corneliæ de falsis, sed tantum extraordinaria, nam si statutum dicit, alii- quem, tanquam falsarium puniendum,

non debet puniri poena ordinaria falsi, sed extraordinaria arbitraria, nisi aliud in sta- tuto dicatur, prout est singulare dictum Bald. in cap. nonnulli. s. sunt alij, de rescrip. gloss. l. 1. ff. de receptat. quem sequitur Felin. & relati per Rebuff. in tract. compendi alienat. rerum ecclesi. num. 7. fo. 101.

Ibi, *Aunque sea immemorial*, hic videtur text. quod reprobata consuetudine non censetur reprobat immemorialis nisi expresse dicatur, prout diximus in l. 3. tit. 1. lib. 2. supra. Sed an si pars de ijs non opponat habeat necesse iudex se intrinittere, dic quod nō, si notoriū non esse tabellionem, non esse approbatum, secundum Bellamir, decii. Cap. 540. relatum & secutum per Burgo de Paz in l. 3. Tauri, nu. 1068. in fine cum seq. & no. 1070. hoc prosequitur.

## LEX. III.

## SUMMARIVM LEGIS.

Quam diligentiam tabelliones examinandi in senatu regio facere debent coram iudice loci, & ad examen admittantur declarat lex nostra.

Ibi, *trayan aprocion*, quotidie præficiatur, & iure optimo, vterque tamen ne aliquando similes informationes fraudulenter & cautelose fiat, ideo iudices eas facientes maxime adhuc aduertere debent & in persona sua testes examinare esset

præcipiendum, & habuit ortum a l. 4. tit. 19. part. 3. & insuper probandum est non esse punios per inquisitores hæreticum, vt disponit l. 1. tit. 3. lib. 8. infra & diximus hæc & alia in rubric. huius tituli, ibi videbis.

## LEX. IIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

Qualiter officium tabellionum redditum regionum prouidendum est, declarat lex nostra, & quod officia hæc locari non possunt.

Officia tabellionatus non possunt locari, num. 1. & num. 2. quod emptio, & venditio eorum vitanda, & prohibenda esset, & num. 3. quod parcesime, & cum iustissima causa id facere deberent.

Notaria ecclesiastica, ex concilio provinciali Compostellano Salmantica celebrato anno. 1567. prohibere sunt alienari & renuntari, nisi de licentia episcopi, nu. 4.

Casus remissus referuntur, vbi non est

est locus substituto, numer. 5.

6. Proprietarius officij tabellionatus vel notarius, si ex privilegio possit in tali officio substitutum ponere, & possit, & cum in regio consilio presentantur prout text. noster requirit, & fuit approbatus cepitque possessionem, an possit ipse proprietarius alium & secundum ad illud officium presentare reuocando primum, num. 6.

7. Procurator etiam lite contestata potest reuocari, cum clausula, salvo honore ipsius procuratoris reuocati, imo & mandatum factum cum pacto de nō reuocando, potest reuocari, num. 7.

**I**bi, No se arrienden, ex hac enim locacione, si permitteretur fieri, maxima populo calamitas & pernitens prouenerit, cōducens enim similia officia deberet necesse rio, vt redditus pro conductione solutos acquireret, in superque victu & vestitum suum prouideret, per fas & nefas iura recipere, quia quidem de causa & iudicibus de sacas prohibetur, vt similia officia non locent, & neque locari sinant, secundum text. in. l. i. tit. ii. lib. 3. supra & in omni iurisdictionis officio idem statuit. l. 8. tit. 3. lib. 7. infra & pena apponitur iudicibus permittentibus locari officia sua corredo rix per. l. 3. tit. 16. lib. 1. supra. Imo & quemadmodum locatio & conductio horum officiorum, & similia in presentia prohibetur, ita & emptio & venditio eorum vitanda & prohibenda esset, ne tabelliones & rectores populorum & similes quod pretio emunt, pretio quoque vendere debeant, vel si vendant, maiori pretio venditio celebretur quam acquiritur, & licet reges, & principes, qui non cognoscunt laporem, licet vendere possint hanc officia, vt licet videre ex Minchaca, controuersiarum illustrium capis. 43. & alibi dicemus dum tamen potestas idonea & iusto pretio venditio fiat, ne causa excessus pretij probabiliter credi possit quod officia ementes male ex yntant, secundum Nauar. in manuali, cap. 25. num. 7. parciōimē tamen, & cum iustissima causa & id facere deberent, & in super iulere quod ultra pretium pīmō constitutum vendere illud emptores non possint, ne

in vim negotiationis emantur officia, & maiori fortassis quam decet pretio. Imo si meum minimum inter tot & tanta licet prodeire consilium, consulere in vique regibus & principibus, vt a venditione officiorum abstererent omnino, quam plura enim ex hoc resulant in conuenientia, quae tractantibus cum emptoribus eorum manifesta sunt, ipsis tamen principibus innotescant, quia enim emit ea nisi diuites & potentes in populi, vt pauperes opprimant, & licentia bona populorum euertunt, & prata & defensas cum suis armentis & iumentis, ouibus & bobus destruant & palestrant, & grossitatem terrae precipiant, & quod peius est quod emunt ea aliquando, vt famulis suis praestent ea, & extraneis econdant, locent & pigmentur, & alia deteriora resulant experientia demonstrata, quae non licet in publicum prodere, & ideo circa hac maxima cum aduertentia procedendum est. Sic & in concilio provinciali Compostellano Salmanticensi celebrato anno. 1367. prohibuitur est quod notarius & ecclesiasticus locari non possint, neque renuntiarī, nisi de licetia episcopi, quod de iure fieri debere, nisi aliud de consuetudine esset introductum, asserit Auenda. responsio. 38. column. penult. in Princip. Et quauis text. noster loqui videtur, in efficiantias de rentas, idem tamen dicendum est in quibuscunque alijs officijs tabellionatus, & locari non possint, prout ex text. nostro patet ibi. Ytras, & clarus ex cap. 44. de Madio annis 7. dum ibidem petitū fuit vt in tabellionibus de numero, idem quod in ijs de rentas prouideretur, & responsū fuit, quod idem in eis quod in alijs erat statutum per leges regias, quatuor est lex nostra ad quā illud cap. 44. se referre voluit.

Ibi, Quē no pogan, hunc & alios casus ubi substitui tō non potest vide per Auenda. cap. 3. pratorum numer. 5. versic. multi tamen lib. 1. & habes similem text. in. l. 6. tit. 1. lib. 7. infra, & in. l. 29. infra eo alia dicemus.

Ibi, Facultad de poderlas seruir por substituto, prout in hac Placentia ciuitate habet privilegium hoc proprietarius officij huius scriptoriz de rentas: cuius occasione dubitatum fuit semel, an si semel substitutum possit, & presentantur eum in consilio regio, prout noster text. iubet, & ibidem fuit approbatus, & cepit possessionem,

6. sionem, possit post proprietarius ille & alium & secundum substitutum nominare reuocando primum, & aliquibus videbatur quod non liceret, eo quod substitutus primus approbatus fuit in consilio, & possessionem adeptus fuit, & sic in sui iudicio reuocari non potuit, in gratiūque primo facta seruanda est, nihilominus tamen contrarium fuit consilium, nam mādātum concessum alicui quocunque tempore reuocari potest ad voluntatem mādantis. l. si vero non renouandi. §. si mandauero, & ibi Barr. §. mada. & l. 1. §. 4. tit. 3. part. 3. quae & plus probat, scilicet, quod etiam lite contestata reuocari potest procurator cum clausula salvo honore & ipsius procuratoris reuocati, imo & mandatum factum cum pacto de non reuocando reuocari potest, secundum Barr. in. l. cum precario. §. de precario, ad libitū quod precarius reuocari potest, secundum text. in. l. i. §. de precario, not. Anton. Gomez. tom. 3. cap. 7. vers. & ex practictis cum seq. & incontinenti, secundum Dec. in. l. 2. lectura num. 13. Rip. num. 20. in. l. 2. §. ficer. pet. & eūd. Dec. in. l. contractas

num. 3. de reg. iur. & in. l. in omnibus obligacionibus num. 1. & ibi Cagnolus, nu. 5. ff. de iur. iud. vi. & cū detrimēto aduersarij reuocari possit precarius, vel mandatus, se cūctis eisdem maxime Rip. ubi supra etiā si causa reuocandi non addet, dum tamen dolus ablit, maximeque in commodū non proueniat ex reuocatione, secū dū Rip. ubi supra, & Siluest. verbo precarius, nu. 3. & Caput. dec. 17. n. 5. ubi alia in proposito militāia adducit, in presentia tamen hae militantes, igitur optime fuit responsū, neg obstat illud quod prima gratia attenditur, quia illud verum nisi reuocabilis sic ad nutum concedentis, & reuocatur per concedentem praebendo eam alteri, nam tunc secunda & non prima valetur.

Ibi, personas habiles sufficientes, hoc enim regulare est, scilicet, quod vbiunque per substitutum in officio commisso seruari potest debet substitutus ponere substitutum sufficientem & habilem, imo & aequē idoneum, secundum text. ubi Barr. nu. 4. in. l. 1. C. de praepos. agen. in re. lib. 12. & probat ex. l. 29. infra eo. ubi in glo. fin. dicemus.

## LEX. V.

## SUMMARIVM LEGIS.

In locis ubi de consuetudine vel privilegio tabellionatus creari possunt, ante quam sine electi, & creati officia tabellionatus exerceant, debent in regio senatus examinari & approbari: & ubi non ad iudicium tabellionatus publici, aut numerari non possunt iudices nono creare tabelliones, sed ex regia licentia, & praeuio examine creandi sunt, sub nostri text. pena.

Ibi, Pnestor por nor, nullus enim alius potest creare tabelliones nisi rex, vel cui ipse commiserit, vel de consuetudine, ne aut privilegio id habeat, vt in rubric.

huius tituli dicimus.

Ibi, De incurir en la pena, vt in. l. 2. supra iud. titulo & libro.

## LEX. VI.

## SUMMARIVM LEGIS.

Tabelliones tenentur in omnibus instrumentis, & processibus apponere iura per eos praepcepta & per iudices & alias personas, & alia in nostra lege declarata seruari sub pena.



- 1 Officium tabellionis in vrbe cōcessum, an extendatur ad vrbis territorium. num. 1.
- 2 Tabelliones tenentur iura quæ receperunt in processu, et in scripturis apponere. num. 1.
- 3 Tabellio si vnum exigit, & subscribit aliud, an falsi crimen committat. num. 3.

Ibi, *Ciudades, y villas, y lugares*, sed an tabellionis officium in vrbe concessum extendatur ꝑ ad vrbis territorium, vide Oroscium in l. beneficium, num. 14. ff. de constit. prin. & l. 18. infra eo. vbi repetimus.

Ibi, *que asienten en las espaldas*, tenentur enim tabelliones iura, quæ receperunt, in processu & in scripturis ꝑ apponere, prout in practica seruati affirmat Didacus Perez in l. 1. 4. tit. 3. lib. 2. ordin. colum.

## LEX. VII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Lites neque incipiende, neque proponenda sunt coram tabellione fratre vel consobрино litiganti: neque potest quis esse, aduocatus vel procurator in causa agitata coram tabellione patre, filio, genero, fratre, vel affine ipsius aduocati, vel procuratoris.*

- 3 Extensio non est facienda de vna persona ad aliam, etiam ex presumpis, & versimili mente disponentis, numero. 1.

Ibi, *Hermano, o primhermano*, quid si est patrui, videtur non esse idem dicendum, quoniam lex hæc exorbitans & limitatiua libertatis & iuris videtur, & sic extra casum in quo loquitur non intelligenda. Quid tamen si est affinis vulgo? Cuñado, videtur quod idem sit vt coram eo agitari non possit, quoniam videtur eandem rationem militare, & argu. dictorum per Montal. in l. 1. tit. 17. lib. 4. fori verbo, Por linaje, & facit. l. 5. tit. 6. par. 4. cum dicit, Hermano o cuñado, contrarium tamen in primo casu nostri text. & in r. eius dispositione tenendum arbitror, eo quod extensio de vna persona ad aliam facienda

359. in princip nam ex tali iurium subscriptione colligitur excellere necesse in iurium perceptione, vt probat text. noster, ibi, Sepa lo que les lleuaron, & probat etiã tx. in l. Titie textores, de legat. 1. & in l. fin. C. de rebus credi. adhuc allegatus per Auendan. capit. 1. prator. num. 14. verbi, & in causis fol. 28. lib. 1. quod si secundum eũ ibi vnum exigit tabellio, & aliud ꝑ subscribit, quoniam tunc veritas immutatur in tertij præiudicium & in ipsius tabellionis cōmodum non caret fallitate, & ideo falsi crimini puniri possit.

Ibi, *sin vna mas aueriguacion*, & sic eo non citato, & non obstante appellatione fiet cōdenatio & executio pœne nostri text. & exequi poterit secundum quod inquit Auendan. in dict. capit. 2. numer. 14. verbi, & causa quæ, nam vbi nulla defensio cadere potest, neq. vlla congrua excusatio, nulla est necessaria citatio, prout alibi diximus.

- 1 non est, etiam ex præsumpta ꝑ & versimilimente disponentis, secundum dict. in l. si quis ita. §. si quis cum ignoraret. ff. de testam. tut. & ex alij iuribus reſatis per Ti. raq. de vtroque ret. 2. part. §. 1. glof. 6. nu. 9. fol. 661. & Burgo de Paz. conf. 1. num. 64. vol. 1. præfati cum text. noster in hac sua prima dispositione per verbũ Hermano, loquatur, quod in potiori significat capientiũ est, vt de carnali fratre & per viam consanguinitatis coniuncto intelligatur, non vero de affine, q̃ & ex dicta. §. & ex nostra legis secunda dispositione probatur clarissime, tanquam vt differentia apponentiũ verba hæc, Hermano o cuñado, & quoniam li in prima parte lex nostra, de cuñado, idem quod de fratre carnali voluisset expresse, vtq. prout in secũdo expresse, prout, & quandoquid non declarauit omisisse censendum est, ex dictis per Crauetum in conf. 161. num. 8. In-

8. intelligendæ tamen sunt dispositiones nostri text. quoties copia aliorum tabellionum & aduocatorum, vel procuratorum reperiri potest, secus vero alias.

prout clare probatur ex nostra l. ibi. Don de ouerre copia de escriuanos, & ex textu in l. 19. titulo quinto, libro secundo supra.

## LEX. IX.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Processus per appellationem ad concilium ciuitatis deuoluti originaliter tradendi sunt rectoribus in iudices illorum electis.*

Ibi, *Entreguen luego*, non intelligas quod statim, quod in iudices rectores if deuoluti sunt in causis ad concilium suum deuolutis, secundum quod disponit lex fi. vir. de las appellac. supra isto lib. processu tradendi ipsi rectoribus sunt, sed tunc demum lapsa triginta diebus ad probandum & al legendum partibus per illum text. constituitur, nam per dies hos triginta processus per nes ipsos tabelliones remaneant, & causa agitur & concluditur coram ipso ordinario loci & illis. 30. diebus elapsi traditur

processus originaliter rectoribus ijs vt in illo intra alios decem dies sententiam pronuntient prout in dict. l. fi. disponitur vbi diximus, ex quo inferitur quod dictio hæc Luego, latine statim, incontinenti, vel contestim, per triginta dierum spatium verificatur, & aliquando magis & aliquando minus secundum subiectam materiam sortitur effectum, vt licet videre ex dictis per Menochium de arbitrar. l. 12. libro secundo, centuria. 1. casu. 9. cum seq. aliquibus.

## LEX. XI.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Rectores, tabelliones, vel alij populorum officiales ratione officiorum non excusantur a contributionibus.*

- 1 Approbatur opinio Angel, & sequacium, ex l. nostra dicentium rectores & iuratos populorum non gaudere exemptione tributorum. numer. 1.
- 2 & numer. 2. quod idem est in tabellionibus camera Regie, vel Principis, & numer. 3. quod notarij & tabelliones non habentur inter nobiles.

ptione gaudere, & Boet. de cis. 34. Angelus verò in l. 2. diles. ff. de via public. & gl. dicti. §. honorem, qui in alijs codicibus pro lege habetur, & Lucas de Penna in l. 1. C. de imm. nem. coned. lib. 10. contra-rii asseuerabant, imò quod non gauderet ꝑ dicta exemptione tributorum, & hæc glof. Ang. & sequacium opinio per textum nostrum iam approbatur, & quotide prædicatur etiam quoad omnes alios officiales populorum, qui ratione officij se vult excusare a dicta contributione, & idẽ in tabellionibus ꝑ camera regie, vel principis disponit lex fin. tit. 14. lib. 6. infra, non tãrj, & tabelliones non habentur inter nobiles, ꝑ secundum Auendam in dictionario verbo, caullero, in princip.

## SUMMARIVM LEGIS.

**Tabelliones registra instrumentorum cuiuslibet anni tenentur in fine anni ipsas signare, & in ipsis registris custodiendis curam & diligentiam adhibere.**

1. **Registrum quid sit.** num. 1. & numero. 1. quod iuxta nostram. l. non solum habet locum contra tabellionem non signantem finem registri cuiuslibet anni, verum etiam eam non servantem, & custodientem, imo etiam tunc ad interesse partis sunt condemnandi, si ob hoc fides transumpti periclitaretur.

2. **Iuxta potest cogere tabellionem exhibere protocolum & registrum, ne fides transumpti periclitetur, omnique dubium viso registro tollatur.** num. 3.

3. **Instrumentum quantumcumque sit authenticum, si de ipso aliquis in dubium revocatur debet exhiberi registrum.** num. 4.

4. **Tabellio, si dixerit protocolum lacerasse, puniatur ut falsarius.** num. 5.

5. **Scriptura originalis reperta extra registra & protocola, an faciat fidem.** num. 6. & num. 7. declaratur, & num. 8. quod si instrumentum illud originale comprobaretur duobus testibus asserentibus sic factum, ut scriptum reperitur, valeret, & probaret, quantum testes illi non essent de instrumentis, sed de alijs ibidem casu exquiribus tempore confessionis illius instrumenti, quantum tale originale esset extra protocolum, & non esset signatum.

6. **Protocolum quando & quomodo quatenus exhibere.**

10. **Tabelliones petentes & recipientes penam pro querendis registris male faciunt.** num. 10.

11. **Exemplum si distat a protocollo, & sic a registro, cui credatur.** num. 11.

12. **Sigillum notarii positum in fine, vel in principio protocolorum trahitur ad omnes scripturas procedentes, vel sequentes ibidem insertas.** num. 12. & num. 13. declaratur.

13. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

14. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

15. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

16. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

17. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

18. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

19. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

20. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

21. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

22. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

23. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

24. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

25. **Signum apponendum per tabelliones debet esse consuetum, alias teneretur de falso.** num. 14. & num. 15. quod neque unus tabellio potest alterius vice fungere, & num. 16. quod si tabellio nisi signum auferatur, quod videtur etiam prohibetur ut officio suo.

nere tabellionibus non signantibus in fine registrorum cuiuslibet anni, non vero si signaverint ea, & ita patet ex originali a quo lex nostra desumpta fuit, scilicet, a petitione. 31. curiarum de Toledo anni. 1535. & a peti. 36. de Segovia, anni. 1572. & ita voluit glossa in dicta. 3. vbi querit & examinat, an si registrum non appareat creditum transumpto, & vide Salicetum in l. finem princip. num. 4. C. de iure. 201. quem refert Ant. de Lara. l. finis a liberis. f. si quis ex his numeris. 17. h. de lib. 3. fol. 145. Ego tamen, & teneo penam nostri text. non solum imponendam tabellioni nō signanti suum registri cuiuslibet anni, verum etiam eam non servanti & custodienti, in eo & tunc etiam in interesse partis condemnare eum si ob hoc fides transumpti hac de causa periclitaretur nam pena nostri text. vtrumque casum complectitur tam de signandis registris, quam de servandis, & sic in omnem casum censetur de pena proviisse, præsertim cum verba illa, V mandamus que tenean in buen recaudo los dichos registros cofidos conforme a la ley siguiente, novit addita sint in copilatione hac, & consecutiva sint ad sequentiam non tamen imponem penam nostri text. tabellioni non habenti registra facta, dum tamen ea habent cultodita & signata, sed alia leviori pena condemnare, & quod puniatur tabellio non servans registra vltra. Contar. vbi supra, tradit Franc. Marcus decil. Dalphin. 369. vbi plura dicit de registris: & Didacus Perez in l. 3. tit. 5. lib. 1. ordin. versic. est sexta alia dubitatio. Apparent enim registro memoria instrumentorum perdit non potest, neque fides transumpti periclitaretur, dubiumque omne viso registro tollitur, potestque iudex iſſe de causis cogere tabellionem exhibere protocolum & registrum, secundum glossa in cap. vt veterum. 9. dist. & glossa. l. 9. tit. 19. part. 3. & Avenda. cap. 16. part. 2. num. 1. lib. 1. in eo & secundum illam glossa dist. capit. vt veterum. & glossa in cap. reinium. 76. dist. & glossa protocolum, in auth. de tabellio. in princip. & Bal. in auth. si quis in aliquo. C. de edendo. & Capel. consil. crim. 54. quantumcumque instrumentum sit authenticum, si de ipso aliquis in dubium revocatur debet exhibere registrum, prout & tenet Bart. in l. Sempronius Proculo, delega. 3.

& in l. si quis ex argentijs. 6. fin. f. de edendo. & si tabellio dixerit nullum protocolum fuisse, vt periculis puniri poterit, & si dixerit ipsum lacerasse, vt falsarius, fuit & si laceraret protocolum & puniretur, prout hac & alia in proposito adducit Didacus Perez in l. 3. tit. 5. lib. 1. ord. col. 433. quest. 7. & ante eum glossa. in dict. l. 9. vbi inquit quod tunc potest torqueri tabellio, vt veritas eruatur, & de registro etiam vide decisio. 19. Guidonis Papae. Quid tamen si scriptura originalis reperitur extra registra & protocola? an faciat fidem, & Alex. in consil. 19. volum. 1. inquit quod non, etiam si sit extra acta aliis notario, quia non erat in registro cum alio, vt requiritur ex text. nostro, & tradit Abb. optime in cap. cum P. num. 4. in fine, de hie. inst. & Roland. valle. consil. 44. in fine, vol. 1. & pro hoc est text. & ibi glossa in fine, vol. 1. 35. tit. 18. part. 3. & tradit Boer. decisio. 369. Registra tamen quod si originale hoc extra registra existens & reperit, esset subscriptum & signatum a tabellione coram quo confectum esset, valet etiam, si secundum Alberi. restum per Lantierum, in cap. quoniam contra tit. de inst. est. qua. 2. de probatio, quoniam tunc nihil deficit, & tenet Decius consil. 447. & Ruben. consil. 9. numer. 1. & voluit Suarez in l. post item in 2. amplii. Regia num. 8. pagina. 281. & pro hoc videtur text. qui se vult intelligendum, in l. 114. col. pen. tit. 18. part. 3. lib. 1. Muestra la carta o el privilegio original, intelligendo originale privilegium, scilicet, registrum signatum tamen & subscriptum, & in omnibus alijs perfectum, ita quod inne valeat, & fidem faciat, quantum esset extra registra & protocola, & sic intelligendo, est ibi text. pro hac Alberi. & le. quoniam episcopum nonnullum & quod plus esset credens quod si instrumentum illud originale comprobaretur duobus testibus asserentibus sic factum, ut scriptum reperitur valeret & probaret, quantum testes illi non essent de instrumentarijs, sed de alijs ibidem casu existentibus tempore confessionis illius, quantum tale originale esset extra protocola & signatum non esset, sed tantum subscriptum per tabellionem, secundum Abb. in dist. cap. cum P. num. & Boer. decisio. 36. num. 3. & Alex. consil. 14. num. 28. volum. 6. Et quando & quomodo quatenus exhibere protocolum, & vide

optimè per Octavianum, decif. Pedemò. 16. vbi num. j. & 10. declarat quando quis tenetur probare veritatem instrumenti suspecti: ad dicta vidèdus est etiã Paul. Paris. conf. 17. num. 48. vol. 1.

Ibi, *Tengan en buen recado*, similis est text. in auth. de tabellio. §. illud coll. 4. & tex. in l. 1. & 9. tit. 19. p. j. & l. 16. inf. co. l. 1. tit. 8. lib. 1. fori, tradit Francis. Marcus 12 decifion. 369. num. 1. cum j. sequent. & Felin. in cap. cum p. de iide inst. & Couar. in pract. capit. 19. num. 2. vt si dubium aliquod occurrerit ex originali veritas innouescat, tex. dict. cap. quoniam contra, & ibi DD. de probat. & in auth. de tabell. §. pen. tenenturque tabelliones registra demonstrare secundum text. in l. 17. in fine tit. 1. 2. part. j. & sic male faciunt petendo, & recipiendo pecuniam pro querendis ↑ regiltris, ferul enim ob hoc publici dicuntur secundum illam l. 17. & iterum in l. 15. infra co. dicemus, & si protocolum non reperitur non facit fidem transumptum si partium subscriptio in eo deficeret, vt vult gloss. 1. in dict. l. 9. tit. 19. part. j. & Couar. in pract. capit. 19. numer. 3. & probatur expresse modo videri in l. 114. in fin. tit. 18. part. j. sed si transumptum esset perfectum faceret fidem, vt dixi in supra proxima gloss. & gloss. El. in princ. in l. 1. tit. 8. lib. 1. fori, nisi inscriptis esset contractus celebratus, secundum gloss. illam El. dict. l. 1. & si exempli distat à protocollo, & sic à registro, cui credatur, ↑ vide Capolam consil. ciuili. 3. vbi protocoli dicti standum, & hæc est doctrina communis, secundum Socin. lun. consil. 101. volum. 1. num. 9. & 10. & Bart. Soc. consil. 277. num. 7. vol. 1. & gloss. Las dadas, in l. 8. tit. 19. part. j.

Ibi, *De cada año*, hoc enim denotat verbum registros, scilicet, memoriale factorum cuiuslibet anni, secundum text. in l. 7. tit. 9. part. 1.

Ibi, *Designar los registros*, eam in hoc allegat Couar. in pract. capit. 19. numer. 1. in fine, & non, quod non requiritur vnum quodque instrumentum ex contentis in

protocolo & registro esse signatum, sed sufficit signum fieri in fine libri protocolorum cuiuslibet anni, prout ex text. nostro colligitur, & posthæc vidi per Practicum Monterio in pract. 7. tractato de escripturas, fol. 23. pag. 1. in fine, quoniam signillum notarij positum in fine, vel in principio protocolorum trahitur ad omnes scripturas precedentes, ↑ vel sequentes ibidem insertas, secundum Addition. Abb. in cap. 1. nu. j. verbo signum, de iide inst. & sic sunt declaranda dicta per Orosium in dict. l. 1. §. 1. in initium, num. 68. & 69. colum. 744. ff. de edendo, crediderim tamen quod quauis in fine protocoli non addit signum tabellionis non ex hoc vitiatum instrumentum ↑ ibidem insertum tamen non sit eis aliquod aliud vitium, neque deficiat tabellionis subscriptio, prout supra inquit Orosio dict. num. e. 68. & 69. & communem esse de iure testatur Roland. Valle, consil. 44. num. 40. volum. 1. lex enim nostra satis poena contentatur, & sic posthæc reperti etiam nouissimi sic tenentur Burgos de Paz in consil. 114. num. 6. volum. 1. & iterum remissiuè in l. 13. Tauri numer. 1244. Notandum itidem esse quod secundum Addition. Abb. vbi supra, signum appendendum per tabelliones hoc debet esse consuetum, alias teneatur de falso, ↑ vt & inquit Bal. in proemio. C. n. 4. & ideo in titulis tabellionatus per regem vel alios concessis tabellio ipse signum suum apponit, vt videretur illud immutari non possit neque vnum tabellio potest aliterius vi signo, ↑ prout crebriore testatur opinionem Orosio, in col. 744. & probat. l. 2. §. 1. Suo, tit. 8. part. j. ex quibus assensit per Bal. & Dec. in cap. vt notatur per tex. ibi de appellatio. quod si tabellioni auferatur signum, quo vitur, videtur etiam prohibitus vi officio suo, ↑ quod Bald. & Dec. in co. cap. vt notatur, num. 4. & Præposit. num. 4. intelligitur verum esse, quoties per dictum non sententiam fit tituli priora, secus si per interlocutoriam vt in vni absentiu.

1 Notarius impeditus potest per alium in  
strumentum scribere, num. 1.  
2 Subscriptio notarij debet esse copiosa,  
num. 2. & num. 3. quod propria manu  
notarij, & non alterius esse facienda,  
neque potest alicui committi, &  
num. 4. subscriptio operatur, vt totum  
instrumentum videatur scriptum à  
subscribente, & nu. 5. hodierna practica  
assignatur in adhibenda hac  
subscriptio.  
6 Tabelliones non possunt scripturas facere  
per abbreviaturas, nu. 6. & nu.  
7. quando probet abbreviatura,  
8 & nu. 8. quod si tabellio scripsit abbreviatur,  
ita quod à sua scriptura non potest extrahi  
clara intentio, quia est in culpa tenetur parti ad  
interesse.  
9 Tabellioni non licet hodie extendere  
instrumentum abbreviatum, etiam si  
substantia negotij scripserit tempore  
confectionis, num. 9.  
10 Error in nomine vel cognomine non  
vitiat dispositionem, num. 10. & nu.  
mer. 11. quod quando constat de corpore  
superflua est nominis declaratio,  
12 & num. 11. quod in omni materia  
procedit, vt error in nomine non  
vitiet.  
13 Lex quando non requirit nomina  
scribis, sed personas, sufficit personam  
demonstrare, numer. 13. vbi declaratur.  
14 Nomina & cognomina per tabelliones  
de consuetudine instrumentis hodie  
apponuntur, num. 14.  
15 Instrumentum si de nocte fuit factum,  
an sufficiat dicere tali die fuisse factum,  
num. 15.  
16 Consuetudo non valeret quod dies  
apponeretur in instrumentis, qn. 16.  
17 & num. 17. quod in privato scriptis  
neque dici, mensis, vel anni, requiritur  
appositio, & num. 18. quod  
tamen tabellio facere suum instru-

mento, de nocte facto apponeret  
hunc.

19 Bonum est contrahentium domos, &  
locos vbi sit instrumentum apponi  
num. 19. vbi quid hodie ponatur.

20 Instrumentum non vitabitur si obli-  
gatus dicat coram notario se esse ta-  
lis loci, cum non sit, num. 10.

21 Tabelliones non specificantes conditio-  
nes contractus ad omne damnum in  
de proueniens tenentur, numer. 21.

22 & num. 22. quod non valeret in-  
strumentum continens verba obscu-  
ra, & inintelligibilia.

23 Extensio scripturæ nostræ attenta non  
potest fieri post partium receptionem,  
num. 23. vbi dicitur hodierna practica  
tabellionum contra facientes.

24 Omnia contenta in scripturis impletis  
consentur de voluntate partium ap-  
posita, & ad requiritur eorum, præter  
ea que sunt de natura ipsius contra-  
ctus, num. 24.

25 Hypotheca non potest apponi à tabel-  
lionibus si à partibus non petatur, nu-  
mer. 25. & num. 26. an steur dicto  
notarij suum instrumentum adsit ali-  
quod verbum ambiguum.

26 Tabellio in scripturis nihil aliud potest  
appondere, quam quod à partibus ro-  
gatur, num. 26.

27 Tabellio censetur rogatus, quod apponatur  
clausulas consuetas, num. 27. &  
num. 28. quod regulariter non potest  
conficere instrumentum, nisi ipse &  
testes in instrumento naturæ  
descripti viderint illum nasci, vel  
mori, vel vulnerari, si de iis tractare  
tur, de mandato tamen iudicis pos-  
set instrumentum facere describendo,  
quod demandato eius facit.

28 Tabellio censetur rogatus, quod apponatur  
clausulas consuetas, num. 28. &  
num. 29. quod regulariter non potest  
conficere instrumentum, nisi ipse &  
testes in instrumento naturæ  
descripti viderint illum nasci, vel  
mori, vel vulnerari, si de iis tractare  
tur, de mandato tamen iudicis pos-  
set instrumentum facere describendo,  
quod demandato eius facit.

29 Tabellio censetur rogatus, quod apponatur  
clausulas consuetas, num. 29. &  
num. 30. quod non potest conficere  
instrumentum, nisi ipse & testes in  
instrumento naturæ descripti viderint  
illum nasci, vel mori, vel vulnerari,  
si de iis tractare tur, de mandato  
tamen iudicis posset instrumentum  
facere describendo, quod demandato  
eius facit.

30 Tabellio censetur rogatus, quod apponatur  
clausulas consuetas, num. 30. &  
num. 31. quod non potest conficere  
instrumentum, nisi ipse & testes in  
instrumento naturæ descripti viderint  
illum nasci, vel mori, vel vulnerari,  
si de iis tractare tur, de mandato  
tamen iudicis posset instrumentum  
facere describendo, quod demandato  
eius facit.

31 Tabellio censetur rogatus, quod apponatur  
clausulas consuetas, num. 31. &  
num. 32. quod non potest conficere  
instrumentum, nisi ipse & testes in  
instrumento naturæ descripti viderint  
illum nasci, vel mori, vel vulnerari,  
si de iis tractare tur, de mandato  
tamen iudicis posset instrumentum  
facere describendo, quod demandato  
eius facit.

32 Tabellio censetur rogatus, quod apponatur  
clausulas consuetas, num. 32. &  
num. 33. quod non potest conficere  
instrumentum, nisi ipse & testes in  
instrumento naturæ descripti viderint  
illum nasci, vel mori, vel vulnerari,  
si de iis tractare tur, de mandato  
tamen iudicis posset instrumentum  
facere describendo, quod demandato  
eius facit.

33 Tabellio censetur rogatus, quod apponatur  
clausulas consuetas, num. 33. &  
num. 34. quod non potest conficere  
instrumentum, nisi ipse & testes in  
instrumento naturæ descripti viderint  
illum nasci, vel mori, vel vulnerari,  
si de iis tractare tur, de mandato  
tamen iudicis posset instrumentum  
facere describendo, quod demandato  
eius facit.

## LEX XIII.

### SVMMARIVM LEGIS.

Solemnitates in instrumentis faciendis seu anda declarantur in presen-  
te lege & imponitur poena contra non seruantes.



- 31 Tabellio non potest in instrumento attestari, nisi de visis tempore rogationis, non vero de alijs antea accep-  
sis, nam de talibus non creditur ei, tanquam tabellioni, sed tanquam pri-  
uata persona. num. 31.
- 32 Instrumenta publica paribus sunt leg-  
enda, alias talia instrumenta ni-  
hil momenti sunt, etiam si testes  
a principio presentes fuissent. nu-  
mer. 32.
- 33 Tabellio si commiserit signare scripturam,  
vel subscribere suo nomine, an pote-  
rit post hoc facere. num. 33.
- 34 Error a tabellione tempore congruo præ-  
sumitur emendatus. num. 34. ubi de-  
claratur.
- 35 Notarius an poterit de falso accusari,  
si testes dicant se non auduisse que  
in instrumento scripta sunt. nume-  
ro. 35.
- 36 Testes instrumentales si dicent ali-  
ter factum fuisse quam scriptum, fi-  
des tabellionis & instrumenti va-  
cillaret. num. 36.
- 37 In instrumento publico num. duo,  
aut tres testes requiruntur, nume-  
ro trigésimo septimo & numero tri-  
gesimo octavo. quid in iudicialibus,  
& numer. 40. quid in instrumento  
celebrato in publico concilio.
- 38 Testium subscriptiones an requirantur  
in publicis instrumentis. nume-  
ro. 39.
- 40 Casus referuntur in quibus subscrip-  
tio requiritur remissive. nume-  
ro. 41.
- 42 Instrumentum an presumatur falsum  
si notarius scribat partes subscrip-  
sisse, & de subscriptione non appa-  
reat. num. 42.
- 43 Tabelliones an possint bis, vel pluries  
scripturam exemplum traducere ab  
originali, & illud parti tradere. nu-  
mer. 43.
- 44 Signum tabellionis in instrumentis pu-  
blicis requiritur. num. 44. & nu-  
mer. 45. quod in exemplis transum-  
ptis ex originali signum pro substan-  
tia requiritur, neque aliter exequi  
poterit instrumentum. & numer.  
46. quod si deficeret signum,  
non ut publica, sed ut privata scrip-  
tura valeretur, si per partes recognos-  
ceretur, vel alijs legitimis testibus  
comprobaretur.
- 45 Vnus tabellio in instrumentum coram eo  
confectum alij tabellioni signandum  
tradere non potest. num. 45.
- 46 Tabellio si officium deseruit, an poterit  
signare transumptum instrumentum,  
coram se confectum, tempore quo erat ta-  
bellio quantum non sit. num. 46.
- 47 Notarius in fine scriptura tenetur at-  
testari de cancellatione, vel interlin-  
neatura. num. 47.
- 48 Subscriptio debet esse vltimus actus,  
num. 50. & numer. 51. quod levis so-  
lemnitas unius non dicitur, &  
n. 52. quod si omisso invocationis  
divini nominis non dicitur.
- 49 Notarius qui notam contractus abs-  
que iudicis auctoritate variare te-  
netur pena falsi. nu. 53. & nu. 54.  
quod neque suum errorem possunt,  
absque iudicis auctoritate mutare  
presertim in parti substantiali.
- 50 Successor officij tabellionatus, an pote-  
rit in ipsa scriptura in instrumentum præ-  
decessoris non impletum & perfe-  
ctum. num. 51.
- 51 Subscriptio & firma requiritur tabel-  
lionis in instrumentum ab eo factum.  
num. 56. ubi alia.
- 52 Instrumenta valida sunt non obstante  
quacunque prohibitione, nisi adscita  
per clausula annullat. nu. 57.
- 53 & numer. 58. quod licet tunc in-  
strumenta sint nulla, contractus ta-  
men in eis contenti non sunt,  
quoniam

quoniam sunt diversi & separati ab  
ipso instrumento. & numer. 59. quod  
quannvis Deus subiecit Principi le-  
ges, non tamen subiecit ipsi contra-  
ctus.

60 Verbum, interesse, in nostro tex. conten-  
tum de quo in res sequenti quomo-  
do sit intelligendum. nu. 60.

61 Tabellio qua pena puniatur debitas  
omittens solemnitates in instrumento  
num. 61. & numer. 62. si tabellio ob  
hoc soluerit interesse parti damni-  
ficata, an poterit illud a debitore prin-  
cipali recuperare. & numer. 63. an si  
tabellio est minor restituatur.

62 Tabelliones si patiuntur se rogari de ali  
quo instrumento, & ipsi sciant se  
habere aliquam qualitatem, vel de-  
fectum ob que instrumenta ab eo  
confecta invalida sunt tenentur parti  
ad interesse. nu. 64.

63 Tabelliones si in testamentis amittant  
aliquam solemnitatem in eo requisi-  
tam ultra interesse partibus solven-  
dum tenentur tanquam falsarii. nu-  
mero. 65.

64 Falsitas presumpta nunquam puniatur  
pena ordinaria, sed extraordinaria  
nisi in casibus a iure expressis. nu-  
mero. 66.

65 Consuetudine an possit officij, ut sole-  
mnitates requiritur in aliquo instru-  
mento, vel aliqua earum non requi-  
ratur. num. 67.

66 Forma legis nostræ an & in testamen-  
tis servabitur. nu. 68.

Et pro declaratione requisitorum in  
notra lege videnda est. l. 14. tit. 18.  
part. 1. & optimum consilium. 28. volum. 2.  
Pauli Parisij, ultra Doctores in progrella  
notre legis allegandos, & est singularis  
lex, & videtur etiam Orsolum. l. 6. qui. 5. ta-  
belliarum numer. 6. cum seq. col. 7. p. 6.  
dedendo, & Couar. in pract. cap. 20. per to-  
tam, & Padillam. l. 6. qui. 5. de beneficiis. C. de  
diversis rescriptis. & Auenda in tit. 1. Delas

excepciones. nu. 20. cum seq.

Tabellio de officio ejusdem, siue ipse ta-  
bellio siue alius pro eo cum tamen ipse  
presens sit, & subscribat instrumentum,  
potest enim notarius impedire instru-  
tum scribere per alium. l. 1. l. 1. de offic.  
eius cui man. est iur. l. fin. 9. fin. autem du-  
bius C. de iure delib. nota. Rodricus Sua-  
rez optimè more suo, in. l. post rem, in. 2.  
amplia ad l. regiam. numero. 7. pag. 384.  
ff. de re iudi. ubi tenet cum Angel. ubi per  
eum relatio, quod fuisset tunc generalis  
subscriptio, neque requiritur specialis, &  
hanc opinionem cum unum contra Barto. te-  
statur opinionem Alexand. consilio. 147.  
ponderatis, volum. 2. quem allegavit Ad-  
dicio. l. ius Suarez in dict. numer. 7. & ita  
vultur i tabelliones enim in subscriptione  
dicunt, & ego Nicolaus notarius prædictis  
omnibus interful, licet possit dici quod cū  
subscriptio hæc generalis se referat ad specifi-  
ficata in instrumento, dicatur specifica  
& specialis, & sic idem sit id quod Bar-  
dicit & Angelus. Inquit tamen Suarez ubi  
supra, numero. 8. quod subscriptio notarij  
debet esse copiosa & talis ut dictum est, &  
necesse propter subscriptionem brevis-  
simam corrumpi negotium, ubi ibi dicent  
vidisse currere, & secundum hæc decla-  
randa sunt iura præbentia teneri tabellio-  
nes personalem nota in protocollo scri-  
bere. p. vult probant. l. 7. & 9. tit. 19. par-  
tia tertia, & glossa in authent. de tabellio.  
verbo ipsi. per se, & in verbo domeris,  
& l. 1. tituli dicti. 19. & nota Anchar. con-  
silio. 242. numero. 2. & Partium consil. 18.  
veris. tertio cessat obiectio. num. 8. libro  
2. & Didac. Perez in. l. 1. titulo. 1. lib. 2.  
ordin. colu. 43. quæst. 12. ut scilicet dicta  
iura procedant quoad dictam subscriptionem  
adhibendam, quod etiam in inim pro-  
pria manu non vero alia debet tal-  
liones scribere, neque ab eis possunt com-  
mittere appositionem subscriptionis. scrip-  
turam tamen in instrumentum possent optinere  
ut dictum est, cum tamen ipsi presentes ex-  
titerint tunc cum parti intermedium in-  
veniant, & alia non ipsi text. requisita seruen-  
tur, & ita vultur & prædicta iura quotidie,  
& asserit glossa. l. 1. titulo. 19. part. tertia  
& Couar. in pract. cap. 21. numero. 1. ta-  
bellionibus tamen copiosiores non omnia  
ipsi scribent, ut notetur vel incurra. dolo  
aut malitia scribentes errent in substantia  
libus instrumentorum, & quia licet sub-  
scriptio

scriptio operetur ut totum instrumentum videatur scriptum & subsciberetur, & secundum Baldum in authent. contra qui propriam, numero.4. C. de non num. pecu. & l. in. & ibi Barto. C. si cer. pet. vique de possessionis habet subscriptio, id tamen verum est, cum in dubio, sed cum certum est, tabellionem non scripsisse instrumentum, cessat Baldi doctrina, & dicitur per partem sunt clare in earum dispositione, ideo si scripserit tabelliones meum ampliantur consilium ut omnis suspitionis odor cesset, quicquid practica ordinaria receptum sit, quod quidem excusabit eos & si aliter aliquando fecerint, prout asserit glo. dicta. l. 5. & glof. Ningun. l. fin. titulo. 8. libro. 1. fori, ubi in toto Hispanie regno ita asserit practitari, inter sunt enim tabelliones scripturis per famulos suos vel alios scriptis, & ipsi se subscrībunt, ut dictum est eis, & sua manu subscriptio nem faciunt, & hac debent facere quantumvis impediti sint, neque possunt alii committere, ut pro eis hac faciant, ut inquit Lanfrancus in practica titulo de inst. prodac. numero. 24. prosequitur, acta & processus & transumpta re instrumentum possunt per substitutum durante impedimento, secundum text. l. 29. infra eo. ubi dicitur. Sed an propter infirmitatem vel tre more manu poterit subsciberre adiuti cum manu aliena, dicto quod sic, secundum Peraltam in rubri. nu. decimo septimo delegat. 1. cum requisitis, de quibus ibi per eum.

Ibi, Por extenso, & sic non per abbreuiaturam, prout & disponit text. in l. 7. titulo. 19. partis. & ibi gl. Non por auct abbreuiaturam, plures Doctores allegat declarationes, quod circa hoc esset de iure communi & quando abbreuiatura probet, vide per Bald. in Leontractus. C. de fide inst. & iterum in rubri. num. 20. cum seq. C. eo titulo ubi declarat quid sit abbreuiatura & plura de ea dicit, imo si tabellio ita scriptis abbreuiat quod a sua scriptura non potest extrahi clara intentio, quia est in culpa teneatur parti ad interesse, & secundum Montan. in l. 1. verbo, Por sua culpa, titulo. 8. lib. 1. fori, & sic hodie non licet tabellioni extendere instrumentum abbreuiatum, etiam si substantiam negotii scripserit tempore confessionis & eius, secundum glof. De la in l. 9. titulo. 1. partis. & infra hac lege latius declarat Deo fauente.

Ibi, Declarando las personas, quas declarare sufficit per quancumque, demonstratio nem, & ideo quancumque error in nomine vel cognomine non vitiat instrumentum vel tamen de corpore conficit ex parte per Card. in Clem. 1. q. 7. de vita & honestate, & Ale. in l. 1. ff. de lib. & posth. error enim in nomine vel cognomine non vitiat dispositionem, & nomina enim significantur hominum gratia inuenta sunt sed si aliquo modo detali homine confiterit, nil interest, ut in. 9. si quis in nomine inst. delegat. l. 2. in fine, titulo. 9. partis. 6. l. 5. titulo. 3. partis. 7. auditur per Felin. C. significante, de rescrip. nam quando de corpore conficitur & superflua est nominis de clarior, secundum tex. in l. 1. in fin. ff. de do te prelegat. l. 1. in l. 1. si quis in fundi vocabulo. 1. notat delegat. 1. ubi numero. 36. idem in stipulatione & in iudicio dicit esse, imo & in omni materia procedit, ut error in nomine & non vitiat, secundum glof. in l. 1. in nomine, C. de testam. praeterim si nomen vnum appellatum maximam proximitatem habet cum alio, nam tunc clari; est error in nomine non vitare, secundum communem asserunt, per Baecum de decima tur. cap. 3. numero. 27. ubi respondet tex. in l. 1. titulos qui. 4. ff. de admittit. cui text. al. omisit respondere, & reliquos cogitandum, & ideo non sine mysterio text. noster non nomina personarum, sed personas ipsas considerat, & quando lex non iubet nomina scribi, sed personas, sufficit personam demonstrare, secundum Alexan. Aretin. & Isopost. antiquum, in l. 1. ff. de lib. & post. allegatos per Tel. in l. 1. titulo. 1. numero. 3. & optimè per Anton. Gom. in l. 1. cap. 1. numero. 6. & 7. imo quantumvis lex nomina inferenda iubeat satis exacteque seruat, si per relationem certam de quo consistit, secundum supra dictos & Coar. in cap. cum ubi numero. 5. de testam. nam causa demonstrationis non vero pro forma censetur tunc legem exprimitur nomen requisisse, & cum per relationem de tali homine conficitur, quancumque nomen non exprimitur, & faciunt dicendum. l. 5. verbo, Nombre, titulo. 1. lib. 5. infra ex quibus in facto defensorum ubi tabellione quendam in nomine vnius partis errantem, quam dedit in fide se cognouisse, secundum quod in lege sequente requiritur, eo quod quancumque errant in nomine, consistit de corpore ut ibidem dicemus.

dicemus. De consuetudine tamen ut ad incepta redeamus videmus non solum nomina, verum & cognomina contrahentium opponi per tabelliones in instrumentis, ut inquit Barol. in proemio. si veter. ff. nos vero, & tunc si fraudulenter nomina mutantur per contrahentes nihil imputandum est tabellioni bonum fidem habenti, ut in l. 1. sequente dicemus, si de corpore conficit, & hac de causa cognomina opponuntur, quoniam in nominibus solet esse incertitudo, cum plures in loco reperiri possint eiusdem nominis, cognoministamen non, & quando incertitudo hac datur cognomina opponuntur, secundum Bart. ubi supra, nu. 8.

Ibi, Et dia vel mes y el año, vide. l. 1. titulo. 18. partis. 3. & DD. maxime Abb. in cap. 1. numero. 3. de fide inst. & Coar. in practica cap. 2. numero. 2. Orosium in l. 1. si quis ff. tabularum l. 1. de edendo, numero. 29. vique ad. 47. Quid tamen si de nocte conficiatur instrumentum an debeat dici qualiter de nocte fuit confectum, & vel sufficit dicere tali die? & dicendum est, quod sufficit dicere die tali, nam vique ad medium noctem dies unus numeratur, & abinde numeratur alius dies, & quancumque tabellio media nocte conficit scripturam potest dicere factam esse die tali talis mensis & anni, neque ex hoc de falso punietur cum falsum non dicat, sed verum, secundum Tiraquel. de retract. titulo. 3. glof. 1. numero. 2. & Rebas in l. 3. q. 1. cum quibus die, verus, sed quomodo pagin. 30. ff. de verborum signifi. & communem sententiam Iosephus Ludouici in decisionibus Versinis, decision. 116. numero. 1. & sequen. ubi limitat non procedere in collatione beneficiorum, transact. & relati per Addition. Abb. in dict. cap. 1. numero. 1. verbo existitur, de fide inst. ubi & dicitur quod non valeat consuetudo, quod dies non apponatur in publicis instrumentis, imo & peccarent tabelliones, & ad damni illi restitutioni tenerentur, si damni illi in priuatis tamen scripturis & neque dies in priuatis vel anni requiritur appositio, secundum Barolam & Doctores in proemio. ff. veter. & optimè per Bald. post Jacob. Buc. in prima causa. C. quibus inquit tamen Tiraquel. ubi supra, quod rusticus esset, si notarius apponeret horam notis, & ut appareat veritatem, sequenti an pre-

cedenti, & ut tribuatur, praeterim ubi intra certum diem actus ille fieri debet.

Ibi, El lugar o casa, bonum est enim cōtrahentium domos & loca ubi sit instrumentum apponi, 1. secundum Rebut. in 1. tomo. consilii. Franc. titulo. de li. obligat. artic. 4. glof. 1. numero. 5. partim est tamen hoc vitare inter tabelliones, qui quidem non domos neque loca ubi contrahitur apponunt, sed tantum nomen populi, & hoc est quod dicit Orosius in l. 3. tabularum, numero. 5. column. 7. 4. & Coar. dict. cap. 2. numero. 3. & Abb. & eius Additio in dict. capital. 1. verbo locus, de fide inst. Bart. & alii plures relati per Roland. Valle consilii 38. numero. 7. libro. 1. ubi inquit non valere consuetudinem in contrarium licet, & per aliquos tabelliones locus contra ut apponatur, & non male faciunt, sed potius bene. Quid tamen si vicinum se esse dicat talis loci quibusdam se coram notario, & metiatur, vitabitur ne instrumentum, dic quod non, 1. secundum Rebut. ubi supra, dict. artic. 4. glof. 1. numero. 5. ubi in glof. 5. inquit tunc partem illam nententem eximine solitionis puniri.

Ibi, Especificando todas las condiciones, hoc enim specificatio omne esse contractus indicat, & ideo, specificat clare & distinctim declarando de iure & specificando conditiones eius, non vero confuse & inuicem, aliter enim teneretur tabelliones non specificantes conditiones contractus ad omne damnum, 1. inde proveniens & expensas necessarias ad probandam specificationem contractus & voluntatem contrahentium, imo non valere instrumentum continens verba obfcura & intelligibilia, & secundum glof. in l. 1. titulo. 1. partis. 3. conditionibus tamen clare apposis licet est tabellionibus iure cuiuslibet attentio formae extendere scripturam, secundum pl. De la sublimitate, in l. 9. titulo. 19. partis. 3. & glo. La nota in l. 2. titulo. 18. lib. 1. fori, lege tam in recta attenta, secundum glof. illam dicta l. 9. non liceret habere extensionem facere & post partium recessionem, sed plenam & perfectam debent relinquere scripturam atqueque partes discedant, cuius animi discretis nihil addendum, vel minuendum est. Ex quo reprobatur tabellionum practica, qui conditionibus & pactis contrahentium tantum inscripitis, clausulas alias cretens referunt, & scriptura non impleta partes subsciberre faciunt, & post in domibus & cubiculis suis

suis plenam scripturam illas, & clausulas conuictas apponunt, putantes sufficere, quod ipsas partes interrogauerunt, an annuerent scripturam, que suo signo apparebat signata, & partes responderunt quod sic, & post solent scripturam vacuam remanere, & tabelliones sic facientes non satisdici dispositioni nostrae legis, & eius poena puniri possunt, & scripturae nullae sunt, secundum text. nostrum, ideo ad hoc tabelliones aduertunt: quod si scripturae impletez repertiarum omnis in eis contenta censetur de voluntate partium apposta, & ad rogatum earum, praesertim ea, quae sunt de natura ipsius contractus, secundum Baldum in l. 1. colum. fin. fil. mar. eund. Bald. in l. 1. error. C. de errore aduoc. & Adicio. Abb. in cap. ex literis, numero. 3. verfic. circa hoc, de fide instrum. & Deci. consilios, numero. 3. & 6. & Molinam, de primogen. fil. lib. 4. cap. 1. numero. 51. & Diacaz Perez in l. 1. titulo. 1. par. 17. colum. 437. libro. 2. ordin. ubi in quae. 18. verfic. vltioris, colum. 438. in princip. supradictam opinionem tenet ex lege nostra, & similibus alias tenebantur tabelliones contra nostri text. dispositionem agentis, cum neque hypothecam possint apponere, si a partibus non petatur, & apposit secundum Castillo. l. 1. 50. Tauri, nam. 1. ubi numero. 4. legem nostram ad hoc allegat, & notat. Et an istud dictum notarij si in instrum. addit verbum aliquod ambiguum, & Ang. & Alexand. relati & secuti per Alciat. de praesumptio. re. 3. par. vltim. 13. n. fin. dicunt quod sic.

¶ *Ibi, quae partes assensum*, nihil enim alium includere potest tabellio in scriptura, quam quod a partibus rogatur, secundum text. in l. 5. titulo. 8. lib. 1. fori, & glo. Quae licet mandant in l. 9. titulo. 19. partium, omnia tamen scripta in dubio, ut glo. infra proxima dicimus, censentur ad rogatum partium apposta, imò & clausulae factas censetur rogatus, quod & apponit tabellio, secundum Baldum relatum per Adicio. Abb. in dicto cap. 1. numero. 1. verborogatus, de fide instrum. & Coarruuias in rubrica de testamentis. 2. parte, numero 14. & Diacaz Perez dict. l. 1. titulo. 5. libro. 2. ordinam. colum. 447. quae sitione regulariter tamen tabellio non potest conficere instrumentum nisi de ijs, quae videtur ad finem, vel in eius praesentia sunt, & secundum Innoc. in cap. fraternitatis, de heret.

Bal. in rubric. de fide instrum. & alios allegat Adicio. Abb. in c. scries, de testibus. n. 1. littera. B. & ideo si eundem eundem Abb. ibi & eius Adicio. non potest conficere instrumentum super natiuitate alicuius, nisi ipsi & testes in instrum. tenore natiuitatis descripti viderint illum natum, vel mortu, vel vulneratum, si de his tractaretur, de mandato tamen iudicis posset instrumentum conficere descendendo per de mandato eius facit, in Adiciis Abb. alios allegat. Item non potest in instrum. attestari tabellio nisi de vijs repositis rogationis, non vero de alijs ante actis, nam de talibus non creantur testes, et tanquam tabellioni, & sed tanquam priuatae personae, secundum Felib. in cap. si cautio, num. 69. de fide instrum.

¶ *Ibi, las partes las partes*, nomen quae inscriptae celebrantur, tota prius fecenda sunt, & postea legenda, ut in l. 1. contractus. C. de fide instrum. & in l. 3. in his, in l. 1. de contrab. empti. Instrumentum quoque applica partibus legenda sunt, ut late per E. l. Coarruuias in cap. relatum. 1. numero. 1. & glo. in princip. fil. 69. de testam. ubi text. in eodem adhuc allegat, & alius secundum eum, ubi ibi natiuitatis sunt talia instrumenta, etiam si testes a principio praesentes fuissent, & probat etiam text. in l. 64. tit. 8. par. 1. & ibi glo. & tenet Montaluis in l. 5. tit. 8. lib. 1. fori, & text. & ibi glo. Faez. in l. 26. tit. 16. par. 3. Sed an si tunc tabellio omiserit signare scripturam, vel subscribere suo nomine, poterit postea facere, & de quod sic, ut per Burgos de Paz in l. 3. tit. 1. annu. 12. 78. & ibi idem in omnia alia, & plenius subtilitatis emissio esse assensu, tamen antequam eam tradat parti signatam corrigat, & correctio dicta, quae a partibus tractata fuerit, & voluerint partes quod scriberetur, in dubio tamen fecerunt eum Burgos ibi praesumendum esse errorem tempore congruo correctisse, licet si de correctione confiteretur, fides instrumenti tunc admittitur aliquoties, non autem in eo, & tollitur secundum Alciat. de primogen. fil. 1. par. 1. 6. pag. 88. in par. 1. ubi declarando communem assertam tenet eum quod circa substantialia instrumentum non potest tabellio corrigere instrumentum, & si tunc consilio vel correctio comprehendit per testes praesentes rogationis instrumenti illius, vel saltem probetur prima tabellionis ipsius opinio. Sed an si testes dicant se non audire, quae in instrumentum

instrumetro scripta sunt poterit notarij de falso accusari, vide Copol. consilios. 21.

¶ *Ibi, 7 los testigos*, testes enim in instrumentis requiruntur, neque creduntur instrumentis sine testibus, ex text. nostro & ex alijs infra allegandis, & ex allegati per Roland. Valle consilio. 8. nume. 5. volum. 1. & coram eis instrumenta legenda sunt, ut & ipsi contracta inter partes intelligant, neque possint postea dicere similibus contractibus non interfuisse, prout facilius dicere testes possunt si coram eis instrumenta contractum non legerentur partibus ea annucentibus & praesentibus ut in l. 54. tit. 1. 8. par. 1. disponitur, aliter enim fides tabellionis periclitari posset, testibus non intelligentibus quid actum esset, & tunc notarius de falso puniri posset, si testes illi dicere non interfuisse contractui, secundum Adicio. Abb. in proemio decreti in principio, numero. 4. littera. A. & Copol. consilio crim. 21. imò si dicent alter actum fuisse, quam scriptum fides tabellionis & instrumentum vacillaret, & secundum Coarruuias in pract. cap. 20. numero. 6. & si omnes testes instrumentarij sic assenserint puniretur tabellio de falso, secundum Rolandum, ubi supra, numero 8. Sed num duo an vero tres testes in instrumentis publicis requiruntur, & iure Romano, ex glo. in cap. 1. de fide instrum. duo requirebantur, iure vero nostro Regio ex l. 54. titulo. 18. par. 3. tertia, & ex l. 1. tit. 9. libro 1. fori, tres requiri, aliter: Orsolicus in l. 1. l. 1. quibus stabulatum, columna: 743. in princip. ff. de edendo, & ita frequentes tabelliones vtuntur, prout & aliter Coarruuias in practica cap. 20. numero. 4. quoniam duos testes sufficere ad minus asserat glo. res in dict. l. 54. quod & approbat videtur ex l. 1. tit. 18. par. 3. quoniam contrarietatem legi & Doctorum non minus dicitur Burgos de Paz in l. 3. Tauri, nam. 14. cum. 3. sequentibus. Ego tamen teneo regionis consuetudinem feruand. In actibus tamen iudicialibus, nisi aliud de stylo habeatur, testes non requiruntur ex text. in l. 1. in donationibus. C. de donatio, & ex glo. in cap. quoniam verbosius, in fine, extra de probati. ubi omnes teste Decio numero. 19. & Bald. in rubric. C. de fide instrum. Sed an & subscriptiones testium requirantur & in instrumentis publicis, & generaliter, C. de tabular. lib. 10. quae opinio

iure nostro aliquando approbata fuit, ex d. l. 54. tit. 18. par. 3. contra vero idem Accursius tenuit in l. 1. donationibus. C. de donatio, & sic quod sufficit nomina testium apponi in instrumentis per tabellionem, neque eorum subscriptiones requirantur & hanc sequitur Coarruuias dict. num. 4. & Doctores vtriusque iuris magis secuti sunt teste Orsolicus in dicta columna. 743. in principio, & lege. 3. & 11. titulo. 18. par. 3. & consuetudine approbata est hanc secundam opinionem, secundum Orsolicum ibidem & ex lege nostra itidem merito videretur, nomina testium non vero eorum subscriptiones requirent. Illi tamen notandum quod in instrumento celebrato in publico concilio testes non requiruntur, secundum Auend. cap. 19. pratorum, in fine, libro secundo quod intelligo verum quod in concilio publico, & sic in concilio abierto, instrumentum conficitur, quod fecit ut in concilio priuato, ut in quo vero per rectores ciuitatis, vel capitulum Ecclesiarum, tunc enim testes requiruntur, imò & tunc tales testes non debent esse ibi de capitulo, sed de extraneis ab eo, secundum Abb. in cap. 1. columna. 1. de procuratorum, & secuti per Curiam Pisanam, lib. 2. cap. 19. & ita vitur & praeficitur & ratio differentiae in promptu est & non eget assignatione.

¶ *Ibi, firmas*, contrahentium enim subscriptiones, aut notorum pro eis, si ipsi scribere nesciant, ex text. nostro requiruntur in instrumentis publicis, & si hae solentibus apud alios omnium consensu teste Orsolicus in dicta columna. 743. in principio, non exigenter, & hunc & alios casus ubi subscriptio requiritur refert Auend. cap. 16. pratorum, numero. 1. lib. 1. & idem per l. 1. titulo. 11. par. 6. videtur statum, ubi firmata, quoniam per l. 14. titulo 18. par. 3. partium subscriptiones non requiruntur prima facie videtur. Sed an si notarius scribat partes subscripsisse, & non appareat de subscriptione praesumatur instrumentum falsum vide Copol. consilios. crim. 21.

¶ *Ibi, 7 los suplenes firmas*, dic, vel si scire, non poterint, nam idem est, secundum Burgos de Paz in l. 1. Tauri, numero 11. 69. conclus. 1.

¶ *Ibi, que alii diuen finas*, sed num semel bis, vel pluries possunt tabelliones scripturatum exemplum & traducere ab originali,



originali, & illud parti tradere, dicemus Deo volente, in l. 17. infra eodem. Et ex verbo hoc, Sinadas, notari potest, quod in instrumentis publicis si signum tabellionis requiritur, prout & probatur in l. 10. titulo 19. part. 2. & in l. 54. titulo 18. partia tertia, & in l. 3. titulo 8. libro 1. fori, & ibi glo. tenet Bartol. & Doctores in repetitione. §. si initium. l. i. quis, numero. 31. ff. de edendo, & ibi Orosius, optine columna. 743. in fine, cum seq. nubas, & Conuarias in practica, cap. 50. numero. 5. hoc iure exigi antiqui & frequentiores facient, secundum Orosium vbi supra numero. 62. & si Alexand. per cum telarus contrariam & male communē asseruerit, & ita ibidem ipse Orosius numero. 70. inquit: si non dubitat, quin iure nostro in instrumentis publicis extēse describitur, & sic in exemplis transumptis ex originali signum per substantia T requiritur, neque aliter exequi poterit instrumentum secundum Glossatorem Salmantinum in l. 1. titulo 5. lib. 9. ordinamenti, colum. 434. ad finem, & diximus in l. hna. glof. Y al jure, titulo 1. supra illo libro, & si signum deficeret non vt publica, sed vt priuata

46 Scriptura valeret T si per partes recognoſceretur, vel legitimis testibus comprobaretur, secundum glof. Su fēñal in l. 3. titulo octauo, lib. primo fori, & in tantum signū requiritur tabellionis, quod debet esse signum conſuetum, vt probatur ex l. fina. §. primo, C. de alleſſor. ibi ſigum, quod ſoluitum eſt chartis imponat, neque vnus tabellio alterius tabellionis ſigno vti poterit, prout Bart. & crebrior opinio teſte Orosio, dict. colum. 743. in fin. cum ſeq. & probatur in l. 54. tit. 18. part. 3. ibi, Si ſigno, ergo non alieno, committeretque delictum tabellio mutans ſignum conſuetum, prout & tenet Caſtillo in l. 1. Tauri verbo De eſcriuano, folio. 40. & ideo vnus tabellio inſtrumentum coram eo coſectum

74 alij tradere tabellioni T ſignandum non poterit, vt probat. l. 3. titulo 19. part. 3. notat Burgos de ſt. l. 3. Tauri numero. 1276. vbi nu. 1275. inquit, quod de iure cuius non requiritur quod ſignū apponatur in principio, vel ſine ſcriptura, ſed quod de conſuetudine eſt obrent, vt in ſine cuiuslibet exempli apponatur, & ita ſit, et ex dictis iuribus regis probatur, præſertim ex d. l. 54. ibi annotante Gregorio, verbo Su ſiguo: in regiliis tamen & protocolis non requi-

ritur ſigum in qualibet ſcriptura, ſed ſufficit quod apponatur in fine eſcripti cuiuslibet anni, vt diximus in lege præcedente. Sed eſt dubium, num ſi tabellio aliquis fecit inſtrumentum ad partium regum, & eo perfectio deſeruit officium, & in eo ſuccellit alius tertius, qui quidem poterit ex regillis illi prædeceſſoris exemplum deſumere, & parti petenti tradere adhiberi inſcriptione conſueti, ſecundum Feſlin in cap. cum. P. nune. 3. de hie ſalt, & probatur in l. 4. titulo 8. libro 1. fori, & in l. 54. infra eo an iſte, qui ſi deſeruit officiū illud poterit ſignare transumptis T inſtrumentum coram ſe coſecti, tempore, quo erat tabellio, quoniam nunc non ſit, & dicendum eſt quod poterit, ex glof. & DD. relatis per Coſuar in prac. cap. 19. numero. 8. verſicul. Monachus vero, & glof. fina. in l. 45. tit. 6. part. 3. & Bern. Diaz in prac. cano. verbo tabellionatus officium, quod adeo verum quod & tabellio propter falſitatem officii priuatus poterit perſicere & publicare inſtrumentum coram eo conſectum dum tabellio eſſet, vt diximus in l. 1. nu. 20. tit. 7. libro 3. ſupra verum tamen hæc non caſent ſcrupulo propter diſpoſitionē, l. 24. infra eo in verſu. pen. in quo quidem verſu ſui originalis antiqui poſiti ſub c. 67. curiaſum de Madrid, anni 1513. in ſupplicatione eius petitum fuert, regiſtra tabellionis prædeceſſoris ſuccellori eius tradenda, ne duo tabelliones ad ſint, vnus qui det ſidem de præſentibus, alius de præcedentibus, ſi igitur propter hanc cauſam ſuccellori in officio regiſtra prædeceſſoris ſui tradenda ſunt, nullo modo ea poterit prædeceſſor ſignare ne detur dictum incontinentes & ſic eſt illi text. ſic conſideratus pro contraria opinione, ex quo conſulu vtrab iſte ſignandis tabelliones qui fuerint abſtineant, & ſic videmus contra quodam tabelliones proceſſum per iudicem eos viſitatum.

Ibi, *Arden de ſaluare ſaluem*, in fine enim ſcripturæ ſenctur: notarius attellari de cæſellatione, vel interlineatua, T ſecundum Bar. & Tauri in l. in l. 1. §. & ideo. ff. de hie omz in tel. del. relatos & ſecutos per Bar. Soci. conſ. 277. nu. 8. vol. 1. & ſtandum eſt inſtrumento in quo notarius attellatus ſe ſalem lineam remiſiſſe, vt l. ſi vnus de ſeprem. C. de tella. notat Angelus cōf. 142. nume. 4. ſpecificè appendendo comē quod eſt interlineatum, vel cancellatum, vel

emem

emendatum, neque ſufficeret dicere generaliter, ſalum vel cancellatum non valeat, vel emendatum, vel interlineatum valeat, ſed ſubſcriptio ſpecialis porrigatur ad ea, de quibus dubium eſt an manu tabellionis ſubſcriptis ſint facta, vt optime inquit Barro. a quo verba noſtri text. deſumpta fuere, & ibi Additio in l. diuis. §. item ſenatus num. ſi. ff. de falſis, & ex text. noſtro probat in ijs verbis, et ita quæſitū vtiut & circa interlineaturas videnda ſunt quæ tradit Abb. in cap. ex l. i. ceteris. n. 3. in medio de fide inſtru. & ibi eius Additio latē, & melius Paul. Pari. conſ. 18. per totum ma xime c. 41. cum ſeq. pluribus lib. 1. inquit tamen ſingulariter Ital. per text. ibi in l. i. tri bunus. §. cum quis, col. 1. in princip. ff. de milit. teſta. quod licet inſtrumentum non valeat in illa parte in qua eſt interlineatura non ſaluata, in alijs tamen omnibus partibus valebit, de quo dubito lege noſtra attenta, vt in glof. ſea enſ. in ſi. fin. eo. v. videbis.

Ibi, *Ante las ſirmas*, ſubſcriptio enim debet eſſe victimi T actus, vt inquit Bar. Additio in d. §. item ſenatus. nu. ſi. litera. C. credere tamen quod quonius poſt partium inſcriptiones ſatura & interlineatura & emendata ſaluentur, ſatis adimpleatur cum intentione noſtre legis ſi ſcriptura per partes non negatur, nam teſtes inſtrumentales comprobant, nam leuis ſolemnitatis omiſſio non vitiat. l. 1. §. fin. ff. de vent. inſpi. & illa dicitur leuiſſe ſolemnitas, ſecundum Bar. & DD. in l. 1. cum ij. §. ſi pretor. ff. de tranſactio. quæ non mutat actus ſubſtantiam, vel caſum interlineati, vel emendati, vel caſu cancellati ſaluationem ante vel poſt partium inſcriptiones, non mutatur ſubſtantia inſtrumenti. Igitur, ſicut & videmus quod omiſſio inuocationis diuini nominis T non vitiat, prout communicem reſtaur opinione Alexand. l. i. iuris gentium. §. ſi pascitur. ff. de pactis, & Orosius in l. ſi quis. §. ſi initium in princ. ff. de pactis ſecundum eo leuis ſolemnitas hæc eſt, & faciunt teſtimia dicta per Abb. in cap. fraternitatis, num. 4. & 5. de hereti. ſecutur tamē facti tabellioſi ad vnguem ſeruiamus noſtri text. ſeruatari.

Ibi, *Ne quatenus in aſtada*, ſimilis eſt text. in l. 9. titulo 19. p. 1. ex quibus verbis notandum eſt teſte Gregorio, in c. 1. §. 9. verbo, De la ſuſtancia, quod etiā ſeruata ſubſtan-

tia facti non poſſit tabellio extēdere inſtrumentum, ſed id potius, quod in originali ſcriptum eſt, & non amplius eſt inferibendum in tranſumpto, prout & in hac lege dictum remanet, in d. & notarius, qui notam contractus abſque iudicis auctoritate variat, pœna ſalt tenetur, T ſecundum Bald. in l. hna. C. de edendo. Alexand. conſ. 89. col. 1. libro 3. & Grammaticum conſ. 24. numero. 4. quos ſequitur & reſert Didacus Perez in l. 2. titulo 5. libro 2. ordin. columna. 439. quæſti. 8. vbi inquit notandum contra tabelliones mutantes literas vel clauſulas appoſitas in contractu in d. ob neque errorem ſum poſſunt tabelliones abſque iudicis auctoritate mutare, T præſertim in parte ſubſtantiali, ſecundum Ad dirien. Abb. in d. cap. ex l. i. ceteris de fide inſtr. nume. 3. & Didacus Perez vbi ſupra col. 439. q. 9. & Paul. Paris. opinio. conſil. 28. libro 1. & Lanſcanus in capitulo quo niam, titulo de inſtr. producti numero. 3. de probatio. vbi poſuit in hoc communem opinionē & latius Vitalis de Cabañis, in tractat. clauſularum l. 9. & eſt videndum, nu. 4. cum ſeq. pag. 14. in parus, & vide optatum. l. 1. titulo 19. part. 1. diſpoſitionem, quod eſt faciendum quando inſtrumentum eſt renouandum eo quod eſt cancellatum in parte aliqua. Sed an poſſit ſufficere eſſe ſufficiat tabellionatus in groſſura inſtrumenti T prædeceſſoris non impletum & per ſecundum vide Beronius de celi. 31. in fine, & iterum de celi. 36. & Burgos de Paz in l. 3. Tauri numero. 1274. & melius per Guidon. de celi. Delphin. 2.

Ibi, *salvo la ſubſcriptione*, hic conſidero teſte, ſaluo, & ſingularer problemem, quod inſtrumentis publicis non ſolum requiritur ſignum ipſorum tabellionum coram quibus inſtrumenta conſtituerunt, verum & eorum ſubſcriptio & ſirma, T & non eſt lex ita clare ſignificans ſicte illa, nam lex ſecunda, titulo 8. part. 3. ſolum probat, q notarius apponat nomen ſuum prout & in l. 4. titulo 18. part. 1. diſponitur, non tamen declaratur, quod ſubſcribat & ſirma nomen ſuum, & ſic ſecundum illas leges partitum ſufficere dicere, Y yo ſulano eſcriuano que preſente ſoy a todo lo ſubſcrito haze aqui mi ſino, propt & hodie conſuetudine & privilegio, vt audio, ſit Hiſpali, & in regno Portugaliſe iudem, vbi tabelliones d. tam ſubſcriptionē faciūt dicto modo, abſq. eo quod inſormā firmæ

firme nomen suum apponant, sed tantum  
vel dictum est, *exempla instrumentorum*  
præbent cum ligno confecto, in alijs vero  
pactis *nostris* Hispanie vel in *nostra*  
feratur, & declarata est via & consecra-  
tione non solum tabelliones apponant no-  
men suum dicto modo, sed & in illis illud,  
scilicet loquar, & insuper signum apponit  
in transiptione, & hoc denotat verum sub-  
scriptum, nostri text. quasi nominis fe obli-  
gantis appositio, subscritbit enim in modum  
consensus, & ad eum denotandum firmat  
pars, & tabellionum per personam publicam  
& ita practica obtinuit est, & de ijs tra-  
ditur Covar. d. cao. nu. 5. & Oroscius d. l.  
§. si initium nu. 67. col. 7. 44. & Auend. l.  
16. p. 2. totum nu. 1. lib. 1. ubi & posita si-  
calis in quibus subscriptio requiritur, &  
in l. 44. & 1. tit. 16. libro 1. sup. alij duo casus  
recurrunt.

Ibi, *o memoria*, non intelligas, prout ali-  
qui volunt intelligere, quod possint tabel-  
liones substantiam instrumentorum vel ut  
melius dicam contractum inter partes fa-  
ctorum in memoria quadam scribere, &  
post extendere instrumenti tenorem, &  
clausulas & obligationes apponere, prout  
sunt aliquando tabelliones & male facer-  
e, sicut enim in memoria quadam fac-  
ciuntur contractus substantiam & nomi-  
na testium describunt, & in voce partibus  
scriptura tenorem referunt, & in papyro  
alba, faciunt partes firmare, & post albam  
papyrum 3 partibus firmatam implent &  
replent substantiam contractus ex memo-  
riali transcribendo & clausulas consue-  
tas apponunt & instrumentum extendunt,  
& aliquando prout vidi disceptari, omi-  
tunt principia contra actorum inter par-  
tes, & sic intentioni & dispositioni legis  
nostræ non satisfaciunt, quia quidem non  
de hoc memoriali loquuntur, neque de eo  
verba hæc intelligenda sunt, sed potius  
verbum hoc memoriali, nostri text. pro te-  
gistro ipso (in quo testis tenor obligationis  
& clausularum eius inscribitur est) & co-  
ram testibus legibus antequam partes ipse  
subscribat) sumendum est, & sic non  
facit pro intentione tabellionum aliud agere  
vel si pro registro ipso capere noluerit  
verbum hoc memoriali, capte illud pro  
paruo protocollo in quo tabelliones ipsi  
apponunt & scribunt substantiam contra-  
ctorum inter partes, ut fecerunt ibidem  
scripta ordinat tabellio ipse scriptura cum

omnibus clausulis & obligationibus neces-  
sarijs, & post scriptum suum ordinatum &  
perfectum, repletamque partibus coram  
testibus legant & referant, & eis annuen-  
tibus eum suis firmis subscribant, & hoc  
etiam modo non coadiuvant: prima ta-  
bellionum corruptela & in observantia  
§. 1. nostri text. sed potius damnatur, & legis  
nostræ intentio & forma servatur, & cultor-  
dici prout fit aliquando in negotijs ar-  
duis, vel in quibus cum consilio sapientis  
alicuius scripsi et ordinanda, j. ino &  
non solum id in tabellionibus publicis &  
numerarij et intelligendum, verum & in  
tabellionibus Regijs, secundum gloss. Ni-  
mengundum, in l. 8. tit. 1. nono, part. secun-  
da, quicquid ibi cor text. velit aliud condi-  
toribus.

Ibi, *ita ut si nunguna*, cantē fuerunt ad-  
iecta verba hæc, aliter enim alij adiecerunt  
verba, non obstantia quicunque prohibitione  
instrumentorum valent valida t, secundum  
Bartol. & Ang. in l. vniuersos. C. de decurio-  
libro 10. quos & alios refert Carolus de  
Grassalis libro 1. Regium Franc. iur. 8.  
col. 5. ubi col. 6. inquit quod licet tunc in-  
strumenta sine nulla, contractus tamen in  
eis contenti non sunt t nulli, quoniam sunt  
diuersi & separati ab ipso instrumento se-  
cundum Bar. in l. si quis lega. columna 11.  
§. de falsis, & alij relator per Carolum,  
ubi supra col. 6. idem secundum alij ta-  
les contractus per testes probari poterunt,  
& sic per testes instrumentarios fieri po-  
terit probatio, prout & inquit Suarez in  
l. post rem 6. l. ini. Leg. iur. 7. pag. 306.  
& latius Tirag. de retractu l. i. super. §. 2.  
glos. i. numero. 1. & seg. & Burgos de Paz  
in §. part. l. Tauri, nu. 139. per text. l. fer-  
uum filij. §. cum qui delegat. ubi Paul. &  
nouiores, & ex hoc in præsentem quauis  
sic annullanda scriptura, contra tamen  
ipse valida remanet, & validū esse decla-  
randū est, nā inquit Bal. in c. a. in princ.  
de natura fidei, relatus per Molin. de pri-  
mogen. lib. 1. b. 4. cap. 3. num. 16. quauis  
Deo subscrit principij leges, non tamen  
faciunt illi t contractus, & sic confessio  
in quo facta est in tali instrumento, non vi-  
detur, quantumcumque instrumentum  
ipsum vitietur, secundum doctrinam Bart.  
in l. si ita stipulatus §. Chrylogonus, num.  
3. folio 65. ff. de verb. oblig. de qua doctri-  
na discimus in l. 1. glos. magna 6. requisito  
titulo. 7. supra isto libro nū. 1. secundum  
Carolus,

Carolus, ubi supra, esset negotiū in quo  
de substantia eius scriptura requireretur,  
prout ibi in pluribus casibus exemplificat  
de quibus per gloss. in cap. 1. de censibus  
in. 6. nam tunc instrumentum & omnia  
in eo contenta vitietur, vitiatio eo. Ex  
quibus decerpit optime dixisse Auend.  
in titulo De las excepciones, num. 21. verū  
& non pater, fol. 145. dum inquit, verū,  
interesse, nostri text. non sumendum pro  
toto debito t in instrumento illo nullo co-  
tento, sed tantum pro eo, quod plus expen-  
dendum est in recuperatione debiti illius  
per viam ordinariam illud petendo, quam  
exerceretur si per viam executionum pe-  
teretur instrumento illo existente valido  
& hoc ibi testibus contracta in instrumento  
probareretur & probari posset, vel pars  
confiteretur, secus verò si parte negante  
testes deferrent, quia mortui erant, quon-  
iam tunc totum debium esset solvendum  
per tabellionem: Notandum itidem est ex  
verbis nostri text. ibi. Sea en si nunguna, q  
vel instrumentum esse rasum cancellatum,  
vel additum in parte substantiali, & addi-  
tio illa, cancellatio, vel rasura non est sal-  
uata ante partium subscriptionem, vel post  
secundū meam opinionem supra relatum  
in gloss. Ayan de saluar, erit instrumentum  
in totum nullum, neque in vltis eius parte  
valebit, quantumvis plura continere ca-  
pitula, & sic lege nostra attenta cessat  
dictum Bald. per nos relatum in gloss. Ayan  
de saluar, in fine supra hac lege, & Abb. in  
cap. ex literis, num. fin. de fide instrum. &  
ibi additio.

Ibi, *et interesse*, de quo interesse lex no-  
stra intelligatur in gl. supra proxima dixi-  
mus, & quo poena punitur tabellio debi-  
tus omittens solemnitates in instrumento  
67 t. vi de optimis per Menoc. de arbitrijs  
iudicium lib. 1. centuria. 4. casu. 370. nume.  
68 4. Sed an per solutionem debiti creditori  
per debitorem factam liberabitur ipse ta-  
bellio, quoniam ab eo interesse parti diti-  
scit, vel si tabellio ipse interesse parti diti-  
ficat soluerit, poterit illud a debitore t  
principali recuperare, vide gloss. p. 1. in  
li. per alium §. docere. ff. ne quis eum qui  
in ius voc. et, v. eximar, & per Paul. Cast.  
in l. sed exime m. ff. eod. titulo & eund.  
Paul. in l. mancipia nu. 4. C. de seru. fugi.

& Oroscius d. l. 1. col. 64. in fine, & Ang.  
in §. tripli. inst. de actio. DD. in cap. bona  
fides, de reg. iur. in. 6. text. in l. 20. titulo  
14. & in l. 15. titulo 15. & ibi gloss. part. 7.  
69 Sed an si tabellio minor est restituatur, t  
dic quod non, secundum Bonifacium in  
sua peregrina legum paritatum verbo res-  
tutitio in gloss. allegacionem quæ l. 1. fol.  
4. to. de quo. l. i. infra hoc titulo attēda du-  
bitandum non est, cum secundum eam lib.  
nor. 35. annorum non potest esse tabellio.  
Notare; itidem tabelliones debet, quod  
si patiuntur te rogari de aliquo instrumēto,  
& ipsi sciant te habere aliquam qualita-  
tem, vel defectum, propter quod instru-  
mentum ab eo confecta inuvalida sunt, tenen-  
tur pari ad interesse t, secundum Bar. re-  
latum & secutū per Fel. in cap. præterea,  
num. 9. de testi. cogen. Vltimus notandum  
est quod in testamentis, si aliqui ex solen-  
nitatibus in eis requisitis omittant nota-  
rii apponere, quia omnia testamenta non  
valeant, vltia interesse partibus solūdum  
teneant tanquam falsarij, t. ex text. in l.  
iubemus, & ibi gloss. & DD. C. de testam.  
notat Auend. cap. 16. pratorum numer. 2.  
verū septimus casus lib. 2. non tamen tunc  
punitur poena ordinaria falsi. Sed ex ræor-  
dinaria, cum falsitas hæc sit præsumpta,  
quoniam præsumpta falsitas nunquam  
punitur t poena ordinaria nisi in casibus  
ad iure expressis, prout est iuris regula teste  
Ias. in l. i. iubemus, nu. 9. ubi ipse refert  
casus hos in iure expressos: Sed an consue-  
tudo possit efficere vi hæc solemnitates vel  
aliqua earum non requiratur, vide nouis-  
simè per Pelaez in tract. de maioratibus  
part. quæ l. 2. & ibi quæ tunc requirantur  
ut valeat talis consuetudo, & hæc pro  
hac lege sufficiant, cetera per DD. & alibi  
per me referuntur, vbi breuiter consula-  
mus. Sed an in testamentis feruierunt legi-  
bus nostræ forma, di quod sic si testamen-  
ta non nuncupantur, secundum Burgos d.  
13. Tami nu. 1089, & hæc quod subscrip-  
tionem testatoris & lecturam testamenti  
coram testibus, quicquid generaliter velit  
Auend. in tit. De las excepciones numero  
21. verū vnum fol. 144. dicere contrarium, &  
cum Burgos, communis est secundum  
Marien q. in l. 1. tit. 4. gloss. i. nume. 7. cum  
seq. lib. 3. infra.

## SVM MARIVM LEGIS.

Quam diligentiam tenetur adhibere tabellio in instrumentis coram eo confectis circa cognitionem contrahentium, declarat lex nostra.

- 1 Tabellio num partes coram eo contrahentes tenetur cognoscere, num. 1. & num. 2. an teneatur, etiam in testamentis testatori cognoscere, & praeberet fidem de hoc per se aut per testes sicut in contractibus.
- 3 Tabellio an sufficiat quod partes cognoscatur vel requiratur, quod totum nomen sciat, & quid si in hoc errat, num. 3. vbi casus de facto refertur.
- 4 Mutare nomen suum, neque illud innovare, a nemine est presumendum, num. 4.
- 5 Promissor si fingit se aliud nomen habere, non nocet stipulanti, num. 5.
- 6 Quoties aliquod nominatum debet fieri sufficit per demonstrationem de illo constare, si ipsa iure pœna in contrarium non imponatur, num. 6.
- 7 Scriptura an erit nulla omissa forma nostri tex. nu. 7.

I Bi. Non conuincere, hic est test. præsertim eius finalibus verbis attentis, decidens questionem illam factam a Doctoribus agitantibus, num tabellio partes coram eo contrahentes teneretur cognoscere, idemque per. l. septimam titulo octavo libro primo fori approbatum erat teste ibi glossatore, & de iure ciuili assererat Bald. in rubric. C. de fide inst. & de i. l. fin. q. cum iugiter colum. quinta. C. in iure delicti. & hoc approbati videbatur per text. in l. 54. titulu. 18. part. tertia teste ibi Gregorio Lopez, verbo Conocer, subdando rationem citill.

et, quia posset tabellio decipi in nomine & sic committere falsum, sed Ioan. Andr. in addito ad Specul. tit. de inst. ed. in rubric. colum. quarta, versic. de secundo, tenebat contrarium scilicet quod non erat necesse tabellionem agnoscere contrahentes, & tunc poterat tabellio dicere, talis, qui talem se nominat comparuit coram me & dixit hoc vel illud, &c. vt ibi per eum, & hæc etiam opinio per. l. nostram videbatur approbata dum inquit, quod si tabellio non cognoscit contrahentes, debet duos testes de eorum cognitione adhibere, ergo non est necesse, quod tabellio eos cognoscatur, & hoc est quod voluit dict. l. quinqueagesima quarta dum inquit tabellionem debere esse solummodo ad cognoscendum contrahentes, & sic per testes, secundum nostri text. dispositionem satis fit requisito huic, de quibus quid esset iure ciuili, aut quid iure Regio nouissime declarat Burgos de Paz in l. tertia Tauri, num. 1279. cum seq. pluribus, vbi & tradit an sit necesse tabellionem explicare quod cognoscit contrahentes & numero. 1286. declarat an & testes, & quicquid sit de iure, de consuetudine habemus, & ex lege nostra quod tabellio debet dare & præbere testimonium de cognitione partium se obligantium per se ipse eos cognoscit, aut per testes eos cognoscens scribendo quod tales dixerunt contrahentes cognouisse, sed est dubium num & in testamentis tenentur tabelliones testatores cognoscere & præbere fidem de hoc per se aut per testes quemadmodum in contractibus, & videtur quod sic, ex verbis nostri text. ibi. Et talis contrato, o scriptura, illud enim verbum scriptura generale est, & sic testimonium comprehendit per scriptura testamentum sit, vt optime per Burgos in dict. l. Tauri, num. 1089. cum seq. pluribus. In contrarium tamen videtur,

videtur, nam lex nostra in contractibus hinc inde obligatorius loquitur & sic in contractibus, sed iura loquentia in contractibus inter viuos non habent locum in ijs, quod sunt in vltima voluntate, secundum Bald. in cap. quia. V. colum. fin. de iudi. & secundum dicta per Modernum Baesam, de dotibus in capitulo. 10. numero. 7. cum seq. aliquibus, igitur neque in nostro casu locum habebit lex nostra in testamentis, prout voluit tenere Burgos de Paz, vbi supra, nu. 1279. & Auenda. in tit. De las excepciones, num. 1. versic. vnum tamen folio. 142. in quantum inquit, legem supra proximam, quæ tempore loci erat principum nostra, non habere locum in testamentis, neque obest verbum Escriura, nostri tex. nam debet intelligi de scriptura in qua partes contrahunt, vel aliqua earum se obligat, non verò in testamentis vbi testatorie viuement obligare non vult sed heredes ad implendam voluntatem suam in testamento declaratam, ex quibus assero quod si in testamento vellet testator cum tercio aliquo contrahere, prout potest, tunc sine dubio debet adhiberi solemnitas nostri tex. & hanc etiam opinionem quod in testamentis, in quibus, non contrahitur locum non habeat nostra lex, in simili statuto, Berolus, in question. famili. 36. & de iure sic tenendum mihi videtur, & quia instrumenta aliter facta non annullat nostra lex neque alia, vt firmat Burgos de Paz vbi supra num. 1284. tabelliones tamen securiorem partem clientem etiam in testamentis adhibent solemnitate nostri text. in casu tamen in quo non eam testamentis feruerant, deberent feruare cautelam l. 10. And. vbi supra, dicendo in nomine Dei amen, coram me vocations & testibus comparuit quidam vocans se talem & talis loci vicinum & dixit, &c. Est tamen in proposito nostra legis aliud & non minus singulare dubium, quod in facti contingit vidi. scilicet, quod tabellio quidam conficiens instrumentum inter partes, in subscriptione dixit, quod præbebat fidem se partem obligatam cognouisse, & re vera ita erat, par tamen ipsa mutauit ipsi nomen, & dum Maria vocabatur, dixit quod Elisabeth vocabatur. Et Elisabeth eam tabellio ipse nominauit in instrumento illo, nunquid pariter ob hoc tabellio falsus, vel delictum aliquod in hoc commisit,

& fuerant in hoc opiniones diuersæ, alij enim falsitatem & gentium graue asseriebant tabellionem hunc commisisse, & quod grauius punireus erat ultra interesse partium solvendum, alij verò dicebant & ego cum eis tabellionem hunc neque falsum neque delictum aliquod commisisse, neque ad interesse aliquod teneri si dolus tabellionis verus, vel presumptus non adfuit, & præbatur, eo quod lex nostra satis contentatur quod tabellio partem se obligatam cognoscit, neque requirit quod nomen eius sciat, potest enim quicquid conuersatio & cognoscat, & non nomine, prout pluries videmus & experientia docet, quod est rerum magistra. Vnde iam multo tunc maritos non habere notitiam nominum suorum vxorum, labilisque est hominum memoria, sufficere vt in lege supra proxima diximus de corpore constare quoniam in nomine erraretur, credendumque asserenti se tali nomine vocari, neque præsumendum est mutare nomen suum, neque ignorare illud, & vt probat text. in l. h. C. de hæredi. inst. & ibi Bald. ante numerum. 1. & ex hoc dixit Innoc. in cap. fraternitatis num. 3. de hæretici, quod quoniam tabellio asserat partem contrahentem esse talis loci, cum non sit, non viciari propter hoc instrumentum, & si non vitiatur, nullum delictum committitur dolo contra tabellionem hunc non probato, & sic inquit Bald. in c. quoniam contra, num. 32. de probatio. quod si quis falso didicit notarium vero bona fide (scripsit, ipse dictans non verò notarius puniretur, & neque nocet stipulanti si promittit singulis se aliud nomen habere, secundum eund. Bald. in l. eum in libri, numero. 3. C. de hære. inst. Item & quia quoties aliquod nominatum debet fieri sufficit per demonstrationem de illo constare si ipso iure per. l. in contrariis non imponatur, & secundum Tiraq. in l. si vnamq. verbo reueretur numero. 306. pagina. 518. C. de reuoc. don. in præsentia tamen non imponitur pœna, neque nominatum requiritur cognoscere contrahentes, neque quod tabellio inquitur de nomine eorum, igitur habemus in tentum: Item ad hoc, noscendos homines nomina comparata sunt, vt inquit lex ad recognoscendos. C. de ingen. & man. sed si alio modo quam per nomina recognoscatur, intentioni legis satis fit, vt inquit optimus text. in l. si quis in nomine



instit. delegat. ergo solutus est hic tabellio, cum scriptura noningeretur per partem eam facientem, & itidem testibus instrumentariis comprobatur, & faciunt etiam dicta in lege precedente, in glo. Declarando las

personas, & alia plura que possent, addedit. Sed an erit nulla scriptura omnia forma nostri text. Burgos in d. l. 3. Tamen nu. 184. cum seq. inquit & bene quod non, sic exequenda erit.

## LEX. XV.

## SUMMARIVM LEGIS.

Intra quem terminum tenentur tabelliones instrumenta signata partibus petentibus tradere, vel testimonia cum iudicum responsione vel alterius partis ab eis petita præbere, & sub qua pena declarat lex nostra.

1. Tabelliones intra quem terminum reneantur partibus petentibus instrumentorum eis confecti exemplum & transumptum præbere, nu. 1.
2. Quoties quis aliquid tenetur præstare debet illud suis sumptibus tradere, nisi in iure aliud reperitur expressum nu. 2. & nu. 3. quis soluet expensas huius transumpti, nu. 4. quod ultra instrumentum debuit, tenetur creditor reddere debitori instrumentum solutionis debiti.
3. Tabellio cum publicis dicatur, publice debet facere instrumentum, nam si clandestine faceret puniri posset licet non de falso.

Ibi, *hæc res dicit*, tenentur enim tabelliones quambrevissimè poterunt parti petenti exemplum & transumptum instrumenti eorum eis confecti tradere, & fecundum text. vbi glo. in d. l. 3. lib. 1. fori. & text. in l. 8. tit. 9. part. 2. & ibi glo. & acuciosos, cuius temporis metam legi nostra describit, ex qua quidem ego desumo doctrinam, scilicet quod cum secundum l. 11. supra eod. instrum. et cuiuslibet regitrum penes se quilibet tabellio conservare tenetur, & illius originalis transumptum parti petenti tradere intra nostræ legis termini, nihil possunt tabelliones pro querendo regitro illo petere à parte transumptum petente: quoties enim quis aliquid tenetur præstare debet illud suis sumptibus tradere, nisi in iure aliud reperitur

expressum, secundum Additio. Abb. in cap. cum sit, lib. 1. l. 6. de simonia, & ita tenetur male facere tabelliones. recipientes nuncios vel quod aliud pro inuestigando protocollo scriptura eorum eis exillente, & inialtitia & in conscientia tenentur ad restitutionem male perceptorum proprios hoc, prout & in l. 1. verbo, Tengan, supra eod. diximus iterum. Sed quis soluet expensas huius transumpti, & dic quod tabellioni soluet creditor illud petens, creditori vero tunc deum soluet debitor si fuit in mora soluendi debitum in instrumento illo contentum, fed si non fuit in mora non tenetur debitor ad harum expensarum solutorem, secundum decem. Capell. Tolos. & ibi Additio. 47. & Franc. Marcum in decem. 369. nu. 3. & decisio. 37. nu. 2. inquit optime quod ultra instrumentum debuit tenetur creditor reddere debitori instrumentum solutionis debiti.

Ibi, *Testimonio aliquo*, nam de omni eo, quod coram tabellione actum est, tenetur ipse tabellio testimonium præbere parti illud petenti, de quo est optima Additio. Abb. in cap. l. 6. nu. 3. l. 6. l. 6. extra de testibus, fol. 58. Memoriam tamen commendat tabellio, quod cum publicis dicatur, publice faciat instrumenta, nam si clandestine faceret, puniri posset & licet non de falso, secundum Innoc. in c. 1. nu. 8. de fide in f. ibi Additio. & Bal. in l. mandatum nu. 17. C. manda. Item quod in testimonij præbendis non præbeant de alijs testimonia, quam de ijs, quæ coram eis acta & scripta sunt, non forte de falso facilliter convinci possint prout & diximus l. 1. verbo specificando, supra eod.

## LEX. XVI.

## SUMMARIVM LEGIS.

Tabelliones in custodiendis processibus & scripturis diligentes esse debent cumque exemplum aliquod præstiterint, corrigere illud non desinant cum originali partibus præsentibus si adesse voluerint: nullumque processum in gradum appellationis vel remissionis desmembratum tradant, nisi prius solemnitate nostri text. adhibita, & sub eius pena.

1. Tabelliones si maliciose occultaverint regitrum, vel protocollo, vel processum, tenentur pena falsi, nu. 1.
2. In curijs Episcoporum & in aliquibus alijs regentibus civitatibus notarii non retinent processum, & acta iudicij, sed relinquunt ea in archivio publico ad hoc deputato, numero. 2.
3. Quoties processum & acta iudicij coram iudice requisito facta remittenda sunt cum delinquente vel sine eo, in d. i. requirent, prout remitti debet, an illos aliter sit standum & probatio nem faciant, nu. 3. & 4. quod cum processum iij & acta remittantur non originaliter sed transumptive remittenda sunt, & nu. 5. quod in casu in quo tabellio originale tradidisset non potest percipere intra sicut si transumptum traderet.
4. Tabellio iussu iudicis potest originale tradere, nu. 6.

secundum Nauarrum, in manuali capitulo. 35. nu. 5. 4.

Ibi, *7. los processos*, similis est text. in l. 17. titulo sexto lib. tertio, supra in Curijs tenentur Episcoporum, & in aliquibus alijs regentibus civitatibus notarii non retinent processum, & acta iudicij penes se, sed relinquunt ea in archivio publico ad hoc deputato, secundum Aretii. in capitulo quoniam contra eod. nu. 2. de probatio. & ante Aretii. dicit Ioan. And. relatus & secutus per repertorium inquisitorum in verbo notarios, versio. sed quæro, & Aules in dicto. glo. Sean, nu. 4. melior tamen est prævisio nostra legi.

Ibi, *7. los tales escriuantes*, similis text. in l. 1. vigelimanona titulo sexto libro tertio supra.

Ibi, *o remission*, ex ejs verbis colligitur hic esse text. probantem, quod quoties processus & acta iudicij eorum iudice requisito facta remittenda sunt cum delinquente, vel sine eo iudice requiritur, prout remitti debent, & secundum Aule. in rep. elementum. 1. de of. ord. in conclusoria questione secunda principali, in fin. fol. mihi vadeo cum & Boet. decem. 101. nu. 5. quoniam licet illis actis coram iudice requisito factis non sit standum, faciunt tamen aliqualem probationem & informationem, secundum eos, tunc cum processum iij & acta remittuntur, non originaliter sed transumptive remittenda sunt, nam cum text. idem inbeat tabelliones debere servare eos processum mittendum, tradunt in gradu remissionis, quod servant, cum tradunt in gradu appellationis, & in appellationis gradu non processum & acta originalia tradit

fed transfumpta eorum, ergo idem cum per viam remissionis, æquiparatorum enim eadem debet esse dispositio, tenenturque tabelliones omnium coram fe facturū registru relinquire, vt dixi in l. in glo. i. supra eodem alius puniri possunt, secundum Bald. in rub. numero 8. C. de fide inlt. C. contrarium in pract. capitul. 19. numero 1. in fine, igitur & in hoc casu præsertim cum habemus tex. in l. eos. 3. super ijs. C. de appella. probante quod exempla mittenda sunt non verò originalia, quoties causa remittitur ad superiorem, & ibi glo. exempli ita notatur, & ibi Bald. qui loquitur optime in propostio. n. & iudici requisito incumbit vt originale nō remittatur vt posset ex eo iustificare rei remissi capturam si forte ab eo petatur, & tabellioni itidem

incumbit, quia apud fe retinere tenetur originalia, ex dict. l. 1. supra cod. vbi diximus item & propter expensas, quas percipiet ex exemplo transfumpto ab originali in eadem tamen in quo tabellio originale tradidisset non potest percipere iura sicut si transfumpsi traderet, & ex text. singulari. l. 1. tit. 20. lib. 4. supra.

ibi. de potest. et officio, hunc & alios casus vbi poena priuationis officii imponitur refero in l. 2. infra eo, & qua poena puniatur de iure cuius tabellio non seruus protocoli, vide per Menochium de Arbi. iudic. lib. 2. de iur. i. 2. a. cal. 67. a. m. 1.

ibi. l. 1. m. de el. iur. eius enim iussu etiam processus originales potest tabellio tradere, vt secundum Auius dict. capit. 16. prout in glo. 2. de an. in fine.

## LEX. XVII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Tabellio cui dem scriptura transfumptum bis dñi & idem parti tradere non debet, nisi diligencia nostri text. attributa sub eius poena.*

1. Successor tabellionis an possit ex protocoli sui prædecessoris exemplū scripturæ extrahere, nu. 1. & ibidem quid si per prædecessorem fuit semel traditum, & num. 1. quomodo constabit scripturam semel tradita parti servatam.
2. Debitor an possit cogi vt faciat cautionem de noua, si protocolum non reperitur ex quo possit renouari, & scriptura rescindi, nu. 3.

Ibi. Que non se la de otra vez, & hoc quotiescunq. ex scripturæ illius multiplicatio transfumpto præiudiciū parti obligat inferre, vt puta quando quis obligat alteri data certam summā pecuniæ fructum i. vini olei aut similis speciei ad cuius solutionem pars obligata compelli bis possit vt in talis transfumpti secundi, hoc enim prohibet nostra lex, secus si quantumvis vnum duo vel plura transfumpta dentur

non multiplicatur obligatio, tunc enim nostra lex non procedet, prout ex ea probatur, & ex l. 1. titulo, 19. particula tertia, & apparet, & ex traditis per C. contrarium in practica, capite decimono nono, numero tertio & ex glo. 1. in l. secunda titulo 8. lib. 1. fori, & ex Didaco Perez in l. 1. titulo 1. lib. 2. ord. cod. 4. quæ sit. 16. & in 3. quæ sitione declarat an successor tabellionis possit ex protocoli sui prædecessoris, & exemplum scripturæ extrahere, & inquit quod sic seruata forma ab eo ibidem descripta, nisi per prædecessorem semel esset traditum, nam tunc si obligationem multiplicabilem contineret, non posset transfumpari nisi & legi nostre forma seruata, & secundum dicta declaranda sunt. l. 9. titulo, 19. particula 3. & l. 2. titulo octauo libro primo fori, simpliciter disponentes debere tabellionem transfumpti scripturæ penes se existentes parti petenti tradere. Sed quomodo constabit scripturam semel traditam & parti signatam, vt iterum non detur, & præiudicetur parti obligatæ, & in hoc Francisc.

Francisc. Marcus decisio. 369. numero 8. allegatis dispositum, vel nisi ad se alia capta ex traditis per text. in l. 1. eodem tit. 19. & 2. particula 1. de quibus & apud per C. contrarium in pract. capitul. 19. per Montessorum in practica ibi, de de scriptura publicas, capite. De como el escrivano puede dar una escitura deas vezes, folio. 210. Et an iuramento partis probetur amittit vide gl. Que ex d. l. 1. & 2. & gl. si protocolum non reperitur ex quo possit renouari & rescindi scriptura, an possit cogi debitor vt faciat cautionem de noua, & gl. in d. l. 1. referendo Bart. inquit quod si quando creditur statim non posset agere, & tamen fe remittit ad Bart. sed si debitor negaret scripturam fuisse traditam non posset tunc cogi, vt non rescindat, neq. rescipi posset, nisi saltem sint duo testes qui deponant de tenore instrumenti amitti vel antiqui, secundum Bar. in l. si quis. 4. in fine. l. de edendo, & tunc deberet pars citari vt ibi per eum, & per citatos leges. 10. & 11.

ibi. Salvo, limitatio hæc respiciet verba præcedentia, Aunq. allegue causa d. rationum, nam limitatio verba hæc ex nostro versiculo, nisi causa illa esset desultoria, & in iure expressis puta si probetur primum transfumptum deperditum, igitur vel in mari consumptum, secundum quod in l. 1. & 11. titulo. 19. part. 3. in lege nostra

allegatis dispositum, vel nisi ad se alia capta ex traditis per text. in l. 1. eodem tit. 19. & 2. particula 1. de quibus & apud per C. contrarium in pract. capitul. 19. per Montessorum in practica ibi, de de scriptura publicas, capite. De como el escrivano puede dar una escitura deas vezes, folio. 210. Et an iuramento partis probetur amittit vide gl. Que ex d. l. 1. & 2. & gl. si protocolum non reperitur ex quo possit renouari & rescindi scriptura, an possit cogi debitor vt faciat cautionem de noua, & gl. in d. l. 1. referendo Bart. inquit quod si quando creditur statim non posset agere, & tamen fe remittit ad Bart. sed si debitor negaret scripturam fuisse traditam non posset tunc cogi, vt non rescindat, neq. rescipi posset, nisi saltem sint duo testes qui deponant de tenore instrumenti amitti vel antiqui, secundum Bar. in l. si quis. 4. in fine. l. de edendo, & tunc deberet pars citari vt ibi per eum, & per citatos leges. 10. & 11.

## LEX. XVIII.

## SUMMARIVM LEGIS.

*Tabelliones numerarij compellendi sunt per indices ordinarios ciuitatem exire, & eius iurisditionem & loca adire vbi necesse fuerit instrumenta conficere, & partes coram ipsis annuunt, & iura secundum taxam regiam percipiant ipsi tabelliones.*

1. Notarius inuitus cogitur ad scribendum & suscipiendum rogatum, n. 1.
2. Tabellio ciuitatum & villarum potest intra curiam territoriorum instrumenta conficere, nu. 2.

Ibi. Que salga por la tierra, notarius enim inuitus cogitur ad scribendum & suscipiendum rogatum & vt. l. quædam persone 3. ff. de edendo, & notat glo. in l. quinta titulo octauo libro primo fori, tenentur, requiritur impetriti officium suum fide die, siue de nocte, secundum Auend. capitulo secundo partorum, numero 14. versiculo neque excusatur cum glo. lib. 1. primo & in capitulo 10. numero 7. vers. quod extendit, eo lib. text. nostrum notat hoc tabelliones regij in terris dominorum nō

debent acta facere iudicialia, vel extraiudicialia, cum possint compelli tabelliones numerarij illius loci, ex de l. eo intra tamen iurisdictionem dominorum at hæc facienda, & a numero quinto ita incipit, quod verum intelligerem si partes peterent, secus alias, & ita denotant verba non sinit text. ibi, Que por las partes fueren pedidas, & probatur etiam ex l. 1. supra cod. illuz tamen habet necessaria esse non credo, in quolibet eam etiam paruo populo & loco ita tabellionum abundantia adeit, vt non sit necesse tabelliones ciuitatum & villarum ad hoc compelli. Ex textu tamen nostre notarij potest intra territorij eorum instrumenta conficere, prout in hoc titulo remissus diximus, & in l. seq. quod extra territorium.

## SUMMARIVM LEGIS.

Notarij Ecclesiastici vel Apostolici circa temporalia intrittere se non debent, nisi solum circa Ecclesias & Ecclesiasticas causas concessum, & coram eis nullus alius scripturam annuere & conscribere potest sub nostri tex. pena.

- 1 Notarius non potest instrumentum conscribere extra territorium illius qui eum creavit, nu. 1.
- 2 Tabellio an possit extra territorium inter subditos tamē territorij illius, a quo fuit creatus instrumentum conscribere, nume. 2. & ibid. quid si negetur illi qui fecit instrumentum non fuisse tabellionem.
- 3 Notarius imperialis quibus de causis in ipsi regnis, non possit uti notaria sua, nu. 3.
- 4 Notarij Apostolici in defectum tabellionum secularium an possint in secularibus negotijs necessaria adimplere, sicut & seculares inter Ecclesiasticos, nu. 4.

**I**bi, solve resas perterritentes, & hoc nimirum, quantum notarius instrumentum conscribere non potest. Extra territorium illius, qui eum creavit, secundum Bar. in l. apud proconsulem. ff. de manu. vind. & Ant. de But. in ca. sicut, ne cler. vel mon. quicquid ibidem velit dicere. Pan. de quo late per Bar. Bal. & DD. in l. 1. C. de sum. Trin. quos & alios refert Carol. à Grassalis lib. 1. Regalium Franc. iure. 8. in princip. ubi dicit hoc idem in Francia statum propter innumerabiles abusus Comitum Palatinorum, & DD. maxime Oroscium. l. 1. n. 15. & 16. col. 368. ff. de offi. prefec. vbi ampliat etiam si partes consensiant, & tradit Felin. in cap. cum. P. nu. 17. de fide inst. vbi & in nu. 10. quærit an facta intra territorij probet ubique, & nu. 18. tractat an extra territorij inter subditos territorij illius à quo fuit creatus tabellio poterit instrumenta conscribere tabellio, & alia similia determinat & declarat, & Roland.

Valle consilio. 91. nervus præsentis, libro 3. sed quid si negetur illi, qui conscribit instrumentum non fuisse notarium, neque constare possit de creatione an ex eo, sustinebitur instrumentum qui à communiter reputabatur notarius vide Felin. in cap. si scripturam nume. 18. de fide instrum. verum tamen ultra officium suum concessum intrittere se non potest, etiam ex partium consensu, prout nostra insinuat lex, & tradit Pal. Rub. in rubric. in. evidentiali in princip. incip. videtur mihi dicendum, numero. 21. folio. 2. secutus per Oroscium. in l. 1. numero. 16. colum. 368. ff. de offi. prefec. vbi, quicquid velit Abb. relatus per Felin. vbi supra, dicto numero. 17. nam consuetudo de qua ibi in nostro regno nihil proderit, cum sit contra legis nostræ dispositionem. Notarij tamen illi (ut ad propositum regrediar) creantur ab Episcopo vel à Comitē Palatino auctoritate Papæ creati, ergo nimirum si ultra spiritualia & spiritualibus attentantia intrittere se non possint, quam rationem ad nostram tex. in effectu assignare voluit Pal. Rub. ap. dict. num. 21. & iustissimè esse affirmat relati per Conard. præf. caput. 19. in fine, vbi legem nostram allegat, faciantque per me dicta in l. 1. titulo. 1. libro isto supra & quia non potest se vnu notarius in officio alterius intrittere, prout in rub. nostri tituli diximus, si que de causis in ipsi regnis notarius imperialis & non potest uti notaria sua, secundum text. in l. 2. infra lib. 6. & idem quod hic esse in Francia statum apparet ex Rebuff. in tomo consilii. Franc. titulo de lit. obligat. art. 1. glof. 1. nume. 37. & 38. quem ad hoc allegavit Didacus Perez libro. 2. ordin. col. 646. in fine, & idem Rebuff.

bus in tractat. in quibus casibus secularia, de Ecclesi. cog. pos. num. 56. neque lex nostra est impeditiva ecclesiasticæ libertatis, & ideo quia se circa ecclesiastica non intritterit, ecclesiæ ipsa vult tempora rem iurisdictionem illam feruari, neque quoniam in medium alienam manum intrittere permittit, sed potius prohibet, & vetat, ut in a. titulo huius libr. 4. dicitur, & abususque est si promissus abusus rerum turbent officialia. repetita. C. de Episcopis & cleri. de testam. l. consilia. 91. dist. 1. diaconi. s. nunc autem. 95. dist. 1. elto subiectis, & sicut indecorum est ut in corpore humano alteri membrum alterius fungatur officio, ita nimirum hoc ius est si singula rerum ministeria personis totidem non fuerint distributa cap. 1. 89. dist.

Est notandum, quod in defectum tabellionum secularium, possent Apostolici necessarii in secularibus & negotijs adimplere, sicut & secularis inter ecclesiasticos, secundum Oroscium in l. 1. nu. 16. col. 368. ff. de offi. prefec. vbi, quod tamen in glossa sequenti reprobo.

Ibi, *etiam deus & defendimus*, similis text. in l. 3. titulo. 1. supra hoc libr. vbi & scripturae aliter factæ annullantur, aliter enim valent ex l. 1. verbo Sea en fin ninguna, supra eo vbi dixi, & in dicta. l. nona, alia in propositum, & sic neque in locis vbi copia tabellionum publicorum deest notarij Apostolici circa hæc intrittere se poterunt, quicquid veli Didacus Perez l. 2. titulo tercio libro. 1. ord. & Orosc. vbi supra.

## LEX XX.

## SUMMARIVM LEGIS.

Tabelliones clerici, si qui fuerint, nullo modo tabellionatus officio uti possunt inter laicos.

- 1 Clericus regulariter tabellionatus officio uti non potest, nu. 1. vbi limitatur, & in nume. 3. limitatur etiam in clericis ordinum minorum, qui tali officio inter laicos uti possunt.

**I**bi, *etiam de clericis*, ergo permittit lex hæc clericos tabelliones esse possunt, contra plurium opinionem aliud tenentium, ut apparet ex Conarra. in præf. capitulo decimonono numero octavo, ut pote quia quatuordecim hæc officia non sunt, ut ibidem ipse Conarra. optimè defendit, ne se tamen in rebus profanis intritterent si tamen officia exercere prohibentur, ex cap. sit licet, ne cleric. vel mon. l. quadragesima quinta titulo sexto part. 1. & ex consilio. Carthaginensi sic olim erat prohibitorium clericis, ut patet ex Bernar. Diaz in præf. ceterim. cano. c. 1. ministris laicis, & regula generalis est, quod clericus tabellionatus officio uti non potest, quam regulam cum limitationibus persequitur Laf.

in l. 1. §. huius num. 8. & 9. ff. de iur. ideo dicendum est vel text. nostrum loqui in clericis in minoris ordinis constitutis beneficiisque ecclesiasticum non obtemperantibus tales enim debent possunt tabellionatus officio uti, ut in foro seculari secundum Conarra. dicto numero. 8. conclus. 4. & gloss. l. 5. titulo 6. part. 1. & Didac. Perez in lib. ordin. decimo 673. & melius in lib. ordin. eiusdem. titulo. 15. dum tamen amplius quàm prima consensu limitati non sunt, ut patet ex l. 15. titulo 16. lib. 2. supra, vel melius dic. quod text. nostr. non ex hoc quod disponit clericum tabellionatus officio uti inter laicos non posse, censendum sit, quod permittit clericum posse esse tabellionem, sed potius id statui permittit videtur quod de iure canonico permillum reperitur fuerit, vel per leges nostras regias, secundum quas ut patet ex l. 15. titulo 6. supra clerici, & in aliis rebus tamen constituti, dum tamen beneficio ecclesiastico careant, potest esse tabelliones in foro etiam seculari.



ultra verò ordinati, quamvis beneficium non possideant ecclesiasticum, non possunt idcirco officio in foro vbi seculari, in ecclesiastico vero tribunalis possint optinere etiam sacris ordinibus maioribus constituti quantumvis beneficium habeant ecclesiasticum, quod tamen non laudo, plurimum enim indecens esse iudico clericos non qui Deo vacare debent, modo se tradere, difficulterque negotia se compatiuntur cum studio, & horarum recitatio quo processuum relatione, & revoluzione, prout & inquit Ber. Diaz, & eius Additio vbi supra, cap. 3. tabellionatus officium exercebunt.

Ibi, *No ysen entre legus*, idem Francie statutum reperitur, ut apparet ex Rebuff. in l. i. co. consil. Fran. tit. de liter. obli. arr. 4. glof. i. num. 43. vbi P. l. Rub. ad hoc allegat, & nume. 44. id contra ius esse afferit prout & asserit Lucas de Penna in l. fina. col. antep. ver. ex his inferitur. C. de locat. p. re. d. ciuil. lib. 1. per ipsum Rebuff. idem relatus, iudicium tamen asserunt re-

lati per Covar. dist. c. 19. in fine, vbi ad hoc allegat quandam pragmaticam Regiam, quae est lex supra proxima, & vide Burg. de Paz in d. Tanti, num. 765. cum seq. vbi quaerit an testamentum ad pias causas poterat inter laicos conficere?

Ibi, *dei sales instrumentos habeo*, hic est text. clatus contra glof. verò contra, in l. 8. titulo. 11. part. 5. asserente quod si de facto clericus tabellio crearetur & instrumenta cōficeret, valeret instrumenta illa, quod tamen per text. nostrum destruitur & reprobat quoad nostri text. dispositionem attinet, & hoc quia loquitur lex nostra per verba illa, *Hagan* licet, quae nisi in lege nostra appolita fuissent, non destrueretur doctrina illius glof. sed procedere posset, prout & asserbat Covar. dist. cit. cap. 19. num. 8. concl. 4. verfic. quod si sacerdos, & miror de glo. illa Greg. iij. Lopez, quod legem nostram non contradiderat, cum esset lex ord. sub. l. 5. titulo 18. lib. 1. ord. appolita.

## LEX. XXI.

## SUMMARIVM LEGIS.

Nullus clericus aut laicus audeat in ijs regnis & dominijs vbi notaria imperiali sub nostri text. pena.

1. Legitimus extra regnum non potest vi legitimatione, quoad bona quae habet in regno, num. 1.
2. Comes ab Imperatore potestatem habens legitimi, non potest in terris Ecclesiae legitimize, num. 2.
3. Imperator habens in scholarem posset in terris Ecclesiae, legitimize quoad temporalia tanquam filium suum spirituales, num. 3.
4. Merum imperium habens potest extra suum territorium suam exercere iurisdictionem voluntariam, licet non contentiosam, num. 4.
5. Instrumentum extra imperium a notario Imperiali confectum, an valeat si contra illud a parte non oppositorum, num. 5.

Ibi, *De notaria Imperiali*, non enim extra territorium concedentis & in quo conceditur utendum est notaria Imperiali, vt diximus in l. 1. supra isto tit. & in libro 3. titulo. 1. supra hoc lib. & idem in Francia vbi asserit Rebuff. i. romo tit. de lib. obli. art. 2. glof. 1. nume. 48. cum. 2. se. quon. & Carolus de Grassillis libro. 1. Regalium Franc. l. 8. in princip. sic & eodem modo legitimus extra regnum non potest vi legitimatione, quoad bona, quae habet in regno, secundum Dec. consil. 150. col. pen. quem sequitur Greg. in l. 4. verbo. En cuyo tit. 15. p. 4. vbi & alia tradit in propoliti, sic & rex vel imperator in terris suis non possunt nisi tantum circa temporalia dispensare, neq. Comes ab Imperatore potestatem habens i legitimandi potest in terris ecclesiae legitimize, secundum Bald. post. Iacob. But. in l. 1. C. de iure anul. sur. & hac est cōmuni opinio teste Decio. consil. vbi. 3. quem & alios refert Didac.

Dida. Perez in l. 2. titulo. 1. lib. 3. ordi. col. 277. in princip. & Oroscio in l. fin. numer. 5. & 6. colum. 597. ff. de iur. om. iud. optima. l. 4. in fine, tit. 15. part. 4. & ibi glof. & idem inquit Carolus de Grassillis lib. 1. regal. Franc. iure. 7. pag. 51. in parvis, quod si Papa aut Comes Palatinus legitime vellet ballardos in regno Francie quoad effectus succedendi, vel alias iurisdictione in regia visurpare, aut impedire, rex & eius officarii talem abulum omnino repellent, & impetrantem seu actum sustinentem multarent, tanquam intercurrentem regiam auctoritatem, & licet in Francia ita liceret, in Hispania tamen nostra summi Pontificis mandata non ita ex abrupto sunt excludenda & contempnenda, sed supplicationibus dampnum regis iurisdictioni proveniens Papa ipsi manifestandum est, vt sanctitas sua medellam adhibeat, cum alio tamen inferiore a Papa hanc locum habere possent, & procederent & vera essent, proceduntque nisi talis ballardus legitimus esset scholaris, nam tunc posset imperator in terris ecclesiae cum legitime, & quoad temporalia tanquam filios suos spirituales, secundum Rebuff. de privilegijs scholar. prin. legio. 98. Et sic dicebat Specula. in titulo. de iust. ed. f. rellat.

num. 2. & 35. quod tabellio creatus a Papa potest conficere instrumentum in terris in perij. & e contra, eo quod quilibet habens merum imperium potest extra territorium suum suam exercere iurisdictionem i voluntariam, licet non contentiosam, ex l. 2. ff. de offi. proconsul. & tradit Oroscio vbi supra, num. 2. p. & 4. concedere tamen potestatem conficiendi instrumentum est iurisdictionis voluntariae, ergo, & hoc verum dicit & sequitur Bal. de Perus. in tract. de tabellione, num. 32. vol. 1. tractatum doctorem, quod tamen dictum intelligenter verum, dum tamen non exerceant prae creati a Papa officium in temporalibus in tradicione regis iurisdictionis, creatusq. ab Imperatore non vtiatur extra imperium, secundum legis praedictae & nostrae dispositiones, aliter enim dicto illi scripturarum multum aduersantur haec leges nostrae: Sed an valeat instrumentum extra imperium a notario Imperiali confectum si a parte non opponatur, & Bellamera decisione. 540. secus per Burgos in l. 1. Tanti, numer. 1069. inquit quod sic, & quod iudex non habet necesse eius notariatum investigare, nisi notarius sit defectus vt ibi per cum num. 1070. cum sequentibus aliquibus.

## LEX. XXII.

## SUMMARIVM LEGIS.

Tabelliones regij, vulgo, escriuanos reales, vocari officio suo vbi non debent, nisi prius implevis requisitis nostri text. sub eius pena.

Ibi, *in que primo*, est hae optima ampliatio ad l. 1. supra isto tit. & lib. scilicet, quod in quantum ibi permittitur tabellionibus ijs regis instrumenta conferre in locis, vbi tabelliones publici non adsunt, id verum fit, dum tamen prius in loco illo vbi officia hae exercere volunt diligenter a nostro text. descriptis fecerint tabellionique ij regij sunt, qui non adhi-

bito certo loco creantur, quorum parvus numerus debet in regno diffusi, vt confusiois causa tolleretur, vt inquit Rebuff. i. romo consil. Franc. titulo. de liter. obli. art. 2. glof. 1. numer. 41. & deberent per provincias constitui, ita quod ultra provinciam constitutam nullus posset officio illo vi, secundum Rebuff. vbi supra, num. 50. cum. 3. seq.

## SVMMARIVM LEGIS.

*Tabellio scripturam conficiens, in qua laicus iurisdictioni ecclesiastica se submittit, perdit officium, secundum quod latius continetur in l. i. tituli supra isto lib. ubi diximus.*

1. *Tabellio in quibus casibus de iure regis amittat officium, num. 1. & numer. 2. quoniam plures etiam casus referuntur de iure communi quis priuatur officio, sacerdotio, militia, cingulo, vel dignitate.*
3. *Pena priuationis quando iudicibus & ministris imponitur, an debeat esse iure, vel per sententiam, num. 3.*
4. *Tabellio alicui imposita pena priuationis vel infamiae, re falsitatis in casu ubi locus erat priuationis, non solum perdit officium illud, verum neque ad alium saltem simile reddere potest, num. 4.*
5. *Tabellio ubi ob consecrationem instrumenti perdit officium, non annullatur instrumentum sed valet, nisi aliud in lege priuante, vel sententia declaratur, num. 5. & num. 6. quod nondum secuta hominis sententia potest interim instrumenta conficere.*
7. *Tabellio de falso condemnatus potest perficere instrumentum de quo actio fuerat rogatus, num. 7.*
8. *Per obligationem signi tabellionis, militis, vel commendatoris facti, prohibetur videtur quis exercere officium tabellionatus, militiae, & commende, num. 8.*
9. *Tabellio conficiens instrumentum vsu priuatum scienter, tenetur ad restitutionem vsuarius, num. 9. & ibidem quod erit periuarus, & ulterius non poterit instrumenta facere, & ordinare, & pro infami reputabitur, num. 10. quod idem erit in aduocato,*

*ibi. Plerumque officio, intellige ipso iure, ut dixi in dict. l. i. verbo, Plerumque,*

*quoniam pluries me ad istam. l. remissi ad enumerandos plures casus ubi praefertur tabellionis perdit officium, ideo libuit quousqueque per leges nostras video nunc repeti, & iucundè ponere & referre. Quorum caluum primus est legis nostrae & al. l. i. n. ei similis. Alios duos reperies in l. 1. & l. 2. supra tit. proximo, alios in l. 1. & l. 2. & l. 3. supra isto tit. & lib. alium in l. 1. & l. 2. tit. 10. lib. 9. infra, alium in l. 2. tit. 3. lib. 7. infra, alium in l. 2. tit. 11. lib. 5. infra. Alium in tabellione de concepio, in l. 2. tit. 7. lib. 7. infra, alium in l. 1. tit. 1. lib. 7. infra, alium in tabellione de facas, in l. 2. tit. 18. lib. 6. infra, alium in tabellionibus numeri & censu, in l. 1. tit. 5. lib. 7. infra, alium in l. 1. tit. 6. lib. 3. supra, alium in l. 2. tit. 8. lib. 2. supra, alium in l. 4. col. fin. tit. 15. lib. 3. infra, alium in l. 2. tit. 12. lib. 3. infra, alium in l. 1. tit. 17. lib. 9. infra, alios in l. 1. & l. 2. tit. 14. supra isto lib. & in l. 1. ciuilem tit. & lib. alium in l. 7. tit. 18. sup. hoc lib. alios in l. 26. & 27. infra isto tit. & lib. alium in l. 19. infra eo. alium in l. 9. tit. 5. supra lib. 3. alium in l. 1. tit. 11. supra eo. lib. alios in l. 9. 21. & 22. tit. 23. supra hoc lib. 4. & in iudicibus reperies alium in l. 1. tit. 19. lib. 3. infra, & in rectoribus ciuitatum in l. 7. tit. 18. supra isto lib. 4. & in tit. De los officios & regimētos infra lib. 7. & in alijs locis nostre recopilacionis alios reperies, eos notabis ad regulam communem, quod priuationi non est locus, nisi in casibus a iure expressis. Et quod plures casus ubi de iure communi quis priuatur officio, sacerdotio, militia, cingulo, vel dignitate, vide per Cali. in Margarita fisci, fol. 1. & sequē. quem refert Iulius Clarus in lib. 5. sel. 2. arum. 5. fin. questio. 73. in principio, quod maxime debent tabelliones aduertere, & ad plures alias aduerterias propositas per Diego de Ribera in las notas de escrivanos, cap. 1. per totum, & per Monterroso in sua practica civil & criminali, & insuper aduertere debent*

*a diu*

ad id quod disponitur in l. 5. in fine, tit. 7. lib. 1. supra, ne forte illius penas incurrat & quando pena priuationis iudicibus imponitur, & nihiliter debet esse ipso iure an per sententiam vide per Auend. cap. 2. praeorum, num. 14. fol. 28. versicul. fin. lib. 1. Et notanda sunt supradicta, imposita enim pena priuationis, vel infamiae vel falsitatis, alicui tabellioni, in casu ubi locus erat priuationis, non solum perdit officium illud, verum neque ad aliud saltem simile redire potest, secundum glo. fin. in l. fin. tit. 19. part. 3. & Didac. Perez lib. 2. ordin. col. 556. cum seq. pro quo considerat text. in l. quicquid. C. de duobus officiis lib. 11. & notat ibi l. 1. C. eo. tit. & lib. & Aulies. c. 9. praeorum, glo. 1. & in l. Ley ubi inferat casus ubi iudex priuatur officio Notandum tamen est, quod in omnibus casibus in quibus tabellio propter consecrationem instrumentorum perdit officium, non annullantur instrumenta, sed valent, ubi aliud expresse lex priuans, vel sententia non determinat, secundum glo. documents in auth. de tabellio. s. si vero preter, in 2. & nondum secuta hominis sententia potest interim instrumenta conficere, & secundum Angel. in summa verbo pernaq. 3. & Hippoly. in pract. 6. aggredior, num. 108, & Didac. Perez lib. 2. ord. col.

456. q. 4. & alibi in libr. 3. supra diximus late, in 2. & tabellio de falso condemnatus potest perficere instrumenta, de quibus antea fuerat rogatus, secundum Didac. Perez dict. lib. 2. ordin. col. 69. vers. quaro, & Orosc. in l. Barbarius numer. 80. ff. de offic. prae. & iterum l. si quis. 4. cognitur, numer. 4. colum. 77. ff. de edendo, & Castillo. l. 50. Tauri, numer. 7. ubi numer. 15. & 16. refert alios casus ubi tabellio officio priuatur, item aduertant tabelliones ne sint populi rogatarii, vtrinq. l. 2. tit. 14. lib. 7. infra, & notandum quod per ablationem signi tabellioni, nulli, vel commendatori factam, prohibetur videtur quis & exercere officium tabellionatus, militiae & commende, secundum DD. maxime Dec. num. 1. in cap. vt nostrum de appell. Item tabellio conficiens instrumentum illicitum, vel vsurarium scienter tenetur ad restitutionem vsuarius, & Hostiens. in summa tit. de vsur. 6. fin. & Hippolyt. in l. si sciente, numer. 6. ff. ad l. Corn. de fidei. ubi & inquit quod erit etiam periuarus, & ulterius non poterit instrumenta facere & ordinare, & pro infami reputabitur, & in numer. 7. idem in aduocato dicit distante & tale instrumentum, & tradit etiam glo. Deue. l. 4. tit. 19. part. 3.

## LEX. XXIII.

## SVMMARIVM LEGIS.

*Quid sit agendum de registris, processibus, & scripturis tabellionis mortui, aut officio priuati, vel officio renuntiantis, vel non renuntiantis propter mortis praeventiorem, declarat lex nostra.*

1. *Registra tabellionis mortui an heredes eius essent tradenda ante legis nostrae promulgationem maxima dubitatio erat, num. 1.*
2. *Registra iam non comprehenduntur in fructibus bonorum notarii defuncti, neque vendi possunt per heredes sicut ante eam, num. 2. & numer. 3. quod ideo medietas eorum qua ex protocolis percipiuntur non pertinet*

*uxori defuncti tabellionis, & numer. 4. quod in locis ubi consuetum est, tradit registra successoribus pro pretio appretians, & taxando per duos tabelliones seruanda est haec consuetudo.*

3. *Exemplum ex protocollo tabellionis mortui, vel impediti, qualiter per alium tabellionem possit traduci, numer. 5.*





& gl. A. quod, in l. 7. tit. 9. part. 2. & Aden. J. cap. 10. prax. num. 4. vers. cum igitur, lib. 1. & dixi. l. 4. supra. ex. imo neque excusandum, si assumptum possunt alteri tabellionibus committere, & secundum Afflict. de i. 6. & ibi eius Additio. nam regulariter tabello per substitutum seuire nō potest, secundum Auend. & cap. 1. prax. num. 3. vers. multi tamen sunt, lib. 1. & probatur in l. 3. tit. 9. gl. 1. lib. 1. supra & hoc nō in casibus ubi aliud de iure permittitur, respectu, prout in impeditur in nostra lege permittitur etiam ad assumptandum instrumentum, quam ad hoc alleg. Coar. ubi supra, num. 1. & iterum, num. 3. & ibi ponit requisita, quæ & ponit Afflict. decisio. 6. & Rebus. in dict. 1. instrumentorum vers. octauo, pag. 883. ubi id dicunt ve-

rum si impedimentum est duraturum, vel ut ego cūto, esse periculum per alium instrumentum diffinido in hoc vicino casu ipse sua manu subscriptionem faciat, ut in l. 1. glof. 1. supra eo diximus, & not. Afflict. decisio. 6. num. 3. & Orto. in l. 1. de officio consulis, num. 7. col. 339. & L. francas cap. quoniam contra tit. de i. m. l. prod. num. 4.

Ibi, De los escriuanos de la audientia, alius enim subrogari non possit, secundum Auend. c. 15. prax. num. 3. lib. 1. subrogatus enim debet sapere naturam illius in cuius locum subrogatur & secundum tex. in l. 1. cum 3. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. & debet esse idoneus, ut dixi in l. 10. in fin. titulo septimo, lib. 1. & l. quarta, in fin. supra. l. i. tit. 1. & lib.

## L E X . XXX.

## SVMMARIVM LEGIS.

Tabellio numerarius, concilij, vel regni non est ad examen admittendus, nisi sit impleta ætatis. 25. annorum.

Ibi, *Ni pueda*, necessitatem importat & nullitatem actus contrarij, ex dicendis, dispersis, in l. 1. verbo. No pueda, tit. 1. lib. 3. infra sequente.

Ibi, *55. años cumplidos*, hæc est enim aprior ætas similis officij, apiores enim & habiliores sunt ad laborem, ingeniumque viuacius ætate, quamvis antea minor in eis ætas requiratur, & sufficiebat, ut apparet ex dictis per glof. Entendidos. l. 8. tit. 9. part. 2. & per Montal. in l. 1. gl. finit. 8. lib. 1. for. Et notanda sunt verba hæc, *Cumplidos*, ad decisionem quæstionis ta-

ctæ per Bar. in l. impuberem, in princ. num. 3. ff. de falsis, & ibi Additio. quærentem, pum possit minor. 25. annorum in officio tabellionis eligi, ut factus maior illud exerceat, & ex text. nostro appareat quod non quia debet, cum eligatur & creatur tabellio, habere 25. annos impletos, & hæc ætatem ad adificandum officij tenetur examinandus probare, & ut approbetur, eo tamen approbato & admisso, & in possessione officij existente, qui contrarium dixerit probare tenetur ex dictis per Bertrachi. in repertorio verbo, ætas.

## S E Q V I T V R T I T V L V S . XXVI.

Del aranzel de los derechos de los escriuanos de concejo.

E T cum superiore titulo dictum sit de tabellionibus, dignisque est mercena-

rius mercede sua, idē in hoc titulo & sequentibus de iuribus eorum & aliorum officialium

officialium constituitur taxa del aranzel. Ibi, *Itrem de arrendamientos*, & sic circa hæc scriptura tabellionis de concejo si modo faciet, in alijs vero non, secundum Auend. cap. 15. prax. num. fin. lib. 2. licet

exequi & tunc non possit nisi de consuetudine ipsa habebatur, ut suo loco in hoc libro, 4. diximus in cap. 16. vide quæ diximus in propostum in l. 39. in fine tit. 6. lib. 3. supra.

## S E Q V I T V R T I T V L V S . XXVII.

Del aranzel de los escriuanos publicos, y del numero, y otros juzgados ordinarios, de los derechos que han de llevar por las escrituras, y por los autos de los procesos civiles y criminales.

Tabelliones in iustitia & conscientia possunt iura percipere & petere, modo non sit ultra taxam. num. 1. & numer. 2. quid ante iure civili tabellionibus assignabatur.

Tabelliones si ultra taxam recipient puniuntur, etiam ab sponte dantibus. num. 3.

Forma certa potest dari & fieri per legerem, quæ attentata notarij & iudicis, pro editione aliorum iura percipiant. num. 4. & numer. 5. quod pro notatione, & exemplatione potest notarius capere mercedem.

Consuetudo an valeat in exigendis spurculis. num. 6.

Tabellioni eanti ad exequendum, an debeatur dies quo stetit in itinere. num. 7. & num. 8. quod si a domo cedat hora iam vespere, an totus integer dies debeat, & num. 9. an si recurrit dies feriatus in honorē Dei debeat salarium. & num. 10. an si uno die perficit iter trium dierum omnium trium debeat salarium.

Tabellio potest recusari. numero undecimo.

Continuari potest titulus iste ad superiorem, scilicet, quod cum de iuribus tabellionis conciliorum dictum sit in superiori titulo, nunc & consequenter de iuribus aliorum tabellionum prosequendum est.

Notandum, est pro introductione quod in iustitia & in conscientia possunt tabelliones iura percipere, & petere, & damnum non sit ultra taxam, dignis est enim mercenarius mercede sua, ut in propostum inquit. l. 15. tit. 9. part. 2. neque suis proprijs stipendijs teneatur quis alteri seuire, l. ad Corin. cap. 9. & in capitulo secundo, de præben. & qui laborat & sentit onus, sentire debet & commo dūm, ab eo. C. de fidelicom. quibus & alijs ut breuiari cōsumamus, ita notat Did. Per. in l. 2. tit. 5. lib. 2. ordin. col. 4. §. q. 20. Et quod antea iure civili tabellionibus assignabatur, & tradit Auen. c. prax. n. 34. vers. in eo verō fol. 27. lib. 1. ubi & qualiter puniuntur si ultra taxam acceperint, etiam si immoderate laborent, & in d. l. 15. tit. 19. p. 3. taxabantur iura hæc, & ibi glof. hodie tamen lex nostra aliquando seruabatur, & post eam iam alia taxa neuior est statuta, quæ augeat iura, quæ fortassis in fine huius libri inferemus, & post hæc scripta vidi in ferā in presenti in secūda impressione non stræ recipiationis. Punianturq; tabelliones, si ultra taxam recipient etiam ab sp. 3. te dantibus, & ut per gl. Mandare in l. 8. tit. 9. p. 2. & facit dicta. l. artic. 16. lib. 1. sup.

& probat ex hoc, & Paz in pract. i. tomo-  
vltima annotatione, nu. 24. alias allegans,  
necque prodesse remissio partis ad cauam  
dam poenam, secundum Aul. cap. 43. prae-  
tor. glof. i. num. a. fol. 18.

¶ Potestq; fieri & dari certa forma per le-  
gem, qua accreta notarij & iudices pro edi-  
tione alterius iura percipiant, secundum  
tex. a quo modus imponendi taxam pro-  
cessit, in l. sacris. c. de prox. sacro. scin.  
lib. 10. y. bi Bart. n. lita notat, & probatur  
ex d. l. 2. ibi, Porque notomé ninguna cosa  
sino lo que les mandare el Rey, quā in ijs  
verbis, notat Auen. in d. c. s. nu. 5. in fi. lib.  
1. prolegationeq; & exemplatione potest  
notarias capere + mercedē, secundū glof.  
in l. multis, & ibi Bar. C. de princ. agen. in  
rebus, lib. 2. dum tamen non ultra taxam  
recipiant, vt ex d. l. 3. & ex l. 13. tit. 11. p. 3.  
notat Auen. d. c. a. n. 5. ad fin. lib. 4. & n.  
6. ponit pocas aliter facientibus, quæ  
per leges nostras & nouiore dictam ta-  
xam sunt statuta.

In §. 1. ibi, sin embargo de qualquier  
columbre, ita vt non solum futura, sed &  
præterita reprobata censetur, secundum  
quod dixi. in l. 3. tit. 1. lib. 1. sup. verbo, No  
sean vñadas. Et an consuetudo valeat in exi-  
gentis fortuitis, tradit Auen. d. cap. 1. nu-  
mer. 1. lib. 1. præ.

In §. 2. per illū tex. corrigitur dispositio  
tex. in l. 28. col. fit. 8. lib. 1. supra annota-  
te ibi cōpilaris additione marginali.

In §. 3. si de esclauano fuerit a haxer exco-  
mū, ibi per cada vn dia, & an debeatur  
7 dies, quo stetit fin itinere vide Aul. c. 43.  
præ. gl. 1. nu. 1. & 4. fol. 18. vbi & alia in  
propositū dicit, & faciunt dicta per Ripā

in tract. de peste, tit. de remedijs ad curan-  
dam pestem, nu. 129. vbi & n. 120. querit  
quid si a domo discedat hora iam vespere,  
an debeatur totius integer dies, + & num.  
130. cum seq. an si occurrat dies feriata in  
honorem Dei, illius diei + debebitur sala-  
rium, & nu. 134. item querit, an si vno die  
perficeretur trium dierū an omnium triū +  
debebitur salarium, raro tamen isthæc que  
sio vertetur, cōtraria verō multoties, &  
cū numeris seq. alia in propositū prolequitur  
triplex Ripā, & Paris de Put. relatus per  
Aul. c. 54. præ. verbo, salario, sed melius  
differunt per Ripā, quē vide, quoniam  
iā desessus sum in declaratione hui' libri.

In eo §. ibi, 7 que esto sea, degra reya a  
pedimento de vna persona o de muchas, pro  
declaratione horum verborū, vide quæ  
diximus, in l. 13. tit. 6. lib. 1. supra.

In 4. de los derechos de lo judicial, ibi,  
Por assentar la rescusion, hic habet ex. pro-  
bante, quod tabellio + potest recusari quæ  
adhuc notat Auen. c. 15. præ. nu. 4. lib. 2.  
vbi tractat culas expensis fiet recusatō &  
n. 5. quod tabellio associandus debet esse  
de numero & non alius, vt & per gl. mag-  
nam ad finem in l. 1. tit. 4. par. 3.

An fide los derechos de las causas crimi-  
nales, in versis. Y mandamientos que los  
dichos esclauanos, ibi. Los pagen con el  
quatro tanto, alterat poenam. l. 32. tit. 6.  
lib. 1. supra vbi dixi in glof. Quatro tantos.

In vers. sequenti incipiente, Mandamos  
ibi. Se pueda prouar por tres testigos, pue-  
t & in iudicibus disponitur per text. in l. 6.  
tit. 9. lib. 3. supra vbi dixi, & in omnibus in  
stuit officialibus idem esse asserit Auen.  
cap. 1. præ. num. 28. lib. 1.

In §. 3. ibi, No lleuen derechos de carcel-  
a los que actualmente no entraren, dic-  
idem & si actualiter intrent + iniuste ta-  
men, secundum tex. in l. 14. tit. 29. p. 3.  
facit. l. 27. tit. 13. lib. isto supra, & in l. 7.  
eiusdē tituli & lib. vbi dixi, neque ab vna  
persona debet bis carcerarius iura percipere  
pro eodē delicto incarcerationa, secundum  
tex. in l. 18. tit. 9. lib. 3. supra. Sed an si car-

ceratus nolit soluere salarium commen-  
tariens + poterit detineri, & quid si pau-  
per carceratus sit vide per Glossatorem  
Salmantinum in l. 25. tit. 14. lib. 2. ordin.  
col. 371. cum seq. & in col. 358. in princip.  
& Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. quæ l. 62.  
num. 10.

Ibi, Con el quatro tanto, vide dicta in l.  
9. tit. 23. supra isto lib. 4.

## SEQVITVR TITVLVS. XXXI.

### De los derechos de los alguaziles de corre- gidores y justicias ordinarias del Reyno.

1. Agitatio taurorum permittitur, nu-  
mer. 1.

In §. 3. ibi, Por cada legua medio real,  
idem in alguacellis curiz disponitur, in  
titul. 29. §. 10. supra hoc lib. 4.

In §. 6. ibi, Toros quando se corrieren,  
hic videtur casus permittens agitationem  
& cursum + taurorum, similis text. in l. 4.  
tit. 10. lib. 1. supra, quos adhuc notat Aue.  
cap. 10. præ. nu. 11. & 13. lib. 2. licet secun-  
dum eū ibi raro sine peccato fiat, quapro-  
pter sanctissimus Pius Papa Quintus cur-  
sum eorum prohibuit motu suo proprio,

prout in d. l. 4. dixi: causis tamē post appa-  
rentibus sanctissimus noster Papa Grego-  
rius. XIII. concessit cursum eorum, dum  
tamen non in die festo agitentur, neque  
clerici eorum sint spectaculo, quod viti-  
um male feruatur, & ijs totus ille liber  
quartus remanet satis cōmentatus, siquis  
alia voluerit videre & addere a doctōib;  
per nos allegatis decerpere, nā hac de causā  
modernos omnes allegamus, vt & ab eis  
alia sciri possint, & vt breuitati consulerem-  
us. Omnia sunt ad laudem & gloriam om-  
nipotentis Dei, eiusque intemeratæ Ma-  
tris Virginisq; sanctissimæ Mariæ.

## FINIS.

## SEQVITVR TITVLVS. XXVIII.

### De los derechos que han de lleuar los carce- leros, de los presos, en las carceles de Corte y chancillerias, y justicias ordinarias.

1. Carcerati iniuste, etsi actualiter  
intrent non possunt iura ab eis per-  
cipere.

2. Carceratus si nollit soluere salarium  
commentariens, an poterit detineri.  
num. 1. & ibidem quid si sit pauper.





## Index.

Accusatio de percussione cum sanguine, & probetur sine sanguine, vel quid aliud an procedat in eo, fol. 585. nu. 13.

Accusatio de stupro si resultat adulterii nō pronūciatur super adulterio, ibi. nu. 135.

Adiunctus index ordinario loci, est etiam ordinarius, fol. 532. n. 30. & n. 31. q. adiuncto illo recusato nominatur tertius.

Advocatus nō opponens declinatoriam an te litem contestatam si post opponat eam puniatur in vna libra auri, fol. 169. num. 15.

Advocatus neq. doctor non capiuntur pro debito civilis, etiam si renūciēt privilegio, neq. torquentur, fol. 797. nu. 56. cum seq. aliquibus, & ibi ampliatur ad vxorē & filios, nisi vbi ibi, fol. 799. num. 71. & 72.

Adventitia non confiscantur ob delicta filij Patre vivente in verbo, bona.

Allegari possunt in secunda instantia, quā in prima non fuerat allegata, fol. 169. n. 14 vbi declaratio ponitur.

Alguazellus quid fit & quid importet & a quo cretur, fol. 816. col. 3. & 4. in prin.

Alguazellus qui potuit prohibere robaria, & nō fecit an teneatur, f. 817. subli. 4. nu.

Alguazellus incumbit delinquentes incarcerare & incarceratos caute custodire, ibi subli. 5. nu. 1.

Alguazellus si præmonuit delinquentem vt fugeret ad quid teneatur, ibi. nu. 1. & fol. 827. nu. 5.

Alguazellus nuntiare debent iudicibus quos incarceraverint homines, ibi. nu. 3.

Alguazellus absq. iudicis mandato inscriptis dato aliquem capere non potest neq. verbo citare, in eo fol. 816. subli. 7. nu. 1. cū seq. omnibus vbi ampli. & limit. & itē non potest sine mandato carceratos solvere, fol. 815. sub lege. 9. nu. 2.

Alguazellus aucto alteri iustitie ministro accamanti aq. del Rey, subueniendū est sub poena, fol. 36. subli. 2. nu. 1. vique ad 9. nu. 10. & 11. limitatur, & n. 12. quod si non est cognitus Alguazellus vel nō pot. tunc virgini iustitie non est necessario faciendus, n. 13. quod capiens malefactorē potest petere a fisco expēas quas fecit in capiēdo eo, & num. 14. & 15. quod occurrentes huic acclamationi habent loco familie potestatis, & occidi potest fa milie resistentes, n. 16. hoc verū si iusto proceditur, secus si iniuste, & n. 17. & 18. aduentia circa hac apponitur.

Alguazelli aut carcerum custodes non possunt munera recipere, folio. 814. subli. 1. 9.

n. 1. vbi. n. 4. quid ab alijs quam caceratis nisi sunt committibiles, vt fol. 834. sub lege 11. vbi declaratur.

Alguazellus sine mandato incarcerantes aut dona capientes, & eorum famuli vulgo, porcuones, quos poenam pecuniariam incurrent, fol. 824. nu. 7. & 8.

Alguazellus & custodes carcerum an possint captum pro iuribus suis retinere, fol. 824. col. 2. n. 9.

Alguazellus competitus nominandi carcerum custodes, fol. 824. subli. 11.

Alguazellus negligens incappiendū debitorē suspectū de fuga, vel pauperem teneatur solvere debitum, fol. 830. nu. 24. & nu. 27. declaratur.

Alguazellus an liberetur a fuga carceratis exhibendo custodem, fol. 831. nu. 10.

Alguazelli in quibus casibus substituere possunt, fol. 831. subli. 7. (vide ibi.)

Alia de Alguazellis infra in verbo custodis.

Aliud est aliquid reperiri expressum in lege aliud nō, vel quod lex in vno ca. si disponendo procedat in alio taceat, fol. 520. n. 31. & 32.

Alienum inuentum cui restituendum, fol. 511. nu. 62. & 64.

Animi vitium per emendationem purgatur, fol. 25. nu. 11.

Animas contestandi litem non præsuntur hodie nisi apponatur verbum, nego vel confiteor, fol. 147. n. 28.

Antiquum factū quid dicatur, fol. 230. n. 2.

Annotatio bonorum iure civilis an sit punitiva contumacia & quid iure Regio, fol. 333. nu. 55. & 56.

Appellationis cognitio in concessione meriti & iurisi Imperij & omnium iurisdictionis non comprehenditur, fol. 10. n. 39.

Appellandum est omnino a Dominis inferioribus, vel eorum iudicibus ad Regem, fol. 10. n. 40. & n. 41. declaratur lex de Gna dalajra.

Appellatio in causa iurisdictionis Regis ad ipsum Regem est interponenda, fol. 15. n. 4.

Appellare vt liceat in causa executiva nomine alterius non sufficit mandatum ad lites & causas fed speciale ad hoc requiritur, fol. 30. n. 13. & fol. 32. col. tert. n. 4.

Appellans succumbens in causa appellationis ab executione incurrit poenam quinquaginta librarum argenti, etiam si detur mandatum cum libera, ibi. in eod. nu. 14.

Appellatio preterij, interesse, vel damna, an veniant expensis, fol. 11. nu. 4.

Appell

## Index.

Appellari an possit a sententia, qua quis se iudicem pronunciat, fol. 172. nu. 31.

Appellare an liceat a mandato de exequant, fol. 726. col. 1. in prin.

Appellari an possit a condemnatione expensarum, fol. 814. nu. 23.

Appellare potest in Romana Curia omnis cotumax si uēverus, si uē fictus, fol. 71. n. 32.

Appellandi terminus an currat statim quod scio sententiam esse causam, an vero non scificatio sententia requiritur, fol. 238. nu. 33. 4. & 35. (196 nu. 47.)

Appellati diligenter prodest appellanti, inuito appellato, fol. 197. n. 53. & 55. & nu. 57. declaratur, & nu. 58. concordatur.

Appellatus non gaudet appellatione appellati si illum impugnatur, ibi. n. 54.

Appellatus an possit vti appellatione appellantis, fol. 297. n. 54. & 55. & 57. & fol. 299. nu. 60. declaratur.

Appellationis in causa & itidem in causae cursus nō allegata allegari possunt & nō probata probari, fol. 305. n. 7. & 8.

Approbationis tempora ad appellandum constituta, quæ nunc & olim sint & fuerint, fol. 623. n. 2. & fol. 599. n. 47.

Appellare licet post quinq. dies quando gra uamen est succellum ibi. n. 56.

Appellari non licet die festo in honorem Dei, ibi. 57.

Appellatio facta nomine alieno debet intra tempora appellandi facti fieri, ibi. nu. 58.

Appellatum esse in termino vel quis debet probare, ibi. n. 61.

Appellari potest post quinq. dies vbi sententia non transit in rem iudi. ibi. nu. 60.

Appellationis tempus currit a die sententia, ibi. n. 63.

Appellationi ad adherens debet intra quinq. dies adherere, ibi. nu. 61.

Appellationi quis videtur renuntiare per solutionem, & an per petitionem ad solendum facta, fol. 600. nu. 70.

Appellatio in quibus casibus est licita, folio 601. nu. 71. nisi vbi est & vbi non admitte tur, in fol. 607. nu. 20.

Appellatur nō ab executore, remissuē, fol. 601. n. 72. & seq.

Appellanti conceditur terminus ad se presentandum coram iudice ad quem, folio 601. col. 1. nu. 1.

Appellatio est deserta per lapsum diei concessi ad presentandum sicut per lapsum cuiuslibet termini, ibi. n. 1.

Appellatio in omnibus casibus in quibus de iure prohibetur non habet effectum suspensiuum, & sic index a quo absq. metra tentatorum potest in causa procedere, fol. 615. subli. 6. num. 1.

Appellatio non est locus in multis casibus quo ad effectum suspensiuum, remissiuū, fol. 616. nu. 2.

Appellatio an admitatur in notorio crimine, ibi. nu. 3. (possessione. ibi. nu. 6.)

Appellatio an admitatur in morte p. n. ea Appellatio non obstat fit executio in casibus aliquibus, ibi. n. 7.

Appellatio est admittenda super re, que nō perijt in totā licet alig in modum recipiat, est tamē celeriter expedienda, ibi. n. 5.

Appellatio cum causa admittitur vbi aliorum non est admittenda sine expresse causæ, ibi. n. 17.

Appellatio est admittenda etiam quo ad effectum suspensiuum a sententia lata super re peritura si est processus inordinatus & hoc appellatur, ibi. n. 38.

Appellare an liceat in causa alimentorum, fol. 617. n. 40.

Appellare an liceat a sententia lata in reductionis instantia, fol. 740. n. 350.

Appellatio intra summam decem mille consistorio ciuitatis dirigitur & admittitur a decurionibus etiā si fit super specie dicti valoris, fol. 614. nu. 62. & ibi. n. 8. quod debet valor liquidari.

Appellatur ne ad Consistorio ciuitatis a sententia condemnatoria quantitas decem mille mroperatorem fisco applicetur, ibi. n. 9. vbi viterius & fol. 613. n. 7. vbi antea ad iudices causarum criminum nullum aut civilium.

Appellare an liceat ad dictum consistorium a sententia continente exilium, ibi. nu. 10.

Appellatio etiam in minimis admittitur dum tamen fit valor maior quatuor centū mroperatorem, ibi. fol. 615. nu. 11.

Appellari an possit a sententia declaratoria confessi ad consistorium, fol. 628. nu. 53.

Appellatum est in causis gabellarum ad curiam calculatorem, ibi. nu. 30.

Appellandum est ad curiam Regiam in causis de residentia, ibi. n. 31.

Appellari an possit ad Consistorium a snia plura capitula cōtinentē, ibi. n. 32. & quando dicitur vnum capitulum vel plura, ibi. nu. 34.

Appellatio facta ad superiores per errorem an debeat remitti ad inferiores, ad quos erat appellandum, quomodo tunc

KKK 2 16

## Index.

se habebit appellans, fol. 632. n. 40.  
 Appellatio interponitur ad corrigendum, gra-  
 uam sententia, ibi. nu. 41.  
 Appellatio est iurica contra venenum iudi-  
 cum, ibi. n. 42.  
 Appellatio est refugium condemnatorum,  
 ibi. n. 44.  
 Appellationis via adit consiliorum decu-  
 rationum non tam per viam nullitatis aut  
 querelae principaliter intentatae, ibi. num.  
 46. & seq.  
 Appellans a sententia intra quos dies debet  
 se praesentare in consistorio & quomodo  
 hac intelligatur, ibi. n. 50. & seq.  
 Appellationum Apostolorum & testimonia specifi-  
 ca & aperta de iure ciuili & de iure vero  
 Regio clausa sunt tradenda, f. 656. sub. l. 10  
 Appellationis finitiae tempus currit a die  
 appellationis finitae, fol. 657. sub. l. 1.  
 n. 1. nisi vt ibi. n. 2. & nu. 3. quod in hoc te-  
 pore computatur tempus datum ad praesen-  
 tandam appellationem.  
 Appellationis finitiae an possit consisti mi-  
 nus tempus quam anni, fol. 658. n. 9. & 10.  
 Appellatio an remaneat deserta per lapsum  
 fatalium, vel per pactum partium, vel rem-  
 issionem quae fit dilectantia, folio. 658.  
 nu. 14.  
 Appellatio est admittenda per iudicem sub  
 pena & peccato, fol. 659. sub. l. 13.  
 Appellari potest ad Regem vel eius Can-  
 cellarium omisso medio dominorum tem-  
 poralium in terris suis, etiam vbi videntur  
 lege de Guadaluja, folio. 659. sub. l. 14.  
 nu. 1.  
 Appellatione interposita ad maiorem per  
 vnam partem, & ad minorem per aliam  
 minor iudex si scilicet tenetur supersedere,  
 fol. 659. sub. l. 14. nu. 2.  
 Appellatio an remaneat deserta si procura-  
 tor non offendit mandatum in gradu ap-  
 pellationis, fol. 658. sub. l. 15. nu. 2.  
 Appellatione remota an & supplicatio remo-  
 ta censetur, folio. 664. sub rubrica tituli  
 39. numero 6. & iterum ibi sub. l. 1. nume-  
 2. & 3. & nu. 4. & contrario licet supplicare  
 vbi & appellare.  
 Appellatio licet coram tabellione praesenta-  
 ri non possit supplicatio sic, fol. 665. vbi  
 declaratur.  
 Appellatio est facienda coram iudice a quo  
 si haberi potest, sin minus coram ordina-  
 rio loci, coram quo & coram honestis per-  
 sonis praesentatur cu processione vt ibi,  
 fol. 59. 4. nu. 3. cu seq. & idem de recusatō.

ne, ibidem. nu. 10.  
 Appellatio est facienda ad iudicem superio-  
 rem iudice a quo, neque valeret consilia  
 do, vt ad aequalem appellaretur, ibi. num.  
 11. & 12.  
 Appellatio interposita super maiori summa  
 decem mille morapetitorum & presenta-  
 ta in consistorio si fiat cum clausula, ap-  
 pello ad quem de iure possum, est admit-  
 tendae & ad maiores remittenda, & est no-  
 ua & vera auctoris sententia, fol. 59. 4. nu.  
 15. & 16. vbi nu. 17. vide auctoris consilia.  
 Appellantes quando sunt dubij an appella-  
 tio ad inferiores interposita sit facta secu-  
 dum ius, consilium est auctoris quod &  
 coram superioribus se praesentent, & quae  
 utilitas sit, ibi. nu. 17.  
 Appellationis libello non est necesse nomi-  
 nare iudicem appellationis. ibi. nu. 18.  
 Appellatio non est admittenda ad talem, vel  
 ad talem, ibi. nu. 19.  
 Appellare non licet de iure ciuili omisso me-  
 dio ad Imperatorem, de iure vero Regio  
 potest qui est ordinarius in toto Regno,  
 ibi. nu. 10. & 11.  
 Appellatur ad iudicem clericum, quando cle-  
 ricus & laicus fuerunt iudices vel arbitri  
 fol. 597. n. 24.  
 Appellatur a sententia iudicis recursum, ibi.  
 nu. 26.  
 Appellatio an extinguat pronuntiatum, ibi.  
 nu. 27.  
 Appellatur a delegato ad delegantem, ibi.  
 nu. 27. in pri.  
 Appellatio qua continere debeat, ibi. nu. 28.  
 Appellandum ad quem fit ab executore, ibi.  
 nu. 29. & an ab co appellari possit, & quo-  
 modo, fol. 737. col. 1. n. 6.  
 Appellans non auditur lapsis quinque diebus  
 ad appellandum sed remanet sententia firma  
 fol. 599. n. 15. & fol. 600. nu. 69.  
 Appellare non tenetur emptor a sententia  
 in qua condemnatur, nisi consistet de inius-  
 titia, fol. 597. n. 33.  
 Appellare quando procurator tenetur, folio  
 598. n. 45. & in fol. 607. n. 32. an tenetur  
 prosequi appellationem & fol. 599. nu. 29.  
 Appellationis tempus currit de momento ad  
 momentum & a prin. est vile, & ex post  
 facto continuum, ibi. nu. 48. & seq. & sic  
 est procurandum apponi horam notificati-  
 onis, ibi. nu. 50.  
 Appellatio etiam ex consensu partium facta  
 post vltimum diem appellationis nihil va-  
 let, ibi. n. 50.

Appel-

## Index.

Appellationis terminus potest suspendi ex  
 conuentione partium, ibi. nu. 52.  
 Appellanti quem terminum potest iudex  
 praefigere ad prosequendum appellationem,  
 & quae requirantur, fol. 603. n. 1.  
 Appellanti assignatio dicta termini facta  
 cuius effectus est, ibi. n. 9. & seq.  
 Appellatio remanet deserta non praesentato  
 processu intra tempus, intra quod praesen-  
 tari mandatur per iudicem, fol. 604. n. 13.  
 Appellatio in criminalibus remanet deserta  
 propter non factas diligencias in termino  
 fol. 604. col. 1. n. 16.  
 Appellans pluries ab eadem sententia, quam  
 tenetur prosequi appellationem, fol. 605.  
 nu. 21. & ibi. n. 23. quid cum appellatur in  
 voce cu processione appellandi inscrip-  
 tionem prosequendi tempus non po-  
 test per partes prorogari, inco, fol. 606. nu.  
 39. suspendi vero potest, ibi. nu. 30.  
 Appellationis tempus cum sit legale debet  
 totum transire vt deserto locum habeat,  
 etiam si in termino remanente nisi fieri pos-  
 sit, ibi. nu. 31.  
 Appellans procurator an tenetur prosequi  
 appellationem, ibi. nu. 32. & fol. 607. num.  
 47. an tenetur appellare.  
 Appellans tenetur in termino se cum pro-  
 cessu praesentare aliter deserta est appella-  
 tio, fol. 607. n. 33.  
 Appellationis descriptio inducit confirmatio-  
 nem primae sententiae, ibi. n. 34. & sic exe-  
 cutio fit sententiae ac si appellatio non fuisset  
 Appellatio etiam deservit lapso tempore  
 assignato a iudice ad prosequendum ap-  
 pellationem, ibi. n. 36.  
 Appellans debet quatuor probare, ibi. n. 37.  
 & quae opponi possunt contra talem ap-  
 pellationem, ibi. n. 38.  
 Appellans quis non dicitur nisi producat  
 libellum appellatorius & pars citetur, ibi.  
 nu. 39.  
 Appellans praesentans se cum testimoniali-  
 bus in audientia Regia cuius deservit, &  
 quatuor in tempore non praesentent pro-  
 cessum de equitate, ibidem.  
 Appellatus quae diligencias faciet appellan-  
 te non praesentante processum, ibidem.  
 Appellationis descriptio coram quod iudice fit  
 petenda, fol. 607. n. 40.  
 Appellatione deserta potest a Rege repa-  
 rari impetrari, ibi. n. 43.  
 Appellationem procuratore non prosequen-  
 te an dominus restituatur vt audiat,  
 ibi. n. 47.

Appellatio a sententia dissolutiva ab inter-  
 locutoria vero non, fol. 610. col. 1. ante nu.  
 1. & nu. 1. & 2. & 3. alia de hac materia, &  
 n. 5. & 7. ibidem.  
 Appellans ob exceptionem non admissam  
 sufficiens probasse se obtulisse talem excep-  
 tionem & opposuisse, ibi. n. 4.  
 Appellare licet a sententia torturae, ibi. n. 6.  
 Appellari non potest a praeposte de cognos-  
 cendo, fol. 761. in fin.  
 Appellare an liceat a sententia observatione  
 iudicij, ibi. fol. 610.  
 Appellationi est locus a sententia declarato-  
 ria de iudice vel non, ibi. nu. 10. & nu. 11.  
 declaratur.  
 Appellari an possit a mandato de exequen-  
 do, ibi. n. 12.  
 Appellatione remota non censetur sublatam,  
 ea quae de iure apparet admittenda, folio  
 614. nu. 32.  
 Appellatione remota non tollitur nullitas, fo-  
 614. n. 35.  
 Appellatio & recusatio a pari procedunt, fol.  
 614. nu. 8.  
 Appellatione pendente a die per iudicem, a  
 quo nulla sunt, ibidem.  
 Appellationis forma ad consiliorum, folio  
 616. n. 57.  
 Appellatio potest vtrumque remedium cu-  
 mulare, dicendo, dico sententiam nullam  
 si quae est appellatio, folio. 543. n. 10. vbi  
 declaratur.  
 Appellatione pendente an currant tempora  
 nullitatis, folio. 543. nu. 30. versus. quid ta-  
 men erat.  
 Appellatione deserta vel appellatē victo an  
 possit de nullitate agi a sententia a qua  
 fuerat appellatum, ibi. n. 21.  
 Appellationis tempus non currit ignorantia,  
 fol. 547. col. 3. n. 51.  
 Appellati tempus est vtile licet post efficiatur  
 continuum, & sic dies feriat in hono-  
 rem Dei computantur, ibi. n. 52.  
 Appellatur a sententia in qua declaratur ad  
 esse vel non nullitatem, licet de nullitate  
 agi non possit, fol. 548. col. 1. n. 57. & ibi.  
 q. & supplicari potest, intelligendo vt ibi.  
 Appellatio a sententia super nullitate lata  
 quem effectum habeat, fol. 548. n. 58.  
 Appellatione remota non censetur sublatum  
 remedium supplicationis, & quomodo in-  
 telligatur, fol. 550. col. 4. n. 5.  
 Appellans ad consiliorum tenetur libellum  
 grauaminis praesentare tali die vt appella-  
 tus possit se defendere, fol. 610. n. 85.

## Index.

Appellatus potest se preuenire contra appellatorem ibi n. 86.  
 Appellatio habet quatuor naturas, supple-  
 di, confirmandi, diuidenti & corrigendi,  
 fol. 64. n. 102.  
 Appellatione heredis cuiuscumque, venit  
 etiam extraneus, fol. 53. col. 3. n. 6.  
 Appellatione sententiarum ubi non datur ab-  
 surdum comprehenditur interlocutoria licet  
 diffinitiva, ibi col. 3. n. 4.  
 Appellatione defecta index à quo exequi-  
 tur sententiam si iudex ad quem non tuit  
 aditus fol. 64. col. 3. n. 94.  
 Appellatio ab interlocutoria debet conti-  
 nere causam grauaminis alias est appella-  
 tio nulla, fo. 53. n. col. 3. n. 3. nisi ut ibi n. 6.  
 Appellandum ad quem sit à sententia ar-  
 bitri, vel arbitratoris, fol. 76. n. 43.  
 Appellatione instrumentorum non veniunt  
 confessio nec testes, fol. 73. n. 17.  
 Appellatio ab interlocutoria non est iustifi-  
 canda ex nouis actis sed ex antiquis, folio  
 56. n. 6.  
 Appellatio à diffinitiva ex nouis causis & ti-  
 tulis & probationibus iustificari potest,  
 ibi n. 7.  
 Appellatio ab interlocutoria non de iure ci-  
 uili permittitur discutitur ibi n. 8. & per  
 totum.  
 Appellatio non admittitur à condemnatione  
 expensarum ad sententiam diffinitiuam  
 reuersa, fol. 56. col. 3. n. 9.  
 Appellatur ad Cancellarium in causis sex-  
 mille morapetinarum intra octo leucas à  
 Cancellaria, & non ad consistorium loci,  
 fol. 56. sub. 1. 9. in prin.  
 Appellatio à sententia diffinitiva ex inter-  
 uallo, vel ab interlocutoria quocumque  
 tempore facta vna voce non valida si atten-  
 tu iure Regio, discutitur, fol. 57. n. 1.  
 33 & est noua Authoris questio à nemi-  
 ne tacta.  
 Appellare licet in causis breuioribus etiam  
 ex intervallo, fol. 77. n. 60. col. 1.  
 Appellans veros cōtūmāx non auditur, fol.  
 58. n. 61. ad fi.  
 Appellatio facta de nocte valet hodie, ibi  
 n. 85.  
 Appellatio est necessaria in mundo & est iu-  
 ris diuini, & non potest tolli per Prin-  
 cipem, fol. 59. n. 1.  
 Appellatio quid sit, remittit ibidem nu-  
 merus.  
 Appellari à quo iudice potest, & in quibus  
 actibus, ibi n. 4.

Appellatio est remedium de agnauadios, &  
 trica contra iudicium venenum, ibi, sub  
 1. n. 1.  
 Appellationis instantia non allegata allegan-  
 tur, & non probata probantur ibi n. 2.  
 Appellatus quomodo non appellat potest pe-  
 tere reformationem sententiam in sui fauorem,  
 ibi col. 3. n. 3. ubi declaratur.  
 Appella i potest ab omnia condemnatione  
 expensarum, ibi n. 4.  
 Appellare potest si cuius interest. n. 4. & n.  
 6. quæ sit forma appellatiouis, quido ter-  
 tius applicat.  
 Apices iuris hodie non attenduntur, fo. 57.  
 n. 36. ad. cum seq. & fol. 58. n. 126.  
 Apollorum petitio in foro seculari recessit  
 ab vsu, fol. 57. n. 68.  
 Argumentū à contrario sensu quando pro-  
 cedat, fol. 59. n. 36.  
 Armarum promissio, ultra metam non firma  
 tur iuramento, fol. 51. n. 1.  
 Affectus datur expensis recusantis, fol. 53. n.  
 21 & 22.  
 Aud. tores Regij non se inuoluunt in rebus  
 minimis, fol. 63. n. 1.  
 Aucta dāus intelligitur & declaratur de fe-  
 cunda faplicatione, fol. 55. col. 1. n. 2.  
 Auendaus in responso. 20. intelligitur, fol.  
 58. n. 74.  
 Aules declaratur, fol. 63. n. 77.  
 Autentia post appellationem ab interlocu-  
 toria reuocanda sunt, ex causis expressis  
 in appellatione sententiarum interlocutoriarum,  
 fol. 56. n. 14.  
 Auendaus opinio refutatur, folio. 107. nu-  
 merus. 14.  
 Afferiois saltuarij an credatur de damno  
 dato, fol. 100. n. 20.  
 Articuli nisi proponantur vt positiones non  
 conueniunt conueniunt in eis coposita  
 fol. 2. 16. numero septimo, & ubi numero  
 decimo & 11. differentie interpositiones  
 & interrogationes, ubi & quando non cen-  
 setur, quid conueniunt contenta in positio-  
 nibus.  
 Arbitramentum habet quandam speciem  
 transactionis, fol. 74. col. 4. n. 7.  
 Arbitri iuris qui esse possunt, fol. 76. n. 23.  
 & 25. quam iurisdictionem habent, &  
 16. secundum quod tenentur determinare,  
 & numero 27. & 28. an & secundum statuta  
 & consuetudines determinabunt, & folio  
 74. n. 90. cum seq. pluribus an habeant  
 aliquam iurisdictionem, discutitur, & in-  
 feruntur aliqua.

## Index.

Arbitratores qui dicantur, fol. 73. n. 19. &  
 nu. 30. & 31. ponuntur aliquæ differentie  
 inter arbitros & arbitratores.  
 Arbitrum an verò, vt arbitratorē te proces-  
 sile videatur, quomodo cognoscitur si  
 te arbitrum & arbitratorē nominati, fol.  
 77. n. 34.  
 Arbitratorem te videtur elegisse si mandato  
 suo stare promiserit, ibi n. 33.  
 Arbitrator & arbitrator simul constitutus si v-  
 nam tantū viam elegit an ad aliam redire  
 poterit, ibi n. 35. & n. 36. an arbitrator  
 lato primo laudo possit iterum arbitrarī.  
 Arbitratore non arbitrate an recurratur ad  
 alium, fol. 73. n. 37. 38. & 39. & fo. 73. n.  
 15. an cogi possint arbitratores.  
 Arbitratoris iudicio conueniunt verbum recla-  
 mare non vero arbitri ibi n. 41. & ibi quid  
 hodie erit, & n. 43. quæ effectus ex hoc  
 resulter.  
 Arbitrator male iudicans ad quid tenetur &  
 apud quem possit conueniri, fol. 7. n. 6.  
 44. & n. 45. an tunc directe & prius age-  
 tur contra eum.  
 Arbitrator male arbitrate, non censetur  
 exclusa reductio, fol. 76. n. 46.  
 Arbitri aut arbitratores sententiam an se-  
 quuntur standam, fol. 73. n. 43. cum 4. seq.  
 Arctur aut arbitratores sententiarum contra-  
 nentis, an teneatur ad penam promissam  
 in cōpromisso, fol. 73. n. 54. cum plu-  
 ribus seq. vsque ad 69. ubi quid erit si in-  
 iuste laudum confirmatur vsque ad 70. &  
 n. 71. quid si pro parte confirmetur & pro  
 parte reuocetur, vsque ad 76. ubi n. 75.  
 74. dicitur quod non debetur pena si ex  
 nouis actis laudum confirmetur, & n. 76.  
 an tenebuntur fideles, res vel pignora  
 contra obseruantia laudi, & n. 78. &  
 79. cum. 7. seq. alia circa huius pœne  
 declarationem & executionem apponitur.  
 Ab arbitris vel arbitratoribus nominatis  
 non recedunt & ideo ipsi & non alij debent  
 determinare fol. 74. n. 37. & n. 38. de-  
 claratur, & n. 89. quid si in testamento  
 an ad alium recurri poterit.  
 Arbitri aut arbitratores an ad sententiam pro-  
 ferendam debeant citare partes, fol. 74.  
 n. 36. & 37. & fol. 74. n. 13.  
 Arbitrator vel arbitrator an possint esse testes  
 compromissi, ibi n. 98.  
 Arbitri & arbitratores res lapso termino cog-  
 noscere non possunt, ibi n. 99. nisi pro-  
 rogatum sit vt ibi, cum. 2. seq. numeris, &

num. 102. cautela authoris, & n. 103. an  
 prorogatio censetur facta cum eisdem qua-  
 litatibus & conditionibus.  
 Arbitri & arbitratores si terminus in cō-  
 promisso non assignetur, quod tempus da-  
 bitur, fol. 74. n. 104. & n. 105. & 106.  
 à quo tempore currat terminus eis per par-  
 tes aut legem assignatus.  
 Arbitrorum aut arbitratorum potestas qui-  
 bus ex causis finitur, fol. 74. n. 107.  
 Arbitri & arbitratores non possunt super  
 alijs quam deductis in processu cognoscere,  
 ibi n. 108. & vique ad 123. ampliatur &  
 limitatur.  
 Arbitrator vni an alijs absentibus cognoscere  
 poterit, fol. 74. n. 124.  
 Arbitrari non licet amplius lato primo lau-  
 do, fol. 74. n. 126. & n. 127. declaratur.  
 Arbitratores si excedant in arbitratō reductio-  
 nis locus datur esse, etiam si reductio  
 esset renuntiatum, fol. 74. n. 129. cum  
 seq. pluribus, & fol. 74. n. 139. cum plu-  
 ribus seq. quid excessus erit ille & n. 143.  
 intra quā tempus petenda sit hæc re-  
 ductio, & n. 145. quomodo petenda sit,  
 & an in ea contestatio fiat, & n. 146.  
 an claudelline fieri possit, & n. 147. quis  
 erit iudex competens huius reductionis,  
 & n. 149. quid in appellatione à sententia  
 arbitri.  
 Arbitramentum non est proprie transactio  
 fol. 79. n. 199.  
 Arbitramentum non solum per viam reductio-  
 nis potest peti vt moderetur, verum  
 & per officium iudicis, fol. 79. n. 151.  
 & n. 154. quod instrumenta possunt præ-  
 sentari in reductionis instantia.  
 Arbitramentum & laudū vel arbitri sententia  
 retractari possunt quatenus sunt contra  
 testamentum pro quo factum cōm-  
 promissum, fol. 73. n. 156.  
 Arbitrator si excommunicatus sit, vel per  
 falsa instrumenta latum arbitramentum,  
 nulla erunt acta parte petente, vel si recu-  
 satus esset, vel citatio non facta, fol. 71. n.  
 160. cum seq. & n. 164. alia ex quibus  
 rescindi potest, & n. 164. ponitur ad-  
 uertentia iudicare debentis super laudo.  
 Arbitramentum an ex nouis vel an tantum  
 ex antiquis erit detestabile iniquum, folio  
 73. n. 165. cum seq.  
 Arbitramenti nullitas intra quod tempus  
 erit intentanda, ibi n. 166.  
 Arbitrorum sententia & laudū arbitratorū  
 an exequi possint, fol. 70. n. 167. cum  
 KKK 4. seq.



## Index.

3. seq. & sic per appellationem vel reductionem non suspenditur executio ut ibi num. 171. & 173. & num. 174. an exceptio usurum impedit.  
 Arbitri sententia a cione producit, ibi. n. 171. & nu. 175. eorum quo iudice petitur eius executio.  
 Arbitri & arbitratoris sententia ut exequi possit que requirantur, folio. 758. num. 176. cum pluribus seq. & nu. 193. recapitulatque ponitur.  
 Arbitrator vel arbitrator non possunt de alijs quam deductis in compromisso cognoscere, ibi num. 180. cum seq. aliquibus ampliat, & nu. 185. an pro bono pacis possit aliud fieri.  
 Arbitrator aut arbitrator multi sunt qui nominari non possunt, fol. 757. nu. 187.  
 Arbitratorum sententia ut exequantur que fidei iuraciones prestantur sunt, & quando prestantur, fol. 757. nu. 191. & 191. & num. 194. quod remedium dabitur si fidei iuraciones non repertur.

### B

Banniti improbi hostes patrie & inimici iudicantur, & Bannito delicti ab omni bono publico, sicut excommunicatio a communione fidelium, fol. 10. nu. 1.  
 Bannitus non dicitur transfuga, ibi. num. 2.  
 Bannitorum usus iuriconsultis fuit in cognitione, ibi. nu. 3.  
 Bannitus perdit ciuitatem, & definit esse ciuis, fol. 11. nu. 4. ubi declaratur.  
 Bannitus an perdat tutelam vel arbitramentum, ibi. n. 5.  
 Bannitus si hereditas obueniat an fiscus, vel propinqui succedant, ibi. n. 6.  
 Bannitus an deportato equiparetur, in eod. nu. 6.  
 Bannitus occidi an de iure ciuili permittatur, ibi. n. 7. & ibi iam premium constitui possit per flatum occidenti Bannitum.  
 Bannitus in carcere vel fortia iudicis existens occidi non potest, ibi. n. 8. & 14.  
 Bannitus volens occidere si alium occidat, an teneatur de homicidio, ibi. nu. 9. & 10.  
 Bannita dum est mulier pregnans, an occidi possit, ibi. nu. 11.  
 Bannitus ut occidi possit que requirantur, fol. 11. nu. 15. cum seq.  
 Bannitus occidit an peccet mortaliter, fol. 11. nu. 21.

Banniti occisorem neque ex iudicis officio licet punire, ibi. nu. 22.  
 Bannitus si capi possit ab inimico eius non esset ab eo occidendus, ibi. n. 24.  
 Bannum an sit suspensum pendente causa nullitatis Banni, fol. 12. nu. 26.  
 Bannum contra delinquentes absentes, quid debet continere, ibi. n. 26. & fol. 12. nu. 27. & 46.  
 Bannum contra dictos absentes in cancellarijs, & per iudices eorum quem terminum habeat continere, ibi. n. 27.  
 Banna affixa non sunt statim auellenda, sed per aliquod tempus ibi debent remanere, fol. 12. nu. 38.  
 Bannum lingua visitata scribendum est, ibi nu. 39.  
 Bannum in publico loco fixandum est, ibi. n. 42.  
 Bannitorum iurisdicatio & denuntiatio debet esse certa, nu. 45. ibidem.  
 Banno ut quis describeretur quid iure ciuili & Regio requiratur, folio. 342. nomen. n. 6. & 117.  
 Banniti absentes extra ordinem condemnati infames non efficiuntur, ibi. n. 121.  
 Elaphemici crimen contra naturam reputatur, fol. 59. nu. 16.  
 Elaphemantibus triginta dies carcerationis assignati continui debent esse, folio. 149. nu. 24.  
 Bona taxata an & quando sint danda creditoribus, fol. 80. nu. 111. & nu. 117. quando taxantur.  
 Bonorum confiscatio quando locum habeat fol. 135. nu. 11. & 14.  
 Bonorum interdictioni distincte fit ubi ad est suspitio, ibi. nu. 15.  
 Bona aliqua ex sequestratis possunt alienari ad alimentum, ibi. n. 17. & nu. 18. quod tunc non admittitur appellatio.  
 Bona an recuperabit reus si presentans intra annum lata sententia, fol. 140. nu. 131. post annum vero non, sed exequatur sententia quoad bona tantum, ibi. nu. 131. & infra verbo, septentia.  
 Bona non sunt confiscanda regulariter existentibus descendens aut ascendens delinquentis, fol. 140. nu. 132. & num. 133. declaratur.  
 Bona aduentitia aut Castrensis filiorum delinquentium non confiscantur propter eorum delictum uiuente patre & nocte, folio. 140. numero. 134. cum seq. pluribus, ubi num. 138. an patre delincente confiscabitur usus fructus, & num. 139. ponitur

cau-

## Index.

cautela ut nec tunc bona mulieris confiscentur, & fol. 389. n. 24. 25. & 26. quid in castrensis.  
 Bona obuenientia ex hereditate, an possit delinquentes repudiare ne fiscus ea inuadat, fol. 147. nu. 140.  
 Bona sub conditione relicta non veniunt in confiscatione vel condemnatione, fol. 148. num. 141. cum seq. ubi declaratur.  
 Bona futura non censetur confiscata sed presentia tantum, ibi. nu. 141.  
 Bona condemnati morientes intra annum non perduntur, fol. 148. num. 142.  
 Bona confiscata & sequestrata si pereunt vel possunt, fol. 157. nu. 175. & nu. 176. que licet debet inuentariari, depositari, & vendi.  
 Bona fides an sit probanda in prescriptione immemoriali, fol. 476. n. 24. & 25. & seq.  
 Bona que fisco applicantur quo tempore prescribuntur, fol. 479. nu. 35.  
 Bona que sunt regis quo tempore prescribuntur, ibi. nu. 64. cum seq.  
 Bona que sunt inserta in corona regia quo tempore prescribuntur, fol. 481. n. 67. cum seq.  
 Bona propria ipsius regis, que iure privato adquiruntur prescribuntur sicut alia privata, ibi. nu. 76.  
 Bona fides & titulus quando requiruntur in prescriptionibus, fol. 486. nu. 6.  
 Bona fides signum quodlibet excludit fol. 487. nu. 11.  
 Bona fidei possessor quid dicatur, ibi. nu. 13.  
 Bona fides requiritur etiam in prescribenda actione personalis, fol. 508. n. 12.  
 Bona mortuena cuius sint, fol. 509. num. 56. cum seq. & num. 59. quod non habentur pro derelicto.  
 Bona mortuena, vel pro derelicto, que dicantur & in quo differant, ibi. n. 60.  
 Bona fides hereditum requiritur in prescribendo salario famulorum, fol. 514. n. 49.  
 Brachium seculari impartendum quatenus iuste petitur, fol. 518. nu. 1. & 2. & fol. 60. nu. 11. quid fiet si ecclesiasticus excedit in impetratione, & fol. 60. nu. 1. an de legatus possit illud implorare & quomodo, & quando.

### C

Cadavera defunctorum insepulta non debent remanere, fol. 51. nu. 168.  
 Calamnia est duplex vna euidentis alia presumpta, fol. 51. nu. 6.  
 Calamnia penam fisco prius quam parti esse soluendam, fol. 334. num. 62.

Carceratus si aufugit a carcere, an sit vendendus per edicta vel praconia, fol. 326. num. 22.  
 Carcerati qualiter teneantur ob debitum & conspirauerint de rumpendo carcere, fol. 330. num. 28.  
 Carcerem an quis possit habere pro penitentia familia, fol. 1. nu. 1.  
 Carcerari pro debito an poterat quid de iure ciuili, & quid de Regio, fol. 800. n. 74. & 75. & 76. & 77. cum seq. & lib. 84. cum seq.  
 Castellae veteri sunt iudices superiores, & Alcaldes de los Alcaldas, ad quos appellat & in terris dominorum, fol. 555. legis 5. glof. 1.  
 Casus missus sub simplicibus comprehenditur, fol. 165. in l. 9. col. 4. nu. 2.  
 Casus fortuitus reputatur habere bonam sententiam, sed hoc non excusat iudicem fol. 559. nu. 4.  
 Casus curiae, l. 8. tit. 3. num. 1. fol. 116.  
 Casus ubi ecclesiastici iudices inter laicos cognoscunt l. 4. tit. 1. num. 1. cum seq. fol. 16.  
 Castrensis non confiscari ob delictum filij supra verbis bona aduentitia.  
 Capitulum de Madrid anni. 1375. circa executiones declarat, fol. 783. nu. 6. & 7.  
 Carcer priuatus prohibitus, fol. 414. nu. 1. & seq. & fol. 437. num. 23. cum seq. de eius pena.  
 Causae que minus anno finiuntur, fol. 657. col. 1. nu. 6.  
 Causam determinare nullis a partibus datis pro probationibus non potest iudex quia de veritate constare non potest, fol. 582. nu. met. 96.  
 Causa iusta an presumatur in principe, l. 1. nu. 39. fol. 9.  
 Causa aduocata censetur a dominis & iudicibus eorum per commissionem iudicum in terris eorum per regem, l. 1. tit. 1. nu. 35. fol. 10.  
 Causae miserabilium personarum quibus casibus non possunt ad curiam deferri per casum curiae, l. 1. tit. 1. nu. 42. fol. 11.  
 Cautio iuratoria non sufficit ubi pro forma requiritur fidei iuratio, fol. 716. nu. 25. & nu. 26. inferatur, ex hoc.  
 Causae cognitio non censetur coepa per solum citationem sed & per litem contestationem, l. 1. tit. 1. nu. 15. fol. 16.  
 Causa criminalis que dicatur hodie, fol. 651. nu. 1. & seq. & fol. 644. n. 9. propellitur.

Causa

## Index.

Causa instructa quæ, & quando liquet de ea, fol. 174. n. 17.  
 Causa quæ requirant celeritatem ad determinationem eorum, fol. 617. num. 19. & infra vero celeritatem.  
 Causæ continentia non diuitur quoties actor & reus sunt diversi fori. l. 10. tit. 1. num. 14. fol. 18.  
 Causa in principis concessione an præsumatur, fol. 464. num. 18. & 19.  
 Causa iurisdictionis iudicis citandi, inferenda est in citari. l. 3. num. 41. fol. 108.  
 Causa iusta iudicandi licet contumacem non extiterit ad condemnationem expensarum ratione contumaciae debitarum, iustitiamen causa non cõparens sic. l. 5. tit. 3. nu. 7. fol. 117. & ibi calus remissius proponuntur.  
 Causæ continentia quomodo diuidatur. l. 1. tit. 6. num. 3. fol. 167.  
 Causa si cui committatur ad probandum instrumenta probatoria admittuntur, fol. 196. num. 13.  
 Causa ad annullandum processum remissus, fol. 171. num. 36.  
 Cautio iuratoria non sufficit ubi lex fidelissimè requirit, fol. 663. sub lege 16. nu. 1. & 2.  
 Cautio iuratoria an sufficiat inter terminis supplicationis duplarum si supplicis est pauper, fol. 675. num. 11. & quid in via executiua, fol. 800. num. 77.  
 Cautela ad euitandum poenam sententiæ precipitis soli poenam intra certum tempus sub maiori poena, fol. 696. nu. 47.  
 Certe debent esse obligationes, vt exequi possint, fol. 721. num. 1.  
 Certiorari debet qui sit in omnibus casibus in quibus ultra scientiam requiritur factum, & limitatis aliquibus modis, fol. 571. col. 4. num. 17.  
 Celeritatem quæ causæ requirant, fol. 617. num. 19.  
 Cedens an possit compelli comparere si sit melius veritatem, fol. 157. num. 3.  
 Cessio debet fieri fidelissimo executato contra principalem, fol. 705. num. 104.  
 Cessio intelligit solutionis appellatione, & de vero intellecta, fol. 619. num. 18a.  
 Cessio emptiois assimilatur, fol. 771. nu. 23.  
 Citatio in domino an de consuetudine fiat, fol. 5. num. 13. cum 2. seq.  
 Citatio domini facta nulla est, nisi in casibus exceptis in iure, fol. 805. num. 121. & nu. 124. & 125. limitatur.  
 Citandus est procurator ante quam citatio domini fiat, fol. 805. num. 120.

Citationem ad noticiam citati peruenisse qualiter probetur, fol. 804. num. 106.  
 Citatus nulliter si comparcat validam citationem, fol. 804. nu. 104. cum seq.  
 Citatio para remate au in domo fieri possit fol. 803. num. 97. cum leg pluribus.  
 Citatio ad videndum iurare tellus, debet præcedere iuramentum tellus, fol. 38. nu. 135.  
 & intelligit, vt nu. 137.  
 Citanda est pars in executionis sententia, fol. 360. col. 3. num. 9.  
 Citatus ad totam causam adhuc debet citari ad sententiam diffinitiuam, fol. 612. nu. 11.  
 Citari quis debet ad audiendam sententiam, & non sufficit si citetur ad audiendam in tenti. nudi iudicis, fol. eodem. num. 35.  
 Citatus ad audiendam sententiam satisfaciatur veniendo ante sententiam, vel prope sententiam vel iudice nondum recesso, ibidem num. 15. ver. En quato el juez e llauere, & nu. 16.  
 Citatio non legitime facta si peruenit ad noticiam citati est idem, ac si potuit comparere, & non comparuit, fol. 612. nu. 7.  
 Citatus peremptorie vel viua voce iudicis, si nouem comparere dicitur verus contumax, fol. 612. num. 19.  
 Citatus si non comparere per contumaciam repellitur ab appellando, ibidem num. 12. intelligit vt nu. 33.  
 Citatus ad audiendam sententiam tali die, & non veniens, dicitur contumax, citatus vero non expresso die potest appellare ad sententiam intra quinque dies à die notificationis, fol. 613. num. 37.  
 Citationis locus est declarandus in citatione, fol. 10. nu. 29.  
 Citandi sunt absentes in causa appellationis sententiæ diffinitivæ & interlocutoris, fol. 614. num. 1.  
 Citatio ad sententiam est de substantialibus iudiciorum, & est de iure naturali, qui per principem non potest tolli, fol. 574. nu. 109. 39.  
 Citatio & ea que sunt iuris naturalis non tolluntur per causulam, procedas veritate in specie, ibidem num. 40.  
 Citandus est quis ad audiendam sententiam etiam si in toto processu fuerit contumax, fol. 574. nu. 41. & intelligit, vt nu. 42.  
 Citatio si omittatur ad audiendam sententiam non vitiat si procurator fuit presens, ibidem.  
 Citatio ad totam causam, an sufficiat, ibidem num. 43.

Cita.

## Index.

Citatio ad sententiam est necessaria etiam in causis ubi proceditur simpliciter, & de plano sola veritate inspecta, num. 44. ibidem. & idem in principe iudicante, num. 49.  
 Citatio sequitur ad sententiam, intelligit diffinitiuam non interlocutoriam, ibidem num. 45.  
 Citatio ad publicationem faciendam est necessaria, num. 47. ibidem.  
 Citatio est necessaria ad videndum iurare tellus, ibidem num. 48.  
 Citatio semper est facienda, etiam si parte non petatur, ibidem nu. 49. & in omni acta, vt fol. 404. n. 5. cū leg aliquibus ubi l. 404. num. 12. cum seq. aliquibus ubi l. declaratur.  
 Citatio non requiritur in sententia finatus, ibidem num. 50.  
 Citari in apotheca non potest habens domum, fol. 38. num. 3. cum sequent. num.  
 Citatio maxime illa que fit per edita ad noticiam citati debeat venire ibidem nu. 53.  
 Citatio in criminalibus fieri possit ad ibidem ibidem num. 34.  
 Citatus in prima & secunda citatione, si in neutra comparuerit puniatur in expensis primæ & secundæ citationis. fol. 334. n. 63.  
 Citatio non requiritur in condemnatione expensarum ratione contumaciae, ibidem num. 67.  
 Citatio an necessaria ad confutationem testimonium, fol. 342. num. 12.  
 Citatio ad executionem instrumenti, an requiritur, fol. 795. num. 28. cum leg. aliquibus, & num. 9. quid in executione sententiæ.  
 Citatio in vno quoque negotio est adhibenda, fol. 711. num. 16. & 17.  
 Citari debet persona illa contra quam decretum peritum est interponendum, fol. 357. num. 4. vique ad 9. & ibi an trina requiritur citatio.  
 Citatio personalis si citatus non venit pro peremptoria habetur, fol. 358. nu. 10.  
 Citatio primi & secundi decreti fieri non potest, nisi ad partem instantiam & petitionem, fol. 368. num. 1.  
 Citandus non vltimus ille qui venire noluit etiam ad actus alios citationem requirunt, fol. 360. num. 17. ad sententiam tamen sic num. 2.  
 Citatio an requiritur ad decreti primi interpositionem, fol. 161. nu. 28. & seq.  
 Citatio non requiritur hodie ad interpositionem secundi decreti, fol. 38. num. 60.

Citatio vna requiritur ad constituendum aliquem in contumacia, fol. 216. num. 14. & 15.  
 Citatio vna sufficit etiam ubi trina requiritur si citatus statim aufugiat, fol. 223. nu. 56.  
 Citatio inuvalida non constituit quem in contumacia, fol. 323. num. 7. & fol. 327. nu. 25. & idem si est contra stylum.  
 Citationes plures in criminalibus requiruntur, & an peremptoria sufficiat, fol. 360. num. 12. cum sequentibus, vbi de materia.  
 Citatio per edita & præconia remissus, fol. 110. num. 28.  
 Citatus & vocatus censetur ille qui deliquit & non alius licet alij, fol. 318. num. 9.  
 Citatus ubi est certus homo, non sufficit per edita & præconia citari nisi contumacia abest, ibidem num. 31.  
 Citari subditum verbaliter extra territorium an possit iudex iubere, fol. 101. nu. 30. cum seq.  
 Citatio an in scriptis fiat cum arbitrio iudicis relinquitur, omnino tamen in actis debet scribi, fol. 106. num. 31. & seq.  
 Citatio debet continere causam citandi, ibidem num. 37. & 40. & 41.  
 Citatio debet esse specialis declarando tale vel tales ibidem nu. 40.  
 Citatio præter stylum & morè solitum nulla est & non citat, fol. 109. nu. 42. & fol. 112. & fol. 116. num. 5.  
 Citatio via an peremptoria sufficiat, fol. 94. nu. 3. & fol. 94. num. 11.  
 Citationis termini & formæ de iure ciuili sunt introducta, fol. 92. nu. 4.  
 Citationis terminus si cadit in die feriata an transeat non feriatum, fol. 94. nu. 9. & in criminalibus extra executiua, nu. 10.  
 Citans quibus nominibus nuncietur, l. 1. nu. 1. tit. 3. & ibi qui debent esse iurati, & quod eorum officium est publicum, & nu. 1. & à quo creetur, fol. 96. nu. 4.  
 Citatio non est committenda aliq. quam officiali publico & solito citare, folio. 96. num. 5.  
 Citatio per tabellionem causæ notificari potest, fol. 98. nu. 9.  
 Citatus cõparens in termino & non accusans contumaciam, nihil agit etiam contumax non reputatur, fol. 109. num. 1.  
 Citatio non requiritur ad taxationem expensarum propter contumaciam debitam, fol. 10. nu. 1. & limitatio. 6.  
 Citatus si sua putauerit interesse licet non compa-

## Index.

compareat non est contumax, fol. 73. n. 9.  
Citat. vna citatione peremptoria terminis diuini assignatis, si compareat ultimo, an sit contumax, fol. 113. num. 13.  
Citat. vbi domi est facienda, debet fieri in scriptis, fol. 803. n. 17. & n. 18. an sit vtiatur.  
Citat. an requiratur ad reuocandum id, quod de facto sit, fol. 433. nu. 17. cum j. sequent.  
Citat. non est necessaria vbi constat nulli defensionem competere, fol. 411. nu. 47. cum j. seq.  
Citat. latitare quādo dicemus, fol. 806. n. 12.  
Citat. sufficit comparere antequam iudex decedat, fol. 161. nu. 3. nisi vtiatur.  
Citas quando in fraudem citationis censetur absente. l. 7. tit. 3.  
Citat. vna an sufficiat ad conuincendum parem vel inferiorem, l. 13. n. 1. & l. 3. fol. 125.  
Citat. incumbit onus probandi quod comparerit in termino citationis, fol. 25. n. 1.  
Citat. an requiratur ad imponendam poenam in citatorio signatum, num. 2. & 3.  
Citat. facta ad locum manifeste non tūrum nulla est, fol. 116. num. 10.  
Citari in domo in ciuibus an possit quis hodie, fol. 135. num. 1.  
Citat. nulla non reddit citatum contumacem, ibi. n. 4. & 5. & ibi quid si cōtra stylū Citand. sunt partes ad audiendum sententiam, fol. 644. nu. 96.  
Citas vel villa habet fundatam suam iurisdictionem intra terminos suae iurisdictionis, fol. 480. n. 58. & 59.  
Citi possidere quādo dicitur in fol. 394. n. 56.  
Clausula libellus & effectus eorum, fol. 68.  
Clausula consuetud. apponi an censatur appositā, fol. 136. num. 8.  
Clausula mota proprio vide multa, fo. 441. nu. 14. cum seq. pluribus, & fol. 433. num. 28. cum seq.  
Clausula generalis in principio posita ad omnia sequentia refertur, fol. 500. nu. 2.  
Clausula veritate inspecta est intelligenda de veritate cuius suffragatur, fol. 581. nu. 90.  
Clausula veritate inspecta processit ex facis ex illi partituri & autoritate doct. fol. 587. col. 1. n. 126. & ibi an censatur subatum remedium attentatorum. nm. 128.  
Clausula veritate inspecta non possunt, vti domini temporales recognoscunt superiores cum Gregorio Lupo, contra Aug. da. fol. 589. nu. 19. ad fi. vel vltimis pro.  
Clausula precedens maioris efficacitatem ad declarationē sequētis quā sequens ad declar-

ationē precedentis, fol. 357. nu. 5. 6. & 7.  
Clericus depositarius midato iudicis fecularis, an eius modico appellatur, l. 181. n. 4.  
Clericus citatus per seculares, an teneatur comparere saltem allegando priuilegium, fol. 168. num. 7.  
Clericus non potest consentire in non suum iudicem neque renuntiare foro, ibi. num. 23. neque in iurisdictionem alienam.  
Clericus occidens bānūm non est poena alia quā temporalis puniendus, fol. 313. num. 39.  
Clerici licet sint exempti a regibus secularibus teneatur ad vocitum regis venire, fol. 125. n. 4. 5. & 6.  
Clerici regi rebelles puniuntur, fol. 126. nu. 10.  
Clausula non obstantibus & clausula ex certa scientia quid operentur, fol. 445. n. 30. cum seq. vbi declaratur & infertur, & fol. 454. nu. 49. vbi & de clausula de plenitudine, & fol. 449. num. 6. cum seq.  
Clausula motus proprii vide alia etiā multa, fol. 449. sub. l. 3. n. 1. cum seq. pluribus.  
Clausula re tracta nō tenet pactis, vide aliqua, fol. 735. num. 51. cum 2. seq.  
Clericus impediens iurisdictionem seculari non per iudicem seculari puniri in bonis possit l. 1. tit. 1. fol. 45. num. 10. & 11.  
Clerici rebelles qui non desistunt ad violentijs vassallorum regis insunt per regem a regno expelli, & temporalitate priuari, ibidem num. 11.  
Clericus non potest consentire in iurisdictionem alienam, fol. 170. num. 21.  
Clerici in realibus in Francia conueniantur coram seculari, fol. 460. num. 11.  
Clericus non incarceration pro debito ciuili, fol. 798. num. 66. & 67.  
Coarctatio summarum non est faciendā ad impediendā iurisdictionē, fol. 61. nu. 6.  
Cogni an possit quis committere vel transigere, fol. 735. num. 18.  
Coheredes tenentur in totum restituere coheredibus alijs venientibus in totum, an in partem, fol. 495. n. 7.  
Colonus non prescribit, fol. 492. num. 31. & de materia in fol. sequente.  
Colonus exiens de fundo animo deferendi illam, an amittat dominus possessionem, fol. 491. num. 24.  
Commodatarius non possidet ideo, neque rem prescribit, fol. 473. num. 14.  
Commodatarius alienando priuat dominum possessionē, fol. 473. num. 14.  
Comodatū re si dedi famulo tuo perferendū liberor etiam si aufugiat, fol. 829. nu. 15.  
Compa-

## Index.

Comparantibus laicis super re profana corā iudice ecclesiastico incurritur poena: fol. 27. num. 1.  
Compelli potest quis approbare actū cū alio factū, qui est in potestate actū facientia solida, vel inualidum facere. fol. 214. n. 64.  
Compensationis exceptio in via executionis, an opponi possit, fol. 708. n. 128. & n. 129. & quid si adest iuramentū, & fol. 709. nu. 130. & seq. quid data paupertate & num. 134. quid si intrinsece continetur.  
Condemnatio licet non possit legi ex in ordinato processu contra vere contententem fecus contra fictum, fol. 211. num. 36. & 37.  
Conductores decimarum an coram ecclesia sico iudice possint conueniri sine poena, fol. 38. num. 38.  
Condemnatione expensarū ratione cōtuma ciz debetur, an possit fieri per iudices ex officio parte non petente, fol. 611. nu. 38.  
Coniectura quae dicantur, fol. 611. num. 38.  
Coniunctionem in causis esse necessariam, & de materia & practica, fol. 575. num. 31.  
Compromissum quid, fol. 734. col. 4. n. 6. & an contractum esse dici poterit, folio. 734. nu. 10. & nu. 11. infertur ex hoc, & n. 12. an per vltimam voluntatem fieri poterit compromissum.  
Compromitti an possit super rebus maiora tus, fol. 734. num. 16.  
Compromissarii an possint cogi acceptare compromissum, ibi. num. 17.  
Compromissum an in scriptis fieri debeat, fol. 735. nu. 177. & 178.  
Compromissum an hodie valeat etiam si poena in eo non apponatur, fol. 738. nu. 57. & num. 58. quid tunc estimabitur.  
Concessio an censatur realis, vel personalis fol. 115. num. 11.  
Conclusio in causa est de substantialibus iudiciorum saltem de iure regio ibidem. n. 31. fol. 179.  
Conclusio in causa potest fieri a iudice ex officio. nu. 33.  
Conclusum in causa quando dicatur, nu. 14.  
Conclusio in casibus in quibus est de subistia iudicii sufficit tanta partis conclusio num. 38.  
Conclusio in causa an sit necessaria, & de substantia, fol. 184. num. 10.  
Conclusio in ciuibus & in criminalibus requiritur, fol. 578. num. 70.  
Coniectura quae dicatur, fol. 861. num. 38.  
Collegium personarum an possit coram ecclesiastico super re profana conueniri folio. 29. nu. 25. 26. & ibi quid in confratritatibus.  
Collegium leproforum religiosum non dicitur, & ideo coram laico conueniri potest i maior pars est laicorum, ibidem num. 29.  
Collegia in Francia coram seculari conueniuntur super vestigialibus pensionationibus & censibus ibi num. 30.  
Confessionis probatio admittitur post. 104. dies datos in via execut. fol. 731. nu. 19.  
Confessio partis an sit probatio, ibi. num. 21.  
Confessio quae & qualis sit exequenda, fol. 765. nu. 25. cum seq. aliquibus, & nu. 28. an sit faciendā iudici per tribunali fedetate, & nu. 29. & 30. ponitur an idem sit in confessione extraiudiciali, & nu. 31. limitantur haec, & 32. ampliatur.  
Confessio facta in iudicio habet executionem paratam & praescribitur iuxta exequendi istam confessionem per 10. annos, fol. 500. num. 5. & nu. 1.  
Confessus habitus in delicto principali, an in qualitatis etiam vt talis habeatur, folio. 345. num. 19.  
Confessio bonorum an transeat contra haeredes in calibus etiam vbi crimina morte delinquentis xtinguntur, fol. 331. num. 170. & num. 171.  
Confessio in actis posita vel coram tabellione an exequi possit.  
Confessi poena & eius rigor, an apud suprema tribunalia feruetur, fol. 151. seq. & quid in inferioribus iudiciis, num. 49. & fol. 246. num. 76. & 77.  
Confessio facta in non contestandum non transit contra haeredes, fol. 151. num. 50.  
Confessio resiliens ex instrumentis quare tunc preterito erroris reuocari potest, ibi dem num. 55.  
Confessione facta translata in rem iudicantem, an sit dare aliquod remedium condemnato, ibi. num. 57.  
Confessi poena vt locum habeat vere contrahi debet contumacia, ibi. nu. 58. & 61.  
Confessio facta per reum non requiritur te la iudici, neque aptitudo processus, ibi num. 60.  
Confessione facta procedens ex non contestatione litis, an transeat in haeredes, nu. 70. & 71. & 72. an tunc tenebuntur quatenus ad eos peruenit ex euangelica denuntiatione.  
Confessio hae facta confessi, an durabit in secunda instantia, fol. 156. n. 76. & n. 77. an du-



## Index.

an durabit in alia causa nu. 78. quid si est obfcura & implicita & fo. 249. nu. 87.  
 Cōfēfio partis recipi potest in iudicio etiā in die feriato fol. 319. n. 1. & n. 2. an id intelligatur de die in honorem Dei aut hominum.  
 Confessio pœna ob non iuratum de calumnia in termino, nō habet locū nisi fuerit requisitus de quibus in lege fo. 216. nu. 1.  
 Confessio refutans ex positione an possit reuocari propterea erroris folio. 246. numero. 75.  
 Confessio pœnam si quis incurrat an admittatur ad probandum contrarium & folio. 216. num. 15.  
 Confessio vera facta in iudicio inualido durat in valido fol. 210. nu. 28. & nu. 29. ampliatur ad confessionem factam in contra dicta inualido.  
 Confessio facta coram incompetenti iudice non durat coram competente fol. 220. nu. 30. cum sequentibus.  
 Confessus an quis habeatur qui in aliquibus positionibus respondet in alijs non fol. 224. nu. 17. & 18.  
 Confessus etiam in qualitatibus censetur ille, qui non vult iurare & declarare ibi numero. 18.  
 Confessio vitiosa procuratoris tanquam et ronea potest per dominum reuocari fol. 210. num. 12.  
 Confessio procuratoris in vna causa facta an prejudicet in alia ibidem nu. 12.  
 Confessionis procuratoris & domini differentias remissive ibidem. n. 12.  
 Confessionem expositionis resultantem potest pōnere reuocare re in tegra fo. 241. nu. 65.  
 Confessio hodie quantumvis vno contextu verborum facta, potest pro parte acceptari & pro parte repudiari folio. 242. nu. 87. & 98.  
 Confessio dicentis occidi sed ad meam defensionem, an possit pro parte acceptari & pro parte repudiari fol. 243. nu. 69. cum sequentibus.  
 Confrater habenti super mutuo a se petito pro aduersarium suū, cōmodo consilium vt respondeat si soluerat illud vt sibi non prejudicet fol. 244. n. 72. cum. 2. sequenti bus.  
 Confessio qualificata admitti potest ad euandam calumniam fol. 245. num. 73.  
 Confessio ex instrumento falso refutans, ex causa notarij viciatur fol. 277. num. 36.

Confessio morientis tertio non prejudicet fol. 278. nu. 42. & seq. de materia.  
 Confessione parti admittitur quis ad probandum vbi alias non admittetur fol. 306. nu. 15.  
 Confirmata non censetur ea, quæ sunt iuri contraria. fol. 406. nu. 18.  
 Confessio bonorum aduenturā an fiat propter filij delictū, & quid in usufructu si parte delinquit. n. 14. & 5. seq.  
 Cōmissio, defectus nāci citatiā in ex cūtiis & summarijs viciatur fo. 103. nu. 27.  
 Commissio citandi vel mittendi in possessionem morte iudicis eam concedentis ibidem fol. 103. nu. 28.  
 Commissio originalis iurisdictionis, an sit tollēdenda fol. 107. nu. 98.  
 Commissio generalis nō sufficit ad citandū sed requiritur particularis fo. 101. num. 14.  
 Compromissum supra in illa littera remanet positum.  
 Commissio Papæ dictū, audiat vt petitur, si in supplicatione dictū fuit quod committeret vt audiret simpliciter & de plano an ita censetur cōcessum fol. 458. nu. 61. col. 1.  
 Consuetudine effici potest instrumentum esse authenticum, quod alias non est, fol. 84. numero. 13. numero. 68. quæ consuetudo erit hæc.  
 Consulens alicui vt fugiat temerit debuit solvere etiam si post ille capiat, fo. 830. nu. 22. & 3. vbi vide & nu. 27. an idem in mercatore fracto & fugiente.  
 Cōsultor an teneat iudici pro sua malā sententia fol. 647. nu. 11.  
 Consultor si dicat illi credo esse de iure, vel videtur mihi, censetur præ se illud affirmasse fol. 649. nu. 3.  
 Consentire videtur vocatus ad assentiendū si taceat, fol. 31. nu. 40.  
 Consensus patris filio ageri potest dari per epistolā vel per punctum, fol. 372. n. 27.  
 Consilium iudicis secundum conscientiam fol. 373. col. 4. nu. 51.  
 Consuetudo debet acquiri potest iurisdictioni. fo. 616. nu. 33.  
 Consuetudine creditur scribenti examinationem testium vel alium causæ articulum & dicenti sibi fuisse commissum fol. 103. num. 26.  
 Cōfessionis citantis requiritur ad excusandā pœnam citationis, fol. 129. nu. 4.  
 Consuetudine acquiri potest vt in deterem i natione talis causæ requiritur ad illor li teratus fol. 646. n. 105. & eo non adhibito est

## Index.

to est nullitas probata tali consuetudine fol. 600. num. 107.  
 Consuetudo mala in conscientia non excusat fol. 216. num. 63.  
 Consuetudo mala excusat a pœne ex actione fol. 31. nu. 63.  
 Consuetudo per ecclesiasticos iudices an in duci possit in eregis scientia & patientia fol. 57. num. 8. & 9. & 10.  
 Contestatio litis quæ fit fol. 136. in rub. t. 4.  
 Contestatio litis in omni causa faciendā est fol. 141. nu. 4. cum duobus seq. & num. 9. cum seq.  
 Contestatio censetur facta quod interpositionem primi actus vbi contestetur, non requiritur ibidem nu. 11.  
 Contestatio vt fiat an partis presentia requiritur ibidem nu. 121. & 23.  
 Contestatio litis an per procuratorem fieri possit. nu. 14. cum seq.  
 Contestare litem an quis de necessitate teneatur & compellat hoc possit, ibidem nu. 17. cum pluribus seq.  
 Contestata censetur lis quotiens reus per calumniam delinquit hoc facere etiam ad effectum proponendi actionem ibidem num. 18.  
 Consuetudine reprobata an censetur reprobata ea quæ est immemoralis, fol. 847. num. 10.  
 Contestatione litis, omnia omnia acta nulla erant fol. 145. nu. 20.  
 Contestatio nō requiritur in causa hæresis ibi nu. 31.  
 Contestatio hodie quibus verbis fiat ibi. n. 22. & 23. & ibi de materia.  
 Contestatio an requiritur in instantia reductionis a laudo arbitratoris folio. 145. numero. 20.  
 Contestatio litis an fiat per negationem iuris an de factum negandum sit folio. 147. num. 29.  
 Contestatio iure ciuili intra quod tempus erat faciendā fo. 147. n. 32. & fo. 149. n. 40.  
 Contestatio de nocte fieri potest, fol. 149. nu. mer. 39.  
 Contestatio est faciendā ad petitionem partis. fol. 169. nu. 2.  
 Contestatio requiritur pro substantia processus fol. 169. nu. 3.  
 Continuum in dubio intelligitur tempus iuris & quilibet actus fo. 149. nu. 44. & seq.  
 Continuum verus non auditur appellans & quomodo hoc intelligatur fol. 180. num. 81. ad fin.

Contumacia verus Rotæ auditor appellans ibidem num. 83.  
 Contumax nullus dicitur ad causam admittēdam sed per condemnatur in expensis fol. 612. num. 14.  
 Contumax ad hoc vt quis habeatur requiritur tria monito vel peremptoriae pro tribus fol. 613. num. 4. & quod impeditur tum exculat nu. 26.  
 Contumacia citationis si non accuserit in termino non incurritur fol. 26. nu. 18.  
 Contumeliam facit iudici qui relicto eo vadit ad alterum fol. 31. nu. 2.  
 Contumacia inculcat vt citatus contumax dicatur fol. 92. num. 3. & de materia fol. 330. nu. 47.  
 Contumacia accusatio requiritur etiam hodie vt quis contumax dicatur fol. 92. num. 7. & fol. 118. nu. 20. & 21.  
 Contumax an dicatur reus non comparens in fine termini tertij si in primis duobus comparuit fol. 91. nu. 8.  
 Contumacia accitatis citati & non comparētis minor est quam reus non comparētis folio. 110. n. 2. ad fin.  
 Contumax licet propter contumaciam causam non amittat condemnatur in expensis fol. 113. nu. 3. & 4. & seq.  
 Contradictor legimus quis dicatur ad impediendum remedium possessionum hæredi vel alteri competens fol. 431. n. 26.  
 Contramacie accusari potest in fine audientie fol. 116. nu. 5.  
 Contumax in criminalibus non habetur pro confesso etiam si litem non contestetur fol. 146. num. 30.  
 Contumax inculcat requiritur vt pœna cōfessio locum habeat, ibi nu. 31.  
 Contractus appellatione non comprehenditur distractus nisi largissime folio. 302. numero. 4.  
 Contractus in nominatus stipulatione non paratam & an in eis resiliat licet an te implementum fol. 686. numero. 5. cum sequent.  
 Contractus in nominatus stipulatione citatus procedit actionē & obligationem etiā ante implementum fol. 301. nu. 7.  
 Contractus etiam taciti paratam habet executionem fol. 690. nu. 16. & 17. & 18. idē in eis quæ in directe probantur ex contrariis.  
 Copula inter nomina substantia stat proprie fol. 133. nu. 41.  
 Copia omnium productionū in iudicio danda est

## Index.

da est aduocatus. l. 3. tit. 5. nu. 1. & 2. vbi num. 1. & 4. an copia totius instrumenti est dande & partis prelatentis fol. 250. nu. 5. & 62.

**Cogni.** delinquentis nō potest a furca tolli si sine licentia iudicis fol. 616. nu. 12.

**Crudelitas** debet esse iusta vt excuset a poena fol. 392. nu. 36.

**Criminalis** causa, quæ hodie dicitur folio. 616. nu. 1. & 10. 615. n. 9. prope finem.

**Criminalis** dicitur causa, vbi poena vel pars eius est parti vel cōsilio ciuitatis applicanda fol. 615. nu. 8.

**Creditor** post quod tempus pignus præscribat fol. 488. nu. 2. cū duobus seq. & an pro sedat in præscriptione cū mala fide. n. 4.

**Cultodi** vinearum & pratorum an credatur de damno dato fol. 27. nu. 10.

**Curia** regis prout libividerit remittit executionem sententiæ iudici à quo fol. 34. nu. 4.

**Cariz** confuctudo est inspicienda fol. 768. nu. 14. sub gl. de las penas.

**Contractus** prorogatus nouus contractus est interuentusque nouæ personæ noua inducitur qualitas fol. 77. nu. 21.

**Credit.** cui datur bona taxata potest melius eligere fol. 809. n. 138. vbi à n. 131. quādo dari possint bona taxata & in qua taxatione.

**Creditor** exequens & recipiens bona si renouet sententiā de remate an bona vel pretiū eorū veniat in restitutione. fol. 806. nu. 139.

**Cultus** carceris negligēs in custodia carceratū relaxat eorū fugiū quomodo p. natus. l. 26. sub l. 12. in prin. & n. 1. an cōmittat crimen læsæ maiestatis.

**Custode** carceris est periciendus processus nō completus cum fugiente. fol. 829. nu. 4.

**Cultus** carcerati an excusari possit carcerato fugiente. fol. 829. nu. 6. cum seq. aliquibus & num. 16. remissive alijs casibus nouatur & n. 19. & 20.

**Custodia** dari non potest aduersus vim fol. 30. nu. 7.

**Cultus** excusatur si viro nobili laxauit habenas & fugit, ibi nu. 8. cum seq. & num. 1. imitatur.

**Credulas** nimis non excusatur nisi bono viro credat ibi num. 9. & 10. & 11.

**Cultus** doli culpa præsumitur in dubio carceratū fugiū, in 829. n. 17. & n. 18. quod culpa hæc si est magna dolo equiparatur.

**Curator** qui suis minoribus vtriusq. quæ sita missis debet eis salarium vt debetur famulis vt in l. 9. tit. 13. nu. 6. fo. 322.

**Custodi** non videtur remissa custodia carceraria, etiam si iudex mittat alios custodes pro carcerato custodiendo, ibi. num. 19. neque vt ibi liberatur tunc potestas exhibendo personam & famulum vili quæ ad custodiendum misertur & num. 30. declarat an idem sit in algaello exhibente.

**Custodiri** diligenter dicitur ille, qui cum ligamine detinetur, ibi. nu. 10.

**Cultus** carceris de iure ciuili ad quid tenetur si carceratus fugebat, ibi num. 29. fol. 830.

**Cultus** carceris permittens mulieres carceratas cognoscere carnaliter punitur, folio. 838. sub l. 2. in gl. 1.

**Cultus** carceris non potest pro eodem delicto noua iura capere pro eadem custodia vnius carcerati fol. 839. sub l. 1. & nu. 17. neque à pauperibus neque à pueris, neque ab iniuste incarceratis, vt & sub. tit. 28. & ibi an possit carceratus detineri per eum carcelage.

## D

**Damna** secuta ex non comparentia ad citationem debentur sicut expensæ, folio. 313. num. 14. & ibi quod damna non foliuntur propter litem in iustam obuenientia neque propter contumaciam incurra ibi nu. 15. & 16.

**Damna** vbi venient appellacione expensarum venient etiam damna patrimonium diminuentia ibi nu. 18.

**Damna** aliqua an considerantur in expensa pro condemnatione retardati processu fol. 177. nu. 57.

**Dammum** ab aliquo petiturum si est maius de falsa taxatione iudiciali nō fore in expensis condemnatis fol. 151. nu. 96.

**Datio** in solutu pro maiori quititate quæ debeat vitijatur in tota fo. 624. n. 15. & pro credit etiam in decreto iudicis ibi. nu. 16.

**Debitū** si est in scriptis quomodo probatur solutio fol. 731. n. 18. & nu. 19. declaratur.

**Debitū** separatim an possit fieri fol. 627. nu. 19. cum seq.

**Debitum** quo tempore præscribat folio. 308. nu. 47.

**Debitū** agnitio interruptit præscriptionem fol. 324. n. 44.

**Debitur** si est solutus omnibus bonis non tenetur creditoribus suis durante spolio. l. 1. nu. 19. 8. tit. 1. fol. 730.

## Index.

**Debitore** carcerato an possit peti missio in tenutam fol. 363. nu. 34.

**Decima** tutori an debeat si eā tutor nō petierit per triennium fol. 521. n. 11. de decima executorum vide infra verbo executor.

**Decem** diebus iudicibus de consistorio constitutis ad sententiandum elapsis expiat iurisdicchio eorum fol. 319. nu. 89. nec datur iuristructio minori aduersus sapientem huius temporis ibi nu. 90.

**Decem** dies executato datur ad probandum & probandum habendum fol. 731. nu. 11. & 12. & nu. 14. quod nō possunt prorogari.

**Declaratio** incursum poenæ confelsi requiritur etiam si sententia nō requireretur fol. 155. nu. 61. & titidem nu. 62. & nu. 63. an par sit citatio requiratur ad hanc declarationem faciendam, vbi nu. 64. & 65. declaratur an sit necesse hanc declarationem partitionificari & an possit ab ea appellari, & ibi an euitabitur declaratio hec si par ante declarationem litē contestetur & moram purget & in nu. 66. & 67. 68. 69. & 73.

**Declaratio** & confessio nō transit in rem iudicatā tāquam facta ex presumpta probatione fol. 357. nu. 74. cum seq.

**Declaratio** ad l. 7. tit. 8. lib. 4. recop. fol. 195. nu. 10.

**Declaratio** ad l. 1. tit. 8. lib. 4. recop. fol. 198. nu. 11. & 22.

**Declaratio** legum. n. & 14. tit. 16. par. 3. fo. 206. nu. 10.

**Declaratio** requiritur ad incursum poenæ etiam ipso iure incurse, fol. 350. n. 101.

**Declinatoriam** si malitiose prosecutor opposuit nomine domini, tenetur dominiū fol. 391. nu. 4.

**Declinatoria** exceptio an litis pendenti dicatur, fol. 367. nu. 1.

**Declinatoria** quando proponenda, ibide. n. 6. de singularem an possit allegare ille, qui dicitur quod possit conueniri vbiq. ibi. nu. 3.

**Declinatoria** competens principat an competitur fideiussori ibi. nu. 10.

**Decretum** nominati fieri causa appellacionis ad consistorium si vnus abijt vel abiente tur an nominetur alter & si abiens venerit an sustinetur l. 1. tit. 6. fo. 636. n. 61. & 63.

**Decretum** an sint exempti à tributi regijs fol. 81. col. 1. & 2. sub l. 1.

**Declinatoria** si in prima instantia non opponitur, neq. in secunda opponi potest ibi nu. 14.

**Declinatoria** prius quam alia etiam dilatoria exceptio est alleganda, alias nihil sit,

ibi, numerus 17.

**Declinatoria** de terminatio multis referatur ad diffinitionem ibi nu. 21.

**Declinatoria** in criminalibus etiam post litem contestatam opponi potest, ibi num. 27. fol. 171. & num. 28. an per purgationem cōtumacie & n. 29. quomodo & quando sit alleganda exceptio incompetentiar, & num. 30. an per iuramentum quod de nouo peruenit ad notitiam polipost litē contestatam allegari.

**Decreti** primi & secundi materia in omnibus causis locum habet fol. 362. num. 28. vbi quid inferuituribus, vassillis, & beneficiis.

**Decretum** primum & secundum vel reuocatio eius non potest per iudicem alium quam habentem merum & mistum imperium interponi, & an eo cognitio hæc & pronuntiatio mandari possit, fol. 361. num. 24. & 25.

**Decretum** primum cum solo iuramento par sit datur fol. 361. num. 21. & fol. 367. nu. 26. & ibi ponitur forma sententiæ & fol. 367. nu. 57. & 58. quod iuramentum hoc omitti non debet.

**Decreti** forma & modus à lege datus si non seruetur an decretū sit nullum, fol. 361. nu. 35. & fol. 365. nu. 45. cum 3. seq.

**Decretum** dictum vt interponatur an citatio requiratur fol. 361. nu. 28.

**Decretum** primum datur ius reus possidet iure domini, siue non, secus quod deere tum fol. 63. nu. 34.

**Decreti** interpositiōnem impediens, quæ poenā puniatur fol. 391. nu. 35.

**Decretum** an interponi possit contra minorem fol. 363. nu. 37. & 38.

**Decretum** vt interponatur non debet iudex estimare quoniam iusta causa excuset ibi. nu. 20.

**Decreti** nullitas an sit intra 60. dies alleganda fol. 365. nu. 49. & 50.

**Decretum** vbi reuocari petitur actor citandus est fol. 367. nu. 54.

**Decreto** secundo interposito an aduocatus reus super alio, quod super proprietate, fol. 363. n. 4. nisi vt ibi & nu. 67. & tunc quo modo probatur in proprietate cum 2. numeris seq.

**Decretum** secundum ex lege regia excludit ius offerendi vide infra num. 66.

**Decretum** de iure cōmuni quod aberat in decem appellacione vel nō erat qui de appellatione

## Index.

latione cognosceret, ipsi cognoscebant hoc die vero consuetudo iuratur, fol. 636. numero 56.

Decurione vno delinente esse, an alius possit causam determinare, fol. 636. numero 65.

Decuriones electi in iudices appellationum iurant in Censitorio, ibi. n. 65. ad fin. & sententia absque isto iuramento est nulla, ibi. n. 66. substitutus vero loco absentis quavis non iuret, valet sententia, ibi. n. 67.

Defensori suae in criminalibus quis renuntiare non potest, fol. 75. n. 1. & fol. 349. n. 150. vbi. n. 351. declarat.

Defensor bonorum an possit restituere ad probandum infra verbo restitutionis.

Defensor eo iure, quo defensus vti debet, fol. 391. numero. 11. & 31. quod sine mandato non potest restitutionem dictam in iudicium.

Defensor an possit petere dilationem ad Dominum consulendum, ibi. n. 14.

Delegatus potest ius eligendi officiales publicos, fol. 840. sub. tit. 25. num. 3.

Delegatus Principis non tenetur citare per nuntios sed per quemlibet potest. folio. 96. n. 3.

Delegatus Papae tenetur ius canonicum servare, fol. 394. n. 37.

Delegati iudices vni sine altero pronuntiare non potest nisi iurisdictionem habeant in solidum, fol. 533. n. 34.

Delegatus an possit de nullitate cognoscere, fol. 540. n. 6.

Delegatus nulliter iudicans an possit iterum iudicare, ibi. n. 7.

Delictum vnum vel plura quando dicuntur fol. 547. n. 8.

Delinquenti si vnus est absens & alter praesens quomodo procedatur contra eos, fol. 574. n. 100.

Delinquentes plures si non sunt officiales publici, omnes aequaliter delinquant, fol. 576. sub. l. 5. n. 4.

Delinquentis si manifestetur punitur, etiam si pro eius delicto innocens sit condemnatus & executus, folio. 336. numero. 77.

Denuntiationis Evangelice remedium, an possit quis vti coram Ecclesiastico contra alium laicum pro re profana sine pena, fol. 83. numero. 52. vbi cum sequela inferuntur.

Denuntiationis Evangelice rem. agi potest

contra vendentem equum infirmum post lapsa tempora redhibitoria, ibi numero. 53. vbi idem circa lesionem intra dimidia iusti pretij & alia singularia & quidam mater expolitur ex prelia pupillari, vel quando per viam excommunicationis, vt ibidem numero. 45. 55. optime declarat.

Denuntiatione facta debitori ne soluat oblata cautione debitor soluet, folio. 710. n. 197.

Depositario an sit dandū salarium, fol. 380. numero. 19.

Deponens si de facto accipiat depositū fingitur non depositus, folio. 380. numero. 12. item cessat per fideiussorum praestationem. fol. 767. num. 4.

Depositarius non possidet, imo per eum potest fidem, folio. 447. numero. 12. & sic vt ibidem praescribere non potest.

Descendentes vel ascendentes existentibus non habet locum confiscatio, aut sequestratio bonorum regulariter, folio. 340. numero. 12. & numero. 13. declarat.

Desertione appellationis non opposita, potest super meritis causae cognosci, nō vero alias, fol. 613. n. 128.

Deserto non datur in criminalibus ex lapsu termini assignati ad appellandum, fol. 603. col. 1. n. 3.

Deserto appellationis inducit confirmationem sententiae, folio. 607. numero. 34.

Desertione data sit executio sententiae ac si ea non fuisset appellatum, ibidem, & ex quo inducatur alia desertio, ibi numero. 16.

Deserto coram quo iudice sit petenda, fol. 607. n. 40.

Desertionis sententia an sit dissoluta, vel interdictoria, & sit super ea pronuntiandum, ibi. n. 41. remissus.

Desertionis sententia lata an possit ab ea appellari, ibi. n. 42.

Desertione tacita potest procurator Dominum praedicare, ibi. n. 44.

Desertionem excusat impedimentum, ibi. n. 49. & a cursu anni fati ibidem, & intra quod tempus est hoc impedimentum allegandum, ibi. n. 50.

Detentatio sola non sufficit ad prescriptionem, fol. 459. n. 3.

Dictio, quis vel qui, omnia praecedentia refert, fol. 456. num. 48.

Dictio

## Index.

Dictio, nec, vel, neque, negatiua copulatiua est, fol. 33. n. 40.

Dictio, vbi: cuius naturae sit, fol. 116. n. 4. & fol. 146. num. 31.

Dictio, fit, executionem denotat, fol. 146. n. 46.

Dictio, quantum, est aduersatiua, folio. 240. n. 50.

Dictio, alius, alia, aliud, adiecta vniuersali, coplectitur causas dissimiles praecedentibus fol. 673. n. 2.

Didacus Perez glossator Salmantinus declarat & intelligitur, folio. 552. numero. 1. col. 1.

Dies commissi criminis quando declarandus est, fol. 81. p. 10. & 11.

Dies termini si feriatas est, an trahatur in non feriatum, fol. 94. n. 9. & 10.

Dies nonus ad contestandum libere an computetur in termino, folio. 146. numero. 3. & ibi. n. 14. an dies termini computetur in termino.

Dies dati ad contestandum currunt de momento ad momentum ibi. n. 35.

Dies continui qui dicantur, folio. 449. numero. 41.

Dies appellandi a sententia an currant a die probationis sententiae an vero a die notitiae in casu in quo vera procuratoris contumacia non praedictum domino, fol. 147. numero. 13. vbi. numero. 34. an dies appellandi currant, quantum tantum notitia habeatur quod est sententiam non vero quomodo.

Dies quinque dati ad appellandum ad confessorium, a quo tempore currant, fol. 394. numero. 50. & fol. 636. numero. 54. an tempore scientiae.

Dies feriatas in honorem Dei computantur in termino appellationis, folio. 547. numero. 52.

Dies aduersatiua a lege curiae ignoranti, ibi. n. 45.

Diesbus quinque lapsis sententia transit in rem iudicatum non appellando, fol. 596. n. 30.

Dies quinque constituti ad appellandum ad priuilegium viles postea sunt continui, fol. 599. n. 48. & fol. 636. n. 11.

Dies in instrumento publico requiritur, in priuato non fol. 693. n. 11.

Dies oppositionis in executis an computetur in termino, fol. 726. n. 1. & 1.

Dies intelligitur. 24 horarum, fol. 366. n. 51.

Dilatatio quid sit, & an dilatio termini sit

actus iudicialium, in rub. tit. 6. n. 3. & 4.

Dilationes quod dabantur ad probandum de iure ciuili, & an sint perceptoriae & communes vtrique parti, fol. 192. n. 2.

Dilatatio secunda quando dari possit, fol. 217. n. 16.

Dilatatio est terminus suspensiuus & ea omnia quae consistit officij iudicis, fol. 309. n. 6 & n. 7. quod nulla sunt in contrarium acta, Dilationem pendente an possit index reuocare, fol. 310. n. 8.

Dilatatione vni parti concessa alia pars vitare cum ampliationibus, fol. 296. n. 45. cum sequ. aliquibus vbi. n. 52. an possit illi, cui concessa est, illi renuntiare inuito aduersario, & n. 56. cum sequ. aliquibus declaro. n. 360. concedo, in fol. 300. & fol. 300. n. 65. cum sequ. limitatur.

Dilatatio a lege concessa neque ardui neque prorogari potest, fol. 198. n. 43.

Dilatatio absenti concessa non currit nisi a die notificationis, fol. 600. num. 64.

Diligentia, quae & acta fuisset nihil prodest, non est probanda, fol. 114. n. 17.

Disiunctionem esse factam praesumitur ex diuina possessione inter heredes, fol. 471. n. 1. vbi. n. 1. intelligitur.

Dissilio quomodo probetur facta inter socios, ibi. n. 1. & 5.

Doctus an incutatur & torqueatur super verbo aduocatus.

Dolus & fraudis procuratoris quomodo probetur, fol. 599. n. 46.

Dolus nemini patrocinatur, sed ob est positus, fol. 513. n. 1. & 2.

Dominio suo abique causa publica Rex subditum priuare non potest, fol. 8. n. 2. & adhibito bono rabio, ibi. n. 26. cum 2. seq.

Dominus prohibentes vasallus suis adire liceat pro quibilibet committunt crimen laesae Maiestatis, fol. 6. ch. 2. seq. nisi vt. n. 43. ibi.

Dominus ex facto suo procuratoris an incurrat poenam legalem, fol. 31. & 14. n. 31. cum sequ. pluribus.

Dominus scitis eius nomine aliqui fieri per aliquem & non contradicere videtur consentire & ratificare gesta, fol. 7. n. 16.

Dominus si est legalis, vel melius citi veri tamen emittit compelli comparere persona habet, fol. 135. n. 2. & fol. 139. cum 4. quid si habet procuratorem in iudicium.

Dominus exceptio non impedit restitutionem depositi, fol. 179. n. 70. neque compensatio admittitur etiam si tantum compensata depositum, vt ibi.



## Index.

**Dolus non presumitur in reprobato te-**  
stem probata obiectione per vnum testem  
fol. 165. nu. 30. & declaratur nu. 31. & an  
tunc teneatur ad expensas probationis  
bonae famae per aduersarium factis. nu-  
m. 31. ibi.

**Dominus ex facto serui an teneatur,** fol. 38  
nu. 47. vsq. ad 32. & nu. 32. an si plures  
serui delinquant, omnes dominus tra-  
det & nu. 33. an seruus dandus pro noxa  
possit se liberare noxam soluendo.

**Dominus an possit auferre famulo fugienti**  
vestes datas fol. 598. nu. 103.

**Domini temporales recognoscences supe-**  
riorem non possunt vti clausula vt proce-  
datur veritate inspecta cū Gregorio con-  
tra Aenda fol. 589. nu. 39. ad finem neq;  
alijs clausulis de quibus fol. 457. nu. 55.  
et in seq. nisi vt ibi nu. 60.

**Dominium directū probatur probata pos-**  
sessione inmemoriali fol. 472. n. 6.  
column 1.

**Dominii Duces Marchiones & Comites hu-**  
ius regni tandia habent gabellas quādiu  
rex vult, nisi ostendant titulos sufficientes  
fol. 48. nu. 1.

**Dominii huius regni iurant quod non con-**  
sentient vsurari ab aliquo regis reddi-  
tas & gabellas ibi nu. 1.

**Dominium prescriptione acquiritur folio.**  
513. nu. 1.

**Dominus non potest cogere subditos veni-**  
re ad furnum vel molendinum suum neq;  
hoc induci potest statuto fol. 519. nu. 1.

**Dominus an possit subditos flagellare ibi**  
nu. 5.

**Dominus male tractans vassallos quādo pos-**  
sit priuari iurisdictione ibi numero. 5. &  
sequens.

**Dominus an possit percipere salarium fa-**  
mulo dandū ex seruitio facti alij deman-  
dato domini fol. 513. nu. 24.

**Dominus amittit salarium serui vel famuli**  
si male vsus fuerit seruitio suo fol. 513.  
nu. 29.

**Donatio non est proprie cōtractus folio 686.**  
num. 1.

**Donatione facta alicui iurisdictionis non**  
venit suprema, folio. 478. numero.  
37.

**Dormiens delinquens cōtra l. si quis in tan-**  
tum an puniatur eius poena folio 491. nu-  
mer. 33.

**Doris verx priuilegia an in putatis dote**  
dentur fol. 30. nu. 14.

**Ebrius an puniatur poena l. si quis in titam**  
fol. 591. nu. 3. & 35.

**Eclesiasticus licet intra quadriennium ad-**  
neris prescriptionem decennij fol. 502.

**Eclesiastica personae quomodo praebant**  
iurisdictionem in laicos fol. 474. numer.  
16. & 31.

**Eclesiasticus iudex an sit competens in cau-**  
sa dotis iure ciuili & quid iure regio fol.  
34. nu. 4. & nu. 469.

**Eclesiasticus iudex non se intromittit circa**  
vendendas res & merces vtiui necessa-  
rias peregrinis, neque super conuentione  
ex pacto nudo proveniente fol. 42. & 203.  
num. 71.

**Ecclesiasticus iudici acquiritur ius iudican-**  
di contra laicos in causis profanis ratione  
iuramenti ab ipsis laicis praestiti fol. 43.  
num. 2.

**Ecclesiastici iudices etiam in casibus vbi**  
contra laicos procedere possunt eos in car-  
cerare neque contra eos executionem fac-  
cere, nisi per auxilium fratij secularis  
fol. 55. numero. 2. & numero. 3. & 4. & 4.  
rationes app. nuntur & numero. 7. cum seq.  
limitatur.

**Ecclesiasticus iudex potest optine clericos**  
suos in carcerare fol. 56. nu. 4.

**Ecclesiasticum iudicem laicus iudex com-**  
pellere non potest vt auxilium ibi impar-  
tatur sed superior ecclesiasticus est adun-  
das fol. 58. nu. 10.

**Eligendus an teneatur detegere defectum**  
suum fol. 175. nu. 21.

**Eligens viam probationis ad executionem**  
suae actionis potest eligere viam missio-  
nis & contra fol. 60. num. 10. & folio.  
809. nu. 14. quod eligens semel bona taxa-  
ta non potest variare nisi vt ibi.

**Emptor tenetur appellare a sententia in qua**  
condemnatur si constat de iniustitia sen-  
tentiae fol. 597. nu. 3.

**Episcopus an teneatur de imperitia sui vica-**  
rii fol. 542. n. 17.

**Episcopum adiacere l. si iurisdictionem, cor-**  
rectionem & cathedrae m. non posse fol.  
4. num. 10.

**Episcopo debetur quarta ex legato facto pio**  
loco auctoritate Episcopi confectū fol.  
59. nu. 26.

**Episcopus subditus est regi non quoad iu-**  
diciū sed quoad vocatione folio 6. n. 6.  
9. vb

## Index.

**9. vbi. n. 7. & 8. an teneatur ire ad vocitū**  
Regis, vel Archiepiscopi simul cum vo-  
cantium.

**Edicta cōtra absentes delinquentes vide si**  
pra verbo bannum.

**Error in nomine vel cognomine non vitiat**  
instrumen. fo. 858. n. 10. cum 3. seq.

**Error confessionis potest in causa appella-**  
tionis doceri, folio. 132. numero. 55. &  
56.

**Error confessionis potest proponi contra**  
executionem instrumenti, in quo est er-  
ror ille, reuocando illum. fol. 705. numer.  
101. cum 1. seq.

**Exceptio notorij defectus domini ac pro-**  
prietatis obstat agenti de spolio si in con-  
tinenti esset, fol. 409. n. 38. cum seq. vbi  
plura inferuntur.

**Exceptiones suaspe natura ex aequitate pro-**  
cedunt, & aequitas est mater eae, in rub.  
117. n. 11. fol. 367.

**Exceptiones in dilatorias & peremptorias**  
diuiduntur, & quae sit vnaqueque earum  
ibi numero. 1. & 2. & 4. & ibi. num. 3. ex-  
ceptio excommunicationis, cuius speciei  
fit.

**Exceptionum peremptoriarum quincuplex**  
species, ibi numero. 5. vbi & an exceptio cō-  
tra testes sit peremptoria, ibi. n. 6. quid de  
exceptione probationis perimēte & red-  
dente retro nullam, & quod exceptionis  
appellatione proprie peremptoria conti-  
netur, ibi. nu. 7.

**Exceptio litis pendente an declinatoria di-**  
catur, fol. 166. n. 1. sub l. 1. & ibi. n. 1. quod  
tantum operatur haec exceptio, ad impe-  
diendum processum quantum exceptio  
rei iudicate, & num. 4. quod proponen-  
da sit, & vsq. ad quod tempus.

**Exceptio loci non dati, an post litem con-**  
testatam possit opponi, ibidem numero  
23.

**Exceptio litis ingressum impediens de iure**  
ciuili, an hodie iure Regio impediatur, fol.  
172. n. 12. & n. 14. quid in tribunalibus su-  
perioribus.

**Exceptio contra testem opposita non impe-**  
dit litis ingressum, neq; progressum super  
negotio principal. ibi. nu. 35.

**Exceptio impediens litis ingressum si ante**  
litem contestatam non opponatur, potest  
postponi in modis exceptionis perem-  
ptoriae, ibi. n. 44.

**Exceptiones praediciales quae & an impe-**  
diant litis ingressum, vel progressum

ibi. numero. 45. nisi vt ibi. numero. 46. fo. 11075.

**Exceptiones peremptoriae an lapso termino**  
possint opponi, ibi numero 47. & 8. numer.  
48. quid in criminalibus, & numero. 49.  
cum 4. seq. limitatur, & num. 51. an cum  
relictuere ad hoc & num. 52. an cum  
proceditur sola facti veritate inspecta id  
procedat, sub fol. 175. vbi. nu. 3. quid si de  
novo peruenit ad notitiam vt ignorat-  
tur.

**Exceptiones non proponens in termino, si**  
post ex causa admittitur, admittendus  
est soluendo super expensas retardati  
processus, ibidem numero. 55. 57. &  
58.

**Expensis retardati processus, vel non pra-**  
sentati instrumenti, vel non allegata de-  
clinatoria per clericum, an sit condemnanda  
ex negligens, ibi. numero. 57. 58. & 39.  
folio 777.

**Exceptiones incontinenti dicuntur proba-**  
ri, neque altiore require indaginem  
quoties intra terminum de iure instantiae  
assignatum & processui probantur, fol.  
180. numer. 71.

**Exceptiones nouiter post terminum ortae,**  
vel de nouo in notitiam peruenientes, an  
ad mittantur, & quomodo hoc probetur,  
fol. 181. nu. 73. cum seq. & ibi. nu. 79. quid  
si apparent post, quod ante sciuerat, quid  
fiet.

**Exceptio nullitatis notoriae vel iniustitiae**  
apparentis, vel incompetentiae, etiam  
post. 60. dies admittitur, fol. 149. numer.  
primo.

**Exceptionis peremptoriae quauis non pro-**  
ponantur intra 30. dies poterunt post op-  
poni & probari durante termino proba-  
torio, fol. 580. n. 80.

**Exceptiones rei iudicate an censentur sub-**  
latae, fol. 581. nu. 97.

**Exceptio litis finitae ex eo fit, quod non fuit**  
appellatum, fol. 600. nu. 69.

**Exceptio quod res libera tradatur, potest op-**  
poni executioni licet res sit tradita, fol.  
714. nu. 65.

**Exceptio si matrimonium sequatur, potest**  
opponi executioni, ibi. nu. 167. cum seq.  
aliquibus.

**Exceptio quod in instrumento non adest**  
causa, an possit opponi executioni, ibid.  
nu. 170.

**Exceptiones quae possunt opponi contra exe-**  
cutionem, fol. 658. num. 177.

# Index.

Exceptio excusationis an admittatur in via executionis, ibi. nu. 178.  
 Exceptio cedendarum actionum opponi potest executioni, fo. 769. n. 17. & num. 18. quando huic remedio renuntiatum censetur.  
 Exceptio lationis ultra dimidiam executioni opponitur, fol. 713. n. 158.  
 Exceptio falsitatis provenientis ex defectu causae efficitur semper admittitur in executione, fol. 718. n. 184.  
 Exceptio falsitatis circa accessorium non impedit executionem, nu. 10. ibidem.  
 Exceptio viarum impedit executionem, & quando, ibi. n. 185. & 186.  
 Exceptio vis, vel violentia impedit executio nem in debitor iussu restituere penes se lequestratam, ibi. f. 719. n. 189. & 190.  
 Exceptio de vi & metu adhibito in contractu, quid debet petere, ibidem nu. 191.  
 Exceptio metus reuerentialis impedit executionem data enormi latione, ibi. nu. 192.  
 Exceptio non numerata pecunie potest per tertium perpetuo opponi, fol. 703. numero 90.  
 Exceptio potest opponi executioni resultans ex inhabilitate contrahentium, folio. nu. 136. & seq.  
 Exceptio compensationis potest opponi contra executionem, ibi. n. 18. & fol. 798. n. 131. cum seq. limitatur.  
 Exceptioes oppositae ante sententiam non possunt opponi executioni illius sententiae, fol. 691. n. 7.  
 Exceptioes omnes intra decem dies liquidabiles opponi possunt executioni, folio. 713. nu. 159. & dicuntur incontinenti liquidari.  
 Excusationis an possit esse testis, folio. 603. num. 2. & numero. 3. & 9. declaratur, & numero. 4. quid in haeretico, debetamen absoluti ad cautelam ne copia probationum deficiat, ut ibi. num. 10. folio. 604. & an index delegatus possit ead tunc absolvere, ibi. n. 13.  
 Excusationis non potest esse in iudicio neq. index neq. arbiter neque restitutionem petere, neq. retractu facere licet testari possit, fol. 603. nu. 6. & 7. & num. 8. quid in Francia.  
 Excusationis existens in articulo mortis absolutus pendente appellatione, fol. 617. nu. 14.  
 Excusationis potest apponere compensationem intrinsecam & quae dicatur

talis. folio. 646. numero. 132. & 133.  
 Excusationis allegatio nunquam censetur subfata, fo. 546. nu. 40.  
 Excusationis carere debet sepultura, fol. 617. nu. 8.  
 Exclusio generalis remedium non excludit ea quae de iure naturali sunt, fol. 619. nu. 5.  
 Excusatio prosequendi appellationem triplex est, fol. 619. n. 13.  
 Excusationis an possit petere reduktionem ad arbitrium boni viri, fol. 753. n. 152.  
 Excusator missus an teneatur asserere procuratorium vel credere ei, fol. 131. n. 49.  
 Excusationis exceptio an sit litoria, f. 476. n. 12. & an possit opponi executioni, fol. 716. nu. 178.  
 Excusationis existens per annum in executione an possit ut haereticus puniri, fol. 19. n. 14. & 15.  
 Excusatio merus sententiae in qua est error iuris expressus vel iniuncta notitia, quae ad acta causae se refert, non debet exequi talem sententiam, sed eius executionem superiori remittere, fo. 445. num. 35.  
 Executionem quis index facere debet iudex a quo an index ad quem? fo. 557. nu. 3.  
 Executio sententiae est remittenda iudici a quo de iure Regio sine distinctione, fol. 558. n. 3. ad fin. & nu. 6.  
 Excusatio merus non cognoscit de exceptione posita coram eo, sed remittit ad superiorem, licet male secundum auctorem, fo. 559. n. 7.  
 Excusatio merus secundum Auctorem audiet tertium opponentem se executioni & confitetur de nullitate sententiae remittere debet, exsequendum superiori, ibid. num. 8.  
 Excusatio merus sententiae notoria potest audire & pronuciare super iniuncta & quo modo intelligatur, d. nu. 8. ad fin.  
 Executionis sententiae an sit pars citanda, fo. 560. n. 200. 3.  
 Executionem an possit petere filius fam. fo. 671. n. 21.  
 Executio non potest fieri in corpus mortuum, nec creditores sunt audiendi si petatur ne detur sepultura, fol. 916. n. 10.  
 Executio in quibus casibus non retardatur per appellationem, ibi. n. 13.  
 Executio fit in casibus aliquibus criminalibus non obstante appellatione & qui, fo. 616. n. 7.

Execu-

# Index.

Executio via facilius debitum consequitur, fol. 503. n. 19.  
 Executor iuratus recusari potest, fol. 526. nu. 1. & 2.  
 Executioni potest opponi novatio, fo. 713. nu. 156.  
 Executioni an possit opponi reconventio, ibi. nu. 157.  
 Executioni respectu tertij omnes exceptiones opponi possunt, ibidem.  
 Executionis decem dies cum dentur in favorem executantis potest exequens petere largiorem terminum, fol. 713. numero. 160.  
 Executatio opponens exceptionem ultra dimidiam si offerat verum pretium non cõdemnatur in expensis si executatus non acceptat, ibi. n. 161.  
 Executio facta pro vero debito non renovatur ex omissione ordinis, fol. 781. col. 1. nu. 2.  
 Executioni potest opponi quod res non est secuta & tuta, fol. 714. n. 162.  
 Executione realiter facta & soluta remanet executato via ordinaria quavis non appellet, fol. 720. nu. 300.  
 Executio fit ex duobus instrumentis habentibus clausulam guarantee, folio. 705. nu. 104.  
 Executio tuncdemum est faciendi quoties terminus est lapsus, fo. eodem. num. 4. ad finem, & 6. & 7.  
 Executio non potest peti ante monitionem, quando dies solutionis non est appositus ibi. n. 8. limita. n. 9.  
 Executionem petens potest in causa appellationis petere se admitti ad probandum executatore reclamante, folio. 695. numero. 43.  
 Executio instrumentum publicum pro de incerta arbitrio iudicis certificanda, ibi. num. 44.  
 Exequi potest instrumentum in quo promissum est certum licet sub conditione resolutiva ut si facto calulo minus appareat deberi, fol. 695. n. 44.  
 Executione petita pro instrumentum in quo continetur liquidum & illiquidum cautela est ut offeras liquidum & pro illiquido offeras solutionem facta liquidatione ibi. nu. 46.  
 Executioni non est locus in obligationibus facti in quibus propter non fidem succedit obligatio ad interesse, ibi. num. 48.  
 Executionem non meretur instrumentum

in quo confiteor me recepisse a te decem nisi me obigem illa tibi reddere & ad ista clausula guarantee, fol. 696. num. 49.  
 Executio vltimum habet debet esse dies solutionis lapsus, ibi. n. 50.  
 Executio non potest fieri instrumentum, vbi dies solutionis non est appositus, ibi. nu. 51.  
 Executioni potest opponi instrumenti praescriptio, ibi. n. 52.  
 Executioni potest opponi exceptio inuenturij non conficti, fol. 705. n. 107.  
 Executio potest peti contra haerem debent obligati, ibi. n. 108. vbi. nu. 109. declaratur, & nu. 110. & 111. & nu. 111. contra haerem in unenarium facientem.  
 Executioni opponi potest exceptio inuenturij conficti post sententiam, ibi. nu. 112.  
 Executio non potest peti contra haerem intra novem dies a morte defuncti, folio 706. nu. 117. & n. 118. requista vt contra haerem executio fiat.  
 Executio an possit fieri contra haereditatem iacentem, ibi. nu. 119. & quid dato haerede suo, nu. 120. & 121.  
 Executio non potest fieri ex instrumento in quo continetur inutilis stipulatio, folio. 608. n. 123.  
 Executioni opponi potest quod caret instrumentum solemnitate, fol. 709. num. 136. & quod est simulatum, nu. 142.  
 Executioni an possit opponi quod iam actum est via ordinaria, ibi. n. 143.  
 Executioni non obstat quod alio in loco petita sit, fo. 713. n. 155.  
 Executioni opponi potest error confessiois in instrumento facta reuocando errorem, ibi. nu. 101. & fol. 705. num. 101. & 102. & 103.  
 Executio in bonis alieno sitis territorio non potest fieri nisi cum literis requisitorij, fo. 56. num. 5. & fol. 103. num. 31. ampliat.  
 Executionem petens pro summa aliqua si dubius est an tota debeatur prodestituer se solum in solutione receptum, fo. 251. nu. 94.  
 Executio etiam contra consistentem non est facienda de innocentia apparet, folio. 141. n. 39.  
 Executio trium sententiarum conformium suspenditur per supplicationem mille & quinquaginta vbi locum habet, fol. 665. sub. 1. n. 2. & 3. & ibi. & n. 4. fo. 965. an pro nullitate uel restitutionem in integrum

## Index.

impedietur talis executio de cuius veritate in fol. 606. in fine legis. 1.  
 Executio sententia, à qua supplicari licet, an suspendatur per supplicationem fol. 67. num. 12.  
 Executionis titulum maximam continere arguitur & bonum commune respiciendo fol. 666. num. 4.  
 Executionem iure civili paratam instrumenta non habere nisi in calibus à iure expressis fol. 636. in prin.  
 Exequenti contractum innominatum obstat exceptio quod ipse non adimplevit ex parte sua fol. 689. nu. 8. & 9. quod non contentat ex causa hanc exceptio.  
 Executionem paratam habere etiam contra deus innotant fol. 689. n. 10. & 11. & nu. 11. idem in ijs quæ indirecte probantur ex instrumento.  
 Executio ius competit ubi competit actio fol. 791. nu. 18.  
 Exequi an possit cuius pro debitis populi. fol. 778. sub l. 16. per totam.  
 Exequi potest sententia lapsa in rem iudicem in fra sententia transiit.  
 Executioni an sit locus instrumenti prodito & per testes probato. fol. 691. nu. 19.  
 Exequi an possit testamentum ibi. nu. 20.  
 Exequi an possit instrumentum pro dote putativa fol. 692. nu. 21. & an pro contractu tacito vel intellecto fol. 689. num. 10. 21. & 22.  
 Exequi potest scriptura priuata de finiquito recognita fol. 992. nu. 12.  
 Exequi potest fideiussor in actis fe obligans ibi nu. 24. & nu. 25. an idem in confessione in actis posita, vel vt nu. 24. si coram ta bellione & numer. 26. hoc de confessione moderatur.  
 Exequi vel possit scriptura quas qualitates debet continere fol. 692. n. 25. cum seq. aliqui bus.  
 Exequi potest scriptura priuata recognita. fol. 781. n. 5. c. 3. seq. ubi ampliat & 10. ampliat vt & minoris recognitio sufficit & sufficit dicere illi esse sua firmâ etiam si dicat non debere in ea contenta, ibi nu. 12. & in numero 11. ampliat & num. 14. an id si habeatur per recognita, & quomodo nunc erit citandas ad recognoscendum ibidem nu. 17. & 18. & nu. 11. & 16. an idem si heres facientis schedulam citetur ad recognoscendum.  
 Executor decimam capere potest parte solu-  
 ta vel contenta fol. 766. num. 1. 2. & 3. &

num. 1. hoc declaratur.  
 Executor non potest capere pignora maioris pro decima sua quam sit æstimato & valor ipsius decima, ubi nu. 5. ubi & restitit ei poterit si aliter faciat & num. 6. prosequitur & nu. 7. quæ iura ante per executores capiebantur, & 8. quod nulla ei decima debetur ex executione nulla declarata nisi vt ibi nu. 9. ubi duobus modis limitatur & iterum fol. 780. col. 4.  
 Executor non percipit decimam ab illo qui ei locauit executionem iura 767. d. num. 9. & 10.  
 Executori an debeatur decima ex executione per fideiussorem petita contra debitorem virtute soluti de lasso fideiussori executio & soluenti data folio. 768. numer. 15. cum pluribus seq. ubi nu. 16. quod potest fideiussor talis exequi debitorem pro soluto.  
 Executionem iniussu petita esse quot modis dicens fol. 773. sub l. 8. nu. 24. & nu. 25. quid faciat creditor ne de parte debiti soluta decimam foliati si pro toto debito executionem petiit.  
 Executori an sit soluenda decima de omni eo quod petitur est an vero solum de quantitate vere debita, fol. 773. sub l. 9. nu. mer. 1.  
 Executio quando & quomodo competat pro tributis regis fol. 776. col. 3. num. 1. & 2.  
 Exemptionem potest quis probare vt nemini subiectus sit. fol. 478. n. 40.  
 Exitus, platea, ripa, non præscribuntur vltio tempore, fol. 481. nu. 64.  
 Eximies incarcerationum vel de manibus famulæ violenter cum armis puniuntur crimine læsæ mai. & ibi declaratur fol. 365. num. 2. & 3. & 4.  
 Executori an decima debeatur executato ueniente intra 24. horas fol. 780. col. 3. nu. 1. cum seq.  
 Executio facta contra tenorem nouæ forme nulla est, fol. 782. n. 1. & 2. & fol. 792. nu. 38. vbi que ad 24. quid si fiat prius in immobilibus.  
 Executio non est faciendi nisi præcesserit iuramentum petitiu debitu esse fol. 791. nu. mer. 10.  
 Executio non est faciendi contra non contentum in instrumento nisi sit hæres contenti in eo, fol. 791. nume. 12. cum seq. aliquibus, nisi vt numeris seq.  
 Executio an fieri possit in bonis vxoris pro debito per eam ante matrimonium contracto

## Index.

tracto, fol. 791. num. 19.  
 Executio an per hæredes vel contra hæredem peti possit, & quomodo & quæ cautela sit seruanda, fol. 791. nu. 20. vbi ad 26.  
 Executio contra hæredem fieri non potest intra tempus conficiendi inuentarium, ibi num. 25.  
 Executionem an possit petere cessionarius, ibi num. 26.  
 Executorium mandatum non est decernendum in die feriato, ibi num. 27.  
 Executio cõpetitur nulla citatio requiritur fol. 792. n. 18. nisi vt ibi nu. 26. & nu. 30. ad executionem ampliat vt notificanda sit si diem non habet, vel si habet nōdum est notificata, & ibidem prosequitur id de citatione.  
 Executio præsertim personalis fieri non potest absque iudicis mandato in scriptis, fol. 794. nu. 33. & fol. 776. in prin.  
 Executio prius in mobilibus & femorentibus est faciendi, ibi nu. 24. & nu. 35. quod horum bonorum ea quæ minus nocent capiendi sunt, & n. 36. quod panis & vestimenta vestita capiendi non sunt, nisi vt ibi, & num. 37.  
 Executio militibus, scholaribus, clericis, rusticis, aduocatis, nō sunt capiendi arma, libri, beauriarum, & boues, fol. 797. num. 42. vbi que ad 35. inclusive vbi latissime dicatur, & ibi n. 44. an idem in bonis tutoris pro debito pupilli.  
 Executori nulla decima debetur executione nulla & inualida, folio. 781. numero. 3.  
 Executioni opponi potest exceptio inuentarii cõficti, etiam post rem iudicatam, fol. 802. nu. 99.  
 Exequi non potest hæres intra tempus conficiendi inuentarium, fol. 802. n. 91. & 92. neq. conueniri, conuenire tamen potest ibi. 91. & 92. reconueniri, vt ibi nu. 94.  
 Executatus citandus est parte remate, etiam si meliorem executio in alijs bonis, fol. 802. nu. 95. & 96.  
 Executio pro tributis Regis quando & quomodo fieri possit, fol. 776. nu. 1. & 2. sub l. 14.  
 Executionis oppositio quos habeat effectus, fol. 806. nu. 112.  
 Executionis causa summaria dicitur, folio 806. n. 12. & ibi quid si testis fe opponit & n. 124. an per appellationem tertij suspendatur executio.  
 Exequens quid faciat si non reperitur executor bonorum executatorum in quibus est exequenda sententia de remate, fol. 806. nu. 124. & 128. cum tribus seq.  
 Exequenda est sententia in causa executina contra exequentem lata non obstante appellatione, sicut executor contra exequentem quoties contra eum profertur, fol. 810. num. 141.  
 Expense vltæ capiendæ non sunt ab iniussu incarcerationis, fol. 791. nu. 18. & 19. num. 20. quod à pueris & pauperibus incarcerationis non sunt capiendæ.  
 Executor non tenetur exequi sententiam iniussu, fol. 790. sub l. 8. nu. 1.  
 Executori testamentario & Episcopo pro legatis pauperibus relictis an competat remedium possessionum in bonis testatoris, fol. 420. n. 14. & nu. 18. an pro maritandis puellis.  
 Exequens iniussu mandatum Principi peccat, fol. 463. num. 16. & fol. 465. num. 23. & 24.  
 Exequi an possit instrumentum coram alio ta bellione quam publico confectum, fol. 845. n. 7. & 8. vbi & n. 9. an si coram notario.  
 Expensas transumpti instrumenti alicuius quis soluet tabelioni exemplanti, folio 870. n. 3.  
 Exequiarum appellatione an veniant damna & contra, fol. 430. nu. 20.  
 Experi i quas quis facit incipiendi malefactorum à fisco recuperabit, fol. 813. num. 11. & fol. 423. nu. 1.  
 Exequiarum taxatio an cum partis citatione sit faciendi, fol. 813. sub l. 3. expensæ qualiter de iure civili taxabuntur, fol. 813. sub l. 3. nu. 1.  
 Exequiarum appellatione an damna continentur, fol. 813. sub l. 3.  
 Exequiarum condemnationem cuius ille, qui licet habeat sententiam contra, festamen lata est cum aliqua moderacione, fol. 814. num. 24. & 27. limitatur, vel quando ad alia iusta causa, & n. 35. quæ dicitur iusta causa, & nu. 26. quod in actore iustior causa requiritur.  
 Exequiarum absolutio an censetur facta si nihil dictum sit in sententia, fol. 814. nu. mer. 22.  
 Expensæ an debeantur aduocato pro se, vel pro alio gratis patrocinio, fol. 350. nu. 19. & 20. & 21.  
 Exequiarum primæ instantiæ condemnatio an censetur facta si in secunda dicatur



## Index.

ver, condemnatio in expensis, fol. 814. num. 17. & nu. 18. quid si absolutur.

Expensarum condemnatio quando contra dominum & quando contra procuratorem erit exequenda, fol. 815. nu. 8. & 9.

Expensae debite ratione victoris officio iudicis petende sunt mercenario, ibi. nu. 10. debite tamen ratione contumaciae, vt ibi petuntur.

Expensarum condemnatio tunc fit, si petatur, vt ibi. nu. 10. & 11. nisi vt ibi id ex officio iudex faciat lata tamen sententia neque ex officio possit fieri expensarum condemnatio, vt ibi. nu. 12. & 13. nisi eadem die, vt ibi. nu. 14. vbi vide & nisi, vt ibi. nu. 16. & nu. 15. an moderari possint expensae lata sententia.

Expensae quae petantur iure actionis vel officio iudicis, ibi. nu. 17.

Expensis recusantis datur assessor, fol. 531. nu. 21. & 22.

Expensarum condemnatio facta per ecclesiasticum iudicem contra laicum ad petitionem alterius laici, an possit coram ecclesiastico ipsi peti sine poena, fol. nu. 39. & ibi quid in notario expensas petente.

Expensas contumaciae non recuperabit contumacem si in causa illa sententiam pro se reportet, fol. 113. nu. 21. & nu. 12. amplius.

Expensae debite propter contumaciam in quo differant ab expensis debitis ob victoriam, fol. 114. nu. 17.

Expensae taxandae sunt, & quomodo, ibi nu. 20.

Expensae secundum qualitatem litigantium tunc soluentur, ibi. nu. 21. & 22.

Expensis retardatis processus negligens, an condemnatur, fol. 177. nu. 57. 68. & 59. vbi quid in tardante declinare, vel praesentare instrumenta.

Expensis cuius fit actorum editio faciendae, fol. 189. nu. 11.

Expensas tenetur dominus refarcire parti aduersae quoties admittit dominus ad appellandum vel proseguendum appellacionem propter procuratoris contumaciam, fol. 138. nu. 16.

Expensis quibus sunt mittendae positiones domino absentis, vt declaratis, fol. 239. numero 46.

Expensis an condemnatur reus totum debitum negans cum partem deberet, fol. 150. nu. 91. & 92.

Expensas quas tenetur accusatus absente se

praesentans purgare, fol. 331. num. 56.

Expensae propter contumaciam solutae non sunt reddendae contumaci, etiam si condemnatur aduersarius in expensis processibus, fol. 335. num. 64. & 65. aliud simile, & nu. 66. quod tales contumaciae expensae non computantur in poenam criminis, & nu. 67. quod non requiritur citatio in condemnatione earum.

Expensis non est condemnandus habens sententiam pro se, vel habens iustam causam litigandi, fol. 561. nu. 44. ad fin.

Expensis raro condemnatur is qui appellat ab interlocutoria cum solent reservari ad diffinitum, fol. 61. nu. 14.

Expensas magnas in infirmis factas dominus recuperat, paruas vero non, folio. 522. num. 19.

Expensae factae pro recusando iudice vel tabellione quid fit, fol. 226. num. 22.

Expulsi a loco etiam culpa sua percipiunt fructus beneficii, fol. 130. nu. 13.

Quisio an competat contumaciae vel illi, qui consensit sententiae, fol. 159. num. 14. 15. & 16.

Euictionem imminere in limine contradicendi quando dicimus, fol. 719. nu. 163. & 164. cum seq. & limitatur, nu. 166.

## F.

Falsitas praesumpta quomodo punitur, fol. 864. nu. 66.

Factum antiquum quod dicatur, fol. 230. nu. 8.

Facta vniuersae familiae an plura reputentur, fol. 25. sub. li. nu. 3.

Famam bonam potest index condemnatio refutare, fol. 343. nu. 122.

Fama bona an sufficiat ad torturam, fol. 344. nu. 84. & nu. 86. limitatur.

Famulus absens & forensis restituitur aduersus lapsum triennij ad petendum salarii constituti, fol. 502. nu. 22.

Famulus si non petierit salarium, vel partem intra triennium amplius illud petere non potest, fol. 131. nu. 1. ad fin.

Famulus si non constituitur salarium an illud possit petere, fol. 520. nu. 3.

Famulus an possit petere totum salarii temporis conuenti, si expellatur a domino. n. nisi alteri operas locuerit, ibi. nu. 13.

Famulus si delectat dominum non potest petere salarium, ibi. nu. 13.

Famulus salarium percipit & si recedat ante impletum tempus si dominus ei non admi-

## Index.

ministrat necessaria, vel pactionis fide non seruatur, fol. 521. nu. 15.

Famulo an debeatur salarium si infirmetur, ibi. nu. 16. & ibi. nu. 18. & 21. an admittatur ad implendum tempus infirmitatis.

Famulo infirmo expensas factas in infirmitate, an possit dominus imputare in solda tis, ibi. nu. 19.

Famulo debetur totum salarium si per alium famulum & quae idoneum velis seruare tempore infirmitatis, ibi. nu. 20.

Famulus an admittatur ad seruendum, & implendum pro tempore infirmitatis, ibi. nu. 21.

Famulus si est suspectus de fuga, potest a domino spoliari vestibus quas ei dedit, si velitante tempus recedere, ibi. nu. 22.

Famulus si conuenit stare cum scholasticis pro certo pretio & vniuersis eorum moritur, vel recedit an debeat diminui salarium, ibi. nu. 23.

Famulo seruiente alteri de mandato domini an possit dominus percipere mercedem famulo dandam per alterum dominum, ibi. nu. 24.

Famulus an teneatur seruare diebus festiuis, ibi. nu. 24. ad fin.

Famulus non potest recipere totum salarii, si eam expellat dominus iratus diebus festiuis, ibi. nu. 24.

Famulus non potest in alio officio exerceri quam est conductus, ibi. nu. 28.

Famulus potest petere restitutionem contra contractum an domino factum ob cautitiam domini, ibi. nu. 30.

Fatale primum & secundum quare appellatur, fol. 657. nu. 4. col. 3. & nu. 5. quod ex consensu etiam partium prorogari non potest, & nu. 8. ad quiddam, & nu. 21. an detur tertium fatale, & nu. 22. quomodo petetur, & nu. 23. quod tempus tunc dabitur, & fol. 660. num. 4. repetitur id de pro rogatione.

Fatalium cursus publico fauore introductus, fol. 658. num. 11. & an durante compromisso currat, fol. 659. nu. 18. & num. 19. an curat interim quod agitur super attentione.

Fatale secundum in Romana curia datur abique cau. fa. ibi. nu. 4.

Fatalia an currant data paupertate appellantis, ibi. nu. 25. & nu. 26. qualiter tunc paupertas consideretur, & nu. 27. an propter mortem procuratoris concedatur.

Fideiussores leges Toleti in via executionis non

tenentur reddere fructus, fol. 810. nu. 143. & ibi quod non est citandus ad sententiam.

Femina & hermaphroditus incurre poenam poenae. l. si quis in tantam, fol. 610. num. 2. & 10.

Ficta probatio vel confessio solum fictio non est, fol. 339. nu. 96.

Fideiussione de iudicio fisci, vel iudicio fisci uendo praestata, non videtur quis in iudicem consentire, fol. 170. num. 24. & 25. vbi limitatur.

Fideiussores minoris an detur restitutio ad probandum, fol. 291. nu. 26.

Fideiussores non relaxatur ille, qui corporaliter venit puniendus, fol. 89. nu. 3. & 4.

Fideiussores non relaxatur captus mandatoris regis vel literis requisitus alterius iudicis, ibi. nu. 6.

Fideiussores inueniri praesertim pro hominem litigiosum difficile esse, fol. 652. sub. li. 1. nu. 3.

Fideiussores non est relaxandus confessus delictum, ibi. nu. 4.

Fideiussores an sit relaxandus fur pro primo furto, fol. 653. nu. 9.

Fideiussores si pro aliquo intercedant quilibet teneatur pro parte, fol. 496. num. 13. ad finem.

Fideiussores pro qui aliquo intertulerunt, qui sunt soluendo pro alijis qui non sunt tenentur, ibi. dict. nu. 13. in fine.

Fideiussores tunc potest agere vt liberetur cum incipit teneri fideiussione illa, & non ante, fol. 101. num. 26. de fideiussione, de la haz, fol. 799. num. 73.

Filius fam. abique patris consensu, an possit pacisci cum latore, fol. 523. num. 21.

Filius fam. ad item proseguendum debet habere consensum patris, fol. 570. nu. 5.

Filius fam. minor 25. annorum litigans, an sit prouidendus de curatore pro conclusio nes prosequitur autor, ibi. nu. 6.

Filio fam. minor 25. annorum existenti in patris potestate conuento actione personali aut criminali dandus est curator, & non sufficit consensus vel autoritas patris, ibi. nu. 7. etiam si pater sit eius legitimus administrator, ibi. nu. 8.

Filio fam. minor 25. annorum litiganti super aduentitij in quibus patri pertinet visus fructus, sufficit patris autoritas, ibi. nu. 8. & nu. 9. idem in re ex qua patris aliquid adquisitor vel minuitur cum declaratione, vbi, & nu. 14. 15. & 16. amplius.

## Index.

pliat. & limitatur.  
**Filio fam. minori.** 45. annorum in criminalibus litiganti, si non detur curator nullum est iudicium, ibi num. 9. nisi vt ibi.  
**Filius fam. maior.** 45. annorum potest proponere in iudicio publicam accusationem minor vero si eilet, non potest, fol. 570. nu. mer. 10.  
**Filio fam. minori in criminalibus potest pater dari curator,** ibi nu. 11.  
**Filio fam. iniuria facta patri competit exercitium actionis,** ibi nu. 12.  
**Fideiatio,** si Titius non soluerit, est condicionalis, fol. 715. nu. 173.  
**Fideiaciones de saneamiento dande in via executiua,** fol. 794. nu. 53. cum seq. aliquibus, nisi vt ibi.  
**Fideiussores potest petere, quod sibi cedantur actiones,** etiam si beneficio de fideiussores renuntiauit, fol. 705. nu. 104. & 105.  
**Fideiusso requirit causam,** fol. 706. nu. 172.  
**Fideiusso legis de Toledo in causis executiuis danda est,** quanuis non petatur, fol. 716. nu. 14. & fol. 716. nu. 188. cum duobus seq. latius examinatur.  
**Filius naturalis si legitime post donationem non reuocatur donatio,** fol. 450. nu. 4.  
**Filius fam. existens in patris potestate potest esse in iudicio super re ad patrem conuertere, si praestet cautionem cum fideiussores patrem ratum habiturum,** fol. 571. col. 1. nam. 19.  
**Filius fam. si conuenitur patre interpellato, & contentiente obligatur pater & potest exequi,** ibi nu. 10.  
**Filius fam. quanuis sit sexagenarius est sub patris potestate, & si velit agere debet requirere patris consensum si pater est praesens in loco,** ibi nu. 21. vbi quid in curia suprema, & in Francia.  
**Filius fam. an possit petere executionem,** fol. 571. nu. 11. ad finem.  
**Filius fam. an possit intentare possessionem & spoliun,** ibidem.  
**Filius fam. clericus an possit petere executionem,** ibi nu. 22.  
**Filio agenti si pater nolit consentire cogitur per iudicem, vel secundum consilium auctoris dabitur iudicium,** fol. 572. nu. 23.  
**Filio fam. currit praescriptio in rebus in quibus patri viusfructus non quaeritur,** fol. 572. col. 2. num. 25.  
**Filius fam. in casibus in quibus de iure, si poterat conueniri sine consensu patris ha-**

die iure regio non poterit conueniri, vel condemnari, fol. 572. nu. 26. licet vt ibi non careat scrupulo hanc opinionem.  
**Filius fam. an possit esse in iudicio implorator officium iudicis sine consensu patris,** ibi nu. 28. col. 3.  
**Formam substantialem inducit lex aliquid introducens de nouo,** fol. 147. nu. 27.  
**Forma sententiae in via executiua,** fol. 810. nu. 142.  
**Forma fidei sollemnitas.** l. 17. tit. 1. lib. 4. non seruatur, vel legis fin. illius tituli, an executio sit nulla, fol. 581. nu. 86.  
**Forma appellationis ad consistorium,** folio 616. nu. 57.  
**Forma iudiciorum loci vbi executio fit, est semper inspicienda,** fol. 766. nu. 12. & 13.  
**Forus ex duobus constituitur ex visu & consuetudine,** fol. 459. nu. 1.  
**Fugiens a carcere ostio aperto, vel non aperto, sine tamen conspiratione, nō habetur pro confesso,** fol. 326. nu. 21. & 22. & fol. 318. nu. 87. cum seq. vbi declarat.  
**Fuga sola aut contumacia non sufficit ad condemnationem de iure nostro regio, licet aliud de iure ciuili,** fol. 337. nu. 73. & 80. & nu. 81. amplius.  
**Fuga an sufficiat ad torturam iure ciuili, & regio,** fol. 337. nu. 81. & 82. & nu. 83. & 97. an faciat plenam probationem & quando an. 86. & 91. concluditur.  
**Fugiens a palatio vel domo vbi detentus erat, dicitur carcerem frangere,** fol. 339. nu. 89.  
**Fugiens a carcere si ad eam statim redierit etiam inuitus non dicitur eam frangere,** ibi nu. 90. & idem si iniussu erat incarcerationis, & sic innocentem suam probauit.  
**Fuga ante carcerationem facilius purgatur,** ibi nu. 92.  
**Fuga sub modo fugientis nocet, non vero complicibus,** ibi nu. 93. & 94.  
**Fuga reo praesentato quod operetur,** fol. 442. nu. 115. & 116.  
**Furius & mentecaptus an incurrat poenam si quis in tantum,** fol. 390. nu. 27. etiam si post furiosum fiat, vt ibi nu. 28. & 30. de iuratur, & ibidem de furioso regem percutiente.  
**Furoris tempore an praesumatur delictum factum,** fol. 191. nu. 29.  
**Furantis pluribus rem alienam vnusquisque tenetur pro totius rei restitutione, & conueniri potest tam in foro iudiciali, quam in conscientia,** fol. 495. nu. 11.

Furem

## Index.

**Furem occidi propter magnitudinem rei vel domus disrupta, an statui potest,** fol. 334. nu. 18.  
**Fur n. non potest expensat factas in re furata repetere,** ibi nu. 19.  
**Furta sunt vitia realia, & rem sequuntur, & alificant,** ibi nu. 18.  
**Furtiuus res quo tempore praescribatur,** ibi nu. 16.  
**Furto vel facinoroso facto, iuramento partis statui super scripturis amittitur, & tenore eorum,** fol. 83. nu. 20.  
**Francie iudex qui tulit sententiam nullam non potest eam reuocare, sed superior est adendus,** fol. 549. nu. 59. col. 3.  
**Francie curia non curat de litis contestatione, neque de publicatione, neque de libel libi ineptitudine,** fol. 569. col. 3. nu. 1. ad fin.  
**Francie non curatur de patria potestate,** fol. 574. nu. 21. col. 1. & sic existit in iudicio sine patris consensu, ibi nu. 29. & 30.  
**Francie an petitio apostolorum recellerit ab visu,** fol. 578. nu. 68. ad fin.  
**Francie vsque ad 15. annum minor restituitur, & non amplius,** fol. 598. nu. 44.  
**Francie in causa appellationis libello graminis peracto confertur in causa conclusionis, & idem in Hispania declaratur,** folio 639. nu. 82.  
**Francie non potest corpus delinquentis tolli a furca hanc licentia principis,** fol. 616. nu. 18.  
**Frater laicus habens patrimonium commune cum fratre clerico, an gaudeat privilegio fratris clerici,** fol. 13. nu. 25.  
**Fraus & dolus procuratoris non appellantis quomodo probetur,** fol. 598. nu. 46.  
**Fructus perceptos virtute primi dei recti, an actor percipiens faciat suos,** fol. 364. nu. 21. & nu. 33. an restituitur percipientis, si iure & perceptos, & ibi fol. 168. n. 61. quid in possessore ex secundo dei recto.  
**Fructus deponendi si consumi possunt vendendi sunt, & pecunia eorum deponenda,** fol. 691. nu. 23.  
**Fructus etiam restituendi sunt haeredi immisso in possessionem bonorum huiusmodi riorum,** fol. 414. nu. 44. cum seq. nam & pro eis datur remedium possessionum, vt ibi fol. 421. nu. 30. & in dict. fol. 447. nu. 46. an & bona fide consumpti erunt restituendi.  
**Furto probato statui iuramento damnum partis super scripturis omittitur, & super tenore eorum,** fol. 445. nu. 49. & nu. 50. &

51. quando id fiet.  
**Fur in dubio iudicatur exiens de nocte in domum etiam si nihil asporterit,** fol. 434. nu. 6. & nu. 7. quia sit eius poena.  
**Forma legis,** 725. lib. 4. recop. seruatur in testamentis, fol. 865. nu. 68.

G.

**Abellarum conductores an compelli possint ante tempus soluere,** fol. 776. nu. 1. sub. 13.  
**Gabellas domini huius regni habent quandam rex tolerat, & vult fol. 483. nu. 1.**  
**Gabelle quo tempore praescribatur,** ibi nu. mer. 2.  
**Gerendum inducit formam, modum & conditionem,** fol. 331. nu. 47. & 48. & latius, fol. 781. nu. 4. & 5. vbi an per arripolens impleatur.  
**Glossa,** si quis sit de appellat. dicens valere appellationem ad eam iudicem, subla ta est consuetudine, fol. 594. nu. 17. & nu. 14. declarabis.  
**Glossa in maiori communi diuidi non est cor recta,** fol. 495.  
**Graua mina in supplicatione exprimentia,** fol. 669. nu. 10. vbi & an sufficiat in alio libello exprimi.  
**Gregorius Lupus in l. 1. tit. 6. p. 7. verlic, menor, intelligit legatum eundem, aliter male loquitur,** fol. 570. nu. 9. ad finem.  
**H.**  
**Habiles & idonei sunt officio publico praesentandi,** fol. 879. nu. 1. sub. 1. & ibi nu. 3. qui dicantur sufficientes & idonei.  
**Haeredi etiam ante adeptam possessionem competit remedium spolijs ex lege de Sorria,** fol. 447. nu. 42.  
**Haeredi instituto in vna re an competat remedium legis de Sorria pro possessione capiendi,** fol. 448. nu. 66. & 67. & infra possessionem remedium alta.  
**Heres inuentarium conficiens satisfacit dando bona legatarijs quibus humi sunt relicti si nuni non reperiuntur in haereditate, & impeditur hac de causa executio nem,** fol. 828. nu. 137. cum sequentibus.  
**Heres ob debita de fundi capiti potest si inuentarium non fecit,** fol. 706. nu. 114. & an regulariter haeres possit capere pro debitis defuncti, fol. 802. nu. 86. cum seq. 114. quibus,

## Index.

quibus, & num. 88. & 89. declaratur.  
Heres de proprijs bonis solvens debita defuncti, an possit retinere bona hereditaria, fol. 809. nu. 436.  
Hereditas an in codicillis dari, vel admihi possit, fol. 420. num. 11. cum 1. seq.  
Hereditas in codicillis instituta an competat remedium possessorium. l. i. C. de editio diu. Adri. fo. ibid. & n. n. cū sequilib.  
Herede vno immisso in possessionem ceteri immisi videantur, fol. 421. nu. 22. & nu. 23. quid in creditoribus.  
Heredes duo si sint ex diversis testamentis, an impeditur se inuicem possessionem, fol. 421. nu. 23.  
Heredi heredis an competat dictum remedium possessorium ibi nu. 30.  
Heredes regulariter non conveniunt ex debito defuncti, fol. 380. nu. 465. cū. 4. seq.  
Hereditas si obueniat banno, an si fisco vel propinquo, an succedat, fol. 4. nu. 6.  
Hereditatem obuenientem delinquenti, an repudiari possit per eum ne fisco obueniat, fol. 147. nu. 140.  
Heres non tenetur appellare à sententia in qua condemnatur vindicando mortem defuncti, fol. 596. nu. 35.  
Heres creditoris vel eius qui rem habet in piguis vel precario, an possit prescribere iuri offendi, vel idre hypothecæ, fol. 490. nu. 10.  
Heres representat defuncti personam pro ea parte quæ est heres, fol. 495. nu. 10.  
Heres tenetur pro alio qui non est solvendo pro exoneranda conscientia defuncti, ibi nu. 15.  
Hereticus an possit esse testis, fol. 280. n. 4.  
Hypothecaria si agatur & decretum primū petatur, an sit missio in omnibus bonis, & nominibus debitorum, fol. 392. nu. 57.  
Hypothecaria actione sublata, an & persona in sublata sit, fol. 51. nu. 67.  
Hypothecaria actio vel missa quo tempore prescribitur, fol. 504. nu. 44. & 225. num. 44. & seq.  
Hypothecarius prescribitur spatio, 10. annorum, fol. 488. nu. 3. & 4. & ibi an cum mala fide prescribat.  
Hypothecaria actio fundum sequitur, fol. 512. nu. 66. & an sublata remaneat personam, ibi nu. 67.  
Hypothecaria quo tempore prescribitur cū materium, ibi nu. 68. & seq.  
Hispania & Francia an possint corpora suspensorum tolli sine iudicio licentia,

folio 416. numer. 12.  
Hispanie appellatur ad. consistorium à sententia ordinarij si sic est consuetum & non aliter, fol. 636. num. 56.  
Homicidij calumnia quando debetur, fol. 33 nu. 57. cum 1. seq. & nu. 6. an domini interris fide habeantur percipiendi.  
Hore vius rusticus dicitur vnum instrumentum prius altero fol. 149. num. 36.  
Hospes cui traditur lista vel fardellum qualiter teneatur, fol. 84. nu. 23. & 24.  
Hospitale leprosorum an religiosum dicatur, fol. 29. nu. 29. & ibi an in dubio auctoritate episcopi censeatur contractū.  
Hospitalia potest Episcopus visitare ibidem.  
Hospes potest retinere libros. Scholaris pro expensis alimentorum fol. 795. nu. 43. & 44. & 50.  
Hora executionis petitz apponenda est & an curata silentia fol. 783. col. 1. & 2.

I  
Ignorantia iuris an mulieribus rusticis pro sit, fol. 288. nu. 12. & 13.  
Ignorantiam eius quod publice sit non licet allegare fol. 330. num. 43.  
Ignorantia non currit tempus & quomodo hoc intelligatur, fol. 547. nu. 55.  
Ignorantia facti alieni quando allegari non potest, fol. 174. nu. 5. & 6. & 9. & fol. seq.  
Indemnitas instrumentum habens an possit petere vi liberetur antequam soluit, fol. 659. nu. 179. cum seq.  
Imperator neque villo iure potest pretendere dominium orbis fol. 9. nu. 30.  
Impedimentum excusata citatione, fol. 19. nu. 7. & quid dicatur impedimentum iusticiens nu. 8. & n. 14. & non excusatur si procurat vel culpabile sit, n. 11. & 12. & 14.  
Impedimentum probare an sit necesse vel quomodo probetur, fol. 117. cū. 17. cū. & deimpedimento iurisy nu. 40. & 21. & quid si potuit vitari impedimentum nu. 24. & an sit necesse probare fuisse adhibita diligenter ibidem.  
Impedimentum in causa in quo per iuramentum possit probari admittitur probatio in contrarium fol. 132. nu. 23.  
Impedit nullum damnum pati debet & sic abentes mandato regis, fol. 451. nu. 1. sub 14.  
Impeditur an teneatur mittere excusatorē aut procuratorē fol. 112. nu. 25. cum seq.  
Impeditus perpetuo debet mittere sublitum tunc ibidem nu. 28.

Impe-

## Index.

Impeditus an & debeat probare se esse dilectum & consuetam comparere fol. 114. num. 32.  
Impedimento cessante an sine alia citatione debeat comparere citatus & an pro tempore impedimentum fiat restitutio ibidem nu. 31. & 34.  
Impedito probare in termino an prolongabitur terminus pro vno teste amisso an pro minoribus l. 1. tit. 6. nu. 15.  
Impedimentum amouere potest & non remouens consentire videtur fol. 68. n. 36.  
Impedimentorum decet esse genera fol. 659. num. 17.  
Impedire hereditatem vel legatum mihi relinqui tenetur, fol. 167. nu. 25.  
Impedimentum si cessauit in tali parte anni in alia potuit finiiri non datur secundū fatale fol. 419. num. 22. & 23. & ibi quod tempus dabitur intertio fatali.  
Impedimentum paupertatis vel mortis excusatur à delatione vel incurfu anni fatalis fol. 608. num. 49. & seq.  
Impedire executionem sententiæ lapsæ in rem iud. catam punitur crimine lese maiestatis fol. 561. col. 1. ad fi.  
Imprescriptibilia sunt que inalienabilia sunt fol. 479. n. 49.  
Impositiones & stanca censetur dominus imposuisse iusticiis vassillis fol. 514. n. 1.  
Incarceratum eximēs & eum qui ad supplendum dicitur & manibus familie quæ pona punitur fol. 619. l. 8. n. 3.  
Incompetēs iudex dicitur ex pluribus causis fol. 167. nu. 6. & an incompetens ratio ne principalis sit incompetens ratione accessoris & an in expensis possit condemnari num. 7.  
Incompetens causa alterius quam illius de qua cognoscit potest quandoque in competentia allegari ibidem num. 1.  
Inhibito iudicis ecclesiastici an procedat in tali executione quando possit fieri fol. 118. n. 87. & item de materia & n. 188.  
Iudex proprię & verolicep ex litis contestatione fol. 11. n. 4.  
Iudicium an possit incipere ab articulis & positionibus fol. 66. nu. 10.  
Indictio non sunt ea que ex processu informatio resultant nisi fuerint iuste partes fol. 34. nu. 206.  
Indictorium danda est copia reo ibi nu. 207. & nu. 1. ampliat & limitatur n. 113.  
Indicia que sint sufficientia ad torturam requirunt arbitrio iudicis fol. 41. n. 109.

debet tamen regulari secundum ius, fol. 34. nu. 14.  
Inhabilis ad officium, si eligatur ad illud, tenetur fuisse detegere inhabilitatem altere punitur fol. 275. n. 16. & 17. & declarat num. 18.  
Importunitas metui æquiparatur fol. 442. num. 1. & 3.  
Infamis an sit condemnatus poena legis si quis in tantum fol. 399. nu. 95.  
Infamis non efficitur condemnatus ex sententia lata contra abentes inuitate indiciorum fol. 343. nu. 12.  
Infamis est impetrans rescisum vt audiat de deserta appellatione fol. 651. n. 138.  
Infinitas vitanda est l. 175. l. 7. tit. 6.  
Inferiores domini à principe non possunt vt clausulis ex certa scientia vel de plenitudine vel non obstante, vel sic facias vel iudices fol. 457. nu. 55. cum seq. nisi vt ibi num. 60.  
Iniuria facit iudici declinans eius forum iniuste fol. 54. nu. 6.  
Iniuria alicuius iudex per appellationem si ne reuerentiam interposita l. 660. in. 12.  
Iniuria facta filio familias, patri competit exercitium actionis, licet filij consensus requiratur fol. 570. n. 2.  
Inimicus repellitur in testem in quoque crim. fol. 266. n. 34. cum 2. seq.  
Innocentia probatio adhibenda est contra confessionem in sciam inductam ex fugas fol. 33. nu. 14.  
Innocentia accusati pluribus tradit Hippolytus fol. 336. nu. 1.  
Innocentia absentem tenetur iudex absolueri fol. 336. num. 75.  
Innocentis exceptionem nunquā lex excludens omnes exceptiones excludere censetur ibidem num. 75.  
Innocentia rei si appareat etiam post sententiam differenda executio vsque dum princeps consular fol. 56. nu. 75. & nu. 76. ampliat.  
Innocens non est declarandus pro confesso fol. 142. nu. 118.  
Innocentiam probare volens an audiat illi qui ex latro habetur pro confesso fol. 34. n. 4. & fo. 346. nu. 130. ad finem.  
Inquisitio heretice prauitatis an recusari possit fol. 54. nu. 45.  
Inquisitum, si conditarius non possideret, ideo neque res praeiudicare possunt fol. 47. nu. 14. & alienando dicitur praeiudicium non possessione ibidem nu. 19.

Intra





# Index.

n.12. & 13. sub. 1. & n. 4.  
Iudex ecclesiasticus quibus casibus sequi  
laicos procedat. fo. 14. & 8. n. 1. cum seq.  
Iudex Ecclesiasticus an de bonis capellaniz  
cognoscit contra laicum. fo. 16. n. 8.  
Iudex secularis an in casibus in quibus in ec-  
clesiasticis cognoscere potest, impedire  
Ecclesiasticum iudicem ne cognoscat pos-  
sint. fo. 17.  
Iudex ipse cognoscit de iurisdictione an sua  
sit. fo. 17. nu. 12.  
Iudex se pro non iudice pronunciare an pos-  
sit. fo. 17. nu. 12.  
Iudices seculares se ad iniunctum iurare tenen-  
tur & vn' alteri sententia exequi. f. 53. n. 1.  
Iudex secularis a quo auxilium imploretur an  
possit dicere vt domum ostendat ei processus  
Ecclesiasticus. fo. 61. n. 4. & 6. & decla-  
ratur & limitatur. n. 12.  
Iudex non repellens agentem sine mandato non  
tenetur si per partem aduersam non petatur  
fo. 87. nu. 18.  
Iudex vnus an possit committere nuntio al-  
terius iudicis citationem. fo. 44. nu. 7.  
Iudex dum comissionem dat nuntio citandi  
an debeat sedere pro tribunali. f. 68. n. 26.  
Iudex inique aliqui faciens ad expensas &  
dammam tenetur. fo. 16. nu. 6.  
Iudex potest ex causa statueret terminum ad  
opponendum, articulum, probandum &  
probatum habendum & ad producendum  
instrumentum. fo. 140. nu. 2.  
Iudex appellations non potest cognoscere  
super persona confessi si non est appellatus  
ob non factam declarationem. f. 157. n. 75.  
Iudices prius etiam legitima. f. 168  
n. 13. (test. ibi. n. 8. & 19.)  
Iudices persona multis modis approbati po-  
tunt. fo. 176. nu. 56.  
Iudex & affessor non possunt interrogare te-  
stem an sit infamis. fo. 276. n. 22.  
Iudex non seruus solennitatis legis contra  
fentes delinquentes seruandas, non potest ia-  
ta percipere & corruere. p. c. 17. f. 127. n. 21.  
Iudex tenetur se informare de innocentia ad-  
fensis accusati. fo. 35. n. 68. & si non fecerit  
poterit puniri in syndicata. n. 69.  
Iudex tenetur impartiri officium suum vbi  
veritatem publica utilitas, ibi. n. 70.  
Iudex quid faciat si delictum non est probatum  
contra absentem. fo. 340. n. 101.  
Iudex ex causa potest condemnato referre  
bonam famam. fo. 341. n. 112.  
Iudex an possit etiam in satisfactionem de-  
norum absentem vel presentem condem-

nare fo. 343. n. 123.  
Iudex non habens merum & mistum imperium non  
potest missionem primi & secundi decreti  
facere. fo. 361. nu. 24. & 25.  
Iudex limitatus habens iurisdictionem, non po-  
test cognoscere de periurio. fo. 379. n. 103.  
Iudex necessarius aliquem adire principem  
super eo qd ipse facere poterat tenetur, &  
est puniendus. fo. 661. in l. 13.  
Iudices cognoscentes de supplicatione dupla-  
rum delegati dicuntur. fo. 676. in l. 2.  
Iudices Ecclesiastici quomodo presunt iurisdictionem  
in laicos. fo. 474. nu. 16.  
Iudicare an possit quae departum consensu  
in alieno territorio. fo. 106. n. 33. (n. 6.)  
Iudicii reuocacione quod dicitur. fo. 167.  
Iudex potest de facto reuocare id qd de facto  
fecit. fo. 406. n. 20. cum seq. fo. 433. n. 15.  
Iudex potest, seq. vbi latius. quod citatio non  
requiritur. vt ibi declaratur.  
Iudex male iudices solus interesse parti an  
possit illud repescere a parte pro qua iudi-  
cauit. fo. 542. n. 15.  
Iudex et interpellandus vt sententiam proferat  
alias non incidit in penam, & quae in  
terpellationes requiratur. f. 536. n. 1. & 5.  
Iudex excusatur si nemo denunciavit de  
delicto non notorio. f. 536. n. 3. (n. 6. f. 536. n. 2.)  
Iudex si requisitus non iudicat puniatur alias  
Iudex superior potest sententia nullam infor-  
mare vel ex causa reformare. f. 540. n. 9.  
Iudex cause nullitatis an possit de principali  
cognoscere. f. 542. n. 8.  
Iudices ordinarij possunt psequi processum  
sine absente. sententia non. f. 637. n. 68.  
Iudex potest copellere partes declarare et ad  
positum concludi in causa pro et vsum  
fuerit. fo. 639. n. 80. (quare. f. 772. n. 39.)  
Iudices inferiores tenentur ad vngue ser-  
uare an possint pronunciare sententiam lap-  
so termino instantis. f. 772. n. 61.  
Iudices superiores de talibus non curat quo-  
dies collat de iustitia appellations. n. 67.  
Iudex non potest causam determinare nul-  
litas probationibus, quia de veritate non  
potest concludere. f. 583. n. 96.  
Iudex tenetur iudicare secundum veritatem sta-  
teli. 10. tit. 17. l. 4. probata per processum,  
non vero extra iudice processum. f. 583. n. 101.  
Iudex tenetur iudicare secundum allegata &  
probata non secundu confessionem. f. 587  
n. 129. & f. de senatu cognoscente. n. 130.  
Iudices superiores non possunt condemnare  
vltro probata, ibi. n. 131.  
Iudex non potest moueri ex confessione vi-  
na voce. ibidem. nu. 132.

# Indexi

Iudicis arbitrio nulla relinquuntur ibidem  
verba aludrio del. puez. 1  
Iudex maior quia dicitur in materia appel-  
lationis foli. 595. nu. 3.  
Iudex quem terminum potest assignare ap-  
pellanti ad protestandum sua appellatio-  
ne & que requiratur. f. 603. n. 4. & 6.  
Iudex a quo & ad quem possint iudicari parti  
vt intra tale tempus processum afferant  
sub pena desertionis. fo. 606. nu. 1.  
Iudices supremi solent non obstante deserta-  
tione cognoscere de iustitia. f. 605. n. 20.  
Iudex qui obmutuit iustitiam denegat ibi-  
dem nu. 21.  
Iudex tenetur deserte appellations in causa  
in quo appellatio est locus. f. 606. n. 24.  
Iudex peccat mortaliter non desertens appel-  
lationem in causa licite. ibidem. n. 25.  
Iudex a quo potest iudicari, potest ab-  
sque eo qd feratur sententia pro desertione  
appellations. f. 606. n. 27. ratio ponitur. n. 8.  
Iudex quando in sententia dicitur grauare  
partem vt possit appellare. f. 608. n. 45.  
Iudex si precipiat parti iuranti de calumnia vt  
verum dicat sub tali pena, si falsum dicat  
potest eum illa pena punire. f. 635. n. 102.  
Iudex non tenetur de iniuria capere quid  
faciet. f. 820. col. 1. n. 15. cum seq. vbi n. 16.  
apponitur auctoritas cautela ad eludendam  
iudicis.  
Iudex iudex si sententiam ei occidit an tenetur  
ipse vel occisor. fo. 843. nu. 9.  
Iudices de Consistorio an possint cognoscere  
de appellacione sententiae in qua est con-  
demnatio sententiae minoris summa aqua  
reus condonatus non appellauit. f. 613. n. 24  
cum seq.  
Iudices de Consistorio qui condemnant in  
maiori summa valet eorum sententia in ea  
quantitate que potest. f. 616. n. 16. & 18.  
Iudex potest iudicare qd petatur totum debi-  
tum vt litigantibus. ibi. n. 20.  
Iudices de Consistorio an possint cognoscere  
de lite terminorum. fo. 630. n. 39.  
Iudices de Consistorio non possint cognoscere  
de sententia lata super alia causa. ibi. n. 30.  
Iudices de regim. si iudicem sententiam pro-  
ferant ab ordinario iudice recusari debet  
suam sententiam exequi. f. 631. nu. 37.  
Iudex ordin. psequitur processum etiam ab  
sente alio ex iudicibus adiunctis licet  
pronunciare solus non possit. fo. 647. n. 63.  
Iudices de regim. qua cautela vt debant cum  
miserunt foras processum ad sententiam  
non veniendo intra tempus. 20. dierum  
fo. 642. nu. 94.  
Iudices ordinarij exequuntur suam sententiam  
fo. 645. nu. 94.  
Iudex a quo potest reformare sententia iudi-  
cis a quo in totum vel in partem adden-  
do, vel diminuendo vel reuertendo. f. 645.  
nu. 98. & 100. & 102.  
Iudex ad quem debet condonare reus afori. &  
si actor iust in prima instantia condonat & n. 2.  
instantia bene probauit. fo. 644. n. 99.  
Iudex quando appellacione deserta debet  
eam delectam pronunciare & non super  
meritis causae. f. 644. n. 101.  
Iudices de Consistorio an tenentur causam  
determinare secundum consilium perito-  
rum. fo. 646. n. 103. & seq.  
Iudices imperiti in causa duci debent tenetur pe-  
ritos requirere. fo. 646. nu. 105.  
Iudices imperiti pronuntiando indubii cau-  
sis absque perito nulliter iudicant & erit  
nulla eorum sententia. fo. 646. n. 105.  
Iudices imperiti qui tenentur iudicare secun-  
dum Consilium peritorum, tenentur eorum  
consilium requirere & quid faciendum  
si iudices sunt contrarii. fo. 647. n. 109.  
Iudices an tenentur ex imperitia assessorum  
ibidem. n. 109.  
Iudices de Consistorio an tenentur de ma-  
la assessoris sententia. fo. 647. n. 11.  
Iudex ordinarius a quo fuit appellatum ad  
Consistorium, si non fuit sententiam in tra-  
tempus an tenetur, qd non quia ipse  
exequi penam debet decursum non de-  
terminantia intra tempus. fo. 648. n. 115.  
Iudices de Consistorio non determinando  
intra tempus an tenentur ad penam si  
pars veniebat condemnanda & parti nihil  
interest. fo. 648. n. 120.  
Iudex debet absolueret ab obseruatione iudi-  
ci lapsis diebus datis a lege & in eis a-  
ctore non probante. fo. 650. n. 129.  
Iudex ordinarius & recusatus si discordet cum  
adiuncto, tertius debet nominari. f. 656. nu.  
35. hoc in ciuilibus, sed quid in criminali-  
bus. n. 6.  
Iudices de Consistorio cognoscendo summa  
maiorum 10. mille marapeti. remittere  
debent. fo. 654. nu. 15.  
Iurare de calumnia quis debet petrus post. 10.  
dies in via executiua. fo. 731. n. 31. & f. 191.  
nu. 3. & 4.  
Iuramentum flante de solvendo non admittit  
tur compensationis exceptio. foli. 708. nu.  
120.  
Iuramenti absolutio nisi flante perditione si  
venit dies solutionis, incurritur pena per-  
iurij. fo. 708. nu. 130.

# Index.

n. 12. & 13. sub. 1. & n. 4.  
 Index ecclesiasticus quibus casibus contra  
 illos procedat. fo. 14. & 1. n. cum seq.  
 Index Ecclesiasticus an de bonis capellanie  
 cognoscatur contra laicum. fo. 16. n. 6. 4.  
 Index secularis an in casibus in quibus in ec-  
 clesiasticis cognoscere potest, impedire  
 Ecclesiasticam iudicem ne cognoscat pot  
 fo. 17.  
 Index ipse cognoscit de iurisdictione an sua  
 sit. fo. 17. n. 11.  
 Index se pro non iudice pronuncians an pos-  
 sit sumere iurisdictionem. fo. 40. n. 6. 4.  
 Indices seculares de ad iudicium iurare tenen-  
 tur & vin' alteri' sententia exequi. f. 51. n. 1.  
 Index secularis a quo auxilium imploratur  
 an possit dicere vt demolatur ei proces-  
 sus Ecclesiasticus. fo. 61. n. 4. & 6. & decla-  
 rat & limitatur. n. 19.  
 Index nā repellens agentem sine midato nō  
 tenetur si per partē aduersam non petatur  
 fo. 37. n. 18.  
 Index vnus an possit committere nuntio al-  
 terius iudicis citationem. fo. 44. n. 7.  
 Index dum cōmissionem datu nuntio citadi  
 an debeat sedere pro tribunali. f. 68. n. 26.  
 Index inique aliqui faciens ad expensas &  
 damna tenetur. fo. 1. n. 6. n. 6.  
 Index potest ex causa flaturae terminus ad  
 opponendum, articulandum, probandum  
 & probatum habendum & ad produc-  
 tum instrumentum. fo. 140. n. 2.  
 Index appellations non potest cognoscere  
 super persona confisus non est appellatus  
 ab non factam declarationem. f. 117. n. 75.  
 Iudicis persona prius est legitimanda. f. 168  
 n. 13. (test. ibi. n. 12. & 19.)  
 Iudicis persona multis modis approbari po-  
 Index potest rejicere exceptiones quae mali-  
 tose appareant. fo. 176. n. 36.  
 Index & assessor non possunt interrogare te-  
 stem an sit infamis. fo. 176. n. 23.  
 Index non seruati solennitates legis cōtra ab-  
 sentes delinquentes seruandis, nō potest la-  
 ta percipere & corruat pcell'. f. 177. n. 31.  
 Index tenetur se in formare de innocentia ab-  
 sentis accusati. fo. 177. n. 61. & si non fece-  
 rit poterit puniri in synodali. n. 69.  
 Index tenetur impatire offensionem suam vbi  
 venitur publica utilitas. ibi. n. 70.  
 Index quid faciat si delictum non est proba-  
 tum contra absentem. fo. 140. n. 101.  
 Index ex causa potest condemnari referre  
 bonam famam. fo. 141. n. 13.  
 Index an possit etiam in satisfactionem iudi-  
 corum absentem vel presentem condemnare

fo. 143. n. 131.  
 Index nō habens merū & missū imperiū nō  
 potest missionem primi & secūdi decreti  
 facere. fo. 36. n. 24. & n. 15.  
 Index limitati habens iurisdictionem, nō po-  
 test cognoscere de perituro. fo. 37. n. 103.  
 Index necessitatem aliquem adire principem  
 super eo qd ipse faciat poterat tenetur, &  
 est puniendus. fo. 66. n. 1. n. 1.  
 Indices cognoscentes de supplicatione dupli-  
 rum delegati dicuntur. fo. 67. n. 1. n. 1.  
 Indices Ecclesiastici quomodo prestant  
 iurisdictionem in laicos. fo. 47. n. 16.  
 Index an possit quod de partium consensu  
 in alieno territorio. fo. 106. n. 1. n. 1. (fo. 6.)  
 Index re transactione quod dicitur. fo. 167.  
 Index potest de facto renouare id qd de facto  
 fecit. fo. 406. n. 10. cum seq. & fo. 431. n.  
 15. cum seq. vbi latius quod citatio non  
 requiritur. vt ibi declaro.  
 Index male indices solius interesse parti an  
 possit illud repetere a parte pro qua iudi-  
 cavit. fo. 143. n. 15.  
 Index est interpellatus vt sententiam proferat  
 alias nō incidit in penam, & quae in  
 tempelationes requiruntur. f. 536. n. 1. & 5.  
 Index excusatus si nemo denunciavit de de-  
 licto nō notorio. f. 536. n. 3. (fo. 6. f. 537. n. 3.)  
 Index si requisitus nō iudicat puniatur alias  
 Index superius potest sententia nulli infor-  
 mare vel ex causa reformare. f. 540. n. 9.  
 Index cause nullitas an possit de principali  
 cognoscere. f. 542. n. 8.  
 Indices ordinari possunt psequi processum  
 sine absente. sententia non. f. 547. n. 63.  
 Index potest compellere partes declarare et  
 pōt conclusionem in causa prout est vltimū  
 fuerit. fo. 635. n. 80. (quare. f. 177. n. 19.)  
 Indices inferiores tenentur ius ad vngue fer-  
 Indices an possint pronunciare sententia lap-  
 so termino instanti. f. 577. n. 61.  
 Indices superiores de falsitate nō curat quo-  
 ties constat de iustitia appellations. n. 67.  
 Index non potest causam determinare nul-  
 litudinis probationis, quia de veritate nō  
 potest constare. f. 585. n. 97.  
 Index tenetur iudicare secundū veritatem sta-  
 te. 1. n. 6. f. 587. n. 4. probat per processum.  
 Index tenetur adhaere processui. f. 587. n. 101.  
 Index tenetur iudicare secundū allegata &  
 probata non secundū conscientiam. f. 587.  
 n. 119. & ibi de sententia cognoscere. n. 120.  
 Indices superiores non possunt condemnare  
 vltima probata. ibi. n. 11.  
 Index non potest moueri ex confessione vi-  
 na voce. ibidem. n. 121.

# Indexi

Iudicis arbitrio nulla relinquatur ibidem  
 versu aliquid del. puez. 1  
 Index maior quis dicatur in materia appel-  
 lationis. fo. 595. n. 31.  
 Index quem terminum potest assignare ap-  
 pellanti ad proseguendum ad appellatio-  
 nem & que requiratur. 601. n. 4. & 5. & 6.  
 Index a quo & ad quē potest iudicare parti  
 vt intra tale tempus processum afferant  
 sub potestate reuersionis. fo. 603. n. 1.  
 Indices supremi solent non ob stare de ser-  
 tione cognoscere de iustitia. fo. 607. n. 10.  
 Index qui obmutescit iustitiam denegat ibi-  
 dem. n. 11.  
 Index tenetur deferre appellanti in causa  
 in quo appellatio non est. fo. 606. n. 3. 4.  
 Index peccat mortaliter non deferens appel-  
 lationi in casu licito. ibidem. n. 35.  
 Index a quo potest immediate procedere ab-  
 si qd non est sententia super desolatione  
 appellations. f. 606. n. 37. a quo ponitur. n. 8.  
 Index quando in sententia dicitur grauari  
 parte vt possit appellare. f. 608. n. 46.  
 Index si precipiat parti iuramini decalania, vt  
 verum dicat sub tali poena, si falsum dicat  
 potest sum illa poena puniri. f. 611. n. 101.  
 Index vt non tenetur desolatione capere  
 faciet. f. 610. col. n. 1. cum seq. f. 611. n. 16.  
 apponitur auctoritas cautela ad elidendum  
 iudicis.  
 Index habens si sit iuratus ei occidit an tenetur  
 ipse vel occisor. fo. 813. n. 39.  
 Index de Confessorio an possint cognoscere  
 de appellations sententiis in qua est con-  
 demnatio sententia minoris summa a qua  
 reus cōdēnatus. f. 619. n. 34  
 cum seq.  
 Indices de Confessorio qui condemnatur in  
 maiori summa valeatur sententia in ea  
 quantitate que potest. f. 616. n. 16. & 18.  
 Index potest iudicare qd petatur totum debi-  
 tum vt litigantibus. ibi. n. 20.  
 Indices de Confessorio an possint cognoscere  
 de lite terminorum. fo. 619. n. 39.  
 Indices de Confessorio non possunt cognoscere  
 de sententia lata super accusa. ibi. n. 30.  
 Indices de regulari dicitur sententiam pro-  
 ferant ab ordinario exequi. f. 619. n. 37.  
 Index ordinis prosequitur processum iuramini  
 absente aliquo ex iudicibus adiudici licet  
 pronuntiare solus non possit. fo. 617. n. 63.  
 Indices de regulari quia cautela vel debent qd  
 miserunt foras processum ad sententiam  
 non veniendo intra tempus a quo dicitur  
 fo. 641. n. 37.

Indices ordinarij exequuntur: suar sententiarum  
 fo. 641. n. 34.  
 Index a quo potest reformare sententia iud-  
 icis a quo in totum vel in partem adden-  
 do, vel diminuendo, vel reuertendo. f. 643.  
 n. 93. & 100. & 102.  
 Index ad quē debet cōdēnare reus afori. &  
 si actor sit in prima instatia cōdēnatus & nō  
 instantia bene probatus. fo. 644. n. 99.  
 Index ad quem appellatio deferta debet  
 eam delectam pronuntiare & non super  
 meritis causa. f. 644. n. 101.  
 Indices de Confessorio an tenentur causam  
 determinare secundum consilium perito-  
 rum. fo. 646. n. 103. & 104.  
 Indices imperiti in causis dubijs tenentur pe-  
 ritis requirere. fo. 646. n. 105.  
 Indices imperiti pronuntiant indubij cau-  
 sa absque potius nulliter iudicant & erit  
 nulla eorum sententia. fo. 646. n. 107.  
 Indices imperiti qui tenentur iudicare secū-  
 dum Consilium peritorum, tenentur eorū  
 consilium requirere & quid faciendum  
 si iudices sunt contenti. fo. 647. n. 109.  
 Indices an tenentur ex imperitia assessorum  
 ibidem. n. 109.  
 Indices de Confessorio an tenentur de ma-  
 le adflicti sententia. fo. 647. n. 111.  
 Index ordinarius a quo fuit appellatum ad  
 Confessorium, si non fuit sententiarum in  
 tra tempus an tenetur, qd nō quia ipse  
 excoquit poram debet decursum nō de-  
 terminant in tra tempus. fo. 648. n. 111.  
 Indices de Confessorio non determinando  
 intra tempus an tenentur ad penam si  
 pars veniens condempnanda & parti nulli  
 interest. fo. 648. n. 110.  
 Index debet abstinere ab observatione iudi-  
 cij lapsi de his data a lege & in eis ab-  
 stinere non probante. fo. 650. n. 39.  
 Index ordinarius & regularis si differat qd  
 adiudicantibus debet nominari. f. 616. n. 37.  
 hoc in civilibus, sed quid in criminali-  
 bus. n. 36.  
 Indices de Confessorio cognoscendo summam  
 maiorem. 10. mille marapeti remittere  
 debent. fo. 124. n. 11.  
 Iurare de calunia quid debet petitus post. 10.  
 dies in via exco. f. 715. n. 1. & 1. n. 191.  
 n. 3. & 4.  
 Iuramentum fiant de solvendo non ad iur-  
 tus compensationis exceptioni. fo. 708. n. 119.  
 Iuramentum abfolutio nō fiant per petitione si  
 venit dies solutionis, incurritur poena per  
 iurij. fo. 708. n. 119



## Index.

Iuramentum calumnizans an sit de substantiis  
 iure fo. 714. na. 31.  
 Iuramentum calumnizans ei de iure diuino  
 & sic fit petatur non potest per iudicē re-  
 mitti. fo. 885. na. 18.  
 Iuramentum ei bis petendum & notifican-  
 dum parti. fol. 159. na. 139.  
 Iuramentum in supplicium probationis  
 non deferatur in via executiva quando  
 ad illi instrumentum debiti & eius vi-  
 sus de foliatione fo. 714. na. 31.  
 Iure decalumnia tenetur tam actor quam  
 reus post concordiam primam. fo. 794. na. 1.  
 Iuramentum in causa adeo est facultative  
 quod non potest per iudicē remitti ibidē  
 na. 2. & iniquaque parte iudicis potest  
 perī & qualiter uolens iurare puniatur.  
 ibidē fol. 714. quid fit iuramentum calumnia-  
 zans.  
 Iurare de calumnia an cogatur per facili  
 publicatione fo. 305. na. 25.  
 Iurare de calumnia si noli sit procurator, syn-  
 diculator aut curator, an domino praeiudicet  
 fo. 312. na. 19.  
 Iuramentum de iure ciuili an possit in loco  
 proprio fieri fo. 176. na. xum. fol.  
 Iuramentum pariter prohibet cōte re in arca.  
 & in iusta causa & redit alibi fit de iudicē  
 & tenetur fo. 81. na. 19. & vbi demerita-  
 tur. fo. 81. na. 19. & si iuramentum  
 fit & tenore curatū fateri super iudicia mil-  
 lio. fo. 81. na. 19.  
 Iuramentum libellantis statat super ignoran-  
 tia nominis vel petitis fo. 84. na. 5.  
 Iuramentum inter laicos opponi non potest  
 in iuramentis & obligationibus confes-  
 sitis fo. 48. num. 17. & ibi de materia.  
 Iuramentum fit apponatur in testamento per  
 testatorem laicum incurritur poena legi-  
 fo. 49. nro. 2. & 11.  
 Iuramentum an liceat ponere in con-  
 tractibus inominimis sine poena ibi. na. 6.  
 Iuramentum contractus an apponatur in eo-  
 dem contractus instrumentum, vel postea  
 de per. cu. apponatur fo. 10. na. 19.  
 Iuramentum recipi potest per statum quo  
 ad effectum iuris civilis ibi. na. 30.  
 Iuramentum habet viam reuocationis fo. 579.  
 num. 1. & 2. (cur. fo. 530. na. 19.)  
 Iurandum est in reuocatione licet non petat  
 iuratur de calumnia post 30 dies de contilio  
 fol. 619. na. 79.  
 Iuramentum an suspensum de appellacione vel pro  
 roget iudicant. fo. 177. na. 44.  
 Iuramentum quod de malitia non petatur, an ex-  
 cuset partes a condensatione expensarum

10.72. nu. 44. (fo. 42. v. 7. & 74.  
 10.73. nu. 44. probatur ignorantia vel scientia  
 iuramentum ubi pro forma requiritur in limi-  
 titis actus, q. omissit viciatur ad f. 108.  
 num. 44. (pendentibus) n-  
 iuramentum probatur ea que ab animo de-  
 berent decalaminari a compellatur pariter  
 fra. 10. dies qui dantur decurio n. 44. in li-  
 tentiandum fol. 61. nu. 128.  
 10.74. offendi qui tempore prefertur l.  
 489. num. 5.  
 10.75. iudicium quid, quo iure inuenta, et quo te-  
 plex. l. 1. tit. 1. nu. 1. p. 3.  
 10.76. iudicium, via femina, appellata que  
 maioris vocatur et in folio principe cedit  
 et non potest necari nisi potest quancunque  
 concessio ibi. cum 3. f. 46.  
 10.77. iudicium appellatum an merum & mi-  
 ram imperium comparet hendar ibi f. 6.  
 10.78. iudiciorum omnes a principe tribui a. 16.  
 10.79. productur & sunt & rehalet ibi f. 1.  
 10.80. iudiciorum concessio implerit & non  
 in feudum an cefatur concessio imperpe-  
 tum velad vitam ibidem n. 11. f. 12.  
 10.81. iudicium an in dubio peribem vel territo-  
 rium cefatur concessio ibi. nu. 13.  
 10.82. iudicium quibus per privilegium cefatur  
 concessio ibi. n. 14.  
 10.83. iudicium temporalis ab Ecclesiastica distin-  
 gta est fol. 46. n. 10. f. 16. n. 6.  
 10.84. iudicium temporalis an fit in habita penes  
 causam ibi. num. 1.  
 10.85. iudicium concessio ratione alius rationis  
 & causae limitata debet constare, per  
 in informatione de tali causa & ratione f.  
 196. nu. 13.  
 10.86. iudicium si finitur die feriat in honorem  
 Dei an tunc acta iudicialia fieri possint,  
 fol. 119. nu. 4.  
 10.87. iudicium iudicis prorogatur quae quicquam  
 que actum ante actum contentum factum  
 ad petitionem aliter. fol. 179. n. 10. limita-  
 vr num. 1.  
 10.88. iudicium in secunda instantia si fuerit pri-  
 ma ad quiri potest conuertenda, fol. 660.  
 in prin.  
 10.89. iudiciorum possessio vel quasi, qualiter  
 & seruat. fol. 472. nu. 10.  
 10.90. iudicium concessio quo tempore prefertur  
 tra. f. 72. num. 1.  
 10.91. iudicium appellat concessio non venit iurisdic-  
 tio suprema. fol. 478. nu. 7.  
 10.92. iudicium suprema iurisdictionis. f. 477.  
 n. 16. & fol. 478. n. 18. idem in periculo n.  
 ad Papam. fol. 478. num. 41.

loris.

Index.

urisdictionem voluntarius an possit quis  
alio regno exercere, f. 87, fol. 131. n. 4.  
Ius pascendi in alieno territorio intelli-  
gi per pascuis superabundat. fo. 482. n. 67.  
Ius percipiendi decimas vel tertias an præbri  
possint, fol. 483. n. 7.  
Ius præbendi gabelas quo tempore ac-  
quiratur, fol. 485. num. 2.  
Iuris amissio etiam in beneficiis datur  
si sit in præfatis per inuasionem benefi-  
cij. fo. 198. n. 80. cum differentia tamen,  
vbihi. n. 101. cum. si. seq. c. 88. c. 79. et. n. 90. an in conscientia retineri res habeat  
sit ex vi huius amissionis.  
Ius superperdit lias qui pendente lite super  
re aliqua expolitus sit etiam si re illa, f.  
398. n. 101. (de iur. fol. 707. n. 20.)  
Ius ad adiuv. vel insignificanti triginta annis  
his canonibus in materia peccati feruatur  
in foro. (fol. fol. 709. n. 5.)  
Ius exequij præbitorum ius. annis. f. 109. n.  
4. modum infrascriptum fit hypoth. l. non. l. 1.  
Ius exequij priuatum præfatum vt quia est  
recognita, præbitorum ius. annis. f. 100. n.  
6. c. quo tempore currat præscriptio. n. 7.  
Ius exequij scripturam priuatum competit  
et de recognitionis vel de de facte scrip-  
ture, fo. 100. n. 7. c. n. 10.  
Ius executi præfatum præfatum præfatum decen-  
nium etiam data mala fide et etiam de iure  
canonico quia remanet ius saluum in via  
ordinaria, fol. 101. n. 11.  
Ius executum contra ecclesiam vel minores  
præbitorum ius. annis, fo. 100. n. 18.  
Ius executum obligacionis in qua dies so-  
lutionis post. 10. annis, non præfatur  
prius decem annis, fo. 100. n. 15.  
Ius executum nō præfatur decennio si  
in obligacione adest turamētum quia per-  
petuatur obligatio vsq. ad 40. annos. fo.  
109. n. 17. c. 18.  
Ius executum non præfatur decennio quod  
do exco. decinio et incipit d. i. fo. 104. n. 19  
Ius exequendi non præfatur decennio si  
renuñciatur fit præscriptum in instrumē-  
to. fo. 104. n. 30.  
Ius exequendi datur post decinium quidlo  
in instrumēto ad i. vbi denotat per  
penatit. ut sit in i. vel quod elemus. peti-  
tum facit. fol. 104. n. 1. c. d. n. 36.  
Iure executio præscripta an possit per  
tercium ad obligatū instrumēto præscrip-  
ta, deducere debet an non vt si fateatur  
habere locum executio fo. 106. n. 41.  
Iudex indicat quando excolat infra v.

bo mandatum.  
iussu iudicis aliquod damnum vel iniuriam  
faciens aliquis excusatur fol. 399 n. 17. &  
n. 19. declaratur.

L

**L**aiici quos dicitur fo. 33. num. 1.  
Laiici & clerici simul per debita obligati  
sunt pasci laicos una pecunia citius per credi  
tori laicos coram ecclesia fol. 27. n. 23.  
Laiici iudicis nullo modo super spiritualibus  
vel eius annexis le intrinsece possunt f.  
34. n. 43. & ibi laici enumerantur & qd  
non valet confectus in cōtrarium.  
Laiici penitentes an possint ob alia crimina  
vel debita post inunctum penitentiam  
communi vel contra contrarium coram ecclesia  
co sine pena conueniri fo. 38. n. 56. & 57.  
Laiici sine pecunia decimarum solutione an pos  
sint sine pena coram ecclesiastico conue  
niri per alium laici ibi n. 58. vbi & quid  
in conductoribus decimarum & in n. 59.  
quid in laico habente mdatum in rem pro  
pria ad recuperas decimas ab alio laico  
Laici an possint conueniri in iurisdictione  
alienam fo. 46. n. 40. & 42. & fol. 33. n. 5.  
fol. 33. n. 1.  
Laiici an sint incapaces percipiendi decimas  
regi concessas ex privilegio apostolico vel  
tertoris fol. 48. n. 73. cum sequen  
tibus triennio preterito solum salari  
probat tamen cōtrarium per consue  
tudinem partis fol. 50. n. 54.  
Littere quibus dicitur l. 1. in n. 33. fol. 62.  
Littere etiam Papae ad plures provinciales  
non possunt rem a sua provincia extrahere  
fo. 63. sub tit. tit. vbi idem in ordinariis  
Legatario an detur mercedem possessionum  
per legato fol. 430. n. 17. &  
Legitimada fuit persona proutque proce  
dus determinatur, alia procedus est  
nullus fo. 669. n. 4.  
Legitima est persona et 4 in iudiciis sum  
maris fo. 673. num. 1.  
Legis natura est respiciere futura fo. 63. n. 1.  
Leges non requirunt sciam ad eorum valorem  
tamen fo. 63. num. 4.  
Leg. 6. 9. 46. l. 1. c. 1. ab eo recipiens instantia pro  
rogari non potest ex tacito ut expresse cō  
sensu notum fo. 772. n. 64.  
Legis perpendam. C. de iud. infamato pro  
rogari non potest etiam expresse parum  
consensu tit. 63.  
Legis vtrū diuina in iusti pretii datari & re  
legari debet contra aduocationem rei fac  
tiam crediti. fol. 73. n. 65.

M m m i Lex

## Index.

- Lex de Guadaluara in appellationum mat-  
ria declaratur folio. nu. 41.  
Lex. no. tit. h. lib. 4. in criminalibus  
procedat. folio. nu. 18.  
Lex potest ad cōmōdum fubiectionem impe-  
dire obligationem hominū querendum.  
fo. 10. nu. 18.  
Lex eo cuius iura nunquā censetur exclu-  
sionem contra transactionem. in. fo. 646  
nu. 19. vbi. ad. 16. & ibi quæ dicitur talis  
et fol. 748. nu. 19. cum seq.  
Lex 7. tit. 12. lib. 8. recipi declaratur. fo. 408  
nu. 11.  
Lex si. tit. 4. pa. 3. in verbo auemiores, decla-  
ratur. fo. 749. nu. 144.  
Lex vel statum loquens in personam non  
comprehendit mandantē. fo. 404. num. 4.  
& c.  
Lex civilis an habeat potestatem remitten-  
di iuramenta. fol. 44. nu. 4  
Lex iuris ordinem. C. de iur. om. iud. decla-  
ratur. fol. 117. glof. deotra.  
Lex vbi scriptum est de iudi. declaratur. fol. 119.  
num. 5.  
Lex 7. titu. 7. part. j. declaratur. folio. 119.  
num. 5.  
Lex qui solidam. delega. 1. communiter in-  
tellegitur. fol. 150. nu. 93.  
Lex 4. titu. p. j. declaratur ibidem nu. 95.  
Lex a. C. de iure iur. declaratur. fo. 171. num.  
100. 101. & 104.  
Lex vel statum conditionē in ducens non  
cessatur tamen solemnitate continere  
fol. 101. nu. 67.  
Lex tamen Banitus permittens occidi iusta  
est. fol. 111. nu. 18.  
Lex si vnum disponit & alterum pre-supponit.  
vbi habet locum dispositio debet verifi-  
cari pre-suppositum. fol. 117. nu. 4.  
Lex. C. de bon. prof. non est correctā. fol. 119  
nu. 44. & 15. & si neq. hodie castrense  
peculium propter delictū filii austeri a pa-  
tre. vbi ibi.  
Lex si quis in tantum. C. vnde vi. an proce-  
dat contra Abbatem. tutorem. Ecclesiam  
& civitatem. ex delicto monachi prelati  
restitui aut pupilli. fol. 121. numer. 138. &  
16.  
Lex si quis in tantum. p. punios innadentem  
inter medio ius vti ut tutus in cōfessionē  
ibi nu. 46.  
Lex si dicit si quis in tantum remediū an de  
tore quando violentia ablati vel expulsi  
na non adit. ibi. nu. 41. & seq. vbi. ad. 16.  
Lex 11. titu. 9. p. i. corrigitur per legem novā

- fol. 494. nu. 11.  
Lex si disponit qd bona perdita in mari  
essent Ioannis. effectus inuita. fol. 108. 61.  
Lex 4. tit. 11. lib. 4. intellecta & declarata.  
fol. 350. nu. 100. 4.  
Lex. si. C. de editio diu. Adrian. declaratur  
fol. 4. 14. sub. l. 3. per totum.  
Lex. tit. 16. lib. 8. recipi. declaratur. fo. 419  
nu. 1. col. 1.  
Lex 4. titu. 7. lib. 4. declaratur. fol. 149. versi.  
oppo. tamen. col. 4.  
Lex 3. titu. 19. lib. 4. declaratur ibi. col. 4. per  
totum.  
Lex tale pactum. f. qui prouocauit. ff. de  
pact. declaratur fol. 338. numer. 5. per to-  
tum.  
Lex octaua. titu. 12. par. 5. concordat cum. l.  
1. no. tit. fo. 496. nu. 4.  
Lex 19. titu. 13. par. 3. declaratur ibidem nu. 4.  
& 6.  
Lex 7. titu. 13. lib. 4. ord. & l. 1. lita. eo libe-  
claris. in eadem. l. 7. fo. 157.  
Lex 7. tit. de las sententias. lib. 4. non est cor-  
rectoria iuris antiqui. folio. 161. numero.  
1.  
Lex 3. titu. lib. 3. in quibus. actionibus &  
prescriptionibus loquatur fol. 407. num.  
41.  
Lex. imperatores. ibi tu poenæ subditi. si  
declaratur fo. 989. nu. 16.  
Lex 5. titu. 13. part. 7. declaratur fol. 399. nu.  
19.  
Lex 13. titu. 4. part. j. declaratur folio. 749.  
num. 148.  
Lex 11. tit. 15. lib. 4. si ad vnguem serratur  
precluditur via fraudibus & litibus &  
confusio effectus animabus fo. 161. co. p. sub  
verbo de las collas.  
Lex 7. titu. 14. lib. 6. declaratur fol. 366. numer.  
54.  
Lex 14. titu. 19. par. 7. declaratur. fol. 300. co. 4.  
nu. 1.  
Lex 10. tit. 17. lib. 4. secundum. auctorem  
& practico potius fuit iurium feminaria  
quam abbreviatio. nisi vt ibi. f. 442. co.  
3. num. 1.  
Lex 8. tit. 8. lib. 4. fori. declaratur. fo. 193. nu.  
16.  
Lex 1. in fin. tit. 4. lib. 4. & l. 1. tit. de las sen-  
tentias. declaratur a contrarietate. fo.  
170. nu. 19.  
Lex. no. titulo de las sententias lib. 4. proce-  
dit in criminalibus contra Gregorius La-  
pura. fol. 171. co. 1. num. 51. vbi nu. 14. intel-  
ligit.

Lex

## Index.

- Lex. 14. tit. 1. p. 7. & l. libellorum. ff. de accu-  
satio. solemnitates sunt hodie foliatu. fo.  
375. nu. 54. contra Greg. ibi & alios.  
Lex. 1. titu. 10. lib. 4. intelligitur ibidem. ver-  
bi neq. obstat per lex.  
Lex 8. inf. titu. 14. lib. 6. recipi. declaratur.  
fol. 796. nu. 51.  
Lex generaliter prouidens non censetur par-  
ticulare tollere. fo. 177. nu. 197. ad fi.  
Lex 3. titu. 3. p. 3. & l. 4. tit. 6. p. 3. intellecta. fi.  
597. nu. 75. ad fi.  
Lex 1. tit. 16. lib. 8. declaratur. fo. 698. & 1. 55.  
cum seq.  
Lex excusa. f. si. ff. de appella. declaratur.  
fol. 649. nu. 18.  
Lex 8. titu. lib. 4. arzo. declaratur. f. 114. n. 8.  
Lex 8. tit. 4. p. 3. & l. 4. tit. 19. declaratur. f.  
fol. 701. nu. 106. & 14.  
Lex loquens de masculo comprehendit femi-  
nam. fo. 447. nu. 1.  
Libellus quid sit. in rubrica l. 1. n. 1. & 3. f.  
19. & 20. quid differat a petitione.  
Libellus quinque debet continere & quæ &  
quare ibi. nu. 4. 5. & 6. 10. 64.  
Libellus an inscriptis sit presentandus ibi  
n. 7. 8. & 9. fo. 65. & quomodo concipien-  
da. & quas clausulas debet continere &  
effectus. eorum. ibi nu. 11. cum seq. fol. 63.  
& 11. & n. 15. fol. 74. p. 1. ponitur forma libel-  
li & nu. 16. adnotatio quando m.  
Libellus debet esse clarus & certus & con-  
cludere intentionem agentis per quam de-  
monstrat species future litis. fo. 79. n. 1.  
& ibi nu. 4. & 4. an admittitur libellus  
generalis & processus super eo fundatus  
sit validus. & iterum ibi nu. 15. 16. & 17.  
& fol. 80. nu. 15.  
Libellus accusatoris an sit necesse quod &  
hodie contineat clausulas antiquas vel illi  
premissis solemnitatibus. f. 114. n. 1. & 14.  
Lex scriptura. Cuius positio in omni dispo-  
sitione locum habet. fol. 764. nu. 11. & nu.  
19. & 14. tractatus de scriptura priuata an  
preferatur in concurrentia credentium.  
Lex si. f. si. ff. quod mortis cau. declaratur. f.  
109. nu. 91. cum seq.  
Libellus non est necessarius in executione  
sententie. fol. 794. nu. 1.  
Libellus non habet vim citationis. fo. 86. n.  
11. n. 8. tit. 1.  
Libellus an presentari possit die foriatio in  
honorem Dei. fol. 198. nu. 1.  
Libelli productio non est de processu iudicii  
ibidem.  
Libellus si est ineptus propter quod nullitas  
de 131

- causatur nulla exceptio est penalis. vt ibi  
fol. 131. nu. 17.  
Libellus contra aliquem proponens in quo  
delictum continetur infamat eum. folio.  
166. num. 19.  
Libellus vel inquisitio pecans in forma ni-  
hil valet. neque declaratum confirmat con-  
tumaciam. fol. 137. nu. 14.  
Libellus an hodie requiratur ad primam mis-  
sionem expri. Decreto. fol. 6. p. libellu. nume-  
ro 11.  
Libellus procedi in criminalibus ubi agitur  
de pena. & interdictum etiam si damna  
petatur simpliciter & non incidenter &  
venit condemnandus reus in interdicto cū  
impositione pæne. fo. 156. nu. 6.  
Libellus seu petitio pæne demanda an sit in  
scriptis presentandus. fo. 177. n. 49.  
Libello an possit addi vel minui post litem  
constitutam ibidem & nu. 7. 11.  
Libellus alternatus an iure Regio stante  
admittatur. quia de iure civilis non admittit  
tebatur ibi nu. 71.  
Libellus debet esse clarus nō incertus & ob-  
scurus etiam hodie. fol. 114. n. 19. n. 18. cer-  
tifficetur ex actis. vt ibi nu. 14.  
Libellus in prima instantia positus non po-  
test mutari in secunda vel emendari. fol.  
158. nu. 110. & fol. 158. nu. 74. vbi & idem  
sit in actione.  
Libellus in quo petitur reuocari causa &  
condemnatio sit ex alia valet. nu. 19.  
verbi sed si petatur.  
Libellus grauissimum est notificandus par-  
ticulari & las sententia transibit in rem  
iudicatam ex tempore lapsa fo. 610. num.  
11.  
belli intimatio est facienda vbi aliquod  
periculum refulgere potest. fol. 110. n.  
114. & 11.  
Licentia data per iudicem ad apellandum ex  
aliqua propria auctoritate licet capi pos-  
sit. intelligitur nisi inueniat resistendum  
fol. 81. num. 1.  
Licitum est in penis legalibus delictis. vt  
quod ad sententiam fol. 4. nu. 1.  
Licentia & data terrarum conditiō civilita-  
tum licet sit valida. tamen ex mediante  
quo possederit terras aliquæ & transi-  
rum. 40. anni valida erit. l. 4. de nouis. 6.  
ad fi. & si tunc illi fuerint culti. quæ  
census ei imponitur ibi nu. 64.  
Liquidum vel veri liquidandum æquipa-  
rantur. fol. 708. num. 14.  
Litteræ testimonialis non sunt necessarie in  
M m m 4 appella-

## Index.

Appellatione ad consistorium fol. 635. n. 32  
aus sic vt ibi.  
Littere testimoniales, & quæ requiruntur cō  
tra notarium nolentem tradere processum  
fol. 604. n. 4.  
Littere in iuratorio quibus debitoribus &  
quando concedenda & quando non, fo.  
473. n. 33. vique ad. 44.  
Littere nunciis lacerari qualiter puniuntur fo.  
100. n. 32.  
Littere nondum confectas solum digitorum liti  
gantem agere velle non tamen egisse. f. 33  
num. 4.  
Littere iniunctam monens non condemnatur  
in damnis obuenientibus propter litteram  
licet in expensis sic fol. 119. num. 14. vbi  
num. 45. & 16. idem si propter contumacia  
ciam.  
Littere contestatio an fieri possit in die seria  
ta in honorem Dei, fol. 80. n. 3. cum seq.  
aliquibus.  
Littere contestationis fieri potest ibi nu. 5  
Littere contestatio præsentis vel absente acti  
re fieri potest ibi nu. 6. cum requirito, vt  
ibi & nu. 7. & 8. aduertentia ponitur.  
Littere contestatio coram tabellione causæ facti  
facienda & non coram alio ibi num. 8. &  
an in causæ appellationis requiratur fol.  
618. n. 73.  
Littere contestatio an in scriptis fieri facienda,  
ibi nu. 9. & fol. 67. num. 3. an interruptat  
præscriptio.  
Littere cepum coram vno iudice quando di  
cuntur fol. 469. n. 4.  
Littere contestatione non facta non procedi  
tur ad restitutioem probationem, neque ad sen  
tentiam diffinitivam probationem nisi in  
ordinem contumaciae fol. 11. n. 11.  
Littere contestatio perpetuat actionem fol. 315  
nu. 16.  
Littere pendentia non potest opponi si pars fuit  
in causa pendentia, fol. 7. n. n. 154.  
Locatio non solet dominium mutare f. 447  
n. 11.  
Locutor inquilinus commodatarius & depo  
sitarium non præse ribant, fol. 447. n. 11.  
n. 32.  
Locutio facta ad longum tempus vel ad mo  
dum cum pacto de renouando domi  
nium transit in conductorem fo. 495. n. 41  
Locutor an possit quæ iura suas in perpetu  
tum fol. 121. nu. 32. & determinatur nu. 3.  
Locutionis talis est & exprimitur in citatio  
ne ad sententiam probationem fol. 691. nu.  
136. & sequentibus.

Locus delicti quo ando fit in libello declaratur  
dei fo. 80. nu. 7. & 8.  
Locus & tempus extorsionis vsurarum an  
sit apponendus ad impugnandum testa  
mentum vsurari fol. 81. nu. 9.  
Locus iniqui quis dicatur fol. 148. n. 31.  
Locus populi vel loci communiter ponitur  
in instrumentis, & quid de domo vbi fit  
fol. 686. in prin. & non valet consuetudo  
aut dispositio in contrarium vt ibi.  
Locus qui incipit in maleficiis punitur  
dis, fol. 768. num. 14.  
Legitimus extra regnum non potest vili  
legitimatione quoad bona quæ habet in  
regno fol. 875. sub. 1. n. 1. & 2. & 3. adde  
in habente potestatem legitimam in id  
quo regno & nu. 1. limitatur quoad scho  
larem legitimandum, & nu. 4. etiam limi  
tatur.

## M

Maioratus successor non potest possessio  
nem propria autoritate expellere f. 392  
nu. 103. nisi vt ibi cum seq. num.  
Mala lides semper præsumitur contra domi  
nos temporales circa impositiones vassal  
lorum, fol. 517. nu. 7.  
Malafides in quacunque causa excluditur,  
fo. 392. num. 37.  
Malitiose omittens probationes in prima  
instantia causa dilandi iudicium puni  
tur in expensis retardati processus, fo. 606.  
nu. 14.  
Malitij obuiandum est omnino, f. 775. co.  
2. num. 4.  
Mandatum regis non adimplens puniatur,  
infra verbo obedire.  
Mandatum cum libera idè importat quod  
speciale, & quomodo intelligatur fol. 31.  
nu. 14. in fine.  
Mandatum speciale requiritur ad iuranda  
de calumnia, fo. 73. nu. 1.  
Mandatum non est iudicium nisi præcedat  
insinuatio procuratoris per dominum facta  
fol. 95. sub. 1. n. 10. in fine.  
Mandatum speciale requiritur vt procura  
tor iuret de non adnotitia partis excep  
tione peruenisse fol. 181. nu. 71.  
Mandatum speciale an requiritur in Fran  
cia ad appellandum fo. 217. nu. 31.  
Mandatum speciale in quibus casibus requi  
ritur fol. 217. nu. 42.  
Mandatum super iuribus an excuset à iura  
mentis in tantum. C. vnde vi, f. 392. nu.  
140. & mandatum iudicis quando excuset  
sit &

set & quomodo, fol. 399. num. 35. cum 6.  
sequen.  
Maritus si coparet in iudicio vxorem in ca  
su in quo pro ea sine eius iudicio expro  
baret non poterat an processum valebit, fol.  
75. nu. 2.  
Masculinum an comprehendat femininum  
fol. 381. nu. 3. 4. & 5.  
Medicus debetur salarium postquam infirmi  
sunt sani. fol. 81. nu. 9.  
Meliorato pro melioratione an detur reme  
dium possessorium, fol. 430. n. 16.  
Mendacium puniunt, & quæ damna aderat,  
fol. 443. nu. 14. v. quæ ad. 61.  
Merum imperium, & mistum, civiles & crimi  
nales causas complectitur fol. 4. n. 7.  
Merum imperium an apud principem solum  
consistat ibi nu. 8. & 9. p. 4.  
Metropolitanus non potest causas, quæ ad  
eum per appellationem deferuntur, extra  
metropolim audire. fol. 118. numer. 1. sub.  
1. 5.  
Metus reusentialis quando impedit excep  
tione & contra quos opponatur, f. 715.  
nu. 191. & 193.  
Metum purgat spontanea solutio, fol. 720.  
nu. 194. & nu. 196. quod minor metus suf  
ficit quando inferatur à iudice.  
Miles an incuratur pecunia, si quis in tanta  
Cynde vi, fol. 386. nu. 8.  
Miles quis dicatur vt exequi non possit in  
vitis fol. 797. nu. 12.  
Minoris ratificatio cum autoritate tutoris  
facta eorum quæ minor fecerat nihil ope  
ratur post oppositionem exceptionem nulli  
tatis per aduerarium fol. 77. nu. 14.  
Minor mulier aut restituitur nō censetur lit  
is in termino nō restituitur fol. 118. n. 804.  
Minor neque ecclesia nō restituitur ad op  
ponendum dilatoriam modici præiudicii  
fol. 169. nu. 16. & ibi an ad destinationem.  
Minor mulier aut restituitur non restituitur  
aduersus confessi penum, fol. 147. n. 78.  
cum 3. seq. in quod ad rigorem iuris con  
seruandum est, & nu. 79. quæ dicuntur ad  
rigorem iuris conseruandum.  
Minor aduersus confessionem veris restitui  
tur fol. 348. n. 8. 4. & n. 87. quod nulla pro  
batio legitionis requiritur quoties nulla cō  
tra minorem adest probatio, quæ confessio.  
Minor ad accusandam an restituitur, f. 349.  
nu. 87. in medio.  
Minor iuram contrarium, & non venire  
contra estimationem minoris aialis, neque  
ex alia causa excluditur ad omni benefi  
cio etiam legitionis fol. 374. nu. 98.  
Minor absens & delictum an condemnari  
possit fol. 317. nu. 1. sub. 1. 1.  
Minor 3. anni à vera contumacia excusatur  
ibi nu. 3. & an citari possit ad cau  
sam fol. 314. nu. 39.  
Minor contumax an audiat resecti expē  
si fol. 314. nu. 9. n. 10. fi.  
Minor etiam lapsus anno audiat etiam quoad ci  
uiles penas in absentia eorum cum pro la  
ta sol. 310. nu. 161.  
Minor & pupillus an incurram penam, si  
quis in tantum, fol. 317. nu. 11.  
Minor an restituitur aduersus facta de cur  
sa fol. 660. nu. 34.  
Minor an restituitur aduersus lapsum, & o  
derum ad interponendum supplicationē  
restitutur fol. 675. numer. 10. & nu. 11. an  
distinguetur aduersus omnes fideiussiones  
in tempore.  
Minor non potest etiam per viam restitutionis  
allegare nullitatem pelli 40. dies neg  
alia persona privilegia, fol. 147. numer.  
49. contrarium ibi tenetur auctor, & num.  
50. & seq.  
Minor si non appellauit à sententia, & sunt  
dies quinquæ lapsi restituitur ad appellan  
dam, & audiat, & curator eius nomine  
audiendi est fol. 196. nu. 30.  
Minor restituitur aduersus appellationem  
omnem de iure regio, siue curator eius sit  
ne esset ius siue voluntarius, solvendum  
non ibi nu. 10. ad 6.  
Minor quandoque desinat comparere in iudi  
cio et si subuenitur beneficii restitutioni  
ad appellandum fol. 157. nu. 31.  
Minor restituitur ad appellandam nulla pro  
batione legitionis facta fol. 197. nu. 36.  
Minor discit se iurum propter temporis la  
psum fuit probare de lapsu temporis &  
de minoris ætate, ibi nu. 37.  
Minor restituitur si termino ad se præiudi  
cat de lapsu in gradu appellationis non se  
præsentat, ibidem.  
Minor coram quo iudice debet petere restitui  
tione ad appellandam ibi nu. 39.  
Minor non restituitur aduersus lapsum, &  
derum in causa appellationis de consi  
torio, fol. 618. nu. 78.  
Minor non datur restitutio aduersus lapsum  
& derum daturum de iurisdictionibus ad sen  
tentiam datur, fol. 641. nu. 50.  
Minor & Ecclesia acquiescantur in restitui  
tione fol. 604. nu. 11.  
Minor in omni pæta & negotio in quo lesi  
tur.

## Index.



## Index.

tur resisterat, ibi.  
 Minor yel Ecclesia non abiciat reculationē  
 in termino anrestitutur, fol. 130. nu. 17.  
 Minoris quo tempore praesentibus fol.  
 48. nu. 71.  
 Minor & oppellus an possit hodie sine po-  
 nere pro ipso corā iudice Ecclesiasti-  
 co, fol. 35. nu. 47. & 48.  
 Missio in possessionem ex. i. decreto ita sit  
 ex fida contestatione, fol. 36. nu. 19.  
 Missio nec ex primo decreto potest hodie  
 fieri ab iudice, r. matione cu solo iuramen-  
 to partis, ibi nu. 1. & fol. 36. nu. 16. & fol.  
 38. nu. 17. ubi nu. 18. per iuramentū hoc  
 omitti non debet.  
 Missio intentum bonorum an possit peti-  
 debitor carcerato, fol. 36. nu. 34.  
 Missio in tenutam virtute decreti pro men-  
 sara debiti fieri debet, fol. 36. nu. 40. &  
 nu. 41. an quo ad excessum vitetur.  
 Missus est iurverus possessor ipso iure per  
 temporis legalis lapsum, fol. 36. nu. 39.  
 Missio in possessionem ex secundo decreto  
 an competat remediū turbatae possessioni-  
 nis, fol. 39. nu. 61.  
 Missus non censetur quis in alia re quam in  
 illa in qua missio est facta, fol. 36. nu. 61.  
 Missione facta ex secundo decreto non au-  
 ditur quis amplius nisi super proprietate  
 ibi nu. 61.  
 Missione facta super alia re quam debitoris  
 non habet secundum decretum nisi cita-  
 tio vero possessor, ibi nu. 61.  
 Missus in posse ex secundo decreto si velit re-  
 vendere debet citare aduersarium ad ven-  
 ditionem, fol. 37. nu. 68.  
 Mobilium appellatione etiam semouentia  
 continentur, fol. 34. num. 41. & 42. an iura  
 & actiones continentur, nu. 44. an pecu-  
 nia, aurum & argentum & libri continentur  
 ibi, fol. 37. nu. 76.  
 Morae purgatio admittitur si ius actoris ad  
 est factum deterius, fol. 35. nu. 11.  
 Morae fauoreffici cōmittitur ipe si factū  
 non impletur ubi commodū quam primū  
 potuit impleri, fol. 129. nu. 1.  
 Morae purgatio admittitur etiam ubi excec-  
 tit facta lege si ius aduersarii non est  
 factum deterius fol. 36. nu. 77.  
 Morae purgatio potest virtute alicuius iustitiae  
 causae fol. 31. nu. 39. causa tamen proban-  
 da est, ubi nu. 41. & 42.  
 Mortuus in criminibus aliquibus cōdemna-  
 tur, fol. 30. nu. 161. cum sequenti, licet re-

gulachter aliud q. vi libi num. 166. fol. 370.  
 vi num. 167. ampliat & num. 168. quia  
 liter tunc contra motum proceditur, &  
 inter quantum tempus ibi nu. 163. & 169.  
 & 170. qualiter audientur haeredes.  
 Mortuus iure possunt haeredes defendere,  
 imo & quilibet de populo quoad penas  
 infamatorias fol. 371. nu. 171. & 172. &  
 num. 174. an ad iur. haeredes quoad ci-  
 uiles bonorum edicti conclusi.  
 Mulieri & rustico non conceditur id quod  
 minori nisi in casibus a iure expressis fol.  
 239. nu. 44.  
 Mulier praegnantis banniri non potest neque  
 torqueri, & idem in natiuitate, fol. 311. num.  
 11. cum duobus seq.  
 Mutuum quamuis illud recipiens non obli-  
 getur resituitur, exequi pro eo poterit,  
 fol. 690. nu. 19.  
 Missio in possessionem ratione hypothecae  
 fit in omnibus bonis, fol. 80. num. 12. &  
 ibi quid iure regio.  
 Mulier quando in carcerem possit, fol. 328  
 sub. la. num. 1. & 2.

## N

Nobilitatis probatio facilius sufficit ad non  
 in carcerem duci, fol. 61. & 69. quod  
 qui libet iudex cognoscit de hoc.  
 Negam pactiones an possit se ex positione  
 bona negati iurare fol. 240. nu. 50. & num.  
 61. quod iudex ex officio potest se iurare  
 ad sententiam ex positione negata, ni  
 si vi ibi nu. 63. & 64. fol. 40. quod po-  
 test negans se iurare probatione quia illa  
 positio negata comprobata est.  
 Negativa plus negat quam affirmatiua  
 citia fol. 246. num. 1. sub. 1.4.  
 Negatio ante apposta si significat mensura  
 sitam iuris, sed post apposta si significat  
 facti existentiam fol. 11.4. nu. 60.  
 Negligentia tribuit iurisdictionem, tertio  
 fol. 11. sub. 1.4. & 10. ibi, 12. ibi, 11. & ibi  
 quomodo condignatur, quos in negligenti-  
 a & criminaliter puniuntur.  
 Notum & delinquens si apparet Innocentē  
 tam condempnari & castigari ad debeat  
 etiam prius fol. 118. nu. 72.  
 Nobilitas non recusat pro debito fol. 797  
 nu. 60. ubi ut fol. 799. nu. 78. & 79.  
 Notarius ex cūto datur adiunctus non in  
 terra, re tamē integra remouetur in totum  
 folio. 162. col. 4. num. 1. & fol. 391. n. memo-  
 ro. 19. in iud. notariis ibi nu. 1140.

Nota-

## Index.

Notarius circa temporalia non se intromit-  
 tit fol. 311. sub. 1.9. tit. 1. & alia infra ver-  
 bo tabellia.  
 Notaria licet non indigent probatione in-  
 digent tamen allegatione, fol. 171. nu. 19.  
 & ibi nu. 40. idem in exceptione dicitur  
 & quod fit notarium fol. 439. num. 4.  
 Nouum dicitur quod non est idem cum pri-  
 mo statu rei fol. 672. nu. 1.  
 Nobilitatis causa plura sunt in iure interdu-  
 cta, fol. 389. num. 11.  
 Nobilitas alleganda contra decreti primi in-  
 terpositionē an sit alleganda intra. 60. dies  
 fol. 161. nu. 49. & 50.  
 Nobilitas si intentetur a sententia iudicem  
 de regimento, an impeditur iuris senten-  
 tiae executio fol. 650. col. 1. in prin.  
 Nobilitas coram quo iudice intentanda & pro-  
 ponenda, fol. 338. nu. 1. cum seq.  
 Nobilitate determinata omnia sunt de nouo  
 agenda, fol. 341. nu. 11.  
 Nobilitas instantia durante an curat termi-  
 ni appellandi fol. 343. nu. 18.  
 Nobilitatis causa, currit simul cum instantia  
 appellationis si cū appellatione infimul  
 proponatur coram iudice ad quem foli.  
 345. nu. 20.  
 Nobilitas est proponenda secundum consilium  
 auctoritatis coram iudice a quo intra  
 tempora appellandi cum cautela, si qua  
 est appello, fol. 343. nu. 20.  
 Nobilitas exceptio impedit nō executionem  
 iudicis ibi nu. 21.  
 Nobilitas iure antiquo intra quos annos erat  
 proponenda tam in actore quam reo in  
 foro fori vel populi ibi nu. 21. verific. secula-  
 rias, hodie tamen iure intra 60. dies vtili  
 verbi hodie tamen.  
 Nobilitati potest remitti per partem tacte  
 & expressi, ibi nu. 24.  
 Nobilitas promouens ex defectu solemnita-  
 tis non potest conuallare ex approbatione  
 ne partis, ibi nu. 25.  
 Nobilitas sententiae ex defectu iurisdictionis  
 potest allegari & proponi lapsis 60. diebus  
 ibi nu. 26.  
 Nobilitas ex defectu iurisdictionis alia garipo  
 test contra tres sententias fol. 144. num.  
 30. & 37.  
 Nobilitas ex defectu iurisdictionis allegari  
 potest etiam si partes iurati non an allega-  
 re nullitatem ibi nu. 38.  
 Nobilitas ex defectu iurisdictionis nunquam  
 videtur exclusā per legem nullitatis expro-  
 dentem, ibi dict. nu. 38. verific. nunquam

enim.  
 Nullitas promouens ex inobedientia perso-  
 narum contententium vel compromissis non con-  
 setur exclusā per lapsum. 60. dierum ibi  
 num. 39.  
 Nullitas an opponatur contra executionem  
 & quomodo hoc intelligitur fol. 703. nu.  
 91. & 92. & ibi quid in nullitate appare-  
 re ibi nu. 94. nu. 1. ubi ibi nu. 95. & ibi an tria  
 sententiarum impedit executionem.  
 Nullitas intra quod tempus sit alleganda fol.  
 704. nu. 98. & nu. 99. declaratur.  
 Nullitatis exceptio ab statuto iure & iure  
 promouens opponi potest fol. 704. nu. 100.  
 Nullitas promouens ex ineptitudine libel-  
 li nō censetur exclusā per lapsum. 60. die-  
 rum nu. 102. verific. idem est fol. 606.  
 Nullitas euidens ex actis apparet non cen-  
 setur exclusā per lapsum. 60. dierum ibi  
 num. 30.  
 Nullitas notoria & euidens quae dicitur ibi  
 nu. 30. & 31. & 32.  
 Nullitas apparet ex actis ex quibus constat  
 de instantia obque probatione reddit  
 sententiam nullam ibi nu. 34.  
 Nullitas sententiae in qua error iuris expri-  
 mitur vel in instantia datur ex actis praeci-  
 fici ad quos sententia se refert allegari po-  
 test etiam post tres sententias conformes  
 ibidem verū ex quibus inferatur & folio.  
 609. col. 4. s. fine.  
 Nullitate exclusā per statum, censetur ex-  
 clusa illa, quae & notoria est, ut aliquid ad-  
 datur iuri communi ibi ex. 36.  
 Nullitas promouens ex defectu citationis  
 non censetur exclusā per lapsum. 60. die-  
 rum ibi nu. 37.  
 Nullitate sublata non censetur sublata pro-  
 nunciem ex defectu citationis fol. 371. nu.  
 49.  
 Nullitas promouens ex excommunicatione  
 non censetur exclusā per lapsum. 60. die-  
 rum ibi nu. 40.  
 Nullitas proposita per viam exceptionis nō-  
 quam censetur sublata, ibi num. 41. cuius  
 contrarium ibi tenet author verbi contrarium.  
 Nullitas in materia primi & secundi decreti  
 est alleganda intra 60. dies etiam si per ex-  
 ceptionem non opponatur fol. 745. nu. 43.  
 Nullitas potest allegari per successorem con-  
 demnati post 60. dies ibi nu. 44.  
 Nullitas potest allegari a tertio post 60. dies  
 ibi nu. 44.  
 Nullitate allegata post 60. dies si pars taceat  
 prouenit.

# Index.

pronuntiar potest super ea, ibi numero 46.  
Nullitas procedens a contractu nullo, vel a  
brazante nullo potest allegari intra tri-  
ginta annos contra sententiam latam vir-  
tute illius contractus, vel arbitramenti  
nulli, vel contra executionem factam ex  
v eorum, ibi. n. 47. & ibi alij modi, au-  
thor intelligit & declarat verbi, secus ve-  
ro vixi ad finem numeri.  
Nullitas non potest allegari per minorem vel  
aliam privilegiatam personam per viam  
vitam etiam relictionis lapsi. 60. diebus  
ibi. n. 43. contra verum tenet author, verbi.  
ad hoc tam. n. 40.  
Nullitas comprehensa sub appellatione in-  
cille ter a sententia lata & non notificata  
parti lata. 60. dies non est consideranda,  
nisi consideratio auctoris, folio. 548. n.  
55.  
Nullitatis remedium sublatum an & progenies  
ex iusta & probabiliori ignorantia officio i-  
dis compellitur, an censetur sublatum, f.  
548. n. 56.  
Nullitas etiam notoria allegari non potest  
in casibus in quibus est exequenda senten-  
tia sine obstaculo supplicationis. fol. 572.  
n. 1. verbi. non erit locus.  
Nullitas proveniens ex defectu iuris statu-  
alis nunquam censetur explosa. folio. 572.  
n. 2.  
Nullitas notata vel incompetentis execu-  
tionem impedit, ibi. nisi per impediri  
Nullitas si allegatur a tertio contra senten-  
tiam in qua non habet locum supplicatio-  
nem vel contra tres sententias conformes, an  
habet locum. fol. 575. n. 3.  
Nullitas processus quoties depedet a partis  
voluntate, si pars non opponat eam non est  
consideranda a iudice fol. 581. n. 95.  
Nullitas principaliter intentata per modum  
actionis an impedit executionem, foli.  
71. n. 112.  
Nominatio potest opponi in executione. f. 71.  
n. 116.  
Nominatio novi operis non habet locum et  
aperitur sepultura, fo. 616. n. 11.  
Nuntij & apparitores iustitie quot nomi-  
nibus an incipientur & per quem eligan-  
tur, fol. 96. n. 4. & 4.  
Nuntius an crederetur quod citavit, & in qua  
loc. ibi. n. 10. & n. 5. numero. 14. an cre-  
datur ei dicenti partem citatum dixisse no-  
lle venire.  
Nuntij civiles reputantur, ibi. n. 11.

Nuntius si dicat falso fecisse relationem, an  
credatur ei, ibi. n. 13. & n. 14. quod debet  
referre nuntius ad quid & ad quod tem-  
pus citavit & quomodo.  
Nuntius non potest facere relationem de ci-  
tatione inde scripta, ibi. n. 17.  
Nuntij relatio si est deperita an testibus pro-  
babitur, ibi. n. 16.  
Nuntio dicenti se ab aliquo iniuriatum an  
credatur, ibi. n. 18. & n. 19. an credatur ei  
dicenti vidisse aliquem ludere vel rixari.  
Nuntius si est impeditus an possit suam co-  
missionem alij committere, fol. 100. num.  
31.  
Nuntio citanti an credendum sit. fo. 99. nu-  
10. cum 3. seq.  
Nuntij relatio & eius commissio debet  
actis apparere. fol. 100. n. 14. vbi n. 6. quod  
prius est recipienda relatio quam iudex  
contumacem declarat citatum.  
Nuntio scribenti examinationem testium  
vel alium causae articulum & dicenti ebi  
fuisse commissum an credatur, fo. 102. n.  
16.  
Nuntio dicenti se non reperisse citatum &  
ideo ad domum citasse an credatur, folia  
804. n. 109. & n. 111. ponitur forma rela-  
tionis.  
Nuntius ad citandum missus an possit do-  
mum ingredi, fol. 804. n. 107.  
Nuntio dicenti se citasse secundum quod ei  
in commissione dictum fuit & commis-  
sum an credatur, fol. 804. n. 108. & n. 109  
quomodo tunc fiet commissio vt creda-  
tur.  
Nomina significandorum hominum gratia  
inventa sunt, fol. 818. n. 10. cum 3. seq.  
Notarius intromittere se non potest ultra co-  
centenaria officium suum. fol. 829. sub. 1.  
19. n. 1. vbi n. 1. idem in Notariis Imperiali-  
bus.  
Notarij in defectum tabellionum secularium  
possunt se circa tempus solis intromittere,  
fo. 870. sub. 1. 19. n. 4. & n. 5. & secularis in  
ter Ecclesiasticos, vbi sub. 1. 1. n. 5. fol.  
385. quod erit in parte non opponatur.

O.

Obediencia tenetur quae mandato Regis, & ad  
implet illud etiam si cum periculo vi-  
ram eximen concernat honorem Regis &  
patriae. fo. 11. n. 46. vbi. n. 47. qualiter pro-  
nuntiat non adimplet.  
Oblatio sola libelli non constituit quem in  
mora, neque vim citationis habet, f. 11. n. 10.  
Obli-

# Index.

Obligatio est contractus, fol. 613. n. 1. & n.  
3. quod intelligitur de naturali obligatione,  
si simpliciter proferatur obligans re  
pro tanto pretio, quod non est verum simile  
esse, iustitiam transiens ipsius rei dominium  
fol. 45. n. 11.  
Obligatio iurata non praescribitur eius exe-  
quendi ius decennio, fo. 495. n. 9.  
Offendens nuntium, vel literas eius laesens  
quomodo punitur & quid si vicem Regis  
vel vicarium Episcopi, fo. 100. n. 103.  
Oculio an excuset a citatione, fo. 101. n. 16.  
Orationem praebens ne recipere debuit  
tenetur mihi solvere illud, fo. 330. numer.  
21. & 22.  
Occident tunc aliquem volens occidere  
bannitum an teneatur de homicidio. fol.  
10. n. 3. & 4.  
Occident alium ex permilla legis an peccet  
fo. 10. n. 3.  
Occidit bannitum an de iure illi liceret, fol.  
11. n. 7.  
Occidit bannitum in fortia iudicis existit  
non licet. ibi. n. 8. & 14.  
Occultans debitorem fugientem non tenetur  
ad debitum solvendum, fol. 810. n. 26.  
Officiales mechanici qui dicantur, fol. 535.  
n. 49.  
Officium suum non petunt an iudex teneatur  
impetiri, fol. 535. sub. 1. 4.  
Officium iudicis an in executionis intentari  
& implorari possit, fo. 619. n. 10.  
Omissio substantiam quomodo videtur, fol.  
88. n. 23. & 43. & 114. de clarior.  
Omissio prosecutionis appellationis nocet,  
fo. 60. 6. n. 16.  
Opponens exceptionem metui vel vis, quid  
agere debeat, fol. 71. n. 19.  
Operas perpetuas an possit quis locare su-  
per verbo locare.  
Ordinarius an teneatur detegere defectum  
suum, fol. 127. n. 1.  
Ordinarius an teneatur de Imperitio delega-  
ti, fol. 142. n. 17.  
Ordinarij exequantur iura sententias, fo. 641.  
n. 94.  
Ordinarius iudex non potest pronuntiare si  
ne adiutis licet prosequi possit processum  
etiam absente aliquo ex adiutis, f. 607. n. 62.  
Ordines ad diluendum p. nuntius, cum iam vir-  
tute inspecta procedatur, fol. 581. n. 87. &  
n. 89. quomodo hoc intelligatur.  
Ordo & forma procedendi in primo decre-  
to si non servatur an vitietur, fo. 11. n. 25. &

latius, fo. 66. n. 45. 46. & 47. vbi. n. 48  
quid si rite non procedatur recte tamen,  
& sic prope debito.  
Orficio intelligitur & declaratur, fol. 471.  
n. 1. col. 3.  
Orficio est distinctio. f. 447. n. 19. & alteri,  
natus, fol. 57. n. 1.  
Occupatio rei alicuius quando fieri debet vt  
ibi quis in tantum, locum habeat. folio.  
391. n. 66.

P.

Pape declaratio super institutione non tollit ius  
quasi tertio, fol. 611. n. 1. cum sup.  
aliquibus & a. 10. quod in beneficiis  
habet ampla potestas, & fo. 449. n. 17.  
Patientia & tolerantia pro consensu habetur  
fo. 459. n. 4. operatur multa. n. 5.  
Pactum factum de morando in aliquo loco  
perpetuum non valet. fo. 319. n. 9.  
Pactum factum tempore matrimonij de mo-  
rando in aliquo loco in perpetuum non  
valet quousque nihil interclatatione tam  
intelle fit valebit, fol. 321. n. 40.  
Par cognoscit in parem spoliante militan-  
tem, fo. 439. n. 31.  
Parte non opponente de defectu iudicij va-  
let iudicium, fo. 75. n. 7. amplius. n. 8. &  
limitatur. n. 10.  
Pater si iurat non posse consequi iustitiam  
in partibus, rei ei forebit, & an iuramentum  
sufficiat, fol. 50. n. 1.  
Pater penitus terminum petij filij penitus an  
possit huius penitus petere fo. 80. n. 1.  
Pater est non venire vel venire & sine licetia  
iudicis recedere fol. 81. n. 1.  
Pater filio, patrum liberto, an teneatur  
pena. si quis in tantum fol. 388. n. 16. &  
an valset contra dominum vel patrem  
spiritalem.  
Pater ex facto filij dominum ex facto servus,  
an teneatur fol. 388. n. 37. vique ad me-  
n. 1. & n. 4. fol. 389. & ibi quando te-  
neatur pater de peculo filij.  
Pater an excoqui possit pro peculo filij de-  
bitum fol. 388. n. 37. & 16.  
Patria potestas non attenditur in supremis vel  
bambus libis fam. maiore. 35. annorum  
volente agere, & ibi de intellectu fol. 177.  
num. 10. et ibi ad nu. 4. an patris consensus  
requiritur.  
Patrij & deceptorum non teneatur partibus  
declare Afflorem suum fol. 1. 442.  
num. 1.  
Pater an possit ratificare iudicij factum &  
filio.

# Index.

filio fam. sine eius licentia ibidem remissioe  
no. 30. fol. 179.  
Patrimonium regis dupliciter consideratur  
fol. 483. num. 77.  
Pauperes procurari nihil prodest. fo. n. nu-  
mer. 44.  
Peperit quis dicitur fo. 41. num. 14. & 15. &  
fo. 418. num. 1. & 2.  
Peperit exculatur a prosecutione appella-  
tionis. fol. 608. nu. 45.  
Peperit quis ibidem nu. 46. in materia appel-  
lationis.  
Peperit ipsa iure imposita an in conscientia  
debeat ut non petatur. fol. 731. sub. 121.  
& ibi declaratur per totam legem.  
Peperit pro alimentis constituta abque fu-  
pensis auctoritate remitti non potest  
vel renuntiari fol. 731. nu. 157.  
Peperit in heredes non transit fol. 966. n. 67.  
Peperit in locis datur ante litem constela-  
tionem ad eundem penam. c. de multa  
de probandis fol. 124. nu. 6.  
Peperit ante deat locum ante litem constela-  
tionem ad eundem locum coram ecclesiasticis  
et super profanis fol. 124. nu. 9. cum seq.  
Peperit an liceat ibi pena imponitur ipso  
iure fol. 126. num. 16.  
Peperit licet petenti plusquam debeat vti  
ad litem constelationem ibidem num. 16.  
Peperit licet in penis legibus vti que ad  
sententiam ibidem nu. 16.  
Peperit potest submitti se alicui iuris-  
dictioni etiam per pactum ibidem n. 17.  
Peperit si cui denegatur, litem constelatio in-  
telligitur de multa. fol. 127. nu. 11.  
Peperit prius in actionis in causa l. 10. tit. 1.  
lib. 4. an hoc habeat locum fo. 40. nu. 65.  
Peperit certa legis ex causa minor potest nisi  
sit parti applicata velati si sit ordinata. f.  
41. nu. 69. 7. & 71.  
Peperit legitimatio requiritur in quacun-  
que causa quantumcumque summaria fo.  
84. nu. 1. & in executionis. 716. col. 4. nu.  
4. & 5.  
Peperit in quare dictum & quomodo  
inducatur fol. 75. nu. 1. cum seq.  
Peperit in quare ut dicatur an requiritur q.  
desi gnetur peremptorio fol. 42. n. 1.  
Peperit in quare non censetur sublatum eti-  
a si simpliciter in ea fol. 75. nu. 6.  
Peperit in quare si quis scilicet trina  
requiritur citatio fo. 17. nu. 16. & fol. 117. n. 18.  
Peperit in quare miserabilis conditio coram iudi-  
ciori possit petere causam ad causam de-  
fereci fol. 100. nu. 4. & an miserabilis conditio

aliam hoc fare vtarur fol. 102. nu. 77.  
Peperit in quare miserabilis que sunt ibidem. 104.  
Peperit in quare comparere in ciuibous nemo  
tenetur fol. 131. nu. 1. & an comparere ten-  
etur per procuratorem falsum ibi. n. 7.  
Peperit aliqua ex miserabilibus an possit  
petere petendo coram iudice inferiori &  
dicere ad causam curie fol. 139. nu. 4.  
Periculum si addit in mittendo liberum ratio-  
nem de vna parte ad aliam. mittendi sunt  
viri ut illum videant & testificentur fol.  
106. nu. 4.  
Peperit in quare priuatio perpetua cesetur fol. 822.  
col. 4. nu. 1.  
Peperit in quare potest iudex comminando vni parti  
imponere alteri parti eam applicando  
fol. 117. nu. 17.  
Peperit in quare non reperiri quando dice-  
tur ut domi fiat citatio. fol. 806. n. 119.  
Peperit in quare principalis iudici que dicitur fol.  
140. nu. 47.  
Peperit in quare ordinatio imo neque extraordinaria  
grauis non est quando pendens dubia pro-  
batione exilente contra eum fol. 144. n.  
70. & 71.  
Peperit in quare consilium tenentur minor, iusti-  
cia, viri mulier, sicut iro ad nemus proli-  
gis c. deendis fol. 147. nume. 80. & hac de  
causa non excusatur a praeiudicio vel ab  
vifura nu. 81.  
Peperit in quare copia presumitur de se in loco  
insigni. fol. 148. nu. 81.  
Peperit in quare actor sine reo iuste imponitur pe-  
na. fol. 149. nu. 99.  
Peperit in quare abque dolo commissum non pa-  
nitur in foro iudiciali. 1003. nu. 100.  
Peperit in quare in responsione positionum an pa-  
nitur penam alioque. fo. 151. n. 99. cum seq.  
Peperit in quare deponentes circa officium suum non  
pauantur de falso fol. 281. nu. 4.  
Peperit in quare extensus debetur quatenus intercell. f.  
196. nu. 41.  
Peperit in quare non probatum in remeio restitutio-  
tionis ad probandum concessio an inferior-  
res vtarur. fol. 131. nu. 41. & quome. 44.  
sifco vel pauperi imponatur.  
Peperit in quare de hominibus que sit fol. 314. nu. 52.  
ad h. & nu. 19. & 20.  
Peperit in quare calumnia prius sifco quam parti.  
fol. 286. nu. 37. n. 67.  
Peperit in quare liti tempore ad purgandum con-  
tentionem censetur habere rem pro dere  
bitur al. 122. nu. 13.  
Peperit in quare idem que dicitur fo. 180. nu. 15.  
Peperit in quare si quis applicatur, non causa dicitur  
cinni-

# Index.

criminalis fol. 651. nu. 5.  
Peperit etiam cum malitia: praeferitur quia  
in conscientia non debetur fo. 101. n. 17.  
Peperit in quare deantur ditiones, semper,  
quocumque. fol. 104. nu. 11.  
Peperit in quare petitionem executionis interruptitur  
prescriptio fol. 106. nu. 39.  
Peperit in quare non tenentur nisi inquantum  
facere possunt, non incarcerationem fo. 798  
nu. 65.  
Peperit in quare hactenus 30. annis durat. fol. 108  
nu. 49.  
Peperit in quare ademptionem praedicti deputata  
an coputetur inter immobilia aut nō, de  
claratur fol. 179. nu. 6. & fin. verbi dicitur  
ros vique ad fin.  
Peperit in quare hispano sermone, demanda, est pra-  
sentanda priusquam incipiat executio  
bus, nisi in casibus summariis fo. 181. nu.  
106. per totum.  
Peperit in quare vnam rem probam aliam vel ex alia cau-  
sa an heri debeat condemnatio fol. 160.  
nu. 1.  
Peperit in quare non gaudent ecclesiastica for-  
pultura. fol. 616. nu. 9.  
Peperit in quare executionem petens prius est legiti-  
matus fol. 790. nu. 4. & 5.  
Peperit in quare appellare a sententia cum co-  
fidentia iuste causae fol. 69. nu. 45.  
Peperit in quare in dubio est applicanda pars laesa.  
Peperit in quare ut incuratur regulariter requiritur  
monitio in cuius ponitur fauorem folio.  
647. nu. 15. & an requiritur plures mo-  
nitiones num. 114.  
Peperit in quare vno solente alij liberantur. f. 648  
nu. 127. & poterit partem ab alio petere  
num. 118.  
Peperit in quare catenus debetur quatenus cum inter-  
esse concurrat fol. 648. nu. 119.  
Peperit in quare deliquit quatuor alii applicandi folli  
648. nu. 110. verbi dicitur, lo paguen con el  
quatro.  
Peperit in quare quod non fuit numerata, creditori  
potest opponi fol. 701. nu. 39.  
Peperit in quare perituri incurantur si petatur abso-  
lutio & incurreant & interim veniat dies fa-  
lutionis fol. 708. nu. 39.  
Peperit in quare puniatur fol. 714. nu. 49. verbi dicitur  
la re que no trae malicia.  
Peperit in quare non est ille qui tradidit iussu  
dici quam non tradere iuxerat. folio.  
176. nu. 10.  
Peperit in quare praescribi non potest fol. 418. nu. 3.  
Peperit in quare ciuilibus & naturalibus possidetur fo.  
488. nu. 1.

Pignori obligatus rei pro tanto pretio quod  
tunc est verisimile iustitiam esse transfer-  
retur de minimis fo. 447. nu. 1.  
Plus petere dicitur, qui ante tempus petit,  
fol. 711. nu. 1. col. 3.  
Platea, exitus, ripa non praescribuntur folli.  
481. nu. 64.  
Piebeus finis se eligi ad officium nobilium  
punitur, licet si copellatur sententia acce-  
ptare fol. 171. nu. 17. & 18.  
Pluribus furibus res alienas quilibet tene-  
tur in solidum fol. 495. nu. 1.  
Positio quid sit, & ad quid inuenta folli. 109  
Positio habet, qui habet tenentem. folli.  
109. nu. 30.  
Positio locum habens ex primo aut secundo  
decreto, vide supra verbi. mittio in positio-  
nem.  
Positio criminosa, & calumnia, ac extra  
rem, non tenetur qui respondere fo. 95.  
nu. 1.  
Positio verbo & non per scripturam  
respondendum est, fol. 110. nu. 1.  
Positio clare respondendum, & sic nega-  
vel confitetur ibidem nu. 1.  
Positio respondens per verbum credo, ha-  
betur ac si confessus esset. numer. 3. non ta-  
men producit actionem vel executionem  
num. 4.  
Positio cui quis animam applicare nō po-  
test ad credendum vel non an possit cogi  
per se respondere ibidem nu. 1.  
Positio ut respondeatur, an terminus ad  
liberandum detur. ibidem nu. 1.  
Positio legende sunt parti habenti iura  
re & declarare eis. fol. 121. nu. 45.  
Positio oblique respondens pro confesso  
habetur fol. 121. nu. 51. & 54.  
Positionibus an possit responderi per procu-  
ratorem fol. 103. nu. 10. cum seq.  
Positionibus emergentibus super quibus nō  
potuit procurator intrui a dno, nō tenetur  
procurator respondere. fol. 103. nu. 10.  
Positionibus respondere dominus an cogel-  
larur etiam si procuratorem instruat  
relin querit fol. 121. nu. 45. & cuius expen-  
se tunc remittuntur nu. 46.  
Positio in scriptis proponenda. fol. 490.  
nu. 49.  
Positio tunc si perasionibus tuis addu-  
ctis respondam, restituo aduersus con-  
fessionem meam illi factam positioni nō  
negabitur. fol. 121. nu. 45.  
Positionibus respondendum est abique con-  
ditione aut qualitate ibidem numero. 61.  
8. 64.



# Index.

&c. 66. fol. 141.  
 Positionis a possit responderi confiteor  
 prout in tali instrumento continetur fol.  
 146. num. 75.  
 Positionibus nolens respondere ultra pona  
 confiteor potest alia mutari. fol. 149. p. 10.  
 Positioni continenti partem veram & partem  
 falsam utrique parti est satisfaciendum  
 fol. 150. n. 91. neque potest dici nego eam  
 in totum nisi vt num. 96.  
 Positionibus a compellatur quis responde  
 re in principio litis. fol. 159. n. 106.  
 Posseio triennis vel decennalis cum opere  
 tur in beneficiis libris fol. 6. n. 6. & 7.  
 Posseio regalium probari non potest nisi  
 per concessionem & privilegium. fol. 11.  
 n. 3. & n. 7. & 8. (405. n. 14.)  
 Posseio etiam inusuus citandus est. folio.  
 Posseio bonorum defuncti ex re. l. 1. l.  
 fin. C. de edicto di. Adri. tollen. & legi  
 s. C. de iur. concedi. heredi. t. ex testam. l.  
 10. q. 1. am ab intestato & eius materia de  
 claratur. fol. 40. 8. sub. l. 1. per tota & ibi. n.  
 5. quid tunc sit probandum &c. n. 6. 7. & 8.  
 & 9. prosequantur hac requisita.  
 Possessionem rei vacuz ingrediens non priuatur  
 iure suo si statim de eo ostendit. fol.  
 41. n. 17. & 18. & fol. 44. n. 17.  
 Possessorium remedium ex l. 45. Tauri indu  
 ctum. competit etiam illi qui vocatus est  
 ad maiorem ex prescriptione immemo  
 riali iudicium.  
 Possessio ex lege de Soria competit etiam  
 heredi ab intestato venienti fol. 445. n.  
 30. & 31.  
 Possessio vacua quae dicatur fol. 458. n. 11.  
 & 12.  
 Possessionem rei legatæ si legatarius Ingre  
 diatur an perdat ius ad legatum fol. 453.  
 num. 15. & 16. & 17.  
 Possessione ingredi rei alienæ & eam inua  
 dere non licet. quia est contra ius naturale. f.  
 454. n. 18. nisi vt ibi. & n. 39. & 40. & 41.  
 Idem dicitur si auctoritate iudicis in cõpeten  
 tia ingrediatur &c. fol. 446. n. 15. c. i. q. ali  
 quibus dicitur quis erit iudex cõpetens.  
 Possessio impeditur si eam petens debet sta  
 tim eam contradicitori restituere. fol. 448.  
 n. 6. vbi. n. 6. & 45. idem si alius con  
 flet de morte defuncti. vel esset difficilis  
 recuperatio.  
 Possessorium remedium competit heredi  
 contra bonorum possidiores & contra singu  
 lares successores in quem spoliatus  
 alienauit rem. inusam & contra titulo

possidentem vt. fol. 448. n. 68. cum a. se  
 quentibus.  
 Possidentem nō admittens an teneatur pæ  
 na. l. 1. in i. tantum. fol. 192. n. 19.  
 Possessor inusuus beneficii etiam sine vio  
 leptia priuari iure suo. fol. 193. n. 43.  
 Possessor tradendo inquilinus vel com  
 modatarius vel depositarius dicitur priuare  
 possessione domini & quomodo hoc  
 intelligatur. fol. 447. n. 19.  
 Possessio nihil habet commune cum proprie  
 tate. fol. 519. n. 3. in fi.  
 Possessionem pro proprietate aliqui vocant  
 fol. 519. n. 5.  
 Possessio quæ causat prescriptionem est in  
 telligenda de ciuili possessione. fol. 483. n. 1.  
 Possessionis commoda vide remissio. fol.  
 483. n. 2.  
 Possessio anni & diei alius rei cū scietia  
 & patetia illius dñi. nō tenetur responde  
 re quo ad possessionem. bene quo ad pro  
 prietatem. fol. 488. n. 6. ibi. respondendi.  
 Possessio vel quasi iurisdictionis qualiter  
 probetur. fol. 471. n. 10.  
 Possessorium intentum & probatum. de  
 proprietate an valeat sententia super pro  
 prietate fol. 519. n. 119.  
 Possessionis continuatio probatur probato  
 principio & sine fol. 460. n. 1. nisi in so  
 lutione census n. 9.  
 Possessio quæ cadit iniuriis personalibus  
 mit non est quasi possessio sed quædam  
 in proprietas possessio. fol. 595. n. 6.  
 Possessione antiquiori probata. nouius præ  
 sumitur clandestina fol. 397. n. 76. & quæ  
 dicatur recens & quæ antiqua. fol. 437. n.  
 me. 11.  
 Practica procedendi ad executionem priuati  
 scripturæ. fol. 761. n. 10.  
 Precario rem tenens nō possidet neque præ  
 scribere potest. fol. 447. n. 11.  
 Precarium reuocari potest etiam cum pignu  
 dicio aduersarius. fol. 447. n. 7.  
 Precanonum contra audentes & edicta quid  
 debeant continere supra vt. bonum.  
 Precanonum alia & intelligibilia voce confusæ  
 ta dari fol. 418. n. 10.  
 Prelo iudicium qui sibi sine iudice facit  
 fol. 590. n. 48.  
 Prelo & tenetur iuramentum legi & homi  
 num præstare ratione feudorum & tem  
 porum. fol. 64. p. 1. habitum & per eos pos  
 sessorum. fol. 112.  
 Prelati & domini tenentur litibus & manda  
 tis regis obedire. fol. 11. n. 45.

# Index.

Premium per statutum an constitui possit  
 occidenti bannitum. fol. 10. n. 7.  
 Prescriptio omnis debet esse specialis & ex  
 pressa. fol. 616. n. 1.  
 Prescriptio in gradu appellationis debet esse  
 specialis & non generalis. fol. 604. n. 14.  
 Prescriptio contra vnum non prodest quo  
 ad alium ibidem n. 16.  
 Prescriptio vnius ex confortibus condemnatis  
 in solida prodest alii. secus si pro parte  
 sunt condemnati ibidem n. 17.  
 Prescriptio diffusionis tollitur ex inæquali  
 possessione. fol. 494. n. 4.  
 Prescriptio eadem requiritur contra loca  
 pia episcopi auctoritate constructa quæ  
 contra ecclesiam. fol. 19. n. 38.  
 Prescriptio interruptitur supra versu. Inter  
 rumpitur.  
 Prescriptio interruptitur agnitione debiti  
 fol. 514. n. 44.  
 Prescriptio actionis personalis hypothecarie  
 vel iustitæ quo tempore inducatur. fol. 514.  
 num. 41.  
 Prescriptionis remedio nullus vti potest in  
 calibus. l. 4. tit. 15. l. 4. fol. 487. col. 1. indi.  
 vel iustitæ quo tempore inducatur. fol. 514.  
 num. 41.  
 Prescriptionis remedio nullus vti potest in  
 calibus. l. 4. tit. 15. l. 4. fol. 487. col. 1. indi.  
 vel iustitæ quo tempore inducatur. fol. 514.  
 num. 41.  
 Prescribere non possumus rem pignoratam  
 quæ pro alieno possidemus. fol. 488. n. 1.  
 Prescribitur res hypothecata. fol. 30. annu  
 num. fol. 488. n. 1.  
 Prescribi potest offerendi & quo tempore  
 fol. 417. num. 6.  
 Prescriptio nō currit iure canonico attento  
 contra creditorem possidentem pignus  
 fol. 489. n. 8.  
 Prescriptio de iure canonico non procedit  
 cum mala fide est in personis etiam  
 immemorialibus. fol. 490. n. 9.  
 Prescribere non potest quis rem ablata  
 spatio. 30. annorum saltem de iure canonico  
 fol. 491. n. 35.  
 Prescriptione tutus non debet dicere ius nō  
 esse parti quia prescriptum est. sed est alleganda  
 diuina & ad probationem diffusionis  
 prescriptio. fol. 494. n. 6.  
 Prescribantur quo tempore rei fariunt. fol.  
 496. n. 16.  
 Prescribitur ius executionum. 10. annis. fol.  
 500. n. 1.  
 Prescriptionis tempus in priuatis scripturis à  
 quo tempore currat. fol. 500. n. 7.  
 Prescriptio est introducta ad prescribendum  
 ius aliquod formatum. fol. 491. n. 8.  
 Prescribitur ius executionum per decennium  
 etiam data mala fide quia remanet auctori  
 via ordinaria. fol. 503. n. 15.

Prescriptio actionis personalis reddituaria  
 prescribitur etiam cum mala fide licet in  
 consensu prescribens teneatur ad dotal  
 restitutionem. fol. 503. n. 16.  
 Prescribitur ius executionis contra ecclesiam  
 vel minorem per 10. ibi n. 78.  
 Prescriptio an currat hereditate iacente. fol.  
 503. n. 14.  
 Prescriptio decennij non habet locum in obli  
 gatione in qua dies solutionis erat post  
 decennium. fol. 503. n. 35.  
 Prescriptio decennij non currit contra mino  
 rem & de intellectu. fol. 503. n. 16. versu. c. d.  
 de iuratus.  
 Prescribitur ius executionis. n. 16. in obli  
 gatione sit iuramentum. fol. 513. n. 17. & 18. 12.  
 Prescribi nō potest ius executionis. dotalis si  
 actum sicut incipit 129. executionum cur  
 rare alio decimo. fol. 503. n. 19.  
 Prescriptio renuntiationis potest & tunc etia  
 lapsa. 10. datur ius executionis. fol. 504. n. 30.  
 Prescriptio iure executionis & parte possor  
 re cognoscitur datur virtute recognitionis ius  
 executionis fol. 506. n. 41. ibi. vido.  
 Prescribitur triginta annis supplementum le  
 gitimæ. fol. 508. n. 48.  
 Prescriptio an possit renuntari per padu  
 fol. 508. n. 51.  
 Prescriptio ad actionem personalem requirit  
 tur bona fides ibi. n. 51.  
 Prescripi in rem aliam non debet allegari  
 prescriptio. sed quod aduersarius ius nō  
 habere & quia & solutum est quod ius præ  
 sumitur per lapsum tanti temporis. fol. 512.  
 n. 65.  
 Prescriptio debitoris non prodest fideiuli. c. l.  
 fol. 514. n. 9. cum intelligentia. n. 10.  
 Prescriptio semel interrupta potest cessante  
 interruptione procedere. fol. 515. n. 3.  
 Prescriptio quibus modis intertemporet. f.  
 515. n. 17.  
 Prescriptio interruptitur per partis debiti  
 solutionem. fol. 515. num. 18.  
 Prescribi quo tempore possint impositiones.  
 fol. 514. n. 11.  
 Prescribi an possit contra aliquem tanquā  
 contra emptorem. fol. 514. n. 9.  
 Prescriptio ius sufficit pro omnibus annis  
 in contradiuibus secus in legatis. f. 515. n. 4.  
 Prescriptione salarij p. triennij requiritur bo  
 na fides domini l. heredi. fol. 514. n. 40.  
 Prescribitur salarium petriūm nifi deo  
 re interpellato famuli. fol. 514. n. 41. &  
 quæ interpellatio debeat esse iudicialis vel  
 extrajudicialis. fol. 514. n. 45.

in laicos in  
probare scilicet  
memoria  
do hoc inte-  
sequunt.  
a. continui  
473. n. 9.  
merum &  
tio crimina  
teritorium  
potest qua-  
m. 11.  
modo probet-  
cas. fo. 475.  
vanda bo-  
i valet pro-  
in censeant  
seq.  
atur. follo-  
(476.  
stillas. fol.  
oribus & pro  
6.  
i nisi coram  
etur excep-  
e delicti vel

in laicos in  
probare scilicet  
memoria  
do hoc inte-  
sequunt.  
a. continui  
473. n. 9.  
merum &  
tio crimina  
teritorium  
potest qua-  
modo probet-  
cas. fo. 475.  
anda bo  
valet pro-  
ceantur  
sequatur. follo-  
(476.  
stillas. fol.  
oribus & pro  
6.  
i nisi coram  
etur excep-  
delicti vel

in laicos in  
probare scilicet  
memoria  
do hoc inte-  
sequunt.  
a. continui  
473. n. 9.  
merum &  
tio crimina  
teritorium  
potest qua-  
modo probet-  
cas. fo. 475.  
anda bo  
valet pro-  
ceantur  
sequatur. follo-  
(476.  
stillas. fol.  
oribus & pro  
6.  
i nisi coram  
etur excep-  
delicti vel

in laicos in  
probare scilicet  
memoria  
do hoc inte-  
sequunt.  
a. continui  
473. n. 9.  
merum &  
tio crimina  
teritorium  
potest qua-  
modo probet-  
cas. fo. 475.  
anda bo  
valet pro-  
ceantur  
sequatur. follo-  
(476.  
stillas. fol.  
oribus & pro  
6.  
i nisi coram  
etur excep-  
delicti vel

in laicos in  
probare scilicet  
memoria  
do hoc inte-  
sequunt.  
a. continui  
473. n. 9.  
merum &  
tio crimina  
teritorium  
potest qua-  
modo probet-  
cas. fo. 475.  
anda bo  
valet pro-  
ceantur  
sequatur. follo-  
(476.  
stillas. fol.  
oribus & pro  
6.  
i nisi coram  
etur excep-  
delicti vel

fulantem ex instrumento. fo. 79. n. 35.  
Probatum facta postea. dicit ad probandas excep-  
tiones in via executiva non admittitur  
neque praesentium instrumentorum fol.  
79. n. 12. confessio licet n. 19.  
Probatum possessione innumerabilium forma  
et modo a iure requisitis probatur dominium  
fol. 47. n. 6.  
Probatum in secunda instantia non probata  
et non allegata allegatur tam tamen pen-  
dente ex re ex causa vel actione in prima  
instantia deductis fol. 61. n. 74.  
Probationes plene requiruntur etiam in sum-  
maris causis fol. 58. n. 101.  
Probationes plene requiruntur in causa do-  
minalium n. 104.  
Probare vel minus bene probare idem est  
Probationes leviales sufficientibus hodie licet  
1. eo tit. 7. lib. 4. fol. 185. n. 97. et quod non  
quid in ore dorum vel trium ibidem. n. 98.  
et contra praticum cōmune. n. 100.  
Probato admittitur contra testem ad con-  
vincendum de mendacio fo. 368. n. 41.  
Probato per confessionem partis aduersus  
confessionem propriam factam admittitur  
aduersus factum fol. 382. n. 83.  
Probationes factae per articulis imperitibus  
nullis pariter prodest. fo. 138. n. 42.  
Probationes factae etiam nulla data dilato-  
ne valide sunt. fo. 377. n. 17.  
Probato per partis confessionem nunquam cen-  
setur exclusio. fo. 191. n. 2.  
Probatio plena requiritur vel pariter praeg

fulantem ex instrumento. fo. 79. n. 35.  
Probatum facta postea. dicit ad probandas excep-  
tiones in via executiva non admittitur  
neque praesentium instrumentorum fol.  
79. n. 12. confessio licet n. 19.  
Probatum possessione innumerabilium forma  
et modo a iure requisitis probatur dominium  
fol. 47. n. 6.  
Probatum in secunda instantia non probata  
et non allegata allegatur tam tamen pen-  
dente ex re ex causa vel actione in prima  
instantia deductis fol. 61. n. 74.  
Probationes plene requiruntur etiam in sum-  
maris causis fol. 58. n. 101.  
Probationes plene requiruntur in causa do-  
minalium n. 104.  
Probare vel minus bene probare idem est  
Probationes leviales sufficientibus hodie licet  
1. eo tit. 7. lib. 4. fol. 185. n. 97. et quod non  
quid in ore dorum vel trium ibidem. n. 98.  
et contra praticum cōmune. n. 100.  
Probato admittitur contra testem ad con-  
vincendum de mendacio fo. 368. n. 41.  
Probato per confessionem partis aduersus  
confessionem propriam factam admittitur  
aduersus factum fol. 382. n. 83.  
Probationes factae per articulis imperitibus  
nullis pariter prodest. fo. 138. n. 42.  
Probationes factae etiam nulla data dilato-  
ne valide sunt. fo. 377. n. 17.  
Probato per partis confessionem nunquam cen-  
setur exclusio. fo. 191. n. 2.  
Probatio plena requiritur vel pariter praeg

## Index.

partis contradiotionem fol. 790. n. 6. & 7. nisi vt ibi.

Procurator renouare potest etiam lite contestata fol. 749. nu. 7. vbi ampliatur.

Procurator si fiat presentis ad sententiam si conuincatur citatio ad eam audiendam valet sententia fol. 74. n. 4. quid si procurator in principio adfuit & postea se absentiauit ibidem vsque ad si remissioe. nu. 44.

Procurator grauati in sententia tenetur appellare fol. 793. n. 5. (166. nu. 41.)

Procurator quando tenetur appellare. fol. 793. n. 5.

Procurator datus ad appellandum quod mandatum habeat monstrare fol. 604. n. 4.

Procurator appellans an tenetur sequi appellationem fol. 609. nu. 3.

Procurator potest non appellando domino preiudicare fol. 608. nu. 44.

Procurator non prosequens appellationem qui soluendo non est an dominus restituatur & audiatur fol. 608. n. 47.

Procurator impedire ne litigantes vadit ad aduocatum ad quem ire volebant tenetur ad pernam fol. 390. nu. 3. & 13.

Procurator legis vel constitutionis inducit causam finalem fol. 45. nu. 7.

Prodigus an puniatur pena. l. si quis in tantum fol. 391. nu. 39.

Promittens alium non vocatur ad iudicium sub pena, per solum vocatum committitur poena fol. 44. n. 3. & n. 11.

Promitto soluere centum sub conditione re solutur vt si facto calculo minus reperitur, exequi potest instrumentum fol. 695 nu. 44.

Procurari non possunt. 60. dies dati a lege regi ad allegandam nullitatem ex expresso consensu partium fol. 747. nu. 48.

Procurari fatalia non possunt etiam consensu partium iuramento vallato fol. 657. n. 10. & 5.

Promissiones regie contra ius concessae, censentur per importunitatem obtentae, & ideo licet obediunt non sunt exequendae fol. 55. sub. l. 1. numero 3. vsque ad numerum 14. vbi an idem citi si motu proprio concedatur vsque ad 17. vbi. nu. 35. & 36. quid si continet clausula de plenitudine, & ibidem multa inferuntur, & infra versum scriptum, alias.

Protocolum si non reperiantur vel inde possit extrahi transumptum an possit cogi debitor facere cautionem de nouo, fol. 373. nu. 3 sub lege 107.

Publicati attestacionibus nullo modo partes

admittende sunt ad probandum nondum deducitis attestacionibus secundum aliquam opinionem fol. 101. n. 1. cum seq.

Publicatio nimis celeriter facta non impedit testium acceptionem fol. 301. n. 3.

Publicatio an fit de substantialibus iudicijs fol. 308. nu. 2.

Publicacione non facta non est deueniendum ad torturam ibidem nu. 4.

Publicacione ommissa in curia Romana viciatur processus nu. 5.

Publicati attestacionibus an possit peti vt positionibus responderetur fol. 316. n. 11.

Publicatio qualiter fiat fol. 369. nu. 63.

Publicati si testes non sint non probant, ibi. nu. 64.

Publicatio testium si petatur & non fiat an appellari possit ibi. nu. 65.

Publicati testes in prima instanza an faciant fidem in alia ibi. nu. 66.

Publicatio est conclusio siue renunciatio productionis testium ibi. nu. 68.

Publicatio processus est de substantialibus processibus fol. 611. nu. 12.

Publicandus est testamentum coram alio quam tabellione publico confectum fol. 844. nu. 6. nisi vt ibi. nu. 10. & quis tabellionum debet adesse confessioni testamentorum, fo. 80. nu. 7. sub. l. 1.

Pupilli an incurrat penam. l. si quis in tantum fol. 381. nu. 11.

Pupilli namque venit decapitandus etiam ob homicidium ibidem & de materia. nu. 14. & 15.

Pharmacopolae vsque ad triennium debent petere pecunias medicinarum & ultra hoc tempus non audiuntur fol. 354. n. 48. ibi. c. 1. m. 1. mandamur.

Q

Quadragesima dies ad prosequendum appellacionem & sic ad se presentandam succedunt loco 40. dierum consistorum ad petendum apud fol. 606. nu. 8.

Quadragesimum datur minoribus ad petendum restitutionem in integrum aduersus appellacionem consensum fol. 598. nu. 40. & 42. & iudex non potest prorogare, minuire, vel mutare iudicium tempus ibi. nu. 43.

Quadragesima copetit bapto vigesimo quarto anno vsque ad 19. in Francia, scilicet ibi. 40.

Quadragesimum cursu ignoratibus fol. 503. n. 3.

Qualiqua dictio est generalis omnia comprehendens fol. 349. nu. 1.

Quan-

## Index.

Quantitas pro specie reddi non debet fol. 604. n. 5. & n. 7. intelligitur.

Quantitas condemnatio an possit effugiri p. 1. rei petita apparcat fol. 645. n. 11.

Quantitas sententiae est inficiens non illi tenor ad impediendum iurisdictionem vel ad appellandum fol. 61. nu. 19.

Quarantia cui applicetur fol. 87. n. 1. nu. 110.

Qui non habet in bonis suis in corpore, quomodo intelligitur fol. 44. n. 16. in medio cum 3. seq. & n. 7. intelligitur & declarat optime.

Quantitas praesumitur vna & eadem quando adest probatio de veritate & idem confessio fol. 744. n. 11.

Qualitas admittens aliquem vel excludens ad aliquem ad id debet adesse tempore exercitij actus ibi. fol. 816. n. 1. sub. l. 2.

R

Ratificatione non validatur id, quod nullum est fol. 781. col. 1. n. 1.

Ratificatio actus debet esse intra tempus in quo actus ille erat faciendus fol. 600. n. 39. & fol. 664. n. 4.

Ratificatio an possit pater iudicium factum cum filio nisi ipse patris consensu fol. 671. n. 31. col. 4.

Ratificatio gestorum per aliquem nomine meo nisi operatur potest oppositum exceptionem per aduersarium de defectu mandati fol. 77. n. 1. & n. 3.

Ratificatio consensus adhibendi in actu aliquo sufficit quod fiat, tametsi intus in quo consensus erat prebendus fol. 129. n. 6.

Ratificandi sunt testes iuramentum informati nisi in plenaria vt fides faciant fol. 341. nu. 104. & n. 105. quod debet inter iurare ratificationes.

Realis actio scilicet sequitur quocunque vadat fol. 310. n. 66.

Recreationes qui dicantur fol. 615. n. 3. & n. 2. & an prohiberi possint etiam vsque ad talem horam, & ibi quod vendens propriam non dicatur recreatio.

Recognitio priuata scriptura si ne trahenda retro ad diem solutionis ad effectum prescriptionis iuris exequendi scripturam priuatam, fol. 500. nu. 7. & 3. & 30. & non de ceteris recognoscitur fol. 76. nu. 1.

Reitor ob quas causas amittit vel priuatur officio rectoratus vide, fol. 844. n. 10. & 11.

Recognitio scripturae priuatae inducit hy-

pothecum ibi. nu. 9.

Recognitio quid & an sit melius quam compensatio, & quando proponenda fol. 739. numero 36. & 60. & 61. & numero 62. an procedatur super ea in iudicio cum conuentione.

Recognitio coram quocunque iudice opposita potest si prohibitus non reperitur eam admittit, ibi. numero 63. vbi numero 64. & 67. an coram delegato opponi possit. & numero 64. & an coram proferat, vel in appellatione, vel ad vnam tantum causam speciem constituto iudice.

Recognitio an in criminalibus loci habere, ibi. n. 67. & 68. 69. 70. & 71. an in via executiva.

Recognitio an in summarijs locum habeat, ibi. nu. 70.

Recognitio an actor non respondit non auditur super conuentione, folio. 183. n. 7.

Recurus ad superiorem regulatur secundum terminos appellationis folio. 391. numero 10. & 12.

Recurus an detur a sententia recurri, ibi. nu. 16.

Reuocandi causa si non exprimitur in reuocatione an sufficiat potest exprimi, folio. 669. n. 11.

Reuolare volem iudicem si eum non reperit coram alio iudice & hunc illi personae id poterit facere si eum in appellatione, folio. 594. n. 10.

Reuolare an poterit appellans indices de C6. sistorio nominatos in Consistorio fol. 496. numero 61. & quid si vna ex decurionibus se abierit an detur actus, & abierit venient an reuoluantur iurisdictionem l. ibi. & n. 61.

Reuolui an possit totum Consistorium. fol. 616. n. 64.

Reuolui notarius, fol. 68. col. 1. n. 1.

Reuolui quod iure sit inuenta, ibi. nu. 1. sub. l. 1.

Reuolui an in scriptis vel in voce sit proponenda, ibi. n. 3.

Reuolui potest proponi per procuratorem habentem speciale mandatum. foli. 318. n. 41. quod si iudex non habet ad hoc potest petere terminum ad dominum conuoluentem vel ad probandum reuolucioe, fol. 618. n. 5.

Reuolui iudicem malitiose puniatur. folio 518. n. 7.

N n o j Recm



## Index.

Recusatio pendens an sint nulla acta interion. ibi. n. 8. & n. 9. an sine adiutorio sint nulla.

Recusatio cessat per presentationem petitionis abq. protestatione. ibi. n. 10. vel quam do iudex prouidet de termino in quo deat assessoria, alias quod non consentit in recusatione, idem fit appellat reus simpliciter post recusationem. vt ibi. n. 11. & iterum, fol. 134. n. 40. & fol. 134. nu. 41.

Recusatio qualibet parte litis fieri potest ibi. n. 12.

Recusatio causa est alleganda & probanda de iure. ibi. n. 14.

Recusatio iudicum superiorum est alleganda & probanda. ibi. n. 15.

Recusatio an possint omnes de Consilio eo quod patescit est suspectus, folio. 90. num. 16.

Recusatio an valeat si pars nolle eam iurare. ibi. n. 18.

Recusatio tabellionis notarij aut iudicis inferioris, solo iuramento iustificatur, ibi. n. 19.

Recusantis expensis datur assessor, ibi. num. 14. & 21.

Recusatio an possit fieri post conclusum in causa, ibi. n. 21. post medium, & nu. 24. declaratur.

Recusatio generalis an admittatur, ibi. n. 25.

Recusari an possit Episcopus suspecto vicario, ibi. n. 16.

Recusatio iudice ordinario adiungitur alius ibi. n. 17.

Recusatus de iure communis & probata causa in totum remouetur, ibi. n. 18. & quid in delegato n. 19.

Recusatus iudex tenetur sequi Consilium adiutorij, ibi. n. 31. vbi declaro.

Recusatio an sit admittenda postquam iudex subscripsit sententiam vel est in acta prouocandi eam ibi. n. 22.

Recusatio & adiutorij si discordent quid fit ibi. fol. 131. n. 32.

Recusatio soluit assessoriam, & ibi quid sit par te inuola iudex nominauit consultorem, ibi. n. 23.

Recusatio an admittatur in notorio crimine, fol. 134. n. 41.

Recusatio iuramenti ad agendum vel defendendum an sine citatione concedatur, fol. 647. n. 17. & 113.

Res iudicata an possit preteriretur etiam cum mala fide, fol. 101. nu. 16. & fol. 104. nu. 14.

Remediū. I. siquis in tantum, an deus contra capientem equum folium in campo exilientem. fol. 195. n. 64.

Reductionem esse petendum coram iudice loco vbi arbitramentum latum est, & ad quem iudicem, clerici, vel laici recurrat. fol. 195. n. 14. & 15. & an fit reductioni renuntietur adhuc competat. fol. 746. n. 119. cum seq. pluribus, fol. 748. n. 119. quia excessus dantis erit tunc.

Regalia competentes Regi in signum superius iurisdictionis alienari possunt. fol. 479. numero. 47. nisi parum ledatur Regnum, ibi. n. 48.

Regalia que sunt, d. fol. 479. n. 10. & fol. 2. n. 11. & n. 30. & 39. fol. 79. nu. 1.

Registum quid sit. fol. 871. n. 4. sub. 1. st.

Regis patrimonium dupliciter consideratur. fol. 483. n. 77.

Reges ad iniucē debellantes non possunt remittere damna subditis illata, & eorum iura. fol. 9. n. 19.

Regis rogibus obtemperandum, folio. 24. nu. 48.

Regis scientia & patientia an requiratur ad indicandum consuetudinem per Ecclesiam indicium iudicem incarcerationi laicos. fol. 177. n. 8. 9. & 10.

Regiam Imperatorum maleficem non hominis esse inuentum, sed Dei sanctissimam ordinat iudicium. fol. 7. n. 39.

Regula que tacet declaratur. fol. 331. num. 38.

Regula qui non habet in bonis, supra versus qui non habet in bonis.

Reip. Interf. nescitis sine immortalitate. n. 1. tit. 4. fol. 141.

Relatio nuncijs citantis qualiter & quomodo sit facienda & in processu apparere. folio. 100. n. 34. cum seq. & supra verbo. numero. 14. & alia.

Referens non habet maiorem vim quam relat. & inest in referente cum omnibus qualitatibus & conditionibus. fol. 535. numero. 1.

Relaxatio iuramenti in contractu appositi per laicum facta per creditorem ipsum cuius potest. fol. 101. nu. 17.

Relaxatio & exculare an possit iudex vtriusq. territorium suum, vel Regnum. folio. 604. n. 29.

Relaxatio sub fidelitatis iuribus relaxatur, fol. 671. numero. 1. & 4. declaratur.

Remedium ordinis vbi est pinguis cessat extraordinarium. fol. 196. n. 14.

Re-

## Index.

Remissio cōdemnationis debet cōtinere causam & facti qualitatem, folio. 467. numero. 1.

Remissio in contractibus an locum habeat fol. 698. n. 31.

Remedium vt contractus inter laicos iuratus exequi possit & validari, fol. 4. n. 18. & fol. 10. n. 19.

Remedium lesionis vitra dimidium, etiam post quadriennium datur in vno caso, fol. 806. n. 117.

Renuntiare iurisdictioni focalari super profanis laicis non potest sine potestate, fol. 46. n. 14.

Remotas ubi officio non potest ad illud neque ad aliud redire. fol. 131. col. 4. nu. 4. & seq. de clia.

Renuntiare an possint miserabiles persone priuilegio communi in curia. fol. 171. nu. 14.

Renuntiationi probationibus an censetur renuntiare etiam quoad noua capitula. fol. 300. n. 9.

Renuntiationi expresse non potest defensionibus prouenientibus a iure naturali, fol. 146. nu. 8. & n. 10. limitatur.

Renuntiationi exceptionibus adhuc potest in easse amere onus probandi exceptiones. fol. 701. nu. 86.

Renuntiationi non numerate pecunie an valeat, ibi. n. 7.

Renuntiare uolenti officium quomodo committatur. folio. 171. numero. 13. ad fin. cum seq.

Renuntiationi appellationi an censetur perpetuam solutionis obligat, folio. 166. numero. 70.

Renuntiationi an possit reductioni aut appellationi arbitri arbitraturari, folio. 600. nu. 41.

Renuntiationi potest executionis instrumentum cum tacite & expresse. fol. 508. nu. 10. cum seq.

Renuntiationi potest prescriptioni, folio. 504. nu. 39.

Reprobatio testium non potest postea scilicet dicto iurare, fol. 145. nu. 1.

Reprobatio & approbatio testium, infra versus testes.

Reprobati an possint dicta testium in prima instantia non reprobandum in secunda in instantia. fol. 109. n. 1.

Reprobare an possit quis hereditatem ne in hicum deueniat propter delictum a repudiante commissum. fol. 147. n. 140.

Repudiare aut adire nolens intra terminum assignatum haberi debet pro repudiante aut acceptante in eo, quod vtilius est aduersari. fol. 707. nu. 17.

Reprobati aliqui non potest illud approbare. fol. 41. n. 31.

Requisita vt potest cōfessi locum habeat ob non iuramentum de calumnia. fol. 114. nu. 7. cum seq.

Requisitoria an sit omnino concedenda ad examinandos testes forense. fol. 306. nu. 1. & n. 2. an dicitur tunc officium committit tunc vero exigit.

Requisitoria vel receptoria vbi conceditur alicui ad probandum citatus est aduersarius. fol. 106. nu. 1.

Rescriptum impetrans vt audiat deserta appellatione infamis est. folio. 601. numero. 118.

Rescriptum secundum debet facere mentionem de primo rescripto, folio. 467. numero. 4.

Resciscens & rescissorium remedia quando competant & requisita. fol. 491. col. 1. n. 3. & 4.

Rescriptum suspensum negotiorum vel litium & si faciat mentionem de statu & causis & pendentia, processus licet obedi debeat non tamen exequi. fol. 469. nu. 1. quia censetur concessum propter occupationes multas, que producant obsequium, ibi. n. 1. & fol. 401. n. 17.

Res aliqua adfecta conditioni negatiue, facit suspendere actum vique ad vltimum momentum temporis. fol. 145. n. 17.

Respondere non dicitur vt pro confesso habeatur in non contestato litem, qui nihil ad interrogata respondit. fol. 370. nu. 47.

Respondio intelligitur secundum interrogata. fol. 124. nu. 35.

Restitutio in integrum an sit admittenda in casibus, in quibus per leges Regias non licet supplicare a sententia Dominorum de Consilio vel Cancellaria, fol. 51. nu. 1. & an contra exceptionem arbitramentum. fol. 719. n. 18.

Restitutio in integrum nunquam censetur sublatam expresse dicatur, ibi. num. 1. & fol. 198. n. 1. quod vires per generalem exclusionem remedium.

Restitutio in integrum non impedit executionem sententiarum Dominorum de Consilio vel Cancellaria, quomodo non obstantibus supplicatione mittenda sunt executiones, ibi. nu. 1. & nu. 1. q. in suis sententiis.

N n n 4 Re-

127. n. 1. & 2. vbi. n. 3. inquit Relaxatione  
hanc operari vt non possit incarcere item  
tunc conijci. nisi ex noua causa & nouis  
indicijs. nisi ad sententiam vt ibi. n. 4.  
Reus inuita incarcerationis & relaxatus sub in-  
ramento de reuocando non tenetur redire  
ibi. n. 5.

S.

**Salarium** praefamitur solum per lapsum  
trienij admittitur tamen partis confessio.  
fol. 509. n. 54. idem in parte salarii fol. 519.  
n. 1.

**Salarium** si a principio non consecutus fa-  
mulo an peti possit & quomodo. foli. 520.  
num. 3.

**Salarium** tacite vel expresse debitum famu-  
lo non potest retineri per dominum f. 520.  
num. 5.

**Salarium** qua etate debeatur famulo ibi. n. 6  
**Salaria** qualiter sunt soluenda ibi. n. 7.

**Salarium** a quo tempore fit soluendum si aliud  
non exprimitur vel ex consuetudine ha-  
beat ibi. n. 8.

**Salarium** medicis debetur postquam infir-  
mi sani facti sunt ibi. n. 9.

**Salarium** qua actione petatur. ibi. n. 10.

**Salarium** totum an possit famulus ante ex-  
pulsus petere ibi. n. 11. & fol. 521. n. 15.

**Salarium** non debetur famulo si dominum  
deserit & ei non seruit ibi. n. 14. fol. 521.

**Salarium** an debeatur famulo infirmo ibi. f.  
521. n. 17. & ibi quod serui infirmi nobis  
seruire intelliguntur.

**Salarium** an debeat augeri si crescit familia  
ibi. n. 23.

**Salarium** an dominus possit sibi percipere  
ex labore famuli domini mandato alij ser-  
uienti. ibi. n. 24.

**Salarii** sententia exequitur non obstante pa-  
pellatione. quia salarium pro alimentis  
praefatur & quomodo hoc habeat locum.  
fo. 523. n. 38. & quid si faciat pactum de  
soluendo salario ad voluntatem famuli.  
ibi. n. 39.

**Salarium** non praefertur data interpella-  
tione ex parte famuli. ibi. num. 31.

**Salarii** si iussit testator solui an & praescrip-  
ta debeantur folio. 525. n. 48.

**Salarii** aduocatorum litigatorum & procu-  
ratorum quo tempore praefertantur. ibi.  
n. 50.

**Saline** quo tempore praefertantur fol. 481.  
num. 70.

**Saltuario** an credatur de damno dato. f. 100.  
num. 20. & supra verbo cultus.

**Schedula** priuata habita pro recognita habet  
executionem paratam & quomodo folio.  
723. n. 3. & fortius si est recognita vel con-  
fessio adit folio. 501. num. 10. 11. poli. me-  
dium.

**Scientia** domini requiritur in praesentatione  
anni & dei. fol. 485. num. 5. & num. 6. ad  
requiritum.

**Scientia** & patientia regis an requiritur in  
praescribendis iuramentis & super indi-  
citionibus regis. fol. 484. n. 55.

**Scientia** vel ignorantia iuramenti non allega-  
tis probatur tunc in animo consistat.  
fol. 464. n. 73. & ibi. n. 74. in quibus ca-  
sibus fit iuramentum alicuius.

**Scire** actus. quis non dicitur nisi sciat tenore  
eius fo. 517. n. 33. & 34.

**Scientia** non sufficit ibi vltra eam factum  
requiritur ibi. n. 35. & folio. 521. num.  
17. cum seq. pluribus vbi declaratur. & li-  
mitatur.

**Scire** vnuquemque praesumitur id quod ad  
domum suam denuntiat folio. 339. num.  
35.

**Scriptura publica** quae continere debeat. f. 693  
n. 32. ad finem.

**Scripturae** solemnitas non requiritur. in te-  
stamentis vt fo. 694. n. 35.

**Scriptura publica** vt possit exequi debet co-  
tinere quid liquidum & certum fo. 305. n.  
34. & quod citatur certum ibidem.

**Scripturae** publicae non liquide potest peti  
executio cum protestatione liquidandi  
dare executionem. ibi. n. 35. & 36. alia  
est conditionale.

**Scriptura** vbi requiritur an aliter probari  
possit. fo. 448. n. 59. cum seq.

**Scriptura priuata** recognita vel pro tali habi-  
ta an exequi possit supra verbo exequi.

**Scriptura** conditionalis non exequitur nisi  
purificata conditione. fo. 694. n. 40.

**Scriptura publica** vt exequi possit debet co-  
tinere clausulam gaurentiam fo. 696. n.  
53. & n. 54. de veritate dicitur.

**Scriptura** multum antiqua non requirit co-  
probationem fo. 710. n. 140.

**Scriptura priuata** recognita vel confessio in  
iudicialibus habent paratam executionem fo.  
501. n. 10. post medium.

**Scriptura publica** quae dicitur fo. 692. n. 27.  
& 29. & 31. vbi n. 33. quod appellatio  
publici instrumenti non continetur priuati.

**Scriptura priuata** quae dicitur fol. 693. & n.  
30. & n. 31. an facta contra tabellionem coa-  
cilij exequi possit

-Scrp

**Scriptura publica** quid debet continere ibi  
n. 32. cum seq. aliquibus.

**Scriptura priuata** quae & an exequi aucta  
possit. fo. 760. sub. l. 5. n. 1. & a. & num. 3.  
quid hodie.

**Scriptura originalis** si reperitur extra regi-  
stra an faciat fidem. fo. 875. n. 6. & 7. &  
n. 8. quod potest probari testibus origi-  
nals.

**Semper** est nota perpetuitas. fo. 104. n. 31.  
cum seq.

**Sententia** supremam an possit sine citatione  
procedere & sententiam proferre. fol. 85.  
num. 10.

**Sententia iudicis** de claris aliqueum contra  
maiem antequam nuncijs relatio ei sit no-  
tificata nulla est. fo. 100. n. 16.

**Sententia** de nocte ferri potest. fol. 159. n. 4.  
fo. 174. n. 8.

**Sententia nulla** potest in vim pacti validari  
nisi si nulla ratione incompetentis iuridic-  
tionis. fo. 168. n. 12.

**Sententia** propter contumaciam lata non  
nocet alijs quam contentis in ea. fol. 119.  
num. 95.

**Sententia lata** in praesentia partis ex falsis re-  
lationibus retractari potest. fo. 340. n. 92.

**Sententia contra** absentem lata eo praesentia  
to remanet infirma. fo. 345. n. 127.

**Sententia lata** contra absentem post annum  
exequitur quo ad ciuiles non vero quo ad  
penitenciarum poenas. fo. 36. n. 131. cum seq.

**Sententia** vt declaratur & n. 146. cum 3. & 4.  
fo. 370. num. 165. cum seq. aliquibus id  
etiam intelligitur & declaratur alij modis.

**Sententia lata** etiam contra maiorem absentem  
& contumacem si lata est per falsas proba-  
tiones nulla est ipso iure. fol. 350. num. 6.

**Sententia** euidenter iniura & iniusta non  
transit in rem iudicatam ibi. n. 38.

**Sententia** appellatio venit illaque vim  
diffinitiuam habet. fo. 366. n. 50.

**Sententia** an sit exequenda lapso anno. f. 104.  
fol. 657. n. 7. & n. 11. & 13. & 15. vbi  
& quomodo fiet nisi adit impedimentum  
vt ibi. n. 15. & seq.

**Sententia** de reuisa si non est conformis  
duabus praecedentibus non exequitur sed  
supplicari potest. fo. 664. n. 1. & 2. sub. l. 1.

**Sententiae** conformes quae fol. 663. num. 6.  
& 7.

**Sententia lata** contra possidem maiorem  
sequens praedicatur. folio. 405. num. 6.  
& 16. idem in confessione & num. 17. idem  
quo ad falsitatem si cum iustitiam datur

**Sententia** translata in rem iudicatam exequi  
potest. fo. 690. num. 14. dum tamen in scrip-

ta sit prolata vt ibi. n. 15. & num. 16. an  
idem si de facto admittatur probationes  
super iniuria illius sententiae & num.  
18. quid si petatur executio sententiae of-  
ficio iudicis nobili.

**Sententia nulla** nunquam transit in rem iudicatam imo semper potest retractari fol.  
543. num. 35.

**Sententia nulla** confirmari seu reformari  
non potest ibidem.

**Sententia nulla** ex defectu iurisdictionis  
potest allegari lapsis etiam sexaginta diebus  
ibi. n. 26.

**Sententia non debet** exequi flante & allega-  
ta nullitate quae actus euidentur appar-  
ere fo. 344. n. 30.

**Sententia** est nulla quando nullitas resultat  
ex actis ad quae sententia se refert ibi. n. 34.  
vbi verbi secus vero declaratur.

**Sententia** est ipso iure nulla continens ma-  
nifestam iniquitatem quando sit data co-  
tra ius litigatoris si ad acta processus se re-  
fert ibi verbi nam id verum.

**Sententia lata** contra possessorem vel subie-  
cto restitutioni nocet eius succelloni. fol.  
546. num. 45.

**Sententia** de reuisa est exequenda quomodo  
non sit conformis praecedentibus non ob-  
stante quilibet exceptione contra eam opo-  
posita etiam si sit opposita per modum mo-  
derantiae. fo. 459. n. 104. & verbi et plus  
dispositum.

**Sententia arbitrorum** executioni mandatur  
saluo iure partium vt possint opponere  
de nullitate vel alia exceptione.

**Sententia** dominorum de consilio vel can-  
cellaria vbi est exequenda non obstante  
supplicatione nulla admittitur nullitas. f.  
553. n. 1. verbi secundo non est locus ne-  
que restitutio vt ibi. n. 5.

**Sententia** quae transit in rem iudicatam si  
in eius executione pars permittit proba-  
tiones fieri de eius iniustitia retractabitur  
si de iniustitia constat. fo. 553. n. 4.

**Sententia inter locutoria** confirmatoria dua-  
rum mandatur executioni non obstante  
supplicatione. fo. 555. n. 1.

**Sententiae** quae prolatae ab ordinariis iudicibus  
vel delegatis si finit termino contrariae qua-  
eram sit exequenda in ciuilibus vel in cri-  
minabilibus et quid si est locus appellatio-  
nis vel non vide late in presenti. ind. l. 11. 16. in  
glossa ibi ambo ados & Glossa n. 5. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

**Sententiae** quae prolatae ab ordinariis iudicibus  
vel delegatis si finit termino contrariae qua-  
eram sit exequenda in ciuilibus vel in cri-  
minabilibus et quid si est locus appellatio-  
nis vel non vide late in presenti. ind. l. 11. 16. in  
glossa ibi ambo ados & Glossa n. 5. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

**Sententiae** quae prolatae ab ordinariis iudicibus  
vel delegatis si finit termino contrariae qua-  
eram sit exequenda in ciuilibus vel in cri-  
minabilibus et quid si est locus appellatio-  
nis vel non vide late in presenti. ind. l. 11. 16. in  
glossa ibi ambo ados & Glossa n. 5. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

**Sententiae** quae prolatae ab ordinariis iudicibus  
vel delegatis si finit termino contrariae qua-  
eram sit exequenda in ciuilibus vel in cri-  
minabilibus et quid si est locus appellatio-  
nis vel non vide late in presenti. ind. l. 11. 16. in  
glossa ibi ambo ados & Glossa n. 5. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

**Sententiae** quae prolatae ab ordinariis iudicibus  
vel delegatis si finit termino contrariae qua-  
eram sit exequenda in ciuilibus vel in cri-  
minabilibus et quid si est locus appellatio-  
nis vel non vide late in presenti. ind. l. 11. 16. in  
glossa ibi ambo ados & Glossa n. 5. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

**Sententiae** quae prolatae ab ordinariis iudicibus  
vel delegatis si finit termino contrariae qua-  
eram sit exequenda in ciuilibus vel in cri-  
minabilibus et quid si est locus appellatio-  
nis vel non vide late in presenti. ind. l. 11. 16. in  
glossa ibi ambo ados & Glossa n. 5. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

**Sententiae** quae prolatae ab ordinariis iudicibus  
vel delegatis si finit termino contrariae qua-  
eram sit exequenda in ciuilibus vel in cri-  
minabilibus et quid si est locus appellatio-  
nis vel non vide late in presenti. ind. l. 11. 16. in  
glossa ibi ambo ados & Glossa n. 5. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

## Index.

dum comprehenditur interlocutoria si  
cut diffinitiva ibi. n. 2.  
Sententia quæ dicitur conformis ibidem co.  
3. num. 3.  
Sententia confirmatoria primæ in qua est ex  
tor expressas redditur nulla vt pote labo  
rator primæ. fo. 555. col. 4. in fi. nu. 1.  
ad fi. & num. 2.  
Sententiam in rem iudicatam transire quan  
do dicemus. fo. 736. num. 28.  
Sententia interlocutoria an sit in scriptis pro  
ferenda. fo. 561. nu. 2.  
Sententia diffinitiva an in iudiciis, addi, vel corri  
gi possit, sicut diffinitiva ibi. nu. 10. & ibi  
quid in superioribus nu. 11.  
Sententia dominorum de cancelleria confir  
matoria vel reuocatoria super sexmille  
marapetinis intra octo leucas finit nego  
tium, neque ab ea supplicatur & quomo  
do hoc intelligatur. fo. 563. numero. 4. sub.  
19.  
Sententia prejudicialis parte præfente vel ci  
tata est ferenda. fo. 575. nu. 46.  
Sententia an possit proferri à iudice lapso  
termino instantis. fo. 577. nu. 61.  
Sententia principis lata precepta infantia  
est nulla ibi. nu. 65. quauis in consistorio  
principis raro aut nunquam de infantia  
legi proponendum curatur ibi. nu. 66.  
Sententia lata super incepto libello est nulla  
lapso iure & talis nullitas potest quando cū  
que opponi, & an procedat iure regio at  
tento. fo. 578. col. 4. nu. 71. intellige vt ibi, ver  
fi. quæcūque.  
Sententiam legi hodie non est necesse per in  
dicem fed per notarium legi fati ibi nu.  
74. neque vt pronuntietur pro tribunali  
vt ibi. nu. 75. & 78.  
Sententia non requiritur quod in scriptis fe  
ratur. vt ibi verum. imo & secundū & verū  
quid quid velint, sed iussit in modum a  
ctorum proferri, vt ibi.  
Sententia non potest pronuciari viua voce,  
sed in actis latum est pronuntianda ibi. n.  
76.  
Sententia proferri potest ambulando, stando,  
vel sedendo, ibi nu. 77. nisi ut ibi.  
Sententia causam an liceat nullis factis  
& probationibus. fo. 606. nu. 29. & nu. 96. in  
eo. fol. an sit nulla.  
Sententia etiam hodie debet esse conformis  
libello. fo. 557. nu. 15. & nu. 117. an ex hoc  
nulla sit.  
Sententia, probatio, & petitio, hæc tria de bēt  
conuenire ibi. nu. 116.

Senten-

Sententia condemnatio potest esse in re equi  
uante rei petitæ ibi. nu. 11. vbi exem  
pla ponuntur.  
Sententia an valeat in re probata licet non  
petita ibi. nu. 11. & ibi nu. 109. an valeat su  
per petitio probato & non petito.  
Sententiam pro terre non licet super re non  
petita etiam probata quantum virtualiter  
libentem causa continetur ibi. nu. 121.  
Sententia super Publiciana probata, & non  
petita si reuocanda erat petitæ non va  
let. fo. 586. nu. 14.  
Sententia potest ferri in ælimatione rei pe  
titæ ibi ad finem.  
Sententia condemnatoria ex alia causa quan  
petita vellet & quomodo hoc intelligatur.  
fo. 814. nu. 33.  
Sententia bonam proferri reputatur inter  
inductos causa fortuitus. fo. 593. nu. 4.  
Sententia interlocutoria est illa quæ non  
diffinit negotium. fo. 593. nu. 4.  
Sententia transit in rem iudicatam lapsis  
quinque diebus, si ab ea non appellatur. fo.  
596. nu. 30.  
Sententia lata in qua appellatus fuit post quia  
que dies est nulla etiam si aduocatus nō  
opposuerit. fo. 599. nu. 55.  
Sententia delictorum an sit diffinitiva vel in  
terlocutoria & an requiritur pronuntiatio  
super defectione. fo. 608. nu. 41. cum  
fol. 610.  
Sententia est intelligenda de diffinitiva. fo.  
610. in l. 4. in prin.  
Sententia iudicium de consistorio lata in quin  
decimille marapetinis an valeat in decem  
mille. fo. 626. nu. 1. & 16. & 17.  
Sententia est indiuidua ibi. nu. 14.  
Sententia lata à decurionibus non iuranti  
bus in consistorio est nulla. fo. 637. nu. 66.  
& ibi nu. 67. limitatur.  
Sententia lata prout in tali consilio contine  
tur an valeat. fol. 643. num. 91.  
Sententia lata per rectores de consistorio lap  
so termino à lege constituto ad sententiā  
dom nulla est. fo. 651. nu. 17.  
Sententia si declaranda est nulla propter  
ineptitudinem libellorum est pronuncian  
dam super meritis causæ. fo. 541. nu. 10.  
Sententia declarata nulla, omnia facta de no  
uo peragenda ibi. nu. 11.  
Sententia ex quibus causis possit dici nulla  
ibi. nu. 12.  
Sententia an sit nulla si peruntur centum &  
in quinquaginta sit condemnatio. ibi. nu.  
12. 13.

## Index.

Sententia an sit nulla si exactis appareat de  
iniquitate ibi. nu. 14.  
Sententiam nullam proferens an teneatur in  
syndicatu ibi. nu. 15.  
Sententia de remate nō pronuntiatur nisi com  
probatum existerit instrumentum de falso  
redargutum esse authenticum. folio. 659.  
num. 81.  
Sententia de remate si reuocetur in gradu  
appellationis an sufficit restituere pretiū  
bonorum. fol. 809. num. 39.  
Sententia de remate an exequatur non ob  
stante appellatione tertii oppositoris ibi.  
nu. 48.  
Sententia de remate sicut & executatur con  
tra executatum non obstant appellatione  
ita contra exequentem si cōtra eum pro  
nuntietur. ibi. nu. 141.  
Sepultura ecclesiastica quæ personæ non de  
bent gaudere. fo. 616. nu. 9.  
Sepultura non est deneganda debitoris etiam  
multis creditoribus ibi. nu. 10.  
Sepultura vbi aperitur non est locus nuntiatio  
ni noui operis. fo. 616. nu. 11.  
Sepultura bonorum incriminabilibus, in ca  
sibus tantum à iure permixtis faciendi est  
fo. 335. nu. 12. & nu. 3. videbis in hoc bo  
norum doctrinam & nu. 14. casus. 76. refe  
rantur vbi est locus confiscationis & supra  
verbo bonorum alia.  
Sequelstrandæ res debent apponi in inuenta  
rio. ibi. nu. 46.  
Sequelstratio quid sit. fol. 375. sub rub. titu  
12. nu. 1. & nu. 2. quod triplex est modus fe  
quelstrationis & cum seq. numerantur mo  
di illi.  
Sequelstratio voluntaria vel necessaria quæ  
sit & differentias earum. ibi. nu. 5. cum 3.  
seq. & nu. 14. limitatur & nu. 25. an fru  
ctus sint deponendi.  
Sequelstratam rem si traderis tibi non teneas  
vide cautelam. fo. 766. nu. 11.  
Sequelstratio necessaria non impedit cursum  
prescriptionis ibi. nu. 12.  
Sequelstratio, inhibitiō, & descriptio, an sint  
idem. ibi. nu. 16.  
Sequelstrum vbi non habet locum habet ta  
men descriptio bonorum. ibi. nu. 17.  
Sequelstratio regulariter est prohibita folio.  
378. nu. 1. vbi vide fallentias.  
Sequelstratio rei quod remedio impediatur. f.  
379. nu. 4. & 5.  
Sequelstrum an euitabitur docendo inconti  
nenti de iure suo. ibi. nu. 16.  
Sequelstrum vt fiat, quæ requirantur ibi. nu.

mero. 7.  
Sequelstrum an die feriati fieri possit ibi.  
num. 8.  
Sequelstrum an in causa appellationis habe  
bit locum ibi. nu. 9. & nu. 10. per quem iudi  
cem fiet vique ad nu. 11.  
Sequelstrare rem magni valoris an possit iu  
dex pedaneus ibi. nu. 11. & 12.  
Sequelstrandis sunt etiam fructus rei immobili  
lis data suspensio ibi. nu. 14.  
Sequelstrum acceptare an quis cogi possit ibi  
nu. 16. fol. 360.  
Sequelstrum vbi licet facere, an penes duas  
personas fieri possit ibi. nu. 17.  
Sequelstrum apud iudicem vel eius officia  
lem an fieri possit ibi. nu. 18.  
Sequelstrum ad potestatem an sit aliquod  
ferendum præstandum ibi. nu. 19.  
Sequelstrum si fiat penes clericum ex mandato  
iudicis secularis an eius mandato possit  
compelli restituere. fo. 383. l. 2. nu. 24.  
Seri factio an dominas teneatur. fo. 388. nu.  
17. vique ad nu. 22. quid si plures  
serui delinquerint, an omnes pro noxa dari  
debeant.  
Seruus dandus pro noxa si quæ sit pecunia  
velit soluere & eripi in libertatem an au  
diatur. fo. 389. nu. 13.  
Seruitium & Montazgo præscribitur tem  
poris immemorialis. fo. 482. nu. 70.  
Sexaginta dies dati à lege regi ad allegan  
dum de nullitate sententiarum non possunt  
prorogari etiam ex partium consensu. fo.  
547. nu. 48.  
Sexaginta dicti dies non currunt ignorant  
ibi. nu. 51. contra secundum auctorem. n.  
51.  
Sexaginta dictis diebus elapsi non auditur  
super nullitate etiam ex partium consen  
su iuramento vallato. fo. 548. nu. 55. & ibi  
noua auctoris consideratio.  
Signa aliorum alius portare non potest. fo. 9  
nu. 1. & 2. & index ex officio suo id potest  
prohibere ibi. nu. 3.  
Socius an gaudeat priuilegio sui consocii. f.  
12. nu. 35.  
Sollemnitates iuris sunt sublatæ & sola veri  
tas est attendenda, quæ ex facto probato  
re resultat. fo. 548. nu. 57.  
Solutionis verbo quid comprehendatur. fol.  
317. nu. 182. & in f. 346. co. 3. nu. 1. cum  
seq. vbi. nu. 1. quod non dicitur soluere dans  
pignora vel fideiussores.  
Solutionis instrumentum præferente dis  
ferens condemnatur in expensis ratione re  
tardatiue.



## Index.

tardationis factis. fo. 40. nu. 83.  
Solutio spontanea purgat metum. fo. 720. nu. 194. cum. seq.  
Solutio quomodo probanda quando instrumentum debiti est in scriptis celebratum. fo. 731. nu. 18. & seq.  
Solutio debiti an possit fieri per statum ut probetur per instrumentum & non alias ibi. nu. 10.  
Solutio est probanda a principio decem annorum & sine & tribus retro. fo. 471. nume. 9. & 10.  
Specie debetur perditæ si fiat condemnatio in quantitate an postea specie appareat debeat. fo. 615. nu. 11.  
Spoliatus etiam iudicis autoritate est ante omnia restituendus. fo. 406. num. 23. cum. 8. seq.  
Spolio tempus in libello recuperandi post nū est declarandum & sufficit qd in processu couisset. fo. 517. nu. 79.  
Spoliatus omnibus bonis non tenetur creditoribus respondere durante spolio. fo. 406. num. 24.  
Spoliatus omnibus bonis non compellitur respondere. fol. 719. nu. 198.  
Spoliatus an teneatur probare dominium. fo. 396. nu. 70. & 71. & seq. aliquibus & num. 74. quando prouidendum possidere & nu. 79. fo. 397.  
Subditi an possint prescribere aduersus principem exactionem vel immunitatem a solvendis indictionibus. vel super indictionibus. fo. 479. nu. 51. & seq. & an in illis prescribendis requiratur scientia & patet tunc principis. ibi. n. 53. & quid si principes donauit. an mutata persona prescriptio procedat. ibi. n. 54.  
Sufficit facere actum ad euitandam ex negligentia poenam licet de iure actus ille sit nullus. fo. 643. nu. 93.  
Subornatio testium super eisdem articulis productorum presumitur. fo. 304. nu. 1.  
Subscriptum se schedulæ ut testis nichil sibi nocet etiam si recognoeat eam. foli. 761. nu. 8.  
Subscribens se schedulæ vacuæ non censetur ibi contenta approbare. ibi. nu. 9.  
Suppletio in vno articulo non vitiat capitula separata & diuisa. fo. 461. nu. 14. & 15.  
Substatio exclusiua fraudis. nisi ut. folio. 806. nu. 116.  
Substantialia iudiciorum quæ. fo. 806. n. 107  
Substantialia iudiciorum pacto partium tolli non possunt ibi nume. 108. legis veroulti-

suppoterunt tolli. ibi. nu. 109. & quæ sunt iuris ciuiliis & quæ naturalis ibi numero. 110.  
Substantialium omisio quādo vitiet. f. 588. num. 122.  
Super iure de futuro ab statu presente procedente potest iudex pronuntiare. fo. 447. nu. 15. aut. 16.  
Suppletio legitime quā tempore præscripti batur. fo. 508. nu. 48.  
Suprema potestas est imprescriptibilis. foli. 477. nu. 36. & 38.  
Supplicationi duplarum an sit locus vbi lis est ventilata in cancelleria per retentionis viam. fo. 674. nu. 4. cum. seq.  
Supplicatio dicta an habeat locū. lite. cepta coram Alcade de rastro o de corte vbi. num. 3.  
Supplicatione dictæ dabitur locus etiam lite non cepta in concilio aut Cancellaria ex mera regis licentia de rogando legi contra tri. ibi. nu. 5.  
Supplicationi hinc duplarum ut locus sit quæ requiratur. folio. 674. numero. 7. & 8.  
Supplicationi huic an sit locus super liquida tione facta in executione sententiæ alicuius. fo. 668. nu. 6.  
Supplicationis dictæ defectum an rex suppleat. fo. 675. nu. 9.  
Supplicatio hæc non habet locum nisi super causa æstimabili. fo. 674. sub. 1. 7. & 9.  
Supplicatio hæc duplarum non datur super possessione data in bonis maioratus ex lege Tauri. fo. 677. sub. 1. 8. & fol. 678. sub. 1. 14.  
Supplicatur a sententia principis non vero appellatur. fo. 538. nu. 58.  
Supplicatio in casibus in quibus prohibetur a sententia dominorum de consilio vel Cancellaria nulla admittitur nullitas nisi per viam cameræ. fo. 459. col. 3. & fo. 460. col. 1. nu. 1.  
Supplicare licet a sententia auditoris cui per Regem causa illa commissa est. in casibus in quib' prohibita est supplicatio a sententia auditorum ut in casu 1. j. tit. 19. lib. 4. f. 538. col. 4. in prin.  
Supplicatio iuste interposita suspendit executionem sententiæ a qua supplicatur. fo. 570. num. 12.  
Supplicatio quid sit. f. 667. sub rubrica. tit. 19. nu. 2. cum. 4. seq. vbi cotplex sit & in quo differat aut conueniat appellationi. nu. 122. & 123. nu. 122. & 123. nu. 122.  
Suppli-

## Index.

Supplicatio an cõfessat cõfessia appellatio ne remota. fo. 667. sub dicta rubrica tit. 19. n. 6. & iterum ibi sub 1. j. nu. 1. 2. & 3.  
Supplicatio ex gratia procedi ibi. nu. 7. & iterum ibi. fo. 671. sub rubrica tit. 20. n. 1. vbi quid hodie iure regio.  
Supplicandum est ab illis a quibus nō licet appellare in dicta rubrica. fo. 667. num. 8. & iterum ibi. fol. 668. sub 1. j. in prin. & n. 2. declaratur.  
Supplicatio an coram tabellone possit interponi. fo. 668. n. 4. vbi declaratur.  
Supplicatio intra quod tēpus hodie & olim est interponenda. fol. 669. nu. 7. 8. & 9.  
Supplicatio a distincta in scriptis proponenda. fo. 669. nu. 9. & fol. 670. an sint in supplicatione grauamina expēdenda & an sufficiat in alio libello exprimi.  
Surreptio an detur in rescripto in quo non sit mentio litis pendentiæ. fo. 167. nu. 5.  
Suspectus defuga si capiat per iudicem in competentem an sit relaxandus. f. 168. n. 8  
Suspectus de dilapidatione quæ efficiant. f. 336. nu. 2. vbi. nu. 1. paria esse dilapidare vel in proprios usus conuertere.  
Suspectus an possit esse testis. fo. 374. nu. 11. & n. 12. quid in interdicto.  
Statuere an sit magis permissiois quam iurisdictionis. & sic an populi possint statueri. fo. 7. nu. 18.  
Statutum secundum indistincte loquens nō tollit distinctionem primi. fol. 77. nu. 1.  
Statutum loquens in casu vero an extendatur ad casum fictum. vel subrogatum in loco casus veri. fol. 320. nu. 3. & 11.  
Statuto fieri non potest vt ex solâ cõtēntia ad mortem cõdemnetur. f. 340. n. 98.  
Statuto exclusa nullitate an & notoria exclusa censetur. fo. 545. nu. 36.  
Statuto fieri potest quod non appelleret ab executione instrumenti. fo. 716. nu. 1.  
Statutum loquens de transatione an habeat locum in arbitramento & compromisso. fo. 734. nu. 9.  
Statutum puniens inuaforem rei alienæ an verificetur si totum possessionem illius rei inuafus habebat. fo. 396. num. 71.  
Stylus quod ius faciat & alia plura remissive. fo. 116. num. 6.  
Stylus curat vbi seruandus. fo. 315. nu. 1. sub. 1. 1. vbi cum seq. numeris plura de stylus.  
Substituto vulgariter fidei commissarii vel compendioso an detur remedium possessionis ex l. de Soria & similibus. folio

177. nu. 13. & 14.  
Subscriptio operatur vt totum instrumentū videatur a partibus subscriptum. fol. 858. nu. 4. vbi declaratur.  
Subscriptions testium an requirantur in instrumentis. fo. 861. nu. 9. partium tamen subscriptiones requirantur. fo. 86. nu. 41. vbi remissive ponuntur casus in quibus subscriptio requiritur. & fol. 864. nu. 56. iterum id delinquo.  
Subscriptio tabellionis debet esse vitimus actus scripturæ. fol. 861. nu. 50.  
Solemnitas levis quæ dicatur. ibi. n. 51.  
Sumptibus suis tenetur facere quis illud ad quod est obligatus. fo. 870. nu. 2.

## T

Tabellio quis sit. & quis possit tabellionem creare. fo. 857. sub. tit. 25. & 2. & n. 4. an domini in terris suis possint eos creare & n. 5. 6. & 7. id prosequitur & n. 11. an capitulum sede vacante. & n. 11. & 12. an consuetudine hoc acquiri poterit. & n. 14. quæ consuetudo erit necessaria.  
Tabelliones. an possint extra territoria Dominorum eos creantur. exercere officia. fo. 858. nu. 10. col. 3.  
Tabellionum triplex est differentia. 859. nu. 16. 17. & 18. nu. 27. quibus nominibus nū cupuntur.  
Tabellio vnus non debet de officio alterius intromittere. fo. 859. nu. 19.  
Tabellio vnus si conficit actus processum ex officio iudicis facti. si post præ grauata coram alio tabellone accusat. coram quo fiet processus. fol. 859. nu. 20.  
Tabelliones qui possint esse. ibi. n. 1. & 12. & n. 12. an infamis possit esse tabellio. & n. 24. quæ iurant in ingressu officij. & n. 26. an firmiter.  
Tabellio in causa propria pro se an possit instrumenta conficere. ibi. n. 25.  
Tabellionum multitudine confusio officiorum est. ibi. n. 1. sub. 1. 1.  
Tabellio tenetur de imperitia tangentium officium suum. fo. 858. nu. 4. & n. 5. an vitiet instrumentum ex imperitia factum vel ex dolo.  
Tabellionis officio exercens cum non erit facta diligentia non fecit requisita in adptione officij falsarius est. fol. 858. nu. 6. glo. 2. q. 2. cum.  
Tabellio de consensu an possit assistere actibus iudicialibus vbi adsunt tabelliones pa-

## Index.

publici & numeratij ibi num.9. nisi vt ibi num.10.  
 Tabellio creandus prius in regio senatu prestantandus. fol. eo. num. 1. & ibi num. 3. qualiter sit examinandus.  
 Tabellionum imperitia destruit mundum & ponit conscientias virorum in magno di scrimine. fol. 844. num. 4. sub. 1.  
 Tabellio examinatus & approbatus an possit ante apprehensam possessione officii exercere ibi num. 6.  
 Tabellionis officium gerens non est tabellio falsarius est. fol. 847. num. 7. & num. 8. quae sit poena falsarij tabellionis & ibi qd non punitur poena falsi quousque lex punit vt falsarium.  
 Tabellionem non esse approbatum an iudex ex officio suo possit inquirere folio. 847. num. 11.  
 Tabellionarius officium & notarie ecclesie licet locari non possunt. fol. 848. sub. 1. 4. num. 1. cum 3. seq.  
 Tabellio an substituere possit. fol. 849. sub. 1. 4. num. 5. & num. 6. an vno substituto posito possit alius denuo nominari reuocando primum.  
 Tabellionis officium in vrbem concessum, an extendatur ad vrbis territorium fol. 850. sub. 1. 6. num. 1.  
 Tabelliones tenentur iura quae receperunt in scriptis apponere ibi. num. 3. & ibi qd si vnum exigit & aliud subseruiat falsarius haberi potest & ibi in glo. fin. quod hinc citatione potest condemnari in non apponit iura in processu.  
 Tabellio an possit esse patruus in causa forbrini, & affinis in causa affinis fol. 850. num. 1. sub. 1. 7.  
 Tabellio cogi potest per iudicem exhibere regestum & protocolum. fol. 851. num. 3. & 4. & ibi quibus de causis & num. 9.  
 Tabellio dicens nullum protocolum fecisse vt perierat puniri potest & si dixerit se la cessare vt falsarius fol. 851. num. 4. & 5.  
 Tabelliones male faciunt petendo pecunias pro querendis regestis fol. 851. num. 10.  
 Tabellio trahens exemplum differens a protocollo cui credatur ibi. num. 11.  
 Tabellionis signum positum in fine protocoli refertur ad omnes scriptas precedentes fol. 854. num. 12. & 13. declaratur nouissime.  
 Tabellio debet apponere signum consuetum alias punietur de falso ibi. num. 14. & 15. quod vnus tabellio non potest vti signo al

terius.  
 Tabellio nisi auferatur signum quo vitur videtur etiam prohibitus vt officio ibi. num. 16. & ibi declaratur & fol. 877. sub. 1. 2. num. 8.  
 Tabellio impeditus potest instrumentum subscribere per alium fol. 854. num. 1. sub. 1. 3. & num. 3. declaratur & 4. & 5.  
 Tabellio debet subscriptionem copiosam facere ibi. num. 4. & num. 3. declaratur.  
 Tabellio non debet conficere instrumenta per abbreviaturas fol. 854. num. 6. & num. 7. quando abbreviatura probet & quid fit.  
 Tabellio si ita abbreviatur scripserit instrumentum vt intelligi non possit teneatur ad interesse ibi. num. 8. & fol. 855. num. 22. qd non valet.  
 Tabellio non potest hodie extendere instrumentum abbreviatum ibi. num. 9. iterum. fol. 856. num. 23.  
 Tabellio si errauerit in nomine vel cognomine contrahentis dum tamen de corpore conficit non vitatur instrumentum. fol. 854. num. 10. cum 3. seq.  
 Tabellio de consuetudine debet apponere nomina & cognomina contrahentium. fol. 855. num. 14.  
 Tabellio si de nocte conficiat instrumentum an debet dicere tali nocte vel tali die ibi num. 15. nisi in collationibus beneficiis vt ibi & num. 18. consilium auctoris.  
 Tabellio peccat & ad damni satisfactionem teneatur si diem & annum & mensem non apponerit ibi. num. 16. & num. 17. in priuatis scriptis non requiritur.  
 Tabellio beneficiat si locum vbi instrumentum conficiatur scripserit. fol. 855. num. 9.  
 Tabelliones neque hypothesis an apponere possunt si partes non consentiant ibi. num. 15. & 14. quod in dubio omnia censentur per tabellionem scripta esse de voluntate partium.  
 Tabellionis dictio an stetur super aliquo verbo dubio instrumenti fol. 860. num. 26.  
 Tabellio nihil aliud potest scribere inscriptura quam id quod a partibus rogatur ibi num. 27.  
 Tabellio censetur rogatus scribere clausulas consuetas ibi. num. 28.  
 Tabellio regulariter non potest conficere instrumentum nisi de ijs quae audiuit vel in eius praesentia sunt ibi num. 29. & ideò vt ibi num. 30. non potest conficere instrumentum de natiuitate, morte, vel vulnere, alcinis nisi viderit, sed si de mandato iudicis

## Index.

iudicis faciat, excusatur dum faciat vt ibi.  
 Tabellio non potest fidem praebere nisi de vi si tempore rogationis ibi. num. 31.  
 Tabellionis instrumentum an sit scriptus legendum valeat. fol. 860. num. 31. & 32.  
 Tabellio si omiserit signare instrumentum tempore confessionis iuris an possit post signare. ibi. num. 33. vbi idem in omni alia substantiis omnia idem differunt, dimittuntur tamen fides instrumenti si de confessione consiterit, vt ibi num. 34.  
 Tabellio an de falso accusari possit si testes dicant non audiuisset, quia in instrumentum scripta sunt ibi. num. 36. vique ad 3. & num. 36. quod vacillat instrumenti fides si testes dicant aliter fuisse actum & si omnes instrumentarij testes id dicent de falso punientur.  
 Tabellio si scribat partes sub scriptis, & non referantur subscriptiones an punietur de falso. fol. 861. num. 42.  
 Tabellionis signum requiritur in instrumentis publicis. fol. 862. num. 44. & 45. vbi quod, aliter non excusatur, & num. 44. & num. 46. quod valet vt priuata scriptura si per partes reconocetur, vel testibus comprobaretur, & ibi quod debet esse signum consuetum.  
 Tabellio coram quo instrumentum est confectum an possit illud tradere signandum alteri tabellioni. fol. 862. num. 47.  
 Tabellio qui iam non est an possit signare transumptum scriptur coram eo confectum dum esset tabellio. folio. 862. num. 48.  
 Tabellio officio priuatus an possit signare in instrumentum coram eo confectum, ibidem.  
 Tabellio tenetur in fine scriptura attestari de cancellatione vel interlineatura. ibi. num. 49. vbi & an valet instrumentum in alijs partibus quam interlineatis.  
 Tabellio si omittit inuocationem diuini nominis an vitietur instrumentum, ibi. num. 51.  
 Tabellio notam contractus absque iudicis auctoritate vtrius poena falsi tenetur. folio. 380. num. 51. & num. 54. quod neque errorem suum potest absque iudicis auctoritate mutare.  
 Tabellionatus successor an possit ingrossare instrumentum sui predecessoris non impletum ibi. num. 55.  
 Tabellionis causa si instrumentum sit nullum, ad quod interesse teneatur. fol. 865.

num. 60. & numero. 62. an recuperet a principali.  
 Tabellio debitas solennitates omittens quae poe na puniunt ibi. num. 61. & ibi an liberetur tabellio per partis solutionem vel an id quod soluit referat a principali. num. 62. & num. 63. quod in testamentis.  
 Tabellio minoran restitutor contra commissam in officio. fol. 865. numero. 63. & 64.  
 Tabellio an teneatur cognoscere contrahentes. fol. 867. num. 1. & num. 2. an idem sit necesse in testamentis.  
 Tabellio si dat fidem quod recognoscit contrahentem & erret in nomine eorum an committit falsum ibi numero. 3. & ibi cum seq.  
 Tabellio si bona fide scribat id quod alius falsi distat, non tenetur tabellio fide distator. ibi. num. 5.  
 Tabellio tenetur quod primum potest exemplum instrumenti parti petiti tradere. fol. 388. num. 1. sub. 1. 4.  
 Tabellio tenetur praebere testimonium de omni eo quod coram eo sit ibi. fol. 868. num. 4.  
 Tabellio publicus debet facere instrumenta non occulte quia punietur de falso. folio. 388. num. 5.  
 Tabellio tenetur seruare registra aliter punietur, vt ibi. num. 1. sub. 1. 6. & num. 1. ibidem.  
 Tabellio retinet penes se processum nisi vbi aliter videtur, fol. 868. num. 2. sub. 1. 6.  
 Tabelliones non debent adire processum originis mittere cum de liquente iudici roquerentur remittitur, sed transsumptum, & tunc quia probatione faciant talia, ad, fol. 868. sub. 1. 6. num. 3. & 4.  
 Tabellio potest tradere processus originales ex iudicis mandato ibi. num. 6.  
 Tabellionis successores an possit ex protocollo sui predecessoris exempli transcribere. fol. 869. num. 1. sub. 1. 7.  
 Tabellio si non potest dare exemplum obligationis multiplicabilis, ibidem. num. 1. & num. 2. quomodo consistat semel esse datam si contra tam obligationem illam.  
 Tabellio inuitus cogitur ad recipiendos & scribendos rogatus partium folio. 872. sub. 1. 8. & ibi quod tenetur impartiri officium suum siue de siue denotet.  
 Tabellio ciuitatum potest insinare extra territorium instrumenta conficere. fol. 872. numero. 4. sub. lege. 17. & quid extra territorium, id est sub. 1. 9. num. 1. & 4. & sub. 1. 11. in prin.

## Index.

**Tabellio** si negetur talis an subfitebatur instrumentum si vt talis reputatus fuit. ibi dem. fol. 119. nu. 2.

**Tabellio** vitra officium suum contentia intrinsecare se non potest, in eodem numero. 2.

**Tabelliones** an possint esse clerici. folio. 873. sub. 130. in prin. cum numeris. 1. & 2. ibi glo. fin. an valeant instrumenta coram eis confecta.

**Tabellio** regius quis sit. folio. 875. sub. lege. 22.

**Tabellio** in quibus casibus perdit officium. fol. 876. sub. 1. 23. nu. 1. & 2. nu. 1. remissive casus vbi officio, militia, sacerdotio, cingulo, vel dignitate priuatur, & ibi nu. an ipso iure vel per sententiam priuatus sit imponenda.

**Tabellio** officio priuatus ad illud neq; ad aliud officium redire debet, ibidem numero. 4.

**Tabellio** in casibus vbi priuatur officio non annullatur instrumenta nisi lex aliud dicat. ibi nu. 5. vbi. nu. 6. quod interim quod non priuatus potest instrumenta conficere.

**Tabellio** de falso condemnatus potest conficere instrumenta de quibus antea fuerat rogatus. folio. 876. sub. lege. 2. numero. 7.

**Tabellio** conficiens instrumentum scienter illicitum vel vfurarium tenetur ad restitutionem. folio. 877. sub. lege. 3. numero. 9. vbi. numero. 10. idem in aduocato dicente.

**Tabelliones** mortui registra an successoris tradenda. folio. 11. sub. lege. 24. numero. 1. & ibi in princip. & numero. quinto quo modo registra talia in publicam formam possint redigi & ibi. numero. 2. an in fructibus bonorum sint & computentur inter bona defuncti & vendi possint per heredes & nu. 3. an medietas eorum pertineat vxori.

**Tabellio** non potest alteri tabellioni committere conficiendum instrumenti coram eo conficiendi neq; transumptum extrahere neq; per sublitatum feruere. folio. 879. sub. leg. 19. numero. 1. & 2. & 3. nisi vt ibi.

**Tabellio** subrogandus debet esse de eadem audientia ibi. nu. 4.

**Tabelliones** ziti requisiti a iure; ibi sub. J. 30.

**Tabelliones** in iustitia & consciencia possunt

iure taxata recipere. folio. 881. sub. 1. in titulo. 27. numero. 1. & numero. 2. quid de iure ciuili tabellionibus dabitur, & ibi & numero. 3. quid puniuntur si vitra taxam recipiant iura, & numero. 4. prosequitur quod potest dari taxa & numero. 5. in fine.

**Tabellioni** an debeatur salarium pro die quo sedit in itinere. folio. 888. sub. titulo. 30. numero. 7. & num. 8. 9. & 10. an dies exep tus debeatur integer, & an pro die festo, & quid si vno die perfecit iter trium dierum.

**Tabellio** recusari potest, & quis aduocatus dabitur. ibi. nu. 11.

**Tabellio** debet esse nouus, vel debent adesse subscriptiones aliorum tabellionum affirmantium illum esse publicum tabellione. fol. 709. nu. 138.

**Tacens** & nesciens respondere positionibus pro confesso habetur. fol. 722. num. 46. vbi & idem in procuratore vel herede, & nu. 47. idem in obscuro respondente & nu. 48 & 49. prosequitur.

**Taciturnitas** in iudiciis multa operatur. fol. 729. nu. 9.

**Taciturnitas** in iudicijs pro consensu habetur & quomodo. fol. 688. num. 94.

**Tacita** conditio agi non potest nisi sit purificata vt in stipulatione de dote matrimonii secuto. fol. 694. nu. 37.

**Tacita** conditio contrahentium non impedit transmissionem, ibi nu. 38. secus in tacta conditio testatoris, ibi numero. 39.

**Temporis** conuenti lapsus totus requiritur quando opus est dampnum. folio. 129. num. 38.

**Tempus** opponendi exceptiones peremptorias quod erat de iure ciuili, & canonico & nunc de iure regio. folio. 174. numero. 41. & 42. & an abbreviari possit vel prolongari, & numero. 43. quid operetur tale abbreviatio.

**Tempus** intra quod erant proponende exceptiones contra executionem de iure communi erat arbitrium. folio. 722. numero. 10. hodie vero decem dies dantur vt ibi.

**Tempus** datum ad appellandum licet a principio sit vtile ex postfacto sit cutinum. fol. 799. num. 48. & currit de momento ad momentum, vt ibi. nu. 49. & 54.

**Tempus** appellantis constitutum ad se prestatendum. fol. 603. nu. 1.

Tempus

## Index.

**Tempus** ad aliquid faciendum regulariter non curritur ignoranti vel impedito. folio. 562. nu. 68. & 67.

**Tempus** spolijs in libello recuperande an ex primandum sit. fol. 580. nu. 79.

**Tempus** facti mutui est declarandum ad petitionem debitoris vt se exonerare possit. fol. 445. nu. 74.

**Tempus** triginta dierum datum in appellatione ad consiliorum datur ad probandum & probatum habendum, & eis elapsis nulli testes examinari possunt. folio. 617. nu. 68. & 69. & 70. nisi ex causa vt ibi.

**Tempus** semper intelligitur continuum. fol. 486. nu. 7.

**Tempus** non est modus tollende obligationis. fol. 313. nu. 70.

**Tenaci** habens non dicitur habere possessionem. fol. 362. nu. 30.

**Tenuta** in bonis concedi potest pro expensis factis & faciendis. fol. 265. num. 41.

**Tert** data concilio seu regimiento si fuerit cultuata & feminata & 40. annis sit hereditario allegato semper erit possidentis. fol. 480. nu. 61. & quando habeat locum impositio census super eis ibi. numero. 62.

**Tertia** regis quo tempore preficiantur. fol. 483. nu. 703. fine cum nu. seq.

**Tertius** potest allegare nullitatem sententie etiam post. fol. 602. fol. 546. nu. 44.

**Tertia** sententia primis conformis est exequenda etiam in causis criminalibus non obstante exceptione nullitatis, vt declaratur. fol. 549. nu. 2. verum & plus.

**Tertius** allegans nullitatem contra tres sententias conformes an sit admittendus, vel contra sententiam a qua non est locus supplicationi. fol. 554. col. 4. ibi, y non puea iter duplicado.

**Tertius** se opponens executioni rei in cuius est possessione constituto summarie de eius possessione & de notoria nullitate sententie impedit executionem. folio. 559. nu. 3. verum & hoc.

**Tertius** comparens pro suo interesse & opponens se executioni rei de posse debet de nullitate audiri etiam contra sententiam in eadem ad finem.

**Tertius** impedit possessionem testamenti si ostendit statum de iure suo. folio. 431. nu. 24. cum 14.

**Tertius** opponendo se executioni potest eam impedire & quomodo & practica

tur quotidie. fol. 566. nu. 1. sub. 1. 8. & quod appellans impedit, in folio 716. sub. J. 3. nu. 1.

**Terminus** probatorius non currit auctori in terminis quod reus non declarat positionibus. fol. 23. nu. 52.

**Terminus** ad deliberandum super declaratione positionum an sit dandus. fol. 30. nu. 3. & 4. nisi vt ibi. nu. 7. & 9.

**Terminus** appellandi vt cursum requiratur tenorem sententie esse notificatum. fol. 537. nu. 34. & 35.

**Terminus** triginta dierum in causa appellationis ad consiliorum an currat quoties testes examinandi sunt ab testes. fol. 619. nu. 81. & 84.

**Terminus** iuris an abbreviari possit. fol. 90. nu. 15. & fol. 196. nu. 14. vbi. nu. 15. queritur etiam nulla prorogatio si detur sine causa cognitione & an erit appellandum.

**Terminus** peremptorius quibus de natiuitate natus debeatur. fol. 41. nu. 1. vbi nu. 2. & 3. an & hodie requiratur, vel sufficiat vna, & nu. 3. quid in primo & secundo decreto, & nu. 5. an requiritur expresse dici peremptorie, & nu. 1. quid in criminalibus.

**Terminat** & forma etandi iure ciuili positi sunt introducti. fol. 93. nu. 4.

**Terminus** peremptorius non censetur sublati etiam vbi proceditur summarie. ibi. nu. 6. & an eo elapso quis audiat. fol. 302. nu. 2. sub. 1. 1.

**Termini** ad probandum assignati non currunt interim quod iudex declarat an sint admittenda capitula nec ne. fol. 193. nu. 6.

**Terminus** ad probandum & probatum habendum & presentandum assignari potest. ibi. nu. 6. & 7. quod dupliciter terminus ad probandum assignari potest. & numero. 8. quod plures finis casus vbi post terminum testes examinantur, & nu. 8. quid operatur terminum assignari ad probandum & probatum habendum, & an impeditur executio ibi nu. 10. & 11. limitatur.

**Terminus** vitra marium cum ordinario petendus est etiam ad instrumenta presentanda vitra mare existentia. fol. 196. nu. 1.

**Terminus** vitramarium sex mensium datur ad probandum & quare in hoc regio centi gerunt, adeo vero quod vitra mare annus & plus conceditur. fol. 197. nu. 18.

**Terminus** vitramarium vel extra regnum petis expensis de postare tenetur & pena

fi



## Index.

si non probaverit. fo. 198. nu. 19. & nu. 21.  
q. si fiscalis regis non imponitur hæc pœna  
Terminus ultra inarvus vel extra regum  
quomodo petendus ibi. nu. 20.  
Terminus assignatus à lege an ignorantur aut  
rei. fo. 148. nu. 54. & ibi designatur remedi-  
um quo vtatur talis ignorans.  
Testamentarius laicus an possit sine pœna  
pro legato coram ecclesiastico iudice con-  
ueneri. fo. 35. nu. 49. fo. & 51.  
Testator virtute testamenti iurati & confes-  
sionis in eo factæ an conveniunt in vita pos-  
sit. fo. 49. nu. 24. & nu. 5. aliud simile.  
Testamentum an habeat paratam executio-  
nem. fo. 691. nu. 20.  
Testamenta duo si ostendatur & nescitur  
quod fuerit prius inuicem se impediunt  
fo. 421. nu. 27. vbi declaratur.  
Testes ante publicationem possunt reproba-  
ri in termino probatorio parte non cetera  
dicenti apud inferioribus. fo. 580. nu. 81.  
Testes non possunt recipi post conclusum  
in causa. fo. 581. nu. 88. & num. 91. quid in  
summarijs & nu. 91. quid si recepti sunt  
parte non contradicente.  
Testes duo an sufficiant in instrumentis. f.  
861. nu. 37. & nu. 38. quid in iudicialibus & nu.  
40. quid in celebrato in capitulo.  
Testes debent esse fidei digni & habiles fo.  
581. nu. 109.  
Testis vnus probat plenè in causa. 400. mo-  
ratorum ibi. nu. 104.  
Testi non iurato quod credatur potest effici  
per legem. fo. 584. nu. 110. ad h.  
Testibus non iuratis non creditur quantum  
sunt cardinales ibi nu. 111. fol. 240. nu. 48.  
& 49. & fo. 206. nu. 4.  
Testis an examinari possit post lapsum in  
stante iuristia iuratus hoc perierit in  
totum. fo. 64. nu. 87.  
Testis iterato declarans an possit petere sibi  
dari primam dictam ad illud videndum. f.  
203. nu. fin.  
Testes compelli possunt dicere testi monia  
fo. 203. nu. & seq.  
Testimonium dicere aliquæ personæ non  
cogatur ibi. nu. 4. & 5. & nu. 6. & 7. am-  
pliat. & 8. & 9. declaratur.  
Testes inhabiles tunc admittuntur quando  
habitu neque actu alij haberi non pos-  
sunt ibi. nu. 8.  
Testibus paucioribus quam triginta si fun-  
data sit intentio actoris siue rei præsentan-  
tis eos potest iudex resrenare numerum  
fo. 203. nu. 11.

Testes possunt partes instruere pro veritate  
negocij ibi. nu. 2. vbi. nu. 5. quid si partes  
manant testes præsumuntur habere ma-  
ximam causam. fo. 203. nu. 3.  
Testes corrupti & eos corrumpentes crimine  
falsi tenentur. fo. 206. nu. 5. ubi. 6. an cor-  
ruptus possit contra catrumptem testifi-  
ficari & nu. 7. an liceat pecuniam recipere  
pro ferendo vero testimonio.  
Testis ultra numerum examinatus non facit  
fidem neque legendus est. fo. 206. nu. sub.  
17.  
Testis si opponatur defectus non non obstan-  
te obiecta procedendum sit super lite. fo.  
260. nu. 1. & 2. & ampliat. num. 4.  
Testes reprobare licet tempore publicatio-  
nis quantum tempore productionis eorum  
non probetur ibidem. nu. 3. & nu. 4. an  
liceat tempore probatorio durante coram  
obiecione probare ceterum nu. 59. foli.  
259.  
Testes in prima instantia producti an pos-  
sint in secunda reprobari. fo. 261. nu. 5. cum  
to. seq. vbi imitatur & ampliat.  
Testium obieciones remissivæ & declarati-  
væ. fo. 264. nu. 16. cum seq. pluribus vbi  
de quâplurimis obiecctionibus diximus.  
Testes prouocari & obijciunt esse crimina  
ad repellendum, protestari debet vt. fo. 265  
nu. 27. cum seq. aliquibus & nu. 35. ponit  
alius modus excusandi quantum pro te-  
statio non fiat & ibi quid de consuetudi-  
ne Franciæ, si non probantur obiectus.  
Testium repulsi non admittuntur in crimine  
læte maiestatis diuine vel humane nisi  
sit inimicus, hic enim in quolibet crimine  
excluditur etiam si alter veritas sciri non  
posset. fo. 266. nu. 34. cum 35. seq. & fo. 268.  
nu. 54. vbi. nu. 53. quid in inimico recon-  
ciliato.  
Testis legitimus non est ille qui statum in-  
iuriato tempore iniuriæ facit. fo. 210. nu.  
mero 37.  
Testes inhabiles aliter quam inimicitiz cau-  
sa si ob defectum probationum admittuntur  
& probant. fo. 266. nu. 38. 39. & nu. 40.  
declaratur.  
Testium inhabilitas non solum considera-  
tur tempore productionis, verum & de po-  
sitione ibi. num. 41.  
Testium reprobatio an admittitur in summa  
rijs ibi. nu. 42.  
Testes omnes si repulsi sunt an admittantur  
pars eos producens ad probandum cum  
alijs si nulla alia remanet instantia ibi nu-  
me.

## Index.

num. 44.  
Testes an puniri possint de obiectionibus speci-  
ficatis & probatis ibi. nu. 45. & iterum. fo.  
223. nu. 16.  
Testes per me præsentati personam licet re-  
probare non possint eius tamè dicta pote-  
ro. fo. 275. nu. 45.  
Testem in vna causa per me productum etiam  
in alia reprobare non possunt ibi. nu. 46.  
& idem contra illo quem reprobat vt  
non possunt, vt ibi. nu. 47. & nu. 58. an iu-  
dex ex officio possit se illi iurare.  
Testis personam licet approbem cum præ-  
sentando non tamen eius dicta ibi. nu. 48.  
quod secus contra vt ibi. 49.  
Testis non creditur in fauorem illius qui  
tempore præsentationis protestatus est se  
eos reprobaturum. fol. 281. nu. 57.  
Testes etiam per viam restitutionis non pos-  
sunt reprobari si intra sex publicationis  
dies non reprobantur. f. 269. nu. 61. & 70. &  
nu. 67. & 68. rationes apponuntur & nu-  
mer. 69. ampliat. & num. 70. quid si de nouo  
non ad notitiam peruenit & nu. 71. an iudex  
ex officio id possit.  
Testis obiectus opponi possunt sine pars fue-  
rit præsens sine absens. fol. 269. nu. 61.  
Testes non publicati fidem non faciunt. fo.  
270. nu. 64.  
Testium publicatio si petatur, & non fiat, an  
appellari possit ibi. nu. 65.  
Testes publicati in prima instantia, an faciunt  
fidem in alia ibi. nu. 66.  
Testes sigillatim & per concludentes defe-  
ctus reprobandi sunt. fo. 271. nu. 1.  
Testis esse non potest in peccato mortali exi-  
stens ibi. nu. 5. vbi declaro.  
Testis an possit esse suspensus. fol. 274. nu.  
21. & nu. 22. quid in interdicto.  
Testis an teneatur dicere se excommunicatū  
per iurum vel criminum vel aliâ defectū  
ibi. nu. 24. cum seq. pluribus.  
Testis an puniri possit si in sua declaratione  
defectum suum detegit ibi. nu. 35.  
Testi dicenti se criminum suum credendum est  
ibi. nu. 35.  
Testis falsus etiam dicitur occultis veritatē  
fo. 222. nu. 25. & nu. 37. 39. & 40. fol. 226.  
declaratur quomodo debet in teste falsitas  
considerari.  
Testis etiam falsus est qui pro ferendo testi-  
monio recipit pecuniam ibi. nu. 26. & nu.  
27. declaratur & quid in conscientia te-  
neatur facere.  
Testis esse non potest ille qui salutatem co-

mittit etiam circa alia, quam testimonij  
ibi. nu. 28.  
Testis etiam falsum comitit recipiens pecu-  
niam ob non dictum testimonium ibi. nu.  
29. & nu. 30. quid est si non recipit pecu-  
niam, non tamen vult testificari & nu. 31.  
an in conscientia talis teneatur.  
Testis credens dicere verum oponebat tamē  
falsum puniunt ibi. nu. 31. 38. & 39.  
Testis dicens vnum extra iudicium absque  
iuramento & aliud in iudicio cum iuramē-  
to non puniunt de falso ibi. nu. 33.  
Testis vno capitulo verum dicenti & in  
alio vere periuanti an tradatur ibi. num. 34.  
& nu. 35. quid in instrumento partim falso  
& partim vero.  
Testis falsum deponens extra contenta in ar-  
ticulis non punitur de falso. folio 278. nu-  
mero 40.  
Testi in articulo mortis dicenti se falsum di-  
xisse an credatur ibi. num. 41. vbi idem de  
notario & iudice.  
Testi dicenti se à parte corruptum an creda-  
tur contra corruptentem. fo. 279. nu. 44.  
& ibi declaratur.  
Testi dicenti se non dixisse id quod notarius  
scripsit an credatur ei an notario ibi. nu.  
45. & 46.  
Testis dicens se tale quid vidisse vel audisse  
præstare Petro non puniunt etiam si Petrus  
ille dicat se non fuisse præsentē ibi. nu. 46.  
Testis varius an puniatur de falso. fol. 280.  
num. 47.  
Testis quando dicitur varius vel vacillans in  
substantia ibi. nu. 48.  
Testis dicens se nescire vel non recordari sit  
verus & vacillans si post iterum deponat  
super eodem negotio ibi. nu. 49.  
Testis primo deponens per verbum credo &  
post per verbum assertum probat in se-  
cundo dicto ibi dict. nu. 49. & nu. 50. quod  
contra & an excusatur ille qui vna die di-  
cit vnum alia aliud.  
Testis deponens de occiso de nocte debet di-  
cere quod erat lumen, aliter nihil probat  
ibi. nu. 52.  
Testis an possit esse inimicus reconciliatus.  
ibi. num. 53.  
Testis an esse possit ille qui præsens aderat  
cum iniuriato vel illi qui sunt de domo &  
calata iniuriati. fol. 266. nu. 37. & foli. 268.  
nu. 56.  
Testes reproborij reproboriorum an ad  
mittendi ibi. nu. 41.  
Testis vt propter crimen repellatur an re-  
quiratur

# Index.

quiratur quod sit de illo crimine condemnatus. fol. 169. nu. 57. cum 2. seq.

Testis infamis infamia facti non repellitur in totum in causa civilis. fol. 169. nu. 59. dum tamen ante appellationem a sententia infamia potest in altem produci vt ibi. num. 60.

Testes falsi possunt citari personaliter sub poena excois. vel compelli eos presentias vt res exhibeat. fol. 169. nu. 61.

Testimonium falsum an sit semper peccatū mortale. ibi. nu. 62.

Testis instructus a parte vt verum dicat non dicitur laboratus ibi. nu. 64.

Testis periculus repellitur cum ampliacionibus. fol. 169. numero. 63. cum 5. sequente. vbi. numer. 66. an punitur vt periculus ille qui dixit illud quod non vidit. dixit tamē verum.

Testium obiectiones an in conscientia liceat opponere. ibi. nu. 67.

Testis super eisdem articulis vel directo contrarijs non admittitur in secunda instantia. folio. 104. numero. 2. nisi vt ibi cum seq. numeris & numero. 4. ampliatur.

Testis super eisdem articulis vel directo contrarijs an possit presentare tertius aliquis compari pro tuo interesse. ibi. nu. 11. & numero. 10. in causa nobilitatis. & numero. 9. quod remedium dabitur parti vt id possit facere vbi alias non liceret.

Testes si in prima instantia non fuerint examinati super articulis presentatis, vel non fuerint producti eorum dicta possunt examinari vel produci in secunda. fo. 106. nu. 10.

Testes in prima instantia producti non possunt in secunda taxari. ibi. nu. 17.

Testes examinari possunt super noua exceptione in causa appellationis proposita. fo. 117. nu. 1. sub. 15.

Testis vnius de deponens de actu remoto a delicto nullam fidem facit. fol. 140. nu. 103.

Testis examinatus non citata parte nihil probat. ibi. nu. 105.

Testes cum confitentur an sit necessaria partium citatio. fol. 142. nu. 112.

Testes examinati cum reo si per transactionem sopiatur lis an cū fiscali nouiter creato fidem faciat. fol. 145. nu. 119.

Tertius nominandus arbitramētus a quo nominatur & an eius sententia stetur fol. 75. nu. 14. & 35.

Timor liti mouendū idem operatur quod ipse liti. fo. 735. nu. 19.

Titulus & bonafides quando requiruntur in prescriptionibus. fol. 486. nu. 8.

Titulus putatiuus sufficit ad prescriptionē fol. 486. nu. 10. & quomodo hoc intelligatur ibi. nu. 11.

Titulum suæ possessionis nemo ostendere tenetur. f. 12. nu. 1. & 2. & ibi. nu. 5. & 6. quid in beneficiis.

Tolerantia superioris in prescriptione gabellarum quid operetur. fo. 449. nu. 1.

Tollitur præscriptio diuisionis ex inæquali possessione. fol. 494. nu. 4.

Tortura non est impendenda ex processu informatiuo. fol. 344. nu. 106. nisi vt ibi.

Tortura vt imponi possit plura sunt requisita necessaria. folio. 341. nume. 108. cum. 3. seq.

Tortus iuris ordine prætermittitur quauis confitatur & se ratificat condemnari nō potest. fol. 341. nu. 108. & nu. 109. ampliatur & nu. 110. limitatur.

Transactio quid sit. fol. 734. nu. 8.

Transfugio quæ dicatur. fo. 108. nu. 2.

Transfugio non est locus vbi aliquid non datur. fo. 731. nu. 2. & 4. & numero. 5. quid in compromisso.

Tributa rebus debita nullo tempore prescribi possunt. fol. 478. nu. 41. cum seq. nec debet concedi talis prescriptio in diminutionem vniuersalis domini. folio. 478. nu. 44.

Transigi super sententia an possit fo. 735. nu. 10. cum. 1. seq.

Triginta dies currunt à die appellationis ad consistorium interpositæ. fol. 641. nu. 88.

Triginta diebus elapsis celsetur facta conclusio in causa. folio. 638. numero. 71.

Triginta dicti dies nō possunt prorogari etiā ex partium consensu. fol. 618. nu. 77. neque minor restituatur aduersus lapsum horū dierum ibi. nu. 78. & nu. 79. quid obseruatur in practica & ne iustitia pereat examinatur testes ibi. nu. 87.

Triginta dictis diebus elapsis nulla exceptio operi preceptoria admittitur. fo. 639. nu. 81. nisi vt ibi. eodem nu. 82.

Tutor quauis soluendo sit, si non appellatus a sententia, eius minor restituatur ad appellandum. folio. 396. nu. 31.

Tutor

# Index.

Tutor vel curator nō exigens debitum parum. fol. 10. plus expenditur non tenetur. fol. 614. nu. 4.

Tutor aut curator minorum laicorum, conueniendi laicum super profanis coram ecclesiastico iudice, qui incurrit poenam. fol. 36. nu. 36. cum seq. pluribus.

Tutor inuictum mouens litem nomine minorum ipse condemnatur in expensis fol. 36. nu. 37.

Tutele aut tutez suspicienda non est locus transactionis. fol. 733. nu. 4.

Transactio super futuris alimentis non valet. fol. 751. nu. 17. neque compromissum vt ibi. nu. 178. nam æquiparatur in multis vt ibi. nu. 159. & 160.

## V.

Vagabundus delinquens quomodo citandus. fol. 129. nu. 36. & fol. 806. nume. 120. quid in ciuibus.

Vassallus tenetur ostendere titulum suæ possessionis, alias expelli potest. fol. 479. nu. 16.

Vassalli vel subditi an possint prescribere immunitatem a soluendis iuditionibus & super iuditionibus ibi. nu. 51.

Vassalli inuicti non possunt per dominum alienari. fol. 304. nu. 6.

Venandi ius an sit de reuerenti Regi. f. 9. nu. 31.

Vendi non possunt regalia in signum superprexestatis regi competentis. folio. 479. nu. 47. nisi vt ibi. nu. 48.

Verbum, tertius, quid significet & qualiter assumitur. fol. 735. nu. 13.

Verba narrata factum vel allegationes possunt allegari ad decisionem causarum. fo. 45. nu. 6.

Verbum testis quid significet in rub. titu. 6. fol. 192. nu. 1.

Verba enuntiativa si proferantur in positio nibus an probent. fo. 114. nu. 6.

Verba, statim, incontinenti, vel confestim, arbitrio boni viri regulantur. fol. 304. sub. 1. nu. 1. nisi vt ibi.

Verbum otra comprehendit aliquando casus dissimiles. fol. 553. nu. 7.

Verba generalia quando possunt per se aliquid operari, non debent operari habilitatem in habiliū & quomodo hoc intelligatur. ibi. nu. 8. & 9.

Verba generalia non sunt restringenda etiam de habilitate rationis ibi. nu. 9. fol. 334. sub. 1. & nu. 1. & 3. declarabis.

Veritas plerumque in palacis & tribunali bus deficit. fol. 169. sub. 1. ante nu. 1.

Verba. Si pendere pro audio, & ditionalis sit fol. 804. nu. 99.

verbum, ultra, est inclusum. f. 649. nu. 111.

Via executio non impedit si reus petierit rescindi contractum. fol. 710. nu. 143.

præstata cautione vt ibi. nu. 145.

Via ordinaria intentata cum protestatione non preiudicandi viz executio non impedit executionem. fol. 314. nu. 146.

Via ordinaria si fit præstata ad executionem non impedit executionem ibi numeri. 147.

Via ordinaria conueniens & contumaciter non soluens potest etiam via executio conueniri ibi. nu. 148.

Via ordinaria agere coactus ad executionem redire potest ibi. nu. 149.

Via ordinaria intentata contra tertium possessorem rei hypothecate, non impedit executionem contra verum debitorem folio. 711. nu. 150.

Via ordinaria intentata si ad executionem redire potest nō est necesse solvere expensas vt ibi declaratur. fol. 711. nu. 153.

Vicarius regis dicitur domini temporales in terris suis. fol. 844. sub. tit. 15. nu. 5.

Vidua etiam diues gaudet privilegio trahendi causam ad curiam. fol. 10. nu. 9. & nu. 10. quid in illa quæ habet virum inutilem vel quæ maritum occidit & num. 11. quid in inionella & nu. 12. quid in mercatrice vel si causa est decemmile morapentiorū & minus & nu. 14. an possit huic privilegio renuntiare.

Villa vel ciuitas habet fundatam intentionē intra suos terminos. fol. 480. nu. 58.

Vim facit iustus iudicis aliquando. fol. 376. nu. 9. & nu. 10. inferitur.

Violentia compulsiua aut expulsiua an requiratur vt habeat locum remedium. si quis in tantum fol. 392. numer. 42. vique ad 58. & an in profanis sicut in ecclesiasticis ibi.

Vocatus ad maius tribunal excusatur a citatione minoris tribunalis. fol. 350. numer. 8. & 9.

Vocatus censetur ille qui deliquit quauis alii plures sint eiusdem nominis. fol. 318. nume. 39.

Vtilitas publica vertitur in absoluedo absentem innocentem. fol. 336. nu. 74.

Vitium crimen est ecclesiasticum. fo. 718. nu. 185. vbi declaratur.

ooo 4

Viciu

# Index.

Vicini populorū an exequi possint pro debitis populorum. fol. 77. sub. l. 16. per totam.  
Victus victori in expensis condemnatur. fol. 812. sub. l. 1. nu. 1. vbi cum seq. ampliatur & declaratur & nu. 24. cum seq. nisi iusta adsit causa litigandi & ibi quæ talis sit nisi statuto id caueretur: nam tunc neque iusta causa excusatur vt ibi. fol. 812. num. 28. & nu. 29. iterum limitatur vt iusta causa non excuset si iure actionis expensæ debeat & n. 30. moderatur hoc & num. 31. quod iusta causa hæc non excuset à fructuum restitutione.  
Victus non condemnatur in expensis si sententiam habuit pro se nisi sententia illa ex eisdem actis reuocetur. fol. 813. nu. 31. & 32. & nu. 33. idem esse si ex nouis probationibus sententia reuocetur vt expensarum cōdemnatio non fiat.

Vis compulsiva vbi datur an habeat locū remedium restitutorium sicut quando datur vis expulsiua. fol. 595. nu. 57.  
Vis quid sit & quotuplex ibi. nu. 58.  
Vis adest quoties id quod sibi deberi putat non reponit per iudicem. fol. 570. nu. 80.  
Vis & violentia in spiritualibus odiosior est quam in profanis. fol. 371. nu. 85.  
Vis ac violentiæ crimen læx maiest. crimini assimilatur. fol. 371. nu. 91.  
Violentus possessor quanuis confirmationem impetret nihil agit nisi de violentia fiat mentio. fol. 906. nu. 39.  
Vicinum si quis se dicat talis loci & mentatur, an utriabitur instrumentum. fol. 859. nu. 20.  
Vxori pro medietate lucrorum an competat remedium possessorium virtute. l. si. l. C. de edic. diui. Adri. tol. fol. 920. nu. 49.

FINIS.

И 183259.

25.418.